Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

JO. JACOBI

MANGETI,

MEDICINÆ DOCTORIS,

& Sereniſſimi ac Potentiſſ. REGIS PRUSSIÆ Archiatri,

BIBLIOTHECA CHIRURGICA,

SIVE

Rerum ad ARTEM MACHAONICAM quoquô modô ſpectantium

THESAURUS ABSOLUTISSIMUS;

QUO OMNES PRORSUS HUMANI CORPORIS AFFECTIONES, Chirurgi Manum, aut aliam aliquam ejuſdem Operam expoſcentes, *Ordine Alphabeticô* explicantur;

ET PER CURATIONES, OPERATIONES, CONSILIA, OBSERVATIONES, AC CADAVERUM Anatomicas inſpectiones, è variis, iiſque præſtantiſſimis Autoribus, Veteribus ac Recentioribus petitas, abundè; imò & curiosè tractantur. *Cum* FIGURIS *aneis neceſſariis.*

TOMUS SECUNDUS

GENEVÆ,

Sumptibus CRAMER, PERACHON & CRAMER FILII.

M. DCC. XXI.

JOH. JAC. MANGETI
BIBLIOTHECÆ CHIRURGICÆ
LIBER QUARTUS
De Affectibus & Operationibus Chirurgicis à Litera D incipientibus.

DECVSSORIVM INSTRVMENTVM. *vid. in* Trepano, *ſub titulo* CRANII FRACTVRÆ.

DEDOLATIO

Dedolatio apud Galenum ſignificat Cranii inciſionē cum amiſſione ſubſtantiæ de qua in Cranii Fracturis.

DELIGATIO *per Faſcias vid. ſub titulo.* FASCIATIO.

DEGLUTITIONIS VITIA.

LÆDITUR deglutitio quando 1. impeditur, ſive imminuitur & aboletur, vel quando depravatur. 1. œſophagi ex parte: 2. ſtomachi ſeu orificii ventriculi ſuperioris culpâ.

Oeſophagi vitium eſt; (1.) quando muſculorum 3. paria, fauces ſui ampliatione efformantium, unà cum ſphynctere paralyſi reſolvuntur, (2.) quando ipſa muſculoſa ejus tunica ſimili malo corripitur. De poſteriori vid. VVillis. Pharm. rat. vol. 1. pag 11. de priori Tulpius lib. 1. obſervat. 42. (2.) quando anguſtatur nimis, ſive hoc fiat (a) vel à tumoribus tam propriis, quàm partium vicinarum. Illud quando inflāmatur Synanchi, aut quando ſcirrhoſo tumore obducitur, aut quando à caruncula excreſcente vitiatur. Exempla quorum vid. Rhod. obſerv. 46. 47 cent. 1. Hoc quando tonſillæ aſpera arteria, aut ovula intumeſcunt, inflammantur, &c. Sive hoc fiat (b) a. ab arcta nimis clauſura, & ſtrictura fibrarum ejus, idq; nunc ex ſpaſmo ſive convulſione, quo pertinent hypochondriaci ſubinde, non ſecus ac mulieres hyſtericæ, gulę adſtrictionem & contracturam per nervorum ſpaſmos ob conſenſum patientes, quod alii ex vaporibus ſtypticis ex hypochondriis elatis fauces ſtringentibus male derivant, nempe pertinent hæ gulæ ſtricturæ ab utero; cujus mentionem facit Helmont. Tr. Aſth. & Tuſſis §. 31. Hinc etiam in Epileptico paroxyſmo difficillima aut nulla ...r eſſe deglutitio. Nunc ex illarum nimia exiccatione in febribus ardentibus continuis. Quo ſuo modo etiam pertinet defectus ſalivæ, deglutitionem plus minùs impediens, nunc ex illarum ab aſſumptis conſtrictione & corrugatione, quo Hochſtetteri facit obſervat. decad. 3. cap. 5. adſtrictio gulæ ex potû vini malvatici, in quo radix conſolid. major. infuſa fuit Sive illud fiat (g) 3. ab obſtructione, propter deglutita varia aut majora in faucium iſthmo ſive principio œſophagi hærentia, ubi boli majores, nux Perſica ovum gallinaceum, &c. aut acuta gulæ infixa, ibique tam ſui inſolita præſentia, quàm propter dolorem, & hujus occaſione inflammationem aut abſceſſum, deglutitionem impedientia, v. gr. oſſicula, ſpinæ piſcium, aciculæ gulæ infixæ.

Orificium ſuperius ventriculi ſive ſtomachus in culpa eſt· quando tire licet, per œſophagi iter demiſſa, nihilominus admittere debita recuſat, id quod fit imprimis, quando quacunq; occaſione irritatus ſive laceſſitus, contumacius ſe ſtringit & claudit, adeoq; aſſumpta ulterius progredi impedit, id quod fit, (a) quando vel inflammatum, vel velut excoriatum; aut plus minus exulceratum, vel tumore quocunque, à priori nullo modo cognoſcibili, obſeſſum fuerit, quo facit curioſa & notabilis obſervatio Williſii Pharm. rat. vol. 1. p. 45. (b) quando copioſiores, plus minus acriores, flatus in ejuſdem anguſtiis incluſi fuerint, quorum inimica præſentia utrumque, ſpeciatim ſuperius, orificium ad pertinacem ſui ſtricturam irritatur. Unde aſſumpta nonniſi difficulter admittit, aut admiſſa eadem copioſi flatus eructantes, inſequuntur, eaque plus minus ſimul unà rejiciuntur, quo facit non inelegans obſervat. Riverii 11. de morbis infrequent. Idem Plateri obſervat. l. 1. pag 223. (g) Quando quacunque de cauſa nauſeat, aut aſſumenda horret ventriculus, nam & ſic orificium claudit, non aſſumpturus

ſibi hoſtilia. Hac ratione familiare eſt febricitantibus, quælibet liquida aut eſculenta fluida deglutire, ſed carnes, ova frixa, vel ſimilia pertinaciter reſpuere, & oblata nullo modo, aut non niſi difficulter admittere.

Pertinet huc Amat Luſitan. cent.6. cur.49. ubi poſt ſcreatum ſanguinis, & aſſumptorum vomitionem, deglutiendi omnimoda difficultas etiam aquæ, ſola vini aſſumptione ſalva. conf. *Hildan. cent.5. obſerv 34.*

Depravata tandem deglutitio eſt, 1. quando liquida difficulter, ſolida facilè, & contra deglutiuntur, de quorum affectuum theoria in Philoſophicis, ubi de deglutitione pluries actum 2. quando in eodem aſſumptorum vel ſolidorum vel liquidorum genere, quædam facilè, quædam difficulter, quædam omnino non deglutiri poſſunt. De ejus ratione ex ſuperioribus, ſpeciatim ex nauſea ventriculi jam conſtat.

Quoad Prognoſin.

Igitur deglutitio quò magis vel minus tollitur, eò magis periculum vitæ imminet. A paralyſi muſculorum faucium nata difficilis deglutitio periculoſum & difficulter curabile malum eſt. Quod ſi ob ſpirituum moventium defectum, & adeò inſignem virium reſolutionem, prout in acutis interdum accidit, malum evenit peſſimum ſignum, & mortis futuræ indicium, ſi cum ſonitu, quaſi in lagenam vacuam decidat potus. In vulneribus ſi accidat ex convulſione deglutitio læſa, periculoſum, ſicut aliàs convulſiones faucium in acutis periculoſius, in chronicis minus. Si à tumoribus per ſe quidem, & ex interna cauſa naturali oriatur malum pro tumorum vel facilè vel difficulter, vel omnino non curabilium naturâ, prognoſis facilis eſt. Sic v.gr. ex ulcere œſophagi cancroſo omnimoda, adeoque lethalis deglutiendi impotentia. Sic ob œſophagum cartilaginoſum factum deglutitio penitùs abolita: *Ann.3. M.C. pag.26.* adeoq; lethalis.

Deglutitæ res alienæ in faucium iſthmo vel hærent, vel extra hunc, vel ad ventrem tandem deſcendunt. Dum in faucibus hærent, præter inimicam ſui præſentiam interdum ſimul dolorem excitant, unde tumor, inflammatio, abſceſſus, iique vel lethales, de quo vid. *Hild. cent.1. obſerv.35.* Item *cent.5. obſerv 35.* ex oſſiculo œſophago infixo, tumor, dolor, febris, inflammatio, mors: Vel hoc rupto abſceſſu rei peregrinæ cum pure excretionem, aut deſcenſum faciunt. Confer item *Hld. cent.1. obſerv.35.* ubi mulier oſſiculum devoratum, quod pene ſuffocabatur, ſeptimo tandem die, excitata ſuppuratione, ejecerit: Vel per alia plus minus vicina loca, exitum ſibi quærunt. Quo facit exemplum notabile *Pares lib.24. cap 29. Chirurgia,* de graminis ramulo deglutito, qui poſtea integer per intercoſtale ſpatium erupit. Item *Hld. cent.1. obſerv.33.* ubi ſpina piſcis gutturi biennium infixa, poſt, excitato abſceſſu, in extrema colli parte extracta. Dum verò ad ventriculum quocunq; modo deſcendunt, vel inferiùs per anum ſucceſſivè denuo excludantur: dum v. gr. quidam metu, ne in itinere ſpoliaretur 6. ducatos deglutivit, eoſq; poſt aliquot dies; injecto clyſtere abſtergente, ſine noxa rurſus reddidit, teſte *D. Michael.* Vel dum fiſtula deglutita tertio die ſine noxa per alvum fuit reddita, authore *Bartolino cent. 1. hiſt. anat.59* Vel in ſtomacho pertinaciùs hærentes, varia mala inferunt, dum v.gr. pylurum obſtruunt, quæ obſtructio, ſi contumacior fuerit, mortem comitem trahit, authore *Kerking. in ſpecileg. Anatom. obſerv. 1.* Confer etiam *Hildanum cent. 6. obſerv. 5.* Quò etiam pertinent aciculæ, quarum quædam ſine periculo, quædam cum ſummo periculo deglutitæ obſerventur, conf. M.C. *Ann.4. pag. 77.* Vitri fruſtula aut annulus, cujus aſperitate excitatam dyſenteriam notat *Zacutus Luſitan. lib.2. Med. Princ. hiſt.84.* Cæterorum huc facientium affectuum prognoſis ex dictis facilis eſt.

Cura.

Pro cauſarum varietate, & mali inde nati diverſitate, etiam variat. Paralyſis partium deglutitioni inſervientium curatur per decoctum ſalviæ in vinô, & continendo in ore viſ. infuſionis thymi vel decoctum ſalviæ & erucæ gargariſatum, aut in ore contentum egregium eſt. Nux moſchata maſticata & deglutita eſt egregia ol. ſuccini deſtill, aut ol. deſtill. aniſi ſalv. guttatim intra fauces aſſumpta, ſunt efficaciſſima. Eſſentia caſtorei, ſpir. ceraſorum nigrorum, liliorum convallium, ſpir theriacal. cum eſſentia caſtorei juncti; *Item* aqua anhaltina eſt egregia, illinatur collum ac nucha ol. lumbric. terreſtr. coſtin. ol deſtill. ſuccin. aniſ. lavendul. & S. Tumores harum partium, ſiquidem cogniti fuerint, quales ſint, more talium tumorum curari debent. Clauſura faucium & Oeſophagi à ſpaſmo, aromaticis & nervinis, blandis opiatis additis, tam internis quàm externis curanda. Si à vitio hypochondriorum per acidum abſorbentia & opiata, item caſtoreata. Sin ab exſiccatione in febribus, interne mucilag. ſem. cydon. cum aq. ſperm. ran extracta eſt egregia. Externe unguent. Zacuti ad hunc affectum, compoſitum ex unguento filii Zach. unguento roſato, reſumptiv. ol. amygdal. dulc. violar. & mucilaginibus cum lacte muliebri Salivæ defectus potû præſertim vini, vel cereviſiæ ſecundariæ reſarcitur: Item *cryſtalli* fruſtula in ore circumacta, ſalivæ copiam nonnihil provocant. Aſſumpta externa pro ſua varietate oppoſitis curanda, ut in illo *Hochſtetteri* exemplo, propinato aceto ſtrangulatio & faucium anguſtia ſublata fuit.

Quoad res alienas deglutitas, ſed intra œſophagi ſuperiorem tractum adhuc hærentes, eę quanto ocyus iterum artificiosè eximendæ veniunt, vel ad ventriculum, ſi innocuæ ſunt; detrudendæ, cui fini inſervit, vel inſtrumentum *Williſ. Pharm. rat. vol.1. pag.45. aut Hildani cap 1. obſerv.31.* Quòd ſi his modis non ſuccedat negorium, inſtrumentis res tentanda, in quem finem vel forcipes roſtris longis, vel inſtrumentum *Hildani cent. obſerv.36.* aut hujus ſuccedanea *cent. 6. obſerv. 34.* Vel candela cerea, vel ſpongiola cum filo, it. pro aciculis *Hamulus Hildan.cent.6. obſerv 36.* Adhibet it. ol. amygd. d. & ſaccharum in forma electuar. ante paſtum, ut dolor per oleum leniri, per ſaccharum verò ulcus fortè præſens abſtergi poſſit.

Quòd ſi aciculę, vitri fruſtula, ſpinæ piſcium, aliave acutiora per deglutitionem in ventriculum penetraverint, opera danda, ut hæc ſine noxa per inferiora tandem excludantur. In quem finem propinetur puls aliquanto ſpiſſior ex oryza, vel milio, vel panico, ita quidem, ut aliquandiu æger à potu abſtineat, ut ita per hujuſmodi ſpiſſiora involuta res deglutitæ acutiores ſenſim ex ventriculo per inteſtina ulteriùs promoveri queant.

In ſtomacho ſi fuerit vitium, priori ex cauſa, vel mala ejus methodicè curand, vel inſtrumento *Williſ Pharm. rat vol.1. pag.45.* utendum. Si ex ſecunda cauſa carminantia interna & externa propinanda, infrà de inflammatione ſtomachi præſcribenda. Quoad tertiam cauſam ſtomacho gratis & acceptis inſiſtendum, ventriculus nondum cogendus.

Depravata deglutitio, cùm quædam curabilis, quædam non curabilis ſit, illa verò *nervorum ex vitio* ſpeciatim orietur, partim ex dictis vel ſuo loco dicendis curatio manifeſta erit. *Michael Ettmull. Colleg. Pract. lib.1.*

Con-

Conſultationes.

De Læſa Deglutitione. *Pro Adm. Reverend. Patiente.*

Patiens Adm. Reverend. annorum *66.* temperamenti à naturæ ortu calidi & humidi, habituq; mediocriter carnoſi, duodecim abhinc annis hernia hydrocele laboravit, ex qua quotannis arte educebantur ſex circiter libræ aquæ. Anno præſenti ab hac liberatus, conqueri cœpit ſex ab hinc menſibus de læſa deglutitione cùm ſolidorum, tùm liquidorum; ſiquidem ubi primum duos vel tres bolos deglutiverit, replentur ei fauces, & œſophagus pituitâ viſcida albicante, in quibus tantam anguſtiam patit, ut nil prorſus deglutire valeat. Quod ſi vim ſibi tunc inferat, dolor intenſiſſimus ſuboritur, cujus ratione aſſumpta evomuit, dum copia pituitoſæ materiæ, nec quicquam appetit; imo nec panem, nec cibos ex paſta deglutire poteſt, carnem verò pauciſſimâ copiâ, & minutiſſimè inciſam. Propterea extenuatus de agendis conſulit.

Ex hac hiſtoria conſtat, Adm. Reverend. Patientem læſam habere deglutitionem, ac proinde œſophagum eſſe partem principaliter læſam, à Latinis gulam, & ab Hippocr. fiſtulam vocatam à linguæ radice ad os ventriculi pertingentem, cùm ex omnium conſenſu deglutitionis munus œſophago à natura demandatum ſit. Tripliciter autem læſa eſt deglutitio, deperdita, ſcilicet, imminuta, & depravata eſt. Deperdita, ratione panis, & aliorum ſolidorum ciborum, quos nullo modo deglutire poteſt: imminuta, ratione carnis, & aliorum in minutiſſimas partes inciſorum; & depravata, ratione doloris intenſiſſimi provenientis ex violenta deglutitione. Cùm autem deglutitio dupliciter lædi poſſit, per eſſentialem ſcilicet affectionem, & per conſenſum cum aliis partibus. In caſu præſenti œſophagus utroq. modo afficitur; atq; eſſentialis ipſius affectus comperiſſimus eſt ex dolore, *Ubi enim dolor, ibi morbus*, Affici etiam per conſenſum patet ex inappetentia. Appetitus namque eſt actio oris ventriculi. Et cum œſophagi morbus triplex eſſe poſſit, intemperies ſcilicet, mala compoſitio, & ſoluta continuitas, ex enarratis ab ægro Adm. Rever. conſtat eſſe morbum in mala compoſitione, obſtructionem ſcilicet factam à materia pituitoſa, craſſa, viſcida, albicante, quæ ad inſtar globi, ubi deglutitionis canalem ita occludit, ut propterea uſum ciborum intermittere cogatur. Non tamen perfecta eſt ea obſtructio, alioquin neque liquida deglutirentur; cui tamen junctam eſſe cenſeo intemperiem humidam fibrarum tranſverſarum œſophagi, ob quam non poſſunt ita conſtringi, ut cibos ſolidiores detrudere poſſint ad ventriculum, concurrente laxitate oris ipſius ab eadem materia producta, cujus cauſâ non fit ipſius corrugatio, appetitum ciborum præcedens. Dolor autem fit à violenta ſolutione continui tunicarum ab eodem cibo facta.

Ac propterea cauſa præcipua, hujus affectus eſt copia pituitoſæ materiæ, cùm à capite fluentis, intemperie frigida, & humida laborante hac ætate in primis ultimi ſenii, tam à ventriculo frigidiori quàm par ſit, non ſine conſenſu imbecillioris jecoris, quod loco ſanguinis ſeroſam materiam generat, quæ antehac ad ſcrotum confluxit, & hydrocelen produxit; nunc verò ad partem affectam recurrens eam magis humectat, & relaxat. His ergo ſic conſtitutis, cùm neque in ventriculo chylus, neque in jecore ſanguis ſufficienti copia generari poſſit, nemini mirum videri debet, quod ſubſecuta ſit macies, & totius corporis imbecillitas.

Ex his cuilibet in arte verſato compertiſſimum eſſe poteſt, quàm difficile ſit præſentem affectum, hac ætate, & hoc virium languore, ſuperare: ut propterea metuendum ſit, ne in maraſmum ſenilem labatur æger, & fato cedat. Non tamen ſuperſedendum eſt medicis præſidiis, ut vita ſaltem longius protrahatur.

Quare materia fluens à capite derivanda, à ventriculo, & jecore revellenda ad infernas partes, fluxa ſenſibiliter, & inſenſibiliter evacuanda; viſcerum, intemperies corrigendæ contrariis; & viribus conſulendum. Quibus intentionibus ſatisfaciendum remediis Chirurgicis, Pharmaceuticis, & Diæteticis.

Ex Chirurgicis tres præſidiorum materiæ locum habent, cauteria, cucurbitulæ, & picationes. Sanguinis miſſioni nullus locus, cùm potius infundendus, quàm effundendus eſſet. Duos fonticulos inurendos cenſerem, alterum quidem ſiniſtro brachio, pro derivatione ſcil. alium verò interno femori, pro revulſione à ventriculo, & jecore, & revocatione ſeroſitatis ad ſcrotum. Quam ob cauſam ſetaceum per illud tranſmiſſum profuturum cenſeo. Neque ex his emiſſariis majoris maciei imminet metus; evacuant enim materiam excrementitiam, non alimentalem. Rubificans applicatum ſuturæ coronali fluxionem revellet, & exiccabit. Cucurbitulæ cum flamma infrà ventriculum, attractionem cibi ſollicitabunt. Picationes eidem ventriculo bis in die adminiſtratæ ſanguinem alliciendo, juvabunt coctionem: imò non præter rem cenſerem applicare veſicans infra ſcapulas, ad evocandam, & digerendam materiam in œſophago contentam.

Pharmaceutica ſint alvum ſubducentia, per clyſteres, qui admittant hieram picram Galeni, cum melle rol. ſimpl. oleo rutacco, & decoctione betæ, mercurialis, malvæ, & flor. chamæmeli; mox & validiores, paratos ex hiera Pachii, vel Logadii, cum decoctione ſymphyti, utriuſque centaurii, colocyntidis, nodulo incluſæ, addito electuar. de benedicta laxativa; alternis clyſteribus nutrientibus, ex vitellis ovorum, carne contuſa, & jure caponis. Licet enim clyſteres medicamentoſi non pertingant ad inteſtina tenuia, cùm ab ipſorum facultate non attrahantur; nutrientes tamen alimenti inopiâ attrahi poſſunt, atq. ita nutrire. Interim per os ex uſu erunt attenuantia, & incidentia; oxymel nempè ſimplex, ſcilliticum, ad attenuandam materiam, vomituque expurgandam, quibus addi poteſt modicum farinæ lupinorum vel fabarum, quò diutius hæreant, & magis detergant, vomitu provocato oxymelite ſimplici, & ſucco raphani cum mulſa. Mox exhibeatur mulſa, vel aqua Teruriana, pro majori deterſione; præſcriptis interim rotulis ex tribus piperibus, vel ex radice iridis in ore detinendis. Applicetur extrinſecus ſupra vertebras unguentum Aggripæ, vel Marciatum: vel fiat inunctio cum oleis de caſtoreo, rutacco, & theriacâ antiquâ. Caput evacuandum per errhina, non per maſticatoria, ne majori cum impetu fluat materia ad œſophagum: ideò ſuccus betæ, radix cyclaminis, agaricus in lacte diſſolutus, vel etiam pulvis nicotianæ præſcribatur in curationis progreſſu. Quum verò œſophagus minori pituitæ copia redundabit, exhiberi poterit mel. rol. ſolut. cum aqua Teruriana, tres vel quatuor dies; moxque reliqua materia inſenſibiliter digerenda, & partes affectæ erunt exſiccandæ decocto ex ligno Indico, ſalſa parilla, & modico ſaſſafras, cum jure columbæ, additis ſymphyto, betonica, ſtœchade, ſalvia,

& origano, cum ſpiritu terebinthinæ, vel ſpiritu vitrioli. Quod ſi deglutire poterit, paretur bolus ex caſtoreo, & trochiſcis cypheos: pergatque in uſu ipſius plures dies.

Victus ſit attenuans, incidens, ac valde nutriens. Propterea fiat contuſum ex pulpa caponis cum piſtaciis, ſucco citri, & cinnamomo: fiat conſummatum ex capone aſſo, adſperſo ſucco citri, & caryophyllis: intinctus item ex petroſelino, pane aſſato, piſtaciis, & pulpa perdicis, concedantur carnes, & piſces ſaliri minutim inciſi, ferculaque nutrientia. Vinum ſit generoſum, ſed pauca copia. Atque parum & ſæpè nutriendus eſt patiens, & in cibis familiariter utatur melle Hiſpano, vel Cretico, quod in ſenibus non difficulter in ſanguinem vertitur. Sic enim ſperandum eſt fore, ut vita protrahatur & vires conſerventur. *Bened. Silvatic. Conſil. & Reſponſ. Medic. Cent. 2.*

De Solidorum Deglutitione læſa, & Motu colli impedito. Pro Illuſtriſſimo Comite.

Duo ſunt Affectus Comitis Illuſtriſſimi, tumor ſcilicet ſcirrhoſus glandularum faucium, ſolidorum deglutitionem prohibens; & motus impeditus colli, & ſcapularum, cum aliquo dolore accedente, & recedente, magiſque vel minùs intenſo.

Quorum uterq; dependet à catarrho, qui à capite fluxit ad partes affectas, craſſiori quidem ad glandulas, ubi in ſcirrhum converſus, tenuiori verò, & fluxiliori ad tendinoſas, & muſculoſas partes colli, & ſcapularum. Quo ſanè catarrho abundat Comes Illuſtriſſimus, qui copioſus congeritur in ipſomet capite, cùm per modum generationis, ratione humiditatis excedentis, tum per modum receptionis; ab imbecillo ventriculo, & à venoſo genere; tertiò, quia ſuppreſſus, ob antiquam narium anguſtiam, propria excrementa non expurgantium. Collectus autem in capite, liquefactus eſt à calore ex motu, & inſolatu contracto, fluxitq; ad partes ſubcutaneas colli primò, deinde & ſcapularum, ubi ab ambientis frigiditate detentus, ſtipatis poroſitatibus cutis eſt, cauſa læſionis motus, & doloris prædictarum partium.

Affectus equidem non adeò facilis curationis in hac ſenili ætate, & hoc inæquali anni tempore: non tamen incurabilis, quoad motus impedimentum. Glandularum verò intumeſcentiam quod ſpectat, aliis utiq; remediis curari non poterit, quàm amputatione alterutrius ipſarum, quæ non difficulter fieri poterit, quoniam tumor eſt externus, & non amplus, ad radices linguæ hærens: tunc enim ligata radice glandulæ filo ſericeo, amputari poteſt forfice: prout mihi non ſemel feliciter ſucceſſit. Atq; tunc hæc operatio, fieri debebit, quando deglutitio & reſpiratio erit graviter læſa,

Cæterum hoc affectu nunc prætermiſſo, ſi agitur de difficultate motus, hæc curabitur digerendo materiam fluxam, divertendo fluentem, atq; prohibendo regenerationem ſimilis, per correctionem intemperiei, jam peracta univerſali totius corporis evacuatione, de qua propterea non eſt quod pluribus agamus.

De peculiari capitis evacuatione difficultas aliqua occurrit: credimus tamen caput expurgandum eſſe etiam per os; ſiquidem tumor ille ſcirrhoſus indicat nullam amplius fluxionem adeſſe. Tentanda quin etiam eſt expurgatio per nares, eas laxando oleo amygd. dulcium, & alliciendo materiam *tabaco pulverizato* attracto, & inſufflato. Per ſuturas quoq; inſenſibiliter expurgabitur frictionibus, pectinationibus, & ſimilibus. Hiſque peractis decoctum præſcribetur ex medulla ligni ſancti, & ſalſa, cum viſco quercino. Opus eſt enim valido medicamento, attenuante, & ventriculum roborante: quod omnium maximè præſtabit lignum Indicum, parato decocto cum carne, renutritionis cujuſdam cauſâ. China enim debilium eſt virium, *ſantala* ſubadſtringunt, & refrigerant, quibus non admodum opus in hac ætate: ſi permitteretur Terebinthina Cypria, eſſet accommodata. Sudor interim allicietur doliolis, vel cucurbitis repletis aqua fervida, alterata ſalvia, rore marino, ſtœchade, majorana, calamento, carduo ſancto, & ſimilibus. A quo inungatur occiput, & ſcapulæ oleo laurino, rutaceo, de caſtoreo, & chamæmelo, ſuperpoſita lana ſuccida, vel pelle agnina, quam continuò geſtabit, excepto tempore ſudoris.

His remediis ſperamus fore, ut Illuſtriſſimus Patiens xx. dierum ſpatio circiter priſtinam ſanitatem recuperet, ſi præſertim jungatur congrua victus ratio. Circa quam notandum eſt, quod abſtinentia à vino conferet: cujus loco in uſu erit ſecunda illa aqua decocti, parata ex coriandris. Quoad purgantia, laudamus generoſiora, putà pulverem hermodactylatum ſæpè repetitum, vel jalappam, vel mechoacam, cùm pilulas non poſſit deglutire. Et hæc eſt noſtra opinio de affectu præſenti. *Idem ibidem.*

De Sublata Panis Deglutitione. Ad Perilluſtrem Hieronymum Odaſium Medicum Brixienſem.

Ex doctiſſima diſſertatione conſtat, Nobilem Patientem quinquagenarium, mediocris conſtitutionis, habitus ſanguinei, cum bilis ſubdominio, dum cum ſodalibus cibum ſumeret, atque panem attritum deglutiret, morum quendam circa os ventriculi perſenſiſſe, panemque ad fauces regeſtum fuiſſe, atque ejus fruſtulum, quod hæſerat in faucibus rejectum, quod toties contigit, quoties ipſum ingerere tentavit; ac proinde nunquam panem deglutire potuiſſe, ſive ſolum, ſive cum potulentis; huncque affectum ſex menſes perdurare; quamquam panem ſummopere appetat, cæteris alimentis cùm liquidis tum ſolidis deglutitis; ita tamen, ut ſolida gravitatem aliquam circa os ventriculi inferant, qua levatur, dum liquidorum beneficio præcipitantur, ſolo pane etiam cum liquidis ſuperbibitis vomitu rejecto, cibo aliquo ſuavi cùm liquido, tum ſolidiori aliquando deglutito. In ciborum aſſumptione obſervantur, à primo, vel ſecundo bolo deglutito eructationes nidoruIentæ, quibus reſolutis progreditur in aſſumptione cibi, quæ etiam extra illud tempus aliquando ſuperveniunt. Quod ſi in deglutitione impedimentum aliquod obſervat, ſubſiſtit aliquantulum, atque tunc erumpunt flatus, materiamque catharrhalem aliquando expuit inſipidam, ac deinde pergit in cibi uſu: nunquam tamen panem deglutire poteſt. Perſentit aliquando ardorem in ore ventriculi, nullo obſervato tumore in viſceribus naturalibus. Multa fruſtrà hactenus fuerunt adminiſtrata, lenientia, præparantia, purgantia, & alterantia, cùm interna, tum externa, ſanguine miſſo ex jecoraria, & hæmorrhoidibus, ſtillicidium ventriculo ex oleis, frequentes clyſteres: & tandem dejectorii uſu, multa bilis copia fuit evacuata, vehemenſque ſyncope ſupervenit; æſtus cauſa aquam endiviæ quandoque cum juvamento ſumpſit; quod nullum fuit in panis deglutitione. Propterea quæritur præſentis affectûs cauſa, & quibuſnam medicis præſidiis ſuperari poſſit.

Quod ut fiat, ſupponam tanquam veriſſimum cum Viro Præclariſſimo, flatulentam materiam à ventriculo erumpentem, & pituitoſam, quę à capite con-

fluxit,

fluxit, ciborum deſcenſum remorari poſſe. A flatibus namque repelluntur, & à pituitæ craſſitie retardatur ſolidorum deſcenſus, quouſque potulentorum uſu fluxiliores fuerint redditi. Quam ob cauſam gravitatem inferunt in ore ventriculi. Suſpicari quin etiam poſſumus, adeſſe humiditatem excedentem in œſophago; impedientem validam conſtrictionem fibrarum ejus tranſverſarum, cibos ad ventriculum detrudentium. Verum cur panis neque ſolus, neque cum liquidis deglutiri poſſit, perobſcurum cenſeo. Reſpondere quidem poſſemus cum Galeno, & Hippocrate, panem eſſe viſcidioris, & magis glutinoſæ ſubſtantiæ, quàm alia aſſumpta; hæc tamen viſciditas, & lentor eſt qualitas, quæ in pane ſemper ineſt, & nihilominus antehac deglutiebatur abſque impedimento. Verum quidem eſt, quod tunc non aderat ille tenixus in paſſo, qui nunc apparet, quoniam neque tanta flatuum copia, neque adeò copioſa pituita obſervabatur: attamen flatus erumpunt, & pituita cùm ſponte, tum medicamentorum beneficio ſæpius fuit deterſa, & expurgata; & nihilominus nunquam ſucceſſit panis deglutitio. ac fortè alia aſſumpſit viſcida & lenta ut oryzam, far, cibos ex paſta, limaces, & ſimilia à quibus impedimentum nullum accidit. Ac proinde in eam concedo ſententiam, quod hoc proveniat ab antipathia ventriculi, & averſione ſpecifica ab ipſo pane, non verò aliorum aſſumptorum. Plures etenim ſunt, quibus à ſpecificis quibuſdam aſſumptis afficitur ita ventriculus ut non ſolùm ea revomant, ſed etiam graviora ſuper eniant ipſis accidentia. Aliqui enim abominantur Allium, teſte Julio Alexandrino, Secundo de Tuenda ſanitate, Cap. 13. qui ſcribit, noviſſe ſe, qui ita allium averſabatur, ut nunquam, illud comederit; quod & ego fide mea poſſim teſtari de Nob. noſtro Patavino Anaxarte Pigna, cui propterea cum ab amicis invitato ad comedendum accipenſerem piſcem variis modis præparatum, & conditum, cum patinis allium affrictum eſſet, interdictum illi fuit ejus eſu. Refert Amatus Luſitanus, Stephanum Surdaſtrum Hiſpanum à piſcibus adeò abhorruiſſe, ut ſi cum aliis cibariis eo inſcio ipſi exhibiti fuiſſent, in animi anguſtias, compreſſiones cordis cum vomitu, alviq; dejectione incideret. Petrus Aponenſis, referentè Matthæo de Gradi, lac ita abominatus, ut nec illud comedentes ſine nauſea videre poſſet. Braſavola in Lib. ſecundum Hipp. de Ratione Victus in Acutis, comm. 4. hæc ſcripſit: *vidimus Illuſtriſſimam filiam Tarracenenſem, Frederici Regis Neapolitani filiam natu minorem, quæ carnes edere non poterat, imò nec guſtare. Si enim bolum in os immittebat, in graviſſimam incidebat ſyncopen, ac vehementem clamorem edebat, in terram procidens volutabatur, idque horæ ſemis ſpatio contingebat, deinde ad ſe redibat.* Alii abhorrent à caſeo, & eo quidem quocunque modo ſumpto, alii ſeorſum ab aliis alimentis, atque alii eo veteri non recenti delectantur. Aliis acetum vomitum excitat; ut mulieri Burgundæ; aliis ſedat. Nec ſolum in aſſumptis alterationes obſervantur, ſed etiam abſque iis. Scribit enim Autor v. Epidem. Hippoc. adſcripti, hiſtoriam 79. affectionis Nicanoris, qui cùm ad potum progrederetur, tibicinem ſonantem cùm audiret horis nocturnis, præ timore vix ſe ſuſtinere poterat, interdiu autem eundem audiens nihil commovebatur. Aliam jocoſam ſympathiam retulit Scaliger de Subtilitate ad Cardanum, Exerc. 344. Reguli Vaſconis Equitis, qui, dum viveret, audito phormyngis ſono, urinam illico emittere cogebatur, qua quendam ex turma aſperſit; qui ridiculam illi molitus eſt ultionem: pone accumbentem adduxit cæcum quendam cum phormynge, cujus ut ſolebat, ſono permotus, ibi ſub menſa in clariſſimorum convivantium ſodalitio quin pedes permeieret, continere ſeſe non potuit. Quinimò nec defuerunt alii vinum averſantes, alii panem ipſum raro comedentes: inter quos liceat mihi referre Patrem Cœtus Auguſtinianorum Excalceatorum, nunc Præfectum Cænobii Viennæ ex Nob. Familia de Ramerſthal, olim S. Cæſ. M. puerum nobilem, nunc verò ætatis annum 40. excedens, qui nunquam panem quocunque modo coctum degustare potuit, nec in præſentia poteſt, & in primis à pane calido abhorret. A pane autem calido ventriculum quam maximè affici aſſeruit Hippoc. Secundo de Ratione Victus in Acutis, text. 34. Cur autem facta ſit hæc panis abominatio in caſu præſenti, ſi quis quærat, reſpondere poſſum cum Scaligerò Exerc. 274. de ſubtilitate ad Cardanum; *Harum rerum cauſas neque ego ſcio, neq; ſcire labores tu: ſapientia vera eſt nolle nimis ſapere.* Addam nihilominus duas cauſas ab Hippoc. aſſignatas, Secundo Acutorum citato; quarum prima eſt, repentina præter conſuetudinem panis deglutitio; Secunda æſtus ventriculi Prima habetur ex morbi hiſtoria, dum referunt juxta Italici ſermonis vim, quod in convivantium conſuetudine, dum vellet comedere, aſſumpto pane, cum manducaſſe, & deglutiiſſe, ſed cum ſenſiſſet quandam commotionem circa os ſtomachi, rejectum eſſe panem. Ex quibus colligitur, à pane confertim deglutito læſionem aliquam in ore ventriculi ſubſecutam eſſe, cujus ſenſus ſemper exquiſitus primam renovat moleſtiam, ideoq; panis rejicitur. Secunda habetur illis verbis hiſtoriæ, quòd eructationes ſunt nidorulentæ, dejectiones bilioſæ, & quod inſignis æſtus percipitur in ore ventriculi; atq; ita panis attritus, converſus in naturam recipientis rejicitur tanquam ventriculo infenſus; cùm habeamus ex eodem Hippocr. Secundo Acutorum citato, quod panis calidus aſſumptus maximam turbationem facit in ventriculo, ſitim infert, & repentinam plenitudinem inducit. Has ergo ob cauſas, præter occultas, panem deglutire non poteſt, quanquam ipſum appetat, ex memoria delectationis ab ipſo perceptæ, quando ventriculus erat naturaliter conſtitutus. Plus enim poteſt præſentia objecti moleſtiam inferentis, quam memoriæ præteritæ oblectationis. Ita oſu venit in aliis omnibus naturaliter abominabilibus, quod tunc tantum averſionem inducunt, quando ſunt præſentia, & actualiter operantur.

Ex his apparet, difficillimam fore præſentis affectus curationem, non tamen impoſſibilem. Quoties enim cunque expurgatus fuerit ventriculus ab excrementis bilioſis, diſcuſſique flatus, ac tandem æſtuans ventriculi intemperies refrigerantibus contemperata, convaleſcet æger.

Purgatio propterea ex Viri Præclariſſimi conſilio inſtituenda. Atq; inter ea quæ propoſita ſunt, valde commendo fonticulum dextero femori inuſtum. Aquas Caraſanianas tanquam deterſorias quam maximè laudo, cum dejectoriis triduum potui datas ad libras tres circiter. A quarum uſu aquas Villenſes in agro Lucenſi, vel noſtras Beatæ Virginis, vel aquas Ficuncellæ in agro Senenſi, vel etiam Nocerianas ſummopere profuturas exiſtimo. Copiosè bibantur quindecim dies circiter, cùm diureticis non dulcibus: puta emulſione ſem. melonum, cremore tartari, & ſpiritu vitrioli, vel ſalis, incipiendo à libris ſex, & ſingulis diebus addendo libram; ad tredecim uſq;: mox ſingulis diebus libram ſubtrahendo, ad libras ſex, præmiſſa parca cœna; quod facilius permeent; Quod ſi liberè fiat, ut ſpero, cùm hypochondria benè habeant, ſuperſedebit quindecim dies ipſarum uſu plus minus ad libitum: atque iterum ipſas aſſumet. Nil enim magis extinguet æſtum ventriculi; ſintque aliquando dejectoriæ, cum majori doſi cremoris tartari; ita namque excitabitur appetitus, juxta Hippocr. in Epidemiis: Aqua vorax, & vigiliæ voraces. Caput interim Errhinis purgetur: hepati

refrigerantia applicentur: alvus continuò lubrica ſervetur. Ventriculo nil extrinſecus apponendum: quoniam à jecoris refrigerio ventriculos roboratur. Panis interim ſiligineus variâ formâ aniſo, fœniculo, & coriandro condiatur. Et hæc in medium quæ afferrem habuit, committendo omnia prudentiori alicujus judicio. Obiit autem ſex menſibus à morbo, impedita deglutitione omnium ſolidorum, vel liquidis ipſis diſſolutorum. *Idem ibidem.*

Rariſſimus affectus, in quò æger cibum quamvis ſolidum & durum, abſq; difficultate: Potum non ſine ſuffocationis metû deglutiebat.

Soloduri cuidam ſexagenario, Domino Urſo Rouchti nomine, cujus etiam in aliis ad te literis mentionem feci, quùm catarrhus ad ſiniſtrum latus delapſus eſſet, non tantùm paralyſis iſtius lateris ſequuta eſt; verùm etiam deglutitio adeò depravata fuit, ut liquida omnia, præſertim vinum non ſine ſuffocationis metu deglutire poſſet: reliqua verò quamvis ſolidiſſima facillimè, ad ventriculum deſcendebant. Quùm itaque liquida ſorbere non poſſet, & ſolidis non ſatis nutriretur, tandem ad ſummam imbecillitatem, lapſumque virium pervenit. Ego tertio Aprilis Anno 1620 ad ipſum vocatus, primò pilulis (quas facillimè deglutiebat) corpus leniter leviterque expurgavi: deindè omnia quæ ad vires inſtaurandas requirebantur, exhibui. Et quia, ut dictum eſt, liquida, inprimis vinum ſine ſuffocationis metu ſorbere non potuit, juleula utcunque ipſiſſa præparavi, additis vitellis ovorum: pro potu lac amygdalatum dedi. Latus reſolutum oleis convenientibus & aquis appropriatis inunxi. Collo ſacculum ex radicibus, herbis, & floribus reſolventibus & corroborantibus, in aquâ coctis, applicui. Hinc cùm Symptomata omnia multùm imminuta fuiſſent, & latus reſolutum ferè reſtitutum eſſe videretur: liquida quinetiam faciliùs quàm antea ſorberet: quæ ſupererant facienda, domeſticis adminiſtranda reliqui. Verùm enimverò non diu poſt meum abitum, quòm catarrhus iterum inopinanter ad latus ſiniſtrum & laryngem decidiſſet, omnia deteriora evaſerunt: catarrhus enim denuò, maximo cum impetu ad latus ſiniſtrum & laryngem delapſus eſt, & de novo paralyſin induxit quapropter cùm nihil liquidi deglutire poſſet, nec ſolidis ſatis reficeretur corpus, vires quinetiam propter longitudinem morbi (antea enim femoris os ſibi fregerat, quemadmodum aliàs ad te ſcripſi, neque penitùs à fracturâ reſtitutus fuerat, cùm paralyſi corriperetur) proſtratæ eſſent, brevi naturæ debitum perſolvit.

Porrò Vir Ampliſſime, quænam hujus affectus tam rari tamque difficilis fuerit cauſa, pro ſummo ingenii tui acumine, nobis quæſo expone. Ego ſedem mali in Epiglottide, illamque ſimul & adjacentes partes in ipſo quoque momento, cùm paralyſi corriperetur, humore viſcido imbutas fuiſſe, exiſtimo. Hinc Epiglottide cùm laryngem aſperamque arteriam exactè obtegere non poſſet, facilè fieri potuit, ut liquida, & inprimis vinum, quia tenuium eſt partium, ad ipſam arteriam aſperam pervenerit, & ſuffocationis metum excitaverit; duriuſcula verò ratione craſſiciei & ponderis, operculum aſperę arteriæ depreſſerint, & proindè ſine difficultate ad ventriculum pervenerint. Eſt & alia cauſa quæ mortem acceleravit, nimirùm aër frigidus, qui, non ſatis obturatâ aſperâ arteriâ ſuo operculu, facilè ad pulmonem perveniebat, & calorem vitalem præter modum refrigerabat.

Quantum autem aër frigidus hoc modo, cum impetu & in copiâ ad pulmones delatus, facultatem vitalem proſternat, in morbo etiam meo expertus ſum. Cùm enim propter vehementiſſimam tuſſim, epiglottis tandem quoque ita labefactata fuiſſet, ut aſperam arteriam non ſatis promptè obtegeret; & tuſſiendo, aut etiam oſcitando aër frigidus ad pulmonem perveniret, vires protinùs ad lipothymiam ferè uſq; proſtratæ fuerunt. Tandem neceſſitas me edocuit, ut tuſſiendo, linteo calido (quod continuò in promptu habebam) nonnunqoam quoque volâ manus os obtegerem, tuſſiendoque auram calidam ex linteo attraherem. Hoc enim modo lipothymiæ multò minùs ſequebantur. His vale, Vir Ampliſſime, & me, ut facis, amare perge. Raptim Bernæ, 30. Aprilis, 1621. *obs. 37. Gul. Fabricii Hildani.*

Anatomica inſpectio.

Vir honeſtus 56. circiter annos natus in tantam incidit deglutiendi difficultatem, ut cùm aliquid in ventriculum exinanitum ingerendum pro vita conſervanda veniret, non tantum ſolida viam ſibi in medio œſophago præcloſam invenirent, ſed etiam liquidorum illàc tranſitus adeò impeditus foret, ut plures conatus qualibet vice per horæ ad minimum quadrantem eſſent impendendi, ſubſequentibus etiam ingeſtorum quæ à parte læſa ad fauces uſque reſtagnabant vomitionibus, antequam guttula una aut altera ſibi viam aperiret in ventriculi concavum, quô demùm peracto aliquid liquidi ulteriùs abſumere in ò pultem tenuiorem ex lacte & farina aut pane confectam vorare valebat. Nec aliquid in ſubſidium poterant vel inſtrumenta Chirurgica ordinaria, vel alia quæcunque à nobis excogitata, quin vitam ſic miſerrimam per annum & dimidium tranſegerit, tandemque maraſmo, nulla tamen adveniente febre, præterquam ultimis diebus, confectus obierit. Cadavere in caſus tam rari cauſam retegendam aperto, vidimus tuberculum in parte œſophagi media eo latere quo tracheæ arteriæ adjacet ſitum, non equidem admodum magnum, ſed quod in cancroſum quid jam abierat, lividum enim atque etiam ſanioſum, varicoſiſque vaſis refertum apparebat. Unde ſatis conſtitit non tantum tumoris corpore viam impeditam fuiſſe, ſed etiam ſucco ſtiptico inde continuo quaſi tranſudante œſophagum eâ parte conſtrictum non parum alimento tranſgreſſuro, obſtitiſſe. Similem propè hiſtoriam proponit Clariſſ. Willis Pharmaceutices rationalis parte prima ſect. 3. cap. 3. his verbis. Vir robuſtus & aliter ſatis ſanus, à longo tempore vomitu crebro laborans, comeſta quæque ſæpius, etſi non ſemper, mox rejicere ſolebat: Tandem victis omnibus remediis morbus in eum ſtatum devenit; ut valde eſuriens comederet ille, donec œſophagus ad gulam uſque impleretur, dein nihilo in ventriculum illabente, ingeſta quæque cruda regereret; Cùm pharmacis nihil juvantibus præ fame ſummè elangueſceret, & propediem interire periclitaretur, inſtrumentum ei inſtar virgulæ, è piona cetacea, cum ſpongiæ fibula apici ejus affixa parabam; hoc ægrotans ſtatim à cibo & potu aſſumptis gutturi, unaque œſophago immittens, alimenta ſecus reſtagnatura in ventriculum, orificio ejus reſerato, detrudebat: atque hujus ope per ſedecim annos pabulum quotidie ſumſit: eademque adhuc machina utitur, & etiamnum vivit valetque, ſecus inedia periturus. Procul dubio in hoc caſu os ſtomachi, ſive à tumore, ſive à paralyſi ſemper occluſum, nihil, niſi violenter reſeretur, in ventriculum admittit.

Deglutitio impedita à Broncocele Oeſophagum utrinque conſtringente, & tumore atheromaticô ejuſdem Oeſophagi.

Lectiſſima Virgo, annos præter propter quadraginta nata, poſtquam variis morbis ac præcipuè affe-

ctibus

Digitized by Google

ctibus phthiſicis, per plurium annorum decurſum, conflictata fuiſſet. Eô tempore quô ab iis omnibus evaſiſſe, & valetudine ſatis integrâ frui credebatur, in deglutiendi aliqualem difficultatem incidit, quæ per menſes ſenſim auctis, cum adjunctâ febri de lentarum genere, eiq; ſubinde Intermittentium ſpuriarum paroxyſmis intermiſtis; nihil protsùs ad mali eradicationem facientibus ſelectioribus remediis intùs & extra adhibitis, tandem poſt annum & dimidium in abſolutam impoſſibilitatem aliquid deglutiendi incidit: unde neceſſarium fuit injectô per ſyphonem alimentô eam ad tempus enutrire, die 25. Julii anni 1717. inter loquendum, & dum ipſi injectio enutriens parabatur, ſubitò ſuffocata obiit. Die ſubſequente 28 horis matutinis, cùm morbi ſedem attentius indagaremus ſub muſculis colli reperiebamus glandulas thyroidæas utrinq; non parum tumefactas ac induratas; inoo interius ita protenſa, ut non tantùm œſophagi later comprimerent, ſed etiam ſubtus exporrectæ, eum undiq; circumcingerent; Laryngem interea, niſi ad latera, omnino liberô. Oeſophagum prætetea, vidimus quaſi ſcirrhoſum, & ſex circiter lineas craſſum, ab eâ ipſius parte qui tracheæ annulo quarto uſq; ad annulum nonum ſubjiciebatur, & per totum hunc tractum à glandulis tumefactis indiviſibilem. In ea œſophagi tumefacti extremitate quæ tracheæ annulo nono ſubjacebat, interiùs aderat tumor atheromaticus, magnitudinem ovi gallinacei minoris æquans, œſophagi canalem omnino obſtruens, & è quô recenter diſruptô effuſa fuerat in ventriculum uſq. materia quaſi ſebacea, ſeu potiùs cerebrum alicojus animalis excoctum referens, qualis etiam erat tota illa quæ in hôc inferiori tumore concludebatur. Ex eâ autem effuſione procul dubio enata eſt ſubita ſuffocatio, & mors promptè advocata in debiliſſimò ſubjectô, ac innumeris affectionibus, imò & inediâ prægreſsâ, jam protsùs attritô.

DENTALIS LAPIS. vid.

DENTIUM MORBI.

De quibus jam per

Curationes, Conſultationes & Obſervationes ex variis.

De Variis Dentium Affectionibus ex Clariſſ. Antonio Nuck. ac Jo. de Dolore Dentium.

Inter alias corporis noſtri partes, intolerabili aliquando dolore affectas, primas ſanè tenent Dentes, qui varias ob cauſas tantis non raró afficiuntur cruciatibus, ut patiens (omnibus incaſſum adhibitis medicamentis) doloris acerbiſſimi impatiens, eundem ampliùs perferre non poſſit.

Huic incommodo, ut ſuccurreret Ars Chirurgica, Inſtrumentorum, quô dolor hic momento citiùs, & quaſi incantamentô tolli poſſet, excogitatum Inſtrumentum hoc *Cauterium actuale* eſt, quod ignitum *Antitragum* leniter tangit, & cutim, unà cum ſubjacentibus nervulis, à ſecundo pari vertebrali oriondis, adurit.

Ut autem tutius hæc Operatio abſolvatur, cannula ſive vagina neceſſaria erat, quæ cauterium dictum tranſmittens, impedimento eſſe poſſet, ne latera auris viciniora lędantur.

De Dentium Extractione.

Dentium Extractio feliciter ut ſuccedat, unuſquiſque Operationem hanc inſtiturus, exactam eorum ut & alveolorum habeat notitiam, perquam neceſſarium exiſtimamus. Magna ſiquidem uti inter Dentes ſic & alveolos obſervatur differentia. *Dentium minimè* unicàq, tantùm radice donati *Inciſores*, *Longiſſimi Oculares* & *Canini*, *Craſſiſſimi Molares* appellantur, pro quibus etiam duo, tres vel quatuor radices, totidemque alveoli numerantur.

Gaudent quoq; dentes ſuis vaſis ſanguineis pariter & nervoſis. Sanguinea videlicet arteriola à Carotide, Venoſa à Jugulari, Nervoſa à nervis oculorum motoriis & guſtatoriis accipiunt quæ per peculiaria foramina illos ingrediuntur. *Minora* tamen vaſcula *Inciſoribus*, *numeroſiora Molaribus*, (quorum quęlibet radix ramum accipit) *majora Caninis*, *maxima* vero *Ocularibus* dentibus ſunt deſtinata.

Quibus conſideratis haud difficilè colligitur, cur quidam dentes facilius, quidam verò difficilius & cum periculo extrahantur.

Ad hanc autem Operationem debitè exercendam varia requiruntur inſtrumenta: Aliis enim dentes Canini & Inciſores, aliis Oculares, aliis Molares & Sapientię, aliis deniq. dentium fruſta & fragmenta evelluntur.

Inſtrumentorum huic ſcopo convenientium ſequentia potiſſimum in uſu ſunt:

1. *Pedes Caprini.*
2. *Roſtrum Corvinum.*
3. *Forcipes dentaria varia.*
4. *Pelicanus.*
5. *Dentiſcalpium.*
6. *Trulla.*

Antequam verò Extractio inſtituatur, explorandum an vacillet dens, vel carie ſit conſumptus, imò an etiam poſſit aut debeat extrahi benè perpendendum. Dedecori namq: Chirurgo eſſet, nec parum ejus fama detrimenti caperet, ſi ſine ſucceſſu Operationem inſtitueret, ſpeciatim ubi ad Principes, Magnates & Matronas delicatiores vocaretur.

Prætetea, quoniam Symptoma aliquod urgens, moleſta ſcilicet hæmorrhagia dentium extractioni ſubinde ſupervenire ſolet, Stypticum medicamentum neceſſario ad manus eſſe debet, *Linteum* v.g. *carptum* vel ſolum, vel *ſucco Citri* madefactum. Vel

℞. *Fungum (Belg. Boviſt) ejuſq; particulam extracti dentis alveolo immitte.* Vel

℞. *Linteum Uſtum (Belg. Tintel.)* Vel

℞. *Pulv. aut Caput mort. Vitriol.* Vel

℞. *Chartam Emporeticam oleo Vitrioli madidam; hanc ſicca, ſiccatam iterum madefac, madefactam denuo exſicca, hocq; ter quaterve repete, tum chartæ hujus ſiccata & preparata portiunculam parti ſanguinem fundenti admove.*

Si verò hiſce non cedat hæmorrhagia, cauterium adhibendum.

Ut itaq; extractio feliciter procedat, gingiva ab ipſo dente *ſeparatorio* inſtrumento prius ſeparanda, (ni jam ante à Scorbuto conſumpta fuerit) quia aliàs gingivæ firmiter aliquando dentibus adnatæ dilacerantur. Mox *Pede Caprino*, ſi ex *Inciſoriis* fuerit ex alveolo dens expellitur. *Ocularis* aut *Caninus Forcipe Dentaria* vulgari extrahitur, quamvis aliquando (ubi cariei nota impreſſa conſpicitur) hujus extractio *Pelicano* felicius peragatur.

Dentes verò *Molares anteriores* convenientius *Pellicano cum brachiis rectis*, *Molares poſteriores Pelicano cum brachiis curvis* melius evelluntur. Ad Dentium denique fruſta extrahenda *Roſtrum Corvinum* potiſſimum convenit.

Gravidis aut nunquam aut rariſſimé dentes ſunt evellendi, præprimis Oculares, quòd fœtus oculorum vitio aliquando exinde fuerit affectus.

Subinde Dentes extra ſeriem prominentes, obliquè verſus interna aut externa naſcuntur. Horum

prominentiæ tantillum limâ corrigendæ, non tamen eo uſque auferendæ, ut dentis cavum in conſpectum prodeat, ne intolerabilis Odontalgia exinde prupullulans, patientem nimis excruciet. Idem malum facilè ſupervenire ſolet, ſi *Forcipe inciſoria* Operatio hęc inſtituatur.

De Dentium mobilitate, Caſu, & Dentibus Artificialibus.

MObiles ſæpe fiunt dentes, vel quòd gingiva laxior reddita, dentibus firmiter non adhæreat, vel eâdem acri quodam humore ad alveolos uſque conſumptâ denudentur, minuſque ſtabiles reddantur.

Quo in caſu gingivæ blandioribus aſtringentibus Antiſcorbuticis permixtis roborandæ, quale eſt medicamentum *Ettmulleri* ſequens,

℞. Radic. Biſtort. ℥ß.
Flor. Roſ. rubr. ʒij.
Balauſt. ℈iv.
Alum. Uſt. ℈ijſs.
M. cum S. q. Spirit. Cochlear. Vel
℞. Herb. Scord. ſicc. p. j.
Myrrh. opt. ʒſs.
Alum. Uſt. gr. vj.
Coq. leniter in Vini alb. Gall. ℥iij.
Colat. ℥ij. *add. Mell. alb. opt.* ʒiij.
Spir. Vin. Caphur. ʒijß.
Cochlear. ʒj.
M. F. oris & gingivarum collutio.

Hæc mixtura in pleriſque oris vitiis à Scorbuto oriundis magnæ quoque eſt efficaciæ. Vel

℞. Herb. Salv.
Roriſmarin.
Flor. Roſ. rubr. aa. p. j.
Myrrh. pt. ℈ij.
Alum. Uſt. ℈j.
Carioph. N. vj.
Coq. in Vin. Gall. & aq. Chalybeat. aa. ℥ij.
Colat. ℥iij. *add. Mell. Roſ.* ʒvj.
Spir. Cochl. ʒj. *M.*

Ad corroborandas gingivas, dentéſque dealbandos Matronæ quædam Pariſienſes ſequenti pulvere, ut ſecreto utuntur.

℞. Off. Sep.
Corall.
Cremor. Tart.
Lapid. prun. aa. ʒijſs.
Bol. Rubr.
Pulv. Roſar. rubr. aa. ℈j.
M. F. Pulvis, quo dentes quotidie fricentur.

Præter gingivam malé affectam duplici de cauſa Dentes cadunt: vel quòd à ſemine (ſivè novo dente) dens alveolo expellatur, vel quòd ob vaſa ſanguinea malé affecta, nutrimento deſtitutus, decidat.

In priori caſu totum opus naturæ relinquendum; In poſteriori verò (quum ſermoni articulando Dentes multum auxilientur) *Artificiales* conficere, & in deperditi dentis locum ſubſtituere, ſæpius neceſſarium.

Nihil quidem frequentius, quàm ex *Ebore* eoſdem conficere, confectos alveolis immittere, filoque ſerico aureove vicinis dentibus adalligare. Verùm quum hi brevi temporis ſpatio & à ſaliva & à cibo potúve aſſumto notabili flavedine tingantur, rectius ex *Hyppopotami dente* conficiuntur, præprimis ſi cortex ejus exterior in vero colore ſuperbiat. Hæc enim ſi adfuerit, ad aliquot annos ejuſmodi dentes naturali albedine illibatâ ſemper remanentes, geſtare poſſunt.

Si omnes maxillæ inferioris dentes nullô remanente decidant, integra dentium ſeries ex fruſtô eburneô, vel Hyppopotami dente conficienda erit, atque intra labium ita diſponenda, ut motâ maxillâ inferiore, eadem quoque moveatur, cibusque ore aſſumtus quodam modo adhuc comminui poſſit.

Dentium morbi ex Clariſſ. Michaele Ettmullerô

DEntium vitia ſunt ſi deficiant, ſi vacillent, ſi ſtupore aut dolore afficiantur.

Deficiunt dentes, vel proprio vel alieno, gingivarum vitio, infra, ubi de dentium vacillatione, prolixius explicando. Proprio vitio, dum evelluntur, aut excutiuntur à quavis cauſa externa, vel alterantur, ut tanquam minus viventes non amplius cum gingiva viva cohærere queant, ſed ſponte ſua decidant. Ut enim mortificatum, v. gr. carioſum os, cum vicinis partibus, vita communi & propria pro ratione ſpiritus influi & inſiti gaudentibus, uniri neqoit, ſed neceſſe eſt, ut excidatur & ſeparetur, quo cum vivo eſſe partes ſubjacentes molles, viventes, conſolidatione debita, nutrimento mediante uniri denuò queant: ita & dens minùs vitalis non jungitur ampliùs gingivę, ſed ab hac ſeparatus excidit, idque,

1. Si mortuus fuerit propriæ ætatis, adeoque ſenii ſui ratione, de quo videatur *Helm. alimenta Tartari inſontia* §. 25.

2. Si ab externis nimis lædatur & vitietur ut ſunt nimis frigida, aut copioſiùs aſſumpta dentibus inimiciſſima, & quæ ſenium eorum accelerant, item nimis calida, dentes & gingivas quaſi amburendo alterantia, eaque vel crebrius aſſumpta, vel dentibus admota, à quibus ſucceſſive ita penetrantur & arroduntur dentes, ut fruſtularim tandem excidant. Quò facit perverſa plurium conſuetudo, dolores dentium vel aceto ſimplici vel per coctionem medicato curantium, à quibus ſtupefiunt non ſolum omninò dentes, & inſenſibiles ſic fiunt ſubtiliores illorum intimæ fibrillę, ſed & ipſi dentes ſimul mortificantur & corroduntur.

3. Nimis viſcida & glutinoſa dentibus inimica ſunt, ut ſunt omnia dulcia, ſaccharum, ficus, uvi & caſeus &c. hæc ipſa enim, ut prompte & tenaciter dentibus adhærendo, tranſpirationem eorundem propter neceſſariam nutritionem impediunt, ita & ſucceſſivè acorem attrahunt qui continuata ſui adhæſione, ſucceſſivè eoſdem alterat, hinc & lac, & quælibet lacticinia, ob hanc rationem inimica dentibus obſervantur, eò uſque ad ſui corruptionem ſive cariem & ſucceſſivam deficientiam diſponere. Hæc ipſa gingivas ſimul plus minus alterando, & laxiores flaccidiores reddendo, indeque nutrimentum pro dente, per gingivas transmittendum, corrumpendo, ipſos dentes inſigniter lædere valent.

4. *Carie* denique plus minus exeſi dentes à lapide dentali ſive lithodonto obſeſſi ſeu ſordibus variis inquinati, nigrique ac fœtidi redditi, minus firmiter gingiva cohærent ſed ſucceſſive decidunt. Quæ poſteriora vitia non niſi ex vitiata dentium nutritione privata, undecunque primitius orta, originem ducunt. In quem finem noto, nutriri dentem, non ſolum per propria ſua vaſcula, arteriolas & venulas, circa ſui radicem implantatas, ſed lateraliter etiam, ex adhærentibus ipſis gingivis, unde & tam firmiter earum quamſque ſani ſunt, eſt nexus, ut dens ſive oſſeum concretum, ex ſe indolens, quouſque gingivis inveſtitur, acutiſſimi tamen ſit ſenſus? adeo mutuæ vitæ & nutritionis dentes ſunt participes.

Ac ſanè particularis, ac præ aliis partibus, propria dentibus eſt nutriendi ac augmentandi ratio, adeo ut, cum continua attritione neceſſario imminuantur,

niſi

niſi nova eaque continua augmentatione reparentur, brevi penitus abſumerentur. Quod ulterius ex eo patet, quod uno evulſo vel elapſo, vicini utrinque ſe dilatare magis ſoleant, & ex oppoſito ipſi reſpondens oblongari nonnihil, & prioris ſpatium aliquantulum ſubintrare obſervetur.

Cariem igitur dentis quod attinet, hæc eſt *arroſio dentis, nunc major, nunc minor, qua inſenſibiliter ſubſtantia ejus abſumitur, & nunc ſucceſſivè excavatur, nunc altero latere pedetentim conſumitur, donec ſucceſſivè magis corroſus fruſtulatim excidat.* Inchoat malum ut plurimum in parvo puncto extrinſecus quod nigreſcit primitus, hinc foraminulum aperitur, ſicque ad interiora ejus penetrat, quæ quò teneriora ac molliora, indeque faciliùs diſſolubilia, eò promptiùs abſumuntur, & dentem cavum reddunt. Conjungitur tunc, ad interiora, ubi penetraverit corroſio, dolor, nunc major nunc minor, prout radicem dentis nerveam diverſimodè ſimul arroſerit. Ex corroſo ita dente nata ſanies, ubi per dentis foraminulum relictum, ceu per fiſtulam, liberum ſpatium effluendi haud nacta fuerit, ſed interiora magis ac radicem dentis unum alterumve, ſpeciatim in maxillaribus, vitiaverit, acrimonia ſua nunc gingivam, nunc ipſam maxillam rodit & præſertim per illa hujus foramina, per quæ vaſa in dentes ſubeunt, ſenſim extra effluit, & tubercula, nunc in gingivis, nunc ſub maxillis, excitat, quæ tandem exeſa ſanioſum acre liquamen fundunt. Et licet curetur tale tuberculum & excitatum ulcuſculum, ſubinde tamen, quoties ex carioſo dente ſub nutritione vitiata nova ſanies generatur, recidivat, & interdum in fiſtulam vel gingivæ, ſive maxillæ, degenerat, adeo ut talia curari nequeant, niſi dens læſus evulſus fuerit. Fœtorem etiam ſubinde dentes carioſi inferunt, halitum oris inficientem præſertim ſi major fuerit eorum excavatio, ut alimenta carnoſa retenta in eadem putredinem attrahere queant: Imò ex nutrimenti dentis carioſi proprii corruptione, aut alimentorum maſticatorum in iiſdem retentorum putredine, vermes in eorum cavitatibus generantur, graviſſimorum dolorum aliorumque malorum autores.

Cauſa cariei eſt læſa dentis quacunque occaſione nutritio ſive gingivarum vitiatarum, & à contiguo dente abſcedentium, indeque ejus lateralem nutritionem impedientium, (unde ſcorbutici, gingivæ vitio, omnium frequentiſſimi cariem patiuntur) eveniat cauſa, ſive ipſe dens ſub nutrimenti aſſimilatione, aut hujus ſucceſſiva tranſpiratione fruſtratus ex illius corruptela, & in acidum corroſivum degeneratione, cariem pedetentim contrahat. Acidum itaque ex nutrimento dentis degenerato, tandem corrodens cariem inducit. Cauſæ remotæ rationem habent, tum omnia dentes alterantia ſupra allegata, quàm infra circa gingivas, alleganda.

Quoad lapidem dentalem ſive lithodonton (ut vulgò ex varia, perſuaſione vocant Tartarum dentium;) hujus ortum & geneſin optimè delineavit *Helmont. Tract. alimenta Tartari inſontia* §. 22. nempe nutrimentum dentium laterale ex gingivis depravatum, ſub ſui perfecta cum dente aſſimilatione fruſtratum & vitiatum, ſicque in excrementitiam plus minùs naturam degenerans, adhæreſcit ſaltem, ſuperficie tenus denti, ibique quia jam ad duritiem dentalem ex aliquali ſui pro nutriendo dente alteratione, determinatum fuit, ad induteſcentiam quaſi lapideam dentalem, coagulatur ſaltem, & talem, plus minùs tamen friabilem duritiem acquirit, ſimulque quicquid mucilaginis ciborum ac potuum imbiberis, ſimul ſecum fortiter indurat. Nunquam igitur ſanæ gingivæ & quæ cuſpiduli ſigma ad dentis medium aſſurgunt, hancque firmo complexû retinent, dentalem hunc lapidem generare ſolent, bene autem laxæ, flaccidæ, cruentæ, minuſque aptè dentibus adhærentes, adeóque externis injuriis ad ſenſilem dentis partem aditum permittentes, nec commodum nutrimentum ſuppeditantes, ſed potius etiam laudabile pervertentes, hoc malum inducunt. Par omnino eſt ratio ſordidorum, nigrorum aliove modo male coloratorum dentium: quicquid enim hic ſubeſt vitii, nonniſi productum morboſum ex fruſtrata ac depravata privata dentium nutritione enatum, ſive externa illa ſupra circa dentium caſum, memorata ſpeciatim viſcida & dulcia primam occaſionem ſuggeſſerint, ſive gingivarum morboſus ſtatus, alterando nutrimentum dentium, & vitiando lateralem ejus nutritionem, in cauſa fuerit. Sanè ut ſcorbuticis nil æquè familiare eſt, ac gingivarum varias ſubire paſſiones, ſpeciatim cruentam flacciditatem, ita & in talibus dentium nigrities & ſordities frequentiſſima eſt. Nigrities ſanè dentibus adhærens, quid niſi extravenati ex gingivis, plus minùs corrupti, & acore infecti cruoris dentibus adhærentis veſtigium eſt; à cujus hoſtili præſentia, ut irritantur gingivæ, & inviſcantur dentis pori, ita ex facili hinc aceſcentia eroſio & cariei ſucceſſivus progreſſus. Juxta læſionem gingivarum & dentium læſio, indeque ſordium excrementitiarum pluralitas ac veritas æſtimanda; Hinc & ab inunctione Mercuriali pro cura luis venereæ ſimilive concitata ſalivatione, uti notabiliter vitiantur gingivæ, ita nigreſcere ſubitò, & pluribus ſordibus inquinari obſervantur dentes.

Quoad Curas.

Dentes excidentes aut deficientes reparare, ſolius naturæ eſt, quæ in junioribus, per recentium dentium ſubnaſcentiam priores alveolis ſuis extrudit, & defectum ita reſtituit. Quamdiu itaque dentium novorum primordia & quaſi ſemina inter gingivas reſtitant recondita, novi dentes, poſt priorum defectum renaſci facilè poſſunt; id quod non tantùm genuini ſive ſapientiæ dicti dentes comprobant, ſed quod etiam interdum in ſenectute dentes renati obſervati fuerint. Atri quod relictum eſt, ſaltim defectus illos naturæ nonnihil ſupplere, artificiales dentes, ex ebore, vel dente hyppopotami, fabricatos in iſtorum locum ſubſtituendo, pro loquelæ ſaltem gratia, non autem pro melioris maſticationis beneficio. Equidem exempla quædam proſtant dentium ſanorum ex homine recenter revulſorum, in proprios vel alienos alveolos denuò inſertorum ſimiliter cum gingiva coalitorum, tanquam ſi nunquam dens defuiſſet, ita ut etiam maſticatio fortis hoc modo perfici potuerit, Sed quoniam adeò incerta res nondum confirmata eſt, eam in medio relinquo. Vid. obſervat. Schenchii pag. 202. ex Paræo l. 1. c. de dentib. Item Riverium in obſerv. comm. pag. 357. vel 615. Borell. lib. 3. obſerv. 10. p. 18.

Quoad carioſos dentes, equidem præſentiſſimum remedium eſt carioſi evulſio, interdum etiam neceſſarium, ſi longius proceſſerit caries, cùm facilè aliàs contiguus dens contagio carioſo infici, & hinc idem malum contrahere poſſit. Ut taceam, confirmatam cariem, alia ratione quàm evulſione, curari non poſſe. Quamdiu verò vel nondum eòuſque proceſſerit malum, vel propter pericula, ſub dentium evulſione interdum obſervata, hæc nimis metuatur, remediis res tentanda eſt, cariei progreſſum ulteriorem inhibendo.

Evulſio

Evulſio appropriato peragitur inſtrumento ac ſuccedit eo melius, quo minus firmiter dens hæſerit, & quo magis idem vacillaverit. Quo autem imponatur ad facilem, magis & minus dolentem, evulſionem, remedia quædam à nonnullis adhiberi ſolent, verbi gratia, Tithymali ſuccus denti inditus: aut ſi ex eo ſale & ammoniaco formentur globuli, aut cum farina triticea fiat paſta, & cavitati dentis indatur.

Præter tithymali lac alia ex ſimili lactearum genere, pari virtute pollent: ut lac ficulneum farinæ admiſtum, vel ex lacte tithymali cum farina triticea ſubacta fiat paſta, quæ frixa in pinguedine ranæ facit dentes ſine dolore cadere: vel farinæ filiginis miſceatur cum lacte cataputiæ, inſtar pultis, indatur denti cavo, ſicque aliquandiu permittatur, brevi ſic cadere affirmant. Succus pariter chelidonii majoris, cavis dentibus inditus, eos frangit & ejicit. Pinguedo item ranarum viridium, dentibus affricata, aut iiſdem indita, dentium caſum promovet, nempe coquuntur ranæ in olla vitreata, affuſa aqua communi, & pinguedo quædam innatabit, quæ dentis evulſionem promovet.

Vel ℞. Gumm. ammon. ſem. hyoſcyam. ſucci ejuſdem an. ℥i ß. Miſtis addatur Pinguedinis ranæ viridis ac ceræ parùm F. unguent. denti extrahendo applicandum vel indendum.

Cariei verò ulterior progreſſus per artem, & medicamenta inhibetur, efficaciſſimè imprimis per inuſtionem dentis carioſi in loco carioſo cum cauterio actuali, ſive ex ferro, ſive ob ſubtilitatem commodiorem, ex argento vel auro facto, quo facto auro foliato dens cavus repleatur. præſervatur enim ſic à majori putredine & corruptione: vel ex cera cum mirrha probe ſubacta, vel potius ex cera viridi, propter admiſtam æruginem, impleatur dentis carioſi cacavatio. Ipſa myrrha denti indita, egregia eſt in hoc caſû. Confer hîc River. in obſervat. communic. pag. 309. ubi refertur, quod dentes terebinthina impleantur, & cauterio actuali dens inuratur in carie. Loco actualis cauterii, ubi neceſſum viſum fuerit, potentiale adhibeatur: Sic aqua fortis denti carioſo admota vel ſpiritus vitrioli ad gutt. 1. vel 2. bombaci inditæ, ac denti adhibitæ, mirè corroſionem juvare & præſervare dicitur. Item Zingiber in oxymelite coctum, & in cavernam dentis immiſſum, præſervat corruptionem coralliorum pulvis denti cavo inditus, vel oſſa ſepiæ, item camphora cariei ulteriorem progreſſum inhibent: vel ex pulvere coralliorum alborum cum melle roſato ad conſiſtentiam linimenti craſſioris redacto dentibus illitum cariem inhibet.

Fœtorem dentium ablata caries ſponte curat: ſin minus gallia moſchata cum cypero & maſtiche miſta, denti cavo indatur. Tollitur & fœtor dentium, ſi abluuntur aquâ in quâ ſal armoniacum ſolutum, poſt prandium & cœnam.

Vermes ex dentibus elicere ſubinde neceſſe eſt. Præſtat hoc optimè Sabina in vino decocta & in ore retenta, quæ copioſius vermes elicit. Fumus item ſeminis hyoſcyami ſpecificus eſt, per infundibulum ſuſceptus ore, mirabiliter vermes expellit. Confer. Act Med. haff. volum. 1. pag. 209. Suffitus item ſive fumus ex fructu balicacabi contuſo, cum cera mixto, facta exinde paſta, & in laminam ferream ignitam injecta, fumum ſuggerit, quo ore excepto, catervatim vermes cum ſputo copioſo rejecti, & crudeliſſimi dolores ſopiti, obſervati fuerunt. Spiritus ſulphuris quoque dentibus cum bombace inditus vermes optimè necat, & dolorem inde oriundum placat, vel ex pulvere gallarum, cum ſucco rad. pyrethri impragnato paratur remedium, quod denti inditum vermes expurgat ſevum cervinum quantum contra vermes dentium valeat. Vid. Bartholinus centur. 3. hiſtor. 96.

Quoad Tophos (ſive Lithodonton) dentium eorumque ſordiciem & nigritiem, ne ab his dentium caries, crebrior dolor, aut præmaturus caſus superveniat, cura inſtituenda venit, per ea, quæ ſordes dictas abſtergere, vitioſum earum aciem, gingivis & dentibus hoſtile, abſorbere & hinc blanda adſtrictoria vi gingivarum tonum roborare valent: quod ſi longius proceſſerit malum, & tenacior mucus dentes vitiaverit, potenter incidentia & diſſolventia, & quidquid heterogenei fuerit abſumentia & quaſi exedentia adhibenda erunt, habendo ſemper reſpectum ad ſcorbutum plus minus. Convenient igitur in leviori malo oſſa ſepiæ, CC. uſt. mandibul. luc. piſc. teſtæ ovorum calcin. cinis majoran. roriſmarin. urina calida, cum qua fricentur ſubinde dentes & gingivæ: Tartarus calcinatus aut parum ſalis tartar. uſt. &c.

Duriora ſubjecta lapidea ex ſilicibus, pumice, &c. vitanda ſunt, quia crebriori uſu gingivas atterere & abſumere valent, ut rectè monet *Zvvelferus* in Pharm. reg. pag. 101. niſi ubi fortius agendum: tunc enim paulo tamen rariùs adhibita, talia minus nocent. Exempli loco ſit farina virginea Mynſich. egregiè dentes dealbans, & à tartaro corroſivo purgans.

Hiſce modò dictis convenienter radix Irid. Flor. additur, præſertim quod & ipſa conveniat propter odoris gratiam, propter quem ultimum finem non inepta. Paratis dentifriciis aliquot guttæ olei deſtill. caryoph. aut lign. Rhodii poſſunt addi. Quod ſi dictis pulveribus color purpuraſcens conciliandus, Coccionigliam in aqua aluminis ſolvamus, & ſoluto aſpergamus pulverem, qui exinde rubeſcit, ſed leni admotus igni idem purpuraſcit. Quod ſi pertinacius fuerit malum, ſordes tenaciores, obſtinata nigrities firmius dentibus impacta, ac firmius conglutinata lithodontes, optimum remedium eſt ſpiritus ſalis cum melle ad gratiam ſaporis, vel quantum placet miſtus, & ita gingivis illitus. Spiritus vitrioli ſuſpectus eſt, cujus loco oleum ſulphuris in aqua communi dilutum, vel cum melle roſato ſubactum adhiberi poteſt. Pertinet huc opiata Borelli cent. 2. obſerv. 65. ad gravius malum præſertim conveniens. Non incommodum eſt, ſi recipiatur vinum, cui permiſceatur ſpiritus ſulphuris, ut aceſcat, huic immitte radiculam polypodii per 24. horas, hunc ſicca & utere pro dentifricio, firmat, mundat, & candorem iiſdem inducit. Et ea quæ de ſpiritu vitrioli refert Riverius in libro ſexto prax. capite ſecundo, potius ſpiritui ſalis, quàm ſpiritui vitrioli applicanda veniunt. Quo etiam facit ejuſdem liquor ex auro uſto, hic egregiè conveniens citato loco.

Pulvis dentifric. Principiſſæ Altenburgenſis.

℞. Oſſ. ſepiæ, CC. uſt. pumic. præp. an. ℥iij. moſchi ℈ j. M F. pulv. cui adſpergatur ſpit. roſar. ℥ß. & ſicca. Interim.

℞. Gran. cherm. Santal. rubr. an. ſpir. vini q. ſ. pro extrahendo Tinctura, qua irrora aliquoties prædictum pulverem, & ſicca. Non incommodum eſt hujuſmodi pulveribus dentifriciis ſal armoniacum ſubinde addere, dentibus, gingivæ, ac omnibus oris partibus imprimis conveniens.

Quod attinet dentes vacillantes ſive minus firmiter gingivis connexos hoc vitii contrahunt propriâ vel alienâ, gingivarum culpâ. Propria eadem eſt, ſed in minori ſaltem gradû, quæ & dentes decidere penitus & cadere facit, de quo ſuperius ſufficienter actum. Aliena gingivarum culpa conſiſtit in eo, quod fibroſa illarum caro vel mollis, ſive flaccida, vel

ſimul

Digitized by Google

ſimul tumida, vel etiam nonnihil exulcerata, adeoque omnibus his caſibus plus minus cruenta ſimul evadat. Rarum eſt, quod in Schenckii collectis obſervat. libro primo capite de dentibus pag. 200. refertur, ex defluxione in dentium alveolos, hos gypſeâ pituitâ interdum impleri, ut dentes extrudantur. Suſpicor tamen non tam ex defluxione, quam lapidis ſive tophi dentalis uberiori incremento, potius vitium hoc ortum traxiſſe. Ita verò mala gingivarum oriuntur frequenti ſinuæ ſalivæ, vel in genere acrioris, vel in ſpecie ſcorbutico ſapore, ſive vitioſo aceſtale inquinatæ culpa, a qua tenus ſibra tum gingivarum reſolvi & emolliri, penetrari eædem, & plus minus ſucceſſivè, non raro ſenſim admodum cum pruritu eroſi aſſolent, vaſculis ſanguinis unà per diæreſin vitiatis, ſanguinem paulatim fundentibus.

Poſtea & mercurii uſus, tam in ſalivatione excitanda, & hinc acrioris & præternaturalis cujuſque copioſioris ſalivæ profluvium, quàm ſaccari pro uſu coſmetico applicatus, ordinariò gingivam valdopere laxare, & omnes dentes hinc mobiles quaſi reddere ſolet.

Quòd ſi ulterius procedat negotium vitiari magis gingivæ, exulcerari profundius, abſumi eædem, vel corrumpi etiam, & ad gangrænam diſponi aſſolent. Malum, quod in genere Scorbutus appellatur.

Quod ſi firmior paululum gingivarum fuerit textura relaxata, eadem nihilominus ſanguinem uberius in ſe recipit, & ſpuria intumeſcit & excreſcit carne laxa, flaccida, & ſordida, & facilè ad tactum cruorem ſtillante in gingivarum hinc dicta excreſcentia ſive dentium ſuperincarnatione.

Ut igitur moveantur hæc mala, præmiſſâ debitâ radicis morboſæ internæ curatione, gingivæ flaccidæ, tumidæ, cruentæ adſtringendæ, exulceratæ abſorbentibus, & mundificantibus ac adſtringentibus conſolidandæ, corruptæ & plus minus gangrænatæ, ab ulteriori mali progreſſù præſervandæ. Conveniunt igitur Flor. roſ. rubr. flor. aquileg & ex his paratum unguentum de aquil. ad ſcorbut. oris præſertim proficuum. Deſcriptio proſtat in Tilemanni materia Medicin. CC. & ebur. uſt. Lacca & Myrrha alumin. tam crudum quàm uſtum lap. cancror. fol. quercus, liguſtri, radix ireos, flor biſtort. tormentill. flor. malvæ arboreſcent. naſturt aqua ruta, ſalvia, Roſmarin. Ex his vel fiunt Pulver. dentrificii, cujus exemplum vide in Barthol. Centur 6. hiſtor. 54. vel ex iiſdem fit decoctum verbi gratia, Ruta in vino decocta, quo calidiſſimo os eluatur, egregia eſt contra hos affectus ſcorbuticos. Salvia. item Roſmarin. decocta in aqua cum panco addito alumine, egregius eſt Gargariſmus ad dicta dentium vitia vel.

℞. Herb. ſalv. Man ij ſs. flor. malv. hortenſ rubr. Man. j. rad. polypod. unciam ſem. Fiat decoctio in lib j. aqua fontana colatur. adde mellis roſar. ℥iſs. alum. uſt. ʒ j. lapid. prunell. ℥ iij. terr. ſigillat, ʒ j M, F. Dentiluvium.

Pertinet huc *Gargariſmus de Tormentilla Mynſicht. pag. 403. Decoctum ad gingivas roborandas Potern in pharmac. pag. 313.* Si quoque aliud quid, certe Myrrha & lacca in iſtis gingivarum vitiis ſunt præſtantiſſima Huic Tinctura laccæ aſſociari ſolet. Nam ſola Myrrha crebrius Maſticata præſervat egregiè contra ſcorbutum oris. Tinctura laccæ proſtat, *pag.* 46 Armament. Mynſ. & Conf M. C. *Ann.* 6. *App.* 26. *B. D. Michaelis* tincturam laccæ ita parabat.

R. Phlegm. vitrioli q. v. in quo diſſolve alumin. q. ſ. ſoluta & miſta infunde laccæ pulveriſatæ donec tingantur M. Porrò ulteriùs mel roſaceum cum ſpiritu ſalis tantillo uſque ad gratum acorem impregnatum, omnia ulcera & putredinem partium in ore ſanat, ſi præſertim ex ſcorbuto originem ducant. In ſpecie ſi ſimul cum decocto ſalviæ ſubinde abluantur gingivæ. Egregium quoque eſt *linimentum Hartmanni* ad hos gingivarum affectus, quod deſcribit in *prax. chymiatr. pag* 123. Sed cui non incommode Myrrha addenda venit, ad imitationem *Senn. in prax. lib. 3. p. 5. ſ. 2. cap. 7. pag. 635.* Cui ſimile eſt elegans linimentum contra oris & gingivarum ſcorbutum, quod habet *Deckerus in comm. in prax. Barbett. pag.* 156. Cujus loco poſſit etiam recipi.

℞. Alum. crud ʒiſs. flor. aquileg. fol. ſalv. an. ʒ ij Rad ſir toſtl. ʒ iij. Myrrh. elect. ℈ ij. c. ſ q. mell. roſ. F. l. ſ. Linimentum egregium ad vacillationem dentium ſcorbuticam. Vel.

℞. Rad biſt ʒiß. flor. roſ. rubr. ʒiſs. Balauſt. ʒ j. Aluminis uſti ℈ij.

Impregnentur largiter ſpirit. cochlear. qui ad oris ſcorbutum eſt egregius. Hinc in excreſcentia gingivarum ſcorbutica, ſuccus cochlear. cum alumine uſto miſtus perquam egregius eſt. Sicuti ad hæc ipſa gingivarum vitia ex ſcorbuto nullo cedit vermicularis; cujus decoctum cum alumine & melle nobile experimentum eſt, gargariſando uſurpatum. Vid. M. C. *Ann. 6. pag. 50.* In *Dighé Medic. Experiment. part. 2. pag.* 78. Itidem egregia eſt miſtura pro his gingivarum malis ex aq. calc. viv. cum alumine crud & uſt. ac rad. ireos flor. quod in mentem revocat aliam non inconvenientem noſtram, efficaciſſimam in ſcorbuto oris, nempe cremorem aquæ calcis vivæ ſupernatantem ſaliformem.

℞. Hujus cremor. ʒiij Gumm. lac. ʒij. Vitriol. Cypr. gr. vi. aq. roſar. ſalv an. ℥ß.

Solve calore leni, ut probè impregnetur à lacca, eo laventur gingivæ probatum eſt. Ac merito extollitur uſus, laccæ: Nam *B. D Michaël* aliquando putredinem gingivarum ſcorbuticam, tantam ut gangrænam minaretur, & propter inſenſiſſimum fœtorem nemo juxta ægrum commorari poſſet, per ſolam tincturam laccæ, præmiſſis internis univerſalibus, feliciter reſtituit. Juxta laccam hanc nobiliſſima eſt Myrrha, verbi gratia.

℞ Fol. ſalv. alumin. uſt. maxill. lucii piſcis calcinat. Myrrh. rubr. an. ʒiſs. Mell. q. ſ. pro linim. ad fricandos dentes.

Quòd ſi efficacius poſtuletur, aliquot gutt. ſpir. ſalis impregnetur.

In graviori malo ulterius procedendum eſt, atque ſic, præter *linimentum Hartmanni*, ſupra laudatum, ad unguentum Ægyptiacum melle roſato probè permiſtum, deveniendum, pro graviori exulceratione, aut inde meruendis malis gingivarum curandis

℞. Alum. uſti, ſalis armoniaci, an. ℈j. Maſtic. thur. an. ʒiſ. M. F. Pulv s.

Affricandus gingivis, poſtea quàm ante & poſt decocto ſalviæ, tormentill. ac roſ. rubr. os elotum fuerit. Imò interdum aquâ forti gravior gingivarum luxuries ſedanda. Confert item *Linim. Sennert. l. 2. prax. part. 1. cap* 16. *pag.* 52. Aut denique aqua viridis ex viridi æris, pauco auripigm. alumine & quibuſdam vulnerariis, addito melle in aquam infuſis & decoctis, hic commodè adhiberi poſſunt, quo affrictæ gingivæ à luxurie, flacciditate & putredine detendantur, e.g. ſit vel aqu. virid. *Hartm. Pr. pag.* 110. Vel aq. virid. *Plateri* cujus deſcriptio proſtat in fine obſervationum ejus.

Stupore, tandem ſive *Hæmodia* affici dicuntur dentes, ſicque maſticationem impedire, quando ſpeciali doloris genere afficiuntur, poſt acida vel aſſumpta, vel vomitû rejecta,

Cui

Digitized by Google

Cui affine malum eſt *Algor Dentium*, dum frigoris attactû notabiliter alterantur dentes, nempe acidum & frigus inimiciſſima exiſtunt dentibus, unde illorum nimia impreſſione afficiuntur fibrę illorum interiores, & quaſi irritantur, ut à cujuſvis objecti actione ſpecialis quidam dolor in dentibus percipiatur, maſticationis negotium inſigniter impediens.

Curat ſtuporem dentium portulaca recens maſticata, caſeus tam recens quàm vetuſtus, adeoque alcali manifeſtiori dives. Siliqua caracea maſticata, item, calidum ovi vitellum, ad duritiem coctum applicatum. Omnium optimum calida urina applicata; Algorem quod attinet ſpir. vini dentibus affrictus, vel panis calens maſticatus, vel vitellum ovi aſſatum, calidè maſticatum; item theriaca dentibus affricta huic malo medetur.

Dentium morbi ex Clariſſ. Ioh. Harthmannô

In ſtupore dentium fricentur dentes ſtupidi ſale, vel maſticetur pannus laneus vel piloſus pileus.

In nigredine dentium evitanda, prȩſertim evitetur acetum & cibi admodùm calidi.

Removeatur item ſæpiùs adnatus Tartarus & impuritates dentium, colluendo os à ſumpto cibo, cum vino.

Deinde nigredo & colores dentium fœdi hoc modo commodè auferuntur.

℞. Aq. fontanam, dilue in eadem ſpiritum Vitriol. vel aquam ſeu ſpiritum aluminis q. ſ. ne ſcilicet nimium aceſcat. Cum hoc lavamento quotidie manè & veſperi cum Lacinia lanea frica dentes diligenter, deinde eoſdem frica cum magiſterio Corallorum vel cum hoc pulvere.

℞. Mandibularum Lucii piſcis, Corall. albi. CC. uſti, aluminis uſt. radicis ireos ʒß. ſal. gemmæ ℈j. M. F. pulvis.

Nigredo dentium & linguæ, ex eſu ceraſorum vel myrtillorum extemplo tollitur ſuffitu candelarum ſulphurearum, *Schwefelſtecken*, faucibus tamen propter fumos nocivos occluſis.

(Nota, ſordes & nigredinem dentium ſtatim ac facilè quidem ſpiritibus acidis detergi, ſed, ſi ſæpiùs iis utamur, facilè dentes ut alcali oſſeum erodi fragileſque factos poſtea tanto majori nigredine & ſqualore infici, propterea in his affectionibus dentium commendatum habeas ſaccharum aluminis, de quo paulò infrà, aut per ſe aut cum pumice corralliſve rubris prȩp. commixtum ut dentifricium adhibitum.)

Mobilitatem dentium auſert peculiare & ſpecificum remedium ſeq.

℞. Gland. ʒj, gallar. ʒß, aluminis uſti, ſucci acaciæ an. ʒß, fol. roſarum rubrarum M ß. Coque cum vini rubri ℔ij, ad caſum unius pollicis, poſtea cola. Cum hoc decocto ſæpiùs quotidie eluantur dentes, rurſum figuntur & immobiles redduntur.

Odontalgiam ex quacunque cauſa ortam ex quadam ſpecifica proprietate tollit radix lapathi acuti (ante germinationem vere collecta prȩſtat, mihi familiaris) exſiccata & denti dolenti applicata.

Idem præſtat, ſed remiſſiùs rad. lappæ quæ dolores ſubitò aufert, humoremque ſuperfluum extrahit magis.

Si fiunt dolores ex deſtillationibus, decocto rad. urticæ majoris, alii decoctò cum pauxillo nucis moſchatæ raſæ & croci in vino aduſto & acet. ana parato & calidè in ore, locove dolente retento humores illapſos mirabiliter extrahunt: ab initio quidem videtur dolor augeri, ſed paulò poſt mitigatur & deſinit.

Idem præſtat decoctum Guajaci cum vino & aqua paratum. In eodem caſu præſtat decoctum ſerpilli (in primis ſi ex deſtillatione) vel ejuſdem aqua gargariſando nempe cum iiſdem.

(Dolores dentium propediem ſedat aſperſum ſequens. *Saccharum Aluminis:*

Rec. Aluminis crudi ℔ ij. vel iij. & per retortam in arena lento igne phlegma abſtrahe, quo facto ceſſa, & refrigeratâ retortâ phlegma redde exſiccato alumini, cumque per 24. horas in digeſtione B. V. ſteterint, phlegma iterum abſtrahe, qui labor cohobandi, digerendi & phlegma abſtrahendi ſepties repetatur. Tum poſt ultimum phlegmatis egreſſum, illud quod in fundo retortæ remanſit, in cella humidove & frigido aëri expoſitum in liquorem abeat, qui filtratus & per 12. dies in cineribus igne lento digeſtus demum per cucurbitam in cineribus ad ſiccitatem uſque omni humiditate exuatur. Remanet in fundo ſaccharum Aluminis.)

Si dentes ſunt cavi & dolent, vel etiam citra cavitatem in dentibus dolentibus præſtans eſt ol. Caryophyllorum, in cujus ſcil. ʒj. Camphoræ ℈ß. ſolutus fuerit. Hujus compoſiti gut. j. vel altera in goſſypio (præſertim quod cum moſco fuit) cavo denti immiſſa vel etiam dolenti alioquin applicata, omnem dolorem aufert.

Externum eſt laudanum opiatum in forma pilularum dentibus illitum vel inditum, vel externè (in genis) cum unguento alabaſtrino (gr. j. laudani ad ʒj. unguenti) diſſolutum. It. cum Emplaſtro de maſtice & cera.

(Subitaneum eſt remedium perſicaria contrita & denti dolenti applicata, vel ut pilula efformata cavo dentis impoſita.)

Dentes corroſos juvat ſuffumigium ex ſemine Hyoſcyami per tubulum vel trirorium ad dentem dolentem factum.

Dentes carioſi evelluntur promptiùs, ſi duobus digitis madefactis, ac inſperſis pulvere ex lacertis aquaticis exenteratis & in clibano calcinatis aliquandiu prehendantur. Lacertæ colliguntur Aprili & Majo.

Sic etiam dens ex maxilla mortui evulſus, & cum radice ſua dentem carioſum ſæpiùs tangens, tandem poſt aliquot dies fruſtulatim dentem cadere facit.

Laxitati, putredini & exeſioni gingivarum à proprietate quadam Aquilegia mederi videtur. Poteſt autem indè tale compoſitum fieri:

℞. Pulveris fol. aquilegiæ, ſalviæ, menthæ criſpæ, Nucis Moſchatæ ana ʒß, Aluminis uſti ℥j. mellis puriſſimi ℥iv. Mel incaleſcat ad ignem & leniter decoquendo deſpumetur, deinde pulveres prædicti cum melle adhuc calente ſenſim aſpergendo miſceantur & ſerventur ad uſum. Hôc ungentô illinantur gingivæ bis quotidiè (NB. Decoctum ſummitatum rubi idæi etiam valet hîc) quòd ſi cibus capiendus eſt, eluatur os aquâ prunellæ vel infusô naſturtii aquatici in vino (in primis in ſcorbuto.)

Ad mundificationem autem gingivarum putreſcentium maximè valet aqua illa viridis mea compoſita ſecunda, de qua ſuprà in Narium affectibus, ozæna nimirum.

Dolor dentium, quia plerumque fit à capitis defluxionibus, ideoque in curatione ipſius ſtatim ad ea accedendum, quæ fluxionem inhibent. Unde ſtatim temporibus applicandum Emplaſtrum de Gummi Elemi, vel etiam Maſtiche factum, quod antequam applicetur, calefiat optimè.

Inter ſcapulas applicetur cucurbita magna ſine ſcarificatione.

Hinc ſtatim ad repellentia materiam fluxumque evacuantia confugiendum, qualia ſunt galla matura in acet. cocta, ità ut acet. in ore ſupra dentem dolentem detineatur calidè per horam ß vel j.

Hinc ad topica, anodyna ex proprietate occulta dolorem tollentia progrediendum.

Quod

Quod ſi continuus ſit dolor hiſce non cedens, ſed ab aliqua intemperie vel capitis vel totius corporis, aut copia materiæ ad caput fluentis, & indè ad dentes, capiti ſimul providendum tum evacuantibus, tum alterantibus & confortantibus medicamentis, tum etiam toti corpori.

Topicorum quibus vel ſolis ſæpiùs dolor omnis aufertur ſequentia ſunt præſtantia.

Laudanum opiatum cujus gr. iij. cum gut. ij. ſpir. Vitrioli denti dolenti applicentur, ſimulque pil. j. in corpus aſſumatur: Dolor ſopitur, applicato etiam Emplaſtro ad tempora, &, ſi opus, cucurbitulis.

Similis planè effectus eſt oleum ex buxo deſtillatum.

℞. Serrati buxi q. ſ. & repleantur 3. partes retortæ vitreæ, retortam in cineres loca & deſtilla oleum & liquorem aqueum igne primùm lentô, poſtremùm fortiori, & tandem ſummo, & deſtillabit oleum. Idem oleum rectiùs per deſcenſum aut per veſicam deſtillatur. Hujus olei (è buxo)

℞. Gr. iij. & cum vino, ſi affectus à frigida defluxione veniat, aut cum acet. ſi à calida. M. Contineat æger mixturam dictam in ore, poſt aliquid tempus exſpuat. Si dolor nondum ceſſabit, repetatur, donec ad ſextam vicem, tandem abluat os vino aut aceto, & ſedabitur dolor.

Idem pulvis gallarum in ſucco radicis pyrethri decies vel 12. imbibitus & exſiccatus cum fermento, M. F. globulus parvus qui denti dolenti impoſitus dolori medetur, dentes firmiores reddit, vermiculos in ipſorum cavernis genitos necat, fluxiones omnes ad gingivas delapſas extrahit.

Tandem ultimum in omni & acerrimo dolore perfugium, applicare veſicatorium poſt aures & cervici.

Exterius inungi poſſunt maxillæ oleo amygdalarum dulcium, & tumori applicetur emplaſtrum de meliloto. Si intus in ore ad apoſtema tendat dolor; fiat cataplaſma ex ficu aſſata cum farina tritici. Si aperiatur, diſſolvatur mel roſatum in aqua plantaginis, atque eo abluatur os.

Dentium Morbi ex Clariſſ. Lucâ Tozzi.

Dolent ſæpiſſimè Dentes in radicibus, ubi membranulæ, & nervuli diffunduntur, à ſanguine, vel lympha eas partes pertingente, acri, acida, ſalſa, aut aliter præter naturam affecta; unde interdum etiam tument mandibulæ, & gingivæ; quin & dentes carie, ipſæ verò eroſione, ulcerationeque inficiuntur, & cùm ſcalpuntur, vel cibus manditur, nonnihil ſanguinis ſtillant. Tantus autem; ac talis dolor quibusdam accidit, ut impatientes mortem ſibi adſciverint; quamobrem maximis tormentis annumerari poteſt ex Celſo.

Inter dolorem ſedantia, illiuſque cauſam corrigentia omnium præſtantiſſimum perhibetur à Roderico à Fonſeca oleum buxi, ſi in foramen dentis una vel altera gutta injiciatur: quod etiam à Samuele Formio confirmatur, & modus illud extrahendi deſcribitur, apud Riverium *in obſervationibus eidem ab illo communicatis*. Idem quoque præſtari dicitur ab oleo caphuræ pari modo in dentis foveam inſtillato. At Iulius Cæſar Claudinus extollit oleum Terebinthinæ chimicè paratum cum pulvere camphoræ. Camphoram ipſam in aceto modicùm eliquam adhibet Montagnana; itemque opium: Thonerus ſolam camphoram: & Rulandus oleum camphoræ goſſipio exceptum; vel etiam oleum ligni heraclei, quo prætere a humores ibidem ſtagnantes educi, vermes dentibus innatos necari, & cauſam quamcunque doloris adimi, ait. Alibi quoque laudat aquam ſolani, cum oleo vitrioli romani ad acidum ſaporem uſque permiſtam. Radices ſambuci in Aceto, & vino decoctas ſingulare experimentum inquit eſſe Raymundus Mindererus apud Gaullingium. Decoctum Nicotianæ, & florum chamæmeli tepidum ore detentum commendatur Io. Heurnio, & Riverio; & Cardilucio illud Sabinæ. Atque Foreſto radix lapathi acuti conciſa, & ſupra dentem dolentem appoſita: quam etiam magnifacit Hartmannus, qui præſentaneum quoque fatetur eſſe remedium oleum caryophyllorum cum quinta parte camphoræ. Eſſentiam ſimiliter ſatureiæ mirificè dolores dentium ſedare tradit P. Io. Faber ſi aliquot guttis dens dolens & gingiva perfricetur infuſâ, etiam in auribus guttulâ. Mirum eſt quod refert Helmontius ſe vidiſſe os brachii bufonis ſtatim primo contactu odontalgiam tollere: & contactu dentis hominis ſenio extincti, dolentem dentem excidere. At admirabilius, quod memoratur à Borello: allium contuſum cum momento ſalis pollici admotum veſicas excitando, aquam educere, & dolorem dentium fugare. Burſâ paſtoris pinſitâ, & inditâ auribus, ſicut & naſo betonica ejuſmodi dolorem aliquando deſiiſſe fertur ab eodem; itemque lapide imperiali dicto denti dolenti impoſito: conficitur autem is ex ſale petræ; & alumine fuſis cum aliqua portione ſulphuris; atque cerebro purgando, viſui acuendo, & nervis opticis detergendis plurimùm conferre dicitur. Sale fraxini arteriæ temporum applicito curatum dolorem dentium vidit D. leſcq. apud Riverium: & pice Burgundica cum pulvere nucis odoratæ, Borellus. Magnetem cœlo ſereno in pulverem redigit Tacchenius, deindeque in calcem, donec virideſcat; poſtmodùm miſcet cum farina, vino, & tragacantho in formam rotularum, & denti laboranti utiliter imponit ex Grulingio.

Ad extrahendos verò dentes dolentes abſque ulla Chirurgi opera, ſcribit Riverius efficaciſſimum eſſe helleboraſtrum, ſi eo dens affectus confricetur. Et Franciſcus Ioël. diſſolvendum ait gummi ammoniacum, aut galbanum cum lacte eſulæ, vel hyoſcyami, ac decoquendum lento igne donec lac abſumatur; reſiduum verò in globulos redactum dentium foraminibus indendum per noctem: mox ſine dolore dentes eximi poſſe ſubdit. Idem & ego aliquando uſu gummi hederæ arboreæ factum vidi: cujus decoctum cum rore marino in poſca, tepidum ore detentum dolentibus dentibus mederi notat Heurnius.

Si verò ſtupeant dentes, ut ab acidis, creduntur prodeſſe portulaca manſa, cera, ſuccus glycyrrhizæ, amygdalæ, avellanæ. At quicquid calet, certò hæmodiam tollere experimur; unde panis calens, vinum calidum, præcipue ſi in eo ebullierit ſalvia, roſmarinus, piper, pyrethrum, aliudve ſimile; aqua etiam ardens optima obſervatur. Fehr. Academicus curioſus fumum abſinthii ſupra prunas injecti ore exceptum, dolorem, & ſtuporem dentium prohibere docet. Et Hartmannus eos ſale fricari jubet.

Ad dentes inſuper eroſos valde prodeſſe ſuum odontalgicum ſcribit Crollius ad granum unum dentibadmotum cum goſſipio. Et Fridericus Hofmannus ſpiritum ſalis adhibet. Olea etiam & eſſentiæ omnium aromatum aliis ſunt in uſu, ſed præſertim caryophyllorum; itemque ſpiritus vini cum modico camphoræ. Quod ſi præterea gingivæ ulcerentur, & ſanguinem ſtillent, commendantur antiſcorbutica medicamenta, infuſiones, pulveres, & ſpiritus Naſturtii; cochleariæ, beccabungæ, ſalviæ, menthæ, & aquilegiæ, quam cæteris præfert Hartmannus. In uſu practico ſunt pulveres, & conditura baccarum myrti, roſarum rubrarum, Coralliorum, myrobalanorum. Sed alkalia acutiora præſtantiora exiſtimantur; Et ſi fortaſsè tumeant gingivæ, ficus aſſus intrinſecùs admotus præſentaneum remedium dicitur ab Hartmanno, & Borello.

Si dentium mobilitas acceſſerit ſequens decoctum expertum, ait Hartmannus, quod habet: gland. ℥j. gallar. alum. uſti, & ſucc. acac. ſingul. ʒß. fol. roſ. punic. m. ſs. decoq. in lib. ij vini rubr. & ſervetur ad uſum. Eo autem ſæpius dentes eluendos præcipit. Aliud commendat Zecchius, quod paratur ex mell. ℥ſs. ſandarachæ, ſeù vernic. ammon. alum. ſciſſilis, & thur. ſingul. ʒſs. buil. j. in aquæ vitæ ℥iij. acet. alb. ℥j. deindè col. & add. croc g. ij. & cum goſſipio eo dentes. & gingivæ fricentur. Non ſolùm, inquit hic Auctor, mobiles dentes confirmat, & roborat, verùm etiam congelatos in priſtinum ſtatum reſtituit, dolorem ſedat, & rheuma deſiccat. Tincturam enuloticam Curandi Frommanni deſcribit Grulingius, cujus vires ſummas eſſe fatetur in dentium mobilitate, & gingivarum putredine. Hanc etiam opiatam efficaciſſimam teſtatur Borellus ad dentium radices carne obducendas; dentesque firmandos, & dealbandos. Conficit autem illam ex modico aluminis cum oncia una olei ſulphuris, & conditura florum bugloſſi, vel roſarum unciis ſex. Mox deterſo dentium tartaro, ope ſcalpelli lignei opiatam prædictam admovet. Præſtat itidem Aqua deſcriptione Portæ ad dentes confirmandos, quâ mobiles ſtabiliri, & exeſos carne repleri ait. Firmandis quoque, & dealbandis dentibus optimum dicitur oleum vitrioli à Montano, & Foreſto, ſi nimirùm eo dentes refricentur; ſed aliquoties in uſum relato, exitus acta non probavit.

Vermes denique dentium radicibus hærentes perimuntur decoctura corticum fraxini, & radicum urticæ, Auctore Jo. Cratone. Et Thomas Bartholinus ſibi à Ruſtico quodam Empirico communicatum refert mirabile remedium ad vermes extrahendos: & dolores mitigandos: nempè ſevum cervinum linteo exceptum, ad ignem liquatum, & gingivis impoſitum.

Dentium morbi ex Clariſſ. Theod. de Mayerne.

In dentium dolore primò videndum est quænam ſit iſtius cauſa, & ſecundùm varia cauſarum genera varia & appoſita remedia ſunt adhibenda. Dentes dolere ſolent 1. ab humorum in eos & partes adjunctas influxo, licet dentes ipſi non ſint vitioli. Hoc caſu ante omnia purgetur patiens hydragogis fortioribus; hinc enim humores vel pituitoſi, vel ſeroſi, per ſedem educti à dentibus derivantur, unde eorum dolor proximus ceſſat. Revulſio etiam per cucurb. vel veſic. prodeſt. Vel 2. à Catarrho in dentes carioſos, vel concavos delabente. Hic etiam purgatio imprimis utilis eſt; at topica ſępè etiam ſunt neceſſaria, eaque ſæpiſſ. opiata. Ut.

℞ Olei Caryoph. ſtill. ℥ſs. diſſolve camph. ʒj. adde tinct. opii cum optim. ſpir. vitr. prius digeſti, deinde cum vin. ſp extract. & ad mellag. reduct. ʒ ij. tinctur. croci ℥ſs. Ambr. griſ. ℈j. Moſch. gr. v. mſ. ſerv. in pyxide argentea bene clauſa, vel vitro latiuſculi orificii veſicâ occluſo. Urgente dolore intingatur goſſypium & indatur concavo denti.

Aqua hæc Crollii magnæ eſt efficaciæ.

℞. Origan. ſerphyl. ſalv. mentaſtr. hydropiperis, ſeu perſicar. raſur. guajac. raſ. tamariſc. & buxi, ana m. j. affunde ſpiritum vini opiatum, id eſt à præparatione Laudani reſiduum, ad eminentiam quatuor digitorum. Extrahatur infuſione tinctura. De hoc ſpiritu tincto tantillum in ore teneatur parte illâ ubi ſunt dolentes dentes, poſtea iterum expuatur. Reiteretur ſi opus ſit. Si dens ſit concavus, goſſypium intinctum imponatur.

Vel fiſtulæ tabaci circa tubi medium indatur filo ferreo aliquid goſſygii aut linamenti carpris; caput tubi repleatur pulvere tabaci pro more, accendatur, & totus fumus exſugatur donec pulvis redigatur in cineres: frangatur tubus, & eximatur goſſypium oleo tabaci madens, quod indatur denti cavo: illico ceſſat dolor.

Sic oleum ſtillatitium buxi denti cavo inſtillatum dolorem compeſcit certo experimento.

Remedium ſequens non fallit.

℞. Lithanthracum pinguium partes tres, ſulphuris vivi partem unam, pulverizentur ſimul in mortar. ſtann. & diſtillentur in retorta lento igne: primò exibit fuliginoſa ſubſtantia nigra & pinguis, tunc auge ignem, & exibit aliquid unctuoſum, quod ſeorſim clauſum reſervetur; poſtea ſepara oleum à liquore: oleum rectifica; ſerva; applica cum bombace.

Trochiſci ſeq. cavis dentibus inditi miræ dolorem ſedant.

℞. Sem. opii ʒj. Sem. hyoſcyam. ʒij. ſtyrac. calamit. maſtich. ana ℈ij. pyrethr. piperis longi ana ʒſs. Caſtor. croci ana ℈j. camphor. gr. v. opii præparati ʒiſs. mſ. & cum balſamo Peruv. q. ſ. f. maſſa, ex qua trochiſci.

Denique hæc aqua nulli ſecunda eſt.

℞. Succi allii ℔ij. opii ℥ij. caryophyll. ℥iij. vini Malvatici vel Canarini ℔j. macerentur per quatriduum, deinde f. diſtillatio ad ſiccitatem in B. vaporoſo vel ſicco. Aquæ ſtillatit. adde camphor. per vini ſpiritum ſolutæ ℥ſs. Mercur. anodyni in opt. vin. ſp. ſoluti ʒvi. mſ. ſerva vaſe optimo clauſo, applic. denti ex olo è goſſyp. Mercurius anodynus hic eſt.

℞. Merc. ſublimat. q. v. huic affunde aqu. fact. ex nitr. i. & vitriol. ij. q. ſ. & f. cobobatio decies aut duodecies, donec inſtar olei fluat, & in frigido cryſtallizetur: cryſtallos ſpir. vini ſolve exhala ad ſiccitatem; ſolve iterum, exhala ad pelliculam, & in cella ut a. c. cryſtalliza.

N. B. Ut fœtor ab opio removeatur (docente Saladino) piſtetur ℥j. opii cum duobus capitibus allii: deinde diſtilletur hæc mixtura per alembicum: De iſtâ aquâ detur in potu ſecundùm diſcretionem, qui mirabiliter provocat ſomnum & erit ſine fœtore. Quod pulchrum ſecretum non eſt omnibus revelandum.

℞. Opii ʒij. caſtor. ʒj. croci ʒß. addito pauco balſamo Peruviano nigro, f. maſſa, ex qua turundæ, quæ involutæ ſyndone rubr. indantur auri lateris dolentis.

℞. Maſſ. iſtius ʒij. maſtich. cum vin. ſpir. emollit. ʒj. gum. elemi & tacamahac. ana. ʒß. mſ. f. Emplaſtrum, cujus portio extendatur in holoſerico. & applicetur arteriis temporalibus ad fluxionem inhibendam.

3. Dentes aliquando dolent à vermibus qui in iis geniti eos exedunt. Hi enecantur vel ab aquâ Mercuriali ſuprà præſcripta, vel ab Aloë ſuprà laudatis medicamentis admixtâ.

Si dolor (undecunque oriatur) nullis remediis cedat, dens dolens ferro extrahendus eſt: quam operationem ſi præ metu refugiat æger, tentetur medicamentum empiricum ſequens ad dentes ſine dolore evellendos.

℞. Ranas virides arboreas quot voles, has in ſufficienti roris Majalis quantitate probè obturato vaſe vitreo in cinere vel arenâ locato; tamdiu fac coquere donec liquentur & aquæ fiant: hanc in fimo equino vel balneo inter ſerraturam abiegnam putrefac, & ſupernatantem oleoſam pinguedinem, quoties apparuerit, corneo cochleari, aut ligneo aufer; nulla ampliùs advenicnte, reliquam ut inutile abjice. Hæc allecta pinguedo dentes à ſuis radicibus vellit, adeò ut ſi fænum hac illinatur bos aut equus hoc fænum vorans in ipſo præſepi dentes amittat. Linitur ſigillum hoc unguento, & circum dentem ducitur, qui ſtatim à tali illitu poſtea facilè ſeparatur.

Conſultationes.

Dolor ille dentium, qui te tam immaniter exercet, à frigida deſtillatione originem habet, quæ à ſiniſtra capitis parte in maxillam ejuſdem

Digitized by Google

dem lateris, & dentis nervos, interdum uſque ad omoplatas decumbit.

Ad hujus præcautionem primò cohibendus eſt catarrhus, cauſaque ejus penitùs circumcidenda. Id autem fiet his cataporiis ſemel in menſe devoratis, vel hac potione, ſi æſtas ſit aut calida aëris conſtitutio. Sequenti die à prima purgatione tonſum caput his ſeminibus in duplicato linteo concluſis fricabitur, idque fiet ſpacio duodecim aut quindecim dierum, quibus elapſis purgabitur corpus ut pri s. Dein poſtridie caput maximeque pars ejus ſiniſtra, pauxillo aquæ vitæ ſingulis matutinis temporibus fovebitur, aſperſo pilis, poſt fotum, ſequenti pulvere. Interea dentium ratio habenda: quibus deterſis ter aut quater in die longè à cibo ſumpto, retineatur in ore & manducetur hoc maſticatorium, ad pituitam è toto cerebri corpore, maximè ex ejus ventriculis, per infundibulum in os & palatum attrahendam. Deinde hoc decocto ſæpiſſime in die gingivæ abluantur.

Interim cibis boni ſucci veſcendum, ſobriè vivendum: abſtinendum ab humidis; vitandum frigus capitis, dentium & pedum.

Remedia infrà ſcripta diu ac diligenter continuanda, quia morbus eſt inveteratus.

℞. Maſſ. pilularum cochiarum & de agarico, Pilularum aſſaicteth. an ℈j.

℞. Aquarum ſalviæ & betonicæ, vini albi an. ℥j. In quibus infunde rhebarbari electi, Agarici trociſcati an. ʒj. In expreſſione diſſolve diaphœnici ʒ ij. Syrupi capillaris ʒ ſ. Fiat potio purgans.

℞. Milii ℔j. Salis communis ℔ ſ. Seminis aniſi & fœniculi an. ʒ ij baccarum Lauri contuſarum ℥ j. fiat pulvſ. tenuiſſimus. Inſpergatur raſo capiti.

℞. Pyrethri, Staphiſagriæ, Gingiberis, Cardamomi, Caryoph. lior. Styracis calamitæ ana ʒ j. Fiat pulvis ſubtiliſſimus ad uſum dictum.

℞. Maſtiches ℥. Radicis Pyrethri ℥ ſ. Cubebarum ʒij. Incorporentur in forma ſolida cum melle anthoſato: fiat maſticatorium.

℞. Salviæ minoris man. j. Foliorum myrti man. ſ. Maſtiches conquaſſatæ ℥ſ. Bulliant ſimul in vini albi & aquæ fontanæ an. ℔ ſ. Coletur & reſervetur in phiala pro collutione oris. *Joh. Fernelius conſilior. Medic.* 5.

Dn. Egidius Heidemann, Senator Colbergenſis optimè meritus, compater & amicus meus honorandus dolore dentium punctorio ac profundo afficiebatur, adeò vehementi, ut aliquot noctes inſomnes duceret, ſapor in ore ſalſus, acris & ſubamarus deprehendebatur cum aliquali totius corporis æſtu & ſiti.

Reſolutio.

Cauſam hujus odontalgiæ, humorem ex bile & ſero mixtum eſſe, ſapor indicat ſalſus, acris & ſubamarus, non minus ac ipſe dolor punctorius, qui vehementior quidem eſt & profundus, quatenus materia circa nervulum in radicibus dentium & membranam eorundem internam nerveam hæret.

Humores itaque ſeroſi & bilioſi adhuc confluentes revellendi & repellendi, qui verò jam influxere diſcutiendi & evacuandi, imprimis autem dolor, tanquam ſymptoma urgens, mitigandus.

Præſcripſi hoc nomine anodyna quædam & narcotica, ſotirellam ſcilicet parvam Mindereri, & laudanum opiatum cum ſpiritû vitrioli.

Revulſionis gratiâ cucurbitulas ſcarificatas ſcapulis & brachiis appoſuit: à phlebotomiâ enim prorsùs abhorrebat.

Hinc veſicatorium Riverii poſt aures applicui; fronti & temporibus ad intercipiendam fluxionem emplaſtrum adſtringens ex bolo, maſtiche, & ovi albumine, induxi.

Interea & collutiones oris ex repellentibus & adſtringentibus uſurpatæ:

℞. Fol. myrth. plantag. acetoſ. ana m ſ. Rad oxylapath. tormentil. ana ℥ ij. flor. roſar. rubr. balauſt. ana p. j Cort. granator. ʒiij. inciſ. & craſſ. quaſſat. coq. ex aqu. plantag. & aceto q. ſ. & colentur pro collutione oris.

Ad evacuationem humoris ſeroſi & bilioſi præbui potiunculam:

℞. Rhabarb. opt. ʒ iij. Cinam. acut. ʒß. infund. per noct. in aqu. cichor. ℥iß. Endiv ℥ſ. Manè colentur. add. ſyr. de cichor. c. Rhabarb. ʒvi. pulv. Gialapp. gr. 12. M. F. potiuncula.

Suo noctem magna ex parte remiſit dolor, manè ad reliquias materiæ diſcutiendas & abſumendas commendavi aquam roriſmarini & ſalviæ cum tantillo aceti florum lavendulæ. Calorem totius & ſitim reſtinxi Julapio quod ſic componitur.

℞. Aq. cichorii acetoſ. Endiv. ana ℔ß. Syr. berber. ℥ iij. flor. pap. Rhœad. ℥ij. ſpir. vitrioli q. ſ. ad grat. aciditat.

His methodicè adhibitis ab immani cruciatû liberatus aſt vir optimus, quem ut porrò ſalvum & ſuperſtitem divina præſtet clementia devote precor. *Baldaſſ. Timæus caſuum Medicin. lib.* 1.

Adoleſcens 15. annorum, temperamento pituitoſo præditus, cùm à validiore exercitio excalefactus, nudo capite ſe aëri frigido & ventoſo diutiùs expoſuiſſet in atrociſſimum maxillæ ſiniſtri lateris plurimùm dentium incidit dolorem, uſque ad capitis anteriora & ſuperiora ſe extendentem, quo diu noctuque continuo infeſtatur. Nullus in gingivis aut maxilla exteriore tumor, nulla rubedo aut inflammatio apparent. Sentit è dente quodam molari excavato ſeroſum, ſalſum, acrem, ac inſtar glaciei frigidum humorem in os exſtillare.

1. Hujus ægri affectio Medicis *Odontalgia* & *Dentium dolor* appellatur.

2. Cauſa antecedens ſunt humores pituitoſi ac frigidi in toto corpore collecti, qui à majore calore exercitio conquiſito in vapores attenuati, ſicque copioſiores ad caput delati, à cauſa procatarctica, ſcilicet frigore externo, non tantùm ob pororum occluſionem intus detenti, verùm etiam in liquorem ſeroſum, & ob cruditatem ſalſum atque acrem rursus condenſati ſunt, qui cùm ad vias excrementorum cerebri evacuationi dicatas non decurreret, ſed ad ſiniſtri lateris maxillares dentes deflueret, acerrimum ſibi dolorem excitavit.

3. Frigidum, ſeroſum, ac ſalſum eſſe hunc humorem ipſe æger lingua ſatis percipit ex guttulis per excavatum dentem in os delabentibus.

4. Dolor autem inde fit, quòd nervulus cavitati cujuſque dentis molaris inſertus unà cum perioſtio, quo cavitas & radix inveſtitur, ab acri humore eroditur, ab ejuſque ſummo frigore (quod nervis maximè inimicum) malè afficitur.

5. Dolor autem ſurſum uſque ad capitis interiora extenditur, quia nervuli dentium cavitatibus inſerti, ſunt propagines tertii & ſexti paris; iis igitur male affectis, non eſt mirum totos illos nervos uſque ad capitis interiora dolere: imò credibile eſt hunc frigidum & acrem humorem per cranii foramina, ex quibus nervi illi egrediuntur, ſecundùm nervorum iſtorum longitudinem uſque ad dentes defluere; ſicque non tantùm eas particulas, quæ radicibus dentium inſeruntur, ſed integros nervos ſecundùm longitudinem à cranio uſque ad dentes à dicto humore affligi.

6. Nullus autem tumor eſt in exteriore maxilla, quia humor ille, unde fluxio procedit, non eſt copioſus, ſed paucus & acer. Neq; etiam tumor fit in gingivis, quia humor in iis non diu ſubſiſtit aut colligitur, ſed paulatim per eacavati dentis foramen io os effluit.

7. Nulla etiam rubedo præter naturam aut inflammatio in gingivis aut maxilla apparet, quia licet humor defluens ſit acer, eſt tamen actu & potentiâ frigidus, ita ut inflammatio aliave calida intempies ab eo produci nequeat.

8. Atrox hic dolor, licet in parte ſit ignobili, atque hinc minoris momenti eſſe videatur, tamen contemnendus oon eſt, cùm propter ſummam crudelitatem, & continuas quas inducit vigilias, humorumque & ſpirituum commotionem, facilè delirium, convulſionem periculoſiſſimam, aut febrem validam inducere poſſet. Ac proinde illius curatio differenda non eſt.

9. In curatione primò immiouenda eſt cauſa antecendens, moa continens, ac procatarctica ſtatim removenda, dolor ſedandus, & caput corroboraodum.

10. Corpus igitur purgetur cum pulveris diaturbith aut diacarthami drach. j. aut cum his pilulis:

Rec. Maſſæ pilul. cochiarnm, aurearum, ana ſcrup. j. diagridii gr. IV. Cum pauxillo *ſyrupi* de ſtœchade, fiant pil. VII.

11. Ad humoris in cerebri ventriculis contenti evacuationem hoc errhinum in nares attrahatur:

Rec. Succi mercurialis, majoranæ, ana unc. ſ. betæ unc. j. ſ. Miſce pro errhino. Hujus loco æger hoc pulvere ſternutatorio ſubinde uti poterit:

Rec. Rad. pyrethri, hellebori albi, fol. majoranæ, ana ſcrup. j. piperis nigri gr. v. fiat pulvis.

12. Ad capitis corroborationem, pororum apertionem, & frigidi humoris diſſipationem, præparetur hoc capitium:

Rec. Fol. roſmarini, majoranæ. ſalviæ, ana m. ſ. flor. lavendulæ, meliloti, roſarum rubr. ana p. j. nucis moſchatæ, gariophyllorum, ana ſcrup. ij. thuris, maſtichis, ana drach. j. fiat pulvis groſſus, è quo in tenui ſerico conſuatur ſ. art. capitium.

13. Temporibus utrinque imponatur hoc emplaſtrum:

Rec. Thuris, maſtichis, ana ſcrup. j. ſagapeni, tacamaccæ, ana ſcrup. j ſ. Miſceantur, & extendantur in ſerico nigro: fiantque duo emplaſtra rotunda.

Interea etiam exhibeantur condita & apozemata cephalica, ex majorana, roſmarino, ſalvia, betonica, conſerva anthos, ſalviæ, aliiſve ſimilibus confecta. Tabaci etiam fumus per fiſtulam communi modo ſumptus non erit inconveniens.

14. Æger os ſæpe colluat hoc decocto calido:

Rec. Radic. oxylapathi unc. j. pæoniæ maris unc. ſ. Herb. majoranæ, ſalviæ, hyſſopi, thymi, betonicæ, roſmarini, ana m. j. Sem. fœnic. aniſi, ana drach. ij. vini q. ſ. coquantur ſ. art. ad lib. j. pro collutione.

15. Poſt collutionem denti excavato cum petia ex goſſypio immittatur guttula una olei origani, aut gariophyllorum. In ſummo dolore interdum etiam pauxillum ſpiritus vini in ore ad dentes affectos detineatur, quod tamen non eſt ſæpe faciendum, ne gingivæ inde lædantur.

16. Interea etiam ad humorum diverſionem ſumma cum utilitate veſicatorium poſt aurem, atque in cervice applicabitur, & locus diu apertus ſervabitur.

17. His omnibus non juvantibus, in ſumma doloris atrocitate exhibeatur ſub veſperam pilula ex laudani opiati gr. iij. aut tres pilulæ ex maſſæ pilularum de cynogloſſa gr. xiij. aut dentur philonii romani ſcrup. ij. vel iij.

18. In victu ſit aër calidus & ſiccus, viteturque turbulentus, pluvioſus, imprimis aquilonius. Cibi condiantur cum cephalicis calefacientibus; fugiantur autem omnia ſalſa, acria, acida, & ea quæ caput vaporibus replent, ut allium porrum, raphnus, &c. Potua ſit cereviſia mediocris notæ, & vinum tenue. Somnus longior. Exercitium mediocre, & alvus facilis ſit.

Obſervationes.

Vir quidam literatus gingivarum laxitate & dentium carie affectus, ſcripta quædam medica evolvens, fortè incidit in Conſilium Cratonis 72. ubi hæc habentur: Ad dentium putredinem & cariem vix ulla res melior eſt, quàm ſpiritus vitrioli: *paulo poſt & Horſtii tractatum de Scorbuto relegit, ubi ſectione.* 2. *Theſi* 15. *hæc exiſtunt.* Dentibus vacillantibus optimum eſt remedium ſpiritus vitrioli cum melle roſato mixtus, quantum ad intenſam aciditatem ſufficit: Inungantur gingivæ & aliæ oris partes affectæ, ſingulis diebus ter. Remedio itaque huic à Medicis celeberrimis tantoperè laudato confiſus, ſingulis diebus ſpiritum vitrioli cum melle roſato gingivis & dentibus illinivit. Sed pænitendo admodum eventu: Brevi enim conſumptis gingivarum carnibus & laxatis alveolis, dentes, quos primores appellamus, tam ſuperiores quàm inferiores exciderunt, reliqui molares ſubſiſtere quidem, ſed à medicamenti acrimonia adeò corroſi, ut ciborum maſticationi parùm ſufficerent.

Rectiùs olim hâc de re judicaſſe videtur Joël, cujus tomo ſexto ſect. 2. p. 137. hæc ſunt verba: Parùm benè conſulunt, qui ſpiritum vitrioli crebrius dentibus illinire docent. Etſi enim eos candidiſſimos efficiat, tamen crebrior ejuſdem uſus eos calcinat & friabiles reddit: *Baldaſſ. Timæus caſuum Medicin. lib.* 1.

Dentium dolor ploratû ſolutus.

Nobiliſſimus Do. Richardus Froteich, Hæreditarius in Czarny Damerovv, amicus meus ſpecialis, ultra ſemeſtre dentium dolore interpolato & per intervalla recorrente miris modis vexabatur; tentata varia remediorum genera tam interna quàm externa; ſed fruſtrà, ſubinde enim recruduit dolor, tandem inter acerbiſſimos cruciatus plorare cœpit, adeò effusè ut ultrà horam à fletu ſibi temperare non poſſet. Exindè dolor penitùs remiſit, abſque ullâ in hunc uſque diem recidiva.

Reſolutio.

Dentium hunc dolorem ab humore tenui & ſeroſo excitatum nullum eſt dubium, is fletû ſolutus & per lachrymas tam copiosè promanantes, effuſus, doloris immunitatem, ſublatâ ſcilicet cauſâ, dentibus attulit, ſecundum illud Poëtæ (ut inter lacrymas etiam jocari liceat)

Expletur lachrymis, egeriturque dolor. *Idem. ibidem.*

Filia N. de intolerabili dentium dolore conquerebatur, qui per aliquot menſes continuos duraverat, nec ullis topicis aliiſque aſſumptis medicamentis diſpelli potuerat. Conſului ut per aliquot dies cubitum itura deglutiret duas pilulas, piſi magnitudinis, ex ſolâ Aloë lucida confectas, nec quicquam ſuperbiberet. Hoc cùm ter quaterve feciſſet, dolor ceſſavit, neque deinceps rediit. *Ybrand. de Diemerbr. in Obſerv. & Curation. Medic.*

Cornelia Jacobi mulier robuſta dentium dolore vehementiſſimo cum dimidii capitis dolore laborabat: Huic tale vomitorium exhibui.

♃. Vitr. antimon. pulver. gr. XII. vin. alb. ℥v. Fiat maceratio per noctem. Manè colетur vinum per chartam emporeticam & detur pro hauſtu. Hinc plurima biliosa, pituitoſa, ac tenacia evomuit, aliquot etiam ſeceſſus habuit. Nocte ſequenti benè dormivit, & ceſſavit dentium dolor, neque rediit. *Idem ibidem.*

Dent

Dens cancro affectus.

In Sacris Ægyptiorum literis ſi quid auditum, aut arcanum luci proditum ac revelatum oſtendere quis vellet, inquit *Pier.* Hieroglyph. l. 28. de Cancro, Pagurum & ejus generis piſces, vel teſtacea; quæ latebris gaudent, face appoſita figurabat. Ego hodie ubi obſcurum infantis Hebræi caſum, cancro non abſimilem, ad illius cauſæ indaginem Naturæ curioſis propono, ab eorundem ingeniorum ſplendore, & toto orbi cognita eruditione illi facem adponi exopto. Erat hic puerulus unius anni, corporis emaciati, coloris ad lividum inclinantis, in quo anteriores aliquot dentes naturaliter albicantes erupere, mox prodeunte alio retuſo in mandibula ſiniſtra, qui totus quantus niger conſpectui ſeſe offerebat: hoc etiamſi intuentes parentes, ut inauditum, & nunquam viſum admirati eſſent, cum tamen nullam moleſtiam puero inferret, per integrum fere annum nullo adhibito conſilio tolerarunt. Sed ubi alios proximos mandibulæ ſiniſtræ dentes pari atro colore inficere, tumor doloroſus parti accedere cœpiſſet, ad malum debellandum Chirurgum ſollicitarunt: Is non cognito affectu varia adhibuit, etiam tumorem ſcarificavit, infelici ſane ſucceſſu, non tantum gingivam ſed & totam genam ſiniſtram exulcerando. Anxio Chirurgo, parentes me in conſilium vocare coacti ſunt, Ex minutis examinandis Cancrum primo occultum, nunc per intempeſtive, & immoderate adhibita exulceratum, ulcus certe malignum, ſordidum, livens, & cacoëthicum aſpectu horrendum eſſe deprehendi: Facto prognoſtico de gravi & periculoſo morbo, in quo eſt repugnantia in via Naturæ, & quod Cancri confirmati & exulcerati nulla fere curatio (maxime ubi commode exſcindi vel exuri non valet) meliuſque fuiſſe eum occultum non curaſſe, curati enim citius intereunt, non curati verò longiori tempore vivunt, teſte Hippocr. *6.* Aphor. 30. nam cancri non exulcerati medicamentis reſolventibus facile exulcerari poſſunt, quæ ulcera, ut ab atrabilario humore provenientia incurabilia eſſe dixit idem Hippocr. Nihilominus ne miſellus infans omni auxilio deſtitueretur, præter Diætam modice humectantem & refrigerantem, (aderat enim ſocia lenta febricula) palliativa ordinavi, quæ ipſi cancro blandiri, eumque lenire poſſent, ut ita minori cum moleſtia vitam tranſigeret, ceu eſt Aqua ad Cancrum *Chalmetai*. Henrici III. Gall. Regis Chirurgi peritiſſ. quò ulcus foveretur & ablueretur, appoſito deinde Emplaſtro Saturnino *Mynſichti*; Sed ulcus pertinax & rebelle, imò de ſua natura inſuperabile, ſuperari non potuit, quod ſenſim ſerpendo muſculum temporalem affecit, & convulſionem inducendo mortem acceleravit; Mirabilis certe hæc fuit obſervatio, & forte inaudita, Cancrum radices ſuas tanto temporis ſpatio in hoc ſolo dente ſparſiſſe, nec alios ſtatim dentes affeciſſe: quod factum puto ob nutrimentorum dentis depravatum, quod provida natura, quamdiu potuit, retractum ſervavit, abhorrens ſui interitum.

Cancer hic à Dente oriundus, non fuit caries, nulla enim caries ſolido denti aderat, nec iſta tumorem excitat, ut muſculoſas partes occupat: Neque fuit Gangræna, ea enim eſt imperfecta mortificatio ad necroſin, ſeu principium & via ad corruptionem, quæ ad plures menſes abſque vicinarum partium ſphacelo & corruptione perdurare non potuiſſet. *Galenus l.* 2. de Arte curat. ad *Glauconem* cap. 5. *Celſus* l. 5. ſuæ Medic. c. 38. & alii. *Matth. Franc. Hertoli.*

Odontalgia à Verme excitata.

Quidam Odontalgia immani ac periodica vexatus ſenſit in dente quid ſaliens per temporum intervalla, cui remedia plura incaſſum adhibita: Abraſa demum carie dentis in vaſculum ſubjectum vermem exſpuit, qui capite ad caudam reflexo ſaltus varios iteravit, foramine inſigni, per quod exierat vermis in dente conſpicuo: Qui vermes ſuffitu hyoſcyami, ſevo cervino gingivis impoſito, aliiſque è dente elicitos pro fibrillis habent, ab experimento hoc ſæpius laudati *Tyſon* aliter erudientur. *Oligeri Jacobæi.*

De Mirabili quadam Odontalgia, & Innoxia Opiatorum continuatione.

Nobilis & honeſta fœmina, à longo tempore valetudinaria, ob ſuppreſſos menſes & regurgitationem ſanguinis ad ſuperiora, hæmorrhagia narium, quandoque ſatis enormi, ſæpius afflicta, cum duritie laterum, inflatione ventriculi, pedumque tumore, ante duos annos convenientibus tractata remediis, & imprimis ex *Acidularum Egranarum* uſu, penitus convaluit, & per integrum annum optime ſe habuit. Præterita autem æſtate ex mœſtitia & fletu largiori, dentium acquiſivit dolorem, quem uno vel altero medicamento adhibito ſuppreſſit. Non multò poſt tamen recruduit malum, miris ſtipatum ſymptomatibus. Nam quotidie circa veſperam redière dolores, quorum prodromus fuit materia quædam craſſa, viſcida, ſanguinolenta inter dentem caninum primumque molarem in maxilla ſiniſtra ſuperiori effluens; hanc excipit limpidiſſima pituita, continuo ſtillans, adeò copioſa ut vaſculum ſatis magnum impleverit, cum cruciatibus tota nocte durantibus. Obſervavi, quo ſputum limpidius eò acriores fuiſſe dolores; illo ceſſante, remiſiſſe etiam iſtos. Adhibui quæ concipere poteram, revellentia, repercutientia, appropriata, ſed omnia fruſtra. Nihil magis conduxit quàm *Laudanum Opiatum*, quo dolores & fluxus iſtius pituitæ ſuppreſſi, ſomnuſque procuratus optimus. Dum hæc ita fiunt, in oculo ſiniſtro extrinſecus naturaliter conſtituto, omnia apparuere duplicata, ſine quidem dolore, ſed cum magna moleſtia: applicatis veſicatoriis reſtitutus viſus in integrum, quem tamen elapſis aliquot ſeptimanis penitus in eodem oculo amiſit, itidemque exiguo temporis ſpatio elapſo recuperavit, perſeverantibus in eodem ſtatu doloribus. Dentes quos inter hæc materia effluxit ſine labe erant, alterum tamen eorum, quia vacillare videbatur, evelli curavi, abſque ullo emolumento. Tandem omnium pertæſa, ſuis, me licet quàm maximè diſſuadente, inhæſit opiatis, ſumendo illa quotidie. Sic allevata Menſe Decembri *Viennam* conceſſit, unde mihi ante ſex vel ſeptem ſeptimanas ſcripſit, quod in illum uſque diem quotidie, antequam cubitùm eat, bolo ex granis tribus *Laudani cum Confect. Alkerm.* parato utatur, quo vel una vice omiſſo, ſtatim percipiat dolores majores. *Caroli Raygeri.*

De Vermibus Dentium.

Quemadmodum nulla ferè corporis humani pars, quàm nobilis etiam illa ſit, exiſtit, quam non aliquando à vermibus infeſtatam obſervarint Scriptores Medici; ita neque dentes ab iis immunes ſunt, quippe qui, carie exeſi excavatique, huic ex putredine enatæ ſoboli nidum ſat commodum præbent.

Quales eos obſervaverit *Excell. Dn. D. Joh. Nicolaus Pechlinus, P. P. Kiloienſis, & Collega curioſus* honoratiſſimus. *Obſervatio* 24. ſuperius exhibita oſtendit. Nobis, ut paulo poſt dicemus, alia prorſus ſpecies ſeſe obtulit, noſque dubios fecit, utra eorum *Sinonum* nomine, quo vermes dentium, *Bartao Syria monacho* olim ob nimiam inediam enatos, vocari docet *Jonſtonus*; *Hiſt. Nat. de inſectis l.* 3. *c.* 2. *art.* 3. *p* 184. appellanda ſit.

Acutiſſimorum verò dolorum vermes hi omnes cauſſa exiſtunt, adeò ut de necandis & tollendis iis meritò ſolliciti ſint Practici: & præ reliquis varia commendat *Sennertus Med. Pract. lib. 1. cap. 10. pag. 26.* Quibus jure meritò annumerandum cenſeo mucum, ſeu chyli reliquias interiori tunicæ ventriculi ſuilli adhærentes, qui licet ſordidum quadantenus, & delicatioribus fortaſſis abominabile ſit remedium, vulgo tamen noſtratibus crebris experimentis eſt commendatiſſimum.

His ipſis diebus Fœmina, intra lares meos habitans, doloribus acutis lancinantibus dentis maxillaris excavati vexabatur, qui, licet medicamentis ſopitenti, ſubinde recrudeſcebant. Tandem ſuaſu alterius fœminæ, ut eſt iſtud hominum genus in talibus conſilii promptiſſimi, rorellæ foliola conglobata deori cavo, remiſsè tunc dolenti, indit. Malum! ſubito dolores in immenſum exacerbantur adeò, ut ob eorum vehementiam ſaltim non ad inſaniam redigeretur. Commodum autem accidit, ut in vicinia porcum culinæ deſtinatum eviſcerari audiret: Auxilii ergo, quod alia vice in ſimili dolore ſenſerat, adhuc memor, lanionem adit, & mucum, pyloro ventriculi adhærentem, calentem avide petit, eumque linteolo acceptum, formulâ noduli, dolenti denti imponit. Poſt breve tempus titillationem gingivæ percipiens, nodulum ex ore eximit, atque vermes plurimos linteolo adhærentes invenit, pluresque alios cum phlegmate viſcido exſpuit: dolore paullò poſt ſopito.

Vermes hos aquâ ablutos mihi oſtendebat, qui, lumbricorum more variè ſe contorquentes, aliquandiu adhuc vivebant. Latum pollicem longitudine ferè omnes æquabant, tenuiſſimum netricum filum craſſitie vix ſuperantes; coloris, dum vivebant, incarnati, mortui verò & areſcentes magis ruſeſcebant. Per microſcopium inſpecti egregiè inteſtinorum lumbricos referebant, utrinque in acutum roſtrum deſinentes, corpore ex annulis innumeris coagmentato pellucido, rubello inteſtinulo per cutim tranſparente.

Cæterùm ut muco iſto vermes dentium ineſcatos & ex cavernis ſuis elicitos vidimus; ita olim *D. Ræslerus*, vermem crus perforantem interna ventriculi ſuilli pellicula evocatum obſervavit *Obſerv.* 312. anni 3. Eph. Germ. dubio procul ob congenerem quendam putredinis odorem, quem tunica iſta, multoque magis mucor ex dapibus, quibus præprimis gaudet amica luto ſus imbibit. *Gottofredi Schultzii.*

Vermis Odontalgicus.

Horrida olim morborum exempla nunc tandem ſuffragante experientiâ credibilia fieri compertum eſt. Vermes in ſolido duriſſimoque corpore generari res viſa ſupra fidem: at poſtquam Lapidum quoque corruptelas & detrimenta à vermibus excitari innotuit, etiam de verminoſâ Dentium carie obſervata narrantibus fides negari non poterit. Mirari autem uſque ſubit, qui molliculum & penè inviſibile vermiculi roſtrum tam ſolidi durique corporis perforare ſubſtantiam poſſit: perforat tamen, & à baſi ad radicem uſque cylindrico foramine pertuſum dentem ſolo doloris indicio commonſtrat: neque enim ante demolitione animalculi conſtabit, quàm tranſmiſſo corpore ſenſiles nervorum fibras attigerit. Enim verò tum immaniſſimos cruciatus parere mobilis roſtri petulantia ſolet, & in abdito latenti impune graſſandi libertas eſt, non facilè alio quàm Dentis jacturâ coërcenda. Sed quod & quale illud roſtrum? Sanè pluſquam Corneum & annulati corporis impulſu vibratum vel ferro par; neque enim aliter tanta oſſis duricies ſuperari poſſe videtur. Major autem de origine & natalibus hujus animalculi difficultas. In Dentium cavernis, ubi ciborum reliquiæ hoſpitari ſolent, putredinem eſſe, quæ ſpiritu animata in veſiculas ſeſe induat, ideâ aliqua operante, articulatas vermemque referat, mobile animal, tralaticium eſt. Sed unde prima vermiculi exordia; quando nulla adhuc caries in Dentibus conſpicienda; aut quis ille in integro ſolidoque Dente foraminis cylindrici auctor? Nimirum obtectæ ſunt plerunque Dentium baſes, quà alveatibus infiguntur, muco quodam albo, quem qui oris amant nitorem, aliquoties de die, imprimis autem manè, detergere ſolent, aptatis in hunc uſum Radicis Altheæ fibris. Hic ipſe mucus nuperis Leevvenhockii, mirifici in explorandis minimis Myſtagogi, Obſervationibus totus quantus verminoſus deprehenſus, & fortè ex hac claſſe aut tribu eſt, qui deinde oberrans roſtri aliqua prærogativâ impulſus Dentem corripit, erodit, tandemque miſerum os notis doloribus crudeliſſimè exercet. Cùm autem mihi quoque exemplum vermium ejuſmodi objectum ſit, operæ pretium me facturum eſſe exiſtimo, ſi, quid mihi obtigerit, recenſeam. Vetula erat tabifica & propemodum corroſivo Scorbuto affecta, quæ tandem inter alia Symptomata præter meam exſpectationem in deploratam incidit Odontalgiam nullis planè remediis, neque optimis, cedentem. Solet nempe ludibrium Artis eſſe Dentium dolor, & magis ſæpe anilibus, ſuperſtitioſis vulgaribuſque ſubigi remediis, quàm exquiſitis delectis, &, ut alibi vocant, Canonicis. Adeò nihil hic conceptę formulæ aut excogitatiſſima remedia juvare videbantur. Anicola autem, ſive aſperitate doloris ſeu caſu adacta, Mel, quod fortè in propinquo erat, cujuſque aliàs uſum ſuſpectum habebat, delibare audacius cœpit, & ne conſilium temeritati deeſſe videretur, ruinoſis dentium cavitatibus petulanti linguâ inferere. Hic ubi medicaminis inconſultò aſſumpti pœnam exſpectabat, augmentum doloris, præter opinionem alia accidunt; nam vix horæ momentum, cum dolore ſe remittente notat intolerandam in ſummâ linguâ pruriginem, quam ut à fluore acri ſalſo oriri credidit, tentata manu medela, reperit tandem volubiles paſſim vermiculos numero quinque. Accerſi me protinus jubet tam exilium monſtrorum fortuita domitrix; viaque intraveram ædes, cum illa gaudio perfuſa atque à doloribus libera tum luſum fortunæ mirabilem, tum vilis remediis ſucceſſum operosè explicat. Poſtquam autem nudam oculorum aciem, tandem & armatam admovere cœpi; inveni eos pediculis planioribus, ſi ſeriem pedum annulatamque corporis formam exceperis, ſanè quàm ſimiles multò ſaltem concinniores, quàm quos in Ovium Hepate comperit experientia vulguſque Lanionum in Italia *Biſcioli* vocat, à Franciſco Redi, Nobili Aretino, illo de Inſectis libro, depictos. Illi autem Vermiculi unde nati, quo ovo, ſemine aut putredine educti? Figuratum ibi rotundulumque & uniforme corpus hæſiſſe, quod ſeſe deinde acceſſu Archæi alicujus in Vermiculum refinxerit, nequidquam credas, jam verò etiam ſuperſtitis eſcæ ramenta ſeminio ante aliquo aut ovulo animata in planum tandem figuratumque animal excreviſſe eſt cur dubitemus. An potius ex Scorbutico dentium Tartaro Spiritus, vel Ideę ſeminalis unde rapiæ commercio vivaces & ampullatæ vermium veſiculæ, tandem etiam roſtratæ pedatæque emerſerint; penes alios judicium eſto. Quomodo deinde tantum creaverint dolorem? Utrum ſugendo trahendoque Hirudinum inſtar, nam dolorificæ ſuctionis ſpeciem perſenſiſſe ſe ægra ſignificabat? An verò mordendo & vellicando fibrillarum nervearum extrema, quà exeſæ cavitatis fornici impendent, ſi modò ulla denticulorum vis in tantâ exilitate fingi poſſit? Id verò conſtat, Vermes, qui in vultu ſæpe nidum ponunt puſtularum ſpecie, ipſis ſeſe

ſis i.i. cutis & glanduloſi contextus potis induiſſe, ſubinde etiam tu co aut nigro capitulo emicare doloremque ii quem excitant, aut prurigiem, ad ſeri ſalſioris affl. xum inquieto articulorum motu efficere. Sed quod de Verme Odontalgico monui, utrum ad alios quoque dolores & Auris illos quos immanes ſæpe notavimus, & Dentium iſtis vel parea aut majores, transferri poſſit, non antè dixerim, quàm in Ceruminibus quoque non aliter ac in Dentium illo muco, Vermes enaſci experientiâ compertum ſit. Memini tamen in corrupto utriuſque auris Cerumine analogi quid vidiſſe; corpuſcula certè erant ampullata & figurata alia aliis incumbentia; ſed quod vitali motu, attrita fortè & refrigerata, deſtituerentur, non ſtatim temerario ſenſui accedere opinio debuit. At cum in Pipere, in Calce, & acerrimis quibuſque rebus, naſci vermiculi poſſint; ceruminum illa materia, mitis ſæpe & purulenta, vermioationem non abnuet, & ſic etiam novis diſſimilique doloribus ſcenam parare poterit. *Nicol. Pechlin. in Obſervat. Phyſico-Medicis.*

A Dentium dolore Maxillæ Caries.

Neque ideo omnis dentium dolor à Verme repetendus; aut particulare contingens univerſali enunciato æquiparandum; quando tot itemm aliæ cauſæ tragœdiæ huic ineundæ materiam præbere poſſint. Eſt Sanguis, Serum, Pus, ſunt alia, plerunque tamen corroſiva, quæ eundem illum dolorem creare queunt, quid quod ſlatuum ex hâc parte ſit immunitas. Atque hinc adeo eſt, quod in nullo admodum morbo tanta ſit medicamentorum varietas, tanta farrago, atque in ipſo hoc, ſi partem æſtimes, exili ſane morbo. In Fœminis ſæpe Sanguis ſive ab Utero ſeu aliunde in caput inque dentem redundat ſola ſanguinis miſſione revocandus. Aliis Serum copioſè deſtillat, nervosq; dentium filamentis acrimonia, eaque ſalſa aut acida, inſultat; aliquando & frigore Ammoniacali, nunc & æſtuoſo calore aut vicina aut deflua lympha infeſtat. Aliquando etiam à ſordibus & dentium mucilagine, cui ipſi vermes innaſci non improbabile eſt & jam vidimus, orta aciditas atrociſſimis doloribus anſam præbet. Hic ego mucilagine univerſos inſterni atque incruſtari dentes vidi, nec ante dolorum requiem fuiſſe, quàm aceti adſtringenteque Decocto comminuta viſci lamellari aut membranæ inſtar recederet. Hic certe acor eſt putredine natus, & ut Oſſium texturæ nihil eſt acido hoſtilius, ita Caries quoque ab uno illo naſci plerunque ſolet; atque ita ſetalis ille dolor ab impuritate oris, ab aſcendentibus ciborum reliquiis originem ſæpe trahit. Sit Vermis, qui denti allapſus foramen figat penetretque, ſed in hoc deinde foramen abditæ ciborum reliquiæ putredinem & ex illa acrimoniam concipient adeò Nervorum filamentis Dentiumque radicibus infeſtam. Poſſe verò etiam lympham, illam glanduloſæ Gingivarum carnis ſobolem, tam internecina ſubinde acrimonia imbui, ut omnem à Medicamentis temperiem recuſet, & tandem cum tempore carnium texturam ipſorumque imprimis oſſium terebret permoliatque, nec ante deſinat, quàm rodendo ſuam ipſius infregerit acrimoniam, Obſervationibus puto conſtare. Oſtendit mihi Pharmacopœus & doctus & Artis ſuæ peritiſſimus ſpongioſas tubulataſq; maxillæ inferioris laminas complures, quas acrimonia lymphæ ſæpius per aliquot hebdomadas ſævientis lædibus ſuis extruſerat exulcerata carne, mox iterum ſedata ferocia coëunte. Notus mihi aliàs, qui Fiſtulam aluerit in Gingiva inferiore prope dentem primum molarem; fundebat illa ſemper aliquid poridę ſaniei, quâ ſuſſluminata dici non poteſt, quantis doloribus excruciaretur; adeò nunquam de conſolidando hoc vulnere fuit ſollicitus. Sed quæ illa lymphæ ferocia, aut, ſi mavis, ἰδιοσυγκρασία non carnes tantum ſed & oſſa, ſpongioſa illa & tubulata maxillarum, narium vicinæque depaſci illæ a dentibus, quod in atrociſſima illa Scorbuti, Stomacacæ ſpecie; in Lue Venerea non ſine horrore vidimus. *Idem ibidem.*

Alveoli dentium ob varias cauſas penitus conſumti, unde dentium vacillatio & caſus.

Affectui in Obſervatione 76. deſcripto; puta. oſſium diminutioni, jure merito annumeranda eſt talis alveorum dentium in nihilum redactio, in qua ne veſtigium quidem eorum relinquitur, unuſquiſque tanquam ex tripode dictum, pro certo habet alveolos ſeu præſepiola dentium evulſionem aut caſum ſpontaneum neutiquam manere aperta. Cui opinioni calculum quoque oppono: Aſt verò quid proprie in illa commutatione eveniat, non ſatis unanimiter eloquuntur Anatomicorum Coryphæi. Curioſus patrium & ſtructuræ corporis indagator Thomas Bartholinus hæc nobis reliquit in ſua anatomia cap. 9. fol. 720. Aliquando *obliterantur & conſtringuntur* (de dentium diſſerit alveolis) *dentibus cadentibus vel evulſis. In ſenio non rarò amiſſis dentibus alvei obliterantur, & circuitus acutiores facti, duriq; ut in ſenibus ad manducandum dentium vices ſubeant.* Adrianus Spigelius ſuper hac re ita inquit: *Tot ſunt cava, quot dentes, cùm quilibet primum erumpens ſibi proprium ac peculiare condat præſepiolum, concidens etiam ſecum unà alveolum ſuum perdat, ita ut ne veſtigium quidem maneat.* Joannes Riolanus in ſua Anthropographia hæc habet *Dente evulſo, niſi novus ſuccedat, ita conſtringitur & occæcatur alveolus, ut ipſius nullum remaneat veſtigium.*

Horum neminem refutare animus eſt, ſed potiùs eorum obſervationibus illuſtrandis hæc addere; nempe non ſolùm alveolos in ſenio obliterari, & circuitus acutiores & duriores fieri ad manducandum, aut alveolos occæcari, aut concidere; ſed præterea in multis ita in nihilum redigi, ut, mirum viſu! maxilla tàm ſuperior quàm inferior tantum ſpatii in profunditate amittat, quantum occupavere alveoli, ita ut ne quidem minimum digitum lata maneat inferior, ſuperiorq; ad naſum ferè uſque deficiat. Hinc foramina pertranſeunti ramo nervi quarti paris, (ut cum antiquis loquar deſtinata,) non in antica & laterali maxillæ inferioris parte, ſicuti in maxillis quę dentibus alveolisque omnibus inſtructæ ſunt, inveniuntur, verùm in ſummo maxillæ inferioris. Hinc etiam maxilla ſuperior tantum amittit de ſua altitudine, ut inter os & naſum latitudo calami ſcriptorii vix intercedat. Cauſam iſtius deſtructionis aut potiùs totalis annihilationis alveolorum, ſoli attritioni in maſticandis cibis non poſſumus adſcribere, ſæpè enim videmus dente uno evulſo alveolum ipſius ita aboleri, dentibus proxime adſitis alveoli attritionem cohibentibus. Imò non rarò in nihilum rediguntur alveoli ante dentium caſum aut evulſionem, unde vacillantes dentes maxillis ſolummodo cohærent gingivarum & membranarum beneficio; & gingivis quoque deficientibus eos ſoli membranæ adhærentes deprehendi. Fruſtra itaque in tali conſtitutione, dentium remedia ad firmiorem cohæſionem quæritant homines totum malum ſcorbuto attribuentes, & nil minus quam defectum alveolorum ſuſpicantes. Noli interim credere, Lector benevole, hoc malum nemini contingere, niſi ætate provectioribus; memini me hoc in triginta ſolùm annos nato vidiſſe, qui aliquot ex anterioribus dentibus ita vacillantes aliquamdiu geſtarat, donec nullis proficientibus remediis antiſcorbuticis facillimè eos ſolis digitis evelleret. In aliquibus (ut dixi) etiam obſervavi, ſimul cum alveolis gingivas perire, & per ſolas tunc membranas

dentes maxillis adhærere, idque tum laxe, ut ne quidem libere comedere poſſint afflicti, imò à linguæ motû in locutione tanquam fluctuantes ſeſe moveant dentes. Dixi ſuperius, eorum alveolos in maſticando cibo ab attritione ſola non aboleri, neq; etiam puto eos ſemper pellicula oſſea claudi, aut concidere, vel occæcari, verum in nonnullis ſenibus in totum aboleri & in nihilum redigi, quemadmodum arteriæ umbilicales, fœtu in lucem edito, ſæpè in tenuem degenerant membranam, ac ſi nunquam arteriæ exſtitiſſent; ſic & mammæ in ſenectute ſæpenumero in totum exareſcunt. Itaque ſi perquàm tenues ſint à natura facti alveoli, evulſis aut elapſis dentibus non habent unde repleant cavitatem, & propterea maxillæ ita diminuuntur. Si vero aboleantur alveoli antequàm dentes exciderunt, nullam aliam agnoſco cauſam, quàm ſcorbuticam affectionem, & tartaream materiam dentes obſidentem; unde non ſolùm gingivæ, verùm etiam alveoli ſenſim ſenſimque conſumuntur. *Frideric. Ruyſch. Obſervat. Anatomic. Chirurgic. Centur.*

DEPILATIO. *Vid.* PILORUM DEFLUVIUM.

DERBIA *vid.* IMPETIGO.

DIÆRESIS *vid. ſub titulò* OPERATIONES CHIRURGICÆ.

DIGITORUM COALITUS, Contractio, & Digitus ſextus.

Curationes.

NOſtro conſilio digitorum coalitûs cura à ferro tantùm, eoque à prudenti Artifice adminiſtrato, ſequenti modo expectari poteſt. Cùm unionis hujus inconvenientis vinculum ſit tenue, nec multis vaſis ſanguineis majoribus aut tendinibus intermixtum, ſed ſolâ cute contextum ſit, facilè cura ſuccedit. Hoc enim in caſu uno ictu, acuta forfice incidi poteſt cutis carnoſæ paries integerrimus, exſciſſis utrobique ſuperfluis digitorum novorum quaſi fundamentis. Non opus hic eſt ligno, triangulari, ad imitationem Plateri *Mantiſſ. Obſervation.* 43. Nec ſcalpello quô uti ſolet. *Hyeronimus ab Aquapendente Parte ſecunda Chirurg. cap.* 101. Hic tamen aſteriſco notandum venit monitum *Celeberrim Ronruys Obſerv.* 10. p. 41. quòd deligentur digiti in novam cohæſionem proni, quod optimè, inſtitutis ligaturis, ac medicamentis idoneis, præcaveri poteſt. Sic q oque cura coalitus digitorum fæliciter ceſſit, teſtantibus Ephem. noſtr. Ann. 6. Obſerv. 58. *Joan. Dolæus Encyclop. Chirurg. ration. lib.* 7.

Sexti digiti cura, me arbitro, in ejus ablatione conſiſtit, & optimè perficitur abſciſſione cum ferro, novaculâ ſcilicet, ligaturâ prius inſtitutâ, & hoc poteſt fieri in infantibus. Legimus enim in *Ephem. German. Ann* 6. *&* 7. *Obſerv.* 118. Cùm infans tertiam ſeptimanam tantùm compleviſſet, ligaturâ priùs inſtitutâ; digitum firmiùs adhærentem novaculâ abſciderunt Chirurgi, mox alterâ die abſque ligatura aliud adhuc digitum amputarunt, quod ſine magno dolore & ſanguinis profuſione factum, & vulnera facilè ſanata ſunt, ita ut vix veſtigium relictum fuerit. Confer *Clar. Riedlini Obſerv. p. m.* 157. Sunt qui exemplo *Plateri* teſt. *Obſ.* 42. *Mantiſſ.* à reſectione abſtinent, uſque infantes adultiores facti ſunt, ſed non videmus ob quam rationem id omitti debeat, cùm digitus tantum quaſi petiolo pendeat, & exiguus ſit, is inſtitutô anabrochiſmo facilè curari poteſt, hoc eſt ligaturâ cum filo ſericeo inſtituta; hinc enim digitus ſuperfluus marceſcit & decidit, poſtmodum facili negotio medicamentis congruis penitùs ſanari poteſt. In adultioribus verò digitus ſextus commodè cum ferro quod Germani *ein Meiſſel* dicunt, extirpari poteſt. *Idem ibidem.*

Obſervationes.

De Digitorum Contractione.

Anno 1596. Iſaacus Gotteran de Pertoy, adduxit ad me Lauſannam filium ſuum Michaëlem, 14. menſes natum. Is autem ſexto menſe ætatis manu dextrâ in prunas ceciderat: Hinc index, medius, annularis, & auricularis unà cum externa metacarpi parte, adeò combuſti fuerunt, ut apices horum digitorum uſque ad primam articulationem deciderint. At quia pater curationem imperitia commiſerat, digiti omnes, (excepto pollice) cum cute metacarpi quaſi in globum conglutinati fuerant. Septimô menſe poſt abſolutam curationem, adducunt ad me puerum parentes Lauſannam, auxiliumq; meum implorant. Purgatô itaque corpore, mannâ ex juſculo exhibitâ, topica & Chirurgica ſic inſtitui. Primô ſequenti decoctô emollienti, & unguento per dies aliquot uſus ſum.

℞. Rad. alth. cum toto, rad. bryoniæ, lilior. alb. an. ℥ j. flor. chamom. meliloti, hyperici, chamæpit. chamædr. an. m. j ſem. fænigr. lini an. ℥j. coquant. in juſculo pedum & capitis vervecis, aut vituli pro fotu. Poſtea inunxi totam manum & brachium ſequenti unguento.

℞. Unguenti dialth. ℥ j. axung. human. gallinat. anſer. urſi, an. ʒ ij. ſucci lumbricor. ʒſs. M. F. unguentum. Tandem manum involvi emplaſtro de mucilaginibus. His nervi & calloſitas ex corrugata cute metacarpi & digitorum, in externâ manus parte concreta, ſatis emollita. Hinc callum inter digitos & metacarpum novacula excidi, digitos item ſeparavi. Deinde inſperſi pulverem noſtrum ad ſanguinem ſiſtendum, & albumina ovorum miſta cum aqua roſacea, & plantaginea oleoque roſaceo, applicui. Defenſivum quoque ad carpum adhibui, & totum brachium oleo roſaceo, myrtillorum, & lumbricorum inunxi. Poſtero die ſequens digeſtivum filamentis ſuavibus ſupra inciſiones poſui, & brachium, ut antea, ſuprà dictis oleis inunxi.

℞. Terebinth. lotæ in aq. roſac. & plantag. ℥j. olei roſac. & de vitell. ovor. an. ʒij. croci ℈ß. vitellum unius ovi M. Quinto die appoſui ſequens inſtrumentum, ex ligno fabricatum, & incæpi paulatim attrahere digitos ad naturalem ſitum. Hoc inſtrumentum componitur ex ferulâ. latâ tribus digitis in latitudine poſitis, ejus longitudinis ut à carpo ad cubitum ferè uſque pertingat. Secundò ex baculo rotundo pollicis craſſitie, qui ferulæ firmiter affixus eſt: mediô autem hujus baculi exſurgunt 4. clavi rotundi ex ligno fabricati. Habet item ferula fibulas duas & lora duo, quorum beneficio inſtrumentum brachio alligatur. Alligato itaque inſtrumento, & undique linteis, ſtupis, aut goſſypio bene munito, habui in promptu digitalia ex pelle fabricata, quæ extremitatibus digitorum appoſui; deinde filo ipſis appensô, digitos deorſum attraxi; & clavis baculo deſcripto affixis alligavi, atque ſingulis diebus magis magiſque incurvavi. Id autem ut eô melius fieret, brachium & manum ſuperiori unguento, quotieſcunque vulnera tractabam inunxi.

linivi. Ne autem digiti denuò conglutinarentur, laminas plumbeas digitis interponebam. His paulatim digiti ad naturalem ſitum reducti fuerunt. Interim vulnere quoque conſolidavi & cicatriſavi, non quidem iis quæ valde exſiccant, ſed iis quæ ſimul emolliendi vim habent medicamentis. Atque ſic Divinô favore manus in integrum reſtituta fuit. *Guilielm. Fabric. Hildanus Obſervat. Chirurg. Cent.* 1.

Poſt diuturnum colicum morbum, & reſolutiones contractioneſque ſecutas in manibus & pedibus in Nobili quodam Sene remanſerunt in utraque manu contracti digiti, internodiis duobus exterioribus adeo aſtrictis, ut incurvati in volam manus digiti nulla vi extendi amplius poſſent. Multis uſus remediis, & thermis, nihil profecit, durante & jam per biennium perſeverante malo, meo tandem utens conſilio; hoc pacto curationem inchoavi, purgato prius decenter corpore per triduum vino cathartico nervis ſimul accommodato, dextræ manui ſequens Emplaſtrum applicui.

℞. Gummi ammoniac. ℥ ij. galban. opoponac. bdell. an. ℥ j. diſſolv. in aq. vitæ, adde Styrac. calamit. ʒ ſs. axung. anſer. medull. cruris vituli an. ℥ j. thuris ʒ ij. rad. Ireos. ʒ j hermodact. ʒ j. laric. & reſinæ communis an q. ſ. f. Emplaſtrum, ſuper alutam extendi & manus interiori ſedi univerſæ applicetur, & in plicaturam aſtrictorum digitorum imprimatur. Fuit Emplaſtrum ſciſſum in partes tot, quot digiti erant, chirothecæ inſtar, ſingulis digitis petiis obvolutis, ut exactè illis jungeretur. Poſtea pittacium ex panno duplicato formatum, firmiter impreſſum, & aſſerculum panno involutum tranſverſim collocatum, & omnia faſciâ probè coercita ſic ut Emplaſtrum undique ſe digitis incurvatis accommodaret, eoſque nonnihil extrorſum premeret, totam noctem ſic collocatam retinuit, aliquotque noctibus continuavit, manè verò hiſce impedimentis, ſingulis digitis plumbeam maſſulam chorda plana appenſam, quæ illos ſenſim extenderet, geſtavit, ſubinde inſuper manè uſus eſt ex trochiſcis ſequentibus carbonibus ignitis impoſitis, parato,

℞. Marcaſ. ℥ i ß. myrrh. maſtich. an. ʒ ij. Storac. benjoin. an ʒ j. rad. Ireos ʒ ß. cum laricea, F. trochiſc. hiſce vix dum octiduo uſus eſt, cum digitos, premendo tamen eos, extendere poſſet. Emplaſtrum rurſus ſiniſtræ quoq; manui, tribus noctibus tantum apponens, eos etiam digitos jam cedere nonnihil ſcoſit, quibus ad me ſcriptis, juſſi ut articulorum roboris causâ, bis aut ter manum decocto Salviæ in lixivio, in quo chalybs extinctus eſſet, foveret, uſq; horum pergeret: & ut utramque manum digitoſque ante Emplaſtri appoſitionem hoc unguento illiniret.

℞. Ol. Lumbric. Lillor. an. ℥ ij ſs. ol. chitin. irin. an. ℥ ſs. Lithargyr. ℥ j. coq. parum, adde gummi ammoniac. in aq. vitæ ſolut. ℥ j. Styrac. ℥ ij. laric ℥ ß. ceræ q. ſ. F. unguentum, Interea licet omnia in melius tenderent ſpeique eſſet integræ reſtitutionis, nolens amplius apud nos ſubſiſtere, thermas adiit Piperinas, Sed irrito conatu, nam earum uſu, digiti amplius aſtringi potius quam relaxari cœperunt. *Felix Platerus, Obſerv. lib.* 1. *pag.* 147.

DIORTHOSIS. *Ad. ſub titulo* OPERATIONES CHIRURGICÆ.

DRACUNCULI.

D*Racunculi Vena Medinenſis nomine ab Avicenna donati, propterea quod Medina urbis Arabiæ incolas familiariùs afficiant, fusè deſcribuntur à veteribus Medicis Paulô Æginetâ, Aëtio, Actuariô de No s verò hic jam ſufficiant quæ de illis accuratiſſimè diſſeruit Clariſſ. Hieron. Welſchius.*

Dracunculus ſeu Vena Medinenſis lumbricus quidam eſt, qui proprio ſuo ſeminiu generatus, ſive cum ſanguine, ſive latice & humore, ut vocant, ſecundariô, ad partem quandam ſubcutaneam delato, ejuſque calore naturali, aut ſi quis ita velit, etiam putredinis ſocio, formam ſive animam in ipſo latentem excitante, unde primò exiguus, ſenſim in longitudinem illam inſignem, quamdiu licet, auctus, atque idcirco in ſinus variè flexus, nihil aut parum moleſtiæ adfert, ſed tandem ſeu alimenti cupioſioris defectu, ſeu loci anguſtia, ſeu aliâ quâcunque de cauſa, egreſſum meditatus cutem laceſſit, in qua adfluxu ichoris melancholici ſeroſo ſanguini permixti, puſtula exoritur, quæ deinde intumeſcens, veſicam, ſeu phlyctænam contrahit, atque mox perforatâ, ſive excoriatâ, dracunculo viam aperit, qui tunc exerto capite paulatim prolabitur, neque ceſſat continuò protrendi. Hæc ille; quibus ſanè nihil adjicimus in morbo nobis prorſus ignoto, ac de quo magnum ipſum non puduit Galenum ſic ſcribere: *In quadam Arabiæ loco (ut aiunt) in cibus hominum dracunculi vocati naſcuntur, nervoſi natura, colore craſſitudineque lumbricis ſimiles. Multos ſane audivi qui ſe vidiſſe eos dicerent, ipſe verò cùm numquam viderim, neque de ortu, neque de eſſentia ipſorum quicquam exactè conjicere poſſum.*

Pars affecta ab iſtis lumbricis, ſecundùm Welſchium, mentem Avicennæ explicantem, eſt muſculoſa caro, tum crurum, tum brachiorum, tum laterum, idque non tantùm in hominibus, ſed etiam in equis &c.

Differunt à *Crinonibus* de quibus ſuo loco, quod illi craſſitudinis ſint tantum capillaris, atque breviores, hi verò craſſiores ac aliquando plus quàm ulnæ integræ longitudinis. A verme de quo in *Affectione Bovina* quod ille varias corporis partes peterret ac obambulet, hi verò in ea in qua creati ſunt parte conſiſtant, donec ſuo tempore caput exerendo è nido ſuo, retrahantur. Quomodo præterea ab aliis diſcriminentur vermibus, ſive umbilicalib. quales ex Camerario ſuprà cap. de Crinonibus, deſcripſimus, ſive inteſtinalibus &c. per ſe patet.

De *Cauſis* Dracunculorum hic quædam è præfato Welſchio adducimus, ſcilicet è pituita viſcoſa & tenaci enaſci, eo propè modo quo pili in viis generantur urinariis, unde morbus, enaſcitur *qui Trichiaſis* vocatur, quæ pituita ab alimentis congeneribus, qualibus Arabiæ incolæ utuntur, craſſis nimirum ac viſcidis, ſufficitur. De modô autem quô animetur in vermes viventes, ejuſmodi materia, jam mentem ſuam aperuit in morbi deſcriptione idem Clar. Welſchius.

Signa morbi *Diagnoſtica* ex eadem ſatis patent deſcriptione, ſi addamus ex Avicenna ab ipſo Welſchio explicatô. Si materia ex quâ generantur ac aluntur Dracunculi mitior, & præcipuè pituitoſa fuerit, nullum ferè, aut valdè obtuſum dolorem faciunt; ſi verò acrior ſit illa materia, calidior, ichoroſa & melancholica; exquiſitum illi dolorem excitant. De *Prognoſi* hæc habet Avicenna. *Etiamſi uno in corpore quadraginta ferè, aut quinquaginta locis obtingat* Dracunculus, *curationem tamen evadit.* Unde, ut concludit Welſchius, apparet affectum nequaquam lethalem eſſe: Imò nec valdè periculoſum, ſi modò dextrè & decenter tractetur. Nimirùm niſi aut violenta extenſione in parte cui adhæret Draconculus, dolor atque inflammatio excitetur, aut ipſe etiam abrumpatur, nihil magni mali

minatur

minari ſolet, tum enim relicta in corpore particula, repentè, magnoque cum dolore atque periculo lumbrici in minorem, contorquebitur moa etiam putreſcens, ichoreſq; aut humores acres in partes nervoſas exſtillans, graviſſima ſymptomata, atq; imprimis convulſionem excitabit, quam ipſa tandem mors excipere conſuevit.

Curatio Draneulorum ſeu Venæ Medinenſis ex Avicenna ejuſq Commentatore Doctiſſimo welſchio duplex eſt, *Præſervatoria* una, *Curativa* altera. Pro præſervatione vitanda eſt regio in qua generatur; cùm enim morbi endemii ea ſit conditio, ut toto illius terræ tractu, quam occupat, cauſam ſuam omnibus communem faciat, ut non fore ullam certiorem præſervationem quàm locum fugere clarum eſt. Sin autem id commodè fieri non poſſit, ſaltem à cibis abſtinendum ea quibus gigni creditur. Quinam tamen illi ſint non explicat Avicenna, Alzaravius omnia olera, omneſq; fructus illic vitare jubet, ubi vena exiens ſive proſerpens generetur; hæc enim eſſe ait, è quibus produci ſoleat. Ebn. Jezla autem piſces ſigillatim enumerat, & lenticulas cum aceto, dactylis, aliiſq; ſimilibus inditect. morb. tabul. partic. 7. §. 1. Nihil enim dactylis crudis, coctiſque, recentibus pariter, paſſiſque toto Oriente & Africæ Aſiæque tractu univerſo frequentius in cibo. Joan. Colle Comm. in Avicennam, omnia cibaria potuſque calidiores omnes commemorat, aduſtos, vitioſos, ſalſos, ut aquam ſalſam, carnem ſalitam, piſces, braſſicam, betam, ſpinaciam, aliaque quæcunque chylum acrem, acidum, acutum & melancholicum gignunt. Vina item nimis potentia, vapida, craſſa. & excrementitios humores generantia. Præterea vult Avicenna ut oppugnandæ cauſæ morbi antecedaneæ evacuetur vitioſus ſanguis, ſecta vena baſilica, aut ſaphena. Item intus ad expurgationem humoris adhibet ſyrupum myrobalanorum, decoctum epithymi, pilulas coccias, ac tryphætam cum ſena & fumaria paratam: quibus omnibus addit humectationem corporis cibis humectantibus, balneis &c. Hæc de preſervativa; Morbi præſentis expugnationem quod ſpectat illa ſic inſtituetur. Cùm veſtigium lumbrici, ſeu Dracunculi apparuerit, membri refrigeratione uti conveniet, per cataplaſmata refrigerantia, qualia fieri poſſunt adhibitis ſuccis frigidis expreſſis cum ſandalis & caphora, imò poſt corporis purgationem, per hirudines quoque loco applicitas. Succos expreſſos frigidos ſigillatim ceu vulgò notos non enumerat Avicenna nec quiſquam alius recenſet præter unum Berta pileam, qui ſuccum ſempervivi, vermicularis, & herbæ apoſtematum, quę faba craſſa, ſeu craſſula ac telephium eſt, nominat. Addi poſſunt, commentante Welſchio, quoque alii, ut lactucæ, nymphææ, parietariæ, alſines, portulacæ, lenticulæ, polygoni, oxalidis, umbilici veneris, capreolorum vitis, & maximè tuſſilaginis, cujus virtutes omnibus inflammationibus planè ſingulares & eximiæ compertæ ſunt. Cataplaſma quoque Matthiæ Naldi ex farin. lupin. orob. lenium, myrrh. aloë, croco, & ol. abſinth. nec non oleo ex fol. abſinth abroton. matric. ſem. acetoſ. ſanton. & ol. laurin. compoſitum, ſatis commodum contemni non debet, & ſi ipſum adfectum nunquam vidiſſe aut curaſſe ex ſcriptis illius ſatis appareat. Nimirum quæcunque vermibus inimica ſunt etiam dracunculis adverſantur. Sin autem iſtæc eludat, jamque prodierit, tunc convenit ei præparare aliquid, cui adligetur, & ſupra quod blande & paulatim convolvatur, ita ut ſic uſq; ad finem ſui ſine diſruptione exeat. Ad hoc autem optimum eſt plumbi bacillum quod præterquam quòd dracunculo convolvendo aptum ſit, ejus ponderis ſiat neceſſe eſt quod ei trahendo non abrumpendo ſit ſatis. De pondere bacilli nihil amplius Avicenna, ſed illud explicat Alzaravius dum ex barbaro interprete ſic habet. Si de dracunculo jam aliquid exierit, non valet ingeniatio, niſi ut attrahatur, ſi eſt parvus, quouſque egrediatur totus, & ſi eſt longus ligetur in extremitate ipſius arundo plumbea cum pondere ʒj. & deducatur in ipſum quicquid exierit de eo, & caveat ne vena detruncetur. Alii pondus illius faciunt à ʒj. ad ʒij. imo etiam alii ad ℥j. veniunt. Verùm pro diverſa Venæ Medinenſis craſſitie aut robore, pondus illud ex Medici ſolertiâ & ingenio variandum eſt. Figura debet eſſe cylindrica. Summa verò cura ſit in exitu Dracunculi facili reddendo, quod ſit fulciendo membri cui inſidet imbecillitatem & rarefaciendo illud irrigationib. ex aqua calida, & mucilaginibus, refrigerantib. oleiſq, emollientibus, frigiditate aut ſubtili calore præditis, & quæcunque ad egreſſum illis ſimili ratione facilem reddendum idonea ſunt. Ac tandem ſi videatur apertione opus eſſe, ut integra prodeat Vena Medinenſis, nihilque ſit quod prohibeat, aperiatur, & extrahatur. Sin verò exitus ejus commemorata extractione non reddatur facilis, & apertio non ſit poſſibilis, butyro putrefacies, tota enim putrefiet, atque egredietur. In hoc negotio Aëtius Cornario interprete ait. Quòd ſi Dranenculus ſponte progrediens faci è extrahi poterit, nihil ampliùs faciendum eſt. Sin ad ſuppurationem vertetur, à cataplaſmatis & aquæ mulſæ ac olei irrigatione non eſt diſcedendum. Nos verò & emplaſtrum è baccis lauri poſt cataplaſmatum à farinis, mulſo & oleo ablationem imponere ſolemus. Facta verò ſuppuratione, cutis per longitudinem ſecetur, & dracunculus denudatus auferatur, & cutis ligamentis inditis diſpareat, & reliqua curatio ſuppuratoria adhibeatur, ita ut animali ſuppurato & extracto ulcus incarnetur, & ad cicatricem perducatur. Inciſio, quæ aliquando neceſſaria, duplex eſt, una dracunculo integro extrahendo; altera quæ abrupto tantùm conveniat. De illa ſic Avicenna: Maximè verò ſi ſecetur locus à Vena M.dinenſi longinquior, ibique immiſsô ſubtus ſpecillô depellatur, & frictio dum egreditur cum ſale paulatim & blandè continuetur. Ubi enim cum ipſa ira actum fuerit, tota egredietur. Poſteriorum inciſionem idem Avicenna his exponit verbis: Quod ſi rumpatur, ſeſe occultet, nullum dubium eſto quin aperiri debeat, ita ut denuò capiatur, deinde leniter extrahatur, & locus ut vulnera ſolent, percurentur.

Atque hæc de Dracunculo ſeu Vena Medinenſi dicta ſunto; in cujus ulteriorem explicationem Obſervationes demum aliquot à Clariſſ. VVelſchio in ſuô de Venâ Medinenſi tractatu à variis adductas, adjungemus.

Obſervationes.

Æthyops maris præfecti ſervus, juvenis 28. annorum, cùm primùm ex Memphi Ægypti celebri civitate Theſſalonicam advectus eſſet, illico de cruris dolore conqueſtus eſt, in quo juxta talum primò ulcus excitatum eſt, in quo venæ modo caput conſpiciebatur, quod advertentes Turcæ morbum cognoverunt, periculoſum eſſe in Ægypto & India, ac reliquis regionibus quibus innaſcitur, ſignificarunt, quæ Arabes præcipuè Avicenna, Venam Medenam, fen. 3. lib. 4. appellari tradit, veluti Avenzoar & cæteri hujus doctrinæ homines, quibus morbus hic ſatis cognitus & familiaris erat: Pro cujus curatione accerſitus Medicus Parabyas linguæ Arabicę doctus, ita orſus eſt,

eſt. Primò debita victus ratione propoſita, partem extremam venæ, aut veriùs nervoſæ cujuſdam ſubſtantiæ ſubtili ligno alligavit, quam paulatim ligno trahebat rotabatve, adeo ut ad ejus ultimam partem, h. e. ad trium cubitorum longitudinem poſt multos dies pervenerit. Unde Æthyops à doloribus & anguſtiis, morbove ipſo liberatus eſt, nullo ſuprapoſitò cataplaſmate concoquendi vim habente, aut calida ſuperfuſione aliqua, quæ ex Sorano & Leonide ultimis verbis lib. 4. ſuæ Medicinæ huic morbo auxiliari tradit. *Amatus Luſit. Cent. 7. Curat. 64.*

Hollandus quidam è penuria Rupellam delatus, de dolore, inflammatione, & tumore in utroque malleolo conquerebatur, rem Chirurgo defert, monetque ut de vermibus cogitaret. Id factum. Inflammationi ſuccurrebat cerato Galen. 14. Meth. med. .. deſcripto, cui parum baſilici miſcebant. En duos quaſi vermes, aut nervos, ex utroque malleolo unum, prorumpentes. Hos Chirurgus ſenſim protraxit, uſque dum, æger de dolore conquereretur, tum in nodum, quod extractum erat, replicando concinnavit, de die in diem opus idem repetendo, uſq; dum planè exciderit. Iſtud quicquid fuerit nervi, aut ligamenti, aut vermis, nunquam vitæ alicujus ſpeciem exhibuit. Longum erat pedes quinq; convaluit. *Antonius Guenotius Pariſienſium Medicus & Chirurgus, referente Weiſchio è ſuis adverſariis à ſchedis Vertungianis petivit.*

Montalbanum è Rupellæ penuria homo allatus jam deſcripto morbo laborans, ſed non ita feliciter curatus: Dum enim rei iſtius p.n. extractioni nimiâ violentiâ operam dedit Chirurgus, eam diſrupit, unde inflammatio, dolor, convulſio, & 24. horarum ſpatio ipſa mors ſequuta. Aperto cadavere, peritoneum inflammatum deprehenſum eſt, cui planè adhærebat iſtud, quicquid fuerit, funiculi inſtar juxta malleolum in gyros quinq; vel ſex contorquebatur, inde rectà ad genu porrigebatur, quò in loco iterum in circulos reflexum, tandem ad os Coccygis ferè, aut ſaltem Iſchii protendebatur *Idem, eodem referente VVelſchio.*

Ad litus cui nomen Capocors, ſive promontorium Corſicum, quidam correptus tanquam febri, primò horrore concuſſus eſt, calore ſuccedente, totoque corpore puſtulis erumpentibus, valdè exiguis, quæ tamen omnes, probè operto mox iterum diſcuſſæ evanuere. Delatus igitur in proximum pagum, cui nomen Agrara, haut procul à Caſtello Sancti Georgii, ſeu arce Nigritia Mina dicta, circa malleolum in tibia dextra duas puſtulas erupiſſe advertit, quæ veſiculam contrahentes mox rumperentur, & vermis ſive dracunculus ibidem latitans caput ſuum exereret, non majus quàm aciculæ, eſt, quod ideo à Chirurgo Batavo captum, pennæque medio parumper fiſſæ inſertum, deinceps quotidie circumvolvendo eò uſque extrahebatur, donec dolorem aliquem percepiſſet. Ita unius bidui ſpatio integer paulatim eductus, prodiit, alter verò abruptus tumorem cruris doloreſque maximos excitavit, Qui integer prodierat longitudinem ulnæ noſtratis ſuperabat, tenuis erat ad inſtar chordæ teſtudinariæ, coloris dum recens erat albi, exſiccatus autem nonnihil flaveſcentis, qui tenſus etiam ad inſtar fidium ſonabat. Chirurgus morbi iſtius nondum ſatis peritus erat, ideoque unguentum baſilicon & emplaſtrum palmeum applicuit, quibus tamen ſolis curationem feliciter abſolvit. Nigri illius regni incolæ aliàs ligno utuntur exiguo ad extrahendum, & reliquum curant ſolo oleo palmarum, ſive coccorum, quod habent copiſiſſimum. Triennium illic tranſegit, antequam morbum hunc contraxiſſet, qui toti regioni familiariſſimus ex aquis præcipuè in cibos potumq; adſumtis oriri creditur. *Georg. Hieron. VVelſchius ex communicatione Joan. Abrah. Heinzelii Patricii Auguſtani qui ultra decennium in Guinea regno vitam duxit.*

Qui in Guineam naviget, & in Caſtello S. Georgii de Mina habitant, cujus diſtrictus ad aliquot milliaria extenditur, toto corpore vermibus adfligi ſolent, magis tamen Æthiopes incolæ, quàm Germani advenæ. Notatu autem dignum eſt, ſi quis tantùmmodò prærernaviget pruritum in cute ſentire, maximè in brachiis & cruribus, frequentiſſimè verò in femore Tunc oritur veſicula, unius, in quibuſdam tamen trium piſorum magnitudine. Hæc autem niſi à verme ipſo pertundatur, ubi Chirurgi ſatis maturam judicârint, (ſunt autem ejus rei peritiſſimi) aperiri debet. Mox prodeunt pili gemini, albi, & capite adnati, qui ideò barba vermis dicuntur. Veſica ipſa aquâ diſtenta eſt: tum vermis quotidie mane & veſperi extrahitur. In partibus corporis muſculoſis, ſi articuli ferè longitudine prominean ſæpe accidit ut unico tractu educatur. Longitudine ulnam, aut etiam ſeſqui cubitum, exæquant, nivei coloris & frigidiſſimi, quamvis ex carne calidâ exeant. Tenues ad inſtar fili, alii tamen ut funiculi. Craſſiores venenoſiſſimi & peſſimi exiſtunt, valdèque difficulter extrahuntur. Inferiori crurum parte ſæpius nervis & venis circumvolvuntur, atque tum quidem educi nequeunt: ſed abrumpuntur. Abruptis autem tumor ingens in pedibus, ſuppuratus, & copioſam materiam concludens, donec tandem ſonticulus excitetur, aut ſcalpello foramen fiat, quo plures quandoque ἀνάπηροι redduntur, magniſque doloribus affliguntur. Ipſe ego, cùm illic degerem, tribus ejuſmodi laboravi, duobus ſcil. in dextro & uno in ſiniſtro crure. Primus dextri pedis in ipſa planta enatus erat; quô 14. dies decubui, neque ambulare potui, donec tandem diſruptus exareſceret. Alter infra malleolum ad digitos uſque protenſus, ideoque magnis cruciatibus & ulcerationibus curatus eſt. Tertius itidem ſub talo ſiniſtro, cùm ad dimidii cubiti longitudinem prodiiſſet, diſruptus retroceſſit in tibiam, quæ ideò inſigniter intumuerat, ut 4. menſes integros ægrotarem. Nec enim niſi ſectione curari potuit, quô tempore nec ſtare, nec ambulare poteram, ſed neceſſe habebam ab Æthiope perpetuò geſtari, Scholarchæ noſtri coquus 30. ejuſmodi vermibus diutius excruciatus eſt, per ſemeſtre integrum decumbens, ut pleriqne de vita ejus deſperarent, tribus enim aut quatuor curatis, mox alii exoriebantur. Quamquam verò pauci reperiantur, qui abſque hoc morbo ex illis locis redeant, viciſſim tamen pauci occurrent, qui tam multis, ac coquus iſte adfligantur. Sanatus autem & ipſe eſt, ut me diſcedente, etiam ulterius reſtiterit. Æthiopes ſe ipſos ſic curant: Ubi vermem digiti longitudine extraxerint, abſcindunt & oleo palmæ illinunt, foliumque recens ejuſdem arboris emplaſtri loco ſuperimponunt: tumorem quoque, poſtquam apertione facta, materiam purulentam & ichorodem effluere permiſerint, ita perſanare ſolent: Poſtquam aquâ ex pipere aliiſque herbis ſatis acri reddita eluerint, imponunt deinde oleum palmeum cum folio ad mitigationem. Atque hoc remediô ad omnia ulcera utuntur, *Michael Hemmerſamius Noricus Itinerarii Guineenſ. vernaculâ linguâ conſcripti cap. 13.*

Lara urbs magna eſt bene ſtructa, muriſque fortiſſimis cincta ſummo montis apice ſita. In illa mercatus eſt, quo varia mercium genera venum comportantur, magnaque illic fructuum copia reperitur. Sed aqua prava, inſalubris, putredinum & morborum graviorum ac lethalium cauſa exſiſtit. Ex hac aqua, ad Gomeron uſque ſe extendente, ut ſcribunt, vermes quidam longiſſimi generantur, qui cruribus humeriſque excreſcunt, rotundi, congyrati, & in carne occulti. Quamprimùm animadverti concipiunt, aperitur locus, ut caput vermis

capi

capi poſſit. Tum ligneolo diffiſſo captus circumplicatur ſive convolvitur, ſex ſæpe pedes longitudine excedens: parum tamen quotidie ſic extrahitur, donec totus ſenſim prodierit. Caute tractandus eſt, ſi enim abrumperetur, portio in carne reſidua, ulcus periculoſum efficeret. Medicina contra hanc aquam vitioſam eſt vini providentia, vel ſaltem abſtinentia à potu aquæ illius, antequam cum cura per pannum tranſcolata fuerit. *D. de Bourges in deſcriptione Gallica itineris ab Epiſcopo Berytienſi in Sinas ſuſcepti.*

Peregrini imprimis qui Guineam appellunt, corripiuntur vermibus in corpore genitis: imò & Æthiopes non tantùm albi, ſed etiam nigri prope Minam, lociſque vicinis, cùm tamen ii qui 25. milliaribus orientem verſus habitant, huic malo non ſint obnoxii. Vermes iſti, quos linguâ vernaculâ *Icrion* vocant, non omnibus, qui eò tendunt ſed quibuſdam tantùm manifeſtantur. Sunt enim qui iis laborant, dum in litore aurifero degunt, alii in reditu demum, & iterum alii poſt iter peractum, etiam 4. 5. 6. imò & 12. menſibus, infeſtantur. Sunt viciſſim, qui ter littus illud adierunt, & tamen nunquam de his vermibus quidquam audiverunt. Nonnulli congreſſui cauſam adſignant, alii ſingularis cujuſdam piſcis eſui, vermibus ſcatentis. Alii natationibus & balneationibus in aqua frigida adſcribunt. Quidam à nimio vini palmei potu, vel eſu panis miliacei, *Candrarum*, originem trahere dicunt. Sed omnes iſtæ rationes parum vero conſonæ videntur: quia, qui nec cum mulieribus rem habuerunt, nec piſces paneſve illorum deguſtarunt, nec vinum palmeum biberunt, nec frigidam marinam aquam ingreſſi ſunt, vermium tamen hoc morbo adflicti fuerunt, cùm è contrario plures in terra illa, etiam cum meretricibus viventes, vinoque palmeo ſæpius inebriari, nihil hujus mali pertulerint. Veroſimilius idcirco fuerit, ex ſingulari quadam aëris malignitate, aut aquæ potu, naſci, quam Nigri illic ex quodam fonte petunt, Albiſque vendunt. Verum quidem eſt peregrinos multos in litore aurifero aquæ plus nimis bibiſſe, qui nunquam morbo correpti: ſed hi navibus ſuis infra Mouream appulerunt, non Acaræ, aut aliis locis, Qui enim Moureę appellunt, vel aquam multam bibunt, citiùs vermibus laborant, quàm qui Acaræ, aut ſuperioribus loci. Variis modis invadit hic adfectus: Alios ſcil. cum febri, vel horrore febrili, alios cum imbecillitate, lipothymia aut anxietate magna, quoſdam etiam cum delirio. Primò ſe manifeſtat veſicula exigua, ſive puſtula, morſui pulicis ſimilis, vel tumor, in quo vermis inter cutem & carnem ſæpe etiam videri poteſt, vel efflorefcentia quædam ſanguinea cum ſymptomatibus ſimilibus. In carnoſa maximè parte crurum, brachiorum, genuum & natium, imò præcipuè in omnibus partibus carnoſis, quandoque etiam in ſcroto, quo maximos dolores creat, quanquam etiam interdum hic loci non doleat. Sunt qui trimeſtri integro iis moleſtentur, alii è contrario, vix tribus ſeptimanis. Alii etiam aliis plures. Quidam unum tantùm, nonnulli una vice etiam 10° habent. Variæ ſunt longitudinis & magnitudinis. Alii duas ulnas exæquant, alii unam tantùm, alii denique unâ etiam breviores ſunt. Quidam craſſi, ad inſtar fidium craſſiorum, alii tenues, ut filum ſericum. Multi non credunt vivere, ſed pro nervis corruptis habent, nec vermes eſſe putant. Sed motu quem exitu oſtendunt, diverſum comperitur. Curatio rarò inſtituitur, antequam vermis ipſe exitum paret; aut caput exſerat. Tunc enim capitur, & tenetur, ne retrocedat. Senſim poſtea extrahitur tamdin, donec ulteriùs prodire ceſſet. Ita parumper quieſcere ſinunt, donec denuò prodire incipiat. Quidquid extractum eſt, ligno cuidam exiguo circumvolvitur, ne in corpus retrò meet. Sic verò trahendo ex intervallis pergitur, donec totus omnino egreſſus fuerit. Si juſtô fortiùs trahatur, haut rarò abrumpi ſolet, & tum plerumque vulneris inflammatio ſubſequitur. Exeundo etiam plerumque multum ſaniei ſecum defert. Nigri manum non admovent, ſed cicurari ſinunt, vulnuſque aquâ ſalsâ eluunt. Optima curatio eſt, corpus à putrida ſanie, mundare, & vulnus butyro recenti inſulſo inungere. Locus quô vermis ſe manifeſtat, ante omnia, ſemper calear, neceſſe eſt, cuſtodiendo illum diligentiſſime ab omni frigoris ſenſu. Niſi enim id probe obſervetur, intumeſcit plaga, & inflammatur. *O Dapperus in Africa deſcriptione ex Iſaaci Voſſii Manuſcriptis.*

DROPAX *De eo vid. Bibliotheca noſtra Pharmaceutica.*

DURÆ MATRIS VULNERA *Vid. ſub titulô* VULNERA.

DYSURIA & ISCHURIA. *vid. ſub titulô* URINARUM MORBI.

Finis Libri Quarti.

BIBLIOTHECÆ CHIRURGICÆ

Liber Quintus.

De Affectibus & Operationibus Chirurgicis a Litera E. incipientibus.

ECCHYMOMA *Vid.* CORNEÆ MORBI.

ECTROPIUM *Vid.* PALPEBRARUM VITIA.

ELEPHANTIASIS.

ELephantia totius ſubſtantiæ morbus eſt, contagioſus, occultus, venenatus, ferè elephantis corio ac tergori cutem haud abſimilem reddens, unde & nomen accepit. Habet igitur corporis elephantici forma fere elephantis naturæ ſimilia multa. Ut elephas nulli animali ſimilis eſt, ſic neque hic morbus, alii cuiquam. Ille omnia animalia magnitudine & craſſitie ſuperat: hic morbus non ſolum genere maximus eſt, ſed laborantes etiam efficit ſeipſis majores & craſſiores, totumque corpus in tumorem attollit. Qua ratione nonnulli hunc definiunt tumorem præter naturam, qui totum corpus in ſpeciem elephantis immutat: non quod tumor unus in corpore ſit, ſed multiplex & inæqualis, & per univerſum corpus huc illuc diſperſus, intus à viſceribus facto initio, & progreſſione uſque ad extimam cutem continuata. Summa corporis elephantici pars crebras maculas, crebroſque tumores, & tubercula, verrucis perſimilia habet, quorum rubor in lividum aut atrum colorem paulatim convertitur. Et omnes quidem elephantes maculis multis leviter exuberantibus aſperſi notatique ſunt, & livido cinereoque colore toto corpore obſcurantur, nocti & morti pene ſimiles. Ad hæc ſumma elephantici cutis inæqualiter craſſa & dura, quaſi ſquammis quibuſdam exaſperatur, ac interdum finditur, rimiſq; dehiſcit: & elephas quidem corium habet aſperum. craſſiſſimum, duris exuberationibus inæquale, & ſciſſuris multis, ſemiris

ac

Digitized by Google

ac ſulcis prælongis interſectum atq; inaratum. Elephanticis capilli & ſupercilia & barbæ pili vel excidunt, vel in lanuginem extenuantur rariſſimam. Fr elephas rariſſimam lanuginem, non pilos, aut ſetas toto corpore gerit, præter animalium morem. Denique frigoris impatientiſſimus eſt elephantiâ conflictatus, & elephantes quidem hyeme, aut regione frigida contremiſcunt, horrent, & intermoriuntur, niſi tota hyeme calidu in loco contineantur, & vino generoſo reficiantur. Quæ cauſa eſt, ut in frigidis regionibus, nec naſcantur, nec aliunde advecti diu vivere poſſint. Tument digiti in pedibus, ac pedes pene ſimiles evadunt elephantum pedibu : unde nonnulli vitium elephantiaſim appellatum volunt. Archigenes tamen à magnitudine morbi, ſicut ante propoſui.

Sunt & qui morbum hunc leonem aut leontiaſim appellent, à buccis & ſuperciliis, in his non minus quàm in leone protuberantibus, ac flexili mole prædiris, ſeu ob tumidæ frontis dilatationem ad ſimilitudinem rugoſæ pellis ſuperciliorum leonis. Aut denique quòd non minus horrendum & formidabilem, quam leonis aſpectum præ ſe ferant elephantiaſi laborantes.

Satyriaſis etiam nonnullis appellatur, quod iiſdem malæ cum rubore attollantur, & muſculis maxillaribus veluti convulſionem patientibus, mentum ipſum effecta quadam ad ſatyrorum formam ſimilitudine dilatetur, aut ob inexplebilem impudentemque coeundi, qua hi continenter jactantur libidinem. Hac enim fabuloſi Poetæ ſatyros exardeſcere memoriæ prodiderunt. Habent igitur faciem ſatyris perſimilem, & concubitum vehementer appetunt atque concupiſcunt. Dicitur & herculeus, quoniam eo nullus major eſt, neque contumacior : & magnus quidem eſt poteſtate morbus, quod ad mortem inferendam potentiſſimus ſit atque omnium longe efficaciſſimus. Nempe à mortis cauſa ducit originem, quæ primigenii eſt humidi ab alieno calore depopulatio præpropera, quam terrena omnium partium ſiccitas conſequitur.

Contagioſus vero morbus exiſtit elephas, idque magis quàm lues venerea. Non enim, ut illa ſolò impuro vel concubitu, vel attactu, ſed etiam inquinati aëris inſpiratione contrahi vulgo fertur. Inquinatur autem aer quem inſpirando trahimus, ulcerum virulentorum fœtore, & corrupta ſpiritus exhalatione. Quod ſi aliquando neque ex parentum ſemine, neque ex alterius inquinati contagione, ſed ex proprio intimoque vitio generatur, non idcircò contagioſorum morborum numero expungenda eſt elephantiaſis, non enim contagioſus morbus, ex ſolo ortu primo, ſed ex invadendi ſerpendique modo & ratione ſpectatur.

Occultus autem morbus dicitur, quod diu intus deliteſcat, priuſquam ſe prodat, nec ullam inſignem ſui conjecturam notamve ipſius principium exhibeat, ut qui à manifeſta humorum intemperie, aut putredine oriuntur, & quod neque dolor, neque febris, ullave alia aperta atque inuſitata affectio ante hominem inceſſat : neque in corporis ſummis partibus repræſentetur per initia, ut protinus eum videre quis poſſit, & venienti occurrere ac reſiſtere. In viſceribus namque abditus fomes ſuccenditur, ibique ſævit, dum interiorum victor, in ſuperficie tandem exardeſcat Non igitur ut rectè ſcripſit Archigenes, tum gigni morbum hunc exiſtimandum eſt, quum ad cutem tumores prorumpunt, ſed potius perfici. Prima enim mali labes in jecore & liene reſidet, atque inde virium ſerpit, pares in internis viſceribus tumores excitans, qui in externis poſtea apparent.

Venenatus quoque cenſetur elephas. Non enim terrenus & melancholicus humor, toto etiam corpore exuperans, vel bilis flava, vel ex iis genita atra, par hunc infligit, quum venenatam quandam malignitatem ac perniciem ſciverit, quæ tum univerſi corporis humores, tum partium ſolidarum ſubſtantiam ol[illegible] & lab. facket. Hujus rei argumenta ſunt, melancholia morbus & mania, in quibus atra bilis toto corpore diu redundare poteſt ſine elephantiaſi, & febris quartana, tum intermittens, tum continua, in qua melancholicum humorem putreſcere fatentur nullo elephantiæ periculo.

Elephantiæ cauſæ, aliæ externæ & evidentes, aliæ antecedentes, aliæ proximæ continentesque dicuntur. In externis numerantur, diuturni & exurentes ſolis ardores, longa & perperam ſuſcepta inedia, victus tenuis, ſiccans & excalfaciens. decocti guajacini uſus diuturnus & intempeſtivus, vini generoſioris & meracioris potus : eſculenta ac potulenta, quæcunque vel bilem flavam exurunt & exterrent, aut craſſum & melancholicum ſuccum procreant, ut bubula, cervina, aſininave caro, & reliqua ejus claſſis omnia, quæ alibi particulatim enumerata ſunt. Deinde ſalſamenta omnia & pipere aut alio aromate condita Poſtremo legumina plurima, ut lentes, fabæ. Hæc enim omnia craſſi pravique ſunt ſucci.

Secundum locum tenet alterius inquinati contagio, quæ ſive concubitu, ſive accubitu, ſive aſſidua vitæ conſuetudine comparetur, idcircò elephantiam infligit, quod ex elephantico corpore pernicioſa quædam qualitas pariter cum humore, vapore, aut ſpiritu tranſferatur in integrum corpus, cujus non ſolùm humores, ſed partes etiam omnes ſenſim pervidat atque contaminet. In evidentibus primum ac præcipuum locum ſibi vendicat vitioſa alterius aut utriuſq; parentis elephantia laborantis conſtitutio. Nam ſi tote parentum alter quum genuit elephantia tenebatur, fœtus profecto ei naſcetur elephanticus, tanta eſt divinæ procreatricis facultatis energia, ut in ſemine intemperato ac prorſus impuro conſiſtens, corporis partes vel ex impura materia fingat & efformet. Si nondum elephantiâ parens quum genuit, tenebatur, ſed in eam duntaxat propenſius erat atque proclivis, filius eadem ætate qua parens, elephantia prehenderetur, eritque elephantia hæreditarius morbus elephantico parentum ſemine genitus. Fieri tamen poſſe arbitror, ut quemadmodum Aetius ſcriptum reliquit, non omnino contagioſæ ſint ſucceſſione hujus affectionis in omnibus, quum videlicet alterius parentis integra valetudine præditi ſemen in conceptione vincit.

Mulierem quæ inſtantibus aut profluentibus menſibus conceperit, fœtum edere in elephantiam proclivem Avicenoas literis prodidit, non admodum veriſimili opinione. Multis namque orbis tractibus nunquam graſſari deprehenſa eſt elephantia, in quibus tamen ſæpe profluentibus menſibus mulieres concipere veriſimile eſt. Et io hac noſtra Gallia, quæ parum menſibus repurgantur, vix alio quam ipſius purgationis tempore concipiunt, citra ullam in elephantiam propenſionem. Secundo loco ſunt menſium & hæmorrhoidum diuturnarum ſuppreſſio, aut varicum, in quas natura ſeſe exonerare conſueverat, ſectio, vel uſtio. Deinde jecoris calida & ſicca intemperies bilem flavam cumulans, quæ diu cohibita in atram facilè degenerat, & venenatam perniciem indipiſcitur, quam toti impartitur, ac communicat. Animi mœrores, & perturbationes, quæ melancholicum & terrenum humorem adaugere poſſint. Frequens Iracundia, quæ bilem flavam in atram uſtione commutat.

Antecedentes cauſæ putantur bilis flava, ſanguis, melancholicus humor, & pituita ſalſa Hi enim humores quum ſupra modum torrentur, in atram bilem degenerant, quæ diu coërcita [illegible] ac tempore venenata labe inficitur. Nam venenum in nobis ſponte

gigni poſſe, Pelopis auctoritate confirmat Galenus, & experientia docet in epilepſia, ſuffocatione uterina, aliiſq; ejus claſſis affectibus.

Proxima continenſque elephantiæ cauſa terrenus & melancholicus eſt humor, virus pernicieмque adeptus, quod puſtulæ maxime demonſtrant, duræ, ſiccæ, lividæ, purpureæ, inæqualis cutis durities ex rubro nigreſcens. Hic autem humor malignam ac venenatam qualitatem uſtione indipiſcitur, quam tum viſceribus, tum aliis partibus omnibus ſenſim impertitur, ac communicat. Illa vero ſemel inquinata, non niſi terrenum quendam & melancholicum ſuccum, vel ex puriſſimis alimentis poſtea proferunt, ejuſdem veneni participem: quo partes deinceps imbutæ ac enutritæ, tempore ſimilem nanciſcuntur naturam, fitque elephantia totius ſubſtantiæ morbus, & univerſi corporis velut cancer quidam. Totum igitur corpus in elephantia ita afficitur, ut ipſa quoque oſſa vitiari dicantur, quod ipſa etiam impuro fruantur ſucco. Verùm prima ac præcipua mali labes in jecore reſidet, è quo poſtea cum ſanguine in totum ſpargi propagarique ſolet.

Quæ ſponte proprioque vitio nulla alterius inquinati contagione invadit elephantia; viros quàm fœminas ſæpius & crudelius exercet, atque inter illos, rurſum frequentius, qui craſſum, lentum & melancholicum ſanguinem, aut ſalſam pituitam congerunt. Ac proinde qui victu ad hujuſmodi procreandos humores idoneo utuntur, ſæpius, quàm qui contrario.

Quamplurimos enim in Alexandria elephantia conſpurcari propter victus rationem, & regionis fervorem, ex veterum monimentis accepimus. Illic enim eliſara farina, & lentibus, & cochleis, & multis ſalſamentis, & nonnulli ex ipſis, à nimis carnibus & aliis quibuſdam cibis, qui craſſum & melancholicum ſuccum generant, veſcuntur. At in Germania & Miſina rariſſima hæc affectio videtur. Et apud Scythas lactis potatores nunquam ferè apparuit. Deinde qui vel otio torpeſcunt, vel cibo & potu nimio ſeſe ingurgitant, vel inedia, vel violenta exercitatione, quæ ſæpe humores adurit, vel cibos in ventriculo corrumpit, præſertim in calida & ſicca regione, utuntur, non raro in elephantiaſim incidunt.

Nationum igitur aliæ familiarem agnoſcunt morbum hunc, ut Ægyptus & Judæa. Aliæ vix novere, ut Germania & Scythia & olim Italia. Aliæ inter utraſque mediæ. In univerſum æſtuoſis regionibus, quàm temperatis, & frigidis, frequentior. Quanquam ſunt qui extreme frigidis ac gelidis familiarem eſſe contendant, quod prohibita tranſpiratione, coercitoque calore humores exurantur.

Quod ad ætates pertinet, quum nec pueri, nec adoleſcentes, humorumque dixi vitiis pateant, elephantia vix eos, ſponte ſine ſeminis labe invadit, ſed ætate florentes, vel etiam provectiores. Vix etiam ullus eunuchus hoc morbo tentatur. Qua ratione nonnullos legimus ſibi teſtes execuiſſe, ne ea ignominię labe aſpergerentur. Sed & qui elephantico parente progeniti ſunt, raro in elephantiaſim ante pubertatem incurrunt, ſi prudenter ſe gerant atque contineant, Eadem de mulieribus, quę ſingulis menſibus naturæ lege purgantur: deque viris, quibus ſtatis temporibus hæmorrhoides fluunt, vel inſignes varices, in tibiis ſanguinem profundunt, ſententia ferenda.

Antequam in externis corporis partibus certæ elephantiæ notæ ſe prodant, ingens corporis ſegnities, & ignavia motuſque difficultas, exercet, ſpiratio tarda & difficilis evadit, alvus ſicca & adſtricta eſt, urinæ jumentorum lotiis ſimillimæ, albæ, craſſæ & turbidæ ſunt. Expiratio gravis & fœtida, ructus continui, ipſi etiam ægroto non parum moleſti, aſſidua cruditas. Appetitus nec integer eſt, nec omnino proſtratus, digeſtio facilis, tanquam in ſuum ipſius alimentum morbo raptim attrahente, propterea inferioris ventris ſiccitate laborant. Impetus in venerem intenſus, in ſomnum propenſio. Inſomnia metûs & mœſtitiæ plena, velut & animi mores, qui ſubdoli quoque & vafri exiſtunt. Vitii cauſa foras emigrante, maloq; ad cutem progrediente, malæ craſſiores fiunt, & pro florido ac vivido colore, livido rubore tinguntur, & tumores in facie extuberant. Plerumque enim in facie hæc lues erumpens, tanquam ignis de ſpecula procul conſpicuus effulget. Hinc humore multo perfuſa cutis ſenſim craſſior, durior, aſperior, decoloratiorq; redditur; & crebras maculas, crebroſque tumores habet: & aliis quidem nigricat aut liveſcit, quibus melancholicus ſuccus, aliis flaveſcit, quibus bilis flava, aliis albicat, quibus pituita ſalſa, vel in atram bilem degeneravit, vel atræ bili permiſta eſt, aliis ex rubro liveſcit, quibus craſſus ſanguis uſtione nigreſcit, atque in atram bilem depravatur: unde quatuor elephantiæ differentiæ conſtitui poſſunt. Alia enim lubrubicunda dicitur, quæ à ſanguine melancholico & limoſo profecta eſt, & mitior eſſe ſolet. Alia alba à melancholico humore pituitæ ſalſæ admiſto, vel potius à pituita ſalſa nitroſa & acri, & hac minus deturpari ac dehoneſtari ægri ſolent.

Alia nigra ex vera atra bile(quæ omnium peſſima & fœdiſſima exiſtit: In hac enim corpus univerſum tandem ulceribus ſcatet, & extrema putredine conſumpta plerumq; nullo ſenſu decidunt. Alia ſubflava, quæ à bile flava præaſſata, & in atram degenerante fit. Hæc per initia quidem mitis, tandem fervida & peſſima evadit. Primum autem in facie, aut in manibus, aut in pedibus elephantiæ ſigna compareant, naturæ quoad licet vitia longiſſime à corde, & hepate propellente in corporis extrema, minime tamen expurgante, ob humoris craſſitiem & cutis denſitatem: deinde verò & in reliquo corpore pullulant. Eadem de cauſa in extremis corporis partibus ſenſus paulatim hebeſcens; tandem plane torpeſcit, ineſtq; frigus perpetuum, maxime vero in pedibus, & tibiis calore in præcordiis coercito, ubi noxiæ materiæ ſcaturigo & focus latitat. Motus verò ſemper per initia integer, in quibuſdam etiam ad obitum uſque ſervatur: in aliis tandem depravatur vel prorſus aboletur: maximè verò in pedibus & tibiis. At frigoris & ſtuporis ſenſus toto morbi decurſu fatigat, ſed magis eo ingraveſcente. Tum temporis depravatæ in omnibus partibus concoctiones & aſſimilationes fiunt, qua ratione tubercula plurima verrucarum instar, alia juxta alia increſcunt, & tumores alii juxta alios exurgunt, melancholici humoris exuperantiam natura foras extrudente, quæ in cute concreſcit. Primùm quidem, ut ſupra poſitum eſt, in fronte & reliqua facie, quoniam exhalatio omnis ſurſum facillime fertur, præſertim ad faciem, in qua venulæ multæ oblitterantur. Deinde etiam in manibus, & reliquo corpore. Pedes, ſuræ, manus & facies, elephanticis facilè intumeſcunt, interdum quoq; & reliquum corpus, quod intolerabilis gravitatis ſenſu ſemper premitur & torpeſcit. Labra ſenſim adeò craſſeſcunt ac prominent; ut invertantur, eorum parte inferiore liveſcente. Nares reſimę evadunt, & extrinſecus atris tuberculis ſcabræ; intus verò alarum craſſitie obſtruuntur, & rimis diſcerptæ, atq; ferè intus ulceratæ cruſtulas nigras atque cruentas excutiunt. Quibus ex cauſis olfactus ferè concidit. Venæ temporum diſtentæ ſunt, & quæ ſub lingua conſpicuæ apparent, livido, nigro, & fæculento ſanguine turgent. Lingua verò ipſa grandinoſis varis extuberat, velut & palatum verrucoſis

tuberculis.

tuberculis. Aures extenuantur rubentq; admixto nigrore, ulcera in earum baſis ſunt, è quibus ſanies defluit, ac pruriunt, aut obſtructæ ſunt & elephanticę, ut ſolito grandiores eſſe videantur. Oculi caliginoſi, in orbem coguntur, alio atq; alio colore notantur, plerunque tamen candidum ex rubro flaveſcit, miraque craſſitie quaſi ungue obtegitur. Supercilia pilis nudantur, prominent, craſſa, prædura, ac fere calloſa evadunt, deorſum verſus pondere vergunt. Color lividus ac ater eſt. Epiſcenium vehementer contrahitur, dum tandem oculos contegat, ut iraſcentibus leonibus accidit, unde & leonina hæc affectio forte vocitata eſt. Pili in toto corpore præmoriuntur, dein ſenſim defluunt. ſed primum ſupercilia, & palpebræ, & mentum & pubes glabreſcunt. Dein rara in capite evadit cæſaries, intempeſtivi cani, & calvitium ſubito ingruunt. Horrenda denique evadit partium omnium deformitas. Nam ſi qui pauci pili remanent, hi magis dedecent, quam qui defluxerunt. Totus corporis habitus ſic commutatur, ut multi alarum inſtar, prominentes ſcapulas habeant, & mutato faciei colore, caracteri & mole auribus retortis ſatyros referant. Pedum plantæ & calnea rimis profundis & aſperis interſecta ſunt, manuum pedumque digiti ſiccitate dehiſcunt, unguesque ſinduntur ac dilacerantur. Totius corporis cutis exareſcit, atque fœda eaque ſicca ſcabie exaſperatur: ſæpius cum pruritu, nonnunquam ſine hoc. Malo ingraveſcente, alimento quidem privatur corpus, ipſaque muſculorum caro abſumitur, ſenſimque liqueſcit, ſed craſſeſcens tamen cutis rugis aſperis magis ac magis exaratur. Ad hæc quæ primum ſtupida cutis erat, ſenſu omnino deſtituitur, manente motu, ut ne infixa quidem acicula dolorem moveat, neque aſperſa fervens aqua exurat. Obſervavi tamen in quibuſdam pedum motum cum ſenſu periiſſe, & in quodam alterius brachii: qui tamen reſtitui ſunt. In omnibus ſpontaneæ inſunt laſſitudines, & ſingula membra quantumvis exigua, inuſitata & intolerabili gravitate premuntur. Quinetiam corpus omnia gravatim fert, non illuvie delectatur, non cibo, non jejunio, non motu, non quiete. Ab omnibus enim moribus alienus eſt. Somnus exiguus & brevis eſt: vigilia pejor, mala ſua cogitans, vox rauceſcit, craſſefacta, exaſperataque grandinoſis variis arteria & gutture. Neque enim, ut recte ſcripſit Areteus, inopinabile eſt omne corpus talibus ſcatere tuberculis, quandoquidem & ſuillæ carnes, elephanticæ grandinis plenæ ſunt. Spiratio difficilior multo quamdudum evadit, & nonnulli circa ſomnum ſic afficiuntur, ut præfocari, ſtrangularique videantur. Spiritus totiuſque corporis exhalatio fœtore moleſta eſt. Pulſus exiguus, imbecillus, creber, tardus. Tumores malarum, menti, digitorum, aliarumque partium, in ſordida & virulenta, eaque fœda ulcera degenerant, graviſque putredo omnia contaminat, dum aliis naſus, aliis manuum aut pedum digiti: nonnullis etiam pedes ac totæ manus de corpore excidant. Neque enim elephantia prius perimit à turpi vita, ſæviſque cruciatibus liberans, quam membratim dilaceratus homo ſit, ſed longæva eſt, quemadmodum & elephas animal. Aliter atque aliter in hiſce habet appetentia, non obtuſa, ſed guſtatus atq; qualitatis expers eſt, nullaque edendi aut bibendi delectatio. Anguſto puſilloque animo fiunt, neque præ vitæ amore vitam relinquere & contemnere poſſunt, neque calamitatem generoſo altoque animo perferre, verum ſeipſos condemnantes ſeſe occultant, & hominum notorum conſortia, conſpectuſque fugiunt. Non tamen omnia in omnibus, ſed alia in aliis ſymptomata deprehenduntur, ut eſt peculiaris cujuſq; corporis natura, vitæ lex, & graſſantis veneni pernicies. Et quo graviora inſunt, eo ſævior elephas judicandus eſt. De elephantiæ ſignis plus ſatis, nam quæ ex urinis ac ſanguine petuntur, incerta ſunt omnia atque fallacia.

Quum morbis quo diſſolvantur, vel paria, vel majora eſſe remedia oporteat (quod enim ſuper infirmiusque morbo eſt, hunc quidem minuere, eaq; ratione juvare, ſed nec prorſus tollere, nec profligare poteſt) nemini mirum videri debet, ſi nulla remedia a veteribus excogitari potuerunt, quæ elephantem ingens malum expugnare, ac funditus excindere queant. Neque enim in parte una, aut viſcere uno inhæreſcit, neque aut intus duntaxat labes occulitur, aut extra tantum prorumpit, neque humores ſolum, molleſque corporis partes leviter afficit, ſed in penetralibus totum hominem occupat, & extrinſecus totum amplectitur, in ſolidas quaſque partes, atque in oſſa ipſa ita ſaſe inſinuans ac penetrans, ut propriam illarum ſubſtantiam protinus immutet. Triſte profecto & viſu terribile ſpectaculum. Quod ubi ad ſummum malignitatis ſuæ faſtigium conſcendit, tum ſtabilem ac firmam in ipſis viſceribus & ſolidis partibus ſedem collocat, ut omnino dimoveri, divellique non poſſit. Hic igitur perniciem differre non auferre, vitam in longius tempus protrahere, & morbi fœditatem emendare, non funditus ejus cauſam extindere licet.

At ſi ad novam & adhuc orientem elephantiaſim curandam, idonea victus ratio, & medicamenta quæ mox referam, conferantur, ſalutis ſpes tandem affulgebit, præſertim ſi ex improba victus ratione, vel ex alterius inquinati contagione, non ex parentum ſemine malum originem habet. Nam quum ex elephantico ſemine vitium contractum eſt, etiamſi adhuc oriatur, de ægri tamen ſalute ſpes omnis abjicienda, noſtris tamen remediis morbus coerceri ſupprimique poteſt. Sunt autem ex iis, qui vitium ex prava victus ratione, vel inquinati alterius contagione, non ita pridem contraxerunt curatu faciliores, quibus à bile flava, aut à pituita ſalſa, aut à craſſo ſanguine ſuperaſſatis, proxima mali cauſa orta eſt. Quæ à bile originem trahit, ſævioribus quidem ſymptomatis urget, & neglecta citius premit, quam quæ à melancholico ſucco in atram bilem converſo proficiſcitur: ideoque majorem curandi rationem poſtulat, ſed facilius remediis cedit & obſequitur. Quibus teſtes vel natura deſunt, vel excecti ſunt, ii vix unquam elephantia tentantur, ſi Archigeni credimus. Sed nec jam prehenſis aliunde præſentius remedium, quam ex teſtium exciſione affulget. Quotquot enim excecti ſunt, tanti mali diſcrimen effugiunt, ſi modo temperatam eamque frigidam & humidam victus rationem in poſterum tenuerint: hancque veterum complures, ut omnium tutiſſimam curandi rationem ſequutos eſſe comperio. Legibus cautum eſt ne cum ſanis verſentur elephantiaci: nec injuria, mea quidem ſententia. Licet enim ex iis, qui elephantia laborantibus perpetuo aſſiderent, neminem hactenus ſola inſpiratione eodem vitio contaminatum videre potuerim: obſervavi tamen halitus graveolentia, ulcerum fœtore, & tetra totius corporis expiratione illorum bonam conſtitutionem tandem labefactari.

Quanquam igitur elephantiæ perinde atque luis veneræ virus humore quodam non ſpiritu, pro vehiculo utitur, ſine quo vix conſiſtere, aut in alios commigrare, & parem affectum parere queat: ideoque vel concubitu, vel accubitu, vel oſculo, vel alio impuro attrectatu opus eſt, ut contagionis ſeminaria celeriter in alios commigrent: quoniam tamen inſpiratione ſic aërem inficiunt elephantici, ut aſſidentibus omnibus gravis & morbidus ſit, recte eos à reliquorum ſocietate leges ſejunxerunt.

Qui elephantiam curare aggreditur, humores præter naturam in corpore collectos primum educere debet, deinde contractam intemperiem & terrenam ſiccitatem veneni participem emendare. Quæ dum fiunt & in corpore jam genita tubera ferro excindenda, aut cauſtico medicamento exedenda & ulcera illinc relicta, vel ſponte nata, tergenda, implenda, atque cicatrice obducenda, & alia ſymptomata corrigenda ſunt.

Remedia ergo in genere ſunto, initio quidem, incremento, & quandiu humor effervеſcit, refrigerans & humectans vitæ lex: ubi vero deferbuerit, & calor elangueſcere cœperit, temperata, vel paulo calidior. Purgatio frequens, venæ ſectio ex intervallis repetita. Balneum aquæ dulcis, litus ex hydrargyro, aut certe catapotia ex eo ipſo & auro, alia alexipharmaca varia. Cornua ſeu cucurbitæ. Cauſtica & cutem detergentia, atq; faciem illuſtrantia: quorum omnium uſum particulatim expediam à victus ratione orſus.

Incipiente morbo victus ratio imperanda, quæ refrigerandi & humectandi facultatem habeat. Calida enim & ſicca eſt morbi cauſa, quæ per contraria profligari poſtulat: plus tamen aut minus, pro humoris morbum committentis, & corporum differentiâ. Convenient igitur frequentes ſorbitiones ex pullis gallinaceis, & vitulina carne, quibus ſub finem coctionis, acida & refrigerantia olera adjiciantur, oxalis, atriplex, portulaca, viola, bugloſſum, borrago, lactuca, ſcariola, plantago, uva acerba, oxyacantha, aliaq; ejuſdem claſſis, quæ atræ bilis calorem & ſiccitatem temperant, malignitatemque infrænant. Ebur, & cornu cervinum ſiccitate quidem aliquantum obeſſe videri poſſunt, ſed veneni perniciem oppugnant & infringunt: maxime vero cervinum cornu, ideoque & ſorbitionibus incoquitur, & cibis utiliter permiſcetur, qui illius ſiccitatem corrigant. Carnes boni ſucci & coctu faciles, elixæ optimæ ſunt, ſi ſuprapoſitis herbis condiantur. Conceduntur & aſſæ, ſi cum omphacio aut alio condimento acidulo earum fervor retundatur. In id primas tenent mali punici, aut citrii, vel medici ſucci. Sequitur oxalidis ſuccus, omphacium & acetum: quibus aq. roſ. aliquando commode adjicitur. Item ova ſorbilia & piſces euchymi. Cremor hordei amygdalino lacte exceptus, & cum ſaccharo roſaceo coctus, omne alimenti genus antreit profecto, ſeu bonitas ſucci, ſeu coctionis facilitas, ſeu calidæ & ſiccæ, uſtæq; bilis contemperatio quæritur. De lacte aſinino eadem ferè ſententia eſt. Vacuationibus igitur neceſſariis præparato corpore, invicem modò hordeatum, modò lac aſininum, pro jentaculo ſit, præſertim per æſtatis ardores, & in elephante quem atra bilis à flava genita procreavit, aut certe alternis menſibus uſurpentur. Quinetiam qui ex hordeo panis conficitur, utilis eſt, terget, refrigerat, alvum liberam efficit, & alimentum corpori præſtat non contemnendum.

Vitentur ſalſamenta omnia, & aromaticis condita, aliaque omnia potulenta & eſculenta, quæ bile ferventem ſanguinem procreant, veluti cœpe, allium, porrum, ſinapi: deinde bubulæ, cervinæ, aſininæ, ſuillæ, leporinæ carnes, caſeus vetus, aliique cibi omnes, qui terrenum ac melancholicum ſuccum progignunt. Item legumina omnia, & quæ difficile coquuntur, & flatus, quibus elephantici maxime premuntur, proferunt. Niſi forte per morbi initia quum fervidus calor omnia exurit. Tum enim & mala carpendula cruda & pira chriſtiana cum ſaccharo eſſe licet, & lactucam ac portulacam in acetariis, ut tantum fervorem reſtinguant, maximè verò melones & reliquos fructus horarios ejuſdem generis, vel ceraſa acida. Capparum uſum etiam veteres in acetariis concedunt.

Potus eſto non merum, quod invaleſcentem partium ſiccitatem foveat, & humores exurat, non cereviſia, quæ craſſi ſucci copiam aggerat, non aliud denique potulenti genus, quod ferocientem elephantiæ cauſam exaſperet: ſed vel pomaceum, limpidum, pellucidum, optime defæcatum, nec acidum, nec prædulce, pari etiam aquæ portione dilutum, vel hordei & paſſarum decoctum, vel vulgaris ptiſana. Quod ſequitur, decoctum humorum fervorem reſtringuere & malignitatem occulta proprietate reprimere atque obtundere poteſt. Ideoque in hac curatione omnibus aliis antecellit, quandiu inſiti caloris vires frigida nullo negotio vincere, ac concoquere poſſunt. His enim langueſcentibus decocto frigida detrahere præſtat.

℞. Saniculæ, buglæ, plantaginis, pimpinell. calendul. ulmariæ, ſingul. p. j. ſcobis eburneæ, cornu cervini, utriuſque ʒ j. paſſarum purgat. glycyrrhizæ raſæ, utriuſque ℥ ij. hordei p. j. Coquito in aquæ ℔ VIII, dum duæ deceſſerint. Decoctum percolatum, & ſyrupo violato conditum uſui reponito. Eaſdem vires habet quod ſequitur.

Cichorii radicis tres quatuorve unciæ, cum paſſarum pari pondere, aquæ ℔ VIII. coquuntur, dum ſex ſolùm ſuperſint. Tum glycyrrhizæ purgatæ raſæ ſeſcuncia, hordei pugillus, ſcobis eburneæ, cornu cervini & ſem. fœniculi, ſingul. ʒ j. adjicitur. Ferveant omnia rurſum dum libra una abſumpta fuerit: dein olla ab igne remota, perfrigeratum decoctum colo trajiciatur, quod per ſe vel cum ſyrupi violacei momento in vicem vini uſurpetur. Plantago & lactuca recte inſeritur tum ſorbitionibus, tum decocto, modò deſcripto, dum fervet humor & exuritur. At inclinante ac fatiſcente natura frigida omnia marceſcentem inſitum calorem convellunt, & flatus gignunt, ſæpe etiam febrem movent. Pimpinella quòd venenatæ perniciei obluctetur, neque frigore aut calore obſit, omni morbi tempore tuto uſurpatur, velut & borrago, ſanicula, calendula & bugla, quod putredini adverſentur. Hordei ſolius decoctum (aqua hordei vulgo appellatur) & palato non ingratum, & retundendo incipienti morbo aptiſſimum exiſtit. Commode in eo mali punici acidi aut ſubdulcis granula imponuntur, & in vicem ſacchari glycyrrhiza ac uvæ paſſæ.

Bene faciet & potus divinus, qui pro aquæ coctæ, vel decocti hordei libris ſingulis ſucci mali citrii unciam, & ſacchari unam habeat unciam cum cinnamomi pauxillo: ſed tandem ventriculo officit. Si fortè ingrata hæc diſplicebunt omnia: aqua ſimplex optima uſurpetur, quæ tamen affecta ætate & remiſſiore calore noxia putanda eſt, cujus loco aq. ſacch. & modico cinnamom. condita conceditur. Inedia quum bilioſas materias imprimis commoveat & accendat, atque graſſantem clanculum partium ſiccitatem promoveat, jure inter res huic morbo infeſtiſſimas habeatur. Invaleſcente putredine ac calore fatiſcente potus deligendus, qui ſpiritus inſtauret, vires foveat, ſerpentem putredinem arceat, & vitam in quàm longiſſimum fieri poterit, tempus proferat: cujuſmodi eſt qui ſic habet.

Caput & fruſtum vituli aquæ libris decem coquitur, dum ſex ſuperſint: ſub finem adduntur veronicæ utriuſque, bugloſſ. borrag. aſclepiad. pimpinell. calendul. ſaniculæ, ſymphyti majoris & minoris, plantag. ſcariolæ ſingulorum M j. rad. pentaphyll. veronicæ coronariæ, ſem. cardui, ſcobis eburneæ, & cornu cervi, ſingulorum ℥ ſs. Colatum jus in vitream ollam inditur, ut in duplici vaſe aqua projiciatur, quæ

ſaccharo

ſaccharo & ſantal. citrini momento condita uſui apta ſit. Cibus igitur ſit paulo plenior, ſed euchymus & coctu facilis, iſque bis die potius quam ſemel ſumatur. Nova enim eſca continenter corpori applicata ſpatio temporis antiquam vacuationibus jam minorem factam, obſcurat atque inſtringit.

Vehemens omnis exercitatio, quæ ſudorem elicit imprimis noxia eſt, ut & duræ corporis frictiones, & quæcunque vel corpus exiccant, vel humores inflammant & torreſaciunt. Adde & fomenta omnia ſicca, & natationes in mari aut ſulphureis & aluminoſis aquis. Dein & unctiones omnes ſiccandi facultate præditas, & vinum abſynthites (quod tamen à vomitione aliquando, & ubi cruditas urget tuto dari poteſt.) Hæc enim omnia aliaque ejus generis invaleſcentem partium ſolidarum ſiccitatem diuturno aut frequenti uſu fovent, & mortem accelerant: quemadmodum & ira, & mœror, & reliqua omnia animi pathemata, quæ humores exurere, & calorem inſitum labefactare, atque atterere poſſunt. Somnus diurnus elephanticis pernicioſus eſt, nocturnus autem aptiſſimus, poſt juſtum à cœna intervallum. Deambulatio lenta commoda, velut & frictio lenis, ſubductis alvi fæcibus redditaque urina. Hæc quidem refrigerans & humectans victus ratio, quandiu fervet humor, vigetque calor inſitus, alieno tamen æſtuante tenenda: maximè verò in eo elephante, qui ab atra bile quam flava procreavit, profectus eſt. Nam quum ita jam exuſta ac retorrida ſunt omnia, ut cinis duntaxat ſuperſit frigidior, in calore & frigore temperata alimenta neceſſaria ſunt, alioqui labaſcente calore inſito ac pene jam extincto, quæ ab eo fiunt concoctiones fruſtrantur, aggeruntúrque flatus & cruditates, quæ corpus mire laceſſunt. Qui eo miſeriæ jam præcipites acti ſunt, ſumpto potulento aut eſculento refrigerante, febre tentari ſolent, donec nata inde cruditas evicta ſit: qui tamen morbi initio calidis tum alimentis, tum medicamentis valde offendi viderentur. Itaque pro morbi progreſſione, ætatis & temperamenti differentia, aliaque medendi opportunitate prudenter immutanda victus ratio. Hoc tamen ſciri velim, calidiore & ſicciore victu, quam humidiore & frigidiore graviorem noxam ab elephanticis contrahi. Inclinante ergo natura, vini ſed diluti uſus concedendus, alimenta temperata, euchyma ac concoctu facillima deligenda, imperandaq; ſunt, quæ à languidiore calore nullo negotio confici, concoquique poſſunt. Fugienda etiam acida omnia, niſi ſaccharo aut cinnamomo condiantur. In iis nulla tentari debet curatio, quæ morbi cauſam excindat. Illic enim ſymptomatum impetum retundere, ac perniciem differre, non morbum radicitus evellere licet. Idonea victus ratione præſcripta, in humorem qui naturæ moleſti ſunt & graves, præparationem & vacuationem incumbere oportebit. Sed quoniam tres omnino ſunt corporis regiones, è quibus excrementa arte educuntur, priuſquam craſſus & fæculentus ſanguis, venis majoribus coercitus agitetur, quæ in prima corporis regione coacervata ſunt, eluenda, expurgandaq;, primum quidem clyſtere, deinde cathartico blandiore: cujuſmodi ſunt caſſiæ atramentum, rhabarbarum, & ſenna, & quæ ex iis fiunt compoſitiones catharticæ. Si quis tamen, ubi plenitudo ineſt, ante uſum catharticorum ſanguinem mittat, nullam gravem noxam acceſſiverit. Avicennas Græcorum imitatione venæ ſectionem quum ex uſu eſt, purgationi præmittit, nec ante octavum ab ea diem purgare aggreditur. Purgat autem pethieram diacolynthidos, vel per apozemata, aut catapotia, quæ helleborum, ſcammonium, lapidem cyaneum, pulpam colocynthidos, & aloen habeant, à quibus in hujuſce morbi initiis, ob cruditatem, lentorem & craſſitiem humoris abſtinendum cenſemus, ne magna ſequatur perturbatio. Ille ſatis eſſe putat, ſi ſemel aut bis quoque anno validis hiſce pharmacis purgentur elephantici: nos mitioribus ſæpius repetitis, ſenſim cacochymiæ ſentinam melius, rutiuſque exhauriri didicimus: illorum tamen uſum turgente materia haudquaquam repudiamus.

Archigenes primas purgationes molitur colocynthidis pulpa in catapotia redacta, qua tamen ſeroſos humores, qui atræ bili, veluti frænum aliquod injiciunt, & pituitam potius detrahi comperimus melancholia retorrida intus reſtitante. Itaque primo curationis hujus die, alvus clyſtere proluenda, poſtridie vero, purgans medicamentum, quod nulla perturbatione ventriculum, primas venas & inteſtina ſordibus exoneret, propinandum: tertio die vena incidenda in cubito dextro conſpicua: poſtero die ſecanda & interna ſiniſtra ſi vires valent: ſin minus, bidui interjectio iis recreandis aptior fuerit. Detrahendi autem ſanguinis modum, vires & vaſorum plenitudo præſcribent. Oportebit & in malleolis, poſt aliquot dies venas tundere, deinde & in fronte. Ut ſemel dicam, ſæpe & multum, & variis ex locis in hoc affectu ſanguinem mittere operæ pretium eſt. Reviviſcit namque elephanticorum calor detracto putri & fervente ſanguine hacque quaſi ſarcina levatum, corpus multo alacrius evadit. Exigua quippe ſanguinis pars, in elephanticis optima eſt, quæ naturæ in alimentum cedat, reliqua verò plurima. Hanc repetita evacuatione detrahere, illam familiari ac bono alimento adaugere oportebit. Habendus tamen modus in evacuando, dandaque erunt intervalla, quæ recreandis viribus ſatis ſint, & quo magis progrediente morbo vires imminuuntur, eo minus ſanguinis detrahendum. Interea dum ſanguinis detractiones fiunt, ſi durior alvus diutius ſubſtiterit, alternis diebus ſolvenda, aut etiam ducenda, vel caſſiæ atramento, vel juſculo purgatorio, vel clyſtere, aut viciſſim modo hoc, modo illo. Sanguine quantum opus eſſe detracto, duo ſcopi ſuperſunt, ad quos medici conſilium omne, curaque dirigitur, purgatio & commutatio. Purgatio quidem ejus quod ſic vitium fecerit, ut priſtinam integritatem recipere non poſſit. Commutatio vero, cum humorum, tum partium noſtri corporis ſic venenata labe inquinatarum, ut tamen in priſtinam bonitatem revocari, reducique poſſint. Arte igitur ſenſim educenda quæcunque à naturali ſtatu ita receſſerunt, ut nullis remediis reſtitui queant. At vero immutandum quicquid emendari atque corrigi poſſe videbitur. Educetur autem ſecta vena, catharſi, cucurbitis, cornubus, balneis, unguentis, & emplaſtris digerentibus aut ſuppurantibus. Venæ ſectio noxium quidem humorem demit & vacuat, ſed una cum eo utiles ſpiritus & humores puros in ſanis detrahit, eaque ratione vires diſſolvit, & nativi caloris robur atterit: at in elephanticis, ubi fere totus ſanguis venenatam putredinem concepit, ſi intervallis repetatur, nihil nocuerit quandiu vires valebunt. Purgans tamen medicamentum id duntaxat detrahit, quod naturæ prorſus ineptum atque inutile eſt, relicto utili alendo corpori idoneo, quod immutantibus emendetur, ſi quod ſubſtantiæ aut qualitatis exiguum vitium contraxerit. Qui circum viſcera & in venis majoribus redundat craſſus ac fæculentus humor, (ejuſmodi eſſe ſolet, qui hujuſce morbi materia cenſetur) nec per ſudores evacuari, nec cæca tranſpiratione digeri, nec vomitione facile ac tuto excludi, ſed ſola alvi purgatione & venæ ſectione detrahi poteſt. Porro horum remediorum uſus multiplex ac varius exiſtit, nam modo purgantibus &

immutantibus confuſis atque permiſtis, eodem die purgatio & commutatio adhibentur, modo viciſſim purgatio & immutatio tentatur. Noxios igitur humores eodem die præparare ac purgare poſſunt ſyrupi & apozemata, quæ præter ſennam, agaricum & elleborum, radices, herbas, ſemina, ac flores habeant, quibus attenuandi, incidendi, aperiendi, humectandi, refrigerandi, putredinem inhibendi, atq; atræ bilis perniciem edomandi, infringendique facultas inſit. Sed his alternis duntaxat diluculis, aut quarto quoque die locus erit, ne quotidiano uſu ventricolo ac viſceribus (quorum robur ad morbi longitudinem tueri operæ pretium eſt) ulla vis & noxa inferatur. Diebus verò interjectis, præparantibus, & immutantibus pugnabimus. Immutant autem quod emendari poteſt, & præparant quod purgatione excludi poſtulat, cardiaca refrigerantia, humectantia, bilem utramque & craſſam pituitam attenuantia, incidentia, & vias purgationis aperientia medicamenta, zulapii, apozematis, ſyrupi, ſorbitionis, opiatæ, tabellæ, pulveriſve forma: quorum materia medico exercitato notiſſima eſt. Adde & unguēta & balnea, & alia quæcunq; in id uſus comprobavit. Veteres ellebori nigri obolos tres cum ſcrupulo ſcammonii in ſero lactis aſinini diſſolvebant, ac frequenter præbebant elephanticis. Purgato dein ſæpius corpore vomitiones provitabant, primum quidem à cibo deinde etiam jejunis, idque interdum per raphanos, interdum per album veratrum. Sed effrænis nimis & periculoſa, ac nihilominus parum efficax iſthæc medendi ratio deprehenſa eſt. Purgatio per elleborum ante balnearum uſum, & exquiſitam præparationem magna moleſtia minimum proficere comperi. Vomitio nec materiam craſſam circum viſcera, & in venis inhæreſcentem detrahere, nec genitam intemperiem emendare, nec malignam morbi perniciem infrænare poteſt: mucoſam duntaxat ventriculi pituitam & bilem multis cruciatibus evellit. Multo igitur ſit ſatius, ſi nigra & retorrida bilis caſſia, rhabarbar. & ſenna haud ſatis ſtrenue detrahi videatur, ellebori nigri momentum, apozematis, & ſyrupis purgantibus, quæ ſennam & rhabarb. habeant incoquere, hiſque ſemel aut bis in hebdomade alvum ducere. Eſt autem purgantium, & præparantium quæ modo propoſui, uſus viciſſim repetendus, dum alimenti penuria morbis ſatigetur, ipſæ vero corporis vires alacriores evadant. Nec negligenda etiam in cibis medicamentoſa purgatio, quibus diebus validiora cathartica non porriguntur. In prunorum damaſcenorum decocto colo transfuſo, aut in jure pingui ſennæ ſemuncia recte incoquitur, cum bugloſſo, borrag. oxalide, & hyſſopi ac thymi pauxillo. Excolatum dein decoctum horis duabus cibis præmittitur. Hæc dum fiunt, ſi vel tubercula, vel latæ quædam maculæ livido rubore cutem deturpent, ſive ſenſus in his jam perierit, ſive integer adhuc & incolumis perſtiterit, primum fotu & unguento emollienda, deinde diſciſſa cute cornua ſuctoria identidem adhibenda, quæ parti tenacius impactum, & hærentem ſanguinem exugant atque extrahant. Sic illa fronti, genis, cervici, brachiis, manibus, aliiſque minoribus partibus, commode infiguntur, oreque exugitur, quicquid in parte redundat humoris alieni. Cornua ſuctoria quum deſunt, nec cognitus eſt admovendi modus, cucurbitulæ ſufficiuntur, etiamſi multo imbecillius trahant. Poſt cornua altius rurſum diſcindenda tubera, & catheretico medicamento, aut etiam cauſtico exterenda, abſumendaque ſunt. Latæ maculæ ſcalpelli cuſpide diſciſſæ, mercurio ſublimato in populeo unguento diſſoluto radicitus exeduntur. Idem ſed imbecillius ac minore moleſtia præſtat pulvis mercurii, vel ſolus vel unguento roſato exceptus, neque validioribus opus eſſe comperio ad omnes elephanticorum verrucoſas puſtulas, ſi quis prudenter uti noverit. Maculæ emplaſtro è cantharidibus, fermento & ſapone nigro facile abolentur. Hoc enim veſicas latas tenui ſero turgidas exiccat, quibus ruptis effuſoque humore, mortua epidermis à vera & craſſiore cute divulſa, facile nulloque negotio vel excidit, vel eximitur. Tumque ſi locus nimium extuberat cathereticum unguentum imponitur, quod illam reliquis adæquare poſſit. Quo quum ventum eſt, cicatrix inducitur. Si non extuberat, contractus ardor unguento roſato demulcetur, dein cicatrix contrahitur. Jam vero quum primum iſtorum præſidiorum uſu toti corpori proviſum fuerit: balneum tepidum ex remollientium decocto apparandum, in quo bis die elephanticus inſideat, mane quidem ante epulas horis duabus, & veſperi ante cœnam horis totidem. Hoc in biduum aſſervari poteſt integrum, & ſemel in hebdomade inſtaurari, donec remittant, aut prorſus evaneſcant omnia hujus ſymptomata. Ea cautione, ut neque in ipſo balneo ſudor cieatur, aut diffluat è corpore. Hic enim calidioris balnei nota eſt. Sit igitur juſto tepore moderatum balneum, ne calidius morbi cauſam (quæ ſudoribus, præ nimia craſſitie tolli nequit) exaſperet.

Veſperi poſt balnei egreſſum corpore reſiccato, illinus ex hydrargyro adhibetur & poſtridie balnei, catharticum propinatur, quod fuſum, liquefactumq; humorem in alvum rapiat. Singulis ergo hebdomadib. balneum innovari debet ad biduum, & ſemel quoq; die à balneo corpus unguento ex argento vivo in lecto perungi: dein ſumpto cibo euchymo & eupepto, ſomnus ſi accedat excipiendus nulla ſudoris profuſione. Non enim partium ſolidarum ſubſtantiam hydrargyri litu liqueſacere, & in ſudores, aut mucoſum ſputum depravare, ſed earum ſiccitatem humectantibus emendare ac corrigere, & refrigerando fervorem retundere conſilium eſt. Ideoque ſi bis inuncto corpore ſputatio aut dyſenteria imminere ſentiatur, ſemel duntaxat in hebdomade poſtea inungatur, & imprudens ſputatio propinato cathartico coerceatur, ne corpus quod humeſacere conſilium eſt, nimio exiccet opere. His quæ dixi remediis, tribus menſibus continuatis, tametſi morbus in totum nondum erit abactus, fatigatæ tamen naturæ duorum triumve menſium remiſſionem concedere operæ pretium fuerit: ea lege ut interea octavo quoque die, & ſyrupo, aut alio cathartico, quicquid de quotidianis alimentis corrumpitur, detrahatur, & balneum ſingulis menſibus biduo ſaltem uſurpetur citra hydrargyrum. Interim aſinini, aut caprini, aut ſi ne hoc quidem ſuppetit, vaccini lactis quinq. ſexve onciæ quoque diluculo exſorbendæ adjecto ſaccharo roſaceo, cujus uſu atræ bilis pernicies coerceatur. Recreata natura, ſi nondum prorſus deleta erunt elephantica ſymptomata ad principium ſuprapoſitæ curationis reflectere oportebit, omniaque ſuo ordine facere, velut ante poſitum eſt, præterquam quod multo religioſius ſanguis mittetur. Idque bis, ter, quaterve his, quæ dixi intervallis repetere operæ pretium fuerit, ſi ex deſcriptis præſidiis profectus evidens quæritur. Maligna hujus morbi natura, tenaciter adeo viſceribus, aliiſq; partibus ſolidis inhæreſcit, ut in pleriſq, niſi ſæpius repetito remediorum uſu, funditus non excindatur. Aliis igitur annus unus ad curationem ſatis eſt, qui neque ex parentum ſemine vitium contraxerunt, neq; diu tentati ſunt, aliis, quibus extrinſecus acceptum vitium jam diu inhæret, vix anni ſatisfaciunt: aliis, qui vel hæreditario hoc vitio, vel aſcititio; ſed inveterato tenentur, in totam vitam continuanda, quæ poſtea tradetur curatio.

Una

Digitized by Google

Una elephantia præ aliis longis morbis remediorum varietate ac viciſſitudine gaudet. Suntque in hoc affectu, ſi quo in alio, ab omnibus fere remediis induciæ quædam & intermiſſiones ſæpe ægro concedendæ, deinde & reſumptio, & ad priora reditio, & novorum remediorum admotio adeo neceſſaria, ut eum via unquam convaliturum credam, qui in unico remedio quamlibet generoſo ſpem ſalutis collocarit.

Alia curandi ratio ſuperiori affinis, ſed facilior.

Præparato qua dixi ratione corpore, neglecto litu ea hydrargyro, catapotia uſurpanda, quæ calidam & ſiccam viſcerum ac ſolidarum partium intemperiem emendare, omnium humorem ferociam & perniciem reprimere, obſtructiones viſcerum ſolvere, & earum cauſam ſenſim expurgare, atque idcirco elephantiam profligare ſolent, Cujuſmodi ſunt, quæ ſic habent.

℞. Argenti vivi ℥ß. cum panis adhuc calentis medolla, manibus diu ſubige, ut in eam plumbaginem deponat, purgatum dein hydrargyrum ſucci limonum momento, & olei è myrrha arte Chymica deprompti ʒſs. exacto miſceto. adjecta terebinthinæ venetæ aqua roſ. elotæ ʒ j. tum adde auri puriſſimi, eodem artificio Chymico in tenuiſſimum pollinem redacti, vel ſi deſit, foliorum auri ℨj. ambaris ℈j. pulveris electuarii, diamargar. frigidi & electarii trium ſantalor. ſimplicis, utriuſque ʒij. fingito maſſam, cui ſequentis magmatis ℥ i ß. admiſce.

℞. Foliorum ſennæ electorum ℔ j. rhabarbari in fruſtula diſſecti ℥ iv. rad. arefactæ elleboti nigri noſtratis ℥ j. diem unum œnoſtagmate macera, quod dein exime ac ſepone, atque aliud affunde, idque rurſus exactis duodecim horis expreſſum cum prio e miſceto, & vitreo vaſe exceptum in diplomate exhalare curato, atque relictum magma ad uſum ſervato. Hujus compoſitionis ʒſs. dabitur quindecim alternis diluculis, tribus horis ante cibum: idque alternis menſibus, interjecto balneorum, & aliorum omnium præſidiorum deſcriptorum uſu.

Recens orta elephantia quæ gentilitio jure comparata non ſit, his remediis profligatur. At quæ vel hæreditario jure ſucceſſit; vel inveterata eſt, nullo unquam remedio penitus excinditur. Hæreditaria quippe naturæ & ſeminis vitiu, quod ars nulla emendare poteſt, committitur. Inveterata vero quoniam partium ſolidarum ſubſtantiam in ſui naturam prorſus jam immutavit, nullo amplius remedio vincitur. Præſtat tamen in rebus anguſtis, ac ſiqua, vel etiam deploratis, aliquod experiri remedium, quam in certam deſperationem, ægrum præcipitem dare. Humanum enim eſt, & plenum benevolentiæ ſignum, in ſummis etiam malis ad experimentum uſq; progredi, ut difficilem affectum, ſi non omnino tollamus, certe leniamus & compeſcamus, ſic tamen ne vulgo dedecore afficiantur præſidia, quæ multis fuere ſaluti. Itaque in utriſque tentetur modo tradita curatio, ſi caloris nativi robur ſupererit. Elephantiæ hæreditariæ aut inveteratæ cauſam, ſi radicitus non tollit, eam ſaltem infringit ac debilitat, perniciem ſi prorſus non aufert, illam certe differt, vitamque prorogat, plerumque in longiſſimum tempus, & morbi fœditatem obſcurat. Sed ut erit nativi caloris robur, & corporis natura, hydrargyri modus in unguento, quod in egreſſu balnei aliquando adhibebitur, veniet decernendus, veluti & in catapotiis, In omnibus quidem naturis ac corporum generibus, idem remedium, ſed non eodem modo uſurpandum fuerit. Qui viribus valent, ac firmo corporis habitu præditi, uſque ætatis florem egreſſi ſunt, eis non raro multa & frequens hydrargyroſis, quæ ad ſputationes uſque progrederetur, ſeu citra ſudorum profuſionem præſens auxilium, opemque attulit: qui vero ſenilem jam ætatem aſſequuti, viribuſque fracti, rheumatiſmis afflicti, oppreſſique ſunt, nihil aut parum adjumenti ab hydrargyro percipiunt: Quum enim frigidus & humidus ſit hydrargyrus, frigidum ſenum corpus calore nativo qui ſupererat extincto, morti celeriter addicit. Incipiente igitur, increſcente & vigenta elephanticorum calore, non vanis titulis famigeratum ex viperis remedium, non theriaca, non ferrum, non ignis, non aliud denique ullum præſidium hydrargyro ſecundum deprehendetur. Quod ne temere dictum videatur, meæ opinionis longo jam uſu & experientia confirmatæ, rationem paucis, ut mos eſt, expediam.

Elephantia admodum ſiccus & terrenus morbus eſt: argentum vivum ſummo humore præditum, quum partium tenuitata omnia permeet, indurata omnia mollit, laxat & humectat. Acris, exuſtus & malignus humor eſt, qui elephantem parit, argentum vivum tum frigore, tum alia occulta proprietate & efficientia, actium omnium humorum fervorem retundere, & maligni atem, feritatemqua infringere deprehenditur. Elephantia non externas tantum corporis partes attingit, ſed ſolidarum etiam ſubſtantiam labefactat Argentum vivum maxima partium tenuitate præditum, non in extima cute hæret, ſed ad viſcerum, & ſolidarum partium ſubſtantiam uſque pervadit ac penetrat, omnia ea æquo fere ſuis viribus afficiens, atque efficaciter immutans. Itaque prudenter, ut jam præmonui, corporum generibus, & nativi caloris robori, aptetur hydrargyri modus, & juſtis cancellis circumſcribatur utendi ratio. Hic enim graſſantem ſolidarum partium ſiccitatem remorari, atrabilarii humoris incendium reſtinguere, feritatem cohibere, & invaleſcentem putredinem arcere poteſt.

De venæ ſectione idem eſto judicium. Neque enim in deploratis, quorum languent jam vires, fatiſcitque calor inſitus, tam ſæpe mittendus ſanguis fuerit, tamque copioſe, quam in recens contaminatis, qui & virium robore valent, & ſanguinis plenitudine tenentur. Mittendus tamen juſto intervallo quum putredo nimiom in venis invaleſcens, perniciem accelerabit, ut ſublata putrentis ſanguiois ſarcina, reliquum langueſceos calor facilius concoquat.

Cætera omnia quæ elephanticis convenire dixi remedia, via unquam ulla noxa, maximo fere profectu ſemper à prudenti & rerum uſu perito medico uſurpantur. Tenendus tamen vel in his modus, quæ ſemper ſalutaria deprehenduntur, concedendaque naturæ intervalla, & veluti quædam remediorum induciæ, feriæque, quo repetita illam poſtea magis velut nova afficiant atque immutent. Itaque non modo ſemel in hebdomade melanagogo medicamento alvum ducant, ſed etiam clyſteribus ſæpe illam ſolvant, atque etiam interdum ſorbitione purgante quæ borraginis, bugloſſi, oxalidis, oxylapathique folia habeat cum ſennæ ſemiuncia, & thymi atque hyſſopi pauxillo. Sæpe laxantibus atque emollientibus balneis inſideant. Sanguinem quoque menſe, aut ſi ætas jam valde inclinat, tertio aut quarto quoque menſe, aut ſaltem vere & autumno detrahant, plus minuſve, ut feret plenitudinis, putredinis & virium ratio.

In loco habitent ſalubri, temperato, lucido, æſtate media, ſolis ardoribus minime expoſito, ſed ad ſeptentrionem aperto, nam hyeme meridianum ſolam habere præſtat, frigidis hiſce regionibus.

Cibis utantur boni ſucci & facilis concoctionis, iiſque temperatis, ſi jam inclinat ætas ac reſtinctus eſt bilis atræ fervor: refrigerantibus vero & humectantibus, ſi nondum morbi calor deferbuit. Vino in omnem vitam abſtineant, aut certe ad ſexageſimum annum uſque, tumque eo quam dilutiſſimo utantur. Calfacientia & ſiccantia alimenta, & medicamenta omnia declinent, nec ſe inedia conficiant, iracundiam cohibeant, mœrorem metumq; pellant, cupiditates, ſolicitudineſque omnes detrahant, & perturbationes, concitatoſque animi affectus coerceant, atque moderentur. Cardiaca quæ venenatæ labi obluctantur, frequenter uſurpent, opiatæ, conditi, pulveris, electuarii, aquæve ſtillatitiæ forma, idque mane, & ante epulas, vel ſub horam ſomni, interdum & cum epulis: quorum omnium compoſitiones poſtea trademus.

Qui elephantico ſemine progeniti ſunt, non ſubito concidunt, ſed ſenſim invaleſcente putredine corrumpuntur, membratim dilacerantur, tandemque intereunt. Hic varias humorum mutationes ac multiplices morbi & naturæ conflictus obſervare licet. In his primum faciei cutis craſſeſcens vividum colorem amittit, atque ex rubro liveſcere incipit, quod ſymptoma antevertere, atque arcere expedit, alienæ materiæ, (quam è venis ac viſceribus natura ſeſe exonerans eo pepulit) vacuatione, balneis aquæ dulcis tepefactę. in qua emollientes, laxantes, ac tergentes ſtirpes decoctæ fuerint, victu homectante & refrigerante, fotu emolliente & rarefaciente, unguento molliente, rarefaciente & tergente, admotis cucurbitulis, aut cornu ſuctorio poſt ſcarificarum, unguento ex hydrargyro corpori poſt balnei egreſſum illito. Si malum nihilominus ſerpit, brevi tubera erumpunt, primum quidem in facie, dein in tibiis, manibus, aliiſque partibus. Hæc ſcalpello diſciſſa catheretico medicamento radicitus exeduntur, deinde cicatrix inducitur. Progrediente tempore cutis quibuſdam faciei locis mire craſſeſcens, maxima deformitate in tumorem attollitur, cui color ineſt ex rubro nigreſcens ac pellucens. Hæc ſcalpello vulnerata feculentum ſanguinem fundit, qui etiam cucurbita, vel cornu ſuctorio, majore vi elicitur. Emplaſtro deio catheretico quicquid inæqualiter intumuit ac ſupercrevit, exeditur, atque adæquatur, cicatrix tandem contrahitur. Neque enim verendum, vel ſupercilia, vel frontem, vel genæ particulam ſic vulnerare, atque reliquis quæ non ita intumuerunt, æquare, quum relicta ex ulcere cicatrix, multo quam reliqua cutis venuſtior eſſe ſoleat. Ulcera quę ſponte vel in tibiis, vel in aliis partibus naſcuntur, ſanguinis fæculenti & corrupti eò decumbentis ſoboles ſunt. Ideoque purgato corpore à ſanguinis miſſione, curatio ineunda. Mittitur autem primum quidem inciſa vena, quæ fluxionis fontem exhauriat, dein quę ab ipſa parte derivet ac vacuet. Hinc pars incidenda ſectis altis plagis, ut multus ex ea ſanguis extillet, adhibendęque cucurbitulæ: poſtremo ulcus aliorum more curandum.

Commune eſt in omnibus ulceribus, quæ in hoc morbo ſponte emergunt, poſt vacuationes univerſales, & derivationem, ex affecta parte, altis ſectionibus, partem ipſam cædendam eſſe, ut adhibito cornu ſuctorio, aut cucurbita, ſanguis ipſi impactus extrahatur, dein catheretico medicamento quicquid vel occaluit, vel ſupercrevit, vel nimis intumuit, vel aliud inemendabile vitium contraxit, abſumatur: poſtremo ulcus aliorum more & carne impleatur, & cicatrice obducatur quam elegantiſſima.

Morbo ingraveſcente ſæviora ſymptomata emergunt. Primum igitur ſenſus in externis partibus hebeſcit, ineſtque frigus fere perpetuum. Quę ſymptomata etſi nullis auxiliis funditus tolluntur, leniri tamen ſolent, & periculum differri: primum quidem ea curatione quam ſupra tradidimus: deinde topicis medicamentis, quæ frigidum & craſſum humorem parti infertum digerere, craſſeſcentem cutim emollire, laxare ac levigare, & inſitum ipſius partis calorem fovere atque erigere poſſint. Cujuſmodi eſt oleum quod ſic habet.

Sigillum Mariæ, radix bryoniæ, & altheæ, prunis vino albo & oleo ſenſim incoquuntur, dum vinum abſumptum ſit, oleum dein exprimitur, quo pedes, tibiæ & manus, ſi ſtuporis & frigoris ſenſus inerit quoque veſpere inungentur. Benefaciet & fotus digerens, rareſaciens, & corroborans, ex malva, violaria, ſem. lini, rad. altheæ, origano, ſampſucho, ſalvia, anagallide, roſ. rub. omnibus ſacculo concluſis, & aqua ac vino albo incoctis.

Quum jam eo miſeriæ ventum eſt, ut putredo hominem membratim dilaceret, infœlix ſed unicum ſolatium ſupereſt, quicquid ſic vitiatum eſt, vel medicamentis exedere, vel ferro reſcindere, vel urere. Exſcinduntur, vel viciſſim exuruntur minutulæ partes, quas putredo cadaveroſa tabefacit, & ulcera illic relicta aliorum more curantur: in corporis trunco cathereticis potius locus eſt.

Oculorum membranæ ſenſim craſſeſcentes, viſus obſcuritatem inducunt: remedium eſt, fotus emolliens, rarefaciens & diſcutiens. Collyrium tergens, attenuans & ſiccans, aquæ, pulveris, ſyrupi unguentive ſpecie. Fotus fiet ex malva, violaria, euphraſia, fœniculo, ſemine lini, ſacculo concluſis, & aqua ac vino albo decoctis. Collyrium ejus qui ægrotabitur naturæ & vitii magnitudini aptum comparabitur ex myrrha & ærugine, ovi albumine coctione induraro, concluſis, & loco humido reconditis, dum aqua viridis extillaverit: cui ſyrupus de abſynthio, aquæ ſtillatitiæ, euphraſiæ, fœniculi & plantaginis, ea temperatione miſcebuntur, ut citra vehementiorem dolorem efficaciter attenuet craſſeſcentes membranas, & ſordes omnes abſtergat. Acriori remedio opus eſt quum membranulæ ex majore oculi angulo enatæ pupillæ obtenduntur, àciemque perſtringunt, qualia ſunt quæ ad pterygium traduntur. Buffo vivus olla fictili exceptus exuritur: tenuiſſimus pulvis in oculum afflatus, pterygium concoquit, & in pus deducit. Sed quum adhibetur refrigerans remedium, extrinſecus oculo ſuperponendum, ne ejus acrimonia, dolorem & inflammationem pariat.

Malo invaleſcente, ſic elangueſcit inſitus calor, ut in omnibus corporis partib. fruſtrentur concoctiones, multaque ſeroſa excrementa colligantur, maxime vero in capite, quæ ſæpe in thoracem tanto impetu decumbunt, ut aſthma ſuffocationis periculo horrendum, ſæpe etiam febrem acceſſant. Interdum in oculos irruunt, & diſruptis eorum membranis, repentinam cæcitatem inducunt, aut inter eas intercepta, implacabiles dolores cient, ac prorſus obcęcant, oculis protuberantibus, ac pene exertis. Pręſentaneum auxilium affert ſanguis celeriter miſſus, phlegmagogum atque hydragogum confeſtim datum atque repetitum, dein concoquentia & tenuis victus ratio.

Quum nares præ alarum craſſitie, ac cruſtulis, quæ illic adnaſcuntur, obſtruuntur, primum cruſtulas excutiet molliens, tergenſque decoctum, dein ſiccitatem leniet, & cruſtas denuo adnaſci prohibebit butyrum ſalis expers, aut certe oleum amygdal. dul. recens expreſſum rudicula & linteolo, vel calamo intromiſſum illitumque.

Concubitum

Concubitum elephantici maximopere concupiſcent, nec eo interdici debeat, quum & corpus refrigeret, & mœrentem illorum animum demulceat. Quoniam tamen nimis frequens vires ſolvit, pro ratione ætatis & naturæ ægrotantis in eo modus adhibendus.

Qui deſcriptorum remediorum efficacia integram valetudinem recuperaverit, ne recollectis in corpore noxiis excrementis, mali radix tandem aliquando reviteſcat, omni opera prohibeat. Itaque cibis euchymis uti conveniet, vel temperatis, vel paulo frigidioribus & humidioribus, vino omnino ſibi interdicere, vel eo quàm dilutiſſimo uti, calidis & ſiccantibus alimentis, omnibus viratis, ſalſis quoque & aromaticis omnibus, porris, cœpis, alliis, ſinapi, & reliquis omnibus, à quibus abſtinendum eſſe in ſuperiori curatione præcepimus. Loca incolant, æſtate quidem frigida & humida, hyeme verò paulo ſicciora & calidiora. Ad hæc aliis atque aliis medicamentis melanagogis, alvus intervallis ducenda. Habenda ſæpe & medicamentoſa in cibo ratio.

Vere ineunte & autumno vena ſecanda eſt, aut etiam ſæpius, ſi quando ulla plenitudine corpus tenebitur. Sæpe & cardiaca, quæ venenatæ morbi malignitati reſiſtant & obluctentur, uſurpanda venient, opiatæ, conditi, pulveris, electuarii ſolidi, ſyrupi, aquæve ſtillatitiæ formâ. Biduo etiam quoque menſe, balneum comparandum æſtate præſertim, & in eo bis die deſidendum, qua methodo ſupra poſuimus, adhibita in exitu, corpore tamen prius reſiccato hydrargyroſi, velut ante præceptum eſt. Alioqui catapotiis ex Sole, & Mercurio ſupra deſcriptis, ex intervallis utendum.

Fama eſt elephanticum quendam vitæ pariter ac morbo finem imponere quærentem, viperam in muſti dolium irrepſiſſe, conſpicatum, extincta in eo vipera, ſeſe muſto ad ſatietatem, ſemel atque iterum ingurgitaſſe. Cujus vi poſt virulentas vomitiones, ebrietas, profunduſque ſopor morti haud diſſimilis obrepſit. Quibus tandem diſcuſſis, imprimis pili defluxerunt omnes, & ungues exciderunt, dein omnia in ambitu membra corporis contabuerunt, denique certum exitium in propinquo videbatur, quum ex reliqua quadam virium ſcintilla, natura hominem redintegrans, alias carnes enutrivit, ungues novos, & nitidam formam inſtauravit, ac vetus corium, ceu ſerpentis ſenectam exuit. Ita habet fabula non admodum veriſimilis quidem, ſed cujus tamen imitatione, antiqui elephantiæ curationem ad occultam viperarum proprietatem retulerunt, de aliis remediis deſperantes. Occultam proprietatem dixi, propterea, quod qualitatibus manifeſtis elephantiæ cauſam augeant potiùs quam infringant. Nam vel Galeni teſtimonio, manifeſtæ ac generales qualitates carnium viperarum ſunt, exſiccare valenter, digerere mediocriter, & excalfacere. Atra autem bilis, quæ hujus luis cauſa eſt, calida & ſicca quum ſit, per contraria retundi poſtulat. Vere potiſſimum elephanticorum curationem aggrediuntur, primumque corpus in aliorum fere omnium diuturnorum morborum modum identidem purgant: deinde venam ſecant, ſi vires ferunt: hinc ad viperas ſe convertunt, quas alii aliter apparare ſolent. Omnes in hoc conveniunt, caput & caudam ut abſcindant, dein interanea omnia ac cutem etiam ipſam eximant, poſtremo corpus ipſarum exquiſite eluant. Quidam, quod caſo contigit imitatione confirmantes, in vini generoſi dolium illas conjiciunt, ac ſinunt dum ſuffocentur, dein vinum ægris neſcientibus propinant. Alii medicinam ex viperis confectam, quam theriacam vocant, ſæpius adhibent. Alii tale theriaco utuntur, quod vivis viperis cum quibuſdam aliis medicamentis in fictili novo combuſtis comparatur. Alii viperas ipſas comedunt in paſtillos redactas. Alii illas in anguillarum modum apparatas exhibent. Atque hoc omnibus commune eſt, viperis tandiu utendum eſſe, dum elephantia vel in lepram abeat, vel in totum deſinat, in tenues auras diſſlante per cutem affectu. Galenus elephanticos aliquot ita ſe percuraſſe gloriatur: quin & incipientem morbum ſola catharſi & phlebotomia, vere & autumno præſcripta profligaſſe atque propulſaſſe ſe venditat. Cujus auctoritatem tot ſeculis confirmatam, etſi non repudio, vix tamen quid de hoc remedii genere cenſuerit Fernelius, quidque partim dum is Lutetiæ floreret, partim poſt ejus obitum expertus ſum, perpetuo ſilentio involvere poſſum. Elephanticos multos veterum imitatione quum viperarum uſu reſtituere maxima methodo ſtuduiſſet Fernelius, nemini in tota vita, ut erat in votis ſucceſſit: quod cùm mihi indicaſſet, & à remediis omnibus ſiccantibus abſtinendum non eſſe monuiſſet, veterum medicorum auctoritatem ejus opinioni anteponendam ratus, & illorum polliciti nimium fortè addictus theriacam elephanticis multis, qua methodo illi præcipiunt, præbui, ſed nullo prorſus profectu: quæ res effecit, ut viperas ipſas aliter atque aliter apparatas experiri aggreſſus ſim, quas tamen nihilo plus opis afferre comperi.

Paucos (fateor) poſt dies cutis extima ſquammas & furfures remittit, tanquam elephas in lepram degeneret, videturque juvare per initia hoc remedii genus, ſi ſolius cuticulę rationem habeas, ſed neque viſcerum conſtitutio, hocce modo melior fieri, neque verrucoſa tubera intermori, neque craſſeſcentis cutis deformitas emendari ſolet: ſed elephanticum virus, poſt viperarum uſum, è viſceribus multo majore quàm unquam impetu in cutim remeans, omnia ſymptomata ſic exaſperat, ut aucta putredine membrarum dilacerentur ægri teterrimo fœtore. Neque enim paſtilli theriaci, neque venenatæ viperarum carnes, quovis modo præparatæ, ſiccam & terrenam partium conſtitutionem corrigere poſſint, ſed omnia depravare, atque venenata pernicie inficere. Si quis tamen veterum auctoritati tantum tribuit, ut Fernelii & meam hanc experientiam univerſis medendi legibus conſentaneam ſuſpectam habeat, ei facile ſit, qua ratione illi præcipiunt, viperarum uſum experiri. Tutiſſimam utendi rationem hanc tradunt recentiores.

Viperas præparatas in aqua cum hordeo decoquito, quo poſtea gallinæ alantur dum implumes evadant. His ergo gallinis elephantici alendi ſunt, donec comæ ac pili defluant omnes, & craſſior cutis ſquammas ac furfures remittat.

De proximæ elephantiæ cauſæ temperamento multi inter ſe non parum diſſentiunt. Galenus melancholicum quidem humorem elephantiam progignere paſſim confirmat: ſed quum ampla ſignificatione id nominis Latini uſurpent (nam & de proprie dicta atra bile, acerrimo & ardentiſſimo humore, qui & corpus rodit, & terram fermentat, & de melancholico ſucco frigidiore, qui ſanguinis veluti fœx & limus eſt, dici ſolet) haud facile aſſequi poſſe putant, quo in ſignificatu, melancholici humoris nomen in procreatione elephantis accipiat. Sunt qui eum commentum, in Aphor. x. lib. 4. ſuccum melancholicum frigidum, proximam elephantiæ cauſam his verbis facere exiſtiment. In atra, inquit, bile totius corporis color ad nigritiem tendit, puſtulæ nigræ fiunt ex ejus colore. Et quicunq; morbi ex ejus fiunt exuperantia, multitudinem melancholici humoris manifeſto indicant, quemadmodum cancer, elephas, quartanus circuitus ex melancholico humore generantur. Si Galeni

ſententia

ſententia, inquiunt, quartanus circuitus & elephas ex eodem fiunt humore, quartanus autem circuitus non raro ex propria dicta atra bile pernicioſiſſimo humore, ſæpe vero ex melancholico ſucco frigidiore & terreno originem habet, & elephantem ab eodem ſæpius fieri, oririque neceſſe fuerit. At libro de atra bile aliter ſentire videtur hac ſententia. Verum alia quoque pleriſque non febricitantibus in cute craſſeſcente, ſicceſcenteque exanthemata provenire videmus, cum melancholici humoris redundantiam natura ad extimas partes pellit, quo genere, is quem elephantem nuncupant, continetur. Ubi autem tale quidpiam ſimul cum febre exoritur, humor melancholicus, qui in cutem abſceſſit, facit eum quem carbonem appellant. At ſi citra febrim decumbat, ſitque cum ſanguine conjunctus, gignere elephantem poteſt: ſi ſolus ſit in principio quidem tumorem atrum producit, ſed progreſſu temporis in cancrum deſinit, cum utique corroſa cute acrior ſit magiſque malignus, cum mitior ſine ulcere, latentem cancrum efficit. Evidens enim eſt hos affectus omnes, præcipue cancrum, ex humore melancholico gigni. Cancrum, inquiunt, carbunculum & elephantiam, ab uno & eodem humore fieri tradit Galenus: at carbunculus à maligna atra bile fieri, contrahique alibi dicitur, quare & elephas: Contra tamen, qui calidus eſt humor melancholicus carbonem, qui non eſt ejuſmodi, cancrum & elephantiam gignit ex Galeno. Eodem etiam libro eum aſfirmare tradunt, ſubrubros elephantes, ab atro humore qualitatibus mitioribus prædito, ſanguinique admiſto, procreari: & ſi inveterarint, nigriores reddi. Quod ut componatur diſſidium, atram bilem ex humore melancholico nuper genitam, humoris melancholici nomen & appellationem idcirco veteribus etiamnum retinere crediderim, quod nondum plane incaluerit, nec priſtinis qualitatibus omnino ſpoliata ſit. Procedente vero tempore quum manifeſte jam incaluit, ſævioraque ſymptomata invexit, proprie tum atram bilem nuncupari: tametſi eadem utriuſque forma, eademque ſit ſpecies: ſic enim videtur ſentire libro de tumoribus præter naturam. Elephas, inquit, affectus melancholicus eſt, cujus prima origo ex melancholico ſanguine eſt, ſpatio vero temporis copioſior, quam ſanguis atra bilis redditur: quo tempore corpus jam male & graviter olet, turpeque & deformatum videtur, & aſpectu horrendum, atque interdum etiam exulceratur. Hunc affectum, quum incipit, ſatyriaſmum vocant, quod ſatyris aſpectu ſimiles elephantici evadunt.

Atra igitur bilis proxima eſt omnis elephantiæ cauſa, ſed quæ quum vel ex ſucco melancholico ac feculento ſanguine, vel ex bile vitellina, vel ex nitroſa pituita exuſtis ac torrefactis, non ita pridem habuit originem, illorum etiamnum appellationem interdum retinet. Neque me judice, immerito, quod ſuæ procreationis initio nondum late ab humore à quo nuper genita eſt, diſſideat. Frigida quidem videtur atra bilis Galeno, quia terreſtris, non tamen caloris expers, quemadmodum nec cinis, nec etiam acetum. Jam Arabum de ea judicium ac ſententiam inquiramus.

Avicennas auctor eſt elephantiaſim partium ſolidarum ſubſtantiam, qualitatib. vitæ noſtræ è diametro repugnantibus & infenſis, continenter immutare ac pervertere. Quod ſi verum eſt, frigidam & ſiccam ſtatuere oportet elephantis cauſam (calore namque & humore vita noſtra fovetur, contineturque:) Quibus perſpicuum eſt, frigidum & ſiccum è diametro opponi. Elephantia, Avicennæ eſt bilis atræ per univerſum corpus profuſio, qua membrorum temperamentum, forma & compoſitio labefactatur: unde tandem continuitatis ſolutio, & partium caſus & fœda ulceratio ſequatur. Ad hæc melancholicum humorem uſtum non prius elephantem parere tradit, quam refrixerit, & inveteratas, diuturnaſque obſtructiones non aliam ob cauſam elephantiam inurere, quam quod minime ventilatus calor nativus præfocetur, unde & refrigeratur & craſſeſcit ſanguis, eique gignendæ idoneus fit. Poſtremo in elephanticis ſanguinem non raro circum articulos congelari, & pulſum imbecillum iis idcirco eſſe dicit, quod facultas ſit imbecilla, & exigua neceſſitas, frigido ut pote morbo fatigante. Principem hunc ſcholæ Arabicæ ſequuti recentiores fere omnes, elephantis cauſam frigidam & ſiccam eſſe prodiderunt, atram bilem non prius eam inferre dictitantes, quam abſumpta omnino fluxili, liquidaque ejus ſubſtantia, calor tandem prorſus diſſipetur atque divaneſcat, terrena duntaxat eaque ſicciſſima ejus parte cineri haud abſimili ſuperſtite. Idque perinde eſſe atque quum ſuccenſus ignis abſumpto prorſus ligni humore, quo terrenæ ejus partes inter ſe junctæ cohærebant, evaneſcit, & extinguitur, ſicciſſimum duntaxat cinerem pro ligno relinquens, quem accenſo ligno, ſi conferas, frigidum exiſtimes. His igitur auctoribus frigidus & ſiccus humor elephantiam progignit.

Ego vero (ſi de re tam controverſa meam dicere ſententiam licet) facile efficiam, ut hoc compoſito diſſidio inter veteres concordia coeat, vel ſi dogma eligendum eſt, Græcorum potius ſententiæ ſubſcribendum ſit. Quanquam acerrima ac calidiſſima atra bilis, quæ corpus rodere, & terram fermentare creditur, à frigido & ſicco melancholico ſucco, temperie ac ſpecie recedit atque diſſidet: ſæpe tamen veteres illam melancholici humoris appellatione deſignant & inſigniunt: ſive quod illa metu & mœſtitia, aliiſque melancholicis perturbationibus animum mentemque percellat & exagitet, perinde atque melancholicus ſuccus frigidior, ſive quod ſuæ procreationis initio, dum nondum vehementer incaluit, accenſaque eſt, haud multum à feculento ſanguine diſcrepet, ut nec quum ſicceſcens de ſuo calore non parum deperdiderit. His ergo ex cauſis, veteres maximeque Galen. elephantiam quæ reipſa nunquam aliunde quam ab atrabilario humore undecumque genitus ſit, proficiſcitur, ſæpe à melancholico ſucco aut humore naſci tradunt, & Avicennas frigidum morbum eſſe prodidit.

Quanquam autem elephantiæ omnis origo, ab atra bile ducitur, ea tamen pro affectorum corporum natura, & humoris è quo orta eſt, affectione, non parum & invadendi, ſerpendique modo, & ſymptomatis variat. Ut enim quæ elephante prehenduntur corpora, minime ante hanc, melancholica, ut ita loquar, erant omnia, ſed alia ſanguinea, alia bilioſa, alia melancholica, alia pituita ſalſa perfuſa, alia ex iis miſta: ſic certe neque atra illa bilis ex uno eodemque humore perpetuo naſcitur, ſed interdum à ſucco melancholico, frigido & ſicco, interdum à bile flava in vitellinam verſa, interdum à nitroſa pituita originem habet. Quæ igitur ex frigido & ſicco, eoque melancholico ſucco exuſto procreatur atra bilis, quoniam ejus humoris, à quo non ita pridem uſtione genita eſt, naturam conditionemque etiamnum redolet, diutius occulitur, nec niſi ſenſim lenteque tandem in externas partes erumpit: quo quum ventum eſt, elephantem levioribus ſymptomatis conſpicuum profert: quem nonnulli frigidam cauſam habere idcirco dixere, quod manifeſta caloris ſymptomata nulla ſtatim corpori inferret nec incutiat. Quæ vero ab aduſta flava bile fit, cauſæ [illegible] naturam redolens, multo tenuioribus partibus quum ſit, brevi contaminatis

viſceribus, in extremitate corporis ocius exardeſcit, ſæviſſimaque incendii ſymptomata, niſi occurritur, inducit, quæ ſui cauſam calidam eſſe manifeſto demonſtrent. Medio quodammodo ſe habet, quæ à falſa pituita proficiſcitur. Quæ vero à ſanguine fervidiore exuſto proxime ad eam, quæ à præfata fit flava bile accedere deprehenditur: ut quę à feculento & craſſiore, ad eam quam à melancholico humore fieri diximus. Quod autem proponunt nonnulli, quum jam eouſque ſerpendo proceſſit elephantia, ut exhauſta humida atræ bilis ſubſtantia, cui calor inſidebat, ſoli ejus cineres frigidiores ſuperſint, ardoris, incendiique omnia ſymptomata tum remittere, morbumque frigidam cauſam habere, plane falſum eſt. Licet enim uſti ligni cineres minime eum retineant calorem, quem vel ejus flamma, vel carbunes exhibebant: ſunt tamen integris ribus, à quibus demanarunt multo calidiores. Quod vini fæces demonſtrant, quæ uſtæ longe calidiores, acrioreſque evadunt. Tantumque abeſt, ut vel atra bilis, aut nonnullarum aliarum rerum cineres frigidi judicari poſſint, ut etiam frigidorum quorundam cineres, non parvam uſtione acrimoniam, caloremque conquirant, & aſſequantur, ſicut experientia nos docuit, qua compertum eſt frigidiſſimi ac humidiſſimi argenti vivi cineres, cathereticos, acres, urenteſque eſſe. Ad hæc ſi frigida & ſicca eſt elephantiæ cauſa, cur cedo non ſolum elephanticorum tubercula exedantur, & in profunda ulcera ſerpendo degenerent, ſed etiam partium ipſarum extrema, vel humoris acrimonia abſumpta pereant, vel corrupta, & putredine carieque confecta excidant? Non enim frigidus & ſiccus humor melancholicus, vel frigida & humida pituita, illorum poſſint eſſe operum cauſa: niſi immutata ſpecie in alterius humoris naturam commigrarint. Quod igitur dictitant nonnulli, atram bilem per initia elephantiæ calidam, abſumpta tandem liquida & fluente ejus parte, frigidam evadere, minime permutata ſpecie, abſurdum plane cenſeri poteſt. Habent enim ſinguli humores proprium & peculiare temperamentum, quod ſuperſtite forma nunquam depereat. Calida enim ſemper bilis flava, calida & atra, ut pituita ſemper frigida, frigiduſque ſemper melancholicus humor. Hæc tamen bilis alia calidior, frigidiorque interdum hæc, quàm illa pituita cenſetur. Niſi forte putreſcens, per febres pituita, quoniam incaleſcit manente forma, iſtius axiomatis veritatem convellat, atque labefactet. Sed hanc impermiſtam, veterum nonnulli via unquam putredine ſic incaleſcere cenſuerunt, ut febrem accerſat, febres omnes bilioſas arbitrati: quorum opinioni ſubſcripſit Fernelius. Nec ſi putreſcens incaleſcat, amplius pituitę numine inſignitur, ſed ejus humoris, in quem putreſcens degenerat.

Elephantia itaque omnis calidam cauſam habet, quæ tamen caloris, ſiccitariſque ratione, pro corporis affecti, & humoris, è quo profecta eſt, natura, proque morbi tempore, non parum varia eſt. Quod & veterum auctoritate doceri poteſt, qui non alia ratione caſtrandos cenſuerunt elephanticos, quàm quod teſtes vim maximam caloris, fervoremque in univerſum corpus effundant, qui elephantiæ cauſam exaſperet.

Pomaceum è ſucco malorum dulcium maturitatem aſſequutorum, ſatis defecatum, ſatiſque maturum, tenue, ſubflavum, & limpidiſſimum, quale in Neuſtria copioſum ferunt agri Conſtantini, elephanticis & melancholicis ab atrabilario humore adeo ſalubre eſt, ut omne potionis genus bonitate vincat. Quod me longo uſu, ratione duce comperiiſſe profiteor, & complures melancholicos hypochondriaco, quibus jecur & meſenterium morbo cauſam dederant, ejus ope reſtituiſſe. Nam & teros melancholiæ vapores, multò quàm ſyrupus è ſucco pomorum efficacius diſcutit, & cordi lætitiam affert, & viſcerum atque humorum ſiccitatem, ferinamque qualitatem omnem demulcet ac contemperat, & alimentum copioſum corpori præſtat, & affuctis gratiſſimum exiſtit. At pyraceum omne & pomaceum, è malis acidulis expreſſum, vel vetuſtate coaceſcens, noxium exiſtit, perinde atque omnia cruda & acidula vina vulgo vidia appellata. Repudiandum & pomaceum, quod ea malis dulcibus expreſſum dulce quidem exiſtit, ſed nondum ſatis concoctum: multoque magis quod fecibus prorſus non depoſitis turbidum & craſſum perſiſtit, nec inclareſcit donec aceſcat, qualia fere ſunt in pingui Algiæ ſolo nata. Copioſius quidem alimentum corpori ſuppeditant & agricolis ac foſſoribus expetuntur, ſed quia obſtructiones pariunt, craſſique ſucci copiam aggerunt, tum ſanis tum ægris noxia putanda ſunt. Curent igitur Medici, ut elephantici & hypochondriaci, quibus jecur & meſenterium (quod rare fit) vitiò cauſam præbent, tenue, ſubflavum, pellucidum, beneque maturum pomaceum, pro generoſiſſimo remedio veteribus quidem incognito, ſed nunquam ſatis laudando, in vicem vini uſurpent, quod tamen calidæ & ſiccæ naturæ, præſertim vero ætate, aqua quadrante diluent.

Aliud gratum & innoxium poculenti genus, temperatis, aut non ita calidis naturis ex uſu.

℞. Aquæ puriſſimæ ℔ vj. ſcobis ſantali citrini ℥ j. ſacchari alb. ℥ v. fervefacito horam dimidiam vaſe argenteo, aut in olla nova. Colo poſtea trajicito.

Aliud fervente magis humore commodius.

Habet aquæ puriſſimæ ℔ vi. ſacchari alb. ℥ iv ß. ſcobis ſantali citrini ʒ j. hordei integri P. j. ſucci mali medici acidoduleis ℥ ij. Conſerveant aliquantiſper, dein percolato, & utitor. Vulgus ptiſanam vulgarem, vel hordei decoctum ſemine fœniculi conditum, uſurpet, vel certe (modo ventriculi & præcordiorum ratio toleret) puriſſimam & limpidiſſimam aquam.

Potus nonnullis divinus appellatus, calidis omnibus naturis, in calidis morbis omnibus utilis, ſi valet ventriculus.

℞. Aquæ optimę ℔ vi. ſacchar. ℥ v. ſucci limonum ℥ j ß. (plus minus pro ventriculi & caloris naturæ robore, aut imbecillitate & ægrotantis palato) ſcobis ſantali citrini ʒ j. Bulliant horam dimidiam, tum adjicito cinnamomi ʒ ß. colato & utitor.

Alii ſacchari plus minuſve inſerunt, ſumpta indicatione ab ægrotantis natura, ætate, conſuetudine, anni tempore, & partium nutritioni dicatarum conſtitutione.

Alius in elephante bilioſo, fervente etiamnum circum viſcera humore, commodior, ſed inſuavior.

℞. Radicum cichorii agreſtis, uvarum paſſarum purgatarum, glycyrrhizę ſingulorum ʒ ij. hordei integri P. j. ſcobis eburneæ & cornu cervini, ſem. fœniculi, ſantal.

ſantal. citrini, ſingol. ʒß. conſerveant horam dimidiam in ℔ VIII. aquæ, dein decoctum transcoletur. In magno ardore plantago & lactuca recte inſeruntur.

Quum partium putredo invaleſcit, fervente etiamnum humore, profectu majore uſurpatur, quod hic habet poculentum.

℞. Radicum cichorii agreſtis, uvarum paſſatum purgatarum, glycyrrhizæ, ſingulorum ℥ij. hordei integri P.j. ſaniculæ, bugulæ, pimpinellæ, calendul. ulmariæ, plantag. lagopi, ſingulorum P.j. ſcobis eburneæ, & cornu cervini, ſantal. citrini, ſingulorum ʒj. ſacchari ℥vj. ſucci mali citrii ℥ij. Coquito in aquæ ℔ VIII. ad ℔ vj. decoctum, percolatum ſeponito, & utitor. Quum calor nativus elangueſcere incipiet, frigida detrahentur.

Deſtillatum inſtaurans magnatibus extra ep.las in vini vicem ex uſo affecta ætate & viribus labaſcentibus.

Vituli fruſtum & carnem capi in libris XVI, aquæ puriſſimæ, elixato dum VIII. duntaxat libræ ſuperſint: adde ſub finem vetonicæ, utriuſq; bugloſſ. borragin. pimpin. ſaniculæ, calend. bugulæ utriuſq plantag. ſeriolæ, ſingulorum Mj. rad. tunicis & tormentillæ, ſeminis cardui, ſcobis eburneæ, & cornu cervini, ſingulorum ʒij. in colato jure, rurſum adjicito conſervæ bugloſſi, borraginis, violarum, nymphææ, ana ℥iij. conſervæ ocellorum ceu caryophyllorum noſtratium ℥.ij. omnia in ollam vitream indito, ut in duplici organo aqua proliciatur. quæ ſaccharo vel Syrupo è limonibus, aul violaceo & cinnamomi momento condita, uſui apta ſit.

Et his quidem, aliiſque ejus generis potionibus, quas ex tempore & pro re nata, prudens & exercitatus medicus inſtituere poterit, elephanticis occurretur. Jam purgatioorum formulæ deſcribendæ.

℞. Polypodii querni, ſeminis cartami, radicum cichorii & oxalidis, uvarum paſſarum purgatarum, foliorum ſennæ, ſingulorum ℥ſs. coquito igne remiſſo horæ quadrantem, dein adde bugloſſ. borrag. lupul. ſcolopendriæ, ceterach. adianti, fumariæ, epithymi, ſingulorum P. j. conſervar. bogloſſ. borrag. & viol. an. ʒ ij. ſeminis fœnicul. & melonum an. ʒ ß. conſerveant rurſum aliquantiſper, dein in decocto percolato tepido, macera horis duabus rhabarb. optimi ʒ ij ſs. cinnamomi ʒſs. in eodem expreſſo, diſſolve ſyrupi è fumaria ℥j. fiat potus mane ſumendus hora quinta.

Si hoc ægre movetur barthartico Elephanticus, Catholici deſcriptionis Fernelii ℥j. remiſcebitur.

Bolus ſi magis arridebit, eſto hujuſmodi.

℞. Attamenti caſſiæ recens extracti ℥ij. ſem. fœniculi pulveriſati gr. VI. Syrupi violati pauxillum.

Vel ſic.

℞. Medullæ caſſiæ recenter extractæ, Catholici deſcriptionis Fernelii, utriuſque ℥j. ſyrupi violati ʒ j. miſce, præbeto mane tribus horis ante cibum.

Vel ſic.

℞. Caſſiæ recenter purgatæ ℥jſs. rhabarb. pulveriſati ʒjſs. ſem. melonum mundatorum & contuſorum ʒſs. ſem. fœniculi, gr. IV. Syrupi violar. modicum, fiat bolus.

Si undique tenues etiam humores attrahere expedit, confectionis Hameeh. ʒ ij ſs. inſerentur, rhabarbaro quidem detracto, ſi efficacis purgatio metuitur, ſin minus eo etiam relicto.

Apozema primas corporis ſedes expurgans, venarum infarctus melius expedit.

℞. Rad. petroſelini, fœniculi, & apii, in acero horis VI. maceratatum, ſingulorum ℥jſs. rad. cichorii ℥ij. rad. oxylapathi, oxalidis, aſparag. & graminis, ſingulorum ʒſs. foliorum ſennæ ℥ij. rad. hellebori noſtratis præparatæ ʒij. Coquito in aqua ad doſes tres, adde ſub finem pimpinellæ, bugloſſ. borrag. endiviæ, ſcariol. lupulorum, omnium capillarium, fumariæ, ſingulorum manipulum ſs. florum cordi dicatorum, mentæ, epithymi, hyſſopi, ſingulorum p.j ſeminia fœniculi, coriandri præparati & melonum, ſingulorum ʒ jſs. In colato decocto diſſolve, ſyrupi è chiehorio ſimplicis ℥IV. Clarificetur & condiatur ʒjſs. cinnamomi, & ʒj. ſantal. citrini.

Alius parandorum apozematum modus, quo nihil virium coctione deperit.

Omnia modò deſcripta ſimplicia medicamenta, in ollam argenteam aut terrenam induntur, cum eo aquæ modo quem ſupereſſe volumus, (ferè tamen apozema ad tres doſes aquæ ℥VII. habet) olla dein luto philoſophico obſignata, in caldarium ferventis aquæ collocetur, ut horas tres conſerveant omnia: ubi olla à lebete ſummota refrixerit, decoctum collo trajicitur: & ſyrupus aut ſaccharum additur, ut in tres aut quatuor doſes alternis diluculis ſumendas dividatur apozema.

Detracto helleboro, ſtrenue quidem melancholiam detrahet, ſed nec à cerebro, nec à venis majoribus ſatis efficaciter.

Syrupus ſolemnis.

℞. Polypod. rad. oxylapathi, oxalidis, cichorii, bugloſſ. & borrag. uvarum paſſatum, glycyrrhizæ, ſingulorum ℥j. quinque capillarium. bugloſſ. borraginis, ſcariolæ, endiviæ, chamædryos, ſingulorum M.j Coquito in aqua ad ℔j. Decoctum colo trajectum in ollam ionditur, dein adjiciuntur foliorum ſennæ purgatorum ℥VI. rad. hellebori noſtratis præparati, ſeminis fœniculi, aniſi & melonum, ſingulorum ℥ ß. agarici albi, rhabarbari ſelecti, contuſ. ſingulorum ℥ſs. ſuccorum endiviæ, fumiterræ, malorum redolentium, bugloſſ. borrag. aquæ roſarum, ℥ ij. florum cordi amicorum, foliorum mentæ, hyſſopi, origani, meliſſæ, ſingulorum p.j. epithymi ℥ſs.

Olla luto philoſophico obſignata, in duplici organo (balneum mariæ vocant) fervere ſinitur horis quatuor. Decoctum denique colatum cum duplo ſacchari perpurgatum, in ſyrupum coquitur, in vaſe duplici, olla obſignata: doſis ℥ij. aut ℥ ij ſs. aut ℥iij. cum pari portione decocti borraginis & glycyrrhizæ, bis, ter, quaterve menſe.

Opiata.

℞. Uvarum paſſarum purgatarum, uvarum corinthiacarum, jujubarum, ſingulorum ℥ jß. polypodii querni, glycyrrhizæ, utriuſque ℥ſs. foliorum ſennæ ℥IV. radicum bugloſſ. borraginis, & lupulorum, ſingulorum ℥j. coquito in aqua bugloſſ. igne remiſſo, ad ℔ j ſs. dein adde utriuſque bugloſſ. utriuſque aſplenii, adianti utriuſque, ſingulorum M.ſs. florum cordi amicorum

&

& nympheę, ſingulorum p. j. ſem. fœniculi, coriandri præparati, utriuſque ʒij. in decocti libra colo trajecta, diſſolve ſacchari optimi ℔j. Coquito in ſyrupum, cui adde conſervarum bugloſſ. borraginis & viol. exquiſitè contritarum, ſingulorum ℥iij. conſervę roſarum ℥iß. conſervæ ocellorum, qui & caryophil. ℥ij. ſem. 4. frigidorum majorum mundatorum, item fœniculi, coriandri præparati, ſingulorum pulveriſatorum ʒiß. ſantal. citrini, cinnamomi pul. utriuſque ʒi. atramenti caſſiæ ℥iv. fiat opiata mollis, ut ex cochleari vorari poſſit, cujus doſis erit ℥iß. aut ℥ij. mane duabus horis ante cibum. Acrem ac ferinam omnium humorum qualitatem frequenti uſu domat ac demulcet, viſcerum & humorum liccitatem temperat: quicquid ventriculum & inteſtina obſidet, ſtrenue detrahit, ſimulque primas venas & viſcera ipſa, obſtructione liberat, earumque partium impuritatem ſenſim ac blande in alvum deducit & expurgat.

Huc pertinet ſyrupus ſaporis purgatorius, à Meſue deſcriptus, & ſyrupus è cichorio compoſitus, cum ℥iv. rhabarb. pro libris ſingulis: hujus, aut illius, ſi tria cochlearia opiatæ ſuperdentur. plenior, nec tamen moleſtior erit affectus. Dantur per ſe ab ℥ij. ad ℥iij. idque ex cochleari, cum aquis cardiacis. Catholicum à Fernelio deſcriptum invaleſcentibus cruditatibus, & craſcentibus humoribus commodiſſimum.

Ius pulli purgatorium.

℞. Decocti pulli gallinacei, & vitulinæ carnis ℥viii. in quo macera per noctem foliorum ſennæ mundatę ℥ß. mane bulliant horam dimidiam, igne valde remiſſo: dein in percolato decocto, rurſum fervere facito borraginis Mj. bugloſſ. oxalidis, an. p. j. origani, hyſſopi, thymi, ſingulorum pauxillum; decoctum percolatum, & propoto tribus horis ante epulas. Si radicis noſtratis hellebori præparatæ ℈j. inſeretur, melancholicum humorem validius detrahit, nec nocuerit, modò ex longioribus intervallis repetatur. Simplex enim modò deſcriptum, ſemel aut bisquaque hebdomadaeuro uſurpatur, velut & opiata.

Præparantia melancholicum humorem, quibus inter purgationum vices utendum erit.

Accipe radicum apii, petroſelini, & fœniculi, in acetum maceratarum horis vi. uvarum paſſarum purgatar. glycyrrhizæ, radicum bugloſſ. borraginis, lupulorum & cichorii, polypodii querni, viſci querni, corticis radicum capparis, & tamariſci, ſingulorum ℥ß. coquito horam integram in olla nova, dein inſerito bugloſſ. borraginis, endiviæ, ſcariolæ, fumariæ hepaticæ, utriuſque aſplenii, adianti utriuſque, ſingulorum M. j. conſervæ florum violarum, borraginis, bugloſſ. nymphea, epithymi, ſingulorum ℥ß. quatuor ſem. frigidorum majorum, ſem. endiviæ, lactucæ, fœniculi dulcis, ſingulorum ʒij. in decocti libra diſſolve ſyrupi è ſuccis deſcripti ℥iv. Syrupi Byzantini ℥ij. parato apozema clarum & conditum ʒiß. ſantal. citrini, & ʒj. cinnamomi. Pręheto ℥iv. ante ſingulos paſtus, idque in triduum ante ſingulas catharſes. Convenit quum pars humorum fervet & exuritur, pars verò jam retorrida, contumaces obſtructiones invexit, quas ſolvere tetros vapores diſcutere, cordis arcem ab iis tueri, & incendium internum reſtinguere, conſilium eſt.

Allud in elephante bilioſo ſuperiore, niſi obſtructiones multæ inſint aptius; incipiente, augeſcente & vigente bilis retorridæ fervore: Eo enim repreſſo, alia præparatione opus eſt, quæ poſtea tradetur.

℞. Rad. cichorii ſylveſtris ℥ij. radicum oxalidis, lupul. bugloſſ. borraginis, uvarum paſſarum, polypodii, ſingulorum ℥ß. glycyrrhizæ ʒij. coquito igne remiſſo horam unam: dein adde utriuſque aſplenii, utriuſque bugloſſ. utriuſque adianti, lupul. fumariæ, endiviæ, ſcariol. plantaginis, ſingulorum. M. j. conſervæ, bugloſſ. borraginis, violarum, nymphęę, epithymi, ſingulorum ℥ß. quatuor ſeminum frigidorum majorum, ſeminis fœniculi & endiviæ, coriandri præparati, ſcobis eboris, & cornu cervi ſingulorum ʒij. in libra decocti, percolati dilue ſyrupi de endivia, deſcriptione Fernelii ℥iv parato apozema conditum, ſantali citrini ʒj. & cinnamomi ℈iv.

Syrupus e ſuccis, melancholicum humorem & bilem atram demulcens.

℞. Succorum depuratorum utriuſque bugloſſ. & pomorum redolentium, ſingulorum ℔ß. ſuccorum oxalidis, lupul. & endiviæ, ſingulorum ℥ij. ſacchari albi ℔ß. Perpurgato ovorum albuminibus agitatis, atque in ſyrupum coquito, cinnamomi & ſantali citrini, utriuſque ʒj. f. conditum. In quem dein nodulum qui iſthæc contineat, diu macerari ſines.

℞. Croci ʒß. granorum tinctoriorum ʒj. ambaris cineritii coloris gr. vj. ligni aloes ℈j. fiat nodulus.

Uſus tempore, miro profectu inſeritur tenuiſſimus pulvis auri præparati, pondo ℈j. mane præſertim duabus horis ante epulas: vorandus autem ex cochleari, ne quid auri pereat bis, terve in hebdomade.

Syrupus alius qui, dum tetros melancholici humoris vapores ſtrenue diſcutit, cordi etiam jucunditatem atque hilaritatem, & incenſis atque conflagrantibus humoribus refrigerium præſtat.

℞. Succi ceraſorum rotundorum, rubicundorum & acidulorum, bene maturorum ℔iß. ſuccorum bugloſſ. & borraginis, utriuſque ℥vi. in quibus macera noctem integram florum ocellorum, ſeu caryophillorum noſtrarium ℥iß. Mane expreſſis & adjectis floribus, alios rurſum indito, quos exactis horis 24. exprimas & abjicias eandemque operam tertiò aut quartò repetito: in expreſſis, tandem ſuccis ſacchari par pondus diluito, ligni deinde aloes & ſantal. citrini momento adjecto perpurgatum præſidium in Syrupum coquito.

Si ſucci fumariæ ℥vi. inſeratur, inſuavius, ſed adverſus melancholicum humorem efficacius remedium fuerit.

Syrupus de endivia à Fernelio deſcriptus, locum habet in elephante bilioſo, quamdiu incendio conflagrant viſcera.

℞. Conſervæ florum caryophillorum noſtrarium ℥vj. conſervæ florum utriuſque bugloſſ. ℥iij. conſervæ roſarum, & nymphea, utriuſque ℥iß. conſervæ florum viol. ℥ij. pulv. elect. diamarg. frigid. ʒi ſcobis cornu cervi, eboris, & coral. ſingulorum ʒß. auri præparati ʒiß. ambar. gr. vi. ſyrupi è ſuccis ſupra deſcriptis q. ſ. Conficito opiatam, utitor mane, & ſub horam ſomni, quum tetros bilis atræ vapores diſcutere, & cordi lętitiam conciliare eſt animus.

Si propria ac peculiaris ægri natura, aut humorum exuperantium qualitas, aut anni tempus, præſidium, quod magis refrigeret, poſtulare videbitur, conſerva florum cichorii rectè inſeretur; ſin contra, quod magis concoquat, ac flatus diſcutiat, conſervę helenii, mentę, & florum roriſmarini, ſingulorum ſemuncia.

℞. Radicis ſiccæ helenii, uvarum paſſarum, glycyrrhizæ ſingulorum ℥ij. polypod. quercini, corticis radicum capparis & tamaricis, ſingulorum, ℥ß. coquito igne remiſſo, in aqua puriſſima, ad ℔j. adde ſub finem coctionis aſplenii, utriuſque ficci p. ij. & quum ab igne ſummoventur, abſynthii vulgaris ſucci p. 1. conſervæ viol. bugloſſ. borraginis, nymphææ, & epithymi, ſingulorum ℥ß. In colato decocto, diſſolve ſyrupi de ſuccis ſuprapoſiti ℥iv. Hoc apozemate ante paſtus utendum fuerit ex intervallis, quum flatus & cruditates invaleſcent. Cruda mirè concoquit, craſſa enim attenuans, & ſeroſa ac tenuia coctione incraſſans, flatus diſcutit, viſcera obſtructionibus liberat & corroborat, tertior melancholici humoris vapores diſcutit & mitificat: ut ſemel dicam, morbis omnibus à cruditate & frigida cauſa, aut viſcerum imbecillitate natis, ſupra opinionem opitulatur, & tamen nihil calore nimio exurit; ſed præparatus humor melanagogo medicamento ex intervallis repetito detrahendus.

Si fortè à jecoris ſiccitate & fervidioris bilis acervo metus eſt, ne repetito hujus apozematis uſu inſoleſcant, (quod tamen in ſenibus calore inſito jam effœto & fruſtrata concoctione minime pertimeſcendum eſſe comperi) ſylveſtris cichorii radicis ℥ij. commode inſerentur, & opportune interjicietur purgatio. Huc pertinent Syrupus de Epithymo, Syrupus de aſplenio, & Syrupus Byzantinus, & multo efficacior, qui ſic habet.

℞. Rad. helenii ſiccę ℥iv. macera horis vi. in ſuccis utriuſque bugloſſ. dein adde omnium capill. epithymi, ſingulorum M. j. conſervæ florum cariophyl. bugloſſ. borraginis, roſarum, ſingulorum ℥ß. fervefacito igne valde remiſſo horam dimidiam, adjecta aqua ſufficienti: tum impoſito abſynthii ſicci vulgaris p. j. & ab igne ſummoveto: in expreſſione diſſolve ſacchari albi ℔j. Coquito in ſyrupum conditum, ʒiß. cinnamomi, & ʒj. ſantal. citrini.

Uſus erit ante paſtus ex cochleari ℥iß. pro doſi, ad imminentem ex utriuſque viſceris obſtructione & imbecillitate, hydropem, cruditatem, atque ad omnem inſiti caloris à frigida cauſa languorem. Cruda enim & craſſa omnia concoquit & attenuat, frigida & ſeroſa coctione incraſſat. flatus diſcutit, fuliginoſos atræ bilis vapores diſſipat, viſcerum obſtructiones expedit, ventriculi jecoris, cordis, & pulmonum robur tuetur, augetque.

Remediorum cardiacorum & alexiteriorum formæ.

℞. Conſervæ caryophil. ſeu ocellorum, bugloſſ. borraginis, violarum, nymphææ, roſarum & cichorii, ſingulorum ʒij. auri in tenuiſſimum pollinem redacti, vel auri foliari, ℈j. ſcobis eboris, & cornu cervini, corali unedonum, ſcobis cornu unicornis, ſingulorum ℈j. ambar. optimi grana vi. Syrupi è ſuccis q. ſ. fiat opiata, utenda mane ante epulas ʒj. aut ʒiß. pondere.

℞. Conſervę florum bugloſſ. borraginis, caryophil. nymphęę & cichorii ana ℥j. mithridat. theriacis, utriuſque ʒ'. ſcobis cornu cervini ʒj. Syrupi de nymphea q. ſ. fiat opiata. Præfertur in re tenui, quod minori conſtet, & facilè paretur, præſertim ſi calor jam deferbuit: nam æſtuante etiamnum humore, quæ ſic habet commodior erit.

℞. Conſervæ florum cichorii ℥ij. conſervę florum nymphææ, bugloſſ. borraginis, roſar. ſingulorum ℥j. raſuræ cornu cervi ʒj. conſervæ ocellorum ℥j. ſeminum quatuor frigidorum majorum purgatorum, ſingulorum ʒij. Syrupi è ſuccis deſcripti q. ſ. fiat opiata.

℞. Scobis cornu cervini & eboris, unedonum, oſſis è corde cervi ſingulorum ʒiß. coral ʒß. auri præparati aut bracteolarum ipſius ʒiß. ambar. ℈ß. conſervæ caryophyl. & boraginis ana ℥ß. ſacchari roſar. ſextuplum, fiat conditum.

Aliud in re tenui.

℞. Scobis cornu cervini ℥j. ſcobis eboris, coral. margaritarum ſplendidarum, ſingulorum ʒj. conſervæ bugloſſ. borraginis, nymphææ, ocellorum & cichorii, ſingulorum ʒij. ſacchari roſ. q. ſ. fiat conditum. Inclinante calore, incaleſcentibus autem cruditatibus, mithridatii & theriaces utriuſque ʒj. inſeretur; uſus erit ex cochleari ante paſtus, atque etiam ſub horam ſomni.

Detractis conſervis ex utroque condito, pulvis fiet ex cochleari, ut conditum, ante paſtus vorandus.

℞. Radicis tormentil. ſcobis cornu cervini & eboris, margarit. corall. ſingulorum ℈j. ſcobis cornu unicornis, ℈ß. pulv. elect. diamargarit. frigidi, & de gemmis utriuſque ʒj. ſacchari alb. diſſ. in aqua roſ. ℥vi. fiat elect. per tabellas pond. ʒiij. quarum uſus erit ante paſtus.

Aquæ ſtillatitiæ, quæ ad frænandam luis venereæ perniciem præſcriptæ ſunt, hîc etiam locum habere poſſunt: Alterutrius autem ℥ij. cum ſyrupi violacei ℥j. opiatæ, aut condito, aut tabellæ ſuperdabuntur, quæ tamen ſequitur peculiariter, elephanticum virus domat, ac ſerpentem putredinem inhibet, deploratis præcipuè ad protrahendam vitam frequenti uſu commodiſſima.

℞. Utriuſque veronicæ, bugloſſ. borraginis, betonicæ, plantaginis, ſaniculæ, buglæ, lagopi, ulmariæ, calendulæ, ſymphiti minoris, florum hyperici, & ſambuci, cacuminum centaurii minoris, pimpinellæ, ſingulorum M. j. Contundito omnia, dein in ollam novam indito permiſtis, quæ ſequuntur.

℞. Scobis cornu cervini ℔ß. ſcobis eboris ℥ij. radicis tormentil. tunicis, dictamni, ſingulorum ℥j. Conſervarum nymphææ, cichorii, roſ. bugloſſ. borraginis, ſingulorum ℥iv. aquarum ſtillatitiarum cardui benedict. agrimonii, ſcabioſæ, ſucciſæ, ſingulorum q. ſ. ut ſupereemineant. Harum tamen loco præſtantiſſima eſt aqua è ſanguine humano, e plethoricis bene habentibus ſecta vena detracto, & à ſero ſecreto elicita.

Omnia olla concluſa ac luto philoſophico obſignata in balneo Mariæ triduum macerantur, dein in alembicum vitreum conjiciuntur, ut aqua eliciatur, doſis ℥iij. cum ℥j. Syrupi violacei. Aqua è fecibus humanis elicita multis profuiſſe creditur, cujus tamen nullum feci periculum. Sed pane hordaceo atque hordeatis vulgo appellatis eum veſci oportere tradunt, è cujus ſtercore elicietur: ſaccharo, aut ſyrupo accommodato, & ſantal. momento condiri debet, & mane ęgris neſcientibus propinari.

Fotus emolliens & rarefaciens.

℞. Radicum altheæ & liliorum, ſem. lini, rad. helenii recentis, ſingulorum ℥ij. malvæ violaris, parietariæ, acanthi, anagallidis, meliloti, chamæmeli, ſingulorum M. j. fiant duo ſacculi, ferveant in æquis partibus aquę & vini albi, ad fotum partis.

Vnguentum

Vnguentum emolliens, rarefaciens ac detergens cutem.

♃. Violariæ mucaginis, ſem. lini, & radicum altheæ extractæ in decocto meliloti & chamæmeli ℥iv. butyri ſalis expertis, ol. è ſigillo Marlæ, & bryonia quod poſtea tradetur, ſingulorum ʒiij. ol. è myrrha eliciti ℥ß. concinnetur linimentum, quo mox à fotu pars illinatur.

Fotus emolliens, rarefaciens, & diſcutiens oculis ex uſu craſſeſcentibus membranis.

♃. Fœniculi viridis, chelidoniæ, euphraſiæ, chamæmeli, meliloti, malvæ, violariæ ſingulorum M. j. ſem. fœniculi & lini, rad. altheæ ſingulorum ℥ ſs. abſynthii ſicci p. j. Confice ſacculos, quos in aqua & vino albo fervefacies ad fotus oculorum.

A fotu aqua inſtilletur hujuſmodi.

♃. Chelidoniæ, euphraſiæ, fœniculi, ſymphiti minoris, ſaniculæ, ſingulorum M. vi. ſem. fœniculi cum aqua euphraſiæ macerati ℥j. Contuſa omnia cum mellis libra, fimo equino in olla nova obruantur dies vi. dein aqua arte chemica eliciatur.

♃. Tutiæ præparatæ ʒ ſs. aluminis uſti, vitrioli uſti, utriuſque grana iv. ſacchari candi. ℥ ſs. lapidis calaminaris lexies uſti & extincti aceto, & poſtremo in aqua fœniculi ℥j. conficito pulverem tenuiſſim. tergendis & abſumendis oculorum albuginibus, & attenuandis craſſeſcentibus membranis commodiſſimum.

♃. Succorum chelidoniæ, euphraſię, & fœniculi, ſingulorum ℥ij. ſacchari candefacti ʒiv. vitriol. uſti grana vi. Coquantur in ſyrupum oculis inſtillandum ex intervallis

♃ Unguenti de tutia ℥ ſs. cui adde vitrioli uſti, aluminis uſti, utriuſque grana ij. ſaponis alb. ʒj. conficito linimentum.

♃ Calcis vivæ ℔ß. fecis vini ficcæ & calcinatæ ℥iv. diluito in lixivio claro cineris filicis & corticis fraxini, dein ſæpius tranſcolato, ac tandem per feltrum lixivium elicito limpidum, denique vaſe æneo ad mellaginem coquito. Elephantica omnia tubercula exterit.

Aliud dolore moleſtius.

♃. Sublimati ℥j. pul. mercurii ʒß. unguenti roſat. deſcriptionis Meſues paulum, ut fiat linimentum.

Diſciſſa tubercula in cruſtam indurat, qua decidua adæquatę parti cicatrix inducitur.

Alius emplaſtri forma.

♃. Vitrioli calcinati, auripigmenti uſti, utriuſque ʒij. emplaſtri de ceruſſa ℥ß. malaxentur ſimul cum unguento roſ. Meſue, fiat empiaſtrum, cujus portiuncula, diſciſſis elephanticorum tuberibus, præmunita, refrigerant, & emplaſtico præſidio vicinia, ne medicamenti acrimoniam & fervorem ſentiat, imponetur.

Emplaſtrum quod maculas Elephanticorum cutem deturpantes extirpat.

♃. Cantharidum pul. ℥ß. ſaponis nigri q. ſ. ut unguenti fiat conſiſtentia cum aceto modico, imponito ac ſinito dum veſica extuberet, ſuperdato tamen emplaſtico remedio, quod veſicatorium contineat.

Simplicia ad balneum Elephanticorum.

♃. Malvę, violariæ, parietariæ, acanthi, ſingulorum M. iv. fumiterræ, morſus gall. utriuſque M. iv. radicum altheę, ſem. lini, utriuſque ℔ij.

Vnguenta Elephanticis à balneo illinienda.

Succi fumiterrę ℔ß. aqua roſ. ℥iv. rad. ſerpentariæ majoris ℥ii. Coquito dum radix contabuerit, & ſuccus pene aſſumptus ſit: terito, dein adde axungię porci butyri recentis, axungię capreoli, ſingulorum ʒiv. hydrargyri pręparati ℥ iij ß. Caphurę ʒij. fingito linimentum.

Vel ſic:

♃. Butyri recentis ſalis expertis, axungię porci purgatæ, utriuſque ʒiv. eluito ſæpius in ſucco fumiterræ, vel ſi hyems eſt, in aqua roſarum, dein addito, ac diligenter permiſceto argenti vivi perpurgati ℥ ij ß.

Catapotia ex hydrargyro qua retorrida bilis, & omnium acrium ac malignorum humorum ferociam domant & compeſcunt, eoſque ſenſim expurgant, nullo ventriculi incommodo.

♃. Argenti vivi cum panis adhuc calentis mica, manibus ut plumbaginem deponat ac expurgetur, diu ſubacti ℥iß. longa agitatione exactè miſceto cum ſucci limonum momento, & olei è myrrha deprompti, ſemuncia adjecta terebinthinæ Venetæ, aqua roſ. elotæ ʒß. his poſtea adde auri putiſſimi præparati in tenuiſſimum pollinem, vel ſi id deſit foliorum auri ℥ß ambaris ℈j pulv. elect. Diama g. frigidi & triaſantalon ſimpl. utriuſque ʒij. aloes ℥iß. fingito maſſam cum ſequenti magmate.

♃. Foliorum ſennæ integrorum ℔. j. rhabarb. in fruſtula diſſecti ℥iv. rad. arefactæ & tuſæ, hellebori nigri noſtratis ℥j. diem unum macerato in œnoſtagmate, quod dein exprimito & vitreo vaſe exceptum adjecta ſacchari pari portione in diplomate exhalare ſinito, dum magma mellaginem referat. Remedii hujus doſis fuerit ʒß. aut ℈ij. quindecim alternis diluculis, tribus horis ante cibum catapotiorum ſpecie.

Calidis naturis commodius erit, quod ſic habet:

♃. Hydrargyri à plumbagine repurgati ℥j. exactè miſceto atque extinguito in æquis partibus ſyrupi de limonibus & de ſucco ſalviæ, adjecta terebinthinæ in aqua roſ. elotæ ʒß. dein adde elect. Diamargariton frigidi & triaſantalon utriuſque ʒij. pul. elect. tragacanthi frigidi ʒiß. myrrhæ, croci, gentianæ, ana ℈j. rhabarb. pul. ʒiij Aloës lotæ in aqua endiviæ ʒiß. auri præparati ℥j. fingito maſſam, addendo ambaris moſchi optimi, utriuſque grana vi. ſyrupi de ſtœchad. q. ſ.

In re tenui aurum detrahitur.

Omnium remediorum Elephanticorum vires ſuperat catharticum noſtrum metallicum, acrem omnem ac ferinam humorum omnium qualitatem ac malignitatem mirè obtundens, ac nihilominus blandè adeò alvum ſolvens, ut pueris & prægnantibus tuto dari poſſit. Conſtat ex hydrargyro & auro

Digitized by Google

ſic permiſtis atque immutatis, longa maceratione, ut vim catharticam aſſequantur. Una autem & eadem opera & pituitam, ac craſſus omnes humores expurgat, & calidam ac ſiccam viſcerum conſtitutionem emendat. datur granorum ſex pondere. Hoc remedium Cadomi præparat Petrus Philippus, olim nobilis Typographus. *Julius Palmarius de Morbis contagioſis lib. 4.*

Curationes, Conſultationes, Obſervationes & Anatomicæ inſpectiones ex variis.

Curationes.

Elephantiaſis ſeu elephantica lues, etſi tantùm involucri corporis aliqua cutemque imprimis, eamque certis duntaxat in locis poſſideat, tamen ægerrimè, licet primùm illa incipiat, præcaveri, multò minùs ſi confirmata ſit, curari poterit, præſertimque ſi hæreditaria ſit. Necdum qui eam curatint, hactenus inventi fuerunt, quamvis ii qui pſoram, falsò, ab imperitis pro elephantiaſi habitam, curarunt, ſe elephantiaſim ſanaſſe, glorientur. Quæ licet ita ſint, tamen non negligenda hæc lues, ſtatimque ab initio huic, omnibus artibus occurrendum, & ſi penitùs impediri nequeat, ſaltem ut protrahatur quàm diuturniſſimè fieri poterit, cura adhibenda. Atque ubi ulcera eruperint, hiſce delendis incumbendum, ne ægris ſi invaleſcant, tandem exitium pariant, cùm niſi id fieret diu ſæpè poſſent ſupervivere. Dein & cùm deformitatem ſummam hæc vitia creent, ut minùs ſuſpecti, diutiùs in hominum conſortio verſari queant, cura interdum palliativa illis quoque adhibetur. Quam magnates à Medicis ſæpè magnis promiſſis efflagitant.

Curatio elephantiaſis duplici modo inſtituitur: Primùm generatim toti huic morbo accommodata, poſtea particulatim vitiis tantùm illius inde natis.

Generalis Curationis ſcopus in eo conſiſtit, ſi fieri poſſit, ut cauſam hujus luis, venenum ſcilicet illud evacuantibus educamus & qualitatem venenatam inde natam emendemus: Verùm cùm quæ peculiari quadam vi id efficiant, vel certis evacuationibus, ut in lue venerea, in hac non ſint hactenus inventa, eoque modo in curatione illius procedere nequeamus; Curationis methodus plerumque vitiis hiſce pravis, quæ naſcuntur delendis, accommodatur. Et proin cura non adeò abſimilis huic, quæ in pſora perverſa, aliiſque pravis maculis, puſtulis ulceribuſque malignis uſurpari ſolet, in elephantiaſi quoque inſtituitur, ſequentibus modis.

Purgationes prout corpus humoribus ſuperfluis, vel excrementis ſcatere cognoſcimus, inſtituuntur, cùm eas cauſæ venenatæ accommodare nequeamus, quam tamen ad melancholicum humorem educendum plerique dirigunt, præcipueque ea quæ illius excretionem moliuntur, ſeligunt, permiſcendo, illius humoris acrimoniam ſuâ humiditate & frigiditate contemperantia, quæ cùm & aliis acribus ſalſis & bilioſis pertinacibuſque humoribus expurgandis competant, uti in cæteris vitiis externis inde genitis, in ſcabie perverſâ & in lue venereâ, ſic & in hac lue, in qua & hæc plerumque congeruntur, locum habebunt. Quibus corpora hæc præcautionis loco & ne augeatur malum, veris & Autumni tempore unâ vice vel pluribus purgamus: Interdum & intermediis temporibus, ſi impuritas cordis illud requirat.

Perficitur autem hoc ritè: Primùm levioribus communia excrementa eluendo: Ut injectione Clyſmatis ſtimulantis, qualia paſſim deſcribuntur, eaque quæ in melancholiæ veræ cura deſcripta ſunt, hic quoque poſſunt competere.

Vel datur eo nomine Caſſia, Catholicon, Tryphera perſica, vel Saracenica, Diaſena diſſoluta cum aquis convenientibus, vel decocto cicerum, aliove, vel cum Sero Caprino.

Vel ℞. Rhabarbari infuſi in aqua Endiviæ, vel ſero lactis ʒj. vel ℈iv. Syrupi roſarum ſolutivi ℥iß. Caſſiæ vel Catholici, vel Tryphere perſicæ ℥ß. aquarum Bugloſſi, fumariæ q. ſ. fiat potio.

Horum loco vomitus aliquando, cùm, ut minùs excrementa coacerventur, juvet, in conſuetis provocandus, tum levioribus ſumptis, tum etiam fortioribus, Hellebori præſertim uſu concitatus.

Præparatio ante purgationem humorum præmittitur, cum ſyrupis, ut violarum vel fumariæ ſimplic. Bugloſſi, Endiviæ; Vel etiam fumariæ compoſito, Nymphææ, de Cucurbitis, diſſolutis cum aquis fumariæ. Lupulorum, Bugloſſi, Endiviæ, Cichorii, Acetoſæ, &c. Aromatiſ. pulvere Trionſant. vel ſantalis.

Vel hoc decocto: ℞. Bugloſſi utriuſque cum radicibus M. ij. rad. Graminis, Aſparagi, Liquiritiæ ana ℥ij. cort. Capparum, Tamaricis ana ℥j Herb. Endiviæ, Cichorii, Lactucæ Capill. ana M. j. florum cordial. Cicerum rubr. ana P. j. quatuor ſemin. frigid. Major ʒvi. Sem. aniſi ʒij. Paſſul. mund. ℥ij. fiat decoctio & in ℔iiß. diſſolve de ſyrupis prædictis, q. ſ. vel adde ſaccharum, aromatiſ. Trionſantalon: Pro 5. vel 6. vicibus.

Vel utatur Julepo præparante in Melancholiæ cura expoſito:

Qui ℞. Syrup. viol. bottag. &c.

Aut eo qui ℞. Succorum Bugloſſi utriuſque de Pomis redolentibus.

Vel decocto quod ℞. Rad. Bugloſſ. utriuſque.

Purgamus poſt præparationem prægreſſam ſequentibus.

℞. Rhabarb. infuſ. in aqua Endiviæ ʒj. Agarici trochiſc. infuſ. in ſyr. roſ. ſol. ℈ij. Confect. Hamech. vel Diaſenæ ſol. ʒij. Syrupi viol. ℥iſs. diſſolv. cum aqua fumariæ, Lupulorum, &c.

Vel detur, Bolus: ℞. Catholici ʒß. Conf. Hamech ʒij. de ſucco Roſ. ʒj. cum ſaccharo, fiat Bolus.

Aut hæc potio, ℞. Herbarum cum radicibus Bugloſſi alterutrius, vel Cichorii aut Endiviæ, foliorum fumariæ, ſummitat. Lupuli ana Mß. ſeminum Endiviæ, Portulacæ, Melonum, Citri ana ʒß. Aniſi ʒj Florum Cordial. P. j. paſſul. mund. ℥j. Prunorum num v. pulp. Tamarind. ʒß. Radic. liquit. Polypod. ana ℥j. Foliorum Sennæ mund. ʒvi. Epithymi ʒij. adde ſacchari, q. ſ. fiat potio. Poſſunt infundi Myrobalani vel Rhab. vel electuaria in ea diſſolvi.

Horum loco dari poſſunt purgantia in Melancholiæ cura deſcripta;

Ut potio quæ ℞. Catholici ℥j &c.

Vel quæ ℞. Sennæ, Polypodii, &c.

Vel Pilulæ ibidem propoſitæ.

Præparamus & purgamus interdum ſimul hoc Apozemate:

℞. Radic. Graminis, Aſparagi, Ruſci, cortic. Capparum, Fraxini, Tamaricis ana ℥ij. Temperentur in vino acidulo, vel addito pauco Aceto, radic. liquiritiæ ℥ij. Rad. Enulæ ℥j. Herbarum cum radicibus Bugloſſi, utriuſque Cichorii, Acetoſæ, Lapathii ana Mj. Herbarum fumariæ, Lupuli, Mercurialis, Scabioſæ, Capillarium ana M. ij. Herb. Endiviæ, Dentis Leonis ſeu roſtri porcini, lactucæ, Hepaticæ,

Lenticulæ

Digitized by Google

Lenticulæ aquat. ana M. j. Betonicæ, Thymi, ſummit. Roſmar. Chamæpit. Chamædr. ana M. ß. Florum Cordialium, Geniſtæ, Tamaricis, Nemphat. ana P. j. Semin. quatuor frigid. Majorum ℥j. quatuor ſeminum frigid. Minorum ℥ß Sem Acetoſæ ʒij. Sem aniſi ʒij. Sem. fœniculi ʒij. Cicerum rubr. p. j. Paſſularum enucleat. ℥ij ß. Prunorum n. x. Jujub. Sebeſten ana par. v. Tamarind. ℥j. Polypodii querc. ℥iv. Sennæ ℥iij. Seminis Carthami conquaſſ. ℥iß. Epithymi ʒvi. Coquantur omnia in aqua cum radicibus, cæterumque infuſione ut dictum, addendo ſacchari q. ſ. aromatiſ. Santalo citrino, cinamom. vel pulvere Trionſantalon, vel Diamarg. frigid. Pro 5. vel 6. vicibus.

Per vices purgationes inſtituuntur, aliàs continuando per aliquot dies, alternis, ternis, quaternisve ſemel, vel bis uſurpando, prout corpus excrementis redundare videmus.

Syrupi, in hanc rem parantur, qui ad uſum diutiùs conſervari poſſunt; Componiturque ex apozemate prędicto purgante & pręparante convenienter talis. Recipiendo radices, herbas, flores, fructus, ſemina uti illic demonſtratum, atque addendo Tamarind. ℥ij. Polypodii ℥vi Foliorum Sennę quart. j. ß. Seminis Carthami conquaſſ. ℥iij. Epithymi ℥j. Hellebori nigri ℥ß. factáque decoctione in ſ. q. colaturę, infundendo Myrobal. citrin. indarum confricat. oleo a y. dal. dulc. ana ʒiij. Rhabarbari ℥ß. Spicę ℥ß Cinamomi ʒj Agarici trochiſcati ʒv. factaque expreſſione, miſcendo ſyrupi roſarum ſolutivi ℥iv. Sacchari ℔. & decoquendo ad conſiſtentiam ſyrupi; Cujus decens quantitas per ſe, vel cum jure Cicerum, aut ſero lactis, vel decocto Mercurialis exhibeatur, vel cum aquis convenientibus.

Ex ſuccis ſic fiet; ℞. Rad. Polypod. liquiritię ana ℥iij. foliorum Sennę ℥iv. Seminis Carthami conquaſſ. ℥ij ß. Epithymi ʒvi. Tamarind. ℥ij. paſſul. ℥j. Semin. Aniſi ʒij. fiat decoctio in ſero Caprino & in colaturæ ℔ij. adde ſuccorum ſumariæ, Lupulorum, Bugloſſi alterius, ſcabioſæ, Lapathii ana ℥iij. Iterum decoquantur & deſpumentur, addendo Sacchari ℔is. coquatur ad conſiſtentiam, aromatiſetur Santalis & cinamomo ad uſum. Si ſuccus Mercurialis addatur, erit efficacior.

Hellebori dilutum ſeu decoctum, ut ipſius acrimonia minuatur, aliqui ſic parant. Fit decoctum in aqua ex endivia, cichorio, Bugloſſo, utroque, atque in ℔v. colaturæ infunditur Hellebori nigri radic. inciſorum ℥iß. & poſt macerationem aliquam decoquitur ad conſumpt. duarum partium. Et de tertia dantur ℥iv. cum ſyrupi viol. ℥ß. continuando per aliquot vices.

Epithymi pulverem ad ʒij. cum ſero Caprino per menſis ſpatium & ultrà propinant. Operabitur meliùs ſi pulveris & Epithymi, & Sennæ ana ʒj. Tartari ʒß. Sacchari Candidi ʒj. cum ſero detur, aliquandiuque continuetur, quibus & alia ut Turbith addi poſſunt, & quæ grata ſunt, pauca aromata. Quę rectius quàm pulvis Diaſenæ, quem aliàs commendant, propinantur.

Electuarium gratum laxans: ℞. Pulpæ Caſſiæ fiſtularis ℥iß. Pulpæ Tamarindorum ℥iß. Pulpæ paſſul. majorum & Prunorum dulc. rob. de Pomis redolentibus ana ℥j. Syrupi violac. & Roſ. ſolutivi ana ℥iß. Diagrydii ʒij. Subtiliſſime triticum Sacchari Candi ℥ß. Turbith. ʒiij. Pulv. rad. Liquirit. & Cinamomi ana ʒiß. Miſce in formam electuarii: Capiat ʒij. experiundi primum gratia, poſtea plus minuſve prout operatio ſucceſſerit.

Medicamentoſum ſaporem magis habebit, ſi omiſſo Diagrydio, & Turpeto, hiſce pulpis Catholicon, Trypheram, ſyrupum roſarum ſolut. cum infuſ. Rhabarbari addas; Item pulv. Rhabarbari, Sennæ, vel fortiora ſolutiva elect. ut de ſucco roſarum, Hamech, Diaſenam, de Citro ſimiliaque.

Conveniunt & in eoſdem uſus ejuſmodi per vices uſurpatæ purgationes, in melancholię cura expoſitę: ut apozema vel ſyrupus ex ſuccis parata; vel vinum aut electuarium: Pulvis item.

Uti & alia aliqua, quę in cura ſcabiei perutilię fuerunt, declarata ut ſerum lactis cum permiſtione aliorum; ſyrupi item uſuales decoctaque purgantia: Ex ſuccis paratus ſyrupus: dein & vina purgantia. In primiſque Infuſum vel decoctum Hellebori potioneſque alię, electuaria & pilulę, quorum illic meminimus.

Multa quoque in lue venerea expoſita purgantia, maxime quę in acrium humorum redundantiâ illic competere diximus hîc quoque uſurpari poterunt.

Finitâ purgatione viſceribus robur additur, exhibitione conſervarum roſarum, Bugloſſi utriuſque Cichorii, Violarum, Capill. Nenuph. vel tabul. Diarrhodon, Trionſantalon Diamargaritonis; vel Theriacæ, cum conſerva Bugloſſi ſimilibuſve.

Sanguinis detractio per venam ſectam, Veris & Autumni temporibus, cùm generales purgationes fiunt, ante horum uſum inſtitui ſolet, ad generalem totius corporis evacuationem faciendam, cùm alioquin per eam ſemina hujus luis, quibus ſanguis in venis, uti oſtendimus infectus non eſt, tolli nequeant, atque eo nomine minimè inſtitui debeat. Fitque hęc in brachio atque in plethoricis mox quoque ſequentibus diebus in manu vel pede: Vulgò ſi ſępius phlebotomiâ utantur, hac malum pręcaveri poſſe creditur; Cùm tamen per eam corpore exhauſto, lues citiùs & ampliùs invaleſcat. Temerè quoque ut vulgatæ opinioni ſatisfiat, ſanguis, ut ex eo lues hęc cognoſcatur, dum examini ſiſtuntur, emittitur & cenſetur.

Scarificationem ſingulis menſibus repetitam, in ſcapulis, tibiis, adhibitis inſuper cucurbitulis. convenire admodum credunt; vel etiam ſanguiſugas illic adhibitas.

Menſes movere, ſi tardi vel omninò ſuppreſſi ſint, valdè utile; venâ Malleoli ſectâ, aliiſve illud præſtantibus.

Hæmorrhoides provocare in primis quoque conveniens, applicitis in podice ſanguiſugis, aliiſve admoris.

Uſtio per Cauteria actualia & potentialia, ſi fortè extremum hoc remedium aliquid efficere poſſet, aliquando tentatur, non ſolùm in brachiis aut tibiis, uti magis conſuetum; ſed & in capitis ſuperficie quandoque facta.

Caſtratio in virili ſexu à veteribus in deſperatis interdum inſtituebatur; idque fortè quòd per eam totius corporis temperamento immutato, in iis ſic effæminatis redditis, atque aliam planè conſtitutionem adeptis, morbum hunc faciliùs ceſſurum, crederent. Quo remedii genere eo minori cum difficultate ſunt uſi, quod elephantis alioquin ne alios inficiant, congreſſus interdictus ſit, & illis ſublata virilitas nullum afferat in ea functione ipſis non neceſſaria incommodum, utque etiam eo nomine à coitu arcerentur, quàm ut ſic curarentur.

Alteramus ipſorum corpora, ut ſi fieri poſſit in meliorem ſtatum ducantur: Verùm cùm intemperies, non manifeſta, ratione hujus luis ſe patefaciat, non quæ certa qualitate contraria illi reſiſtant, poſſunt illi opponi: Sed uſurpantur plerumque quæ acrium humorum proventum impediunt, eoſque contem-

contemperant. Dein & cùm obſervatur in ejuſmodi corporibus ſiccitas, ariditaſque & conſumptio quædam; quæ humectando reficiendoque corpora ejuſmodi, reſtaurent reficiantque, plerumque ipſis præſcribuntur. Inter quæ multa ex illis quæ in hectica competere diximus, hîc quoque poſſunt convenire: uti & ſequentia.

In Aëre puro, non valdè ferveſcente, ſed temperatiore verſentur, ſintque procul ab illis qui hac lue infecti ſunt, ſemoti.

Cibus euchymus ex carne juniorum animalium, juſculis, ovis, lacticiniis, oleribus, fructibuſque humectantibus & temperatis: Ut in hecticis & conſumptis convenit.

Ranarum uti & Aſtacorum fluviatilium & Teſtudinum aquaticarum & nemoralium carnes comeſtæ, uti in hecticis ſic, & hîc probantur.

Potus ſit aqua vel vinum non nimium potens vel dilutum: Interdum & lac caprinum bibant, aliaque decocta in hectica expoſita.

Medicamenta varia quæ refrigerant & humectant ſeu temperata ſunt, atque acres humores contemperant, hinc inde in aliis vitiis externis deſcripta, hîc quoque poſſunt competere. Uti & illa quæ in febre hectica deſcribuntur: Julepi, Syrupi, Aquæ, Confectiones, Conditutæ.

Inter reliqua hoc electuarium maximè illis conveniet:

Quod ℞. Conſ. florum Bugloſſi utriuſque ℥iſs. florum Cichorii, Violarum, Nymphea & Roſarum ana ℥j. Capill. Vener. Roſmar. ana ℥ſs. Rad. Bugloſſi condit. ℥j. ſpecierum Trionſantaloo vel Diatrhodon, Diamarg. frigid. ana ʒſs. trochiſcorum de Camphora ʒj. cum ſyrupo de Pomis redolentibus, miſce.

Superbibat aquas Fumariæ, Lupul, Bugloſſi utriuſque, Endiviæ, &c.

Alia multa quæ hepati conveniunt & lieni quorum vitio ſanguinem immundum genitum lui huic occaſionem præbere putant, propinant, & foris ſimul hiſce viſceribus applicant, paſſim in morbis ipſorum ab intemperie calida & obſtructione progreſſis deſcripta. Quæ tamen niſi hæc viſcera manifeſtè ſic affecta cognoſcamus, inutiliter plerumque uſurpantur.

Antidota quędam quę peculiari vi elephantiaſi contraria eſſe creduntur, præ cæteris commendantur, ſuntque ſequentia.

Viperarum carnem quocunque modo aſſumptam, in primis elephantiaſi reſiſtere, plerique ſtatuunt. Alii etiam aliorum Serpentum cujuſcunque generis, etiam cæcorum uſu, cutem cum vitiis illi adnatis abſcedere poſſe, ea eo colligunt, quod cum ejuſmodi ſerpentes exuvium quotannis exuant, hoc ab innata illorum carni vi procedere, & proin etiam in homine idem operari poſſe, exiſtimant.

Exhibetur autem hæc caro ipſis, præparata variis modis: Aliàs cocta in jure aliquo convenienti cum ſale, uti anguillarum caro, pelle etiam, uti in illis, priùs detracta, aut alioquin per coctionem detaſa, capiteque & caudâ amputatis, & exenteratis viſceribus: ſic enim, cum ſe anguillas comedere, illis perſuadeatur, minùs à cibo hoc abhorrebunt. Licet & aliter ſic coctam & dein inciſam, aliove modo conditam, ut minùs eam agnoſcant, præparatione poſſimus efficere. Cujus uſû cutem ſquamarum, inſtar certis in locis vitiatis abſcedere, alioqui prodiderunt.

Sufficit & jus interdum, in quo caro hæc coxerit, ut illud ſorbeant, vel unà cum carne comedant. In quo præter ſal, ſemen Aniſi, Anethum decoqui poſſunt; alii etiam Mentham addunt vel Porrum.

Syrupus ex Jure prædicto Serpentum, addito Sacchato, Cinamomo, aliquando coquitur, ut ad uſum diutiùs aſſervari poſſit: Eâque formâ ſæpius exhibetur.

Alii, ſi Gallinæ carne ſerpentum tamdiu donec pennæ illis decidant, ſaginentur, & poſtea coctæ comedantur, idem præſtare docent.

Sunt qui & Vinum in quo vipera extincta fuerit, propinatum præbent.

Exiccata quoqua caro viperarum, ut diu ad uſum ſervari, & cùm non paſſim viperæ inveniantur, etiam alio tranſmitti queat, in trochiſcos redigitur Ad quos parandos ſumitur caro ipſarum tantum, abjectia uti dictum etiam extremitatibus & viſceribus, atque cum Anetho & ſale in aqua coquitur, poſtea tunditur, & cum panis triticei micis quarta parte in paſtam cum jure ſubigitur, indeque in Paſtillos formatur atque exiccatur: Taleſque Paſtilli, trochiſci de Therio quo nomine viperas Græci appellant, vel de viperis nominantur. Licet è ſerpentibus aliis eodem modo paratos, æquè efficaces eſſe aliqui judicent.

Hi autem trochiſci rariùs per ſe, ſed cum conſervis permiſti uſurpantur. Quales in electuario ſupradicto deſcriptæ fuerunt. Cui & ſi trochiſcorum horum ʒj. vel plus addatur, efficacius reddetur. Dein & cum hi trochiſci Theriacam ſubeant, eam propter ipſos, vel quia aliàs venenis reſiſtit, huic veneno adverſatur, Elephanticis quoque exhibent.

Aſtacorum fluviatilium, cancrorum vulgò dictorum carnem, eâdem vi quâ & ſerpentum operari ea eò quòd uti illi exuvium ſic & cancri teſtam quotannis mutant, colligunt, nec ſolum vi reficiente, quà & prodeſſe diximus, ſed & hac potiſſimum operari, putant.

Herinacei terreſtris carnem exiccatam ſeu aſſam in cibis quoque exhibet Dioſcorides & Salamandram aliis medicamentis miſcet: Quæ ſi quid in hac lue poſſunt, proprietate quâdam illud moliuntur.

Sanguinem humanum à recenter jugulato, bibitum, profuiſſe, hiſtoriæ aliquæ, ſi non potius fabulæ ſint, teſtantur: Aquam inde deſtillatam ſimiliter probant.

Cornu Cervi & Eboris raſuram elephantiaſi, ut & aliis venenis reſiſtere aliqui docent. Imprimiſque magnatibus, unicornu, ut pretium augeatur, commendant, magni faciunt.

Smaragdi pulvis exhibitus aliquibus magni fit.

Lepræ perfectam curam Chymici pollicentur, per legitimum uſum Auri potabilis, Tincturæ Antimonii exaltatæ, Tincturæ veræ & genuinæ Coralliorum, adhibitis ſpecificis purgantibus, inter quæ extollunt, Arcanum Corallinum, Mercurium dulcem, pilulas Antimoniales per ſeceſſum tantùm purgantes; Clariſſimus D. Hartmannus Viridelli, & Eſſentiæ ſulphuris vitrioli dulciſſimæ uſum, in cura lepræ in ſua praxi Chymiatrica docet & commendat.

Externa remedia, quibus in generali elephantiaſi utimur, ſunt Balnea, ſi fortè illorum continuo uſû vis illa venenata & maligna cuti membraniſque impreſſa, auferri atque extirpari poſſet, & ſi hæc lues maturè præcaveri, aut etiamſi jam invaluerit, curari; Vel ſaltem per hæc in delendis tuberculis, ulceribus & cutis ſcabritie, quouſque hæc deformitas palliari. Suntque ejuſmodi balnea vel naturalia vel artificialia.

Naturalia balnea ſunt aquarum dulcium calefactarum, quæ certis temporibus corpore prius & poſtea quoque bene purgato, frequenter uſurpara; Veris & Autumni temporibus, ante & poſt prandium; in iis

ſedendo,

ſedendo, perſeverando in uſu horum per tot dies, donec cutis effloreſcat, rurſumque ſanetur, de hac cauſa maligna in ſuperficie cutis latente, multùm demere poſſunt.

Thermæ Naturâ calidę validiùs id præſtant, Sulphureæ præſertim, quales ſunt in Helvetia noſtra, in Argovia Badenſes, in Valeſia Brigenſes, aliæve aliis in locis, quæ uti ſcabiem cujuſcumque generis, vi ſingulari, uti in ea dictum, ſanant, ſic & in lue hac eadem vel malignam illius vim abſumere, vel tantùm vitia inde nata, ſi non penitùs, ſaltem ex parte delere poſſunt; ſi diu illis, uti aliàs fieri ſolet, utantur. Eoque nomine ad has thermas non ſolùm cùm de hac lue conſtat, ſc. ut malum celare aliquandiu poſſint conferunt, ſed & cùm de ea adhuc dubii ſumus, poſt examen, eò, an fortè aliqua inde ſequutura eſſet mutatio, illos ablegamus.

Artificialia balnea humida in quibus ſedeant, illiſque uti de naturalibus dictum, diu utantur, ex aqua fiunt, in qua variis, quę cutem rareſaciendo & detergendo pravos ſuccos abſumant, decoquuntur. Qualia ſunt ex radicibus cum foliis, Althęa, Lapathum, Ebulus, Enula; radices item Ari, Serpentariæ, Cucumer. agr. Bryoniæ, Cyclaminis, Iridis, Raphani, Hellebori utriuſque, Liliorum; Item herbæ unà cum radicibus, Malva, Bugloſſum utrumque, Cichorium, Endivia, Sonchus, Beta; Item Abſinthium, ſolia item Sennæ, fumariæ, Lupuli, Scabioſæ, Saponariæ, Parietariæ, Violariæ, Hepaticæ, Lenticulæ aquaticæ, Senecionis, Aceroſæ, Agrimoniæ, Artemiſiæ, Plantag. Polytrichi, Hederæ utriuſque Chelidonii utriuſque, Nymphęæ, Tamaricis; Flores Chamomill. Meliloti, Sambuci. Dein & ſavæ aliave legumina. Furfur macrum, Semina Lini, Fœnugræci, & Cucurbitacei generis.

Hiſce plerumque ſulphur, Alumen vel Sal addunt, maximè ubi jam aliquoties leviori decocto uſi fuerint.

Adduntur & alia, fortè artuum causâ, Primulaveris, chamæpitys. Item odoratæ plantæ, ut Calamintha, Roſmarinus, Lavendula; ſunt qui & quinque Aperitivas radices addant.

In ſcabie perverſa expoſita balnea humida non multùm ab hiſce differentia, hic quoque locum habere poſſunt: Imprimiſque efficax illud quod Gypſum cum aliis recipit. Uti & decocta quædam, quibus maculas vitioſas ablui debere, in illa oſtendimus, pro balneo hîc uſurpari poterunt.

In ſanguine humano ſi ſedeant, eoque balnei vice utantur, profuiſſe quibuſdam, hiſtoriæ aliquæ teſtantur.

Sicca balnea in aëre calefacto, cum nimiùm corpus accendant, & violenter ad ſuperficiem corporis, humores propellant, non ita probantur. Poſſumus tamen & illis, ex ſuffitû decoctionis balnei humidi, leviter calefactis & tepefactis, aliquando corpus, antequam balneum humidum intretur, ut hoc meliùs operetur, ſic diſponere.

Illitiones variæ quoque extrinſecùs pro generali etiam cura hujus luis fiunt, in corpore hinc indè ubi præſertim cutis puſtuloſa, ulceroſa & ſcabra tumidaque occurrit, ad vitia hæc tollenda, & ſi fieri poſſet, malignam illam impreſſam qualitatem aliquo pacto auferendam. Fiuntque ex illis quæ vi exiccante detergenteque illud agant, additis inſuper iis, quę proprietate quadam id efficere poſſe exiſtimantur, qualia à Serpentum genere deſumpta exiſtunt; ſic axungiam illorum inunctam, idem quod carnem ipſorum aſſumptam, præſtare poſſe, putant, nimirum ut cutis inde cum vitiis illi adnatis abſcedat. Uti & oleum in quo caro Serpentum coxerit, vel ſerpens vivus ſuffocatus fuerit: Carnem ipſam coctam aliqui inunctionibus quoque miſcent.

Ex prędictis itaque tale fiat Unguentum.

℞. Radic. ſerpentar. utriuſque, Aſphodeli vel liliorum, Enulæ campanæ, Betæ, croci ſativi ana ℔j. piſtentur optimè oleo roſaceo omphacino, adde unguenti Citrini ℔ß. Axungiæ Serpentis ℥iij. Terebinth. ℥ß. Olei de frumento vel vitellis ovorum ℥iß. Olei de Tartaro ℥ij. Sulphuris vivi, Nitri ana ʒiij. Lithargyrii vel ceruſſæ ℥ß. Boracis uſt. ʒvi. Tutię prępat. Sarcocoll. nutrit. thuris ana ʒij. Mucilagin. ſem. lini ℥ij. Succi lapathii, fumariæ, limonum, ana ℥iij. Agitentur invicem in formam nutriti: Ungantur partes ſcabrę, ulceroſę & puſtuloſę.

Vel fiat tale; ℞. Succorum Limonum, vel arant. vel citri, Lapathi, fumariæ, ſcabioſæ, enulæ camp. ad ℔j. Aceti ℥ij. Aquæ vitæ ℥j. Olei roſac. omphac. Myrtillorum vel Maſtichini ana quart. j.ß. coquantur ad ſuccorum conſumpt addendo olei vitellorum ovorum ℥ij. de Tartaro ℥iß. Saponis gallici ℥ij. Axungiæ ſerpentis ℥iv. Pomatæ ℥ij. Fellis tauri vel hirci ℥ß. Mucilagin. ſem. pſyllii vel lini ℥ij. Mellis ℥iß. Radic. Ari vel ſerpent. cucumer. agreſt. cyclaminis, Ireos, ana ʒiij. Hellebori utriuſque ʒij. ſeminis ſtaph. agr. Raphani ana ʒj. Boracis & Tartari uſti ana ℥ß. Sulphuris vivi ʒiij. Fellis ſepiæ ʒij. Cochlearum terreſtr. cineris ʒi. Camphoræ ʒiß. Lithargyr. tutiæ & ceruſſæ ana ʒiß. Agitentur diligenter & fiat linimentum: Pro partibus affectis in corpore.

Hiſce & alia addi poſſunt, velut oleum de frumento, de ſemine raphani, oleum in quo coxerit ſerpens, ſuccus cyclaminis; item Nitrum.

Poſſet & argentum vivum hiſce unguentis addi, quod licet venenatam illam vim in elephantiaſi, uti in lue venerea, minimè extirpet, & proin non eam qui illam ſanet, tamen quia vitia hæc externa in cute, in utriuſque admodum emendare ſolet, ob eam cauſam illis quandoque miſceri poterit, non tamen eâ quantitate aut ea ratione, præſertim ſi generaliores fiant inunctiones, qua luis venereæ venenum expellit, non poſſit hoc in elephantiaſi præſtare, ſed ſaltem ad vitiorum ablationem opitulari, & proin in particularibus, quæ tantum ut puſtulis adhibentur remediis, rectius uſurpatur. Quòd ſi tamen generalibus etiam inunctionibus permiſcere velimus, poterimus prioribus unguentis primò præſertim, argenti vivi ℥j addere.

Vel tale cum eo linimentum parare;

℞. Unguenti Citrini quartarium j. Olei ovorum ℥j. Olei de Tartaro ℥ß. Argenti vivi diſſoluti cum pauca terebinth. & unguento prædicto. ℥ß. Succi Limonum vel arantiorum ℥iiß. Boracis ʒij. Radic. ſerpentariæ vel ari, lapathi & aſphodeli vel liliorum, partùm toſtorum & contuſ. & cum prædictis miſtorum ana ℥ij. Miſce.

Si prædictis linimentis & unguentis theriaca Andromachi & oleum Juniperi admiſceantur valde, augebitur ipſorum virtus & operatio.

Particulares applicationes, vitiis tantùm adhibentur, à lue hac prodire ſolitis, ut licet lues hæc ſanari nequeat, ſaltem vitia hæc minùs deforment aut noceant. Uſurpanturque tum in vitiis externis, ſi forte ea delere vel aliquo pacto imminuere aut obliterare, ut minùs appareant, poſſint, ut puſtulis & ulceribus internis, in Dyſpnœa, atque oculorum Pellicula.

In puſtulis externis, tuberculis, aliiſque tuberoſitatibus cutis, tum in facie ubi magis parent, tum aliis in locis, applicantur remedia; Fiuntque ex illis quæ exiccando, detergendoque potiſſimum illud agant,

vel vi potentiore & cauſtica. Quâ ratione & cutis nigredinem in coſmeticis & maculas & puſtulas rubras aliaſve pravas, ut vitiligines ſimileſque deleri, in ejuſmodi vitiis oſtendimus. Quæ remedia externa illic expoſita, tam leviora, quàm fortiora, uti & interdum cauſtica illic enarrata, cum puſtulæ delendæ ſunt, hîc quoque locum in ejuſmodi vitiis tollendis habere poſſunt: Quæ variis modis & formis applicantur.

Ex illis quæ nondum erodunt, aquæ deſtillatæ ad faciem plerumque uſurpantur. Qualis hæc eſt.

℞. Sulphuris ℥vi. Tartari calcinati ℥ij ſalis nitri, vitri cryſtallini calcin. ana ℥j. Thuris, Myrrhæ, ana ʒij. Camphoræ ʒj. Succi Lapathi, ℥iv. Succi Limonum ℥ij. Aquæ roſarum, florum fabarum vel florum Nymphçæ aut Plantag. ad ℔j. deſtillentur.

Alia aqua: ℞. Tartari calcinati quartar. j. Boracis ℥ß. Thuris vel Maſtiches ʒij. Sacchari candi ℥j. Camphoræ ʒj. pulveris, & ſubigantur cum mucilagin. Seminis pſyllii vel infuſ. Gummi tragacanth. factis cum aqua flor. fabarum vel nenuphar. ℥vi. albumin. ovorum agitatis num. 3. ſucci Limonum vel Arantiorum ℥ij. vel iij. Deſtillentur in Alembico.

Aliæ aquæ quoque idem præſtare poſſunt in diſcoloratione, inter coſmetica expoſitæ efficaciores, quæ urinam, tartarum, ſublimatum cum cæteris recipiunt, vel ex pluribus componuntur & in puſtuloſa rubra facie, deſcriptæ aquæ, imprimiſque illæ quæ Lithargyrium & tartarum cum aliis admittunt. Dein & in maculis aliis diverſorum generum ibidem declaratæ aquæ ex variis compoſitæ & cum tartaro effectæ.

Liquor albus, quo inſtar lactis virginalis uti poſſunt, ad illinendam faciem al ave tubercula:

℞. Lithargyr. ℥iß. Aceti albi ℥vi. Succi Limonum vel arantiorum ℥ij. Aluminis vel ſalis gemmæ ʒij Tartari calcinati ʒß. Camphoræ ℈j. Macerentur & agitentur ſæpè, ad uſum, vel coquantur parum, ſi ſtatim eo uti velimus.

Vel ſulphuris, ſalis nitri & Cryſtalli ſeu vitri Cryſtallini tenuiſſimè triti æquæ portiones, parùm coquantur, in aceto forti albo: Et cum colatura facies illinatur.

Alii liquores in facie puſtuloſa in diſcolorationibus deſcripti cum ſulphure, vel lactei ex lithargyrio parati, horum loco uſurpari poterunt. Uti & lac virginale in maculis aliis ibidem declaratum.

Inunctiones privatis partibus adhibentur variç, quales in diſcoloratione copiosè ſunt expoſitæ, ut in coſmeticis, unguentum citrinum, quo facies illinitur potiſſimùm, paratum uti illic deſcriptum fuit. Dein & in puſtuloſa rubra facie, propoſitç ex variis concinnatæ: Uti & in aliis maculis illic deſcriptæ, ex ſuccis plantarum, aliiſque inde peritis, & ex oleo vitellorum ovorum & tartari, aliiſve cum helleboro factæ; Item ex ſanguine leporis & fellibus. Inter quæ Capræ ſylveſtr. fel in elephantiaſi probat Dioſcorides, oleum lacertæ etiam hîc magni fit.

Aliud ad puſtulas valdè efficax unguentum.

℞. Aloës ʒiij. Radic. Aſari ʒj. Hellebori utriuſque ana ʒſs. Seminis Staphis. Agr. ℈j. Colocynthid. ℈ſs. Fellis tauri q. ſ. fiat linimentum.

Ex argento vivo, in diſcolorationem uti & in luis veneteæ maculis & puſtulis enarratæ illitiones, hiſce quoque vitiis appoſitæ; admodum opitulantur, quæ inde peti poſſunt.

Aliqui hoc remedium extollunt: Ova duo vel tria macerentur in Aceto forti tamdiu, donec teſta conſumatur, poſtea contundantur, addendo quartam partem illius aceti; miſceaturque pulvis Thuris, Pro facie inungenda. Si ſaponem nigrum vel aliud addas, efficacius erit.

Cauſtica quibus ad puſtulas delendas utimur, in diſcolorationibus copioſe fuerunt in macularum cura expoſita, ex ſublimato plerumque præparata Uti & cauteria, quibus in elephanticorum vitiis delendis quoque uti poſſemus.

Vel fiat talis illitio. ℞. Unguenti Citrini, olei de Tartaro an. ℥ſs. ſucci limonum ʒj. ſublimati ʒſs. axung. Serpentis vel gallinæ ℥ſs. fiat linimentum: Pro facie.

Sunt qui vermes natos in ſerpente ſub terra defoſſo colligunt, eoſque ſiccatos cum Cantharidum æquo pondere & acri aceto ſubigunt, atque in unguentum redigunt.

Ablutiones faciei fiunt, ut unguenta aliaque abluamus, ex decocto furfuris macri, fabis conquaſſatis, illarumve Corticibus, ciceribus, oryza, Hordeo, lupinis confractis ſaltem non in farinam redactis, ne paſſa cum decoquitur, fiat, ſicuti & decoctum pro facie illuſtrands, in coſmeticis fieri diximus. Cui decocto & flores Fabarum, Nenupharis addi poſſunt, & Malum arantium In fruſta diſſectum priùs.

Vel lavetur facies aliis aquis, ut florum fabarum vel decoctis, In facie tuberosâ rubrâ, vel fuſcâ, in coſmeticis & maculis expoſitis.

In ulceribus externis, ſerpentibus, calloſis, multa ex illis remediis, quæ puſtulis convenire diximus, juvare poterunt. Vel etiam illis quibus alia prava ejuſmodi ulcera curari, in doloribus expoſuimus:

In pilorum caſu topicis præſidiis in pilorum defluvio in deformationibus prolixe expoſitis, illud quoque vitium avertere ſtudebimus.

In puſtulis internis & ulceribus inde natis, narium, palati, faucium, non alia remedia, quàm quæ in cæteris harum ſedium ulceribus, in doloribus deſcripta ſunt, quoque adhibentur. Uti & ſi columella exeſa ſit, raucedoque inde proveniat, ſicuti in utroque hoc affectû quoque oſtenſum, procedendum.

In dyſpnæa & raucedine, pulmonum affectorum cauſa, quæ in illis affectibus cura deſcribitur, etiam hîc adhibebitur. Et ſi narium obſtructarum cauſâ difficulter aërem attrahant, illic quoque, quid agendum, declaratum fuit.

In oculis enaſcens pellicula carnea rubra, ne pupillam obtegat, & cæcitatem patiat, mature quantum & quandiu fieri poterit, impediendum, idque non alia ratione, quàm ea, quæ in panniculi oculi cura, in viſus læſionibus, tum ſi alias ob cauſas, tum ob hanc luem eveniat, fuit copioſe deſcripta. Quod ſi palpebrarum accedat rubedo, xerophthalmia vel ſcabrities, eodem quoque modo in illis, uti in aliis illorum ejuſmodi affectibus, procedendum. *Felix Platerus Praxeos Medic. T. 3.*

Conſultationes.

De Lepra. Pro Eleganti Muliere Cretenſi.

Cum Juvenis Hebræa Cretenſis, annorum 20 temperamenti calidi, & ſicci, menſtruis parcius fluentibus, totius corporis prurito divexata fuiſſet; cum tuberculis, quę Eſſere vulgo; iidem prorſus ſubſiſtentibus biennio abhinc, univerſum illi corpus fœdatum eſt; cum ulcuſculis in dies magis, magiſque ſerpentibus, atque ichores acres; & mordaces jugiter effundentibus; quibus non tarò accedebant rigores, & febres; iique aliquando exſiccatis, ſquamoſa excrementa emergunt; recrudeſcentibus tamen paulo poſt denuò majori moleſtia ulcuſculis eodem

eodem ichore manantibus. Quæ affectio plutibus hactenus in Patria tentata remediis; ſanguinis frequenti ſcil. eductione ex ſaphena; duobus fonticulis utrique interno femori inuſtis, ac ſeri lactis captini uſu, cùm impermixti, & copioſioris, tum addito rhabarbaro. Extrinſecus quin etiam ſuccis refrigerantibus, & aliquando detergentibus applicitis, nec prætermiſſo balneo univerſali ex aqua dulci detergentibus alterata. Quæ cùm irrita fuerint, Medicam expoſcit manum.

Primò itaque hujus affectus eſſentia, & cauſæ inqoirendæ; atque cùm prutiginoſarum cutis affectionum plures ſint, ſpecies duplex tamen potiſſimum earum genus complectitur, univerſalium, & particularium, præſens affectus particularibus non eſt accenſendus, ut patet ex ejus hiſtoria: proinde, nec herpes nuncupandus, quo laboravit Illuſtris illa patiens, à Gal. memorata 14 Meth. cùm eodem teſte, malleolum obſederit. Univerſalis autem triplex cùm ſit, Scabiex, Lepra, & Elephantiaſis, de hac poſtrema omnis prorſus abeſt ſuſpicio; quæ cancer eſt univerſalis, Galeno, in qua varia in cute prominent tubercula, in fronte potiſſimum, aures ſunt acutæ, reſimæ nates, labra craſſa, & tumida, cutiſque ſubrubra, & dura torpeſcit, ex Gal. Lib. de Morb. Cauſis. 2. ad Glauc. & Libro de Atra bile, quorum nullum in hac Patiente eſt conſpicuum. Quamobrem ſtatuendum cenſeo, affectum hunc vel eſſe ſcabiem feram, & confirmatam, vel Græcorum lepram incipientem, ab Avicenna Albatam nigram nuncupatam, cùm ſquammæ ſe prodant, lepræ indicio luculento, Actuario teſte, inter Græcos non obſcuri nominis 2. Method. Utcunque tamen, cùm utriuſque affectus eadem ſit cauſa, præter ſolum diſcrimen ejuſdem gravioris & levioris, cenſendum eſt, præſentem ortum ducere à ſanguine melancholico exuſto, in jecore fervidiori genito, nec per uterum ſtato circuitu ex temperamento patientis, ætate, vita præterita, & potiſſimùm ex regione ipſa; qui ſua craſſitie uteri venas prorſus obſtruens, atque ad partes cutaneas refluens, tenuiori ſui parte ſolum pruritum antehac induxit; craſſiori verò ſub illis coercita, altiùs carnem depaſcit; inuſta quinetiam intemperie calida, & ſicca, qua putum ſanguinem, qui in earundem partium alimentum cedit, corrumpit; atque affectum præſentem fovet, juxta Pauli, & Ariſtotelis ſententiam, quod ſcil. lepra non ſolam cutis ſuperficiem ſed & intima abſumat.

Quæ cùm ita ſe habeant, quàm difficilis curationis futurus ſit hic affectus, patet luculentiſſimè cùm ſit in habitu, à quo periculum inſuper imminet elephantiaſis, ſeu lepræ Arabum. Prout enim Elephantiaſis Græcorum in lepram faceſſere poteſt, contemperato humore, & expurgato ſanguine illo fæculento in viſceribus, & venis redundante, & ab iis ad partes cutaneas tranſmiſſo, ita non difficili negotio lepra in elephantiaſim deſciſcit, exuberante viciſſim atra bile, atque viſcera ipſa gràvante.

Curatio itaque tentanda, atque humores corrupti cuti impacti detergendi, non ſine aliqua adſtrictione, & partis corroboratione, fluxio derivanda menſes cientibus, & ad alias partes revocantibus, tum novus hujus humoris proventus prohibendus, jecur refrigerantibus, & humectantibus, atque pars affecta contemperanda. Tandem boni ſucci alimentis ſanguis impurus reparandus, corroboratis viſceribus, cum venoſo genere, quo humores corruptos à ſe propulſent, & extrudant, ac partes ipſæ idoneo alimento nutriantur, præmiſſa univerſali corporis purgatione, quam hucuſque accuratius inſtitutam miſſam facimus.

Chirurgica itaque præſidia quod ſpectat, prout nobis commendatur repetita ſæpius ſanguinis miſſio ex partibus inferioribus præmiſſo uteri fotu, ex humectantibus, & modicè attenuantibus, quò ſanguis fluidior fiat, adhibitis frequentibus pedum, & crurum frictionibus, ac lotionibus aqua alterats malva, althæa, floribus, chamæmeli, & meliloti: ita temporis progreſſu, ſanguis corruptus in partibus ſub cute concluſus, cucurbitulis ſcarificatis iiſdem affixis, vel hirudinibus appoſitis educendus fuerit, reſeratis quinetiam hæmorrhoidibus, derivationis cauſa; quanquam huic evacuationi naturam aſſuefaciendam non eſſe cenſeam, hoc potiſſimum ætatis flore, ne facta hac materiæ metaſtaſi, in totum ſupprimatur menſtrua purgatio, cum ſterilitatis periculo; ut hanc ob cauſam nubere quàm maximè ipſi conſultum cenſeam, licet non ſine præſenti conjugis diſcrimine, cùm affectus ſit contagioſus.

Pharmaceutica plura quidem ſuppetunt interna, & externa, atque in internis duo, me judice, potiſſima. Primò quidem viperæ in cibi uſum per multos dies, in modum anguillæ, abſciſſo capite, & interioribus rejectis, ob venenoſam harum partium naturam, atque amputata cauda, velut nulli uſui, per diem in aqua maceratæ, ademptis exuviis, mox cum oleo anethino in aqua, cum modico ſale coctæ, ſummopere in hoc affectu commendatæ ab Avic. & Aëtio, atque propriâ experientiâ maximè ex uſu compertę, longè quidem potiori ratione, quàm ſolum vinum, in quo eadem extinctæ fuerint elephantiaſio ſanat, ex Gal. Lib. de Subfigur. Empit. & Iſagog. Cap. 12. ubi plures memorat hujuſmodi hiſtorias; cujus propterea potum ſuaderem. Aliud remedium accommodatiſſimum erit lactis potus aſinini in primis, velut magis detergentis, & tenuioris ſubſtantię: quotidie manè ad libras duas, cum ſaccharo, & cremore tartari, quo dejectorium fiat. A quibus, continuare poterit uſum juſculorum ex cichorio, cum ejuſdem ſucco, ad unc. 1. quotidie, non prætermiſſis aliis, aperientibus, & menſes cientibus.

Externa remedia erunt primò valida detergentia; in quibus linimentum ex ſulphure vivo, nitro, ſale, lapatho, & lupinis exceptis oleo amygdal. in formam linimenti; quo illinendum totum corpus, immergendum primò in Aquis Thermalibus ſulphureis; vel aqua marina moderatè calida, tertia qualibet nocte per horam ante cœnam, quintum, aut ſextum; quę excipiant refrigerantia, & humectantia, & potiſſimum Balneum aquę dulcis, inuncto toto corpore oleo amygdalino, contemperandæ cutis ſiccitati.

Quibus accedat recta victus ratio; in qua abſtineat ab omnibus carnibus, & piſcibus ſalitis; quibuſvis leguminibus, carne bubula, caprina, cervina; avibus paluſtribus, atque omnibus aliis melancholię feracibus; nec non à vinis generoſis, & ſubaſtringentibus: quorum loco uti poterit piſcibus petroſis, carnibus agninis, vervecinis, cucurbitis, melonibus, lactariis, hujus generis refrigerantibus, & humectantibus, ac vino item albo, tenuis ſubſtantiæ, oligophoro, & aliis hujuſmodi. Quæ in præſenti affectu potiora duxi. Quæ ut ad vota ſuccedant, faxit Deus ſalutis Author *Benedict. Silvatic. Conſil. & Reſp. Medic. Cent. 4.*

Digitized by Google

Elephantia incipiens.

Nobilis annos quinquaginta oatus, carnoſus quidem, ſed tamen ſqualidus, & ad eum accedens habitum qualis eſt icteticorum, facie rubicunda, ſeu ex rubro liveſcente, ſanguine craſſo nigroque perfuſa, qua maculæ nigræ, aut lividæ, interdum exoriebantur, ut etiam in reliquo corpore, ſenſû nullo aut obtuſo præditæ, ſed ſine ſiti, ſine cibi faſtidio, & aliis ſymptomatis gravioribus. Infinitas hic potiones hauſerat medicas, & ſudoribus corpus exſiccaverat in balneis calidioribus, non ſine valetudinis jactura. Verebatur ne Elephantia corriperetur, cujus jaur videbatur rudimentum.

Reſcripſit D. Fernelius hæc remedia.

℞. Radicis acetoſæ, lapati acuti, & Enulæ campanæ, Polypodii quercini, ſeminis Carthami, Paſſularum mundatarum an. ℥ß. Endiviæ, Cichorii, Plantaginis, Bugloſſi, Boraginis, lupulorum, Fumariæ, Cuſcutæ, Ceterach. Chamædryos, chamæpityos, an. m. j. florum violarum p. ij. Fiat decoctio ad ℥xvt. In colatura infunde per noctem Epithymi ℥ß. Foliorum Sennæ mundatorum ʒv. agarici albi ℥ij. gingiberis ʒij. Manè bulliant parum, & fiat expreſſio in qua diſſolve ſuccorum depuratorum Fumiterræ & Plantaginis an. ʒiv. Sacchari albi lib. j ß. Fiat ſyrupus perfectè coctus, doſi ℥ij. vel ℥ijß. cum ſero lactis, quinto aut quoque ſexto die.

℞. Conſervæ Bugloſſi, Boraginis an. ʒj. Raſuræ, eboris, & cornu cervi, an. ℈j. Mithridatii veteris ʒij. Miſce pro duabus doſibus poſt purgationem, horis iij. ante cibum.

Poſt tertiam aut quartam purgationem vena ſecetur interior brachii ſiniſtri, detrahaturque ſanguis ad ℥x. Deinde ſi qua ratione fieri poteſt, reſerentur hæmorrhoïdes: primùm quidem fotibus emollientibus & alterantibus: deinde ſuppoſitoriis ex hiera ſimplici, cum ſucco Mercurialis, vel cum felle: aut ſi foris conſpicuæ ſint, & intumeſcant, affixis hirudinibus: ut his rationibus ſanguis ater & melancholicus emanet. Quum ita corpus diligenter præparatum evacuatumque fuerit, perutilis erit balneatum uſus ex aqua dulci potabili uſque ad multos dies continuatus, mane jejuno ſtomacho: ſed eâ ratione non admodum calidæ ſint, verum duntaxat tepidæ, ut corpus tantum humectetur, non autem ſudores eliciant.

Victus obſervandus refrigerans, & humectans: Cremor hordei jejuno maximè conducit, cum præſertim non eſt opus medicamentis. Juſcula quoque ex pullis gallinaceis, carne vitulina aut vervecina, cum bugloſſo, boragine, oxalide, lactuca, & plantagine. Si vinum æſtate circumcidatur, ejus vice ſaluberrima erit aqua hordei, vel alius potus in laborantis gratiam comparatus.

Si quæ partes in cute exiſtunt nigricantes aut lividæ, nullo vel obtuſo ſenſû præditæ, his affigantur cornua vel cucurbitæ exiguæ cum ſcarificatu, eoque ſatis alto, ut ſanguis promanet, ſenſuſque revocetur.

De Elephantia.

Quum de his, quæ in facie Jo. Bocquitefe prodeunt, non benè inter doctos Medicos conveniat aliique affirment aſpectu illum eſſe horridum: & leoninos oculos, ſupercila glabra, rareſcere barbam, nares humidas, multiſque tuberculis tum intus, tum foris deformes cum incipiente ulcere. Hinc reſpirationem difficilem, tonſillas ulcerari, cum voce rauca & obſcura: alii verò iſtorum quiddam deprehendi negent, & tubercula, ſi qua, ſunt rubra apparere. Neceſſe eſt ſigna, de quibus inter celebres Medicos certatur, omninò obſcura & infida latere neque ab his judicandum quenquam elephanticum, neque ſi, quæ dicta ſunt, omnia compareant judicandum propterea eſt elephantiæ initium, cum præſertim probè corpus alatur, nulluſque pedum aut manuum ſtupor aut refrigeratio ſubſit, qui elephantiam ſtatim initio concomitari ſolet. Neque ſi elephantiæ initium adſit ſegregandus ideò eſt laborans ab hominum conſortio, quum nondum corpus aut ſpiritus graveolens, nec putredo ea ſit, cujus contagione vicinos labefactare poſſit. Ita igitur de re controverſa & litigioſa nos ſubſignati doctores Medici cenſuimus Johannem Bocquitet etiam craſſo aut melancholico ſanguine ſuffuſum, & tuberculis ſubrubris deformem nondum eſſe inter elephanticos numerandum, nec ſegregandum ab hominum conſortio.

At ſi poſthac malum omnem medendi vivendique rationem aſpernetur, nulliſque cedens remediis ingraveſcat, & manifeſtiora de ſe indicia proferat, tum ſatis opportune quid agendum fuerit æquiore judicio decernetur. Curatio vere ſuſcipienda. Victus refrigeret ac humectet. Purgetur ſingulis hebdomadis apozemate. Vino prorſus abſtineat. Calida autem omnia, & venenata pharmaca tum purgantia, cum alexipharmaca declinet, cujuſmodi ſunt ſcammoniata, mithridarium, theriaca, & utquæ non modò non juvent affectum, ſed etiam humores adurant, & morbum conduplicent. *Ioh. Fernelius Conſilior. Medicor.* 70.

Obſervationes.

Cuidam ad elephantiaſin vergenti ita conſultum eſt, juſſus eſt in totum abſtinere vino, aut eo dilutiſſimo uti, veſcatur carnibus elixis, & pullis nutritis paſtâ ex carne colubrorum factâ, Theriaca bis aut ter ſeptimana utatur ad ʒj. cum aqua meliſſæ, bis menſe catholico cum ℥iij. confect. hamech. purgetur, aperiatur vena baſilica ſiniſtra, balneis aq. dulcis utatur. *Guil. Ballonius conſ. 61. lib.* 1.

Præmiſſo lenitivo aperiatur vena brachii ſiniſtri, & extrahantur ſanguinis circiter ℥x. plus minus, tota etiam hac æſtate velim ſingulis menſibus circa novilunium hirudines applicari venis ſedalibus, ut inde duæ aut tres ſanguinem exugant, quoad ſponte ſua cadant, etenim ferè ex alio nullo remedio majus juvamentum ſperare debet: quare ei Author ſum, ne ullo modo hoc remedium poſt primam purgationem intermittatur, ſed hac æſtate & ſequenti autumno etiam, ſingulis ut dictum eſt menſibus reiteretur. Poſtquam octo diebus ex ordine uſa fuerit ſyrupo præparante & digeſtivo aſſumat hoc pharmacum.

℞. Confect. hamec. ℥ß. el. e ſucco roſ. ʒ1ß. fol. ſen. ʒj. polipod. q. ʒij F. infuſio in decocto liquir. flor. & fruct. cordial. cum pauco cinnam. q. ſ. ſyr. roſ. ſolut. ℥j. F. potio quæ ſæpius prout opus fuerit reiteretur, purgato corpore; volo utatur ſingulis diebus mane hoc electuario ad quantitatem nucis juglandis.

℞. Conſerv. fl. borrag. roſ. ana ℥1ß. diarrhod. abbat. theriac. opt. ana ℥j cum ſyr. de pomis q. ſ. F. electuar. quo aſſumpto ingrediatur balneum aq. dulcis egelidæ

in

in quo incoxerint rad. acetoſ. vel lapath. maj. fumaria, lopini contuſi furfuribus mixti, & in panno ligari, quo in balneo ſordes abſtergi velim; in balneo moretur per horæ ſpatium, poſt decumbat, poſt horam unam aut alteram, abſterſo ſudore, crura & cæteras partes infectas inungat hoc linamento.

℞. Succ. ſolani, ſucc. ſcabioſ. acet. roſac. an. ℥j. ſucc. rad. lapath. ſucc. rad. enul. an. ʒvi. ol. roſ. ʒiv. cortic. helleb. nigr. in petia ligat. ʒiij. coq. omnia ad ſuccorum ferè conſumptionem, deinde helleborus abjiciatur, adde butyr. rec. ℥iß. pingued. viper. ſi haberi poſſunt, ſi non loco eius teriac. bonæ ℥j. plumb. uſt. ℥ß. lithargyr. ceruſſ. an. ʒij. thur. ʒiß. ſtyrac. calam. ſal. nitri an. ʒij. omnia M. & cum ſucco limonum agitentur tamdiu in mortario plumbeo donec formam linimenti acceperint. Poſt balneum abſolutum, placeret hoc remedium, quod apud quoſdam pro experto ſecreto in hoc morbo conſervatur, accipiunt milvum deplumatum, poſtea abſciſſo capite, pedibus, atque eo eviſcerato, interiora omnia, caput & pedes in ollam rudem conjiciunt, quam tectam luto oblinunt, & in furnum calidum imponunt. Ubi omnia combuſta ſunt, extrahunt, quodque in ea inveniunt, pulverant, atque ex eo pulvere manè in aliquo liquore propinant, quod verò reliquum eſt avis, partiuntur in tres partes, & quomodocunque coctum edendum præbent ægroto, eo ordine, ut tertia die poſtremam partem avis abſumat, quo remedio teſtantur quidam hunc morbum aliàs novem dierum ſpatio perſanatum eſſe. A me verò aliàs in *Italia* hoc ſequenti experimento curatus eſt hic affectus. Accipio duas vel tres viperas, ſi haberi nequeunt, totidem alios ſerpentes, conſcindo vivos & adjecto multo hordeo decoquo in aqua quoad hordeum tumeat aut crepet, hordeo eo & ipſa ſerpentum carne pullos gallinaceos multos continuò alo, nec aliud alimentum ſuppedito; ſolent pulli poſtquam aliquot dies enutriti ſunt, implumes evadere, & tandem rurſus plumis veſtiri: ubi igitur per multos dies ita aliti ſunt, paulatim incipio ægrum horum carne, & carnium eorum juſculis alere, hoc remedium comprobatum eſt experientiâ. *Reinerus Selenander. conſil.* 25. *ſect.* 1.

Valeſcus de *Taranta* caſtrationem in hoc caſu valde probat, nec ego eam improbandam cenſeo; teſtium enim amputatione evitantur homines in morbum proni, ſicque in fœmineam naturam degenerant, & hepatis ſanguinem aſſantis ardore reſtincto, humidi & frigidi evadunt: quæ temperies elephanticorum intemperiei calidæ & ſiccæ toto eſt genere contraria, adde quod ſublatâ elephanticis gignendi facultate, tollitur ea hujus mali contagio quę per prolis propagationem in humanum genus ſerpit & effunditur. *Paræus lib.* 20. *Chirurgiæ cap.* 13.

Elephas lues, venerea & ſtruma aliquid habent cognatum & *συγγενὲς*, tres has hydras unus alexicacos *Hercules* hydragyroſis vincit & opprimit. *Guil. Ballonius lib.* 1. *epid.* & *ephem. pag.* 15.

Lac aſininum arcet elephantiaſim, caro aſinina prorirat & advocat, unde hoc? an quia carnes craſſum ſuccum generant; lac autem ſeroſum & tenue? hoc autem videtur abſurdum. Nam *Hippocr. lib.* 2. *De Diæta*, ita ſcripſit: quorum animalium lac tenue eſt, & ſanguis ſimiliter, eorum etiam carnes ſunt conſimiles. *Idem lib.* 2. *epid pag.* 186.

Neapoli cùm ſubſiſterem narravit mihi *Marius Schipanus* ſummus ibidem medicus, Principem *Neapolitanum Caraffam* pro curanda lepra veſci ſolitum carne aſini pulli. *Thom. Bartolinus. Hiſtor.* 33. *cent.* 6.

Multi, ut ait Ætius, caſtratione ſe ab hoc morbo vindicarunt, hac ratione juvenem hoc anno liberavimus, qui incipiebat, & ultra principium fuerat progreſſus, utatur carne erinacei terreſtris, exſiccata in furno, hæc non elephantiacis tantum, ſed & cachecticis, nephriticis, convulſionibus obnoxiis, & iis qui aqua intercute laborant, convenit, ut teſtatur *Galenus.* Poteſt in locum carnis viperarum ſubſtitui, ſervetur igitur caro erinacei terreſtris quæ ſi multa haberi poteſt, ad formam placentæ reducatur, comedat manè ante alia omnia, vel ſi velit; elixet cum ſalvia & borrag. & de ea comedat. *Guil. Rondeletius* conſil. 53. lib. 7. conſil. *Cratonis*, & aliorum medicorum à *Scholtzio* editorum.

Tanquam certum remedium ulmi uſus in curanda recenti elephantiaſi à *Iacobo Deyvincto*, *lib.* 1. *cap.* 7. prædicatur. Vidit enim adoleſcentem tali affectu laborantem, & decoctionis, ulmi uſu (factis faciendis) convaluiſſe, ea quidem pro omni potu utebatur in quolibet paſtu, cum pauco vino albo, & tanti ſudores movebantur graveolentes, ut vix illos cuſtodes ferre poſſent, ita viſcera purgabantur, & magna urinæ copia excernebatur, quibus excretionibus ſanus factus eſt. *Iul. Cæſar Baricellus*, in hortulo geniali pag. 306.

Anno 1637. tempore autumnali, Ulmenſis lanio in medio fermè Viennenſi itinere, à venefica quadam hoſpite, inque diverſorio demortui cujuſdam leproſi carnibus coctis menſæque appoſitis tractatus fuit, quarum eſu tota ipſius ſanguinea maſſa infecta brevi temporis interſtitio, protadici inſtar, malignitas puſtulas cum deſœdatione capitis inprimis, ad ſuperficiem corporis expulit, & percepto rubore, quod ſceleſta illa fœmina, ob plura alia & varia delicta, publicè flammis combuſta fuerit, vultuoſus patiens de ſanitatis ſuæ reſtitutione deſperare cæpit: Nihilominus tamen ne ſibi ipſi deeſſe videatur, chirurgum aliàs exercitatum in conſilium vocavit, qui re non ſatis ponderata, ſolis externis unguentis eundem, ſed inani ſpe, reſtituere attentavit, uſque dum, aliquoties in noſtris obſervationibus citatum, Clariſſimum Dominum meum Collegam, Doctorem Johannem Georgium Crockelium (ex cujus communicatione & hanc curationem habeo) ſummis precibus exoravit, ut hac in parte ſibi gratificari. & extrema tentare velit.

Hic pro ſua humanitate, & ægro & chirurgo ſolidis rationibus demonſtrans, abſque juge internorum remediorum uſurpatione, ſanguineæ maſſæ per præparantia, purgantia & venæ ſectionem exacta depuratione; communicatæ malignitatis mediantibus ſudoriferis diſcuſſione; hepatis corroboratione, &, vel tandem, externorum debita inunctione, huic, etſi nondum, radicato malo, occurri minimè poſſe. Quare carnario illi omnem in curando aſſiduitatem, & diligentiam promiſit, modo patiens ſe in omnibus morigerum præſtare velit, quod dum ſanctè ſponderet, curam ſequenti methodo aggreſſus eſt.

1. Ordinatâ victus ratione, præſcribendo videlicet cibos optimi nutrimenti ac omni acredine deſtitutos, ut in morbi gallici cura fieri debet, pro potu decoctum ligni goajaci & ſaſſafras cum ſeminibus aniſi & fœniculi debitè præparari curavit. *Primo, ad ſudorem movendum, reſervato, altero verò tanquam debiliori ad ſitim compeſcendam conceſſo.*

2. Cordus per biduum digeſtivo hoc ad expurgationem præparavit.

℞. Syrup.

℞. Syrup. de duab. radic. ℥j. mell. roſ. col. ℥ß. crem. Tart. pulveris ℈j. aq. aſparag. fumar. ana ℥ij. M. pro doſi una.

3. Vitioſam ventriculi ſaburram, per ſequens medicamentum, vino aſſumptum, removit.

℞. Mercur. opt. dulcis. ℈j. croc. metall gr. vi. Gutt. Gamand. gr. vii. M. F. Pulvis.

4. Hinc medianam dextri brachii primùm aperiri, detractis ℥v. ſanguinis, juſſit.

5. Per aliquot dies conceſſa quiete, rurſùs ad corporis præparationem, quater in juſculo repetitam, acceſſit.

℞. Pulveris Tartari vitriol. ʒß. dentur doſes quatuor & quælibet ad ſingularem chartam.

6. Fœliciſſime ſanguinis mundificationem molitus eſt per appoſitas pilulas.

℞. Panchymag. Croll. ℈ij. mercur. dulcis ℈j. Gutt. Gamand. gr. vii. cum aq. ceraſ. nigr. Form. pilulæ communes, pro una doſi.

7. Acceſſit ad ſudorifera, ubi eget maxime obediens quotidie in prioris decocti ſaſſafras hauſtu, doſin ſequentis hydrotici accepit.

℞. Sulphur. aurat. diaphor. à gr. 2 ß. uſqeu ad grana 2 v. F. pulvis ad chartulam.

Quare ad quatuor ſeptimanas, tempore matutino ſolùm, in lecto per binas horas commorando, largiſſimum ſudorem movit, exceptos ſeptimo quovis die in quo ſuperius notatas pilulas reiterando aſſumpſit.

8. Siniſtri hinc lateris vena tacta ſanguis emanans prior longe purior inventus eſt. 12. Sordium recrementa laconico abſterſa, & caput appropriatis, alterato lixivio, mundificatum fuit.

℞. Radic. bryon. ℥j. lapat. acut. ʒß. herb. marrub. menth. criſp. origan. beton. ana M. ß. flor. chamomill. Rad. aſar. cum toto ana p. ij. agaric. crud. ʒß. Craſſiuſcule l. a. conciſa coquantur lixivio communi.

9 Remanentes quædam puſtulæ in quibuſdam corporis partibus & capite, depulſæ, & omnia cæterna inquinamenta ſequenti unguento in fine ſublata fuerunt.

℞. Unguent. alb. camphor. ℥j. Mercur. dulc. ʒij. Terendo probe, M. ad vaſculum.

Sic divino favore, patiens amicis maxime notus, decem hebdomadibus feliciſſime reſtitutus, aliquandiu decoctum ſaſſafras pro potu ordinario uſurpavit, ita ut per dies vitæ non amplius malum hoc repullulaverit. *Ioh. Scultetus in obſervationibus armamentario chirurgico adjunctis.*

De Elephantia Iava nova.

Ante 20. circiter annos incolæ Javæ horrendo quodam morbo affligi cœperunt, qui digitos manuum pedumque conſumit, duris atque horrendis rumoribus, qui poſtea exulcerari in putrida atque cacoëthica ulcera cum carie oſſium degenerant, facies dehi fœdatur, neque ullis medicamentis vicinæ partes ab hac infectione reddi poſſunt immunes, niſi membrum infectum extirpetur. Pus tam acre & corroſivum eſt, ut quando tubercula ſponte non aperiuntur, poſtea fuerit animadverſum, illud in oſſa ſubjecta ſæviiſſe: in initio morbi, aurium extremitates ſupra modum intumeſcunt, calcaneique omni ſenſu deſtituuntur, adeò ut ſine dolore acus integra poſſit adigi, illæque partes utplurimum exulcerantur: in initio lividæ apparent maculæ, omnis ſenſus expertes, capillitium, barba, & ſupercilia decidunt, quanquam aliquando id non contigiſſe obſervaverim. Inter proëgumenas causas eſt contagium, Malis, putridis, fœtidis & ſale conditis piſcibus marinis, aliiſque craſſi chyli cibis & fructibus incolæ veſcuntur, piperis Indici, Lada Chili dicti, integros devorant manipulos, cibos calidos & aromata ſine menſura adſumunt, atque ad libidinis pruritum excitandum Aro quotidie in cibis utuntur, hinc etiam integra terræ jugera herba iſta ſunt conſita: lues venerea inquilina eſt, adeò ut febre quotidiana ſit vulgatior: Utque eo melius morbus hic pateat, icon ea adverſo poſtea inſpicienda. Quæritur jam, ad quod morbi genus pertineat, quibuſve medicamentis curari debeat, *Ex Arce Batavia Anno 1681. 25. Novembr. ad D. D. Chriſtian. Mentzelium.*

Scholion.) Præter Obſervationem hanc, à curioſiſſimo noſtro *Dioſcoride*, ad Nobiliſſimum noſtrum *Apollinem* præſcriptam, ejuſdem etiam dilucidatio, quam magni Parentis filius clariſſimus, *Dn. Ioh. Chriſtianus Mentzelius*; in Academia Francofortenſi cis Viadrum, Anno præterito, ſub Excellentiſſimi *D. D. Bernhardi Albini*, *&c.* per modum Diſputationis publicæ, non infeliciter in lucem dederat, digna fuit judicata, cujus præcipuæ partes hîc recenſeantur. Is itaque morbo huic Elephantiaſis, quæ Arabum Lepra eſt, nomen competere arbitratur, cùm taliter adfectis digiti in manibus & pedibus; *Celſo* teſte, ſub tumore condantur, præterea exedantur & livida ac fœtida ſtillent ſanie, juxta *Cæſalpinum prax. univ. art. med. lib. 4. cap. 13.* malo etiam increſcente ſordida ab humorum acrimonia & malignitate pleriſque locis excaventur ulcera, notante *Ant. Valetio exerc. 64.* ipſas partes, naſum, digitos, &c. ſenſum decidere, ex *Aretæo lib. 2. de diut. cap. 13.* oſſa interdum fieri cerea; ex *Petri à Caſtro obſerv. MS. 40.* plerumque in facie hanc luem erumpere, *Iul. Palmario Conſil. de morb. contur. lib. de elephant. cap. 3.* extuberationes fieri rotundas, & duras ſub lingua, palpebris, auribus, *Iac. Hollerio de morb int. lib. 1. c. 64. in Schol.* aures exulcerari, Aretæo, aures extenuari tubereque admixto nigrore, atque exulcerari, *cit. Palmario*, ſenſum perire extremitatum, & ſi acu altius pungantur, non ſentire, *Hollerio & Franciſco du Pont. de Sign. morb. l. 4. c. 25. §. 30.* neque aqua fervente exuri, *Palmario*, pilos paſſim decidere, ex *Platero tom. 3. cap. 4.* conſtet. Quæ omnia ceu maximè pathognomonica ſigna, dum hoc etiam in morbo, à viginti ſaltem annis in Java graſſante; ideoque novi morbi nomen ibi pro merito, deprehenduntur. nomen quoque illud mereri, concludit. His ita ſtatutis, fermentum iſtius morbi in Javam aliunde fuiſſe illatum inde oſtendit, quod ſine dubio & ante hæc tempora idem incolis fuerit victus, qui tamen elephantiaci non fuere, aut certè jam ad unum omnes ſub hujus mali vexillo militare deberent, & ibidem licet loci, unde apportatum eſt, adeò non ſæviat, fieri id ſine dubio, quod maſſa ſanguinea fermentanda hîc aliis impragnata ſit particulis, unde & alius debeat eſſe effectus. Contagium autem hujus morbi in eo conſiſtere, quod è corpore elephantiaci exſpiret id, quod abundat, ſpirituoſioribus videlicet partibus ex humoris peccantis fermentatione ſurſum aſcendentibus, & de fermento elephantiaco participantibus. Cujus exigua portione totum inquinari hominem, non ſit mirum, dum quotidie magnam maſſæ farinaceæ molem à pauco fermento, cerevisiæ quantitas à paucis floribus fermentari, integra regna ab uno peſte infecto infici videmus; inteſtina nempe à fermento excitata lucta paulatim mixturam humorum turbante, tandemque ut in ſui generis abeat fermentum cogente, adeò ut ſanguis elephantiaci poſtea totus fiat fermentum, fomeſque ſit inexhauſtus

&

Digitized by Google

& [illegible] innumeratarum infectionum. Favere huic morbo ipſam Inſulæ ſitum, qui totus in Zona torrida eſt, magis directos excipit ſolis radios, multumque ab illius fervore aduritur; Piper Indicum, quod manipulatim adſumunt, cibos calidos cum aromatibus, quos ſine modo devorant, Arum, quo quotidiè in cibis veſcuntur, maſſam ſanguineam omnino multis acribus ſalibus imprægnare, illamque valdè acrem reddere; piſces marinos, putridos & fœtidos, craſſi chyli cibos, & fructus ſuo lentore, viſcidis terreſtribuſque particulis, illam incraſſare & viſcidam facere; luem veneream utrumque indicare, quæ acres volatiles atque fixas particulas tenaci pituitæ junctas eſſe doceat; nimiam illam venerem, cui ſupra modum dediti, quidquid in maſſa ſanguinea balſamicum eſt & ſpirituoſum, omne exhaurire; adeò ut ſanguis illorum ſit craſſus, terreſtris, viſcidus, & ſimul valde acris: ſi miſceatur jam huic ſanguini aliquod fermentum, quod acre è ſanguine præcipitet, tunc lentorem ſtimulo illo orbatum cauſari obſtructiones, acredinem verò ſtamen partium lædere, ſicque Elephantiaſeos cauſam adeſſe continentem. Lividas maculas nihil aliud docere, quàm illas à reliqua cutis ſuperficie ſuperficies mutatas à fermenti admixtione habere & differentes, adeoque angulos incidentiæ & reflexionis utrobique non eſſe eoſdem, unde mens id animadvertens diſcrimen, de utraque diverſas habeat perceptiones, & ſic variegata adpareat cutis. Intumeſcentiam extremitatis aurium & reliquorum membrorum oriri, quòd fermentum elephantiacum partium ſibi aliàs mixtarum cohæſionem turbet, quæque inteſtinis iis motibus adeò promptè non obſequuntur, eas ad peripheriam pellat, quæ ingreſſæ tubulos illos propter craſſitiem obſtruant, humores præſentes retineant, affluentium tranſitum impediant, partiſque ita cauſentur tumorem, in primis in auribus, quorum ſubſtantia fibris rigidis conſtans, cartilaginoſa, duriuſcula & ita obſtructionibus magis eſt obnoxia. Stupere & inſenſiles eſſe calcaneos, quia humores viſcidi, craſſi, terreſtres, in his corporibus abundantes, à tubulis nervorum recepti, illos tumere faciant, unde nervi comprimantur, regurgitantibus ita, à clauſis hac ratione portis, ſpiritibus animalibus; hinc nervi illa potio fiat flaccida, & mota licet, motum non propaget, nec mens percipiat quid in illa parte rerum agatur, calcaneum verò & quidem in ipſis morbi principiis adfici, quod ſanguis gravior craſſiorque deorſum, naturæ legibus, tendat, maximumque illius propter lineæ rectitudinem impetum ſuſtineat calcaneus, vel ipſa cutis duritie & ligamentorum copia commendabilis. Exulcerari iſtas partes, qui oppeſſulati tubuli ab humoribus à tergo prementibus, vel claudantur arctius, vel illas rigiditate ſua perrumpat acre ſal, quo ſanguis abundat, perrumpant etiam propter ſubtilitatem & alii ſpirituoſi humores, qui viribus fracti in ipſo tumore oidulantur, unde calor totius corporis, uſque affluens, ſubtiles illas particulas agitet, ſal acre commoveat, atque ſic impulſum elephantici fermenti juvet, concutiantur hinc fibræ tandemque diſrumpantur, quarum pars in cincinnos reſiliat, pars utrobique rupta humoribus innatet, & turbato ſic fibrarum ordine fiat cavitas, in qua colliguntur humores, ſale acri & corroſivo, à pipere, aro, contagio, infecti. Quod acredo puris ſubjecta potius corrodat oſſa, niſi tumor arte fuerit apertus, quam carnem, nihil eſſe inſoliti, prout aqua fortis ferrum, non ceram vel picem adgreditur, ſtamen oſſium carnoſo ſolidius multo eſſe & rigidius, quieſcere oſſeas particulas pertinaciter juxta ſe, & ita excipere ictus & impetus irruentium, cedere neſcias; carnoſas verò, molliores utpote & flaccidiores, licet percutiantur, ceſſione ſua ictuum obſorbere vim quandam, retroagere aliam, diutiuſque reſiſtere, perinde ac pilæ immiſſæ vim abſorbeat arena, quam efficaciter retroagit murus, & globus ſclopetarius trajiciat aſſeres ſolidos, quem putre lignum cedendo & reſiſtendo, viribus privat. Hoc modo fieri cacoethica illa ulcera, ruptos eſſe nervos, oſſa carioſa, carnes corroſas, humorem adeſſe cauſticum, unde pars illa non ſolùm moriatur, ſed vicina membra paulatim patiantur eademque, ſerpatque id malum ulterius, denegato commeatu decidant membra, & ſic miſerrimum hominis fiat ſpectaculum. Quod ſi materia morbifica ad glandulas ſubcutaneas deferatur, radicibus pilorum, quibus hi ſunt infixi, reſectis, eos decidere, raramque fieri cæſariem, ſi minus, hærere ſuo loco, utut hoc inter rariora numerari debere videatur. His prælibatis, & prognoſi ex *Hollerio, Cæſalpino, Platero, Aretæo & Aetio* addita, ad ſecundæ Quæſtionis ſolutionem progreditur, iteratam primò ſuadens venæſectionem, cum enim ſanguis terreſtris & viſcidus ſit, abundetque multis acribus, volatilibus, & fixis ſalibus, corrigi eundem debere, innuit, quod quam arduum ſit, ægrorum diuturnas teſtari querimonias, ut igitur felicius immutari regique poſſit, imminuendum eſſe, ita enim medicamenta hoſtem viribus fractum ſuperare facilius, & ſanguinem cor ſubire ſæpius alterarique, nullo venarum habito delectu, ſi tamen is obſervandus, electa in eum finem pedis vena, ſi magna ſatis conſpiciatur, craſſo utpote ſanguine magis in truncis artuum inferiorum reperiundo. Hæc dum fiunt, ſanguinem corrigi debere internis medicamentis, & quæ incidant & attenuent, copioſe adſumendis, ut omni, miſceantur ſanguini. Hinc Guajaci decoctum commendat, leve, nec nimis crebro, ob acredinem ejus, ſumptum; cui ideo præfert Sarſaparillam in mucilaginem, qua acres particulas temperat, reſolutam, aut hordei aquæ immaceratam, aliiſque etiam, ut liquiritiæ radici, vel paſſulis permixtam, & mane ac veſperi inter ſtragula calide ſumptam, aut interdiu urgente ſiti hauſtam. Decoctum etiam fieri poſſe ex cortic. tamariſci, fraxini, rad. cappar. chin. Saſſ-parill. lign. ſaſſaffr. ſant. omnium, antimonii crudi vel cinabaris in peria ligatæ uncia una vel altera, cum tartaro crudo in aqua chalyb. vel ſero lactis infuſis, addito oxymelite ſcylitico & ſucco limonum; quo per triduum quatriduumve uſurpato, purgationem è mineralalibus, quarum particulæ ſunt ſolidiores & graviores, adeoque efficacius operantur, inſtituendam eſſe; addendo Pilulas de fumaria aut helleboro nigro, Mercurium dulcem, Arcanum corallin. &c. aut, ſi pituitæ in ventriculo mobilis ſuſpicio foret, unum alterumve granum Mercurii vitæ, vel ſulphuris aurati antimonii, vel Turbethi mineralis; quo facto, ad apozema per aliquot dies redeundum, deinde rurſus purgandum, periodo illa toties reiterata donec ſanguis videatur emendatus, corpuſque ſatis præparatum, tunc enim exhibendum potens aliquod ex mineralibus ſudoriferum, è Mercurio diaphoretico, Tinctura antimonii, Q. E. Antimonii Regulo antim. ſine marte, Suiphure antim. Bezoartico minerali, additis, ut mineralia hæc eò citiùs in actum deducantur, ſale viperarum volatili, croco, tinctura opii, &c. Ut verò ſanguis mollior fiat, ſal acre infringatur & educatur, præterea laborandum eſſe; ibi Emulſiones amygdal. dulc. &c. Seminis pſylii mucilaginem, &c. hic Acidulas naturales, clyſſum antimonii, ſcobem eboris, C. C. oculos cancri, corallia exhibenda. Nec uſum, cautum tamen, millepedum vel aſellorum ſpernendum, imò nec vermium majalium acri ſuo ſale cauſtico ſpoliatorum atque in pilula redactorum, vel etiam ſimpliciter exhibitorum, ortam hinc ſtranguriam lactis

dulcis hauſtu ſtatim ſedante; copioſum enim ſal ita cum urina educi. Viperas ab *Aëtio*, *Caſalpino*, & *Galeno* dilaudatas, ab *Aretao* & *Palmario* reprobari notat, ipſe verò utriſque, habito diverſo reſpectu, adſentitur, cum enim maxima viperarum efficacia à ſale volatili veniat, ſi illud in copia ad maſſam ſanguineam derivetur nondum correctam, inanes non ſolum facere impetus judicat, ſed ſali acri novum inſuper addere ſtimulum, unde neceſſario exaſperentur ſymptomata. Cum verò maſſa ſanguinea ſatis præparata, eo deventum ſit ut diaphoreticis uti conceſſum ſit, maximo cum fructu mineralibus diaphoreticis, utpote in operando tardioribus, ea addi, neque tunc ullum ab eo ſale metum eſſe poſſe, cum nuſlibi hæreat, ſed libere tranſeat, & qua diaphoreſi, qua diverſi, ſal copioſum ſecum educat. Caſtrationem à quibuſdam, ut infallibile & præſentiſſimum remedium, magnopere commendatam rejicit, morbi enim cauſam ab ea non tolli, adſit licet, ab acrium ſpirituum influxu, inexpugnabile coëundi deſiderium, illud tamen non cauſam, ſed morbi effectum eſſe, unde neque illo remoto morbum curari. Inter externa remedia, ad humorem terreſtrem fluidum reddendum obſtructiones deobſtruendas, ſal acre educendum, parteſque corporis emolliendas, balnea aquæ dulcis tepida reponit, quorum particulæ aqueæ in poros ſeſe inſinuando, illos aperiant, tenacem pituitam diluant, & ſal educant; quæ ipſa tamen noceant, ſi illud ſal morboſum ſub denſa nimis hæreat cute, ita ut educi nequeat, ſed majorem concipiat ab aquæ ſpiritu motum; quo in caſu ſatius ſit aquæ ſalſę balneum, quod aperiendo poros ſali latenti viam exeundi paret, & efficaciſſimum fore ſal, quod antimonio, ſale communi & tartari igne potentiſſimo fuſis regulo ſupernatat, vel ſcorias reguli antimonii cum nitro & tartaro facti. Thermas etiam ſulphureas, mere adſtringentibus, qualia ſunt aluminoſa, repudiatis, hic prodeſſe, quarum defectum ſuppleant artificialia Balnea, ex fol. & rad. alth. enul. bryon. cyclam. helleb. utriuſque, lil. furfure macro, cort. ſambuc. ſem. lini & fœnugræci, ſale ammoniaco, ſulphure &c. parata, purgantia ſtudio addendo, ut ab iis excitatis fermentationibus humores incipiant moveri, poris vim faciant, atque ſic egrediantur. Tumores eſſe emolliendos Unguentis &c. notioribus, quæ inprimis Mercurius præcipitatus albus, vel Arcanum corallinum, vel Mercurius dulcis ingrediantur. Quibus non proficientibus, tumoribus vel maculis ſcarificatis cucurbitas vel cornua ſuctoria Palmarii ſuperimponendas eſſe, pro craſſo ſanguine educendo, vel quod melius, alte diſcindi & medicamentis cathæreticis vel cauſticis, cryſtallis ſcil. argenti, Mercurio ſublimato corros. Oleo mercurii, Oleo antimonii, Butyro antimonii, vel quod eo fortius, Butyro arſenici. Arſenico ſublimato, aliiſque exedi, ulcera verò forti guajaci decocto elui, cicatricemque ſuperinduci; & his nihil proficientibus, ferro extirpari membrum oportere. Tandem ſi ab ullo medicamento, certe à ſalivatione ſperandum eſſe remedium, quæ omnibus indicationibus ſatisfaciat, glutinoſamque pituitam, revera quandoque acerrimam, in copia educat. Denique brevi diætæ enarratione erudito diſcurſui finem imponit. *D. Andrea Cleyeri.*

Hiſce omnibus addamus jam quadam de Cute ejuſdemque morbis è Clariſſimi ac celeberrimi Carol. Drelincurtii Collegiis excerpta, & ab Excellentiſſ. D. Guyot. M. D. communicata.

1. Matronam, vidi quæ fluorem album aſtringentibus internis & ſuffumigio thuris ſibi ſuppreſſerat, ſed incidit in pruritum jugem, inque cuticulę ſcabritiem tantam, ut per plures menſes furfures largos atque numeroſos interdiù, noctuque decorticaverit.

Juſculorum uſu è carne vitulina cum chęrefol. agrim. eupator. cannabin. cichor. atque fumar. nec non baln. aq. tepid. cum fol. vitis feliciter curata, intermediis V. S. & purgatione.

2. Virum autem quadragenarium fruſtrà curavi perplurimis volatibus, miſturis & diæta tenui atque diaphor. quò cuticulam ejus emendarem universè ſcabram inſtar vel lebetidos vel elephantiaſi corii, quæque per amplas & ſpiſſas ſquammas hinc & illinc paſſim decidebat, aliâ protinus ſuccreſcente, perinde ſcabra, ſpiſſa atque dura, ſed pruritus omnis experte. In Italiam ſe contulit quo viperarum inungatur adipe, & viperinas carnes edat. Exitum ignoro.

3. Juvenem unum & alterum miratus ſum quibus ſub morbillorum declinationem ſalutarem, tota cuticula *manuum* & *pedum* abſceſſit chirothecarum veludonum inſtar. Id Ipſum tertia vice in viro deprehendi ſub finem curatæ febris malignæ.

4. Præprimis autem in admirationem me traduxit decennis puer, cujus mater ideâ piſcium, ſub initia graviditatis commota, ipſum nonimeſtrem excluſit pedibus manibuſque ſquamoſis, cyprini more, ſquamis ſcil. latis, mobilibuſque & mutuo ad digitorum motiones ſeſe affricantibus. Imo ſquamis illis vel ſponte, vel imprudenti quovis alliſu deciduis, novæ continuò ſuccreſcunt.

Quævis autem ſquama pedunculo nervaceo atque ſenſili cohæret, ſicut mihi patuit earum aliquot apicibus unguium ſublatis, atque commotis vel etiam leviter inverſis, puer enim, præ dolore nullius evulſionem admittit.

Ab Anno autem 1681. quo ipſius ſquamoſis artubus ſtudui nihil de ipſo mihi ſuboluit.

5. Largiſſimam porro cuticulam, ſuis vel unguiculis vel unguibus inſtructam, & è cadaveribus revulſam meis αὐτόπτως ſubjicio. Mirantur omnes quo artificio id præſtem, nam tota illæſa & illacera una. quæque portio digiti ſui refert ideam, ſed ſecretum meum ſingulos fugit. Externa priùs macero tepida ſæpiùs renovata, donec putredinis initia ſubodorer, & tunc certè levi induſtria tantas portiones & taliter figuratas extraho.

6. Coronidis vice cuticulam Æthiopum producam, à me quidem inviſam, *ſed fide Riol. Anthropogr. lib. 2. cap. 4. atque Pechlini, in tractatu de nigred. Æthiop. mihi inſcripto*, nigricantem unicè, cute verò ſubjacente candida.

Obſervatio circa leproſum falſo ſic reputatum.

Non ita pridem ad cujuſdam viri, de lepra non ſuſpecti duntaxat, ſed tertiùm jam à Chirurgis lepræ adjudicati, examen, Magiſtratûs juſſu vocatus, cùm viderem bonum virum nihil minùs quàm leprâ laborare; licèt octo jam annorum curriculis leproſis cohabitare fuerit coactus; juſſi, ut prædicti illi Chirurgi ſuam de hoc leproſo prolatam ſententiam ſignis ſyllogiſticis, & rationibus inſtructam in medium proferrent. Hi vultu quodam ſuperciliosô, & faſtu, ut ferè fit, plùs quàm ampulloſo, illum leprâ laborare inſtabant, tum quòd nativus faciei color in lividum & fuſcum deſineret, tum quòd viſûs hebetudine & vocis raucitate laboraret, tum quòd maximè anhelitus fœtore & mephiti obvios quoſque deterreret, tum quòd in crure fœdum aliquod ulcus habuerit; tum demum, quòd ante aliquot annos ejuſdem filiam lepræ adjudicarint, quæ tandem leproſa mortua fuerit. Hiſce machinis & argutiis tantùm apud Magiſtratum effecerant, ut bonus vir communi hominum

hominum ſocietate excluſus, & leproſis adſcriptus fuerit, quibus jam octo annis convixit, citra ullam tamen veræ lepræ ſignaturam.

Quæ cùm audiviſſem, ipſique Chirurgi nihil ulteriùs de lepræ naturâ, eſſentia, cauſis, differentiis, ſignis ſyllogiſticis ſeu pathognomonicis, in medium proferrent, ſtatim intellexi, illos lepræ eſſentiam ignorare, nec inter lepram & non lepram diſtinguere, nec ullam differentiam inter lepram Græcorum, quam pſoram perverſam vocamus, & veram lepram Arabum, ſeu Elephantiaſim, facere poſſe, unde nec mirum, ſi incautiores, & imperitiores iſti Chirurgi in cæco hoc examine decepti, cæcam quoque tulerint ſententiam.

Paucis igitur quæ ſit inter lepram Græcorum, ſeu pſoram, & lepram Arabum, ſeu morbum elephanticum, quem & elephantiaſin, leontiaſin, ſeu ſatyriaſin & tyriaſin vocant differentiam illis aperui, bonum hunc virum, nullis horum affectuum caracteriſticis ſignis laborare, demonſtravi.

Cùm enim hoc ſubjectum nulla feræ & ſiccæ ſcabieſ ſpecies turpiter defœdet, nulliſque nec tenuioribus ſquammis obducatur, ſed univerſum corpus incolume, ſanum & nitidum, piloſæ tum capitis, tum ſuperciliorum partes puræ, firmiterque fixę hęreant, concluſi, bonum virum à Græcorum leprâ immunem & ſalvum eſſe.

Euodem quoque nec Arabum leprâ, ſeu vera elephantiaſi laborare, ex abſentia omnium ſignaturatum caracteriſticarum, aut ſignorum pathognomonicorum convici. Cùm enim hic affectus ſit contagioſus, ſæpe hæreditarius malignâ & perniciosâ ſua qualitate, pluriumque vitiorum congerie corpus defœdans atque membranea ſolùm aliqua involucra, & cutem præſertim inficiens, ſi tali affectu laboraret bonus vir, haud dubiè octo jam evolutis annis, ſeſe aliquod vitium in apertum dediſſet, cùm tamen ex ſex illis ſignis ſyllogiſticis nullum hactenus fuerit obſervatum: Nec enim unquam in cute vel faciei, vel frontis vel genarum, cubiti, fœmorum, manuum, pedumve tubercula facilè mobilia, indolentia, & ex livore ad rubedinem tendentia, horridumque aſpectum præbentia, epullularunt.

Nunquam in eo viſa ſunt oris tubercula, quæ ore hiante, Linguaque depreſſâ in palato, & faucibus circa linguæ radicem, nunc flaveſcentia. nunc ſublivida, vel viſa, vel reperta fuere. Nunquam item vel in pedum digitorum interſtitiis, vel in plantis, in craſſâ præſertim & durâ illius parte, vel in manibus, juxta cubiti articulum, præſertim in acutiore illius ſede, aliiſve artuum locis, ulcera effloruerunt. Cùm enim ejuſmodi ulcera & fiſſuræ veram cutem penetrent, lata ſint, & rarenter ulteriùs ſerpant, labiis calloſis, ac prætumidis conſtent, atque lęſa facilè cruentent, indolentia ſint licèt, ſi talia vel adeſſent, vel adfuiſſent facilè quoque videri potuiſſent, & ex iis firmum aliquod judicium ferri. Nunquam inſuper in eos viſa ſunt narium ulcera, earum ſeptum, fungos & oſſa, ſeu cartilaginem depaſcentia, naſô turpiter delabente, palatum columellamque depopulantia. Nunquam pręterea in eo obſervati tumores, non tumidæ in aurium ambitu pinnæ, non craſſeſcentes auriculę, non plus juſto auctæ, aut dilaratę narium alæ, non palpebrę, non labia, non pedes, manuſve inflatæ, aut tumidæ. Nunquam demum in oculis juxta majorem canthum nata pellicula, ſenſim acreſcens, quę ſane prędictis jam ſignatntis accederet, magnô argumentô haberetur.

Cùm igitur pathognomonica hæc ſex ſigna nunquam in hoc ſubjecto apparuerint, quis illud leprâ correptum dixerit? Cætera autem ſigna ab illis Chirurgis allata, quemadmodum & alia quæ addi poſſent, uti cutis ſcabrities in piloſa capitis parte, cum ſquammis & furfuribus, fiſſuræ item cutis pedum, manuumque & unguium; pilorum item defluvia, ſanguinis quoque detracti livor, craſſities, cum arenoſis ſeu granuloſis quibuſdam arenulis; cachectica corporis conſtitutio, frons cornu inſtar ſplendeſcens, formicatio ac titillatio faciei, palati, linguę, totiuſque corporis, ſenſuum ſtupor; Hæc, inquam, & ſimilia, non moror, eò quòd aliis morbis conſectaria atque communia eſſe poſſint, quamvis nec & ipſa in noſtro hoc ſubjecto reperiantur, vel ſi quędam adſint, tanti tamen momenti non ſunt, quin duriſſimos labores, noctuque dieque familię ſuſtentandæ cauſâ, obire poſſit.

Filiam quod concernit, quam leprâ mortuam putabant Chirurgi, falsâ morbi ſpecie decepti fuerunt. Dum enim rem ipſam diligenter inveſtigarem, cognovi tandem, ipſam non leprâ, ſed inveteratô morbô gallicô correptam obiiſſe. Et quod notatu dignum eſt, dum cum leproſis octo annis verſaretur bonus vir, prolem ab uxore ſana ſaniſſimam accepit; Unde ſi infectus fuiſſet pater, haud dubiè jure contagii hæreditariô, vel prolem, vel matrem, vel utrumque infeciſſet. *Claudius Deodatus apud Gulielmum Fabric. Hild. Epiſtol. centuria.*

Anatomica Inſpectio

Lepra infecta Matrona cadaver exhibuit viſcera, tum vitalia tum naturalia marcore confecta.

Illuſtris Matrona, Vaſconię Proceribus proxima affinitate conjuncta, Burdegalam venit anno 1660. aditque Dn. *Dezelis* ſeniorem, Chirurgum, apud quem tunc temporis artis tyrocinia ponebam Lepræ, qua infecta erat, curationem ab illo expoſcens: Lepra fuit, eaque confirmata ex judicio Clariſſ. Medicorum D. D. *Mingelozeau & Emery*, Facultati Medicæ Burdegalenſi adſcriptorum: Magiſtrorum item *Dezelis & Choves* Chirurgos peritiſſ. Illius quippe morbi vix ulla deſiderabantur indicia: Capillitium omne deciduum tum ſponte tum pectine, quod furfureas ſordes fœtidas ſimul decuſſit: Torvus erat aſpectus micanteſque oculi, Vultum gutta roſacea fœdabat, & luridus color violaceo proximus; maximè naſum, & labia: Auribus tamen nativa ſervata conformatio, nec pone ullæ tumebant glandulæ: quę in parte colli ſiniſtra, juxta claviculas, juglandis nucis magnitudine utrinque eminebant mobiles: Lingua tumebat, extręma parte & prope venas raninas puſtulis obſita: admodum fœtebat anima: Thoracem anticum adhuc candidum nullæ ſquammę exaſperabant, ſed macies illic ſumma ut & totius corporis habitus: Mammarum nulla veſtigia: Vox nequaquam rauca niſi ſermonem protraxiſſet, fuſca enim illico fiebat & adeo obſcura ut aures vix feriret, ſubſequente mox potus deſiderio ad inductam ſiccitatem leniendam: Poſticibus ſua conſtabat craſſities, manus ſquammas aut furfures nullos dabant, at ſenſus tactus obtuſus erat, ad punctionem tantum & fortem vellicationem ſenſiles: Reſpiratio qualis phthiſicorum anhela; Abdomen, præſertim circa pręcordium dextrum durum, & ἀντίτυπον: Lotia effundebat pauca cruda, ſæpius & crebro cum foetore turbida: Alvi fœces, quanquam σκύβαλα & σφ... ἀνάγυλου tantum dejiceret, tetro odore nares feriebant: Cutis color ab imo pectore ad pedes uſque fuſcus erat, nigro proximus, ubique ea arida & ſcabra: Femora tibias, non ſecus ac Gallorum Indicorum, ſquammæ veſtiebant, omni ſenſu deſtituta, acus quippe citra ſenſum alte adigebatur: Genitalibus ob importunum pruritum

pruritum manum perpetuo inferebat: Ea nudata puſtulas piſi magnitudine exhibuerunt, è quibus nigricans ſanies exſudavit: Tetricis erat moribus, in excondeſcentiam prona, maxime poſt ſcalptum: Narrabat Illuſtriſſ. Parentem ſimilem morbum necaſſe, contagio in legatione ad Luſitanos contractum, imò in matrem, [ante natam Illuſtrem Aegram] transfuſum, paulo poſt puerperium mortuam: Patrem xij. annos illi ſuperſtitem fuiſſe, ſed à fœda illa lue tam male exceptum, ut non Aula ſolum ſed & omni conſortio ſe ſubducere neceſſum habuerit, quamquam celeberrimi *Garcia à Lopes* Medici Hebræi, opera uſus fuerit toto biennio: *Affectus primordia* quatuor ab obitu Illuſtr. conjugis annis eluceſcere cœpiſſe, Ex eo duos liberos, utriuſque ſexus ſuſcepiſſe, non diu ſuperſtites: Luis immunem fuiſſe at non ſcabiei levis, quem phthiſis anno ætatis xlij. ſuſtulerit: Conſanguineis cæteris pepercisse: Curam Illuſtris Matronæ ſuſceperunt ſupra dicti D. D. Medici & Chirurgi, ſtenuamque operam toto trimeſtri navarunt, quorum induſtria, Deum teſtor, pene ſalva & incolumis, caſtellum ſuum procul diſſitum repetiit: pleraque enim recenſita Lepræ indicia delituerunt: Novo & nativo capillitio ornatum caput, deſiit fœtor, evanuerunt faciei puſtulæ, niſi tamen apice ſuum ſervante livorem & craſſitiem, imminutum tamen; depoſuit & lingua ſua tubercula: Sitis non amplius moleſta, ſubſedere quæ circa claviculas glandulæ: Femoribus & tibiis cutis æqualitas reſtituta, ſolus pruritus ex intervallis redivivus moleſtus fuit: liberior fuit Reſpiratio, oculi non ut ante truces: At ab axillis viroſus odor manabat: Si de venereis ſermo incideret, recurrebat in os ſaliva: detumuit quoque abdomen, ceſſitque hypochondriorum durities: Vegetus ubique erat ſenſus Tactus, punctiones vel leviſſimas impatienter ferens: nec excrementorum alvi tantus fœtor comes fuit, liberiuſque & liberalius efferebantur: Urinæ colore & conſiſtentia naturalibus erant proximæ, aculeato ſale exutæ qui ad crebriorem mictionem excitabat: Sibi tandem omnino diſſimilis facta eſt, cunctis mirantibus qui in ea tam inſignem ad ſtatum naturalem reditum, quo xiv. menſium intervallo frui licuit, à quo in priorem, & ſex intra ſeptimanas pejorem relapſa eſt, cui ſe febris continua adjunxit, quam ſitis inextinguibilis conſequuta eſt ſtatim lethalis: Lethum præceſſit vultus defœdatio horrorem omnibus incutiens: Crura, quæ in priore morbo excarnia, inſigni tumore conſpicua erant.

Cadaver à dicto D. Dezelis, me præſente, prænominatis Medicis & Chirurgis diſſectum fuit, cujus imæ & mediæ partes ſolum evolutæ: Pulmones ſcirrhoſi omnino & aridi apparuerunt, obſeſſis illorum bronchiis mucoſo, craſſo & extreme viſcido humore: Sanguis vaſis thoracis conceptus craſſus erat & aduſtus, ſero omnino deſtitutus: Trachæa arteria adeò exſucca & arida ac ſi ſub dio plures dies jacuiſſet: Cor minimum, parvumque ſerum in pericardio: Pulmonum lobi ab omni connexu liberi. Iecur ſcirrhoſum lividumque apparuit; imo adacta in viſceris interiora novacula, ſtrepitus perceptus ab occurſu corporum durorum, quaſi lapilli oblati eſſent: admodum quoque parvum erat & aridum, cujus minor lobus vix latitudine duos digitos tranſverſos æquabat, & longitudine tres: Major eam ſequebatur proportionem: Cyſtis fellea magna, bile turgens: Splen ſumme parvus & durus: Pancreas ſucco quodam ad nigrum vergente turgebat, & ſicco: Meſenterium duris glandulis, magnis & aridis obſitum, ſucco ſebum unguento baſilico remixtum, referente tumidis: Inania quoque & arida erant inteſtina quoad utramque tunicam: Renes calculis infarcti, ſinapi inſtar ſeminis exiguis, duris, ſolidis, porri ſemina colore referentibus: quorum plurimi ureteres occupabant: pelvis & carunculę laceræ erant: In veſica plurimi etiam reperti calculi cum phlegmate; tres item lapilli phaſeolum ęquantes ad inſtar tophi molles vel indurati gypſi: Uteri quoque membranæ exſiccatæ erant, nec non illius ſubſtantia, coarctata etiam & vulva & rugoſa, patentibus nihilominus admodum multis vaſis ſpermaticis: Inciſuris factis in habitus corporis muſculis, præſertim artuum inferiorum, reperta pluribus in locis caro ſcirrhoſa, præterquam in tibiis, In quibus paulo minus arida: Venam cruralem implebat ſanguis niger & aduſtus, inanibus pene arteriis: abſque vi è digitis pedum ungues abſceſſere, manuum preſſius cohærebant: *Theophilus Bonetus, ex communicatione Ludovici Bailly Chirurgi Sepulchreti Tom. 2.*

EMBROCHA. vid. in Bibliothecâ Pharmaceuticâ.

EMPHYSEMA. Vid. ſub titulô *Atheroma.*

EMPLASTRA varia vid. in Biblioth. noſtra Pharmaceut.

EMPYEMA.

Antecedentia in Empyemate ſunt.

PEripneumonia, pleuritis, pulmonis Vomica, derivatio ſanguinis, vel cujuslibet alius humoris, chyli, lymphę, &c. in pus mutabilis facta in cavitate pectoris a quacunque cauſa per eroſionem, dilatationem, fractionem &c. Sic Hippocrates. *Si in ventrem ſanguis præter naturam effuſus fuerit, is ſuppuretur neceſſe eſt.* Et. *Deſtillationes in ventrem ſuperiorem ad ſuppurationem perveniunt intra dies viginti.* [ventris autem ſuperioris nomine pectus intelligendum eſſe, Author eſt Galenus in Comm.]

Conjuncta.

Pleuritide, vel peripneumonia non expurgata febris intenſior, rigor, pondus, & ſenſus gravitatis in parte. Ita Hippocrates in Prognoſticis, & Galeno teſte, fluctuatio, ait enim. *Ubi quis affatim à decubitu tranſmutatur, idque maximè, ſi ab uno in alterum latus ſe convertens defluere aliquid ſentiat, puris multitudinem ibi contineri, haud dubia conjectura eſt.* Hactenùs ille. Auditur etiam aliquando fluctuatio, cum ſcilicet pus eſt tam liquidum, & copioſum, ut fluctuare, & ſonum excitare poſſit. Reſpiratio difficilior, ſputum aliquando purulentum. Empyema autem jam factum, & confirmatum comitantur febris mitior, & lenta, continuè infeſtans, quæ partim putrida, partim hectica videtur, interdiù mitior, noctu vehementior: ſudores multi, ſed inutiles, & noctu pręſertim ſupervenientes: tuſſis frequens, & moleſta. Demum maxillæ rubent, oculi fiunt concavi, curvi ungues, tumidi pedes, puſtulæ circa pectus, & ut plurimùm in latere affecto cutis inflatio, & tumor œdematoſus. Ait Hippocrates in prognoſticis. *Si Empyema in altera tantum parte exiſtat, hos convertere, ac diſcere oportet, doleantne in altero latere, & an alterum altero calidius ſit. atque cubantem ſupra ſanum latus interrogare, an vi eatur ſibi onus aliquod deſuper ſuſpendi. ſi enim ita eſt, in quodcunque latus pondus inſit, in altero ſuppuratio eſt. quemadmodum ſi utrinque calor, & pondus ſentiatur, in tota thoracis cavitate pus continetur.* Et idem primo de Morb. *Applicetur linteum thoraci madefactum ſecundum utramque partem, dextram, & ſiniſtram; citiùs enim exſiccabitur illud, quod ſupra partem pus continentem appoſitum eſt.*

Succedentia.

Hippocrates in Prognoſticis. *Suppuratorum ii potiſſimum ſuperſunt, quos febris eadem die dimiſerit poſt ruptionem, ac cibum citus appetunt, & ſiti liberati ſunt, & venter exigua, & conſiſtentia rejicit, & pus album, leve, concolorque eſt, & vacans pituita, & abſque labore, & valida tuſſi expurgatur. Itaque optimè quidem ſic, ac celerrimè judicantur, ſin minus quibus ad hæc proximè accedunt. Moriuntur verò ii, quos febris non deſierit, aut cùm videtur deſerere, denuò recaleſcens innoteſcit, & ſitiunt, nec cibum appetunt, alvus humida eſt, pus viride, lividumve ſpuunt, vel pituitoſum, ſpumoſumque. Pereunt, ſi hæc adſint omnia. At quibus alia veniunt, alia non, horum quidam intereunt, quidam in multo tempore incolumes evadunt.* Hęc ille. Et idem. *Qui ex pleuritide empyi fiunt, ſi à ruptione intra dies quadraginta ſursùm purgentur, liberantur, alioqui tranſeunt in tabem.* Et. *Si empyis, cum uruntur, aut ſecantur, purum, & album pus effluat, evadunt: ſi verò ſubcruentum, fæculentumque, & fætidum, pereunt.* Et idem in Coacis. *Empyici meliùs habentes, & qui fere expurgari videntur, ſi ſputum fætidum excernant, cum recidiva intereunt.* Et ſimiliter. *Quibus ſpecillum à pure velut ab igne coloratur, ii ferè moriuntur.* Et pariter. *Ex ſuppurationibus, quas pulmonum morbi excitarunt, ferè ſenes moriuntur, ex cæteris verò juvenes.* Et in Aphoriſmis. *Quicunque empyi, vel hydropici uruntur, aut ſecantur, ſi pus, aut aqua univerſim effluxerit, omnino moriuntur.* Galenus autem 4. de Loc. Aff. 7. *Quibus in magna puris copia intra thoracem, & pulmonem collecta thorax in reſpiratione attollitur, celerrimè ſuffocantur.*

Cum empyema ſit collectio puris in cavitate pectoris, & in ejus cavitatem per membranas exſudare poſſit etiam ex Galeno, ut oſtendimus in iis, quæ ad morbos particulares planè exponendos præmittimus; ſuppuratis igitur pleuritide, peripneumonia &c. vel humore quolibet in pus mutabili per canales quoslibet in cavitatem pectoris derivato, ita ut demùm in pus veniant, fiet inde empyema. Cur autem in peripneumonia etiam ſuppurata, & quomodò fieri poſſit, ut pus non per os reddatur, ſed in cavitatem pectoris abeat, ex qua deindè rurſus per os, ac ſputum reddi poſſit, in peripneumonia expoſitum. Cur autem diſtillationes in ventrem ſuperiorem intra dies viginti ſuppurentur, nulla peculiari à cauſa pendet, ſed per ſolam obſervationem, atque experientiam didicit Hippocrates, naturam ejuſmodi diſtillationum talem eſſe, ut viginti dierum ſpatium exigant ad fermenteſcendum. Incipientis autem empyematis pathognomonicum ſignum non crediderim eſſe febrim intenſiorem non repurgatis pleuritide, & peripneumonia, imò verò arguere poſſet pus nondum factum, cum, dum pus conficitur, dolores, & febres magis fiant, quàm jam confecto juxta Hippocratis aphoriſmum. Sed neque pondus, & ſenſus gravitatis in parte, cùm hæc omninò eſſe debeant conjuncta cum ipſis inflammationibus, & augeri, prout illæ augentur: augentur autem mole, dum pus conficitur. Fieri tamen poteſt, ut pus ſibi viam aperiens ad cavitatem pectoris, neque adhuc multùm fluxile ſubeat vaſa ſanguinis, & per corpus derivetur, unde vel obſtruendo propter craſſitiem, vel agitando, & fermentando febrem intendat, atque interim ejus demum aliquid ad cavitatem pectoris è pulmonibus deveniat; in quam tamen cum deductum fuerit, difficillimum erit dijudicare pondus, & gravitatis ſenſum ab eadem derivata materia pendere, niſi fluctuatio audiatur, vel æger ſentiat locum ponderis, & gravitationis non eſſe permanentem, ſed hùc illùc dimoveri, & hoc eſſe poterit argumentum collecti puris certiſſimum. Rigor ab allapſu, & contacto puris, & membranarum erit vellicatio nervorum, ſeu motus eorum, qualis, dum obſtupeſcunt dentes ab audito ſono, ut in rigoris expoſitione. Quia verò intra cavitatem pectoris derivatur pus; prohibet igitur, ne pulmo dilatetur, quantum opus, & ne pectus conſtringatur ſimiliter, quantum requiritur; dolor igitur, aut moleſtia, & difficultas major reſpirationis. Quod ſi pus poſſit per ſuam tenuitatem &c. intra pulmonem derivari, per ſputum potulentum reddetur: niſi verò poſſit, pus non expuetur. Facto autem jam empyemate, vel ſuppurata prorsùs inflammatione admittebitur ſanguini ſolum pus concoctum, nempe ſatis fluxile, ac fixum, hoc eſt, minimè obſtruens, & minimè fermentans: remittenur proinde febris, & cùm pus continuè exſudet in vaſe ſanguinis, erit continua, lenta ex humoris placiditate vix intendens ſe, aut remittens, & ex hoc ſimilis hecticæ: cum autem interdiu pateant magis pori corporis, perſpirare poterit aliquid ejus humoris, & fiet febris mitior: noctu iiſdem obſtructis fiet intenſior. Inſuper cum cavitates pectoris, & humores totius corporis infarcti ſint, validè autem nitatur pectus in humidum infarciens, validè exprimet tàm ipſum, quam humores totius corporis, qui proindè in ſudorem abire poterunt; non erit tamen ille ſudor ullius levaminis propter puris abundantiam ſemper remittentem: quia verò noctu pori conſtringuntur; partes igitur ejuſdem puris, quæ interdiù expirare poſſunt propter exiguitatem, & raritatem inviſibiles, noctu ad anguſtias pororum ſubſiſtant oportebit, quouſque cum aliis ſuccedentibus conjunctæ, & in molem majuſculam collectæ reſiſtentiam pori ſuperent conjunctim erumpentes in formam aquæ, ſeu ſudoris. Propter ſtimulum autem à pure intra pectus provenientem fiet tuſſis, ut ex iis, quæ de tuſſi ſcripſimus, & ex eo quidem moleſtior, quod pulmonem, & pleuram vellicat, & aliquandò quolibet etiam niſu moleſtia minimè minuitur. Invaleſcente morbo pulmo à pure magis comprimetur, ſanguis influere non poterit, ſubſiſtet in ramis venæ cavę ad faciem, unde partes ejus rubeſcent. Quia verò ingraveſcente hoc morbo fit gradus ad tabem, nempe corruptionem, & abſumptionem partium: igitur vel quia per corruptionem flacceſcant, vel quia per abſumptionem extenuentur, fiet minor ipſarum moles, & hoc decrementum iis in partibus erit magis obſervabile, quę duris, & immobilibus terminis circumſcribuntur, cujuſmodi ſunt oculi dura atque immobili orbita oſſea circumſcripti, unde oculi fient concavi. Curvi ungues cur faciendi, ex iis, quæ de peripneumonia, intelliges. Tumidi pedes, vel quia eò devolvetur pus, humor nempe qui corpore minus mobilis facile ad eos ſubſiſtit propter minimam vim preſſionis, vel quia corpore jam ad tabem vergente eæ partes ſimiliter citiùs corrumpuntur, in quibus minor vis pus expellendi, unde tabeſcunt, hinc fermenteſcunt, & in tumorem attolluntur. Cum autem pus membranas ſubeat; per empyematis igitur protractionem poterit ad cutim uſque penetrare, & quidem vel in inſignem molem collectum, vel hùc illùc in minores maſſulas cumulatum producet hoc ad cutim pectoris hic illic puſtulas: illud tumorem œdematoſum propter contentum pus, niſi & hoc contingat propter corruptionem partis, ut in ſecundo caſu tumefactionis pedum expoſuimus. Quæ autem recenſuimus ex Hippocrate inter conjuncta ad dijudicandum, alterutra-ne, an utraque pars pectoris empyemate laboret, certa eſſe poſſunt, ſi aliunde conſtare ſupponatur, propoſitum ægrum empyemate laborare: ſi verò non conſtet, pondus, & ſuſpenſionis ſenſus, & calor, & exſiccatio lintei eſſe poterunt quid neceſſariò conjunctum cum peripneumonia, aut pleuritide, ut patet ex ſuperioribus, & eorum morborum expoſitione;

expoſitione: & cum eorundem ratio, ac neceſſitas ſtatim ex ſe ipſa pateat, nihil ejus explicationi immoramur. Quoniam verò febris ab admiſtione puris proveniens, vel ejus nimiam viſciditatem, vel vim fermentandi, aut ſtimulandi arguit; ſi igitur in expoſitis pulmonum affectionibus, quorum ſuppuratione fit empyema, eadem die, qua empyema fit, ſeu tumor, in cavitatem pectoris rumpitur, febris ceſſet, argumento erit, pus eſſe optimæ qualitatis, non fermentans, non obſtruens: ducitur autem in vaſa ſanguinis, & etiam per ſputum excernitur, æger igitur evadet ab empyemate. Cum itaque pus non ſit quid ſummè viſcidum, non ita multum reſiſtet abſtractioni ab interioribus membranis pulmonis, quibus allabitur, eaque de cauſa ſine labore, aut valida tuſſi per ſputum redderur. Eadem de cauſa pus erit album, lęve, concolor, nempe æquabiliter liquidum, & ex eadem materia æque liquata, unde concolor, album, cum hic ſit puris perfecti color naturalis. Quia verò pituita eſt humor crudior, & qui ad empyematis conſtitutionem in pluribus caſibus concurrere potuit, hinc ſi pus cum pituita mixtum reddatur, adhuc aliquid ſupereſſe concoquendum arguet: nihil, ſi abſque eadem. Itaque cum hæc apparuerint omnia, evadet æger plus minus facilè, aut tutò, ſi eorum aliquot: ex quibus fiet, ut æger in melius evadens ſucceſſive magis ad naturalem ſtatum accedat, unde ſitire deſinet, cibum appetet, alvi fœces demittet, ac producet non multum abſimiles naturalibus, nempe, conſiſtentes, & propter cibi parvitatem, exiguas. Contra ſe habebunt omnia morituris, quæ recenſet Hippocrates, ut ex his patet. Spumoſum autem ſputum arguet & lentorem humoris, & eundem nondum concoctum eſſe, & parvam quantitatem ejus, quæ difficilè ſubeat pulmonem, & difficilè ab ejus tunicis divellatur, unde magis per minimas partes permiſcetur aëri, cujus eruptioni reſiſtens lentore ſuo ſpumam producit. Quadragenarius dierum numerus eſt tempus, quod naturaliter requiri obſervavit Hippocrates ad hoc, ut per ſuperpurgationem per ſputum poſſit empyicus evadere, quo ſuperato tabes ſit corrumpente pure pulmonem, & impediente elaborationem ſanguinis. Ratio, cur *ſi ab empyis per paracenteſim effluat pus bonum, evadant: moriantur, ſi ſecus*, patet ex ſuperiùs dictis. Quod ſi empyi melius habere, & ferè expurgati videantur, ſputum verò fœtidum excernant, venient in recidivam, & morientur; apparens enim ille tranſitus in melius arguet, expurgatam quidem eſſe quantitatem puris, ſed ſputum fœtidum oſtendere poterit, genitum eſſe ulcus intra pectus, aut pulmones, ex quo & novum pus generabitur, unde in empyema relapſus, & mors propter partis corruptionem. Similiter ſpecillum à pure, ut ab igne coloratum arguet pus non coctum, lividum, & fortè cum ulcere partem corrumpente, unde mors. Senes verò præcipuè, & juvenes ab empyemate per pulmonum morbos producto moriuntur, cum in ſenibus propter partium ſiccitatem difficile coaleſcere poſſint villi rupti à ruptione tumoris, in juvenibus autem hunc ipſum coalitum impedit tenuitas, & vigor ſanguinis: & ex iis adhuc difficilius evadent, qui temperamento ſunt aliquanto humidiores; flacceſcent enim partes magis, & facilius à ſanguinis impetu, & motu reſpirationis in divulſione detineri poterunt. *Cur verò pure conſertim effluente per paracenteſim moriantur empyi*, vide in ejus aphoriſmi commento. quod ſeorſim morbis præmittimus. Textus autem Galeni ex ſe ipſo patet, ſicut etiam, quid ſit Empyema. *Clariſſ. Laurentius Bellini Tractatu de Morbis pectoris.*

Sequitur jam Clariſſ. VVilliſius.

Pleuritin, & Peripneumoniam morbos non tantum affines, ſed invicem commutabiles, & alterutrinque ſucceſſivos eſſe, ex ſuperioribus manifeſto liquet; porrò tum hæc, tum illa, & nonnunquam utræque ſimul non bene judicatæ, in Empyema tranſeunt. Si quando enim phlegmone circa pleuram excitata ſuppuratur, tandem Apoſtemate diſrupto, pus in thoracis cavitatem decidens, hunc morbum producit. Pariter ex pulmone inflammato interdum ſuccedit: nimirum ichor circa locum affectum aggeſtus, diutina coctione in humorem craſſum & flavum abit, qui niſi per tuſſim ejicitur, aut pulmonis ſubſtantiam interiorem ſenſim labefactans, diatheſin phthiſicam infert, vel unitatem pulmonis totius ſolvendo, tandemque membranam extimam corrodendo in pectus dilabitur, adeoque empyema parit. Unuſquiſque pulmonis abſceſſu aut ulcere laborans, etſi pus copioſum & fœtidum, [uti in pulmonis vomica ſæpè contingit] exſpuat, non ideo dicatur Empyematicus. Enimverò vocabuli hujus acceptione communi denotatur, puris intra cavitatem thoracis collectio, quà ſcilicet reſpirationis organa opprimuntur: illuc vero pus iſtud confluere ſolet vel ex Pleuritide, vel Peripneumonia [& quandoque forſan ex Angina] ſuppuratis, & diſruptis.

Quandoquidem igitur empyema nunquam primario & ex ſe incipit, ſed aliorum morborum haud rite judicatorum, fere ſemper effectus ſive productum eſt, circa cauſas ejus non opus erit multum inquirere. Ratio formalis ſive cauſa conjuncta ejus ſatis innoteſcit. Ea ſcil. eſt materia purolenta, è pleura, aut pulmone, aut larynge, in thoracis cavitatem effuſa. Cauſę autem reliquæ affectuum præviorum proprię, ad cujuſque iſtorum Ætiologias pertinent.

Circa materiam morbificam quædam diſceptatio eſt; quippe alii hanc merum pus, aliique non hoc, ſed materiam purulentam eſſe contendunt, in qua opinione eſt Joh. Heurnius, qui materiam purulentam pro Empyematis cauſa conjuncta ſtatuens, inter hanc & merum purumque pus diſtinguit; aſſerens hoc fieri, *ab humore nutritio ſanguineo*, hoc eſt *ab ipſo ſanguine aliquatenus corrupto, ſed pepaſmi capaci, materiam vero purulentam humorem excrementitium*, viz. *ſerum*, aut *ichorem* eſſe, qui a ſanguine inter circulandum alicubi præpedito & obſtructo provenit. Hinc obſervare eſt de abſceſſu qui pus verum & laudabile exhibet, eum plerumque compactum, undique concluſum, & vel cyſti, vel privatis quaſi mœniis obvolutum eſſe; dein poſtquam maturatus & diſruptus humorem contentum effundit, cito ac facile ſanari. Verum abſceſſus materiam purulentam præbens, nidum ſuum non ita conſtipatum & parietibus obſeptum, ſed plerumque inæqualem & ſinuatum obtinet, atque diſruptus ſaniem potius quam pus effundit, dein ob perennem humoris excrementitii ſcaturiginem ęgre ſanatur.

Porro advertere eſt, utrumque humorem, ſcil. tum pus, tum materiem purulentam interdum inſigniter fœtere, quandoque item odore quovis tetro prorſus immunem eſſe. Quædam apoſtemata maturata, & diſrupta pus fœtidum, alia inodorum effundunt. Pulmonum vomicas, quin & partium aliarum phlegmonas, ita diverſim habuiſſe ſæpius notavi. Materies purulenta à pleriſque ulceribus effluens grave olet; phthiſicorum ſputa, quæ multo magis periculoſa exiſtunt, ut plurimum inodora ſunt. Ulitatum eſt è latere propter Empyema perforato, materiem primo haud inſuavem exundare, dein poſt duos, vel tres dies aëre orificium ſæpius ſubingreſſo, eam horrende putuiſſe, quæ tamen putiditas poſt injectionem ſpiritus cujuſvis vinoſi aut aromatici rurſus brevi evanuit. Sed multi tędii res eſſet, ſingulorum hujuſmodi accidentium & alterationum rationes particulares deſignare, in quantum perexigua tantum puris, aut materiæ purulentæ alteratio, iis fœtorem inducit adimitque. Cum particulę ſulphureæ æqualiter

æquaiter coctæ, & ſalinis ſubjugatæ in mixto continentur, graveolentia abeſt; quamprimum verò illæ ſolutæ avolare incipiunt, ſecumque ſalinas (è quibus aculeantur) auferunt, odorem valde tetrum quaquaverſus diſpergunt. Quod autem ulceri putido, aut Empyematis nido, lotio, vel injectio cum liquore vinoſo aut aromatico aliquoties adhibita ſæpe fœtorem tollit, in cauſa eſt, quoniam ulceris haud ſecus ac teſtæ putentis latera quodam quaſi fermento liquorem contentum inquinant, adeoque fœtorem imprimunt: eumque adeo à liquore bene temperato & potente, illud vaſis aut viſceris fermentum eluitur aut ſubigitur, deinceps fœtoris propagatio iſta ceſſat. Hinc ſequitur indicium non ſemper malum, nec itaque valde bonum eſſe, ſiquando phthiſicorum ſputa, & empyematicorum abſceſſus cum, vel ſine graveolentia excernuntur, quoniam utriuſque generis caſus quoſdam ſalubres, alioſque funeſtos exritiſſe cognovi. Ad hæc non certius indicium inde ſumitur, quod phthiſicorum quorundam ſputa aquæ injecta ſupernatant, aliorumque ſubmerguntur.

Quamquam autem iſtam puris & materiæ purulentæ diſtinctionem haud multum improbamus, attamen nec ſolummodo hanc, nec ſemper iſtud Empyematis cauſam conjunctam eſſe ſtatuimus. Quando hic morbus pleuritidi ſimplici ſuccedens, ab apoſtemate in latere ſupputato & diſrupto oritur, ſæpiſſime purum merumque pus eſt, quod in pectoris cavitatem decidens morbum iſtum parit. Sin verò empyema Peripneumoniæ ſoboles ſit (niſi pulmonis vomica intercedat) materies ichoroſa, circa phlegmones locum aggeſta, & poſtea mera coctione craſſeſcens, pulmonis unitatem ſolvit, tandem membranam inveſtientem perforans, inque thoracem exundans, Empyema producit. Iſta materia purulenta potius, quam merum pus dicatur.

Empyematis ſigna, vel ipſum dum in fieri eſt prænuntiant, vel plane factum indicant. Prioris generis habentur morbi alii, quorum hoc proles eſſe ſolet, prægreſſi; cujuſmodi ſunt Pleuritis, Peripneumonia, Angina, quandoque item pectoris plaga aut vulnus, quin & alii interdum ejus affectus, non bene judicati, aut ſoluti: è quibus empyematis ſecuturi major erit ſuſpicio, ſi poſt unam aut alteram ſeptimanam ſine ſputo copioſo rigores & febris & ſpirituum languores ſuperveniant. Dein poſt XIV. aut XX. dies empyematis plane facti ſigna erunt, reſpiratio difficilis, pectoris gravitas, materiæ fluctuatio, & moleſtię ſenſus è corporis ſitu mutato, ſitis & febricula fere conſtans, genarum rubor, totius inquietudo & vigiliæ.

Empyema multifariam diſtingui ſolet, ſcil. imprimis juxta affectionem pręcedaneam cujus ſoboles eſt; item quoad ſedem ejus in thoracis latere modo dextro, modo ſiniſtro, modo in tota capacitate ejus; & denique quoad materiam morbificam, quæ vel merum & laudabile pus eſt, vel materia purulenta, atque hæc modo mitis & benigna, modo acris & fœtida.

Morbi hujus Prognoſis tum ante, tum poſt ſectionem inſtituitur; prior determinat utrum latus aperiri debeat nec ne; item prædicit, cujuſmodi cum, vel ſine apertione morbi eventus futurus ſit. Si empyema tardius poſt primarium affectum, ſcil. non ante 30. aut 40. diem, quando vires plurimum attritæ, atque pulmones vitiati ſunt, eorumque conformatio læſa, ſuccedet; ac inſimul ſi febris velut hectica perſiſtet, reſpiratio brevis ac laborioſa, pulſus debilis & celer, cum ſudore frigido, cumque diarrhea velut colliquativa, & crebris ſpirituum deliquiis tunc empyici ſtatus plane deploratus ſectionem minime admittit, medicus eum ſinat incruente mori, ne videatur occidere. Sin verò è contra, poſt manifeſta empyematis maturius facti indicia, pulmonum, aut lateris moleſtia, nec non febris aliaque ſymptomata remittent, atque pulſus & ſpirituum robur conſtabunt, licebit tuto ad ſectionem procedere, indeque ſucceſſum felicem ſperare. Sectione facta ſi pus album, verum bene coctum, aut alias laudabile cum euphoria exilit, & exinde pectoris gravitas, & dyſpnœa remittit, & ægrotans quoad alia pathemata melius habet, de therapeia minime dubitandum erit: ſin vero pus nullum aut malum, ſi tenue, ſubcruentum, aut fœtidum ex latere aperto effluet perexiguam exinde ſalutis ſpem concipere licebit.

Hippocrates inter ſigna empyematis funeſti prænuncia recenſet ſpecillum à pure velut ab igne coloratum; ſive quod ſæpe advertimus & nonnunquam abſque malo eventu, ſi ſpecillum argenteum lateris aperti orificio inditum, ſtatim colore tanquam aureo aut cupreo tingeretur: quod certe nihil aliud ſignificat, niſi quod puris aut materiæ purulentæ particulæ ſulphureæ adeo exaltantur, & à mixtionis vinculo laxantur, ut facile abſcedentes, corpori cuilibet alteri, & imprimis argenteo, (cui affines ſunt) affigantur. Vidi aliquando ferinam à longa & laborioſa venatione occiſam ſtatim ob epulas in clibano coctam, non modo tenerrimam ut cochlearibus eximi potuerit evaſiſſe, ſed etiam cochlear argenteum nitidum primo contactu deauraſſe. Cujus ratio prorſus eadem ac prioris eſt; nempe carnes iſtas à nimio dum viveret animal exercitio adeo ad putredinem diſpoſitas fuiſſe, ut ſulphuris particulæ à concretione liberæ, & ad avulandum aptæ, ſubjecto ſtatim alteri capaci adhęrent. Verum hæc in parergo.

Quod autem ſpectat ad Empyematis Therapeiam, imprimis conſiderare oportet, utrum morbi hujus, utpote jam facti, indicia certa ſint vel dubia. In priori caſu pharmacia haud multum opus erit, ſed tantum corpore præparato, illico ad lateris, apertionem procedatur. Itaque ſi à pleuritide, aut Peripneumonia non ritè judicatis, aut à ſanguine poſt plagam, caſum, aut vulnus intus ſuffuſo, puris, aut materiæ purulentæ, vel ſanguineę intra thoracis cavitatem fluctuatio, cum ſputo nullo, aut diminuto percipitur; non opus erit ut medicamentis maturantibus, aut expectorantibus amplius immoremur; verum alvo ſoluta, & ſanguine ac humoribus per Julapia, Apozemata, & Anodyna rite contemperatis, aut nuda ſectio inſtituatur; aut in teneris & meticuloſis cauterium imprimis inter ſextam & ſeptimam vertebram applicetur; dein eſchara excitata, ſcalpellus oblique poſteriora ac ſuperiora verſus ſenſim, ac paulatim adigatur, donec in cavitatem thoracis penetret; dein cannula argentea indita, materies intus contenta per vices emittatur; ita tamen ut quantum vires ferent totius humoris evacuatio acceleretur; nam portio ejus intus relicta intra paucos dies (propter aërem prout ſupra dictum eſt ſæpius intus admiſſum,) fœtorem horrendum contrahet, quod malum ut precaveatur aut cito tollatur, liquor traumaticus & abſterſivus bis terve in die per ſyphonem injiciatur. Non opus erit reliqua ad operationem hanc, ejuſque proceſſum ſpectantia particulatim deſcribere; quoniam hæc ſingula Chirurgis quibuſque peritioribus planè innoteſcunt, & in praxi familiari habentur. Poſt ſectionem ejuſque adminiſtrationem appendicem rite inſtitutam, medico haud multum præterea agendum ſupererit. Ratio victus idonea, crebra alvi (quoties opus erit) per enemata ſolutio, inſuper & remedia vulgo dicta traumatica, quæ ſanguinis diſſolutionem, ejuſque in ſeroſitates pectori injurias profuſionem impediant, præſcribere oportebit.

Quod ſi morbi hujus indicia minus certa, ac (uti à Peripneumonia ac pulmonis vomica præviis plerumque aſſolet) prorſus dubia ſint, ad ſectionem haud cito nimis, aut temere procedatur. Novi enim in aliquibus materiam purulentam, imò pus fœditum cum inſigni dyſpnœa & pectoris gravitate expuentibus, thoracis paracenteſin & fruſtra, & non prorſus innoxie celebratam fuiſſe. Itaque dum per ſigna pathognomonica de empyemate plane facto conſtabit, medicamentis (qualia pro Peripneumonia curanda ſupra præſcribuntur) expectorantibus, necnon evacuationem per urinas & ſudores blande moventibus, aliquandiu inſiſtendum erit: quibus tandem nihil proficientibus, & empyemate adhuc manente, vel aucto (quia dummodo vires conſtabunt, præſtat remedium anceps experiri, quàm nullum) ad paracenteſin procedatur.

Quod ſpectat ad medicamentorum pro empyemate curando requiſitorum formulas, ante ſectionem eadem remedia quæ ad Peripneumoniam præſcribuntur conveniunt; paracenteſi autem facta, ſequentia potiſſimum ex uſu erunt.

Contra languores, & ſpirituum deliquia quæ in operatione iſta, vel poſtea contingunt, Julapium ſequens preſto ſit, ſubinde ad 4. vel 5. cochlearia ſumendum.

℞. Aq. Meliſſæ, Ceraſorum nigrorum ana ℥vi. Aq. mirabilis ℥j, Margaritarum pulv. ʒj. Syrup. caryophyllorum ℥j. Miſce, f. Julapium.

Decoctum ſequens propinetur ter aut quater de die.

℞. Folior. linguæ cervinę, veronicæ, eupatorii, tuſſilaginis, piloſellæ, ſaniculæ, ana M j. Radic. Rubiæ tinctor. chęrefoli ana ℥j. hordei ℥ß. cicerum rubr. ℥ß. paſſul. ſolis ℥ 1 ß. coquantur in aq. fontan. ℔ iv. ad medietatem, eduleoretur inter ſumendum ad placitum cum melle depurato, vel cum ſyrupo de piloſella. Si abſit febris pilulæ ſeq. ſumantur veſperi, & primo manc ad ℈j. vel ʒß.

℞. Pulv. oculor. cancri ʒij. flor. ſulphuris ʒj. ſalis prunellæ ʒß. ſpec. diarrhod. abbatis ℈j. Terebinth. venet. lotæ q. ſ. f. maſſa, formetur in pilulas exiguas: vel omiſſa Terebinthina idem medicamentum ſumatur in forma pulveris ʒß. ad ℈ij. bis in die.

Empyematicorum exempla non ita paſſim & crebro proſtant, atque ab eo morbo curatorum multo rarius. Novi duos, lateris ſectionem à medicis omnimodo præſcriptam admittere nolentes, fatum obiiſſe, eorumque cadavera diſſecui. Item binis aliis operationem iſtam adhibitam vidi, quorum unus convaluit, alter tabidus interiit; cujus tamen ratio erat, quod pulmone ingſiniter vitiato, & viribus proſtratis, lateris apertio ſerius facta nullum iſti juvamen contulit; ſed ſpiritus prius imbecilles depreſſit valde, eorumque copia abſumpſit. Iſte cujus latus aperiebatur, pulmonem ſatis firmum habuit; ſed à lateris abſceſſu intus rupto, materies in thoracis cavitatem decidens ſeptum adeò comprimebat, ut vix reſpirare potuerit. Chirurgus ſine cauſtico, inter vertebram ſextam & ſeptimam ſcalpellum intruſit, & carne penitus perforata cannulam indidit. Ichor cruentus primo effluxit, & dein per vices in modica copia exemptus per triduum ſine fœtore quovis effluxit; poſtea verò quoties foramen aperiretur, odor teterrimus, cloacæ cujuſvis maxime putentis fœtorem ſuperans expirabat, totamque cameram graveolentia intolerabili inficiebat: quinetiam adeò per plures dies perſiſtebat, donec per injectiones ex myrrha, & herbis amaricantibus aqua & vino incoctis factas, & ſæpius quotidie adhibitas, tandem extingueretur, quorum uſu diuturno, materia morbifica, & ſorditie omni demum abluta effluxus omnis ceſſavit; & denique foramine clauſo patiens integrè convaluit. Illorum, qui, cum lateribus apertionem nullo medici aut amicorum ſuaſu admittere vellent, interibant, cadavera diſſecui. Unius alibi mentionem feci; cujus ſumma erat, quod pus ab Apoſtemate in pleura, & muſculis intercoſtalibus excitato, intuſque diſrupto emanans, loci affecti & pulmonis contigui partem ſphacelo affecerat, indeque diaphragma corrodens, & foramine in dextro ejus latere facto, in viſcera imi ventris deſcenderat: ibidemque toto ductu ventriculi, & inteſtinorum tunicæ exteriores, in quas materies purulenta deciderat, corroſæ & diſcolores apparebant; & demum materies purulenta inteſtinum rectum corrodens, & perforans, una cum excrementis per anum; foras prodibat. D. Ægrotans robuſtus & medicinæ cujuſque impatiens, morbi hujus Tyrannidem per duos circiter menſes ſuſtinuit; ſed interim febriculâ, ſiti, inquietudine, ventriculi moleſtiâ, & crebrâ ſubverſione & ἀγρυπνίᾳ ferè continua miſerrime afflictus degebat. Cadavere poſt obitum aperto, odor fœtiſſimus cloacam omnem ſuperans per totam cameram diffundebatur. Alterius ab Empyemate defuncti Anatome, non ita vaſtam materiæ purulentæ diffuſionem exhibebat. Illa quidem in latere nidum habuerat, unde in thoracis cavitatem decidens, ibidemque in copia ingenti aggeſta, & pulmones continue immerſos polluens, febrem lentam & quaſi becticam, à qua ægrotans valde ſenex interiit, excitabat.

Hæc Thomas Willis Pharmaceutices rationalis parte 2. ſuperſunt jam quædam tum ex Theſibus Diſcipulorum, tum ex ipſis Collegiis & Dictatis Clariſſimi ac Celeleberrimi Viri D. Caroli Drelincurtii in ulteriorem hujuſce materiæ illuſtrationem adjicienda.

Empyematis, Primarii & Genuini cauſa eſt ſanguinis intra capacitatem thoracis effuſio, ejuſdemque inibi diuturnior mora, quam vaſorum vel ἀναστόμωσις vel διαπήδησις vel ῥῆξις, vel διάβρωσις produxerunt, uti certè digniſſimi obſervationum ſcriptores luculentam nobis quadruplicis illius cauſæ fidem faciunt, ac proin nullus omninò ſupereſt dubitandi locus de Divini Senis Oraculo *ſect. 6. Aphor.* 20. *Si ſanguis in ventrem effuſus fuerit præter naturam neceſſe eſt ut ſuppuretur,* cui Sententiæ ſubſcribit & Hippocrates Latinus *lib. 2. cap. 7.*

Speciatim autem id *Empyematis Primarii* poſt vulnera in thoracis alveum penetrantia haud inſolenter in Caſtris ſe vidiſſe profitetur *Clariſſ. necnon Celeberr. Vir D. D. Carolus Drelincurtius, Galliarum Regis olim Conſiliarius ac Medicus Ordinarius, nunc verò Praxeos & Anatomes hâc in Academiâ Profeſſor digniſſimus,* Præceptor ac Præſes meus æternùm colendus.

Empyema, quod Secundarii nomine indigitamus, pro cauſa *Pleuritidem* agnoſcere elicitur ex hoc aureo *ſect. 5. Aph. 8. Quicunque pleuritici facti expectorabilem materiam non excludunt intra dies quatuordecim, iis in Empyema degenerat,* quia nempè materia illa quę inter pleuram muſculoſque huic incumbentes, matureſcit, vel, *ſi magis placet,* purulenta ſit, membranam pedetentim arrodit, atque ſic gliſcit in pectus; imò etiam aliquoties impetu facto, locum ampliorem ſibi quærit & membranam illam confertim diſrumpit; Utrô autem illorum modô accidat per μετάστασιν & quandam veluti μετοικεσίαν, *deportationem & commigrationem* in *verum & Legitimum Empyema* degenerat, uti *Heurnius* etiam comprobat in viro annorum 30. qui ex *pleuritico Empyicus* factus eſt, ſed qui *tabidus* mortem obiit. *Comm. in ſect. 5. Aphor. 8.*

Quanquam autem rariores ſint *Empyici* à Pleuritidis rupta vomica, (*Lutetia præſertim Pariſiorum, ubi Medicorum Atlantes ſuis toties iteratis ven. ſect. necnon & aliis benè multis vel evidente, vel clanculum evacuantibus, Empyematis ortui ſeſe opponunt & illum occupant*) nihilotecius Clariſſ. noſter Præſes Honorandus,

eò

loci praxin numeroſiſſimam exercens, Militum Decem veteranum curavit, qui *Epyemate Pleuritidi ſuccedaneo*, liberali puris expectorațione atque ſolius *γαλακτοποσίας* & aliquot bechicorum uſu integre, *trimeſtri ſpatiô*, defunctus eſt. Alteram itidem in practicis ſuis collegiis, conſcriptam à ſe hiſtoriam nobis exhibuit, de Matrona conſiſtentis ętatis, quæ propter ruptam & intrò latam pleuritidis vomicam, ſyncopen primùm perpeſſa eſt, *uti fert Aph. 8. ſect. 7.* & tandem per alvum atque mictuales ductus largiter profuſo pure, dyſenteria atque dyſuriâ laborioſiſſimis divexata fuit; ſed ab illis, *uti ab Empyemate*, Artis Æſculapicæ ſubſidio, *paucos intra menſes*, immunis evaſit.

Virginem inſuper vidi pulmone ulceroſo, quæ per os & *alvum* unicè, citra *dyſuriam*, pus ſuum profudit ad obitum uſque.

Aperto cadavere totum pectus pure ſtagnatum, reperi à dextris & à ſiniſtris, ſed nuſquam par fui detegendis viis à pectore in alvum purulentiam deducentibus, proximis ob feſtinationem rei, urgentibus defunctæ conſanguineis.

Empyema dextrum periculoſius eſſe ſiniſtro.

Hippocr. lib. 3. de Morb. dextrum Empyema ſiniſtro damnoſius eſſe pronunciat, quia, de mente Præſidis mei, *vena impar* corroſioni magis obvia quàm Aorta durior atque compactior. At *Riverius* è contra Lib. Prax. 7. cap. 4. ſiniſtrum Empyema pejus eſſe cenſet, quòd puris edacitate ventriculus cordis ſiniſter periculoſiùs arrodatur. Sed iſthæc ratio apud nos ficùlnea atque futilis. Cordi ſiquidem *pericardium & ejus aqua*, vice ſunt *propugnaculi*, atque *foſſa.* Cor ergo puris mordacitati patet. Imò etſi cor puris injuriis obvium foret undique; annon ſiniſter ejus ventriculus tot illas faciliùs eluderet? nam plurimis atque validiſſimis *fibris muſculoſis* donatus eſt. Cor ſiquidem univerſum ex *Hippocr.* ſententia, *reclamante licet Galeno*, muſculus eſt robuſtiſſimus non nervo ſed carnis denſitate atque compactione. Et profectò veritatem illam Hippocratem firmam & immotam ſtare adverſum Galenicos impetus, Clariſſ. oculatiſſimuſque Præſes meus, partim libris, partim viva voce, partim *αὐτοψίᾳ* me docuit. Is enim nunquam ſatis laudandus Præceptor, in nuperis ſuis Collegiis frequentiſſimis, necnon in Amphitheatro majori, corda nobis ceſſit ovilla, vitulina, atque humana in fibras ſpirales à baſi ad conum densè revoluta atque retorta. Imò fibras illas non ſolùm in orbem reflexas, ſed & muſculoſas eſſe ad oculum probavit, & illas prætereà à ſiniſtris, quàm à dextris longè numeroſiores atque craſſiores replicuit atque retexuit. Rationem porrò diſcrepantis ſtructuræ ſuis demonſtrationibus attexuit, denſiores ſcilicèt eſſe ſiniſtri ventriculi fibras ut ſyſtole validiori ſanguinem pellat ad extremos uſque microcoſmi fines; at ventriculo dextro parciores atque graciliores ineſſe, ut ſyſtole leviori in proximam & inſertam ſibi pulmonum arteriam ſanguinem acceptum regerat.

Ex iſtis itaque liquet ſiniſtrum cordis ventriculum dextrò validiorem, validiùs etiam dextrô omnes a ſe puris noxas amoliturum, atque adeò non ita periculoſum extare ſiniſtrum empyema, ſed caſſos penitus eſſe Riverianos in Hippocratem inſultus.

De latere Empyico internoſcendo, ubi memorabile recitatur exemplum de Empyemate inaudita methodo exteriùs purgato.

Riverius Prax. lib. 7. cap. 4. ſignum proponit, tanquam ſuum, quo latus Empyicum à latere ſono diſtinguatur, tumorem ſcilicet œdematoſum in latere corroto. Verùm diagnoſin illam genuinis ſuis obſervatoribus Præſes meus reſtituit, Hippocrati nimirum, *Guidoni*, *Pigrao* atque *Thevenino.* Videbis præterrim *Duret.* Coac. lib. 2. cap. 16. Coac. 68. Sed prætereà Præſes meus docet latus Empyicum non modò Oedematis more tumère, verùm etiam ichores quandoque emittere & ſero quoquam ſanioſo atque glutinoſo, fœtidoque ſtillare. Imò latus narrat *ſudorum poris* tabo quodam puruiento hic & illic maduiſſe, & cùm omnia ſymptomata inſinuaſſent pus eſſe vel ferro vel igne potentiali educendum, ac interim æger Martem & Vulcanum perinde horreret, fruſtillum plumbi, inſtar feſtucæ, in pororum patentiorem unum, tabo craſſiori fluxum, turundæ ritu ſuiertet intruſum eſſe, atque ſic in dies craſſius illud atque longius plumbum inditum eſſe, donec tandem intimiùs adactum, pectus ipſum penetraſſet, ut ex ejus penetralibus pure deinceps liberiùs manante & prolè deterſo priſtina ſalus redintegraretur.

In Empyematis operatione falsò doceri vaſis intercoſtalibus parcere Chirurgos.

Lippis & tonſoribus notum eſt ad Empyici pectoris apertionem præcipi ut ſcalpelli dorſum obvertatur coſtarum crenis, ne vaſa cædantur, Sed cautionem illam futilem & agyrticam eſſe nos in Amphitheatro docuit Clariſſ. Præſes meus, Anatomiæ magnus Antiſtes; Noſtris etenim oculis ſubjecit brevi duntaxat tractu crenati coſtas, & falſiſſimum eſſe intercoſtalia vaſa coſtarum crenas longè decurrere. Imò vaſa iſthæc pleurâ ſuâ ita nudavit, ut luculenter viderimus *ſuperiorem* ubique *venam*, *nervum infimum*, *arteriam* verò *intermediam* eſſe, idque tam alta a coſtarum crenis diſtantia ut nuſquam ſecandus veniat muſculus intercoſtalis interior, quin iſthæc intermedia vaſa ſaucientur tranſverſa. Quid igitur nobis obtrudunt, *ſuam induſtriam obtenturi Chirurgi*, ſeſe vaſa pleuritica longè declinaturos, ſi modò, inter Empyicum pectus aperiendum, ſcalpelli aciem in inferioris coſtæ dorſum obverterint. Apage nænias agyrtis unicè dignas, à Medicis verò genuinis atque cordatis longè abhorrentes. *Atque hæc ex Clariſſ. D. Drelincurtio. Sequuntur jam.*

Curationes, Conſultationes, Obſervationes & Anatomicæ inſpectiones ex variis.

Curationes.

Quoad curam empyematis, ſeu quando pus factum in cavitate fluctuat, & ſtagnat, 1. Eſt evacuandum. 2. Acrimonia ejus noxia corrigenda. 3. Lęſio partis inducta reſtituenda.

Quoad *puris evacuationem*, hęc per convenientes vias inſtituenda venit. *Viæ convenientes* ſunt vel *naturales* vel *artificiales* : *illæ* quibus *natura* molitur evacuationes, & quæ ſubinde per varia loca inimitabili arte purulentias evacuat, ut dum v. g. pleuriticorum, vel alias in thorace ſuppuratorum purulentias, nunc per *urinas*, nunc per *alvum*, nunc frequentiſſime per *ſputum* evacuat, imò per *purulentam*, in toto corpore *ſcabiem*, quo de viro. M. A. N. C. *Ann. 2. pag.* 230, ſolvi obſervatum fuit. Sanè *pus empyici* per *urinam* excretum c. dolore quaſi nephritico & ſtranguria refert *Horſt. l. 3. obſerv.* 10. Simile *vid. ap. Panarolum*, item *Borellum cent. 2. obſervat.* 17. Ipſemet *curavi mulierem* gravi pleuritide correptam, ſuppuratam, cui ſupervenit fœtidiſſima materiæ purulentę urina, quæ per 10. vel plures dies continuante cum ſenſibili alleviatione ipſa ſanabatur. *Præcavebam ſimul phthiſin ac tabem* per pulveres

pulveres & antihectic. Poterii, myrrh. ocul. cancror. antimon. diaph. balſ. ſulphuris therebinth. &c. Elix. Prop. raró propinabam, quia hoc ſemper alvi fluxum ſiſtebat, ut neceſſe eſſe, eam denuo provocare clyſmate. Sicut jam ſuprà hujuſmodi variæ excretiones *circa hepatis & lienis abſceſſus* inſinuatæ fuerunt. Facit huc quod refert *Hildan. centur. 3. hiſt. 39.* Nempe ulcus diuturnum in brachio ex ictû ſclopeti, quoſt, quia *per urinam* pus excernebatur, ulcus ſiccabatur: Quamprimum verò ulcus recenter fluebat, eum patièns rurſus urinas laudabiles nullo pure permiſtas reddebat. *Per quas vias materia empyematis in pectore*, v. gr. *deferatur ad urinam* aut alvum, *aut etiam ad os* pro expuitione, plures autores litigant. *Conf. Senn. lib. 2. prax. ubi* de pleurit. quæſt. 3. Willis Pharm. rat. P. 2. *pag.* 150. 201. M.A. N. C. *Ann. 3. pag. 393. & Ana. 6. pag. 75.* His in caſibus ſi molliatur aliquid natura, ſemper miniſter ejus eſt Medicus, dum, quò illam vergere videt, eò ſimul motum illius promoveat. *Si verò rupto abſceſſú & collecto* jam *empyemate* pectoris, eam nil moliri obſervat, pro copia puris dum vires adhuc conſtant, evacuanda, imprimis *vomitus* convenit, cujus inſignes utilitates pluribus *Piſo de colluvie ſeroſa* declarat. Hinc *ſputum* imprimis promnvendum, ut hujus medio ceu per proximas vias, modumque magis ordinarium, puris fiat evacuatio. *Pro quo ſcopo Nicotiana* eſt egregia cujus uſum ſuprà ex *Ferdinando* declaravimus.

In ſputo hoc promovendo habenda ſimul ratio qualitatum materiæ purulentæ evacuandæ, quę *quò acrior* fuerit, ac tenuior, eò magis *temperantia* ſimul uſurpanda ſunt: *Quòd ſi verò non acre ſed craſſius* ſit pus evacuandum, *incidentia & abſtergentia* magis in uſum vocanda. In ſpecie *mel*, & ex eo paratum *hydromel* ſeù *aqu. mulſa*, *oxymel ſquilliticum* inter expectorantia primatum ducunt; in qua *mulſa hyſſopus*, *ſcabioſa*, *parietaria*, *helenium*, *iris*, *marrubium*, *liquiritia*, *jujub. paſſula* pro indicantium varietate ſimul incoqui & propinari poſſunt. Vel fiat *miſtura* expectorans.

℞. Aq. hyſup. ℥iij. aſthmat. ʒiij. oxymel. ſquillitic. ℥vi. ſyr. Nicotian. ℥ß. emet. ʒiß. M. capiatur pro lubitu.

Artificiales via pro evancuando pure ſunt *paracenteſi*, quæ ubi *priores*, illæ *naturales* vel non ſuffecerint, vel non ſuffecturas ſuſpicio eſt, *in tempore* inſtitui poteſt. *In tempore dico*, ut quando natura *empyema* non expurgat per *urinam* ſtatim inſtituenda *Paracenteſis*, ne pus in ſaniem convertatur, ne vires frangantur, ac pulmo à ſanie corrumpatur.

2. *Acrimoniam puris & ejus noxam corrigunt*, hoc eſt, ut aliàs dicunt, ulcus *abſtergunt & mundificant* optimè remedia *ſulphurea*, quodcunque acre temperantia & *balſamica*, quaſi vi ulteriorem progreſſum *apoſtematis* & *puris* inhibentia, uti ſunt *ſulphur* & *antimonialia fixa*, &c.

3. *Ea verò, quæ læſionem partis* poſt abſceſſum ſuppuratum *reſtiuunt*, ſunt *vulneraria*, præ cæteris *hedera terreſtris*, *ſcabioſa*, *cherefolium*, item *lignorum & radicum decoctum*, &c. Optimè hæc duo junguntur, ſed ſemper habenda eſt ratio *Puris* ut hoc vel ſimul evacuetur. *Febris adjuncta*, ne hæc plus majus intenſa augmentetur. Ad hoc *ut evacuetur pus* præter evacuationem per vomitum ſi eſt in thorace, vel in alio loco, convenientiſſima ſunt omnia *antimonialia fixa*, v. gr. *antimonium diaphoretic.* quod ipſum *cum decocto cherefolii*, vel cum *hedera terreſtri*, vel quod meliùs cum *decocto radi is china* propinetur, propinando ſępius cum hauſtu iſtius decocti ʒ. *Antimonii diaphoretic.* Hoc enim mirabiter ſuppurationes quaſcunque curat ſanguinem congrumatum & empyema imprimis pectoris.

Et tunc cum *radice China* ſimul coquenda ſunt *tuſſilago*, *hyſſopus*, *conſolida major*, *capill. veneris* & ſimiles: Non opus eſt multa addere, ſimplex enim ſufficiat decoctum cum quo propinetur *Antimonium diaphoreticum.*

Poſt Antimonium diaphoreticum imprimis eſt Balſamus ſulphuris, qui quancunque ſuppurationem ac internarum partium & viſcerum corruptionem, cito, tutò & jucundè curat. Vel ſimplex vulgaris, cum ſpiritu terebinthinæ, vel aniſatus cum oleo aniſi pectoralis, vel ſuccinatus cum oleo aniſi pectoralis, vel ſuccinatus cum oleo ſuccini; vel juniperinus cum oleo juniperino. Loco Balſami ſulphuris ſimplicis ſumatur Balſamus ſulphuris auratus antimonii ex Polemanno, erit balſamus eo magis laudatus.

Denique Arcæus tract. de capitis vulneribus, Egregium modum docet curandi empyemata beneficio decocti ligni Guajaci, cujus methodus eſt optima, & quâ abſervatâ aliquot empyematici reſtituti fuere.

Nec incommodè ligna ſantala hîc recipiuntur, verbi gratia.

℞. Raſur. ligni Guajaci ℥j. ſaſſafr. ℥ß. Macera per 12. horas in aquæ comm. ℔ vi i. coque ad conſumptionem ℔ iß. adde heder. terreſtr. comar. flor. hyperici. herb. veronic. an. mj. ad mij. rad. glycyrrhiz. ℥ß. ſem. fœnic. ʒvi. paſſul. minor. conquaſſatar. ℥ii. Coqu. ad remanentiam ℔. iv. M. S. decoctum de quo æger ad minimum ter in die capiat, ſubjungendo & alia remedia.

Hedera denique terreſtris omnibus præferenda eſt ſpeciebus ſimplicium quæ ſuppuratos ex fundamento, ut ſic dicam, curat: Ejus decoctum ſeu eſſentia ſi aſſumatur, aut quod meliùs cum eodem antimonium diaphoret. propinatur, aut denique ſi ejus ſuccus ſemper cum decocto Guajaci permiſceatur.

Certum eſt quod hedera terreſtris ſit inæſtimabilis in hoc caſu.

Hinc ſunt qui maximè æſtimant.

℞. Succ. hederæ terreſtr. ℥iv. praſſii (id eſt marrubii) ℥ij. thuris, myrrhæ an. ʒj.

Sacchari parùm; redigantur ad conſiſtentiam ſyrupi, & ſubinde uſurpentur.

Denique decoctum braſſicæ capitatæ rubrę, cum tantillo ſacchari temperatum, eſt egregium, quia materiam purulentam educit per urinam. Poteſt etiam dari cum decocto Chinę, antimon. diaphoret. & ſimilia.

Lac quoque caprillum cum ſaccharo roſato uſurpatum, pro ultimo hoc ſcopo eſt egregium. vid. M. A. N. C. an. 1. p. 78.

Confert. cum his Willis. Pharm. ration. p. 2. ubi de phthiſi & empyem.

Balſami ſulphuris fecit mentionem: ſi hujus igneus calor pertimeſceatur, optimè permiſcetur. ſaccharum Saturni. vel Antihecticum Poterii, quę in his caſibus ſunt egregia.

Item Balſamus Peruvianus non incommodè poteſt ſubſtitui balſamo ſulphuris. *Michael Ettmuller. Collegii Medici Part.* 1.

Quoniam curantur Empyici difficillimè, conſueverunt veteres Thoracem incidere: ut indè purulenta materia promptiùs educeretur. Monet autem Hippocrates ne pus univerſim effluat, tunc enim languentes Mors certò excipit, ut experimentis pluties innotuit. Partem verò urendam, vel ſecandam nonnulli eligunt inter tertiam & quartam coſtam: alii inter quartam & quintam: & alii inter quintam, & ſextam. De qua re legendi potiſſimùm Paulus Ægineta, Fabritius ab Aquapendente, Fienus, Sculterus, Barbette, Marchetti. Hippocrates 2. de Morbis utroque

latere

latere pa.e affecto, ſiniſtrum potiùs aperiendum voluit: minùs etiam lethalem dicit factam ibi ſectionem. Verùm Epiphanius Ferdinandus ex eodem Hippocrate de internis affectionibus tutius putat perforare coſtam ipſam. Idipſum approbat Martianus etiam in Hydrope Pulmonis ex eodem Hipp. de Naturâ mulieb.

At longè periculoſiorem, quàm vulgò creditur, Paracentrelim eſſe exiſtimat Jo. Van-Horne, & Tulpius pluries infeliciter inſtitutam ait. Quamobrem plerique ad alia remediorum genera confugiunt, quæ ſi non magni juvaminis, ſaltem minoris ſunt periculi Fumo tabaci per fiſtulam excepto, ejuſdemque decocto calido cum ſaccharo bis tantùm ſumpto, pus è cavo Thoracis per tuſſim excretum memorat Epiphanius Ferdinandus: debet autem illud convenienti digeſtione depurari, & caſtigari. Alii communiùs diureticis inſiſtunt documento Galeni 6. de loc. affect. cap. 4. Nec denique deſunt, qui etiam per alvum expurgatum empyema recenſeant: nam preterquam quod viſum id aliquandò fertur ab eodem Galeno c. 6. de loc.aff., cap. 4. confirmatur quoque à Velſchio, qui acceptum à Mathia Baccono refert, Empyicum ex pleuritide ſanatum frequenti potione, ex ſyr. Althææ, oxymelle, ſaccharo, manna, oleo amygdal. dulcium recenti, & aquâ ſcabioſæ, pure nimirùm, ut ipſe inquit, alvo procliviùs, quam ore, expurgato. At ductus iſti nondum ſatis perſpecti ſunt, quamvis illos oſtendere auiſus ſit Bauhinus relatus ab Horſtio, & à Sennerto; ac multò antea Galenus cap. 6. de loc. affect. 4. & 7. Aph. comm. 30.

Promiſſe nimiùm vidimus Empyicis decocta ex ſcabioſa, pulmonaria, ſanicula, tuſſilagine, hyperico, hyſſopo, carduo benedicto, betonica, iridis Florentinæ, & lappę majoris radice, glycyrrhiza, conſolida, C. C. C. & majori ex parte ligno guajaco, & lentiſcino compoſita, & exhibita ad plures dies cum balſamo ſulphuris, aniſ. vel terebinth. ad guttas aliquot mane per quinq; ſaltem horas ante cibum. Efficax quoque obſervatur elixir proprietatis elicitus cum aqua cinnamomi, cum quo commiſceri poteſt ſyrupus de tuſſilagine, de hedera terreſtri, de hyſſopo, de praſſio, ſi libuerit. Flores Antimonii fixi, & Antimonium diaphoreticum ritè præparatum, miram opem præſtitere, ſicut pariter illius ceruſſa deſcriptione Angeli Salæ, non neglectâ tamen in hanc rem obſervatione Friderici Hofmanni. Magna etiam vis ineſt Terebinthinæ albę Cypriæ, ſi cum modico vitelli ovi diſſolvatur, & cum aqua hederę terreſtris ſtillatitia guttatim infuſa tantiſper ſubigatur, quouſque cremorem lacteum æmuletur. Capi poteſt ad unciam unam vel alteram jejuno ſtomacho. Succus ejuſdem hederę utiliſſimus memoratur à nonnullis, ſi cum olibano diapenid. redigatur in formam Electuarii, & per vices aſſumatur, vel in ore detineatur.

Ad Pulmonis vomicam, refert Cardilucius ſibi pro ſecreto communicatum ſpiritum è pulegio in ſpiritu vini per octiduum infuſo elicitum, vel inſenſibiliter vel per ſudorem, aut urinam illam diſſolvere. At Morbus hic ſicuti rariſſimus, ita difficillimæ curationis; quinimò priùs hominem enecat, quàm internoſcatur aut opportunis remediis tractetur, cùm repente è vivis ęgros tollere ſoleat, niſi ſponte ſua rumpatur vomica & purulenta materia in Thoracis cavum deponatur, vel ſenſim expuatur. *Lucas Tozzi de Medicin. Practic. part. 1.*

Signa Empyematis ſunt gravitas cum fluctuatione (præcipuè cùm ab uno latere in alterum decumbant) in thoracis cavitate, ſi Pleuritis aut Peripneumonia præceſſerunt, reſpiratio difficilis, ſputum purulentum & fœtens, febris hectica, & aliquando ſudores nocturni frigidi.

Indicationes ſunt puris excretio per expectorationem, urinas, aut alio quocunque modo, ulceris deterſio & conſolidatio, & febris, hecticæ ablatio.

Primò injiciantur Clyſteres lenientes, emollientes, & carminativi, & repetantur, ſi alvus non reſpondeat. Purgetur æger potione ſequenti.

℞. Rad. enul. ʒj. glycyrrhiz. ʒij. ſem. aniſ. fœnicul. dulc. ana ʒj. crem. tart. ʒß. fol. ſen. mund. vin. alb. odorif. nutrit. ℥v. Coque, & Colaturæ ℥iv. aut vi. adde diaphœnic. ʒij. ſyr. roſ. ſolut. cum agaric. ℥j. M. ſ. f. Potio mane ſumenda cum regimine.

Si vires ferant & febris urgeat, inſtituatur venę ſectio in brachio.

Victus ſit tenuis & ſiccans, ex aſſatis potius quàm elixis. Sępius comedat pineolas, avellan. amygd. dulc. ficus, paſſul. &c.

Potus ordinarius ſit hujuſmodi.

℞. Sarſæp. ℥vi. ſaſſafr. ℥ij. lign. ſanct. ℥ijß. glycyrrhiz. ℥iß. paſſul. ℥iij. aq. hord. ℔xxiv. Infund. & coq. ad tertiæ partis conſumptionem. Coletur & aromatizetur ℥j. pulv. coriand. ad uſum ſervetur in lagenis lapideis.

Vel ℞. Raſur. lign. ſanct. inter. nigerr. ℥iv. rad. ſymphyt. maj. ℥vi. rad. tuſſilag. ℥v. ſcabioſ. veronic. caryophyllat. botry. an. m. ij. clycyrrhiz. recent. ℥ij. Infund. in ℔ viii. aq. f. vaſe probè occluſo, mox coq. in alembico ſuperpoſito capitell. ad ℔ ij. conſumpt. Colatura ſumatur bis terve in die ad ℥vi. vel viii. quâvis vice longè à paſtibus.

℞. Rad. chin. ℥ij. enul. ℥j. tuſſilag. ℥iij. caryophyllar. totius, ſcabioſ. an. m. ij. fol. beton. pulmonar. piloſell. heder. terreſt. eryſim. an. m. j. ſummit. marrub. alb. hyſſop. an. m. ß. paſſul. purgat. par. xx. jujub. par. x. dactylor. ficuum an. par. iv. Coq. in hydrom. dilut. lb. vj. ad lb ij. conſumptionem. Colatur. adde ſyr. capill. ven. ℥iv. ol. ſacch. ℥ij. M. ſ. f. Apozema. Doſ. ℥. vi. bis in die longè à paſtibus per octiduum.

℞. Rad. enul. rec. ℥j. urtic. urent. ℥ij. glycyrrhiz. Hiſpan. ʒ x. fol. veron. mar. cum toto, heder. terreſt. botry. an. m. jß. eryſim. m. ij. ſummit. hyſſop. marrub. alb. an. m. j. Coq. in hydrom. vinoſ. defæcat. fiat Colatura, in qua clarificata macera paſſul. mundat. lbiß. ficuum ping. ℥viii. Bulliant, extrahe pulpam, quæ cum liquore reſiduo lentè coquatur in Electuarium.

℞. Hujus Electuarii ℥v. mell. deſpumat cum phlegmate, ex diſtillatione olei aniſ. ℥iij. ſacch. cand. ℥v. vin. de Malaga ℥vi. Coq. lentè ad conſiſtentiam eclegmatis, inſtilla ol. ſuphuris per campanam, q. ſ. ad gratam aciditatem. M. ß. & lambatur inſtar linctus.

Aliquando oleum ſacchari hujuſmodi præſcribo.

℞. Rad. enul. ℥j. ireos Flor. ℥ß. glycyrrhiz. ʒvi. fol. ſicc. marrub. alb. hyſſop. ſcabioſ. heder. terreſt. eryſim. an. ʒv. rad. caryophyl. ſicc. ʒx. cort. rad. ſaſſafr. ʒiij. ſem. aniſ. fœnic. dulc. an. ʒvii. affund. aquę vit. ad iv. digit. ſupernatationem, infunde per quatriduum: Colaturæ ℔ ij. adde ſacchar. cryſtal. pulv. ℔ j. flor. ſulph. ℥j. accende liquorem in paropſide ſtannea, & agita donec inflammatio ceſſat, cola per linteum, & adde mellis paſſular. quartam partem, f. Eclegma.

Si ſputa ſint purulenta, & tuſſis urgeat,

℞. Pulp. rad. alth. & paſſul. in aq. ſcabioſ. & hyſſop. ſimul. coct. piſt. & traject. ℥ij. pulv. ſubtiliſſ. fol. tuſſilag. glycyrrhiz. Hiſpan. an. ʒ.ß. ireos Flor. ʒi. lact. ſulph. ʒiij. ſacch. cryſtal. pulv. ℥viii. cum pauca aqua hyſſop. f. Paſta pro trochiſcis hypoglott.

Si opus

Si, opus ſit majori deterſione, convenit Lohoch de thure.

℞. Thur. maſcul. ʒ ij. ſacch. cryſtal. ℥ij. pulv. includ. cavitate majoris pomi dulcis, quod proprio operculo tectum torreatur, & pulpa bene cocta à ſuperfluitatibus ſeparetur, addendo pulp. rad. enul. in hydromel. ad putrilag. coct. piſt. & traject. ℥j. pulp. paſſul. ℥ ij. pulv. hyſſop. & fol. tuſſilag. an. ʒ iij. ireos Flor. ʒij. ſucc. glycyrrhiz. ℥ß. ſyr. de eryſim. heder. terreſt. roris ſolis an. ℥ iij. flor. vel lact. ſulph. ʒß. M. ſ. f. Lohoch.

Potens admodum eſt remedium Saponea ſequens magiſtralis.

℞. Rad. enul. rec. ℥ij. alth. ℥ iv. paſſul. maj. ℥iij. Coq. ad putrilaginem in hydrom. malvar. piſtentur, trajiciantur per ſetaceum, de pulpa ſume ℥ ij. ſuc. glycyrrhiz. ℥ß. ireos Flor. ʒij. ſem. aniſ. fœnic. dulc. an. ʒiſs. ſem. angel. cardam an. ʒſs. maſtich. olib. an. ʒj. cinam. integ. ʒij. croci ℈ij. Terantur terenda in alcohol, adde duplum ſaponis Venet. alb. & cum ſyrupo pectorali f. Electuarium, addend. ol. aniſ. ʒß. doſ. quant. nuſc. moſcat. bis terve in die.

Mel Paſſulatum de quo ſæpiùs ſupra dictum eſt.

℞. Paſſul. ℔ iv. aq. f. ℔ xii. macera per hor. 24. dein coq. ad tertias. Colatura coquatur ad mellis conſiſtentiam, & uſui ſervetur.

Tabellæ de Althæa de quibus mentio ſupra facta eſt.

℞. Spec. diatrag. frig. pulv. glycyrrhiz. ana ℥ ivſs. ſem. papav. alb. ℥ iij. ireos Flor. ℥ijſs. ſacch. alb. ℔iſs. cum pulp. alth. q. ſ. f. Tabellæ.

Poſt deterſionem, ſi opus ſit validâ exſiccatione uſurpetur ſuffitus talis.

℞. Auripigm. ex cineribus vitis vel cum flor. ſulphur. ſublimat. ℥ſs. Tabaci Indici opt. ʒ iij. tuſſilag. rad. enul. calam. aromat. ana ℈ iv. lign. aloës, benzoin. gum. guajac. naturalis ana ʒ i ſs. f. pulvis ſubtiliſſ. & cum tereb. Venet. q. ſ. vel balſam. Peruv. f. trochiſci num. 12. pro ſuffitu, cujus fumus excipiatur cum infundibulo.

Sæpius Tabacum compoſitum ſequens præſcribo.

℞. Fol. tuſſilag. ſiccat. ʒſs. laur. ſalv. malabathr. an. ʒ ij. rad. enul. ʒ iß. cort. guajac. gum. ejuſdem an. ʒiſs. tabac. Indic. ʒiijſs. ſuccin. oliban. an. ℈vii. auripigm. flaviſſ. ſcintillant. ℥ſs. Auripigmentum, ſuccinum, oliban. cort. & gum. pulverizentur, & cum cæteris craſſiuſculè inciſis miſceantur; & capiat fumum inſtar Tabaci vulgaris, idque paulò ante aſſumptionem apozematum pectoralium bis terve in die.

Si Empyema per latus alterutrum viam moliatur, latus affectum foveatur fotu ſeq.

℞. Rad. alth. lil. alb. an. ℥ ij. brion. ari ana ℥iſs. enul. ℥iij. fol. malv. parietar. ſenecion. ana m. j. ſcabioſ. heder. terreſtr. marrub. alb. ana m. ij. ſem. fœnugræc. ʒx. ſem. aniſ. fœnic. ana ℥ iij. Coq. in aq. f. part. xii. mell. part. ij. acet. ſcillit. part. j. Colaturæ adde ol. violar. ℔ j. chamæm. rut. ana ℔ ſs. M. ſ. & cum ſpongiis eodem madidis f. Fotus mane & veſperi per horam integram.

Poſt fotum, optimè detersâ parte, applicetur Emplaſtrum ſequens lateri affecto.

℞. Empl. diachyl. ireat. ℥iv. pic. Burgund. ℥iij. ladan. ℥ ij. gum. caran. tacamahac. an. ℥ j. pulv. flor. chamæm. melilot. trifol. odorat. ana ℥ ſs. pulv. cumin. rut. flor. ſulphuris ana ʒvi. croc. ℥ ij. balſ. Peruv. terebinth. Venet. an. ʒvi. cer. flav. q. ſ. f. Emplaſtrum. Aut applicari poteſt Emplaſtrum Diaſulphuris Rulandi.

Si adſit catarrhus, conveniunt fontanellæ, vel in ſutura coronali, vel in homoplatis.

Aquæ Thermales ſulphureæ hic maximè conveniunt.

Paracenteſis antequam vires ſint nimis conſumptæ ſemper fere fœliciter ſuccedit, aperto latere inter quintam & ſextam coſtam (ab inferioribus numerando) eo in loco ubi ſub infimo exortûs pectoralis muſculi angulo muſculus ſerratus major & epigaſtri obliquus externus dentatim junguntur, ſcalpello acuto panniculo obligato deorſum natante mucrone, ſervatâ rectitudine fibrarum intercoſtalis muſculi, & cutem ipſam cum ſubjectis partibus audacter dividat Chirurgus, adactâ in ſuperiorem coſtæ quintæ partem acie. N. B. Potiùs antrorſum aliquantulum quàm verſus ſpinam ſecandi ſunt omnes Empyematici, ſalvis diaphragmate & pulmonibus qui in iſta parte vulnerari nequeunt, ſumto Inter ſecandum expirationis momento. Dein fiant injectiones vulnerariæ, detergentes, & poſtea exſiccantes & conſolidantes. *Theodor. de Mayerne Prax. Medic. lib. 2.*

Hic in Curatione Empyematis jam addamus quæ de Paracenteſi thoracis, habet Thomas Fienus in ſuo de præcipuis artis Chirurgicæ controverſiis libello: ſic autem ille.

Paracenteſis eſt ſectio, per quam fit vulnus penetrans in corporis cavitatem. Etſi autem per paracenteſin intelligatur proprie tantum ſectio, quæ fit ferro frigido, tamen volo ego eam hic latius conſiderare, ſic ut ſub paracenteſin non tantum ſectio comprehendatur, ſed etiam uſtio, qua fit ulcus penetrans. Perforatio enim uſque ad corporis cavitatem fit duobus modis, vel uſtione, vel ſectione. Quia autem utraque eſt ad eundem finem, ideo utramque ſub generali nomine paracenteſeos hic comprehendere volo. Dico, penetrans in corporis cavitatem. Corporis autem cavitates duæ ſunt; una ſupra diaphragma, quæ eſt cavitas intra thoracem contenta: alia ſub diaphragmate, quæ eſt cavitas in abdomine contenta. Ideo duplex eſt paracenteſis; alia pectoris ſeu thoracis, alia abdominis.

Uſus, & finis utriuſque paracenteſeos unus eſt, ut nimirum per foramen ſic arte factum aliquid, quod intra illas cavitates contra naturam continetur, & alia ratione à natura excludi non poteſt, educatur. Quod ibi continetur, vel eſt pus, vel aqua. Itaque omnis paracenteſis eſt aut ad pus, aut aquam; & vel ex pectore, vel ex abdomine educendum. Pus in pectore colligitur, vel à præcedente anginâ, vel pleuritide, vel peripneumonia ſuppuratis, & ruptis, & ſic affectus vocatur empyema. Vel etiam à vulnere, vel caſu ab alto ruptis intra venis & ſanguinem multum effundentibus, qui in pus convertitur. Pus intra abdomen colligitur aliqua phlegmone alicujus partis, intra ipſum contentæ, ſuppuratâ aut ruptâ; ut renum, hepatis, meſenterii, peritonei, aliuſve. Aqua colligitur ſupra Diaphragma in cavitate pectoris, ſic ut pulmo ei innatet, ex pulmonis nimia refrigeratione, pericardii fiſſura, aut ſeri ex oſculis venarum diapedeſi. Et is affectus vocatur hydrops pulmonis. Aliquando colligitur aqua in abdomine, & ille affectus vocatur Hydrops ſimplex, ſeu Aſcites. In his omnibus affectibus convenit paracenteſis. Puto ego, adhuc aliam cauſam eſſe, propter quam paracenteſis fieri poſſit; nimirum, non tantum, ut aliquid ex cavitatibus corporis evacuetur, ſed ut aliquid etiam in eas immittatur. Sic poteſt fieri hæc ſectio ut decocta aliqua abſtergentia, cum ſyringis injiciantur; interius ſcilic. ulceribus aliquot difficilibus exiſtentibus, quæ curari non poſſunt, & ad quæ non poſſunt alia ratione medicamenta commode pervenire. Sic Harcerus inſignis Chirurgus Hiſpanus docet, ulcera pulmonis, & Phthiſim facile eſſe curatu, & ſeſe ſæpius ea curaſſe, & cuiq

modum

modum docet hunc; ut nempe in pectore ſectio fiat, & per foramen decocta detergentia injiciantur, quibus ulcus eluatur, mundetur, & conſolidetur.

Quæritur autem, an unquam paracenteſis pectoris ſit facienda? Videtur autem quod non, autoritate Pauli Æginetæ l. 6. c. 44. ubi dicit; *aliquos uti ſectione, vel uſtione thoracis penetrativa uſque ad cavitatem. Sed iſti, inquit, ſtatim mortem inferunt, vel faciunt, ut fiſtula remaneat.* Hollerius comment. Sect. 6. Aphor. 27. dicit; *ſe duos vidiſſe empyicos, ſed unum eorum obiiſſe, alterum fiſtuloſum ulcus reſervaſſe.* Hiſce ratio videtur ſuffragari. Quia ſi in thorace foramen fiat, per illud externus aër ingredietur, & calor, & ſpiritus interni egredientur, & cor, & pulmo, principes & calidiſſimæ partes, ſpirituque plenæ refrigerabuntur, & debilitabuntur, & mors ſequetur, Secundò, quia eſt communis opinio Medicorum, quod pulmo moveatur fuga vacui, ad motum thoracis. At ſi in pectore fiat foramen, jam ceſſabit ratio illa fuga vacui, quia aër, qui poteſt de foris ingredi per foramen, faciet, ut tunc non ſit amplius tale periculum vacui, & ideo debebit, motus pulmonis ceſſare, vel ſaltem valde minui; pulmonis verò motu vulnere imminuto & pure interius cavitatem opplente, & reſpirationem impediente, ſequitur, quod fieri debet ſuffocatio, & mors, Saltem, cùm in cavitate utrinque thoracis pus continebitur, non poterit ſectio talis ulla ratione fieri, quia illa ſectio tunc fiet, vel in uno latere, vel in utroque: ſi fiat in uno tantum, fiet fruſtra, quia per illam tantum poterit evacuari pus, quod in illo latere eſt, quod autem eſt in oppoſito latere non poterit, & tunc illud poterit adhuc tàm bene mortem cauſare per ſe, quàm antea. Si fiat ſectio in utroque latere tunc omnino ſequitur, quod non poterit pulmo fuga vacui moveri, ergo neceſſe erit pulmonem à reſpiratione ceſſare, & ægrum mori.

Contra verò quod hæc ſectio in empyicis. & hydrope thoracis aliquando fieri poſſit, docet, Hipp. variis in locis. Nàm lib. 3. de morbis docet, quomodo empyemate laborantes ſunt urendi, & ſecandi. lib. de intern. affect. docet coſtas ipſas perforare in hydrope pulmonis, quo per foramen aqua valeat exire, & Aphor 27. ſ. 6. dicit: quicunque empyici aut hydropici ſont, & ſecantur, vel uruntur ſi pus vel aqua confertim exeant, moriuntur Ubi inſinuat, quod illi quidem ſecari, & uri poſſint; ſed hoc tantum ſit cavendum ne aqua & pus confertim exeant Porrò omnes ferè Practici docent in empyemate, ſi videamus, quod natura intra certum tempus pus ejicere non poteſt paracenteſin eſſe faciendam. Etſi enim illa abſque dubio non ſit periculi expers, non eſt tamen certò lethalis, ſed ſæpiſſime poteſt curari, ut experientia docet. Præſtat ægro remedium adhibere, à quo ſit ſpes ſanationis, etiamſi periculi aliquid habeat, quam certæ morti relinquere. Si enim ſic relinquuntur vel mox moriuntur, multitudine puris ſuffocati, vel quia pulmones in eis inflammantur, & corrumpuntur: vel in phthiſin abeunt, quæ omnia ſunt mala lethalia. Quod autem hæc ſectio non ſit tàm periculoſa, ex eo patet, quod omnes ſingulis diebus experimur, plurimos homines convaleſcere, qui vulnere thoracis penetrativo læſi fuere. Huic accedunt exempla eorum, qui paſſi talem paracenteſin, tamen fuere curati. Scribit Plin lib. 7. cap. 50 quod Phaleteus deploratus à medicis vomicâ laborabat. Et cum mortem in acie, inquit, quæreret, vulnerato pectore medicinam ab hoſte invenit, & per vulnus erumpente pure fuit curatus. Idem ſcribit Val. Max. lib. 1. cap. 6. Hipp. in Coacis prænotionibus ſcribit, ſe compertum habere, uſtione aut ſectione quoſdam evaſiſſe in diuturnis thoracis ulceribus. Paſchalius li. 1. c. 39. commendat hanc ſectionem, & dicit, quendam nomine Lupum ſic ab empyemate fuiſſe curatum. Veſalius in conſilio pro vulnere Ducis Terræ novæ, dicit, ſe hac ſectione ſæpius uſum fuiſſe, & alios uti ſe vidiſſe, & ſe nunquam advertiſſe ex ea aliquid ſiniſtri, aut contra præcepta artis eveniſſe, & licet contigerit aliquando, aliquos ſic ſectos mori, non fuiſſe tamen mortuos ratione iſtius ſectionis, ſed magnitudinis primi mali propter quod ſectio erat inſtituta: ſcribit Braſagonus in ſuis comment. in 6. Aphor. 27. ſe quendam ſuppuratum uſſiſſe, & ſanatum fuiſſe. Saxonia etiam ſe unum ſecuiſſe dicit, & adhuc vivere. Paræus, Harlæus, Guinimæus, aliique Chirurgi celebres hanc ſectionem commendant, & faciendam docent. Quapropter ad argumenta, in contrarium allata ſic debet reſponderi Ad autoritates; dubium non eſſe, quin aliquando ſecti moriantur, ſed id ſæpè accidit, ut ait Veſalius, ratione Empyematis, quod interna corrupit, & non ſectionis, ſæpe quod ſectio mala ſit facta, aliquando fortè etiam propter ipſam ſectionem. Sed non ſequitur, quod ideo remedium omnino ſit omittendum, quod aliquando obfuit: ſufficit, quod poſſit ſæpius prodeſſe, & ad hoc ut in deſperatis caſibus adhibeatur. Ad rationes, atque ad primam: non propter foramen internas illas partes valde refrigerari, propterea quod parvum ſit, & ſemper emplaſtris, & aliis linteis bene ſit tectum, & clauſum. Ita videmus ventrem ſæpe eſſe apertum, cerebrum eſſe denudatum, thoracem à vulneribus magnis pertuſum, & nihilominus tamen adhuc ægros convaleſcere, nec exinde internas illas partes adeo refrigerari, ut inde mortem ſequi ſit neceſſe. Ad alteram dicitur, quod reſpiratio non fiat fuga vacui, etſi communis ſchola medicorum ita ſentiat. Scribit enim Felix Platerus, & alii, ſeſe ſæpe ægrotos habuiſſe, qui ab utroque thoracis latere penetranti vulnere affecti fuere, qui tamen non deſierunt, propterea commode reſpirare, quod tamen omnino neceſſum foret, ſi pulmo fugâ vacui, ad motum thoracis moveretur, ut aſſerunt. Scribunt etiam Alex. Benedictus, Nicolaus Piſo; & alii, quod cum ab utroque latere pus continetur, quod ab utroque latere ſectio ſit facienda: quod non facerent, ſi utrinque vulnerato thorace reſpirationem ceſſaturam, aut pulmonem fuga vacui non amplius motum iri crederent. Sed poſito, quod ita foret, adhuc tamen poſſet ſectio utrinque fieri, quando pus in utraque cavitate continetur, ſed non ſimul, verùm una poſt aliam, ſcilicet pure unius lateris per ſectionem ejuſdem lateris evacuato, & vulnere iterum conſolidato, Poſſet ſectio denuo in altero ſeu oppoſito latere fieri.

Ut hæc paracenteſis commodè fiat, ante omnia conſiderandum eſt, quis locus ei conveniens ſit; Pro quo ſciendum eſt, quod ſemper ſectio fieri debet, in loco, in quo pus continetur, & in illa parte, per cujus foramen poteſt pus exire. Nam ſi ſectio fieret in eam uſque cavitatem, in qua non eſt pus, fruſtra facta eſſet, & fruſtra periculum tentatum, & Medicus ignominia affectus. In thorace autem duæ ſunt cavitates diſtinctæ; una à dextro latere, à ſiniſtro altera: propterea quòd membrana, mediaſtinum dicta, in medio thoracis ſit conſtituta, & unam ejus medietatem ab altera ſeparet: ex quo fit, quod pus, quod in una cavitate eſt collectum, non poſſit ad alteram cavitatem venire. Accidit autem, ut aliquando pus in una cavitate, aliquando in altera tantum, in utraque aliquando cavitate colligatur, quapropter multum refert, in quo latere ſectio fiat. Colligitur pus in uno vel altero latere, prout phlegmone vel in uno vel in altero latere eſt generata.

Quæ in dexterâ parte facta eſt, in dexteram cavitatem pus deponit; quæ in ſiniſtra, in ſiniſtram. Per

pleuritidem ſemper in unum tantum latus pus depo- ni poteſt, per anginam & peripneumoniam, aliquando in unum tantum, aliquando in utrumque. Nam in angina pus quod effluit, & delabitur in tracheam, interdum poteſt dilabi in unum ramum tracheæ tantum, ſeu dexterum ſeu ſiniſtrum: interdum in utrumque. Trachea enim, cum ad pulmonem pertingit, in duos ramos bifurcatur, quorum unus in dextram, in ſiniſtram pulmonis partem alter fertur: & exinde in ſiniſtram aut in dextram cavitatem thoracis, vel in utramque. Peripneumonia etiam eſt aliquando in uno latere pulmonis tantum, aliquando in utroque. Cum eſt in utroque, poteſt in utramque cavitatem pus deponere, etſi non neceſſario: quia etſi in utraque parte ſit, non tamen neceſſario abſceſſum facit in utraque parte, aut erumpit. In quo ergo latere pus continebitur, in eo erit ſecandum. Si autem in utroque latere contineatur, quid erit faciendum? Dicit Alex. Bened. lib. 10. cap. 25. & Nicolaus Piſo ac alii, tum in utroque latere eſſe ſecandum, ſed non eodem, aiunt, die. Et certè, ſi in utroque latere pus contineatur, vel non erit ſecandum, propter periculi magnitudinem, vel ſi ſecandum erit, ſecandum in utroque: nam alioqui, quod in oppoſita cavitate pus continetur, non poterit per oppoſitæ ſectionem evacuari, & ſic maneret idem periculum mortis à pure in uno adhuc latere contento, quod antea erat à contento in utroque.

Cognoſcendum ergo imprimis exactè latus eſt, in quo pus continetur. Illius cognoſcendi varia ſigna ſunt, tumor, calor, dolor, pondus, & ſtrepitus puris fluctuantis. Imprimis dico, tumor: quia tumet, & ſublimius quodammodo eſt latus, ubi collectum pus eſt, cum cutis exterioris livore quodam, & calore, quem corrupta evaporatio inducit. Sed & naturæ beneficio pus aliquando extrorſum extruditur, atque in muſculos externos erumpit. Calor etiam eſt ſignum, quia latus illud, in quo pus eſt, magis calet. Hinc Hippoc. l. 3. de morbis, ad ſciendum, in quo latere pus contineatur, docet, totum thoracem creta liquida, vel terra cristica obducendum eſſe. & quæ pars primo fuerit exſiccata, in ea pus contineri. Tertium ſignum eſt pondus, quia cum æger in oppoſitum, ac ſanum latus incumbit, illi pondus aliquod à ſuperna parte pendere videtur, unde interdum anguſtia premitur, & tuſſi fatigatur, & majori dolore infeſtatur. Denique fluctuatio & ſtrepitus manifeſtus puris auditur in affecto latere, cum æger convolvitur, niſi forſan puris craſſities aut copia, totum ſpacium implens, impediat. Hinc Hippocrat. alibi docet, ægrum manibus eſſe tenendum, & toto corpore concutiendum, & Medicum oportere aures pectori dolenti adhibere, ut audiat, qua parte ſtrepitus puris audiatur. Cognito latere in quo eſt ſecandum, locus præciſè eſt cognoſcendus, illum locum aliquando monſtrat natura. Itaque ſi aliqua parte thoracis tumor, aut calor major appareat, ibi eſt ſecandum. Extra illum caſum artificio locus eſt inveniendus.

Aliqui dicunt, intra ſecundam vel tertiam Coſtam ſectionem fieri debere. Aliqui, inter tertiam, & quartam. Alii inter quartam, & quintam. Alii (inter quos eſt Vidus Vidius.) Inter quintam, & ſextam dicunt eſſe ſecandum. Plerique omnes, vel inter tertiam & quartam, vel inter quartam, & quintam ſtatuunt. Ego noto famoſiores aſſerere, inter quartam & quintam. Illæ autem coſtæ debent computari ab infra furſum, à coſtis nothis incipiendo: unde, cum dicitur, quod debet ſectio intra quartam & quintam, non debetis tunc intelligere coſtas ſpurias, ſed veras & legitimas. Verum adhuc multum refert, an verſus pectus an verſus ſpinam locus eligatur. Verſus ſpinam periculoſus eſt: Imo quia ibi pulmo pleuræ vicinior eſt. Secundo, quia ibi coſtæ ſibi mutuo ſunt viciniores, ad latera autem coſtarum decurrunt magnæ venæ, quæ ſunt venæ azygii propagines. Itaque illæ venæ ibi ſibi mutuo ſunt viciniſſimæ, ſic ut difficile ſit ſecare inter coſtas, quin illæ venæ tangantur. At furſum verſus pectus coſtę, & venæ divaricantur, & paulatim ſiunt tenuiores, & ideò illic minori periculo ſectio fieri poteſt, debet ergo locus eligi, antrorſum, verſus pectus, ſex aut ſeptem digitis tranſverſis remotus à Spinâ Hippor. 1. de internis affect. advertens periculum in ſectione eſſe, ne illę venæ tangantur. Docet alium modum, qui videtur eſſe tutior, ut nimirum ſupra tertiam coſtam ſecetur, & tunc ipſæ coſtæ terebello perforetur, & inde pleura tranſpugatur. Illa ſectio videtur minus periculi habere. Recentiores tamen Medici nunquam eam uſurparunt: quapropter neceſſe eſt, ut illa magnum aliquod incommodum habeat. Illud imprimis eſt, quod aliqui habeant coſtas tam parvas, & anguſtas, ut eas perforare impoſſibile foret. Secundò, quia etſi habeant coſtas ſatis magnas, tamen nemo eas tam magnas habet, ut per eas magnum foramen fieri poſſit, ſed tantum parvum: per parvum autem foramen non poſſit ſatis commodè pus & ſæpè tàm multum, & craſſum evacuari, ſed tantum aqua Et ideo in quibus propter aquam in thorace paracenteſis fit, in iis hæc coſtarum perforatio locum habere poſſet: vel etiam in iis, qui coſtas habent valdè latas. At verò in iis, qui anguſtas, vel qui Empyemate laborant, non item, ut Libantius ſuper Aphor. & Paræus in Chirurg. etiam atteſtantur. Realdus Columbus inſignis Anatomicus, alium locum inſinuat, & dicit, commodè, & ſatis tuto hanc perforationem in ſterno fieri poſſe, quam alii quoque nonnulli ſequuntur. Sed cum non habeant certam aliquam de illo loco doctrinam, vobis vulgarem intra coſtas ſectionem commendo.

Quo ad modum perforationis. is duplex eſt: vel enim fit ſectione, vel uſtione. Alii ſectionem, alii uſtionem præferunt. Interdum fit utroque modo. Uſtio autem dupliciter fieri poteſt, vel cauterio actuali, vel potentiali. Antiqui ſolebant ferro caudenti utere, ut ex Hippocrate, & Paulo manifeſtum eſt: Paręus lib. 7. cap. 10. dicit, uſtionem quæ cum ferro candente fit magis eſſe ſecuram. Idem ait Leonus: Ratio, propter quam id dicant eſt, quia ubique inter coſtas ſunt magnæ venæ, quæ facile tangi poſſunt, & ſi ſectione tangerentur, periculum adferrent magnæ, & periculoſæ hæmorrhagiæ: at ſi ferro candente tangantur non eſt illud periculum, propterea quod venæ à cauterio clauduntur. Vidus Vidius, dicit, debere fieri ſectionem cum ſcalpello, poſtea ferro candenti locum eſſe inurendum abſque dubio ad eandem hæmorrhagiam evitandam; Verum ego imprimis non probo, ut locus ferro candente uſque ad cavitatem inuratur. Nam prætérquam, quod hoc remedium ſit horrendum, & crudele, non convenit etiam corporibus, jam à morbo tam debilibus; & attactu ignis febris augeri, & membrana ſuccingens coſtas inflammari poſſet. Ideo Paulus, & Albucaſis, cum de uſtione uſque ad cavitatem loquuntur, dicunt eſſe remedium; à quo ſtatim mors ſequatur. Quod ſi vero profectio fiat, & tum videatur ſequi hæmorrhagia, equidem ut tum inſuper uſtio fiat, ſicut Vidus dicit, eſſe neceſſarium. Reſtat ergo ut perforatio fieri debeat, vel ſectione, vel cauterio potentiali; & vel alterutro ſolo, vel utroque ſimul. Cauterio potentiali ſolo inurere, nimis longæ moræ eſt: ſunt enim decem dies, antequam eſchara excidat, & interim à pure intus partes corrumpuntur. Hodie moderni Chirurgi utuntur vel ſectione ſola; vel cauterio potentiali, & poſtmodum ſectione per eſcharam ab ipſo cauterio inductam.

Uterque modus eſt bonus. Sed qui ſola ſectione fit habet interim periculum hæmorrhagiæ conjunctum. Qui verò cum prævio cauterio fit, non item: per eſcharam enim venæ clauduntur. Quapropter puto ego, hunc ultimum modum eſſe ſecuriſſimum, uti etiam Guilimæus atteſtatur: non tantum, quod per hanc non ſit periculum fluxionis ſanguinis, ſed etiam, quia, cum eſchara excidit, magnum fit foramen, quod ultro diu apertum manet, per quod pus poteſt evacuari. Nam, ſi ſola ſectione perforatio fiat, debent ægri continuo cruciari impoſitis tentis ad foramen apertum retinendum, quod & calorem, & febrem, & inflammationem parit. Si ſimplex ſectio fiat, illa debet fieri, cum novacula anguſta, & acuta, non autem ſcalpello; quia inſtrumentum debet ab una parte eſſe obtuſum. Sciſſio debet fieri superne deorſum, ſic, ut obtuſa pars culiri ſit ſurſum: quia ſic cavetur, ne vena quæ ſub coſta jacet, vulneretur. Et debet duci oblique ſecundum ductum fibrarum muſculorum, nimirum verſus deorſum ut ſic facilius poſtea iterum vulnus conglutinetur. Cùm autem potentiale cauterium imponitur, tum poſt factam eſcharam ſectio fieri debet: non cum novacula, ſed lanceta, ad cavitatem uſque: & tunc non neceſſarium eſt ductum fibrarum obſervare, ſed præſtat rectè tranſverſaliter ſecundùm coſtas incidere. Sectio etiam facienda eſt, cùm æger expirat, propterea quod pulmo tunc contrahatur, & à coſtis recedat, & ſic minus tunc tangi poſſit.

Sectione facta pus, aut aqua per foramen educenda ſunt, ſed paulatim. Nam ſi conſertim educerentur, ſubitæ mortis periculum eſt, ſicut Hippocrat. ſect. 6. Aphoriſm. 27. & aliis libris, toties eſt atteſtatus. Tunc ſuppurantia, quæ cruſtam excidere faciant, ſunt deforis adhibenda, intus verò per foramen, cum ſyringa, injicienda ſunt medicamenta, quæ leniendi, & ad temperiem reducendi corruptas partes ſimul, & pus detergendi vires habent, ut ſunt aqua hordei cum melle roſato, aliaque decocta detergentia. Fuit etiam alius veteribus empyicos curandi modus: ſcilicet ut multis cruſtis ſuperficiariis, non autem in cavitatem penetrantibus, circumquaque thoracem urerent, quem docet Paulus l. 6. c. 46. Albucaſ. l. 1. c. 3. & meminit Gal. l. 7. Aphor. 44. cum ex Platone Comico refert, Lineliam Evageræ filium ab Euriphonte Medico, multis eſcharis inuſtum, fuiſſe curatum. Sed de illo modo nos hic non loquimur ſed tantum de tali uſtione, quæ in capacitatem thoracis penetrat.

Quoad tempus paracenteſeos faciendæ, illud vel eſt generale vel particulare. Quoad generale tempus, dicunt omnes eam in empyemate eſſe faciendam ante X. à puris eruptione diem: nam poſt illud tempus vires ægri nimis debiles ſunt, & partes thoracis corrumpi inceperunt. Unde etiam ſi tum paracenteſis fiat, partibus ſic corruptis, fruſtranea eſſet, & æque bene mors ſequeretur. Monent inſuper Medici ex præcepto Hipp. in Coacis prænotionibus, ut neque tum ſtatim à puris eruptione etiam ſectio fiat, ſed uſque ad XV dies poſt illam expectetur. Rationem dicunt, ut pus illud interim concoquatur, quod perpetuo poſt eruptionem craſſeſcere, ac refrigerari poteſt. Verùm puto ego & aliam rationem eſſe potiorem, ut interea ex propriis ſignis certius nobis conſtet, an ita pus erumpere poſſit, & an in thorace, & qua ejus parte ſit collectum: ſimulque videatur, an non illud alia aliqua via à naturâ commodius ſit expellendum.

Hæc generalis regula eſſe debet, ut nunquam paracenteſis fiat, cum ſuſpicio jam eſt, partes intra thoracem à pure corruptas eſſe. Secundò, ut nunquam fiat, niſi adhuc cum mediocriter vires ægrotantis conſtant: nam cùm illæ vehementer ſunt proſtratæ, non ſunt tam magno remedio tolerando; ſed æger ſuccumbit, & moritur. *Hactenus Thomas Fienus de Paracenteſi Thoracis: Plura rurſus de ea videri poſſunt ſub titulo Paracentheſis. Sequuntur jam pro Empyemate.*

Conſultationes.

Pro quodam Illuſtri, & Nobili Juvene Empyemate, ſeu ſuppuratione laborante.

Quiſnam ſit locus affectus in caſu Illuſtris & Nobilis Juvenis apud omnes non ita conſtat, thoracem tamen ego ſecundùm cavitatem eſſe exiſtimo; thoracem quidem, ut ſuadet ſpiratio valde difficilis, ſecundùm cavitatem, ut gravitas illa, quæ in profundo ejuſdem præſentitur, necnon fluctuatio ibidem percepta, demonſtrant.

Et quoniam cavitatis morbus proprius eſt anguſtia, & hæc multiplex eſſe ſolet, puto ego anguſtiam hanc eſſe conſtipationem factam à materia purulenta, quæ ex abſceſſu anginoſo ſuppurato, atque diſrupto in thoracem cecidit; nam cùm abſceſſus ille præceſſerit, per os non fuerit expurgatus, & nunc pus cum tuſſi expuatur, ſatis apparet thoracis cavitatem dictam à pure conſtipari; Ex quibus, ni fallor, conſtat, quæ ſit immediata cauſa conſtipationis, eſt enim pus illud, non quidem genitum in thorace, ſed in partibus ipſi ſuperioribus, occaſione anginæ progreſſæ productum: Pus namque cum tuſſi rejectum thoracis actiones neceſſariò ſequitur, expulſionem inquam, atque coctionem expulſionem quidem tantùm, quando pus in eodem thorace non generatur (ſicuti in caſu propoſito contigit) coctionem verò ſimul, dum generatur in pectore, ſeu cavitate thoracis occaſione materiæ à capite deſtillantis, quod in patiente noſtro minimè locum habet.

Quibus ita breviter conſtitutis. Dico pus ut eſt quid à toto genere præter naturam eſſe eradicandum, ut craſſum, & viſcidum detergendum, ut acre attemperandum, ut lædit thoracem eſſe educendum per tuſſicularia, & convenientia remedia, proportio tamen ſemper omnium viſcerum thoracis eſt conſervanda.

Quod autem in ſimilibus caſibus Medicus vix poſſit ad optatum finem pervenire, de ſe patet, quinimò niſi ſpatio 40 dierum materia hæc expuatur, actum erit; Accedit (& hoc in caſu præſenti non levem timorem incutit) quod longè pejus eſt Empyema, ad Anginam, quàm ad deſtillationem ſubſequi; Quapropter niſi citò ſuccurratur, imminet hectica imminetque phthiſis: Quod tamen aliquid ſpei pollicetur, eſt ægri prudentia, & ætas juventutis, nec non & illud quod tota thoracis cavitas haud eſt repleta, ſed tantum dextra ejuſdem pars afficitur.

Accedens itaque ad curationem, venæ ſectionem improbo, ſed aliis non conferentibus judico ad thoracis perforationem in parte dextra inuſtione, vel ſectione faciendam erit deveniendum.

Quoad medicamenta, quæ antequam chirurgus ad perforationem accedat, tentanda ſunt, dico quod vel ad pus quieſcens, vel motum diriguntur, ſi ad quieſcens, jam oportet materiam attenuare, atque diſcutere emplaſtro ex radicibus altheæ, pulvere cimini, radicis ireos, & oleo liliaceo, vel ceteris convenientibus, uti eſt Diachylon gummatum, Diapirites, & ſactum.

At ſi idem pus moveatur, prout ad partes diverſas movetur, diverſa quoque ſibi requirit medicamenta.

pleuritidem ſemper in unum tantum latus pus deponi poteſt, per anginam & peripneumoniam, aliquando in unum tantum, aliquando in utrumque. Nam in angina pus quod effluit, & delabitur in tracheam, interdum poteſt dilabi in unum ramum tracheæ tantum, ſeu dexterum ſeu ſiniſtrum: interdum in utrumque. Trachea enim, cum ad pulmonem pertingit, in duos ramos bifurcatur, quorum unus in dextram, in ſiniſtram pulmonis partem alter fertur: & exinde in ſiniſtram aut in dextram cavitatem thoracis, vel in utramque. Peripneumonia etiam eſt aliquando in uno latere pulmonis tantum, aliquando in utroque, Cum eſt in utroque, poteſt in utramque cavitatem pus deponere, etſi non neceſſario: quia etſi in utraque parte ſit, non tamen neceſſario abſceſſum facit in utraque parte, aut erumpit. In quo ergo latere pus continebitur, in eo erit ſecandum. Si autem in nttoqne latere contineatur, quid erit faciendum? Dicit Alex. Bened. lib. 10. cap. 25. & Nicolans Piſo ac alii, tum in utroque latere eſſe ſecandam, ſed non eodem, aiunt, die. Et certè, ſi in utroque latere pus contineatur, vel non erit ſecandum, propter periculi magnitudinem, vel ſi ſecandum erit, ſecandum in utroque: nam alioqui, quod in oppoſita cavitate pus continetur, non poterit per oppoſitæ ſectionem evacuari, & ſic maneret idem periculum mortis à pure in uno adhuc latere contento, quod antea erat à contento in ntroque.

Cognoſcendum ergo imprimis exactè latus eſt, in quo pus continetur. Illius cognoſcendi varia ſigna ſunt, tumor, calor, dolor, pondus, & ſtrepitus puris fluctuantis. Imprimis dico, tumor: quia tumet, & ſublimius quodammodo eſt latus, ubi collectum pus eſt, cum cutis exterioris livore quodam, & calore, quem corrupta evaporatio inducit. Sed & naturæ beneficio pus aliquando extrorium extruditur, atque in muſculos externos erumpit. Calor etiam eſt ſignum, quia latus illud, in quo pus eſt, magis calet. Hinc Hippoc. l. 3. de morbis, ad ſciendum, in quo latere pus contineatur, docet, totum thoracem creta liquida, vel terra erictica obducendum eſſe, & quæ pars primo fuerit exſiccata, in ea pus contineri. Tertium ſignum eſt pondus, quia cum æger in oppoſitum, ac ſanum latus incumbit, illi pondus aliquod à ſuperna parte pendere videtur, unde interdum anguſtia premitur, & tuſſi fatigatur, & majori dolore infeſtatur. Denique fluctuatio & ſtrepitus manifeſtus puris auditur in affecto latere, cum æger convolvitur, niſi forſan puris craſſities aut copia, totum ſpacium implens, impediat. Hinc Hippocrat. alibi docet, ægrum manibus eſſe tenendum, & toto corpore concutiendum, & Medicum oportere aures pectori dolenti adhibere, ut audiat, qua parte ſtrepitus puris audiatur. Cognito latere in quo eſt ſecandum, locus præciſè eſt cognoſcendus, illum locum aliquando monſtrat natura. Itaque ſi aliqua parte thoracis tumor, aut calor major appareat, ibi eſt ſecandum. Extra illum caſum artificio locus eſt inveniendus.

Aliqui dicunt, intra ſecundam vel tertiam Coſtam ſectionem fieri debere. Aliqui, inter tertiam, & quartam. Alii inter quartam, & quintam. Alii (inter quos eſt Vidus Vidius.) Inter quintam, & ſextam dicunt eſſe ſecandum. Plerique omnes, vel inter tertiam & quartam, vel inter quartam, & quintam ſtatuunt. Ego noto famoſiores aſſerere, inter quartam & quintam. Illæ autem coſtæ debent computari ab infra ſurſum, à coſtis nothis incipiendo: unde, cum dicitur, quod debet ſectio intra quartam & quintam, non debetis tunc intelligere coſtas ſpurias, ſed veras & legitimas. Verum adhuc multum refert, an verſus pectus an verſus ſpinam locus eligatur. Verſus ſpinam periculoſus eſt: Imo quia ibi pulmo pleuræ vicinior eſt. Secundo, quia ibi coſtæ ſibi mutuo ſunt viciniores, ad latera autem coſtarum decurrunt magnæ venæ, quæ ſunt venæ azygii propagines. Itaque illæ venæ ibi ſibi mutuo ſunt viciniſſimæ, ſic ut difficile ſit ſecare inter coſtas, quin illæ venæ tangantur. At ſurſum verſus pectus coſtę, & venæ divaricantur, & paulatim ſiunt tenuiores, & ideò illic minori periculo ſectio fieri poteſt, debet ergo locus eligi, antrorſum, verſus pectus, ſex aut ſeptem digitis tranſverſis remotus à Spinâ Hippoc. 1 de internis affect. advertens periculum in ſectione eſſe, ne illę venæ tangantur. Docet alium modum, qui videtur eſſe tutior, ut nimirum ſupra tertiam coſtam ſecetur, & tunc ipſæ coſtæ terebello perforetur, & inde pleura tranſpugatur. Illa ſectio videtur minus periculi habere. Recentiores tamen Medici nunquam eam uſurparunt: quapropter neceſſe eſt, ut illa magnum aliquod incommodum habeat. Illud imprimis eſt, quod aliqui habeant coſtas tam parvas, & anguſtas, ut eas perforare impoſſibile foret. Secundò, quia etſi habeant coſtas ſatis magnas, tamen nemo eas tam magnas habet, ut per eas magnum foramen fieri poſſit, ſed tantum parvum: per parvum autem foramen non poſſit ſatis commodè pus & ſæpè tàm multum, & craſſum evacuari, ſed tantum aqua Et ideo in quibus propter aquam in thorace paracenteſis fit, in iis hæc coſtarum perforatio locum habere poſſet: vel etiam in iis, qui coſtas habent valdè latas. At verò in iis, qui anguſtas, vel qui Empyemate laborant, non item, ut Libantius ſuper Aphor. & Paræus in Chirurg. etiam atteſtantur. Realdus Columbus inſignis Anatomicus, alium locum inſinuat, & dicit, commodè, & ſatis tuto hanc perforationem in ſterno fieri poſſe, quam alii quoque nonnulli ſequuntur. Sed cum non habeant certam aliquam de illo loco doctrinam, vobis vulgarem intra coſtas ſectionem commendo.

Quo ad modum perforationis. is duplex eſt: vel enim fit ſectione, vel uſtione. Alii ſectionem, alii uſtionem præferunt. Interdum fit utroque modo. Uſtio autem dupliciter fieri poteſt, vel cauterio actuali, vel potentiali. Antiqui ſolebant ferro candenti utere, ut ex Hippocrate. & Paulo manifeſtum eſt: Paręus lib. 7. cap. 10. dicit, uſtionem quæ cum ferro candente fit magis eſſe ſecuram. Idem ait Leonus: Ratio, propter quam id dicant eſt, quia ubique inter coſtas ſunt magnæ venæ, quæ facile tangi poſſunt, & ſi ſectione tangerentur, periculum adferrent magnæ, & periculoſæ hæmorrhagiæ: at ſi ferro candente tangantur non eſt illud periculum, propterea quod venæ à cauterio claudantur. Vidus Vidius, dicit, debere fieri ſectionem cum ſcalpello, poſtea ferro candenti locum eſſe imtendum abſque dubio ad eandem hæmorrhagiam evitandam; Verum ego imprimis non probo, ut locus ferro candente uſque ad cavitatem inuratur. Nam præterquam, quod hoc remedium ſit horrendum, & crudele, non convenit etiam corporibus, jam à morbo tam debilibus; & attactu ignis febris augeri, & membrana ſuccingens coſtas inflammari poſſet. Ideo Laurus, & Albucaſis, cum de uſtione uſque ad cavitatem loquuntur, dicunt eſſe remedium; à q·o ſtatim mors ſequatur. Quod ſi vero proſectio fiat, & tum videatur ſequi hæmorrhagia, equidem ut tum inſuper uſtio fiat, ſicut Vidus dicit, eſſe neceſſarium. Reſtat ergo ut perforatio fieri debeat, vel ſectione, vel cauterio potentiali; & vel alterutro ſolo, vel utroque ſimul. Cauterio potentiali ſolo iuurere, nimis longæ moræ eſt: ſunt enim decem dies, antequam eſchara excidat, & interim à pure intus partes corrumpuntur. Hodie moderni Chiıugi utuntur vel ſectione ſola; vel cauterio potentiali, & poſtmodum ſectione per eſcharam ab ipſo cauterio inductam.

Utrique

Digitized by Google

Uterque modus eſt bonus. Sed qui ſola ſectione fit habet interim periculum hæmorrhagiæ conjunctum. Qui verò cum prævio cauterio fit, non item: per eſcharam enim venæ clauduntur. Quapropter puto ego, hunc ultimum modum eſſe ſecuriſſimum, uti etiam Guilimæus atteſtatur: non tantum, quod per hanc non ſit periculum fluxionis ſanguinis, ſed etiam, quia, cum eſchara excidit, magnum fit foramen, quod ultro diu apertum manet, per quod pus poteſt evacuari. Nam, ſi ſola ſectione perforatio fiat, debent ægri continuo cruciari impoſitis tentis ad foramen apertum retinendum, quod & calorem, & febrem, & inflammationem parit. Si ſimplex ſectio fiat, illa debet fieri, cum novacula anguſta, & acuta, non autem ſcalpello; quia inſtrumentum debet ab una parte eſſe obtuſum. Sciſſio debet fieri ſuperne deorſum, ſic, ut obtuſa pars cultri ſit ſurſum: quia ſic cavetur, ne vena quæ ſub coſta jacet, vulneretur. Et debet duci oblique ſecundum ductum fibrarum muſculorum, nimirum verſus deorſum ut ſic facilius poſtea iterum vulnus conglutinetur. Cùm autem potentiale cauterium imponitur, tum poſt factam eſcharam ſectio fieri debet: non cum novacula, ſed lanceta, ad cavitatem uſque: & tunc non neceſſarium eſt ductum fibrarum obſervare, ſed præſtat rectè tranſverſaliter ſecundùm coſtas incidere. Sectio etiam facienda eſt, cùm æger expirat, propterea quod pulmo tunc contrahatur, & à coſtis recedat, & ſic minus tunc tangi poſſit.

Sectione facta pus, aut aqua per foramen educenda ſunt, ſed paulatim. Nam ſi confertim educerentur, ſubitæ mortis periculum eſt, ſicut Hippocrat. ſect. 6. Aphoriſm. 27. & aliis libris, toties eſt atteſtatus. Tunc ſuppurantia, quæ cruſtam excidere faciant, ſunt deforis adhibenda, intus verò per foramen, cum ſyringa, injicienda ſunt medicamenta, quæ leniendi, & ad temperiem reducendi corruptas partes ſimul, & pus detergendi vires habent, ut ſunt aqua hordei cum melle roſato, aliaque decocta detergentia. Fuit etiam aliis veteribus empyicos curandi modus: ſcilicet ut multis cruſtis ſuperficiariis, non autem in cavitatem penetrantibus, circumquaque thoracem urerent, quem docet Paulus l. 6. c. 46. Albucaſ. l. 1. c. 3. & meminit Gal. l. 7. Aphor. 44. cum ex Platone Comico refert, Lintſiam Evageræ Filium ab Euriphonte Medico, multis eſcharis inuſtum, fuiſſe curatum. Sed de illo modo nos hic non loquimur ſed tantum de tali uſtione, quæ in capacitatem thoracis penetrat.

Quoad tempus paracenteſeos faciendæ, illud vel eſt generale vel particulare. Quoad generale tempus, dicunt omnes eam in empyemate eſſe faciendam ante X. à puris eruptione diem: nam poſt illud tempus vires ægri nimis debiles ſunt, & partes thoracis corrumpi inceperunt. Unde etiam ſi tum paracenteſis fiat, partibus ſic corruptis, fruſtranea eſſet, & æque bene mors ſequeretur. Monent inſuper Medici ex præcepto Hipp. in Coacis prænotionibus, ut neque tum ſtatim à puris eruptione etiam ſectio fiat, ſed uſque ad XV dies poſt illam expectetur. Rationem dicunt, ut pus illud interim concoquatur, quod perpetuo poſt eruptionem craſſeſcere, ac refrigerari poteſt. Verùm puto ego & aliam rationem eſſe potiorem, ut interea ex propriis ſignis certius nobis conſtet, an ita pus erumpere poſſit, & an in thorace, & qua ejus parte ſit collectum: ſin uſque videatur, an non illud alia aliqua via à naturâ commodius ſit expellendum.

Hæc generalis regula eſſe debet, ut nunquam paracenteſis fiat, cum ſuſpicio jam eſt, partes intra thoracem à pure corruptas eſſe. Secundò, ut nunquam fiat, niſi adhuc cum mediocriter vires ægrotantis conſtant: nam cùm illæ vehementer ſunt proſtratæ, non ſunt tam magno remedio tolerando; ſed æger ſuccumbit, & moritur. *Hactenus Thomas Fienus de Paracenteſi Thoracis: Plura rurſus de ea videri poſſunt ſub titulò Paracentheſis. Sequuntur jam pro Empyemate.*

Conſultationes.

Pro quodam Illuſtri, & Nobili Juvene Empyemate, ſeu ſuppuratione laborante.

Quiſnam ſit locus affectus in caſu Illuſtris & Nobilis Juvenis apud omnes non ita conſtat, thoracem tamen ego ſecundùm cavitatem eſſe exiſtimo; thoracem quidem, ut ſuadet ſpiratio valde difficilis, ſecundùm cavitatem, ut gravitas illa, quæ in profundo ejuſdem præſentitur, necnon fluctuatio ibidem percepta, demonſtrant.

Et quoniam cavitatis morbus propius eſt anguſtia, & hæc multiplex eſſe ſolet, puto ego anguſtiam hanc eſſe conſtipationem factam à materia purulenta, quæ ex abſceſſu anginoſo ſuppurato, atque diſrupto in thoracem cecidit, nam cùm abſceſſus ille præceſſerit, per os non fuerit expurgatus, & nunc pus cum tuſſi expuatur, ſatis apparet thoracis cavitatem dictam à pure conſtipari; Ex quibus, ni fallor, conſtat, quæ ſit immediata cauſa conſtipationis, eſt enim pus illud, non quidem genitum in thorace, ſed in partibus ipſi ſuperioribus, occaſione anginæ progreſſæ productum: Pus namque cum tuſſi rejectum thoracis actiones neceſſariò ſequitur, expulſionem inquam, atque coctionem expulſionem quidem tantùm, quando pus in eodem thorace non generatur (ſicuti in caſu propoſito contigit) coctionem verò ſimul, dum generatur in pectore, ſeu cavitate thoracis occaſione materiæ à capite deſtillantis, quod in patiente noſtro minimè locum habet.

Quibus ita breviter conſtitutis. Dico pus ut eſt quid à toto genere præter naturam eſſe eradicandum, ut craſſum, & viſcidum detergendum, ut acre attemperandum, ut lædit thoracem eſſe educendum per tuſſicularia, & convenientia remedia, proportio tamen ſemper omnium viſcerum thoracis eſt conſervanda.

Quod autem in ſimilibus caſibus Medicus vix poſſit ad optatum finem pervenire, de ſe patet, quinimò niſi ſpatio 40 dierum materia hæc expuatur, actum erit; Accedit (& hoc in caſu præſenti non levem timorem incutit) quod longè pejus eſt Empyema, ad Anginam, quàm ad deſtillationem ſubſequi; Quapropter niſi citò ſuccurratur, imminet hectica imminetque phthiſis: Quod tamen aliquid ſpei pollicetur, eſt ægri prudentia, & ætas juventutis, nec non & illud quod tota thoracis cavitas haud eſt repleta, ſed tantum dextra ejuſdem pars afficitur.

Accedens itaque ad curationem, venæ ſectionem improbo, ſed aliis non conferentibus judico ad thoracis perforationem in parte dextra iouſtione, vel ſectione faciendam erit deveniendum.

Quoad medicamenta, quæ antequam chirurgus ad perforationem accedat, tentanda ſunt, dico quod vel ad pus quieſcens, vel motum diriguntur, ſi ad quieſcens, jam oportet materiam attenuare, atque diſcutere emplaſtro ex radicibus altheæ, pulvere cimini, radicis ireos, & oleo liliaceo, vel ceratis convenientibus, uti eſt Diachylon gummatum, Diapirites, & ſacrum.

At ſi idem pus moveatur, prout ad partes diverſas movetur, diverſa quoque ſibi requirit medicamenta.

Si igitur ad cutim facta perforatione utendum eſt mulſa, & melle roſato ſimplici cum aqua hordei; At ſi ad pulmones inclitent, conveniunt oxymel ſimplex, ſcillioum, loch de puimone Vulpis, ſanum, & expertum, adjecto modico ſyrupi violati, vel de liquiritia, vel de farfara, propter puris motdacitatem. At ſi vias urinæ adeat, decoctum convenit Aſpatagi, fœniculi cum lacte ſem. meloonum, ſi verò ad alvum tendar, licebit uti mel. roſ. ſol. agarico, & clyſteribus communibus.

Quoad victum neceſſe eſt patientem cibis uti medicinalibus. Ideò pure quieſcente, convenit amygdalatum, & pineatum, ſi moveatur ad cutim mel cum cibatiis erit opportunum, ſi ad renes petroſelinum, Aſparagus, & lac ſem. melonum probantur, ſi demum alvum petat, jus caulium, mercurialis, & paſſularum mirum in modom proderit. In materia quieſcente convenit vioum odoratum, in materia verò, quæ ad Cutim movetur vioum cum melle potandum erit, in ea, quæ ad renes à vino medicato cum radicibus aperientibus ooo eſt recedendum, ac tandem in materia, quæ ad alvum inclinationem habet, vinum alteratum cum ſenna, cum cattamo accommodatum exiſtit. In reliquis autem quid ſit agendum, unicuique ex medicis etiam trivialibus manifeſtum eſſe judico, atque ideò reliqua conſultò prætermitto. Denique quàm maximè oro, ut ſanitatem huic Illuſtri Juveni miſerè laboranti concedere ne dedignetur. *Julius Caſar Claudinus in Conſultationib. Medicis.*

De Pleuritide in Empyema degenerante. Pro Reverendiſſ. Veſtali Abbate.

Reverendiſſima & Religioſiſſima Veſtalis Abbas, ætatis anoorum 54. temperamenti calidi, ad humidum vergentis, deſtillationi obnoxia pituiroſæ materiæ à capite ad varias corporis partes, cujus ratione antehac dolores articulares paſſa eſt, duobus abhioc menſibus febricitare cœpit, febriſque ſingulis diebus habebat annotationes quolibet tertio die ſibl reſpondentes, cum levi quadam extremorum refrigeratione; ac deinde incaleſcentia, vigiliis, & capitis gravitate: cui quarta die ſupervenit dolor gravis in thorace reſpirationi moieſtus, cum difficili decubitu in utrumque latus, tuſſi, cum excretione materiæ pituitoſæ & aliquando cruentæ, urinis craſſis, & pulſus oppreſſiooe adeò gravis, ut vix percipi poſſet motus diaſtoles: quibus acceſſerunt animi pathemata, & palpitatio cordis. De agendis propterea conſulit.

Quocirca in conſoltationem acciti, contrectatis viſceribus naturalibus, exacerbatoque dolore ad compreſſionem partium utrinque ſub coſtis mendoſis, in eam ſententiam deveni, quod laboraret inflammatione ſpuria ſepti tranſverſi, cùm ipſius Medici clinici, aliique contrarium tuerentur, febre ſcil. mali motis eam detineri; quæ cauſa fuit, cur tunc, & antea plurimis cardiacis uſi fuerint, atque veſicantia infernis partibus applicuerint, lenita alvo, & præparatis humoribus, ſanguineque miſſo ex ſalvatella. Ego verò obſirmatus in prima mea ſententia, eclegmata præſcribenda duxi ex ſyr. de farfara, acetoſo ſimpl. ſyr. de hyſſopo; atque in dies dolore utrinque invaleſcente, præſcriptum fuit ol. amygd. dulc. ad ℥v. cum ℥ ij. ſyr. acet. ſimplicis, à cujus uſu, remittente dolore, cum ſenſu majoris gravitatis, & difficiliori decubitu in latus dextrum, ſuſpicatus fui inflammationem in abſceſſum mutari in ſiniſtra parte pleuræ, qua pertingit ad coſtas mendoſas: ac propterea præſcripto acri clyſtere, quod ob virium imbecillitatem dejectoria per os ſumpta ferre non poſſet, moxque fomento parti affectæ ex flor. chamæm. rad. alth. ſeminib. lini, & meliloto, in vino albo generoſo manè, & veſperi, cum ſpongia calida applicato, dolor remiſit lucuientios, ita ut decumbere poſſet in utrumq; latus, pulſus invaluerunt, cordis palpitatio, febriſque remiſit, gravitate tamen in parte affecta perſiſtente. Lambitivom propterea validius fuit præſcriptum, ex oxymelite ſcillitico, ut & cardiacum, Mithridatica nempe confectio, quam bis ſumpſit; ac tandem validiori tuſſi excitata, abſceſſuque diſrupto, expuere cœpit materiam purulentam, cum quibuſdam ſanguiois ootis: atque ita præſens affectus in empyema degeneravit. Quare tunc eò collimavit conſilium noſtrum, ut expurgaretur materia illa, prænunciato Hipp. prognoſtico 5. Aph. 15. quod *quicunque ex morbo laterali Empyi fiunt, ſi 40. diebus purgantur, à qua die fit diſruptio, liberantur; alioquin ad tabem tranſeunt.*

Expurgari autem debet ſenſibiliter, vel per partem affectam, vel per urinam, vel per alvum, vel per os, & ſputum. De evacuatione per partem affectam, thoracem, ſcil. locutus eſt Hippoc. 6. Aph 27. cum dicit: *Quicunque empyi uruntur, aut ſecantur, ſi totum pus confertim effluat, omnino moriuntur.* Ex quibus patet, quod educi poteſt, vel per uſtionem, vel per ſectiooem. Ad alterutrum tamen tunc tantum deveniendum eſſe ait Gal. io commento, quando nulla eſt ſoes materiam evacuandi per os, adeſtque maxima difficultas reſpirationis, cum periculo ſuffocationis, In hoc ſolo caſu hæc operatio admioiſtranda. Verum in præſenti, quum levior ſit ſpirandi difficultas, quam ante ſuppurationem, vireſque ſint robuſtiores, ideo ipſa ſuperſedendum erit, quin potius procuranda eſſet prædictæ materiæ expurgatio; vel per vias urinę, ut non rarò fit, Galeni teſtimonio 6. de Loc. Aff. 4. cui ſubſcripſit Paulus Ægineta, & Ætius, cum Receotioribus, facta nempe ipſius tranſmiſſione per ramum venæ ſine pari inſertum ſub diaphragmate in venam cavam propè emulgentes, per quam pus ad urinas permeare poteſt, ut ioquit Fallopius; non verò per venam arterioſam ad dextrum cordis ventriculum, hincque in venam cavam, jecur, & renes, ut aſſeruit Meſue; valvulę namque venæ cavæ in corde admittunt quidem in ipſum materiam, non autem ejuſdem ab eo effluxum ad jecur: per alvum itidem expurgari poteſt prædicta materia, vel per ramos veoæ portæ diaphragma perreptantea à quibus per venam portæ ad inteſtina, & alvum patet via, ut aſſeruit Gal. 6. de Loc. Aff. 4. vel tandem per os, taoquam per locum omnium accommodatiſſimum, ut optimè obſervat Gal. 5. de Loc. Aff. 1. & ſæpius experientia comprobatum eſt. prout contigit Reverendiſſ. noſtrę Patienti, quę ſingulis diebus extuſſiit 8. libras, & qood excedit, purulentæ materiæ; cujus rei cauſa nos quoq; eclegmata præſcripſimus parata ex ſyr. de farfara, de liquiritia, looch de pulmone vulpis, de caulibus, radicibus Ireos & ſeminibus ervi pulverizatis, ſyr. acetoſo ſimplici exceptis.

Præſcripſimus in primis victum detergentem, & humectantem, cremorem hordei integro cortice. Potus loco mulſa fuit diluta aqua hordeacea, cum corlandris præparatis. Atque ita Divina juvante clementia ſpatio 40. dierum curata fuit. *Bened. Silvatic. Conſil. & reſp. Medic. Cent. 2.*

De Empyemate ex vulnere thoracis. Pro Notabili Cretenſi.

Nobilis Cretenſis annorum 30. temperamenti calidi quoad jecur, & totum corpus, frigidi & humidi quoad caput, ſub cœlo nocturno ſæpius moratus, compotationibus & comeſſationibus deditus, atque incompoſitiſſimè ſe gerens in omnibus ſex rebus non oatoralibus, tribus abhinc annis, & quod excedit, gravi dolore correptus fuit in regione mamillæ dextræ, gravitatemque ſenſit in occipite, cum aliqua imbecillitate

aliqua imbecillitate motus corporis. His ſucceſſit tuſſis, ſpirandi difficultas, & expuitio cum tuſſi pituitoſæ materiæ novem menſium ſpatio: quo tempore pugione confoſſus fuit in læva parte thoracis, inter quintam, & ſextam coſtas, à ſuperioribus, vulnere ſpithamam penetrante, inferiora verſus, & dorſum, cum aëris exſufflatione per foramen, ſanguiniſque excretione per ſputum: cui paucis poſt diebus obducto acceſſit febris, cum ingenti æſtu, magnaque ſpirandi difficultate, & tuſſi, atque excretione ſanguinis grumoſi, cum pure, & quidem ſinceri, graveolentis, 30. menſes continuos. Foramine deinde poſt ſeſacto anno poſt, ex eo valida exſufflatione, & tuſſi excernitur pauca puris copia, perſeveratque ejuſdem excretio ſingulis diebus per tuſſim; ad libram. Propterea Patavium ſe contulit, & de agendis conſuluit.

Tria itaque in caſu præſenti inquirenda veniunt, ſuppoſito, vulnus penetraſſe ad cavitatem thoracis, prout patet ex prætetita exſufflatione, & ſputo cruento tunc apparente. Primum eſt, quænam partes thoracis ſint affectæ. Secundum, an pulmones ſint exulcerati, cujus rei ſuſpicio eſt. Tertiò conſulendum de agendis, pro præſentis affectus curatione. Et non immeritò quæritur primò, quænam partes thoracis ſint potiſſimum affectæ, cùm in thorace contineantur pulmones, cor, cum pericardio, & ſeptum tranſverſum. De ſingulis harum partium dubium eſſe poteſt. Exiſtimo tamen pulmones affectos quidem fuiſſe antehac ex defluxu materiæ pituitoſæ à capite, non ſolùm ad muſculos thoracis circa mamillam dextram, ubi dolorem; nec ad occiput tantum, & principium nervorum, ubi gravitatem, & motus imbecillitatem induxit; ſed etiam ad pulmones, ubi ſpirandi difficultatem, & tuſſim excitavit, cum excretione materiæ per tuſſim. *Morbum enim oſtendit ſanatio.* Verùm quod ex vulnere læſi ſint pulmones, veriſimile non eſt. Tunc enim major ſanguinis copia, & ipſius quidem ſpumoſi fuiſſet excreta: qualis non apparuit, ex medici curantis fide. Secundò, facta fuiſſet inflammatio in pulmonibus, indeque febris ſtatim ſe prodidiſſet, eaque perſeverans. Tertiò ſucceſſiſſet ulcus, ac deinde phthiſis, quæ non apparent 30. menſium ſpatio, quo robuſtus permanet. Præterquam quod ſitus loci affecti eſt declivis, in quo non rarò fit paracenteſis in empyemate, abſque ulla pulmonum offenſa. Minus ſuſpicandum eſt de eſſentiali cordis labe. Succeſſiſſet namque procul omni dubio lipothymia, palpitatio & ſyncope, nec tamdiu ſuperſtes fuiſſet. *Cor namque viſcus omnium princeps diu tolerare non poteſt graves affectus*, ut aſſerit Ariſtot. Dè ſepto tranſverſo gravior incidit ſuſpicio, cum vulnus vergat ad inferiora, atque difficilior facta ſit reſpiratio. Verum tamen neque ſeptum tranſverſum vulneratum fuit. Inflammatio namque, delirium, major ſpirandi difficultas, & motus aliqui convulſivi neceſſario ſuperveniſſent; quemadmodum contigit Theoni in obſidione circa Datum ſagitta in pectore percuſſo, ab Hippoc. deſcripto 5. Epid. Hiſt 93. cui ſtatim ſucceſſit riſus tumultuoſus, ſive Sardonius, & tertiâ convulſus obiit: quorum neutrum apparuit. Quod ſi febris acuta, ſpirandi difficultas acceſſit, hanc habet cauſam: quia obducto vulnere & expurgata materia, decumbens hec ad ſeptum & putreſcens prædicta induxit mala. Quare ſtatuendum cenſeo, vulnus penetraſſe in cavitatem thoracis, ibique ſanguinis copiam fuiſſe collectam, ob intempeſtivam vulneris curationem, neque inde expurgari potuiſſe, patefacto licet foramine, atque immiſſa fiſtula argentea perforata: quoniam foramen illud fuit altius quàm par erat, adeoque neque valida exſufflatione, & tuſſi excerni potuit; Et proinde tranſmiſſa ad pulmones materia per ſputum fuit excreta, jugiterque copioſa excernitur, ob confluxum humorum ad partem affectam, ubi putreſcunt, ideoque & patiens ipſe obſervat eandem materiam per tuſſim inde expurgari, non ſine continuo aliquo murmure. Cùm autem triginta menſes ferè continuos fluxerit hæc materia ad pulmones, non ſine ratione dubitare licet, de pulmonum eroſione, & exulceratione. Si enim exulcerari poſſunt à catarrho ſalſo, potiori ratione à pure corrupto, & fœtido id fieri poteſt, cùm aliquando phthiſis fiat ex purulenta materia, abſque ſputo cruento, aut catarrho ſalſo, ut aſſeruit Galenus, & experientia ſæpius comprobatum fuit. Exiſtimo nihilominus in caſu præſenti non eſſe exulceratos pulmones. Febris namque continua eſſet, à qua tamen menſibus elapſis erat immunis; corpus eſſet extenuatum magis, vireſque longè imbecilliores. Quare ſum in ea ſententia, quod ſit potius empyematicus, ex collectione puris in thorace, quàm phthiſicus ex ulcere pulmonum.

His ſic habentibus, quoad eſſentiam, & cauſas præſentis affectus, non deſperandum cenſeo de ſalute patientis; quamquam affectus ſit antiquus nec dum ſanatus. Virium enim robur indicat calidum innatum validum eſſe, atque poſſe materiam peccantem evacuari, ac deinde ulcus ſanari.

Quod ut fiat, tria occurrunt agenda: primò materia in thorace ſtagnans eſt evacuanda, cùm per locum declivem magis affectæ partis, tum per vias urinæ, tum & inſenſibiliter per digerentia. Secundò divertenda eſt materia confluens ad partem affectam: & tertiò pars affecta exſiccanda, conſolidanda, & roboranda.

Primæ intentioni ſatisfiet potiſſimùm per foramen patefactum in loco declivi ejuſdem partis; ſecundò per aquas noſtras Thermales Aponitanas, detergentes exſiccantes, & materiam ad vias urinæ comportantes, ſumptas ad ℔ vj. ſingulis matutinis boris, cum ſpiritu vitrioli; & tertiò potione vulneraria, à Pareo deſcripta in ſua magna Chirurgia. Secundam implebunt cauterium dextro brachio inuſtum, pro majori diverſione à parte affecta. Frequentes item alvi ſubductiones; Caputpurgia per os, & nares: & tandem decoctum paratum ex ligno Indico, ſalſaparilla, viſco quercino, & ligno rhodio, cum radicibus conſolidæ, rubiæ, plantaginis, & betonicæ. Tertiò ex uſu erunt miſſa injecta cum ſiphone, pro deterſione; pulveres exſiccantes injecti, & balſamica medicamenta. Quorum beneficio patiens Nobiliſſimus priſtinam ſanitatem recuperavit, ad laudem, & gloriam Omnipotentis Dei. *Idem ibidem.*

Empyema à Pleuritide.

Reverendiſſimus Canonicus annorum triginta ſeptem circiter, temperamenti totius calidi & ſicci, fervidi jecoris, humidi capitis, gracilis habitus & proceræ ſtaturæ, dum ſanus ruri vitam agebat, menſe Octobris proxime præterito, ſub nona die extemporaneo lateris ſiniſtri dolore in regione coſtarum legitimarum correptus fuit, prægreſſa tantummodo eadem die in prandio inappetentia, ſequutis vero horroribus inæqualibus, cum tuſſi & difficili reſpiratione acutaque febre. Et cum dolor iſte perſeveraverit, tertia die in curſu decumbens ad Urbem ſe contulit, ubi ab Excellentiſſimis Medicis ſanguis ex brachiu lateris affecti, præmiſſo Clyſtere, detractus fuit: & congrua præſcripta tenui victus ratione, pectorales unctiones & lambitiva, temperata prius & concoquentia, in uſum ducta fuere; Quibus tamen non ſufficientibus, dolore perſeverante, iterum præmiſſo Clyſtere die ſexta repetita fuit ex altero brachio ſanguinis miſſio: imo & die ſeptima hirudinibus ex venis ſedalibus fuit

fuit rurſus ſanguis extractus, cognita nimirum ab Excellentiſſ. Viris inflammatione interna; Die vero ſequenti puris effuſio à ſecuta intus in latere ruptione ab ipſomet Patiente percepta fuit, cum ſucceſſerit in eodem latere fluctuatio, & materiæ graveolentis ac purulentæ per tuſſim excretio, non ſine catarthali copioſo à capite defluxu. Quibus omnibus ita perdurantibus, tenui victu à Medicis moltis diebus præſcripto, Expectorantia plura & varia adminiſtrara ſunt: quinimo & Exiccantia atque inſenſibiliter digerentia, necnon per urinam ducentia: parata namque fuerunt Julapia, decoctione prius facta radicis chinæ, ſalſæ, viſci querc. & lentiſci aliorumque pectoralium ingredientium, & Terebinthina exhibita: ſic aliæ confectiones ac lambitiva. Verum hucuſque, nempe ad vigeſimam ſecundam uſque Novembris jam adminiſtrata non ſatis profuerunt, cum perſeverent ſputa purulenta & fœtida, cum macie & inſenſibili febricula. Verum tamen eſt quod poſtquam paucis adhinc diebus paulo pleniorem victum Excell. Viri conceſſerunt, cum exigua quoque vini portione, Reverendiſſimus Patiens vires reaſſumpſiſſe viſus eſt, ita ut & ſtare & per cubiculum parumper deambulare poſſit. Sed à fœtido ſputo liberari cupiens de agendis conſulit.

Affectum lateralem, eumque pleuriticum fuiſſe primum dolorem, propter inflammationem ejuſdem Pleuræ, & furſan etiam internorum muſculorum, ut à Viris Excellentiſſ. judicatum fuiſſe ex Curatione aptiſſime præſtita conjicio, ita talem eundem & ego confirmo; Contigit tamen Reverendiſſimo Patienti quàm citiſſima ſuppuratio, octava die ſcilicet, forſan quia fervidiſſimus fuerit ſanguis: calor atque, naturalis ſcil. & præter naturam validus, nec forſan ſputa (de quibus in relatione nulla mentio facta eſt) inflammationis minorativa apparuerunt. Suppuratæ autem atque diſruptæ inflammationis purulenta materia inter pulmones atque thoracem contenta, affectum empyematicum produxit, dum per ſputum antea expurgata non fuit: cujus qualitas ſicut abunde patet, dum purulenta apparet, & fœtida à Patiente percipitur, ita quantitas mihi non innoteſcit, cum de fluctuatione, de difficili decubitu in latus oppoſitum, nulla mentio fiat. Verum tamen eſt quod quantacumque fuerit, niſi in quadraginta diebus poſt eruptionem expurgata fuerit, in Tabem incidere Patientes pronunciavit Hippocrates, cum à pure ipſo pulmones inficiantur, & aut eroſione aut ſtaciditate afficiantur. Quare cum hodie quadrageſima tertia dies à ruptione tranſegerit, de Tabe incipiente dubitandum eſt. Et quamvis Suppurati, ſive Empyematici quandoque etiam à catarrhali materia à capite defluente fieri poſſint, hæc tamen cauſa in caſu noſtro locum non habet, tum quia præceſſit dolor lateris inflammatorius, tum quia eo modo non niſi diuturno tempore fit, & tandem quia catarrhalis à capite deſtillatio octava tantùm die ſucceſſit. Et ideo verum atque legitimum pus quod ab inflammatione emanavit, in thorace contineri credendum, cui tamen aliquam catarrhi portionem aſſociari poſſe non eſt prorſus negandum. Et quamvis Patiens Reverend. infebricitantem ſeipſum exiſtimet, hoc tamen impoſſibile cenſeo.

Medica intentio potiſſima in hoc ſtatu debet eſſe, puris quàm celerrima evacuatio, quæ tanquam per viam regiam, per tuſſim & per ſputa perfici ſolet: quamvis enim Galenus aſſerat ſe vidiſſe pulmonis vomicas per urinam expurgatas, rejecto nempe pure à pulmone quidem per lævam arteriam ad ſiniſtrum cordis ventriculum: à corde autem per arteriam magnam ad renes: atque illinc tandem per ureteres ad veſicam; rari tamen cenſendi ſunt hujuſmodi caſus; ſicut impoſſibiles apud Matthiolum atque Fernelium: Ille enim contra Galenum affert, quod ex materia purulenta & fœtida cor ad Syncopen duceretur: iſte verò ait, quod unà cum pure ſanguis quoque per urinam educeretur. Verum neutra objectio tenet: non prima, quia ſyncope ſequeretur, ſi in corde materia ipſa diu hæreret: nec ſecunda, quoniam expultrix facultas pus expellit, & retentrix ſanguinem retinet. Sed revera modicæ materiæ in thorace exiſtentis per ſputum expurgatio tentanda: ſicut copioſa, ſectione aut uſtione educenda, ut monet Hippocrates: eoque audentius, cùm affecta pars ſit ſiniſtra, in qua ſectio minus periculoſa evadit. Sed pro hac operatione obſervandum Hippocratis monitum, dicentis quod Hydropicos citius ſecare oportet. Tabeſcentes verò ſtatim urere. Quartus quoque modus pro materia purulenta abſumenda à nonnullis tentatur, Decoctis nimirum inſenſibiliter digerentibus & exiccantibus, ſed incaſſum ſemper, ſi materia copioſa: & frequenter, ſi etiam exigua fuerit.

Quibus intentionibus propoſitis & conſideratis, exigua exiſtente materia, per regiam viam, nimirum per ſputum erit educenda; At ſi fluctuatio in latere manifeſta percipiatur, & decubitus ſuper latus oppoſitum difficilis Patienti evadat (copioſæ materiæ indicium) tunc ſatius erit anceps remedium experiri, quàm Ægrum ipſum certæ Morti relinquere. Interim totis viribus materia per ſputum evocanda Lambitivis jam præſcriptis: quibus addi poterit oleum ſacchari & grana butyri, ſive guttulæ aquæ ſulphuris. Oxymel quoque parabitur, facta maceratione hyſſopi, praſſii, enulæ camp. & ireos. Efficaciſſimum quoque expertum Lambitivum hujuſmodi.

℞. Hyſſopi, praſſii, pulegii, calamenthi an. pug. j. liquiritiæ, iridis, ſcillæ, helenii, nucleorum pineorum an. ℥ ß. biduo macerentur in aqua tuſſitaginis & aceto, mox expreſſioni addatur mellis opt. q. ſ. ad oxymel. conſiſtentiam. Extrinſecus quoque Diſcuſſorium optimum parabitur ex farina lolii, bitumine, addito pulvere iridis, & baccarum lauri, omnibus lixivio dulci reformatis.

Quod ſi placeat materiam ipſam ad vias urinarias ducere, uſus Terebinthinæ aptiſſimus erit cum ſucco liquiritiæ condenſato; cui potio ſuperpræbeatur ex decoctione chinæ, ſalſæ, exiguo ſaſſafras, radice fœniculi & apii parata: ita enim unum facere, & alterum non omittere, non inutile erit. Et ſi dabit Deus, ut materia purulenta tota aliquo ex jam dictis modis excernatur, & Reverendiſſimus à Tabe præſervetur, Vere venturo pulmonum laxitas corrigi poterit potu aquæ noſtræ ſulphureæ Aponitanæ.

Præſcriptis autem omnibus congrua erit addenda vivendi ratio: cibos acres & ſalitos concedendo: Vini albi tenuis & ſubdulcis potum in menſa permittendo: & mulſam ireatam pro frequenti oris collutione parando; cæteraque omnia præſcribendo, Viris Excellentiſſimis perquam nota: quibus notiſſimam quoque hujus caſus anguſtiam eſſe exiſtimo. *Raym. Joan. Fortis Conſult. & Reſponſ. Medicin. T. 2. Cent. 1.*

Empyema & Phthiſis.

Admodum Rev. Pater annorum quadraginta quinque, temperamenti totius bilioſi & ſubſanguinei, capitis calidi & humidi, deſtillationibus obnoxii; duobus jam menſibus ex improviſo ſanguinis copiam, non ſine aliqua purulentia, tuſſi excernere cœpit, prægreſſa multo tempore tenui & ſalſa à capite deſtillatione cum perenni faucium ſiccitate. Acceſſitus Medicus ſtatim miſſionem ſanguinis juſſit, victuſque rationem refrigerantem & humectantem inſtituit, ptiſanam ſcil.

Digitized by Google

ſcil. hordeaceam, & Malvæ ſuccum depur. pro ſyrupo alterante. Et cùm ſanguinea & purulenta excretio perſeveraverit, quamvis minori copia, unà cum febrili alteratione à Patiente non percepta, & inſigni macie totius corporis, decrevit Excellent. Medicus uſum lactis inſtituere: cujus tamen uſus potius moleſtus erat, ut ideo lacti ſubſtitutum fuerit Decoctum in jure pulli paratum radicibus graminis, foliis malvarum, cich. borag. violarum, ſeminibus melonum, addito cochleari tart. albi; quibus parum aut nihil ceſſit affectus: quotidie namque purulenta atque cruenta materia excerni non deſit. Quare in eadem victus ratione inſiſtendo, Balneum aquæ dulcis aliquot diebus adminiſtratum fuit, ſine tamen Patientis tolerantia, imo cum virium diminutione; & idcirco hoc quoque remedium genere omiſſo, & victus ratione refrigerante & ſubſtantifice humectante præſcripta, ab eodem Excellentiſſimo Medico quid agendum quæritur, & à Patiente Admodum Rev. enixè expetitur.

Empyema duorum menſium ab Excellentiſſ. Viro in relatione deſcriptum, ſanationem admittere non poteſt, ſi Gal. & Hippoc credimus: etenim ſicut Pleuritici non expurgati, ſuppurantur: ſuppurati verò, ſi quadraginta dierum ſpatio poſt eruptionem non expurgentur, ad Tabem tranſeunt, cum poſt jam ſtatutum tempus pulmonum ſubſtantia non amplius illæſa ſervari poſſit, ut propterea febricula non hectica tantum, ſed phthiſica quoque neceſſario superveniat; ita cum jam ſexageſimus dies prætererit, quo ſanguis unà cum purulenta materia per tuſſim à pectore excretus fuerit, & quotidie uſq. in hunc diem excerni perſeveraverit, idcircò Tabem ſive Phthoem jam ſubſecutam eſſe credendum. Sed præterea conſideranda ſanguinis excretio poſt diuturnam tenuem, & ſalſam à capite in pulmones deſtillationem, quæ non ſolam flacciditatem & ſtaciditatem pulmonum, ſed eroſionem quoque, diæreſim & ulcus excitare potuit, ſicq; non tantam Phthiſim ſecundam ab Hipp. deſcriptam, ſed primam quoq; Phthiſim ab eodem recenſitam conſtituit, præter Empyema quod à catarrhali deſtillatione in thorace paulatim collectum fuit, ab Hippocrate ipſo deſcriptum.

Quibus ita ſe habentibus, cum Admodum Reverendi Patris affectiones prętes naturam longè ſuperent Artem ipſam, remedia nonniſi ad vitam producendam, nullo modo ad ſalutem recuperandam proponi poſſunt. Et quoniam ex una parte purulentia, necnon catarrhalis materia medicamenta exiccantia exigunt: ex altera verò febris & totius corporis gracilitas expetunt humectantia; idcirco unum facere, & alterum non omittere oportet, ut vitam protrahamus, urgentiori ſemper incumbendo. Et ideo uſum lactis Aſellæ bene nutritæ confirmo; & præterea Emulſiones in eandem intentionem, ſeminum melonum mundat. amygdalarum dulc. nucleorum pineorum, in jure cum ſaccharo; Item carnes pullæ junioris: imo parentur Morſelli ea eadem carne nucleis pineis, piſtacils, cum ſaccharo & exigua aqua flor. citri. Pro potu verò vinum album dulce, tenue & oligophorum: non omittendo quotidianas univerſi corporis inunctiones oleo amydalino recenti. Pro altera verò intentione, in uſum ducenda erit radix Chinæ, ita ut quatuor aût quinq; ejuſdem inciſæ taleolæ unà cum carne ſemper ebulliant: imo & in vino quoq; pro poto infuſæ detineantur. In cœna præbeatur ferculum Saxoniæ, cui addatur China ipſa in pollinem redacta. Interim materiæ purulentæ expectoratio ſemper adjuvanda Lambitivis paratis ex Oxymelite, æqua portione ſacchari & mellis Hiſpanici, cum aqua farfaræ & globulo pulveris ireos compoſito. Aptiſſimum quoque erit Lambitivum ita paratum.

℞. Julap. acet. ſyr. de Ibiſco, olei de ſaccharo an. ℥j. m. Nec omittendæ pectorales inunctiones.

Ut ℞. Ungoenti malvini, adipis Anſeris, an. ℥j. ol. lil. alb. amygdalarum dulc. an. ʒß. pulv. ireos Florent. ʒ ij. m. reformetur. Et hæc ſunt quæ ſo hujus ſtatus anguſtia adducere potui, cum efficaciora ut eſſent, Decocta exiccantia, Terebinthi uſus, & ſulphurata alia medicamenta nec admitti, nec tolerari poſſint: ut propterea nec à Viro Excellent. Adſtanti adminiſtrata, minuſque propoſita fuerint. *Idem ibidem.*

Juvenis 26. annorum, poſt vulnus, in pectoris cavitatem penetrans, conſolidatum, jam ab aliquot menſibus ad ſummam maciem redactus, pus quotidie expuit; magnumque dolorem in illo pectoris latere, ubi vulnus fuit inflictum, ſentit. Tumor etiam, quatuor digitis à vulneris cicatrice diſtans, ibidem inter coſtas obſervatur, liquoriſque alicujus fluctuatio ibi digitis percipitur. Vigiliæ ipſum magnopere affligunt. Febris adeſt, quæ hecticam refert. Niſi in lecto erectus ſedeat, præ reſpirandi difficultate ſuffocari metuit.

Afficitur in hoc ægro totum corpus, quod ex ejus ſumma macie: item pulmo, quod ex puris ſputo & reſpirandi difficultate: nec non pleura & muſculi intercoſtales, quod ex dolore lateris, ejuſque tumore: præterea etiam cerebrum, quod ex vigiliis: ad hæc quoque cor, quod ex febri eſt manifeſtum.

Morbus, qui ipſum affligit, eſt cavitatis thoracis, à pure, in ea collecto, nimia anguſtatio; quæ è puris illa collectione, anguſtiam cavitatis thoracis faciente, Empyema vulgo appellatur.

Cauſa prima hujus morbi fuit vulneris, in pectoris cavitatem uſque penetrantis, inflictio; vulneris verò conſolidatio, ante juſtam ſanguinis è pectore evacuationem, & vaſorum vel pororum, ſanguinem in cavitatem thoracis emittentium, juſtam conglutinationem facta, pro ſecunda ejus cauſa, eſt habenda; ſanguis autem poſt intempeſtivam vulneris conſolidationem in pectore retentus, & per vaſa pectoris læſa in cavitatem ejus deſcendens, eamque replens, ibique in pus converſus, parteſque vicinas vitians, tertiam & continentem, proximamque hujus morbi, ejuſque ſymptomatum conſtituit cauſam.

A copia enim ipſius ſanguinis, in pus converſi, in cavitate thoracis collectione, facta fuit magna cavitatis thoracis anguſtia, juſtam pulmonum expanſionem impediens; *reſpirationemque tam difficilem inducens, ut jam æger, niſi erectus ſedeat, ſuffocari*, à magnâ copiâ puris, (jacentes pulmones magis, dum illud ſurſum attollitur, quàm eos ex aſpera arteria, in erecto corporis ſitu, pus deorſum pellente, recta ſive perpendiculariter dependentes, prementis & gravantis,) metuat.

Qua autem jam, ab aliquot menſibus, pus illud pulmonum ſanguiniſque, per os perpetuò tranſeuntis, temperiem vitiavit, eumque ad corpus nutriendum ineptum reddidit, & pulmonum poros, imo ipſa eorum bronchia, ingreſſum eſt, ac cordis ventriculis ſeſe inſinuavit; temperiemque malignam ipſius parenchymati impreſſit, ac membranam pleuram & muſculos intercoſtales ſuâ acrimoniâ pungit, & jam ab aliquo tempore corroſit, hinc, *ſumma ægri macies cum hectica febri & magnis vigiliis conjuncta; dolorque in pectoris latere moleſtus; item puris ſputum; tumor etiam inter coſtas, circa vulneris cicatricem, cum liquoris fluctuatione perceptibilis, originem duxerunt.*

Morbus hic periculoſiſſimus eſt, propter febrim, hecticam referentem, puris ſputum, & ſummam maciem, quæ ſummam pulmonum & cordis arguunt corruptelam.

Digitized by Google

corruptelam. Quia tamen experientia docet, nonnullos, ita affectos, fuiſſe ſanatos, ideoque Curationem etiam tentandam cenſeo.

Eaque in puris evacuatione, per apertum thoracem faciendâ; ulceris mundatione, & conſolidatione, & intemperiei pulmonum, per contraria, correctione, conſiſtet.

Quàm primum itaque pectus, circa locum tumoris, ſcalpello aperiatur, & pus ad quantitatem libræ vel ſeſquilibræ, pro ratione virium, & ſequentibus diebus quotidie paulò minus, educatur, donec totum pus evacuatum fuerit. Partitis autem vicibus educendum pus, ne conferta ejus evacuatio ſpiritus ſubito effundat, & ita ægrum valde debilitet, vel enecet.

Pure evacuato, & ulcere mundato, ejus conſolidatio erit, more ſolito, procuranda: quæ ut felicius procedat, tali æger ab aperto thorace, utatur decocto vulnerario, ſanguinem purgante, ulcera detergente, & putredinem inhibente.

℞. Herb. ſaniculæ, bugulæ, Scabioſæ, betonicæ, Hyperici, card. bened. piloſellæ, pimpinelliæ, vincæ pervincæ, agrim. plantag. an.m. j. flor. cord.p.j. coq. in hydromelite ad ℔ j. ſ. & colentur pro apozemate, de quo ſumat æger ℥ vi. bis in die.

Ex hoc eodem decocto poterunt fieri injectiones, in cavum thoracis injiciendæ, ad puris evacuationem, & deterſionem, & ulceris conſolidationem, promovendam.

Victus ratio ſit ſiccans, attenuans, & abſtergens. Ideoque cibi condiendi byſſopo, fœniculo: utiles amygdalæ dulces, pineæ, &c. Abſtineat æger à leguminibus. Potus conveniens eſt hydromel, præcipuè hyſſopo conditum, item aqua hordei, vel cerevilia ſaccharata. Vinum obligophorum etiam concedi poteſt; niſi febris ſit magna. *Henric. Regius apud Theodor. Craanen. Medicationum lib.2.*

Pro Empyemate Conſultatio.

Viro quadragenario, gravi ſiniſtri lateris pleuritide detento, remedia non ante tertium diem fuerunt adhibita, quibus poſtea morbus imminutus non eſt, ſed ultra decimum quartum diem excurrit, febre aliiſq; magnis ſymptomatibus comitatus. Ab eo tempore dolos multum imminui, febris mitior fieri, & ponderoſa gravitas in latere affecto ad coſtas ſentiri cœpit. Circa vigeſimumquintum diem, febre jam valdè parva exiſtente, cum exiguo dolore, moleſtam gravitatem, ad ſiniſtrum maximè latus diaphragmati incumbentem percepit æger, & ſi ab uno in alterum latus ſe repente devolveret, humorem aliquem defluere ſentiit, cujus etiam fluctuatio in motu corporis antrorſum manifeſtè obauditur. Adjungitur tuſſicula ſicca, qua nihil effatu dignum exſpuitur. Reſpiratio difficilis eſt, imprimis ſi in latere dextro decubitus fiat. Æger anxius & debilis eſt, facilè & ſæpe ſudat ſine levamine ciborum faſtidio tenetur, & magis potum quàm cibum deſiderat.

1. Affligitur Æger *Empyemate, quod eſt puris in thoracis cavitate collectio.*

2. Dignoſcitur hic affectus, partim ex ſignis præcedentibus, partim ex præſentibus. Præcedentia ſigna ſunt, quod pleuritis præceſſerit, quæ ante decimumquartum diem non eſt imminuta: quod poſtea dolos cum febre imminui cœperit ſine manifeſta aliqua evacuatione per ſputa, atque hinc gravitas ponderoſa ad coſtas in latere affecto percepta fuerit. Præſentia ſunt, quod moleſta gravitas diaphragmati incumbat, & in devolutione corporis fluctuatio humoris in pectore ſentiatur & obaudiatur: quod irrita tuſſis adſit, cum difficili reſpiratione, anxietate, debilitate, & ciborum faſtidio.

3. Cauſa collectionis hujus puris fuit, membranæ pleuræ & muſculorum meſopleuriorum inflammatio mutata in abſceſſum, è quo rupto, pus illud in thoracis capacitatem delapſum eſt, cumq; per diaphragma nullus ei daretur tranſitus, nec per pulmonem commodè evacuaretur, ibi detentum & cumulatum eſt.

4. Quod per ſputa pus non fuerit evacuatum, factum eſt: 1. Quia procul dubio hujus ægri pulmo lateri affecto firmiter non adhæſit, ut in multis contingit, in quibus è rupto abſceſſu pus facilè in pulmonem annexum eructatur. 2. Quia pus in cavitate thoracis contentum, ob ſuam craſſitiem, poros membranæ pulmonem inveſtientis ſubire, ſicque pulmonem ingredi non potuit. 3. Quia fortè pori hujus ægri pulmone anguſtiores ſunt, ita ut hujuſmodi craſſiores humores non admittant.

5. Dolor cum febre imminutus eſt, Inflammationis acri materia jam in pus converſa, & ſic mitiore reddita: cujus puris magna quantitas membranâ adhuc concluſa, ad affecti lateris coſtas ponderoſa gravitate moleſtiam exhibuit. Tandem circa vigeſimumquintum diem, rupto apoſtemate in thoracis cavitatem effluens, moleſto pondere diaphragmati incubuit, ejuſque in corporis commotione, manifeſta fluctuatio percepta eſt. Ejuſdem etiam pondere depreſſum diaphragma non ſatis liberè movetur, hinc difficilior fit reſpiratio, imprimis ſi lateri ſano incumbat æger, tum quippe, præter diaphragma, etiam dexter pulmonis lobus à puris cum mediaſtino incumbentis pondere comprimitur.

6. Tuſſicula procedit à vellicatione pulmonis exteriori tunicæ ab acrimonia puris illata. Hacq; nihil ferè exſpuitur, quia materia irritans extrinſecus pulmonem attingit, nec ejus quicquam bronchia ingreditur.

7. Æger anxius eſt ob impeditam reſpirationem. Etiam debilis, quia ab acuto præcedente morbo vires admodum ſunt proſtratæ, unde quoque facilè & ſæpe ſudat ſudorem ſymptomaticum. Ventriculo autem eandem ob cauſam, unà cum hepate, valde debilitato, ejus coctio imbecillis, & appetitus dejectus evaſit, hincque cibi faſtidium proceſſit: adde quod etiam pus diaphragmati incumbens, ſtomachum ei annexum languidum faciat. Potus tamen magis deſideratur quàm cibus, ob aliquam ſitim à permanente febricula excitatam.

8. Affectus hic periculoſus eſt. 1. Quia reſpiratio læditur. 2. Quia ſubſequitur acutum morbum qui vires admodum imminuit. 3. Quia pus in thoracis cavitate concluſum ſponte nuſquam commodè evacuari poteſt, nam quæ per ſputa, vel urinas nonnunquam fit excretio, illa adeò rara eſt, ut ex ſexcentis vix uni contingat. 4. Quia ſi pus dicto loco diutius ſubſiſtat, putreſcet, ſicq; pulmonem ei innatantem corrumpet, febreſq; augebit. 5. Si curatio per medicamenta exhibita inſtituatur, incertum erit de felici eventu, quia pus è thoracis cavitate per purgantia non poteſt educi, & per alterantia difficulter in pulmonem impellitur. 6. Si ad chirurgiam deveniendum ſit, illa etiam non vacabit periculo. Interim tamen quia febris exigua eſt, vires adhuc mediocriter conſtant, atque conveniens adhibita medela multos hujuſmodi ægros ſervavit, non eſt omnino deſperandum, ſed curatio quamprimùm inſtituenda, quippe quo diutius malum protrahitur, eò magis vires collabuntur, & affectus periculoſior evadit, nam corrupto tandem pulmone facilis fieret in phthiſin tranſitus, juxta 5. *Aphoriſ.* 15.

9. Præmiſſa igitur clementi evacuatione alvi, mox ad expectorantia devenire ſuadet tuſſicula. Sic enim tentandum anne pus per illam viam poſſit educi, ope talium medicamentorum, quæ partim pulmonis poros laxant & dilatant, partim pus ad faciliorem in iſtos poros ingreſſum præparant.

10. Hunc

10. Hunc in finem præſcribendum tale apozema.

℞. Radicum helenii unc. j. iridis florent. drach. ij. glycyrrizæ raſæ, unc. ſ. herb. hyſſopi, praſſii albi, capilli Veneris, violariæ, ana m.j. braſſicæ rubræ m.ij. ſem. aniſi drach.ij. ſ.4.frig. maj. ana drachm. j.ſ. paſſularum mund. unc. iij.Aquæ q.ſ. fiat ſart. apozema ad lib.j ſ. cui admiſce, ſyrupi de praſſio, de hyſſopo, oxymelis, ana unc.j. dentur tres quatuorve doſes de die.

Per intervalla lambat æger hunc linctum.

℞. Syrupi de praſſio, de hyſſopo, de jujubis, ana unc. j. croci pulveriſati ſcrup. j. miſce, fiat linctus.

Terebinthina cum vitello ovi in aqua hordei ad cremorem redacta & ſaccharo dulcorata, plurimùm quoque proderit. Neque horum medicamentorum aliqualis calor propter febrem valde extimeſcendus eſt, quia febris exigua eſt, & cauſæ ejus major ratio habenda eſt, utpote qua ſublata, facilè evaneſcet febris.

11. Si his & ſimilibus medicamentis æger ſpatio duarum ſeptimanarum ad puris excretionem non deveniat, ab eorum uſu vix quicquam ſperandum eſt, ac proinde, antequam longiore mora vires magis concidant, & pus corruptelam contrahat, eamque pulmoni imprimat, citior illius evacuatio molienda eſt per Chirurgiam.

12. Igitur in latere affecto, infra axillam, inter quintam & ſextam coſtam, thorax uſque ad interiorem cavitatem cultello perforandus eſt (cavendo læſionem pulmonis, ut & arteriæ, venæ ac nervi intercoſtalis) foramini non valde lato, ſed tali tamen quod tubulum argenteum cavum admittere poteſt, qui facta inciſione ſtatim immittendus eſt, & ita ligandus ut ſponte excidere non poſſit; anteriore autem parte ſit turunda linea obturatus, ut pus præter voluntatem Medici illum effluere nequeat. Per hunc tubulum bis de die, extractâ turundâ puris lib. ſ. vel lib.j. (plus minus, pro puris quantitate & facili tolerantia ægri) extrahenda eſt, hinc ejuſdem effluxus immiſſâ turundâ rurſus ſiſtendus.

13. Ubi tandem pus totum evacuatum videtur, & nihil ampliùs effluit, pulmo & interior cavitas aliquoties abluatur hac mixtura per vulnus injecta.

℞. Decocti hordei unc. v. ſpiritus vini unc. iv. mellis roſacei, ſyrupi de praſſio, ana unc.j. miſce pro injectione, quæ per aliquot horas intus relinquenda eſt, & poſtea per dictum tubulum rurſus educenda.

14. Si continua & diuturna puris effluxio indicet ulcus interius nondum eſſe perſanatum, præſcribenda erunt decocta abſtergentia & vulneraria, necnon injectiones modicè ſiccantes & abſtergentes. Tubulus verò argenteus in dicto vulnere detinendus eſt quouſque nihil puris ampliùs effluit, tunc demum eximendus, & vulnus ſecundum artem conſolidandum.

15. Victûs ratio ſiccior attenuans & abſtergens inſtituatur, cibique condiantur cum cherefolio, hyſſopo, braſſica rubra, beta, fœniculo, paſſulis, amygdalis, &c. Potus ſit priſana ſaccharo vel melle dulcorata, aut hydromel. Somnus mediocris ſit, & alvus facilis. Ira & triſtia, animi pathemata fugiantur. *Isbrand. de Diemerbr. Medicationum parte 2. de morbis Thoracis.*

Obſervationes.

Senem curavi qui ex pleuritide empyema eſt paſſus, febre aſſidua, tuſſi ſicca, ſputo ſaniei copioſæ, difficultate ſpirandi laborabat, & tabidus prorſus factus erat. Medicis jam deploratus videbatur, & mirum erat, ex quo loco tanta puris copia emanabat, nam quotidie libras duas excernebat. Huic præter alia quamplurima auxilia, lactis aſinini potus per tres menſes exhibitus miro fuit auxilio, hujus enim ope, puris copia omnino eſt imminuta, refectum corpus, febricula evanuit, tuſſis nulla. *Zacutus Luſitanus, obſerv. 119. lib. 1. prax. admirand.*

Apud nos Juvenis quidam à me fuit liberatus, qui per annum pus in thorace collectum poſt pleuritin geſtavit, & quaſi abſumptus erat, uſtus fuit, & per vulnus purgatum pus. Multos hoc modo curavi, quorum nomina ſupprimo. *Guil. Rondeletius, prax. med. cap. 15. lib. 2.*

Puer quidam quinque annorum febre continua laborabat, per duos ferè menſes perſeverante, cum tuſſi frequenti ac moleſta, ita ut ad tabem vergere crederetur. Tandem vocatis in conſilium Medicis, relatum fuit illum conqueri de dolore lateris ſiniſtri, præcipuè cùm manu contrectaretur, tum etiam relatum fuit, illum in febris principio perſenſiſſe aliquem dolorem in illo latere, qui tamen intra paucos dies deſtruerat, idcircò pleuriticus non fuit judicatus à Medico ordinario. Suſpicio fuit Empyema aliquod ibi latêre, atque ut res clarior evaderet, decretum fuit, admovendum eſſe per aliquot dies Cataplaſma emolliens & attrahens, quo per triduum admoto, apparuit elevatio quædam in parte; & in ea fluctuatio ſubobſcura percipiebatur, convocato iterum conſilio, de Empyemate nemo amplius dubitavit. Apertione facta pus copioſum effluxit, ejuſque vacuatio per duos menſes continuata eſt, donec tota materia evacuata, æger tandem priſtinæ ſanitati reſtitutus fuerit. *Lazarus Riverius, obſ. 75. cent. 2.*

Servus quidam ex curru decidit, læſus eſt thorace, præſertim dextra in parte. Dolores remediis non ceſſerunt, cogitabant de ſectione inter quintam & ſextam coſtam. Diviſæ ſunt ſententiæ, tandem vicit pars minor, & periclitandi occaſionem captans ex deſperatis penè rebus, applicatum cauterium, fluxit per dies plus minus viginti aut viginti quinque materia ſanioſa ferè ad pintas 15. ut retulerunt Chirurgi, convaluit. *Guil. Ballonius, lib. 2. Epidem.*

Cum ſummus *Hippocrates* paſſim hoc remedium uſurpet, nunquid ſatius eſt aliquo remedio cruento & ancipiti certam mortem (ſi aliter facias, & id remedii genus omittas) redimere? Humanum eſt, & officii plenum aliqua ratione miſerorum ægrorum dolores levare, atq; id magis ſi cum aliqua ſalutis ſpe. *Guil. Ballonius, conſil. 6. lib. 2.*

Enatum ex pleuritide Empyema, cùm alia non profuiſſent, frequenti potione ex ſyrupo althææ, oxymelite ſaccharino & manna cum oleo amygd. d. rec. & aq. ſcabioſ. feliciter curatum *Romæ* accepimus à *Matthia Baccono* Anglo, pure nimirum alvo proclivius quam ore, expurgato. *Geor. Hieronymus Velſchius, obſerv. 29.*

Empyema ex pleuritide, ſectione inter quintam & ſextam coſtam, felici ſucceſſu ſanatum, fruſtrà adhibitis ex conſilio Medicorum magni nominis, externis medicamentis.

Quæ verò obſervavi in Empyematicis, nunc in medium producenda, Nobilis Patavinus, ex pleuritide non expurgata, incidit in Empyema, tanta puris copia in cavitate Thoracis concluſa, ut iterum & tertiò per diem incideret in Lipothymiam, Syncopi proximam: quem propterea cum decreviſſem perforare, neque ejus parens hoc admitteret, vocavit Medicos hujus Civitatis primarios, & potiſſimum Joh. Veslingium,

gium, meum olim in praxi diſcipulum, præter alios, quorum nomina non refero, quoniam Patavii res eſt notiſſima, cum quibus habita conſultatione, propoſui ſectionem inter quintam & ſextam coſtam, ab omnibus Auctoribus laudatam, atq; propriâ experientiâ ſæpiſſimè felici ſucceſsû adminiſtratam; quam cum Medicus quidam in primis improbaret, hujus loco præſcripſit cataplaſma, apponendum Thoraci, cujus præſidio materia purulenta diſcuteretur; quem ſecutus quinetiam Veslingius, quo tamen præſente ſæpiſſimè hanc operationem feliciter peregeram, eam & ipſe damnavit, metu ſcilicet læſionis vaſorum intercoſtalium; quorum opinionem miratus, qui hæc in medium afferre auſi, ſequenti die mane Thoracem ſecui inter quintam & ſextam coſtam, immiſſa turunda craſſa ſatis, quæ foramen patens ſervaret, quam ſub veſperam eduxi, ac ſimul tres, & quod excedit, puris libras; à quibus Nobiliſſ. Juvenis à Lipothymia convaluit, quem poſtmodum curavi, prout alioqui vulnera Thoracis, educta ſcilicet quotidie materia purulenta, atque immiſſa in vulnus paucis poſt diebus, caonula plumbea, per quam tota ſanies penitùs exhauſta: qua demum educta, ad cicatricem tandem vulnus ſpatio viginti octo dierum adduxi. *Petrus de Marchettis obſervat. Medico-Chirurgic. Sylloge.*

Ex vulnere thoracis ſuperiùs, magna puris copia in ejuſdem cavo congeſta, ſectione inter quintam & ſextam coſtam expurgata; necnon per os, & urinam, diei ſpatiô.

Cujuſdam ſcribæ filius, ex Agiaciorum familiâ, vulneratus parte ſuperiori thoracis, ad ejus uſque cavum, ex quô cùm pus ægrè expurgaretur, multâ copiâ in eundem congeſtum, decrevi ipſum ſecare inter quintam & ſextam coſtam ejuſdem lateris, impoſita poſtmodum turunda, ut ſuperiùs dixi, ſequenti die, quâ eductâ, duę puris libræ effluxerunt. Obſervatione verò dignum, non ſolùm vulneris orificio pus emanaſſe, ſed & per os quinetiam magnâ copiâ, necnon per urinam quoque ad libram unam, & quod excedit, per diem; quæ viæ licet omnibus pateant, non tamen naturæ conſuetæ, factâ potiſſimùm ſectione, quæ materiam copioſam effudit; cùm tamen patiens eſſet juvenis 18. annorum, ac robuſtus, natura propterea has vias communes ſibi paravit, ægrô ſpatio menſis omnino ſanato, & adhucnum incolumi ob rationem ſuperiùs propoſitam.

Dubium verò nonnullis quâ ratione materia purulenta, ſupra diaphragma hærens, non impediat reſpirationem, cum tamen hoc Galeno Inſtrumentum ſit proprium reſpirationis; quòd ſcilicet experientia ſit ipſis compertum, quendam Nobilem Bellunenſem fiſtulâ laborantem Thoracis, inter ſextam & ſeptimam coſtam, nullâ reſpirandi difficultate laboraſſe, cujus morbi causâ conſultatione habitâ cum viris hujus urbis præclariſſimis, negantibus multam adeſſe puris copiam in cavitate Thoracis, nullâ potiſſimum reſpirationis difficultate ipſi moleſtâ; illorum tamen opinionem mordicùs oppugnavi, materiam ſcil. purulentam intus concludi affirmans, cujus ratione immiſi turundam craſſam ſatis & longam circa horas veſpertinas, vocatis ſequenti mane multis ſtudioſis, qui conſultationi interfuerant, quibus præſentibus, cùm turundam educerem erupit ex Thoracis cavo libra, & quod excedit, puris fœtentis adeò, ut adſtantes præ odoris gravitate excedere coacti fuerint, quod pus eò confluxerat ex tumore thoracis, quô ſex ante menſibus laboraverat patiens, ſuperſtite poſtmodum fiſtulâ prædictâ. Ex quibus patet, quod quotieſcunq; pulmones pus non contingunt, vel motû quinetiam ipſo diaphragmate, tunc reſpiratio illæſa eſt. Quòd verò aliquis objicere poſſet, quâ ratione ſcil. innoteſcere poſſit pus in ipſâ cavitate concluſum, nullâ præſente reſpirandi difficultate? Reſpondeo obſervandum eſſe, quòd quando adeſt minima portio puris in Thorace, id non ſit ſine febre, quod eſt ſignum illius pathognomonicum, præter alia ab Autoribus propoſita; ut propterea ſuperiùs admonuerim vulnera Thoracis non eſſe ad cicatricem ducenda, niſi patientes immunes fuerint ab ipſa aliquot dies: quinimò advertendum quinetiam, quòd quando purulenta materia in cavitate Thoracis ſupra diaphragma decumbens, non ſuperat pulmonum alas, tunc per tuſſim non expurgatur; quia admittere non poſſunt, eandem non contingentes. Nobilis verò hic patiens non ſolùm laboravit fiſtulâ ſimplici Thoracis, ſed & præterea duabus coſtis corruptis, quas proinde abradere opus fuit, non ſine quibuſdam aliis remediis; qui tamen cùm per negotia hîc morari diutius non poſſet, non integrâ valetudine diſceſſit, illi tantùm præſcriptis brevi eo temporis ſpatio, injectionibus ex vino mulſo, & aquis thermalibus ſulphuris; in quarum uſu mirum occurrit, quòd ſtatim infuſæ tuſſi excernebantur, ex vino verò injectô, medicamentis potiſſimum imbutô, illicò nullâ morâ, maximò impetû rejiciebantur majori copiâ; ut propterea obſervandum ſit, non ſolùm pulmones, raræ utpote ſubſtantiæ, ſed etiam omnes partes noſtri corporis ſuis poris patere, per quos non ſolùm excrementa communia, ſed etiam materiæ ſanioſæ extruduntur ad communia loca; ſicuti contigit in vulneribus thoracis, quibus non ſolùm ex locis omnibus notis materia purulenta fluit, ſed etiam per inteſtina. *Idem ibidem.*

De Empyemate à parotidibus, & Phthiſi à Quartana.

Juvenis quidam 22. annorum incidit in febrem continuam; 14. die fit translatio materię morbificæ, & fiunt parotides ex utraque parte valdè magnæ, & ceſſat febris; factis faciendis parotides copioſiſſimè fluxerunt, ita ut ex una ultra ℔. pro una vice effluxerit, & cùm propter copiam materiæ Chirurgus illas ſæpius ligare & aperire debuiſſet, neſcio an ex negligentia id de die vix ſemel aut bis fecit, materia hæc ſatis copioſa & acris partem ipſam etiam glandulosam & mollem uſque ad aſperam arteriam corroſit, & facto ibi ulcere ad pulmones & thoracis cavitatem ruit, & in momento loquelam amiſit, diſparet tumor parotidis ſiniſtræ, nullum amplius ibi pus apparet, tuſſit potenter, & propter dejectas vires à priori morbo ejicere non poteſt, & 40. die poſt moritur. Vir quidam 43. annorum incidit in quartanam, vadit ad aliquem circumforaneum qui ſexies conſequenter illi dedit vinum antimoniatum, emanſit quidem febris, ſed ob tot vehementes vomitus fit phthiſicus, partim ex translata materia, partim ex rupto aliquo vaſe ob potentiſſimos & toties repetitos vomitus, hic ad exemplum ſui Domini, cui Phthiſico & Hectico cum optimo ſucceſſu diætam lacteam præſcripſi, abſq: ulteriori conſilio, eâ etiam uti incepit, adhuc continuat, & in tantum ſe ſuſtentat, ut tamen adhuc ſua perficere poſſit abſq; magna moleſtia. *Joh. Georg. Greiſelis.*

Puris ſputum Menſtruum ſine Phthiſi.

Nota mihi eſt matrona quædam Nobilis, quæ ſingulis *menſibus ſemel puris ſputo* laborat, adeò, ut ſæpiſſime

ad

Digitized by Google

interim ſe habet, & formoſa eſt neque etiam tuſſi vexatur, niſi quando periodicum hoc imminet *ſanguinis ſputum*; menſes tamen parce fluunt. Judicent nunc eruditi an ſemper ſputum ſignum phthiſeos pathognomonicon exiſtat. Ego ſane in ea ſum ſententia, ulcus pulmonis tabem non eſſe, niſi longo temporis tractu degeneraverit, vel in vomicam vel in empyema. Inſpectio variorum hoc morb mortuorum & diſſectorum Cadaverum aliud me docuit. *Alnardi Hermanni Cummii.*

Lactis uſus in Empyemate.

Si Aquilonia tempeſtas, tuſſes vigent, faucium aſperitates, alvi duræ, horrores, coſtarum dolores & pectoris aperuit *Hippocrat. ſect. 3. §. 5.* Expertus idipſum Parochus Koſſelezenſis in Moravia, habitus craſſioris, annorum 30. pleuritide exquiſita aſcendente ſiniſtræ partis ex inflammatione pleuræ laborans, cum dolore punctorio, febre acuta, difficili reſpiratione, tuſſi ac puitu duriuſculo, quæ inſeparabilia exquiſitiſſimæ pleuritidis ſigna propoſuit *Galen. lib. 3. de Loc. Affect. cap. 3. & lib. 2. de Criſ. cap. 10. & l. de conſtit. art. med. cap. 15.* Is ſeptimo die præmiſſis Univerſalibus, partim per reſolutionem judicatus eſt.

Patitur poſt 5. dies ob cauſam externam, recidivam, & non aderat magnifica intentio adhuc ut ſputum facile fiat, quemadmodum loquitur *Avicen. 10. 3. tract. 5. cap. 2.* adeoque ſpatio dierum 14. materia plurima, quæ præ virium imbecillitate reſolvi non potuit, retenta in ſuppurationem abiit, eſt enim his terminus acutorum Hipp. ſ. 5. §. 8. quicunque igitur morbo laterali laborantes in 14 diebus non repurgantur, ii ad ſuppurationem vertuntur. Rupto abſceſſu empyicus noſter magnam puris diverſicoloris copiam caſpuit, quæ ſpuitiones ad ſeptimanas 5. perdurabant, ea quantitate, ut die noctuque pelvim 5. & ultra libris puris impleret. Innuimus cum Hippocr. ſ. 5. §. 15. Empyici qui ex morbo laterali ſuppurantur, ſi in 40. diebus purgentur à die, qua fit ruptio, liberantur, ſi verò non, ad tabem tranſeunt.

Sumpta itaque prima & potiſſima indicatione à ſuppuratione, & inſtituto commodo victus & 6. rerum non naturalium ordine, ea adhibuimus quæ clementer & ſecurè pus educerent, & detergerent, non neglectis quæ febriculam comitantem reſpicerent, & vires hic apprimè neceſſarias roborarent.

Sed ob plurimum pus, & ſpuitiones copioſas patiens multum delaſſatus, ſomnoque privatus, viribus deſtitui, & ad Tabem tranſire cœpit. De ſalute vix non deſperantes venit in mentem quod habet *Galen.* 6. §. 27. Uſtione igitur indigent qui plurimum habent pus, ut qui deſperent per ſpuitiones poſſe expurgari, &c. meliusq. eſſe nos in via ſalutis dubia aliquid agentes periclitari, quam ægrum omni ſpe adempta certo perire; Sed vires enormiter fractæ ab hoc præſidio generoſo avocabant.

Exacto die 49. Patienti Empyico *Lac Caprillum*, cum ſaccharo roſaceo miſtum (deerat enim aſininum) propoſuimus quod cum per alias ſeptimanas mane calidum, & recens à capra, etiam in majore quantitate quam à nobis præſcripta eſſet, videlicet ab lb ij. hauſiſſet, expurgato ulcere, omnique putrilagine, eoque glutinato perfecte convaluit, & craſſior quam ante evaſit, prout in hodiernum diem incolumis vivit. *Matthæi Franciſci Hertodi.*

De Metaſtaſi humoris per vias occultas; ſeu, de empyemate poſt pleuritidem natham per foramen cutaneum, à vena mediana inciſa ſalutariter ſoluto.

Rectè ſanè *Stephanus Rodericus Caſtrenſis in eruditiſſimo tractatu, quæ ex quibus, inſcripto lib. 3. cap. 2.* ſcribit: Metaſtaſis, ſeu humoris in morbis tranſmiſſio, non ſolùm per vias manifeſtas, ſed per occultas etiam fit. Nam prætet vias unicuique cognitas, per quas quicquid fluxibile in corpore eſt, fertur, ſunt aliæ incognitæ, quarum nos contemplatio in admirationem deducit. Et *libro eodem cap. 3* ita pergit. Cùm Metaſtaſin per vias incognitas fieri audis, intelligito incognitas nobis, naturæ verò, quæ licet cognitione non utatur, dirigitur tamen à cognoſcente, cognitas: unde *Hippocrates 6. Epidem. ſect. 5. text. 2. è verſione Foëſii*, Natura, *inquit*, ipſa ſibi per ſe, non ex conſilio motiones ad actiones obeundas invenit, partim quidem ut nictare, partim verò etiam quibus lingua ſubſervit, & quæcunque alia id genus. A nullo quidem edocta natura citraque diſciplinam ea quæ conveniunt efficit. *Galenus* acceſſus exponit vias, aut impetus ad agendum, ut ſcilicet natura ἄνευ τοῦ διανοεῖν ſine conſilio vel edocta in eas actiones feratur, quibus exequendis accommodata habet inſtrumenta. Hoc argumentum latiſſimè proſequitur *1. de uſu part. cap. 3. & ejuſdem operis lib. 15. cap. 7. & 6. de loc. affect. cap. 6.* Cæterum *Hipp.* apud quem prius νούσων φύσιες ἰητροί, *natura morborum medicatrix dicitur*, adjungit paulò poſt: adinvenit natura ſibi acceſſus, nempe vias; quapropter non ſolum loqui videtur de admirandis actionibus, ſed de viis etiam, per quas natura iſta medicatrix metaſtaſin humorum efficiens morbis medetur; conſtat hoc, quia utriuſque rei exemplis utitur, &c. Huc uſque citatus *Author*, cujus verba paulò prolixiùs hic recenſere volui, ut eò meliùs præſens caſus ſingularis & contemplatione dignus intelligatur.

Virgo quædam Thorunenſis, Dorothea Kriegerin, honeſti Johannis Georgii Zöbners, civis & negotiatoris apud noſtrates non infimę notæ privigna, annorum ſeptendecim, conſtitutionis gracilioris, complexionis phlegmaticæ, incidit anno 1675. hyemali tempore in pleuritidem ſpuriam ſiniſtri lateris à pituitoſa cauſa, cum pauca bile permixta, originem ducentem, ſed à cauſa procatarctica, ſcilicet ſaltatione longa, & ſudore ſubſequente à frigore externo ſuppreſſo in actum deductam, poſt ſuppreſſionem ſanguinis menſtrui, huc uſque inordinatè, utpote pituita copioſa permixti, indeque orta obſtructione, fluentis: cui jam à longo tempore ſingulis noctibus gravis fuit ſudor oleaginoſus, fœtidus, coloris crocei, tàm in capite, quàm in dorſo, etiam induſium tingens, & pinguedine quadam inficiens.

Huic ego perſpectis ſignis, inter quæ urina craſſa & tincta erat, dolor cum punctura ſiniſtri lateris gravativus, pulſus celer & validus, reſpiratio difficilis cum quadam dyſpnœa, tertia die morbi è vena mediana dextri lateris ſanguinis ultra ſex uncias extrahere juſſi; qui merè pituitoſus erat: dein remiſſo paulatim dolore laterali, ſed calore adhoc ſuperſtite, altera die poſt è vena poplitea utriuſque pedis ad ſanguinem magis revellendum, & menſtruum fluxum proritandum (qui etiam poſtridiè, quamvis in pauca quantitate apparuit) aliquot unciæ ejuſdem eductę ſunt: tum ſtatim calor remiſit, puncturæ lateris deſierunt, gravativo cantùm dolore reſiduo cum difficultate ſpirandi manente. Sanguis autem eductus pallidus

erat;

Digitized by Google

erat, tunicaſque quaſdam ſecundinis ſimiles repræſentabat, qualem ego quidem nec vidiſſe unquam, nec è minoribus vaſis extractum fuiſſe, me legiſſe recordor. Interim hæmorrhagia narium, ut antea, ita & nunc continuabat, urina concocta apparebat, dyſpnœa non remittente, quam mox ſputum tenue ſequebatur, Aphoriſmum illum *Hippocraticum lib.5. Aphor.8.* qui pleuritidie laborant, niſi intra quatuordecim dies ſuperne per ſputum repurgentur iis in empyema fit tranſmutatio, verificans. Quiſnquam *Aretæus* hic interdum vigeſimum diem terminum conſtituat: *Galenus* verò in commentario non ſolùm empyema, ſed quamlibet in pus mutationem intelligat. Sed dum nos materiæ evacuationem per ſputa cocta è pectore expectabamus, Ecce novum emergens intervenit, ſcilicet puris cocti albi inſtar lactis, paululum tamen ad colorem croceum inclinantis, per foramen cutaneum à vena inciſa nondum conſolidatum, excretio, quæ quidem metaſtaſis materiæ per vias occultas, nobiſque incognitas pectoris & lateris dolorem ſenſibiliter ſuſtulit, ſed cubiti illius manus, ut & homoplatarum dolorem majorem excitavit, ſputo liquido, ſalſo per aliquot ſeptimanas continuante: quod tamen poſteà ſalubriter ſecum euphoria ceſſavit, fluxu menſtruo reverſo, virgineque ad hanc uſque diem feliciter & pancraticè valente. *Simonis Schultzii.*

Ab Empyicis non abducar quin 1. juvenem proferam à pleuritide Empyicum, ſed cujus purulentia, coſtas arroſit, quas mihi conſervo; & ſponte ſua diu manavit extrorſum, & quidem fœtidiſſimè & lethaliter.

2. Phthiſicam autem curavi annum agentem 30. cujus ulcus pulmonale dextrum tam altos egit cuniculos in pleuram, & in muſculos intercoſtales ut ejus tabum per cutem effluxerit, citra pectoris damnum. Pulmonis enim ulcus toti ambitui interno lateris ulceroſi ita accreverat, ut digito intruſo, & orbiculatim ducto deprehenſa ſit cohæſio. Bechichis & injectionibus bis de die iteratis, vitam fœmina protraxit in ſeptennium; nec interea ſtatis menſibus caruit. Imò filium nonimeſtrem peperit, & ita vivacem excluſit ut adhuc dum alacer vigeat, ſtupentibus amicis.

3. Belli ducem curo Empyicum à plumbi globulo. Is jam ab octennio fiſtulam gerit è Saturno intra fiſtulam pectoralem dextram, quotidieque manè & veſperi, pus tam feliciter per ulcus excludit, ut nuſquam decumbat, ſed vitæ muniis fungatur.

4. Id mihi memoriam refricat viri quadragenarii cui à dextris, circa 3. & 4. coſtam ſpuriam tumor in ſuppuratum abiit, & plurimum pus per tres hebdomadas fudit. Quum ſtuperem ad puris molem horrendam, ulceris fundo ſtudui. Sed profectò recut eſſe detexi, cujus purulentia, cuniculis actis, ipſum orbiculatim hypochondrio tam ſtrictè agglutinavit, ut puris nihil in abdomen influxerit, ſed id omne protuperit extrorſum.

Indicem ſæpè ſæpius in ulcus intruſi, & hepar ſenſi profundiùs excavatum, quaſi digitum inderem pomo vieto partim atq; ſano; quę pars enim ſana eſt firmitudinem conſervat, dum vieta diffluit nec attrectari ſuſtinet. Diætâ vulnerariâ & balſamis injectis & admotis cuncta ſymptomata eluctatus eſt æger & lalubri nunc veſcitur aurâ. Qui in renibus ulcerantur, tam levi cum labore ſe extricare non poſſunt, urinis enim ſtranguorioſis divexantur in annos & miſeri pereunt, vigiles, febricitantes, ſitibundi, ἀνόρεκτοι exſucci, ſed lumbis indolentes; & id decipit Medicos falsò jactantes ibi dolorem eſſe ubi morbus, & è contra. Hic enim dolor in veſica & in urethra calculum mentitur, cum urinis glutinoſiſſimis atq; purulentis. Dolor autem in rene nullus, quia conſumpta illius carne, coriaceus evaſit & corii bubuli craſſitudine. Tales ſacculos renales coriaceos ſæpe ſapiùs habui præ oculis, eum ureteribus è directo pariter praeduris & callolis. Unicum vidi è multis qui lacte, trochiſcis Gordon. & Balſamo Lucatelli purulentiam renis ſuperavit. Alii omnes ex icti, inter quos exemplum mihi fine exemplo, renis enim dextri ulcus arroſerat & ſibi agglutinaverat ex ulceris directo ileon inteſtinum; Inde colica immanis & dementans cum excretione alvina dyſenterica, pauca, frequenti purulenta, ſanguinea cui tanquam dyſenteriæ Medicinam feci. Sed cadaver errorem meum detexit. Non erat enim dyſenteria primaria ſed a renis tabo tranſitu ſuo excoriante & infiammante fiſtulam inteſtinalem; haud ſecus ac dejectiones viſuntur dyſentericæ in empyemate pectoris; ſed ab empyemate renis id nuſquam à me vel viſum aliàs, vel auditum, vel lectum. *E Collegiis Clariſſ. Carol. Drelincurtii communicante Excellentiſſ. D. Guyot ejuſdem Diſcipulo Medic. Doct.*

Empyematis curati hiſtoria rara; Communicante Clariſſimò Virò, Joh. Rod. Bulet, Med. Doct. Celeberrimô, & *Collegii Medicorum Genevenſium Aggregatô Digniſſimô.*

Anno 1688. menſe Martio, cùm domicilium meum ordinatium tenerem in Prædio meo in villa *St. Simphoriani* ſupra Morgias; Ægrum nomine *Nicolaum Curnex*, honeſtum Agricolam, ætatis tunc circiter 25. annorum, inviſi in Pago *VVullerens* à Stô *Simphorianô*, unô milliariô, diſſitô: Ille autem Æger, poſt veram Pleuritin acutiſſimam, licèt quater Venæ-ſectio ipſi celebrata fuerit, & varia pectoralia adminiſtrata, Empyicus factus eſt.

Diagnoſin illius Empyematis habui, ex eò quòd poſtquam dolor lateris ex Pleuritide ceſſaverit circa diem Xam. poſt primum inſultum, & ſimul ac febris, illa de novò poſt duos dies apparuit violentior febris, & cum difficili ri anhelitu quàm antea, ita ut Æger, vix ſpiritum trahens, ſuffocari identidem videretur. Aliquantulam fluctuationem percipiebam in ejus Thoracis capacitate; Pauca, proculdubio & minor fluctuatio erat quàm illa ordinaria in Empyicis, propterea quòd in hoc caſu eſſet maxima puris Copia, totam capacitatem utriuſq; lateris replens, & ideò fluctuationem aliquo modo impediens. Metuens ne Æger ſuffocatus citò periret, ni Materia purulenta è Thorace evacuaretur: Quod judicabam facilè & tutò fieri poſſe per Operationem, Paracenthesin dictam, nempe pungendo & inscidendo intra Coſtas 6am. & 7 am. uſq; ad capacitatem Thoracis, ut jam didiceram ab anno 1670. quo Gradus Doctorales accepi in Illuſtri Univerſitate Monſpelienſi: Et poſtea ſæpius illa Operatio Autopſia mihi nota fuit, tum in magno & celebri Noſocomio Lugdunenſi annis 1678 & 79. tum in Caſtris apud varios Milites, cùm annis 1680. & 81. Medici Caſtrenſis Munere fungerer. Ideò, ne ille meus Æger VVullierenſis miſere periret & ſuffocaretur meâ culpâ, non aperiendo ejus latus; ineunte nocte in urbem Morgiarum, tribus milliaribus diſſitam, ivi, atq; ibi à Chirurgo illius loci, Dn. *Pappus*, lancettam majorem quam habebat ad Abſceſſuum apertiones, accepi. Craſtina die, ſummo manè redii in Pagum *VVullierens* ad Ægrum meum ut Egomet illâ dictâ lanceolâ Paracenthesim exercerem, ut Puri, in ejus pectore contento daretur exitus. Sed ecce, mirandum! cùm ad eum acceſſi, mihi narrant Ægrum bene ſe habere, abſque febre & libere reſpirare; ſcilicet nocte præterita, cùm dormiret paulisper Æger, ſponte ſua, abſque ulla arte, aperturam factam fuiſſe in ſuperiori capacitate Thoracis & ipſius Sterni inter duas Claviculas; & Puris valde laudabilis, nempe albi, lævis, bonæ conſiſtentiæ, & minimè fœtidi, prima vice ℔ j ſs. quantitatem effluxiſſe.

Potum calidum è Traumaticis noſtris vulgaribus ſæpius propinari, bis aut ter quotidie; In iis potionibus Veronicæ dosin præ aliis augeram. Illa præcautione uti judicavi, ut foramini ea ſe facto, Turunda ex lineamento ſatis dura inderetur, ne citiùs clauderetur, antequam omnis Puris copia è Thorace evacuata fuiſſet, ſuperponendo Emplaſtrum è Diapalma ad continendam ne ea ſe exiret. Quotidie manè & ſerò Æger ipſe Turundam auferebat, ut Puri daretur exitus, imò ſtercculo Sternum comprimebat, ut puris effluxum cogeret; Primis diebus, Puris quantitas, quæ qualibet vice egrediebatur, erat ℥ iij. ad iv. ſed quotidie ſenſim minuebatur, donec nullum Pus amplius prodierit, nempe uſque ad quatuor ſeptimanas, & tunc turundâ ablatâ, facta fuit cicatriſatio illius foraminis. Meo conſilio tamen adhuc per quindecim dies, poſt illam cicatriſationem, potionibus vulnerariis calidis, & bis leni purgante uſus eſt. Ab eo tempore optimè ſe habuit, & adhuc hodie Incolumis vivit, æt. 68

Anatomicæ inſpectiones.

Empyema Pleuritidi ſuccedens ante decimam quartam diem.

Advertant juniores, quanquam Hippocr. obſervatione pleuritis non ante 14. diem ad ſuppurationem tendit; Noſtra tamen obſervatione, non ſolum in juvenibus, ſed etiam viris conſtantis ætatis, 7. vel etiam 4. id evenire, & evidenter *id detegi rigore* & ſubſequente febre, ab illis diebus invadentibus & ſingulis diebus recurrentibus: Sic ſane in Nobil. adoleſcente *rigor febriſque*, 4. 5. 6. 7. uſq, repetentes *prænuntiarunt ſuppurationem.*

Diſſectio autem cadaveris ſecundum intra ſeptenarium morbi, in illo factam ſuppurationem ante perfectam fuiſſe demonſtravit, cum univerſus thorax pure prægnans repertus eſſet: Quin memini me vidiſſe pus in thorace cujuſdam Sacerdotis, qui 9. die extinctus obiit, quod præpoſtero conſilio purgante medicamento uſus eſſet, neglecta v. s & dilata in ſextum, quo ſum advocatus. *Carolus Piſo de morbis ab illuvie ſeroſa ſect. 5. cap. 9.*

Empyema inſigne Siniſtri lateris thoracis, nulla ſui ſigna exhibens.

Suppuratum mortuum ſecuimus, in quo nulla pulmonis ſiniſtri pars aderat, ſed tota cavitas aqua & pure repleta erat: cum tamen per duorum menſium ſpatium, quo tempore ab hoc morbo vexatus fuit, *nullam reſpirandi difficultatem*, & paucam tuſſim, ſine ulla materiæ morbificæ ejectione habuiſſet, Attamen ſecto corpore tota thoracis ſiniſtri cavitas aquâ purulentâ referta erat. *Dom. Panarolus Pentec. 1. Obſervat. 46.*

Empyema pulmonum exulcerationem frequenter ſequitur in Phthiſicis.

Pus in Pulmonum exulceratione genitum, non ſolùm aſperæ arteriæ ramis illapſum exſpuitur, ſed & tandem quando ea corruptione Pulmonum ſubſtantia dividitur, in pectoris cavitatem effluens, illicque ſenſim coacervatum, atque interdum magnâ copiâ conſeſtum, Empyema producit, Quod ab exulceratione hac in phthiſicis eo modo prodire Sectio patefacit, per quam in corruptione pulmonum puris ſemper aliquam ſaltem portionem, ſi non magnam, pectori

adhærere vel innatare deprehendimus. *Platerus pract. lib. 3. cap. 5.*

Suppurati pericardium totum ferè corruptum repertum eſt, & cordis major pars exeſa

In ſuppurato, qui poſt diuturnam affectionem obierat, obſervatum eſt ferme pericardium totum corruptum fuiſſe, majoremque ipſius cordis, quod adhuc quidem, ob diutius ſcil. putredinalem in eo aſſervatum calorem, palpitabat, partem exeſam extitiſſe, ut quidem ulcus diutius tuliſſe facile credi poſſit: *Franc. Rota cap. 23. de Tormentar. vulnerum curatione.*

ENCANTHIS.

Encanthis, Græcè Ἐγκανθὶς in oculi angulo, unde etiam nomen accepit, exiguum tuberculum eſt, vel ex fluxione obortum; vel ex ungue parum exciſo, ac proinde contracto, conglobato, & in tuberculum converſo, conveniunt Celſus & Paulus in Chirurgia, quod excipi hamulo & circumcidi debet. Paulus volſellam, ad apprehendendum uſurpat; ſed hic quoque diligenter temperata manû utendum, ne quid ex angulo abſcindatur; tum exiguum linamentum, aut Cadmia, aut atramento ſutorio inſpergendum eſt, Paulus Chalcitidem lævigatam uſurpat. Sed mitiora, quæ non irritant, tutiora ſunt, ut eſt tuthia aut pompholyx, aut ſief album ſine opio. *Hieronim. Fabric. ab Aquapendente in Chirurgic. operation.*

Ἐγκανθὶς eſt Cornelio Celſo, ac Paulo Æginetæ, tuberculum, enaſcens, in oculi angulo: quem *verbò* nominat, Ruffus Epheſius *lib 2. c. 5.* dividitur autem in benignam, ac cancroſam. illa ut occurrit frequenter, ſic hæc nonniſi rariſſimè.

Vidimus tamen eam, loco clarius in nauplego Hornano: cui, ex fluxû lacrymali per oleum vitrioli, intempeſtivè ſuppreſſo, uſque eò luxuriavit glandula, à narium parte, oculis adpoſita, ut ejus excreſcentia cooperuerit, non tantùm malam, ſed degeneraverit quoque in perniciosiſſimum carcinoma. Quod tentavit quidem filo, comprehendere, & convenienter ferro excindere Cornelius Sasboutius. Lithotomus, ac Chirurgus ſatis felix: Sed acquiliverat jam tum eam malignitatem hic tumor: ut vix potuerit attingi, quin protinus, profunderet plurimum ſanguinis: ac proindè fuit neceſſe ſolis lenientibus uti: quibus exitium ægri magis fuit dilatum, quàm ablatum Viderint itaque illi, quibus acria medicamenta in frequenti uſù quàm facilè committatur error: nullâ arte deinceps emendabilis. *Nicolaus Tulpius Obſerv. Medic. lib. 1.*

Plura vid. ſub titulò Oculorum vitia.

ENTEROMPHALOS *Vid.* HERNIA.

ENTEROCELE *Vid.* HERNIA.

EPHELIDES *Vid.* CUTIS VITIA.

EPINYCTIS.

De Epinyctidibus & roſeolis, morbis prorsùs aſſinibus, ſic ſcribit Clariſſ. & accuratiſſimus Marcus Aurelius Severinus in ſuô, de Reconditâ Abſceſſuum naturâ, Tracta ú.

Mihi invanire aliquid eorum, quæ nondum inventa ſunt, quod ipſum notum, quàm occultum eſſe præſtet; ſcientiæ votum ac opus eſſe videtur,

 ſimiliterque

ſimiliterque & ſemiperfecta ad finem perducere & abſolvere, verba ſunt Hippocratis libri de arte principio conſcripta, quod ego monitum ſemper reveritus, in meis de re medica ſcriptis quidem omnibus, atque in hoc quoque opere de abſceſſibus; quantum ego judico, ad hunc uſque terminum ſervavi, ac deinceps etiam in hac, quæ ſupereſt, parte pro mea virili ſervabo, averſus & abhorrens ab eorum more, qui priorum excogitatis utentes actam rem agunt. Equidem vidi jam diu vitium hoc extimi habitus corporis, quod epinyctis à Græcis dictum eſt, apud Latinos non aliud vocabuli nactum, ſic à poſterioribus medicæ rei ſcriptoribus aliiſque magiſtris ignorari, ut ex obſervati numeri vitiis hanc facere minime norint, itaque ex eis affectionibus haberi conſuevit, quæ jam à longinquo tempore deſierit, nomen tantummodo retinens, non aliquam ſpeciem; adeoque ſit ex morbis ſecularibus, id eſt, aliquandiu vigentibus & fugacibus: veluti lichen atque mentagra, quæ Pompeii magni tempore primum viſa, non ad longam poſteritatem extitit; vel ſit ex his denique morbis, qui nuper eruperint paulo ſuperioribus ſeculis, ut Syphilis, Plica, Brunnus, & alii: verum longe aliter ſe res habet, ac nuſquam interruptum eſt malum, noſtra etiam tempeſtate ſtabile, ut certius equidem reddam, quam quæ fuerunt ad Sagram, & ſi apud ſolas ineruditas fœminas vulgari di roſole ſaltareccie nomine cognitum. Porrò neque diſcernendi mali curam Medici ſuſceperunt, neque ejuſdem curandi rationem attigerunt, indignum profecto facinus, atque omni, qua licet, animadverſione feſtinaque ſollicitudine convellendum, neque enim aut medicinæ amplificandæ aut medicorum auctoritatis tuendæ, aut miſeræ mortalitatis adjuvandæ causâ patiendum eſt, ut error hic protrahatur, qui qualis quantuſque ſit, ipſe cognoveris, ubi mali rationem in libri progreſſu didiceris, videriſque quantum acerbitatis & moleſtiarum noctu diuque exhibeat, quamdiu pertinax, quàm ſæpe intractabile ſit, quantum ex medico curæ, ac ſolertiæ, quantum medicaminum & exquiſitorum, tum, quæ exterius exhibentur, expoſtulet: ad ſummam tam crudus & inſolens affectus eſt, quantum aliqua Syphilis & ſtrumæ, quæ communem propemodum cum illa curationem habent: quin etiam in arthritim peſſimam morbi ſortem perperam curata faceſſit: quemadmodum andies in prognoſticis. Quas ob cauſas omnes viſum eſt, humani ac minime ſocordis hominis officium, ſi ſuper eadem re tantiſper mentem ac ſtudium adhiberemus, quatenus ad juſtam ſuam comprehenſionem ac lucem res obſcuriſſima reſtitueretur & à vulgarium medentium turpi præſidio ac putido procuratu vendicaretur. Igitur nos id, quod in terminthis atque aliis pleriſque fecimus, in hanc quoque rem diligentem operam navabimus, ut plena tota reddatur ſi tantum is, qui lucem aliam inhabitat, cujus aliquam particulam noſtris allabi ſenſibus conceſſerit.

Quæſt. 1. *De notione epinyctidis.*

NOminum verbis imponendorum ratio varia fuit Græcis autoribus, quemadmodum Galenus explicavit lib.2. Methodi therapeut. cap.2. A læſa enim particula dicta eſt cephalæa, phrenitis, ophthalmia, peripneumonia, pleuritis, arthritis, iſchias, podagra, dyſenteria. A ſymptomate verò nomen acceperunt vigilia, coma, palpitatio, diſpnœa, paralyſis, ilios, teneſmus. A cauſa dicta ſunt melancholia, cholera, aqua intercus, leucophlegmatia. A ſymptomate ſimul & parte affecta cephalalgia, odontalgia, cardialgia. A ſimilitudine ad aliquid extra poſitum alopecia, ophiaſis, polypus, cancer, elephas, myrmecia, ſycoſia, morus, thymus, uva. Denique ut nonnulla brevi perſtringam, à tempore nuncupati ſunt ephemera, nyctalops, epinyctis inſtituti jam noſtri ſermonis materia, cujus & ipſum etymon diligentius eſt enarrandum; nimirum alii, quorum uni ſunt Celſus & Galenus; ab ea, quod noctu apparet, dictam volunt; alii, quorum eſt Julius Pollux, Aetius, Paulus, Plinius ab eo, quod noctu moleſtiam exacerbant.

Jam verò te non perturbet pauca hæc diſſenſio, quod hi quidem ad nocturnos exortus, hi ad nocturnos aggreſſus retulerint nomen; id enim utrunque conſtare poteſt autoribus Joanne Gortheo Pariſienſi definit. medic. E. & Philippo Ingraſſia comment. de tumoribus præter naturam 34. ac denique Ludovico Septalio in comment. 2. ad lib. Hippoc. de aer. atque locis P. porro, quo tempore, & quibus vigentibus cauſis ſua primum initia novit affectio, iiſdem etiam & quotidie efflorefcere, ut loquitur Hippocrates, vel exaltari, quod Paracelſiſtæ dixerunt, id eſt, exacerbari veriſimile eſt, quanquam etiam neque perpetuum eſt, ut ipſa oriatur noctu, ſed fere apud Celſum, id eſt, maxima parte, ut Ingraſſias explicavit. Igitur utroque complexim nomine latam epinyctidem opinari licet & quod veſperi primum ſurrexerit, & quod hoc etiam tempore novos ſemper inſultus inſtauret, de quibus omnibus cauſis tum naſcendi, tum invadendi proprietatibus poſterius inquiremus.

Interim homonymiæ dirimendæ cauſa non omittenda eſt altera epinyctidis uſurpatio, qua uſus eſt Plinius l.20. natural. hiſtor. cap.6. ad notandum ulcus, quo videndi acies hebetatur, in oculi angulo perpetuum humorem manante coarctatum, fortaſſe autem promptius hoc nomen oculi vitio accommodavit Plinius qui legerat apud Hippocratem lib.5. & 7. epidem. affectionibus circa oculum dolores ad noctem. Sed enim Plinius, ſi recte adverteris, etiam per appellationis modum, duarum affectionum diſcrimen prodidit, quandoquidem ocularium epinyctidem ſingulariter, alias vero, quæ nocturnam inquietem invehunt, numero plurium extulit: quo numero nominarunt ſemper Oribaſius, Aëtius, Paulus, Actuarius juſtam quidem hujus rei mentionem profeſſi, modicam enim Hippocrates lib. de aeribus, aquis, locis n.4. & lib 2. prorrheticorum n. 28. Sunt hæc de etymo, cujus etiam luculentam ſuam rationem audies ſuo loco.

Quæſt. 2. *De genere morbi.*

INquirentibus rite nobis epinyctidis omnem naturam, prima, quæ ſe offert, generis eſt quæſtio, in qua re ſtatuenda non conſenſerunt omnes, qui de hac re tradiderunt, ſive Græci, ſive Latini, ex his primus Cornelius Celſus lib. 5. rei medicæ cap.28. retulit ad puſtulas: atque ita etiam Plinius lib.20. cap. 6. circa principium: Itemque Julius Pollux Onomaſtici lib.4. cap. penultimo: ac Syneſius in commentariis, ut eſt apud Raphaelem Volaterranum Phyſiologiæ lib.24. pag 75. ſed è Græcis Oribaſius lib.7. Synopſeos c.37. & poſt hunc Aëtius l 14. c.61. & Paulus lib.4. c.9. & Joannes Actuarius lib 2. meth. medendi c.11. epinyctidas ulcuſcula dixerunt.

Noviſſimè verò Philippus Ingraſſias, ut ejus diſſenſionis aliquis modus eſſet, videtur id judicii interpoſuiſſe pag. 288. F. ut ab initio ſuæ generationis ſtatim puſtula quidem ſit iſta; verum eadem abrupta ulcuſculum reddatur. Sed Joannes Gortæos lib.

definit.

Digitized by Google

lib. definit. med. litera E. ſenſit nil referre, quod illi quidem puſtulas, hi ulcuſcula dixerint: ſunt enim & ipſæ puſtulæ ulcuſcula. Mihi vero ipſe placidius tes utrorumque compoſiturus videor; ſi commonefecerim auditorem, Græcos illos autores neque ſimpliciter ulcuſcula protuliſſe, verum φλυκταινώδη, id eſt, puſtuloſa, ſeu puſtuli-formia. Præterquam quod & Celſus, qui puſtulas dixit, idem & ulcerari poſt hæc ipſas affirmavit.

Omnibus autem modis, utra prævaleat via tumoris an ulceris, quæres: mihi quidem cunctos hos interpretes obſervanti, neutra aut miſta ex utriſque videtur, neque admodum apud hos intererit, ſive ulcuſcula puſtuloſa, ſive puſtulæ ulceroſæ, id eſt, intus exulceratę dicantur. Sed Philippum Ingraſſiam video ſæpe in id procedere, ut tumorem vocet: idemque placuit Ludovico Septalio, loco, quem proximo capite recitabo; quod neque diſplicere cuiquam debet, quando magis omnino tumor, quam ulcus videtur, teſtimonio autem eſt, quod eſſeræ Arabum, quę ſimillimæ ſunt epinyctidis Græcorum, habitæque à multis etiam ipſæ, inter apoſtema & exituras deſcriptę ſunt ab Avicenna, nec non ab aliis, quin & circa hanc puſtulam vehemens inflammatio eſt Cornelio, qui magnitudinem ejus fecit faba non majorem, quid quod has duas voces parum inter ſe diſtare comperies aſſiduo ſcribentium uſu?

Quæſt. 3. *De colore epinyctidum.*

Diverſam quoque coloris faciem epinyctidis tribuerunt Græci, quàm Latini Ex his enim Cornelio vel ſublivida, vel ſubnigra, vel alba eſſe conſuevit, poſt quem vitum & liventes etiam colore propoſuit Plinius, verum Aetio Pauloque ſubrupta ſunt ulcuſcula, quibus diruptis cruenta ſanies effluit, quem ſanguinis farctum perhibuit & Julius Pollux. Quæ ſcribentium omnium diſſentio conſpectu primo levis quidem videtur; etenim Celſo color eſt varius, Aetio Pauloque conſtitutus & unus, qui ſubruber eſt ad quam ſententiam acceſſit & Pollux.

Veruntamen hos inter ſe diſcrepantes compoſuit primus Joannes Gorræus? ſiquidem ſub colore ſubrubro & ſubnigra & ſublivida compræhenduntur, omnis enim ſanguis etiam bilioſus, ſub cutem effuſus, in eos colores facile mutatur: Illud autem, quod Gorræum torſit, eſt quod & album colorem interſeruit idem autor. Cui etiam illud additur, quod & circa puſtulas vehemens inflammatio relata eſt: res certe ſic explicatu difficilis, ut offenſus incompetenti rerum conſequutione deſciverit à Gręcis Ingraſſias. Verum enim vero de coloris albi diſcrimine dicam ego poſt brevi. Interim, quod ad conciliandos autores pertinent, nulla inde difficultas ſuadetur, ſi heterogeneus hic tumor ſtatuatur, ſive quidem humorum concurſu ſive partis affectæ varia difformitate; de qua re mox plenior atque evidentior demonſtratio parata eſt, ſi tantiſper attenderis.

Quæſt. 4. *De morbi materia, ſecundùm priorum opinionem.*

AD hæc, de humoribus quorum vitio producitur epinyctis, non leves ſunt, aut ſilendi modo memoratorum autorum diſſenſus: Aetii ſiquidem & Pauli opinione ſatis apparet ſanguinem eſſe, qui cauſa ſit mali, tum inde, quod ſubruber color aſſeritur, tum quod ulcuſcula dirupta ſanie cruenta manant. Contra vero Celſus decrevit adaperta puſtula mucoſam intus exulcerationem reperiri, atque hanc humori, ex quo facta ſit puſtula, ſimilem colore. Præterea ſi color interdum eſt albus pituita profecto erit, cui reſpondeat, & quoniam non ſublivida facies ejuſdem eſt & ſubnigra: bilem atram hæc arguent, qui ſucci ſe produnt etiam nocturno motu, atq; ut planius dicam, nocturna exacerbatione, quam ob eundem humorum nocturnum motum atq; vigorem inferunt.

Hoc binorum hominum diſſidium viſum eſt tanti Siculo Philippo: ut enodationi diffiſus, alteri parti adhærere crediderit præſtabilius, quam leves aut infirmas conciliationes comminiſci; apparuit autem Cornelii definitio potior, ut quæ magis ſibimet ipſi conſtaret, qua definitione morbi opifex aut pituita, aut melancholia videtur adſtrui, qui duo ſucci nocturnos ſoli dolores movere poſſunt. Quantum igitur hanc ob cauſam Celſiana propoſitio Philippo probatur; tantundem Aetii Paulique refellitur, per quos ſanguis effectrix cauſa proponitur: cujus vi & natura tantum abeſt, ait, ut epinyctis induci debeat, id eſt, noctu gravans dolor, ut verius ephemeris, id eſt, diu moleſtans appellari debuerit, eſt autem Philippo ſuccus, qui prævalet ad effectum hunc excitandum præcipuus nitroſa pituita, unde & albus tumoris color exiſtit, & ob quam adaperta intus puſtula mucoſa, qualis in ceriis & achoribus exulceratio reperitur. Altera poſt hanc atræ bilis eſt potior, unde ſublividus alter ſit color, aut lividus etiam, ſi plus ejus humoris affluxerit, aut poſtremo ſubniger, ſi plurimus idem acceſſerit.

Hæc Ingraſſiæ ſententia & Celſiana tuitio, nam multum ſibi viſa eſt efficax; ut vanam etiam exiſtimaverit defenſionem eorum, qui vellent adſtruere, poſſe fieri, ut tuberculum principio quidem ſubrubrum, mox in livens, aut ſubnigrum ulcuſculum immutaretur, quippe firmus in eo Philippus eſt, ut contendat omnibus modis negari non poſſe, ſanguineam ac bilioſam exuperantiam aut utriuſque miſcellam interdiu vexatrices, pituitoſam & atrabilariam, noctu graviores eſſe. Contra quam tamen Ingraſſiæ contumaciam eſt, quod avertere poſſit quiſpiam. Nimirum neque ſubrubra facile ſanguinem abſolute coargui carnem vitio tactam, & alieno quovis appulſu ſucci computreſcentis inflammatam, colorem interdum inflammationi conſentaneum indipiſci: quemadmodum ſcilicet ex coryza videmus hyeme nares interne atque externe flagrare ac per brumales rigores internodia manuum rubella & gravi puſtula tentari.

Neque ſit tam difficile Philippo, bilioſum humorem noctu moveri, quando febres tertianæ & hemicranii paroxyſmi per noctem haud infrequenter ſtatis periodis accedant. Pręterea, neque, ſi bilis aut calidus humoris adſtruatur, qui moveat epinyctidas: propterea fit, ut noctu invadere non poſſit: ſed ſatis eſt, ut noctu moveatur quippe mutatis humoris ſedibus & fluctuante ipſo, clara Hippocratis doctrina in lib. de natura humana 23. neceſſum eſt, dolorem conſequi duplicem, & unde egreſſus humor eſt, & ubi redundat. Quibus addidit Galen. te. 21. ejus comm. hoc inprimis evenire per illos humores, qui validas habent vires, ſiquidem non ſolum multitudine particulam in quam declinaverint, aggravantes; ſed etiam qualitate dolorem inferunt, cum excalfaciant aut refrigerent inſigniter.

Atqui humor is, quem memoramus (inquam ego Severinus) talis ad unguem eſt, qualem delineat Galenus, eſt autem hæc, mea quidem opinione, pituita nitroſa & ſalſa cum plurima ſucci melancholici portione commiſta. Quorum ego duorum humorum concurſum, tum ex ſymptomatis jam indicatis, ſed plenius etiam exponendis conjicio: tum ex Oribaſii Aetii Pauli teſtimonio; qui nominatim

acetum & ſalſa in eſum abſtinenda, monuerunt. porro ſalſa talem etiam pituitam plane augent, auget etiam acetum melancholiam, aucta videlicet hujus ſubſtantia: Præterquam quod acetum & aliam ob cauſam damnatur, de qua nos paulo poſterius dicemus.

Hæc ego de humoribus epinyctida procreantibus habui quęcunque autem adverſus Ingraſſiam digeſſimus: eadem etiam diſputata putes contra Ludovicum Septalum, qui comm.2. ad lib. Hipp. de aerib. aquis & locis ſuffuratum ex Philippo judicium unum idemque protulit.

Quæſt. 5. *Utrum calidus, an frigidus ſit hic affectus?*

DE qualitate affectus non ita promptum eſt decernere, nam & pleraque ſuadent frigidum & non deſunt, quæ demonſtrent calidum, ex frigidorum eſſe ordine ſtatues utique, ſi ſpectaveris nocturnos adſciviſſe ortus nocturnoſque motus. Sed neque colores hujus à Cornelio relati, qui ſunt albus, ſublividus, & ſubniger; prętérquam humoris ſubſiſtentis frigidi ſunt facies, & indicia: quæ autem affectionis diuturnitas & adverſus multas magnaſque medelas contumacia? quę in arthritim artuumque languores affinitas ac tranſmutatio? quin, præterquam in frigidas affectiones ſecedat; ſui etiam ipſius natura extremas corporis partes à caloris fonte diſſitas tentare ſolita eſt hæc morbi ſpecies. Poſtremo veterum autorum curatio ad frigidiorem affectum videtur adverſa, quæ multa continet calida, qualе mel eſt, braſſica, centaurium, ruta, ſeſamum, calx cum oleo, ſulphur, vinum: quæ primus Oribaſius & huic ſuccedentes Aëtius & Paulus præcepêre.

Ex adverſo de calore teſtantur, & doloris acrimonia, & puſtulatio, quę ſine fervore non eſt; adhæc inflammatio vehemens, de qua Celſus, & color ſubruber, de quo Paulus & Aëtius retulere: quibus factum eſt fortaſſe, ut has curandas Actuarius cum phlyctenis, calidis eruptionibus, & iis, quæ à fervore ingenti perizomata nuncupantur, item aduſtionibus lib.6. method. medendi cap.8. voluerit. Sed neque febris abeſt ſemper ab hoc morbo, qui potiſſimum inſectatur juniores hoc noſtro tempore, quamvis enim Hippocrates lib. de aeribus, aquis & locis, epinyctidas viris nominatim attribuerit: tamen in auſtralibus & meridiei ſuppoſitis plagis id ſtatuit: quod neque noſtro placito adverſatur, ac forteſſe etiam adſtipulatur, dum à caloris limitibus & hypotheſi non ablegamus: Sed & craſes naturaſque omnium, quas ſibi ſubjicit morbus ad calidiorem notam hæ vergunt omnes: nocent autem his calida, nam inter cætera ſol, balnea, fomenta ſunt cavenda monito Oribaſii, Aëtii, Pauli: ita non dubium apparet, in calidis reponendum hunc affectum. Verum enim vero quid, quod aliud ante fuerat ſuaſum? an igitur in ancipiti judicio conſiſtamus?

Philippus quidem Ingraſſias deliberatè profeſſus eſt, tumorem calidum: quę quidem opinio minimum eſt conſentanea veteribus, neque rationi, ſicuti mox apparebit, enim verò morbus hic heterogenea conſtat materia, nec ſimplices ſunt humores calidi neque frigidi, ſeu utriuſque modi ſunt; aut utramque naturam ſervantes, certe ſanguis non deeſt, qui fundamentum eſt humorum omnium, ſeu ſecundum naturam; ſeu præter naturam habentium. Deinde & alio nomine, ſi græcos ſequaris, quod color epinyctidum ſubruber eſt, unde & apud Celſum inflammatio vehemens accenditur, verum tamen hic ſanguis plurimam aduſtionem agnoſcat oportet, qui ſublividum aut ſubnigrum Celſo colorem facit.

At pituita ex intervenientium humorum excludi numero non debet, quæ nocturnam mali generationem architectatur: quemadmodum paulo poſterius explicabo, hæc autem ex aliqua parte admiſta colorem album, cujus apud Celſum eſt mentio, facit. verum hæc nocte vigens interdiu diſſipari videtur; melancholia vero aduſta, de qua modo dixi, perſiſtit firmius ac longe ſuperat, ut ex ſymptomatis & cacoëthia luculenter apparet, cujus cauſa Cornelius peſſimam puſtulam enunciavit, ex qua una materia utramque qualitatem complectente, ut ſupra de ſyphilide diſputans oſtendi, conflatus hic morbus tum calidus tum frigidus, aut certe neuter, veluti cancer & cancroſa ſtruma dici poteſt.

Habes jam noſtram de vitii qualitate & complexione ſententiam.

Quæſt. 6. *De dolore nocturno.*

NON parum equidem anceps fui, num aſſiſtens epinyctidi dolor, periodicus habendus eſſet, qui nocturno tempore protinus emicat, paratoſque ſuos aculeos defigit obnoxiis, verum periodi quotidiani, tertiani, quartani, aut alii, ſuos ſinguli paroxyſmos indiſcriminatim tum diu tum noctu complicant, at vero dolor epinycticus nocturnum ſibi privatim & peculiariter adſciſcit, quam ob cauſam alia mihi hujus, quam illius recurſus ratio videtur afferenda, propterea relicta via veſtigandarum periodorum communi, propriam aliam & ſingularem inſtitutam. Referam autem primum aliorum opiniones, quorum unus Philippus Ingraſſias lib. de tumor. præternat. 34. cauſam omnem retuliſſe videtur ad condenſationem cutis & hujus meatuum obſtructionem, quæ à ſuperveniente aeris frigore inducitur: Sic enim non expirantes, ſed coacti ſub cute halitus mali dolorem, ſeu ſimplici ſua retentione ſeu cutis aliqua diſtentione movent.

Sed hæc Philippi ratio non ſatisfacit, ad hunc enim modum & diurno tempore, quod nocturno frigidius incideret, facta ejuſmodi conſtipatione dolor vexaturus pariter eſſet. Adde, quod interdiu ad pluvioſos & ventoſos nivoſoſque aeris occurſus epinyctidea expoſitæ doſitate deberent magis, quam noctu, quo tempore ſub tecto, in concluſo & igne percalfacto conclavi contectæ ſtraguli: & tentoriis foventur membra. Quibus omnibus non ſic obdenſari atque adeo non ſic affligi deberent epinyctidibus obſeſſæ partes, itaque cutis denſatio cauſa ſimplex ejus doloris non eſt, ſed certe alia, quę nobis eſt hæc.

Meminiſti cauſam mali continentem poſitam à nobis melancholicum humorem ex ſanguine ſcilicet aduſto, tales enim ad unguem ſunt naturæ & corporaturę, quæ vitium hoc incurrere conſueverunt, hic quidem humor, ut noſti, fixus eſt: cæterum ad hunc accedit pituita non fixa: quæ cum noctu cumulatur, cauſam doloris exhibet ad hunc modum. Notum eſt, aridam calcem injecta aqua ſtatim exardeſcere atque fervere, refert autem calcem melancholia, ut quæ cinis & ipſa eſt; Galeno ſępe numero teſtante tum lib. de atra bile, tum aliis pleriſque locis. Præterea refert aquam pituita, ut quæ frigida eſt & humida perinde ut illa, itaque ſi fluxa pituita ad melancholiam nocte mota ſquallorem ejus irriget ac madefaciat, fieri poterit, ut excandeſcat melancholia, æſtuanſque dolorem accerſat, ſed ſic accidit quidem, ut ſecreta & mota noctu ad melancholiæ ſedem, nimirum ad debilem partem, accedat pituita, igitur efferveſcet ab hac illuvie melancholia, doloremque in epinyctica compage faciet.

Atque

Digitized by Google

Atque inde quidem eſt, quod uſum balnei fomentique ad epinyctidum curationem fere uno conſenſu ſcriptores græci diſertis verbis omnino prohibuerunt, quin & inſolationis uſu interdixerunt, eam ob cauſam, quantum equidem opinione aſſequor, ut ne multus præſenti ſiccitate heret acceſſus; materia certe mali ſpectata, quę ſicca eſt & aduſta. Denique voluerunt abſtinendum & aceto, quippe quod ut ἀναζέῃ, id eſt, ferveſcat humor melancholicus, facit Hippoc. autore, lib. de ratione vict. in acut. atque etiam Galeno magiſtrum hunc ſequuto, tum hoc loco, tum lib.4. aphor. 21. & 23. quod intelliges ex fermenti definitione tradita per Platonem in Timæo, quæ eſt; Fermentatio eſt partis terrenæ motio & in aerem converſio, ut enim per acidam ſubſtantiam attenuata ac percalfacta panis maſſa, ſic iſta circumtollitur & ampliatur. Jam igitur, ut ne ab aceto commoveatur & exardeſcat humor hic epinyctidis fator, cavere jubemur unice ab aceto.

Sed enim inſtabis dicens, & acetum ſub ſulphure à Paulo Aegineta, cum ſeſamo verò aut lithargyro ab Aetio propoſita. Ad quod quęſitum reſpondeo, extrinſecus quidem acetum extenuare diſſolvereque tubercula, id quod adverſus lienes facit, quanquam Oribaſio (quod refert Aetius) pro aceto teritur cum vino potius. Ita jam plenis veterum omnium ſuffragiis, comprobatiſque ſingulis horum traditionibus, ac nulla relicta prorſus ambiguitate, certum ratumque apparet noſtrum de epinyctidibus aduſta natura nocturnoque dolore decretum.

Quæſt. 7. *De parte affecta.*

POſt hæc autem vide, num in affectus ſede perhibenda conſenſerint autores omnes modo citati. Porro primus Hippocrates, mox Oribaſius, Aetius, Paulus nullam epinyctidibus partem corporis præſcripſerunt, aut excluſerunt, verum totum huic affluxui corpus patere ſunt profeſſi: ſed unas tibias, ac pedes huic malo ſubjicit Julius Pollux. Quorum tertius Cornelius Celſus has puſtulas eminentibus corporis partibus addixit; quam Cornelii ſententiam Polluci plurimum adverſantem credidit Philippus Ingraſſias, qui partes eminentes interpretatus eſt umbilico ſuperiores, tamquam eminentes ſint, quæ emineant, id eſt, ad ſummam corporis partem ſpectent, & cæteris incumbant, itaque, ut hos componat: id quod ad exortum nocturnum Cornelius addidit (fere) Philippus hoc ad eminentes partes retulit: cum magno ſcilic. ſenſus diſtractu ac enormi concinnitatis injuria, piget autem Ingraſſiæ viri quidem latinarum literarum, nam neque græcarum, non ineruditi, qui tantum elegantiæ non diſcreverit; quæ eſt exporrigi græce ἐξέχειν atque extra corporis, ut ita dicam, truncum manere: id quod Celſus declaraſſe videtur, cum explicuit de his raro evenientibus in medio corpore ſed ſæpe in eminentibus, id eſt, extantibus ramorum modo partibus.

Sentit mecum (res, quę poſtmodum lecta mirum in modum placuit) eruditiſſimus Marcellus Vergilius in Comm. lib.1. Dioſcoridis cap. 122. cujus de hac ipſa re verba ultro patietis huc afferri; quæ ſunt: vocatque ille (Celſus puta) eminentes partes, quæ longius à medio homine diſcedunt & quaſi ex trunco pendunt, quales ulnæ, manus, brachia, cruraque & pedes ſunt. Hæc ille. Quibus vides, non diſcrepare quidem à Polluce Cornelium, niſi quantum hic & brachia, manuſque videtur comprehendiſſe. Rem à Polluce fortaſſe non negatam, ſed qui tibias ſæpius affici compertum habebat. Jam autem hanc enarrationem partium nudis nominibus definitam, exactiorem nos alteram ordiemur, qua demonſtretur ſcil. particulæ ratio privatæ, quæ in ſingulis iiſdem artubus vim morbi ſuſcipit.

Hæc nonnullis judicibus eſt perioſtium propterea fortaſſe, quod parte tibiæ anteriore non poſteriore viſatur hæc affectio, ſimul etiam quod acerbe dolet: membranæ autem ſunt, quæ non mediocriter dolent. Verum hæc opinio facile refellitur, primum quod dolor epinyctidis minime punctorius, neque tenſivus eſt; quin potius inflammatorius & incenſivus. Deinde perſpicue videntur affectæ carnes puſtulis toleis undique diſtinctæ, quod ſi perioſtia membrana vitium ſubſtitiſſet in principio, non ſpectarentur otique tubercula per carnes muſculoſque fuſa: ſed color puſtulæ ſubtuber longe aliud declarat, quam quod competat perioſtio. Jam igitur, quando perioſtium excluſum eſt malo: noſtra eſt opinio, partem, quæ ſubluviei dolorumque malis influxibus ſubdita eſt, exteriorem carnium & muſculorum faciem eſſe; cui cutis intima pars incumbit, hac intercapedine ſtabulatur mucoſum illud & ſemiputre concrementum, in fabæ magnitudinem coactum: quale quantumque Celſus citato loco deſcripſit. Quoniam autem cutis inficitur ſuperius, quæ diaphana eſt, propterea nonnullam vitii ſpeciem in ſe diffuſam oſtendit.

Quæſt. 8. *Definitio ex pluribus una quæ recipienda.*

EXacta legitima quæque definitio genere proximo conſtat ac propria differentia: quorum utrumque cum uno plura non extent; fit inde, ut unius naturæ plures unà definitiones tradere non liceat: At verò perfectæ definitiones humanitus non dantur propterea, quod ultimæ ſicut philoſophi loquuntur, differentiæ ſunt ignotæ: plurimum ergo deſcriptionibus, id eſt, definitionem æmulantibus explicationibus, quæ nimirum coagmentatis accidentib. conflatæ ſunt, uti conſuevimus, quales quidem & unius rei plures eſſe poſſint; ut in aliis inquam, facultatibus & artibus, ita & in noſtra medicina. Itaque epinyctidis non una, ſed multiplex ejuſmodi declaratio fuit apud ſcribentes, quarum omnium optimam minime promptum eſt eligi. Sed neque omnes homines in delectu conſentiunt, aut neque omnes rei enarrationes pariter ſunt acceptandæ, quanquam enim verum vero non diſſonat, tamen non æqua ſingularum apparet veritas. Ideo ne mirum quidem fuerit cuiquam, ſi Principum noſtrorum autorum doctrinæ, nunc à nobis in examen, aut in delectum ponantur, præterquam quod cogit nos Philippus Siculus, qui (Paulum in libro 1. Jartapol.c. 3. cunctorum præter Hippocratem & Galenum optimum ęſtimavit) hujus nunc teſtimonium & autoritatem; ut & Aetii videtur renunciaſſe, quandoquidem hanc confutatam & falſi redargutam latinis prætulit, quam nos rem præſertim non antè judicatam, aut diligenter expenſam procedere non debemus pati; verum ad dexterum ſenſum etiam dextere non explicatas trahemus opiniones eorum, qui tradendarum nobis aut explicandarum medicinæ rerum curam ſumpſerunt, atque eo etiam amplius, quod ab antiquioribus omnia ſua ſcripta compilaſſe confeſſi ſunt Oribaſius, Aetius, Paulus. Primus igitur, qui citatur ab aliis, Oribaſius lib. 7. ſynopſ. 37. ſic epinyctidas finivit.

αἱ ἐπινυκτίδες φλυκτίδες εἰσὶν ἀπὸ ταυτομάτου ἐξανθοῦσαι τὰ φαινόμενα ὑπέρυθρα ἐν ἀρχῇ ... ὑφαιμον ... ταῦτα τῆς μὲν ἡμέρας οὐ πάνυ ἐνοχλεῖ, νυκτὸς γὰρ ἐπώδυνά ἐστι μᾶλλον, ἢ καὶ τὸ ἕλκος.

qoorum is latine ſenſus eſt, epinyƈtides ſunt ulcuſcula ſponte naturę erumpentia puſtulis affinia ſubrubsa: ex quibus diruptis ichor ſubcruentus emanatur, per diem non magnopere excruciant; per noƈtem verò magis quam pro ratione ulceris dolore torquent.

Appenſam hanc definitionem ſua lance reprobavit. Ingraſſias, quod duo adſtruat; alterum quod ex ſanguinis exuperantia produƈtus affeƈtus ſit; alterum quod noƈtu pluſquàm ulceris ratio poſcit, indoleſcat; qui dolor ex ſanguinea materia profeƈtus interdiu potius advenire deberet. Sed nos hanc oppugnationem nullam fecimus in Controverſia III. Itaque cum ſibi res conſtet, quod ad hoç ſpeƈtat; nam neque aliud animadvertit Philippus, cæterum ſupereſſe videtur, ut græcorum definitio, cum ea, quæ latinorum eſt & prima Celſi conferatur; quam nos tem hercle ſine autorum invidia peragemus.

Ait Comelius; Peſſima puſtula eſt, qnæ epinyƈtis vocatur, ea colore vel ſublivida, vel ſubnigra, vel alba eſſe couſuevit: circa hanc autem vehemens inflammatio eſt: & cùm adaperta eſt; reperitur intus exulceratio mucoſa: color eſt bumori ſuo ſimilis, dolor ex ea ſupra magnitudinem ejus eſt, neque enim ea fabâ major eſt, atque hæc quoque oritur in eminentibus partibus & fere noƈtu: unde nomen quoque à Græcis & epinyƈtis impoſitum eſt. Hæc ille: quæ non eo quidem inſtituta & produƈta videntur, ut brevi morbum finiant, ſed utcunque doceant & exponant, itaque enarratio eſt diexodica potius, quam periodica, ac potius hypotypoſis, quam ὁρισμὸς atque adeo non cadit in numerum & comparationem aliarum definitionum. Tametſi reƈtam haoc doƈtrinam, & cum græcis vitiſque conſentientem, & nunc aſſerimus, & ſupra oſtendimus. Verum enim vero poteſt ex tot omnibus una definitio concinnari, quæ ſit, epinyƈtis eſt puſtula vel ſublivida vel ſubnigra, vel alba, circa quam vehemens inflammatio eſt, & in qua adaperta reperitur intus exulceratio mucoſa: perdulcens ſupra vitii magnitudinem, oriens in partibus eminentibus fere noƈtu. Hanc quidem orationem videris ab Oribaſiana diſcrepare in genere, in colore, contentis. Sed diſſenſus iſtos omnes nos ad conſenſum revocavimus. Atque ita liberum eſt cuiquam, vel hunc vel illos autores ſequi.

Sed poſt hæc examinanda reſtat ſententia definitioque Julii Pollucis, qui ait; ἐπινυκτὶς φλυκταίνα ὑπόπελιδνος, ὕφυγρος, ὕφαιμος περὶ κνήμας ἐν νυκτὶ γενομένη. quæ latine ſunt, me quidem interprete, epinyƈtis eſt puſtula ſublivida, humore ſuffuſa, ſanguinem referens circa tibias pedeſque noƈtu exoriens. Hujus definitionis ſenſus partim tuetur id, quod Celſus de colore ſublivido invaſuque noƈturno expreſſit: partim amplexatur ſententiam aliorum, qui de materia ſanguinea contenta perbibuerunt. Quamobrem erraſſe comperitur Philippus Ingraſſias, qui eandem hanc cum Cornelio convenire, à Gręcis vero diſcrepare judicavit. Quin etiam in eo deſiquit, quod hanc ex eodem Polluce recitavit perperam interpretatam ad hunç modum; Puſtula ſublivida modice extumeſcens, plena ſanguine; in tibiis & pedibus fere noƈtu infeſtant Porro quod τὸ ὕφυγρος modice extumeſcens redditum ſit: hæc non reſpondent vocabulo, quod ſub humida valet. deinde quod γενομένη genita noƈtu infeſtans verſum ſit: hoc quoque falſum, in qua re magis accuſandus eſt Philippus, qui, cum in noƈturno morbi exortu conſentiant Cornelius & Pollux; tamen ſtatuit, contradixiſſe Celſo Pollucem, qui noƈtu moleſtantem epinyƈtidem fecerit.

Ad hunc, inquam, modum reliquit Philippus definitionem Pollucis afferens, non tam quidem ipſe ſuo ipſius judicio, quam lexicorum teſtimonio fretus; non minus autem lapſus eſt Rudolphus Gualterius eruditiſſimus alioqui Pollucis interpres, qui ὑποπελιδνὸν lividum tranſtulit, nullo inter πελιδνὸν, καὶ ὑποπελιδνὸν lividum & ſublividum diſcrimine facto, quaſi vero gratis & libidine temeraria τὸ ὑπὸ prępoſitum fuerit, non ſpeƈtato plane, quod in definitionibus nil temere proponatur: quod magis mirum fuerit, quod τὸ ὕφυγρος ſubhumida eſt interpretatus, quaſi vero retulerit hoc nomine τὸ ὑπὸ reddere, in altero vero nil retulerit.

Quæſt. 9. *Epinyƈtides Græcorum eſſera-ne ſint Arabum?*

HÆc controverſia præclaros habuit diſceptatores; quales fuerunt Joannes Manardus, Joannes Tagaultius, Philippus Ingraſſias: inter quos equidem auſus ſurgere non fuiſſem; ſi diſputationem hanc diſſimulare licuiſſet. Verum interpellavit me problema majorem in modum, quam ut ſilentio prætetire potuerim. Referam igitur qualis qualis ſit, opinionem meam, rationibus alioqui pro hac allatis, quę diſplicituræ non ſint, ſi tantum æquos ac doƈtos judices naƈtę fuerint. Tagaultius quidem lib. 1. c. 2. diſertis verbis profeſſus eſt, Arabum eſſeras epinyƈtidas eſſe Græcorum. Sed Manardus lib. 7. ſuar. epiſtol. medicinal. 2. Græcorum epinyƈtidas præciſe contulit ad eſſeras Avicennæ: cujus illa deſcriptio legitur lib. 4. fen. 7. eſſere eſt puſtula parva lata ſicut veſica, & ad aliquantulum tendens, rubedinem & pruritum faciens, & anguſtias; eveniens ſubito ſecundum plurimum, & accidit quandoque, ut currat ab ea humiditas, & fortaſſe eſt ſanguinea, & ſecundum plurimum fit vehemens in noƈte, & ejus anguſtia fit in ea vehementior & ejus triſtitia.

Quę magnorum quidem hominum, ſed levi collationis examine concepta opinio, haud mihi diligentius expendenti probari potuit: ſed neque probabitur fortaſſe, cui rationes hæ, quæ ſequuntur fuerint perpenſæ: quas tu quæſo purgatis auribus audi. Principio eſſere videtur affeƈtus ex acutorum genere, quod & modus generationis declarat, qui cito ſit, ut Avicenna docuit, & cito etiam diſſolvitur, ut reƈte notat Philippus Ingraſſias, qui teſtatus eſt experimentis, tum in ſe ipſo, tum in aliis perſæpe faƈtis, ſola venæ ſeƈtione internaque ferventis bilis ac ſanguinis, frigidæ copioſo potu, vel cujuſpiam alterantis cremoris refrigeratione ſanatos; quin interdum ſanguinis duntaxat miſſione corpus adeo refrigerari periculum feciſſe aſſerit, ut extemplo detumuerit cutis, atque ex aſpera lęvis reddita fuerit, extinƈto enim (aliquanto poſterius ſubjunxit) fęrvore remotaque illius cauſa continuo defervescit ſanguis.

Quod ſi Philippi teſtimonium inficiaberis, en principem Avicennam, qui conceptis verbis ait, & cauſa eſt ejus (eſſere ſcilicet, qood indeclinabiliter effertur) vapor calidus elevatus in corpore ſubito, aut à ſanguine cholerico aut à phlegmate baurachio: baurachium autem Dinus interpretatur ſalſum, quod eſt admiſtum cum cholera. Huc autem vide, quæ de vaporis materia ſcripſit Nicolaus ſerm. 7. ſum. 1. tract. 9.

1. tract. 9. c. 19. Et recte quidem atque conſtanter, inquam, ejuſmodi traditur hic hallus, quando pruritum etiam invehere dictus eſt apud Avicennam.

Affectus igitur hic apprime calidus apparet, tum ex his, tum quod anguſtiam, id eſt, æſtum vehementem, ut in variolarum eruptionibus, Nicolao teſte inducit, febremque tertianam accerſit, materiæ ſcilicet utrobique fervidæ communitate; qua fit etiam, ut nunc præcedant hæ febres, ut dictum eſt, nunc ſubſequantur, quod ex Arabum etiam ſententia proponit Ingraſſias pag. 189.

Atqui tot & tam multum calidæ notæ neutiquam ab ullo græcorum attribuię ſunt epinyctidis: quin etiam ſi recte perſpicis, haud ita multus huic impoſitus fervor eſt; quando nulla viſcerum internorum attemperatione, vel refrigerantium oblatione curata eſt affectio: verum per exiccantia & horum plurima calida, licet exteriora, quibus & qualibus unis plurimum hæſiſſe veteres apparet: quando & talia ſunt ea, quæ præceperunt omnia, & exiccationem inprimis nominavit primus horum autor Oribaſius, mox Aëtius, & ipſe idem Actuarius lib. 6. meth. med. cap. 8.

Sed extra Græcos Cornelium Celſum etiam requiramus, qui de morbi genere videatur ſenſiſſe, ac certe contumacem, & longum profeſſus eſt, cujus colorem lividum, ſubnigrum, album humori ſuo ſimilem; deinde mucoſam exulcerationem adaperta jam reperiri dixit. Id declaravit & remediis, quæ adhibenda voluit: nimirum, ut qui tentatur hoc morbo vir, deſudet in balneo, ſimulque ſuper eas puſtulas nitrum inſpergat, oleoque vinum immiſceat, & ſic ungatur, tum deſcendat in ſolium; ulcera vero ex puſtulis facta tollet, ait, argenti ſpuma cum ſemine fenogræci miſta ſic, ut his invicem roſa, atque intybi ſuccus adjiciatur, donec mellis craſſitudo fiat. Hęc ex Celſi doctrina epinyctidos eſt vitioſitas: quam vidit, & Ioannes Manardus, id teſtatus in lib. 7. epiſt. 2. minime autem naturam ejuſdem comprehendiſſe videtur Philippus hujus auditor, cujus opinio fuit puſtulas eſſe fabiformes, artubus ac toto corpore confertim apparentes, brevique, non diu permanentes, chronicus autem affectus epinyctis; ſiquidem, quæ peſſima puſtula eſt, ea melancholica: ſed hæc difficilis curatu ſemper, ac plane refractaria eſt.

Ex bis igitur omnibus, ut ad propoſitum revenamur, plane perſpicitur; acutum hunc epinyctidis affectum, quales Arabum eſſere, non eſt, ſed chronicoteron; ac tum propter alia, tum quoniam in tibiis & eminentibus tantum partibus naſcitur, & calidioribus remediis vincitur, rigidiorem. Accedit, quod nullam ejuſmodi puſtulam, ex qua vel ſanguis, vel ichor, vel quivis alius humor manaret, conſpexiſſe nobis aliquando permiſſum eſt, per halitum namque ſenſibus occultum difflantur, ait Philippus citato jamdudum loco. Vide autem, ut mihi laborem reperendi leves & quę idem Ingraſſias de Arabum In hac re perplexitate comprehendit pag. 188. & 190. etenim, & ſi nonnulla ſenſiſſe cum Græcis videntur: tamen in cæteris non conſtitiſſe ſibi ſe produnt.

Iam ergo poſtquam eſſere Avicennæ epinyctis non ſunt: alios autores exponi tibi petes. Ad quod quæſitum reſpondeo; Serapionem vetuſtiſſimum inter Arabas medicos ſcriptorem, eſſeras diſcreviſſe in duplices; altera forma ducitur à ſanguine cholerico, quam materiam atque exortum atteſtantur vis & acrimonia, partis extumeſcentis rubor, æſtuatio magis interdiu quam noctu, ac levamen ex refrigerantibus pharmacis, & phlebotomia. Altera ſpecies exoritur ex phlegmate ſalſo baurachino: cujus notæ ſunt æſtus noctu major, dilutiorque tuberculi rubor & levamentum ex pharmacis detergentibus & exiccantibus, & citra ſanguinis detractionem perpurgatio corporis ex medicamentis extergentibus, atque emundantibus propria ſubſtantia. Hæc ferme Serapion.

An igitur ex duabus his eſſeræ modis poſterior, qui noctu prævalet, epinyctis græcorum eſt? Hæc ſane opinio non parum probabilem ſe facit his, qui ſinceriorem Arabum doctrinam ſequi velint. Porro præter hunc unum virum videntur cæteri corrupto judicio, & commenticia ſcripſiſſe. Sed neque ab his, ſi modo Philippo credimus, eximitur Avicenna, qui græcorum autorum, & primi Serapionis conſultis æque codicibus res utrorumque confuſit. Primum enim Serapionem ſecutus & diurnas fecit eſſeras & nocturnas; mox ad græcos latus eſſerę definitionem partim ad epinyctidis græcanicæ modum concinnavit, partim etiam de ſuo addidit halituoſam materiam. Deinde verò curationem, quæ apud græcos tantum externa eſt, ſpreta ejus, quæ apud Arabas eſt, diurnæ eſſeræ medicationem internam retinuit, utrique i. nocturnæ, ac diurnæ communem; qua quidem re quid incertius? quid inſtabilius? quid indignius profeſſori fideli pravique ſit, ait Philippus. Verum enim vero non potuerunt ad græcorum dignitatem, ac majeſtatem ſuccedentes barbaræ ſcholæ caſtigatiſſime ac limpide ex omni pane philoſophari; neceſſum profecto in horum doctrinam nonnulla irrepſerint, quæ aut ſinceritate, aut firmitudine, aut ſplendore defecerint, ut in anatomica, botanica, & nominum interpretatione plane res eſt.

Quæſt. 10. *Quod epinyctides Græcorum non ſint Arabum Benat noctis.*

Aviceuna l. 4. fen. 7. tract. 3. cap. 10. quod eſt inſcriptum de Benat noctis, memoriæ mandavit hæc: ſi quis paſſus eſt deſudationem cutis & oppilationem pororum, & bonitatem digeſtionis, quandoque accidunt in frigore noctis pruritus, & aſperitas, & bothor parvæ, quæ nominantur planta noctis; & cauſa eſt retentio ejus, quod oportet, ut reſolvatur, propter conſtrictionem pororum in radice quam adjuvat, & in qua addit ſoliditas frigoris, & proprie in bora, in qua multiplicatur digeſtio, & ſequitur multitudinem ejus multitudo vaporis, & aer noctis, & propter illud nominatur planta noctis, quia plurimum accidentium ejus eſt in nocte & de diſpoſitionibus hujus paſſionis eſt, quod pruritus in ea fit vehemens, & delectat prius, deinde perducit ad dolores vehementes, quos efficit in locis pruritus.

Hunc ita deſcriptum morbum Philippus Ingraſſias ſenſit græcorum epinyctidas eſſe; primum indicio ſumpto à nomine, quod Inſultum in nocte ſignificat, Deinde argumento ducto à generationis modo, qui eſt per condenſationem cutis; ex qua cauſa noctu exiſtente plus hoc tempore dolor, quam interdiu accedat, neceſſe eſt. Poſt quæ & definitionem Benat non traditam ab Avicenna ad hujus ſententiam conatur tradere Philippus, quam multo ſcilicet, tam irrito labore; quando gratis & ex ſuo cunctas definitionis particulas comminiſcitur potius, quam ad Avicennæ ſenſum accommodet. Itaque piget ambages

ejus & vanam confirmationem repetere, præſertim, quando referat magis apud ſuum auctorem legi omnia.

Interim nos ab epinyctidis opinione Benat longe removemus, vel hoc uno argumento, quod peſſima puſtula epinyctis eſt atteſtante Cornelio, cui ſuper omnes adhæſit Philippus; mitiſſimæ vero inter omne Benat, quod cum bona ſanguinis concoctione conjunctum eſt. Adde quod Benat, Avicenna autore, principio quidem delectationem, mox dolorem vehementem inducit, at vero nulla unquam ab epinyctide delectatio eſt. Præterea multo plenius coibit cum epinyctide vel Avicennæ verbis, eſſere, quam Benat noctis, eſt autem illa ex hoc ordine rejecta, ergo multo magis & Benat noctis: quare non eſt hoc utique epinyctis.

Jam igitur quoniam incerta res eſt epinyctis, & ſic obſcura noſtro ſæculo, ut pro morbo jam obſoleto ſit habita: nitemur mox ipſi non exoletum & obſcurum oſtendere, ſed eum, qui quotidie cunctis liceat obſervare. Rem ſane difficilem ac plane incredibilem, verum ego plurimum probabilem, & certam omnino reddam, ſi modo Deus optimus maximus largitor intelligentiæ præſit; in quam rem illud facio ſermonis initium.

Queſt. 1. *De Roſeolis Vocatis Saltantibus, Primum autem de harum nomine.*

Majorum noſtrorum memoria, vulgo percrebuit affectus, cui roſeolæ ſaltantis nomen; quo per vulgus trito meis hiſce ſermonibus, quos ad latinos homines ſcribo, equidem abſtinerem; ſiquidem proprium ſuum, id eſt, à doctis impoſitum aliud cognoſcerem; verum admitto coactus, quod expedit, ut nil relinquere videar eorum, quæ ad ſtabiliendam comprobandamque futuram noſtram ſententiam faciunt; facit autem & vulgaris appellatio, ſeu potius per hanc notata res quæpiam, affectus nempe præter naturam, cui ſi noſtris & amicorum doctrina præſtantium fidere licet obſervationibus, tum quidem eſt macula ſubrubra, fæculenta, tumoris intrinſecus non expers; ſed ſub indicata modo facie recondit tuberculum, quod tactu fabæ vel lupini magnitudinem, ac formam refert, dolore ſe declarans non mediocri, tum etiam præter tuberculum, interdum etiam ulceratum aliquem præfert ac puſtulam. Quæ triplex vitii ſpecies non una perpetuo particula corporis inſidet, ſed per artus omnes manus pedeſque varie vagatur, ſunt autem & qui teſtenent à minimo digito ad ſingulos ordinatim alios, atque ab altenitra manu in alteram propagatam, per truncum vero nunquam viſam meminimus.

Quam ipſam tum formæ, tum ſedis inconſtantiam aliquando advertentibus nobis, ac quemadmodum licet, exprimere ſtudentibus, viſum eſt, ut inconſtantis naturę ſit dicendus abſceſſus, ſi tamen abſceſſus nomen non preſſe, ſed laxius, ut in aliis obſervavimus, factum, accipiatur. Quod ipſum nomen eo accipere debes libentius, quod ab antiqua vulgarium appellatione non diſcrepat. Roſeolas enim intelligo bifariam, vel quod roſarum imaginem & colorem præ ſe ferunt, vel quod roſidas quaſdam inſperſiones repręſentant. Dicuntur autem ſaltantes, ſeu ſalturiciæ, quod tibias privatim occupare conſuetæ, per dolorem & irrequietem faciant, ut ſtantes homines ſalturiant, id eſt, tibiis alterne ſublatis, aut terra preſſis crebro agitentur.

Quamquam hujus ejuſdem appellationis & altera ad diſcernendum eſt impoſita ratio, quam mox exponam, nempe roſeolæ ſimpliciter dictæ, quæ manibus pedibus auribuſque defixæ viſuntur, perniones, ſunt alias dicti latinis: ſaltantes verò, quæ indefinitis & incertis ſedibus inhæreſcunt, vagiſque excipiuntur hoſpitiis. Itaque non abs re per vulgus hominum expertorum additum ſaltantis eſt diſcorniculum, quaſi ſint hæ quidem inconſtantes ac vagæ, perniones vero partium certarum vitia. Quas ob rem aperti convincuntur erroris hi, qui roſeolas ſaltantes cum pernionibus confundunt, adeoque multo maxime lapſus eſt Gabriel Falloppius, qui pernionibus obnoxias fecit virgines, quibus ſuæ non procedunt expurgationes menſtruæ, quaſi verò perniones interiores cauſas agnoſcerent, quæ duntaxat ab hyberno frigore ortum habent.

Quæſt. 2. *Quod roſeolæ non ſint chymethla Græcorum, aut perniones Latinorum.*

His etiamſi conſtantibus, tamen non, ut oportebat, adverſis, pleriſque ſunt noſtrorum hominum, qui morbum hunc novum minime patientes, ad chymethla ſeu perniones retulerunt, nixi tum communi aliqua tumoris, doloris, coloris imagine; tum quod perniones calcaneis inſidiantes roſeolas appellare vulgo conſuevere. Quæ tamen opinio ſe falſam prodit planis utrorumque diſcriminibus, cauſarum & morum, Siquidem perniones non aliter producuntur, quam à frigore brumæque rigoribus: quo tempore ad extremas corporis partes, ad internodia ſcil. manuum ac pedum, ad horum calces & ad digitorum utrorumque membrorum extrema, atque etiam ad aurium infimas pinnas ſupremoſque lobos & ad omnem earundem ambitum & flexuram excitantur noduli quidam, atque tubercula dolentia, & ſupra naturalem carnis colorem aliquo rubore, vel livore tincta: unde fortaſſe roſeolarum, aut roſellorum vulgo dictorum eſt nomen, propterea, quod hi talem aut colorem, aut figuram & formam habent.

Ita jam apparet pernionum externa privatim cauſa, & non maligna: roſeolarum vero ſaltantium interna & maligna ex aliis, quæ poſtmodo diſputabimus, oſtendetur. Interim quænam roſeolarum ſit natura, & ad quod ab antiquis deſcriptum vitii genus ſint referendæ? an verò non fuerunt hæ veteribus cognitæ? Difficilis profecto definitu res, ac maxime incerta: præſertim quando doctum nullum in hac re ducem habeamus, ac de nominis quidem pervia conjectura ſit. Verum tamen adlaborabimus nos probabilius hac de re judicium, ac noſtrum in re tam obſcura ſtudium & induſtriam deſiderari non permittemus.

Quæſt. 3. *Quod roſeolæ non ſint terminthi.*

Hippocrates 6. epidem. comm. 3. partic. 37. prodidit maniaci laborantes inter cæteros morbos non premi terminthis, qui teſte Galeno nigræ quędam ſunt puſtolæ in tibiis maximè orientes, à figuræ, coloris, magnitudiniſque ſimilitudine, quam cum terminthorum, id eſt, cicerum fructibus habent, appellatæ. Equidem ejuſmodi noſtræ roſeolæ facile videbuntur, ſi terminthorum accidentia ſingula ſpectentur; primum quidem hi ad atrabilariam materiam relati per mariſcas exhauſti deſinunt; ut phagedæna, ulcus, lepra, vitiligo. Deinde, niger iſtorum color refertur à Gal. in hoc loco. Tertio tibias infeſtare maxime ſoliti ſint. Quarto cicerum figuram, colorem & magnitudinem æquant. Quinto univerſo ſuo perſpecto charactere gravis & contumax terminthorum

thorum affectus videtur præcipoe, quod alii græci dixerunt hoc phyma. cum adnata puſtula, quæ cùm extenuata dirumpitur, ulcus parit; ut nos in lib. de novis obſervatis abſceſſibus explicavimus.

Quæ quidem ſingula non diſſentiunt à natura vulgarium roſeolarum. Quod enim ad communem materiam, contumaciam, & ſedem affectam pertinet, haud ſane de his dubitaverit aliquis, cætera vero plurimum ad eam naturam accedunt, neque ego de colore ambigo; licet ambiguitatem aliquam exhibuerit Galeno, qui principio quidem ſtatuit nigros terminthos, deinde cicerum dixit colori ſimiles, qui plurimum quidem flavi, vel, ut vulgo dicunt, albi ſunt: cæterum non deſunt nigri, fortaſſe igitur nigris animo conceptis, ciceres ſimpliciter, & abſolote protulit, aut ſubnigros verius & nigro-virides; quales Dioſcorides Alexandræus, ac Iulius Pollux terminthos propoſuere.

Major hæſitatio eſt de figura & magnitudine, & omnino de tumoris genere; porro ſicut aliquanto poſterius oſtendam, atque, ut nomen indicat, roſeolæ puſtulæ ſunt latæ potius, quàm phyma ac tuberculum, terminthi verò phymata ſunt ac tubercula elata ſupra cutem & rotunda, non lata & fuſa, ſuntque ſuperne puſtulata, ut græci definiverunt, qua una re jam conſtante, & figura, & magnitudo, & habitus terminthorum non is videtur, qui roſeolarum. Quid autem ſi addideris ſumme repugnantem notam, quæ eſt, roſcolas noctu præſertim moleſtiſſimas & acerbiſſimas eſſe? id quod utique de terminthis ſignificatum ab antiquis aut à nobis compertum non eſt. Ita tam ſatis apparet, argumentis interim aliis pro tempore miſſis, diverſa plane vitia corporis terminthos, ac roſeolas eſſe.

Quæſt. 4. *Quod roſeolæ non ſint latæ puſtulæ ab Hippocrate memoratæ.*

ALterum nunc problema ſe offert, quandoquidem ex puſtularum latarum ordine poſuimus roſeolas, an has expertus fuerit Simon, cujus meminit Hippocrates l. 6. epid. comm. 2. ſentent. 30. per hæc; latæ puſtulæ non admodum pruriginoſæ, quales Simon hyeme habebat: qui cum ad ignem inungeretur, aut calida lavaretur, iuvabatur, vomitus non iuvabant, puto ſi quis calida fomenta adhibuiſſet utilitatem percepturum. Non eſt, inquam, admodum difficile, ut unus idemque morbus ſit, atque ille fuerit, nimirum hoc ſuadet latæ puſtulæ conditio non admodum pruriginoſæ. Deinde, quod per hyemem vitium hoc hominem tenuerit, quo tempore vigent roſeolæ. Tertio, quod ad ignem inunctus & calida loms aqua levaretur, non autem vomitu, fortaſſe quod humor melancholicus, qui vitii autor erat, per eam viam ab inferioribus tractus non vacuaretur. Præterea monſtratur humor is frigidus & diſcuſſu contumax ex puſtularum preſſula forma; quippe calidorum acuties eſt, & celeritas; ut notat Galenus in hoc comm.

Hæc certe ſingula ſi contuleris & comprobaveris cum vulgari roſeolarum affectu, ſpeciem unam utrorumque feceris. Verum enim vero laxa nimis, & infirma duorum ſibi invicem ſimilium eſt conjectura, imo verò pleraque ſimilitudinis capita non adſunt, & illa quidem plane maxima; & quod ab igne & calidis plurimum irritantur roſeolæ, ut quæ atrabilario ſucco præcipuo conſtant; & quod deeſt his character inquietamenti nocturni, quo privatim ab omnibus aliis ſecernuntur, quare non crediderit recte quiſpiam. ut vulgarem hunc noſtrum affectum ibi comprehenderit Hippocrates.

Quæſt. 5. *De formis roſeolarum ſecundùm vulgarium hominum opinionem.*

NON una eſt apud omnes roſeolarum forma; verùm aliqui ſunt, qui ſtatuunt, macularum modo cutem ſupremam lambentes & efflroteſcentes, quorum opinantium alii requirunt dolorem in his & colorem liveſcentem atque opacum, alii etiam rubeſcentem, ſunt autem & qui florida facie ac levi qualibet moleſtia ſunt contenti; hique ipſi plus loci ſubterius comprehendentes, pluſque tuberculi, quàm maculæ modum volentes: ſunt autem & hi, qui putant ad ſuppuratum eaſdem venire, typumque habere ſtrumarum, terminthorum autem fortaſſe dicerent, ſiquidem hos cognoſcerent, à nobis plus uno loco deſcriptos, atque ita per univerſum corpus hos dicunt eſſe & ad ulcerationem etiam deducunt. Præterea, ſunt & qui nominant dolores arteticos (interim articulorum, an artuum etymo ſpectato) dummodo noduli quidam rubei circa manuum pedumque digitos & comprehenſionem appareant; ac denique reputant alii ſymptomatum ejuſmodi comitatu calidum, alii frigidum affectum, nec deſunt, qui promiſcuum faciant etiam.

Hæ ſunt multiplices ac vulgares hominum opiniones de roſeolarum altantium forma & natura: verùm falſi deprehenduntur opinantes, hi cuncti, quòd non memorant ulli proprietatem ac diſriſmum, qui eſt invadendi noctu, quem nos tam ſingulariter ſpectamus, & quam privatam & propriam affectûs conditionem affirmamus; quæ autem ejuſmodi non ſunt, eas à verarum roſeolarum numero facile relegamus. Sed ipſi interim iſtarum formam enucleatius ediſſeremus.

Quæſt. 6. *De charactere tumoris.*

INfinita pene, ſicut in arborum malis omnibus adverterunt Botanici; ſic in abſceſſibus eſt, ſeu naturæ fallentis, ſeu morbi cum ſuo materiarum comitatu luxuriantis varietas, formas eorum ſeu verius difformitates inducentis, tam multa horum genera, tot vultuum ſpecies, tot figurarum diſcrimina, tot colorum & maturitatis modos non tam eveſtigarunt, quàm exprompſerunt utrique: quæ, ut nunquam ſatis pro dignitate ſpeculabitur aut comprehendet unus quiſpiam ſic non ad unguem, aut exponet aut graphice delineabit. Quis enim tam ſolerti ſit ingenio, qui ſingulas ſuas conformationes methodo comprehenderit? aut qui tam felici ſit ſtylo, ut explicare poſſit in his ſeſſilem formam, in his extumeſcentem globum, in aliis ambitus in rotunditatem circumacti, figuram, in aliis informem pulmonis tumorem: qui quidem à mammarum craſſiore longitudine, qui à pannaceis rugis deſcribantur; quidam corpore toto vegetius habent, quidam qua parte tantum illuſtrat calor, ſunt tales, qua verò frigidus humor incumbit, emortui. ſunt aliqui in varicoſum gibboſumque flexum circumducti, aliqui panis inſtar coacti, nontuberculoſi, nonnulli bifiditrifidi-que, qui pedunculo oriores: qui lata baſi, ſed in turbinem elata ſeſe nulli producunt extra prominuli, videbis & reductos, foſſulatos & reſimos, præterea pyramidis coni, columellæ, verrucæ, ſcopuli, grandinis & clavi formam ſuccurrunt & animantium genus æmulantes talpa, teſtudo, myocephalon, polypus, ranula, myrmecia, condyloma, unguis, ala, lichenes, & ex vegetantium ordine ſycoſis, uva, melon, morus, terminthi, glandulæ, amygdalæ, thymus, lenticula, milium, hordeum, porri; & quis ſub compendii præſcripto referat omnia.

At equidem

At equidem ſi recte mentem & oculos per omnia conjicio; non vulgaris & obvia, ſed inſolens & ſingularis apparet forma tumoris, qui roſeolarum ſaltantium prometitus eſt nomen; hunc equidem nulli conferam ea memoratis, nam hi omnes aperti, revulſique propemodum è corpore, noſter hic non tam extra, quam intra ſua limina tumor eſt. Veruntamen obſervaveris circa ſua ſepta latiuſculum, ſed uniforme ſubſtare tuberculum, quin verius tubercula plurima ſemet, ut dixi, ſingula ſuis quaſi latebris occulentia, ob id autem, quod unitate contenta non ſint, ob id ipſum à majoribus noſtris roſeolæ numero plurium ſunt nominatæ, ſed, ut communi ſuorum omnium complexu non multum exſuperantem conficiunt turgorem, ita etiam ſingula preſſulam referunt rotunditatem, adeo ut recte quidem fabis contulerit Cornelius, nos quoque lupinis æquiparavimus: itaque ſi noſtra hæc referas ad ſummam unam, eſt hoc tumoris genus fuſum ita, ut homines nullos lateat duntaxat peritos. In qua ipſius circumſcriptione, ſi quidem oculare perſpexeris, viſentur & quaſi rodii quidam ex albo rubeſcentes, quas ſanguineas ego fibras exiſtimo, per cutem humoris alluvie tranſlucentes, credo autem, & has inſignius alterari, luculenterque turgeſcere, ubi per noctem dolor incurrat; ſi vel intendantur ipſi, vel rem comprehendere ſub maligna luce ſentientium oculi poſſint.

Quæſt. 7. *De differentiis roſeolarum.*

AD hæc autem diſcrimina roſeolarum ſunt exponenda, ex qua una re plurimam lucem huic univerſo ſermoni manaturam confido. Comperimus tum aliorum auditione, tum obſervatione noſtra duplices eſſe roſeolas, alter modus eſt nulla non anni parte moleſtantium, & ad plures etiam annos etiam adverſus excellentia medicamenta contumacium, quippe quæ ab aduſta melancholia, nitroſaque pituita proveniunt, ob utrorumque gravitatem crura tibiaſque potiſſimum affligentes, quas privata comprehendit propoſuitque nobis Cornelius Celſus, qui colorem ſublividum, & ſubnigrum illis attribuit puſtulis peſſimis nominatis, item quas definivit Iulius Pollux ad Cornelii ſententiam maxime accedens autor.

Alter roſeolarum modus eſt lenior, brevior & curatu facilior: imo, quæ per ſe ipſas diſcedunt appetente vere, quæ hyeme fuerant ortæ; ſuperiores autem partes. i. manuum, articulos & internodia tentare conſueræ pruriginoſæ, ac de uno in alios digitos, deque ſiniſtra in dexteram manum vagæ, in metacondylis vero natæ ad extremum diſceſſum ungues ab radicibus plerumque divellunt, proprietates nimirum, quæ in alteris non ſentiuntur. Hæc ego de utriſque diſcrimina & obſervationes collegi: quæ medens uſu tuto comprobare poſſis omnia, ſi duilci quidem & accurata rerum iſtarum contemplatione gaudeas.

Quæſt. 8. *Epinyctidas Græcorum roſeolas eſſe vulgi ſaltantes.*

HUjus mihi problematis demonſtrationem rite recteque inſtituenti, neceſſarium videtur, ut definitionem ſive græcorum ſive latinorum, & horum præcipui Cornelii comprobem, noſtris ad unguem roſeolis accommodatam, id autem non fit, niſi per expenſas collataſque particulas ejuſdem definitionis, ex his autem primum occurrit genus, quod eſt apud græcos quidem ulcuſcula, apud latinos vero puſtula. Hæc igitur utraque appellatio noſtris roſeolis primum congruat oportet, ut cæteram oſtenſionem complere poſſimus, atque adeo monſtrandum eſt, duas illas voculas diſcriminis complecti nihil, aut parum.

Primum igitur ne diſpliceat, quod ἑλκύδρια, ulcuſcula dixerit Paulus, hoc alioqui nomine non uſus exacte. Porro vocabulum aut ulceri ſignificando non eſt allatum, aut tubercula denotat. Quod enim ad priorem partem pertinet, quomodo quæſo te αὐτόματα ſponte, quod Paulus ait, ἐξανθοῦντα efflorescunt? nempe ulcera non efflorescunt, præterea quid ſubrubra dixerit ulcera, quorum nulla unquam ab aliquo dicta ſunt rubra? quin neque dici vere talia queunt, quando ruboris carigorema, præterquam ſolutis ſive ulceratis ipſis partibus & carni corio nudatæ non competit.

Attributum igitur aptius tuberculis, quam ulcuſculis rubor fuerit, atque ad hunc modum etiam ulcuſculi nomine videtur uſus autor libri de virtute centaurii cap. 4. P. qui ait. Iuvat etiam ulcuſcula, quæ fiunt in capite ſpiſſa, & parva, & rubicunda, parvis papillis ſimilia, & phygethla ſpiſſa, parva & rubicunda, permiſtus cum aqua, & abraſo capiti inunctus ſuccus. Enimvero ulcuſcula dixit papillis ſimilia, ac ſi dixiſſet tubercula puſtulaſve, ſimiliter & ulcuſcula eminentia in partibus corporis dixit Galenus in l. 5. de compoſ. medicam. ſecundum loca cap. 7. Quo autem modo ulcera emineant, quæ natura non eminent, ſed cava ſunt & abroſa?

Præter hæc & quo pacto calx cum oleo, aut acetum cum ſeſamo, aut oleo prudenter imponatur ulceribus, quæ maximopere ejuſmodi medicamentis irritantur, ergo non ruptis tuberculis hæc inſtituuntur. Confirmatur autem noſtra hæc interpretatio, quod Oribaſius, ex quo Paulus & Aetius acceperunt, apud Aetium ſcripta reliquit hæc; Poſtquam vero epinyctis excoriata fuerit, emplaſtris liquidis utere, & cave ne acria & acida, & ſalſa adhibeas, quo igitur, inquam, modo calcem, aut acetum prius propoſita ſunt, niſi quod haud ulceratæ carni præcepta ſunt? diſtinctum autem explicite (poſtquam excoriata fuerit,) &c.

Iam vero ne te perturbet, quod ulcuſcula, quaſi parva ulcera dixerit idem, nempe ulcuſcula nomen numero plurium uſu medicorum veteri & communi, politum videtur pro tuberculis minutis, licet ulcuſculum ſingulari numero poſſit uſurpari pro parvo ulcere, ſignificetque ſolutionem continui, non tuberculum vere, qui ſenſus apparebit aperte per id, quod mox addidit dicens; quibus ruptis, quaſi non fuerint ante rupta: ſimiliter & alio hujus ejuſdem libri loco, perniones definivit quidem ulcera principio, mox ad eadem ulcerata curationem accommodavit hic vir, ergo perniones natura non ſunt ulcera.

Sed ad puſtularum nomenclaturam veniamus, ex his, quæ obſervamus tum apud Cornelium Celſum l. 5. tum apud Paulum l. 4 atque apud alios etiam melioris notæ autores, quadruplex apparet tumorum omnium ordo: primus, tumorum præcipuæ magnitudinis; ut carbunculus, carcinoma, & his minores ſtruma, furunculus, phyma, phygethlon. Secundus eſt tuberculorum, è quibus ſunt ac rochordon, thymium, myrmecia, clavus. Tertiæ ſunt puſtulæ, de quibus mox dicemus. Quartæ ſunt aſperitates cutis, ut ſcabies, impetigo, &c. ſed puſtulæ triplices ſunt Cornelio exanthemata, pſydracion, epinyctis, quam quidem epinyctidem cum nos tuemur vere non aliam, quam vulgares noſtrorum roſeolas, has quid dubitamus in puſtularum recenſere familia? Eſt

lia? ... non evidens quidem tumor, neque tuberculum, ſed qualia quidem lata exanthemata vocavit Hippocrates lib. 6. epidem. ſect. 2. part. quæ eſt (lata exanthemata) &c.

Neque enim placet opinio Franciſci Valleſii, qui argumentatur lata exanthemata tumores eſſe propterea, quod latum contrarium eſt acuto. Sed non vidit latum, quod adjungitur, ſequi perpetuo naturam exanthematum, quæ non præſeferunt, neque adſtruunt tumorem, ſed ſolam cutis ex humore ſuperfuſo tincturam, præter quam quod neque latum adverſatur acuto, ſed obtuſum, utcumque autem ſuam opinionem tueatur Valleſius: non erunt lata exanthemata tumores, ſed aliquid tumoris habentia. Tales equidem aio roſeolas noſtras, quæ neque puſtulæ ſimpliciter, neque tubercula abſolute ſint, ſed miſtam ex his naturam habentes. Quamquam eſt interdum, ut inconſpicua quidem, ſed acri tactu deprehendendam infra contineant tuberculi ſpeciem, quam lupino vel fabæ fortaſſis æquiparaveris.

Ad hunc modum apparet non abſurdum, quod puſtulam, id eſt, pr ſſulam rotunditatem intro forisque deliteſcentem, ſimul & eminentem enunciaverimus, rem quippe veteribus non inſuetam. Sed Avicenna dixit puſtulas glandulosas l. 4. fen. 3. tract. 2. c. 7. & ex hujus viri ſententia Leonardus Bertapalia l. de apoſtemat. cap. proprio, & Ioannes Manardus l. 7. epiſtolarum 2. quod durum, & admirabile videri cuiquam non debet, reminiſcentibus nobis, quod & Oribaſius meminerit terminthorum, qui ſupra tuberculi faciem adſciſcant puſtulam, enim vero mutua duorum eſt affinitas & congreſſio: ex puſtulis, inquam, nonnunquam etiam ulcuſcula ſunt; licet aridiora, & modo tantum cum prurigine, modo cum inflammatione, aut dolore, eritque aut pus, aut ſanies, aut utrumque. Ita quidem Celſus de puſtulis ...ſιν exulceratis, de contrario vero ulcuſculorum in puſtulas commutata teſtati ſunt indicato ſæpe loco Græci ites, qui ... diserunt; itaque commutatis velut hoſpitiis, ac vicibus, nunc ulcuſcula tranſmigrant in puſtulas, nunc puſtulæ in ulcuſcula, adeoque non aberraverimus à recto nos, qui roſeolas fecerimus ulcuſcula ſimul & puſtulas: tuberculum quidem, quod aliquanto ſubterius abditumque exiſtit, fabæ vel lupini modo ex craſſiore materia coalitum; puſtulas verò paulo evidentiores ex tenuioribus ſuccis conflatas.

Quæſt. 9. *Hypotheſis de nocturno roſeolarum dolore experimentis, comprobata.*

EST primum roſeolarum indicium primumque ſymptoma diſcretivum noctu moleſtans dolor: quam ante omnia ſpectari ſtatuique oportet, quo poſſit ad cæteras comprobationes fieri gradus, qui mihi labor ineundus fortaſſe nunc non eſſet; ſi noſtrates medicos noſſem hanc rem advertiſſe: verùm quando rem ejuſdem omnium & curationem fœminis remiſerunt, neque de his rebus obſervatio per viros doctos ad hoc tempus facta eſt, neceſſarium profecto videtur, ut de perpetuo ſub noctem epinyctidis dolore diſſeratur; imo verò, ut ejus rei per experimenta fides aliqua proſtetur, quandoquidem hæc tractatio magis ad obſervationem, quàm ad ſubtilem diſquiſitionem pertinet, quamquam non eſt, ut aliquam ejus rei rationem comminiſci non poſſimus; eſt autem ea me judice, quod humor melancholicus, omnium aſtronomorum & medicorum conſenſu veſpertinis horis analogus eſt, igitur hoc tempore vigens & hoc etiam decumbentes exercebit acrius, qui humor in hoc affectu conſtando & conſervando præcipuus eſt. Taceo, nam nil repetere neceſſum eſt, rationem aliam, quam parte libri priore cap. de nocturno epinyctidum dolore produxi.

Sed hæc apud alios, qui tergiverſentur, nulla ſint: obſervationes & experimenta proſequor; quarum, præter quam quod infinitas alii ſuper multis languentibus facere per ſe ipſos poterunt, has mihi numero non exiguo collegiſſe, ſed verius meminiſſe libuit: quæ ſunt.

Prima inter omnes fortè nominanda Dionora Stephagnola puella colore fuſcior, habitu corporis procero, nec male firmo 17. annum natu, parthenophilacii. Spiritus ſancti templi Neapolit. una, quæ 4. jam annos id morbi quaſita eſt ſic, ut infirmas contubernales omnes, quas trecentis frequentiſſima puellis domus hæc ſacra alit; inquietet ac vigiles teneat ſecum. Surgit autem è ſtrato dolore præceps & non conquieſcit, niſi plurimum temporis alternè tibias commoveat ſic, ut tripudiare propemodum videatur. Altera ex ejuſdem Parthenophilacii virginibus, quæ roſeolas utriſque tibiis paſſa eſt, fuit Lucretia de Caſtro puella, contra quam prior, tenuis habitus, & ſubalbidi. Tertia, filia eſt obſtetricis habitans in angiportu ſancti Gregorii Cœnobii Neapolitani, plus ſemel hoc lib. memorata: quæ nocte adventante protinus acres dolores perſentiſcere ſingulis diebus ſolita eſt. Quarta puella quindecim annos nata filia Meteularii. in vico, qui ducit ad portam Plagæ, quam unà cum doctore medico Nicolao Angulo ab Ilicæis ad obſervandum à me perducto, viro rerum nobilium curioſo, obſervavimus. Quinta Olympia Cytharella Tryphonis Cytharellæ Amalpaenſis auditoris in re medica noſtri ſoror germana, quæ nocturna tempora duriora ſentit, hoc vitio diu gravata. Sexta Antonia Moza vivens ad mœnia ſecus D. Mariæ Gratiarum, quæ exulceratas pariter & tuberculoſas eas puſtulas annum eſt experta, fœmina coloris fuſci ac prope virago. Septima, quæ poſtrema quidem omnium ſe obtulit, ac dignitate prima, Victoria Purpura magnifici viri Andreæ Medati conjux, quæ X. jam annos hiſce puſtulis nigricantibus ſecundum tibiam ſiniſtram afflicta eſt, quas ego exulceratas hoc anno detractis nigris cruſtulis curavi. Hos ego languentes (fœminas ergo maxime vides obnoxias) è quamplurimis memoria ſervavi paucos. Numerabunt autem vix numerabiles alios id morbi paſſos Reverendæ ſanctimoniales Divi Marcellini Cœnobii Neapolitani: quarum pia jam multis annis eſt cura, accommodatos hiſce langvoribus ſyrupos parare: hæ quippe nocturnas hujus mali vexationes longis experimentis comperere.

Quæſt. 10. *Comprobatio coloris, materiæ, ac reliquorum indiciorum.*

REſtat ad inceptam demonſtrationem poſtrema comprobatio reliquorum omnium adnexorum: inter quæ prima ſeminaria ſunt humorum, & inde color. quorum hic alteros conſequitur, ac refert, ſi verum ſit, quod teſtatum reliquit Hippocrates l. de humoribus; ſimilis color effloreſcit humoribus, niſi intro regurgitaverit: verum quod ad poſteriorem enunciati particulam attinet, porro ſub hoc vitio ſe foras exequit humor: puſtulam enim fecit. Atqui hæc multiplex eſt, quotuplex & epinyctis apparuit, etenim ſi ſubrubram quæſieris. qualem græci viri propoſuerunt, & ejuſmodi per initia nos eam vidimus: quo ſ. tempore nihil difflatus coloris flos (inde enim exanthemata dicta) ſubrubram illam roſaginis ſpeciem conſervare potuit,

donec

donec aeris occurſantis refrigeratione & contaminatione obtuſus in dies mutatuſq; niror eſt in faciem opaciorem, atq; aliquantulum liveſcentem, ac deinceps in obſcuriorem virorem.

Præter quos ad nigrum accedentes colores, & albus memoratus eſt à Celſo, qualis & ipſe viſitur in noſtratibus roſeolis: ubi ſ. aliqua ipſarum parte vel recurrit humor roſeus, vel non totam æque carnem denſa coloris aſpergine tinxit. Ita quidem ſeu accedentes, ſeu collecti ſunt uno brevi circumducta varii colorum modi. Neque Hercules injuriâ, ſiquidem humores ſubſtratos ſpectes; qui in ſanguine plurimum abundent, pituita ſ. & melancholia: quarum quidem aduſtam hanc, ob pravitatem firmumque ac longum adhæſum; nitroden illam, ob nocturnam prælertim inquietem & ob exulceratum, quem ſæpe facit, opinor, ſic calidum ſimul & frigidum affectum conſtituto: qualis & uterque ſuccus eſt, nam pituita nitroſa bilis amaræ non caret admiſtione, atra verò bilis, quoniam æquipatatur aceto, quemadmodum l. de atra bile docuit Galenus: ob id utique utramque qualitatem ſervat.

Quæſt. 11. *Dubietates aliquæ diſcuſſæ.*

HIs oſtenſis aliquę nunc ambiguitates ſuperſunt reſolvendæ, quæ noſtro huic placito ſuſpicionem aliquam iojicere poſſent, una eſt, quod veteres per externa duntaxat medicamenta curandum hoc vitium profeſſi ſunt, atqui noſtræ roſeolæ, præterquam internis expurgamentis non eximuntur, ut alio loco monſtratum fuit, qua de re malum aliud hoc, atque illud apparet: Ad hæc aliud adverſari noſtræ ſuaſioni videtur, quod nullum, contra cacochymiam, aut cacoethiam remedium admoliti ſunt autores antiqui, æquum autem fuerat, ut exactius & abſolutius ſuam morbi curationem expoſuiſſent, quod cum non eſt factum, ſua eſt in promptu conjectatio: quod non tanti momenti morbum fecerint, quanti nos facimus, ac proinde non unum idemque ſe monſtret vitium.

Hæc quidem argumenta in ſpeciem primam videntur rem non obſcure confeciſſe: verum enim vero nil plane conficiunt, enim vero fieri potuit, ut græci pharmaca quidem interiora ſilentio præterierint, at non diætetica tamen auxilia, quibus inter omnia maxime confiſi ſunt, illa autem quamvis tacuerint, tamen eodem pro confeſſo velut præceptum perpetuum & univerſale ſtatuerunt, quod ſi recte advertens in aliis pleriſque facere conſueverunt, neque enim ſic ſunt hi profuſi præceptorum inculcatores, quales hodierna die ſunt noſtri, ſed ſinguli tres ante citati Synopſes & compendia medicinæ ex vaſtis Galeni latifundiis translata conſcripſerunt. Pręterquam quod ſuperioribus iſtorum temporibus aſſueta corpora variis, ac frequentibus exercitationum generibus, exhauſtu multo non habebant opus, ſed natura in his libera plurimis excrementis longe validiorem ad evincenda mala ſe exhibebat. Quibus rebus factum eſt, ut optimi ſcriptores, & non tanti vitium æſtimarint, & multum in his operæ ponendum non judicarint. Quanquam neque ſic genus hoc morbi vilipendit Cornelius Celſus, ut non præceperit ambulationes, exercitationes, geſtationes, abſtinentiam plurimorum, ſudationes in balneo, deſcenſus in ſolium, atque alia; quæ ſi providerunt aliqui veterum; quid adſtruant ulli, quod epinyctidas æſtimaverint, quàm nos, certe minoris.

Quæſt. 12. *De cauſis roſeolarum generatim*

QVidam in hac re philoſophantes, dum accidentium varietatem ſpectant, curantque, ut cunctis problematis per ſuas hypotheſes ſatisfieri facile ſit: è quatuor humoribus omnibus, quorum vitio morbus emergat, nullum eximunt, ſanguis quidem, cujus ſæpe viſatur color, aut ad hunc accedens maxime diſcolor facies. Deinde &, quod hic affectus plurimum in calidis atque humidis ætatibus, habitibus, naturis viſatur, quæ maxime ad ſanguineam exuperantiam accedunt. Poſt ſanguinem eſt pituita, quæ non difficile congeritur in fœminis & albidis corparaturis, ſed nitroſa potiſſimum illa eſt, cum glycypicra prurigo male valentem locum inceſſit. At neque rejicitur bilis, quæ vellicatum aliquem & acrimoniam præ ſe ferar. Multo verò maxime deprehenditur melancholica portio, præſertim aliqua parte retorrida: cujus & malignus mos, & fuſcus color, & pertinacia ſæpenumero obſervantur. Itaque vides in coagmentada Pæcilocace (ſic enim appellare nunc licet) nullum excludi vitioſum humorem, ſed omnes aut plurimos confluere; ſed & multa parte ichores ſingulorum humorum etiam ſubſunt, quod ſane ſuadetur eo argumento, quod polypodio curari conſuevit hic affectus, quod ſi & geniſtæ medicamento corripitur à noſtris inhærens humor: id fit propterea, quod admiſtum ſanguini non nihil eſt viſcidæ pituitæ, quo fit, ut curentur ſæpe non aliter, ac ſtrumæ.

Quæſt. 13. *De cauſis ſpeciatim, & exactius.*

SUnt evidentiores hujus morbi cauſæ, aeter, aquæ, loci; maxime ſicut opinor, cum ad frigidam & humidam exuperantiam exorbitant. Ita pleriſque populis eſt endemius hic affectus, potiſſimum verò Neapoli frequens eſt, in qua urbe propter celſitudinem ædificiorum, quæ ſe proxime, id eſt, pauca loci intercapedine ſpectant, minimum eſt ſolis luciſque colluſtratus, & in qua etiam pluvioſa nimium eſt anni pars & ſæpe auſtrina conſtitutio: quibus cauſis accedit & victitatio ex carne bubula & ſuilla, & ex omni braſſicæ genere, capitato præſertim, & ex ſalſis piſcibus uſitatiſſima. Eſt ex hoc genere multorum uſus ferculorum à quo morbos ubertim excitari ex omni antiquitate in Nepentea opere demonſtravit Petrus La Seine vir multiſcius, ut docta ejus edita commentaria ſatis teſtantur. Additur & cauſa, labor, qui prope nullus agnoſcitur pueris, & puellis: quem utrumque ordinem privatim obnoxios ſibi morbus tenet; inde enim ſunt cruditates, obſtructiones, cacochymiæ, cachexiæ, quarum vi pollet, excitatur, fovetur ejus virili cacoethia.

Taceo, quod poſteaquam venerea lues exritit, ab illo corrupta eſt plurima parte ſanitas integritaſque corporum, quæ progignunt, unde melancholica potiſſimum, & prava majorum ſementis eſt hodie in hac terra: porro tam multum abeſt, ut παρθένος ὄντως ſit Parthenope vera vocabuli fide, ut cum puberem, ſeu dicam potius, cum vix compotem veneris ſe ſenſerit homo, continuò cum ſcorticulis commiſceri ac provolutari conſueſcat.

Eſt & præter hæc ſuppreſſio ſuperfluorum cauſa mali præcipua, unde fœminis ſolennis morbus, quanquam pueris, ac puellis impuberibus, puberibus, qui prima generationis expurgamenta non abjecere, vel pluſquam puritati conveniat, retinuere; pædarthrocace nil operata, hoc affine vitium ſuccedit. Sed & fœmellis menſes deſiderantibus frequentiſſimus hic affectus eſt: qualium unam, inter cæteras novi, filiam obſtetricis in Divi Gregorii, angiportu;

cognoſces

Digitized by Google

cognoſces autem facile ſuperfluorum hanc ſuppreſſionem, quod gens hæc erit languoroſa, defędati coloris, & oculis impuris omnes: quanquam non propterea fit, ut meliore colore præditis non adveniat hocce malum, ſic modo memorata filia obſtetricis utroque crure languebat etiam belle colorata, ſed hoc unum exemplum mihi vidiſſe contigit, neque mirum quidem eſt: nam nihil in medicina perpetuum affirmavit Cornelius Celſus in operis proœmio.

Aliud adhuc explicandum poſces; & quid huic affectioni ſint obnoxii juniores, vel accedentes ad hos annos alii, non ſeniores & ætatis grandiuſculæ homines hoc mali genere infeſtentur? Nimirum, inquam, quod ętatis primę mutatio cum calore vegeto conjuncta vitium intro conceptum non poteſt mature non expromere; diduceteque in exteriorem corporis habitum, ut in aliis quoque ſuperfluitatibus fieri noſti. itaque non reſtat hæc effuſio in grandioribus facienda, quod ſi reſtat tamen magno quopiam impedimento, ſive ad expultricem facultatem, ſive ad humoris craſſitiem, ſive ad vias ſpectaure certus eris id eveniſſe, vel dic juniores huic vitio ſubditos & opportunos fortaſſe propterea, quod his primis ætatibus ſuperfluitatis ſanguinis multa redundant, quas vegetus & in incremento, & in ætatis mutationibus verſans calor nativus in rara corporum textura ſecernit ac purgat: quod non ita facile nec ſępe evenit ſenioribus propterea, quod ſunt exucciores, minuſque vegeti.

Quæſt. 14. *De modo generationis.*

PUſtularum in aperto corporis generationem aperiit Galenus in comm. 2. ad lib. 6. epidem. text. 30. per hæc: Egerminant puſtulæ natura corporis altiores ſedes repurgante, ut nonnunquam per excretionem, ita & per depoſitionem ad cutaneas partes, ſubtiliores ſiquidem dilutioreſque ſuccos extenuans natura diſcutit; craſſioribus autem cuti, ſed potius pelliculæ, quæ epidermis vocatur, utpote denſiori inhæreſcentibus puſtulæ exoriuntur: idque magis incidit, his qui denſiore ac duriore cute ſunt; difficilis eſt enim per ipſam pinguiorum tenaciorumque ſuccorum tranſitus. Hęc ille.

Refertur autem excretio quoquo pacto ad operam naturæ criticam, ac melioria valetudinis gratiâ inſtitutam, neque enim prius, quàm expultrix vis polleat, fieri ſolita eſt. Jam enim quando natura viderit ſuperfluitates iſtas & ichores, menſtrui ſanguinis reliquias in corpore congeſtas, quę principiis graviter incommodent, & officiant, protinus, ut ariſtocratię convenit, lectiſſima corporis parte vendicata, quæ cerebrum, cor, & hepat ſunt; ad abjectiſſimas i. ad extremos artus inquinamentum amandat. quo videas haud mirum eſſe, quod prope pręcordia aut viſceribus incumbens nuſquam viſa ſit roſea mali facies.

Quoniam autem ex internis venarum conceptaculis prodit malum, poſt majora vaſa, quæ ſarcina levantur, ſunt rami deſcendentes iliaci, à quibus continuo facto pulſu, jam ad crurales deveniunt minores, per quorum minimos ſurculos eructata materia per tibias antica, poſtica & omni facie perſperſa viſitur. Jam verò cum & per brachia, quod rarius aliquanto fit, ſeſe proferunt ejuſmodi maculæ, veriſimile ſit; humoris tenuitate aut tranſmeatu bilis id evenire.

Quæſt. 15. *Notæ diſcretrices à conſimilibus noxis.*

QUoniam autem cum pleriſque vitiis extimi corporis conveniunt roſcolæ: notas iſtarum diſcretiva exponam. cætera enim indicia, quę ad materiam, formam, figuram, colorem, dolorem, ac reliquas noxas, & ſymptomata pertinent; jam credo me ſatis in prioribus hujus libri diſputationibus explicuiſſe. Similis hic affectus eſt aliis multis i. terminthis, latis exanthematis, eſſeris, benat noctis, glandulis, à quibus quantum diſtent, & per quæ, jam audiſti.

Reſtant ſyphilia tubercula inflammatoria noctuque perdolentia, quæ manus pedeſque & eminentes omnes partes corripere conſueverunt, ad has accedunt maxime roſeolæ, accedit & arthritidos quędam ſors, quæ memoratas roſeolas, per exuſcitatos manibus pedibuſque nodulos rubeolos, & affligantes æmulatur. Sunt hi quidem utrique tumores, ac dolores nonnulla parte ſimiles, verùm, ut ne tibi imponant, adverte cauſas, quæ in morbo quidem venereo per alia ſymptomata ſe produnt; in morbo verò articulari juncturæ oſſium & articuli privatim tentantur, non artus medii, ſicut in roſeolis conſueverunt.

Adde, quod roſea morbi ſpecies peculiaribus & propriis ſuis definitur ſignis; quæ ſupra jam expoſui; præter quę nunc deſcribam & alia, quæ ſpectant partim ad tempus ſui acceſſus, & ad ætatem hominum, qui hoc malo tentantur; partim ad corporis ſtatum. Porrò nos obſervavimus affectum hunc potiſſimum advenire pueris, ſed multo maxime puellis, ac fœminis junioribus & omnino ad florentis ætatis annos, nimirum propterea, quod impuriores ſunt ſemper mulieres, præſertim quibus ſtati ſui menſes minus rite recteque prodeunt, ſi grandioribus id tale eveniat, apparente quidem imagine roſeolarum, non tamen erunt veræ roſeolę, plurimum enim ſyphilidos eſt hoc germen; verrucoſam ſimul & impetiginoſam vitii formam referens, ut dixi: quam ex deleteria ſua cauſa ſedulus inquiſitor facile deprehendet.

Hujus ejuſdem vitii ſtabilis ortus ad hyberna tempora, ſicut equidem obſervo, ſolet eſſe, quanquam Cornelius Celſus in libri V. loco alias citato generatim ait, puſtulæ maxime hybernis temporibus oriuntur, nec injuria quidem ad hyemem eſt earum acceſſus, quo tempore calor ad excernendum valeotiſſimus eſt, atque humor alioqui craſſiuſculus diſſlari per compactam cutem facile non poteſt.

Ad hæc longa obſervatione comperimus, qui hocce malo tentantur, his omnibus eſſe plurimum in ſanguine impuritatis ac ſuperfluitatis, cacochymiam gręci dicunt: qua cauſa fit, ut longus & pertinax ſit hic affectus, ob quam eandem ſanguinis impuritatem non injuriâ quoque fit, ut mulieres, quibus expurgatio menſtrua non eſt, etiam grandes, & bene habitæ vitium hoc incurrant, ac tamdiu detineantur ab illo, quamdiu morantur, & non effluunt iidem menſes.

Quęſt. 16. *De re prognoſtica.*

FUturorum obſervationes in hoc morbo factæ mihi ſunt hę: neminem ad interitus pericula perduci. ſic Hippocrat. 1. epid. ſect. 3. nocturna non admodum lethalis, verùm longa. Sed tamen in arthritin & membrorum languores ſæpe finiiſſe viſa eſt curata perperam affectio; neque me Hercules injuriâ: Siquidem vigens & diu conſiſtens humoris pravitas, ut ulterius procedat, tempore obtinet; proceſſus autem à mediis artubus ad ipſos articulos invaleſcente morbo facilis eſt, quibus locis hęret firmius & hoſpitatur imperioſius, in ulcus autem tranſmigrat ſæpe lata puſtula fomentis acribus & ſalſis fota, niſi tamen id, quod gravatum erat corpus ope medica mundatum ſit; ſunt autem morui moræ cum obſeſſo corpore ſemper longę propterea, quod humores plurima parte frigidi craſſi multique dominantur.

Via ſalutis eſt natura quidem concoquente ac diſflante ſuperfluitates, in quibus nimirum corporibus ipſa prępotens eſt; veruntamen admodum raro viſum eſt, ut ſponte naturæ ſine medicamentorum auxilio diſcuſſus

diſcuſſus fuerit vitiorum gravidus hic affectus, quæ facit omnia contumax & refractaria humoris, qui morbum fovet, natura. Ars igitur accedat oportet, quę & craſſos humores attenuet, obtuſoſque indicat, meatus expediat & ampliet, & in ſumma concoquat aut diſcutiat, tum per interna, tum per externa medicamenta, atque alias medendi rationes, quas brevi tradere jam inſtituo.

Quæſt. 17. *Indicationes curandi, ac therapeutica ratio generalis & particularis.*

POſtrema nunc cura ſupereſt recte medendi, atque omnibus, quæ præter naturam ſunt, occurrendi; ſic rite nobis agenda proponemus hæc; Primum enim ſtudium erit, ne qui moleſtat, affectus, in dies augeatur. Secundum, ut, qui concervati jam ſunt humores, naturæ pręgravantes, ac vitium foventes extrudantur, & hęc quidem adverſus cauſam proviſio eſt. Tertium, quoniam nos admonuit magnus Hippocrates 2. epid. ſect. 2. abſceſſus veluti glandularum ſignum quidem eorum, quæ germina habent, ob id, & quia ſignificatur inde malignus morbus, ut Valleſius indicavit, propterea partes interiores ac tota viſcera medicari diutius oportet, ut tum eximantur, cum caſtigentur. Quartum, diſcutiendum quodcumque circa particulam incubuit alienum incrementum. Poſtrema circa partem dolore levandam, roborandam & in ſuo ſtatu naturali conſervandam, eſt occupatio.

Jam igitur, ut generales has præſcriptas medendi formulas ſingulatim, & adamuſſim exequamur: principio cibi parcitas amplectenda, quorum ciborum eſt & qualitas eligenda, ſic, ut hi non ſalſi, aromatici, acuti, non atrum ſuccum gignentes, non frixi, non exuſti capiantur, itemque non legumina, non carnes vetulorum pecudum; non cetaceorum, aut aliorum piſcium, non ſuilla, non pinguia & oleoſa, non acida, neque acetum uſitetur; ſed homo contentus eſto carnibus juniorum, quę mactantur, avium montanarum, gallinacei generis, potius elixorum, quam aſſorum, ovis dudum partis, recentibus caſeolis & coacto lacte; ex oleribus eſitetur inprimis bugloſſum, vulgo borrago, poſt hęc endivia, cichorium, atriplex, condrilla, beta, lactuca memoratis carnium juribus decoctæ, vinum aut olygophorum eſto, aut paulo vividius aqua dilutum, à grandi & nigro abſtinendum; ut quod exhibet fomentum atro ſucco, fervorique ejuſdem, cui remittendo atque attemperando refrigerante victûs ratione utendum admonuit Joannes Huccherius l. de puſtulis. Cum alimentorum obſervatione conjungitur & aeris uſura ſicciotis quidem, quod ad patibiles qualitates, ſed temperatioris, quod ſpectat ad activas.

Accedit ſecundus ſcopus, qui bifariam expletur corporis purgatione, qui delinquentem humorum qualitatem expugnat, & ſanguinis detractione, quæ plenitudinem exhaurit, ſi ipſa ſit. Sed vulgarem medentium opinionem ac morem non omittam referre, qui minime patiuntur, ut vena pungatur, aut quę arthritidis dextrimenta, quotidiana moleſtiarum incrementa ſolet immittere; quam quidem idiotarum opinionem me judice contemnere non oportet: Sed reputandum eſt animo vitium hoc hęrere ſuccis, quę potiſſima parte diſſiti ſunt à natura ſanguinis, i. pituira & melancholia: unde fit, ut & polychronius affectus ſit, quales omnes affectus venæ ſectione non tractarunt majores noſtri, caventes, ne ſanguinem amplius refrigerarent. Adde, quod venę ſectio ſuapte natura mobiliorem & expeditiorem in vaſis reddit humorem, qua cauſa fit ſæpe, ut podagra vel chiragra aduocerut, quam ob cauſam credo factum, ut apricatum ac fomentum prohibuerint græci; quanquam balneum probavit Cornelius, quod pleniorem & calidiorem hic autor ſtatuerit affectum. Sed neque modico diſſident intervallo medicamentum univerſale ac particulare, hoc quidem fomentum, illud balneum eſt, omnibus autem modis expertæ noſtrates vetulę & obſtetrices roſeolarum medicæ, timent à ſanguinis detractione; detrimenta, haſtaſſis expertæ. Quibus quidem ſuis experimentis; & quibus nuper expoſitis rationibus manus dare non oportet, verum ſit, gracilis homo ſit, qui malo vexatur, abſtinendum eſt phlebotomo, quod ſi plenior corporatura ſit & confactior, hanc utique ſemel inanire multitudine non alienum eſt; ne ſ. illa facultati ſtimulus ſit expellendi. quod 13. methodi therapeuticæ ne ſemel quidem adnotavit Galenus. Sed & abſolute phlebotomo curandas epinyctidas docuit Joannes Huccherius in l. de diæta, ac therapia pueror. c. de puſtulis alias citato. Atque ſic brevi controverſia compoſita, eſt evacuandi locus è brachio, vel ex manu; ſi mas ſit; è pede verò, ſi fœmina; ſunt & qui utriuſque ſanguinem è venis ſedis eximendum velint, quæ tamen vacatio ſecunda ſit aliis phlebotomis oportet.

Sed, ut tertio ſcopo ſatisfacias, cathartica non ſunt alia deligenda, quam phlegmagoga & melanogoga; ex his autem præcipua ſunt mel roſatum ſolutivum, & Serapium de polypodio, ſive apod noſtros D. Auguſtini, & confectio catholica Arnaldi; & Regis Hamech, quæ pro virium, habitus, ætatis, & regionis modo plus minus commiſcueris & obtuleris è Serapiis pręparantibus ad hæc ordinatis è cortice citri; & è ſucco fumariæ cum aqua meliſſæ vel bugloſſi. Jam autem, ut quod maximum & præcipuum eſt, viſcera reſtituas, & malam his habitudinem efſunderes, non una quidem ratio eſt. Noſtri curatores omnes è vulgo conſueverunt offerre geniſtæ flores ſaccharo conditas, ſunt autem & decoctum lenticulę cum melle dicant ſatis bene feciſſe. Plurima verò pars polypodium prędicant optime facere, quod Meſuæus lib. de ſimplicibus cap. 5. calidum fecit ordine tertio, ſiccum ſecundo, quod humores craſſos lentoſque terget, digerit, ſiccat; bilem atram & pituitam vel craſſam, vel lentam purgat etiam à juncturis: affectibus ob hæc melancholicis prodeſt, ut quartanis præſertim cum mulſa epithymo, ſale indo. Verùm nos, ut polypodium probemus, tamen exoticam ſennam minoris non facimus. tertium verò, ſed in attemperandi facultate primum aſſerimus Centaurium majus à divino Chirone primo quidem chirurgiæ, at non ſecundo pharmaciæ magiſtro inventum. Adhæc non omittenda ſmilax eſt aſpera, quam pro ſparto parili ipſo indico, exacte reſtituit Marius Schipanus ſingularum medicinę partium, & botanicæ excellenter peritus; neque quod nodoſo ſit ſmilax propterea de hac re dubitaveris. quippe id, in quo æquiparantur noſtra hæc ſmilax & rubus Indorum viticuloſus, fibrę ſunt enodes ac longæ, quę ſunt utriſque cum lignoſa interna portione pariles ac perpetuæ. Sed de his apud Proſperum Alpinum l. de plantis Ægyptiorum late, non interim revertimur ad inſtitutum.

Quibus medicamentis compoſitum unum decoctum ſaccharo, vel melle conditum offeres ad multas, tres minimum, aut duas hebdomadas hauriendum ſelibræ pondo, Centaurium ad uncias iij. polyp. ad unc. i÷ ſenna ad unc. j. in aq. fontanę ſex lib. decoquantur, primum rhaponticum, mox polyp. extremum ſenna. Hic diſpar admodum non eſt Serapium dictum majus è fumaria, cujus binas uncias tum polypodij, ſennę, rhapontici decocto ad duplum addito, languens hauriet, ad longum etiam dierum numerum, quorum jam pręſcripſi.

Sed

Sed omnes compoſitiones ſuperaverit ea, quam mox exponam. Sunt, ut in Pædarthrocace docui, angues, quos à calore cervinos dicunt, ad contumacium graviſſimorumque morborum curationem mirum in modum accommodati, qui ſuperfluitates corporis exiccantes eluunt, & naturæ lapſus omnes nativa quadam virium proprietate caſtigant, itaque & ad luem veneream efficaciter expugnandam hoc præcipue medicamentum voluit utendum Ludovicus Mercatus inter Hiſpanos omnes medicos experientiſſimus. Quod ego Serapium ſic parare conſuevi anguem cervinum vulgo cervonum ętate media, ac bene habito corpore in arcula ligneola, quæ furfures ac ſalem receperit, aliquandiu concluſum capite & cauda podice tenus exectis, excoriatum & exenteratum in multas partes concide, & coque in aqua fontana quanta ſuffecerit cum his ſimplicibus medicamentis, i. radicis centaurii majoris vulgo rhapontici ſuccoſi in taleolas præſecti unc. iij. radicum ſmilacis aſperę contuſarum unc. ij. polypodii quercini unc. i-½ radicum bugloſſi, endiviæ, cichorii, graminis, aſparagorum, adianthi, aſpleni, ſingulorum manip. i. radicis glycyrrhizæ drachmis iij. eupatorii, chamędryos, ſcabioſæ, pimpinellæ, coronopi, phyllitidos, hepaticæ, betonicę, meliſſę, ſingulorum manip. j. plantaginis manip. ij. hordei pug. ij. uvarum paſſarum exacinatarum unc. -½ foliorum ſenæ orientalis unc. 1. ferveant omnia ſimul ordine competenti, & ſucci colatura cum ſaccharo albo condiatur modo, & conſiſtentia ſyrupi, qui conclareſcat ovi albumine deſpumato S. A. Doſis ab unc. iiij. ad unc. vj. Quod ſi partito atque multoties decoctum confici certiore conſervandarum medicamenti virium, & palati commodo libuerit: conſultum huic rei fuerit, ut ante abraſas è ſpina carnes anguis ad Clibani torrorem exempto pane paſtillorum forma paululum exiccaveris ſ. mox ſacchari & mellis pauci conditura obductos eoſdem conſervaveris, ſic ad uſum eam materiam in decoctum pro ratione ſumpſeris & admiſcueris.

Poſt hęc ad puſtuloſam partem remedia referer; quorum pars medicamenta, pars chirurgia eſt. medicamenta quidem, ut indicavit Oribaſius, exiccantia quidem ſunt, ſed ſine mordicatione, qualia l. 7. ſynopſ. c. 37. dixit ſilphii ſuccum aqua ſolutum, aut cicutam tritam, cujus ejusdem libri c. 42. ſcripta reliquit hęc; Ad epinyctidas valet apium cum polenta tritum & illitum: braſſicæ folia trita impoſita: alterci folia ex melle trita applicita. Solanum per ſe, & cum cicuta viridi, aut olivæ foliis cum aqua coctis utitor, uvas paſſas ademptis acinis tritas admiſceto, easque ſplenio illitas imponito, adianthum quoque ex melle tritum facit. His Paulus l. 4. cap. 9. comprobatis omnibus, & integre traductis addidit adianthum ex melle, & capite ſequenti argenti ſpumam & ſulphur ignem non expertum pari portione cum aceto applicitum, item myrtus, air, in lævorem redacta ſordium illitione cum oleo & vino benefacit &c.

Sed Cornelius Celſus hęc tradidit, epinyctis poſt lenticulam, recte herba quoque ſanguinali vel viridi coriandro curatur, ulcera ex puſtulis facta tollit ſpuma argenti cum ſemine fænogræci miſta, ſic ut his invicem roſa, atque intybi ſuccus adijciatur, donec mellis craſſitudo fiat. Hæc ad epinyctidas antiqui: è junioribus verò Joannes Huccherius in l. jampridem citato medicamentis partim refrigerantibus ad ardorem leniendum, partim digerentibus propoſitis, tradidit adponendum cataplaſma ex hyoſcyami foliis contuſis cum melle miſtis, atque ex braſſica, apio, & hordei farina concorporatis, vel ex coriandro viridi cum cymis oleæ coctis, noſtri ad roſeolas, ut ipſi dicunt, fel porcinum aut bovinum adhibent hordei farina, vel craſſiore item aliqua materia, quæ conſentiat, exceptum, interim ad 9. dies oblato plantaginis ſucco.

Sed omnia medicamenta ſuperat longè chirurgicum experimentum, quod eſt ſcarificatio tum ad ipſas roſeolas, tum ad tibiarum anteriorem faciem ſemel aut amplius phlebotomo facta, non alia ferme ratione, quam, quæ à Proſpero Alpino 3. de medicina Ægyptiorum, & à Jacobo Manno lib. de ſcarificatione vulgata eſt, à barbaris pleriſque nationibus & Aſiaticis hodierna die feliciter exercita, & à me etiam fere quotidie in ſacro Incurabilium noſocomio nunquam ſine fructu adminiſtrata, hanc autem in hoc eodem vitio curando ſentii mire proficuam in utraque memorata virgine Parthenophilacii., & in obſtetricis filia, qua miro quodam & incredibili modo viſus eſt dolor ſopiri, ut ne talis quidem alias confectis rite corporis expurgationibus perſentiretur, qua vacuationis exacta opera, vix aliud erit neceſſe, ſi fuerint ſatis intima per purgata, atque hactenus de roſeolis.

De Epinyctide rurſus quadam, ex Clariſſ. Ioh. Munnicks.

I. AD Furunculum haud ineptè referri poſſunt Epinyctis, & Terminthus. Epinyctis, ex C. Celſi, Pauli Æginetæ, & Aëtii ſententia, eſt puſtula peſſima colore ſublivida, vel ſubnigra, vel rubicunda, vel alba, circa quam vehemens ſuboritur inflammatio cum ingenti dolore, noctu magis affligens, cumque aperta eſt, intus mucoſa reperitur exulceratio. Color eſt humori ſuo ſimilis, ab eaque cruenta emanat ſanies. Dicta vero Græcis *ἐπινύκτις*, quia fere ſemper noctu oritur. Arabes *Eſſere*, *Sere*, vel *Saire* appellarunt.

II. Fit Epinyctis, haud ſecus ac Furunculus, è ſanguine impuro, acri, maligno, criticè in corporis ſuperficiem expulſo.

III. Signa verò quibus cognoſcitur Epinyctis; ſunt quod puſtulæ hæ ſua ſponte proveniant, colore ſint rubicundæ, vel ſublividæ, vel albicantes, atque gravius noctu quam interdiu affligant. Cæterum dolor in Epinyctide vehementior eſt, quam pro ejus magnitudine, cum fabâ major non ſit: ſponte exulceratur, & cùm rumpitur mucoſam parit exulcerationem, unde ſubcruenta emanat ſanies.

IV. Equidem puſtulæ hę, ex C. Celſi ſententia, maximè eveniunt in puerili ætate, rarò in medio corpore, ſæpè in eminentibus partibus, & verno tempore, ſuntque nullius periculi, niſi in curando error committatur, quamvis pravos humores in corpore redundare indicent.

V. In Curatione Epinyctidis, haud ſecus ac in Furunculo Curando, procedendum; viz. Puſtula maturanda, & Puris generatio acceleranda, appoſitis Uvis paſſis contuſis; vel impoſito Cataplaſmate ex Uvis paſſis, Caricis pinguibus, & Ruta viridi, ſimul comminutis; vel Emplaſtro Diachylo cum gummi, cum Unguento Baſilicone, vel, ut malignitas ſi quę adſit corrigatur, tali Digeſtivo.

℞. Unguenti Baſiliconis ℥j. Therebinth. venet. ℥ß. Theriaces Andr. ʒij. Mellis virginei ʒvj. Olei Scorpionum ʒiij. M. F. S. A. Digeſtivum. Poſtea ulcus mundetur Digeſtivo communi; Unguento Aureo vel Baſilicone impleatur; atque impoſito Emplaſtro Diapalma, vel Styptico tandem cicatrice tegatur.

VI. Terminthus autem Tuberculi ſpecies eſt, & Epinyctidi ferè ſimilis, cui ſuperne & inferne nigra puſtula incumbit, qua ruptâ infernè deſquammatio apparet: diſſecto autem tuberculo pus invenitur. Sed cum Terminthus ex eadem cauſa, qua Epinyctis, hoc eſt, ex aduſto, acri, & venenato ſanguine fiat, eademque pars afficiatur; hinc eadem Curatio ei convenit, idemque Prognoſticum, quod Epinyctidi.

EPIPHORA.

Ἐπιφορὰ (à φέρω fero) eſt immoderata tenuis humoris fluxio lachrymarum ſpecie in oculos prȩter naturam facta, humor qui fluit, modò frigidus eſt & aqueus, nullo dolore moleſtus, modò acer eſt aut ſalſus, dolorem, ardorem & ruborem, imò nonnunquam palpebrarum exulcerationem inferens, Symptoma eſt in excretis. Hujus affectus cauſa proxima eſt humor excrementitius, à capite vel aliunde à parte aliqua corporis in angulos oculi influens. Cauſæ diſponentes ſunt partis affectȩ imbecillitas, roburque mittentium. *Thom. Burnet. Theſaur. Medico-Practici lib.* 5.

Poſt evacuantia generalia & particularia, revellentia & derivantia, quibus cerebrum ab humoribus ſeroſis depleatur; ad fluxionem ſiſtendum utatur æger ſequentibus.

♃. Nuc. cupreſſ. gallar. virid. rad. biſtort. ana ℥ß. pulverizentur, & irrorentur aceto acerrimo, & ſiccentur; add. maſtich. ſang. drac. ſandarach. ana ʒvj. ochræ in aceto lotȩ & ſiccat. oſſium human. calcinat. lap. hȩmatit. ana ʒ iij. bol. Armen. alum. rup. ana ʒiiß. Terebint. Venet. ceræ ana q. ſ. ut fiat Emplaſtrum, cujus portio extendatur in panno ſericeo & applic. arteriis temporalibus & ſupra ſupercil. & tota nocte geſtetur.

♃. Aloes è veſica ʒj. tutiȩ prȩp. ʒß. Mac. ℈j. Ireos Flor. ʒj. Maſtich. ſang. drac. ana ℈ij. Vitriol. alb. gr. xv. Sacchar. cand. ʒjß. Aquȩ ſtillatit. fœnicul. euphraſ. roſ. plantag. ana ℥ iij. Mſ. inſolentur per octiduum, mox f. colatura, de qua cap. ℥j. phlegm. alum. q. ſ. ad contemperandum; inſtilletur gutta in ocul. ſȩpius in die. *Thedor. de Mayerne Praxeos Medic. lib.* 1.

Puellȩ cuidam novem annorum ex uno oculo lachrymȩ ultro effluebant, quȩ frigidȩ erant, neque oculum corrodebant. Erat autem puella pituitoſa & catarrho obnoxia, prȩmiſſis univerſalibus ut ſequenti collyrio uteretur mandavi, quod omnibus convenit in quibus malum perſeverat.

♃. Aloës, nucis cupr. thuris, maſtich. myrrh. ana ʒij. tutiȩ præp. ſarcocoll. nutrit. an. ʒjß. ſang. drac. berber. ſumach. roſ. rub. ana ℈j. pulveriſentur tenuiſſimè & excipiantur aquâ fœnic. & fiat collyrium, cujus ope ab hoc malo liberata eſt. *Petrus Foreſtus, obſervat.* 11. *lib.* 11. *De morbis Oculorum.*

Epiphoram calidam in muliere quadam ita curavi, corpore repurgato & vena ſecta, collyrio ſequenti utebatur.

℞. Troch. alb. rhaſis ſine opio, ʒj. Aq. roſ. vel peculi roſ. ℥ iij. Aq. fœnic. (ne ob refrigerationem obtundatur acumen viſus) ℥ ij. M. F. Collyrium.

Si illud non juvatet, conſului ut ſequenti uteretur.

℞. Ceruſſ. ablutæ, ſarcocoll. nutrit. licii, acaciȩ, thuris, ana ʒj. oſſium myrobal. aduſtor. corall. alb. rub. ana ʒß. Margarit. ℈ß. ſucci mali punici ad dimidii abſumptionem cocti, q. ſ. F. Collyrium. Solus etiam malorum punicorum ſuccus coctus, donec dimidium abſumatur, lachrymas calidas curat. In hac Epiphora commendantur etiam cauteria retro aures. *Rondeletius* potius laudat cauterium ſupra commiſſuram. Vetula quædam in *Italia* cum oculos haberet lippientes, lachrymantes & ſanioſos, cum intenſo dolore & prurigine, & nullis remediis poſſet curari, tandem raſo capiti emplaſtrum veſicatorium impoſitum eſt; excitatiſque veſicis ac ruptis, butyro impoſito, ac demum caulis folio, quo prȩſidio perfectè curata fuit. Veſicatoria etiam in collo egregiè proſunt. *Petrus Foreſtus, obſerv.* 12. *& Schol. lib.* 11.

Pro ſingulari experimento habetur hoc unguentum.

℞. Ærugin. ȩris, gr. xij. camphoræ, ʒj. tutiȩ prȩp. ℥ß. butyr. rec. quod cum aqua roſ. liqueſiat. & parum bulliat, ʒvj. M. decenter ut fiat unguentum. Indatur piſi magnitudo in oculi canthum majorem: leviterque inungantur palpebræ. Eſt ad Epiphoras & pruritus oculorum, ſingulare experimentum. *Felix Platerus, to.* 2. *prax. med. pag.* 279.

EPIPLOCELE Vid. *Hernia.*

EPIPLOMPHALOS vid. ſub titulô *Hernia.*

EPULIS ET PARULIS.

I. Quemadmodum Laxa, Fungoſaque intra Nares excreſcens Caro *Polypus*, ita *Hyperſarcoſis* ſeu *Carnea Gingivarum circum Dentes Excreſcentia* Epulis dicitur. Hæc vehementer aliquando increſcit, atque augetur, ut adeò & loquendi, & manducandi adimat facultatem: viſcidam, tenacem, ac fœtidam effundit Salivam, & non raro in Cancrum quaſi degenerat.

II. Solet verò Affectus hic ex *Scorbuto* ſemper oriri. Enimverò ſanguis labe ſcorbutica infectus, recrementa ſua acri-ſalina tum per arteriolas, tum per vaſcula ſalivalia, in Gingivas quoque deponit; quæ laxam, fungoſamque Illarum Carnem erodunt, hinc & corrumpunt ſȩpe, ut Dentes ſtabilire nequeat; aliquando vero Eroſam Gingivarum Carnem ultrà excreſcere faciunt, adeoque *Epulidem* cauſant: quæ idcircò in Norvegia, aliiſque Septentrionalibus Regionibus, ubi Scorbutus Endemius eſt Morbus admodum frequenter contingit.

III. Refert Parȩus *Chirurg. lib.* 7. *cap.* 4. ſȩpius ſe obſervaſſe, carnoſam hujuſmodi excreſcentiam in cartilagineam, & oſſeam vetuſtate induruiſſe: quapropter quàm celerrime fieri poterit, *Curationem Hujus* aggrediendam eſſe ſuadet. Igitur exilis quum ſit Epulis, tentanda Ejus per Medicamenta Curatio; atque Univerſalibus, ut in Scorbuti Cura fieri ſolet, haud neglectis, Topica adhibenda ſunt Exſiccantia & Adſtringentia; viz. *Aluminoſa*, aliaque Antiſcorbutica, v. gr.

℞. Aq. Plantaginis, Salviȩ, Antiſcorbuticȩ, Vini Albi Gallici ana ℥ 1ß. Aluminis Crudi pulver. ʒ ij. Aquȩ Cinamomi ʒ iij. Miſceantur pro Oris Collutione.

Sed Medicamentis ſi tolli nequeat hic Gingivarum Tumor quàm citiſſimè Filô, vel Cultrô abſcindatur, ne prȩter modum induretur, vel in Cancrum abeat. Ubi verò abſciſſa eſt Epulis, Ægrotans frequenter os colluat, atque Gingivas fricet prȩſcriptâ nunc Oris Collutione, vel ſimili.

IV. Naſcitur quoque in Palato Tumor ex viſcoſa & acri materie, quȩ Os inter & Membranam hȩrens, illud non raro putrefacit, atque corrumpit, hinc Ulcus grave excitat. Tumor hic Parulis dici conſuevit, atque contingit ex Saliva prȩter modum acri & ſalſa, ſimulque glutinoſa; quæ per exiles Palati ductus prodiens, & ob ſuam ipſius viſciditatem membranȩ poros tranſcolari nequiens, adeoque inter Os & Membranam ſubſiſtens, Tumorem hunc producit. Qui ut Curetur, diſciſſa pinguis Carica apponatur; hinc quamprimum non expectatâ ſuppuratione, ſectione latâ & profunda, ad os Palati uſque, incidatur, & acris, viſcidus, necnon ſubcruentus humor exactè exprimatur: ſecus enim ſubjectum os facillimè corrumpitur, oriturque fiſtuloſum, ȩgreque ſanabile ulcus. Facta verò ſectione, evacuatoque concluſo humore, abſque medicamentorum ope, ſola Saliva aperturam ſanat. *Joh. Munnicks Chirurgia lib.* 1.

Parulis parva eſt inflammatio partis alicujus gingivarum cum tumore, quæ ſi non reſolvitur ſuppurat, & in abſceſſum vertitur, qui malè curatus in ulcera ſerpentia ſȩpè degenerat. Si unà dolor adſit, leniatur ille gargariſmatis è lacte tepido, cataplaſmate ex mica panis albi in lacte cocta, miſto ovi vitello, croco & oleo roſato. Si non reſolvatur tumor, & ad ſuppurationem tendat, ficus pinguis per medium ſecta carboni accenſo ſuper

io ſuperponitur, dum aliquantulum areſcat, dein tumori gingivæ apponitur, interdiu atque noctu geſtatur dum matura parulide pus ſponte aut arte fluat. Abſceſſus hinc relictus non ad curem faciei, non ad radices dentium aperiri ſolet, vel ſponte naturæ, vel manu Chirurgi, quo aperto pus erumpit, ſtatimque dolor ceſſat, & brevi pars redit ad priſtinum ſtatum. Si gingivę citra tumorem inflammantur, id eſt, ſi phlogoſi laborent, convenit gargariſmus ex aqua communi tepida, Aqu. plantag. roſat. addito acero roſato, vel oxycrato, vel ex ſuccis ſempervivi, plantaginis, ſolani.

Epulis eſt excreſcens gingivarum caro, parulidem malè curatam ſępè conſequens. Niſi enim in parulide, quæ ſuppuraverit, ulcus fuerit probè deterſum, luxuriat ibi caro, quę Epulis dicitur, & ſenſim augetur, aliquando ovi magnitudinem ſuperans, & ſermonem maſticationemque impedit. Interdum in cancrum degenerat, quod inde noſcitur, quod cùm prius eſſet indolens, nunc lancinante dolore comitata eſt. Cumque in cancrum degenerat, nec ferro nec manu Chirurgica attingi debet. At quę nullum dolorem excitat, alligetur filo duplicato, donec excidat, ubi autem excidit, ne repullulet, ejus radix cauterio ignito attingatur, vel potentiali, vel oleo vitrioli, aqua forti & ſimilibus, cavendo tamen, ne ab iis corrodentibus partes ſanę lędantur. *Autor. Enchirid. Medico-Practic. apud Fernel.*

Epulis horrenda.

Clariſſ. Ioh. Acoluthi. Miſcell. Curioſor. Decur. iij. Ann. 4.

Horrendum jure dixero, Epulidem quâ fœmina, triginta circiter annos nata, miſera, ex Polonia 1693. ad nos deferebatur. Maxilla ſiniſtra ſuperior, dentis ineptâ evulſione fiſſa, primam malo originem dediſſe videbatur, unde tumor parvus, ex evulſi dentis alveolo enatus, intra biennium in tantam excreverat molem, ut duplicis pugni magnitudine, totum ferme os occuparet, genâ illius lateris, ad proximè imminentem crepaturam extensâ, magnâque tumoris parte extra os prominutâ, ut à multo tempore labiorum clauſura, & dentium commiſſio interciperetur. Notabili verò à paucis hebdomadis ipſi acceſſerat augmentum, adeò, ut vel ſuffocatum, vel fame & ſiti brevi periturum eſſet hoc miſeriæ humanę exemplar, niſi ſubitaneo auxilio ſubvenſaretur. Hoc, ut Chriſtianę charitate moti, pro viribus præſtaremus, accuratiùs inter oris rimabamur, deformem hanc maſſam durisſimam, & maximè palati parti pariter, atque maxillæ ſuperius dictæ connatam, ita ut univerſi ſiniſtri lateris dentes arctiſſimè includerentur, oſtendentia. Sic omni ſpatio, quod cultrum admitteret, excluſi, tranſverſa inciſione malum dividebamus, ab angulo oris incipiendo, mox falcato cultro denudatum aggredientes tumorem, qui cornea cartilagine (ex qua maximam partem conſtabat) pertinaciſſime renitens, omnes ferè chirurgi atque ferri vires exhauriebat. Tandem cedere coactus, tres, quatuorve dentes, firmiſſimè ſibi implicatos, cum carioſi oſſis maxillaris parte inſigni, comites extrahebat. Hac verò opera, illa tantùm Epulidi, dimidietas, quę extrorſum ſpectabat, ſeparabatur, plus negotii adhuc faceſſente alteram, quam cavitas oris circumſcribebat. Hæc ineptiore poſita loco, quàm ut uno tractu reſcindi poſſet, per partes extrahebatur operatione adeò laborioſâ & crudeli, ut parem omni vitâ non viderim. Quà vel hæmorrhagia urgebat, vel fungoſa caro videbatur, candente ferro probè adurebatur, eo ſucceſſu, ut brevi omnia lætiores acquirerent vultus, ſolo loco, qui natales malo dederat, carne fungoſa luxuriante. Ferrum ignisque hanc aliquoties in vinum ſuſtulerant, cùm tandem attentiſſima inveſtigatione deprehenſæ relictæ carioſi oſſis feſtucæ ac ſquamę, eximerentur, preſſo pede, felici ſanatione, illas inſequente.

Epulis prægrandis, ſingulari encheireſi, feliciter extirpatus.

Clariſſ. Georgii Abrahami Mercklini; Miſcell. Curioſ. decur. iij. Ann. 5. & 6.

Cùm Peritus Chirurgus, Joh. Nicol. Marſchalckus, notiſſimus apud nos Balneator, Anno Chriſti 1690. menſib. Jun. & Jul. haberet, quod Viennę Auſtr. coram Judicio Imperiali in communi Balneatorum Norimbergenſium cauſâ ageret, commodum accidit, ut ab Illuſtri Sexagenaria majori & quidem admodum obesâ Matronâ, de ſatis magnâ, eâque carnoſâ excreſcentiâ in inferiori maxilla dextri lateris, inter caninos dentes enatâ, conſuleretur. Hęc Epulis per quinque ferè annorum decurſum in tantam indies accrevit molem, ut jam dimidii ovi gallinacei magnitudinem ſuperaverit, quo factum, ut inde duobus illis dentibus, intra quos primùm, luxuriantis carunculę adinſtar, propullulare cœpit, ultra digitalis articuli ſpatium ab invicem divulſis, ſuiſque ex alveolis excuſſis, rictus oris indecorè ſubinde hiaverit, nec unquam claudi potuerit. In conſilium interea vocati ſunt diverſi iique celebriores cùm Medici, tum etiam Chirurgi, quorum plerique, quòd Tumorem, præmiſſis univerſalibus, aliiſque neceſſariis internis Remediis, corrigere, & cauſticis exedere ſtuduerint, tantùm abfuit, ut iis remiſerit Malum, ut potiùs magis magiſque inde exacerbuerit. Hic Marſchalckus noſter in tempore recordatus, ſimilem Epulidem jam patrem ſuum itidem Chirurgum in plebeio homine ſingulari encheireſi ſuſtuliſſe, eandem ipſe quoque proponere ſatagit. Quum verò operatio iſta ceu minùs nota, nova, inſolensque & ambigua videretur, undique conquiſitis priùs, ſuper propoſitâ hac enchireſi, plurimorum Medicorum Judiciis, in conſilium adſciſcere placuit adhuc alium, & quidem ordinarium celebriorem Viennenſem Chirurgum, nomine Georg. Schlenzkium, qui re, qua licuit ſagacitate, perpenſa, non potuit non annuere, inque medium allatum procedendi modum approbare, quem uterque prævià ex Pilulis conſtante a Medico prçſcriptâ Purgatione convenientiſque Diætæ ordinatione, ardenter implorato DEI adjutorio, hoc feliciter excogitato artificio aggreſſus eſt. Nimirum ferreum repetitis excandeſcentiis ductilius redditum cheleuma, Tumoris radici ſtrictè injecerunt, quod cùm in dies arctiùs ad exhiberi coniſmi formam ſingulari forcipe conſtrinxiſſent, tandem die nono eò deventum eſt, ut ob illas à maxillari oſſe interea ſponte remotas lamellas ulterior conſtrictio fieri nequiverit, unde reliqua radicis tenuior portio, quâ adhuc cohęſit, peculiari ad hunc ipſum uſum fabricato inſtrumento abſcindi & debuit, & facilè potuit. Hoc facto, in locum ablatæ Epulidis applicuerent *Pulverem Pannie. rubr.* quo, exacto triduo, in conſpectum venit ipſe Tumoris fundus, ex quo abſque ullo dolore novem oſſium ſquamæ prodierunt. Quare viſum eſt, ulcuſculum *Unguento fuſco* Fel. Würzii, addito tantillo *phlegmatis Vitrioli*, mundare, illudque medicamentum diu adhibere, uſque dum eſchara excidit, & caro paulatim repullulaſcere cœpit; in uſum poſthęc porrò vocato *Gargariſmate adſtringente*, nec non exteriùs, defenſionis quodammodo loco, appoſito conveniente *Epithemate*, unà cum *Balſamo Florum Seleçani*. Quibus adeò feliciter ſucceſſit curatio, ut Nobiliſſima fœmina non ſolum integrè convaluerit ſed & hodienum optimè habeat, valeatque pancraticè.

ERYSIPELAS.

Curationes.

TUmor qui Græcis *Eryſipelas*, Latinis Ignis Sacer, ſeu Roſa nuncupatur, ab Auctoribus malè deſcribitur, quòd ſit tumor præter naturam ex bile ferè in ſolam cutem, quandoque etiam in muſculos ſubjectos, effuſa, dolorem, calorem aliaque ſymptomata cauſante. Si namque ſola Bilis in cutem effunditur Herpes, non Eryſipelas oritur.

II. Sed quum vera Inflammatio, atque adeò Phlegmonis ſpecies ſit Eryſipelas, potius dicendum videtur, quod ſit Inflammatio valde ardens, maximeque circa cutem conſiſtens, & aliquando ſubjectæ carnis aliquid occupans, orta ab effuſo, extravaſatoque bilioſo, tenuiore, & ſubtiliore ſanguine, cum tumore vel exiguo, vel ſępè, quoad ſenſum, nullo; cujus color pallidior aut magis flaveſcens eſt, quàm Phlegmonis, & ſi tetigeris facilè ſanguis ſubterfugit, rurſuſque illabitur exquiſitè tenuis, aſpectuque rubens.

III. Eſt autem Eryſipelas duplex; verum ſeu legitimum, & non verum ſeu ſpurium. Verum Eryſipelas ſimplex eſt, ſimplici fervore & rubore affectum ſine ulla exulceratione, è ſanguine bilioſo, tenuiore, fervidiore, in quo Acidum volatile prædominatur, genitum. Non verum ſeu ſpurium Eryſipelas trium vulgo habetur generum: Unum quod oritur ex ſanguine bilioſo, tenuiore, at acri, pungente, & rodente, qui idcirco latam, & aliquando profundam ſatis efficit exulcerationem: Alterum Eryſipelas ſpurium eſt ſine partis affectę exulceratione, in eo tamen exiguę ſuccedunt puſtulę & veſiculę, quę nonnihil inciſę, perforatęque Saniei aliquantulum fundunt: Tertium genus eſt, quod fit quidem è ſanguine tenui, fervido, at ſimul vel copia peccante, vel ſero [illegible]ante, vel terreſtribus, acido-auſteris, ſimilibuſve particulis redundante, unde Eryſipelas dicitur vel Phlegmonodes, vel Oedematodes, vel Scyrrhodes.

IV. Igitur verum ſeu legitimum Eryſipelas è ſanguine billoſo, tenui, ſubtili, fervido, in quo Aciditas volatilis abundat, generatur; qui ex minutiſſimis capillaribus vaſculis exiliens, prę ſua tenuitate & ſubtilitate in interiore carne ſubſiſtere nequit, ſed per extremam cutem, parteſque ei vicinas diffunditur, atque ardentem ibidem excitat Inflammationem.

V. Ardens autem illa cutis, partiumque proximè ei ſubjectarum Inflammatio, Eryſipelas dicta, à Phegmone diſtinguitur, 1. Colore; eſt namque color ruber Eryſipelatis ex rubro flaveſcens. 2. Pulſatione; quæ magna adeſt in Plegmone, parva vel nulla in Eryſipelate. 3. Tumoris magnitudine; Etenim in inſignem tumorem Inflammatio partem attollit, cùm & cutem & ſubjectos muſculos occupet; Eryſipelas verò partem affectam modice elevat, adeo ut vix appareat tumor, cùm cutaneas partes ſolummodo ardens hæc Inflammatio invadat. 4. Calore, qui major eſt in Eryſipelate, quàm in Phlegmone. 5. Dolore, qui in Erypelate minor eſt, at pungitivus; in Phlegmone tenſivus, & gravativus. 6. Duritie & Mollitie; cùm Inflammatio tactui non cedat, ſed renitatur; Eryſipelas verò ſi tangatur, tactui cedat. 7. Eo, quod rubedo, quæ in Eryſipelate adeſt, ſi digito prematur, ſtatim abeat, & cutis ſub digito alba evadat, deinde verò mox redeat eadem rubedo, ob tenuem ſubtilemque ſanguinem, à quo fit; in Inflammatione verò hoc non accidat. 8. Quod in Eryſipelate nulla tenſio, ut in Phlegmone appareat. 9. Loco affecto; Eryſipelas namque loco dimovetur, ſerpit, & vicinas partes ſimiliter afficit, Inflammatio autem in uno figitur loco, ab eoque nec diſcedit, nec dimovetur.

VI. Signa itaque, quibus hic affectus cognoſcitur, ſunt æſtus ingens, dolor acris non valdè vehemens, rubedo ad flavedinem tendens, ad tactum ut facilè cedens, ita & facilè rediens, partis intumeſcentia, ac tenſio levis, pulſatio minor; ſitque invaſio ejus plerumque cum Febre, niſi à cauſa externa oriatur.

VII. Equidem rarò periculoſus eſt affectus Eryſipelas, niſi ab exteriobus ad interiora materies repellatur: periculoſior verò, ſi circa oculos, fauces, aliaſve nobiles partes conſiſtat; aut ſi vulneri, ulceri, fracturæ, luxationi ſuperveniat. Ut autem facilius tutiuſque ſanetur, reſolutione, aut inſenſibili tranſpiratione, ſeu per diaphoreſin terminari debet, non ſuppuratione, quæ in hoc affectu mala admodum eſt, difficiliſque curationis.

VIII. Ut verò Eryſipelas ritè Curetur, 1. Conveniens inſtituenda Dięta, atque eadem ſex rerum nonnaturalium diſpenſatio hic obſervanda, quę in Phlegmone. Dein Antecedens Materia evacuanda Cholagogis blandioribus, Venæſectione, ac imprimis Diaphoreticis iterandis, reiterandiſque.

IX. Tertia Cura erit de Medicamentis Topicis: Quę in Principio minimè ſint validè Repellentia, Exſiccantia, Adſtringentia, quod illorum uſu Materia acrior intro compulſa vicinas partes corrodat, & exulceret. Sed ſi exiguum fuerit Eryſipelas, pars affecta à nobilioribus remota; humoreſque adhuc fluxerint, applicentur modicè Repellentia, at Reſolventibus mixta; ne occluſis nimium poris, hinc radiante nativo calido ferè ſuffocato, Gangræna accedat.

X. Peſſimè quoque Ægris ſuis conſulunt Chirurgi, qui partem Eryſipelate affectam inungunt Unguento Nutrito, de Ceruſſa, Populeo, Roſaceo, Oleo Roſarum, Violarum, ſimilibuſve pinguibus; utpote quæ bilioſum, tenuem, fervidum atque in partes cutaneas effuſum, extravaſatumque ſanguinem excitant magis, incendunt, adeoque ardenti huic Inflammationi maximè adverſantur, ut rectè monet Galenus *lib. 5. de ſimpl. Facult.* Et ſcribit Fabritius Hildanus, *Cent.* 1. *obſerv.* 82. ſe obſervaſſe, Eryſipelas ex Olei Roſacei inunctione in Gangrænam mutatum fuiſſe.

XI. Modicè ergò Repellentia, at Reſolventibus Volatilibuſque permixta, quę ſimul Acidum volatile infringere ac mitigare poſſunt, hîc ſunt apponenda, v. gr.

℞. Aquę florum Sambuci ℥ VIII. Aceti Sambuci ℥ ij. Spir. vini ℥ i ß. Sacchari Saturni gr. xv. Camphoræ ℈j. Miſceantur pro Epithemate.

Vel ℞. Aquæ florum Sambuci ℥ VIII. Vini albi Gallici ℥ IV. Miſceantur.

Vel ℞. Aquę florum Sambuci ℥ VI. Spiritus vini ʒj. Camphorę ℈j. Troch. alb. Rhaſ. ℈ij. Miſceantur.

Vel ℞. Fol. Malvæ, Altheæ, Parietariæ, Salviæ an. Mj. Flor. Sambuci, Camomillæ an. Mij. Roſarum Rubr. Mj. Coq. in æq. part. aq. comm. & Vini albi Gallici ad ℥ xxx. pro Fomento. Vel decoquantur Flores Sambuci in Lacte Dulci, vel Ebutyrato, & applicentur.

Vel fiat Sacculus interſutus ex Floribus Sambuci, iſque in Aqua Florum Sambuci, tantillo Aceti Sambucini addito, madefactus iterumque leviter expreſſus calidè parti affectæ applicetur, & ſæpius renovetur.

Vel diſſolvatur Sapo Venetus in Aqua Pluviali, vel Florum Sambuci, atque iſto lixivio imbuantur panni lanei mundi, qui dein fortiſſimè exprimantur, & parti affectę calidi applicentur, ac identidem permutentur.

Sunt

Sunt qui Stercus ovillum in vino aut aceto decoctum uſurpant.

Alii laudant Cretam pulveriſatam ope chartæ emporeticæ parti impoſitam.

Nonnulli Spiritum Vini, in quo Theriaca diſſoluta eſt, linteis duplicatis aut quadruplicatis imponunt.

XII. Sed remediis hiſce ſi Eryſipelas curari nequeat quin potius exulceretur, hoc vel ſimile illinatur Unguentum.

℞. Troch. albor. Rhaſis, Tutiæ præp. an. ʒi. Lithargyri ʒiß. Ceruſſæ ʒij. Flor. Sulphuris ℈j. Camphoræ ℈ß. Olei Roſarum ℥ij. Ceræ albæ q. ſ. Terantur diu, & exacte lævigentur in Mortario plumbeo, ac F. S. A. Unguentum.

XIII. Sin vero in Facie fuerit Eryſipelas, nulla apponenda ſunt Repellentia vel Adſtringentia, ne quidem Reſolventibus mixta; ne materia ad Oculos, Fauces, aliaſve partes nobiles pellatur. Sed imponatur Sacculus interſutus ex Floribus Sambuci, in calida Aqua Florum Sambuci, addito Vino albo Gallico, madefactus, leviterque expreſſus, qui identidem renovetur. Vel calidè applicetur Sacculus, ſubtiliſſimâ Tritici vel Hordei Farina repletus.

XIV. Atqui cùm Caput occupet Eryſipelas, uti Mulieres aliquando experiuntur, nulla omnino humida ſunt apponenda; ſed lintea munda recenter lota, adeoque vapore Saponis perfuſa, calida imponantur, ſæpiuſque permutentur. Vel calidè applicetur laudatus ſacculus, ſubtiliſſimâ Tritici vel Hordei Farinâ repletus. Vel Lixivium fiat fortiſſimum ex Sapone Venero cum Aqua Florum Sambuci; eô imbuantur lintea munda, quæ dein exſiccata, & calidè appoſita, identidemque renovata, mirum in modum Ardentem illam in capitis partibus cutaneis Inflammationem diſcutiunt, reſolvuntque. *Joh. Munnick. Chirurgia lib.* 1.

Eryſipelas recens quamcunque partem invaſerit externa diſcutientia requirit moderata. Sanguis menſtruus in aceto roſaceo diſſolutus & calidè applicatus ſubitò ſolvit, præſertim ſi ſudores quoque moveantur ex Bezoardico, cùm ſimplici tum compoſito, vel ſolari vel lunari in aqua ſenecionis. Item ex miſtura ſimplici in eodem vehiculo.

Sic decoctum Myrrhæ & Olibani in Vino & aceto calideque applicatum cito diſſolvit.

Folia raphani ſylveſtris conquaſſatis fibris calidiuſcule applicata fervorem ſanguinis reprimunt.

Nonnullis aqua ſpermatis Ranarum, ad extinguendum ignem ſacrum familiaris eſt, ſed ſępe malo cum ſucceſſu. Eſt nimirum nimis frigidum, hoc eſt, habet in ſeſe Mercurium cum Saturnina quadam proprietate conjunctum. itaque repercutiens quidem eſt, ſed ſubſequentium gravium ſymptomatum cauſa manifeſta. Mortificantur exinde tum partes nervoſæ tum venoſæ. Ejus tamen particula cum decocto Myrrhæ & Olibani miſta laudabilior eſt ad inſtitutum.

Tibialia linea imbibita aquâ ſpermatis ranarum & viciſſim exſiccata, ſubindeque eodem opere præparata, pedes & crura ab Eryſipelate ſæpius recurrente muniunt & pręſervant.

Eryſipelatis exulcerati curam vide apud Rulandum centuria 1. curatione 43. Hac curâ feliciter uſus ſum in mulierculis, (Naſturtium aquaticum ſingulare.) Item Eryſipelatis phlegmonoſi curat. 61. cent. 9. *Joh. Hartmann. in Prax. Chimiatr.*

Febris Eryſipelatoſa.

Nullam non corporis partem, idque nullo non tempore inceſſit hic morbus, at prę reliquis faciem, exeunte præſertim æſtate; quo tempore ſæpe dum ſub dio verſatur, corripitur æger. Facies ſiquidem ex improviſo in tumorem attollitur, qui ſubitò exortus cum dolore ruboreque ſummis, denſo minimarum puſtularum ordine diſtinguitur, quæ auctâ magis inflammatione in veſiculas ſubinde faceſſunt: hinc per frontem ipſumque caput latiùs ſerpit, oculis interim tumoris magnitudine planè obrutis (ruſticis *Syderatio* audit;) neque multùm profectò abludit, niſi quod adſunt puſtulæ, ab iis ſymptomatis quæ inflicta ab apum veſparumque aculeis comitantur vulnera. Hoc ſe habet modo ac vulgaris.

At verò quamcunque corporis partem hoc vitium obſederit, ut etiam quocunque Anni tempore, rigor atque horror, niſi præceſſerint (quod nonnunquam pridie, aut nudius-tertius ſolet contingere,) huic ſe inflammationi ut plurimum adjungunt, ſitis inſuper, inquietudo, ac reliqua Febrium indicia. Procedente morbo, uti primùm Febris dolorem, tumorem; atque alia peperit ſymptomata, (quæ indies ingraveſcentia nonnunquam in *Gangrena* terminantur,) ita hęc invicem haud mediocrem ad Febris augmentum conferunt operam, donec remediis idoneis utraque reſtinguantur.

Eſt & alia hujuſce morbi ſpecies, licèt rariùs occurrens: Hęc quolibet anni tempore invadit, idque hac ut plurimum πρόφασει, quòd ſcilicet ęger vinorum ſubtilium magis magiſque attenuantium potationi paulò liberaliùs indulſerit, aut liquoris ſimilis ſpirituoſi: Febriculam, quæ agmen ducit, mox excipit puſtularum per univerſum fere corpus eruptio, quæ urticarum puncturas referunt, & nonnunquam in veſiculas attolluntur, mox recedentes, tuberculorum more ſub cute ſe condunt cum pruritu mordaciſſimo & vix tolerando. At quoties leviſſimam ſcalpturam ſubeunt, rurſum apparent.

Curatio. Hic ego materiam peccantem ſanguini permixtam ritè evacuandam, ejuſdemque ſanguinis ebullitionem remediis illum contemperantibus ſufflaminandam cenſeo; eam denique quæ jam partibus impacta eſt, materiam evocandam, diſcutiendamque.

Hæc ut fiant, ubi primùm accedo, ſatis largam ſanguinis quantitatem è brachio extrahi præcipio, qui quidem Pleuriticorum ſanguinem ferè ſemper ęmulatur. Die ſequente blandam illam Potionem Catharticam mihi in Praxi familiarem exhibeo, & horâ ſomni (ſi paulò frequentiùs dejecerit æger) hauſtum aliquem Paregoricum è. Syr. de Meconio in Aq. flor. Paralyſ. vel aliam ejuſmodi. Peractâ Catharſi, partem affectam ſequenti decocto foveri jubeo.

℞. Rad. Alth. & Lil. an. ℥ij. fol. Malv. Sambuc. Verbaſc. an. M ij. flor. Melilot. ſummit. Hyper. & Centaur. min. an. Mj. Sem. Lini & Fœnugr. an ℥ß. Coq in ſ. q. aq. ad ℔ iij. coletur liquor & tempore uſûs adde ſingulis libris decocti, Spir. Vin. ℥ ij. Stuphæ è panno laneo levis texturę hoc decocto immerſæ ac expreſſæ, calide admoveantur parti bis in die, quæ poſt forum quotidie illinatur ſeq. mixturâ.

℞. Spir. Vin. ℔ ß. Theriac. Androm. ℥ ij. Pulv. Piperis longi, Caryophyll. an. ʒ ij. M. Charta Emporetica hac mixturâ madefacta parti circumvolvatur.

Æger inſuper ut juſculis tantùm hordeaceis atque avenaceis, cum pomis aſſatis veſcatur, volo; tum etiam cereviſiâ utatur tenuiſſimâ, & per horas aliquot ſingulis diebus à lecto ſibi temperet. Hac methodo tum Febris, tum alia ſymptomata citiſſime ut plurimum fugantur. Sin aliter, rurſus venam ſeco; quod & tertiùm nonnunquam fieri debet, interpoſito ſemper die uno, ſi prava nempe adſit ſanguinis diatheſis, & Febris intenſior. Diebus à Venæſectione liberis Enema è Lacte cum Syr. Violaceo, & Julap. refrigerantia ex Aq. Nymph. &c. in Rheumatiſmi

curatione jam dictis, qualibet horâ diei uſurpanda præſcribo. Ut plurimum verò unica Venæſectio & ſubſequens Catharſis, ſi tempori adhibeantur, rem expediunt.

Quæ urticarum puncturas, cum pruritu, refert ſpecies pari modo eſt amolienda, niſi quòd hæc remediis ab extra applicandis minùs egeat.

Hîc obiter dicam, quòd licet non ſolùm hic affectus de quo jam loquimur, ſed & plerique eorum quì cutim impetunt, & eruptionem aliqualem comitem ſibi adjungunt (modo Chronici ii ſunt) facile huic methodo cedant, ac proinde ſanguinis miſſione & Catharſi iteratis brevi ſe proripiant; eorum tamen aliqui viâ planè diverſâ tractandi ſunt, nec evacuationes modo dictæ quantumlibet repetitæ, nec pulveres teſtacei ſanguini edulcorando deſtinati quiquam proficiunt; cùm recrementa quædam pravam diatheſin adepta intimiùs cuti impingantur, non niſi remediis quæ ſanguini robur ac vim conciliant, proindeque cutis ſpiraculis deobſtruendis apta nata ſunt, ullatenus amovenda debellandaque: Cum ſucceſſu itaque non vulgari ſequentem methodum aggreſſus ſum in Pruritu ferino, atque inveteratis id genus cutis eruptionibus. Ut

℞. Theriac. Andromach. ʒß. electuar. de ovo ℈j. rad. ſerpent. Virgin. ſubtiliſſ. pulv. gr. xv. lapid. Bezoard. Oriental. gr. v. cum. ſ. q. ſyr. e Conditurâ Citri f. Bolus, ſumendus mane & horâ ſomni per dies 21. ſuperbibendo cochl. vi. ſeq. Julapii.

℞. Aq. Card. Benedict. ℥vi. Aq. epidem. & Theriacal. ſtillat. an. ʒ ij. Syr. Caryoph. ℥j. Mſ. f. Julapium.

Singulis matutinis poſt aſſumptum medicamentum ſudet horæ unius vel alterius ſpatio, vel potiùs pluribus ſtragulis quàm ſoleret coopertus in lectulo levi madori indulgeat per dictum tempus. His finitis ſi puſtulę adhuc non evanuerint, ſequenti linimento partes affectę inungantur.

℞. Unguent. ex oxylapatho. ʒ ij. Unghent. pomati ℥j. flor. ſulphuris ʒ iij. ol. Rhodii ℈ß. f. Liniment. Verumtamen medicamenta præſcripta haud uſurpeorur, niſi Venæſectione atque catharſi ſolùm adhibitæ curationem non abſolvunt, ægrum tamen contra febrim pręmuniant, ob uſum medicaminum calidorum aliàs occurſuram.

Eſt & alia Eruptionis ſpecies, etſi minùs frequens, ad cujus medelam nullæ prorſus evacuationes conferunt. Hæc tametſi in aliis quandoque partibus, ut plurimum tamen in pectore apparet, loco aliquo determinato ſe figit, vix cutim ſupereminens, latiorem maculam præ ſe ferens, niſi quod aliquantulum porriginoſa, ac quaſi furfuracea, cum ſquamulis colore ad flavum vergente tinctis, cernitur. Hâc ſive maculâ, ſive impetigine vigente, ęger bene ſe habet, eâdem verò evaneſcente, ut ſæpe fit, leviculam ęgritudinem patitur, aque urina ejus turbidior, & rubicundior, ſed ad flavedinem accedens, redditur. In hujus etiam affectus curatione eadem via atque iiſdem poſt evacuationes univerſales, plane remediis inſiſtendum ac in Pruritu ferino modò dicto; ac proinde quod non omittendum, vini, ut & carnium *ſumptio* uſus omnino concedendus, cùm refrigerantia omnia magis officiant quàm proſint. Atque ita hęc poſtrema Eruptionis ſpecies curatur, quæ tamen aliquando non niſi Aquis Ferreis diu epotis cedet. *Thom. Sidenham de morb. acutis.*

Conſultationes.

De Tumoribus Erypelatoſis Crurum, & Pedum, cum Impedimento Motus. Pro Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Marchione Gonzaga.

Ex doctiſſimis ſermonibus præſtantiſſimi Viri compertiſſimum fit Illuſtriſſ. & Excellent. [illegible] laborare tumore pedum, & genuum, qui ſe profert plurimum œdematis eryſipelatodis facie quandoque, ſed rarius, eryſipelatis œdematodis, pro humore ſcil. vitioſo redundante. Hernia inſuper hydrocele teſticulum dextrum, labefactatum fuiſſe, quæ nedum in præſentia detumuit omninò; cum teſtis affectus ſiniſtro craſſeſcat magis.

Qui tumores dubio procul ortum ducant à materia heterogenea; cum magis, minuſve promineant, ad exercitii modum validioris, aut remiſſi magis: & quidem ſeroſa potius, quàm aliorum aliquo humorum, hoc indicio; quòd facili admodum negotio fluat, & refluat à parte affecta, nullumque partibus tumefactis impreſſum digiti veſtigium hęreat. Utrum autem à capite, vel à ventriculo profluat, cùm aliàs à nobis in dubium revocatum fuerit, quòd ab utraque parte manare poſſit, nedum in præſenti ea de re quicquam nobis conſtat, ut non inani conjectura cenſeamus, prædictos humores potiſſimum à cerebro promanare calido, & humido: quod proinde facilè repletur; accedente tamen aliqua ventriculi labe; prout & jecoris fervorem prodidere antehac fluentes hæmorrhoides; Patienti Excellent. adoleſcenti quod nunc luculentius palam facit eryſipelas frequenter recurrens.

Affectus certè difficillimæ curationis, cùm ob inęqualem partium intemperiem, tum ob affectarum partium imbecillitatem. Sperare tamen juvat, fore ut remittant, ope remediorum à Viro Excellentiſſ. præſcriptorum.

Inhærens propterea & ego & prædictis intentionibus divertendæ fluxionis, evacuandæ materiæ, quæ fluxit, contemperandæ frigidæ ventriculi intemperiei uſu calidorum, & calidæ jecoris, ac cerebri, refrigerantibus; non ſine quibuſdam caput exſiccantibus; commendo quam maximè univerſalem totius purgationem, eamque repetitam, ſimplicibus primò, & levioribus, mox generoſioribus, cùm præparantibus, tum purgantibus.

Mittatur tamen primò ſanguis ex jecoraria dextri brachii, mox & ex hæmorrhoidibus. Quod ſi interim fluxio aliqua à capite conſpicua fiat magis, de qua non levis viget ſuſpicio, caput quoque peculiariter expurgandum erit, errhinis, & maſticatoriis temperatis. Neque præter rem fuerit fonticulus ſiniſtro brachio inuſtus, derivationis cauſa à capite & revulſionis ab inferioribus partibus.

Inter Pharmaceutica dejectoria illa præferenda cenſeo, quæ ſeroſitates ducunt, hydragoga nuncupata. In quibus potiſſima ſunt, manna electa, radix mechoacan; necnon pulvis ex hermodactylis; aliquot item grana quandoque diagrydii, cum flor. Caſſiæ & hujuſmodi. Alterantia, & digerentia omnia à Viro Excell. pręſcripta mihi videntur apprimè accommodata, & decoctum potiſſimum; paratum tamen ex ſalſa parilla, lentiſco, ligni ſancti cortice, viſco quercino, & ſantalis; miſſo ſaſſafras ligno, ob ejus in caput exhalationem; radice item chinæ, malæ notæ ut plurimùm, & carioſa. Quod ſi in ventriculo evidens noxa deprehendatur, decoctum, parabitur cum columba turricola; alioquin ſincerum, præmiſſa drach. 1. Terebinthinæ laricinæ, cum ſcrup. ſem. oſſium combuſtorum. Si verò dum utitur decocto, ſudor manaverit in partibus inferioribus, cum pane ſiligineo à furno recenti linteo obvoluto, diſcutiet magis; miſſo vini uſu tempore decocti; cujus loco parabitur mulſa dilutior, ex hordeo, & coriandro; atque pro cibo erunt nuclei pinei potiùs quàm amygd. dulces; quæ caput tentant magis. Extrinſecus utatur pulveribus capitalibus temperatis, ex cornu cervi, roſis ſiccis, oſſibus combuſtis, & pumice. Hepar inungatur unguent. ſantalino, cum ſucco cichorii; vel epithema

eidem

eidem applicetur ex ſucco cichorii, cum modico abſinthii ſucco; ventriculus verò oleo maſtichino, de mentha & abſinthite; ſuperaddito etiam cerato ex maſtiche, & tacamahaca. Ab his verò dum utetur pulvere viperino, à Viro Excell. præſcripto, & à me ſummopere commendato, crura, & pedes roborentur lutis, & aquis Thermalibus; extrinſecus quinetiam adhibitis ſpongiis exſiccatis aqua calida prius imbutis, & fortiter expreſſis; paratis calceamentis ex pelle canina, tanquam minus ſequaci. In quorum tamen localium uſu magna religione procedendum erit; cùm experientia conſtet, Excell. Patientem à diſcutientibus deterius habere, invaleſcente pedum intumeſcentia.

Victus ratio ſit à Viro Excell. præſcripta, quæ conſtet ex alimentis exſiccantibus, & facilis coctionis; ac vino tenuis ſubſtantiæ, non admodum generoſo; aſſumpto medicamento aliquo familiari, quò alvus laxior fiat, & bilioſum ſerum aliorum humorum vehiculum educatur: in quem uſum conferent pilul. ex Aloë lota ſucco roſ. quarum ope ſanguis quinetiam hæmorrhoidalis nunc cohibitus revocari poterit, non omiſſis localibus tumenti teſticulo applicandis, inprimis verò cerato oxelæo. Atque hæc potiora duxi, in ſalutem Illuſtriſſ. & Excell. Marchionis, quę ut illi uſui ſint ſalutis autorem Deum O. M. enixè precor. *Benedict. Silvatic. Conſilior. & Reſponſ. Medic. Cent. 3.*

Eryſipelas in facie.

Juvenis 35. annum agens, temperamenti totius & jecoris, ad calidum & humidum vergentis, habitus mediocriter carnoſi, comeſſationibus & compotationibus indulgens, quatuor abhinc annis bis per annum, Eryſipelate in facie corripi cœpit, quod incipere ſolet à parte dextera faciei circa nares, indeque ad totum caput ſe diffundere, cum levi intumeſcentia, calore inſigni, & potius rubore quàm flavitie, quod mali genus ipſius quoque Genitor pati ſolebat. Quoniam autem veris tempore, & ineunte Autumno invadere ſolet hujuſmodi affectio, quę repetita ſanguinis miſſione, & alterantibus hucuſque curata fuit, non tamen ſine vitę diſcrimine, quia febris acutiſſima eandem comitatur, & quandoque ad fauces quoque propagetur, ideo hoc Menſe Martio, & inpoſterum, de agendis pro pręſervatione conſulit.

Hujuſce affectus per intervalla periodica recurrentis, & hunc Juvenem Nobil. moleſtantis idea jam notiſſima eſt, Eryſipelas enim nuncupatur, quod licet vix ad auctam magnitudinem referri ſoleat, cum corporis potius ſuperficiem, quam intimas partes occupare ſoleat, attamen quoniam rariſſimè datur legitimum Eryſipelas, à ſincera flava bile productum, ideo Phlegmonoſum hoc propriè appellabimus, quod à ſanguine bilioſo, ut ferè ſemper, ortum trahit, cujus cauſa familiare eſſe ſolet trigeſimo uſque ad quadrageſimum annum, quibus ſanguis plerumque abundat, ideo color ejus, cum calore, rubeus ſive rubicundus obſervatur, qui roſeus dicitur, redundantis ſanguinis indicio, cujus effluxus atque proventus facilis in hoc Juvene ſemper fuit, temperamento calido & humido prædito, & meracioribus compotationibus dedito, unde bilioſior ſimul & copioſior genitus, venarum facultatem irritat, ad ſui in partem hereditario jure imbecillem, expulſionem, potiſſimum Veris tempore, quo humores à centro ad corporis peripheriam moveri ſolent, Autumno ineunte, cum ab ambiente cutis meatus denſantur, univerſa diaphoreſis imminuitur, & humores per expreſſionem, utpote calidi, ſurſum in caput feruntur, & facilius obſident nares genaſque dexteram è directo jecoris, partes ſcil. quæ facilè tenuiſſimo ſanguine ſuffunduntur, utpote cæteris molliores atque imbecilliores, à quo inflammantur, & in tumorem elevantur, unde phlegmonoſum Eryſipelas conſtituitur, quod neceſſariò febris acuta, ut ſymptoma conſequitur.

Affectus equidem non ſpernendus, nam ex levi aliquo errore, aut externa occaſione lethalis evadere poſſet, ſi ab extra ad intra retrocedat humor, unde Phrenitides nonnunquam ſuccedunt, quandoque etiam Anginæ, quandoque pariter ſuppurant, ut propterea ſumma cum ratione egregius hic Juvenis à nobis præſervationem poſtulet, cum melius ſit prævenire quam præveniri. Quod ſi non ſtatim adeo præſervativis remediis arceri poſſit affectio, ejuſdem quoque præſentis curationem expoſcit.

Pro præſervatione autem intentiones Medicę erunt, redundantem ſanguinem imminuere, ejuſdem virium corrigere, regenerationem inhibere, & partem affectam roborare. Quibus omnibus ſatisfaciendum partim Menſe morbi acceſſionem præcedente, partim poſt.

Fontem Chirurgicum ſpectantia locum habent paucis diebus ante acceſſionem, ſanguis enim omnino educendus, quia vitium in eo eſt, peccat enim quantitate, ut multus, qualitate, ut acris & bilioſus, & motu, quatenus ruit in caput, & ideo aperienda ſaphena pedis, præcedente tamen hac prima vice Jecorarię dexteræ ſectione. In uſum etiam duci debent quotidianę pedum lotiones aqua calente.

Ex Pharmaceutico reliqua ſunt depromenda medica auxilia. Et primò Lenientia erunt, Syr. Roſ. ſol. cum potione Manna clarif. vel Caſſia cum Tart. Pręparans eſſe poterit decoct. Cich. Borrag. End. Acet. Viol. Sonchi, cui præmittar Julap. Acet. ad ℥j. f. Repetatur deinde præſcriptum leniens, addita infuſ. conſuetæ Rhabarb. drachma. Inde ad ulteriora præparantia erit progrediendum. Decoct. ſcil. Cich. End. Acet. Sonchi, Viol. Hepat. Portul. pręmittendo Julap. Roſ. & Viol. ad ℥ij. Præparati humores ſunt expurgandi. Rhab. potiſſimum, cujus ʒ ij. in Aq. End. infundantur, cum ʒj. Myrob. Citrin. Infuſ. addendo Syr. Roſ. ſol. vel præbeatur Elect. de ſucco Roſ. ad ℥iij. cum Flor. Caſſ. quibus ſuperbibat Seri depur. Capr. aut Aſin. ℔ ij.

Hac ſequuta humorum bilioſorum expurgatione, calida jecoris & venarum intemperies corrigenda venit, in quem finem Aq. Acidulæ ferreæ erunt omnino uſurpandæ. Verùm quoniam nonniſi ſub Canę perficiuntur & aſſumuntur, ideo interim in uſum ducat Aq. ſtillatitias ad ℔ j. de Succo Cich. vel Acet. End. & Cucurb. Anguriæ quoque aqua utebatur Avic. & Arabes, cum Syr. de Acido Cit. & de Succo Lim. ut tandem ad Acidulas, vel Calderianas in Agro Veronenſi, vel B. Virginis in Patavino ſe conferat, 15. aut 20. diebus aſſumendas, Familiarem inde habeat. Roſ. Conſ. & 15. aut 20. diebus autumnalem acceſſionem præmiſſo Leniente, ex ſaphena dextera pariter ſanguinem ſibi mitti permittat, & jam dictis alterantibus ſuavioribus utatur. Tandem pro partis robotatione, facies matutino tempore abluatur Aqu. chalybeata, interdum madefiant genę Aqu. Roſar. Hæcque abundè.

A fonte Diætetico magna ex parte pendet hujus affectus præſervatio. Etenim primò, nec igni, nec radiis ſolaribus caput diutius exponere debet. Secundò compotationes evitandæ, merique potus, etiam in menſa, à cibis calefacientibus ac vaporoſis abſtinendum, à condimentis Aromatum, Allii, Cæparum, & hujuſmodi. Somnus diurnus vitandus, vel ſit brevis ſaltem, & capite elato. Exercitium probatur; ſed ante cibum. Et ſemel per menſem aſſumere poterit ℈j. Pilul. de Trib. cum Rhab, ſub cœnam, & in vena ptiſanam

hordeag

hordeac. Alacriter vivat, & intenſas applicationes vitet. Quod ſi jam dictis non obſtantibus recurrat affectus, eadem purgatio erit anno proximè futuro peragenda, ut mali radices omnino evelli & extirpari poſſint.

Eryſipelas vero rurſus invadens curandum erit ut aliàs, melius enim eſt, dicebat Avic. Medicamentum expertum non experto. Nihilominus, ut Patienti morem geram, nonnulla peculiaria attingam, quę in curando Eryſipelare Medentibus dubium afferre ſolent.

Et primo Medicæ intentiones eſſe ſolent, humorem ad partem affectam fluentem revellere. Secundo repellere. Tertio eundem expurgare. Et tandem partem roborare.

Quibus explendis, de ſanguinis miſſione dubitari ſolet, cum Gal. in curatione Eryſipelatis, neceſſariam non eſſe dixerit. Verum primò ſanguinis miſſionem non reprobavit, ſed præterea omitti poſſe cenſet in Eryſipelate exquiſito, quod rariſſimè datur. In noſtro autem caſu de hoc dubitari non poteſt, ſiquidem phlegmonoſum eſt, & præterea in capite, quo caſu, Celſus & Paulus ſanguinem educebant, & ideo ſanguis iterum atquè iterum ex inferioribus & ſuperioribus venis adducendus, & reliqua omnia genera revulſionum adminiſtranda, ſcilicet pedum lotiones, frictiones, & cucurbitulę.

Extrinſecus repellentia admoveri ſolent, quę tamen cautè valde capiti ſunt apponenda. Sufficiant igitur lintea Aq. Roſ. tepida imbuta, vel ſocco ſempervivi, qui & repellendi & quodammodo etiam digerendi facultatem obtinet, ab oleoſis vero & pinguibus omnino abſtinendum, ut quæ partis fervore excalefacta magis inflammare poſſint. Ab his autem repellentibus tertio aut ad ſummum quarto die abſtinendum, nec quicquam aliud curioſè agendum, ſed circa ſeptimam lintea apponantur Aqua, in qua ſapo noſter Venetus diſſolutus fuerit, imbuta.

Interim ſanguine prima vice evacuato, poſt injectum clyſterem, medicamentum evacuans eſt exhibendum, quod eſſe poterit, Syr. Roſ. ſol. cum decoct. Pulp. Tamarind. vel Flos Caſſ. cum eadem pulpa, à quibus bibenda præbeatur Aq. Nocer. ad ℔ ij. & inde uſque ad declinationem Clyſteribus utendum. Poſtea alterantia in uſum quotidianum revocanda, ex Aq. ſtill. Acet. End. quinimò & Plantag. parata addito Syr. de Succo Lim. & de Acido Cit. Et licet videatur Gal. purgationem electivam approbare, ad hanc tamen valdè cautè deveniendum eſt, nonniſi in declinatione, ne agitentur humores & in affectam partem irruant. Quare poſt ſeptimam præberi poteſt Elect. de Succo Roſ. cum Caſſ. & ab ea ſerum, aut Aq. Nocer. ad libras.

Et his omnibus congrua addenda victus ratio, in caſu noſtro tenuis, non autem adeo ut in exquiſito Eryſipelate, ſit autem incraſſans, verbo, ſufficiat priſana hordeac, vel Lactuca, aut Cucurbita in jure cocta, cui prope ſeptimam Ovum recens addi poteſt, conceduntur poma & pyra cocta, & cibum claudat Conſ. Roſ. Pro potu autem hauriatur Aq. ſtillat. Acet. aut Hordeac. Quibus addendum, quod nil pernicioſius eſſe poſſit quàm faciem aëri frigido, aut ventis exponere. Quæ pro curatione ſufficiant. *Raym. Johan. Fortis Conſult. & Reſponſ. Medicin. Tom. 1. Cent. 1.*

Puella duodecim annorum, jam a tribus annis, circa menſem Majum, incidit in totius faciei tumorem ſubrubicundum, oculos pene claudentem. Adeſt calor & pruritus magnus. Pulſus etiam eſt juſto celerior; appetitus eſt proſtratus; & plus ſolito ſitit.

Afficitur in hac puella facies, ut ad oculum eſt manifeſtum: uti & cor, quod pulſus juſto celerior; item ventriculus & œſophagus, quod ſitis, & appetitus proſtratus indicant.

Morbus, qui eam affligit, eſt tumor faciei, ex bilioſo ſanguine ortus, qui calorem immoderatum, & pruritum, ac colorem ſubrubicundum in facie inducens, Eryſipelas faciei phlegmonodes appellari ſolet.

Cauſa antecedens hujus morbi eſt ſanguis bilioſos, ex temperamento ſanguineo & dięta forſan calidiore, tanquam è cauſa procatarctica, in toto hujus puellæ corpore, ſingulis annis genitus. Pars vero ejus circa menſem Majum, ob aeris caliditatem, in corde effervescens, inducit pulſum juſto celeriorem; ad ventriculum vero & œſophagum delata, ibique œſophagum nimium exſiccando, ſuccumque acrem ventriculi, famem excitare ſolitum, copia ſua & qualitate bilioſa perfundendo, ſitim & appetitus proſtrationem excitat: ad faciem vero à corde propulſa, ibique poros vaſorum aperiens, & ſe in cutim vicinaſque partes magna quantitate effundens, vehementiuſque, ob ulteriorem corruptelam ſive putredinem ſupervenientem, incaleſcens, ibidem tumoris, ruboris, pruritus, & caloris faciei, cauſa continens exiſtit.

Metus eſt, ne hic affectus eryſipelas exulceratum faciei, vel, ſi humor hic ad cerebrum vel alias nobiliores partes feratur, ne inflammationem cerebri, vel pulmonum, vel pleurę inducat. Diligenti itaque hic morbus erit impugnandus Curatione; quæ in cauſæ procatarcticę, antecedentis, & continentis, item intemperiei, & tumoris ablatione, conſiſtet.

Atque ideo primò tale exhibeatur purgans:

℞. Syr. roſ. ſol. cum fol. ſennæ ℥j. Cremor. tartari ℈j. Scammonii gr. x. Aq. cichor. ℥ ij. Miſce, fiat Hauſtus brevis, mane exhibendus.

Toti faciei deinde imponantur lintea ſequenti liquore tepido imbuta, ſæpiuſque, ubi exſiccata fuerint, renovetur imbutio & applicatio:

℞. Aq. plantag. roſar. an. ℥ iv. Lapidis alchymiæ ʒ j ß. Miſce.

Vel ℞. Aq. flor. ſambuci ℥x. Sperm. ranar. ʒ v. Spiritus vini opt. ℥vj. Miſce.

Si palpebrę oculorum valde etiam intumeſcant, iis imponantur lintea, ſolâ aquâ roſ. & plantag. tepidâ madefecta.

Ad precavendum, ne ſub ſequentem Majum rurſus recidivam patiatur, menſe Aprili ſemel atque iterum purgetur, & utatur diæta tenuiore, & refrigerante. *Henric. Regius apud Theod. Craanen Medication. lib. 4.*

Obſervationes.

Ruſticus quidem Eryſipelate phlegmonode in ſiniſtra manu laborans, ex tonſoris conſilio per aliquot dies manum & brachium oleo roſac. inunxit: unde dolores, inflammatio, aliaque ſymptomata magis magiſque ingraveſcebant; ita ut tandem gangręna correpta ſit tota manus, is cum ad me acceſſiſſet, ſcarificatione aliiſque remediis quę ad gangręnę curationem ſpectant, curatus fuit. Ex quibus perſpicuum eſt, oleum maximè inflammationibus adverſari. *Guil. Fabric. Hildan. obſ. 82. cent. 2.*

Quidam Eryſipelas in ſeipſo & aliis plurimis curavit ſecreto præſtantiſſimo, quod ſic habet, accipiebat folia & ramuſculos Sabinæ & in pulverem craſſiuſculum redactis quotidie ter ſuffiebat membrum affectum. Si verò exulceratio adjuncta eſſet, ceram virgineam in aqua calida manibus tractatam, emplaſtri modo, ſolam imponebat. *Hieron. Reuſnerus. obſ. 124.*

Eryſipelas cruris

Domino Kelſken, urbis Noviomagi Conſuli, dextrum crus eryſipelate correptum fuit, cui malo ſæpius etiam

etiam antea obnoxius eſſe conſueverat. Sexagenarius erat, & corpore valde cacochymo, Eryſipelati, ex more vulgi, ipſemet impoſuerat lintea intincta in aceto & aqua florum ſambuci, quibus eryſipelas aliquantum quidem minuebatur, ſed veſiculę quędam hic illic excitatę fuerunt, quales etiam antea ab hujus aceti & aquæ uſu ſæpius habuerat: his acu pertuſis impoſuerat folium tabaci viridis (quo precedentes veſiculas ſemper curaverat) quod cùm per tres quatuorve dies applicatum fuiſſet, ab acrimonia humorum effluentium cutis magis magiſque exulcerata fuit, ac in medio particula quędam nigra & grangręnoſa apparuit, qua viſa, æger ſibi metuens, Chirurgum accerſiri juſſit. Hic particulam iſtam gangręnoſam in ſola cute facilè exſcidit, & variis emplaſtris impoſitis ſolutionem ſanare conatus fuit, toti cruri propter eryſipelas inungens unguentum refrigerans Galeni. Atque iſto modo æger per ſex ſeptimanas tractatus eſt. Tandem cùm variis & ſępe mutatis emplaſtris ac unguentis nihil omnino proficeretur, ſed malum in dies accreſceret, menſę Junio etiam ego ad curationem advocatus fui. Animadverti ęgrum multis aquoſis ac pituitoſis humoribus abundare, qui ſalſi ad crus deſcendentes hujuſmodi continuam exulcerationem inducebat: hinc etiam alvum humidam & liberam, imò quatuor vel quinque ſeceſſus quotidie habebat. Appetitus mediocris erat: ſed à medicamentis tantopere abhorrebat, ut nihil, niſi extrema urgente neceſſitate, per os aſſumere vellet. Inſpecto crure, comperi emplaſtra in cauſa fuiſſe quod vicinæ partes exulcerarentur, cùm enim ob pinguedinem & denſitatem humores acres & ſalſos effluentes in ſe retinere vel exſugere non poſſent, illos ad circumvicinas partes effluere neceſſe erat, quę ab eorum acrimonia exedebantur. Proinde crus illud cataplaſmatibus curare pręſtabilius mihi viſum fuit, quę ob mollitiem humores effluentes imbibere ac in ſe continere, partemque exſiccare poſſent. In hunc finem ſequens cataplaſma abſque ulla pinguedine præſcripſi.

℞. Corticum granatorum, flor. balauſtiorum, an. ℥ß. foliorum quercus, plantaginis, agrimoniæ, ſaniculę, an. m. ij. pimpinellæ, flor. roſarum rub. an. m. j. aquę communis lb iv. coquantur ad medias.

℞. Foliorum quercus m. iv. agrimonię, plantaginis, an. m. jß. pulveriſentur ſimul, tunc adde farinę fabarum ℥ij. decocti prędicti q. ſ. coquantur aliquantum, & fiat cataplaſma.

Hoc poſtea aliquoties reiterato, ulcus omnino ſanatum fuit. Circiter tertio poſt ſanationem menſe, rurſus nova defluxio ad crus deſcendit, magnum ulcus eryſipelatodes inducens. Pręter unicum hauſtum purgantem, & unum decoctum ex radicibus chinę, ſalſęparillę, & ſimilibus, nullum aliud medicamentum aſſumere voluit. Impoſitum fuit antedictum cataplaſma, quo res ad tempus bene ſucceſſit: tandem verò nova rurſus accedente defluxione cum magno eryſipelate, dolores valde accreverunt, ulcus multum extendebatur, ac paulo poſt etiam gangræna partem invaſit, & in cruris exteriore latere particula gangrænoſa nigricans, latitudinis daleri imperialis, conſpiciebatur. Chirurgus vino tepido partem affectam aliquantum abluit, ac poſtea unguento mundificativo ex apio inunxit, & prædictum cataplaſma ſuperpoſuit; atque his aliquot diebus continuatis, gangrænoſæ particulę tandem exciderunt. Tunc ulcere priùs mundato, ſolum cataplaſma impoſitum eſt. Interea ad humorum deſcendentium commodiorem evacuationem, libenter fonticulum in ſurę exteriore parte feciſſem, verùm illud permittere noluit ęger. Menſe Martio ulceribus jam ſanatis rurſus nova acceſſit acris defluxio cum eryſipelate, hinc ab utroque cruris latere ovum ulcus latitudinis palmę manus excitatum fuit. Cataplaſma impoſitum nihil profuit, vires cum appetitu dejectę ſunt, & æger adeo debilis evaſit, ut ampliùs incedere non poſſet. Paulo poſt gangręna ad palmę latitudinem ſubito acceſſit, Æger periclitari nobis viſus fuit, tam propter cacochymiam corporis, quam propter magnam virium debilitatem. Ulceribus gangrænoſis inunctum fuit unguentum mundificativum ex apio, & cataplaſma ſuperpoſitum; ſi ſpiritus vini admoveretur, tantus excitabatur dolor, ut illum protinus abjicere neceſſe foret. Tunc fonticulum in ſura fieri permiſit æger, quem ſectione novaculę libenter feciſſem, verùm cùm inde nimis abhorreret, cauterium potentiale, holoſericum Paræi, impoſitum fuit, quod ſine ullo dolore operationem brevi peregit. Poſt tres quatuorve dies gangræna in ulcere multum adaucta eſt, atque etiam invaſit locum illum cui cauterium impoſueramus, unde eſchara nondum exciderat. Hunc proinde locum cauteriſatum ad carnem uſque vivam ſcarificavit Chirurgus, ut eſchara citiùs ſepararetur, cujus etiam fruſtula quędam excidit. Sequentibus tribus diebus gangræna magis magiſque accrevit ita, ut in loco fonticuli carnis emortuæ pars magnitudinis daleris imperialis, & profunditatis latitudinis pollicis, exſcindenda foret. Poſtridie gangręnoſę partes fœtebant inſtar cadaveris putreſcentis, tanto fœtore quem vix quiſpiam adſtantium ferre poterat, & gangręna continuò increſcebat. Ut mortificationi ac putrefactioni reſiſteretur, partes infectas abluimus cum ſpiritu vini in quo ſal commune diſſolveramus, & petias eodem liquore madefactas impoſuimus, ulcuſque ter de die religavimus, quo medio fœtor fere totus intra ſeſquidiem receſſit. Deinde ut gangrænoſę & emortuę partes à vicinis per ſuppurationem citiùs ſepararentur, & ſanę à corruptela pręſervarentur, balſamum noſtrum Magiſtrale impoſitum fuit, quod putredini potenter reſiſtebat, & ſuppurationem egregie promovebat: atque ita partes gangrænoſę paulatim cœperunt excidere; quibus ablatis, per aliquot dies impoſitum fuit unguentum digeſtivum, ac tandem rurſus ſolum cataplaſma, quo ulcera progreſſu temporis, ſed admodum lentè, ſanata ſunt, humoribus poſtmodum per fonticulum effluentibus. Hoc ęgro, qui ab omnibus pro deſperato habebatur, pręter multorum opinionem, ſanato, magnum nobis honorem conciliavimus. *Isbrand. de Diemerbroëk in Obſervat. & Curation. Medic.*

Eryſipelas tibiæ cum œdemate cauteriô in ipsâ parte affecta, ex parte curatur.

Vir Ampliſſimus, Senator Bernenſis, εὔσαρκος, καὶ εὔσπλαγχνος, abdominis ampli, validus, ac robuſtus, florentis ætatis, eryſipelate affligebatur in tibiâ ſiniſtrâ, cui ſuccedebat œdema. Medicamenta adhibebam convenientia eryſipelati; ſed tandem ſuccedebat ulcuſculum in parte inferiore tibiæ materiam ſeroſam fundens; cujus influxui ut irem obviam, de cauteriô potentiali infra genu applicandô cogitavi, quę operatio ſucceſſum ex animi ſententiâ aſſequebatur optatum, eryſipelaſque longè minùs frequens infeſtabat tibiam. Verùm cùm Celeberrimus Dnus Wepferus Bernam acceſſiſſet, Ampliſſimumque D. Senatorem viſeret conſilium pro eryſipelate exoptatum ipſi erogaturus, ſuaſit ut cauterium in alteram tibiam transferretur, primumque occluderetur, Sed ab eâ occluſione frequens rediit eryſipelas, ulcuſque renovabatur: mutatâ igitur rerum vice, priſtinum reſerare ſategi cauterium; à quô iterum effluebat materię permultum, retardabantur

eryſipelatis

eryſipelatis invaſiones, ulcuſque ſanabatur, cauteriumque in tibiâ dextrâ à prælaudatô D. Wepferô inuſtum claudebatur, inde per mulros annos ſanitate gaudens Vir Ampliſſimus, incedebat pede firmô, donec per hyemem rigentiſſimam, ac nivoſam properans ad Senatum, ingruente fortè fortuitò eryſipelate, intròque repulſô ab ambiente frigore viæ intercapedine ab ædibus ad Curiam, ad hujus ingreſſum vehementer perhorreſcebat: appropinquabatur ideò ad hypocauſtum, cui admovebat lumbos, ubi potiſſimum frigus perſentiebat, ac ſimul dolorem atrociſſimum. Domum inde reverſus Vir Ampliſſimus febre corripiebatur protinùs acutâ. Accerſiti Medici haud inter ſe de morbi idea convenientes, apozema neſcio quale laxans, aut purgans pro tribus aut quatuor doſibus infauſtis preſcripſerunt avibus, nam quartô ad quintum vergente die è vivis excedebat Vir Perilluſtris, cum delitiis leviuſculis & lipothymiis, remittentibus tamen tum, ut adſtantibus apparebat, & febre, & renum doloribus. Illud autem morbi genus, me judice, non aliud fuit quàm Eryſipelas repercuſſum, ad renes translatum, quorum inflammationi ſucceſſit gangræna quę virum tam robuſtum paucos intrà dies enecuit. *Ex communicatione amica Clariſſ. Viri D. Antonii Drelincurtii Rerumpublicarum Bernenſis et Friburgenſis Archiatri Extraordinarii.*

De Eryſipelate raro, Fonticuli naturalis additamento.

Exemplum ejuſmodi fonticuli, de quo hiſtoria pręgreſſa, ſeu potius ſcaturiginis cujuſdam ſine alveo fonticuli, producam, ut ſimul eryſipelatis tam miri quàm rari fieri poſſit mentio.

In ſummitate interſtitii, quod eſt inter digitos pedis ſiniſtri majores, à multis annis ipſemet ſenſi, ſed ſine triſti ſenſu, exſudationem quandam, modò humidam ſeri vel ſaniei, modò ſiccam ſquamularum vel cruſtularum, quæ ſæpè & facilè ſeparabiles.

Aliquando peregrè vocatus, poſt cœnam finitam appuli, apponebatur ſerius venienti cyprinus, qui ſalis & elixationis defectu palato conciliabat nauſeam: vitium hoc non ſatis poterat corrigi vino, quia villo. Lecti ingreſſum comitabatur horror, hinc curiosè plumis ſepultus dormiebam more ſolito. Somnus profundior exonerabat maſſam ſanguineam ſero per ſudorem copioſiſſimum.

Evigilanti horę matutinæ Bubonis rudimentum oſtendebant in inguine, & amaritiem ex bile in palato, & dolorem quendam totius pedis gravativum, inprimis autem in interſtitio digitorum pedis ſuperius dicto extenſivum.

A meridie domuitionem urgebam & expediebam, quo facto tandem radium ſeu ſtriam ἐρυσιπελατώδη digitos duos latam, æquali latitudine & rubore, à bubone uſque ad digitorum pedis ſcaturiginem extenſam vidi. Hæc ſerum conſueto copioſius fundebat per aliquot dies, & mox à principio cum inſigni levamine.

Ἐκκρισις ejuſmodi, tanquam ſummum prophylacticum, optanda eſſet Podagricis: ſed cùm beneficium hoc naturæ ſit rariſſimum, an non excretiones artificiales hîc locorum quęrendæ?

Aſſentiri videtur Sennertus de arthrit. c. 7. qui & venę ſectionem & cucurbitulas ad pollices pedum laudat rationibus & experientia. Salmuth. cent. 3. obſ. 46. commendat ſuo & aliorum exemplo ſcarificationes menſtruas pollicum pedis circa radices unguium.

Contradictor accerrimus eſt Crato Epiſt. 152. ad Thom. Jordanum. Diſſenſiones aliorum Medicorum in ſcenam non produco. Et affirmantibus & Negantibus non deſunt rationes ſat pręgnantes. Arbitiam optimam judicare eſſe experientiam, quæ tamen fallax & non raro periculoſa. Si quid ſtatuendum, concludo, Artem utut Naturę miniſtram & ſimiam, rarò tam eſſe felicem in excretionibus materię morbificę ſollicitandis, ac Naturam: & excretiones naturales utplurimum eſſe placidas & criticas, artificiales contra violentas & quodammodo ſymptomaticas. *Sigiſmundi Graſſii.*

De Zona ſive Ζωστῆρι Eryſipelatis ſpecie, ejuſque curatione.

Marcus Aurelius Severinus Philoſophus & Medicus celebratiſſimus lib. de recondita abſceſſuum natura 4. de noviſſime obſervatis abſceſſibus cap. 9. §. 11. p. m. 194. de Zona Herpetis, ſive ignis ſacri ſpecie, ita ſcribit. Zonam quidem ad hoc tempus nemo tradidit à ſe obſervatam; uſque adeò, ut veram ejuſdem formam ipſe, qui vidiſſet, teſtificari cæteris poſſet. Rariſſimus ſanè affectus hic eſſe videtur: Nam ex Veteribus, pręter Scribonium, Apuleium, Marcel. & Plim. nemo ejus meminit Joan. Langius Epiſt. Med. l. 1. Epiſt. 32. ſub alterius cujuſdam Eryſipelatis & quidem pernicioſi ſpecie, quæ merito à cingulo Ζωστὴρ appellatur, eundem depingit, & binis exemplis demonſtrat. Henr. Smetius Miſcell. Medic. lib. 10. ubi rariorum aliquot morborum & Symptomatum Obſervation. recenſet. p. m. 538. ſequentibus verbis eum deſcribit. Filiolus civis Francodalenſis febricitabat, & Eryſipelate corripiebatur, quod totum pectus cum dorſo toto occupabat. Inde deorſum per totum abdomen & femora ad genua uſque, ſurſum verò per collum, in faciem & brachia ad cubitos uſque ſeſe exporrigebat. Den rooden Umloop vocant Flandri, Supra citatus M. Aur. Severinus loco pędicto p. m. 196. talem Zonę modum & formam obſervavit, verba hîc tranſcripſimus: *Sæpius hæc viſa poſteriore thorace, & ſecundam ſuperiores lumbos circinata: Quam in Societatis Jeſu Sacerdote Sacrarum Collegii adium vidi cum Mario Schipano diligentiſſimo rerum iſtarum Obſervatore: Alteram cum Franciſco Nola Medico ſatis induſtrio curavi Mario Canello Sacerdoti integerrim. In palma ſimiliter cujuſdam Satoris calceolarii, qui Syphilide fuerat affectus, luculenta nuper fuit obſervata cum primis Zona: Qui primum dolorem acrem in pectore perpeſſus fuerat. Itemque alia pleraque ſe obtulerunt in valetudinario morbis incurabilibus dicato: Quas omnes explicare longum eſſet. Hæc Severinus.* Huc etiam referri poſſunt Maculæ Volaticę Infantium, Germanicè *der Flug.* dictę, quas deſcribit Sennertus Pract. Medic. lib. 5. Part. 3. Sect. 1. c. 6. & Melchior Sebizius Manualis ſive Speculi Medic. Pract. part. 6. cap. 32. ſub titulo Volaticę. Autoribus hiſce inter ſe collatis apparet, affectum hunc quem ſinguli deſcripſere, unum eundemque eſſe, proindeque ad Eryſipelas referendum: eſt enim (ut verbis Sebizii citato loco p. m. 1828. utar) utriuſque eadem natura atque eſſentia, unaque cauſa & una curandi ratio. Diſcrimen in eo ſolùm conſiſtere videtur, quod Eryſipelas in uno loco plerumque perſiſtat: in Volatica autem ſeu Zona, rubor priorem locum deſerat, ulterius tamen progrediatur, locaque vicina invadat. Deinde quòd ſanguis Volaticę ſit calidior, ſubtilior, & forſan etiam malignior, quàm Eryſipelatis vulgaris; Quo fit ut hinc inde vagetur: & quia ſanguis illius acrior eſt atque mordacior, expultricem partium facultatem irritat, ut non in loco permanere nequeat. Quę tamen omnia ratione naturarum & ętatum, temporum & locorũ ſæpiſſimè variant. Mihi, ut ingenuę fatear, in praxi Medica per Dei gratiam ſpatio viginti annorum continuè

occupato,

digni Autoribus ſuperius deſcripſimus, (ſive Zona, vel ζωςὴρ ſive Volarica vocetur) tantum bis curandum obtigit. Primum hoc affectu correptum Vidi A. 1667. Spectabilem p. m. And. eam Seidler Juriſconſultum doctiſſimum & Scabinum Thorunenſem Suburbanum digniſſimum, quinquaginta ſex annos natum, unà Cancrum ulceratum in dorſo foventem, quem dicti Anni, Menſis Septembris die vigeſima quinta febris adorta, uſque ad tertiam Octubris continuè exercebat, tumor autem Eryſipelatodes, incipiendo à ſcapulis, ſuperiore pectoris parte ad collum ſerpebat, poſtea faciem totam & caput occupabat, cum ſummo dolore, fervore & cordis anguſtia, ut neque cibum capere, nec ſomno indulgere potuerit: Sed adhibitis tandem interne Medicamentis partim alterantibus, partim expulſivis & Bezoarticis: externè verò tumori applicatis linteaminibus, aquis plantaginis & roſarum, cum pauxillo croci tepide madeſcentibus, pedetentim circa nonum diem & tumor & rubedo diſparere cœperunt, donec undecima morbi die, decidentibus ſimul capillis planè evaneſcerent. An. dein 1668. die 4. Novemb. eodem morbo affectam obſervavi puellam ſeptennem, Chriſtinam, plurimum Reverendi Viri Simonis Weiſſii Eccleſiaſtæ Mariani Vigilantiſſimi & Profeſſoris Gymnaſii Clariſſimi, Comparris mei admodum colendi, Filiolam: cui malum ſimiliter totum pectus & dorſum ad collum uſque cinxerat: haſque partes paulatim deſerendo, ad faciem & caput aſcenderat, propinatis autem remediis idoneis, ut in priore caſu, denique cum totali pilorum capitis defluvio evanuerat. Refert quidem ex aliorum mente loco ſupra allegato *Sennertus*, qui affectum hunc ſe nunquam vidiſſe teſtatur; Si maculæ illæ orificium aliquod, os puta, nares, oculos, aures attigerint, & eo uſque penetrarint, malum lethale fieri, ideoque ad præcautionem orificia dicta aquà roſarum cum pauxillo croci mixto illinenda ſuadet: Verùm nos tale quid animadvertere haud potuimus, ſed licet tumor ille totam faciem, labia, nares, oculos & aures, in prædicto utroque caſu plene occupavit, morbi tamen lætum eventum ſubſequutum videmus. *Simonis Schultzii.*

Eryſipelas ζωςὴρ.

Inter plura ignis ſacri genera *ζωςῆρα* numerat Plinius N. lib. 26. cap. 11. qui medium hominem ambiens ſi cinxerit eum enecat, quo Marchionem Brandemburgenſem in Onesbachio interiiſſe, Principem verò Palatinum Orthenricum correptum, ſanitati à ſe reſtitutum refert Langius lib. 1. epiſt. 52. Corripiebatur eodem honeſta Matrona Hilderici Spanmanni Jurium Practici vidua, quod cum præ pudore diſſimularet, & tiniam ſaltem eodem igne inflammatam & exulceratam Chirurgo tractandam exhiberet, accidit ut altero illo ſubitò invaleſcente, & in gangrænam deſinente, ægra præter ſpem placide expiraret, paulò ante mortem & ſuperioris illius inſpiciendi copiam faciens, deprehendi a. illud inferiorem ventrem tam accurate circumdediſſe ut cingulum ſuſcum palmam latum examuſſim referret. *Joan. Henr. Brechtfeld.*

Ancillam vetulam quandam habui quinquagenariam, Norimbergæ adhuc commorans, quæ triduum diu noctuque inquieta de moleſtia cum cardialgia circa præcordia quæritans, denique ſenſit ſub præcordiis prope ſtomachum circumcirca ad latitudinem manus, cinguli inſtar, puſtulas parvas lucidas, cum cutis inflammatione acri prorepere, ſed aſſumto cathartico leni, & ſudoriferis cum cordialibus ac alexiteriis mixtis, externe quoque ſe fomentis modicè refrigerantibus ſæpius tepide detergens, & ſponte deſiccari permittens, intra ſextriduum relevavit ea, à tam moleſto & periculoſo affectu liberata. *Joan. Helvuigii.*

ESSERE Vid. *Pinyctis.*

EXANTHEMATA.

EXanthemata Scorbutica, quorum hinc inde facta mentio, hiſce imprimis terris tam vulgaria ſunt atque obvia, ut nemo facile periculum inde ominetur, atque etiam non advocato Medico lubens ea toleret; verùm alia iſta, quæ inter morbos exurgunt corporiſque ſuperficiem defœdant, magnum ſtatim ſpectantibus, imprimis fœminis, terrorem incutiunt & neſcio quid ſiniſtri alere videntur. Atque hinc nulla eſt mora, quin ad eorum conſpectum Medicus protinus accerſatur, qui de iis ſententiam ferat & dubitantibuſque metum eximat. Eſt febris quædam ſpecies, Purpura dicta, quæ variis ſeſe maculis & ipſa exterit, nunc pallidioribus, nunc rubicundioribus, tandem etiam nigris; hanc, ſive quod Scorbutici ſalis illa fructus ſit, ſeu quod inteſtino & proprio veneno exſurgat, malignam eſſe & periculoſam omnino ſum perſuaſus. Levior autem eſt ſpecies minuſque habet diſcriminis, quam Galli febrem Scarlatinam vocant, hæc fermentationis paulò vehementioris materiamque in cutem evomentis progenies eſt & ex facili diſſipatur: At ego alia quoque exanthemata erumpere vidi, quæ cum iſtis quidem comparari minimè poſſint, omni periculo vacua, certè ludicro ſpectaculo quam ſymptomati affiniora. Et primo quidem in duobus ex pectore vulneratis, uni quidem poſt vomitum ebullitionemque ſanguinis, alteri poſt ſputa detenta ruborem toto corpore verecundum illum & planè cermeſinum effloruiſſe vidi, finito intra quatuor horas cum colore leviori paroxyſmo. An fortè de eo intelligi debeat Hippocrat. illud in Coacis? ἔστιν ἀλμυρώδεα ἄπηλα καὶ βίαι ὑφίςαται, τουτέοισιν χολὴ ἐρυθραίνεται Alii, & ipſi Aſthmatico, Servo à pedibus, cutis tribus quidem diebus continuis elegantiſſimo rubore perfundebatur tota, periculum metuentibus, qui aderant, omnibus; at verò cum ſingulis paroxyſmis; qui quotidie redibant, remittebat quoque color. Fœminam Nobilem ex febre Tertiana cum vomitu laborantem itidem cum Paroxyſmo invaſerant hæ univerſo corpore maculæ, ſed cum uno alteroque paroxyſmo etiam ipſæ deficiebant. Magna interim familiarium & domeſticorum ſollicitudo in corpore obeſiſſimo jam Morbillorum, jam Malignitatis ſuſpicionem moverat; at ſubita febris ruboriſque remiſſio metum omnem exemere. Virgo venuſtiſſima, quæ elapſa hyeme cum Quartana conflictata erat, ad intempeſtivas mendici male morati preces perculſa recidivam ineunte vere ſenſit, ſed quam tres ex ordine Paroxyſmi finirent; hanc & ipſam cum primo inſultu paulo poſt terrorem color inceſſebat toto corpore eleganter roſeus inque maculas diſtinctus, conſternatis ad novum ſpectaculum parentibus; at, quod tertio inſultu apparuit, ſine ulla admodum offenſa corporiſque periculo. Sed quid de iſto Exanthematum genere, tenendum, quod Morbillorum ſpecie totos ſæpe terrarum tractus infeſtat, & ante hos ſex annos, quando ſuperior mihi Germania cum Principe perſona decurrenda erat, Palatinatum & Sueviam occupabat, cuique tributum ipſe quoque cum pleriſque itineris ſociis pendere debebam. Leviculus erat ille morbus, *Rothel* nomine notus, qui nullo habito ſexus ætatiſque diſcrimine promiſcue omnes invadebat. Pauciſſimis ille erat funeſtus, aliquos diem biduumve aut triduum lecto affigebat, aliqui

Digitized by Google

ſtando eum vincebant nonnullos impuro corpore diutius vexabat, pleroſque tamen moleſtia quidam & calore paulo intenſiore, appetitu dejecto & membrorum ſegnitie, multabat, quæ vel ſponte aut ſumto Sudorifero ceſſabant. In unâ autem Stutgardia ſimul ſemelque ſeptingenti cum hoc morbo conflictati ſunt, quo etiam in levibus contagium aut ſporadicum quid hærere intelligas. Exanthemata verò illa non ſtatim univerſo corpore, ſed variis locis, ut conſtitutio ferebat, ſeſe oſtendebant, plerunque tamen in Carpo erant manifeſtiora, in aliquibus tamen etiam remiſſior rubedo attentè quæri debuit. Crediderim ego collectas per hyemem in ſanguine ſordes aliquas ad initia veria exæſtuante ſanguine in cutim facile exiiſſe, quod ſuperficiei maſſæ potius quàm centro inhæreſcerent, & ſic originem febriculæ populari & criticæ darent, ubi tamen etiam certæ & aſtralis influxus partes fuiſſe aliquas non de nihilo quis ſuſpicetur. *Joan. Nicol. Pechlinus Obſer. Phyſico Medicar. lib. 3.*

EXCRESCENTIA.

Comprehenditur ſub Tumoribus: hîc tantum ſuper ea obſervationem unam afferemus è Clariſſ. Godefridi Bidloo Exercitationibus Anatomico-Chirurgicis petitam; quæ hæc eſt.

Annô hocce 1703. ipſis Kal. Aprilis, duxit ad me Wilhelmus Beaudoux, Warmondæ Chirurgiam exercens, Marrytie Kotszen, ætatis 45. viduam, quinquies prole beatam, & quidem vice ultimâ ann. 1700. novembr. 7. ab ſex jam nunc annis in inguine ſiniſtrô, geſtantem cuti concolorem, doloris omnis expertem, in principio piſi; temporis verò tractu minoris caſtaneæ magnitudinis tumorem ſubdurum, circa menſis bujus anni Martii initium valdè extuberantem (ad ovi ferè dimenſionem enim jam pervenerat) & continuò incrementum capientem: ad hujus inſpectionem X.X ejuſdem menſis, prædictus *Beaudoux* vocatus, audita relatione, accreſcere nempè, hunc tumorem immensùm, quotidiè ſanguinem emittere aliquando ad quatuor, aut quinque libras, rei mirabatur ſtatum eumque, poſt octiduum: ruſtica, pauper enim & ultra duo milliaria ab eo vivebat remota, præſcriptis quibuſdam ſtipticis ligaturaque comprimente, iterum vocatus, horrebat: ea enim breviſſima dierum intercapedine hunc tumorem ferè rotundum 5. pollicum diametri & 8. longitudinis experiebatur; ego, elapſo triduo, perluſtrato eorum hocce caſu, eorum eum ſanè horrui, ſtupui, maximique momenti & periculi renuntiavi; cùm autem hic Chirurgus ſolus & ægræ plures huic viſitationi intereſſent, conſanguinei, iis, quantùm potui, perſuaſi, conſulerent & alios hoc de negotio Medicos & Chirurgos ſtatuerentque: in mora enim periculum monebam, de rebus peragendis, quantocyùs.

3tiò; Apr. denuò cum Chir. *Alderkerk & Beaudoux*, rem examini ſubjeci obſervavique tumorem ad oculum quaſi continuò augeri, nigredine conſpergi, fœtore & putredine ſuperficiali corrumpi; inquiſivi ſedulò in omnes mali hujus circumſtantias, quo, videlicet, modo & pedunculo inguini adhæreret? quo eſſet de genere tumorum & ſic porrò; brevi, convenimus ſequente die horâ matutinâ ſeptimâ; Chirurgi *Torrenius, Contenot, Alderkerk, van Loo, Beaudoux* & quidam Med. Studioſi; quibus coram mentem meam de hacce excreſcentia & methodo, quâ, ſecundùm me, curari aut ſaltem tractari poſſet, explicui: eſſe, nempè, diſtentionem, excreſcentiam glandulę cujuſdam inguinalis, lato quidem pedunculo inguini inhærentem; ſed tamen ad ejus interiora non pergentem; vicinas quidem partes tegentem, iis tamen (puta meatui urinario & aliis) non affixam: de cauſa, ut vocant, proxima, certiſſimam, poſt tot elapſos annos derepente hanc promovente extuberantiam, opinatus ſum; glandulam hanc inguinalem, obſtructâ arteriâ, primò induruiſſe & manſiſſe eo in ſtatu, uſque dum magno accedente motu impetuque ſanguinis, obſtructio illa reſolveretur, pertunderetur extenſaque protenſaque propagataque arteriarum glomeratione, brevi extrueretur, quam videbamus; excreſcentia: poſſe verò hoc modo paucorum dierum ſpatio formari magnum tumorem liquidò demonſtravi & exemplis de bubone peſtilentiali, de fungo & ſimilibus, deſumtis, illuſtravi; huic ſermoni alia adjeci egique de methodo agendi in hunc tumorem; eum, videlicet, tutò non poſſe auferri eſcaroticis, inuſtione, neque inciſione; ſed verò in conſtrictionem omnem eſſe collocandam ſpem: hæc & plura hunc caſum in genere & ſpecie ſpectantia, leguntur explicatiùs inferiùs.

Prædictis ergo viris mecum ſentientibus mihique auxiliatrices præbentibus manus, injeci elevatæ undique & annulo ferreo plicabilique coarctatæ & ab abdomine, quantum fieri potuit, avulſæ excreſcentiæ decuſſatim duo, cerâ oblinitâ, vincula linea (ſericis enim potuiſſet fortè perſcindi cutis nimium citò) horum finibus adaptavi in utraque inguinis parte, ex levi ligno torcularium, cujus cochleæ manubriolum apponi curaveram; ut, pro re nata, verſatili hocce inſtrumento, ad abdominis & inguinis figuram formato, excreſcentiæ pedunculus arctari, aut laxari poſſet ad nutum.

Hacce die, ſuffulta, ab omni parte, pulvillis (compreſſulis) excreſcentia, de hora in horam conſtringebatur, uſque dum, ex dolore, judicaremus eſſe ab ulteriore coarctatione abſtinendum.

5tò; Manè experiebar, omnia pro tempore meaque intentione ſeſe habere benè ægramque & alvum & veſicam ſine moleſtia exoneraviſſe; ſtrictiùs ergo ligavi molem; veſperi autem, ne forſan inflammatione, aut gangrænâ partes vicinæ infeſtarentur, fœtor, planè cadaveroſus, abigeretur ipſaque excreſcentia deſiccaretur, abdomini, addito ſpiritu vini, fomoribus verò ipſique tumori ſimpliciter ſequeos, corroborans dicunt & deſiccans, inſerti fomentum:

℞. Herb. abſinth. M. iij.
Scord. M. ij. majoran. M. j.
Rad. polypod. ℥ß. ſpic. nard. ℥ij.
flor. Roſar. Rubr. M. j.
incid. coq. in vino Rhenan. aut Gall. generoſ. col. ſerv. in uſum.

6tò; Inſpexit meeum & Chirurgis *Alderkerk & Beaudoux* (iis enim uſus ſum ex munere) negotium noſtrum Clariſſ. Medicus *H. Ooſterdyk Schacht* renuntiavitque, perluſtratis diſcuſſiſque omnibus ad rem facientibus; ab me agi ſecundùm artem exitumque mecum dubium; ſed verò hac una methodo prœmendùm urgendumque, ſtatuit.

7mò; vidi excreſcentiam putredine corruptam, gravi magnoque cum fœtore nigreſcentem; dormiverat autem ægra ſatis benè conſtrinxique iterum vincula firmiter.

8vò; Accipiebam, ægram, præ dolore, hac nocte fuiſſe inquietam, inſomnem, alvum non depoſuiſſe; veſicam verò ſæpèſæpius: ſed tamen ſine moleſto dolore, pulſu itidem genarum que rubedine febrem denotantibus, injici ano curavi *ſuppoſitorium*, quod circa meridiem intentioni meæ ſatisfecit: ſitibundæ quidem aliquid potionis præſcribere volui; verùm illa ad medicamentorum titulum, eam teſtata eſt ab iis averſionem; ut potiùs iis ſuperſedere, quàm ea, hac hora, urgere, tutum duxerim.

9nò; Iterum omnia è voto ſuccedebant, retente alimentis, non ſine appetitu & hilaritate, ægrâ obſervavique

Digitized by Google

viquc citca viocula pus cutimque perſeiſſam, ulceri itaque huic, *ung. digeſt.* calidè applicari curavi.

xmò; Dormiverat in utramque aurem patiena tota ferè nocte: hoc die abſtuli excreſcentiæ flaccidam lucidoque-nigerrimam inſignem partem.

ximò; Nobiſcum convenerunt Chirurgi *Torrenius* & *Le Mair* tentavique vincula conſtringendo, totam avellere de corpore fætentem molem; ſed ſtillitantibus quibuſdam ſanguiferia vaſculis puri puti ſanguinis aliquot guttulaa, me ab hoc propoſito abſtinui; conſtituique ut ab initio, prudentiæ & tempoti rem committendam totam.

xiimò, & *xiitiò*; { Ægra & omnia ſeſe habebant ad normam artis naſcebaturque mihi jam nunc boni eventus firmior ſpea; affirmavi & non vanus vates prædixi, nos in portu navigare.

xivtô; Vidit mecum Doctiſſ: Medicua, *W. Mylius*, quem habuiſſe diſcipulum gaudeo & Chirurg: *Ellinkhuyzen.* totum ad vincula circulum, ulcere circumſe ipſum puro abdomineque femoraque ab naturali diſpuſuione, nullo modo, mutata.

xvto, Et ita duodecimo, ab injectis Vinculis, die, (me abſente) ſolvens, cum faſcia, apparatum, Chirurgua *Alderkerk*; unà totum vidit ſolutam de inguine excreſcentiam inguinique vel minimum quid ejus reſtitare, aut ſanguinia effuſum; ulceri itaque detergens, *mixtum* vocant, adhibuit *unguentum*. Veſperi (fateor ſumma cum voluptate) ægram lætitiâ exultantem ſemque ipſam in vado comperi.

Conſtitueram, poſtero die, in avulſum hanc molem anatomicum inſtituere examen; ſed tantus ei erat fœtor, quantus, ne per minimam quidem horæ partem ab naribus ſuſtineretur: quod tamen obſervare potui, eſt, maſſam hanc glandoſo carneam, uno conſtiriſſe corpore, ejus excepta parte pudendæ proxima: hæc enim ſulco diſtincta ſingularique circumſcriptione notata videbatur; hinc ſtatui unam majorem, duas porrò, aut tres & quidem temporia interventu, hocce morbo fuiſſe infeſtatas glandulas; duæ tamen minores, verſus ilia & naturaliter conſtitutæ adhucdum inveniuntur.

xvito; *xviimo*; { Eouſque ulcus depuratum obſervavi; ut,

xviiivo; Miſera nuper, pleniſſima nunc fruens valetudine ad conſanguineos ſuos, in pago *Voorhout* degentes, abierit: ulcus autem cicatrice obducendum, Chir. *Brandonix*, utpore huic loco proximiori, tradiderimus, quodqoe eo cum ſucceſſu peregit; ut *xxv.* maxima parte & 3tio; M. Hujus Maji. illud in rotum conſolidatum invenerimus, adjecto ſolummodò inguini, puro, cum faſcia, carpto.

De faſciis ab me uſurpatia nihil commemoro: ſuſpenſoriæ enim in initio & retinentes apparatum poſtea fuerunt tantùm.

Obſervatum autem volo, ęgram medicamentorum, ne vel unicum aſſumpſiſſe, per os, granum.

Habes (*Lect*: Benev:) rei feliciter peractæ hiſtoriam; quæ autem (ut ſupra monui) cum Chirurgis & ſtudioſis medicinę in anteceſſum communicavi, duo erant, nempè, cogitata mea de hocce morborum genere & methodo illud tractandi; profeſſus, me ſtatuere, triam earium carnearum excreſcentiarum genera darique, hoc ex ſyſtemate, tria carnis genera, muſculoſum, glandoſum & ſpecificum; ſive fibroſum, vaſculoſum, lamellatum.

In muſculoſo obtinere verum *Sarcoma*, aſſurgens una & æquali ſuperficie, cujus margo, temporis tractu incurvatur, circumvolvitur, invertitur & tandem oculum latet: in eo curando probè uſui venire cauterium (quod vocant) actualo; potentiale verò minimè: abſciſſione porro, inciſione, neque ligaturâ hocce poſſe extirpari malum, affirmavi; niſi (quod in extirpatione mamellæ feci ſæpiua, ejua pedunculus unà & ſimul, cum parte muſculi, ex quo ortum duxit, abſcindatur: hoc autem quàm quibuſdam locis factu ſit difficile, pronuntient veri Chirurgi; addidi, inciſione hoc modo non inſtituta, *Sarcoma* citius violentiuſque excreſcere & propullulare; inſuper vinculo, ligaturâ, non poſſe auferri, cum infra excreſcentiæ Principium, injici tumorique illa adhiberi nequeat.

Glandularum carnearum ſyſtematis excreſcentias duplicia pronuntiavi generis; conglobatarum, nempè, una mole & circuitione; conglomeratarum verò variis ſulcis: protuberantiis fiſſuriſque diviſa, erumpere.

Ad haſce auferendas, rejecto utroque cauterio; commendavi cultrum (inciſionem) & ligaturam, uſus exemplo abſciſſionia mammarum, glandularum tum axillarum, tum inguinum, uvulæ &c.

Contra hanc doctrinam, ex Chirurgia quidam movit dubia & fortiter & amiciter; contendens, eſcaroticis glandulas carneas ſcirrho; imò exulcerato & carcinomate infectas, mammam, papillam, uvulam, &c. poſſe curari; cui ego, me nunquam; niſi in principio morbi & una, aut altera, tantùm, glandula laborante, cum optando eventu, illud tentaviſſe, aut ab aliis tentatum vidiſſe demonſtravique eandem illam curationem tutius & citius inciſione & ligaturâ potuiſſe fieri & eſcarotica poſt infelicem harum partium inciſionem, ſcirrho non probè extirpato & repullulante &c. ſolummodo locum obtinere; retuli porrò me cum famigeratiſſ: medic Chirurg (ſic lect: ben: huic digreſſioni venia) Burcinac: &c. dynaſt: ad extirpanda prædicta mala ueplurimùm eſcaroticis nunc exterius ad extruendam crenam, ferrum poſtea excipientem, nunc interius & ad finem uſque utente, hoc de lemmate, quondam ſeruiſſe ſermones, poſtquam mamellæ ſcirrhoſæ extirpationi, ab me inciſione peractæ clanculum & niſi poſt actum facièrenua notua interfuiſſet meque eò eum, pro mea cauſa dicendo, duxiſſe & preſſiſſe anguſtiarum, ut pro omni argumento ſolummodò diceret; *age tu pro conſuetudine & methodo tua; ego tamen meam excolam*, quærens tandem omne effugium in aquam ſuam quam (*leſchof biandſtillend mater*) dolores & inflammationes ſiſtentem appellabat, aſſeverans hocce ſuo Arcano, eſcarotici ſui etiam Arcani ſævitiem ad lubitum poſſe moderari, frænari & cum tempore hoc modo, ſine dolore, aut hæmorrhagia, ſcirrhos cancroſque curari; cùm autem poſtea hæc aqua cauſticumque hoc Orbi innotuerunt, compertum eſt, fuiſſe lac quoddam (ut aiunt) *virginis*, cujus formula ſatia jam eſt cognita & *mercur: ſublim: corroſiv*: ſed quâdam larvatua maſſâ gypſeâ: qoapropter multi mecum ſunt ſuſpicati, eum terribili ſub titulo cancri leviores glandularum indurationea &c. (nam de ulceroſo carcinomate, ne unum quidem exhibuit exemplum) hoc remedio excepiſſe & curaviſſe.

Quàm malè eſcaroticis, præſertim ol: vitriol: uvula, tonſillæ &c. & quàm probè ligaturâ & inciſione excreſcentes auferantur; primum matrona nobilia hac in civitate experta, adhucdum dolet & ſecundum; *Haga comitum* Juvencula quædam lætatur,

Tertium carnis genua, quod conſtituit glandem penis, gingivaa, &c. cum frequentiſſima; imò ab nativitate hominis habeat excreſcentiaa, docui, pro opportunitate eſcaroticis, ignito ferro, inciſione, ligaturâ, verbo, vario modo, poſſe deprimi, coërceri, auferri.

De fungo (excreſcentia ſubitanea in corpore animalis, alio nomine aliquando hyperſarcoſi) ſuſtinui, eſſe ex arteriis læſis, aut ad earum extremitates, tono perditis, ſucci nutritii profluvium, cujus prima guttula tubulo arterioſo adhærens, ſequente alia, protruditur; ſed tamen huic adaptata atque cum ea, vivificante ſubtiliore ſucci nutritii portione dotata, vivit & hoc modo inſequente una effuſione ſucci nutritii alteram, porrò fieri hanc excreſcentiæ Pſeudocarneæ ſpeciem.

Pro ulteriore meæ hujus opinionis aſtructione, duxi in medium omnia illa phænomena, quæ in *Fungo* proſtant quibuſque ille ab *Sarcomate, Glandoſis & Tertii Generis Carneis Excreſcentiis*, diſtinguitur, ut; ioitio digito, linteo, carpto &c. poſſe abſtergi, removeri inſtar glutinis; albeſcere; quinimò etſi tractu temporis ſubrubrum, vel lividum obtinuerit colorem, induruerit variiſque ab latere, ornatus fuerit ſanguiferis; cum tamen fibris nonquam inſtructum carneis, vaſis ab ortu, aut lamellis apparere. inde collegi fungos, mox deſiccantibus & comprimente ligatura, poſtea verò vinculo (intellige ſimul ligato fonte, arteriâ) aut actuali cauterio debere auferri: de abſciſſione docui eam, minimè convenire, utpote quâ morbus potius augeretur, quàm corrigeretur: de eſcaroticis itidem, hoc in ſymptomate omne conamen eſſe irritum; nam unâ confectâ eſcarâ eâque ſeparata, ſecundâ opus eſt; propullulante interea de fonte, fungi materiâ & alimento: videntur mihi cum Siſypho ſaxum volvere, qui hoc opus aggrediuntur: problemati huic, aſſentiri nemo negabit, qui ab ulceribus dictis hyperſarcotico-impuris, ab mola &c. fungoſitatis & citiſſimæ excreſcentiæ probam petiit fungi & aliarum excreſcentiarum comparationem: quæ enim materia, fluidum quod, ulceri huic, de hora in horam ex imo adfluit eique adhæret, dicitur quidem (ſed falsò) caro; ſed verò nec genere, nec ſpecie eſt: nullæ etenim carneæ, hacce in pſeudoſarcoſi, deteguntur ſtriæ: verum quidem eſt, ulcere neglecto ac diutius ſordeſcente gluten hoc duritie & colore quodammodò carnem, potiùs ſputiam, carni ſimilem maſſam fingere; ſed tamen ritè examinatum, nihil minus, quàm carnis veſtigia relinquere inſpicienda; ſic de mola, polypo & aliis.

Fungoſitatem hanc, ut curetur, uſque ad ipſa oſſa, cum quibus, utplurimùm, ei commercium eſt, debere abſtergi ſcalproque abradi ipſa oſſa & in totum crudeſcere, notiſſimum novimus: hujus generis ulcus, ante aliquot menſes, in hujus civitatis noſocomio ſtudioſis conſiderandum propoſui.

De glandulis veſicularibus nihil memoravi; etſi ſui generis protuberantias excreſcentiaſque patiantur frequentiores: de carneis quoniam excreſcentiis agere, pro ſcopo, hac in diſſertatione habui tantùm.

De excreſcentiis cutaneis cenſui, eas eſſe de glandoſo carneo genere atque proinde eodem modo, cum iis hujus generis; quamvis in aliis corporis locis, tractitandas extare: de *Verrucis* tamen aliiſque quibuſdam cutaneis tuberculis, cùm diverſa, ab communi, mea ſit opinio atque illa meum hoc thema directè ſpectare non videantur, diſſeram brevi ex profeſſo.

Reſtat (Lect: Benev:) ut enarrem, quid me moverit, quare vinculo, non verò alia methodo, hanc excreſcentiam auferre conſtitui.

Primò; cauterio actuali poſſe deſiccari, peruſive eam, ſalvo, cum inguine, abdomine, noſtrûm nemo, vel propoſuit; nota nempè, nimium imi ventris tenera tendinoſaque diſpoſitione, quàm ut rudiori huic exponi poſſet medicationi.

2dò; Quare eſcaroticis uti tutum non videbatur, ratio non erat una; ſed multiplex. 1mò; major erat excreſcentia, quàm ut iis conſumi, ſive in totum necari poſſet, priuſquam ex ipſa hac methodo toti corpori noxa induceretur & vitæ periculum. 3tiò; accreſcente indies tumore obſervabam eum jam multo latice & ſanguine hîc & illic madere, quapropter de eſcaroticorum vi, hoc in caſu, nulla mihi erat expectatio; adde 4tò; quæ ſupra circa fungi curationem dixi de exuendis & ſolvendis continuò eſcharis.

5tò; Cultro, inciſione ſanè ad excreſcentiam nullus patebat tutò aditus; baſis item excreſcentiæ latior erat firmiuſque inguinis cavitati inhærens, quàm ut inciſione poſſet extirpari; huic rationi adjice inſtantis hæmorrhagiæ periculum veſtigiaque ejus, ſupra memorata, me terrentia; vinculo itaque deſcripto, Deo adjuvante, opus hocce magnum peregi tutò, citò & jucundè.

Ultimò; ut probem, me verbis non inhærere & ſuum Antiquitati ſemper tribuere honorem, concedo facile *Sarcoma* eſſe horum morborum quaſi genus; cæteras verò carneas excreſcentias, ejus ſpecies, aut claſſes: modò meam de curatione doctrinam & agendi methodum approbaverit peritorum calculus.

EAdem illa fœmina, cujus ſtupendam Practicis hiſtoriam, mox enarravi, poſtquam duos circiter annos, toto tumore, ablato ejuſque ulcere rigidiſſima cicatrice obducto confirmatoque, ab omni inguinis intumeſcentia liberata vixiſſetque perfectiſſimè, per omne id temporis, ſana; iterum me convenit, A°. 1705 6tò menſis Martii, tantam, eodem in inguine, dentrdans excreſcentiam, quantam ne, vel conſtantiſſimus quidem, animo, Medico-Chirurgus, ſine horrore inſpexerit. miſera porrò, egena & ad incitas redacta, profitebatur lacrymabunda, ſe; utpote, quæ recenter natis infantibus ab cura eſſe ſolebat, obſtetricis vetulæ conſilio obtemperaviſſe & tumorem, ante tres ſeptimanas, oleo obliniviſſe & ſuaſu Chirurgi cujuſdam, compreſſiſſe firmiter; cum verò, feſtinatione ea, eâ violentiâ eoque cum dolore prorupiſſe; ut peractæ imprudentiæ veniam ſimulque, meam implorare opem cogeretur; utramque ei conceſſi facilè, tum quia miſerandus omninò erat mulierculæ ſtatus, tum (ut apertè rem prodam: ſic enim decet virum honeſtum) quia ſollicita quadam agebar dubitatione, an prima excreſcentia radicitùs totaque & omnis, ab me eſſet extirpata? an verò quædam forſitan ejus pars relicta atque hoc modo, aut meâ inſcitiâ, aut imprudentiâ, recidivam (ut vocant) pateretur: nam, etſi minimè homo Euripus & de peracta operatione ſecurus, ab omni viderer parte, nunc propter rem, coram multis celeb: Medicis & Chirurgis præſtitam & ab eorum ſuffragiis comprobatam, tunc propter temporis intercapedinem, quâ integra extiterit & quæ porrò argumenta, de fonte Medico-Chirurgico, pro me militabant, tamen ipſe experiri ſtatui, hæc an præteritæ eſſent excreſcentiæ infauſtæ reliquiæ veſtigiaque, non probè deleta, an verò novum ſymptoma?

Manum ergò, Lunæ 16 Martii, circiter octavam, iterum unà cum Chirurgo *M. Alderkerk* operi admovi; quò (ut ſequ: exhibet figura) hanc excreſcentiam, unicuique, artis Medico-Chirurgicæ fautori & ſtudioſo; quemadmodum & tuto tractationis tempore, inſpiciendam præbui. (*Vid. Tab. V.*

Explicatio Tabula V.

A. *Inguen Siniſtrum.*

B. B. B. *Protuberantia Ipſa De Mole Tumoris eminentes, ſplendentes Atque liveſcentes.*

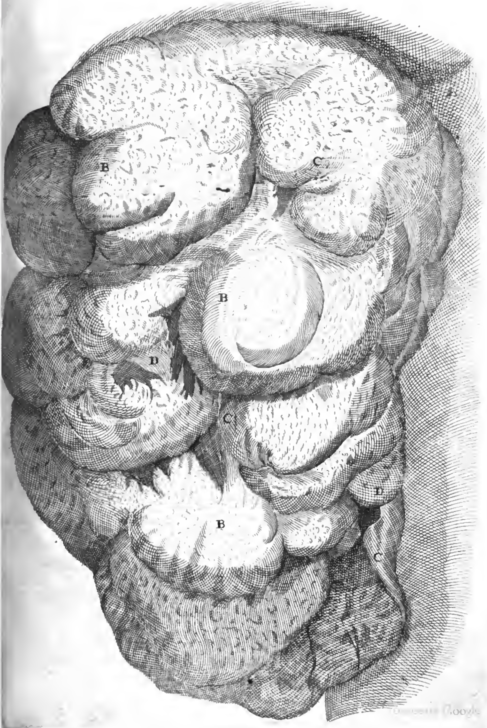
C. C. C. *Sulci. Rimuli excavationeſque, luridi coloris Labiis & Marginibus obſeſſa.*

D. D. *Partes ſuperficiaria, putredine correpta.*

Tale,

Digitized by Google

Tab V

Tale, quale ad vivum depictum, proſtabat fœtens & multo madens latice ſanioſo, ingens & dirum hoc monſtrum; ita ut multi, oculo, mox ſtomachabundi, ab horrendo aſpectu retorto, ad eum redierint tardò.

Injeci, quod, exercitatione præcedente deſcripſi pag. 100: huic excreſcentiæ torcularium eamque, eodem; ut prædictam, excipere & tractare incepi modo: totum inſuper, oxycrato madefactis, tumorem exornans ſpleniis & linteaminee multo.

Hocce die, conſtricto ter tumoris pedunculo, potiùs baſi; accipiebam, ab iis, qui ægræ ab officio fuerant,

17 mò. Eam tranſegiſſe pervigilem totam noctem, cum frequentiſſimis, de dolore inſenſiſſimo & veluti flammula corripiente, querelis; nulla cùm tamen ſeſe manifeſtaret febris, paulò, magis coarctavi vincula: poſt meridiem cruciatu defeſſa obdormiſcere; ſed non ſine febre incepit, veſperi verò, omnis videbatur ſuppreſſus dolor; ſed tamen utrique inguini, quinimò & pubis regioni impoſitum *Empl. defenſiv. vigon.*, ne inquinata ab effluente undique, fœtidiſſimo latice, corriperetur: levis etenim jam nunc conſpiciebatur inflammatio; noctem ſatis egit tranquillè.

18vò. Apparentibus veſiculis, gangrenæ prænunciis ægraque, de ſummo dolore circa pudenda totiuſque infima regione, conquerente, omni parti, extra vincula, *ung. alb. caphurat.* injeci; ex fœtore tamen cùm ægra in levia animi deliquia rueret, præſcripſi ei, quod ſequitur, cardiacum cochleatim uſurpandum;

℞. *Aq: Meliſſ: Puleg:* a ℥ij.
Cinnamom: ℥ß.
Confect: Alkerm: ʒij.
Sacch: perlar: ʒß.
Syrup: Paon: ʒiij.
Sal: volat: aromat: ℈ß.
M.

Tumore, circa meridiem, firmiter conſtricto, habuerat patiens ſeſe benè; febricula licet intermittente & periodica, per noctem, infeſtata, ut Chirurgi famulus, qui excubias celebraverat vinculaque, ut erat monitus, conſtrinxerat ulterius, referebat.

19 mò. Elevato autem apparatu, mirabamur (multi enim huic viſitationi intererant Medici & Studioſi) tumoris, ſive excreſcentiæ adauctam molem: ſuperabat enim capitis hominis magnitudinem longè: propoſitum nihilominùs perrexi & ea, qua potui vi, conſtringere & comprimere vinculis molitus ſum excreſcentiæ fontes; tamen mox etiam expreſsè, toto die, non ingravuêre ſymptomata; ſed verò,

20 mò. Hauriebam ex relatione, tum ægræ, tum ei adſtantium, eam moleſtam ſuſtinuiſſe & omni ſomno expertem noctem: febrem ipſe quoque detegebam inſignem, quam ſymptomaticam ſtatuebam; coarctatis itaque vinculis, exhibui: alvus enim erat adſtricta ab tribus diebus; quam ſolvere tamen; niſi coactus volui: debilis enim & quæ vix juſcula ferebat, viribus opus habebat miſera, circa meridiem, hanc ei infuſionem;

℞. *Fol: ſenn: mund:* ʒß.
Semin: aniſ: ℈j.
Ebull: in aq: pur: colatur: ad ℥iij.
adde
Mann: Calabr: ℥j.
Cremor: Tartar: ℈j.
detur uſui.

ex qua inſtanti veſpera ſemel alvum depoſuit.

Curavi; ne excreſcentia ſtrictiùs complicaretur: de tranquilla enim nocte parùm ſperans, paroxyſmo inſuper febrili cum exacerbatione & ægræ de dolore vociferatione, omnem me monentibus prudentiam.

21 mò. Mane mutatum fuit nihil circa apparatum; ægra verò refecta juſculo &c.; tantus jam in conclavi erat fœtor; ut neceſſum fuerit, odorifera igni dare tumoremque cannabe & linteamine multo cooperire: feriebantur quippe ægræ nares (taceo adſtantium & ei manus exhibentium) ea vi; ut quandoque videretur exanimis.

Circa meridiem, novum torculari eſt appoſitum vinculum, putredine confecto fractoque altero; elevato, hac opportunitate, tumore, apparuit in cute crena & circulare ulcus, pure conſperſum puro & puto, ominis boni præſagium; niſi (L. B) rem factam enarrare; non verò è longinquo petendis ratiocinationibus de talibus Phænomenis diſſerere, mihi propoſuiſſem, haberem hoc loco exſpatiandi ampliſſimum campum, quem circumire Philoſophaſtros jubeo: ſub veſperam (primis enim diebus ad minimum ter ægram conveni) dormientem inveni eam: commendavi itaque, juſculi, in quo Raſ: C. C. erat cocta, crebrum uſum.

22 dò. Totus grabbatus, impuro latice ſanguineo conſpurcatus erat, gangræna indies & de momento in momentum irruente: incipiebat tumoris circumferentia flacceſcere: ulcere circulari *ung: digeſtivo*, conſperſo, redii circa primam, quâ pandiculationibus, rigoribus & nauſeâ miſerè miſeram vidi agitatam: præcepi propterea crebriorem *cardiaci præſcripti* uſum ſimulque, per temporis interpolationes (ſed ſine *ſoporiferis*) emulſionis & hordeacei decocti.

23 tiò. Iteratus eſt *hauſtus purgans*, proſpectum ulceri & cæteris.

24 tò. Hoc die memoriæ dignum acceſſit nihil.

25 tò. Pendente jam nunc ex minori pedunculo excreſcentia, multa mihi facta nataque de deciduo hoc & præcoci fructu, ſpes; quia autem alvus adſtricta manſerat, acui purgantis ſtimulum;

Quoniam autem ſphacelo confectus ex parte tumor, ita fœtore ſuo infeſtabat ægram; ut delirio corriperetur, ei tinct. ex Aloë, Myrrh. &c. Spir. vin. injeci & (uti impoſterùm) veſicâ, qua potui ſedulitate cooperui habuitque patiens ſuccedentem noctem amicam; deponens alvum bis & commodè victumque appetens, quod ei eſt exporrectum ad lubitum.

26 tò. Ex lurido nigram excreſcentiam rer, hoc die, complicavi, ulceri *digeſtiva*, inguini & abdomini inferiori *defenſiv. vigon.*: ſuperiori verò corroborantem hunc fotum injeci:

℞. *Herb. Ruth.*
Philandr. a. m. iij.
Flor. abſynth. mj ß.
Ebull. in vino Gall. colat. ad ℔ ij.
detur uſui.

ægtæque hauſtum vini cum vitell. ovor. &c. propinavi & ut feſtinaretur totius tumoris ab inguine ſeparatio & ſimul relinquendi ulceris tum abſterſio, tum deſiccatio, præſcripſi hoc ung:

℞. *Ung. Baſilicon.* ℥v.
Fuſc. Felic. VVurtz. ℥j.
ter, ſingulis diebus, applicandum.

Habuit ſeſe, toto hujus diei tractu, benè, exonerans tum alvum, tum veſicam, ulla ſine moleſtia; quia partes tumori vicinæ, hic & alibi locorum excoriatæ proſtabant, iis *Empl: diapalm: diſſolut*: applicui.

Veſperi de frigore totius femoris conqueſta eſt ægra & iteratum ſuprà indigitatum cardiacum: oboriente tuſſi magnaque, circa eſcharam, hæmorrhagia, noctem valde egit inquietam.

27mò. Præſcriptæ, hoc mane, fuere contra tuſſim ex ſacch: alth: tabellulæ, biſque arctiſſimè constricta vincula: phænomenis reſpondentibus ad votum, p æſtitis porrò præſtandis, ſuccedentem noctem nullo ſine notabili ſymptomate, tranſegit.

28vò De ardore faucium, difficili degluritione, alvo adſtricta & capitis dolore querelas movit: quæ omnia, circa meridiem, evanuere, alvo laxata, ſymptomata; fœtenti tumori ſpir. vin. injecto optimè dormivit.

29nò. Mane, ut & meridie, torculario firmiſſimè compulſo, bis hoc die alvum exoneravit; veſperaſcente tumori, quaſi de novo, præſertim ad partem verſus abdomen protuberanti impoſitum fuit ſeq. Medic.

℞. *Ung. Baſilicon.* ℥iij.
Mercur. ſublimat. corroſiv. ʒj.
M.

nullo inſigniore incommodo vexata & nocte uſa pacata.

30mò. Abſciſſo altero, novum excreſcentiæ impoſitum fuit vinculum torculariumque ab una parte novum; quoniam præ putredine ipſa tota nigredine conſpurcata & imbuta comperiebatur machina; hoc autem, cùm fieret, non levis oborta eſt hæmorrhagia, quæ tamen mox depreſſa, tum ſtupis ex cannabe gypſo ornatis, tum ligaturis ad partem accommodatis in formam faſciæ.

Totus hic apparatus, ea nocte, non fuit ſolutus (etſi ægra conquereretur de maximo circa inguen dolore) ob metum hæmorrhagiæ, circa meridiem immiſſum ſuppoſitorium acutum *troch. alhandal.*; alvo tamen medicationi non obtemperanti, præſcriptum eſt, quod ſequitur, purgans:

℞. *Reſin. Jalapp. gr.* vj.
Diagrid. gr. v.
Cremor. Tartar. ℈ß.
Diſſolv. c. *q. ſ. vitell. ovor.*
addendo
Aq. fœnicul. q. ſ. pro hauſtu

ejecitque circa veſperam induratas & nigricantes fæces; ſed tamen ab febre & faucium dolore liberata fuit minimè, ita ut; ne vel momentum temporis, dormiviſſet.

31mò. Mane ligaturâ, circa meridiem, toto apparatu ſepoſito, ex voto ſeſe habuerunt omnia.

Primò Aprilis. Qua potuit (ſecundùm artem) vi compreſſa eſt excreſcentiæ baſis, quæ jam nunc vix pollicis tranſverſi erat latitudinis: inter agendum cùm ægra de dolore non conquereretur, meeum omnem adſtantes Medici & Chirurgi judicabant eam penitus & totam extare emortuam; cujus effati veritatem demonſtravit dies poſtera:

2dò. Ab Inferiore quippe parte, magna ſqualliaæque excreſcentiæ pars, gangrænâ plane corrupta, cecidit; eo tamen cum fœtore; ut, hoc die, quater putreſcenti plagæ proſpicere neceſſum fuerit.

3tiò. Tumoris ſuperficies parte, quâ dextrum ſpectat femur, nigerrima apparuit, effluxitque de eo fœtentis liquidi ingens copia; hoc die & animo & corpore patiens erat debilis, nauſeabunda & mœrore, quaſi ſuffocata; præſcripſi ei *ex vino Rhenano, croco & pane toſto* hauſtum dixerim, *an cardiacum*? qui cùm ea pernoctaverat, renuneiabat eam; poſtquàm ſudoris multum ejeciſſet & media nocte, vagi ſermonis ſeruiſſet multùm, ſomno ſatis alto fuiſſe oppreſſam:

4tò. Refectam viribus & in prandio utentem juſculo vervecino, ægram inveni, hoc die mutationis porrò obſervatum eſt parum.

5tò. Non probè comprimens ſolutum abſciſſum eſt vinculorum unum, comeditque bono cum appetitu dormivitque poſt meridiem, per 3. integras horas, deponens commodè alvum ægra.

Ornata tum abdomen inferius, tum inguina, loco, quo excreſcentia, ulcere facto per vincula dehiſcebat ab continuitate, *ung. Baſilicon.* eique cum *ægyptiac. mixtum* injectum.

6tò. Strictiſſimè; quin imò; ut ulterius non potuerit, contorto vinculo, conqueſta eſt ægra de rigoribus & totius corporis tremore; febris tamen cùm vel via adeſſet; rem in vado meque in portu navigare collegi.

7mò. Flacceſcere in totum tumor cepit &

8vò. Pendulus eſt viſus; ut eum reliqui, qui

9nò. Totus de inguine cecidit, relicto æquali & rubicante ulcere; ſed o! non evanidam artis Chirurgices fiduciam! certitudinem & ab utroque propoſito demonſtrationem! vidimus etenim Medici, Chirurgi, Studioſi omnes, omnem, totam, integram hanc, de novo, elevatam & luxuriantem excreſcentiam ex irparam prioriſque ablatæ albidam, contractam, confirmatam cicatricem.

Nunc à poſteriore conſentiebant omnes, quamquamque inguinalium glandularum, eodem poſſe laborare ea vitio, neque hanc excreſcentiam fuiſſe prætritæ ablatæ veſtigium, recidivam, vel, eodem de pedunculo, non ritè depreſſam eradicatamque luxuriem;

Sed ne vel aliquid detrimenti ægra, ars Medico-Chirurgica, aut poſteritas ab præcoci hac mea fiducia & aſſertione caperet, texi ſolummodo, ab

xmò. Uſque in

ximum, Hujus menſis diem, ulcus per ſe madens puro & ſufficiente liquido, carpto; poſtea verò illi adhibui *ung. Baſilicon. cum Præcipi: Rubr:* quibus ritè paractis abſolutiſque, minimè feſtinando, illud cicatrice, priore non deformiore eique à latere, fuit obductum conſolidatumque egregiè.

Qui huic actui ab initio uſque ab finem, extra omnem lucri ſpem, intereſſe non deſtiterunt hincque Laude, non mediocri, ab me artiſque noſtræ fautoribus celebrandi veniunt, fuerunt, Clariſſ: Doct: Med: *Mylius & van Hooren.*

Hactenus Clariſſ. Dominus Bidloo. Nos in Noſochomiô quod hîc Genevæ in gratiam Gallorum pro religione profugorum præcipue erectum eſt; in virgine triginta præter propter annos natâ, menſe Junio anni 1717. manibus ſolertiſſimi Chirurgi Dom. *Grenier*, filii, excreſcentiam amputavimus, ſeu potiùs inciſione à ſuperioribus ad inferiora, & utrinque tegumentis excorticatis, ſeparavimus, atque ejus radices pollicem circiter craſſas & imæ ſcapulæ adnexas, filô transfixô utrinque ita colligavimus ea fortunâ ut brevi exciderent, & grande admodùm vulnus pro ejusmodi extirpatione factum, inter ſex ſeptimanas occluſum ac cicatriſatum probè fuerit. Excreſcentia autem illa tota carnea, variis eminentiis protuberans, ac maximam dorſi partem occupans, parum dolens, niſi à paucis diebus ex quô lividiuſcula evaſerat, libras medicas pendebat decem. Totô autem curationis tempore, quod omnino mirum, nulla febris exorta eſt.

EXOM-

EXOMPHALOS vid. HERNIA.
EXOSTOSIS Vid. OSSIUM MORBI.
EXTIRPATIO MEMBRI Vid. *ſub titulò* GANGRÆNA.

Finis Libri Quinti.

BIBLIOTHECÆ CHIRURGICÆ

LIBER SEXTVS.

Dè Affectibus & Operationibus Chirurgicis à Litera F. incipientibus.

FASCIÆ & FASCIATIO

Tractatum habemus eximium apud Hippocratem ſuper Deligationibus, Faſciis, Suturis &c. in Librò de Medici Officinâ, cum tusô Galeni in eundem Commentariô, adjectis etiam Tabulis perelegantibus decem, in Editione Operum Hippocratis & Galeni Pariſinâ, Charteriana, illa omnia quàm concinnè exprimentibus. Verùm ab iis hîc inſerendis jam abſtinemus, ut & ab aliis omnibus generalibus in eâdem materiâ diſſertationibus, quia faſciationum variæ ac ſpeciales methodi abundè demonſtratæ reperientur, in variarum Operationum Chirurgicarum ſuper Corpore Humanô exercendarum deſcriptione: Ut & itidem quædam ex iis in Tabulis XVI. XVII. quæ ſub titulò *Inſtrumenta Chirurgica*, afferuntur.

FAVI Vid. *Cruſta Lactea*

FERULÆ.

Quandoquidem noſtrò hôc tempore deficit copia ferularum Hippocrati propriè ſic dictarum, Chirurgi utuntur laminis è lignô factis, è quô fiunt vaginæ enſium, vulgo aſſulas vocant, quas ſtupâ obvolvunt. Alii utuntur chartâ, ſeu papyrô craſſiſſimâ: Alii ligneis fruſtulis, digitum craſſiſ. Horum uſus eſt, non ſolùm immobile, ſed etiam rectum tenere membrum; quod optimè præſtant ferulæ; quæ cùm læviſſimæ ſint, non premunt, nec inflammationem movent; quatenus verò ſunt rigidiſſimæ rectum ſervant membrum. Aſſula facilè incurvatur, ut & charta illa craſſiſſima, oleô præſertim, aut vinô madefacta: Ligna autem craſſiora valdè premunt, & movent inflammationem. His utebatur Hippocrates, demùm poſt ſeptimum; quia ante ſeptimum magis urgebat intentio arcendæ inflammationis, quàm intentio ſtabiliendi fracturam: Poſt ſeptimum autem contrà accidit. *Hieronimus Fabricius ab Aquapendente.*

FIBULA.

De fibulâ ejuſque uſû, hæc, habet Hieronimus Fabricius ab Aquapendente. Fibula eſt inſtrumentum quò conſtringitur id quod ſeparatum eſt. De harum materiâ, & figurâ autores diſcrepant. Oribaſius enim cap. 4. lib. de machin. ait fibulas fieri ex ære, aurô, ferrô, & habere formam circuli. Guido fibulas appellat hamos, qui debeant eſſe parvi, pro ratione membri, & ab utràque parte curvati, ut labtô, utrinque infigantur. At tales aculeos pungentes infigere in ipsâ carne, & nervoſis partibus eſt peſſimum: Unde hęc ſententia falſa eſt, maximè quia hami poſtea latius eſſe vulnus permittunt. Fallopius voluit fibulas eſſe primam ſuturæ ſpeciem, in quâ filum abſcinditur, & qua communiter in vulneribus utimur, & hoc potiſſimùm colligit ex eô, quòd Celſus ait fibulam fieri ex aciâ molli; ubi Fallopius per aciam intelligit filum, quod nobis vulgò azza dicitur. At contra hanc ſententiam multa afferri poſſunt. Primùm enim acia nuſquam in linguâ latinâ invenitur, niſi hôc locô apud Celſum, & proinde non poteſt probari quòd acia latinis ſignificet filum. Secundò in editionibus nonnullis pro *acia* legitur. *acu*. Tertio dicit Celſus, quod fibulæ ferè vulnus latius eſſe patiuntur: at fibula quę fit cum filô, ſecundùm Fallopium labia vulneris valde adſtringit. Quartò apud nullum probatum, auctorem materia fibularum eſt filum, ſed æs, ferrum, aurum, lignum: Unde Celſus cap. 25. lib. 7. agens de ratione infibulandi, ait exemptô filô fibula additur; ac proinde patet fibulam non eſſe è filô. Quintò modus loquendi ipſius Galeni, & Celſi, quando mentionem faciunt fibularum, talis eſt, ut per fibulam nullô modô filum intelligi queat: dicunt enim, additis, impoſitis, injectis, ſuperdatis fibulis: quæ filo non competunt. His ergò rationibus olim adductus, fibulam credidi non fieri ex filô, ſed ex ære, aut materiâ ferreâ, non quidem è materiâ durâ, quæ in vulneribus infigeretur, ut Guido ſentit, ſed molliore, quæ infigeretur per utrumque labium, & deinde intorqueretur. Poſtmodùm verò meliùs rem conſiderans, inveni opinionem Fallopii eſſe veriſſimam. Nam primùm Celſus fibulam, & ſuturam ſimul dicit fieri ex aciâ molli, non nimis tortâ, ubi dictio illa, non nimis torta, nullô modô acui poteſt competere, ſed filo, quod duplicatum ſumitur, & intorquetur, non tamen nimis, ne evadat durum & inæquale. Præterea, ſi illa dictio, ex aciâ, intelligeretur, ex acû, nihil faceret ad rem: Sicut enim ſutura non fit ex acû, ſed è filô, ita & fibula. Modus etiam loquendi ipſius Celſi, cum dicit injiciendam eſſe fibulam, valde reſpondet illi loco, cùm dicit, injectum vinculum mordet. Licèt autem quædam fibulæ aliàs fierent è ferrô, aurô, lignô &c. in vulneribus tamen nihil prohibet, quin è filô fiant:. Pro diverſô enim uſú, & materia, & figura variari poteſt. *Hæc Aquapendens in Pentateucho; cum quibus tamen non omnino conſentit in Appendice ad lib. de Vulneribus, ut & in libr. de Operat. Chirurg. ubi dum de operatione in labiis leporinis ac diviſis exercendâ agit, fibulam facit ex filô quidem, ſed circum acus per labii partes utrinque transmiſſas contortô.*

FICUS.

De Ficû, ac ejus curâ ſic ſpecialiſſime ſcribit Hieronimus Fabricius ab Aquapendente. Ficus ita dictus eſt propter ſimilitudinem cum ficû

fructû; quæ ſimilitudo in tribus ſpectatur; vel quia habet pediculum tenuem, vel quia continet in ſe grana ſimilia illis quæ continent ficus; vel quia à ficû curetur. Ficus autem vel in capite, vel in aliis corporis partibus viget. De ſecundô non agemus, quia hic eſt valdè exiguus, qui actionem ferè nullam lædit, eſtque flaccidus, & curatur forcipe præciſô pediculô, aut ſericô conſtrictô, ut mortuus decidat. De primô hîc eſt ſermo, qui eſt tumor capitis, ex quo rupto, ſanies exit ſimilis granis ficuum. Auctores autem non concordant de ejus naturâ & loco proprio; dum alii ulcus eſſe dicunt, alii tumorem. Eſt enim ulceroſa eruptio, ſubdura, rubens, cum dolore, ſecundùm Paulum; aſt Hippocrati tumoribus annumeratur. Ficus igitur eſt tumor, qui facilè degenerat in ulcus, ex Galenô 5. de Medic. per loc. cap. 4. Sed dubium reſtat de locô; dum alii hunc tumorem capitis proprium dicunt; alii, ut Hippocr. palpebrarum, & oculorum; alii, ut Galenus, menti; alii, ut Celſus, partim barbæ, partim capillorum. Eſt autem tumor maximè in capite, & puerorum præſertim, qui tandem etiam excitatur in aliis corporis partibus, ex Aëtiô lib. 8. cap. 14. Tumor ergo rubens eſt, rotundus, ſubdurus; ex quô ſanies exit ſimilis ſemini ficuum, ubicunque ſit. Fit autem ficus ex humoribus miſtis, ſanguine ſcilicet craſsô, pituitâ, & ſeroſitate, quia eſt tumor rubens, rotundus, in capite, qui citó, non ritè curatus, exulceratur, propter ſeroſitatem pituitæ admiſtam; illa enim facilè cutim erodit. Differt ficus à Pſydraciô; quia hoc eſt tuberculum acutum, ſubalbidum, non dolens; ille verò tumor eſt major, rotundus, rubens, dolens, ex quô exit ſanies coarcervata, propter copioſam ſeroſitatem quæ prohibet quò minùs craſſa materia à calore concoquatur, unde fit ut conglobetur.

In curatione ficûs, prohibenda exulceratio, quia migraret in alium morbum qui longior eſt: Exulceratur autem ficus ſi non rectè curetur; Curatio autem quæ illam exulcerationem prohibet eſt, quæ purgat totum corpus, ut pilulę cochiæ, decoctum ſalſæ parillæ cum ſudore, ad evacuandam ſeroſitatem; quod fit etiam per curationem capitis: Dura pars affecta verò ficûs emollienda; aliàs diſcutientibus & evacuantibus utendum. Itaque hæ ſunt indicationes, ac prohibetur ſuppuratio in pueris, ut millefoliô contusô, cum paucô ſale impoſitô; aqua ſulphuris, & ſalis per ſpongiam impoſita; aqua marina; & muria appoſita; ficus decoctę in aquâ & emplaſtri modo impoſitæ. In durioribus corporibus, valent calchanti uſti, aluminis, glutinis, partes æquales, ſquamæ æris duplum, gluten in acetô modicô diluatur, & cum reliquis imponatur. ℞. lithargyr. ℥iv. ſal. foſſil. ʒij. thuris ʒiij. ſandaracæ ℥j. terantur, imponantur. Si exulceretur, adhibendum ceratum citrinum, elaterium tritum, lini ſemen tritum, cum aquâ impoſitum. Item detergendus eſt ficus exulceratus, pulpâ ficûs melli admiſtâ; item ceratô triapharmacô. Convenit etiam unguentum citrinum linamentis obductum.

FISTULA

De Fiſtulis *Pectoris*, *Abdominis*, aliarumque partium, vide Caput de Ulceribus ubi hæc pertractabuntur. Hîc tantùm de iis quædam in ſpecie ex Clar. Petro de Marchettis ac Theodor. De Mayerne; aliiſque.

De fiſtularum Ani Differentiis.

Licet non me lateat, ab omnibus auctoribus curationem fiſtularum ani proponi, cùm tamen diverſi ſint à me modo, & ordine eas explicandi, ac curandi, ideo decrevi eum in medium afferre, quo ſæpe feliciſſimo ſucceſſu has ſanavi, à differentiis ipſarum exorſus.

Aliæ itaque fiſtulæ ſunt propè anum, non tamen pervenientes ad ejus orificium; nonnullæ ad ipſum pertingunt, & ſerpunt exteriùs ſupra inteſtinum, quod tamen non perforant: quædam verò ipſum pertundunt; & quidem aliæ in externo muſculo ſphinctere; aliæ ad partem uſque ejus mediam; quędam propè eundem exteroum ſuperius, vel etiam ultrà, ſuperiori tamen parte: aliquæ inter utramque tunicam inteſtini recti ſurſum tendunt, modo ad medium ſphincterem, modo ulterius: earum item quędam aliquando ad veſicam deflectunt, quæ ſunt ſpecies fiſtularum ani, & inteſtini recti à me obſervatæ. Præterquam quod aliæ uno tantùm ſinu, aliæ pluribus perrepant; quædam tortuoſæ, quæ differentiæ accuratè recenſendæ fuerunt, utpote ad earum curationem apprimè neceſſariæ.

De Cauſis Fiſtularum Ani, & Inteſtini Recti.

Cauſæ harum fiſtularum aliæ ſunt externæ, aliæ internæ. Externæ, vulnera, in ulcera degenerantia, atque hæc in fiſtulas: contuſiones ex equitatione, et lapſu, vel aliqua hujuſmodi cauſa anum contundente, cujus ratione oriuntur abſceſſus; quę contuſiones, propè anum potiſſimum, ex pure in iis concluſo, perforant abſque dubio inteſtinum, quæ ſi longiùs ab ano recedant, illud non labefactant, ſed tantummodo carnem, ſupra quam exteriùs ſerpunt.

Cauſæ verò internæ fiſtularum ani, & inteſtini recti ſunt humores, hæmorrhoides, exulceratio.

Hæmorrhoides ſiquidem, ratione doloris ſanguinem attrahunt, suborto poſtmodum tumore, qui in ſinum, tandem in fiſtulam deſciſcit. Ab excoriatione verò inteſtini recti ſuboriuntur, dum ab aliqua materia biliosa, mordaci, vel virulenta, ex Lue potiſſimum Venerea exulceratur, atque ſenſim excavato ulcere ab eadem in eo congeſta, & diutius hærente, paulatim perfoditur; atque materia inter partes muſculoſas collecta, progreſſu temporis ſuboritur tumor in partibus externis ani, qui diſruptus in fiſtulam faceſſit, quæ tum partes ejuſdem muſculoſas externas pertundit.

Ab humoribus quinetiam heterogeneis aliquando ad inteſtinum confluentibus, & muſculum ſphincterem perforantibus, abſceſſus, & fiſtulæ ſuboriuntur, ratione ſuperius allata.

Atque hæ ſunt cauſæ, & modus generationis fiſtularum ani, & inteſtini recti. Ad ſigna modò progrediamur.

Signa Fiſtularum Ani, & Inteſtini Recti.

Si fuerit fiſtula in partibus externis prope anum; quæ tamen muſculum ſphincterem non perforaverit, id ſpecillo patebit, prout ſi penetraverit in inteſtinum; intruſo ſiquidem digito oleo inuncto in anum, ſpecillum nudum illi occurret.

Dignoſcuntur

Digunſcuntur fiſtulę inter utramque tunicam inteſtini, immiſſo ſpecillo, ſi digito non fuerit obvium; ſed membrana ipſius inteſtini rectum. Obſervandum verò, quod ſpecillo immiſſo, totam longitudinem fiſtulæ deprehendimus, quo non pertingit digitus in anum immiſſus. An verò eadem fiſtula perforet inteſtinum rectum in muſculo ſphinctere, vel ſupra eundem, hoc prodit ſignum; ſiquidem ſi digiti in anum intruſi apex ab eodem non conſtringi, ſed in loco veluti vacuo hærere ſentiatur; quo ſtylus quinetiam in fiſtulam demiſſus pervadat ad extremum uſque digitum, in illud ſcilicet cavum, fiſtulam perforare inteſtinum ſupra muſculum indicio fuerit, cujus inteſtini perforati ſigno ab omnibus propoſito, accedunt flatus, male olentes ſcilicet ex fiſtula erumpentes, aut fæces.

Utrum verò fiſtula fuerit in principio muſculi ſphincteris, medio, vel fine perbelle patet digito, & ſpecillo, ut ſupra obſervatum. Quando verò ad veſicam tendunt fiſtulæ, ſitus id nobis demonſtrat; oculis ſiquidem ipſis id patet ſpecillo in locum veſicæ demiſſo: ſi verò veſicam pertuderint, copioſa effluet urina, atque aut per totum vitæ curriculum laborant, aut miſere paucis poſt diebus ægri moriuntur, ſi fiſtula valde dilatetur. Et hæc quoad ſigna, in quibus Medico Chirurgus multùm accuratus deſideratur, in iis potiſſimùm, quæ muſculum, & inteſtinum perforatum produnt.

De Fiſtularum Ani Prognoſi.

Omnes fiſtulæ ſuperius deſcriptæ à perito Medico ſunt ſanabiles; prout, omni ambitione procul, feliciſſimo ſucceſſu earum quamplures, imo ſexcentas perfectè ſanavi, methodo inferius proponenda: quamquam in his quædam facilius, quædam difficilius; & quidem ægre admodum ſanantur, quæ ſcilicet ſupra ſphincterem muſculum inteſtinum perforant; ut quæ à Lue Gallica ſubortæ. Facilius verò, & brevi tempore, quæ in orificio ani: minus facile, quæ in medio muſculo, ut & quæ inteſtinum perforant ſupra muſculum, quippe difficillime iſtæ, nec niſi longo tempore admittunt ſanationem.

Majori autem difficultate, ſi ſymptoma aliquod grave eiſdem acceſſerit, utpote inflammatæ hæmorrhoides, atque proximus illis ſubortus abſceſſus, dolor gravis partis affectæ, ut & callus annoſus, ac durus admodum, quæ ſymptomata licet diutius protrahant earum ſanationem, non verò eam prohibent omninò; quin potiùs his ſublatis, facilius eadem contingit.

Dubium verò apud auctores, utrum ani fiſtulæ occludi debeant, quibuſdam id omninò negantibus, utpote quæ inſanabiles, ipſorum ſententia, qui hanc curandi viam ignorant; quibus refragatus, cenſeo omnes debere, ac poſſe ſanari, his exceptis, quo caſu obſervandum, an fiſtulę poſt cachexiam ſint obortę, an verò fiſtulas cachexia exceperit: ſi enim fiſtulæ cachexię ſuccedant, tunc non ſunt ſanandæ, niſi prius ſublatâ viſcerum omnium intemperie, & ad laudabilem redactâ: quæ verò cachexiam præcedunt, omninò obducendæ.

Quod verò ex fiſtulis induci poſſit cachecticus habitus, facile eſt probare; ſanguis ſiquidem, dum circulatione partem à fiſtulis corruptam, ac proinde inquinatam alluit, pravam neſcio quam ſuſcipit qualitatem, quam viſceribus poſtmodum impertit, ac cachecticam infert diſpoſitionem, vel ſaltem, non conceſſa circulatione, ſanguinis tetri vapores, elevati à parte fiſtuloſa pure obſita ſanguinem contaminant, unde vitiata nutritione oritur cachexia.

Quod verò aliqui objectant, quo ſcilicet purulenta illa materia, quæ continuò ex fiſtula effluebat, erumpat, eadem ſanata; hanc certè, inquiunt, tetram, & corruptam neceſſe eſt recurrere, atque alias partes labefactare; ut propterea peſſimo conſilio fiſtularum ani ſanatio tentanda ſit. Reſpondemus, nullum exeamndem ſanationem ſequi detrimentum; ſiquidem prout natura ſingulis corporis partibus proprium alimentum largitur, ita parti fiſtula laboranti; cui tamen putridæ cùm ſanguis laudabilis licet, accedit, corrumpitur, & in pus convertitur; qui propterea eſt expurgandus, unde ſanatâ fiſtulâ, alimentum illius partis non corrumpetur amplius; quin imò alimentalis ſubſtantiæ particeps in eam faceſſet, ut non ſit opus materiam illam refluere ad partes ſanas, atque ipſarum temperiem corrumpere; ut propterea fiſtulæ ani, & inteſtini recti poſſint nullo ęgrotorum periculo ſanari, ut ſæpiſſime obſervavi præmiſſa tamen totius corporis cura, expurgantibus materiam morbificam, & viſcerum nativam temperiem redintegrantibus: atq; quo omnis prorſus timor abſit materiæ refluxus, fonticulus femori dextro inurendus, expurgandis quotidie excrementis.

Curandæ verò fiſtulæ ani, periculo gravioris mali, ex puris effluxu, ut ſæpiſſime fit, cohibito, quod acrius, & calidius in varios ſinus ſe diffundit, pertuſo inteſtino, & amplius ulceribus productis, ex quibus quamplures moriuntur; prout exacto biennio accidit Illuſtriſſimo, & Excellentiſſimo Maliperio D. Marci Procuratori, non admiſſa ſectione fiſtulæ ani, quod & in ſexcentis aliis obſervavi; ad quarum propterea curationem me accingo.

De Fiſtularum Ani, & Inteſtini Recti Curatione.

Curatio fiſtularum duplex eſt; alia univerſalis, cauſæ, alia particularis ipſi morbo dicata. Univerſalem quod ſpectat, ſi viſcera patientis fuerint bene conſtituta, ut patet ex inculpata valetudine totius corporis, abunde erit corpus expurgare lenientibus, præparantibus, & purgantibus, levioribus tamen, miſſo ſanguine, ſi opus fuerit, ex brachio, vel pede, quanquam aliqui abhorreant à medicamentis; quibus quidem non refragamur, preſente optima corporis conſtitutione, qua preditos multos curavi, non expurgato corpore, felici ſucceſſu, & abſque ullo futuri morbi periculo. Quod ſi patiens fuerit mali habitùs, & cacochymicus, purgandus primò ſemel, & iterum, fluxioni arcendæ, ac tollendę; tum propinandum decoctum ex ligno Guajaco, ſalſa parilla, aliiſque medicamentis, pro ægri temperamento; præſente ſiquidem cachexia, ratò admodum ex toto ſanantur fiſtulæ, niſi ſublata viſcerum intemperie, iiſdemque corroboratis. Quoad curationem topicam, multiplex ea eſt, pro varietate, & differentiis fiſtularum: Fiſtulæ quippe prope anum, quæ non pertingunt ad ipſius orificium, facillimè ſanantur, non tamen abſque ſectione, & quidem ſi rectæ, non ſæpius repetita, ſi ſinuoſæ, pluribus.

Primò igitur foramen fiſtulæ dilatandum turundis, imbutis aliquo proprio medicamento, unguento ſcilicet ex betonica, matriſylva, & hujuſmodi; ac quotidie eędem craſſiores immittendæ, donec foramen fiſtulæ ſatis ampliatum admittat ſcalpellum ad ſectionem; quod ſi aliquando non ſufficiant, aliæ adhibendę ex radice gentianæ, aut medullâ ſorgi, vel ſpongiâ filo conſtrictâ: ſatis verò dilatato foramine, demittendus cultellus rectus, ab Aquapendente delineatus in inſtrumentis Chirurgicis, atque facienda unica ſectio ad fundum uſque ipſius fiſtulæ;

poſtmodum

poſtmodum imponendi, globuli imbuti ovi albumi. ne, ad prohibendam inflammationem, ſuperinjectis ſtupis in eodem madefactis; quibus poſtero die remotis, diligenter ſtylo inquirendi alii ſinus, qui dilatandi, atq; ſecandi modo jam dicto; tum refrigerantia applicanda, atque ſupra fiſtulam primo ſectam adhibendum digeſtivum. Quia verò ſæpiſſime à ſectione callus ſuborrus impedit ſanationem, illi tollendo ex uſu erit viride æris, vel præcipitatum inſperſum; cavendo tamen ne hæc corroſiva contingant labia vulneris, metu doloris gravioris. Quibus fruſtra adhibitis, deveniendum ad ignem actualem; quanquam obſervaverim aliquando callum ſublatum ſolo digeſtivo; quod licet alicui forſan novum, & præter rem videri poſſit, ſæpius tamen experientia mihi eſt compertum, potiſſimum verò in muliere quadam laborante antiqua fiſtula, perfodiente ambas nates, per oſſis coxendicis foramina, quæ clauduntur à muſculis obturatoribus externo, quæ callo obduruerat admodum duro, ad craſſitiem medii digiti, quam curavi amplis utrinque ſectionibus, ad oſſa uſque; poſtmodum applicato digeſtivo, concoctionis cauſâ, quibus callus mollior factus, levi negotio abſceſſit, inſtar corticis arboris, ſpatio quinque menſium, perfectè adeo muliere ſanata, atque multis poſt annis incolumi.

Conſumpto verò callo, deterſoque vulnere, caro generanda, non quidem unguentis ſarcoticis, utpote humidioribus, ſed ſiccis, de tutbia vel Iſidis; atque ita globulis his imbutis vulnus implendum, ut caro è fundo ſuccreſcat, priuſquam illi imminuantur; necnon ſupra eoſdem applicandum ceratum de chalcitide vel de ceruſa, aut de gratia Dei; vel, hyemali potiſſimùm tempore, Barbarum.

Producta æqualiter carne, inducenda cicatrix non pulveribus, nec filamentis aridis, quibus labia vulneris calloſa evadunt, & cicatrix non ita facile obducitur, ſed eorum loco, medicamentis potentiâ ſiccis, actu verò humidis, prout ſupradicta unguenta, Iſidis, de tuthia, de plumbo, & ſimilia, quibus dura, ac ſolida evadet cicatrix, quæ difficiliùs dehiſcat.

Quia verò quandoque ſuccreſcit caro, quę remoratur cicatricem, atterenda hæc lumine uſto, præcipitato, & ſimilibus. Atque hæc de curatione primæ differentiæ fiſtularum.

Aliæ verò fiſtulæ, quæ ad orificium ani pertingunt, & ſerpunt exteriùs ſupra inteſtinum rectum, non tamen ipſum perforant, non ita facilè ſanantur, ob copioſas humiditates, quæ ab inteſtinis continuò defluunt. Iſtæ tamen, prout in aliis diximus, ſunt dilatandæ, & ſecandæ; nullo quippe alio præſidio ſanantur.

Hîc oritur dubium, an ſectio ſit facienda in interna, an externa parte; ſi enim externa longior videtur futura, ac nimis profunda, non levi ſane periculo fit, ratione magnæ ſectionis; ſi interna, vulnerantur ſanæ partes. Id tamen ſolvitur, quod ſcilicet ſectio internæ partis ſit præferenda; quia fiſtulæ, quæ ſerpunt ſecundùm inteſtinum rectum, quamvis ipſum non perforent, nunquam poſſint conſolidari niſi ipſo quinetiam ſecto; nec abſque ratione, cùm heterogeneæ ſubſtantiæ ſint, inteſtinum, & caro circumpoſita, quæ proinde non poteſt adglutinari, niſi carneæ ſubſtantię ope, quod per ſectionem curandum.

Quod verò caro inteſtino coaleſcere non poſſit, cauſa eſt humiditas ichoroſa, quæ ab ejùs membranis effluens, humectat carnem ipſam, impeditq; quominus poſſit agglutinari; ut propterea non ſit omnino metuenda muſculi ſphincteris, & inteſtini recti ſectio; hac tamen cautione ut muſculus non totus ſecetur, ne fæces involuntariè excernat.

Facta ſectione, omnia præſtanda ſuperiùs præſcripta; hoc ſolùm excepto, ut digeſtivi loco, utamur unguento ex Betonica, vel de matriſylua aliquot dies; adhibitis deinde exſiccantibus paulò validioribus coercendæ ſuperfluæ humiditati, atque ſolidiori carni in fundo fiſtulæ producendæ; oppleta verò fiſtula carne firma laudabili, obducenda cicatrix modo ſuprà dicto; quæ tamen mollior ſit, non dura, quo muſculus perfectè conſtringi poſſit; hæc ſiquidem aliquando dura adeo evadit, ut ille ſatis non poſſit coarctari, non ſine involuntaria fęcum excretione, cujus cauſâ imperiti ſectionem muſculi à Medico, factam calumniantur.

Quod ſi contingat callum durum produci, emolliendus erit aqua forti, vel ſpiritu vitrioli, præter inſeſſus in aquis noſtris thermalibus, apprimè utiles, quarum vis non ſolùm callos emolliendi, ſed etiam ſimul & ſemel mirificè corroborandi partes læſas; in quam rem propterea vitanda olea, Unguenta, & cerata, quippe quæ laxando, reddunt partes fluxioni obnoxias; & callo nonnihil tardiùs producendo opportunas.

Succedit modò curatio fiſtularum, quæ inteſtinum perforant, ſive in externa muſculi ſphincteris, ſive media, ſive ſuprema ejuſdem parte; quæ tamen loci diverſitas non mutat curationem, ſed ſolummodo ejuſdem tempus; extremi quippe muſculi fiſtulæ citius ſanantur, medii verò, vel ſupremi, tardius, propter profundas ſectiones, quibus ad perfectam earundem ſanationem opus eſt, quæ, prout aliæ omnes, primùm dilatandæ turundis accommudatis, mox ſecandæ, idque duplici ratione, vel ſyringotomo, vel filo ſerico, aut ſeta equina. Utimur filo, patientibus ferrum reformidantibus; licet hæc ſectio longa ſit, & dolore moleſta; frequentius verò ſyringotomo, quia citius, & minori dolore operatio perficitur.

Patefactâ fiſtulâ, alterutrô modô ſuprà dictô procedendum, cavitaſque ex ſectione opplenda, globulis imbutis ovi albumine. Notandum tamen, quod hæ fiſtulæ plures poſtulant globulos, ut ſectio patens ſit, ne coaleſcente denuò inteſtino, quod facile fit, partibus circumpoſitis, fiſtula eôdem ſtatû, quô antea vigeat. Factâ coctione, potiùs unguentô ex Betonicâ, cum digeſtivô, atque optimô pure apparente, producenda caro, non quidem ut aliorum vulnerum, ratione ſuperiùs allatâ, Unguentis de Betonica, vel de matriſylva, quibus, ob actualem humiditatem laxa fit, & mollis, in parte potiſſimum humidiori, ſed adhibitis filamentis ſiccis, pulveribus tuthiæ præparatæ, terrę ſigillatæ, cornu cervi uſti, plumbi, & hujuſmodi medicamentis actû, & potentiâ ſiccis inſperſis, quinetiam firma obducitur.

Quod ſi muſculi ſphincteris multum ſit abſciſſum contraria inſtituenda curatio, unguentis nempe actu humidis, non verò ſiccis ne cicatrix, ut jam docui, durior, & ſolidior evadat, quæ prohibeat conſtrictionem ipſius muſculi, cum fæcum involuntariô exitû.

Modum verò quod attinet curandi fiſtulas, quæ inteſtinum perforant ultra ipſum muſculum ſphincterem, ſuperiori parte, quanquam inſanabiles à multis habentur, niſi totô muſculô ſphinctere pręſectô, ex quô involuntaria fæcum excretio; eas tamen ſæpius ſanavi ſummâ felicitate, citra illud incommodum, factâ congruâ dilatatione, prout in aliis omnibus præſcriptum; muſculus ſiquidem ſphincter euſque ſecandus, ut aliqua ipſius pars, verbi gratiâ, ad latitudinem annuli, integra ſuperſit, ac intacta, quæ ſuô fungatur officiô.

Factâ ſectione, ſuperſtes fiſtula erit inurenda, ut callus tollatur, cujus ſublata cruſta butyro, vel digeſtivô, implenda cavitas globulis, imbutis unguento de tutbia; hac obſervatione, ut imminuantur illi donec proba caro æqualiter generetur, & cavitas oppleatur.

Quia

Quia verò plurimùm accidit, ut propter redundantem humiditatem partis, generetur caro fungoſa, & mollis huic abſumendæ, valet Unguentum Iſidis, cum unguento de tuthia æqualiter mixtum, uſque dum caro utilis producta fuerit, cicatrice poſtmodum obducta.

Succedunt modo fiſtulæ, quæ ſerpunt inter utramque tunicam inteſtini recti, & ſuperius tendunt, modò ultra latitudidem ſphincteris, modò infra; quæ tamen raro calloſæ fiunt, ut ego obſervavi, propter affluentem humiditatem inteſtinum, & membranaa continuo alluentem, quę proinde ſtatim ſunt dilatandæ turundis ex panno lineo confectis, vitatis illis ex medulla ſorgi, radice gentianæ, & ſpongia præparata, quæ plus ſatis dilatando, lacerant membranas inteſtinorum; quib. abunde dilatatis, ſecandæ illæ ſunt ſecundùm longitudinem, abſque ullo metu læſionis muſculi ſphincteris; ad interna vero facienda eſt ſectio.

Dum verò ſecantur, immittenda intra anum cannula rotunda, altero extremo clauſa, altero verò latere, ſi fiſſura patefacta, in cujus medio lana mollis, vel goſſipium lateat, ne acies ſcalpelli hebetetur; cujus cannulæ uſus eſt, ut ſecta fiſtula, excipiat gladiolum, illæ is proinde inteſtini partibus oppoſitis.

Curantur facilè iſtæ fiſtulę ſectæ obductæ cicatrice, injectionibus exſiccantibus bis quotidie infuſis, nec non immiſſis turundis imbutis unguento ex tuthia, atque pulveribus itidem exſiccantibus.

Facta ſectione, ſtatim indenda turunda longa ad fundum uſque ſectionis pertingens, illita ovi albumine, cum bolo armena orientali conquaſſato, poſtero die ad detectionem, injicienda aqua hordei, cum melle roſaceo, & ſupra turundam, inſpergendi pulveres ex bolo armena, terra ſigillata, cornu cervi uſto; tum ad exſiccandum, tum ad adſtringendum. Notandum verò, quod his fiſtulis nunquam digeſtivum adhibendum, ne tenues membranæ inteſtini corrumpantur. Tranſactis quatuor, aut quinque diebus, parandæ injectiones ex aquis thermalibus montis ægrotorum; vel harum inopiâ, artificialibus ex vitriolo, nitro, ſale, alumine, cum aqua communi, immiſſa ſemper turunda imbuta prius unguento ex tuthia; deinde pulveribus exſiccantibus jam dictis; quibus remediis obducenda cicatrix, quę durior licet, & calloſa, nequaquam tamen impedit conſtrictionem muſculi ſphincteris; quinimo ſi mollior foret, brevi reſolveretur de novo ab humiditate continuò partem illam alluente.

Supereſt curatio fiſtularum ad veſicam ſerpentium; quæ differunt: quædam enim perveniunt ad ejus collum; & quidem aut juxta ejus exortum, vel medium, vel finem, nec ipſum perforant; aliæ ipſum perfundunt in ejuſdem exortu, aut medio, aut circa finem, qua veſica annectitur ſuæ cervici.

De prioribus actum in tractatu de fiſtulis urethræ de aliis non eſt differendum, cùm omnino fiunt inſanabiles, & ſolo prognoſtico relinquendæ, ne inſanabili tur pręſidia, quæ multis fuere ſaluti, ex Celſo, ut proinde earum ſola curatio docenda ſupereſt, quæ pervadunt ad cervicem veſicæ, ipſam tamen non perforant, in quibus majori dilatatione opus eſt, quàm in ſuperius propoſitis, in quam rem, ex uſo ſunt turundæ ex ſpongia contorta, & compreſſa, radice gentianæ, medulla ſorgi, vel ſambuci; atq; dilatata fiſtula, facienda ſectio, non quidem ſcalpello, ſed gladiolo in hunc uſum parato, admodum recurvo, dorſo lævi, ne lędatur collum veſicæ, acuta acie, quod partes illud inveſtientes ſint membranoſæ, quæ difficulter ſecantur. Si ſint plures ſinus, prout plurimum fit pluribus quinetiam ſectionibus patefaciendi, illæſa ſemper cervice, ne Medico infamia inuratur; turpe quippe, ac fœdum foret, urinam per aliam partem effluere, quàm naturalem. Facta ſectione, callus removendus, tum abſolvenda curatio modo jam propoſito in aliis fiſtulis, à quibus iſtæ non differunt, niſi ratione ſitûs. Obſervandum tamen Medico, ut ſtatim ad fiſtularum ani curationem ſe accingat, niſi renuente ægro; ſuppreſſa ſiquidem, ut ſæpe fit, purulenta materia, varii ſinus excavantur, unde progreſſu temporis fiſtula in plures diffunditur, ex qua materia ſuppreſſa ſuboriuntur aliquando abſceſſus, non ſine magno dolore, & febre ſatis gravi.

Quod ſi fiſtulæ fuerint amplæ, deducunt totum corpus in cachexiam; ſanguis quippe, dum circulari motu movetur, & partem affectam permeat, ſuſcipit neſcio quam malam qualitatem, & inquinatur, atque à parte fiſtula excavata elevantur vapores putridi, qui labefactant viſcera naturalia & vitalia.

Fiſtulæ verò, quæ perforant inteſtinum, ideo ſtatim ſunt curandæ, quia ægri plurimum laborant teneſmo, & frequenti dejiciendi cupiditate, cum doloribus in excretione fæcum; & quod gravius, cùm pars affecta pure ſemper redundet, accidit ſæpius, ut in ulcera phagedæna faceſſant; quod frequentiſſime obſervavi.

De Symptomatibus ſupervenientibus curationi Fiſtularum ani, & Inteſtini Recti.

Præcipua ſymptomata, quæ in fiſtulis ani ad ſe trahunt curationem, ſunt, ſanguinis fluxus, inflammatio, vehemens dolor, & hæmorrhoides. Dolor ſedandus anodynis, ut oleo amygdalarum dulcium, violarum, chamæmelino, lacte, butyro loto aquâ roſaceâ, & hujuſmodi.

Aliquando inſignis ſuboritur inflammatio, præſertim ex ſectione, ſi fuerit magna, ratione ſcilicet doloris attractis humoribus; tunc vero applicanda repellentia, ut ovi albumen, ſuccus plantaginis, portulacæ, polygoni, myrtillorum; atque ſi dolor, & ardor urgeant, educendus ſanguis è venis ſuperioribus, revulſionis causâ, ad partes longinquas.

Tument verò ſæpiſſime hęmorrhoides, ſectione potiſſimum, & applicatione medicamentorum acrium irritatæ, hinc acuti dolores, qui curationem trahunt; quibus ex uſu eſt linteum in lacte tepido expreſſum, & applicitum, necnon offa panis lacte vaccino imbuta, & appoſita; prout optimum unguentum roſaceum; quo caſu conveniunt quinetiam ſtupefacientia, leviora tamen, ut unguentum populeum, vel ſantalinum, cum portiuncula opii. Nullum verò præſtantius remedium ſectione venæ brachii, 1. ratione revulſionis; poſtmodum ex pede, derivandi causâ, ratione morbi, & virium.

Ultimum ſymptoma eſt ſanguinis profluvium; ſecantur quippe aliquando rami venarum hæmorroidalium, qui ſtatim ſanguinem magno impetu effundunt; qui proinde omni ope ſiſtendus, cùm in eo vita conſiſtat; applicandum propterea goſſypium uſtum, cum pulveribus adſtringentibus; necnon ſtupæ imbutæ ovi albumine, parte manu opprime compreſſa per aliquod tempus, donec coerceatur; quo apparatu utendum duos, aut tres dies, quouſque ſponte à pure alluente defluat. Quibus verò inſtituta eſt aliqua ſectio, vel hæmorrhoides fluunt, Inſeſſus ex aquis thermalibus non ſunt adminiſtrandi, utpote qui facultate quadam fluxum ſanguinis denuo excitant, quorundam chirurgorum graviſſimo errore, qui illis utuntur.

De

De Obſervandis in curatione Fiſtularum Ani & Inteſtini Recti.

Perperam exiſtimant multi Pſeudo-Medici, ſe ſanare poſſe fiſtulas ani, & inteſtini recti balſamis, unguentis, injectionibus, aliiſque bujuſmodi preſidiis; verùm fruſtra laborant, cum hæ nonniſi ſectione, & uſtione ſanabiles ſint. Siquidem ego ſpatio, quinquaginta annorum, nullam vidi fiſtulam ani ſanatam perfectè; licet obſervaverim aliquas à barbitonſoribus, imperitiſq; Chirurgis ad cicatricem deductas, quibuſdam arcanis remediis, ſed ſpeciem ſolum, & ſuperficie tenus, in quarum quippe fundo materia purulenta deliteſceret, paucos poſt dies in novas majores fiſtulas, & graviores diffuſa.

Quare ſi ex toto fiſtulæ ſint ſanandæ, ferro ſunt omninò ſecandæ; quod licet multi reformident, Anatomes ignari, ejuſdem tamen periti nullo periculo, & metu hoc præſidio utuntur, quod tamen cautè adminiſtrandum in hujuſmodi fiſtulis, ne lacerentur venę ſedales, hæmorrhoides dictæ, cum ſanguinis erumpentis magno impetu, qui non adeò facilè ſiſtitur. Si itaque hæmorrhoides non tumeant, faciendę ſectiones inter unam & alteram ani rugam; ſi verò appareant, eadem inter ipſas adminiſtranda.

Fiſtulæ profundæ opus habent pluribus, & repetitis ſectionibus, metu inflammationis, unica enim, & ampla, ob vulneris magnitudinem, dolorem, & inflammationem excitat; quod obſervandum etiam in ſinibus profundis; ut propterea graviſſimo errore quidam imperiti chirurgi, laniones potiùs, ſtatim poſt ſectiones ani, & inteſtini recti, ferramento candente urant partes recenter cultro læſas, unde dolor inſignis, & curatio longiùs protracta.

Sępiſſimè verò accidit, ut flaccida caro ſubcreſcat, quæ corroſivis abſumenda, alumine ſcilicet uſto, præcipitato, viride ęris, trochiſcis de minio, & hujuſmodi: in quorum tamen uſu obſervandum, applicanda mane potius quàm veſperi, ne ratione doloris, patientibus ſomnus intercipiatur, magno eorum detrimento; multos ſiquidem vidi, qui ob vigilias, & dolores à medicamento veſperi adhibito, inciderunt in febres; quod non accidit, ſi interdiu eadem medicamenta uſurpentur; quia vis ſenſiva occupatur, & avocatur à variis objectis externis, præterquam quod poſſumus eadem removere, & illorum loco, ſedantibus dolorem uti, ſine ullo incommodo patientis, & ſomni, quod noctu commode preſtare non poſſumus.

Quod ſi pars ægra dolore afficiatur, adſitque febris, vel inflammatæ hæmorrhoides, tunc à ſectione abſtinendum, donec propriis remediis cedant; contingit verò aliquando dolor à materia purulenta, ſuppreſſa in aliquo loco ipſius fiſtulæ, & potiſſimum [illegible]liarum partium fiſtulis, & ſinibus flexuoſis, in quibus acrimonia corrodit partes ſubjectas, & dolores infert continuos, quos quibus ſanandis ſtatim facienda ſectio, ut eadem effluat.

Obſervandum etiam ſumma diligentia, ut antequam ęgri hujuſmodi dimittantur, ſectiones omnino ſint carne oppletæ, & cicatrice obductæ, ſi enim vel minimum quid earum ſuperſtes fuerit, non occluſum, progreſſu temporis puris guttæ genitæ erodunt partes, atque ulcus, & fiſtula ſuboriuntur; cujus erroris crimine laborant Medicorum nonnulli.

Obſervationes.

De Fiſtulis Ani.

Quatuor fiſtulæ perforantes rectum inteſtinum, in infantulo unius menſis, perfectè ſanatæ.

Curavi infantem unius menſis, Nobilem Patavinum, laborantem quatuor fiſtulis ani, perforantibus rectum inteſtinum, parte inferiori.

A principiô exiguis turundis duas tantùm ipſarum dilatavi, impoſitô filô ſericô, cui alligavi parvum ſyringotomum, arte paratum; quas poſtmodum ſanavi modô mox propoſitô, tractatû de fiſtulis; alias vero duas eadem methodo ſecui, & ad cicatricem deduxi, ægro firma etiamnum valetudine degente. Quod obſervaſſe è re fuit, ut ratum, ratione ætatis.

De Ulceribus Ani.

Quia verò noſtrô ævô frequentiſſimè ſuboriuntur ulcera in inteſtinô rectô, ægrè admodùm ſanabilia, ut quotidianâ patet experientiâ, modum propterea hæc ſanandi proponere decrevi, hôc præmiſſô, quod pleraque horum ulcerum ortum ducunt à Lue Venereâ, & potiſſimum præpoſtera, rara verò ab alia cauſa; licet quædam oriantur à dyſenteria, in parte nempe ſuperiori ipſius inteſtini recti, & coli; alia verò ex hæmorrhoidibus, partis ſcilicet inferioris ejuſdem recti, & circa orificium ani; rhagades verò, vel ſciſſuræ quæ à ſalſo, & acri humore ortæ; facile tamen ſanabiles, dummodo mala aliqua qualitate careant. Ulcera autem ex dyſenteria facta, deterſione aquâ hordei, & melle roſaceo iterum, & tertiò per ſiphonem infuſis; poſtmodum noſtris aquis thermalibus, brevi ſpatio temporis ſanantur; prout rhagades unguento ex ceruſa camphurato, ducto in plumbeo mortario. Ulcera verò Venerea, quæ plurimum ſupra muſculum ſphincterem, non adeò facile; ex concubitu quippe ſemen corruptum, & virulentum in ipſo ſuperſtes, ulcera ampla excitat, quæ progreſſu temporis ſerpunt, aut ſuperius, vel inferius; cùm obſervaverim in cadavere ſupra triginta ulcera, diſtincta magnitudine unguis ſupra ipſum muſculum ſphincterem, per totum rectum inteſtinum ſerpentia, ad coli quinetiam partem aliquam; ex quibus ulceribus duæ, treſve libræ puris per diem evacuabam. Hic autem patiens erat valde emaciatus, cum febre lenta ex ulcere qui à me curatus tredecim, aut quatuordecim dies, tandem obiit. Præter ulcera verò ſupra muſculum ſphincterem, adfuit ſinus quidam, ab ulceribus ſuperioribus ſerpens, uſque ad ani orificium; quorum ulcerum cauſa fuit Medicorum incuria, qui duos ante annos ipſum non ſanatum dimiſerunt, ejuſdem ſalutis prætextu, quod materia à toto corpore maligna expurgaretur; ut propterea miſerrimus patiens ſine remediis diem obire coactus, quamobrem modum docere decrevi, quo in curatione horum ulcerum uti ſoleo.

Primò itaque totum corpus ab humoribus expiandum medicamentis propriis, humores redundantes purgantibus; deinde aſſumendum decoctum ex ligno Guajaco, & ſalſa, per quadraginta dies, cum ſudore, prout in Lue Venerea; atque dum hæc fiunt, adhibenda remedia topica, in primis injectiones à principio,

Google

à principio, ex aqua hordei, miſta, cum Unguento Ægypriaco, ad abſtergenda ulcera, ſemper ſordida, uſquedum dolorem inferunt, atque cum ex ipſis aliqua portiuncula ſanguinis effluit, tunc verò abſtinendum ab Ægypriaco, cujus loco erit decoctum Guajaci, ſcordii, virgæ aureæ, & hujuſmodi, poſtmodum utendum aquis noſtris Thermalibus montis Ægrotorum: atque ab injectionibus immittenda ſemper turunda longa, & craſſa, imbuta unguento rubro, Placentini, dicto, aut unguento ex turhia, miſto cum unguento Iſidis æquali doſi, & aliqua ſemper portione præcipitati, ut Lui Venereæ dicari. Quomodo multa ulcera Venerea ſanavi, & quotidie ſano, quanquam ulcera quandoque adeò maligna occurrunt, quæ remediis dictis non cedunt, in quibus deveniendum ad ignem, quo inurenda non ſemel, ſed iterum, & tertiò, ac quartò atque ne partes ſanæ lædantur, locus primò ulceris inveniendus; in quam rem utuntur quidam inſtrumento ſpeculo ani vocato, quo lacerant partes, cum dolore, & inflammatione, neque tamen locus ulceris pares. ut propterea uſum ſpeculi non probem, cum facilius quod optamus conſequi poſſimus. Quo itaque ipſum duntaxat ulcus inuratur ſine læſione aliarum partium, hac methodo utor, immitto turundam longam, craſſam, aliquam unguento ex prædictis imbutam, quatuor aut ſex horarum ſpatio, qua educta, obſervo, quæ pars ejuſdem unguento careat, cujus loco aliqua materia purulenta ſuperſtes ipſi turundæ inhærens patefaciat locum; & magnitudinem ulceris, tum mihi paro cannulam ejuſdem longitudinis, quæ poſſit pervenire ad ulcus, cujus extremum, ſit obturatum, & perforatum tantùm illa parte, quæ ulceri reſpondet; deinde munio cannulam linteolo imbuto ovi albumine cum aqua roſarum, ipſamque in anum intrudo, & ferramento eandem immiſſo, repetitis vicibus inuro ulcus; hac tamen cautione frequentius id fiat, & citius, semoto ferramento candente, potius quam eodem diutius intra cannulam contento, ne ſcilicet inteſtinum rectum altius inuratur, & perforetur. Facta inuſtione, duos aut tres dies utendum turunda imbuta butyro; poſtmodum deveniendum ad injectiones ſuperius dictas ex aquis thermalibus, vel decoctionibus exſiccantibus, impoſita ſemper turunda imbuta dictis unguentis, qua methodo multa ulcera Venerea inteſtini recti ſanavi, quam propterea latere nolui.

Obſervatio Singularis.

Gravia ſymptomata ex vi in anum immiſſa cauda porcina, ejuſdem ſetis ad medium uſque ſectis brevi omnino ſedata, cum ſalute ægræ.

Memini Meretricem quandam in vitæ periculum deductam, cui à quibuſdam ſtudioſis cauda porcina quæ acri hyemis frigore obriguerat, intra anum immiſſa fuit hac ratione; ſcilicet primò ſetis ejuſdem, ad medium uſque, valde aſperis, poſtea inuncta eadem oleo, atque in anum ipſius mulieris vi intruſa; cum verò aliqua portio ipſius caudæ, tres digitos, extra eminerer, atque eandem Medici tentarent educere, pili inverſi defigebantur in inteſtinum rectum, ut dolorem ægra ferre non poſſet, cùm verò medicamenta poſtmodum per os exhibuiſſent, ſpeculumque immiſiſſent, ut anum dilatarent, & educerent caudam, fruſtra fuerunt, adeò ut ſex dies alvus illi ſuppreſſa fuerit, accedente vomitu, cum febre, & dolore omnium inteſtinorum: accitus verò, cum omnia prædicta intellexiſſem, arundinem longam duas, aut tres ſpithamas perforavi, in extremo lævigatam; deinde filo craſſo extremum ipſius caudæ, extra anum prominens arctè alligavi, atque immiſſo filo in cavitatem ejuſdem arundinis, in podicem immiſi, per quam filo attracto caudam eduxi, illæſo omninò inteſtino recto, ex quo ſtatim maxima copia fæcum effluxit, cum patientis levamine; poſtmodum injecto, duos aut tres dies, lacte caprino, bis, terve per diem, atque ſedato dolore, graviſſimo certe, infudi vi vinum nigrum auſterum ad corroborationem partis, quibus ex toto convaluit ægra. *Petrus De Marchettis in Sylloge obſervationum Chirurgicar.*

De Fiſtulâ in Ano.

Morbus per ſe patet, præcipuè ſi inſtrumentis exploretur ulcus.

Indicationes ſunt hæ: ſanguis fluxus ſi adſit ſiſtendus, ulcus ſordidum detergendum, carne replendum, per ſiccantia conſolidandum, & cicatrix firma eſt procuranda: humorum acrimonia obtundenda, & corpus eſt renutriendum.

Quoad Victum, comedat parcè, veſcatur unico cibo, prunis, paſſulis: bibat cereviſiam medicatam. Conveniunt quoque emulſiones, amygdalata, hordeata; Paſta regia, panis marcius, gelatinæ, lacticinia, ſed præcipuè lac aſininum ad humorum acrimoniam temperandam.

Purgetur tes diebus alternis hoc modo.

℞. Calomelan. opt. præparat. gran. xv. vel. xx. diaprun. ſolutiv. ʒij. gum. Arab. ℈j. fol. aur. numero 4. Mſ. f. Bolus mane ſumendus, ſuperbibendo tantillum vin. alb. aut cereviſ. medicat, & poſtea juſculum. Sine ullo dolore operatur aut ſanguinis fluxu.

Injiciantur Clyſteres ex vulnerariis & lenientibus, ut ſanguis fluxus ſiſtatur, ut in Capite de Diarrhœa Dyſenteria & Teneſmo deſcribuntur.

Injectiones fiant primò anodynæ, dein detergentes, & denique aſtringentes & exſiccantes. Anodynæ ſupra in Cap. 3. de Teneſmo, &c. deſcribuntur. Detergens ſit talis.

℞. Raſur. guajac. ℥ij. rad. caryophyllat. ℥iij. ariſtol. rot. ℥j. fol. ſanicul. prunel. vinc. pervinc. veronic. herb. Robert. piloſell. ana m. j. Coq. in aq. fabror. ferrat. ad ℔j. adde ſp. vin. ℥iiij. mucilag. ſem. pſyll. & cydon. in aq. roſ. & plantag. extract. ℥iij. tereb. Vener. ℥j. vitell. ovor. numero 2. Mſ. f. Injectio. Addi quoque poteſt mel. roſ. aut Tapſimel.

Tapſimel de quo hoc ſermo eſt, nihil aliud eſt, quàm mel decoctis vulnerariis additum & deſpumatum, ubi baſis eſt tapſus barbatus.

Injectio aſtringens ſit talis.

℞. Sterc. aſinin. rec. m. ij. aq. roſ. plantag. ana ℥iiij. Infunde & decoct. interim. adde ſucc. plantag. ℥iij. ſyr. de papav. ℥ij. gum. Arab. in aq. ſpermat. ſanat. ſolut. ℥ß. F. Injectio bis in die uſurpand.

Aliquando addo phlegmat. alum. uncias aliquot, ol. myrrh. per deliqui. ℥j. trochiſc. alb. Rhaſ. ℥ß. ſacch. Saturn. ʒi. vitriol. Martis ʒß. Aliquando facio ex calce viva ℥j. in aq. fabror. ferrat. ℔iv. vaſe æneo per hor. xij. macerat. unde ſumo ℔j. & mucilagines, ovi vitellos, &c. addo.

Aliquando compono ex aq. calcis & mercurio ſublimat. ſimul commiſt. & ſacch. Satur. edulcorat.

Conveniunt intus Diaphoretica viz. Hartmanni aut commune, cum pulveribus teſtaceis & terreis commiſta, viz. ocul. canc. magiſt. perlar. bezoar. orient. corall. &c.

Perſiſtat in uſu Decocti ſudoriferi ſequentis ad 20. 30. 40. dies, plus minus pro ratione operationis & virium.

℞. Raſur. lign. ſanct. rec. & reſinos. ſarſap. medulloſ. buxi ana ℥ij. raſur. quer. rec. rad. caryophyllat. ana ℥iß. rad. tapſ. barbat. filipend. ſcrofular. maj. ana ℥j. rad. ſymphyt. maj. cortic. rad. ononid. ana ʒx. raſur. corn. cerv. rec. dent. equi marin. ana ℥ß. perſicar. maculat. m. ij. prunell. bugul. ſanicul. veron. utriuſque, ſcabioſ. ana p. iiij. flor. primul. ver. p. viij. coriſm. p. ij. Marracio indantur, & ſuperaffunde aq. ſequentis ad ſuperemioent. iiij. digitor. Digere in fimo equino per biduum. Cola pro iiij. doſ. matutin. provocetur ſudor, ſuperpoſitis ſtragulis ſine calore externo.

Aqua ſudorifica talis eſt.

℞. Rad. petaſit. rec. ℔ij. rad. bardan. ℔j. ulmar. card. bened. calend. bened. ana m. viij. ſcord. m. vj. ſummit. anth. beton. ana m. iiij. cort. citr. ℥vj. inciſ. & contuſ. affund. cereviſ. fort. gallon. iiij macera in fimo per quatriduum, & vaſe duplici diſtilla ad uſum.

Poſt quartum quemque ſudorem repetatur bolus purgans cum mercurio.

Diebus ſudorum, niſi fluat alvus, ſubducatur Enemate.

Poſtea (præcipuè ſi tabis ſit metus) deveniat ad uſum balnei ex aqua & lacte cum multo tapſo barbat. ad 4. 6. aut 8. dies ſemel in die.

Cereviſia medicata ſit hujuſmodi.

℞. Raſur. lign. ſanct. ℥ij. ſarſap. ℥vj. rad. ſymph. maj. ℥v. cort. rad. dulcamar. rad. caryophyll. filic. fœmin. ſcrofular. maj. filipend. tormentill. ana ℥iiij. raſur. dentis equi marin. ebor. ana ℥ij. fol. rec. ſiccat. bugul. prunell. ſcabioſ. agrimon. piloſell. veronic. utriuſque, ſanicul. ana m. ij. nuc moſchat per fruſta diſſect. numero viij. cereviſ. lupulat. fort. cong. xii. bulliant in parte cereviſ. mox ubi refrixerint, reliquum addatur cum ſucc. cochlear. ℔iij. naſturt. becabung. ana ℔ij. pomor. redolent. rec. expreſſ. ℔vj. fermentatione peractâ lagenis lapideis indatur pro potu ordinario.

Ad fontem impurum occludendum utiliſſimum eſt Electuarium ſeq. in cujus uſus diu perſiſtat.

℞. Conſerv. flor. papav. rhœad. ℥j conſerv. roſ. rub. ℥ij. pulv. rad. ſymph. maj. ℥ß. rad. ſcrofular. filipend. rad. marin. ana ʒiij. magiſter. perlar. corall. lap. hæmat. præparat. ana ʒiiß. ſang. dracon. ʒij. ſpod. ʒj. gumm. Arab. ʒiiiß. ſyr. corall. q. ſ. f. Electuarium.

℞. Hujus ʒij. terebinth. coctur. indurat. croc. martis corallin. ana ℈j. Mſ. f. bolus mane ſumendus, ſuperbibendo hauſtum lactis aſinini, & veſperi horis tribus à cœna. Addo aliquando batrituram ferri vin. Hiſpanic. extinct. & in porphyrite lævigat. ad ʒiij. aut ℥ß. aut ampliùs pro re nata.

Eidem intentioni inſervit Julapium hoc, quod poſt doſin Electuarii (vel alias) ſumi poteſt.

℞. Flor. veron. rub. p. iiij. papav. errat. p. ij. malv. roſeæ p. iiß. roſ. rub. p. iiß. aq. cichor. fumar. pomor. redolent. ana ℔ß. * aquæ è cordibus animalium ℥vi. ſp. vitrioli q. ſ. ad gratiam; extrahe tincturam. Cola, & in ℥iv. colaturæ diſſolve ſyr. de ſymph. ℥j. de pomis redolent corall. ana ℥ß. Mſ. f. Julapium bis in die ſumend. Singul. doſ. adde gum. Arabic. in aq. plantag. ſolut. ʒß.

Juſcula Medicata fieri poſſunt è rad. chin. raſur. ebor. dent. equi marin. corn. cerv. rad. ſcrofular. ſymph. filipend. ſem. melon. paſſul. & herbis vulnerariis & adſtringent. ventre galli veteris incluſ. & incoct. cum fruſto carnis vitulinæ.

Hydromel quoque ex vulnerariis & ingredientibus cereviſiæ medicatæ parari poteſt.

Si adſit calloſitas, conveniunt pulveres catheretici ut pulv. Vigonis, æruginis; immò ſtercus humanum ſiccatum, calcinatum, & pulverizat.

Si adſit caro fungoſa, abſumatur ad fundum alum. uſto, Præcipitato per ſe aut cum alum. miſt. pedetentim alterutrum pulverem augendo, ol. antimon. unguent. Ægyptiac.

Balſamum ad ulcus detergendum tale ſit, præcipue ſi adſit caro fungoſa.

℞. Virid. æris depurat. & ſubtiliſſ. pulv. ℥j. vitriol. Heſſiac. ʒij. ol. abiet. lin ana ℥iiij. tereb. Venet. gum. elem. ana ℥ij. liquefiant gummata cum ol. & adde virid. ær. & vitriol. & digere ſuper ciner. tepide per noctem, addendo flor. antimon. mercur. alb. præcipit. ana ʒj. ſal. Saturn. ʒij. Mſ. & limpidum à craſſo ſeparetur. Huic balſamo addi poteſt balſam. ſulphuris.

Ad omnia ulcera putrida Pulvis ſequens eſt præſtantiſſimus.

℞. Mercurii præcipit. ʒj. vitriol. alb. alum. uſt. ana ʒß. eſcharam facit profundam. Aut ol. antimon. cum ol. papav. aut roſ. commiſt. donec ſtanno illitum id nigreſcere non facit, exedit carnem putridam nullo vel ſaltem exiguo dolore.

Inteſtinum rectum pondere ſuo deorſum tendens cum dolore, ſuſtentetur ſpongia molli cum idoneo ſubligaculo.

Poſt injectiones ne coacervetur purulenta materia cannulam interdiu geſtet, cui apprimatur ſpongia, ne aër ſubeat.

Suffitus quoque exſiccans hujuſmodi fieri poteſt poſt ulceris deterſionem.

℞. Mercur. ℥j. lap. pyrit. ʒvi. maſtich. thur. ſandarac. ana ʒiij. ladan. ʒiiiß. ſtyrac. calamit. benzoin. ana ʒij. gum. guajac. ʒß. f. Alchool. & cum terebinth. Venet. q. ſ. f. Trochiſci pond. ʒij. Recipiat fumum in ſella perforata, dein per embolum in anum ſemel in die; pro euphoria continuetur. Addi poteſt gum. animæ, benzoin. &c.

Proſunt Aquæ Spadanæ: Aut ſi haberi non poſſunt, ſubſtituatur Vinum Chalybeatum vulnerarium ſequens.

℞. Raſur. lign. ſanct. ℥iij. cortic. ejuſd. ℥iij. ſarſap. ℥viij. rad. ſicc. ſymph. maj. ſcrofular. utriuſque, filipend. tapſ. barbat. ſanguinar. caryophill. ana ℥iiij. fol. ſicc. prunel. bugul. veronic. maris, virg. aur. hyperic. ana m. ij. androſem. equiſet. pimpinell. agrimon. ana m. i. raſur. dent. equi marin. ℥ij. ſpod. corn. cerv. ad albed. uſt. ana ℥iß. croc. Mart. aperient. ℥xv.

Imbibantur vin. albo generoſo ad macerationem, dein ejuſd. vini adde ℔xxx. F. Vinum medicatum.

Si à vino nimis incaleſcat æger, diluatur doſis viz. ℥iiii.) cum aq. Spadens. ℥ii.

Si ſinus non ſatis ſit apertus, aperiatur turundis ex medulla ſambuci, vel ex ſpongiâ carâ, glutine taurin. aut icthyocolla imbuta.

Si exulceretur ipſum inteſtinum rectum, & nullis cedat remediis, tandem ad exciſionem deveniendum. Nam ſecundùm Hippocratem, Rectum inteſtinum & ſecans & reſecans, & conſuens ſive ligans, & urens, & putrefaciens, atiam ſi hæc graviſſima eſſe videantur, nihil læſeris. *Theodorus De Mayerne in Praxi Medica.*

De Ulceribus, & Fiſtulis Urethra.

Oriuntur ulcera ex gonorrhœa Gallica, plurimùm in

in extremo collo veſicæ, atque urethra; aliquando etiam ab humoribus calidis, acribus, & corrodentibus, licet raro. Ulcerum autem colli veſicæ in perineo ſitus; eorum verò, quæ paulo infra ipſum, ſcroto; quandoque verò inter glandem, & penem deliteſcunt, in foveola ſcilicet illa, ubi glandis ortus. Hæc autem non ita facile ſanantur, niſi ex toto gonorrhœa ſublata: quæ enim ab aliis humoribus oriuntur, emulſione ſeminum melonum decem, aut duodecim dies, ſponte ſunt ſanabilia. Si itaque ex gonorrhœa ortum ducant, coranda hæc medicamentis accommodatis, ab omnibus propoſitis, luem ſpectantibus, decocto ſcilicet Guajaci, cum ſudore, & hujuſmodi. Sanata gonorrhœa ulceri incumbendum primò; niſi enim ſanetur, caro ex ipſo luxuriat, unde affectio, quæ ſarcoma Græcis, vulgo carnoſitas, quam lithotomi corroſivis medicamentis atterunt. Hæc itaque ne ſucceſcat, ulcera cum candelis quibuſdam, compoſitis ex pulveribus plumbi uſti, ceruſſæ, tuthiæ præparatæ, miſtis cum cera, in urethram immittendis, & detinendis diù noctuque, quæ, meiendi prurítu ſolicitante, educuntur; quibus ſolis hæc ulcera ſano. Obſervandum tamen, non eſſe imponendas, fluente gonorrœa, ne ab iiſdem ſuppreſſa, exulceret collum veſicæ, & alias partes proximas; atque, ſi malignitatis aliqua ſuſpicio ſubſit, eadem candela imbuenda unguento ex ceruſa camphorato, miſto cum præcipitato pulveriſato, abſque ullo metu, ne hoc exulceret partes ſanas; tum quia eſt correctum unguento ex ceruſa; tum propria experientia duce, hoc ſcilicet non excoriare partes ſanas ſed tantummodo extinguere malam qualitatem ulcerum, qua ſublata, candelis ſupra dictis puſtinodum ſanantur facillimè: in quam rem utor etiam aqua Aponitana, aſſumpta per os, ad decem libras, cum ſpiritu terebinthinæ, aut vitrioli decem, aut duodecim dies, quatuor horis ante prandium, qua, urinæ meatum perlabente, ejuſdem vi exiccante ulcera urethræ facillimè conſolidantur, qua methodo quamplurima hujuſmodi ſanavi.

Et quia ſolent perforare urethram cum integamentis, aliquando in perineo, quandoque in ſcruto, ab illis, progreſſu temporis, fiſtulæ ſuboriuntur; quæ ſi in perineo, abſente gonorrhœa, pars calloſa circa urethram, & partes adjacentes, inurenda ferramento candente, quo cato illi accreſcat; & ad cicatricem deducatur fiſtula; hac tamen lege, ne ille inuratur, atque fiſtula amplior fiat, nec urethra, pars ſpermatica amplius inſtantetur, & reſarciatur; ut propterea ſit futurum ſit, eidem parti circum circa carnem inducere, quæ vice ſit urethræ, ut cicatrice obducì poſſit medicamentis ſarcoticis, & epuloticis jam dictis.

Obſervandum tamen, quod ſi pars interna urethræ non ſolideſcit, oriri carunculam ſuperius jam dictam ac proinde in curatione harum fiſtularum; patienti candelam ceream in eadem ſemper geſtandam, ne in caſſum omnia adhibeantur.

Si verò pars urethræ ſcroto oppoſita fiſtula laboraverit, urina ex ipſa effluens ſcrotum corrodit pluribus foraminibus; quæ curatio ardua admodum, & difficilis, licet felici ſucceſſu eandem ſæpius hac methodo tentaverim. Expiato prius corpore, & exhibito decocto Guajaci, cum ſudore, fluxioni ſiſtendæ, ſtatim accedo ad partem ipſam læſam, quæ ſi multiplex fuerit, omnes fiſtulas ſeco: & per candelam propoſitam omnem operam in ſananda urethra adhibeo; cum alia ratione fiſtulæ ſcroti non omninò ſint ſanabiles, niſi cura palliativa, qua denuo recrudeſcent: quod ſi non poſſit ſanari urethra candelâ, ſcrotum ſecandum, uſque ad illius fiſtulam, ipſaque inurenda, modo jam dicto, & carne ſectæ partes opplendæ: ac randem cicatrix inducenda

medicamentis propoſitis. Contingit verò aliquando, quod in quibuſdam obſervavi, ut ſcilicet pertuſa orethra ea gonorrhœa, amplo foramine, urina profluat, & ſcrotum repleat, ad magnitudinem quandoque capitis pueri, dilatatis nempe partibus ejuſdem, unde dolor, inflammatio inſignis, ea qua tandem gangræna, & ſphacelus; quorum cauſa, ferramentis candentibus, & incidentibus pars ipſa, alienata, & emortua amputanda; quod aliquando obſervavi, ſcroto ſphacelo corrupto, & extirpato, nudatos teſtes, foramine amplo in urethram patefacto; quod ſanavi modo ſuperius propoſito, per candelam ſcilicet, & uſu ſarcoticorum; ac tandem epuloticis: neque alia ratione vidi hujuſmodi patientes ſanatos, quæ licet ab aliis Medicis forte obſervata, propriâ tamen experientiâ confirmata, addere præter rem non exiſtimavi. *Petrus de Marchettis in Sylloge obſervationum Chirurgicarum.*

Conſultationes.

Pro Illuſtri & nobili equite Simone Merlinò Foroliviens̄e Vlcere inteſtini recti fiſtuloſo, & ſinuoſo partem externam natis ſiniſtræ vicinam apprehendente detento.

Sicuti perennis deſiſtendi cupiditas in illuſtri, & nobili patiente affectus inteſtini recti ad finem eſt indicium, ita & extremo portiunculæ tamenti inteſtinalis idem inteſtinum paulò ſupra laborare, præcipuè verò ſecundum partem ſiniſtram tum nova circa natem ejuſdem lateris, tumor inquam, ac inflammatio quædam prægreſſa, tum immiſſa tenta, & in partem ea recepta demonſtrant. Verum affectum præter naturam nullum alium eſſe, niſi ulcus, quod inteſtinum tectum ac partem externam natis ſiniſtræ, vicinam apprehendit, præter fidem oculatam, ichor ſanioſus ad flavitiem inclinans, qui continuò effluit, ſatis ſuperque ſuadet, quod & cavum eſſe ex tenta immiſſa, & affectu natis, item & fiſtuloſum ea diuturnitate illius, jugique ichoris tenuioris emanatione. (nam à multis annis talem effluxionem cum prutitu intra, extraque anum paſſus eſt quæ induſia è regione ipſi ano ſemper inficit) confirmari poſſe mihi videor videre; Atque ulcus prædictum per totam inteſtini ſubſtantiam pervaſiſſe, orificiumque ulceris in eodem reperi inteſtino, ex vicina nate affecta facile ſuaderi poteſt.

Sed quid cauſæ ſit quod dum mingit illuſtris patiens, ut plurimum egerat, ac antea inter mingendum difficultatem perſenſerit, fœceſque ſemper liquidas excreverit, non erit abs re cognoviſſe. Arbitror ego poſtremum ea humore acriori, & copioſiori tunc temporis ad inteſtina defluente, eorumque expultricem facultatem ſollicitante, accidiſſe; difficultatem verò lotii in aliqualem compreſſionem ob tumeſcentiam partium affectarum veſicæ proximarum factam, referendam eſſe cenſeo, atque tandem dejectionem tempore mictionis aliquando fieri puto quia inteſtinum rectum ſecundùm proprium muſculum ſphyncterem malè habens, facile in redditu urinæ afficitur, ac velit, nolit, egreſſum fœcum admittere cogitur.

Principia autem generationis ulceris propoſiti ſunt proxima & remota, proxima in unius materiæ acrioris copioſum affluxum referre non dubito, materia namque acredine eroſionem, copia vero ſinum & cavitatem efficere valet, & ubi diutius colluvies

Digitized by Google

ſanioſa detinetur, callo, ac proinde fiſtulę datur occaſio.

Principia remota pertinent ad cauſas generantes materiam prædictam, & genitam moventes, in ſerie illarum tum intemperiem jecoris fervidam, uti calor flavus èxeuntis jecoris ſoboles docet, tum errata in vita anteacta repono, in harum verò numero nativam imbecillitatem partium ani, ob earumdem laxitatem, & humiditatem, robur autem expultricis partium totius, præcipuè verò jecoris pono.

Ut ex his unicuique facilè ſit intelligere, ad Medicum pro curatione inſtituenda attinere, ut ulcus illud fiſtuloſum amotis impedimentis agglutinetur; cœterum cùm impedimenta & propria, & communia exiſtant, ratione illorum oportebit ampliare, detergere, & ſiccare, callum eximere, & quod eſt deperditum ſarcoticis reparare, ratione horum, communium ſcilicet, humorum affluxum inhibere erit neceſſe.

Quæ opera ad fœlicem exitum perduci poſſe non dubito, tametſi meo judicio cum inſigni difficultate, quia medicamenta opportuna probibentur, aut ſaltem difficulter admittuntur, & partem affectam undequaque non poſſunt attingere, parsque demum malè habens ſuâ naturâ imbecilla exiſtit.

Sed an hæc facienda curatio meritò dubitari poteſt, nam ex una parte ætas patientis ultimi ſenii) eſt enim illuſtris eques ſeptuagenarius) diſtantia loci affecti à partibus præcipuis, tandemque præſervatio forſan à gravioribus malis, quam homines mediis hiſce ulceribus fiſtuloſis ut plurimum ſibi nanciſcuntur, facile quemvis perſuadere poſſent, remedia pro perfecta, & vera ſanatione non eſſe tentanda; Ex altera verò parte, quoniam nobilis patiens viribus eſt valens, bene habitus, ac in cœteris ſanus, ſæpiuſque hujuſmodi fiſtulæ multiplicantur, & concitata fluxione humorum inflammationem, dolorem, cruciatuſque ſibi inſignea adjungant, tuberculaque dura in inteſtinis occaſione illarum ſuboriuntur, meritò quorum exitus fœcum intercluditur, curatio abſoluta videtur ex uſu opportuna, & neceſſaria.

At ego in ea ſum ſententia, ut ſi veræ curationi ſeſe dare voluerit vir illuſtris, quod poſſit utiq; curari, ſin minus, Medicus in id incumbat oportet, ut præſervetur, qua amputatis vel ſaltem refractis cauſis remotis, ulcæque continuò deterſo, exiccatoque malum non augeatur, ſed potius reprimatur, quem curandi modum, tametſi fictum, & palliatum, graviſſimi nihilominus viri inſequuntur.

Deveniens ergo ad præſidiorum materias, & primum chirurgicas, ſtatuo curationem ab aliqua ſanguinis miſſione per ſectam venam auſpicandam eſſe, vena ideò in cubito, vel in manu ſecanda ſeligatur, ſanguis enim in toto redundat, robur virium adeſt, & corporis habitus ad craſſum inclinat, deinde cauteria in brachio ſiniſtro aut femore dextro, ſecundum partem domeſticam inuſta ſicuti & perennes frictiones, deligationes, ventoſationeſque partium ſuperiorum mihi ſummo purè probantur, apertionem verò loci ab experto chirurgo, medicamentis non conferentibus non improbo.

Poſtmodum ad pharmaca, primum communia, dein privata devenio, quare ſi de communibus ſit ſermo, pro lenienda alvo ſyrupum roſatum ſolutivum, ac de polypodio, pro humoribus concoquendis decoctum cichoraceorum, boraginis, betonicæ, ac paſſularum cum ſuis ſyrupis; pro purgatione infuſum Rhabarbari, Agarici, & ſenæ, cum manna etiam, atque etiam laudo: Quinimo & catapotia de tribus cum Rhabarbaro, tempore verò calidiori decoctum, infuſumque mirobolanorum citrinorum, chebulorum, & indorum ex ſero lactis paratum, intervallis quibuſdam aſſumpta profutura propono; Vomitum quoque, ſi patiens ad eum à natura pronus fuerit, ſemel in menſe habitum à cibo non vitupero. Verum & de medicamentis inſenſibiliter evacuantibus, præmiſſa purgatione eſt cogitandum, decoctum idcirco guajaci, & ſalſæ cum china, & ſandalis erit miri uſus, & ſi ſudor, modeſtè tamen, & placidè promovebitur, tanto efficacius reddetur medicamentum; Urinalia quoque medicamenta, non vera (nam vera jecur magis accendunt) huc referenda, quare inter alia mihi tum thermæ frigidæ, tum ſerum lactis diſtillatum, adjecto lacte ſeminum melonum copioſè bibitum tempore opportuno mihi maximè arrident, verum & ab oxymelle dilutiori ex decocto radicis apii recentis, capillorum veneris, ſcolopendrii, & eritroidis non abhorreo.

Demum de particularibus pharmacis cogitandum, quæ ſi referantur ad jecoris intemperiem, præter aliqua ex urinalibus dictis, ſuccum quoque cichoreaceorum non ſolùm aſſumptum, ſed formâ irrigationis hypochondrio dextro unà cum aceto, & pulvere ſandalorum adhibitum, ſicuti & conſervæ roſarum cum ſpeciebus confectionis ex tribus ſandalis uſum continuum non improbo; Quod ſi medicamenta hæc ad ulcus attineant, non ſolum à qualitate manifeſta, ſed & à proprietare, duo ſunt, primum eſt pulvis radicis gentianæ, vel ariſtolochiæ ex vino epotus, alterum eſt pulvis ranarum adhibitus, verum à quibuſdam radix hellebori nigri in fiſtula tribus diebus dimiſſa, item & elaterium terebinthinâ exceptum radixque cucumeris aſinini ſummis laudibus extolluntur. Sed quæ à qualitate nota operantur, ſunt detergentia, ſiccantia, callum abſumentia, & agglutinanantia; Atqui orificium dilatandum rutundâ vel ex gentiana, vel ſpongia confecta, deinde ad medicamenta prioris ordinis deveniendum, ſunt autem thermæ ſalſuginoſæ, inter quas, velut omnium regina eſt aqua Tettuecii vocata, quæ non ſolum in potu per trea vel quatuor dies ante decoctum guajaci aſſumpta, ſed & injecta ac per modum ſemicupii uſurpata plurimum valet; ſuccus quoque apii cum vino Mulſo decoctionis hordei, myrrhæ & aloes injectus, eſt accommodatus, at pro callo eximendo nil præſtantius unquam ſucco herbæ Reginæ cum Ammoniaco aceto dilutis, & injectis, ſed quod omnibus præferendum, eſt unguentum Ægyptiacum lixivio dilutum, à quorum uſu, ſi pars nimium irritetur, injiciatur ſerum lactis, vel ipſummet lac aſininum, & ſi ex voto callus auferetur, ad ſarcoticorum uſum accedendum, qualia erunt unguentum iſidis, vel de tutia vino Mulſo dilutum; item & ſuccus pimpinellæ, virgæ aureæ, & Centaurii minoris, omnia injecta. Pro agglutinatione fiat injectio ex vino nigro auſtero decoctionis plantaginis, rubi, malicorii, hypociſtidis, & acaciæ, huc referendum oxelenm Galeni, & ceratum barbarum.

Victus his omnibus undequaque conveniens injungatur, qui erit ut nobilis patiens veſcatur bonis cibis, & abſtineat à ſalſis agruminibus; aromatibus, lacticiniis, cibus, farina ſubactis piſcibu spaludoſis; atque ſimilibus acrioris, & craſſioris naturæ, bibat vinum ſubrubrum, ſubauſterum, guajaco, ac ſandalis medicatum, tempore autem decocti inſtituatur victus ſemi attenuans, & vinum interdicatur, reliqua his ipſis reſpondeant, Deuſque O M. faxit, ut cedant in ſalutem illuſtris, & nobilis Equitis. *Julius Cæſar Claudinus in Conſultationibus Medicis.*

Digitized by Google

De Vlcere fiſtuloſo Ani. Pro Nobili Patiente.

Quod morbi vel diligentiſſime curati, aut non ſa- ıtur, aut ægrè ſaltem, modo ob ipſorum contin- pertinaciam, modo ob ægrorum, aut medico- n frequentes errores, modo utramque ob cauſam, ɔut in caſu præſenti contigiſſe obſervo. Subor- n enim nobili buic patienti tribus ab hinc annis :us fiſtuloſum in ano, cujus ratione frequentem paſ- . eſt, & patitur dejiciendi voluntatem, doloremque, & ıvitatem circa podicem. Neque hactenus ab affectu opoſito liberari potuit, variis licet remediis præſi- is adminiſtratis. Idque duplicem ob cauſam, pri- o quidem ob incuriam cum ipſiuſmet ægri incom- ɔſite viventis, & affectum ipſum aliquamdiu ſper- :ntis, tum medicorum, vel potius circum-foraneo- ım quorundam, qui generoſis catharticis humorum ɔlluviem à toto ad partem affectam attraxerunt; tum : ob ipſiuſmet affectus pertinaciam. Sicuti enim fa- llime; ſuboriuntur ulcera fiſtuloſa circa anum, ob ıatam illarum partium mollitiem, laxitatem, & umiditatem: ita genita ægrè admodum ſanantur, b continuam ad ipſas fluxionem, & difficilem ɔcalium parti affectæ adhæſionem, cum præſertim lcera hæc veteraverint, & dolorifica, putrida, de- ·aſcentia, intemperata, & tabe Gallica inquinata uerint; cujus naturæ eſſe ulcus hoc valde ſuſpi- or. Hoc etenim ſicuti originem duxit à flava bile, allaque pituita, genita ob incompoſitam vivendi ıormam, & ad prædictas partes, tanquam im- ɔecilliores à tribus annis decumbente: ita fovetur ı continua fluxione à cerebro humido, ventriculo ımbecilliori, & jecore præcalido, ratione intempe- rie ipſius. Quod contumax quinetiam factum eſt, ob virulentiam Gallicam, & alias pravas qualitates propoſitas: cum præſertim adeo altas egerit radices, ut non immerito ſuſpicari liceat propagatum eſſe in varios ſinus, atque in inteſtinum ipſum penetraſſe. Qua de re certiores erimus, ſi digito in podicem immiſſo ſtylum in ulcus demerſum perceperimus: vel ſi ſanies per alvum, & materia fæculenta, & fœtida per ulcus effluere obſervabitur: atque hinc febricula illa lenta, qua hebdomadas, & menſes conflictatur, originem ducere potuit, vaporibus ſcil. putridis jugiter ad cor elevatis ab ulcere hoc putrido; quæ invaleſcit, dum egeruntur fæces duræ, cum rigore, iiſdem præterlabentibus partem exulceratam exquiſito ſenſu præditam, atque calore, accenſis ſpiritibus, ratione doloris, hincque tandem carnis excreſcentiæ, ex ſanguine illo vitioſo genitæ, ut propterea ulcus propoſitum omnium malorum ſit fons, & origo, quo non obducto, nec alii affectus cedent.

Hoc autem conſequi difficillimum cenſeo, ne dicam impoſſibile, ſi præſertim pertingat ad inteſtinum ipſum. Non ob id tamen medicis præſidiis ſuperſedendum cenſeo, quib. ſaltem ipſius incrementum coerceatur, metu alioquin febris fixæ, quæ ad tabem, & mortem nobilem noſtrum patientem tandem deducat; cui nunc ſatis vires conſtant, generoſis remediis pares. Neque hæc fiſtulas enim ex illarum cenſu eſt, de quibus verba fecit Hippoc. 3. in 6. Epid. 39. dum prodidit, tales fiſtulas aliquando humores ſuperfluos purgando præſervare à gravioribus malis, propterea non curandas. Illæ enim ſunt fiſtulæ calloſæ, ſine dolore non depaſcentes; hæc vero eſt dolorifica, ideo non calloſa, depaſcens & dyſepulota, cacoethes, & maligna.

Ipſius autem curatio abſolvetur exſiccatione ulceris. Quod fieri non poteſt, niſi ſublatis impedimentis, quæ in caſu præſenti ſunt quatuor. Primò fluxio perennis, quæ eſt avertenda, & alexipharmacis extinguendum inquinamentum. Secundo intemperies calida & humida refrigerantibus, & exſiccantibus removenda. Tertio ſinus, qui aperiendus, ſi fieri poteſt, vel ſaltem laxandus. Atque demum detergendum, & exſiccandum eſt excrementum craſſum, & tenue in parte exulcerata.

Ut prædictis indicationibus ſatisfiat, præmittenda eſt diligens totius corporis evacuatio, cum eductione ſanguinis, tum ex jecoraria dextra, tum ex ſaphena ſiniſtra, accedente ſimplici, ac repetita humorum vitioſorum præparatione, & purgatione, atque inuſtione facta duorum fonticulorum dextro femori, & ſiniſtro brachio, exhibita triduum Aqua Tettutiana, cum ſyr. roſ. Placet quin etiam repetitus uſus blandi decocti ex ligno Indico, ſarſaparilla, & ſantalis, cum cephalicis, & aliis quæ hypochondriorum rugitus, & tenſiones ſpectent: à cujus uſu 40. dierum ſpatio, cum blando ſudore, commendatur uſus Lactis caprilli, tanquam detergentis, refrigerantis, & agglutinantis, 20. dies circiter cum octo, aut decem guttulis olei ex ligno Indico; ac tertio ex uſu erit aqua B. Virginis, refrigerans, detergens, & exſiccans, vel ipſius loco aqua Vilenſis in agro Lucenſi. Atque hæc de internis. Externa topica varia ſint, pro ſinuum varia conditione, in magnitudine, & profunditate. Si enim admodum alte deſcendant, cultro falcato anguſto ſunt aperiendi, profundiores verò turunda laxandi, blandiſque erodentibus atterendus levis quidam callus in ſuperficie, non enim cenſeo totum ſinum occalluiſſe, alioquin non eſſet dolorificus. His peractis, exſiccandum eſt ulcus, non omiſſa ipſius deterſione. In quem uſum maxime pollent aquæ noſtræ Thermales, in primis Montis agrotorum. Per alexipharmaca deinde ipſi ulceri occurrendum. Tandem ad majorem exſiccationem, & roborationem partis, balſamum occidentale opportuniſſimum cenſeo, præter alia leviora cuilibet in arte verſato notiſſima, brevitatis propterea gratiâ prætermittenda. Atque hæc potiſſima pro præſentis affectus curatione proponenda dux. *Benedictus Silvaticus Conſilior. & Reſponſ. Medic. Centur. 3.*

De Vlcere Ani. Pro Nobili Matrona Cremonenſi.

Vigeſimus, nunc agitur menſis, cùm Nobiliſſima Matrona annorum 27. ulcus patitur in tota interna parte inteſtini recti, ſubortum forſitan ex acri materia bilioſa in jecore fervido genita, & à toto corpore ad inteſtina, tanquam ad ſentinam, tunc temporis tranſmiſſa, quando diarrhœa bilioſa laboravit, non ſine confluxu pituitæ ſalſæ, abſque ulla ſuſpicione alterius corruptionis virulentæ. Ulcus hoc nunc calloſum factum eſt, propter materiam craſſam poroſitatibus partis affectæ infarctam eſt ſordidum, ob defectum caloris nativi; atque dyſepuloton, ac difficilis ſanationis, ob ingentem affluxum materiæ pituitoſæ, bilioſæ, & atrabilaris à ventriculo, jecore, & toto corpore ad partem affectam, cacoethes quinetiam, propter intemperiem humidam partis affectæ, cujus indicium evidens caro circa eandem inæqualiter excreſcens. Eſt dolorificum aliquando, cum propter decubitum prędictę materiæ, tum propter violentam fæcum excretionem, fiſtuloſum fortaſſe, cum ſupradictæ partes facilè ſinuoſis ulceribus ſint opportunæ, propter continuam earum humiditatem.

Difficillimę propterea curationis, ut mirum videri non debeat, ſi nil tot medicorum pręſidiorum ex

methodi lege propoſitorum non ceſſerit. Non ob id tamen iis ſuperſedendum eſt, quorum beneficio ſperamus fore, ut aliquo ſaltem temporis Nobiliſſima patiens priſtinæ ſanitati reſtituatur.

Quoad ut fiat premiſſa univerſali totius cura, revellentibus, derivantibus, & evacuantibus ſiſtenda eſt fluxio, & materia fluxa evacuanda, ulcus detergendum, validè exſiccandum, & cicatrice obducendum, adminiſtratis interim jecur refrigerantibus, & calidum innatum partis affectę foventibus. Quæ pręſtabuntur remediis Chirurgicis, Pharmaceuticis, & Diętericis.

Pro totius itaque evacuatione, pręſcribatur leniens paratum ex mell. & ſyr. roſ. ſol. cum manna electa; vel ex electuario lenitivo, & manno, cum pulpa tamarindorum. Sanguis interim educatur ex vena interna utriuſque brachii, longe à menſtruis purgationibus: mox ſub illorum tempus, ex ſaphena. Pręparentur humores ſyr. de ſucco borraginis, & oxymel. ſimplici, cum decoctione cichorii, ſonchi, hepaticæ, borraginis, agrimonię, & ſeminum citri; ac deinde purgentur rhab. ſenna, & agarico infuſis in decoct. cord. adhito ſyr. de polyp. compoſ. roſ. ſolut. & manna. Repetatur deinde prædictorum humorum præparatio ſyrup. de fumaria compoſ. de cichorio cum rhabarb. & oxymel. compoſito, additis aquis beton. fumariæ, lupulorum, & cichorii: alterniſque diebus prædictarum aquarum loco, addatur unc. iiſ. decoct. epithymi Mel. & facta humorum præparatione, repetatur purgatio medicamento jam præſcripto, vel hujus generis. Validiora non quę; traherent humores ad partem affectam. Interim inuratur fonticulus brachio ſiniſtro, ad majorem revulſionem, & deterſionem cum materiæ fluentis tum fluxu, & in parte ulcerata contentæ. Exhibeatur aqua Tettutiana quatuor aut quinque dies quolibet mane, ad libras quatuor, cum unc. iij. mel. roſ. ſol. A quibus ex uſu erit decoctum radicis chinæ, ſalſæ parillæ, & ſantalorum citrinorum, additis hordeo, & cichoraceis. 40. dierum ſpatio, excitato ſudore cum doliolis lixiulo fervido plenis ſemel in die: victu modice tenni præſcripto, vini oligophori potui conceſſo. His internis accedant externa localia, & quæ clyſterum, & ſuppoſitoriorum ope partem affectam attingunt: atque adeò apprime convenient clyſteres ex aqua Tettutiana, cum melle roſ. vel etiam ex muria, ad majorem deterſionem, tum ex vino rubro, cum pulvere tuthiæ, fabarum, hordei, & thuris. Turundæ parentur ex terebinthina Cypria, & melle, cum ciner. quercus, chalcitide, oſtreis uſtis, & ariſtolochia rotunda. Omnium tamen maxime uſui erunt aquæ Thermales montis ægrotorum, utpote quarum vis præſens ad ulcera antiqua, admiſſarum per clyſteres, vel inſeſſus formâ; in iiſdem tertia tamen quaque die oblinuri poterit pars affecto ſevo hircino, atque ex ipſo turunda parata continenda in ano, ad emolliendum callum, qui deinde atteretur deterſiviis validioribus. Quæ ſi fruſtra fuerint: deveniendum erit ad ignem, parata cannula undique ferrea pertuſa, in podicem inſeranda, in quam deinde immittatur ferrum candens, idque ter, & quater in die; nullum enim præſtantius, & tutius remedium in ulceribus antiquis putridis inteſtini recti expertus unquam fui. Aquis Thermalibus propoſitis, injiciendis addentur aloe, thus, & ſarcacolla, ad majorem exſiccationem; tandemque applicentur ſarcotica, ut betonica, matriſylva, plantago, & oſſa cremata, cum vino. Ad compeſcendum autem jecoris fervorem abſque ventriculi noxa, conferet aquarum Thermalium frigidarum internus uſus, decem aut 12. dies, cum diureticis, quo ad urinæ vias perducantur.

Quibus addatur congrua victus ratio prædictis proportione reſpondens. Ita namque ſpero fore, ut priſtinam ſanitatem conſequatur Nobilis Matrona. *idem ibidem.*

De Fiſtula antiqua, & Condylomatibus, cum febre. Pro Nob. Florentino.

Tot, & adeò refractarii ſunt affectus Nobil. patientem divexantes, ut nec ipſius Apollinis manu debellari poſſint; ex fide Virorum Præclariſſimorum, qui ad nos ſcripſerunt, ut propterea medica expoſcant præſidia, non pro hujus ſalute, ſed pro vitæ ſaltem protrogatione. Fiſtulæ namque antiquæ in podice ſunt ſemper curæ difficilis, ob laxitatem & humiditatem inſignem partis affectæ, continuamque excrementorum colluviem; magis verò profundæ, ſordidæ, verminoſę, & tabo Gallico infectæ; deteriores autem, & magis rebelles, quando perforant inteſtinum, ita ut fæces tranſmittat per ulcus; licet tamen vita in longum protrahatur. Avenzoaris teſtimonio inter Arabes, & Matthęi de Gradi inter Latinos, hiſtoriam referentis Medici Ticinenſis de Filibertis, qui fæces per ulcus excrevit annos viginti continuos. Quod ſi ulceri antiquo, fiſtuloſo, profundo, cacoethi, verminoſo, & Gallico accedant condylomata, ſive carnis excreſcentię, longis incurabilem produnt affectum, ob confluxum ſanguinis vitioſi, & melancholici; quem ſanè in Nobili juvene prędominari conjicere facile eſt ex deſcripto ejus temperamento. Quando verò decennio fere integro variis medicis præſidiis ritè, & ex lege pręſcriptis cùm aſſumptis, tum applicitis, non ſolùm non ceſſit affectus, ſed in dies magis invaluit, veſicę collum erodens, ita ut fæces, & ventris crepitus cum lotio excernantur; quo prorſus modo id à Fernelio proditum eſt 6. de Partium morbis & Sympt. Cap. 11 vel ſaltem urinę craſſæ, fœtidæ, & ſanioſæ ſunt conſpicuę, cum ipſius oſſis ſacri aliqua labe, atque omnium circumpoſitarum partium. qui locus quæſo fuerit ullis medicis præſidiis? Accedente verò his omnibus febre hectica, tabida, marasmode, cum grandi corporis macie, ut oſſa ſola cute tecta videantur, viribuſque adeo proſtratis, ut ſemper decumbere cogatur quæ ſpes eluceſcit de vita proroganda? Quinimo præſens impendet metus, ne adventante ęſtate, deteriora fiant omnia, viribuſque collapſis, ſuccumbat tandem patiens; ut propterea vix in promptu mihi ſit, quo vita quidquam ejus prorogetur, quod à Viris doctiſſ. & in arte verſatiſſimis hactenus non fuerit præſcriptum.

Quare ſicuti ſummopere laudo quoad partem affectam, frequentem ulcerum deterſionem, modò aqua Tettutiana, & melle, modò vino in quo ebullierint ſcordium, matriſylva, lupini, & fabę omiſſis cauſticis, validioribuſque deterſoriis; ita non inconſultum cenſeo eam roborare ferro candente per cannulam ferream longiorem à latere undique pertuſam, intra podicem ſemel ac iterum ſingulis diebus applicato. Hoc enim unico remedio vidi fiſtolas Gallicas, putridas, & altas multos annos, abſque ulla noxa durasse, nondum tamen ad has calamitates perductas. Ratione autem febris, ſi vires ferent, ex re erit conſilio maraſmum torridum in ſenilem mutare, per refrigerationem corporis balneo aquędulcis, adminiſtrato ex Gal. pręcepto in Methodo medendi. Et quanquam alias non admodum profuerit decoctum radicis chinę, atque lac non fuerit adeo familiare naturę ipſius; utrumque nihilominus iterum præſcribendum exiſtimarem. Omnia enim ſecundum rationem facienti, licet non

Digitized by Google

non ſuccedant, non eſt ad alia tranſeundum, ſtante eo quod à principio viſum eſt, ex Hippoc. decreto. Quod licet locum habeat in curativis intentionibus, non autem in materiis remediorum: attamen in caſo preſenti etiam iiſdem preſidiis medicis utcunque alteratis inſiſterem, atque aliquot dies decoctum radicis chinę repeterem, cum carne porcelli, ranis, & caudis cancrorum paratum, ita tamen ut in ipſo deinde fiat contuſum pulpæ caponis nutriti carne viperina. Sic namque erit medicamentum alimentoſum. Quod ſi in ipſo diſſolvatur ſcrupulus magiſterii perlarum, vires quinetiam magis inſtaurabit: exhibito deinde cibo modica quantitate, facilis coctionis, & ſubſtantię; cujuſmodi erunt ova tremula, expreſſum vel contuſum perdicum, teſtes gallorum juniorum, gelu ex carne caponis, cum ſucco citri; & morſelli ex piſtaciis, nucleis pineis, amygdalis dulcibus, pulpa perdicis, & nucis Indicę, cum ſaccharo, & aquę ex fl. citri, cum quibus aſſumet aliquando unum vel alterum cochlear aquę vitę ad inſtaurandas vires jam collapſas, à Quercetano deſcriptę in ſua Pharmacopęa Reſtituta. Poſt uſum autem prędicti decocti aliquot dies, lac præſcribetur, primo arte paratum ex nucleis pineis, piſtaciis, amygdalis, & ſeminibus melonum, in jure pinguis caponis, cum ſaccharo; tandem vero & naturale, idque aſininum, ſi muliebris non fuerit copia, ex mamellis exſuctum, aut cum modico ſaccharo, & buccella panis, ubi pri um emulſum fuerit, dummodo venter flatibus non obmurmuret. Quod ſi redundent, cum aliqua imbecillitate ventriculi, præmitti poteſt ſtillicidium ſupra ejus fundum ex oleo abſinthite, amygd. amararum, chamęmelino, & maſtych. cum vino albo generoſo ad penetrationem; munito deinde toto abdomine ſumnitate purpurę prędictis oleis imbutæ; ac deinde lac vel humanum ex ubere, vel aſininum, cum quarta parte mellis Hiſpani, loco ſacchari, ex Gal. decreto 7.° Meth. medendi præſcribetur ad uncias quatuor, vel quinque ad ſummum ſingulis matutinis horis in aurora, pręmiſſa parca cœna, quo ventriculus vacuus ſit; atque ita quatuor vel quinque dies periculum fiet ejus tolerantiæ. Quod ſi nullam noxam inde capiet, & facile feret, continuandus erit uſus ipſius aliquot hebdomadas; non omiſſa interim totius corporis inunctione oleo amygdal. dulcium, facta blanda frictione ad revocandum ſanguinem, & retardandam corporis exſiccationem. Et hęc adnotanda duxi Virorum præclariſſimorum mandatis obſecundans potius, quam ut magni fore uſus ſperem. *Idem ibidem.*

De Vlcere antiquo Inteſtini recti. Pro Illuſtriſſ. Equite Maffeo Ferrarienſi.

Rogatus ab Illuſtriſſimo Marchione Pio ſententiam de Chirurgica operatione pro ſalute Illuſtriſſimi Equitis Maffei inveterato recti inteſtini ulcere laborantis, propoſita, inteſtini nempe ejuſdem extractione, atque uſtione, inficiari ſanè non poſſum, à Chirurgia celebribus ſolertia, & uſu, nonnunquam præſtari quædam miraculis perquam ſimilia: quemadmodum & legi ab ipſis ex dorſo è regione renis tentatam ipſius cum extractione calculi, patientiſque ſalute ſectionem, rem profecto longè difficillimam. Quare & operationem propoſitam quod attinet, illam eorum peritiæ lubens committo: quam tamen & periculi plenam eſſe, & male ceſſuram exiſtimo. Tametſi enim non ignorem, inteſtinum rectum partem eſſe, quæ loco dimoveri, & foras prolabi poſſe: quod pueris non raro accidit, ob laxatos humiditate muſculos, nonnunquam & nixu majore parturientibus, atque idcircò lubens fatear validioribus emollientibus, aptiſque inſtrumentis inteſtinum id à Chirurgo extrahi, detergeri ulcus, urique poſſe: cum tamen ſemel duntaxat admoto igne ſubſequi haudquaquam poſſit uſque adeo curatu difficilis, inveterati ſcilicet, ſordidi, profundique ſanatio, Chirurgia hęc quid allatura ſit emolumenti non video. Foris certè relictum inteſtinum longè maximum ſubibit gangrænæ periculum. Eodem vero mox ab uſtione intro reducto, quid aliud ſperandum, quàm eſchara recedente, ſtatu ulceris priſtino ſimillimus? Neque enim de ſectione hìc cogitandum. Eſto tamen (quod impoſſibile ego quidem judico) ſiccari ulcus hoc, ſanarique modo prædicto poſſit, non poterunt certè non ſupereſſe continuæ ab inteſtini procidentia moleſtiæ. Neque enim quamvis exſiccato, ac cicatrice obducto ulcere, tanta unquam eſſe poterit laxatarum partium corroboratio, ut continuum inteſtini prolapſum prohibere poſſit, ni idipſum continuo globulo idoneo, faſciaque competente coerceatur. Hæc mea ſuper ea re ſententia. *Idem ibidem.*

De Vlcere fiſtuloſo in podice: Pro Illuſtriſſ. D. Georgio Nani.

Affectum Illuſtriſſimi D. Georgii, etſi minus mihi, quam Viris illis Excellentiſſimis, qui ad ipſum Venetiis diutius continue inviſerunt, cognoſcere licuit, Excellentiæ tamen tuæ Illuſtriſſimæ geram morem, quæque mea ſit de mali hujus natura; ejuſque futuro ſucceſſu ſententia paucis aperiam. Malum ego hoc ex ulcerum eſſe genere indubitanter pronuncio; quod & à paucis jam menſibus eram ſuſpicatus; argumento fuerat exeuntis materiæ qualitas. Neque enim id quod effluere ſolet, ſimplex pituita eſt, ſed materia quædam cum modica plerumque ſanguinis portione permixta. Sed neque ex venis hæmorrhoidalibus, ut cenſent, manat hic ſanguis. Eſſet enim & copioſus, & floridus, & à qualibet materia ſejunctus, flueretque vel ad mediocrem conatum ſemper, & à partibus ano circumpoſitis emanaret. His autem omnibus conditionibus ſanguinem, de quo nobis ſermo, videmus deſtitutum. Etenim neque multus is unquam eſt, neque expers putredinis, neque à reliqua materia ſeparatus; ſed & lotis aqua thermali illis partibus, ejus ſiſtitur fluxio; atque ab altiore loco eundem profluere ipſi nos cum ſpeculi beneficio exploravimus, tum ſtylo argenteo goſſypio involuto altius immiſſo, neque ſine ſanie extracto. Accedit, quod quæ ſpeculo adhibito videri potuere partes, viderimus nec abſque carne ſuperflua exulceratas. Verum non unico ulcere conſtat malum hoc. Videre enim mox ulcus eſt in ani extremo ſub ipſis hæmorrhoidibus; in ipſo dein progreſſu excoriatio multa ſpeculi beneficio detegitur, non ſine metu ne aliud intus delitеſcat, quod aut ſpeculo, aut etiam ſtylo deprehendi non poſſit. Materiæ enim exeuntis & copia eſt major, & terminus à quo, quod partem altior, quam ut univerſam ab iis, quæ videri poſſunt, ulceribus promanare ſtatuamus. Quare cum neque alicujus momenti adſit dolor, internam quandam adeſſe fiſtulam non levi ſuſpicione adducor, tametſi hac de re Excellentiam tuam Illuſtriſſimam certam reddere non poſſim.

Utut ſit, non leve ſane eſt hoc malum, cùm quod partim ſit hæreditarium, quod imbecilli, humidoque naturâ ſit loco, atque inveteratum; tum etiam quod continuè ab pravorum univerſo corpore humorum affluxu foveatur. Quapropter & quid boni augurari

 poſſim

poſſim non video. Neque enim facile crediderim eam fore Illuſtriſſimi Domini Georgii patientiam, quam diuturni adeo, atque pertinacis mali curatio expoſcat: quinimo pronunciare auſim, hunc ejus affectum eodem, quo Illuſtriſſimi Domini Antonii ejus parentis, ſucceſſu finiendum. Quod tamen prognoſticon haud diffiteor uſque adeo ratum eſſe, quin ſperare liceat fore, ut Illuſtriſſimus patiens diuturno uſu præſidiorum, victuſque præſcripta ratione, ſanitati tandem aliquando reſtituatur, quam eidem à præpotente Deo toto animo enixe precor. *Idem ibidem.*

De Fiſtulis Ani. Pro Nobili Polono.

Ea eſt affectuum pertinacia, qui à decennio Nobiliſſimum patientem ex rcent, ut de ipſis ſanandis nulla affulgeat ſpes; adſtipulantibus etiam Viris doctiſſimis, qui ad nos ſcripſerunt, adeo ut medica ſoſummodo admittant præſidia, quorum ope vita ſaltem longius protrahi poſſit. Fiſtulæ ſiquidem antiquæ ani ſemper ſunt difficiles, ob fluxionem, imbecillitatemque partis affectæ difficiliuſque ſanantur, quando ſunt ſordidæ, profundæ, & verminoſæ, virulentiæ Gallicæ participes: potiſſimum verò, quum perforant inteſtinum, ita ut fæces ex ulcere effluant; cum quo tamen affectu vitam longius prorogari poſſe, prodidit Avenzoar, & Matthæus de Gradi, qui refert hiſtoriam medici cujuſdam de Filibertis Papienſis, qui inteſtino perforato, & fæcibus per ulcus erumpentibus vitam traxit viginti, & plures annos. Quinimo, inteſtinis perforatis, & ventre ipſo, adeò ut fæces illac tranſmittantur vivere ægros, prodidit Avic. Prim. 3. Fen. 6. Tract. 1. cap. 1. Neque lethalia omnino eſſe ſolet ani fiſtula, licet veſicam exulcerans, ut ſuccedat mictio fæcum, & puris, crepituſque per pudendum, teſtimonio Fernelii Lib. 6. de Partium morbis, & ſymptomatibus Cap. 11. Quod ſi ulceri antiquo, putrido, ſinuoſo, Gallico, inteſtina perforanti accedant carnis excreſcentiæ, ſeu condylomata, longe magis incurabilem exhibent affectum, ob confluxum ſanguinis vitioſi, & melancholici quem ſane in nobili patiente præpollere conjicere eſt ex ejuſdem temperamento. Verum quum toto ferè decennio variis medicis prædictis præſidiis, cum internis, tum externis non ſolum ceſſerint affectus prædicti, quin potius in dies magis convaluerint, quibus acceſſit febris hectica, tabida, & maraſmodes, cum corporis macie adeo gravi, ut oſſa pelle obducta ſuperſint, vireſque adeò proſtratæ ut continuo ſit ipſi decumbendum, non modo valetudinis adipiſcendæ, ſed neque longioris vitæ alicui ſpei locus eſt, quin potius metuendum ne ſub æſtatem in deterius omnia labantur, vireſque jam collapſæ tandem ſatiſcant: ut propterea vix mihi ſuperſit quod iis addam, quæ à Viris doctiſſimis fuerunt hactenus uſurpata ad vitam longius ſaltem producendam.

Quare ſicuti laudo ſummopere frequentem ulcerum deterſionem, modo aqua Teturiana, modo vino albo in quo ebullierint matriſylva, lupini, addito modico melle; omiſſis omnibus cauſticis, & validioribus detergentibus: ita non inconſultum cenſeo exſiccare validius, & corroborare partem illam affectam ferro candente, per cannulam ferream pertuſam ad latera intra podicem iterum ac tertium in die inſerto, nec diutius detento. Ratione verò febris maraſmodis, ſi ferant vires, conſultum eſſet ex Galeni conſilio curare ut maraſmus torridus in ſenilem faceſſat, refrigerato, & humectato corpore balneo aquæ dulcis, ex Galeni præſcripto adminiſtrato in lib. methodi medendi. Et quanquam alias non magno fuerit uſui decoctum radicis chinæ; atque lac naturæ adverſatus fuerit; utrumque nihilominus iterum tentandum exiſtimarem, exhibito decocto radicis chinæ quindecim dies circiter, parato cum carne ſuillâ recenti, ranis, & cancrorum caudis; in quo deinde fiat contuſum carnis caponis, nutriti carne viperina. Ita namque fiet medicamentoſum. Quod bis in die exhiberi poterit, interpoſito pauco cibo mediocris quantitatis, & facilis concoctionis, puta ovis ſorbilibus, pullis Indicis, vel teſticulis gallorum, aut gelu ex carne caponis, cum ſucco citri: morſellis etiam ex piſtaciis, nucleis pineis, amygdalis ducibus, carne caponis, & pulpa nucis Indicæ à quo lac ipſum erit accommodatiſſimum, primò quidem arte paratum, aliquot dies, ex emulſione ſeminum frigidorum majorum, nucleis pineis, piſtaciis, & amygdalis dulcibus, in quo diſſolvatur ſyrup. ſem. magiſtiris perlarum, deinde & naturale aſininum, cum modico ſaccharo, & mica panis, ad uncias quatuor circiter: niſi antea ex uſu viſum fuerit Viris præclariſſimis periculum facere lactis muliebris ex ubere exſucti. In quorum uſu cœna parciſſima ſit, quo uſus lactis tempore ventriculus ſit jejunus. *Idem ibidem.*

De Fiſtula lachrymali quamvis ſuprà capite de Ægylope fusè ſatis egerimus, perplacet tamen huc rursùs adducere ejuſdem hiſtoriam ſatis raram, ac primò reſponſionem, quam dedi informationi parum accuratæ mihi ſuper hâc re tranſmiſſæ, cui ſubnectam morbi integram hiſtoriam; qualem ſcilicet habui poſtquam Nobiliſſimam Ægram, Lauſannam hac de causâ profectus, adivi.

Ex iis omnibus quæ per epiſtolam ad me tranſmiſſam ſignificata ſunt, ſatis agnoſco Fiſtula Lachrymali affligi Nobiliſſimam Matronam, at non itidem conſtat, an eminentiæ omnis jam facta ſit expers, ſicque fiſtulam quam Chirurgi Galli *Fiſtule platte* vocant conſtituat, & an omni prorsùs carie os ſubjectum careat, nam etiamſi ſpecillô exploratoriô obſervata non ſit, non inde tamen concludendum nullam adeſſe, ſiquidem ſpecillum commodè, ac pro arbitriô non movetur, ac volvitur hiſce in partibus delicatioribus, nec caries ita inciſionibus peractis ſemper ſubjacet, quin multi ſinus arctiores, ac variè contorti ſæpius ad eam difficili deducunt viâ. Suppono interim Medicos ac Chirurgos in hanc explorationem adhibitos, nihil quod exquiſitioris accurationis ſit omiſiſſe, & ea propter tantùm novam meditari operationem, quòd per viam ſibi primô locô paratam ad morbi penitiores penetrare radices non detur: Verùm liceat mihi opponere, 1. quòd ſi fiſtula de quâ agitur omnis prorſus eminentiæ ſit expers, vix concedatur diſtinguere quô demùm incidenda veniat locô, pro cura perficienda, quòdque etiam ſi fiſtula pus multum eructaret, elevationem ſatis ſenſibilem præberet, unde innoteſceret ſubjecta cavitas, attendendum foret an ne, cùm Domina Ægra junior ſit, fiſtula eô locô ponatur, in quo, carie abſente, commodum fuerit deligationem compreſſivam adhibere, ſicque curam, quam non ſemel expertus ſum, peragere. 2. Videndum ſi fiſtula ejus fuerit conditionis quæ inciſionem neceſſariò exquirat qua in ipſius deveniatur fundum, fungoſitateſque oſſi adnatæ illius cariem obtegentes remediis abſumi queant, videndum inquam, quis locus operationi eſſe debeat, quò ſcilicet fructuoſior, quàm priùs celebrata, evadat, quod non levis eſt difficultatis,

dum

pum interim errores in hoc commiſſi, inciſiones ſæpius multiplicare cogunt, & vultum non parum deformant; ſic aliquando vidi à Chirurgô, quamvis peritô, totam propè oculi circumferentiam ferrô violatam, quia dum caries in ipſô oculi angulô partibuſque vicinis exquirebatur, inde ad oſſis Zygomaris partem remotiorem, ubi poſita erat deveniendum fuit. 3. Quamvis mihi non ſatis perſpectæ ſint omnes Medicorum aſſidentium rationes quibus ad apertionem cauteriô potentiali ſibi parandam inducuntur, non poſſum quin regeram ejuſmodi applicationem non parum ſecum vehere periculi, dum ſcilicet non ita penes nos eſt illius actionem cohibere, quin ſæpius ad ipſum oculi canthi majoris ligamentum pervadat, quô eroſô, vel nimium debilitato enaſcitur morbus qui Rhyas dicitur, quique præter alia incommoda non parvam deformitatem inducit. Adde quòd etiam ſi tale quid non contingat, ſemper futurum ſit ut turpitudo non mediocris de cicatrice teſtitante enaſcatur: quodque tam promptè quandoque molliorem pervadat cutem medicamentum, ut ad os naſi ſpongioſum leviq;ue tantùm pellicula indutum liberius perveniat, illudque ſuâ acrimoniâ carie aſficiat, ac inflammationem in viciniam acceſſat per exagitationem ac fermentationem ſalium, ſero fluxionem facienti innidulantium, quam procurat. Unde patet ad hoc præſidii genus non eſſe deſcendendum, donec alia omnia inutilia prorſus videantur; ſuper his autem non eſt quòd determinatè pronunciemus, priuſquam ægritudinis examen diligentius perfecerimus Medicoſque ac Chirurgos ordinarios audierimus.

In ſequentibus cùm Lauſannam iviſſemus, propriò noſtrô examine novimus de morbo ea qua jam fuſius pauli enarrabimus.

Nobiliſſima Matrona D. B. annos circiter 28. nata, fiſtulam lachrymalem juxta dextri oculi angulum majorem gerit, qua coacervatur pus copioſum, illudque craſſius aut tenuius, pro ratione temporis quò in parte afflicta commoratur. Per ſe autem non evacuatur pus aggeſtum, ſed tantùm expreſſione factâ per immiſſionem indicis inter oculi globum ejuſque orbitam, illo ſpatio quod canthum inter majorem ac minorem medium interjacet; digito verò tum aliqua vi adacto per punctum lachrymale inferius non minori eructatur vehementia humor, quàm ſi per ſyphonem truderetur. Imò ſi materia contenta intactô longiùs ſaccô copioſiùs aggeſta ſit, quod ſeroſius eſt ac lympidius ſub lachrymarum forma effluit quidem, ſed parcè admodum. Præteritis temporibus compreſſâ parte affectâ per canalem lachrymalem pus tranſmittebatur ad nares, verùm cùm à ſeptem jam menſibus glutinoſiores ipſius particulæ hanc ſibi viam clauſerint, ad ſuperiora neceſſariò illud refluit, unde non mirum ſi canalis ſuperior pars hernioſa facta ſit, inque ea quam paſſa eſt dilatatione continere valeat humorem ad cochlearis mediocris quantitatem, ſi modò per octo horas non comprimatur. Originem hujuſce fiſtulæ repetunt ab ictû ex ipſâ infantiâ oculo inflictô enata eſt magna inflammatio, quæ eam in glandula lachrymali reliquit alterationem, unde ſuffectus ſit continuò humor, qui per orificium canalis lachrymalis inferioris, ſeu punctum lacrymale inferius, expurgatus, lympidus primò viſus eſt, donec alteratione ſenſim aucta purulentus evaſerit; nec hodie totus ab ipſa glandula derivetur, ſed etiam à carnibus ac membranis glanduloſis ſuperiori prædicti canalis parti aſſidentibus, in quas proculdubio liquor deſuprà elapſus, acrimoniâ ſuâ eam irritationem ac debilitatem fecit, quæ in cauſâ ſit quod ea ſucci nutritii quæ in eas corrivatur, lymphæque excernendæ etiam portio in pus abeat, & à multiplici hac ſcaturigine tam copioſum promanet. Si per orificium canalis lachrymalis quod hîc, non parum dilatatum reperitur, nobis licitum fuiſſet filum argenteum tenue inducere, facilè de carie, an ſcilicet in interiori orbita forſitan adſit, (quod aliquando vidimus) conſtitiſſet. Verùm quandoquidem præ metu irritationis ac inflammationis moleſtæ ſic procurandæ, ab eo arcebamur tentamine, conjecturaliter tantùm hâc in re pronunciamus; ſcilicet, tum ex qualitate humoris profluentis, qui nec odore, nec colore cariem arguit; tum ex carnibus ſuperſtratis quæ nec livent, nec dolent, quantumvis quotidie vehementiùs pro educendo pure comprimantur; tum ex oculi globo ejuſdemque muſculis, ubi nec rubor, nec ad alterutrum latus ulla retractio apparet; tum ex ipſius glandulæ lachrymalis colore qui ſatis naturalis eſt, nec aliqua fœdatur ulceratione aut eroſione. Exinde enim probabiliter admodum deducitur materiam excretam malignioris non eſſe ſortis, aut intenſioris acrimoniæ, ſicque hactenus vaſis ſuis quantumvis dilatatis coerceri potuiſſe; ac ea minimè ſic perrupiſſe, ut ad nudum os perveneric. Quod etiam faciliùs deducere eſt ex eo, quòd humor totus compreſſô ſuô ſaccô per punctum lachrymale effluat; ſi enim perruptus foret canalis humorque in orbitæ cavum, aut extiùs ad eam effuſus liberius vagaretur, quidni ſibi alias pro exitu recluderet vias? Verùm quod hactenus magno Ægræ bono, inſectum eſt, non ſic impoſterum ſemper perſtabit, ni totis viribus & derivetur & mitigetur humor, oculuſque cum adjacentibus partibus corroboretur. Caries autem hâc in parte eò periculoſior fieret, quòd vix ac ne vix quidem medicamenta aut operationes neceſſarias pro ſui cura admitteret. Pro humore evacuandô proponebatur naſi perforatio juxta oculi majorem canthum, at hæc operatio minùs fructuoſa foret, quia etiamſi prima mali origo in glandula lachrimali fuerit, illinc ad vicinas & inferiores ſibi partes corrivata eſt, ac earumque conſtitutionem ita vitiavit, ut copiæ materiarum quæ jam excernuntur præcipuè faciant. Jam autem quis non videt perforationem propoſitam ſublimiori perficiendam loco, quàm quò aſcendere valeat humor inferiùs infra oculi orbitam aggeſtus, ut ſic commodè exhauriatur? Itaque donec tumor aliquis exteriùs enaſcatur quô inciſô ad cavitatis fundum pergere detur, (quod vix poſſibile credimus) cogemur curæ inſiſtere palliativæ, cujus fructus aliquando lætior multò evadit, quàm quod nobis primò polliciti fueramus. Hâc de cauſâ ut emiſſarium aliquod aperiremus humori, ſetaceum omnino conducibile foret, ſed delicatior Nobil. Ægræ conſtitutio, illiuſque pro tam generoſo præſidio ſumma averſatio, nos in cauteriô in nuchâ continuò inurendô jam continebit. 2. Semel ſingulis ſeptimanis corpus expurgabit Ægra; & quandoquidem ventriculus purgantia ordinaria tolerare non valet, hoc commodè fiet per infuſum rhei & ſennæ cum pauco ſale prunellæ, quo vice aquæ communis potabitur potus coffè, ſaccharo edulcorandus, & aquâ naphæ aromatiſandus. 3. Serum in genere abſumet, & ejuſdem acrimoniam non parum obtundet ſi in potu ordinario utatur, loco aquæ communis cum vino, decoctô tenui radicis chinæ, ſalſæparillæ, viſci quercini & ligni lentiſcini. 4. Singulis noctibus cubitum itura oculô affectô, nareque ejuſdem lateris excipiet fumum, qui de pugillô unô aut alterô pulveris in carbones immiſſi elevabitur; qui pulvis ex maſtiche, olibanô, myrrhâ, ſuccinô & ſanguine draconis, cum pauciſſima antimonji cinnabari paratus eſt; continuoque

poſt

poſt fumigationem apponet oculo linteola conduplicata liquore balſamicô, è myrrhâ, balſamo verò & Tolutanô, extractô. 5. Imponet capiti ſacculos cephalicos è ſuccino, maſtiche, gummi elemi, benzoin. flor. lilior. convall. ſalviæ, anth. betonicæ, confectos, addito balſamô verô. 6. Subinde de die attrahet in nares pulverem naſalem catarrhis educendis non parum aptum &c. His D. O. M. benedicat. Datum Lauſannæ die 6. Martii ann. 1693.

Remediis præſcriptis omnino convaluit ægra, & poſt multos annos oculô ſana ex inflammatione pulmonum obiit.

Obſervationes.

Loës Auff dem Sande Hildenæ, conſanguineus meus, vehementiſſimo dolore cujuſdam dentis molaris vexabatur. Adiit barbitonſorem, qui fracta dentis eminentia radicem in alveolo reliquit, inde continuato dolore exortus eſt abſceſſus circa dentis radicem, quo rupto exterius, paulatim remiſit dolor, ulcus verò (quod nullo modo conſolidare potuit barbitonſor) in fiſtulam degeneravit. Diverſorum Chirurgorum conſilia imploravit: ſed fruſtrà, donec ego quinto poſt anno ad paternos lares reverſus, curationem Dei beneficio infrà ſcriptis remediis feliciter abſolvi. Inſtituta optimâ victus ratione ſequentem exhibui potiunculam.

℞. Pulver. Paſſaphaoti ʒj. detur cum decocto betonicæ, ſalviæ, roſmarini & majoranæ. Poſtridie venam in cubito incidi. Deinde materiam in capite ſequenti decocto præparavi, & leniter purgavi.

℞. Herbar. & flor. betonic. ſcab. veron. cuſcutæ, agrimon. an. m. j. ſummit. roſmar. major. flor. ſalv. & primol. veris an. m. ß. ſem. aniſ. fœnic. an. ʒij. liquirit. ℥j. Coquant. In aq. ad conſomption. tertiæ partis. Hujus colaturæ per triduum in aurora calidè ad ℥iv. melle deſpumato dulcoratæ, exhibui.

Poſtea. ℞. Ejuſdem decocti colaturæ ℔j. fol. ſen. mundat. ℥ij. agar. recent. trochiſcat. & rhabarb. elect. an. ʒij. Maneant in infuſione horas 12. deinde iterum leniter calefacta, fortiter exprimantur. Expreſſioni admiſce ſyrup. de betonica & roſar. ſolut. compoſ. cum rhabarb. agar. & ſena an. ℥j. M. f. potio pro 4. matutinis. Tandem ſumſit ſequentes pilulas.

℞. Maſſ. pilul. aurear. & aggregativ. ana ℈iß. trochiſc. alhand. & diagr. an. gr. 4. Cum ſyr. de ſtœchad. formentur pilul. 5. quæ diluculo ſumantur. Præparato ſatis corpore radices dentis effodi, calloſitatem verò fiſtulæ unguento quodam cauſtico abſumſi & ulcus unguento de ſucco apii mundificavi, tandemque cicatricem emplaſtro diacalcith. & pulv. alum. uſti induxi, ſicque curationem ſpacio 30. dierum feliciter abſolvi *Fabr. Hildan. Obſer. Chir. Cent. 3.*

Juvenis quidam Colonienſis non ex obſcurâ familiâ oriundus, cùm ſimili morbo laboraret, in manus barbitonſoris incidit, qui variis & per menſes aliquot fruſtrà adhibitis remediis, tandem me conſuluit, & quidnam ampliùs agendum eſſet à me inquiſivit, cui præſcriptam methodum fideliter communicavi, quâ & brevi ſanatus fuit æger. *Idem ibidem*, ubi rurſus duo alia adducuntur exempla quibus ulterius confirmatur quid valeat methodus deſcripta; ſed eheu rurſus ex Clariſſ. Hildano aliud exemplum.

Inveterata ac deplorata inferioris maxillæ fiſtula quomodo curata.

Nobilis matrona Baſileæ, ex morbo acuto ſanitati reſtituta, defluxione ad dentes inferioris maxillæ ſiniſtri lateris, cùm per multos menſes vexata eſſet, nec dentem, ad quem catarrhus decumbebat, ſibi extrahendum curaſſet, tandem radicem ipſius exorta inflammatione & dolore maximo generatus eſt abſceſſus. Quo exteriùs rupto remiſit dolor: niſi quod inter maſticandum & loquendum, moleſtiam doloremque aliquem ſemper ſentiret, ulcus in fiſtulam degeneratum per annos quatuordecim apertum remanſit. Interim etſi variorum Chirurgorum conſilia auxiliaque imploraret, multa tamen fruſtrà tentavit. Nullus enim de extractione dentis cogitaverat, imò potiùs extractionem omnes diſſuaſerant. Ego cùm ann. 1610. Sereniſſ. Princ. *Janusio Radzivilio* Lithuaniæ Duci, in difficili ac longo morbo operam meam impertirem, ad matronam quoque hanc (quæ jam ſexageſimum annum ætatis prætergreſſa eſt) accerſitus fui. Tum ſuperiorem partem dentis, ad cujus radicem fiſtula erat, ad alveolum ferè uſque eroſum inveni. Semel atque iterum expurgato corpore radicem dentis extraxi. Poſtea turundam unguento noſtro ad calloſitatem abſumendam impoſui, eroſâ calloſitate pulverem præcipitatum quotidie inſperſi, & emplaſtr. palmeum applicui, nec medicamenta hæc mutavi uſquedum ulcus perfectè ſanatum eſſet, quod intra menſem contigit. Radix autem dentis eroſa, inæqualis, & materia quadam lapidoſa per laminas diſpoſita, obducta erat.

Pro Fiſtula in dorſo à Scapula ad lumbos pertingente.

Purgato corpore potionem hanc vulnerariam præſcripſi.

℞. Rad. conſol. maj. ʒij. rad. biſtort. ariſtol. rot. dictamn. alb. an. ʒiß. herb. pyrolæ ʒiij. conſolid. Saracen. ʒij. fol. alchimill. agrimon. equiſet. beton. fl. hyperic. roſ. an. ʒj. ſem. hyperic. perfoliat. an. ℥ij. ocul. cancr. ʒij. F. omnium pulvis: cujus ſumatur tertia pars, & coq. in menſuris quatuor vini albi, & menſura una aq. plantag. coletur & ſervetur ad uſum, addendo Sacchari quarter. j. aq. cinnam. ℥j. bibat de eo manè jejunus cyathum unum, & ſub veſperam horis duabus ante cœnam tantundem; ita continuando donec reliquæ pulveris partes conſumptæ fuerint. Interea dum hoc decocto utitur, injectionem ſequentem per Syringam in ulcus indies infundat.

℞. Succ. apii officin. ſucc. plantag. & agrimon. an. ʒij. ſucc. tabacc. ℥iß. mell. roſ. ℥iij. vini rub. ℥j. diſſolv. chalcanth. alb. aluminis tartari, an. ʒij. vel plus dum ſordidum adhuc eſt ulcus, ærugin. æris, auripigmenti, an. ʒß. F. injectio. Cum ſupra & infra pateret ulcus, ut ſiccaretur, fumus per canalem infundibuli in humilius ulcus fuit intromiſſus, tamdiu donec per ſuperius ulceris foramen prodiret, ſicque interiores omnes cavitates pervaſiſſet.

℞. Maſtich. thoris an. ℥ß. myrrh. ʒij. benjoin. ſtorac. an. ʒiij. ſarcocoll. pic. reſin. pini, gummi elemi, an. ʒj. F. Pulvis carbonibus inſpergendus pro fumo. Poſtquam curam hanc per injectionem & ſuffumigationem aliquot ſeptimanis continuaſſet, integrè ſanatus fuit. *Felix Platerus obſ. lib. 1. pag. 568.*

Studioſus

Studioſus quidam octodecem annorum in pectore diu habebat Fiſtulam, ex qua effluebat mu'tum aquoſum pus. Hæc à me curata ſic fuit, mane & veſperi poſtquam exivit omne pus, injeci per Syringam oleum heraclinum, ac poſtea foramini fiſtulæ turundam majorem impoſui, ut maneret apetta, atque tali proceſſu quotidie penitus conſanuit *Martinus Rulandus, curat. 39. cent.* 8.

Domina quædam juvencula fiſtuloſis ulceribus pluribus locis prorumpentibus multùm debilitata, poſt expertiſſimorum Chirurgorum irritos plane conatus, & cum ab omnibus pro deplorata haberetur, tandem brevi temporis ſpatio ſequentis remedii uſu integre curata eſt.

Abſynth. & menth. an. Mi. millepedum bene contuſor. (demptis prius capitibus) 300. Sacculo omnia includantur, qui ſuſpendatur in cereviſ. tenuis pintis vi r r peracta fermentatione, capiat hanſtum de ea bis terve in die, plurimùm præſtant millepedes in fiſtulis & mammillis exulceratis, modò non ſint cancroſæ. *D. Rob. Boyle. lib. De Utilit. Natur. Philoſoph. part. 2. ſect. 5. cap 5.*

Cultri oblongi dimidium lumbis infixum, biennio pòſt extractum eſt, relictaque inde Fiſtula ſanata.

Anno 1591. adiit me juvenis robuſtiſſimus optimique habitus laborans perangustâ quidem, ſed profundâ & perpetuò dolorificâ fiſtulâ. ad dextram ſpinæ dorſi partem, circa quartam vertebram lumborum. Is narrabat, ſibi ante biennium cultro illatum vulnus, in quodam tumultu, quod à nemine hactenus curari potuiſſet. Dilatatâ fiſtulâ trochiſcis de minio & ſpongiis præparatis, item radice gentianæ, inveni in ima parte oblongi cultri dimidium, cujus mucro defixus fuit inter tertiam & quartam vertebram, reliquum callo obductum. Inciſo callo extraxi cultrum. Exin mundificato ulcere, cum pulvere præcipitato, & unguento quod Apoſtolorum vocant, juvenis brevi tempore convaluit Id autem hic inſigne eſt, quod à vulnere accepto, ad extremam curationem, vix unquam febricitatit; nedum paſſus ſit inflammationem, ſpaſmum, dolorem acutiſſimum, & reliqua ſymptomata quæ ſolent ſaucio dorſo accidere graviſſima. Anno 1612. Cum Hildinam profectus eſſem, prædictum virum in arce Neſſelrod prope Duſſeldorpium, apud generoſum Virum Dom. Wilhelmum K..h rum &c. cujus tum temporis, quamvis ſenex, erat domeſticos, vidi: qui & coram generoſo ſuo, omnia quæ acciderant expoſuit; ſeque ab eò tempore, quo à me curatus fuit, quàm optime habuiſſe conſtanter affirmavit *Gulhelm. Fabric. Hildan. obſ. Chirurg. cent. 1.*

Fiſtula ex parotide orta.

Studioſus quidam circa annum 14. ſtatis abſceſſu ſub aure dextra (parotis vocatus Medicis) correptus fuit, qui quum paulatim in fiſtulam abiiſſet per tres integros annos fruſtra à barbitonſoribus excruciatus fuit. Tandem 28. Julii Ann. 1640. cùm Bernam veniſſet, & mihi adductus fuiſſet, fiſtulam cuniculoſam, inveni; exteriùs in cute duo ſaltem erant foramina anguſtiſſima, quorum unum ſurſum verſus cranium tendebat, & in duos ſinus dividebatur, alterum deorſum verſus jugulares venas deſcendebat. Sed omnia intus erant calloſa, Optimâ præſcriptâ victus ratione, ſemel quin etiam atque iterum expurgato corpore, cauſticô meô eum quæ fiſtulis adjacebat, eroſi, & digeſtivum, nec non unguentum baſilic. ad caſum eſcharæ applicui. Deinde eodem cauſticô, nec non pulvere ang licô, diligenter rectificatô, calloſitates omnes paulatim abſumſi, ita ut intra ſeptimanas ſeptem pleniſſimè convaluerit. Porro in ejuſmodi curationibus diligenter attendendum, ne quicquam de cute à muſculoſa carne ſeparata, & venis capillaribus deſtitutâ, remaneat, Conſolidationem enim impedit. Et quia illa in primâ applicatione in noſtrô ægrô propter calloſitatem inſignem eroſa non fuerat, applicationem cauſtici aliquoties iteravi; ubi diligenter proſpiciendum eſt, ut quantitas cauſtici, cum cute, quæ erodenda eſt juſtam, & ut dicimus; ad pondus habeat proportionem. Et ita quidem ut partes integræ & ſanæ conſerventur, male affectæ verò deſtruantur. Id autem rectè ut fiat, neceſſe eſt ut Chirurgus optimam habeat notitiam facultatis ſui cauſtici. Deinde etiam ut naturam ſubjecti cognoſcat, hoc eſt, an molle, ratum, humidumque, an verò ſolidum, denſum & ſiccum exiſtat? 2. Quàm periculoſum enim ſit in applicatione cauſticorum medicamentorum errare lector ex aliquot obſervationibus meis obſervare poterit. *Idem Centur.*

Fiſtula Urachi.

Valentinus Vogel calculum è ſcroto extraxeram; viceſimâ martii proximè præteriti iterum me inviſit, retulitque ſe ab eo tempore quo à nobis diſceſſit, iterum me inviſit, quàm optime habuiſſe, & in ditione Tigurina in pago quodam ludimagiſtrum egiſſe, jam verò propter inſtans ver, atque æſtatem (quô tempore Ludimagiſtros ſuos ablegant Helvetiæ ruſtici) ut alibi ſe nutrire poſſit, proſpiciendum eſſe. Ante aliquot autem menſes ulcus haud procul ſub ipſo umbilicô exortum eſt. Ex quo plerumque pars aliqua urinæ, tempore ſubtilior, non tantùm guſtatim exſtillat, ſed nonnunquam veluti cum impetu erumpit. Ulcus hoc ſine dolore fere, moleſtia, & febre, ex tuberculo ad inſtar furunculi, factum eſſe, ſancte nobis aſſeruit. Ego ſtylum exploratorium per illud ipſum ulcus, quod valde anguſtum & calloſum, ad veſicam ipſam immiſi. Ex quibus videre eſt Urachum in virô iſto pervium factum eſſe, tam ſagax ac provida eſt natura, in conſervatione ſui individui. Cùm enim ductus urinatius calloſis ulceribus impeditus eſſet, aliam ſibi pro evacuatione urinæ fabricavit viam. Clariſſim. Wierus in ea fuit ſententia Urachum in omnibus pervium eſſe, & proinde diuretica maximo cum fructu umbilico applicari poſſe &c. *Idem Centur. v1.*

Fiſtula lacrymalis in puella, ſanata ſectione, cauſticô, aliiſque præſidiis, ex artis lege. Accedit, contra multorum ſententiam, vera & tuta fiſtulas lacrymales curandi methodus.

Quamvis omnes Medicinæ, & Chirurgiæ Scriptores, variam præſcribant curationem fiſtularum lacrymalium, ego tamen quædam à me obſervata proponam, licet ab aliorum methodo non aliena. Sanavi itaque puellam ſeptem annorum, Curti mercatoris filiam, ab incunabulis fiſtula lacrymali laborantem, cujus à multis fruſtra tentata erat curatio hac ratione; ſequi fiſtulam ipſam, & quia puella non ferebat diutius hanc operationem, uſque erat corruptum, quod ſimplici propterea ſectione abradi non poterat, coactus fui illi adhibere cauſticum,

mixtum

mixtum cum unguento ex betonica, & paulatim fiſtulam dilatare, quo totum os corruptum eradi poſſet, quo ſublato, applicui ſupra os ſuperſtes filamenta arida, quouſque caro laudabilis ab ipſo excrevit: præmiſſa tamen digeſtione medicamentis propriis; poſtmodum ſupra labia vulneris unguentum ex tuthia, ſarcotici loco, propter continuum ichoris fluxum ad angulum oculi; tandem induxi cicatricem cerato ex Diachalcitide, filamentis remiſſimis aridis, qua methodo multos curavi quanquam occaleſcente ſinu, libentius inuſtionibus ferramento candente utar, ſi ægri admittant, utpote quæ callum non modo atterant, partemque ipſam corroborent, ſed etiam citius ſeparent os corruptum, quicquid ſentiant aliqui, perforandum ſcilicet os, quo materia illa purulenta per nares effluat & cicatrix exterius obducatur; qui tamen fruſtra ſunt, quia os perforatum inureodum., ex illorum ſententia, quo foramen meliùs pateat, præbeaturque exitus puri; at quando os eſt corruptum omnino removendum, cùm alioquin fiſtula non poſſit ſanari, neque ad cicatricem deduci exterius, atque ita hæc curatio futura ſit palliativa, & intuta; præterquam quod hujus perforationis non alius ſit uſus, quàm ut os perforatum, & inuſtum citius abſcedat, cujus loco natura carnem prius aliquam generat, quæ progreſſu temporis evadit calloſa, & dura inſtar oſſis, qui curationis finis; quia cutis cum carne ſubjecta, quæ ab ipſo oſſe excreſcit, cum ipſa coaleſcit, atque ita fiſtula ſanatur; non verò foramina ſuperſtite, ex quo continuo emanat materia purulenta, cui antea patebat exitus ex angulo oculorum per foramina, puncta lacrymalia dicta; progreſſu ſiquidem viginti, aut triginta dierum circiter, os inuſtum, & perforatum, abſcedit, unde foramen obſtruitur à carne, ut dictum eſt, ex ipſo pullulante. Graviter proinde errant, qui exiſtimant, perforationem hoc commodum præſtare, ut materia per nares effluat, licet hujus ope os perforatum citius abſcedat; obſervandum tamen, non eſſe perforandum os, niſi præſente maxima ipſius corruptione, quæ perveniat uſque ad cavitatem internam ipſius naſi; ſola ſiquidem ejus ſuperficie corrupta, aut alterata, ſat fuerit partem læſam ſcalpro abraſorio abradere, dum pars cutis coaleſcat oſſi, quod tamen, fieri non poteſt, niſi ſanum fuerit, & incolume, ejuſdem autem corrupti, & ſcalpro exciſi hoc vobis fuerit indicium, cùm ſpatio, decem aut ſommum, duodecim horarum, caro illi accreverit, quod nonniſi facta abraſione contingit, coaleſcente fiſtula. Quod ſi poſt abraſionem nulla caro ſubcreverit, os corruptum adhuc ſubeſſe pronunciandum, quod proinde denuò abradendum, quouſque hæc ſigna omnino non appateant. Qua ratione feliciter ſemper, & tutò ſanavi fiſtulas lacrymales, non ſolùm puerorum, ſed etiam adultorum, qui cùm plures ſint, eorum nomina referra ſuperſedo, quæ in memoriam revocare difficile eſt.

Quia verò non omnes fiſtulæ lacrymales ſunt cum corruptione oſſis, ideo iſtæ duobus modis poſſunt curari; vel inciſione ſola, & attritione calli, cum generatione carnis; vel ſecundò, abſente callo, per compreſſionem ipſius partis, inſtrumento ab Aquapendente deſcripto, aut aliquo alio ſimili: quæ, quia à pleriſque pertractantur, ſupervacaneum cenſeo repetere, cùm mihi ſit animus, proprias tantummodo in medium adducere obſervationes, iis prætermiſſis, quæ paſſim ab omnibus proponuntur. *Petrus de Marchettis in obſervation. Medico-Chirurgic. Sylloge.*

Fiſtula colli anterioris infra laryngem, ex tumore à barbitonſore intempeſtivè ſanato. Obſervanda in curatione vulnerum colli, ne venæ jugulares, & carotides arteriæ lædantur.

Multas ſanavi fiſtulas colli potiſſimum verò qua laboravit adoleſcens quatuordecim aonorum, in parte ejuſdem anteriori, infra laryngem, oborto primum ex contuſione tumore, cui à Barbitonſore ſanato, ſuperſtes fuit fiſtula inter utrumque annulum aſperæ arteriæ, cum læſione utriuſque cartilaginis, ex qua ſpiritus efflabatur. Habita itaque prius totius corporis ratione, medicamentis humores peccantes purgantibus, deveni ad topica; & primò quidem quatuor integumenta dilatavi, turundâ ex ſpongia; deinde ſcalbro abraſorio partes ipſas cartilagineas utrinq; læſas accurate abraſi; tum filamenta arida ſupra eaſdem applicui; poſtmodum unguento Iſidis, quod occaleſcere cœperat in parte carnoſa, attrivi. Tandem globulis ex filamentis imbutis unguento ex tuthia, cum unguento Iſidis, cavitatem opplevi; atque ſenſim & ſenſim immunitis globulis, cerato ex Diachalcitide, cum filamentis aridis cicatrice fiſtulam obduxi.

Hîc autem obſervandum, quòd ſi vulnera colli punctim inflicta fuerint, nec ſtatim mortem inferant, pro ſigno hoc habendum ſit, venas jugulares, & arterias carotides illæſas eſſe, ac propterea maxima cautione curanda; quia licet non pervadant totum collum, turunda tamen non eſt immittenda longa, & craſſa, ſed breviſſima, quæ integumeota non excedat, quæ principio imbuenda ovi albumine, ſuperinjecto poſtmodum linteolo duplicato per totum collum, eodem ovi albo intincto, cum bolo armena, & ſanguine draconis: educto deinde ſanguine, pro virium tolerantia, atque exhibito medicamento leniente poſt 10 die; à quibus per duos dies non immutanda remedia parti vulneratæ adhibita, cùm ſolum linteolum ex uſu ſit ſæpiſſime, quotidie prædictis pulveribus cum ovi albumine inductum. Victus ſit ſolùm ptiſana hordacea bis per diem exhibita; potius verò aqua hordei pauca copia, quod ſi deinceps inflammationis metus ingruat ex altero brachio ſanguis ducendus, juſta quantitate, atque urgente dolore, viribuſque permittentibus, affigendæ quin etiam cucurbitulæ, ſcarificatę: omni quippe ingenio, & arte prohibenda generatio puris, utpote quod venas & arterias corrodat, cum mortis præſenti periculo, prout obſervavi in quibuſdam ab imperitis male curatis, dum intruderent turundas longas admodum, à quibus puris copia congeſta, venas, & arterias conſumpſit, mortiſque cauſa fuit; ut propterea duobus aut tribus poſt diebus, removeam turundam illam brevem, applicato deinde linteolo inducto cerato ex ceruſa, repetito alio perinde duplicato eodem modo, pulveribus prædictis, cum ovi albumine inſtructo, quibus ſpatio octo, aut ſummum decem dierum hæc vulnera ſanare conſuevi, ſervata tamen ſemper diæta tenuiſſima, ne humores ad partem vulneratam confluant, atque in purulentam materiam converſi vaſa erodant.

Quod ſi vulnus trajiciat collum, hac methodo utor, impoſita ſcilicet breviſſima turunda utrinque eodem modo, quo ſuperius propoſui. Animadvertendum præterea, hæc vulnera nunquam eſſe tentanda ſpecillo, ne, quod facile contingere poteſt, diſrumpantur vena, aut arteria, cum vitæ proximo periculo.

Qua methodo multos ſanavi, multoſque quinetiam mortuos vidi, diverſa ab hac curatos. *Idem ibidem.*

Dua Fiſtula ſub axilla, variis remediis fruſtrà tentata, igne actuali feliciter ſanata.

Quidam laborans duabus Fiſtulis profundis ſub axilla me acceſſit, variis fruſtra tentatis remediis; quippe, quę cum ad ſubjectas uſque coſtas penetrarent, inciſiones proinde non admittebant ſine vaſorum læſione, ac præſenti vitæ diſcrimine. Cum autem Medici, fuiſſent primò uſi corroſivis; poſtmodum verò compreſſionibus, ligaturis, & hujuſmodi præſidiis, in caſſum tamen; ego corpore jam expurgato, ſtatim ad operationem me accingens, utramque fiſtulam ad fundum uſque inuſſi, ferramento candente, abſque cannula, repetitis vicibus, donec omninò, & æqualiter toto fiſtularum ſinu callus attereretur; eſcharæ verò detergendæ, turundis primò longis, & craſſis butyro illitis, poſtmodum digeſtivo uſus; Pure verò apparente laudabili, alias immiſi, inductas unguento ex Betonica, quas quotidie breviores paravi, quibus omninò remoris, pulvino ex linteolis ſub alis, compreſſa parte ligatura ſatis arcta, ſpatio vinginti dierum ægrum ſanitati omninò reſtitui. *Idem ibidem.*

Qua ratione curanda fiſtula thoracis, cum labe ipſius oſſis ſterni, quod abraſione ſolùm, nonnunquam verò inuſtione tentandum.

Fiſtulas ſæpiſſime præ manibus habni, ex abſceſſu, aut vulneribus ſuperſtites, quæ aut corruperant, aut aliqua ſaltem labe affecerant os ipſius ſterni, ex abſceſſu potiſſimum, ratione redundantis puris; quo caſu, amplianda fiſtula, aut turunda ex ſpongia; tota poſtmodum pars oſſis corrupti abradenda, dum caro laudabilis, paucis poſt horis illi accreſcat; tunc verò imponendi globuli ex filamentis imbutis unguento ex Betonica, aut Matriſylva, atque carne inducta, cicatrix, medicamentis exſiccantibus aliàs propoſitis, obducenda; quod ſi caro parvo temporis ſpatio non ſuccreverit, indicio fuerit, totum corruptum os non eſſe abraſum, ac proinde operationem repetendam, donec caro optima adnaſcatur, quo illis poſtmodum remediis detur locus. Nunquam verò deveniendum ad inuſtionem ipſius oſſis ſterni, quia non abſcedit, aliorum more, quæ licet ex toto corrupta non ſint, ſed aliqua tantum parte, ſi inurantur, ſola illa labefacta abſcedit, ſuperſtite alia laudata, quod non cootingit oſſi ſterni, quod lentum ſatis, non poteſt ita facile in ſquamulas dirimi; quin potius inuſtione ad internam uſque ipſius partem pervadente, totam partem corruptam abſcedere neceſſe eſt, non quidem ſpatio triginta, aut quadraginta dierum, prout alia oſſa, ſed trium aliquando annorum, unde conſilio, ut nunquam os ſterni inuratis; obſervavi ſiquidem in multis non abſceſſiſſe, niſi duobus vel tribus annis exactis; ut propterea tutior, & facilior ſit curatio per abraſionem, quàm per uſtionem; quæ methodus curandi fiſtulam à vulnere; vulneris autem, quod non penetret in cavitatem, principio ſtatim ad mutuum contactum labia adducenda, & quidem ſi amplum fuerit, per ſuturam, ſi verò anguſtum, per compreſſionem, prohibita puris generatione, ne os ipſum corrumpat, aut ſaltem afficiat. qua ratione in his vulneribus non penetrantibus, ſed lædentibus tantum os ipſum ſterni, progreſſu octo vel decem dierum illa ad cicatricem perduxi, ſola appoſito cerato ex ceruſa, vel ex Diachalcitide. *Idem ibidem.*

Fiſtula umbilici ad inteſtina uſque ſerpens, diu fruſtrà curata, parvô temporis ſpatiô feliciter ſanata.

Patrem quendam Theatinum vidi, laborantem fiſtulâ umbilici, ad inteſtina uſque penetrante, de quorum dolore erant querela, ex demiſſo ſtatim in eandem ſpecillô: quem hac methodô curavi. Facta ſcil. totius corporis expurgatione, inuſſi totum orificium fiſtulæ jam calloſum, & induratum immiſſâ in illud parvâ turundâ, quo omnis cruſta ſimul callo attereretur, & quidem imbuta à principio butyrô, poſtmodum digeſtivô, quam facta concoctione eduxi appoſitis filamentis, illitis unguentô, ex betonica, & ſuperdato & diachalcitide; atque octo poſt diebus circiter abſtinui à filamentis, ſolô contentus ceratô, quô cicatricem induxi, ægrô ſpaciô viginti dierum ſanatô, qui à Medicis Mutinenſibus multos menſes in caſſum fuerat curatus. *Idem ibidem.*

Quinque fiſtula femoris ex vulnere ſclopeti cum tumore, & oſſe carioſo, malè curata, ſublatô callô, & accommodatis remediis ſanata quidem, ob extremum tamen os fractum ſupra aliud diutius coaleſcens, aliorum Medicorum incuria, claudicante ægrô. Quòd antiqua fractura ex vulneribus ſclopetorum ſint incurabiles.

Memini me curaſſe Illuſtriſſimum Vincentium Briti, ſclopeto vulneratum in femore, novem menſes Veneriis fruſtrà curatum. Laborabat autem quinque fiſtulis femoris, & inſigni ejuſdem tumore, cum oſſe carioſo. Illuſtriſſimô ægrô adeo emaciato, ut oſſa ſola cute tecta apparerent, accedente febre fixa ex fiſtulis orta; quem cùm interrogarem de remediis, & methodo curationis antea adhibitis, reſpondit, ſine turundis proceſſiſſe, applicito quidam cerato & cataplaſmate ex farina lupinorum, theriaca & vino malvatico; præſcripta à Medicis victus ratione ex pane turfuraceo, & carnis loco, ut pote quæ vulneribus ſclopetorum noxia, oleribus, vel ſaltem aliquando ſolius vervecinæ conceſſo uſu; quod valdè mirari ſubiit, cum fiſtulæ, omnium conſenſu, non ſanentur niſi ſublato callo, qui non ſolùm his accreverat, ſed & oſſis quinetiam corruptio accedebat: Tumor autem à cataplamate calidiori, & nimis exſiccante, induratus adeo fuit, ut reſolvi omnino non poſſet. Ego verò hoc modo curationem ſum aggreſſus, præſcripta primò victus ratione, ex pane ſcilicet triticeo puriſſimo, pullis junioribus, glandulis ac cerebris vitulorum, ovis ſorbilibus tremulis, priſana hordeacea. vino oligophoro & hujuſmodi, exhibui quandoque ex pharmacia ſemiunciam floris caſſiæ noviter extractæ, præſcripto aliquando clyſtere, aut glande ad alvum ciendam; à quibus quinque fiſtulas priùs dilatavi turundis ex medulla milii indici, ſeu ſorgi, aliquando etiam ex ſpongia, & quia tumor, curationem impediebat, illi applicui aliquot dies cataplaſma Galeni a. lib. ad Glaucon. ex farina, triticea, aqua & oleo communi, quibus brevi temporis ſpatio ex toto diſcuſſus eſt; expurgata quinetiam ſenſim materia, prout in omnibus fiſtulis, in eo congeſta, atque in pus converſa earum dilatatione. His peractis deveni ad abraſionem oſſis carioſi, atque eadem opera ad calli attritionem; cùm verò hæ fiſtulæ à parte externa ad internam femoris penetrent, & quædam mutuis oſculis in ſe invicem hiarent his immiſi ſeta-

Digitized by Google

per inteſtinum ſanum viam ſibi ſacere tenetur Chirurgus.

Signa quibus inteſtini perforatio cognoſcatur, Cuivis ſine dubio cognita; Certum eſt, ſi flatus per externum foramen exeat, certius ſi alvinorum excrementorum aliqua particula per exteriora excernatur, certiſſimum, ſi Chirurgus digito in anum immiſſo, inſtrumentum per fiſtulam inſertum tetigerit.

Inſtrumentorum ad inciſionem uſualium primum filum eſt, hujus ope quæ peragitur Chirurgia licet minus doloriſica, incerti tamen magis eventûs eſt, Celſus ipſe lib. 7. cap. 4. ubi inciſionem per filum admittit, imo ubi ejus opera eam abſolvi poſſe deſperat, fieri poſſe docet, ut curationis gratiâ cultellum hîc adſumere cogamur.

Filum quo in hoc caſu utimur ex filis crudis, fortioribus, contortis, pilis equinis, & filis ſericis rubris craſſioribus conjunctis, cerâ flavâ ad eum modum quo ſartores fila ſua munire ductiliaque magis reddere ſolent, incruſtatis conficitur.

Filum hoc debitæ longitudinis excipimus foramine quod inest extremo uno, (ſimile foramini quod in acu ea notatur, quæ ad ſetacea efficienda uſurpatur) inſtrumenti exploratorii ex plumbo ad neceſſariam flexibilitatem parati.

Hinc digitum indicem ſiniſtræ manus, cujus ungnis, monente Paræ lib. 13. cap. 24. reſectus, in anum immittimus, mox manu dextra inſtrumentum dictum filo inſtructum per fiſtulæ anfractus ſenſim variis modis intorquendo ad locum uſque inteſtini qui perforatum eſt deducimus, ſic ut auxilio digiti in inteſtino hærentis incurvari, tandemque per anum exire queat.

Fili utrumque extremum conjunctum alligamus ligno cuidam tereti, ſicque ad eum modum, quo cum feſtuca ſua proceſſit ab Aquapendente, contortione continua, fortique conſtrictione quicquid illo comprehenditur dividimus.

Operatio ſecunda Syringotomo perficienda certior eſt, minuſque doloriſica, imo breviori abſolvitur tempore, ab ea tamen abhorrere magis ſolent ægrotantes. Inſtrumentum hoc invenit Galenus, delineavit Andr. à Cruce, emendavit H. F. ab Aquapendente, approbavit Schultetus; figura ejus quæ operi quàm maxime accommodata eſt, in qua globulus eſt, qualis etiam in inſtrumento exploratorio plumbeo ſuprà indicato requiritur, ne, dum per fiſtulam, hinc inteſtinum ipſum, protruditur, nocumentum ei adferat; hinc per fiſtulam & inteſtinum ducitur, ſic ut per anum exeat uſque ad tertiam ſuæ longitudinis partem ubi acuties incipit inſtrumenti, cujus dorſum obtuſum, ſimiliter ac illud quod eſt cultri domeſtici, quo panem ſcindimus. At autem totum inſtrumentum ad inſtar falcis incurvat.

Inſtrumentum hoc per fiſtulam immiſſum, digito in inteſtino apprehenſum celeri manu extrorſum ducitur, & hac ratione quæcunque attingit impetu uno diſcindit.

Sincere ut hîc agamus, neceſſarium non modo qualiter inſtrumentum dictum tractare debeamus cognoſcere, ſed & quomodo ulcus tale fiſtuloſum incipiat, procedatque, imo quænam de eo prædici queant. Ad hæc caſum ſequentem exhibere utile erit.

Franciſcus Volkertſen vir aliquomodo melancholicæ complexionis, exanimi affectû catharroſam perſentiebat deſtillationem, per dorſi longitudinem ad os uſque caudæ, hinc ad natium concurſum ubi inteſtinum rectum oſſi dicto accumbit. Brevi tumor hic exortus, qui pinguedinem, marginem muſculi glutæi, imo, quod admirandum, inteſtinum rectum, perforavit.

Accedens ægrotantem, præter febrem, doloremque graviſſimum, tumoris duritiem, rubedinem, extentionem, conſideravi. Quod ſymptomata alia tumori adſcribi debere, certum. Cataplaſma hoc eidem applicari neceſſarium duximus, quo eo maturatio promoveretur.

℞. Rad. Althex. Brion. Lilior. alb. an. ℥j ß. Fol. Malv. Biſmalv. Violar. an M. j. Flor. Chamomill. M. ß. Sem. lini. ℥ß. Coquantur & contundantur, addendo Farinæ fœnugr. Semin. lini an. ℥ii. Axung. porci q. ſ. Butyr. recent. ℥j. Vitell. ovi n. j. M. F. Cataplaſma

Calide hoc applicavimus tumori, ſecundo die eum aperire conſultum duximus, & effluxit materiæ fœtidæ, purulentæ inſignis ſatis quantitas.

Poſt hæc excrementa alvina, quibus flatus permixti, ſonitu ſe manifeſtantes, tumorem accedente notabamus, unde perforatum jam eſſe inteſtinum clarè conſtabat. Multa equidem adhibebamus, quorum operâ conſolidare, carnemque regenerare nos poſſe credebamus, aſt fruſtraneus omnis labor; ad inciſionem adeoque, modo in prægreſſis indicato perficiendam, devenire coacti, qua ex inteſtini reliquas partes ſanas, & cutem muſculoſamque inteſtini portionem adhuc integram diſſecare neceſſarium; diſſectione peracta, quod ſanguinis fluxus gravis ex Venarum hæmorrhoidalium apertione adeſſet, medicamentum adſtringens ordinarium vulnerato loco applicavimus.

Die ſequenti puris minus ſolito in vulnere reperire licuit, imo omnia ſanitatem veram promittere videbantur, quæ etiam brevi tempore, auxilio divino, introducta.

Per animi affectum excedentem in parte dicta humoralem collectionem exoriri poſſe, non eſt quod mirum alicui videatur, etiam in aliis ſubjectis ſimilia iis quæ in hoc obſervare licuit, notabimus; At verò vitii principaliſſima cauſa hæmorrhoides exulceratæ, ex ſanguine acriori ortum ducentes, unde vicinarum partium corruptio. Exemplis variis quæ propoſuimus illuſtrare liceret, niſi ægrotantium plerique impedirent.

Sunt, inquit ab Aquapendente, qui ferrum pertimeſcant & univerſi ſinus inciſionem à filo fieri expetant, quod non laudo, quia nimis moleſta & tarda eſt inciſio, & dolor aſſiduus, & longa curatio.

Præterea hanc, in qua ulcera hæc fiſtuloſa occurrunt, ſenſilem omnino eſſe, variis exemplis verum eſſe comperimus; teſtatur idem memorabilis hiſtoria, quam Reverendus Pater Auguſtinus lib. de civit. Dei 22. cap. 8. de Innocentio ſummè dolores fugiente proponit; hanc rerum Chirurgicarum cultoribus coronidis loco communicare placet, cum voto curationis, ſimilis omnino illi quam ſanctus Epiſcopus adducit.

Quis, inquit, novit, præter admòdum pauciſſimos, ſalutem quæ facta eſt Innocentio Advocato Vicariæ præfecturæ ubi nos interfuimus & oculis aſpeximus noſtris; venientes enim de tranmarinis, me & fratrem meum Alippium, nondum quidem clericos, ſed jam Deo ſervientes; ut erat cum tota domo ſua, religioſiſſimus ipſe ſuſceperat, & apud eum tunc habitabamus: curabatur à medicis, propter fiſtulas quas innumeras atque perplexas habuit in poſteriore atque ima corporis parte. Jam ſecuerant eum, & artis ſuæ cætera medicamentis agebant. Paſſus autem fuerat in ſectione illa & diuturnos & acerbos dolores, ſed unus inter multos ſinus fefellerat medicos, atque ita latuerat, ut eum non tangerent, quem ferro aperire deberent. Denique ſanatis omnibus, quæ aperta curabant, iſte remanſerat ſolus, cui fruſtra impendebatur labor. Quas moras ille ſuſpectas habens, multumque formidans ne iterum ſecaretur, quod ei prædixerat alius medicus domeſticus ejus, quem non admiſerant illi, ut ſaltem videret cùm primum ſectus eſt quomodo id facerent iratuſque illum domo

pendens. Secundus eorum ſcilic. qui ſecunda vice exciſi ſunt, major, avellanam mediocrem mole æquat, formâque fere refert, lævis eſt, pallidus, venulis rubentibus hinc inde pictus; fereque ſilicem mentitur, cui tamen & ſubſtantiæ firmitate multùm cedit, & pondere, quo gr. xxvi. non excedit, inferior eſt. Tertius denique poſtremò inventorum ſcilic. minor albidior eſt, colore & ſubſtantiâ tartarum; qui dentibus accreſcit, exactè refert; lævis maximam partem, niſi ubi ſulcis quibuſdam, ſanguineum quid oſtendentibus, quaſi inciſus eſt. Uterque horum ea parte, qua mutuo ſe tetigerant, detritus eſt: atque ille in plano ab attritu facto lineolis ellipticis aliquot, quaſi in totidem laminas ſive tunicas, ſucceſſivè accretas, diſpeſcitur: hic verò in medio detritæ partis puniceum quendam globulum oſtendebat, qui diffracto calculo nucleus ceraſinus, circa quem tartarea iſta maſſa concreverat, eſſe deprehendebatur. Integer adhuc pendebat gr. xiv. diffractus verò & nucleo caſſus, vix gr. viij. attollebat. *Gottofredi Schultzii.*

Fiſtula ſub mammâ dextrâ.

Fiſtularum pertinaciæ cauſa unde repetenda oſtendunt allata exempla: Pertinaciſſimæ & tandem tabem inferentis, exhauſto totius cruore, exemplum mihi occurrit anno 1652. cùm eo tempore incumberet cura Medica pauperum Gallorum advenarum, vel urbis incolarum, inter illos commiſſum habui quendam nomine Bourgeois, Prætoris Urbani Apparitorem, Virum raræ texturæ, anno circiter xxx. natum; Malæ illi, bene ſe habenti, leviter rubebant; vino modice utebatur, in victu temperans: Morbo prehenſus utitur calceolarii agyrtæ operâ, qui antimonio exhibito ipſum ad hypercatharſin deducit, unde vir naturâ debilis ad Orci fauces compellitur: Vix recreatum, pravoque victu deinceps ſuſtentatum, pleuro-peripneumonia vehemens adoritur; E qua mea ope emerſit, ſed ſuperſtite in pectore, ſub mamma dextra, fiſtula, quam præceſſerat abſceſſus inibi excitatus, quanquam univerſam materiam pectore contentam exhauſiſſe videtur libera & liberalis purulenta anacatharſis: Adeo copioſam eructabat Fiſtula ſaniem, ut illius occludendæ omne concideret conſilium: Indito tenui ſtylo & longo, origo ejus ſuperior eſſe deprehendebatur & inter muſculos pectoris deerrare; qua de cauſa inito cum aliis conſilio, diſciſſa eſt forfice (quantùm alte progredi licuit) ſecundùm longitudinem Fiſtula; ſed cùm ad claviculas uſque factus eſſet progreſſus, nec exortus pateret; ingreſſus præterea, ob tortuoſitatem non pateret amplius ſtylo, res naturæ committenda fuit, & uſui decocti traumatici pectoralis, hydromelitis formâ præſcripti, à cujus uſu vitam per triennium produxit, Apparitoris officio ad ultimos uſque dies functus æger. *Theoph. Boneti in Sepulchreto.*

Fiſtula quintuplex in pene & ſcrotô feliciter curata.

Clariſſ. Guſtavi Caſimiri Gahrliep Miſcell. Curios. Decur. iij. An. 1.

Generoſus quidam in Martis æquè ac Veneris caſtris ſtrenuus & excellens miles, tot quæ commiſerat poſterioris hujus militiæ præliis ſolitum promeruerat ſtipendium, ac alias inter hujus belli manubrias caruncolam in urethra ſatis grandem, quæ urinæ tranſitum aliquandiu ſufflaminarat, unde Natura, ut alia ratione huic neceſſitati ſubveniret, quinque, præter ſtillicidium, quod priſtinæ viæ adhuc reſtabat, cuniculos in ambitu Penis atque Scroti egerat, eoſque callis admodum duris munivetat, qui totum illum ambitum ſcirrhoſum planè, imò ferè ſaxeum, reddiderant. Unde ſeroſus ille urinæ latex è fonticulis quaſi quinque, cùm illam reddere cogeretur, non ſine atroci dolore proſiliebat. Torturæ huic remedia præter vernacula hinc inde in Germania, Belgio, Gallia, ſed fruſtra quæſierat, habito hoc malo ab omnibus, quos ubique exploraverat & conſuluerat maximè celebres, tam Medicis quàm Chirurgis pro deplorato ac incurabili. Redux ab hoc itinere, tandem & Chirurgum quendam ac Chimicum per Germaniæ quaſdam præcipuè oras, quam ſibi medicamentis nonnullis paraverat, quorum mercaturam diu exercuerat admodum lucroſam, hincque Mercatoris ut nomen habebat ſic omen; famâ vix non ſuper æthera notum, adierat. Ille vervecem ſibi oblatum ut arietem inde faceret queſtus, poſt varia tentamina fruſtra uno aut altero menſe adhibita, eodem illum, ſi non pejori, in ſtatu conſtitutum remiſerat. Unde de recuperanda ſanitate deſperans denuò ſe Chirurgo cuidam, ſatis aliàs ſagaci & experto, Gallorum Refugorum de numero, qui jam ante ipſum, ſed & tum fruſtra tractaverat, ut aliquod ſaltim mali levamen haberet, commiſerat; Qui poſtquam per aliquot illum rurſus ſeptimanas balneis aquæ tepidæ, ptyaliſmô, diætâ & ſimilibus venereæ luis antidotis exercuerat, ſed etiamnum irrito ſucceſſu, tandem me conveniebat ac conſilium efflagitabat, cùmque illud dare, antequam ægri ac ægritudinis ſtatus mihi ſatis cognitus eſſet ac perſpectus recuſarem, ad illum me tandem adducebat; Ubi tale, quale depictum hîc addidi phœnomenon oculis objiciebatur, Priapum in fontem quinque Epiſtomiis ſalientem Ovidianâ Metamorphoſi transformatum dixiſſes. Difficultate rei detectâ ægroque indicatâ, ſuadebam ut orificia fiſtularum oleo Antimonii, quod butyrum communiter vocant, ſingulari, è minera illius peculiari modo extracto, quod à me factum illi ſuppeditabam, ſemel iterumque leviter tangeret, non omnia ſimul, ne dolore ſimultaneo adeoque nimio ſuccumberet æger, ſed ſingula ſeorſim & ſucceſſive per intervalla ſatis longa, utque initium ab infimo faceret. Parebat Chirurgus & quidem optimo eventu; Ægro quidem initiô de dolore aliquo non admodum atroci, ſed pro rei exigentiâ tolerabili ſatis, aliquantiſper conquerente; ſed callo fiſtularum paulatim abſumto & cum eſcharâ ſublato, cuniculorum parietibus ſponte coaleſcentibus ac conſolidatis, Minerâ mali internâ, ut & caruneulâ urethra Præcipitati rubri Helmontiani, à me parati ac ſubminiſtrati, atque tam interne exhibiti, quàm per tuntdam urethræ applicati beneficio, ſenſim imminuta ac ſublata, ſic naturali urinæ meatu deobſtructo; Reliqua ſcirrhoſa partium circumjacentium duritie, Emplaſtri de Ranis cum Mercurio duplicato Vigonis, applicatione, funditus emollita & edomita, ſicque exactiſſime quinque fortaſſis aut ſex ſeptimanarum ſpatio perſanato. Adeò ut Eques aulam Sereniſſimi Electoris, quatuor milliaribus hinc tunc temporis diſſitam, Potſtami nimirum agentem, inviſere, ſeque ſanum & incolumem, præter omnium tam Medicorum quàm Chirurgorum ſpem & opinionem, ſiſtere poſſet, imò cùm rei fidem omnium omnem ſuperaret, etiam oculari eorundem examini, quos conſuluerat ſubmittere non vereretur.

Fiſtula Ilei extra abdomen pervia.

Clariſſ. Ioh. Conradi Wepferi, Miſcell. Curioſ. Decur. iij. Ann. x.

Virgo quædam ruſtica N. N. annorum circiter 35. ſtaturæ medioeris gracilis, capillis nigris prędita, coloris fuſci; à juventute conſtitutionis debilioris, erat In hac ætate jam edentula: laboribus ruſticis tamen pro viribus vacavit, quorum promiſcuè diætâ etiam utebatur. Anno 1690. in vere, febri continuâ malignâ, tunc ubique ferè graſſante, graviter decubuit, nullis medicamentis haud profligare valuit, ſitim durante febre maligna moleſtiſſimam, ſolâ aquâ limpidâ frigidâ compeſcebat, & aliquando in reconvaleſcentiæ ſtatų, adhuc tamen æſtuante corpore, plenis faucibus affatim aquam frigidam hauſit, mox inde inſtar tympani abdomen inflabatur, ac tumorem durum renitentem, nucis juglandis magnitudine in dextro inguine prorumpentem obſervavit, qui indies creſcens ad magnitudinem ovi gallinacei majoris excrevit. Inteſtina in hunc prolapſa eſſe, ipſamet animadvertebat, nam aliquando hæc in abdominis cavum protrudere valuit, quæ in quocunque motu rurſus elabebantur. Satis diu Enterocelem hanc celavit. Anno 1693. in vere prope hanc Anthrax cum inſigni inflammatione enatus fuit, ruptus per multa foraminula, ceu ex cribro multùm puris fundebat, ac tandem extractâ ſubſtântiâ fibroſâ, albâ, craſſâ & tenaci ulcus ſatis magnum poſt ſe reliquit, ex quo aliquot dierum ſpatio ultra 20. Lumbrici magni prorupérunt, imò aliquoties tales manè in lecto repentes invenit. Particulæ etiam ciborum ingeſtorum unà cum lumbricis & pure ſæpius extrudebantur; Hoc ulcus per decem ſeptimanas apertum manſit, ac ſua ſponte ſine ullius operâ ſanabatur. Hoc autem ſanato, Enterocele multùm increvit, duoſque pugnos viriles magnitudine excedebat, ac maximos inde dolores patiebatur, anxietates ſcilicet, tormina &c. nec elapſa penitus in cavum abdominis immittere ampliùs valuit.

Horum dolorum pertæſa tandem curæ Dn. Balthazaris Zebenderi Herniotomi noſtratis experti, ſe commiſit, qui die 6. Januarii 1694. manè, horam circiter nonam, præſentibus Ext. Dn. D. Screta, cognato ac compatre meo colendiſſimo, aliiſque Chirurgiæ Studioſis ſectionem in dextro inguine auſpicatus eſt, feliciterque eam peregit, in reponendis inteſtinis multùm occupatus, quum hæc proceſſui peritonæi firmiter accreta eſſent; attamen dextrè ſeparata tandem repoſuit, vulnuſque more ſolito deligavit, filum juſto tempore excidit, ac vulnus ad ſanationem tendebat: nulla ſymptomata primis diebus ſuperveniebant, excepto broncho, qui tamen adhibitis anticatharralibus, expectorantibus à laudato Dn. D. Screta ceſſavit. Die 16. Januarii, ſcil. decimâ poſt ſectionem die, maxillam inferiorem ritè movere nequit, nec ab invicem diducere valuit, deglutitio difficilior etiam reddebatur, liquida faciliùs quàm ſolidiora deglutiit. Dn. D. Screta accerſitus ſuaſit miſturam antiſpaſmodicam ex cinnab. antimonii, ſuccin. alb. pręp. ungul. alc. ſal. volat. Succin. aq. flor. Saturei, til. &c. cochleatim ſumendam, externè articulus maxillarum in utroque latere, ol. è flor. Slot. lumbr. terreſtr. & ſpir. lumbr. &c. inungebatur, deglutitio indies difficilior evaſit. Die 19. Januarii, cum Dn. D. Screta ipſam viſitans, reperit inter degluttiendum fauces quaſi conſtringi, juſculiſque deglutiendis viam præcludi: vi quadam & nixu ſatis forti ingeſta juſcula per iſthmum faucium ad gulam protrudit; plerumque inter hanc actionem mucum pellucidum ex naribus copioſum emiſit: maxillas nec ſponte diducere, nec vi ſive inſtrumento dentes divelli poterant. Pulſus erat celer & frequens, ſudavit multum, appetiit & ſitiit, urina juſto tinctior, cæterùm naturalis. Totam ſpinam dorſi à nucha ad os ſacrum uſque, panno aſpero fricare curavimus, poſtea Inungebatur mixturâ ex oleis laurin. lumbricor. Slotan. euphorb. caſtor. &c. collo faſciculus ex filis crudis in lixivio coctis circumponebatur. Die 20. Januarii, prægreſſa nocte nunquam dormivit, decumbenti convulſiones in toto imminebant, propterea ei extra lectum ſedendum fuit, & quidem incurvato corpore; erecta enim atrociſſimos dolores eſperta eſt, ut ejulandum fuerit: in abdominis latere ſiniſtro doluit: de Cardialgia etiam ſæpius conqueſta eſt: difficultas deglutiendi augebatur; à meridie omnia poculenta abhorruit, ac ſi Hydrophobica eſſet, quamprimum ſiphone juſculum injecturi erant, mox & clamavit & hujus admiſſionem nixu quodam recuſavit. Convulſiones in toto, nunquam in nervum erumpebant; vires ſingulis momentis deficiebant, mente tamen ſemper conſtante, articulatè loquebatur, circa horam 12. noctis, vivere deſiit.

Die 21. Ianuarii, abdominis tegumentis diſſectis obſervavimus omentum macrum & tenue, cujus portio proceſſui peritonæi in latere dextro, & Inteſtinum Ileum in inguine dextro cum peritonæo ibi, ubi ante annum anthracem paſſa erat, firmiter accreta, heic etiam non latè, at ℥iij. longitudine cum meſenterio portio hujus ſphacelata & nigricans erat: ubi ſectio peragebatur, hæc Inteſtini Ilei pars cum peritonæo etiam coaluit. Alibi Colon & Ileon in ſiniſtro quoque latere, peritonęo, mediantibus fibris p. n. accreſcebant; in dextro latere coli portio peritonæo prope ſpinam oſſis Ilei fortiter adhæſit. In portione Ilei, ubi exulceratum pridem fuit, lombricus teres repertus fuit. Inteſtinum rectum & portio coli ſcybalis duris referta erant, reliqua inteſtina ſatis ſana erant, in dextro latere, rubicundiora; Hepar pallidius: Veſicula fellis externè albicans & ampliſſima erat, ac ſi flatibus turgeret, ut ab initio portionem Coli putaverimus, tacto percepimus calculos incluſos eſſe.

Fruſtum Hepatis cum Veſicula bilaria portioque Duodeni & Jejuni ac Pancreate exemptum fuit, ut per otium Venerandus meus Dominus Parens in ædibus nobiſcum has partes accuratiùs perluſtrare valeret. Veſicula bilaria à cava parte Hepatis ſine ulla læſione, vel ſanguinis vel bilis emerſione integra ſeparari facile poterat, nihil neque ex Hepate neque per tunicam veſiculæ tranſſudavit, imò tum Hepar tum veſiculæ membranæ multò craſſiores naturalibus erant, ſuperficies harum quidem madebat, at nihil vel bilioſi vel cruenti apparuit. Veſiculæ tunica ſecundùm longitudinem inciſa propè ſextuplo craſſior, denſior, tenacior & ſciſſu difficilior erat; Cavum veſiculæ refertiſſimum fuit humore albumini ſimillimo: à calore inſpiſſatus, gelatinæ ſimilis evaſit; ſiccatus flammam contraxit inſtar ſeti exſiccati. Muci pondus prope ℥v erat: in illo natavit unus ex calculis, alter firmiſſimè ejus collo impactus erat, ut vi extrahendus eſſet; collumque ita obturavit, ut nec guttula quidem bilis per ductum cyſticum aſcendere & in veſiculam tranſfundi potuiſſet, quod inde manifeſtè patuit, quia macula flava à ductu communi per cyſticum expanſa eis calculum impactum ſubſtitit, nec quicquam flavi trans illum in reliquo ductu & veſicula apparuit. Ambo calculi magnitudine nucis moſchatæ erant, oblongi & rotundi, in utroque extremo obtuſi, leviſſimi, ex albo parum flaveſcentes, cretacei,

Ochræ

ochræ ſimiles, ſed albicantiores. Mucus erat ſubſalſus Interna ſuperficies veſiculæ penitus glabra nullibique exulcerata fuit: circa collum viſa quidem fuit textura quædam fibrarum reticulari, per tunicam internam tranſparens integra membrana (ex quibus omnibus manifeſtum fiebat mucum inſtar lymphæ vel ſeri per poros ejus in cavitatem ſtillaſſe; cujus extruſioni fortè calculi anſam dederunt, non ſecùs ac calculi in veſica muco, quemque hoc tormento obnoxii copioſè emingunt) inflato ductu choledoco communi, implebantur vena Pancreati affixa, portio Duodeni, ramus venæ Portæ & alia vena Pancreati ſubtenſa: non autem ductus Pancreaticus, cùm tamen aqua ſiphone injecta etiam in ipſius ramulos plures promptè ingreſſa fuerit ductu communi foris preſſo, ex ejus porulis aqua exſudavit

Ulcus in cute ut & inteſtino, ex quo vermes, alimenta & pus pridem prodierant, penitus coaluerunt adeò, ut nec ſtylus nec flatus ampliùs penetrare valuerint Ibi, ubi Fiſtula ex Ileo extra abdomen pervia erat, intùs in Ileo ſcrobiculus ſupererat, apicem parvi digiti admittens, Fiſtula verò arctiſſime coaluit, nec veſtigium foris in vulnere apparuit. Veriſimile eſt, juxta hanc Fiſtulam inteſtina & omentum novam viam pro elapſu illorum factum fuiſſe. In ulcere foràs nihil. p. n. apparuit, licèt Ileon ibi accretum ſphacelatum eſſet, pulchrè rubebat & mundum erat, ut & interna Ilei cica trix.

SCHOLIUM. I. Et hæc foemina exemplum ſuppeditat fiſtulæ ex inteſtinis extra abdomen perviæ, poſt inflammationem ſuppuratam & ruptam, in qua exeſis inteſtini portione, Peritonæo, muſculis abdominis & communibus integumentis, contentis in cavo inteſtinorum exitus paratur extra abdomen cum hac ſingulari naturæ providentia, ut inteſtinum cum peritonæo agglutinetur & arctè coaleſcat; ſecus enim ſi fieret, contenta inteſtinorum in cavum abdominis effunderentur, non ſine ſæva & fœda ægri ſublatione, ut ex aliis hiſtoriis medicis notum eſt.

II. Herniotomiæ in utroq; ſexu & cuicunq; ætati convulſionem plerunqoe funeſtam ſupervenire, frequenter obſervatum fuit. Idem quoque ſectioni & uſtioni in coxa profundè factis, demum die decimo Scamandrio contigiſſe, conſtrictis maxillis poſt diem octavum, teſtis eſt Hippoc. Epidem. l. 5. An ſectio hujus ſymptomatis d. 10. ſubſequentis & mortis poſt quintum diem ab ejus invaſione cauſa fuerit? diſceptabatur. Occaſionem fuiſſe, negari non quidem poterat, cùm citra ſectionem fortè illud nunquam obſervatum fuerit: attamen & hoc notum eſt, citra ſeparationem omenti & inteſtini à proceſſu peritonæi hunc ſpaſmum non raro eveniſſe, qua in re Herniotomi cauſabantur hauſtus frigidos, exſertionem pedis extra lectum: & rite peractæ ſectionis teſtes erant, vulneris facies pulchra, fiſtulæ omnimoda conſolidatio, cujus vinculi & abſtertia omnium ſymptomatum, excepto broncho, qui tamen quoq; ſublatus fuerat diu ante obitum, Sphaceli ſigna in aliis quoque reperta fuerunt in talibus cadaveribus, licèt non neceſſum fuerit, vel omentum vel inteſtinum ante obitum ſeparare, & ſi hæc in culpa fuiſſe, vix fiſtula cum ulcere conſolidata fuiſſet, & fortè alia ſigna periculum minitantia apparuiſſent. Quo concenſu nervi muſculorum maxillam inferiorem attollentium & pharyngem contrahentium & attollentium ad contractionem talem compulſi fuerint? Judicium meum cum Commentatoribus in Hiſtoriam Scamandri ſuſpendo. Foeminæ iſtius Hydrophobia veriſimilius evincit illam ab animali rabido demorſorum potius convulſioni alicui pharyngis, quàm depravatæ phantaſiæ, & neſcio quibus ſpectris in poculentis apparentibus deberi.

III In contemplatione veſiculæ bilariæ non pauca notatu digna occurrerunt: Primum eſt, bilem non immitti ex Hepate, vel per poros, vel ductulos peculiares, ibi ubi Hepatis caro adnata erat, nam in hoc cadavere facilè ſeparari potuit ab epate, manente euſque integrâ tum membranâ hepatis cavum ſuccingens, tum tunicâ veſiculæ, adeò ut nec guttula quidem ſanguinis profunderetur, nec ullibi vel guttula bilis tranſſudarit: Superficies quidem utrinſque maduit diſciſſis vaſorum lymphaticorum ſurculis, quibus abundat. Mucus, quem veſicula copioſum continuit, procul dubio ſeri vel lymphæ ſoboles fuit, quia pellucidos & ſapore ſalſo prædirus erat, in vaſculo prunis ardentibus ſubjectis amplius inſpiſſatus, in gelatinam mutabatur, planè exiccatus, flammam contraxit more ſiccati ſeri humani. Non influxit ob internam ſuperficiem exulceratam, nam ubique glabra erat, nullibi aſpera, etiam ibi circa collum, ubi per membranulam internam ſuperficiem operientem fibræ reticulatim diſpoſitæ tranſparebat, ſed per poros tranſſudavit, ejus fibris à calculis attritis, & ad aliquam corrugationem & expreſſionem ſeu percolationem compulſis, non ſecus fieri ſolet in calculi veſicæ affectis, qui magnâ copiâ talem mucum diu emingunt, ſalvis utrinque renibus & abſente ulcere; unde etiam hujus veſicæ tunica multò craſſior naturali evaſit, quod etiam in veſica urinaria obſervatur Per porulos ſerum tranſſudare potuit, quia ſemper maduit: inflatu ductu communi, ipſe cum inteſtino Duodeno & portione Jejuni ligata ſimulq. vena inſignis Pancreati accumbans & rami aliquot venæ Portæ diſtendebantur, poſtea diſciſſo ad duodenum ac digito impoſito & fortiter preſſo ex plurimis porulis clara lympha exſudavit. Quâ viâ & per quæ foramina flatus ad Portam & illam venam Pancreatis pervenerit, indagare nequivimus, quia tuſliter portione hepatis, inteſtinorum cum Pancreate excisis, vaſa maximam partem lacera & detruncata erant: certò tamen conſtitit flatum, non per oſculum ductus Pancreatici, utcunque hians eſſet, intraſſe, quia ductus ab inflatione nec quicquam movebatur, cùm tamen aqua ſiphonem injecta protinus cùm multis ramulis impleretur & amplior redderetur. Denique innotuit ductu veſiculari occluſo icterum non produci, dummodo communis patulus ſit, ac bili per oſculum exitus concedatur, nam nec ante nec poſt ſectionem Icterica erat, & poſt ſectionem urina propè naturalis manſit; Inteſtinaque potius rubicunda quàm flava erant, & ſi tinctior paulò fuerit, illud tamen magis febri comitl, quàm bili adſcribendum erat. Qualia ſymptomata calculi veſiculæ bilariæ patient. Vid. Schenk. L. 3. Obſervat. Med. de Veſicula bilaria. D. Sorbait Operum Med. Tom. V. c. 5. p. 759. Meermann, Conſil. Vid. Cl. Hagendorn. c. 2. Obs. Med. Phyſ. 8. Miſerandam calamitatem Chir Gôrliz. ſimul calculis veſicæ & veſiculæ bilariæ affecti.

Fiſtula oſſis ſquamoſi ſequuta, auris abſceſſum, ac feliciter curata.

Clariſſ. Theodori Zwingeri, Miſcell. Curioſ. Decur. iij. Ann. 5. & 6.

Vir annos natus 45. εὔσαρκος, labori deditus, victu copioſo ſemper uſus, ſed, quod vitæ requirebat conditio, humido frigidoque aëri multùm expoſitus, per annum circiter integrum Hemicraniâ lateris dextri laboravit, eâ tamen minùs vehemente, nec niſi exiguum operibus domeſticis impedimentum procreante. Tandem verò menſe Anni 1691. Dolor capitis acerbior reddi, indeq; noctes inquietæ ac inſomnes evadere coeperunt: dolor ille tenſivus fuit, & gravativus ad aurem uſq; dextram ſe extendens, ac modò mitiùs, modò vehementiùs Ægrum excrucians. Varia hinc ab ipſo primùm remedia euporiſta in uſum trahebantur, ſed ſine morbi remiſſione: Vocatus autem ego in ſubſidium, dum ad Ægrotum accedebam ἀπύρετον ſtatim eum deprehendi, bene appetentem, digerentem & egerentem: urinas ſimul monſtravit à naturali neque colore, neque conſiſtentiâ, neque euæoremate deflectentes, unicè conqueſtus eſt de inſigni Hemicraniâ per aliquot dies ſine intermiſſione durante, totamque capitis dextram partem occupante, cum aliquali, ſed vix adhuc perceptibili retrò aurem tumore. Sitis aderat nulla; pulſus tantùm non prorſus naturalis, vires ſatis conſtantes. Nares, imprimis dextræ, ſatis ſiccæ manſerant, mucique naturalem & ſolidam quantitatem non exhibuerunt. Quibus ſingulis ritè penſitatis, ſeri alicujus acris ſalo-fixi ſtagnationem in variis tubulis ſupra aut inſra cranium mihi imaginabar à quo fibræ membranaceę lancinarentur atque dolorificè roderentur. Ad iſtud ergo ſerum, partim edulcorandum, partim attenuandum, reſolvendum atque diſſipandum, cùm tota medendi ratio mihi dirigenda videbatur, Curationis initium feci à *Clyſmate emolliente & laxante, ex decocto herbarum emoll. & cephalic. cum Melle rutac. & Electuar. lenitiv.* parato. Hinc venam in dextro brachio curabam incidi & octo præter propter ſanguinis uncias extrahi. Poſt aliquot etiam dies *purgantes è ſuccino Cratonis pilulas cum Cinnabar. Antimon. Milleped. preparat. Magiſt. Jalapp. & Oleo ſtillat. Roriſm.* præſcripſi. Deinceps quotidie Remedia intùs abſorbentia, incidentia & diſſipantia obtuli, ex *Antimon. Diaphor. ſuccin. alb. prepar. alb. prepar: Ebor. prepar. Corall. prepar. Ocul. Cancr. prepar. Diaphor. Jovial. Lumbr. terr. prap. Ægagropil. prepar. Cinnab. nat. vel Antimon. opt. ſale volatili ſuccin. viperar. vel C. C.* & ſimilib. concinnata, nunc in formæ pulverum, nunc in pilulis cum *Extracto Angelic. Beton. Lign. ſaſſaphr. ac Oleo deſtill. Amarac.* adornatis. Quibus ſubinde Opiata ad leniendam dolorum acerbitatem permiſcui, cùmque parum levaminis ex uſu talium Medicaminum deprehenderem, etiam *Tincturam Antimon. Eſſent. Beton. Zedoar. Croc. ſpirit. ſalis Armoniac. urinoſum cum Oleis ſtillatit. Rutæ, Amarac. Roriſmar. Succin. Oleoſum redditum* ordinavi, omnibus tandem *Infuſum fol. Thee* addidi, utque interea extus primò quidem lintea, accenſo *Maſtichis, Succin. Styrac. calamit. Thur. Sandaraci fol. Menth. Solan. Flor. lil. convall. ac ſalv. pulvere* fumigata calidè frequenter dextro capitis lateri applicanda, poſtmodum etiam ſacculos è *Salvia, Majoran. Solan. Heder. terr. Meliſſa, ſerpille, Cytiſo, Flor. Chamomill. Melilot. Primul. Ver. Bacc. juniper. Semin. Fœnicul. Carv.* concinnatos, modò ſiccos, modò etiam lacti incoctos, calidoſque diligenter admovendos curavi: demum & alia ſuaſi, quibus Lympham ubicunque ſtagnantem reſolvi diſcutique poſſe credidi. Sed his omnibus nihil obſtantibus, juvantibuſve, tandem Abſceſſus extra cranium formatus, atque in interiorem Auris dextræ meatum apertus, ſaniem albam minùs fœtidam, nunc craſſiorem, nunc aquoſiorem fundere cœpit, non ſine inſigni dolorum mitigatione. In uſu hinc ſacculi in lacte decocti perrexit Æger, ſimul ac meo ſuaſu *Oleum Amygdalarum amarar. Melque roſaceum* Auri ſæpiùs immiſit, ejuſdemque cavitatem ſibi extergi curavit. Reiteravi tum etiam purgans *ex maſſ. pilul. è ſuccino Crat. cum Mercur. dulc. ſl ries ſublimato:* inſuperque *Decoctum Lignorum atque Herbarum traumaticarum* per longum ſat tempus bibendum ordinavi. Nihilominus tamen ulceris curatio protrahebatur, dumque fluxus ſaniei ceſſabat, Hemicrania ſtatim in affecto latere augebatur, manante dein iterum pure, dolor minuebatur. Tandem verò cùm ſanies per aliquot dies lentè prodiret, ac interdum prorſus ſubſiſteret; retrò aurem tumor apparere cœpit, quotidie magis dolens, citra tamen mutatum cutis naturalem colorem: dolor verò pulſans fuit, uti in Abſceſſibus, locus autem duriuſculus. Cogitans hinc de loci ejuſdem ſuppuratione, atque apertione, pro conciliando faciliori puris effluxu, peritum in rem præſentem vocari jubebam Chirurgum, *Dn. Joh. Conradum Zachmannum*, cujus experta manus quotidie ulcus tractaret. Accedens ergo Chirurgus, Ægrumque examinatus, mecum animadvertit, tumidam retrò & ponè aurem, cutim; ex auris cavitate tum, ſicut ferè continuò manabat quædam aquoſa & ichoroſa materia, auditum in eadem aure penitus intercipiens: ſomnus à longo tempore vel perturbatus, vel nullus, vires Ægri atterebat, Dolore lateris, ſive Hemicrania nunc remiſſiore nunc intenſiore exiſtente? Affecto lateri, minore cum incommoditate quàm ſano incubuit; Appetitus valde imminutus fuit: ſine tamen febri vel ſiti quadam moleſtâ. Accuratiùs verò locum dolentem examinantes, intumeſcentiam non levem retrò autem dextram invenimus, quam licèt primo attactu duram ac renitentem deprehenderemus, nihilominus ſaniem ſubtus latentem continere ſatis animadvertimus, ichoremque ex aure jugiter profluentem inde velut ex fonte ſuo, ſcaturire conjecturavimus. Inito poſtmodum conſilio, Abſceſſum retrò aures rumpendum eſſe concluſimus, eàque propter intus ſtatim *Laxans ex Infuſ. fol. ſen. atque Rhabarb.* propinatum, atque poſtea *Decoctum traumaticum ex Lign. & Herb. Vinc. pervinc. Pyrol. Alchimill. Beton. Ulmar. Scabioſ. Sanicul. Anſerin. Seminib. Hyperic. Aquileg. Fœnicul.* ordinatum fuit, de quo Æger manè ac veſperi Cyathum plenum hauriret, ſi poſſibile, calidum. Externè verò tumorem retrò Aures emollire, ſuppurare atque aperire conati ſumus primâ nocte, imponendo *Gummi ammoniacum aceto ſolutum*, formâ Emplaſtri craſſioris alutæ inducti. A quo poſtridie ſtatim vidimus tumorem,

nonnihil

nonnihil fuiſſe auctum; cùmque ſimul appareret mollis, adeoque ſic puris intus latentis indicia præberet, lanceolâ, à Chirurgo profundè ſatis adactâ, fuit apertus, bonamque coctæ ſufficienter materiæ quantitatem exhibuit. Ligatum vulnus more ſolito cum carptis linteis ſtegnotico pulvere, ad impediendam hæmorrhagiam, reſperſis, ſuperimpoſito *Emplaſtro Diapalmæ*, *atque ſacculo ex Diſcutientibus & Traumaticis adornato*, *vinoque* incocto, ad præcavendam inflammationem. Subſequente nocte Æger quàm optimè dormivit, ac poſtridie retulit, ſibi dolores inſigniter lenitos eſſe. Tumor valde minutus apparuit, ac parum ſaniei pro tempore reddidit. Immiſſo autem in ulcus ſtylo, illud ſinuoſum deprehendimus, cùmque introductum ulteriùs ſtylum ad cranium uſque penetrare, ejuſque ſuperficiem aſperam offendere deprehenderemus, protinus eò loci cariem quandam contraxiſſe credidimus, ſimul ac vulnus ampliandum magis ſtatuimus, quod cùm novâ Chirurgus inciſione poſtero mane effectui daret, iterataque operatione negotium proſequeretur, cranium tandem detexit, ſed propter obortam Hæmorrhagiam, nihil tum conſpici poterat; quamobrem novum hocce vulnus ſtatim eâ, quâ priùs, ratione tractatum & deligatum fuit, vicinis tamen etiam partibus, *Oleo roſaceo* atque *Chamoemelino calefacto* inunctis. Sequenti die, cùm ſedata eſſet Hæmorrhagia, cranium immiſſo iterum ſtylo, exploravimus, ac prope ſuturam ſquamoſam in foramen quoddam incidimus, utramquè cranii tabulam perterebrans, per quod ſtylus cautè tranſmiſſus, aliquouſque inter Meningem duram & cranium abſque Ægri dolore verſus cerebellum protudi poterat. Cùm autem prima hac vice ſtylus paulatim extraheretur, notabilis ipſum quantitas ſeri cujuſdam flaveſcentis ſecuta eſt, quod tamen hinc copioſius adhuc emanabat, Ægro in ſtrophiolum exhibitum cum niſu ſofflante. Quo quidem ſic obſervato interrogatus eſt æger, num aliquando ictum in iſtam capitis regionem qualicunque ratione acceperit, ſed negavit, ſe tale quid intra proximè elapſos quinque vel ſex annos paſſum eſſe. Quamobrem in hanc tandem conjecturam devenimus, Hydatidem fortè aliquam in craſsâ Menynge enatam, vel Lymphaticum quoddam vas craſſiuſculo ſero nonnihil infarctum & expanſum, ſternutationis fortiore niſu ruptum eſſe, atque tantillam quantitatem ſeri ſalſioris inter cranium & Meningem effudiſſe, quòd cùm non ſuffecerit ad Apoplexiam quandam, preſſione forti baſeos cerebri ac principii nervoſi, excitandam, ſatis tamen erat ad Hemicraniam, atque imbecillitatem quandam artuum dextri lateris inducendam, ſæpe enim de hoc conqueſtus eſt, quod in dextris artubus longè minùs roboris, quàm in ſiniſtris obtineat. Sed inſimul opinabamur, extravaſatum illud ſerum acrimoniâ ſuâ teneriorem cranii ſubſtantiam in loco ſuturæ ſquamoſæ inductâ carie perfodiſſe, ſicque facto foramine ulteriùs per exteriores partes molliores perrumpendo, Abſceſſum illum ponè aurem ſinuoſumque ulcus progenuiſſe. Ad hoc verò probè detergendum, oſſeamq; cranii ſubtanſtiam ab ulteriore carie præcavendam, ſpiritus vini dephlegmatus tepide ſub qualibet deligatione inſperſus, indeque iterum ab Ægro aërem inſpiratum in ſtrophiolum efflante, excuſſus fuit. Vulnus autem ſive ulcus dein filis linteis carptis, *Spiritu vini*, *Eſſentiaque Myrrhæ* intinctis replebamus, vicinias *Oleis* ſuprà dictis illinebamus, *Emplaſtrum de Betonica* imponebamus, tandemq; omnia ſacculo ſuperiùs quoque deſcripto cephalico traumatico, in vino albo decocto & expreſſo tegebamus. Cui ſanandi methodo, cùm per plures dies, mane atque veſperi inſiſteremus, tumor paulatim omnis, dolorque ſimul evanuit ac ceſſavit, ſanies ex aure nulla ampliùs promanabat, appetitus ſomnuſque naturalis redibant, omniaque bene ſatis cedebant. Accidit interea aliquando, ut, dum Chirurgus, more conſueto, ſub deligatione *Spiritum Vini* ulceri inſpergere conabatur, nil protſus ex ſiphone proflueret, neſciens, quid cauſæ ſubeſſet, piſtillum Siphonis fortiùs adigit, unde conſertim, & impetuoſè expulſus Spiritus undiquaque diffundebatur ac penetrabat; Ægrum quaſi attonitum ſubitò reddens, vel ita ſaltem perterritum, ut arrepto confeſtim ſtrophiolo totam comprimeret ſurſum nutantem faciem. Sed territus magis Chirurgus, qui metuebat, ne qua fortè ſpiritus per ipſum cranium, Meningeſque fortè eroſas perruperit, Apoplexiam promptè ſuſcitaturus. Æger autem brevi caput rurſus erigens conquerebatur, inſperſum Vini ſpiritum in Palatum & nares uſque penetraſſe, cujus veritatem vel ipſe Spiritus per Nares in ſtrophiolum penetrans, & odore ſe prodens, arguebat. Unde colligere neceſſe fuit, ſaniem Ulceris adhuc latentis cuniculos egiſſe, & ad meatum auris uſque penetraſſe. Ea nocte Æger, à fortiore inſperſione dolorem quendam ſenſit, qui tamen paulatim rurſus ceſſabat. Paucis hinc elapſis diebus, varia carioſi cranii fruſtula unà cum pure bene cocto, ſeroque flaveſcente prodibant; cùmque ab eo tempore notaremus, ulceris interanea paulatim carne obduci, minoremque in dies quantitatem ſaniei profundere; loco *Spiritus Vini*, *& Eſſentia Myrrhæ*, *Decoctum plantarum traumaticarum cum Tinctura compoſit. Myrrh. Aloës, Croci, Hyperic. Pyrolæ &c.* poſtea inſperſum; ſicque tandem ſpatio quatuor hebdomadarum totum ulcus perfectè ſanatum, ac cicatrice obductum fuit. Ab iſto tempore Æger in hunc uſque diem perfectâ ſanitate fruitur, recuperato etiam in artubus dextris robore integro.

Anatomicæ inſpectiones.

Fiſtula inſanabilis ex inſpectione anatomicâ.

Filia Pictoris, Nicolai Æliæ infeſta aliquandiu acerbo lumborum dolore, incidit tandem in moleſtam Inguinis fiſtulam, quæ perenni ſuo curſu uſque eò conſumpſit tenelli corpuſculi vires, ut brevi exceſſerit è vita.

Cujus mortis cauſam inquiſitura Anatome, invenit evidentem cariem in coſta ſputia emittentem continenter in ſubjectas partes tantùm acrioris ichoris, ut illis eroſis prodierit inde fiſtula, ut longa & anfractuoſa, ſic eludens quamcuoque opem Medicam.

Quam artis impotentiam non rarò quoque videre eſt fiſtulis prope anum exortis; Quarum principium exeurrit nonnunquam altiſſime ſive ad Lumbos, ſive Thoracis vertebras, imo interdum ad ipſas ſcapulas, quas ſcoptula operta vocat Corn. Celſus; Quibus in locis equidem non ſemel offendi fontem remotiſſimarum & immedicabilium fiſtularum.

Earum inaceeſſa caries, quo minus exploretur ſpecillo impedit tortuoſus ipſarum flexus: qui etiam remoratur clyſteres eluendo ulceri dicatos: Excluditque manum exempturam os intus vitiatum: quo tamen minùs mature ſublato, tollitur immatura morte homo, & obnixe ne à Medico ſanetur Fiſtula

à remotiore

à remotiore carie originem trahens : Cujus oras licet forfice diducas & amplies (quod tamen ad cutaneas fiſtulas ſumme utile) operam nihilominus ludes, nec pervenies unquam ad remotiſſimum ſinuoſorum flexuum principium, a quo deſcendunt tot ramuli, & tam frequentes rivuli per profundiores muſculos ac tendines, ut licet ſpecillum vel dexterrime immittatur in tortuoſam ejuſmodi fiſtulam, neutiquam tamen attingat, nedum immutet, vel tollat cariem genuinam perennis ulceris cauſam. *N. Tulpius lib.,. obſerv.28.*

Ex vulnere Thoracis fiſtula ſuborta, ſpatio aliquot menſium pervadens ad capſulam Cordis, hujus ſubſtantiam ad fibras uſque cavitatis abſumſit.

Ex vulnere ſterni ad quartam coſtam ſiniſtra parte, ſuborta fiſtula in quodam Veronenſi, cum per aliquot menſes eadem laboraſſet, ad ejus curationem me vocavit; cujus corpore primò expurgato, nulla licet ſpe ſalutis, ratione maciei, qua confectus erat, nec non febris & virium imbecillitatis, immiſsâ turundâ copioſum pus eduxi, à quo aliquot poſt diebus ſyncope correptus æger vitam cum morte commutavit.

Diſſecto cadavere, inveni capſulam, & fere totam cordis ſubſtantiam ad fibras uſque ab ulcere exeſam. Videant igitur an conſtare poſſit ſententia Ariſtotelis lib.3. de part. animal. cap.4. quod cor nullum vitium grave diu patiatur; ſiquidem hic patiens diu vixit, quamdiu ſcilic. ulcus & fiſtula penetravit ad cavitatem aut ventriculum ſiniſtrum ipſius cordis. *Petrus de Marchett.in obſervat. Medico-Chirurg Sylloge.*

Fiſtula Lumbaris à rene dextro calculoſo &c. cum Cadaveris Anatome.

Clariſſ. Theodori Zwingeri, Miſcell. Curioſor. Decur. iij. Ann. 7. & 8.

Johannes Burcardus: Pannitonſor ac Civis Baſilienſis, ſtaturæ parvæ, cholerico-phlegmaticus, herniosus, *Menſe Januario Anno* 1693. qui fuit ætatis ipſius circiter quinquageſimus, conſilium auxiliumque meum in gravi, quo laborabat, affectione corporis imploravit. Accedens enim ad ipſum, prolixâ ſtatim narratione mihi exponere cœpit, ſe ab aliquot jam retro annis, pro tenuiori fortunæ exigentiâ, Victûs ratione ſuis craſsâ, crudâ, frigida atque ſalsâ uti coactum fuiſſe, itaque propter ſæpius Nephralgia & Calculis laboraſſe, imò jam aliquoties calculos minores ſabulosos cum Urinâ non ſine cruciatibus excreviſſe. Dum verò in Ægri præſentem magis inquiretem ſtatum, audiebam mox ipſum de immani quodam, tenſivo, pungente & pulſatorio dolore, dextra Hypochondria ſub regione Hepatis occupante conquerentem: hunc verò dolorem jam ultra ſeſqui annum, nunc intenſiùs, nunc remiſſiùs durantem, perſenſit; nunquam tamen acerbiùs hominem afflixit, quàm cùm Urinæ prodibant claræ, tenues, minùs turbidæ vel turbatæ; ſi verò eædem craſſæ admodum ac turbidæ exiſtebant, dolor quidem remiſſior evaſit, neutiquam autem perfecte remiſit, atq; tum Urinæ ab Ægro exeretæ mediâ ſui parte ſedimentum efficiebant craſſum, album, purulentum, ſed neque fœtidum neque viſcidum. Pulſus ſemper extitit juſto debilior & crebrior: Alvus præterea quotidie reſpondebat, & appetitus ciborum utcunque laudabilis manebat: Sitis verò modica ſæpe urgebat. Somnus fuit nec diu continuus; nec multus: vires evadebant paulatim debiliores, & habitus corporis diminuebatur. In hiſce igitur cruciatibus Æger remediis non caruit ſive externis, ſive internis, quibus credebatur Ulcus internum ubicunque latens extergi, atque conſolidari, eâdem ſimul operâ dolorem leniri poſſe, aſt in caſſum ſingula uſurpabantur. Ut proin hac ratione emaciatus extremè & viribus maximè exhauſtus, ultimos Vitæ halitus ſpirare videretur, cùm interea in loco cruciatuum hucuſque perpeſſorum inflammatorius appareret Tumor, Abſceſſum penè maturum referens, atque Regionem Lumborum dextram immediatè ſub coſtis nothis occupans. Tumor hic primò durus fuit, atque parvus, ſed auctus, brevi eminentiam non levem acquiſivit, molliuſculam, ſub quâ purulenta colluvies, admotis percipi digitis poterat. Præſente hoc Tumore, ubi pus jam alium quærebat exitum, Urinæ & parciores, & clariores mingebantur, ſedimento carentes, quod jam validum præbebat affectorum antea Renum indicium. In tumente verò parte dolores acres & pulſatorii immane quantùm ſæviebant, couſque donec etiam Convulſiones, ſed lenes primùm illas, mox verò univerſales graviores excitaret; quæ licèt non diu durabant, imminentem tamen mortem facilè præſagiebant, niſi anodynis citò remediis eadem anteverti, proculque adhuc arceri poſſet. Hoc igitur in Statu cum viſitarem Ægrum, ac inſimul Abſceſsûs valde jam conſpicui locum, magnitudinem atque molliciem conſpicerem, neque tamen ſigna deprehenderem ejuſdem ſponte rupturi; propoſui ſtatim illius inciſionem minimè differendam, ceu Remedium ad præcavenda majora accidentia, leniendumque dolorem præſentiſſimum. Sed dubius aliquandiu hæſit Æger, utrum mortem ſeligeret valde propinquam, vel utrum admiſsâ Apoſtematis inciſione, miſerioris vitæ uſum diuturniorem præferret. Tandem collecto jam vacillante animo, captâque ſubſequuturæ incolumitatis melioris ſpe, præſentem Chirurgum ſuâ in Arte peritum Dn. Samuelem Braunium, juſſit ſine morâ lanceolam Abſceſſui infigere; quo confeſtim peracto, ingens puris ſinceri quantitas effluxit, Ægroque levamen dolorum inſigne conciliavit. Vulnus inflictum, Ulcuſque ſubſequens pro more deligatum tractatumque poſtea fuit, ſed, cùm ſinuoſum illud fiſtuloſumque eſſet, nullis ſive internis ſive externis detergentibus, ſiccantibus, conſolidantibus, abſorbentibus atque traumaticis, quomodocunque diligenter uſurpatis, ſanari potuit; quin ab ipſo adaperti Abſceſsûs tempore ad ultimos uſque vitæ dies, ultra quadriennium ſemper, nunc purulentus, nunc aquoſus, nunc etiam tantillum ſanguineus ichor copioſè effluxit: ſed ita tamen, ut interea redeunte appetitu integro ad vires paulatim ſufficientes, & *εὐσαρκίαν* tantùm non prorſus ſibi naturalem rurſus devenerit, urinaſque nunquam amplius purulentas, ſed quandoque ſabuloſas, eaſque claras reddiderit. Quamquam autem Ulcus in principio ſtatim ſinuoſum exiſteret, ſtylum tamen profundiùs immittere haud potuimus, propter curvitatem ſinuum, in occulto decurrentium. Veroſimile tamen nobis ex ulceris ſitu & conditione viſum eſt, ſinum illius ad Renem uſque dextrum terminari, præſertim, quoniam à tempore facti Ulceris, nullum amplius pus per Urinam defluebat, quamvis largiter defluentem, & ad veſicam ſine incommodo progredientem. Imò licèt interdum Fiſtulæ oſtium, ſuperinductâ tenui membranulâ, coaleſceret & clauderetur, nullum tamen ampliùs ſerum purulentum cum Urinâ excernebatur, ſed illud omne intra ſinuoſos Fiſtulæ ductus coacervatum, dolores

priùs

prius leniſſimos denuò fecit acerbiſſimos, eoſque tamdiu durantes, donec Fiſtulæ orificium, diſruptâ membranulâ, iterum aperiretur, liberumque puri exitum denuò concederet. Temporis hinc progreſſu, cùm Æger, poſt elapſum annum ferè ſemper lecto affixus teneretur, ichoroſum ſerum paulatim ſubter cutim inter muſculos Clunis dextri novos excavavit ſinus, tandemque & ibi ſaccum ulceroſum fecit, quem profundius intra muſculos abſconditum, cùm natura aperire haud poſſet, ſcalpello itidem aperiri, puſque omne extrahi curavimus, ſpemque tum aliqualem concepimus, fore, ut pure jam verſus muſculos femoris effluxum conſecuto, ſuperius Fiſtulæ in lumbis orificium clauderetur, & perfectè conſolidaretur; aſt contrarium evenit: etenim ex utroque poſtea ulcere, continuè purulentus emanavit ichor, ut non tantùm commacularet, ſed & ſimul lecti ſtragula perpetuis ſordibus madefaceret, citra notabilem fœtorem, niſi quando diutius in talibus ſordibus immundus obhæſit. Interjecto autem tempore iterum emaciari Æger, viribus exolvi, atque circa initium Anni hujus 1698. ſimul vomitibus affligi cœpit, primùm quidem continuis, cum Urinæ, Alvique ſuppreſſione, anxietate præcordiorum inſigni, atque Cordis palpitatione haud vulgari: poſtea verò rarioribus, & neque tam crebrò, neque tam acerbè excruciatoribus. Symptomata verò illa per octidui ſpatium continuabant, & manifeſta Nephritidis indicia præbebant; ab uſu autem Nephritico-Cardiacorum paulatim ceſſabant. Alvus denuò aperiebatur, Urinæque excerni rurſus, ſed modicè incipiebant, tandem & meliùs profluere: atque ita Æger ferè exanimis ad ſe redire paulùm videbatur: ſed cùm Appetitus interea nihilominus maneret dejectus, & ſitis augeretur, vomitus quoque interdum redierunt; orificia Fiſtulæ claudebantur, ac ne guttulam quidem Ichoris ampliùs fundebant. Tum verò inductâ noviter macie extremâ, dolores Ægrum univerſales, Pectoris anxietates, ſicca tuſſis, palpitatio Cordis aſſidua, denique & ardor Interaneorum, cum crebris vomitibus, atque Iſchuriâ novâ, adeo torquere cœperunt pertexeruntque, ut inde ad deſperationem fere adactus miſer, neſciret prorſus quid ageret, vel loqueretur, donec aſſumtâ ſæpe Eſſentiâ narcoticâ, animi tranquillitatem rurſus nanciſceretur, ſub qua dein ad beatam ſeſe analyſin præparabat, eamque etiam ex voto, *Die* 28. *Aprilis Anno* 1698. conſecutus eſt, poſtquam ſuum mihi cadaver luſtrandum, vivens adhuc non ſemel commendaſſet.

Itaque poſtridie ad Cadaveris apertionem me contuli, in luſtrationis conſortium admiſſis *Viris Juvenibus Nobiliſſ. atque Præſtantiſſ. Dominis, Joh. Henrico Hottingero, Tigurin. Chirurg. & Medic. Doct. Gabriele Bely à Belfort, Curiâ-Rhæto, Medic. Cand. Mauritio Sutero, Zoffingenſi, & Martino Vogdauto Bernenſi, Medic. Cultoribus.* Cadaver autem primo nobis intuitu comparuit undique emaciatum, cum Abdomine depreſſo penitus atque velut collapſo, in cujus inciſione tamen adipoſam adhuc tunicam, ſufficiente axungiâ repletam notavimus. Muſculi quoque Abdominis haud adeò macilenti fuerunt, quemadmodum antea credebantur; imò aperto in crucem Peritonæo, Omentum neque conſumtum, neque adipe, qui cineritii fuit coloris orbatum apparuit. Hepar autem juſto minore nobis mole præditum videbatur; ſubſtantiæ friabilis admodum minuſque compactæ, ſed ſideratæ prorſus, intus extroſque ſimilis, coloris variegati. Veſicula Fellis autem valde ampla fuit, bileque fluidâ quidem, ſed admodum nigricante repleta. Ventriculus Inteſtinaque prorſus exinanita; hinc inde ſiderata quoque. Cor, Pulmones, Lienem, Pancreas, Veſicam urinariam omni labe carentia deprehendimus, niſi quod in dextro Cordis ventriculo, craſſus ſatis, longeque in Venas extra Cor protenſus extiterit Polypus, ſine dubio Palpitationis atque Anxietatis frequentis author, quam Æger ante mortem expertus eſt validam. Ren verò ſiniſter naturali multò major, in pelvi quidem concretum tenuit Lapidem, inæqualis admodum figuræ, aſperum, angulatum, ſabuloſum, neque adhuc valde induratum, magnitudine Nucis juglandis; per ipſam verò reliquam Renis ſubſtantiam, deprehendimus haud contemnendam ſabuli calciformis ac friabilis quantitatem; quæ ſabuloſa materia, viſcido interſperſa ſucco, & papyro ad exſiccationem impoſita, in Lapides ſatis duros concrevit. Præterea adeò numeroſæ in quamplurimis ejuſdem Renis tubulis extiterunt arenulæ, ut ſubſtantiam viſceris ad attactum fere arenoſam redderent. Ren dexter conſumptus planè, omnique parenchymate deſtitutus, non niſi craſſas quaſdam, duras atque tenaces tunicas, omni cavitate carentes, exhibuit, Integumentis Lumborum internis valde adnatas, atque intra ſe tamen adhuc quinque lapillos duriſſimos, ſiliceos, magnitudine Piſorum majorum continentes. Fiſtula autem, quâ Æger laborabat tamdiu, ejuſdem Renis ſubſtantiam tranſibat, & ad lumbares uſque vertebras progrediebatur, jam jam carie infectas, exteriùs verò tranſiens inter binas ultimas coſtas nothas, obliquo admodum ductu perrexit, ac tandem cutim in lumborum latere dextro penetravit, hincque ulteriores agendo cuniculos ſubter cutim divagata, plures ſinus ulceroſos, inter clunium muſculos deflectentes, nobis conſpiciendos monſtravit.

FOETOR *Narium, Oris, Pedum &c. Vid. in Morbis ſpecialibus earum partium.*

FOETVS.

Super eô videri poſſunt quæ ſub titulô PARTUS habentur: Hic tantùm ſingularia quædam afferemus de Fœtibus extrà uterum locatis, ac enutritis; imò & inde per Chirurgiam eductis; nec non de Fœtû mortuô innoxiè quandoque in uterô per plures menſes commorante, aliiſque non minùs Chirurgo-Medico utilibus, quàm curioſis. Veniant itaq. primò hiſtoriæ plures fœtuum extra uterum locatorum, ibiq; plùs minùs auctorum, ac etiam ad plenam propè maturitâtem vegetantium.

Formationum Fœtûs in Ovario Muliebri; Hiſtoriæ tres.

Hiſtoria I.

Petitur ex Epiſtolâ à Clariſſ. Dominô de St. Maurice M. D. ad Clariſſ. Dominum de la Cloſure, apud Petrocorios Medicinam facientem, 26. April. Ann. 1682. conſcriptâ.

Poſt id quod modò Nobili Matronæ *de S. Mère* accidit, de fœtûs in mulierum teſticulis formatione, ac proinde de Ovorum exiſtentiâ, vix quenquam dubitare debere crediderim; Vir Clariſſime. Matrona illa, cujus eximias noviſti dotes, cùm jam octies feliciſſimè peperiſſet, & ab annis quinque gravida non fuiſſet, atque propterea ejuſmodi periculô defunctam ſe putaret; in illud iterum ſe incidiſſe ante tres circiter menſes putavit: quia menſtruis, quæ eam nunquam defecerant per menſem integrum & ampliùs,

& ampliùs; etſi aliàs malè non haberet, deſtituta fuerat. Sed cùm paulò poſt aliquid ſanguinis ex uterô (per duos poſtremos vitæ ejus menſes jugiter ferè, abſque tamen ullô incommodô, ſtillaret, ſe prægnantem non ampliùs credebat. Viceſimâ ſecundâ autem hujus menſis die, poſtquam ſana mane ſurrexiſſet, & per horam præter propter unam ſcripſiſſet, in deliquium, quô pulſus omnino ſupprimebatur, incidit: loquebatur tamen, & cognoſcebat. Dominus *de S. Mére* deliquium illud vapori cuipiam mulieribus familiari adſcribens, eò non multùm commotus eſt, donec attrectatô brachiô nullum invenit pulſum. Tum privatio illa, pallori læthali juncta, eum adeò terrefecit, ut emiſſô nonciô me feſtinanter accerſiverit. Ad ægram circa octavam veſpertinam acceſſi. Eam frigidam & ſine pulſû inveni. Facies decolor, ſudore pingui & frigidô madebat; ratione tamen & loquelà etiamnum liberè utebatur. De vehementi dolore colicô ab inguine dextrô ad renes continuatô querebatur; & tantus ille erat, ut cùm partem dolentem tangere voluiſſem, ea me ne ſe attrectarem, præ ſyncopes metû, rogaret. Momentô poſt imminentis partûs omnia ſenſit præludia. Chirurgum ſuum vocat, atque inter ejus brachia, ſe peperiſſe exclamans moritur, nullô ſanguinis effluviô, aut aliô mali ipſius ſtatûs indiciô, extrinſecùs apparente. Lethum adeò inopinatum attonitos omnes reddidit, & Dominum *de S. Mére* ad cadaveris apertionem, ut ejus cauſa retegeretur, petendam impulit. Dominus *la Cheſe*, Chirurgus ad id officii, me aſſiſtente, preſtandum, electus fuit. Domini *de Montauſon*, Velanæ Petrocoriorum Advocatus, *de la Porte*, Eques Domini Comitis *de Taleran, du Vair*, Pharmacopæus, cum duobus ſamulis, teſtes fuere. Apertis Abdominis integumentis, inteſtina omnia, parte epigaſtricâ, ſanguini immerſa viſa ſunt. Sanguinis illius ultrà duas libras, cochleati, ne ſitus partium mutaretur, extrahi curavi: ita tum prodigioſam ejuſdem coagulati quantitatem, in dextrô latere reſtitantem advertens, eum manû auferre ipſe tentavi. Quali verò ſtupore perculſus fuerim, cùm inter priores grumos, fætum pollicem craſſitie æquantem, longitudine verò eôdem tertiâ parte breviorem, diſtinctè formatum, in quò ſexus maſculinus facilè agnoſcebatur, nudum ac ſine integumentis inveni, judicet Vir Clariſſimus? Fætum hunc quadræ impoſitum omnibus adſtantibus oſtendi, atque locum unde exiverat reperiendi avidus, vicinas partes diligentiſſimè examinavi. Duobus digitis ab eô locô in quò conſiſtebar, diſtare uteri cornu dextrum vidi. At auctus eſt ſtupor, ubi teſticulum ſecundùm longitudinem per medium dilaceratum quâ parte tubæ non obverſus eſt, adverti, ejuſque capacitatem ſanguine oppletam notavi. Ibi infantem formatum fuiſſe nullus dubitavi, ſimulq; eum, nimium in eô locô incrementum adeptum, opportunô tempore excidere non potuiſſe, ſed tandem effractô carcere, erupiſſe cognovi. In meâ ſententiâ confirmatus fui, cùm teſticulum hunc cum ſiniſtrô comparans, eum quadruplô craſſiorem inveni, ovum enim gallinaceum craſſitie æquabat; ſiniſter verò minorem caſtaneam vix magnitudine ſuâ attingebat. Ille foris & intùs rubebat, & præterea in ſe ſanguinis grumos continebat; at ſiniſter pallidus & granulis, ſebo luteo ſimilibus refertus erat. Tubam dextram examinavi, nec fætum eam unquam ſubiiſſe notare potui; quin ea ſiniſtræ omnino ſimilis erat. Uterum tandem accuratiſſimè luſtravi. Is nullatenus laceratus, ſed in ſtatû merè naturali mihi viſus eſt. Notavi tantùm eum craſſiorem & molliorem, quàm in fæminis non prægnantibus inveniri ſolet, fuiſſe. Talis omnino erat, qualis ab Harvæô primô graviditatis menſe deſcribitur. Specillum per vaginam in uteri capacitatem introduci, huncque diſſindi curavi, inibique ne vel minimum conceptionis indicium animadverti potuit. Membranæ interioris vaſa ſanguine turgida, & non parum variçoſa mihi equidem apparuerunt; atque hinc dubiô procul parvus ille, de quô locutus ſum, fluxus obortus eſt. Quanquam mortis hujus matronæ cauſam aliorſum inquiſitum ire neceſſe non eſſet; cæteras tamen, tum abdominis, tum thoracis partes conſiderare voluimus, eaſque optimè & naturaliter conſtitutas reperimus, &c.

Hiſtoria 2.

Exſcripta eſt è Diſſertatione de Structurâ & Uſu Uteri, quæ jam à duobus annis mihi fuit peramicè communicata à Præclariſſimô Dominô Vieuſſens, Regis Galliarum Conſiliariô ac Medicô Ordinariô, & Illuſtriſſimarum Academiarum Regiarum Pariſienſis ac Londinenſis, Sociô digniſſimô: quamque ego Diſſertationem ultimæ Clariſſ. Philippi Verheyen Anatomiæ Editioni, inſeriam tradidi. Hiſtoriæ autem de quâ hic agitur titulus & materia hæc ſunt.

Obſervatio Dn Dn. Montagniet, Celeberrimo Maſſilienſium Medicorum Collegio Aggregati, ſuper formatione Fætûs Humani in locô inſolitô.

Mulier 30. annos nata, temperamentô ſiccô & melancholicô; triginta ab hinc menſibus nupta, fælici cum ſucceſſû ineunte menſe februariô anni 1697. filiam peperit. Menſe verò poſt partum elapsô, è domô ſuâ egreſſa, parum adhuc fluentibus lochiis, ipsómet eâdem die, horroribus internis corripitur, & biduô rursùs elapsô, in febrem continuam incidit, quam comitabatur pectoris anguſtia, ut & tumor durus in mammâ ſiniſtrâ, à lacte diu intra ipſius texturam congeſtô ortus. Febre hâc cruciata, fuit per 20. dies: tumor autem evanuit poſt longam ſuppurationem, & ineunte tantùm Junii menſe rebus domeſticis vacare potuit. Interim fætum ſuſcepit, quamvis conceptionis illius neſcia; ſiquidem hemorrhagiá uterinà laborabat vires parum frangente. Octo ante obitum diebus, animi deliquium ita vehemens paſſa eſt, ut cadaveroſam faciem præ ſe ferret; artus ſummô algore fuere correpti; pulſus explorationem omnem fugiebat; totus corporis habitus ſudore frigidô madebat. Ab his horrendis ſymptomatibus, per remedia à me præſcripta, horâ ſecundâ pomeridianâ liberata viſa fuit. Dein ordinariâ agendi methodô ad ultimum uſque vitæ diem, citra ullum grave ſanitatis diſpendium, inſtitit; recidivam metuens medicamen purgans fælici cum ſucceſſû propinavi, quô exhibitô, aquas *de Meyne* dictas, manè jejunô ventriculô per biduum, potavit; appetitus vigebat, & lautô utebatur cibô; rebus domeſticis ut antea vacare perrexit; ſed irritis omnibus meis conatibus, die ſextâ Julii menſis, anni præmemorati, horâ quintâ pomeridianâ, ingens vomitus ipſam torſit, ut & novum animi deliquium. Cardiaca remedia in uſum adhibita ſenſus extremos ſuſcitârunt; ſed facies cadaveroſa videbatur, & artus glaciei inſtar algidi perſentiebantur; pulſus digito exploranti ſe ſe quaſi proripiebat: interimque ſummô cum virium languore de aliquibus internis conquerebatur. In caſſum fuere exhibita omnis generis pharmaca, quinque enim horis poſt lypothymiæ paroxiſmum elapſis, vitam cum morte commutavit. Hæc tam ſtupenda quæ hactenus memoravi

ſymptomata,

ſymptomata, argomento mihi fuerunt, cur fæminæ illius cadaver aperiri rogaverim, eô fine ut ipſorum cauſas indagatem. Facta fuit apertio, me præſente, poſtridie mortis ejus, à Dominô Monginotiô, Lambeski peritiſſimô Chiturgô. Hic autem & ego arbitrabamus polypum aliquem in cordis cavitatibus nidulari: imò & in pulmone ſanguinem aliquem nimis condenſatum contineri. Sed nos fefellit hæc opiniô; nulla enim in hiſce pattibus animadverſa eſt alteratio, quæ ſub ſenſum cadetet. Cùm verò apertus fuiſſet imus venter, ejus cavitatem vidimus omnino repletam ſanguine, partim concretô, partim fluidô. Dum autem plenis manibus illum hinc hauriebat Dominus Monginotius, bimeſtrem, aut circiter, fætum in eô natantem deprehendimus, optimè jam effotmatum, cum funiculi parte majori umbilico ſuo annexâ, quatuor digitorum tranſverſorum longitudine. Exhauſtô totô ſanguine in imi ventris cavitate diffuſô, & aquâ optimè lotis viſceribus, illa omnia adeò integra invenimus, ut nullum vas ſanguineum in iis apertum deprehendere potuerimus. Exploratô itaque Jecoris, Stomachi, Epiploi, Lienis, Inteſtinorum, Meſenterii atque Renum Statû, Uterum à pattibus vicinis ſepatavimus, cum ligamentis ſuis & Vaginâ. Cùm verò viſcus illud coram ingenti teſtium numerô attentiſſimè examinaremus, nihil in hujus naturali magnitudine, ut & in figurâ ac ſubſtantiæ texturâ immutatum reperiebamus. Teſticulus ſiniſter in naturali exiſtebat ſtatû: dexter verò, qui ab uteri corpore tribus tranſverſis digitis diſtabat, viſus eſt nobis ſexies ſiniſtrô craſſior; & cùm extimam ejus ſuperficiem examinaremus, plura inter ejus binas membranas tranſpeximus ova, illumq; quà parte dexteræ Fallopii Tubæ Tentorio obvertitur prorsùs lacerum invenimus. Hujus partes & vaſa cùm perſcrutaremur, inibi carnem quandam mollem, ſubrubicundam, vaſculis ſanguineis conſperſam deprehendimus; quæ tamen album acquiſivit colorem, ſimul ac aquâ probè fuit abluta. Caro hæc internæ ovarii membranarum ſuperficiei ita adhærebat, ut eam pro pueruli placentulâ habuerimus. Datum Lambeski 17. Quintilis, anni 1697. *Montagnier.*

Præclariſſimus poſtea Dominus Vieuſſens, Maſſiliâ Monſpelium rediens, cùm Lambeski tranſiret, fætum in præcedenti obſervatione deſcriptum, apud Dominum Monginotium aſſervatum vidit.

Hiſtoria 3.

Habetur in Commentariis Illuſtriſſ. Academiæ Regiæ Pariſienſis, Anni 1701. & refertur à Præclariſſimô Dominô Litte Academiæ illius Sociô digniſſimô. Hic etenim inter alia multa in Ovariô ſiniſtrô mulieris cujuſdam reperta, verba facit de ſpeciali quâdam veſiculâ, quam tertiam dicit, quia de duabus aliis jam locutus fuerat; à quibus hæc ultima in eô differebat 1. quòd minoris eſſet volnminis, ſeu molis. 2. quòd per membranas veſtientes non tranſpareret. 3. quòd in capſulâ concluderetur rotundâ, è duabus ſubſtantiis conſtitutâ, & per ſui fundum ipſi ovario, vaſculis multis, ac membranaceis fibrillis colligata. Cujus ſubſtantia exterior tertiam lineæ partem, exterior verò dimidiam, craſſitie æquabat: illaq; præterea rubra & muſculoſa; hæc verò glandulosa & coloris ſubflavi erat. Tertia autem illa veſicula, præterquam quòd liquorem diaphanum ac mucilaginoſum concludebat; exhibebat etiam fætulum, lineam unam & dimidiam craſſum, tres verò longum, interioribus veſicæ membranis, per funiculum tertiam lineæ partem craſſitie æquantem, & lineam unam ac dimidiam longum, connexum. In quô fætulô ſenſibiliter diſtinguebatur caput, & in capite parvula fiſſura, ibi loci ubi naturaliter os aperitur: ac præterea ipsô naſi locô minima eminentia, atque utrinque ad hujus latera linea inſculpta, quâ oculi deſignabantur. In imi trunci utrôque latere aderat eminentia rotunda, mediocris aciculæ capitis craſſitie: Item ad latera ſupremi ejuſdem trunci, utrinque eminentia itidem rotunda, ſed inferioribus minor: quæ eminentiæ procul dubiô rudimenta ſuperiorum ac inferiorum artuum præbebant.

Hactenus de Ovis in ipſis Ovariis fæminarum fæcundatis ac in plenè efformatos fætus abeuntibus, ex duabus allatis hiſtoriis ſatis. Jam videamus quid de iiſdem ovis ex ovariis ſuis excidentibus, & à naturâ ſuâ per tubas in uterum viâ in ipſum abdominis cavum deerrantibus per alias Hiſtorias, plenâ cum certitudine pronunciare poſſimus.

Ex iis quæ in Theatro noſtrô Anatomico, ſub finem Capitis de Partibus Mulierum Genitalibus, ſuper Matronâ Genevenſi Phthiſicâ, 21. Junii, ann. 1679. à nobis apertâ obſervavimus, abunde conſtat, non rarò ova ex ovariis in abdominis cavum dilabi, ibique abortiva ac fruſtranea fieri, ſive quòd non ſatis fæcundata ſint, ſive quòd in partes non deveniant quibus commodè adhærere poſſint. Verùm talis fruſtratio non eſt perpetua, ſiquidem illa ova aliquando in grandiores fætus in eô abdominis cavô enutrita fuere, ut ex ſequentibus patebit hiſtoriis.

Hiſtoria. 1.

Reperitur in Diariô Eruditorum Pariſienſi, ex relatione Peritiſſimi Chirurgi Domini *Saviard*, nec non famoſiſſimæ Obſtetricis Dominæ *de Govei* ſubſcribentibus itidem Solertiſſimis Chirurgicis Dominô *de ioni*, Dominô *Hemmerez*, Dominô *Mauricean* & aliis. In illâ agitur de Muliere, quæ poſtquam in maximis doloribus extincta fuiſſet, in ſuô abdomine reſeratô exhibuit fætum incorruptum; cujus ſola cuticula detracta erat, cujuſque placenta tam validè alligabatur meſenterio ac inteſtino colo à parte lævâ, ut ab hiſce ſuis adhæſionibus difficulter admodum ſeparari potuerit.

Hiſtoria. 2.

Refertur à Præclariſſimô Dominô *Courtial*. Medicô Toloſate, in ſuis Obſervationibus Anatomicis, & hæc eſt. Cùm Chirurgus quidam Toloſanus accerſitus fuiſſet pro operatione cæſareâ peragendâ in Muliere, quæ ipsô momentô extincta fuerat: inciſionem ſuam inſtituit in abdominis parte dextrâ, quæ ipſi eminentior viſa eſt, uteróque conſpectô ipſum aperuit. Ille revera magnus repertus eſt, ſcirrhoſus, ac quatuor digitos tranſverſos craſſus; ſed cavitatis minimæ, ſanguine ſubnigrô & grumoſô refertæ, at omni prorsùs fætû vacuæ. Cùm interea Parentes mulierem hanc gravidam eſſe aſſererent, totum ille abdomen reſeravit, ac non parum percolſus eſt, cùm in latere ſiniſtrô ſub epiploô fætum perfectum obſervaret. Itaque hâc novitate motus ad Scholam Medicam, in quâ de cathedrâ tum temporis docebam, deprecans ut ad ſe quantociùs accederem, continuò dimiſit: cùmque adveniſſem caſum mihi expoſuit. Tum ipſe manum operi admovens, infantis hujus ſitum

eaploravi. Cubabat capite infrà poſitô ſuper lumborum ſpinâ ad lævum latus, atque longitudine ſuâ tres abdominis regiones occupabat. Pedes ſub ſtomachô ac inteſtinô colô, reliquumque omne corpus omentô contectum, reperiebantur. Funiculus umbilicalis ipſius collum cingebat, totumque corpus è membranis ſuis ac involucris eaceſſerat. Funiculum reſecui, infantulumque iſtum de matris ſinû, in quô mox eatinctus fuerat, tettaxi. Obſervavi autem quòd iile ſibi cubile quoddam depreſſum paraverat, ab ipsô inferioris ventriculi mediô, ad uſque dimidium pedem infra tenem ſiniſtrum; quòdque ad latus dextrum inteſtina omnia tenuia, medium abdomen ordinariò occupantia, propuleтat. Maſculus erat, in omnibus ſuis partibus perfectè conformatus, bene enutritus, ac maturitatem nonimeſtris fætûs plenè adeptus. Funiculum poſtea, quem in matris abdomine reliqueram diligenter perquiſivi, ac ſecundinas reperi è placentâ & membranis conſtitutas. Eam autem placentam ſub inferiori ſtomachô, ipsôque inteſtinô colô, vaſis gaſtro epiploicis adhhærere obſervavi: verùm cùm iliam adhæſionem attentiùs examinare averem, illud minimè licitum ſuit, quia ſeparatio horumce corporum ab invicem momentô temporis facta eſt. Illud reverà percepi, quod placenta, ſecundùm totam adheſionis ſuæ circumferentiam humiditatibus viſcoſis madebat, quòdque inibl vaſa ſanguinea, & magis dilatata, & ſanguine turgidiora, apparerent quâm naturaliter fieri ſolet. Interea tamen inæqualitatem aliquam notatû dignam, ac ſenſibiliorem in inferioris ventriculi ſuperficie deprehendere nequivi; etiamſi hoc viſcus, eâ in ipsâ parte, cui ſcilicet placenta adhæſerat, paululum craſſefactum animadverteretur. Opinatus ſum quòd ille fætus ex uterô, vel ejuſdem tubis perfractis eaceſſerat, ac propterea ſedulus inquiſivi unde demùm elapſus eſſet. Uterum attentô oculô contuitus ſum, in totâ ſuperficie externâ, quam æqualem & prorſus integram obſervavi: ejuſdem uteri cavitas itidem integra viſa eſt, ut & tubæ ac teſticuli. Hæc omnia peracta fuere, pluribus aſſiſtentibus teſtibus, tum mortuæ conſanguineis; tum aliis, &c.

Hiſtoria. 3.

Mihi peramicè communicata eſt primô die Maii, anni 1714. à Præclariſſimô Virô Dominô Johanne Baptiſtâ Bianchi, Medicô & Anatomicô Taorinenſi, magnô ſanè ſuô meritô Celeberrimô. Atque hæc eſt.

Angela Franciſca Marona, menſe februariô anni currentis 1714. ſubobſcurô afflicta eſt in abdomine dolore, ac nobis aſſeveravit ſe nonimeſtris graviditatis tempus compleviſſe. Quieverunt poſtea hi dolores; ſed vehementiùs recruduerunt die quartâ Martii, unde ſe partui proximam credens obſtetricem accerſivit, quæ poſtquam eam in ſitû aptô collocâſſet, ac manum in vaginam introduxiſſet, ſequuta eſt copioſa hæmorrhagia, vomitus, cardialgiæ ac febris intenſa: illiſque omnibus, quod notatû digniſſimum, adjunctus eſt dolor divulſivus in regione umbilicali. Verùm & dolores & ipſi vomitus integrè ſopiti ſunt, eô ipſô momentô quô fœtus vivere, ſeu potius moveri deſiit. Interea continuô apparuit tumor in umbilicô è quô ſtillabat humor fætidiſſimus. Chirurgus exploratô tumore ac dilatatô ejus orificiô, ex abdominis tandem cavitate, octodecim diebus poſtquam omnis motus intùs ceſſaverat, eduxit fætum perfectæ maturitatis, cum ſuâ placentâ, ſed membranis omnibus deſtitutum. Mater huic operationi decem dies ſupervixit, & forſitan integrè evaſiſſet, ſi illa maturata fuiſſet, antequam ſcilicet corruptio à fœtû mortuô partibus ſibi vicinis per longiorem moram communicata, lethalem ipſis labem impreſſiſſet. Fœtus ille ut apparuit in abdomine poſt mortem reſeratô, ſuperficiei omnium inteſtinorum incubuerat, iiſque alligatus fuerat mediante membranâ, in id à naturâ efformatâ, quâ etiam prædicta inteſtina veluti novô ac ſuperadditô meſenteriô invicem connectebantur; & unde fœtus alimentum neceſſarium trahebat. Fœtus hic, ut iam dictum ſuit, naturalis erat magnitudinis, oſſa cranii per putrefactionem à ſuis divulſa tegumentis reperta ſunt, cerebrumque protsùs diſſolutum.

Eadem hæc Hiſtoria fusè poſtea deſcripta fuit, Italicô Idiomate, à Peritiſſimô, & magni nominis Chirurgô Taurinenſi, Dominô Paulô Bernardô Calvô.

Poſtquam huc uſque per hiſtorias allatas ſatis conſtitit de Conceptione, ac fœtuum etiam formatione, tam in ipſis Ovariis, quàm in Abdominis cavô, ſupereſt ut jam tranſeamus ad Conceptiones Tubarias, imò fœtuum in hiſce canaliculis plenas efformationes; quod itidem pluribus perficiemus hiſtoriis.

Hiſtoria. 1.

Proponit tranſitum ovi ex ovariô in tubam dextram, prout deſcribitur à Solertiſſimô Anatomicô & Chirurgô Gallô, Dominô Buſſiére, in Epiſtolâ Gallicâ, Actis Philoſophicis Anglicanis, menſe Januariô, anni 1694. inſertâ, quæque ſic latinè ſonat ex traductione Præclariſſimorum Collectorum Actorum Lipſienſium.

Mitto Tibi, Domine, deſcriptionem Tubarum in uterô muliebris corporis, à me non ita pridem diſſecti deprehenſarum. Mulier erat juvenis, 25. vel 26. annorum, quæ non multò ante fatalem horam fœtum fuerat enixa; ut obſervare mihi licuit 1. ex infimi ventris cicatricibus adhuc dum recentibus. 2. Ex diſruptione furcillæ, cujus cicatrix admodum erat nova. 3. Ex uteri magnitudine. Denique ea aperturâ Ovarii in latere ſiniſtrô, ea quâ ovum quod inſervierat priori infanti exierat, quæque adhuc dum lata valdè erat, & cujus extrema aliquatenus adhuc lacera cernebantur. Ea autem tametſi non longô ante tempore peperiſſet, denuo, ſeu ex libine, ſeu quod ſperaret mortem, ubi gravida facta eſſet, illatum non iri, cum amicô quodam, aut fortè aliquô aliô ex iis qui in publicâ cuſtodiâ erant congreſſa eſt, ita ut conceperit. Verùm mortis ſupplicium antea ſubiit, quàm ovum à ſemine virili impregnatum in uterum deferri potuerit. Eum verò, dum inciſione factâ aperiiſſem, deprehendi tubam dextri lateris versùs extremitatem ſuam præter ſolitum diſtenſam, quòdque ea diſtenſio in maximâ ſuâ latitudine complectebatur paulò plus quàm pollicem unum in diametrô, ac versùs uterum ſenſim diminuta paulò ultra ſeſquipollicem procedebat. Ea pars hunc in modum dilatata ſe incurvabat, totumq; ferè amplexabatur ovarium cujus membranæ tam firmiter adhærebat, ut ab eâ non niſi vi divelli poſſet. Divulſa verò liquorem præbuit limpidum & pinguem, qui probabiliter iſti fuit uſui, ut vel membranas tubæ relaxaret, quò diſtenderentur commodius, ſpatiumq; ovulo concederent quô in uterum progrederetur, vel fortè ut canalem illum,

ad parandum ovo faciliorem tranſitum lubricaret, vel etiam ut utrumque præſtaret. Et illicò quidem inquiſivi, numquid dignoſci in corpore tubæ poſſet, à quô liquor ille originem traxiſſet? Sed nihil tale in eâ deprehendi, licèt multò craſſior eſſet ſolitô. Craſſitudo autem illa provenerat ex ejus fibrarum intumeſcentiâ, quæ non minùs carnoſæ erant, quàm ipſæ muſculorum fibræ. Id quod ſine dubiò acciderat, ut ſatis vitium ac motûs illi parti; ad ovulum comprimendum, poſtquam ab ovariò ſeparatum erat, atque illud in uterum propellendum ſuppeteret. Ego itaque judico, quod liquor iſte in tubâ contentus ex ovario proveniat, quòdque ex fibris, parviſque vaſis lymphaticis & aliis, quæ ad tranſitum ovo impregnato aperiendum rumpuntur, liquor ille effluat, adcò ut licèt laceratio ovarii vulnus ſit ac ſymptoma, utilitatem tamen præbeat, effectuſque fortean neceſſarios producat, ſeu ad primam ovi nutritionem, ſeu ad facilitandum ejus ad uterum tranſitum: ita enim natura novit cuncta ad ſalutarem uſum dirigere. Confirmatur ſententia mea ex eô, quòd in fæmellis brutorum animantium, ex quarum ovariô plura ovula ſimul prodeunt, maxima illic liquoris hujus copia deprehendatur. Tubâ tandem ab ovariô ſeparatâ, liquoreq; delapsô, ovum apertè conſpectui noſtro fuit oblatum. Æquabat illud magnitudine avellanam, liquore in mediâ tubæ cavitate dilaratâ conclūsô involutum. Tres hujus ovuli quadrantes jam extra ovarium per factum illic foramen exierant, & illi non ampliùs adnexum videbatur. Nihilominus tamen cùm illud auferre eniterer, adhuc adhærère illi deprehendi per petiolum ſatis durum, per quem decurrebant vaſa ſanguinea, intra ovulum, & etiam ſupra illud diſpergenda. Per illa vaſa fœtus materiam ſui nutrimenti ac incrementi recipit, non minùs in ovariô quàm in uterô, ſiquidem petiolus ille placentæ rudimenta procul dubiô continet; (ni eam velis in ovariô jam efformatam) ac per illum uteri parietibus adhæret. Atque hinc omnino intelligi poteſt quòd ſeminalis maris ſpiritus ad uſque ovulum in ovariô aſcendat, motumque illi ac fæcunditatem inibi conciliet. Uterum quod ſpectat, nulla adhuc dum ſenſibilis in eô advertebatur mutatio, niſi quòd humoris mucoſi pluſculum contineret, quod eum naturali ejus ſtatû multùm non diſconvenit. Tuba ſiniſtri lateris naturaliter ſe habebat, ut & ovarium ſiniſtrum, ſi eam exceperis aperturam per quam exierat ovum unde prior fœtus efformatus fuerat.

Hactenus Peririſſimus Dominus *Buſſiére* circa ovum fœcundatum ex ovariô in tubam uterinam delabens, quod itidem evidentiſſime patet ex obſervatione quam ſub finem capitis de Mulierum partibus Genitalibus in Theatrô noſtrô Anatomicô, attulimus. Hoc unum ſubjungimus, ſcilicet quòd ex magnitudine ovi à Dominô *Buſſiére* deſcripti, atque ex vaſis quibus illud ovariô adhærebat, non tantùm conſtet de ovô fœcundatô ex ovariô in tubam ſibi per corpus fimbriatum intimè connexam decidente. Sed etiam de conceptione non parum auctâ, unde procul dubiò fœtus efformatus in ſpatiô ovarium inter & tubam intermediô, ſeu cujus placenta in ovariô, maxima verò corporis pars cum ſuis membranis, in tubæ introitû, extitiſſet.

Hiſtoria. 2.

Habetur apud Clariſſimum Graeffium, & reperitur in Theatrô noſtrô Anatomicô, ſub finem Capitis de Mulierum Genitalibus partibus, ejuſque plena explicatio traditur in illius Operis Tabulâ 78. figur. 1. ubi ex obſervatione prædicti Clariſſimi Graaffii ſatis ſuperque appsret conceptionem Tubariam illic deſcribi, ſeu potiùs fœtûs in tubis efformari, ac non parum aucti delineationem contineri.

Hiſtoria. 3.

Commodè peti poteſt ex explicatione figuræ 3. Tabulæ 78. Theatri noſtri Anatomici, nec opus eſt ut hîc ſpecialiùs illi enarrandæ immoremur.

Hiſtoria. 4.

Grandiorem ſiſtit tubariam conceptionem ex Accuratiſſimô Anatomicô Dominô *du Verney* petitam; cujus plena deſcriptio habetur in Theatri noſtri Anatomici, Tabulæ 78. figuræ 4. explicatione.

Hiſtoria. 5.

Exhibet fœtum in Tubâ efformatum, atque inde matre ſuperſtite à Clariſſimô Abrahamô Cyprianô, M. D. ac Anatomiæ & Chirurgiæ in Academiâ Franequeranâ Profeſſore eductum. Illa autem, ipsô Celeberrimô Virò referente, hac eſt, prout in Epiſtolâ ad Inſigniſſimum Thomam Millington, Equitem Auratum, Medicum Regium Ordinarium, & Collegii Medicorum Londinenſium Præſidem, refertur.

Cùm tuo rogatu accerſituque (Vir Clariſſime) calculum è veſicâ tuâ feliciter excidiſſem currente annô ætatis 68, Tibique poſt peractam operationem ferè quotidie aſſideretn, ut fit, inter nos ſermo incidit de rarioribus quibuſdam caſibus, qui inter medendum occurrerant, quique ad Chirurgiam inprimis ſpectabant; itaque dum inter alia tibi narrarem de Fœtû ex Tubâ Uterinâ exſectô, matre etiam nunc ſalvâ ac ſuperſtite, tuque à me continuò quæreres, quid ſit cur hanc hiſtoriam adeò memorabilem ſcriptis nondum mandaverim? Hoc inprimis reſpondebam, me, tum ob adverſam, quâ duos abhinc annos uſus ſum, valetudinem, tum ob varias peregrinationes vix tantùm otii nactum fuiſſe, ut quæ jam dudum in adverſaria retuleram in ordinem quendam redigerem. Statueram enim non ſolùm hunc caſum meritò inter rariores numerandum, ſed & alias quamplurimas obſervationes & curationes Chirurgicas minùs obvias publici juris facere. Verùm cùm amici quidam doctiſſimi à me impenſiùs efflagitent, tuque potiſſimum Vir Celeb. auctor fueris ut hanc Hiſtoriam ſigillatim typis mandarem tuo inprimis deſiderio morem geſturus eam commentariolô illuſtratam Ampliſſimo tuo nomini inſcriptam voveo, utque quâ ſoles humanitate æqui bonique conſulas enixè rogo.

Atqui verò hîc interim dolendum eſt, Chirurgos pleroſque etiam celebres & magni nominis, periculoſas & difficiles operationes omni ſtudiô vitare, haud dubie verentes ſi res minùs feliciter, & pro ægroti votô non ſucceſſerit, ne quid detrimenti fama & exiſtimatio apud vulgus ceperint. Hinc fit, ut morbis quotidie occurrentibus medentes, & contenti ire quâ itur, lucrum ex iis quærant unde minus eſt invidiæ & periculi, difficiliora verò omnia recuſent, nimium forſan illius memores, quod in

ſcholis inculcatur: *Incurabiles non attingendi, ne ars diffametur.* At ſi quæ difficiliora ſunt animoſiùs aggrederentur. profectò multos à faucibus orci ereptos, vitæ valetudinique optata reſtituerent, quos abſque omni ſpe & ſolatiò deſerunt & inſanabiles ſatis temerè aliquando pronunciant. Horum uti plurimis ſaltem videbatur, inſanabilium, tum in Patriâ tum hic Londini à me feliciter, Deo annuente, reſtitutorum, exempla non pauca, Tibi Vir Excellentiſſime, haud ignota ſunt. Quod non ideò hîc memoro ut inanem gloriam aucupari videar, ſed potiùs ut aliis calcar & ſtimulum addam. Et profectò quantùm inter revera incurabiles morbos & tantùm putatitios interſit, vel unicus hic caſus palam omnibus faciet.

Uti verò corporis humani fabrica jam perfecta & numeris omnibus abſoluta meritò omnes naturæ ſcrutatores in ſui admirationem rapit, ſic eadem dum *in fieri* eſt, hoc eſt hominis generatio, ſummi videlicet Protoplaſtæ opus ſummum, mortali intellectui imperſcrutabile, multò magis & attentionem & admirationem noſtram meretur; inprimis ſi devium, extraordinarium & anomalum ejuſdem modum, eumque ſæpiùs vel matri vel fœtui, vel utrique ſimul funeſtum ſpectemus. Quamobrem & ſi quas in materiâ adeò obſcurâ & difficili conjecturas offeram cenſoribus quibuſdam malevolis minùs probatas iri non dubitem, ſpero tamen me apud æquos rerum æſtimatores veniam facile impetraturum. Cùm enim de secretione fœtûs hiſtoria adhuc manca ſit, & à nuperis etiam Anatomicis penè intacta relinquatur; nec non in iis quæ ad humorum theoriam & ad oſſificationem ſpectant coactus ſim *Avia peragrare loca vix ullius ante pedibus trita*; Ecquis in re tam arduâ demonſtrationes à me exigat? Si probabiles rationes & veriſimiles conjecturas proponam, ſi denique quod dubitanter tantùm adduco, Tibi & reliquis cordatioribus viris, quibus *de meliori lutô finxit præcordia Titan*, non diſplicuiſſe ſciam, erit quòd mihi multùm gratuler.

Die 17. Decembris annò 1694. vocabar Franequerâ Leovardiam inviſurus uxorem Henrici Levvis ſub ſignô Capitanei Peterſon militis Prætoriani *Hermentie ten Boom* vocabulô noſtrô belgicò appellatam. Hæc annos circiter 32. nata, & ceſſantibus menſtruis jam tertiùm impregnata ad nonum uſque menſem ſe experta eſt, quò ad omnia ingravidationis ſigna in eódem ſtatû ac dum alias uterô gereret, hôc unô exceptô, quòd totô illô tempore nihil lactis in mammis apparuerit. Moleſtior etiam ipſi videbatur & inſolita geſtatio, inprimis cùm fœtûs vivacis motum fortiorem & ſuctum perſentiret: Crevitque maximè moleſtia geſtationis, cùm locô non conſuetò ſed paulò altiori ſitum eſſe fœtum deprehenderet, ubi verò inſtaret parturiendi tempus tum magnos dolores ſenſit. tum etiam motus in fœtû vehementiores, adeò ut jam partus appropinquare videretur: verùm omnia irritò prorsùs ſucceſſû. Nam præter crebras & magnas inſuetô in locô motiones, nullus fœtum egerendi conatus adfuit; neque ulla Aqua Amnii effluxit. Exinde omnis ſpes partûs legitimi evaneſcebat, & ceſſante tunc omni fœtûs motû, ac paulatim meliùs ſeſe habente ægrâ, fœtum in hôc inſtanti fatò ceſſiſſe non eſt quod dubitemus.

Elapsô menſe decimô fluxerunt de novô menſtrua, per totam geſtationem ſuppreſſa, neque jam ampliùs motus aliquis in fœtû deprehenſus, ſed pondus tantùm iners & incommodum. Hæc indies augebatur moleſtia, ſed præcipuè circa menſem decimum octavum ea fuit ſymptomatum ingraveſcentia ut lectô decumbere Mulierculа cogeretur. Paulò poſt de dolore acutô circa umbilicum parteſque vicinas conqueri cœpit; Hincque dolorem duabus ſeptimanis ante fœtûs extractionem ulcus fungoſum in regione umbilici ſubſequebatur. In conſilium vocatis Medicis ac Chirurgis in varias itum eſt ſententias. Aliqui fœtum in uterô latere putabant repugnantibus aliis, quidam de Hydrope; quidam de lacteſcentiâ internâ loquebantur.

Menſis erat à primâ conceptione vigeſimus primus, cùm ego advocabar Leovardiam, comitante Cl. Collegâ P. Latané Medicinæ practicę Profeſſore nec non quibuſdam Academiæ Franequeranæ ſtudioſis, qui unà cum Celſiſſ. Principis Naſſoviæ Medicô primariô ac Chirurgis, & N. Simonide Chirurgô ægræ clinicô operationis inſolitæ, ac præſertim eventûs feliciſſimi teſtes fuerunt.

Ego cùm primùm ægram conſpexiſſem, & tam præteriti quàm præſentis ejus ſtatûs circumſtantias omnes ad examen revocaſſem, eam fœtum mortuum geſtare aſſerere non dubitavi; neque defuerunt ſigna aſſertionis meæ veritatem demonſtrantia. Dum enim attentiùs omnia rimarer; deprehendi ventris intumeſcentiam inferiùs paulò in acumen deſinentem, & corpus gravidum minùs tamen tenſum æmulantem. Inſuper compreſsô fortiter utrinque ambabus manibus abdomine magnam ſenſi duritiem, quæ ad Peritonæum uſque pertingebat. Hęc autem durities evidenter magis obſervabatur circa ulcus inferius, quod fungoſum exiſtens ſtilum facile admiſit, quô durum quid attingere mihi videbar. Hinc dilatatô tantiſper orificiô, digiti minoris apicem immiſi, eôque fœtûs os parietale me contingere mihi indubitanter ſuadebam. Ex iis audacior factus, & de ſitû etiam ſecurus fœtum in tubâ dextrâ uteri latere, nullâ morâ pronunciavi, ægramque admonui, ſi ſectionem admittere vellet, ſpem adhuc aliquam ſalutis ſupereſſe, cùm cæteroquin mors miſeranda eam præſtolaretur. Ipſa interim jam ſeſe movere non poterat, aut alimenta capere, verbô morti vicina: itaque admonitioni meæ faciles præbuit aures, atque conſtanti animô ſe quodlibet paſſuram dixit, ut quamprimùm fœtus eximeretur. Omnibus igitur ad exciſionem paratis ægram cum lectulô in mediam cubiculi partem deferri juſſi, ut non ſolùm utrinque famulis auxiliatrices manus porrigentibus locus foret, ſed etiam ut eò faciliùs omnibus copia fieret novi hujus ſpectaculi. Et ut obiter hoc notem, cùm ego non incurvatus aut ſedens, ſed pedibus ſtans atque erectus, operationes Chirurgicas majoris momenti peragere conſueverim, utpote quod convenientiſſimum in ſimilibus caſibus multoties expertus ſim, lectum in quô ægra decumbebat ita elevari juſſi, ut pedibus inſiſtendo ſectionem commodè inſtituerem. Deinde hôc modô procedebam.

Introductô per ulcus ſtylô abdomen à latere dextrô aperui, ac indicem digitum immiſi: ubi verò me intra tubæ fallopianæ cavitatem perveniſſe deprehendi juxta rectitudinem lineæ albæ, forcipe ſupra digitum poſitò deorſum versùs ſciſſuram feci, quantam unâ vice poteram. Tunc fœtus illicò in conſpectum venit iſque juſtæ magnitudinis. Hunc ut faciliùs abſque ullâ vi eximerem, aperturam utrinque produxi ad pedalem uſque longitudinem, manûque ſiniſtrâ leviter premendô inteſtina, aliàs operationem turbatura, ſi motû diaphragmatis extruderentur, in cavitate detinui, ac fœtum abſque multô negotiô integrum extraxi. Quin etiam in majorem cautelam, ne inteſtina delaberentur, ægram ita collocaveram, ut ſuperiores corporis partes aliquantulum

quantulum eſſent depreſſæ; imò in eôdem hoc ferè ſitû permanſit Muliercula, donec prorsùs convaleſceret ad vitandam ſcilicet Herniam Ventralem.

Factâ verò inciſione caput fœtûs primò ſeſe oſtendebat pedibus verſus Diaphragma extenſis, Mediante Placentâ tenui admodum & maximâ ex parte conſumptâ funiculus umbilicalis tubæ fallopianæ etiamnum adhærebat, uti mihi ulteriùs apparuit cùm eam à tubâ digitis decorticatam egreſſiſſem. Hujus autem cavitas undique mucagine quâdam obducebatur, materiam purulentam æmulante: Verùm illa propiùs examinata non pus ſed reſiduum aquæ amnii fuiſſe deprehendebam; utpote parte nullâ interiori exulceratâ, ac materiâ nullû pactô fœtidâ exiſtente.

Vacua jam infantis cella nobis ſe in conſpectum dedit peramplâ cavitate magni inſtar marſupii, laxè patens. Hinc operæ pretium duxi ſpectatoribus demonſtrare eam partem, unde fœtum extraxeram, petironæo adnatam ita fuiſſe ut una quaſi videretur membrana: Deinde partem hujus ſacci inferiorem dextro lateri Uteri circa fundum affixam fuiſſe; qui tubæ locus cùm ſit, neque ulla alia reperiretur, manifeſtum fuit in tubâ dextrâ foetum hæſiſſe. Datâ etiam copiâ uterum ipſum inſpiciendi ac contrectandi, illum in ſtatû naturali conſtitutum cum ovariò ac ſiniſtrâ tubâ prorsùs illæſis jucundum fuit omnibus oſtendere. Hiſque conſpectis non vanó auguriò, prout eventus docuit, pronunciavi, ſi modò ægra ſanaretur eam denuò impręgnari poſſe.

Sed ut hiſtorię finem faciam; madefactam aquâ tepidâ ſpongiam in cavitatem immiſi, eâque mucaginem omnem abſterſi. Tum probe mundatum vulnus acu curvâ quatuor in locis æqui-diſtantibus conſui, comprehenſô, præter integumenta & muſculos, ipsô peritonæô. Duplici autem utebar filô cerâ illitô; imò ut firmior eſſet ſutura, laminam ligneam linteô obductam quâ ſecuriùs ora vulneris occluderentur toti inciſioni ab utrôque latere applicavi, ac fila ſupra laminas, ſed non arctè ligavi. Ab eâ ligaturâ majorem quàm à totâ operatione dolorem paſſam ſe fuiſſe dicebat ægra, quę alioquin via de acutô dolore conqueſta eſt. Cæterùm juxta inferiorem partem vulneris aperturam reliqui, eique turundam ingeſſi, ut materiæ omni ſecernendę exitus pateret.

His feliciter abſolutis diætam tenuem ac convenientem præſcripſi ex liquidis euchymis. &c. & poſtquam inter me & N. Simonidem Chirurgum ægrę clinicum de methodô ægram tractandi conveniſſet, reliquum curationis ipſi commiſi. Paruit omnibus ægra, & ſeſe obſequentiſſimam prębuit, ſummopere gaviſa eô uſque perductam eſſe operationem. Exinde ſenſim indies meliùs ſe habuit vires etiam acquirens. Pręter Chirurgos quotidie eam inviſit D. Portius Sereniſſ. Principis Naſſoviæ Medicus; quin & liberalitate Celſiſſ. Principiſſæ ex ejus culinâ ægrę alimenta ſubminiſtrabantur. Ego ſæpiùs & pro rei neceſſitate ad eam acceſſi, & expertus ſum, Vulnus illud ordinario prorſus modô ſanatum, nempe ſeparatione parietis interioris tubæ Fallopianę. Quodcunque excernebatur non tantùm per orificium inferius effluxit, ſed etiam per interſtitia ſuturatum. Separatio autem facta fuit non tubæ totius ſed membranæ ſolummodo interioris. Exterior paulatim ſeſe contraxit, & loco inciſionis peritonæo coaluit, ac duritie ſuâ cartilaginem æmulabatur; id quod vulnere nondum clauſô digito perſentire facilè poteram.

Sic poſt ſectionem quodammodo Cæſaream convaluit hæc mulier, & tertiô ab operatione menſe 17. nempe Martii 1695. domô exivit. Exinde bene ſe habuit & huc uſque hilariter & pancraticè vivit.

Poſtremò ne quidquam deſit caſui huic extraordinario, poſtridie Kalendas Januarii 1696. filiam feliciter peperit, iterumque ſubſequente anno 1697. gemellos filium & filiam enixa eſt, maximô indiciô, ſicut antea monui, tubam ſiniſtram integram prorsùs, & abſque inflammatione remanſiſſe. Quò pactô autem inflammatio poſt difficilem partum excitari, ac tubæ orificium occludi poſſit, ex ſubſequentibus palam fiet.

Ad majorem rei fidem atque certitudinem fœtum ipſum nunc ante quinquennium extectum, quem in liquore Balſamicô etiamnum integrum ſervo, curioſis omnibus & novitatum ſtudioſis oſtendere paratus ſum. Iconem interim hic ſubjungo, quam vide in Theatri Anatomici Tab. LXXVIII. fig. 2. Fœmella autem fuit, eaque ut antea dixi juſtæ magnitudinis. Mirum eſt profectò per duodecim menſes abſque putredine cadaver illud in tubâ latere potuiſſe; exceptô enim capitis latere ſiniſtrô ejuſdemque lateris humeró, quæ partes cùm è regione ulceris ſitæ eſſent jam à materiâ purulentâ corrodi cœperant, reliquum corpus adhuc integrum conſpicitur.

Cùm Epiſtola hæc de materiâ non adeò communi, ſed rariore & vere extraordinariâ tractet; non abs re fore arbitratus ſum, partes ejuſdem aliquas, quæ majoris eſſe momenti videntur, ad examen revocare, ſymptomatum quorundam rationem ſubjicere, & nonnullis hujus Epiſtolæ articulis, commentarioli in modum, ulterius immorari.

Exempli gratiâ.

Quòd totô geſtationis tempore nihil lactis in mammis perceperit.

Plurima non tantùm ipſi vulgo, ſed & aliis Medico-Philoſophis præconceptâ opinione laborantibus videntur eſſe abſurda; eaque imprimis quæ ad ſtatum gravidarum & puerperarum pertinent: quæ tamen ſi accuratiùs examinentur, reverâ non abſurda, ſed potiùs veriſimilia & rationi conſentanea videbuntur.

Sic in præſenti caſû vulgo incredibile eſſe videtur, fœminam fœtum vitalem uterô continere, & tamen lacte ſemper carere, fovente hanc opinionem eorum hypotheſi erroneâ, qui lac è mammis ad uterum pro fœtû nutriendô confluere ſtatuunt, vel qui ex ſanguine menſtruô retentô lac generari credunt in mammis, adſtipulanteque quodammodò huic dictæ opinioni falsô, vel non ſatis intellectô Aphoriſmô Hippocratis Sect. 5. 39. ubi inquit: *ſi mulier quæ neque gravida eſt, neque peperit, lac habet, ei menſtrua defecerunt*; item aliô Aphoriſmô Sect. 5. 37. ubi inquit Cous ſenex: *ſi mulieri uterum gerenti mammæ gracileſcant, abortit.* Quia (inquit *Entius* ſtatuens lac è mammis ad uterum ejuſque membranam Amnion fluere. Apolog. Digreſſ. 5.) nihil alimenti fœtui ſuppeditari poteſt, qui hâc de causâ tunc moritur & per abortum ejicitur. Sic vulgus menſtruorum ſuppreſſionem in corruptis, ſignum ingravidationis eſſe putat: Si motus infantis non percipiatur, ejuſdem mortem ſignificari: partus Octimeſtres non vitales eſſe pronunciat, & multa alia, quæ tamen ratio & experientia clarè ſatis refutant. Rationibus adducendis & excutiendis inhærere nimis prolixum eſſet, eæ enim ſuô locô apud Auctores videri poſſunt: quid ab experientiâ nobis conſtet, ſatis patebit, ſi ſaltem Virorum & Virginum lactiferarum exempla conſulamus: Ex his enim Apho-

ritimum addnctum *Sect.* 5. 39. apertè deprehendetur non eſſe utrobique verum, Aphoriſmum autem poſteriorem citatum ex *Sect.* 5. 37. oon ſemper experientiæ reſpondere, inter alios caſus, hiſtoria ex relatione Viri cujuſdam curioſi & fide digni mihi communicata palam facit. Noverat (inqnit is) oobilem puellam, quæ deflorata & etiam ingravidata à ſuô amaſiò, per omnis generis remedia ſibi à vetulis ſuppeditata, Catbartica, inquam, imò & venæſectionem profuſiſſimam abortum facere conabatur, menſe geſtatioois ferè quintô: donec tandem eò res devenerit, nt motus infantis non ampliùs perciperetur, & pubi moles incumberet iners plumbei ponderis inſtar; mammæ concidereot, lac diſpareret. Hinc fœmina ſuſpensô jam atque anxiô animô, & de fœtû, uti potabat, mortuô excludendô ſolicita, conſilium auxiliumqne Medici expetebat, apertè ſcilicet atque ingenuè confeſſa ſuos conatus, quibus uſa eſt ad fœtum enecandum. Ego itaque (pergit ille) juſſi ut cibis euchymis & ſpirituoſis reficiatur, porrò nt quieti indulgeat & denique abſtineat ab omnibus Catbarticis & evacuantibus: quô factô infans dennò ſe movere cœpit, & decimô menſe feliciter io lucem prodiit. Ex hôc casû edoctus ſnm (inquit) & mammarum concidentiam & lactis abſentiam, & motum infantis abolitum non uſque vera eſſe abortus, (*juxta Aphotiſmum citatum*) vel fœtûs mortui ſigna, atque ex Iis nihilo plùs certò argui aut indicari, quàm fœtus languorem & imbecillitatem.

Ut vel hioc pateat falſam eſſe veterum opinionem, quæ decrevit ex ſanguine menſtruô retentô lac generari, fœtum lacte nutriri, nec non lactis defectum abortûs eſſe cauſam, atque etiam lactis in mammis præſentiam, menſtruorum abſentiam neceſſariò arguere. Experientiâ enim conſtat, fœminas præ terrore vel aliâ quacunque causâ ſubitaneâ abortum paſſas, lacte non privati; Et quamvis mulieres, quæ præ ſolâ debilitate abortiunt, lac non percipiant generari in mammis, inde adeò hoc fit quod eadem ſit cauſa debilitatis ac conſequentis abortûs, quæ ſimul lactis generationem impedit, nempe ariditas quædam & inopia ſuccorum omnibus corporis partibus neceſſariorum.

Quę ratio autem in præſenti casû ſit, quòd fœmina totô ingravidationis ſeu geſtationis tempore nullum io mammis lac ſenſerit, id videtur ad connexionem quandam intimam & ſympathiam uteri cum mammis referendum. Nam antehac bis puerpera cum in uterô ipsô fœtum gereret lac ipſi non defuit, quô nunc dum fœtus in tubâ hæreret prorsùs caruit. Itaque mihi videtur ad lactis generationem ejuſque incrementum & copiam hoc multum contribuere, quòd uterus, imprimis circa finem geſtationis, in tantam molem extendatur, ut vaſa ad inferiora tendentia magis ſolitò inde comprimantur, iiſque compreſſis ſanguinis fluxus versùs ſuperiora ubetior aſcendit: ſanguine autem copioſiùs affluente major etiam ſecretio in mammarum cellulis adipoſis pinguedinem, & in aliis glandulis lympham ſeparantibus oritur, eaque ipſa ſecretio vaſa magis aperta & ad ſeparationem magis prona reddit, accedente ſuctione, frictione, & imaginatione matris lactantis circa mammas defixâ, quibus concurrentibus ſemel aperta & dilatata vaſa in ſtatû ſolitô conſervantur, etiam uterô jam concidente & vaſis non ampliùs compreſſis. Hôc, inquam, aſſertô facilè apparet ex quâ causâ in præſenti casû lactis defectus oriretur; nimirum quòd fœtus in tubâ hærens & conſequenter à latere ſitus, vaſa ſanguinea, verſus inferiora tendentia more ſolitô non compreſſetit ſanguiniſ ue fluxum verſus ſuperiora ſolitô majorem non effecerit. Et verò quemadmodum ſecretio lactis à compreſſione arteriarum, ſic in gravidis intumeſcentia pedum à venis ſimul compreſſis oritur, unde major ſanguinis remora circa glandulas & major ſecretio: præcipuè in cellulis adipoſis, ubi ille tardior ſanguinis motus ſuperiora verſus in cauſa eſt quòd locô pinguedinis, in iſtis cellulis, lympha ſecernatur, ſicuti tardior motus ſanguinis generalis cauſa eſt ſecretionis lymphæ in cellulis adipoſis per totum corpus, uti patet in Anaſarcâ.

Dari quidem lac in mammis extra ſtatum ingravidationis & poteſt & ſolet; hinc dantur noo ſolùm Virgines & Vetulæ lactiferæ, ſed & Viri lactiferi. Notabilis in hanc rem hiſtoria eſt quam recenſet Cl. *Diemerbroeck* lib. 2. c. 2. Anatom. *Illud ipſum (inquit) liquet Viana (quæ eſt oppidum nobis propinquum) ubi ante annos triginta, præterpropter in diverſoriô ante portam ſitô, cui caput porcinum pro inſigni eſt, mulier caupona. non diu poſt obitum mariti peperit, atque ſtatim poſt puerperium extincta eſt ſuperſtitem relinquens infantem ſuum ſanum: cùmque illi res anguſtiſſima domi ſupereſſet, ejus mater nominata Johanna Wijlbuyt, etſi & ipſa egena præ paupertate nutricem conducere non poſſet, tamen infantis filiæ ſuæ miſerta, eundem enutriendum ſuſcepit, ætatis ſuæ annô ſexageſimô ſextô; cùm, inquam, eum vagientem, ſummâ cum commiſeratione, mammis ſuis aliquoties appoſuiſſet, eique papillam ſugendam obtuliſſet, per fortem illam imaginationem, continuatam etiam ſuctionem, & contrectationem, mammæ lac dare cœperunt, idque paucis diebus tantâ copiâ, quæ nutriendo infanti abundè ſufficeret, ita ut vix aliis alimentis indigeret: atque ſic cum omnium admiratione infans lacte hujus vetulæ (cujus mammæ à plurimis annis omninò exaruerant & conciderant, jamque rurſus, tanquam juvenculæ de novô intumuerant) optimè nutritus fuerit. Cauſæ prædictæ veritatem etiam non ſemel confirmarunt laſcivæ ac prurientes virgines, quæ libidinoſis cogitationibus totæ intentæ, atque tunc mammas ſuas ſæpe contrectantes, ac cum titilleſè pruritû fricantes, interdum virginitate illæsâ, lactiferæ evaſerunt, quales indubitatâ pudicitiâ lactiferas virgines mihi bis videre contigit.* Hæc prædictus Cl. Diemerbroeck. Viri autem lactiferi hodie adhuc mihi noti, apud noſtrates ſuppetit exemplum. Hic, inquam, alioquin ſatis obeſus & pioguis (in macilentis idem contingere vix poſſibile eſt propter humorum defectum) continua illa preſſione mammarum ita eaſdem partes aſſuefecit ut lac funderent quoties voluerit, ſæpe cum adſtantium mulierculatum riſu & admiratione. Eſt in omnibos bis una eademque generationis lactis ratio, & partes ad generationem lactis neceſſariæ ubique eædem, nempe cellulæ adipoſæ pinguedinem per ſtructuram ſuam glandulоſam à ſanguine ſeparantes, & glandulæ lympham ab eôdem ſecernentes (ſtatuimus enim lac nihil aliud eſſe quàm mixturam pinguedinis cum lympha) ubi ſolummodo requiritur tanta iſtorum duorum humorum ſecretio, ut omnis quantitas quæ ſeparatur eôdem tempore in ſanguinem iterum non poſſit reduci, & cogatur per papillarum tubulos, dum abundat, foràs effluere, aut ſaltem ſi tantâ copiâ non adſit, ut multò faciliùs exprimi poſſit.

Hæc interim omnia non obſtant, quin ſimul vaſorum ſanguiferorum uteri compreſſio ſupra allegata ſit vera & ſufficiens cauſa ad lactis generationem tempore geſtationis. Poſſunt enim & ſolent ſæpiùs dari plures cauſæ homogeneæ, ſubalternæ, coadjuvantes & ad unum eundemque finem tendentes, neque ſibi mutuò contrariantes.

Fœtum in tuba repertum iri.

Poſtquam magna illa Analogia obſervata fuit inter partes generationi inſervientes ipſius hominis & aliorum oviparorum, fœtuſque in tubis hærentes apertis cadaveribus ſæpius reperti ſunt, (quod & in hôc caſu in muliere vivâ licuit videre) nullus eſt, qui amplius dubitat tubas uteri eſſe ductus per quos fœtus ab ovariô ad uterum tranſit; ſed quæ ſit cauſa cur fœtus jam in tubam illapſus non ſemper ad uteri cavitatem uſque protrudatur, ſed aliquando in tuba hæreat & quidem ibi debitô incrementô augeatur, id quidem examinare operę precium duxi. Hujus itaque rei duplicem ſtatuimus cauſam, naturalem nempe & accidentalem. *Naturalem* illam nomino, ubi tuba vitiô connatô malæ conformationis non ſit pervia circa uteri introitum, & ſæpe adeò anguſta, ut ne quidem flatus circa extremitatem fimbriatam immiſſi penetrare, & ad uteri cavitatem procedere queant. *Accidentalis* illa eſt, ubi à casû aliquô, v, g. poſt partum difficilem, vel aliâ quâcunque de cauſâ, tuba inflammatione correpta eſt, onde ejus inſertio coaluit, tranſituſque ad uterum interceptus fuerit. Omnes enim partes & præcipuè canales atque ductus corporis noſtri, ubi privantur humore eos naturaliter humectante coaleſcunt. Sic etiam tuba Fallopiana conſtans tunica interna glandulis refertâ, eum in finem ut è glandulis hiſce continuò, exudante liquore conglutinatio præcaveatur & ductus ſuus lubricus reddatur, atque ſic ovis in eandem devolutis facilis in uteri cavitatem pateat tranſitus: ſi, inquam, in tubâ dictâ casû aliquô & violentiâ externa inflammatio oriatur, per inflammationem hanc ſecretio glandularum debita impeditur & ſic coaleſcentia oritur. Caſus autem ſimilis ex violentiâ externâ ſæpe numerò accidit illorum culpâ, qui manus auxiliares parturientibus præbent, præcipuè ubi placentam magis ſolitò adhærentem per funiculum umbilicalem avellere conantur, ignari interim quis verus ſit & maximè idoneus ſeparandi modus. Hinc fit ut totum uteri fundum violenter interdum trahant, & conſequenter tubis ſimulque aliis annexis partibus vim inferant; unde neceſſariò ſequitur inflammatio. Inflammationis autem effectum eſſe coaleſcentiam, obſervarunt haud dubiè illi quibus licuit plurima cadavera aperire; ſic ſemper videmus poſt pleuritidem pulmones eô loci pleuræ adnatos, ubi pleura inflammatione correpta fuit, ſic poſt frequentia tormina ventris inteſtina ſibi invicem & cum peritonæô ſæpius coaleſcunt. Ratio ubique eadem eſt, nam ſicuti pleurę ita etiam peritonæi facies interior multis gaudet glandulis, quæ continuò partes irrorant, hinc dum vel pleura vel peritonæum inflammatione corripiuntur, nihil hujus humoris neceſſarii debitè conſtitui à ſanguine ſeparatur & conſequenter partes, ob defectum irrorationis atque lubricationis debitæ, mediæ collabuntur & coaleſcunt. idem eſt de omnibus cavitatibus noſtri corporis judicium.

Tubas autem Fallopianas non ſolum circa uteri introitum claudi & cohæreſcere obſervamus, ſed etiam circa extremitatem earundem fimbriatam, & magis apertam: Id quod licuit mihi obſervare in fœminâ quâdam, quæ cùm quartâ jam vice pareret, ex difficili partû, ſed multò etiam magis quòd ab imperitâ obſtetrice dum Placentam paulò arctiùs Utero adhærentem extraheret, violentiſſimè tractaretur, in tantos dolores infimi ventris ac præcipuè circa lumbos incidit, ut totos 15. dies jaceret moribunda & pro deploratâ haberetur, verùm ipſa ſatis robuſta cùm eſſet & doloribus ferendis par, adhibitis opportunis remediis, præter ſpem & expectationem omnium feliciter evaſit, & decem poſt annos ſuperſuit: circa lumbos autem inſignem debilitatem ſemper ſentiebat, & exinde ſterilis permanſit. Ejuſdem hujus fœminæ, tandem mortuæ, cadaver cum mihi fortè fortuna liceret aperire ut ſubitaneę mortis cauſam inquirerem; hanc interim notatu dignam ſterilitatis cauſam inveni nempe coalitionem extremitatis fimbriatæ tubarum, ortum ab inflammatione quâ partes utero contiguæ correptæ ſunt poſt partum ultimum laborioſum & malè adminiſtratum.

Ex hòc & ſimilibus caſibus abundè liquet, quàm exitioſum ſit in partû difficili obſtetricibus uti imperitis, aut etiam Medicis vel Chirurgis non ſatis exercitatis: cùm Patientes, etſi fortè ſuperſtites maneant, hujuſmodi accidentia, & quandoque etiam pejora ad mortem uſque comitari ſoleant. Porrò ab hâc male adminiſtratâ operatione alia adhuc Tubis imbecillitas accidit, quæ applicationem partis fimbriatæ ad ovarium impedit, & propter quam Ova nequeunt ad uterum uſque protrudere; paralyſis nempe fibrarum motricium exteriùs Tubam amplectentium earumque motui periſtaltico inſervientium. Hæc, inquam, ab enarratâ jam cauſâ facillimè oboritur, nempe ubi nervi in parte inflammatione correptâ concreſcunt, & inutiles redduntur.

Perſpecti, jam cauſis quarum ratione quandoque fœtus in tuba hæreat neque ad uterum progrediatur: reliquum eſt ut pauliſper expendamus quomodo fœtus interiori tubarum tunicæ ſuâ cum placentâ affigatur, ibique æquè ac in uterô ſuum acquirat incrementum.

Id quod ut faciliùs intelligatur, primò opinionem meam quomodo id ipſum in uterô contingat tradam, ac tandem analogiam inter uterum & tubas demonſtrabo: ubi ſatis clarè eluceſcet modus incrementi fœtûs in tuba. Poſtquam ergo tot Viri illuſtres circa enodandam generationem hominis in ovô laborarunt & illam ſatis clarè demonſtrarunt, nullus videtur dubitandi locus ampliùs reſtare, cùm manifeſtum ſit, fœtum in ovô omnibus ſuis partibus abſolutum & quidem membranis cum placenta munitum, (quoad primam Ideam & delineationem in ge.mine hæc intelligo) ab Ovariô per Tubam Fallopianam ad uteri cavitatem protrudi, ibi remanere & incrementum ſuum habere. Hoc autem incrementum Ovo accedere ab ipsô locô cui ad incrementum Ovo accedere ab ipsô locô cui adhæret, ſeu uteri ipſius, ſeu tubæ, inde ſequitur, quia illud Ovum non tantùm ſubſtantiæ in ſe continet, quanta requiritur ad nutritionem increſcentis fœtus, cujus contrarium quidem obſervare eſt quotidie in ipſis proprie oviparis, quorum ova tantum ſpatii continent, quantum tori materiæ ſufficit quę in incrementum pulli in cicatriculâ hærentis converti debet. Ut ergo Fœtus ab Uterô recipiat humores ad ſui incrementum neceſſarios, debet illi quaſi affigi & ut ita dicam quodammodo inclavari, adeò ut deinceps efformentur tubuli aut continui ductus ex uterô in fœtum, quibus mediantibus humores, imò ipſe ſanguis tandem communicentur.

Quâ autem ratione illud fiat demonſtrare, *hoc opus hic labor eſt*. Et certè dolendum eſt à cadaverum apertione populum uſque adeò abhorrere ut non liceat ſatis frequenter inſpicere ac perſcrutari corpora mortuorum imprimis verò gravidarum. Neque enim dubito quin multò plura circa generationem poſſent detegi, ſi frequentiùs prægnantium cadavera liceret

examinate ; & præcipuè quidem abortientium, vel aliò quôcunque morbô ad uterum gravidum ſpectante extinctarum. Plerumque enim partium ſtructuram meliùs obſervamus in corporum ſtatû præternaturali ac morboſô quàm ſanô: cujus exempla hîc plura poſſent adduci; ſed ad rem. Itaque videtur eſſe explicatû admodum difficile quomodo ante dicta illa inſitio ſive inclavatio placentæ in uterô fiat. Sententiam autem meam ſuper hâc re breviter in ſequentibus explicabo. Atque imprimis experientiâ recte videmus, poſtquam ova aliquot dies nondum uterо alligata, ſed libera ac mobilia fuerint, eorum ſuperficiem externam, præcipue locô placentæ, villoſam fieri, ipſiſque filamenta quædam fluctuantia, leviſſimi muſci ad inſtar, adnaſci; quæ quidem filamenta, intra ſuperficiem antea compacta, ubi ovum ad majus ſpatium, uteri nempe cavitatem pervenerit, humiditate ibi contenta lubricantur & quaſi evolvuntur ac extricantur. Eadem hæc filamenta pro tubulis eſſe habenda arbitror ad humorem percipiendum apta, inſtar tenuiſſimarum fibrarum in radicibus humores nutritios è terrâ ad corpus plantæ vel arboris deferentium: illos autem tubulos recipiendis humoribus neceſſariò inſervire qui in ſuperficie internâ uteri glandulosâ naturaliter ſecernuntur: Tunc præcipuè ubi ovum morû intrinſecô humorum in ſe contentorum in tantam magnitudinem excrevit, ut latera vicina uteri premat, utpote quorum interna cavitas fabæ majuſculæ dimenſionem ordinariò non excedit. Ex hôc mutuò attactu, non ſine aliquâ compreſſione, fit ut ſuperficies externa Ovi quaſi detractâ pelle, præcipuè locô placentæ, ſuperficiei internæ uteri agglutinetur, & tubulorum in ovô hærentium pars aliqua (nempe quæ ad hanc rem ſatis ſit) cum poris ſecretoriis glandularum in internâ facie uteri conſitarum uniatur, tandemque continui ductus fiant: eodem planè modô quô videmus coaleſcentiam aliarum partium contingere: ex. gr. malarum cum gingivis ubi earum alterutra eſt ulcerata vel excoriata; (id quod ſemper accidet hôc in casû, niſi frequenti lotione impediatur continuus ille contactus) ſed hiſce diutius immorari ſupervacuum eſt, cùm ex pluribus in Chirurgiâ hujus generis exemplis idem eluceſcat. Hæc verò filamenta vel tubulos, venas placentæ ad venam umbilicalem tendentes ſubintrare ſupponimus eôdem modô quô vaſa lymphatica per poros obliquos foràs intrò tranſeuntes, in venas ingrediuntur, iiſque omnes humores in cavitatibus corporis noſtri exiſtentes inferunt. Certum enim eſt ferè omnes humores ad certos uſus ſecretos in maſſam ſanguineam iterum reverti: ſic lympha ex ſuperficie internâ peritonæi glanduloſâ perpetuo ſtillicidio defluens ad faciliorum partium contentarum motum & earum concretionem impediendam, in venas ubique per cavitatem infimi ventris & ſuperficiem membranarum ſparſas redit: eoſque meatus obſtructos pro ordinariâ causâ Aſcitis habemus; eôdem prorsùs modô lympha in membranis glanduloſis cerebri ſecreta, & in ventriculis & interſtitiis ejuſdem contenta, in ſanguinem iterum regreditur; quô regreſſu impeditô in infantibus, quibus propter interſtitia membranacea cranium poteſt dilatari, Hydrocephalos oritur: in adultis autem ubi cranium extendi non poteſt, hujuſce liquoris circulatio impedita apoplexiam inſanabilem & mortiferam infert, cerebrô à nimia ejus quantitate compreſſô. Denique eâdem ratione multorum morborum cauſa & origo ex hôc fonte derivari poteſt.

Suppoſitis itaque hiſce omnibus quæ ſuperiùs recenſita ſunt, nempe ſuccum in ſuperficie uteri internâ naturaliter ſecretum, venas placentæ ſubintrare, eumque ad fœtûs incrementum & aquæ in amniô contentæ generationem inſervire, ſequitur corpus uteri magis magiſque debere extendi, & ipſius ſubſtantiam extricari & evolvi, vaſaque etiam eidem inhærentia priùs clauſa & ſanguinem nondum admittentia tum demum aperiri, atque eô pactô circulationem per majorem peripheriam fieri. Omnes enim partes totius noſtri corporis ex vaſis ſunt conflatæ, quorum plurima ſemper humores vehunt, uti majores Arteriæ, venæ, nervi &c. aliqua autem tantùm in ſtatû morboſô, ut in inflammationibus partium molliorum & in exoſtoſi ipſorum oſſium; ubi non ſolùm vaſa membranarum ſanguinea, quæ priùs quàm in oſſa mutarentur erant aperta, formatis autem oſſibus clauſa & indurata, iterum aperiuntur; ſed & ipſi nervi in ſubſtantia oſſea obliterati rurſus ſpirituum influxum admittunt oſſibuſque ſenſum eundem reddunt, quô antea ſub formâ membranarum ante oſſificationem gaudebant; Alia tandem ſunt Vaſa quæ niſi certis temporibus dilatantur: ſic videmus in fœtû naſcendo & recens natô ſanguinem implere vaſa minima cuticulæ, in eaque circulari, & totam rubore perfundere, quæ vaſa tamen natô fœtû, paucô poſt tempore elapsô, ab aëre ambiente, eademque comprimente ita clauduntur, ut rubor penitus evaneſcat. Exterior enim hic aër ſuâ compreſſione ſanguinem cogit versùs interiora, ita ut ille poſtea in minori peripheriâ circuletur, hinc motus cordis & arteriarum ſanguinem ulteriùs protrudere non valet, quod quidem poterat in uterô matris adhuc fœtû hærente, & nullô aëre ambiente unde Vaſa capillaria comprimerentur. Hic loci etiam obſervare eſt, vaſa uteri quæ extra ſtatum gravidationis membranam fere exanguem componunt, eadem tempore graviditatis evolutis uteri tunicis aperiri & ſanguinem uberiorem vehere, eumque tantâ copiâ, ubi menſtrua ſtatis temporibus non fluunt, versùs fœtum dirigere propter vaſa jam magis patentia, ut major jam oriatur preſſura in glandulas uteri, uſque adeò ut quæ in principiô lympham tantùm fœtui communicârant, ab influente ſanguine dilatentur, & tandem ipſe per eos fluat, perque ductus jam deſcriptos ad venas umbilicales deferatur, tantâ quantitate quanta ad fœtus incrementum liquoriſque in amniô ſecretionem eſt neceſſaria. Ejuſmodi ſanguinis tranſitus per poros ſecretorios in pluribus partibus corporis noſtri, quandocunque eſt in ſtatû aliquô morboſô, obſervatur, experientiâ & praxi quotidianâ teſtante; v. g. in renibus, ſi fortè exhibeatur nimia diureticorum acrium (uti cantharidum &c.) quantitas. Neque enim eſt quod credamus tunc extremitates vaſorum ſanguiferorum (quas non admittimus) uti volunt aperiri, ſed tantummodo ipſius medicamenti acrimoniâ poros vaſorum glandulas componentium, quaſi tot terebris ita dilatari, ut non ſolùm humor ſecernendus, ſed & ipſe ſanguis tranſeat. Idem mihi licuit videre in fœminâ cui à lochiis retentis ſanguis tantâ violentiâ & tantâ quantitate ſuperiora versùs ruebat, ut per vaſa oculorum ſecretoria locô lymphæ lacrymæ ſanguineæ magnâ copiâ effluerent. Idem obſervabatur in ejuſdem fœminæ glandulis ad os pertinentibus & præcipuè quidem ad gingivas, quæ inſtar ſpongiæ compreſſæ undique ſanguinem emittebant; ſic ſanguis locô ſudoris excernitur, ubi præ nimiâ anxietate major ſanguinis determinatio eſt versùs corporis

poris peripheriam, quorum omnium eadem eſt ratio. Hoc tantùm differentiæ inter allata exempla & caſum noſtrum intercedere videtur, quòd iſte quidem ſit naturalis, exempla autem de ſtatû morboſô agunt, ubi non tam facilè remedia adhibita operantur, inde adeò quòd etſi jam cauſa ſit ablata, pori tamen non facilè claudantur, & ad priſtinum ſtatum reducantur; nulla, inquam, talis difficultas eſt in puerperis ubi excluſô fœtû & ſecundinis, brevi tempore uterus rurſùm ita coarctatur ut vaſa illa omnia quæ dilatatô uterô aperta fuerant iterum occludantur, eorumque tubuli & canales ad ſanguinem recipiendum inepti reddantur. Plura hîc poſſem addere de menſtruorum & lochiorum fluxû; ſed cùm hæc non ſint hujus loci, pergam ad examen tubarum, ut pateat quæ ſit analogia earum cum uterô, & quomodo in iiſdem fœtus etiam ſuum habere poteſt incrementum. Diximus uteri faciem internam eſſe glandaloſam talemque ſtructuram requiri ad inclavationem placentæ, eadem autem ipſiſſima conformatio reperitur in tuba: diximus exiguitatem cavitatis in uterô mutuùm contribuere & neceſſariam eſſe, accedente mutuô illô & continuô contactû ut fiat coaleſcentia, atqui eadem cavitas paulò minor eſt in tubâ, ita ut faciliùs huic placenta poſſit accreſcere: diximus vaſa dari in ſubſtantiâ uteri, quæ pro ratione dilatationis uteri aperiuntur & ſanguinem recipiunt, eadem ipſiſſima reperiuntur in tubâ, quamvis non æquè magna, ſed interim ſatis patentia, uti docet experientia in præſenti caſû.

Hæc verò vaſa tam uteri quàm tubæ ſunt innumera, quorum pauciſſima pars in ſtatû non gravidô ſanguinem admittit, reliquis tunc non patentibus & viſum fugientibus, quæ tamen ex imprægnatione dilatantur ac per appoſitionem particularum nutritiarum ſanguinis ampliora & firmiora fiunt, unde in tantam molem in quam hæc tuba excreverat potuerint extendi; cùm enim nunquam vaſa in corpore noſtrô formentur de novô, non poſſumus ſine admiratione obſervare ex quàm ingenti vaſorum imperceptibilium copiâ ſingulæ partes corporis ſint conflatæ, ſicut in hac tubâ naturaliter exiguâ, ſed in hoc ſtatu in immenſum extensâ, conſpicuum eſt: verùm non ſemper, uti in hôc caſû, accidit ut vaſa integra maneant & abſque diſruptione extendantur: dantur enim exempla, teſte Vaſſariô apud Dn. de Graef, ubi tubam (pro aliâ matrice habitam) ruptam fuiſſe poſt mortem apparuit, procul omni dubio à nimiô impetû ſanguinis affluentis in vaſa ad ſubitaneam illam dilatationem à naturâ non deſtinata. Eâdem de cauſâ fœtus in abdominis cavitate repertos ſubinde fuiſſe credo; ruptâ enim tubâ, placenta, quamvis adnata, pondus fœtûs non poteſt ferre; nam & in ipsô uterô, ſi fœtus ab aquâ amniô contentâ cui innatat non undique ſuſtineretur, continuò fere fœminæ abortum paterentur. Hoc incrementum tubæ, (id quod magis admirandum eſt) interdum contingere, etiam ubi fœtus in eâdem reperitur diſruptis licet vaſis & deſtructis partibus fere omnibus ex quibus componitur, non paucis exemplis poſſet probari: unum tantùm inſtat omnium, hîc operæ precium duxi inſerendum.

Filia civis cujuſdam mediocris ſortis & conditionis, matrimonium inierat cum virô Nobili, ſed propter inæqualitatem ſtatûs ab omnibus mariti conſanguineis contemptui habita, tandemque ab ipsô maritô deſerta fuit, adeò ut per aliquot annos Amſtelodami ſub parvô lare pauper & mœrore confecta viveret; tandem poſt aliquod temporis intervallum redit maritus, ſæpiùs inviſit fortunæ prioris reſtitutionem pollicitus: inter has blanditias ex iteratô concubitû gravidam ſe eſſe mulier credidit, ſuſpicione hâc indies auctâ ex ventris tumore & menſtruorum abſentiâ (etſi ex hâc menſium ſuppreſſione nihil certi colligere potuerit, jam enim longè ante à regulari periodô defecerant.) Conſanguinei hâc de re interim certiores facti, maritum aggrediuntur, immutant animum & eouſque iterum alienant à conjuge ut nec promiſſis ſtaret, nec miſeram unquam ampliùs mulierem inviſeret. Atqui poſtrema hæc mariti averſatio, priore longè gravior, tantô mœrore uxorem afflixit, ut ipſa totô graviditatis ſuæ (ſic quidem putabar) tempore triſtis ſemper & melancholica videretur, dieſque ſummô cum tædiô tereret; Elapſis tandem novem menſibus nullum ſucceſſit puerperium; at obſtetrix eam inviſens gravidam eſſe credebat, quamvis nullum infantis motum percepiſſet unquam, opinionis ſuæ rationem iſtam afferens, nempe quòd fœtus unà cum matre langueret, & præ debilitate ſe movere non poſſet. Cum verò elapsô tempore non pareret, Hydrope laborare putabatur, & quod ſequutum eſt totum biennium, continuò remedia varia contra hydropem incaſſum tentabat. Cumque jam monſtri inſtar in lectô jaceret, & propter ventris incredibilem molem atque tumorem, vix omnino corporis partes tam ſuperiores quàm inferiores conſpici poſſent, advocabar ego ad paracenteſin inſtituendam, ſimul autem ac ægram in hôc ſtatû viderem, manus ab operatione conſultò equidem abſtinui (utpote qui ſumma pro temeritate ſemper habuerim in Aſcite firmatô Paracenteſin attentare. Sed de his alibi) Fœminæ hujus cadaver, cùm paucos poſt dies fatis ceſſiſſet, aperui, & vel minimam quantitatem aquæ in ipſa cavitate abdominis nullam reperi, ſed totum illum tumorem monſtroſum nihil aliud fuiſſe quàm tubam uteri in immenſam molem extenſam, atque in ſe continentem præter propter 150 libras aquæ quas inde exhauſimus: ſed quò meliùs omnia & accuratiùs examinare poſſem, tubam hanc cum uterô annexô domum, datâ veniâ, mecum retuli & ad vivum delineari curavi, poteſtque ipſa pictura apud me videri.

Subſtantia tubæ membranacea exhauſtâ aquâ ultra triginta libras pendebat. In ejuſdem internâ facie diverſi generis ſubſtantia conſpiciebatur, nempe tumores carcinomatoſi à materiâ intra glandulas tubæ contentâ exorti. Nam inter ſcirrhoſum, cancroſum ſeu carcinomatoſum & alium quemvis tumorem in abſceſſum degenerantem, nullam protsùs differentiam agnoſcimus, quàm quòd materia cancrum efficiens ſit liquor ſecretus adhuc in corpore glandulæ contentus & cum nullô aliô humore mixtus, obſtructô vaſe ſecretoriô, qui liquor ibi continuò creſcens & propter firmitatem membranæ glandulam complectentis non erumpens, nullamque aliam viam in ſanguinem redeundi inveniens, non poteſt reſolvi, ibique craſſeſcit & glandulas induratas, nullique ampliùs emollitioni aut diſcuſſioni contentorum auſcultantes efficit. Hinc in pus converti non poteſt; ad puris enim confectionem requiritur mixtura diverſorum humorum, ut poſtea ſuô locô videbitur. Tumores autem in glanduloſis partibus ſuppurationem ſubire apti, fiunt ab humoribus jam per vaſa ſecretoria extra glandulas productis, ibique extravaſatis, & cum diverſæ naturæ humoribus commixtis, de quibus alibi ex profeſſo. Ac præter hoſce tumores reperiebantur in eâdem cavitate lympha in gelatinæ formam mutata, & procul dubiô in glandulia tubæ ſecreta.

Antequam

Antequam autem hanc hiſtoriam deſeram, libet inſuper quid ſentiam de hujus tubæ in tantam molem intumeſcentis cauſâ in medium proferre, & non dubito, quin in principiô gravida fuerit illa fœmina, & fœtus hæſerit in tubâ, ibique non magnum ceperit incrementum, ſed brevi poſt conceptionem extinctus ſit, quem tamen propter exiguitatem & ſubſtantiæ tubæ perturbatum chaos in diſſectione videre non licuit. Mortuô jam fœtû propter inclinationem majorem ſanguinis jam factam ad illam partem & vaſis jam aliquomodo magis dilatatis, tantus ſanguinis fuit impetus in glandulas internam tubæ tunicam conſtruentes, ut continua ibi facta fuerit ſecretio lymphæ, quæ tandem huic Tubæ hydropem peperit; nimirum quòd lympha illa nullas in ſanguinem redeundi vias invenire poterat, & tubæ inſertio in uterum erat occluſa.

Placentam exſiccatam in membranaceam ſubſtantiam mutatam vidimus.

Id quod neceſſariò debebat ſequi: nam poſt elapſos novem menſes, mortuô jam fœtû, nulla amplius ſanguinis circulatio continuari potuit; Et quamvis placenta conatû fœtûs exitum incaſſum quærentis non eſſet ſeparata à tubâ, ut ab uterô fieri ſolet in partû naturali, ſanguis tamen in eâ circulari non potuit, nec ex parte matris, quia ſanguis maternus ad venas placentæ perveniens atque ibi ſanguini fœtûs jam ſtagnanti occurrens motum proprium amittere debet: quia quamvis ſatis magna preſſione in ductus communicationis jam deſcriptos influere conetur, ſanguinem tamen fœtûs in motum ciere non valebat, ſed jam extra peripheriam circulationis tubæ in ductus communicationis derivatus, ibique hærens & regredi neſcius, in membranaceam ſubſtantiam faceſſit; eâdem prorsùs ratione quâ videmus, infante jam natô, ſimile quid fieri in vaſis umbilicalibus: ubi nempe ſanguis ab ipsô umbilicô (jam ſcilicet ligatô) uſque ad arterias crurales ſtagnans, cùm contra motum proprium per arterias umbilicales regurgitare nequeat, tandem exſiccatur atque in membranaceam ſubſtantiam mutatur. Hujuſmodi mutatio ſanguinis pedetentim & gradatim facta in vitulis (præ aliis animalibus) quotidie poteſt obſervari. Eſt porrò quiddam (hîc obiter notandum) quod ex prædictis quàm clariſſimè patet, nempe ſanguinem ritè mixtum & particulatum ipſum componentium debitâ proportione conſtantem, quamvis etiam ſtagnaverit, non ſolùm non mutari in pus, ſed etiam non putreſcere, de quibus alibi. Hæc placenta maximâ ex parte exanguis facta, & in membranam mutata, ac cum tubæ ſubſtantiâ quaſi una effecta, non potuit aliàs, quàm ex parte, à tubâ in operatione per me inſtituta ſeparari, uti eam delineatam videmus. Denique hæc placentæ & tubæ concretio, atque in unam eandemque membranam mutatio, non obſcurè demonſtrat vaſorum in iis continuitatem: ſi enim partes iſtæ tantùm eſſent contiguæ (uti multi volunt) & ſimplici ſolùm ſuctione placenta aliquid ab uterô vel tubâ reciperet, procul dubiô perfecta hujuſmodi in unam membranam mutatio, uti in hôc casû videmus, non oriretur, ſed partes iſtæ potiùs, mortuô infante, ſponte ſecederent, atque etiam in hâc operatione faciliùs ab invicem ſeparari potuiſſent.

Moleſtior ipſi videbatur geſtatio.

Hanc moleſtiam à loci anguſtiâ & ſublatô corporis æquilibriô deducimus; tuba enim in quibuſdam diverſam plane ab uterô habet ſtructuram, & vaſa ipſius non ſunt à naturâ diſpoſita ad facilem illam evolutionem quæ reperitur in uterô. Hîc enim lintei complicati & in parvum globum compreſſi ad inſtar facilè in planum latius extenditur. Hinc vel minimus infantis in tuba hætenus motus inſolitam moleſtiam inferre debuit. Præterea corporis æquilibrium ablatum non parum moleſtiæ neceſſariò creavit; ſcimus enim quàm moleſtum ſit onus aliquod inæqualiter à quâcunque corporis parte externâ libratum: quâ de re experientiâ quotidie docemur à bajulis, qui incredibile pondus dorſo & capiti impoſitum commodè ſatis portant abſque magnô moleſtiæ & defatigationis ſenſû, dummodo illud ipſis ad æquilibrium imponatur, quod ſi ſecùs fiat impoſſibile eſt ipſis vel momentô temporis ſuſtinere. Hinc ergo non eſt quod dubitemus, corpus infantis non in centrô abdominis ſed à latere poſitum maximè ægræ oneroſum fuiſſe magnamque moleſtiam ipſi attuliſſe.

Non eſt quod dubitemus fœtum tunc mortuum fuiſſe.

Quæritur hîc: quare infans iſte cui nulla exeundi patebat via, cui nihil nutrimenti deerat, nihilque aquæ effluxerat, unô verbô, cui nihil demum erat, non diutius vixit, ſed præciſè elapſis novem menſibus mortuus eſt, cùm tamen de partubus decimeſtribus & undecimeſtribus &c. ſatis fide dignæ hiſtoriæ extent? Reſpondeo, ubi partûs tempus ultra nonum menſem protrahitur, certum eſt fœtum eſſe debilem, ejuſque partium incrementum lentiùs ſolito fuiſſe factum, & hoc ipſum quidem foraminis ovalis tardiorem in corde diminutionem atque conniventiam arguit. Hujus enim foraminis minorationem pro maximâ maximeque genuinâ causâ motus exitum parantis ſeu calcitrantis fœtûs & dilacerationis membranarum habemus. Ubi nimirum hoc foramen ovale fit minus, tunc & ſanguinis fluxus in pulmones neceſſariò debet eſſe major, hæcque major ſanguinis quantitas non poteſt tranſire, niſi vaſa pulmonis ab aëre inſpiratô comprimantur, ſicque in illis acceleretur ſanguinis motus & circulatio. Quod ſi ſecùs contingat, cordis motus perturbatur, & functiones neceſſariæ irregulariter procedunt, tandemque moritur infans, quæ omnia etiam fœtui intra tubam concluſo neceſſariò accidebant.

Menſe decimô iterum fluxerunt menſtrua.

Cùm jam mortuô infante nihil amplius ſanguinis ipſi ſuppeditaretur, ille ſolitas vias iterum petiit & ſeſe per vaſa ſecretoria more ſolitô menſtruatim nempe exoneravit. Quæ autem ſit propriè hujus menſtrui fluxus cauſa in fœminis, variæ apud auctores ſententiæ proponuntur. Juxta alios, inquam, cauſa hæc aſſignatur, quòd enim in uteri ſubſtantiâ interiore *admodum pauca ſint venæ*, per quas copiæ tantæ ſanguinis, arteriarum beneficiô affluentis (ſupponitur interim uterus plurimas habere arterias) circulatio commodè fieri non poſſit, & orificia tubulorum uteri ſint laxa & mollia, hinc fit quod redundans ſanguis, qui ob copiam ſatis citò circulari nequit, per dehiſcentia & aperta tubulorum

rum orificia, nec non per fines vaſorum in collô uteri hærentium ut ſupervacuus & Naturæ ſuâ copiâ moleſtus, foras effluat. *Alii fermentum certum uterinum* pro causâ aſſignant & ſtatuunt materiam quandam fermentatiam in liene, hepate, pancreate, glandulis, aliiſque partibus progigni quæ unà cum ſanguine per arterias aut per vaſa lymphatica ad uterum delata, atque ibi partitè depoſita & paulatim coacervata (ſemper enim in diſſectis viſcoſus ſeu mucoſus quidam humor invenitur) à ſpecificâ quâdam uteri proprietate peculiarem quandam qualitatem nanciſcitur, ſicut eadem in ventriculô aliam peculiarem qualitatem adipiſcitur quâ chylus ex alimentis educitur. Itaque hæc qualitas à calore loci excitata humorem iſtum cui ut ſubjecto inhæret, in ſanis, menſis ſpatiô ad tantam volatilitatem perducit ut ſponte ſuâ effervescat, ſpecificam quandam fermentationem ſanguini introducat quâ totum mulieris corpus, imprimis partes utero vicinæ (in aliis magis, in aliis minùs) conturbantur, & ſanguis ſuperfluus turgeſcentiâ ſuâ vaſorum orificia dilatans, foràs proturbatur: qualitate autem illâ, aut dicti humoris fermentarii juſtâ volatilitate deficiente (uti fit in gravidis, in refrigeratis, aut longô morbô confectis &c. item in brutis) ſimul deficit iſta menſtrua evacuatio.

Alii Lunæ influxui menſtruorum periodos; Lunæ, inquam, humorum dominæ aſſignant, unde tritum illud emanavit:

Luna vetus vetulas, juvenes nova luna repurgat.

Sed miſſis his & aliis opinionibus, ubi quiſque ſuô abundat ſensû; ſententiam meam paucis ſubnecto, & judicô idem hîc fieri quod aliàs tempore geſtationis fieri ſolet, dum fœtus in uterô ſanguine matris nutritur. Sicuti enim uterô gerentibus per glandulas uteri ſanguis locô illius humoris viſcidi ibi continuò ſecerni ſoliti profluere ſolet, ita eôdem prorsùs modò in non gravidis fieri putandum eſt menſtruis fluentibus, ubi portio ſanguinis abundans exitum quærit, præcipuè circa illas glandulas quæ naturaliter ita ſunt diſpoſitæ, ut earum pori facilè ab impetû ſanguinis auctô dilatentur, & ſanguinis motû iterum diminutô etiam facilè contrahantur, ita ut tantummodo mucoſo humori ſecernendo tranſitum præbeant. Sanguinem, inquam, menſtruum hôc modô profluere arbitror, non autem per extremitates vaſorum apertas. (uti voluerunt veteres) Ea enim vaſa ſemel aperta difficillimè iterum clauderentur: à poſteriori verò ſatis clarè probatur ſanguinem hunc menſtruum effluere per poros vaſorum glandulas componentium, nempe ubi examinamus ſtatum partium v. g. in fluore albô, qui eſt humor in iſtis glandulis ordinariô modô ſecretus, ſed majori quàm par eſt quantitate: Dum enim humores more ſolitô augentur & aliqua pars eorundem debet evacuari, & motus ſanguinis eſt tardior in corporibus iſtis fluore albô laborantibus, ipſe ſanguis per poros ſecretorios non prorumpit ob deficientem aut nimis languidum ipſius motum, ſed humor ille ibidem ſecerni ſolitus majori quantitate labitur, atque in plurimis ægris non ſolùm certis temporibus ſed continuò foràs effluit, propter nimis flaccidos & apertos poros, à continuô illô humore acri transfluente & contractionem pororum (quæ naturaliter poſt fluxum menſtruorum contingere ſolet) impediente, ita ut continuâ evacuatione, fœminæ fluxû albô laborantes præter modum enerventur, & tantùm non ad tabem perducantur. Hæc cùm ita ſint, ſatis clarè patet quàm difficile ſit dictum fluxum album curare, poroſque illos debito vigori reſtituere, ut ſeſe iterum more ſolitô contrahere poſſint, cui nemo Practicorum non facilè aſſentietur. Porrò ad hujus ſententiæ elucidationem multa poſſent adferri Phænomena quæ obſervantur ſæpe numero in gonorrhæâ virulentâ fœminarum, ſed de his aliâ occaſione. Fermentationem in ſanguine aliaſque cauſas ab antiquis recenſitas pro verâ fluxûs menſtrui causâ non admittimus, ſed ſolummodo ſanguinis bene conſtituti nimis magnam copiam exitum quærentis, ubi nempe is ad certam quantitatem naturæ moleſtam pervenit & per illas vias quæ huic exonerationi idoneæ & deſtinatæ ſunt evacuari conatur, quales ſunt ipſæ glandulæ uteri & vaginæ. Hæc exoneratio in fœminis non gravidis eſt neceſſaria; nam præter externa quædam conformationis diſcrimina inter virilis & fœminei corporis conſtitutionem, ea maxime naturalis eſt differentia quod in fœminis, iis præcipuè quæ ad pubertatem pervenerunt, ſanguificatio ſit copioſior quàm quæ ad nutritionem proprii corporis requiratur, adeò ut tempore graviditatis fœtum ſuô ſanguine ad hunc finem redundante poſſint nutrire, in non gravidis autem illa nimia ſanguinis quantitas, dictô modô debeat evacuari. Si enim hæc facultas plus ſanguinis conficiendi tantummodo ubi ingravidantur in fœminis vigeret, eademque mox à partû iterum ceſſaret, quomodo quæſo id fieri poſſet abſque magnâ & inſolitâ naturæ fœmineæ mutatione? Verùm illa ſanguinis ſuperfluentis copia atque ubertas ſicuti circa pubertatem primò oritur, ita ingraveſcente ætate in fœminis ſenioribus tandem occidit, ubi natura jam non ſufficit ad pleniorem illam ſanguificationem. Dicimus porrò Menſes bonô & laudabili ſanguine conſtare & menſtruali illâ evacuatione humores corpori ſuâ qualitate noxios, uti volebant veteres, non excerni, ſed verum & incorruptum ſanguinem qui ſola quantitate moleſtus ſit Si enim qualitate etiam peccaret in gravidis, ubi nulla evacuatiô fit, graviſſima, ob retentos iſtos humores (ex hôc ſuppoſitô) ſymptomata, orirentur aut ſaltem cogerentur ſtatuere fœtum impurô nutriri ſanguine: cujus contrarium tamen veriſimile eſſe docet experientia.

Iuſtæ magnitudinis abſque ulla putredine.

Cùm jam ſemel fœtus mediante placentâ ſuâ tubæ interiori tunicæ eſſet affixus, & modò jam dictô ſanguinem à matre reciperet, ipſaque Aqua Amnii debitâ quantitate ſecerneretur, ut tuba neceſſariò inde deberet vel ſufficienter extendi, vel rumpi, nihil erat quod obſtaret quin fœtus in debitam magnitudinem excreſceret. Anguſtia loci incrementum fœtûs impedire nullô modô poterat, cùm non corpus fœtûs ſuccreſcens, ſed aqua Amnii pro ratione augmenti ſui, tam quantitate quàm humiditate tubam extendat, impediatque quominùs ille à tuba comprimatur. Quod enim partes membranaceæ inprimis à contentô in ſe humidô facilius extendantur quàm dum eædem ſiccæ, duræ & ſibi relictæ ſunt, quotidie obſervatur v. g. in hydrocephalô facilè & abſque ullô ferè dolore dilatantur membranæ cranii & oſſificatio impeditur; quia contentum illud humidum vaſa membranas illas componentia, laxiora efficit & influxum ſanguinis promovet id quod oſſificationis impedimentum eſt. Contrarium videmus in eô caſû ubi membranæ dilatantur à corpore durô: Ex: gr. à calculô in

uretere

utero hærente, à quô non ſolùm difficulter extenditur ſed intenſiſſimos ſimul patitur dolores. Quemadmodum autem Aqua Amnii incremento & extenſioni partium favet, ita fœtum non eâ ſed ſanguine matris nutriri, & ipſius vaſa quæ corpus ejus componunt, per appoſitionem particularum humoris quem vehunt ampliari atque ſic incrementum corpori accedere omnino credimus, cùm ſatis ſanguinis, uti jam vidimus, ad fœtum fluat, & ſanguis humoreſque ab eô ſecreti ad omnium partium nutritionem ſufficiant. Atque hinc aquæ amnii alium uſum & neceſſitatem aſſignamus, nempe illam inſervire uteri vel loci ubi fœtus hæret extenſioni, ut partes abſque impedimentô incrementum capiant fœtuſque faciliùs ſeſe movere poſſit, & à lateribus uteri vel Tubæ non comprimatur, tum prætereà quòd ſuos quoque habeat uſus tempore partûs, lubricando vias exitui fœtûs deſtinatas. Aliquid hujus Aquæ Amnii per os poſſe intrare non omnino negamus, nempe ad humectanda interiùs & dilatanda inteſtina, ne illa nimis contraherentur, (contractio enim inteſtinorum ab inediâ vel aliâ quâcunque causâ nimis exſiccante oriri poteſt, quorum quotidiana videmus exempla) vel pro attemperandâ bile, succô pancreaticô, humoreque & fermentô in tunicis ventriculi atque inteſtinorum ſecretô. Qui humores cùm à circulante omnibuſque ſuis particulis conſtante jam ſanguine ſeparentur, & nihil inveniant in quod agant, haud dubiè majorem indies acrimoniam concipiunt, & hinc opportunè ſatis à prædictâ aquâ amnii attemperantur. Ab iſtis etiam humoribus in inteſtinis fœtûs ſecretis meconium, & non à reſiduô aquæ amnii oriri ſtatuimus.

At fortaſſe quidam hic quærent, cur fœtum humanum ſanguine ipsô nutriri ſtatuam, & non aliô potiùs humore, ſicuti pulli in ovô qui nihil ſanguinis dum ova incubantur ſuſcipiunt? Porro objicient alii in brutis pleriſque animalibus cotyledones ab uterô ſeparari nullô ſanguine prorumpente, ideoque minus veriſimile eſſe ſanguinem ipſum ab uterô in cotyledones deferri, ſed humorem prorsùs alium in uteri ſubſtantiâ ſecerni ex quô in cotyledones translatô, reliqua animantium genera nutriantur atque incrementum ſuum habeant.

Ad hæc autem reſpondeo, analogiam in omnibus animalibus per omnia ſimilem non dari, ſed tantam potiùs differentiam, & tam multiplicem varietatem à ſummô Protoplaſtâ in rebus creatis eſſe conſtitutam, ut eò majore admiratione afficeremur, & agnoſceremus ipſius opera eſſe ſine fine. Et quid quæſo tandem obſtat quò minùs etiam ovum in ovariô humanô poſſit tantam materiæ quantitatem à matre accipere, quâ totus fœtus poſſet increſcere & nutriri, ac poſtea per ductum tubæ majorem ad uterum delabi & abſque adhæſione ibi quaſi incubari & ſuô tempore excludi? Nihil prætereà impedit quin fœminæ omnino oviparæ eſſe poſſent. Ideoque hoc unum ad prædicta reſpondere poſſumus, nimirum Deo placuiſſe ut imperſcrutabile generationis opus, in diverſis animalibus hôc modô varieret. Quocirca etſi verum eſſe concedatur beſtias non ſanguine, ſed ſolô humore à ſanguine in ſubſtantiâ uteri ſecreto nutriri, hinc tamen non ſequitur idem contingere in homine. Cæteris enim animalibus nec lochia poſt partum, nec menſtrua extra tempus ingravidationis fluere ſolent; at verò in genere humanô ſeparatâ placentâ ante fœtûs exclusionem tanta ſanguinis profuſio ex uteri ſubſtantiâ fieri ſolet, ut brevi moriatur mater ab illâ quam tunc patitur hæmorrhagiâ, & ſimul fœtus quaſi ſubmergatur, niſi ab aliquô artis peritô ſtatim auferatur infans & in lucem producatur. Hôc autem factô, uterus exoneratur dataque copiâ ſeſe contrahendi ſenſim concidit atque conſtringitur, denique vaſa ejus maximâ ex parte clauduntur, & hæmorrhagia diminuitur. Atqui verò ſi nullus ſanguinis ipſius tranſitus daretur ab uterô ad placentam, unde hæc tanta hæmorrhagia poſſet oriri, & quare ſeparatâ placentâ, humor ille alter ſecretus non ſolus profluit? Sed puto hinc abſque ullâ difficultate poſſe concludi, fœtum humanum ipsô ſanguine maternô nutriri, atque ab eô nutrimentum ſuum habere. Quomodo itaque fœtus in præſenti casû ad juſtam pervenire & succreſcere magnitudinem potuerit in tubâ æquè ac in uterô jam vidimus: ſed quomodo incorruptus & integer abſque putredine ad tot menſes durare poſſet multi mirabantur, imprimis illi qui ante operationem factam ullum hîc omnino fœtum fuiſſe negaverant, et potiſſimum ratione perſuaſi, quod fœtus tantô temporis ſpatiô in corpore maternô deliteſcens neceſſariò corrumpi ſoleat ac debeat. Et quidem fatendum eſt hoc plerumque aut etiam ſemper accidere ubi fœtus in uterô ipsô continetur, ibique moriens non excluditur, nec datâ occaſione extrahitur: idque propter aëris introitum ſeſe per uteri orificium internum inſinuantis: cujus plurima exempla paſſim exſtant. Atqui verò huic fœtui in tubâ hærenti, idem non contigit ob præcluſum omnem aëris introitum, qui ſi in tubam uſque penetrare poſſet fœtus, corruptionem haud dubiè accelerâſſet. Hujus autem rei veritas quotidianâ ferè Chirurgorum obſervatione comprobatur, nempe partes quaſcunque præternaturaliter affectas & in cavitate aliquâ corporis incluſas corrumpi atque ſuppurari, ubi aër externus illas attingere poteſt, ſicuti contrarium evenire ſolet ubi aër non poteſt intrare. Utriuſque habemus exemplum in præſenti casû ubi fœtus incorruptus intra tubam uſque latuit, donec ulcus ab interiori Tubæ membranâ exortum ad exteriorem uſque ipſius cutis ſuperficiem ſerperet, cujus per fungoſam & laxam ſubſtantiam particulæ aëreæ ſeſe inſinuantes primam putredinis labem intulerunt; nempe partibus ulceri viciniis atque ſubſtratis. Hoc enim ulcus ſi non extitiſſet, procul dubiô fœtus integer atque ab omni putredine immunis permanſiſſet. Sæpenumero enim reperti ſunt fœtus in Tubis abſque ullâ putredine omnino exſiccati, qui à plurimis annis ibi hæſerunt atque in globum omnis externæ figuræ expertem mutati, pro molâ vel fruſtô carnis inſormi habiti ſunt: cùm tamen in ipſis hujuſmodi molis, ſi benè examinentur & extricentur, omnes partes fœtûs plerumque apparere ſolent, & quidem debitâ proportione formatæ. Quæ partes ſuis membranis involutæ poſt mortem fœtûs à contractione tubæ ſæpe ita comprimuntur ut figuram tantùm irregularem & ſuperficiem inæqualem præ ſe ferant: id quod frequenter licet obſervare in vaccis propter ſterilitatem ſaginatis & mactatis. Idem certè accidiſſet & in præſenti noſtrô casû, ſi unius lateris os parietale ab inæquali preſſione tubæ, idem os alterius lateris non tranſcendiſſet, & ſuô margine ſerræ ad inſtar, peritonæum vulneraſſet, eâque ratione ulcus fungoſum & aëri ad cavitatem tubæ tranſmittendo idoneum, procreaſſet.

Nihil aquæ amnii repertum fuit, ſed materia quædam mucoſa.

Omnes liquores naturaliter in cavitatibus noſtri corporis contentos in membranis glandulosis quibus continentur

continentur à ſanguine ſecerni, & pro ratione quâ ſecernuntur etiam iterum in ſanguinem modò ſuprà dictò reduci, nullus dubitandi ampliùs reſtat locus. Sic *aquam pericardii* in internâ pericardii ſuperficie glandulosâ à ſanguine ſecerni & in venas reintrare credimus, eamque ſic continuâ quâdam viciſſitudine quaſi renovari; quæ ſi eadem ſemper remaneret ex ſtagnatione procul dubiô in deterius mutata uſui ad quem à naturâ deſtinabatur minùs apta redderetur, parte ſcilicet ejuſdem ſubtiliore continuò per poros æquè ſubtiles avolante. Hinc enim craſſior evaderet & cordi ad ſe faciliùs & liberiùs movendum non tam adjumento quàm impedimento eſſet. Similiter *humorem aqueum* in oculô generari & circulationis legibus, more aliorum ſuccorum ſubjici experientia docet, utpote qui interdum regenerari ſoleat, ſi quando, fortè caſû aliquô effluat & effundatur. Pari ratione etiam aquam in amniô contentam totô geſtationis tempore non ſemper eandem eſſe numerô ſtatuimus, eamque (præterquam quòd aliquid per os intrat) ope venarum, quæ reperiuntur in membranis, in ſanguinem fœtûs reduci & ab humore ex eôdem ſanguine in ſuperficie placentæ internâ ac glandulosâ ſecretô denuò inſtaurari, ut utrobique verum ſit tam in microcoſmô quàm in macrocoſmô quod Poëta canit:

Ut vitium capiant ni moveantur aquæ.

Exemplum hujus rei evidentiſſimum in hôc noſtrô caſû ſuppetit, ubi aqua amnii mortuô jam fœtû non ampliùs circulans, partem ſuam ſubtiliorem per inſenſibilem tranſpirationem amiſit & quod reliquum erat gelatinæ inſtar in tubâ concrevit; fœtumque amplius à compreſſione ſatis tueri non potuit. Porrò obſervamus etiam aquas præternaturaliter in pleriſque aliis cavitatibus corporis collectas & ſtagnantes, colore mutatô turbidas & concretas conſpici. Retulit mihi Dn. D. Sylveſter Med. Doct. Londinenſis ſe hydropicum quendam apertum vidiſſe, cujus abdomen gelatinâ quâdam repletum eſſe obſervabatur; quinetiam ipſe Amſtelodami dum curationem palliativam cuidam hydrocele laboranti adhiberem, ſcrotumque ipſius acû Barbettianâ perforarem, ut aquam ibi contentam emitterem, nihil extraxi præter aquam tenacem, quæ non ſponte effluxit, ſed manuum ope & preſſû quaſi emulcta exſtillabat, adeò ut eam ſolâ punctione, quod tamen aliquoties antea in eôdem ægrô cum ſucceſſû tentaveram, evacuare ampliùs non poſſem. Quam obrem ipſi curationem eradicativam propoſui, quam etſi æger antea recuſaſſet, cùm videret tamen ſe more ſolitô ſublevari non poſſe, jam facilè admiſit. Ubi ergo totam ſcroti cavitatem aperirem ut ſeparationem membranæ iſtius humorem continuò extillantis expedirem, & recidivam impedirem, inveni aquam diverſi coloris, turbidam, eamque tenacem: procul dubiô quia pars ſubtilior ejuſdem tranſpiraſſet, ob continuos fotus quibus prædictus æger tunc uſus fuerat per menſes aliquot, ex conſiliô Medici ſui: quod quidem cùm antea non fecerit aqua etiam antehac magis fluida reperta eſt. Quocirca hinc jam ſatis clarè patet unde in noſtrô hôc caſû illa materia mucoſa fœtum ambiens totamque faciem tubæ interiorem contegens ortum traxerit, quòdque eadem materia mucoſa aquæ in amniô ſecretæ pars craſſior fuerit, quæ per inſenſibilem tranſpirationem avolare non potuit, non autem materia purulenta, prout primâ quidem fronte à nonnullis adſtantium eſſe credebatur. Sic enim ſæpenumero falluntur illi qui materiam ſimilem mucoſam in cadaveribus repertam pro materiâ purulentâ habent. Sic memini me aperuiſſe abdomen cujuſdam Hydropici in quô paracentheſis antea fuerat inſtituta ad evacuandas aquas, ſed peſſimô (uti ſolet) cum ſucceſſû. Inveniebatur, inquam, ibidem ſimilis materia, omnia inteſtina & reliquas infimi ventris partes tegens, adeò ut ex adſtantibus aliqui ſtatim omnia inteſtina & reliquas partes ulceratas pronunciarent, atque hinc mali ſucceſſûs cauſam deducerent: ubi verò hæc materia ſpongiis & aquâ tepidâ fuit ablata, nihil in abdomine ulceroſi apparuit, omniſque partium in eôdem contentarum ſuperficies intacta conſpiciebatur: quod ſi nobiſcum paulò attentiùs reputemus; quid propriè & neceſſariò requiratur ad puris confectionem, non tam facilè decipiemur: quâ in re paucis opinionem meam exponere non gravabor. Statuimus itaque nullos humores corporis noſtri, quamvis extravaſatos, eſſe mutabiles in pus, quamdiu illi ſeorſim abſque commixtione aliorum humorum ſinceri permanent: Ideoque ſanguinem extravaſatum & eâdem texturâ præditum quâ in vaſis fluit, inque interſtitiis partium ſine mixtione commorantem, non mutari in pus omnino affirmamus; id quod experientia quotidiana nos docet in Chirurgiâ. Sæpiùs enim obſervatur ſanguinem extravaſatum inprimis in vertice capitis poſt caſum aliquot ſeptimanas incorruptum reperiri, & prorsùs immutatum extrahi; ubi nempe fotibus aliiſque ad reſolutionem topicis fruſtra applicatis, tumores tandem aperiuntur. Omnis mutatio quam ſolet & poteſt in tali caſû ſanguis ſubire eſt, quòd is quôdam modô coagulatus interdum apparet, præcipuè ubi continuô fotuum uſû pars ipſius ſubtilior avolavit per inſenſibilem tranſpirationem: Memini tamen me decimô nonô poſt caſum die extraxiſſe ſanguinem floridum & fluidum in vertice cujuſdam nautæ extravaſatum, qui cùm eſſet ebrius ex ſummò navis per operculum apertum, in ejuſdem cavitatem vacuam ceciderat. Ille enim quamvis emplaſtrum de cuminô continuò parti applicatum fuiſſet, tamen quia capilli non fuerant abraſi, ſed forcipe tantummodo abſciſſi, cutemque haberet maximè induratam, inde adeò quòd uſque deque habitâ omni aëris inclementiâ, capite apertô ſemper incedere aſſueverat, evaporatio partium ſubtiliorum ſanguinis facta non eſt, eâque de causâ ſanguis fluidus repertus eſt. Aliud exemplum addam de ſanguine coagulatô incorruptô & incluſô in eâdem membranâ unà cum tumore carcinomatosô glandulæ parotidis, quem Amſtelodami extirpavi Anno 1680. Patre meô præſente. Iſte æger poſtquam tumore carcinomatosô juxta aurem ſiniſtram quatuor annos laboràſſet, qui magnitudine ovum gallinaceum exæquaret, ejuſdem acerrimô dolore ex improvisô correptus eſt, quem dolorem tumoris incrementum ſatis inſolitum ſequebatur; adeò ut intra ſex ſeptimanas ad pugnorum duorum magnitudinem increverit; quô tempore magnum is dolorem tenſivum patiebatur, omninò diſtinctum à dolore lancinante, quem quandoque in tumore antea ſenſerat. Cùm jam per annum poſt incrementum illud ſubitaneum Chirurgi plurima emplaſtra & cataplaſmata maturantia nullô cum ſucceſſû applicuiſſent, ſperantes ſcilicet, nec abſque ratione, ſe tumorem ad ſuppurationem perducturos, propter ſubitaneum illud incrementum, extravaſationem humorum indicans; tandem ubi humorem non ſatis fluctuantem & maturum ſentirent, ideoque tumorem aperire non auderent, nihil præter extirpationem totius tumoris (ſi vellet ſanari æger) ſupereſſe pronunciarunt. Tunc inter alios Chirurgos Pater meus quoque conſulebatur, qui cùm examinatis omnibus

omnibus idem ſentiret, nempe nihil præter eatirpationem ſupereſſe; æger operationi, curæque patris mei ſe ſubmiſit. Cùm itaque ego, præſente Patre meô, extirpationem aggrederer, & circa baſin, tumorem more ſolitô ſepararem, tanta ſanguinis grumoſi copia prorupit, ut in mediâ operatione ſiſtere, partemque ſanguine ſcatentem abluere coactus fuerim, quô mihi copia meliùs videndi fieret quid porro agendum reſtaret: ablutâ itaque parte tumorem reliquum, ovum magnitudine æmulantem feliciter abſtuli, ægerque brevi poſt ſanatus eſt. Notandum hic quoque aliquid ſatis inſolitum, nempe quòd ſanguis ille grumoſus eatravaſatus & in eâdem membranâ cum tumore carcinomatoſô contentus, tam arctè concluſus, & tam craſſis integumentis tectus, ut ſuâ duritie atque inæqualitate ipſe tumorem carcinomatoſum referret, nihil in ſe tamen purulentæ materiæ continuerit. Plura hujus generis eaempla ſatis inſolita poſſem adducere, ſed cùm non dubitem quin alia abunde demonſtrare poſſint, ſanguinem extravaſatum nullôque cum humore miſtum non mutari in pus, hiſce ſuperſedeo. Sic lympham etiam omnis generis non mutari in pus quotidie ſatis ſuperque obſervatur in hydropicis, in hydrocele laborantibus, in hydrocephalis &c. neque etiam lympham craſſiorem in pus mutari obſervamus; uti lympha intra articulos reperta, ad faciliorem motum oſſium, quæ ſi per accidens detineatur & in tumorem eaſurgat, ſi ſola & ſincera maneat lymphæ ſpecie apertô tumore effluet. Lympha albuminis ovi inſtar craſſa Ganglion efficiens, nunquam ad ſuppurationem perducitur, cùm ſit liquor ſecretus in ſuperficie internâ vaginarum tendines amplectentium ad faciliorem tendinum in iis motum procurandum; qui propter craſſitiem iſtarum vaginarum non facilè prorumpere poteſt, nec propter obſtructionem pororum iterum in ſanguinem redire. Ejuſdem generis lympha tenax & craſſa reperitur in ranulâ, tumore ſub linguâ ortô, quæ nunquam mutatur in materiam purulentam, etiamſi per annum & ultra ibi eatravaſata contineatur. Nec tantum in ſupra nattatis, ſed in aliis etiam corporis partibus ſimiles quotidie occurrunt lymphæ extravaſationes, abſque ſubſequente ſuppuratione.

Pinguedo ſi extravaſata hæreat & ſtagnet, per ſe ſola & abſque aliorum humorum affluxû, nullam ferè ſubit mutationem; præterquam quòd aliquando durior aut liquidior evadat, ſed in pus nullô modô convertitur, uti obſervare licet in Atheromate, Steatomate, Meliceride &c. qui tumores per annos quamplurimos durant innoxii, nullâ interim ſubſequente ſuppuratione. Denique idem de cæteris humoribus in corpore repertis eſto judicium.

Ut igitur pus formetur, requiritur ut humores diverſæ naturę eatravaſati invicem miſceantur & ſimul fermentationem quandam ſubeant; Hinc pro variâ miſcelæ atque humorum diverſitate, diverſum quoque genus puris formatur. Si humores lymphatici diverſæ naturę colligantur extra vaſa & miſceantur ſimulque aceſcant & fermententur, formatur pus ichoroſum, ſi ſanguis cum aliô miſceatur humore, dicitur pus ſanioſum, verùm ut pus laudabile fiat, & bonum, requiritur miatio lymphæ cum pinguedine, qui duo humores ſi extravaſati certâ proportione miſceantur, abſceſſus ut plurimùm efformantur; unde etiam obſervatur illas partes quæ hiſce humoribus abundant, magis abſceſſibus eſſe obnoxias, id quod quotidie conſpicitur in mammis mulierum. Hæ enim cùm præ cæteris partibus, abundent duobus illis humoribus ad lactis generationem neceſſariis, frequenter etiam abſceſſibus infeſtantur: interſtitia muſculorum propter eandem rationem ſedes ordinariæ abſceſſuum eſſe videntur. Quin etiam ipſa oſſium medulla, in membranâ glanduloſâ oſſa interiùs inveſtiente à ſanguine ſecreta, & pinguedinis inſtar communis circulans in pus mutatur, quoties lympha per oſſa poroſa facta ad eam penetrat: id quod obſervare licet in illis qui tophis laborant. Hôc enim in casû oſſa dilatantur, molliora redduntur, (apertis iterum vaſis eadem componentibus) tranſitumque præbent humoribus lymphaticis eatravaſatis & ipſis incumbentibus: id quod ſæpiùs mihi obſervare licuit. Hæc autem puris formatio, & eô loci collectio cum dolore præ cæteris acerbiſſimô fieri ſolet: cùm enim dolor abſceſſuum æquè dependeat à partis eatenſione ac ab humoris contenti acrimoniâ, videmus partes illas quæ difficilius eatenduntur majori dolore affici: ſic ubi ſemel pus in oſſium cavitatibus formatur, ſi propter oſſium nimiam reſiſtentiam per membranam medullam cingentem non poſſit foras prorumpere atque hinc per totam oſſis longitudinem hæc membrana prematur, neceſſariò dolor intenſiſſimus debet oriri, qui quidem nullis remediis cedit, niſi os ipſum in cavitatem uſque perforetur, ut puri detur eaitus. E contra verò partes hiſce humoribus, lymphâ nempe & pinguedine non abundantes, abſceſſus non patiuntur, quale eſt ipſum corpus muſculi carnoſum, quod nunquam abſceſſû infeſtatum vel pure repletum viſum fuit, & ſi aliquando pus intra membranas ſcroti collectum obſervetur, à perinæô id ut plurimùm originem ſuam habere ſolet, adeò ut ſi probè hanc rem eaaminemus, patebit pus propriè dictum ſolummodò ex lymphâ cum pinguedine miatâ generari. Quòd ſi remotis omnibus obſtaculis ſpontè ea ulcere aut vulnere profluere poſſit, fit pus laudabile ſive balſamum illud quô natura in ſanandis ulceribus ipſa utitur: adeò ut noſtrum tantùm ſit medicamentis topicis & inſtrumentis proſpicere, ne aliquid hujus puris hæreat, ubi poſſit ſuâ morâ aceſcere, & conſolidationem quam natura molitur impedire; quod quidem beſtiæ continuò lambendo ex naturæ inſtinctû perficiunt, ſed de his plura ſuô locô ubi de iis ex profeſſô agemus, hæc tantùm ad elucidationem caſus præſentis adducta ſunto, & ad demonſtrandum materiam illam in amniô repertam purulentam non fuiſſe.

Aperturam perduxi ad pedalem longitudinem.

Duplici de causâ hanc aperturam tantæ longitudinis feci, primò ut ablatô fœtû omnes partes ſeparandæ faciliùs poſſent foras ſeſe protrudere. Si enim tota cavitas ad imum uſque fundum non fuiſſet aperta, pars certè magna materiæ ſeparandæ ſimulque pus ex oris vulneris continuò fluens, & propter ægræ ſitum ad cavitatem illam prolabens, in ipſius parte infimâ ſubſediſſent, unde à naturâ difficiliùs ſuperiora versùs rejici aut expelli poterant; donec putredinem ex morâ concepiſſent, totôque hinc tandem ſanguine infectô, certam mulieri mortem attuliſſent. Alia ratio fuit, ut fœtum commodiùs abſque omni violentiâ per vulnus poſſem eximere; ſi enim anguſtior fuiſſet hæc apertura, adeò ut hinc coactus eſſem vi aliquâ vulneri illatâ fœtum extrahere, multa ſane & graviora ſymptomata ex vulneris contuſione orta procul dubiô partes vicinas romefecerant febremque auxerant, quibus ægra reſiſtere tandem ampliùs non poſſet, cum eâdem febre continuâ ante operationem afflicta, jam

ſumme

ſumme debilis & morti proxima jaceret. Cæterùm aperturas atque inciſiones ferè in omnibus operationibus chirurgicis, quoties corpus aliquod magnum extrahendum eſt, prælargas fieri oportere, nempe ad præcavenda ſymptomata graviora, quæ certò certiùs aperturas minores comitantur, exemplis bene multis & obſervationibus confirmare poſſem; Atqui unum tantummodo hic proferam, quod pro normâ eſſe poterit in reliquis id genus operationibus.

Sclopetarius in urbe Franequeranâ degens & herniâ inteſtinali jam ab aliquot annis magnâ laborans, quam tamen pro lubitû reducere & ferè omnia inteſtina in abdominis cavitatem ubi vellet reponere poſſet, negligenter uſque ſine ullô ſubligari inceſſit; adeò ut inteſtina ſuò pondere peritonæum magis magiſque iodies dilatarent. Hic cùm die quôdam extra urbem exiviſſet, frigoreque ſe correptum ſenſiſſet, domum rediens inteſtina non potuit ampliùs in ſuum locum reducere, propter inflammationem & tumorem circa annulum, quæ ſymptomata brevi ita increvere, ut excrementa non ſolùm per inteſtina, quæ jam in ſcrotô continebantur tranſire non poſſent, ſed illa quæ annulum uſque pervenerant ſurſum regurgitarent & ab ægrô evomerentur. Cùm itaque in deploratô hôc ſtatû verſaretur & ſpes vitę vix ulla ſupereſſet, advocabar ego circa undecimam veſpertinam, & ægrum agonizantem inveni. Parte affectâ autem examinatâ maculas quaſdam in ſcrotô vidimus, gangrænæ imminentis ſigna infallibilia: Hęc autem omnia ſymptomata à ſtrangulatô inteſtinô provenire diſcipulis meis aliiſque adſtantibus denunciabam, neque ullum jam remedium præter reductionem inteſtinorum, factâ prius aperturâ, ſupereſſe. Cùm fomentationes aliaque ejuſmodi remedia incaſſum fuiſſent applicata: denique periculum eſſe in morâ. Annuentibus itaque amicis ęgroti, quamvis non magna ſpes boni ſucceſsûs jam tandem ſupereſſet, ad operationem me accingo, ſatius eſſe credens, anceps remedium adhiberi quàm nullum, præſertim cùm ęgrum ſi fortè aliis de cauſis, at contra tamen is ex operatione ipſâ non moriturum ſatis mihi conſtaret experientiâ edocto, operationem hanc in Bubonocele, ſi rectè fiat, non eſſe lethalem. Paratis ergo omnibus in hanc rem neceſſariis ægrum cum lectô ſuper tabulam eô in ſitû poſui ut pedibus ſtans operationem poſſem perficere: Itaque à ſcroti & productionis peritonæi apertione incepi, ut inteſtina contenta detegerem; quibus detectis digitum, conductorem omnium optimum, & ſimul forcipem ſupra digitum introduxi, ſcrotumque & peritonæi productionem ſecundùm totam longitudinem aperui: quô factô præter expectationem apparuere inteſtina craſſa æquè ac tenuia; inteſtinum enim Cæcum cum magna parte Coli & majore adhuc Ilii portione nudum illicò in conſpectum venit, colore omnium mutatô, ob gravem & diuturnam illam ſtrangulationem. Hôc viſô majorem ſolitô aperturam eſſe inſtituendam ſtatim dixi, ut facilè & abſque ullâ vi aut preſſione inteſtina in cavitatem abdominis reduci poſſint. Si enim apertura parva tantùm fieret & inteſtina (quæ jam plus debitô antea, ubi reductionem tentabant, compreſſa fuerant) abſque ulteriori compreſſione reduci non poſſent, procul dubiô mortificatio (quæ jamjam imminebat) evitari non poterat. Apertô itaque ſcrotô ſupra ſtilum cannulatum à latere inteſtinorum in cavitatem abdominis introductum, cultellô annulum eò uſque dilatavi ut indicem manus ſiniſtrę facilè ſupra ſtilum potuerim introducere, quô factô extraxi ſtilum & ſupra digitum forcipe tantam aperturam feci per integumenta & tendines muſculorum infimi ventris (qui annulum, per quem peritonæum ſeſe prolongando unà cum inteſtinis in ſcrotum delabitur, componunt) atque etiam per ipſum peritonæum ipſis ſubjectum, ut abſque ullô impedimentô inteſtina tam craſſa quàm tenuia reducerem. Verùm in reducendis illis difficultas alia inexpectata mihi occurrit, Coli nempe inteſtini cum productione peritonæi in ipsô annulô coalitio; quam cultrô ſeparare coactus ſum, & quamvis operatio inde retardata multò difficilior redderetur, peregi tamen eô cum ſucceſsû ut reductis inteſtinis & ſuturâ in annulô factâ partibuſque reliquis inciſis, æger ſtatim ſublevari ſe ſentiret, vomituſque ceſſarent, placideque illâ ipſiſſimâ nocte dormiret, magnâ cum febris, quæ antea aderat, diminutione, meliuſque indies ſe haberet, & brevi, quamvis jam quinquageſimum ætatis ſuperaſſet annum, ſanaretur.

Ex hàc hiſtoriâ non obſcure colligi poterit, quantâ cum ægrotum utilitate in hujuſmodi caſibus inciſiones amplæ & majores fiant, adeò ut auſim aſſerere plerumque ob nimiam, hàc in re chirurgorum cautelam curationes ægrotum retardari, doloreſque augeri, denique paucos dari caſus ubi largiùs incidere non liceat & profectò non proſit. Hoc interim lubens concedo in facie id eſſe evitandum propter deformitatem, in collô veſicæ idem prohiberi, propter urinæ incontinentiam, quæ frequenter nimis magnam inciſionem eô loci factam conſequi ſolet; idcoque in ani ſphinctere (quantum poſſibile eſt) pari cautione procedendum. Quocirca ſingularem hunc caſum eô tantùm fine hîc propoſui, nempe ut ſatis clarè pateat, quàm neceſſarium ſit quandoque largiùs incidere, & non tantùm eſſe periculi ex inciſione peritonæi, quantùm ſibi perſuadent illi, qui pro metû hæmorrhagiæ cautè nimis & parcè incidendo ſymptomata interim alia auxere, non ſine infelici operationis ſucceſſu: Tantùm abeſt ut exiſtimandum ſit Peritonæi vulnera eſſe lethalia. Non poſſum autem prætcrire quin hîc addam quod mihi obſervare licuit in hôc ægrô poſt ſanitatem ipſi reſtitutam. Nempe herniam de novô propullulaſſe à latere factæ inciſionis: cujus tamen cicatrix tam firmiter oſſi pubis locô inciſionis adhærebat, ut nullus recidivæ metus ſupereſſe videretur. Huic tamen ut in poſterum caveret ſubligaculô ſe munire coactus eſt, quod quidem ipſe antea ferre non poterat propter inteſtini Coli cohæſionem cum ipsô annulô. Cùm, inquam, hoc inteſtinum nullô modô tunc temporis reduci poſſet, compreſſionem ejus immediatam tolerare non poterat. Notandum etiam in tranſitû, quàm inutilis ſit operatio quæcunq; in adultis, cùm poſt inciſionem, licèt annulus vel ligatura vel cicatrice occludatur, plerumq, tamen vel à latere nova formatur hernia inguinalis vel à ſuperiori parte hernia ventralis; eô nempe in locô, ubi tendines magis laxi reperiuntur. Cauſa enim herniæ ordinaria eſt tendinum ad muſculos abdominis pertinentium debilitas, qui relaxati, fibrarum ſuarum ſeparationem facilè admittunt: peritonæum enim quia ſolùm ſuâ vi pondus inteſtinorum ſuſtinere ipſiſque incumbentibus reſiſtere non poteſt, paulatim extenditur, & per interſtitia fibrarum tendinoſarum ſcrotum verſus delabitur atque unà cum inteſtinis herniam facit. In infantibus minùs adhuc admittenda eſt hæc operatio, quia hi ferè omnes dum adhuc creſcunt ubi robuſtiores fiunt ſimplici ſubligaculô ſanantur, dummodo hernia à prolapsû tamdiu impediatur, ut fibris annulum componentibus detur tempus ſeſe contrahendi. Sed & hoc obiter notandum, nempe, in Galliâ, Italiâ, Hiſpaniâ magnam partem hominum herniâ laborare ob uſum olei continuum (olei enim apud ipſos idem uſus eſt qui apud nos butyri) &

Franequeræ in Friſiâ tertiam fere partem incolarum herniæ eſſe obnoxiam ex continuò lactis ebutyrati uſû. Itali quidem & Hiſpani utuntur oleô, quia illô abundant, longè magis quàm butyro: Franequerenſes autem dum volunt otio indulgere, malunt per deſidiam tenui victû & lacte ebutyratô veſci, quàm labore & induſtriâ victum meliorem quærere & mereri. Sicut autem oleum in Italis, Hiſpanis & Galliis, ita lacticinia in Franequerenſibus hernias frequentiores procreare poſſunt, corporis partes nimis humectando, lubricando, & relaxando.

Tubæ Facies interior ſub finem cura cartilaginem æmulabatur.

Tubam Fallopianam naturaliter conſtitutam, nunquam in os vel cartilaginem mutari ſatis liquet. Ergo ut explicetur hoc phœnomenon, quomodo nempe in præſenti casû hæc mutatio accidit, vel potius neceſſariò fieri debuit; demonſtrandum erit, quæ partis mutatio hic facta ſit, & quid requiratur ad partium conſtitutionem quæ in cartilagineam aut oſſeam ſubſtantiam mutandæ ſunt. Conſtat itaque quò magis humidô abundant partes aliquæ, & quò major in illas humorum copia influit, eò tardiùs & difficiliùs eaſdem concreſcere in oſſeam ſoliditatem, è contra autem quò minùs humiditatis in ſe continent, & quò rigidiores sunt eò citiùs illas indureſcere. Sic videmus omnes partes ſecretionibus inſervientes, & per conſequens magnum ſanguinis affluxum, refluxum, humorique ſecreto tranſitum præbentes in oſſa ratò aut vix unquam mutari, è contra obſervare eſt membranas iſtas quæ maximâ ex parte ex tendinibus ſunt conflatæ, & tantam ſolummodò humoris quantitatem admittunt quanta ad nutritionem atque incrementum ſuum eſt neceſſaria ſemper ferè in oſſa mutari. Hæc autem (ſi ita loqui liceat) oſſificatio quatenus vel citiùs vel tardiùs fiat tam in oſſium conformatione naturali quàm in accidentali, multum à ſitus, & figuræ differentiâ dependet. *Quoad ſitum* oſſificatio retardatur vel acceleratur, prouti membranæ partibus magis aut minùs humiditate abundantibus ſunt appoſitæ vel impoſitæ, id quod claré patebit ubi de oſſificatione à primâ conformatione ad adultam uſque ætatem poſthac fortè plenius tractabimus: ſed id non eſt hujus fori. Hoc unicum pro exemplô addam, nempe epiphyſes cartilaginoſas ſubſtantiam oſſis molliorem tantùm adipiſci; propter humoris magnam quantitatem continuò ipſas ambientem, & eò delatam ad faciliorem motum; quæ tamen cartilagines, ſi casû fortè aliquô humoris affluxus impediatur, ſtatim in oſſa mutantur: id quod quotidie obſervatur in oſſium concretione & motus abolitione propter illius humoris defectum. Propter humiditatem nimiâ quantitate peccantem, oſſificationem in totum impediri in hydrocephalo jam ſupra diximus. Hinc jam deducimus partium ſiccitatem requiri ad oſſificationem, & omnia quæ ſiccitatem illam quòquomodô imminuunt, oſſificationem pariter impedire. Sic continuus olei uſus homines agiliores reddit, & in ipſâ ſenecture tardiorem tendinum oſſificationem efficit, quia nempe vaſa illa ſanguinem oleoſum vehentia difficiliùs occluduntur, & diutiùs mollia, atq; recipiendo ſanguini apta permanent.

Figuram oſſificationi vel celebriori, vel tardiori aliquid etiam contribuere, demonſtrant totius corporis noſtri oſſa, quorum in primâ conformatione ea para citiùs in oſſeam duritiem concreſcit quæ maximè elevata eſt atque gibboſa. Sic in craniô videmus in durationis initia eô loci primò apparere, ubi partea magis ſunt prominentes & elevatæ, non autem in centrô vel mediò (uti olim voluerunt (cujus ratio eſt ſatis evidens ex prædictis: nam ubi circulatio pigrior & difficilior eſt ibi vaſa facilius concidunt atq; occluduntur, & propter defectum humoris eò citiùs rigeſcunt atque in duriorem oſſis ſubſtantiam abeunt.

Jam itaque tandem examinabimus quæ mutatio facta ſit in hâc noſtrâ membranâ tubam adeò dilatatam conſtituente ut indurationis ejus ratio liquidiùs eluceſcat. Hujus igitur membranæ ſuperficies interna olim glanduloſa fuerat, quò meliùs ſecretioni inſerviret majoremq; ſanguinis copiam admitteret, at jam tandem, deficiente humore mutata eſt in aridam & exuccam quæ ſanguinem vix ullum recipiat.

Extractô ſiquidem fœtû omnis ſuperficies interior glanduloſa fuit ſeparata, membranæ autem pars exterior quæ ſuperfuit vaſis jam conſtrictis & propemodum clauſis in ſiccam & ferè exanguem pelliculam mutata ſenſim exaruit. Quæ quidem ſiccitas ex humoris defectû neceſſitate quâdam huic parti duritiem adferre debuit: nempe qualis in plurimis etiam cicatricibus eandem ob cauſam obſervatur, quia ubicunq; partes conglutinantur, ibi vaſa ſimul occluduntur uſque adeò ut humoribus vix tranſitus præbeatur. Accedit & hoc quòd cutis inſtrumenta ſudorem ſecernentia fuerint deleta, unde & minor humoris affluxus & major penuria. Sed ut hæc noſtra tubæ facies interior cartilaginis ſubſtantiam præ ſe ferret, requirebatur adhuc partis figura gibboſa: hanc autem magnâ ex parte, ab inteſtinis aliiſque partibus in imô ventre contentis habuit. Quæ (quia tanta in hôc casû à fœtû creſcente ipſiuſque humoribus reſiſtentia non obſtitit, quin ſuâ mole priſtinum locum facilè occuparent) membranam Tubæ ipſorum ponderi & compreſſioni cedentem in partes contiguas ita impulerunt, ut figuram abdominis gibboſam tanquam à proplaſmate acciperet. Hinc major difficultas tranſeunti ſanguini oborta majorque vaſorum occluſio & partis rigiditas facta eſt, quæ tandem cartilagineam hanc duritiem tubæ induxerunt.

Hæc interim tubæ indurata membrana cicatricem præmuniens, & per totam ejus circumferentiam ubique cum peritonæô coaleſcens tendinum in operatione tranſciſſorum defectum utcunque ſupplevit. Hæc enim janua cartilaginea niſi à naturâ ſemper providâ fuiſſet efformata atq; ante oſtium illud collocata; profectò hæc fœmina eâ facillitate fœtus in utero geſtare non potuerat, præſertim gemellos quos trienniô poſt curationem hanc peractam peperit: Abſciſſis enim tendinibus qui abdominis partes præcipuè continent ac coërcent, vulneris ora ſibi invicem ita appropinquare non potuerant, ut abſq; ulla intercapedine conglutinarentur, obſtante partium ſuppuratum exitû per ipſa ſuturarum interſtitia: ideòque eô loci à fœtûs pondere & incrementô tanta extenſio acciderat ut vi expultrice omnino abolitâ, hernia ventralis inevitabilis atque immenſa ſuccreviſſet. Quippe tendinum fines abſciſſi atque in hâc parte induratâ concreti, nec ſatis validi fuerant & actuoſi ad fœtum excludendum, & prolapſui inteſtinorum inſolito certò certiùs ſecuturo reſiſtere non potuerant.

Plura adhuc reſtant, Vir ornatiſſime, quæ in hôc casû notatû digna commentarium plenius ſane & uberius poſtulent. Sed hæc hactenus. Nam & ego Epiſtolæ modum mihi videor exceſſiſſe, nec te diutius morari debeo gravioribus fortè curis & negotiis diſtrictum. *Vale.*

Fœtûs.

Fœtus mortui, innoxia per duos menſes in uterô, geſtatio.

Clariſſ. Chriſtoph. Güntheri Schelamammeri, Miſcell. Curioſ. Decur. iij.

Nobilis quædam Matrona ab E. gravida, cùm ad menſes VIII. fœtum ſuum geſtaſſet, accidit, ut conſpectu N. ſubitò exterrita, ex illo tempore infantem ſuum ſentiret, ſenſim debilitari, & poſt aliquot demum hebdomadas verſus noctem, motu violentiore concuti, tremere, & ſe hinc inde jactare, tandem verò quieſcere & in unum locum latere dextro collabi & emori. Nullos ab eo tempore fœtûs ampliùs motus, nulla vitæ indicia, neque tamen ſymptomata, quæ conſequi ſolent mortuum fœtum, matremque affligere, obſervata ſunt, ſed pulchrè valens, ad menſis decimi finem, ſine ullo incommodo fœtum portat ſuum perpetuò in illo loco, ut pondus inutile, cubantem. Completo partûs tempore, dolores ſenſit conſuetos, rumpuntur fœtûs membranæ, aquæ effluunt, ſequitur ipſum tenelli cadaver, ſitus in ipſo partu repræſentans proprium; Mater nihil mali admodum patitur, ſed valens & fœlix deinceps aliquoties adhuc vivos & pulchrè ſanos fœtus parit.

Ex quibus colligitur: 1. Non ſemper gravia ſymptomata mortem infantis in utero comitari, nec 2. ſemper mortuos fœtus putreſcere, ſed tempus partûs incorruptos præſtolari. 3. Falli illos, qui partûs cauſam in fœtus maturitate quærunt, & vel ejus magnitudinem, locique hinc anguſtiam, vel alimenti defectum eum ad exitum concitare arbitrantur. Nihil enim horum in noſtro apparet, tamen legitimus partus juſto tempore ſecutus eſt. Unica itaque fortè Naturæ lex eſt, à Creatore & conditore ſuo ſibi impoſita, quæ hæc ut cætera; gubernat, ac moderatur, ut, quotquot naturalem terminum ex cauſis mechanicis explicare, fatagunt, fruſtra ſe torqueant, etſi negari non poſſit turbatum parvulum ſanguinis affluxu & tumultu ſpirituum, & in anguſtias redactum calcitrare, ſeque jactare vehementiùs: At hoc eſt adjuvare partum non etiam efficere.

Fœtus in Utero exſiccatus.

Clariſſ. Joh. Chriſtophori Bautzmanni Miſcell. Curioſ. Decur. iij. ann. 7. & 8.

Anno MDCLXXXIX, circa tempus Paſchale, Uxor Tabellarii noſtri Henrici *Schrodert* ſuppreſſis hactenus menſibus & inſequente motu Embryonis, gravidam ſe eſſe percipiebat. Circa feſtum autem Pentecoſtes, per duas noctes inſequentes horrores Febriles patiebatur, & motum Embryonis ab eo tempore Mater non ampliùs ſentiebat, tumorque ventris indies ſubſidebat, adeò ut veſtimenta ſtrictiora, hactenus remota, rurſus capeſſere potuerit, cæterum tamen nullatenus malè habebat. Quid fit? menſi Julii fine, partum edebat mortuum, ita exſiccatam, ut oſſeus planè, cute ſaltem ſuperductus appareret, Lochiis parciùs, aut ferè nihil fluentibus, nec Lacte in Mammis accreſcente, nulliſque aliis ſymptomatibus inſecutis.

Fœtus in Utero materno verminefactus.

Clariſſ. Ambroſii Stegmanni, Miſcell. Curioſ. Decur. iij. Ann. 7. & 8.

Ante biennium & quod excurrit, ruſtica quædam ex proximo pago *Helfta* me convenit & retulit: Se octavo menſe jam gravidam ſentire in infimo ventre motum vermiculantem: *Es ſey nicht anders, als wann der untere Leib voller Ameiſen wäre.* Gerebat quidem hæc fœmina ventrem prægrandem, ſed ex toto marcidum, nec ulla fœtus vivi, vel moventis indicia edentem, hinc potiùs ex obſtructione menſium, quàm ex ingravidatione tumefactum eſſe ventrem hariolabar. Ne verò fœtui, ſi quis adeſſet, nocerem, corroborantia, uterum reſpicientia, & alia in ejuſmodi caſibus dubiis proficua illi ordinabam, & jubebam, ut ſi quid ſiniſtri accideret, mecum communicaret. Abſoluto nono menſe accerſitus ad ruſticam hanc convulſam ſine intellectu & voce deprehendebam, propinabam itaque illi optima quævis, ut aliquo modo refocillaretur. Hinc, cùm ad rem ipſam indagandam, tum à patiente, tum ab adſtantibus admonerer, tacto abdomine, obſervabam molem verſus pubem protumpere ingentem, atque admodum mollem, partes vaginæ internas deprehendebam ſicciſſimas, nullamque uteri aperturam vel partiendi conatum alium. Abiens ſuadebam, ut lucem liliorum incoquerent juri gallinæ, & oleo Amygdalar. pingue redderent, ordinabamque pellentia cum confortantibus mixta per vices adhibenda. Altero die poſt reviſebam Ægram, illamque doloribus partûs inſufficientibus, languidis, & per longa intervalla recurrentibus oneratam videbam, hinc fortiora pellentia illi propinanda, itidemque fomenta applicanda & linimenta emollientia ad infimum ventrem, lumbos ac regionem circa os ſacrum, pectinem, oſſa pubis, pudendaque cum cervice illinenda ordinabam, à quibus parturiens in vehementiores partûs dolores incidebat, quos non longè poſt hiatura uteri aliaque partûs inſtantis indicia ſequebantur. Cùm autem Pariens admodum debilis, nec tanta uteri apertura adeſſet, ut fœtus ab obſtetrice apprehendi poſſit, hinc illam ſupinam; reclinato capite, elevatis coxis & poſterioribus locandam ſuadebam: Obſtetricem verò inſtruebam, ut obſtetricantem manum oleo delibutam ſenſim ſenſimque in uterum immitteret, alteràque Parientis abdomen leniter cumprimeret. Dictis obtemperans Obſtetrix, referebat: Inſtare quidquidem utero, ſed nullum eſſe partum, neque manu poſſe extrahi. Jubebam, ut quale quale unco apprehenderet, illudq; leniter & paulatim extraheret. Hinc maximo molimine & longo labore protrahebat ſacculum quendam Obſtetrix (qui membrana erit exterior fœtum includens χορίον dicta, admodum denſa & p.n.craſſa) ex quo innumera vermium progenies figuræ latæ & coloris rubri in conſpectum veniebat, qui totum fœtum, exceptis paucis oſſiculis, conſumpſerant. Secundinæ admodum retorridæ, ac ſi in fornace piſtorio toſtæ fuiſſent, adhærebant firmiter huic membranæ, & vix ℥j. ponderabant. Nullam aquam puerperalem neq; ante, neq; cum, neque poſt partum excluſit hæc fœmina; Lochia verò à datis medicamentis demùm poſt quintum ritè excrevit diem, editaq; poſt annum, incolumis & ſana, ſanum fœtum rurſus in lucem, cum quo iterum, quod mirandum, aliquot viginti ejuſmodi ſuprà dictorum vermium, abſque tamen læſione matris & infantis ſimul excluſit.

Fœtûs, præter opinionem & intentionem parentum, admiranda in utero materno conſervatio.

Clariſſ. Guſtavi Caſimiri Gabrliep, Miſcell. Curios. Decur. iij. Ann. 7. & 8.

Decadis II. Ephem. Naturæ Curioſorum Anno VIII. Obſerv. 565. variæ adducuntur hiſtoriæ, quibus fruſtraneos in exturbando fœtu tam artis, quàm Naturæ conatus narrando, difficultatem provocandi vel directè vel indirectè abortum aſtruere ſatagit Author. Haud multùm abludens ab illis, notabile aliquod exemplum mihi quondam obſervare contigit.

Anno 1666. ad Juvenculam Profeſſoris cujuſdam juvenis ſanguinei ac toroſi uxorem, qui hanc comprivignam ſuam paucos ante menſes duxerat, vocabar, de colicâ & motu quodam, ut ajebat, præternaturali, in ventre & ſub hypochondriis ac Iliis conquerentem, ac meum de illis judicium ac conſilium expoſcentem. Re probè penſitatâ, & cùm conſtitutione utriuſque Neonuptorum ac tempora nuptiarum collatâ prægnantem illam eſſe judicabam, motumque à fœtu oriri aſſerebam, ſed tam ab ipsâ quàm à marito, & quod majus à Socero & Socru, patre matreque nimirum utriuſque conjugum, ſatis, ut ſaperent, annoſis non ſine indignatione explodebat, imò, qui aliàs familiæ illius Medicus eram ordinarius, derelinquebar, atque alius, me quidem ſenior, at in hoc caſu vix oculatior vocabatur; Qui aſſenſum parentibus præbens, illam ſtrenuè contra colicam, tam carminantibus, quàm purgantibus, nec venæſectione omiſsâ, pugnando exercebat ſed fruſtra. Motus illi & ſubinde quidam dolores continuabant nihilominus: Tertius itaque & huic adjungebatur, & uterque collato conſilio nil quicquam, quod vel alterando vel purgando, aut externè etiam applicando ad colicam hanc, uti illam vocabant flatulentam debellandam ullo modo facere poſſe videretur, intermittebant; ſed haud majori quàm ante ſucceſſu. Parentes præterea ipſi cum marito ex ambubajarum, Medicaſtrarum & Medicaſtrorum conſilio tentabant quamplurima tam interna quàm externa, eaq; inter quædam ſatis violenta & periculoſa auxilia; Alia inter ad compeſcendum motum illum, uti ipſis putabatur præternaturalem, alliſo & angulo menſæ quadratæ violenter impacto ventre aliquandio illam detinebant, donec nimirum laſſatus ac debilitatus hac violentiâ fœtus aliquantisper à motu ceſſaret; aliàs humi, aut in lectum proſtratæ utroque genu incumbentes, alvum deprimebant, ut colicam illam exorbitantem cohiberent, ſed & hæc omnia irrito effectu. Unde ſuffraganti Medicorum illorum conſilio Berolinum eam deducebant, atque illic celebriores Medicorum anteſignanos in conſilium aſciſcebant, qui ſiniſtrâ relatione, Parientis, Mariti & parentum dementari aliquoties illam purgarant, & quidem ſatis largiter & copioſè & cum virium non exiguâ jacturâ, ter, niſi omnis fallor, venam ſecuerant, ac ſanguinis inſignem copiam profuderant, præter omnem neceſſitatem in ſubjecto gracili ac nil minùs quàm plethorico. Sed & hoc abſque omni, quem intendebant & ſperabant fructu; Reverti itaque, poſt exactum illic ferè trimeſtre ſpatium, domum coacti, turgeſcente jam magiſque utero, ac tempore partùs paulatim appropinquante, non intermiſsâ tamen interea ſolitâ, quam ante narravi tragœdiâ & torturâ, me rurſus vocàbant, ſpe fortè mutandæ à me ſententię, ſed manifeſtioribus jam in illâ confirmatus indiciis, colicam illam brevi vitalem fore prædicebam, ideòque denuò cum indignatione demittor. Biduo vix elapſo, motuq; validiùs quàm ante continuante & perſeverante, Matrona quædam è viciniâ, honeſta, ac Lucinæ Myſteriis ſatis imbuta, Conſulis cujuſdam vidua, invitatur, ut ſuum & illa de Colicâ illâ moleſtâ ſententiam ferręt, hæc re prudenter expensâ, ſcrutatis quoque ipſis Naturæ adytis, obſtetricem quantocyùs advocandam indicat, periculum & quidem ſummum tam matri quàm infanti in morâ eſſe, indignantur & contradicunt & huic adhuc ſtupidi; Illa verò ſeriis tam maritum quàm parentes affata terminis, niſi matris & fœtûs velint fieri homicidæ, è veſtigio obſtetricem accerſant, ad ſingula enim momenta partum imminere: Hac igitur ocyſſimè accurrente, vix dimidii quadrantis horæ ſpatio prætérlapſo, vivum ac vitalem ſatis grandem fœtum, nil remorantibus omnibus illis objectis valde violentis ac periculoſis obicibus & obſtaculis enixa eſt. Manifeſto exemplo Deum vitæ noſtræ ut Authorem, ſic fœtûs in utero materno Conſervatorem eſſe Omnipotentem, quem ſervatum velit ac vitalem, hunc contra nulla valere etiam violentiſſima mortalium machinamenta.

FOMENTATIO.

De ejus variis ſpeciebus, & applicandi ratione, conſuli poteſt Bibliotheca noſtra Pharmaceutica.

FONTICULI.

De Fonticulis ſic ſcribit Hieronim. Fabricius ab Aquapendente.

FOnticuli vulgo apellati, ſunt parva ulcera dedità operâ facta, ad morbos, qui infeſtant, aut infeſtaturi ſunt tum curandos, tum cavendos; id quod præſtant tum evacuatione, tum revulſione, tum derivatione humorum, qui in corpore ſupervacui ſunt. Morbi autem quos præcavent, aut curant fonticuli, longi ſunt, non breves & acuti; ratio eſt, quia cùm evacuatione humorum id præſtent, quæ omnino exigua ab exiguo ulcere provenit, ideo ſenſim, ſpatio temporis commodum præſtant, quare neque in phreniti de, neque in acutis febribus, neque in aliis, & repentinis morbis fiunt, ſed in chronicis tantùm, tum qui ex abundantia ſupervacuorum humorum; tum maximè ex fluxione fiunt.

Conferunt autem primò evacuatione, quæ etſi exigua eſt, & ſenſim facta, quia tamen continua eſt, & continuo tempore fit, ideò progreſſu temporis tantùm juvat, quantùm quævis alia evacuatio; quod aliæ per longa fiant intervalla, hæc continuè evacuet, & corpus ſanum conſervet. Ideoque Siculorum plerique, etiamſi ſani ſint, ſibi tamen fieri fonticulum volunt, ut ſani conſerventur. Propter quam cauſam, cùm in omni corporis parte fieri poſſit fonticulus, ad humores tantùm ab univerſo corpore evacuandos, ut plurimum tamen non fit; propterea quod non ſolùm in genere evacuandi causâ, ſed etiam revellendi, & derivandi adminiſtratur, ratio ex his elicitur, nam cum humores in corpore ſupervacui alii quieti ſint, alii in fluxu, & motu, cùm fonticuli fiant, & evacuationis, & revulſionis;

ac derivationis cauſâ, meritò non promiſcue in omni corporis parte, ſed potiſſimùm aut ubi quieſcunt, & fluxerunt humores, ut in parte affectâ, ad eos ſolùm evacuandos; aut cùm in fluxu ſunt, & revulſionis, ac derivationis cauſâ, ut in contraria parte, aut vicina, nonnunquam etiam intercipiendæ fluxioni fonticuli fiunt, videlicet in parte, ante prolapſum ad partem affectam. Veruntamen potiſſimum uſus invaluit, in contraria parte, fluxione laborante adminiſtrentur; propter quam cauſam fit interdum in occipitio, ad revellendas ab oculis fluxiones, anterius, retro; interdum in ſutura coronali, ad retrahendos humores, qui intus ſunt, extra; in brachiis, ad revellendos humores, qui à capite deſcendunt in fauces, laryngem, & pectus; ſic in cruribus, ad renes, lienem, uterum, & alia id genus membra juvanda, & humores tum derivandos, tum revellendos. Servatur quoque rectitudo partis affectæ, aut ſinteoris, ideoque in liene obdurato, in ſiniſtro crure; in jecore affecto, in dextro paratur; ſic ſiniſtra capitis parte dolente, aut aliter affecta, in ſiniſtro brachio; dextra verò, in dextro; quæ omnes ſunt probæ revulſionis conditiones, ut fiant fonticuli, & in parte contraria, & è directo. Quia verò dictum eſt, fonticulos derivationis cauſâ fieri, ideo auribus affectis, non incommodum eſt in occipitio fonticulum parare. Fonticulum ergo felici ſucceſſu in eadem parte fluxione laborante, tum ad evacuandum, tum ad intercipiendum humorem influentem, ante decubitum ad partem affectam, paramus, potiſſimùm, cum humor fluens craſſiſſimus eſt; unde in ſene, in tibia valde tumida, & ulcere affecta, facto fonticulo ſupra genu, in coxa, ſanatus eſt; quòd humor propter ſui craſſitiem, & ſegnitiem neque revelli ad alterum crus poſſet, neque interea trahi ulterius ad locum affectum. Ultimò fonticulum aliquando, non quidem paravi, ſed reliqui in parte affecta, aut ulcere, aut fiſtula, quæ eſſet diuturna, & propemodum incurabilis, ut in fiſtula pectoris, aut ulcere, cum oſſe corrupto, ſpatio enim temporis locus ſanatus eſt, tota materia noxia evacuata. Itaque conferunt fonticuli in genere, & perpetuò, evacuatione: ſpeciatim verò evacuatione, & revulſione, evacuatione, & derivatione, evacuatione, & interceptione; denique ſola duntaxat evacuatione. Sed hoc adhuc non eſt ſatis ad fonticulum rectè parandum; ſed cùm hi fonticuli ſint ulcera, quæ indigent cuſtodiâ, & deterſione, ut plurimum bis in die, matutino ſcilicet, & veſpertino tempore, propterea conſueverunt ipſos parare, potiſſimùm quò manus poſſunt commodè attingere, & oculi proſpicere: propterea non in dorſo, non in pede, ſed in brachiis tantùm, ut plurimum, & cruribus fieri ſolent, hoc eſt, vel ſupra cubitum, vel paulo ſupra, aut infrà genu.

Quia verò humores ſupervacui, quos aut evacuant, aut revellunt, aut derivant fonticuli, in duobus locis conſiſtunt, vel in vaſis, vel extra vaſa; ut plurimum autem conſiſtunt, humores ſupervacui in vaſis, aut magnis, aut minoribus, aut minimis, præcipuè ubi tumor in aliqua parte non eſt, propterea bonus fonticulus exigit, ut ſit propè vaſa, quæ quò majora ſunt, eò melior eſt. Ex quibus colligo, quòd cùm fonticuli fiant tum in brachiis, tum in cruribus, non tamen promiſcuè in omni parte crurum aut brachiorum parandi ſunt, ſed ut paucis comprehendam, ubi & venæ majores ſunt, aut propagines earum; & ubi commodè à manibus regi, & mundari poſſunt; in venis, inquam, hoc eſt, propè ipſas, non ſupra venarum corpus.

Rurſus altera conditio boni fonticuli eſt, ut cùm brachia, & crura ſint ad motum deſtinata, hæc verò ſint ulcera, quæ cutem prætereunt, & in muſculos deſcendunt; & cum diutiùs ea aperta detinere oporteat, quod pila, aut ex cera, aut piſo, aut ex hedera radice fiat, hæc corpora ſæpenumero ſua duritie muſculos comprimunt, & motum, propter dolorem impediunt; ideo requiritur hæc conditio, ut locus ſeu ſpatium, ſeu interſtitium inter muſculos eligatur, nequaquam in corpore muſculi, & ejus carnoſa parte, multò minus in nervoſa, ac tendinea, qua conditione deficiente, multi coacti fuerunt claudere jam factos fonticulos; confert etiam efficere fonticulum in interſtitio muſculorum, ut humores, qui in ſpatiis ſunt, faciliùs evacuentur quod ſanè interſtitium, in brachio quidem, ex cubiti valida tum flexione, tum extenſione; in crure autem ex genu, ſi ſupra; ſi verò infra fonticulus fit, ex pedis ſimiliter tum flexione, tum extenſione exploratur; interea apice indicis digiti in muſculorum interſtitio compreſſo; in brachio quidem, inter deltoida muſculum, & ſuperiorem cubitum flectentem; in crure verò, ubi interſtitium digito comprimitur, ut in fovea. Ultima conditio eſt, ut cùm deligare locum fonticuli oporteat, quo pila ſeu globulus detineatur, ideo neceſſarius eſt locus, ubi deligatura commodè conſiſtat, neque decidat, ideoque vitamus omnes loci declivitatem; quo fit, ut in declivitate muſculi deltoidis non detineatur fonticulus; ſic ſupra genu. Itaque ut ſummatim omnes boni fonticuli conditiones referantur, fieri debent ut plurimum in partibus oppoſitis partibus affectis; interdum in vicinis; nonnunquam in parte affecta; & hoc dupliciter, vel paulò ſupra, vel in ipſamet parte affecta, tum in iis, quas oculi, & manus poſſunt proſpicere, attingere, & mundare; tum prope venas majores, tum in interſtitio muſculorum, ubi deligatura contineri poteſt.

Propterea uſus invaluit, ut fiant in brachiis, & cruribus fonticuli; & ut judicium faciatis de exacto, & congruo loco, in brachio fieri conſueverunt quatuor locis; vel poſteriùs ad fines deltoidis muſculi, vel in medio; vel anteriùs; vel inferiùs; atque olim ab omnibus fiebant aut in medio, aut poſteriùs, aut in fine. Ego autem locum anteriorem elegi, & ſubſtitui, quòd alia loca opportuna non ſint, ut ex conditionibus deficientibus patet, una tamen primò in omnibus ſpectatur contrarietas; nam ſi poſteriùs, deſunt tres conditiones, prima, quod ligatura, & faſcia non conſiſtit, ſed decidit; ſecunda, quia propè venas non eſt; tertia, quia aſpici oculis, & manibus mundari non poteſt; ſi verò fiat in medio muſculi corpore, nota non caret, quia non in interſtitio muſculorum fit, neque propè venas, neque faſcia conſiſtit; quòd ſi in fine muſculi deltoidis fiat, diu detineri non poteſt; quod propter pilæ gravitatem deorſum excurrat, & ſupra muſculos veniat, ac tendines, quos cum dolore comprimat, & ita detineri non poſſit, quod ſi anteriùs fiat, uti ego ſoleo, inter deltoidem, & alium, qui cubitum flectit, & vulgo vocatur, *il Peſchetto*, hic exactus eſt fonticuli locus; quod videri, & attingi poſſit, quod inter muſculos,

Digitized by Google

quod propè venam cephalicam fiat, & deligatura permaneat.

In crure autem effici fonticuli conſuerunt tum infra, tum ſupra genu, tum extra, tum intra; ſi extrà fiant, deeſt una conditio, quia non habet venas vicinas; in interna verò habet ſaphenam. Igitur melius eſt ut fiant in interna aut coxa, aut tibia, ea ſcilicet parte, quæ deligari poteſt, & deligatio contineri; nam nimis ſupra genu, declivitatem regio habet; ſi nimis deorſum, articulo, & tendinibus nimis vicinus locus eſt; præterea interna pars non habet latum tendinem; quam vitare oportet, alioqui graves inflammationes ſuperveniunt. In mulieribus ſive ſupra, ſive infra genu fiant, perpetuò propter uterum, & menſes intus parabuntur. Atque hęc de loco.

Fiunt fonticuli vel cauſtico medicamento, vel ferro. Superiori ætate, ferè omnes fonticuli cauſtico parabantur; ſed experientia, tandem docuit, cauſticum non eſſe tutum, quod non ſolùm mala qualitate præditum eſt, ſed etiam quòd ſæpe magis comburat, quàm eſt partis ſpatium, ut non tantò vis ejus pertingat ad muſculos, tendines, & nervos, ob quam cauſam, excitati ſunt dolores, & inflammationes, inde gangrænæ, & ſphaceli, & magna ulcera, ita ut nonnullis fuerit opus crus excindere totum; nonnulli quoque ex ea re interierint; quæ omnia hîc Patavii contigêre. Propter has cauſas, uſus jam diu invaluit, ut ferramento candente fiant, ſed nonnulli ſunt, qui ferramentum ignitum adeo formidant, ut nolint illud admittere, & cauſtico uti neceſſe ſit; cujus oportet primò vires habere perſpectas; inde in loco opportuno poni, cavereque ne ſpargatur, & majus ulcus quàm oporteat paretur; quod fit operculo glandis ſupra poſito. Sunt qui oleo de ſulphure, aut de vitriolo, intincto in eo ſpecilli mucrone, ſpecilloque convoluto, ſupra cutem fonticulum excitent. Sed quomodocunque cauſtico fonticulus paretur, nunquam poſtea butyrum apponatis, quod ſub cauſtico putrefacit, & gangrænam excitat, tum etiam ubi in hydrope in cruribus fonticuli fiunt, à butyro omnino abſtinendum, ſed ſolùm diapalma utendum, & vino.

Sed potior, ac tutior modus eſt, qui ferramentis procedit; quæ duplicia ſunt, alia candentia, alia incidentia. Sunt qui incidentia uſurpant, duplicando cutim, & ita incidendo, & pilam ſtatim imponendo, ſed ne dolor excitetur, dum inciditur, ego paravi duas ferreas laminas; quæ in medio ſciſſuram habent. elevatur cutis, & duplicatur, & inter duas laminas, ſtringitur arctè, ut ſenſus ferè obſtupeſcat, tum ſcalpello ad ſciſſuram inciditur, & ita fit fonticulus per inciſionem. Sed cum minori moleſtia fit fonticulus cum ferramentis candentibus, quàm incidentibus; quia incidendo dolor excitatur, & inflammatio. Ferramenta autem varia ſunt; nam tria quidem habeatur, quæ tamen ad duo reducuntur; etenim ex duobus ſibi ipſis ſimilibus, alterum nota interdum non caret; quod partes circunſtantes ſub eo vim ignis perſentiant, dum ex compreſſione circuncirca attolluntur, & incaleſcunt; quod tamen ſub altero non ſuccedit. Itaque duo ſunt inſtrumenta, quæ commodè uſurpantur. In horum uſu, quo præcavere oportet, ne ſcilicet vis ignis, & dolor perſentiatur, aut certè quàm pauciſſimè contingat. Præterea ne ignitum ferramentum videatur; nam propter hæc duo, multi formidant ferramentum ignitum, & propter dolorem, propter aſpectum ignis. Tria enim ſunt incommoda, quæ moleſtant hominem, cui fonticulus inuritur, calor, dolor & ignis aſpectus. Ad hæc tria vitanda ars primò excogitavit laminam ferream, latam, & craſſam, in cujus medio ſit foramen, ejus latitudinis, ut admittat cannulam inſtrumenti, quod ſiniſtra manu detinetur, & comprimitur; quæ lamina, inferna parte, quæ corpori applicatur, circulum habet cum ſupercilio tenui, & quadantenus acuto, quæ ponatur ſupra locum fonticuli ſignatum attramento. Hæc lamina primò refrigerat partem circunſtantem, & conſequenter calorem ferramenti candentis; inde dolorem mitigat, obſtupefaciendo ipſum; quod facit tum frigiditate, tum compreſſione marginis acuti circuli; cui poſtea circulo, ſi ſupponatur inſtrumentum, quod ignem abſcondit, erit abundè ſatisfactum tribus incommodis jam relatis; habetur enim inſtrumentum, quod aſpectum ignis tollit, quod candens ferramentum intruſum, & occultatum habet, in tubulo, aut ligneo, aut oſſeo, aut argenteo, quod altero extremo orbiculare foramen habet, parti apponendum; ex altero verò, operculum candenti ferro conjunctum, quod deorſum comprimitur.

Modus utendi eſt, ut ferramento candente cutem uramus, & ipſam tantùm attingamus, & leniter comprimamus. Neque in omnibus par comprimendi modus requiritur, ſed variat, pro cutis varietate, videlicet mollitie, & duritie, tenuitate, & craſſitie. Ideoque in puero minus, in adulto magis, in ſene adhuc magis; item in brachio, ubi mollior, & tenuior cutis eſt, minus; in crure, ubi durior, & craſſior, magis comprimendum ferrum eſt. item variat, prout pars urenda integra eſt, aut affecta; propter quam cauſam in hydrope, & cruribus aqua tumentibus, vix attingitur cutis, & à butyro abſtinetur. item in cacochymo corpore, aut crure fluxione laborante, mitius adigitur ferrum, & butyrum non apponitur; ſed diapalma, & linteum vino nigro auſtero expreſſum uſurpatur.

Combuſto loco, ſi quis velit fonticulum parare, ſine ullo dolore, & ſine ulla loci alteratione, ſeu irritatione, quæ interdum cauſa eſt, ut fonticuli moleſtè geſtentur, non eſt feſtinandum globulum præproperè imponere, ſed cerea primum pila tunc imponenda eſt, cùm cruſta nigra, & alba decidit, & caro rubra, bonaque apparet, quæ omnino ſit expers tum doloris, tum inflammationis, & labiorum, & partium circunſtantium, tunc enim ceream primò pilam parvam ſupponere; & ſupra, durinſculum pulvinar, ex linteo factum, faſcia anguſta adſtringere, & comprimere oportet, quouſque deſcendat in profundum, & ſedem congruam ſibi paret; quo tempore jam hederæ folium, non rotundum, ſed fiſſum, & inter duo linteola averſum ponere ſupra fonticulum oportet, & quotidie mundare. Sed quæ curatio poſt facto fonticulo conveniat, ſcheda mea multos jam ante annos facta dilucidè explicat.

Hiſce de Fonticulis ab Aquapendente accuratiſſimè traditis ſubjungamus jam eâ quæ rurſus in hôc ipſô argumentô habet diligentiſſ. Anatomicus, Antonius Nuck, in ſuis Experimentis Chirurgicis.

Fonticulô in Suturâ Coronali.

Hæc Operatio Italis magis, quam Noſtratibus familiaris eſt, eamq; in Oculorum affectibus, Ophthalmia, Gutta Serena, Catharris, Aſthmate, Inſultibus Epilepticis,

epilepticis, aliiſque frequenter inſtituunt, certò ſibi perſuadentes, noxios humores in Capite collectos, ad inferiores corporis partes deſcenſum minitantes, hâc viâ commodè expurgari poſſe.

Verum enim verò, pace illorum ſtatuimus humores noxios, Fonticuli beneficio è corpore eliminandos, non ſpeciatim in Capite colligi, ibidemq; ſolummodo hoſpitari, ſed univerſæ ſanguineæ maſſæ permixtos, ope circularis ejuſdem motûs per totum corpus oberrare, ac ubicunq; obicem inveniunt pedem figere, variaſque morborum ſpecies producere. Si itaq; in itinere ſuo circulatorio ad Fonticulum appellunt, ibidemq; poros figuræ ſuæ proportionatos inveniunt, eos ſubingrediendo à reliqua ſanguinis maſſâ ſeparantur. Quam ſeparationem prolixius explicatam videre licet apud *J. Muys* in praxi Chirurg. Rat. *De uſu Fonticuli, ejuſque operandi ratione.*

Sequenti autem modo locum Fonticulo huic convenientem certo inveniri poſſe Veteres contendunt: Abraſis nimirum verticis capillis filum ducunt à naribus ad verticem, deinde aliud à media auris ad mediam oppoſiti lateris autem extendunt. Ubi verò hæc fila ſe mutuò interſecant, ibi foramen cuti inurendum volunt.

Aſt per fila tali modo ducta verus ſæpe locus non aſſignatur; Coronalis ſiquidem Sutura non in omnibus craniis in uno, eodemq; ſemper reperitur loco, ſed in aliis verſus verticem elatior in aliis verſus frontem declivior non rarò conſpicitur, quemadmodum diverſorum craniorum frequens inſpectio ad oculum demonſtrabit.

Verùm locus iſte digito melius, quàm ullo inſtrumento explorari poterit: In quovis enim fere ſubjecto Coronalis Sutura inæqualitate quadam & protuberantiâ leviori ſe prodit; In nonnullis verò depreſſa quodammodo perſentitur. Unicum proinde filum à naſo ad verticem ducendum, quod digito preſſum Suturæ Coronalis oram, quà Sagittalem tangit, manifeſtiſſimè notabit.

Quoniam autem materia, quam Fonticulus hic plorat non ex cerebro, noſtro quidem judicio, ſed ex partibus cranium ambientibus proficiſcitur, uno eodemque recidet, ſive ſupra, ſive infra Suturam Coronalem, ſive in eâdem cauterium applicetur.

Facili itaque negotio Operatio hæc ſequenti inſtituitur modò: Inuratur loco modo notato profundum ſatis foramen cauterio quodam actuali, ab *Aquapendente* invento, à *Sculteto*, aliiſque, præprimis à *Jobo van Mekeren* in Obſervationibus Chirurgicis diſtinctè admodum delineato. Poſtea eſcharæ ſeparatio promoveatur *Ung. Baſil. Butyr. recent.* & ſimilib. vel.

℞. *Unguent. Popul.* ℥j.
Sapon. Nigr. ʒj.
M.

℞. *Axung. Porc.*
Butyr. Inſulſ.
Sapon. Nigr. aa ʒijß.
M.

Remotâ tandem Unguenti beneficio eſcharâ, quod ut plurimum tertio quartovè die obſervari ſolet, piſum, globulusve ex *Hedera arboreſcenti, Corio bovino, Ariſtol. Gentian. Irid. Flor.* &c. confectus cavitati indatur, ut locus apertus ſervetur, poriq; ulcuſculi patentes maneant. Deniq; (ſuperimpoſito jam Emplaſtro) faſciâ quâdam *Cancer* dictâ, vel ſtrophiolo deligatio inſtituatur.

De Setaceô, è Fonticulorum Claſſe.

Præter Fonticulum in Sutura Coronali excitatum, occurrit aliud Fonticuli genus, *Setaceum* dictum (quia per foramina nuchæ inflicta filum ex ſetis contortis olim ducebatur) evacuationis gratia à Veteribus inſtitutum. Hinc in nonnullis Capitis morbis, quibuſdam Oculorum affectibus, dolore Dentium, Obſtructionibus, Aſthmata &c. magnæ utilitatis fuit habitum.

Et licet inter Neotericos non deficiant, qui Fonticulum etiam hunc ut minoris momenti ex Medicina eliminandum volunt: multiplici tamen conſtat experientiâ magnum (præter exſpectationem poſt alia incaſſum tentata remedia) exinde ægros percepiſſe levamen.

Eſt autem *Setaceum* nihil aliud præter ulcuſculum, in nucha inter primam & ſecundam, ſecundam & tertiam & quartam vertebram excitatum, ex quo indies materia quædam purulenta excernitur.

Hanc Operationem inſtituendi modus occurrit varius. Veteres magno cum apparatu ſtringebant cutim *Forcipe alata* ab utraq; parte foramen habente, per quod *acus*, interdum ignita, interdum non ignita, pro vario Medici ſcopo tranſmittebatur, unâ cum funiculo è ſetis equinis parato.

Nos verò ſimpliciori, commodiori, & patienti minus dolorificâ methodo utentes, ſequenti modo procedendum cenſemus. Capite dorſum verſus pauliſper reflexo, abraſiſque (ſi opus ſit) capillis locus poſtea pertundendus atramento tali modo notetur, ut puncta notata non ultra pollicis latitudinem à ſe invicem diſtent; mox cutis duplicata alterâ Miniſtri, alterâ Chirurgi manu elevetur, & cuſpide acûs ab anteriori parte paulum incurvatæ, à poſteriori rotundæ ligulâque linea, vel ſerico non contorto (Belgicè *Vlosſyde*) inſtructæ perforetur, filumque ea parte, quæ ſub cute latere debet, *Oleo Roſaceo, Ung. Baſil.* aliove *digeſtivo* inungatur, ac ſæpius horſum vorſum trahendo moveatur.

Alii *Lanceolâ* cuſpide robuſtiori donatâ cutim elevatam pertundunt.

Hiſce ita peractis plumaceolum planum utrique foramini applicetur: dein *Emplaſtrum glutinoſum*, duobus foraminibus pro fili extremitatibus tranſmittendis donatum, imponatur, filùmq; laxè ibidem conſtrictum linquatur, vel circa collum ducatur, ne ulceris latera dilacerentur, quæ denique compreſſâ impoſitæ faſciæ ope alligentur.

Si verò, uti non rarò contingit, hocce Fonticuli genus patienti nimis ſit moleſtum, ſimplex tantùm hâc in parte excitetur Fonticulus, ſolâ cutis inciſione, globuli cerei aliorumque applicatione; quemadmodum Operatione ſequenti ſumus demonſtraturi.

De Fonticulis in Artubus excitandis.

Propoſitis Suturæ Coronalis & Nuchæ Fonticulis, examinandi veniunt illi, qui in frequentiori uſu ſunt & in artubus excitantur, quiq; ad varios capitis morbos tam internos, quàm externos, infantum & puerorum motus Convulſivos, Ophthalmiam, Tumores ſtrumoſos, Cephalalgias, Affectus Soporoſos, Vertiginoſos & Spaſmodicos ſæpius & cum ſucceſſu in uſum vocantur.

Excitantur iſtiuſmodi Fonticuli in *Brachio* inter muſculum Deltoidem & Bicipitem. In *Femore* interius ſupra genu ad trium quatuorve circiter digitorũ tranſverſorum diſtantiam (ſi à genu ipſo menſurare incipias) inter Vaſtum internum & Sartorium muſculum. In *Pedis parte ſuperiori* ad digitorum trium quatuorve latitudinem infra genu circa marginem Solei, vel inter Soleum & Gaſtrocnemium.

Parantur autem vel *Cauterio potentiali*, vel *Inciſione*: Cauteriorum potentialium deſcriptiones paſſim extant

apud

apud Authores Chirurgos. Si cui verò ſimplex aliquod arrideat, quod tamen profundè ſatis & minori quidem cum moleſtia, quàm quæ magno cum apparatu proponuntur, partes corrodit, utatur Cauterio ex *Calce viva & Smegmate Hollandico* parato.

Admirandum etiam *Cauterium Barbettianum*, quod ſequitur, præſtar uſum.

℞. *Sulph. Crud.*
Arſen. alb.
Antimon. crud. aa ℥ij.

Sulphuri lento igne ſeparatim liquefacto, & Spatulâ agitato adde Arſenicum, & Aotimonium pulveriſatum, quæ tamdiu agitando miſceantur, donec cum Sulphure uniantur & rubeſcant. Dein

℞. *Hujus Mixtur.* ℥j.
Cap. mort. Vitriol. ℥ß.

M. F. Pulv. aliquoties Sp. Vin. lavandus & ſiccandus.

Hoc medicamentum non tantùm ad Fonticulos excitandos, ſed & in mali moris ulceribus, imò Cancroſis, carniſque excreſcentiis ſingularem ſæpius habet utilitatem.

Cui itaque *Cauterium potentiale* applicare placet, Emplaſtrum in medio foramine donatum, parti apponat, foramini dein partem cauſtici admoveat, eamque pulvillo, aliôve Emplaſtro tegat, tum tribus, quatuor aut quinque horis effluxis emplaſtra removeat, & eſcharæ, *Emplaſtrum Diapalm.* ſingulis diebus bis, donec ſeparatio peracta fuerit, applicet.

Nos verò inciſionem, cutim videlicet manu elevando, & forfice vel phlebotomo diſſecando præferemus.

Eſcharâ interim ſeparatâ, vel facto per inciſionem Fonticulo, globuli ex plumaceolo formati, medicamentiſque detergentibus inuncti, ulceri ſunt apponendi, uſque dum ſatis excavatum fuerit. Cavitate itaque ſatis magnâ exſiſtente, *Globulus cereus*, *ligneus* aut *argenteus*, vel *piſum* eidem imponendum, quod ſæpius novo ſubſtituto auferendum: Hocque tamdiu continuandum uſque dum vel morbus curatus, vel virium debilitas ulterius pergere prohibuerint.

Notandum interim dari patientes qui à Fonticulis excuſari poſſunt ac debent: Illi nimirum in quibus hi Fonticulorum rivuli aut nimis aut minus quàm par eſt excludunt, & quibus intolerabiles dolores excitant.

Quomodo inflammationes, vicinarum partium exeſiones, ulcuſcula, excreſcentiæ carnoſæ, aliaque Fonticulis nonnunquam ſupervenientia mala, tractari debeant, de iis inter alios præprimis conſule *VVilliſium.*

Quæritur denique *an Fonticuli ad ſterilitatem diſponant?* Reſp. ſi gravidæ nihil à Fonticulis levaminis ſentiunt atque emaciantur, omittendos eos cenſemus. Si verò materia vitioſa quotidiè excernitur, concipere non poſſumus, cur Fontanellæ in his nocerent, quum tamen experientia nonnunquam contrarium monſtraverit.

De Fonticulis fruſtraneis, & ſalutaribus.

Clariſſ. Samuelis Ledelii, Miſcell. Curios. Decur. iij. Ann. 1.

Ordinabam virgini nobili, in diſtrictu Grunbergenſi, fonticulum ad brachium; apertum tenebat per annum & ultra, nec ullam ſentiebat affectûs, ob quem adhibebamus, remiſſionem, ideò demùm claudebamus abſque periculo. Fœmina alia, in loco conſueto ſupra genu ob mala uterina geſtabat fonticulum, me ordinante, nec hic ſcopum attigi quem propoſueram. Paſtor ſcorbuticus & ſuccoſus in vicina Marchia portabat geminam fontanellam in brachio & pede per plures Annos, & quia abſque juvamine ſervabat, ideò ſanabamos. Pannifico Grunbergenſi, ob ulcus pedis inſtituebam fonticulum abſque euphoria. Idque quotidianum fermè eſt in foro Medico, ut quod huic prodeſt, ſecundo aut tertio nil emolumenti conferat. Hoc ipſum commovit plures ut penitùs è campo Medico relegare auſi fuerint, generoſum hocce Chirurgicum remedium. Non autem tam rigoroſâ hìc opus eſt ſententiâ: Pluribus, ſi non profecêre fonticuli, plures etiam enumerare poſſemus qui ſingulari cum levamine aluêre. Quem corripuerat Apoplexia Nobil. adhibitô fonticulô, optimè habuit, & per plures annos ſupervixit: ſponte autem exſiccato fonticulo, Apoplexiâ obiit. Alius aſthmate ſeroſo correptus, ſingulari cum emolumento per plures annos ſanctè in brachio & pede ſervabat Infinitos alios non tango. Quemadmodum cum plurimis ſe res habet medicinalibus, ut huic laudabilia exiſtant, & ſalutaria, alteri haud quaquam: & ita & hic eſſe deprehendes. Occurrit ſingularis vaſorum corporis conſtitutio, quæ in hoc & illo ſubjecto ſe exerit, in aliis non; applicatio quoque in cauſa eſſe poterit, ab imperitâ manu adminiſtrata, ut quæſitum effectum non attingamus cauterio noſtro: viſciditas humorum incuſanda itidem, & aliæ plures causæ, ob prolixitatem hìc non tangendæ. Lege ſi placet Dec. 1. Ephemerid. Curios. Anni 3. Obſervat. 156. ubi plures, quibus utiles fuere fonticuli, conſignatos invenies.

Fonticulorum utilitas.

Clariſſ. Joh. Ludovici Hannemanni, Miſcell. Curios. Decur. iij. Ann. 5. & 6.

Satis mirari non poſſum, quî fiat, quod & generoſiſſima præſidia artis Medicæ, quæ graviſſimos morbos humani corporis curent, etiam fato calumniæ ſubjaceant, ut multi ea prorſus è Republicâ medicâ eliminare & proſcribere velint, ac ſi prorſus inutilia humanoque generi damno forent, id genus ſunt *venæ ſectio*, *purgantia*, *clyſmata*, *fonticuli*, *ſetacea &c.* Cùm autem, ſi Medicorum Obſervationes conſulimus, docemur eorum ope & tempeſtivâ iſtorum adminiſtratione graviſſimos morbos fuiſſe curatos, ſi ſecùs quid evenit, illud vitium non ipſis præſidiis, ſed præſidiorum iſtorum abuſui tribuendum eſt. Medicorum ergo eſt, pro iſtorum medicamentorum authoritate & dignitate pugnare. Ego jam aliquot exemplis & hiſtoriis hactenus dignitatem fonticulorum eorumdemque utilitatem aſſerui, alii alia defendenda ſumant. Fonticuli utilitati aſſerendæ, ejuſdemque commodo, quod in morbis curandis affert, commemorando, porrò meum dicabo laborem. Quidam Generoſiſſimus Dominus oculorum laborabat caligine, capitis imbecillitate, ad hoc malum curandum fonticulum in brachio inuri ſuo paſſus eſt, dicto facto evanuit malum. Curat ergo rurſum fonticulum occludi. Quid fit? Recrudeſcit malum cum aliqua vertigine & pectoris anguſtia; patitur hoc malum per aliquod temporis ſpatium, tandem incidit in tuſſim cum graviſſimo aſthmate. Curat ergo rurſum emunctorium artificiale fieri in brachio, experitur rurſum magnum emolumentum, malo curato, poſtea rurſum claudi fecit. Quid fit? poſt ejuſmodi clauſuram fontanellæ, rurſum reſpiratio fit anguſtior, & rurſum procul dubio incidiſſet in periculoſiſſimum aſthma, metuens autem illud, rurſum fontanella in brachio aperta eſt, quæ ipſi

jam

jam valde prodeſt. Sic hic Generoſiſſ. Dominus ſatis ſuo exemplo expertus eſt, quem uſum & effectum habeat fontanella in curandis humani corporis morbis, & quòd fontanellâ occluſâ, materia peccans ſeſe in pectus infundat. Minime itaque *Excellentiſſ. Moxvelli* opinio, (quem autorem cæterùm ob *curam Magneticam* cujus & ego defenſor ſum, magni æſtimo) complectenda, quam fovet in ſua *magnetica Medicina.* l. 11. c. 4. p. 128. &c. Quem locum quoque citat *Excellentiſſ. Spleiſſius* in ſuis aureis *annotationibus* ad *Zapata Mirabilia*, cap. 52. pag. 440. Sed quid dicendum eſt quod legatur in *Fortunati Fidelis relationibus: obſervatumque eſt à peritiſſimis viris* (*Vicomercat.* 3. *de affect.* mulierum 5.) *eos qui fonticulos* in brachiis *diu apertos tenuerunt*, *ut multum inde humoris emanarit, aut qui cervicem trajecto ſetaceo ſauciatam gerunt; magna ex parte ſteriles eſſe. lib.* 3. c. 4. p. 364. Verùm reſpondemus (1.) *fallaciam* cauſæ, (2.) à *particulari* ad univerſale non valet conſequentia, (3.) è contra multi habent fonticulos in brachio apertos, qui tamen copioſâ prole gaudent. Hiſtoriam hanc tranſcripſimus è *noſtris philomatheticis Chiliade* 2. *Cent.* 6. *Lemmat.* 92. quæ publico deſtinavimus. Similis farinæ hiſtoriam commemorat Nobiliſſ. *Vitus Riedlinus*, *in ſuis Lineis Medicis, Menſe Martio Lemmate XXX. p.* 91. Hæc hac vice in Apologiam & defenſionem fonticulorum ſufficiant. Et ex hac mea & Nobiliſſ. *Riedlini* hiſtoriâ quilibet Æger & Medicus hoc capiant monitum, ne temerè iſta emunctoria, quæ aliquantum temporis ſpatium aperta fuêre ſervata & humorem excreverunt, occludant. Et quamvis interdum hæcce emunctoria huic vel illi damno fuerint, non tamen propterea illorum uſus tempeſtivus improbandus vel damnandus. Quippe nullum corpus ſub ſole, quod non huic vel iſti damno eſſe queat, licèt aliàs pluſimis maximè utile & proficuum ſit. An fonticuli ſterilitatem inducant? hoc quæſitum prolixè definimus in noſtris *philomatheticis* Cent. 4. Chillade 2. Lemmate 41.

Fonticulorum applicatio, non omni temporè tuta.

Clariſſ. Joh. Adami Loſpichleri; Ephemerid. German. Cent. 1. *&* 2.

Quales Archeus, modò timore, modò horrore ſubitaneo concitatus, nec non gaudio, ac ipsâ animi tranquillitate ſatisfactus, tenerrimis infantium corpuſculis, utero adhuc incluſis, ſuſque deque ſolâ continuatâ inſpectione, blandiendo quaſi inurat maculas, vix non integra loquuntur volumina, & quotidianę teſtantur experientiæ, ſic etiamſi lumen ſoli apponatur, & noctuæ Athenas deportantur, enarrando hunc caſum, eundem tamen, ob rei veritatem reticere nolui, eſtque hujus hiſtoria ſequens.

Prænobilis quædam fœmina, temperamenti phlematico-bilioſi, ac corporis obeſi, aliquatum jam prolium mater noviter impręgnata, eodem, quo ſemper utero gerens, correpta fuit capitis dolore graviſſimo, repetitim affligitur, nullo tum temporis medicamento remedibili, quam ob rem præmiſſis præmittendis, uſus fonticulorum proponitur, admittitur unus, & doloris requies ſequitur ex hac parte, applicatur & alter, ſicque totum caput liberatur, interim tempore debito hora partûs inſtat, & quidem feliciſſima, parturit etenim feliciter, at infantem fœminei ſexûs, cujus nates firmiter adeò cohærebant & connectebantur, ut debita partium diviſio nulla, loco ani conſueti verò in plano nonniſi foramen parvulum ad inſtar fonticuli ſignatum obſervaretur; at obſervabatur tantum, ſiquidem hæc ipſiſſima recens nata jam jam hydropica & ſummè debilitata inventa fuit., ſicque paucas poſt horas, accepto ſacro fonte faris ceſſit, & vitam cum morte commutavit, hujus matris ſoror, elapſis antecedenter aliquot annis conjugii fructum & effectum percipiens, de convivio quodam ſplendidiſſimo binis milliaribus diſtante, ac reliquis ferculis laudatiſſimis, in abundantiam rerum, & limaces apponendas fore, certior facta, eo prurità & appetitu vix non explicabili eſum limacum phantaſiæ impreſſit, ut hunc unicum cibum conſtanter tùm temporis deſideratee, ac cùm hoc ipſum deſiderium occultaverat, & alibi locorum hujuſmodi cibus non ad manus erat, filium debitò tempore peperit; cujus membri glandem formoſiſſima limacis figura, quo ad omnia condecoravit; & hæc ob loci ac figuræ raritatem.

FORCIPES, *earumque varia genera.* Vid. ſub Titulô, INSTRUMENTA CHIRURGICA.

FORMICA CORROSIVA AVICENNÆ

Eſt Herpes exedens.

De qua vid. ſub titulô

HERPES, in CUTIS VITIIS

FRACTURA.

In Fracturis explicandis adhibebimus Celeberrimi Hieronymi ab Aquapendente, Librum de Fracturis; ut & illum quem etiam in eôdem argumentô conſcripſit, Clariſſ. Joh. Munnicks; Quibus ſubjungemus varias Obſervationes &c.

Hieronymi Fabricii ab Aquapendente Liber.

De Fracturis.

Cap. 1. *De Definitione, cauſis, & ſignis fracturarum.*

SI Continui ſolutio in oſſe fit à cauſa interna, id eſt, ab humoribus corporis erodentibus, dicitur Caries; de qua nos capite 10. lib. 3. in ulcerum doctrina, agimus; ſi fit ab externa, dicitur Fractura, de qua jam agemus. Definitur autem à Paulo, c. 89. lib. 6. quod Fractura ſit ſolutio continui in oſſe, à violentia quadam extrinſecus adveniens.

Differentiæ fracturarum, ſecundùm Galenum cap. ult. lib. 6. Meth. ſumuntur à figura, à magnitudine, ab oſſium fractorum varietate. A figura, fractura eſt, vel recta, id eſt, quę fit per longitudinem; vel tranſverſa per latitudinem; vel obliqua, quæ è prædictis quaſi componitur. Secundò fractura eſt magna, vel parva. Tertiò, differentiæ ſumuntur à ſubjectis, id eſt, ab ipſis oſſibus fractis; vel enim fractum eſt femur, vel humerus, vel coſtæ, & cætera.

Inter

Inter cauſas fracturæ, rariſſima eſt inſtrumentum erodens, ut ignis actualis, rara pungens; frequens, ſecans; & frequentiſſima, tum rumpens, tum contundens.

Fractura ſine vulnere exiſtens, cognoſcitur primò è cavitate, quæ percipitur, ſi ſub, & ſupra fracturam pars tangatur. Secundò, ſi contrectetur membrum fractum, & plerunque ſolet efficere crepitum, ſeu fragorem, in loco fracto; ob durorum corporum mutuam affrictionem. Tertiò dolor vehemens adeſt: ob divulſionem nervorum; aut ob diſtorſionem corporum nervoſorum, aut ob puncturam eminentiæ alicujus oſſis in nervoſo corpore. Quartum ſignum eſt impotentia ſuſtinendi membrum fractum, & innitendi in ipſum. Poſtremum ſignum eſt, ſi præceſſerunt cauſę fracturarum, & ſimul propoſita ſigna adſunt. Hæc ſigna perpetuò comitantur; interdum verò etiam adeſt membri tortuoſitas, & brevitas, ſed non ſemper. Si vulnus adjunctum ſit fracturæ, præter ſigna propoſita, digito, aut ſpecillo immiſſo, ruptura vel aſperitas oſſis perſentietur, & hæc de fractura tranſverſa. Quod ſi os ſecundùm longitudinem fractum ſit, primò adeſt membri craſſities, ultra naturalem ſtatum; deinde dolor, tum membri inæqualitas.

Quoad præſagium, fractura oſſium non vacat periculo; quia neceſſariò ſolutio continui ſit magna; in parte quidem carnoſa, ſi ſit vulnus; tantum vulneratur, quantum inſtrumentum incidens vulnerat, non ultra, at ſi os rumpatur, propter frigiditatem, & continuitatem, non poteſt frangi, niſi totum frangatur. Fractura etiam periculoſa eſt; quia ſit in loco profundiſſimo, ad quem Chirurgi manus pervenire non poteſt. Aliæ etiam aliis magis ſunt periculoſæ: nam fracturæ in oſſe magno, difficiliùs curantur, quàm in parvo, multiplex, quàm ſimplex; cum vulnere, quàm ſine vulnere; juxta articulos, quàm longè ab his.

Cap. 2. *De arcenda inflammatione in fracturis.*

Curatio fracturarum requirit unionem; unio autem fieri nequit, niſi hæmorrhagia præcaveatur, & inflammatio, ſecundùm Celſum, cap. 26. lib. 2. Hæmorrhagia quidem in oſſibus non eſt formidanda, ut in carnoſis partibus, niſi fracturæ ſint cum vulnere; ad oſſa enim non feruntur inſignes venæ, & arteriæ; cùm in duriſſimo corpore calor exiguus minimum de ſubſtantia diſſipare queat; inflammationem verò hìc ſummè formidamus, & quidem magis, quàm in parte carnoſa; propter dolorem enim fit attractio, propter imbecillitatem, multa excrementa tum recipiuntur, tum generantur, quæ à parte fracta ampliùs extrudi non poſſunt; augetur periculum, quod oſſa in multa carne ſepulta jacent. Prohibetur autem inflammatio, remotis cauſis: ut abundè in vulnere carnis ſimplici, ſupra cap. 4. lib. 2. oſtendimus.

Cap. 3. *De curanda fractura tranſverſa; ſine vulnere, & primùm de coaptandis partibus oſſis fracti.*

Accedamus ad ea, quæ tantùm ipſos fracturæ curationem reſpiciunt, & primùm agamus de fractura tranſverſa ſine vulnere. In hac fractura indicatur unio oſſis, quæ non per primam intentionem, niſi in infantibus, ſed per ſecundam fieri poteſt, interventu ſcilicet calli ſupernati, & fractas partes circum alligantis. Scopi ergo hi proponuntur; primùm fracti oſſis partes rectè committere; ſecundò, commiſſas ſervare; tertiò, partium adjacentium ſaluti conſulere; quartò, callo generando ſtudere; quintò, accidentia corrigere.

Ut rectè committantur partes, opus eſt extenſione, & coaptatione; quia enim in fracturis, potiſſimùm tranſverſis, oſſa diſtorquentur, rectitudo membri deperditur, accidit ut quædam partes emineant, & alibi cavitates contrahantur; quoniam verò una oſſis fracti pars alteri ſuperponitur, membrum neceſſariò ſit brevius, quia muſculi perpetuò membrum trahunt verſus ſuum principium, qua de cauſa extenſio eſt neceſſaria, quæ partes fracti oſſis, quæ directæ non jacent, in directum agat, & eminentias in ſuas cavitates recondat. Et quamvis interdum membrum non videtur brevius fieri, ut ſi è duobus conſtet oſſibus, & alterum tantùm frangatur, vel ſi una pars oſſis fracti non ſuperponatur alteri, nihilominus, ſi proba debet fieri coaptatio, neceſſariò in omnibus fracturis tranſverſis fieri debet extenſio, alias enim periculum eſt, ne eminentiæ frangantur; ſi abſque extenſione velimus os diſtortum dirigere, & circum rotare, aut confricare mutuò partes oſſis fracti; nam ſi eminentiæ franguntur, tunc vel intercidunt inter oſſa coaptanda, & ſic coaptationem impediunt, vel procidunt extra oſſa, & excitant dolorem tum diſtendendo, tum pungendo partes nervoſas; hæc incommoda in ἀντιτάσει vitari poſſunt. In extenſione autem modus eſt ſervandus; Si enim validior ſit quàm requiritur, oritur dolor inſignis, unde febres, & convulſiones & reſolutiones, interdum etiam muſculos eſſe divulſos Gal. ſcribit. Com. 1. lib. 1. de fractur. Si mitior ſit extenſio, quàm par eſt, confricabuntur invicem oſſis eminentiæ, & aut frangentur, aut in proprias cavitates non recondentur; proinde oſſa grandia, & muſculi magni, qui membrum robuſtiſſimè trahunt verſus ſuum principium, validiſſimam poſtulant extenſionem, talia oſſa ſunt, primum femur, deinde humerus, & tibia; tertiò cubitus, poſt quæ in ſumma manu, & ſummo pede ſunt. Præterea ſi utraque oſſa ſunt fracta, minimam extenſionem poſtulat radius in cubito, id eſt, os ſuperius; quia hoc os non habet muſculos, qui ſurſum trahant, cùm moveatur pronum, & ſupinum. Oportet etiam obſervare debitam figurationem, id eſt, ut membrum extendatur in ea figura quæ minimum facit dolorem, quod ſit ſi fibræ muſculorum in rectum intendantur, & muſculus integer in una membri parte conſervetur. Pueri, & qui molli ſunt corporis habitu, validiorem tolerant extenſionem; contrà, adulti, & duri. Denique perpendendum eſt fracturæ tempus, ſi enim Chirurgus primo die adveniat, validius extendere poteſt: at ſi poſt primam diem, aut non debet extendere, aut mitius, propter influxos humores, & metum inflammationis, ſecundùm Celſum cap. 10. lib. 8.

Inſtrumenta extenſionis ſunt triplicia; Primum manus Chirurgi, ad debilem, ſeu exiguam extenſionem. Secundò, funes, & habenæ, ad mediocrem. Tertiò, organa, & machinamenta, ad validam.

Laxatis

Laxaria igitur inſtrumentis extendentibus, optima fit partium oſſia coaptatio; quam ſactam eſſe, tribus ſignis dignoſcimus; Primò, ſi membrum fractum ſano in figura reſpondeat. Secundò, ſi tactu nulla cavitas, aſperitas, vel inæqualitas in oſſe fracto notetur. Tertiò ſi dolor miteſcat.

Cap. 4. *Quomodo partes oſſis fracti unita ſervari debeant.*

SEcundus fracturas curandi ſcopus eſt, ut partes coaptatæ ſerventur; quod fit deligatura, quæ ita fieri debet, ut & partes commiſſas ſervet, & inflammationem arceat.

Hippocrates tribus utitur faſciis, è linteo non nimis craſſo, vel tenui, ne vel premat, vel rumpatur. Primam faſciam ter obvolvit circa fracturam; deinde ſurſum circunvolvit, uſque ad bonam membri partem; ita ut tres, aut quatuor, vel plures circunvulutiones faciat.

Hoc modo ſtabilitur fractura, dum ter linteum obvolvitur; arcentur etiam humores, qui inflammationem facere poſſunt, tum influxi, unde ter circa partem fractam faſcia volvitur; tum qui adhuc influunt, maximè à partibus ſuperioribus; vaſa enim inferiora, ſenſim in nihilum terminantur, unde faſcia ſurſum circunvolvitur. Secundam faſciam, prima duplo longiorem, contrario modo obvolvit; ſi enim prior verſus dextram, hæc verſus ſiniſtram obvolvitur; ut ſi muſculus aliquis, nimirum per primam faſciam, ad partem aliquam ſit attractus, reſtituatur in partem contrariam, per ſecundam faſciam; quę ſemel circa fracturam obvolvenda eſt; deinde, ut exprimantur humorea influxi, deorſum eſt circunducenda, uſque ad aliquam membri partem, factis ſcilicet tribus, quatuor, aut pluribus circunvolutionibus, ſi opus ſit; poſtea oportet ſurſum redire per ipſam fracturam; & prærerire, circunvolvendo etiam ipſam fracturam, quouſque tandem ventum ſit ad finem prioris faſciæ, ubi & ſecunda faſcia terminanda. hæc faſcia, vi dixi, primò obvolvitur circa fracturam, ut humores ab hac exprimat; deinde deorſum fertur, ad detinendum humores, qui à partibus inſernia ad fractam partem fluere poſſunt, ceu ad debilem; & quia timor eſt deſcenſus humorum à parte ſuperiori, ob id Hippocrates non terminat faſciam deorſum, ſed ſurſum eam circunvoluit, ut finem habeat, ubi prior finitur. Hæ duæ faſciæ inflammationem potius arcent, quàm fracturam ſtabiliant; ad hanc enim plurea circunvolutiones requiruntur.

Hia factis, apponit Hippocrates circa fracturam, pannos quoſdam triplicatos, aut multiplicatos, ejus longitudinis, formæ, & cujus ſunt faſciæ parti obvolutæ at anguſti, ut 5. 6. aut plures poſſint circa fracturam accommodari; inuncti hi cerato modico, ſi enim copioſum eſſet, ceratum diffluerit, non autem continerent, apponuntur per longitudinem, circa partem fractam tot, quot requiruntur, ita ut unius digiti vel duorum ſpatium inter unum, & alterum intercedat. Dicuntur plagulæ, & ſplenia, à forma oblonga; ſupplent vim glutinantis medicamenti; & præterea leniunt dolorem, dum compreſſionem faſciarum prohibent. Tertia Hippocratia faſcia, plagulas jam dictas firmat; initium circunvolutionia hujus faſciæ fit à fractura; deinde alterum hujus faſciæ caput ſurſum, alterum deorſum volvitur. Id notandum, faſcias magis conſtringi debere in parte fracta, quàm alibi, ut pars fracta magis illæſa ſervetur ab humorum defluxu.

Celſus alium deligandi modum ponit, c. 10. lib. 8. Primùm enim circa fracturam injicit lintea, in oleo, & vino tincta; deinde ſex ferè circunducit faſcias, quarum prima eſt breviſſima, & ter circa fracturam obvolvitur, ter etiam circunvolvitur circa partem membri ſuperiorem, altera dimidio longior, incipit à fractura, & deorſum circunducitur, poſtea ſurſum reducta, in parte ſuperiori ultra priorem faſciam debet deſinere. et hæ ſunt duæ primæ faſciæ Hippocratis. Super has latius linteum cerato oblinitum eſt obducendum, ut priores faſcias contineat, & ubi os eminet, ſemper enim membrum fractum propenſionem habet ad illam partem, ad quam in ipſo frangendi actu propenſionem habuit, ſemper apponendus eſt pannus triplex, vel multiplex, eodem vino, & oleó madens, ei parti, quæ illi contraria eſt in quam membrum inclinat. Ego interdum pannis utor, interdum ſtupâ, quam madefacio in vino nigro auſtero, ſi volo roborare, & arcere inflammationem; vel in ovi albumine, ſi fractura dolore caret, & ſolum ſtabilire volumus. Celſus madefacit in vino, & oleo, potiſſimum roſaceo, ſi dolór ſcilicet infeſtat. Lariore linreo applicato, circunvolvere oportet quatuor reliquas faſcias, ita ut ſequens ſemper priori ſit adverſa, & tertia in inferiori parte, reliquæ omnea in ſuperiori terminum habeant.

Celſi igitur deligatio ab Hippocratis deligatione differt; nam Hippocrates tribus utitur faſciis, Celſus ſex; Hippocrates utitur plagulis, quarum loco Celſus latiora lintea uſurpat; Hippocrates cerato utitur, Celſus vino, & oleo. Si dolor alicujus momenti partem infeſtat, Celſi deligatura magis prodeſt; at ſi dolor eſt vel nullus, vel exiguua, præſtat deligatio Hippocratis, quæ maxime à Galeno probatur, cap. 5. lib 6. Meth. Recentiorea ſtatim ſumpta faſcia, è duplici initio deligant fracturam, non animadvertentes, quæ Hippocrates, & Celſus ſcripſerunt. Nos autem medicinæ principes ſequemur.

Terminus adſtringendi debet eſſe bona laborantis tolerantia, ut deligatura leviter premat, & ſic tum contineat, & ſtabiliat fracturam; tum humores exprimat. Sont etiam alia hujus ſigna; quæ altero die apparent; ſi enim æger eo die, quo deligatus eſt, ſentiat ſe valentiua conſtringi, puſtera verò die tumor laxus, mollis, & parvus appareat, in manu quidem, ſi brachium; in pede verò, ſi crus fractum ſit, bona eſt deligatio; quia jam humores à parte fracta ſunt expreſſi; ſi verò aut nullus tumor, aut magnus, & durus poſtridie in manu vel pede appareat, prava eſt deligatura; quia illa non continet; hæc verò nimis arcta eſt, & inflammationem movet.

Tertio die, à deligatione factas Hippocrates faſcia, reſolvit, tunc enim incipiunt laxari, quæ prima cauſa eſt, cur ſolvantur; altera cauſa eſt, quod frequentiſſimè in fracturis intolerabilis pruritus infeſtat, ob humores, & vapores per deligationem detentos, & acriorea redditos; qui pruritus terminari ſolet in excoriationem cum dolore, & inflammatione; & tunc ſolvendæ faſciæ, parſque pruritu infeſtata, ſæpe aquâ tepidâ perfundenda, ut ſic omnia evaporent; poſtea ſurſus

membrum deligandum. Facta bona deligatura, & pruritu non infeſtante, à tertio uſque ad ſeptimum, oportet ægrum deligatum detinere; ſeptimo membrum rurſus ſolvendum, perfundendum tepida aqua, & ligandum.

Sed hoc tempore, vice plagulatum, oportet ferulas, ita Hippocrati dictas, apponere, noſtro tempore, quia non habemus copiam ferularum, chirurgi utuntur laminis è ligno factis, è quo fiunt vaginæ enſium vulgò aſſulas vocant, quas ſtupâ obvolvunt; alii utuntur charta, ſeu papyro craſſiſſima; alii ligneis fruſtulis, digitum craſſis, utuntur. Horum uſus eſt, non ſolum immobile, ſed etiam rectum tenere membrum; quod optimè præſtant ferulæ; quæ cum læviſſimæ ſint, non premunt, nec inflammationem movent; quatenus verò ſunt rigidiſſimæ, rectum ſervant membrum. Aſſula facilè incurvatur, ut & charta illa craſſiſſima oleo præſertim, aut vino madefacta; ligna autem craſſiora valde premunt, & movent inflammationem. his utebatur Hippocrates, demum poſt ſeptimum; quia ante ſeptimum magis urgebat intentio arcendæ inflammationis, quàm intentio ſtabiliendi fracturam; poſt ſeptimum autem contra accidit.

Cap. 5. *Quomodo Oſſis ſubſtantia ſalubris conſervari debeat.*

TERTIVS ſcopus curationis fracturarum eſt, ſubſtantiam partis ſalubrem conſervare; natura enim, id eſt, partis temperies, os unire nequit, niſi pars ſit ſana, quia ergo pars fracta debilis eſt, ut corporis excrementa ad eam facilè confluant, ut etiam ob coctionem debilem multa excrementa ſecernantur, & expelli nequeant, & præterea, quia in oſſe fracto, etiam optimè coaptato, cavernulæ tamen quædam remanent, quæ poſtea ſanie replentur; idcirco ut partem ſalubrem conſervemus, opus habemus medicamentis, quæ materiam influxam deſiccant, & influentem repellunt, uno verbo, adſtringentibus.

Hujus præſidii materiæ variæ ſunt: nam Hippocrates utitur cerato, deinde vino nigro auſtero. Celſus linteis, oleo, & vino tinctis. Recentiorum quidam ſumunt linteum vino nigro auſtero expreſſum; quidam ſtupam pexam, vino nigro auſtero expreſſam; quidam vinum, & oleum ſumunt, hiſque admiſcent pares portiones pulverum boli Armen. ſang. drac. myrtillorum, balauſt. roſarum rub. Alii præter hos pulveres, ſubigunt ovi albumen, & faciunt medicamentum inſtar mellis craſſum, imponuntque ſupra ſtupas pexas, aut ſupra latius linteum. Quidam ſumpto ovi albumine, & vino nigro auſtero, admiſtis pulveribus propoſitis, abſque linteo, aut ſtupa, membrum fractum circumcirca illinunt; et hæc medicamenta, propter ovi albumen, ſtatim ſiccantur, & valdè parti adhæreſcunt. Nonnulli faſcias è vino nigro auſtero expreſſas circumvolvunt, ut firmiùs hæreant.

Quantum ad horum uſum attinet; ſcopi conſiderandi ſunt, nimirum primò, arcere inflammationem; ſecundò, ſubſtantiam partis ſalubrem conſervare; tertiò dolorem lenire. Debet etiam perpendi, tempus anni, habitus corporis, ætas, fracturæ magnitudo. Si ergo dolor urgeat, ceratum Hippocratis ſupra latius linteum convenit; ſupra ceratum autem hoc, aliud linteum è vino nigro auſtero expreſſum circumponi debet, ad inflammationem arcendam. Si fiat ceratum è cera, & oleo roſaceo, vel myrtino, leniet dolorem, ratione olei, arcebit phlegmonem, & ſtabiliet fracturam, ratione adſtrictionis. Si dolor ſit exiguus, non tamen omninò deſpiciendus, magis incumbimus in id, ut phlegmonem arceamus, & fracturam ſtabiliamus; unde ſumimus oleum roſar. vinum, & ovi albumen, his pulveres dictos, ad mellis craſſitudinem miſcemus, & cum linteo, aut ſtupa apponimus.

Si nullus ferè adſit dolor; tunc totis viribus arcemus inflammationem, & ſtabilimus fracturam; ideòque ab oleo abſtinemus. Si habitus corporis ſit durus, tempus æſtatis, fractura magna, ut in femore, ovi albumini miſcemus pulveres conſtringentes propoſitos, additis corticibus granatorum, gallis immaturis, ſucco hypocyſtidis, quæ ſtupis imponuntur; ſupra ſtupam autem imponimus latius linteum è vino expreſſum; aut ſi non placeat tot lintea obvolvere, primam faſciam, itemque ſecundam è vino nigro exprimimus, & circunvolvimus. Et his medicamentis ſubſtantia partis ſalubris conſervatur; quæ omnia ante deligaturam ſunt imponenda.

Deligaturæ ſuccedit poſitio, ſeu collocatio membri, lib. 13. de illis, quæ fiunt in medic. Comm. 51. 52. & 58. lib. 2. de fract. Hæc ſecundum Hippocratem debet eſſe mollis, ne premendo dolorem inferat; æqualis, ne diſtorqueat; ſurſum verſus, ne humores deſcendant. Hinc chirurgi membrum fractum collocant in lecto, & molli ſtragulo; vel pulvinar è molli lana, aut pluma, parti fractæ circumligant; vel chartam craſſam; *chartone* vulgò, in canalis modum conformant, & intus ſtupa ſubfulciunt, in cubito, & iis oſſibus, in quibus æger non cogitur in lecto degere; ſi autem in lecto decumbat, nil melius eſt, quàm formare capſulam è tabulis ligneis tenuibus, & ſtupa multa, aut lana implere.

Præterea, in poſitione, ſicut etiam in extenſione, & deligatione, oportet congruam membri figurationem conſiderare; quæ ſcilicet dolore vacat, & muſculos integros ſervat ex utraque parte; hæc autem eſt figura media, in qua, dum otiamur, ſingula membra continere conſuevimus; ut in cubito, figura angularis; in carpo recta, &c. ea nimirum, quæ inter extremos cujuſque membri motus intermedia eſt. Hæc figura niſi obſervetur, exiguo poſt tempore membrum dolere ſolet.

Cap. 6. *De Callo in fracturis generando.*

QVARTVS ſcopus eſt callum generare; quod faciendum, poſtquam timor inflammationis receſſit, plerumque circa diem ſeptimum, ſecundùm Galenum cap. 5. lib. Method. Licet interdum citiùs hoc fiat, interdum tardiùs, pro magnitudine fracturæ, anni tempore, ætate, habitu corporis, ut ſupra etiam de ſimplici carnis vulnere diximus; dum enim affluxum adhuc timemus, non poſſumus ſtudere generationi calli; quia natura partis læſa non poteſt callum generare.

Generatur autem callus, ex oſſis alimento, quod à labiis fracturæ exſudans, circum oſſa fracta concreſcit, & licet non ſit os, ita tamen durus eſt, ut ſi membrum illud rurſus frangi contingat, potius in alia parte frangitur, quàm ubi callus eſt genitus. Duo igitur hic indicantur, primùm, ut congrua materia ſuppeditetur. ſecundo, ut à labiis fracturæ non eluatur, aut foras evocetur.

Quoad calli materiam, cibi debent eſſe craſſi; quia oſſis alimentum craſſum eſt, & ſimul viſcidi; unde utendum oryza, frumento in aqua cocto, farre, pedibus, ventribus, & capitibus animalium, potiſſimum vitulorum, & caſtratorum; dabitur etiam cutis hœdi, & vervecis, crura vaccina. Vinum tunc exhibendum omninò eſt, idque nigrum, & craſſum; debet autem victus è tenui in pleniorem mutari.

Medicamenta etiam per os dari ſolent, quæ ad callum generandum, & indurandum faciunt; ut ſuccus primulæ veris, pluribus diebus potus; pulvis radicum agrimoniæ, in vino ſumptus, aut ſuccus ejus epotus.

Localia erunt emplaſtica: unde in pueris, & mulieribus, paramus emplaſtrum è farina volatili, & ovi albumine; in adultis, apponimus hoc emplaſtrum, R. boli Arm. thuris, myrrhæ, aloes, acaciæ, tragacanthæ, ladani, gallarum, nucum cupreſſi, ana part. æqu. in pollinem redacta, immiſcentur ovi albumini, cum modica farina volatili. Utimur etiam perfuſionibus, è decocto granatorum, & foliorum myrti, radicum ulmi, radicum, & foliorum fraxini; item è ſucco foliorum vitis albæ. Hæ perfuſiones fiunt, quando ligatura reſolvitur, antequam emplaſtrum apponatur, & deligatura adhibeatur. Inter cerata à chirurgis uſurpatur emplaſtrum Barbarum; item oxycroceum, tempore Hyemis, Veris, & Autumni, quia ſunt calida; Diapalma verò, tempore æſtatis. Sic ergo materiam paramus aptam ad calli generationem, tum victu, tum medicamentis.

Ne autem materia hæc, è qua callus generari debet, foras evocetur, oportet deligaturam mutare; non enim amplius pars ita deliganda eſt, ut humores exprimantur, ſed ut perſiſtant, & concreſcant circa fracturam. non ergo tam frequenter fractura eſt deliganda, ut prius, ſed quinto quoque die; laxiores etiam debent eſſe circumvolutiones; at in prioribus deligationibus non eſt tantum intervalli interponendum, ſed videndum, quomodo callus in fractura procedat. ſatis ergo erit, duos dies protrahere deligaturas ſequentes, & interim proſpicere oportet, num tantus, taliſque callus generetur, quantus, & qualis requiritur. Quomodo autem callo minori, vel majori occurrendum, infra paulo poſt docebimus.

In fractura per longitudinem facta, eadem prorſus curatio adhibenda, quæ in tranſverſa, ſaltem ut deligatio magis adſtringatur; alias enim facilè poſſet decidere. cap. 5. lib. 6. Method.

Cap, 7. *De Symptomatibus fracturæ ſupervenientibus.*

QVINTVS ſuccedit ſcopus, nimirum correctio accidentium, quæ fracturis ſolent ſupervenire, & curationem retardare; ea verò ſunt, dolor, inflammatio, pruritus, excoriatio, callus juſtò major, vel minor, membri debilitas, gracilitas, depravata figura, gangræna, vulnus.

Si ergo dolor infeſtat, leniendus eſt anodynis; ut lana ſuccida, intuſa in oleo, & aceto ſimul miſtis, & coctis; ſpongia ex oleo roſarum expreſſa, & impoſita, inunctio ex oleo chamæmelino, & lumbricorum; deinde linteum vino nigro auſtero imbutum, & impoſitum, quibus omnibus acta calidis utendum. Hippocrates utitur cerato, quod præſtantiſſimum eſt, ſi ex oleo roſato fiat. Convenit fomentum cum ſpongia expreſſa in aqua, in qua malva, & chamæmelum bullierint.

Inflammatio nondum orta ut præcaveri debeat, diximus; quod ſi autem oborta ſit, apponimus hoc medicamentum. R. rad. althææ, florum chamæmeli, violarum, ana. M. j. coctis in aqua, & contuſis adde farinæ hordei unc. iv. ſapæ. unc. iii olei roſ. viol. ana unc. iii. vini nigri, aut aquæ hordei q. ſ. Miſce pro cataplaſmate; ſi calor magis urgeat R. ſol. violarum, balauſtiorum, plantaginis, an. Manip. ſem. florum chamæmeli Manip. 1. decoquantur in aqua, & cum oleo roſ ac chamæmel. æquis portionibus ſimul miſtis, fiat emplaſtrum, ſi inflammatio ſit in declinatione, utimur fomento è florib. chamæmel. & bet. decoctis in vino albo, item fomento è roſis, & calamintha, ſimiliter decoctis,

Si pruritus infeſtat, ob detentos humores, perfundatur locus aquâ calidâ, ut poris apertis, flatus, & vapores diſſientur: aut foveatur locus ſpongia aqua calida imbuta, & expreſſa. perfuſio, & fomentum maximè conferunt, ex aqua marina, quæ, propter ſalem, expurgat, & poros aperit.

Neglectus pruritus terminari ſolet in excoriationem dolentem, & interdum inflammatoriam, cui occurrendum eſt exſiccantibus, & refrigerantibus. Aeſtate igitur, confert unguentum de ceruſſa, & in calore inſigni, unguentum de ceruſſa caphuratum. ſi æſtas ſit, & corpus calidiſſimum, convenit unguentum populeon; item linimentum ſimplex dictum, recens; aliis temporibus, prodeſt unguentum è lithargyro, unguentum de minio. hæc omnia ſunt refrigerantia, & ſiccantia; ſed differunt ſecundùm magis, & minus.

Callus interdum juſtò eſt, vel minor, vel major. ſi minor, ſigna ſunt, quod pars ad motum redditur debilis, & ſi pars fracta tangatur, callus aut nullus, aut exiguus ſentitur. Fit autem hoc, vel quia æger tenui uſus eſt victu, vel cibis aut non craſſis, aut non viſcidis, ſed friabilibus; deinde, quia faſciæ nimis fuerunt adſtrictæ. Debet ergo major reddi, per victum pleniorem, faſciæ ſunt laxandæ, medicamenta adſtringentia mitiora reddenda; attrahendi etiam humores perfuſionibus ex aqua calida, non admodum tamen, ne attracti rurſus evaporent, donec pars rubeſcat, & in tumorem attollatur, tunc enim deſiſtendum. Si callus ſupra modum ſit auctus, ſigna ſunt, quod tactu percipitur, & comprimendo muſculos, parteſque nervoſas, dolorem infert. Denique pars redditur inepta ad motum, propter dolorem & compreſſionem. In hoc caſu omnia contraria ſunt facienda, quo ad victum, faſcias, &c. deinde callus molliendus, & digerendus: unde fiunt emplaſtra è radicibus althææ, foliis malvæ, & meliloti, decoctis in aqua cum axungia anatis. Antequam autem emplaſtrum apponatur, fiunt perfuſiones ex eodem decocto. Facta emollitione fiunt poſtea perfuſiones ex aqua, in qua decocta ſit betonica, ſcabioſa, ſcordium, parietaria;

& tandiu fiunt, dnnec nnn tantum pars rubefiat, & in tumorem attollatur, verum etiam decidat, & corrugetur.

Si gangræna nriatur, ſtatim initin partem debemus perfundere, & abluere lixivin, in qun decncta ſint ſcordium, & plantagn, deinde apponendum emplaſtrum, factum è farina lupinorum, pulvere ſcnrdii, & naymelite, cum mndico lixivio.

Si membrum gracile reddatur, vel remaneat, propter nimiam, faſciarum adſtrictinnem, aut propter nimiam perfuſinnem, aut nimins motus, aut paucitatem viſcoſi alimenti; æger nutriendus eſt; deinde adminiſtrandum balneum ex aqua dulci, in qua ſi aliqua portio carnis decoquatur, erit melius; præterea, picatio efficienda appoſita pice, ſupra linteum ducta, & mulenties velociter ablata, ut dolnr quidam caciretur, ratione adhæſinnis, & pilnrum; ob quem dnlorem alimentum attrahatur, & pars nutriatur. tandem perfuſin facienda eſt aquâ calidâ.

Poſt curatas autem fracturaa, ſæpè membrum in figura depravatum, & diſtnrtum manet, qunniam oſſa nnn benè ſunt coaptata; id quod fit, aut propter inſcitiam medici, aut propter mntus ægri inordinatns; aut pravam deligaturam. Si ergn læſin membri in ſuis motibus nnn ſit effatu digna, æger fnrte ſua contentos eſſe debet. Si effatu digna ſit membri læſio in ſuis operatinoibus, & æger ſit ſenex, ac debilia, callus vetuſtus, os fractum magnum; æger ſimiliter ſnrte ſua conteotus erit, At ſi æger ſit jovenis, & rnbuſtus, callus recens, os fractum exiguum, unicum erit refugium fracturam denun rumpere, ubi tamen priùs per multos dies, quantum fieri poteſt, callum mnllire debemus, perfuſinnibus ex althæa, & malvis, lutis, thermalibus D. Petri & D. Batthnlnmæi, vel lotura lanarum, œſypo; multæ frictinnea fient, digitis œſypo inunctis; fient perfuſinnes ex aqua, cui incncta ſint folia cicutæ. ntimur etiam emplaſtro è foliis cicntæ, cum aaungia porcina. deinde rurſus ns frangitur, manibus, vel digitis impellendn, ſeu comprimendn.

Si callus fuerit durinr, frango, inſtrumento attrahente in diverſas partes; deinde ſann, ut hactenus docui.

Cap. 8. *De Curanda Fractura cum vulnere, in qua nec os nudatum eſt, nec aliquo oſſis fruſtulum abſceſſurum expectamus.*

IN fractura cum vulnere, vel os nndarum eſt, vel nnn eſt oudatum. Præterea, vel fruſtulum oſſis abſceſſurum eſſe opinamur, vel non. Nos primum de ea agemus, in qua nec ns nudatum eſt, nec fruſtulum oſſis abceſſurum putamus. In hac ſatiſfaciendum eſt & vuloeri, & fracturæ ſcopis, idque alternatim.

Primò enim cnaptanda ſnnt nſſa, per extetiſinnem, ut ſupra docuimus in primn ſcopo fracturarum.

Deinde ſatisfaciendum ſecundæ, & tertiæ indicationi vulnerum, id eſt labia vulneris ad mutuum contactum adducenda, & adducta conſervanda, quod fit ſuturâ, aut fibulis.

Pnſtea incumbimus tertin ſcopn fracturæ, & quarto ſcnpo vulneris, id eſt, ſubſtantiam fractæ, & vulneratæ partis ſalubrem conſervamus, imponendn medicamenta ſupra vulnus conſutum, & fracturam cnaptatam, quæ tum dolnrem leniant, ſi adſit, tum inflammationem arceant, id eſt materiam influentem repellant, influxam exſiccent, & procul à parte caprimant, qnalia ſunt adſtringentia, & glutinatnria, de quibus ſupra fusè. In præſentia ſi dolor adſit, & ſit hyems, utendum eſt cerato picato, quod, ſecundùm Hippocratem, dolorem lenit ſi æſtas, cerato roſato aliis temporibus, cerato ſimplici. Si dolor non adſit, magis eſt incumbendum ſtabiliendæ fracturę, & inflammationi arcendæ, unde ſuperponere debemus ſtupas pexas, & ovi albumine illitas; vel linteum è vino nigrn, & oleo roſato expreſſum. Si pars nmninò ſit expers doloris, poſſumus etiam uti pulveribus adſtringentibus ſupradictis, nvi albumine ſubacto permiſtis.

Poſt hæc, explendus alter ſcnpus fracturæ, id eſt, deliganda eſt fractura, ſicut ſupra docuimus. hîc tamen notandum, ut ſaſciæ ſint mollintes, & latiorea, quàm in fractura ſine vulnere, ut oras vulneris utrinque comprehendant, & ſic labia vulneris cnnſtringant, non comprimant; minus etiam ſtringendæ ſunt faſciæ, quàm ſi vulnus non adeſſet, ne cnmpreſſo vulnere, dolnr, & phlegmnne nriatur; unde Hippocrates, & Celſus, plures circunvnlutiones faciunt, cum melius ſit ſępè circumire, quàm adſtringere. Debet autem faſcia tertin qunque die ſnlvi, & ſemper minùs comprimi, quamdiu durat timnr inflammatinnis.

Ferulæ vel nnn appnnendæ, ne vulnus comprimant, vel ſi apponantur, ſupra vulnus appnni non debent: magiſque hnc in caſu, multitudo faſciarum prnbatur, unde Celſi deligatin, quæ fit 6. faſciis, convenire videror. Et hæc hactenus.

Cap. 9. *De fractura cum vulnere, in qua os nudatum non eſt, aliquod tamen oſſis fruſtulum abſceſſurum expectamus.*

OS recedere, ſeu abſcedere intelligimus, quando nſſis portio à reliquo oſſe ſeparatur, & foras à natura extruditur; quod fit, primùm cum è veteri vulnere nſſa emarcuerunt, aut arefacta ſunt, & marcida effecta; tunc enim à facultate partis expultrice, marcidum os à probo ſeparatur, & ſic fit abſceſſin, ſeu deſquamatin oſſis; quæ etiam ſine fractura contingere poteſt, ut in fiſtnlis, & vetuſtis ulceribus, propter multam ſaniem diutiùs cum oſſe commnrantem, ns corrumpentem; poteſt etiam hæc deſquamatio nſſis cnntingere in fractura non cnnfnrmata, propter multam ſanitm cnllectam. Secundò etiam abſcedunt nſſa, cùm ob fracturæ impetum, aliquod nſſis fruſtulum, aut è totn à reliquo eſt ſeparatum, aut ita cnncuſſum, ut parum abſit quin ſit ſeparatum.

Cauſæ ergn ſunt, vel impetus externus, vel nſſis cnrruptin, aut à ſanie diutiùs commorante, aut ab alteratione aeris externi, quæ & ipſa oſſa corrumpit, & à naturali temperamento dejicit.

Signa verò, quibus os abſceſſurum ſignificatur, ſunt plura. T. 18. lib. 3. de Fract. Primùm enim ſanies cnpinſior effluit, non reſpondens magnitudini vulneris; unde ns corruptum, & abceſſurum indicatur. Deinde vulnus gliſcere videtur, id eſt ad excretinnem incitari, unde labia vulneris nnn coëunt, ſed potius invertuntur, & æger in hanc rem intentus, motionem quandam tacitam in membri parte

intima ſentit. Tertium ſignum ponitur T. 44. lib. 3. de Fract. ſi oſſa conſormatio fruſtretur; enim tunc propter moram ſaniei os corrumpentis, abceſſurum eſt oſſis fruſtulum. Quartum ſignum, ſi os carne ou-datum ſit, neceſſariò abſcedit; quia non amplius porrigi poteſt alimentum, cùm venæ, & arteriæ non amplius ad partem nudatam excurrant; quia etiam aeri externo os exponitur, & ab hoc corrumpitur. Quintum ſignum ponitur à Paulo c. 107. lib. 6. nam caro, quæ accreſcit ſuper labia vulneris, eſt laxa, hebes, vacua, ſpongioſa; natura enim nun ſanat vulnus, ubi aliquid intus habet, quod oon poteſt detinere; ea igitur parte, ubi caro laxa eſt, os abſcedet.

Citiſſimæ autem abſceſſionis ſigna ſunt, quando citiſſima fit ſuppuratio in vulnere, & citiſſima, atque pulcherrima carnis excreſcentia; non enim alio modo os abſcedit, quàm dum natura carnem in labiis oſſis ſani creat, quæ os ſuperpoſitum ſuſpèndit, & propellit. os quidem magnum, ſolidum, ætate adulta, tempore hyemali, tardius abſcedit, ut totus ejus circulus 60. diebus, at mediocre, laxum, tenera ætate, & æſtivo tempore, citius, ut 40. diebus, ſic pars oſſis citius abſcedit, quàm totus circulus.

Quantùm verò ad curationem, ſi os receſſurum omninu à reliquo oſſe ſeparatum ſit, & intra vulnus inciderit, ibique conſiſtat, volſellâ eſt apprehendendum, & foras trahendum, ſi autem oſſis fruſtulum, per rimam, undique è reliquo oſſe ſit ſeparatum, in ſuo tamen adhuc loco detineatur, nihilominus, quoniam nunquam cum reliquo oſſe glutinari poteſt, apprehendendum eſt, & extrahendum, ſi citra violentiam fieri poteſt; ſi abſque vi magna fieri nequit, non debet extrahi; quia excitaretur dolor, inflammatio, febris, convulſio, & ulcus redderetur fiſtuloſum; cum extracto oſſe, cavitas illa ſanie repleatur, quæ corrodendo, carnis generationem impedit; tunc ergo negotium hoc ipſi naturæ permittendum, quæ ſenſim carnem in labiis oſſis, ſani gignit, facitque oſſa abſcedere, quemadmodum in vulneribus capitis diximus.

Conſiderandum etiam eſt, num oſſis fruſtulum abſceſſurum ſit magnum, aut parvum, quod è ſignis propoſitis intenſioribus, & remiſſioribus cognoſcitur; ſi enim ſuppuratio tardiùs fiat, & multa ſaniei copia conſpiciatur, copioſa etiam caro laxa, & hebes generetur, majus fruſtulum eſt abſceſſurum, ſi contra, minus. Curationem autem utriuſque fracturæ tradit Hippocrates T. 20. & 21. L. 3. de Fractur.

Si parva eſt oſſis portio abſceſſura, primò caveodum, ne pus collectum diutius moretur, intra vulnus, & os etiam bonum corrumpat; evacuandum igitur pus eſt, non quidem expreſſione faſciatum atque adſtringentium, ſicut in fractura ſine vulnere; ſic enim dolor, & inflammatio oriretur, ſed ita vacuandum eſt pus ut ipſum è vulnere fluat. Alter ſcopus eſt, ut oſſis abſceſſionem juvemus; quod tamen negotium in oſſe parvo, ipſi naturæ committendum eſt; in magno autem, medicamentis juvandum. his de cauſis, Hippocrates probat deligaturam laxiorem, ac frequentiorem; ne pus intercludatur, ſed facilè effluere queat; ferulas non apponit, ne comprimendo dolorem excitent; reliquum naturæ committit. Id notandum, licet oſſis abſceſſio expectetur, vulnus tamen conſui debere; nec enim natura ſanat vulnus ea parte, qua os abſceſſurum eſt; ſtabiliri etiam poteſt fractura faſciis pluribus, ut ſupra diximus.

Si os magnum eſt abſceſſurum, curatio in duobus differt à prædicta; nam & medicamenta adhibentur, & modus deligandi peculiaris. Indicationes ſunt, ut pus non intercludatur, ſed effluere poſſit, ſtabiliatur fractura, inflammatio arceatur, dolor non excitetur, denique procuretur citiſſima oſſis abſceſſio.

Ad hæc omnia præſtandum, quoad deligaturam, multæ ſunt ſumendæ plagulæ, è panno lineo duplicato. longiores, quàm ut ſemel membrum circundent; nam breviores non conſervarent fracturam ſtabilem; breviores autem, quàm ut bis membrum circundent, longiores enim non eſſent commodæ; dum membrum, propter medicamenta renovanda, reſolvitur; oportet enim membrum attolli, & dimoveri, ut ſic fractura contineatur, & immoto membro, laxatis ambobus capitibus, ipſum vulnus ſolvendo appareat. Latitudo plagularum, non minor erit dimidio palmo, in ſumma, tanta, ut labia vulneris ſufficienter apprehendat. circunducendæ ſunt è duobus initiis, ut decuſſatim ſe interſecent, crucis modo; vel, ut paulo longius ab extremitatibus ſeſe decuſſent, in oppoſita parte. Tot autem debent eſſe plagulæ, quot ſunt neceſſariæ, ne ullus vacuus detur locus, & ſæpè ego expertus ſum, ſatius eſſe plures ponere, quàm pauciores, pro fractura ſtabilienda; ita tamen, ne gravando comprimant. Madefaciendæ ſunt in vino nigro, auſtero, craſſo, ſic enim melius adhæreſcunt, inflammationem arcent, ſubſtantiam partis ſalubrem conſervant; quibus de cauſis, potiſſimum propter phlegmonem, Gal. non tantùm plagulas ita madefacit, ſed etiam per totum diem, & noctem, vino illo partem perfundit; aut linteola, & ſpongias imponit in eo madefactas: ne autem vinum defluens madefaciat totum cubile, & ſtratum, ſubjicit corium, canalis modo figuratum, quod exitum dat vino influenti.

Verùm ante admotionem plagularum, neceſſe eſt medicamenta apponere; quæ in principio, id eſt, quandiu durat tempus inflammationis, & dolorem leniant, & inflammationem arceant; ut ceratum roſatum, laudatur etiam ceratum picatum, eo maximè tempore, quo pus conficitur; juvando enim coctionem, & faciendo ſuppurationem, arcet phlegmonem; quoniam ſuppurata materia, nihil mali evenire poteſt; Com. Aphor. 23. Sect. 4. Contra dolorem etiam, & imminentem convulſionem, Hipp. interdum utitur linteolis madefactis oleo, & vino, ſimul miſtis.

Si tempus inflammationis præteriit, omni induſtria attendendum eſt, ut os recedens, citiſſimè foras trudatur, quod licet à natura fiat, hęc tamen medicamentis juvanda, Manifeſta qualitate hoc faciunt calida; ut oleum vetus, cera citrina, ſordities vaſorum apum, ad ignem liquata, cui admiſcebitur pars una euphorbii, duæ tithymali, tres ariſtolochiæ; hoc medicamento utendum hyeme, in corporibus adultis, & duris, & laudatur etiam ab Avicenna aliis temporibus. & corporibus prodeſt Ammoniacum, & Bdellium, diſſoluta cum oleo liliaceo. Proprietate quadam occulta, os receſſurum extrahit, cinis lumbricorum terræ, melli admiſtus, & impoſitus. Ceratum etiam ſacrum calore oſſa extrahit.

Cap. 10. *De Fractura tum vulnere, in qua os nudatum eſt.*

OS nudatum omnino ab aeris alteratione defendendum eſt, ne putreſcat, & recedat; proinde ſi os oudatum noo eminet extra vulnus, cooperiendum eſt, non medicamentis abſtergentibus, quæ irritant, & dolorem excitant; nec oleoſis, & mitigantibua, qoæ ſordidum reddunt vulnus, t. 43. lib. 3. de fract. ſed naturali tegumento, id eſt cute. Labia igitur vulneris adducenda ſunt ad mutuum cootactum ſuturis, & fibulis, deinde curatio inſtituenda, ut in fractura ſimplici, cum vulnere.

Si oa nudatum extra vulnus emineat, ſi quidem facilè in propriam cavitatem reſtitui poſſit, beneficio debitæ extenſionis, citra violentiam, utique reſtituendum; poſtea vulnus conſuendum, ut paulò ante diximus. Quod ſi eminentia oſſis nudati, ita foras protuberet, ut ſine violentia in locum ſuum tepooi nequeat, tunc è duobus malis minus eſt eligendum; & os præcideodum, vel limâ, ſerrâ, aut alio inſtrumento aliquaotulum brevius reddendum; & poſtea coaptandum, modica facta extenſiooe, hoc enim melius eſt, quàm hujuſmodi oſſa non coaptata relinquere; vel extenſione violenta ægrum ad convulſionem, & mortem deducere. Si os retuſum, & præſectum adhuc difficulter coaptari qoeat, & metuimus validam extenſionem, in qua propter vulnus, multæ fibræ diſtrahuntur, & dolor inſignis excitatur, ut convulſio ſit expectanda, tunc Hippocrates reponit fracturam, quantùm poteſt, & ferramenta quædam, vulgò *Scarpelli* dicuntur, altero extremo latiora, & tenuiora, inter oſſa fracta imponit, ceu cúneos quoſdam, & modo vectis inflectit; ut ſic oſſa, magis quàm muſculi extendantur, & reponantur.

Hactenus Aquapendens: Sequitur jam Joh. Munnicks de Fracturis Liber.

Cap. 1. *De Fracturis in genere.*

Quod in parte molli eſt Volnus, id in dura & oſſea eſt *Fractura*, proptiè Græcis ἄγμα καὶ κάταγμα, quæ eſt oſſis diviſio ſeu ruptura à cauſâ externa violenter irruente. In fracturæ Definitione omnes ferè auctores ſunt concordes, quod ſit *Continui Solutio in Oſſe facta:* io hoc verò differunt, quod Galenus, Paulus Ægineta, & alii Græci, per Fracturam intelligant *quamcunque Unitatis ſivè Continuitatis Solutionem in Oſſe, à re extrinſecâ violentâ factam, tam ab inſtrumento incidente, quàm contundente, vel rumpente.* At verò cùm de Fracturis tantùm ſimus dicturi, quæ à re contundente vel rumpente fiunt; ideò cum Guidone de Cauliaco *Fracturam* definierous: quod ſit, *Oſſis Continui Solutio abſque inciſione, violenter extrinſecus à re rumpendi, vel contundendi vim habente facta:* vel potius dicamus, *Fracturam* eſſe *Continuitatis Oſſium Solutionem, à violentia quadam extrinſecùs irruente, accidentem.*

II. Sunt autem variæ Fracturarum Differentiæ, qoaa tradit Galenus *lib. 6. Meth. Med. cap. 5.* Franguntur namque Oſſa vel ſimpliciter, vel cum adjuncto vulnere, extremitatibus acuminatis fractis oſſis muſculos, cutemque perforantibus. Idem contingit. cùm à glande plumbea vulneratur caro, & ſubjectum os frangitur. Simplex Fractura tribus modis contingit: vel enim franguntur oſſa tranſverſim, quæ inprimis & propriè *Fractura* dicitur. Et quidem ſi ità franguntur, ut nullo pacto extrema cohæreant, atque è directo non jaceant; in ſpecie hujuſmodi Fractura καυληδὸν, à fracti caulis ſimilitudine appellatur. Dicitur etiam ῥαφανηδὸν καὶ σικυηδὸν, à ſimilitudine fractæ radiculæ & cucumeris. Vel franguntur oſſa ſecundum longitudinem inſtar alicujus aſſeris; atquè hoc Fracturæ geous *Fiſſura* vulgo, Galeno σχιδακηδὸν nuncupatur. Vel franguntur cum contritione in plures partes, & talis Fractura σύντριμμα *Comminutio* appellatur; qoæ & ἀλφιτηδὸν *nucatim* à quibuſdam dicitur, quod ſit facta in modum contuſarum nucis teſtarum.

Dein à parte affecta variæ petuntur Fracturarum Differentiæ. Alia enim eſt cranii fractura, alia humeri, alia brachii, alia femoris, alia aliûs partis. Inſuper alia fractura magna eſt, alia parva, alia ſimplex, alia multiplex, alia ſola, alia cum carnis contuſione & vulnere, alia cum luxatione, inflammatione, gangræna, &c.

III. Cauſæ autem Fracturarum Internæ nullæ ſunt; Externæ verò ea omnia, quæ cootundendi, vel oſſa rumpendi, ac dividendi vim habent: ſive ſit caſus, ſive ictus quidam violentus, qui ſuâ vi & violentiâ os frangit & comminuit, ac continuitatis ſolutionem, quam *Fracturam* appellamus, efficit. Facit tamen ad faciliorem oſſium fracturam eorundem conſtitutio fragilis, ut etiam leviorem impetum ſuſtinere non poſſit; ſive ea ſit naturalis, ſive à carie (in prima luem veneream, ac inunctiones mercuriales ſubſequente) acquiratur. Enim verò ex lue venerea, arthritide, aut inveterato ſcorbuto cariòſum os, leviſſimâ accedente causâ externâ, fractum fuiſſe aliquoties notatum eſt. Memorandæ & raræ fragilitatis hiſtoriæ extant apud Marcellum Donatum *de Hiſt. Med. Mirabil. lib. 4. cap. 5.* Schenkium *Libr. 5. Obſ.* 8. Hildanum *Cent.* 2. *Obſ.* 66. 68. Qualem & nos obſervavimus in muliere Scorbuto graviter afflicta: cujus hiſtoriam adferre haud gravabor. Mulier ſeptuageſimum ſeptimum agens annum Scorbutica, poſtquam tum brachiorum tum crurum doloribus lancinantibus ac rodentibus diu fuiſſet afflicta, vaſculum quoddam è pavimento attollens, mox vehementiſſimum in crure ſiniſtro ſentiit dolorem, ob quem deponere vaſculoin, & proximo in loco ſedere fuit coacta. Dolor hic indies augebatur, variaquè ei ſedando per quinquè hebdomadas impoſita fuerunt remedia: quę cùm nullum adferrent levamen, ecce 2. Junii 1688 per gradus deſcendens eadem in parte oſſium crepitum perſentiebat, ab eoque momento omnis incedendi potentia ceſſabat. 14. Junii vocatus cum Gerardo Dompſelaar, Medicinæ Doctore, & Cheirurgo N. Schut, crus omninò diffractum obſervavimus. Fracturam compoſuimus, & deligavimus, linteaminibus madefactis Epithemate ex æqualibus partibus *Aqua Pura, Aceti Roſacei, & Spiritus Vini*, addito tantillo *Salis Communis*. Sed penitus emaciata quum eſſet Ægra, nulla ſuccreſcentis calli indicia unquam apparuerunt: quin potius, labeſceotibus indies viribus, tandem ad plures abiit.

IV. Ad Dignoſcendas Fracturas jubet Hippocrates, partem ſanam cum ægra conferre, ut diſcrimen, ſi quod ſit, faciliùs intelligatur. Nam ſi partis affectæ figura fuerit inæqualis, utpotè in loco percuſſo cava, & in oppoſito tumida, Fracturam ſuſpicari licet. Inſuper tranſverſim vel obliquè facta Fractura facilè cognoſcitur, quia oſſa fracti extremitates ſeparatæ tactu deprehenduntur: ſi membrum fractum contrectetur ac variè dimoveatur, crepitus ac fragor in afflicto loco, ob oſſium mutuam colliſionem, ac affrictionem, auditur: dolor vehemens adeſt, ob divulſionem ac diſtorſionem partium

partium nervoſarum, aut ob punctutam eminentis oſſis in perioſteo. Adhæc Fractura femoris, tibiæ, aut pedis, omnem incellum tollit, quem aliqualem, admodum licèt dolorificum, luxatio concedit: Et hoc certum Signum diſtinguens Fracturam & Luxationem. Adeſt quoque interdum membri tortuoſitas, & brevitas, dum inferiorem oſſis partem muſculi convulſi ſurſum trahunt; ſed non ſemper.

Si verò fracturæ Vulnus ſit conjunctum, non ſolùm dictis ſignis ea cognoſcitur, ſed etiam tactu; digito vel ſpecillo intra vulnus immiſſo, quibus fractura vel oſſis aſperitas perſentitur.

Fracturæ autem ſecundùm longitudinem factæ difficiliùs cognoſcuntur; deprehenduntur tamen ex membri præternaturali craſſitie, inæqualitate, dolore. At Comminutio tactu explorari facilè poteſt: variis enim in locis os digitis cedit, exaſperatum valdè.

V. Cæterùm Oſſa Fracta nunquam verè reuniuntur, & ſicut caro non coaleſcunt ſecundùm intimas partes; ſed ob oſſium ſiccitatem ac duritiem, duntaxat ſecundùm exteriorem ſuperficiem mediante callo, circà oras ipſorum oborto, conſolidantur. Faciliùs autem curatur fractura oſſis tranſverſim facta, quàm quæ obliquè contingit, queve inæqualitatibus prædita eſt; eæſa neque facilè committuntur, & nullo retuſo inituntur; carnemque, interdum & nervum quoque, & tendinem vulnerant: ſunt namque illæ fracturæ, in quibus capita fractorum oſſium ſunt retuſa, minùs periculoſæ.

Difficilius item curatur fractura, ubi os in multa fragmenta diviſum eſt, quoque plura ſunt fragmenta. Etiam quò fractura major, & oſſa fracta majora, eò difficiliùs & tardiùs conſolidatur.

In illis partibus, ubi bina ſunt oſſa, ut in brachio & crure, ſi alterum tantùm frangitur, faciliùs fractura curatur, quàm ſi ambo ſint fracta, cùm minus muſculi contrahantur, ſed ab altero oſſe integro tenſi ſerventur, atque integrum os fracto ſit veluti ſuſtentaculum. Faciliùs item conſolidantur fracta oſſa, quæ ſuis ſedibus mota non ſunt.

„ Oſſa autem minùs periculosè in medio franguntur, & faciliùs curantur, & quò propior „ fractura capiti, vel ſuperiori, vel inferiori oſſis eſt, eò pejor eſt. Celſus *lib.* 8. *cap.* 10. „ Enimverò & majores adfert dolores ob nervoſarum, tendinoſarumque partium læſionem, & difficiliùs curatur. Quæ verò fracturæ articulis ſpatio trium vel quatuor digitorum proximæ ſunt, non ſolùm periculoſæ, ſed & curatu difficiles, cùm commodè ligari nequeant, ac ut plurimum tales difficilem juncturæ motum relinquunt; vix. ob calloſam inter tendines, articulorumque ligamenta concreſcentem ſubſtantiam.

In genere tamen recens fractura ad conſolidationem aptiſſima eſt. Si verò tempus protrahatur, curatio difficilior redditur, Arabum Princeps Avicenna inquit: quantò ſerius fracturæ „ reſtaurantur, tantò pejores ſunt; cùm ſpatium „ illud aliquâ ſubſtantiâ repleatur, & in reſtauratione, majore extenſione egeant, magnæque ex„ tenſioni ſæpè ſpaſmus ſeu convulſio accidat.

Quæ porrò Fracturæ cum Vulnere ſunt conjunctæ, periculoſæ ſunt eò periculoſiores, quò majora fuerint vulnera; ac ſenſibiliores partes tetigerint; cùm in hujuſmodi fracturis dolores, inflammationes, ac gangrænæ ſupervenire ſoleant, & ferulis, aliiſque ſubſtentaculis uti vix queamus.

Demum de tempore conſolidationis fracturæ nihil certi prædici poteſt, cùm id variet ſecundùm ætatem, habitum corporis, anni tempus, ac alias circumſtantias. Ut plurimum verò naſi, maxillæ, juguli, pectoris, ſcapularum oſſa, coſtæ, oſſa ſpinæ, tali, calcis, manûs, & plantæ pedis, intra vigeſimum, vel vigeſimum quartum diem conſolidantur. At crurum & brachiorum intrà trigeſimum quintum & quadrageſimum diem, &c.

Circa tempus verò, quo oſſa fracta confirmari, ac firmo ſoleant obduci callo, obſervavit Fabritius Hildanus *Cent.* 6. *Obſ.* 68. tibias gravidarum fracta, quamdiu uterum gerunt, mediante callo coaleſcere non poſſe „ Tota enim natu„ ra, *inquit*, cùm circa formationem fœtûs oc„ cupata ſit, materiam pro calli generatione de„ ſtinatam ad uterum mittit, & oſſa fracta negligit. Cujus rei memorabile exemplum refert *Cent.* 5. *Obſ.* 87. de matrona gravida, quæ tibiam fregerat; ubi tantas circà generationem calli habuerunt difficultates & labores, adeò etiam, ut tertiâ & vigeſimâ hebdomadâ, poſt contractam fracturam, movendo & circumagendo pedem, oſſa confracta adhuc vacillarent. Tandem tamen, ſcilicet à tertia & vigeſima ad trigeſimam ſeptimanam, fractura fuit confirmata. Cauſam autem tardioris generationis calli in fœtu quærendam eſſe judicat. Quamdiu enim in utero fuit fœtus, alimentum pro calli generatione deſtinatum, ad ſui nutritionem per vaſa umbilicalia attraxiſſe putat.

Cap. 2. *De generali Fracturarum Curatione.*

I. AT Fracturarum Curatio, tum in rupti, fractique oſſis adunatione ac reductione; tum in illius conſolidatione & conglutinatione conſiſtit. Oſſis verò Adunatio Chirurgi operâ & dexteritate efficitur: Conſolidatio autem & Agglutinatio virtute ac viribus Naturæ, cumque Balſamo ſuo Naturali; glutinoſo nempè humore, ad coadunanda & conſolidanda oſſa accommodatiſſimo, efficaciſſimo. Enimverò cum Fractura ſit Oſſis Continui Solutio, pro ejus Curatione finis ac prima intentio erit Unitio. Hanc tamen Unitionem Medicus facere nequit, ſed ſolius Naturæ opus eſt; quæ in junioribus nonnunquam per intrinſecam & omnimodam partium disjunctarum unionem; in adultis verò, in interveniente πώρῳ ſeu Callo, tanquam Glutine, conjungere fractas extremitates ſolet. Eſt autem Callus idoneum ac proprium fracti oſſis alimentum quod ibidem efferveſcit dum concoquitur, & in tumorem attollit ſubſtantiam oſſis, haud ſecus ac in taleolis arborum per inſitionem adaptatis contingere ſolet. Atque hic Porus ſeu Callus, licèt non ſit os, ità tamen durus eſt ut ſi idem membrum denuò frangi contingat, potiùs alia in parte frangatur, quàm ubi callus genitus eſt.

II. Verùm enim verò Unitio illa, etſi Naturæ opus ſit; tamen ut Ea ſcopum ſuum aſſequatur, plura adhuc neceſſaria ſunt. Nimirum cùm oſſa fracta plerumquè ſuo loco dimoveantur, ſi id accidat, ea reſtituenda, & ad amuſſim coaptanda. Deindè hoc modo conjuncta ſervanda. Quæ ſi dextrè à Chirurgo fiant;

Digitized by Google

Unitio poſteà Oſſium ſeu Calli Generatio opus Naturæ eſt. Medicus tamen & hîc Naturæ opem ferre debet; quod fit, ſi partis naturalem temperiem conſervet, & Inflammationem, ac omnia ſymptomata, quæ naturam in opere ſuo turbare poſſent, avertat.

III. Primò itaquè, ut Corn. Celſus *lib.* 8. *cap.* 7. docet, animadvertendum & conſiderandum eſt, utrum oſſa fracta proprio loco exciderint, nec ne, cùm non ſemper, ubi transverſim franguntur oſſa, ſuà naturali ſede excidant. Cognoſcitur autem oſſa ſuo loco dimota non eſſe; ſi in fracturæ loco nulla cavitas percipitur, nec punctionis ſenſus adeſt, nec membrum brevius apparet. In hac ergò fracturæ ſpecie non opus eſt, ut membrum extendatur, & de oſſium repoſitione ac coaptatione laboretur.

At verò oſſa fracta ſi loco ſuo exciderint, ita ut unum ſuprà alterum efferatur, prima cura eſſe debet, ut reſtituantur. Fit autem hoc duabus Operationibus, quarum altera *Extenſio*; altera *Conformatio* ſeu *Oſſium in ſuum locum Repoſitio* appellatur.

IV. Igitur in fractorum oſſium reſtitutione opus eſt membri *Extenſione*: cùm enim muſculorum fibræ, oſſis robore deſtitutæ ſequantur naturalem ſuam determinationem, & in ſe contrahantur, neceſſum eſt per vim eos, ſimul cum fracto, tantùm elongare, quantùm à naturali ſtatu receſſerint. Alioquin, ſi non recta fiat extenſio in fracturis, ex attritione rumperentur oſſium eminentiæ, quæ deiò ſuas in cavitates reponi non poſſent; ſed vel exterius ad oſſium latera hærerent, vel inter oſſa fracta remanerent, oſſiſque fracti coaptationem impedirent.

Ut autem juſta fiat Extenſio, danda opera ut fiat minimo cum dolore. Fiet verò hoc, ſi membrum extendendum eâ figurâ collocetur, in qua muſculi non agant, ſed otioſi, & omnes laxati ſint, *hoc eſt*, membri talis ſit ſitus, qui ipſi ſano omnium familiariſſimus, quivè nullam ipſi adferat laſſitudinem: quo modo & minore extenſione opus eſt, minore cum dolore opus perficitur. Extenſio interim fiat neque validior neque debilior, quàm requiritur; ſed moderata: quoniam ex validiore extenſione inſignis oritur dolor, ex quo poſtea febres, convulſiones, & reſolutiones ſequuntur: in debiliore verò oſſium capita committi nequeunt; ſed eorum eminentiæ ſimul confricantur, vel franguntur vel in proprias cavitates recondi ac reponi non poſſunt.

Cæterum fit Extenſio hæc aut ſolis Manibus, idque unius vel plurium; vel Habenis, ſive Linteis, Faſciiſvè circumpoſitis; vel per Trochleam tracto fune, quale exemplum habet Fabric. Hildanus *Cent.* 5 *obſ.* 86. & ex eodem Scultetus *Armam. Chir. Tab.* 22. *Fig.* 1. Extenſio namque major vel minor requiritur pro diverſitate temporis, ætatis, magnitudinis oſſis. Fractura recens, Æger debilior, os exile, leviorem exigunt extenſionem; vehementiorem verò fractura inveterata, Æger robuſtus, os magnum. Sic minimam poſtulat extenſionem radius; majorem oſſa, quæ in ſumma manu & ſummo pede ſunt; adhuc majorem oſſa cubiti, validiorem humerus & tibia; validiſſimam femur.

In genere autem cognitâ fracturâ mox Inſtituatur Extenſio; ſi namque id non fiat, magnus ob dolorem vehementem fit humorum affluxus, & muſculi verſus ſua principia trahuntur, hinc extenſio difficilis evadit, & ſi inſtituatur, oſſa fracta adjacentes partes carnoſas pungunt, ac ſequuntur inflammationes, convulſiones, aliaquè mala accidentia, „ Quidquid ſuo loco motum eſt, ante inflammationem re„ ponendum. Si verò convulſio oriatur, oſſibus in „ ſuam ſedem reſtitutis, rurſus ea (ſi commodè fieri „ poſſit) ſuis locis propulſabimus, Chalmet. *in Enchir. Chirurg. lib.* 4. *cap.* 2. Quod idem docet Hippocrates *Lib. de Fracturis.* §. 3.

Si cum fractura Luxatio incidit, primùm luxatio, modo fieri poſſit, dein fractura erit curanda; quod majorem vim in reſtaurando poſtulet luxatio, quàm fractura. Tagaultius *lib.* 5. *cap.* 4. Anton. Chalmetæus Enchir. *Chirurg. lib.* 4. *cap* 2. Oribaſius *Lib. de Machinamentis, Vide Interprete pag.* 493.

V. Extenſioni ſuccedere debet *Conformatio*, quæ eſt oſſis fracti in ſuum locum repoſitio, & extremitatum recta coaptatio; quam muſculorum legitima figuratio optimè determinat, ſic ut nulla in illis contorſio notetur. Ea fit, ſi poſtquam membrum eatenus extenſum eſt, ut in reponendo oſſa ſe tangere nequeant, Chirurgus membrum, utraque manu comprehenſum; ſtudeat ad priſtinam figuram reducere, impellendo hinc, inde, ante, retro, ad latera, donec extantes particulæ in ſuas cavitates & priſtinas ſedes fuerint reductæ. Non ſunt autem eminentiæ oſſium cum impulſu vehementi in ſuas cavitates intrudendæ, ne rumpantur, ſed potius ſponte ſua, extenſione laxatâ, manibus Chirurgi leniter directæ in ſuas ſedes recedant. Repoſitionem verò probè factam eſſe, ex doloris ceſſatione, oſſis fracti in ſuperficie æqualitate, & comparatione cum ſano membro factâ, eluceſcit; ſique membrum reductum poſt fracturam longius appareat, id violentæ extenſioni tribuendum eſt.

VI. Oſſa ſic probè coaptata exactè conjuncta ſunt tenenda, quod præſtabit *Deligatio*, quæ ita fieri debet, ut & partes commiſſas ſervet, &, inflammationem arceat. Sed priuſquam Faſcia membro facto injiciatur ad humorum affluxum & inflammationem prohibendam, atque partem affectam roborandam, linteum reduplicatum. *Oxycrato* aut *Vino Rubro Adſtringente* madidum (omiſſis *Oleis*, *Emplaſtris*, & ſimilibus, utpote inutilibus, ac non rarò admodum noxiis) imponatur; dein Deligatio inſtituatur, quæ nec nimis laxa ſit, ne oſſa ſuo loco iterum dimoveri poſſint; nec nimis arcta, ne alimenti affluxum prohibeat, & dolorem excitet. Perficiatur verò duabus Faſciis, paratis ex linteis vetuſtis, aliiſque uſibus ex parte attritis, ut ſint tractabiliores, validis tamen, nec extentæ lacerentur; nullas conſutiones aut extantias habentibus, ut æqualiter, ac ſine dolore conſtringant. Prior Faſcia ſupra fracturam injicienda, & circa eam modicè comprimendo ter involvenda, dein ſurſum verſus ducenda, uſque dum ad ſanam membri partem, quatuor quinque, vel pluribus circumvolutionibus perveniat, paulatim imminutâ compreſſione. Ubi autem ſatis de ſana parte fuerit comprehenſum, ibi deligationem terminare oportet. Dein altera Faſcia, priore duplo longior contrario modo involvenda: ſi enim prior verſus dextram, hæc verſus ſiniſtram obvolvatur; ut ſi forſan muſculus aliquis per primam faſciam nimiùm ad alteram partem ſit attractus, reſtituatur in partem contrariam, per ſecundam faſciam, quæ primùm fracturæ injicienda, &, unâ vel alterâ circumvolutione factâ, ab ea incipiens deorſum aliquoties circumvolvenda, ſimiliter paulatim compreſſionem minuendo, iterumq; ſuprà fracturam ducenda, ità ut ultrà primam faſciam in parte ſana terminetur.

Maximâ igitur diligentiâ opus eſt in faſciis arctandis, cumquè eæ injiciuntur, Patientem interrogare oportet, qualem

Digitized by Google

quam circumjectam faſciam ſentiat, & ſi premi ſe dicetit, laxari debet; ſin verò faſciam ita laxam affirmet, ut minime fractum membrum ſuſtineat, adſtringere eſt opus. Moderatè ergò faſciæ adſtringi debent, magiſquè in parte fracta ſtringi ac contractari, quam alibi, ut ab humorum defluxu ea defendatur.

VII. Quoniam verò hæ duæ faſciæ, jam circumvolutæ, ad fracturam continendam debiliores ſunt, adhibenda inſuper *Splenia* ſeu panni linei ſæpius complicati, oblongi, craſſi (ſplenis brutorum inſtar *Compreſſæ* barbaro vocabulo, latino *Pulvilli* vocantur.) Hæc circà fracturam, & totum membrum, per ejus longitudinem adhibenda, ut unum alteri non ſuperponatur, ſed inter ea digiti tranſverſi ſpacium circiter intercedat: quæ firmentur appoſitis *Ferulis*, ex ligno tenui lævigato, aut potius charta craſſiore paratis. Etenim cum faſciæ & ſplenia inflexibilia non ſint, fracturam firmam & directam ſervare nequeunt; ſed facilè fieri poteſt, ut tum vigilantibus, tum dormientibus membrum moveatur. Ut igitur in motibus membrum firmum teneatur, opus eſt iis, quæ rigida ſunt, & non flectuntur, & tamen minus ponderoſa. Quem in finem Hipp. elegit Ferulas, quæ & rigidæ ſunt, ac inflexiles, ſed læves. Quod ſi ob membri inæqualitatem ferulæ aptari non poſſint, partes cavæ ſpleniis implendæ ſunt, ac membrum æquale reddendum, ut ferulæ commodè applicari queant. Deſuper Vincula alliganda admodum laxa, ſic ut appoſitæ ferulæ cum ſpleniis contineantur, nec quicquam partem adſtringant, ac comprimant, ſed ut tutum, immobile, ac in debita figura membrum ſervent. At verò in ferularum appoſitione cavenda ſunt oſſa prominentia & excarnia; illis namque appoſitæ dolorem, nec non alia inferrent graviora ſymptomata.

VIII. Signum autem congruæ deligationis potiſſimum ipſe Æger indicare ſolet, ubi, num prematur, rogaveris, atque is reſpondeat, ſe premi quidem, ſed leviter, idquè præſertim, quà fractura eſt. Sin verò Patiens faſciis nimis prematur, eæ celerrimè ſolvendæ & aptius deligandæ, ne ea arctiori vinculo prava eveniant ſymptomata. Sin faſciarum circuitus juſto laxiores, & nihil ſe premi reſpondeat Patiens, arctius vinciendæ, cùm laxa vincula non prohibeant membrum, quô minus, quà fractura eſt, depravetur.

IX. Congruæ deligationi ſuccedit bona membri *Repoſitio*, quæ ſit mollis, æqualis, ſurſum vergens, ſic ut nec protuberantia, nec ſinus in loco fracto notetur, neque dolorem & inflammationem faciet. Præterea in Repoſitione oportet congruam membri figurationem conſiderare; quæ ſcilicet dolore vacat, & muſculos ex utraque parte integros ſervat: hæc autem eſt figura media, in qua dum otiamur ſingula contioere conſuevimus, ut in cubito figura angularis, in carpo recta, &c. Ea nimirum, quæ inter extremos cujuſque membri motus intermedia eſt. Hæc figura niſi obſervetur, exiguo poſt tempore membrum dolere ſolet.

Pars igitur deligata in Capſula Lignea, qualem depingit Hildanus *libr. de Ichore & Melicer. cap.* 29. & Scultetus *Armam. Chir. tab.* 56. *fig.* 1. 2. 3. ſtupâ linteo involutâ repleta, ſive in pulvinari molliuſculo deponatur, atque ità in tertium uſque diem relinquatur, ſi Patiens eo, quo deligatus eſt die, & ſequenti nocte ſentiat ſe valentius ſtringi; poſtero verò die minus, nec non in parte extrema tumor laxus, mollis, & parvus appareat: ſi verò aut ſit nullus tumor, aut magnus & durus poſtridie in manu vel pede, prava eſt deligatura; quia illa non continet; hæc nimis arcta eſt, & inflammationem movet, atque gangrænam non raro minatur, unde nullâ interpoſitâ morâ Æger ſolvendus, ac denuò, ſed moderatè, deligandus eſt.

X. Igitur ſi probæ deligationis ſigna adſint, nulluſque dolor inſignis, nullavè inflammatio ſuſpecta ſit, reliquum opus, quod eſt callum, per quem fracta oſſa conjunguntur, gignere, naturæ committendum, & deligatio ante tertium diem non ſolvenda. Tertio autem, poſt primam deligationem, die, quum laxiores videntur faſciæ, ſolvantur; cumque fuliginibus ac vaporibus ob deligationem exhalare prohibitis, & per moram ac ſtagnationem acrioribus redditis, ità intolerabilis non rarò excitetur pruritus, ut in doloroſam excoriationem, ac inflammationem terminetur; hinc pruriens pars *Aquâ Tepida* aliquoties perfundatur, ut apertis poris detentæ ſub cute fuligines evaporari queant: dein membrum ligaturâ, quæ moderatâ paulo arctior ſit, conſtringatur, ac porrò ut prius deligetur, inque capſula ſeu molliuſculo pulvinari deponatur in ſeptimum uſque diem; niſi pruritus vel inflammatio, vel dolor, vel quid aliud infeſtet. Septimo die faſciæ iterum ſolvendæ, membrum *Aquâ Tepidâ* perfundendum, & deligandum, arctius adductis faſciis; ità tamen, ne ſanguinis circulatio, ſpirituumque vitalium ac animalium radiatio prohibeatur.

Membrum ita deligatum detineatur immotum ad duodecimum circiter diem, quo faſciæ denuò ſolvendæ, & membrum deligandum. Si namque tardius ſolvatur deligatio, magna ſæpè incommoda (qualia ſunt, partis exulceratio, putredo, gangræna, &c.) inde oriuntur, quorum exempla notavit Fabritius Hildanus *Cent.* 2. *Obſ.* 91. qui propterea monet, ut ſecundo aut ſaltem tertio die ſemper deligatio ſolvatur: & quanquam poſt ſeptimum non ſit adeò neceſſarium toties fracturam ſolvere, ſe tamen de quarto in quartum faſcias ſolvere, partemque affectam inſpicere ſolere, ſcribit. Atque hæc Deligatio continuanda, (paulò laxius tamen faſciis & ferulis indies adſtrictis, ut nutrimentum ad oſſa fracta magis confluere, & callus gigni, firmuſque reddi poſſit) donec callus genitus, & fractura ſanata ſit; quod triginta aut quadraginta intrà dies plus minus fieri ſolet.

XI. Interim ad Calli Generationem alii exhibent *Juſcula, in quibus bullierunt Folia Agrimoniæ, & Radices Conſolidæ Majoris.* Nonnulli *viſcidiores Cibos* præbent. Alii *Lapidem Oſteocollam pulveriſatum & cum Juſculo exhibent, & cum Cerata extrinſecus applicant.* Sed cum Calli Generatio adeoquè fractorum oſſium mediante callo unitio, ſolius Naturæ opus ſit, hæc omnia, ut inutilia ac planè inepta, meritò rejicimus. Nihilominus tamen, ut omnia quæ Naturam in opere ſuo turbare poſſent removeantur, bona Diæta Ægrotanti præſcribenda: Venæſectio aliquandò inſtituenda & ſanguis nonnunquam depurandus In partium inferiorum fracturis Purgantia rarius, ferè ſola Suppoſitoria uſurpentur: in ſuperiorum autem partium fracturis Purgantium atque Enematum uſus neceſſarius admodum eſt.

XII. Quod ſi Fractura per longitudinem oſſis facta ſit, faſciæ arctius ſtringendæ, quàm in reliquis, ut oſſa fracta, quæ ſecundùm latitudinem à ſe invicem receſſerunt, ad mutuum contactum ducantur, & removeri nequeant. Cæterum ea omnia agenda, quæ in tranſverſæ fracturæ curatione dicta ſunt.

Cap. 3.

Cap. 3. *De affectibus præter naturam, qui fracturis accidunt.*

I. QUoniam verò Fracturis non rarò quædam accidere ſolent, quæ aut curationem remorantur, aut poſt curatam fracturam remanent; ut ſunt dolor, inflammatio, pruritus, excoriatio, membri debilitas & gracilitas, figura depravata, &c; quæ idcircò Medici operam requirunt, de iis paucis dicendum.

Dolor igitur ſi adſit, ne in cauſa ſit, ut humores in partem affectam confluant, & inflammationem vel quid aliud excitent, omninò leniendus ac tollendus. Ut verò tollatur, conſiderandum, à qua cauſa proveniat; quæ ſtatim tollenda. Perpendendum ergo, an ab oſſe aliquo pungente Dolor ſit, an à faſciis nimium adſtrictis, an ex pravo membri ſitu, an ex humorum affluxu.

Si ex oſſe pungente Dolor ſit, (id quod ex levi partis contrectatione, & pungente dolore cognoſcitur) faſciæ ſolvendæ, & os pungens vel in locum ſuum reponendum, vel, ſi fieri poſſit, eximendum, aut præcidendum. Sin ex faſciarum nimiâ adſtrictione Dolor oriatur, deprehenditur id ex tumore, qui in membri extremitere apparet, Ægerque ſe vehementer premi conqueritur: tunc qoamprimnm faſciæ ſolvendæ, & laxior deligatio inſtituenda. Sed ob malam membri ſituationem ſi Dolor fiat, id Æger facilè indicat, & ſitus mutationem poſtulat, quæ ità inſtituenda, ut jam ſine dolore ſe eſſe fateatur.

II. Verùm ex humorum defluxu quum pars doleat, *Tumor*, & *Inflammationis* ſigna apparere incipiunt. In hoc caſu ſi membrum devinctum ſit, quamprimum ſolvendum, & cum linteo duplicato vel quadruplicato calidè imponendum *Oxycratum*, vel *vinum Rubrum Adſtringens* vel applicetur Fomentum Anodynum, Reſolvens, leviterque Repellens, ex *Malva, Althæa, violaria, Scordio, Floribus Sambuci, Camomilla, fl. Roſarum Rubrarum &c. in Lacte Dulci, vel Cereviſia Tenui decoctis*. At priuſquam ſedata fuerit inflammatio, pars affecta non deliganda, ſaltem arctè non ſtringenda.

III. *Pruritus* cùm partem infeſtet, & Ægrotantem torqueat, ceſſabit ſi *Aquâ Tepidâ* pars inter deligandum foveatur, ut apertis poris materia pruritum efficiens diffluri poſſit. Quod ſi locus affectus Aquæ Tepidæ affuſionem commodè non admittat, ejus vapori ſatis utiliter apponitur: prohibenda interim Ægris ſcalptura, eò quod peſſima, & præter excoriationem dolores excitet graves. Si tamen ex imprudenti ſcalptura, vel ex faſciarum reſolutione diutius quàm par eſt protracta, doloroſa oriatur *Excoriatio* ſanatur affuſione *Aqua Tepida*, uti pruritus; & Litu ex *Unguento de Ceruſa, Albo Camphorato, Nutrito*, vel ſimili.

IV. Non rarò quoque Fracturis, vel ex attritu, vel ex arctioribus vinculis, vel qualibet alia de cauſa *Gangrena* accidit. Quæ qua ratione tractanda ſit, *libr. 1. cap.* 17. abundè dictum fuit.

V. Sed nonnunquam poſt Fracturam *membrum gracile & debile manet*: quod fit ob alimenti penuriam, dum à nimia faſciarum strictura partis affectæ vaſa & poroſitates admodum conſtringuntur, adeò ut ſufficiens alimentum affluere nequeat. Id quando fit, pars *Aquà moderatè Calidâ* fovenda, donec rubeſcat, eaque laxius deinceps vincienda. Inſuper commendatur à nonnullis *Picatio*, quæ fit *Nigrâ Pice ſuprâ linteum ductâ, parti multoties applicatâ, & violenter, velociterque ablata*, ut ratione adhærentiæ, pilorumque evulſionis, ac doloris, alimentum alliciatur, tavendo poſtmodum ſtrictam faſciarum circumductionem, quę affluens alimentum iterum repelleret.

V. Etiam contingit, ut poſtquam Oſſa Fracta iterum coaluerunt, priſtinam & convenientem figuram non recipiant, ſed Diſt. rta ſint, unde membri motus impeditur, & claudicatio in pede oritur, vel in brachio apprehenſio læditur. Fit autem hoc, vel ob Chirurgi oſſa componentis & fracturam deligantis imperitiam aut negligentiam; vel ob Ægrotantis vitium, quandò membrum fractum ante calli confirmationem movet, aut ipſi innititur: vel ob ipſius Fracturæ culpam, quum oſſis fruſtulum inter oſſa fracta continetur, quod mutuum eorum contactum impedit.

Emendatur autem hoc vitium, ſi quidem læſio membri ſit magna, continuoque punctiones, ob acuitatem capitum oſſium non rectè compoſitorum, perſentiantur. Patiens ſit juvenis & robuſtus, callus recens, & non diu concretus, os fractum non adeo magnum; ſi callus iterum frangatur, & oſſa recte coaptentur & componantur. Verùm ut tutius fiat hæc calli fractio, is emolliatur multos dies Fomentis, Balneis & Linimentis. Callo ſatis emollito, Chirurgus membrum fractum genu ſuo imponat, & os utrinque utraque manu deprimat, ac denuo frangat; deindè oſſis fracti partes manuum palmis coaptet, & fracturæ novæ convenientem curam inſtituat. At verò ſi Patiens ſit ſenex vel debilis, callus vetuſtus & induratus, os magnum, quale eſt femoris vel humeri; optimum eſt illi manum non admovere, ob periculoſa, quæ hanc curationem ſubſequi ſolent, ſymptomata: ſatius enim eſt vel deformem vel claudum multos adhuc annos vivere, quàm crudeli curâ, læthaliâ, provocare ſymptomata. Etiam ſi læſio membri in ſuis functionibus non ſit admodum magna, Æger ſorte ſuâ ſit contentus.

Atqui ſi oſſis fruſtulum membrum totum diſtorqueat. Inciſio fiat ad os fractum uſque, & Volſella oſſis portio glutinationem impediens extrahatur, dein Fractura per extenſionem coaptetur, deligetur, & deponatur, eodem modo quo recens fractura.

Cap. 4. *De Fracturis cum Vulnere.*

I. SEd *Fracturis* non rarò conjungitur *Vulnus*, quando oſſium fractorum eminentiæ, acutæ incumbentem carnem perforant. Atque in hiſcè interdum os fractum nudatum eſt, interdum non eſt nudatum; Quumque denudatum eſt, nunc extrà vulnus non eminet, nunc verò eminet: deinde interdum os, ſeu fragmentum aliquod abſceſſurum eſſe metuimus, interdum nihil abſceſſurum ſperamus. Quę omnes Differentiæ cùm variæ ſint, variam ſanè expoſtulant Curationem.

II. Fractura cum Vulnere Simplici, *hoc eſt*, in qua nec os à ſuis tegumentis denudatum eſt, nec aliqua oſſis portio abſceſſura, duas habet pro ſui curatione Indicationes. Prima eſt, ut Oſſa Fracta loco ſuo reſtituantur, & conjungantur. Altera, ut Vulneris Labia ſimul teneantur. „ Quod ſi os frangatur, & unà cum oſſis fractura etiam muſculi & „ corpora adjacentia vulnerata ſint, tunc curationis „ intentio oritur duplex, quarum altera quidem „ circà oſſa fracta, altera verò circa corpora adja„ centia vulnerata verſatur. Galenus *lib. de Arte Me„ dica cap.* 91.

Primum ergò, cruore ſordibuſq; deterſis, membrum congruè extendendum, & oſſium fractorum capita debitè coaptanda, haud ſecus ac in fractura ſine vulnere. Hîc tamen notandum, ne Extenſio ſit adeò valida, quod partes carnoſæ ac membranoſæ admodum laceræ,

contuſæ,

contuſæ, & attritæ plerumque ſiot; alioquin dolores ingentes nec non convulſiones excitarentur, noo taró cum vitæ diſcrimiue. Et quidem Extenſio hæc, Oſſiumque Repoſitio ſtatim, & primo aut ad ſmomum ſecundo die fiat, priuſquam parti gtavis ſuperveniat inflammatio.

Exteoſione peracta, Oſſeque repoſito, Vulneris Labia ad mutuum contactum adducenda, adductaque ſervanda per Linteola Emplaſtica cruciatim impoſita, & Faſciam. Dein Vulneri ea aplicentur, quæ conglutinandi ac vulnera conſolidandi vim habere ſuo loco docuimus.

Poſt hæc Fractura Deligaoda eſt, perindè ac ſi oſſa citrà vulnus eſſeot fracta. Faſciæ tamen hîc ſint molliores & latiores, ut oras vulneris utrinque comprehendant, & ſic labia ejus conſtringant, non comprimant. anguſtiores namque ſi eſſent faſciæ, tunc vulnus cinctum tenerent, & dolorem inferrent. Cæterum minus etiam ſtringendæ ſunt, quam ſi vulnus non adeſſet, ne compreſſo vulnere dolot & inflammatio oriatur: nnde Hipp. & Celſus plures faciunt circumvolutiones, cum melius ſit ſæpius circumvolvere, quàm adſtringere. Nonnulli autem hujuſmodi fracturæ deligationem inſtituunt per Aſcialem Faſciatioaem, (de qua Scultetus *Armament. Chirurg. tab.* 27. *fig.* 1. *& tab.* 28. *fig* 8. 10.) ut crebrior fieri poſſit partis affectæ inſpectio.

Tertio, nonnonqnam ſecundo, à primi deligatione die pars ſolvatur, iterumque deligetur; ita tamen, ut deligatio paulò magis comprimat, quamdiu durat timor inflammationis, niſi dolor prohibeat. In ſecunda verò, & tertia ſolutione laxior ſemper fiat deligatio, ut libera omninò ſit ſanguinis, pro futuri calli materia, circulatio. Reliqua curatio eadem erit, ac fracturæ ſiue vulnere; niſi quod Ferulæ non ſint ad vulnus apponendæ, ne id comprimant: ſi verò apponendæ, adhibeantur ad vulneris latera & partem oppoſitam, donec ſanatum ſit vulnus. Raró autem contingit, ſimplex vulnus, ſi fracturæ conjungitur, ſecundo vel tertio apparatu cicatrice non obduci, vel ſaltem carne non repleri. Sanato vulnere ſi oondom confirmatum ſit os, eadem agantur, quæ in fractura ſimplici.

III. Interdum tamen accidit in Fractura cum Vulnere, ut os oudatum non ſit; oſſis tamen fruſtulum abſceſſurum metuamus. Id quod fit, cum ob fracturæ impetum aliquod oſſis fragmentum ita à reliquo oſſe ſeparatum ſit, ut cum eo denuò conjungi nequeat. Tum enim natura id quod ſibi moleſtum eſt, aliiſque oſſibus uniri non poteſt, foras protrudere conatur, neque finem facit, donec expulſum ſit; id quod longiore demum tempore non taró perficere ſolet.

At verò abſceſſurum os indicat ſanies, quæ copioſior, quàm pro magnitudine & conſtitutione vulneris, effluit. Deindè labia vulneris non coëunt, & ſi coiverint, iterum dehiſci, & ad excretionem ſtimulati videotur, & laxa quaſi ac ſpongioſa evadunt; nec non tacita quædam motio in parte vulnerata percipitur. Neque enim natura vulnus integrè ſanat, ubi aliquid intus hæret, quod reliquis agglutinari non poteſt. Adhæc oſſa abſceſſura indicatur, ſi in plures particulas os comminutum ſit: neque enim tunc omnea facilè conglutinantur.

Citò autem futuram abſceſſionem ſuſpicatur, ſi caro laudabilis in parietibus oſſis ſani generetur. Enimverò non alio modo os recedit, quàm dum natura carnem io labiis oſſis ſani creat, quæ os ſuperpoſitum attollit, atq; propellit „ maturum oſſis exitum, præ„ter probabiles quaſdam conjecturas, inde cognoſce„re licet; ſi os ſemel, iterum, atque tertiò quis pulſet: „percuſſum enim ſi clangorem, & vacui reſonitum, „reddit, apertum de maturitate teſtimonium dabit. M. A. Severinus *Efficac. Chir. part.* 2. *de iis, quæ ad oſſa ſpectant. cap.* 11.

Tempus verò, quo oſſa recedere ſoleant, varium eſt. Enimverò ætate tenera. tempore æſtivo, ſiquè os non adeò magnum ſit; viginti, triginta, aut quadraginta dierum ſpatio abſcedit. Si verò ſit magnum, ætate adulta, tempore hyemali, vix ſexageſimo die, aut etiam tardius, os ſeparatur. In magnis oſſium contritionibus, etiam poſt multos annos fragmenta oſſium prorumpere, exemplo demonſtrat Hildanus *Cent.* 4. *Obſ.* 97. Quod & in Praxi frequenter obſervari ſolet.

Si igitur os abſceſſurum ſuo loco motum ſit, & in vulnere conſiſtat, ſtatim volſellâ extrahendum. Similiter ſi oſſis fruſtulum per rimam undique à reliquo oſſe ſit ſeparatum, in ſuo tamen adhuc loco detineatur, nihilominus quoniam nunquam cum reliquo oſſe glutinari poteſt, apprehendendum & extrahendum; ſiquidem ſine dolore & violentia extrahi poſſit: atqui magna vi ſi id fieri nequeat, non debet extrahi, quia facilè excitantur dolor, inflammatio, febris, ulcuſque fiſtuloſum redditur, cum extracto oſſe cavitas illa ſanie repletur, quæ corrodendo carnis generationem impedit. Hinc potius Naturæ negotium tunc committendum, quæ ſenſim id, quod agglutinari nequit, ſeparat. Interim tamen opus naturæ à Medico juvandum, & propterea deligatio laxior inſtituenda, ſæpiuſque (de tertio ſc. in tertium ſolvenda) ne pus detineatur, ſed facilè effluat. Ferulæ etiam eo loco, quo os abſceſſurum, non imponendæ, ne dolorem comprimendo pariant. Inſuper Medicamenta vulneri admovent, quæ oſſa & omne alienum è vulnere expellant. Quem in finem Barbette *Chir. par.* 1. *cap.* 3. ſequentia propooit:

℞. *Cineris Lumbricor. Terreſtr.* ʒiij.
Mellis Virginei ℥iß.
M. F. Unguentum.

Vel;

℞. *Aloës, Myrrha an.* ʒß.
Rad. Conſolid. Maj, Ariſtoloch. Rot. an. ʒiij.
Euphorbii ʒj.
Therebinthina, Cera q. ſ.
Ol. Liliorum Albor. parum.
M. F. Unguentum.

Oſſiculo tandem omninò ſeparato, ac citrà violentiam extracto, Ferulæ adhibeantur ad latera vulneris, donec id conſolidetur. Si autem, vulnere ad cicatricem perducto, fractura nondum fuerit confirmata, Ferulæ undique erunt apponendæ, ut in fractura ſimplici.

Verumenimverò ſi oſſium fragmenta, quanquam à ſuo toto ſeparata, perioſteo tamen adhæreant & affixa ſint, nullo modo ſunt educenda, ſed potius in ſuum locum, ſitumq; naturalem aptè reducenda, cum coaleſcere & conglutinari queant.

Attamen inſignis oſſis portio ſi ſit abſceſſura, ideò quod oſſis fracti partes non potuerint cum aliis componi; tales partes vulneratæ omninò leniter tractandæ ſunt. Enimverò propter motum & compreſſionem dolores accidunt vehementes, pungentibus oſſis diffracti particulis non ritè compoſitis partes vicinas.

Si verò non ſtatim, ſed demum poſteà, os abſceſſurum appareat, Deligatio hæc (ut membrum quotidiè deligari & ſolvi commodius queat, abſque eo quod fractura moveatur) mutetur in Aſcialem Faſciationem, donec os abſcederit. Oſſe autem abſceſſo, ac in conſpectum detruſo, eoque volſellâ, ſi citrà violentiam fieri poſſit, extracto, vulnus conſolidandum.

Quo

Digitized by Google

Quo ad cicatricem perducto, membrum in quiete conſervandum, donec fractura confirmetur, appoſitis undique ferulis.

IV. Cæterum in Fractura cum Vulnere ſi os perioſteo ſuo denudatum appareat, videndum, utrum extrà vulnus emineat, nec ne. Extrà vulnus ſi non emineat, curatur moderata membri Extenſione, convenienti Coaptatione, Labiorum Vulneris ad mutuum contactum adductione, apta Deligatione, & congruâ Depoſitione. In Deligatione tamen denudatum os cute, muſculiſque quamprimum cooperiendum, ſicque ab aëre externo, quantum fieri poſſit, defendendum, ne alteretur, & poſteà abſcedere neceſſe ſit: hinc conſiderandum, an aliqua oſſis portio ſit receſſura, vel nulla? nulla abſcedet, ſi os nudatum ſtatim curis operculo fuerit retectum: aliqua recedet, ſi os diutius aëri fuerit expoſitum, quanquam & hæc regula non ità univerſalis, quis ſæpius obſervatum ſit, oſſa propter cauſas tum externas, tum internas denudata, non fuiſſe alterata, nec ſquammam abjeciſſe, uti variis exemplis oſtendit Fabritius Hildanus *Cent 4. Obſ. 95. & 96.*

Si igitur nullum aut parvum os abſceſſurum ſit, Deligatio peragenda, velut in fractura cum vulnere ſimplici, & in qua parvi oſſis expectatur ſeparatio: ſin magnum ſit abſceſſurum, Aſciali Deligatione pars vincienda, uti in fractura cum oſſe magno abſceſſuro.

At verò os fractum, nudatumquè ſi extra vulnus emineat perpendendum, an in propriam cavitatem, beneficiu debitæ extenſionis, citra violentiam & convulſionis periculum, reſtitui poſſit, nec ne? ſi poſſit, reſtituatur, ſin minus, non reſtituatur. Periculoſam reſtitutionem indicant, prominentia magna, inflammatio, & pars ob muſculorum contractionem dura: facilem verò, os eminena parvum, abſentia inflammationis, & partis mollities.

Cum igitur os eminens citrà violentiam & periculum convulſionis reponi poſſit, primò membrum moderatè extendatur, deinde fractura componatur. Quod ſi oſſa extenſione difficulter coaptari queant, ob timorem magni doloris, & periculoſæ convulſionis, validior ne fiat extenſio, ſed Vecte ſeu Scalpro quodam incisorio, inter oſſa fracta immiſſo (vid. Sculter. *tav. 27 fi. 9.*) extenſio juvetur, donec oſſa è directo collocata videantur: deinde paulatim extenſio relaxetur, & vectis extrahatur. Verum enim verò ſi os, cui innititur vectis, in ſuperiore parte, multa fragmenta, vel aliquod acutum habeat oſſiculum, ut vecti non detur commodus locus, illa Scalpro Raſorio auferenda, hoc autem Forfice præcidendum, ut vecti tuta comparetur ſedes. Oſſe repoſito, conſiderandum, an fragmentum aliquod abſceſſurum ſit, nec ne? ſi nihil ſit receſſurum, pars affecta (vulneri appoſito conveniente Digeſtivo) deligetur, ut fractura cum vulnere ſimplici, ſin verò aliquid receſſurum, deligatio inſtituatur, ut in fractura cum magni oſſis ſeparatione.

V. Quod ſi eminentia denudati oſſis ita foràs protuberet, ut ſine violentia in locum ſuum reponi nequeat, tunc è duobus malis minus eligendum, oſque eminens & nudum Forfice præcidendum, vel potius ſubtili Serrâ amputandum, & poſtrà fractura per modicam extenſionem coaptanda: hoc enim melius eſt, quam hujuſmodi oſſa non coaptata relinquere, vel extenſione violentâ Ægrum in periculoſam præcipitare convulſionem, & ad mortem deducere. Fracturâ coaptatâ, membrum deligetur, ut in fractura cum vulnere ſimplici, ita tamen, ut vulnus quotidiè ſine cruris commotione inſpici poſſit: atque hinc ſuadet Scultetus, ut faſciis & emplaſtris foramen ſuprà vulnus incidatur, ad Medicamenta vulneri magno quotidiè applicanda. Rationem porrò faſciarum perforationis addit: „ quia vulnus magnum, & „ ideò per ſecundam intentionem curandum, co„ pioſam generat ſaniem, indequè crebram re„ quirit inſpectionem; os autem comminutum, „ ob metum novæ muſculorum contractionis, fre„ quentiorem membri elevationem, faſciarumque „ reſolutionem prohibet, unde media via, ut „ vulneri & fracturæ ſatisfiat, incedendum.

Verumtamen, cum eminens os reſecatur, ità ut os brevius fiat, multi Ægro prædicendum volunt, partes fractas futuras eſſe breviores: quę prædictio ex Hippocrate & Galeno vera eſt, quandò femur vel humerus fractus particulam oſſis amiſerit, ſed cum tibiæ vel cubito portio quædam abſcindatur, brevitas membri ſemper timenda non eſt: os enim ſanum conſervat membrum diſtentum, donec natura defectum abſciſſæ portionis callo compenſaverit. Cujus rei memorabile in Nobili Viro vidimus exemplum. Is è curru, equis in furorem incitatis penitus diffracto decidens, tibiam cum fibula circiter in medio diffregit, tanta cum violentia, ut ſuperior tibiæ pars cutem ad duorum digitorum latitudinem perforaret, atque omni perioſteo privaretur: vocatus cum Cornelio van Beeſt Medicinæ Doctore, & Chirurgis Herberto à Ravenſvvay, N. du Prée, ſtatimus unanimiter eminentis iſtius oſſis, perioſteo penitus denudati, ablationem; dictum factum, & altero die os illud ſubtili Serrâ amputavimus, crus ad priſtinam longitudinem extendimus, & in molli pulvinari æqualiter depoſuimus, vulnus quotidiè inſpiciendo; atque ſic ex utroque oſſis fine paulatim ſuccreſcens callus tandem coivit, ſenſimque in oſſeam duritiem firmatus eſt, ità ut crus priſtinam longitudinem retinuerit, & ubi ablatum ſit, nunc videri vix poſſit. Haud abſimilem hiſtoriam recenſet Cl. Diemerbrockius *Anatom. lib. 9. cap.* 1. nec non Scultetus *Armament. Chirurg. tab.* 28. ex quibus inſuper pater, Ægrum è duplici fractura cum vulnere & deperditione oſſis, reſtitutum nonnunquam non claudicare. Imò femur licet, vel humerus fractus particulam oſſis amiſerit, non tamen ſemper ſequitur, partem illam futuram fore breviorem: ità videtur obſervaſſe Doctiſſimus Lindanus, qui *Phyſiolog. cap. 16. artic.* 21. hæc habet: „ memo„ riâ dignum eſt, quod meus pater vidit Enchuſæ. „ Puero ſexenni comminutum eſt os femoris: frag„ mentis arte & naturâ ſequeſtratis, medio, oſſe exos „ ſpatium erat quatuor pollicum. Id viſum eſt ex re„ liquis partibus oſſis ſenſim adauctis & tandem „ coëuntibus ità impleri, ut dicere non liceret, „ ubi abfuiſſet, aut quod Incommodum haberet ex „ fractura.

Cap. 5. *De Fracturis in ſpecie*

I. IGitur de Fracturis in genere, cum ſatis nunc dictum ſit, cumque oſſa quæ franguntur varia ſint, & ſecundùm oſſium fractorum varietatem curatio nonnihil variet, haud abs re erit, de iis in ſpecie quædam ſuperaddere; ſaltem proponendo differentias, quæ à ſubjecto, & oſſium fractorum diverſitate ſumuntur. Et quia frequentiſſimè franguntur humerus, brachium, manus, femur, crus, patella, oſſa pedis, de iis primò dicemus; poſteà & reliquorum oſſium fracturas ſubjungemus.

II. Enim verò *Humerus*, cum externis injuriis expoſitus

poſitus ſit, ſæpius frangi ſolet. Appellatur autem *Humeri Os* id, quod inter Cubitum & ſummum Humerum interjacet, & ſuperiore ejus capite cum Scapula committitur, inferiore verò Ulnæ & Radio articulatur.

Cognoſcitur oſſis hujus Fractura non ſolùm ex partis dolore & actione læſa, cùm cubitus amplius ſuſtineri & elevari nequeat; ſed etiam tactu, cùm, ſi pars hæc prematur, oſſium fragor ac ſtrepitus audiatur, & inæqualitas perſentiatur.

Humeri os, ut Hippocrates *Lib. de Fracturis.* §. 9. Paulus Ægineta *lib.* 6. *cap.* 100. & Celſus *lib.* 8. *cap.* 7. inquiunt, quadraginta diebus coaleſcit. Cùm autem ſit grandius, longiore ad callum generandum opus habet.

Fractum verò Os Humeri ut reſtituatur, brachium incurvetur, ſic ut incumbat pectori, mox humerus circa articulationem inferiorem comprehenſus deorſum ducatur: factâ hac extenſione, oſſa convenienter manuum operâ componantur; quod haud ità difficulter fieri poteſt. Sedulò tamen hîc curandum, ut ſemper in hoc ſitu ſervetur, ne iterum, quod levis mutatio efficere valet eo excidat. Chirurgus interim, poſt ſecundam præter propter deligationem, quavis vice brachium in rectum prudenter extendat, ne tendinea ab humero ad cubitum excurrentes diuturnâ eâ quiete contrahantur, ſicque rigiditas accidat brachio. Si verò hæc tendinum contractura relinquatur, haud difficile eſt eam curare, ſi quotidiè ingens pondus geſtet Æger. Chirurgus autem rigidum membrum frequenter illinat Unguento Emolliente & Relaxante.

Hippocrates *Lib. de Fracturis* §. 8. alium proponit modum, quo humeri os fractum extendi & componi debeat, de quo inſpiciatur Sculteti Armamentarium Chirurgicum *Tab.* 23. *Fig.* 1. Vult enim Sapientiſſimus Senex, ut rotundum lignum cubiti longitudinis vel paulo breviùs ab utroque capite habenulis alligetur, quæ trabi, vel alicui ſublimi adhæreant, ſicque æqualiter ac firmiter lignum ſuſpendatur, ne surſum vel deorſum ferri poſſit: Deindè Æger brachium ſuper dictum lignum imponat, *id eſt*, ut tranſverſum lignum alæ ſubjiciatur; tum Patiens ſedeat in ſublimis, ut parum abſit, quin ſuſpendatur; interim aliquod aliud paretur, cui brachium inhæreat, pulvinari uno vel pluribus brachio ſuppoſitis, ità ut ad eam altitudinem perveniat, ut cubitus ad rectum angulum collocetur, vel à miniſtro ità detineatur. Deinde cubito valida, mollis, & lata habena circumdetur, cui magnum pondus appendatur, quod extendere convenienter poſſit, aut robuſtus aliquis partem inferiorem, cubito cum humero ad rectum angulum figurato, cogat, ac trahat. His factis, Chirurgus ſtans, altero pede ſuper re quapiam ſublimiori collocato, prominentioribus palmarum partibus fractum os componere debet. Alii autem Scalarum gradu ſuſpenſi ligni vice utuntur.

At verò Manibus non rarò fieri poteſt hæc Extenſio, præſertim in pueris: reſupinatô enim Ægrotante, ne moleſtiâ aliquâ afficiatur, & alligatâ ac ſuſpenſâ ipſius manu ex cervice, ità ut angulosa figura ſervetur, alter ex miniſtris ambabus manubus humeri ſuperius caput apprehendendo, alter inferius in diverſa extendendo. Quod ſi manuum operâ expediri non poſſit in adultioribus, ob muſculorum craſſitiem & robur, laqueis extenſio fiat, quorum alterum ſupra, alterum infra fracturam brachio circumligare debemus, iiſque duobus miniſtris (quorum alter ad caput, alter ad pedes Ægrotantis conſiſtat) ut in diverſa æqualiter & ſimul extendant, præbeantur.

Facta quovis modo Extenſione, oſſibuſque convenienter compoſitis, Faſciæ injiciendæ, incipiendo à fractura, attendendumque, ut ſemper in ea figura ligetur membrum, in qua manere debet, *id eſt*, ut cubitus cum humero rectum angulum conſtituat. Cætera porrò agantur, ut in generali fracturarum curatione ſuperiùs diximus.

III. *Brachium* propriè dicitur illa pars, quæ eſt à Cubito ad Carpum. Conſtat duobus oſſibus, quorum alterum *Radius*, alterum *Ulna* dicitur. Atque frangitur nunc utrumque, nunc alterutrum tantùm.

Fractura Brachii, ubi unum ſaltem os fractum eſt, faciliùs curatur; at utrumque ſi fractum ſit, peſſima eſt, & difficiliùs curatur: majore namque extenſione tunc opus eſt, cum oſſa fracta nullum fulcrum & ſuſtentaculum habeant; atque adeò muſculorum fibræ, oſſis robore penitus deſtitutæ, naturalem ſuam determinationem omninò ſequantur, & in ſe contrahantur. Ut plurimùm tamen Brachii Oſſa intrà triginta præter propter dies coaleſcunt; quanquam ætas ab ætate, natura à natura differat. Veruntamen ſi alterum ſaltem brachii os fractum ſit facilior eſt curatio, cùm ſubjectum habeat alterum, in quo plus opis eſt, quàm in faſciis, ferulisque. Et ſi Radius tantùm frangatur, faciliorem admittit curationem, ſin Ulna, difficiliùs curatur.

In Curanda Brachii Fractura haud ſecus procedendum, ac in aliarum partium fracturis curandis. Ad Extenſionem verò minore vi opus eſt, ubi Radius fractus fuerit, majore, ubi Cubitus ſeu Ulna; maxima, ubi utrumque os. Et quidem ſi ambo oſſa ſint fracta, æqualis Extenſio facienda: ſi alterutrum ſolummodò fractum ſit, ea in parte, ubi fractura eſt, fortior Extenſio, inſtituenda. Atque hæc actio ex ſententia Pauli Æginetæ *lib.* 6. *cap.* 101. fieri debet inflexa manu ad angulum rectum, ſic ut pollex omnium digitorum altiſſimus, contrà minimus digitus omnium infimus habeatur. Fieri autem poteſt extenſio Manubus, à duobus miniſtris in diverſa extendentibus, & ſi vehementiore extenſione opus eſt, utriuſque præſertim oſſibus fractis, & in valde carnoſo, Habenis facienda, alligando unam ſupra fracturam, alteram infrà. Extenſione factâ, admotis prominentibus palmarum partibus os fractum dirigendum & componendum, atque in priſtinam ſedem reſtituendæ, ſi quæ oſſium adſint eminentiæ. Oſſe fracto repoſito, fractura Faſciis circumdanda, & alia, quæ in genere de fracturæ curatione dicta ſunt, peragenda, tandemque brachium rectè collocandum ac ſituandum: quod fit, ſi incurvatum imponatur pectori, ſic ut manus paulò altiorem occupet locum, quàm brachium ipſum, nec non mitellâ commodiſſimè excipiatur è cervice ſuſpenſum in ea figura, *hoc eſt*, quæ rectum angulum referat in cubiti curvatura ut conjuncta oſſa nullo modo dimoveantur. Poſt hæc ſingulo biduo aut triduo leniter brachium extendatur, quò affluentes humores non nimis diu in articulis detineantur, adeoque non efficiant harum partium coalitum, & hinc membri rigiditatem. Similiter ſi ſuperius Ulnæ tuberculum,

Olecranon dictum in ipſa Cubiti flexura fractum ſit, qualibet vice, inter deligandum, leniter brachium extendatur & iterum cubitus incurvetur, ne in ipſo articulo, vix. inter ejus tendines & ligamenta, calloſa concreſcens ſubſtantia juncturæ difficilem motum, vel omnimodam rigiditatem relinquat.

IV. *Manûs oſſa* ſunt octo *Carpi*, quatuor *Metacarpi* ſeu *Palma Manus*, & quindecim *Digitorum*. Hæc oſſa, Digitorum vix. & præſertim Metacarpi, fracturam nonnunquam patiuntur; at verò Carpi oſſa contunduntur magis, quàm franguntur.

Cognoſcitur autem fractura in hiſce oſſibus facilè, viſu & tactu; cùm hæc oſſa fracta vel ad exteriora ut plurimum declinent. Non difficulter tamen, & quidem intrà viginti præter propter dies, perfectè coaleſcunt, & ſanantur.

Quandò ergò quoddam Manûs Os frangitur, Patiens læſam manum ſuper æqualem & lævem tabulam deponat. Deindè miniſter oſſa fracta extendat: Chirurgus verò manu in ſuam ſedem ea reſtituat; hinc conveniente Faſciâ partem obvolvat. Et quidem ſi Digiti fracti ſint, excepto pollice, viciniis ſanis alligandi, ut ab iis in ſuo loco, quaſi à ferula appoſita, contineantur. Tandem Glomo ex Linteo Convoluto manûs vola complenda, ut hoc modo oſſa compoſita faciliùs contineantur, & digiti in media figura conſerventur. Manus quoque cum brachio à collo idoneâ faſciâ ſuſpendatur, ac in quiete detineatur, quouſque fracta oſſa conſolidentur; dein tertio vel quarto quoque die vincula ſolvenda, & pars *multâ Aquâ Calidâ* fovenda ac perfundenda, cùm dixerit Hippocrates *Lib. de Fracturis*, ,, ,, In omnibus autem, qui juxta Articulos ſunt, ,, affectibus, liberaliter Calida Aqua perfundenda ,, eſt, deindè Medicamenta applicanda, & rurſus ,, pars deliganda. Et ſane multùm hoc modo præcavebitur, ne digitis vel extenſis vel contractis callus tam facilè generetur, adeoque ne manus officium in comprehendendo lædatur. Hipp. *lib. 6. Epidem.* nautæ cujuſdam hiſtoriam refert, cui ob fracturam medii digiti, exortæ inflammationi gangræna ſucceſſit, tandemque ſpaſmo epiſthotono correptus interiit.

V. *Femoris os*, licet cæterorum oſſium, quæ in corpore humano ſunt, maximum, craſſiſſimum, & longiſſimum ſit, nonnunquam tamen frangitur, vel in medio, vel in extremis, lociſque viciniis.

De Femoris Fractura Hippocrates *lib. de Fracturis, ex edit. Lindani*, §. 23. ità ſcribit: ,, at ,, verò ſi femoris os fractum fuerit, extenſionem ,, præ omnibus facere oportet, ità ut ne defectuoſius fiat. Amplior enim facta nihil læſerit. Ne- ,, que enim ſi quis diſtantia ex vehementia exten- ,, ſionis oſſa deligaverit, fieri poterit, ut deliga- ,, tio ipſa teneat, ut ità diſtent: ſed coëunt in- ,, ter ſe oſſa quàm citiſſimè, ubi intendentes ipſa ,, remiſerunt. Craſſiſſimæ enim ac fortiſſimæ quum ,, ſint hac parte carnea, deligationem ſuperabunt, ,, non ab ipſa ſuperabuntur. Hoc confirmare vi- ,, detur C. Celſus, dum *lib.* 8. *cap.* 10. id ſcriptum relinquit: ,, ſi femur fractum eſt, fieri brevius ,, oportet, quia nunquam in antiquam ſedem reverti- ,, tur ſummiſque digitis poſteà ejus cruris inſiſtit. Sed ,, multa tamen femori debilitas eſt, ubi fortunæ ,, negligentia quoque acceſſit. Et Avicenna *lib.* 4. *Fen.* 5. tradit, raram admodum eſſe femoris fracturæ integram curationem. Quibus verbis nos monent, ut integram femoris fracti curationem nunquam promittamus, ſed omnem potius diligentiam adhibituri claudicationem dubiam prædicemus, ne ex fracturæ natura, aut ex Ægrotorum impatientia ſuperveniens, noſtro adſcribi errori, & præmii loco famam minuere poſſit. Scribit quoquè Fabritius Hildanus *Cent.* 5. *Obſ.* 85. ſe neminem unquam vidiſſe, qui ex hujuſmodi fractura ſine claudicatione evaſerit, præter unicam puellam, cui novam & peculiarem curandi rationem adhibuit, quæ ibidem videri poteſt. Id autem præcipuè accidit, ſi femur in loco ſuperiore juxta coxam frangatur. Sin verò genu verſus, aut in medio femoris os frangatur, & diligens cura adhibeatur, non adeò difficulter, & ſine claudicatione fractura ſanari poteſt.

Ubi igitur femoris os fractum eſt, valenter omninò extendi debet, & recto tramite, ità ut in neutram partem convertatur: violenta extenſio convenit, quoniam maximi ſunt muſculi, qui femur circumdant, & magnam verſus ſuum principium contractionem faciunt.

Reſupinato ergò Ægrotante, & extenſis cruribus, valida Extenſio fieri debet, vel Manibus, vel Habenis, ut videre eſt apud Scultetum *Armam. Chirurg. tab.* 26. *fig.* 1. vel Inſtrumentis ſive Machinamentis, Gloſſocomo puta, vel trochleâ trajecto Fune, qualem depingit Fabritius Hildanus *Cent.* 5. *Obſ.* 86. nec non Scultetus *tab.* 22. *fig.* 1. Extenſione ſufficiente factâ, muſculi, utpotè validiſſimi, facilè fracti oſſis partem inferiorem ad ſuperiora adducunt. Id tamen ut ritè & decenter fiat, prominentibus palmarum partibus, ut in aliis fracturis, os dirigatur & comprimatur, adeoque oſſis fracti capita coaptentur. Interim meminerit Chirurgus priuſquam operi ſe accingat, femur anteriore & exteriore parte gibbum eſſe, interiore & poſteriore curvum, ut ad eam figuram femur reducat, ne superveniat claudicatio. Hipp. *de Fract.* §. 24.

Reductum femur aptâ & conveniente Ligatura deligetur, qualis eſt Faſcia Aſcialis, quæ ſimul & in orbem circà coxam & ilia, ut inguina etiam, & quod inter anum & genitale eſt, involvatur; cùm ob alias cauſas, tum ne externæ ferulæ nudam partem offendant.

Inſuper fractum femur convenienti faſciâ obligatum longo Canali, qui poplitem excedit, imponatur. Nam ſi canalis femori adaptetur, qui poplitem non excedit, is noxam potiùs, quàm opem adfert: prohiberi enim non poterit, quin corpore aut crure moto femur quoque moveatur. PoplIti etiam moleſtus erit, & genu curvari permittet: ſi verò quis genu quodammodo flectat, femoris quoque vincula moveri neceſſe eſt, & muſculos alio atque alio modo figurari, adeoque & oſſa fracta dimoveri. Ideoque utiliſſimum videtur, femur in canalem conjici, qui à coxa ad pedem uſque pertingat; & præcipue, ſi ad poplitem cum canali faſcia laxa circumjiciatur, velut infantes in cunis faſciari ſolent. Enimverò ubi femur in partem ſuperiorem, aut ad latus diſtorquebitur, ità cum canali melius continebitur. Canalis igitur à ſummo ad imum uſque, aut nullus adhibendus.

Cæterùm

Cæterùm imò calci magna habenda cura, ut tum in femoris, tum in tibiæ fracturis aptè collocetur: etenim ſi pes dependeat, tibiâ reliquâ obfirmatâ, oſſa in anteriore cruris parte gibba apparere neceſſe eſt, idque eò magis, ſi hominis calx ſuapte naturâ grandior fuerit. Hipp. *l. de Fracturis* §. 26.

Sed diſtorſio femoris præcavebitur, ſi membrum in, ante, & poſt deligationem inſtrumento Gloſſocomo (vide Scultetum *Armam. Chir. tab.* 21. *fig.* 4.) conſervetur extenſum, uſque ad perfectam fracturæ confirmationem. Ne autem inſtrumentum hoc partem ſuâ duritie atterendo lædat, ideò aliquid molle ſubjiciendum, uti eſt lana carpta, mollis ſtupa, vel ſimile.

VI. *Patella* etiam interdum frangitur, & quidem nunc ſecundùm longitudinem, reſpectu totius femoris, nunc in tranſverſum, nunc in obliquum; & nunc in duas, nunc in plures partes comminuitur; inſuper nunc cum vulnere, nunc ſine vulnere.

Hujus autem oſſis Fractura facilè innoteſcit ex tactu, cùm partes diviſæ perſentiantur, cavitas appareat, & crepitus in contrectatione audiatur, nec non omnimoda adſit incedendi impotentia.

Patella equidem, ut alia oſſa rara, facilè coaleſcit, modo rectè conjungatur, & conjuncta ſervetur. Et ſi ſecundùm longitudinem facta ſit fractura, ſine manuum operâ ſolâ muſculorum tibiam extendentium contractione, oſſa conjunguntur, & conjuncta pulvillis, ſpleniis, faſciiſque non difficulter in ſuo loco retinentur, ac uniuntur viginti circiter dierum ſpatio; atque ità nulla calli exuberantia, & hanc ſubſequens claudicatio, facilè metuenda. Ambroſius Paræus tamen *Chirurg. lib.* 14. *cap.* 22. neminem ſibi viſum fuiſſe ſcribit, cui os hoc fractum eſſet, qui non per vitæ reliquum claudicaverit: idque ideò, quod facta calli concretione conſolidatio liberam genu flexionem impediat. Verùm etſi hæc de tranſverſa fractura facilè concedi poſſint: tamen rectè ſtatuit Fabritius Hildanus (*ent.* 5. *Obſerv.* 88. non ſemper, præcipuè in fractura patellæ ſecundùm longitudinem facta, id eſſe neceſſarium; cùm non ſemper callus ità protuberans naſcatur, ut motûs impedimentum in genu, & claudicationem afferat, videamuſque in aliorum oſſium fracturis, naturam tam eleganter callum generare, ut ſæpe vix fracturæ appareat veſtigium; quod in primis accidit, ubi perioſteum integrum eſt, quod materiam calli retinet, ne nimis excreſcere, & protuberare queat.

Si verò Fractura tranſverſim vel oblique facta ſit, difficulter admodum curari poteſt, ut incedendi impotentia, vel ſaltem claudicatio non relinquatur. Enimverò cùm muſculi tibiam extendentes ſurſum verſus, & pedem moventes deorſum trahant patellam, oſſa fractæ patellæ ita diſjunguntur, ut haud facilè conjungi, aut conjuncta retineri queant, unde callus exuberat, qui cavitatem inter femur & tibiæ os adeò adimplet, ut articuli iſtius motus impediatur. Nihilominus ſymptoma hoc prudens Chirurgus non rarò prohibere ſolet, ſi qualibet vice, inter deligandum, fractam patellam digitis (ne fragmenta compoſita denuò dimoveantur) firmiter apprehendat, & undique loco prudenter moveat.

Itaque in hujus oſſis reſtauratione, crus primò extendendum eſt; dein à Chirurgo Patella ſeu in duas, ſeu in plures partes fracta conjungenda, & ſecundùm naturalem figuram æquanda, nec non conveniente ligaturâ continenda. Torulis verò impoſitis ſtramineis, ut in fractura cruris fieri ſolet, membrum immobile tenendum, & omninò cavendum, ne crus flectatur. Hoc enim ſi fieret, fragmenta compoſita ſuo loco iterum dimoverentur; quem in finem poplitis cavitas rotundis ſpleniis exactè implenda, ut genu curvatura impediatur. Religiosè interim obſervet Chirurgus, ut inter deligandum fractam patellam prudenter ultrò citroque moveat, ne inter tendines & ligamenta; quibus continetur patella, callus concreſcat: hinc & articuli illius motus difficilis, vel omnimoda rigiditas, atque adeò incedendi ferè impotentia, aut ſaltem claudicatio relinquatur.

VII. *Crus* illa pars appellatur, quæ à Genu ad Pedem extenditur. Conſtat duobus oſſibus, quorum quod craſſius eſt, & internam Cruris regionem occupat, *Tibia*; quod tenuius & exterius, *Fibula* nominatur. Franguntur hæc oſſa interdum ambo ſimul, interdum unum tantùm; & Fractura accidit vel in medio, vel in ſuperiore, aut inferiore parte.

Si utrumque os fractum ſit, facillimè id cognoſcitur: cùm totum crus inflecti poſſit. Nec difficul er cognoſcitur Tibiæ Fractura, ſi ea tota fracta ſit; quoniam totum hoc os in conſpectum, utpote in loco externi, facilè venit. Si verò Fibula ſola frangatur, id non ità facilè cognoſcitur; quoniam multâ carne tegitur: fracta tamen pars ad inferiora inclinare ſolet.

Si ex oſſibus hiſcè alterum fuerit fractum, facilior curatio eſt: præſertim ſi Fibula tantùm ſit fracta, curatur faciliùs, & Æger citiùs pedi inſiſtere poteſt; cùm faciliùs crus extenditur, & tibia maximam oneris corporis partem ſuſtinet. Tibia verò ſi fracta ſit, curatur difficiliùs, quia craſſior, & vice fundamenti totum corpus ſuſtentat: hinc & majore extenſione opus eſt, & homo tardiùs incedere audet. At utraque oſſa ſi fracta ſint difficilis admodum eſt curatio, tum quia validior requiritur extenſio, tum quia omni fulcro deſtituta eſt pars affecta.

Sive ergò utrumque, ſive unum os frangatur, crus, quantùm opus eſt, extendendum: ut ſine læſione oſſa ſuo loco reſtitui & conjungi queant. Quod plerumque duo viri robuſti (ſi alter in partem inferiorem, alter in ſuperiorem Crus trahat) manibus præſtare poſſunt. Quod ſi id exſequi nequeant, Habenis vel Machinamentis utendum. Et ubi ſatis extenſum crus fuerit, oſſa fracta reponenda. Deindè Faſciis crus involvendum; quæ & latiores & longiores eſſe debent, quàm in brachio: & omninò ità ſituandum ac componendum, ne in ullam partem perverti poſſit, neque oſſa fracta depravari queant. Tandem crus rectum & extenſum ſuper pulvinari, aut re molli & plana collocandum, & Ferulæ, ac Canales adhibendi, ut *Cap.* 2. de Generali Fracturarum Curatione diximus. Qua in re obſervandum, ne ſuperemimentes oſſium extremitates applicentur, vel ſuper magnum muſculorum Gaſterocnemii ac Solei tendinem, qui calcaneo inſeritur. Hæ namque partes, cùm ſenſum habeant exquiſitum, compreſſionem non ferunt, ſed compreſſæ dolent, ac inflammantur. De ſitu autem tibiæ fractæ hæc habet Fabritius Hildanus *Cent.* 1. *Obſerv.* 93. „In fracturis

,, tibiarom curandis, nonnulli Chirurgi non levem
,, committant errorem, quum volunt tibiam ere-
,, ctam inſiſtere talo, ex qua ſituatiooe hæc ſe-
,, quuntur incommoda. Primò quidem ſit, ut
,, Æger temporia progreſſu majorem dolorem pa-
,, tiatur io talo, quàm io ipſa fractura, idque
,, propter tendinea magnos & oervoſos, qui ta-
,, lo inſeruntur. Dolot autem ille multos ad ſe
,, trahit humorea, qui in ipſa junctuta, & ſpa-
,, tiia inter oſſa pedis fracta, atque ligamenta
,, retinentur. Et quia ex. hac ſituarione venæ &
,, arteriæ comprimuntur, & proiodè pars affecta
,, ſuo calore quodammodo deſtituitur, neceſſa-
,, riò condenſantur & refrigeſcunt hi humorea in
,, ipſa junctura; & ſpatiis inter oſſa pedis. Io-
,, de curatâ fracturâ, pes novam adfert moleſtiam:
,, ægrè enim & difficulter movetur junctura, ſe-
,, quuntur & nonnunquam alia quàm peſſima ſym-
,, promata. Id quod idem Hildanua memorabiii
,, exemplo confirmat, quandò ſubjungit: proſpi-
,, ciant igitur Chirurgi, ne nimis curioſè ſitua-
,, tiooem hanc in fracturis tibiarum obſervent. In-
,, volutâ autem tibiâ faſciia, ſpleniis, & ſtu-
,, pis, & in capſula idonea collocatâ; ea eli-
,, genda eſt ſituatio, quæ minimè ſit doloroſa.
,, Itaque modò in hanc, modò in alteram par-
,, tem collocanda eſt tibia, ut Æger nunc in hoc, nunc
,, in illud latus decumbere poſſit: ſic enim multa
,, accidentia evitabuntor. Hæc ille.

VII. Hominis *pes*, ſicuti Manos, ex multis minutiſque, nec non duria conſtat oſſibus, magnitudine & figurâ diverſis. Sunt antem ea, ſeptem *Tarſi* oſſa, quinque *Metatarſi*, quatuordecim *Digitorum*. Oſſa verò Pedia & Manûs non frangi ſcribit Hippocrates *lib. de Fracturis, paragraph.* 10. niſi acutâ vel gravi quapiam re carnoſæ partes vulnerentur. Sunt enim duriora: & quæ acuta ſunt, & gravia, ſi oſſa hæc frangant, cutem incumbentem ſalvam non relinquunt. Et Paulus Ægineta *lib. 6. cap.* 106. ſcribit, Talum nollo modo frangi, non tantùm ob duritiem: ſed quia undequaqoe ab oſſibus emineotibus eſt munitus. Similiter Albucaſis *lib. 3. cap.* 18. inquit; oſſi Calcis oullo modo accidere fracturam, aliia verò Pedis oſſibus fracturam accidere poſſe, ac etiam oſſibua Digitorum; ſed raɔ̀ hoc evenit, potiuſqoe hæc oſſa atteruntur, quàm franguotur.

Si autem Pedia oſſa frangantur, viſu & tactu id deprehenditur; cùm hæ partes excarnes ſint.

Horum oſſium Fractura per ſe periculoſa non eſt; ſed quia non niſi à valida admodum & violenta cauſa fraoguntur, partea incumbentes, & vicinæ carnoſæ ac tendinoſæ ſimul contunduntur & vulnerantor, unde dolorea graviſſimi, inflammationes, aliaque ſuperveniuot accidentia. Diebua tamen præter propter viginri conſervent & occalleſcunt; niſi quæ cruri vicina ſunt. Ea enim cùm ſint majora, longius tempus requirunt.

Curatio ferè eadem eſt quæ oſſium Manûs fractorum. Commoda nimitum facienda Extenſio, & oſſa, ſive in ſuperiorem ſive inferiorem partem emineant, in naturalem ſedem compellenda: quod commodiùs fit, ſi æger pede fracto tabulæ planæ panno obductæ inſiſtat. Deindè faſciis pea involvendus. Et cùm pedi Ferulæ ob loci inæqualitatem commodè admoveri noo poſſiot, Spleoia *Oxycrato*, vel *Vino Rubro Adſtringente* madida loco affecto imponenda, Faſciiſque locus vinciendus, ut oſſa compoſita in ſua ſede continentur. Situatio tamen & collocatio aliter hìc inſtitueoda, quàm in manu. Enimverò cùm manus datæ ſint ad apprehenſionem, curvâ figurâ digiti collocandi ſunt. Pedes verò cùm ad ambulandum & ſtandum dati, rectâ figurâ ſituandi, non curvâ, ne eorum actio depravetur.

IX. Inſuper & alia nonnunquam franguntur oſſa, inter quę Naſi primo loco occurrunt. Conſtatur autem *Naſus* ex oſſibua & cartilaginibus: oſſa ejus propriè franguntur; cartilaginea contunduntur, deprimuotur, diſtorquentur.

Fracta verò hæc oſſa ex ſignis manifeſtis innoteſcunt, quoniam ſi adverſa fracta ſint, oares deſidunt, & ſimus naſus apparet, difficulterque ſpiritus trahitur: ſi à latere os ſit fractum, is locus cavus apparet: Sin cartilaginea contuſæ ſint, earum diſtorſio, & in alteram partem ioclinatio adeſt.

Commodiſſimè ex ſententia Hippocratia *lib. de Articulis, ex edit. Lindan.* §. 31. reſtituitur Naſus fractus eodem die, vel certè paulo poſt, nec differenda curatio, quia in naribua callus citò generator, intrà decem dies, niſi corrumpatur. Subjungit tandem ſapientiſſimus Senex: ,, Naſus ex
,, omnia corporia partibus facillimè componitur,
,, & oiſi protinus dirigatur, dirigi poſtea non po-
,, teſt, ſed pervertitur.

Itaque ſi Naſus fractos in inferiorem partem æqualiter dimittatur, ſimuſque reddatur, quamprimum quicquid in cartilaginem incidit, leniter excitandum, ac ſublevandum, ut ſublatum poſteà decenter coaleſcat: *viz.* io nares aliquid iotromittatur, quod dirigat, ut Specillum ad digiti formam fabricatum, ex Buxo, vel Ebore, vel Ferro: aut quod fractum eſt, elevetur Digito io narea immiſſo, atque in naturalem ſedem reſtituatur. Extrinſecus etiam ab utraque parte Naſus apprehendatur, ac ſurſum ducatur. Ubi autem probè cooformatua fuerit naſus, ut naturalem figuram conſervet, longa linamenta contorta in Nares immittanda ſunt, quæ narium cavitatem implent, vel perforata Cannula, aur Penna introducatur, ſuperimpoſito exteriùs Emplaſtro Defenſivo, vel ſimili.

Si verò in uno tantùm latere Naſus fractus ſit, dirigere etiam convenienter ab ea parte, quæ declinat, & in naturalem ſedem reſtituere oportet, tum Digitum vel Inſtrumentum commodum in naſum, qua parte lęſus eſt., immittendo, tum extrinſecus dirigendo. Et ne quod compoſitum eſt, iterum depravetur, in ſingulas narea (at craſſiùs in narem læſam) Linamentum, vel Penna Anſerioa grandior molli pellicula obducta, vel Fiſtula aut Cannula è Plumbo vel Argento, itidem pelliculâ obducta, immittatur, ac tamdiu intus relinquatur, donec os aut cartilago ſatis roboretur. Neque multùm refert, quid immittatur, modò præſtet, ne fractum naſi oa ſubſideat, & molle ſit, odoriſque gravis expers. Monet tameo Hippocratea, nullo pacto Spongiam eſſe immittendam, quoniam humorem imbibit, atque ſic turgendo, partem diſtendit, cunctaque diſſolvit. Etiam Deligationem improbat, quam C. Celſua proponit, quia magis oocet quam confert, cùm ſimitatem, & majorem ampliorem qoe diſtorſionem adferat. At de neceſſitate ligaturæ in Narium Fractura Curanda diſputat Guido de Cauliaco *in ſua Chirurgia*, qui videri poreſt.

Si juxta cartilaginem Naſia fractus ſit, & in obliquum diſtortus, poſt congruam conformatiooem, Habenula digitum lata, Glutine aliquo illita, naſo ea parte, in quam inclioat, agglutinanda; poſteà intendenda, quantùm expedit, ut naſus rectè dirigatur. Longa autem ſit hæc habena, ut

circà

circà autem obducta circum caput obducatur. Hæc juſtè dirigit naſum, & remitti ac intendi poteſt. Et ſi intrà nares impoſitæ turundæ dolorem excitent, tollendæ, & tamdiu nares habenâ directæ ſervandæ. Poſt quartum decimum diem habenæ demendæ, & Emplaſtrum aliquod Catagmaticum imponendum.

Si autem Naſi oſſa minutim fuerint confracta, quantùm licet, ſingula in ſuam ſedem reponenda, vel idoneis Inſtrumentis compellenda, neque facilè, & niſi nullo modo agglutinari poſſit, os aliquod eximendum; cùm ſemper deformitatem pariat. Poſteà Ceratum vel Emplaſtrum ad oſſa confirmanda imponendum. Plura de Narium Fractura videantur apud Hippocratem *Libr. de Articulis, articul.* 30. 31. 32. 33. 34.

X. Interdum & *Inferior Maxilla* frangitur, vel tranſverſim; vel in plurima fragmenta, oſſibus ſemper inter ſe aliqua ex parte cohærentibus, rarò penitus disjunctis, & diſſolutis, ut in aliis.

Facilè autem Fracta Maxilla cognoſcitur, quoniam ſi tantùm extrinſecus oſſa fracta ſint, tactu apparet, & in interiore oris parte aliqua gibboſitas digito perſentitur. Sin verò tranſverſim fracta fuerit, introrſum manifeſta cavitas fit, & in interiore oris parte ferè dens ſuper proximum dentem excedit.

Maxillæ oſſa, ſi primis diebus inflammatio non accedat, intra viginti præter propter dies conſolidantur, & dentes integri remanent. Sin verò cura diutiùs protrahatur, dentes vitiantur, & inutiles redduntur, auctore Hippocrate *Lib. de Articulis, articul.* 29.

Si igitur Maxilla ità per tranſverſum fracta ſit, ut oſſa inter ſe aliqua ex parte equidem cohæreant, digitis utrinque, tam ori immiſſis quàm extrà applicatis, os comprimere & in ſuam ſedem compellere oportet: interius namque tuberculum, foràs propellendum, & alterâ manu oſſa inæqualia complananda. Maxillam verò in ſuam ſedem eſſe reſtitutam, ex ejuſdem, nec non dentium æqualitate apparet.

Si verò Maxilla tota tranſverſim fracta ſit, quod tamen rarò accidit, ſic ut os ſuper os emineat, & dens ſuper proximum dentem excedat, digitis ori immiſſis, & extrà manu adhibitâ, oſſa fracta componenda: & niſi ſimplici compreſſione id fieri poſſit, primùm extenſio, miniſtro retrò continente & Chirurgo ante extendente, fieri debet, hinc & oſſa inter ſe componenda. Deinde dentes qui ſunt ad fracturam, non tantùm bini, verùm & plures inter ſe colligandi, donec oſſa ferruminata ſint. Hipp. filo aureo utitur: cujus defectu vel filum ſericeum, vel ſeta equina uſurpari poterit. Si Maxilla in mento fracta fuerit, qua parte ambo colligantur oſſa, ambabus manibus inter ſe coaptari & dirigi debet.

Ubi autem fracta oſſa fuerint repoſita, quod ex æqualitate dentium cognoſcitur, ut ſuo loco conſerventur, extrinſecus Ferula, ex corio ſeu alia conveniente materia, maxillæ longitudini correſpondens, apponenda, hinc conveniens Deligatura inſtituenda; quæ fiat Faſciâ duabus extremitatibus fiſſâ, duos digitos latâ, mediâ quoque ſui parte in longitudinem inciſâ, ut utrinque mentum complectatur. Cùm ergò faſciæ in extremitatibus fiſſæ quatuor ſint, capita duo inferiora ad ſummum caput deducantur, ibidemque deligentur, vel pileolo nocturno aſſuantur; duo ſuperiora tranſverſim traducta ad imum occiput deligentur, vel eidem pileo aſſuantur.

Sin tali fracturæ Vulnus ſit conjunctum, Specillô explorandum, an minutim, & in plures partes diffracta ſint oſſa; & ſi oſſis fragmenta ſeparata inveniantur, aliiſque conferruminari nequeant, idoneo Inſtrumento eximenda; ſicque vulneris orificium anguſtum ſit, ampliandum: deindè vulneris labia ad mutuum contactum adducenda, & appoſitis Linteis Emplaſticis adducta conſervanda, atque dicatum cruentis vulneribus Medicamentum ſuperponendum, donec conſolidentur. Interim ne decumbat Æger in partem maxillæ fractam, ſed in ſanam; at non huic, ſed capiti innixus, ne oſſa compoſita iterum diſtorqueantur. Maxilla quoque immobilis ſervetur; ideoque Æger, non multum loquatur, nec duriores cibos maſticet, ſed mollioribus & liquidis nutriatur, donec callus obduret. Et ſi aliquid denuò ſuo loco motum fuiſſe obſervetur, tertio præter propter die deligatio ſolvenda, & ſi quid exciderit in ſuum locum reponendum.

XI. *Clavicula* Acromio & Sterno articulata movetur; qua parte autem jungitur ſterno maniſeſtiùs agitatur, obſcuriùs & ferè inſenſibliter cum acromio, quia ſcapulæ motum ſequitur. Idcircò fractæ claviculæ pars acromio juncta ſitum mutat, in anteriorem, vel poſteriorem vel inferiorem locum converſa, alterâ ejuſdem parte ſemper immotâ.

Frangitur verò Clavicula vel tranſverſim, vel obliquè, vel per longitudinem. Si per tranſverſum id accidat, vel propè humeri articulum, vel magis verſus articulationem cum ſterno diffringitur.

Cognoſcitur oſſis hujus Fractura tactu potiùs, quàm viſu; ut & ex dolore.

Si per tranſverſum frangatur Clavicula, faciliùs curatur; difficiliùs autem, ſi per longitudinem. Nam quod tranſverſim fractum eſt, facilè extenſione, & digitorum compreſſione in naturalem ſedem revertitur: reliqua fractura ſemper quid eminentiæ habet, quod ægrè coaptari poteſt. Perficitur tamen Claviculæ Fractæ Curatio quatuor & viginti circiter diebus.

Igitur ut hæc Fractura curetur, miniſtri duo ad extenſionem requiruntur, quorum unus utraque manu humerum, qui claviculæ fractæ adjacet, ad poſteriora, alter caput in latus oppoſitum ducat; interea Chirurgus digitis id quod prominet propellendo, ima foràs attrahendo, & quæ deorſum tendunt, ſurſum, & quæ ſurſum, ſunt deorſum compellendo, fracturam componat. Aliqui autem, ut facilior fiat reſtitutio; Glomum Lineum alæ ſubjiciunt, hinc brachium ad coſtas comprimunt, atque ità os ſuæ ſedi reſtituunt. Si verò oſſis fracti extremitates ità depreſſæ ſint; ut ſurſum reduci hoc modo nequeant, Æger reſupinandus eſt in pulvinari duriore, ſpinæ inter ſcapulas ſubjecto; humeri interim manibus ſic deprimendi, ut oſſis fracti extrema depreſſa eleventur eouſque, ut in naturalem ſedem reſtitui poſſint.

Compoſitis fractæ Claviculæ oſſibus, Plagulæ tres convenientis craſſitiei & longitudinis, ut cavitatem, quæ ſuprà & infrà claviculam eſt, repleant, parandæ, quarum duæ lateribus, tertia craſſior prominenti fracturæ imponenda. Ità enim & os fractum eminens deprimetur, & nec ſurſum, nec deorſum, nec ad latera è ſuis ſedibus oſſa fractæ compoſita dimoveri poterunt. Hinc Deligatio inſtituenda; quæ fiat Faſciâ

palmum latâ, debitæ longitudinis, duplex caput habente, decuſſatim injectâ quæ ſæpius circumducenda, & obvolvenda ut brachium ad poſteriora deducat: Interim cavitas ſub axilla linteaminibus convolutis replenda; ſic namque faciliùs deligationem ſuſtinet Patiens.

XII. *Scapula* etiam qualibet ſui parte frangi poteſt, rarius tamen in proceſſu illo, qui Acromium dicitur; ſæpius juxtà Spinam, & in aliis extremitatibus. At ſi Acromium frangatur, viſu & tactu percipitur, præſertim ſi pars ægra cum ſana comparetur: ſin verò latior ejus pars, & in extremitatibus frangatur, tactu cavitas quædam deprehenditur, & punctorius dolor in parte percipitur.

Fractura quæ in Summo Humero ſeu Acromio eſt, difficiliùs curatur, quàm in aliis Scapulæ partibus. At in cervice Scapulæ, aut circâ articulationem ejus cum humero, quæ eſt Fractura, ferè incurabilis eſt.

Si ergò os fractum Scapulæ adhuc cohæreat, manu Chirurgi in ſuum locum reſtituendum. Quod ſi non facilè fiat, & majore vi opus ſit, Pila ex linteo ſub axillâ ponatur, & miniſter deorſum humerum trahat, cubitum ad coſtas adducendo, Chirurgus verò manu Fracturam comprimat & componat. Sin os fractum Scapulæ non cohæreat, modò ligamentis & perioſteo quodammodò adhæreat, & pungendo admodum moleſtum non ſit, etiam ſuo loco reſtituendum. At ſi penitus & ab oſſe, & à perioſteo ac ligamentis ſeparata ſint fragmenta, ſic ut carnes pungant, cute inciſâ, eximenda. Sin verò non pungant, relinquenda: natura namq; quod reliquis non cohæret, tandem ſponte expellit, etſi interdum poſt longum tempus id fiat; ſic refert Ambroſius Paręus *lib.14.cap.9.* cuidam Marchioni è ſcapula vulnerata oſſium quædam fragmenta poſt annos ſeptem, cicatrice reſeratâ, erupiſſe.

Oſſibus ritè compoſitis, Deligatio conveniens inſtituenda, ſicque ſummum Humeri fractum ſit, Pila ſub ala vincienda, & deligatio non frequenter ſolvenda: Æger interim in oppoſito latere cubet, & partem in quiete detineat.

XIII. Interdum *Coſtæ* ex cauſis violentis quoquè franguntur; caſu viz. aut contuſione. Et quidem fractæ Coſtæ interdùm intrò declinant; interdum extrà eminent, interdum, etſi totæ franguntur, proprio loco non dimoventur; nonnunquam & caro circa coſtas colliditur.

Si Coſta & tota fracta, & extremitates loco motæ, quædam inæqualitas & cavitas tum viſu, tum tactu deprehenditur, & ſtrepitus auditur. Quibus accedunt & alia ſymptomata; adeſt viz. dolor gravis, pleuriticum dolorem æmulans, reſpiratio difficilis, tuſſis moleſta, & non rarò quoque ſanguinis ſputum, dum ex vaſis ruptis effluentem ſanguinem pulmo imbibit, nec non febris. Si tamen Coſta quidem fracta ſit, at fractæ extremitates neque intrò ceſſerint, neque in exteriorem partem compellantur, pauci febricitant, aut ſanguinem ſpuunt.

Coſtarum Fractura ſi ſimplex ſit, abſque partium vicinarum gravi contuſione, aut inflammatione, periculo vacat, & intrà vigeſimum diem non rarò curatur. Sin verò caro circà coſtas atteratur, periculoſum malum eſt, & non rarò lethale, teſte Hippocrate *Lib. de Articulis*. Etiam periculoſa eſt Fractura, ſi Coſta intrò compellatur, & pleuram pungat vel vulneret, tuncque eadem ferè ſymptomata, quæ pleuriticos infeſtare ſolent, ſuperveniunt, ac longiùs protrahitur curatio.

Si ergò Coſta fracta ſit, proprio tamen loco non dimota, nec incumbentium, vicinarumque partium contuſio adſit, per ſe facilè conſolidatur. Sin extrà promineat, manu comprimenda, & in propriam ſedem reducenda, ac æquanda. Si intrò vergat, Æger tuſſi, ac ſpiritûs, ore clauſo, retentione eam exteriùs compellat; Chirurgus verò Ægrotanti manibus, quantùm fieri poteſt, ſuccurrat. Quod ſi non ſuccedat, nonnulli Emplaſtrum cuti validè adhærens cenſent imponendum, idque aliquoties cum impetu auferendum, donec in locum ſuum Coſta ſit reſtituta. At quandò Coſtæ fragmentum membranam pungant, atque acerbiſſimi inde dolores, aliaque prava ſymptomata oriantur, cutis incidenda, ac pungentia fragmenta vel eximenda, vel præcidenda. Plura de Coſtarum Fractura videantur apud Hippocratem *Lib. de Articulis*. §. 51. 52. 53. 54. Inſuper de feliciſſima curatione fracturæ coſtarum, in qua nonnulla notatu digna occurrunt, videatur Fabritius Hildanus *Cent.5. Obſ.85.*

XIV. *Dorſi Spina* eſt *Vertebrarum* omnium contextus, & ſicut quædam corporis carina, quæ conſtat *ſeptem Cervicis Vertebris, duodecim Dorſi*, & *quinque Lumborum*, nec non *Oſſe Sacro*, & *Coccygis*. Vertebrarum Corpora rarò admodum Fracturam patiuntur; earundem tamen Proceſſus à cauſis externis & violentis nonnunquam franguntur. Id autem tactu facilè deprehenditur, cùm huc atque illuc moveri perſentiantur diffractæ Apophyſes.

Vertebrarum Proceſſuum ſimplex Fractura ſimplici lenique manuum operâ reſtituitur, ac conſolidatur viginti circiter dierum ſpatio: ſunt namque Proceſſus hi oſſa ſpongioſa & rara. Sin verò per vim admodum violentam totæ Vertebræ frangantur, adeò ut medulla ſpinalis ſimul patiatur, dehinc Paralyſi afficiantur brachia, pedeſve Ægrotantis, ac urina fæceſque alvi retineri nequeant, mors in propinquo eſt. Interim tamen ne Æger ſine auxilio deſeratur, nil faciendorum negligendum, & facto Prognoſtico cutis incidenda, ac libera fragmenta eximenda, hinc vulnus curandum.

Ad Fracturas Spinæ pertinet *Oſſis Sacri & Coccygis Fractura*; quæ ſi ita ſit, ut & Spinalis Medulla lædatur, lethalis eſt. Sin ea non lædatur, adeoque ſalutis ſpes ſit, immiſſo in anum digito uſque ad locum affectum, os fractum expellendum; extrinſecus verò alterâ manu oſſa æquanda, & in ſuum locum reponenda. Et ſi aliquod oſſis fruſtulum abruptum perſentiatur, facta apertione, id eximendum, ac porrò vulnus ex arte curandum.

XV. *Os Innominatum*, quod oſſibus tribus; *Ilio*, *Coxendicis*, & *Pubis*, ſimul unitis conſtat, frangitur ut ſcapula, vel in extremitatibus, vel ſecundùm longitudinem, vel in medio.

Cognoſcitur Fractura hæc ex dolore, qui tactu, & compreſſione imprimis exaſperatur; nec non cavitate, inæqualitate, punctura, nonnunquam ſtupore in crure ejuſdem lateris.

Exigit autem Fractura hæc celerem reſtitutionem, perficiturque conſolidatio quatuor & viginti præter propter diebus. Interim ſi ſit in Oſſis Innominati extremitatibus, digitis vel manu oſſa fractà componenda ac æquanda.

Si verò frangatur os per longitudinem, vel ad interiora decliner, ità ſituetur, Patiens ut ſuper ventrem decumbat, Chirurgúſque manubus, uti poteſt, fracta oſſa componat.

Sin os fractum comminutum ſit, Apertio facienda, ſicque & fragmenta libera auferenda, & alia reponenda. Verùm cùm vix ſub cute ſolùm, ſed ſub ipſis muſculis talia fragmenta plerumque

Digitized by Google

rumqoe lateant , ſine peciculo hîc Sectio non inſtituitur : hinc omninò cavendum , in faciendà hac apertione , tendines , vel vaſa quæpiam majorè læ lantur, ſicque graviora excitentur ſympromata.

Hactenus de Fracturis Clariſſ. Joh. Munnioks ; circa eas varia

Obſervationes.

De fracturis oſſium , nulla accedente coalitione.

Contingere non ratò obſervamus, oſſium extrema in fracturis haud reuniri, quæcunque etiam externa æque ac interna adhibeantur medicamenta.

Exemplum huc faciens conſiderabile, non niſi ſemel (quod in Chirurgo adeò exercitato admiramur) viſum proponit Fab. Hildanus obſ. 91. cent. 3. his verbis: Ante duos menſes ex Germania redux, Baſileæ fracturam ob ervatione dignam in quadragenario vidi. Hujus viri brachium ſiniſtrum cùm ante annos decem rota molendina apprehenderet inter cubitum & carpum oſſa in tranſverſum adeo confregit ut omnino inter ſe disjungerentur, cutis quinetiam & muſculi mirum in modum dilacerarentur. Dolor ſupervenit maximus inflammatio & intumefactio totius brachii, non ſolùm ob magnitudinem morbi , verùm etiam quod oſſa in ſuum locum repoſita non fuerant, carnemque continuò compungerent. Multùm puris per menſes aliquot effluxit, multaque oſſicula à Chirurgo extracta fuere; tandem remiſerunt ſymptomata, & conſolidata fuerunt vulnera, ſed oſſa disjoncta remanſerunt, & ita quidem ut eo in loco veluti alterum articulum conſtituerent. Manum enim dextram ſi adhibet, ſiniſtrum brachium antrorſum & retrorſum ducit, non ſecus ac ſi naturalis priore in loco articulus eſſet, idque ſine ullo dolore. Oſſa ſe invicem non attingunt, ſunt enim extremitates ipſorum callo obducta brachium aliquo modo extenuatum eſt. Cubitum quidem movet, ſed difficulter, quapropter brachium ferè inutile eſt. Cæterùm quid cauſæ ſit cur oſſa in hoc viro per callum connexa non fuerint, profectò me latet; niſi forſan improprium nutrimentum oſſis, ex quo, teſte Galeno callus procreatur, in pus converſum unà cum pure effluxerit, aut caro & membrana aliqua inter utramque extremitatem oſſis intercederit. Adeoque natura adeo eſt diligens atque provida, ut extremitates oſſium confractorum, licet leviſſime ſe contingant, ſtatim conglutinet, atque conjungat.

Exulcerationes fracturis ſupervenientes quacunque à cauſa, primitiva ſive fuerit, ſive antecedens, ſive etiam conjuncta, impedimento eſſe poſſe, quo minus oſſium detur coalitus, maxime cùm alimentum oſſium ſuffocationi, conſumptioni, corruptioni, aut cum pure evacuationi anſam præbent, haud impoſſibile nobis videtur; at quis rationem dabit unde eveniat quod oſſa fracta haud reuniantur, ubi exulceratio nulla adeſt, imo nulla vel in cute vel in muſculo continui obſervatur ſolutio; Notare etenim nobis docuit, non ſolùm in ulna & radio, oſſibus adjutoriis, tibia & fibula, ſed & (in duobus licet ſubjectis) oſſibus femoris, per infortunium fractis, quæcunque etiam uſurparentur media, interna æque, inter quæ conſiderabilis Ichtyocola, ac externa, empiaſtra, ſplenia, ligamenta, nullam ſecuram extremitatum unionem, etiam omni exulceratione abſente.

Cauſa hujus rei quæ ſit cum prædicto Hildano, me ignorare fateor, niſi dicamus, deligationem in fracturis uſualem, non urgente dolore, tumore, inflammatione, aut gangræna, frequentiùs juſtò fuiſſe ſolutam, vel etiam humores ad calli concretionem promovendam neceſſarios plus debitò attenuatos, ſplenia brevia nimis aut molliora applicata; imo fractam partem, ad arcendam incaleſcentiam quandoque ſupervenientem, nimium humectatam. Et harum ultimam calli generationem impedire ſatis conſtat. Spleniorum nimis brevium, molliorumque applicationem, hinc deligationem minùs arctam efficere poſſe, quo minus extremitates oſſium fractorum coëant, in nauta quodam, cui ex itinere reduci os humeri dextrum diffractum, in quo quod ſplenia mollia nimis uſurpata, nec manus extrema cum ulna extremorum coalitio ſecuta.

Externis impedimentis ſic conſideratis, Chirurgo in arte exercitato interna adhuc varia occurrunt, quæ ad id ut extrema oſſium fractorum callo nullo ubducantur plurimùm facere poſſunt. Tales humores nutritii os accedentes minùs pingues, aquoſiores, corrupti, imo etiam nonnunquam omnino maligni, habita tamen ubivis conſideratione ſtructuræ corporis & oſſium.

Obſervare nobis licuit in aliquo, morbo gallico quaſi tabefacto, oſſa adeo fuiſſe exſiccata imo arefacta, ut ad quemvis attactum frangerentur, ſic enim claviculam in partes varias confractam in eo vidimus, dum thorace pectus veſtire conabatur.

In tali caſu ubi oſſium extrema uniri recuſant, nil convenientius, quàm, inſtrumento quodam apto, ex ferro confecto, utrinque membrum comprehendere, extremaque conjungere, ne in motu, vel inceſſu incommodum aliquod ægrotanti adveniat. *Joh. a Makren in obſervat. Medico-Chirurgicis.*

Pro Fractura Brachii in Sene decrepito.

Curationem hoc modo inſtitui, clementer expurgato corpore, illam victûs rationem, quæ multùm nutrit (omiſſis tamen cibis viſcoſis, qui mihi in fracturis mirum in modum ſuſpecti) ſanguinemque optimumque procreat, calidum nativum & humidum radicale inſtaurat, præſcripſi. Singulis quoque diebus jejuno ſtomacho, ad ʒ ij. ſequentis pulveris ex juſculo carnis recentis exhibui.

℞. Lapidis oſteocoll. diligenter præpar. ℥j. cinnam. el. ʒiij. ſacch. ℥ ij. M. F. pulvis tenuiſſimus. Brachium uſque ad ſcapulam ſequenti linimento quotidie bis iounxi.

℞. Ol. lumbric. ℥ ij. ol. gran. junip. ℥ij. ſucci lumbric. ℥ j. M. F. linimentum. Sed ante omnia primò oſſa in locum ſuum, ea qua fieri potuit diligentia repoſui. Poſt inunctionem ſequens applicui emplaſtrum.

℞. Empl. Vigonis ad fractur. ℥ ij. empl. oxycroc. ℥ß. lapid. oſteocoll. præpar. ʒiß. lumbric. præpar. & in ſubtiliſſimum pulverem redactor. ℥ j. cum q. ſ. ol. lumbric. f. emplaſtr. fracturam de tertio in tertium, aut de quatro in quartum diem ſolvi, & medicamenta renovavi, reliquum verò brachium quotidie ſemel aut bis, ut dictum eſt, ad ſcapulam & nucham uſque inunxi: hiſce adhibitis remediis, callus intra paucos dies, uſque adeo procreatus fuit, ut colliſio oſſium non ampliùs perciperetur, & brachium intra quatuor ſeptimanas reſtitutum fuerit: & ſic natura in hoc decrepito veluti aſſopita expergefacta, & calor

narivus ferè extinctus in iſta pstie, iterum beneficio prædictorum medicamentorum accenſus fuerit: quantùm valeat in fracturis oſſium oſteocolla ſeu lapis oſſifragus non rarò expertus ſum: reperitur in campo quodam arenoſo prope Darmſtadium. Eligitur qui ſub terra abſconditus, extra terram prominens eſt invalidus nulliuſque momenti. *Guil. Fabric. Hildanus Obſerv. 90. Cent. 3.*

Lapis oſteocolla, qui & Sabuloſus dicitur, ſingulari quadam virtute & proprietate occulta generandi callum præditus eſt: idque ego cùm in aliis tum præcipuè in quadragenario quodam obſervavi, is quum utraque focilia ad malleolum ſibi tranſverſim confregiſſet, me advocandum juſſit. Oſſa in ſitum naturalem repoſita, ſingulis matutinis buria jejuno ſtomacho ʒj. hujus lapidis in marmore cum aq. rad. ſymphit. præpar. exhibui, primia diebus cum priſana, aut juſculo carnis recentis, poſtmodum verò cum vino: iis quæ fracturæ applicui eundem lapidem pulveriſatum & præparatum admiſcui: inde factum eſt, ut ſpatio triginta dierum pleniſſimè reſtituta ſit tibia, ut ſine adminiculo incedere potuerit. *Guil. Fabric. Hildanus, Obſerv. 90. Cent. 1.*

Lapis hic cautè & in ſenibus tantùm, aut extenuatis, & quibus languet calidum narivum adhibendus eſt, ne aliàs callus ſuperfluus generetur multo labore diminuendus. *Guil. Fabritius Hildanus Obſ. 91. Cent. 1.*

Ego jam à multia annis magno cum ſucceſſu ſequenti utor emplaſtru in fractuis.

℞. Emplaſtri Slotani ℥vi. ceræ nov. ℥ij. coloph. gummi elemi pinguiſſimi an. ℥j. diſſolv. lento igne. Poſtea inſperge ſequentes pulveres, rad. conſolid. maj. balauſt. nuc. cupreſſ. roſ. an. ʒj. maſtic. thuris, an. ʒij. M. addendo ol. roſac. q. ſ. ut F. ceratum. In adultis & extenuatis ad ℥j. hujus emplaſtri, tantundem oſteocollæ præp. admiſceo. Singulis quoque diebus manè tribus ante paſtum boria, de eodem lapide cum juſculu carnis vel vino albo exhibeo: multùm enim curationem lapis ille accelerat. In juvenibus verò, & qui optima corporis ſanitate fruuntur, lapis ille ſive per os datus, ſive exteriùs adhibitus minimè convenit: non autem ſtatim ab initio, neque primis diebus applicandum eſt prædictum emplaſtr. multò minùs oxycroceum, ne effluxus humorum ad partem læſam ſequatur: ab initio itaque poſtquam os fractum in ſitum ſuum repoſitum eſt, ſequens applicu cataplaſma.

℞. Rad. conſolid. maj. tormentill. biſtorr. an. ℥ß. boli alb. ℥j. balauſt. ʒj. nuc. cupreſſ. gallarum, roſ. rubr. an. ℥ij. F. omnium pulvis tenuiſſ. cui admiſce farinæ hordei ℥vi. hujus pulveria accipe quantùm opua eſt pro membri fracti magnitudine, ex quo cum poſca formetur cataplaſma in mortario vel alio vaſe ſine calore ignis, addendo vitellum ovi cum albumine, parumq; olei roſac. applicetur membro fracto & renovetur ab initio, tertio vel ad ſummum quatro quoque die, donec ſymptomata non amplius ſint metuenda. Tunc emplaſtr. Vigonis, vel meum applicari poterit, & de ſexto vel decimo in decimum diem reiterari. *Guil. Fabritius Hildanus. Ciſta militar. claſſe 15.*

Emplaſtri palmei ſive Slotani qui primus ejus author fuit, hæc eſt deſcriptio.

℞. Adipis porcin. rec. & fragrantis, minii, an. ℥xii. chalcitid. uſt. ſed non ad rubedinem, aluminia uſti, an. ℥ij. adipis cervini ℥iv. maſtich. thuris in tenuiſſ. pulver. redacti, an. ℥ij. fiat emplaſtr. S. Agitando bacillis ſaliceis & ſucculentis. Guil. Fabrit. Hildanus. in conſilio de conſerv. valetudine, in epiſtola ad Croquerum.

Curationes illas oſſium confractorum per lapidem, quem Eraſtus fabuloſum vocat, quis non penè fabulas eſſe indicet? Multò etiam magis unguentum illud, quo telorum inunctione, vulnerati ſanantur, ridiculum videatur: & tamen fide digni amici noſtri utrumque ſanctè aſſirmant. Sunt alia ſexcenta, quæ fidem omnem ſuperant, non tamen ideo falſa ſunt quare vehementer in iis ἐπέχω, & ubi ratio repugnat experientiæ, cum admiratione ſubſeribo. *Andreas Dudithius, epiſt. 25. lib. 6. conſil. & epiſt. Cratonis & aliorum à Scholizio editorum.*

Pro fractura humeri.

Oſſe per Chirurgum repoſito, emplaſtrum hoc adhibitum eſt.

℞. Farin. fabar. ciceris, hordei, farin. volatil. molendini, an ℥ſs. maſtich. tragacanth. gummi arab. mummiæ, bol. armen. myrtill. pulveriſ. an. ʒiij. album. ovor. v. conquaſſata in vino ſtyptico nigro: ſucci plantag. aut vini ſtyptici q. ſ. ad incorporandum. f. emplaſtrum. Hoc conſtringit, repercutit, roborat, & firmat. Deinde ſtupas longas, latas, aquâ priùs balneatás & expreſſas toti brachio circumvolvebat, & faſcia latitudine quatuor digitorum, aut quandoque duabus præparatis alligentur dicta, adjectis ferulis quatuor aut ſex, interim facta reſtauratione, etiam pannus lineus infuſus in ol. roſ. priùs apponatur. Deinde aliqua jam dicta, ut emplaſt. ſtupæ & ferulæ injectis faſciis ut moris eſt: non ſolvebatur ad quinque dies. Interim brachium inungebat, nec non & ſpatulam & loca vicina aliquo deterſivo; & ſanguis detractus eſt ex brachio oppoſito: atque ita Chirurgo procedente, ut in reliquis fracturis, hic tandem curatus eſt. *Petrus Foreſtus. obſ. Chirurg.*

In principio fracturæ dislocationis & torſionis juxta Jo. de Vigo hoc medicamentum apponi poteſt.

℞. Album. ovor. nu. 3. ol. roſac. omphac. ol. roſ. compl. an. ʒx. ol. myrtilli ʒiſs. farin. volat. farin. hord. an. ʒvi. bol. armen. ſubtiliſſ. triti, ſang. drac. an. ʒiij. M. F. Emplaſtr. Eſt mirabile primis diebus. Tranſacto autem nono aut decimo die; nullo contradicente ſymptomate, ut eſt dolor, apoſtema, pruritus, tunc ſupra fracturam & dislocationem utiliſſimum eſt hoc infraſcriptum apponere.

℞. Albumin. ovor. nu. 4. ol. myrtin. ol. roſac. an. ℥ij. tereb. claræ ℥iß. myrrh. aloës, an. ʒij. ſang. drac. bol. arm. an. ʒß. far. volatil. ℥iij. m. & utere, in fractura & dislocatione eſt ſingulare remedium. *Petr. Foreſt. obſ. 3. lib. 8. Obſ. Chirurgic.*

Ubi callus juſtæ magnitudinis generatus fuerit, medicamentis roborantibus confirmandus eſt. Ideo tale emplaſtrum imponendum eſt.

℞. Ol. roſac. ℥ij. ceræ ℥iijß. reſinæ pulveriſ. ℥iij. colophon. maſtich. thuris, an. ℥ß. nuc. cupreſſ rad. erythrodan. id eſt rubiæ tinctor. an. ʒj. croci ʒß. M. F. ceratum, quod ſuper linteum vel alutam extendatur, & applicetur. *Daniel Sennertus, practic. lib. 5. part. 5. cap. 1.*

De ſitu tibiarum fractarum.

In fracturis tibiarum curandis, nonnulli Chirurgi non levem committunt errorem, cùm volunt tibiam erectam inſiſtere talo, ex qua ſituatione hæc ſequuntur incommoda. Primò quidem fit ut æger, temporis progreſſu majorem dolorem patiatur in talo quàm in ipſa fractura, idque propter

tendines

tendines magnos & nervoſos qui talu inſeruntur. Dolor autem ille multos ad ſe trahit humores, qui in ipſa junctura, & ſpatiis inter oſſa pedis fracta atque ligamenta retinentur. Et quia ex hac ſituatione venæ & arteriæ comprimuntur & proinde para affecta ſuo calore quodammodo deſtituitur; neceſſariò condenſantur & refrigeſcunt hi humores in ipsâ juncturâ, & ſpatiis inter oſſa pedis. Inde curata fractura, pes novam adfert moleſtiam; Ægrè enim & difficulter movetur junctura; ſequuntur & nonnunquam alia quàm peſſima ſymptomata.

Ante annos aliquot cum D. Janô Ant. Sarracenô, Marcô Offredi, Andreâ Bonetô Medic. Doct. curandum habui Nobil. Henricum Balbanum. Is ulceribus nonnullis in tibiâ laborans ex erectâ illâ ſituatione pedis, gangrænâ ad talum correptus fuit, quæ ipſi & nobis non parvas attulit moleſtias, ita ut tibiam abſcindere coacti fuerimus. Erecta autem ſituatio pedis primaria hujus mali cauſa fuit. Primò enim dolorem tali excitavit, qui ad ſe humorem & ſanguinem attraxit, unde conſequuta eſt inflammatio. Secundò contuſus & quaſſatus fuit talus ex erectâ illâ pedis ſituatione. Tertiò arctatæ & compreſſæ fuerunt ea eadem ſituatione venæ & arteriæ, quæ per ipſum crus & tibiæ pulpam deſcendunt; ita ut ſanguis & ſpiritus ad talum liberè deſcendere non potuerint. Aſſidua quoque tibiæ extenſio, non parum huc fecit; diſtentis enim vaſis, innatum calidum & ſanguis non poſſunt deſcendere in partem affectam, unde tandem ea frigeſcit & interit. Ea porrò extenſione vaſorum, poſſe frigeſcere partem affectam, ex eo intelligitur, quod equitando per frigidam tempeſtatem, pedes ſi diutiùs intra fulcra equeſtria contineantur, frigeant impenſiſſimè, ſi extra fulcra propendeant, per ſe ocyus incaleſcant. Sanguis enim & calor, patentibus ipſis vaſis, illico ad pedes recurrunt.

Proſpiciant igitur Chirurgi, ne nimis curioſè (ut hujus artis imperiti ſolent) ſituationem hanc in fracturis tibiarum obſervent. Involuta autem tibia faſciis & ſtupis, & in capſula ad id apta collocata: (ut Galenus docet Meth. Med. l. 6.) eligenda eſt ſituatio, quæ minime ſit doloroſa. Itaque modò in hanc, modò in alteram partem collocanda eſt tibia, ut æger aliàs in hoc, aliàs in alterum latus decumbere poſſit. Sic enim multa accidentia evitabuntur. *Fabricius Hildanus Obſerv. Chirurgic. Cent. 1.*

Brachii Fractura admiranda.

Vir quidam Lugdunenſis ſexagenarius ex arthritide pituitosâ in articulis humeri & cubiti dexteri, jam ferè bimeſtre ſpatium obtuſô dolore torquebatur: nullis utitur remediis, ſolam ſibi partis illius quietem imperat, dum brachium affectum faſciâ obvolutum, & pectori innixum continuò haberet. Is alioquin ſanus & valens, in publicum horâ circiter diei octavâ progreſſurus, dum chirothecam in manum affectæ partis induere leviſſimo conatu admititur, brachii os quatuor aut quinque digitis infra humerum tranſverſim effregit.

Vocatus ego confeſtim, rem non ſine admiratione conſpicio, exploro & per Chirurgum os ipſum reſtituo, quæ conveniebant remedia jubeo admoveri. Elapſo triduo ægrotum reviſo, num appoſitè reſtituta eſſent omnia exploraturus, remotis faſciis & aſſulis, naturalem oſſis ſitum rediiſſe vidimus, & appreſſis digitis perſenſimus. Sed ecce paulo inferius circa cubiti articulum, nova ſe & nondum conſpecta obtulit oſſis ejuſdem fracturà, dolores urgent clamoſi, reſtitutioni itidem ſedulò incumbimus Inde placata omnia, & nunc bellè quieſcit, nondum tamen ab eo tempore explicatæ faſciæ; nec viſum, uti ſe habeat pars ea. Miratus ſum diu tantam oſſium fragilitatem in eo homine, qui ſe ullis oſſium affectibus, vel à lue venerea, vel aliunde contractis, laboraſſe pernegavit. Percurri tum animo meo, quæcunque à veteribus medicis circa fracturas adnotata fuerant, ſed nihil quod longè abſimile eſſet, mihi occurrebat, unâ exceptâ hiſtoriâ quæ apud doctiſſimum Johan. Schenckium; obſervationum rararum & admirabilium lib. 5. obſerv. 7. huic non valdè diſpar recenſetur. Hanc ab ipſo authore tibi petendam relinquo. De hoc inaudito caſu quid tui judicii ſit, velim ſi placeat, audire. *Idem Cent. 3. Obſervat. Chirurgic. ex communicatione D. Saraceni Medici Lugdunenſis.*

Reverendus Dominus Wolffbrandus apud Duſburgenſes Cliviorum Verbi Divini Miniſter fideliſſimus ac primarius, homo pietate, virtute & doctrinâ præſtantiſſimus, ætatis conſiſtentis, robuſtus & obeſus, cum anno 1582. (ſi rectè memini tempore hiemali, terrâ congelatâ in proximum pagum ad ægrum quendam inviſendum & conſolandum ipſi abeundum, domumque redeundo ex aggere quodam tres circiter pedes alto, deſiliendum eſſet, dextrum pedem adeò ſibi torſit ac fregit, ut integrum os tali aut aſtragali, non ſolùm ea ſuo loco dimoveretur; verùm etiam abruptis & abſtractis ligamentis, quorum beneficiò, reliquis oſſibus alligatur, ſub interno malleolo per cutem ipſam erumperet, & ſuris propenderet. Ad ædes ſuas deportatus, Chirurgus accerſitur, is videns os omnino ſeparatum, & fibris nonnullis tantummodo adhæreſcens, ipſum abſcidit, & ea quæ ſanguinis fluxum impediunt, applicuit.

Alterâ die Clariſſimi, Viri, Domin. Galenus Wierus, Illuſtriſſ. Cliviacenſium Juliacenſ. Montenſium &c. Principis Medicus ordinarius atque primarius, & D. Coſmus Slotanus piæ memoriæ ejuſdem Principis Chirurgus, præſtantiſſimus, Præceptor meus plurimùm honorandus, in conſilium vocati fuere. Qui victum tenuem præſcripſerunt, corpus à pravis humoribus evacuaverunt, venam inciderunt, vulneri anodyna & pus moventia applicuerunt. Repellentibus item ſeu defenſivis, ut vocant, affluxum humorum prohibuerunt. Curatio difficilis fuit, doloroſa atque longa. Interim tamen amici & quidem viri docti ipſi non defuerunt. Etſi enim proprium ſuum Chirurgum Duſburgenſem, nunc & in arte non mediocriter verſatum haberet, attamen nunc Johan. Wierus, nunc Galenus Wierus, nunc Reinerus Solenander, omnes prędicti Principis Doctores Medici longè celeberrimi, ipſum inviſerunt, omniaque quæ neceſſaria videbantur præſcripſerunt; Ego quoque non rarò unà cum præſtantiſſimo Dom. Coſmo Slotano Duſſeldorpio, ad ipſum profectus fui. Sic divino ſolo numine tandem ita convaluit, ut & ſine Scipione incedere poſſet, uti ego cum incedentem anno 1599. cùm Coloniâ Duſburgum ad pium & honeſtum virum D. Simonem Engelgraff, àlcane graviter morſum, vocatus eſſem, ipſemet vidi. *Idem ibid.*

Quidam ex domeſticis D. Samuelis Moratelli, civis Paterniacenſis, vir robuſtus & optimo corporis habitu præditus, æſtatis tempore brachium ſibi ad cubitum fregit. Et quia tum temporis Baſileam profectus eram, ruſticum quendam, (qui in hoc tractu præ aliis etiam exercitatis Chirurgis in fracturis ac dislocationibus reponendis extollitur) ex pago proximo accerſiverunt;

Digitized by Google

Conjux quoque mea, quia, non rarò, me abſente fracturas ac dislocatinnea repoſuetat, & ſanirari reſtiruetar, ſimul vocata fuir, ad meum quoque finem, ut domeſtici mei vulnus, quod fracturam comitabatur (cujus curam ruſticus ille Empiricus aggredi nolebat) curareut. In locum ſuum fracturâ repoſitâ, emplaſtrum ex pice flavâ applicoit, faſciiſque, & ſpleniis nmnia deligavit, (relicto tamen foramine pro vulneris mundificatinne & ne ante decimum tertium diem ſolverentur falciæ, ſplenia, & emplaſtrum amoveretus, juſſit, domumque ſe contulit. Quid fit? Alterâ die poſt denno dolor ſupervenit qui paulatim auctus erat. interim domeſtici mei, qui vulnus quoridie curabant, ægrum & adſtautes, ut emplaſtrum amoveretur, admonuerunt, ſed fruſtrà: Maluerunt enim impoſtorum quàm in arte verſarotum conſilium ſequi, dolore tamen magis magiſque aucto, tandem parere coacti fuerunt. Præſentibus itaque D. Moraiello, aiiiſque fide dignis hominibus, fracturæ à domeſticis meis ſoluta, emplaſtroque ablaro, brachium non ſolùm tribus iu locis exulceratum offenderunt, verùm etiam fœtens, ut hinc inde vermes, quales in carne putrida generari ſolent, conſpicerentur: Impoſito itaque unguento noſtro Ægyptiaco, & cataplaſmate aliquo, putredini reſiſtente, applicato, curationem feliciter abſolverunt, brachiumque priſtinæ ſanitati domeſtici mei reſtituerunt. *Idem ibidem.*

Sabaudus quidam, Vir Senex ac decrepitus, Genevæ in ponte Rhodani ex equo delapſus, tibiam ſibi paulo ſupra malleolum fregir. D. Joh. Griſſonin mecum advocato, fracturam feliciter repoluimus, omniſque dolor protinus ſedatus fuit. Tertio die pòſt, cùm fracturam ſolvere vellemus, æger recuſabat: aiebat euim, ſibi à quodam amico, & io arte verſato (erat autem is empiricus) ſignificatum, fracturam ante ſeptimam diem non eſſe ſolvendam. Quinto tamen de morbi, dolore exorto & propter ſerias admonitiones D. Griſſonii, iu præſentiâ D. Jani Antonii Sarazeni Medici Regii, ſoluta fractura, puſtulæ multæ ac lividæ, quæ gangrænam proximam ſignificabant, conſpectæ fuerunt. Scarificata tamen tibia, & medicamentis gangrænæ adverſantibus applicatis, tandem convaluit.

Ruſticus ex pago quodam in agro Paterniacenſi, ſub plauſtro lignis onuſto, pedem adeò ſibi fregit, ut à juncturâ ſeparatus, & mirum in modum contractua eſſet. Advocatus ego, antequam manum adhiberem, utque opprobrium omne præcaverem, adſtaotibus ſequentia ſignificare viſum fuit. Primò etiamſi ſumma adhiberetur diligentia, curationem nihilominus, propter magnitudinem morbi, ante menſes ſex vix abſolvi poſſe. Secundò quia fractura ingens, claudicationem impediri non poſſe. Tertiò, quia egn tum temporis cum aliis quoque ægris nccupatus, neceſſe eſſe, ut ægrum ad me adducerent; Ad hæc cùm parentes & adſtantes conſentiſſent, fracturam repoſui, & demum redii, expectsvique donec ægrum adducerent, ſed fruſtrà. Tanta enim fuit apud eos negligentia; nt ægrum apud ſe retinerent, neque quenquam alium qui faſcias medicamentaque mutaſſet, advocarent. Poſt itaque dies aliquot, rurſus dolore acerbiſſimo, inflammatione item ac fœtore ſubortia, miſer ille extinctus eſt.

Ego quoque quum in ſolutione fracturæ cujuſdam Nobilis Belgæ nnn ſatis diligens eſſem, ac à decimo quarto uſque ad vigeſimum primum diem, medicamenta minimè mutaſſem, callus adeò magnus procreatus eſt, ut inde maxima deformitas tibiæ ſequuta fuiſſet, niſi protinus callum preſſiſſem. Quâ verò methodo id factum ſit, lector ex Obſervat. 91. Cent. 1. colligere poterit.

Ut itaque cautè ac ſecurè agamus, ſecundo aut ad minimum tertio quoque die, Hippocrate & Galeno docente, fractura ſolvenda eſt, idque in eum finem, ne iu membro, præter ſolitum conperto, dolor aut pruritus ſuboriatur, ueque ejus humoris qui jam parti affectæ infixus eſt, perſpiratio prohibeatur. Poſt ſeptimum, etiamſi, non uſque adeò neceſſe ſit toties fracturas ſolvere, partemque affectam inſpicere ſolitus ſum. *Idem ibidem.*

Fractura coſtarum feliciſſima curatio.

Portò caſus, quem in præcedentibus meis ad te litteris promiſi, talis eſt. Decimo nono menſis Decembris, ſuperioris anni, interim dum ego Solnduri apud Dom. Kallenbergium ægiotantem hæſi, quadrageoſtius quidam hujus urbis, Michael Dilberger nomine, Vir robuſtus & piethoricus, cùm in propugnaculo extra urbem noctu excubias perluſtraſſet, & fortè fortuna ſuper congelata terra, retrò in capulum gladii cecidiſſet, nonam decimamque coſtam lateri ſiniſtri prope ſpinam confregit, ita ut partes confractæ ad exteriora vergerent. Deportatur à commilitionibus ad ædes ſuas, quæ extra mænia ſunt: obi noctem in maximis doloribus contrivit. Summo mane cùm uxor mea accerſita eſſet, hominem iu maximis anguſtiis invenit.

Dolor enim & pungitivus & maximus erat, cum pectoris anguſtia & reſpirandi difficultate. Præparatis omnibus quæ ad nperationem neceſſaria erant, confracta oſſa feliciter in ſitum naturalem repoluit. Totum latus oleo rolaceo iuunxit, & cataplaſma ex farina hordei, pulvere roſarum, balauſtiorum, nucum cupreſſi, gallarum & tormentillæ, cum poſca & ovo integro confectum applicuit; ferulas quinetiam & pulvillos prout ad oſſa continenda neceſſe eſſe videbantur, appoſuit, omniaque convenienti ligatura conſtrinxit; leviter tamen. Arcta enim ligatura quàm ſit periculoſa in fracturis coſtarum aliàs coram ex me intellexiſti. Coſtis confractis ſic repoſitis dolores reliquaque ſymptomata protinus ex parte remiſerunt. Statim quoque poſt repoſitionem coſtarum confractarum, hauſtum aquæ prunellæ & ſionis, partibus æqualibus commixtis exhibuit. Victum quinetiam tenuiſſimum præſcripſit. Sequenti die venam ſecari juſſit, & de tertio in tertium diem fracturam deligavit, & curavit. Interim bis in die hauſtum de prædictis aquis in octavum uſque diem bibendum dedit. Poſt decimum cùm ego domum reverſus fuiſſem, ægrum ab omni periculo liberatum reperi. Tum curationem prædictis remediis & emplaſtro ad fracturas oſſium, ſpatio quatuor hebdomadarum pleniſſimè & feliciter, abſolvimos.

Cæterùm in hac curatione annotatione dignum fuit, qnod in cute ne minimum quidem judicium, ut fieri ſolet, contuſionis apparuerit, ſed ſanguis ille contuſus per alvum effluxerit & quidem in copia. Teſtatur enim æger, teſtantur & adſtantes, nec quoque domeſtici mei, ad aliquot libras ſanguinis contuſi & grumoſi per ſeceſſum effluxiſſe; idque hoc modo.

Tertio die cùm ſuppoſitorio ducenda eſſet alvus, inſurgit natura, & per ſe alvum illa ter quaterve ducit, ac ultra libras tres humoris viſcoſi ſanguinique concreti, & excrementis mixti, rejicit,

Fluxus

Fluxus ille ad ſex fermè dies continuavit, ita tamen ut priori biduo, numero ſedium ac quantitate excrementorum viſcoſorum & ſanguinis grumoſi paulatim adauctus fuerit.

Biduo autem intermedio fluxus neque auctus neque imminutus fuit, ſed in eadem quantitate & numero permanſit. Ultimo tandem biduo ſenſim iterum decrevit, donec ad naturalem excernendi modum rurſus perveniſſet: viribus interim ſatis ſemper conſtantibus, neque unquam admodum imminutis, uti nec ægro ab ulla febri infeſtato.

Hæc omnia domeſtici mei mecum, videlicet. Dn. Job. Burgovverus, & Dn. Franciſcus Mouhemius, qui & operationi interfuerunt, diligenter obſervarunt. Vides clariſſime mi Domine Doctor, quàm provida & ſagax ſit natura in conſervatione ſui individui, quæ meo quidem judicio per venas & arterias lumbares, ad inteſtinum colon, ea in parte, ubi è regione renis ſiniſtri peritonæo annectitur, viam ſibi quæſivit.

Secus procul omni dubio adveniſſet ſi in dextro latere fuiſſet contuſio, id enim ante duos annos hic in cive quodam, *Hans Ruß* nomine, vidi. Huic enim ex minori contuſione, quam non fuerat hæc, lateris dextri, & ſine ulla fractura coſtarum, talis ſequuta eſt Ecchymoſis, ut totum latus ab axilla ad clunem, umbilicum & ſpinam dorſi occuparit, & multa graviſſima ſymptomata excitarit.

De quibus tamen tandem maxima adhibita diligentia, Deo benedicente remediis curatus fuit & ſatis commodè vixit, uſque ad nonum hujus menſis: tum inter pocula accepto colapho, cum retro in pavimentum hypocauſti cecidiſſet, & poſteriorem partem capitis cum nucha contudiſſet, aliquantiſper veluti exanimis remanſit: ad ſe tamen cùm rediiſſet, ſurgit & ad ædes ſuas ſe confert, ubi cibum indigeſtum evomuit. Circa primam noctis apoplexiâ corripitur, & ſequenti die debitum naturæ perſolvit. Poſt obitum multùm ſanguinis & pituitæ viſcidæ per os rejecit. *Idem Centur. 5. Obſervat. Chirurgic.*

Quadragenarius quidam, vir robuſtus & optimo corporis habitu præditus, domeſticus periluſtris Principiſſæ ac Dominæ, Dom. Annæ, Landgraviæ Haſſiæ, &c. Comitiſſæ in Solens, Labach; ex caſu ſibi patellam in tranſverſum fregit, cum maxima contuſione genu, ſine vulnere tamen. Ab initio etſi ex arte curatus fuiſſet æger, nihilominus tamen dolores acutiſſimi aliaque ſymptomata ſupervenerunt. Tandem dolore, reliquiſque ſedatis ſymptomatibus convaluit quidem, ſed claudicatio ac ſumma imbecillitas totius cruris ſequuta eſt, ita ut nonniſi maxima cum difficultate ambulare & tibiam, aſcendendo, vix ſublevare poſſit. Ego ante paucos dies ex Haſſia rediens; cùm Fridbergæ in Wetteravia apud Dom. Georgium Fabium, Landgraviæ Haſſiæ, & caſtri Fridbergenſis Imperialis Doctorem Medicum ordinarium; ac longè celeberrimum; amicum meum ſingularem; per dies aliquot detentus eſſem; ad prædictam Dominam Comitiſſam conſilii cauſâ ſimul vocati fuimus; ubi virum iſtum vidimus; & quæ ipſi acciderant, ex ipſo coram collegimus. Præſcripſimus & nonnulla ad partes nervoſas roborandas: ſed verebar, ne fruſtrà omnia adhiberentur. Occurrebant tunc ea, quæ tua Exc. l. de oſſibus parte 4. cap. 4. ex Amb. Paræo recenſet, qui l. 15. cap. 22. teſtatur, ſe neminem cui patella fracta fuiſſet, vidiſſe, qui non claudicaſſet. Tu tum Domino Baazo ex mamas, cauſam claudicationis ad callum, cujus beneficio patella fracti connectitur, referendam eſſe; cùm videlicet capacitatem articuli ſubter patellam implet, motumque articuli impedit. Etſi verò opinionem hancce rationi conſentaneam eſſe, in dubium revocare minimè conabor; unus tamen reſtat ſcrupulus, videlicet, in fracta patella, exuberantia colli talis eſſe poſſit, ut cavitatem hancce (quæ inter femur & os tibia magna eſt) adeò adimpleat; ut motum actionemque genu impedire poſſit? videmus enim ut plurimum in reliquis oſſium fracturis; (niſi contuſio oſſis & perioſtii fuerit maxima) naturam tam decenter & eleganter connectere oſſa, ut rarò relinquatur veſtigium fracturæ. Perioſtium enim, quandiu integrum eſt, materiam calli retinet, quò minus in extuberantiam accreſcere poſſit, niſi ea adhibueris, quæ ex proprietate quadam ſpecifica generationem calli promovent, uti ego adhuc juvenis in Belgio feci, & quidem pauco cum ſucceſſu; quemadmodum videre poteris centur. primæ Obſervat. 91. Deinde in hoc noſtro ægro, callum non fuiſſe cauſam claudicationis ex ſequentibus apparebit; quapropter diſtinctione hîc opus eſt. De quibus plura vide apud *Hildanum Obſervat. Chirurgic. Cent. 5. p. m. 485.*

Mira oſſium fragilitas.

Sæpiſſime cum admiratione legi, Vir Ampliſſ. ea quæ de mira & ferè incredibili fragilitate oſſium, cùm apud Marcellum Donatum mihi lib. 5. cap. 1. ſcribuntur, tum etiam à temetipſo, & à Dom. Joh. de Burgo obſervata, mihique communicata, necnon Cent. 2. Obſervationum mearum inſerta fuere. Cùm enim oſſa partes ſint corporis omnium ſolidiſſimæ, ex ſubſtantia quin etiam craſſa & terreſtri ita compactæ, ut etiam per multos annos illæſæ in ipſa terra remaneant, impoſſibile mihi videbatur, tam facilè ea diſrumpi ac frangi poſſe: ſed experientiâ aliter edoctus, adſcribam exemplum unum aut alterum.

Superiore anno 1620. Matrona quædam honeſta & robuſta, quæ nondum 30. annum ætatis attigerat, Dom. Philippi Thomæ, hujus urbis Senatoris filia, cùm quodam die circa rem familiarem occupata eſſet, & in ipſo hypocauſto fortè fortuna in pavimentum cecidiſſet, tibiam dextram circa poplitem ſibi fregit. Vocantur Barbitonſores duo, qui quidem fracturam ſe rectè repoſuiſſe aſſeruerunt, interim tamen inſecutus eſt dolor adeò magnus, aliaque ſymptomata adeò ſæva, ut quum ego ſeptimo menſe poſt acceptam fracturam, in conſilium adhibitus eſſem, ipſam veluti in agone reperirem. Quapropter manum adhibere recuſavi, corroborantia tamen quædam præſcripſi, & aſtantibus ſignificavi, ipſam brevi finem vitæ facturam. Poſt paucos dies paulatim, & veluti lumen cui deficit fomes, extincta fuit adeo conſumpta atque extenuata, ut oſſa vix cute obtegerentur. Nec mirum: propter graviſſimos enim, continuos ac longos dolores & cruciatus, quos ex inepta deligatione & ſituatione tibiæ perpeſſa fuerat, propter diuturnum item decubitum, quam de univerſalibus toto iſto tempore morbi, ne ſemel quidem fieret mentio, calor nativus labefactus, & humidum radicale abſumptum, obſtructiones quinetiam quàm graviſſimæ hepatis, lienis, & venarum meſaraicarum ſequutæ fuerunt.

Ante annum, ſexagenarius quidam Solodurenſis, ex Senatorio ordine, Dn. Urſus Rouchti nomine, ab aliquot annis catarrhis adeò

obnoxius

obnoxius fuerat, ut maxima inde virium, totiuſque corporis labefactatio, etiam externarum pa tium, ſequuta ſit. Die quodam lectum egrediens, cùm per cubiculum deambularet, veſteſque indueret, nec non inopinato pedem dextrum non ſatis aptè deduceret, protinus in pavimentum decidit, non ſine maximo dolore, aliiſque ſignis, quæ os fractum eſſe arguebant. Advocato Empirico quodam, cujus conſilio & remediis in fracturis oſſium plerique iſto in loco utuntur, ſemur ſeu femoris os, ad quatuor circiter digitos, in latitudinem poſitos ſupra genu in tranſverſum fractum eſſe, repertum fuit. Repoſuit quidem fracturam, ſi Empiricis jactantiis credendum: dolor enim veriſſimum ſignum, os non ſatis rectè fuiſſe repoſitum, non remiſit, ſed potiùs ductus fuit, donec tandem, quum univerſalia planè neglecta fuiſſent, exorta eſſet phlegmone, & ex inde ulcus circa fracturam, quapropter ad menſea aliquot decumbere coactus fuit. Tandem cùm utcunque reſtitutus videretur, & innixus ſuffulcris per cubiculum deambulare poſſet, paralyſi aliiſque graviſſimis ſymptomatibus (de quibus poſthac data occaſione ad te ſcribam) correptus fuiſſet, naturæ debitum ſolvit. Os autem veriſſimè fractum fuiſſe, teſtis ſum oculatis. In poſtremis enim morbo ſuo, non diu ante obitum ulcus ipſum adhue ad oa uſque apertum, inſpexi, oſque fractum fuiſſe, manifeſtè cognovi. De cauſis hujus fragilitatis oſſium inter ſe non conveniunt Medici: ego libentiùs tuam intelligam mentem, quàm quicquam hac de re inpræſentiarum proferam. Vale Vir Ampliſſime & cum tuis omnibus æternùmque fœliciſſimè vive. Raptim Bernæ Helvetiorum., 28. Februar. 1621. *Idem ibidem.*

Mira femoris fractura.

Petrus Kerler Ulmenſis, artificii Murarii, menſe Novembris, anno 1614. Argentinæ per lapſum femur ſiniſtrum dupliciter tranſverſum fregit, ut poſtea patebit. Adhibitis adhibendis, per ſemeſtre ferè penes Chirurgum decumbit, donec fractura conſolidata, nec femore breviore reddito reſpectu alterius, huc Ulmam pedes ſeſe conferret; ac de abſceſſu circa locum affectum, nec non ulcere fiſtuloſo conquereretur: adveniens itaque medicam implorat opem, ubi particulam aliquam oſſis fracti diuturnioris iſtius abſceſſus cauſam ſtatuimus. Hinc igitur ulcus fiſtuloſum ampliandum, & naturę, quò citiùs ab aliena materia liberetur, ſuccurrendum eſſe putavimus. His itaque continuatis tandem femoris fracti partem inſignem trium digitorum tranſverſorum longitudinem æquantem, Chirurgus noſter Boulerus, 18. Auguſti 1615. extraxit, non abſque ſingularis naturæ miraculo, quæ callo tanto ſpatium iſtud intermedium in femore fracto repleverat, ut etiamnum abſque claudicatione, benè reſtitutus, dictus juvenia ambulet, & in longitudine huic femori nihil quicquam decedat. Hoc pedetentim diuturno iſto tempore factum fuiſſe reor, quo femur ad longitudinem alterius ſolerter à Chirurgo ſemper extenſum fuit, particula ſeparata interim ad intermedia muſculorum ſpatia per naturam remota quæ poſtmodum abſceſſui fiſtuloſiſque ulceribus anſam præbuit. *Gregorius Horſtius operum medicorum tom. 2.*

Patella fractura à cauſa notatu digna.

Patellam propter duritiem ſuam hanc frangi poſſe nonnulli perversè aſſerunt. Nos verò, eandem non ſolùm à caſu grandiori in genu frangi, experti ſumus; verùm etiam ſine caſu; cujus rei hiſtoriam recenſere animus eſt. Ante tres præter propter annos viſitavi cum Magiſtro Petr. Adriani filio, virum ſatis robuſtum, qui è ponte deſcendens in terram ferè ceciderat, imò pede lubrico, reſiſtens, tamen quantùm potuit in terram non fuerat prolapſus, ſed ab illa reſiſtentia tranſverſim fracta ejus patella, & adeo quidem evidenter, ut inter utramque partem locari potuerit manus, una enim ſupra, altera infra genu ſentiebatur. Fracturam, ut artis eſt, deligavit dictus Magiſter peritiſſimus. Quid fit? Patiens, rectiùs dixerim impatiens, contulit ſeſe ſecundo die Igiſpam, unde incurabilis poſt aliquot ſeptimanas rediit, claudicans in hunc uſque diem. Mirabar olim patellæ mollitiem in cadavere, & duritiem ejus in ſceleto, & quantùm hæ ab invicem differant, ſat accuratè cum Doctiſſ. Viro Matthæo Slado, Medicinæ Doctore Celebertim. inveſtigavimus, reperimuſque eas duritie toto cœlo inter differre. Anſa ergo erroris, quo nonnulli patellam frangi poſſe negarunt, exinde orta videtur, quòd patellas ſceletorum ſolùm inſpexerint. Quippe per exſiccationem ita indurantur, ut difficile ſit eas frangere, recentes non item; quicunque enim utraſque ritè examinavit, reperiet recentes extrinſecè tantùm duriori lamina obductas, intrinſece verò ſubſtantiâ oſſeo-ſpongioſâ præditas, inſtar diploës in cranio *Fred. Ruyſch. in Obſervat. Anatomico Chirurgic.*

Fractura oſsium duorum carpi poſt tres annos nondum coalita.

Fracturam magnorum oſſium, purà brachii, femoris &c. aliquando talem eſſe, quæ nunquam ferruminetur, quantumvis in arte tractetur, notò notius eſt. Aſt mirandum, oſſa carpi, quæ admodum ſunt exilia, fracta ex caſu ab alto non iterum coaluiſſe. Ann. 1681. nebulonem quendam (nomine *Slagertie*) ob furtum ad ſuſpenſionem condemnatum, in carcere viſitavi, & an ullo morbi genere antehac fuiſſet vexatus interrogavi.

Vixi, inquit, ſat pancratice, & nullus fere morbus me unquam infeſtavit, præter febrem, quam ante aliquot annos perpeſſus fui: Præterea dextram, aiebat, in menſa planam reddere haud unquam potui, poſtquam ſemel cecidi ab alto. In hujus ſuſpenſi cadavere reperi membranam lienem ambientem (quæ in naturali conſtitutione tenerrima) in ſui medio, duobus in locis, ita incraſſatam, ut maximi ſcriptorii calami craſſitiem adæquaret. Hanc craſſitiem à prægreſſa inflammatione ortam fuiſſe, dubitandum non eſt, quia ſæpiſſime ab ea ita incraſſari membranas obſervamus. An verò inflammatio iſthæc à febre ſupradicta aut febris ab inflammatione provenerit, me latet. Poſthac manum ejus cultro anatomico ſubjeci, & ex anterioribus carpi oſſibus duo fracta inveni, quorum fragmenta, juncturam manûs violentiâ, obſtaculo fuerant ut manum in mania planam reddere non potuerit: ut quod magis mirum eſt, oſſa dicta à triennio fracta, nondum erant ferruminata aut conjuncta nec callo obſeſſa, quemadmodum adhuc videre eſt in noſtro muſæo.

De fractura tibiæ.

Vir triginta annorum è curru deſiliens fracturam paſſus eſt obliquam in medio fere oſſis tibiæ, aderatque

aderatque cruris inæqualitas, crepitus oſſis, dolor & motus imbecillitas.

Una nempe tibiæ extremitas, ob fracturam acuta in hanc, altera in illam partem vergebat, unde cruris inæqualitas, & dum illæ extremitates ad ſe invicem allidebantur, oſſis crepitus exortus eſt, ac dum perioſteum, parteſque vicinas acie ſua premebant, prima doloris cauſa prodibat, ſecunda autem tunc, quando extremitates oſſis diſrupti preſſione ſua cogebant humores, ut in tubulis partium vicinarum ſtagnarent, aceſcerent ac fibrillas irritarent.

Dum autem fibrillæ hoc pacto ab oſſium acie & humoribus acidis vellicabantur, ſpiritus animales non poterant potiùs in hunc quàm in illum muſculum determinari, ſed ſine diſcrimine proruebant ad omnes partes vellicatas, & ſi qui adhuc in parva quantitate ad certos muſculos accedebant, eoſdem tamen intrare & inflare nequibant ob tubulos ipſorum muſculorum ab humoribus ſtagnantibus obſtructos, & ſi qui ſpiritus eoſdem muſculos adhuc intrarent & inflarent, tamen nihil agebant aliud, quàm ut unam oſſis diſrupti extremitatem ſcindentem in hanc, aliam in illam partem moverent, unde nil niſi vellicatio, preſſio, novuſque dolor proveniebat, atque ex his ſatis manifeſtum redditur, quæ cauſa extiterit imbecillitatis motûs.

Ego acceſſitus oſſa fracta ſtatim repoſui, atque tum temporis hoc agere præcipuè volui, ut reſtituerem impeditam circulationem humorum & ſanguinis, cui abſque dubio hîc atque illic etiam ſtagnavit, ideoque ad acidam peccans temperandum partem affectam lavi ſpiritu vini, in quo aliquid gummi ammoniaci diſſolutum erat, ac in eundem finem impoſui empiaſtrum ex diapalma, bolo, ſpiritu vini ac oleo camomillæ compoſitum, tandemque ad oſſa repoſita retinenda ligaturas, aliaque idonea applicui, atque hæc per intervalla quædam renovavi, atque ita patiens intra ſex ſeptimanas iterum inceſſit.

Non dicam hoc in loco, quod fractura per tranſverſum facta faciliùs poſſit retineri, quàm obliqua, nec etiam, quod pro ſigno bonæ reſtitutionis in fracto tibiæ oſſe pleromque habeatur, ſi pollex pedis directe reſpiciat genu, quandoquidem hæc nimis nota ſunt; nec magis cauſam reddere conabor, cur dolor poſt os repoſitum mitigetur, quoniam liquidum eſt, hoc fieri, quia prima doloris cauſa, de qua modò locutus ſum, aufertur tum temporis, ſed antequàm finiam explicare decrevi, quo pacto callus producatur: qui oſſa fracta conglutinat.

Quando ſanguinis & humorum circulatio reſtituitur iterum tam in oſſe fracto, quàm alibi, tunc particulæ quædam ex poris arteriarum egreſſæ tranſeunt per tubulos oſſis, &, cùm perveniunt ad extremitatem oſſis diffracti, amplius pergere nequeunt per lineam rectam ob tubulos à fractura interruptos, ideoque deflectunt ad latera, ubi oſſi & ſibi invicem adhærentes conſtituunt tandem callum, qui oſſa iterum conjungit.

Callus hic in ſenibus & debilibus tardiùs generatur ob ſanguinem viſcoſum & craſſum, qui per anguſtos oſſium tubulos tranſire non poteſt, atque ideo in tali caſu craſſiores ſanguinis particulæ debent attenuari per lapidem oſteocollam dragmæ pondere quotidie ſumtum, imo nocere non poſſet, ſi lapidis ejuſdem pulvis commiſceretur etiam cum emplaſtro, quod externe imponitur.

Sed in ægroto noſtro res longe aliter ſe habuit, nam callus indecoram molem excreſcebat, quamobrem impoſui emplaſtrum de ranis cum mercurio & ſtrictam ligaturam, ut ſcilicet emplaſtrum hoc particulas quaſdam calli ita attenuaret, ut avolarent, & ligatura callum ita comprimeret, ut nova apponi non poſſent.

Atque ita finem imponam huic obſervationi; poſtquam dixero, quod crus ægroti ſemper extenſum jacere juſſi, & curam geſſi, ut calx pedis inniteretur pulvinari parvolo, in cujus medio foramen erat, nam aliàs contingere poſſet, ſicut experientia teſtatur, ut gangræna invaderet calcem, quia vaſa & tubuli partium à longo decubitu vehementer comprimuntur.

Repetiuntur nonnulli, qui in fractura tibiæ commendant viſcoſa, quæ ego, ut noxia, rejicio, quandoquidem in corpore ſe non exercente obſtructiones non parum augent, quæ è contra potiùs diminuendæ forent. *Johan. Muys in prax. Chirurg. rationali.*

De Fractura tibiæ cum vulnere.

Virgo 20. annor. icto ſclopeti parvis globulis plumbeis onerati & co.inus inopinato ac neſcio quo infortunio exploſi in interiore cruris parte paulo infra genu vulnus accepit, quod longè lateque egregie patebat, imo in tantum ut palmæ ſpatium ſuperaret; aderatque ingens oſſis tibiæ in valde parva fragmenta diffracti contritio & comminutio, quę ſe per totam vulneris longitudinem atque oſſis tibię craſſitiem extendebat; hinc dolor atrociſſimus affligebat ægrotam, quæ ideo multas noctes inſomnes tranſigebat, aut ſi per exiguum temporis intervallum aliquando dormiret, mox evigilabat non ſine ſummo terrore, ac quaſi cum convulſione cruris vulnerati, unde oſſa diffracta non ratò diſtorquebantur.

Oſſa confracta abſque magna extenſione reponebantur, & fragmenta quæ ab aliis partibus prorſus erant ſeparata, ſoluta & libera, è veſtigio blande eximebantur, reliquis adhuc aliquatenus adhærentibus relictis, donec progreſſu temporis ſepararentur.

Tunc digeſtivum confectum ex therebinthina, vitello ovi, pulvere radicis iridis, ariſtolochiæ, myrrha, aliiſque imponebatur cum emplaſtro ac lavamento acidum temperante; deinde adhibebatur communis ligatura, tandemque crus affectum capſulæ ligneæ incluſum concinnè collocabatur in lecto, ſupra quem funis ſuſpendebatur, quo ægra corpus aliquatenus, ubi neceſſitas exigebat, poſſet exigere; ac ad pedes ægrotæ in lecto ponebatur erectus ſemicirculus ligneus, ne ſcilicet ſtragulorum gravitas cruri affecto aliquam crearet moleſtiam.

Venæ-ſectio, quam plures commendare ſolent in tali caſu, omnino omiſſa fuit, quandoquidem nihil utilitatis inde promanare poteſt, nec magis ſecundùm methodum vulgarem hîc in uſum revocata ſunt purgantia, quia hoc in malo quiete nihil optabilius, atque nihil perniciosius quàm motus, ſed ubi ægra nonnunquam alvum exonerare tenebatur, linteum quadruplex ſupponebatur natibus, quod alvi excrementa excipiebat.

Patiens interea temporis comedebat cibum concoctu haud difficilem, bibebat cereviſiam recentem ac primis ſingulis veſperis aſſumebat blandum

aliquod anodinum ad mitigandum dolorem ac tollendum illum terrorem, de quo dixi.

Oſſa reponebantur, quotieſcunque poſt terrorem nocturnum repetiebantur diſtorta.

Vulnus ob magnam puris copiam quotidie bis religabatur, atque ita progreſſu temporis complura fragmenta ſeparata ſunt, tuncque calli generationem ac accretionem quotidie conſpeximus propullulantem, non ex medulla, ſed ex oſſis tubulis, valdè anguſtis, per duos humores nutrientes ex arteriolis egreſſi deferuntur.

Vulnus hoc, periculoſum adeò, intra ſemeſtre ſpatium coaluit, ac patiens ferè iterum tam belle inceſſit ac obambulavit, quàm fecerat, priuſquam hoc vulnus infligeretur.

Simili cum ſucceſſu aliam fœminam eodem malo decumbentem à patre meo ſanatam eſſe recordor; ſed hæc duo exempla aliquem adeo ſecurum reddere non oportet, ut fracturam cum vulnere parvi faciat, nam illam plurimis necem intuliſſe compertum habeo; ſic ubi in noſocomio Rotterodamenſi aderam cum aliis quotidie per totos fermè dies curandis plurimis vulneratis, qui ex obſidione urbis de Graaf appulerant, omnes, qui fracturâ tibiæ cum vulnere laborabant, è vita abreptos eſſe novi, ac inter alios unus affligebatur fracturâ tibiæ cum vulnere, in quo plurimos vermes latos, craſſos & albicantes non ſine admiratione conſpexi; ſed unde hi vermes ſuas traxerunt originem? ſcil. ab ovis ex aëre in vulnus delapſis, ex quibus excluſi ſunt vermes, ubi quædam in humoribus ſtagnantibus exorta fuit fermentatio. Sic ova non pauca ex aëre decidunt in lac, ex quo poſtea conficitur caſeus, & quandiu hic recens eſt, ova non excluduntur, ſed ubi caſeus putreſcit, hoc eſt, ubi fermentatio quædam progreſſu temporis producitur in caſeo, tum demum vermes prorepunt ex ovis.

Sic in valde magna oſſis contritione fracturam cum vulnere eo comitante crus paulo infra genu extirpatum eſſe memini.

In fractura tibiæ cum vulnere quidam adhibere conſueverunt ligaturam octodecim capitum, quæ Belgicè nominatur *een boexvviiſe ligatuur*, ſed nos feliciter uſi ſumus communi, quam bis quotidie mutavimus ob ingentem puris profluentis multitudinem.

Novi chirurgum, qui loco capſulæ ligneæ, de qua dixi, in uſum revocat inſtrumentum quoddam ferreum, cui crus affectum imponitur, & conſervatur ita extenſum & immobile, ſed illud inſtrumentum hîc, verbis exprimere non poſſum.

In ſimplici fractura tibiæ apponuntur plerunque ferulæ ex charta craſſa confectæ; illæ verò in noſtra ægrota prorſus omittebantur, quia in vulnere tam vaſto minime videbantur convenire.

Digeſtivo noſtro, quod vulneri imponebatur, nulla admiſcebatur pinguedo ob oſſa denudata, nam quod pinguedo noceat oſſibus experientia abunde teſtatur, ejuſque rationem reddidimus antea.

Paræus de praxi chirurgica bene meritus eſt, multumque habuit experientiæ, attamen perperam in fractura cum vulnere commendat aſtringentia, quæ quare & quantùm noceant, ſæpius diximus. Non puto autem aliquem in malam partem interpretaturum, quod tantum virum audeam reprehendere, nam quò clarior eſt aliquis, eò periculoſiores ſunt ejuſdem errores, quia plurimi ſola auctoritate tanti viri permoti, cæco quodam impetu eundem ſequuntur, euntes qua itum eſt, non qua eundum.

Notandum eſt callum difficillime produci in fracturis gravidarum & lactantium, quia materia idonea à fœtu aut infante callo ſubducitur. Sic Fabritius Hildanus refert in Cent. 5. Obſervat. 87. quod hac de cauſa in fractura tibiæ cum vulnere vigeſima tertia ſeptimana oſſa adhuc vacillarint.

In fractura tam ſimplici quàm compoſita, ubi callus oſſa confracta iterum conjunxit, ægri plerumque moleſtiam quandam perſentiſcunt in motu, quod contingit, quia callus recenter generatus occupat locum muſculorum hanc aut illam partem moventium.

Antequam huic obſervationi finem imponam, duo problemata valde intricata, extricanda ſupereſſe mihi videntur; primum eſt, quare oſſa, dum hiems eſt ſerena, faciliùs ac citius diſtringantur, quàm alio quovis tempore; alterum verò, unde proveniat terror poſt ſomnum brevem ægros tam ſimplici quàm compoſita fractura laborantes plerunque invadens.

Ad primum aliqui fortaſſe reſponderent, glabritiem glaciei efficere ut homines ſæpius prolabantur in terram atque hoc pacto facilè venire, ut oſſa diſrumpantur; verumenim verò hoc nodum non ſolvit, hoc difficultatem nondum tollit, nam oſſa non tantùm, ſed & ferrum, lignum aliaque dura corpora brumali quàm alio quovis tempore faciliùs diſrumpuntur. Unde igitur hoc contingit? dicam, auſculta pauliſper, Quo partes corporum durorum pertinaciùs & firmiùs conjunguntur inter ſe, eo difficiliùs diſtinguntur; hoc certum eſt: ſed quodnam eſt illud; quod in partibus durorum corporum efficit cohærentiam? non quies, ut quidam opinantur, quoniam illa non eſt aliquid poſitivum in corpore, ſed tantùm privatio motus, ideoque hoc effectum non producit quies, ſed aër comprimendo partes durorum corporum conjungit ac cohærere facit, ut patet ex experimento in obſervatione ſeptima tertiæ decadis citato; aër autem, dum æſtas eſt, magis premit quàm media hieme, partim quia tum temporis à calore ſolis validiùs agitatur, partim quia tunc gravior exiſtit ob admiſtos plurimos vapores ab ardente ſole ſurſum propulſos; atque hîc jam manifeſtum evadit, quare oſſa aliaque dura corpora hiemali tempore faciliùs frangantur quàm æſtate; hinc etiam facilè colligi poteſt, quare ligna in foco multo citiùs comburantur, cùm rigida premimur hieme, quàm dum amæna fruimur æſtate; nimirum aër brumalis debiliori ſua preſſione non valde pertinaciter particulas ligni conjungere potis eſt, unde hæ particulæ à ligni corpore facilè ſeparantur, dum vim patiuntur à particulis quibuſdam terreſtribus ſoli materiæ mundi ſubtiliſſimæ innatantibus, ideoque rapidiſſime agitatis. Huc accedit, quod aër hiemalis, utpote minus premens & pauciores continens, flammam liberiùs divagari permittat.

Veniamus jam ad alterum problema, quo quæritur, unde oriatur terror in ſomno, non autem in vigilia, ægros oſſis fracturam patientes invadens, ac oſſa diſrupta non rarò iterum diſtorquens.

Paræus magnâ experientiâ in arte chirurgica locupletatus, qui ipſe aliquando fracturam tibiæ ac fibulæ cum vulnere paſſus eſt, ac in proprio corpore hunc terrorem vivide ſatis perſentiit, ut ait, hujus phænomeni rationem reddere conatur in capite vigeſimo ſexto libri agentis de fracturis, ſed miſere philoſophatur ibidem, non niſi nugas ac chimæras in medium proferens.

Videamus

Videamus igitur, num nos rationem magis veroſimilem afferre valeamus; tentabimus ſaltem. Ubi vigilant ægroti, vident, audiunt, edunt, bibunt, agitant brachia atque hoc modo multùm ſucci nervei conſumunt, ſic ut ille haud adeo magnâ copiâ profluat in partes irritatas ex cerebro, ſed cum ſomno ſua membra demulcent ægri, longe aliter ſe res habet. Aures non audiunt tum temporis, oculi occluſi ſunt, nares conſueto negotio non vacant, lingua ſilet, brachia quieſcunt; ubi igitur illo tempore humores circa fracturam tibiæ ſtagnantes ac aceſcentes diſtenſione ſua fibrillis afferunt moleſtiam, ac eaſdem ſciſſione ſua irritant, tunc inquam, ſuccus nerveus, qui jam ad negotia in vigilia peragenda non impenditur, magnâ copiâ prolabitur in muſculos irritatos, qui hoc pacto inflati crus vehementer movent, ac unam oſſis diffracti extremitatem in hanc, alteram in illam partem miſerè diſtorquent, unde dolor ſatis atrox exoritur, & ſic patiens poſt brevem ſomnum non ſine terrore expergiſcitur. Ut autem hujus phænomeni rationi, quam reddidi, faciliùs fidem adhibeas, conſultum judico, ut ad paucula verba ſequentia attendas. Dum viges & vigilas, dum veſiculæ tuæ ſeminariæ multùm fœcundi ſeminis continent, imaginare, quàm vividè poteris, pulcherrimam quandam puellam, hoc pacto tamen te ſemen ejaculaturum non opinor, niſi alia moliaris; verùm ſi tibi ſomno placido fruenti ante imaginationem obverſetur haud inelegantis formæ puella, & ſi interea temporis veſiculæ tuæ ſemine ſatis diſtentæ ſint, ſemen non tardò ſumma cum voluptate hoc pacto prolabetur, quia ſcilicet veſiculæ ſeminariæ valde contrahuntur à ſucco nervo, qui magnâ copiâ, dum dormis, à cerebro in veſiculas ſeminarias à ſemine diſtentas & valde irritatas defertur, quia jam non impenditur ad alia permulta negotia, dum vigilas, peragenda.

Sic novi duos Epilepticos, qui nunquam, dum vigilant, ſed ſemper, ubi ſomno ſepulti jacent, paroxiſmo corripiuntur, quod ſententiam meam non parum confirmat. *Idem ibidem.*

Fractura tibiæ & fibulæ cum vulnere.

Filius Domini N. N. quatuordecim annorum, cum ſociis ludens, tibiam & fibulam dextram confregit, ita ut proſtantia hæc oſſa muſculum Caſtronemium & ſuralem cum venis quibuſdam pertuderint: pes extenſus per miniſtros fortes & in æquilibrio detentus erat, uſquedum utraque manu Chirurgus membrum comprehenſum ad priſtinam figuram reduxit, & impellendo hinc inde, antè, retro, ad latera extantes partes, in ſuas concavitatea, & priſtinas ſedes reduxit; quo dolor magna ex parte ceſſavit, oſque fractum in ſuperficie æqualitatem adeptum, & ſano membro ſimile redditum eſt: vulneri tum impoſuit Cerotum Galeni, & deſuper emplaſtrum adſtringens, deligavit pedem faſciâ tres fere ulnas noſtrates longâ, ter fracturæ circumvolvendo, & verſus genu finiendo, aliam dein faſciam affecto pedi bis circumduxit, verſus malleolum finiendo; Hiſce faſciis impoſuit compreſſas per tranſverſum & juxta membri longitudinem, ut inæqualitas omnis caveatur, & deligatio ſuper fracturam firmetur: propterea compreſſas has epideſmo retinuit, & Syndeſmo theca chartacea munivit; tandem pedem directum, ut calcaneus ab omni compreſſione liber fuerit, capſulæ ligneæ impoſuit. Modus hic deligationis per duas hebdomadas continuatus fuit; poſt inſtituta aſcialis faſciatio octodecim capitum dicta, ob copiam puris, & crebram partis inſpectionem: poſt tertiam hebdomadam in melius profectus eſt æger, calloque fractura conglutinata, & perſanata.

In fracturis ritè ſanandis Chirurgus officio ſuo neutiquam ſatisfeciſſe dicendus eſt, ſi oſſa ab invicem disjuncta rite iterum coaptaverit, cùm & eadem debite ligando ac reponendo, ut concreſcere denuo queant, apta reddere teneatur, non ſolùm coaleſcentiam aliàs impediturus, ſed pluribus etiam aliis incommoda ægrum expoſiturus; quæ inter ſphacelus crudeliſſime eundem è vita tollere valet, cujus exemplum, præter Ephemeridum noſtr. curioſ. dec. 1. ann. 2. obſ. 248. Phil. Hochſtetterus decad. 5. obſerv. med. caſ. 7. exhibuit, ubi cruris fracti ab imprudenter facta arctiori ligatura ſphacelum deſcripſit; qualem etiam in alio calcaneus non rite collocatus concitaverat, quem ſiſtit Joh. Hellvvigius obſerv. med. 154 Prout viciſſim à axaminis ligatura coaleſcentiam oſſium impediri, Joh. Mexeramus cap. 68. obſerv. chirurg. non immerito admonet. Scilicet faſciæ membri partea diffractas iterumque in naturalem ſitum locatas, conſervare in eodem debent, quo ita particulæ glutinoſæ exſudantes, oſſium alimento aliàs inſervituræ, ſe invicem contingere atque coagulatæ, callum conſtituere queant; unde laxiori ligatura extremitatea oſſium fractorum è loco ſuo moveri facilè cùm poſſint, unio ſperata impeditur: & è contra ſi ſtrictiori ligatura, aut inconcinna repoſitione ſpiritibus animalibus ac ſanguini aditus reditusque; compreſſis ſcilicet nervis & arteriis, denegetur, partem tandem emori neceſſe eſt, Glutten verò illud nutritium è ſanguine deponi, particulæ illæ viſcoſæ, in ejus ſero abundantes probabile reddunt, ut ita à nervis illud ſperare, cum aliis, haud opus habeamus. *D. Joh. de Muralto.*

Fractura coſtæ & cruris in gravida.

Anno Chriſti 1681. die 29. Decembr. honeſta matrona, *Dn. Nauratho*, t. t. Præfecti in *Dirmſtein* trans Rhenum, Uxor, In glacie cecidit adeo periculosè, ut in dextro latere frangeret coſtam, in ſiniſtro utrumque ſocile cruris paullo ſupra malleolum; nihilominus (utut jam à ſemeſtri eſſet gravida) rite curabatur utraque fractura intra tres menſes; donec tandem feliciter enixa eſſet fœtum, qui adhuc tum ultra triennium ſuperſtes eſt. *D. Georgii Franci.*

De miro effectu tabaci in fractura femoris cum vulnere.

Chirurgus mihi notiſſimus, & à mea directione dependens, curationem ſuſcepit cujuſdam juvenis Ruſtici, cui in terram lapſo femur dextrum à rota currus onuſti ita contuſum & contritum fuit, ut caro muſculoſa denudata ab oſſibus quaſi divulſa cerneretur. Diu actum fuit mundificantibus, ſiccantibus, ſarcoticis, epuloticis, ſed continuus humorum affluxus omnem operam & vim medicamentorum eluſit. Pulverem tabaci, utpote herbæ vulnerariæ aſperſit parti læſæ; ſed vix hoc facto, patiens ad enormem vomitum fuit concitatus. Retulit mihi inopinatum hoc ſymptoma prædictus Chirurgus, quod ex naturali cauſa forſan ortum ſupicatus, juſſi ut inſpectionem hujus pulveris

repeteret; Dictum factum, ſemper inſperſionem immediate ſequebatur vomitio. Au vellicando nervoſum genus, & ſtomachum io commuoicando vapores, hæc anacatharſis excitata? utrumque videtur probabile; totum enim corpus, ex doctrina Hippocratis, & ab experientia unguentorum Mercurialium, eſt conſpirabile & confluxile.

Fateor equidem & mihi ſtomachom moveri, ſi odorem fumi tabaci naribus etiam à longè eacipiam. Eliminarem ſanè & proſcriberem ea toro medico hanc herbam; ſi in mea poteſtate forer, propter tot oocumenta, quæ à Simone Pauli Commentar. de abuſu tabaci allata ſunt; ſed nolo offendere Clariſſimos Viros, Thomam Bartholinum & Diemerbrœkium, quos eſſe tabacophilos teſtentur; illius Conſilium de anatom. pract. fol. 18. hujus verò tract. de peſte Cuique placeat fumus odorque ſuus. *D. Adami à Lebenwald.*

Herba Oſſifraga.

Fertur in Norvvegia noſtra plantæ cujuſdam oſſifragæ vis ſingularis emolliendi oſſa Jumentorum, quæ illâ veſcuotur. Et quod mirum ex eadem incolæ unguentum conficiunt pro oſſibus glutioandis. Suſpicatur D. Simon Pauli noſter, mercurii vel plumbi ſubeſſe mineram, deditque id oegotii peritis loci Sereniſſ. Rex ooſter, ot de veritate rei inquirant, & quid terra illa, ubi planta naſcitur, ſiou ſuo occulti coodat. Quicquid reſcivero poſthac ſcribam. Vidi plantam ſiccam apud. Clar. Borrichium Collegam, quæ proprius ad juncum accedere mihi viſa eſt D. Barthol. in litter. ad D. Sachſum miſſis.

Herbam hanc à nemioe Botanicorum deſcriptam vocat Gramen Norvveg. πολύῤῥιζον, oſſifragum. Ex D. Simon. Pauli Prof. Regius. Hafnenſ. io quadripart. novæ edit. claſ. 4. pag. 519. Norvvegis dicitur *Beengras*. Herbam iſtam ſecum anno 1641. è Norvvegia primùm adduxit D. Jacob. Fabricius Med. R. Chriſtiani IV. narravitque eidem Generoſ. D. Janos Bielke Regn. Norvveg. Cancellarius compertum eſſe ejuſdem herbæ efficaciam, ut ſi boves eo veſcerentur, ipſos uſque ad ambulandum fieri ineptos, ut elumbes videantur, nec veſtigium facere poſſint. Imo ot *Georg. Arichvvein* Generalis Major Philobotanicus, retulit in litteris ad D. Simon. Pauli, adeo oſſa molleſcunt, & conteruntur, ut baculo poſſit quaſi circumvolvi animal, non tamen moritur, ſed curari poteſt, ſi ipſi oſſa exhibeantur alterius aoimalis, hujus herbæ eſu perempti. Conjecturam facit D. Simoo Pauli pag. 532. deliteſcere fortè ibi, ubi creſcit herba hæc, io intimis terræ viſceribus mineram ſaturni vel mercur. currentis, quia ſecundùm Kircher. art. magnet. l. 3. p. 5. c. 3. omnes plaotæ alimentum verè magoericè ex terra trahant & naturam metalli ſupra quod creverunt aſſumant. Contrà meminit Jacob Bontius J.V. med. Indor. cap. 33. f. 86. herbulæ, quæ ſemen fert inſtar hordei, ſed nigrius & hirſutius in Malacca & Continentis quibuſdam Indiæ locis creſcentis, quæ oſſa adeo firmat & roborat, ut ſi ejus ſucco ſolummodo dentes imbuantur, ſilicem in pollinem redigere poſſint. *Thom. Bartholini.*

De gramine oſſifrago.

Graminis hujus origioem Norvvegiæ debemus, quod ea virtute vel malignitate præditum dicitur, ut jumenta, quæ veſcuntur, enervet, ad motum inepta reddat, ut velut exoſſata videantur. Hinc conjectura ingenioſa ſuſpicatur Celeberrimus noſter D. Simon Paulli, magnum illud floræ & anatomes decus, ſubeſſe illis locis, ubi germinat herba, fodinas vel plumbi vel argenti vivi, onde vitiom hoc oſſifraga herba trahat. De quo argumeoto eruditam epiſtolam ad me publice laudatus magno ſuo merito Senex exaravit, ex qua excerpam quæ ad hoc negocium ſpectant, ut Lectoribus curioſis ſatisfiat: Ita vero ille:

Porrò, Celebratiſſime Bartholine, vitio minime mihi vortes, ſi inſuper graviter ac obſtinate, te exorare contendam, conſilio, ſtudio, operâ tuis, mihi non deſis, ſed ut defeſſo Atlanti, impiger ſocceſſit Hercules! ita tu mihi in ſtatione mea ſucceſſor, patriæ in honorem & commodum, ſuppetias feras; & pluribus te rogarem hæc omnia, niſi ſcires, Ciceronem à Platone præclare ſcriptum putare in officiis: quod non nobis ſolùm nati ſimus, ſed ortus noſtri partem patria ſibi vendicet, hinc eondem quoque ſtatuere, quod omneis omnium caritates patria una complectatur, pro qua quis bonus dubitaret mortem oppetere, ſi ei ſit profuturus? Quæ cùm ita ſe habeant, egoque compluſculis abhinc annis in eam deveoerim ſententiam, & adhuc in ea permaneam, certo quodam in tractu Norvvagiæ, novo & inaudito exemplo, deliteſcere fodinas vel plombi vel argenti vivi; æque ac pridem Dei gratiâ omni populo innotoit, argeotum aliaque metalla in ea reperiri ac effodi; quæ omnia Celeberrimus Joh. Lautenbergius, popularis meus, qua Poëta ad Maroois, qua Mathematicus ad Euclidis famam pergens, ſuo Heroico, meo honori dicato, cùm floram meam Danico idiomate 1648. publici juris facerem, univerſo orbi aſſeverare ſtuduit. Atque interim non immerito, meæ conjecturæ, de inveniendis plumbo ac argento vivo, in Norvvagia & occaſionem & rationem prudenter exigia? Niſi ergo grave moleſtumque tibi, perdocte Bartholine fuerit, quartam partem quadripartiti mei botanici poſterioris editionis, & quidem in ea hiſtoriam gramiois evolvere (heluo aliàs librorum qui es, ſi tam honeſta in te, hoc loqueodi modo cum Cicerone uti mihi liceat) utique nullus dobito, quin illic loci exacto & perpolito judicio ſuo abunde ſatisfaciam, præſertim cùm Nobiliſſimæ Europæ Nationes (quas inter Gallicam & Britanoicam recenſeo) ſtudium hoc meum ſive collaudent ſive tacitè approbent; Sed in fidem priorum omnium Nobiliſſimi ac maxime ſtrenui Domini Georgii Reichvvein, natione Catti, chiliarchæ literas, Germanico Idiomate ad me datas, ex meo quadripartito huc accerſam: quem meritiſſimo, cùm adhuc ſupereſſet, redicivum appellaſſes Dioſcoridem, adeo ſubactus erat, non ſolùm in militari diſciplina, ſed quoque Botanico ſtudio, ita ut ſi nonnullis Medicinæ Candidatis, negotium faceſſere ipſi placuiſſet, herbam illi ultro ei porrexiſſene, & quidem preſſo pollice. Sed linquam hæc illius verò ad me datarum literarum verba ita habent (Latine verſa in gratiam exterionum.)

Honoratiſſime Dom. D. Simon Paulli. Quandoquidem editom herbarium tuum pervolvi, iotellexique Te D. Doctorem, Herbarum apprime eſſe peritum, & ex Te ipſo audivi plura meditari hæc illius verò ad me datarum literarum verba de eis in publicam lucem proferendis: reticere non poſſum multas in hoc regno elegantes & mirandas ſpecies inveoiri, quarum quædam quidem cum aliis conveniunt, ſed ſingulari figura & colore, aliquæ verò prorſus raræ, & me conſcio (qui rameo io' juventute mea iſtius ſtudii maximus cultor fui, plurimiſque

Digitized by Google

cultor fui, plurimiſque cum Medicis præclaris familiaritatem contraxi, meque ex parte in iis exercui, & adhuc data occaſione & temporis opportunitate ſummopere oblector & recreo) à nullo deſcriptæ unquam. Inter alias, duas ſpecies tibi enarrabo, & quoad fieri poteſt deſcribam, & futuro anno, ſi Deus vitam prorogaverit, & valetudinem indulſerit, ad vivum depictas & compactas, vel etiam, ſi poſſibile, recentes & vivas me miſſurum promitto, quia hoc tempore haberi non poſſunt, cum diſſitis abhinc locis creſcant, ſexaginta circiter leucis, meque alia negotia impediant, quominus illas afferri ad me jubeam, nec enim libenter unicuique revelarem.

Prima ſpecies ſimilis eſt apio riſûs, ſed radices habet craſſas & nodoſas, inſtar radicum ſeu raparum rothfeldianarum. Si beſtia, ut equus, vacca, bos, ovis, vel porcus illam devoret, (cujus tamen appetunt eſum, unde ruſtici ubi hæc herba creſcit, iſta loca circum ſepiunt in quibus copioſe luxuriat) ſtatim moritur, & dirumpitur. venenum ejus quoque tam vehemens, ut avis ſi cadaver involet, pariter concidat confeſtim, & ſi inde repellatur, ſtatim ex aëre decidat moriaturque, hanc plantam incolæ hujus regioni, appellant. *Sylleuvebber*.

Alterius ſpeciei hæc eſt hiſtoria; gramen eſt, longis acutiſque foliis inſtar iridis. Si eo pecudes veſcantur, ſicut de priori dictum, conſtringit & conterit illis ſtatim omnia oſſa, ita ut oſſa fracta intra pellem circa bacillum circumvolvi poſſint, non ſtatim tamen expirant, ſed curari poſſunt, ſi illis exhibeamus oſſa contuſa alterius alicujus beſtiæ ex uſu hujus herbæ mortuæ. Hinc etiam incolæ ſedulo provident; ut ſemper in promptu habeant hanc medicinam. Sæpe hanc plantam beatus Dn. Cancellarius Jan. Bielcke & ego habuimus, qui nomen oſſifragi illi dedit & impoſuit. Quando ad manus tuas pervenerit ipſa planta, de ea ulterius inquires, ejuſque decentem anatomen ipſe ſuſcipies. Chriſtianæ 24. Auguſti anno 1661.

Poſthabita ergo ranunculi venenata ſpecie; contra illa graminis maxime meretur ejus ut hîc loci habeatur ratio, quàm Perilluſtri ac Generoſo Heroi ac Dn. D. Jano Bielcke, Norvagiæ, Regni quondam Cancellario digniſſimo, eleganti mecaſtor, ingenioſo & effectui illius convenienti Vocabulo, Gramen oſſifragum appellare allubuit: ceu qui peritiſſimus non literatum ſolùm, ſed inſuper quoque rei herbariæ ac medicæ erat: quin & ille, in utriſque his ſeptem trionibus ſubjectis regnis; ſuam ſenectutem iiſdem ſtudiiis hoc ſeculo æque oblectavit, ac multis retro actis ſeculis Orientales ſive Reges ſive Reginas ſe oblectaſſe accepimus; hinc ego ſequutus incompatabilis rerum naturalium indagatoris Athanaſii Kircheri, è ſocietate Jeſu Concionatoris, aliorumque eruditorum veſtigia, aut potiùs illorum rationes & obſervationes, ſciſco; in terræ viſceribus profundis in Norvvagia deliteſcere vel plumbum vel argentum vivum, ceu quorum minerales exhalationes, cùm utræque inſenſiſſimæ nervis ſint, jumenta veluti enervant, dum paſcuntur hoc gramine oſſifrago eo in tractu, ubi alma mater terra, veluti ex gremio ſuo, hoc genus graminis in jugis uti hariolor, profert, ne ergo te, eruditiſſime Polyhiſtor, te compello Bartholine, amicorum intime, æque ac me ipſum pro re nata male habet, quod Nob. D. Georgius Reichvvein, verbulo non meminerit tractus iſtius Norvvagici, ubi hoc graminis genus pubeſcit aut pullulat, ſed ſolum ad me ſcribat loca illa circiter 60. milliaribus Chriſtianâ diſtare. Dolendum ſanè ob publica commoda, hunc priſca virtute & fide Virum, ocyus vitæ pauſam feciſſe ſuæ, quam in rem ea conferre poſſet, quæ in ſuis ad me datis literis mihi pollicitus eſt; adeo verum illud noſtri Hippoc. occaſionem præcipitem, ac pindari quoque illud; homines quotidie ceu arborum folia cadere. Quæ cùm ita ſe habeant, jam noſtrum eſt, ut pro re nata Chriſtophorum Columbum imiteinur Qui ſic inquies? ut cujus ille ratione & ſagaci conjectura, æterna ſui laude Americam ſivè primus invenit, ſive detexit, ita adderet graminis oſſifragi ſubſidio, nondum detectas, ſive plumbi, ſive argenti vivi fodinas, in muſæis noſtris lucubrantes, conjectura, ratione non caſſa, indagare ac aſſequi, mox calamis noſtris, Deo fortunante, dicta metalla veluti effodere. Etenim nullus dubito, cùm aliquot exemplaria typis expreſſa hujus meæ epiſt. nomini ac honori tuo dicatæ, Chriſtianiam, Bergas, Stavangriam, Nidroſiam aut Dronthemium, data in rem opportunitate, mittere mediter; ut in Norvvagia & præfertim celeberrimis his emporiis, diſtrahantur & divulgentur; Quin Reverendi Dn. Epiſcopi, Paſtores, Verbi Divini Miniſtri, ac alii honeſti Viri, paſſim in Nob. Septentrionali hoc Regno habitantes, ubi intellexerint, quàm pervicaci ſtudio ac opera contendam, alteri huic patriæ, in qua quidem educatus, tu verò Celeberrime Bartholine, natus es, prodeſſe, nobiſcum ſagaciter loca illa indagare, aut requirere in iſtos tractus occipiant, ubi gramen oſſifragum germinet; tibi verò amiciſſime Bartholine, Domine Collega, Affinis ac Compater honoratiſſime, cùm plures eorum præ me, vel noti vel affinitate juncti ſint, proin quæso te, publico hoc in negotio, tradamus operas mutuas, ego publicis his ad te datis literis, tu ad eos privatim dandis. Ego interim hîc loci, priſcum aut more majorum, acclamo feliciter! &c.

Plura ſenis diſerti & eruditi D. Simoni Paulli verba, in epiſtola parænetica publica legi poſſunt, quo Lectorem amando, ut ad ipſam rem veniam quam nos curare per amicitiam intimam pro publico bono publici amantiſſimi ſategit.

Ne votis tanti Viri deeſſem, cùm ille ad Epiſcopos Chriſtianienſem & Nidroſienſem literas cum ſua parænetica epiſtola mitteret, ego ad Epiſcopos Stavagrienſem & Bergenſem commiſſum negocium cum officioſis literis detuli, ut & per ſingulas Regni Norvvegiæ diœceſes exquiri ſedulo poſſet, an in locis, ubi gramen oſſifragum provenit, minera aliqua plumbi vel argenti vivi eruatur. Rei veritatem tempus aperiet, quo ſuſpicio Magni Viri roboretur. Certè probabilitate non levi ſe tuetur, cùm plerumque herbæ locorum ſuorum vim redoleant, & qualem ex terra ſuccum trahunt, talem veſcentibus præbeant, ſibique aſſocient, apud Achillem Tatium elegans locus occurrit lib. 4. de Clitoph. & Leucip. Amor. de Elephante bene olente, quia veſcitur nigrâ roſâ. Autoris verba hæc ſunt latio donata: Indorum flos eſt, quem nigram roſam vocant. Hac elephantes veſcuntur, quemadmodum, gramine apud nos boves. Igitur à primo fere ortu pabulo ejuſmodi enutrita bellua cibo ſimilem odorem reddit, halitumque odoratiſſimum ab imo, ubi ei ſpiritus fons eſt, efflat τὰ καρυόφυλλα hîc deſignari Salmaſius in notis docet per roſam nigram, quæ in India ex Græco nomine, folia ſunt, in Græcia flores nigri. Quale igitur alimentum, talis corporis habitus. Allio veſcentes Orientales, hircum olent. Venenatis herbis nutrita puella, Alexandrum inficere potuit. Purgantibus uſa nutrix, lac purgativum exhibet. Roſmarino, thymo,

aliiſque odoratis herbis paſtæ oves in Provincia Narbonenſi ſapidiſſimas carnes nobis exhibuerunt. Infinita in eam rem exempla ſuppetunt. Herbas denique ex terræ viſceribus imprægnari tam notum, quàm olim Martis lucus. Hinc uvæ Aurelianenſes ex ſulphureo ſolo infames cum ſucco ſuo ex menſa Regia exſulant. Vinum quoque alſaticum glebæ ſuæ gravitate noxium calculoſos efficit. Ne plura exempla afferam, ſufficit, quia de mineralibus ſermo eſt, Pechlini, nuperi de purgantibus ſcriptoris facundi, obſervatio, qui ex relatione Nicolai du Pont Medici Colonienſis, ſcribit oſtentatam fuiſſe Lugduni Batavorum arboris particulam vivo obſitam mercurio: poſſe quoque peſtilentem afflati auram à metallicis partibus ex eo conſtat, quod in Polonia in graminum radices irrepere vivum mercurium teſtetur Beguinus, & in Dalmatia arborum truncis inſtillatum mobile metallum oculorum ſe judicio agnoviſſe teſtentur Chymici. Simile quid in Norvvagia metallis fœcunda pati poteſt gramen Oſſifragum, ut non tam oſſa pecudum, quàm nervi, quibus mercurius vivus inimicus eſt, afficiantur, tendineſque contrahantur. Sunt, fateor, etiam ex vegetabilium claſſe, quæ oſſa emolliunt, folia nempe cicutæ veſcentibus eaptopter exitioſæ, hinc pro callo oſſis emolliendo tale remedium proponit Chalmeteus l. 4. Enchirid. Chirurg. c.

♃. Fol. cicut. m. IV. f. decoct. pro fotu. Folia terantur cum axungia ſuilla vel gallinacea, f. cataplaſma poſt fotum applicandum. An verò oſſa pecudum ab eſu graminis oſſifragi ita emolliantur ut fragilia ſint, ſicut narrat Reicovveinius, vel potiùs nervi debilitentur, quod verò ſit mihi ſimilius, & ſuſpicatur quoque experientiſſimus noſter D. Simon Paulli, accuratiorum relationes, quas ex Norvvagia exſpectamus, edocebunt. De his aliiſque ad oſſifragum gramen ſpectantibus dum ſollicitè cogitaremus, ecce veriorem graminis hiſtoriam Bergis Norvvegorum ad Ampliſſimum Virum D. Rotlinum, in Collegio Commerciorum aſſeſſorem bene meritum, Hafniam tranſmiſit Excellentiſſimus Medicus D. Joh. Frid. Treublerus, amicus noſter, cujus Viri in Re Medica verſatiſſimi, adeoque fide pleni relationem hîc ſubjungam, ut ab omnibus intelligatur, latina conſuetudine donatam.

Mitto unà caulem graminis deſiderati in fruſta quod diſſectum, ut anguſtia epiſtolæ capiretur, quod ruſtici noſtri (quorum non paucos hac de re examinavi) *Storregros*, flores flavos jam amiſit, plenum ſeminibus adhuc tamen immaturis. Locis paludoſis & humidis creſcit inter alia dumeta prope omnes villas colonorum, Primum gramen eſt, quod vere prodit, unde avida ſunt pecora ad decerpendum, quàm primùm verò alia gramina copioſius prodierint, hoc gramen averſantur, forſan propter caulem duriuſculum. Ex eſu hujus pecora male habent; macie confecta, ſpina dorſi extra protuberante, (unde ruſtici dicunt, quod dorſum ſit factum,) pedibus oſſibuſque debilibus, ut ægerrimè incedere queant. Quod autem prorſus mollia fiant oſſa, vix fieri poteſt, alioquin omnia animalia perirent, & humi poſternerentur. Pro antidoto ruſtici ſemper habent exſiccata oſſa in promtu, quæ quotannis conſervant ad hunc uſum, quando carne prius abraſa uſi ſunt, eadem quoque oſſa in plateis & ædibus colligunt, quæ exſiccata in parva fruſta confringunt, & mox ab animalibus magno appetitu in minima dentibus comminuta devorantur, unde quaſi ſalivatio ſubſequitur, multumque aquæ ex ore profluit, ut ſtatim meliùs habeant pecora, & prorſus convaleſcant. Aliqui pro remedio in pharmacopolis emunt radicem tormentillæ; plerique tamen & pene omnes oſſibus acquieſcunt. Videtur (quia ruſtici rationem nullam dare ſciunt) quod pecora plerumque primo vere, terrâ adhuc humoribus nimiis fœtâ, ex hoc gramine præcoci tantam in ſe humiditatem ſuperfluam ſorbeant & devorent, quæ deinde per oſſa exſiccari debet. Unicuique tamen ſuum relinquo judicium. Ad ſatisfaciendum curioſorum animo, gramen hoc in particula terræ, in qua creſcit, ſervavi, & in vaſe collocari juſſi, idque juveni cuidam Paſtori Jano Danielis tradidi, cujus navicula in portu medio milliari hinc diſſito hæret Hafniam cogitans, adjunxique particulam graminis ipſius in charta conſignatam, ut petitioni ſatisfacerem.

Tandem de gramine ad amicum laudatum perſcripſit Dn. Treublerus, magna cum fama medicam Artem Bergis exercens, ut plenam ex illo graminis oſſifragi hiſtoriam jam habeamus, cui nihil addi poteſt, niſi ulterior ſubterraneorum inveſtigatio, ut de mercurio vel plumbo forſan latente, certiores ſimus. Ex ſalivatione ſubſequente ſuſpicionem ſuam de mercurio confirmari credit Dn. Simon Paulli. Quam tamen nimiæ graminis devorati humiditati aſcribit D. Treublerus, per oſſa exſiccatæ. Sola quidem humiditas herbæ iſta ſymptomata inducere non videtur, quæ patiuntur pecora, niſi alia maligna qualitas adjungatur ex quocunque principio derivanda, quod dies docebit. Figuram graminis integram confeci ex fruſtis à Treublero miſſis, & ex aliis non ita pridem mihi à Cl. D. Borrichio communicatis, accuratiorem daturus cùm ex condicto D. Treubletus vas miſerit integra herba terræ ſuæ immerſa conſpicuum.

Idem D. Treublerus 14. Octobr. *1673.* hæc porro ad amicum laudatum ſcripſit: de gramine hoc tantùm reſtat ut dicam, copioſum in omnibus villis reperiri, mihique affuiſſe duos Chirurgos cùm plantam hanc in menſa mea repoſuiſſem, qui exiſtimabant eſſe Centaurium minus, affirmabantque diu pro iſta herba ſe in uſum ſuum traxiſſe, nec exinde quidquam mali profluxiſſe. Unde non video ex gramine vel herba, provenire damnum, ſed ex humiditate, ſicut antea dictum. *Idem ibidem.*

De Gramine Oſſifrago.

Quæcunque de Gramine Oſſifrago dici poterant in Actorum noſtrorum Volum. II. abſolvimus. Pauca hîc reſidua commemorabimus. Competimus exinde non in Norvegia tantùm iſtam plantam provenire, ſed in Cimbria quoque noſtra luxuriare in locis paludoſis, & ſine ullo damno à jumentis conſumi, ut credere fas ſit plantæ hujus naturam, ſicut aliarum, variare pro locorum diverſitate & climatum conditione. Ingentem copiam exſiccatæ plantæ ad nos ex Cimbria nuper attulit Pharmacopæus Urbis peritiſſimus Chriſtophorus Herford Senior, ut omnibus curioſis ſatisfaceret. Forma florum elegantiſſimorum eadem eſt, quam figurâ expreſſimus ad Obſerv. 43. Volum. II. niſi quod in acumen magis deſinant, & denſiores ſint. Centaurium non malè referunt colore ſaturato. Experimentum decantatæ virtutis emolliendorum oſſium fruſtra in brutis noſtris tentavimus. Forſan in exſiccata planta, qualis ad nos delata fuit, cum ſale volatili, vis expiravit, quemadmodum in nonnullis aliis, ut ruta ſimilibuſque exſiccatis evenit.

Memi-

Digitized by Google

Mem.nerunt Curioſi Pariſienſes io Diario Eruditorum, quod *Journal des Sçavans* vocant, Anni 1675. hujus plantæ ex noſtris Actis, ſed non ſatis mentem noſtram videntur aſſecuti, digni tamen omni laude, quod tanto judicio ſeligaot ex variorum ſcriptis quæ & prodeſſe poſſint & delectare curioſum Lectorem.

Ita verò illi pag. 192. §. 3. de noſtra herba ex noſtris Actis ſcribuot.

Ce qu'il dit (aſſ. Bartholin.) *d'une autre eſpece d'herbe qui v ent auſſi de la Norvvegue, & qu'il appelle oſſifragum, eſt encore particulier. Car il aſſure que quand les chat. en ont mangè, les os de leurs jambes ſemblent ſortir de leur peau, & ils ne ſçauroient mar.her en cet état. Pour les guerir on leur donne des os ſecs & broyez; ce qui leur excite une grande ſalivation qui les guerit enfin. Et il croit qu'aprez cette guériſon une vapeur mercurielle ou quelque autre vapeur maligne paſſe dans cette herbe.*

H. e. Id quod narrat (*Bartholinus*(de alia ſpecie herbæ ex Norvvegia advectæ quam Oſſifragam appellat, ſingulare quoque eſt. Nam ille affirmat ſi feles eam comedant, oſſa pedis videri extra pellem prodire, ut nequeant tali ſtatu incedere. Pro curatione illis exhiberi oſſa ſiccata contrita, quibus ſalivatio ſuccedit ingens, qua tandem curentur. Creditque peracta hac curatione vaporem quendam mercurialem vel alium vaporem malignum tranſire in herbam hanc.

Feles) De felibus quæ herbis non veſcuntur, nihil dixi, ſed aliis pecoribus animalibuſque in paſcuis herbas decerpere ſuetis.

Oſſa extra pellem) Oſſa tantùm debilitari uſu herbæ ſcripſi, ut ad inceſſum inhabiliora reddantur.

Vaporem mercurialem) ſuſpicio ingenioſa eſt D. Simonis Paulli, Viri ſummi, exhalationes minerales ſeu plumbi ſeu argenti vivi in terræ viſceribus profundis Norvvegiæ fortè delitescentis, jumenta enervare. Quam ſalivatio confirmare videtur. Ante curationem hæc fiunt, neutiquam peracta curatione. An verò talis minera lateat in Norvvegia, ubi hæc herba creſcit, needum experientia conſtat. In Cimbria, ubi quoque uberior eſt ejus proventus, nulla minera obſervata, nec eapropter illis ſymptomatibus infeſtantur pecora innoxie iſto gramine veſcentia.

In cæteris Eruditi Pariſienſes rem acu tetigerunt.

e Gramine Oſſifrago, Appendix Ex Epiſtola Illuſtris & Magnifici Cancellarii Norvvegiæ Ioh. Friderici Marſchalch, Bergis ſcripta ad D. Simonem Paulli Medicum Regium.

Quandoquidem intellexi Te adhuc ſollicitum eſſe de herba vel gramine, quod ex relatione beati Generalis Majoris Reichvvin, oſſa confringit animalium quæ eo veſcuntur; inquiſivi diligenter in illam rem, & tandem inveni gramen illud, quod in his regionibus appellatur Stur, cujus ſpecimen mitto, forſan minùs, quàm pro naturali magnitudine, quod hujus anni frigori imputandum. Quando æſtas calore ſuo graminis hujus flores protruſerit, vivis coloribus delineari curabo, captaboque occaſionem commodam, perfectiorem plantam Dn. Doctori tranſmittendi. Alias intellexi fœminas quæ pecus cuſtodiunt & curant narrare beſtias oſſium dolores experiri quando eo gramine veſcuntur, ſanarique exhibitis oſſibus contritis aliorum animalium, non enim audivi exhiberi illis oſſa animalium eodem gramine occumbentium, ſicut Reichvvinus beatus ſcribit. Vale. *Idem ibidem.*

Obſervatio Fracturæ brachii, in quâ nova quadam efformata fuit articulatio, communicata à Clariſſ. Dom. Sylveſtrô, & ex Diariô Reipublicæ Literariæ in Acta Lipſienſia tranſlata, ac in iis latina facta.

Anni ſunt plures, cùm Vir quidam ex casû ſibi brachium ſiniſtrum, ad quatuor à carpô digitos ita fregit, ut utrumque ulnæ & radii os tranſverſim diffractum, & omnino disjunctum foret. Mox equidem Chirurgi pro brachiô reponendò fuere accerſiti; Vir tamen hic doloris vehementioris metû tangi ab iiſdem plane recuſavit, abnuendo unà faſcias ipſas, quibus brachium commodè deligaretur. E diverso brachium potiùs commovere incepit, huicque poſtea motui tali cum ſucceſsû aſſuevit ut brachium vel in ipsô fracturæ flecteret locô. In quô ſtatû, commovendo ſcilicet manum, ac duobus in locis abſque dolore vel incommodò ullô, cubiti os flectendo, ſatis diu vitam protraxit. Poſtquam verò eſſet defunctus, unus è Chirurgis qui ipſum viſitaverant, brachium hoc ab ipſius petiit agnatis, muſculiſque reſciſſis oppidò novam in fracturâ factam invenit articulationem, ſequenti diſpoſitam ratione. Scilicet ea parte flexûs cubiti, in utriuſque oſſis extremitate, caput quoddam rotundum, apophyſeos nomine inſignitum, occurrebat; ex parte autem carpi duæ aderant cavitates ſatis profundæ capitibus oſſis cujuslibet excipiendis inſervientes. Dehinc ipſum perioſtium, quod fracturæ tempore fuerat laceratum, circumcirca majori præditum obſervabatur craſſitie, adeò ut ligamenti vicem pro articulatione firmandâ præſtaret. Tandem cavitatum harum oræ à parte anteriori multò minùs elevatæ advertebantur, quàm à parte poſteriori; unde duo notabiles producebantur effectus: Quippe ex unâ regione ſatis erat opportunitatis pro meliori flexionis motû ineundô: Ex alterâ verò nimia brachii extenſio impediebatur; ſimilem ferè in modum, ac in cubiti flexurâ contingere deprehenditur.

Duo hîc ſe ſe offerunt conſideratû digna, & quorum rationes accuratam omninò merentur indagationem. Primum eſt, quomodo articulatio hæc nova fuerit continnata? Alterum verò quomodo Vir hic cubitum eô in locô flectere potuerit, cùm abſque dubiô muſculi novi, motui iſti inſervientes formati eſſent nulli. Quæ meæ circa utramque quæſtionem ſint conjecturæ, eâ nunc proferam lege, ut aliorum majori me perſpicaciâ pollentium ſubjiciam judicio.

Quò intelligatur ratio qua articulus efformatus fuit, animo concipiatur oportet, oſſium brachii, poſtquam utrumque tranſverſim fractum ac penitùs disjonctum eſſet, extremitates nihilominùs ſibi invicem oppoſitas, unam ſupra alteram ita manſiſſe adaptatas, ot calli materies è qualibet oſſium extremitate ſtillans, haud dubiè illas denuò conglutinatura fuiſſet, niſi brachium in continuâ agitatione permanſiſſet. Hic ſiquidem motus in cauſa fuit quod calli materia à fracturæ lateribus diffluens, quandoquidem viſcida ac glutinoſa

eſt, oſſium fractorum marginibus adhæſit, ubi temporis ſucceſſu limbi quædam ſpecies, cum ad modum qui etiamnum in oſſium capitibus cernitur, fuerit efficta. Qui limbus cavitatis loco fuit, ex carpi potiùs quàm cubiti parte, ob declivem carpi ſitum. Cavitate verò ſic efformatâ; in ipſis oſſium extremitatibus ex parte cubiti, capitis ſeu apophyſeos figura neceſſariò erat recipienda, quoniam calli materies tota exudans, mollis atque fluida, dum motû brachii ad alteras oſſium extremitates vehebatur, non poterat non ad eam rationem quâ illæ erant diſpoſitæ, formari, id eſt propter concavam cavitatis figuram evadere convexa.

Sed priuſquam motus qui in nova hac articulatione fiebat enodetur, duo veniunt conſideranda. Primò, muſculos pleroſque ulnæ ac radii oſſibus ſuperſtratos ubique ferè duobus hiſce oſſibus annecti & agglutinari: deinde carpum, veluti partem mobilem reſpectû cubiti, versùs hunc, ſecundùm motûs muſculorum regulas flecti. Quibus ſuppoſitis, ſi nova quædam formetur pars mobilis, ſeu quod idem eſt, ſi duo oſſa penitùs frangantur, muſculi agentes pro flexurâ naturali cubiti, neceſſariò etiam agent pro flexurâ novæ partis mobilis efformatæ. Extremitates quippe oſſium eorum quæ ſunt ex parte carpi, eodem modò ac ſi nova eſſent oſſa evadunt mobiles reſpectû cubiti; unde oportet ut ratione adhærentium muſculorum flectantur contractionis tempore, quia ſcilicet illi partes diviſas, quibus adnectuntur, neceſſariò tum adducunt. Atque hæc motûs ratio verè eſt mechanica, muſculorum cum oſſibus connexioni tota ſuperſtructa. Verùm etiamſi talis non daretur connexio, idem tamen motus adhuc procedere poſſet, quia oſſium ulnæ ac radii extremitates, quibuscum carpus articulatur, cùm non ſint ſtabiles, carpi motum neceſſariò ſequi debent; ideſt muſculi carpi, dum agunt, trahere omninò debent partes carpum fulcientes, veluti mobiles factas.

Meum non eſt in conſequentias hîc inquirere, quæ ex hâc deduci queunt obſervatione. Chirurgi interim exinde poterunt diſcere, quàm neceſſarium ſit oſſa fracta, ut reuniantur, faſciis deligare, atq; immobilia ſervare. At alterâ verò parte obſervabunt inde Phyſici, quòd natura in rebus extraordinariis iiſdem ſemper inſiſtat viis, adeoque minimè credendum eſſe, quòd omne monſtroſum nobis viſum, ſit fortunæ quidam effectus, aut naturæ aberratio: Sed quòd omnia potiùs in mundô fiant per conſtantes motûs leges, à Deô pro corporum generatione ac conſervatione ſtabilitas. præterea certus ſum alias adhuc inde ſequelas, quoad ſucci oſſium nutritii motum, & quoad rationem quâ eorum formantur articulationes, poſſe inferri: Verùm hîc locus non eſt hanc excutiendi materiam.

Ad noſtram jam regredior obſervationem, quæ rariſſima videtur, maximèq; ſingularis, cui ſimilem apud Autorum neminem legere licuit. Verum eſt quod Guilielmus Fabricius Hildanus Centur. iij. Obſerv. 91. refert, quod in Vitô quôdam poſtquam brachium ſiniſtrum inter cubitum & carpum fuiſſet confractum, duoq; oſſa prorſus disjuncta, cum inſigni carnis contuſione, ingens orta ſit ſuppuratio, quâ durante multa prodierint oſſicula, remittentibus verò ſymptomatibus, ac vulneribus conſolidatis, oſſa nihilominùs remanſerint disjuncta, ac ita quidem, ut novum quendam veluti conſtituerint articulum. Virum etenim hunc, ubi dextram adhiberet manum, brachium ſiniſtrum in ipſô fracturæ locô antrorſum & retrorsùm duxiſſe. Unde cernere eſt, magnam quidem inter utramq; hiſtoriam intercedere convenientiam, verùm eandem prorsùs rem nullatenus eſſe. Certum eſt in Virô de quô loquitur Fabricius Hildanus, oſſa haud denuò fuiſſe conjuncta, quæ fuit ratio cur brachium in fracturæ locô flectere potuerit, verùm inde non ſequitur articulationem aliquam inibi fuiſſe efformatam; quia ſcilicet tali in caſû Vir iſte abſque dextræ manûs auxiliô brachium ſiniſtrum movere minimè poterat, ut commodè faciebat ille de quô jam diſſerimus. Quicquid itaque inde inferre licet, huc recidit; nullum callum, cùm inſignis facta ſit ſuppuratio, nullaq; unà prodierint oſſicula, in caſu Fabricii Hildani, fuiſſe generatum, pro oſſibus reuniendis, horumq; extremitates exſiccatas induruiſſe, abſq; eô ut invicem eſſent conjunctæ, vel ſe invicem tangerent, quemadmodum id expreſſis ibidem innuit verbis Hildanus, dum addit, oſſa ſe invicem non attingere, quia eorum extremitates callo ſunt obductæ. Inde etenim vera quidem partium oſſis arguitur ſeparatio; ſed de articulatione ſubſequente nihil ſubjungitur.

Fractura oſſium cruralium multiplex, cum junctura tali dislocatione feliciter ſanata.

Clariſſ. Theod. Zuingeri Miſcell. Curios. Decur. iij. Ann. 7. & 8.

Henricus Plattner Caupo Pagi *Lauſen* in Urbis noſtræ ditione, Horreum quoddam ædificaturus, Die 28. Decemb. 1697. à prandio in vicinam excurrit ſylvam, Fabros Lignarios in cædendis quibuſdam arboribus ſibi neceſſariis adjuturus. Accidit verò tum; ut dum cæſa jam arbor proſternebatur, ejuſdem truncus Cauponis incauti, nec ſatis celeriter ad latera fugientis, crus dextrum arriperet, atque ſuper integrum ferè ſimul humi proſtrati hominis pedem devolvendo, in Femoris quidem oſſe, paulò ſupra genu, Fracturam tranſverſam ſine vulnere, hinc maximam contuſionem in Genu; porrò in mediâ Tibiâ Fibulaque contritionem inſignem cum vulnere, atque ſpinarum oſſium prominentiâ, tandem & in Tali juncturâ dislocationem atque vulnus, cum Malleoli interni cartilagine obtecti expulſione, atque prominentiâ viſibili extra vulnus ſuſcitaret, ſicque Ægrum rigidâ hac anni tempeſtate, poſt largam ſanguinis è vulneribus profuſionem, ſemianimem relinqueret. Cùmq; Locus tanti infortunii dimidiæ propemodum horæ ſpatio ab ædibus Patientis diſtaret, bihorium elapſum eſt, antequam domum reportari, atque Chirurgorum curæ ſubmitti potuerit. Fuerunt autem illi è proximo noſtratis Ditionis Oppido Lucis vallenſi *Martinus & Samuel Giſii*, in Chirurgiæ Artis praxi ſatis bene verſati, qui refecto primùm nonnihil per propinata juſcula, atque *traumaticum Decoctum* Ægro, fotibus è *Decoctione Herbarum Nervino-Aromatico-Vulnerariorum in vino* factâ, læſas undique refrigerataſque partes probè calefecerunt; ac interea, quæcunque ad juſtam deligationem tot fracturarum neceſſaria videbantur, præparârunt. Tandem ad Ægrum accedentes antè omnia elapſum Malleolum, quomodocunque poterant, in priſtinum locum repoſuerunt, vulneri carpta linteorum filamenta Tincturæ *Myrrhæ*, *Aloës*, *Abſynth. &c.* intincta applicuerunt, *Emplaſtroque Opodeldoch.* texerunt. Poſtea Fracturam Tibiæ, abſciſſis, quæ prominebant, Spinis oſſeis, poſt extenſionem debitam factam commodè ſatis adaptârunt, vulnus uti prius deligabant; ac poſtmodum *Emplaſtrum diſcutiens*, quod poros minimè infarciret,

infarciret, tori fermè pedi circumpoſuerunt, hincque Lintea quadruplicata Vino, cui traumaticas atque balſamicas Herbas incoxerunt, immerſa ita applicuerunt undique, ut ſine pedis commotione adimi atque bis quotidie mutari, ſimul ac ipſa Vulnera probè mundari, noviſque remediis foveri poſſent. Tandem Splenia Aſſulaſque injecerunt, & mediocriter ligârunt, ita ut ſanguinis circuitus per Vaſa commodè fieri pergeret. Quibus ita ſecundùm Artem, & quemadmodum partis multiplex læſio ferebat, inſtitutis, (ubi faſcia novem utrinque capitum ſic dicta maximum præſtabat commodum, ut pote quâ præſente membri elevatio ſub deligatione neceſſaria non fuit) ad Femoris progreſſi ſunt Fracturam, quæ, licet in tranſverſum contigerat, multùm tamen negotii Chirurgis faceſſebat, dum propter genu contuſionem, reliquamque adhuc graviorem pedis læſionem, neſciebant commodè membrum extendere, ſicque fractum Os probè adaptare, faciliorem tamen reddebat operationem vulneris abſentia, ita quidem, ut extenſo tandem quomodocunque membro, fracti Oſſis extremitates adaptarent, ſtatimq; Membrum Spiritu Vini Camphorato probè lotum, ſuperimpoſito *Emplaſtro contra Fracturas* cum *Oleo Roſar.* omnihil macerato, ac ſpleniis aſſuliſque probè munirent. Et poſtquam ſic quoque ipſum Genu *Traumatico diſcutiente decocto vinoſo* foviſſent, totum Crus longæ admodum cavæque Aſſulæ in rem præſentem accommodatæ imponebant, ac faſciis in genu aliiſque locis ita ligabant, ut neutiquam ſive vigilans ſive dormiens Æger genu flectere poſſet. Atque ita deligatus probè miſer Campo dolorum, antea propè intolerabilium, levamen inſigne percipere, meliuſque habere coepit; præprimis cùm jam Lecto ſuo peculiari impoſitus fuiſſet, ita prorſus accommandato, ut affectum Crus per totam ſuam longitudinem rectâ lineâ pulvinari è paleis facta incumbere, & quietum prorſus manere poſſet.

Peractâ ſic primâ deligatione, conciliatoque, ut moris eſt decubitu, quo minus pes extremus ad quamcunque rem duram allidere valeret, nox inquieta valde ſucceſſit, & ſequenti Die 29. Decembris febricitare jam Æger incepit, ſitire, cibos omnes faſtidire, malique accepti enormitatem graviùs ſentire. Quamobrem Chirurgi, præter uſum Juſculorum carnium optimorum, Decoctique traumatici, internum, ad Venæſectionem progreſſi ſunt, quam non ſine ratione credebant Ægrum quadragenarium, & ſatis aliàs plethoricum, athleticum, balſamicâ Maſſâ humoralis texturâ præditum, probè ferre poſſe; Sanguinis hinc unciæ ſex vel ſeptem circiter, ante meum adventum, à venâ brachii dextri ſecatâ extractæ fuerunt, citra imbecillitatem Ægrotantis ullam, qui vires per noctem, licèt inquietam non parum recollegiſſe videbatur. Ego verò ad Ægrum hac die, vocatus accedens, eundem ſatis vegetum adhuc præter ſpem reperi, ſed febricitantem, inſpectâque miſerè affecti Pedis deligatione, omnia ſecundùm Artem, & Mali ipſius conditionem requirentem, inſtituta peractaque eſſe vidi; quamobrem Chirurgos ad continuandam ſuam induſtriam ferè admonui externè præter *Tincturam aloëticam* vulneribus continuè immittendam, adhuc *Unguentum fuſcum VVurtzii* digeſtivi loco, nec non *ſtypticum Crollii Emplaſtrum* iiſdem ſuperimponendum commendavi. Internè verò præter uſum *Decocti vulnerarii* quotidianum, ad plures hebdomadas, imò menſes continuandum, ſimul præſcripſi blanda *Diaphoretica*, ſanguinis circuitum, inſenſibilemque tranſpirationem jugiter conſervantia unà cum *Mixturâ Cardiaco-Diaphoreticâ* atque *Antiſpaſmodicâ* per cochlearia ſumendâ, ſæpiuſque repetendâ. ℞. *Antimon. diaphoret. Ocul. cancr. ppt. Raſur. ebor. ppt. Ungul. Alc. ppt.* aa. ʒß. *Cinabar. Antimon. opt.* ℈j. *Miſc. F. Pulvis*, *in 6. doſes aequal. divid.* & aliquoties repetendus. ℞. *Aqu. Borrag. Flor. Tiliæ, Ulmar. Scabioſ. aa.* ℥jß. *Syrup. Idei* ℥ij. *Confect. AlK. inc.* ʒ i ß. *Corn. C. Philoſ. ppt.* ʒj. *Bezoard. min.* ʒß. *Miſc. ad Vitr.* & ſingulis horis aut bihoriis exhibeatur cochleatim. *Decoctum traumaticum* pro interno uſu fuit ſequens, ℞. *Rad. Caryophyllat.* ℥j. *Herbar. Virgæ aureæ cum Florib. Pyrol. Sanicul. Alchymill. Beton. Card. bened. Veronic. Agrimon. aa. Mj. Inciſa probè invicem atque in pulverem groſſum redacta, dentur ad Scatul. De hoc pulv. dein pugilli duo ſumuntur, atque Vini albi veteris & Aquæ fontan. aa.* ℔ j ß. *incoquuntur aliquandiu in Ollâ probè clauſâ, poſtea de colato decocto manè ac veſperi cyathus unciarum quatuor exhauritur.* Externæ eædem Herbæ unà cum *Salviâ, Majoranâ. Abſynth. Scordio, Marrub. albo* permixtæ, *Vino albo* ſemper incoquebantur pro fomentatione pedis. Diætam præſcripſi tenuem ſatis, à Vini, Acidorum, Flatulentorum, Salſorum valde, Dyſpepſtorum uſu; a Triſtitiâ, ab Irâ, commotione corporis noxiâ, prorſus immunem. Pro potu ordinario conceſſi *Decoctum Rad. Filic. Herb. Agrimon. & Taſſilag. minor.* Alvus libera ſervabatur Clyſmatibus ſubinde, & interdum ſuppoſitoriis, quamquam frequentem ejus ſolutionem haud procurabamus.

Uſu itaque talium, æque internorum ac externorum medicamentorum diligenter continuato; intra ſpatium quinque vel ſex hebdomadarum, quod in talo erat vulnus, cicatrice prorſus obductum ſanatumque conſpiciebatur, redeunte interea ſimul ad digitos pedum ſenſu tactûs, qui antea prorſus abſuerat. Fractura Femoris ternâ vice iterum elapſa reponi debuit, ut pote ſatis firmam propter mala inferioris pedis ligaturam minime ferens; nihilominus tandem intervallo trium menſium callum nacta eſt firmum. Tibiæ autem Fractura, propter magnam oſſium in minuta fruſtilla, ſenſim ac ſenſim prodeuntia, contritionem, ante elapſum ſemeſtre integrum neque callum ſatis validum, neque conſolidationem perfectam admiſit, tandem verò etiam integrè curata, & proba cicatrice obducta fuit, ſicque Æger poſt ſemeſtre demum pedi tantillum inſiſtere, nondum tamen ſive in Talo, ſivè in Genu flectere poterat; quæ tamen flectendi potentia in Talo ſatis commodè, quod tendines haud eſſent multùm dirupti, in Genu autem tantillum ſaltem hucuſque rediit. Atque ita per Dei Gratiam, atque inde feſſum præſentium Chirurgorum induſtriam, Crus illud integrum fuit ſervatum, & vix ſemipollicis latitudine ſano crure brevius remanſit, quod certè plures alii Chirurgi, in Galliis præſertim, ſtatim in principio amputatum voluiſſent.

Anatomicæ inſpectiones.

Vincentius Balduinus, Vir infractæ ætatis, vixit aliquandiu miſerandum in modum, ob humeri os intra annos quindecim quater effractum, quod paulatim increſcens, ſive ex viſcido contuſi oſſis ſucco, ſive ſanguine eo uberiùs affluente in eam tandem devenit molem, ut nec pectus nec ſcapula immodicum ipſius pondus fuerit ampliùs ferendo, excitatis non ſolùm maximis nervorum doloribus, verùm etiam ſumma ſpiritus difficultate, ob luxuriante

pondus

Digitized by Google

pondus thoracis motum continentet impediens, cum indeſatigabili vigilia. Quibus è ſalebris quo evaderet, uſus fuit conſilio variorum Chirurgorum, quorum alii tumorem emnllire atque in pus convertere: alii contra luxuriem ipſius arctiore faſcia coërcere: ac nonnulli viciatum os ſerrulâ præcidere adoixl fuere, ſed omnes ſucceſſu infelici : Venæ enim ac arteriæ hujus tumoris latiores erant quàm ut pollice humano potuiſſent obturari, ac proinde magis impedimento quàm auxilio fuere faſciæ: mortemque adeo non diſtuliſſet, quàm maturaſſet amputatio improvide inſtituta.

Facto autem vivendi fine, docuit anatome omnia ſub cute viſci craſſitiem ac ſteatomatis induiſſe naturam, parumque diſcrepaſſe â materia veri cancri, cujus nomen fortaſſis propterea huic oſſis vitio haud male impoſitum ab induſtrio Celſo. Ipſa verò oſſa erant non modò à ſe invicem ſejungata, verùm quaſi malleo minutatim confracta, ac præ irriguo madore adeo tenera, flaccida ac mollia, ut inſtar ceræ ſcalpello facillime conciderentur. *Tulpius obſervat. lib.* 4 *cap.* 12.

Strenuo militiæ duci globulus plumbeus à bombarda hoſtili emiſſus, utrumque os brachii ſiniſtri propè carpum perfregit, & vulnere penetrante ſauciavit brachium: Antequam pugnâ excederet, ſtatim intolerabiles ſentit dolores, qui frigore hyberno exaucti ſunt, cùm quatuor horas equitando in via impenderet, antequam in proximam civitatem delatus, Chirurgi manui ſubjiceretur. Sedula opera in hujuſmodi caſu difficili adhiberi ſolita, non impediit gangrænam parti læſæ imminentem, quę in externa manu & brachio ſe non prodit ſanorum ſimilis, Sed cum intolerabili cruciatu interno interiora pervagabatur, & dolores ſenſim ad totum brachium & ſcapulam ſiniſtram diffundebat, cum tumore, ſed ſtriis quibuſdam lividis ſanguinis ſecundùm brachii longitudinem aſcendentibus; Ampliato demum vulnere, immiſſaque manu Chirurgus obſervavit interiora frigida & ſphacelatam manum aſſiſtentes vidimus: cumque nihil in medicamentis ſpei ampliùs ſupereſſet, de manuum operatione cogitatum matuie fuit, ipſo etiam viro generoſo urgente, ne ſerperet ulterius malum, quod interne latius protenſum videbatur: Quamquam verò parum profuturam membri læſi amputationem judicaremus, anceps tamen remedium cum prognoſtico dubio experiri ſtatuimus.

Brachium medium ſerâ reſectum prognoſticon ominoſum confirmavit: Primò quippe copioſus ichor flavus effluxit ex muſculorum interſtitiis, cui tandem ſanguis ſucceſſit ex vaſis ſuis, qui facilè aquâ ſtypticâ conſtitit: Septimo hæc die peragebantur, & eodem circa veſperam exſpiravit æger.

In amputato brachio vulneris conditionem interiùs rimari, vidimus ulnam fractam, & læſum quoque radium, fragmenta oſſium tendinibus muſculorum manûa incumbentia & vellicantia, amplum hiatum fœtentem, ſphacelata omnia.

Dolorum magnitudo ex tendinum punctura ab oſſe fracto & aculeatis ejus fruſtulis, necnon pilis in vulnere latentibus, à tunica pellicea ſine dubio abraſis, repetenda eſt: Sphacelus verò à veneuati globuli ictu ortus, ſive veneficam qualitatem naturæ ſuæ debeat globulus à natrato pulvere protruſus, ſicut plurimis perſuaſum: ſive globulus iſte fatalis veneno per artem fuerit imbutus. Hiſce ſane vulneribus, præſertim in nervoſis partibus, malignitas ferè ſemper conjungitur, quod ex partium affectarum decoloratione, mortificatione, leipothymiis, & celeri fato colligimus: imo febris in noſtro ægro vel nulla vel exigua, mente ſibi ſemper ad extremum ſpiritum conſtante: Ex obſervatione *Plazzoni* l. de Vulner. ſclop. cap. 30. Vulnus à ſclopeto unà cum oſſis fractura illatum, ſi minutum ſit, certiſſimum genus fracturæ exiſtit: Nam carnoſa & nervoſa ſubſtantia non ſolùm à qualitate venefica, uſtione, contuſione & attritione læditur, ſed etiam propter oſſis fracturam partes magnopere alterantur, hinc & vehementes inflammationes, dolores, convulſiones & gangræna oriuntur, quæ omnia ut plurimum mortem ipſam inducunt: à convulſione tamen noſter æger immunis fuit. Cæterùm de globulo veneno imbuto magna nobis oborta ſuſpicio, quia ſtatim ab ictu accepto de immodico dolore conqueſtus fuerat, ſtrenus Dux & miles: & cito ad cor penetravit mali vis: Variis tingi ſolet, etiam ſucco allii, ne vulnera admittant curationem. Globulus nobis viſus, infortunii cauſa, aliquod monſtri videbatur alere: Inciſuris enim multis diſtinguebatur, arte factis, quo fine neſcio, certè non bono: uni inciſuræ adhærebat fruſtulum oſſis, ab ulna fracta fragmentum. Ichor verò ille flavus copioſè ex brachii amputati trunco ſtillans infectarum partium argumentum erat & putredini vicinarum: digito compeſcere voluit Chirurgus, ſed eo remoto fontis inſtar prorupit ſerum; Et tale quoque ex vulnere ſclopeti, puris loco, ſtillabat; Quicquid ſit, ex levi, ut videbatur vulnere, ſed lethali, magna tragœdia excitata: Lethaliſſima verò hæc vulnera globulorum pronuntiant artis periti, quod non ſolùm nervoſæ partes ſolvantur ſed & lacerentur, & affectio non tantùm cerebro communicetur, ratione vulneris, ſed quod magis eſt, ratione nervorum venefica qualitas immediate cerebro communicari poteſt & ægrum ſubitò interficere: Non verò per nervos ſolos cerebrum inficitur, ſed per vaſa ſanguinea, hîc quoque affecta, cur ipſum infeſtatur. Hinc in noſtro ægro leipothymiæ anxietateſque frequentes, & ad ultimum halitum recurrentes obſervatæ, nec cerebrum læſum ex actionibus apparuit Forſan niſi fatum præcipitaſſet cor affectum, etiam ad cerebrum ſerpendo penetraſſet venenatus vapor. *Th. Bartholinus in Actis Medicis annor.* 1674. 75. 76.

Anno 1629. ſub finem Martii, viſitavimus mortuum ex vulnere femoris cum omnimoda oſſis fractura. Invenimus os ceſi peſſime repoſitum, ex parte tamen coaluiſſe: Maxima & acutiſſima oſſium fragmina in vulnere relicta, ad minimum corporis motum dolores læſo ſummos concitabant, novamque movebant hæmorrhagiam, unde poſt longam atrophiam, gangræna totum crus occupante, ſeptimo à vulnere menſe mortuus eſt. *H. ab Heers obſerv. Medic. xxii.*

Lites ſequutæ ingentes, Chirurgi enim ex vulnere mortuum teſtabantur: Negabant Medici dicentes à perito artis curari potuiſſe, nec ullum vitæ, ſed claudicationis periculum adire potuiſſe: Ego arbiter à Dom. Scabinis adhibitus, miſi ex tempore qui Hippocr. meum afferret, ſtatimq; exhibui textum qui eſt l. 1. de morb. ſect. 5. *Hæc autem cùm fiunt ex neceſſitate contingunt.* In vulneribus quidem ſi craſſi nervi, & muſculorum capita in femoribus præſertim vulnus acceperint, neceſſaria eſt claudicatio: Moritur etiam ſi quis vulneratum habet cerebrum, aut ſpinalem medullam, aut

jecur,

jecus, aut ſeptum tranſverſum, aut veſicam, aut Venam molium ſanguinem effundentem, aut Cor; Ea vulneribus autem minime mori contingit, ſi his partibus vulnus acceptum non fuerit. Hæc verba omni luce clariora, quonam Legulei literatum aucupes roſturi ſint, tempus nos docebit. *Idem ibidem.*

Obiit puer annorum 12. in Xenodochio Baſileenſi 20. Auguſti 1673. qui ſaltando fregerat femur, in quo fiſſura, facta, Pes biduum magno tamen dolore, ſcalas deſcendit & aſcendit: Non obſervatâ fracturâ, à quodam Mago male curatus: Tandem Chirurgo acceſſito, omnia ſemper in pejus ivere, ut pure collecto febris acceſſerit lenta; hinc cacochymia, defluxiones ad partem debilem, os iſchii & caput femoris, non ſine magno dolore; Tandem luxato oſſe femoris ex acetabulo, & facto ulcere paulo infra trochanterem majorem, dolor mitigatus eſt: febre non ceſſante, & materia purulenta in femore multiplicata, tandem obiit.

Sectus fuit à D. D. Glaſero, qui ulcus ſordidum deprehendit, & ſecundùm ductum vaſorum & interſtitia muſculorum cavitatem magnam, ut & muſculos ab oſſe femoris omnino ſeparatos; In hac cavitate ingens puris copia viſa eſt, quæ à genu, ubi primò tumorem fecit, premendo, ad ulcus aſcendit, nec ſubſtitit prope genu, ſed protraxit ſe ſecundùm ductum nervorum, & muſculorum interſtitia ad talum uſque, ubi etiam humor & pus obſervabatur. Separatis à femoris oſſe cute & muſculis, fiſſuram oſſis deprehendimus, ſecundùm longitudinem ſimul & tranſverſum, ut in margine patet: muſculi omnes laxi ex humoribus madefacti erant, imprimis nates conſtituentes: in acetabulo erat mucoſa ſubſtantia induteſcens: prope genu ſub patella ſimilis mucus erat: In imo ventre nullum ingens malum inventum eſt, niſi quod à cacochymia viſcera eſſent debilitata & pallidiora, aliàs in ſtatu naturali plane conſiſtebant. *Ex communicatione D. D. Jo. Georgii Mangoldt Baſilienſis. in D. Bonets Sepulchreto.*

Hinc ratio datur totius morbi, hic puer hinc inde petulanter ſaltans fregit os, unde derepente ingens dolor oboriebatur; domum reduа intolerabilem dolorem ſentit, tericens ſaltem, per biduum tamen adhuc (quoniam erat fiſſusa, & dimidia pars oſſis conſiſtebat) per ſcalas aſcendit & deſcendit, ſed tantùm extremis digitis pedis (qui dexter fuit) innixus; Modò decumbebat modò non, dolore interim continuante, tertioq; die adeo intenſus eſt, ut fere amplius conſiſtere non poſſet, propter ſolutam unitatem perioſtii & tendinum puncturam ab oſſe fracto: Ob iſtorum motum autem fiſſura ſe magis dilatavit, & muſculos preſſit punxitque, unde motûs læſio & genu incurvatio, quod muſculi genu flectentes affecti eſſent ab oſſe fracto. Quoniam autem fractura non eſſet nota, & parentes putaſſent puero à ſaga mali quid accidiſſe, accuſarunt ſagam, qui talia ſanare profitebatur, ſed hic nil profecit cùm malum ignoraret: adhibuit ſuæ ſortis remedia & malum auxit, ſi quidem intumuit genu & totum femur uſque ad caput femoris, nec dolor mitigatus eſt. Tandem fruſtra acceſſito Chirurgo perito, nomine Schvvartz, pure jam preſente, dolore aliquatenus mitigato, (nam pure facto omnia mitiora fiunt) & præſente febre lenta, à materia purulenta excitata, ulcus factum eſt à natura paulo infra trochanterem majorem, onde puris copia quotidie evacuabatur, hinc tumor prope genu, & dolor plane incepit evaneſcere, ſed diuturnitate temporis, & imbecillitate corporis ſecundùm muſculos & vaſa, pes infra genu ad talum uſque intumeſcere cæpit: propter copiam puris ulcus toto reliquo tempore apertum ſervabatur; & pure muſculi ab oſſe ſeparabantur & ſemiputridi erant, quod femur eſſet fractum, ideo exterius tangendo apparuit duplex os eſſe, aut inſtar oſſis quædam materia juxta tendines muſculoſque orta; Interim cacochymia orta fluxiones ad partem debilem fiebant, hinc muſculi laxi, & tandem luxatum eſt caput femoris ex acetabulo; Interim febre omnino conſumptus & emaciatus tandem obiit. *Idem ibidem.*

Dominus Marchaodus, Juriſconſultus Pariſienſis, paſſus eſt defluxionem in genu articulum toto octimeſtri ipſi moleſtam, qua de cauſa uſus eſt operâ plurimorum tum Medicorum tum Chirurgorum, at ſine fructu, quod malum ab oſſe duceret originem: Dum quadam die in lecto de latere in latus ſe convolveret, effractum illi eſt os tibiæ juxta genu, morte paulo poſt ſubſequuta.

Apertum fuit Femur, repertaque fuit fractura & ſeparatio apophyſis oſſis illius, quod carie & putredine infectum erat, quanquam lue nunquam laboraſſet. Ideoque recte ab antiquis traditum oſſa triplici morborum genere affici poſſe, intemperiei, compoſitionis & ſolutæ unitatis.

Notent Tyrones oſſium apophyſes ſæpe divelli, quod luxationis quoddam genus eſt via ſanabilis, teſte Columbo Anat. cap. 2 quod ejuſmodi oſſium conjunctio & σύμφυσις non fiat oſſis unico capite acetabulum ſubeunte, ſed pluribus tuberculis totidem ſinus ſubintrantibus, cujuſmodi reductio difficillima eſt, à cauſa interna vel externa: externa, quandoque Chirurgi errore, interna humoribus quibuſdam illapſis in quempiam articulum inibique ſerentis; quod in lue Venerea & Variolis ſæpenumero accidere videmus, vel ob alium aliquem humorem lue non inquinatum, quod accidit prædicto Juriſconſulto, *Paræus Operum libr 15. cap. 21.*

In Fracturis, ut aliorum oſſium, ita & femoris curandis ſæpe vitia advertuntur, primò in figura, deinde in callo: In figura, dum non ritè extenditur, conformatur, deligatus, deponitur. In Callo, dum ille fit nodoſus, ubi conjungitur, & monſtroſo callo, qui inſigni eminentia nodis in arborum ramis ſubinde comparentibus reſpondet; ſimilis eſt. Talis monſtroſus callus apparebat in utroque femore Pilæ magiſtri aulici luſoriæ.

Eo fortè ſuffocato, & poſt anatomen, cocto ad ſceleti ſtructuram, uterque ab invicem abſcedebat callus, *Rolfinkius Diſſertat. Anat. lib. 2. cap. 49.*

Scriba ruſticanus cùm Norvvagiam, ſylvis aſperrimis collibus & montibus horridam, equo circumiret, procul Bergis lapſu graviore Fracturam tibiæ ſiniſtræ paſſus, dolores ſentit graviſſimos. Vicini ruſtici hominem miſerum hoſpitio exceperunt, & pedem fractum ſine extenſione inſtrumento ligneo excavato firmiter incluſerunt, ſummaq; cum diligentia oleo ex cineribus iounxerunt; Hunc in modum lecto affixus inter ruſticos annum complevit, & tandem magna cum difficultate ex Septentrione Bergas delatus fuit, Ad conſilium vocatus Medicus, deprehendis os tibiæ cum fibula eſſe fractum, quinque digitorum latitudine ſupra malleolum, ita ut pars tibiæ inferior fractæ, cum parte ſuperiori callo ad latus firmiſſime connexa fuerit, latitudine trium digitorum, fibula autem fracta inferior nuſquam firmata in muſculis oberraret, ut moto pede exacte ſentiri poſſet: ob callum firmiorem extenſionem nullam fieri prædixi, at rogatu amicorum inſtrumentum efformavit, quo utrumque os in

diverſa

Digitized by Google

diverſa trahebatur, ſed fruſtraneo conatu, cùm cutis ſola eò uſque extenderetur, ut jam diſrumpi videretur, illa præſertim in parte, cui exuberantia oſſis ſuperioris fracti adnectebatur. Ideoque & hoc in loco, & alibi, vulnus metuendum eſſe adſtantibus monſtravit, juſſitque ut Chirurgi inſtrumentum remitterent, quia nec æger ampliùs perferre poſſet: Inflammatio ſtatim oborta, cui ſedandæ externa applicabantur, & ad doloris mitigationem interna propinabantur: Igitur abſciſſionem pedis ſuaſit Medicus, ut ad officium è lecto rediret; Sed æger acerbius credens mutilari quàm extingui, maluit, perſuaſus quorundam agyrtarum blanditiis, ut inſtar oſſis fracti, jamque in ſuum locum repoſiti, pars deligaretur fortioribus adſtringentibus, atque emplaſtro catagmatico, quod abſque ulla ratione, aut conſenſu Medici, approbarunt Chirurgi, unde dolores fere intolerabiles cum tumore novo ſurrexere: Quibus nihil proficientibus, serò æger à doloris acerbitate & longo decubitu fere inſanus, tibiæ magis amiſſionem optabat quàm cruciatus diuturniores: Die itaque 5. Martii 1655. operatio commiſſa eſt Chirurgo peritiſſimo, qui, carne priùs ad os inciſa, nudatum os feliciter abſcidit.

Peractis deinde peragendis, Diſſecti membri cutem cum muſculis aperuit Medicus, calli formam luſtraturus: Oſſa tibiæ fractæ tanta firmitudine connexa erant, ut parvo cultello diſſolvere nequiverit: Oſſiculum autem acutiſſimum cuticula adhærebat tenuiſſima oſſi inferiori: Fibulæ oſſa fracta nullo modo conjungebantur, id quod ex commotione perſentiebatur antequam eſſent reſciſſa; Inferior pars oſſis tibiæ, ubi quædam cavitas conſpiciebatur, nigricabat & ſphacelum minitabatur: Optime inde convaluit æger & artificioſo pede amiſſi damnum compenſat. *Th. Bartholinus cent. 3. Hiſtor.*85.

Noh. quidam Pomeranus annos 44. natus, circa ſolſtitium hybernum anni 1593. graviſſimis in dextro humero, nullo vel tumore vel qualitate p. n. affecto, doloribus, nocturno potiſſimùm tempore torquebatur: Quorum leniendorum cauſâ primùm Tonſoris cujuſdam operâ uſus eſt, qui neglectâ morbi cauſâ, parti affectæ multis ſeptimanis medicamenta calida attrahentia, & exulcerantia applicavit: Sed magis ſubinde auctis doloribus, & ſuccedente inſuper femoris dextri dolore, à me conſilium petiit: Urinæ tum erant aquoſæ & crudæ, appetitus mediocris, mens integra, vires tantæ ut interdùm cùm dolores remitterent, in area domûs obambulare poſſet, Et ſi verò ipſi convenientia quædam remedia adhibebam, tamen parum aut nihil profeci: Cùm poſt me aliorum quoque Medicorum auxilium fruſtra expertus eſſet, omnem deinceps recuperandæ valetudinis ſpem abjecit: Porrò Dominica Exaudi anni 1594. matutino tempore è lecto in ſellam ſublatus, maximo tremore & concuſſione totius corporis oppreſſus, eoque ſimulac lectum repeteret iterum relevatus eſt: Eadem die circa veſperam doloribus Femoris ingraveſcentibus, contenta voce exclamare cœpit halt! halt! halt! Uxor itaque ipſius ad eum in lecto decumbentem accurrens, femur affectum utraque manu comprehendit; idque media parte introrſum, verſus ſiniſtrum pedem ſubitò inflecti atque incurvari ſenſit, ſic ut genu dextri pedis inguen ſiniſtrum reſpiceret: Viſa tum eſt ægro arbor in pedem decidere, ejuſque caſu, in quo ſe manifeſtum fragorem percepiſſe ajebat, confringi. Cùmque uxor & alii eadem cum ægro opinione eſſent, ac femur plane confractum eſſe arbitrarentur, ſequenti die Chirurgum pro curatione accerſiverunt, qui affectum locum diligentiſſime inſpiciens atque contrectans, præter inflexionem, quæ poſtmodum in dies magis magiſque aucta eſt, nullum vel fracturæ vel tumoris p. n. indicium in eo deprehendere potuit. Hanc femoris inflexionem octo diebus anteceſſerunt, & totidem etiam conſequutæ ſunt urinæ cruentæ, quæ tamen poſtea ad naturalem ſtatum redierunt: Ratio quoque circa illud tempus ut plurimùm turbata fuit; vires proſtratæ, dejectio appetitus: Facta inflexione, æger cruciatus in femore ſenſit intolerabiles ut ſe loco dimoveri non pateretur, ſed quinque ſeptimanis continuis in loco immotus jaceret, donec tandem ipſa ſolſtitii æſtivi die vitam cum morte commutaret.

Mortuo ægro femur incurvatum nullo negotio extendi atque in priſtinum ſtatum reduci potuit, ac tum demum fractura, media ipſius regione, ſe conſpiciendam exhibuit, commiſſura partium fracti oſſis adeo æquali ac ſi ſerrâ eſſet inciſum: Similis fractura, mortuo jam ægro, in medio quoque oſſis humeri dextri deprehenſa eſt, cujus tamen nullum ipſo adhuc vivente veſtigium animadverti potuit, & ſemi horâ ante obitum amici adſtantes utrumque brachium citra omnem difficultatem ab ægro elevari atque extendi videbant. *Jacobus Seidelius obſervat. Medec.*vi.

Oſſis femoris caries ac fractura.

Juriſconſultus de tumore dextri genu querebatur cum dolore ingenti: hocce morbo octo menſibus affligitur. Ad ſe interim doctiſſimos Medicos ac Chirurgos vocat, ſed nihil auxilii attulerunt. Poſtea cùm lecto decumbebat, ac de latere in latus ſe vertebat, os femoris in duas partes prope geno diffractum eſt, & brevi pòſt obiit.

Poſt mortem femur aperiebatur, ejuſque os in duas partes, circa genuum apophyſes diruptum cum carie inventum fuit.

Prudentiſſimus vir circa genu ex obſtructione vaſculorum quorundam tumorem habuit; liquor obſtruens acidus factus perioſteum corroſit, unde graviſſimus dolor; corrodendo tandem ipſum os invaſit, idemque totum carie uſque ad intima conſumpſit, cùm jam conſultiſſimus vir ſe de latere in latus volvebat, non difficile fuit concipere, id præ corporis onere, quod ſæpe femori innititur, in partes duas rupiſſe. *Stephanus Blancard in Anatom. Pract.*

Fractura brachii à globulo ſclopetari.

Nobilis quidam per os brachii ſcloperari globulo ictus. Vulnere accommodato, ſine dolore, tumore aut inflammatione ſe primis viginti diebus bene habuit. Poſtea febre vehementiſſima correpens: trigeſimo die obiit.

Exenterato cadavere pulmones putridi, & ſchirroſitatibus duris pleni, Ren dexter ulceratus, cujus purulenta in veſicam depoſita.

Liquet in hoc nobili morbi cauſam lincæis oculis latitare; non enim vulnere obiit, ſed à malo interno. Multa ſacro involucro tecta jacent, neq; ullis mortalibus omnia ſcire fas eſt. ineſt namq; ſæpe in incredibili verum, & in veriſimili mendacium. *Idem ibidem.*

FRENUM

Fractura coſtarum, quam ſubſequebatur ſyderatio, hydrops Pulmonum, & Mors.

Clariſſ. Theodori Zuingeri, Miſcell. Curioſ. Decur. iij. Ann. 5. & 6.

Matthias Lang. Civis Baſilienſis, annorum circiter 50. fortunæ tenuioris, obeſus quidem, ſed ad Cachexiam inclinans *die XIII. Junii Anno* 1698. Molitoris equum fortè perterrefactum, ac citato admodum curſu per plateas unà cum alligato ſibi curru profugientem, arreptâ ejus habenâ cohibiturus humi proſternitur, & partim equi pedibus calcatur, partim totam currûs onuſti ſuper dorſum ſuum devolutam experitur, ita ut ſemianimis in proximam Chirurgi Tabernam deportatus, vix ſpiritum ducere valeret; paulatim tamen ad ſe rediens ope *Aquæ Reginæ Hungariæ* Capiti & Naribus applicatæ, conqueſtus eſt de contuſionibus in Capite, Pectore atque Dorſo acceptis, gravibus ſatis atque dolentibus, aſt nihil tamen extus in corpore ſtatim à Chirurgo videri, neque ad primum attactum viſumque fractæ potuerunt deprehendi coſtæ; ſugillationes tamen mox cum cutis intumeſcentia ſeſe conſpiciendas præbebant. A Chirurgo hinc confeſtim vena ſiniſtri brachii fuit ſecta, & ſanguis ad octo ferè uncias extractus: externè verò partes contuſæ ubique fomentabantur *decocto Herb. Betonic. ſcord. Meliſſ. Scabioſ. Abſynth. Chamomill. Salv. Agrimon. Bacc. Laur. Juniper.* in vino facto; *Emplaſtrum diſcutiens* dorſo applicabatur, unà cum fomentis ſuperimpoſitis Linteis quoque Fotui calefacto immerſis atque rurſus expreſſis, inſpergebatur *ſpiritus vini Camphoratus ſpiritu volatili Lumbricor. terreſtr.* acuatus, & ita admovebantur. Tandem ego accerſitus ſtatim ſequentem potionem diſcutientem ordinavi. ℞. *Aqu. Card. bened. Cherefol. Scabioſ. an.* ℥j. *Pulv. contra Caſum* ʒß. ♁ *diaphor.* ℈ß. *Roob. ſambuc.* ℈iß. M. F. Potio, quam una vice hauſit. Præſcripſi quoque ſpecies pro *Decocto vulnerario*, in media parte *vini albi & aquâ* coquendas: ℞. *rad. Virg. aurea. Conſolid. maj. an.* ʒij. *herbar. Sanicul. Pyrol. Alchymill. an. M*j. *Semin. Perfoliat* ʒij. *Incis. & contus. d. ad chart.* pro decocto, de quo mane & veſperi quatuor vel quinque bauriantur unciæ, idque tepidè. Cùmque Æger debilis eſſet, deque continuâ pectoris anxietate & tuſſiendi quodam conatu querelas moveret, ſequentem ſimul julir, cochleatimque ſumpſit Mixturam Cardiacam: ℞. *Aqu. Fumar. Cardiac. offic. ana* ℥iß. *Syrup. Rubi Id. ac Jujub. an.* ʒiij. *Confect. Alkine.* ʒj. *ſpirit. Oleoſ.* ℈j. *Antimon. diaphor. C. C. phil. præp. an.* ʒß. *Miſc. ad vitr.* D. XIV. & XV. Pergexit in uſu præſcriptorum diligenter, cum aliquantillo levamine. Pro potu ordinario ſitiens bibit *Decoctum Agrimoniæ, Liquiritiæ atque Hordei*. D. XVI. cùm de Agrypnia, Tuſſi ſiccâ, eâque maximè moleſtâ, Doloribus pectoris dorſique pungentibus, tuſſiendi conatum impedientibus conquereretur, ſimul ac febricitaret, præter continuandum *Decocti traumatici*, atque Mixturæ cardiacæ uſum, ſimul adhuc ſequentem *Pulverem* ordinavi *pectoralem demulcentem, anodynum, diaphoreticum & expectorantem*, ſingulis bihoriis vel trihoriis doſi ſcrupulorum duorum circiter aſſumendum ℞. *Pulver. Lichen. petr.* ʒiij. *Pulv. folior. Veronic.* ʒiß. *C. C. Philoſ. præp. Diaphoret. Jovial. an.* ʒj. *ſemin. Papav. alb.* ℈ij. *ſacch. candi alb.* ʒvj. *Miſc. F. Pulvis ſubtil. detur ad ſcatul.* D. XVII. Anxietate pectoris ſemper urgente, ſequens eclegma duabus doſibus noctu ſcilicet & ſequenti mane ſumpſit: ℞. *Axung. cunic.* ʒj. *Spermat. Ceti recent.* ℈ij. *Eſſent. Croc.* ℈j. *Miſc. detur ad fictile.* D. XVIII. Omnibus in pejus ruentibus ſequens tulit *Eclegma Cardiaco-Pectorale* cochleatim ſumendum, ℞. *Aqu. Veronic. Plantag. ſyrup. de Eryſim. Lobel. ſyrup. Bellid. min.* ℥j. *Confect. Alkerm.* ℈iß. *ſpirit. ſal. Armon. urinoſ.* ℈j. *Diaph. Jovialis, Oculor. Cancr. præp. ana* ʒß. *Miſc d. ad v.* D. XIX. *Electuarium confortans pneumonicum* Ægro magis arriſit, in pejus continuè ruenti, & jam Diarrhœâ laboranti: ℞. *Conſerv. Bellid. min. Beton. Roſar. rubr. an.* ℥ß. *Rad. ſymphit. condit. Nuc. Indic. condit. an.* ℥j. *Confect. Hyacinth. inc.* ʒſs. *Boli. Armen. pp. Unicorn. foſſil. ana* ℈ij. *Antimon. diaphor.* ℈j. *ſyrup. Papav. rhead. q. ſ. M. F. Electuar. ad formam Opiat. d. ad Oll.* & inde ſumatur ſæpe, quantum cuſpis largior cultri capere valet. *Herbæ* præterea *Traumatico-Pectorales* unà cum *Jujubis & Paſſul's majoribus exacinatis* in Aquâ ſolâ per horam decoctæ fuerunt, ut inde manè ac veſperi cyathus unciarum 5. vel 6. calidè biberetur. Externa remedia interim tumorem omnem ubique diſcuſſerunt, ſed cœruleus tamen ſugillationi color adhuc ſubſiſtebat. Vulnus nullum in dorſo vel pectore comparuit; licèt facilè ſeſe movere Æger, inque Lecto flectere corpus haud poſſet, ob dolores thoracis inde acerbiores redditos. D. XXI. Symptomatibus continuè excruciantibus & magis magiſque auctis, quanquam ſedatâ diarrhœâ, nunc per biduum copioſum phlegma limpidum, cruentum; minimè autem pus coctum cum Tuſſi expuebat; ſequentem denuò præſcripſi *Mixturam cardiacam* cochleatim capiendam ℞. *Aqu. cardiac. officin. Scabioſ. Ana* ℥iſs *Syrup. de Jujub. Rub. Idæ, ac Anodyni an.* ℥ſs. *Confect. Alk. inc.* ℈ij. *Raſur. Ebor. pp. Antimonii diaphoret. Ana* ℈j. *Miſc. ad Vitr.* Inter uſum verò hujus, aliorumque Remediorum, parum levaminis apportantium, Æger D. XXIV. Junii, poſtquam fortè è lecto ſurrexiſſet, inopinata ſuffocatione prehenſus, miſeram cum beata morte vitam commutavit. Cadaveris hinc luſtrandi facultatem à Viduâ conſecutus, eò me contuli, idque cum commenſalibus atque Diſcipulis meis, ut & Rerum Chirurgicarum perito *Dn. Theophilo Freulero Reipublicæ noſtræ Senatore.* Extus itaque in cutanea corporis expanſione, à ſcapulâ ſiniſtrâ uſque ad Os innominatum, Inflammatio vel Gangræna certè & ſideratio apparuit. Abdomen verò apertum nihil nobis inſalubre aut præter naturale obtulit, niſi Hepar ſchirrhoſum, durum, friabile tamen; & in cujus cavo Cyſtis fellea denſa valde ac omni bile vacua extitit. Pinguedinis interea ſat fuit ubique circa viſcera: Inteſtina flatibus expanſa apparuerunt; in oſſe ſterni autem inferiores ſiniſtri lateris cartilagines diruptas planè notavimus. Thorace poſt aperto, Lobus ſiniſter Pulmonis maximè, tumidus, expanſus; corruptus undique Mediaſtino, Pleuræ, Diaphragmati, atque Pericardio ita firmiter cohæreſcebat, ut ſine dilaceratione inde divelli minimè potuerit. In ipſâ verò ſubſtantiâ hac Pulmonis veſiculoſâ atque corruptâ, poſtmodum apertâ, plures amplos majores minoreſve datum eſt cernere loculos, eoſque omnes ſero cruento, pituitoſo; ſordido putulentoque plenos, quale ſerum in cavitate ipſa pectoris neutiquam conſpeximus. Remotis parum Lobo iſto Pulmonis, Spinæ prodibant oſſeæ, valde acutæ, à fractis tribus Coſtis ſuperioribus, propè

ſiniſtrum Spinæ dorſi latus introrſum truſis, atque in ipſam Pulmonis ſubſtantiam adactis, oriundæ: quam Fracturam, lethalem certè, inciſâ poſtmodum Dorſi cute adhuc meliùs conſpeximus, inflictam vel ab ictu pedis equini, vel à contuſiooe per rotam Currûs acceptâ. Intra Pericardium maximè denſum ac firmum, ad quinque vel ſex uocias ſeri puruleoti inveoimus, atque inſuper in dextro cordis ventriculo Polypom maximum deteximus tribus appendicibos prædicum. Deoique Lobus Pulmonia dexter ab omni corruptione liber & immunis extitit.

Fractura dorſi in quinquagenario, poſt octo demum annos, Anatome detecta.

Clariſſ. Guſtavi Caſimiri Gabrliep, Ephemerid. Germanic. Centur. 1. *&* 2.

Decuriæ ſecundæ Ephemeridum Medico-Phyſicarum, anno decimo Obſerv. 80. inter alia de Opio ſingularia, Viri cujuſdam eruditiooe ac prudentiâ politicâ apprimè nobilis mentionem ſeci, qoâ ut & aliis inſignibus virtutis togatæ meritis Cooſiliarii aulici' titulo ornatus, sc nobilitatis, à qus prædeceſſores ejus bellorum Germaoiæ dioturniorum calamitatibus aliiſque perſecutiooum injuriis, patriâ exules ac ſedibas ſuis avitis exuti deſciverant, înſtaurationem Regis ſui Sereniſſimi gratiâ, æger licèt & valetudinatius in Equeſtrem Ordinem paucis ante obitom anois evehi prometuit, qui cootiooo Opii & opiatorum uſu valetudinem admodum afflictam, per plures annos aliquatenus tolerabilem ſibi reddidit. Hic paucis ante obitum diebus morti ſe viciuum snimadvertens, ſeriò aliquoties poſt obitum cadaver ſuum aperiri, ac in cauſas mille malorum, quibuſcum valetudo ejus tot annos conflictats ſuerat, inquiri msndsverat, înprimis quid dorſi ſui ſpinæ aonos aote circites octo acciderit, & unde dextrorſum ac ſiniſtrorſum obliquata & aliquatenus incurvata, ſtaturam ſuî corporis tres penè digitos tranſverſos breviorem quàm aotè ſecerit. Medio enim ſanitatis adverſæ ſtudio cæteras inter sfflictiones mſſi ferinâ correptus, intempeſtâ aliquando nocte excitus vhementiſſimè tuſſiens, violentâ illâ thoracis ac dorſi conquaſſatione ſragorem io dorſo cum dolore, quaſi baculus aliquis cooſcingeretur, andito perceperat, ſed prærer dolorem, quem ſanè acutum ſenſerat, quid actum nec ipſe, nec quiſquam alius vel conjecturâ aſſequi poterat, quibuſdam vertebrarum dorſi exarthrotsin quandam inſignem factam ſuſpicantibus, ſed aſſeverare oot audentibus. Fatis itaque poſtquam 20. Auguſti An. 1704. ceſſerat, Ego, qui per plures annos illi, utpote affinitate mihi ſatis propinquè juncto, Medicus fueram ordinarius, & Dominus D. *herch*; Aulæ Regiç Medicus, qui poſtremis morbi diebus curæ ejus rationem quoque habuerat, ut eviſcerationi ejus intereſſemus, vocato Chirurgo Aulico *Hulſpax*, unà cum filio meo Medicinæ tum Studioſo, tunc Doctore manus ſectiooi adhibentibus. Abdomine primum aperto, Omentum pinguedine flavâ veſtitum, inteſtioii derelictis ac aliquouſque detectis, extra naturalem ſitum, ſiniſtrum verſus latus provolutum ac quaſi conglomeratum, inteſtina ſatis bene conſtituta inveoimus, niſi quòd qua parte Cyſtidi, ſelle ferè vacuæ, vicina à bile effuſâ flavo colore tincta eſſent; Verùm cùm diutino morbo, ob pronum corporis ſitum, thoracis regio & coſtarum unà cum diaphragmsre deorſum ſolito magis vergeret, ac viſcera abdominis potiora, ventriculum nimirum & hepsr, aliquateous tegeret & abſconderer, ſicque illa ulteriori liberæ luſtrationi quadantenus ſubtraheret, hioc pectus ſimul aperiendum erst. Quo facto Ventriculus cum Hepate primò ſe offerens, ſuperficie exteriori præter naturam rubente, ioflammams quaſi appsruit, tuoicæ ejus admodum erant tenues, chartæ paulò robuſtioris craſſitiem vix æquantes, interior hinc inde albicans, maculis nigricantibus variata, ac venulis liveſcentibus hinc inde diſſeminatis interſtinctæ, plicis autem omnino deſtituta. Quæ facies omnibus ferè Thee potûs helluonibus continuis ac diuturnis, me ſæpius hoc in cadaveribus illorum exenteratis, ipſius quoque Doctoris Bontekoë, Magni illius, dum viveret, Thee Patroni & Encomiaſtæ, obſervante, familiaris & quaſi propria eſt. Epar equidem quoad cætera ſsnum, niſi quod circa cyſtidem gilvum, ac psrenchyma ejus exiguis ſpsrſim calculis diſtinctum. Pancreas ſine notabili labe; Lien flaccidus sc livido fuſcoque colore fœdatus. Reoum uterque copioſa pinguedine ſtipatus, ſiniſter dextro minor, bene aliàs conſtitutus, paulò tamen flaccidior, dexter debito msjor & turgidior, plurimis per ſubſtsntiam hiuc iode purulentam diſſeminatus exiguis candicsntibus glandulis fœtus, cujus pelvi, quatuor diverſæ msgnitudinis calculi, quorum maximus qosdratus, ſed inæqualium laterum, ad piſi mediocris ferè magnitudinem aſcendens, inhærebant. Reliqua contenta abſque inſigni vitio. Quibus omnibus tandem exemtis, diaphragmate quoque à coſtis priùs, mox & à mediaſtino & pulmonum Lobis; quibus in dextro præſertim latere firmiter valde coaluerat, ægrè ſeparato, ac ſterno perinde ad claviculas uſque levato & reclinato, pulmonem tam ſiniſtrum quàm dextrum, & coloris exterioris lividi & parenchymatis ratione planè à oaturali ſtatu alienatum, duris quibuſdam grumis, glsndulatum inſtar ſchirrhoſarum refertum; dextro imprimis lateri mediante pleurâ, hîc admodum craſſâ, tam validè connexum, ut vix, niſi inſigni molimimioe, ſcalpelli & digitorum ope, ab illa divelli ac ſeparari potuerit, uterque phlegmate viſcido & pene purulento ſcatens. Tentata in ſuperiori dextri pulmonis regione prope claviculam ſeparatione, cum ſcalpello, quod digitis non valuerat, perficere Chirurgus anniteretur, sc incautiùs illud profuode nimis adigeret, ex apoſtemare illic latente & caſo hoc aperto, magna puris ſinceri copia regurgitare coepit, cujus ſcaturiginem ulteriùs indsgaturi in ſinum incidimus fiſtuloſum, pulmoni circa tracheæ inſertionem cootinuum, à ſummitate pleuræ) membranæ aliàs inſtar ſatis tenuis, hîc verô & in toto pectoris latere dextro præter naturam admodum denſæ ac tergoris bovini mediocris craſſitiem æmulantis) ex ona parte pulmoni, ex alterâ coſtis firmiſſimè cohæreotis, ac quaſi duplicatæ, cujus per medium, tumoris ſaccati ſpecie, ſupernè ultra pollicem latum, paulatim procedendo capaciorem, ſob & à claviculâ ferè, ad diaphragma uſque deorſum verſus deſcendentem, ibique inſernè

pſlmum

palmum latitudine fermè æquantem, atque ſpinæ dorſi contiguum, hîc luci & ad medietatem uſque ſuæ longitudinis materiâ ſpiſſâ ac ſebaceâ, quale ſtateomatum contentum eſſe ſolet, inde verò paulò liquidiore, ac supernè plane purulentâ aliquousque refertum, tuſſis illius contumacis ac diuturnæ, ut & doloris ac ardoris in dextro thoracis, quem inter ſcribendum, qui labor ipſi officio efflagitante ferè perpetuus, jugiter perpeſſus fuerat, latere menſæ incumbendo molesti fomitem, & ingentis illius, de quâ mox, rupturæ originem atque cauſam. Cor tandem in mediaſtino ac pericardio bene ſatis conſtitutis, magnum, bovinum ferè proportione æquans, ſed flaccidum patuit. His demùm omnibus ſeparatis ac è cavitate thoracis exemtis, ſpinaque dorſi ſimul ab integumentis ac adjacentibus vaſis majoribus, ut & ductu thoracico nudatâ obſtupuimus attoniti, dorſi nonam circiter vertebram cernentes non luxatam, ſed in ipſo medio tranſverſim fractam, non exiguâ fiſſurâ haud ſuperficiali, ſed grandi, totam vertebræ partem ſuperiorem ab inferiori divaricante, adeò ut earum interſtitium extremum digiti minimi apicem aut pennam anſerinam facile admitteret, margine utrinque tam supernè quàm infernè aſperis & oculeatis à rupturæ apicibus armati ac quaſi denſati; explorantibus ſpiculis ſuis obnoxii, ipſa ſubſtantia interna & ſuperior & inferior cruore à recenti quaſi fracturâ torans, nullo tot annorum ſpatio ſubnaſcentis calli vel veſtigio apparente, unde præſentium nonnulli carici aliquod indicium ſuſpicati ſunt, indeque fracturæ initium deducere ſategerunt, meum tamen id hebeſcentem jam viſum effugiſſe fateor. Res ſanè ſummè admiranda, & quæ omne ratiocinis acumen eludit, qui calamitoſo hoc ſpinæ dorſi fractæ ſtatu octo circiter annos æger hic vivere ac ſupereſſe potuerit, nullo ſpinali medullæ læſæ aut interceptæ manifeſto apparente indicio, nullo externo inſigni incommodo, niſi quod, ut ſuprà relatum, ſtaturâ ob curvaturam ſpinæ parum decurtatâ, cernuus aliquantulum incedere ac ſedere cogeretur, Cæteras tamen tàm naturales, quàm animales corporis, ut & animæ functiones & actiones durante valetudine tam enormiter afflictâ, ut ut patienter admodum toleratâ, rite ſatis, imò valde exactè obire atque exequi valuerit; Nonnumquam etiam æſtate, ſudo ac ſereno cœlo, liberioris aëris capiendi ergo eſſedo extra pomoëria vehi ſuſtinuerit. Num compar huic exemplo Hiſtoria Medica ullum habeat, ego ſaltem valde dubito.

FRENUM PENIS BREVIUS
Vid. *Penis morbi.*

FULMINE ICTI. Vid. *Combuſtio.*

FUNGUS.

Fungus eſt mollis excreſcentia, ſenſim incrementum capiens ex dilatatione aut laceratione membranarum, & circa has collectis & evaſatis ſuccis, imprimis nutritio, & ut plurimum circa articulos oborta.

Ut plurimum circa articulos apparent fungi, & membranis radicitus inhærere ſolent. In genu ſæpiſſime apparent ejuſmodi tumores; & dum hæc ſcribo infans trium annorum & juvenis 20. annorum iiſdem affecti mihi curandi offerebantur.

Per ſe patet hujuſce morbi diagnoſis, nam excreſcentiæ fungoſæ facilè in viſum noſtrum incurrunt, & ex tactu ab aliis haud difficulter dignoſci poſſunt, cùm ſubſtantiam habeant ſpongioſam; mollem atque albicantem & impreſſo digito nulla remaneat fovea, nec ægri magnum inde percipiant dolorem. Ut plurimum verò incrementum capiunt, & circa articulos obſervantur; imprimis circa genu, & molam ſeu patellam; hinc genu loco ſuo ſæpe adeo dimovetur ut extenſioni ſeu deambulationi obſit pedemque ad ambulandum faciat ineptum. Cùm tamen & aliæ partes carnoſiores non ſint ab iis immunes, ſed membranis quibuſcunque inhærere queant, & à vulneratione membranæ cranii fungum enatum non ita pridem in milite obſervavimus. Fungoſi hi tumores ſimiles ſunt ſtrumis glandularum.

Fungi ut plurimum circa articulos oborti, fiunt ex violenta diſtenſione, dilatatione ac laceratione membranarum, vel ex luxatione violenta fibrarum tendinoſarum, hincque effluit ſuccus nutritius & quidem in maxima copia, ex quo caro mollis, rara & luxurians ſquamoſa generatur, quæ dicitur fungus, qui ut plurimum poſt vulnera membranarum emergere ſolet; quòd ſi accedat aceſcentia & corroſio, fungi exoriuntur cancroſi.

Prognoſin quod concernit, fungi ſæpe etiam per plures annos afficiunt homines, ſed præter incommodum & dolorem: niſi ſi contingant in articulis, motum ac ſenſum, premendo nervos, aliquo modo tollunt. Ob ſtagnationem verò diuturnam ſuccus acrior redditur, qui facilè tumorem cancroſum producere poteſt. Corpus quoque ad tabem diſponunt omni ſucco nutritio in fungo deperdito. Aliquando malum hoc lethale eſt.

Quod diætam refert; iſta eò dirigenda, ut ſucci ritè conſtituti abſque ruptione tubulorum circulentur, in quem finem aër eligatur calidus ac temperatus. Frigidus verò admodum nocet, quoniam incraſſat ſuccos noſtros, tranſpirationemque impedit. Alimenta ſint facilis digeſtionis, exulent acida, acria, ſalina, muriatica, corroſiva, exinde enim ſuccus nutritius peſſimus partibus affertur, & ſic ruptio tubulorum, & evaſatio ſucci nutritii facilè produci poteſt. Potus ſit calidus, imprimis potus theæ, vel coffeæ, vel ſuccoladæ, vel vinum Gallic. Hiſpan. aliudque non acidum. Vinum enim Rhenanum, Franconicum, imo ipſum ſæpe Moſellanum, quatenus acido & tartaro abundant, coagulando ſuccos maximè nocent; eligatur potius cereviſia tenuis ritè defæcata, & herbis volatilibus ac aromaticis maritata. Vigiliæ & ſomnus, item motus & quies ſint moderata, & modum ſolennem haud excedant, motus enim nimius, ſi mox à paſtu fit, chylum crudum & cum impuritatibus per alvum expellendis, permiſtum, in ſanguinem pellitur, quies verò immodica, ut eſt vita ſedentaria, quam experiuntur ſartores, nocet, quibus propterea verrucæ fungoſque tumores familiares ſunt. Animus ſit hilaris, nullis paſſionibus obnoxius. Animi enim paſſiones vehementiores, ad affectus hos excitandos anſam dare poſſunt, quæ fulminum inſtar ſanguinem percutiunt, & inter ea potiſſimum quæ ſpiritus

figunt, debitam eorum ex cerebro in partes ſubjectas emanationem ſanguinis ac ſuccorum circulationem impediunt, & per conſequens ſuccis craſſis ac acidis, imprimis nutritio, corrigendis anſam præbent; cujuſmodi ſunt triſtitia, mœror, curæ immodicæ, odium, terror &c.

Fungi curatio difficilis eſt, eo autem ſtrenne incumbendum, ut obſtructiones reſerentur & evaſatio ſucci nutritii ante omnia impediatur, quod obtinere poſſumus, ſi particulæ acres, ſcindentes, ac corrodentes, è ſucco nutritio eliminentur, in quem finem conducunt interna ſudorifera, & pro re nata interna laxantia mercurialia. v. g.

℞. Rad. ſcabios. enulæ camp. ana ℥ß. ſarſæpat. ʒiij. herb. ſcord. fumar. nummular. veron. ſcolopendr. ceterach. ana M. ß. flor. ſambuci p. ij. hyperic. p. I. raſur. ſantal. citr. ʒvI. ſaſſafr. ℥ß. guaiac. ʒij. cortic. ejuſdem ʒiij. vitr. mart. ʒiſs. ſal. tart. ʒiß. ſem. dauci ℥ß. M. pro menſura iß. vini. Dein exhibeantur Tinct. antimon. tartaris. eſſent. viperar. eſſent. lignorum, aliaque. Chalybeata hîc præcipuè egregia ſunt, nodulo propterea includenda, & potui ordinario indenda.

Cura autem præſertim externis peragitur topicis. Thermæ præ aliis conducunt, in quem finem artificiales facilè parari poſſunt. Sæpe etiam ad ferrum eſt accedendum & exſcindendus eſt ſungus, in caſu ubi inclinat ad cancrum, & cùm hoc ſit periculoſum, pro partis affectæ ratione, pulveribus acidum temperantibus incrementum ejus quantùm poſſibile impediendum, in quem ſcopum conducunt omnes pulveres ex ſale ſaturni, camphor. calce viva, tuthia, lapide calaminari, myrrh. ſuccin. thure, C. C. uſto parati. Spongioſis his tumoribus item inſpergi poſſunt, vitriol. alum. uſtum, vel pulvis ex ariſtoloch. rotund. calam. aromat. caryoph. concinnatus. Applicetur etiam ſpir. matricalis, oliban. cum calce viva, imò inſtituantur varia ſuffumigia ex ſuccino, ſabin. oliban. maſtiche &c. Vel ex herbis ſale volatili gaudentibus parentur fotus, cataplaſmata, & calidè fungoſis imponantur tumoribus. Nec negligenda ſunt emplaſtra optimè reſolventia, ut ſunt emplaſtrum de thea, divin. de labdan. de ran. cum mercur. & vitriol. albo parat. vel cataplaſma egregium ex cucumere aſinino, limac. rubr. coctis in vin. gallic. addendo pulver. rad. jalapp. & bryon. ſ. q. Emplaſtr. de cicuta & de cumino itidem conducunt. Frequenter tumores hi non deligandi, nec, quod Chirurgicis notandum, aperiendi ſunt, hinc etiam à cauteriis abſtinendum eſt, quare ex hujuſmodi tumore improvidè aperto, mors ſequuta eſt. *Joh. Dolæus in Encyclopædia Chirurgic. rationali.*

Quemadmodum in ſtirpibus arborum humores ſemiputridi per corticem extuberantes in fungos coaleſcunt: Sic fracta exemptaque portione aliqua cranii, ac dura matre læſa, ſtatim humores cerebri circa plagam affluunt, qui ſive oſſis (ut Alexander Aphrodiſæus voluit) ſive aëris frigiditate condenſati, inſtar fungi concreſcunt, atque interdum adeò intumeſcunt, ut extra cranium per foramen terebrâ factum emineant. Affectus autem ille Galen. lib. I. de loc. affect. & 3. epidem. fungus ex ſimilitudine nuncupatur; eſt enim caro mollis, levis, pallida & ſpongioſa, quæ quidem citò excreſcit, lento verò pede recrocedit. Poteſt & ex flatu procreari. Si enim calor cerebri imbecillus factus in materiam quæ circa vulnus collecta eſt, aliquid agere intendit, flatum procreat qui cùm per tenuem meningem expirare nequeat, eam in altum elevat. Obſervavi enim hactenus in his qui fungis affecti mihi occurrerunt, tenuem meningem, ut plurimum integram, craſſam autem diſruptam fuiſſe. Craſſa enim diſrupta, factaque digeſtione vulneris, natura ſtatim incipit carnem ſupra tenuem meningem generare, quæ loco tegumenti incumbit, ne ex aëris injuria nocumentum contrahat. Si namque humores copioſi, aut flatus circa plagam colliguntur tenuem membranam ſimul cum aduata carne facilè, inſtar fungi. in altum elevant quia caro eſt mollis, & radix ſubnixa, fungi inſtar, ſupernè latior, infernè tenuior. Augetur verò & decreſcit pro materiæ affluentis copia, & chirurgi arte incrementum intercipientis. Fœtet valde hæc caro: vulgo ficum ſancti Fiacrii nuncupant, qui Galeni ſententiâ, partium quibus adnaſcitur naturam & conditionem redolet; quanquam in genere; ſit de natura verrucarum malignarum.

Ad ejuſmodi fungorum proſligationem movenda ſunt remedia quibus ſpecifica facultas inſit abſumendæ carnis ſuperfluæ, qualia ſunt quæ validiùs exſiccant, & blandiùs atterunt & exedunt, quale eſt quod ſequitur.

℞. Sabin. ʒij. ochræ ʒj. pulveriſentur ſimul & aſpergatur caro excreſcens.

Vel, ℞. hermodact. combuſt. ℥ß. fiat pulvis in eundem uſum.

Vel, ℞. Fol. & flor. beton. & chamæm. melil. roſar. ſummit. major. toriſmar. ana Mj. ſem. anis. & fænugr. ana ℥j. incidantur & contundandantur pro fotu. Harum herbarum q. ſ. indatur ſacculo ejus magnitudinis, ut mediam ferè partem capitis cooperiat, qui filo intertextus coquatur in vini & aq. comm. partibus æqualibus, & applicetur calidè. Poſt fotum abſtergendum eſt caput linteis calidis, deinde ſequentem pulverem inſperge fungo, atque toti vulneri.

℞. Rad. caryoph. angel. calam. arom. ana ʒß. rad. ariſtol. rot. ireos Flor. lign. guajaci an. ʒij. flor. ſalv. ſummit. major. & ror. mar. ana p. I. f. omnium pulvis ſubtiliſſimus.

℞. Emplaſtr. de beton. ℥iiij. gumm. elemm. diſſol. in aceto roſac. ℥j. pulver. roſ. rubr. myrtill. ana ʒj. maſtich. calam. aromat. ana ʒiſs. olei roſat. q. ſ. F. emplaſtrum. Quod ſi ejuſmodi caro fungoſa, eò ut ſæpe fit incrementi veniat, ut ovi magnitudinem æquet, quàm proximè radicem ſerico filo ligabis & conſtringes arctiùs, cùmque vi conſtrictionis deciderit commemoratis pulviſculis aſperges. Sic enim certiùs quàm acrioribus catbæreticis profligatur. *Joh. Vigerius in Chirurgia ſua magna.*

De Fungis tam carnoſis, quàm oſſeis, in diverſis corporis partibus naſcentibus, ad Clariſs. D. Danielem Sennertum.

Guilhelmus Fabricius Hildanus.

Affectus quos communicaſti, tecum fungos appello, & fungos appellari poſſe, non eſt ut quiſpiam in dubium revocet. Etiamſi enim Authores tantummodò de ſungis in capite denudatis membranis naſcentibus, mentionem faciant, attamen diligenter exploratis cauſis fungorum, cur & in aliis corporis partibus naſci nequeant, nondum video. Sed quia id rariſſimè accidit, & ſæpiſſimè ad aliquod aliud genus tumoris hujuſmodi excreſcentiæ carnoſæ referri poſſint, ut poſtea dicam, viſum eſt Authoribus, illas ſolummodò excreſcentias

excreſcentias carnoſas, quæ exempto cranio, ex membranis, aut cerebro ipſo propullulant, fungos vocitare, quum tamen, ſi (ut dixi) cauſas & generationem fungorum ſpectare velimus, in aliis quoque corporis partibus, non minùs quàm ex ipſo cerebro, aut ejus membranis, naſci poſſint. Hujus ſententiæ quoque ex antiquis nonnulli ſunt, & quidem præſtantiſſimi Chirurgi, Bruno in primis, Theodoricus & Bertapalia. Quandoquidem Bruno ſub nomine *Nacta*, nihil aliud intelligit, quàm fungoſas haſce excreſcentias. Sic enim verba ejus ſonant. *Plerunque accidit in quibuſdam hominibus ſuperfluitas quædam, quæ vulgari nomine dicitur Nacta: & eſt apoſtema carnoſum, magnum, molle ut plurimum ſicut fungus, & non eſt cum eo dolor; aut ſi eſt dolor in eo, eſt parvus, neque calor, neque pulſatio, &c.* Theodoricus eadem habet verba, non tamen Nactam, ſed Naptam, ejuſmodi excreſcentias: Bertapalia verò Nattam illas appellat. Et diſertè dicit, eſſe apoſtema glandulosum ſive carnoſum; & rectè quidem. Aliquando enim hujuſmodi excreſcentiæ (de fungis in capite non loquor) malignam aliquam in ſe continent qualitatem, duræ inæqualeſque ſunt. A glandulis tamen differunt, ut idem Bertapalia teſtatur. Ex ſupradictis itaque deſcriptionibus, hæc definitio rectè elici poſſe, mihi videtur, nimirum, Fungum corpus quoddam eſſe carnoſum, ut plurimùm laxum, molle, ferè indolens; ex humoribus ſuperabundantibus & flatulentis, ſubitò & parvo temporis ſpatio, progenitum. Ut plurimùm; inquam, ſæpiſſimè enim non laxa aut mollis eſt excreſcentia hæc, ſed dura, & glanduloſa, inæqualisve, non indolens, ſed cum dolore, præcipuè ſi malignitas aliqua adfuerit, quemadmodum in fungis, qui in infimis corporis partibus naſcuntur, ſæpiſſimè adeſt. In membranis verò cerebri non ita fit, & rariſſimè fungi maligni, niſi inſignis aliqua contuſio adfuerit, & proinde putrefactio, inveniuntur: craſſus enim humor, ex quo fungus malignus generatur, non facilè ſurſum aſcendere poteſt. Materia enim fungi circa menynges, aut cerebrum ipſum ut plurimùm benigna eſt, & ut Joh. And. à Cruce refert, aërea, nec non vaporoſa, ideoque excreſcentiam minimè malignam procreat. Excreſcentia autem illa, quia ſæpiſſimè parvo temporis ſpatio prorumpit, mollis eſt, Galeno à ſimilitudine fungus appellatur. Quemadmodum enim fungi qui cœlo exiſtente calido & humido, ut plurimùm una nocte è terra provenientes, ſpongioſi ac molles ſunt, ita etiam fungi circa menynges aut cerebrum ipſum, ſi humor aliquis benignus copioſè affluxerit, citiſſimè exoriuntur, & quidem propter ſummam naturæ providentiam. Cùm enim vix aliquid reperiri poſſit, quod adeò ſit inimicum cerebro ejuſq; membranis, atque aër externus, illa eſt providentia naturæ, ut quamprimùm ipſas tegumento aliquo muniat obtegatq; ideoq; copioſè affluente humore aliquo (non tamen putrido, à quo fungi terreſtres & arborum enaſci ſolent, ſed benigno & laudabili) protinùs & caro copioſè enaſcitur. Quòd ſi igitur aliquis generationem prædictorum fungorum ad humores ſecundarios, rorem, glutem, & cambium referre velit, meo quidem judicio non multùm à via recta aberrabit. Eandem naturæ induſtriam in oſſibus quoq; denudatis conſpicimus, quibus, cùm aër ſimiliter ſit infeſtiſſimus, natura ea quamprimùm fungoſâ quadam carne tegit. Hinc fit, ut fungus nonnunquam, durâ membranâ exiſtente integrâ, enaſcatur, pro ejus ſcilicet præſervatione, ne uti dixi, ab aëre externo lædatur. Si enim natura eâdem providentiâ in oſſibus denudatis, quæ corpora ſolida, ſicciſſima, paucis venis, arteriiſq; prædita, minuſq; partes nobiles ſunt, utitur, nonne multò magis in dura menynge, membrana nobiliſſima, innumeriſque venis & arteriis prædita, præſtabit?

In dura tamen menynge, quamdiu integra fuerit, rariùs & vix (excepto, ubi contuſio & affluxus humorum ſupra modum fuerit magnus, & revulſiones ab initio non adhibitæ) fit fungus ingens, & qui extra vulnus exuberare poteſt, quum propter ſpiſſitudinem ſuam difficulter in altum elevetur dura menynx. Rupta verò dura menynge, pia mater, unà cum adnata carne fungoſa facillimè, ſi flatus aliquis ſubter membranâ collectus fuerit, in altum elevatur, ut etiam extra vulnus protuberet. Clariſſimus atq; doctiſſimus vir Dn. D. *Jacobus Aubertus* Vindo, piæ memoriæ, Medicus apud Lauſanneſes longè celeberrimus, fautor meus chariſſimus, fungum fieri vult ruptâ dura menynge, & tenui in altum elevatâ, ſubſtantiâq; cerebri repletâ. Sed hæc cum diſtinctione intelligenda eſſe, nec ſimpliciter de omnibus fungis intelligi poſſe, planè mihi perſuaſum habeo. Sciunt enim Practici & in primis ii, qui aliquam in Anatomicis cognitionem habent: cerebri ſubſtantiâ etiamſi mollis & laxa ſit, non facilè tamen ita diſſolvi aut relaxari poſſe, ut fungum hunce implere poſſit. Vellem itaq; fungum cerebri ita diſtinguere, nimirum in ſimplicem & compoſitum. Simplicem voco, qui (uti dixi) pro conſervatione membranarum aut ipſius cerebri, ſummo naturæ beneficio atq; providentia procreatur. Compoſitum verò, qui aut maximam contuſionem, inflammationem, & intempeſtivum humorum affluxum, aut ſimile aliquod ſymptoma adjunctum habet. In ſimplici fungo præterea cerebrum ſuo loco non movetur, fitq; fungus ex adnata carne ſpirituque aëreo, qui membranas ipſamque adnatam carnem in altum elevat. In compoſito autem, ubi propter inflammationem, & colluviem adfluentium humorum cerebrum circa vulnus veluti corruptum, & in pus converſum eſt, membranæ ipſæ in altum elevatæ, etiam ſubſtantiâ cerebri liquefactâ & diſſolutâ impleri poſſunt: ſuntq; ejuſmodi fungi periculoſiſſimi, & ut plurimùm lethales. Ideoque horum ſolummodo mentionem fecit author modò citatus; Reliquos verò, quia non uſque adeò periculoſi, faciliùſque curantur, propter brevitatem (quam in iſto libello ſtudiosè obſervavit) omiſit. Hoc quoque modo, (meo quidem judicio) locus in Paræo de fœtore fungi intelligendus eſt. Simplex enim fungus in capite, (ut ego ſæpiùs expertus ſum) minimè fœtet, nec uſque adeò (ut Bruno & Theodoricus teſtantur) dolet. Quod ſi acciderit putrefactio aut corruptio aliqua, tunc ut fœtor quoque ſuperveniat, neceſſe eſt. Præterea fungi ejuſmodi ex humoribus ſemiputridis ad inſtar fungorum arborum, originem atque ortum habere; rectè docent Paræus & alii. Joh. And. à Cruce in fungis duræ menyngis motum naturalem deperdi, ſcriptum reliquit; quam opinionem eſſe abſurdam, aliquis exiſtimare poſſet. Non enim deperditur motus, ſed tegitur atque abſconditur propter adnatam carnem: ſed author hic excellens de eo loquitur fungo, ubi mors eſt in propinquo, ut ex textu illius libri facilè colligere eſt. Hæc ego propterea ſcribo, ne aliquis opinionem horum doctorum virorum, & de Cheirurgia bene meritorum, ridiculoſam eſſe exiſtimet.

Cæterùm de curatione fungorum, circa membranas cerebri naſcentium, ſuperfluum eſt hîc diſſerere; cùm de ea in prima Centuria Obſ. 15. egerim, ex qua reliqua facilè dijudicari ac percipi poſſunt. Hoc tantùm addo, fungos ruptâ durâ menynge difficiliùs curari, quàm illâ illæsâ: cauſa eſt in promptu. Cùm enim dura menynx exquiſitiſſimo ſenſu prædita ſit, ac continuò moveatur, ſi diſrupta aut ſauciata fuerit,

continuò quoque affluunt humores, ex quibus incrementum fungi, nec non ſymptomata varia oriuntur. Quapropter & majorem requirit diligentiam.

Ante omnia autem proſpicere convenit, ut ſummo ſtudio humores illis qui ſurſum aſcendnnt, deorſum trahantur: Deinde quoque, licet Galenus in carois excreſceotia acria præſcribat medicamenta, hîc tamen minimè eſſe applicaoda, multò minus exciſionem, quæ novaculâ fit, tentandam, imò neque ligatura, quæ filo ſerico fieri ſolet, tuta eſt, propter gravia, quæ inde ſequi ſolent, ſymptomata. Ubi tamen puttedo aliqua circa membranam adfuerit, tutò Ægyptiacum applicant Practici, in exigua tamen quantitate, & quidem cum cautione, de qua re conſule tractatum meum de Gangræna, Germanicè editum, cap. 28.

Hactenus oſtendimus, fungos circa cerebri membranas rarò malignos eſſe: fungorum verò in infimis corporis partibus naſcentium alia eſt ratio: homor enim, qui adfluit, noo ſemper benignus eſt, ſed ut plurimùm craſſus, fæculentus & malignus, ex quo corpus non molle, ſed plus aut minùs durum, prout humor, qui adfluit, plus aut minùs craſſus fuerit, procreatur. Nihilominus tamen, poſſumus ejuſmodi excreſcentias, cùm propter formam, tum etiam, quòd io momento, ut ita dicam, excreſcant, fungos appellare, cum illa tamen diſtioctione, ut alios ſimpliciter fungos, alios verò, qui duritiem aut malignitatem aliquam adjunctam habènt, fungos malignos, aut etiam cancroſos appellemus. Exempli gratiâ: Ante annos aliquot, quinquagenarius quidam mihi adductus fuit, cui membrum virile in tantam molem excreverat, ut magnitudinem capitis infantuli, recens nati, ferè adæquaret. Hæc excreſcentia dura erat, & hinc inde ulceribus putridis ſcatens. Et hanc excreſcentiam fungum cancroſum appello: fungum à forma: cancroſum verò ab eſſentia, durus enim, lividus, putridus, malignuſque erat. In articulorum quoq; vulneribus, nonnunquam ſubſtantia quædam modò ex albedine rubeſcens, modò liveſcens, ſubitò excreſcit, & fluxum illum ſeroſi humoris, quem Germanici noſtri Cheirurgi, ineptiſſimo vocabulo, *das Glidwaſſer* appellant, ut plurimum præcedere, vel etiam comitari ſolet. Nec ſolummodò in vulneribus articulornm, verùm & in aliis circa nervos, hujuſmodi fungos excreviſſe, cùm aliàs, tum etiam ante menſes quatuor Paterniaci in quadam puella cacochymica obſervavi. Propter doloris enim vehementiam, ſanguis & humores affluunt, qui diverſa progignunt ſymptomata, veluti inflammationes, phlegmones, herpetes, fluxum ſeroſi humoris, & ejuſmodi quamplurima. Quod ſi ſanguis benignus, laudabilis & flatulentus admixto humore piruitoſo affluxerit, ac natura, quæ nunquam ocioſa eſt, ex eo aliquid procreaare tentaverit, ſequitur extuberantia excreſcentiaque carnis fungoſæ. Ante dies quatuordecim Auguſta Vindelicor. rediens, Lavingæ à viris Clariſſimis & Doctiſſimis, Dn. D. Bartholomæo Mercklino, atq; Valentino Rulando, Medicinæ Doctoribus, juvenis quidam mihi viſendus exhibitus fuit, cujus lingua in fungum cancroſum, qui totum fere os implebat, excreta fuit. Cujus hiſtoriam integram, qualiſnam tandem exitus erit, à Clariſſimo Dn. D. Rulando exſpecto, eamque io tertia Centuria, Deo volente, videbis.

De Uvula ſcirrhoſa, & veluti in fungum excreta, exemplum in Obſervatione 19. hujus Centuriæ vidiſti. Ficus ille cancroſus, cujus in prima Centuria Obſerv. 1. fit mentio, oonne poterit quoque fungus cancroſus appellari? Itaq; ſubjectum fungi non ſolùm cerebrum, ejuſque membranas, ſed & omnes corporis partes ſtatuendas eſſe, exiſtimo: imò & circa anum aliquando fungos naſci, teſtatur Paræus lib. 12. cap. 24. Differunt tamen primò, quoad cauſas: circa membranas enim cerebri ut plurimùm ex ſanguine benigno, aëreo, & minimè maligno generaotur, in reliquis verò corporis partibus, unà cum ſanguine fæculento quædam imò & aliquando maligna, corruptaque materia adfluit. Differunt deinde in curatione: circa membranas enim cerebri præter univerſalia, blandè, uti antea quoq; monui, fungus tractandus eſt, nec ullo modo medicameotum acre eſt applicandum, quemadmodum ex Obſerv. 14. & 15. Centur. 1. colligere licet. In reliquis verò corporis partibus, præter medicamenta acria & inſigniter exſiccantia, imò & erodentia, aliquando quoq; & ferrum & ignem applicari poſſe, ſæpiſſimè cum fructu expertus ſum. In vulnerum articulorum fungis, quia ſimul dolor ingens & adfluxus humorum adeſt, victus tenuis inſtituendus eſt, corpus à pravis humoribus expurgandum, vena quin etiam incidenda. Ab Initio Topica, quæ dolorem leniunt, ſunt applicanda, veluti ſequens linimeotum.

R. Ceræ novæ &
Gummi elemi ana ℥iiij.
Therebinth. lotæ ʒ ij.
Ol. roſac.
Butyri recent. non ſaliti
Ol. de vitel. ovor. &
Amygdalar. dulc. ana ʒvj. Liquefiant omnia lento igne, & colentur. Deinde admiſce
Croci ʒj.
Vitellum unius ovi. Miſceatur & cum filamentis imponatur. Poſtea applicetur ſequens Cataplaſma.

R. Micæ panis albi ℔ß.
Farinæ ſem. cydonior. &
Fœnigræci ana ʒiiij. Coquantur cum lacte vaccino uſque ad conſiſtentiam cataplaſmatis, tum admiſce butyri recent.
& olei roſac.
De vitell. ovor. ana ℥j.
Axung. hum. ℥.ſ.
Croci ʒ.ſ.
Vitellos ovor. N. a. Miſce, fiat Cataplaſma, quod calidè unà cum præſcripto uoguento tantiſper applicetur, donec dolor omninò fuerit ſedatus, neque interim circa fungum multùm laborandum eſt: quod enim magis urget, ei inprimis & ante omnia incumbere convenit. Sedato dolore, & humorum affluxu, ſequens pulvis fungo inſpergendus eſt.

R. Pulv. præcipitati,
Alum. uſti ana ʒ ſ.
Vitrioli uſti ʒj.
Pulv. radic. angelicæ
Ariſtoloch. rotund.
Caryophyllatæ &
Iridis Florentinæ ana ʒj. Miſce.
Poſtea applicetur ſequens cataplaſma.

R. Farinæ fabar. &
Lupinor. ana ℥iiij.
Fimi columbini ʒij.
Pulv. roſar. rubrar.
Myrtillor.
Balauſtior.
Abſynth. ana ʒij.
Salis marini ℥ij. cum lixivio fiat Cataplaſma.

Si autem durities aliqua aut malignitas, quæ naturam cancri ſapiat, adfuerit, tunc reverà levioribus hiſce medicamentis non cedet fungus, acrioribus verò, veluti arſenico, oleo vitrioli, & hujuſmodi ſepticis, eſcharoticis adhibitis; magis irritatur malum, nec non malignius efficitur: quemadmodum Obſerv. 1. Centur. 1. monui. Quid igitur inquies, faciendum? Profecto quomodo hujuſmodi excreſcentiæ, niſi radicitùs exſcindantur, tutò, citò, & abſque magno dolore,

& periculo

& periculo curari poſſint, nondum video, quum, quemadmodum dixi, ab acrioribus medicamentis irritentur, & majorem malignitatem acquirant. Hoc modo ante annos decem fungum illum malignum ac deploratum, in membro virili exiſtentem, cujus antea memini, feliciter extirpavi, miſerumque ſanitati reſtitui, qui & ad hunc uſque diem in agro Lauſanenſi vivit; uti fuſius in 3. Centuria declarabo. Sed proſpicere convenit, ut hujusmodi fungi radicitùs extirpentur, alioquin mox repullulant & recreſcunt, quemadmodum & in puella iſta, cujus Excell. T. in prima ſua hiſtoria mentionem fecit, fungum repullulaſſe, intelligo, quod & mihi aliquando obſervare contigit. Clariſſimus ac doctiſſimus Dn. D. *Martinus Chmielecius*, Medicus Baſilienſis celeberrimus, amicus meus plurimùm honorandus, cùm hiſce diebus Exc. T. literas vidiſſet, caſum ſequentem, annotatione dignum, mihi communicavit. Virgo quædam ex honeſta familia Baſilienſi oriunda, ulcere in tibiâ dextrâ, longo temporis ſpatio laborabat. Ex hoc autem ulcere caro fungoſa adeo copioſè erumpebat, ut Chirurgi aliquando illam pondere duarum librarum abſcinderent. Quamvis autem funditùs abſciſſa eſſe videbatur, mox tamen cum impetu denuò proveniebat. Tandem tibia ex conſilio Medicorum ad poplitem abſciſſa fuit. Poſt operationem abraſa carne, & oſſe denudato, foramen rotundum, ad medullam uſque penetrans, in ipſo repertum fuit. Operatio ad votum ſucceſſit: ſed quum cuncti ipſam evaſiſſe ſibi perſuaderent, ecce fungoſa caro, quæ denuò ex trunco ipſo propullulat, easdemque ferè, ut antea, moleſtias parit: ad annos tamen circiter duos poſt operationem factam ſupervixit, & quidem utcunque commodè, adeò ut in publicum prodire, atque exercitiis ſacris intereſſe poſſet. Ex his, quæ dixi, apparet, mirum non eſſe, ſi fungi oris, inprimis magni, incurabiles ſint, quum neque radicitùs exſcindi, neq; cauſticis exedi poſſint.

Atque hæc ſunt, Vir Ampliſſime, quæ in præſens de fungis carnoſis ad te ſcribere potui. Addam & aliquid de fungis oſſeis, quæ etiamſi omnium partium corporis ſint duriſſima, & paucas venas, ac arterias, easque exiguas habeant, nihilominus tamen interdum ad inſtar fungorum excreſcere, ſequentibus exemplis confirmare tentabo.

Anno 1600. propè Lauſannam ad nobilem virum, D. in Goumoins vocatus, & per dies aliquot, propter adverſam valetudinem filiæ ſuæ ibi commoratus, interea temporis ad puellam quandam ſubditorum ſuorum 20. circiter annorum ætatis ſuæ, accerſitus ſui, eumque unà cum genere & virtute nobiliſſima Domina In Goumoins inviſi. Laborabat autem puella iſta, graviſſimo in tibia ſiniſtra affectu: pars enim illa ſubter genu adæquabat ferè craſſitiem illam, quam crus in coxa habere debebat, quum tamen à genu uſque ad coxam potius extenuatum eſſet crus, infinitis præterea ulceribus putridis, malignis & doloroſis tibia hæc ſcatebat. Sed quod admiratione non vacat, in omnibus ulceribus os ipſum denudatum, ſpongioſum, carioſum, & nonniſi cute tectum cernebatur, adeò ut ulcera in ipſum penetrarent, & manifeſtè appareret, oſſa tibiæ in iſtam craſſitiem ſpongioſam excreviſſe. Cauſa hujus excreſcentiæ hæc fuerat. Laboraverat puella hæc ante aliquot annos morbo acuto, eoque graviſſimo, ex quo naturæ potiùs, quàm medicamentorum beneficio (nullus enim adhibitus fuit Medicus Rationalis) ut videbatur, curata, de dolore gravi vo in tibia conqueri cœpit, paulatimque natura ſeſe in tibiam hancce exoneravit. Ab initio tamen actionem motumque ejus non aboleverat. Tandem verò cum in diverſis locis ulcera ſeſe prodidiſſent, lecto affixa fuit, nec ampliùs incedere potuit. Volebant autem parentes, ut tibiam amputarem, ſed cùm maximam virium imbecillitatem, ac ſummam totius corporis extenuationem (tibia tamen hæc excepta) adeſſe animadverterem, ipſamq; in ipſa operatione interituram vererer, operationem hanc aggredi auſus minimè fui. Itaque poſt paucos dies naturæ ſatisfecit.

Habeo in Muſæo meo, oſſa tibiæ, hominis mediocris ſtaturæ, quæ apud nos in vetuſto monumento reperta fuere: ſunt illa duplo craſſiora quàm naturaliter eſſe deberent, ita ut omninò appareat, illa præter naturæ ordinem excreviſſe. Præterea materia quædam oſſea, per laminas diſpoſita, illis adhæret, non aliter ac tartarum doliis adhærere videmus, ſunt tamen oſſa hæc ſatis dura ac ſolida. Habeo & aliud os tibiæ, ſimiliter duplo craſſius, quàm naturaliter eſſe deberet, ſed id ſpongioſum fungoſumque eſt.

Ante aliquod tempus à nobili viro Dn. *Jacobo de Bruel*, os è pede bovis mihi communicatum fuit. Eſt id durum, nec ullo modo malè affectum, præterquam quòd à latere ejus oſſis fungus oſſeus magnitudine ovi anatis excreverit. Fungus ille ad inſtar ſpongiæ poroſus eſt, durus tamen, infinitisque hinc inde ductibus, in quos venulas ad ejus nutritionem inſertas fuiſſe apparet, præditus.

Hæc Baſileâ inter multas occupationes circa Sereniſſimum Principem ac Dominum, Dominum Janutium Radzivilium &c. graviter laborantem, raptim ad te ſcribo. Quapropter ſi Excell. T. exſpectationi minùs plenè ſatisfeci, ut me excuſatum habeat, & defectum occupationibus potiùs meis adſcribere velit, etiam atque etiam rogo. Vale vir Ampliſſime, & me quod facis, ama. Baſileæ 17. Junii, Anno 1610.

Fungus Scirrhoſus, ex aure propullulans quomodo ſanatus.

Clariſſimo Dn. Petro de Spina

Guilhelmus Fabricius Hildanus, S. P. D.

Te Chirurgicis caſibus, inprimis raris, Vir Ampliſſime, non ſolùm oblectari, verùm etiam non mediocriter in iisdem verſatum eſſe, cùm ex variis noſtris colloquiis, Anno ſupra milleſimum quingenteſimum nonageſimo quarto, primò Aquisgrani, deinde quoq; Heidelbergæ habitis, tum etiam ex literis, quas ante annos quatuordecim inter nos de rebus Chirurgicis, & præcipuè de vulneribus ſclopetorum commutavimus, abundè mihi cognoſcere licuit. Atque hæc eſt cauſa, cur ad continuandam incœptam noſtram amicitiam, ſequentem caſum chirurgicum, & quidem non vulgarem, tecum communicare conſtitui, quem ut hilari fronte accipere, & impolito ſtylo ignoſcere velis, obnixè rogo. Animus enim dolet, & tremulenta manu hæc ad te ſcribo. Ante paucos enim dies, duæ ex filiabus meis, peſte (quæ hic & in vicinia graviſſimè graſſatur) obierunt, uxor mea chariſſima ex ea convaluit; ſed filius meus major natu etiam nunc vehementer laborat.

Cæterùm, Vir ampliſſime, in auris meatu varii oriuntur affectus, & quidem graviſſimi; omnium verò difficillimus eſt, ſi excreſcentia aliqua carnis profundè ex auris meatu excreverit, ſummamque requirit diligentiam. Cùm enim pars ſit exquiſitiſſimo ſenſu prædita, neque carunculæ abſque cauſticis & erodentibus medicamentis abſumi poſſint, facillimè ex eorum uſu dolores acerbiſſimi, aliaque graviora ſymptomata ſuboriri ſolent. Hanc ob cauſam, cùm præſentem caſum publici juris facere conſtituiſſem, illum in artis chirurgicæ ſtudioſorum gratiam, paulò prolixiùs & diligentiùs conſcribere volui. Tu verò, Vir ampliſſime, ne prolixitatem ægrè feras, obſecro.

Circitet annum itaque 1594. genere & virtute vera nobilis pucila, *Margarita* de *Martines*, Nnbiliſſimi ac prudentiſſimi viri *Dn. J. Franciſci* de *Martines*, Domini in *Bourgeon* & *Pally*, filia primogenita, ætatis annum octavum agens, variolis correpta fuit; ex quibus eò graviùs laborabat, quia puſtulæ ad extremam cutem nibil ferè eruperunt. Pnrtò quia materia varinlarum non ſatis ad partes externas expulſa, puella quinetiam à teneris annis ſcabie in capite, & circa emunctoria, patùm obnoxia fuerat, non diu poſt, nimirum Anno 1595. qui fuit annus 9. ætatis, dolnre capitis, eoque acutiſſimo correpta eſt. Doloe in meatn auris dextræ præcipuè acutus & pungens erat, ita ut tota illa pars faciei in tumoeem elevaretur. Auti oleum Chamomelinum tepidum, doloris leniendi cauſâ, goſſipio imponebant, faciemque eodem oleo inungebant. Poſt dies aliquot in ipſo meatn auris roptus eſt abſceſſus, ex quo primis quidem diebus materia ſubtilis & loturæ carnis inſtar, deinde pus craſſum ſpiſſumque extillabat. Dolor capitis & aoris paulatim ceſſavit, tumefactio quinetiam faciei evanuit. Tribus elapſis menſibus, iterum materia ſubtilis extillare cœpit, & deinceps continuò extillavit; abſque tamen dolore: quapropter oullum ex hoc malo ſibi accidere poſſe incnmmodum, cuncti arbirtabantur. Circa annum verò 1600. quum auditum paulatim diminui viderent parentes, atque hac de re ſoliciti eſſent, meatumque autis inſpexiſſent, in profundo ipſius excreſcentiam quandam carnoſam, & meatum planè obſtruentem deprehenderunt. Interim tamen, etſi quotidie nonnihil materæ ſubtilis extillaret, quia tamen neque dolor, neque aliud quodpiam adeſſet ſymptoma, púella quinetiam ratione ætatis timida eſſet, & ab operationibus chirurgicis abhurreret, res de die in diem prolata fuit.

Anno verò 1604. quum excteſcentiam illam carneam, ex meatu auris propullnlantem, viderent parentes, attoniti ac perturbati fuerunt, protinuſque Medicos, eosque doctiſſimos, inprimis verò Dn. *Marcum Offredum*, & *D. Andream Bonetum*, apud Geoevenſes Medicinæ Doctores loogè celeberrimos, hac de re conſuluerunt, illi quum affectum difficilem eſſe, & manum diligentem tequiri cognoviſſent, ut ego vocarer, ſuaſerunt. Vigeſimo itaque tettio Decembris 1604. cùm in Petroy, ad lacum Lemanum, ad prædictum Dominum de *Bourgeon* perveoiſſem, & aurem inſpexiſſem, excreſcentiam in ipſo meatu auditorio, magnitudinis caſtaneæ minoris inveni.

Caput externam cavitatem auris ejus, conchulam dictam, planè implebat. Non autem omninò rotundum, ſed ſecundùm cavitatum figuram formatum erat: cujus pars amplior extremnm, ſive poſteriorem ambitum autis: minùs verò ampla faciem reſpiciebat. Dura præterea, Inæqualis, lividaque erat extuberantia hæc Reliqua pars hujus fungi, ſecundùm capacitatem meatus auditorii, tympannm versùs in apicem deſinebat, habebatque planè formam fungi, nondum tamen, propter extuberantiam ex parte integer, ſed tantummodò conſpici potuit.

Superficie ſive extuberantiâ hujus fungi, uti poſteà dicemus, ablatâ, quod reliquum erat, paulatim uſque ad ipſius radicem, quæ prope tympanum erat, in conſpectnm veniebat: A forma itaque & duritie, excreſcentiam hancce fungum ſcirrhoſnm appellare libuit.

Propullulabant prætereà circa ipſius radicem, alia duo parva germina, ex quibus procul dubio etiam fungi procreati fuiſſent, niſi anguſtia meatus auditorii obſuiſſet. Eſt tamen notandum, meatum huncce dextrum altero aliquomodo ampliorem apparuiſſe. Videbatur enim dura iſta excreſcentia, interim dum accreſceret puella, impedimento fuiſſe, quominùs proportionem ſuam obſervaret meatus iſte.

Porrò quum ex colore livido & duritie, affectum huncce difficilem eſſe, & periculo minimè vacare, vidiſſem, denuò, ut prædicti Medici in conſilium adhiberentur, author fui. Et quia Nobilis Dn. de *Bourgeon*, aliorum negntinrum cauſâ Genevam profecturus erat, voluit ut cum prædictis Medicis de affectu filiæ ſuæ pleniùs conſulere poſſem. Convocatis itaque Medicis, & diligenter explorato & perquiſito morbo, deliberatum fuit, ut curatio, propter maximum frigus, uſque in proximum Ver protraheretur.

Vigeſima itaque ſeptima die menſis Martii 1505. cùm iterum in Petroy perveniſſem, ſequenti die hoc minorativum exhibui.

R. herbarum Agrimnniæ,
Betonicæ,
Veronicæ,
Scabioſæ,
Florum primulæ veris, ana M. ß.
Sem. Aniſi,
Fœniculi ana ʒij.
Liquiritiæ raſæ ℥ß.
Foliorum ſenæ mundat. ʒij.

Fiat decoctio in aqua, ut colatura cum forti expreſſione, redeat ad ℥iiij. In quibus diſſolve.

Elect. diacarthami ʒiiij.
Syrupi roſati ſolutivi ℥j.
Miſc. fiat potio.

Porrò quum nihil magis in hoc affectu verendum eſſet, quàm affluxus humnrum, viſum eſt, uti diverſione aliquâ inſigni & continuâ; Minorativo itaque præſcripto expurgato corpore, poſtridie cucurbitulas ſcapulis, cum flamma magna, & ſcatificatione, poſtero verò die, oimirum 30. menſis, ſetaceum vertici adhibui. Deinde pro corroboratione cerebri, & in eo humorum ſuperfluorum deſiccatione, ſequens præſcripſi & exhibui electuarium.

R. Conſervæ florum roſmarini,
Salviæ,
Betonicæ,
Summitatum majoranæ ana ℥j.
Ligni ſaſſaphras ſubtiliſſ. pulver. ℥ſ.
Specierum Aromatici roſati, ʒij.

Cum ſyrupo conſervationis corticum citri, fiat electuarium: de quo capiebat ſingulis diebus, tribus horis ante prandium, ad magnitudinem caſtaneæ Sequens quoque pulvis quotidie ſemel capiti inſpergebatur.

R. Corticum citri ſiccatum.
Radicum Iridis Florentinæ,
Radicum Cyperi an. ℈iiij.
Thuris,
Maſticis,
Sandaracæ,
Succini,
Granorum kermes.
Roſarum rubearum an. ʒ. j.
Florum betonicæ M. ß.
Storacis calamitæ.
Spicæ nardi an. ʒj.

Fiat ex illis omnibus pulvis, inſpergendus ſuturæ coronali, & quotidie renovandus, deterſo pectine priore pulvere, fungo verò bis in die linteum ſuave reduplicatum, & aquâ noſtrâ ad ulcera maligna, (cujus deſcriptiooem pete ex Obſ. prima cent. primæ) imbutum, tepidè applicui: neque aliud quicquam uſque ad menſem Majum cum fungo tentare volui: quò natura ante omnia ad ablegendas ſuperfluitates cerebri, versùs ſetaceum ſeſe aſſueſaceret. Interim tamen, uti & per totum tempus curationis, optimam victus ratione obſervabat.

His,

His, uti dixi, inſtitutis, iterum me domum contuli, usque ad 13. Menſis Maji, tum denuò ad ipſam profectus, 14. ſequentem exhibui potiunculam.

R. Rhabarbari electi ℈iiij.
Agarici trochiſcati ʒj.
Cinamomi ℈j.

Infundantur in aqua Cichorii & Betonicæ, per horas duodecim. In forti expreſſione diſſolve ſyrupi roſati ſolutivi ℥j.

Elect. Diacatholici ʒij.
De Citro ſolut. ℈iiij.
Decocti laxativi ℥ij.
M. fiat potio.

Poſtridie medianam dextram incidi, ſanguinemque ad uncias ſeptem extraxi. Decimo ſexto, 17. & 18. ſequens exhibui apozema.

R. Radicum oxalidis,
Cichorii,
Graminis,
Paſſularum &
Liquiritiæ, aa. ʒvj.
Boraginis,
Scabioſæ,
Agrimoniæ,
Betonic.
Pimpinellæ,
Meliſſæ an. M j.
Capillorum omnium,
Artemiſiæ an. M. ſ.
Florum cordialium;
Geniſtæ,
Hordei integri an. p. j.
Corticum & ſeminis citri,
Oxalidis,
Melonum an ʒj. ß.

Fiat decoctio ad ℔. j. in qua colata & clarificata, diſſolve,

Syrupi de fumaria, &
De Cichorio ſimp. an. ℥j. ß.

Miſce, fiat apozema pro tribus doſibus matutinis: aromatizetur ʒj. coriandri præparati.

Decima nona ad drachmas ſex ſequentis Electuarii, quatuor horis ante prandium exhibui.

R. Electuarii diacatholici,
Diaſebeſten, an. ʒj.
Elect. de Citro ſolutiv. &
Diapruni laxat. an. ʒvj.
Diacarthami, &
Tabellarum de Rhabarbaro, an. ℥ß.

Cum melle roſato Laxativo q. ſ. fiat opiatum, de quo per totum tempus curationis, per intervalla ad drachmas ſex vel ſeptem, pro doſi ſumebat; modò in forma boli, modò in forma potionis, cum decocto aliquo convenienti diſſoluto. Singulis quoque ſeptimanis cucurbitulas magnas ſcapulis ſemel applicui.

Omnibus iſtis, uti dixi, adhibitis, ad fungi extirpationem tranſeundum fuit: ea autem, quia aut abſciſſione, aut erodentibus & cauſticis medicamentis, vel ligatura fieri debebat, ante omnia nobis explorandum perpendendumque erat, quænam tutior & ſecurior eſſet via atque methodus? Exciſio adſtantibus propter hæmorrhagiam ſuſpecta erat, & ægra illam abhorrebat. Erodentibus quoque & cauſticis medicamentis maſſam illam fungi, qui externam partem auris adimplebat, absque periculo abſumi minimè me poſſe ſciebam. Inprimis verò, quia ex colore livido, duritie, & inæqualitate tumoris, malignitatem aliquam ſubeſſe apparebat, verebar, ne ex uſu medicamentorum cauſticorum magis irritaretur malum, & humor ille acris, qui poſt applicationem cauſticorum ex ulceribus effluere ſolet, vicinas partes ſimul exulceraret. Malui itaque ligaturam inſtituere. Singulari enim, & ad hanc operationem perficiendam commodiſſimo à me excogitato inſtrumento quodam, fungum iſtum ſatis profundè in ipſo meatu auditorio amplecti & ligare me poſſe, ſperabam.

Inſtrumentum autem hoc ex lamina cuprea, aut argentea fabricatum eſſe debet, ita quidem, ut per ſe apertum ſit, extremitates tamen digitis facilè comprimi ac claudi poſſint. Prædictæ extremitates quoque aliquomodo excavatæ eſſe debent, quo carunculam, quæ lubrica eſt, eò meliùs amplecti poſſint.

Vigeſima itaque tertia Maji, electo loco ſplendido, ægram in ſedem collocavi, & ita quidem, ut radii ſolares in auris meatum penetrare poſſent. Poſteà caput, ſive externam fungi extuberantiam, filo apprehendi. Hujus enim fili beneficio caput fungi ſuſpenſum tenebam. Interim funiculum cum ſemi nodo, intromiſi, & cum Stylo quodam exploratorio, tam profundè, quantùm fieri potuit, intruſi.

Deinde ambas extremitates hujus funiculi, per foramina, inſtrumenti mox deſcripti, traxi.

Poſteà inſtrumento tam altè, quantùm fieri potuit, in meatum auditorium, & quidem ad utrumque latus fungi intromiſſo, extremitatibus funiculi, ambobus indicibus apprehenſis, & fortiter tractis atque conſtrictis, fungum arctiſſimè ligavi, in pedunculi ſui parte circiter media. Interim autem dum filum ſimul & inſtrumentum, intruduntur, miniſter filo, extuberantiam fungi clementer leviterque in altum trahet: idque in eum finem, ut funiculus ſimul & inſtrumentum, eò faciliùs & profundiùs intromitti poſſit.

Factâ ligaturâ inſtrumentum clementer extraxi: filum verò ſuſpenſum reliqui. Deinde linteum reduplicatum, & ſequenti liquore G. notatô, inuccatum applicui:

R. Aquæ noſtræ ad ulcera maligna ℥j.
Aquæ ranarum aquatilium
Plantaginis,
Roſarum an. ℥. ß.
Sem. Cydoniorum ſubtiliſſ. pulveriſati ℈. ß.
Cornu cervi uſti & ppt.
Tutiæ &
Plumbi uſti an. ℈. ß.
Miſce.

Monitum autem velim lectorem, funiculum in hujusmodi affectibus nullo modo, (ut in aliis quidem corporis excreſcentiis aliquandò fieri ſolet) aquâ forti inſuccandum, multò minùs Arſenico illiniendum eſſe, propter graviſſima, quæ inde ſequuntur ſymptomata; Funiculum tamen, ut fungum paulatim abſcinderet, ſingulis diebus iterum immiſſo & adaptato inſtrumento, clementer contraxi, nodumque magis magisque conſtrinxi.

Cùm extuberantia fungi ita ligata eſſet, paulatim flacceſcere cœpit: emanavitque ex illa humor putridus & fœtidus, is verò ne in meatum internum auris deflueret, quotidie ter, quaterve peniculis ex ſpongiis paratis, abſterſi.

Deinde extuberantiæ undique ſpongias, in præſcripto liquore madefactas iterumque fortiter expreſſas, ſuppoſui, idque in illum finem, ut humorem illum putridum fætidumque abſorberent exciperentque; ita paulatim abſciſſa eſt extuberantia fungi, ita ut 27. ejuſdem menſis absque dolore & hæmorrhagia excideret.

Sed quia fungum ad radicem ipſius, propter anguſtiam meatus auditorii ligare non potueram, quod reliquum erat, erodentibus, ut poſteà dicam, abſumere

cogebar

cogebat: priùs tamen, nimirum 24. ad drachmas ſex electuarii ſuperiùs deſcripti, & B. notati, exhibui: quo optimè expurgata fuit ægra. Ad majorem quoque humorum exſiccationem ſequens exhibui decoctum.

℞ Radicum ſarſæparillæ ℥j.
Ligni ſaſſaphras minutim diſſecti ʒiij. Radicum chinæ in tenues orbiculos ſectæ ʒj.

Macerentur horas viginti, in aquæ fontis tepidæ ℔ iij. & coquantur ad duarum partium conſumptionem. De colatura moderatè calida ad ℥iiij. hora quinta matutina exhibui, interim dum utebar præſcripto decocto, victum utcunque tenuem & exſiccantem obſervabat, à juſculis, & fructibus horariis, humidisque abſtinebat, eorum verò loco uvis paſſulis, & amygdalis toſtis utebatur. Pro potu ordinario ſequens decoctum præſcripſi.

R. Reſiduum prædicti decocti,
Paſſularum,
Liquiritiæ an ℥j. ß.
Aquæ fontis ℔ vj.

Macerentur per horas quindecim, deinde coquantur ad unius tertiæ partis conſumptionem: paretur potio guſtui grata, & aromatizetur pauco coriandro præparato.

Hoc decocto, & victûs ratione, per menſem integrum utebatur, interim quoque decima quaque die, corpus Electuario B. notato expurgavi, cucurbitulasque ſcapulis, uti dixi, per intervalla, cum levi ſcarificatione applicari juſſi.

Ab initio dixi, exuberantiam fungi usque ad medium ejus pediculum, beneficio ligaturæ excidiſſe, nunc quibus remediis, quod reliquum erat, usque ad ipſius radicem, (illa autem prope tympanum erat) abſumpſerim, dicendum eſt. Statim itaque poſtquam extuberantia exciderat, iterum ægram ad radios ſolares in ſedile collocavi: mox laminas parvas tenuiſſimasque, è cera fabricatas, & aliquantùm incurvatas, undique circumcirca carunculam impoſui: idque in eum finem, ne medicamenta acria, quæ imponenda erant, meatum auditorium attingerent exulcerarentque, deinde penicillis ex ſpongiis paratis, abſterſa humiditate, Eſcharotici noſtri, ad magnitudinem capitis aciculæ impoſui. Poſtea filamentis, & ſpongiis meatum implevi, & linteum reduplicatum, nec non liquore ſuperiùs deſcripto, & C. notato, exteriùs auri ſuperimpoſui. Medicamento quotidie bis, nimirum hora ſeptima matutina, & quarta pomeridiana, (ad candelam enim hujusmodi operationes minimè ſunt tentandæ) impoſito, 28. ac 29. eſcharam induxi, illa verò ut abſcederet, ſequens medicamentum filamentis in ipſo intinctis, applicui.

R. Mucilaginis ſem. cydoniorum, extract. æqualibus partibus, aquæ Arnoglosſæ majoris, & ranarum aquatilium ℥ij.
Cornu cervi uſti & præparati,
Tutiæ pp.
Lapidis calaminaris ana ʒj.
Croci Martis,
Saturni calcinati ana ʒß.

Miſce, fiatque medicam. ad inſtar collyrii utcunque liquidi. Signetur D. Medicamentum hoc, propter meam abſentiam usque ad quartum Junii impoſitum fuit. Tum uti & ſequenti die laminis cereis iterum inveſtitâ carunculâ, denuò de prædicto eſcharotico bis in die applicui.

Sexta die ejuſdem menſis, ad drachmas ſeptem Electuarii ſuperiùs præſcripti, & B. notati, cum decocto Betonicæ, Agrimoniæ, Veronicæ, Roſmarini, Salviæ, & ſem. Aniſi, exhibui, quo & optimè expurgata fuit, nihilominus tamen medicamentum eſcharoticum ea die bis impoſui. Septima 8. & 9. ad caſum eſcharæ collyrium D. notatum applicui. Decima eſchara denuò exempta, laminâque novâ impoſitâ, eſcharoticum ea die ter, undecimâ verò bis iteravi.

Duodecima die menſis, quia eſchara ſatis magna apparebat, neque pinguia ut imponerentur, conſultum mihi videbatur, ſeparatoriô cultellô in cuſpide ad inſtar hami incurvato ipſam excidi.

Exciſa eſchara, quia propter anguſtiam meatus auditorii, laminas cereas difficulter imponere mihi licuit, eſcharoticum applicare auſus non fui: globulum itaque lentis magnitudine, ex filamentis contortum, & ſequenti pulvere immerſum, carunculæ applicui: & ſpongiis ſuavi ſuperiori medicamento D. notato, madefactis, iterumque expreſſis, ductum auditorium adimplevi. Spongiæ autem in purulentis auribus ſummoperè conveniunt: materiam enim purulentam ex profundo attrahunt abſorbentque, partemque affectam ab injuria aëris vindicant.

R. Pulveris præcipit. optimè rectificati ℈j.
Lapidis Bezoardici diligenter pulveriſ.
Saturni calcinati & abluti ana ℈. ß.
Miſceantur, fiatque pulvis ſignetur. E.

Decima ſexta, cùm beneficio ſpeculi auris ad tympanum ferè usque inſpexiſſem, & nonnihil de radice fungi ſupereſſe probè cognoviſſem, ſequenti die iterum laminas cereas, eâ qua fieri potuit diligentiâ, infixi, & medicamentum eſcharoticum applicui. Verùm decima ſeptima, quum domum proficiſci coactus eſſem, ſequentem pulverem præſcripſi, & me abſente imponere juſſi.

R. Croci Martis opimè præparati,
Cornu cervi uſti & præp.
Saturni calcinati & abluti
Lapidis calaminaris præp. an. ℈. j. ß.

Miſce, fiatque pulvis tenuiſſimus, qui filamentis Collyrio D. notato madefactis, usque ad tertium Julii impoſitus fuit. Quarta, quum ad nobilem ægram rediiſſem, & radicem fungi nondum penitus abſumptam eſſe, imò & præter radicem duo parva germina, in prima figura E. notata, adeſſe cognoviſſem, iterum pulverem E. notatum, & ſpongias madefactas impoſui.

Sexta Julii, ſpeculi & radiorum ſolis beneficio, nonnihil puris in profundo meatus auditorii oculis ſeſe offerebat, in quo motus, veluti diaſtole & ſyſtole arteriarum, conſpici potuit. Abſterſo pure, quia radicem mali nondum omninò abſumptam eſſe animadverti, iterum laminam ceream, cui ex una parte nonnihil medicamenti eſcharotici annexeram, ad radicem ipſam applicui, & ſpongias madefactas ſuper impoſui. Radicem præterea fungi cranio adhærentem, imò ex ipſo cranio originem traxiſſe, bellè apparuit. Septima, de eodem medicamento eſcharotico ad magnitudinem capitis aciculæ bis applicui.

Octava, electuario ſuperiùs deſcripto, & B. notato ægram expurgavi, poſt prandium, cùm radiorum ſolis & ſpeculi auris beneficio meatum auditorium inſpexiſſem, fungi veſtigium nullum nobis apparuit: qua de re in poſterum nihil, præterquam paſtillos Andronis, ſyrupo de roſis ſiccis diſſolutos, impoſui. Poſt dies tamen aliquot, quum in profundo auris, & illa quidem in parte, qua radix fungi fuerat, os denudatum inveniſſem, ſequentem pulverem catagmaticum, melle roſaceo parumque ſpir. vini mixtum, per menſem ferè integrum, me abſente imponere juſſi.

R. pulv. florum Betonicæ
Roſarum an. ℈. ß.

Rad. Iridis Flor.
Angelicæ
Cariophyllat.
Maſticis an. ℈. j.
Benzoi.
Styracis calamitæ an. ℈. j. ß.
Miſce.

Poſt menſem quum ad ipſam rediiſſem, nullam amplius oſſis denudationem inveni: qua de re ut in poſterum pro corroboratione & exſiccatione partis affectæ, linimentum ex paſtillis Andronis, & ſyrupo de roſis ſiccis imponeretur, corpusque per intervalla expurgaretur, ac optima victus ratio obſervaretur, conſului. Sic divino aſpirante numine priſtinæ ſanitati reſtituta fuit, qua & ad hodiernum usque diem 24. Octobris, 1613. (quo hęc ſcripſi) feliciter utitur, & quidem in matrimonio non infelici, proles præterea aliquot progenuit: & auditum, qui anteà per annos aliquot deperditus fuerat, magna cum admiratione multorum recuperavit. Tam provida & diligens eſt natura. præcipuè ſi in juvenibus diligentia Medici intervenerit. Plura non adſcribo, quandoquidem nobiliſſimum ſimul ac doctiſſimum virum, D. *Johannem De Martines*, ægræ noſtræ fratrem (qui tibi, dum Heidelbergæ vixit, familiaris fuit) integram hiſtoriam, & ſucceſſum curationis aliquando coram te narraſſe, non dubito: quapropter ne prolixitate epiſtolæ metas transgrediar, ſubſiſto, *Deumq. Opt. Max.* ſuppliciter oro, ut te tuamque lectiſſimam uxorem & liberos, quam diutiſſimè conſervare velit. Vale Vir ampliſſime, & æternùm vive, cum tuis, quos tecum ex corde ſaluto. Dabam Lauſannæ Equeſtrium 24. Octob. Anno 1615.

Ex fungo cranii mors.

Coſmus Slotanus, Chirurgus præſtantiſſimus Juvenem nobili familia natum, cui cranium fractum, portioque ejus quædam exempta fuit, unde fungus exortus, curandum habuit. Ille ab omni propemodum periculo levato ægro, & ſedatis ſymptomatibus à curatione continuanda deſiſtere coactus fuit, quod aulam Principis ſui ſequeretur. Barbitonſor cui erat demandata, contempto conſilio & medicamentis *Slotani*, nullaque habita ratione loci affecti pulverem aluminis & vitrioli uſti inſperſit fungo. Inde exortis ſtatim dolore vehementiſſimo, febre acutiſſima, delirio & inflammatione, paucis poſt diebus mors ſubſequuta eſt. *Hildanus in Obſerv. Chirurgicis.*

Legitima fungi curatio.

Anno 1601. 9. februar. Dom. Franciſci Croſerani Luſtriacenſis Patricii ac tribuni filius, Petrus nomine, 14. annos natus, vulnus ex caſu lapidis, ex alto diruti (cujus pondo librarum duodecim cum unciis decem) in dextro bregmate cum inſigni cranii fractione accepit. Ego ad curationem vocatus, puerum invenio ſine loquela, viſu, auditu, & ut breviter, dicam, ſemianimem. Vomitus aderat vehemens & continuus, & ſanguinem ejiciebat, tum per os, nares, tum etiam per aures. Abraſis crinibus, dilataroque vulnere, impreſſum cranium altius in ſubſtantiam cerebri & duram matrem diſruptam, conſpiciebamus. Exemptis eadem nocte cranii fragmentis, curationem aggredior, prout neceſſitas urgebat. Et quamvis graviſſima eſſent ſymptomata, ita ut de recuperanda ſanitate parum ſupereſſet ſpei, tandem nihilominus paulatim & ante vigeſimum diem, morbi ex toto fere remiſerunt. Pars quoque duræ matris ab impreſſo cranio diſrupta, ſenſim naturę & medicamentorum beneficio fruſtratim excidit, ita ut ſperabamus jam procul abeſſe à periculo. Sed elapſo vigeſimo die morbi, ecce novum malum, exortus enim eſt è vulnere fungus inſignis qui intra viginti quatuor horas ita excrevit, ut magnitudine ovi gallinacei extra cranium emineret. quem divino favore infra ſcriptis medicamentis feliciter perſanavi.

In principio, deinde alternis, ac tandem tertiò quoq. die, ſequens enema injeci.

℞. Radicum & foliorum althęę, malvarum, Parietariæ, mercurialis, florum Chamomill. Meliloti, florum & foliorum betonicæ ana m. ß. ſemin. fœnigræci, lini, aniſi ana ʒß.

Coquantur in aqua ad conſumptionem tertiæ partis, in ℔. j. colaturæ diſſolue benedictæ laxat. & hieræ pictæ compoſitæ an. ʒiij. Vitellum ovi, ſalis p. 1 Ol. chamomillæ ℥ ij miſce fiat enema Bis verò in die fomentationem ſequentem vulneri applicui.

℞. Foliorum & florum betonicæ, ſalviæ, chamomill. meliloti, roſarum, ſummitatum majoranę, roſmarini ana m. j. ſem. aniſi & fęnigræci ana m. j. ſem. aniſi & fænigræci ana ℥i. Incidantur & contundantur pro fotu. Harum herbarum q. ſ. indatur ſacculo ejus magnitudinis ut mediam fere partem capitis cooperiat, qui filo intertextus, coquatur in vini & aquæ communis partibus æqualibus, & applicetur calide, poſt fotum diligenter abſtergendum eſt caput linteis calidis, deinde ſequentem pulverem inſperſi fungo atque toti vulneri.

℞. Radicum gariophillat. Angelicæ, calami aromatici an. ʒß. Rad. ariſt. rotund. Iridis florent. ligni guajaci ana ʒ ij. florum ſalviæ. ſummitatum majoran. roſmarini ana p. 1. fiat omnium pulvis tenuiſſimus, deinde ſequens emplaſtrum applicui.

℞. Emplaſtri de betonica ℥ iiij. Gummi elemi diſſolut. in oleo roſaceo ℥ i. pulver. roſarum, myrtillorum ana ʒj. maſticis, calami aromatici ana ʒiß. cum ſ. q. ol. roſacei fiat emplaſtrum.

Hic fungus paulatim & intrà quatuordecim dies ſubſidit. Oſſicula quoque quæ cum aliis prima nocte extrahi non potuerant exierunt, ita ut intra hebdomadas decem pleniſſime convaleſceret. *Fabric. Hildanus in obſerv. Chirurgi.*

Facis in obſervationibus tuis Chirurgicis mentionem fungorum, & læſis membranis cerebri, ex humoribus ad locum affectum affluentibus eos naſci doces. Quæ & aliorum Chirurgorum eſt ſententia, ubi in mentem mihi hoc incidit dubium: An ſolùm membranis cerebri affectis generentur fungi? Faciunt quidem, ut vides, Medici ſolùm fungorum in vulneribus capitis mentionem: ſed in aliis quoque partis fungos naſci poſſe, hæ duæ perſuadere videntur hiſtoriæ, quæ ſuperioribus annis, dum hic VVitebergę Medicinę operam darem, acciderunt. Prior hæc eſt. Puer quidam annos natus circiter decem, ex ſaltu pedem ſiniſtrum ad terram vehementius alliſit, atque in planta è regione minimi digiti, læſit. Hinc tumor primò ſupra malleolum externum conſpectus fuit, qui à Ruſtico quodam imperito (forſan luxationis alicujus reponendæ gratiâ, adhibito) poſtea deorſum pulſus fuit. Hinc tumor paulatim incrementum ſumſit, ita ut totum pedem prehenderet cutimque inſigniter diſtenderet, & pedes digitorum magno intervallo ob tumorem interjectum diſtarent. Cutis tamen colore ſanæ parti planè fuit ſimilis. Tentata, ut fieri ſolet, à variis varia, ſed omnia fruſtra. Tandem ad Chirurgum perventum: qui cùm ſuppurationem ob inſignem loci mollitiem

factam

factam eſſe crederet, & dolores increſcerent, aperuit locum. Parum ſanguinis, puris verò nihil effluxit: mox verò proliluit quaſi pinguedo quædam quæ vulnus claudebat. Sequentibus diebus ſpongiæ, nigro ſeroſo ſanguine plenæ copioſiùs erumpere cæperunt: & in planta pedis verſus digitum minorem una nocte quaſi [illegible] incidit tanta, quæ dimidium thalerum æquaret. Aperta illa nihil tamen putridi decidit, & nihil mortuæ carnis ſeparari potuit, ſed fuit caro quaſi ſpongia adusta, cruenta, ſanguine turgens & ſtillans. Cæperunt & aliis in locis, ad latera, & ſupra talos fungi ſe efferre fœdo & horrendo aſpectu, ut pars illa pedis magnitudinem capitis ſuperaret. Tandem ad ſectionem ventum, & præciſum eſt pedium uſque ad os naviculare & calcis; quod abſciſſum eſt, caro fuit tota fungoſa, partim putrida & corrupta, partim coagulata, denſa & viſcidæ pinguedini poroſæ ſimilis, pondere ferè lb. iiij. Verùm ſequentibus diebus ſpongioſa caro, iterum magna vi prorupit, & quantum interdiu auferebatur, tantum noctu iterum ſuccrevit. Denique tumor magnus ad ſiniſtrum inguen loco, quo glandulæ ſunt, in femore exortus eſt, ſpecie plane ſimilis ei, qui in pedio ab initio conſpiciebatur, qui & ipſe poſtea, ſua ſponte ruptus eſt, ex quo magna ſpongioſæ carnis copia excrevit. Non ita multò poſt puer in vivis eſſe deſiit.

Altera hiſtoria hæc eſt: Puer duodecim annorum, dentium dolore graviter vexatus eſt. Deventum tamen ad extractionem: extractus eſt unus ex dentibus ſuperioribus. Oritur poſtea tuberculum in palato prope illum dentem, magnitudine nuclei pruni. Iſthinc cùm eſſet molle, nec ſponte aperiretur, pus ſubeſſe creditur: aperitur, ſed nihil effluit, niſi aliquot ſanguinis guttæ. Poſtea verò caro ſpongioſa, nigricans prorumpit; quæ uſque adeo increvit, ut non ſolùm per os promineret, ſed & per nares excreſceret, pueroque tandem mortem afferret. Parentes primam mali cauſam ſuſpicantur hanc fuiſſe. Puer ictus fuit pilâ niveâ cui lapillus incluſus fuerat, ad interiorem oculi angulum. Eo loci poſt menſes tres ortum fuit tuberculum, quod poſtea pręſente illa carne ſpongioſa in fiſtulam quaſi degeneraret. Hæc eo fine ad te vir Clariſſ. ſcribo, ut ex te audiam, quid tibi de generatione fungorum videatur. Faciunt quidem antiqui Chirurgi, Guido, Theodoricus, & alii mentionem excreſcentiarum, natanim, ſeu naptatum, ut appellant, quæ apoſtemata magna, carnoſa & mollia, eſſe dicunt: fungorum tamen, quantùm quidem memini, mentionem faciunt tantùm in vulneribus capitis. Itaque ad me perſcribas velim, an hi, quos in duabus hiſtoriis deſcripſi, veri fungi fuerint; ſi non pro fungis habes, ad quod genus tumoris pertineant. Si verò pro fungis agnoſcis: quî fit, quod authores, ſaltem in capitis vulneribus de iis mentionem faciant? Verum itaque fungorum ſubjectum ſcire velim. Quid, ſi illud ſit membrana in genere aut quodcumque corpus membranoſum? Sed nihil definire volo: verùm tuum ea de re, & aliquid etiam de vera fungorum curatione (ſi quid præter illa, quæ in obſervationib, ſunt, habes) expecto. *Idem ibidem.*

Fungus ex capitis vulnere pulveribus ex ſpica, Et ſchœnantho inſperſis ſanatus.

In conſilium vocatus, vidi patientem vulneratum in ſyncipite, cujus vulnus ad cranium uſque & duram menyngem pertingebat; cùm verò ægrum aliquot poſt dies à vulnere inflicto reviſerem, obſervavi fungum avellanæ magnitudine, Conſului ut inſpergerent pulveres ex ſpica, & ſchœnantho, quorum uſu, ſequenti die attritus eſt, & brevi etiam propriis remediis vulnus ſanatum. Quo remedio ſæpius fungos ſanavi, ac proinde tanquam arcanum vobis propono. *Domin. de Machettis obſerv. Medico Chirurgic. Sylloge.*

Fungus Palati cum carie, ſcalpello & cauteriis feliciter extirpatus.

Multi magni morbi ſæpius â nobis curarentur, ſi magis fiderent Medico, minuſque meticuloſi forent afflicti. Nobiliſſ. Dominus Coliio, Juriſconſultus, dum viveret apud Amſtelodamenſes meritiſſimus (cujus nomen propter raram & inauditam animoſitatem in admittendis & ſufferendis remediis, licet duriſſimis, præter morem appono) ante aliquot annos me convenit, dicens ſeſe aliquid incommodi in poſtica & laterali parte palati ſentire; quo viſo & bene explorato, hiſce uſus ſum verbis, Noli Spectatiſſ. Domine hoc malum flocci facere, & multò minus unicuique revelare; verebar enim ne in manus incideret eorum, qui omnis generis remedia nil profutura illi præſcriberent, imò periculum, quod erat præ foribus, interim augerent. Hiſce auditis, rogavit me Dn. Patiens, qualis eſſet affectus, quomodo & quibus remediis morbo occurrere vellem? Reſpondi malum conſiſtere in carie poſticæ & lateralis partis oſſis palati cum carnea excreſcentia fungoſa eandemque excreſcentiam eſſe extirpandam, & oſſis cariem inurendam. Patiens generoſſimus hanc curam diu non diſtulit, aſt verò quamprimum vocari juſſit Allardum Cyprianum, Petrumque Adriani filium, Chirurgos dexterrimos; qui eandem à nobis propoſitam commendarunt, curationem. Itaque confectis cauteriis loco affecto appropriatis, univerſalibus præmiſſis ut & dentibus aliquot molaribus qui nobis in ipſa operatione obſtitiſſent, evulſis, aggrediebamur curam ut ſequitur Omnibus proſpectis & ritè præparatis, monuimus patientem, ut digitum elevaret ſimul ac inuſtio ſuffocationis periculum afferret, & diutius non eſſet ferendo, ipſeque reſpirare vellet; nam experientiâ eramus edocti tantum fumum oriturum, quantus in renovandis ſoleis equinis excitatur. Hiſce monitis fruſtum ligneum digiti craſſitie inter utramque maxillam immiſimus, ne in operatione os clauderet; poſthac ſcalpello acuto, recurvato, & ſecundùm palatum accommodato, abſtulit alter Chirur. totum tumorem, alter interim buccarum partem interiorem ſpatulâ admodum latâ muniebat, ne à cauteriis nimis læderentur, in quem finem etiam ſpleniis è linteo carpto confectis & aquâ frigidâ madefactis buccis proſpiciebat. Ablato tumore cauteria candentia ſucceſſivè fortiter unum poſt alterum adacta ſunt, donec videretur ſufficere: cùm interim patiens digitum attolleret, eduximus dicta cauteria candentia. Hiſce peractis compoſuimus ægrum in lectum, non ſine facetis verbis, quibus ſubſidens non alloquebatur. Interim præſcripſimus hordeatum ad ardorem compeſcendum, ut & oris collutionem dolorem lenlendi cauſâ. Sequenti die invenimus afflictum nemini magis eſſe diſſimilem, quàm ſibi ipſi, ita intumuerat ejus caput, propter inflammationem immanem, unde etiam à febre haud manſerat immunis. Hæc omnia remediis inflammationi reſiſtentibus oppugnantes, brevi inde ceſſaverunt & inflammatio & febris. Interim ad eſcharæ caſum promovendum, decoctum malvæ, ficuum &c. uſurpavimus, addendo ſufficientem quantitatem mellis roſacei, quod pro re nata mutavimus. Poſt eſcharæ ſeparationem omnibus rubicundis apparentibus, videbamur in portu navigare.

navigare. Paulò verò poſt exigua particula carnis fungoſæ in conſpectum ſeſe dedit, quod nobis anſam dedit cogitandi malum non eſſe in totum eradicatum; Itaque novam inuſtionem commendavimus, quam æger neutiquam renuebat, dicens: facite quod artis eſt. Proximo die inſtituimus novas inuſtionea cum ſimili ferè eventu, caput enim turſus vehementer intumuit, comite febricula, quæ iiſdem profligavimus remediis, brevique poſt in totum convaluit patiens, qui poſtea per plures annos incolumis vixit. *Ruyſch. obſerv. Anatomico Chirurgic. Centuria.*

Similis caſus, diſſimilis verò eventus ob Medicaſtrorum inſcitiam.

Eodem ferè tempore quidam contra fungoſum palati ſui ſarcoma, junctamque ei cariem, remedia quæſivit apud Pharmacopeos, & audaces medicaſtros, quorum cæca & ſtolida temeritate malum eò ducebatur, ut propemodum eſſet inexpugnabile. Tandem ſciolorum iſtorum nugatoriis remediolis fatigatus me alioſque accerſivit; Audito verò, ſine inuſtione nil boni eſſe ſperandum, recuſavit nobis obedire, eo magis quòd non deeſſent, qui eum ſpe recuperandæ valetudinis ineſcabant, ſolis ſcilicet medicamentis loco affecto applicandis, quæ tamquam ſecreta nec ulli revelanda ſervabant. Poſt aliquod tempus me de novo conſuluere conſanguinei, dicentes ægrum inuſtionem admiſſurum: quid fit? Chirurgus, qui curationi præerat, inurere partem affectam volens, eum in finem cauteriolum, quo dentes carioſos inurere ſolemus, attulerat: Rogatus quid facere vellet, reſpondit, palati cariem inurere. Quum verò audiviſſet, qualibus cauteriis indigeret ad opus illud perficiendum, animus ferè illi defecit; & ſic patiens defectu requiſitorum remediorum miſerrimè per aliquot hebdomadas adhuc vixit, donec vitam cum morte commutet. *Idem ibidem.*

Fungus ex vulva exciſus.

Fungum primùm indolentem vident Medici; Sed mox non ſine alicujus doloris ſenſu. Qui eò plerumque fit gravior: quo plus æſtu & à præaſſata bile; Cujus uberior affluxus, excitat in ipſo non modò dolorem, pruritum, ac inflammationem, ſed interdum utique livorem, & poſt illum, veram carcinomatis naturam. Uti evidenter demonſtrant mammæ, lingua, labia, guttur, vulva; aliæve partes, vel raræ ac teretes; vel glandulis ita refertæ; ut facilè degenerent in fungos: proximum carcinomatis ſubjectum.

Ex cancroſo oris fungo, ſequitur præter ardoris, ac doloris ſenſum, frequens ac moleſtum illud ſputum: quod Hipocrates in coacis prænotionibus, cap. 16. aph. 36. πτυαλισμὸν vocat cujus naturam aſſerit in eo conſiſtere, quod præcedat pus, ex thorace eruptum. Sed in uliginoſa noſtra Hollandia, terminat plerumque, ceu fidiſſima criſis, febres etiam vehementiſſimas. Utique variolas internas, & interdum contumaciſſimos, obſtructi lienis, affectus. In quibus nonnumquam ejuſmodi ptyaliſmus excurrit, ultra menſis curriculum.

Quòd ſi verò fungus aliquis vulvam occupet: irritat illam continenter, & effundit menſtrua; ipſius non minùs copioſè, ac ſi inſtaret verus partus: à quo tamen fixus hic tumor minimè quum expellatur; neceſſe eſt tandem confugere ad ſcalpellum & ejus ope radicitus evellere: quod nequiit exſtirpare irritus ejuſcemodi partus.

Sed artis eſt talem ſectionem vel audere, ritè perficere, in tam obſcuris tenebris. In quibus tamen illam bis vidi, non minùs ſecurè inſtitutam; & fungum ejus loci à Bernardo Ollulario, Chirurgo dexterrimo: ſine ullius partis offenſa, non ſecus ex vulva exciſum ac ſi ſubdio & in loco maximè obvio ſcalpellum ſuum direxiſſet.

Matrona pia ac verecunda, laceſſita aliquandiu ab immodico menſtruorum profluvio, incidit tamen in urgentem urinæ difficultatem: & ex illa, quaſi in veri partus conamina, à quibus licèt nihil expelleretur ſolidi; dilatabatur tamen inde uſque eo anguſtum vulvæ os: ut obſtetrix in auxilium vocata, potuerit illic ſentire fungum vulvæ tam firmiter baſi ſua, adnatum; ut nulla vi inde dimoveretur.

Qua propterea deſperata, itum fuit ad Chirurgum, jam nominatum qui (exploratâ convenienter tumoris naturâ) ſcalpellum ſuum nec timidè dimiſit in ſinum pudoris; nec infeliciter excidit fungum hunc uteri, æquantem magnitudine ſua ovum gallinaceum. Mirabantur amici præſentes, hinc fiduciam ægræ, aliàs maxime verecundæ: illinc verò, non minùs audaciam ſecantis, aggredientis tantâ animi præſentiâ, tam inauditum, ac inſolens opus.

Cujus ope ubi exemiſſet fungoſam hanc excreſcentiam, ceſſabant illico dolores, menſtrua inordinata, ſed præcipue indefatigabiles illi conatus, quibus continenter ſtimulabatur uterus ad expellendum onus; plus æquo ſibi moleſtum; quod tamen poſt anni curriculum ſenſit iterum illic increſcere. Sed mutabatur brevi in pus; quo cum, fruſtulatim ibi excideret, liberavit ipſam à repetenda ſectione, ſed nequaquam à continuo fœtore, vehementibus anguſtiis, & frequentibus animi deliquiis. Quorum ſymptomatum ergo, neceſſe habuit deinceps integrum decennium, immundam hancce vulvæ illuviem, aliquoties abluere per inſequentem clyſterem.

♃. Herbarum plantaginis, boni Henrici, ſingulatum manipulum, Solani, pyrolæ, veronicæ ſingularum manipulum medium. Seminum lactucæ, cidoniorum, ſingulorum dragmas duas. Decoquantur ex aqua hordei, admiſcendo novem ipſius uncias, ſucci ſempervivi majoris unciam unam, mellis roſac. uncias duas, myrrhæ dragmam mediam, miſce, fiat clyſter uterinus. *Nicolaus Tulpius obſerv. Medico-Chir.*

Fungus cancroſus in interiori matricis colli parte.

Honeſta quædam Vidua hîc Hagæ habitans quadraginta circiter annos habens, temperamentique calidi, ac ſicci, nec non atra (quam jam olim dixere) infeſtabile de tumore quodam extra corpus propendente mihi quæſta eſt, quem non parum incommodi ſibi adferre, quoque velut ſtimulis aſſiduè ſe pungi dixit; fœtore inſuper ingenti illum abundare, ac inſtantibus catameniis, extendi, multòque ampliorem fieri, aſſeruit.

Quamobrem non parum ſolicita meam imploravit opem. Ipſe autem ſuaſi, uti, præparato, prout deceret, corpore, quicquid hoc eſſet tumoris (malignum namque perſpexeram) Manuali Chirurgi opera tolli juberet. Cùm itaque (nec enim alium mali finem videbar) conſentiret, rem cum fratre *Ioh. Stalpartio vander wiel*, nec non cum tunc quidem Chirurgo, nunc autem & Medico *Cornelio Solingio* communicavi.

Tumorem itaq; hunc exactè perſpectum, fungum ſive colli matricis excreſcentiam cancroſam eſſe comperimus, anteriori quidem parte latiorem, poſteriori verò anguſtiorem. Statuimus idcirco baſin hujus excreſcentiæ, ſi contingere daretur, valido cingere filo, ac quotidie paulò arctiùs vincire, ut ſiquidem fieri poſſet, tumor

à ſana parte ſepararetur. Rem itaque agreſſi dupli- ci fili circuitu anteriorem, craſſioremque excreſcentiæ cinximus partem; Chirurgus autem, quod utramque manum eodem tempore vagina non admitteret, digitis ſenſim eo uſque promovit filum, ut baſin attigiſſe crederet: tum verò ob viæ anguſtias præpediebatur vioculum contrahendi facultas. Id tamen ut perficeretur, nihil conſultius duximus, quàm ſi utramque fili extremitatem craſſiori firmiorique alligaremus ſpecillo, ut hoc contorſo, illud contraheretur, coarctaretque excreſcentiam; hoc autem ita ſucceſſit, ut illa intra quatuor, vel quinque dies alimento deſtituta protinus decideret. *Stalpartius Vanderwiel in obſerv. Medico-Chirurgic.*

Caſum huic noſtro admodum ſimilem refert *G. Segerus miſcell. med. phyſ. Germ. dec.* 1. *an.* 2 *obſ.* 21. *fol.* 200. de honeſta & pia vidua, atque temperamento melancholico prædita, annorum circiter 47. cui excreſcentia fungoſa, fœtens, & ſphacelo poſtmodum correpta, uterique prolapſum mentiens propendebat è vagina, poſt cujus extirpationem ægra è vita diceſſit, cujus cadevere aperto ſphaceloſam illam ſubſtantiam nihil aliud fuiſſe compertum eſt, quàm excreſcentiam fungoſam ex uteri collo majori prope veſicæ orificium enatam, ac à menſium & corruptorum humorum affluxu procul dubio ampliatam, atque dilatatam. Ejuſmodi ferè excreſcentiæ mentionem faciunt dictæ *Ephemerides German. dec.* 2. *an.* 2. *obſ.* 186. *fol.* 413. *&c.*

De maligno fungo ſcribit. *N. Tulpius in obſ. Med.* qui è vagina excìſus gallinaceum æquaret magnitudine ovum; ex hoc autem proximè ſequenti anno eodem apparente loco temporis tractu malignum, fœtidumque ulcus natum, cui purgando, abluendoque mulieri aſſiduè ſyphone aquâ repleto opus fuerit, addit, cap. 34. agens de maxima uteri excreſceotia, quæ exciſa pugno magnitudine par eſſet; hanc autem craſſa, firmaque exteriùs cinctam membrana, at interiùs albeſcentem, ac glanduloſam fuiſſe ſcribit, at poſtea non rediiſſe.

Theod. Kerckringius obſ. anat. 53. de muliere quâdam memorat Coloniæ Agrippinæ habitante, cui in interno uteri ore carnoſa fueris excreſcentia, quæ per totam ſeſe diffundens vaginam, atque extra corpus propendens multis uteri procidentia credita ſit.

Plura ejuſmodi habent *Victor Trincavellus lib.* 9. *cap.* 15. *Aretæus acut. lib.* 2. *cap.* 11. *Hieron. Fabr. ab Aquapendente oper. Chirurgic. cap.* 85. *&c.* Idem in Scholiô obſervationis mox allatæ.

De Fungis Microcoſmicis.

Juvenis XVII. annorum in ſiniſtro hypochondrio primùm, poſt circa genu illius lateris leves quoſdam ultra menſem incurrit dolores, quos, cùm negligeret, à tumore circa genu oborto claudicare incepit, donec dolor & tumor totum femur occuparet, & omnimodum pedis iſtius uſum auferret. Ad parentes ſuos Chemmicium delatus, & acerbiſſimis doloribus affectus, chirurgi noſtri Theophili Voigtii opem implorabat, qui, ut dolori occurreret urgenti, varia cataplaſmata, veſicatoria tandem, & potentiale cauterium femori applicuit. His nil juvantibus, ubi & ego vocor, ægrum à continuis doloribus tantùm non exanimatum invenio. E ſiniſtro hypochondrio materiam calidam & acrem ad genu defluere querebatur: tactu locum affectum exploranti humor ſupra genu fluctuans occurrit.

Præmiſſis igitur præmittendis, ſequenti die, ut aperiatur tumor, jubeo. Effluit cum impetu ad tres fere uncias materia ſeroſa crocei coloris, qua evacuata, & turunda molli vulnuſculo occluſo, ultra horam quieſcebat æger. Redit doloris acerbitas, materia tamen iſta evacuata remittit, & exhibitis anodynis patiens placidam tranſigit noctem. Dolore ſequenti die recrudeſcente turundam iterum removere jubeo, & ſerum loturam carnis referens, circa veſperam autem portiunculæ fungoſę ſero iſti junctæ evacuabantur, ex quo cauſſam illius doloris ſingularem, & vix curabilem affectum, cùm à fungis intra cavitates muſculorum latitantibus dependere videatur, enuncio. Nec fefellit prognoſticum; non tantùm enim ſingulis diebus notabiles fungos extrahebat Chirurgus, ſed & cùm poſt obitum femur illud & genu ipſi Cal. Maii 1673. diſſecaremus, muſculos omnes emaciatos, & ferè tendinoſos invenimus, intra eorundem autem cavitates varios fungos, tumoris & doloris autores: Conſumtum præterea in oſſe femoris conſpiciebamus perioſteum, nec oſſis ſuperficiei pepercerat humoris acrimonia, abſque tamen nigredinis aut putredinis alicujus notis: ubi caput ſeu pars femoris inferior cum tibia per γιγγλυμὸν articulatur, cartilago luxurians tumoris in genu cauſa deprehendebatur, quæ molam ſive patellam genu loco moverat, & extenſioni & ambulationi pedem fecerat ineptum. Infimum ventrem aperire erat animus, ſed parentes id piaculum reputabant, quo circa mali fontem rimari non licuit.

Occurrunt hîc quædam, quæ conſiderationem utique merentur. Materia è qua fungi generantur, aliquando è loco, in quo propullulant, aliquando è locis remotioribus ſcaturit, illaque haud rarò acris exiſtit & corroſiva, quod non ſolum dolor evincit, verùm etiam oſſium, ſolidiſſimarum corporis noſtri partium, abſumtio. Favet huic pronunciato etiam ſubſequens hiſtoriarum biga.

Fœmina quædam fungum in pollice pedis dextri geſtabat, qui à linimentis & emplaſtris à balneatore quodam illitis & applicatis irritatus, & ſenſibilia ſumebat incrementa, & dolores inferebat intolerabiles. Hic unciam pendens, unà cum pollicis anteriore articulo, amputatus, non ſolùm unguem, ſed & ipſum os in ſui ſubſtantiam converterat, immo in oſſe radices egiſſe, aut ex oſſe in mucorem reſoluto, aut tabeſcente, haut ſecus ac ex C. C. raſi ſanie (*vid.* Verulam. *Sylv. Sylvar.* cent. VI. n. 546. p. 864.) prognatus videbatur, eo, quod radix illius cartilaginoſam præ ſe ferebat duritiem.

Idem mihi videre ante triennium fere contigit in quodam hujus loci pannifice, quem etiam fungus in pollice pedis dextri mirum affligebat in modum, qui unà cum pollicis articulo dextrè ablatus, eandem totius oſſis propalabat conſumptionem, ut adeo mirum non ſit, ſi ipſi fungorum ſubſtantiæ aliquando oſſicula impacta compareant. Infelicior erat pannifex illâ fœminâ, quòd facta articuli diminutione non tantùm non minuebantur dolores, ſed & è vulnere alii naſcebantur fungi: illius verò vulnus poſt duarum ſeptimanarum decurſum perfectè conſolidabatur. Cauſa fuit non alia, quàm quo materia fungorum in fœmina in loco affecto deliteſcebat; in viro in Inguinis dextri glandulis, quas duras tumidaſque inſtar bubonum oſtendebat; perinde ac juvenis iſtius in parte abdominis interna. Referebat Chirurgus ſe in alio, cui in digito ſiniſtri pedis excreverat fungus, inguinis glandulas ſimiliter tumidas obſervaſſe, quo unà cum fungo pedis digito ablato vulnus quidem ad cicatricem perducebatur,

è ſup-

è ſuppuratis autem poſtmodum glandulis erupiſſe ſingulos, mortis lentæ, acerbiſſimæ tamen, præcurſores autoreſque. Agyrtarum præterea, barbironſorum & balneatorum gloriatio eſt, ſe curaſſe, aut curare poſſe, ſi fomenta non juvent aut emplaſtra è cauteriis, immo ipſa ſectione illos, quos vocant *die Glid-Schvvamme*, genuum tumores : ego verò in his tumoribus ſemper cartilagineam exereſcentiam adverti, quæ & patellam loco movet, & pedum uſum ſufflaminat, & proinde illis, qui curari nequeunt, annumeravi. Quadriennnium eſt, cùm in vicinia naſutulus quidam mulieri cauterio potentiali circa genu applicato conſulere conaretur; ſed non multùm aberat, quin inflammatione, tumore & doloribus excitatis gangræna ſuperveniente in vitæ diſcrimen conjeciſſet aliàs miſerrimam. Interim tumores genuum à flatibus & humoribus ortos curationem admittere neutiquam nego. *Christophor. Frider. Garmanni.*

FURFURES Vid. *Pilorum Vitia.*

FVRVNCVLVS.

De Furunculô vid. præcipuè ſub titulô Tumor, Hic tantum de eô pauca ex Clariſſ. Ioh. Munnicks.

FUrunculus Latinis, δοθιὴν Græcis, Noſtraribus *Een Bloet-bin*, eſt Tuberculum in acumen protuberans, cum inflammatione, duritie, robore, ac ſummo dolore, ovum columbinum magnitudine non excedens. Similiter C. Celſus lib. 5. cap. 28. Furunculum definit, quod ſit, tuberculum acutum cum inflammatione, & dolore, maximeque ubi jam in pus vertitur.

II. Species autem furunculi plures ſunt: Alius enim benignus eſt, ac mitis: Alius malignus, ac vehementiùs dolens. Idem obſervavit Paulus Ægineta „ lib. 4. cap. 23. ſic inquiens: Furunculorum alius eſt „ clemens, alius maleficus: Clemens quidem cùm „ in ſola cute coiretr; Maleficus autem, curatuque „ difficilis, cùm altiùs radicibus actis in cutem erum„ pat.

III. Fit verò Furunculus è craſſo, impuro, acidoacri, aliiſve modis depravato ſanguine, quem natura à reliquo puriore ſecernens, tanquam infenſum & inutilem in corporis habitum criticè expellit.

IV. Signa quibus cognoſcitur hic affectus ſunt exigua inflammatio cum puſtula, & veſicula ſenſim increſcens, cum dolore, duritie, & rubore, cùm Statum attigerit, qui paucos intra dies abſolvitur. Porrò tuberculum in acutum tendit, & columbini ovi magnitudinem non excedit. C. Celſus aliud ſignum adjungit, dicens: „ Qui ubi adapertus eſt, & exit, ſuper „ apparet pars carnis in pus verſa, pars corrupta „ ſubalbida, ſubrubra, quam ventriculum quidam furunculi nominant.

V. Idem Celſus loco citato docet, in furunculo nullum eſſe periculum, etiamſi nulla Curatio adhibeatur. Matureſcere enim per ſe, atque erumpere. Sed dolorem efficere, ut potior Medicina ſit, quæ maturiùs liberet.

Dicendum ergo furunculum periculo vacare, niſi morbo graſſante maligno in Anthracem degeneret. Sed quoniam Cacochymiæ ſoboles eſt furunculus, hinc rarò fit, quod ſolitarius erumpat, ſed ferè multis corpus ſcateat, atque inquinetur.

VI. In curatione furunculi, quum humor hujuſmodi tumorem efficiens craſſus ſit, impurus, acidoacris, & aliquando malignus, nunquam Repellentibus utendum eſt, ſed ex ſententia Galeni, & Pauli Æginetæ, furunculus coquendus appoſito Pane maſticato, & in Cataplaſmatis formam redacto; vel Diachylo cum gallinaceo adipe; vel ex C. Celſi præſcripto, Gummi Galbano.

VII. Igitur applicandum mox emplaſtrum diachylum cum gummi; vel quid ſimile facilè confici poteſt, ut Puris generatio promoveatur & acceleretur. v. gr.

℞. Picis navalis, liquidæ an. ʒij. Gummi Sagapeni ʒiß. emplaſtri diachyli cum gummi ʒß. M. F. S. A. emplaſtrum.

Vel ℞. Rad. lillor. alb. tec. ℥ij. cæparum ſub cineribus aſſatar. ℥iß. fol. althææ, flor. camomillæ & meliloti an. Mj. Coctis in aqua pura, vel cereviſia tenui ad mollitiem, & in mortario contuſis adde Farinę Secaliginis, mellis virginei an. ℥ij. unguenti Baſiliconis ℥iß. vitellos duorum ovorum M. F. S. A. Cataplaſma. Furunculo aperto, & expreſſo omni Pure, vix ulla ultra Curatio neceſſaria eſt. Equidem Puris eductio ut faciliùs fiat, imponendum porro emplaſtrum diachylum cum gummi, cum unguento baſilicone, aut alio quodam mundificativo: poſtea emplaſtrum diachylum ſimplex, vel diapalma.

VIII. Sed malignus ſi ſit furunculus, & ex venenata materia excitatus, malignitas illa, priuſquam applicentur remedia, foras trahatur, admotâ cucurbitulâ cum multa flamma.

IX. Cæterùm ut præcaveatur ne ſæpius ejuſmodi tubercula infeſtent, præcipiunt multi ut nux moſchata mas veſtibus inſuatur. Sed qua vi & proprietate amuletum hoc ab iſtis ſatellitibus immune corpus reddere queat, ſagacioribus expendendum relinquo. *Joh. Munniks in Praxi Chirurgica.*

Finis Libri Sexti.

JOH. JAC. MANGETI
BIBLIOTHECÆ CHIRURGICÆ
LIBER SEPTIMUS

De Affectibus & Operationibus Chirurgicis à Litera G incipientibus.

GALLICA LUES Vid. *Lues Venerea.*

GANGLIUM.

DE eo videatur caput de Atheromate. Hic tantùm obſervationem adducemus de Ganglio Nemauſi menſe Novembri ann. 1682. morſu viperæ curato, quam benignè nobis communicavit Clariſſimus D. Rivalier, qui illic per plures annos Medicam Artem cum magna celebritate exercuit, nunc verò Patria ſua Religionis ergo exul, Lauſannæ pro tempore commoratur.

Ganglium in ſiniſtro carpo gerens Pharmacopola Nemauſenſis, Farie nomine, nullius non generis remedia, ad faſtidium uſq; per ſex aut ſeptem annos, importuno tumori adhibuerat. Fermenta, purgationes, thermas, emplaſtra, gummi, hydrargirum, omnia fruſtrà. Mactandas aliquando viperas incautè tranctans, in pollice ſiniſtræ manus commorſus eſt: ſed ita leviter ut nullo affectus dolore, oculatorum teſtium fidem vix ſequutus, ictum ſe fuiſſe crediderit. Sed cùm inceptum opus intentiori animo proſequeretur, nocentiſſimum, tamen pollicis & brachii, innoteſcens venenum, ſerò ſatis ſibi conſulendum eſſe docuit. Jam interiora pervadens, humoribus peſtiſero fermento coinquinatis, vitales partes adoriebatur, ſpiritibuſque, præ animi terrore, aut ob humorum depravationem, in confuſionem actis, apertum mortis periculum impendebat. Permultis igitur Medicis certatim Pharmacopolæ ſaluti ſtudentibus, multaque promiſcuè antidota propinantibus, ipſe unam aut alteram viperam ſuper craticula toſtam devorabat, inciſo ſæpius vulnerato pollice, hauſtiſque cardiacis, imprimis verò ſale viperarum volatili; ganglio penitus evaneſcente, terribili periculo perfungebatur.

GANGRÆNA.

De Gangrenâ & Sphacelô, ſic accuratiſſimè ſcribit Gulielmus Fabricius Hildanus Tractatû ſingulari.

Cap. 1. *Quid Gangræna & Sphacelus?*

BEne Cicero, *Omni* inquit, *quæ à ratione ſuſcipiuntur de aliqua re inſtitutio, debet à definitione proficiſci, ut intelligatur, quid ſit id, de quo diſputatur.* Omiſſa autem definitione fluctuat tractatio. Eſt autem definitionum genus duplex unum quo rei, nomen declaratur, & nonnihil illuſtratur: velut cùm Etymi ratio adſertur: alterum, quo pleniùs rei natura & eſſentia abſolvitur. Illam Nominis, hanc rei definitionem vocant Dialectici. De Gangræna agenti nominis erit definitio illa latior Etymologica: Gangręna eſt morbus carnem exedens: ſiquidem Græca vox γαγγραίνα deducta eſt à verbô γραίειν, ſive ut *Heſychius* γραίνειν, hoc eſt, exedere ſive rodere. At eſſentiales Gangrenæ definitiones plures ſunt, apud idoneos ſcriptores Medicos utriuſque ævi: quarum tamen nonnullę deſcriptiones potiùs, quàm definitiones. Medicarum definitionum Auctor ait: Gangrenam eſſe mutationem coloris naturalis, in colorem pręter naturam, & mortificationem, ſive adſit exulceratio, ſive abſit. *Galenus* ſic videtur definire, initium mortificationis in parte ęgra, quę paulatim ſic invadit & occupat partes vicinas, & adjacentes, ut niſi adferatur remedium, perfecta ſubſequatur mortificatio. Idem *Galenus* dicit Gangrenam eſſe diſpoſitionem mediam inter ſummas inflammationes, & Sphacelum, eumque inflammationibus tantò deteriorem, quò mitior eſt Gangræna Sphacelo. Idem *Galenus* de Gangrenis, quę inflammationibus accidunt, ait: tum credi membrum Gangręnâ affectum, cùm propter ſummam inflammationem tendit ad mortificationem, nec tamen planè mortuum eſt, & ſenſu expers. Alibi dicit, locum cenſeri Gangręnâ affectum, cùm propter ſummam inflammationem incipit mutari color, & perire ſenſus, tenditque ad mortificationem. Omnes omnium definitiones, aut deſcriptiones adferre, infinitum fuerit: ſuperiores ſatis ſint, ceu ex quibus etiam reliquę omnes derivatę, ac penè tranſcriptę videntur. Nos quidem ut eam Gangręnę definitionem colligamus, quę & brevis & accommodata ſit omni Grangręnę, ex quacumq; cauſa ortę, ſtatuimus *Gangrænam eſſe principium mortificationis, eamque ut plurimum magnas inflammationes ſequi, atque corrumpere partes molles corporis humani; veluti cutem, muſculos, venas, arterias, nervos.* Vel Gangrenam eſſe incipientem & imperfectam ſuprà dictarum partium mortificationem.

Similiter & Sphaceli nobis tradenda eſt definitio, quandoquidè de eo ſimul acturi; cùm haud diſſimilis ſit affectio, imò in eam ſuperior ſæpius degeneret. Sphacelus igitur ſive Sphaceliſmus & Syderatio Latinis, eſt plena, perfecta & abſoluta mortificatio, non ſolùm ſuprà dictarum partium, ſimul & oſſium (uti ſæpius uſurpantur apud *Hippocratem*) verùm & cæterarum omnium plus minusve ſolidarum. Itaq; in Sphacelo cutis, caro, venę, arterię, nervi, tendines, & ipſa oſſa putrefacta ſunt, ac magis magiſque putreſcunt: quemadmodum *Galenus* & experientia ipſa teſtatur, Et in ſumma, membrum Sphacelo affectum planè mortuum & frigidiſſimum eſt. Ideoq; Gangræna & Sphacelus à Clariſſimo Viro Dn. Jacobo Auberto Vindone, olim Amico meo familiariſſimo, quem honoris & amicitiæ cauſâ hac nomino, non immeritò inter tumores frigidos numerantur.

Cap. 2. *Differentia inter Gangrænam & Sphacelum.*

POrrò quamvis ex ſuperiori definitione Gangrenæ & Sphaceli differentia ſatis manifeſta ſit: attamen quia nonnulli, & pręcipuè hi, qui nondum ſatis ſunt verſati in cognitione morbi, & praxi, vocabula hęc adeò confundant, ut ne ipſi quidem ſeſe extricare poſſint: atq; nunc Sphacelum Gangrænam, nunc Gangrenam Sphacelum; Nonnulli quoq; indifferenter, & ſine diſtinctione tum Gangrenam, tum etiam Sphacelum, aut Gangrenam, aut Sphacelum vocitent, atq; hoc modo non ſolùm nomina, verùm etiam (in perniciem damnumq; maximum ęgrorum, & ſui ipſorum ignominiam) curationem ipſam confundant, viſum eſt, diſtinctionem horum affectuum paulò prolixiùs declarare, atq; ob oculos ponere.

Licèt autem tum Gangręna, tum Spacelus non ex diverſis, ſed ex iiſdem cauſis originem trahant, nihilominus tamen non exiguam inter ſe differentiam habent, & requirit uterq; propria ſua remedia, atque curandi methodum. Primò dum membrum aliquod emoritur, nec tamen planè eſt mortuum, ſed ſenſu aliquo adhuc prędictum, affectus ille à Galeno aliisq; Medicis Gangręna appellatur. At quia pars affecta in Gangræna, ut plurimum maximo ardore, inflammatione, dolore, tumore, reliquisq; ſignis, calorem ac æſtum maximum ſignificantibus afficitur, & inflammatio atq; inflatio hæc inſtar ignis adjacentes partes invadit, rectè Gangrænam Germanico idiomate, *Heiſſen Brand* appellare poſſumus Quamprimùm verò inflammatio atq; incendium hoc innatum ac ipſum calorem humidumq; radicale abſumpſerit, ita quidem ut membrum planè ſit emortuum, tum ab Hippocrate, Galeno, aliisq; Medicis Sphaceli nomê ſortitur. Nos verò, quia in Sphacelo membrum in greſcit, ac frigidiſſimum eſt, nihilominus tamen (propter putredinem) proximas adjacentes partes invadit, erodit, atq; devaſtat, Sphacelum cum quibuſdam Medicis celebribus, Germanicè (*Kalten Brand*) nuncupamus.

Gangræna

Digitized by Google

Gangræna ut plurimum eſt in ſuperficie, atque (ut ſuperiori cap. declaravimus) cutem, muſculos, aliaſque partes molles afficit. In Sphacelo verò non tantùm hæ partes molles, verùm etiam oſſa ipſa afficiuntur. In Gangræna cutis ruber propter inflammationem maximam, in Sphacelo verò fit primò pallida, deinde livida, & mox nigra. In Gangræna nullus adeſt fœtor, in Sphacelo verò putreſcit membrum & peſtiferum emittit fœtorem. Interim dum Scalpello adhibito æger ſenſum exquiſitum habet, Gangræna, dum verò nullus ampliùs adeſt ſenſus, Sphacelus, appellari debet. Membrum enim planè emortuum eſt: cautus tamen hac in re ut ſit Chirurgus, neceſſe eſt: frequenter enim ægri exiſtimant, ſenſu nondum expers eſſe membrum, digitos quoque & pedem ut plurimum movent, uſque dum tibia ad genu ferè planè ſit emortua. Senſus autem ille non verus eſt, ſed fit per imaginationem præcedentis doloris, & Sympathiam partis vivæ cum illa, quæ jam emortua eſt. Digiti quoque & pes moventur, quamvis membrum omninò ſit mortuum: propterea quod, dum nervi, & muſculi fœmoris, & circa genu moventur, nervos digitorum & pedis quoque movent, & ad ſe trahunt. Sextò & ultimò differunt Gangræna & Sphacelus curatione. In Gangræna enim totum negotium in hoc conſiſtit, ut præcaveamus, ne putredo aliqua membrum invadat, occuperque, aut ſi jam adfuerit, ulteriùs non progrediatur. In Sphacelo verò ſuperfluum eſt in hoc impendere laborem, quandoquidem pars illa, quæ emortua eſt, reviviſcere non poteſt, ideoque ut protinus auferatur, ſive id novaculâ & lectâ, ſive cauterio actuali aut potentiali fiat, neceſſe eſt.

Cap. 3. *Gangrænæ & Sphaceli cauſæ Univerſales.*

GAngrænam & Sphacelum definivimus mortificatione, hunc quidem perfectâ, illum autem imperfectâ. Cùm autem mortificatio ſit vitę extinctio, ac proinde calidi innati deſtructio, ut pote in quo vita veriſſimè conſiſtat, videndum quot modis, & quibus ex cauſis contingat innati calidi extinctio & deperditio. Nam eædem cauſæ, ſi corripiant membrum, aut partem corporis, prout plus minuſque ſunt efficaces, parti illi vel Sphacelum vel Gangrænam inducunt, ac plerumque ut augentur, Gangrænam quidem priùs, deinde verò Sphacelum.

Non poteſt autem calidum innatum exiſtere ſine humido ſuo radicali, & Spiritib. fixis in omnibus corporis partibus; Adeò ut graviter læſo humido radicali, innati calidi fomite & alumno, læſis item Spiritibus, in quibus tanquam in ſubjecto inſidet, ipſum quoque lædatur innatum calidum. Humidum autem radicale reſolvitur, diſſipatur & abſumitur cibo quotidiano non ſatis reparatum, & reſtauratum: vel ſi occurrat illi alienus calor vehemens & diuturnus; Aut etiam ſi concreſcat, & veluti figatur, cogaturque acutiſſimo frigore. Sic etiam Spiritus, qui partibus affixi, ipſum tum humorem radicalem, tum innatum calidum comitantur, poſſunt vel diſſipari, vel ſuffocari, vel infici. Diſſipantur negatâ refrigeratione & recreatione, per influentes Spiritus, qui à partibus primariis continenter communicantur, ac diſtribuuntur reliquo corpori per nervos, venas & arterias. Suffocantur abundante humore, ſiquidem innatum calidum aſſiduæ ventilationis egens, non poteſt integrè conſervari. Inficiuntur deniq; à materia prorſus maligna, venenata & corrupta. Hinc quæcunque cauſæ poſſunt exſiccare, aut cogere humorem radicalem, quæcunq; item diſſipant, ſuffocant, aut inficiunt ipſos Spiritus, humoris radicalis comites individuos, eædem ſunt intercipiendi ac deſtruendi innati calidi cauſæ, ac proinde mortis. Et verò interitus omnis, ſive naturalis, ſive violentus ad aliquam ex his cauſis revocatur. Nam verbi gratiâ, qui lenta, aut violenta febri, aut igni, aut fame, aut ſenio intereunt, illi, herclè, moriuntur ex diſſipatione & abſumtione humoris radicalis, quæ in his ſubitò & repentè, in illis fit lentiùs. Sic & qui rigidiſſimo algore pereunt, dici poſſunt interire propter congelatum, coagulatumve humorem radicalem. Qui ex ingenti aliquo vulnere, cum inſigni hæmorrhagia vel ſecùs pereunt, illi procul dubio extinguuntur propter magnam diſſipationem ſimul & ſemel factam. Qui ſtrangulantur, aut ſubmerguntur, vel qui ex hydrope, aut ingenti inſignique contuſione pereunt, eos verè dicimus mori propter ſuffocatos eoſdem ſpiritus. Poſtremò, qui ictu morſuve venenato, aut toxico ſumpto pereunt, in his maligna ſpirituum infectio mortem creat. Quod ſi totum corpus hoc modo interit, innato calido ſic affecto, uti ſuprà diximus ſive penuriâ humoris radicalis, ſive etiam inopiâ ſpirituum eum comitantium, haud dubiè quædam illius partes poſſunt pariter mortificari, ubi ſimiles defectus innato calido accidunt. Tum enim neceſſe eſt illarum craſin & harmoniam diſſolvi, ſive ſubitò, ſive ſenſim. His ita conſtitutis, dicimus membra ſive partes corporis mortificari, ſeu potiùs extingui poſſe, ab aliquâ ex his tribus cauſis. Primò quidem ex vehementi alteratione qualitatis manifeſtæ, qualis eſt intemperies calida, frigida, humida & ſicca. Deinde ex qualitate occulta, hoc eſt, materiâ malignâ & virulentâ, ſive corpori ingenitâ, ſive extrinſecus contractâ. Omninò enim hujuſmodi materia totâ ſuâ ſubſtantiâ corrumpit innatum calidum, & ſpiritus inficit. Tertiò deniq; cum partes corporis pariter afficiuntur, ex ſpirituum maximèque vitalium ſuffocatione, aut interceptione. Atq; hæ cauſæ dum extinguunt innatum partibus illis calidum, prout ſunt magis minuſve violentæ, efficiunt in eis primò Gangrænam: deinde ſi eis non ſatis rectè occurratur, aut occurri non poſſit, Sphacelum. Hæ in univerſum ſunt cauſæ Gangrænæ & Sphaceli; Clarioris tamen doctrinæ gratiâ tres haſce cauſas tribus ſubſequentibus capitibus ordine, & paulò prolixiùs declarabimus.

Cap. 4 *Prima particularis cauſa Gangrænæ, alteratio videlicet vehemens ex qualitate manifeſta. puta intemperie calida, frigida, humida, & ſicca.*

SIquidem res omnes, auctore *Galeno*, conſervantur proprio calido temperato & naturali, contrà externo & præter naturam corrumpuntur, utique pars aliqua diuturnâ inflammatione affecta, per affluxum aut congeſtionem humoris ſanguinei, aut biliosi, deſinit tandem in Gangrænam, aut etiam Sphacelum. Nimirum quia humor radicalis à calido extraneo, & præter naturam exſiccatur & abſumitur, unde & ipſius tandem innati calidi extinctio. Ubi venit id quoties phlegmoni temerè adhibentur frigida, & adſtringentia, aut etiam emplaſtica, à quibus ſpiritus influentes, ipſumque nutrimentum primò arcentur & repelluntur, ut *Fernelius* & *alii* docent, à parte affecta: ipſiſque adeò poris eorundem medicamentorum uſu conſtrictis, humores excrementitii parti impinguntur magis, ac veluti inculcantur; Atque ita obruitur præfocaturque quantulumcunque ineſt innati calidi. Ideoque non immeritò hac de re nos monet divinus *Hippocrates*, inquiens: *Eryſipelas, & aliud quodcunque corporis malum, ab exterioribus & ignobilioribus partibus, verti ad interiora, ut ad partes principes & nobiliores non eſt bonum, quin vita*

periculum adfert. Nam quicquid eſt illorum, humorum à quibus *Eryſipelas* naſcitur, ad partes principes, ut cor, jecur, cerebrum propellitur & protruditur. Ab interioribus autem ad exteriora converti *Eryſipelas*, & aliud quodvis malum interius effuſum, bonum eſt: evocatur enim ad ſuperficiem cutis ſuperfluus & malignus humor. Adſtipulatur & *Avicenna*, cùm ait: malignos interdum oriri dolores ex repercutientium uſu, ipſumque humorem ſæpius intrò pelli, unde pars affecta livida & nigricans evadat, denique computreſcat. Quidquid enim tranſpiratione minimè ventilatur, putreſcit facilè, teſte *Galeno*. Cùm enim phlegmonis antecedens & continens cauſa ſit ſanguis calidus & humidus, quantitate aut qualitate peccans, hic alio quovis humore citiùs putreſcit & corrumpitur; Si repercutientibus, aut Emplaſtricis intrò pellitur, aut alioqui retinetur in ima parte affecta: hac ex cauſa inflammationi plerumque Gangræna ſuccedit. Hîc nonnullorum Chirurgorum ignorantia, qui in magnis Inflammationibus frigida ſua, & emplaſtrica cataplaſmata, ex farina hordei, bolo Armeno, albumine ovorum, aceto, & ſimilibus frigidis, frigidè applicant, meritò eſt notanda. His enim calidum innatum non ſolùm debilitant & imminuunt, verùm etiam ut plurimum extingount ſuffocantque: ita ut Gangræna & Sphacelus neceſſariò ſequantur.

Altera cauſa, cur ex uſu frigidorum medicamentorum in magnis inflammationibus Gangræna ſæpiſſimè conſequi ſoleat, eſt, quòd humidum radicale gelatum, & ineptum ad caloris pabulum factum ſit: quemadmodum oleum & pinguedinem frigoris vehementiâ condenſari videmus, ut poſteà fuſiùs declarabimus. Ut autem in inflammationibus adſtringentia & emplaſtrica periculoſa, ſic & præter modum calida, pinguia item & oleoſa. Olei enim & ſimilium pinguium uſus nuſquam inflammationi, teſte *Galeno*, convenit. Arteria vulneratâ, cutis ſuperjecta coaleſcit, Et arteria propter continuum motum, & duplicem ac duriuſculam, quâ prædita eſt, tunicam ſeriùs agglutinatur, & coaleſcit, ita extravenatur ſanguis, & fit tumor Medicis Aneuryſma dictus. Tum ſanguis ille extravenatus corrumpitur, auctoque calore putreſcit, unde ſæpius Gangræna & Sphacelus. Id accidit, quoties improvidè Chirurgus tundens brachii Baſilicam, non eam modò, ſed & arteriam illi ſubjectam pertundit. In ſectione itaque hujus venæ uti quoque medianæ, adhibenda eſt diligentia: Baſilicæ enim arteria, uti diximus, medianæ verò tendo muſculi Bicipitis ſubjacet. Quare periculoſa autem harum partium ſit punctio phlebotomiâ factâ, ex ſequentibus apparet exemplis. Anno 1587. Genevenſi cuidam à barbitonſore inciſâ baſilicâ, arteria ſimul pertuſa fuit. Non diu poſt inflatum, dolore item & inflammatione correptum eſt brachium, Advocato *Johanne Antonio Saraceno* Medico celeberrimo, ac *Joh. Griffonio* Chirurgo longè ingenioſiſſimo, inventum eſt Aneuryſma quod in Gangrænam degeneravit. Renuente verò ægro amputationem brachii, intra paucos dies naturæ ſatisfecit.

Ante annos aliquot Coloniæ in ædibus *Remundi Ringuls* pharmacopolę vigilantiſſimi, puellæ cujuſdam ex domeſticis à juvene barbitonſore, inciſâ medianâ, ſubjecta cauda muſculi bicipitis ſimul puncta fuit. Hinc ſtatim exortus eſt dolor vehemens, totius brachii inflammatio, & convulſionis periculum. Ego cum Clariſſimo & Doctiſſimo Viro *Dn. Henrico Bottero* Illuſtriſs. Juliacenſis, & Montenſ. Ducis, nec non Illuſtr. Haſſię Landgravii Doctore Medico ordinario atque Celeberrimo, vocatus, illam purgavimus, brachium Anodynis inunximus, & cataplaſmata ejuſdem intentionis applicavimus, venam in malleo incidimus, ita, ut tandem Dei beneficio convaluerit. Hæc ea de cauſa recenſere volui, ut Chirurgus in ſectione venarum cautus ſit & prudens, ut rectè monuit *Celſus*.

In Articulorum & nervoſarum partium vulneribus, & ſi Chirurgus propter imperitiam, aut negligentiam, vulneris ſimul & corporis rationem non ſatis diligentem habuerit, oriuntur dolores maximi, ſequiturque inflammatio, inprimis ſi plenitudo ad vaſa, aut ad vires adfuerit, Tandem quoque humor acris, ſubtilis, & indigeſtus, quem *Celſus* hydropem & meliceriam, noſtrates verò Chirurgi ineptiſſimo vocabulo *Gliedwaſſer* hoc eſt, aquam articulorum appellant, & eſſe arbitrantur, ſed falſò, quemadmodum in tractatu noſtro peculiari, de hoc affectu ſcripto fuſiùs declaravimus. Effluit autem humor iſte aliquando tam copioſè, uti *Langius* teſtatur, ut pars ita affecta emoriatur, & Sphacelo corripiatur. Inſignes contuſiones qualia ex ſclopetorum vulneribus, & aliæ undecunque factæ partium carnoſarum, inprimis, ſi oſſa ſimul fracta fuerint, non raro deſinunt in Gangręnam & Sphacelum; præſertim verò ſi longo tempore adſtringentibus curentur, uti fit ab imperitis. Cùm enim impeditur digeſtio, quæ fieri debet medicamentis calidis & humidis, caro contuſa, & ſanguis coagulatus facilè corrumpuntur, tandemque putreſcentes ipſum innatum calidum extinguunt.

Accidit etiam Gangræna infantium pudendis, ſive obſtetrices, dum ex utero prodeunt, eorum lumbos duriùs attrectaverint, ſive in ipſo partu nimium compreſſi fuerint. Pudenda enim, ceu mollia & ſpongioſa, facilè ſuſcipiunt ſanguinem contuſum ac liveſcentem, qui inibi corrumpitur, unde dolor & inflammatio, quæ demùm ſuffocat innatum calidum, id quod non ita pridem mihi apud diverſos infantulos videre contigit.

Enormes uſtiones interdum excipit Gangræna, vel etiam Sphacelus, quemadmodum accidiſſe comperi honeſtiſſimæ matronæ apud noſtrates Hildanos. Illa enim tempore hyemali, quodam die propter domeſtica negocia defeſſa, ad focum ſedens, & Syncope correpta, in terram, & una quidem tibia in ipſas prunas cecidit, illamque antequam domeſtici accurrerent, graviter ſibi inuſſit. At quia hæc matrona obeſa valdè & pravis humoribus non parum onerata fuit, ſecutus eſt adfluxus humorum, dolor, inflammatio, non diu poſt Gangræna. Illa nihilominus, Dei beneficio, & medicamentis à me adhibitis feliciter curata, & in integrum reſtituta fuit. Quòd autem magnæ uſtiones interdum in Gangrænam terminantur, hiſce fit de cauſis, primò quia vaſa corrugantur uſtione, & conſtringuntur, ſicque via obſtruitur ſpiritibus vitalibus, ut nequeant liberè permeare: ſecundò, quia humor radicalis partis abſumitur, & exſiccatur ignis vehementiâ. Cùm enim deſtituatur innatum calidum humore ſuo radicali, neceſſe eſt partem affectam interire. Eſt & tertia cauſa, nempe quod cum empyreuma, tum etiam corrugatio cutis ſummum accendat dolorem, ac proinde humorum affluxum exciret, quibus in parte affecta incaleſcentibus, & inflammationem concipientibus, exiccatur humor radicalis, ipſumque innatum calidum ſuffocatur.

Gingivarum inflammatio maximè in infantibus, in gangrænam interdum degenerat: partim propter abundantem oris illorum humiditatem; partim, quòd non poſſint ad juſtam morbi neceſſitatem medicamenta apponi. Morbus enim magnus, vehemens, & pera-

Digitized by Google

& paucatus, magna quoque requirit remedia: ſed quis illa in ore adhibere uſus? Accedit & alia difficultas, nimirum, quòd magnâ illâ abundantiâ ſalivæ medicamenta protinus abluantur. Hujuſmodi Gangrænas non ſolum in Scorbuto, verùm etiam aliis oris affectibus, & præſertim inflammationibus gingivarum laborantibus, me vidiſſe memini. Inflammationes quoque internæ non rarò deſinunt in Gangrænam & Sphacelum: cujuſmodi vidimus in ipſis etiam cerebri membranis, ut patet ex ſequenti hiſtoria. Fuſia apud Delphinates Helvetiis Anno 1587. quendam ex eo numero curavi, robuſtum juvenem, bono habitu, ac capite ſauciatum, hunc in modum. Enſis Helvetici ictu ſecta illi fuerat pars oſſis parietalis, circiter palmam lata: hæc autem cuti muſculoſæ adhæſerat, ſuoque loco erat reddita: quin & ſanguinis & pilorum interventu concreverat veluti cruſta, quæ totam illam partem contegens, impediebat, quo minùs ulla materia ſex diebus totis ab accepto vulnere promanaret. Porrò abraſis crinibus apertoque vulnere, inventa eſt inter partem oſſia ſeparati, & duram matrem, plurima materies graveolens ſimul & oſſium tenuia aliquot fragmenta; prætereaque, quòd majus eſt, vermes grandiuſculi quatuor aut quinque. Inſuper & dura mater denigrata & infecta erat putredine, tam diu inſidente. Æger nihilominus convaluit, Clariſſimi *Jani Antonii Saraceni M. D.* Conſilio, & *Joh. Griffonii* Chirurgi longè peritiſſimi operâ atque induſtriâ. quibus & ego interfui. Uxor Judicis Obertadenſis ad Coloniam 24. annis ſcirrho hepatis laborans, tam multa ſubinde adhibuit emollientia, ut tandem inflammatione, deinde etiam abſceſſu maximo in hepate facto, abdominis muſculi & cutis labem, ac demùm etiam exulcerationem ſenſerit. Adhibitus in conſilium cum Domino *Arnoldo Manlio* Medicæ facultatis in Colonienſi Academia Profeſſore primario, deprehendi maximum tumorem in hepatis regione, paulò ante ruptum, quàm adveniſſemus, cum tanto fætore, ut nihil ſuprà. Inibi excitatum eſt ulcus ingens, ex quo plurima materies ſanguinolenta, ſubtilis & graveolentiſſima, ſimulque plures omenti particulæ, ut & hepatis loborum, planè ſideratæ: unde paucis poſt diebus obiit. Ex quibus perſpicuum fit, ſcirrhoſis tumoribus emollientia non eſſe adhibenda, quemadmodum *Galenus* de ſimpl. Medic. facultat. lib. 5. c. 1. rectè monuit. Nec ſolùm ſcirrhoſi tumores internarum, verùm etiam externarum partium, ex uſu emollientium exaſperantur, & in cancros convertuntur, ut in meis Obſervationibus variis exemplis demonſtratur.

Filio meo ſeptenni accidit magna ex cerebro defluxio in ureteres: unde urinæ obſtructio tanta, ut ne guttula quidem permeare poſſet, & quantumvis ritè variis adhibitis remediis, ſextâ die obierit. Inciſo apertoque abdomine coram Clariſſimo *Joh. Slotano* M. D. inventi ſunt renes cum vicinis partibus inflammati, & Gangrænâ correpti. Cæterùm cùm hîc de inflammatione renum ſermo ſit, ſequentem caſum exoticum, qui mihi à Clariſſimo Domino *Dn. Bartholomæo Merckklino* Medico Palatino & Laugingano longè celeberrimo, & amico meo ſingulari ſtudio obſervando, per epiſtolam communicatus fuit, in gratiam Studioſorum rerum rararum hîc inſerere viſum eſt. *Renum*, inquit, *fruſta, pollicis magnitudine, per virgam maximo tormento & dolore excreta vidi in Archimagiro Dillingano, Seitz dicto, Anno 1593. tandem tamen 14. Julii mortuo. Teſtes oculati ſunt hæredes, inprimis Chirurgus peritiſſimus* Dn. Michaël Berchtoldus *Dillinganus, qui perpetuò ipſi adſtitit.* Hact. Mercklinus.

Nobilis quidam ſexagenarius Dyſentericus, cùm quinta die morbi vitam cum morte commutaſſet, & venter ipſius à *Dn. Claudio Chapuſio* Cheirurgo celeberrimo apertus fuiſſet; inteſtina undique Gangrænoſa reperta fuere, procul dubio propter ingentem inflammationem. Hiſtoriam hanc ipſemet *Dn. Chapuſius* ad me ſcripſit Anno 1615. die 25. Februarii. Aperui olim corpora ex Iliaca paſſione defunctorum, in quibus omentum & inteſtina tota Sphacelo tenebantur: ex his fœtor graviſſimus vetuit penitiùs morbi cauſam indagare Breviter; nulli non corporis parti Gangræna poteſt accidere. Filioſis quoque inflammationibus, ut pote Eryſipelati aliquando ſuccedit Gangræna: ſed inprimis quando frigidis adſtringentibus, & emplaſtricis medicamentis calor ille adventitius intrò repellitur. Hinc extincto calore nativo, & abſumpto humido radicali, emoritur pars ita affecta. Pinguia quoque & oleoſa, ut Galenus teſtatur, hîc minimè ex uſu eſſe debent, ut antea quoque monuimus.

Hactenus de Gangræna ex intemperie calidâ: nunc de iis, quę ex altera activa intemperie, nempe frigidâ oriuntur, agendum. Talis ea eſt, qualis quâ ſæpè extremæ partes corripiuntur, dum ſumma vi frigoris humor radicalis & ſpiritus adeò frigeſcunt, ut cogantur atque concreſcant, quomodo pinguedo, oleum, & ipſa aqua frigore denſantur & congelantur. Humore radicali ſic indurato, calido innato ſuum deficit alimentum: adde quod externum frigus ſpiritus devios ad interiora pellit. Tum verò natura novos ſpiritus, parti affectæ ſubſidiarios mittit, qui quidem malè compoſitam partis harmoniam nacti, illicò ad ſuam originem recurrunt: atque ita pars affecta calido proprio deſtituta interit. Idem uſu venit hyeme iter facientibus per nivem, glaciem, & aquam frigidam, maximè in regionibus algidis, Alpibus inquam, Islandia, Norvegia, Livonia, & cæteris Septentrionalibus, quippe iis in locis frequens, ut *Olaus Magnus* & alii teſtantur, hyeme mortuorum ex frigore occurſus. Plurimis extrema concidunt aurium, narium & digitorum.

Hîc memini, me Anno 1588. menſe Decembri cum Clariſſimo, & longè celeberrimo Viro Dn. Jano Antonio Saraceno Medico Regio, curaſſe Comitem Mansfeldium, cui Gangræna ex frigore utrumque pedem invaſerat; unde & digiti aliquot perierunt: attamen brevi perſanatus eſt. Curabam quoque tum temporis ſupra quinquaginta Equites & milites Germanos, hoc ipſo morbo, ex eadem cauſa contracto, laborantes: ex quibus complures reſtitui, nec tamen ſine tibiarum aut pedum, manuumve detrimento. Eo tempore (proh dolor!) diſſipatas magnas illas Germanorum noſtrorum in Gallia copias, hoſtis in Sabaudiam uſque ita perſequebatur, ut pleriſque miſeri è natatis amnibus, aliiſque locis nivoſis ſuperatis, vitam fugâ redimere cogerentur. Eadem ex cauſa paulò poſt obierunt plurimi Lipothymiâ, Syncope ac ſudoribus frigidiſſimis; alii verò Gangræna & Sphacelo correpti. Hos interim boni Genevenſes (quod commemorare juvat) benignè & Chriſtianè amplexi ſunt, nonnullos Xenodochio ſuo, alios privatis ædibus excipientes, iiſque liberaliter Medicos & Chirurgos ſuos adhibentes, ac inter cæteros præſtantiſſimos Viros, Janum Antonium Saracenum Med. Doct. & Johannem Griffonium Chirurgum longè præſtantiſſimum: Sed & pleriſque ſanitati reſtitutis, & in patriam remigrantibus ſuppeditavere tum etiam veſtimenta, quoniam ſpoliati nudatique venerant.

Medicamenta Narcotica, velut Opium, Cicuta, Hyoſciamus, Mandragora, temerè inflammationibus adhibita, videntur cogere humorem radicalem, ipſumque adeò innatum calidum extinguere, quod & ipſius aquæ frigore uſu venire obſervavi. Siquidem Anno 1591. ſub Canicula Hildenæ in patria, puella, Sophia nomine, laborans febri continuâ, eâque ardentiſſimâ, dum die Critico ſudore & calore ſummo æſtuat, deducitur ab imperita quadam fœmina è lecto ad puteum: hinc hauſtâ ſitulâ frigidiſſimæ (qualis eſt ferè puteorum id temporis) immerſiſque manibus ad frigus captandum, ſtatim exortus eſt dolor, quòcunque aqua attigerat, cum tumore, cui paulatim ſucceſſit livor. Propinqui neglectis remediis initiò ſalutaribus, poſt octavum demum diem, me conſuluere: tum deprehendi dextram puellæ ad carpum uſque veſicis lividis extuberantem, extrema digitorum arida, & ferè ſiderata: adhibitis tamen ſcarificationibus aliiſque idoneis remediis tantùm effeci, Deo ſic favente, ut tota propemodum manus conſervata fuerit, exceptâ primâ digitorum articulatione. Altera verò manus initio quidem tumore doloreque affecta fuerat, ſed poſtmodum omnem malignitatem in dextram quaſi depoſuerat. Vixit puella uſque ad annum 1607. menſem Auguſtum: obiit peſte Hildenæ apud Rev. Virum Dn. *Joh. Klee Sleidanum*, ejus loci verbi divini Miniſtrum fideliſſimum, cujus per annum integrum fuerat ancilla. Is mihi affirmavit, illam omnia opificia ruſticana quàm optimè & abſque impedimento peragere, imò & nêre potuiſſe.

Etſi qualitas humida patiens potiùs eſt, quàm agens: tamen (ut ſupra cap. 3. attigi) ſpiritus inſiti humorque radicalis, & cum his innatum calidum, poſſunt ab ea ſuffocari. Itaque quoties pars aliqua corporis, ac potiſſimum tibiæ, & pudenda inſigni aliqua intemperie frigidâ & humidâ, eâque diuturnâ, conflictantur, facilè poſſunt Gangrænâ & Sphacelo prehendi. Verùm hæc Gangrænæ ſpecies vix aliis accidit, quàm qui diutiùs morbo aliquo laboraverint, velut hydrope aut alio quopiam graviſſimo partium internarum affectu. Neque verò exiſtimandum, ſolam per ſe id genus intemperiem, partem extimam occupantem, inibi Gangrænam efficere: at præcipua cauſa innati calidi, ſpirituum item & alimenti penuriæ adſcribenda. Iſta enim morbi diuturnitate & acerbitate plurimùm imminuuntur, maximè in partis intimis, & organicis; adeò ut partes remotas iis tandem deſtitutas neceſſe ſit interire, ut ſæpiùs hydropicis accidiſſe memini; præcipuè ſi adfuerit ſchirrhoſus tumor in hepate. *Is enim*, ut rectè docet *Valleriola, Vaſa delationis ſanguinis occludit, ita ut ſanguis bonus ad partes inferiores deferri minimè poſſit. Unde fit tandem, ut inſigniter refrigerata parte Gangræna enaſcatur.*

Sic & pudenda cùm ſint vicina hepatis emunctoriis, prætereaque ſuapte natura, rara & mollia, facilè imbuuntur humoribus ſeroſis, quibus redundantibus ſuffocatur innatum calidum, haud ſecùs, ut exigua flamma aquâ copioſâ injectâ facilè reſtinguitur. Quòd ſi quis imperitus admoverit Emplaſtica, ut fit interdum, tantò citiùs accidit ipſa ſuffocatio.

Ex eadem cauſa Gangræna in ore Infantium oritur, quotieſcunque humor ſeroſus ex capite copioſè extillat, & gingivas palatumque occupat, uti accidit iis, qui cerebrum præter modum humidum habent, aut hydrocephalo tenentur.

Etſi ſicca difficilè corrumpuntur, eſt tamen Gangrænæ ſpecies, quæ non niſi ad intemperiem ſiccam revocari poteſt: & nihil eſt aliud, quàm abſumptio humoris radicalis atque exſiccatio, & quaſi marcor venarum & arteriarum, ex eo contingens, quòd nullum accipiant à partibus organicis ſanguinem: hinc enim fit, ut cùm innatum calidum, & ſpiritus inſiti non alantur & foveantur ampliùs ſanguine naturali & vitali, neceſſe ſit partem ſenſim emori, quomodo lucerna oleo aut ignis ligno deficiente reſtinguitur. Hæc Gangræna ſolis corporis extremis partibus videtur accidere, præſertim digitis, tibiis, & pedibus eorum, qui morborum vi extenuantur, & contabeſcunt; verbi gratiâ, febrium tam acutarum, quàm diuturnarum, atrophiæ, phthiſeos, & ſimilium internorum affectuum. Idem ſenio, aut longâ diuturnaque fame confectis evenit. Nam & his partes intimæ & organicæ, cùm extremis ſufficientem ſanguinem & ſpiritus ſuppeditare nequeant, non vaſa modò, ſed & ipſas integras partes exiccari neceſſum eſt. Sed & partibus deſtitutis humore radicali innatoque calido, ſenſim accenditur calor præter naturam, qui quidem eas corrumpit & putrefacit.

Majorum item articulationum, puta ſcapularum aut coxendicum luxationibus (ſive à cauſa externa & violenta, ſive ratione affluxûs humidorum & viſcoſorum humorum fuerint) malè reſtitutis, ſequitur atrophia, & macies brachii, aut tibiæ: cùm quia mucoris copia frigiditate ſua obſtructionem parit, atque adeò impedit, ne nutrimentum illuc deferatur, tum etiam, quòd caput oſſis ſuo loco motum comprimat ipſa vaſa, prohibeatque, quo minùs ſanguis & ſpiritus ad partes ſubjectas deferantur, unde atrophia. Quòd ſi hujuſmodi ægri ad ſenilem ætatem pervenerint, aut longiori morbo conflictentur, tandem ferè in Gangrænæ diſcrimen incurrunt. Idem accidit obſtructâ venâ cavâ, ut ante aliquot annos obſervavi. Quidam alioqui bono temperamento præditus, & ætate integra, incidit in Gangrænam utriuſque tibiæ, latente cauſa, niſi quod antea tibię & pedes aſſiduè frigebant, ingraveſcebant, & quaſi ſtupore tenebantur. Ut ut ſit, illi ſupervenit Gangræna, nulla præcedente febri, aut causâ externâ: ita paulò poſt obiit, obatio ad uſque genua Sphacelo. Aperto cadavere, invenimus tumorem ſcirrhoſum circa venam cavam deſcendentem, nempe iuxta renes, ubi hæc vena ad utramque tibiam bifurcatur. Scirrhus in magnitudinem auctus, ita conſtrinxerat venam cavam & arteriam, deſcendentes, ut nullus ſanguis ad crura nutrienda & vivificanda permeare poſſet. Hæ igitur duæ poſteriores Gangrænæ ſpecies poſſunt quoque ad ſpirituum interceptionem, ceu cauſam referri. Brevitati ſtudens taceo cætera ſimilis Gangrænæ exempla, quæ habeo. Ex ſuperioribus autem omnibus colligo omnem intemperiem poſſe eſſe cauſam Gangrænæ: nec ita tamen, ut omnis intemperies neceſſariò in Gangrænam degeneret, ſed ea tantùm, quæ & vehemens eſt, & diuturna, aut contra artis præcepta tractatur.

Cap. 5. *Secunda particularis cauſa Gangrænæ, nempe alteratio vehemens ex qualitate occulta.*

Suprà de Gangrænis, quæ oriuntur ex qualitate manifeſta, hoc eſt, ex intemperie aut calida, aut frigida, aut humida, aut ſicca: ſub quibus etiam compoſitas complectimur; quando

raro

raro ſola & ſimplex intemperies occurrit, ut annotat *Galenus*. Nunc tradenda eſt altera cauſa, qualitas videlicet occulta, ideò ſic dicta, quòd non agat in corpore calefactione, refrigeratione, humectatione, aut exſiccatione manifeſta, quemadmodum ſuperiores intemperies, ſed modo quodam occulto, & mentibus noſtris imperveſtigabili, ſubitò corrumpat corporum ſubſtantiam, ut fit in Gangrænis compluribus. Unde intelligimus, quàm ſapienter *Hippocrates* divinum quiddam ineſſe morbis pluribus dixerit. Quamvis autem in Gangræna à medicamentis ſepticis, aut à morſu ictuve venenato, poteſt plerumque notari cauſa aliqua manifeſta, nempe intemperies: eſt tamen præterea quiddam aliud peculiare, & ſupra naturam ac mentes humanas, quod vel mediocriter in Chirurgia exercitatis licet animadvertere: Quibus optimè cognitum eſt, quàm ſæviſſima ſymptomata ex minima portione Arſenici, aut Mercurii ſublimati, vix granum hordei adæquante, ulceri alicui in crure, pedibus, manibus, aut digitis impoſita, non rarò ſuboriri, omneſque partes corporis, inprimis principes, commovere atque alterare ſoleant. Ita enim partes nobiles petit, ut in cerebro delirium, in corde lipothymiam excitet: calefactâ deinde à venenoſa ipſius qualitate maſſâ ſanguinis intemperies calida in toto corpore & Febris, quin etiam nauſea & cibi faſtidium, eructationes, aliaq; ſymptomata ſuboriuntur, ut *capite 13.* fuſius declarabimus.

Porrò materia hujuſmodi malignitate comitata, aut corpori innaſcitur, aut extrinſecus advenit, ex morſu ictuve virulenti animalis, aut ex adhibitis ſepticis. Ingenita cauſa dici poteſt, verbi gratiâ, cùm grumus aliquis ſanguinis extravenatus, aut alia quævis materia corruptione tantam venenoſitatem & malignitatem adſciſcit; ut poſtea, ſi naturæ vires tulerint, in extremitates excuſſa & translata, inibi ſuffocet innatum calidum, adeòq; brevi partes eas perdat atque corrumpat. Tale quid obſervavi in ruſtica puella, ad Duſſeldorpium. Huic enim peſte antea conflictatæ, cùm perſanata videretur ab omnibus ſuis ſymptomatibus, puta bubonibus, carbunculis, febri, &c. ſubitò tantus exortus eſt dolor in utriuſque pedis digitis, ut ſyderati fuerint illicò; adeòque ad ultimam uſque articulationem amputandi fuerint. Quo facto, & adhibitis remediis, tandem convaluit. Veriſimile, reliquam illi fuiſſe à peſtilentia materiam quampiam malignam, quam velut per criſin natura in extremitates excuſſerit.

Idem vidimus in minùs malignis, ut in Variolis, naturâ criticè exonerante materiam penitùs malignam in extremitates & articulos: unde & ipſa oſſa carioſa evaſerant. Hujus rei exemplum ſingulare videre licet Obſerv. mearum Chirurgicarum 80. Centuriæ primæ. Vidi in ſæviſſima peſtilentia, quæ Noviſiam Germaniæ, & quidem Archiepiſcopatûs Colonienſis Oppidum infeſtavit, aliquot Anthraces, qui, ſi quam partem carnoſam invaſerant, uti clunes, femora, ſcapulas, mammas muliebres, ejus bonam partem intra horas 24. ita ſtupefacerent primùm, ac deinde etiam planè corrumperent, ut tandem pars tota excideret. Age, quis valeat tantę malignitatis cauſam reddere? Et verò omnes peſtilentes carbunculi, quoniam momento partis; quam occupant, nativum calorem extinguunt, malignitatem abditam & occultam, quæ totâ ſubſtantiâ agit, in ſeſe continent. Nonnunquam in fine morbi alicujus acuti materia quædam venenoſa & maligna ad pedem deſcendit, ibiq; calorem innatum extinguit, harmoniam partis deſtruit, & Gangrænam inducit, cujus rei exemplum mihi communicavit Clariſſimus & doctiſſimus Vir Dn. Janus de Burgo Medicus celeberrimus, uti lector videre poterit. *Obſervat. 3. Cent. 3.*

Anno 1587. Nobili cuidam Orbati Helvetiorum Dn. Johanni Tomaceto, Viro Genere & Virtute, inprimis verò pietate verè Nobili, & mihi familiari, idem accidiſſe memini. Is enim, cùm ex febre continua & acuta curatus eſſet, & paulatim vires ſuas recolligeret, poſt duos menſes dolore acutiſſimo in ipſa planta pedis ſiniſtri correptus fuit, cui mox inflammatio, Gangræna, & Sphacelus ſequebantur. Dn. Jacobo Auberto, & Dn. Abrahamo Marello, apud Lauſannenſes Medicinæ Doctoribus longè celeberrimis, in conſilium adhibitis, & ad poplitem amputato crure, brevi convaluit, & ad hunc uſque annum 1616. optima valetudine fruitur. Ex ligno autem grallam in formam cruris tam elegantem effingi atque fabricari curavit, ut ab altero crure vix diſcerni poſſit, tibialibus enim & caligis grallam illam quoque induit, imò & ocreis quando equum conſcendere animus eſt. Poſt Dyſenteriam puero cuidam idem accidiſſe, lector in 4. Centuria Obſervationum noſtrarum videre poterit.

Ad hanc quoque cauſam revocanda Gangræna ex morſu & ictu beſtiarum venenatarum. Quanquam enim quarundam venenum eſt calidum, puta viperæ & paſtinacæ Marinæ, quippe quod calidam intemperiem iſti parti inprimat: aliarum verò frigidum, proindeque ſanguinem in venis congelans, uti Scorpii & Aſpidis venenum, habent tamen particularem quandam & occultam vim putrefaciendorum humorum, & inficiendorum ſpirituum. Idem conſtat ex rabidi canis morſu. Equi & leonis morſus nonnullis venenatus creditur, ob graviſſima, quæ ciet, ſymptomata: ſed dixerim potius has belluas ceu longè robuſtiſſimas, vi ſua contundere, & conterere muſculos, venas ac nervos, imò & ipſa oſſa interdum: unde acutiſſimus dolor & inflammatio, ac tandem Gangræna & Sphacelus, ex vehementiſſima (uti credo) contuſione; non quod venenum ullum latera comperiatur. Si enim morſus horum animalium per ſe venenoſi eſſent, tum parva vulnera, non minùs ac magna, eſſent periculoſa, quemadmodum in morſu canis rabidi fieri videmus; ubi minimum quidem vulnus, ſi neglectum fuerit, mortem infert. Contrà verò in prædictorum animalium morſibus, vulnera ingentia, præcipuè ubi oſſa ſimul ſunt fracta; tantummodò periculoſa, exitioſaque eſſe, & aliquandò in Gangrænam degenerare, experientia teſtatur: idque præcipuè ſi fracturæ nimis arctè ligatæ fuerint, ut ſequens hiſtoria fidem facit. Cuidam in Belgio brachium ab Equo morſum fuit, cum maxima contuſione, & oſſium fractione. Fractura à barbitonſore repoſitâ & arctè nimis ligatâ, poſt paucos dies brachium inflammatione & Gangrenâ correptum fuit, ut in noſtris Obſervationibus fuſiùs declaravimus.

Luporum morſus venenatos tradit *Carolus Stephanus* in venatione luporum, quia quæ momorderint animantia ægrè ſanentur, ac ſæpenumero demorſæ partes computreſcant. Hanc opinionem etſi aliàs in dubium vocaverim, rationi tamen conſentaneam eſſe, & morſus hujus feræ aliquid venenoſi vulneri imprimere, ac poſt ſe relinquere, ante annos aliquot experientia me edocuit, quemadmodum in quarta Centuria Obſervationum mearum exemplo quodam memorabili demonſtrabo. Deinde ſeptica, inprimis

Arſenicum,

Arſenicum, Sandaracha, Aſiæ perreæ flos, aqua fortis, ol. vitrioli, & hujuſmodi, temerè admota locis calidis & humidis, verbi gratiâ, oti, emunctoriis, pudendis, & infantium carni molliculæ, fœminarum iisdem & eorum, qui in otio degunt, aut ſedentariam vitam agunt, creant interdum Gangrænam & Sphacelum. His enim occulta vis ex tota ſui ſubſtantia liquandæ & putrefaciendæ carnis, cujus vapor dum ad partes principes fertur, ſpiritus inficit. Memini, ut antea quoque monui, cùm vix granum Arſenici, quantumvis aliorum miſtione correctum, applicatum eſſet ulceri tibiæ, ſubinde accidiſſe deliquia, Syncopen, febrim, delirium, & inquietem, ex quibus ſymptomatis facilè erat conjicere, tres partes corporis primarias, cerebrum, cor & jecur labem aliquam ſentiſſe, transmiſsâ nimirum Pharmaci malignitate per arterias, venas & nervos. Sic mihi retulit Clariſſimus Dn. Janus Antonius Saracenus Medicus Regius, Genevę intra paucos dies ſublatum robuſtiſſimum Helvetium, cui, cùm tumore cancroſo ad carpum laboraret, Chirurgus quidam alioqui doctus, & in arte ſua verſatus, pulverem ad cancrum, qui recipiebat Arſenici tantillum, quôque aliàs in ulceribus putridis & malignis, non tamen cancroſis, feliciter uſus, adhibuerat. Liquefactâ enim, & putrefactâ carne vi arſenici, venenum ſimul & vapores putridi & maligni à carne liquata & putrida per arteriam, quæ in carpo eſt, ad cor adſcendere facilè potuerunt. Monitos etenim velim Chirurgos, ne hujuſmodi medicamentis ſepticis & veneoſis, niſi ſumma cum prudentia & moderatione utantur.

Cap. 6. *Tertia & ultima cauſa particularis Gangrænæ; nimirum interceptio ſpirituum.*

TErtia & ultima cauſa particularis Gangrænæ eſt interceptio ſpirituum, ſanguinis & alimenti, quoties videlicet arteriæ ac venæ quacunq, ex cauſa obſtruuntur, ita quidem, ut ſpiritus illi & ſanguis nequeant permeare, fovendo partium humori radicali, & innato calido, unde neceſſe ſit eas interire. Tale quid nimiam frequenter accidit, dum Empirici, & cæteri improvidi homines, arctiùs luxatos artus oſſave fracta conſtringunt. Sic enim dupliciter peccant: Primò, quia majore copia, quàm par ſit, ſanguis & reliqui humores ad locum affectum attrahuntur, quemadmodum videre licet in venarum ſectione, niſi enim arcta atque ſtricta ligatura injecta fuerit, ſanguis vix adfluet effluetque. Secundò conſtringuntur vaſa, purà venæ & arteriæ inprimis per iſtam ligaturam, hinc fit, quòd nihil humoris aut ſanguinis in partem affectam influere aut effluere poſſit. Neceſſe itaque eſt, ut ſanguis, ſive extravenatus, ſive quovis alio modo corruptus, aut alteratus fuerit, in parte affecta incluſus atque incarceratus remanere cogatur. Ideò *Hippocrates* aliique veteres non ſolùm vetant, in his curationibus tam arctis vinculis faſciisve conſtringere partem affectam, ſed & ferulas ante ſeptimum aut undecimum diem apponere. Hoc tempore enim dislocationes & fracturæ oſſium, affluxu humorum, dolore, inflammatione, aliiſque ſymptomatis inprimis ſunt obnoxiæ. Prohibetur quoque ſpirituum & alimenti ad partem quampiam læſam tranſitus, quoties luxata pars ſuperior perperam reſtituta eſt. Tum enim os, quod ex ſua ſede naturali excidit, vaſa veluti venas & arterias, comprimit, impeditque, quo minus ſpiritus vitalis, ſanguis item pro nutritione permeare poſſint, ſequiturque atrophia, extenuatio, ac ſæpiſſimè Gangræna, atque mortificatio. Idem accidit quoticunque ſchirroſi tumores circa vaſa magna induteſcunt, eaque vaſa conſtringunt. Multò verò faciliùs pars aliqua Gangrænâ atque Sphacelo corripitur, ſi vas aliquod inſigne, veluti arteria, aut vena, per tranſverſum abſciſſum fuerit. Immoderato quoque uſu adſtringentiom, quæ practicis Denſenſiva dicuntur, interdum adeò conſtringuntur vaſa, ut inhibeantur, arceanturque ſpiritus & alimentum; refrigeranturque ſimul & ſemel inſiti parti affectæ ſpiritus, ut elanguida tandem fiat, & ſæpe occupetur Gangrænâ & Sphacelo.

Ex interceptione ſpirituum animalium, *Avicenna* Gangrænam oriri ſtatuit. Hunc ſequuti neotericorum nonnulli, Gangrænam paralyticorum ex interceptione ſpiritus animalis provenire arbitrantur. Verùm Gangrænam hanc ex interceptione ſpiritus animalis ſimpliciter non fieri, in ipſis paralyticis apparet, quos indies videmus paralyſi corripi, ac per multos annos laborare, Gangrænam tamen inde non ſubſequi. Gangrænam enim & Sphacelum ex alimenti, & ſpirituum vitalium penuria, interceptione, corruptione, ſuffocatione, &c. fieri, luce meridiana clarius eſt: At alimentum hoc, & ſpiritus vitalis, à corde & hepate per arterias & venas, non autem à cerebro per nervos partibus influit. Poteſt itaque pars aliqua corporis vivere, & calore ſuo naturali prædita eſſe, interim tamen ſenſu, & motu, aut utroque carere; quemadmodum in paralyſi fieri cernimus. Quomodo autem in paralyticis fiant Gangræna & Sphacelus, ex ſequenti obſervatione facilè colligere licet: quę etſi in obſervationibus noſtris commemorata fuit, non erit tamen contra ſcopum, ſi eam hîc ſummatim recenſuero. *Jurgen von Bonſuel* vir robuſtus, altitudine ſedecim pedum in terram cadens, paralyſi ab umbilico ad pedes ipſo momento correptus fuit. Ego tertio die morbi vocatus, invenio ipſum maximis doloribus ventris affectum, quòd à principio morbi neque urinam neque alvum exoneraſſet. Exhibitis ſuppoſitoriis & clyſteribus, urinam reddidit, & alvum exoneravit, dolor ceſſavit, ſed urina guttatim exſtillavit, nec excrementa retinere potuit. Ego ex conſilio D. *Coſmi Slotani* Illuſtriſſimi Clivenſium, Juliacenſium, Montenſium, &c. Principis Architurgi, illam, quam potui, diligentiam adhibui: nihilominus tandem Gangræna nates invaſit, quas neceſſe fuit diſſecari, ita ut 25. die à morbo contracto è vita diſceſſerit. Cauſam autem hujus Gangrænæ non paralyſin, ſed decubitum, & exſtillationem urinæ fuiſſe, rationi conſentaneum eſt. Urina enim, quæ guttatim effluebat, & quę propter decubitum in dorſum excalefacta & acris reddita fuit, cutem exulceravit, hinc ſecuta eſt inflammatio, atque affluxus humorum. At quia corpus à lumbis uſque ad pedes, ſuo ſpiritu animali, ac proinde facultate ſentiendi deſtitutum erat, redditum fuit grave & immobile. hinc propter decubitum in dorſum, & molem corporis, nates continuò compreſſæ, excalefactæ & ab urina & excrementis humectatæ fuerunt, inde Gangræna & Sphacelus; quod mirum nemini videri debet. Vidimus enim ſæpiſſimè in diuturnis morbis, coccygem non ſolùm ulcerari, verùm etiam Gangrænâ corripi, ut *Obſervatione 3. centur. 1.* fuſiùs atque exemplo declaravimus.

In enterocele ſive hernia inteſtinorum fit quoque Gangræna, intercepis ſpiritibus & nutrimento, cùm inteſtini pars aliquantiſper intra ſcrotum continetur, quæ flatuum & excrementorum copiâ plurimùm diſtenditur, in ipſis autem rupti peritonæi relaxati anguſtiis ita arctè comprimitur, ut ſpiritus & alimentum intercludantur; ſic enim neceſſe locum Gangrænâ & Sphacelo prehendi, quemadmodum ſæpiſſimè mihi videre contigit, præcipuè in Nobili matrona Margarita de Gleteſſe, quæ ſeptendecim annorum ſpatio inſigni hernia laboraverat, Anno 1597. verò torminibus maximis correpta, inteſtinum in abdominis relaxationem cum doloribus maximis, inflammatione, febre aliiſque graviſſimis Symptomatibus impulſum eſt. Ego tandem vocatus, inveni dextrum inguen Gangræna affectum: adhibitis tamen remediis convenientibus, caro putrida, & calloſitas rupturæ exciderunt. Excrementa quoque inteſtinorum per ulcus excernebantur circiter menſes duos; ægra tamen divino favore, mirantibus adſtantibus, tum ab ulcere, tum etiam à ruptura optimè ſanata fuit, nullâ relictâ fiſtulâ ut *Obſ. 55. Cent. 1.* declaravimus. Recenſuimus & alia exempla *Obſerv. 72. ejuſdem Cent.* quæ Lector ibi videre poterit.

Corripit & talum Gangræna, qualem nuper obſervavimus in Ornatiſſimo Viro Dn. *Henrico Balbani.* Quoties enim propter fracturam, vulnus ulcuſque tibiæ pes diutius erectus inſiſtit talo, inde talus contunditur & comprimitur, atque ex iſta contuſione & compreſſione, tandem oritur primò inflammatio, dolor & affluxus humorum; ſecundò comprimuntur ex iſta ſituatione tibiæ venæ atque arteriæ, quæ ipſum crus & tibiæ pulpam decurrunt, ita ut ſpiritus & ſanguis nequeant liberè ad talum penetrare. Hnc quoque facit aſſidua tibiæ extenſio, per quam diſtenſis etiam vaſis innatum calidum, & ſanguis nequeunt deſcendere in partem affectam, unde tandem ea frigeſcit & interit. Eâ porrò diſtenſione vaſorum poſſe frigeſcere partem affectam ex eo intelligitur, quod equitando per frigidam tempeſtatem, ſi pedes diutius intra fulcra pedum equeſtria contineantur, frigent impenſiſſimè: ſin extra fulcra propendeant, per ſe ocyus incaleſcunt. Sanguis enim & calor nativus patentibus ipſis vaſis, illico ad pedes recurrunt. Videat itaque Chirurgus, ne tibias confractas aut vulneratas diutiùs talo inſiſtere permittat; ſed nunc in hanc, nunc in illam partem diſponat.

Cap. 7. *Signa Gangrænæ ex intemperie.*

VEriſſima eſt ſententia ab *Hippocrate* prolata: Medicus ſi quidem ſuffecerit ad cognoſcendum, ſufficiet etiam ad ſanandum. Tanta enim cognitionis morbi eſt neceſſitas, ut ſine ea methodica curatio inſtitui non poſſit. Si enim prima curandi indicatio à morbi naturâ ſumenda, Medicus ut morbi notitiam habeat, neceſſariò ſequitur: id quod paſſim *Galenus* in libris meth. med. aliiſque in locis fuſiùs demonſtrat. Quicunque verò Medici aut Chirurgi in hac parte Medicinæ non ſatis ſunt edocti, atque exercitati, multos graviſſimosque circa ægros committunt errores, ut in obſervationibus noſtris de quibuſdam Chirurgis, qui tumorem cancroſum à Phlegmate, & cicatricem ad papillam cum ungula non diſtinguebant, aut potiùs inter ſe non cognoſcebant, annotavimus. Sic accidit D. *Elia Banqueto*, Paterniacenſi Senatori, is inflammatione hepatis cum maximis doloribus & torminibus ventris correptus, incidit in manus pharmacopolæ, qui eum colicâ laborare arbitrabatur, quapropter furfures avenamque in ſartagine calefactam, & in ſacculum projectam loco dolenti applicuit: hinc dolores, febris, vigiliæ, aliaque ſymptomata adeò aucta ſunt, ut de vita periclitaretur. Quibus verò remediis Dei ſingulari beneficio ſanatus ſit, lector *ex 2. centur. obſervat. 48. Chirurgie.* videre poterit. Recenſere haſce hiſtorias breviter viſum eſt, ut iis tyrones ad ſtudium Semeioticum invitarem. Ut itaque hujus tam magni tamque graviſſimi morbi Chirurgus pleniorem notitiam habeat, ſigna ordine recenſebimus, & quidem à Gangræna ex intemperie calida, ut quæ omnium eſt frequentiſſima, incipiemus.

Signa autem Gangrænæ ex inflammatione ſive intemperie calida ſunt hæc: dolor pulſans, qui præceſſit cum inflammatione, multò remiſſior eſt; Mutaturque rubicundus inflammationis color in pallidum, fuſcum, & liveſcentem. Exoriuntur & puſtulæ grandiores plenæ ichore, loturæ carnium ſimili. Hæc autem omnia contingunt, quod locus affectus tendat ad mortificationem, ſanguiniſque & calor partim recurrant ad centrum & originem ſuam, cor & jecur, partim corrumpantur. Inde enim pallor in parte affecta, remittitque dolor pulſatilis, qui ante extitit, ex elevatis propter conflictum innati calidi cum calido, præter naturam vaporibus humorum putreſcere incipientium. Niſi verò ſuperatur præſenti remedio morbus, revocato innato calido ad partem affectam, & expulſo eo calore, qui eſt præter naturam, evacuatiſque ſimul & ſemel humoribus jam corruptis, tum quoque deſinit arteriarum pulſus, quia ſpiritus non tranſmittitur, aut ſi tranſmittitur, invenit partem tam malè affectam, ut ab ea recipi nequeat. Sic deficiente ſpiritu vitali, pars oppletur excrementis & humoribus unde ea molleſcit & relaxatur, atque adeò ſi comprimas, remanet impreſſum veſtigium, ceu à compreſſo œdemate; Quod tamen veſtigium difficulter, & nonniſi tractu temporis propter ſpirituum, & caloris nativi penuriam in altum elevatur. Denique ſenſus nervorum minuitur, ut tandem ſecari, vellicari & uri poſſit locus abſque ægroti ſenſu, aut perceptione diſtincta. Hujuſmodi res accidit Nobili fœminæ Colonienſi, cujus tibiæ Gangrænâ affectæ tria aut quatuor cauteria actualia applicui, coram Clariſſimis Medicinæ Doctoribus D. D. *Heinrico Bottero* Illuſtriſſimi Principis Juliacenſis, Clivenſis, Montenſis, &c. & illuſtr. Langravii Medico, & D. D. *Joh. Kuento Bridbachio.* Tantùm verò abeſt, ut conquereretur de cauteriorum uſtione, ut contrà ſubinde exprobraret, à nobis applicatam nivem, glaciem aut frigidiſſimum quippiam; Erat enim tempore hyemali. Hæc privatio ſensûs non Gangrænæ tantùm, ſed & Sphaceli, adeoque imminentis mortis ſignum eſt longè certiſſimum; Eo quòd putredo tanta venis, arteriis & nervis concepta eſt, ut inde non minima portio ad partes principes deferatur. Hanc quoque ob cauſam febris acutiſſima cum ſyncope; dolor capitis, delirium, vomitus eructationeſque, aliaque & peſſima & graviora ſymptomata, & oriuntur & augentur.

Signa Gangrænæ ex flava bile ortæ, à ſuperioribus non multùm diſcrepant, niſi quod in his inflatio aut tumor non æquè ac in phlegmone ſit magnus. Puſtulæ quoque minores ſunt, ſed plures in numero, ex quibus aqua, quę effluit, multò ſubtilior, magiſque flaveſcens, quàm in puſtulis ex phlegmone ortis, cernitur.

Gangrænę ex frigore facile eſt indicium. Ex frigore enim ſubitò magnus dolor oritur pungens & mordax, ac initio rubor ſcintillans, eo quod cutis meatibus, frigore conſtrictis, calor abundè concurrit;

concurrit, atque in ipſa parte retinetur: aut paulò poſt locus ex rubeo fit lividus & frigidiſſimus, frigore depellente ſanguinem, & innatum calidum, adeòque refrigeratis & diſſipatis inſitis ſpiritibus. Itaque pars privatur motu & ſenſu, accedente horrore, ſive tremore, qualis ſolet quartanam præcedere. Præterea ex ipſo ægro ſcire poteris, utrumne nives, aut aquas frigidiores trajecerit, ex quibus frigus contraxerit. At ſi tam diuturnum ſit frigus, ut loci innatum calidum nequeat amplius reſiſtere, ſuperveniet Sphacelus, & omnimoda mortificatio. Frigidum enim oſſibus, dentibus, nervis, cerebro, ſpinali medullæ (utpote quæ ſint aut ex ſemine, aut exiguo calore præditæ) adeoque vitæ noſtræ, quæ quidem in calido humidoque temperatis conſiſtit, adverſiſſimum & inimicum eſſe, nos docet *Hippocrates*.

Signa Gangrænæ ex intemperie humida ſunt hæc: Locus jampridem affectus fuit ingenti tumore, aquis & humoribus ſeroſis, ac œdematoſis referto, ita ut compreſſo digito, relictum ſit veſtigium atque fovea, quæ tamen paulatim denuo in priſtinam altitudinem elevata fuit. Æger præterea eſt debilis, macilentus, cachecticus, imò etiam plerumque hydropicus. Talis ferè Gangræna pudendis & tibiis accidit, nullum tamen antea dolorem magnum paſſus eſt æger. Neque enim humida intemperies dolorem gignit, niſi extenſione ob ingentem humorum copiam. Attamen membro extinctioni proximo, dolores acerbiſſimi, non ſecùs ac in aliis Gangrænæ ſpeciebus, ut plurimum ſupervenire ſolent: tum quia humores illicò ex corpore ad partem affectam confluunt, atque ſenſûs organa, membranas ſcilicet, nervos & tendines diſtendunt; Tum quia propter putredinem maximam, calor præter naturam exoritur, ex quo dolor augetur. Poſtremò arteriarum pulſus deſinit, liveſcitque locus, ac ſenſus paulatim imminuitur, deperditurque. Malum hoc, ſi faucibus & gingivis acciderit, quemadmodum aliquoties in pueris eveniſſe obſervavi, tunc genæ antea ſimili tumore œdematoſo affectæ fuerunt. Puer ut plurimum cachecticus eſt, aut hydrocephalo laborat.

Gangræna ex intemperie ſicca, deficiente videlicet alimento, eò primum cognoſcitur, quòd nullus adſit dolor, inflammatio tumorve ab initio, deficiente nimirùm affluxu ſive copia ſanguinis, aliorumve humorum, inflammationi conficiendæ pifatorum. Deinde hæc Gaogrænæ ſpecies accidit corporibus macilentis, infirmis, & extenuatis, ſive ſenio, ſive diuturno & gravi morbo quorum, vires elanguidæ, alimentumque abſumptum eſt. Tertiò, pars ſtatim à principio refrigeratur, ac ſtupeſit, eò quòd ſpiritus animales, vitales, & nativi in ea minimè vigeant. Quartò hæc Gangræna extremis accidit, puta tibiis & pedum digitis plurimùm, aliàs etiam manuum digitis, extremo naſo, & auriculis. Interim æger morbum vix ſentit: at ubi tandem exoriuntur puſtulæ, aut bullæ aquâ ruſa plenæ, quarum ima pars, ſi exciderit, conſpicitur livida, nullo aut exili ſenſu, cùm acutiſſimi dolores, febris aliaque ſymptomata utplurimum ſuperveniunt, arteriarumque motus & pulſatio ſiſtitur: ut plurimum, inquam; Aliquando enim totum ferè crus, in hac ſpecie Gangrænæ, quæ ex intemperie frigida & ſicca, ſive penuriâ alimenti & ſpirituum, ortum habet, abſque dolore emortuam fuiſſe obſervavi. Præcipuè autem in Dn. *Jacobo Marquardo*, Archigrammate Moratenſi, huic cum in decrepita ætate frigus moleſtum, & ſtupor in crure ſiniſtro exortus eſſet; Gangræna ſecuta eſt. Ego cùm tandem Anno 1611. 5. die Septembris advocatus eſſem, tum crus in ipſam ſuram uſque Sphacelatum, & inſtar carbonis nigrum, frigidum item & rigidum inveni: dolor tamen nullus, neque ab initio morbi ad illud uſque tempus adſuerat: & vix alterario in pulſu percipi potuit, uti ſuſiùs *in 4. cent. Obſervationum mearum Chirurgicarum* declarabitur. *Henricus Smetius* Comitis Palatini ad Rhenum, & Electoris Medicus ordinarius; ac longè celeberrimus, mihique familiaris, hac de re obſervationem ſingularem in ſuis miſcellaneis habet, quam hîc in gratiam lectoris adſcribere placuit. Weſaliæ in principatû Clevenſi, inquit, coriarii cujuſdam Galli uxor, alterum pedem aridum, nigrum, abſque tumore emortuum, nempe ſyderatum, aut ſphacelatum, ſine ullo motu, aut ſenſu aliquamdiu geſtaverat, abſque ſeparatione à parte ſana, quam tamen multò poſt factam intellexi, & ſpeciem linguæ, bovillæ fumo induratæ, præ ſe tuliſſe.

Cap. 8. *Signa ſecundæ ſpeciei Gangrænæ, nempe ex qualitate occulta.*

QUantum ad Gangrænas ex qualitate occulta; videat Chirurgus, ut eas diligenter, & accuratè diſtinguat à Gangræna ex frigore aut intemperie ſicca: quia, ut dictum eſt, ſi intemperies in cauſa eſt, ſymptomata interna, puta febris, ſyncope, deliria &c. obſcura erunt, nec priùs ſeſe patefacient, quàm pars extima corruptionem capeſſat: At ſi qualitas occulta, materia videlicet maligna corpori ingenita, quam ab intimo corpore ad extimas partes depellat natura, tum erit ingens naturæ cum morbi cauſa conflictus: unde etiam ſubitò febris, alteratio, ſyncope, nauſea, eructationes. Poſtea verò pars extima, in quam humor malignus atque peſtiferus decubuit, primò livida, poſtea nigra fiet, tandemque emorietur.

Sin Gangræna fuerit ex morſu, aut ictu beſtiæ venenatæ, aut carbunculo peſtilenti, aut ſeptici alicujus applicatione; Id per ſe facilè & ægri, & adſtantium ſermone intelligi poteſt. Et ut paucis multa comprehendam: Si Gangrænæ materies innata ſit corpori, ſymptomata interna apparebunt primò, antequam Gangræna ſeſe patefaciat: ſin extrinſecùs aliunde advenerit venenata materies, contrà eveniet.

Cap. 9. *Signa tertiæ & ultimæ ſpeciei Gangrænæ, ex interceptione ſpirituum.*

SIgna Gangrænæ ex ſpirituum interceptione, maximè ex arctiore ligatura in fracturis, & luxationibus hæc ſuut: Pars prætumida eſt, dura & diſtenta, nempe quia coarctatione illa plurimus ſanguis, aliique humores evocantur, qui vehementes dolores faciunt, & inflammationem. Exoriuntur etiam bullæ majuſculæ, ichoris plenæ, lotuum carnium repræſentantes. Præterea pars affecta ingraveſcit, & fit immobilis, quia deficiunt ſpiritus: ex eadem etiam cauſa impreſſi digiti veſtigium in ipſa parte remanet, ipſaque cutis à carne diduci videtur. Diſtenditur & nonnunquam pars flatibus, ita ut ſi contrectes, non aliter crepitet, quàm vitulina caro, quam lanius ſuo flatu impleverit. Si pungas ſcalpello, exit flatus, cum humore pauco ſtridens, haud ſecus atque cùm ex ferventis ollæ anguſto foramine quidpiam effunditur. Hæc omnia ſigillatim Coloniæ Agrippinæ obſervata Anno 1595. cùm à me ipſo, tum à clariſſimo & celeberrimo Viro Dom. *Johanne Kueni*a

Breidi achio

Breidbachio Med. Doct. in famulo ornatiſſimi Dn. *Gualteri à Prato*, p. m. compatris mei longè clariſſimi, Denique ex ægro ipſo etiam poterit reſciri, num quod ingens vulnus acceperit, ex quo vaſa, arteriæ nimirum & venæ, per tranſverſum ſecta fuerint: aut num luxatio malè fuerit reſtituta, utrumve adſtringentia emplaſtra diu geſtaverit.

Cap. 10. *Signa Sphaceli.*

TRibus præcedentibus capitibus ſigna Gangrænæ diverſa notavimus, prout ex cauſis quoque diverſis orta erat: at Sphaceli quantumvis è diverſis orti cauſis, illa planè eadem Nam ſive ex calida, ſive ex frigida, ſive ex humida, ſive ex ſicca deniq; intemperie, aut ex ipſa ſpirituum interceptione oriantur Sphaceli, omnes ſunt inter ſe ſimillimi, hoc uno excepto, quod in Sphacelo ex qualitate occulta, graviora cernuntur ſymptomata, febris, inquam, ſyncope, delirium, &c. quàm ex cauſâ manifeſtâ, ſive fuerit intemperies, ſive interceptio ſpirituum.

Sphaceli autem ſigna ſunt. 1. Pars affecta multò quàm ante gravior eſt, ita ut æger etiam vix, aut omninò nihil poſſit movere; idq; propterea, quòd ſpiritus, ſanguis, & cum eo calor nativus & vita, non amplius in partem affectam influant. 2. Rubor & genuinus color depereunt, fitq; pars livida, atra, graveolens, inſtar cadaveris. 3. Pars antea, dum viguerat Gangræna, mollis, per Sphacelum exiccatur. 4. Cutis apprehenſa & digitis in altum ſublata videtur à carne deduci. 5. Senſus exquiſitus & perfectus nullus amplius adeſt, ita ut facilè ſit ſecare, ligare, urere, & quamlibet operationem moliri, citra ſenſum ægri. Quod ſi quid æger ſentire videatur, id profectò non aliunde accidit, quàm ex prioris doloris phantaſia, aut ex operationum, quæ fieri debent, apprehenſione. Præcedentis enim doloris tanta apud ægros eſt efficacia, ut non ſolùm ante abſciſſionem membri, quantumvis jam planè emortui, & revera omni ſenſu deſtituti, verùm etiam per multos menſes, imò annos poſt abſciſſionem, ingentes pati dolores ſibi imaginentur, cujus rei exempla Lector in ſecunda Centuria Obſervationum meatum videre poterit.

Quod ad motum extremorum, qui diutiſſimè perſtat, prudens Chirurgus propter eum non differet amputationem. Cùm enim muſculi caput movetur, ejus cauda nempe tendo motum eum ſequitur: Sic cùm moventur tibiæ muſculi, pedis inſequuntur digiti, quamvis fortè ante quatriduum mortui ſint digiti. Prudenter igitur hac in parte ut agat Chirurgus, atque tum ſaluti ægri, tum exiſtimationi ſuæ conſulat, neceſſe eſt. Quapropter quamprimum cognoverit digitos pedum, & manuum emortuos eſſe, præſentibus adſtantibus & familiaribus, ægro tamen inſcio, emortuas particulas, novaculâ undique pungere & ſecare debet, ut nullam ampliùs adeſſe vitam, amputationemque pernceſſariam eſſe, cuncti adſtantium agnoſcere poſſint. Porrò etſi Sphaceli ſigna quædam cum Gangræna ſint communia, veluti color lividus, gravitas, ſenſus depravatio &c. ea tamen in Sphacelo, quàm in Gangræna evidentiora, & longè vehementiora viſuntur.

Cap. 11. *Prognoſtica Gangrænæ & Sphaceli.*

COgnitâ Gangrenâ & Sphacelo, antequam Chirurgus curationem aggrediatur, proſpicere debet, quis morbi futurus ſit exitus, utrumne ſanabilis ſit, an etiam diuturnus futurus. Omnes enim morbos ſanare impoſſibile, teſte *Hippocrate*, quamvis illud optabilius foret, quàm præſagire impoſterum eventura. Atque id, cùm fieri neqeat, Medicus ut utatur providentiâ neceſſe eſt. Significare itaque Chirurgum oportet ægri familiaribus, quis futurus ſit morbi eventus. Quia autem malum hoc adeò grave, ut plerumque de recuperandâ valetudine, nulla ampliùs ſuperſit ſpes, quæſtio eſt, ſint ne deſperati attingendi, necne? Nonnulli ex antiquis, quibus nomen divinum retruſum, abſconditumq; fuit, deſperatos relinquendos eſſe voluerunt: idque illam ob cauſam, ne infamentur præſidia, quæ multis aliis profuerunt, neve videatur Medicus eum occidiſſe, quem ſors peremit. Ego verò Chriſtianam charitatem aliud nos jubere, planeque inhumanum eſſe, ægrum ſine artis auxilio derelinquere, aſſero. Quòd ſi tamen Chirurgus affectum planè inſanabilem eſſe cognoverit, cavere debet, ne ea, quæ præſtare non poteſt, promittat. Hoc enim faciunt non viri boni, artiſque periti homines; ſed Empirici, atque impoſtores, qui lucrum proprium potiùs, quàm ſalutem ægrotorum quærunt. De periculo itaque ac immedicabili malo admonitis amicis, atque adſtantibus ægro, ſi illi rogent, invocato priùs auxilio divino, ſuſcipienda eſt curatio, talis quidem, quæ ſi morbum tollere non queat, ejuſdem tamen acerbitatem atque tyrannidem, quantum quidem fieri poteſt, retundat, doloreſque leniat, demulceatque: Idq; præcipuè in eum finem, quò æger in ipſis quoq; mortis anguſtiis Deum Creatorem, atq; Jeſum Chriſtum Salvatorem ſuum acclamare, peccata quin etiam ſua, & anteactum vitæ ſuæ miſerrimum ſtatum, ſimul & myſteria ſalutis ſuæ, rectè perpendere, tandemq; vitæ ſuæ finem piè imponere poſſit. Quis enim hominum hæc præſtare poterit, quis peccata ſua enumerabit, ſi corpus doloribus acerbiſſimis, extorqueatur, ſi vigiliis, inquietudinibus, nauſeis, æſtu febrili, aliiſque graviſſimis ſymptomatibus, quæ dolorem veluti umbra conſequuntur, vires proſternantur, menſque ſimul & intellectus invertantur? Atque hæc prima & præcipua eſt cauſa, cur deſperati minimè relinquendi. Accedit & alia cauſa, nimirum quod ſæpiſſimè obſervatum ſit, derelictos, & pro deploratis habitos, adhibitâ diligentiâ Medici, in integrum reſtitutos fuiſſe. Tertiam cauſam addit Ampliſſimus ac Doctiſſimus Vir, Dn. Petrus Pavius Anatomicus & Botanicus longè celeberrimus, amicus meus ſingularis; *Nam vel hoc*, inquit, *mortem accelerare ægro poſſit, à Medico ac Chirurgo ſe deſeri ſi animadvertat.* Sunt itaque attingendi, non autem relinquendi deſperati; de eminenti tamen periculo, ut antea quoque monui, priùs factâ prognoſticatione; quæ hic ſimul & in omnibus morbis graviſſimis neceſſaria eſt; quandoquidem quæ ex arte fiunt præſagia, primò Medicum, ut docet *Galenus*, à mortis crimine vindicant. Tanta enim eſt imprudentia, ne dicam impietas, apud indoctum vulgus, ut ſi quando res pro voto non ſucceſſerit, & mala, ut *Hippocratis* verbis utar; malis neceſſariò ſuperaccidant, omnem culpam, imò & cauſam mortis in Medicum transferant. Si verò prædixerit Chirurgus, quæ superveniunt ægro, tum nihil illi ab ægro, aut adſtantium turba, utpote qui ex arte omnia, quæ ſupervenerunt, prædixerit, imponi poterit, omnique prorſus culpâ vacabit. Secundò, reddunt præſagia ægros obtemperantiores, & magis atque libentiùs, ut *Hippocrates* docet, ſe concedunt Medico. Percipiunt enim ægri Medicum penitùs agnoſcere naturam morbi, ac proinde ſymptomatibus, quæ ventura ſunt, atque periculis obviam ire poſſe confidunt.

Porrò bene prædicturus, atque prognoſticaturus Chirurgus, tria conſideret, primò Eſſentiam atque naturam morbi, hoc eſt, gravis ſit, an levis; ſecundò vires ægri, aut vegetas, aut imbecilles; tertiò partem ægram. Nam ſi levis eſt morbus, &

quidem in membro à partibus principibus remoto veluti in brachiis, aut tibiis, vires autem vegetæ & firmæ, facilè ſanabitur. Sin omnes hæ conditiones, aut earum pars contra ſint, æger in vitæ, aut diuturnioris morbi periculo, verſabitur. Verùm hæc fuſiùs & accuratiùs declarantur hunc in modum. Gangrænam, authore *Celſo*, ſi nondum planè tenet, ſed adhuc incipit, curare non difficillimum eſt, præcipuè in corpore juvenili. Attamen ſumma diligentia & induſtria deſideratur; corpus itidem vegetum, ac robuſtum eſſe par eſt; alioquin fruſtra nitente Chirurgo deſinet Gangræna in Sphacelum & eum quidem inſanabilem, authore *Paulo Æginetа*, niſi tota pars vitiata amputetur, atque ſeparetur.

Gangræna in partibus humidis, gingivis, palato, naribus, pudendis, oſculo uteri, & inteſtino recto, rarò ſanabilis: in Sphacelum autem degenerans inſanabilis: propterea quòd partes illæ ſint & humidæ, raræ, ſpongioſæ, adeoq; plurimis humoribus, & excrementis ſuſcipiendis opportunæ. Præterea verò ipſum innatum calidum, cùm facilè ſuccumbat in illis partibus, eo etiam citiùs ſuffocatur.

Gangræna partium internarum, jecoris, lienis, renum, &c. non ſolùm periculoſa, verùm etiam lethalis eſt, quemadmodum quarto capite exemplis nonnullis declaravimus. *Quibus cerebrum Sphacelatum eſt, intra triduum pereunt: Si verò hoc ſuperaverint, ſani fiunt*, inquit, *Hippocrates*. Tum enim ſperandum eſt morbum declinare, & vires eſſe validas, quæ corruptionem vincere poſſint. Attamen *Galenus* in commentario iſtius aphoriſmi negat, *Hippocratem* intellexiſſe. quem nos Sphacelum vocamus, ſed Gangrænam potiùs, aut ingentem aliquam inflammationem: atque ita Sphaceli nomine priſcis Græcis dictam interdum Gangrænam teſtatur. Si enim: inquit *Galenus, Sphacelus eſt corruptio partis cujuſque quam is occupat, inſanabilis eſt:* at *Hippocratis* Sphacelus ſanabilis eſt nonnunquam. Non eſt ergo veriſimile eo loco pro priore ſignificato accipi Sphacelum, ſed pro Gangræna potiùs verè dicta, quæ eſt quaſi via ad Sphacelum, & illius veluti anteambulo.

Gangræna hydropicorum tibiis ſuperveniens, tarò ſanabilis, ſæpiuſque in Sphacelum degenerat. Quod ſi relevetur æger, reſtabit tamen ulcus, non niſi longo tempore ſanandum, teſte *Hippocrate*. Cùm enim non ſanentur ulcera, niſi exactè priùs deſiccata, quod in hydropicis fieri nequit, propter nimiam humiditatis copiam, neceſſe eſt hydropicorum ulcera difficilè ſanari, quamdiu ſaltem eorum corpora ita affecta ſunt.

Pernicioſa eſt talis Gangræna, propter ſymptomata, quæ ſecum invehit, ratione magni tendinis, acutiſſimo ſenſu præditi. Quod ſi os tali corrumpitur, ut plurimum æger pedis actionibus privatur: tum quia corruptio ea non niſi difficillimè corrigi poteſt. (Os quippe molle & ſpongioſum cùm ſit, facilè humores allicit, & combibit, qui cariem augent ac fovent:) tum quod tendo ille à talo veluti ſolvitur, atque ita divellitur, ut ipſius pedis motum deperdi neceſſe ſit.

Sphacelus à pede, aut tibia ortus, indeque genu ipſum tranſcendens, lethalis ut plurimum: pars enim illa femoris carnoſa, putredo facilè ſerpit, & in muſculos ita ſeſe inſinuat, ut nequeat penitus tolli, quamtumvis tibia ipſa amputetur.

Gangrænæ ex cauſâ primitiva, puta contuſione, uſtione, fracturâ, &c. ferè ſanabiliores, & minùs periculoſæ, quàm quæ ex antecedente cauſa ortum ducunt. Hujuſmodi enim Gangræna interna viſcera teſtatur adeò malè affecta, ut medicamentis vix ullus ſit locus.

Gangræna ex ſiccitate, & atrophia, difficilis & tardè ſanabilis: in Sphacelum verò deſinens penitùs inſanabilis eſt & lethalis; maximè ſi æger ſit provectioris ætatis, debilis, & macilentus, morbus autem in tibiis ſit, & pedum digitis. Id enim extremam ſiccitatem arguit, quæ inſanabilis eſt, *Galeno*.

Gangræna ex qualitate occulta pernicioſiſſima, ac plurimum deplorata & lethalis, præcipuè ſi in Sphacelum tranſeat: ſiquidem ex partibus Sphacelo affectis virus, ſive vapor quidam venenatus attollitur, qui partes nobiles plane inficit.

Gangrænæ ex prohibitione ac interceptione ſpirituum vitalium, & naturalium, ac potiſſimum quæ luxationibus malè reſtitutis ſuperveniunt, & quæ à vaſis tranſverſis ſectis proficiſcuntur, difficillimè ſanantur; in Sphacelum verò degenerantes, lethales. Rei cauſam præcedentibus capitibus declaravimus.

Gangræna quoque, uti & alia vulnera quemadmodum doctè oſtendit clariſſimus Dn. *D. Pavius*, loco præallegato, pag. *63.)* æſtate ſuperveniens, periculoſior, quàm quæ hyeme. Primò, quòd innatus calor alacrior, & plus poſſit hyeme quàm æſtate. Secundò, æſtivi aëris nos ambientis æſtus evocat, diſſipatque nativum corporis calorem. Tertiò minùs periculi eſt à calamitoſis, quæ æſtivo tempore ſupervenire ſolent, ſymptomatibus.

Ulcus in Gangræna & Sphacelo conſiderandum quoque diligenter. Nam ſi ſit lividum & aridum, aut nigrum & aridum, parum aut nihil egerens materiæ, pro magnitudinis ratione, inclinent autem ægri vires, certa mors intra paucos dies expectanda: quippe adeò immutatur altrix facultas, ut nequeat ampliùs tranſmittere ſanguinem, aut alimentum parti affectæ, ſed eam ſiccari ſinat. Quod ſi qua fortè materies corrupta inerat corpori, antea evacuari ſolita per ulcus, cùm ſit facultas expultrix infirmior, quàm ut valeat tranſmittere, & propellere ad partes remotiores, ea manet in corpore, & partes primarias lædit: unde interim & ipſum quoque ulcus ſiccum & aridum conſpicitur.

Ex Gangræna, & inprimis ex Sphacelo moribundis, plurimùm adeſt frigidus ſudor univerſalis: ſive quia totum corpus ita abundat humoribus frigidis, ut neque nativo, neque febrili calore poſſint incaleſcere: ſive quia natura vel juxta *Hippocratem*, perquam imbecille eſt. Accidunt quoque ſyncope & cordis palpitationes, exhalatis ad cor vaporibus putridis. Interim pulſus obſcuriſſimus & vermiculans eſt, propterea quòd arteriis vaporum copia oppletis prohibentur diaſtole, & ſyſtole. Adſunt quoque deliria, & paraphrenitides propter vapores copioſos ſublatos ad caput, & cerebrum offendentes. Ut autem Gangrænæ variæ ſunt cauſæ, ita & varius eſt ex ea morientium ſtatus. Alii enim veluti ſopiti moriuntur, alii etiam inter loquendum: pleroſque tamen comitantur acutiſſimi dolores, ſpaſmus, deliria, &c. Quibus enim Gangræna orta ex intemperie ſicca, aut quibus ætas grandior, & extenuatio multa, hos ferè mors opprimit loquentes. Quibus autem Gangræna ex intemperie calida, ferè morte violenta perimuntur, quam comitantur febris, ſyncope, deliria, paraphrenitides & ſpaſmi, præſertim ſi juvenis, & robuſtus æger fuerit. Contrà quibus intemperies humida in cauſa eſt, hi ſomnolenti, & ſopiti pereunt. Hujus rei exemplum Anno 1604. Paterniaci in ſexagenario Viro Dn. *Philiberto Ruerat* ibidem Patricio, & Senatore Prudentiſſimo, mihi videre contigit. Is enim deſperata hydrope laborans, cùm ſuo & adſtantium deſiderio, atque efflagitatione maxima, crura (non tamen ſine prognoſticatione de futuro atque præſenti periculo) ſcarificaſſem, ad tempus quidem levamen

aliquot

Digitized by Google

aliquid percepit, quin etiam tuſſicula, quâ antea laboraverat, multùm immutata fuit, tandem nihilominus Gangrænâ correpta fuerunt crura, ea qua 12. Novemb. Anno 1604. quaſi ſomno & ſopore correptus, placidiſſime & pie naturæ ſatisfecit.

Cap. 12. *Gangrenæ curatio univerſalis.*

PRobè cognitâ Gangrænâ, ac de ea prudenter prognoſticatione factâ, ad curationem deveniendum eſt, ea verò in remediis tum univerſalibus, hoc eſt, Gangrænæ, cum aliis morbis communibus, tum particularibus conſiſtit. Univerſalia ſunt; verbi gratiâ, diæta, evacuatio corporis, adhibitis purgationibus, phlebotomiâ, cucurbitulis, frictionibus, &c. Particularia traduntur ſcarificationes, cauteria, ſive potentialia, ſive actualia, & quæcunque hujuſmodi putredini & malignitati repugnant, caloremq; nativum, ac humidum radicale refocillant, atque inſtaurant, de quibus *infrà* fuſiùs. In adminiſtrandis remediis univerſalibus accuratè perquirenda eſt cauſa antecedens ſive interna; ut ab ea ſumatur prima curationis indicatio. Nam ſi Gangræna proficiſcitur ab influxu humorum calidorum, & humidorum, oportet diætam, & ſex rerum non naturalium uſum tendere ad refrigerandum, & exſiccandum: ubi verò adfuerit febris (rarò autem occurrit Gangræna, quæ non ſibi adjunctam habeat febrim) tum diæta paulò humidior præcipienda eſt ægro, juxta illud *Hippocratis*: Victus humidus, adde & frigidus febricitantibus ut contrariis confert, præſertim pueris, & qui tali victu uti conſueverunt, conſuetudo enim conſimilibus indiget, naturam imitans. Eadem quoque victûs ratio convenit, ſi materia calida & ſicca fuerit. Purgatio ſiquidem erit neceſſaria, perficietur Cholagogis, uti electuariis Diaſcheſten, Diaprunis, ſolutivo Meſuę, de ſucco roſarum, ſyrupo roſato ſolutivo ſimplici, & compoſ. cum rhababaro, agarico, & ſena, caſſia, manna, & ſimilibus. Phlebotomia, & cucurbitulæ, hirudinumque applicatio conducibilis, cùm ad revulſionem, & derivationem, tum ad humoris peccantis evacuationem, præſertim in Gangræna ex affluxu ſanguinis. Venæ ſectionem enim, ut docent celeberrimi Medici, præſcribimus, ut morborum incrementum impediamus, inflammationes vitemus, meatus aperiamus, tranſpirationem liberam reddamus, peccantem materiam minuamus, corpuſq; refrigeremus. Illa autem vena ſecanda eſt, ut *Galenus* docet, quę ab ipſa affecta particula ſanguinem celeriter avertat: inprimis ſi præter affectum externum interna inflammatio quoq; adfuerit. Cæterùm etſi nonnulli etiam in non plethoricis, non ſecus ac in plethoricis corporibus, venam ſecare jubent, in ægris tamen Gangrænâ laborantibus, cautè hac in re agendum eſt. Si enim Gangræna ex intemperie frigida & humida, veluti in hydropicis acciderit, venæ ſectio via locum habebit. Multò minus adhibere convenit, ſi Gangræna ex intemperie frigida & ſicca, aut propter penuriam alimenti vel etiam propter ſenectutem decrepitam, originem traxerit. Sin mera bilis flava, hoc eſt humor cholericus præ aliis abundaverit, phlebotomiæ parcendum eſt: quippe ſanguis veluti frenum humoris bilioſi eſt. Hinc fit, quod *Galenus* in eryſipelate & herpete venam minimè ſecandam, ſed corpus à flava bile potiùs purgandum eſſe doceat. In eryſipelate tamen phlegmonoſo venæ ſectionem rationabiliter adhiberi poſſe *Tagaultius*, & alii teſtantur. Sed quia hac de re apud claſſicos auctores variæ ſunt opiniones, nec cuivis Chirurgo datum: ut poſſit diſtinguere, an ſola bilis prædominetur, an verò alios ſibi adjunctos habeat humores, perquam neceſſe eſt, ut Medicum in conſilium quoq; adhibeat æger, quò omnia ritè & cum præmeditatione adhibeantur. Unum tamen ut ſciat Chirurgus (non enim ſemper ſibi adjunctum poteſt habere Medicum) neceſſe eſt: nimirum ſi in facie fuerit eryſipelas, & ſuffocationis periculum, ſanguinem detrahendum eſſe. Cùm enim eryſipelas, non tantùm ratione qualitatis humoris, & ſanguinis, verùm etiam ſuæ qualitatis, vehementiſſimas inflammationes excitet, inſignem refrigerationem requirit. At refrigeratio illa, quàm periculoſa ſit in facie, etiam tyronibus notum eſt, quandoquidem refrigerantium, & repellentium vi, materia ad partes nobiles, in primis ad cerebrum, protruditur. Quapropter non ſolum Topicis, verùm etiam victûs ratione, interniſq; medicamentis corpus refrigerandum eſt, & enemate exoneratâ alvo, ſanguis ex brachio lateris dolentis detrahendus; & quidem copioſè, ne inflammatio in Gangrænam tranſeat. Id enim cuidam fœminæ 24. circiter annorum ætatis, in pago Pulli propè Lauſannam habitanti, quin advenerit, parum abfuit. Huic cùm ãno 1615. menſe Aprili materia quædam catarrhoſa in dextram partem faciei decubuiſſet, & circa labium ſuperius puſtula cum ingenti dolore exorta fuiſſet, octava die morbi me accerſivit. Tum totam faciem, imò & ipſam linguam & collum adeò tumefacta inveni, ut vix cibum, aut potum deglutire poſſet. Febris aderat continua, nauſea, & capitis dolor. Inflammatio erat maxima, cum quadam lividitate, & ita quidem, ut nihil aliud, quam Gangrænam in proximis eſſe, & de vita periclitari ægram vererer. Curationem porrò ſic inſtitui, laxatâ alvo, venam in cubito dextro pertudi, & ad uncias decem (erat enim plethorica) ſanguinis extraxi, mox ſequens cataplaſma applicui.

℞. Sempervivi minoris
Geranei ana M.j.
Farinæ hordei ℥iiij.

Commiſceantur diligentiſſimè in mortario, fiatque cataplaſma, addendo aquæ roſarum q. ſ. applicetur tepidè. Eadem nocte meliùs habuit: poſtera die corpus cholagogo expurgavi, tenuiſſimamque victûs rationem præſcripſi. Primam potiunculam propter colluviem pravorum humorum in ventriculo collectorum, cùm evomuiſſet, ſequenti die illam iteravi; idq; maximo cum ſucceſſu. Intra paucos dies enim ſumma cum admiratione adſtantium priſtinæ ſanitati reſtituta fuit.

In Gangręna ea qualitate occulta venæ ſectio vix locum habebit. Verendum enim eſſet, ne maligna illa qualitas ab externis partibus, ad partes nobiles raperetur, mortemque acceleraret. Quapropter ſanguis præcipuè in plethoricis, ſcarificationibus, ſanguiſugis; cucurbitulisque ex parte affecta potiùs, quàm alibi inciſâ venâ, evacuandus eſt. Quod ſi Gangręna jam in Sphacelum abierit, maximaque putredo adfuerit, eandem ob cauſam venæ ſectionem via adminiſtrare licebit, quemadmodum capite 18. declarabimus.

Porrò ſiderum adſpectus, an in venæſectione obſervandus, inter ſe diſcrepant Medici. *Alii* enim inquit *Horatius Augenius, dies quoſdam infauſtos & infelices obſervant, tum pro purgatione, tum etiam pro vena ſectione.* Quam opinionem ab Ægyptiis proditam fuiſſe, idem *Augenius*, poſt *Guidonem* & alios teſtatur: & *Ptolomæus* hæc habet verba: *Membrum* inquit *ferro ne percutito, cùm luna ſignum, quod ei membro dominatur, obtinet. Hæc enim totum corpus humectat, præcipuè verò membrum ſigno ſubjectum, quod tunc ipſa percurrit, cujus profectò largiore humectatione magnum illi nocumentum adferatur, ſi ferro tunc illum fueris:* Hæc *Ptolomæus*, cui & nonnulli ex neotericis

adſtipulantur. Apud *Hippocratem* verò & *Galenum* ne verbum quidem de hiſce obſervationibus Aſtrologicis me legiſſe memini. Legimus apud *Galenum* ſuo tempore vixiſſe Medicos, qui ante tertium diem morbi venam non ſecabant. Non quidem ratione ſiderum, ſed ut dignotionem aliquam haberent, qualis ſit forma & morbus, totaque ſuâ naturâ morbus. Hi Diatritarii appellabantur contra quos *Galenus* diſputat, loco præallegato, tandemque hæc addit verba. Quoniam verò, inquit, temporis progreſſu in plurimis morbis victus exolvitur, ideò mittendi ſanguinis occaſio dierum numero amittitur. Hæc ſi quis ad obſervationes Aſtrologicas quoq; referre velit, meo quidem judicio à via recta minimè aberrabit. Dum enim benignum vultum ſiderum expectamus, occaſionem, quæ præceps eſt, amittimus. Quapropter non immeritò *Horatius Augenius* loco antea citato hæc protulit verba: *Ego*, inquit, *nihil conferre ejuſcemodi obſervationes non rarò ſum expertus, & meritè quidem. Primùm, quia cœlum univerſalis eſt cauſa, qua non agit, niſi cauſa particulares bene diſpoſita fuerint: tum etiam deinde quia Aſtrologia judicia plurimùm incerta ſunt, varia, ambigua, ſuosque opifices illudentia, ob diverſitatem proximarum cauſarum. Idcircè in ægrote homine temerè eam admittimus, cùm plurimum urgeat occaſio.* Hactenus *Augenius*. Hujus quoq; ſententiæ fuiſſe inſignem illum Philoſophum ac Medicum *Levinum Lemnium*, patet ex libro ejus 4. de occultis naturæ miraculis c. 15. ubi hæc habet verba: *Cæterùm cùm luna decurſus magnâ ex parte damna ac detrimenta corporibus infirmis & valetudinariis inferat, in controverſiam, ac diſputationem vocari poſſit. An in ea parte qua conſiſtit ac moratur luna, incidenda? nam in hac re plerique meticuloſi ſunt, nec tale quiddam tentare audent, etiamſi morbus urgeat, atque hujusmodi præſidium confeſtim expoſcat. Ego verò intrepidè, magnaque ſubſidii, morbique propulſandi fiducia, maturè id aggrediendum judico: acuti enim celereſque morbi, nullas admittunt inducias, nullas moras, aut deliberandi ſpacia: ſed ut hoſtis in bello, ut incendium in ædibus, peſtis in urbe, in agro ac ſegete rubigo & depopulatio graſſantur atque in perniciem properant. Nec quis etiam deterreri debet, aut ab incepto deſiſtere, etiamſi adverſo, aut maligno ſidere id teneri videatur. Sic in pleuritide; angina, pulmonis atque hepatis inflammatione, neglecta aſtrorum anxia obſervatione, ac ſiderum adſpectu, maturè ad venæſectionem properandum, etiam in ea membri parte, quam luna occupat.* Plura hac de re lector videre poterit apud *Arnoldum de Villa nova*, *Guidonem*, *Ioubertum*, & alios.

In extirpatione morborum Gangrænâ affectorum, cum imperitis de electione ſignorum cœleſtium, non rarò mihi certare quoque opus fuit; etiamſi periculum quàm maximum in mora eſſet. Sed laus ſit Deo, qui ſemper mihi ſuâ gratiâ ita adſtitit, ut etiam in graviſſimis operationibus, & in diebus infauſtis (ut loquitur vulgus) imò & in ipſiſſimo membro, cujus ſignum tunc Luna obtinebat, adminiſtratis, omnia tamen ad votum ſucceſſerint. Et ſincerè dico, ne minimam quidem alterationem poſt venæ ſectionem, aliaſque operationes contra regulas Aſtrologicas factas, unquam ſecutam in tota praxi mea me obſervare potuiſſe. Videant igitur tyrones, ne ab inſtituto facilè deterreantur. Si enim præclara illa lumina *Hippocrates*, *Galenus & alii*, quos citavimus, obſervationes illas Aſtrologicas flocci fecêre in venæ ſectione: quantò, quæſo, minùs in aliis quamplurimis graviſſimis periculoſiſſimiſq; operationibus, ubi minimè procraſtinandum, & benignus aſpectus ſiderum exſpectandus, locum habebunt? In peracutis enim morbis vel purgandi, vel venam ſecandi opportunitatem à cœlo petendam non eſſe, docent viri docti.

A vino quoque, cereviſiâ generosâ, & calidis omnibus, abſtineat æger: bibat verò Ptiſanam, cui ſint incocti Tamarindi, Oxalis, addito ſyrupo citriorum, aut de ſucco limonum, de acetoſa, aurantiorum acetoſorum, granatorum, & ſimilium. Aut utatur decocto Agrimoniæ & veronicæ cum ſuprà dictis ſyrupis, emulſiones ſeminum frigidorum, & lac amygdalatum, hîc ſummopere conveniunt.

Sin ex cauſa frigida & humida ſit morbus, diæta, & ſex rerum non naturalium uſus vergent ad mediocrem calorem & ſiccitatem. Quamobrem addantur in cibis roſmarinus, hyſſopus, thymus, majorana, cinamomum, macis, crocus, & ſimilia. Apozemata quoque alterantia, & obſtructiones aperientia exhibenda ſunt. Poſtea pituita purganda electuario Indico majore, & minore, diaturbith, diaphœnico, diacarthamo & ſimilibus, pro ratione ægri, ætatis & virium. Tandem quavis arte corpus à pravis humoribus evacuandum, & exſiccandum. Partes item nobiles, imprimis jecur, trochiſcis de rhabarbaro, de eupatorio, diarrhod. Abbatis, confectione alkermes, & ſimilibus roborandæ ſunt. Venæ ſectionem quoque niſi particularis aliqua occaſio intervenerit, non uſque adeò hîc, propter hepatis ut plurimum imbecillitatem approbare poſſum.

Prædominante humore melancholico, ſive atra bile, abſtineat quoque æger à cibariis craſſioribus, & concoctu difficilibus, ſalitis & fumo exſiccatis carnibus, piſcibus, aromatis, leguminibus, ferinâ, avibus aquatilibus & ſimilibus. Ac ubi præparatus fuerit humor ſyrupis de epithymo, de fumaria, & lupulorum, ſumptis cum aquis diſtillatis, aut decocto earundem herbarum, purgetur diaſenna lenit. pulv. ſenæ præpar. confect. Hamech. aut pilulis de fumo terræ. Diſſolventur iſthæc electuaria in decoctione fumariæ, epithymi, rad. polypodii, lappat. acuti, & corticum radicum frangulæ.

Si Gangræna proficiſcatur ex ſiccitate, & ex atrophia; erunt internæ partes humectandæ bono alimento, veluti juſculis carnium, recentium pullorum, gallinarum, caponum caſtratorum & ſimilium. Totum item corpus oleo amygdalarum dulcium, liliorum alborum, violarum, pingued. gallinæ, & ſimilibus, ut calor nativus conſervetur, inungendum eſt. In hac Gangrænæ ſpecie nocet venæſectio, itemque frictiones, & cucurbitæ: niſi fortè ipſi parti affectæ adhibeantur, alliciendorum gratiâ ſpirituum & ſanguinis, quo ipſa alatur. Ætas quoque, temperies corporis, ſexus, regio, & anni tempeſtas indicant, quid facto ſit opus. Amplius enim refrigerantia deſiderantur in habitu bilioſo, æſtuoſa regione, tempore, & anni tempeſtate itidem calida, quàm ſi omnia ſecus habuerit.

In topicorum quoque uſu habenda erit ratio, nempe 1. cauſæ. 2. ætatis 3. ſexus. 4. virium. 5 partis affectæ. 6. omnium verò maximè vehementiæ, & magnitudinis morbi. A cauſa morbi, quemadmodum ab initio hujus capitis quoque monſtravimus, præcipua & prima ſumitur indicatio. Nam ſi fuerit affluxus plegmonicus, potentiùs refrigerandum eſt, & evacuandum, quàm ſi cauſa in humore pituitoſo conſiſtat. Præterea humores arcendi ſunt defenſivis. Si verò cauſa Gangrænæ intemperies ſicca, & defectus nutrimenti, atque ſanguinis fuerit, quocunq; modo id fieri poterit, ad partem affectam nutrimentum atque ſanguis attrahendus eſt. Evacuationes quoque corporis, venæ item ſectio, & uſus cucurbitularum, atque defenſivorum iſthîc minimè conveniunt. Rurſum ſi cauſa ſit arctior ligatura, ea ſolvenda, & medicamen

adhibendum

adhibendum incidendis, abſtergendis, & deſiccandis humoribus retentis circa ligaturam, quò pateat ſpiritibus via. Si erit luxatio, aut oſſium eminentia, ſuo quoque loco reſtitui oportet, quò ad fieri poterit. Tumores ſchirrhoſi, aliaque pręternaturalia, ſi circa vaſa magna induruerint, ſanguinique & ſpiritibus, ne perfluant, impedimento fuerint emolliendi, & diſcutiendi ſunt.

Secunda indicatio ab ætate deſumitur. Nam juveni ægroto caro, & partes omnes molliculæ: ſunt proinde medicamenta adhibenda minùs efficacia, quàm quæ provectioribus. Horum enim caro & partes duriores, verbi gratiâ agricolarum, nautarum, venatorum, bajulorum, & aliorum ejuſmodi laborioſam vitam agentium. Et ut verbo dicam: neceſſe eſt, ut medicamentum cum natura, ætate, ac viribus ęgri ſuam habeat proportionem.

A ſexu itidem indicatio. Ferè namque delicatiùs tractanda mulier, aut puella, quàm vir quiſpiam, aut habilior adoleſcens: ſimiliter & molliùs otioſi, ac delicati omnes: Itemque Eunuchi, quàm ſuperiores illi agricolę aliique id genus.

Ab ęgri quoque viribus quarta ſumitur indicatio. Nam ſi firmæ fuerint, Chirurgo integrum erit applicare valentia remedia, & neceſſarias operationes exequi. Sin morbo jam dejectæ vires, vix præſtari poterunt, quæ alioqui neceſſaria forent. Eſt itaque prudentis hominis, quemadmodum Celſus docet, eum, qui ſervari non poteſt, non attingere, ne videatur occidiſſe, quem ſors ipſius peremit.

Quinta indicatio petitur à parte affecta. Nam oculi, os, pudenda, uterus, anus, articuli, vertebræ, & alia id genus, itemque partes exquiſito ſenſu prędite, ſunt molliùs tractandæ, quę ſunt muſculoſæ, uti brachium, tibia, &c. Ita ſeſe gerat Chirurgus, quoad ejus fieri poterit pro ratione indicationum, quę ſeſe offerunt.

Sexta & poſtrema ſupereſt indicatio, quę propemodum omnia ſubvertit, nempe morbi magnitudo. Itaque ſi recens eſt morbus, & putredo tantummodò ſuperficiaria; ſat eſt, leviter ſcarificare partem affectam, & adhibere Ægyptiacum noſtrum ſuo loco deſcriptum, vel ſimplex vel melle roſaceo temperatum, pro partis affectę natura, proque ætatis & ſexûs ratione. Sin gravis ſit morbus, minetur que Sphacelum, ſcarificanda, & incidenda eſt pars altiùs, apponendumque Ægyptiacum, aut ruptoria, & cauteria potentialia: aut ipſo actuali cauterio, ſi quidem fieri poteſt, auferendum quicquid corruptum eſt. Nihil enim in tam diro morbo, in quo non ſolum de parte aliqua, verùm etiam de toto corpore agitur, clementer agendum; maximè cùm degenerat in Sphacelum. Quapropter ſi ſuperiores indicationes vel tantillam ſpem faciunt, protinus adhibendum eſt extremum remedium, juxta Hippocratis Aphoriſmum: *Extremis morbis & maximis, quales ſunt peracuti, quibus periculum impendet, extrema remedia, ut eſt victus tenuiſſimus, & alia præſidia maxima, ſunt adhibenda.* Interim tamen nihil temerè ſed omnia ſecundùm rationem, & non niſi factâ prognoſticatione, coram aſtantibus facienda ſunt. Non enim agitur hic de corio boum, ſed de homine, ad imaginem DEI facto. Attamen remedium ſimul & operatio ſi cum morbo Analogiam habuerint, non poſſunt non eſſe utilia, quamtumvis violenta fuerint. Sic Helvetio illi in capite vulnerato, cujus capite quarto mentionem fecimus, vidi præſtantiſſimum Dn. *Johannem Griffonium* Chirurgum longè excellentiſſimum adhibuiſſe ſupra duram matrem ſyrupum ex unguento Ægyptiaco, liquidiſſimam ſcilicet ipſius unguenti partem quæ pulveribus ſubſidentibus innatabat: unde ſtatim cohibita eſt putredo; quæ duram matrem occuparat: alioquin remedio imbecilli nihil fuiſſe effectum, erat veriſimile: Sicque extremus morbus extremo curatus fuit remedio. At Ægyptiacum hic valentiſſimum, aut extremum appello remedium, habitâ partis ratione, cui apponebatur; quod alioquin extremum dici non poſſit. Monitos interim velim Chirurgos, ne hæc aliave id genus valentia remedia adhibeant; cerebri membranis, niſi manifeſtâ putredine ſeu corruptione tentatis, qualis in illo Helvetio cernebatur, in qua medicamentum ſuas operationes cum fructu perficere potuit. Deinde ut iis parcè utantur, ac cùm primùm vehementia morbi inhibita fuerit, ab iis deſiſtant. Bis itaque aut ad ſummum ter membranis cerebri impoſito ſyrupo iſto Ung. Ægyptiaci, & quidem in maximis putredinibus, ſufficit. Deinde mitiora applicanda ſunt. Filamentis autem nequaquam applicandum eſt medicamentum hoc, modum enim excederet, & ad partes ſanas deflueret, maximaque ſymptomata excitaret: ſed penicillo minimo pictoris, prędicto ſyrupo intincto ſuperficies membranæ parcè, uti dixi, leviterque illinenda eſt. Eſt enim medicamentum ſummè acre, reſpectu membranarum cerebri, quę exquiſitiſſimo ſenſu ſunt prędite. Quapropter graviter errant barbitonſores nonnulli, quorum nomina ſtudio hic ſupprimo, qui oxymel in vulneribus capitis, & quidem detectis membranis, copioſè applicant. Propter acrimoniam enim aceti graviſſima excitat ſymptomata; præcipuè autem dolorem ingentem ac maximum, quem è veſtigio membranarum inflammatio, febris, delirium, ſpaſmus, paralyſis, tandemque mors ſequuntur. Quapropter ego in detectis membranis cerebri via melle roſaceo per ſe, niſi cum aliis mixto, uti auſus ſum. Meninges enim cerebri, quia exquiſitiſſimo ſenſu ſunt prędita, nihil acre ſufferre poſſunt.

Porrò, quia omnis in univerſum Gangręna & Sphacelus, putrefactionis ratione, veneni plus minuſve particeps eſt, pro ratione morbi majoris minoriſve, conſervandæ, firmandęque partes primarię, cerebrum, cor & jecur, ut ne vaporibus & exhalationibus, à putredine iſta ſubortis tententur, idque remediis tum internis, tum externis.

Cor omneſque partes nobiles egregiè corroborat, eaſque à vaporibus malignis tuetur lapis Bezoar, cum aqua aliqua appropriata, veluti bugloſſæ, borraginis, cardui benedicti, aut meliſſę exhibitus. Ego ut plurimum nonnihil confectionis Alkermes, & aquæ cinnamomi deſtillatæ ſine vino addo; non ſolùm, quòd cor parteſque nobiles roborant, verùm etiam ut ſint veluti vehiculum lapidis, qui alioquin tardè operatur. De Doſi hujus lapidis authores inter ſe non conveniunt, cùm alii magnam probent, alii verò ipſum in exigua quantitate exhibeant, de quo vide Dn. *Caſparum Bauhinum*. Ego à granis quatuor ad ſex vel octo exibeo. Sequens quoque pulvis cor parteſque nobiles mirum in modum roborat:

R. Lapidis Bezoar
Oſſis de corde cervi ana ℈j.
Margaritar. pręparat. ℈ij,
Cornu cervi uſti, pręparat.
Terræ ſigillatę ana ʒj,
Sacchari candi ʒiiij,

Miſce, fiat pulvis, de quo drachma una, cum aqua appropriata, ut dictum eſt, exhibeatur.

Os quod in corde cervi reperitur, inſignem habere vim corroborandi cor hominis, indubium vocare

minimè contendam; ſed quia in corde boum hujuſmodi oſſa quoq; reperiuntur, & plerumq; à Pharmacopolis pro oſſibus de corde cervi ſubſtituuntur; Videat Medicus ne decipiatur. Ego expertus loquor, pharmocopolam enim & aromatarium quendam celebrem familiariter cognovi, qui quotquot laniones mactabat boves, eorum corda ſibi adferenda curabat: à quibus extracta oſſa, pharmacopolis in nundinis pro oſſibus de corde cervi vendebat. An autem crudum, aut potius uſtum & præparatum exhibendum ſit, poſtea dicam. Quibus non ſuppetit Bezoar, per intervalla ſcrupulus terræ ſigillatæ, aut boli Armenæ aut cornu monocerotis exhibendus: huic tamen, ut teſtantur viri docti, cervi cornu haud multùm cedit contra venena, & venenatos morbos: à malignis enim vaporibus cor defendit, & ut *Gregorius Horſtius* teſtatur, viſcoſitatem humorum incidit, internorum viſcerum obſtructiones aperit, & vi ſua penetrandi putreſcentibus humoribus reſiſtit, adeoq; Balſamica quadam virtute malignitatem humorum corrigit: unde *Jouberto* maximè Cardiacum dicitur.

Calcinatum autem & præparatum, teſte *Horſtio*, loco ante citato, non crudum exhibendum eſt, cùm crudum propinatum frequenter eodem modo, ut fuit exhibitum, per alvum, ſine omni alteratione reddatur. Spirituoſa enim ſubſtantia, omnis actionis cauſa, per fœculentam materiam additam, colligata, impeditur quo minùs virtutes ſuas exercere poſſit, ita ut in crudo vis illa quaſi ſepulta jaceat: imò ſal etiam balſami ſui vires exercere nequit, niſi terreſtribus ſuis vinculis expediatur. *Cum igitur vis illa diaphoretica,* inquit idem *Horſtius, qua propter ſalem fixum ineſt huic remedio, una cum aliis qualitatibus ab impedimentis ſuis poſt calcinationem, & præparationem maximè liberata ſit, ideò concludimus, magis conveniens eſſe cornu cervi uſtum & præparatum quàm crudum, imò tam tutum & jucundum in graviſſimis quoq; morbis hoc medicamentum eſt, ut omni ætati, ipſis etiam recens natis commodiſſimè, neceſſitate urgente præbeatur.* Hactenus *Horſtius.*

Eadem quoq; methodo in exhibitione oſſis de corde cervi (quod hominis cor, ut teſtatur *Quercetanus,* quadam ſubſtantiæ ſimilitudine roborat, & ad cardiacam affectionem, ſyncopemq; inprimis utile eſt) procedendum eſſe exiſtimo Illud enim niſi prius calcinatum, & præparatum fuerit, propter ſuprà dictas cauſas veluti inutile eſſe, & vires ſuas minimè exercere poſſe, ſed cum excrementis ſine omni alteratione per alvum excerni, quis quæſo in dubium vocare poterit?

Hîc autem negligentia, aut potiùs imperitia quorundam Pharmacopœorum notanda eſt, qui cornu cervinum non in catillis fuſoriis, aliiſq; vaſis ad præparationem medicamentorũ aptis, ſed ſimpliciter inter carbones comburunt: præparatio profectò, quæ uti compendioſa, & Pharmacopœis facilis, ita etiam ſordida ægriſque exitioſa eſt. Quandoquidem carbones malignum & peſtiferum in ſe continere vaporem, inde manifeſtum fit, quod accenſi in loco aliquo occluſo dolorem capitis, nauſeam, & lipothymiam excitent, mortemq; aliquando immaturam accelerent, uti Coloniæ Agrippinæ circa annum 1593. duobus accidiſſe memini: qui cùm noctu in platea, *die Kloeker Gaſſe* appellata, vigilias agerent, & in domuncula quadam ad id extructa, carbones ligneos incendiſſent, mortui reperti fuere: tertius verò etiamſi velut in agone verſaretur, ad aërem tamen deportatus, adhibitiſq; ipſi, quæ adhibere debuerunt, priſtinæ ſanitati reſtitutus fuit. Cæterùm cornu cervinum, dum in carbonibus iſtis comburitur, cineresq; undiq; ipſi adhærent, facilè aliquid malignitatis ab ipſis carbonibus retinere poſſe, ratio ſuadet.

Succus citriorum cum ſaccharo, & priſana, aut decocto agrimoniæ & veronicæ, in eundem uſum efficaciſſimus, Theriaca, & Mithridatium laudantur, ſi ſolvantur aqua, aut decoctione cardui benedicti, & ægro præbeantur à ſcrupulo uno ad drachmam unam. Sunt quoq; conſervæ roſarum, violarum, bugloſſi, & nenupharis utiliſſimæ. Et ſi vehementior ſit febris, cordialibus (theriacæ, & Mithridatio) addendum eſt aliquantum trochiſcorum de camphora. Camphora enim inter fortiſſima alexiteria non immeritò à viris doctis numeratur: putredini enim mirum in modum reſiſtit. Quapropter non ſolùm vapores, qui ex corrupto & putrefacto membro verſus cor aſcendunt, repellit; verùm etiam maximum illum calorem internarum partium temperat. In magnis tamen capitis & ventriculi doloribus hâc cautè utendum eſſe monet *Mindererus: Licèt* inquit, *extrinſecus frontis embrochis ſpleniis & perfuſionibus indita, ſemper nobis viſa ſit plurimum profuiſſe.* Sequens itaque potiuncula per intervalla ægro exhibenda eſt:

R. Theriacæ optimæ ℈ij.
Cornu cervi uſti & præparati ʒß.
Syrup. de ſucco citronum ℥j.
Trochiſcor. de camphor ʒß.
Cum aq. card. bened Fiat. potiuncula.

Pueris delicatulis, qui præſcriptam potionem propter ſaporis gravitatem bibere non poſſunt, detur ſequens potiuncula.

R. Lapidis Bezoardici,
Margarit. præpar. ana gr.iiij.
Cornu Cervi uſti & præpar. ℈ß.
Cum decocto agrimoniæ & veronicæ, fiat potiuncula.

Confectio Alkermes quoque per ſe cor parteſque nobiles roborat, & malignos vapores repellit, præcipuè ſi ſcrupulum unum, aut alterum cornu cervi uſti & præparati admiſcueris.

Extrinſecus applicandum eſt ſequens epithema:

R. Aquarum roſarum.
Bugloſſæ
Borraginis ana ℥ij.
Vini Malvatici ℥j.
Aceti ℥ß.
Specierum diamargar. frigid.
Ligni Aloes.
Corticum citri
Raſuræ eboris ana ℈ß.
Croci gr.vj.

Miſce, fiat epithema, applicetur tepidum cordi regioni, cum panno purpureo.

In pauperiorum gratiam æſtate accipitur borrago, acetoſa, & meliſſa; contundantur in mortario cum cyatho vini albi & pauxillo aceti roſati, expreſſioni addatur cinnamomum & crocus, pulveriſata, dein applicabuntur, ut ſuprà.

Contemperandus quoq; vehemens jecoris calor; idq; exhibito ægrotanti ſyrupo citriorum, granatorum, acetoſæ, violarum, oxalidis, de agreſta, aut de ribes, cum aqua bugloſſæ, borraginis, aut acetoſæ; Aut dentur cum decocto agrimoniæ, veronicæ vel cum priſana. Poterit quoq; parum ſpecierum diamargariti frigidi admiſceri. Interim à vino aliiſq; calidis prorſus abſtineat æger. Extrinſecus jecori ſequens epithema tepidè applicetur.

R. Aquarum endiviæ,
Agrimoniæ,
Cichorii,
Lactucæ,
Abſinthii an. ℥ii.
Aceti, ℥ß.
Specierum diarrhod. Abb. ʒj.
Sandali rubri ʒß. Miſce.

Digitized by Google

Si fueris rusi, deſintque aquæ deſtillatæ, harum loco herbæ illæ aut omnes, vel pleræque omnes uſurpentur: ſuccus exprimatur, aut fiat earundem decoctio, deinde addito pauxillo aceti, & caphuræ, applicetur tepidè jecori cum panno rubro.

Si capitis dolor vehemens ſit, nec æger ſomnum capiat, vapores clyſteribus & ſuppoſitoriis revellantur: inungantur tempora, & frons unguento populeo, vel ſequente.

R. Ol. roſatum,
Nenupharis an. ℥. ß.
Caphuræ,
Opii diſſoluti in aqua betonicæ an. gr. vj.
Miſce, fiat linimentum.

In eundem uſum applicato frontale ejuſmodi

R. Aq. Roſarum
Betonicæ ana ℥ij.
Aceti.
Ol. Roſacel.
Miſce, applicetur tepidè.

Si dolor capitis, vigiliæ, & inquietudines maximæ fuerint, detur ægro aliquid laudani, aut tripheræ magn. cum opio.

Æger, uti dictum eſt, abſtineat à vino & cæteris rebus calidis, aut concoctu difficilibus, quippe ex his vapores ad cerebrum copioſi transmittuntur: quos ut inhibeas, poſt cibum ſumere poteris aliquantum ex miva cydoniorum ſine ſpeciebus, è conſerva roſarum, rob de ribes aut berberis & ſimilibus.

Defenſiva loco affecto applicata impediunt quoque, ne vapores ad caput aſcendant, ſed cautè eis uti licet. Ex immoderato enim uſu adſtringentium, aliquando Gangrænam fieri *cap. 6.* declaratum fuit.

Cap. 13. *Curatio Gangrænæ particularis, nempe ejus, quæ ex alteratione vehementi per qualitatem manifeſtam ortum ducit.*

IAm proximo *præcedente capite* attigimus, quæ in genere ad curationem Gangrænæ pertinent: ſed cùm non veniat in Chirurgi manus gravior, aut difficilior morbus, haud erit abs rè, eundem paulò fuſiùs perſequi. Ubi igitur ex ante commemoratis ſignis perſpexeris, ortam Gangrænam ex intempeſtivo affluxu, & inflammatione ſanguinis, perpendendum eſt, ſiſtaturne materia, an verò adhuc defluat in partem affectam. Materiam autem defluere judicabis, ſi dolor ingens, inflammatio item magna, ac vehemens febris fuerit, axillarumque, aut ilium glandulæ ſubtumidæ ſint ac dolorificæ. Tum quavis arte primò inhibenda eſt defluxio: deinde eadem aliò derivanda: tertiò & evacuandum, quod in loco affecto jam congeſtum eſt.

Primum illum ſcopum aſſequemur adſtringentibus, ſive defenſivis, quibus defluxio poteſt arceri à parte affecta. Chirurgus itaque ſtatim ab initio poſt præſcriptam victûs rationem, qualis antea propoſita eſt, applicet loco affecto defenſivum ſequens.

R. Boli armeni ℥iiij.
Terræ ſigillatæ ℥ij.
Cornu cervi uſti &
Raſur. eboris an. ʒij.
Caphuræ ʒiij.
Ceræ ℥iij.
Ol. roſati ℔j.
Aceti ℥iiij.
Aquæ roſar. ℥ij.
Album. ovorum num. ij.
Miſce, fiat unguentum, quod diu ſervari poteſt.

Aut quod parabilius eſt, impenſæque minoris.

R. Farinæ hordei ℥iiij.
Boli armeni albi ℥ij.
Pulv. gallarum virid.
Nucum cupreſſi
Corticum granatorum an. ʒj. ß.
Caphuræ ʒj.
Cum oxymelite, fiat cataplaſma.

Alterutro in eundem uſum promiſcuè, aut aliò quopiam ad arbitrium uti poteſt Chirurgus: mihi poſterius uſitatum eſt. Oleoſa enim mihi omnia, aut quovis modo pinguia ſuſpecta ſunt in Gangræna: poros enim obſtruendo, tranſpirationem inhibent: & vapores putridos in parte affecta retinent. Ceſſante defluxione, poſſunt defenſiva intermitti, ut innatum calidum minore negotio penetrare queat in partem affectam, Sin aliquod corruptionis principium ſeſe patefaciet, tum etiam continuanda defenſiva, ad arcendos vapores, qui ex putredine ad partes primarias attolluntur.

Alter ſcopus eſt aliò revellere, & derivare humores in partem affectam affluentes idque quàm citiſſimè, adhibitis purgationibus, phlebotomia, cucurbitis, hirudinibus, aliiſque id genus remediis. Corpus purgandum medicamentis lenientibus, puta bolo ſequenti:

R. Caſſiæ recens extractæ ʒij.
Elect. diacathol. ℥ ß.
Cum ſacch. fiat bolus.

Aut diſſolvendo in aqua bugloſſæ, aut decocto endiviæ, lupul. ſcabioſæ, cichorii, & florum cordialium, fiat potio. Alvus laxa ſervanda: lubrica reddetur quoad ejus fieri poterit uſu, ſeu clyſterum & balanorum, ſeu etiam prunorum dulcium decoctorum in infuſione ſennæ, mechoacan. & rhabarb. ſi animus eſt purgare validiùs.

Secanda vena, niſi ætas, tempus, aliudve quippiam obſtiterit, & multùm ſanguinis extrahendum ſumpta indicatione à magnitudine morbi, & virium ægrotantis. Vena aperiatur, quæ conſenſum habeat cum parte affecta. obſervatâ interim fibrarum rectitudine.

Hîc quoque utiles cucurbitæ, iis præſertim, qui phlebotomiam ferre nequeunt: Sic & hirudines anò adhibitæ, ad evacuandum humorem atrabilarium. Arctior quoque ligatura remotarum partium utilis: ac frictiones, quæ fiunt manu, & linteis calidis, noxiæ, ſanguinem enim & humores ſubtiliores & acriores reddunt.

Tertius ſcopus eſt, ut pars in priſtinum, ac naturalem ſtatum reſtituatur. Id fiet evacuato accuratè ſanguine, & cæteris humoribus parti affectæ impactis, ac in ea concluſis. Itaque quamprimum proſpiciendum eſt, quid facto ſit opus, & ſcalpelli acie tentandum, ſit ne gangræna profundior, an ſuperficiaria: tum pro diverſitatis ratione ſcarificationes leviùs aut altiùs imprimendæ: dein ſatis magna ſanguinis quantitas ſinenda effluere. Quin etiam ſi qua ſit in parte affecta grandior inſigniorq; vena, ea audacter, & ſine mora incidenda: ſic enim ſanguis & humores exonerantur, pars affecta refrigeratur, & aperitur pororum obſtructio, quæ arteriarum ſyſtolen & diaſtolen inhibeat. Id tamen nequaquam aggrediendum, niſi morbus graviſſimus, & æger juvenis, & vires firmæ fuerint. Nervos autem majores, tendines & arterias, nefas attingere, niſi maxima & inſignis adfuerit corruptio: alioquin metuendum à convulſione, motus deperditione,

doloribus acutiſſimis, ſanguinis profluvio, & ſpirituum vitalium reſolutione, ſyncope, imò & morte.

Præter ſcarificationes Avicenna & alii ſcriptores jubent apponere hirudines, quo plus depleatur ſanguinis & humorum: id quod & ipſe ſoleo facere, quoties potiſſimum ſanguis parcus educitur ſcarificatione. Si deſint hirudines, aut ſi æger eas reſpuat, ſoleo tres, aut quatuor cucurbitulas minores applicare: majores enim cucurbitæ vehementiùs attrahunt. Hirudines tamen aptiores, propoſito convenientiores. Evacuato ſanguine abluenda pars aceto, & ſale marino ſimul liquatis: hæc enim putrefactioni plurimùm repugnant; At ſi profundior fuerit Gangræna, efficacior adhibenda lotio, qualis ea eſt, quæ ſequitur.

R. Lixivii fortiſſimi
Aceti optimi ana ℔iij.
Scordii utriuſque
Abſinthii
Rutæ
Lupinorum contuſorum anà M ß,
Rad. Ariſtoloch. rotund.
Vincetoxici ana ℥ß.
Salis marini ℥iiij.

Coquantur ad conſumptionem tertiæ partis, in colatura diſſolve.
Aloës
Myrrhæ ana ℥ß,
Aq. Vitæ ℥ij.
Camphoræ ʒß.

Quoties remedia permutare neceſſe fuerit, lavare oportebit partem fotu illo tepido: nam præterquam quod plurimum reſiſtit putredini, etiam revocat innatum calidum, reſolvit & exſiccat corruptos humores inibi concluſos. Inſuper toti parti affectæ ſcarificatæ imponendum unguentum Ægyptiacum Meſues, quod componitur hunc in modum.

R. Æruginis ℥v.
Mellis optimi ℥xiiij.
Aceti ℥vij.

Coquantur omnia ſimul donec fiat unguentum ſpiſſum & purpureum.

Quod ſi corruptio major eſt; ſoleo idem unguentum ſic componere.

R. Æruginis ℥v.
Mellis optimi ℥xiiij.
Aceti ℥viij.

Coquantur omnia ſimul donec fiat unguentum ſpiſſum, & purpureum.

Quod ſi corruptio major eſt, ſoleo idem unguentum ſic componere.

R. Æruginis ℥iiij.
Mellis optimi, & cum decocto abſinthii, & ſcordii deſpumati ℥xvj.
Aceti ſcillitici ℥vj.
Aluminis rochæ
Salis ammoniaci ana ℥j.
Succi rutę
Scordii utriuſque &
Alliariæ ana ℥iij.

Coquantur ad ſpiſſitudinem mellis, deinde admiſce
Theriacæ optimæ
Mithridatii ana ʒiiij.
Camphoræ (plurimum enim penetrat, & putredinem inhibet) ℥j.

Sic præparatum unguentum non ſolùm reſiſtit putrefactioni, ſed & temperat, ac minuit vaporum malignitatem, qui perpetuò attolluntur à parte obſeſſa Gangrænâ, & lædunt principes. Breviter Ægyptiacum præſtantiſſimum & primarium eſt in Gangrenæ remediis, ſeparatque mortuam carnem à viva & laudabili gignens eſcharam. Ubi tota pars Ægyptiaco correcta fuerit, inſuper applicandum cataplaſma ſequens, quod & ipſum reſiſtit putredini, exiccat humores excrementitios, doloreſque ſedat.

R. Farinæ lupinorum
Lentium
Fabarum
Lolii
Salis marini an. ℥iij.
Pulv. Summitat. abſinth.
Scordii utriuſque
Alliariæ
Rutæ ana ℥j.

Coquantur in oxymelite ſimplici, & fiat cataplaſma. Refrigerato adde
Aloes
Myrrhæ ana ℥j.
Aq. Vitæ ℥j.
Miſce.

Prædictæ autem farinæ, inprimis lupinorum, mirum in modum in Gangręna, aliiſque putridis ulceribus conveniunt: exſiccant enim, diſcutiunt, & putredini adverſantur; Quemadmodum *Dioſcorides*, *Galenus*, & *alii* teſtantur. In præparatione autem & uſu farinæ, ſive lupinorum, ſive lentium, aut ſabarum fuerit, diligenter proſpiciendum eſt, ne diu cum reliquis pulveribus coquantur. Fieret enim nimis viſcoſum, glutinoſumque, ac proinde inutile cataplaſma. Viſcoſa enim omnia, quia poros obſtruunt, vaporeſque putridos in parte affecta retinent, in Gangręna, omnibuſque ulceribus venenoſis ac putridis exitioſa eſſe, aliàs quoque monui. Atque ego hanc ſummo cauſam eſſe, cur *Nicolaus Goddinus* in Chirurgia militari has repudiat, utpotè ad Gangrænam inutiles: ſiquidem emplaſticas putat. Quamobrem læviſſimè tantùm excoquendæ cum pulveribus. Hæc autem remedia omnia, ablutio, cataplaſma, &c. tepidè ſunt admovenda, linteiſque præterea calidis obvolvenda pars affecta, etiamſi Gangræna orta ſit ex inflammatione. Sic enim penè extinctum, & intermortuum innatum calidum, revocatur, & quaſi rurſum accenditur in parte affecta.

Chirurgus, quoties ad ægrum accedet, his remediis excitatæ eſcharæ ſummam partem tollere conabitur; aut ſcalpelli acie incidat, uſque ad partem ſanam, quo detur medicamento quacunque penetrandi via, ad corrigendum, quicquid depravatum, & corruptum eſt: nec alia procedet methodo, donec videat morbum ſuperatum, & evictum. Id verò ex eo deprehendet, quòd malum non latiùs ſerpet: & circa ipſum apparebit circulus exactè rubens, & exquiſiti ſenſûs: Separationem enim carnis mortuæ à vivâ naturæ & medicamentorum beneficio fieri indicat: præterea in iſto circulo rubro, materia ſpiſſa & alba reperitur. Corriguntur etiam corruptio & caro emortua cauterio, tum potentiali, tum actuali. Pro cauterio potentiali *Johan de Vigo*, & quidam *alii* utuntur arſenico, & ſublimato, aut per ſe, aut cum unguento Ægyptiaco miſto, in hunc modum:

R. Floris æris
Aluminis,
Mellis,
Aceti ana ℥ij.
Arſenici pulveriſati ʒij.
Sublimati ʒj.

Bulliant omnia ſimul, priùs pulveriſandis pulveriſatis, uſque ad ſpiſſitudinem.

Sed videamus nunc, an arſenicum ſive purum, & in pulverem redactum, ut docet *Fallopius*, loco allegato, ſive unguento Ægyptiaco permixtum tutò in Gangręna applicari poſſit? Cenſetur autem Arſenicum in numero medicamentorum, quæ à *Galeno* & aliis

Digitized by Google

& aliis ſeptica dicantur, hoc eſt, putreſacientia, & uſtoriam vim habentia: Colliquare enim, ut *Galenus* loco proximè allegato addit ſunt nata, & potiſſimùm carnem tenellam. Hujus quoque ſententiæ fuiſſe *Avicennam*, ipſius ſcripta teſtantur, his verbis: Putrefactiva verò eſt illa, videlicet medicina, cujus proprietas eſt, ut corrumpat complexionem ſpiritus, pervenientis ad membrum, & complexionem humiditatis membri ejus cum reſolutione, ita quod non eſt conveniens, ut ſint pars illius membri, & non pervenit ad hoc, ut adurat ipſum, & corrodat, & reſolvat humiditatem ejus: imò dimittit in ipſo humiditatem corruptam, in qua agit aliud à caliditate naturali, quare putreſit. Et hujuſmodi quidem exemplum eſt Arſenicum. Hactenus *Avicenna*. Quibus verbis quid de Arſenico cenſendum, & quàm periculoſus ipſius uſus ſit in Gangræna, ſatis ſuperque docet. Gangræna enim cùm nihil aliud ſit, quam putrefactionis principium, quæ ex calido & humido gignitur, ac ſimilia ſimilibus conſerventur, augeanturque, ut *Galenus* multis in locis teſtatur: non video, quomodo arſenicum, cùm putreſaciens ſit, & humiditatem corruptam, ut *Avicenna* teſtatur *loco præallegato* in membro relinquat, quicquam laudabile hîc efficere poſſit, cùm ſit potiùs putrefactionem promoturum. Ex his apparet, *Fallopium* aliàs virum de Chirurgia optimè meritum, ſibi ipſi contradicere: Libro enim *de tumorib. c.* 26. hæc habet verba: *Fit quintò*, inquit, *Gangræna, cùm medicamentum erodens parti applicatur, ut riſagallum & ſimilia, cùm ſine ratione applicantur, tunc introducitur intemperies calida, deſtruens caliditatem naturalem partis.* Hoc in loco applicationem riſagalli, hoc eſt, arſenici, veluti cauſam Gangrænæ poſuit. At paulò poſt & quidem *eodem capite* jubet in Gangræna arſenico, & ſublimato pari pondere pulveriſatis, & commixtis ſciſſuras explere, imò & ſecundò iterare, & ſi prima vice non ſatis operatum fuerit.

Andreas Veſalius inſtitutionum Chirurgicarum *lib.* 5. *de tumoribus cap.* 12. eadem habet verba. Verùm opinionem illam non genuinam, & *Veſalio Proſpero à Burgarutio* falsò adſcriptam eſſe exiſtimo. Utut autem ſit, non video, quomodo Arſenicum, ſi membro alicui corporis, Gangrænâ minimè obſeſſo, applicatur, Gangrænam procreare, eamque introducere, & è contra Gangrænam jam factam evincere atque extirpare poſſit. Præterea practici, qui ulceribus, ſcrophulis, & fiſtulis applicuerunt unguenta & trochiſcos ex Arſenico paratos, facilè potuerunt obſervare, quàm gravia exoriantur ab eo ſymptomata, nempe dolor ingens viginti quatuor horis ad minimum perſeverans, febris, delirium, deliquia, & ſyncope. Hæc autem ſymptomata ex eo ſunt omnia, quòd Arſenicum tranſmittat vapores ſuos malignos ad partes principes, liquatâ priùs carne in materiam corruptam, quæ illi pro vehiculo eſt, ad deferendam illius qualitatem malignam, ad eas partes primarias, & quamvis ulcera ſint remota à partibus primariis, ejus tamen malignitas ad eas facilè pervadit per medias venas, nervos, & arterias: cujus rei exemplum lector circa finem quinti capitis videre poterit. Hinc intelligimus, Arſenicum nihil ad Gangrænam conferre. Quapropter *Paracelſus* hujuſmodi cauſtica ex Mercurio ſublimato, & ſimilibus parata, artes carnificum appellare conſuevit. Itaque ſi quando applicanda ſunt cauteria potentialia, feliciùs & tutiùs mihi uſurpari poſſe videntur cauſtica, parata ex fortiſſimo lixivio, è cineribus ſarmentorum, & calce viva. Hujuſmodi enim ruptoria operantur præſentiſſimè, & levi cum dolore, quippe vix ad horulæ ſpatium perſeverat: contrà Arſenico excruciatur æger ad viginti quatuor horas, imò & totum bidoum cum ſymptomatis longè graviſſimis. Adhæc cùm Arſenico diſſolvatur, liqueturque caro, ruptoria contra extenuent, deſiccent, & diſſipent humores ſuperfluos: item cùm maligna & venenoſa qualitas ſoleat pervadere ad partes principes, ut dictum eſt, ruptoria, cùm ſint craſſioris ſubſtantiæ, in ea tantùm agunt, quæ proximè contingunt. In applicatione autem cauſticorum ſive ruptoriorum, magnitudo quoque morbi diligenter perpendenda, & pro ipſius ratione ruptorium aut parcè, aut copioſè applicandum eſt; quapropter Gangræna an profunda, an ſuperficiaria ſit, inprimis acie ſcalpelli perveſtigare convenit. Factâ eſchatâ excidenda eſt ipſius ſuperficies, ut carnem vivam proximè attingat, ſin nondum ſatis profundaverit ruptorium, denuò illud applicare convenit. Deinde medicamenta, quæ eſchatam auferunt, applicanda ſunt, de quibus poſtea dicemus.

Sequitur nunc cauterium actuale, nempe ferrum ignitum, quod uti ſupremum remedium, ita quoque maximum putatur, quapropter non immeritò in curatione Gangrænæ & Sphaceli potentiali, ab authoribus claſſicis, dignitate videlicet & præſtantiâ præponitur. Primò, quia potentia ignis, teſtante *Albucaſi*, ſimplex, & omnis alienæ qualitatis expers eſt: quapropter nihil aliud præterquam calorem, & empyreuma poſt ſe relinquit: cum potentiale è contra, inprimis arſenicum, ſublimatum, & hujuſmodi venenatam & malignam qualitatem habeant, & poſt ſe in parte affecta relinquant. Secundò, quia ignis actionem habet determinatam; quapropter ferrum candens non ultra arbitrium Medici operatur: cauterii potentialis verò operatio, nequaquam in poteſtate Medici, ſed in ipſa proprietate medicamenti ſita eſt. Tertiò, præfertur cauterium actuale potentiali, quia propter ignis vehementiam è momento operatur: Potentiale verò, quia ipſius vis atque utendi facultas in potentia tantùm ſita eſt, tardè. At cùm Gangræna ſit morbus peracutus, quique non dat inducias, promptiſſimum quoque remedium celeriter, & abjectâ cunctatione ſecundùm *Hippocratem*, adhibendum eſt: tale autem eſt ferrum candens. Quartò, cùm ut plurimum in Gangræna & Sphacelo ſit humorum excrementitiorum abundantia, medicamentum in ſummo gradu calidum requiritur: At tale eſt ferrum ignitum, non autem cauterium potentiale, præcipuè arſenicum. Etiamſi enim calidum ſit, relinquit tamen poſt ſe humiditatem corruptam, ut *Avicenna* loquitur: Quintò, cùm pars, quæ Gangrænâ laborat, ſupra modum ſit debilis, & propter excrementitiorum humorum abundantiam, laxa, ut corroboretur, & exſiccetur neceſſe eſt. Corroborat autem & exſiccat cauterium actuale, humectat, & debilitat, uti dictum eſt, potentiale, cùm, quia loco affecto malignam infligit qualitatem, tum etiam quia ipſius operatio tarda eſt, ſimul & doloroſa: hinc fit, ut humores ratione doloris copioſiùs affluant, partemque magis magiſque laxam ac debilem efficiant. Dolor verò cauterii actualis momentaneus eſt: quamprimum enim ferrum candens amovetur, deſinit, præcipuè ſi anodynum aliquod applicetur. Quid plura? *Cauterizatio* (*Avicenna* verbis lib. 1. fen. 4. cap. 29. mihi pag. 156. utor) *eſt medicamen valdè utile, juvans ad prohibendum, ne corruptio ſpargatur & ad confortandum membrum, cujus complexio eſt frigida, & ad reſtringendum ſanguinis fluxum.* His verbis quatuor utilitates, in curatione

Gangræna

Gangrænæ maximè neceſſarias, ex cauterio provenire teſtatur *Avicenna*. Docet enim, 1. cauterium prohibere ne corruptio vicinas partes invadat, 2. ipſum confortare membrum, cujus complexio frigida eſt. At in Gangræna, etiamſi ex intemperie calida orta fuerit, conſtitutio tamen partis affectæ frigida eſt, propter caloris innati defectum atque imbecillitatem. 3. reſolvere materias corruptas in membro contentas. 4. & ultimò docet cauterium actuale ſiſtere ſanguinis fluorem. Atque hæc omnia in curatione Gangrænæ ſummoperè ſunt neceſſaria. Ex quibus error ſimul & inſcitia *Felicis Wirtzii* luce meridianâ clariùs apparet: Libro enim 1. cap. 4. de hoc à tot ſeculis, & à tot viris in arte Chirurgica eruditis, approbatiſſimo remedio loquens, ad illam uſque impudentiam devenit, ut illud à carnificibus inventum fuiſſe, & non niſi latronibus adhibendum eſſe, ſcriptum reliquerit. Nullam tamen aliam cauſam adfert, quàm quod nervi à cauterio actuali lædantur, contrahanturque: quaſi Chirurgus rationalis, & in operibus artis exercitatus, confuſè, & abſque judicio & ratione operaretur, neque diſcrimen ullum inter nervos, aut nervoſas partes, & venas aut arterias faceret. Venæ & arteriæ ut anatomicis notum eſt, cuti proximè, nervi verò multò altiùs jacent: quomodo igitur cauterizando venam, aut arteriam, nervi læderentur. Deinde non utimur cauterio actuali ad ſanguinem ſiſtendum, niſi maximâ urgente neceſſitate, & ubi reliqua medicamenta fruſtra adhibentur, & æger de vita periclitatur. Sed & ex duobus malis, ut ſonat proverbium, minus ſemper eligendum: Si itaque contractio aliqua nervorum pertimeſcenda eſſet, nonne tamen præſtaret incommodum hoc, quàm mortem ſubire? Deſinant itaque *Wirtzii* Avorum noſtrorum divinam ſcientiam, quâ tot ægri conſervati fuerunt, ſtultè irridere, deſinant inquam, remedium hocce, cujus efficacia talis eſt, quemadmodum divinus *Hippocrates* docet, ut quæcunque ulcera putrida ab ipſo non ſanantur, inſanabilia putare oporteat, contemnere, & ludibrio afficere.

In Gangræna tamen ex intemperie calida ſine affluxu, uti quoque in illa, quæ ex ſiccitate, & penuria alimenti exiſtit, cauterium actuale mihi ſuſpectum eſt, ut ſuo loco fuſiùs declarabitur. Eſcharâ his remediis factâ, curandum quamprimùm excidat. Id tamen fieri non debet remediis, applicari ſolitis ad relaxandum Eſcharam, puta butyro recenti, baſilico, oleo dulci, adipe ſuis, anſeris, caponis, & cæteris id genus; quæ cùm ſint calida & humida, poſſunt novam generare putredinem, ſimulque ulcus ſordidum reddere. Itaque ex *Galeni* ſententia applicandus eſt ſuccus porrorum cum ſale: hic enim penetrat & exſiccat plurimùm, ſicque putrefactioni repugnat. Adde quod relaxat, & adjuvat Eſcharæ caſum humectatione ſua, ut teſtatur *Hippocrates*.

Morbi vi ſuperatâ, Paulus Ægineta vult applicari farinam hordeaceam decoctam in hydroleo, aut, (quod magis probatur) farinam orobi cum melle. Utile quoque ad Eſcharæ caſum unguentum ſequens, itemque ad ulcus abſtergendum, & mundificandum.

R. Farinæ ervi
Rad. Ariſtoloch. rotundæ
Iridis Florentiæ
Vincetoxici
Angelicæ ana ℥ß.
Theriaces ʒij.

Cum ſ.q. mellis roſati, fiat unguentum.

Verumtamen hic meminiſſe oportet eorum, quæ ſupra monuimus, videlicet non expectandum, dum naturæ beneficio, aut medicaminis ope Eſchara ſeparetur. Natura enim cùm ſit debilis, tardior eſſet, ac interim poſſet regigni nova putredo ſub Eſchara. Adde quod Eſchara, cùm non debeat humectari oleis, pinguedine, & ſimilibus, exiccatur, ac proinde contrahitur & corrugatur, idque non ſine dolore.

Si fuerit Gangræna ex eryſipelate malè curato, aut ex proprio partis calore incenſo, diæta præcipiatur frigida & humida, exhibeanturque ſæpè hordeacea aliqua juſcula, ex vervecina, aut volatilium carne, in coctis lactucis, portulaca, acetoſa, borragine & ſimilibus. Corpus quoque ſic purgandum.

R. Catholici ʒvj.
Rhabarbari in ℥iiij. aquæ endiviæ cum paululo cinnamomi & aniſi infuſi ʒj.
Syrupi roſati ſolutivi compoſiti cum Rhabarbaro, agarico & ſenna ℥j.
Miſce, fiat potio.

Pars affecta ſcarificetur ad vivum, exin lavetur decoctione ſequenti

R. Aquarum endiviæ
Lactucæ an. ℔j.
Aceti ℔ß.
Lupinorum ℥j.
Rutæ
Scordii utriuſque
Salis an. M. ſ.

Coquantur lento igne ad conſumptionem tertię partis. Parti ad hunc modum lotæ applicandum Ægyptiacum noſtrum, deinde cataplaſma ſequens

R. Farinæ fabarum
Lupinorum
Hordei an. ℥iij.
Scordii pulveriſati ℥ij.

Cum oxymelite q. ſ. fiat cataplaſma.

Sin propter doloris, reliquorumque ſymptomatum violentiam, ac continuationem pars affecta repletur humoribus, quantumvis prima cauſa fuerit humor bilioſus, aut inflammatio ſine affluxu, nempe ex proprio partis calore, ad valentiora remedia progrediendum eſt, nempe cauteria actualia, vel potentialia: Eſcharæ item caſus procurandus ad modum antè propoſitum. In cauterii actualis tamen applicatione cautè hîc procedendum, ac non niſi ſumma urgente neceſſitate replicandum eſt. Bilioſæ enim inflammationes, cùm ſuapte natura ſint calidæ & ſiccæ, eas cauterium magis magiſque deſiccat, & malligniores reddit. Sin autem quemadmodum antea dixi, propter doloris vehementiam ſanguis & humores copioſè effluxerint, putredinemque procreârint, tunc cauterium actuale locum hîc quoque habere poterit.

Si ex congelatione ſit Gangræna, propter univerſalia (quæ judicabit neceſſaria Chirurgus) videndum eſt accuratè, incipiatne tantùm affectus, an jam aliquantiſper perſeveraverit: id autem ab ægro & adſtantibus ſimul ex ſequentibus ſignis promptum eſt reſcire. Morbus enim poteſt intelligi incipiens duntaxat, ſi pars eximio rubore ſcintillat, dolor autem ſit vehementiſſimus, punctorius & exurens. Sin verò utcunque inveteratus eſt morbus, pars erit livida & frigida, uti *cap.* 7. diximus. Ergo ſi incipiat tantùm morbus, non ſtatim admovendus ignis, aut calida quælibet apponenda: quin potius aquâ frigidiſſimâ irriganda eſt pars, aut nive perfricanda: ſic enim ea poterit reſtitui, & paulatim incaleſcere. Hoc ipſum quilibet facilè hyeme experitur, ſi manus frigore propè congelatas fricet nive, aut aquâ gelidâ: ſic enim ſubitò incaleſcent, at igni admotæ magnum ſentient dolorem eumque punctorium. Præterea ſi quis poma aut rapas congelatas injiciat in aquam frigidiſſimam, videbis ipſum gelu internum foras quaſi allici, ita ut fructus illi redeant ad ſuam naturam priſtinam.

priſtinam. Sin verò demergantur in aquam calidam, aut tepidam, confeſtim flaccefcent, & paulò poſt nigrore contracto computreſcent. Iſtiuſmodi porrò curatio Livoniæ, Irlandiæ, Norvvegiæ, & exterarum Septentrionalium plagarum incolis uſitatiſſima eſt. Neque enim veſperi ingrediuntur in diverſorium aut ad ignem, vel vaporarium accedunt, niſi egregie perfricatis priùs manibus, extremo naſo, & auriculis plurimâ nive. Quod ſi cui vecto trahâ, pro regionis ritu manus pedeſque probè congelati fuerint, cùm primùm diverſorium ingreſſus eſt, non dubitant illicò immergere partes gelidas in aquam frigidam, aut nivem, & ſic eum refovent; frigore enim, quod ineſt aquæ vel nivi, per antiperiſtaſin repellente, & cogente in unum, quod reliquum eſt calidi innati in partibus affectis, ipſum innatum calidum ita invaleſcit, ut frigus ceu adverſarium expellat, Generoſus Vir *Du. Bernhardus ab Hatzvelt*, *Dominus in Wildenberg*, Vir pius & fide dignus narravit, ſe, cùm eas regiones peragraret, incidiſſe aliquando in viatorem ſecundùm viam frigore rigidum, ac penè mortuum: quem plauſtro ſuo impoſitum, cum deduxiſſet in diverſorium, hoſpes illicò demerſit in frigidam: quo facto undiquaque erupit gelu, ut ipſius corpus glacie ceu ferro contectum conſpiceretur. Tum quoque propinatum illi, ajebat, cyathum ampliorem hydromelitis, quo illi ceu potu ordinario utuntur, addito pulvere cinnamomi, caryophyllorum, & macis, unde ſudor in lecto provocatus eſt: atque ita ægrum ad ſe rediiſſe, & convaluiſſe, amiſſis duntaxat manuum, & pedum extremis articulis. Hinc intelligimus, hanc methodum ſanandi congelatos veram & tutam eſſe, ac eam etiam probant ſummi Philoſophi, & Medici, inprimis verò *Avicenna & Levinus Lemnius*, qui regiones illas frequentavit. Sic enim ſcribit *Avicenna*: *Sunt præterea*, inquit, *hominum quidam, qui ponunt in aqua frigida & faciunt utilitatem, ac ſi nocumentum ab eis removeretur, quemadmodum fructibus accidit congelatis. Cum enim in aquam projiciuntur frigidam, fiunt quemadmodum ſi ab eis extraheretur congelatio, & ab eis labitur, & leniuntur, & æquantur; & ſi igni applicatur, corrumpuntur.* Hactenus *Avicenna*. *Levinus Lemnius* verò de hac re ſcribit: *Partes quoque ſic affectæ, modò ne prorſus frigore rigeſcant, ac nonnullus ſanguis ſubſit, aquâ gelidâ immerſæ, eaque ſubinde irrigata, in priſtinum vigorem reſtituuntur, ac ſenſim incaleſcere incipiunt.* Et paulò poſt: *Sic poma congelata in aquam frigidam demerſa ad naturam ſuam redeunt.* Hæc tamen diſtinctio diligenter obſervanda eſt, nimirum, ut ſtatim ab initio adhibeantur hujuſmodi frigida, neve frigore prorſus rigeſcant partes, ac nonnullus calor ſubſit. Nam ſi innatum calidum exſtinctum, aut exſtinctioni proximum ſit, tum aqua frigida nunquam revocabit, imò vix etiam medicamentum ullum: Quamvis tamen ratione illiciendum erit in partem affectam frictionibus & cæteris, quæ paulò poſt in medium afferentur.

Conjiciens autem Chirurgus ex ſedato dolore pungente, ipſam quoque congelationem magna ex parte mitigatam, miſſam faciet, aquam frigidam, aut nivem, & lenes frictiones adhibebit: deinde fotus è lacte dulci, cui lauri baccæ, roſmarinus, ſalvia, lavendula, & ſimilia calida incocta fuerint. Jus è capite, pedibus, & inteſtinis vervecinis, incoctis herbis iiſdem, aptiſſimum eſt alliciendo ſanguini, partique affectæ in priſtinum vigorem reſtituendæ. Raparum decoctio, aut eædem rapæ coctæ & cum butyro recenti, Ol. Roſac. & vitello ovi in mortario plumbeo contuſæ, plurimùm juvant, teſte *Vigone*. His peractis componendus æger in lecto, probèque contegendus, circumponendæque partibus congelatis veſicæ, plenæ jure illo, modò dicto aut lacte dulci. Deinde per os exhibendum, quod calidum innatum, & ſanguinem vitalem partium intimarum ad extimas impellat. In eum verò uſum laudatiſſima theriaca eſt lecta, in vino albo, eoque generoſo, diſſoluta, cui nonnihil conf. Alkermes, lap. Bezoar, & cornu cervi, addi poterunt. Perendie continuandi fotus ex jure inteſtinorum, & herbarum ſuprà dictarum. Dein illinenda pars affecta Ol. de lateribus, de terebinthina, de cera, ſemine urticæ, naſturtii, &c. Quin & aliquoties theriacæ uſus ex vino iterabitur. Sin frigore vehementiſſimo & diuturno planè ſuffocatum ſit innatum calidum, ipſaque Gangræna multùm invaluerit, tum adhibenda eſt ſcarificatio, aliaque ante propoſita remedia.

In Gangræna ex congelatione, defenſiva ab initio morbi locum non habent: nulla enim adeſt affluxio humorum. Sin repletio ſive ad vaſa, ſive vires in ægro adfuerit, tandemque propter doloris vehementiam affluxio humorum, & inflammatio ſupervenerint, tunc non tam ad præcedentem cauſam, quàm ad præſentem affectum reſpiciendum eſt. Poterunt itaque tunc quoque applicari defenſiva ad repellendos humores, qui affluunt. Interim tamen calidum innatum partis malè affectæ, quia ex præcedenti frigore, & congelatione mirum in modum labefactatum, conſervandum & refocillandum eſt, adhibitis aſſiduò veſicis, plenis ſequenti decoctione:

R. Fol. Lauri
Meliſſæ
Roſmarini
Rutæ
Origani
Scordii utriuſque
Abſinthii ana M. ß.
Rad. Vincetoxici
Angelicæ ana ℥ij.

Coquantur in vino albo ad conſumptionem tertiæ partis.

Quoniam in Gangræna ex intemperie frigida & humida, morbi origo ut plurimùm conſiſtit in partibus intimis, hepate, ſplene & cæteris, habenda eſt inprimis ratio harum partium, & præcipienda diæta, purgationes & cætera, prout earundem diſpoſitio poſtulabit. Hic autem conſulendus eſt doctus Medicus; Graviſſimus enim eſt morbus, & ut plurimùm lethalis, quemadmodum ex eis, quæ antea dicta fuere, ſatis colligere licet.

Quoad remedia topica, ſi adſit magnus humorum pituitoſorum affluxus, applicandum eſt defenſivum: non tamen ex ſimplicibus frigidis & ſiccis, uti in affectibus calidis, ſed ex eis, quæ mediocriter calefaciunt, & propter vim ſuam adſtrictoriam, partes roborant, compoſitum. Ab *Avicenna*, *Vigone*, & aliis varia proponuntur, ego ſequenti utor.

R. Fol. Roſar. rub.
Abſinthii vulgaris
Schænanthi
Stœchados ana M. ß.
Scordii M. j.
Baccarum myrtillorum & juniperi an. ℥j.
Sampſuchi
Anthos ana ℥j.
Nucum cupreſſi
Aluminis an. ℥j.
Salis marini ℥ij.

Incidantur & contundantur omnia groſſo modo: deinde bulliant omnia cum vini & liſivii barbitonſoris

bitonſoris æquis partibus, addito pauco aceto, ad conſumptionem tertiæ partis: deinde colentur. Tandem

Accipe farinæ fabarum
Lupinorum
Lentium
Hordei an. ℥iij.

Miſce, fiat cum præſcripto decocto cataplaſma, addendo in fine pulveris cinnamomi opt. ℥. ß. croci ʒ. ß.

Johannes de Vigo præſcripto emplaſtro oleum roſaceum, chamomelinum & ſpicæ addit: Verùm oleoſa & pinguia, quia poros obſtruunt, & perſpirationem impediunt, non ſine maxima neceſſitate, quemadmodum ante quoque monui, in Gangræna uſurpanda ſunt.

Sin affluxus nullus, nihil defenſivo opus, niſi putrefactio plurimùm progreſſa fuerit, parsque Sphacelo ſit proxima: tum enim defenſivo cohibendi vapores putridi, quo minus ad partes principes pervadant. Applicato defenſivo, quavis ratione deſiccanda eſt humorum copia ingens, loco affecto incluſa, exhalandusque calor extraneus, qui putrefactionis fuit in cauſa. Itaque ſcarificatis locis omnibus ſuſpectis, ſive altiùs, ſive ſuperficietenùs, prout malum magis minusve altas radices egerit, fovenda eſt & lavanda calidè pars affecta decoctione ſequente.

R. Lixivii barbitonſoris ℔ viij.
Calcis vivæ, ℔j.
Coquantur parùm.
In colatura iterum coque Lupin. M. *j.*
Scordii utriusque
Abſinthii
Rutæ
Salis marini an. M. ß.

Tandem coquantur ad conſumptionem tertiæ partis. Colaturæ fortiter expreſſæ admiſce
Aquæ vitæ
Aceti ſcillitici an. ℥iij.
Aloës
Myrrhæ an. ℥ij.

Poſtea ubique applicandum Ægyptiacum noſtrum antea deſcriptum, aut etiam ruptorium, ſi ſit neceſſe eſcharam profundiorem excitare, ac tandem induenda para ſequenti cataplaſmate:

R. Farinæ lupinorum &
Lolii an. ℥iiij.
Summitatum abſinth.
Scordii utriuſque
Rutæ an. M. j.
Radic. vincetoxici
Angelicę an. ℥ij.

Omnia in pulverem redigantur, leviterque cum lixivio jam præſcripto coquantur: deinde cùm penè refrixerit, admiſce
Aloës
Myrrhæ an. ℥. ß.
Aquæ vitæ ℥iij.
Miſce, fiat cataplaſma.

Pars ſic curata calida eſt in lecto continenda; in idque plurimum laudo fragmenta lapidis molaris calefacta, & parti circumpoſita. Is enim lapis præterquam quod calidum innatum revocat, exſiccat quoque & reſolvit plurimùm. Chirurgus dum cataplaſma detrahet, conabitur ſcalpelli acie, aut ſeparatoriis, ad calcem hujus capitis adumbratis, eſcharam unguento Ægyptiaco, vel ruptoriis, aut quovis alio modo inductam, ſeparare, deinde abluet denuò partem antè dicto fotu, adhibebitque Ægyptiacum & cataplaſma, ut antè: nec aliter ſe geret, donec ſiſti malum animadverterit. Tandem nitetur ſeparare eſcharam pharmacis ante commemoratis: continuando interim cataplaſma, quod putrefactioni repugnet. Quod ſi Ægyptiacum, aut ruptoria non ſatis valeant contra vim putredinis; adhibendus erit cauter actualis, qui mihi in hoc Gangrænæ genere probatur, propterea quod egregiè deſiccat, reſolvit & roborat partem affectam, ejusque calor agens penetrat altiùs quovis remedio.

In Gangræna ex intemperie ſicca, nimirum ex atrophia, & penuria alimenti, quavis ratione humectandum eſt corpus, tum commodo victu, tum his, quæ ſequuntur. Igitur eſt neceſſe diætam ægri & aërem, in quo moratur, tendere ad calorem & humiditatem: debet ergò cibis uti, ſanguinem & alimentum plurimum gignentibus, concoctu facilibus, & juribus collatitiis, & reſtaurantibus, aliisque bonis juſculis, è vervecina, gallinaceis, pullis & capis: hordeo item mundato bene cocto, dein colato, muliebri quoque lacte, vel ſi deſit, aſinino. Lac autem ſummo mane recens emulctum cum pauco ſaccharo & ſale bibendum eſt, & quidem jejuno ſtomacho. Neceſſe quoque eſt, ut æger per horas ad minimum tres poſt ſumptum lac, neque bibat, neque comedat quicquam. Dum utitur lacte, ab omnibus acidis veluti aceto, ſucco citronum, aurantiorum, & ſimilibus abſtineat æger, ne lac in ſtomacho coaguletur, putreſcatque. Cubiculum meridiem ſpectet: in ſumma, humectandum eſt corpus, vitatis quæ exſiccant, qualia ſunt vehementer purgantia, ſudorifera, & diuretica omnia.

Extrinſecus inungendum corpus oleo amygdalarum dulcium, liliorum alborum & violarum: ut hoc modo comprimantur pori, & innatum calidum intus conſervetur. Partes, quæ ſunt ſupra affectam partem, puta totam tibiam, ad femur uſque, ſi pes æger ſit, inungendæ ſunt ſucco lumbricorum terreſtrium, ad eum modum parato, qui ad finem hujus capitis deſcribetur. Succus ille longè optimus eſt, quia calefacit & humectat, aperitque ſimul & ſerat vaſorum obſtructiones, ut eò liberiùs ſanguis & ſpiritus à corde & epate ad locum laborantem permeare poſſint.

Quod ad partem affectam, videndum eſt, num intemperies ſicca, veluti cauſa futuræ Gangrænæ, ſolummodò adſit; an verò Gangræna ipſa jam invaſerit? Si nihil aliud præter intemperiem ſiccam adfuerit, quavis ratione humectanda eſt pars affecta, & alliciendum alimentum in partem ægram. Quare fovenda jure tepido inteſtinorum, capitis & pedum vervecis; quod ſi manipulum unum aut alterum lumbricorum terreſtrium aquâ lotorum, & inciſorum admiſcueris, majorem efficaciam habebit decoctum. Poſtquam per quadrantem horæ pars affecta, prędicto decocto ita fota fuerit, cucurbitulæ nonnullæ applicandæ ſunt, citra tamen ſcarificationem. Interim autem, dum adhærent, tegendus eſt locus linteo duplicato, aut ſpongiâ, ſiltru intincto in jure antè dicto; his continuatis, uſque dum locus incipiat rubeſcere, illicò demendæ ſunt cucurbitulæ, ſimulque lintea calentia, ne reſolvatur & evacuetur, quod attractum fuerit: dein inungenda para ſequenti unguento.

R, Ol. amygdalarum amararum
Ol. ſynapi ana ℥ij.
Succi lumbricorum terreſtr. ℥iiij.

Miſce, & applicetur tepidè. Deinde ſequens emplaſtrum applicandum eſt

R. Picis liquidæ ℥vj.
Farinæ lolii, &
Lupinorum quantum ſatis erit ad inſpiſſandum.

Sin

Digitized by Google

MANGETI … 228 A

Tab. VI

Digitized by Google

Sia Gangræna jam invaſerit, & putredinem concipiat locus, duplex aut triplex ſumenda erit indicatio, prout erit morborum & ſymptomarum complicatio. Enim verò, quia totius morbi cauſa eſt atrophia, alimentum quavis ratione attrahendum eſt, frictionibus mediocribus (aſperæ enim protinus deſiccant, & evacuant, quod attractum eſt) vel linteis calidis, vel manu inuncta oleis ſuprà memoratis, cucurbitulis, &c. Quia etiam jam adeſt putredo, hæc evacuanda eſt, ſive ſcarificationibus, ſive hirudinibus, & Ægyptiaco applicato: deinde applicandum cataplaſma ſequens, putredini obſiſtens ſimul & nonnihil attrahens.

R. Farinæ lupinorum.
Lolii ana ℥iiij.
Summit. abſinth.
Scordii utriusque
Foliot. rutæ an. M.j.
Rad. vincetoxici &
Angelicæ ana ℥ß.

Miſce, fiatque omnium pulvis, cui admiſce picis liquidæ, quantum ſufficit ad figendum emplaſtrum.

Cauterem actualem hìc ex *Albucaſis* doctrina improbamus. Cùm enim maxima adſit extenuatio & ſiccitas, ac cauter mirum in modum deſiccet, non video, quomodo prodeſſe poſſit, niſi quando ad amputationem membri deveniendum eſt: tunc enim cauterio carere non poſſumus, ut poſtea dicemus. Cùm autem ſubitò inducenda eſt eſchara, applicanda erunt ruptoria: vel novaculà reſecandum eſt, quicquid corruptum eſt: deindeque apponendum Ægyptiacum, & procurandus eſcharæ caſus, velut antè monuimus.

Hæc Gangrænæ ſpecies planè abhorret à defenſivis, ſiquidem defenſiva adſtrictione ſua prohibent ſpiritus & alimentum à parte affecta: in deſperata tamen Gangrena, quæ in Sphacelum degeneravit, ubi nulla amplius ſpes eſt, ut membrum conſervari poſſit, etiam locum habent defenſiva, in eum finem, ut vapores putredinis arceantur à partibus principibus. Amputato verò membro, non ampliùs conveniunt, niſi de novo ſymptoma aliquod, quod ea requirat, ſuboriatur.

Antequam autem pars amputetur, neceſſe habet Chirurgus ventura pericula prædicere, eaque palàm commemorare apud ægri amicos, & adſtantes omnes. Nam etſi amputetur altiùs pars affecta, in ipſa quoque carne viva, tamen malum, ut plurimùm truncum iterum invadit atque occupat. Cujus rei lector exemplum habet Obſervation. 89. Centuriæ 2. Item Obſerv. 92. Centuriæ 4. de ſene quodam *Jacobo Marcuardo* nomine. Atque ut paucis dicam, Gangræna omnis ex ſiccitate, ut plurimum lethalis eſt, ut ante dictum undecimo capite. Idque revera mirum nemini videri debet, morbi enim ex ſiccitate & humidi primigenii abſumtione, inſanabiles ſunt, quod & ipſemet *Hippocrates* teſtatur, cùm dicit, convulſionem ex helleboro lethalem eſſe. Indicat enim, humidum radicale à pharmaco abſumptum eſſe: At longum tempus exigitur, ut *Galenus* docet, ad ſiccitatem nervorum removendam, morbi autem acerbitas tempus non expectat: quin citò vires diſſolvit, & ſubitò exitium adfert: Quæ omnia ad hanc ſpeciem Gangrenæ optimè adaptari poſſunt.

Sedatâ Gangrænâ, mundificandum & incarnandum eſt ulcus, mundificativo noſtro, de ſucco apii infrà cap. 18. deſcribendo, aut melle roſato, addito pauxillo aquæ vitæ, & theriacæ, idque citra pinguedinem ullam. Tandem incarnandum & cicatrice obducendum ſequenti pulvere.

R. Radicum iridis flor.
Ariſtoloch. rotund.
Angelicæ ana ʒij.
Foliorum ſcordii ʒß.
Olibani
Maſticis ana ℈ij.
Lapidis Bezoardici.
Croci ana ℈j.
Cornu cervi uſti & præp. ʒj.

Miſce, fiat pulvis tenniſſimus, qui ulceri inſpergatur. Si ad cicatricem inducendam majore exſiccatione opus fuerit, addatur parum tutiæ, ceruſſæ, lithargyrii aurei, aluminis uſti, lapidis calaminaris & cornu cervi uſti, & præparati.

Succus lumbricorum terreſtrium, *ſuprà* memoratus, variè componitur. *Iohannes Wierus in tractat. de Scorbuto*, lumbricos uſurpat cœmiteriorum pinguiſſimos, quos aquâ primùm, deinde vino apprimè lotos, minutim incidit, & phialæ indit, paſtâ obvolutæ, hanc furno inſerit cum alio pane, hocque cocto phialam ſimul extrahit paſtâ obvolutam, ac ubi refrixit, mergit in aqua, hincque molleſcente paſta, ac phialam deſerente, lumbrici reſoluti in liquorem ſeſe offerunt: percolatus liquor reſervetur ad uſum, ſed alterno quoque die renovandus eſt; citò enim corrumpitur, præcipuè æſtatis tempore. *Nicolaus de Metri* eodem modo liquorem illum præparat, niſi quòd nonnihil olei olivorum vermibus affundit. *Coſmus Slotanus* Illuſtriſſ. Juliacenſium, Clivenſium, & Montenſium, &c. Principis Archichirurgus, uſurus hoc ſucco ad atrophiam, & extenuationes particulares, aut ad Gangrænam ex ſicca intemperie, ſumebat eoſdem lumbricos, eosque, ut *ſupra* mundatos, collocabat in magno recipiente: deinde ſat copioſum oleum amygdalarum dulcium & violarum affundebat: demum ſuper cineres calentes reſolvebat in liquorem, quo poſt fortem expreſſionem colato, utebatur.

Hæc autem mihi longè præſtantiſſima compoſitio videtur, in ſiccitate particulari: quoniam hoc modo integrè ſervatur utraque facultas, & olei & lumbricorum. Succus lumbricorum propriâ & peculiari vi penetrat illicò, permeatque ad nervos; & nervoſa omnia, ipſaſque adeò venas & arterias, quarum tunicæ nervoſâ conſtant ſubſtantiâ, & eas quidem partes ſuccus ille roborat, alit & caleſacit mediocriter, tollendo, quæ in iis ſunt, obſtructiones. Ineſt præterea compoſitioni huic qualitas viſcoſa ab oleis, cujus ratione ſtatim atque ſuccus penetravit, oleum poros claudit & obſtruit, atque ita cohibetur innatum calidum, & intra partem affectam veluti concluditur.

Vid. Tab. VI. fig. 1. & 2. ubi reperitur

Delineatio cultellorum & hamulorum ad ſeparandas eſcharas.

Cap. 14. *Curatio ſecunda ſpeciei Gangrenæ, ex alteratione videlicet vehementi, per qualitatem occultam.*

C*Apite* 5. diximus, eſſe Gangrænæ ſpeciem, quæ quidem ortum non ducit ex cauſis manifeſtis, intemperie videlicet calida, frigida, humida aut ſicca; verùm ex qualitate & malignitate occulta, noſtriſque mentibus imperveſtigabili, unde ſequitur, non eſſe inſtituendam curationem ſolis pharmacis operantibus per qualitates manifeſtas, ſed illis

etiam, quæ occultis agunt qualitatibus, ſive ore ſumantur, ſive foris adhibeaotur. In his autem excellunt Theriaca, Mithridatium, Bezoardicus lapis, dictamnus Cretenſis, ſcordium, radices vinceroxlei, angelicæ, & ſuccus citriorum. In bac autem Gangræna ſummâ vigilantiâ opus eſt, quia plurimùm lethalis: quippe ilicò appetit, læditque partes principes. Quamobrem Chirurgus aggrediens ad curandam id genus Gangrænam, nec plenè compertam habens, ut ſibi à calumnia præcaveat, faciatque, quæ decent, ſuæ eruditioni diffidens, conſulat præſtantiſſimum aliquem Medicum, alioſve doctos, in arte Chirurgica plurimùm exercitatos.

Ubi autem Chirurgus ex ſignis iſtis, *cap.*8. enumeratis, cognoverit, Gangrænam ex qualitate occulta ortam, ilicò infundat ægroto, ſi ſtipata eſt alvus, clyſterem lenitivum, aut ſuppoſitoria indat, factâ eorum operatione, ſequentem potum propinet.

R. Radic. angelicæ
Vincetoxici ana ʒiiij.
Scordii utriuſque,
Rutæ,
Dictamni Cretici ana p. ß.

Coquantur in ſ. q. aquæ buglosſę, & cardui benedicti, ut colatura redeat ad uncias duas, in quibus diſſolve

Theriacę opt. ʒj.
Succi citri ℥ß.

Miſce, fiat potiuncula, detur calidè.

Pro pueris & delicatulis, qui prædictam potionem propter ſaporis injucuoditatem bibere non poſſunt, præparetur ſequens:

R. Lapidis Bezoardici gr. vj.
Cornu cervi uſti & præp. ℈.jß.
Syrupi de ſucco citronum ℥ß.

Cum aqua cardui benedicti, fiat potiuncula.

Poteris & aliquid confectionis Alkermes, & aquę cinnamomi admiſceri, huuc in modum:

R. Lapid. Bezoard. gr. vj.
Cornu cervi uſti & præp. ℈j.
Margaritarum præp. ℈ß.
Confect. Alkermes. ℈j.
Aquæ cinnamomi ℥ß.

Cum aqua cardui benedicti, aut decocto ſuo, pro potu ordinario, cujus deſcriptio mox ſequetur, fiat potio.

Æger ſumpto potu tegatur aliquantiſper, dum promoveatur ſudor, ut hoc modo materia maligna à partibus principibus arceatur. Foris etiam applicetur cordi epithema, quale capite 12. deſcripſimus: Iterentur item præſcriptæ potiones auctâ imminutâve ingredientium doſi pro ęgri ætate & habitudine. Quamvis autem ad ſingulos hauſtus non procedat ſudor, minimè tamen is utilis eſſe deſinet. Quippe hujus ope materia maligna, ſi qua fuerit corpori ingenita, foràs ad extrema detruditur procul à corde, & cæteris primariis partibus: Sin verò extrinſecus propter morſum, aut ictum beſtiarum venenatarum adveniat, corroborat etiam ac tuetur partes primarias, dum ab illis malignitatem arcet. Hîc vehementes purgationes minimè conveniunt, uti nec phlebotomia, aut ſomnus diuturnior, ne fortè retrahatur venenum ad partes primarias.

Quòd ad victus rationem ſpectat, vitet æger cuncta difficilia, ſalita, & piperata, aut alioqui acria: ſorbeat cremorem hordei ritè cocti, aut juſcula vervecina; pullis gallinaceis veſcatur, aut caponibus, incoctâ copioſâ boragine & acetoſâ. Loco vini bibat ptiſanam, in qua acetoſa, pruna, aut tamarindi cocti ſint, aut ſequens decoctum.

R. Herbarum agrimoniæ M. j.
Veronicæ M. ß.
Raſuræ cornu cervi crudi ℥iij.

Coquantur in ℔ xij. aquæ, donec quarta pars ſit abſumpta: aromatizetur cinnamomo & ſacchato.

Utatur frequenter ſucco citri, tum in ptiſana, tum etiam in juſulentis. Hujus ſucci loco poteſt etiam uſurpari ſyrupus ex eodem ſucco, item ex ſucco acetoſæ, granatorum acetoſorum, & berberorum.

Quòd ad topica, Chirurgus ſummo ſtudio debet extrahere & evacuare materiam malignam: Itaque ſcarificabit profundiùs, quæcùnque videtur obrepere Gangræna, & quantum ſatis ſit ſanguinis effluere ſinet: vel adhibebit hirudines, vel cucurbitulas: pręterea que abluet partem decoctione ſequenti.

R. Radicum angelicæ
Vincetoxici,
Lupinorum ana ℥j.
Herb. Scordii utriuſque,
Abſinthii,
Dictamni Cretenſis,
Rutæ ana M. j.

Coquantur in lixivio barbitonſoris ad conſumptionem tertiæ partis, in ℔ ij. colaturæ diſſolve

theriacæ ℥ß.
ſucci citri ℥j.

Hac decoctione calidè diligenter ablotis ſcarificationum veſtigiis, & unguento Ægyptiaco noſtro, præcedenti capite deſcripto, applicetur cataplaſma ſequens calidiuſculum.

℞ farinæ lupinorum,
fermenti acris.
alliorum ſub prunis coctorum ana ℥ij.
Pulv. foliorum rutæ.
ſcordii, dictamni Cretenſis,
Rad. angelicæ,
vincetoxici ana ℥ß.
theriacæ optimæ
mithridatii ana ℥j.

Cum decocto ſcordii, fiat emplaſtrum in mortario.

Exinde pergens Chirurgus in ægri curatione, auferat eſcharam, ſi adſit, deinde ſcarificet denuò partem affectam, ad educendum ſanguinem: & applicet cucurbitas, ac hirudines: locum abluat, & applicet Ægyptiacum cum cataplaſmate, & in iis perſeveret, donec malum ſuperatum fuerit.

Tandem nitatur eſcharam removere ſucco porrorum, vel (quod magis placet) novaculâ, aut cultellis delineatis. Exin ulcus diu apertum teneat, quò materia maligna continuò effluere poſſit. Ex intervallis quoque ægro præbeatur theriaca, Mithridatium, terra ſigillata, cornu cervi uſt. & pręp. cornu monocerotis, Bezoar, confect. Alkermes, aqua cinnamomi, aliaque, quæ partes nobiles corroborant, & à venenatis vaporibus defendunt.

Cùm verò Gangræna oriunda eſt ex materia extra corpus genita, velut à morſu venenato, aut ſepticis adhibitis, unde periculum, ne malignitas communicetur partibus principibus, neceſſe eſt cauterii actualis ope urere & abſumere ſubitò, quicquid ejus malignitatis eſt particeps: aut etiam, (quod magis probatur) abradi poteſt novaculâ aut cultellis ſeparatoriis, quicquid ſuſpectum eſt: Et cùm ſanguis pro virium tolerantia effluxerit, adhibendum eſt Cauterium actuale. Demum abluendum erit ulcus decocto ſuprascripto: tandemque unguentum Ægyptiacum noſtrum,

& cataplaſma

Digitized by Google

& cataplaſma præſcriptum applicandum. Forti quoque defenſivo arcendi ſunt vapores maligni à partibus principibus. Sin verò Gangræna orta fuerit ex materia maligna, corpori ingenita, quæ ad partes externas feratur, defenſivo, aut quibusvis adſtringentibus nullus eſt locus.

Sedatâ Gangrænâ, ſupereſt ut mundificetur, & incarnetur ulcus mundificativo noſtro de ſucco apii, aut melle roſato, mixto cum pauxillo aquæ vitæ & theriacæ. Deinde incarnetur pulvere ſarcotico, ad finem præcedentis capitis deſcripto, & cicatrice obducatur.

Cap. 15. *Curatio tertiæ & ultimæ ſpeciei Gangrænæ, ex ſpirituum interceptione.*

IN hujus Gangrænæ curatione, præſcriptis univerſalibus, nempe diæta, ſive uſu ſex rerum non naturalium, ut & phlebotomia, purgationibus, & cæteris, pro morbi ratione, & ægroti viribus, diligenter inquirenda erit cauſa, ob quam ſpiritus arcentur à parte affecta, eaque ſi fieri poſſit, ſtatim tollenda Itaque ſi arctior ſit ligatura, laxanda eſt: deinde adhibenda pharmaca reſolventia, exſiccantia, & incidentia quicquid ligaturâ illâ attractum eſt. Tale eſt cataplaſma ſequens:

R. Farinæ lupinorum,
Fabarum,
Lentium ana ℥ij.
Pulv. Summitat. abſinth.
Scordii,
Flor. Chamomillæ ana ℥ß.

Cum oxymelite, aut ſyrupo de ſucco acetoſæ, fiat cataplaſma.

Si invaleſcat nihilominus ægritudo, ſtatim ſcarificandus locus, & apponendæ hirudines, Ægyptiacum noſtrum, aliaque remedia, uti dictum eſt, *cap.* 13. in curatione Gangrænæ ex intemperie calidâ & humidâ.

Si in cauſa ſit defenſivum adſtringens, aut emplaſtrica adhibita, hæc pariter protinus auferenda ſunt: deinde frictionibus moderatis & calidis revocandum innatum calidum, aut locus fovendus forti lixivio, cui incoquantur lupini, ſcordium, & folium rutæ cum pauxillo aceti, ſub finem addito, ut hoc modo rurſum aperiantur pori, & detergatur ab emplaſtrico medicamento inducta viſcoſitas.

Si ſint tumores ſcirrhoſi, circa majores arterias, venas, & cætera vaſa, qui ſpiritus ipſos arceant & inhibeant, emolliantur ſi hoc vel ſimili unguento:

R. Ping. Gallinæ,
Anatis,
Urſi ana ℥j
Ol. Liliorum alborum ℥ß.
Succi Lumbricorum ℥ij. Miſce.

Deinde applicetur emplaſtrum ex mucilaginibus, aut ex ammoniaco diſſoluto in aceto. At ſi tumor in quapiam parte ſit, in quâ tutò poſſit operatio perfici, præſtiterit incidere cutim, deinde ſeparare tumorem, uſque ad ipſius radicem, quâ ligatâ filo reduplicato, abſcindendus eſt tumor, ut expeditior ſpiritibus ſit via. Hic autem diligenter cavendum, ne attingantur, aut tranſverſim ſecentur vaſa: id enim aut ſubitam mortem, aut Gangrænam inſanabilem adferre poſſet. Verùm ut hujuſmodi operationes tutiùs exſequi poſſit Chirurgus, ſummopere neceſſe eſt, ut in Anatomicis eruditus ſit. Anatomia enim, ut *Galenus* ſcriptum reliquit, nos docet accuratiſſimè proprietatem eſſentiæ uniuſcujuſque partis. Quapropter Chirurgus, qui hujus ſcientiæ penitus ignarus fuerit, non niſi ſummo cum periculo hujuſmodi operationes adminiſtrare poterit, ut ex ſequentibus hiſtoriis videre licet. Anno 1596. unà cum Clariſſimo Viro Dn. Doct. *Jano Antonio Saraceno* puellam ſtrumâ laborantem vidi. Strumam verò hanc cùm aſperæ arteriæ, nervis recurrentibus, & venis jugularibus hærentem cognoviſſem, manum adhibere nolui, etiamſi mater maximoperè id à me efflagitaret. Non diu poſt, temerarius operator, cùm advocatus eſſet, & ſtrumam exſtirpare vellet, puella in ipſa operatione animam, mater verò, quia hanc unicam prolem tantummodò habebat, in longum tempus lachrymas, & quidem copioſè effudit.

Illuſtri cuidam Germano, cùm temerarius Empiricus, & rerum anatomicarum planè ignarus, tumorem ſcirrhoſum: ex interna parte femoris exſcindere vellet, & novaculam nimis audacter, nimisque altè infixiſſet, ramumque iſtum venæ cavæ, qui ad poplitem deſcendit, abſcidiſſet, in ipſa operatione, propter ingentem hæmorrhagiam, & penuriam cauterii igniti, ab hac luce ſubtractus fuit, ut in 3. Cent. Obſervat. 82. fuſiùs declaratur.

Sin Gangræna ex retentione, & obſtructione ſpirituum animalium fuerit, ut in paralyſi & ſpaſmo accidit; ſpina dorſi, veluti origo nervorum, ſimul cum ipſa, parte affecta, ſequenti linimento inungatur:

R. Succi Lumbricorum ℥iij.
Ol. Coſtini ℥j.
Ol. Terebinth.
Ol. Ceræ &
de lateribus ana ℥ſs. Miſce.

Ante inunctionem autem origo nervorum, ſimul & pars affecta decocto florum chamomillæ, ſalviæ, betonicæ, primulæ veris, lavendulæ, baccarum juniperi, & ſimilium vino coctorum calidè fovenda eſt.

Quòd ſi Gangræna accidat coccygi, aut clunibus, æger decumbet modò in ſiniſtrum latus, ad levandam partem affectam. Eſt & in tali Gangræna, ſive ex alia quapiam cauſa, pes ita locandus, & ad latus reclinandus, ut ne talus offendatur.

Si ſit paralyſis in veſica, & guttatim ſtillet lotium, id diligenter excipiendum eſt: comparatum in id vaſculum, à nobis excogitatum & hîc adumbratum. (*vid. Tab.* vi. *fig.* 3.) Nam ſi tibiæ ſimul & ſemel cum veſica fuerint reſolutæ, ita ut æger in lecto decumbere cogatur, incaleſcet lotium, tandemque exulcerabit coccygem, qui deinde proclivis erit in Gangrænam, uti ſæpiùs accidiſſe memini.

Tab. vi. *fig.* 3. *Denotat*

Vaſculum ex ſtanno aut argento fabricatum, ad urinam involuntariè effluentem excipiendam aptiſſimum. Hujus autem hæc eſt explicatio,

A.A. Capacitas hujus vaſculi eſt, quæ tanta eſſe debet, ut libram circiter contineat: Poſterior pars autem D. notata obtuſa eſt, paulatimque in acutum deſinit, quò meliùs inter clunes intrudi & limbus ille C. notatus, parumque elevatus perinæum immediatè attingere, & urina per foramen ipſum B. notatum in vaſculum inſtillare poſſit.

D. Manubrium eſt, cujus beneficio vaſculum intruditur in clunes, iterumque pro neceſſitate extrahitur.

In viris ſat eſt, ſi membrum virile in foramen B. notatum propenderit. In fœminis verò, ut limbus C. notatus perinæum attingat neceſſe eſt.

Cæterùm ſi cauſa Gangrænę ſit luxatio, ea reſtituenda eſt, & os in ſuo loco faſciis & ptygmatiis ſive pulvillis ex ſtupis, aut linteis reduplicatis factis, continendum. In locum ſuum repoſito oſſe adſtringentia parcè adhibenda ſunt, ac potiùs inungenda pars affecta ſucco lumbricorum terreſtrium, cui tantillum olei roſati, aut myrtillorum pro corroboratione partis & dolore leniendo addi poterit. Si autem pars infra luxationem ſit præſicca, macilenta & extenuata, ea fricanda, & cætera neceſſaria peragenda, quæ cap. 13. dum de Gangrænæ ex intemperie ſicca curatione egimus, commemorata ſunt. Conveniunt quoque ſcarificationes; vehementer enim attrahunt, ut *Galenus* teſtatur. Priùs verò fovenda eſt pars jure tepido inteſtinorum, capitis, & pedum vervecis, quemadmodum cap. 13. diximus. Ante ſcarificationem tamen perpendendum eſt totumne corpus ſiccum atque extenuatum ſit, an verò pars affecta tantùm. Si totum corpus extenuatum fuerit, fruſtrà erunt ſcarificationes, ſin ſucculentum utiliſſimæ.

Cap. 16. *Sphaceli curatio.*

SI quantumvis ſedulam Chirurgi vigilantiam & adhibita remedia natura morbo ſuccumbens, ita cludat, ut deſinat Gangræna in Sphacelum, ſive mortificationem perfectam, tunc non erit ampliùs ſumenda indicatio à cauſis antecedentibus, aut pro illarum ratione & varietate mutanda remedia. Sive enim Gangræna orta fuerit ex intemperie calida, ſive frigida, humida, aut ſicca, Sphacelus ſemper eſt idem, nempe extinctio caloris nativi, deſtructio humidi innati, ac proinde mortificatio ejus partis, quam occupat.

Cùm igitur Sphacelus (ut ſæpiùs dictum) ſit perfecta mortificatio ſubſtantiæ partis affectæ, ut loquitur *Galenus*, quæ quidem partes vicinas ſenſim inficit, & corrumpit, fieri nequit, ut ei, quod plenè mortuum eſt, vita reſtituatur. Unica igitur hæc erit curandi Sphaceli ratio, nimirum ut pars ſincera & ſana conſervetur. Id autem fit primò applicatis defenſivis, quæ impediunt, ne mortificatio altiùs ſerpat, parteſque ſanas occupet; Secundò extirpato eo omni, quod corruptum eſt: Ergò paulo ſupra, aut circa partem jam emortuam applicandum erit defenſivum, quale ſuprà cap. 13. præſcripſimus. Et quamvis nonnunquam nulla detur ſpes conſervandi partem ſanam (ſæpiſſimè enim Sphacelus adeò vehemens eſt, ut nullo remedio quantumvis ex arte præſcripto, & adhibito cedat) nihilominus tamen defenſiva ſedulò ſunt applicanda; ut hoc modo vapores ex putredine exhalantes arceantur à partibus principibus, veluti à corde, cerebro & hepate.

Cæterùm, corrupti extirpatio variis fit modis. Nonnulli ſcarificationi altiùs factæ inter ſanam partem, & mortuam, inſpergunt pulverem ex arſenico, vel unguentum Ægyptiacum induunt, arſenico fortificatum. At nos jam antea docuimus arſenicum in medicamentis ſepticis cenſeri, atque dira & periculoſa inferre ſymptomata, ac proinde alienum eſſe ab hujus morbi curatione.

Loco arſenici mirè placent ruptoria facta ex cinere ſarmentorum & calce vivâ: quippe ilicò, & ferè ſine dolore profundam, gignunt, eſcharam, & cùm nulla qualitate maligna ſint prædita, nequaquam partes principes, veluti cor, cerebrum, & hepar lædunt, ut facit arſenicum.

Ruptoria autem prope carnem ſanam applicanda ſunt, nec opus eſt, prius ſcarificare carnem; per ſe enim ſatis valida ſunt, & altè penetrant. Eſcharâ verò factâ, non eſt ejus caſus exſpectandus naturæ, aut medicamentorum ope; ſed removenda, ſeparandaque eſt novaculâ, aliove inſtrumento idoneo. Tandem, ſi videat Chirurgus carnem mortuam nondum penitus exſtirpatam, denuò applicabit, ut antè, ruptoria, eaque reiterabit, quoad quicquid eſt putre, à ſana ſeparatum ſit.

Alter modus exſtirpandi, quod corruptum eſt, cauterio actuali perficitur, dum uritur, quicquid infectum, & corruptum eſt, removetur eſchara novaculâ vel pharmacis, veluti ſucco porrorum, aliiſque antè cap. 13. propoſitis.

Tertio modo reſecamus primùm una eademque vice novaculâ quicquid corruptum & mortuum eſt; idque quàm proximè accedentes ad ſanam & ſinceram carnem: deinde cautere actuali vulnus inurimus, tum ſiſtendi ſanguinis gratiâ, tum etiam ſiccandarum, & abſumendarum reliquiarum ſanguinis & humorum corruptorum in parte affecta: poſtmodum aggrediemur, ad removendam, ut antè eſcharam.

Veruntamen ſi inſit parti vas aliquod veluti arteria, aut vena, operatio tantò erit periculoſior, quantò hæ grandiores fuerint. Itaque ſi metus eſt hæmorrhagiæ, præſtabit cautere potentiali & actuali operationem exſequi, quàm novaculâ (præcipuè ſi æger exſanguis & imbecillus fuerit) quamvis hæc ratio tutior, & ſecurior eſt, tum quia, dum amputatur caro emortua, fit ſimul & ſemel ſanguinis, & corruptorum humorum evacuatio; unde pars nonniſi plurimùm levari poteſt, tum quia, dum primùm ſecatur portio carnis corruptæ, cauter actualis altiùs penetrat, adeòque exſiccat potentiùs corruptionis reliquias: contrà verò ſi relinquatur caro mortua, cauter ſubitò gignet eſcharam duriſſimam, ſub qua putredo manebit concluſa, citra perſpirationem ullam: itaque res erit loco, quàm antè, pejore.

Hæ operationes poſſunt exerceri, cùm Sphacelus ineſt parti corporis, quam non ſit neceſſe, aut poſſibile totam exſtirpare, verbi gratiâ ſemori, clunibus, & cæteris id genus partibus. At ſi ſit in manu, pede, brachio, tibia, totumque membrum occupet, id unum reſtat extremum nimirùm remedium, hoc eſt, ut non ſolùm partes carnoſæ, ſed ipſum os, totumque membrum exſtirpetur. Verùm antequam declaremus operationis modum, videamus, quo loco tutiùs, & commodiùs ea poſſit inſtitui.

Cap. 17. *De Amputationis loco.*

DIcturis de loco, in quo amputatio facienda eſt, conſideranda occurrit partis affectæ differentia. Quare ſi Sphacelus ſit in pede, aut tibia, operatio facienda eſt quatuor quinqueve digitis infra genu, nempe ſub poplite. Etſi enim Chirurgus tenetur, quantum poteſt, corpus quàm integerrimum conſervare, amputatio tamen nullo alio in loco, quàm prope genu, uti diximus, fieri debet. Sic enim æger commodiùs utetur ligneâ tibiâ, firmiuſque incedet, alioquin reliquus tibiæ truncus impedit, & ita quidem, ut nonnulli, quemadmodum teſtatur *Paræus*, iterùm ſubire periculum, reliquamque partem trunci ad poplitem ſibi amputandam curare coacti fuerint. At ſi Sphacelus genu ſuperarit, quàm minimum ſinceri reſecandum, quoad ejus fieri poterit. Primò, quia operatio tantò periculoſior, quantò trunco corporis eſt proximior, propter vaſorum, venarum ſcilicet, & arteriarum amplitudinem. Secundò, quia lignea tibia difficulter adaptari poteſt, ſi crus ſupra genu abſciſſum fuerit. Idem de manu judicium: in qua operatio commodè fiet ad carpi articulationem, ut tantum è brachio conſervetur, quantum commodè alligandæ & aptandæ manui ferreæ ſufficiat.

Cæterùm

Cæterùm monitos velim Chirurgos rationales fideles, ne io abſceſſione manuum & digitorum eos (niſi maxima urgente neceſſitate ut poſtea cap. 19. fuſiùs dicam) ſequantur, qui membrum in ſcamnum collocant, & appoſito ſcalpro, aut ſecuri, ictu mallei carnem & oſſa ſimul & ſemel maximâ cum vehementia, maximoque cum impetu abſcindunt. Eſt enim operatio nimis violenta & crudelis, ac proinde rationali Chirurgo indigna: ægris verò planè exitioſa, propter maxima, quæ ipſam ſequuntur, ſymptomata. Non ſolùm enim hac operatione partes nervoſæ, & muſculoſæ ſupra modum contunduntur, & conquaſſantur, verùm etiam oſſa ipſa ad proximam articulationem uſque, ut plurimum finduntur: hinc etiì oſſa nullum habeant ſenſum, ratione tamen perioſtii dolores graviſſimi, inquietudines, vigiliæ, inflammationes, convulſiones aliaque peſſima ſymptomata ſequuntur, imò & nonnunquam Gangræna de novo ſuboritur, ægrumque perimit. Sin verò hujuſmodi ſymptomata omnia non inpervenerint, ulcus tamen, & non niſi maxima cum difficultate ad cicatricem perducitur, idque propter maximam confractionem, & comminutionem oſſium, quæ hinc & inde per partes muſculoſas remanent, & ad tempus perioſtio adhærent, tandem verò paulatim beneficio naturæ rejiciuntur, atque expelluntur, cujus rei exemplum memorabile hic in gratiam tyronum inſerere non gravabor.

Anno 1578. juveni cuidam prope Noviſiam, in Epiſcopatu Colonienſi, cùm crepitu bombardæ ſiniſtra perfracta fuiſſet, Magiſtro *N. Clou*, barbitonſori Noviſienſi, ſe curandum commiſit. Is (ad imitationem Leonhardi Botalli,) in ſcamnum collocatâ manu, ſecurim, quâ ruſtici findunt ligna, parti, ubi abſcindenda erat manus, appoſuit. Deinde quendam cordatum hominem ex adſtantibus juſſit, ut ponderoſo quodam malleo ligneo, quo ruſtici ad findenda ligna utuntur, tergum ſecuris fortiſſimo ictu percuteret: quod quidem ita ad votum ſucceſſit, ut manus primo ictu abſciſſa fuerit. Ab initio graviſſimi quidem dolores, vigiliæ, aliaque ſupra commemorata ſymptomata ſupervenerunt: poſt longum tempus tamen, & ingentes dolores evaſit, corporeque convaluit. Ulcus verò difficulter ad cicatricem perduci potuit, propter oſſiculorum fractorum & comminutorum abundantiam, quæ menſtruales ferè moleſtias, novaque ſymptomata ægro paraverunt.

Ex his manifeſtum fit, quàm ineptus, quàmque periculoſus ſit modus abſcindendi membra, quem Johannes Schenkius obſervationum medicinalium libr. 5. mihi pag. 791. ex Leonhardo Botallo lib. de vulneribus ſclopetorum proponit, his verbis: Cæterùm inquit, major cura eſt adhibenda in magnis membris amputandis, quàm ſi digitus tantùm ſit: nam hic facilè demitur: collocatur aut ſuper banco, filtro, aut exiguo pulvillo ex goſſipio ſubmiſſo, mox illi acies gladii, vel ſcalpelli plani ac lati optimè acuminati, quaſi ad perpendiculum aptatur, & inſtar cunei ligneo malleo adigitur, ut unico ictu opus peragat.

Pro magnis verò membris alius eſt modus excogitatus: nempe cultri duo lati, quorum unus intra duas columnas ligneas cippo infixus eſt, aciem ſurſum producens, alter verò intra eaſdem columnas ſuperiore loco ponitur, qui ad amuſſim deſcendat, ut aciem acie fricet. Hic autem quo minus labatur, ſulco in utraque columna facto recipitur, ut quaſi fiſtuca ſurſum deorſumque liberè ferri poſſit, non ultrò citroque: & quò ſuo ſolo deſcenſu ac pondere totum membrum detruncet, cippo vel plumbo onerandus eſt, quantum ſatis eſſe videbitur, vel ipſe quoque cædendus eſt ingenti & gravi malleo ligneo, ut unica illiſione abſolvatur opus: ſed melius eſt ſi inſtar fiſtucæ cadat. Modus autem hic, eo qui ſerrâ efficitur, multò tutior eſt, facilior & celerior, imò etiam fermè citra dolorem: adeò ut Regius Chirurgus Magiſter Jac. cognomine, Vir in arte ſuâ cùm doctrinâ, tum experientiâ exercitatiſſimus, fateatur, ſuâ operâ vivere nonnullos, ſimili inſtrumento crure mutilatos, qui putabant ex lychnio ignis ſcintillam ſibi per pedem incidiſſe, cùm detruncatum membrum eſt: quod non evenit, niſi actionis ejuſdem inſtrumenti celeritate, quæ quantum commodum ferat, ſolummodò prudens artifex novit, & qui in talem calamitatem incidit. Nam præter id, quod dolor exiguus & momentaneus eſt, ex arbitrio etiam artificis illicò arteria & vena occluduntur: quod non pauci eſt momenti. Imò quidem ex iis, qui à cæſis membris intereunt, plures ob effuſum ſanguinem occidunt, quàm ob aliam cauſam. Nam intereà dum ſerrâ oſſa ſecantur (præter id quod & plerumque multas nervoſas partes à novacula relictas hæc miſerè lacerat) perpetuò ſanguinem & ſpiritus fundunt ſectæ venæ & arteriæ, quare non poſſum non vehementer hoc loco ſerram vituperare, & ex adverſo cultros laudare & commendare. Sed qui vel animi pendentiâ, vel tempore, vel artis imperitiâ non facilè ad inſueta tranſeunt, ſtatim opponunt oſſium confractionem, vel carnoſæ partis contuſionem, vel operis crudelitatem. Aſt hæc nulla prorſus eſt, ſi cum eâ, quæ ſerram conſequitur, conferatur: & contuſio nulla fit, ſi culri acies, prout licet, fuerit adducta: nullius etiam momenti eſt oſſium confractio, cùm facilè fragmenta hoc loco arte deducantur, vel à natura rejiciantur. Cùm igitur negotium ipſum obeundum eſt, candentia cauteria habenda ſunt præſtò: apponenda ad axillam, vel inguen repellentia, aures obturandæ, oculi avertendi, & membrum, prout dictum, eſt ligandum, poſtea ſic inter utramque eſt collocandum, ut (ſi intra cubitum vel genu ſectio fiat) ambo oſſa æqualiter inferiori aciei inſiſtant, non autem unum alteri ſuperſiſtat, (non idem obſervandum eſt, ſi ſupra genu vel cubitum ſecare expediat, quod unicum tantùm os ſit) deinde repentè à ſano ſegregandum, mox ad cauteria deveniendum eſt, quibus arteriæ & venæ cohibentur: incepto opere ab arteria: nam ſanguinis aliquid effluere utile eſt, deinde protinus tenuis cruſta inducenda, perinde atque alibi juſſum eſt: inde vincula ſolvenda, & totum ulcus cum adjacentibus partibus obtegendum medicamento confecto ex roſaceo, ovo, & bolo armeno, quod tepidum applicetur: uſurpetur hoc biduum. Hæc Botalius, quæ quidem, mi candide lector, non adſcribo, ut modum ac methodum illam approbem, quin potiùs ut tyrones, quibus methodus illa facilis eſſe videbitur, admoneam, ut diligenter ſibi ab ea caveant. Cauſam, ut multis verbis exponam, ſupervacaneum eſſe exiſtimo; Unicum enim illud exemplum, ſuperiùs commemoratum, de juvene, cui Magiſter Clour, Barbitonſor Noviſienſis, manum abſcidit, tibi ſufficiet. Ego operationi non interfui; eram enim tunc temporis adhuc juvenis, quæ verò recenſui, ex viris fide dignis habeo, partim quoque propriis oculis vidi, ægrumque cùm in illis miſeriis eſſet, cognovi. Nunc iterum ad Inſtitutum noſtrum.

Alii membrum, inprimis verò digitos tenaculâ inciſoriâ, & ad id aptatâ abſcindere tentant. Quæ quidem operatio abſque maxima contuſione, & dilaceratione nervoſarum partium, oſſiumque comminutione, ac periculo ægri fieri non poteſt; Hujuſmodi enim tenaculis ferrum, ſimiliſque materia dura, potiùs & faciliùs, quàm nervus, aut nervoſum quid, abſcindi poteſt: quod diligens Chirurgus

etiam in bruris experiri facilè poterit. In extractione fœtus mortui, aliquando ut brachia in ipſo humero abſcindantur, neceſſe eſt, ſciunt practici. Ab initio itaque cùm operationem illam adminiſtrarem, & abſciſſionem novaculâ, non niſi ſummo cum periculo fieri poſſe perpenderem, ad tenaculam inciſoriam confugi, eaque parvo cum negotio abſciſſionem brachii perficere me poſſe ſperabam: Verùm fefellit me opinio, aliaque inſtrumenta ad operationem illam exſequendam excogitare coactus fui. Quid plura? cùm contoſa vulnera, ut experientia docet, reliquis ſemper ſint periculoſiora, ſuadeo, ut Chirurgus ab hujuſmodi operationibus ineptis atque periculoſis, ne dicam crudelibus, abſtineat. Quomodo autem membra ſint abſcindenda, poſthac declarabimus.

Porrò docent nonnulli ex neotericis, & quidem magni nominis Medici, partem reſecari in ipſa carne mortua, ac corrupti etiam nonnihil relinqui, ad vitandam hæmorrhagiam, dolorem, & convulſionem: ac nihilominus cenſent, quicquid putredinis reliquum eſt, abſumendum cauterio actuali. *Andreas Veſalius* Inſtitutionum Chirurgicarum lib. 5. c. 14. eadem habet verba. Quam tamen opinionem falsò *Veſalio* adſcriptam fuiſſe, vel ſolus ipſe ſtylus teſtis eſt. Non enim *Veſalius* illo in loco loquitur, ſed alius, magni tamen nominis Medicus, ex quo *Du. Proſperum Borgarutium* qui Chirurgiam *Veſalii*, ipſo defuncto, in lucem edidit, locum illum de verbo ad verbum tranſcripſiſſe, vix unâ voculâ immutatâ, facilè animadvertet, qui verba unius atque alterius authoris inter ſe conferre velit.

Opinionem autem hanc ex *Johanne Vigone* decerptam fuiſſe, veriſimile mihi videtur: *libro* enim 4. cap. ult. jubet, ut de carne putrida atque corrupta, propter cauſas antea recitatas, nonnihil relinquatur. Verùm locum iſtum inſcitiâ amanuenſis, aut forſan ipſius typographi depravatum eſſe neque hanc fuiſſe mentem *Vigonis*; ſcripta ipſius luculenter oſtendunt. Sic enim ſcribit lib. 2. cap. 17. *de cura Gangrana, aſthachilos & eſtiomens; Ultimò*, inquit, *loco, ſi iſta corruptio tranſire videtur ad eſtiomeni diſpoſitionem quæ (ut ſuperiùs diximus) corrumpit membrum, in quo talis reperitur indiſpoſitio, in tantum, quod oſſa etiam dicuntur vitiari; Tunc ſtatim pro ejus curatione ſuccurrendum eſt, ſequeſtrando à ſano* totam partem corruptam, *novacula bene incidente; Deinde os ſerrâ ſecandum eſt*, &c. Ubi dictiones *totam partem corruptam* notandæ ſunt: nullam enim in ſe continent exceptionem. In compendio verò ſuo l. 2. c. *de curatione Gangrana mihi* pag. 851. Etiamſi ipſummet *Vigonem* aliter ſentire videatur, cùm membrum corruptum in carne mortua, & putrefacta amputandum eſſe refert: attamen quia *eodem capite*, uti & *capite* 13. l. 8. doctrinam ſuam authoritate *Celſi* probat, atque ſtabilire nititur, certum eſt, ipſum cum *Celſo* conſentire; Alioqui in quem, quæſo, finem ipſius authoritatem protuliſſet; At *Celſus* potiùs de parte ſana aliquid exſcindendum quàm de ægra & corrupta quicquam relinquendum eſſe, poſtea addit. Hinc ita argumentari poteſt. *Celſus* poſt *Galenum* membrum Sphacelatum inter carnem ſanam & corruptam abſcindendum eſſe docet; Ita tamen, ut potiùs de carne ſana non nihil exſcindatur, quàm de corrupta quicquam relinquatur.

Vigo opinionem ſuam, de abſciſſione membri Sphacelati, authoritate *Celſi* duobus in locis confirmat.

Vigonem itaque cum *Celſo* conſentire, ac membrum potiùs in parte ſana, quàm in carne mortua amputandum eſſe, ſequitur. Hæc propterea adſcribo, ne aliquis celeberrimum, atque de Chirurgia optimè meritum virum Dn. D. *Vigonem* hujus controverſiæ primum fuiſſe authorem exiſtimet.

Quod ad *Galeni* doctrinam attinet, ea videtur pugnare cum *Celſi*, & complurium antiquorum, & recentiorum uſurpata praxi: ſic enim ſcribit: *Etenim cùm ita membrum affectum eſt mortuum, ut nec punctionem, nec ſectionem, nec etiam uſtionem ſentiat, ſtatim ipſum reſcindere oportet, qua vicinam ſanam partem attingit.* Verùm intelligendum eſt, *Galenum* ſpectaſſe, quod præcipuum eſt potiùs, hoc eſt, ad radicem mali, quàm quæ ex eo conſequuntur. Quia ergò putredo ſemper altior eſt in ima parte, ceu calidiore & humidiore, ut poſtea fuſiùs dicam, noluit *Galenus* inchoari amputationem extrinſecus à mali radice, ita ut relinquatur præcipua radix & putredo in ima parte nimirum inter muſculos, & vaſa; Ibi enim vera putrefactionis radix, non item foris in cute; ut igitur tollatur radix illa, neceſſe eſt, ſinceri aliquid reſecari, idque extrinſecus, quemadmodum *Celſus* & alii docent.

Eſt præterea modus loquendi paſſim à *Galeno* aliis quoque in locis uſurpatus. Sic enim ſcribit, de arte curativa ad Glauconem lib. 12. c. 10. ubi de exciſione cancri ait: *At ſcopus*, inquit, *in hujuſmodi curatione eſt, totum, qui circumſtat, tumorem præter naturam, qua partibus ſanis adhæret, abſcindere*: quibus verbis *Galenus* tumorem propè carnem ſanam exſcindendum eſſe docet. Alibi verò, nimirum Methodo Medendi lib. 14. hæc habet verba. *Ubi verò quod vitiatum eſt, prorſus excideris, ſic ut nulla ſuperſit radix, ſines effluere ſanguinem, &c.* Et libro de atra bile: *Omnes*, inquit, *exulcerationes ab atra bile, ſunt inſanabiles, niſi quis ſanationem appellet, ut affecta pars tota circumquaque ad partem ſanam abſcindatur.* Hinc manifeſtum ſit, *Galenum* cum *Celſo* conſentire; Ac proinde membrum potiùs in parte ſana, quàm demortua abſcindendum eſſe. Atque hanc fuiſſe opinionem atque mentem *Galeni*, *Aëtius* disertè teſtatur. Cùm enim curationem Gangrænæ & Sphaceli ex *Galeno* operi ſuo inſeruit, hæc habet verba. *Proinde*, inquit, *partem mortificatam celerrimè reſecare oportet, quatenus contingit vicinam ſanam, ita, ut nihil prorſus putridi ac carioſi relinquatur. Bartholomæus Maggius* ſententiam *Galeni* & *Pauli*, in exciſione non totius membri, ſed partis alicujus corruptæ, intelligendam eſſe, teſtatur, & membrum Sphacelatum in parte ſana amputandum eſſe, docet.

Sed redeamus nunc unde digreſſi fuimus, & videamus, an operatio illa, quæ fit in carne mortua & putrida, ſecundùm tria illa præcepta *Galeni*, quæ lib. 4. cap. 13. meth. med. protulit, fieri poſſit: ubi operationes *citò, tutò & jucundè*, hoc eſt, abſque dolore fieri debere præcipit.

Extirpationem membri, quæ fit in carne mortuâ, citò fieri non poſſe, ut demonſtrem, illud *Galeni*, Sphacelum ſcilicet corruptionem eſſe ſubſtantiæ partis, quam ipſe occupat, ita, ut etiam oſſa ipſa labem ſentiant, iterùm in memoriam revocandum eſt. Inde enim apparet, quicquid putridum eſt, abſumendum eſſe; At non video, quomodo extirpatio illa citò fieri poſſit, ſi toties iteranda erit operatio. Ad carnem enim putridam ad os uſque incidendam: deinde eandem ad vivam carnem uſque cauteriis multis ignitis abſumendam, & os ſerrâ abſcindendum, profectò tempus longum requiritur. Et quia hujuſmodi operatio etiamſi in carne mortua fiat, doloroſa, ut poſtea demonſtrabo, ac interim æger

ingenti

ingenti horrore perſtringatur, dejiciuntur vires, ſi longa fuerit operatio. Abciſſio verò quæ fit in carne viva, præcipuè ſi Chirurgus diligens, & manu promptus fuerit, ferè, ut ita dicam, momentanea eſt, uno enim ictu caro ad os uſq; inciditur. Quòd ſi Chirurgus ad carnem incidendam cauterio cultellati, ut poſtea dicam, uti voluerit, vaſa quoque ſimul conſtringet, & hæmorrhagiam impediet. Sin novaculâ carnem abſciderit, facilè tamen, & parvo temporis ſpacio, vaſa aut ligabit, aut cauterio actuali claudet. Hæc non ex conjectura ſcribo, ſed expertus loquor. Citò itaq; abſciſſio membri, quæ fit in carne corrupta, fieri non poteſt.

Nunc an tutò fieri poſſit, videndum eſt, ubi verba proxima ex Galeno allegata, iterùm ſunt perpendenda. Si enim Sphacelus partem, quam occupat, ita corrumpit, ut etiam oſſa ipſa labem ſentiant, non ſat eſt extrinſecus cutem conſpicati, ſed quouſq; pervadat malum attendere, ut tota pars affecta extirpetur: alioquin futura eſt inutilis operatio: nempe quia corruptio oſſi impreſſa denuò inficiet partem ſanam. Advertendum præterea, quò calidiores & humidiores ſunt partes, eò faciliùs eas putreſcere. Eſt autem certum, muſculos & vaſa in intimis ſita partibus, multò calidiora & humidiora eſſe, quàm ſit cutis extrima, ac proinde putredini & corruptioni magis obnoxia. Hinc ſequitur, corruptionem & putredinem altiorem eſſe ſæpenumero in ima parte, quàm foris in ſumma cute apparet. Itaq; ſi juxta id, quod apparet, operationem tuam adminiſtraveris, fruſtra ægrum cruciabis, dum carnis emortuæ plurimum in ima parte relinques; Quemadmodum ex ſequentibus hiſtoriis manifeſtum fit. Anno 1586. cum præſtantiſſimo illo Chirurgo, Dn. *Iohan Griffonio* Genevâ in Sabaudiam ad vitum quendam juvenem robuſtum Gangrænâ in tibia laborantem, profectus fui. Gangræna ad poplitem uſq; aſcenderat. Ut igitur genu conſervare poſſemus, tibiam ad ipſam radicem mali abſcidimus: deinde truncum diligenter, quoad fieri potuit, ferro candenti decoximus, ut ſi quid forſan reliquum eſſet putredinis, id Cauterio abſumeremus. Verùm fruſtrà languens æger excruciatus fuit. Abſciſsâ enim tibiâ, ſub genu, ubi vaſa magna deſcendunt, & propè os Gangræna jam multò altiùs, quàm in cute apparebat, aſcenderat. Aliud & quidem recens exemplum ſatis memorabile addam. Juvenis quidam duodecim annorum ætatis; Coppeti ad Lacum Lemannum, cùm ex Dyſenteria curatus eſſet, Gangræna in dextro pede exorta eſt, quæ in Sphacelum degenerans, totum crus invaſit. Naturæ autem beneficio per ſe in ipſo genu ſubſtitit, ibiq; in fœtidiſſimum ulcus degeneravit, ligamenta eroſit, ipſamq; juncturam disjunxit. Ego cùm ultima die Januarii Anno 1614. accerſitus eſſem, crus ſupra genu, & quidem in ipſa carne viva ad duos digitos in latitudine poſitos abſcidi. Alterâ die cùm truncum denudaſſem, os ante carnem prominentem, & muſculos verſus coxam retractos & longè altiùs, quàm extra in cute apparuerat, ab ipſo oſſe ſeparatos eſſe reperi. Sphacelus enim etſi mirò beneficio naturæ in ipſo genu, ut dixi, ſubſtiterit: putredinem tamen ulceris longè altiùs in centro partis affectæ, hoc eſt, circum circa os ſerpſiſſe, ipſumque os carie contaminaſſe, poſtea manifeſtè apparuit, quemadmodum in Centuria quarta Obſervationum mearum fuſiùs dixi. Simile videmus in pomis & pyris, in quibus nonnunquam extrà in cortice macula ſolummodò nigra conſpicitur, cùm tamen intra ad nucleum uſque, aut etiam ulteriùs, putrida carioſaque ſint.

Nunc, quid de hæmorrhagia cenſendum, & an illa tantoperè in amputatione membri formidanda ſit, inveſtigandum eſt. Ubi conſtitutio ægri perpendenda eſt. Æger enim ſi ſupra modum debilis, atq; extenuatus fuerit, quemadmodum juvenis ille Copeti, cujus jamjam mentionem feci, ſanguis, quoad fieri poterit, conſervandus eſt. Conſervatur autem, ſi caro ad os, cauterio actuali, & in formam cultri fabricato, abſcindatur, & vaſa cauterio obturata fuerint. Hæmorrhagiam quoq; impedies, ſi arctiſſimè conſtringas lorum, quod ſuperligatur parti, cui ſerra adigenda eſt: Sic enim venarum & arteriarum vaſa ita conſtringuntur, ut vix tres quatuorve ſanguinis unciæ in amputandâ tibiâ pereant, modò Chirurgus induſtrium ſeſe geſſerit. Tamen etiamſi paulò plus pereat, non eſt exiſtimandum, ſupernè omnem prodire, ſed partem etiam ex ipſa parte amputata manare, quæ quidem quicquid continebatur ſanguinis effundit. Sin verò æger juvenis, robuſtus, & plethoricus fuerit, tantum abeſt, ut hæmorrhagia ſit evitanda, quin potius ex præſtantiſſimorum Medicorum atq; Chirurgorum ſententia, operatione facta, ſanguinis quantitas aliqua ſinenda effluere, neq; abſq; re. Enimverò ſanguis putredini, ſive carni mortuæ contiguus, cùm jam quodammodo corruptionem conceperit, nonniſi nocere poteſt, quàm diu in parte moratur: imò niſi ſufficienter evacuatus fuerit, paucis poſt operationem diebus, Gangræna rurſus truncum invadet, aut ſaltem inflammatio phlegmoneve, aut dolor, & cætera gravia ſymptomata ſupervenient; quapropter nonnihil ſanguis ut effluat, neceſſe eſt, habitâ tamen ratione virium.

Porrò, an operatio in carne mortua facta, jucundè, hoc eſt abſq; dolore, ut illi exiſtimant, fieri poſſit, nunc quoque perquirendum eſt; Excitatur dolor in amputatione membri Sphacelati, ratione nervorum, membranarum, & perioſtii. Quòd ſi itaque volueris operationem abſq dolore fieri, hæ partes ut planè ſint corruptæ & emortuæ; neceſſe eſt. At verò nervi & nervoſæ partes propter ſuam ſiccitatem, multò tardiùs carne corrumpuntur: ubi iterùm apparet, aut multùm reliqui eaſdem eſſe carnis putridæ; aut operationem doloroſam eſſe, etiamſi in carne mortua fiat. Sæpiſſimè enim, etiamſi cutis, & caro ſint emortuæ, nulloq; ſenſu præditæ, interim tamen nervi majores, & perioſtium ſenſu nondum deſtituti ſunt. Quapropter cùm os ſerrâ reſecandum venit, tum acutiſſimi percipiuntur dolores, non quidem oſſis ratione, quod inſenſibile eſt, ſed ipſius perioſtii, quod acutiſſimo ſenſu præditum. Ut igitur operatio fieret citra dolorem, neceſſe foret totam partem ita corruptam eſſe, ut illi etiam membranę corruptio communicaretur: Id, ſi ita ſe haberet, annon, quæſo, & ipſum os tali imbutum eſſet corruptione, & oſſi adhærens itidem corrupta, putris & emortua multò profundiùs, quàm extimam cutem ſpectanti videretur? cùm caro illa oſſi vicina proclivior ſit ad corruptionem, quàm quæ cute proxima, ſicut ante quoq; monuimus. Sic autem inutilis foret operatio, cùm reliqua corruptio nunquam poſſit cautere corrigi.

Iſti autem, dum vitare dolorem nituntur, eundem duplo videntur augere. Ubi enim tantum emortuæ carnis abſumendum eſt, quantum relinqui volunt, vix ſatisfacient duo, treſve cauteres, imò etiam quinque; ſexve cum ardentiſſimo igne deſiderabuntur, uſq; dum, inquam, eos percipiat æger: alioquin irritus labor. Cæterùm ſummo cauteriorum ardore liquantur adeps, ac reliqui humores, imò & effervèſcunt, atque ita uruntur, & immodicè caleſcunt partes ſentientes, quales ſunt nervi, tendines, & panniculi, unde acutiſſimus dolor, inflammatio, vigiliæ,

febris, convulſiones, aliaque graviſſima ſymptomata. Hinc *Avicenna* monet; *Cauterizator*, inquit, *ſibi cavere debet, ne fortitudo cauterizationis ipſius ad nervos perveniat, neque ad chordas, neque ad ligamenta: quòd ſi propter ſanguinem, qui fluit, cauterizaverit, oportebit, ut cauterizatio ſit fortis, adeò ut cruſta groſſitiem habeat, & ſpiſſitudinem, & citò cadat, &c.* Alterum præterea, ex fortiſſima illa cauterizatione fit incommodum, nimirum quòd eſchara illa, ſive cruſta duriſſima & denſa malignorum & putridorum vaporum exhalationem inhibeat, unde fit veriſimile, eas ad partes principes ferri. Neque ſic poſſunt omnia cautere exſiccari, quin remaneat aliquantum novæ quaſi corruptionis fermentum, dum eſchara putreſcit. Præterea carne mortua ſic abſumptâ, cutèque cauterum vi contractâ, magna oſſis eminentia relinquitur, ac fortè talis, quæ ferræ opus denuò efflagitet. At ſi perpetuò incidenda pars in carne mortua, quid fiet in pedis Sphacelo? nunquid magna tibiæ portio tibi relinquenda erit; aut exſpectandum, dum corruptio aut putredo altiùs pervaſerit? Hoc autem ægro erit periculoſiſſimum, illud eidem moleſtum, ac laborioſum. Sed & arcta ligatura Chirurgis uſitata ſpiritum animalem impedit, quo minus vigeat in parte affecta, adeò, ut veluti obſtupeſcat, proptereaque novaculâ optimâ ſectio prius abſolvitur, quàm ipſam vix animadvertit. Non poteſt itaque fieri operatio in carne mortua *citò*, multò verò minùs *tutò* & *jucundè*, hoc eſt, abſque dolore. Præterea cùm ars Medica ſit nobilis, ſubjectum verò Medicinæ nobiliſſimum, æquum eſt operationes cum ornatu & ſplendore quodam fieri. At verò in operatione iſta, quæ fit in carne mortua, ubi primò caro & os inciduntur, deinde cauteria ignita toties iterantur, ut non ſolùm domus, verùm etiam platea, tetro iſto odore impleantur, quemadmodum *Fallopius* de quodam ſcribit, & ægri in longum tempus mirum in modum tormentis lacerantur, nullum ornatum, nullumque ſplendorem video. Operatio verò, quæ fit in carne viva, veluti momentanea, ſecuriſſimaque eſt, fitque ſine magno dolore.

Sed videamus nunc, quid de convulſione cenſendum ſit, anque illâ factâ amputatione in parte viva, potiùs metuenda, quàm ſi in parte corrupta fieret? Convulſionem fieri aut à repletione, aut ab inanitione, *Hippocrates & Galenus* docent. Neoterici etiamſi multas ſtatuant cauſas, omnes ad prædictas illas duas ab *Hippocrate* traditas, referri poſſunt. Verùm in amputatione alicujus membri, ſi convulſio ſupervenerit, illa erit vel propter immodicam hæmorrhagiam, aut ingentem dolorem, vel denique ex materia aliqua maligna, ex parte affecta ad cerebrum aſcendente. Si ex nimia hæmorrhagia fuerit, periculoſa erit, teſtante *Hippocrate*: fit enim ex ſiccitate: quapropter Chirurgus, ut ſanguis conſervetur, diligens eſſe debet, præcipuè in delicatulis, aut quovis modo extenuatis corporibus. In robuſtioribus & plethoricis verò, ut aliquid ſanguinis poſt amputationem membri effluat, neceſſe eſſe, antea demonſtravimus.

Impediet autem Chirurgus hæmorrhagiam, ſi loco novaculæ cauterio cultellari, ac bene ignito utatur, diligens, & manu promptus fuerit. Anno 1600. Paterniaci brachium ad humerum, præſente reverendo Viro Dn. *Joh. Merula*, verbi divini miniſtro, & Dn. *Petro Freuderich*, ibidem Oeconomo, abſcidi: in qua operatione vix unciæ duæ ſanguinis emanarunt. Anno 1614. Coppeti ſimiliter tibiam in ipſo femore abſcidi, ubi ſimiliter vix uncias tres ſanguinis amiſimus. Erant autem hi ſupra modum extenuati & debiles, alioquin non ſoleo tantopere eſſe ſollicitus, etiamſi aliquid ſanguinis poſt operationem effluat.

Ratione doloris ſupervenit convulſio, cùm nihil ſit, ut teſtatur *Galenus*, quod magis profluvium excitet, ſanguinemque attrahat, quàm ipſe dolor: hinc inflammatio, & convulſio ſequuntur, quæ quidem, ut *Hippocrates* docet, lethalis. Non quidem tanquam ex immenſitate, ut addit *Galenus* in comment. ſed tanquam adeò crebrò. At operationem illam in carne viva factam, ferè abſque dolore fieri, ante demonſtratum eſt: eſt enim dolor ille, ut ita dicam, momentaneus, reſpectu doloris, qui fit, ſi in carne mortua abſciſſio facta fuerit. Adde quoque poſt operationem dolorem illum, medicamentis mediocriter refrigerantibus, & repellentibus, facilè leniri poſſe. Nervi enim in ipſo momento, quo abſcinduntur, ſurſum retrahuntur, & à carne teguntur: factâ verò abſciſſione in parte mortua, etiamſi nervi verſus originem retrahantur, propter cauteriorum tamen numerum, & ignis violentiam liquantur, & efferveſcunt humores in ipſa parte affecta, & circa nervos, nervoſaſque partes, ac proinde maximos dolores inferunt, quemadmodum antea quoque demonſtravi.

A maligno vapore fieri convulſionem, ſciunt practici. Interdum, *inquit Joh. de Vigo, putreſiunt nervi, ex qua putrefactione materia venenoſa elevatur in fumum, & per nervos rapitur ad cerebrum: quamobrem neceſſariò cerebrum, ſentiens nocumentum venenoſitatis materiæ, qua cauſat motionem cerebri, compaſſione movetur, ad expellendum nocumentum veneni.* Hactenus Vigo. Cæterùm in parte viva abſciſſo membro, quomodo quæſo ſuperveniet convulſio ex malignis vaporibus, ad cerebrum elevatis? cùm quicquid putridi eſt, abſciſſum ſit. Contrà in parte mortua factâ amputatione, remanet tamen pars aliqua putredinis circa nervos, imò & in ipſis venis & arteriis: quæ etiamſi à cauterio exſiccetur ex parte; non tamen omninò abſumitur, ſed ratione ignis efferveſcit acriorque efficitur. Poſt dies itaque aliquot affluentibus humoribus, magis magiſque incaleſcit pars affecta, & quia eſchara illa ſpiſſa, ne effluat materia illa acris, & putrida, obſtat, malignitatem acquirit, ex qua poſtea malignus & peſtiferus vapor ad partes nobiles aſcendit per nervos ad cerebrum, ubi nunc convulſiones, nunc vigilias, inquietudines & delirium procreat; per arterias adſcendendo ad cor, ſpiritus vitales inficit, & lipothymias, viriumque proſtrationes excitat. Per venas verò majores ad hepar ſi pervenerit maligna illa qualitas, maſſam ſanguineam inficiet, intemperiemque calidam cordi, totique corpori inducet. Hinc videmus, convulſionem potiùs ſupervenire poſſe, ſi membrum in parte putrida abſcindatur, quàm ſi in carne viva facta fuerit operatio. Ego multa abſcidi membra, eaque omnia in carne viva; nunquam tamen (Deo opt. max. ſit laus atque gloria) convulſionem ægris meis ſuperveniſſe, Deus teſtis eſt.

Eſt itaque amputatio illa, quæ fit in parte viva, ſecuriſſima, certa ac vera, nec non à *Galeno & Celſo* approbata. Hujus quoque opinionis fuiſſe *Avicennam*, hæc ipſius verba fidem faciunt. *Cùm autem*, inquit, *confirmatur corruptio in carne, tunc neceſſarium eſt, accipere totum ipſius. Aëtium* ſimiliter cum *Celſo* conſentire, & mentem *Galeni* explicare, ante demonſtratum eſt. *Albucaſis* verò de hac controverſia ſic ſcriptum reliquit. *Si ergò*, inquit, *corruptio, aut percuſſio eſt in extremitate digiti, tunc incide digitum, & non des ſpatium corruptioni, ut*

perveniat

Digitized by Google

pervenataſque ad reliquam manum. Et ſimiliter ſi accidit in manu, tunc incide eam ex radice, nihil de corrupta parte relinquens, &c. Hujus quoque ſententiæ fuiſſe *Theodoricum*, *Bertapalliam*, *Guilhelmum de Saliceto*, *Guidonem de Cauliaco*, *&* neotericos ferè omnes, ipſorum ſcripta luculenter fidem faciunt. Sic enim *Theodoricus*, de Sphacelo loquens, ſcribit: *Unde mox, ut ſanatio eveniat, ferro ſecari debet uſque ad vivum, & uſque ad locum ſanum, ita ut nihil de mortua carne remaneat, &c.* & eodem cap. *Si neceſſe fuerit amputari, aut ſecari aliquod membrum corporis, uſque ad loca ſana abſcindas, ita ut nihil carnis putridæ derelinquas, ſed magis de viva, aut ſana carne aliquid auferas: ſic enim melius & citius curabis.* *Bertapallia & Guilhelmus de Saliceto* eadem habent verba. Uti & Rulandus *lib. 3. c. 31.* de cancris & fiſtulis, & aliis puſtulis in genitalibus conſurgentibus. *Theodoricus lib. 3. c. 10. Bertapallia de Apoſtematibus c. 7. Guilhelmus de Saliceto, c. 58. Guido de Cauliaco tr. 6. doctr. 1. c. 8. Gualterus H. Ryff, in Chirurgia ſua magna, parte ſexta. Felix Platerus, tract. 2. c. 17. de curatione doloris ſuperficiei corporis. Angelus Bologninus lib. de cura ulcerum c. 16. Bartholom. Maggius lib. de vulneribus Selopetorum cap. de membris Sphacelo affecti & corrupti exciſione. Johannes Guinterus Andernacus de Medicina veteri & nova cognoſcenda commentario 1. dialog. 8. Paulus Offredus in quadam Epiſtola ad me ſcripta, & Cent. 4 Obſ. mearum inſerenda quæ ſic incipit. Non ſine voluptate tuas perlegi, &c. Antonius Buſſennius comment. in Galeni librum de inæquali intemperie. Antonius Chalmeteus Enchiridio Cheirurg. lib. 1. cap. 4. S. Ambroſius Paræus lib. 12. cap. 29. Joſephus Quercetanus lib. de Selopetor. vulnerib. c. 5. Petrus Francus lib. de Herniis c. 95. & 103. Johannes Jeſſenius à Joſſen Inſtitut. Cheirurg. c. 21. Johannes Andreas à Cruce l. 1. tract. 3. c. 18. Stephanus Gormelienus l. 2. cap. de Eccope. Johannes Tagautius Inſtit. Cheirurg. lib. 1. cap. 10. Laurentius Joubertus l. de Sclopetor. vulnerib. mihi pag. 113. Leonhardus Botallus de vulnerib. Sclopet. cap. 22. Petrus Pigry lib. 1. cap. 9. Jacobus Guillemeus lib. 10. cap. 4. Sebaſtianus Franciſcus Rarchinus Tract. de morbis ſubitaneis c. 29. Cortilion Inſtit. Cheirurg. lib. 1. c. 3. Johannes Emberiza à Chotieborzen Bohemus Probl. Therapeut. decad. 3. quæſt. 10. Rodericus à Caſtro Luſitanus de Medico Politico l. 3. cap. 18. Jean Vegiereuſe Chirurgie des ulceres chap. 52. Claude Dariot in verſione Gallica Cheirurgiæ Paracelſi lib. 1. tract. 3. c. 12. Petrus (von der Sulle, im andern Theil ſeines Handbuchs der Mundarkenen im erſten) tractat. cap. 4. (wie auch im erſten Theil) quæſt. 23.*

Concludemus itaque ex prædictorum Medicorum, atque Cheirurgorum ſententia, operationem adminiſtrandam eſſe in parte ſana: cùm ſatius ſit ſyncerum aliquid reſecare, quàm emortuum quippiam relinqui. Neque *quicquam intereſt*, ait Celſus, *an ſatis tutum ſit remedium, quod unicum eſt.* Et cùm morbus ſit extremus, quis non fateatur adhibendum extremum remedium? Denique ſi tutò operetis, feliciorem ſperabis eventum, quàm ſi ſecus feceris. Nullo verò modo tuta operatio eſt, quæ fit in carne mortua, quoniam mali radix relinquitur. Quid plura?

Cuncta priùs tentanda ſed immedicabile vulnus
Enſe recidendum eſt, ne pars ſyncera trahatur.

Quod ſpectat ad eam quæſtionem, quæ proponitur: Liceat ne membra Sphacelo affecta in ipſa articulatione amputare, nec ne? Scio quoſdam, & quidem magni nominis Medicos eſſe, qui illam minimè admittunt. Primò, inquiunt, propterea, quod vulnera articulorum periculoſa, imò & mortalia eſſe ſolent, propter graviſſima quæ ea ſequuntur ſymptomata, cùm ſint partes nervoſæ, ac proinde exquiſitiſſimo ſenſu præditæ. Deinde, quia oſſa circa articulos lata ac magna, caro verò exigua, ac calor nativus imbecillis, difficulter iterum ad cicatricem perduci poſſunt. Ego verò cum *Guidone, Laurentio, Jouberto, & aliis* ſentio, membrum in ipſa articulatione minori cum difficultate, & citra periculum amputari poſſe; idque ſæpiſſimè expertus ſum. Minore cum difficultate fit amputatio in ipſa articulatione: quia uno ictu novaculâ optimè cædente, præcipuè ſi promptus manu fuerit Chirurgus, fieri poteſt: nec opus eſt ſerrâ, aut quovis alio inſtrumento; quapropter dolor non uſque adeò magnus: nunquam enim tam præcisè amputes & ſepares nervorum & membranarum portiones, quin aliquatenus ſerra in eas incidat, eaſque divellat cum vehementiſſimo ægri cruciatu. Citra periculum verò, quia nervi & tendines penitus abſciſſi ſurſum contrahuntur, eoſque caro operit, unde nec ſpaſmi, nec alius ſymptomatis metus eſt. Deinde, quia juncturæ carne deſtitutæ, ac venæ magis conſpicuæ, faciliùs ſanguis ſupprimitur. De cicatrice inducenda nulla eſt difficultas, ſatis enim circa articulos eſt carnis, & calor nativus ad cicatricem inducendam ſatis vegetus eſt. At hîc rurſum pro partis affectæ differentiâ adminiſtranda operatio. Nam ſi malum ſit in pede, aut tibia, inciſio facienda circa poplitem, ut eo commodiùs aptetur ægro lignea tibia. Sin Sphacelus poplitem ſuperarit, in ipſa genu articulatione inciſio facienda veniet. Quod ſi malum totum digitum occupaverit, ad metacarpum in ipſa articulatione abſcindendus eſt. Hanc operationem cùm aliàs, tum præcipuè Anno 1581. Duſſeldorpii in Vito robuſto triginta circiter annorum ætatis, *Rutgero Piſtore*, ex voto ſucceſſiſſe obſervavi. Hunc enim cùm bombarda diſſiliendo ſiniſtram manum in modum laceraſſet, *Dn. Coſmus Slotanus* Chirurgus præſtantiſſimus, præſente Viro Clariſſimo atque Doctiſſimo *Dn. Galeno Wiero* Illuſtriſſ. Principis Juliacenſ. Cliv. & Mont. Doctore Medico, aliiſque Viris doctis, manum in ipſo carpo feliciter abſcidit. Nullum ſupervenit ſymptoma moleſtum, & brevi ſanitati reſtitutus fuit.

Cap. 18. *Quomodo corpus ante operationem ſit præparandum?*

EXploratis ac ſatis deſignato loco amputationis membri corrupti, ſtatim ad operationem perveniendum eſſet. Verùm unum obſtat, præparatio nimirum corporis ægri. Id enim, niſi probè, & ut decet, ad operationem præparatum fuerit, non video, quomodo operatio ad votum ſuccedere poſſit. Pravi enim humores, quibus corpus oneratum, ratione doloris ad locum affectum, veluti ad cloacam confluunt, ac graviſſima ſymptomata excitant. Videmus id quotidie in praxi Empiricorum, artiſque imperitorum hominum, qui (cùm lucrum proprium potiùs, quàm ſalutem ægrotorum quærunt, & vix inter ligna lapideſq. ac corpus humanum diſtinctionem faciunt) tot ægros ad ſummam miſeriam redigunt.

In præparatione autem corporis, iterum indicatio ab eſſentia & magnitudine morbi ſumenda eſt. Si enim morbus peracutus fuerit, & corruptio partes ſanas celeriter invaſerit, non dantur induciæ, ut corpus ante operationem, prout neceſſitas poſtulat, expurgetur: ab eo enim, quod magis urget, ſemper

inchoandum

inchoandum eſt. Clyſtere itaque exoneratâ alvo, juſculo & ovo ſorbili, nec non hauſtu vini, exhibitis, & epithemate regioni cordis & carpis applicato, protinus membrum amputandum eſt. Poſt operationem verò corpus clementer purgandum eſt: non tamen ſecundo, aut tertio die, ne propter motum & agitationem corporis, & præcipuè internorum viſcerum, hæmorrhagia de novo excitetur. Interim tamen alvus enematibus, aut ſuppoſitoriis lubrica retinenda eſt. Sin morbus mitior, præſtat ante operationem illud præparare, hoc eſt victus rationem præſcribere, pravos humores educere, vires reficere, cor parteſque nobiles corroborare, reliquaque, quæ neceſſaria ſunt, ex arte adminiſtrare.

In victûs ratione à viribus ſumenda eſt indicatio; Si enim æger juvenis, robuſtus, & plethoricus, morbus verò acutus fuerit, victûs ratio tenuis inſtituenda eſt, juxta illud *Hippocratis: Ubi morbus peracutus eſt, ſtatim extremos habet labores & extremè tenuiſſimo victu utendum eſt.* Corpus aliquoties à pravis humoribus mannâ, caſſiâ, rhabarbaro, electuario lenitivo, diacatholico, de ſucco roſarum, ſyrupo roſato ſolutivo, compoſito cum rhababaro, agatico & ſeona, & ſimilibus expurgandum. Si plethora maxima adfuerit, diminuendus eſt ſanguis, ne factâ operatione intempeſtivè ad locum affectum fluat: circumſpectè tamen hac in re agendum eſt. Niſi enim magna fuerit plethora, miſſio ſanguinis ante operationem locum non habet; ſed deperditio illa ſanguinis, quæ in ipſa operatione ſequitur, ſufficit. In Gangræna ex qualitate aliqua occulta, vel ubi putredo jam majora vaſa occupaverit, phlebotomia quoque minimè convenit, putredo enim ad partes traheretur. In his ſanguis, ut poſt amputationem membri, ſi vires adfuerint, effluat, summoperè neceſſe eſt.

Si verò æger ſenex, aut ratione morbi imbecillis fuerit, cibis boni ſucci, cujuſmodi ſunt juſcula carnium recentium, veluti caponum, gallinarum & ſimilium, antè & poſt operationem reficiendus eſt, ut ante ſuo loco diximus. In his purgationes fortes minimè conveniunt, corpus nihilominus medicamento aliquo lenitivo, niſi vehementia morbi obſuerit, ante operationem expurgandum eſt: Id ſi fieri nequit, alvus clyſtere lubrica reddenda eſt. In his venæ ſectio quoque minimè convenit.

Omnibus autem, quibus membrum aliquod amputandum eſt, per dies aliquot (ſi maturè advocatus fuerit Chirurgus) ante operationem, ut epithemata regioni cordis & corporis quotidie ter quaterve applicentur tepidè, neceſſe eſt. Quotidie bis terve nonnihil de ſequenti cardiaco exhibendum eſt.

R. Lapidis Bezoardici
Oſſ. de corde cervi præp. an. gr.vj.
Cornu cervi præp. ℈ij.
Margaritar. præp. ℈j.
Confect. Alkermes ℈j.ß.
Aquæ cinnamomi ℥j.
Bugloſſæ &
Calendulæ an. ℥j.ß.
Syr. de ſucco citronum ʒj.
Miſce.

Fiat potiuncula, de qua detur bis aut ter in die ad ℥j. plus aut minus, ad libitum Medici.

Ea die, qua operatio fieri debet, paulò ante operationem juſculum, item ovum recens & ſorbile, nec non hauſtus vini offerendus eſt. Tandem domeſticis & amicis convocatis, & flexis genibus, & ad cœlum elevatis cordibus, Deus pro felici ſucceſſu operationis (quod & in aliis magnis operationibus ſoleo facere) ſupplicitet invocandus eſt. Deinde iterum factâ prognoſticatione de periculo, & an amici & parentes omnes ad operationem conſentiant, poſtquam perquiſitum ac iterato epithemate, operatio eâ, quá fieri poteſt, dexteritate exequenda eſt.

Cæterùm in exhibitione cibi & potus, diligenter proſpiciendum eſt, primò, ut cibus, qui ante operationem exhibetur, concoctu ſit facilis: deinde, ut paucus ſit, & per horam unam, aut alteram ad minimum ante operationem offeratur, idque in eum finem, ut tempore operationis ventriculus ſit vacuus: Ventriculo enim cibis onerato, vomitus vehemens (qui partes omnes, cùm internas tum externas concutit) ſyncopen, vitiumque proſtrationem excitat, & hæmorrhagiam adauget. Ventriculus enim oneratus, hepar ſimul & venam cavam comprimit, ſanguinemque exprimit. Cujus rei exemplum Anno 1609. 31. Maii, Paterniaci mihi obſervare contigit. Fœminæ enim cuidam *Tomace* nomine, quadraginta circiter annorum ætatis, cùm propter ulcus inveteratum & incurabile, tibiam ad poplitem feliciter amputaſſem; interim dum ego in ſiſtendo ſanguine, & deligando trunco occupatus eram, in tantum animi deliquium incidit, ut adſtantes mecum nihil aliud, quàm ipſam mortem obiiſſe putarent. Sanguis quoque, etiamſi carnem cauterio cultellari & maximè ignito abſcidiſſem, adeò copioſè effluere cœpit, ut niſi alia cauteria in promptu habuiſſem, de ipſa actum fuiſſet. Reſtrictâ hæmorrhagiâ, faſciiſque involuto trunco, ac ægrâ veluti mortuâ in grabatum poſitâ, ſequentem potiunculam, quæ in promptu erat, exhibui.

R. Confect. Alkermes ℈ij.
Aq. cinnamomi deſtillatæ ſine vino ℥j.
Aq. calendulæ
Bugloſſæ an. ʒiß.
Miſce.

Potiuncula hæc quamprimum ad ventriculum perveniſſet, vomitus adeò copioſè ſecutus eſt, ut pelvim cibo indigeſto, quem me abſente atque inſcio devoraverat, adimpleret. Ventriculo ſatis exonerato, cùm iterùm non nihil de præſcripta potiuncula ſumpſiſſet, vires recollegit, & ad hunc annum 1616. quo hæc ſcripſi, vivit, optimeque valet.

Præterea, quæ in & poſt operationem neceſſaria eſſe poſſent (ne aliquid deſit in operatione) ante præparanda ſunt. Primò prædicta potiuncula ex confectione Alkermes, & aquis deſtillatis, ut in triplo aut quadruplo in promptu ſit, neceſſe eſt; Serræ item duæ, ſed ejuſdem ſpiſſitudinis, ut ſi forſan in ipſa operatione una frangeretur, alia ad manus eſſet, & commodè in tramitem prioris ſerræ intromitti poſſit. Ne forſan accidat tibi, quod negligenti cuidam tonſori Neocomi Helvetiorum accidiſſe memini. Illi enim, cùm tibiam ad poplitem amputaret, in ipſa operatione rumpitur ſerra; ita ut ad Arcularium M. Pierre ſans fin nomine, alioquin Roſcium in ſua arte, excurrere, & aliam repetere neceſſum habuerit. Accurrit Arcularius ipſe, & exprobando Barbitonſori negligentiam, ipſemet ſectionem oſſis abſolvit, ægrumque ex tanta hæmorrhagiâ languidum & penè exanimem feliciter liberat. Hæc non ſolùm ex ingenioſiſſimo Arculario, amico meo ſingulari, verùm etiam ex ore aliorum viſorum fide digniſſimorum habeo. Serra autem, quod quoque notandum, ſi membrum aliquod magnum, veluti tibia, aut brachium, amputandum eſt, magna eſſe debet; Parva, ſi parvum

fuerit

Digitized by Google

furtit membrum, veluti digitus, aut tibia, vel brachium infantulorum. Noviculæ, forcipes, cauteria ignita, pulvis ad ſiſtendum ſanguinem, tenacula ad liganda vaſa, defenſiva, faſciæ madefactæ oxycrato, pulvilli, ſtuppæ albumini ovi intinctæ, & pulvere ad ſiſtendum ſanguinem adſperſæ, veſicæ bovinæ, & ſi quæ alia in opere neceſſaria eſſe videbuntur, antè erunt diligenter præparanda.

Inſtrumenta ſimul & medicamenta ita ſunt collocanda, & ordine diſponenda, ut in ipſa operatione, unum alteri minimè ſit impedimento, quemadmodum cuidam Chirurgo, cujus meminit Dn. Dn. *Michael Doringius* accidit: ille enim dum crus Sphacelo contaminatum abſcinderet, & in medio eſſet opere, ſerra faſciæ (quâ cutem & carnem ſurſum reduxerat) ita involuta fuit, ut ab opere aliquandiu deſiſtere cogeretur, dum ſerram è faſcia iterùm extricaret.

Cap. 19. *Amputandi membrum ratio.*

CОrpore omnibusque ad operationem neceſſariis (uti in præcedente capite declaravimus) præparatis, & ordine diſpoſitis, ad operationem perveniendum eſt. Quapropter ſi tibia amputanda occurrit, collocandus æger ſupra ſcamnum, quò firmior maneat tibia. Tum Chirurgus ſurſum retrahet muſculos, & cutim, arctiſſimoque vinculo partem ſanam conſtringet, paulò ſupra locum amputandum: erit id vinculum è tenui redimiculo, cujuſmodi illud eſt, quo mulieres ad religandos, nodandosque ſuos crines uti conſueverunt. Uſus ligaturæ duplex. Primùm enim ita comprimet venas & arterias, ut non uſque adeò metuenda ſit hæmorrhagia. Deinde compreſſione ſua inhibebit ſpiritum animalem, quò minùs per nervos deferatur; Unde reddetur pars quaſi ſtupida, adeoque inciſionem faciliùs perferet. *Guido* vult vinculum alterum adhiberi parti mortuæ, ut inter duo illa fiat inciſio: nec malè fortaſſis. Cùm enim adſtantes terreantur hæmorrhagiâ, ſeu ſanguinis eruptione, quæ ſæpiùs Chirurgum calumniandi occaſionem præbet, hujuſmodi ligaturâ coërcetur ſanguis intra vaſa partis emortuę, ne tam copioſè diffluat. Alii ſupra genu vinculum adhibent, ſi ſit amputanda tibia, circa poplitem, ac ſub cubito, ſi ſit incidenda manus ad carpum, ut ſit; inquiunt, obſcurior ſenſus. At præterquam quod nervi ibi ſint profundiùs ſiti, quàm ut eos ligatura valeat comprimere, contunduntur ſæpiùs iſtiuſmodi compreſſione partes muſculoſæ, & nova fit ſpirituum interceptio.

Arctâ ligaturâ ſic factâ, Chirurgus ad extremum ſcamnum locabit tibiam, ita ut illius extremitas perveniat infra genu, & ferè ad locum illum, in quo amputatio fieri debet: tum faſciâ alligabit genu ſcamno, ne quà fortè demoveatur. Femur autem & genu, ut ſcamno commodè annecti poſſint, neceſſe eſt, ut extremitas ſcamni ex utraque parte aliquantulum excavata ſit, quemadmodum ſequens figura indicat. (*Vid. Tab.* VI. *fig* 4.)

Genu ſcamno diligenter faſciâ annexo, in promptu ſit manica, ex aluta aptata, hunc in modum. (*Vid. Tab.* VI. *fig.* 6.) Longa ſit circiter ſpithamam unam, lata verò, ut tibiam ea in parte, quâ amputanda eſt, præcingere poſſit. Ex utraque parte aperta eſſe debet, ita tamen ut anterior pars A. notata, ad formam crumenę duplici funiculo claudatur: quemadmodum ſequens figura denotat. Funiculus autem ut lubricus ſit, & in actu faciliùs conſtringi poſſit, rotundus, & oleo inunctus eſſe debet. Superior pars hujus manicæ, quæ A. B. C. notata eſt, aperta eſſe debet, niſi quod in utraque extremitate, uti & medio, ſimplici filo connexa ſit, quò abſciſſo oſſe, celeriter forfice diſſolvi & abjici poſſit.

Uſus autem hujus manicæ triplex eſt. Primò enim ſanguinis impetum cohibet, ita ut Chirurgus multò meliùs videre poſſit, quo in loco apponenda ſit ſerra. Secundò æqualiter, & parvo quidem cum negotio, muſculos & cutem ſurſum trahit, quæ facta operatione iterum deſcendit, extremitateſque oſſium cooperit, atque ut truncus faciliùs cicatrice obduci poſſit, efficit. Tertiò, ne ſerra carnem attingat: atque dilaceret, impedit.

Figura autem hujus manicæ hæc eſt: (*Vid. Tab.* VI. *fig.* 6.)

Guido & alii loco hujus manicæ carnem linteo cooperiunt: præſtat tamen manicâ uti; ut enim caro ad os inciſa, linteis obtegatur, longum requiritur tempus: deinde facillimè ſerra in ipſa operatione linteo ita involvitur, ut difficulter extricari poſſit: quemadmodum cuidam accidiſſe, ad finem ſuperioris capitis ex Dn. D. *Doringio* declaravimus. Manicæ verò longè alia eſt ratio: celeriter enim mediantibus funiculis, undique circa hos conſtringitur, cutemque ſimul & muſculos æqualiter in altum, uti dixi, trahit. (*Vid. Tab.* VI. *fig.* 6.

Sin verò Chirurgus præſcriptâ manicâ uti noluerit, vinculo præſcripto ſuperiori ex utraq; parte tibiæ laqueus adaptandus eſt, quemadmodum proximè præcedens Figura indicat: *Vid. Tab.* VI. *fig.* 7. idq; in eum finem, ut miniſter, qui genu tenet, indice & medio laqueos illos apprehendere, & factâ inciſione carnis uſque ad os, illam horum laqueorum beneficio in altum trahere poſſit. Hoc modo aliquot membra feliciter abſcidi, neque manicam, multò minùs lintea, ſecundùm mentem *Guidonis* adhibiti. Genu ſcamno, uti dixi, annexo, inducenda eſt manica, ita ut inferior pars B. notata, genu cooperiat; altera verò, quæ in modum crumenæ conſtringitur, ad ſuperius vinculum ita colliganda eſt; ut factâ inciſione carnis uſque ad os, miniſter, qui genu tenet, illam protinus vulneri imponere, & circa os conſtringere poſſit. Pars autem illa, quæ aperta & A. B. notata eſt, ut ex ſuperiori parte tibiæ ſit, neceſſe eſt; idque eam ob cauſam, ut factâ amputatione, prædicta fila ex utraque parte; ſimul & funiculi, forcipe protinus abſcindi, & manica abjici poſſit.

Ita, ut dixi, indutâ atque adornatâ manicâ, aliud ſcabellum, quod cum priori ſcamno ejuſdem ſit altitudinis, pedi tibiæque ſupponendum, & faſciâ alliganda eſt. Tandem adſint tres cordati miniſtri, quorum unus ad ſcapulas, alter ut pedem cum ſcabello contineat, tertius verò ad genu collocandus eſt, firmiterque teneat ægrum, ne in operatione in hanc vel illam partem vacillet. Qui autem ad genu tenendum conſtituturus eſt, ut indicibus, & mediis digitis funiculos manicæ, aut vinculi ſuperiùs adumbrati apprehendat, pollicibus verò & reliquis digitis, ut annexa figura indicat, genu amplectatur, neceſſe eſt. (*Vid. Tab.* VI. *fig.* 8)

Quòd ſi nervi ita retracti, & genu adeò incurvatum fuerit, ut æger illud extendere non poſſit, in ſolum conclavis collocandus eſt æger, tibia verò ita in altum elevanda, ut ſcamno, eo in loco, quo excavatum eſt, annecti poſſit, quemadmodum ſequens figura indicat. (*Vid. Tab.* VI. *fig.* 9.)

Proceſſus

Proceſſus autem ille, meo quidem judicio, minimè ſperneodus eſt. Primò enim tibia, cùm jam ſit mortua, aut quovis alio modo corrupta, arctiſſimè ſcamno abſque periculo alligari poteſt: At ſciunt Practici, quantò arctiùs membrum, quod abſcindendom eſt, ſcamno alligatur, tanto minori cum difficultate fieri amputationem. Secundò, boc modo inſtitutâ operatione, æger in dorſo decumbit, ac proinde lipothymię mioùs obnoxius eſt. Tertiò, minùs metuenda eſt bæmorrhagia, cùm tibia in altum ſit elevata. Vioculum tamen ſub geno cum ſuis laqueis non eſt omittendum; Et ut miniſter in ipſa operatione carnem & cutem in altum trahat, proſpiciendum.

Cæterùm videat miniſter ille, qui ſcapulas tenet, oe brachiis ſuis ægrum amplectatur, aut quovis modo pectus aut ventrem comprimat: ſi enim pectus compreſſerit, reſpirationem impediet; Sin ventrem amplectendo, ſtomachum, hepar, cæteraſque partes contentas, augetur hæmorrhagia propter compreſſionem venæ cavæ, ſatius itaque erit, ſi ſcapulas & brachia tenuerit.

Monitos autem velim Cheirurgos, oe operationem hanc, in lecto decumbente ægro, incipiant, niſi fortè eo modo, à nobis in proxima præcedenti figura propoſito, collocatus fuerit: aut brachium vel manus amputanda ſit. Membrum enim, quod amputandum, ioprimis femur & genn, niſi firmiter ſcamno annexum fuerit, operatio vix dextrè fieri poterit. Ante annos aliquot unà cum clariſſimis viris D. D. *Jano Antonio Saraceno*, *& Georgio Jeniſchio* Medicinæ Doctoribus, ad ægtum, cui tibia amputanda erat, vocatus fui. Illum cùm Cheirurgus in lecto decumbentem reliquiſſet, & tibiam ſcalbello ſolùm annexiſſet, femur verò ſimul & genu omninò libera eſſent, multùm & quidem in longum tempus ſuſtulit æger. Præ dolore enim, cùm ex una in alteram partem ſeſe projicere coactus eſſet, ſerra hinc & inde, & quidem aliquoties oſſe implicata fuit.

Si verò æger propter imbecillitatem lectum egredi minimè poterit, aſſerculum ſpondæ annectendum eſt, deinde æger ita collocandus, ut totum corpus præter tibiam inter pulvinaria in lecto conquieſcat, femur verò & genu prędicto aſſerculo firmiter anoexa ſint. Brachium ſimiliter, aut manus, ſi amputanda occurrunt, æger inter culcitras manere poterit, brachium verò aut manum extendere, quæ ſcabello, aut aſſerculo aliquo ſpondæ annexo faſciâ alliganda eſt. Ut autem ſive tibia, ſive brachium, quod abſcindendum, eò firmiùs ſcamno annecti poſſit, neque ex una in alteram partem vacillet, ſequens inſtrumentum excavatum, ſcamno annectendum & infigendum eſt. (*Vid. Tab.* VII. *fig.* I.

Femore & genu ſcamno, ut dictum eſt, annexo, miniſtris conſtitutis, omnibuſque, ſive medicamenta fuerint, ſive alia ad operationem neceſſaria, ordine diſpoſitis, novaculâ probè exacutâ, aut alio quovis cultro incurvato, & ex utraque parte acuto, (*Vid. Tab.* VII. *fig.* 2.) incidat carnem uſque ad os, ſeparans ſimul & ſemel perioſtium, quoad fieri poterit: Si duo ſint oſſa parallela, veluti infra genu & ſupra carpum, cultro incurvo & acuminato ſeparanda eſt caro intermedia, ne quod ſerræ obſtaculum occurrat.

Inciſio autem carnis ex ſuperiori parte oſſis tibiæ, & ad latera incipienda, ibique perioſtium diligenter ab oſſe ſeparandum eſt, ſemel enim abſque impedimento ſi ſerra appoſita fuerit, poſtea non facilè ac levi aliquo obſtaculo remorari poteſt. Inferior verò pars tibiæ, ſive ſura, poſtremò incidenda, & ab oſſe ſeparanda eſt. Ea enim in parte cùm majora vaſa venarum & arteriarum deſcendant, ſi primò incideretur, multùm deperderetur ſanguinis interim, dum cutis & caro in ſuperiori parte ſepararetur. Omnia tamen quàm celerrimè, feſtinanterq; & tutò perficienda ſunt.

Cùm primùm caro ad os uſque abſciſſa fuerit; videat miniſter, qui genu tenet, ut protinus limbum manicæ inciſioni imponat, funiculorumque beneficio circumcirca os conſtringat, carnemque æqualiter in altum trahat, ut Cheirurgus os altiùs carne amputare, cicatricemque firmiorem, & temporiùs inducere poſſit. Tandem ſerrâ reſecabit os, quantâ poterit agilitate & dexteritate. (*Vid ſerræ iconem Tab.* VII. *fig.* 3.) Abſciſſo oſſe, protinus forcipe ſeparanda, & abjicienda eſt manica, inciſis funiculis A. B. notatis, ſuperiùs in delineatione manicæ.

Deinde ubi ſanguinem effluere ſiverit, pro ratione plenitudinis, & virium ægri, cauteriis vaſa inuret ad ſiſtendum ſanguinem, ipſumque etiam os, quò citiùs excidant ejus fragmenta. (*Vid. Tab.* VII. *fig.* 4.)

Reſtincto ſanguine, ſolvet vinculum, quod eſt ſupra inciſionem, & applicabit ptygmation è ſtupis, intinctum priùs Oxycrato, dein ovorum albuminibus, & adſperſum pulvere ſequenti plurimo.

R. Farin. volat. ℥vj.
Sanguinis draconis
Thuris an. ℥j.
Boli armen. orient.
Terræ ſigillat. an. ℥ß.
Gypſi ℥j.ß.
Ranarum aquatilium præparatarum (mirificè enim & proprietate quadam occulta ſanguinem ſiſtunt) ℥.j.
Muſci cranii humani ℥j.
Pil. lepor. minutiſſime inciſorum ʒij.
Pulv. albuminum ovorum ſole caniculari exſiccatorum.
Spumæ maris
Spongiæ novæ torrefactæ an. ℥j.
Miſce, fiatque pulvis ſubtiliſſimus.

Ranæ autem quomodo præparandæ, lector ad finem hujus capitis videre poterit.

Poſtea defenſivo applicato, ac trunco veſicâ bovinâ involuto, revinciet omnia faſciis, intinctis in oxycrato, nec mutabit hunc apparatum ante ſecundum diem, ſi æſtas fuerit, aut tertium, ſi hyems. Defenſivum tale ſit, quale deſcriptum eſt capite 13. aut etiam hujuſmodi.

R. Boli armeni albi
Sang. draconis
Maſticis
Gypſiana ʒi.
Ol. Roſacei &
Myrtini ana ℥j.ß.
Albumina ovorum num. ij.
Aceti q. ſ. Fiat unguentum in mortario.

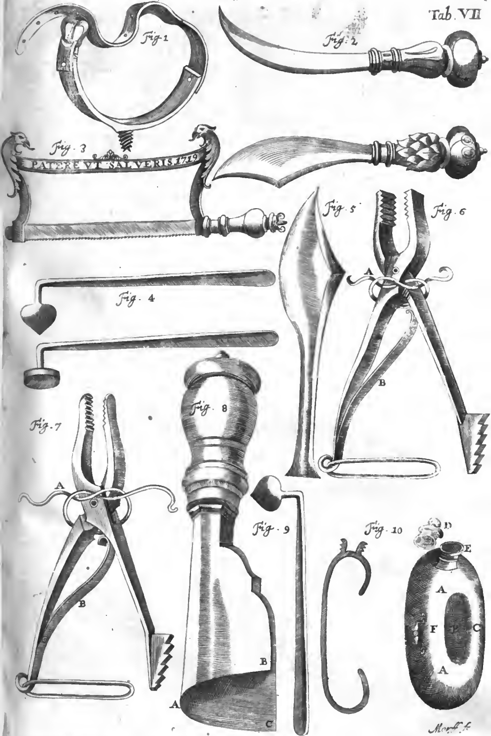
Defenſivum autem non circa ipſum truncum, ſed ſupra genu, ſi tibia ad poplitem; aut circa cubitum, ſi manus abſciſſa fuerit, applicandum eſt. Impedit enim defenſivum, quo minùs veſica trunco commodè adaptari poſſit. Deinde ſingulis diebus iterandum eſt defenſivum, quod fieri nequiret, ſi circa truncum applicandum fuerit.

Inferior autem pars veſicæ bovinæ madida, ſuperior verò ubi aperta eſt, ſicca eſſe debet: ſicca, inquam, ut extenſa & aperta remaneat, & faciliùs, celeriusq; trunco indui poſſit: madida tamen ex inferiore parte; ut æqualiter ac firmiter ſtupas cum pulvere contineat.

Nonnulli

MANGETI Jacobi - Bibliotheca chirurgica.. PH 01944 To II
240 f

Tab. VII

Google

Digitized by Google

* Nonnulli, quò ſecuriùs præcaveatur hæmorrhagia, ligaturæ: aut vinculi, ex ſuperiori parte inciſionis, ſolutionem differunt in ſecundum apparatum. At hoc non niſi cum ægri damno fieri poteſt, quoniam vinculum illud magnos excitat dolores, attractionemque promovet ſanguinis, atque humorum, qui accenſi tandem in parte ſuppurantur; unde nova pravorum ſymptomatum occaſio.

Alii unico tantummodò cauterio, eoque adeò lato, ut totum truncum obtegere poſſit, utuntur, eoque vaſa omnia venarum & arteriarum corrugare tentant: Verùm incerta, ne dicam, inepta eſt operatio. Venæ enim ſimul & arteriæ cùm primùm abſciſſæ fuerint, ſurſum retrahuntur, ita ut cauterium illud latum illas, propter eminentiam oſſis, attingere non poſſit. Interim cutis propter vehementiam ignis comburitur & contrahitur, curationemque difficiliorem, ac cicatricem imbecillem reddit. Præſtat itaque ad vaſa conſtringenda cauterio Sphærico, ad os verò lato ac plano, qualia antè depinximus, uti.

Cauteria autem abſque manubriis, non ſine cauſa depinxi. Cauteria enim dum caleſiunt, relaxantur manubria, ita ut in operatione hinc & inde vacillent, & difficiliorem efficiant operationem: quapropter extremitates cauteriorum ſtupis involvo, quas interim dum igneſcunt, unus ex miniſtris continuò aquâ frigidâ irrorat.

Porrò ante operationem vires ægri perpendendæ ſunt. Si enim æger debilis & extenuatus fuerit, & putredo locum amputationis nondum attigerit, eâ, qua fieri poteſt, diligentiâ profuſio ſanguinis cohibenda eſt, ne unà cum ſanguine ſpiritus diſſipentur, vireſq; diſſolvantur, & æger periculoſa ſyncope corripiatur. Quapropter majora vaſa cauterio actuali corrugenda ſunt, neque pulveri ulli ad ſanguinem ſiſtendum, quantumvis probatiſſimo, fidendum. Impetus enim ſanguinis medicamentum repellit, impeditque, quo minus ad vaſa aperta pervenire poſſit, ut ibi vires ſuas exerceat. Graviter itaque errant Chirurgi, qui præſtantiſſimum hocce remedium in abſciſſione membrorum, aliiſque magnis operationibus, in perniciem ægri rejiciunt, illudque præter omnem rationem vituperare, & maledico dente carpere non verentur. Interim verò, dum ſuis pulveribus in ſanguine ſiſtendo occupati ſunt, multùm ſanguinis deperditur, ſæpiuſque æger in ipſa operatione extinguitur; quemadmodum ante cap. 15. & Centuriæ tertiæ Obſerv. 82. de Illuſtri quodam Germano fuſiùs declaravimus. Quapropter cùm partes animantis non ſolùm ex ſanguine alantur, ſed & calor nativus manſionem ex ſanguine obtineat, perinde atque ignis, qui in foco eſt ex lignis, ad ardendum idoneis, à quo totas ædes calefactas conſpicimus, ſommo ſtudio, & quantum quidem fieri poteſt, conſervandus eſt. Quod ſi tamen corruptio atque mortificatio ad locum, obi amputatio inſtitura eſt, pervenerit, neceſſe eſt, ut nonnihil ſanguinis effluat, ne ſanguine corrupto in vaſis relicto, de novo putredo truncum occupet: ſenſim tamen ut profluat, danda eſt opera idque optimè fiet cauterio ignito, ſi vaſis leniter leviterque tantiſper admovetur, uſque dum nonnihil ſanguinis effluxerit. Tandem verò, ut ſanguis omninò ſiſtatur, cauterium fortiter admovendum eſt. Ne autem interim, dum vas unum cauterio clauditur, ex altero ſanguis nimis copioſè profluat, ſoleo duobus cauteriis, uno dextrâ, altero ſiniſtrâ apprehenſo, uno eodemque tempore operari; idque alias quàm ſæpiſſimè, tum non ita dudum in puero Copeti ad Lacum Lemannum, cujus antea mentio facta fuit, feliciter mihi ſucceſſit. Cheirurgus itaque ut ambidexter ſit, neceſſe eſt.

Cæterùm ad impediendam hæmorrhagiam, aut ad minimum ipſius impetum veluti freno compeſcendum, Cheirurgi cauterium cultellare excogitarunt, quo & ego multoties maximo cum fructu ægrotum uſus ſum: quandoquidem incidendo carnem uſque ad os, venas quoque & arterias ſimul comburendo corrugat. Dorſum autem hujus cauterii, ut pollicis ſpiſſitudinem ſuperet, neceſſe eſt, alioquin non ſatis diu calorem ſuum conſervare poſſet. Ut autem caro, quæ eſt inter utrumq, os, eo quoq; abſcindi poſſit, acuminatum eſſe debet, quemadmodum ſequens figura indicat. (*vid. Tab.* VII. *fig.* 5.)

Quòd ſi præter ſpem atque opinionem, etiamſi cutis & caro cauterio actuali abſciſſa fuerint, ſanguis, uti ſæpiſſimè mihi accidit, profluxerit, protinus cauteriis ſphæricis ſiſtendus, tandemque os ſerrâ abſcindendum eſt, inprimis ſi æger extenuatus ac debilis fuerit.

Porrò excellentiam hujus cauterii non ſatis extollere poſſum. Primùm enim, ne ſanguis impetuosè profluat, ac ſpiritus diſſipentur, impedit. Secundò, minus doloroſa eſt operatio, quàm ſi novaculâ cutis carniſque amputatio fieret, imò tota curatio minori cum dolore abſolvitur, quemadmodum eventus in multis me edocuit. Hujus autem rei cauſa hæc mihi videtur, quòd nervi parteſque nervoſæ, inprimis perioſtium, cùm primum ferrum ignitum ſentiunt, protinus ſurſum retrahantur, & ita quidem, ut ſerra illas non attingat. Novaculâ verò, quomodo perioſtium exactè, & ita quidem, ut ſerra liberam inveniat viam, ſeparari poſſit, nondum video. Serra itaque undique offendens perioſtium, maximos excitat dolores, vigilias, febres, phlegmones, aliaque graviſſima ſymptomata: idque præcipuè propter dilacerationem perioſtii membranæ, exquiſitiſſimo ſenſu præditæ. Accedunt præterea & alia, quæ malum adaugent. Cùm enim calor nativus in parte affecta maximè ſit labefactatus, eum, ſi caro & nervi cultro frigido incidantur, & poſtea medicamenta frigida ad repellendos affluentes humores applicentur, magis magiſque debilitari, & dolores inſuperabiles, juxta illud *Hippocratis*; *Frigidum ulceribus mordax*, &c. procreari, quis, quæſo, in controverſiam vocare poterit? Cauterio verò cultellari perioſtium, uti dixi, omninò ſeparatur. Cùm primùm enim ignem perſentit, veluti pars nervoſa ſurſum deorſumque retrahitur, & ſerra tramitem à partibus nervoſis liberum invenit. Deinde mediante calore iſto ſimpliciſſimo, & elementari ignis, refocillatur calor nativus, in parte affecta labefactatus, ac veluti proſtratus. Et quia calidum, ut idem *Hippocrates* docet, ulceribus, oſſibus denudatis, nervis, ac omnibus partibus nervoſis amicum, doloremque lenit, ſequitur mox digeſtio vulneris, ita ut omnia ſalva ſint. Expertus loquor: multis enim hac methodo membra amputavi, iterumque truncum ſanitati reſtitui, ut vix de dolore conquererentur, multò minus intumefactio aliqua circa truncum appareret. Sed videtur obſtare locus *Hippocratis*, qui habetur *libro de Articulis*, ubi ignem nervis inimicum eſſe, ſcriptum reliquit. Sed loquitur *Hippocrates* eo in loco de nervis, non abſciſſis, aut malè affectis, ſed adhuc integris & ſanis, quibus revera ignis, ut qui omnium calidiſſimus & tenuiſſimus, ac minimo negotio ad illos penetrat, adverſiſſimus, illoſque contrahit, & dolores excitat. De nervis verò malè affectis alia eſt ratio. Cùm enim multa ignis commercio reddantur meliora, ut *Galenus* docet, igniſque omnia diſſolvat, ut idem *Galenus* author eſt; quis, quæſo, non videt, cauterium in tanta putredine circa nervos

collecta, multum prodeſſe poſſe? Hæc etiamſi ita ſe habeant, non ſequitur tamen, methodum illam amputandi membrum in parte mortua, reliquamque putridam carnem cauterio comburendi approbandam eſſe. Ex maxima enim combuſtione illa, non ſolùm nervi ſupra modum incaleſcunt, verùm etiam (quia adhuc in parte demortua hærent, ita ut quantumvis abſciſſi, minimè tamen ſurſum retrahi poſſint) vi ignis ita comburuntur, contrahunturque, ut maximi dolores, vigiliæ, aliaque, ſymptomata inde ſequantur. Efferveſcunt præterea in parte affecta adeps, cæterique humores, & continuò urendo, de novo affluxum excitant, quemadmodum c. 17. diximus. Alioquin calidum nervis maximè convenit, doloreſque ſedat, ut antea ex *Hippocrate* demonſtratum eſt. Cujus rei exemplum non vulgare ante annos aliquot mihi obſervare licuit Matrona Paterniacenſis à cane rabido in digitum medium morſa fuit: circa ſeptimum dolor acutiſſimus exortus eſt: cùm verò balſamum ab.etinum calidè vulneri inſtillaſſem, ac ægra maximum levamen inde perſenſiſſet, petiit, ut parum calidius illud infunderem; Tandem eò uſque, rogante ęgrâ, gradum caloris auxi, ut ferventi balſamo vulnus adimplerem, quo facto dolor intra paucos dies remiſit. Integram hiſtoriam pete ex Centur. 3. Obſ.98.

Si verò æger juvenis, robuſtus, & plethoricus fuerit, vireſq; conſtiterint, putredo quinetiam ad locum ferè amputationis pervenerit, neceſſe eſt, ut factâ amputatione membri, nonnihil ſanguinis effluat: hinc enim totum corpus aliquo modo refrigeratur, & veluti onere quodam gravi depoſito allevatur, vireſq; iterum colligit, omniaq; ſymptomata imminuuntur. In hujuſmodi ægris amputato membro, pulvere meo præſcripto aliquoties hæmorrhagiam abſq; cauterio actuali cohibui. Interim tamen ut Chirurgus cauteria in promptu & quidem ignita habeat, ſuadeo: ut ſi forſan propter impetum hæmorrhagiæ pulvis non ſufficeret, ad cauterium confugere poſſit.

Pulvis autem non unico pulvillo magno ex ſtupis præparato, ut nonnulli facere conſuevere, ſed variis applicandus eſt. Unico enim applicato ad vaſa, quæ ſtatim poſt amputationem ſurſum retrahuntur, cùm vix pervenire poſſit, veluti inutilis eſt; impetus enim ſanguinis pulverem repellit & abluit. Habeat itaq; Chirurgus multos pulvillos parvos, ſpiſſos, bene compactos, albumine ovi madefactos, & pulvere noſtro ad ſanguinem ſiſtendum copioſè adſperſos; quos ad ora venarum & arteriarum trudat, unum poſt alterum, donec truncus undiq; ſit coopertus pulvillis. Habeat deinde pulvillum ejus magnitudinis, ut totum truncum obtegere poſſit, qui ſimiliter ovi albumine imbutus, & pulvere adſperſus eſſe debet, quo applicato, protinus omnia veſicâ bovinâ, ut dictum eſt, madeſactâ, obtegenda ſunt: deinde faſciis oxycrato madefactis diligenter deliganda, ut pulvis circa ora venarum & arteriarum remaneat.

Galenus, & poſt ipſum *Avicenna*, *Celſus*, & alii, aliam Methodum ſiſtendi ſanguinem, & quidem aptiſſimam excogitarunt, vaſorum ſcilicet ligationem. Convenit autem præcipuè in robuſtioribus & plethoricis corporibus, & in eis, in quibus hæmorrhagia non uſq; adeò pertimeſcenda eſt. Ad liganda enim vaſa, unum poſt alterum (niſi Chirurgus manu promptiſſimus fuerit) tempus requiritur: at quia ſanguis interim profluit, ac deperditur, non niſi in plethoricis & robuſtioribus tentanda eſt: In delicatulis verò & extenuatis, abſque periculo adminiſtrari non poteſt: in his enim ſanguis propter cauſas, quas antea recenſui, protinus ſiſtendus eſt. Quod ſi neceſſariò membrum circa ipſam radicem carnis putridæ abſcindere coacti fuerimus, methodus hæc ſiſtendi ſanguinem locum quoque non habet: Cauterio enim actuali, ut corruptio illa caſtigetur, neceſſe eſt. Convenit præterea & in eis, qui animo ſunt puſilli, ac ferrum ignitum ſupra modum metuunt.

Comprimum itaque os ſerrâ abſciſſum fuerit, apprehendat Chirurgus forcipe hìc adumbratâ. (*Vid. Tab.* VII. *fig.* 6.) vas, quod reliquorum erit maximum, & cùm aliquantulum illud ad ſe attraxerit, protinus miniſter laqueum, ex filo canabino factum & A. notatum, vaſi injiciat, illudque arctè conſtringat. Interim autem, dum Chirurgus & miniſter vas unum, uti dixi, amplectuntur, atque conſtringunt; tertius quidam digitis reliqua vaſa obturet, impetumque hæmorrhagiæ, quantum fieri poteſt, impediat, & ſi forſan nonnihil carnis unà cum vena, aut arteria apprehenderit, nihil nocere poteſt, & faciliùs obturabitur vas. Vinculis ita diligenter vaſis injectis, ad majorem ſecuritatem pulvilli ex pilis leporinis, aut goſſipio factis, ovi albumine madefacti, & pulvere ad ſiſtendum ſanguinem adſperſi, ad ora vaſorum, quemadmodum ſuperiùs diximus, imponendi: deinde omnia veſicâ bovinâ, faſciiſque diligenter vincienda atque deliganda ſunt.

Explicatio fig. 6. Tab. VII.

A. Laqueus eſt ex filo canabino reduplicato, & interlaqueato, quorum Chirurgus quinque aut ſex paratos, & in promptu habere debet. Ad ipſam autem forficem adaptari debent, quemadmodum ex delineatione videre eſt, idque in eum finem, ut cùm primùm Chirurgus vas aliquod apprehenderit, miniſter eò faciliùs laqueum ad ipſum vas uſque detrudere, nodumque conficere poſſit.

B. Plectrum eſt, quod forcipem apertam tenet.

Sin verò vena aut arteria ſurſum retracta fuerit, ita ut præcedenti forcipe, quia lata & in formam roſtri anſeris fabricata, apprehendi non poſſit, ſequentem forcipem, in formam roſtri ciconię factam, in promptu habet. (*Vid. Tab.* VII. *fig.* 7.)

Nonnulli reſecto membro, & reſtricto ſanguine, acu oblongâ, & filo æquali ac levi, quale eſt ſericum, labia vulneris decuſſatim, quantum fieri poteſt, contrahunt: Verùm methodus illa mihi non probatur. Cùm enim truncus poſt operationem intumeſcat, ſutura hæc dolores mirum in modum adauget, filum quoque hoc, intumeſcente carne, cutem abrumpit, quapropter ſutura relaxatur, ita ut planè inutilis ſit. Impedit præterea ſutura hæc, quò minùs pulvilli ad ora vaſorum commodè applicari poſſint, ſi forſan de novo hæmorrhagia ſuperveniret. Pręſtat itaque, loco ſuturæ glutino uti, quemadmodum poſtea dicam.

Reſtricto ſanguine, faſciiſque deligato trunco, in tertium uſque diem (niſi dolor obfuerit, quemadmodum *cap.* 24. dicturus ſum) relinquenda eſt primus apparatus, propter metum hæmorrhagiæ. Interim tamen totum femur, aut brachium, quotidie bis oleo roſaceo, aut myrtillorum inungere, defenſivum quin etiam ſingulis diebus iterare convenit. Poſtea cùm proximum apparatum abjicere voluerit Chirurgus, iterum tres, aut quatuor pulvillos parvos ex ſtupia, aut goſſipio paratos, albumine quin etiam ovi madefactos, & pulvere noſtro ad ſiſtendum ſanguinem adſperſos, in promptu habeat. Omnia clementer admovenda ſunt, pulvilli tamen, qui in

primo

Digitized by Google

primo apparatu vaſis impoſiti fuere, ſi aliquo modo, quantumvis leviſſimè adhæſerint, propter metum hæmorrhagiæ, in ſequentem uſque diem relinquendi ſunt. Sin verò facilè, & veluti per ſe deciderint, recentes vaſis imponere convenit, oſſi filamenta ſicca, reliquo vulneri ſequens digeſtivum applicetur.

R. Therebinth. lotæ in aqua plantaginis ℥iij.
Ol. Roſacei.
amygdalarum dulcium ana ℥j.
Gummi Elemi diſſoluti cum prædictis oleis, & colati ℥ſs.
Croci ℈j.
Miſce, fiat unguentum, addendo vitellum unius ovi.

Neque verò mutabantur hæc remedia ante digeſtionem factam; in primis defenſivum; adſpergaturque vaſis pulvis noſter ad ſiſtendum ſanguinem, quoad non ſit ampliùs ab hæmorrhagia periculum; Tum remoto digeſtivo detergebitur ulcus mundificativo noſtro de ſucco apii, cujuſmodi infrà extremo hoc capite, aut etiam ſequente.

R. Terebinth. lotę in vino ℥iij.
Pulv. rad. ariſtolochiæ rotundæ
iridis florent.
farinæ hordei ana ʒiiij.
mellis roſacei ℥j.
aquę vitæ ʒſs.
theriac. optimæ ʒij.
Miſce, & fiat mundificativum.

Interim nitendum deorſum trahere cutem, ac muſculos, qui ſurſum attracti fuerant, ut paulatim denuò contegant oſſium inciſorum extrema, utque poſt cicatricem inductam cutis ea, & ipſi muſculi pulvini inſtar extremis illis oſſibus ſubſternantur. Quamobrem ſolent nonnulli decuſſatim ipſa vulneris labia ſuere, ſtatim ab ipſa operatione, ſicque cutem & carnem appropinquant. Qui modus mihi non probatur propter incommoda, quæ inde ſequuntur, quemadmodum antea oſtenſum eſt. Placet itaque loco ſuturæ, quæ fit in carne & cute, uti pulvillis, ſpleniis, faſciiſque, aut glutino ad id apto, & ſequenti modo applicato.

Digeſto vulnere, & inflammationis experte, linteum, ejus longitudinis, ut totum truncum ambire poſſit, induco ſequente emplaſtro, aut glutino, & ad labia vulneris applico; Ita tamen; ut labia minimi ferè digiti ſit inter labia vulneris & emplaſtrum. Poſterâ die ſiccato emplaſtro, & tenaciſſimè hærente, acum filo trajectam inſero, ſicque vulneris labia haud aliter conjungo, quàm ſi ipſam cutem & carnem perforaſſem. Glutini, quo ego utor; deſcriptio hæc eſt.

R. Farinæ volatilis ℥j.
Maſticis
Thuris
Sang. draconis
Pulv. Roſar. rub.
Gummi tragacant. ana ʒij.

Miſce, fiatque pulvis tenuiſſimus, cui adde albumen unius ovi, aquæ roſarum q. ſ. ut craſſitiem mellis adipiſcatur glutinum. Maneant in infuſione per noctem: ſequenti die ſi nimis ſpiſſum fuerit medicamentum, iterùm affunde aquæ roſarum, aut plantaginis quantum ſatis eſt: deinde utere quemadmodum dictum eſt.

Loco glutinis utimur emplaſtro de pelle arietis, aut aliquo alio ex pice navali, colophonia, & ſimilibus confecto.

Relaxatur autem aliquando glutinum, aut propter abundantiam puris, aut quia Chirurgus medicamentum aliquod humidum applicat. Si propter abundantiam puris acciderit, inſpergatur vulneri ſequens pulvis, qui exſiccat abſque mordicatione, & caſum extremorum oſſium procurat.

R. Rad. Ariſtoloch. rotundæ,
Peucedani
Iridis Florentinæ
Corticum pini
Ligni Guajaci ana ℥ſs.

Miſce, fiatque pulvis tenuiſſimus, qui ulceri quotidie ſemel, aut bis inſpergatur.

Linteum glutino obductum ſi deciderit, novum applicandum eſt, idque toties, quoties opus fuerit. Eſt enim tutiſſimum remedium, minimè doloroſum, & periculi expers, quo in omnibus vulneribus, quæ ſuturâ indigent, uti poſſumus.

Tandem dum curatur vulnus, procurandus caſus extremorum oſſium, quæ aëris & ferræ contactu alterata fuerunt, aſperſis pulveribus catagmaticis, cujuſq; modi eſt iſte, paulò antè deſcriptus.

Ab omnibus autem humidis & oleaginoſis in denudatis oſſibus, in quacunq; parte corporis fuerint, planè ut abſtineat Chirurgus neceſſe eſt. Quapropter ſtatim ab operatione filamentis ſiccis, nec non pulveribus catagmaticis oſſa diligenter tegenda, ac munienda ſunt. Accelerat quoq; caſum oſſis, ſi poſt amputationem cauterium actuale, ut ſuo loco diximus, oſſi leniter leviterq; applicatum fuerit. Etenim actualis ignis proculdubio, quod potentialis non poteſt, abſumet, oſſi robur addet, & plura alia dabit commoda, ut eruditè monet Anatomicus & Botanicus D. PETRUS PAVIUS. Leviter autem oſſa cauterio actuali, tr ctanda; Primò quia nulla adeſt caries: Sed ſolummodò alteratio quædam à ferra, & aëre externo contracta. Secundò ne medulla vehementiâ ignis nimiùm incaleſcat, ac novam inflammationem excitet. Euphorbium quoq; (ſi eſſet, ut veriſimile eſt, genuino & legitimo *Dioſcoridis* careremus) ſeparat & deturbat oſſium carioſorum fragmenta, quemadmodum Obſ. 92 Centur. 3. fuſiùs demonſtravimus: velut & emplaſtrum de betonica.

Ab initio autem, ut antea quoq; monui, diligenter filamentis os denudatum obtegendum eſt, donec natura carne aliqua ſpongioſa id obtexerit, quod circa decimum, aut decimum quartum diem poſt amputationem fieri conſuevit. Cum n. aër oſſibus denudatis ſit adverſiſſimus, ea ſtatim carne aliqua fungoſa tegit natura, ſub qua nihilominus partem illam oſſis ab aëre, aut medicamentis, vel etiam à ferrâ alteratam, paulatim ſeparet, & per carnem illam fungoſam expellit: os verò carne ſolidâ, & laudabili tegit. Itaque non ſatis rectè, nec prudenter faciunt nonnulli, qui in oſſibus denudatis quotidiè ferè (ut ego apud quoſdam vidi) ſcalpris os abradunt; Aut carnem iſtam fungoſam cauſticis abſumunt. Hinc multoties ex recenti vulnere fiunt ulcera maligna atque diuturna. Extrema autem fragmentave oſſis minimè vi ſunt extrahenda; Sed interdum concutienda & commovenda leviter, reliquum naturæ & pharmacis permittendum. Non eſt interim expectandus horum caſus ante trigeſimum vel quadrageſimum diem ab amputatione. Eſt & excreſcens in trunco ipſo caro coërcenda pulvere aluminis uſti, aut ſequente.

R. Aluminis uſti ʒij.
Lapidis calaminaris
Plumbi uſti
Ceruſſæ ana ʒj.
Vitrioli calcinati ʒſs.
Miſce, fiat pulvis tenuiſſimus.

Deinde inducenda eſt cicatrix emplaſtro palmeo, de ceruſſa coctа, unguento deſiccativo rubro, diapompholygos & ſimilibus.

Manus ſi ſola contaminata fuerit, in ipſo carpo amputanda eſt ſequenti modo. Cutis verſus cubitum ſeducenda fortiterque liganda eſt; Quemadmodum de abſciſſione tibiæ diximus: Poſtea circumcirca juncturam linea atramento ducenda eſt. Tandem miniſter aliquis cordatus brachium firmiter teneat; Cheirurgus verò ſiniſtrâ manum, quæ amputanda, apprehendat, dextrâ autem cutem & carnem ſecundùm lineam atramento inductam cultro ante delineato incidat, parumque manum deprimat, ſic enim articulus protinus disjungitur & novacula abſque ullo obſtaculo, & celeriter quidem operationem abſolvit. Truncus poſtea curandus eſt, quemadmodum de tibia diximus.

Sin verò brachium extra articulum amputandum eſt, cutis & caro uſque ad os incidenda eſt, aut cauterio cultellari ante depicto, aut aliis cultris: Deinde os non ſcalpris, aut ſecuri, ut nonnulli artis imperiti homines facere conſuevêre, ſed ſerrâ præcidere convenit. Operatio autem ut dextrè perficiatur, brachium ſcamno annectendum eſt, quemadmodum de tibia diximus. Quod ſi Chirurgo libuerit, poterit quoque applicare & uti manicâ, antè in abſciſſione tibiæ deſcriptâ & depictâ.

Digiti, ut capite 17. fuſiùs diximus non forcipe inciſoriâ, ut vulgus Chirurgorum facit, aut ſcalpris, ſed novaculâ, vel ſerrâ amputandi ſunt. Novaculâ quidem parvâ, & acuminatâ, ſi in ipſo articulo facienda eſt operatio: ſerrâ verò ſi extra articulationem. Miniſter itaque brachium & manum teneat, Chirurgus verò forcipe apicem digiti apprehendat, firmiterque ſiniſtrâ teneat, tandem ſerrâ minimâ os abſcindat. Operatio hæc cùm aliàs, tum Anno 1591. in puella quadam Hildenæ, cui omnes digitos dextræ manus abſcidi, feliciter ſucceſſit, de qua vide hiſtoriam capite quarto. Præterea in peregrino quodam Gallo, qui Anno 1600. Româ rediens, & in monte S. Bernhardi à via deflectens, & inter nives pernoctans, tantum frigus paſſus fuit, ut extremitates omnium digitorum dextræ manus (extinctis in iis calore nativo) Gangrænâ correpte ſint quemadmodum in 2. Cent. Obſ 87. fuſiùs declaravimus. Porrò in abſciſſione digitorum, talis obſervandus eſt ordo, videlicet, ſi apex pollicis, apud Veſalium, de corporis humani fabrica *Lib*. 1. *cap*. 25. *fig*. 5. C. notatus, abſcindendus fuerit, fiet id in prima articulatione, & quidem non forcipe aut ſcalpro, ſed novaculâ. Si verò putredo primam articulationem transgreſſa fuerit, proximamq; in eâdem figurâ T. notatam, nondum contaminaverit in medio, ubi B. notatus, abſcindendus eſt digitus; caro quidem ac reliquæ partes molliores novaculâ, os verò ſerrâ exiguâ. Quod ſi dimidia illa pars oſſis B. notati, reſervari quoq; non poſſet, abſcindatur in ipſo articulo, T. notato. Si pars illa pollicis in prædicta figura A. notata, reſervari quoq; non poteſt, non tamen in medio, ubi os in prædicta figura A. notatum eſt (id enim Chirurgo in operatione perquam difficile, ægro verò moleſtum eſſet, & deformitatem pareret) ſed ad quintum brachialis os P. notatum, abſcindendus eſt pollex, ſequenti modo. Adſit miniſter cordatus, teneatq; firmiter ſiniſtrâ ſuâ (ſi abſcindendus eſt pollex, aut alius digitus dextræ manus) brachium ad Carpum, dextrâ verò digitos omnes arripiat, leviterq; ad ſe trahat. Dum Chirurgus ſiniſtrâ ſuâ pollicem apprehendat, & nonnihil ad ſe trahendo, videlicet pollice, inciſionem ad ipſum articulum T. notatum, novaculâ bene acuminatâ inchoet, & rectâ ad quintum os brachialis ducet, ſic ad ſe trahendo pollice, primo vel altero ictu ipſum facilè abſcindet. Si verò pollex ſiniſtræ manus abſcindendus eſt, miniſter dextrâ ſuâ brachium ad carpum, ſiniſtrâ verò digitos teneat, eodemq; modo, uti jamjam diximus, procedat. Si corruptio, aut caries indicem occupaverit, prædicta methodus non eſt mutanda, facillimèq; ad metacarpum, ſive poſtbrachiale os, in 1. & 2. figura I. notatum, hoc eſt, in tertia articulatione abſcinditur, quemadmodum ego in aliquibus expertus ſum. In abſciſſione minimi digiti eodem modo procedendum eſt: poteſt tamen ad brachiale os ubi in prædictis figuris N. notatus eſt digitus, parvo cum negotio quoq; abſcindi. In abſciſſione medii atq; annularis digiti, ſi corruptio aut caries eo uſq; pervenerit, ut ad tertiam articulationem, ſive poſtbrachiale os, abſciſſio inſtituenda neceſſariò fuerit, hactenus non exigua fuit difficultas: Idq; propter ſeptum digitorum. Tertiò enim iterandus fuit ictus ſcalpri, vel novaculæ, ut ex adjuncta figura facilè colligitur. Primus ictus digitum in poſtrema articulatione à metacarpo ſeparabat. Secundus, & tertius ſeptum digitorum, ex una atq; altera parte digiti, incidebat, ut ſequens figura indicat.

Per ſeptum autem digitorum, intelligo partem illam carneam, quæ ſita eſt inter tertiam ſive poſtremam juncturam digitorum & ſecundum articulum verſus, uti videre licet, & figura 2. cap. 25. lib. 1. Veſalii, à litera R. ad D. Porrò in hac operatione ac tertiò repetito ictu ſcalpri, in uno aut altero angulo, *a* & *b* notato, facillimè carnoſum aut membranoſum quid à ſcalpro, intactum remanere, & operationem difficiliorem, longinquemque reddere poterit. Hæc apud me perpendens, & quomodo hac in re, tum ægris, tum etiam Chirurgis ſuccurrere poſſem, nervos intendens, ſequens inſtrumentum excogitavi, quo digitus in extrema articulatione, unà cum ſepto, ex una atque altera parte, unico ictu facillimè & ſine difficultate abſcinditur. In abſciſſione digitorum pedum eodem modo procedendum eſt. Eſt autem ſcalprum peracuminatum, & alatum, cujus poſtica pars A. notata ſemicircularis, ejuſque eſt magnitudinis, ut cum oſſe, quod amputandum, juſtam habeat proportionem. Alæ B. & C. notatæ; pollicem cum dimidio ſint longæ, acuminatæque ut ex ſequenti figura, ad vivum depicta videre eſt. (*Vid. Tab*. VII. *fig* 8.)

Operatio autem ſequenti modo inſtituenda eſt, præparato corpore, manus in ſcamnum aut tabulam collocanda, & à Viro Cordato tenenda eſt: deinde articulus, in quo amputatio peragenda, diligenter atramento notandus eſt, & appoſito ſcalpro, malleo id tam validè percutiendum, ut unico ictu digitus abſcindatur. Mox quæ ſanguinis fluxum cohibent, & dolorem leniunt, applicanda ſunt, de quibus ſuo loco fuſiùs.

Cæterùm, Candide Lector, etſi antea cap. 57. uſum ſcalpri & tenaculæ in abſciſſione membrorum improbaverim, in hoc tamen caſu, quia aliter fieri nequit, ex duobus malis minus eligendum, & extremum remedium potiùs adhibendum, quàm ægrum, in periculo conſtitutum, derelinquendum eſſe exiſtimo. Cæterùm quomodo poſt curationem lignea tibia, aut ferrea manus adaptanda ſit, Lector apud Ambroſium Paræum *l*. 23. videre poterit.

Sunt

Sunt præterea, qui ægro ante operationem ſoporiferum aliquod præbent, ut minùs ſentiat dolorem. At nos ex boni *Guidonis de Cauliaco* ſententiâ abſtinebimus: Quippe iſta narcotica perquàm periculoſa ſunt, propter graviſſima, quæ inducunt, ſymptomata, imò & mortem: quemadmodum poſthac *cap*. 24. exemplo quodam demonſtrabimus. Quare de iis agere ſuperſedebo.

Mundificativum noſtrum de ſucco apii, ad mundificanda & incarnanda Gangrænæ ulcera, aliaque ſordida & maligna, ſic præparatur:

R. Succi apii,
Scordii,
Arnogloſſæ majoris,
Rutæ ana ℥iiij.
Mellis roſati ℔. j.
Coquantur ad conſiſtentiam ſyrupi, tum admiſce.
Farinæ lupinorum,
Pulv. rad. Ariſtoloch. rotundæ,
Angelicæ,
Vincetoxici,
Theriaces ana ℥ß.
Aquæ vitæ ℥j.

Miſce, fiat unguentum, quod ſervetur in vaſe vitreo:

Ranas, quarum antè in deſcriptione pulveris noſtri ad ſiſtendum ſanguinem memini, ſic præparo. Accipio ranas aquatiles, ſuſpendo illas in cucurbitam, ita tamen, ut fundum non attingant, ne in carbones comburantur, & aqua, quæ exſtillat, odorem gravem acquirat. Accenſo igne aquam in arena clementer extraho, & ad uſum reſervo. Eſt enim precioſa in ulceribus malignis & cancroſis, item in polypo, ozena, aliisque pudendorum & ſedis ulceribus: inflammationem exſtinguit & malignitatem corrigit. Ignem non exſtinguo, uſque dum omninò exſiccatæ fuerint ranæ, nec ulla ampliùs exſtillet aqua. Illam tamen, quæ circa finem exſtillat, ſeparatim colligo; odorem enim aliquo modo graviorem habet, & in ulceribus oris & narium minùs grata eſt. Ranas ita exſiccatas in catillum fuſorium projicio, ac in albiſſimos cineres comburo. Valent non ſolùm ad ſiſtendum ſanguinem, verùm etiam in omnibus ulceribus malignis, & ſordidis, ſi eis inſpergantur, mundificant, abſtergunt, & malignitatem corrigunt.

Cap. 20. *De ſymptomatibus, quæ poſt amputationem membri ſupervenire ſolent, deque eorum cauſis.*

CÆterùm, etiamſi Medicus & Cheirurgus ſummam adhibuerint diligentiam, corpusque ante operationem ritè præparaverint: æger tamen non ſemper à ſymptomatibus immunis eſſe poteſt. Primò, quia Medico non obtemperat & in victus ratione peccat: aut quia adſtantes officio ſuo minimè funguntur. Eſt enim veriſſimum, quod *Hippocrates* ſcriptum reliquit: nimirùm non ſufficere, ſi Medicus officium ſuum circa ægros fecerit, omniaque ſummâ cum diligentiâ adhibuerit ad morbi oppugnationem, niſi æger ipſe & qui circa ipſum conſtituti ſunt, officio ſuo quoque fungantur: & quæ à Medico præſcribuntur, diligenter obſervent. Primò itaque, ut æger obediens ſit, & in omnibus Medici conſilium ſequatur, neceſſe eſt. Secundò miniſtros, qui ægro inſerviunt, diligentes & vigilantes eſſe convenit. Tertiò exteriora quoque, veluti aër ſecundùm morbi naturam, victus ratio, & habitatio commoda, requiruntur. Sin verò æger moroſus & inobediens, habitatio ægri incommoda, & victus ratio prava fuerint; rariſſimè ſcopum ſuum attinget Medicus, etiamſi diligentiſſimus fuerit.

Secundò ſuperveniunt ſymptomata poſt operationem, quotiescunque corpus pravis humoribus, ſanguineque oneratum eſt. Cum impetu enim ad truncum confluunt, aut ſymptoma aliquod moleſtum in corpore excitant.

Tertia cauſa ſymptomatum ad morbi magnitudinem referenda eſt. Si enim membrum aliquod magnum, veluti femur, aut brachium, abſcindendum eſt, aut in vulneribus capitis membranæ; læſæ fuerint, quis quæſo à gravioribus ſymptomatibus ſecurus eſſe poterit? Tandem imperitia & negligentia Cheirurgi ſæpiſſimè multorum graviſſimorum ſymptomatum cauſa eſt: nonnunquam enim affectum, cauſas & ſymptomata, propter imperitiam non ſatis agnoſcunt, at quis ſymptomata præcavebit, niſi morbi habuerit notitiam? Alii ab initio affectum negligunt, & flocci faciunt, ac interim dum corpus ægri expurgare, victus rationem præſcribere, aliaque ad præcavenda ſymptomata, adminiſtrare debeant, ventri & voluptatibus dediti ſunt. Hinc occaſionem, quæ, ut rectè *Hippocrates* docet, præceps eſt, negligunt, ſicque aliquando ex leviſſimo aliquo vulnere graviſſimus affectus, qui ægrum aut extinguit, aut ad ſummum periculum perducit, maximaque incommoda poſt ſe relinquit.

Vulnus ſimplex facilè curatur, imò natura, quæ, teſte *Hippocrate*, morborum eſt medica, per ſe & abſque medico aut Cheirurgo, ſæpiſſimè vulnera conſolidat: ſymptomata verò cùm ſupervenerint; omnes naturales operationes invertunt maximaſque moleſtias, ac ingentes labores aliquando Medico pariunt. Ut autem Cheirurgus ſymptomata, quæ vulneribus aliquando accidere ſolent, præſcire, præcavere, vel etiam ex arte curare poſſit, non ſatis eſt, ut nudam ſolummodò habeat experientiam: ratio (ut rectè monet *Galenus*) atq; doctrina quoq; requiruntur. Sed proh dolor, quorſum nunc devenit ars Cheirurgica? jacet profectò, & priſcus ipſius ſplendor, apud multos veluti caligine quadam ſepultus eſt. Multos circumforaneos, barbitonſores & caſtratores cognoſco, quos vulgus ad cœlum uſque extollit; quorum tamen nonnulli maternam linguam legere & ſcribere ignorant, malvam, aut parietariam via cognoſcunt: Hi nullâ habitâ ratione corporis ægri, herniosis teſticulos evellunt, calculos extrahunt; aliasque graviſſimas operationes, non purgato corpore, maximo cum detrimento ægrorum perficiunt. Factâ enim operatione, humores ratione doloris, veluti ad cloacam, circa locum affectum confluunt, graviſſimaq; quandoque ſymptomata excitant. Illa autem, quia non rarò totum negotium invertere, majoreſque moleſtias ac labores, quàm ipſe morbus procreare ſolent; neceſſe eſt, ut Cheirurgus rationem ſubjecti ſui habeat, morbum, ipſiusque cauſas, naturam ægri, ſimul & facultates atque vires medicamentorum rectè agnoſcat, eaq; ex arte præparare, & adhibere ſciat: quæ omnia ex ipſa ſcaturigine artis, nimirùm ex *Hippocratis, & Galeni, Avicennæ, Celſi*, aliorumq; antiquorum, ac neotericorum Medicorum atq; Cheirurgorum ſcriptis potiſſimùm haurienda, & ita collocanda ſunt, ut ratio & experientia ſimul conjungantur. Deinde, & quidem potiſſimùm quia omnia bona dona à Deo proveniunt, quemadmodum divus Apoſtolus monet, item quia Medicina à Deo creata & data eſt, & abſq; benedictione Creatoris nihil operatur, videat Chirurgus, ut in omnibus ſuis actionibus & operationibus Deum invocet, & quantum fieri poteſt, piè & Chriſtianè vivat. Circa ægros vigilans ſit, ſummamque diligentiam adhibeat. Et quia, ut antea quoq; monui, ſymptomata ſæpiſſimè totam curationem prioris morbi invertunt, ideoque quomodo illa removenda, hîc in gratiam tyronum annectere viſum eſt.

Symptomata autem, quæ poſt operationem potiſſimum ſupervenire ſolent, hæc ſunt; Syncope, & virium proſtratio, hæmorrhagia, febris, dolor, inflammatio, phlegmone, vigiliæ, phreneſis, convulſiones, atq; Gangræna & Sphacelus de novo. De quibus omnibus ordine & ſigillatim, breviter tamen dicturus ſum, præterquàm de Gangręna & Sphacelo, quæ ſi denuo ſuperaverint, præcedens curatio iterùm adhibenda eſt.

Cap. 21. *De ſyncope, & quomodo ea præcavenda & removenda ſit?*

Syncope, quæ præceps virium lapſus eſt, & in hujuſmodi gravioribus operationibus non rarò accidere ſolet, periculo non vacat: nonnullos enim in ea extinctos fuiſſe, obſervatum eſt. Videat itaq; Cheirurgus, ut ante operationem eis omnibus, quæ in ſyncope requiruntur, inſtructus ſit.

Multis variiſque de cauſis præceps virium proſtratio oritur, de quibus Lector *Galenum*, alioſq; authores videre poterit. In graviſſimis verò operationibus has potiſſimùm ob cauſas accidit. Primò, propter maximam diſſipationem & deperditionem ſpirituum vitalium. Hinc enim cor aliquo modo refrigeratur, ac proſternitur, donec cætera viſcera iterùm novum præſidium ad ipſum miſerint. Hujuſmodi autem lipothymiæ ſupervenire ſolent, quotieſcunque Cheirurgus in graviſſimis operationibus cauterium actuale improbat, & in ſiſtendo ſanguine aut negligens, aut tardus fuerit. Cum ſanguine enim ſpiritus ſimul effluunt, atque diſſipantur. Cujus rei exemplum Lector *cap.* 15. de illuſtri Germano videre poterit.

Altera cauſa eſt, quando ſanguis & ſpiritus repente & nimis copioſè, ſive ſit propter iram, timorem, vel aliam aliquam cauſam, circa cor confluunt, ſpirituſque vitales veluti ſuffocant.

Tertiò ſupervenit lipothymia, quotieſcunque vapor putridus & malignus ex trunco per arterias ad cor aſcendit, ſpiritusque vitales inficit. Quapropter quotieſcunque membrum aliquod putridum in parte mortua abſcinditur, & quod reliquum eſt carnis putridæ, cauteriis actualibus in eſcharam comburitur, lipothimiæ graviſſimæ & mortales pertimeſcendæ ſunt. Vapores enim putridi, vi ignis excalefacti, ſubtiles & acres facti, facillimè per arterias ad cor adſcendunt.

Quibus orificium ventriculi exquiſitiſſimo ſenſu præditum eſt, facillimè ſyncope corripiuntur, ſi bilis flava, aut aliquis alius humor acris ſurſum regurgitaverit: Uti accidiſſe memini, cùm Empirici, & imperiti barbitonſores hujuſmodi, aliaſque operationes, non purgato corpore adminiſtrant. Civi cuidam Bernenſi, *Hieronymo Zobel* nomine, cùm Anno 1614. Aventici venam, non purgato corpore, in ſiniſtro cubito incideret barbitonſor, cardialgiâ primò, mox quoque epilepſiâ correptus fuit: finito paroxyſmo epileptico, imprudens barbitonſor protinus venam in dextra manu incidit, multumque ſanguinis extrahit. Quid fit? Iterum cardialgiâ, mox quoque epilepſiâ graviſſimâ & periculoſâ correptus fuit; uti lector *in* 4. *Cent. Obſerv. noſtrarum* fuſiùs videbit. Corpus itaque antequam vena incidatur, aut membrum aliquod abſcindatur, ab excrementitiis humoribus ut evacuetur, plus quàm neceſſe eſt.

Ubi lipothymiæ invadunt, pulſus languidus, & ita obſcurus fit, ut quandoque difficulter percipi poſſit: Sudor frigidus in facie, aliquando quoque circa pectus erumpit: Nauſea, non rarò quoque vomitus ſuperveniunt, frequenterque oſcitat æger: Sanguis ex toto corpore ad cor confluit: quapropter extremæ partes frigent: faciei nitor & color vividus aufertur; naſus acutus & oculi cavi apparent. Sanguinis quoque fluor ut plurimum, fluente ad interna ſanguine, remittit, nonnunquam rariſſimè tamen, augetur, propter retentricis facultatis labefactationem, atque ſummam proſtrationem; quod & eis, quibus vena ſecta, & ſanguis nimis copioſè extractus fuit, accidiſſe memini. Corpus, ut ſemel dicam, proſtratum, & ſine motu ac ſenſu jacet, nec quicquam videt, neque audit æger eorum, quæ circa ipſum fiunt.

Cùm autem remedia ſecundùm cauſam morbi ſint mutanda, & adhibenda, neceſſe eſt, ut Cheirurgus ex ſequentibus ſignis ediſcat, an ſyncope propter diſſipationem ſpirituum, vel ex eorundem oppreſſione proveniat? idque primò ex pulſu cognoſcere licet. Solutæ enim vires inquit *Galenus*, parvum, languidum, ac valde frequentem pulſum efficiunt: oppreſſæ verò pulſus mutant, cùm in reliquam omnem inæqualitatem, & ordinis confuſionem, tum in eam, quæ in vehementia ſpectatur & magnitudine. Nam inæqualitates hæ oppreſſarum virium maximè propriæ exiſtunt. Secundò, virium lapſus propter diſſipationem ſpirituum ſemper poſt intempeſtivam hæmorrhagiam accidit. Ex oppreſſione verò ſpirituum etiam ab initio operationis, & antequam ſanguis profluxerit, supervenire conſuevit. Si ſyncope circa finem operationis, aut etiam abſoluta operatione pervenerit, haud difficulter ex ſanguinis, qui effluxit, quantitate conjiciet Cheirurgus, ſyncope, an ex ſpirituum vitalium diſſipatione fuerit, nec ne? Tertiò, in ſyncope ex retentione ſpirituum, item ex magna crudorum humorum copia, præcordia inflantur, & totum corpus majorem naturali molem habet: & color aliis in albidiorem, & aquoſiorem ſpeciem mutatur; aliis ad nigridiorem, ac lividiorem. Quartò, æger, ſi optimo corporis habitu præditus, cordatus & animoſus, nihilominùs tamen lypothymiâ correptus fuerit, veriſimile eſt, malum propter diſſipationem ſpirituum accidere: propterea quod æger ante operationem intempeſtivè per alvum, aut ſudores expurgatus fuerit, aut in ipſa operatione multùm ſanguinis profuderit. Sin verò æger delicatulus fuerit, ſtomachum debilem habuerit, intempeſtivè expurgatus non fuerit, neque hæmorrhagia uſque adeò magna ſupervenerit, certum eſt, lipothymiam propter retentionem & ſuffocationem ſpirituum accidere: propterea quod aut ratione timoris, aut aliquam aliam ob cauſam, ſanguis, humores, & cum ipſis ſpiritus intempeſtivè confluxerit. Ignoſce, candide Lector, ſi in enumeratione ſignorum prolixus fuerim. Id enim eam ob cauſam feci, quò tyrones, junioreſq; Cheirurgi hujus affectus pleniſſimam notitiam habere poſſint. Quàm grave enim & periculoſum ſit ſymptoma, Medicis in confeſſo eſt, & ſequentes obſervationes finem faciunt Duo ex domeſticis ſereniſsimi Principis ac Domini, Dn. *Janutis* à *Radzevil* Lituaniæ, &c. Ducis, cùm in decertatione unus ex illis gladio parùm ſupra genu vulneratus fuiſſet, protinus in lipothymiam incidit, vitamq; poſuit, antequam Cheirurgus Principis accurreret: etiamſi nulla ſuperveniſſet hæmorrhagia, & vulnus non uſq; adeò profundum eſſet. Hæc ex relatione ſereniſſimi Principis habeo.

Gersheimenſis quidam barbitonſor, *Wilhelmus Fix* nomine, cùm velitando cum Dûſſeldorpenſi quodam in via, haud procul ab ipſo oppido, circa carpum (ſi rectè memini) ſiniſtrum, vulnus exiguum recepiſſet, protinuſque ſyncope correptus fuiſſet, in ipſa extinctus fuit, etiamſi nulla ſuperveniſſet hæmorrhagia.

Ambos

Ambus autem iſtos viros propter conceptam iram extinctos ſuiſſe, veriſimilc mihi eſſe videtur. Dolor enim iraque, ut Pontanus refert, mentem præcipitant: Sanguis enim, & ſpiritus cum impetu ad cor confluunt, caloremque vitalem extinguunt, quemadmodum videmus flammam in lampade extingui, ſi nimium olei affunditur. Adde quoque conturbationis proprium eſſe, ut idem *Pontanus* docet, mentem labefactare: at altercatio illa abſque conturbatione fieri non potuit. Honeſta quædam matrona Hildenæ, cùm An. 1502. 4. Septembris per totam diem in adminiſtratione rerum domeſticarum occupatiſſima, ac proinde defeſſa fuiſſet, & quoad cœnam ad focum ſederet, periculoſiſſimâ lipothymiâ correpta fuit: quemadmodum lector in tractatu, de combuſtionibus fuſiùs videre poterit.

Quamprimùm itaque Cheirurgus ex ſupradictis ſignis cognoverit, lipothymiam in propinquis eſſe, protinus ut ſecundùm cauſas adhibeat remedia, neceſſe eſt. Quapropter ne in ipſa operatione longos dolores patiatur æger: aut multùm ſanguinis profundatur, viresque diſſolvantur; cordatum & manu promptiſſimum convenit eſſe Cheirurgum. Habeat præterea in promptu pulveres, ad ſanguinem ſiſtendum exquiſitiſſimos, ſimul & cauteria ignita; ut venas ſimul & arterias protinus obturare poſſit. Adſint etiam ægro Miniſtri divini, qui conſolationibus piis ipſi animum erigere poſſint. Sin verò virium lapſus, propter ſpirituum circa cor collectorum copiam acciderit, non ûſque adeò opus eſt, confeſtim reſtinguere ſanguinem, imò expedit, ut ſanguis & ſpiritus iterùm ex interioribus ad exteriora, beneficio hæmorrhagiæ, & arctiſſimis ligaturis evocentur. Verùm enim verò in his omnibus virium inprimis habenda eſt ratio. Cùm primùm autem ſupervenerit lipothymia, ægrum protinus in dorſum collocare convenit, ita tamen, ut caput & pectus aliquo modo elevata ſint, ne membra nutritioni inſervientia, veluti ventriculus & hepar, diaphragma reprimant, pectusque coarctent. Hanc quoque ob cauſam veſtimenta, & quæcunque circa pectus & ventrem ſunt, protinus relaxare convenit: quo membra reſpirationi inſervientia libera eſſe poſſint.

Porrò ſi lipothymia propter diſſipationem ſpirituum fuerit; exteriùs adhibenda ſunt ejusmodi, quæ poros obturare, ſanguinem quinetiam caloremque nativum ſimul & ſpiritus iterùm ad interiora propellere valeant. Quapropter facies, tempora, & carpi, aquâ roſarum, plantaginis & aceto roſaceo ſunt irroranda: Sin prædictæ aquæ minimè in promptu fuerint, aqua communis, acetum item commune ſubſtituendum eſt. Aqua autem (quod notandum) cum impetu, & ægro neſciente, in faciem projicienda eſt: ſic enim ſpiritus veluti ſopiti excitantur, & ad fontem vitæ recurrunt. Os præterea & nares digitis comprimantur, quo inſpiratus aër verſus interiora recurrens, excalefactusque cor calefaciat, & ſpiritus reficiat. Protinus quoque parum vini, aut vini Malvatici, vel nonnihil aquæ cinnamomi, in qua aliquid confectionis Alkermes diſſolutum ſit, ægro propinandum eſt: Crines trahendi, & ſpiritus circa cor ſopiti, vociferationibus excitandi ſunt. Cùm primùm lipothymia nonnihil remiſerit, buccella panis vino aut vino Malvatico madefacta, ovum item ſorbile, & juſculum ex optima carne, hauſtusque vini ægro offerendus eſt. Sin febris ardens adfuerit, vinum ptiſanâ, aut decocto agrimoniæ diluendum eſt. Sequens quoque epithema regioni cordis, temporibus item & arteriis brachiorum applicetur.

R. Aquarum roſarum.
Bugloſſæ.
Borraginis.
Acetoſæ.
Aceti roſarum ana ℥j.
Coralliorum præpar.
Santalorum omnium.
Specier. diamargariti frigidi ana ʒj.
Confect. Alkermes ℈ij.
Oſſis de corde cervi.
Caphuræ.
Croci an. ℈ß.

Miſce, fiat epithema, ut dictum: Ori præterea & naribus continuò linteum aut ſpongia epithemate iſto inſuccata admovenda eſt. Odores enim ſuaviſſimi, ut poſtea dicam, vires quoque reficiunt, inſtaurantque.

Quod ſi ſyncope propter ſanguinis copiam, aut ex putridis & malignis vaporibus, ex membro putrefacto ad cor elevatis advenerit, ſanguis, ut poſt amputationem membri nonnihil fluat (ſecundùm tamen virium tolerantiam) neceſſe eſt. Sic enim vapores putridi iterùm ex partibus nobilibus ad truncum trahuntur. Hanc quoque ob cauſam ut vinculum illud paulò ſupra locum amputationis, protinus ſolvatur, non uſque adeò eſt neceſſe: ſed poterit per quadrantem horæ relinqui, ab interioribus enim ad exteriora quoque trahit. Quapropter in maximis & periculoſis lipothymiis, brachia & crura arctè ligare ſolemus. In dorſum ſimiliter collocandus eſt æger, & pectus à veſtimentis liberandum. Facies vino in quo flores ſpicæ macerati fuerint aut etiam aqua ſpicæ: labia verò & lingua theriacâ confricanda ſunt: parumq; theriacæ vino malvatico diſſolutæ, ex cochleari exhibeatur. Aut

R. Aquæ cinamomi
Bugloſſæ ana ℥ß.
Confect. Alkermes ℈.j.
Lapidis Bezoar. gr. vj.
Miſce, fiat potiuncula.

Naribus ſuaviter redolentia, veluti aqua cinnamomi, in qua confectio Alkermes diſſoluta, aut ſtorax, Benzoi, ambra, moſchus, crocus & ſimilia macerata fuerint, admovenda ſunt. Hujuſmodi enim ſpiritus recreant, vireſque, ut *Galenus* & alii docent, inſtaurant. Sin autem lipothymia propter vitium aliquod matricis acciderit, aut ægra hyſterica fuerit; naribus, non ſuffitus ex odoratis, ſed fœtidis, veluti aſa fœtida, fumus item plumarum perdicum combuſtarum, aut cornu caprarum, aut ſolearum calceamentorum, corticum cæparum, & id genus aliorum; pudendis verò odorata adhibeantur. Ita etiam, ſi capitis dolor ingens ac magnus adfuerit, ſuffitus aromatum naribus admotos minimè convenire, nos docet *Hippocrates* his verbis: *Suffitus aromatum, & ex odoramentis, muliebria ducit*. Sæpius verò ad alia utilis eſſet, utpote ad omnia frigida & humida corporis, uteri præſertim mala; niſi capitis faceret gravitatem, quippe vapores ſuffitu, utpote tenuiores, ad caput feruntur, idq; complentes, gravitatem ejuſdem efficiunt. Quod ſi ſyncope adeò gravis & vehemens fuerit, ut de vita periclitetur æger, extremitatibus, veluti brachiis & cruribus vincula doloroſa protinus injicienda ſunt. Naribus pennâ pipere confricatâ, inditâ, aut nonnihil pulveris piperis albi calamo inſpirati, ſternutamenta cienda ſunt, quo ſpiritus ſopiti excitari poſſint. Hanc quoq; ob cauſam pennâ oleo communi inunctâ, & œſophago intruſâ, vomitus provocare convenit. Nonnunquam enim ob crudorum humorum, vel etiam cibi copiam, in hujuſmodi

operationibus lipothymia graviſſima accidere ſolet, quemadmodum cap. 18. exemplo de guloſa quadam oſtendimus. Interim autem, dum Chirurgus ſternutamenta evocat, aut vomitum excutit, diligentiſſimè ut proſpicias, pluſquam neceſſe eſt. Quapropter hujuſmodi præſidia non niſi maximâ urgente neceſſitate, adhibenda ſunt. Cordi ſequens epithema applicetur.

R. Aquarum Borraginis.
Bugloſſæ ana ℥j.
Meliſſæ ℥ij.
Vini Malvatici ℥iij.
Electuarii de gemmis ʒj.
Croci ℈j.

Miſce, fiat epithema.

Sequens elixir vitæ quoque mirum in modum in lipothymia, & virium lapſo convenit: quandoquidem cerebrum, cor, ventriculum, omneſque partes internas roborat, ſpiritus recreat, ac humidum radicale inſtaurat, noxioſque vapores à partibus nobilioribus ad ignobiliora expellit. Detur à drachmis duabus ad onciam ſemis, per ſe, aut pauco ſaccharo, vel confectione Alkermes dulcorata.

R. Aquarum roſarum odoriferarum.
Meliſſæ,
Bugloſſæ ana ℔j.
Aq. Cinnamomi ℔iij.
Garyophyllorum confractorum,
Nucis Muſchat.
Macis,
Benzoini,
Storacis calamitæ,
Cortic. Citronum,
Aurantiorum ana ℥j.
Florum anthos,
Salviæ,
Betonicæ,
Primulæ veris,
Bugloſſæ,
Borraginis,
Violarum,
Summitatum majoranæ ana M. ß.

Incidantur & contundantur, quæ contundenda, deinde cum aquis commiſceantur, & digerantur in Sole per dies 24. vaſe diligenter cerâ obturato. Tandem per alembicum vitrum in balneo Mariæ lento igne deſtillentur. Aqua excipiatur ampullâ vitreâ. Ex remanentia ſ. a. extrahatur Sal, & admiſceatur aqua, item

Moſchi ℈ß.
Ambræ gr. vj.
Croci ℈j. ß.

Miſceantur omnia, & reſerventur in ampulla diligenter clauſâ ad uſum. Præſtans eſt, ut dixi, ſi ex cochleari exhibeatur, naribus quin etiam, fronti, & arteriis brachiorum admoveatur.

Sequens quoque pulvis ſummopere convenit in lipothymia, naribus & ori calamo inditus.

R. Roſarum odoriferarum ℥ß.
Storacis calamitæ
Benzoini ana ʒij.
Moſci &
Ambræ ana gr. vj.

Miſce, fiat omnium pulvis ſubtiliſſimus: reſervetur in vaſe vitreo, cerâ diligenter obturato.

Cap. 22. *Qualinam victus ratio ægro poſt operationem præſcribenda ſit.*

PEractâ operatione, & remotâ lipothymiâ, ſi forſan ſupervenit, victus ratio talis, quæ reliqua ſymptomata partim removere, partim quoque præcavere poſſit, præſcribenda eſt: ubi iterum eſſentia & magnitudo morbi, ſimul & vires ægri perpendendæ.

Porrò Gangræna cùm ſit ex numero graviſſimorum morborum, extrema & exquiſita remedia, juxta *Hippocratem*, convenire, omnibus in confeſſo eſt: Victus itaque tenuiſſimus præſcribendus eſſet ægro, niſi vires ut plurimum contrarium ſuaderent. Humidum enim radicale cùm propter morbi violentiam, dolorem graviſſimum, & ſanguinis deperditionem, ſit abſumptum, & ſpiritus vitales diſſipati, omneſque actiones corporis proſtratæ, pleniori victus ratione iterùm ut inſtaurentur, reficianturque, perquam neceſſe eſt. Major enim error, ut teſtatur *Hippocrates*, in tenui victu intempeſtivè adhibito fit, & graviùs vires læduntur, quàm in paulò pleniore victu, præſertim ubi vires proſtratæ fuerint. Quâ victus verò ratione id fieri debeat, alibi nos docet *Hippocrates*, his verbis: Victus humidus aut frigidus actu, aut potentiâ talis, febricitantibus confert; at in hujuſmodi graviſſimis periculoſiſſimiſque operationibus, ſemper adeſt febris: quapropter cibi boni ſucci, qui humectando ſimul refrigerant, æger nutriendus eſt. Hujuſmodi cibus autem eſt, juſculum carnium recentium, caponum inprimis, gallinarum, & caſtratorum, hordei mundati, & avenæ decorticatæ, & ſimilium: conveniunt & panarellæ, ut vocant, emulſiones ſeminum frigidorum, amygdalata, & ova recentia. Cum carne coquendæ ſunt herbæ refrigerantes, veluti borrago, bugloſſa, acetoſa, lactuca, cichorium, ſpinacia, cerefolium, & flores calendulæ. Spiritus enim vitales recreant. Conveniunt quoque pruna damaſcena, & uvæ paſſulæ, aquâ & ſaccharo coctæ. Aromata, præcipuè piper, zingiber, garyophylli, item alia, cæpæ, raphanus, ſinapi, & hujuſmodi omnia, quæ inſigniter excalefaciunt, ſummoperè nocent. Ab initio vinum, omniaque potulenta calida, omninò interdicenda ſunt, niſi vires planè proſtratæ, lipothymiæ frequentes adfuerint, tunc enim per intervalla vinum aquâ dilutum exhibere convenit, alioquin bibat ptiſanam, in quâ pruna, aut tamarindi incoctæ fuerint: vel detur decoctum agrimoniæ & veronicæ ſaccharo dulcoratum, & cinamomo aromatizatum, vel lac amygdalarum. Ptiſanę quoque & decocta agrimoniæ admiſceri poterunt, ſyrupus citronum, de limonibus, de ſucco acetoſæ, de agreſta, de ſucco berberorum & ſimilia. Loco Syruporum ſucci quoque conveniunt. Si verò tuſſis adfuerit, aut æger vitio aliquo pectoris laboraverit, ab omnibus acidis ut abſtineat æger, neceſſe eſt: præcipuè ab initio morbi, ne auctâ tuſſi propter concuſſionem corporis, ſanguis circa truncum iterùm erumpat.

Alvus ut lubrica ſit, proſpicere oportet, ubi enemata lenientia, ſuppoſitoria, & pruna aquâ & ſaccharo cocta conveniunt. Ita præterea, triſtitia, omneſque affectiones animi vitandæ ſunt. Gaudium mediocre, uti ſpiritui recreando convenit; Sic riſus inprimis immoderatus ſupra modum nocet: Ridendo enim cor totumque nervoſum genus maximo cum impetu moveri, atque ex una in alteram partem ferri, *Centuria prima Obſervat.* 23. annotavimus. Hinc perſpicuum fit, duabus de cauſis riſum nocere eis, quibus membrum aliquod amputatum eſt. Primò, quia ridendo nervi contrahuntur, unde dolor, & convulſiones: ſecundò, quia ex maxima illa concuſſione, & agitatione corporis & muſculorum, venæ quoque & arteriæ agitantur & commoventur, ac proindè ſanguis iterùm erumpit, quemadmodum loco jam jam allegato fuſiùs monſtravimus & exemplo non

vulgari

Digitized by Google

vulgari in Nobiliſſimo & Strenuo viro Dn. *Imberto à Dietbach*, Domino ad S. Chriſtophorum obſervato, confirmavimus. Prædicta victûs ratio non ſolùm amiſſas vires inſtaurat: Verùm etiam quàmplurima ſymptomata, quæ ægris inſidias parare ſolebant, avertit.

Cap. 23. *Quomodo hæmorrhagia, ſi poſt primum apparatum iterum ſupervenerit, prohibenda & compeſcenda.*

OMnium ſymptomatum, quæ vulneribus ſuperveniunt, hæmorrhagia meritò periculoſiſſimum eſt cenſendum, præcipuè autem, ſi arteria aliqua aperta fuerit. Ex arteriis enim ſanguis longè impetuoſiùs, quàm ex venis proſilit; Et propter continuum motum earum, denſam duplicemque tunicam, difficulter obturari poſſunt. Hinc æger in vitæ diſcrimine verſatur. Cum ſanguine enim ſpiritus diſſipantur, vires diſſolvuntur, humidumque radicale exhauritur: hinc partes nobiles adeò labefactantur, ut ſæpiſſimè obſtructiones graviſſimæ viſcerum, ictericia, & hydrops ſequantur. Quòd ſi ſingultus ſupervenerit, de ægro actum eſt. Ubi enim ſanguis plurimus effluxerit, à quovis loco, ſive à naribus, ſive ab ore, thorace, ventriculo, utero, hæmorrhoidibus, ſingultus, qui ventriculi depravatus motus eſt, aut convulſio ſuperveniens, malum. Fit enim hujuſmodi ſingultus ex inanitione & abſumptione humidi radicalis, quapropter ut plurimum lethalis eſt, ut *Hippocrates* & experientia docent. Hanc ob cauſam proſpiciat Chirurgus, ut diligentes & fideles miniſtros ægro adjungat, qui omnia, quæcunque neceſſaria videbuntur, adhibeant: Inprimis autem manu madeſacta oxycrato, ſtupas cum pulvere continuò per vices continuare debent, ne ſanguis erumpat. Proſpiciant præterea, ne multum ſe commoveat æger, ſternutet, vociferetur, tuſſiat, rideat, aut corpus culcitris multùm oneret. Quid plura? quæcunque corpus commovent, aut quovis modo excalefaciunt, vitanda ſunt.

Monitos autem hîc velim juniores Chirurgos, ut interim dum æger dormit, vigilans & diligens ipſe adſit miniſter: ne æger propter falſas imaginationes, quæ aliquando ſupervenire ſolent, truncum commoveat, iterumque ſanguis erumpat, quemadmodum cuidam ægrotorum meorum in agro Paterniacenſi accidit. Huic cùm brachium ad cubitum amputaſſem, ille verò tertio die, me abſente, brachium, (quod minimè ſibi amputatum eſſe perſuadebat) extendere, & manu, neſcio quid, apprehendere vellet; denuò apertâ venâ, hæmorrhagia magna & virium proſtratio ſecuta eſt, ita ut paucos poſt dies è vita diſceſſerit. De hujusmodi falſis imaginationibus videat Lector *Obſerv.* 14. *&* 15. *Cent.* 3. item *Laurentii Jouberti* tractatum *de vulneribus Sclopetorum*.

Quod ſi hæmorrhagia ſupervenerit, non illico tamen amovendus eſt primus apparatus, ſed prius tentandum, an aliis remediis retineri poſſit. Protinus itaq; unus ex miniſtris manu ſtupas cum pulveribus contineat, fortiterque contra oſcula venarum reprimat. Ne autem incaleſcat manus, ſæpiſſimè oxycrato immergenda eſt. Alius præterea adſit miniſter, qui ſuperiorem partem trunci, linteis oxycrato madefactis involvat.

Si amputatum fuerit crus, brachia ad cubitum arctiſſimo vinculo conſtringenda ſunt, erit id vinculum è tenui redimiculo, cujuſmodi illud eſt, quo mulieres ad ligandos nodandosque ſuos crines uti conſueverunt. Sin amputatum fuerit brachium, crura ad poplitem conſtringere convenit: Ligatura enim hæc ſanguinem protinus attrahit, & hæmorrhagiam ſæpiſſimè impedit. Ad eandem intentionem ſummoperè quoque convenit venæ ſectio, in oppoſita parte facta: hoc eſt, ſi crus dextrum amputatum fuerit, in cubito dextro ſecanda eſt vena: ſi verò brachium abſciſſum, venam in poplite ſecare convenit. Quod ſi vena in poplite non apparuerit, in pede ſecanda eſt, dummodò id abſque immerſione pedis in aquam calidam fieri poterit. Quandoquidem in his frigido, frigidaque aquâ utendum, unde fluit ſanguis, aut fluxurus eſt. Immerſis enim pedibus manibusque in aquam calidam, totus ſanguis incaleſcit, adeòque effervelcit, ut difficulter reſtingui poſſit. Quapropter etiam frictiones eis, quibus ſanguis fluit, aut fluxurus eſt, minimè convenire, rationi conſentaneum eſt. Evacuatio autem hæc non ſolùm in hæmorrhagia convenit; verùm etiam reliqua ſymptomata, veluti febrem, dolorem, inflammationem, & ſimilia arcet atque impedit.

Ante venæ ſectionem autem diligentiſſimè perpendere debet Chirurgus, an æger ſit plethoricus, juvenis & robuſtus. Si enim cacochymicus, ſenex, aut multùm imbecillis fuerit, minimè aut in pauciſſima ſaltem quantitate detrahendus eſt ſanguis.

Si intemperies maxima hepatis adfuerit, ſequens epithema tepidè applicare convenit regioni hepatis.

R. Aquar. endiviæ,
Cichorii,
Lactucæ,
Abſinthii an. ℥ij.
Aceti roſacei ℥. ß.
Speciet. diarrhod. abbatis
Diatrion ſantalor. an. ℈ij.
Caphuræ ℈ ß.

Miſce, & applicetur, ut dictum, cum filtro aut ſpongia, vel etiam linteo reduplicato.

Aër, in quo æger verſatur, frigidus ut ſit, neceſſe eſt: quapropter, ſi tempus calidiſſimum fuerit, cubiculum aquâ frigidâ aſpergendum & foliis plantaginis, ſalicis, quercinis, roſarum, gramine, & ſimilibus hinc inde ſparſis, calor attemperandus eſt.

His adhibitis remediis, ſi ſanguinis fluxus non ſiſtitur, faſcias, veſicam, reliquaque omnia clementer ſolvere & amovere, iterumque renovare neceſſe eſt. Quod ſi vena, ex qua ſanguis profluit, in conſpectum venerit, forcipe apprehendenda, & filo reduplicato liganda eſt, quemadmodum ſuperiùs dixi. Si verò impetuosè profluxerit ſanguis, ita ut de vita periclitetur æger, ſequenti cauterio candente compeſcendus & reſtinguendus eſt (*Vid. Tab.* VII. *fig.* 9.)

Tandem ſtupæ cum pulvere ad ſanguinis fluorem ſiſtendum, veſica item, ac reliqua, quemadmodum *cap.* 16. declaravimus applicanda ſunt. Adſit quoque miniſter, qui manu oxycrato madefacta, ſtupas cum pulveribus ad oſcula venarum reprimat.

Cap. 24. *De dolore, inflammatione, & intumefactione, & quomodo hujusmodi ſymptomatibus occurrendum.*

POſt hæmorrhagiam, omnium ſymptomatum periculoſiſſimum dolor meritò cenſendus eſt, cùm ſit mater, ex qua quàm plurima mala generantur. Quapropter non ſine graviſſima cauſa monet *Galenus*, vulnera blandè eſſe tractanda, ne dolor ſuboriatur. Etiamſi enim corpus ante operationem eâ, qua fieri poteſt, diligentiâ expurgatum ſit, attrahit nihilominus dolor, maximo cum impetu, ſanguinem & humores ex toto corpore ad truncum, iterumque inflammatio, intumefactio, phlegmone, convulſiones, aliaque ſymptomata ſuboriuntur. Ratione item doloris vigiliæ, inquietudines

inquietudines, phreneſis, lipothymiæ, proſtratio appetitus vlriumque conſequuntur. Digeſtio quoque non tantùm ventriculi, verùm etiam vulneris impeditur, ita quidem, ut ſæpiſſimè Gangræna iterùm circa truncum ſuboriatur. Monitos itaque velim juniores Cheirurgos, ut in omnibus operationibus illam adhibeant diligentiam, quo omnia, quantum qoidem fieri poteſt, abſque dolore perficiant: Id n. verò *Galenus*, cùm operationes jucundè fieri debere præcipit. Quapropter omnes meritò vitupetandi ſunt, qui ægros nulla urgente neceſſitate, doloribus ac tormentis lacerant.

Dolor autem præcavetur internis eaternisque rem. di s. Internis, quæ affluentes humores, & ſanguinem, ſive is qualitate ſive quantitate peccaverit, evacuant: Eaternis, quæ eoſdem humores ſanguinemque à parte affecta repellunt, alterantve. Quod ſi circa truncum aliquid dolorificum à Chirurgo commiſſum fuerit, hoc eſt, ſi medicamentum aliquod acre applicuerit, aut vinculum (uti nonnulli faciunt) ad truncum reliquerit, id protinus quoq; corrigendum & removendum eſt.

Cæterùm ſedatur dolor tribus modis, 1. auferendo cauſam, 2. corrigendo intemperiem, quæ partem læſam afficit, 3. ſtupefaciendo & ſenſum partis hebetando. Quapropter ſi dolores ex affluau humorum acciderint, corpus iterum ſecundùm humoris prædominantis naturam expurgandum eſt. Id tamen, niſi violentia morbi obſuerit, ante operationem fieri debet: quo facta operatione corpus purum ſit, ne forſan ex motu iſto ſanguis iterum erumpat. Sin verò corpus ante operationem expurgatum non fuerit, & dolor ac inflammatio ſupervenerint, poſt operationem (ſi vires permiſerint) clementer expurgandum eſt. Ne autem, dum æger è lecto ad exonerandam alvum egredi cogitur, hæmorrhagia iterum ſuperveniat, ſequens vaſculum ad eacipienda eacrementa aptiſſimum ipſi ſupponatur.

Vaſculum autem illud ea cupro, aut ſtanno fabricatum, & rotundum eſſe convenit, latum pollices 13 altitudo pollices quatuor non eacedat. In ſuperiori parte foramen habeat rotundum, & pollices ſeptem longum, cujus limbus aliquo modo depreſſus ſit; quemadmodum ſequens figura indicat. (*Vid. Tab.* VII. *fig.* 10.)

Explicatio fig. 10. *Tab.* VII.

A.A. Vacuum ſive ventrem vaſculi denorant.

B. Foramen rotundum, in ſuperiori parte pollices ſeptem longum, adumbrat.

C. Limbus eſt vaſculi, nonnihil impreſſus, idque in illum finem, ne æger ab ipſo lædatur, ſed commodè ei inſidere poſſit.

D. Operculum fiſtulæ E. notatæ, per quam pelvis mundatur, denotat. Eſt quoque loco manubrii, quo vaſculum ſub ægrum intruditor iterumque eattrahitur.

Quò lector figuram vaſculi, & inprimis limbi depreſſionem, eò meliùs intelligere queat, appoſita eſt figura altera; quæ vaſculum per medium diſſectum repræſentat.

Interim autem, dum æger alvum eaonerare nititur, miniſter, ut manu poſca madefacta pulvillos, faſciam & pulveres ad ſanguinem ſiſtendum, verſus vaſa reprimat, neceſſe eſt. Clementer tamen omnia facienda ſunt, ne dolor eacitetur, Victûs ratio talis præſcribenda eſt, qualem c. 22. & alibi fuſiùs indicavimus. Si plethora maxima adfuerit, & ſanguis in partem læſam confluaerit, doloremque excitaverit, incidenda eſt vena, dummodò vires conſentiant, & æger ſit juvenis, neque in ipſa operatione multùm ſanguinis profuſum fuerit: Quandoquidem venæ ſectio in omnibus doloribus, præcipue qui ex plenitudine ſanguinis paoficiſcuntur, ſingulare præſidium eſt.

Solent nonnulli Chirurgorum vinculum ex ſuperiori parte ampotationis, in ſecundum apparatum relinquere: idque in eum finem, ut oſcula venarum, ſimul & arteriarum conſtringantur: Sed perperam profectò faciunt. Vinculum enim hoc maaimos atque continuos dolores, ingentesque cruciatus eacitat. Hinc Inflammationes, febres, vigiliæ, aliaque Symptomata ſuboriuntur. Attrahit enim cum impetu ſanguinem, atque humores ex toto corpore ad partem læſam. Hanc quoque ob cauſam primus apparatus, ſi ullo modo fieri poſſit, aut ad ſummum ſecundo, aut tertio die removendus eſt. Faſciæ enim & veſica bovina, cùm circumcirca truncum eaſiccantur, doloresque non ſpernendos eacitare ſolent. Nonnulli ab initio linteaminibus, ac culcitris calidis ita ſolent obvolvere truncum, ut inde (maaimo ægrorum damno) præpter modum incaleſcat, atque ratione ſuæ caliditatis, ſanguinem humoresque ex corpore attrahat. Hæc, ſi cauſa doloris fuerint, corrigenda quoque erunt.

Unica ſupereſt cauſa doloris, quæ removeri non poteſt, nimirùm, quæ propter puris præparationem accidit, ac præcipuè tertio, quarto, ac quioto die ægrum ioſeſtare ſolet. Pus enim, *Hippocrate* teſte, dum conficitur, dolores fiunt, ratione quâ materia circumſtantes partes intendit, ob ipſius fuſionem, & ſpirituom diſſolutionem. Febres item accidunt magis corde jam concaleſacto, quàm jam confecto pure: qoippe materia tom attenuata eſt, & multùm ſpirituum eahalavit, putrida denique concocta ſunt, atque effluunt. Hoc itaque tempore æger blandè & circumſpectè tractandus eſt, omniaque, quæ dolorem eacitare ſolebant, evitanda, atque removenda ſunt.

Secundò ſedatur dolor, corrigendo intemperiem partis affectæ. Ratione enim ſolutionis continui, pro plenitudioe & cacochymia corporis, humores in partem affectam plus minusque confluunt, & eacalefaciendo, ac partes nervoſas eatendendo & alterando, dolorem atque intumefactionem excitant. Itaque ſtatim ab initio, quemadmodum antea quoque monui, repellentia applicare convenit. Quapropter totum membrum bis aut ter in die oleo roſaceo & myrtillorum ut inungatur, & defenſivum applicetur, neceſſe eſt. Pulvilli item & faſciæ oaycrato imbuendæ ſunt. Hæc omnia enim non ſolùm affluentes humores repellunt, verùm etiam calorem partis affectæ ad temperiem reducunt.

Etſi autem hujuſmodi frigida parti affectæ applicaæ neceſſe ſit; Ipſum tamen vulnus, ut temperatè ſit calidum, proſpicere debet Cheirurgus. Quamobrem digeſtivum utcunque copioſè filamentis & pulvillis applicandum, & ne oxycratum aliaque frigida ad ipſum vulnus perveniant, danda eſt opera. Frigidum enim, inquit *Hippocrates*, ulceribus mordax, non quidem erodendo, quod continuum eſt; Sed potiùs divellendo cutem obdurat, ſubſtantiam ejus denſans & conſtringens, dolorem importabilem facit, eò quod nativum calorem, qui ſuppurationis cauſa eſt, extinguat; livorem obducit, & denigrat, rigores febriles, convulſiones, diſtentiones creat, non quidem per ſe, ut rectè docet *Lygaus*, ſed ex accidente: Nam concluſis corporis meatibus putredinem, & ſubinde febrem excitari, neceſſe eſt. Summa, ut verbo dicam, pars affecta ad temperiem, quantum quidem fieri poteſt, reducenda eſt: hoc eſt, ut neque nimis ſit calida, frigida, humida, aut ſicca: Quandoquidem, niſi pars affecta quàm optimè fuerit temperata, minimè curari poſſe, *Hippocrates*, & eaperientia fidem faciunt. Sin verò materia

effluens

effluxus pituitoſa fuerit, victûs ratio utcunque calida & ſicca inſtituenda eſt, uti *cap.* 12. in victûs ratione, in cauſa frigida & humida, fuſiùs declaravimus. Trunco non frigida, ſed temperatè calida, veluti ungoentum baſiliconis, aureum, cataplaſma item ex farina fabarum, lupinorum, baccarum lauri, floribus chamomillæ, ſambuci, meliloti, roſarum, & ſummitatum abſinthii, omnibus vino rubro coctis, applicanda ſunt. Truncus quin etiam linteis & ſtupis calidis involvatur, & digeſtio vulneris celeriter promovenda eſt. Venæ ſectio hîc vix locum habebit, quin potiùs corpus à pravis humoribus expurgare expediet.

His, uti dixi, adhibitis, ſi præter ſpem atque exſpectationem dolor, inflammatio, affluxus humorum & febris iterùm ſupervenerint, denuò corpus ſecundùm humoris prędominantis modum expurgare, venam ſecare, & defenſiva applicare, & truncum totumque membrum ſequenti linimento calidè inungere neceſſe eſt.

R. Ol. roſarum,
Myrtillorum.
Anethi.
Lumbricorum an. ℥j.
Miſce.

Interim tamen etſi inflammatio aliqua adſit, vulneri tamen, ut omnia tepidè applicentur neceſſe eſt. Calidum enim, ut *Hippocrates* teſtatur, pus movet, cutem emollit, dolorem ſedat, rigores, convulſiones, & diſtenſiones mitigat. In hunc itaque finem ſequens digeſtivum vulneri filamentis copioſe imponendum eſt.

R. Terebinth. claræ & aquâ betonicæ, aut Veronicæ lotæ ℥ j ß.
Ol. Roſacei &
de vitellis ovorum ana ℥j.
Gummi Elemi &
Ceræ novæ ana ʒvj.

Diſſolvantur lentiſſimo igne, & percolentur: poſtea admiſce

Croci ℈j ß.
Vitell. s ovorum num. ij.

Miſce, fiat unguentum, quod filamentis tepidè applicetur, & emplaſtro baſilicone cooperiatur. Aut applica ſequens cataplaſma, quod dolorem mirum in modum mitigat:

R. Medullæ panis ℔. j.

Coquatur cum lacte vaccino, ad formam cataplaſmatis; Deinde admiſce

Ol. Amygdalarum dulcium,
de vitellis ovorum ana ℥j.
Butyri recentis ℥ij.
Croci ℈j.
Vitellos ovorum num. ij.

Miſce, & applica calidè.

Oleum autem de vitellis ovorum, & amygdalarum dulcium, quod diligenter notandum & obſervandum, non ex vitellis aut amygdalis cõbuſtis (quemadmodum nonnulli ſeplaſiariorum, quo oleum copioſiùs & minori cum labore extrahere poſſint, facere conſueverunt) ſed leviter calefactis, eâ, quâ par eſt diligentiâ, extrahendum eſt. Combùſtis enim vitellis amygdalisve oleum quidem facilè, ſed ſordidum, fœtidum, & ad ſedandos dolores ineptiſſimum elicitur.

Sequens item fomentum dolorem lenit:

R. Flor. Chamomillæ,
Meliloti,
Roſarum rubearum,
Abſinthii ana M. ß.
Rad. Altheæ ℥j.
*S*em Aniſi.
Fœnigræc. ana ℥ß.

Incidantur omnia in minutiſſimas partes, & coquantur in lacte vaccino, in quo ſpongiâ aut filtro madefacto calidè applicetur loco dolenti; & cùm primùm refrigeratum fuerit, iterùm prædicto lacti calido intingatur.

His ſi non ſedatur dolor, ad narcotica tranſeundum eſt: à levioribus tamen incipere convenit, hunc in modum:

R. Syr. de papavere ℥j.
Aq. Lactucæ
Papaveris albi, &
Bugloſſæ
Aq. Cinnamomi ana ℥ß.
Confect. Alkermes ℈j.

Miſce, fiat potiuncula, detur duabus horis poſt cœnam.

Si ad fortiora tranſire neceſſe fuerit, detur Philonium Romanum, Triphera magna cum opio aut Laudanum *Paracelſi*. Vulneri emplaſtrum ex hyoſcyamo, floribus nenupharis, ſem. papav. albi, opio, & ſimilibus applicetur. Cautus tamen hac in re ut ſit Chirurgus, neceſſe eſt, præſertim in exhibitione *Laudani:* quamvis enim ſit medicamentum præſtantiſſimum, quendam tamen, cùm eo abuteretur, mortem ſibimet intuliſſe obſervavi. Fuit is Nobilis, haud procul à Coloniâ habitans, & quinquaginta circiter annorum ætatis: Is cùm dolore Nephritico, ſimul & Arthritico mirum in modum excruciaretur, Coloniam ad Medicum mittit, auxiliumq; ejus expoſcit. Præparat Medicus doſes aliquot *Laudani*, & ad ægrum transferendas tradit tabellario, cum inſtructione, quomodò medicamento iſto uti deberet. Servus ad Nobilem ſuum reverſus, medicamentum quidem tradit, ſchedam verò in via amiſerat: Æger præ maximo dolore cùm veluti proſtratus eſſet, neque ut famulus Coloniam rediret, iterumq; inſtructionem Medici expoſceret, expectare poſſet, medicamentum, quod pro aliquot doſibus miſerat Medicus, unâ vice deglutiit. Dolores ita ſedati fuère, ſomnoq; tam profundo correptus fuit æger, ut dormiendo inter homines eſſe deſierit. Baſileæ in duobus ægris idem accidiſſe, ex relatione *Dom. D. Caſpari Bauhini* habeo. Haſce adſcribere volui hiſtorias, non in eum finem, ut medicamenta hæcce præſtantiſſima utiliſſimaque improbare velim, quin potiùs juniores Chirurgos admonerem, ut circumſpectè & prudenter ea exhibeant. Ante exhibitionem tamen *Laudani*. aut cujuſvis medicamenti arte chymica præparati, proſpiciendum eſt, ut fideliter & ab exercitato artifice ſint præparata. Et quia in præparatione maxima difficultas ſita (uti alibi fuſiùs demonſtravimus) caveat ſibi Chirurgus, ne facilè præſcribat medicamenta chymica, niſi ipſemet, aut exercitatus & peritus pharmacopæus illa præpararit: cautiones præterea, quæ apud *Dn. D. Oſvvaldum Crollium*, & alios leguntur, in eorum exhibitione diligentiſſimè obſervandæ ſunt. Atque hæc ſunt præſidia, quibus dolores ſedentur, inflammatio extinguatur, & intumefactio partis malè affectæ conſumatur. Quod ſi inflammatio in abſceſſum abierit, ſequenti cataplaſmate procuranda & acceleranda eſt ſuppuratio.

R. Medullæ panis albi ℥vj.
Radicum altheæ ℥ij.
Pulv. ſeminis lini, &
fœnigræci an. ℥j.
Ficuum num. vj.

Cum decocto radic. altheæ, fiat ſ.a. cataplaſma; addendo in fine butyri recentis,

Axung. porcin. recent. an. ℥j. ß.
Vitellos ovorum n. ij.
Croci ℈jß.

Miſce, fiat cataplaſma, quod calidè applicetur: lenit dolores, & ſuppurationem accelerat.

Rupto

Rupto abiceſſo, mondificandum & incarnandum eſt ulcus, ut artis eſt. Sio verò inflammatio de novo in Gangtænam retminavetit, remedia, quæ in curatione Gangrænæ tradita ſunt, iterùm admovere coovenit.

Cap. 25. *De immoderatis vigiliis, inquietudinibus, & mentis alienatione.*

Vigiliæ inqnietudineſque, ex numero quoque ſunt graviſſimorum ſymptomatum, quæ poſt operationem ægros torquere ſolent. Ratione enim vigiliatum, & inqvietudinum, digeſtio ſtomachi ſimul & ſupputatio vulneris, impediuntur retardanturque, vires quoqoe proſternuntur, & homidum radicale abſumitur: cujus loco viſcera pravis humoribus gravantur. Moxque febris oritur, tandemque mentis alienatio, & quandoque phrenitis, ſymptoma longè periculoſiſſimum ſequitur. Maturè itaque ægris prædictis ſymptomatibus correptis ſuccurrendum eſt. Inprimis autem, quàm diligentiſſimè perquirere convenit, quæ vigiliarum ſit cauſa, eaque auferenda eſt. Ea ſi fuerit dolor, ſedandus eſt, quemadmodum in præcedenti capite fuſiùs declaravimus. Si febris adfuerit, purgandus eſt æger; vena item (dummodò vires adfuerint) ſecanda, & victûs ratio præſcribenda, de quibus omnibus antè ſatis prolixè dictum fuit.

Animi perturbationes, inprimis mœrores, apud hujuſmodi ægros, quibus membrum aliquod amputatum eſt, vigiliarum & inqoietudinum non ratò in caoſa eſſe ſolent. Quapropter, ut gratiſſimi amici ægrum adeaor, ipſumque blandè alloquantur, animumque ipſius à ſollicitudine abducant, perquam neceſſe eſt.

Ira ſimiliter ſummoperè vitanda: impedit enim non ſolùm ſomnum, & quietem, verùm etiam, ſanguinem & humores ita incendit, ut febris inde alienatio meotis, & noonunquam mors ſequantur. Quòd ſi ſplendor Solis quietem retardaverit, linteis nigris feneſtras obſcurare, lumenque recludere convenit. Quandoque fluxus alvi ægro adeò eſt moleſtus, ut ſomnum capere noo poſſit: quapropter reſtinguendus eſt; Cibus quin etiam talis exhibendus, qui non ſolùm facilè concoquatur, multùmque nutriat; verùm etiam humectet, ſomnumque conciliet. Cum carne itaque lactuca, ſolia violarum, borrago, bugloſſa, portulaca, item hordeum decorticatum, & hujuſmodi coquenda ſunt. Aut exhibeantur emulſiones ſem. frigidorum, & ſem. papaveris albi. Mitiſſimum & optimum remedium, quod poteſt dari cum debilitate virium, eſt tale hordeum mundatum refrigetans.

R. Hordei mundati, diuriſſimè cocti ℥iij.
Amygdalarum dulcium inful. in aq. frig. & roſarum tantundem.
quatuor ſem. frig. majorum mund. ana ℥ß.
Sem. papav. albi ʒ j.
Sacchari roſati q. ſ.

Fiat hordeum mundum, contundendo omnia ſimul, & coquendo parùm poſt impoſitionem ſacchari roſati; Detur poſt cœnam in introitu lecti, nec ſit ſpiſſa ſorbitio. Conciliat ſomoum humectando & refrigetando, & vires imbecilles reparat.

Sequens quoque potio intemperiem calidam internarum partium mitigat, ſomnumque provocat.

R. Fol. Lactucæ.
Portulacæ ana M. j.
Flor. Nenuphar. &
Violarum ana M. ß.
quatuor ſem. frig. major. ana ʒij.
Papavris albi ℥j.
Liquiritiæ &
Paſſularum ana ℥ß.

Fiat decoctio in aqua ad conſumptionem tertiæ partis. In ℔. j. colaturæ diſſolve ſyrupi de papavere, & oenupharis an. ℥j. ß. Miſce, fiat potio, de qua bibat æger bis, aut ter in die, jejuno ſcilicet ſtomacho, & duabus horis poſt ſumptam cœoam, ad ℥iiij. pro doſi. Si recentes herbæ in promptu minimè fuerint, ſumendæ ſunt aquæ deſtillatæ cum ſyrupis.

Laudanum quoque opiatum, triphera item cum opio, philooium Roman. & requies Nicolai, ſomnom provocant, intemperiemque calidam internarum partium mitigant, ſed cum judicio hæc omnia exhibenda ſuot, quemadmodum *præcedente capite* juoiores Chirurgos monui.

Sequens eoema ſomnum quoque provocat, inceodiumque renum mitigat.

R. Hordei mundati ℥ ij.
herbar. plantaginis,
Violarum
Portulacæ ana ℥ij.
Quatuor ſem. frig. maj. ana ℥ij.
Sem. papav. albi ℥j.

Fiat decoctio in aqua ad conſumptionem tertiæ partis in ℔j. colaturæ diſſolve

Ol. Violarum &
Neouphatis ana ℥jß.
Caphuræ ϑß.
Miſce, fiat clyſter.

Si maximus tamen capitis & ventriculi fuerit dolor, caphurâ cautè utendum eſſe, monet Dn. D. *Raymundus Mindererus*, quapropter medicamentis ſive per os exhibitis, ſive per alvum infuſis, aut exteriùs admotis, camphoram, ſi dolor capitis adfuerit, minimè admiſcere ſoleo.

Frons & tempora bis aut ter in die ſequenti Linimento inungere quoque coovenit.

R. Ol. roſacei &
Nenupharis ana ℥j.
Opii diſſoluti in aqua roſacea
Caphuræ ana ϑj.
Aceti roſacei ℥ß.
Miſce.

Tempore æſtatis nodulus ex ſequentibus herbis fieri, & naribus admoveri poterit.

R. Florum, aut folior. papaveris.
Folior. hyoſcyami.
Mandragoræ ana M. ß.
Caphuræ.
Opii ana ϑß.
Aceti parum. Incidantur & cootundantur ſimul in mortario ad uſum.

Uno vel altero prædictorum medicamentorum exhibito, fronte item & temporibus ioonctis, & nodulo naribus admoto, feneſtræ obſcurandæ ſunt, & ot omnia placidè, & ſuſpenſo gradu circa ægros agantur, adſtantibus injungendum eſt.

Si phrenitis cauſa vigiliarum fuerit, injecto priùs enemate, & ſectâ venâ in cubito, ſi vires conſtiterint, iterùm corpus Cholagogo aliquo medicamento, veluti ex rhabarbaro, electuario de ſucco roſarum, ſyrupo roſato ſolutivo, cum aqua cichorii & lactucæ diſſoluto expurgare, cucurbitulaſque ſcapulis & nuchæ applicare convenit. Victus frigidus ac humidus præſcribendus eſt. A vino omninò abſtioeat æger, cujus loco priſanam, aut decoctum agrimooiæ, cum ſucco berberorum, citronom, granatorum, & ſyrupo violaceo, & de ſucco acetoſæ bibat. Potio ſomnifera, reliquaq; omnia ſuperiùs commemorata, hîc quoque conveniunt. Topica ab initio ſint frigida; & repercutientia. Abraſis itaque crinibus inungatur caput unguento populeonis recenti, antiquum enim calefacit: Deinde,

R. Aquæ

R. Aquæ roſarum,
Nymphez,
Solaoi,
Betonicæ ana ℥ij.
Aceti roſacei ℥j.

Miſce, & applica tepidè cum panno. Tempore æſtatis, cootuſis herbis rxprimatur ſuccus, & cum pauco aceto applicetur. Ad ſomnum conciliandum adde capita papaveris albi, aut eorundem ſtillatitium liquorem. In augmeoto morbi multis repellentibus pauca reſolventia addenda ſunt, ut:

R. Ol. violarum &
Roſatum ana ℥j.
Ol. chamom. ℥ß.
ſucci aut aquæ betonicæ ℥j.
Miſce, pro linimento.

Vigiliæ quàmprimum remiſerint, & phrenitis in declinatione fuerit, ab omnibus medicamentis, quæ opium, mandragoram, papavrr, & hujuſmodi rrcipiunt, abſtioendum eſt, oe temperamentum cerebri, quod frigidum & humidum rſt, deſtruatur. In declinatione itaque cùm reſolvendum eſt, catulos aut columba per medium diſſecta, & calida applicata, ſummoprte conveniunt: uti quoque pulmo arietis calidè applicatos. Hæc verò quamprimum refrigerata fuerint, auferenda ſunt. Pulmonem tamen aquâ, in qua betonica, roſmarinus, roſæ, & flores chamomillæ incoaerint, iterùm excalefacere ſoleo Sequens quoque pulvis capiti inſpergatur.

R. Flor. Betonicæ,
Anthos,
Salviæ,
Roſarum odoriferrarum ana p. ij.
Rad. Iridis Florentinæ.
Caryophyllatæ ana ℥iiij.
Styracis calamitæ ℥j.
Miſcr, fiat pulvis.

Cap. 26. *De Spaſmo.*

Spaſmus quoque nonnunquam ægrum poſt operationrm non tantùm cacrucisre, vrrùm etiam non raro trucidare ſolet: quapropter ipſius curatio minimè hîc omittrnda.

Spaſmus autem ſivr Coovulſio, ut docet *Galenus* rſt, qui nervos & muſculos in eum cogit affectum, in quem ab animali facultare, cùm oaturalem habitum ſervarent, ducrbaomr. In hoc enim malo nervi & muſculi in eas partes attrabuntur, quibus inoaſcuorur, verùm id motu quodam violeoto, ac præter voluntatrm ægri fit.

Convulſio rſt aut univerſalis, aut particularis, Univerſalis triplea eſt: aot enim caput, totumque corpus in pectus contrahitur, aut caput cervixque ac reliquum corpus ad poſteriora, & dorſum convellitur; Aut corpus immobile manrt oeutramq; in partem inflectitur; ſrd recta io utramque partem inteoditur. Convulſio particularis eſt, quæ partem aliquam corporis ſaltem occupat. Fit autem hic morbus vel ea replrtione vel exinanitiooe, aut propter putridos & malignos vapores, ad cerebrum & originem nrrvorum elevatos, de quibus vide ſuprà *cap.* 17.

Omnis convulſio periculoſa eſt, præſertim ea, quæ fit ab inanitione. Nervi enim poſt immoderatas purgationes, vomitum, hemorrhagiam intempeſtivam, & febrem ardentem exſiccati, non facilè humectari poſſunt, ita quidrm, ut morbi acerbitas vires exſolvat, exitiumque afferat, priuſquam nervi iterum humecteotor, & ad trmperirm rrducantur: Quapropter convulſionem ea helleboro lethalem; rectè pronunciavit *Hippocrates*, fit enim, propter immodicam evacuationrm, quam ſequitur ſiccitas incurabilis. Convulſionem ea vulnere lethalem eſſe; docet *Hippocrates*, accidit enim propter oervoſarum partium læſionem, & ioflammationem, quibus de cauſis dolor ingens oritur, qui propter conſenſum cerebrum graviſſimè afficit. Convulſio ea maligois vaporibus non minùs periculoſa eſt. Vapor enim malignus non ſolùm cerebrum afficit, vrrùm etiam per arterias ad cor aſcendit, ſpirituſque vitales ioficit.

In curatione cauſa morbi diligentiſſimè perquireoda eſt. Si ea repletione fuerit convulſio, evacuationem rrquirit, docente *Hippocrate*. Quapropter victus tenuis inſtiturndus, corpus expurgandum, & vena ſecanda, parsque affecta, totaque ſpina dorſi ſequenti lioimento inungenda eſt.

R. Ol. Lumbricorum,
Vulpini ana ℥ij.
Terebinth.
Ceræ.
de caſtoreo ana ℥ß.
Axungiæ humanæ ℥iij.
Succi lombricorum ℥j.
Miſce, applicetur calidè.

Si verò convulſio ea inanitione & ſiccitate fuerit, nequaquam purgantia, aut ſectio venæ adbibenda, quin potiùs corpus, quantùm fieri potrſt, cibis euchymis nutriendum, & humectandum eſt; de quibus abundè *cap.* 13. ubi de curatione Gangrænæ ea intemperie ſicca, & penuria alimenti egimus. Si ſitis magna fuerit, ſequens potio exhibenda eſt.

R. Aquar. bugloſſæ.
Roſarum &
Violarum ana ℥iiij.
Syrup. violacei ℥iiij.

Miſce, fiatque julapium, de quo ſumat ægrt quotieſcunque ſibi libuerit.

Emulſiones ſem. frigidorum, & lac amygdalarum quoque conveniunt, uti quoque conſerva violarum, florum neoupharis & borraginis.

Alvus ſi non reſponderit, clyſter injicirndus eſt. Sit autem emolliens ſimul & outriens, veluti ex decocto carnis vervecinæ, caponis, & gallinæ cum vitellis ovorum parumque pulveris croci, macis, & aquæ cinnamomi.

Pars affecta, totaque ſpina dorſi ſequenti linimento ioungenda eſt.

R. Pinguedinis humanæ,
Ol. violarum &
Amygdalarum dulciom ana ℥ij.
Succi lumbricorum Wieri ℥iij.
Miſce, & applica calidè.

Si convulſio propter conſenſum, hoc eſt, ratione doloris, inflammationis & intumefactionis trunci fuerit; dolor ſedandus, inflammatio extinguenda, & intumefactio membri reſolvenda, ac diſſipanda eſt. Quo in caſu ſequens linimentum mirum in modum convenit,

R. Ol. Salviæ,
Anethini;
Chamomil.
Vulpini,
Succi lumbricorum terreſtr. Wieri.
Pinguedinis humanæ ana ℥ij.
Ol. terebinth.
Aquæ vitæ ana ℥j.
Croci ʒj.
Miſca, fiat linimentum.

Ambroſius Paraus Cheiturgus æternâ laude longè digniſſimus, ſequens linimentum in affectibus nervorum præcipuè ex cauſa frigida ortis ſummoperè laudat.

R. Salviæ,
Chamæpithyos,
Majoranæ,
Roſmarini,
Rutæ,
Lavendulæ ana M. j.
Flor. Chamomil.
Meliloti,
Anethi,
Hyperici ana pug. ij.
Baccar. lauri &
Juniperi ana ℥ij.
Radic. pyrethri ʒij.
Maſticis.
Aſſæ odoratæ ana ℥j. ß.
Terebinth. Venetæ ℔.j.
Ol. Lumbricorum.
Anethi.
Catellorum ana ℥vj.
Ol. Terebinth. ℥ iij.
Axungiæ humanæ ℥ ij.
Croci ʒj.
Vini albi odoriferi ℔j. ß.
Ceræ q. ſ.

Contundenda contundantur, pulveriſanda pulveriſentur; poſtea coquantur cum oleis & axungia prædict. in vaſe duplici, fiat linimentum ſecundùm artem. Adde in fine aquæ vitæ ℥iij.

Quòd ſi convulſio ex pravis & malignis vaporibus, ad cerebrum aliasque partes nobiles ex trunco elevatis, fuerit, accelleranda eſt digeſtio & ſuppuratio vulneris. Defenſiva aliaque frigida circa truncum applicata, etiamſi elevationem vaporum impediant, quia tamen ſuppurationem vulneris retardant, nervisque nocent, non ſine maximo judicio in ſpasmo uti iis licet. Acceleranda itaque eſt digeſtio, uti jam jam dixi, ut cum pure unà quoque vapores maligni exhalare poſſint. Id autem fit calidis & humidis temperatis, de quibus ſuo loco abundè dictum eſt. Saltem hoc addo; Linimentis, quæ vulneri imponuntur, ſemper nonnihil theriacæ, Mithridatii & lapidis Bezoar addendum eſſe. Mithridatium quoque, theriaca, Bezoar, cornu cervi, aliaque alexipharmaca, de quibus *in præcedentibus* diximus, per os exhibita, ſummoperè conveniunt. Regioni cordis, uti quoque carpis, epithema applicandum eſt.

Cap. 27. *Ægri à præcedente curatione victus ratio.*

NEque verò in curatione tantùm cauta eſſe debet ægri diæta; verùm etiam, ſi favente Deo liberatus fuerit à tam dira & funeſta lue, aliquantiſper ſibi temperabit, laudabili victu contentus, omnem intemperantiam, ſeu in potu, ſeu etiam in cibo vitabit, multò magis, quàm antehac, ſobrietati ſtudebit, quandoquidem imminuto corpore non tantùm alimenti deſideratur. Si fuerit juvenis quispiam robuſtus, & ſanguine copioſo præditus, purgabitur interdum & venam ad minimùm bis in anno, præcipuè autem in Vere tundendam curabit. Venas autem malleoli præ cæteris incidere convenit. Plurimùm enim, quibus amputatum eſt brachium vel crus, accidit, ut dum natura de more transmittit ſanguinem alimentarium, ut antè ſolebat, is obſtructâ viâ, cogatur ſurſum regurgitare, & inflammare partes intimas, hepar nimirùm, pulmones, diaphragma, & cæteras id genus partes.

Cuidam ex militibus Germanis, quorum *cap.* 4. mentionem fecimus, cùm utramque tibiam ad poplitem amputaſſemus, trunci quintiam cicatrice obducti eſſent, ac æger nihil aliud quàm tempus vernum, quo ad ſuos ſe conferre poſſet, expectaret, circa principium menſis Aprilis dolore torminibusque maximis ventris, febre continuâ, ac tandem Dyſenteriâ quoque correptus, à qua quinto die morbi extinctus fuit. Cauſam hujus morbi, regurgitationem ſanguinis ad partes Nobiles, hepar imprimis, fuiſſe, Medici mecum ſuſpicabantur: Cùm enim propter lautam victus rationem, & conſtitutionem temporis, ſanguis in hepate auctus eſſet, eumque natura deorſum ad crura alenda mitteret, ſurſum regurgitaſſe, & in ipſo hepate, & venâ cavâ propter ſui copiam inflammatum fuiſſe, & acrimoniam contraxiſſe, rationi conſentaneum eſſe mihi videtur. Humorem porrò illum cùm veſicula fellea ex officio copioſè attraxiſſet, & ad inteſtina effudiſſet, ſecutus eſt dolor maximus, tandemque dyſenteria. Quapropter omnes, quibus membrum aliquod magnum amputatum eſt, admonitos velim, ut in victus ratione omnem exceſſum, vitamque deſidioſam, & quæ viſcera interna ſanguinemque excalefaciunt, evitent: Econtrà verò iis, quæ viſcera ſanguinemque aliquomodo refrigerant; veluti ſunt ſyrupus granatorum, de ſucco limonum, acetoſæ, violarum, roſarum, de ſucco berberorum, & de agreſta, utantur. Corpus per intervalla ſyrupo roſato ſolutivo, rhabarbaro, electuario de ſucco roſarum, lenitivo & ſimilibus expurgandum eſt, venæ item poplitis, aut malleolorum incidendæ. Si verò utrumque crus amputatum fuerit, venæ brachiorum pertundendæ ſunt.

Venus maximè nocua, in ipſa quidem curatione lethalis, & multos etiam poſt dies plane periculoſa. Ejusce rei fidem faciet hiſtoria memorabilis Nobilis cujusdam, cui *Coſmus Slotanus* experientiſſimus Cheirurgus, Valentiæ lævam amputarat, ex ictu Sclopeti contuſam. Ægrotanti juveni voluptatib9 dedito, diſertè interdictus erat cum uxore congreſſus: at is vulnere propemodùm perſanato, & ſedatis ſymptomatibus omnibus, eam interpellavit, quâ renuente propter ſeria *Slotani* monita, ipſe emiſit ſperma citra coitum, atque hinc recidit protinus in febrim, deliria, ſpaſmos, aliaque gravia ſymptomata, tandemque obiit quarta poſt die. Ex his intelligimus, quàm infeſta ſit Venus nervis & nervorum vulneribus, æquè ac capitis & articulorum affectibus. In aliis quoque morbis acutis nocentiſſimam eſſe Venerem, cùm aliàs, tum in Colonienſi quodam obſervavi. Is enim ex pleuritide ferè liberatus, cùm decima die morbi uxorem amplexus fuiſſet, iterùm in febrem incidit, & decimo tertio naturæ ſatisfecit.

Super Amputatione partis Gangrænoſæ hic rurſus, ſubiungamus quod paucis admodum lineis tradit Clariſſ. Antonius Nuck in ſuis Experiment. Chirurgic.

Quotiescunque corporis noſtri pars vel ſphacelata, vel gangrænata, aut alio modô malè affecta, ne vicinis labem inferat, ut inutile pondus tollenda occurrit; toties, aut ſupra, aut infra articulum, ſi fieri poteſt, in parte ſanâ Amputatio inſtituenda.

Cibô itaque potûque, vel ſpirituosô quôdam, aut aromaticô medicamentô roboratus patiens in ſedili, ut decet, locetur; hinc ſana cutis cum carne ſubjectâ ſurſùm trahatur; mox ad duorum digitorum tranſverſorum latitudinem ſupra locum incidendum vinculô fortiori, quod lignô bacillô, *Torcular* propterea dictô, contorqueatur, pars amputanda arctè conſtringatur; quibus peractis, cultro falcatô celeriter in orbem diſſecetur, perioſtiumque (& ſi duplex os occurrat caro & ligamentum intermedium ſimul ſeparandum) ilico ab oſſe abradendo ſeparetur. Non tamen diu huic ſeparationi incumbendum, quoniam magnæ utilitatis ſæpe non eſt, & Patienti maximam moleſtiam afferre ſolet.

Mox

Mox *Serrâ acutiori* oſſa præcidantur, & hęmorrhagia, ſi major fuerit, Cauterio Actuali ſiſtatur, dummodo Eſchara ejus beneficio inducta, poſtea decidens, novæ hæmorrhagiæ cauſa non exiſtat.

Nonnulli hæmorrhagiam inhibere laborantes, abſciſſa vaſa *Te-aculâ* apprehendunt, eaque filo deligant; verùm cùm hic modus admodum ſit moleſtus, & Patienti dolorificus, illum omnino improbamus.

Præſtabit itaque *Pulverem ſtypticum* Albumini Ovorum permiſtum, cum Plumaceolis, Periiſque applicare: vel Fungum illum *Boviſt*, qui in ſanguine ſiſtendo non ignavam ſemper navat operam, partibus ſanguinem eructantibus admovere.

Stypticum interim multoties felici cum ſucceſſu adhibitum ſequens eſto:

℞. *Bol. Armen.* ℥iij.
Calc. Viv.
Vitriol. Uſt.
Alum. Uſt. aa. ʒj.
Lap. Hæmatit.
Aloes Lucid.
Sang. Dracon.
Terr. Lemn.
Croc. Mart.
Mumiæ aa. ℥iij.
Maſtich.
Thur.
Oliban. aa. ℈ij.
M. F. Pulv.

Si verò Hæmorrhagia minor fuerit, ſunt, qui ſtatim, factâ Extirpatione, filo cerâ obducto, quatuor in locis cutim cum carne perforant, hinc priori vinculo ſoluto, eandem deorſum ducunt, atque ita cutis extremitates propius ad ſe invicem accedentes externum aërem excludendo, ſubjectum os à corruptione præſervant, vulnuſque citiùs curatur. Verùm hæc methodus jam apud pleroſque inoluit, & modò præſcripta familiarior eſt.

Styptica igitur admota, beneficio *Emplaſtri defenſivi & glutinantis* in ſitu convenienti detinentur: quod Emplaſtrum in crucis formam præparari debet, ut extremitates ejus eo melius parti affectæ adaptari poſſint; quibus omnibus Veſica bubula ſuperinducitur, & admotâ compreſſâ unâ aut alterâ, *Faſciatio Cruciata* inſtituitur.

Nonnulli Manum *Sphacelo* correptam aut occulto *Cancro* affectam (factâ prius ligaturâ) *Scalpro* majori, cum ſucceſſu amputare ſolent. Corrupti verò digiti aut pollices, facili negotio vel forfice vel forcipe robuſtiori abſcinduntur.

Fuſiùs hactenus de membrorum, vulgari methodô decurtandorum ratione ex Clariſſ. Viris Gulielmô Fabriciô Hildanô, atque Antoniô Nuckio, egimus; in illiſque meritò ſubſiſteremus, ni aliam, eamque & curioſam, & forſan etiam utiliſſimam in hac operatione perficiendam methodum nobis exhiberet Celeberrimus ac Peritiſſimus Petrus Hadriani F. Verduin apud Amſtelodamenſes Chirurgus feliciſſimus: Cujus propterea Diſſertationem Epiſtolicam cum adiectis figuris, recenſebimus, anno 1696. vulgatam, *additâ etiam in eôdem argumentô, obſervatione, & animadverſionibus quas in Epiſtolâ ſuâ Anatomicâ problematicâ decimâ quartâ, Præclariſſimus adfert Fridericus Rhuſchius, Sit itaque primò,*

Illuſtriſſimo, Nobiliſſimo, & Ampliſſimo

VIRO

NICOLAO VVITSEN,

Urbis Amſtelædamenſis Conſuli ac Senatori,

In Concilium Delegatorum Hollandiæ ſæpius,

In Conſeſſum Ordinum Generalium quondam Delegato,

Fœderati Belgii ad Magnæ Britanniæ Regem

GUILIELMUM

Exlegato Extraordinario.

Societatis Indiæ Orientalis Aſſeſſori &c. &c.

S. P. D.

PETRUS HADRIANI F. VERDUIN.

DIu multumque dubius hæſi, Vir Ampliſſime, an Te, maximis Reipublicæ, ac quidem hôc temporе calamitoſô, negotiis occupatum, & non niſi ſolidiora ſtudia meditantem, levioribus hiſce meis interpellare eſſem auſurus: Verùm Tuâ fretus facilitate, quâ omnes, etiam minimos, qui tuum implorant auxilium, audire non dedignaris, haud ægrè Te laturum ſpero, ſi à Te modeſtè petam, ut novum hoc meum, quod vidiſti & probaſti, de crurum amputatione inventum, Illuſtriſſimo Tuo Nomini inſcribi permittas. Promulgandum equidem, cum aliis viris doctis, judicaſti; & cùm nihil mihi ſit antiquius nihilque religioſius, quàm Tuis obtemperare mandatis, è re meâ eſſe credidi, hoc qualecunque inventum, Tuis ſub auſpiciis, publicum facere. Tu enim, qui apud omnes nationes multis nominibus notus es, fortiter illud tueri, magnumque ipſi pondus adferre potes. Moram minùs hâc in re trahendam putavi, hôc opportunô id experiundi tempore, quô, ex infeſtiſſimô inter omnes ferè Chriſtianos bellô, multi artubus truncati, multi cruribus orbi redduntur, qui hâcce novâ meâ methodô, breviùs non tantùm & feliciùs reſtitui poſſunt, ſed ut etiam genu flectere, & ipſâ truncatâ parte inniti, imò ei inſiſtere, maximô commodô queant.

A multis jam annis obſervavi, plura circa ἀκρωτηριασμὸν deſiderari, plura minùs rectè perfici; cùm reſpectu ipſius operationis, tum etiam ratione apparatus ad eam, & maximè quidem faſciarum, quę magno molimine, & multò majori quàm natura rei requirit, adhibentur. Unde factum eſt, ut pedetentim novum omninò & ſuccinctum apparatum invenerim, quem facilè & procul ab omni periculô quiſq;, etiam minus in arte exercitatus, imitari poſſet; cùm è contra, vel verſatioribus Chirurgis, quandoq; infeliciter contigit, ut ex vulgatâ faſcias involvendi normâ, Gangrænam parti induxerint. Decurtationem ipſam quod ſpectat, mirum in modum me ſemper affecit, promptum illud & ſtupendum naturę opus, in partibus ſibi invicem agglutinandis, licèt longiſſimè diſſitis, ſi abſciſſâ cute, labra earum vulnerata & ſanguine madentia, proximè duntaxat ad invicem jungantur, ac probè conjuncta ſerventur, cujus rei frequentiſſima in praxi meâ habui exēpla, inprimis in

reſtituendis labiis leporinis, etiam maximè diſtantibus; unde mihi aliquoties in mentem venit, an non in decurtandis artubus ſimile quid præſtari poſſet? inſignis obſtabat difficultas; quòd ſcilicet animadverterem, partem, in quâ operatio eſt inſtituenda, maximè eſſe oſſeam, parum carneam: videram equidem aliquoties in vulneribus capitis aliiſque, denudatum etiam os, ſi aëris inquinamentum ſubitò ob ipſô arceretur, agglutinationem ſuperinductæ carnis tuliſſe; verùm id in truncatô oſſe, & medullam continente, nunquam fueram expertus: nec etiam ſufficiebant, ad illud os tegendum, laxata cutis & caro, ſolitò more, ante mutilandæ partis conſtrictionem, ſurſùm, quamvis fortiter, attractæ. Hæc meum torquebant ingenium, & tentamen morabantur; præcipuè cùm operatio hæc per ſe eſſet ambagibus plena & crudelis; in quâ & æger & adſtantes, multô terrore perculſi, non facilè dubium & difficile experimentum in ſe primis admittunt. Porrò dum varios & primam familiam ducentes Chirurgos conſulo; inter antiquos nempè Hippocratem, Cornelium Celſum, Paulum Æginetam; inter recentiores Ambroſium Paræum, Gaſparum Taliacotium, Guilhelmum Fabricium Hildanum, Hieronymum Fabricium ab Aquapendente, alioſque præclaros Viros, video ſanè illos, etiam de truncandis artubus, & curtorum Chirurgiâ ex profeſſô agentes, tamen ne verbum quidem, de artuum per inſitionem curandorum methodô protuliſſe. Atq; etiam, quanquam in magnis aliquid quoq; tentaſſe, laudabile eſt, facilè quis calumniæ metû nova experiri vereatur, *virtutis* enim *comes invidia*: & ſæpiùs profectò illô metû, me, quæ & artis erant & rationis facere, deterritum atque retentum confiteor. Hîc enim dolere poſſem, quoties,ſupra vulgus in meâ profeſſione ſapere anniſus fui, & majora in arte moliri (tametſi id maſculè feciſſem ac feliciter, ut, ſi Deus ſiverit, obſervata mea, ubi in publicum prodierint, aliquando probabunt) nihilominus tales, qui queſtui ducunt malè loqui de melioribus, illa vel vituperaſſe vel minoris feciſſe.

Dum ſic protraho hujus operationis inſtituendæ deſiderium, en mihi literas cujuſdam Londinô ſcribentis amici, olim mei Diſcipuli, & qui apud me viaticat? ille, qui noverat quantâ ego illuſtrandæ artis arderem cupiditate, ſcribit Proſocerum ſuum, inter Londinenſes Chirurgum dexterrimum, hanc, quam meditabar, methodum ex parte inſtituiſſe; ſcilicet in cruris decurtatione ſervaſſe ſuram, eamq. truncatis oſſibus applicuiſſe, idq; eô ſucceſſû, ut ſibi invicem adhæſerint ac coaluerint; parum vel nihil de cæteris circumſtantiis. Vereor imperfectiorem fuiſſe ejus inſtituendi rationem cùm, quantùm reſcire potui, nullus alius ibi ipſum fuerit imitatus; hodieque in ipſâ Angliâ æquè parum ac in cæteris orbis regionibus hæc Methodus invaluerit. Imò & inter illos nuper Vir Nobilis & in rebus medicis multùm verſatus, hanc à me peractam operationem per literas cujuſdam familiaris edoctus, per eundem petiit, ut integram hujus inſtituendi hiſtoriam, ad ſe tranſmitteretem, quam, tanquam rem novam, raram & ſcitu apprimè neceſſariam Societatis Regiæ actis inſeri volebat.

Verùm, Vir Nobiliſſime, ne in publica commoda peccem, ſi longiore ſermone tua tempora morer, rem ipſam aggrediar, & primò inſtrumenta, quibus uti ſolemus, & plurima à nobis aut excogitata aut emendata, deſcribam: deinde ipſum operandi modum, & in illô obſervanda, verbis quàm perſpicuis, adjungam; poſtremò utilitates & commoda, quæ ex eô proveniunt, ſubjiciam: Imò, quò faciliùs & clariùs hæc intelligantur, multa, juxta eorum adhibendi methodum æris Inciſa, artis Chirurgicæ cultoribus ob oculos ponam.

Inſtrumenta autem, tam ratione materiæ, quàm temporis, quò applicanda, ſunt varia: Alia enim ex coriô, alia ex ferrô, alia ex chalybe vel quavis alia materiâ idoneâ ſunt fabrefacta: Reſpectu temporis; alia in operatione, alia poſt illam, alia denique Sanatione peractâ adhibentur.

In Operatione.

1. Requiritur Cingulum quoddam latum conſtrictorium, ex coriô vitulinô, quod vulgò pingue audit, fabricatum, & ad craſſitiem femoris decurtandi cruris accommodatum, cum tribus corrigiis & duobus loris appendentibus, juxta internæ externæq; faciei, Tabulæ A. Figurâ primâ & ſecundâ delineationem.

2. Lamina concava, ex ære, aut aliâ quâvis materiâ ductili, ad mutilandæ partis periferiam complectendam, parata: ſecundùm Tabulæ, A. figuram quartam.

3. Zona gracilis ex prædictô coriô confecta; alterô extremô fibulâ æneâ munita, alterô multis foraminulis ex ordine & exiguis interjectis ſpatiis, pertuſa: quam figura undecima Tabulæ A. denotat.

4. Sex lingulæ, quibus corrigiæ, lora & Zona clauduntur; quas ubique à fibulis liberas reliqui, ne ullus corrigiarum, Lororum, aut *Zonæ*, inter claudendum, ſit retroceſſus; qui evitari nequit, ſi lingulæ, ut ſolent, fibulis ſint affixæ. Harum quinque Tabulæ A. figurâ tertiâ, & una Tabulæ ejuſdem figurâ undecimâ literâ A. notata, ſunt delineatæ.

5. Duo Splenia teretia & craſſa, duos treſve digitos tranſverſos lata, & Spithamam circiter longa; ut figurâ quintâ, & ſextâ Tabulæ A. exprimitur.

6. Linteum quadruplicatum, cingulô conſtrictoriô majus: figurâ ſeptimâ Tabulæ A. demonſtratum.

7. Tænia vel vitta lata ac valida; Tabulæ A. figurâ nonâ denotata.

8. Bacillus, ad vittam prædictam contorquendam, ejuſdem Tabulæ figurâ decimâ depictus, & eorum uſus Tabulæ A. figurâ decimâ octavâ.

9. Sint in procinctû duæ treſve veſicæ bubulæ; quarum una parata & aquâ emollita, figurâ decimâ ſextâ ejuſdem Tabulæ eſt delineata.

10. Totidem faſciolæ emplaſtrô glutinoſô (exempli gratiâ Emplaſtrô Diachalciteos tantillo Therebinthinæ commixtô) illitæ; duos treſve tranſverſos digitos latæ, tres, plus minus, ſpithamas longæ, alterâ extremitatum paululum inciſæ; ut eâdem Tabulâ figurâ decimâ ſeptimâ denotatur.

11. Sit quoque in promtû fungus orbicularis vernaculè *Boviſt*, Linamentum, & ſtupa; quorum quædam fruſta, plumaceoli & pulvilli, figuræ decima tertia, decima quarta, & decima quinta ejuſdem Tabulæ, demonſtrant.

12. Ne ſit etiam penuria Lintei detriti & mundati; ex quo Splenia, plagulæ & faſciæ requiſitæ ac in Iconibus deſignatæ, parantur.

13. Catillus cum aquâ tepidâ & molli ſpongiâ; quem Tabulæ ejuſdem figura duodecima indicat.

14. Culter falcatus & anceps, quorum duo diverſæ magnitudinis, Tabulâ A. figurâ 23. & 26. ſunt delineati.

15. Separatorium poteſt eſſe paratum, ſi cui eô uti lubeat, cujus effigiem, ejuſdem Tabulæ figura 24. habet.

16. Binæ ſerræ, tenuiſſimarum laminarum, acutiſſimiſque dentibus præditarum, quarum Schemata eâdem Tabulâ, figurâ 22. & 25. videbis: alteram majorem, in femore, aut crure obeſô adhibendam; cujus arcûs extremum manubriô, literâ A ſignatô, munitum eſt; quô, dum adhibetur, manû arreptô, Serra majori vi reciprocari & adigi poteſt, ut eô citior oſſium fiat diſſectio: Alteram minorem, in minoris craſſitie extremitatibus idoneam,

Poſt

Poſt Operationem, & quidem primò apparatû remotô.

Inſtrumentum Retentivum, cujus prima pars, femoris poſtico lateri, laneô pannô, aut linteô complicitô priùs veſtito admoveatur; altera pars carnem trunco adjunctam, & plagulâ tectam ſuſtineat. Cujus integri Schema, nec non in partes diviſi, Tabula B. figuris 1.2.3.4. invenies.

Panniculum, plagulas & faſcias, quæ ad ejus applicandi modum requiruntur, eadem habes Tabula, figuris 5.6.7.& 8.

Ipſe verò modus applicandi & uſus, ac etiam quæ ad vulnus tractandum requiruntur, Tabulæ B. figuris nonâ, decimâ, undecimâ, duodecimâ, & decimâ tertiâ deſcribuntur.

Vulneris Sanatione conſummatâ.

Crus artificiale, ex lignô aut alia qualibet materia levi fabrefactum. Pulvillus ex ſetis equinis contortis aut coctis & alutâ tectis compoſitus, mutilatæ parti ſubjiciendus, quorum formas, & uſum Tabulæ B. fig. 16.17.& 18. indicant.

Deniq; caliga ex aluta, ad trunci, genu, & femoris craſſitiem & formam accommodata, quæ figurâ 16. Tabulæ B. eſt depicta.

Hactenus quæ ad hunc actum ex arte perficiendum à nobis neceſſaria judicantur, enumeravimus arma: Quibus ſi ſupereſſe quid aut deeſſe quis puret, quippiam addere aut demere, per me integrum erit; quippe quæ facilè quandam admittunt mutationem: Sæpe etiam pro re natâ, & loci ac temporis opportunitate res ſunt diſponendæ. Nunc eorum, apertiſſimis, quantum poterimus, verbis uſum trademus.

Si igitur Chirurgo crus offeratur decurtandum, ante omnia ægri examinandæ ſunt vires, an operationi ferendæ ſint pares: Præterea pars affecta; quæ quò magis integra & carnea, eò aptior: cautè enim proſpiciendum, ne Sphacelô in totum affectô cruri, aut aliis morbis nimiùm corrupto, culter adhibeatur; vana enim & inutilis foret operatio. In homine itaq, haud malè habitô, atq; crure toroſô, operatio ſequenti modô eſt inſtituenda.

Ægrô luci clariori oppoſito, femori denudato, primò Splenia teretia, unum in poplite, inter tendines crus flectentium, alterum ad internum femoris latus, ubi magna ſita ſunt vaſa, applicantur. Tegantur hæc, nec non infima pars femoris & genu quadruplicato linteo, quæ faſciolâ, ut ſuo loco maneant, obvolvi poſſunt. His cingulum latum conſtrictorium ſuperimponatur, quod ope brevium corrigiarum, fibulæ & lingularum, firmiter in poplite clauditur, ut vaſorum ſanguiferorum fiat coarctatio: Majoris tamen conſtrictionis gratiâ, Tænia lata ac valida omnibus ſuperinjiciatur, quæ bacillô, inter operandum, à famulô contorqueatur: quod inſtrumenti genus apud Gallos audit *Tourniquet*, & ab illis ſubinde hîc loci, ſubinde circa inguen, femori admovetur.

His ita præparatis, illa pars cinguli, quæ genu tegit, cum loris dependentibus; retrorsùm, ne operantibus obſint, flectatur.

Deinde crus, gracili Zonâ, paulô ſupra locum, ad amputationem deſtinatum, arctè conſtrictum, à duobus viris intrepidis, alterô crus circa *Zonam*, alterô pedis articulum amplectente, immobile teneatur.

Mox ſura, lęvâ manu arrepta, cultrô falcatô & ancipiti, ab ipsâ Zonâ crus coarctante incboando, juxta cruris longitudinem, pone oſſa, deorſum abſcindatur. Reliquæ verò cutis carniſque partes, ut moris eſt, tranſverſim inciſæ, ſeparatô nunc, eôdem cultrô, perioſtiô, unà cum oſſibus Serrâ decurtentur, retroductâ interim, ob læſuræ Serræ metum, prædicta avulſæ carnis portione. Extemplo jam vulnus recens, molli Spongiâ, aquâ tepidâ uvidâ, abſtergendum, ne quid ſcobis vulnere remaneat, quod ſanationem remorari poſſet. Quô factô, ac Zonâ conſtrictoriâ ſolutâ, remota carnis portio dictô citiùs, antrorſum eſt reflectenda, & mutilatæ parti coaptanda. Vulneris oræ fungô, linamentô, ſtupâ aut aliô quôvis ſtipticô idoneô (pauxillum enim requiritur) totusq; truncus veſicâ bovinâ, aquâ egelidâ emollitâ, tegantur, quæ faſciolâ, emplaſtro viſcoſo oblitâ, circumvolvantur: Neceſſitate autem urgente, altera veſica, more prædictû, ſuperinjici poteſt.

Deligatô hôc modô vulnere, plagula ſeu linteum complicatum trunco imponi debet, illi verò lamina concava, quæ prolixioribus cinguli conſtrictorii (cujus pars anterior jam genu eſt adaptanda) loris decuſſatim arrepta, ſurſumq; quadantenus tracta, mediocriter, quamvis arctè etiam ſatis, in genu duabus fibulis ſuisq; lingulis claudatur; atque ſic, vel copioſior commodè & tutò inhiberi conſuevit hæmorrhagia.

Modus hic deligandi Tabulæ A. Figurâ 20. liquidò deſignatur. Et, ne quicquam ſuo loco recedat, unde nova hæmorrhagia, aut aliud quid incommodi poſſet oriri, faſciolam muniendi causâ addere ſolemus.

Illâ ſupra genu injectâ & contortâ Tęnia jam eſt laxanda, quæ quidem, ſi novæ hæmorrhagiæ non eſſet metus, (quam nunquam, adhibitâ hâc vulneris deligatione, etiam in vulgati amputandi methodô, me vidiſſe affirmò) mox poſſet auferri.

Si etiam cingulum conſtrictorium plus æquô conſtringere videatur, facilè tantillùm, remiſſis pauxillulum corrigiis, laxari poteſt, quod in faſciarum uſu non item; id nihilominus quibuſdam horis poſt operationem fieri, ſatius eſt.

Habes hîc, Vir Illuſtriſſime, inſolitam hanc, & à nobis excogitatam corruptos, nec ullâ arte redintegrandos, artus demendi rationem ac methodum: In brachiis enim, imò in femoribus æquè ac in cruribus eam adhibendam cenſeo, ſi ſagax modò Chirurgus, ea quæ ad rem requiruntur, pro partis decurtandæ ſtatû ac conditione ſcitè mutare atque diſponere noſcat. Quæ an diſtinctè ſatis hiſce meis verbis, quantùm potui, dilucidis (brevis enim, attamen perſpicuus eſſe laboro) propoſuerim, perſpicaci Tuo judicio ſubjiciuntur: Si verò deſcriptioni quid deſit, id ex adjunctis iconibus probè Te intellecturum nullus dubito.

Hactenus inſtrumentorum adhibendorû, vulneriſq; optimum certiſſimumq; deligandi modum exhibui; quem dexterrimis Chirurgis latiùs exponere ſupervacaneum foret, unde, ut in diverbio eſt, *mánum de tabulâ*. Verùm cùm & hanc, in tyronum & minùs exercitatorum manus inciſuram prævideam diſſertationem; operæ pretium me laturum putavi, ſi in eorum gratiam, quî ſanari hoc vulnus debeat, adjungam. Sciant ergo tyrones, ejuſmodi vulnera, & quidem maximè in principiô, admodùm cautè eſſe tractanda, ne qua proxima pars ullo modo lædatur, nedum abſcedat, verùm potiùs mutilatæ parti conjuncta ſervetur, quò faciliùs unitæ jam partes in unum coaleſcant; quem in finem aliud quoddam, haud contemnendum, excogitavi inſtrumentum, Tabulæ B. *fig*. 1.2. 3. & 4. delineatum; necnon ejus uſus ejuſdem Tabulę Figurâ nonâ; quod, primô apparatû remotô, in uſum eſt revocandum; qui eſt partes ſibi invicem unitas conſervare; ne, vel inter curandum, ullô modô diſcedant, relictis ad id vulneris oris in totum liberis.

Inſtrumentum hoc, cui nomen Retinaculi imponere lubet, duas habet partes, altera eſt lamina ferrea vel cuprea tenuis, ad dimidiam femoris truncati cruris peripheriam & formam incurvata; hujus extremitatum alteri vagina ex eâdem ſubſtantiâ obliquè ſit affixa, quæ eminentiam alterius partis capere, & cochleâ, quæ in vaginæ poſticâ eſt parte, clauſâ, retinere poteſt: al-

tera pars rotunda eſt lamella, cochlearis inſtar utcunque cava; cui eminentia prædicta ſit affixa, ut in Tabulæ B. figuris primâ, ſecundâ, tertiâ & quartâ videre licet.

Modus applicandi hic eſto. Primùm panniculus aut linteum complicitum poſteriori femoris lateri, & huic prima pars inſtrumenti accommodetur, tali modô ut truncus vaginæ incumbat: hæc faſciâ femori alligetur, & truncus vaginæ aliâ faſciâ.

Deinde eminentia alteriûs partis in vaginam eſt immittenda, uſque dum lamella cava, carnem mutilatæ parti adjunctam linteôque tectam, ſuffulciat; poſtremò cochlea in poſticâ vaginæ parte, eſt torquenda, ne, eâ clausâ, lamella diſcedat; ſed ita carnem mutilatę partis carni probè coünitam conſervet, etiam interea dum vulnus, faſciâ & plagulâ ſolutis, quotidie curatur; ut in Tabulæ B. figurâ nonâ, ubi ejus uſus demonſtratur, dilucidè patet.

De Medicamentis ad vulnus ſanandum neceſſariis, non eſt quod multùm dicam, nec non qui vulnus ipſum ſit tractandum, quoniam qui artem modò a limine ſalutarint., facilè ſcient, quid ad recens vulnus conſolidandum, atque cicatrice obducendum, deſideretur; nec eos latebit ſplenio eſſe tegendum, & faſciolâ obvolvendum.

Ipſas jam varias utilitates atque commoda, quæ ex noſtrâ hac profluunt agendi methodô, cognoſcere ſi deſideres, Vir Illuſtriſſime, hæc ſunt præcipua: Copioſiſſima, frequens aliàs, ſanguinis profuſio, debilitatis plerumque cauſa, è veſtigio ſupprimitur; ut ſileam ingruentis nonnunquam Gangręnę metum exulare. Atque hæc, ut vera dicam, ſola in cauſâ fuere, quare jam dudum, imò in triviali decurtandi modô, antiquum illum faſciarum uſum rejicere, ac certiorem morem circumſpicere fuerim coactus: Quid enim moleſtius, quid periculoſius, quàm arctiſſima illa longiſſimorum involucrorum compreſſio? unde perfacilè Gangræna; quæ conſtrictio ſi minor fiat, novum ſanguinis oboritur profluvium: Quam Scyllam & Charybdim hâc pyxide navigantes tutò evitabunt Chirurgi: Et eò magis hâc Operandi methodò, quod carne carnî junctâ, hiantia Vaſorum oſcula ipsâ carne obturentur.

Aliud ſanè commodum non minimum videtur, cùm aliàs crebrò ſoleant ſeparari ab oſſe aëre tactô quædam fragmina, ſæpè numero omnimodam ſanationem impedientîa, aut ad minimum protrahentia; quæ nulla hanc noſtram methodum ſequentem Chirurgum remoratur. Nec eſt quod quis timeat ſuperficiei oſſis, crudò aëre, aut ſerrâ tactæ ſeparationem; cùm jam olim multoties obſervârim, hanc non adeò, ut quidam volunt, eſſe neceſſariam. Inſuper, quod miratu dignum, & ſcrupulum injicere poſſet, ne ipſa quidem ſupereminens caro, quâ vulnus tegitur, ut ut magna, quippiam adfert incommodi, tantum abeſt ut demātur; quandoquidem labia illa ita contrahuntur, ut parva admodum cicatrix, in anteriore, aut, ſi mavis, ſuperiore tibiæ parte relinquatur; ut in Tabulæ B. figurâ 14. manifeſtè liquet: Ex quibus etiam multò citior vulneris eſt Sanatio.

Ex prædictô commodò tertia, quæ ſi qua alia, ipſi ægro quidem maxima, oritur utilitas: ut ſcilicet parti, hôc modô mutilatæ percommodè adaptari queat, ex quâvis levi materiâ, arte factum, caligâ calceôque ornandum, atque ita naturale mentiens, crus: cujus ope haud ſecùs ac alterô poſſet incedere: Quapropter hîc monendum eſt, ut quàm longiſſimus, in decurtandô, ſervetur truncus, ut eò firmius crus factitium illi adjungatur. Nec eſt quoque quòd quis metuat, ne agglutinata illa decurtato artui caro incommodum adferat, cùm eâ è contrario reſectum crus tanquam pulvinari, ſine ullô dolore, innitatur & inceſſum admittat; remanente quoq; in genû motû voluntariô, qui, ſi ſubinde inter ſanandum genu non moveatur, omnino aboleri videtur.

Deniq; ſilentiô prætetire non poſſum aliud quoddam emolumentum, nequaquam pœnitendum; nimirùm, quòd hôc modô reſtituti non conquerantur, ut quidem alii, de dolore Sympathethicô in pede cruris ablati, qui dolor magnus, ut alios multos, idque per diuturnum moleſtiſſimè infeſtat tempus, ita ab his ne minimus ſentitur; quod & denuò me docuit uſus in virô paulò poſt memorandô, qui antea, ſolitô more, pede truncatus, hôcce dolore admodum infeſtabatur: jam verò genu propiùs crure decurtatô, ac per inſitionem, juxta methodum noſtram curatô, dolor ille planè ceſſavit. Cujus rei cauſam, licet Philoſophis rerumque naturalium abditarum indagatoribus inveſtigare maximè proprium ſit, tamen ſi meam (ſalvô aliorum judiciò) liceat proponere ſententiam, hinc deduci poſſe arbitror; quòd nervorum extremitates, in vulgari modò truncatis, levi duntaxat cicatrice obductæ, & aëris aliiſque injuriis expoſitæ, facili negotiô tangantur atque offendantur; unde illicò ex ſpirituum ad cerebrum recurſû, in mente, præcedentis in pede incommodi recordante, antiqui doloris fit perceptio: Quod in his, ubi nervorum extremitates tantâ carnis mole ſunt coöpertæ, locum habere minimè poteſt. Quæ res ſanè non exiguum adfert commodum, & quidem ex præcipuis eſt cauſis, quòd æger mutilatâ parte inniti & incedere queat; quæ alias minimam non fert preſſuram.

Plura enumerare non eſt animus, ſuffecerit vel hoc unum, quo prædicta confirmare queam, ſubjicere; quod meus hic agendi modus tam proſperis fuerit inſtitutus avibus, ut hujus Urbis Noſocomii Chirurgi, mea veſtigia preſſè ſecuti, virum triginta præter propter annorum, ſecundâ vice, altero pede truncarint, & per inſitionem ſanarint: & quidem adeo feliciter, ut nullus dubitem, quin iiſdem emolumentis breviſſimè ſit gaviſurus æger, quibus noſter fruitur adoleſcens; Truncato enim non tantùm inſiſtit ac incedit cruri, verùm tam liberè genu flectit, ut internoſcere ſit difficile, quo crure magis laboret truncato-ne an integro; ut in Tabulæ B. *fig.* 18. videre eſt.

Vale, Vir Illuſtriſſime, meosq; conatus, quò ſoles aliorum, favore proſequere. Ita fiet, ut Spartam hanc, quam nactus ſum, Chirurgicam, ulteriùs, Tuô ſub præſidiô, ſim exornaturus; ſumturusq; impetum plura non indigna hâc, cui præes, Republ. elaborandi, & magnô miſerorum hominum bonô evulgandi.

Amſtelædami Sexto Iduum Junii. cIɔ Iɔcxcvi.

Tabula A. figurarum Explicatio.

Fig. 1. & 2. Cinguli lati conſtrictorii facies interna externaque demonſtratur.

Fig. 1. A. Facies ejus Interna, & quidem partis femori applicandæ.
B. Pars genu adjungenda.

Fig. 2. A. Facies externa partis femori applicandæ.
B. Ejuſdem faciei pars genu adjungenda.

Fig. 1. & 2. ccc. Tres corrigiæ, quibus cingulum in poplite clauditur.

Fig. 2. D. Fibula tribus foraminibus oblongis, ad prædictas corrigias transmittendas, pervia.

Fig. 1 & 2. E. E. Duo lora, quibus lamina concava clauditur.

Fig. 2. F. F. Fibulæ duæ, quarum foraminibus extremitates lororum ſunt trajectæ.

Fig. 3. Quinque lingulæ, foraminulis tam corrigiarum quàm lororum, tranſmittendæ.

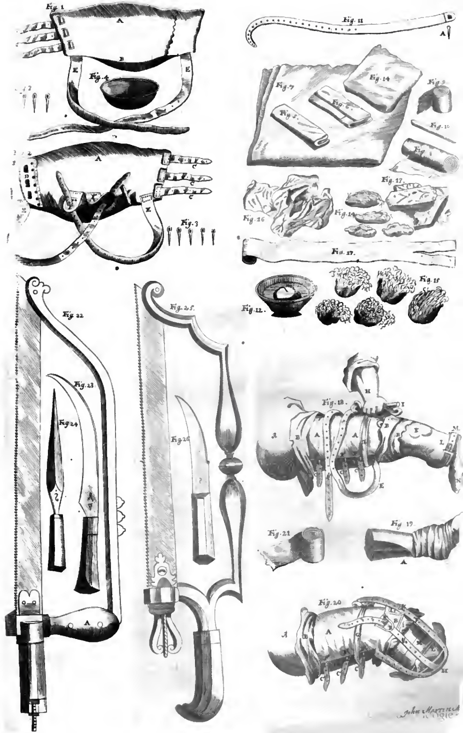
Fig. 4. Lamina concava, trunco poſt decurtatum crus, adjungenda.

NB. Methodus horum inſtrumentorum applicandorum hujus Tab. Fig. 18. & 20. oſtenditur.

Fig. 5.

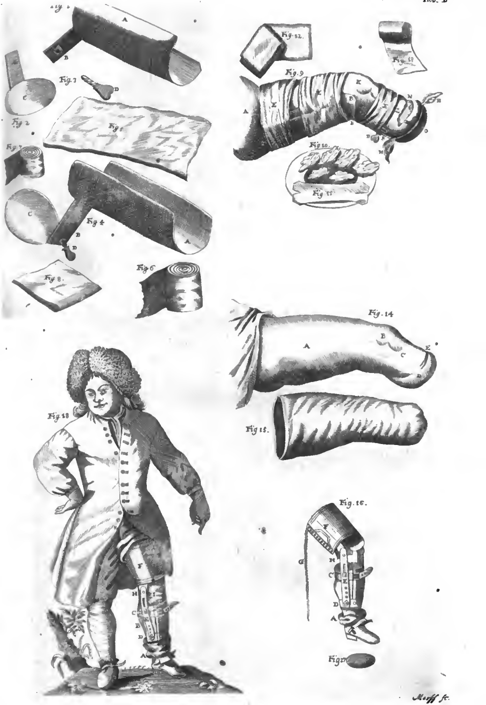
MANGETI Jacobi - Bibliotheca Chirurgica... PH 01944
To II

Tab A

Jacob . Bibliotheca Chirurgica ... PH 01944 To II

Tab. B

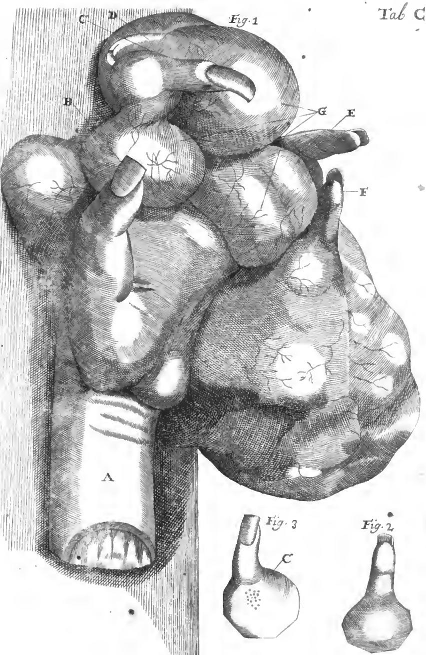
Meiff fc.

Digitized by Google

Digitized by Google

Manget, ... Bibliotheca chirurgica... PH 01944
Tom II

Tab C

Google

MANGETI ... Bibliotheca chirurgica ... Tol I

255 D

Tab I

Morff f.

Digitized by Google

Fig. 5. Splenium craſſum, popliti imponendum.
Fig. 6. Splenium paulò latius, interno femoris lateri adjungendum.
Fig. 7. Linteum quadruplicatum, quo totum femur, genu & ſplenia teguntur.
Fig. 8. Faſcia, quâ prædicta quadantenus poſſunt obvolvi, ut ſuo locô maneant.
Fig. 9. Vitta vel Tænia.
Fig. 10. Bacillus Ligneus, ad Vittam contorquendam.
Fig. 11. Zona Gracilis, cum ſua lingulâ A.
Fig. 12. Catillus cum aquâ & ſpongiâ.
Fig. 13. Fruſta Fungi orbicularis.
Fig. 14. Plumaceoli ex linamentô.
Fig. 15. Pulvilli ex Stupâ.
Fig. 16. Veſica parata & aquâ emollita.
Fig. 17. Faſciola Emplaſtrô Glutinoſô oblita.
Fig. 18. Femur & partem Cruris, cui altera pars eſt diſſecta, demonſtrat; relictâ carnis portione mutilatæ parti adaptandâ.
A. Pars femoris
B. Linteum complicatum femur tegens.
A. Cingulum conſtrictorium.
B. Ejus pars Genu tegens, cum loris E. E. retrorſum flexa.
C.C.C. Tres Corrigiæ, quibus Cingulum clauſum eſt.
D. Fibula ænea, cui corrigiæ per tria foramina ſunt traductæ.
E.E. Duo Lora.
F. F. F. Lingulæ tres, quibus corrigiæ ſunt clauſæ.
C. Tænia vel Vitta.
H. Manus quæ Vittam, ope bacilli I. contorquet.
I. Bacillus manu acceptus.
K. Genu.
L. Pars Cruris.
M. Zona, crus arctè conſtringens.
N. Portio Carnis ex Surâ exſecta.
Fig. 19. Pars cruris amputata.
A. Locus ubi portio carnis exſecta eſt.
Fig. 20. Totum apparatum, crure jam deligatô, oſtendit.
A. Femur.
B. Linteum complicatum,
A. Cingulum conſtrictorium.
B. Ejus pars antrorſum in genu jam reflexa.
C.C.C. Tres corrigiæ.
D. Fibula ænea.
F. F. F. Lingulæ tres.
G. Vitta jam laxata.
E. E. Duo Lora, quibus Lamina concava H. decuſſatim amplexa, & trunco adjuncta eſt.
H. Lamina concava.
I. I. Duæ fibolæ, per quarum foramina lora traducta, & lingulis ſuis K. K. clauſa ſunt.
K.K. Duę lingulæ prædictę.
L. Veſica trunco applicata.
M. Faſciola emplaſtro glutinoſo illita.
N. Plagula, trunco ante laminæ applicationem, admota.
Fig. 21. Faſcia, quâ lora & totus truncus, ne quid ſuô locô decedat, obvolvuntur.
Fig. 22. Serra Major, in femoribus aut cruribus obeſis utenda; cujus arcus extremum manubrio, literâ A. ſignato, eſt munitum; quò, dum utimur, manû arreptô, Serra majori vi reciprocari & adigi poteſt, ut eò citior oſſium fiat diſſectio.
Fig. 23. Culter falcatus major, qui etiam eſt anceps, quo ſolo omne quod ſcindendum & ſeparandum eſt, exceptâ oſſium diſſectione, abſolvere conſuevimus.
Fig. 24. Separatorium: Si cui eo uti lubeat.
Fig. 25. Serra Minor, in tenuioribus amputandis artubus idonea.
Fig. 26. Culter falcatus & anceps minor.

Figurarum Tabulæ B. *interpretatio.*

Figuræ 1. 2. 3. & 4. Inſtrumentum retentivum ſive *Retinaculum*, cum annexis, deſignant.
Fig. 1. Pars prima ex tenui laminâ ferreâ, A. ad dimidiam cruris periferiam incurvatâ.
B. Vagina ferrea, primi affixa.
Fig. 2. Altera ejus pars, cochlearis inſtar, utcunq; cava C. cui eminentia Æ. vaginæ immittenda, eſt affixa.
Æ. Prædicta eminentia.
Fig. 3. Cochlea, cujus ope eminentia, in vaginâ premitur, clauditur & retinetur.
Fig. 4. Partes prædictæ conjunctæ.
A. Pars prima.
B. Vagina ejus.
C. Altera pars, cujus eminentia in vaginam eſt inſerta, & cochlea D. clauſa.
D. Cochlea, quâ eminentia premitur & ita retinetur.
Fig. 5. Panniculus femori, priuſquam prima lamina adjungitur applicandum; cujus loco linteum complicatum adhiberi poteſt.
Fig. 6. Faſcia, quâ femori alligatur.
Fig. 7. Faſcia, quâ truncus vaginæ annectitur.
Fig. 8. Plagula ſeu linteum complicitum, carni adjunctæ priùs imponendum: poſtea lamellâ cavâ fulciendum. Quę omnia hujus Tabulæ figurâ nonâ demonſtrantur.
Fig. 9. Uſus Retinaculi, priùs deſignati indicat.
A. Femur nudum.
B. Panniculus poſticum femoris tegens latus.
A. Lamina primę partis, femori applicata.
B. Vagina ferrea, primi laminæ affixa.
C. Lamella concava, carnem ſuræ trunco conjunctam amplectens & ſuſtentans.
D. Cochlea, mediante quâ eminentia Æ. in Fig. 2. in vaginâ B. premitur & detinetur.
E. Faſcia, quâ lamina prima femori annectitur.
F. Faſcia, quâ truncus vaginæ alligatur.
G. Plagula, vaginæ impoſita.
H. Linteum complicitum, quò caro adjuncta coöperta eſt.
K. Genu.
L. Pars cruris mutilati.
M. Caro exciſa prædictæ parti adaptata.
N. Vulnus crudum.
Fig. 10. Plumaceoli unguento illiti, vulneri applicandi.
Fig. 11. Emplaſtrum his imponendum.
Fig. 12. Plagula ſeu ſplenium ad partem tegendam.
Fig. 13. Faſcia, quâ tota pars obvolvitur.
Fig. 14. Tota Pars jam ſanata, omnibuſq; emplaſtris ac vinculis ſoluta & libera.
A. Femur.
B. Genu.
C. Truncus, ſeu pars mutilata.
D. Caro Suræ, parti mutilatæ adnata.
E. Vulneris cicatrix, in Tibiâ vel cruris anticô latere.

Fig. 15. Caliga ex alutâ, truoco & femori induenda.

Fig. 16. Crus artificiale deſignat.

A. Pes ligneus caligâ & calceo ornatus.

B. Vagina ex laminâ æneâ. duobus locis, ad truncum immittendum, inciſa.

C. Fibula, quâ vagina poſt immiſſum truncum, quadantenus clauditur.

D. Locus ubi vagina pedi ligoeo eſt affixa.

E. E. Duæ lamloæ ferreæ, quarum ope crus ad Genu latera flectitur.

F. Inſtrumentum femorale, conſtans ex laminâ ferreâ anticum femur ambiente, & corio veſtitâ: quod reſtat femoris corio circuitur, & in poſtico femore ligamine G. notato ordine connectitur.

G. Ligamen prędictum.

H. Fleauræ locus cùm crus incurvator.

I. Caliga ex alutâ, quâ truncus & femur ſunt veſtita.

Fig. 17. Pulvillus, ex ſetis eqoinis contortis & alutâ veſtitus; cui truncus ſubjicitur antequam io vagioam immittitur, ut eò commodiùs incumbat.

Fig. 18. Æget jam ſanatus & reſtitutus, cruteq; arte factô inniteos & incedens.

ADMONITIO.

SCiat Lector benevolus, hucce cruris Schema, non, ut in omnibus caſibus ſit exemplar, hîc eſſe delineatum; talia autem pro ægrorum ſtato, conditione ac ætate ſunt paranda: lo adulto enim, qui cautè & modeſto gradu ſcit incedere, ex ferro, ære aut aliâ quâlibet materiâ idoneâ, crus multò aptius fabricari poſſet; In quo pedis articulus concinnè eſſet imitandus, qui, vi elaſticâ, ex inſtrumeotis chalybeis, adeò mobilis foret, ut, à naturali motû parum differens, rigidus ille inceſſus, qui, ea pede ligneô & circa malleolos immobili, ſemper reperitur, admodum corrigeretur. Iſtiuſmodi verò crus velle parare adoleſcenti (cui, propter enormem morum & continuum corporis incrementum, id ſæpius eſt renovandum) multùm requireret laboris, nec minùs ſompnis.

Haſtenus Celeberrimus Petrus Verduin, cui commodè jam ſuccedet Præclariſſimus Rhuiſchius, Cujus ſuperiùs indicata Epiſtola Anatom. Problem. hæc habet.

Clariſſimo Doctiſſimoque Viro

FREDERICO RUYSCHIO, &c. &c. &c.

S. P. D.

MAURITIUS à REVERHORST.

LItteræ tuæ nuper ad me datæ gratiſſimæ fuêre præcipuè quum ea adjectis relationibus circa Methodum ſecandi Fratris *Jacobi de Beaulieux*, vulgò Eremitæ, Intelligere licuerit, qualem ſucceſſum in ſuis parientibus, veſtrâ io civitate, habuerit, quum de illo tam variè apud varios diſſeratur; hi enim Manum ipſius in ſecando tanquam optimam, dexterrimam & quaſi cœlitus datam deprædicant; alii contrà ipſam pariter cum famâ ipſius rejiciunt, fœdiſque proſcindunt convitiis, quum nos tamen æque ac illi, quibus Lugduni Batavorum cura illorum parientum mandata fuerat, ſatis felices in curatione fuerimus; quippe è tredecim diverſi ſexus & ætatis, tam à Calculo, quàm diverſâ Herniarum ſpecie ſectis, non niſi duo fatis ceſſerunt, ambo quinquagenariis majores; quorum prior à diuturno Veſicæ ulcere, macie confectus, quin & Calculo ipſo ſatis magno, aſpero & inæquali, non niſi cum inſigni Hæmorrhagiâ extracto, intra novem hebdomadarum ſpatium, uſque eò priſtinæ valetudini fuit reſtitutus, ut ille, qui antea nimiis doloribus, continuiſque vigiliis & Veſicæ ulcere attritus, & penè conſumptus erat, jam multò obeſior appareret, quin etiam jam urinam ad aliquod tempus retineret, & per cubiculum ſuum obambularet, & munia ſua in ipsâ officinâ (faber enim ferrarius erat) utcunque obiret; adeoque, ſi in ullo patiente ſalutis ſpes affulgeret, hîc in noſtro fuit, qui tamen ea incendii alicujus terrore è lecto ſuo proſiliens, variiſque in diæta erroribus commiſſis, incidit primò io Febrem continuam cum tuſſi, à qua corporis vehementi agitatione, vulneris labia, jam fere coalita, iterum diſrupta fuêre, & variæ Calculoſæ incruſtationes, ab urinâ perfluente ſeſe concontinuò latebibus apponentes, noſtræ curationi remoram injecêre, dum interim in urethrâ ipſâ, variis in locis Carunculæ obortæ, liberum urinæ effluxum prohiberent; ſic ut reliquis Symptomatibus cum Febri auctis, hic noſter patiens vitam cum morte commutaverit: quid autem in corpore ipſo latuerit, Cultro Anatomico indagare nobis non licuit. Quid verò notaverimus in altero noſtro patiente, itidem ab illo à Calculo ſecto, cujuſque cadaver à nobis inſpectum eſt, à Petro Adriani Verduyn, ejuſve Filio abſque dubio intellexiſti, tam de ſtatu ipſius corporis morboſo, utpotè anteà Apoplectico, Mictu cruento, & nonnunquam Urinæ ſuppreſſione laborante, nec non Herniâ ejus inteſtinali, operationis tempore prolabente, ut & altero rene ab ulcere conſumpto, cæteriſque præter naturam in corpore repertis, & obſervatis, unde hoc infelix omen ſatis prævisum fuit: hæc & pleraque alia, hunc caſum ſpectantia, & notatu digniſſima, non dubito quin intellexeris, quocirca longiori narratione illâ de re hic ſuperſedebo, cùm adhuc ex dictis illis tredecim patientibus, D.T.O.M. ſit gloria! undecim qui vivunt valentque, ſatis de illâ ſecandi Methodo teſtari poſſint. Interim nullus etiam dubito, quin ſuo tempore aliquis Gallus, aut alius, qui ipſius ſecandi Methodum pernoverit, quique politioris ſtyli eſt ac dictus Eremita, hanc ejus methodum contra ſiniſtros ejus famæ obtrectatores ſit defenſurus, uti ex nuperis litteris ex Arce Verſalliâ ab ipſo ad nos miſſis non obſcurè colligere potuimus, ubi ſimul, ſed obſcuriùs, loquitur de novâ Hernias (abſque Teſtis jactura ſecandi Methodo, quam ſe jam aliquoties inſtituiſſe perhibet, quæq; multas ob cauſas antiquæ præferenda foret, uti dies docebit: Sed hæc de Eremitâ ejuſque litibus, quas uti meas non facio, ita quoq; illas componere nolo; progredior ad aliam, & novam quoque, ſeu nuper propoſitam in illâ arte (videlicet amputandi) Methodum, quam P. A. Verduyn nuper propoſuit, variiſque experimentis ab illo tempore, ipſi oblatis, confirmavit, quâ de Methodo tantò lubentiùs tecum agam, quoniam illam nuper Amſtelodami Te præſente à P. A. Verduyn, ejuſque Genero & Filio, præclaris Illis Rei Chirurgicæ luminibus, ipſam inſtitutam vidi, eademque Amputatio apud nos quoque paulo poſt, non in Mano, non in Juvene, non novâ illâ Methodo,

ſed

Digitized by Google

ſed in Pede, in Virgine, idque antiquô modô inſtituta fuit à Stephano de Rouvv, & Adolpho Stukely, juvantibus Abrahamo van Kerrel, & Everardo van Outik, Chirurgis apud noſtros in ſuâ arte non parum verſatis, ſpectantibus verò, ſeu potiùs patientis curam habentibus, Jacobo de Bye atque me M.D.S.

Caſum noſtrum priùs ego hîc exponam, deinde quid à Te, veſtro in Caſu, deſiderem, addam.

Virgo triginta duorum annorum ante hos decem undecimve annos ab uſtione dextri pedis circa talum diu malè tractata, & ut in aduſtis nunc his, nunc illis remediis adhibitis, aluit ab illo tempore, hac in parte, ulcus cum Carie tam Apophyſis ipſius oſſis Tibiæ, Fibulæque, quàm reliquorum adjacentium oſſium totius Tarſi, interim jam hâc, jam illâ in parte, aliqua curationis ſpes affulgebat, ſed quod ad cæteras corporis functiones rectè ſeſe habebat, & quamvis uſu hujus pedis malè affecti (utpotè pleriſque Ligamentis, quæ hæc oſſa aliàs continent, jam ab ulcere conſumptis digitiſque verſùs terram omninò & præter naturam protractis) deſtituta eſſet, tamen beneficiô ſcipionis ſatis benè ſeſe movebat, adeò ut Scalas quoq; promptè conſcenderet, cæteriſque ſuis muneribus alacriter fungeretur: interim neſcio quo malo lapſum patitur, ex quô oſſa illa, præcipuè Calcis, non tantùm fracta, ſed & tota corporis mole deſuper incidente, omninò comminuta fuerunt, cum tantô Sanguinis profluviô, ut vix evaſura videretur, quô tamen ſublatô, & vulnere pro temporis ratione tractatô, nec ullâ reſtitutionis ſpe, nec pedis uſû affulgente, unanimi conſensû in illud omnes convenêre, ut ille pes paulò infra Genu reſcinderetur; quæ Operatio quamvis dextrâ pariter atque celeri manû inſtituta fuerit, quinetiam ipſa Curatio ſatis feliciter pro tempore ſuccederet, optatumque eventum polliceretur, contrarium tamen videre coacti fuimus; nam præter continuos & ferè intolerandos dolores, tam in parte affectâ, quàm jam ablatâ, de quibus continuò conquerebatur, incidebat primò ante juſtum tempus in Menſium fluxum, cum magnis inteſtinorum Cruciatibus, & aſſiduis dejectionibus, qui ſimul ac componebantur ac ſiſtebantur, ſtatim conquerebatur de Faucium anxietate, & Reſpirandi difficultate, quod in principiô pro Paſſione Hyſtericâ, utpotè malo ipſi familiari, habebatur; ſed Colli dolore, ejuſque motû moleſtiore, & Maſticatione æque ac Deglutitione aliquô modô impeditâ, cum aliquâ oris Clauſurâ, & Muſculorum Faciei diſtorſione, aliud cogitare cœpêre, præcipuè illi, qui unà nobiſcum ex patientibus, ab Herniâ Inteſtinali ab Eremitâ Sectis, quique jam ſaluti proximi videbantur, nihilominus lethale utplurimum extitiſſe, fuerant comperti; illi, inquam, qui hoc antea nobiſcum notarant, non ſine ratione utut laudabilia omnia in vulnere apparerent, nihilominus aliquid ſiniſtri ominabantur, præcipuè cùm enarrata Symptomata neque externis, neque internis remediis minuerentur, ſed contrà febris magis intenderetur, quinetiam jam quoque de difficultate tam in reddendâ urinâ, quàm in excludendis alvi fæcibus conquereretur, quod malum tamen applicatis Clyſteribus aliquô modô levari videbatur; hôc non obſtante, doloribus tam in abdomine, quàm in parte jam ablatâ (præcipuè ubi Ulcus fuerat, hæc enim pars continuò ipſi in animô verſabatur, utpote nervi, nervoſæque partes terminum ſuum jam in vulnere ipsô obtinentes, & aëris incommodis aliiſque injuriis externis obnoxiæ) jamque malè afflictæ, hanc menti ideam obtulêre) his, inquam, cum febre & deliriô magis auctis; huic noſtræ patienti Mors ſæpius optatâ finem dolorum impoſuit.

Quid jam dicemus de dextrâ in operandô manu? Curatione ad tempus ſatis felici? Si tam triſtem eventum obtineant; quare non tantùm cum Hippocrate in ſuis Aphoriſmis notare debemus *Experimentum periculoſum eſſe*, atque idcircò alia excogitanda media, quibus tam infelici ſucceſſui, cæteriſque Symptomatibus enarratis obviam eamus; hæc enim omnia quis dicet non provenire ex Nervorum Nervoſarumque partium conſensû atque cohæſione? Quæ in hâc extirpatione, vel continui Solutionem patiuntur, vel alio modo malè affectæ, diruptæ, dilaceratæ, vel ab aëris injuriis minùs ſunt vindicatæ; an non illa Methodus, quam P. A. Verduyn nuper propoſuit, quamque in Tuâ præſentiâ ab ipſo ſatis feliciter inſtitutam, vidi, an non illa, & quibus modis, antiquæ præferenda foret, utpotè ubi Curatio non tam diuturna, neque dolor poſt operationem tantus, nec tum quoque talis Hæmorrhagiæ metus, nec oſſis ſeparatio expectanda venit, & Nervi Nervoſæque partes, Tendines earumque Fibræ & Vaſa ipſa jam tecta, & a frigore cæteriſque moleſtiis & incommodis externis ab applicatâ Muſculoſarum partium mole ſatis conſervata videntur: non quòd ego hîc novam illam Methodum, ſolùm quia nova eſt, introducere velim, ſed quòd in curatione ſit minùs dolorifica, paucioribuſque Symptomatibus ſtipata, an non ideò amplectenda, veterique præferenda videretur?

Jam nihil eſt quod avidiùs expectemus, quàm ut tua illa Obſervatio in lucem prodeat, & quid in Curatione ipsâ acciderit, & quot quibuſve modis antiquæ Methodo aut præferenda aut poſtponenda veniat hæc nova, tam reſpectû doloris, & moræ in Operatione ipsâ, quàm reliquorum Symptomatum poſt ipſam inſtitutam, nec non intumeſcentiæ illorum Muſculorum, quibus Oſſium, & reliquarum partium extremitates tegendæ veniunt; quod ad reliqua non dubito, quin Manum ipſam amputatam dexterrimâ tua Methodo contra omnem Interitum defenſurus, ærique, uti aſſoles, incidendam daturus ſis, idque ſi fieri poſſit, formâ naturali, cùm aliàs Judicium non tam accuratè fieri poſſit, uti in Severino Lib. de nov. obſerv. abſc. ſimilem ferè Caſum proponente liquidò apparet; certiores ſine dubio nos quoque facies de qualitate illorum tumorum, qui ſeſe in manu offerebant, & an Cartilagineæ, an Oſſeæ, an verò (uti Cl. Pechlin. Obſ. lib. III. Obſ. XLVI. habet) Glanduloſæ indolis fuerint, nec non quibus cum partibus cohæreant, ſeu potiùs, unde primùm originem ſumpſerint, cuiq; natales debuerint, an propriis vaſis ab ipſis primordiis, unà cum forti imaginatione tempore Geſtationis, his tumoribus à naturâ datis, an ex communibus, an ex tendinibus earumq; involucris; an ex perioſtio, an verò ex ipsô, tanquam ex fonte, & primâ Scaturigine principium ſuum duxerint; unô verbô, quid ſolita tua ſolertia in eruendis corporum abſtruſiſſimis myſteriis ulteriùs detexerit, avidi à Te expectamus; interim ut diu vivas, valeaſq;, & Artem Anatomicam novis & hactenus inauditis tuis Inventis ulteriùs ornes, ex animo precor.

Hagæ-Com. xij. Kalendas Martii, CIↃ IↃ CCI.

FREDERICI

FREDERICI RUYSCHII RESPONSIO,

Ad Clariſſimum Virum

MAURITIUM à REVERHORST,

Med. Doct. & Anatomiæ Profeſſorem.

SUPER

Nova Artuum decurtandorum Methodo.

LIteræ Tuæ, Vir Clariſſime, & longè chariſſime, ad meas quidem pervenerunt manus; arduum autem mihi erit, nodum, in iis propoſitum, diſſolvere: Si enim ulla in te judicium difficile ſit, ut ait magnus ille ſenex, certè illa, à Te exhibita, haud exiguam hactenus crearunt Medicorum filiis moleſtiam.

Quod ad relationem attinet, de operationibus Lithotomicis, Hagæ-Comitis, à Fratre *Jacobo Beaulieux* inſtitutis, jamdiu eſt quod veram hujus rei relationem deſideravi. Gratulor quod inter 13, quos à calculo Veſicæ, Herniaque liberavit, 2. tantùm fatis conceſſerint; quot hic Amſtelodami, poſt calculi ſectionem evasêre, ex relatione, typis mandata, cernere quoque licuit.

Novam methodum amputandi membra quod ſpectat, in ea varia conſideranda veniunt, quæ, ſi conſerantur cum antiquo exſtirpandi modô, longè inter ſe differre, palam erit; Uter horum ſit præferendus, Tibi, aliiſque in Anatomicis & Chirurgicis verſatiſſimis, judicandum relinquam; ego interim, quid ſentiam revelare non detrectabo, poſtquam ſuccinctè retulero operationem non ſolùm, in juvenis brachio inſtitutam, in Tuâ, meâ, & aliorum præſentiâ, verùm etiam quicquid in operatione ſeſe obtulerit, in quâ Te præſentem ſiſtere haud potuiſti.

Juvenis quidam, cui nomen Chriſtianus Veldmer, 16. annos præter propter natus, nuper ad noſtras venit ædes, correptus non ſolùm tumoribus magnis in dextrâ, verùm etiam ſiniſtrâ manu, uti & in utroque pede, eorumque digitis, qui tumores admodum duri, extrinſecus accuratè Radices Cyclaminis, aut potiùs Chryſanthemi Americani, radice tuberosâ, æmulabantur, ſicuti in annexis figuris repræſentantur.

Hujus mali cauſam nobis expiſcantibus, retulerunt ægrotus, ut & anus quædam, quæ dicebatur ejus matertera, quòd mater imprægnata impensè appetiverat dictas Radices Chryſanthemi Americani, quas tamen impetrare haud potuerat; fœtû jam in lucem editò, reperti ſunt, uti ajebat anus, exigui tumores in manibus atque pedibus, qui temporis ſucceſſu in tantam excreverunt molem, præſertim in ſiniſtrâ manû, ut brachium diutiùs ſuſtinere vix potuerit, imò coactus fuerit dextra ſiniſtram ſuffulcire. Tandem, cùm unus ex iſtis tumoribus ulceroſus factus, emiſiſſet aliquoties multùm ſanguinis, & patiens manus ponderoſitatem, doloreſque immanes diutius perpeti haud poſſet, totius manus extirpationem nobis propoſuit. Nos autem, conſideratis conſiderandis, annuebamus quidem ejus petitioni, aſt verò abſque Magiſtratûs conſensû, variorumque Expertiſſimorum Medicorum & Chirurgorum adſtipulatione, operationem non aggreſſus eſt Magiſter Petrus Verduyn, auxiliantibus ejus Filio, ut & genero Gomaro à Bottel.

Die igitur conſtitutâ ad dictæ manûs amputationem, præſens fuiſti Clariſſ. Vir, præſentes quoque ſeſe ſiſtêre Medici expertiſſimi Ulackveld, Smedingh, Scbyn, Valentyn, La Grue, Smit, nec non exercitatiſſimi Chirurgi, Aurick, Deutellus, Pothuyſen, &c. Patiens brodiô conſortatus, admodum erat animoſus, operationemque perpeſſus eſt ferè abſque ejulatu, ut omnes, qui operationi interfuêre, admirati fuerint.

1. Humeri para ſuperior circumducebatur ſpleniô quadruplicatô, ſuperimpoſitô ſpleniô longitudinali, lateri interiori brachii & quidem ſecundùm longitudinem, ut hujus & funiculi ſeu cinguli conſtrictorii ope, vaſa tutiùs & minori cum noxâ inter operationem comprimi poſſent.

2. Hôc factô Dn. Smith. Hafnienſis injungebatur cingulum conſtrictorium bacilli ope leniter, & in operatione ipsâ, fortiùs contorquere, partim ad ſanguinis profuſionem inhibendam, partim ut pro tempore, brachii ſtupor excitaretur, & dolor arceretur.

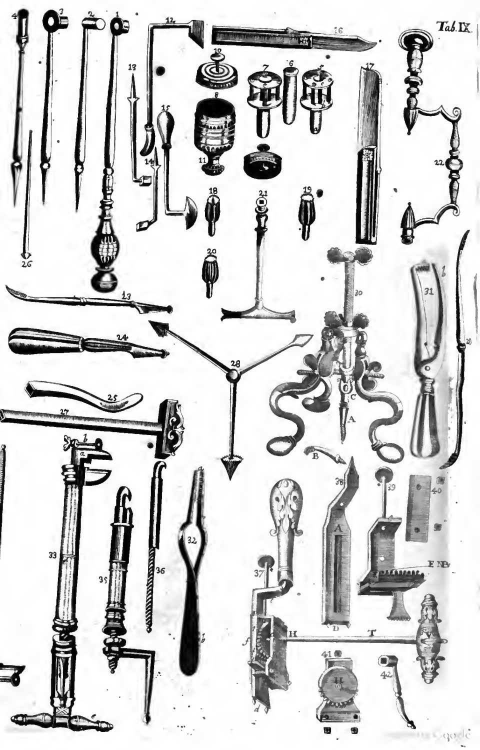
3. Anſâ gracili arctè circumducebatur cubitus infra juncturam. Hiſce peractis, Magiſter van Bottel; gener Magiſtri Petri Verduyn, partem muſculoſam ſiniſtrâ arripiens, dextrâ cultellô ancipiti & mucronatô eam perfodit, quàm proximè fieri potuit, ad oſſa cubiti & radii. Hæc initiô facta latere interiore Brachii, quem locum quoque occupabat Operator dictus. Perfoſsâ parte muſculoſa, cultrum ulteriùs adegit, inciſionem continuando donec ſufficere videbatur pro vulneris tegmine, & ſic ulteriùs tranſverſim carnem abſcindebat. Porrò Magiſter P. Verduyn cæteram partem carnoſam circulariter & celeriter incidebat cultro falcatô ad oſſa uſque, & perioſtiô abraſô, utrumque os ſerrâ dividebat: Interim ne caro propendens à cultrô aut ſerrâ offenderetur Mag. Adrianus Verduyn proſpiciebat.

Manû amputatâ & ſpongiâ madidâ raſurâ oſſium ablatâ, vulnus, & per conſequens utriuſque oſſis extremitas tegebatur quidem à dictô Magiſtrô carne propendente & reſervatâ; aſt verò propter carnis contractionem, quæ illicò fit poſt inciſionem, totum vulnus ex votô contegi haud potuit: itaque, quod reſtabat vulneris; ut & totius membri amputati truncus fruſtrô planô fungi Orbicularis, obducta & contecta fuerunt, ſuperimpoſitâ Veſicâ madidâ, & ſuper eam alterâ madefactâ, quæ priori aliquantò major erat: Hæ binæ Veſicæ, ut firmiùs cuti adhærerent, comprimebantur & ſtabiliebantur circulariter fruſtrô Emplaſtri conglutinantis, cujus latitudo erat unius unciæ, longitudo autem Spithamatum duarum.

Hôc facto tertia quoque Veſica madefacta ſuperimpoſita fuit, hæmorrhagiæ metu. Iſthæc præcedentibus longior & eôdem modô ſtabilita altiùs brachium coôperuit.

Hiſce ita munitis, lamina concava, ſplenio quadruplicato intus obducta, membri extremo applicata fuit, ea intentione ut deligatione peracta, famuli manû laminâ comprimeretur truncus, hæmorrhagia inhiberetur, & ligaturas laxius applicare liceret: ut autem dicta lamina cava trunco cohæreret, duo fruſta empl. conglutinantis cruciatim adhibita ſunt, ejuſdem naturæ ac ſupra citatum. Hiſce peractis & cingulo conſtrictorio (Gallicè *Tourniquet*) diſſoluto, membri extremo applicatum

fuit

Tab. IX.

Google

fuit alterum ſplenium ex linteô confectum, præcedenti majus & craſſius, illudque firmatum fuit faſciâ ſimplici capite præditâ.

Deligatione ita peractâ compoſuit ſe patiens in lectô ad quietem; quam ut faciliùs acquireret, Emulſio ex hordeo ad Crep. coctô, Sem. Cucum. & Amygdal. præſcripta fuit, additâ Syr. Diacodii dimidiâ unciâ; ſub noctem ſeſe mediocriter habens & alimentum petens parum dicti brodii exhibitum fuit, & ſic ſeſe ad quietem compoſuit, noctemque tranſegit ſatis tranquillam, nullo ſanguinis profluvio ſuborto.

Die inſequente brachium bene videbatur conſtitutum, nullo tumore inſigni obſitum, patiens quoq; immunis ab omni febre.

Hiſce viſis conſultum duximus, patientem ex ædibus Magiſtri Verduyn transferre in locum quietiorem, ubi illum inviſerunt Magiſter van Bottel & Verduyn, qui deligationis exteriora abſtulerunt, vulnuſque mitiùs deligarunt, id quod levamen patienti adferebat. Tertiâ die ſub meridiem integra deligatio ſimul cum Veſicis ablata fuit, invenimuſque ſeparationem Epidermidis, ſeu Hydatidem onuſtam humore loturæ carnis æmulo, idque parte anteriore juncturæ cubiti, eâque apertâ, reperimus ſubſitam cutim nonnihil quoque infectam, & gangrænam ulteriorem mentientem; eôdem quoque tempore patiens non immunis erat ab omni febre, & membri extremitas, juſtò magis tumefacta: Vulnus tamen magnâ ex parte carne, quæ in amputatione conſervata fuerat, coopertum invenimus, ſine ſanguinis profluviò. Quia autem omnis hæmorrhagiæ novæ metus nobis nondum erat ademptus, in deligationis renovatione haud omiſſus fuit Fungus Orbicularis, munitus Empl. Diapalma diſſolut. ſpleniô quadruplicatô & ligaturâ convenienti.

4. Die pulſum invenimus concitatiorem, & vulnus non minùs extumefactum, itaque ablatô fungô leniter tantùm adducebatur caro in amputatione conſervata, idque faſciolâ Empl. Glutinoſô oblinitâ, vulgò ſutura ſicca dicta, porrò totum vulnus tegebatur Empl. Diapalma diſſol. plumaceolis, ex linteô carptô confectis, haud neglectis. Die inſequente quæ erat quinta ab amputatione, res eôdem ferè modô ſeſe habuit, nec febris quoque mitior facta: itaque eôdem ritû remiſſiùs deligatum fuit vulnus, aſt verò eô locô, ubi Gangrænæ metus fuerat, ſc. circa juncturam cubiti, Gangræna jam prodiit levis, quapropter conſultum videbatur cautiùs proſpicere huic ſymptomati, quàm trunci integumento carneo: itaque leniſſimè tantùm adductâ carne reſervatâ, Cataplaſma ad Gangrænam ſiſtendam applicatum fuit. Die inſequente vulneri proſpeximus digeſtivô Cataplaſmate ſuperimpoſitô: die autem 7. truncus non nihil detumuit & vulnus quoque humidius apparebat; interim locus, Gangrænâ obſeſſus, magis magiſque intumuit, doluitque, nec paticos à febre immunis, ita ut magis metueremus abſceſſum quàm Gangrænam profundiorem, qui tamen haud ſupervenit. Altera die, eôdem modô res ſeſe habuit, exceptô, quòd nonnihil mollior pars tumefacta nobis obveniret. die autem 9. haud pejus res ſeſe habuit quoad truncum, Gangræna verò in pejorem ſtatum erat redacta: Itaque poſt ablutionem cum Sp. Vini calefactô factam, applicati ſunt plumaceoli, tetrapharmacô cum digeſtivô permixtô, illiti, nec non in Spir. Vini humectati, ſuperimpoſitô Cataplaſmate, Spirit. Vini aſperſô.

10. Autem die febris remiſſior facta, trunci vulnus pure coctô obſitum, Gangrænæ tumor quoque minùs durus: hôc tempore nihil immutatum fuit circa deligationem, patiens verò eodem die primâ vice queſtus fuit de dolore pollicis membri detruncati, & præſertim quidem, cùm inopinatò pollicem extendere conaretur aut mentiretur, non autem cùm in animô haberet eum flectere, de cæteris digitis nullæ erant querelæ, illud enim diſtinctè interrogavimus.

Die undecimâ major ſpes affulgebat, quandoquidem omnia in melius vergebant, pus enim laudabile promanabat de vulnere trunci, tumor diminutus, eſcaræ peripheria humida cum aliquali ſeparatione: in hâc renovatione omiſſa fuit Cataplaſmatis applicatio ſupra truncum; non autem ſupra partem Gangræna infectam: Caro autem reſervata, quæ ob ſymptomata ſupra citata, haud ſatis erat adducta, & propterea retracta, jam denuò faſciolis Emplaſtrô Glutinoſô oblinitis reducta & vulnus maximâ ex parte coopertum fuit.

Die 12. patientis ſtatus non erat quidem deterior, ſed verò Gangrænam, profundiores egiſſe radices, videbamus, utpote ſeparatione partim facta; imò tendines muſculorum non fuiſſe immunes à dictâ Gangrænâ, ita ut varii quoque ſepararentur. Jam à Cataplaſmatis uſû deſtitimus, dicto loco proſpeximus digeſtivô, & carnem reſervatam dictis faſciolis, ut antea, adduximus.

Die 13. patiens immunis erat ab omni febre, placidè dormiverat, cibum appetebat, truncus carnis adductione maximâ ex parte coopertus erat, & quod reſtabat vulneris, applicuimus Unguentum, *fac totum* dictum, ut cicatrice ulteriùs obduceretur vulnus: quicquid autem emortuum & Gangrænâ infectum fuerat ſub cubiti juncturam, partim forcipe exciſum, partim à naturâ ſeparatum erat, adhibitis plumaceolis Ung. Digeſtivô, baſilico permixtô, oblitis. Diebus inſequentibus meliùs atque meliùs ſeſe habere cœpit patiens; imò paucis poſt diebus prorſus fuerunt curatæ dictæ ſolutiones continui, quin etiam quò magis appropinquarunt earum curationes, eò majores erant querelæ de dolore amputati membri, & nunc quidem circa volam manus, nunc verò de dolore totius manûs; & quoties quis leviter tantùm comprimeret cicatricem infra juncturam, ubi Gangræna fuerat, ſummis cruciabatur doloribus; interrogatus, quâ in parte? regerebat in digitis amputatæ manus, compreſsâ autem in parte dictæ cicatricis confiniô, nullum ſentiebat dolorem.

2. Conſideratione dignum eſſe cenſeo, nos nullam ſenſibilem ſeparationem extremitatum oſſium cubiti, & radii in curatione offendiſſe, quia minùs aëris injuriis expoſitæ fuerunt dictæ extremitates oſſium.

3. Comprimendo trunci extremum, cicatrice obductum, dolor ſurſum vergebat versùs brachium.

4. Truncum flectendo, ſibi imaginabatur, quod ſimul quoque digiti flecterentur, idque ſine ullô dolore: pollex verò videbatur illi rigidùs & ſine motû.

5. Quum dextrâ fricaret, ſupra juncturam trunci, idq; parte exteriore, dicebat nobis, ſeſe non ſolùm ſenſum motumq, hujus fricationis in digitis membri detruncati percipere, verùm etiam cùm fricaret ſeſe in latere Thoracis ſiniſtrô: id quod (quamvis non obſcurè nobis arguere videatur conſenſum membranarum, nervorumque in corpore noſtrô,) magis mirandum, quàm explicandum.

6. Contractionem

6. Contractionem ſingularem præſtare poterat in trunci cicatrice; quàm quaſi corrugabat, dicens, jam mihi videor digitos flectere, jam denuô extendere.

Hiſce à nobis obſervatis, impoſterum expiſcandum, utrùm dicti dolores, quos videbatur paſſus in manû extirpatâ patiens, & à quibus haud immunes ſunt homines, quorum artus vulgari modô extirpati ſunt ſemper ſuperveniant patientibus, quibus eô, quô retuli modô, extirpata fuit manus, an verò hiſce anſam dederit Gangræna, circa cubiti flexuram prognata, an ex aliâ causâ ortum duxerint, occaſione data inquirendum eſſet, quandoquidem Magiſter Petrus Verduyn teſtatur in Epiſtolari ſua Diſſertatione, ſeſe quidem bis hanc operationem in pede inſtituiſſe, idque eadem methodo, & quòd tales dolores Sympatheticos nondum offenderit. Verba ejus hæc ſunt, *denique ſilentiô præterire non poſſum aliud quoddam emolumentum, nequaquam pœnitendum; nimirùm quòd hôc modô reſtituti non conquerantur, ut quidem alii, de dolore ſympatheticô in pede cruris ablati, &c.*

Hæc ſunt Cl. Vir, quæ nobis in, & poſt extirpationem, obſervare licuit. Quid autem de hâc extirpationis methodô ſentiam, à me ſcire cupis, in quâ, ut rectè cenſes, *curatio non tam diuturna, neque dolor poſt extirpationem tantus, nec tum quoque talis hæmorrhagiæ metus, nec oſſis ſeparatio exſpectanda venit, & nervi nervoſaque partes, tendines, eorumque fibræ, & vaſa ipſa jam tecta, & à frigore cæteriſque moleſtiis & incommodis externis ab applicatâ Muſculoſarum partium mole ſatis conſervata videntur, &c.*

Hiſce conceſſis, ut revera concedenda eſſe putem, amplectenda videtur hæc nova extirpandi methodus.

Fateor quidem in manûs aut brachii amputatione nos ſemper ſollicitos eſſe, ut tantùm membri conſervetur, quantùm fieri poteſt, quia ad nonnulla munera obeunda illud inſervire poteſt, & ſi velimus truncum membri amputati mole carneâ tegere, quæ in cubiti extremô nimis exigua, quàm ut eâ contegi poſſit, neceſſe foret in altiore loco membrum decurtare, ſicuti, uti fateor, in hôc patiente, factum. Verùm enim verò in poſterum minùs ſollicitus ero, de coopertione trunci carneâ mole; exiſtimo enim ſufficere, ſi truncus tegatur cute manûs, quæ totô dorsó vel volâ manûs ſeparari & conſervari poſſet; Contrà in pedis exſtirpatione neceſſe eſt partem detruncatam carne ſurali integere, uti olim factum à Magiſtris Exercitatiſſ: Petro Verduyn, VVilhelmo à Vleuten, & Adriano Coenerdingh; dico *neceſſe eſſe*, ſc: ſi per inſitionem curari, & parti detruncatæ, non verò genu inſiſtere atque incedere velint homines: caro enim reſervata mutilatæ parti pulvinaris locô eſt.

Circa hancce hactenus inuſitatam amputandi methodum, non nulla adhuc conſideranda veniunt, &

1°. Quidem, ſi in crure facta operatio, & patienti in animô ſit per inſitionem ulteriùs curari, an non obſtaculo erunt excreſcentiæ ſeu exoſtoſes, quæ in homine vegetô obſervantur aliquando è truncô emergere.

2°. Si in cubiti extremô inſtituenda ſit operatio, an cutis, quæ in manû eſt, ſufficiens eſt pro vulneris integumentô?

3°. An in novâ hâc methodô major aut minor gangrænę ſupervenientis anſa detur?

Quoad 1um, nempe oſſium excreſcentiam: Reſp: in cubiti aut manûs amputatione non eſt cur de eâ ſolliciti ſimus, membro enim detruncato non incedit homo: verùm enim verò in amputatô crure ejuſmodi excreſcentiæ admodum nocivæ forent, hæ enim carnem conſervatam compungerent incedendo continuè, ſi nempe per inſitionem ulteriùs incedere vellet patiens Hoc incommodum, ſi Magiſter Petrus Verduyn inter curandum inhibere valeat, (ſicuti affirmat) idque ſuo apparatu novo, ſoluta eſt iſthæc difficultas.

Demonſtravit quoque nobis puerum, qui crure amputato, cruce artificiali incedit, currit, genu flectit, extenditque pro lubitu. Vide ejus diſſertationem Epiſtolarem de novâ Artuum decurtandi ratione, Anno 1696. in lucem editam; in quâ exhibetur Inſtrumentum retentivum, ut & lamina excavata, quibus factâ amputatione in pede aliquot poſt diebus, cùm dicta excreſcentia metuenda ſit, trunci extremum ita comprimitur, ut illud incommodum inhibeatur.

Quod ad 2m, attinet, ſc: an cutis manûs ſufficiens ſit pro vulneris integumentô, propter retractionem cutis? Reſp. ſi non ſufficiat omnino, ſaltem magnâ ex parte truncum coôperiet, id quod de vulgari amputatione dici non poteſt, & quô magis nervi, tendineſque abſciſſi propriô tegmine conteguntur, eò remiſſiora exſpectanda ſymptomata; præterea curatio citiùs quoque abſolvetur; imò Auctor eſſem, ut in eô casû carnoſum & cutaneum volæ manus arriperemus, & in auxilium vocaremus, pro trunci nervorum ac tendinum tegmine. Præterea amputato membro Chirurgi applicare aſſolent pulv: adſtringentes, quos inter varii Pulv: Eſcarotica recipiunt ad ſanguinis hæmorrhagiam inhibendam, id quod planè rejiciendum cenſeo, propterea quòd illi ſuâ acredine nervoſis partibus nocere valeant: in hâc autem operatione tale quid non adhibetur, ſed vulnus tegitur propriô involucrô.

Quod ad 3m. attinet, ſc: an in hâc novâ methodó, major aùt minor Gangrænæ metus adſit? Reſp. ſi non minùs Gangrænam minatur operatio iſthæc nova, ſaltem haud major erit hujus ſymptomatis metus, modò deligatio ritè peragatur. Fateor quidem illam in ſupradictâ curatione nobis obveniſſe, verùm circa cubiti flexuram ſedem fixit, forſan à ligaturâ, juſtò arctiùs circumligatâ, id quod multùm negotii nobis faceſſivit, & hoc præcaveri poterit in poſterum, præſtabitque laxiorem adhibere ligaturam, & per 12. imò 24. horas truncum manû continere & comprimere, & hoc ut æqualius fieri poſſit, in auxilium, ut dixi, revocanda lamina excavata, quæ ante compreſſionem applicanda.

Pergam ulteriùs ad ea, quæ Cl. Vir me admonet, ſc: brachii amputati conſervationem, ut & naturali magnitudine delineationem, *cùm alias judicium tam accuratè ferri nequeat, uti in Marcô Aureliô Severinô, de Nov. obſerv. abſceſſ: ſimilem ferè caſum proponente, liquidò apparet.*

Rectè adſtruis, objecta naturali magnitudine ſemper eſſe delineanda, ſi quis propoſita accuratè demonſtrare ſatagit, & hoc quoque in omnibus meis Epiſtolis Anatomico-Problematicis obſervavi. Eſt mihi in animô hanc manum amputatam ita ſepelire, ut quicquid in figuris expreſſum fuerit, ſemper demonſtrari poſſit. Porrò unum ex iſtis tumoribus in manû exiſtentibus, ut me monuiſti, examini ſubjeci, reperique, illum neutiquam eſſe Glanduloſæ indolis, at Cartilaginoſæ, imò & Oſſeæ, eratque quaſi ex innumeris minoribus tumoribus partim Cartilaginoſis, partim

partim Oſſeis, compoſitus; ſinguli autem eorum denuò ex innumeris minoribus humore ſuccoſô, gelatinoſô repletis Vid. Tab. D. figur. 2. Impoſſibile autem mihi fuit indagare, an ex oſſibus manus, tendinibus, aut perioſtiô, tanquam ex fonte, & prima ſcaturigine originem duxerint: Omnia enim ita ſunt confuſa & connata, ut ulteriori indagini haud fuerit locus; cùm illud perſcrutarer, ſub cute conſpicienda ſeſe exhibebant vaſa ſanguinea, quæ cùm ceraceâ materiâ repleviſſem, diſtinctè videre licuit eorum curſum, & capacitatem: Venæ per dorſum manûs diſſeminatæ, calami ſcriptorii capacitatem adæquant: horum ramuli minutiſſimi à naturali curſû quoque recedunt; quin etiam circa cutem obſervatu dignum eſſe cenſeo, ſc: quòd cutis in hâc ingenti tumorum excreſcentiâ, tenuior facta aliquid viſu offert, quod in cute ſanâ non tam accuratè occurrit: Imò cutis de ſua integritate & compoſitione aliqoid in viâ amittit, quod cutis incrementum inſequi non poteſt. Id quod jam ſeſe videndum luculenter exhibet, ſunt papillæ cutaneæ, extra cutem nonnihil protuberantes: Vid. Tab. C. Fig. 4. ut & Fig. 5. Lit. C. ubi ordine naturali diſpoſitæ: illud autem quod in excreſcendô amittit cutis, ſunt eædem papillæ cutaneæ, quæ circa baſin tumorum, non in apice videri poſſunt. Plura ob cœli ſerenitatem non addam, illa enim me invitat, ut hiſce diebus æri incidi curem, quæ in ſtomachi ſtructura, ab aliis nondum ſunt detecta. Præterea multùm moleſtiæ mihi creavêre hiſce diebus, quæ in oculô adhuc ſunt oſtendenda, putà vaſa ſanguinea per tunicam humoris cryſtallini diſſeminata, &c. hæc enim Theſauro ſecundo inſerere mihi in animô eſt. Hiſce Vale, Vir Celeberrime, & ut artem Anatomicam magis magiſque nobiſcum promoveas, ex animô optat, Celeberrimi Nominis tui.

Cultor

FREDERICUS RUYSCHIUS.

Amſtelod.
10. Junij. 1701.

TABVLÆ C. Expoſitio.

FIGURA I.

A. Pars Brachii amputati cum manû, in quâ pars ſupina videri poteſt.
B. Pollex.
C. Index.
D. Digitus Medius.
E. Annularis.
F. Minimus.
*Arteriolæ cutaneæ.

FIGURA II.

Digitum exhibet parte ſupinâ, cum ſuis papillis cutaneis, ordine debitô ſitis.

FIGURA III.

Demonſtrat digitum parte pronâ.

A. Papillæ cutaneæ epidermide deſtitutæ, & confuſo ordine compoſitæ.
B. Pori cutanei, ſitû, nullum ordinem ſervantes.
C. Papillæ cutaneæ naturali ordine ſitæ.

Circa has Papillas conſiderandum, ſc. eas epidermide artificioſè deſtitutas, extra cutem nonnihil prominere.

TABULÆ D. Explanatio.

FIGURA I.

Demonſtrat partem Brachii ſupra citati cum annexâ manû, parte ſupinâ.

A. Pollex.
B. Digitus medius.
C. Index.
D. Tumor maximus.
E. Ulcus.
* Arteriolæ cutaneæ.

FIGURA II.

Repræſentat Tumoris maximi portionem abſciſſam, ubi conſtitutio intrinſeca compareat, quæ partim cartilaginea, partim cartilaginoſa ſubſtantia æmula, celluloſa, & mucaginoſa.

Iis quæ jam ex Celeberrimis Viris Petrô Verduin, ac Fridericô Rhuiſchiô attulimus, liceat ſuperaddere, quòd artuum decurtationi, novâ hâc methodô à peritiſſimô ac verè induſtriô apud noſtros Chirurgô D. Sabourin feliciſſimè peractæ, interfuerimus; quodq; non ita pridem viderimus virum utroq; crure eadem methodô, truncatum per vicos urbis noſtræ maximè declives, bacillis quos in utrâque manû geſtabat innixum, ſatis commodè incedentem.

Conſultationes.

Gangræna Pollicis ſiniſtræ manus lethalis.

Filia Joſuæ Heſſi, Eccleſiæ Megageſtinenſis Paſtoris, ex inflammatione pollicis manus ſiniſtræ gangrænam contraxerat, quam quum negligentius haberet in ſphacelum degeneravit; acceſſitus Chirurgus quidam Caſtrenſis Paullus Polt, digitum uno, vehementique ictu paullo infra articulum amputavit, utque ſanguinis profluvium ſiſteretur, ferro candenti aduſſit: hinc dolores acutiſſimi, vigiliæ perpetuæ, animi deliquia, convulſiones, aliaque ſuborta ſymptomata, quæ etſi adhibitis idoneis remediis quandoque mitigarentur, ſubinde tamen recrudurunt, donec tandem è vita decederet ægra.

Inflammationes partium inſolentes, quandoque in gangrænam abire ſphacelum, vulgo notum eſt, quatenus à copia ſanguinis humorum calor nativus partis affectæ ſuffocatur: qua via autem quibuſque remediis præcaveri poſſit, ne in gangrænam degeneret inflammatio, apud authores paſſim obvium eſt.

Curationem verò quantùm attinet & in ſpecie quidem ſphaceli, nullâ aliâ ratione perfici ea poteſt quàm amputatione, ſiquidem quod planè jam corruptum eſt vitam ampllus recuperare non poteſt ac propterea. *Enſe reſcindendum eſt ne pars ſincera trahatur.*

Quibus autem modis & inſtrumentis hoc fieri debeat, alii aliter ſentiunt: quidam carnem mortuam prope ſanam multis ſectionibus rectis & obliqois ſcarificant, idque ſatis profunde uſque ad os, poſtea vulneribus pulverem ex arſenico & ſublimato inſpergunt, ut pars mortua à ſana ſeparetur. Alii cauterio quod corruptum eſt, adurunt, uſque dum dolor percipitur in parte: alii ſectione amputant corrupta: Idque vel novacula, vel ſerra, aut modiolo, vel ſecuri.

Verùm quàm noxia ſit arſenici ſublimatique vulneribus ſcarificatis inſperſio: docet Paræus; quàm perniitioſa cauteriſatio demonſtrat Falloplus; quàm periculoſa per modiolum aut ſecurim amputatio, exemplis evincit Fabricius, quibus meritò accenſetur hoc noſtrum, in quo triplex error commiſſus videtur.

Primus quidem in eo quòd pollicem infra articulum reſecuit Chirurgus, cùm rectiùs & cum minori periculo & dolore in ipſo articulo fiat amputatio: nervi enim & tendioes inciſi ſurſum contrahuntor, carne conteguntur, neque ulla ſequitur convulſio.

Alter verò, quòd ictu adeo vehementi & per modiolum pollicem amputavit, id quod novaculâ meliùs expediri poterat. Fieri enim non poteſt quin percuſſionis violentia nervi & tendines contundantur, rumpantur, oſſaque conterantur & immaniſſimi cruciatus, inflammationes, tumores, convulſiones, aliaque prava ſymptomata excitentur, ut in tractatu ſuo dè gangræna & ſphacelo cap.17. annotavit Guilielmus Fabricius.

Tertius denique in ſiſtendo per ferrum candens ſanguine, ſiquidem ut Paræus monet, uſtiones non tantùm ſummum dolorem inferunt, ſed & partibus nervoſis prava accidentia inducunt, multumque ſanæ carnis abſumunt, unde oſſa denudantur, & caro ac cicatrix ſumma cum difficultate vel planè non obducitur.

Quæ cùm obſervare ex uſu ſit, in gratiam Tyronum hoc loco inſerenda duxi, ut cautiùs de corio humano ludere diſcant, & ſic ubi ferro aut igni agendum eſt, diligenti cum præmeditatione, & circumſpectè hoc faciant. Arduæ enim & difficiles ſunt hæ operationes, & quandoque etiam peritorum eludunt conatus, adeoque temere non tentandæ, niſi ubi nullum aliud eſt præſidium, tunc ſatis tutum eſt, ut Celſus loquitur, quod unicum eſt. modò exquiſitè ſit comparatum. *Balthaſſar Timæus in caſibus Medicinalibus.*

Gangræna brachii & ſphacelus ex ulcere pedis intempeſtivè occluſo.

Vir quidam Conſularis ùlcere Rheumatico pedis ſiniſtri per multos annos affectus, tandem conſolidato ulcere, in vehementiſſimos capitis dolores incidit, quibus cùm per integram hyemem conflictatus, circa æquinoctium vernum anni 1652. ſubito vehementique dolore brachii ejuſdem lateris prehenſus eſt, cum inſigni ardore & inflammatione, quæ cùm à Chirurgo ejus loci initio negligentiùs haberetur, in gangrænam & paulo poſt in ſphacelum deſiit, amputato brachio, æger quadriennio poſt apoplexia forti extinctus eſt.

Quàm periculoſa ſit ulcerum fluentium maxime inveteratorum occluſio, ſuprà lib.2. caſu 26. & lib. 6. caſu 24. dictum eſt, ubi enim natura longo tempore aſſuevit humores noxios ad partes ignobiliores detrudere & per ulcus apertum ſubinde evacuare, fieri non poteſt, quin præcluſa via in partes principales regurgitent, ægroque certiſſimam perniciem, aliquando interitum adferant, niſi tempeſtive ſufficienterque evacuentur & exſiccentur, quod cùm in præſenti caſu neglectum ſit, mirum non eſt quòd à multis annis per ulcus pedis effluens humor exitu denegato, ad cerebum delatus, capitis dolores, poſtmodum cum impetu in brachium decumbens, gangrænam & ſphacelum excitaverit. Humores enim pravos à natura in membrum aliquod detruſos ſubitò id mortificare poſſe multiplici experientia conſtat & ſuprà lib. 5. caſu. 8. demonſtratum eſt. Acceſſit & culpa Chirurgi, qui initio malum hoc plane neglexit, nihilque applicandum ſed pannis calidis ſolummodo fricandum, tegendumque ſuaſit, unde proculdubio attractis per frictiones & calorem humoribus exaſperatum eſt, quanquam & in eo peccatum, quòd poſtmodum ſuaſu Balneatoris vehementer repellentia, refrigerantia & adſtringentia, ut ſuccus ſempervivi, acetum vini & id genus alia impoſita, quibus pori conſtipati calorque nativus ſuffocatus eſt, ut in reſponſis noſtris prolixiùs docuimus. *Idem ibidem.*

Gangræna ſcroti,

Nobiliſſ. D. Petrus *Von Sovenhausen* cognatus meus ex dyſenteria in hydropem aſcitem incidit, cui cùm ſcrotum ſupra modum intumeſceret, apertionem urſit. Ego dubii eventus auxilium, quòd paucis, bene, multis malè ceſſerat animo volvens, tandem ex arbitrio Celſi, meliùs eſſe anceps quàm nullum remedium, ratus, miniſtrante lithotomo, ſcrotum uno vulnere, eoque ſatis amplo aperui & primo quidem die ſeroſi humoris libras circiter duas per cannam argenteam vulneri impoſitam, partitis viribus, eduxi; ſecundo tres, tertio quatuor, quarto ſupervenit gangræna, ſuaſi ſcrotum illico ſectionibus multis undique ſcarificaretur & poſtmodum decocto ſequenti probè ablueretur.

℞. Rad. vincetoxic. ireos, ariſtoloch. rotund. an. ℥ß. ſcordii, abſinth. flor. ſambuc. lupinor. ana m. ß. acet. vini & lixivii fortiſſ. an. ℔ ij. coq. ad tertias; in colatur. diſſolv. theriac. andromach. ℥ß. aloes, myrrh. an. ʒ iij. mell. roſat. colat. ℥j. ſpir. vin. opt. ℥ iij. m.

Facta ablutione unguentum Ægyptiacum & ſupra id cataplaſma ex ſcordio, abſinthio, lolio, junipero, myrrha, aloë, farina lupinor. aliiſque putredini reſiſtentibus, applicuimus, ſimulque convenientem victus rationem præſcripſimus, corpus per intervalla hydragogis convenientibus blandè purgavimus, nihilque eorum quæ ad viſcerum roborationem facerent, intermiſimus. Scrotum ſphacelatum partim naturæ beneficio ſponte decidit, partim novaculà reſectum eſt, ut teſticuli nudi conſpicerentur, qui tamen medicamentis reſiccantibus & incarnantibus, carne ex inguinibus ſuccreſcente quaſi novo involucro obducti ſunt.

Interea natura multùm humoris ſeroſi per hanc viam depoſuit, ut brevi tempore totum abdomen detumeſceret, nec exigua reconvaleſcentiæ ſpes affulgeret, ægro jam ad conſueta munia redeunte.

Verùm major erat viſcerum labes, ut in cadaveris apertione deprehendimus, quàm ut ſuperari poſſet, unde cumulato iterum ſero & ſuperveniente alvi profluvio, æger fatis conceſſit, cùm paullo ante, multa cruenta ἄνω ϗ κάτω rejeciſſet. *Idem ibidem.*

Gangræna faciei, palpebrarum & utriuſque oculi.

Vir quidam Nobilis & de Patria optimè meritus, eriſipelate faciei affectus, poſtquam ad reſtinguendum ardorem, aquâ frigidiſſimâ totam faciem repetitim perfunderet, gangrænam primò

in genis

in genis, poſtmodum etiam in palpebris, ipſiſq; oculis contraxit, adhibita varia & exquiſite comparata remedia, Medicis & Chirurgis dies noctèſque excubantibus, ſed fruſtra, malo in dies augeſcente, donec ſphacelatis facieſ & palpebrarum muſculis, totaque oculorum ſubſtantia, miſere, pie tamen & conſtanti in Deum fiducia, interiret æger.

Diſcant ex hoc Tyrones, quàm periculoſum ſit humores, quos natura à partibus interioribus ad exteriores protulit, rurſum ad interiora repellere, naturamque rectè agentem in munere ſuo impedire, imprimis verò in eryſipelate, ubi materia quam natura expellit, per refrigerantia & repercutientia plerumque in ipſa parte affecta concluditur, unde putredo & ſuppuratio, non rarò gangræna & membri νέκρωσις oritur, ut docet Hipp. 7. Aph. 2. in ruſtico quodam obſervavit Guilielmus Fabricius Cent. 1. obſ. 82. *Baltaſſar Timæus in caſibus medicis.*

Gangræna pedis.

Vir 40. annorum robuſtus, poſt cænam, bene potus, media hieme, in ſtabulo, cujus feneſtræ erant apertæ, ſe ad dormiendum compoſuit. A ſomno ſurgens, pedes vix poterat movere, in iiſque exiguus erat ſenſus, ac color in iis apparebat lividus.

Partes affectæ in hoc ægro ſunt pedes: quod eorum ſtupor, movendi difficultas & livor probant.

Morbus quo laborat, eſt intemperies frigida & putrida atque contagioſa pedum, quæ ſenſus ſtuporem, & movendi difficultatem ac livorem, ex caloris nativi extinctione inchoata, inducens, & ad vicina facilè prorepens, gangræna appellari ſolet.

Cauſa hujus morbi externa eſt aëris frigus, in quo æger noctu, corpore non ſatis adverſus aërem frigidiorem munito, dormivit. Frigoris enim vehementia calor nativus in pedibus valde fuit extinctus; quo fibrillæ nervorum pedibus inſertorum, ita fuerunt vitiatæ, ut motum pedibus impreſſum, ad cerebrum, ſenſationis excitandæ cauſâ, ſatis valide tranſmittere nequeant; parteſque inſenſibiles cutis & vicinarum partium, propter ingentem putredinem & corruptelam, ex frigore illo inductam, ita fuerunt corruptæ, ut pedes jam liveant & ſtupeant.

Morbus hic eſt periculoſiſſimus, cùm ſit magnus à naturali ſtatu receſſus, & magna adſint ſymptomata; malumque hoc valde prorepere, & brevi in ſphacelum converti ſoleat.

Celerrima itaque & prudentiſſima curatione mox erit aggrediendus eaque in corruptelæ partium ablatione, & intemperiei correctione, & denique in partium, quę aperientur, conſolidatione conſiſtet.

Statim itaque pedibus applicetur tale emplaſtrum, calefaciens & corruptelam ſiſtens.

℞. Rad. raph. hort. rapi ana n. ij. contund. in mortar. addendo ſem. ſinap. ℥j. pulver. caryophill. ʒiij. olei ſem. lini, jugland. veter. ana q. ſ. M. & fiat emplaſtr. calidè applicandum pedibus per unum diem, ægerque in calido loco decumbat.

Si contingat malum ad internas partes extendi, illico ſcarificationes ſatis profundæ, uſque ad vivam carnem ſunt adhibendæ ita ut ſanguis egrediatur.

Deinde partes laventur aquâ ſalſâ, vel ſpiritu vini in quo unguentum ægypriacum eſt diſſolutum; & lotio ſit valde calida. Poſtea adhibeatur tale unguentum, quod præſtantiſſimum eſt ad omnem putredinem, & ulceris malignitatem ſiſtendam & tollendam.

℞. Flor. ęris, alum. rochæ, mell. comm. ana ℥iij. aceti acerrimi ℥v. ſal. comm. ℥j. vitriol. rom. ℥ß. ſublim. pulver. ʒij. Bulliant & fiat unguentum.

Si ita putredo ſuperetur, eſchara ſeparanda eſt appoſito emplaſtro ex quinque farinis, fabar. ſcilic. lini, fænugræci, hordei, lupinorum, vel alio ſimili.

Quod ſi neque per hæc ſiſtatur corruptela, igne utendum.

Eoque nihil etiam proficiente pedes exſcindendi ex Paræi ſententia, in carne viva: ex Fallopii, in parte mortua, in confinio vivæ; quæ deinde poſt ſectionem cauteriis actualibus adurenda, donec æger dolorem cauteriorum ſentiat. *Henric. Regius apud Theod. Cranen. Medication. lib. 4.*

Obſervationes

De Gangræna ex contuſione, quæ totum crus, ſcrotum & inguen, ſpatio 29. horarum mirâ cum celeritate invaſit, atque ægrum è medio ſuſtulit.

Die 21. ſuperioris menſis Julii, Stephanus Stoppinus, civis Faſſacienſis, Oppidi hic in vicinia ad lacum Neocomenſem ſiti, quinquagenarius, robuſtus, & optimo corporis habitu prędítus, cùm in maximis meſſis occupationibus, ipſemet plauſtrum vacuum ducere tentaſſet, ac currendo in terram procidiſſet, rota internam partem ſui ſiniſtri cruris dilaceravit, cum tibiæ oſſis, à perioſtio ſuo ad longitudinem Spithamæ, denudatione; neutrum tamen os fractum aut fiſſum fuerat, ita ut pedes domum, à qua iter dimidiæ horæ abfuerat, ſe conferret.

Ego eodem die vocatus, illico totum crus coxamque olei roſar. ℥iſs. inunxi. Vulneri prius vino rubello & aqua tepida, à ſordibus & arenâ abluto, digeſtivum ſequens impoſui.

℞. Terebinth. lotæ ℥j. cerę ℥ſs. gummi elemi ʒij. ol. de vitell. ovor. ℥j. diſſolve lentiſſimo igne, poſtea admiſce croci ℈ſs. vitell. ovor. n. ij.

Ut autem affluxum humorum impedirem, faſciâ intinctâ poſcâ, totum crus involvi, victumque optimum ac tenuem præſcripſi, & pro potu ordinario decoctum agrimoniæ & veronicæ ordinavi. Hinc dolor plurimùm remiſit, noctem tamen eam, utcumque inquietam tranſegit. Circa ſcapulam quoque & humerum ſiniſtrum (licèt nullum manifeſtum contuſionis indicium apparuerit) quia tamen eo loci de dolore conquerebatur, eodem oleo roſar. ibi bis illum in die inunxi, adeo ut dolor ſcapulæ intra biduum ceſſaverit. Die 22. Julii ſequens medicamentum ei exhibui.

℞. Syr. roſ. ſolut. compoſ. cum rhabarbaro, Agarico, & ſenna ℥iſs. pulver. ſennæ præpar. ℈ij.

Cum decocto agrimoniæ & veronicæ fiat potiuncula, qua corpus leniter purgatum fuit. Paulo poſt deligatione ſoluta, optima futuræ digeſtionis ſigna apparuerunt: Denuo itaque præſcriptum digeſtivum

impoſui, totumque crus oleo roſar. inunxi, & faſcia poſca imbuta, omnia colligavi. Circa veſperam eadem reiteravi, qua nocte optimè quievi.

Die 23 Julii ſummo mane baſilicam dextram (ſiniſtra enim propter cicatrices ad cubitum nullo modo in conſpectum ſeſe dabat) incidi, ſanguiniſque ad ℥vi. extraxi, ſoluta deligatione vulneris partem illam ſuræ dilaceratæ & à ſubjecta carne disjunctæ, quia liveſcebat, ac ad gangrænam tendebat, abſcindere viſum fuit. Qua parte in præſentia reverendi D. Johan. du Moulin ejus loci presbiteri, abſciſſa, eaque aceto & ſale abluta, Ægyptiacum noſtrum ad radicem putredinis, reliquiæ vero parti vulneris digeſtivum impoſui. Poſtea ſequens cataplaſma, quod putredini reſiſtit, applicui.

℞. Farinæ fabar. ℥iiij. ſalis marini ℥j. pulver. ſummitat. abſynth. vulg. ſcordii utriuſque, roræ ana ℥j.

Coquantur in oxymelite ſimplici, fiatque cataplaſma, addendo ſub finem myrrhæ, aloes, an. ʒß. fiat cataplaſma.

Circa veſperam rurſus eadem methodo proceſſi, ſed quia nox ſubſequens ei non admodum quieta futura videbatur, grana aliquot laudani ei exhibui. Qua nocte nullos dolores perſenſit, ſed quietè & ſecurè dormivit.

Die 24. Julii mane ſoluta deligatione, putredinem inhibitam, neque gangrænam amplius proſerpere, certis ſignis conſpicere licuit. Ad majorem tamen ſecuritatem, unguentum Ægyptiacum, ut antea filamentis complicatis, & ad radicem putredinis, totamque partem læſam, ſupradicto cataplaſmate cooperui Intemperies nulla neque inflatio aut dolor aderat. Domum itaque me confero; circa tertiam pomeridianam illico, & quidem me abſente, in alterius tibiæ, nimirum externa parte ſuræ dolore acutiſſimo corripitur.

Ego circa nonam noctis horam ad ipſum veniens, maximis quidem doloribus ipſum vexari facilè conjicere potui, abſque ullâ tamen intemperie manifeſtâ, aut inflammatione conſpicuâ. Unde Hippocratis ſententiam, libro de vulneribus capitis animo volvens, videlicet, carnem contuſam neceſſe eſſe putrefieri, & in pus converti, ab inceptis deſiſtere nolui, ſed denuo digeſtivum impoſui, tibiam oleo roſar. inunxi, ac rurſus tempore ſomni nonnihil laudani ei exhibui. Verùm tantùm abfuit, ut ſomnum capeſſere potuerit, quin potiùs circa tertiam horam noctis me accerſivit, ſi fortè aliquo modo dolorem lenire poſſem. Deligatione ita rurſus ſolutâ, externam partem ſuræ, & quidem ipſum locum dolentem ex parte lividum deprehendi. At quia dolor magnus, nihilque aliud in promptû erat, illicò cataplaſma ex micâ panis in lacte coctâ, additis vitellis ovorum, parumq; butyri recentis, calidè applicui. Hinc dolor aliquô modô ſedatus fuit, parumque æger quievit.

Die 25. circa ſeptimam horam matutinam ſolutis faſciis, partem externam ſuræ palmæ latitudine nigram & ſphacelatam offendi. Subitò ergo Paterniacum me recepi, ut ea, quæ pro morbi magnitudine neceſſaria, videbantur, præpararem. Circa meridiem inſtructus omnibus neceſſariis ad ægrum rediens, ſtatim ſic exclamat: ô utinam attuliſſes ſerram, tibia enim hæc eſt amputanda, quò dolore & cruciatû poſſim allevari.

Solutis ergo denuo faſciis, totam externam partem ſuræ, & ipſum pedem ſphacelatum, veſicis etiam nigris & maximis, nec non aquâ loturæ carnis ſimilis, repletis, animadverti. Internus tamen nonnullis in locis, dolores & maximi & continui aderant Efflagitantibus itaque tum amicis, tum imprimis ægrotô ipsô, ut tibiam amputarem, denuò me domum contuli, & inſtrumenta cum omnibus ad hanc rem neceſſariis mecum attuli, atque circa horam ſecundam pomeridianam ad ægrotum redivi, tumque totam tibiam, præter illam partem vulneris cui præcedentibus diebus Ægypriacum applicueram, ſyderatam & in locô ſanô non ampliùs abſcindi poſſe comperi. Supra genu item ad externam partem in quôdam locô, crines novacula abradens, ſonum quaſi vacuum aliquod ſubfuiſſet, percipere potui. Inde malum inibi ſubeſſe conjiciens, adſtantibus atque amicis, ſignificare cæpi, amputationem plane infructuoſam & inutilem fore, & ut alios Medicos atque Chirurgos in conſilium advocarent, ſuaſi. Poſt duas horas iterum ſoluta deligatione, locus iſte, in quo antea ſonum audiveramus, prorsùs ſphacelatus deprehenſus eſt. Circa decimam horam noctis in inguine ad ſcrotum, veſica ovi magnitudine nigra, & aquâ loturæ carnis ſimili plena, & ſphacelata conſpiciebatur. Intra horas duas ſcrotum in magnitudinem capitis intumuit & ſyderatum eſt. Tum æger ſudoribus primò calidis, poſtea frigidis correptus, circa tertiam poſt mediam noctem horam, quæ quarta dies ſui morbi cum undecim horis erat, ab inceptâ verò gangrænâ, hora vigeſima quarta, placidè, & inter loquendum ferè expiravit.

Poſt mortem totum latus & caput paulatim ita intumuerunt, ut ſequenti die, cùm cadaver inhumare vellent, capulam ampliare neceſſe eſſet. Sub hypocondrio ſiniſtro veſica, quæ magnitudinem capitis adæquabat, nigra & aquâ ſanguinolentâ plena, exorta eſt. Ex ore quoque & naribus aqua iſta ſanguinolenta tam copiosè emanavit, ut per cubiculum inſtar rivuli deflueret. Ex cadavere item talis fætor expiravit, ut adſtantes in fugam converteret. Ab initiô morbi uſque ad finem vitæ, vix ulla febris in illô cognoſci potuit, nullumque ſymptoma febrile, veluti dolor capitis & renum, ſitis, ſiccitas & ariditas linguæ, aut pulſus à naturali ſtatu receſſus, apparuerunt. Urinæ tamen ſtatim ab initiô morbi ad finem uſque vitæ ſanguinolentæ erant.

In iſtâ autem recitatâ hiſtoriâ, nonnullæ occurrunt difficultates quarum aliquæ, quamvis ex Doctiſſimo tuô Tractatû facilè diſcuti poſſunt, cupio tamen hac de re Excell. T. judicium atque ſententiam, ſi quando ſibi per ocium licuerit ulteriùs intelligere.

Primò quidem, an gangræna hæc tam furioſa, tamq; dita & immanis, ut vix unquam ſimilis conſpecta, ex contuſione ſola, vel ex cauſa aliqua interna & occulta, orta ſit necne?

Ego ex ſola illa contuſione tibię, tam horrendum malum oriri non potuiſſe, planè ſentio.

Primò enim contuſio in tibia etſi magna pro magnitudine tamen gangrænæ non reſpondebat: erat enim cutis tantummodò cum carneâ membranâ à ſubjectô muſculô ſeparata: ita quidem, ut ne ramus ille inſignis qui per muſculum, ſuræ partem internam conſtituentem (qui crus moventium in ordine primus) ſuperficie tenus deſcendit, dilaceratus, aut diſruptus fuerit; denudatus tamen, & integer conſpiciebatur. Hanc quoque ob cauſam pars illa cutis dilacerata & à ſubjectis partibus ſeparata, nutrimentô ſuô deſtituta, neceſſariò gangrænâ

& ſphacelò

& ſphacelò correpta fuerat. Hâc verò parte abſciſsâ, gangręna protinùs inhibita fuit, quemadmodum antea dixi, neque poſtea ullum indicium gangrænę apparuit, uſque dum totum crus invaſerat. Secundò, ſi gangræna ex internâ parte ſurę ad externam ſerpendo penetraſſet, vulnus priùs labe iſta infectum fuiſſe, quàm vicinas partes invadere potuiſſe, luce meridianâ clarius exiſtit: at penetratio illa, quomodo ſine dolore, inflammatione & inflatione maxima fieri poterat, nondum video. Poſt primam autem noctem uſque ad 24. menſis diem, quæ fuit tertia morbi dies, nullum (pro magnitudine vulneris) dolorem, nullamque præterea inflammationem adfuiſſe, ſed optima ſigna digeſtionis apparuiſſe, teſtabuntur & fidem facient adſtantes, quorum ex numero erant Reveт. Joh. D. du Moulins, ejus loci Presbiter; uti & D. Emanuel Viſtitius Philoſoph. mag. & Medicinæ Candidatus, convictor meus ſuaviſſimus. Adde quòd externâ ſuræ parte nullum unquam indicium contuſionis apparuerit. Tertiò non potuit gangræna hæc ab externâ parte ad coxam niſi ſerpendo, ac in tranſitû partes, unam poſt alteram inficiendo, pervenire. At in hôc casû gangrænam cùm tibiam, tum etiam femur, inguen & ſcrotum, quaſi unô eôdem momentô (interim tamen hinc inde partes nonnullas illæſas relictas) invaſiſſe, ex præcedenti hiſtoria elicere licet. Potuit itaque contuſio hæc in crure, meô quidem judiciô, eſſe cauſa adjuvans, præcipuum autem materiam aliquam venenatam ex corpore eò propulſam fuiſſe planè ſentio. Quamvis enim antea morbis non adeo obnoxius homo iſte, quia tamen rota, totum latus trangreſſa fuerat (id quod dolor circa ſcapulam indicat) potuit facillimè ſanguis, aliquô in locô concretus ac putrefactus, in peſtiferum hocce venenum converſus, poſtea verò à natura expulſus hocce crudele malum generare. Graviſſima enim quandoque ex ſanguine coagulatô, Fernliô de abditis rerum cauſis lib. 2. cap. 15. teſte, ſymptomata oriuntur. Idem teſtatur Fernelius aliquando ſe partem ſphacelari vidiſſe ſine causâ externâ, ſine tumore aut rubore conſpicuô, obortô primùm dolore immaniſſimô, tandemque ægrum extinctum fuiſſe, ſine febre, ſine ſymptomatis admodum gravibus, idque in hôc ægrô bellè obſervare licuit.

Ex modò dictis autem oritur ſecundum dubium, nempe, quomodo natura hancce peſtiferam materiam abſque ſymptomatis conſpicuis, puta febre, ſyncope, deliriis & ſimilibus, tam diu retinere, multò magis ad extimas partes corporis propellere potuerit? Tertiò quomodo factum fuerit, quòd caput & totum cadaver, exceptâ tibiâ dextrâ, poſt obitum in monſtroſam hancce magnitudinem intumuerit: Cùm animæ facultates, animale extinctô, omnes abolitæ ſint ac ceſſent.

Prolixè & ordine hancce hiſtoriam recenſere placuit, propter varias & ineptas, quæ hâc de re apud vulgus habentur opiniones. *Gulielmus Fabricius Hildanus in Obſerv. Chirurg.*

De gangræna graviſſima ex morſu equi progenita.

Caſum de gangræna, ex morſu equi cujus in via Milduoum verſus, mentionem fecimus nunc T. Excell. penitus adumbrare ſtatui, dum tamen de venenoſitate vulnerum à feris inflictorum prius verbum unum aut alterum præfatus fuero. Percrebuit apud vulgus Chirurgorum opinio morſus equorum, canum, urſorum, leonum, ac ſimilium belluarum, maximum ac exitioſum in ſe continere venenum. Hujus opinionis in cauſa ſunt ſymptomata graviſſima, quæ hujuſmodi vulnera ſequuntur, & præcipuè quod ſæpiſſime in gangrænam terminantur. Chirurgum non mediocriter in operibus artis chirurgicæ verſatum, familiariter novi, qui hac imbutus opinione, omnes morſus animalium, etiam non venenatorum, aut ferro candenti, aut oleo ferventi, protinus inurebat, atque hac occaſione plerumque ſibi nomen crudelis parabat. Ego etſi hujuſmodi vulnera nonnihil malignitatis in ſe continere profitear, quemadmodum poſtea dicam, attamen quomodo eorum opinio qui ipſa abſolute venenoſa eſſe ſentiunt, fulciri poſſit, nondum video. Si enim morſus horum animalium, per ſe & abſolutè venenoſi eſſent, tunc profectò parvum quandoque vulnus, ab ipſis inflictum, non minus ac magnum malignæ qualitatis particeps eſſet, quemadmodum videmus in morſu canis rabidi, ubi minimum quidem vulnus, ſi neglectum fuerit, mortem inferre, potens eſt. Contrarium in prædictorum animalium, (niſi rabie infecta fuerint) morſibus obſervatur. Ingentia enim ac magna ab ipſis inflicta vulnera imprimis ubi oſſa ſimul ſunt fracta, periculoſa exitioſaque eſſe, necnon aliquando in gangrænam terminari experientia fidem facit: præcipue ſi fracturę arctè nimis ligatæ aut error aliquis in curatione commiſſus fuerit. Unde igitur, inquies, peſſima illa ſymptomata? Profectò ego plane ſentio, ipſa magis ex contuſione quàm ex venenoſa aliqua qualitate horum animalium accidere. Cùm enim ſint robuſtiſſima, vi ſua contundunt, & conterunt muſculos, venas, arterias, imo & oſſa ipſa. Hinc dolor, hinc inflammatio, humorum affluxus, tandemque ſpirituum ſuffocatio & gangręna. Cujus rei exemplum memorabile mihi videre contigit, quod tibi viro doctiſſimo & chirurgicarum operationum avidiſſimo, prout promiſeram, communicare non gravabor.

Anno 1579. quum Noviſiæ Cheirurgiæ operam darem, civis quidam in oppido Zuons ad Rhenum, ab equo in brachio graviter morſu vulneratus fuit, cum carnis dilaceratione & oſſis fractione. Advocatus Barbitonſor, oſſa fracta in ſedem naturalem repoſuit: vulneri digeſtivum, fracturæ verò medicamentum ex bolo armeno, fariná & albuminibus ovorum confectum, applicuit. Faſcias item ferulaſque appoſuit, & feneſtellam, quo vulnus quotidie abſque faſciarum ſolutione curari poſſet, reliquit. Sed quia faſcias ferulaſque nimis arctè conſtrinxerat, auctus eſt dolor, auctus eſt & affluxus humorum. Et quia corpus neque à pravis humoribus, neque ab abundantia ſanguinis exoneratum fuerat, ſecuta eſt inflammatio, tandemque gangræna. Magiſter Joh. Dumgena, apud Noviſienſes Cheirurgus exercitatus; præceptor meus plurimùm honorandus, in conſilium adhibitus, brachium ſcarificavit, unguentum ægyptiacum, reliquaque medicamenta, quæ ad curationem gangrænę requiruntur, applicuit; ita ut gangræna remiſerit, tandemque brachium ſanitati reſtitutum fuerit: ſed curatio fuit & longa & laborioſa, non quòd qualitas aliqua admodum maligna animadverteretur, ſed quia os fractum fuerat, & gangręna ſupervenerat.

Ante paucos annos mulier quædam Bernæ cùm urſis, qui continuò ibi in propriis foſſis aſſervantur, eſcam obtuliſſet, ac urſus ipſius manum, ni fallor dextram; per cancellos arripuiſſet, adeo manum & brachium momordit, ut illud abſcindere neceſſe eſſet. Non quòd medici venoſam aliquam qualitatem in morſu iſto agnoſcerent: ſed quia caro ſimul & oſſa penitus contuſa, contritaque fuerant.

Cæterùm etſi in morſu animalium prædictorum & per ſe non venenatorum, illam quam vulgus Cheirurgorum ipſis adſcribit venenoſitatem, ut antea quoque dixi non inveniam: non negarem tamen, ab ipſis inflicta vulnera ab aliis, enſe & cultro inciſis, non nihil differre, imo etiam nonnihil in ſe continere poſſe malignitatis, atque proinde peculiarem curandi methodum requirere. Itaque ut omnia rectè, & ut artis eſt adminiſtreotur, morſus beluarum ſive equorum, ſive urſorum, canum, leonum, aprorum (ut & de hominis morſu obſer. 84. cent. 1. ſcripſimus) ſic diſtinguo. Aut enim animal rabioſum eſt, aut ſolummodo commotum, & ſimpliciter iratum, cum morſu violat: (donec enim manſuetum, & minimè ità peritum, neminem mordebit, ut quidam morſum carnis diſtinguit.) Unde affectus quilibet, peculiarem requirit curandi methodum. Si enim animal rabioſum fuerit, vulnus ſive inurere expedit, reliquaque media, quæ obſervatione 87. cent. 1. & obſerv. 98. hujus centuriæ recenſentur, applicanda erunt. In morſu verò ab animali non rabioſo facto, inuſtione opus non eſt, ea tamen remedia quæ ab alto ad ſuperficiem trahunt, uſurpanda ſunt idque in eum finem, ut ſi quid maligni ſubeſſet, paulatim educeretur. Primò itaque vulnus aceto, in quo theriaca diſſoluta eſt, abluo: poſtea ſi vulnus parvum fuerit, ſpiritum vini cum theriaca, filamentis impono, & emplaſtrum Baſiliconis applico.

Aut ℞. Pulveris radic. Angelicæ ariſtoloch. rotundæ, vincetoxici, caryophillatæ an. ʒ1. folior. ſcordii, rutæ an. ℈iß. theriacæ, extract. card. benedicti an. ʒij.

Cum ſ. q. mellis roſacei fiat mixtura in forma, unguentum hoc in omnibus vulneribus ac ulceribus malignis & venenoſis, anthrace & ſimilibus præſtantiſſimum eſt. Sin vulnus magnum & contuſio ingens fuerit, ut quamprimum digeratur, affluxus humorum evitetur, neceſſe eſt, alioquin inflammatio, dolor ingens, aliaque peſſima ſymptomata ferenda erunt. Statim itaque victus tenuis inſtituendus, corpus à pravis humoribus evacuandum, & vena, ſi nihil eſt quod obſtat, tundenda erit. Membrum verò malè affectum oleo myrtino & roſaceo inungere convenit, Defenſivum quoque ut affluxus humorum impediatur, applicandum. Vulneri verò ſequens digeſtivum imponendum.

℞. Ceræ novæ, colophoniæ, gummi elemi an. ℥ß. terebinth lotæ in aqua cardui ben. ℥j. olei roſacei, Amygdalar. dulcium, de vitellis ovorum an. ℥j. liquefiant lento igne & percolentur, deinde admiſce croci ℈j. theriacæ, extract. cardui bened. an. ʒiij. vitellos ovorum 2. miſce fiat unguentum.

Vulnere hoc modo ſatis digeſto, imponatur antea deſcriptum unguentum ex pulvere radicum Angelicæ, Ariſtolochiæ rotundæ, tandemque emplaſtro diapalmeo, aut de ceruſa, vel ſimili aliquo medicamento inducatur cicatrix. Si dolor ſupervenerit nimius; applicetur cataplaſma aliquod anodynum, ex tractatu noſtro de gangræna, vel de combuſtionibus, excerptum. Si fractura adfuerit clementer & abſque violentia reponantur oſſa, diligenterque in ſede naturali retineantur, abſque ferularum tamen nimis arcta ligatione, ne fiat humorum attractio, caloriſque & ſpirituum ſuffocatio, quemadmodum in viro illo, cujus antea memini, accidit. Pura aſtringentia, uti etiam emplaſtica hic, propter inſignem contuſionem non conveniunt: ſed quæ ſimul digerunt. Inoncto itaque toto membro oleo roſaceo & mirtyno, ſequens applicetur cataplaſma.

℞. Farinæ hordei ℥ij. pulv. roſar. rubear. myrtillor. fænigræci an. ℥ß. pulv. ſcordii folior. rutæ an. ʒij. coquantur cum vino rubro, ad formam cataplaſmatis: tum admiſce. Croci pulveriſati ℈j. ol. roſacei, myrtillor. an. ℥j. de vitellis ovorum ℥ß. vitellos ovor. n. 2. applicetur tepidè ſingulis diebus ſemel, præcipuè ſi contuſio magna fuerit, idque uſque ad decimum quartum diem, donec vulnus optimè digeſtum ſit, & graviora ſymptomata non ampliùs ſint timenda. Tum in faſciis & rinctaminis quæ fracturæ circumponontur, feneſtella, ut vocant, per quam vulnus ſingulis diebus mundetur, relinquatur, fractura verò quarto aut etiam ſexto quovis die tantummodo deliganda erit. *Idem ibidem.*

De gangræna ex frigore, ac congelatione.

Anno 1600. peregrinus Britannus Româ rediens, & in monte S. Bernardi à via recta deflectens, ac inter nives pernoctans, tantum frigus paſſus fuit, ut extremitates omnium digitorum dextræ manus, extincto in ipſis calore nativo, gangrænâ correptæ ſint. Exorto ſtatim dolore vehementiſſimo viriumque proſtratione, maxima nonniſi cum difficultate Sedunum Valleſiorum pervenit, ejuſque loci Chirurgum quendam diligenter ſatis in conſilium adhibuit. Is videns gangrænam jam in ſphacelum degeneratam, apiceſque digitorum planè emortuos eſſe, carnem digitorum circum circa oſſa, prope carpum incidit, necnon ad proximum articulum uſque ſeparavit: digitos quin etiam in ipſis articulis novaculâ abſcidit. Idque tali artificio & dexteritate perfecit, ut poſtea gangræna ulterius & partes ſanas invadere non potuerit. Sed quia ſerrâ ad hujuſmodi operationes aptâ, bonus iſte vir minime inſtructus, forcipe verò aut ſcalpro (ut plerique Chirurgorum facere conſuevere) oſſa abrumpere, rem nefariam, ac artifice indignam eſſe cenſuit, miſerum huncce peregrinum Lauſannam ad me miſit: ubi præſente viro clariſſ. ac doctiſſ. Dn. Alberto Roſcio, ejus Reipubl. Doctore, Medico ordinario atque celeberr. Reverendo item viro Dn. Johan. Retberio ibidem linguæ ſanctæ profeſſore digniſſimo, multiſque aliis, oſſa omnium digitorum dextræ manus ad metacarpum ſerra abſcidi, quo facto brevi convaluit, & in patriam rediit *Idem ibidem.*

Gangræna ex intemperie frigida & ſicca, cum defectu alimenti curata.

Cùm ſenectus (Gal. Teſte) intemperies quædam ſit, ad frigiditatem & ad ſiccitatem declinans, mirum nemini videri debet, morbos ex hac intemperie ortos, in ſenibus vix curari poſſe: Deficit enim in iis calor nativus. qui omnia vivificat, concoquit & reſtaurat, deficit & humidum radicale, quod

quod omnes partes corporis humectat, atque calori nativo pabulum ſubminiſtrat: E contra abundat hæc ætas humoribus excrementitiis, quorum illuvie ſæpe numero calidum innatum paulatim ſuffocatur, aut ad minimum debilitatur; inde diminuuntur vires, ita ut morbi minime reſiſtere poſſint. Hinc fit ut gangræna ex intemperie frigida & ſicca omnium ſit periculoſiſſima, præcipuè autem in ſenibus, & quibus partes principes male afficiuntur: Incipitque hęc ſpecies gangrænæ circa extremitates, quum partes illæ priùs nutrimento deſtituantur. Non immeritò itaque Benivenius ſcriptum reliquit, gangrænam à digito pedis (id quod de hac ſpecie gangrænæ intelligendum) incipientem mortalem eſſe. Ego (ut ingenuè fatear) inter omnes quotquot hactenus gangrænâ ex intemperie frigida & ſicca, vel alimenti penuriâ laborantes vidi, unus tantummodo evaſit. Quam hiſtoriam hic in gratiam juniorum Chirurgorum ſubjungere placuit, ut ſemper in morbis, quantumvis deſperatis, de ſanitate bene ſperent, atque ad eam recuperandam ſummam diligentiam adhibeant.

Anno 1582. die 20. Auguſti, cùm eſſemus apud Illuſtriſſimum principem Cliviacenſium, & Iuliacenſium, Montenſium &c. in arce Beneburgenſi, Presbiter quidam homo ſeptuagenarius & decrepitus, Gangrænâ ex intemperie frigida & ſicca, vel (ut rectiùs dicam) defectu caloris nativi & alimenti, in dextra tibia correptus fuit ſine cauſa aliqua externa. Nullus in principio morbi dolor aderat, nullumque inflammationis indicium, ſed potiùs frigus in crure perſentiebatur, unde ſtatim ad ſe accerſivit Clariſſ. D. D. Galenum Wierum Archiatrum Principis, ac Coſmum Slotanum, ejuſdem principis Chirurgum primarium Præceptorem meum ſummè honorandum. Invenimus autem paulo ſupra talum puſtulam nigram nucis avellanæ magnitudinem vix excedentem, & (ut dictum) ſine dolore, inflammatione, & tumore. Qua puſtula inciſa, non nihil ichoris, coloris flavi effluxit, ſubjecta verò caro livida, & ſenſûs expers erat, Puſtula in fœtidiſſimum ulcus degeneravit, quod intra paucos dies tantâ ſævitiâ crus invaſerat, ut una ex parte ſemimortuum conſpiceretur. Unde ex conſilio Clariſſ. ac Doctiſſ. Wieri crus, ubicunque ſuſpicio aliqua gangrænæ aderat, ſcarificavimus, cataplaſmata item, ungenta, aliaque plurima, quæ putredini adverſantur, & nativum calorem ſimul & nutrimentum attrahunt, applicuimus. Cæterum Clariſſ. D. Doctor Wierus particularibus quibuſdam internis medicamentis calorem nativum reſocillavit & continuò bonis ac euchymis alimentis inſtauravit. Sic Dei beneficio & Medici hujus ac Chirurgi diligentiâ ſummâ, atque induſtriâ, revocato tandem colore nativo, & humido radicali, putredo remiſit, reliqua quin etiam ſymptomata paulatim ceſſarunt. Mundificato dein ulcere & penè ſanato, Clyvlam reverſus eſt æger, ubi domi ſuæ adhuc ad tempus aliquod ſupervixerat. *Idem ibidem.*

Quidam cùm ſupra modum incaluiſſet, & ipſius corpus aquâ frigidâ perfuſum fuiſſet, gangrænâ & ſphacelo in tibia corripitur.

Cæterùm antequam ad problemata tua reſpondeam, affectum graviſſimum tibi communicare viſum eſt. Superiori æſtate, cùm Baſileæ apud ſereniſſimum Principem ac Dn. D. Janutium Radzivilium Lituaniæ &c. Ducem, per menſes aliquot (ut ex præcedentibus meis ad te litteris intellexiſti) moram traherem, accidit noctu ut in platea quæ portui proxima eſt, domus quædam incenderetur.

Cùm verò cives accurrerent, ac quidam juvenis, viginti circiter annor. ætatis, robuſtus, plethoricus, & optimo corporis habitu præditus, tectum proximum conſcendiſſet, ibique cùm propter caloris ab incendio vehementiam, tum etiam propter labores, ſupra modum incaluiſſet, rogavit ſocios ut aquâ frigidâ ſibi corpus perfunderent: hoc enim niſi facerent, æſtum maximum non ampliùs ſe ſufferre poſſe, ſed de vitâ periclitari, aiebat. Affundunt aquam eamque copioſè, ita ut veſtimenta omnia ipſiuſque corpus undique madefactum eſſet. Quid fit? corripitur horrore, ita ut vix eo tecto deſcenderet & ad ædes ſuas pervenire poſſet. Poſtero die, ac deinceps etſi graviter laboraret & maximum incendium internorum viſcerum perſentiret, morbum tamen neglexit. Circa quartum autem diem per criticam expulſionem ſeſe exoneraret, crus dextrum quoque intumuit, & inflammatione correptum fuit. Ad Xenodochium itaque deducitur, ubi clariſſ. ac æterna laude digniſſ. Viro Dn. D. *Jacobo Zwingero*, piæ memoriæ, & Chirurgis commiſſus fuit. Poſt dies aliquot, cùm inflammationem in tibiâ ad gangrænam tendere videret Dn *Zwingerus*, rogavit me, ut miſerum quoque inviſerem, ad ægrum itaque me confero, tibiamque ad poplitem ferè uſque, gangrænâ corruptam animadverto.

Porro etſi vires proſtratas, febrim maximam, tibiam quin etiam ad coxam fere uſque ſupra modum tumefactam, ac proinde rem iſtam in anguſtiis poſitam eſſe, ſatis ſuperque videremus, attamen quia ſæpiſſimè, etiam in deſperatis, divina clementia atque Potentia, præter ſpem atque opinionem Medicorum ſeſe patefacere ſolet; & ſemper (ut divinus Hippoc. lib. 2. Aphot. 25. nos monet) omnia ſecundùm rationem ſint facienda, ejus undique ſcarificavimus, unguentum Ægyptiacum, aliaque medicamenta quæ putredini adverſantur, applicuimus, ſed fruſtra, ſequenti enim die, ad coxam regionemque hepatis uſque livida reperta fuit, Lipothymiæ, frigus extremitatum & ſudor frigidus aderant, & eadem die vitam cum morte commutavit, *Idem ibidem.*

De gangræna & retentione urinæ, hiſtoria ſingularis, in quâ rara nonnulla recenſentur.

Cæterùm quia ſtatum generoſi noſtri ægri ſcire cupis, ipſius juſſu paucis, ſed ordine ipſum tibi aperiam. Reverſus hic ex magna *Britannia* ſæpiſſime de ardore urinæ, nonnunquam quoque de ipſius retentione conqueſtus eſt, ſed ſumptis emulſionibus à te præſcriptis Enematibuſque, adhibitis quoque candelulis facilè reſtituebatur. Ex ſiniſtrâ tamen parte peritonæi à duabus aut tribus menſibus ante morbum, uſque dum ruptus fuit abſceſſus in perineo, ut poſtea intelliges dolorem pungitivum, non uſque adeo acutum tamen continuò perſenſit. Circa principium verò menſis Aprilis hujus anni, cùm præſcriptam victus rationem non ſatis exactè obſervaſſet, in exercitiis quinetiam corporis, modum exceſſiſſet, fœtorem quendam in urinâ percipere cœpit. Fœtor ille paulatim adeo auctus fuit, ut mirum ſit, quomodo talis putredo abſque febre, nauſeâ, aliiſque graviſſimis ſymptomatibus in corpore tam diu deliteſcere potuerit. Eodem quoque tempore in fundo urinæ, materia quædam viſcida, ſpermati ranarum non abſimilis conſpiciebatur. Prætereà menſe Majo, cùm ad Alpes prædia ſua inviſendi gratiâ, profectus eſſet & ſcopulos pedes aſcenderet deſcenderetque, & proinde præter modum ac conſuetudinem ſuam incaluiſſet, longè vehementiùs quàm antea ipſum invaſerunt ſymptomata. Reverſus Bernam cùm eſſet, Emulſiones exhibui, Enema ex

Digitized by Google

lacte quod præſcripſiſti, injeci aliquoties: Renes unguentis & oleis refrigerantibus inunxi, poſt dies quoque aliquot corpus medicamento cholagogo leniter expurgavi, venamque in brachio incidi. Et quia materiam illam fœtidam & viſcoſam cum urinâ copioſe ipſum excernere videbam; ſuaſi, ut per dies aliquot ſero lactis cum ſacchato uteretur. His per dies quatuordecim adhibitis medicamentis, & exquiſitiſſimâ obſervatâ victus ratione, cùm omnia ſalva eſſe videbantur, fœtor quio etiam urinæ nonnihil remittere videretur, Solodurum ad illuſtrem Dn. Meronium Chriſtianiſſ. Regis legatum vocor. Non diu poſt meum abitum, malum & longè acerbius & crudelius quàm unquam antea, ipſum invaſit, non ſolùm enim febris ardentiſſima & continua; cum urinæ retentione, verùm etiam phlegmone in ipſo perinæo exorta eſt. Quapropter me abſente, Dominum Davidem Regem, hujus Reipubl. Doctor. medicum ordinar. & doctiſſ. appellare coactus fuit. Inſtitit & ille Emulſionibus Enematibuſque & locum affectum oleis convenientibus inungit; ſemicupio quoque propter doloris vehementiam, uti coactus fuit. Interim ego accerſitus adeo anxium ægrumque veluti in agone reperio. Febris enim vehemens, ſyncopæ frequentes, nauſea, cibi faſtidium, urinæ ardor & retentio, omniaque fere ſigna, quæ mortem præſentem præcedere ſolent, aderant. Phlegmone in perinæo magnitudine ovum anſerinum adæquabat cum maximo dolore pungitivo, tumore & duritie ſcroti & virgæ. Dn. D. Rex ante meum adventum anodynis, & quæ diſcutiunt ac reſolvunt ſimul uſus fuerat, ſed fruſtra; quapropter ad pus moventia nobis tranſeundum fuit: Sequens itaque cataplaſma applicuimus.

℞. Radicum & folior. altheæ, malvæ, an. m. i. coquantur & piſtentur, ut artis eſt, quibus admiſce farinæ tritici, ℥. ii. farin. ſem. fœnigræci, & lini. an. botyri recentis, Olei liliorum albor. & unguent. de althæa an. ℥. i. ſ. croci. ʒ. ß. vitell. ovor. num. ii. miſce, fiat cataplaſma, quod calidè applicuimus bis terve in die. Vigeſima nona maii cùm in medio perinæo & quidem in ipſo tauro ruptus fuiſſet abſceſſus, pus adeò putridum & fœtens in copia effluxit, ut totum conclave, incredibili & pluſquam cadaveroſo ſuo fœtore adimpleret. Fœtor ille per dies aliquot continuavit; talis enim erat ſphaceloſa putredo, ut totum perinæum emortuum excideret, & ulcus ingens poſt ſe relinqueret. Interim ego quæ putredini reſiſtunt, applico, ulceri unguentum Ægyptiacum meum in tractatu meo de gangrænâ deſcriptum, cum filamentis & duabus turundis, quarum una verſus ſcrotum aſcendebat, altera deorſum verſus podicem deſcendebat, impoſui; poſtea ſequens cataplaſma applicui.

℞. Farin. lupinor. fabarum an. ℥ i ß. Pulver, ſummitat. abſynthii, ſcordii, rutæ, an. ʒ ii. coquantur in oxymelite ſimplici, fiatque cataplaſma; adhuc calenti admiſce. Aloes, myrrhæ, an. ʒ i ß. carnem autem emortuam quotieſcumque ulcus deligavi, forfice & ſcapellis ad id aptis, quantùm fieri potuit, excidi, pus cum penicillis ex ſpongiis in decocto ſcordii, rutæ, abſinthii, & lupinorum, addito ſale, madefactis abſterſi. Sic per ſingularem Dei miſericordiam putredo paulatim, & quidem intra triduum ceſſavit, nec ulterius ſerpſit: quapropter uſum unguenti Ægyptiaci intermiſi, & linimentum ex pulveribus radicum Ariſtolochiæ rotundæ, Iridis florentinæ, Angelicæ, Aloes item & myrrhæ, cum Extracto ſcordii, parumque vitelli ovi mixtus, ulceri impoſui. Cataplaſmate tamen præſcripto ultra hebdomadas tres uſus fui. In perinæo autem non ſolùm cutis & caro à putredine eroſa fuit, Verùm etiam membranæ multæ putridæ, ductus urinarii, procul dubio tunicæ, exſcindendæ atque extrahendæ nobis fuerunt: quapropter omnis ferè urina per ulcus effluxit, idque in longum, ut poſtea dicam.

Circa initium junii in medio virgæ, & quidem in ipſo latere dextro tuberculum, quod ab initio ferè morbi durinſculum fuerat, in abſceſſum abiit, qui paulo poſt ruptus quoque eſt, non tamen ad ipſum ductum urinarium penetravit: quapropter adhibitis emollientibus, digerentibus, & mundificantibus haud difficilè coaluit. Triduo à rupto in virga tuberculo, humor qui antea per totum ſcrotum expanſus erat, in imam ipſius partem, verſus ulcus in perinæo decubuit, ibique extuberantiam quandam duram effecit.

Poſtquam verò applicuiſſemus ſacculos emollientes, unguentum item de althæâ, & Emplaſtrum ex meliloto; materia ibidem collecta, per ulcus in perinæo paulatim evacuata fuit.

A carne putridâ & membranis ſphacelatis ſatis mundificato ulcere, decocto Traumatico ex pyrolâ, alchimilla, ſanicula, conſolida ſaracenica, artemiſia, & beta rubra, cum vino rubro ſtyptico uſi fuimus, hoc modo: bibit æger hauſtum tribus horis ante prandium & totidem poſt cœnam: cum ſiphone quoque ulceri illud bis in die calide injecimus: duabus quinetiam cum turondis eodem decocto madefactis ulceri immiſimus, unâ videlicet ſurſum, alterâ deorſum verſus protrus Tandem linteum reduplicatum in eodem imbutum calide applicuimus. Non tantùm autem ulceri cum ſiphone decoctum, verùm & ipſi ductui urinario, tam ſurſum quàm deorſum infudimus. Id verò ut commodè fieret, roſtrum ſiphonis incurvatum fieri curavimus.

Non autem admiratione caret, in hac graviſſima maximaque putredine ſphincterem ſemper ſalvum & incolumen extitiſſe. Apparet id inde, quod æger etiam in morbi ipſius vigore urinam ſemper retinere potuerit, nec unquam illa involontarie effluxerit. Ulcus nihilominus quod deorſum verſus veſicam tendebat profundum erat, & ad ipſas Proſtatas, quas ego à longo tempore male affectas fuiſſe exiſtimo tendebat. Quotieſcunque autem urinam excernebat, partim quoq; per ulcus effluebat, abſque ulla tamen difficultate & dolore. Prædicto decocto Traumatico, eo modo ut dixi, in tertium menſem uſus eſt, ita ut paulatim ulcus pleniſſime conſolidatum fuerit, nec fiſtula ulla remanſerit. Faxit Deus Opt. Max. ut recuperata valetudine diu ad Dei gloriam frui poſſit. Porro præter Topica enumerata etiam in univerſalibus nihil prætermiſſum fuit. Ab initio vires præter modum labefactatas cibis optimi ſucci, cordialibus item medicamentis, quantùm fieri potuit, inſtauravimus. Deinde paululùm recuperatis viribus, de triduo in triduum, aut etiam alternis diebus, nonnihil Terebinthinæ optimę exhibuimus, cujus beneficio alvum lubricam fecimus, & vias urinarias ſimul expurgavimus. Renes unguento roſaceo cum camphora inunximus, & laminam plumbeam ejus magnitudinis ut lumbos & os ſacrum cooperiret, applicuimus. Nunc optimâ valetudine, laus ſit Deo, fruitur generoſus ille, nec ullum incommodum hujus mali graviſſimi perſentit. Urinam abſque ullâ difficultate & impedimento excernit, præterquam quod cùm poſt cœnam ipſam reddit, pruritum quendam doloroſum, eo in loco, ubi antea fuit ulcus, perſentiat. In urinâ præterea nonnunquam furfures conſpiciuntur. Præterea quotieſcumque vult ipſam excernere, guttula una materiæ viſcidæ, albę & glutinoſę in extremitate ductus urinarii ante excretionem urinæ apparet. Qualis illa ſit materia, &

unde

provenıat, ex Te ſcire, cupit generoſus? Ego materiam illam ex labefactatis & nondum ſatis corroboratis proſtatis pervenire exiſtimo, eſſeque veluti excrementum ſeminis, beneficio naturæ, ad extremitatem virgæ projectum. Deinde etiam quærit, cur pruritus ille doloroſus in urinæ excretione, poſt cœnam, cùm cubitum itūrus eſt, ſolummodo, non autem manè aut interdiu perſentiatur? Arbitror ego, naturam locum illum membranâ ſuâ deſtitutum, noctu, cùm naturales operationes præcipue fiunt, viſcoſa quadam & glutinoſa materia in eum finem, ne ab acrimonia urinæ lædatur, munire: Interdiu verò urinam, quia aliquoties excernitur, materiam illam abluere, partemque adhuc debilem vellicare. Hæc ſi non probabilia, veriſimilia tamen mihi eſſe videntur. Sed ampliorem declarationem, & quomodo hiſce ſymptomatibus impoſterum occurrendum ſit ex Te nobiliſſime vir, avidè expectamus.

Generoſum ægrum porrò quod attinet, etiam nunc optimam exquiſitiſſimamque obſervat victus rationem. Per intervalla quin etiam utitur Terebinthinâ. Præterito quoque autumno Apozemate laxitivo corpus expurgavimus & venam in brachio ſiniſtro ſecuimus. *Idem ibidem.*

De admirandâ curatione ſcroti poſt gangrænam delapſi.

Anno Domini *1616.* menſe Junio, vir quidam honeſtus, annorum circiter quadraginta, vino obrutus, cùm repente in ſcroti tumorem cum febre acuta, & vitium ſubita dejectione incidiſſet, à Chirurgo vocato remedium petiit, qui cùm livorem iſtius partis cum exulceratione penis totius, imo periculum, quod manifeſtam gangrænam deprehenderet, notaret, de cura ſollicitus, petiit conſilium Medici. Ego vocatus injecto prius clyſtere, quoniam alvus à biduo non reſponderat, præſcripſi cataplaſma ex ſcordio, ruta, farina lupinorum, orobi cum oxymelite, vino & ſimilibus. Per os exhibui diaſenam Hieron. Fracaſtorii, ſubinde aquam Theriacalem, quòd malignitatem cordi communicatam obſervarem, ſine hac enim vix reſpirare potuit. Die ſequenti depoſito cataplaſmate ſuper cuticulam, quam Epidermidem vocant, ſeparatam vidimus: tertio die ſcrotum ſponte apertum, circa veſperam vel libras aquæ decem effluxiſſe. Quarto die teſtes ex toto nudatos conſpeximus, deciderat enim ſcrotum à pectine uſque ad perinæum. Hîc quod facto opus deliberavimus, reſiccantibus & incarnantibus remediis, quatuordecim dierum ſpacio tantum profecimus, ut non tantùm teſtes ſcroto muniverimus; ſed & natura ſcrotum novis pilis veſtiverit, glans peni redierit integra, omnia ulcera penis conſolidata fuerint, & officium viri deinceps patiens præſtare potuerit. Ego nec quiſquam Medicorum noſtrorum ſimilem nec vidit, nec audivit: luis venereæ nulla ſuſpicio: nunc inculpata fruitur valetudine.

Ego naturam potiùs in conſervatione ſpeciei quàm individui ſolicitam eſſe dixi: ſtudet enim perpetuitati, ut cùm individuum ſervare non poſſit ſervet ſpeciem, quod præſtat partibus, quibus ſoboleſcimus. Si moleſtum non fuerit, & negotia ferant, judicium Cl. T. officioſe peto, *Idem ibidem.*

De Gangrana Parinæi & ſcroti admirandâ curatione.

Monſtra in morbis fieri, Vir nobilis, Ampliſſime, Averroëm, ſummum illum Philoſophum rectè ſcriptum reliquiſſe, indies experimur. Teſtis eſt admirandus & fortè inauditus ille caſus, quem Clariſſimus vir mecum communicavit. Ego infinitos propemodum vidi ægros, gangrænâ ſcroti laborantes, ſed, ut ingenuè fatear, ne unus quidem reſtitutus fuit. Pudenda enim cùm partea corporis ſint humidiſſimæ, raræ & ſpongioſæ. facilè excrementitios humores ex corpore deſcendentes recipiunt, ſequiturque gangræna, uti ſæpiſſimè in hydropicis obſervamus, in quibus gangrænam pudendorum, propter cachexiam corporis, & labefactationem viſcerum, nec non caloris nativi partis affectæ imbecillitatem, plane inſanabilem eſſe exiſtimo.

Ægrum autem de quo Clariſſ. vir ſcribit, non fuiſſe diuturno aliquo morbo affectum, ex literis clariſſimi viri colligo: ſcribit enim, ipſum vino obrutum repente tumore ſcroti cum febre acutâ correptum fuiſſe. Vires itaque non fuerunt à diuturno aliquo morbo, quemadmodum fit in hydropicis, conſumptæ, ſed adhuc integræ: quapropter morbum faciliùs debellare potuerunt. Simile quid videre mihi licuit.

Generoſus quidam Bernenſis, quadraginta circiter annorum ætatis, à multis annis caruncula laboraverat, quæ ipſi multùm negotii faceſſebat. Ante annum, circa principium Aprilis, cùm præſcriptam à Medicis victus rationem non ſatis exacte obſervaſſet & in corporis exercitiis modum exceſſiſſet, primò fœtorem cadaveroſum in urina (quæ ſedimentum viſcidum, ſpermati rancido non abſimile habebat) percipere cœpit. Ego quæ renes, viaſque urinarias abſtergunt & mundificant, præſcripſi, interim tamen fœtor ad ſeptimanas aliquot continuavit. Tandem penitùs ſuppreſſâ urinâ, & exortâ inflammatione, in ipsô perinæo gangræna ſequuta eſt, ita quidem ut totum illud interſtitium, quod eſt inter podicem & ſcrotum, ductus item urinarius partim exciderit, partim quoque exſcindendus fuerit. Longa eſſet ratio, ſi omnia quæ annotatione digna in hôc ægrô occurrerunt, recenſere vellem. Clariſſ. Vir omnia ordine videbit in v. Centuriâ Obſervationum mearum, obſerv. 64. in quâ paulatim progredior. Tandem omnibus admirantibus, veluti ex cymbâ Charontis evaſit, & nunc integrâ fruitur valetudine, neque ullam moleſtiam in reddendâ urinâ ſentit. Carunculæ enim omnes, quæ antea ductum urinarium coarctabant, eroſæ & ablatæ fuerunt. Exigua præterea fiſtula in perinæô remanſit, & maximô quidem cum ipſius commodô; Viſcidi enim atque excrementitii humores, qui ex ſuperioribus & labefactatis partibus veluti renibus, veſicâ & vaſis ſpermaticis, deſcendunt, liberè per ipſam effluunt, non tamen involuntarie ſed cum ipsâ urinâ, quam pelvicula, ad id ex induſtria fabricata, excipit. Obſervatione autem dignum eſt, ante menſes aliquot, cùm ulcus illud in perinæò, ita volente & jubente ægrô, me verò diſſuadente, maximâ adhibitâ diligentiâ, cicatrice obductum fuiſſet, ægrum retentione urinæ aliiſque incommodis, quæ carunculas comitari ſolent, de novò tantiſper afflictum fuiſſe, donec fiſtula iterum rupta fuerit. Porro ut redeam, unde digreſſus fui, niſi juvenis adhuc eſſet generoſus hic æger robuſtus, optimô quin etiam corporis habitû præditus, vix evaſiſſet.

evaſiſſet. Natura enim ut Clariſſ. Vir rectè quoque ſentit, ſemper ſollicita eſt in conſervatione individui ſui, morbi.que ſeſe opponit: ſed prout valida aut imbecillis fuerit, aut victrix evadit, aut victa ſuccumbit. Memini aliquoties ex Dn. Coſm. Slotano. p. m. Chirurgo præſtantiſſ. intellexiſſe curationem admirandam, nec abſimilem illi, cujus Claritas tua mentionem facit, cujus etiam memini centur. 1. obſerv. 48. Eſt autem talis.

Quadragenarius quidam Colonienſis, robuſtus, optimô corporis habitû præditus, cùm æſtatis tempore ſupra modum, incaluiſſet, & maximum hauſtum frigidæ bibiſſet, poſt dies aliquot febre continua correptus fuit. Ex qua potiùs naturæ beneficio & induſtria, quàm arte & medicamentis Medicorum curatus fuit: interim tamen intemperies & vitium in hepate remanſit, quapropter paulo poſt in cachexiam incidit. Et ita quidem, ut primò Ictaritiâ, poſtea quoque Aſcite prehenderetur. Advocatus Dominus Doctor Bernardus Cronenburgius, ſi recte recordor Medicus Colonienſis longe celeberrimus, omnia quæ ad morbum debellandum neceſſaria eſſe videbantur, adhibuit. Tandem veluti per criticam expulſionem in ſcrotum delapſo humore Dom. Slotanum quoque vocarunt in conſilium. Ambo omnem adhibent diligentiam atque induſtriam. Interim tumor ſcroti non cedit, ſed paulatim eô in locô, extinctô calore nativô, in gangrænam deſinit. Scrotum itaque undique phlebotomô ſcarificant, ſale marinô & theriacâ acetô diſſolutâ abluunt: Unguentum Ægyptiacum & cataplaſma ex farinâ Juniperorum, lolii, aloë, myrrhâ, ſcordiô, aliiſque putredini reſiſtentibus applicant, nec quidquam eorum quæ ad univerſalia ſpectant, prætermittunt. Optimam victus rationem præſcribunt, corpus per intervalla leniter, leviterque expurgant: Corroborantia & obſtructiones aperientia, cùm intus exhibent, tum carpis, hypochondriis, & ventri applicant. Interim dum aqua copiosè per ſcrotum effluit, æger meliuſcule habere, vireſque recolligere cœpit. Demum ſcrotum ſphacelatum, partim naturæ & medicamentorum beneficio decidit, partim quoque quod ſphacelatum erat, à Dn. Slotano novaculâ reſectum fuit, ita quidem ut teſticuli nudi conſpicerentur. Ulcus per menſes aliquot apertum manſit. Interim natura quidquid humoris excrementitii viſceribus inhærebat, per hanc viam ita evacuavit, ut partes nobiles in integrum reſtituerentur, & à morbô planè liberaretur æger. Circumcirca autem teſticulos, quod notandum, natura cicatricem duram, adeoque calloſam procreavit, ut ipſos vice ſcroti, ab externis injuriis vindicare ſufficiens eſſet. Sic Dei beneficiô omninò reſtitutus fuit æger, & ad multos annos in matrimoniô vixit, liberoſque aliquot progenuit.

Ante annos aliquot cùm Lauſannæ Medicinam facerem, venit ad me Sabaudus quidam 41. circiter annor. ætatis, cujus nomini de induſtriâ parco, huic ulcus ex lue venereâ ortum pluſquam dimidiam partem ſcroti & teſticulorum eroſerat. Adhibitis à me medicamentis, Deo benedicente reſtitutus fuit, & liberos ex uxore ſuâ ſuſcepit. Hanc coronidis loco addo hiſtoriam, etſi à præcedentibus diverſa ſit. *Gulielmus Fabricius Hildanus in obſervationibus Chirurgic.*

Gangræna Univerſalis.

Seni fatuo, neque heri, atque hodie, ſed diutiſſime debili fatiſcebant tandem uſque eò, cùm languidum cor, tum effectus partium calor: ut à omnia corporis offenſa, ſequeretur protinus perniciosiſſima gangræna. Diſpergens ſe per iners hocce corpus, tam liberè, ac latè ut id intra paucos dies, conſumpſerit univerſum.

Non licebat illi, vel natibus inſidere; vel cubito incumbere: nedum calcem pavimento imponere, vel ſcapulam in parietem inclinare, quin protinus extingueretur calor: & à gangræna obſideretur non minus pars premens, quàm preſſa. Quæ labes, tam præpete penna, corpus univerſum, ubi pervolaret: vidimus brevi, vix ullam partem intactam: quin omnia jam emortua, antequam verè emorerentur, miſerrimum hocce, laſcivientis mortis ludibrium. *Nicol. Tulpius Obſervationum Medico-Chirurgic. lib. 3.*

Gangræna pedis.

Lucas Sircus, geometer Amſtelredamenſis, contraxit ex penuria caloris innati, gangrænam pedis ſiniſtri. Cujus digitis à parte ſana jam avulſis, obtulit nonnunquam, homo naturâ jocabundus, Chirurgo ſuô; ubi jam meliuſcule ipſi ſaveret, pedem dextrum: quaſi recreandi cauſâ.

Sed eo, eadem labe paulo poſt, itidem infecto; deſeruit illum illico intempeſtiva hæcce hilaritas, & quaſi deſperata, jam tum omni ſalute; credidit firmiter, pœnam hanc cælitus ſibi immitti: quod tam intempeſtive joculatus fuiſſet. Quæ certe triſtitia non deſeruit ipſum, antequam deſereret ipſa vita. Adeò periculoſum in ſeriis nugari.

Infortunium autem, quod ipſum oppreſſit, circumvenit plerumque, quoſcunque à ſimili gangræna detentos. Neque fuit fortaſſis, ipſius conditio, eo deploratior, quod peccatum hoc, peccaſſet: ſed quia cordis robur fuit imbecillius, quàm ut convenienter ab interitu vindicaret pedes; eos longiſſime, à ſe remotos. Quarum partium exitium, propterea judicium facit circumſpectis medicis, brevi utique peſſum iturum, & totum hominem. *Idem ibidem.*

Gangræna partium naturalium.

Innumera in fœminas cadere incommoda, menſtruis poſt partum minus proſpere ſuccedentibus, vel Tyroni notum. at cui cognitum, exploratumve; Omnem expurgationis uterinæ impetum confertim propelli, in partes naturales, illaſque inde, non tantùm extrinſecus protuberare, Verùm gangræna etiam obſideri, quorum fæliciſſimorum eventuum duo nobis oblata fuere Exempla, & utrumque puerperis æque exitiale.

Matrona locuples difficillimè enixa, cui nihil poſt partum, ex naturæ lege, à vulvâ ſecederet, doluit impenſe circa naturalia, præ inſigni illorum tumore, quem tamen invitiſſima quum oſtenderet, ſategimus quidem cùm per clyſteres ac potiones; tum per fomenta ac olea opem adferre. ſed oleo ac opera deperditis, maloq; in dies invaleſcente evicit tandem pudorem, factâ copiâ illius tumoris, quem neceſſitas non ſinebat ulterius celare.

At fluxus uterinus tam libere, tantoque impetu jam tum, ſe effuderat, in declives haſce partes, ut eroſæ ac diſtentæ ab anô ac fervido hoc uteri excremento, jam induiſſent naturam gangrænæ; cum cute nigra, febre ardente, crebro animi deliquio imi ventris dolore, ac ſummis præcordiorum anguſtiis,

anguſtiis, quorum graviſſima ſymptomatum vehementia, adactus Chirurgus, aperuit non ſolùm ſcalpellò locum, exhauitque inde plurimum concreti ac grumoſi ſanguinis, ſeu veras infuſorum menſtruorum reliquias. Verùm fategit quoque loca ſincera defendere, & quod induruerat, in pus convertere, cujus voti propemodum compos, conceperat certe non exiguam ſanitatis ſpem.

Sed heu vanas hominum ſpes & incerta conceptæ valetudinis argumenta. Vix animos fecerat ſperata victoria, quin protinùs in pejus ruere, atque ante duodevigeſimum intervenire puerperæ inexpectatum vitæ exitium, ſecundùm illud Celſi: Adeo in medicina, ubi etiam perpetuum eſt, quod fieri debet, non tamen perpetuum eſt id quod ſequi convenit. *Idem ibidem.*

Vulvæ Rectique Inteſtini gangræna & perforatio feliciter curatæ.

In gravioribus affectibus haud decet Medicum facile deſperare; ſæpius enim fiunt, quę fieri poſſe pernegares. Repetiuntur ardeliones qui non verentur mox exclamare: *Non curabitur, non eluctabitur. Moriendum eſt ægro &c.* Attamen ſi nomini & famæ cuperent conſulere, cautiùs certe prognoſticari deberent. Uxor cujuſdam Piſtoris Amſtelodamenſis, ob partum difficilem, incidit ante aliquot annos in vulvæ inteſtinique recti gangrænam adeo enormem, ut multi exiſtimarent afflictam brevi è vivis exceſſuram. Poſt gangrænæ ſeparationem foramen vulvæ à nobis repertum fuit tantum eſſe, ut facillimè nux juglans viridi cortice obducta per illud ad inteſtini recti cavitatem inſeri potuiſſet: unde fœcibus alvinis dabatur locus, ut ex inteſtino recto ad vulvam nullo negotio tranſirent, id quod in tali caſu admodum familiare, Vulva enim tam arctè cohæret inteſtino recto, ut quaſi continuum ſit corpus. Itaque ſi alterutra pars afficiatur, altera nequit remanere immunis. Chirurgus qui mecum curationem ſuſcipiebat, excogitabat inſtrumentum è bracteâ confectum, in forma peſſarii excavati, cujus ſuperficiem exteriorem obduxerat narcotico medicamento: quale juxta Theoriam Chirurgicam equidem non erat improbandum, ſed tamen in praxi præſenti inutile fuit repertum, neque enim illud perferre potuit ægra. Itaque dictis medicamentis, plumaceolis exceptis, aperturæ dictarum partium proſpeximus, quibus brevi in totum reconvaluit hæc puerpera. Utinam jam ſunt ſcioli, qui effutiunt ejuſmodi malum eſſe incurabile, & ſine fiſtula remanente nunquam curam poſſe abſolvi? ſciant non ſolum hanc puerperam in totum fuiſſe reſtitutam, ita ut nulla ſupereſſet labes, verùm etiam diverſas ex eodem affectu à nobis eſſe curatas. Hoc verò diſcrimen in gangrænis partium animadverto: Scilicet, ſi partes poſteriores, nempe, quæ os ſacrum reſpiciunt, tali afficiuntur morbo, faciliùs curantur, propter inteſtini recti carnoſitatem, vulvæque diſpoſitionem, quæ verſus inteſtinum rectum non gaudet tot fibris tranſverſis, nerveis & duris, curationi obſtaculum inferentibus, ſed quod omnia ibidem molliora, curationique magis prona. Præterea in parte anteriore, nempe, quæ meatum urinarium reſpicit, propter continuum urinæ ſtillicidium ſanatio præpeditur, unde tum ſæpiſſimè fiſtula relinquitur incurabilis. *Freder Ruyſch. obſerv. Anatomico-Chirurgic. Centuria.*

Sphacelus ſtrictiorem ligaturam ſecutus.

Patitur puer quidam ruſticus IX. annorum in agro Gorlicenſi fracturam ſiniſtræ manus in medio cubiti & radii: Ligatur ab imperito ędituô iſtius loci nimis arctè, unde ſubſequente aurora, rubore nigricante in manu ſubortò, cum ſanguinis eruptione circa apices digitorum manus cœpit gangrænaſcere cum infelici ejuſdem ſphacelò, factaque hinc amputatione. *D. Ehrenſtrid. Hagendorn.*

Gangræna brachii ab incautâ venæſectione

Nobiliſſ. & magni nominis Jure-Conſultus D. Oe. à ſ. Patricius Norimbergenſis, tum juvenis, ex Hiſpania redux, Monſpelii in galliis ex præcipitantia, Chirurgi aliàs percelebris, ſanguinis miſſionem procurantis, in extremum fere vitæ diſcrimen inciderat. Nam iſte, conſpecta quadam in medio brachii flexu cicatrice, profundiorem venæ ſitum conjecturans, cultelli (*Lancette* galli vocant) cuſpide juſtô longiùs arreptâ, non venam tantùm infelici ictu pertuderat ſed ſimul nervum quoque ſub vena latenti graviſſime læſit. Aſt Oe. infelicis hujus ſectionis ignarus, cùm ſubſequente die horrorem febrilem ſentiret, in emittendo ſanguine ex altero brachio, ejuſdem Chirurgi operâ, ſed feliciore auſu, uſus eſt. Sequentibus diebus, in primis ſeptimo, brachium dextrum ſupra modum extumeſcebat, inflammabatur, ac tandem in ſphacelum converti videbatur, tanto cum patientis exquiſitiſſimo cruciatu & dolore, ut plurima ſanguinis & ſaniei copia excreta, ad interitum fere decumberet; variis quidem medicinis intus & extrinſecus, fruſtra tamen applicatis. Et quamvis ſingularis fomentationis beneficio ex catellis & felibus recentiſſime editis, atque ſummo ſtudio ad id requiſitis dolores aliquantulum mitigarentur, atque calor brachii naturalis nonnihil redintegraretur; ipſum tamen malum à gangræna conceptum non niſi cum brachii abſciſſione, vel funeſta totius corporis pernicie, curari, aut deponi poſſe credebatur. Quapropter totum Medicorum Collegium inclytæ inibi Academiæ in conſilium convocatum, præmiſſa inſpectione oculari, unum ex iſtis tribus ægro eligendum pronunciabat, vel brachium ob incidens gangrænæ malum incurabile, amputandum; vel nervum cum amortizatione totius brachii diſſecandum; vel vitæ ſubſidium quodcunque. Is reputans ſeu ſub toga, ſeu ſub ſago, ſe brachio indigere, ultimum eligens, maluit vitam cum brachio amittere, quàm ſine brachio eandem miſere & otioſe producere. Ob id in tam deſperato caſu Medici & Chirurgi abeuntes ægrum miſerè reliquerunt. Poſtero verò die ordinis Medicorum illius loci ſupremus, D. Joh. Hucherus de Bellovac; ad ægrum jam quaſi conclamatum acceſſit, narrans in ſimili plane caſu, olim Carolum IX. Galliarum Regem provida cujuſdam Medici opę & arte curatum fuiſſe, ſi æger dubio artis eventui ſe committere, & tam ad graviſſimos dolores obduratum, quàm ad ſumptuum plurium erogationem lubenter paratum præſtarę vellet, ſuum quoque ſcientię & operæ ſtudium adhibiturum ſe fidenter promiſit. Annuente ægro Hucherus novaculâ arreptâ, in affecto brachii loco novum vulnus cruciatim incidit, & ægrô ipſo vulneris inciſi partes forcipe tenente & dilatante, ſtuticula quadam inſerta, vulnereque rurſus colligato, paucis diebus

diebus id effecit, ut vena perforata & nervus læſus conſpicerentur. Cùm verò fomentationibus præmiſſis, fervido & bulliente oleo locum affectum Medicus crebro perfunderet, eo ipſo patienti tantum cruciatum cauſavit, ut viribus plane conſumptis denuo in mortis vicinia verſaretur. Tandem immenſis doloribus paulatim remiſſis, ligatura aperta, notabiliter apparuit, quomodo nervus præciſſus infuſi bullientis olei beneficio coalnerit, ac quaſi conglutinatus fuerit, quo & peracto, vulnereque perſanato, ipſum brachium priſtinas vires indies recipere, & patiens præter omnem expectationem in integrum reſtitui cœpit. *D. Thom. Bartholini.*

An gangræna pedis ex Sp. C.C. rectificati inunctione proceſſerit.

Ampliſſimi Viri amicæ petitioni ſatisfacturi, perlegimus juſtâ diligentiâ tranſmiſſum Caſum Medicum, & ad quæſtiones propoſitas breviſſimè reſpondimus. De facto tamen judicium noſtrum ſuſpendere debuimus, quia deficiente Medici Sempronii relatione, circumſtantiæ variæ deſiderantur de ægræ Viduæ ſtatu, malo præcedente, remediis adhibitis &c.

Interea ad Quæſtionem Primam officioſe reſpondetur, videri puſtulam in pede excitatam, fuiſſe mali moris ante farinarum Medicarum applicationem, alioquin enim ceſſiſſet, ad minimum ex parte, poſt admoras farinas, quin & pravitatis ejus indicium eſſe, quod totus ille prior dolor, & cordis, & aliarum partium ſuperiorum, deſierit velut in punctum aut centrum puſtulæ, adeoque ibidem tanto vehementiorem in anguſto ſpatio excitarit dolorem. Putamus autem minus convenienter illitum poſtea Spiritum Cornu Cervi rectificatum, præſertim ſi purus ille fuit, & non temperatus miſtutis aliis, qualem ſcillcet mitiorem noſtri pharmacopœi divendunt. Opportuniùs adhibuiſſet Sempronius diaphoretica interna, quàm externum illum vehementem liquorem, qui non poteſt non, præcipue in affectu non frigido, cauſari tandem dolores & alia incommoda. Neque ſpiritus ille in hoc caſu ſalutari poteſt *Schmerz ſtillender* ſpiritus, ſi accuratè loqui placeat. Solent tamen Medici in Inſcriptionibus medicamentorum propter diverſas intentiones ludere quandoque vocabulis, atque id innoxie.

Deinde, poſtquam ex ſuperioribus conſtat, puſtulam fuiſſe pravi & mali moris, non credimus inflammationem illam, & ſupervenientem gangrænam, in totum Spir. illi Cornu Cervini adſcribendam eſſe, cùm etiam ſine illo medicamento potuerit ſenſim ex puſtula illa ceu fonte infecto manaſſe, præſertim ſi corpus fuerit Cacochymicum, & ætas in ſenium declinans. Potuiſſe tamen dolores accelerare, & aggravare non negamus. In ſana autem carne gangrænam ab ſiquot guttarum illitu, terque quaterve repetito, excitatam fuiſſe, hactenus non obſervavimus.

Tandem, quanquam Theriaca diateſſaron ſocco Sambuci permiſta cum fructu applicari poſſit eryſipelati incipienti, adultæ tamen inflammationi ſiſtendæ quomodo ſervire potuerit, non videmus, Solum rob Sambuci applicitum fuiſſet innoxium.

Concluſum in Collegio noſtro Medico, Hafniæ 26. Martii clɔ. Iↄc. lxxix. Th. Bartholin. Er. Bartholin. W. Worm. Ol. Borrichius. Gaſp. Bartholin. Th. F. *E. Clar. Thom. Barthol. Act. Haffn.*

Remedium εὐπόριστον ad Gangrænam

Acceptis Miſcellaneis Academiæ veſtræ Curioſæ gratias ago, quòd me inter Principes Archivos primum in Scenam producere voluerit. Inſtituto præclaro Deus annuat, ut tantum opus quod molimini in Reipubl. Medicæ emolumentum cedat. Alias Obſervationes ſuperadderem, ſed Volcanus omnes turbavit meos calculos. Quia aliis ſubſidiis jam deſtituor, prona voluntas inſerviendi ęqui bonique conſulenda, donec ad me ipſum rediero, interea tantùm unam alteramve mitto hiſtoriam, quę ſcribenti occurrit. Graſſabantur nuper apud nos Morbilli maligni; facies exinde puellæ gangræna adeo defædata, ut labia pene fuerint conſumpta. Sedavi ſtatim ſerpentem gangrænam aqua marina, cui abſinthium incoxeram; quod experimentum in aliis quoque gangrænis oppoſui felici cum ſucceſſu. Dn. Th. Bartholini *in Lit. Haffnia Danorum ad D. Sachſium datis.*

Scholion.) Remediorum ſimplicium maximam eſſe varietatem, nemo eſt qui dubitet, habuerunt Græci ſua remedia, ſuppeditarunt Mauritani maximam eorum ſylvam, ſed ut Rombæus ait *Ep.* 28. p. 98. Videmus adhuc alia in uſum ceſſiſſe, quæ illi ne attigerint aut viderint unquam. Quanta non Remediorum cornucopia inaudita priſcis ſeculis emergit inde ex utraq; India, & ejus adjacentibus Inſulis, adeò rectè dixit Comicus.

Uſus, ætas, tempus aliquid apportat novi,
Ut quæ te modo ſcire credas, neſcias.

In Gargarea tali meſſe plurimi non ſine certa ratione Remedia apud nos nata Exoticis præſtantiora judicant, ut pote tum ob familiaritatem cum noſtræ naturæ conſtitutione, tum quod fruſtra foris petantur auxilia, quibus domi abundamus, ut cenſet Andr. Libav. Ep. ad Schnia. 44. p. 135. in ciſta Hornung. Agnovit hoc inprimis Exc. Joh. Beverovicius Med. Dordrecht. qui Lugd. Bat. Anno 1614 edidit elegantem tractatum αὐτάρκεια Batavia ſ. introductionem ad Medicinam indigenam, in qua demonſtrat cuilibet Populo ſatis apud ſe eſſe ad neceſſitatem, cuique proinde morbo ſua ubivis remedia, & cum Natura μάτην μηδὲν, ποιεῖ μὴ τὸν μάτην ἀπολείπει τῶν ἀναγκαίων nec fruſtra quicquam faciat, nec deficiat in neceſſariis) cur Orientis illa ſolum ſit mater fœcunda in ſuperfluis largiendis; reliquarum verò terrarum injuſta noverca, quæ cogeret ex alieno orbe advehere remedia. Indigena remedia ſane quoad certitudinem, vigorem, puritatem, impenſas, convenientiam cum natura incolarum (Beverovic. l. 2. cap. 2. pag. 65.) majorem habent, quamvis longe petita plerumque æſtimentur. Eandem ſimplicium defenſionem ſuſcepit Primoroſ. de Error. in Medic. lib. 4. cap. 7. jam ſuo tempore Plin. (quanquam fere nimis acerbe) L. 24. cap. 1. exoticis indigena prætulit, quando inquit. Ex terra naſcentibus Medicina: hæc ſola Naturæ placuerat eſſe remedia, parata vulgo, inventu facilia, & ſine impendio, ex quibus vivimus: poſtea fraudes hominum & ingeniorum capturæ Officinas invenere, in quibus ſua cuique homini venalis propoultur vita. Statim compoſitiones & miſturæ inexplicabiles decantantur. Arabia atque India in medio æſtimantur, ulcerique parvo Medicina à rubro mari imponitur, cùm remedia vera pauperrimus quiſque cœnet. Id l. 22. cap. 24. non placent remedia tam longè naſcentia, non nobis gignuntur, imò ne illis

illis quidem, aliàs non venderent. Hæc Plinius. Eundem in finem Excell. Thom. Bartholin. conſcripſerat libellum, cui titulus: Medicina Danica inquilinis remediis proprios morbos ſanans, ſed in miſerando illo elapſi anni Incendio cum reliquorum librorum incomparabili jactura periit. De eodem hæc ipſemet ſcribit in de Incend. Biblioth. pag. 69. vulgo inſervire placui, non doctis, quanquam malam gratiam inire videar à Pharmacopæis: Dedit Deus inquilina remedia pro curatione morborum domeſticorum, quibus uti poteſt quiſquis ab officinis Pharmaceuticis remotior, nec Medicos habet, quos conſultat, nec marſupium, quod peregrinis remediis impendat. Sic Paraliſin lateris ſiniſtri curavi Spiritu frumenti cui herba paralyſis incocta, Pleuritides populariter graſſantes ſolo decocto hordei ſanavi; Scorbuticos folio aquarico in Cereviſia veteri decocto: hydropicos purgavi foliis tenerioribus Sambuci. *Hæc Bartholinus.*

De malo Gangranoſo totius corporis.

Deſcribit tale ferè malum à ſcorbuto Eugalenus de Scorbuto pag. 191. quale non ita pridem in Xenodochio S. Crucis Goslarienſi obſervavimus, in quodam cœlibe XL. annorum. Hic ab aliquot menſibus rigidior inceſſit, & quaſi immobilis, ut pedes & crura, immo ipſum dorſum non ſatis ex animi ſententia flectere valuerit. Ante aliquot hebdomadas fit clinicus, & in lumbis oritur primo intuitu quaſi excoriatio, quæ à diuturno decubitu aliàs oriri conſuevit. Hæc primis diebus ab ipſo ægro negligitur, poſt paucos tamen dies advocatur, qui manum Chirurgicam admoveret. Ille pro viribus rem tentat; ſed perperam, quippe malum ipſos lumbos & dorſum adeo infecerat, ut ad interiora ſerpendo ipſas vertebras lumborum & os ſacrum denudaſſet, cum inſigni & intolerabili putredine: & ipſa caro lumborum plane indolens apparebat, &, quaſi carnes dilaceraſſent, ipſam hanc muſculoſam carnem. Accedebat ἀναισθησία inferiorum partium & abdominis, quippe injuſſa & excrementa & urina, modò corpus moveretur, effluebant. In pedibus & brachiis utcunque apparet macula nigricans, altera die tumor, tertio die ſubſidebat tumor, & apparebat ulcus gangrænoſum fœtidum, uti & uterque calcaneus brevi ſpatio ſenſum & vitam exuit. Hunc, rogatus, miſerrimum die ante ſuum obitum deſperato morbo, viſebam, ubi vix intolerabilem fœtorem cum aliis perferre poteram. *D. Joh. Georg. Trumphii.*

Sphacelus fracti cruris.

Ratisbonæ obſervavi in Viro quodam, ac juvene alio, quod, cùm in cura & deligatura fracti cruris calcaneus non ritè & ſubtus concave ponebatur, hunc brevi ſphacelo infeſtari. *D. C. B. Winoleri.*

Scholion Schrockii.

Calcaneus cùm in parte poſteriori magis præ crure exiſtet ac promineat, adeoque in ſupino decubitu concavitatem aliquam efficiat, ſi illa ſuppoſitis pulvillis non expleatur, cruris oſſa, ob fracturam tono ſuo & robore orbata, pondere quaſi concidunt, adeoque partes circumjacentes molliores comprimendo, vel etiam diſtendendo, inflammationem facilè atque ſphacelum inducere valent. Siquidem ut Hippocrates in lib. de Offici-cina Medic. ſcribit, jacere eo habitu convenit, qui ſecundùm naturam ſit; & dolorem minime faciat; quod paulo poſt calcaneo in ſpecie applicans, in prominentibus, inquit, corporis politus mollis, æquabilis eſſe debet, & qui ſurſum tendat, velut in calcaneo & coxendice, ita ut neque reflectantur, neque evertantur. Et lib. de fract. hæc habet: Ubi devinxeris, ſupra molle aliquod & æquabile deponere, ut ne in hanc vel in illam partem pervertatur, aut in anteriorem aut poſteriorem partem inflectatur. Ad id verò plurimùm confert pulvinum lineum, mollem non durum, medium in longitudinem, aut aliud quid tale ceteri ſupponere.

Gangrana ſanata.

Nobilis à *Grutſchreiber* laborabat Gangrænâ, Chirurgus impoſuit jus ſive muriam de Braſſica acida feliciter.

Braſſicam acidam egregiam vim refrigerandi habere, nemo eſt qui negat. Memini Dominum Capitaneum à Weixel mihi enarraſſe, quod aliquando pulvere pyrio adustus feliciſſime ſeipſum ſanaverit, imponendo Braſſicam acidam. Sic *D. D. Sim. Pauli* 4. part. Bot. p. 16. refert: Gangrænam in femore ſola applicatione pomorum putridorum contuſorum, ſine affuſione ullius liquoris coctorum ſanatam. De Braſſica Gal. l. 2. ſimpl. med. dicit; Braſſica eſculenta deſiccandi vim habet, tam eſa quàm foris impoſita. Quantùm Braſſicæ acidæ ad uſum uſque tribuat *Hyppol. Guarinonius ita Grevel der Bernuſtung. Menſchſzen Geſchelts. p.* 570. videri poteſt. *D. C. Winoleri.*

De Natibus ſphacelatis.

Glutæos ſpacelatos videre frequentiſſimum mihi fuit in febribus malignis & chronicis multis à diuturniori decubitu ſupino. Licet autem ex illis amplæ habenæ atque lamellæ deſectæ ſint, atque optima quæque antiphagædenica tam intus, quam extrà fuerint adhibita, mortis tamen præda fuerunt, uno duntaxat excepto, vegetiore viro, belli duce, purpurata febre correpto, de quo mihi toties à Chirurgis inclamatum, *tuère vitæ præſidia, nos externis proſpecturi ſumus.* Et revera quiſque noſtrum ſuas partes feliciter peregit, inſtaurando ſalutem Numinis afflatu. *E. Clar. viri Carol. Drelincurtii Collegiis, communicante Excell. D. Guyot: Med. D.*

Gangrana ex Elleboro lethalis.

Ruſtica mulier juvenis, doloribus ventriculi moleſtata, infuſum, è cortice radicum ellebori albi cum vino paratum aſſumpſit. Hauſto pharmaco incidit in Dyſpnæam cum ſtrangulationis ſenſu, cardialgiâ, pulſu debili & frequente, ſudatiuncula, extremorum frigore, tuſſi, ſputoque cruento. Ter aut quater alvum depoſuit, poſtridieque cum tribus aut quatuor ſedibus, lumbricos dejecit, cum intenſo frigore univerſum corpus obſidente, dolor in dextro crure oboriebatur. Non fomenta ex vino rubro cum herbis nervalibus parata, non ſpiritus vini applicatio, membri mox emorituri frigus ſuſtulerunt. Senſim evaneſcente dolore, qui per biduum miſellam cruciaverat, nativus cruris color in purpureum lividumque mutatus fuit, membrumque

ſenſu & vitâ carere compertum eſt. Nulli fuere auxilio ſcarificationes, permultaque alia Medicinæ præſidia. Amputata infra genu tibia, nullus manavit ſanguis. Interim ſerpens & interiora pervadens gangræna ægrotantem è vivis abſtulit. *Ex communicatione Clar. D. Rivalier Medic. Doct. Celeberrimi.*

Gangræna pedum podagram mentiens.

Clariſſ. Marci Gerbeſii, Miſcell. Curioſ. Decur. iij. Ann. 1.

Egregiè poſt Galenum de gangræna & ſphacelo Hieronymus Fabricius ab Aquapendente Pentat. Chirurgi l. 1. c. 19. dicendo: Gangrænam eſſe mortificationem partis, quæ inflammatione tentata eſt; Sphacelum verò affectionem, in qua pars omnino emortua eſt. Cauſam verò eorum inter cætera quandoque etiam eſſe influxum pravorum, & quaſi venenatorum humorum, in corpore à pravis cibariis genitorum in partem aliquam. Communiterque incipere ſolere in digito magno pedis, & mox inde progredi ulteriùs, ita ut brevi tibiam, & totam coxam apprehendat. Omnem etiam gangrænam quidem eſſe adeò curatu difficilem, ut niſi quis præſentiſſimis remediis occurrat, pars continuato quodam motu ſenſim emoriatur, ac brevi temporis ſpatio hominem jugulet; eam tamen, quæ ex humorum afluxu contingit, eſſe omnium deterrimam, & planè rarò feliciter terminari, imò homines ſenes ſubinde intra diem necare. Curationem verò tentari poſſe, (1.) Sanguinis emiſſione. (2.) Peccantium humorum correctione. (3.) Eorundem humorum expurgatione. (4.) Doloris lenitione (5.) Caloris nativi in parte affecta reſuſcitatione, aut, ſi is jam planè emortuus eſt, quod quidem ſaltem in malo jam ulteriùs progreſſo, & in ſphacelum commutato fit, partis affectæ à non affectis omnimoda ſeparatione (6.) Virium conſervatione. Quemadmodum hæc omnia unà cum Remediis ad id idoneis, pluribus videre licet loco citato.

Reverendiſſimus & Illuſtriſſimus Comes Octavius Bucellenius Præpoſitus Labacenſis, hujus inclytæ Provinciæ Carnioliæ Deputatorum Præſes, vir omni virtutum genere ornatiſſimus, & patronus olim meus gratioſiſſimus, ætate ſexageſimo anno propinquus, temperamenti cum prædominio melancholici, habitûs gracilis, & diætę aliàs obſervantiſſimus, podagricis tamen doloribus, jam à pluribus annis valde obnoxius, circa finem Decembris anni 1691. poſtquam cum familiarioribus ſuis præter ſuum morem in novo vico nobis *Profſeckher* dicto, vino, ſi ejus claritatem excipias circa illud tempus guſtuoſiſſimo, nonnihil exceſſiſſet, & fortè quoque in aliis deterioris ſucci cibariis, in alvi quendam fluxum incidit, adeò quidem tolerabilem ut Ordinarius ſuus Medicus Excellentiſſimus Dn. D. Andreas de Coppinis, in ſcientiâ Medicâ aliàs nulli facilè palmam concedens, cum exceptâ probe diętæ obſervantiâ nullo alio remedio indigere judicaverit, quemadmodum malo in dies decreſcente, res tandem etiam eò devoluta eſt, ut diarrhoea in totum cum ægri levamine ceſſaverit, ſed cum quo tamen eventu, audiamus.

Dum Illuſtriſſimus Patiens ſe ita planè in ſalvo eſſe exiſtimat, nulliuſque ulterioris remedii egere, in pedis dextri extremis digitis dolorem quemdam ardentem percipit; podagricum tamen, cui, uti priùs innui, valde obnoxius erat, defluxionem ratus, nihil minùs, quàm infauſti quid inde ſibi metuit. Aſt invadit idem ardor & alterum pedem non minori cum furore & pauli poſt utriuſque pedis digitos, immobilitas quædam in aliis podagricis paroxyſmus inſueta, unde ad ſcrupulum ſibi hac in parte adimendum, mox ordinarium ſuum Medicum advocari curat, qui, re & ſibi ſuſpectâ viſâ, author fuit, ut pro re exactiùs dignoſcenda adhuc alii in arte verſati viri advocarentur. Et advenimus noſtrûm tres, qui viſo in pedum digitis livore quodam inſueto, & immobilitate, mox de gangrænâ præſente & à materia quadam atrabilari, valde calida, acri, & quaſi malignâ, ex alvi fluxu fortè reſiduâ, illuc tanquam ad partes ob toties perpeſſos podagricos dolores debiliores à naturâ præcipitatæ progenitâ, ſuſpicari cœpimus, & proinde, quò allegatis ſuperiùs ex Hieron. Fabricio ab Aquapendente in ſimili caſu indicationibus cum aptis remediis tempeſtivè ſatisfaciendo, ulteriorem mali progreſſum ſatis maturè præcaveremus, omnem quidem lapidem movimus; ſed priuſquam ferè aliquid, excepto acri clyſtere, qui mox ab habito conſilio injiciebatur, in uſum tractum erat, jam actualis ſphacelus adfuit: Dolor ſcilicet ceſſavit, pedum digiti adeò arefacti, quod quidem fidem ſuperare videtur, conſpiciebantur, ut in fumo magis exſiccati nequiviſſent, reliqui verò pedes pallore quodam inſueto, frigiditate, flacciditate mollitieve ita affecti ſuor, ut contrecta caro œdematis ad inſtar facilè ad intrò cederet, & cutis, quaſi à ſubſtratis carnibus avulſa eſſet, digitis elevari potuerit, cum ſuccedente per interiorem tibiam livore quodam, inſenſibilitate & immobilitate, ut propterea de actuali ſphacelo jam præſente, nemo noſtrûm ampliùs dubitare potuerit, Hinc de quinto ſuperiùs memorato ſcopo cum emortuarum partium ab adhuc ſanis actuali cum ſerrâ abſciſſione exſequendo mox quidem ſolliciti fuimus, quod vires tamen valde proſtratæ, ætas utcunque provecta, & ferè inevitabilis ſub ipſa operatione ingens hæmorrhagia ſimile remedium nobis diſſuadere videretur, evidensque periculum minari, ne æger ſub ipſa operatione ſuccumberet, judicatum eſt, conſultius eſſe mitioribus, & qualia proponit citato loco rurſus Aquapendens emortuarum partium iſtam à ſanis ſeparationem tentare. Unde mox applicata fuere ſanis adhuc partibus defenſiva, emortuis verò præmiſsâ profundiſſimâ ſcarificatione, putredinem corrigentia & carnem emortuam à ſana ſeparantia, aſt quibuſcunque non obſtantibus, malum inſenſibiliter eatenus proſerpebat ſolâ partium immobilitate, & cutis aliquali validitate paulò poſt verò etiam inſenſibilitate ſe prodens, ut Illuſtr. Dn. Patientem planè interfeceerit. Sed quàm inſueto mortis genere! quaſi mors metuiſſet tantum ſubjectum palàm, & modo aliis mortalibus uſitato aggredi, ſed potiùs coactu fuiſſet ſimile ſtratagema ſtudio excogitare, & mutuatâ à podagra larvâ, ab extremis pedibus quaſi clam furſum ſerpendo nobiliſſimo illam lectiſſimiſque virtutibus ornatam animæ ſedem, cor invadere. Uſque adeò moriendum eſſe cunctis certum eſt, mortis verò genus & tempus incertum.

Gangræna

Gangræna in pede curata.

Clariſſ. Chriſtiani Helvichii, Miſcell. Curioſ. Decur. iij. Ann. 4. p. 92.

Cùm animi relaxandi gratiâ brumali tempore iter in pagum ſuſcepiſſem, Ruricola quidam me acceſſit, referens in filiæ 20. circiter annis natæ pede alterutrô primò quidem viſam eſſe inflammationem cum rubore, tenſione, deinde verò eam de dolore jam pulſatorio, jam ſcindente, æſtu quoque & ſiti graviter conqueſtam eſſe, mox viſas aliquas veſiculas cum maximo ſenſu doloris, modò pedem eſſe lividum & in parte quadam nigrum, foetore putridô ac cadaverosô circumſtantibus perquam gravem, ac jam ſtupidum fieri, motumque perire: ego hiſce intellectis periculoſiſſimum affectum eſſe agricolæ ſignificavi, me ex ore ejus modo audiviſſe ſigna gangrænæ, imò ſphaceli ſive perfectæ ceſſationis vitæ, jubeo denuò explorare diligenter, an ſuperſit adhuc ſenſus in organô, ſi aut pungatur, aut putreſcens caro præſcindatur, quòd ſi nihil ſentiat, unicum ſervandæ vitæ modum eſſe præſciſſionem ſcilicet & amputationem; ſi vires adhuc Ægræ conſtent, ne pars ſincera trahatur, & quo modo in vicino oppidô Chirurgus ſeſe gerere debeat, ſcriptâ Epiſtolâ doceo, quòd ſi ſenſûs indicium aliquod ſe ſe prodat, jubeo aquâ calcis partem affectam lavare, & lotæ, Emplaſtrum Diaſulphuris applicare; recordabatur enim Martinum Rulandum cum felici ſucceſſu his euporiſtis triſte malum ſtitiſſe; ipſe extremam cauſſabatur paupertatem, & cùm meo ſumptu vel Spiritum ſalis Armoniaci aut oleum Terebinthinæ, vel ex acidis ex fide multorum bene ſe gerentibus, oleum vitrioli emere vellem, iter etiam detrectabat, inſtanter orans, ut nominarem vegetabilia. Germanicis nominibus: Laudo Scordium, Card. bened. Centaurium minus, Radicem Galangæ, Rutam & alia alcalica ac balſamica non effœta, quia verò Tinct. Bezoardica more Michaelis parata ad manus erat, imò etiam conſtituentia cam & ſpir. vini muneris locô allata amicô, offero homini, uſumque Tinct. internum, ſpecierum verò cum Spiritu vini externum mando, & hac ratione ex loco diſcedo. Poſt quinque menſes cùm redirem, diligenter percontabar, quid poſt abitum meum contigiſſet; Ruſticus narrabat, ſeſe domum revertentem nullum planè ſenſûs indicium in pede iſto ampliùs offendiſſe, nec tamen paupertatis ſuæ ſibi conſcium advocaſſe Chirurgum, poſtea in feſto memoriæ S. Jacobi ſacrô tibiâ & fibulâ circa adminiculum quaſi ſerra, ut loquebatur non procul è genu abſciſſis, decidiſſe pedem, nec ſerpſiſſe malum longiùs aut genu tranſcendiſſe, & eum antea TRam Bezoardicam ad guttas aliquot porrexiſſet, alteri pedi idem malum minanti Species Spiritu vini impregnatos impoſuiſſe & ſic evanuiſſe periculum & filiam de nullo amplius morbo conqueri, ac amiſſo altero pede domeſtica pro virili negotia tractare. Ex his igitur evidenter patet, Gangrænam non tantùm arteriolum, venoſum ac nervoſum genus infeciſſe, ſed etiam oſſa corroſiſſe. Quantùm verò conjicere ex relatione hominis licebat, ex frigore nimio (nuda enim pedibus obambulaverat ſævienti brumâ) in hoc malum inciderat, frigus verò circulationem ſanguinis ſine dubio impedivit, fibræ enim & propagines nerveæ in corrugationes & ſpaſmos adactæ, Spiritibus in fugam conjectis, aut diſtractis, vaſa ſanguifera ab ipſis circumligata ſtrinxêre, hinc orta ſtagnatio & inflammatio; per hanc autem notabili temporis morâ ſanguis acredinem Spiritibus & humoribus inimiciſſimum & corrodentem videtur acquiſiviſſe; unde neceſſe eſt prædicta mala conſequi. Hæreo verò anceps, qui malum nullo ab arte impedimento facto in altero pede ſeſe non diffuderit latiùs, an unius Bezoardicæ T. RÆ uſus fortaſſis obicem poſuit?

Pollex pedis gangrænoſus feliciter ſeparatus in ſeptuagenario.

Clariſſ. Joh. Pauli Wurffbainii, Miſcell. Curioſ. Decur. iij. Ann. 9. & 10. p. 436.

Hieronymus Schedel, ob formæ pulchritudinem in joventute, Hieronymus formoſus dictus, ex eo Textorum genere qui ex ſtamine lineo, trama verò vel ſericea vel bombycina telam conficiunt & quod circa annum. 1488. è Suevia familias ſuas tranſtulerint Norimbergam, hodienum Textores Suavi vocantur. Anno 1700. in pedis pollice dextro, inſignem percipit dolorem, nullo tamen ſive tumore ſive rubore conſpicuo, quem Arthritidem credidit eò faciliùs, quo frater Podagricus conſtanter hoc affirmavit, remedii tamen nihil applicavit, niſi quod propriâ ſalivâ jejunus adhuc, pollicem non ſine levamine, ut putavit, quotidie inunxerit.

Elapſo quadriennio rediit dolor, priorem tamen atrociâ longè ſuperans, & clavum fortiter adictum ſimulans, cum tumore & inflammatione inſigni, cui vicinorum ſuaſu Linteamina Lacte caprillo calido madefacta, non ſine tumoris decremento; mox peſſimo conſilio, Terebinthinam ovi albumine mixtam, applicuit, exſudante deinceps materiâ purulentâ, quæ mox copioſiùs abbreviato à Balneatore ungue, affluebat, guttulis aliquot ſanguineis mixta, ſequebatur; elapſis aliquot diebus ſanguis grumoſus, putridus, nec ſine foetore, augebatur dolor indies, ita ut inſomnes planè æger conſumeret noctes, non ſine virium notabili læſione, & quod maximum, liveſcebat pollex, & ſphacelum minabatur præſentiſſimum; conterritus hac rerum facie, Balneatoris ad inſigne Roſæ beatè defuncti, Miniſter Gottofred. Pau Liſſâ prope Görlicium oriundus, Medici conſilium ſummè neceſſarium, & abſque ulla mora implorandum eſſe ajebat. Vocatus ab Ægri filio, d. 22. Maij. Anno 1704. accuratè omnia inſpicio, & tam ex pollicis nigredine, quàm ſtriis rubris à pollice ad ſuram uſque jam aſcendentibus, gangrænam cum ſummo vitæ periculo adeſſe, Conjugi & adſtantibus denuncio, & internè Confortantibus ſic dictis fractas reſuſcitare vires, Gangrænæ verò putredini reſiſtentibus; admixtis ſimul antiſcorbuticis obviam ire intendo, externè verò Spiritum Vini Camphoratum myrrhatum cum plumaceolis ulceri imponere, quàm linteaminibus totum pedem cum Tibia, quouſque nempe ſe extendebant ſtriæ, involvere jubeo, non ſine effectu laudabili, brevi enim ſtriæ modò dictæ imminentis ſphaceli prodromi; diſparebant; pollex magis quidem nigreſcebat & corrugabatur, gangrænoſis tamen partibus à ſanis rubicundo apparente circulo, optimo ſane præſagio ſe ſepa-

rantibus ac diſcedentibus ; etexi ergo ægrum noſtrum ſenem ſolatio, decurtandum tamen eſſe pollicem ſi prolongare velit vitam ſuam, dixi, annuit ſenex, animo fortiſſimo, & die 26. Maii Anno 1704. ætatis verò ſuæ ſeptuageſimo quinto (natus eſt Anno 1630. d. 6. Maij) ſuſtinet intrepidus ; ſed deliteſcebant adhuc bina appendicis Metapedii fragmenta, quæ poſt aliquot ſeptimanarum effluxum à benigniſſima Matre natura, non ſine admiratione ſeparabantur, & foras protrudebantur (quæ unà cum pollice inter varia curioſa ſervo) lymphâ hactenus emanante, ſenſim emanente, carne ſana cavitatea replente, cutemque omnia debito rurſos modo inveſtiente, ut ædes pro lubitu perambulare, templa frequentare & pro ſenii ſatis aliàs vegeti ratione, vivere queas pancratice.

SCHOLIUM) Naturam in ſenibus, tantarum eſſe virium, ut oſſium fracturas conſolidare, fiſſorum lamellas & ſquamulas ſeparare, ulcera mundificare, carnem ſanam regenerare, cutemque ſuperinducere queat, dubitare omnino licet, cùm hæc omnia ſuccum requirant nutritium copioſum & gelatinoſum, in ſenibus verò cutis rigeſcat, muſculi langueſcant, membra incurventur, non alia certe ratione, quàm quòd pleraque viſcera ſucci hujus nutritii elaborationi dicata langueſcant, ut ſenſim deficiat, vel non ſatis ſit glutinoſus, unde non poteſt non fieri, quin fibræ exſiccentur, vaſa contrahantur, pori ductuumque meatus immutentur, corpuſque noſtrum ſtirpium inſtar exareſcat ; Meritò hinc vegetum adhuc Textoris hujus ſenium, ſuccique nutritii & copiam & bonitatem, quem ex effectu hoc ſatis raro, probamus, miramur, ſimulque concludimus, Gangrænoſos affectus à cauſa externa, extirpatione Membri vix curari meliùs, ab interna verò ortos, nec igne curari, nec ferro, ſed morte, ut plurimum, & hîc lineam eſſe rerum ultimam.

GASTRORAPHIA vid. de eâ in *Vulneribus Abdominis.*

GENU immobile quomodo curatum ab Aquapendente. Vid. ſub titulô *Articuli.*

GIBBOSITAS.

De Gibbis quadam videri poterunt ex Marco Aureliò Severinô *ſub titulô* Luxatio, *in fine, ubi de Luxationibus internis, ſeu ab internâ cauſâ.*

Hic autem primò trademus quod de ejuſcemodi infirmitate habet in Diſſertationibus Medicis Selectis Clariſſ. Wolfgangus Wedelius. *Sic autem ille.*

NE in frontiſpiciô ſtatim propoſiti noſtri mæandris implicemur, ſed ſuccincto & ſolido tramite procedamus, more recepto à vocis ſignificatu initium facturi ſumus. Nomina enim ſunt εἰκόνες ſive imagines rerum, quibus intellectui propoſitis ipſæ res, uti ſunt, exprimuntur, & concipiuntur prout par eſt. Hinc eleganter Plato in Gorgiâ : ὃς ἂν τὰ ὀνόματα εἰδῇ, εἴσεται καὶ τὰ πράγματα, nominum gnarus, gnarus rerum. Conſiſtit autem illa nominum cognitio in tribus : *Etymologia, Homonymia, & Synonymia.*

Gibbus itaque, ſi *etymologiam* ſpectemus, nomen græcum eſt & latinitate donatum, deſcendit enim à κύπτειν inflectere incurvare, à cujus præterito medio κέκυφα, abjecto augmento κε, & mutato α, in ⊙, dicitur κυφὸς incurvus. Alii hoc nomen derivare allaborant ab ὑβὸς curvus, inflexus. Hinc ὕβωσις, ὕβωμα, curvamen, tanquam ab ὑβόω curvo, quòd illi, qui hoc affectu afficiuntur, non erecto ſed magis depreſſo & inflexo incedant tergo ; quæ tamen derivatio cum priori eadem eſt. Videri de hac Philologia inprimis meretur Pergamenus l. 6. aphor. comm. 46. Ex quo ipſo loco & rei ipſius fundamentis potiſſimum arguere licet, quidnam ſentiendum ſit quoad.

Homonymiam, magni momenti quæ eſt, ut rite procedamus hinc in dicendis. Notandum enim eſt, iumi gibbi vocem 1. latiſſime pro omni convexo & extuberante, etiam naturali, unde notum eſt, non ſolùm montes ab Helmontio & aliis dici gibbos terræ ; verùm ſpeciatim hepar dividi in partem gibbam & ſimam, convexam & cavam. Referri huc meretur, quod ipſe Cous ſpinam ſcribit à ſacro oſſe uſque ad magnum verticulum κυφὴν gibboſam eſſe, lib. de oſſium natura c. 2. t. 6. Quod repetit lib. de articul. c. 41. t. 8.

2. Late & improprie paulo gibbus notat omne vitium oſſium circa ipſam cratem ſive ſpinam, à ſtatu recto in curvum abeuntium, & eminentiam inde conſequentem, qualis tum in aliis ex conſuetudine obſervatur, tum frequenter in ſenibus jam decrepitis, potiſſimùm procerum corpus habentibus, quibus corpus præ ſiccitate aut imbecillitate nimia in anteriora incurveſcit ac inflectitur, quæ tamen potiùs curvitas, quàm gibboſitas nominanda, ut quę nullo pectoris aut ſpinæ vitio accidat.

3. Strictè magis gibbi dicuntur in univerſum, quibus luxatæ ſuoque loco dimotæ prominent ſpinæ vertebræ. Hæc autem luxatio varia eſt, & deprehendimus illius quatuor vel quinque potiſſimùm annotari differentias, quas communi & recepto ordine recenſebimus. Una fit extrorſum, quum foras ſive in poſteriorem ſpinæ partem, vertebrę convertuntur, Græcis κύρτωσις, ſive κύφωσις Latinis gibber gibboſitas dicta. Altera fit introrſum, quum in partem interiorem vertebræ luxantur, ita ut in dorſo ſit cavitas, in pectore circa ſternum præcipuè tumor Græcis λόρδωσις, Latinis repanditas, recurvitas. Tertia ad ſpinæ latera, quando nempe vertebræ neq; ante, neque retro recurvantur, ſed in obliquum ſive ad latus declinant, Græcis σκολίωσις. Latinis obſtipitas, divaricatio : eſt autem ſic dicta, quòd tortuoſum vel lumbricum terrę repentem referat ſpirarum ſimilitudine. Refert etiam Hieronymus Cardanus in Comm. de cauſis, Signis & Locis morborum part. 3. §. 56. id quod etiam obtigit citanti id. M. A. Severino, l. de gibb. c. 1. p. 324. & D. D. Præſidi, viſam ſibi puellam, flexa ita ſpina, ut literam S. referret. Quarta eſt, quum vertebræ in loco quidem ſuo manent, earundem tamen compages laxatur, cum æquali magis in ſedendo incurvatione, quod in tenellis infantum corporibus ſpeciatim viſitur, non item in ſenibus, exceptis, quibus id vitium incuratum remanſit, qualem ſartorem novit D. D. Præſes, qui continuò incurvato & prono fere corpore incedit, non aliter ac ſi aliquid amiſſum ſtudio curioſo ſemper quæreret. Græcis dicitur σεισμός, Latinis commotio ſive concuſſio, quaſſatio vertebrarum. De ſingulis his ſpeciebus videri poteſt Galenus l. 4. de loc. aff. c. 3. & comment. 3. de artic. t. 2. Quinta eſt, quando tum vertebris dorſi,

dorſi, tum lato oſſi pectoris, quod ſternum dicitur, ut incurventur intus & extus, accidit, ſœdaque corporis exiſtat figura cum depreſſione colli & elevatione humerorum, atque exſiccatione coaatum. Et iſta corporis tortura vocatur ante & retro gibboſitas.

Ex quibus patet, tum ſingulas ſpecies probe diſcernendas, tum unamquamque illarum ſtrictiſſima acceptione venire poſſe, cumprimis verò, & magis κατ' ἐξοχὴν, gibbi nomine venit, quando, quod frequentiſſimum eſt, extrorſum fit ſpinæ protuberantia, qua de etiam inpræſentiarum agemus potiſſimum, ita tamen ut reliquarum hæc ipſa ſit velut quædam norma, juxta quam illis opem ferre queamus.

Si Synonymiam ſpectemus, variis hic affectus gaudet nominibus. Dicitur enim Græcis, præter dicta, κυφὸς, κυρτὸς, κύφωσις, ὕβωσις, κύρτωσις, Latinis gibbus, gibber, gibboſitas, gibberoſitas, & qui hoc affectu laborant, vocantur gibbi vel gibberoſi. Germanis *der hokerode der puckel*. Et hæc de definitione nominali. Plura hac de re ſcire ſi quis deſiderat, Philologorum conſulat oracula. Nos hac vice de nomine non ulterius ſolliciti, progreſſum facimus ſine ambagibus ad ipſam definitionem realem.

Jam inveſtigavimus Gibberis nomen, ejus denique nominis ſignificationem examinavimus, nunc ipſam quoque equidem definitionem producimus.

Definitur autem gibber, quòd ſit eminentia præter naturam, in dorſo cumprimis, vel thorace, cum deformitate & motûs impedimentis, ſine febre, dependens à ſpinæ dorſi luxatione vel contorſione.

Genus eſt eminentia ſeu tumor, in hoc enim gibberis eſſentia & formalis ratio conſiſtit, ut ſenſu teſte, id deprehendatur, in omni proprie dicto gibbo eſſe extuberantiam, etiam quando cavitatem extrinſecus videatur exhibere. Omne ſiquidem convexum corpus ſua gaudet cavitate.

Qui verò per contorſionem ſpinæ morbum hunc definiunt, cauſalem definitionem offerunt, neque nobis hinc contrariantur. Præter hinc vitium eſſe ſtructuræ, tum in conformatione, quoad figuram, quandoquidem quæ recta vel recti æmula debebat eſſe ſpina dorſalis, & in longum magis excurrere incurvatur, & actionem naturalem in motu lædit, ac ſymptomatum diverſorum cauſa exiſtit; tum in compoſitione, ſitu & connexione mutata.

Differentiam ſpecificam conſtituunt reliqua definitionis verba, ut facile γενικὸν τὸ εἶναι tumoris pateat; eſſe nimirum tumorem ob partes ſolidas ſede ſua dimotas. Ut enim oſſa loco, ſuo excidentia partes ad quod contorquentur, intumeſcere faciunt, illo verò loco, ubi exciderunt, cavitatem efformant, quod luxationis nomine in ſcholis Medicis venit; ita ad hujus latitudinem etiam gibbus pertinet, & ſimili contento ſolido eſt conſpicuus.

Limitatum id ſpeciatim fuit ad dorſum & thoracem, tanquam partes ad hunc affectum recipiendum quàm maxime convenientes. Reliquæ enim partes corporis, præter dorſum, non facilè & fermè in totum non ſuſtinent gibbum, ut mox dicemus pluribus. Limitatum etiam ab adjunctis velut individuis comitibus primariis, deformitate & motûs impedimentis, aliiſque verbis, ut iis conjunctim ſpectatis facilis oriatur diſtinctio ab aliis tumorum generibus in dorſo evenientibus, ſiquidem partibus ejus muſculoſis, ſeu mollibus in genere, affectis enormes ſæpe tumores, imò nonnunquam ſcirrhoſos quoque & rebelles, ibidem oriri & geſtari experientia rerum magiſtra loquitur.

Sede morbi priùs bene perſpecta atque perpenſa, feliciùs hinc in ejus notitiam & curationem pervenire quemque poſſe, monet Celſus l. 4 de medic. c. 1. Cujus monitum ut nos quoque ſequamur, in gibberis ſubjectum ſeu partem affectam jam inquiremus.

Subjectum Principale gibberis ſunt vertebræ ſpinæ dorſalis enim præcipuè affici ſenſu & ratione patet; Adæquatum verò conſtituunt vicinæ & connexæ cum iiſdem partes oſſeæ aliæ thorax, ſternum, coſtæ, ſcapulæ. Neque enim niſi gradibus læſionis & ſpeciali loco differunt tumores circa ſcapulas, dorſum, humeros gibboſi. Remotius ſubjectum eſt totum corpus. Unde oſſium horum conſideratio, quomodo affici poſſint, multùm ad inveſtigationem cauſarum penitiorem faciet.

Certum enim eſt 1. effatum generale Hippocraticum, præcipuè huic parti conveniens, l. de oſſium natura c. 7. t. 1. & 2. (qui de venis in edit. Linden. inſcribitur) τὰ ὀστέα τῷ σώματι στάσιν, καὶ ὀρθότητα. καὶ εἶδος παρέχειν, τὰ δὲ νεῦρα κάμπτειν καὶ ξυντείνειν καὶ ἐκτείνειν, oſſa corpori ſtabilitatem, & rectitudinem, ac formam exhibere, nervos flexionem & contractionem ac extenſionem.

2. Conſtat verò per Anatomen, ſpinam non uno oſſe continuo gaudere, ſed pluribus, quæ ſpondyli ſive vertebræ audiunt, à vertendo dictæ, quòd harum beneficio ſpina in omnia motus genera aptari & verti poſſit, flectendo corpus antrorſum, retrorſum, dextrorſum, ſiniſtrorſum.

3. Vertebras haſce ſibi invicem ſuperponi, foventes in centro ſuo medullam à cerebro prolongatam, ut velut columna quædam ſit, morbi iis tamen, ut & conjunctis iis corporis ſuſtinere moles queat, & iidem conjunctim & æqualiter inflexis & curvatis motus peragi.

4. Ipſam ſpinam ſecundùm longitudinem ἰθυσκολιὸν rectobliquam, & in quatuor velut ſectiones expoſitam eſſe, collum, dorſum, lumbos & os ſacrum. Ex his verò dorſi vertebræ, quod antica parte thoracem conſtituit, frequentiſſime, hinc lumbi afficiuntur cumprimis & gibbum pariunt.

5. Ut motus flexionis & extenſionis poſſit conſici, γεγιγγλυμῶσθαι τοὺς σπονδύλους, copulari ſibi invicem vertebras per γίγγλυμον & motum conſpicuum edere; circumfuſas cartilagine inſigni utriuſque extremis, quibus ſe excipiunt; connexa præter συγχόνδρωσιν nexu firmiſſimo per ligamenta & vincula craſſa valida ac dura, implicari proceſſibus, & præcipue vinculum membranis validis intextum univerſam ſpinam extrinſecus obvolvere, à quo robur & firmitudinem acquirit. Connexæ ſunt vertebræ (ut loquamur cum B. Rolfincio diſſert. anat. l. 2. c. 35. p. 278.) dura extrinſecus membrana: intus verò ligamento membranoſa, duro & robuſto, à ſumma cervicis vertebra ad os ſacrum producto, Elegans connexionis hujus exemplum per ſpeciale membraneum vinculum, à ſuprema contignatione ſpinæ protenſum, curioſa ſpeculatione videri poteſt in halecibus, modò certa ἐγχείρησις adhibeatur, ut à carnibus ſeparatum oculis pateat, ad cujus flexionem & ſpineam craterem curvari oportet. Id verò non niſi in coctis apparet. Neque obſtat, non perfectum attribuere alios oſſibus hiſce γίγγλυμον, quod non fiat hoc loco mutua duorum oſſium inſertio,

ſed

ſed moveri potiùs eadem per ἀρθρωδίαν: Sufficit enim, concedendum omnino eſſe ut motum quendam & articulationem, ac eundem in finem & vertebras ſibi invicem incumbere, flecti aptas, & articulari earundem apophyſes aſcendentes & deſcendentes inter ſe.

6. Speciatim etiam vertebras dorſi, ſive thoracicas, coſtas excipere, firmare, & hinc inde ad vicinas partes nervos emittere, ubivis annexas inflectentibus muſculis.

Qua viſcera ſpectant, vertebras totundas eſſe cum ſubſtantia tenera magis & rara, extrorſum verò proceſſibus eminere, per σύμφυσιν connexis, & æquali poſitu rectitudinem proportionatam ſervantibus. De quibus evolvi præter alios poſſunt. *Archangel. Piccolhom. prælect. Anat. l.8.p.367.ſeqq. Rolfinc. l.c.7. & 37.*

Ex hiſce, ut alias mittamus, clarum eſſe poteſt, illi principaliter morbum eſſe aſſignandum, ubi læſio contingit, & conſequens vitioſa conformatio. Fitque id ipſum modò per eſſentiam, proprio & domeſtico vitio, quod frequentius eſt, modò per conſenſum aliunde morbo inducto, ita tamen, ut ſucceſſu temporis eſſentialis labes fiat.

Ut ut verò ſint, qui ſubjectum hoc latius extendere velint, & præter ſpinam dorſalem gibbum pati etiam alias partes extra hoc clima medium, uti Severinus l. de recond. abſceſſ. nat. manus & pedes quoque huc refert, cùm hæ partes æque diſtorqueri queant, adducitque exemplum in adoleſcente, quod videri poteſt l. c. p. m. 342. Propriè tamen loquendo reliquæ dictæ partes corporis ſubſtinere quidem poſſunt luxationem perfectam, vel imperfectam, curvitatem, eminentiam, at gibbum non item, illa ergo ſolùm competit ſpinæ & præcipue quidem, quoad dorſum frequentiſſime, cum annexis thoraci partibus, hinc & lumbos.

Cùm itaque plurimum referat cauſam noſſe, & in morbis his conformationis ad oculum pateat, non cognitam eandem nec auferri poſſe, merito ad hujus inquiſitionem provehimur.

Cauſa immediata eſt vertebrarum ſpinæ dorſalis luxatio, laxatio, ſubluxatio vel διαστροφὴ diſtorſio, ſeu contorſio nominata Hippocrati l. de art.c.45. c. 5. ut μετάστασις τῶν σπονδύλων Galeno l. 4. de loc. aff. c. 3. quibus innuitur articulationem earundem eſſe læſam, συγχόνδρωσιν, συνδεσμωσιν σὺσσάρκωσιν non priſtino naturali deprehendi in ſtatu, vel laxata vincula, quod in σὺνεξ potiſſimùm viſitur, vel luxatos penitus verticulos. Hiſce enim luxatis & non mature repoſitis, ſtatim aliqua eminentia, aliqua protuberantia conſpicitur.

Notari verò meretur, laxationem hîc accipi paulo latius non pro dislocatione omnino perfectâ, violenta, & ſimul ac ſemel contingente, quæ majorem vim cauſarum externarum ſequitur, & ſi vera ſit ob ſpinalis medullæ compreſſionem, præviâ communiter paralyſi nervos inde accipientium partium, & aliis ſymptomatibus, ut plurimum lethalis eſſe conſuevit, vel alia facie ſaltem viſenda; qua de re videri poteſt Celſus l. 8. c. 14. p. 580. ſed imperfecta, minus reſpective violenta, & ſucceſſiva, unde è ſede ſua ſenſim ſenſimque dimotis verticulis nutritiva & auctrix vix à limite ſuo aberrat.

Cauſarum Mediatarum Proximiorum vicem ſuſtinet quæcunque ἕλκειν τὰ νευρώδη σώματα trahere vel diſtendere nervuſa corpora vertebrarum poſſunt, quas commodè in externas & internas dividere licet. Internæ, quoad eſſentiam, ſunt vel vaporoſæ, vel humoroſæ. Vapores quidem concurrunt, quòd videantur debiliores ex ordine ſuo dimovendis, vertebris; ſi tamen impetum horum reſpiciamus, etiam ſuo loco aliquid conferre poterunt, exemplo illorum, qui juxta 6. aphor. 46. ex tuſſi & aſthmate gibbi evadunt, quatenus coactiva expanſione thoracis in anxiâ illa reſpiratione etiam vertebræ in diſpoſitis extrorſum coguntur cedere, ſucceſſivè impreſſa debilitatis nota, licèt magis videatur loqui aphoriſmus de aſthmate & tuſſi, tubercula latitantia comitante.

Hinc ſi repento anhelitu comprimatur abdomen, ſæpe manifeſtus hujus rei ſenſus in dorſo ſe exerit.

Humores verò potiſſimam abſolvunt paginam ſi peccent, quoad eſſentiam, ſeroſi cumprimis, luxare & laxare præ reliquis apti nati. Quoad eſſendi modum verò conſiderati, ſi delinquant quantitate, qualitate, & motu.

Quantitate, partim in exceſſu, tum primario interdum, tum ſecundario & diſpoſitive, facilitantes dimotionem illam, ſi male ſint diſpoſiti, ſi humores in articulis & juncturis acerventur, qui articulationis ipſius ligamenta primùm madefaciunt, dein laxiora reddunt & tandem ob copiam os ipſum è ſede ſua protrudunt; partim in defectû, ſi ſufficiens humiditas deſit, ipſaque ligamenta velut magis nuda, minuſque inveſtita partibus carnoſis & adipoſis contractioni faciliùs auſcultent.

Qualitate peccant, ſi vel alimentarem blandam, roſcidam oleoſam deponant naturam, & acidis vel alcalinis particulis ſcateant, unde aridius corpus conſurgit, & tenerius, vel ichoreſcant, concepta facili labe ab extravaſatione vel στάσει.

Maxime ergo accuſandus venit eorundem motus, tum generationis, tum localis. Generantur ſæpe in parte affecta ipſa per συναθροισμὸν ſeu congeſtionem paulatinam, inductam ob debilitatem nativam vel acquiſitam, ob intemperiem humidiorem, vel errores externos, unde non legitime nutriuntur partes teneræ, molles, cartilaginoſæ, nec debitam acquirere poſſunt conſiſtentiam.

Idque ut paulatim magis fit, ita majori cum ἐνεργείᾳ & impetu, ſi extra locum affectum generati vitioſi humores, ſeu latex vitiatus ad ſpinalem medullam ejuſque vertebras per ῥευματισμὸν appellat, unde conſiderabimus, partem mandantem, recipientem, vias & modum.

Partis mandantis vicem obtinet totum aliquando corpus, ob cacochymiam ſeroſam, acetoſam, nerviſque & oſſibus minùs benignam, unde ut ex hoc fonte ſeri vitiati στραγγούρι, ſæpe conſurgit; ita ſpeciatim quoque hæc gibbum conjunctum frequenter habet. Plethoricos verò minus vides gibboſos, quòd in iis toroſiores muſculi minùs læſionibus ſint obnoxii. Interdum viſcerum δυσκρασίαι concurrunt particulares, ventriculi, hepatis, lienis, cerebri, depuratione & cohobatione ſanguinis minùs rite peracta, unde promptus laticis decubitus, & ſpiritus animales minùs vegeti in nervis decurrunt.

Pars recipiens eſt ſpina dorſalis, ſuſtinendo corpori dicata. Cùm ergo pars hæc ſit ſpermatica, à ſero incrementum ſibi capiens, mollis naturâ ſuâ & frigidior, adeoque ibi jam tum glutinoſus humor exiſtat, ſi huic ipſi alius & quidem in exceſſu peccans ſuperveniat, haud difficulter vitium & tuberculum aliquod excitari poteſt.

Viæ ſunt arteriæ advehendo, venæ & vaſa lymphatica non recipiendo ſuperfluum.

Modus ſit ὠθεῖ καὶ ἕλκει. Pellit continuo ſpirituoſi ſanguinis & ſuccedentium ſibi undarum impetus; obice ergo poſito, ſive concepto calore pori magis

rareſiunt,

rarefiunt, ſeu dolore velut ſpina infigatur σπάσις prompta eſt; verbo, circulatione ſanguinis vel lymphæ impedita hoc vel illo ſpeciali loco, promptus affluxus & ῥευματισμὸς conſurgit, hujuſque hinc affectus, tubercula ſeù abſceſſus. Sane ſummi Medicorum proceres Hippocrates & Galenus, binas has præcipuas & unas fere cauſas gibberis laudant, quas verbis Galeni proferemus ex 6. aph. comm. 46. ὑβοῦται ῥάχις, inquit, ὅτι μὲν ἢ διά τινα πληγὴν ἢ κατάπτωσιν, ὑβοῦται δ' ἢ διά τινα φύματα σκληρὰ συςάντα κατὰ τὴν πρόσω χώραν. Gibboſitas ſpinæ fit aliquando propter ictum aut caſum, fit etiam propter quæ in parte anteriore conſiſtunt. Et paulo poſt aſſerit, omnes qui ſponte ſeu citra externam aliquam cauſam, ſine ictu vel caſu gibboſi fiunt, propter dura & concoqui difficilia tubercula tales fieri, ἐπὶ φύμασι σκληροῖς ἢ δυσπέπτοις τούτους γίνεσθαι. Quæ ipſa mens quoquo eſt, imo verba eadem, divini ſenis lib. de artic. *t.* 37. t. 11. niſi quod ἀπέπτων loco δυσπέπτων memini, additque pleriſque propter tales συςρόφας, collectiones morbum fieri.

Quomodo verò à tuberculis hiſce tractio, tenſio & conſequenter contorſio vertebrarum fiat, indeque modò introrſum, ſi una ſaltim parte reſideant, modò extrorſum, ſi utrinque, modò laterorum vertebrarum exturbatio contingat, pluribus l. cit. *l. 4. c. 3. de loc. aff. & comm. 3. l. de artic. l. 2. Galenus* explanat elegantiſſimè, ibidem videndus. Sufficerit nobis, exemplo tumorum extrinſecus oculis occurrentium idem concipi & illuſtrari poſſe. Conſtat enim v. g. in colli tumoribus inflammatoriis, ea, qua reſidet malum parte, tenſione fibrarum inæquali & laterali magis inflecti caput & curvari velut ad latus, & ſi in oppoſitum reclinetur, dolorem mirum quantum augeri, quòd hoc pacto major fiat tenſio & conſequenter dolor; ab æquali verò & majori in oppoſitum magis verti. Eadem ratio eſt, ſi tumor in inguine conſederit, aliiſque locis, ubi flexura inprimis opus eſt. Tacemus exemplum mechanicum corporum flexibilium, bacillorum recentium, & calamorum ſcriptoriorum, itidem Galeno & ex eo Severino laudatum. Ut in aliis quoque luxationum generibus, quando tendines & ligamenta extenduntur, nimis laxantur, flaccidiora evadunt & hinc dimittunt ex acetabulo ſuo oſſa; ita & in affectu hoc noſtro plurimum ipſi ligamentorum & nervorum vitio adſcribendum eſt. Facta horum tenſione, neceſſum eſt vertebras etiam unà nunc dextrorſum nunc ſiniſtrorſum, aliàs introrſum rapi, ſicque ſua ſede dimoveri & luxari. Et hac ratione tubercula quicquid præſtant, quod non exiguum ſed plurimum eſt, præſtant vitium affricando illis corporibus, quibus vertebræ alligantur.

Hinc cùm molem ſuperpoſitam ferre non ſuſtineant vertebræ, non firmatæ nec ferruminatæ, uti priùs, ſenſim fatiſcunt, cedunt, & anomalias in figura patiuntur, dimotæ magiſque è loco ſuo. Pro varietate ergo loci, ex quo dicto modo ligamentis & vertebris dislocationis intentatur virium, etiam modò hic, modò illic, idq; iterum variè, conſpicuum concitat malum conſectarium. Confer *Mayovv. lib. de rachit. pag.* 124.

Præter internas has proximiores, etiam cauſa externa conſideranda venit, cujus vicem obire poteſt omne illud, quod corpus grave durumque quaſſat, allidit, percutit, qualia ſunt ictus, caſus violentos in ſcapulas vel coxas, nimiæ compreſſiones, inflexio nimia & ſimiles cauſæ violentæ, αἱ κυφώσιες αἱ ἐν τῷ σώματι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίγνονται ὁκόταν ὀπίσω, ἢ ὑπό τινος ὁμοίως πίεσῃ. Gibboſitates ex caſibus contingentes pleræque fiunt, ſi aut in coſtas innitatur, ac impingat, aut in humores cadat, loquit Cous l. c. 45. t. 2. Quo pertinet etiam nutricum imprudentia, quando infantes faſciis nimis arctè aut inæqualiter conſtringunt, (quod Hildanus in multis obſervavit, ob ſtrictiorem ſcil. involutionem gibbum infantibus frequenter accidere: ſiquidem oſſa adhuc tenera, mollia, cerea quaſi & cartilaginoſa facilè retorquentur, extraque ſedem naturalem reprimuntur, quæ dein paulatim excreſcentiâ indureſcunt) aut in brachiis geſtant priùs, quàm ſpina tam firmata eſt, ut erecti ſedere poſſint; ut ſi dum infantes è cunis elevant, dorſum manu altera non fulciunt. Huc referenda eſt & veſtimentorum nimia conſtrictio & anguſtia, dum puellas ſtultæ matres junceo corpore eſſe ſtudent, tenella enim iſta ætate mollia nimium & mucoſa ſpinæ dorſi ligamenta eam recto & conſtanti caſu continere nequeunt, ſed ſequacia nimium ejus vertebras in interiorem, exteriorem aut lateralem partem proruere & projicere ſe facilè permittunt.

Eſt & ex cauſis externis memoranda conſuetudo, corpus quoquoverſum inflectendi, atque inflexum continendi. Quemadmodum enim virgultis & viridibus lignis pondere preſſis, aſſidueque contortis, ita & dorſo noſtri corporis curvitas accidit ſub opificiis diverſarum artium & ſub inſtitutis vitæ diverſis. Ad hanc conſuetudinem referendus videtur & indecorus juvenilium & mollium adhuc corporum ſitus & poſitus in ſtando, ambulando, ſaltando, geſticulando, aut ſimile quid agendo, de quibus omnibus plura legi merentur apud *Severin. l. c. c. 3. p.* 327.

Prædictis cauſarum generibus obſtetricantur tum προηγούμεναι ſeu antecedentes, tum προκαταρκτικαὶ ſeu occaſionales, quas ſub naturalium, nonnaturalium & præternaturalium notione complectemur.

Ex Naturalium cauſarum cenſu eſt diſpoſitio corporum, ſi non hæreditaria, tamen individualis, qua alii præ aliis procliviores ſunt ad hujus mali fomitem recipiendum, nam omne agens requirit patiens diſpoſitum ad agentis energiam recipiendam.

Quoad Diſpoſitionem Hæreditariam, licet gibbus non ſit morbus æque ſeminalis propriè ſic dictus, nihilominus tamen multùm ad illum producendum conferre valet vitioſa in utero conformatio. Hæc autem facilè contingere poteſt ibidem vel interno humorum vitio à matre traductorum, tum quoque, ut colligere non ineptum aliquando eſt, ex ſitu fœtûs mutato, & exantlatis gravioribus in partu anguſtiis, præcipuè in primiparis. Hinc rectè Helmont. libro Retenta inſcripto p. 497. Ad continentis morbos, ait, ſpectant quoque ſpontaneæ excreſcentiæ, gibboſitates, luxationes & exarthroſes; Quæ quia innatam roboris inæqualitatem ſequuntur, ſemini parentum plerumque vel nutricum defectibus acceptum ferunt.

Temperamentum frigidum & humidum, ut & frigidum & ſiccum maximopere ad hanc proclives reddit labem. Nec ſolùm totius temperamentum corporis, ſed etiam & quidem præcipuè reliquorum corporis noſtri viſcerum attendendum venit. Ventriculus ſi non rectè diſpoſitus, non rectè concoquit cibum ſed corrumpit, ex quo haud laudabilis fit ſanguis, ſed cruditatibus cumulatur corpus, quod virium concoctionis primæ non corrigitur in ſecunda, multò minùs in tertia. Cor ſi non bene ſeſe habet, non bonus elaborator ſanguis, & mala fit nutritio, cor enim eſt primaria ſanguinis officina.

Ætas unice huc facit & præ aliis quadrat infantilis & puerilis 3. a. 26. Illa quidem, quando conſidêre incipiunt, σιῶτιν frequentiùs patiur, hinc & κύρτωσιν quale exemplum xvi i. menſium infantis recenſet Theodoſ. ep. 42. p. 250. & ſimilia in praxi ſæpe occurrunt, hæc quando jam ambulare cœperunt, anno cumprimis quarto, quinto & ſequentibus, donec ex ephebis exceſſerint. Rarius paulo ultra ſeptimum annum provecti gibboſi, ab interna maxime cauſa, redditi obſervantur, vel ſaltem quò ſerius malum hinc impetit corpus, eò minus incrementum vitiat.

Inprimis verò id fit, ſi accedat habitus corporis gracilior & textura tenerior ac ſeroſior, unde ſpina debilior, ex cartilaginibus magis quàm oſſibus adhuc conſtans, pro ſuſtentanda capitis mole fulcrum minus firmum præbet, prompteque ſi præſertim ictus vel caſus ſuperveniat graviori oneri cedit, & rectitudinem ſuam non ſine inſigni coſtarum ſternique contorſione amittit. Hinc Hippocr. lib. de articul. c. 6. carnoſis minùs contingere luxationes, ſcribit, & ſi fiant, difficilius reſtitui, contrarium verò λεπτοτέροις καὶ ξηροτέροις tenuioribus & magis ex caruibus accidere.

Juvenilis verò, creſcendi terminum ſupergreſſa, ut & media conſiſtens ætas libera ab hoc malo ferè eſt, nec hujus inſultum facilè experiri cogitur, ſi quidem de gibboſitate proprie dicta ſermo ſit. Talis enim incurvatio æqualis magis etiam in ætate ſenili & decrepita viſitur, ſeu quod vires ſint debiliores, unde imbecillitas corporis in genere multùm huc confert, ſeu nimis exſiccata vincula & contracta, unde minus onus corporis ſubſtinere norunt, quin ſpina nutet & incurvetur; hæc autem imbecillitas fit partim ex copia pravorum humorum, partim ex penuria ſucci alimentitii. Sin illud accidat, id magis extraordinariè & à cauſa graviori fieri putandum eſt, uti exemplum de coquo recenſet lib 5. epidem. c. 22. § 4. Hippocra. de quo inferiùs agemus mox.

Quoad ſexum, apprehendit hoc malum frequentiùs fœminas, & quidem magis urbanas præ ruricolis, quàm viros, fœminæ enim majorem præ viris habent mollitiem, teneritudinem & ſeroſitatem ſive fœminæ ſeroſiores ſunt viris, unde ipſarum corpora deprehenduntur laxiora, & citius adoleſcunt quàm viri.

Nec cauſæ non naturales ſuis deſtituuntur viribus penitus ad gibboſitatem juvandam & producendam.

Aër qui inevitabile & perpetuum corporis velut integumentum eſt, crebris ſuis mutationibus, cùm partium anni, tum ventorum vaporumque putridorum admiſtorum reſpectu, in alterando ſaltim ſero maximarum eſt virium, idque tantò magis, quantò corpora ſunt teneriora. Sic frigidus & humidus huc facit, quatenus calorem nativum obtundit, humoreſque in corpore auget. Calidior verò æſtivus, ob exſiccationem majorem.

Cibus & potus ſi peccent ſubſtantiâ, quantitate & qualitate multùm ad hujus affectus γένεσιν conferre queunt. Sic commune puerorum vitium ἀδδηφαγία corpus vitioſis replere ſuccis apta nata eſt inprimis ſi aſſumantur, quæ minùs laudabile præbent nutrimentum, ſed tantùm generant pravos humores, ut ſunt lacticinia, piſcium largior eſus, fructus quoque nimis frigidi & humidi ὡραῖοι ut ceruſa, pruna cerea, melones, cucumeres, fungi & ſimilia terræ ulcera aliaque pituitam cumulantia. Tacemus, aquas crudiores, nivoſas, uſo ſuo continuato multum conferentes. Cerviſiæ minùs defecatæ ex aquis paluſtribus & putridis coctæ nec lupulo bene conditæ uſus huc facit, vini item intempeſtivus uſus tenellis corporibus infantum ſumme nocet, eferando humores & exſiccando nimis.

Motûs ſumma via eſt ad diſtorquenda oſſa tenella, quocunque demum modo excedat, ſive tendatur nimis corpus, ſeu contrahatur, ſeu tenſum & contractum teneatur, unde ligamenta articulorum facile fatiſcunt, & ex ordine dimoventur.

Nec quies omnino culpâ vacat, cùm videamus etiam adultos ſedendo & incurvando dorſum hinc poſitum corporis obſtipum reportare. Multò magis in infantibus id valet, quando erecto corpore ſuperiori immature deſidere coguntur, pluſque ipſis, ut ſolet, virium tribuitur, quàm ſubſtinere corpus queat.

Par ratio eſt ſomni & vigiliarum in accumulandis vel diſſipandis humoribus. Excreta & retenta magni etiam ſunt momenti, non ſolùm quando craſſiora excrementa per alvum & urinam reddenda reſtitant, unde vitioſi humores cumulantur, & exinde ſemina pro morbo hoc excludendo ſparguntur in reliquum corpus; verùm etiam & potiſſimum tenuia per habitum corporis exhalari ſolita. Hinc retentis humoribus & tranſpiratione prohibita facillime febres & tubercula interna enaſci ſolent. Sin nimiis ſudoribus fatigentur ſuccoſa corpora & depauperetur ſerum alimentarium ultra ſphæram ætatis, tum nutrimenti tum augmenti defectus oboriuntur neceſſariò.

Tandem Animi Pathemata ad hunc affectum producendum ſua etiam non carent virtute, quo loco ſaltim memorabimus iram, ſi, contra Apoſtoli monitum, irritentur ad excandeſcentiam infantes & pueri, atque inde in inconditos ploratus, cum pectoris ſingultuoſa quaſi concuſſione, adigantur, facilè noxa ad oſſium & ligamentorum ſtimulum redundante.

Nec cauſæ præter naturales ſilentio ſunt prætereundę. Intemperies & humida & ſicca hic occurrit accuſanda; illa quatenus ligamenta vertebrarum laxat, diſtendit & tandem è ſuo loco dimovet; hæc quatenus ariditate vincula vertebrarum ſpinæ in anteriora protrahuntur, ſicut in ardente potiſſimum febre viſitur.

Pertinet huc exemplum ab Hippocrate viſum l. c. τῷ μαγείρῳ, inquit, ἐν ἀκάνθῃ τὸ κύφωμα ἐκ φρενίτιδος ἐγένετο. Coquo in ſpina gibboſitas facta eſt ex phrenitide.

Quòd angina ad gibbum facere poſſit, legi meretur Cous l. 2. epid. ſ. 2. t. 66. ſeqq. quòd dolores, Idem l. de artic. c. 45. t. 1. Gibboſitatem ex longo ventris dolore obſervavit Epiph. Ferdinand. hiſt. 84. p. 279. ſeu ob conjunctam frequentem, longam & diuturnam ventris compreſſionem, & conſequentem vertebrarum dimotionem, ſive decubitum humorum ad ſpinam, uti notum eſt πάριον aliàs ex colica non rarò oboriri, & tantò quidem magis, quia tumore hoc apparente dolore evanuit.

A palpitatione cordis coſtas è ſuo loco motas eſſe poſt Fernelium l. 5. pathol. c. 12. obſervavit Horſtius l. 3. obſ. 17. p. 139.

Ex dyſenteria prægreſſa gibbum factum in puello quinque annorum notavit D. D. Præſes, ubi graviſſimo malo ſuccis vitalibus depauperatis cuti vix oſſibus hæſit, & hinc vertebræ ex ſede ſua ſenſim excreverunt. De aliis externis injuriis jam ſatis diximus ſuperiùs, hæ verò frequentiſſimæ ſunt cauſæ.

Si Res Supernaturales addere lubeat, certum eſt, per veneficia quoque & incantationes ut contracturas & convulſiones horrendas, ita quoque gibbos oboriri poſſe. Neque opus fuerit immediato dæmono, ſatis eſt per diabolicas artes caſus, ictu que in partes oſſeas haſce & conſequenter gibbum concitari poſſe. Aliàs verò ope Diaboli in ἐγχειρήσεις talia contingere luxationum ſtupenda exempla notum eſt, & tale refert *Hildanus Centur. 5. Obſervat. 68. pag.* 158.

Cognitis nunc cauſis, differentias ut proponamus, ordo poſtulat: Præter differentias itaque gibberis eſſentiales, quas repetere denuo non opus eſt, alias quoque conſiderare operæ pretium fuerit, quandoquidem hæ & diagnoſin & prognoſin, adeoque ipſam quoque curationem limitant & modificant.

Ratione Generis, alius gibbus eſt major, alius minor, unde & minor vel major deformitas: alius in acutum magis, alius in orbem magis verſis vertebris.

Refertur huc, & nominatim ad σιμὸν, etiam à Sennerto l. 2. p. 2. prax. c. 21. p. 294. affectus, quem Germani *das Gehthun* appellant, à tenſione membrorum & ligamentorum circa vertebras itidem ortus.

Ratione ſubjecti, gibbus alius eſt in cervice, alius in thorace; alius ſupra, alius infra ſeptum; alius in lumbis. Quemadmodum enim vertebræ ſunt inter ſe diſtinctæ pro vario ſitu, quem in ſpina obtinent; ita gibboſitas, quæ vertebrarum ſpinæ vitium eſt, quoque variat, pro earundem inducta læſione, unde & diverſitas ſymptomatum, quæ ſingulæ ſecum invehunt.

Ratione Cauſarum tot ſunt differentiæ, quot cauſæ, ex recenſitis petendæ. Alius fit à cauſa interna, alius ab externa; alius à repletione, alius ab inanitione; alius ex intemperie frigida & humida, alius ex intemperie calida & ſicca. Alius ab humorum influxu citatiori, & inflammatione; alius à congeſtione; alius cum fractura, cum ulcere, alius ſine his.

His omnibus miſſis, advertimus vertebras interiùs rariſſime, exteriùs frequentiſſime, ad latus vero frequenter obliquari.

Si ullis in morbis diagnoſi opus eſt, ſane in gibboſis quàm maxime id valet; adeoque & hîc quæ Coi verba ſunt, ſolus is, qui ſignorum bonum cognitionem habuerit, rite curationem aggredi. tur.

Duplicia verò ſigna Diagnoſtica ſunt ratione Gibberis, alia imminentis, alia præſentis. Indicia incipientis gibboſitatis, verba ſunt Rolfinc. epit. affect. part. l. 4. c. 2. p. 350. adeo interdum latent muſculoſis in ſpatiis occultata, ut etiam peritos fugiant. Augeſcens omnium expoſita eſt oculis. Illa verò metuere oportet, quando ex jam dicendis minori gradu ſe φαινόμενα exhibebunt.

Spectabimus ergo ordine fontes conſuetos, ut demonſtrative hinc concludere liceat, gibbum adeſſe, vel non.

Ex Eſſentialiter inhærentibus, quæ quidem hoc in caſu ipſis in ſenſus incurrunt, vitium adeſt in ſitu, in figura, & rectitudine, cum magnitudine aucta, quoad locum affectum, ita ut non inſtar carinæ in navi decurrat ὀρθότητα ac γαῦσον præbeat ſpina dorſalis, ſed modo extuberent ante & retro vertebræ, ut in gibbere proprie dicto, modò velut excavato dorſo intro ſpectent, ut in λορδώσει, modò ſinuentur in latus, modò viminis in modum incurventur univerſæ, ut in reliquis ſpeciebus. Junctim verò reliquæ quoque partes figuram vitiatam exhibent, ſternum magis acuminatur, ſcapulæ, coſtæ magis protuberant, prout varia præceſſit læſio, caput thoraci arctiùs inſidet, breviori collo.

Ex Eſſentialiter conſequentibus ſymptomata gibbum patefaciunt varii generis; In actionibus læſis animalibus cumprimis motus imminutio evidens fit. Neque enim ὀρθοστάδην ſtricto ſenſu poſſunt, ſtare diu nequeunt, neque ſedere, niſi corpus vel mentum fulciatur manu, donec confirmato vitio aliud conſuetudo & adultior ætas induxerint. Inflecti dorſum tenuiter verſus inferiora, ut ſi terram contingere manu velint demiſſis poplitibus id facere cogantur. In ſternutando moleſtiam ſentiunt, magis ob anguſtiam concuſſis partibus. In vitalibus pulſus celerior, reſpiratio difficilis, defluxiones frequentes, aſthma & tuſſis ſuccedunt, idque tantò magis anguſtatur ſpatium thoracis, & vice verſa. Cùm enim in thorace cor & pulmo reſideant, horum actiones potiſſimùm lædi neceſſum eſt. Variant ergo hæc ratione loci, ſeu partis affectæ ſpecialis, ſi enim infra ſeptum tranſverſum malum contingat, minus hæc obſervantur. In naturalibus actionibus nutritio & auctio mirum quantum fatiſcunt corporis ſuccedit macies & incrementi penuria, ut ad ſolitam proceritatem non extendatur corpus æqualiter, neque incrementum ſumant unà carnes. Haurire hæc ex fontibus Hippocraticis operæ pretium eſt, ex quibus quippe alii fere hæc ſua fecere. Quibus inquit divinus ſenex, gibba fit ſpina, dum pueri ſunt, priùs, quàm corpus ad augmentum plenum perfectum fuerit, his corpus juxta ſpinam ξυναυξάνεσθαι coaugeri non amat, ſed crura quidem ac manus perficiuntur, illæ verò partes defectuoſiores fiunt. Et quibus ſupra ſeptum tranſverſum gibboſitas eſt, his & coſtæ in amplitudine augeri non ſolent, ſed in anteriorem partem, & pectus acutum fit, ſed non latum ipſique & difficulter ſpirant & ſtridulam faucium aſperitatem habent l. de artic. cap. 37. t. 4. ſeqq. Cauſæ maciei potiſſimùm debentur cum rectitudini vitiatæ, unde in latum magis quàm in longum fit extenſio; tum ſem nutr bili magis rareſacto. Aliæ videri poſſunt apud *Helmont. l. vita brevis p. 588. Barthol. de lact. thorac. c. 14. p. 107.*

Notatu dignum verò eſt & hoc phænomenon peculiare in gibboſis, quoad thoracem occurrens, quòd nempe abdomen ſuperiori parte circa epigaſtrium contrahatur, & cinctutam quaſi patiatur, durante exſpirationis actu, quod ſine dubio contingit ob diaphragmatis vitiatum unà ſitum & tractionem. Conſtat enim per Anatomen, teſtante Galeno l. 4. de loc. aff. c. 3. ſepti tranſverſi nervos ſub quartâ vertebra emergere. His igitur patientibus neceſſariò motus hujus, uti decet, expediri non poteſt, ſed magis verſus ſuperiora trahitur, unde non ſola anguſtationis culpa libera ſpiratio impeditur, verùm etiam plurimum, ut ad reſpirationem aliàs, confert diaphragmatis conſenſus hic, ut & muſculorum pectoralium & intercoſtalium ipſorum.

Quandoque & paralyſis ſuccedit, ſed rariùs, quale exemplum notavit. D. D. Præſes Ann. 2. Ephemer. Germ. obſerv. an. p. 333. & Hildan. cent. 5. obſ. 7. eâ tamen differentiâ, quòd poſteriori caſu dolor & affluxus præceſſerint, à cujus decubitu & μετάστασει ſucceſſit crurum reſolutio; in priori non item. Licet enim non ſubitanea æque vertebrarum dislocatio in gibbere fiat, ipſa tamen paulatim hæc & pedetentim facta nonnunquam obſtructiones pororum nerveorum cauſari poteſt.

In excretis ſæpe tentantur hæmorrhagia narium, quod & anguſtiori ſpatio decurrere cogatur ſanguis, & ob reſpirationem difficiliorem moveatur velocius, unde quocunque errore externo, vel aliunde rarefactione majori inducta, prompte ſtillant nares, illic exitum affectante ſanguine.

Cauſæ Prægreſſæ quoque patefaciunt affectum, ſive externæ, præceſſerit ictus, lapſus, contorſio violenta, vel alia injuria evidens; ſive internæ, quando nil tale deprehendi poteſt, dolores, pectoris anguſtia, febris & ſimilia.

Hæc

Hæc ipſa etiam ad ſigna cauſarum luſtranda faciunt. Si læſæ fuerint æqualiter magis vertebræ, quoad ἁρμονίαν, per quam ſibi connectuntur ſecundùm corpora, mediante cartilagine non pauca, fit σιῦσις, ſeu incurvatio æqualis; ſi verſus interiora fiat extentio fit λόρδωσις: ſi verſus exteriora, qua proceſſus, ubi per σύμφυσιν fit connexio, fit gibbus, & κύρτωσις καθ' ἐξοχὴν dicta. Par ratio eſt coſtarum, ſcapularum, verſus exteriora protenſarum; ſin ad alterutrum latus σκολίωσις.

Nec Similitudo abludit, ſed hæc omnia confirmat magis, ſive ęgri ſpina cum alterius ſani hominis comparetur, ſive ad priorem ſanum ſtatum ipſiuſmet cogitatione recurratur.

Signa ſubjecti ſpecialis, ex viſu & ſenſu patent. Si ſuperiori parte malum hæreat, caput humeris contiguum, cervix & collum brevius deprehenduntur, humeri non depreſſi, ſed velut alati; in inferiori non item.

In morbis etiam externis hiſce multum intereſt, ut munimentum famæ Medici prognoſis obſervetur, ne vel temerario promiſſo deſperato malo promittatur ſalus, vel prognoſtico relinquatur, cui adhuc mederi licuerit.

Eventûs prædictionem quod concernit, illa in ſalutis & mortis, curationis item poſſibilis vel impoſſibilis ſigna concinne dividi poteſt. Quoad priorem quidem diſtinguendum meritò & hoc loco eſt inter luxationem perfectam ac repentinam, quæ à ſolo caſu externo graviori accidere poteſt; & imperfectam, ſucceſſivam, propulſoriam. Illa ut vel lethalis eſt, vel ſatis gravis; quando ſcil. anguloſa fit ſpinalis medulæ luxatio, cùm non paulatim ſed affatim, perinde ac ſi frangeretur, pars aliqua curvatur, ſubjectas partes omnes lædi neceſſe eſt, paulatim verò facta luxatione atque in orbem magis, nihil notatu dignum patiuntur partes teſte Galeno l. 4. de loc. affect. c. 3. Ita ſecundariò magis huc ſpectat. In gibbere verò videnda in ſe lethalis minus eſt, licet ſatis moleſta, nam juxta Hippocratem l. c. de artic. c. 45. t. 5. ſpinalis medulla ejuſmodi diſtorſiones facilè fert, eo quod circularis ipſi diſtorſio contingit, non angularis, ſive in acutum.

Id ipſum tamen quoque intelligendum eſt de violenta magis in angularem ſeu acutam figuram propulſione. Dari enim caſus poſſunt, ubi, citra illam prægreſſam, id minus periculum infert. Ita ferulis teretibus, ligneis, cavis itidem ſpinam lumborum in acutum gibbum una aut altera vertebra prominentem in infantibus quinque, ſex, ſeptem menſium, quod ſępe contingit, aliquoties correxit B. *Rolfincius l. 4. ſpir. affect. part. c. 2. p. 381.*

Quoad poſteriorem, ratione Eſſentialiter inhærentium λορδώσεως omnium difficillimè curatur, imo ferè incurabilis eſt, ob inacceſſam opem medicam, ut extrudi poſſint & exporrigi vertebræ. Poſt hanc κυφῶσις à caſu non facilè etiam cedere conſuevit, niſi læſio fuerit levior & recens. σκολίωσις verò & σιῦσις cumprimis faciliùs ferè auſcultant medicæ arti. Omnibus verò commune eſt, quod non niſi recenti malo & imminente nondum facto & confirmato, eoque minori & in corpore adhuc molliori, cereo & ſucculento, ubi flexilis adhuc ſpina commodiùs tractari & pro lubitu decenter flecti poteſt, æquè curabile fit malum; ſed ſatis grave, tantoque gravius, quo magis à ſtatu naturali, & διαφορὰ naturæ facta eſt mutatio.

Quo magis itaque æqualis fuerit & pluribus vertebris communis diſtenſio, eo levius & facilius curatu eſt malum judicandum, & contra. In lumbis ſi extiterit prominentia, facilior curatu eſt, imo quò magis verſus inferiora declinat, eo etiam promtius cedit; quo magis verſus ſuperiora pectoris, eo difficilius, tum ob alias cauſas, tum quod ibidem commodior & conſtantior fieri poteſt deligatio & compreſſio, hîc verò minus.

In eſſentialiter conſequentibus, quo faciliùs fertur malum in reſpiratione, motu, incremento aliiſque; eo etiam mitius eſt, & contra. Intuitu cauſarum, ſi malum fuerit hæreditarium, diu duraverit, & callum jam contraxerit, deſperatum eſt. Ab externa exortus gibbus curationem magis admittit, tanquam magis evidente & obvia; non item ab interna, niſi mature obviam eatur per diſcutientia & roborantia.

Quoad tempus eventus, ſeu longitudinem & brevitatem, variat id ipſum pro læſionis, pectoris anguſtia majori vel minori, adeoque tolerantia & reſpiratione facili vel difficili. Hinc aſſertum Hippocraticum 6. aphoriſm. 46: *Qui gibbi ex aſthmate aut tuſſi ante pubertatem fiunt, moriuntur;* non alio quàm hoc intuitu videtur intelligendum, quatenus producta ſunt hæc duo à tuberculis latitantibus, ut ſuppurentur, & in bronchia pulmonum effundantur, unde vel ſuffocationem, vel phthiſin poſt ſe trahunt, utramvis vitæ inſidiantem mature, idque ut plurimum. Confer Galenum in comment. Neque opus eſt, quod Severinus contendit, ut in græco textu loco ἔξ legatur ἔξω, cùm, quòd ſciamus, unanimis ſit illa lectio.

Et ſane anni pubertatis de ſalute & morte in poſterum definiunt ferè prognoſin in gibboſis quandoquidem vel incrementum tunc aliquod capiunt mutatione illa ſolemni ætatis, quod eo uſque dilatum fuerat, ut hinc ætatem reliquam faciliùs aſſequantur; vel ſenſim ad mortem fit tranſitus, exacerbatis ſymptomatibus. Hinc diuturnum eſt malum gibbus, ad plures annos ductus & παναπεθνήκων, ita tamen, ut præter dicta, etiam εὐφόρως εὐγενῶς facile ac ſanorum more degant maxime illi, quibus ad carnoſitatem ac pinguedinem promotum fuerit corpus. Pauci verò talium ſexaginta annos ſuperarunt, plerumque brevioris vitæ, teſte Coo l. de artic. cap. 38. t. 5.

Quin & omnis quæ ſperati poteſt curatio, ſi ὅλως exceperis in parvulis, lento & paulatino fere greſſu fit, non citâ manu.

Modus eventûs ad ſalutem fit repoſitione vel perfecta, vel quaſi tali, ut ſaltem tolerabilius ſit malum & ad naturalem modum magis pertingens, cavendo hoc ipſo, ne nimis excreſcat, majoremque deformitatem acquirat. Inferiorem finitam in nonnullis dyſenteriâ & varicibus memorat Hippocrates l. cap. 37. t. 4. Ad mortem ſuffocatione, aſthmate, phthiſi omnibus fere pulmonum morbis expoſitis hiſce ęgris, nonnunquam & apoplexiâ, quod D. D. Præſidi viſum eſt in juvene, terminari conſuevit.

Cùm Gibbus ex illorum morborum cenſu ſit ubi natura cedit arti, ejuſque opem & auxiliares manus unice expoſcit, ad curationem devolvimur. Abſolvitur hæc ipſa, ex Medendi Methodi regulis, indicationibus, morbis figuræ & ſitûs aliis communibus, & indicatis ſeu materia præſidiorum huic fini aptatis.

Curatoria morbum ipſum reſpicit per repoſitionem, adæquationem & complanationem partis affectæ eminentis, ut figura naturali conformis, quantùm omnino poſſibile eſt, conſurgat, quorſum ſolitæ illæ luxatorum indicationes ſubordinatę, extenſio, repoſitio, deligatio & collocatio ſpectant. Ut enim videmus in vegetabilium genere, quæ curvitatem creſcendo affectant, facta ad rectos comites deligatione, inflexione blanda vitium corrigi, ita etiam in corpore ſe res habet. Totam enim & præcipuum artificium curandi gibbi in hoc conſiſtit, ut extuberantia vertebrarum reprimatur retrorſum, ſeu in locum priſtinum, alioquin omnia fruſtra tentantur.

Præſer-

Præſervatoria cauſas vel internas affluxu ſuo malum foventes, vel externas, morbum deteriorem indies reddentes, removet, & repoſita firmare jubet.

Vitalis denique viribus ſubvenit, & ſymptomatibus urgentibus, atrophiæ, reſpirationi difficili & aliis occurrit.

Materiæ Præſidiorum ex Chirurgico, Pharmaceutico, & Diætetico fontibus deſumuntur.

Maxima ſpes in Chirurgia ſita eſt, quæ ſola ſuppetias & genuinum juvamen ferre apta eſt, vel primario ſaltem, reliquis miniſtrantibus, tum revera, tum palliative, prout conditio obvenientis mali variat. Cùm ergo ἀρθρεμβόλω, ſeu reductione vertebrarum læſarum & contortarum in ſuum locum, opus ſit, triplex etiam hic modus uſitatus locum obtinet: palæſtrites, methodicus, & organicus, pro apparatu ſcilicet minori vel majori ita dictus, pro ratione ſubjectorum, malique majoris vel minoris accommodando.

Primus Palæſtrites dictus, præ aliis eſt ὑπόθεσις, ſola manûs Compreſſione, vel Extenſione proprie dicta inſtituendus. Illa in tubere ipſo & in pleriſque gibbi ſpeciebus, hæc in vicinis quoque locum habet, in λορδώσει, item & luxatione recenti leviori & graviori. Extenſio hæc, quorſum & conjuncta concuſſio pertinet, mature facienda, quod unice proſit, in locum reducendis quoque modo vertebris. Solent id & vulgo frequenter cum ſucceſſu inſtituere in quaſſatione aliquali vertebratum, de quo conſuli poteſt Sennertus l. c. qui modum vulgi deſcribit, licet ad ſuperſtitionem ſæpe & accuſetur illa & curetur, præſertim in infantibus. Cùm verò rarò ſtatim in ipſo principio factæ læſionis extrinſecæ advocetur Medicus ubi extenſio primariò inſtituenda fuerit; facta jam extuberantia, compreſſio in ejus locum cedit. Τὰ μὲν γὰρ ἐξέχοντα, ἐς τὴν χώρην ἀναγκάζει ἡ ἴπωσις ἰέναι. nam ea, quæ extant, ad locum ſuum redire cogit depreſſio.

Modus nempe hic eſt: fota prius parte affecta vel ſolo vino calefacto, vel cum nervinis mixto, ut cedere faciliùs & emolliri partes ligamentoſæ queant, ſiniſtra manu ſterno appoſita dextra, interjecto linteamine, vel in pugnum conformata ſit intruſio, continuo velut ſemicirculo per motum ejus facto, vel, quod Hippocrates l. c. 45. vult, impoſita manus vola ſupra gibbum, & altera manu inſuper alteri ſuperimpoſita deorſum cogitur, habita ratione loci affecti & ſtatus p. n. diverſi.

Et hæc coagulatio maxime innoxia & tuta eſt, cui affinis & altera, cujus meminere etiam laudati medicinæ proceres, quando inſidere vel pede inambulare gibbo jubent, quod tamen minùs fere uſitatum eſt. Inde verò emplaſtris, unguentis, fotibus ſubjunctis, & ex fonte pharmaceutico repetendis, deligatio inſtituitur, quo magis magisque & intro adigatur. tumor, ut decet, & firmentur repoſitæ partes, Tali uſus eſt *Epiphan. Ferdinand. hiſt.* 84. *p.* 280. *ſeqq.*

Miniſtrant hinc deligationi faſciæ, ſplenia & alia, in ſitu ſuo detinentia vertebras affectas, adminicula. Et convenit maxime hæc operatio in tenellis & aliis perſonis, ſolaque fere ſufficit in κυφώσει, hinc & in reliquis, ſi cœtera conſentiant; Præcipue verò in lumbis, ubi fortiùs comprimere licet. Utiliter adhibetur eadem in σκολιώσει ſcapulæ & aliis lateralibus eminentiis, in ſterni acuminatione ipſâ, redigens in ordinem thoracem.

In cervicis verò gibbere & λορδώσει extenſio magis adminiſtranda, quæ ipſa & conjuncta concuſſio etiam in reliquis in principio ſtatim, recenti adhuc malo, ſpem reſtitutionis in integrum facit.

Alter Methodicus modus eidem fini dicatus, ſed mediis diverſis, locum habet magis pro ſucceſſiva impulſione. Referemus huc primò Ferulas, quas teretes, cavas ſeu imbricatas adhibere conſultum eſt, ſeu ligneas quales l. c. B. Rolfincius utiliter adhibuit, ſeu æneas, quæ in σκολιώσει ſub axillis commodè geſtantur, erigentes corpus & rectum tenentes. Sufficiunt illæ ſola cum deligatione in climate lumbari, cui paria faciunt etiam alibi, æque ac ferulæ pro re nata applicandæ, laminæ ferreæ plumbeæ itidem imbricatæ, magnitudini gibbi conformatæ, aliaque ſpleniorum in modum compreſſioni velificantia. Sic M. Antoninus Imperator, cùm eſſet longus & ſenex, adeoque exacta ætate nimiam ob proceritatem incurveſceret, tiliaceis tabulis infaſciabatur, ut rectus incederet, quod refert Julius Capitolinus in ejus vita. Vid. etiam Scaliger. lib. 1. de plantis p. 286. qui thoracem, ait, tiliaceis aſſulis illum corrigere ſolitum, potiùs quàm aliis, propterea quòd calore ſuo foverent ſenem. Ipſe tamen non tam ob calorem expetitam ad Imperatoris fomentum tiliam addit, quàm quòd mediocris eſt inter rigiditatem ac lentitudinem. Valet id quoque in λορδώσει cum primis ipſa.

Deinde in dorſali & thoracis regione eximius eſt thorax, ſeu coriaceus uti ex cute humana, præcipue ejus parte craſſiſſima in dorſo geſtatum coſtas à gibbo diſtortas intra limites fideliſſime coercere aſſerit Rolfinc. l. c. p. 381. Seu lineus, firmus tamen & oſſibus ſeu ſetis balenarum interſtinctus, ut firmetur rectitudo & erectum teneatur corpus; ſeu ferreus quoque, ſive poſtica parte firmandus, ſi antica compreſſio magis requiratur, ſeu antica, ſi contra. Singuli hi iterum vel minoris vel majoris ſunt apparatus, qui poſteriores ad tertium magis modum referendi.

Notabile tamen eſt: 1. thoracem talismodi magis convenire emollitis priùs cartilaginibus & ligamentis.

2. Obduci poſſe commode corio, & leviores cùm ſint laminæ, per ſe geſtari, vel quoque, quo leviores ſint & perſpirabiles magis multis & crebris foraminulis pertuſæ, corpori aptæ.

3. Continuandum eſſe uſum thoracis hujus per bene multum tempus, donec imbecillitas membrorum & mollities plenarie ceſſaverit.

4. Pro corporis increſcentis & mali remittentia modulo novum fabricari & aptari poſſe, exactis aliquot menſibus.

5. Conſtrictione interim probe facta, ad ὠφελεῖ tamen, & juncto, ſi opus fuerit pro extenſione cervicis, in thorace poſtice firmato, capitis elevatorio, gradibus additis, pro majori vel minori intenſione vel remiſſione variandis.

6. Thoraces hi in iis magis uſum habent, qui incrementi adhuc magis ſunt compotes, qui enim incrementi ſui modum maximam partem acquiſiverunt, minùs ab iis ipſis quoque juvantur, niſi forſan, ut firmetur magis debilior oſſium crates, ſuadendi illi & tunc videantur. Confer Hildan. cent. 5. obſerv. 69. pag. 458. Paræum l. 22. c. 8. qui thoraces tales depingit, & alios.

Pertinet huc quoque ὑπομόχλιον Fabritii ab Aquapendente, cujus icon antica & poſtica parte videnda in operibus ejusdem depicta viſitur. Conſulendus etiam ſeorſim idem pag. 187. operat. Chirurg.

Porro huc etiam pertinet ſuſpenſio artificialis, quando firmatum ſub axillis corpus, capite ſub mento ſeorſim faſciâ excepto, anſisque geminis aptatis manibus, libero in aëre libratur agitaturve corpus pendulum una alteraque hora de die, ut hoc pacto pondere ſuomet extendat & exporrigat curvaturam, id quod non minùs, ac reliqua plura, cumprimis ſuccedit ex voto quando inferiùs paulo declinat gibbus,

non æque quando ſuperiori loco reſidet. Meminit hujus etiam Mayovv. l. c. p. 148. Cujus ſuccedaneum eſt, ſi capite manibus utrinque prehenſo ſuſtollatur corpus per vices.

Tertius denique mechanicus compreſſionem extenſionemque; expetitam abſolvit, vel intendit potiùs, ſcalarum, ſcamnorum, torcularium comprimentium & laqueorum beneficio, de quibus Hippocrates, Galenus, Oribaſius aliique legi poſſunt. Memorandum hîc quoque eſt inſtrumentum mechanicum, quo aurigæ utuntur ad attollendas rotas & ponderoſiora, cujus mediante impulſu gibboſitatem curatam refert River. obſ. commun. p. *668*.

Genuinum tamen & probe attendendum monitum eſt Hippocraticum aureo libro de articul. c. *39*. t. 1. parum ſæpe his effici extenſionibus, adde & compreſſionibus, quin ſæpe optimum remedium eſt, graviori malo & fruſtra tentatis reliquis, remedio non uti, niſi nempe in principio ſtatim adhibeantur, priùs quàm callo obducto, vel oſſibus etiam coalitus, malum deſperatum ſit. Ita luxationem ipſam vertebratum dorſi introrſum factam hoc modo curatam legere licet Ann. 4. Ephemer. Germ. obſ. 77. p. *64*.

Pertinet huc extremum illud ſpinæ reponendæ, in *λορδώσιν* puta, remedium quòd prævijs inciſionibus manu in ventrem injecta perficitur, ex interna parte ad externam manu facta extruſione, quod mirum eſt Hildanum, tam Inſignem Chirurgum, centur 5. obſerv. *69*. p. 460 admittere & commendare, imo tenacula manûs loco adhibere velle, quod latius ibidem videri poteſt, cùm tamen divinus Senex l. c. c. 43. t. *6*. id in mortuo quidem fieri poſſe, in vivo autem non item, expreſſis verbis edixerit. Quin viſus fuit aliquando abſceſſus in dorſo ortus, ſpontaneo naturæ conatu, citra tamen mali ablationem.

Hæc verò propoſita hactenus ut propria quaſi ſunt parti hîc affectæ; ita communia præſidia chirurgica huc arceſſi quoque poſſunt, ſi eadem indicata ea uſu eſſe videantur, quod tamen ratius paulo fit. Ita venæſectio non habet locum, niſi forſan lapſu vel ictu graviore facto ſtatim in principio ad revulſionem.

Sin affluxus ſeri major & copioſior ad ſpinam dorſalem fiat, conſentientibus reliquis, cauterium potentiale vel fonticulus admoveri poteſt, quale exemplum recenſet Poterius cent. obſerv. c. 38. p. *136*.

Cùm chirurgia ipſa ex fonte pharmaceutico ſibi mutuatur remedia, etiam ad gibberis curationem, tum ipſa pharmacia non minimam de ſuo addit momentum, potiſſimum ſi ab interna cauſa ortum ſuum trahat, ſi cacochymia conjuncta eundem foveat, ſi laticis vitium ſit extantius, quæ præſidia ordine brevi videbimus.

Ex univerſalium penu lenientia ſeroſiorem & laxiorem habitum corporis, eductis è primis viis quisquiliis, & omnino reſpiciunt, ipſaque pro re nata proprie dicta purgantia. Notum quippe eſt, non ſolùm optime ferre purgantia infantes, contra ac nonnullis viſum eſt, verùm etiam non minùs ac alias ætates admittere, imo opus habere iiſdem, & indicare, ſiquidem ob *ἀδδηφαγίαν* facilè cumulant recrementa, & corpus infarciendo vitia in nutritione & auctione accerſunt. Tacemus mature ſeſe exerere ſalium ſcorbuticorum vel hæreditariam labem, unde expurgari poſtulant corpora nonnunquam & ut præſerventur à morbis, & ut faciliùs curentur gibberis fientis vitia.

Notabile quin etiam eſt, in abſceſſibus internis latitantibus ſæpenumero purgantium inſignem fuiſſe virturem obſervatam. Cavendum ſolùm, ne hypercatharſin patiantur tenella corpora, & hinc exhauſto & depauperato nutritio ſucco nutare occipiant corporis ſubſtentacula, partes oſſeæ, robur omne ſuum à ſpina dorſi velut baſi quadam derivantes.

Hunc in finem dari poſſunt ſeligenda & individuis aptanda purgantia ex gialapa, mechoacanna alba, manna, rhabarbaro. aloe, ſena Alex. & exin præparatis, ſir. roſ. ſolut. de cich. c. rhab. elect. lenit. reſin. ſcammon. aliiſque abunde notis.

Præter hæc, ut potiora ſaltim libemus, plurimum opis ſitum eſt in uſu Diaphoreticorum. Cùm enim hæc ipſa omnem *στάσιν* ſeri & ſanguinis, ubi ſientem & factam, disjiciant, affluxum arceant, & circulum humorum vitalium in ordinem redigant, merito ſuo à Serverino l. c. c. 4. p. 35. habentur præcipuum & primarium ad morbi hujus cauſas aut eximendas & minuendas. Laudari hunc in finem merentur antim. diaph. C.C. phil. bez. martiale cachect. ens veneris *Boylei*, ſeu flor. ſal. ammon. vitriol. ſeu ex terra vitrioli dulci ſublimati, M. S. ſp. tart. tinct. bez. Exteriùs verò æſtuaria, balnea laconica, tepidaria, thermæ, ad tolerantiam habitus corporis, æraris, naturæ inſtituenda.

Par ratio Diureticorum, quæ aperiendi & reſolvendi virtute ſerum ſuperfluum partim imminuunt, partim in ordinem cogunt, ex ſuccin. alb. ppt. magiſt. oc. cancri arcan, duplic. cujus inſignis vis in atrophia ab obſtructione glandularum meſentericarum, ſi à martialibus abierimus, accuratioribus practicis dudum notata eſt, arcano tartari & ſimilibus.

Alterantia ſpecifica interna, licèt non adeo proſtent, vel ad gibberis curationem venditentur; ſummo tamen jure huc referri poſſunt & pro his haberi *(* 1 *)* Reſolventia ex lap. cancr. antim. diaph. ſperm. cet. matr. perlar. ppt. pulv. abſorbente Wedel. pulv. contraſum; cerefolio, ſcabioſa, cinnabari nativa, quod divinum ad omnia ſeri ſtagnantis vitia remedium laudes omnes ſuperat, & aliis. Non ſine cauſa etiam horum cenſum ſubeunt laudata *jam* diaphoretica & anodina ipſa, ſingula uni eidemque intentioni debita.

(2.) Aperientia, quorum nomine complectimur, quæ glandulas inteſtinales obſtructas reſerant, amurcam venarum extergunt, humores aceroſos ſaturant, edulcant, abſorbent quin & diluendo temperant, ſicubi deficiat humor debitus. Talia cumprimis martialia eſſe queunt, quæ inſtar omnium ſunt, modò humectantia & roborantia in ſicciori ſtatu magis eligantur, ut tinct. mart. pomata, cydoniata mart. *ſolar.* cum arcano tartari tincta, tartari balſamica, Zvvelfferi; eſſentia mart. antim. tartar. anima rhabarbari, elixir antiſcorbuticum, ut alia antiſcorbutica taceamus.

(3. *)* Nervina & Cephalica, illa præcipue quæ & vincula roborant balſamica virtute, & ſeri ichoreſcentiam & fluiditatem peregrinam ſalinam corrigunt, ex chamædr. chamæpit. roſmar. ſalv. major. ſtœchad. arab. caſtor. rad. chin. ſarſæparill. eſſent. ſuccin. lignor. ſpecif. cephal. cinnabarino, pulv. epil. Marcb. & ſimilibus.

(4. *)* Traumatica, quæ characterem ſuum alcalinum vel balſamicum ſanguineæ maſſæ, & latici præcipuè impertiunt, ut impedimentis *γλισχράσματος* convenientis ablatis, ſolideſcere magis in cartilaginoſam & oſſeam duritiem poſſit, ut decocta, aquæ & infuſa ex plantis vulnerariis, facilè cum reſolventibus & nervinis miſcendis, eſſent. traumat. Rolf. Wedel. quæ omne abſolvit punctum, ſeu per ſe, ſeu cum tinct. bez. elix. pector. eſſent. ſuccin. anod prout indicantia variant, miſcenda; ut lapides cancr, illorumque infuſum vel decoctum cum vino non denuo laudemus.

Inſect

Inter roborantia hæc (5.) reponi merentur & Pectoralia, tuſſi, reſpirationi difficili, phthiſi, ſeu mitigandis, ſeu præſervandis, appropriata, non omiſſis, quæ calorem hecticum, ſi quis obrepat, attendunt. Hinc pulv. pector. D. D. Præſ. uterque, elix. pector. ſpec. diamarg. fr. pulv. Haly contra phthiſio. rec. diſp. hîc nominari merentur. Quin imo ipſa quoque pinguedo canina recens juſculis non inutiliter inferri poteſt, ad oleoſiorem reddendum laticem.

Tandem & alterantia externa ſeu topica recenſenda veniunt, quæ vi traumatica, nervina, analeptica, emolliente, vel roborante ſunt conſpicua. Sic fieri poſſunt Fotus ex cephalicis & roborantibus cum vino vel ſp. vin. infuſis & digeſtis; ex aq. anhaltina, eſſent. roſmar. caſtor. ejuſque ſpiritu, ſp. lumbric. junip. &c. Unguenta ex oleo momord. laurino, lumbric. lil. alb. ophiogloſſ. euphorb. n. m. petrol. medull. crur. vitul. ſev. hircin. pingu. human. taxi, unguent. dialth. agripp. martiat. nervin. popul. reſumptiv. additis quoque oleis deſtillatis pro lubitu. Sunt qui pinguedinem anſeris, muribus juvenibus pluribus impleti & aſſati, pro ſecreto remedio habent. Quod tamen præſtat, ſine dubio arceſſendum eſt ab emolliendi virtute, cum aliis communi. Compoſitum tale unguentum ad gibboſitatem infantum deſcribit Stroberg. tr. de aff. puer. p. 61. Emplaſtra ex cerato citrino, ſandal. empl. ad fracturas & ruptur. uſit. oxycroc. emplaſtr. ad gibber. Hildan. deſcripto cent. 5. obſervat. 67. pag. 458. de rad. althææ, opoteldoch. Rolf. & additis adſtringentibus, roborantibus & diſcutientibus, pulv. lombric. terr. g. tacamah. caraun. &c. Tale quoque eſt à Foreſto commendatum l. 29. obſ. 23. in ſchol. p. 824. ſimplicius quidem ex gummi ammon. & ladano, pro pueris, & compoſitum magis ſi deſideretur.

Ex his verò non difficilè fuerit medico rationali & experto ſeligere pro cauſarum & ſubjectorum diverſitate, quod magis ex uſu putet, Alia enim ratio eſt ſicciorum, alia laxiorum vinculorum habenda, unde & emollientia & adſtringentia, ſed diverſo tempore & reſpectu proſunt, cujus rei exemplum videri poteſt apud *Amat. Luſit. cent. 5. cur. 47. p. 143.*

Feliciorem tandem curationem præſtat victus ratio, ſeu vivendi regimen, Diæta, quæ in genere ita comparata eſſe debet, ut ætatis & corporis temperiei ſit conveniens.

In naturali cibus præbeatur ἄχυλος ἢ πολύτροφος, inprimis ſi ſiccitas conjuncta ſit major & aridura. Vitentur verò nimis viſcoſa, ſalita, infumata, frixa, aromatiſata, obſtructionibus generandis vel rarefaciendo ſanguini magis apta.

Potus ſit cereviſia defecata; recens & vetuſta nimis noxia. Vinum parca præbeatur manu, imprimis generoſum.

In vitali aër eligendus temperatus. Frigidus cùm nervoſis partibus inimicus ſit, & tuſſi ac catarrhis generandis aptior, à corpore arceatur. Nocet verò & calidus nimis, ſanguinem ad motum magis ciens ac ſudorem.

In animali quies cordi habeatur præ motu. Infirma illa corpora omnia laſſantur & læduntur motu, qui jamdum difficilis ſuccedit, & reſpirationem adauget magis.

Somnus cùm humectet, & humidum, quo nutrimur, magis ad lentorem debitum diſponat, convenit præ Vigiliis. Opus ſæpe eſt & de die & noctu ſimul geſtare thoraces & ligamenta, ut conſtantiùs & reprimantur & repoſita firmentur ex ordine dimota. Supinus decubitus, ſcapite tamen paulo acclivi, hic reliquis modis fere præferendus. Vitandæ & in lecto, quas vocant, jectigationes.

Alvus & veſica recrementoſas, ſpiſſas & tenues alimentorum partes juſto reddant tempore, ne deſidia vel exiccatione nimia indurata ſcybala conatum in egerendo majorem inferant, unaque oſſibus laborem facerent.

Animi Pathemata ad rationis juſtæ normam moderari fas eſt. Gaudium moderatum infantum & creſcentium ætatum reliquarum temperiei eſt aptiſſimum. Ira terror, metus & triſtitia, quæ exiccant oſſa, abſint. Lachrymandi & plorandi occaſiones, quantum licet, vitentur. *Excell. Fridericus Kaſeberg. in Diſſertat. Medic. ſelect. Clar. Wedelii.*

Gibboſitatis ab humorum affluxu incipientis cura propria, quam maximo cum ſucceſſu ſæpius adhibuimus, hæc eſt.

℞. Turbith. gummoſi, fol. ſenn. mundar. radic. mechoacan. hermodacty. cremor. tart. diagrid. cranii hum. extract. liquirit. ana ʒß. M. F. pulvis dividendus in doſes 12. totidem ſeptimanis aſſumendas.

2. ℞. Baccar. juniperi ℔ß. caſtor. camphor. ana ʒvj. rad. imperator. ʒj. flor. chamom. lavendul. ana ℥iß. conſcindantur & contundant. omnia atq; immittantur lageuæ vitreæ, ſuperaffuſis ſp. vini ℔. v. inſolentur, aut igne arenæ digerantur per dies 14. poſt deſtillentur organis vitreis.

Spiritu hocce, ſingolis diebus, bis aut ſemel gibbus incipiens prope ignem per horæ quadrantis ſpacium perfricetur.

3. ℞. Fol. ſalv. recent. major. mentb. criſp. rutæ, lavendul. paralys. hyperic. chamomill. ſummit. anethi ana Mj. baccar. laur. & junip. ana ℥j. rad. pyretr. ʒii. Conſcindantur & contundant. poſt infund. per ſeptimanas tres loco calido, in olei lumbricor. hyper. roſar. anethi ana ℥iij. additis axungiæ human. catellorum, cati ſylveſtr. ana ℥j. Inſolatione, aut infuſione in locô calidô peracta, coquantur omnia vaſe clauſô ad humidi abſumptionem; poſt colatis, & fortiter expreſſis, adde olei terebinth. ℥j. maſtich. pulver. ʒß. terebint. Cypr. ℥iiij. tinctur. benzoini ℥j. ceræ albæ ℥iij. Coquantur rurſus horulæ ſpacio, materias continuò agitando, ut fiat balſamus, ſeu unguentum.

Eo inungatur Gibbus poſt perfrictionem factam ex ſpiritû mox deſcriptô.

4. ℞. Emplaſtr. de gratia Deî, de pelle arietin. & conſol. maj. ana ℥j. balſami ſulphur. tantundem, M. in emplaſtrum, quod toti gibbo poſt inunctionem applicetur. Removendo & reapplicando bis de die, ſcilic. in ſingulis perfrictionibus & inunctionibus.

Potus ſit decoctum radic. chinæ paucô cinnamomô aromatiſatum, & ſaccharô ad gratiam conditum, illudque vel ſolum, vel pauco vino admiſtum.

Conſultatio.

Gibboſitas cum torpore partium infernarum,

Nob. Adoleſcens vigeſimum primum annum agens, temperamenti & habitus melancholî, à

nativitate caput Morphæa ſive lactumine affectum habnit, quæ affectio progreſſu in Tineam migravit, quæ decimo ſexto ſuæ ætatis anno Topicis remediis abſque diligenti totius expurgatione omnino ceſſit, ſed quinque abhinc annis ſucceſſit deſtillatio quædam à capite per dorſum, quę circa mediam ſpinalis medullæ partem firmata dolorem quemdam gravativum & obtuſum excitabat, ad pectus & coſtas mendoſas ſeſe extendentem, & exiguo temporis ſpatio curvaturam eidem ſpinæ induxit, figuram ad inſtar S. repræſentantem, ſicque non exignam gibboſitatem; neque toto jam dicto præterito tempore ullum internum fuit adminiſtratum medicum præſidium. Æſtate autem proxime præterita remitti cœpit in illa ſpinæ parte atque coſtis jam dicta moleſtia, ſed ſupervenit difficultas quædam deambulandi, cum pedum & crurum imbecillitate, & dolor gravativus atque obtuſus qui antea mediam ſpinæ partem occupabat, lumbos moleſtare cœpit cum quadam muſculorum atque tendonum ſub genibus contractione. Tunc convocati fuerunt Excellentiſſ. Viri Urbis primates, & conſultum fuit Nob. Adoleſcentem generoſis remediis fore curandum, cujus curatio menſe Septembri proximè præterito incepta fuit, ad redundantiam excrementorum melancholicorum atque pituitoſorum deponendam. In quem finem primis viis expiatis, eductus fuit ſanguis, primò ex brachio, deinde ex hæmorrhoidibus; præterea reſeratæ fuere obſtructiones quædam in viſceribus exiſtentes, inde totum venoſum genus fuit diligenter expurgatum, mox caput ipſum, tandem inſtitutum fuit Decoctum ex China, ſalſa, viſco querc. ſantalis, necnon cichoraceis & capitalibus herbis paratum, & ſudor moderatus in lecto fuit excitatus. Præterea inunctiones partibus læſis adminiſtratæ. Conſervæ capitales cum cranio humano & ungula Alcis atque ſuccino in uſum ductę fuere. Progreſſu jam dicti decocti melius habere videbatur; verùm ambientis invaleſcente frigore, in deteriorem ſtatum quàm antea lapſus eſt; ſiquidem impotentia ad ambulandum adeo adaucta eſt, ut fere ex toto motus progreſſivus ablatus ſit cum torpore & ſtupore in cruribus & pedibus ipſis, quinimo quandoque motus aliquis convulſivus qui contrahit crura ipſa, obſervatur. Interim de capite nulla adeſt querela, licet prægreſſi fuerint timores, animi agitationes ob varia contingentia accidentia. Modo de agendis & quandọ pro ſalute conſulit.

Mirandum quidem, quod Nob. Viri parentes ſtatum ejuſdem morboſum tandiu neglexerint; ſiquidem licet lactumen ſeu Morphæa in infantia, progreſſu in Alopeciam ſive Tineam converſa, bona fuerit, ut cauſa, mala tamen, ut ſignum, procul dubio ſemper fuit. Etenim aut totius venoſi generis impuritatem, aut capitis inſignem intemperiem, aut utrumque nobis ſignificabat, & ideo radicitus extirpanda; quod cùm fuerit omiſſum, ætatis progreſſu capitis cute cum membrana carnoſa craſſiori atque denſiori reddita, & ideo excrementorum egreſſum impediente; factum eſt ut ipſa Tinea evanuerit, ſive potius non amplius apparuerit, ſuperſtite tamen humore excrementitio, ejuſque reproductione vigente, quem à prædominio pituitoſum fuiſſe in capite genitum, ſubdominio verò melancholicum atque ſeroſum, à toto ad caput tranſmiſſum credendum, qui vias ad egreſſum ſibi impeditas inveniens, quinque abhinc annis per ſpinam ad vertebras dorſales decumbere incipit, & ſua acrimonia, ſeu potius aciditate partes nervoſas vellicans atque pungens, dolorem quendam excitavit, ſicut multo magis vertebrarum ligamenta madefaciendo atque laxando, ejuſdem ſpinæ illa parte contortionem, ſicque gibboſitatem induxit, poſtremo verò, ut magis compreſſis nervis ab adaucta gibboſitate, aut quia humor redundans inferius ad vertebras quoque lumbares pervenerit, compreſſione potius, quàm obſtructione infernarum partium motum diminuit, imo tandem fere ex toto ademit, præter torporem ſtupore etiam inducto, diminuto nimirum etiam ſenſu cum ipſo motu. Nec mirum motum convulſivum etiam quandoque obſervari, qui tamen vera convulſio non eſt, quoniam non ex nervoſæ ſubſtantiæ repletione, ſed ex irritamento, vel ab aciditate melancholici humoris, vel ab aliqua moleſtia, à vertebris male ſuo ſitu diſpoſitis, eidem illata provenire ſperamus, niſi forſan portio aliqua melancholicæ ſeroſitatis à nervorum principio per medullam quoq; ſpinalem ſeſe inſinuaverit, ut non ſemel in praxi à nobis obſervatum fuit, quod Deus avertat. Deus, inquam, hoc avertat, quoniam non ſolùm infernæ partis, verùm & ſupernæ, futuræ Paralyſis raro curabilis periculum immineret: ſicut ſi extra nervoſam ſubſtantiam reperiatur jam dictus humor miſtus, non adeo difficilis evadet curatio: & ſi cauſa morbifica immediata adaugeatur, compreſſio nimirum vel à vertebris ipſis, vel ab humore multiplicato, motum quoque naturalem infernarum partium abolere, & præter naturam, convulſivum ſcilicet, frequentiorem ac moleſtiorem reddere valebit.

Quoniam verò ex adducta relatione comprehendimus malum hoc quotidie magis ruere in deterius; idcirco quamvis anni tempus vernum exigat ipſa curatio, ad eandem tamen feſtinandum eſſe credimus: duorum enim menſium ſpatio tantam poſſet vim aſſumere morbus ipſe, ut difficilem curationem non ſine vitæ diſcrimine admitteret. Quare ſtatim repetenda curatio, primas vias mundando. Secundo totum venoſum genus depurando. Tertio caput expurgando. Quarto materiam ad vertebras jam fluxam reſolvendo. Quinto intemperies partium mandantium corrigendo. Sexto caput nervoſumq; genus roborando; & tandem vires totius conſervando.

Tribus autem prioribus intentionibus iiſdem jam adminiſtratis remediis erit ſatisfaciendum, omiſſa tantùm ex hæmorrhoidibus ſanguinis eductione. Quartæ quoque intentioni adimplendæ, decoctum ſudorificum erit inſtituendum, præſcripto non diſſimile: quod parari poterit in aq. ſtillat. cich. atque beton. addendo pulv. viperini gr. xv. aut xx. Sed quod omnino neceſſarium cenſemus, eſt ſudoris provocatio in hypocauſto, ultra horæ dimidium nunquam moretur Nob. Patiens; & in hoc remedii genere ſupra trigeſimum perveniat; ideoque non adeo tenui victu utendum, licet à vino eo tempore ſit ſemper abſtinendum.

Terminato ſudore, in viperini pulveris uſu erit perſeverandum, ut diaphoreſis adaperta ſervetur de quo dicebat Gal. quod extenuantis eſt facultatis, valde enim exiccat ac digerit, & ad cutem properat; & interim non interpoſitâ morâ ad Thermas ſulphureas Aponitanas ſeſe conferre debet, ut luta prius emollientia, ſi opus fuerit, deinde certò reſolventia ſpinali medullæ adminiſtrari poſſint: & forſan etiam Balnea ſulphurea, ut faciliùs ſulphurea vis emolliens atque reſolvens penetrare valeat; quo tempore & capitis ſtillicidium non parum profuturum credimus; tuncque & de aliquo ferreo inſtrumento adaptando cogitari poterit, ſicut forſan & in præſens: quod excellentiſſ. præſentibus atque videntibus committere debemus. Interim ne humor magis

incraſſetur

incraſſetur atque exlccetur, quotidie exterſo ſudore tota ſpina ioungeoda uſque ad os ſacrum, inunctione parata ex oleo lil. alb. de lumbricis, vulpino & viperino: non autem crura ubi deficit motus, exemplo Pauſaniæ: ſub genibus tantùm ratione motus convulſivi, oleum lil. alb. cum amygdalino conveniens erit.

Quibus jam dictis omnibus congrua victus ratio erit addenda; à vaporoſis omnibus, tum calidis, tum humidis abſtinendo, vinumque medicatum pro menſa parando, ligno totis mat. viſco querc. leotiſco & ſantalis alterarum; cæteraque obſervando quæ Viris Excellentiſſ. præſcribenda, ſicut reliqua omnia dijudicanda atque corrigenda relinquimus. *Raym. Joh. Fortis Conſult. & Reſpons. Medic. T. 1. Cent. 1.*

Obſervationes.

Gibboſo cuidam Puero nobili, cui ſpina dorſi extrorſum admodum extuberabat, thoracem ferreum qualem armati ferre ſolent, ex tenuiſſimis laminis fabricatum, atque intus foriſque ne nimium illum premeret, pannis ſuffultum, indutum ut geſtaret docui, quo facto, cùm eum integri anni ſpatio, dies nocteſq; geſtaſſet, eiq; ſic aſſueviſſet ut non magnam inde ſentiret moleſtiam, ſenſim preſſa illa curvatura, ſpina rectitudinem iterum ſuam naturalem eſt adepta, poſteaq; ſemper recto corpore incedens, procerus admodum eſt factus. Felix Platerus. obſervat. lib. 1. pag. 164.

Puellula quædam octodecim menſium excreſcentiâ vertebrarum dorſi laborare cœpit. Ad eam vocatus, tertiam & quartam vertebras lumborum extuberantes inveni ad ovi Anatis magnitudinem, quas ſecunda & quinta nonnihil ſequebantur, ita ut in maximum gibbum excreverit ſpina, præcipue verſus ſiniſtrum latus: quapropter ſiniſtrum crus dextro longe imbecillius fuit. In curatione ſequenti modo proceſſi.

Primò dorſum totumq; crus ſequenti aqua ad nervos corroborandos inunxi.

℞. Aquæ gran. juniperi ſine vino deſtillat. aq. ſalviæ, betonicæ, lavendulæ, an. ℥ ij. pulveris radicis biſtortæ, tormentillæ. roſarum an. ʒij. M. fiatq; infuſio in ampulla magna per dies octo vel decem. Dein per inclinationem à pulveribus ſeparata aqua ad uſum reſervetur. Poſt inunctionem, ſequens Emplaſtr. quo etiam in fracturis oſſium utor, applicui.

℞. Emplaſtr. Slotani ℥v ceræ novæ ℥ij. lapidis oſteocoll. ℥j. pulveris radicis conſolid. majoris, terræ ſigillatæ an. ʒiij. pulveris balauſt. nucis cupreſſi roſarum odoriferatum an. ʒj. miſceantur lentiſſimo igne, fiatque emplaſtrum, addendo ol. roſac. aut maſtich. quantum ſatis, totum autem præcipuumque artificium in curatione gibbi, in hoc conſiſtit, ut extuberantia vertebrarum reprimatur retrorſum, alioquin omnia fruſtra tentantur. In hunc itaque finem laminam ferream, aliquantum incurvatam, & ejus quidem longitudinis & latitudinis, ut totum gibbum cooperiret, in thoracem ex reduplicata tela ita adaptavi ut extuberantes vertebras reprimere poſſet. Laminam tamen carbaſo obtexi, ut puellæ minus eſſet moleſta: thorax nudo corpori induatur & ita quidem adaptandus eſt, ut totum ventrem ad muliebria uſque comprehendat: Per medium ventrem ligula oblonga conſtringatur: circa pectus quidem mediocriter, ne metaphrenum & coſtæ conſtringantur; poſt coſtas verò mendoſas uſque ad imum ventris arctiſſime, quo lamina ferrea extuberantes vertebras reprimere poſſit. Ne autem thorax à ſcapulis ſurſum trahatur, faſciæ duæ transverſum digitum latæ, in utroque inguine annectendæ erunt thoraci, quæ deſcendentes ſubter nates, in utroque latere thoraci ligulis annectendæ. Emplaſtrum autem & inunctiones de quarto in quartum, aut etiam de ſexto in ſextum diem renovavi, coxam verò totumque crus ſingulis diebus, præſcriptâ aquâ inungere juſſi, ſic divino favore, intra menſes ſex, gibbus depreſſus fuit, thoracem verò, laminamque propter imbecillitatem & molliriem membrorum in ſecundum uſque annum geſtavit. Nunc cùm annum ætatis tertium attingit, quàm belle ſe habet. *Guilielmus Fabricius Hild. obſ. 67. cent. 5.*

Anatomicæ Inſpectiones.

Gibboſitas ob ſiniſtrum Pulmonem & Pericardium firma cicatrice coſtis adnata

Quidam purulenta tuſſiens, circa diaphragma ſiniſtrum vehementiſſime doluit, tandem aſcitide obiit. Aperto cadavere, parenchyma ſiniſtri pulmonis fere totum conſumptum; bronchia verò relicta cum pauco parenchymate, & ipſo pericardio firmiſſima cicatrice, ceu callo, coſtis adnata coaluere, ita ut propter diuturnum dolorem, hoc latere compreſſo depreſſoque, gibboſus altero latere factus fuerit miſer. *Sal. Reiſelius in miſcell. cur. anni 1673. Obſerv. 191.*

Gibboſitatis cauſa in capite reperta, ob vitioſam oſſis Ethmoidis conformationem.

Adoleſcens à pueritia Gibbo & aſthmate vexatus, tandem ex phthiſi obiit, circa annum ætatis 16. Hujus cranium aperui, & inveni proceſſum ſive interſtitium, aut ſeptum illud quod eminet in medio oſſis ethmoidis, ſeu cribroſi (qui proceſſus craſſitiem papyri excedere vix ſolet) in latitudinem & altitudinem ita auctum, ut ferè totum os cribroſum obtegeret, adeò ut foramina hujus oſſis, per quæ pituita ex cerebro ad nares ſolebat effluere, plane oppleta viderentur, & quamvis percocto cranio, vix eorum ullum pateret. Denique oſſicula ſuperioris maxillæ, quæ in magno oculi cantho conſpiciuntur, adeò excreverant, ut ſeptum naſi hinc inde propemodum attingerent: Hanc præcipuam fuiſſe gibboſitatis cauſam veriſimile eſt: nam cùm pituita per nares minime poſſet expurgari, verſus ſpinalem medullam tendebat, ſicque vertebræ, earumque cartilagines, aſſidue irroratæ pituita viſcida & relaxatæ, tandem excreverunt in gibbum maximum. Nec ſolum pars illa Dorſi ex hac defluxione & irroratione pituitæ relaxata fuit, verùm etiam omnia oſſa à collo uſque ad pedes præcipue vertebræ, os ſacrum, os pubis, oſſa pedis, denique omnes epiphyſes ſive appendices, præter conſuetudinem molles ac teneIlæ erant, ita ut fere inſtar ceræ tractari poſſent. Illud præterea in hoc cadavere notandum viſebatur, quod 6. 7. 8. 9. & 10. vertebræ metaphreni, quæ Gibbum efficiebant, exeſæ erant carie, præcipue autem 7. 8. & 9. quarum nihil præter exteriores ſemicirculos, & eorum proceſſus conſpiciebantur. Interiores autem partes harum vertebrarum, in quatuor aut quinque fractas partes, non ſine admiratione, in ipſa pulmonis ſubſtantia invenimus; Pulmo enim in parte, quæ dorſum reſpiciebat, ulcere magno & calloſo laborabat, per quod ea fragmenta, ex continuo pulmonis motu

attracta fuiſſe, dubium non eſt: Tanta enim eſt pulmonia ad ſe attrahendi facultas, ut nonnunquam tundas ex vulneribus pectoris penetrantibus ad ſe traxerit. Fabricius Hildanus cent. 1. Obſerv. xlv. Diximus in Gibbo illo 7. 8. & 9. vertebram metaphreni ita exeſas fuiſſe, ut nihil præter exteriores ſemicirculos & eorum proceſſus repertum ſit: ubi admiratione non caret quomodo ſpinalis medulla conſervata fuerit, Erat enim plane denudata, & nonniſi membranâ ſuâ cooperta: interim tamen inſigni illa putredine oſſium carioſorum; & ulceris pulmonia ſordidi circumdata, neque tamen ſequutum ullum ſymptoma ex iis quæ ſpinali medullæ læſæ accidunt. *Idem cent. 5. Obſerv. 66.*

Gibboſitas Pectoris & Dorſi à magnitudine Hepatis extraordinaria, Rachitis Anglis dicta, Tabes Pectorea.

Pectoream Tabem appellamus, non quæ intra Pectus ſedem habeat, quo facto Phthiſis Pulmonia eo nomine comprehenderetur, ſed in qua ipſa Pectoria crates vitietur, id quod fit in morbo quem deſcribendum ſuſcipimus. Eſt autem hic Puerilis duntaxat ſeu infantilis, & vulgatiſſimus in Anglia, uti & in Hibernia ab aliquot annis, ubi antea ſolebat rariſſimus eſſe ac vix cognitus. Invadit autem non grandiuſculos tantùm infantes, ſed & valde teneros ac recens natos: Sicuti contrà rariſſime trimis majores adoritur, & ut plurimum intra bimatum ſe continet. Multæ corporis partes in hoc morbo afficiuntur, pectus, caput, artua, aliæ, ſed præ omnibus ac ante omnia pectus, cujus pars anterior, quæ lata eſſe debebat ac plana, anguſtior fit, & utrinque acclivis in medio, ſeu ſterni regione, altiùs aſſurgit, tandem prorſus carinatus. Coſtæ inferiores, ad latus foveæ ventriculi, introrſum retrahuntur, ac quandam utrinque velut ſcrobem faciunt, totoque ſui ductu, quibuſdam velut nodis aſperantur ac inæquales fiunt: vitiata pectoris figura reſpirationem facit impeditiorem ac crebriorem, quam etiam tuſſicula plerumque ſicca, comitatur: Caput grandeſcit ultra debitum modum, ac inferiores corporis partes, coxæ, femora, crura, extenuantur & debileſcunt, unde infantes inceſſui inepti redduntur; non modò illi qui nunquam adhuc eo uſi fuerant, ſed & qui firmiter admodum agiliterque incedere ac diſcurrere cœperant, diu antequam hoc morbo prehenderentur: Dorſi ſpina in multis curvatur, atque arcûs inſtar in exteriora flectitur: Oſſa articulorum in brachiis & cruribus, non omnium, ſed carporum ac talorum augentur, ac tantopere protuberant ac ſi duplicata eſſet fere eorum moles; unde etiam *Doubling of the joints*, i. e. juncturarum duplicationem id vitium nominant Angli, qui morbum ipſum, hoc ſymptomate ſtipatum *Tent* indigitant: quum alioquin eum generaliori vocabulo, omnemque ejus ſpeciem includente *The Rickets* appellent; Præter hæc omnia dextrum hypochondrium intumeſcit totum, tumore æquali, magno ac renitente, ſic ut digitos ſub coſtas nothas adigere non poſſis: Et ſane omnia mali vel origo vel fomes latet hoc in loco: Tumor iſte cum pectoris aliqua anguſtia, ſtatim initio morbi apparent, ſic ut interdum quidem ambo iſta ſimul, eodemque tempore ſe prodant, aliàs verò vel hoc vel illud altero nonnihil anterius ſit: Nodi in coſtis, ac ſcrobes iſtæ in imis oris pectoris poſtea accedent: quandó etiam pectus fit magis magiſque anguſtum: Capitis incrementum iis poſterius eſt, niſi quod pectus toto morbi decurſu arctius redditur, donec ad ſummam anguſtiam deventum ſit, ſic ut carinæ inſtar acutum fiat, ac promineat, quod fere non fit niſi paucis ante mortem diebus: Eſt enim lethalis hic morbus, ſi vel negligatur penitus, vel ſerò aut prave curetur, plurimoſque quotidie abſumit, neque ullus eſt annus quo non aliquot millia infantium pereant: Articulorum granditas fere nonniſi ultimo loco ſupervenire ſolet: quanquam multi ſunt qui eam nunquam patiuntur, ac moriuntur priùs quàm ad eam deveniatur: ſicuti rurſus ex iis, quibus illa accidit, permulti evadunt, etiamſi incurioſius habeantur, quippe haud ita pericoloſa eſt illa Tabis Pectoreæ ſpecies quæ hoc ſymptoma trahit, quàm quæ eo caret.

Origo hujus labis à Jecore eſt, perſæpe non vitiato ullamve noxam paſſo, ſed ſupra modum adaucto, ita ut pleruumque duplo, imo ferme triplo majus ſit quàm par erat, totamque anteriorem epigaſtrii partem occupet, & ipſum quoque ſiniſtrum hypochondrium attingat, interdum quoque impleat Jecur ſic adauctum, cùm in ipſo ventre non inveniat ſpatii ſatis, ubi ſe commode explicet, à thorace mutuatur quod ipſi deeſt, ac verſus ſuperiora aſſurgens, diaphragma longe impellit, adeo ut interdum pectoris cavo vix dimidiam partem ſpatii ipſi debitis relinquat: Pulmones ſic in arctum redacti, contrahunt ſeſe ac in ſeſe colligunt, unde fit ut pectoria quoque crates, ipſorum cauſa facta, iis ſe accommodet ac anguſtior evadat; Quandoque ab ipſo pectore & pulmonibus incipit malum, hectica quadam ſiccitate, cum nonnullo etiam caloris exceſſu, obſeſſis, qua ſenſim marceſcentes illæ partes, ac ſeſe contrahentes, quum vix ullum nutrimentum tunc capiant, ſanguinem quem in ſtatu naturali valde copioſum ad ſe trahere ac abſumere ſolent, Jecori refundunt; quod eò circumfluens, plus juſto increſcit, atque in omnem partem ſeſe adauget: cujuſmodi nimium Jecoris incrementum principalis hujus morbi cauſa eſt, ita in hoc quoque non parum ad eundem fovendum confert, atque in progreſſu eadem omnia mala importat, quæ modò memoravimus, atque ſic morbum, quanquam non ab ipſo cœptum, fovet tamen & magnopere adauget: Neque in hâc Pectoreæ Tabis ſpecie ullum magnopere periculum eſt, donec iſta à Jecore noxa ſupervenerit: quæ & ſupervenit ſemper ſi diutius trahatur malum, neque ſtatim initio curetur, aut ab alia cauſa præmortuus infans fuerit. Ego ſane, quum plurima corpora, atravis hujus morbi ſpecie extincta ſecuerim; autopſia deprehendi rem ita ſe habere; neque unquam mihi adhuc infantis, iſto morbo defuncti, corpus aperire contigit, in quo non prægrande ejuſmodi Hepar repererim.

Mali hujus originem infantes ſæpe in utero matris contrahunt, idque vel mox in ipſo conceptu, vel geſtationis tempore: Prius evenire ſolet ubi vel pater, vel uterque parens calida & ſicca utriuſque viſceris, Jecoris & Pulmonum, vel alterutrius intemperie laborat: Alterum à ſola matre proficiſcitur, quando ea in victu multùm peccat, interea dum uterum gerit, atque vinum, cereviſiam fortem, aquam vitæ crebrius ac largius ingurgitat: Eodemque vel matris, vel adſcititiæ nutricis, vitio, hæc labes acceſſitur etiam infanti, qui alioquin ei ab ortu obnoxius nequaquam fuerit, ſi liberaliori cujuſcunque Siceræ potui crebrius ac largius indulgeant, iſtoque pacto lac ſuum inficiant, ac naturalem ejus bonitatem corrumpant: Quandoque cœcæ huic malo cauſæ ſubſunt, infantesque ejus

initia

initia ſecum ex matris utero deferunt, vel poſtmodum id contrahunt, abſque eo ut ullus ejuſmodi defectus vel in parentibus vel nutrice compareat. Sane ut in aliis permultis humani corporis affectibus, ita in hoc quoque aſtra plurimum pollent, certorumque ſiderum ictus iſti vel procreando vel fovendo magnopere interviunt: Morbus iſte ægriùs tollitur ſi a jecore cœpit, quàm ſi à pectore; magiſque etiam ſi à primo ortu infans ei obnoxius fuerit: Quando in pectore ipſo originem habet, curatio ejus ſatis facilis eſt; quum ſiccitas, etiam hectica, quæ in corporibus adultis fere immedicabilis, in corpore infantili cum minori difficultate emendetur: Curatur autem balneis unguentiſque emollientibus atque chalaſticis, aliiſque ad humectanda pectoris oſſa pulmoneſque accommodatis: inter quæ pellis ovi aut agno recens detracta, & adhue calens admota, atque aliquot horis relicta, mirifice multis profuit: Quod ſi jam in progreſſu eſt morbus, atque jecur ſuperaugeri cœpit, aut ſi ab ipſo jecore proceſſit malum, iſti quoque medicatio adhibenda eſt, omnibuſque modis conandum ut incremento ejus obſiſtatur, atque intra naturalem modum coerceatur: quam in rem, non linimenta modò & unguenta, aliaque topica, ſed interna quoque in uſum trahenda: ſic tamen ut non ſalubritatis tantùm ratio habeatur, ſed & teneræ iſti ætati effectus ac ſapor medicamentorum attemperetur: Pari quoque prudentia cavendum ne dum refrigerare ac contrahere Jecur nitimur, obſtructiones aliaque mala in eo generemus, nimio adſtringentium, aut intempeſtivo emplaſticorum uſu, atque ſic geminam pro ſimplici labem accerſamus, morbùmque penitus incurabilem reddamus: Super autem omnia ſciendum pro internis & externis medicamentis, ea hîc deligenda, quæ & Jecori privatim amica ſint, & præter communes cum aliis multis Refrigerandi & Adſtringendi facultates, peculiarem aptitudinem huic operi neceſſariam, ſortita ſint: Purgatio hîc nullum locum habet, nec ſanguinis quidem miſſio, niſi morbo longiùs progreſſo, ac capite jam nimium aucto: quando ſanguiſugæ venis poſt aures, atque in fronte & temporibus utiliter admoventur, multùmque ad univerſam curationem conducunt; ideoque ſi res ita ferat ſecundò ac tertiò uſurpandæ ſunt: Victûs ratio longe alia in hoc morbo inſtituenda eſt quàm imprudentioribus, ac naturam ejus non ſatis perſpectam habentibus, videri poſſet: Non enim Atrophiæ, qua infantes contabeſcunt, per ſe attendendum eſt, neque conandum ei occurrere pleniore cibatu ac validiùs nutriente, quod eſſet oleum addere camino, ſed contrà omnis opera in id adhibenda eſt, ut exuperans ſanguinis copia compeſcatur, ac nimius ejus fervor, nimiaque tenuitas & acrimonia coerceantur; quod quibus potiſſimùm rebus effici debeat neminem doctum Medicum latere debet: Quod ſi ita teneri ſunt infantes, ut nihil dum præter lac nutritium aſſumant, matri vel nutrici ea danda ſunt quæ prædictis ſcopis inſerviant, ac lac earum debito modo attemperare valeant: In iis verò infantibus qui grandiuſculi jam, nondum tamen ablactati, & ubera ſugunt, & alios præterea cibos ac potus aſſumunt, utroque modo agendum eſt, & tum ipſorum, tum nutricum victus ita ut diximus ordinandus. Hæc curationis via ſolicite admodum obſervata, & diu admodum continuata (nihil enim hìc parvo temporis ſpatio effici poteſt, præſertim ubi altiùs haſit malum) feliciter curatur iſte morbus.

Morbum iſtum non in Anglia duntaxat & Hibernia, ſed & in aliis quoque regionibus graſſari veriſimile eſt, & de Gallia quidem mihi certiſſime conſtat: diverſos enim Pariſiis infantes vidi eo laborantes. *Arnoldus Bootius de affectibus omiſſis cap.* 12.

GINGIVARUM MORBI.

Gingivarum caro ſpongioſa ac glandulosa pluribus morbidis affectionibus ſedem præbet, quarum præcipuæ ſunt earundem cruentatio, corroſio, ulceratio, (etiam in fiſtulam abiens, imo & gangrænam) flacciditas, tumefactio, ac excreſcentia; abſceſſio à dentibus, pruritus, ac parulis. De gingivis cruentis, corroſis, ulceratis, flaccidis, tumefactis, vide quæ capite de ſcorbuto; de fiſtula & gangræna, vide quæ propriis capitibus; de abſceſſione à dentibus, vide in dentium morbis; de pruritu, vide de morbis infantium; de parulide, vide in epulide. Hic itaque tantùm pauca.

Conſultatio.

Pro egregio quodam viro ſcirrho canchroſo cum ulcere circa gingivam in inferiori mandibula ad dextras exiſtente detento.

Tumor præter naturam; qui gingivam in inferiori mandibula ad dexteras occupat, ſcirrhus exiſtit; nam ibidem cum duritie, atque renixu aucta magnitudo reperitur, & quoniam nullus dolor, nullusque ſenſus, ſaltem ſecundùm dextram partem adeſt; ideo ſcirrhus ſecundùm hanc legitimus eſt habendus; vereque ſcirrhus, ut habetur à Galen. 14. Meth. & 2. ad Glauconem, præterea eſt immobilis ad Strumæ, & glandulæ differentiam, quæ etſi ſcirrhi dicantur, mobiles tamen exiſtunt; Cæterum hunc non eſſe ſimplicem ſcirrhum, ſed complicatum cum rudimento quodam cancri, ita ut ſcirrhus cancroſus dici poſſit, facilè eſt ex inæqualitate, & livore in ore ad partem illam perceptis oſtendere, atque adeſt & ulcus, quia continuò ichor fœtidus graveque olens emanat ab eminentiis quibuſdam eroſis dolentibus ad tactum aliquo modo ſecundùm partes internas; rurſus quoniam ex Paulo, Cancer ulceratus vel eſt ſordidus, vel purus, hic, de quo agitur, purus profecto eſt, quoniam cum livore cruor quidam, & materia tenuis excernitur;

Cauſam ſcirrhi immediatam, humorem conſtituo pituitoſum craſſum, & lentum per congeſtionem, non autem per defluxionem à capite (de quo nulla querela à patiente noſtro habita fuit) ibidem collectum; item humorem melancholicum naturalem ſimul mixtos. de humore melancholico fidem faciunt prægreſſa quartana, nec non ſubdominium melancholicum in proprio patientis temperamento. Concedo equidem antea tumorem à ſimplici pituita ortum duxiſſe, nam veluti meliceris fuit, uti à ſuppuratione ſubſtantiam ſimilem melli reddente colligere potuit unuſquiſque; ſed nunc ob colorem fuſcum partis internæ humorem melancholicum admiſceri pro certo habeo, ab his autem duobus humoribus & ſeorſim diviſis, & conjunctim unitis ſcirrhos fieri poſſe ſcribitur lib. de Atra bile, & 14. Meth. Cæterùm duritiem acquiſivit ſcirrhus prædictus tum à repletione partis ob copiam humoris, tum à concretione à frigiditate oſſis mandibulæ facta, imo &

ab ij ſa ſiccatione, qua nimirum celebrata ſuppuratione, diſruptoque apoſtemate pars tenuior eſt eacreta, & quicquid craſſum eſt remanſit. Verùm quoniam caocer fit ex melancholia genita per aduſtionem, vel melancholiæ naturalis, vel flavæ bilis lib. d Atra bile cap. 3. dico, præſens cancri rudimentum ſuam habere occaſionem ex Atra bile genita per aduſtionem bilis, quod ætas juventutis confirmat, necnon habitus, ac ægri temperies bilioſa, quam pili flavi in toto fere corpore enaſcentes oſtendont.

Sed & cauſæ remotæ ejuſdem tumoris tum externæ, tum internæ non ſunt contemnendæ, priores io errata eaterna, in quę juvenes incurrunt, referuntur omnes, poſteriores verò, & moveores eſſe, & generantes non hæreo, moventes ad facoltatem expulctricem totius, partiſque laborantis imbecillitatem refero, nam partes oris laxæ, admodum ſunt, & humidæ, ob idque ad ſoſcipiendum aptæ, meritò quarum cauſarum humores per tranſmiſſionem, coagentibus his quæ ſanguinem acuunt, uſu nempe alimentorum calidorum, motuque corporeo, quibus patiens uſus foit, ad locum confluunt affectum, cauſæ demum geoeraotes in alimenra ad generandos humores dictos idonea, in jecoriſque caliditatem meo judicio referuntur.

Hinc ſcopos Medicos facilè eſt elicere, tum præſervativos, tum curativos, præſervarivi io cauſarum ablatione conſiſtunt, primò ſcilicet in totius evacuatione. Secundò in prohibeoda humorum dictorum per ſublationem cauſarum moventium, & generantium, floxione, atque generatione, proindeque refrigerandum jecur, veotriculus calefaciendus, & pars affecta attemperanda, roboraoda, & conſtringenda, quibus ſeopis Morbi tantum augmentum prohibebitur; Scopi verò curativi in unicam partis affectæ evacuatiooem reducuntur.

De prognoſtico ita ſentio, quod liceat. ſ. ſcopos præſervativos obrinere, quoniam patiens eſt ætatis juventutis aliqua occurret difficultas, quoniam magnus obſervatur receſſus à naturæ ſtatu, cauſæ valenter agunt, præſertimque intemperies calida jecoris eſt in habitu: At ſcopos curativos abſolvere per ea, quæ diſcutiunt, apud me eſt impoſſibile, nam facultas partis eſt abolita, medicamentaque actuari minime poſſuot.

Ao verò poſſit per reciſionem, quæ fit & ferro candenti, & medicamentis corrodentibus malum hoc deleri, meritò dubitari poteſt: nam ex una parte id fieri poſſe videtur, quoniam pars eſt ignobilis, cui nulla vaſa inſignia, alicujuſve momenti aſſiſtunt; præterea, ibidem aliàs eſt facta ſectio, cujus occaſione nil mali fuit ſubſequutum, & jure quidem: quia contra verum cancrum haud agebatur, hioc noo obſtat Aphoriſmus ille ſextæ ſectionis trigeſimus octavus, ut pote qui de veris cancris, intimis, & non ulceratis, adhuc ægros fatigantibus, & magnis exiſtentibus, 2. ad Glauconem, loquatur, non autem (ut notat Gal, ibidem) de his, qui in ſumma cute exulcerati, & in parte, quæ reſciodi poſſit exiſtunt. Et ſi aliquis objiceret ex Gal. ulcera ab Atra bile eſſe protſus ioſanabilia, reſponderi poſſet pro hac parte, quod Galeni ſententia de ulceribus ab Atra bile ſincera genitis, venit intelligenda. Ex altera verò parte (quod erat principale inſtitutum) reciſio nullo pacto videtur convenire, non quidem per ferrum candens, quoniam aliàs abſque fructu tentata fuerit, & ſumma cum ratione, in ſimilibus namque tumoribus dubio procul vaſa materiam continuò ſuppeditant; adhibito autem igne, inſignis à vaſis fieri ſolet attractio, hinc augmenta tumoris perbelle datur occaſio; præterea, corroſiva partes penitiores non petunt, quocirca fruſtra adhiberentur; demum inciſio ſcalpello non probatur, non enim eſt tuta propter vaſa externa.

At quid ego ſentiam nunc, ubi de materiis chirurgicis loquar brevibus aperiam, quas materias reſpicio, primùm ut diſponentes; quæ ſunt ſectio venæ in cubito dextro, & hirudines ano applicitæ. Secundò ut curantes, inter quas ego ſeligo ferrum caodens; Ad propoſitam autem difficultatem reſpondeo, quod tametſi non poſſit ita perfectè ſanari vitium hujuſmodi, poteſt tamen ea ratione præcaveri, qua ſaltem ne augeatur, prohibetur, nam aliàs poſſet ad tantam pervenire molem, quæ omnino intolerabilis exiſteret; tandem materias chirurgicas ut præſervantes intueor, ac inter has unam inſtar omolum propono, cauterium in brachio dextro.

Medicamenta, quæ totum reſpiciunt, primùm occurrunt, hinc pro lenienda alvo, caſia cum electuario lenitivo probatur, pro præparandis humoribus decoctum cicoreaceorum, lupulorum, & fumariæ cum ſuis ſirupis, pro quibus humoribus educendis infuſum Rhab. & ſenæ cum maona, pilulæque aggregativæ conveniunt, quinimo ſtatutis quibuſdam intervallis non deſiſterem ab uſu ſyrupi de polypodio Magiſt. cum ſyrupo roſ. ſolvente, vel ab infuſo Epitimi, ac myrab. citreo. Et pro evacuatione ioſenſibili Chinæ decoctum cum ſandalis, cicoraceis, ac liquiritia arbitror præſtantiſſimum.

Atque pro alteratione jecoris thermæ frigidæ Lucenſes, vel Beatæ Virginis Patavii, vel Calderianæ, ſerum, & lac caprinum bibita, balneumque aquæ dulcis ſunt admodum accommodata.

De topicis medicamentis ita ſtatuo, ut alterum horum affectæ parti admoveatur; primum eſt unguentum, quod ex virgæ aureæ, ſeu tabacci ſucco, cum oleo roſato, & cerâ ductis in mortario plumbeo conficitur: alterum eſt aqua ex mercurio, & antimonio ſtillatitia. Tertium eſt Cinis Antimonii, poſtremum pulvis ex duabus partibus tutiæ, unâ Arſenici ſublimati, pluries lotis, & in aqua plantaginis ebullitis, verùm & aquam ſtillatitiam ex ranis viridibus, vel pulverem ab humano ſtercore, & anethi crematis, tanquam à proprietate agentia non damno.

Et dum hæc adminiſtrantur, ſtudendum eſt, ut patiens probe, & apposite vivat, utatur inquam probis alimentis, cibis cum ſimplicibus refrigerantibus medicatis, veſcatur priſanâ hordeaceâ, ferculis ex cucurbita, endivia, lactuca, ac ſimilibus, otatur vino oligophoro, aquâ hepaticæ, & boraginis diluto, in reliquiſque omnibus modum ſervet jam dictis reſpondentem, ſic etenim, Deo favente, melius in dies ſe habebit. *Julius Cæſar Claudinus in Conſultationibus Medicinalibus.*

Obſervationes.

Gingivarum Gangrena, unde mors.

Gangrænam gingivarum & oris præcipuè in pueris raró ſanabilem, in ſphacelum autem degenerantem, inſanabilem eſſe, quibuſdam jam obſervationibos confirmare operæ pretium exiſtimavi.

Puella 4. annos oata ex morbô acutô ſanata catarrho vehementi ad gingivas cum nauſea & capitis dolore correpta fuit. Tota facies in tumorem œdematoſum elevata fuit. In ſiniſtra malâ tumor rotundus,

rotundus, durus & lividus, non adeo tamen magnus apparebat: gingivæ verò & ſiniſtra pars oris gangrænâ correpta fuit. Multa ſed fruſtrà ipſi adhibuimus remedia. Itaque tandem exeſis gingivis, labiiſque ad naſum uſque, è vita diſceſſit.

Genevæ cum Clar. Jano Anton. Saraceno M. D. & Joh. Griffonio Chirurgô præſtantiſſimô in duabus puellis ſimilem penè caſum obſervavi. In curatione, nihil quod neceſſarium videbatur prætermiſſum fuit: nihilominus eæ laborantes febre, deliriis, ſyncope, vomitu & ſpirandi difficultate tandem è vita deceſſerunt.

Filius avunculi mei eroſione gingivarum propter ſcorbutum vehementer laborabat, tandem in gangrænam degeneravit eroſio illa; & ut priores è vita deceſſit cum doloribus maximis aliiſque peſſimis ſymptomatibus. Summa igitur adhibenda eſt diligentia in hujuſmodi morbis oris: præſertim in junioribus qui putredini obnoxii ſunt: tum quia pars oris per ſe calida eſt & humida, tum etiam quòd conſtitutio puerorum talis ſit. Ideoque proſpiciant tyrones chirurgi ne temerè polliceantur ægris, quæ præſtare nequeant, & quæ queant fideliter præſtent. *Guilielm. Fabric. Hildanus obſervat. Chirurgic. Cent.* I.

De Epulide inſignis magnitudinis feliciter ablata.

Ut moleſtum, inquit Nobiliſſ. Tulpius Obſerv. 49. lib. I. ſic quoque periculoſum ſanguinem profluere ex oculis, auribus ac dentibus, ſive quoad venas arteriaſve, ex quibus facilè plus effluit, quàm partes quibus deſtinantur ſint ferendo. Sive quod remedia hujuſmodi profluvio neceſſaria, ægerrimè perducantur ad loca diverſorum vaſorum, ſanguinis ex hac illâve parte affluxus præternaturalis graviter ſæpius commovet homines, ſic ut deliquium non rarò ſuperveniat.

Nettici cuidam, *Emmetie Gerrits*, virgini floridæ ætatis, dens extractus maxillaris carioſus, ſequuta maxillæ, dentibuſque adnatę carnis gingivalis ex exulceratione conſumptio, illius imprimis, quæ oculari maxillariumq; primò adhæret.

Ex loco læſo fungoſa quædam caro, eaq; ſatis magna, propullulabat, hanc, quòd ſanguinem copioſè funderet, loquendique difficultatem induceret, præterquam quòd in cancrum commutari poſſe ſibi perſuaderet ægra, inſtrumento apto exſtirpari conveniens videbatur.

Primum hoc in caſu à nobis uſurpatum, medium illud erat, cujus meminit Aëtius ſermon. 8. cap. 25. At ſine ſucceſſu adhibitum. Conſultum adeoque viſum, atram bilem præparans expurganſque decoctum, per vices aſſumendum præſcribere.

℞. Rad. cichor. cum toto m. j. petroſelin. fœnicoli an. ℥j. polypod. quercin. ℥ſs. herbar. ſcolopendr. betonicæ, ſcabioſæ an. m. j. becabungæ, buglosſæ an. m. ſs. flor. borragin. bugloſſ. beton. an. p. ij. fol. ſennæ el. mund. ʒvj. ſemin. aniſ. fœnic. an. ʒij ß. paſſular. corinth. ℥ſs. decoq in ſ. q. aquæ comm. in colat. ℔ j. diſſolve ſyrup. ſcolopendr. fumar. an. ℥j. diacnicu ℥iſs. f. apoſema.

Per quatriduum Apozemate hoc uſa fuit, ſingulisque diebus moderate per alvum dejecit. Eo conſumpto inſtituta à nobis Venæ brachii ſiniſtri, hinc etiam pedis ſiniſtri, ad malleolum, ſectio, extractæque quavis vice ſanguinis unciæ octo:

Hiſce ſic uſurpatis, peractiſve, quòd ſanguinis fluxio ex ore continuaret, moleſta valde ægrotanti, ad operationem Chirurgicam devenire neceſſarium duximus; quam obi aggredi conſtitutum, Cauteria quædam, igni impoſuimus, ne, ſi fortan vaſa quædam abſciſſa ſanguinis nimiùm effunderent, pulvereque noſtro ſtyptico uſuali adſtrictio debita perfici non poſſet, omni medio ſanguinis fluxum ſiſtendi deſtitueremur.

Hoc præmiſſo ægrotantem ſedili commodo impoſitam luci, quo ex debito fungum tractare nobis liceret, oppoſitam, bono animo eſſe juſſimus, brevi moleſtam hanc carnem nos ablaturos. Inſtrumentum ad ejus exſtirpationem convenientiſſimum nobis videbatur, quod parte 5. obſ. 27. delineavit *Hildanus*.

Inſtrumenti hujus ope, celeri manu, ablato fungo, ſanguinis, rivuloſè admodum, eo imprimis loco, qui denti oculari ac maxillari interjectus, effluentis impetum ſiſtere coacti; hîc multùm effecimus pulvere noſtro ſtyptico, beneficio lintei combuſti vulneratæ parti applicato, deſcriptio ejus hæc eſt:

℞. Nuc. Gall. immatur. ℥ij. Boli Armen. ʒ iß. Terræ Lemniæ ʒiij. Vitriol. Cypr. ʒſs. Alumin. Crud. ʒj. M.F.Pulv.ſubtiliſſ.

Pulveris hujus uſus in eo conſiſtebat, ut primò conficiatur mixtura quædam ex albo ovi conquaſſato & ſpir. vitriol gut. aliquot, huic imponatur linteum combuſtum, hinc linteo hoc excipiatur pulvis loco vulnerato applicandus debite & per faſciam externam, & per manum ægrotantis in ſuo ſitu detinendus.

Cauteriis in hujus fungi ablatione haud indiguimus. Sequenti die adſtringentia hæc vulneri applicata auferri curavimus eorumve in locum ſubſtituimus decoctum hordei, cui aliquid unguenti Ægyptiaci mixtum, pro collutione uſurpandum.

Tandem ad omnimodam conſolidationem mel roſar. præſcripſimus, cui gut v. aut vi. ſp. vitrioli mixtæ, pro linimento. *Job. à Meekren in Obſervation. Medico-Chirurgic.*

Gingivarum eroſio incurabilis à vermium abundantia in inteſtinis.

Puer quidam Duſſeldorpienſis eroſione gingivarum à longo tempore graviſſimè divexabatur; multa remedia fruſtra adhibita; tandem vitam cum morte commutavit. Apertô corpore tanta inventa eſt abundantia vermium, ut aliquibus in locis inteſtina eroſerint, multique in vacuô ventris reperti fuerint. *Guilielmus Fabric. Hildan. obſervat. Chirurgic. cent.* I.

GLAUCOMA Vid. *Humorum oculi vitia.*

Titulo Oculorum Morbi

GLANS PENIS per Circumciſionem detecta, quâ operatione ex Celſô id fiat. Vid. ſub titulô *Penis morbi.*

GLOBULI Plumbei, quomodo extrahendi Vid. ſub titulô *Vulnera Sclopetorum.*

GLOSSOCOMIUM Hippocratis Vid. *Inſtrumenta Chirurgica.*

GONORRHOEA.

Gonorrhœam melioris doctrinæ ergò duplicem facimus, *veram* ſcilicet & notham. *Vera* eſt, quando vera materia ſeminalis, aut ipſi ſaltim proxime ſimilis in teſtibus tamen elaborata, crebrò nimis excernitur. *Notha gonorrhœa* verò eſt, quando alia materia vitioſa locô ſeminis excernitur.

Gonorrhœa vera, eſt triplex. Fit nempe 1. à nimiâ copiâ & abundantiâ ſeminis; unde non tantùm uberior veneris ſtimolus: Sed etiam ubi ſerum paulatim turgeſcere incipit, impetu facto ex veſiculis ſeminalibus prorumpit; id quod contingit præprimis nocturno tempore, dum ſupini jacent, ubi ſcilicet propter ſanguinis circa partes dorſi inferiores & poſteriores, & iſtarum partium inferiorum incaleſcentiam, ſemen abundans calefactum turgere & erumpere ſolet; Id quod fit non tantùm in juvenibus, ſed etiam in viduis, qui à venere ſolita abſtinere coguntur. Dico fieri in primis nocturno tempore; ſin verò cum hac ſeminis abundantia conjuncta ſit laxitio quædam veſiculatum ſeminalium, aut certè quòd harum ipſarum meatus in urethram ſint paulò patentiores facti: In talibus etiam interdiu ſeminis fit effluxus, accedente membri tenſione, & aliquali venereo pruritu: quod excernitur ſemen eſt copioſum, craſſum, ſpiſſum & naturaliter coctum 2. Fit gonorrhœa vera à ſeminis acrimonia præternaturali. Unde & irritantur partes continuo pruritu venereo, & præterea iſta irritatione veſiculæ ſtimulatæ vicinæque muſculoſæ partes ſe contrahere & ita ſemen ſtimulans exprimere incipiunt. Præceſſerunt inprimis cauſæ quæ ſemen acrius generare valent, ut ſunt aromata copioſiùs aſſumpta, in ſpecie piperata: Sic enim Schenck. Obſervationum lib 4. refert de quodam qui ſemper quoties voluit, ſiſimbrio ſeu naſturtio gonorrhæam provocare valuit, ex acrimonia ſcil. ſal. volatil. aſſumpti naſturtii, quæ ſtimulando ſemen copioſum genitum talem producit gonorrhæam. Imo & purgantia acria aſſumpta venerem ſtimulare & interdum gonorrhæam provocare ſolent. Exempla vid. in Plater. & Timæo, quin & cantharidum abuſus hoc ipſum malum, acuendo ſemen, inducit. Facit & huc conſtitutio maſſæ ſanguineæ, paulò acrior, aut ſerô ſalſiore temperata: quod ipſum ſerum acrius imminuens chyloſam materiam, ſemen reddit acrius & ſtimulans: & tales continuò ſtimulô venereô, ac tentigine, ſæpius urgente fortiori titillatione, excernere ſolent, idque non abſque voluptate venerea, die ac nocte. 3. Fit gonorrhœa ex nimiâ tenuitate & fluccilitate ſeminis, concurrente tunc ſimul laxitate nimia veſicularum ſeminalium, non ſecus ac proſtatarum glanduloſarum: Unde & aquoſum ſemen effluit; & hinc laxatis ac atonia, ſeu nimia relaxatione affectis veſiculis iſtud continere, aut retinere nequeunt; unde ſine voluptatis inſignioris & tentiginis acutioris ſenſu interdum non advertentibus effluit tale ſemen, aut ſtatim ad levem imaginationem veneream, vel ad levem fœminæ contactum hoc ipſum ſponte quaſi prolabitur, & eſt tenue admodum & fluidum plus ſolito. Vitium in primis hæret in teſtibus in hoc caſu eorumque fermento debilitato, quod ineptum eſt elaborando ſemini, & hinc vitium eſt in veſiculis ſeminalibus nimium laxatis; ſi nempe illud citò elaboratum, & hinc non convenientem naturam ſeminis induxerit. Hæc poſterior gonorrhœæ ſpecies ſæpiſſime à damnata oritur manuſtupratione, qua ſæpius reiterata, & teſtes laxantur, & fermentum eorum debilitatur. Exemplum hujus rei habet Timæus caſ. 49. lib. 3. de ſtudioſo juris, qui tali damnato modo gonorrhœam ſibi contraxit.

Species gonorrhœæ veræ ſunt variæ, ſed ex modò dictis facilè poſſunt dignoſci. Hoc tantùm adeò, quòd dum loco ſeminis effluentis continui novum ſupplementum ex maſſa ſanguinea ſuppeditatur, oriatur denique ut defraudata maſſa ſanguinea ſucco ſuo chiloſo corpus tabeſcat, & in primis tales ægri debiles & pallidi fiunt, oculorum orbitæ excavatæ apparent, & fulgor oculorum deficit, quin potius oculi cornei, & minus lucidi videri videntur, cùm ſemper cum ſemine aliquid ſpiritus animalis ſimul effluere ſoleat.

Tales gonorrhœæ ex ſe quidem non adeò inſignis ſunt momenti: verùm ſi diutius continuentur hominem contabeſcere & ſuccumbere lethaliter cogunt. Supervenit inprimis febris hectica ſimilis cum tali atrophiæ ſpecie, qualis eſt tabes dorſalis noviter nuptorum. Qualia hectica tunc difficillimæ eſt curationis. Ulteriùs: Gonorrhœa diuturna ſubitò nimis non eſt ſupprimenda, inprimis ubi nonnihil inclinat ad virulentiam veneream: metus enim eſt, ne ſuppreſſa ſubitò materia antea copioſiùs affluente, hæc ipſa ſtagnando in teſtibus occaſionem tumori ſuppeditet; unde poſtmodum periculoſius malum superveniat.

In hoc in primis ſunt cauſæ removendæ, & ita ſemen imminuendum, aut ejus fervor temperandus, aut denique teſtium fermento roborato partium tonus legitimus reſtituendus, laxuſque nimis adſtringentibus firmandus.

His ſcopis quæ ſatisfaciunt remedia, in primis quæ ſemen, aut copioſum turgeſcens, aut acrius ſtimulans compeſcunt, ſunt, præ cæteris radix nymph. albæ & flor. nymph. item ſem. agni caſti, ſeu viticis, uti etiam ſemen malorum, papaver. alb. lactuc. plantag. in ſpecie ſemen cannabis ad inveteratas etiam, & tantùm non deſperatas gonorrhœas contundatur; ſi ex eodem, non ſecus ac ex reliquis ſeminibus fiant emulſiones; quæ tamen emulſiones cum cautelâ uſurpandæ propter admiſtam vim narcoticam: Convenit præterea urtica mortua, ſeu galeopſia flore albo, quæ ex ſignatura commendatur Cartiehiero, egregio in hoc puncto botanico, ſi decoctum propinant in vino. Præterea res nota eſt de mentha, item de ruta, de portulaca & ſimilibus. Millefolium item laudatur, ſi nempe ſuccus millefolii ad ℥iij. exhibeatur cum lacte dulci gonorrhœam totaliter ſiſtere referunt, inprimis ubi ſimul ſuccus lactucæ cum camphora externè teſtibus applicetur. Præterea ſuccus limonum & ſuccus citri præ cęteris ſunt remedia, licet ſimplicia, ad gonorrhœas ſiſtendas, ſive ſint ex acri ſemine, ſive ex abundante, quę ab omnibus autoribus mirè laudantur. Unde experimentum Sylvatici cent. 4. conſ. 1. eſt hæc non inefficax compoſitio; nempe.

℞. Aq. roſar. ℥iij. ſucc. limonum ℥ j album. ovi crud. nu. 1. Et hanc miſturam quarta qualibet die propinat non ſine ſperato ſucceſſu. Petrus Joh. Faber ad curandam gonorrhœam propinat ſuccum limonum cui inſtillavit ſpir. terebinth. unà cum tantillo camphorę.

Porrò de eſſent. caſtit. de eſſent. abſinth. de ejus vino & eſſent. menthæ &c. nihil dico, quia ſunt ſatis clara & cognita. Terebinthina inprimis conducit, ac in ſpecie ſpir. terebinthinæ ſi ipſi addatur ſacchar. ſaturni: hinc enim evadit miſtura elegantiſſimè

rubicunda,

rubicunda, quæ crebrius uſurpata mirè compeſcit gonorrhœas.

Deinde etiam ſuccinata ſunt commendata ad gonorrhœam, ſcil. pulvis ſuccin alb. quotidie propinatus in juſculo calido jejuno ſtomacho mirè ad gonorrhœam valet, quin & oleum ſuccin. in tali caſu uſurpari poteſt, quod tamen eſt paulò fortius ita ut tutius ſolus pulvis uſurpetur. Trochiſci etiam de carabe poſſunt uſurpari; ulteriùs, oſſa ſepiæ piſcis admodum conducunt; præparata ſpecificum fuerunt Hartmanni, ut & etiam D. Michaël, qui ſæpiſſimè ad gonorrhœas compeſcendas adhibuit pulverem oſſis ſepiæ præparat. unà cum antimon. diaphoretico, quæ miſta à ʒß. ad ʒj. propinavit; nam & antimon. diaphoretic. in aq. plantagin. hauſtum gonorrhœas ſiſtit, ſicuti etiam bezoarticum martiale, item bezoarticum venereum uſurpari ſolent.

Pertinet huc electuarium ſequens quod à quibuſdam laudatur.

℞. Conſerv. roſar. & menth. criſp. an. ℥j. vel ℥iß. oſſis ſepiæ præpar. ʒij. borrac. calcin. ʒj. nucis moſchat. ʒß. ſyr. de roſ. ſicc. q. ſ. M. F. electuarium, quod quotidie bis vel ter uſurpetur. Obiter nota de borrace calcinata, quod inſtar aluminis adſtringat, præcipiter, ſiſtat gonorrhœas, coërceat venerem, dum crudus inſigniter venerem, inſtimulat. Ulterius chryſtal. mont. præp. etiam compeſcunt gonorrhœas nimias. Quidam præſcribunt pilulas contra gonorrhœam hoc modo.

℞. Extract. rad. torment. ℈ij. ſperniol. croll. ℈j. (hoc etiam admodum laudatur ad gonorrhœam) pulver. ſem. agni caſti, plantag. an. ℈ß. terebint. coctæ, camphor. an. gr. v. M.F. pilulæ.

Vel ℞. Extract. tormentill. ℥j ſacch. ſaturn. camph. an. ʒß. M F. pil. quæ ſubinde uſurpentur.

Corallia, in primis eorundem tinctura, cum ſpir. lignor. aut etiam tinctur. corallor. ſaſſafrata egregii eſt uſûs in gonorrhæis. Sic etiam martialia, ac in primis tincturam martis adſtringentem laudare ſolent.

Modernorum experimentum eſt balſamus de Copaiva ex Indiis allatus, cujus 4. aut 5. guttæ hauſtæ mirum ſunt experimentum ad gonorrhœas ſiſtendas, propinatur cum vino Hiſpanico vel alio liquore appropriato, & pro mirabili habetur remedio. Ex modò dictis, miſturæ, emulſiones, & aliæ formulæ pro uſu prædeſtinato fieri poſſunt.

Eſſentiarum quas vocant caſtitatis compoſitio eſt varia; præ cæteris efficax eſt, idque propter terebinthinam admiſtam, aqua ad gonorrh. Riverii, cujus deſcriptio extat in ejuſdem cent. 1. obſ. 25. item in cent. 2. obſ. 30. Proſtat etiam aqua caſtitatis Mynſicht. ſed admodum inepta, multa enim continet quæ nihil per alembicum tranſmittunt: potiùs loco ejuſdem è ſeminibus ingredientibus fiat emulſio, cui poſtmodum adduntur pulveres reliqui appropriati. Dabo exemplum talis emulſionis contra gonorrhœam, in ſpecie ſi ſimul fervor quidam adjunctus ſit in inguine circa perinæum, & hinc uſque ad lumborum principium.

℞. Sem. melon. agn. caſti an. ʒij. papav. alb. cannab. an. ʒiß. cum ſ. q. aq. nymph. & portulac. f. l. a. emulſ. cui adde oſſis ſepiæ præp. ʒj. antim. diaphor. ſuccin. alb. præp. an. ʒß. ſperniol. croll. ʒj. edulcoret. cum ſ. q. totular. man. Chriſti perlatæ.

Præterea ſunt etiam qui inſigniter ad has gonorrhœas commendant ſequent. pulv. ſcilicet.

℞. Folior rut. ſicc. ſemin. agn. caſti, menth. gallar. pulveris an. q. v. cujus pulver. ʒij. hauriantur in vino chalybrato, repetendo quotidie: ἀπίστευτον hoc eſt Hælidei Paduani, qui non tantummodò ad gonorrh. ſed præterea ad fluorem album mulierum commendat; ubi ſimul tanquam expertum ſpecificum extollit ſuccum ceterach, ſeu ſcolopendrii, ſi ad cochleare j. repetitis vicibus adſumatur; idque habet obſ. 170. & 171. Quod ſi verò præter dictas cauſas ſemen aquoſum, ac veſicularum laxitas inducat gonorrh. in tali caſu interne, ex mentha, abſinthio, ſuccino, thure, & ſimilibus conferunt, in ſpecie corall. alb. & thus, eſſentia item lignor. & eſſent. lign. ſaſſafr. tinct. coral. cum ſp. lignor. item tinct. mart. adſtringens admodum laudantur in ſpecie ſuccus menth. cum melle coctus & ad conſiſtentiam ſyr. inſpiſſatus, ſi ad ℥iß. uſurpetur, commendatur à Foreſto. Item thus pulveriſat. in aq. plantag. propinatum feliciter has gonorrhœas ſiſtit: ſed non eſt tam ſæpe hoc ipſum repetendum, quoniam aliàs etiam urinæ fluxum cohibet.

In genere conveniunt omnia, quæ inſpiſſant, & fluxilia coagulant, ut ſunt martialia adſtringentia, corall. & ſimilia. Externè fiunt fomenta adſtringentia cum vino auſteriore in quo decoquuntur cortic. granat. balauſt. & roſæ; item radix conſolid. major. plantago & ſimilia: aut fiat inunctio perinæi ac radic. penis cum oleo myrtillor. ſcilic.

℞. Olei myrtill. ʒiij. maſtich. deſtill ʒj. caryophyll. deſtill. nucis moſch. an. ʒß. cum pauca cera fiat linimentum quod veſiculas ſeminales nimis laxas nonnihil roborabit atq; adſtringet.

Quòd ſi neceſſum fuerit ut etiam interdum purgationes inſtituantur, præ cæteris in uſu erunt terebinthinata, v. g. pilul. de terebinth. Mynſicht. vel etiam pilul. factæ ex ſola terebinth. cum rhabarb. pulver. Item pilul. factæ ex maſſ. pilular. de fumar. & terebint. cum mercur. dulc. ubi ſuſpicio ſubeſt luis vener. Sic namque D. Michaël curavit aliquando militem quendam diuturnâ gonorrh. afflictum per ſolas pilulas de terebinth. Cypr. cum croco mart. adſtring. nullis aliis adhibitis remediis. In genere terebinthinata, cùm laxent blandè, & ſimul vias urinarias ac ſpermaticas detergant, hîc ſunt convenientiſſima.

Hæ fuerunt ſpecies Gonorrhœæ veræ. Quod attinet gonorrhœas nothas, in quibus loco ſeminis aliud quoddam liquamen vitioſum excernatur; hæc ipſa denuò eſt duplex, vel benigna, vel maligna, ſeu, ut aliàs vocatur, virulenta. *Benigna* eſt quando citra cauſam manifeſtam, v. g. citra prægreſſum actum venereum ſuſpectum, effluit continuò liquamen, ſeu materia tenuis aquoſa & copioſa, idq; citra pruritum venereum, aut citra membri tentiginem: fluxus talis die nocteque diu ſatis continuatur, adeò ut obſervatum fuerit etiam ad aliquot annos duraſſe citra ullam intermiſſionem, & abſque inſigniori, & tali fluxui (ſi ſemen verum eſſet) proportionata virium proſtratione.

Fluxus talis gonorrhœæ nothæ virorum reſpondet fluori albo mulierum: alia à quibuſdam, utut pauci fuerint Autores qui ejuſdem fecerunt mentionem, gonorrhœa catarrhalis appellari ſolet. Autores pauci, ut dico, qui de tali gonorrhœa agnoſcunt. Langius in ſuis epiſt. lib. 2. epiſt. 5. item Laurentius in ſuis conſil. p. 60. ac denique Marcellus Donatus, Hiſtor. Medic. mirab. lib. 4. c. 18.

Si preſſius examinemus hanc gonorrhœam notham inveniemus quod ſubjectum ſeu pars affecta in eadem ſint proſtatæ glanduloſæ, ſeu ſpongioſæ in radice urethræ circa cervicem veſicæ ſitæ, quas ipſas eſſe ſubjectum talis gonorrhœæ ſufficienter declarat & confirmat

firmat Graeffius in noviſſimo ſuo tract. de orgin. viror. generat. inſervient. Sicuti hæ ipſæ proſtatæ glanduloſę mirabilium morborum proinde ſunt ſubjectum. Scio enim ex iiſdem infarctis & inſigniter tumeſactis; Iſchuriam ſeu ſuppreſſionem urinæ lethalem Romæ in quodam Principe fuiſſe inductam: ſicuti è contra hæ ipſę proſtatę glanduloſæ nimis laxæ, aut alio modo vitiatæ ſunt ſubjectum hujus gonorrhœæ nothæ dicendum. Naturaliter enim præparant & ſecernunt quandam lympham tenuem & lubricantem, quæ inſervit pro vehiculo ſeminis ex veſiculis in urethram expreſſi; quod ſemen, cùm fuerit glutinoſum, hujus lymphæ indiget vehiculo ad fortiorem ejaculationem. Quod ſi ergo fiat ut laxatis his ipſis ſubſtantiis glanduloſis, nimium copioſè, ac frequentiùs talis lympha in urethram excernatur, quæ tunc ſimul à naturali ſtatu ad quandam viſcoſitatem inclinat, exinde oritur hæc gonorrhœa. Fit hoc quando ipſa maſſ. ſanguin. tali humore aquoſo ſuperfluo ſaturata, qua data porta ſeſe exonerat. Ubi ergo hæc ipſa corpuſcula, aut ex equitatione nimia, aut ex lapſu, aut ex alia quacunque ratione, erant lacerata, aut diſtenta, aut alio modo vitiata, tunc talis latex maſſ. ſanguin. ſuperfluus per has ipſas proſtatas glanduloſas, tanquam colatorium excernitur, & ita gonorrhœam talem notham conſtituit,

Remotior cauſa hæret in primis in ſtomacho, qui non ritè digerens alimenta, ſed hæc ipſa in cremorem aquoſum pervertens, exinde vitioſum ſanguinem etiam generare facit, unde & talia ſubjecta ad cachexiam ſunt diſpoſita. Aut ſi non mox in principio reſolvatur talis gonorrhœa, poſtmodum cachexia ſupervenit,

Ex modo dictis ſigna tam diagnoſtica quàm prognoſtica per ſe patent. Quod attinet curam; in hoc affectu, ſcilicet ad hanc gonorrhœam, ceu ſuperveniens quoddam ſymptoma minus eſt dirigenda cura, ſed potius prima ratio habenda eſt ſtomachi, reficienda ejuſdem digeſtio, & maſſ. ſanguineæ cruditates emendandæ ac corrigendæ, idque quod ſupereſt laticis aquoſi per vias urinarias eſt expurgandum: tunc tandem externis adſtringentibus proſtatæ glanduloſæ firmandæ & in tonum naturalem ſunt reſtituendæ. Remedia quæ his ſatisfaciunt ſcopis ex illis quæ ſuperiùs de cachexia diximus petenda: præ cæteris conducunt ex ligno ſaſſafras parata remedia ejuſque eſſentia cum ſpiritu ſerpilli parata crebrius & in majori doſi aſſumpta. Huc & ea quæ ex mentha & abſinthio parantur, quæ & ſtomacho & gonorrhœæ ſatisfaciunt. Item ſuccinata, in ſpecie Sal. volat quod cachexiam imminentem ſubinde prævertit, ciendo potenter urinam.

Immò obſervatum fuit acidularum potum, uti in aliis morbis chronicis, ita & in hac gonorrhœa diuturna contuliſſe; in primis ſi poſt bibitas acidulas thermarum externus uſus circa partes genitales exhibeatur, pro reſtaurando tono proſtatarum læſarum: aut etiam balnea aluminoſa artificialia, aut ſimilia adſtringentia externe erunt commode in uſum vocanda.

Non citò nimis ſupprimenda eſt hæc gonorrhœa, quoniam natura abutitur his viis ad evacuandam maſſam ſanguineam; emendetur ſaltim priùs imminens cachexia & virium ſtomachi, & ferè ſemper ſponte ceſſabit gonorrhœa.

Quod attinet gonorrhœam notam malignam: hæc eſt ea quæ ex coitu cum fœmina impura, ac Lue venerea infecta contrahitur. Effluit in hac ipsâ liquamen aquoſum liquidum abſque dolore: hinc ſucceſſive flaveſcit, tandem virideſcit, inſignit & aceſcit, adeò ut tandem cum acerbiſſimo dolore effluat, imo non rarò pus ac purulenta ſanies ſimul excernitur, & ipſum ſemen odore fœtido & ſingulari fœtet: nonnunquam talis gonorrhœa accidit iſtis qui viſitant Galliam & Italiam, interdum fit ut nimia aciditate ſeminis, ſeu materiæ profluentis, corrodatur ac exulceretur meatus urinarius, ex quibus ulcuſculis tandem excreſcunt carnes ſylveſtres, ut ſic dicam, ſeu verrucæ, quæ hinc canalem urinarium obſtruunt, & vulgò carnunculæ meatus urinarii appellantur. Affligit hæc gonorrhœa continuò, inprimis, ſecundùm indolem luis venereæ, veſpertino aut nocturno tempore cruciat, adeo ut eodem tempore acerbiſſimi dolores crucient penem, iique eo acerbiores, ſi forſan ſe erigat ac extendat membrum: ſin malum ulterius procedat, ſuperveniunt crudeles ardores nocturni lumborum.

Cauſa hujus gonorrhœæ eſt contagium Gallicum fermentativum, per coitum ex muliere infectâ attractum, ex tali ſcil. quæ ulcuſcula gallica in vagina uterina habet. Malum enim prolificum eſt hæc ipſa gonorrhęa gallica; adeò ut referat Ballonius Conſilior. lib. 1. conſ. 92. de quodam viro qui ex coitu impuro gonorrhæam virulentam contraxit. Unde poſtmodum non tantùm propriam uxorem inquinavit, ſed cum eadem filium quoque generavit mox à primo ortu eodem malo affectum.

Subjectum hujus gonorrhœæ ſunt eædem proſtatæ glanduloſæ quas modò nominavimus: id quod per experimenta anatomica confirmatum dedit Bartholinus Cent. 12. Hiſtor. anatom. 36. ubi, aliquot memorantur hac gonorrhœa affecti, & exinde mortui, in quibus proſtatæ glanduloſæ fuerunt repertæ ulceratæ. Nam dum hæ ipſæ jam excaleſactæ in coitu intenſius incaleſcunt, tunc ulcera gallica vaginæ uteri exhalant & exſpirant miaſmata Fermentativa, quæ poſt excretionem ſeminis virilis ſe inſinuant in urethram penis ibique ſe affigunt, & per meatus à modò excreto ſemine patentes ſe inſinuant in proſtratas glanduloſas & ſua fermentativa vi corrumpunt ſucceſſivè lympham in iſtis proſtatis elaborandam, ut degeneret in aciditatem corroſivam & virulentam ſeu malignam; ſicuti notum eſt, quòd in lue venerea abundet acidum virulentum corroſivum. Unde poſtmodum talis ſuccus acris & acidus fluens, non tantùm corrodit proprias proſtatas, eaſque exulcerat, ſed etiam meatum urinarium excoriat, & exinde tam dira, & atrocia & dolorifica ſymptomata poſt ſe trahit.

Promotum ulterius & altius ſerpens contagium, ita ut per vaſa deferentia teſtes ingrediatur horum tumorem & dolorificam inflammationem infert.

Diagnoſis hujus gonorrhœæ ex primò dictis ſymptomatis patet. Quoad prognoſin, quò citius ei occurritur, eò faciliùs curatur. In ſenibus ut plurimum ad mortem terminatur. Niſi brevi ipſi occurratur in perfectam luem Gallicam, inquinata maſſa ſanguinea degenerat: & hic eſt modus communiſſimus quo lues venerea contrahitur.

Quod curam attinet; in hac virus Gallicum acidum appropriatis partim mercurialibus, partim acidum deſtruentibus corrigendum, & quà data porta evacuandum. Quod ſi cui libeat præſervare ſe ab hac gonorrhœa, quem nempe vexat appetitus venereus, nec tamen interim certus eſſe poteſt, an cum infecta coëat. Is præſervationis loco, mox ante, aut poſt coitum, aſſumat ſpir. ſeu olei terebinth. volatilis gut. 6. 7. vel 8. in hauſtu vini

generoſi,

Digitized by Google

generoſi. Hujus enim abſterſoria vis meatum urinarium abſtergit, ac corrigit contagium virulentum forſitan hauſtum. Quod ſi verò quis jam infectus ſit hoc malo & laboret gonorrhœa, ante omnia præmittendo univerſalia purgantia mercurialibus miſta, ſuccurrendum v. g. Fiant pilulæ ex extracto ellebor. nigri, aut ex extracto catholico Andernaci cum ana mercurii dulcis, his pro ſtimulo addantur aliquot grana extract. trochiſcor. alandhal. Colocynthidis enim efficacia mirè commendata eſt ab Helmontio in cura luis venereæ, prælata uſibus lignorum; etiam loco mercurii dulcis, mercurius præcipitatus viridis venereus cujus deſcriptio videatur apud Schroderum cap. de mercurio, commodè uſurpatur. Aut pilulis de terebinthina miſceatur mercurius: vel fiat bolus ex terebinthina Cypria cum rhabarbaro, ac mercuriali remedio dulci, vel alio. Nam licet mercurialia talia in principio videantur augere malum, iiſdem tamen audacter inſiſtendum; cum non detur magis appropriatum remedium contra virulentiam Gallicam. His ipſis commodè ſubjungatur aqua Quercetani contra gonorrhœam virulentam, quam ſe centies expertum eſſe gloriatur. Vid. etiam Scultetus in Armamentar. Chirurg. obſ. 79. qui ipſe etiam indictat hujus aquæ experientiam. Loco hujus aquæ etiam ſpir. terebinth. miſtus cum ſacchato ſaturni egregie conducit in hac gonorrhœa, non abſumendo ſemen, ut vulgò putatur, ſed abſorbendo acidum vitioſum in hac gonorrhœa peccans; qua ratione etiam camphora conducit, non quod caſtret per nares, ut putant, ſed tanquam ſal volatile oleoſum detergit & corrigit acidum venereum. Ex hoc ipſo fonte infuſum cantharidum in vino expertum eſt remedium cujuſdam medici Belgæ: quatenus cantharides acerrimo ſale volatili abundant. Vid. Bartholinus Cent. 4 Epiſt. pag. 343.

Decocta lignorum, eſſentias lignorum ceu per ſe notas, & ad luem veneream, & ejus prodromum gonorrhœam commendatiſſimas ſicco pede prætereo. Tinctura corallior. cum ſpir lignorum parata eſt egregia, ſed crebrius uſurpanda: gummi guajacum appropriatiſſimum eſt remedium ad hanc gonorrhœam. Commendatur ſal ammoniacum, eſſent. aut extract. gumm. guajac. parat. cum ſp. vini tartariſato & in aqua plantag. propinat. Nam in gummi guajac. hoc perfecta conſiſtit cura gonorrhœæ malignæ. Aliàs etiam balſamum de Cobayva ex fida Belgarum experientia ad gut. 5. vel 6. propinatum ſingulariter laudatur. Antimon. diaphoretic. bezoartic. minet. ac ſimilia etiam laudantur; item ſuccum limonum cum ſpir terebinth. & camphora ex Fabro jam propoſui; uti ſuccini experimentum videre eſt in Sculteto obſ. 79. Armament. Chirurg. Bartholinus loco citato refert curam gonorrhœæ virulentæ per pulverem ſymphaticum, id quod eatenus verum eſt quatenus eò proceſſit exulceratio proſtatarum, ut corroſis vaſis ſanguis quoque effluerer.

Quòd ſi fiat, ut ſępius etiam fit, exulceratio meatus urinarii, tunc etiam conducunt injectiones in penem, quæ fiunt ex ſucco plantaginis cum melle roſato, quæ diluantur aquâ appropriatâ, ipſiſque pro re nata additur mercurius dulcis & aloë roſata: aut ſi altius proceſſerit malum, injectiones aloëticæ cum modico mercurii præcipitati, aut etiam ubi ferocius fuerit malum, cum mercurio ſublimato erunt inſtituendæ. Singulare experimentum cujuſdam Medici eſt aqua mercurialis hermetica: ſcilicet accipit mercurium vivum, coquit in aqua communi per ſex horas; decantat aquam & remanet mercurius in eodem planè pondere quo fuerat ante ebullitionem, & aquæ hujus ſingulo mane propinat bonum hauſtum: Unde ſucceſſive ſedatur gonorrhœa virulenta. *Michael Ettmullerus in Collegio Practicô.*

In gonorrhœa ℞. Reſin. jalapp. ſcamm. an. gr. vi. mercur. dulc. gr. xii. ſucc. liquir. ℈j. olei lign. guajac. rectif. gutt. 2. M. F. pilulæ num. vii.

Vel ℞. Extract. diacathol. ʒß. mercur. dulc. gr. xv. olei lign. ſaſſafr. gut. iij. & F. pilulæ num. vii.

Seu ℞. Confect. Hamech ʒj. pulver. rhabarb. ʒß. oculor. cancri ℈j. M. F. bolus.

Vel ℞. Pulp. caſſiæ ℥j. reſin. turbith. gran. viii. terebinth. Venetæ ʒij. M. F. bolus.

In India. ℞. Conſerv. flor. caſſiæ, tamarindor. an. ʒj. reſin. turbith. gr. xii. mercur. dulc. gr. x. olei ligni ebeni rectificati gutt. 3. M. F. bolus.

Vel ℞. Pulp. caſſiæ, conſerv. flor. caſſiæ an ℥ß. reſinæ ſcammon. turbith. an. gr. v. gumm. elem. liquid. ʒj. mercur. dulc. gr. xii. M. F. bolus. Qui boli qualibet ſeptimanâ ſemel exhibeantur. Interim ſequentibus unum ex his per diem in emulſione quadam, vel appropriato vehiculo, uſurpatur.

℞. Balſ. ſulph. ſimpl. ʒj. doſ. à gut. x. ad xii.

℞. Balſ. ſulphur. ſuccin. ʒ ß. doſ. à gutt. v. ad viii.

℞. Balſ. ſulphur. juniperini ʒß. doſ. à gut. vi. ad gut. xii.

℞. Spir. vini terebinthinati ʒj. doſ. à gutt. x. ad xii.

℞. Spir. vini ſuccinati ʒ j. Doſ. à gutt. xv. ad xx.

℞. Tinctur. ſuccini & tinctur. tartar. antimoniatæ an. ʒß. M. doſ. à gut. x. ad xx. Ad ardorem urinæ ab ejus acrimonia, ſpiritus ſalis per diem bis uſurpatus, ægrotum feliciſſimè adjuvat. In india.

℞. Olei ſtill. gumm. elemi ʒ j. doſ. à gut. x. ad xii.

℞. Olei baccar. cinnam. ʒ j. doſ. à gutt. v. ad x.

℞. Balſ. elemniati ʒj. doſ. à gut. 8. ad 12.

℞. Spir. vini elemniati ʒj. eſſent. juniper ʒß. M. doſis à gut. x. ad xv. cui boli magis placent poteſt uſurpare ſequentes.

℞. Conſerv. roſar. ℥j. flor. hyperic. ʒß. pulp. caſſiæ ʒiij. terebinth. Venetæ ʒij. tart. vitriol. ʒß. oculor. cancr. ʒj. tinctur. ſuccin. ʒß. M. F. bolus doſ. ʒj. mane & veſperi. In India.

℞. Conſerv. flor. caſſiæ ℥j. pulp. caſſiæ ℥ß. lapid. peccat. præp. matris perlar. præpar. an. ʒj. pulver. liquirit. ʒ i ß. olei gumm. elemi ʒß. M. F. bolus doſ ʒj. emulſiones fiant tales.

℞. Sem. 4. frig. maj. an ℥j amygdalarum dulcium ℥j. aq. hord. roſat. an. ℥ iv. f. emulſio; huic adde aquæ petroſelin. portul an. ℥ ij. ſal. oculor. canc. ʒß. ſyr. liquirit. q. ſ. m. Ægroto juxta præſcriptum modum tractato, curationi tandem finis per ſequentes pilulas, pro valetudine plenario reſtituenda, imponendus eſt.

℞. Terebinth. Venetæ in aq. roſar. lotæ & in eadem ad juſtam conſiſtentiam coctæ ℥j. balſa. Peruvian. ʒß. pulver. rad. tormentil. conſolid. an. ʒj. oculor. cancr. præp. mercur. dulc. an. ʒß. M. F. maſſa pilularis. Doſis mane & veſperi ℈ß.

℞. Terebinth. Cypriæ in aq. plantag. lotæ & ad juſtam conſiſtentiam coctæ ℥j. ball. copalvæ ʒ i ß. reſin. guajaci ʒß. pulver. liquir. torment. rhabarb. an. ʒ j. cortic. guajac. pulver. ſangu. dracon. lapid. hæmat. an. ʒ ß. M. F. maſſa pilularis doſ. ℈j. in die.

℞. Species,

℞. Specier. diamartis ʒij. conſervæ roſar. ℥j. m. doſ. ʒj. ad ʒij. manè & veſperi.

Vel ℞. Conſerv. roſar. flor. caſſiæ an. ℥j. pulv. ad gonorrhœam ʒij. m. doſ. ʒij. mane & veſperi. Si autem defluens materia coagulatione indurata dolores creat in viis, & ulcerum atque caruncularum cauſa eſt: illa frequenti decoctorum, quæ ex abſtergentibus & emollientibus, ſine adſtringentibus conſiſtunt, injectione abluatur. *Herman. Nicol. Grumm. compendii Med. Chym. lib. 3.*

In principio Gonorrhœæ laborandum ut fermentum illud peregrinum, acre corroſivum, per contagium contractum, expellatur vel ſuffocetur, antequam ſanguinis materiam aggredi, eamque malignitate ſua inficere queat. Quod potiſſimùm fit per purgantia, ſudorifica, diuretica, & acre fermentum enervantia.

℞. Extract. cathol. ℈j. mercur. dulcis gr. VIII. Trochiſc. alhandal. gr. IV. olei juniperi, gut. v. m. f. pilulæ num. VII.

Vel, ℞. Pulp. caſſiæ recent. extract. ℥j. terebint. vener. lotæ, ℥ij. mercurii dulcis, ſalis prunellæ, ocul. cancr. præparat. an. ʒj. ſalis vol. ſuccin. ℈ IV. ſyr. de althea Fernel. q. ſ. ad form. conditi. m. f. conditum, multi curantur hoc condito in principio, & hujus capiat æger ad magnitudinem nucis moſchatæ, bis terve de die.

Corpore purgato, ad diuretica feſtinandum, ut venenum per eaſdem expellatur, per quas admiſſum eſt vias, ut.

℞, Tinct. vermium majalium cum alkali tartari præparatæ, à gut. x. ad xv. in aq. petroſelini, vel vino propinentur. m. f. hauſtus diureticus. Quòd ſi verò poſt exhibitionem hujus tincturæ, æger conqueratur de intolerabili ſtranguria, hanc facilè ſuperaveris, exhibendo patienti, lac tepidum ſaccharatum: vel emulſionem ex ſeminibus frigidis, addito ſem. papaveris, temperatoque cum ſyr. de althea Fernel.

Ad venenum expellendum, multùm conducit aqua Quercetani in gonorrhæa.

Vel; ℞. Olei ſuccini, gut. x. terebinth. lucid. gut. v. balſami peruviani, gut. 3. dentur ex vino calido ſaccharato, m. f. hauſtus diureticus.

Balſamum cobaiba non tantùm educit venenum, ſed poſtmodum conſolidat, & adſtringit, hujus balſami doſis à gut. x. ad xv. exhibeantur cum potu calido.

Præ cæteris balſamum ſulphuris antimonii therebinthinatum, quod ſequenti modo ſulphure antimonii impregnatur.

℞. Scoriarum antimonii in confectione reguli ſimplici provenientium q. p. his affunde olei terebinthinæ lucidi ad emin. trium digit. tranſverſor. ſtent in digeſtione, donec oleum terebinthinæ ſanguineam extraxerit tincturam, cujus doſis eſt à gut. v. ad x. in vehiculo convenienti.

Ad evitandum, ne contagium aliquam materiæ noſtri ſanguinis imprimat labem, & ulterius ſerpendo glandulas inguinales inficiat, preſcribatur ſequens ſudoriferum,

℞. Reſin. ligni guajaci, aut ejus loco gummi ℈j. diſſolvatur in ſ. q. ſp. vini. m. f. hauſtus præſervans una doſi exhibendus.

Vel, ℞. Theriac. venet. ʒj. ocul. cancr. preparat. ℈j. ſalis volatilis ſuccin. gr. xv. camphoræ, gr. 3. olei juniperi gut. v. m. f. bolus præſervans.

Si verò malum vel diuturnâ morâ, vel activitate ſui veneni teſtes, vel glandulas inguinales prehenderit, vel urethram eroſerit, vel ulcera maligna circum glandem excitaverit, pro ratione loci & veneni, medicamenta ſequentia applicentur.

In inflammatione teſtium.

Si teſtes inflammentur & tumeant, preparatur ſequens fotus ad inflammationem auferendam.

℞. Lithargiri auri, ℥ IV. flor. ſambuci, roſar. pallidar. m. ij. coq. ex ſ. q. aq. & vini & aceti. an. m. f. Fotus, calideque applicetur. Majoris diſcuſſionis gratiâ, ſi opus fuerit, nobilitari hic fotus poterit cum ſpiritu vini camphorato.

Inflammatione ſedata, poſtmodum tumori & duritiei obviam eatur, partem affectam balſamo ſulphuris ſuccinato calide inungendo, applicando poſtmodum emplaſtrum diaſulphuris Rulandi, cujus præparationem vide in empyrica Rulandi.

Vel, ℞. Scoriarum reguli antimonii ſimpl. q. p. terantur in pulverem antequam humido aëris inſinuantur, iiſque affunde olei ſuccini, terebint. an. q. ſ. ad eminentiam duorum digitorum tranſverſorum, digerantur ut artis eſt; Fiatque balſamum magnarum virium in tumoribus duris emolliendis.

In Bubonibus.

Bubones ſi in inguine appareant, explorandum primò, utrum diſcuti queant abſque ſuppuratione, illis applicando.

Emplaſtrum de ranis cum triplicato vel quadruplicato mercurio.

Quòd ſi æger conqueratur de puſtulis cutis, hoc cum emplaſtro miſceatur pauxillum ſacchari ſaturni, quo mediante prædictum hoc incommodum evitabis.

Vel, ℞. Mercurii vivi cum aq. fort. ℥ VIII. ſoluti, ℥IV. axung. porcinæ, ℥VIII. coq. ſimul in fictili vaſe, continuò ſpatulâ ligneâ movendo, donec inſpiſſari incipiant, maſſamque obtinebis mollem, adde cer. flavæ, ℥ij. maſtich. olibani, an. ʒVI. m. f. emplaſtrum diſcutiens.

Vel, ℞. Lithargiri auri ſubt. pulv. q. p. huic affunde aceti ſtillatit. q. ſ. coq. ſimul, donec acetum de acrimonia ſua remiſerit, & dulcedinem ſaccharinam acquiſiverit, filtra.

℞. Hujus ſolutionis, ℥VI. mercurii præcipitati albi vulg. ℥ij. lento igne evaporentur ad ſiccitatem pulveris.

℞. Hujus pulv. ʒj. m. f. unguentum diſcutiens tophis, glanduliſque induratis applicandum.

Quòd ſi bubonum diſcuſſio ex voto non ſuccedat, ad maturationem feſtinandum cataplaſmatis ordinariis, vel emplaſtro diachilo ſimplici, ulcus porro aperiendo, mundificando & emplaſtro opodeldoc conſolidando.

In ulcere urethra.

Urethra ſi ab acri & corroſivo ſale corrodatur, intolerabilis oritur dolor, ubi urinę reddendæ ſunt; acre enim ſal. urinæ tranſiens, locum eroſum, hunc infeſtiſſime mordicat, & pungit, per ſiringam itaque fit injectio talis.

℞. Lactis tepidi, vel aquæ roſarum ʒ ij. ſacchar. ſaturni, ʒ iß. m. f. injectio anodina.

Vel, ℞. Balſami ſaturni rubicund. gut. xx. aquæ roſ. vel lactis tepidæ, ℥ß. m. f. injectio anodina, quæ continuatur, donec pars eroſa conſolidata fuerit,

ſed

ſed cùm à præterfluente urina curatio valde retardetur, patiens, dum ipſi inungendum erit, fiſtulam argenteam, oleo olivarum illitam, in urethram introducat, ut hujus beneficio præcaveatur, quo minus urina locum affectum attingere queat.

Ulcua, ſi ſe manifeſtaverit, mundificetur ſequenti ℞. Vitelli ovi, ad duritiem cocti, nu. 1. mell. optimi, ℥j. miſceantur exacte, terend. cum piſtillo, donec obtineas colorem ſpadicium, adde mercurii ſublim. ℈ij. vel ʒj. m.f. mundificativum.

Sæpius ulcus tangatur oleo ligni guajaci mediante candela cæræa.

Quod ſi ſumme pertinax fuerit, neque ordinariis cedat remediis, tangatur oleo virginis, de quo vide Hartmannum in praxi ſua chymica, capite de gonorrhea, vel aqua forti, & poſtmodum aqua tepida eluatur, & cicatriſetur, cum prædicto oleo guajaco.

Virus ubi expurgatum eſt, fluxus ſeminis ſponte ſedari ſolet. quod ſi verò ex debilitate vaſorum vel eroſione nimia, ex voto medici hoc non ſuccedat, adſtringentia, & confortantia ſunt utenda, ut.

℞. Trochiſc. de terra ſigill. ʒj. corall rubr. præparat. ʒß. Terebint. cum aq. plant. lotæ, ʒvj. M. F. pilulæ inſtar piſorum, quarum pro doſi v. vel vj. dentur mane & veſperi.

Vel, ℞. Vini robelli, aq. ſimphiti, vel conſolidæ major. ana ℥v. In quibus infunde per noctem f.l. ſchordei, m. j. cort. granatorum, Bacc. juniperi, an. ʒiß. Boli armen. ℥ß. Mane leviter ebulliant, & colentur, & poſt urinam redditam, fiat injectio per ſeringam,

Vel. ℞. Sem. alkekengi, ℥ij. quatuor frig. major. papav. alb. lactucæ, plantaginis, ana ℥j. agni caſti, ʒj. Rhabarb. electi, ℥ß. maſtiches, ʒiij. boli armenæ, Gummi Arabici, Succini albi, Gummi tragacant. Amyli, ana ʒij. roſ. rub ʒj. Terebint. q. ſ. pro materia pilularum. M.F. pilulæ, doſis à ℈j. ad ℈ij.

In ulceribus malignis glandis.

Ulcuſcula maligna ſi glandem infeſtent, ordinariamque medendi methodum reſpuant, medeunt aqua ſequenti.

℞. aq. vulgar. q. p. ebulliat in lebete ærio, in ea diſſolve, calcis vivæ parum, adde vitriol. hungar. tantùm, ut cœruleſcat ſolutio, filtretur. M. F. fotus, & tepide applicandus. ad hoc ſuum confert aqua divina Fernelii, vel

℞. Lactis virgin. q. p. In aqua ſolvatur. Mercurii ſublimati pauxillum M.F. liquor, quocum tangantur ulcera maligna ſæpius.

Vel Axung. porcin. q.p. quocum miſce olei tartari per deliq. tantùm, donec obtineas unguentum acre, cui ſi tandem non auſcultent, Loco olei tartari per deliq. miſceatur oleum vitrioli. M. F. linimentum mundificativum.

Mercurius dulcis, ut & turbith minerale, mixta cum unguento convenienti non inferiores hîc obtinent. *Anonymus Praxeos chymiatricæ rationalis cap. 25.*

Conſultationes.

Pro Juvene Periluſtri, & Nobiliſſimo Gonorrhaam patiente.

Quòd perilluſtris, & Nobiliſſimus Juvenis detineatur gonorrhœa, jam omnibus eſt perſpectum; quæ nil aliud eſt quàm involuntarius ſeminis exitus. Verùm quoniam quandoque ſemen purum, quandoque mixtum cum bile ſemen exire, color flavus exeuntis indicat, ſed an huic fluori conjuncta ſit aliqua malities venerea meritò dubitari poteſt & pro utraque parte rationes non deſunt. Primùm quidem pro part. affirmativa eſt ratio deſumpta ex commercio. quod habuit cum pluribus fœminis ſuſpectis, pro parte verò negativa eſt ratio deſumpta ex conſequentibus hunc fluorem, ſolent enim alia ſymptomata, ubi eſt adjuncta malities venerea, fluorem ſubſequi, quorum nullum obſervatur in juvene Nobiliſſimo. Ex quibus utraque pars ſuſtineri poſſe videtur.

Verùm quamquam ſymptomata alia non appareant, dicerem hoc evenire poſſe, quia malum eſt in principio, & utinam non ſuperveniant, nam ut verum fatear ego quaſi certus ſum de infectione, & eo magis quia novi patientem ultimò rem habuiſſe cum muliere lue illa venerea obruta & infecta.

Jam igitur cauſæ hujus fluoris ſunt advenierdæ; qui fluor quoniam eſt ſymptoma ſecundarium neceſſario in aliquam actionem læſam refertur, hæc autem nulla alia eſſe poteſt, niſi retenſio vaſorum ſeminalium, quæ cum poſſint lædi, vel per ſe, vel ex accidenti; per ſe quidem vitiatis vaſis ſeminariis, ex accidenti verò irritata facultate expultrice ob ſeminis acredinem, quam accedere puto ex dicta bilis cum ſemine admixtione, atque forſan à lue illa venerea ſanguinem, & ſemen inficientibus.

Sed utrum ſeminalium vaſorum dilatatio aliqua conjungatur, jure quæreret aliquis, cui ego reſponderem, in hujuſmodi vitio fere ſemper aliquam vaſorum dilatationem conjungi, vix enim fieri poteſt, ut fluor prædictus aliquot diebus perduret, niſi aliqua vaſorum relaxatio, ac apertio ſuboriantur.

Quare ex dictis patet ad medicum attinere ſeminis acredinem removere per evacuantia, & attemperantia, atque etiam materiam prædictam retrahere, ſi aliqua adſit qualitas veneſica, eandem propriis alexipharmacis domare; Amplius oportebit vaſa nimis dilatata conſtringere, maximeque viribus proſpicere.

Quare omnia ardua erunt, ac difficilia, quoniam affectus eſt ſatis progreſſus, & ſuſpicio non levis occurrit venereæ infectionis, ut ex hac immineat etiam defluvium capillorum. Danda tamen erit opera, ut quamptimum affectui præſenti, & huic imminenti, & aliis quamplurimum hunc ſubſequi ſolitis occurratur.

Ideo lenita alvo venam cubiti ſecare, & ſi opus fuerit cucurbitulas natibus cum ſcarificatione adhibere oportebit.

De pharmacis ita decerno, ut quàm citò leniatur alvus cum Diaſebeſten lenitivo, vel Diacaſia cum manna, deinde præparentur humores decocto endiviæ, ſonchi, acetoſæ, plantaginis, & coriandrorum præparatorum cum ſyrupis accommodatis, poſtea deturbentur, cum diapruno lenitivo, & ab hac purgatione uterer ego ſero chalybeato cum ſucco acetoſæ, vel thermis frigidis, poſt quarum uſum ſaccharum roſarum antiquum cum pulvere coralli rubri, ſeminum cannabis, coriandrorum præparatorum, plantaginis, & ſimilium propinarem. Sed præter hæc ſi ſuſpicio luis venereæ præſens erit, nil præſtantius decocto ſalſæ, & chinæ eſſe poterit.

Externis aotem convenit unguentum Comitiſſæ, iofrigidans Galeni, Renibus adhibitum.

Quibus tandem addendus eſt victus accommodatus, qui etir, ut patiens degat in aëre temperato, veſcatur ptiſana, lacte ſeminum melonis, & cannabis, carnibus optimis in aqua chalybeata decoctis, ovis, piſcibus petroſis, oleribus refrigerantibus, & utatur vino paucifero, vel aqua diluto, quod magis expediet, ſit ſandalis, ſalſa, itemque china medicabitur, ſomnus ſit longior vigilia, alvus proprium officium exerceat adjuta, ſi opus fuerit, clyſteribus emollientibus, ac refrigerantibus, demumque animi, & corporis quies imperetur in quibus omnibus ad majorem efficaciam à D. O. M. auxilium implorandum eſt. *Julius Cæſar Claudinus in Conſultationibus Medicinal.*

Gonorrhœa ex frequenti manſtupratione.

Juvenis quidam Jurium ſtudioſus, conſtitutionis ſanguineæ, & per naturam in venerem proclivis, œſtrô libidinis & coëundi appetentiâ ſæpius tentabatur, quam ut compeſceret, titillante virilia manu ſemen eliciebat, idque frequenter, ut ipſe fatebatur bis, ter & ampliùs de die: tandem in gonorrhœam incidit cum inſigni virium & totius corporis debilitate.

Cauſam iſtius gonorrhœæ laxitatem vaſorum ſeminalium eſſe judico, quatenus ex frequenti manſtupratione veſiculæ ſemen continentes toties inanitæ iterumque repletæ laxitatem contraxerunt, id quod etiam ab humorum affluxu fieri quandoque ſolet.

Corporis totius debilitas ab intempeſtiva & nimia ſeminis profuſione proficiſcitur. Quemadmodum enim ſemen intempeſtivè retentum corporis totius gravitatem inducit, & ſi corrumpitur graviſſima ſymptomata excitat: Ita nimium excretum calorem nativum diſſipat, cruditates cumulat, nervos lædit, mentem hebetat, & univerſum corpus debilitat.

Ut itaque facultas retentrix labefactata roboraretur & vaſorum ſeminalium laxitas emendaretur, adſtringentia quædam interna & externa præſcripſi.

℞ Rad. torment. fragar. biſtort. an. ʒß. flor. roſar. rubrar. m. j. balauſt. cortic. granat. an. ʒiij. ſucci acaciæ ʒß. ſem. berber. ʒ ij. caſſiæ lign. ʒ iij. mixta infunde in vini rubr. ſtyptic. ℔ iv. adde ſp. vitriol. gut. xxi. extrahe tinctur. lento calore MB. Colatur. adde ſyr. corallin. Quercetani ℥ vi. M. De hac tinctur. bibat ſingulis matutinis ℥ vi. cum jejunio trium horarum. Veſperi decumbens confectionem ſtypticam Mynſichti, vel ſubſequens electuarium delibet.

℞ Conſerv. roſar. veter. ℥ iv. carn. cydon. condit ℥ vi. nucis indic. condit ʒ ij pulver. tormentillę, balauſtior an. ℈ ij. terr. ſigill. corall. rubr. præparat. an. ℈j. C. C. præparat. ℈iß. cum ſyr. granat. acido f. electuarium. Extra uſurpetur tale unguentum.

℞. Olei roſar. myrth. maſtich. an. ʒvi. bol. armen. terr. ſigill. balauſtior. an. ℈iß. ceræ albæ parum, M.F. unguentum molle.

His per integrum menſem adhibitis à turpi hoc malo liberatus eſt æger; monui in poſterum à tam nefanda libidine abſtineret, memor Divinæ comminationis, quâ ab hęreditate regni Dei excluduntur molles, Epiſt. Paul. ad Corinth. 1. cap. 6.

Abominandum ſanè & homine Chriſtiano indignum ſcelus, quod etiam Ethnici ſaniores deteſtati ſunt, ut videre eſt apud Martialem, qui hoc nomine acriter reprehendit Ponticum,

Pontice quod nunquam futuis ſed pollice lævô
Uteris & veneri ſervit amica manus.
Hoc nihil eſſe putas, ſcelus eſt, mihi crede, ſed ingens;
Quantum vix animo concipis ipſe tuo.
Nempe ſemel futuit generaret Horatius, ut tres,
Mars ſemel ut geminos Ilia caſta daret.
Omnia perdiderat ſi maſturbatus uterque.
Mandaſſet manibus gaudia fœda ſuis.
Ipſam, credo, tibi naturam dicere verum:
Illud quod digitis, Pontice perdis, homo eſt.

Baltaſſar Timæus in Caſibus Medicin.

De gonorrhœa ſimplici.

Vir triginta quinque annorum, temperamento pituitoſus, diu alimentis humectantibus uſus, jam à longo tempore ex urethra inſcius & ſine ſenſu frequenter emittit liquorem aquoſum, crudum, viſcidum Toto corpore gracileſcit: oculi ſunt concavi. Vires ejus in dies magis magiſque imminuuntur. Cum impura fœmina non conſuevit.

Afficitur in hoc ægro totum corpus; quod ex gracilitate & ejus debilitate innoteſcit. Sed præcipue afficiuntur proſtatæ & aliæ partes, quæ ſeminis generationi inſerviunt; quod teſtatur involuntarium illud ac imperceptum liquoris iſtius aquoſi crudi & viſcidi effluvium.

Morbus, qui hunc ægrum affligit, eſt intemperies frigida, ac humida & nimis laxa & rara teſtium, eorumque proſtatarum & paraſtatarum, quæ frequentem liquoris aquoſi crudi & viſcidi, ac ſine ſenſu ex urethra effluentis excretionem, magnamque totius corporis extenuationem inducens Gonorrhœa ſimplex appellari ſolet.

Cauſa procatarctica hujus morbi eſt diuturnus alimentorum humectantium uſus. Inde verò, adjuvante temperamento ægri pituitoſo, aquei in corpore copioſe geniti humores, antecedentem huic morbo præbuerunt cauſam. Pars verò ad paraſtatas, parenchyma teſtium, & proſtatas delata, iis que partibus intemperiem frigidam ac nimis laxam raramque impartiens, continens hujus morbi, & aquoſi crudi & viſcidi humoris, per urethram ſine ſenſu copioſo effluentis, ſymptomatumque hinc ſequentium, eſt cauſa.

Dum enim ſanguis à corde in illas partes, intemperie iſta laborantes, impellitur, propter ipſarum intemperiem frigidam & humidam relinquitur crudus, ac convertitur in materiam aqueam & viſcidam, quę cùm nullos aut paucos habeat ſpiritus, è partibus iſtis, ob laxitatem & raritatem earum nimiam, ſine ullo voluptatis ſenſu copioſe emittitur. Et quoniam ille fluxus eſt perpetuus, quo ſuccus alimentarius ſubducitur toti corpori, hinc totius corporis eſt extenuatio, oculorum excavatio, viriumque quotidie ſeſe augens debilitatio.

Affectus hic, quia diu duravit, & eſt in partibus genitalibus interioribus & à ventriculo remotis, ad quas vis medicamentorum difficulter deferri poteſt; ſatis difficilis ejus erit Curatio.

Quæ in cauſę procatarcticæ, antecedentis, & continentis ablatione, & intemperiei correctione, conſiſtet.

Primò itaque ad cauſæ antecedentis, nempe pituitoſorum humorum evacuationem, præſcribatur hoc purgans.

℞. El.

℞. El. diacathol. ℥ß. turbith. pulv. ʒß. Rhabarb. ℈ß. cinamom. gr. iv. Diſſolve in aq. card. benedict. ℥ij. ß. aq. fœnicul. ℥ß. Miſce F. Hauſtus aliquoties repetendus.

Interim utatur hoc decocto ad intemperiei alterationem.

℞. Fol. menth. abſinthii rom. an. m. j. Sem. agni caſti, rutæ, myrrhi, Cupular. gland. ſem. roſar. rubr. an. ʒiſ. F. decoctio in vino rubro gallico ad lib. j. cum ſacchar. q. ſ. Et fiat Apozema, de quo ſumat hauſtum.℥vi. omni mane & veſperi.

Et inungatur regio lumborum & perinæi, inter ſcrotum & anum, hoc unguento.

℞. Ol. maſtichini ℥j. rutacei, menthacei an. ℥ij. Sem. agni caſti, urticæ, rutæ an. ℈j. Menthæ, cariophyll. an. ℈ß. ceræ q. ſ. Pulveriſatis pulveriſandis F. Unguentum.

Poſtea utatur dragma una ſequentis pulveris, cum hauſtu vini rubri, vel cum lacte, cubitum iturus.

℞. Gland. quercû, in furno exſiccatarum ʒvi. Sacch. roſ. tabellati ℥i. maſtiches, thuris an. ʒj. Sem. coriand. ʒiß. ſuccini ʒj. Viticis, fol. menth. an. ℈j. Oculor. cancri ʒj. F. Pulvis ſubtiliſſimus.

Si hæc & ſimilia parum juvent, poterit per cauterium potentiale fonticulus excitari in utraque tibia, paulo infra poplitem, in partibus internis, ad humores pituitoſos, cum materia ſeminis ad genitales partes fluentes, eaſque nimis laxantes, aliò deducendum.

In diæta alimenta ſint exſiccantia & calefacientia, & frequens orizæ uſus. *Henric. Regius apud* Theodor. *Craanen Medicationum lib.* I.

De Gonorrheâ virulentâ, & Vlcere præputii meatûſque urinarii.

Juvenis 30. annorum, jam à quatuordecim diebus patitur fluxum materiæ cujuſdam purulentæ & fœtidæ, ex meatu ejus urinario perpetuò fere effluentis, & induſium ipſius commaculantis. Ardor in fine mictionis adeſt immenſus, præputiumque ipſius extrinſecus eſt exulceratum. Hæc omnia præceſſit coitus, cum fœmina non ſatis pudica aliquoties peractus.

Morbus, quo æger hic laborat eſt intemperies proſtatarum, & forſan etiam vicinarum partium, maligna, contagioſa, acris, & nimis laxa & rara; cum urethræ ulcere & præputii externa exulceratione conjuncta: quæ perpetuum fere materiæ purulentæ & fœtidæ ex urethra effluxum, urinæque, ab ejus excretione, ardorem producens, vulgo Gonorrhæa virulenta appellari ſolet.

Morbus hic originem duxit à coitu, cum fœmina impudica & impura aliquoties inſtituto. Inde enim, per contactum partium genitalium, maligna intemperie laborantium, partes genitales hujus ægri, & in iis præcipuè proſtatæ, ſimilem intemperiem pravam contraxerunt; Eaque humores, ad alituram & ſeminis generationem eò propulſos, in materiam purulentam & fœtidam convertit. Hi verò proſtatas laxantes & acrimoniâ ſuâ vellicantes, urethramque cum præputio erodentes & exulcerantes, parteſque illas ad excretionem perpetuò ſtimulantes, perpetuum materiæ purulentæ & fœtidæ ex urethra profluvium, urinæque magnum, ab ejus excretione, ardoris, vel potiùs acrimoniæ, ſenſum producunt.

Morbus hic periculoſus eſt: cùm luem veneream & carunculam in meatu urinario, producere poſſit.

Curatio itaque prudenter inſtituenda: quæ in intemperiei percontraria correctione, & ulcerum mundatione, conſolidatione, conſiſtet.

Primò itaque talibus purgetur bolis.

℞. Rhabarbari pulv. ʒj. Terebinthinæ venetæ ʒiii. Caſſiæ recens extractæ ℥ß. Miſce F. Boli mane à jejuno ſumendi cum nebulis; qui ſubinde reiterari poterunt.

Poſtea mane, & veſperi circa horam 4. ſumat cum lacte trochiſcorum alkekengi pulv. ʒj. continuando per aliquot dies.

Si malum perſeveret, oratur bis in die, de hoc decocto, hauſtu ℥iiij.

℞. Rad. petroſelini ℥j. althææ ℥j. ß. Liqoiritiæ, conſolidæ an. ℥ij. Biſtortæ ℥ß. Herb. plantag. alchimillæ an. m. i. Flor. malv. arboreſcentis p. i. Sem. lini, cydonior. an. ʒij. glaodium ℥j Nucleor. perſicor. ℥iſ. Decoq in aq. hord. q. ſ. ad lib. ij. & Colentur ad uſum.

Dum his utitur, in penem primò talis fiat injectio detergens, ſyringâ injicienda.

℞. Litharg. argent. ceruſſæ, tuthiæ præpar. an. ʒj. Sacchari candi ℥ſs. camphoræ ℈ſs. aluminis ʒj. Aq. roſar. plantag. an. ℥iv. Miſce.

Poſtea ad cicatricem inducendam, tali injectione utendum

℞. Trochiſcor. alb. Rhaſis ℥ſs. Boli armen. ʒſs. Aq. roſar. plantag. an. ℥iv.

Ulceri in glande adhibeatur hoc. Unguentum

℞. Cadmiæ foſſilis, ſive lapid. calaminaris. ʒiſs. Sulphuris, argenti vivi an. ʒj. Cum terebinthina miſceantur in formam Unguenti, addendo parum axungiæ porci.

Si malum pertinaciùs perſevetaret, ʒj. vel ʒſs. ſumatur quotidie de hoc pulvere cum lacte.

℞. Rhabarbari opt. myrobalanor. citrin. Mercurii dulcis an. ʒj. F. Pulvis.

℞. Coralli rubri præp. ſuccini an. ʒiſs. camphoræ gr. v. Terræ lemniæ veræ ʒij. nucis muſcatæ ʒj. F. ſ. art Pulvis ſubtilis.

Victûs ratio, hîc inſtituenda humorum acrimoniam obtundat. Propterea utilis eſt ptiſ hordeacea cum amygdalis dulcibus & 4. ſem. frig. majoribus. Utatur frequenter oryza & lacte. Vitentur acria, ſalſa, acida, & diuretica, *idem ibidem.*

Gonorrhæa cum Hyperſarcoſi.

Juvenis 27. annorum, poſtquam per aliquot menſes gonorrhea virulenta, admodum acri & mordaci, ex coitu cum impuro ſcorto peracto nata, laboraſſet; ab ea liberatus cœpit laborare magna urinæ difficultate, ita ut ea aliquando penitus ſupprimatur, nonnunquam paulatim & guttatim magno cum urethræ ardore & dolore emittatur. Immiſſa in eam candela cerea liberè non tranſit, ſed in medio meatûs urinarii impedimentum invenit, quod tamen paulo fortiore ejus preſſione cedit.

Afficitur in hoc ægro media pars meatûs urinarii in pene; quod ex urinæ & candelæ ceree impedimento, & magno urinæ excretionis ardore ac dolore, in eo ibi percepto, patet.

Morbus, quo hic æger laborat, eſt obſtructio meatûs urinarii, orta à caruncula in media uretha nata; urinæ juſtam excretionem impediens; magnamque dyſuriam inferens.

Hæc cùm à gonorræa virulenta, ex impura Venere contracta, & carunculam in urethra penis producente, ſit profecta, græc. Hyperſarcoſis Urethræ Venerea, & latine Caruncula in meatu urinario, à cauſa proxima & parte affecta, appellari ſolet.

Cauſa procatartica hujus morbi eſt coitus, cum impuro ſcorto ab hoc Juvene aliquando peractus; quo ejus partes genitales per contactum pravam intemperiem contraxerunt, indeque ſuccus ſeminalis & alimentarius in iis corruptus antecedentem huic morbo præbuit cauſam. Pars verò ejus ad proſtatas delata, ibique in liquorem virulentum acrem & mordacem converſa, antehac ſuo profluvio gonorrhæam virulentam aliquot menſes durantem, & poſtea acrimoniâ ſuâ urethram erodens, primò ibi ulcus, & deinde poros ibidem vitians, & nimis laxans, carnem nimis laxam & copioſam ſive hyperſarcoſin, meatum urinam obſtruentem, in urethra genuit; eaque ibi ita genita proxima & continens hujus obſtructionis Urethræ, ſymptomatumque, inde ſequentium, nempe urinæ modo ſuppreſſæ, modo guttatim cum magno dolore & ardore effluentis, eſt cauſa.

Morbus hic periculoſiſſimus eſt, difficillimæque curationis; propterea quod ſit in loco valde anguſto, acutiſſimoque ſenſu prædito; ad quem remedia difficillime applicari, & applicata ægerrime ferri poſſint; atque ideo ſæpe per totam vitam durare ſolet. Sæpe etiam, urinam penitus ſufflaminando, mortem inducit. Non tamen de ſanatione deſperandum cenſeo; quia hoc malum eſt recens, caruncula eſt mollis, non calloſa, ſed preſſioni fortiori candelæ immiſſæ cedens.

Curatio itaque diligentiſſima hîc eſt adhibenda. Eaque primò in carunculæ extirpatione & conſumptione, & deinde in ulceris, poſt carunculam ablatam reliqui, exiccatione & cicatrizatione conſiſtet.

Quæ ut rectè peragantur primò æger noſter blando hoc medicamento purgetur.

℞. Electuarii lenitivi, Caſſiæ recent. extractæ an. ℥ß. Diſſolve in ſ. q. aq. hordei, & f. Hauſtus brevis.

Poſtridie venæſectio inſtituatur ad uncias ſex.

His peractis, adhibeatur carunculæ in meatu urinario cannula linea, intus cerâ albâ & foris ſequenti erodente linimento oblita, tranſverſum digitum longa, & juſta cavitatis latitudine prædita, longoque filo appendente transfixa Medicamentum illud tale erit ex.gr.

℞. Mellis in cineres uſti, Tuthiæ præp. Butyri recent. in aq. plantag. loti, Terebinth. ſimiliter lotæ, Ceræ flavæ. an. ʒß. Aluminis uſti ʒ6. Miſce F. Linimentum.

Hoc crebrâ experientiâ teſte, carunculas meatus urinarii, abſque dolore, & ſanarum partium excoriatione, conſumit.

Quidam hoc experimentum ſummis laudibus extollunt.

℞. Pulv. argenti viv. Merc. præcipit. Viridis æris, Antimonii crudi an. ʒ iij. Ceræ albæ ℥j Miſce ſ. a. in mortario plumbeo ad formam unguenti.

Cannula igitur, cujus jam memini, ubi uno ex his medicamentis foris fuerit oblita, ſtylo, extra fiſtulam argenteam ad digiti tranſverſi longitudinem prominenti, adaptetur, atque unà cum argentea fiſtula & ſtylo inſerto, in urinarium canalem immittatur, donec occurrat carunculæ, & cùm jam eſt in loco carunculæ, primùm ſtylus & deinde argentea fiſtula retrahatur, quo fiet ut cannula, ex linteo cera inducto parata & immiſſa, relinquatur in meatu urinario, ut per eam urina excernatur, eaq; ſimul prohibeat, ne medicamentum, carunculæ admotum, ab urina elui poſſit.

Cùm volumus renovare medicamentum, poſt unum vel alterum diem, tum ope affixi & propendentis fili cannula extrahenda eſt, aliaque modo jam explicato adhibenda.

Vel exſtirpatio carunculæ inſtitui poteſt ſequente unguento, quo extremitas candelę ceræ iungitur, eaque ad partem affectam per urethram immittitur, ibique noctu diuque relinquitur; &, cum mejendi eſt pruritus, extrahitur, & poſtea rurſus adhibetur.

℞. Præcipitati ʒij. unguenti de ceruſſa ℥iß. Miſce. quibus pro magnitudine affectûs aliquid olei vitrioli addi poteſt.

Conſomtâ carunculâ, quod ex facili & libera urinæ excretione deprehenditur, ulcus erit exſiccandum, & cicatrice obducendum tali medicamento.

℞. Butyri recentis ℥ij. ceruſſæ lotæ in aq roſ. ℥j. Camphoræ ℈j. ceræ parum F Unguentum, quod candela cerea immiſſa loco affecto adhibetur.

Vel ℞. Aq. ſabrilis lib. ß. Nucum cupreſſi, Gal. l. Cort. mali granati an. ʒiß. Alumin. rochæ ʒß. Bulliant omnia.

Ex hoc decocto tepido fiant injectiones in meatum urinarium ſyringâ, donec ulcera ſanentur.

Victûs ratio hic exſiccet, & humorum acrimoniam etiam obtundat propterea convenit ptiſana hordeaca cum amygdalis dulcibus & 4. ſem. frig. major. Utatur quoque frequenter oriza & lacte. Vitentur acria, ſalſa, & acida, atq; etiam diuretica. *Idem ibidem.*

Obſervationes.

Gonorrhœa Virulenta.

Nobilis mulier à marito inita, qui cum proſtibulo impuro concubuerat, inquinatur: hinc gonorrhœa virulenta male fluorem muliebrem repræſentans. Quæ excernuntur, cum virore palleſcunt. Jam fluxus ille per annos perſeveraverat, illam à variis morbis vindicans Tamen propter contagionem maſſæque ſanguinis labem valetudinaria eſt; quoniam credo, non ſatis largiter virulentus ille humor decurrit. Menſes plane ſubſiſtunt. Atque hinc illinc metus ingruit quidam. Num ſi ſupprimatur illud βρωμῶδες & virulentum, perniciés conſequetur? ſin fluat, tametſi ſuo exitu commoditatem afferat, ſic tamen in maciem ita laborantem conjiciet? Quod pleriſque uſu venit; ſiquidem non poteſt non afficere partes per quas traducitur. Ineunte vere quo præſertim tempore omnia repueraſcunt, ſummam in renibus gravitatem ſenſit. Dejicitur appetentia: languet: munia non obit ſua: Dolores in ventre excitantur toto. Quo medicamento ex hordeo & ſyrupo laxativo ſæpe adjuta fuerat, eodem occurritur: malum recrudeſcit. Tandem diu noctuque ita vexatur, ut ferendo non ſit. Pulſus languidus & ſepultus: facultatum omnium fere concuſſio, ac maxime vitalis. Surſum deorſum fertur materia. Quæritur quid ſit opus. Senſim atque ſenſim creſcunt dolores pungentes & ferientes, divellenteſque membranas. Dolor turgens eſt, & qualem Galenus deſcribit lib. 3. de loc s aff. i e. in partibus quibuſdam ſentitur dolor veluti à remota alia parte velut radice derivatus: quod notandum eſt, falsò credunt colicum eſſe dolorem; propterea que ut fere fit, liberalea

liberales nos eſſe debere in uſu rerum calidarum: imo tali uſu ægreſcebat magis; in eam ſententiam ventum eſt, ut crederemus in provocando illo fluore incumbendum eſſe, aliuqui fruſtra operam daturos. Atque ita proviſum eſt. Primùm is cliſter injectus.

℞. Malvæ biſmal. artemiſię, an. m.j. ſem. pœoniæ rubentiæ rubentis ℥j. agripalmæ p. i. rad. petroſel. aſparagi. an. ℥j. ſem. lini, fœnugr. an. ℥. ß. fiat decoct. In colat. diſſol. terebinth. ʒij. ſacchar. rub. ℥j. olei liliorum. Eodem die excitatus vomitus materici virulentæ & ejus quæ olim per inferiora ferebatur: Non à ventriculo erat, ſed ab jecinore & regione Renum, ut conjecturis deprehendebatur. Quæſtio an eſſet ſiſtendus an juvandus. Non placuit juvare, ne materiam quæ per inferiora moveri deberet, aliorſum revelleremus. Vrgentibus doloribus coacti ſumus adhibere balneum, uti ſucco amygdalar. dulc. cum vino Hippocrat. Ceſſabant ſtatim dolores: è balneo egreſſæ redibant. Secta vena in malleolo; adhibiti peſſi ex hiera diacolocynt. Pulvere hieræ & galyops. addita ſtyrace liquida: & involuti ſunt tantalo. Deinde pilulis de hiera cum agarico & rheo conſultum eſt. Tandem repetiti clyſteres primò ſimiles. Et præſcriptus bolus ſequens poſt balnea.

℞. Terebinth. venetæ ʒiij. rhei. ℈i. cum ſyrup. capill. ven. capiat. Secta vena in brachio ob urgentem in lumbis dolorem. Applicatæ cruribus cucurbitulæ. Tandem ad decoctum ſarſæparillæ ventum eſt ad proliciendos ſudores. Provocati ſunt atque ii admodum fætentes, utcumque convaluit. *Ballonius Conſilior. medicor. lib. 1.*

Mercator quidam una muliere non contentus, quantum licuit libidinoſe vixit: & cum proſtibulis verſatus, inquinatus eſt, unde & gonorrhæa & ulcuſcula cacoethea in pudendo manaverunt: Tamen ſibi precavens advocato Medicorum conſilio, in ſuem non incidit. Sed cùm rem leviculam putaret, ſemine illius virulentæ gonorrhææ intempeſtiviùs ſuppreſſæ redivivo, ſenſit dolorem acerbum in ſpina, & lumborum regione imo in pene ulcuſcula repullulant, ſtatimque evaneſcunt difficultatem ſpirandi nonnullam habet ἄσθμα est, macreſcit in dies. dolet totam ſpinam, & lumbos. Inito conſilio dictum eſt id totum eſſe à reliquiis iſtius virulentiæ quæ ſenſim vires acquirit: immo & rudimentum eſſe illius affectionis, quam Hyppocrates in libris de morbis tabem ex dorſo vocavit. Itaque tametſi ad oppugnandam vim morbi valeret uſus guajaci, tamen de macie erat verendum Itaque creditur ſatiùs corpus reficere, & interea non eſſe alienum ut interponeretur uſus hydroticorum temperatiorum ut non proliciantur ſudores, ſed ut potiùs ſenſim humores deſiccentur, & maligna qualitas emendetur. Conſilii hæc ſunt capita.

Bis hebdomade injiciatur clyſter emolliens & detergens. Primo quoq; tempore utatur bolo cum rheobarbaro. Aperiatur baſilica dextri brachii ad tria vaſcula.

Vtatur ſemel paucâ terebinth. cum ſyrupo de althæâ: Pauca autem ſit quantitas, ne hinc alvus ſolvatur, ſed tantùm ut vaſa munda fiant.

Linatur frequenter ſpina oleo maſtiches, cytonio, roſato cum aceto. Deinde utatur lacte aſinino per dies viginti continuos.

In partibus decocto ſarſęparillę diluto ſatis, idque cum paſſolis. Tandem cum renutritus fuerit, ad decoctum chinæ, & ſarſæparillæ minime dilutum adducetur, ſi ſemen mali longius diſſeminetur. Et cùm perſeveraret dolor, & calor ſummus in renibus, hoc quod ſequitur fuit inſtitutum.

℞. Sapæ lib. 5. mucaginis decoctionis malvæ biſmal. violarum, ſeminis pſyllii, melonum: adde opii ℈ij. & applicetur inſtar cataplaſmatis regioni renum. *Idem ibidem.*

Mulier quædam cùm Gonorrhœâ laboraret, hoc uno decocto, à profluvio ſeminis, & urinæ ardore poſt univerſalia remedia adhibito, ex incontinenti per me curata fuit.

℞. Liquirit. ʒvi. ſem. myrtillor. coriandr. præpar. plantag. agn. caſt. an. ʒj. ſem. papav. alb. ℈ij. ſem. hioſcyam. ℈ß. hord. mund. M. j. acaciæ, ſumac. an. ℈i. ſemina contund. craſſo modo & bulliant omnia in aq. chalybeata pro ℔iß. colat. adde troch. alkikeng. ʒj. M. Sumebat cyathum bis in die, neque aliis medicamentis opus habuit.

Benedictus Faventinus, Præceptor meus hoc in ſimili caſu magno cum ſucceſſu & experientia utebatur. Si & Gonorrhœæ adeſſet dolor & ardor, dabat tepide ſeptem diebus lactis ovilli ℥iij. aq. plantag. vel ſucci ejus ℥j. boli. armen. ʒj. *M. Petrus Foreſtus. obſerv. 15. lib. 26 De Penis Vitiis.*

D Bontius in Gonorrhœa, ut J. Heurnius inter ſecretoria remedia ſua, annotavit, uſus fuit his Pilulis.

℞. Sem. lactuc papav. an. ʒiij. rad. nymphææ ʒiij. roſ. rub. ʒj. corall. rub. ʒij. camphoræ ʒß. ſem. agn. caſt ʒj. cum mucagine tragacanth. F. maſſa ex ʒj. fiant Pilulæ vi. In Notis ad cap. 13. lib. 6. *Pathologiæ Joann. Fernelii.*

Vir quidam Gonorrhœâ antiquâ laborans, à me conſilium petiit: cui primùm præſcripſi purgationem ex Mercurii dulcis ℈j. cum pil. coch. min. eadem quantitate, & ſequenti die venæ ſectionem. Deinde Bolum ex rhab. pulv. ʒj. cum terebinth. ʒiij. quem continuavit per quinque dies, eoque purgabatur ter aut quater in die: iterum ſumpſit Pilul. Mercuriales, & prædictum bolum per alios quinque dies: ac tandem aquam ſequentem per octo dies.

℞. Menth. ſicc. ℥iij. ſem. lactuc. rutæ agn. caſt. an. ℥ iiß. ireos fl. ℥ii. dictamn. cretic. ʒx. ſacch. albiſſ. ℔ij. omnia pulverentur addendo terebinth. venet. ℥v. vini albi generoſi ℥xxx. F. deſtillatio in balneo M. capiat cochlearia duo mane duabus horis ante cibum. His remediis à contumaci illo affectu liberatus eſt. *Lazarus Riverius obſerv. 25. cent. 1.*

Juris quidam utriuſque Doctor Gonorrhœâ laborans à me conſilium petiit: illi bolum præſcripſi ex rheo & terebinth. per quinq; dies ſumendum: & cùm nondum fluxus ceſſaret, poſtea uſus eſt aquâ ad Gonorrhœam Quercetan. in illius Pharmacopœa deſcripta: prima exhibitione omnino ſublatus eſt fluxus, & ideo per tres aut quatuor dies tantùm illius uſum continuavit: neq; amplius rediit affectus. *Lazarus Riverius obſ. 36. cent. 1.*

Vir quadraginta annorum ex impuro concubitu Gonorrhœam contraxit, cui ab initio præſcripſi bolum ex caſſiæ ℥j. rhei pulv. & cryſtall. tartar. an ʒj. Sequenti die volebam ſanguinem mittere ex pede, quod ipſe æger renuit. Emulſiones præſcriptæ ſunt ad tres aut quatuor dies, quibus urinæ acrimonia temperata eſt: fluxu eodem modo perſeverante. Poſtmodum ptiſana laxante uſus eſt, per ſeptem dies continuos, in hunc modum præſcripta.

℞. Tamarind. ℥ij. aq. fontis ℔v. coq. ad ℔iij. in colat. infund. frigide per noctem ſen. mund. ſem. coriand. liquirit. & roſ. rub. an. ʒ ij capiat cyathum unum mane horâ unâ ante paſtum. Hoc remedio fluxus valde imminutus eſt, ad quem omnino delendum bolum ſequentem præſcripſi.

℞ Terebinth. venet. ℥iii. rhei pulv ʒi. F. bolus quem capiat mane per quinque dies deinde aquâ ſuperiùs deſcriptâ uſus eſt per ſeptem dies. Hoc modo Gonorrhæa curata eſt: quia tamen exigua quædam humiditas in extremitate glandis frequenter apparebat, ut in fine hujus morbi plerumque fieri conſuevit: ad eam prorſus cohibendam & exſiccandam ſequentes pilulæ præſcriptæ ſunt.

Gummi arabic. tragacanth. carab. mummię, bol. armen. an. ʒi. pulverentur, & cum ſyr. de roſis ſicc. F. pilul. maſſa, de qua capiat ℈j. ſingulis diebus mane, duabus horis ante paſtum per octo vel novem dies, & ita fluxus omnino cohibitus eſt. *Lazarus Riverius. obſerv. 74. cent. 4.*

Conſervâ fructus bruſci à ʒij. ad ℥ß. per aliquot dies exhibitâ Gonorrhœas multas curavi.

Idem præſtat aqua ejuſdem fructus diſtillat. *Samuel Formius obſerv.* 47.

In Gonorrhœa commendatur pulvis ſequens.

℞. Fol. menth mumiæ, corall. rub. agn. caſti, carabes, an. ʒ1. M. F. Pulvis: de quo accipiat æger aliquid mane jejuno ventriculo cum ovo tremulo. Vehementiùs ſiſtit profluvium ſeminis, pulveris oſſis Sepiæ ℈j. cum conſervæ roſ. ʒij. bis vel ter ſumptus. Excellentiſſimum eſt Magiſterium ejuſdem cum conſerv. roſ: antiqua à gr. VI. ad ℈ß. ſumptum. Tinctura etiam corall. mirabiliter prodeſt.

In Gonorrhœa virulenta interdum inflammantur teſtes cum maximo tumore: In eo caſu præſentiſſimum remedium eſt Cataplaſma ex foliis rutæ & ebuli aceto coctum & applicatum *Jo. Hartmannus. Practic. chimiatr. pag.* 265.

Juvenis viginti quatuor annorum, mirus formarum ſpectator ac verus Veneris alumnus, poſt coitum cum impura meretrice peractum patiebatur continuum ferme materiæ albicantis ac viſcidæ ex urethra profluvium, non tantùm abſque voluptate, ſed prętetea etiam cum dolore ſcindente, qui quoque aderat, cùm æger reddebat urinam.

Fermentum nempe acido-corroſivum in partibus genitalibus hujus ſcorti deliteſcens per penem hujus juvenis in poros proſtatarum ac veſiculatum ſeminalium à coitu plus ſolito apertos, ſicque acredine ſua & ſemen & humores nutritios alluentes infecit ac ulcuſcula excitavit in illis partibus; hinc itaque vellicatio & continua fere contractio proſtatarum ac veſiculatum ſeminalium ſemen ac humores nutritios corruptos modo prædicto aſſidue propemodum cum dolore fundentium.

Malum hoc gonorrhæa plerunque nuncupatur, eſtque ſatis periculoſum, quandoquidem ſæpius degenerat in luem veneream, ſi differatur ejuſdem medela, tunc etenim fermentum acido-corroſivum abripitur & cum maſſa permiſcetur ſanguinea.

Nulla itaque mora interjecta ad curam properavi, ac ad acidum corroſivum temperandum & evacuandum, ut & ad ulcuſculorum ſanationem ſequentia præſcripſi.

℞. Extr. cathol. Gr. XXIV. Mercur. dulc. Gr. VI. Sal. prun. antimoniat. Gr. V. M. F. pil. N°. VII. Has pilulas tempore matutino aſſumſit patiens, ac ſequentibus quinque diebus ſemel quotidie jejunus devoravit bolum hunc.

℞. Thereb. ven. ʒij. Rhab. ʒj. M. S. Poſt iterum mox præſcripta purgatione & bolis uſus eſt ut ante, atque hoc pacto priſtinam ſanitatem adeptus eſt æger.

Terebinthina à quibuſdam tam diu coquitur, donec pilulæ inde formari queant, ſed male, quoniam coctio oleum ſpirituoſum in aëre propellit, cùm tamen in eodem præcipua therebinthinæ virtus conſiſtere reperiatur.

In hoc malo iterum acidum criminor, ſed mira fortaſſe alicui videbitur mea opinio, acidum ſcilicet in animali vivente adeo noxium exiſtere ac inimicum ſanitati, cùm interim acetum carnem mactatam conſervet integram per longum temporis intervallum, ſed ut & hunc amoveam ſcrupulum, reſpondeo rem longe aliter ſe habere in vivo animali ac in mortuo.

In vivo animali ad vitæ ac ſanitatis conſervationem apprime neceſſaria eſt ſanguinis ac humorum libera per vaſa tubuloſque ſatis patulos circulatio, quæ tamen haud parum impeditur ab aceto aliiſque acidis ſanguinem ac humores coagulantibus. In mortuo autem animali ad mactatæ carnis conſervationem prædicta non requiritur circulatio, ſed tantummodo opus eſt, ut præcaveatur, ne valde parvæ carnis mactatæ particulæ ab aëre nimium agitentur, fermententur, ac è ſtatione propellantur; acetum autem particulis ſuis craſſis ac gravibus ad hunc effectum producendum idoneum eſt.

Quod autem caro maneat incorrupta, ſi motus particularum valde parvarum, aliàs futuris, hac aut illa de cauſa ſiſtatur vel hinc manifeſtum evadit, quòd caro mactata brumali tempore per multos dies integra ſervetur, cùm tamen eadem æſtivo tempore citiſſime corrumpatur ab aëre tum temporis, in motu valde celeri conſtituto.

Quod verò acetum conſtet particulis, craſſis ac gravibus, liquet ex deſtillatione, quæ docet, ſpiritum vini citius ac prius in alembicum elevari quàm acetum.

Præterea dici poſſet, quod carnis mactatæ ſal volatile cum aceto coaguletur, ac ita immotum conſervetur & impediatur, ne fermenteſcat cum aëre, ſignatam ſuam mutet; ac avolet in aëra, ſicut cernimus ſal volatile cornu cervi aut aliud quodvis cum ſpiritu acido coagulatum non avolare, ut aliàs facere conſuevit.

Dum ago hîc loci de gonorrhæa, in memoriam mihi redit haud illepidum alicujus medici reſponſum; Interrogabatur hic aliquando inter pocula, quid foret in cauſa, quod homines tam facilè ſupplicium paterentur in pene, ubi cum hac aut illa meretrice concubuerant, dum interim canes maſculi cum canibus alterius ſexus innumeris coeunt impune, ad quod medicus ſubridens repoſuit, hoc contingere, quia canes, hac in re hominibus longe prudentiores, ſtatim poſt coitum peractum cultellos ſuos lingendo bene purgare ſolent à ſordibus, quæ fortè adhæreſcunt; ex quo reſponſo interrogator illud adhuc didicit, ut poſtea mox à coitu peracto membrum virile propria ſemper ablueriт urinâ. *Iohann. Mays in Praxi Chirurg. rationali.*

Gonorrhæa periodica.

In ſexum ſequiorem num cadat ſeminis profluvium jam non diſputabimus: Patetæ utrinq; rationes: Silentio autem præterire minime decet laboraſſe apud nos Juvenem Gonorrhœa periodica: Reditum hujus hoſpitis nunquam non nunciabant dolorifica labiorum diſruptio, nec non prævius, univerſi corporis

corporis rigor: Proſtratis inde notabiliter viribus ad nos acceſſit petitum Medicinam, qua facilè impetrata, brevi convaluit: Præſentaneum auxilium præſtitit ſal coralliorum ac Magiſterium Saturni cum aceto nitrato paratum. *Joh. Petri Pruckelii.*

In Gonorrhœa affecto balano, inſectulum limaciforme fuit inventum. *Petrus Borellus obſerv.* 53.

Gonorrhœa virulenta cum excreſcentiis.

Juvenis quidam temperie bilioſus, opulentus & ſalax, ab impuro & impudico proſtibulo numiſma venereum pro aureo permutaverat, ut de ſeminis profluvio dolorifico eoque flavo querelas haberet, monſtrando inſimul excreſcentias verrucoſas ad fibulam, unicam principio quidem, poſtquam verò eandem acu apertuiſſet, proliferam, nam quouſq; ſanguis infectus fluxerat, eouſq; novarum notaverat exortum, ut etiam numerum tandem ſexagenarium tranſcenderent. Huic in anteceſſum nodulum ex lignis, rhabarbaro &c. cum vino ordinavi, deinde Pilul. de Terebinthina cum pauco mercurio dulci præſcripſi, tandemque decoct. nigrum Mynſichti compoſui, exterius applicandum, qui nunc aliquot liberorum pater vivit ſanus *D. Chriſtophori Seligeri.*

Anatomicæ Inſpectiones.

Gonorrhœâ diuturnâ laborantis Glandoſum corpus Semine repletum inventum eſt, cum Teſtibus eodem refertis.

In involuntario ſeminis fluxu laborante, quem Patavii diſſecuimus; corpus Glanduloſum cùm divideretur, non minus quàm teſtes ipſos ſemine oppletum conſpeximus: Et ſi verum fatendum eſt, inter diſſecandum nulla penitus corporis, parte tanta ſeminis vis uſquam atque in hoc glandoſo corpore invenitur, quantumvis id à teſtium ſubſtantia, mollitie, æquabilitate differat *Veſalius de Hum. corp. Fabrica lib.* 5. *cap.* 13.

Gonorrhœâ affecti cadaver vaſa ſemen deferentia in penem maxime dilatata exhibuit.

Vaſis ſemen in penem deferentis inſertio conſpectum quodammodo fugit, Et coitus, aut aliàs excretionis ſeminis tantùm tempore aperitur; Quod Patavii quidam diſſectus facile edocuit, qui ante ſuſpendium involuntario ſeminis fluxu laborans, hos meatus omnes apertos laxoſque habuit: eos potiſſimum qui ex teſtibus in Deferentis ſemen vaſis revolutiones gyroſve pertingunt, & quibus dextrum & ſiniſtrum deferentia ſemen vaſa in veſicæ cervicem terminantur. *Veſalius de humana Corp. fabrica lib.* 5. *organis cap.* 13.

Gonorrhœa excitata ab ulceribus orificii veſicæ vicinarumque partium.

Mercatore febre exigua laborante, ut ferè decumbendi neceſſitas non eſſet, & flueret Gonorrhœa, ut propterea ſectio venæ differretur; tertio poſt die exacerbatus eſt dolor, & continua febris tenuit, &c. Nonò mors.

Qui ſectioni cadaveris interfuit Chirurgus, retulit reperta eſſe ulcera in orificio veſicæ & vicinis partibus, Et tamen de his non querebatur. *Ballonius Epid. lib.* 2. *pag.* 160.

Glandoſum corpus [Proſtratæ,) Gonorrhœa virulenta ſedes eſt.

Gonorrhœæ virulentæ protrahuntur interdum ad decem annos, cujus exemplum Patavii videmus in viro Bergomenſe, cætera ſano, ſed vix oſſibus hærente: unde in Gonorrhœa hujuſcemodi non excernis ſemen, ſed pus ulceri, ea proſtatis verò videtur proximum: Certe in omnibus Gonorrhœâ laborantibus in Noſodochio diſſectis, ulcera reperimus, ſeu callum, ulceris præteriti: Impoſſibile alioqui foret tanto tempore effluvium ſeminis vita ſuperſtite perſtitiſſe: Severinus Neapoli in diſſectis invenit inflammationem & abſceſſum in paraſtatis: *Bartholinus cent.* 2. *Obſerv.*36.

Gonorrhœa muliebris Glandoſo corpore affecto excitatur.

Fluor muliebris, ſi continuus, & Gonorrhœa, ita inter ſe conveniunt, ut niſi mentem adhibeat Medicus præ ſimilitudine facilè in errorem abeat, quanquam à diverſis partibus procedant & per deſtinata loca evacuantur, quidam Fluor iiſdem quibus menſtrua fluunt, ductibus ejicitur, quod vel ideo judicamus, quia menſtruum cruorem ita ſubinde immutari cernimus, ut qui primò veluti à victima, referente Hippocrate, prodibat, nunc minus floridus, poſteà pallidus ac ſenſim albus appareat, Fluoremque muliebrem, Album dictum efficiat: Gonorrhœam verò ex Glandoſo corpore provenire, & per lacunas circum, & in meatus urinarii exitu collocatas erumpere, Cadaveris cujuſdam mulieris hoc vitio infecti pàlam fecit. Nam utero ejuſque vagina innoxiis corpus glanduloſum ſive Proſtatas, urethræ circumpoſitas ſolùm male affectas offendimus.

Dicet aliquis, Quomodo illa Medicus internoſcere valebit, ſi mulier affecta ſe caſtam & ab omni virili conſortio alienam profiteatur? utcunque dijudicare poterit ſi ad prolabentem materiam, ægræque querelas diligenter attendat? materia namque Fluoris alteram in Gonorrhœa manantem longe quantitate ſuperat: Querelas ſi conſideret, Fluore fœdatas lumbari dolore cruciari, aliàs verò Gonorrhœâ laborantes de oborta circa pudendas partes acerbitate lamentari audiet: Sin minus his contentus certior eſſe velit, genitalia inſpiciat, ſiquidem meatus urinarii exitum circumſiſtentes partes (in quibus lacunarum exitus terminantur) mucoſâ quadam materiâ obſeſſas, ac interdum ulceratas reperiet, reliquis vaginæ partibus decenter ſeſe habentibus, cujus contrarium in Fluxu albo fieri aſſolet: Sed hæc vulvæ inſpectio non ſemper neceſſaria eſt, cùm Medicus haud ſit culpandus ſi medicamenta ſecundùm ægrotantis querimonias præſcribat: Si verò illum eludat, nec optatum præſcripto medicamine ſucceſſum contumax mulier conſequatur, id ſibi imputet: *Regn. Graaf. de mulierum organis cap.* 9.

GRANDO Vid. *Hordeolum.*

GRAVIDARUM MORBI: Vid. *Prægnantium morbi.*

GVRGVLIONIS MORBI.

GUrgulio ſeu Uvula eſt corpus glanduloſum ſupra laryngem è regione foraminum interiorum narium inter tonſillas ſitum, ſtiriæ inſtar rotundæ è palati limbo poſteriore dependens. Contegitur involucris oris quidem & faucibus communibus, ſed paulò craſſioribus. Quidam aſſerunt binis ſuſpendi muſculis, interno ſcilicet & externô pari, ut antrorſum & retrorſum moveatur in deglutitione, ſive ut humores contenti ſic continuò exprimantur. Alii verò volunt hôc muſculorum apparatû rariſſimè ornari, & interdum ab involucrô proceſsûs oſſis ſphænoidis ad ejus latera muſculoſas dimitti fibras, unde etiam quandoque totum ipſius integumentum carneum appareat. Apertô involucrô glanduloſa partis tegitur conſtructio, fibris membranoſis ac vaſculis variis cohærens, quorum vaſculorum extremitates inter papillulas ex interiori membrana ipſam inveſtiente aſſurgentes, hiant, ac ſegregando cibi liquidiori cuidam ſalivali, ſicut & aliæ omnes glandoſæ palati & oris partes, inſerviunt. Non tamen in hoc totus uvulę reſtringitur uſus, ſiquidem etiam inſervit impediendo cibi & potûs in nares aſcenſui; præterea, ſecundùm aliquot, modulando aëri à pulmonibus propulſo pro voce articulanda non parum facit, ut & reprimendô aëris ad pulmones in inſpiratione tendentis impetû, ne ſcilicet in illos liberiùs irruens ſuffocationem inducat.

Variis pars hæc tentatur morbis, qui partim ex congeſtione in ipsâ factâ, partim ab acrimonia aliunde adveniente enaſcuntur: Si enim humor ſalivalis in illa ſecretus, ac per vaſa in faucibus hiantia evacuandus, per orificiorum ſuorum obſtructionem in propria ſcaturigine diutiùs contineatur, illicque moras longiores trahat, non tantùm partem tumefaciet & prolongabit, ſed etiam in acrius quid ac corroſivum evectus inflammationes & ulcerationes non parum moleſtas, procreabit, imò in cancrum abibit. Rurſus ſi virus in ſanguine nidulans, vel ex ſcorbutica conſtitutione vel ex venereâ lue illic copioſiùs depluat, ſine mora inflammationes & ulcerationes aliis non abſimiles, progignet; ſed quæ curatâ morbi radice, per ſe, aut ſaltem paucis adhibitis, aut particularibus ac topicis, evaneſcent. Aſt quid hiſce diutius inſiſtimus quum de Curationibus, Conſultationibus, obſervationibus, varia è variis huc adducenda ſeſe offerant.

Curationes

In uvulâ exulcerata commode uſurpatur hoc remedium, quod in aliis etiam affectibus oris & anginâ eſt præſtans.

℞. Herb. malv. hort. m. i. flor. roſar. rubr. prunell. veronic. ſalv. an. m. ß. radic. polypod. querc. ℥j. coq. in aq. portulac. ℔. IV. aceti vin. ℥VI. uſque ad caſum tranſverſi pollicis, poſtea colentur & colatura leniter exprimatur. Pro uvulæ relaxatæ ac nimis tumentis abſciſſione ſingulare deſcribit inſtrumentum Barthol. Hiſt.88. Cent.2. Aliàs recentem uvulæ prolapſum, ac relaxationem curat fermentum cum ſpir. vini humectatum & vertici impoſitum, unà cum gargariſm. & decocto florum liguſtri cum ſale prunellæ, aut nitro. Item ſal decrepitatum cum pauco pipere applicari poteſt uvulæ ita prolapſæ. Loco ſalis communis optimum eſt ſal. armoniacum ſubinde uvulæ applicatum, ſpiritum aluminis commendant alii. Quod ſi ſimul uvulæ inflammatio adſit, optimum eſt decoctum herbæ aut radicis taraxaci; ſuccini ſuffitus ore exceptus ſpecificum eſt Rulandi· Vel ſemen cannabis in poſcâ parum coctum & colatum, pro gargariſmate adhibitum, eſt unum ex optimis remediis. Vel radix tormentill. & uvulariæ an. coquantur in cereviſia ſecunda, & cum modico mellis edulcorata exhibeantur pro gargariſmate. *Michael Ettmullerus Collegii Practici l.* 1.

Laxatur ſæpiſſime gorgulio, & linguæ ſuperincumbens vocis modulationi incommodat, ut in catarrhis; atque adſtringentibus ſiccantibuſque remediis in priſtinum ſitum reſtituitur, præſertim gargariſmo ex decocto roriſmarini, roſarum punicearum, plantaginis, uvularia baccarum myrtearum cum dianuco, vel diamoro; itemque pulvere ex pipere longô, corticibus myrobalanorum, tormentilla, alumine uſtô, bolo Armena, & ſimilibus. Fermentum capiti adhibitum cum ſuccino, & ſpir. vini purus, optime confert ex Fridet. Hoffmann. Suffitus etiam ex maſtiche, gumm. animę, balſamo Peruvianô & Tolutano, pulvere nicotianæ, roriſmarini, betonicæ. Piperis contactus quoque prodeſt ex Borello. De inflammatione uvulæ, vide ubi de Tonſillarum affectibus. *Lucas Tozzi Medic. Practica parte* 1.

De Uvulæ Deſcenſu & Reſectione, ſic ſcribit Clariſſ. Anton. à Nuck, in Experiment. Chirurgicis.

CIrca *Uvulæ Deſcenſum*, ab humore craſſo & pituitoſo in ejus tubulis ſtagnante ortum trahentem, facilis & frequens occurrit Chirurgia.

Reſtituenda illa aſtringentibus, incidentibus, obſtructioneſque reſerantibus pulveribus, v. g. *Alumine Uſto, Pipere, Zingibere, Sale communi & ſim.* qui *Cochlearis* beneficio ipſi admovendi, vel *Cochleari, Manubrio Fiſtuloſo & exiguo Folli* donato eidem aſpergendi; cujus delineationem vide apud *Hildanum Cent.*2. *Obſ.* XXI. *Fol.*96.

Solus quoque *Spiritus Vini* per modum gargarizationis adhibitus, ut etiam *Spiritus Salis Ammoniaci* linteis carptis relaxatæ Uvulæ aliquoties admotus, præſentaneam nonnunquam tulêre opem.

Verbo, quicquid pituitoſum incidere, viſcidum attenuare, obſtructiones ſolvere, humoribuſque per hanc partem circulantibus calcar addere aptum natum eſt, illud hoc in affectu utramque paginam abſolvet.

Verùm aliquando tam pertinaces ſunt obſtructiones, ut *Aquâ Sublimatâ* Uvula ſit tangenda.

Quæritur, An capillorum verticalium retractio in Uvula relaxata conducat? Reſp. Aliquando juvamen affert, dum major eo tempore quo retractio peragitur ſpirituum copia Uvulam irradiat, unde expeditis obſtructionibus Uvula relaxata reſtituetur.

Ubi verò prædictis non reſtituitur, ſed relaxata manens loquelam & deglutitionem impedit, aut Scirrho malive moris Ulcere, vel Gangrænâ afficitur, ſunt qui impoſito ſupradicto Cochleari *Aureo Nummo*, ſed ignito (quamvis minus convenienter) eandem adurunt.

Præſtabit

Præſtabit in ejuſmodi caſibus eam extirpare, quod *volſella & Forficis*, beneficio haud difficilè peragitur. Quod ſi patiens Operationem hanc, ob ſanguinis nonnunquam ſubſequens profluvium, ut cruentam nimis abhorreat, extirpatio Annulo cum Manubrio Cannulato & Filo adaptato facilè paratur. Inſtrumenti delineationem vide apud *Hildanum*, nec non *Scultetum in Armamentario*, cujus ope nuper Operationem hanc cum ſucceſſu inſtitutam vidimus.

Si cui volupe fuerit Encheireſin hanc minori cum apparatu abſolvere, *Inſtrumento pro Uvula abſcindenda* à Ruſtico quodam Norwego invento, à *Th. Bartholino Cent. 2. obſe v. Anatom Hiſt.* 88. delineatu & deſcriptu, uti poteſt.

Quo inſtrumento aliorum quoque in corpore Tumorum, Tuberculorum, Verrucarum &c. extirpatio, ſingulari celeritate, inſcio patiente, nihilque mali cogitante, peragitur.

Si verò reſectâ jam Uvulâ immodicus ſanguinis fluxus eidem ſuperveniat, haud inconſultum erit depreſſa linguâ, admoto *Vitrioli Cyprino* (in linguæ vinculo propoſito) partem ſanguinem fundentem tangere.

Poſſet tamen aliquando contingere, ut ſanguinis impetuoſior fluxus eo non ſiſteretur, quo in caſu ad *Cauterium actuale* confugiendum putamus.

Chirurgus itaque *fiſtulam Annulo munitam* ori intromittat, manu ſiniſtra teneat, Uvulamque fiſtulæ foramine excipiat: dein ſtylo ferreo ignito fiſtulæ immiſſo Uvulam tangit & cauterizet, probè cavendo, ne vicinæ partes lædantur.

Gargariſmis denique convenientibus, vel melle roſaceô admotis, curatiu abſolvitur.

Conſultationes.

Inflammatio Tonſillarum & gurgulionis laxatio.

Sereniſſimæ Reginæ Sueciæ Conſiliarius, Sedini Pomeranorum in ſolenni quodam convivio præter intentionem; vir alioquin temperatiſſimus meracioris vini potu inebriatus, poſtero die moleſtiam quandam & dolorem circa radicem linguæ ſentiebat cum ardore, ſiti, & quadam deglutitionis & reſpirationis difficultate.

Tonſillas, aut columellam, vel utrumque aliquid præternaturale pati ſuſpicabat, ac proinde depreſſâ linguâ fauces inſpexi, ubi primo intuitu amygdala, uti vocant, ſive tonſillas ex utroque latere tumidas, rubentes & inflammatas, mox & gurgulionem relaxatam & propendentem deprehendi.

Occaſionem malu, procul dubio dedit largior vini generoſioris potatio, quatenus ſanguis ab ea incaleſcens & tenuior redditus, ad partes has ſua naturâ molles & laxas defluens, tumorem ac inflammationem excitavit.

Confeſtim itaque apertâ baſilicâ dextri brachii ſanguinem detraxi; mox ad fervorem ſanguinis reſtinguendum julapium refrigerans præſcripſi.

℞. Aq. fragor. acetoſell. endiv. an. ℥vj. rob. ribium ſyr. berb. rubi idæi an. ℥ij. ſucc. citri ℥iß. M.

Ex topicis gargariſmum, vel potius collutionem oris ex repellentibus & aſtringentibus exhibui.

℞. Fol. plantag. prunell. an. m. i. flor. roſ. rubr. m. ß. cortic. granator. ʒiß. coque ex ſ. q. aq ſimplic. pro ℔iß. Colatur. adde rob ribium ℥ij. diamoron ℥j. ſyr. de agreſta ℥ß. m. Mixtura hæc reſupinato capite in ore contineatur tepide; Inflammata enim nec frigus ferunt nec calorem, & valida gargariſatione plus materiæ ad locum affectum attrahitur.

Columellam elongatam ſequenti pulviſculo undique conſperſi, beneficio inſtrumenti à Gulliemo Fabricio Cent. 2. obſ. 21. depicti.

℞. Flor. ſcabios. balauſtior. roſ. rub. cortic. granat. an. ʒß. rad. biſtort. torment. gallar. immatur. an. ℈ ij. alumin. uſti ʒiß. M. F. pulvis.

Sedata pauliſper inflammatione, repellentibus moderate diſcutientia admiſcui; extra etiam guttur oleo amygdalarum dulcium & liliorum alborum inunxi.

Tandem corpus bilioſis humoribus refertum extracto caſſiæ & pulvere meo cholagogo purgavi; ſicque virum integerrimum, meique amantiſſimum Dei gratia, bonæ valetudini reſtitui. *Baldaſſar Timæus in Caſibus Medicinalibus.*

Uvulæ Relaxatio.

Juvenis viginti ſex annorum, plethoricus, poſtquam aliquot dies liberaliori vini & cerviſiæ potui indulſiſſet, incidit in magnum dolorem faucium, quo non niſi cum dolore & difficultate quicquam deglutire poteſt. In faucibus etiam aliquid, inſtar boli deglutiendi tumens ab ipſo perpetuò percipitur In ore ejus cum linguæ depreſſione aperto, apparet uvula valde tumida & laxata, vicinæque partes valde tumentes rubentes.

Afficitur in hoc ægro uvula, ac præterea fauces, quod ex dolore, deglutiendi difficultate, & tumore, inſtar boli fauces prementis, in illis partibus percepto: item, ex ipſa fauces ejus inſpicientium autopſia, eſt manifeſtum.

Morbus, qui ipſum affligit, eſt faucium, tumor & præcipue uvulæ, à ſanguine calidiore & pituitoſo ortus; qui partes illas vicinaſque ſuâ copiâ diſtendens, uvulamque nimium relaxans, atque hic dolorem & deglutiendi perpetuam difficultatem, ſuffocationiſque ſubinde invaſuræ metum, inducens, uvulæ relaxatio, à præcipuo hujus tumoris ſymptomate, reliqua alia ſymptomata potiſſimùm producente, vulgo appellari ſolet.

Procatarctica hujus morbi cauſa eſt potus ille generoſus & liberalis, cui hic juvenis per dies aliquot plus juſto indulſit; inde enim multi humores ſanguinei & pituitoſi, in ejus corpore geniti, antecedentem huic morbo præbuerunt cauſam. Pars verò eorum in corpore incaleſcens, & poros vaſorum circa fauces, uvulam, vicinaſque partes plus juſto, ex præcedenti potione illas partes præ cæteris magis laxante, apertos inveniens, & per eos ſe in partes illas copioſe effundens, continentem hujus morbi, ejuſque ſymptomatum, coorinuit cauſam.

Cùm enim per illum humorum ſanguineorum & pituitoſorum, in partes illas copioſe illabentium, ibique vehementius incaleſcentium, influxum, tumor in faucibus viciniſque partibus & uvulâ naſcitur, gula & guttur ita arctantur, ut ea, non niſi magna vi, magnum dolorem neceſſariò inferente, in deglutiendo aperiri queant. Uvula verò hinc juſto longior & latior evadens, & fauces ſua nimia mole replens facit in iis perpetuum, tanquam boli ibi hærentis, ſenſum. Interdum verò illa plus ſolito intumeſcens, & humores quoſdam in aſperam

atteriam

arteriam per rimas epiglottidis copioſiùs immittens, tantam ſubinde inducit reſpirandi difficultatem, ut æger ſuffocationem metuat. Hæc autem omnia in ore tam ſunt evidentia, ut inſpicientium oculis cerni poſſint.

Morbus hic, cùm deglutitionem & reſpirationem tollere, & uvulæ corruptelam inducere poſſit, ſatis eſt periculoſus.

Diligenti itaque Curatione erit impugnandus, Eaque in cauſæ antecedentis, & continentis, item in tumoris & intemperiei, per contraria ablatione conſiſtet.

E vena igitur in brachio dextro apertâ mox educatur ſanguis ad uncias decem, Idque etiam poſtea repeti poteſt.

Paulo poſt talis injiciatur clyſter.

℞. Decoct. emollientis lib. 1. Elect. diapruni ʒvj. Ol. violar. lilior. an. ℥j. ſalis ʒj. Miſce, F. Clyſter.

Cucurbitulæ etiam ſcapolis & humeris ſunt adhibendæ. Et utatur tali gargariſmo;

℞. Hordei mundati p. 1. Fol. violariæ, portulacę, plantag. an. m. j. myrti m. ß. Cort. malor. granat. ℥iß. Flor. roſ. rubr. malvæ arbor. an. m. ß. Sem. cydon. malvæ an. ʒj. Auricular. judæ ʒj. Decoq. in aq. com. ad lib. iß. in colatura diſſolve diamori, dianuci, mell. roſ. an. ℥ß. Miſce pro gargariſmo, quo ſæpiùs in die gargariſet.

Et ſæpe lambat de hoc linctu.

℞. Diamori, dianuci, Sir. violacei an. ℥ß. Miſce.

In ingenti dolore, interdum gargariſandum cum lacte recenti.

Poſtridie purgetur tali hauſtu, ſi tum deglutire poſſit; nam alioqui repetendus eſſet præcedens clyſter.

℞. Sennæ ℥ß. Sem. aniſi ʒj. Decoq. in aq. hordei q. ſ. ad ℥iv. In quibus diſſolve el. diapruni ʒij. Miſce F. potio, mane exhibenda: & ſubinde, malo perſeverante, iteranda.

Corpore bene purgato, uvula cum pulvere ſequenti, cochlearis, ab Hildano centur. 2. obſ. 21. deſcripti, vel alterius convenientis ope, ſæpius in die erit ſublevanda.

℞. Roſar. rubr. balauſtior. cort. granat. an. ʒß. Rad. biſtortæ, tormentill. gallar. immatur. irid. florent. an. ʒj. aluminis uſti ℈ij. M F. pulvis.

In diæta aër ſit temperatus; cibus ex juſculis & ovis ſorbilibus: vitentur omnia aromata: potus ſit tenuis cereviſia: corpus quieſcat: ſomnus ſit moderatus: fugiantur animi affectus. *Henricus Regius apud Theodorum Craanen. Medicationum lib. 1.*

Ulcus in gargareone cum exeſione tonſillarum & uvulæ.

Vir Illuſtriſſimus, quadrageſimum tertium annum. agens, temperamenti totius calidi & humidi, jecoris calidioris, boni & carnoſi habitus jam quintus decimus currit menſis, ex quo præcipiti & copioſa deſtillatione in fauces correptus fuit cum febre & inſigni degluriendi difficultate. Medicus autem domeſticus accerſitus ſanguinis miſſionem juſſit, gargariſmos præſcripſit, clyſteribus ventrem exoneravit, & victûs rationem congruam inſtituit, quibus equidem meliùs habere viſus eſt Nob. Patiens. verùm duobus tranſactis diebus, ruſus invaluit affectus & præſertim in tonſilla ſiniſtra cum ejuſdem exulceratione: idcirco ſanguis rurſus extractus fuit & gargariſmi deterſorii inſtituti; quibus licèt febris, inflammatio, deglutiendi difficultas fuerint omnia remiſſa, exulceratio tamen progrediebatur uvulam verſus, & non obſtantibus medicamentis quoque refrigerantibus, & humoris acrimoniam atque aciditatem demulcentibus aſſumptis, ulcus tamen quotidie ſerpens, non ſolùm uvulam, ſed & dexteram quoque tonſillam occupavit, tuncque lue celtica humores infectos fuiſſe Medici adſtantes ſuſpicari cęperunt: cùm ante inceptam deſtillationem Gonorrhæas, & caries paſſus fuerit; propterea ad alexipharmaca ea gallica devenire decreverunt, & Decoctum ex ſalſa, guajaco, ligno cydoniorum & ſantalo in aqua fumariæ atque cichorii præſcripſerunt, quod ſolutivum reddiderunt ſennâ, polypod. & tartaro ſuperadditis; pro potu verò conſueto aqua ex ſalſa parata utebatur: interim melle roſ. & ſyr. de roſis ſiccis cum ſpiritu ſulphuris partes affectæ tangebantur. His per menſem adhibitis, non ſolùm levatus, ſed ex toto ſanatus, videbatur; verùm tranſacto menſe, recruduit affectus & ulcus in iiſdem partibus apparuit. Cauſam autem retulerunt in novum commercium cum infecta muliere Quamobrem repetita fuere quadraginta continuis diebus jam adminiſtrata remedia, omnia tamen in caſſum tentata, ſiquidem ulcus ſerpendo ſemper magis undequaque ſeſe dilatavit; ob idque Medici decoctum ſudorificum inſtituerunt per plures dies, capite tamen extra ſudatorium ſervato, veriti ne nimium illud incaleſceret, ſed fruſtra omnia & irrita fuerunt; etenim & uvulam, & ambas tonſillas deſtillatio corroſit vocemque & deglutitionem adeo læſit, ut loquendo vocem etiam per nares emittat, atque potus præſertim, nonnumquam etiam potulenta alimenta ad nares regurgitaverint atq; prodierint, corpore toto interim valde emaciato. Hoc infauſto eventu perterriti medici aëris mutationem conſuluerunt, & ad locum quendam ſuburbanum tanquam ad Tabias Virum Illuſtriſſimum dimiſerunt, à qua loci mutatione juvamen majus, quàm à medicamentorum adminiſtratione Nob. Pat. cognovit. Attamen ad nos perveniens, accuratiſſimè locum affectum exploravimus, & tonſillas, necnon Uvulam ex toto ablatam atque corroſam invenimus; præterea ulcus tum ſuperius ad os ſphenoide, & inferius per œſophagum repere cum calloſitate atque non exigua ſorditie obſervavimus. Et quoniam à nobis auxilium petit, ideo de agendis, ut infra conſulimus.

Ad quadrageſimum uſque annum, vitam incolumem duxit Vir Illuſtriſſimus iſte totius temperamento calido & humido præditus, boni & carnoſi habitus, cum capitis caliditate non valde excedente, & ideo ſine ſenſibili moleſta capitis deſtillatione, quæ ex tempore præceps ad g·lam irruere cœpit, poſtquam Gallicam Gonorrhœam cum Carie contraxit, ſicut eodem tempore totius corporis macies incepit; cujus veritatis ratio facilè adduci poteſt, namque ſi à calore temperamenti propter ætatem acutiori reddito, ſanguis calidior & acrior factus fuiſſet, qui ut ineptus ad nutritionem, maciem introduxiſſet, & poſtea per venam cavam ad cor, indeque per arterias carotidas ad cerebrum circulando perveniens per jugulares venas internas ad fauces atque tonſillas, ut inutilis à natura tranſmiſſus affectum anginoſum produxiſſet; id contigiſſet eo tempore quo magis calor ipſe temperamenti viget, nimirum circa trigeſimum aut trigeſimum quintum annum; quod non evenit niſi poſt quadrageſimum; poſtquam ſcilicet à Lue Gallica, non ſolùm vaſa

ſpermatica.

Digitized by Google

ſpermatica, ſed & hepar unà cum maſſa ſanguinea inquinatum fuit, cujus Celticæ qualitatis impreſſio & characteriſmus cùm ſit exuſtio, idcirco viſceribus & ipſi ſanguini gradus caloris p. n. ſuperaddidit, ipſumque ſanguinem ad nutriendum ineptum reddidit, unde macies: naturæ autem moleſtus extra venas detruſus inflammationem in faucibus excitavit, ubi diutius remorans ſua pravæ & exureore qualitate tonſillas primò corroſit, & ſerpens exedendo Uvulam quoque conſumpſit. Non igitur mirum, ſi prioribus medicamentis minime ceſſerit affectus, & parum quoque alexipharmacis gallicis: etenim cùm calida & humida capitis naturalis intemperies non valde exeedens, à Lue Gallica magnopere adaucta fuerit, caputque ipſum valde excrementoſum redditum, hæc corrigi non potuerat ſine ſudore, nec ſine ipſo Gallica qualitas in humiditatibus excrementitiis & partibus ſolidis fundata extirpari, & propterea nonnihil quidem remiſſa, at nunquam ablata fuit cauſæ fluxionis & exulcerationis; imò ſuſi tandem humores in toto à Decocto ſudorifico in hypocauſto ſicco ad caput impetum fecerunt, quod extra hypocauſtum exiſtens, nec ideo ſatis exudans, eoſdem infectos humores in ſeipſo retinuit, ſicque fluxio neceſſariò ad tonſillas & gargareon adaucta fuit, ſimulque adauctum ulcus. Ut autem Uvula impedit quominus alimenta, & potulenta præſertim ad ſuperiora aſcendere poſſint, & eorumdem deſcenſum atque deglutitionem adjuvat, ita eadem dempta atque conſumpta in cauſa eſt, ut ad ſuperiora regurgitent & ad nares ferantur, præſertim quia ab ulcere dolorem inferente impediebatur iiſdem alimentis deſcenſus: quod impedimentum tandem ceſſavit, quoniam ob calloſitatem ulceri obductam non amplius percipitur dolor; vox tamen ob columellæ defectum fertur ad nares, & non tota per os emittitur. Utinam verò in præſens ulcus non amplius depaſceretur; in parte namque inferiori vix terminus conſpici poteſt, ſicut nullo modo in ſuperiori, adeo ut ad os ſphenoide facilè pervenire poſſet, & prætetea cùm palatum quoque colorem mutare inceperit, ideo & proximas partes brevi infici poſſe dubitandum: viget enim & abundat, copioſa Gallica deſtillatio, cujus aliqua portio in pulmones noctu delabens tuſſiculam excitat, copia vero major per œſophagum in ventriculum deſcendens ſubverſionem excitat, ciborum amplexum & concoctionem impedit, ac chyloſæ, & forſan etiam ſanioſæ materiæ catarrho immiſtæ regurgitationem inducit.

His autem ita ſe habentibus, facilè videre eſt ſtatum Illuſtriſſimi Viri adhuc eſſe periculi plenum, primò quoniam ulceris dilatationem & propagationem prohibere difficile erit, cùm ejuſdem termini non ſatis oculis pateſiant, & prætetea quoniam macies invaluit, & à perſeverante in pulmones deſtillatione, & ſimul ab aeris frigiditate ob Uvulæ defectum pulmones immediate feriente, Phthiſis facilè introduci poſſet.

Quare ſedulò agendum etiam hoc incongruo ann. tempore, ne ulcus ulteriùs progrediatur, Topica adhibendo primò, & potiſſimum Cachectica, mox Sarcotica, atque tandem Epulotica, dum interim expiato ventriculo, acrimoniam humorum demulcentia, & Gallicam qualitatem reſpicientia, (non tamen fundentia) ſint in uſum ducendæ. Proximo autem ineunte Vere ineunda quoque erit regularis Purgatio, cauſarum extirpatio, & ulceris perfecta Curatio, ſine tamen deperditæ partis reſtitutione; tunc enim primis mundatis viis, maſſa ſanguinea erit depuranda. Caput purgandum. Celtica lues penitus debellanda, ſimulque humida capitis intemperies, jecoris calida remittenda. Sanguis temperandus & totum corpus renutriendum; Topicis verò ulceri incumbendum.

In præſens igitur ulceri totis viribus proſpiciendum, primò detergentibus & cachecticis quoque, non ſolum ſaniem, ſed etiam calloſitatem auferentibus, deinde exiccaotibus, ideo gargariſmi frequentes inſtituantur ex aqua Terruciana, cum melle roſato ſimpl. cui aqua hordei poteſt etiam commiſceri; verùm quoniam jam dictis calloſitas non adeo facilè tolli poterit, ideo etiam ad Eſcharotica & adurentia, ad ignem ſcilicet erit deveniendum, idoneo inſtrumento applicandum; vel ſaltem valde exiccante gargariſmo erit utendum (quod tamen tolerabile ſit) ut tinct. roſarum, ſpiritu vitrioli extractæ & aquæ plantaginis, vel aqua Villenſi parata.

Interim ventriculus à præſenti infarctu eſt vindicandus, præbendo primo mel roſ ſol. cum manna, cui ſuperbibat mulſæ dilutæ lib. ij. Mox die ſequenti aſſumat.

℞. Oxymel. ſimpl. ℥. iij. aquæ flor. citri ℥. i. m. pro ſyrup. Tertio vero die aſſumat crem. tart. ad ℥. ß. in jure pullæ, aut vituli, corr. citri alterato. Die poſtea ſequenti rurſus aſſumat oxym. deinde cremorem tartari, & ita alternatim perſeveret x. aut xii. diebus, ut ventriculus cum œſophago mundificetur & primæ viæ exinaniantur; repetito ſuperius præſcripto Leniente. Qua paracta primarum viarum expiatione, in uſum ducat lac hujuſmodi artificiale.

℞. Sem. melon. mundat. ℥. j. ſem. cucurb. mundat. ℥. ß. amygd. dulc. mundat. n. xv. nucleorum pineorum n. xxv. m. contundantur omnia, & cum jure carnis pro cibo conſueto extrahatur Emulſio ad ℥. vii. aut viii. cui adde ſacch. albi cochlear. & irroretur hujuſmodi emulſio ad ſuavitatem guttulis aquæ roſ. aut è flor. citri, & ſummo mane præbeatur quatuor aut quinque horis ante cibum. Jus autem carnium, tum pro hac emulſione conficienda, tum pro ferculis omnibus parandis, ſit ſemper optima china alteratum. In uſu jam dictæ emulſionis perſeveret tota Quadrageſima, uſque ad tempus futuræ eradicativæ Purgationis: poterit enim inſervire, tum ad demulcendam humorum mordacitatem, tum ad totum corpus nonnihil enutriendum. Interim decimo quoque die aſſumat cremorem tart. ad ʒj. cum ſacch. in jure, ut ſuprà diſſolutum. Et congrua utatur victus ratione, evitando aeris inclementiam & nimis frigidam, & in cubiculo nimis calidam. Vitet quoque alimenta excrementoſa, coctu difficilia, calida, vaporoſa, ſitque cœna parca. Vinum ſit album, tenue, aquoſum china & ſantalo albo medicatum, ita ut pro ſingula ſitula ingrediantur ℥. ii. dictorum lignorum. Somnus nocturnus, diuturnus quoque proderit. Exercitium fiat ante prandium. Venus omnino ableganda, & alvos lubrica ſervanda paſſulis aut prunis coctis in prima menſa cum ſacch. aſſumendis. Tandem ab applicationibus & ſtudiis abſtinendum, animique alterationes & perturbationes arcendæ. Et hęc pro nunc.

Purgatio autem eradicativa ſub finem menſis Martii ineunda, tunc erit à nobis pręſcribenda, ſi de ſtatu Illuſtriſſimi Viri tunc temporis certiores facti fuerimus: conſilium enim erit in arena capiendum, & ſupra propoſitis indicationibus pro viribus

erit

erit ſatisfaciendum, ſanguinis miſſione, primarum viarum expiatione, humorum præparatione ſuccis depur. cich. borag. betonicæ pluribus diebus aſſumendis; & non ſemel elective purgantibus Cacochymia erit tollenda. Caput pilulis capital. Paracelſi expurgandum. Lues Gallica Alexipharmacis extirpanda, nimirum Decocto ſudorifico, medulla guajaci, ſalſa, viſco quercino & ſantalis albis in aqua cich. & beton. parato, quo humida quoque capitis intemperies corrigetur. Quibus peractis, ad jecoris atque ſanguinis caloris moderationem & totius corporis renutritionem, intrinſecus facilè convenire poterit lactis aſin. uſus, & extrinſecus balneum aquæ dulcis herbis refrigerantibus alteratæ, non omiſſis Conſervis capitalibus, & habita ſemper ulceris providentia, ſi opus fuerit. Quæ omnia Illuſtriſſimo Viro à ſummo Deo ſalutaria precamur. *Raym. Joh. Fortis Conſult. & Reſponſ. Medicin. Cent. 1.*

Obſervationes.

De uvula relaxata curatione.

Nunc quomodo ego ratò maximas quidem & ingentes relaxatas columellas ſanaverim, paucis addam. Relaxatur autem ut Hippocr. docet libr. 2. de morbis, quotieſcunque pituita à capite ad fauces defluens, à columella excipitur. Id quod facilè fieri poteſt, cùm ſit pars admodum rara, mollis & ſpongioſa. Eſtque affectus hic periculoſus: Aliquando enim columella cum tonſillis adeo inflammatur, ut æger neque cibum, neque potum deglutire, imo vix ſpirare poſſit. Horum ego nonnullos vidi, ac etiam feliciter curavi. Tranſit & interdum in gangrænam, ut ex præallegato loco. Hippocratis elicere licet. Quod & Foreſtus lib. 15. Obſervat. 5. annotavit, mihi tamen videre nondum contigit. Poteſt & in anginam terminari, ut tu ipſemet mecum hîc in Dno. Joanne Merula, ſene omnimodo reverendo vidiſti, & procul dubio annotaſti. Is enim cùm inflammatione columellæ laboraret, me abſente, Empirico & homini plane ignato ſe curandum commiſit. Hic per dies aliquot pulverem calidiſſimum atque adurentem faucibus inſufflavit, unde mox inflammatione & angina ſequuta, de vita periclitabatur. Curationem non addo, cùm tu ipſemet interfueris. Itaque ut Chirurgus in hoc affectu caute & præmeditate procedat, eſt neceſſe. Inprimis autem explorandum, an affectus ſanabilis ſit, nec ne, ne ægro temere quicquam polliceatur. Deinde etiam, an ſit cum, vel citra inflammationem: ſi enim ſcirrhoſa fuerit columella, & cancro proxima, quemadmodum illę quatum in præcedentibus obſervationibus meminimus, prudentis erit Chirurgi, manum non admovere, aut ſi ægri, amicorum aut adſtantium precibus obtemperare cogatur, nihil quicquam tamen, niſi de eventu morbi prius facta prognoſticatione tentet, ne nomen imperiti Chirurgi ſibi acquirat, ſuadeo. Porro ex quacunque ortum duxerit cauſa, ſtatim ab initio victus ratio tenuis inſtituenda eſt, corpus clyſteribus, ſæpiuſque iteratis, Areteo præcipiente, evacuandum, & materia, quæ ad fauces defluit, deorſum trahenda, ligaturis item extremitatum, ſectione venæ in brachio cucurbitulisque ſcapulis adhibitis. defluxus alioſum revellendus eſt Gargariſma ab initio ſit repellens, quale hoc ego uti ſoleo.

℞. Folior. plantag. Meſpilor. Caudæ equinæ. Roſar. rubr. an. m. ſolior. ſcabioſæ m. ſ. gallar. ℥.ß. Coquantur in aqua ad conſumptionem tertiæ partis. In lib. ij. colatura diſſolve mellis roſati, aut diamori ℥. ij. aceti roſac. parum. miſce., & fiat gargariſmus. Loco decocti poſſunt ſumi aquæ diſtillatæ cum melle roſ. & diamoran. Aliquando & ſolâ poſcâ feliciter uſus ſum. Nonnulli ſtatim ab initio pulvere piperis longi gulæ inflato, Uvulæ relaxatæ auxiliari conantur, quod quidem periculo non vacare, tu ipſemet in reverendo Dn. Merula obſervare potuiſti Collum quoque oleo roſac. inungere ſolitus ſum. Etſi affluxus vehemens, ſequens applico cataplaſma.

℞. Farinæ hordei. ℥ij. Pulv. roſar. Myrtillor. nucum cupreſſ. an. ʒij. Coquantur poſcâ, fiat q; cataplaſma, addendo ſub fine olei roſac. parum & vitellum cum albumine ovi.

Os ſingulis ferme momentis, ſuperiori gargariſmate abluendum. Si dolor ingens adſit, gargariſmati addo parum ſeminia fænigræci, cydoniorum & florum chamomillæ. Nonnunquam quoque ut loco gargariſmatis lac recens ſumat æger, jubeo, videndum tamen, ut quum ſemel os lacte deinceps quinquies, aut ſexies gargariſmate abluat: lac enim magis lenit dolores, quam verè affluxum repellat, quod tamen in hoc affectu circa initia præcipuum. Cæterùm quotieſcunque æger aliquâ de cauſa per ſe fauces non ſatis recte abluere & gargarizare poteſt, ſoleo gargariſma ut lac ægro, ſyphone clementer in gulam injicere. Corpus præterea à pravis humoribus expurgandum: Si bilis abundat, conveniunt electuarium diacatholic. de ſucco roſar. lenitivum, ſyrup. roſac. ſolut. compoſ. cum Rhabarbaro, Agarico, & ſenn. Diaphœnicum. Si verò pituita, Pilulæ cochiæ, aureæ, & de Hiera cum Agarico, ex uſu eſſe poſſunt. Si æger pilulas deglutire non poſſit, potio ex electuario Indo majori aut minori, vel ex diacarthamo cum decocto betonicæ, ſcabioſæ, ſemine aniſi & fœniculi diſſoluto, ètc; Phlebotomiam (ſi nihil adſit quod impediat) in brachio, tum revulſionis gratiâ, tum quod humores omnes ſimul evacuet, iam in defluxione frigida, (ſi vehemens & ſuffocationis periculum fuerit) quàm calida adminiſtrare ſoleo. Cucurbitulas item ſcapulis, & muſculis bicipitibus, cum fructu applico, Hippocrat. lib. de affectionibus, vult ut capiti raſo in poſtica parte applicentur; indeque plurimum detrahatur ſanguinis.

Id tamen extra laconium, ut fiat, ſuadeo. Fabianus Scheuretus lib. de catarrhis, capite de catarrho oculorum, cucurbitulas in Podagricia improbat, ne materia ad ſpinam, indeque ad articulos trahatur, Recte quidem, ſed quia Podagrici ſæpiſſime hoc affectu corripiantur, morbus item ſit graviſſimus, ſuffocationis quin etiam periculum nonnunquam adſit, ad id quod magis urget, Chirurgo præcipue reſpiciendum eſt. Interim etſi aliquid ad articulos defluxerit, minùs tamen periculoſum erit, quàm ſi ad gulam, & facilè poſtea corrigi poterit. Affluxus autem impetu ſedato, ad ea quæ magis diſcutiunt, tranſeundum. Unde ſequenti gargariſmate magno cum ſucceſſu utor.

℞. Folior. & flor. betonicæ, ſalviæ, ſcabioſæ an. m. ſ. Roſar. m. j. ſummitat. roſmarini & florum chamomel. an. p. i. Coquantur in ℔ iij. aquæ ad conſumptionem tertiæ partis. Colaturæ adde mellis roſac. ℥ iij. etiam aluminis ʒij. miſce fiat gargariſma nonnunquam etiam prædicta ſimplicia vino rubro

in

in cuique. Exterius collum oleo chamomillæ aut oleo ex floribus ſolani inungo, & lanam ſuccidam applico.

Aliquando columella propter continuum affluxum materiæ, intumeſcit adeo, atque relaxatur, ut non minimum negotii, tam ægro quam Chirurgo, faceſſat, ſicuti mihi, tum in multis aliis, tum præcipuè, in viro quodam honeſto, ac cive Paternia-cenſi videre contigit.

Huic uvula ad magnitudinem ferè nucis juglandis excreverat. Quare imperii affluxus ſedato, corporeque ſemel atque iterum purgato, applicatis item cucurbitulis, ſequentem pulverem, bis aut ter in die inflavi.

℞. Pulv. roſ. rubr. balanſtior. cortic. granator. an. ʒ. ſ. fol. & flor. Scabioſæ & liguſtri ana ʒii. aluminis uſti ʒi. ſ. miſc. & fiat pulvis. aut.

℞. Radicum biſtortæ, Iridis florent. tormentillæ, gallar. immatur. an. ʒii. roſ. rubr. & flor. ſcabioſæ an. ʒi. lapidis calam. præparati ʒi. ſ. aluminis uſti ʒii. miſce & fiat pulvis ſubtiliſſimus. Modus autem ejuſmodi pulveres inflandi, talis eſt. Lingua ſpeculo oris depreſſa, mox ſpatula aut cochleari parvo & ad id apto, pulvis uvulæ admoveatur. Ut autem pulvis undique uvulæ aſpergi atque inflari poſſit, ſequens excogitavi inſtrumentum, quo multoties uſus ſum.

Eſt autem cochleare ex capro cujus manubrium fiſtuloſum, octo pollices longum, & inferiori cochlearis parti anneaum, Ex altera parte folli culum (ex corio, eo modo, quo auceps fiſtulis ſuis ad fallendas coturnices, alligare ſolet, factum) annexum habet cochleari itaque impleto pulvere, uvulæque admoto follis corrugandus eſt, quo aër pulverem in altum pellat, ſicque uvula ac palatum eo undique aſpergantur. Sed quia neceſſe eſt, ut miniſter ſpeculo linguam deprimat, interim dum Chirurgus hoc inſtrumento pulverem admovet, ac proinde ſic unus alterum impedit, hanc ob cauſam, aliud inſtrumentum longè ad hanc rem commodius effinxi, quo Chirurgus interim dum ſiniſtra ſpeculo oris linguam deprimit, dextra pulverem admoveat.

Follis hic ſimiliter alligatum habet cochleare cupreum cum ſua fiſtula, longitudine pollices octo continens. Follis verò longitudo quinque, uti latitudo trium pollicum exiſtit. Ut autem follis depreſſus per ſe in altum relevaretur, atque unicâ manu inflatio fieri poſſet, in interiore parte ſua inſtrumentum veluti plectrum ſive elevatorium ex chalybe fabricatum, continet, beneficio cujus, ſuperior pars follis in altum relevatur. Nonnunquam adeo contumacem uvulæ inflammationem, aut relaxationem vidi, ut ultra menſem ejuſmodi pulverem quotidie inflare, neceſſum fuerit. Hæc ideo moneo ut de ſalute ægri ſemper bene ſperes, etiamſi ab initio res per ſe difficilia appareat. Quod ſi levioribus hiſce remediis morbus non cedit, ad fortiora progrediendum eſt. Nonnulli aquam fortem per ſe aut aquæ Plantaginis vel roſarum diluunt, aliaque medicamenta cauſtica admovent: prudenter tamen & cautè hac in re agendum eſt, ne malum ingraveſcat. Quotieſcunque enim malignitas aliqua adeſt, facillimè malum ab ejuſmodi medicamentis acrioribus irritatur: ſi quis tamen iis uti voluerit, ea quæ à Paulo Æginethâ lib. 6. cap. 31. hac de re traduntur, obſervet.

Sæpenumero quoque uvulam forficibus abſcindere aut filo ligare, vel cauterio inurere coacti ſumus. Videat tamen Chirurgus ante omnia, ne aliqua ſubſit malignitas, vel diſpoſitio ad cancrum, quod facile cum ex duobus proxime præcedentibus obſervationibus; tum ex Paulo Æginethâ loco præallegato, elicere licet, ubi monet contractas, rotundas, ſanguinolentas & ſubnigras, Chirurgiâ aggrediendas minimè eſſe. Quæ vero contrario modo ſe habent, nimirum quæ, ut idem Paulus docet, tenues ſunt, oblongæ, & in ſupremâ parte imminutæ, neque nigræ aut ſanguinolentæ, ſed ſubalbicantes, Chirurgiam admittere. Tantum autem de uvulà quantum naturalem excedit modum, auferendum convenit; eſt enim veluti plectrum eo-cis, qui ea carent, raro diſtinctè ac clarè vocem loquelamque proferre poſſunt, Raro inquam, quandoquidem mihi unum aut alterum videre contigit, quibus licet uvula eroſa fuerit, adeo tamen diſtinctè & articulatè proferebant ſermonem, ac ſi inſtrumenta omnia integra ac illæſa adfuiſſent. Alter eorum Ozænicus fuerat noſter, cui per annum integrum ozænâ laboraret, uvula plane eroſa conſpiciebatur, ut ſuo loco dicemus: ſed hæc rara ſunt atque infrequentia.

Porro abſciſſio hoc modo perficitur. Cuſpidem uvulæ roſtro ciconiæ Chirurgus apprehendat, deinde quod ſuperfluum, forficibus abſcindat, parumque ſanguinem effluere permittat. Si autem plus æquo effluxerit pulvis noſter ad ſanguinem ſiſtendum cochleari parvo, applicandus eſt. Poſtea gargariſmis ejuſmodi, quales antea præſcripſimus, utendum. Quod ſi æger inciſionem abhorreat, aut ſanguinis profluvium vereatur, tum ſequenti inſtrumento, à nobis primo invento uvulam abſque omni difficultate atque periculo ligare, & abſcindere ſoleo.

Eſt autem ſtylus fiſtularis, longus pollices octo, mihi ex ære fabricatus, cui ex una parte annulus adaptatur, eſt. Is verò ex inferiore ſui parte tantum excavatus, quantum ad recipiendum filum opus. Poſtea ſeminodus, faciendus.

Fili deinde una pars per foramen, quod in ſuperiori parte annuli eſt, ſimiliter traducenda. Tum deorſum anguſtiſſimum foramen quod in externa parte annuli exiſtit traducto filo, parti inferiori alligare oportet. Si autem externa pars annuli, ſimiliter non nihil excavatæ, quo filum, ne hinc inde vacillet, continere poſſit. Quo facto miniſter ſpeculo oris linguam deprimat, Chirurgus vero partem uvulæ abſcindendam, annulo apprehendat, dextraque filum, vehementer attrahat, ac uvulam ſtringat. Sic enim nodus efficietur. Facto nodo ad uvulam, filum, abſcindatur: & extracto inſtrumento, ut extra dentes propendeat, relinquatur; ſi enim in ipſa conſtrictione uvulam non abſciderit, eadem tamen, aut ſequenti nocte, id præſtabit.

Sin verò immodicus ſanguinis fluxus ſupervenerit, cauſterium actuale admovendum eſt, hunc in modum. Habeat Chirurgus duos miniſtros, quorum unus caput firmiter teneat, & ægroto oculos velet: alter linguam oris ſpeculo deprimat.

Chirurgus vero fiſtulam æneam, octo pollices longam, linteoque madido, undique excepto foramine excipiat. Poſtea ſtylo ferreo ignito fiſtulæ intromiſſo, uvulam cauterizet, vicinis tamen partibus illæſis, Tandem gargariſmis idoneis, melleque roſaceo curatio abſolvenda eſt.

Putrefactio aliqua ſi adfuerit, efficaciſſimum eſt cauterium. Sed quia ægri vehementer ab eo abhorrent, & totam, ſi res ad votum non ſuccedat, Chirurgo adſcribunt, ideo prius medicamenta hæc, quæ ſequuntur experiri ſoleo, quibus magno cum ſucceſſu utor. Inſtituta igitur optimâ victus ratione, purgato

corpore reliquiſqoe adhibitis noiverſalibus, ut antea monui, ſequenti gargariſmate os cootinuo abluere jubeo.

℞. Hordei Integri m. i. Radicum plaotag. ℥i. Folio. Scabioſæ, geranii, ſcordii an. m. ſ. Roſarum & folior. plaotag. an. m. i. Coquantur in ℔. iiii. aquæ ad bordei crepaturam, tum admiſæ mellis roſacei, & diamori, an. ℥ij. miſce, fiat gargariſma. Ter quoque aut quater in die unguento noſtro Ægyptiaco, cujus deſcriptionem pete ea tractatu de gangtænâ, affectam partem peoicillo inungo, idque eo uſque cootinuo donec putredo, ac morbi ſævia remiſerit, tum ea quæ ſuperius in relaxatione uvulæ tradidi adhibeo, iiſque curationem abſolvo. *Gulielmus Fabricius Hildanus obſervat. Chirurgic. Cent.iii.*

De ulceribus oris, ex lue venereâ contractis: Item de uvulæ relaxatæ periculoſâ curatione.

Nobilis ac ſtrenui viri, Dn. Joh. Held. inclytæ Reipublic. Freyburgenſis Helvetiorum conſulis prudentiſſ. uxor, cum quadam die ſub ardentiſſimo ſole equitaſſer, caputque plus, quam pro conſervanda valetudine licebat, excalefactum fuiſſet, catharro ad uvulvam & fauces corrupta fuit. Advocatus Barbitooſor, cum uvulam intumefactam eſſe deprehenderet, pulverem ſumme calidum & acrem quotidie ter quaterve inflavit. Hinc eaorta inflammatione & abſceſſu periculoſiſſimo, noo tantum uvulæ, verùm etiam cartilagines narium eroſæ fuerunt, olceraque hinc inde in facie eruperunt. Tandem miſeram calamitoſamque hancce vitam, miſera illa ægra (quæ oulla arte ſanari potuit) miſere, ſed conſtanter & pie finivit, melioremque vitam ſibi elegit. Hæc ex ore genere, & virtute nobiliſſimæ matronæ Dn. prænominatæ, ægræ filiæ, Anoo 1561. 6. Martii præſente clariſſimo V.Do. Sebaſtiano Mejero, Reip. Solodurenſis, Do. medico ordinario excepi.

Anno 1612. ex Belgio rediens, ona cum viro clariſſ. atque doctiſſ. *Dn. Georgio Fabro*, Caſtri imperialis Fridbergenſis doctore Medico ordioariô atque celeberr. matronam piam & ſingulari virtute præditam, nec non Dn. Fabro ſanguioe junctam vidi: cui cum propter catharrum uvula relaxata Inflammataque fuiſſet, & Barbitonſor aquam quam Regis vocant, oimis indiſcrete applicuiſſet, talis ſequuta eſt inflammatio, & humorum affluxus, ut per dies aliquot de vita periclitaretur ægra Tandem, com Dn. D. Faber (qui peregrè profectus fuerat) adveniſſet ſumma ſuâ & indefeſſa diligentia reſtitura quidem fuit: ſed uvula & portio aliqua oſſis palati & cartilaginum narium exciderunt, maximo cum ipſius incommodo & loquelæ depravatione.

Ex pulvere piperis longi & croci, gulæ faucibuſque inſperſo atque ioſufflato anginam periculoſiſſimam ſequutam fuiſſe, in reverendo viro, Dn. *Iohanne Merula* p. m. Eccleſiæ Patemiacenſis paſtore fideliſſimo, obſervavi anno 1607. oti in 3. centutia obſervationum mearum fuſius videre poterit.

Quapropter cavendum eſt, nc corpore exiſteute impuro, aut inflammatione & aſfluxu humorum tentatâ parte affectâ hujuſmodi. Medicamentis calidioribus & erodentibus facile oramur, uti etiamſi maligoa aliqua qualitas, ex humore atrabilario progenita, quæque cancrum ſapit, adfuerit. Cancroſa eoim olcera à medicamentis erodentibus exaſperantur irritanturque. In his potius medicamentum ex cineribus gammarorum & ranarum, cum eorum menſtruo confectum applicarem. Illud quanto cum ſucceſſu in egreglo iſto ſene *Dn. Claudio Montelleto* ante anoum fecerim te non latet. *Idem Cent. vi.*

Pro Columella inflammatione.

Præmiſſis Clyſtere & venæ ſectione, hoc gargariſma (eum eſſemus in principio, ad fluxionem reprimendam præſcripſi.

℞. Aqua plantag. ℔iß. aqua equiſeti. ℔ß. fl. roſ. rubr. p. j. ß. ß. gallarum contritarum numero iij. ebulliant unica forti ebullitione colat. adde diamori ℥iij. Poſtea venas ſub lingua ſecari, & uvulam etiamnum inflammatam, & propendentem pulvere aluminis uſti & boli armeni ſimul mixtis ſublevavi. Hoc deinde gargariſmo utens coovaluit.

℞. Plant. g. bellid. min. fl. roſ. rubr. an. an. p. j. balauſt. ʒiij. coq. in aqua ad ℔. adde aqua plaotag. ℔j. ſem. Cydon. ʒj. ſem. malv. ʒß. rurſus bulliant, addendo diamori ℥ij. ß. Mell. roſat. colat. ℥ M. pro gargariſmo jubebam quoque ut ea dianueo lamberet, quo utebatur Galenus in Hortulano. Petrus Foreſtus obſ 1. lib. 15. de faucium, guttur. gulæ, & aſperæ arteriæ affectibus.

Mulieri cuidam tonſillæ vehementer tumebant, columella inflammata & valde laxata erat, ut deglutire & reſpirare vix poſſet, illam curavi in hunc modum.

℞. Aqua font. ℥ij. olei vitrioli tot guttas quo acidam multum reddant. In bac aqua intinctam pennam ad fauces tumeotes immittebat aliquoties in horas ſiogulas: cujos oſu ore permulta phlegmata continuo emittebat & expuebat. Poſt aquæ immiſſionem ex præcepto meo Succinum album carbonibus impoſuit, & per infundibulum ore fumum excepit, & ſic cum multorum ſtupore intra diei ſpatium ſanitatem obtinuit. Nam moa ſine moleſtia deglutivit, facile reſpiravit, bene dormivit, tumor & inflammatio prorſinus ſublata fuit. *Martinus Rulandus.* cent. 2. cur. 97.

Pro Uvulæ elongatione.

Fiat raſio capitis ſuper commiſſura ſagittali, & applicetur ibidem ventoſa habens orificium ſatis amplum & oblongum, & teneatur ſaltem per unam horam, vel mediam, ter vel quater in die reiterando ipſam: violenter etiam ſurſum attrahantur capilli ejus ita ut cutis capitis exſolietur à cranio ſuo: per tale eoim ingenium ſtatim uvula mirabiliter ſublevatur. Vidi ipſum fieri, & inſtanter profuit: ſed non debet fieri oiſi io caſu arduo magnæ ſuffocatioois. *Barthol. Montagnana conſ* 88.

℞. Gummi gott. gr. vt. tartar. vitriol. g. vr. ol. ſuccio. gr. iij. cum ſyr. roſ. ſolut. F pil. v. ante veſperam ſcarificatione cum cucurbitulis utebatur: & paulo poſt iſto gargariſmate uſus eſt.

℞. Aqua verbeo. plantag. equiſet. an. ℥iij fl. roſ. rub. cortic. granat. an. p. j. ſem. cydon. ʒiß. ebulliant omnia ſimul. in colar. diſſolv. diamor. dianuc. ao. ℥vi. ſyr. papav. mell. roſ. colar. an. ℥ß. vini granar ℥j. ſyr. de granar. acid. ℥ß. ſal. prunell. ʒj. ſpirit. vitriol. q. ſ. ad grat. acciditatem coletur denuo ut F. gargariſmus pellucidus.

Tale circa collum inducatur cataplaſma.

℞. Rad. alth. ℥j. fl. ſcabioſ ſambuc. roſ. rub. melil. chamæm. an. M. j. ſem. alth. ʒiß. coq. in vini albi q. ſ. ad mollitudinem & piſtentor: adde farin. ſem. lini & fœnugræc. an. ℥ß. Pulv. oidi hirundin. ℥j. mell. roſ. ℥ß. theriac. cl ʒi. ol. ſalv. ℈ß. ol. chamæm. amygd.

amygd. d. rec. an. q. ſ. M. pro cataplaſmate.

Contra Uvulæ elongationem hoc etiam propoſui.

℞. Rad. biſtort. irid. tormentillar. immaturar. an. ℨij. fl. roſ. rub. ſcabioſ. an. ℨj lap. calamin. præp. ℨiß: alumin. uſti ℨij. M. F. pulvis ſubtiliſſ. lingua ſpeculo oris depreſſa, cochleari parvulo ad id facto, pulvis uvulæ admoveatur, imo ſi fieri poteſt undique inſufflerur, Petrus Lotichius obſ. 1. & 2. cap. 3. lib. 2.

Ad faucium glandulas tumentes. *Io. Heurnius* hoc in ſecretis habuit.

℞. Argentinam coq. ex cereviſia, & fiat gargariſmus, notis ad cap. 9. lib. 5. *patholog. I. Fernelii.*

Columella duplex, vel diviſa.

Columellam duplicem, imo potius diviſam, vidi in puello, qui Labio Leporino ita deformatus erat ut ſimul palatum ad imas uſque fauces fiſſum conſpiceretur. *Henr. Vollgnadit.*

De Uvula Gemina.

Uvulam ad bene loquendum eſſe neceſſariam, ideoque non adeo ineptè vocis plectrum audire, à plurimis Anatomicorum creditur; id quod abſentia etiam ejuſdem, & prava, eaque vel connata, vel à morbo inducta, conſtitutio evincit; ceu inprimis ab Excell. D. Carolo Raygero in diſcurſu, aglossoſtomographiæ, Jacobi Rolandi, Anno tertio Ephemeridum curioſarum German. adjuncto, præclarè illud oſtenditur, ubi adpoſitum exemplum gargareonis duplicis, in memoriam revocat, quæ ſimili in materia obſervare mihi bis licuit.

Prima vice, dum annis duobus abhinc juvenis 24. annorum, curæ meæ ſubjectus, ſingularem in Columella naturæ luſum exhibendo, duplicem eam conceſſiſſe oſtenderet, non quidem immediate palato juncta, tanquam è baſi quadam propendentem, cæterum naturali planè ſitu locatam, ac figura & magnitudine juſta præditam.

Alterum exemplum hoc demum anno ancilla annorum 22. præbuit, cujus palatum duæ pariter uvulæ unitæ occupant, quoad figuram inſoliti oſtendentes magnitudine ſaltem naturalem illam haud æquantes, ita ut ambarum quantitas juncta, ſi cum hac conferatur, nonniſi parum eam ſit ſuperatura.

Revera autem binas in utroque ſubjecto uvulas adeſſe, non ſaltem diviſas, quales tum præfatus D. Raygerus l. c. pag. 563. tum D. Henric. Vollgnad. in Schol. ad obſ. 259. Anni II. Ephem. laudatarum ſibi occurriſſe, teſtantur, ipſa earum conformatio docet, cum ex latiori baſi in obtuſe acutum mucronem ſingulæ terminentur. Cæterum rara hæc aberratio in iſtis perſonis nullum aliud incommodum affert, quam quod vocem non ea gratia, qua fieri alias ſolet, edere poſſint, ſed raucam nonnihil, & obſcuram, è naribus quaſi deſcendentem, eandem emittant.

Similem planè affectum in pluribus utriuſque ſexus hominibus, quas lues venerea particula hac mulctavit, vel ſaltem ex parte mutilavit, in noſtro noſocomio Gallico, cujus curam jam per unde viginti annos ago medicam, obſervavi, ita ut omnes rauca quadantenus voce deturpati fuerint; hinc me illorum in partes abire permoverunt, qui experimentis edocti, Gabr. Fallopio, nullum vocis detrimentum excisæ uvulæ ſupervenire, in Obſerv. Anatom affirmanti, contradicunt, ſieque ampla Riolano fides ſit habenda, dum lib. 4. Enchirid. Anat. cap. 11. de gargareone agens, quibus deeſt, inquit, vox rauca evadit. Cujus veritatem etiam nuper à Nobil. D. Nicol. Guil. Beckers, obſervatione Anno 4. Ephem. Germ. Obſerv. 66. inſerta fuiſſe confirmatam vide. Lucæ Schrœckii.

Columella abſens à nativitate ſine noxa.

Beatiſſ. Dn. D. Johan. Hagendorn patruelis meus, in praxi ampliſſima obſervavit abſentiam Columellæ in puella quadam à nativitate, quæ nihil inde incommodi paſſa eſt, cæterum ſana. Ehrenfirid Hagendorn.

De Uvulæ Ablatione.

Perilluſtris eques Romanus, temperamenti ſanguineo melancholici, pluribus annis defluxionibus ſtatis temporibus ſuper fauces ruentibus in Italia laborare ſolitus, Principum dum negotia Cæſarea in Aula pertractaturus, Viennæ moraretur, acri ac ſerina circa ſolſtitium hyemale anno præterito ſuper fauces & circumſitas partes diſtillatione corripitur, quæ tantæ erat acrimoniæ, ut quanquam medicamentis tam totum, quam partes affectas reſpicientibus, ex Pharmacia & Chirurgia deſumptis abunde ægro proſpectum fuerit) Uvulam cum Tonſilla dextra corroſerit, ac ex integro ſuſtulerit. Quo facto Perilluſtris eques, non loquelæ, neque reſpirationis difficultatem, ut varii opinabantur; Verum cum uvula ſit aſperatum ac levium arteriarum tanquam operculum, aliam, præter levem vocis raucedinem, nullam ſenſit moleſtiam.

(Simillimum exemplum apud nos h. l. videre eſt in fœmina primaria, quæ ob defluxiones ſalinas corroſivas ante aliquot annos plectro hoc vocis orbata effari quidem omnes literas, & loqui, ſed tantum rauca & ſubmiſſa voce non clara poteſt. *G. W. Wedelii.*

De hiatu Palati & Uvula.

Anno 1674. die 4. Aprilis evocatus ſum rus ad quendam Nobilem, cujus Generoſa uxor tum ante 21. ſeptimanas fœtum maſculum pulchre formatum peperit, qui in oris palato quædam inſolita oſtendit. (1.) magnum hiatum ab anteriori oris parte ad locum uvulæ vergentem, ibi qua (2.) Uvula duplex & in medio diviſa videbatur, ita ut quis uvulam geminam diceret. (3.) Labia hujus hiatus in palato ab invicem digitum lata diſtant, ibique (4) palatum ſpurium maxime rubeſcere in locum naturalis productum cernitur. (5.) liquida bene deglutit, niſi quando importune ingerontur, tum per nares effluunt, ſi autem placide comedat minimè, quomodo autem ſolidiora deglutiet, tempus docebit: (6) in plorato per nares nihil revolvitur, & ſi quis juxta ploratum judicaret, nihil vitii ori ineſſe diceret.

Cauſam hujus affectus ipſa Generoſa Matrona rejicit in hunc caſum: contigit aliquando ut quidam Nobilis ephebus cum ancillis nugaretur, ſtrophiolumque ad eas mitteret, quo cum forte adveniret generoſa Matrona, in ejus os invaſit; hæc idcirco terrore affecta, linguam in ore retrahens, hinc miſſili ſtrophiolo hæc inſolita accepta refert. An ergo imaginario hic locum habeat, dicant Naturæ Amaſii. Paulus Zacchias hanc vim adimit imaginationi, & cum eo alii. Verum meo judicio difficile & arduum erit contra tam receptam, totque ſeculis aſſertam,

ramque innumerabilibus obſervationibua confirmatam ſententiam, &c. *Joh. Ludov. Hannemanni.*

Exſecta prope uvulam carnea excreſcentia.

Præſens excreſcentia carnea nuper ex colio Conjugis eivia noſtri Argentinenſis prope uvulam antrorſum à Chirurgo fuit excíſa, & feliciter, Deo nobis favente, peracta ita operatio, ut nunc fœmina iſta nil detrimeoti exinde ſentiat. *Feb. Schefferi.*

De ablatione Uvulæ forſice peractâ.

Uvulæ laxitatem ex decubitu mucoſi humoris à capite oriri Hippocrates docet l. 2. de morbis.

Affectus bic, per ſe ſatis gravis, deterioris ſæpius notæ efficitur ab iis, quibus vel morbi, cauſæque ejus conditio ignota eſt, vel adhibitorum medicamentorum virtus, qua de materiâ legi poſſunt quæ Fabritius Hildanus de Anginâ cap. 5. parte 6. obſ. 15. parte 2. obſ. 21. propouit. Hoc faciunt illi qui in uvulæ laxitate & elongatione, accedente illius cum partibus vicinis, amygdalis, palato, aliiſque, inflammatione ex ſanguinis-affluxu, medicamentis utuntur ſummè calidis, qualia ſolent eſſe, eo in caſu uſoalia, piper, zinſiber, ſal uſtum ſimiliaque. Quæ àmprobat magnus Galenus 6. de ſanit. tuenda & 6. de comp. med.

Placet variia in uvulæ prolongatione pilos quoſdam verticis ſurſum attrahere, adeo ut ſonitum quendam (quem ſe audire referunt) edant, ſic enim eorum opera elevati cenſent pericranium, cujus ex elevatione locum concedi uvulæ ſibi perſuadent.

Uvola hæc non raro ex ſangnine & pituita eam ad magnitudinem increſcit, imprimis ubi pituita malum producit, ut Nuci juglandi æquiparari queat. Hac de re videri poſſunt quæ adferunt Hipp. lib. de affect. Aetius ſerm. 8 cap. 41. Hildanus part. 2. obſ. 21. Quod ſi longè majorem corpulentiam ipſam quandoque aſſumpſiſſe dicamus, vera nos proferre ſcias.

Paulus ab Uchelen, Mercator celebris, vir temperamenti pituiosi, cui tamen cacochymia biliosa aliquomodo accedebat, Uvulæ tumore ex affluxu humorum copioſiore ſæpius afficiebatur. Accidit ut ejus magnitudinis evaderet, ut coactus fuerit medicum domeſticum, nobiſcum, advocare. Primo omnium ad evacuationem humorum bilioſorum, pituitoſorumque exhibuimus. Purgana conveoiens, imo etiam ad ſublationem materiæ p. n. in uvula collectæ gargariſmum hunc.

℞. Fol. Roſar. rubr. Plantag. caudæ equin. an. M ſ. agrimon. vincæ Pervincæ an. P. ij. Cortic. Granator. ʒj. ß. nuc. galiar. ʒj. flor. balauſt. ʒß. coquantur in aq. puræ & chalyb. an. part. æqual. ad conſumptionem tertiæ partis. colaturæ ℔ij. adde ſyrup Diamoron. granator. an. ʒij. ol. Vitrioli gutt. v. M. F. gargariſmus.

Collo applicabatur linum præparatum [vlas] quod ex thore accenſo fumum exceperat; Cervici imponebantur cucurbitulæ præmiſſa ſcarificatione debita.

Uvulæ admovebatur pulvis ſequens cochlearis commodi ope.

℞. Gallar. immat. ʒj. ß. cort. granator. ʒj. flor. Roſar. rubr. Fol. caudæ equin. an. ʒij. alum. uſti ʒß. Terræ Lemniæ ℈j. M. C. pulvis ſubtiliſſimus.

Inſtrumenta alia quorum opera pulvis hic aut ſimilis uvulæ applicari queat, qui deſiderat, incipiat quæ delineari curarunt Fabr. Hildanus, & Joannès Schultetus part. 2. cap. 21. Tab. 9. fig. 8. commodius licet nobis nullum occurrat cochleari nobis uſuali. Medicamentorum dictorum uſu, & affectus ipſe & triſtitia ægrotantis plurimum remiſerunt.

Tempore aliquo elapſo, convivio cuidam quod adſuiſſet æger, ex immoderato vino rhenani generoſoris uſu, ſubito uvulæ in tumeſcentia ipſum de novo invaſit, pituita plus juſto aucta, humiditatibuſque ſuperfluis denegato loco ſatis capaci, conſternatos hæc fecit conſanguineos, maxime ubi ſine ullo levamine incrementum ſumebat enorme, adeo ut gangrænam minari videretur, colorem ſub nigricantem aſſumens, qualem uvulam deſcribit Foreſtus lib. 15. obſerv. 5.

At uſu dextro medicamentorum, prægreſſis magis calidorum, id effecimus, ut, colore purpureo remittente, flavus inductus fuerit, at ex affluxu flaveſcentis hujus humoris in eam longitudinem increvit ovula, ut ſupra linguam ad labia ipſa ſe extenderit, unde & linguæ motus, ipſaque adeo loquela, deglutitio etiam, & reſpiratio ipſa, ferè fuerint abolitæ.

Sympromata hæc tollere (noſtro judicio) impoſſibile, niſi per extirpationem; hanc quo convenienter inſtitueremus, luci appoſiti ægrotantis linguam ſiniſtra manu ope gloſſocatochi depreſſimus, dextra forficem admovimus acutiſſimum manubrio longiore præditum; videri poſſunt quæ hac de operatione habet Ægineta lib. 6. cap. 31.

Thomas Bartholinus cent. 2. hiſt. 88. delineationem exhibet inſtrumenti alicujus pro uvula abſcindenda à ruſtico quodam Norvvego Canuto Thorberno, ingenio minimè plebeo excogitati; ut omnibus aliis etiam acutiſſimis, merito forficem præfero, ſecutus hac in re magnum Hier. Fabr. ab Aquapendente, qui part. 1. operat. chirurg. cap. 37. volſellam Celſi rejicit, & forfice uvulam male conſtitutam corruptamve aufert.

Ut redeamus ad ægrotantem noſtrum, uvula abſciſſa exſpuebatur, quo facto cochlearis ope applicabatur cataplaſma ex linteo toſto (Tondel) farina volatili, & Spir. Vitrioli rancido, utile ad id ut ſanguinis fluxus, qui tamen parcus admodum, inhiberetur. Hinc melle Roſaceo abſolvebatur curatio.

Modum hunc uvulam auferendi nil periculi habere certum eſt, nec eſt quod cum Chirurgis rerum Chirurgicarum minus peritis ſanguinis fluxum metuamus; facillimum enim, cochlearis dicti ope, rei neceſſitate id exigente, ubi calefactum, minime ignitum, parti affectæ applicatur, eum ſiſtere, quale quid fieri poſſe Hildanus loco citato docet.

Materiæ huic antequam finem imponamus, in gratiam Chirurgicæ artis cultorum, quibus haud grave fuit obſervationem hanc perlegere, ſed hoſtimenti loco medicamentum aliquod communicare placet, cujus vires inſignea experti ſumus in non uno, quoties exulceratio adfuit uvulæ, imo ubi exulcerationi conjuncta ulceratio Amygdalarum, pharangiſque ſiquidem penicelli ope parti affectæ applicetur, præmiſſo uſu gargariſmatis ex Decocto Ligni guajacini, Rad. ſaſſaparill. ſimilibuſque parati.

℞. Mell. Roſar. ℥ij. chelidon. ℥ß. aqua Mercuriall. ℥ß. mercur. præcipit. ℈j. l. iquor. Ægypt. ℥ij. M. F. ſirus.

Aqua Mercurialis cujus hic datur mentio. deſcripta eſt à Carolo Batto Tract. 2. cap. 13. eſtque Aqua Faſſopii. *Joh. à Meekren. in obſervat. Medico-Chirurgic.*

GUTTA

GUTTA SERENA.

De ea vid. Bibliothecam noſtram Medicam. Item ſob titulô *Oculorum Morbi.*

GUTTA ROSACEA.

DE ea fusè admodùm ſcripſit nuoquam ſatis laudandus, accuratiſſimus Marcus Aurelius Severinus, ſoô de recondità Abſceſſuum naturâ verè aureô tractatû. Nos hic nihil ipſô iis addimus quæ jam ſupra ex eô ſub titulô *Epinyctis*, ut & etiam aliis quæ in cutis affectibus attulimus; ſed tantum obſervationem unam atque alteram; dabimus quas collegit *Clariſſ. Burnetus in ſuô Medicinæ Practicæ Theſaurô.*

Gutta Roſacea, rubedo eſt Faciei maculoſa, ſeu potius rubor cum tuberculis, quibus tota facies defœdatur, ac ſi guttis roſeis conſperſa eſſet, cognoſcitur viſu. Ortum dat ſanguis craſſos & fervidus, ad faciem delatus. Hoc malum ſæpe contrahunt, qui poculis & ebrietati nimium dediti ſunt: quibuſdam vitio naturæ obtingit.

Pro Gutta Roſacea.

℞. Lithargyr. auri ʒj. ceruſſ. ℥ij. axung. anſer. & gallin. an. ℥ß. argenti vivi cum ſaliva extincti ʒij. F. unguentum, cum quo ſero iungatur facies, & mane lavetur cum aq. furfuris. Item pineæ nuces recentes piſtæ cum crema lactis in modum unguenti coeant, quo inungatur Gutta roſacea. Mirabile habetur.

Vel. ℞. Lithargyr. bene triti & pulveriſ. ℔j. aceti fortis ℔iij. M. Steot. per duos dies. Poſtea coq. ad conſumptionem tertiæ partis: deinde adde aq. fl. fabarum ℔ij. & ſimul ponantur in alembico & deſtilleotur. Poſtea iſti aq. deſtillatæ adde gummi tragacanth. & arabic. q. ſ. ut F. unguentum quo facies ungatur. *Petrus Foreſtus: ſchol. obſerv. 9. lib. 2. obſ. Chirurg.*

Pro Gutta Roſacea.

Puellæ nubili facies admodum defœdata erat jam multos annos puſtulis ſiccis flaveſceotibus ſerpentibus, accedeote rubore, ita ut de lepra ſuſpecta eſſet. Vocatus ego veris tempore primo venam aperui brachii. Scarificatione poſtea adhibitis cocurbitulis in ſcapulis, juſſi uti ſingulis menſibus. Veſicatorium quoque nuchæ applicui, quod magnam illic veſicam excitavit, & quod admirandum, ut aliquandiu ſanguinem minxerit, fecit: Bibit aliquoties hoc decoctum.

℞. Summitat. lupul. rec. fumat. rec. an. Mj. fol. ſen. ʒiij. coque in ſero caprino, colaturam bibat uno hauſtu, & aliquoties repetat.

Unguentum pro facie ſequens præſcripſi.

℞. Lithargyr. auri, ceruſſ. an. ʒij. unguentl citrini ℥iß. thuris alb. maſtich. an. ʒiß. rad. ſerpentar. oſſis ſepiæ, an. ʒj. ol. tartar. ℥ß. ſucci limonum ℥j. M. Inungat faciem. Mane abluat aqua flor. fabarum: receſſerunt hac ratione puſtulæ, ſed iterum de novo obortæ ſunt. Denuo itaque eam phlebotomia uti juſſi, alteroque mox die ſcarificationibos. Purgavique de novo ſic.

℞. Fol. lupul. fumat. an. Mj. fl. cordial. p. j. ſem. aniſ ʒij. fol. ſen. aniſ ʒij. fol. ſen. ℥j. epithymi ℥ß. decoq. in ſero lactis. bibat duabus vicibus: ſed io poſteriore diſſolvat conf. Hamec. ℥ij.

Electuario deinde hoc utatur.

℞. Conſerv. fl. cichor. viol. an. ℥j. conſerv fl. bugl. nymphææ, an. ℥ß. pulv trioſantal. duplicato rheo ʒij diarrhod abbat. diamarg. frigid. an. ʒß. medull. ſem. melon ʒij. Syr. conſerv. cortic. citri q ſ. F. Electuar. capiat alternis diebus bolum.

Poſtea illinat faciem ſingulis noctibus hoc unguento.

℞. Spec. unguentl citrin. ℥ß. camphor ʒß. boracis oſti ʒj. oſſis ſepiæ ʒß. rad. ſerpentar. ʒj. lactis virginal. parari ex lithargyr. cum aceto & aq. fabarum ℥iij. ſucci limon vel arantior. ol. de tartaro, de frumento an ℥ß. fugitivi ʒi. (plus addidiſſem, ſed valde denigrabat) miſceantur bene, ſiccabatur ſæpe, ſed rurſum ſuccis molle reddebatur: mane abluat hac aq.

℞. Cuſpid. roſar. p. j. fl. viol. Mj. furfur. ℥ij. cicer. rub. conquaſſ. p ß. rad. ireos, ℥i. rad. lilior ℥ij. rad. ſerpentar. cyclamin. an. ℥ß. add. aquæ menſur. ß. eliciatur aqua, quam cum faciem ea lavat, aqua fabarum diluat: abſumpto ſemel unguento & denuo parando addidi lithargyri & borac. an. ʒi. & hac ratione curata fuit. *Felix Platerus obſ. lib. 3 pag. 619.*

In gutta roſacea faciei ſananda cuidam Doctiſſimo viro, qui jam fuerat purgatus & ſanguinem detraxerat, Sequentia jam uſurpanda, & autumni tempore repetenda præſcripſi.

Hoc menſe Maio frequenter lac caprinum mane bibat, in quo decoq. rad. lapath. fol. Mercurial. fumar. teneritates ſambuci & Lupulorom. Ungat faciem unguento ſequenti.

℞. Lithargyr. quart. i. infund. in aceto fortiſſ. ſæpe moveatur, & acetum effundatur: reſidentia ſumatur, cui adde camphor. diſſolut. in aceto ʒß. pomatæ q. ſ. F. linimentum. Mane hoc decocto abluat.

℞. Fabar. conquaſſat. parum, & orizæ an. p. I. decoct. in ſero lactis, & eo abluat faciem: quod ſi oon ſit ſatis efficax unguentum: ſuccum granatorum illi permiſceat. Reverſus ex Italia, cum inſpicerem, vix amplius apparebat rubedo, dicebatque imprimis profuiſſe unguentum ex Lithargyro. Felix Platerus obſerv. lib. 3. pag 617.

Obſervationibus ex Burnetô jam allatis, aliam rurſus adjiciemus.

Gutta Roſacea Errhini uſû curata.

Clariſſ. Codofredi Davidis Mayeri, Ephemerid. Natur. Curioſ. Centur. I. & II.

Vir Pellio J. H. victû crudiori, imprimis eſû braſſicæ muriaticæ & lardi addictus, rubore primò circa naſi radicem, puſtuliſque paſſim per faciem conſpicuis divexabatur. Cùm exanthematum horum multitudinem reiteratâ ſcarificatione tollere laboraret, malum in brachia, dorſum & pectus deducebat, unde Orthopnæâ ſe interiturum credidit. Tandem cùm frequentiorem cucurbitularum applicationem intermiſiſſet, coacervatis in facie varis, nanciſcebatur Guttam Roſaceam, quam abuſû ſalitorum & acidorum, quorum cruditas ea ſtomachô ad maſſam ſanguineam deferebatur, in dies adaugebat. Diætæ convenientioris commonefactus, abſtineat à ſalitis, pinguibus, acribus, & quolibet anâ ſpiritûs vini ingurgitatione; victû potiùs tenui & refrigerante unà cum remediis convenientibus utatur: Cujuſdam tamen ſuasû herbam Nicotianam Hanovienſem, communem, ſiccatam, & in pulverem redactam, naribuſque ſæpiùs attractam, inſtar errhini adhibebat; ex cujus aſſiduô per dimidium annum uſû, diætæ legibus noo adeò accuratè obſervatis, cùm ob alias rationes me poſtmodùm conſuleret, omnibus aliis

remediis ſuſque deque habitis, ſe ab hôc malô feliciter reſtitutum fuiſſe Pellio gloriabatur.

Hanc medendi methodum citra rationes non eſſe ſuſceptam ex Errhinorum agendi modô colligendum. Etenim eorundem energiæ ratio in ſollicitatione, irritatione, ac vellicatione membranæ narium ſenſili, quis eſt qui neget? Hanc autem tunicam numeroſiſſimis vaſis ſanguiferis, intertextam teſtatur celeberrimus Anatomicus Vieuſſens, Neurographiæ c. 1. p. 188. Unde occaſione errhinorum, vaſa hæc cum tunicâ pituitariâ, utpote fungoſâ, ſpongioſâ & glanduloſâ parte, ejûſque productiones vellicantur, ſolidumque & fluidum in motum rursùs concitatur, ſicque maſſa ſanguinea ingenti viſcidorum humorum copiâ liberatur, & nova ſeroſitatis materia hâc ratione cerebro utiliſſimè ſubtrahitur: Quicquid in contrarium de usû hujus excerniculi publicè ſpeculatus fuerit Conrad. Vict. Schneiderus, in diffuſæ Eruditionis Scriptô de Catarrhis, aliique &c. Propterea non inconvenienter Clariſſ. D. Joh. Chr. Wolfium, in Scholiis ad Obſervat. Chirurgico-Medicas, Obſerv. 13. ſtatuiſſe judico, cùm partes quaſdam errhinorum arteriarum tunicas penetrare, & ſanguini commixtas ad cerebrum devehi ibidem edocuit: Siquidem vi activitatis, humores circa cerebri promontoria collectos, & ſimul quicquid ibi hæret, attenuare, ſerumque reſtitans ad fortiorem motum incitare quàm optimè poſſunt. Diſcuſſio enim ſtagnantium humorum, inque ordinarium circulum actio, ut in allegatô casû, ita non minùs in aliis ſimilibus, primarius exiſtit Medicamentorum finis.

GUTTURIS AFFECTUS.

Gutturis affectus varii ſunt; verum de illis jam abunde diximus; capitibus de Angina, de Deglutitionis vitiis, de gurgulionis morbis, ac in ſequentibus ubi de Tonſillarum affectibus. Hic unicum nobis incumbit explicandum, ſcilic. quomodo variæ res extraneæ gutturi infixæ, commode extrahi queant; quod per obſervationes aliquot jam perficiemus.

Pro gulæ dolore ab oſſiculo illic hærente.

Scriba quidam, cum in arrocreate pullos columbinos, confractis ut ſolent prius oſſiculis, coctos comedens, oſſiculum ſimul ea parte deglutiviſſet, illic ubi abruptum fuit, acutum, œſophago infixum hæſit; unde tantus dolor ſubortus, ut miſerè excruciaretur, mox ſequuta inflammatione & tumore qui etiam foris in collo apparebat. Cum variis inſtrumentis illud eximere Chirurgus ſtuderet, apprehendere tamen cum non eſſet conſpicuum, minimè potuit, deorſum propellere longè minus, cum tunc dolor admodum exacerbaretur. Vocatus juſſi eum juſculis & lacte nutrire, craſſiora enim deglutire minimè poterat, tumori extrinſecus, cum mollis eſſet, cataplaſma maturans appoſui, quo, exactis diebus aliquot, maturari, & in abſceſſum converti cœpit, quo aperto, una cum pure oſſiculum quoque prodiit & exemptum eſt. Poſtea ſanato ulcere, nihil mali amplius paſſus eſt. *Fælix Platerus obſervation. lib. 2. pag. 413.*

Quidam per imprudentiam devorans fruſtum corii, propemodum ſuffocatus, tandem convaluit.

Anno 1594. Menſe Maio, civis & ſutor quidam Colonienſis è regione divi Laurentii, inter confabulandum ore continebat corii fruſtum, quod illo præ riſu hianti gutturi ſe inſinuavit & infixit. Provocavit ſtatim vomitum ſed neque regerere, neque deglutire potuit: quapropter homo ille propemodum ſuffocatus eſt. Vocatus unà cum clariſſ. Viro Domino Johanne Kuenlo Bridembachio Med. D. protinus injeci gutturi decoctum emolliens ex radicibus Althææ, ſeminis lini, fœnigræci, cum oleo amygdalarum dulcium: deinde ſtylo argenteo incurvo corium ad capacitatem ſtomachi depuli: quod poſt ſemeſtre ſpatium per alvum egeſſit, Operationi præter alios quamplurimos interfuit Rev. D. Dn. Sebaſtianus, Seydelvis, verbi Dei miniſter fideliſſimus, qui & ſanationis teſtis eſt. *Guilielmus Fabricius Hildanus obſerv. Chirurg. cent. 1.*

Mulier oſſiculum devoratum, quo pene ſuffocabatur, ſeptimo tandem die egeſſit.

An. 1592. *Metzgen auffden Walber* Hildenæ oſſiculum undique peracutum deglutivit. Primo, ſecundo & tertio diebus provocato vomitu, neque egerere, neque transglutire potuit. Vocatus tandem quarto die, inveni collum intus & extra inflammatum, itá ut vix inſpirare aut expirare, vel etiam juſcula ſorbere poſſet. Urgebant dolor vehemens, febris, delirium & convulſiones. Quum oſſiculum neque vomitu, neque inſtrumentis ullis depelli, nedum extrahi poſſet, ſed jam in ipſo gutture abſceſſum procreaſſet, anodynis quantum potui dolores ſedavi: & ſuppurationem procreavi. Intus decoctum ex radicibus Althææ, ſemine lini, fœnigræci, & cydoniorum, cum oleo amygdalarum dulcium per ſyphonem injeci. Exterius autem collum inunxi oleo anethino, liliorum alborum, & amygdalarum dulcium: & cataplaſmata ex farina fabarum, floribus Camomeli, meliloti, ſemine lini, fœnigræci, coctum in hydræleo adhibui. Interim etiam aliquoties enemata injeci, & vires juſculis conſervavi uſque ad diem ſeptimum. Tum per os rejecit plurimum puris, ſimulque oſſiculum ſicque liberata, & brevi curata fuit, & per multos annos à curatione feliciter vivit. *Idem ibid.*

Modus eximendi oſſicula, & alias res gutturi infixas.

Nihil præſtantius, aut aptius ad eximenda oſſicula, & ſpinas piſcium è gutture, quam inſtrumentum, quo ego feliciter uſus ſum, tum aliàs, tum præcipuè anno 1603. 16. Aug. in Ludovicó Tiſſor Luſtriacenſi, qui inter cænandum oſſiculum craſſum deglùtivit. (*Vid. hoc inſtrumentum in Tab. noſtrâ 8.*) Oleum amygdalarum copioſè infudi poſteaque inſtrumentum intromiſi uſque ad oſſiculum, eôque modeſtè circumductô ac retractô, oſſiculum ſimul extraxi, atque brevi convaluit noſter ſuffocatus. Poſt extractionem oſſis, guttur ſæpe abluendum decoctô hordeaceô, aut aquâ plantaginis cum melle roſaceô & diamorone, oleumque amygdalarum ter aut quater de die ad cochleare ſumendum &c.

Viro clariſſimo ac Doctiſſ. Dn. D. Petro Offenbachio, Illuſtriſſimi Landgraffii Haſſiæ &c. necnon Inclytæ Reip. Francofurtenſis medico ordinario ac celeberr. Amico meo ſingulari ſtudio obſervando.

Fabricando nos fabros fieri, vir clariſſime, juxta ac Doctiſſ. ante menſes aliquot, in juvene iſto viro cujus mentionem feci circa finem obſervationis 36. cent. 1. reipſa expertus ſum. Tam vehementes etenim in ipſo

erant

erant convulſiones, & corporis concuſſiones jam antrorſum jam retrorſum ac ſiniſtrorſum, ut tres viri, quantumvis robuſti, ipſum, ne membra diſrumperet vix continere poſſent, donec tandem oſſiculum, Oeſophago infixum ad ventriculum detruderem, per os enim educi non potuit. Quid fit? In maximis iſtis convulſionibus, & dentium conſtrictionibus, inſtrumentum meum ſat forte, & ex aurichalco fabricatum, ſub dentibus adeo confregit ut plane inutile factum ſit. Sed in quem finem, Inquies, proverbium? Dicam ſincere in hac operatione me edoctum eſſe, inſtrumentum ut à Domino Ryffio inventum, & mihi aliquoties uſui fuit, non ſemper tutum eſſe. Si enim in ipſa operatione inter dentes ægri frangeretur, & fragmentum ad ventriculum deſcenderet, quotnam, bone Deus mala? Quotnam ſymptomata periculoſa atque mortalia ſequerentur? In prædicta itaque operatione edoctus fui, prædictum inſtrumentum (quod omnium quæcumque in hoc affectu excogitari potetunt, aptiſſimum eſt) quia propter multitudinem foraminum per ſe nimis imbecille eſt, corroborativo aliquo indigere. Idque facilè fieri poteſt ſi ſtylus ex cupro vel aurichalco, prædicto inſtrumento ab artifice infixus & ex utraque parte, videlicet manubrium & ſpongiam verſus firmiter annexus plumbatuſque fuerit? Craſſus ut ſit ſtylus ille, neceſſe quidem eſt, ita tamen adaptari debet, ut in medio fiſtulæ collocatus foramina ne obturentur, & uſus inſtrumenti imminuatur, non attingat.

Porrò quia graviſſimus & periculoſus, imò mortalis eſt affectus, uti ex obſervatione 35. cent. 1. apparet, ſuadeo; ut fidelis ac diligens Chirurgus, prædicto inſtrumento ſemper inſtructus ſit, moram enim nequaquam admittit affectus iſte, ut in prædicto juvene & aliis obſervavi. Niſi enim ego inſtrumentum, quod nullibi in hac urbe, niſi apud me reperitur, in promptu habuiſſem, de ipſo actum fuiſſet, propter doloris enim vehementiam, ſtatim affluunt humores, intumeſcit collum, ſequiturque ſuffocatio: pleruмque etiam inflammatio & gangræna, uti ex obſervatione 35. cent. 5. videre poteris. De his, clariſſime mi Dn. Doctor, quia lectorem admonitum eſſe cupio, tuam excellentiam etiam atque etiam rogo, ut epiſtolium hocce obſervat. 36. cent. 1. antequam apud vos excudatur, ad calcem annectere velit. *Gulielm. Fabric. Hildan. Obſerv. Centur.* 1.

De modo fruſta carnis, caſei, panis, aliaque corpora faucibus inhærentia auferendi.

Quam difficilis eorum ſit reſpiratio, quibus ex Catarrho œſophagus anguſtatus, experientia quotidiana abunde docet. At difficilior longè iis obvenit, qui ex corpore aliquo duriore, pane, carne ſimilibuſque anguſtiam ejus incurrunt. Quandoquidem enim œſophagus aſperæ arteriæ firmiter cohæreat, incumbatque, impoſſibile eſt, quoties fruſtum aliquod ei inhæret, aërem pulmones reſpirationi dicatos accedere poſſe, aut contra pulmonibus contenta exire.

Quæ de nummis, aciculis, ſimilibuſque authores, referunt, non eſt quod à propoſito nos divertant, fruſta carnis, caſei, panis, aliaque his ſimilia, ex gula auferendi hic eſt modus.

Ad manus Chirurgo ſit ſtylus ferreus flexilis, cujus extremitas una manubrio gaudeat debito, altera inſtructa ſit ſpongiæ particula, ſtrictiſſime alligata, ſpongiam hanc oleo olivarum madidam, ad faucium poſteriora atque inferiora, ubi œſophagi ingreſſus, dimittat, hinc ſenſim, ne reſpiratio magis lædatur, in œſophagum ipſum, in hoc ubi ad fruſtum aut corpus aliud ei inhærens inſtrumento dicto devenit, ſpongiam ad poſtica premendo, ſtudeat ſupponere corpori contento, quo ſimul cum ea ſurſum retracta id extrahere liceat. Sæpius hæc operatio non raro iterari debet. Quod ſi corpus gulæ inhærens hac arte extrahi nequeat, & quidem magis ſi à ventriculo digeri queat, detruſione blanda ei offeratur.

Ne hic errorem committat Chirurgus, ſtylum ſuum in aſperam arteriam, non vero gulam dimittendo, quod Chirurgo cuidam contigiſſe novi, ſciat lector gulam à parte poſtica vertebris dorſi atque cervicis incumbere, aſperam vero arteriam ab antica incumbere gulæ.

Hildanus obſ. 36. part. 1. inſtrumentum delineat circa extremitatem foraminibus plurimis præditum, cujus ope ſpinas, oſſicula, ejuſque generis alia gulæ inhærentia extrahi poſſe ſcribit: Eſt hæc ex deſcriptione authoris fiſtula argentea aut ænea incurvata, craſſitie pennæ oloris, longitudine vero unius pedis cum dimidio aut circiter; eſt & undique perforata, in ſua extremitate vero habet ſpongiolam novam, avellanæ magnitudine, firmiter alligatam. Hac fiſtula in œſophagum immiſſa & ſenſim modiceque circumducta, poſtea extracta, oſſiculum aut quicquid ſimile fuerit extrahitur. Si enim accidit, ut foramen aliquod fiſtulæ ſpinam aut oſſiculum excipiat, tum ſimul cum fiſtula extrahitur: ſin minus aſperitas oſſis ſpongiæ adhærebit, & ſuo loco amovebitur.

Qualiter gula tractanda materia inhærente vel extracta, vel in ventriculum detruſa, notum ſatis Chirurgis. Vel hic uſurpari poteſt gargariſmus ex aqua hordei cum *Syr. Violar.* paratus, cujus etiam portio deglutiri poteſt, vel litus deglutiendus Oleo Amygdal. dulc. cum ſyr. viol.

Non eſt quod hoc loco prætereamus ea quæ in tali caſu ſolius naturæ ope peracta obſervavimus.

Filius 5. aut 6. annorum Huberti Petri, caſu particulam bracteæ ore receptam deglutit. Media nulla, quæcunque etiam adhiberentur, hic profuere, tandem particula dicta ex deglutitione fortiore in ventriculum ipſum delata. Hic non niſi continuum uſum decocti hordei cui commixtus ſyrup. viol. & Alth. commendabam; Interim excrementorum alvinorum haud neglecta inſpectio, nec tamen deglutitum corpus unquam in iis obſervatum; nulla puerulo ullo tempore gravis cardiagia, nulla iliaca paſſio. *Iob. à Meeckren in obſervat. Medico Chirurgic.*

Finis Libri Septimi.

JOH. JAC. MANGETI

BIBLIOTHECÆ CHIRURGICÆ

LIBER OCTAVUS

De Affectibus & Operationibus Chirurgicis à Litera H incipientibus.

HÆMATOCELE.

Vid.

HERNIA.

HÆMODIA.

SUNT qoi hoc nomine omnem prorſus dentium dolorem intelligunt: verùm propriè ſic denotatur ſtupor ille qui in dentibus gingiviſque cum dolore percipitur, vel propter manducatos fructus, aliaque edulia auſteriora ac acida, vel propter ſuccorum ſalivalium per vaſa glandulis eoruodem ſecretioni deſtinatis, appenſa in os derivatorum qualitatem etiam auſteriorem. De hiſce vide in Deotium morbis.

HÆMORRHAGIA.

Super eâ hic afferemus Conſultationes & Obſervationes aliquot, eaſque præcipuè quatenus Chirurgiam ſpectant.

Conſultatio.

Pro perilluſtri, ac Excellentiſſimo Iur. Pekalimmenſe fluorem ſanguinis ab ore patiente.

Perilluſtrem & excellentiſſimum virum ſolicitari à fluore ſanguinis ex ore, referunt excellentiſſimi curantes; Cœterum quoniam ſanguis ab ore prodiens poteſt vel à capite, vel thorace, vel à partibus oris profilire, ea propter locum affectum diſtinguere interim oportet; quoniam igitur tuſſi non excernitur, à thorace non poteſt exire, verum quod à capite, aliqua poteſt eſſe ſuſpicio propter hæmorrhagiam, qoam alias paſſus fuit vir perilluſtris, ac ut quod ingenue ſentio liberè fatear, puto ego per palatum ſanguinem hunc à capite emanare, quando ſanguis uſque adeo copioſus excretus ab ore, à thorace minime proveniens, nulla ratione poſſit à gingivis tantum, vel alia qualibet oris parte prodire, atque hoc eo magis, quoniam arbitror nobilem patientem abſque ſputationis occaſione, ſponte inquam, ſanguinem excernere, quem ideo à capite non eſt dubitandum provenire, ſed quod à gingivis idem prodeat, indicio eſt, præter ſenſus teſtimonium, ſimplex expuitio ſanguinolenta.

Quam ob rem ad cauſas deſcendens dico, quod cum ſymptoma hoc ſit ſecundarium in genere excretorum præter naturam, neceſſario dependet ab actione aliqua læſa, quæ nulla alia interea eſſe poteſt, niſi quæ facultatis eſt retentricis, cumque actio quælibet ex Galeno tertio de ſympt. cauſis, primo lædatur vel facultate læſa, vel propter errorem externum, utrumque in caſu noſtro locum habet, primum enim læditur facultas retentrix vaſorum capitis ob anaſtomoſim illorum, ut patet ex copioſo affatim, atque periodice ſanguine excreto, læditur pariter & facultas retentrix gingivarum propter diapedeſim, quoniam cum nulla fiat in illis corroſio, atque ſenſu judice exiguos admodum, calidus, & mordax ſanguis excernatur, neceſſario hunc ipſum per tranſcolationem exire, eſt neceſſarium, quamquam & apertis exiguarum venarum ad illas pertingentium oſculis, non ſit impoſſibile ſanguinem prodire modo dicto. Error autem externus eſt virium ſanguinis tum in quanto, unde naſcitur Anaſtomoſis, tum in quali, unde diapedeſis, naſci etenim illam à copioſo ſanguine fatetur unuſquiſque, ſicuti & hanc ex calidiori, atque tenuiori, defluit ſanguis hic propter jecur à toto corpore in partes prædictas per tranſmiſſionem, uti ad locum imbecillum, quemadmodum hæmorrhagia prægreſſa videtur atteſtari propter jecur quidem; quoniam ut calidum & humidum plurimum ſanguinem gignit, ut vero calidius factum ab erroribus externis, & in victu proprietatis ſanguinem ſecundum qualitatem culpatum gignere poteſt. Quibus ita conſtitutis, quoniam à qualibet ſanguinis evacuatione immodica, ſpiritus diſſipantur, calorque nativus maximam jacturam patitur, non eſt mirum, ſi ciborum inconcoctiu, flatulentia, cæteraque hujuſmodi ventriculi ſymptomata, & animalis facultatis imbecillitas fiant; Ad hæc quoniam in qualibet ſanguinis evacuatione agitatio maxima in ejuſdem maſſa ſuccedit, non mirum ſi in propoſito caſu bilis commota in os

ventriculi

Digitized by Google

ventriculi decumbens Cardialgiam, & pro inde lipotimiam inducat.

Quare univerſa medendi ratio tum in præſervationem, tum in veram curationem dirigatur oportet, merito itaque illius copia ſanguinis eſt minuenda, bilis ipſi commixta præparanda, ac inde detur banda, tandemque jecur temperandum, caputque, ac gingivæ roborandæ merito vero hujus ſanguinis impetus in caput eſt coercendus, per revellentia, & per adſtringentia, ſanguinemque incraſſantia.

Quos ſcopos aſſequi, etſi haud impoſſibile putem, rem tamen operoſam valde, atque difficilem arbitror, necnon ſine periculo, nam malum eſt quaſi, in habitu, cauſæ morbificæ ſunt adeò intenſæ, plura ſymptomata, eaque non contemnenda complicantur, plures partes, eæque principes afficiuntur, & denique vires propter morbi activitatem, ætatemque declinantem non reſiſtunt, ut jure graviora longè mala ſuperimmineant, ſicuti totius refrigeratio, ac phtiſis ipſa, ſed non ob id ad materias Medicas non eſt ut deſcendam.

Et quantum ad Chirurgicas ſpectat, ad præſervationem laudo, ut bis in anno ſecetur baſilica dextra per quatuor dies ante tempus illud, quo ſymptoma hujuſmodi prorumpere conſuevit; præterea ſi ſtudendum ſit curationi, probo venæ ſectionem in talo, apertionem venarum ſedis per hyrudines, ſiccas cucurbitulas infernis partibus [illegible]oſitas, ac demum lotiones, frictiones, [illegible] vincula dolorifica crurum.

Inter medicamenta præſervatoria, pro lenienda alvo laudo caſſiam cum diacathoco, vel ſyruptum roſ. ſol. pro bilis præparatione arridet mihi decoctum in aqua calybeata ſonchio, cicorii, acetoſæ, hepaticæ cum ſyrupis de ſucco cicorii, & acetoſæ; purgans verò ex Rhabar. diacatholico, & caſſia poterit inſtitui, quibus ad uſum deductis cogitandum de ſecunda præparatione, quæ commode fiet medicamento propoſito, additis plantagine, portulaca, atque ſyrupis ex iiſdem ſimplicibus, & roſis ſiccis paratis, pro catartico non diſplicebit Rhab. cum eodem diacatholico cum decocto myrob. citrin. tamarindorum, ſem. plantaginis, portulacæ, & acetoſæ in aqua calybeata parato dilutum.

Atque ad alterationem jecoris intus probo ſerum caprinum, vel vaccinum depuratum & calybeatum cum ſucco acetoſæ, & cicorii exhibitum, quo pertinent thermæ frigidæ tempore debito epotæ, potiſſimum autem Villenſes, Porrectaneæ veteres Beatæ Virginis Patavii, ac tandem Brandulenſes, quæ etſi nullum habeant frigoris exceſſum, ſummam tamen vim obtinent adſtringendi; Exterius commendo jecoris perfuſionem cum ſucco cicorii, hepaticæ, additis ſpeciebus confectionis ex tribus ſandalis.

Verum ad capitis robur theriaca recens, ſaccharum roſ. antiquum cum bolo Armena, corallis, & pulvere ophiogloſſi hora ſomni decorato plurimi facio ſicuti & embrocam ſincipiti admotam ex thermis prædictis vel aliquo decocto ex arte parato, quod eandem cum thermis facultatem obtineat.

Deinde ad gingivas roborandas convenit frequens oris ablutio cum iiſdem thermis, vel cum decocto equiſeti ophiogloſſi, nucum cupreſſi, gallarum, & malicori in aqua calybeata facto, huc pertinet & ſuccus plantaginis, in quo liquetur alumen, vinum etiam cydoniorum, extinctioniſque laminæ aureæ erit opportunum.

Pro curatione laudo diatragagantum cum bolo in ore detentum, ſic & ſuccum plantaginis non ſolum in ore detentum, verum etiam & epotum, in quem uſum pariter facit theriaca recens cum ſeminibus hoſciami albi.

Quibus omnibus compar victus ratio eſt addenda; quare excellentiſſimus patiens vitet omnem aëris calidioris, atque ventoſi inclementiam, abſtineat à geſtatione granium ſupra caput, atque demum omnes cauſas externas caput ipſum calefacientes effugiat, cibum ſibi parari curet ad frigidum inclinantem, qui adhuc ſit inviſcans, unde carnes in aqua calybeata cum pedibus vituli decoctæ maximè probantur, ſicuti & oriza, millium, ac fructus auſteri; Condiantur antem cibaria cum ſucco Aranciorum, coralliſque rubris, & alterentur ſeminibus plantaginis, portulacæ, acetoſæ, radice conſolidæ majoris, & hujuſmodi. Potus ſit vini nigri ſubauſteris, pauciferi, quod poterit etiam alterari cum ſandalis, corpus exerceantur; modeſte tamen ac ſine ſudoris evacuatione, non ſtatim à cibo, ſed ventriculo jejuno, ſomnus devitetur meridianus, fiatque capite humili ſuper pulvinar, non plumeum, ſed laneum cum floribus roſarum, & nenufaris, Alvus ſervetur mollis clyſteribus emollientibus, ac poſtremo ſtudium poſt cibum, curas, negotia, ſollicitudineſque, quantum fieri poterit, ſicuti iram, ac excandeſcentiam evitare proficuum erit, quibus omnibus ut felicem ſucceſſum D. O. M. benigne largiri velit, exopto. *Iulius Cæſar Claudinus in conſultationibus Medicis.*

Obſervationes.

Hæmorrhagia Gingivarum in prægnante, lethalis; cum ſupervenientibus maculis rubris & ſudore ſanguineo.

Honeſta fœmina juvencula, Paſtoris in viciniâ conjux, in ſeptimum menſem prægnans, menſe Maio ann. 1624 incidit in hæmorrhagiam ſubitaneam gingivarum, ſanguine conſertim effluente, die noctuque per ſeptimanas tres continuas, tantâ copiâ, ut aliquot menſuras implere potuiſſet, unde non tantùm matri, ſed fœtui quoque periculum præſentiſſimum imminebat. Tandem à capite ad calcem uſque maculæ ſuccudunt ſanguineæ, quas cum ſudorifero balneo diſcutere conaretur, ſudor ſupervenit ſanguineus, potiſſimum circa ſuperiorem corporis partem, iis in locis, ubi ante maculæ ſanguineæ ſeſe manifeſtaverant, quem ſudorem poſtea tanta virium omnium dejectio fuit ſubſecuta, ut paucis diebus poſt vitam cum morte commutaret.

Cum 17. Junii 1624. caſus hic ſingularis, à marito prædictæ fœminæ per literas determinaretur, protinus recordabatur lethalis hæmorrhagiæ cujuſdam honeſtę matronæ, conjugis Profeſſoris Gieſſeni, quę anno 1622. ſub initium Martii febrim continuam patiebatur, ex qua convenientibus remediis adhibitis liberata, circa tempus menſium inſtans, ſub initium Aprilis, incidebat in graviſſimam hęmorrhagiam per nares, quam excipiebat ſanguinis continua ſecretio per gingivas, idque tanta copia per quatriduum continuabatur, ut tandem pręeunte alvi quoque fluxu ſanguineo viribus exhauſtis, 8. Aprilis naturæ debitum ſolveret. Aderat autem hic conſtitutio corporis macilenta, ſua natura ad acrioris ſanguinis collectionem diſpoſita, quam pręcedens febris aduſtione plurimum auxerat, unde propter imbecillitatem ex pręcedenti morbo relictam, loco menſtrualis evacuationis per uterum, fortè viis ibidem reliquiis peccantis

peccantis materiæ inſarctis, ſurſum vergebat ſanguis acris, ſero plurimo dilutus & ſymptomaticè per nares ac gingivas profluebat. Quanquam verò Dodonæus obſerv. cap. 15. Virgini cuidam 18, anno menſibus non ſuccedentibus, ſuperfluum ſanguinem per oculorum angulos ſanguineis lachrymis continuis, aliique per gingivas expulſionem ſanguinis moliente natura, ſegregatum fuiſſe ſcribit, eventu ſalutari quemadmodum ſuperius etiam ſub finem obſerv. 3. varios alios modos aonoravimus: diſtinguendum tamen ubi tale quid accidit naturæ robore concurrente, quod in hoc ſubjecto laborante deerat, ob morbum præcedentem naturæ viribus labefactatis. Similis verò caſus nobis videbatur prægnantis illius in qua rectè quidem, propterea quod utero geſtaret, menſium defectus aderat, ſed ſymptomaticè tanta ſanguinis hæmorrhagia per gingivas ſuperveniebat, idque propter ſanguinis acrioris, ſeroſi & aquoſi conſtitutionem præter naturam, cujus ratione non tantùm ob denegatam adæquatam nutritionem & refectionem, debilitas omnium virium introducebatur, ſed inſuper etiam reſeratis ab acri humiditate ſeroſa ſanguinis venarum oſculis, præternaturalis, excretio fiebat in gingivis, tanquam partibus mollioribus, aliàs ad ſanguinolentiam diſpoſitis, cujus rei exemplum refert Marcellus Donatus lib. 4. hiſt. Mirab. c. 9. ex Matth. de Grado, qui in Moniali quadam, non ex abundantia humorum, nec propter cauſam aliquam violentam undequaque per ſputum, per nares, per urinam ſanguinis eductionem ad 18. libras, vidit, licet natura exilis, macilenta & phlegmatica fuerit, quam tamen ab interitu per narcoticum liberatam fuiſſe dicit. Imò lienoſo cuidam Fabro Ferrario per venulam gingivæ ſpacio diei naturalis ultra octo libras ſanguinis evacuatas fuiſſe Marcellus ipſe teſtatur, ut poiè in quibus etiam ſanguis acri ſero dilutus abundat. Hinc ego in periculo prædicto, fruſtrà tradimus illa quæ ſanguinis efferveſcentis ὀργασμὸν lenirent, acrimoniam ejuſdem temperarent, & naturam corroborârent, præſertim cùm ſymptoma rariſſimum, nimirum ſudor ſanguineus, cum maxima virium debilitate ſuperveniret. Ut autem Rondeletius lib. de dignoſc. morb. c. 11. ſudoris ſanguinei obſervati cauſam in ſtudioſo quodam, ad venarum raritatem, illarumque oſculorum laxitatem & ſanguinis tenuitatem refert; Ariſtoteles verò lib. 3. de part. anim. cap. 5. & lib. 3. hiſt. animal. cap. 19. nonnullis περίσωμα αἱματῶδες accidere dicit, propter vitiatum corporis habitum, ſcilicet ubi corpus laxum, fluxumque; nec non quòd ſanguis propter cruditatem imbecillitate caloris humeſcit, & ut paſtetior locus habet, γίνεται ἰχωροειδὴς, creſcit: ita hic etiam accidens iſtud periculoſum primum à ſanguinis tenuitate & aquoſitate, caloris imbecillitate producti, nec non à cutis ejuſque pororum laxitate; tandemque retentricis facultatis languore deducimus, unde neglectis ab initio convenientibus mediis, imò adhibitis iis, quæ morbi vehementiam augebant, inter quæ balneum erat ſudoriferum, eventus lethalis ſubſequebatur. *Gregorius Horſtius libro de morbis mulierum.*

Pro Hæmorrhagia ex dente avulſa.

Domina quædam cum ſibi dentem avulſiſſet, tam copioſa hæmorrhagia ſucceſſit, ut fermè moreretur, irritis omnibus remediis. Vocatus juſſi ut emplaſtr. contra rupturam ſatis magnam tempori denti avulſo reſpondenti admoveretur, item ut alveolo è quo dens extractus erat, parum colcotharis pulveriſati adhiberetur cum cotono & digito contineretur. His factis intra boculam ſubſtitit ſanguis. *Petrus Pathequus, obſervat.* 28.

Pro Hæmorrhagia ex Ulcere.

Cum miles quidam vulnus accepiſſet in brachio, quo radius & cubitus tranſverſim ſecabantur, tanta ſecuta eſt hæmorrhagia, ut poſt varia aſtringentia admota, tum etiam cauſtica & eſcharotica, fluxus tamen ſanguinis per intervalla recurreret, ita ut Medici & Chirurgi de brachio penitus amputando cogitarent. Ego verò cui æger commiſſus fuerat, linteum complicavi in formam cylindri, longitudinis trium digitorum tranſverſorum, & craſſitiei pollicis, quod perpendiculariter in vulnus demiſi; deinde plumaceolis reliquum vulneris ſpatium implevi, & quia cylindri extremum extra brachii ſuperficiem pollicis craſſitie eminebat, ſplenia quatuor admovi, quæ cylindrum æquabant firmabantque: ipſi verò cylindro quintum ſplenium, idque quadratum appoſui, ac denique faſcia arctè ligavi: & ab eo tempore ſanguis amplius non effluxit, vulnus autem non detexi per quatuor aut quinque dies, donec caro intus enata venæ orificium impleverit. *Samuel Formius obſervat.* 5.

Cum equus commendatori cuidam mordicus digitum abſtuliſſet, ſanguiniſque fluor, multis fruſtra tentatis, non ſiſteretur, juſſi eum in pulli gallinacei vulnus, recenter [illegible]s podicem ſectum, intrudere, & ſic quamdiu cale[illegible]etinere, fluorque ſtatim ſubſtitit. *Felix Platerus. obſ. lib. 3. pag.* 772.

Hæmorrhagia à vena ſecta quam nemo ſiſtere valuerat, ſolo aluminis tactu curata eſt. *Petrus Borellus cent. 4 obſ.* 7.

Ruſticus quidam vulneratus in manu, arteriæ læſæ ſolutionem patiebatur, ubi hæmorrhagia ſanguinis arterialis cum ſaltu frequenter invadebat, nulliſque remediis communibus corrigi potuit, hic tandem ad collegam meum D. Stromajerum accedens, auxilium in hac periculoſa hæmorrhagia deſiderat, cui pauxillum magiſterii opii ad arteriam vulneratam opponitur, quo ad miraculum uſque contumax hæmorrhagia mox reſtringitur: vulnere poſt emplaſtro ſtictico Crolliano faciliimè conſolidato. *Gregorius Horſtius, obſ. 12. lib.* 9.

Mirabilis Umbilici Hæmorrhagia.

Sanguinem ex umbilico infantulorum recenter natorum aliquando nimis copioſè profluere, multories obſervavi, ut ex obſervat. 52. cent. 1 videre poteris. Vaſa enim umbilicalia ſi poſt partum obſtetrice nimis negligenter ligata fuerint, ſanguinem maximo cum infantulorum damno & vitæ periculo profundunt, uti loco prædallegato oſtendimus. In adultis vero, quia vena umbilicalis contrahitur & in ligamentum tranſit, ſanguinem non amplius per eam naturaliter profluere poſſe, rationi conſentaneum eſt. Verum naturam materia aliqua morbifica oneratam, aliquando iterum venam illam reſerare, per eamque ſeroſos humores copioſè projicere, nonnunquam in hydropicis obſervavimus, qua de re vide obſer. 47. cent. 1. Sanguinem vero in adultis ex hepate per umbilicum adeò copioſè, ut in ſequenti hiſtoria acciderit, profluxiſſe, hactenus an obſervatum fuerit, nunquam me legere memini: ideoque caſum ordine recenſere non gravabor.

Dn. Daniel Schertler, Apothecarius Solodurenſis Helvetiorum, experientiſſimus, homo pituitoſus, obeſus & trigeſimum ſextum annum ætatis agens, amicus meus ſingularis, cum ſuperiori anno 1612. circa

feſtum

feſtum Divi Johannis Baptiſtæ ad Nundinas Argentinenſes, negotiorum ſuorum cauſa profectus, ibique occupatiſſimus eſſet, ac quadam die ſupra modum incaluiſſet, apertus ſibi fuit umbilicus, ita ut ad libram unam & ſemis ſanguinis efflueret, per ſe tamen & nullo adhibito medicamento ſubſtitit. Miratus ſimul & perturbatus hac de re cum eſſet, Medicos eruditos, ſimul & Chirurgum advocari juſſit; qui hujuſmodi medicamenta, quæ ſanguinis fervorem refrenare ſolent, exhibuerunt, & exterius applicarunt; ſed exiguo cum fructu. Altero enim die & ſubſequentibus, uſque ad undecimum, ex umbilico quotidie bis ſanguis, non quidem guttatim neque in parva quantitate, ſed cum impetu & copioſè erupit. Foramen adeo erat anguſtum, ut vix lentem excipere poſſet. Certis autem horis (quod probè notandum) nimirum præciſè inter ſeptimam & octavam matutinam, & inter ſecundam & tertiam pomeridianam, hæmorrhagia illa accidebat. Ut plurimum quoque hoc tempore ſingulis diebus ſemel hæmorrhagiam narium patiebatur. Medici ſimul & Chirurgi, etiamſi omnem adhiberent diligentiam, ſanguinem tamen medicamentorum beneficio ſiſtere nunquam potuiſſe, æger ipſemet mihi affirmavit; ſed ſponte & per ſe ſubſtitiſſe. Hoc modo, nimirum quotidie bis, totos undecim dies ſanguinem profluxiſſe, & interim ad libras uſque viginti ſeptem emanaſſe, à Medicis & ipſo ægro obſervatum fuit. Elapſa undecima die, ulcus umbilici accrevit, ex quo loco ſanguinis materia purulenta per menſes aliquot extillavit, paulatim tamen iterum coaluit.

Cæterum quia quantitas illa ſanguinis, qui undecim dierum ſpatio, tam ex umbilico quàm ex naribus effluxit, modum excedere videtur, & vix hominem tanta ſanguinis copia præditum eſſe, credibile ſit; adeoque rem fabuloſam eſſe aliquis æſtimare poſſit, quæſtio ſuboritur: nimirum ſanguis an purus fuerit, necne? Ego ipſum non purum, ſed aliis humoribus, inprimis ſeroſis ichoribus permixtum fuiſſe, exiſtimo.

Conſtitutio corporis phlegmatica & obſtructiones viſcerum, quibus antea per annos aliquot laboraverat, fidem faciunt. Seroſi enim humores iſti, beneficio naturæ exitum petendos, venam umbilicalem paulatim dilatarunt: tandemque unà cum portione aliqua ſanguinis per umbilicum eruperunt.

Ex maxima porrò evacuatione iſta vires adeò proſtratæ fuerunt, ut nonniſi ſumma cum difficultate Solodurum reduci potuerit. Ego 14. Novembris in anno 1612. ex patria rediens, cum ipſum inviſerem, omnia illa quæ recenſui, ex ipſius relatione annotavi. Umbilicum extenſum, rotundum & aliquantùm elevatum, & inſtar veſicæ aqua impletæ, molem inveni, nec non fluctuationem quandam in ipſo percepi. Dolorem præterea per intervalla, in primis verò tuſſiendo & noctu decumbendo, ambulando verò nullum aut exiguum ſaltem adeſſe, referebat. Venter extenſus, durus, appetitus proſtratus, & ſitis maxima aderant, parumque dormiebat. Poſteà verò quid cum ipſo acciderit, ad meos redeundo, & Solodurum tranſeundo, ſi intellexero, tibi volente Deo, per occaſionem communicâbo. Nunc propter feſtinationem plura adſcribere non poſſum. *Guilielm. Fabric. Hildanus Obſerv. Chirurgic. Cent.* iij.

De admiranda Hæmorrhagia per Penem.

Aliquoties mihi, vir clariſſime, Amice Colendiſſime, cum Lithotomis, rerum Anatomicarum imperitis, negotium fuit: Veſicam enim ipſiuſque collum, venis, quæ alicujus momenti cenſeri poſſint, præditam eſſe, in dubium vocare auſi fuerunt. Atque hanc acceptam eſſe opinionem Lithotomorum Empiricorum in Germania exiſtimo. Ex iſto porro errore multa incommoda, & quidem graviſſima ſequuntur; In extractione enim calculi, dum hæmorrhagiæ & ſanguinis, qui in veſicam confluit, ibidemque in grumos concreſcit, rationem non habent, & ut effluat, ſubſidia non adhibent, putreſcit, & graviſſima excitat ſymptomata; videlicet dolores graviſſimos, inquietudines, febres, inflammationes, Gangrænas, tandemque mortem ipſam. Verùm enim verò rem aliter ſe habere, tibi, Vir clariſſime, omnibuſque, qui fabricam humani corporis intelligunt, notum eſt. Ut autem ignorantiam horum hominum exemplo quoque refellerem, rationeſque Chirurgos cautiores redderem, ſtatui hiſtoriam illam obſervatione digniſſimam, de Affectu Dn. Anthonii Marionis, Centuriæ meæ inſerere. Nequaquam tamen illam publici Juris facere volui, niſi prius ad Virum Clariſſimum, ut qui ante me ad ægrum accerſitus fuit, referrem ea, quæ Ego hac de re conſignavi, quod & nunc facio, ſubmiſſe rogans, ut omnia perlegere, caſtigare, & ſi quid à me prætermiſſum fuerit, id adſcribere non gravetur: In primis autem obnoxe rogo, ut excellentia T. quantitatem ſanguinis, ab ipſo rejecti, à Dn. Capitaneo *Meiſter* communi noſtro Amico, qui etiam curationi interfuit, aliiſque aſtantibus expiſcati, mihique ſignificare velit. His Vale, Vir, Clariſſime, Conſultiſſime, & cum tuis æternum feliciter vive. Dabam Bernæ 18. Septemb. 1626.

Anno 1623. cùm viri nonnulli juvenes Friburgenſes ſaltando ac currendo ſeſe exercerent, accidit, ut quidam ex eis, Antonius Marion nomine, homo viginti circiter annorum; robuſtus, & plethoricus, inter ſaltandum Perinæum contra extremum ſcamni angulum allideret, ſine ulla tamen cutis vulneratione: quapropter etſi dolor protinus ſuperveniret maximus, nulla tamen ſecuta eſt Hæmorrhagia, inde factum eſt, ut de affectu non uſque adeo ſolicitus fuerit: ſed aliquo modo ſedato dolore, cum reliquis ſuis Sodalibus hilaris eſſet. Sequente verò nocte adaucto dolore, cum ſanguinem copioſè emingere cæpiſſet, & intra paucos dies ad libras aliquot ſanguinis per penem eminxiſſet, ac ita quidem, ut vires mirum in modum imminuerentur, haud parum perturbatus fuit. Quapropter nobilem & clariſſimum virum Dn. Franciſcum Proſperum Gottrovvium Reipubl. Friburgenſis Medicum ordinarium atque celeberrimum, in conſilium vocare juſſit. Is conſiderato periculo, in quo verſabatur æger, autor fuit, ut ego quoque accerſeret. Quarta itaque Martii, 1623. cùm ad S. Albinum, in agro Aventico ſitum, ad ægrum pervenirem, vires, propter copiam ſanguinis, per penem rejecti, mirum in modum proſtratas inveni: ea quoque die, & ſubſequente nocte, ad libras circiter duas excrevit. De urina, quæ jam ſeparatim cum ſanguine permixta erat, non loquor. Sed quod admiratione non vacat, vidi his meis oculis, etiam præſente Dom. Doct. Gottrovvio, ægrum grumos ſanguinis, qui magnitudinem ovi gallinæ excedebant, ſine inſigni moleſtia & conatu per ductum urinarium excreviſſe, tam valida erat in ipſo facultas expultrix. Inter effluendum autem veluti gelatina erat, è momento tamen in grumos ſpiſſos concrevit. Vix credibile eſt, quantum ſanguinis per penem eminxerit. Interim tamen, divino aſpirante numine, feliciter à nobis Sanitati reſtitutus fuit, & priſtinas vires ita recuperavit, ut ſequente anno in Galliam profectus ſit,

ubi

ubi in hunc uſque annum 1626. hæc ſcribo, caſtra regia ſequitur.

Curationem autem ut ſequitur, inſtituimus: Primo victus rationem, quæ refrigerat, humectat, nutrit, & corroborat præſcripſimus. 2. Sequentem potiunculam bis in die, videlicet mane & veſperi propinavimus.

℞. Aquæ Fragariæ, Prunell. Plantag. ana ℥. j. ß. ſyrup. de papavere, Althea Fernel. ana ℥. j. Triapheræ magnæ cum Opio, ʒ. ij. Miſce fiat potio, pro ſex doſibus, matutinis, & veſpertinis.

Frequenter quoque interdiu nonnihil de ſequente potione ex cochleare ſumebat.

℞. Aqua plantag. Burſæ Paſtor. Centumnon. ana ℥. j. Boli oriental. veri ʒ j. confect. Alkerm. ℈iiij. ſyrup. de papavere, ℥j. ß. miſce. Perineo ſequens cataplaſma applicuimus.

℞. Farin. hordei ℥j. ß. pulv. Balauſtior. Nucum cupreſſ. Rad. Biſtortæ, tormentill. an. ʒj. Roſar. ʒ. ß. Cum decocto rad. & Foliorum plantag parumque acet. roſac. fiat cataplaſma, applicetur tepide. Imo ventri, quia de dolore extenſivo, propter copiam ſanguinis in veſica collecti, conquerebatur, hoc applicuimus cataplaſma.

℞ Parietar. malvæ, altheæ, an. m j flor. chamomill. melilot ſambuc. an. m. ß. ſem. lini, fœnigræc. aniſi, ana ℥. ß. miſce, fiat omnium pulvis tenuiſſimus. Hujus pulveris.

℞. Ana ℥j. ß. farin. ſabar. ℥iij. coquantur cum lacte vaccino, fiatque cataplaſma, addendo vitellos ovorum num. ij. Butyr. recent. ℥j. applicetur tepide. Regionem Renum ſequente unguento inunximus.

℞. Unguenti refrigerant. Galeni ℥iij. ol. nymphææ, ℥j. Camphoræ diſſol. in acet. roſac. ℈j Miſceantur in mortario, fiatque linimentum.

Cæterum, quum propter maximam, & ferè incredibilem ſanguinis deperditionem, & proinde hepatis refrigerationem atque labefactionem, ſecuta fuiſſet viſcerum obſtructio, & cachexia, viſum nobis fuit, ut ſequente uteretur Syrupo Magiſtrali, qui non tantum viſcera reſerat, ſed & internum ulcus circa collum veſicę, propter caſum factum, conſolidat;

℞. Rad. fœniculi, petroſelini, aſparag. ana ℥. ß herb. betonic. ſcabioſ. agrimon. veronic. Alchymill. Pyrol. ſanicul ana m. j. ſem. aniſ. fœniculi, Urticæ. an. ʒ. ij flor. trium cordial. Geniſt. Hiſpanicæ, an. p. j liquirit. mundat. uvarum exacinat. ana ℥j. Fiat ſ. an. decoctio in aqua fontan. ad conſumptionem tertiæ partis: Colaturæ adde Mellis deſpumat. & ſacchari miſcellanei an. ℔j fiat ſyrupus ſ ar. aromatizetur ſpeciebus aromatici roſat. & Diarrhodon. Abbatis, an. q. ſ. de hoc ſyrupo ſumebat æger ſingulis diebus per tres horas ante prandium cochleare unum aut alterum. Sumebat quoque per intervalla ad ʒj. aut ʒj. ß. terebinth. claræ, cum pulvere liquiritiæ. His non ſine admiratione multorum feliciter & perfecte ſanitati reſtitutus fuit. Quid non poteſt Juventus in corpore integris viſceribus prædito? *Idem Centuriâ vj. Obſervationum.*

De periculoſa Hæmorrhagia per pudenda, in Puella.

Caſum illum graviſſimum, quem vidimus una in Dn. Antonio Marione, Vir nobiliſſime, Amice plurimum honorande, non ita pridem conſignavi, & ad T. excellent miſi. Ab eo porro tempore, cum quadam die adverſaria mea revolverem, en incido in caſum non longe abſimilem quem tibi communicare volui.

Anno 1522. 5. Decembris, puella quædam ex nobiliſſima familia Bernenſi orta, quinque circiter annorum, cochleare oblongo manubrio, qualibus in Culina utuntur, in manu gerens, cum ex ſcamno in pavimentum hypocauſti decidiſſet, & mucrone manubrii infimam partem colli matricis, verſus inteſtinum rectum vulneraſſet, tanta ſecuta eſt ſanguinis profuſio, ut parens ipſa, & adſtantes, non ſemel ad me dixerint, ſe nunquam credidiſſe, corpus tam exile ac juvenile, tanta copia ſanguinis præditum. Ad libras enim aliquot effluxiſſe, auſus ſum affirmare. Reſtricto tamen ſanguine pulvere noſtro ad ſiſtendum ſanguinem, & refocillatis atque inſtauratis viribus, vulnus, quod ad inteſtinum rectum fere uſque penetrabat, brevi feliciter curavimus, & in hunc uſque diem viſit.

Ex hac porro hiſtoria, nobiliſſime & clariſſime vir, apparet imprudentia Lithotomorum quorundam, qui Hæmorrhagiam iſtis in locis eſſe pertimeſcendam, negare conantur. Videmus quoque, pueris urgente neceſſitate, & præſertim in morbis acutis, venæſectionem, quam vulgus tamen Germanorum tantopere rejicit, ſine ullo periculo adminiſtrari poſſe. Si enim in hac puella ad libras aliquot ſanguinis, ſine vitæ diſcrimine, effluxerint, quid, quæſo, obſtat, cur Medicus rationalis ad paucas uncias non extrahat? *Idem ibidem.*

De ſanguinis Narium fluxu per oculum ſiniſtrum.

Teſte Ariſtotele ſolus homo inter omnia animalia hæmorrhagiæ narium ſubjectus.

Sollicitos hæc non raro facit non ſolum ea laborantes, ſed & adſtantes, imo medicos ipſos, media quibus fluxum hunc inhibere ſtudemus guttarum ſanguinis ex ſtillantis numero ſæpius reſpondent, ferè ſine ullo ſucceſſu adhibita.

Heraclides Tarent Galeno authore ablato prius cruore naribus inhærente, ad fluxum hunc cohibendum, turundam lycio contuſo immiſſam naribus intrudere ſolitus fuit.

Chirurgi Germani, qui caſtra ſequuntur, fruſtra adhibitis carpionum lapidibus, vel muſcho cranii defunctorum innato, vel etiam bufone præparato, ad verba quædam quibus virtutem occultam ineſſe certo ſibi perſuadent, plurimumque tribuunt, ipſo Borello Cent. 1. obſ. 94. aſſerente, quæ tacite (quod ſi enim aliquis audiret, vana omnia habent) muſſitant: ſunt hæc idiomate germanico.

Gelijck Chriſtus ſtil bleef ſtaan im Iordaan, Alſo muſt ook diene bloede ſtaan.

Pro ſecreto habent alii ex guttis ſanguinis ex ſtillantis quatuor aut quinque vitriolo cyprio pulveriſato mixtis conficere unguentum aſillæ illi quæ eſt ejus lateris, cujus nares fluunt, illiniendum.

Miſſis his ſimilibuſque aliis, nullius conſiderationis & efficaciæ merito habendis, haud inutile quantum omni tempore negotii veteribus æque ac recentioribus, medicis, chirurgiſve ſanguinis hic per nares fluxus creaverit, exponere, cognoſcereque.

Hæmorrhagia narium quævis, docente Hildano, parte 2. obſ. 14. ſi moderata fuerit, cum ſalutaris, ſubito ſupprimi non debet, à dolore etenim capitis, variiſque aliis morbis gravioribus hominem liberat; confirmat hæc exemplo *Simonis Clerkii aurifabri parte 3. obſ.* 11.

Critica

Critica ſolutio morborum, ſalutaris ſæpius, variis perficitur cauſæ morbificæ evacuationibus, per alvum, ſudorem, urinam, ſanguinis fluxum varium, etiam illum qui per nares fit, qua de re legi poſſunt quæ lib. 22. cap. 28. de *Fontan. refert Ambroſ. Paræus.*

Animus haud eſt, ea, quæ medicæ conſiderationis ſunt, ut chirurgica proponere, faciunt tamen hæc eo, ut chirurgiæ tyrones attendere diſcant, quam arduum malum narium hæmorrhagia gravis, quamque neceſſarium, remediis certis huc conferentibus inſtructum eſſe.

Haud ita pridem ex inordinato ſanguinis motu non ſolum largior ejus fluxus per nares, in Wilhelmo ab Erpecom, mercatore hujus loci, à nobis obſervatus, ſed & (quod nunquam antehac notare mihi in praxi chirurgica licuit, ab aliis, ut Barthol. cap. 1. Hiſt. 2. Schenk lib. 1. fol. 197. &c. propoſitum) per oculos ipſos, ſiniſtrum imprimis, ſic ut linteo quoties tolleretur oculo collectus, toties novus eundem illico repleret.

Hildano minus notam ſanguinis fuiſſe per oculos excretionem, vel ex eo colligere licet quod *part. 2. obſ. 16. de Rever. D. Joanne de l'Oſea agens hæc proponat verba: Et quod mirandum, lachrymæ ſanguinolentæ ex oculis prorumpebant.*

Hujus conditionis inordinata de ebullitione ſanguinis Hild. part. 6. obſ. 77. exemplum adfert, in Rever. Doctiſſimoq; Viro, D. Jacobo Blaunero, juvene robuſto, obſervat. hæc verba præponens.

Huic viro ſanguis non tantum ex naribus cum impetu promanabat, verum etiam ex gingivis & quidem ſanis & incontaminatis exſudabat: ita ut ſanguinem non ſolum ſponderet, ſed & hinc inde circa gingivam, ſub lingua & intra dentes in grumos concretum cogeretur digitis extrahere.

Mercator noſter conſilio Medici domeſtici venæſectionem admiſit, imo potiones varias refrigerandi, ſanguiniſque motum inhibendi vi pollentes, quin & ſtyptica quædam naribus recepit, aſt fruſtra adhibita omnia, ſuaſu hinc Amici cujuſdam lapides ſanguinis effluxum cohibere valentes manibus detinuit, etiamſi aliqua jam coagulatio in naſo obſervaretur, & horum uſu levaminis aliquid percepit.

Media hæc ſimiliave alia cum ſucceſſu licet ſæpius uſurpata, in gratiam nihilominus juniorum placet nobis, antequam huic diſcurſui finem imponamus, quædam eorum, quæ uſui nobis fuere, nec unquam fere niſi cum optato ſucceſſu adhibita, quoties gravis ejuſmodi narium hæmorrhagia ex ſanguinis excedente ebullitione cauſata, homini fuit moleſta, hoc loco proponere, quod exemplo uno alterove illuſtrabimus.

Ante aliquot annos Ruſticus quidam, juvenis, validus atque carnoſus hæmorrhagia tentabatur gravi admodum, venæſectione brachii dextri inſtituta ſanguinis libram integram eduximus, mox ſuccum plantaginis commixtum ſucco limonum naribus recipi curavimus. Vincula itidem brachiis, pedibusque injecimus, lintea frigida madefacta fronti, teſtibuſque appoſuimus, adſtringentia noſtris in locis uſualia applicavimus, at nihil his omnibus effecimus frumenti pro cereviſia, aut Sp. vini cocti reliquias, quibus ſaginantur porci, quibus multum in hoc caſu tribuunt varii, cum ſucco plantaginis mixtas aſſumere ſuaſimus; at fruſtraneus omnis labor, continuabat fluxio, nec ullo modo imminuebatur. Incidebat obſ. 17 part. 2. Hildani haberi, ſponſum quendam periculoſa imo ut videbatur, lethali hæmorrhagia narium laborantem ſuaſu Hild. refrigeratione univerſi corporis, in aqua frigida facta fuiſſe curatum; hujus ad exemplum etiam author fui noſtro ægrotanti ut fluvio vicino ſe committeret nudum, quod etiam fecit, natationique ſatis diuturna corpus ſuum adeo refrigeraverat, ut tremulus prodiret, at nec hoc medio fluxus ſedatus.

Hiſce ſic fruſtra uſurpatis Limonis recentis particulas teretes, linteo combuſto, pulvereque gallarum, incruſtatas naribus imponi juſſimus, & quidem ad eam altitudinem, ut vaſorum ſanguiferorum extremitates, ſi quæ eſſent læſæ, attingerent.

Intus aſſumebat quantum cochlearibus tribus contineri poterat, ſingulis tribus horis, mixturæ hujus, & quidem frigide.

℞. Aq. plantag. ℥vj. ſal. prunell. ʒj. laud. opiat. gr. iiij. camphor. gr. iij. ſyr. papav. errat. ℥. ß. ſpir. vitriol. gutt. x. miſce & detur uſui.

Aſſumpta prima doſi, illico fluxus imminutus, imo ſine ulteriore hæmorrhagia nox fuit quieta.

Joannes ab Heemſtede, juvenis 28. circiter annorum, macilentus valde, & ex diuturno morbo debilis admodum, ex caſu incidit in narium hæmorrhagiam largam; vocatus ego, quo laboranti ſuccurrerem, venam ſecare haud audebam, quod vires impedirent.

Remedia hinc alia in uſum ducere neceſſarium, ſtyptica nempe naribus imponere ordinaria, vincula pedibus manibuſque imponere, lintea frigida madefacta fronti, pudendiſve applicare; at irritus omnis labor; coacti adeoque etiam in hoc ægrotante ad uſum mixturæ modo præſcriptæ, & limonum modo dicto naribus imponendorum devenire, applicato inſuper fronti emplaſtro nobis in tali caſu uſuali, cujus deſcriptio hæc eſt.

℞. Succ. caud. equin. portulac. Solani, plantag. an. ℥j. ol. roſar. myrtill. cydonior. an. ℥iij. coquantur olea ſucci ad conſumptionem ſuccorum, dein adde ceræ flavæ q. ſ. lapid. hæmatit. boli veri, nucis gallar. cortic. granator. an ℥iß. F. ſ. a. emplaſtrum.

Et horum mediorum uſu brevi ſanguinis fluxio dicta ſedata, licet in deliquium animi grave ſatis jam bis inciderit æger. *Job. à Mekren in Obſervat. Medico-Chirurgicis.*

Vermis ex Nare ſiniſtra cum longa Hæmorrhagia adductus.

Studioſus quidam ætatis circiter annorum viginti, conſtitutionis phlegmaticæ ſanguineæ à teneris unguiculis catarrhis admodum obnoxius, per biennium & quod excurrit, hæmorrhagia narium haud infrequenter exercebatur, ſine ullo virium lapſu, quam ſubinde Cephalagia excipiebat. Morbo temporis tractu adaucto ſepties de die à nare ſiniſtra copioſiſſime profundere cœpit ſanguinem: hinc variarum pronata ſymptomatum congeries, dolor & imbecillitas capitis, virium proſtratio, ſternutationes frequentes, & triſtis ac convulſiva quaſi naſi circa appendicem ſenſatio. Non ita pridem iterum in largam narium incidit hæmorrhagiam, quæ per quatriduum ſævire non deſinebat; accedente denique quinto, cum ſanguis affatim effluxiſſe, in ſiniſtro naris ſpiramine aliquid exitum impediens hærere ſentit, quod dum fortiter emungit, vermis hirudinis ad inſtar ſanguine turgens, in terram decidit, vixitque per triduum.

Scholion) plura vermium, poſt vigilias perpeſſas, cephalalgias, & mentis aberrationes è naribus excretorum exempla habentur in Anno II. Eph. N. C. obſ. 147. apud D. Conro. Vict. Schneiderum de oſſ. cribr. p. 44. &c. D. Joh. Michael Fehr. N. Cur in ſua Hiera Picra p. 79. D Th. Barth. cent 2. epiſt 74. D. Nicol de Blegny Ann. I. Zod. Med. Gall. Menſ. April. obſ. 3. Theod. Kerkringium obſ. anat. 43. Nic. Tulpium l. 4. c. 1. Petr. Borellum cent. 3. hiſt. 45. Jac. Holleriū l. 1. de morb. int. c. 54 in Schol. Guil. Fabr. Hild. cent. 1. obſ. 8. & cent 5 obſ. 1. Nic. Monardem hiſt. med. ſimpl. cap. 14. Joh. Georg. Schenc-

Digitized by Google

k.um l.1.obſ.med.Marc.Donatum l.4.de hiſt.med.mir. c.26.nec non Vinc.Alſarium Crucium de quæſ.per Epiſt. cent.3. Nec indictum abire debet, quod excell. DD. Jo. Jac. Harderus non ita pridem per litteras mihi retulit, de maleferiata quadam, nuper ſcilicet vermes quatuor præcedente atrociſſima cephalalgia, per nares eam excreviſſe, albicantes, oblongos, minimeq; hirſutos. Ipſe etiam Ebnſina lib. 3. fen.1.tr.2.c.3.ex medicorum quorundam indorum fide, cephalalgiam quandoque generari jam edocuit à vermibus in capite generatis, motu ſuo, tenſione & roſione lædentibus, addens: nam vermes multoties naſcuntur in anteriore capite & ſuper locum, qui eſt in ſtrictura narium; & poſſibile eſt, ut naſcantur apud velamina, etſi raro contingit. Locum generationis non ſemper eundem eſſe, veriſimile videtur; interdum enim, licet rarius, à partibus inferioribus, utpote ventriculo, &c. aſcendiſſe, perq; palati foramina ſic in nares perrupiſſe, interdum vero in ipſa nares inveſtiente membrana, aut anfractuoſa earum cavitate, quandoque in caverna oſſis frontis ad radicem naſi ſita, quandoque etiam in ipſis oſſis ethmoidis ſpongioſis cavernis ſtabulari poſſe, autumo; quin & ſi cerebrum ipſum per nares exeretum aliquando fuiſſe perpendamus, quod celeb. D. Georg. Wolffg. Wedelius Phyſiolog. med. ſect. 3.c.24. ſe vidiſſe teſtatur, cur non ex ipſo cerebro, in quo vermes quandoque inventos fuiſſe D.Th.Barth.cent.1.hiſt.anat.64. aliiq; memorant, eoſdem aliquando prodiiſſe, dicere liceat, haud video. Utrum vero ex ovulis inſectorum cum cibis, &c. adſumtis atque ad partes illas delatis: an vero ex ſingulari humorum putredine oriantur, eruditoribus dijudicandum relinquo; uti enim ovula inſectorum ejuſmodi, præcipue minima cum ſint, in remotam illam corporis partem cum maſſa ſanguinea deferri poſſe, nemo dubitabit: ita tamen argumenta, quæ generationem abſque ſeminio iſto arguunt, & à Franc. Redi in libello de inſect. proferuntur, qua ratione omnimode enervari queant, non perſpicio. *L. Schrock. L. F.*

Venæ Sectio ſpontanea & naturalis.

Helmontius ſanguinis evacuationes acerbiſſime inſectatur propemodum omnes. Rationem inter alias adducit hanc: ejuſmodi remedii genus à natura nunquam intendi, nec approbari divinitus, ſed potius improbari per legem Moſaicam Gen.*9*.v.*6*.

Ut hoc ridiculum, ita illud experientiæ contrarium. Opponuntur hæmorrhagiæ criticæ narium, fluxus hæmorrhoidales, ut multis Hypochondriacis conſueti, ita maxime proficui; nec non & aliarum venarum diæreſes ſpontaneæ, quæ ſatis probant naturam nonnunquam intendere ſanguinis imminutionem.

Venam Malleoli in fœmina cruribus varicoſis onerata vidi ſponte apertam cum tanto ſanguinis profluvio, ut adhibenda eſſet manus chirurgica.

Matronam novi affinitate mihi junctam, quæ Cephalalgia urgente aliquoties venarum ſublingualium ſectione quæſivit lenimen. Hæc aliquando ſub furente Sirio faciens iter, dolore capitis ob æſtum correpta eſt recidivo. Domum reverſa ſub cibi maſticatione ſublingualem ſenſit apertam, quæ pro more fluens, feliciter mitigavit dolorem. *L. Sigiſmundi Graſſii.*

De Aquâ Stypticâ pro Hæmorrhagiis ſiſtendis fructuosâ.

Hamburgi à Cl. Viro D. *Michaele Kirſtenio* noſtri amantiſſimo accepi, miſſa eſſe Florentia à Fr. Redi ad Fogellum varia experimenta ab Aqua ſtiptica facta: præterea obſervatum interdum aqua communi vulnera arteriarum ſanata, de quibus per literas idem *Kirſtenius* poſthac eſt amice conſulendus. Alioquin nuper Hamburgi egregie, ut accepi, probata eſt aqua ſtiptica in Nobiliſſimo quodam viro, cui ſub brachio ſiniſtro arteria gladio transfixa interitum profluvio ſanguinis minitabatur. Mihi etiam ibi delatum eſt cochlear unum ejus liquoris ipſo Medico Hamburgenſi propinatum.

A laudato *Kirſtenio* exinde rem uberius expoſitam 7. Auguſti, accepit filius Caſpar Bartholinus, & exercitationi ſeptimæ Miſcellan. Leiden *1675*. editæ inſervit huc transferam quæ compendio adducuntur, inhibitum eſt vaſculum, plenum aqua clara limpida, quæ ſiſtit omnem ſanguinem ex quocunque loco profluentem, modo tam ſubito & certo ut nulla opus ſit faſcia: ſufficiat tantum madefacere, aut imponere goſſypium aut pulvillum ex panno lineo, aqua madefactum.

Et relatum eſt etiam ita canem ſanatum, cui vena jugularis cum arteria fuit præciſa, & duos vitulos, quorum uni crus abciſſum, atque mulierem, cui mamma reſecta, denique viros duos, quibus crura amputata.

Franciſcus Redi, juſſu D. Ducis experimenta fecit, quæ tamen expectationi non reſpondebant. Anno *1673*. d. 10. m. Julii & ſeqq.

Ovi detecta eſt vena, cum arteria, jugularis, ſive læſione muſculorum aut nervorum, deinde arteria cum vena plane diſſecta per tranſverſum, & ſtatim adplicitum goſſypium, madefactum liquore, & ſuperimpoſitus pulvillus manibus firmiter tenerentur & apprimerentur loco ſauciato, nullo modo ſiſti potuerit, oviſque ſit mortua intra quadrantem horæ.

Idem evenit cani, cui præciſa erat arteria jugularis, ſine læſione venæ.

d. XI. Julii. Rurſus arteria jugularis detecta & ſeparata eſt in ove, eaque phlebotomo ſecta per longum, eo modo quo aperiuntur à quibuſdam venæ. Non permiſſum eſt exire ſanguini, quoniam arteria digitis compreſſa tenebatur. Statimque applicatum goſſypium, & pulvillus liquore madidus, per quadrantem horæ. Nihil exiit ſanguinis. Hinc ligatum eſt vulnus faſciis, oviſque demiſſa. Verum poſt alterum horæ quadrantem, cum violento curſu ovis fatigata eſſet, & in ſepem incidiſſet, faſcia à collo decidit, & ſanguinis copia profluxit, ut mortua ſit.

d. eod. Iterum ovi jugularis arteria, & alii vena eo modo aperta eſt obligataque ut ante. Nihil ſanguinis exiit, dimiſſæ oves ad paſcendum ita durarunt ſpatio hor. 41. Poſt id tempus vulnus arteriæ inciſæ detectum eſt, & ſubito erumpente ſanguine animal mortuum eſt. Idem alteri, cui vena ſecta, evenit. Conſpectumque eſt, venam nullo modo conſolidatam.

d. XV. Julii. Tres oves captæ quibus arteriæ jugulares detectæ. Unius arteria diſſecta per transverſum, digitis comprehenſa, ut nihil ſanguinis emanaret. Aqua vulnus rigatum & digitis conſtrictum, per 10. minuta temporis. Retractis digitis ſtatim ſanguis exiit. Reditum eſt ad madefactionem & compreſſionem eam per 10. minuta alia, retractiſque digitis ſimiliter lenita hemorrhagia. Ergo rurſus irrigato vulnere & ſuperimpoſito pulvillo, manu compreſſum eſt ſpatio 20. minutorum, Quo tempore cum exiiſſent ſanguinis unciæ quinque vel ſex, tandem ille conſtitit. Obligataque plaga, ovis dimiſſa ſtatim cœpit comedere. Eodem plane modo tractata eſt altera, eventu quoque eodem, niſi quod loco aquæ ſtipticæ accepta ſit aqua fontana pura, & octo vel decem unciæ ſanguinis exierint antequam ſiſteretur. Tertiæ

ovi

ovi arteria diſſecta eſt non per transverſum, ſed per longum, impoſito pulvillo madente aqua ſtiptica, & detento firmiter per min. 20. Nihil ſere ſanguinis exiit. Obligata plaga in pratum miſſa eſt, in quod etiam priores duæ. Omnes hæ tres recte ſe habuerunt d. 15. Julii, quo in iis periculum factum, ut & ſeq. 16. ſed circa hujus veſperam primæ caput intumeſcere cœpit, crevitque tumor uſque ad d. 19. mane, quando mortua eſt. Alteri caput ſimiliter tumere cœpit d. 17. & d. 20. mane, illa quoque mortua eſt. Tertia ovis ſe ſemper bene habuit octo diebus, & tum faſcia dempta eſt. Arteria conſolidata inveniebatur, multa carne generata. Vulneri impoſitus pulvillus ex linteo ſicco & rurſus faſcia conſtrictum. Poſt d. 10 deprehendebatur vulnus planè conſolidatum cicatrice inducta.

d. XVII. Julii. Secta eſt in ove arteria cruralis, & eadem aqua ſtiptica adhibita: ſed poſt triduum mortua eſt reperta.

Eodem die in alia ove arteria jugularis per longum eſt aperta, & aqua ſtiptica adhibita ſine ulla ſanguinis effuſione. Plaga faſciis conſtricta per continuos d. 8. detenta eſt, ut ne tangeretur quidem. Quibus elapſis inſpectum vulnus eſt: optimeque habere ſe deprehenſum, ut in aliis d. 10. ſit prorſus conſolidatum.

d. XVIII. Jul. Secta eſt arteria cruralis in ove & eodem modo ipſi medicina facta. Reperta eſt mortua poſt triduum.

Eodem die in alia ove aperta eſt ſecundum longitudinem arteria jugularis & aqua adhibita eodem modo, ut nihil ſanguinis effunderetur. Vulnus obligatum ſervatum eſt per octiduum, ut ne attingeretur quidem. Elapſo eo ſe habuit, & intra X. dies prorſus convaluit.

d. XIX. Julii. Arteria jugularis per longum aperta in duobus hœdis. Adhibita eſt pro medicina aqua fontana, & nihil fere ſanguinis exiit. Unus mortuus eſt intra quinque dies. Alter perfecte curabatur d. XV. abſque faſciis, quibus vulnus obligaretur.

d. XX. Julii. In ove arteria jugularis ſecundum longitudinem inciſa & vulnere ſatis longo: in alia eadem aperta anguſto foramine. Priori adhibebatur pulvillus madens albumine ovi, & nihil ſanguinis emiſit; alteri pulvillus madens aqua fontana. Utraque penitus convaluit ſine faſciarum ſolutione aut mundificatione vulneris.

d. XXI. Julii. Arteria jugularis in duobus agnis ſecundum longitudinem ſecta. Statim pulvillus ſuperimpoſitus ex goſſypio imbutus aqua fontana, & appreſſus manibus per 10 min. hor. Nihil fere exiit ſanguinis. Intra d. 18. deprehenſum eſt vulnera perfecte conſolidata ſine ulla alia providentia. Non vero hi agni tantum, ſed omnes oves prædictæ, ſub dio relictæ ſunt dies noctesque ſine ulla cuſtodia.

d. XXII. Aug. Truncata ala dextra in duobus caponibus, in medio oſſis ſuperioris. obligatumque vulnus goſſypio imbuto aqua puteali, & evaſerunt.

Similiter ii evaſerunt [illegible] gallinacei in quibus omnibus truncata alarum una: quorum ſex Medicina facta, adplicito goſſypio aqua communi madente: ſed alia appoſitum goſſypium ſiccum, ſex reliquis nihil adhibitum, Naturæ providentiæ relictis. *Caſpar. Bartholini Thomæ Filii.*

Aqua Stiptica ex quibus conſtet.

Cum de aqua ſtiptica nuper incidiſſet ſermo in pharmacopolio Johannis Gotfridi Becker, ipſe, qua eſt rerum Chymicarum ſagacitate, non dubitavit ſimilem aliam aquam ſanguini ſiſtendo appropriatam poſſe componi, quod alios quoque attentaſſe accepimus.

An vero paria cum aqua illa, quam Philippus Hacquart Haſniæ jam componit, & uſibus mortalium deſtinat, facere poſſit, non auſim dicere. Quanquam enim ſapor eandem indicet, poteſt tamen latere alia ſimplicis alicujus virtus, quam ignorant qui vera deſcriptione carent, quæ jam clementia Auguſtiſſimi Regis noſtri Chirurgo dexterrimo Hacquardio innotuit, cujus etiam aquæ efficaciam experti ſumus non ſemel, & omnibus quantum poſſumus commendamus: ſuſpicatur vero Beckerus noſter ad hujus imitationem poſſe componi aquam ſtipticam aliam, de qua, uti & de Vitriolo ipſe ad Acta noſtra hanc diſſertationem miſit, quam ex mente illius hic ſubjungam.

Aliquam partem aquæ ſtypticæ Gallicanæ nactus ſum, eamque diligenti examine deprehendi conſtare ex vitriolo & alumine, quanquam hic commune vitriolum; non intelligam, ſed ex Metallico vitriolo. Licet commune vitriolum, quod vel nativum vel ex terra extrahitur, etiam ex metallis accidentaliter exſurgat, nam ſi nullum metallum in terræ viſceribus reperiretur, nunquam vitriolum exinde produceretur. Sane cogitavi hic locum habere Juris Conſultorum axioma: quo quidque modo ligatum eſt, eo diſſolvitur. Quod axioma ad Chemiam Hermeticam applicari poteſt, & ab alio hoc modo tranſlatum eſt, ſed alio ſenſu, quippe ille de vera ſolutione auri illo loco cum illius homogeneo primo ente ſive vero ſolvente explicandum judicat, ſcilicet, aurum debere radicaliter reſerari, ut nova regeneratio & plus quam perfectio producatur, ita ut imperfecta metalla etiam tingat, & in iſtam formam commutet. Ego vero hoc modo applicabo, quo commodiſſime poteſt explicari: quandocunque quis ſe læſerit, ſive vulneraverit, quod ſolo ferre ſerro ſive ferreis inſtrumentis ordinarie, (quanquam etiam vitro aliiſque rebus vulnerari poſſimus, ſed ratione vulneris inflicti res eadem eſt) tum optime curabitur eadem materia. Aquæ ſtypticæ id concedo, plus tum valere, quando in forma liquida adhibetur, quia facilius datur illi ingreſſus quam formæ emplaſtri aut unguenti in vulneribus, ſympatheticum tale emplaſtrum ante plusculus annos confeci. At unguenta & emplaſtra, quæ plerumque ex oleo & cera conficiuntur, prohibent acceſſum, ut omnes vulneris partes attingi nequeant, & quanquam unguenta mollia omnes particulas attingant, non poteſt tamen materia ex marte & alumine ita compoſita, quia aquoſa, propter pinguedinem aggredi illas. Hinc, ut dixi, aquæ formam præfero, ita tamen ut vulnera bene claudantur, ne accedant impuritates. Ego meam aquam ita confeci. Recepi partem Limaturæ Martis, additis ſpiritus vitrioli rectificati tribus partibus. Blando calore quia per ſe caleſit, impoſui donec corpus diſſolutum & ſpiritus coagulatus eſſet. Deinde tantum phlegmatis vitrioli (quod nihil aliud eſt, quam aqua communis, niſi ſpiritus aliquis in prima diſtillatione una adſcenderit) additum ut bene ſolvi potuerit, & filtrari. Mox alumen crudum in ſufficienti, pro lubitu, aquæ deſtillatæ pluvialis quantitate ſolvi, ne aquam Gallicanam acrimonia ſuperaret, utramque aquas ſimul miſcui, & per duos dies ita reliqui miſtam, ut ſubſideret. Quanquam antea fuerit filtrata, tamen aliquæ fæces remanſerunt, per ſubſidentiam ſeparandæ, quæ nihil aliud ſunt quam Sulphur vitrioli. Cauſa, cur ſanguinem ſiſtat & ſanet ſine eſchara, mira non eſt, quia ſimile metallum diſſolutum majoris longe eſt efficaciæ, quam ſi alio modo deſtruatur, quando ſolum acero, quo bene omnia diſſolvuntur, vel etiam ſulphure deſtruitur, qui ſpiritus in labore evaporat, & ita Mars ſicut caput

mortuum ſeu ſcoriæ remanet, quod ulteriorem nullum vel certe exiguum ingreſſum habet, quia periit ipſi ſpiritus, qui ipſum diſſolvere debebat.

Exiſtimo etiam aquam iſtiusmodi vitriolatam ſolam ſufficere ſanguini ſiſtendo & curando, ſed quia alumen priori aquæ admiſtum in examine deprehendi, etiam illud addidi, alioquin aqua vitriolata dulci foret ſapore, & à priori differenti Quia memoriæ meæ jam occurrit, narrabo quid nuper mihi evenerit D D. Simon Paulli ſenior noſter medicus, præteritis diebus ad me reviſens, allatoque ſecum vitro aquæ flavæ, quod à Matrona quadam primæ notæ acceperat, quæſivit, anne conſtare poſſit qualis ſit aqua & ex qua materia compoſita? Ego quamprimum guſtu exploraſſem, ſtatim divinare potui in his diu exercitatus quid illi ſubeſſet, inde duplici proceſſu inſtituto, inveni primam aquam purpureo rubram eodem pene ſapore, quam credo eandem habere virtutem, ſed quia fæces per deſtillationem ſeparatæ non ſunt, colorem flavum accipere non potuit aqua, verum purpureo rubentem. Hinc mecum ratiocinari cœpi: ſi eo modo aquam ſiveris non credent illi, qui ea uſuri ſunt, eandem eſſe. Igitur ſecundam operationem tentavi, & ita deſtillatam aquam obſervavi eodem ſapore prædictam & colore, adeoque eadem virtute. His finitis ex condicto reverſus D.D. Simon Paulli viſum quomodo ſucceſſerit operatio mea, qui guſtata utraque aqua, meam prorſus eandem eſſe judicavit, ideoque earundem quoque virium: idcirco utrumque vitrum ſecum tulit exploraturus eventus veritatem, de quo nullus dubito. Eſt vero aqua coſmetica ad faciei rubedinem tollendam cutemque levigandam, compoſita ex fixo & volatili ſale unius ſubjecti. Igitur niſi ſimilem hanc aquam cum altera mihi allata effeciſſem, non habita fuiſſet pro eadem vel ejuſdem virtutis, quanquam neſcius non ſim, ipſum authorem hujus aquæ ignorare ſalem fixum & volatilem ex uno corpore eſſe. Quia verò hominem non novi; nec Chemiæ peritum credo, hæc relinquo: Sunt enim qui quidem componunt aliquid, idque recte, ſed quia fundamenta rerum ignorant, ſunt licet periti, ulterius non inquirunt: Non facio cum illis, nec ita ego acquieſco.

De Liquore Styptico Experimenta.

Percrebuit hujus aquæ fama inter Gallos Angloſque naturæ curioſos, autore & inventore Gallo Dn. Vivieni Colonello, & variis experimentis in Anglia confirmata fuit eo ſucceſſu ut ſecretum hoc 5000. Imperialibus in uſum claſſis ſuæ comparaverit Seren. Magnæ Britanniæ Rex, Hafniam nuper idem ſecretum advexit Dn. Boudet, de quo hoc Programma in vulgus diſſeminavit.

La veritable & infaillible Eſſence Styptique, pour arrêter le ſang, dans toutes les Playes en un moment.

On doit convenir de bonne foy, que tous les ſiecles paſſez ont ignoré la nature & les qualitez merveilleuſes de nôtre Eſſence Styptique; & que jamais on n'a trouvé un remede infaillible, prompt & ſans craime de retour, qui arrêtat le ſang ſortant de toutes ſortes de vaiſſeaux, grands & petits, Arteres & Veines ouvertes, picquées, déchirées ou entiérement coupées; comme le fait cette liqueur, le bonheur & le prodige de nôtre ſiecle, le treſor abregé de la vie & de la ſanté publique: Elle a une qualité très particuliere pour le ſaignement du nez, pour le flux des hemorroides immoderé, & pour le déréglement des ordinaires des filles ou femmes. Dans les playes on ne ſçauroit trouver un plus excellent remede; ſon effet ſe fait tout ſur l'heure, & preſque en un moment. Elle ne ſe corrompt jamais, & ceux qui la ſçavent à fonds & d'original, la boivent comme de l'eau commune, en font l'eſſay ſur leurs perſonnes; ce que les Copiſtes ou Contrefaiſeurs de cette eau n'oſeroient jamais entreprendre.

La maniere de ſe ſervir de cette Eſſence, eſt de tremper un tampon de linge dedans, & l'appliquer ſur la playe avec une compreſſe par deſſus, trempée dans ladite liqueur tenant les doigts par deſſus.

Ladite Eſſence ſe fait par le Sr. Boudet, & on la vend avec permiſſion des Superieurs.

Ut ab omnibus legatur; eandem totam lingua faciet. Hic igitur verborum Gallicorum ſenſus eſt.

Vera & infallibilis Eſſentia Styptica ad ſiſtendum ſanguinem momento temporis in omnibus vulneribus.

Bona fide fatendum eſt, omnibus ſeculis præteritis ignoratam eſſe naturam & miraculoſas qualitates Eſſentiæ noſtræ Stypticæ, nec unquam inventum eſſe remedium infallibile, promptum & ſine recidivæ metu quod ſiſtat ſanguinem exeuntem ex variis vaſis magnis parviſque, Arteriis & Venis apertis, inciſis, ruptis aut prorſus diſciſſis, ſicut liquor hic facit, felicitas & prodigium noſtri ſæculi, theſaurus compendioſus vitæ & ſanitatis publicæ. Habet ſingularem qualitatem ad narium hæmorrhagiam, ad fluxum hæmorroidum immoderatum, & ad inordinatos menſes puellarum & mulierum. Ad vulnera excellentius inveniri non poteſt remedium. Ipſo quaſi momento effectum ſuum prodit. Nunquam corrumpitur, & qui principia ejus & originem norunt, bibunt aquæ inſtar communis, in ſe ipſo periculum facientes, id quod nunquam auſint tentare qui ad imitationem hujus ſimilem aquam præparare præſumunt.

Modus utendi hic eſt, ut linea petia eo liquore imbuta applicetur vulneri, ſuper impoſito comprimente eadem liquore tincto, digitiſque impoſitis.

Laudatam Eſſentiam conficit Dn. Boudet, venditque cum ſuperiorum licentia.

Quanquam efficaciam Eſſentiæ ſuæ paſſim probatum à ſe fuiſſe affirmaret Boudet, veritatem tamen ejus experimenti ad oculum nobis quoque Hafniæ probare voluit. Igitur ab Illuſtriſſimo Legato Gallico Dn Terlon Equite invitati complures Medici convenimus cum aliis Magnis parviſque ſpectatoribus curioſis, certiſſimi experimenti teſtes. Cani majori ſemur amputatur ſerrâ, mox petiam ſuam liquore ſtyptico imbutam applicat Boudetus, & manu impoſita vulnus velut velamine comprimente ſtringit. Nullus amplius cruor manare viſus, nec ulla convulſionum indicia apparebant. Poſt mediam horam remota manu comprimente & petia, ſine eſchara viſum vulnus nullo ſanguine profluente, conſolidatum, arteriis quanquam ſub membrana tenerrima pulſantibus. Ut porro vulnus crudum curaretur, repetita petia vinculiſque, & ligaturis injectis, canis in lecto ſtramineo quieti repoſitus, ſed pede uno mutilus; laudantibus ſpectatoribus medicamenti aſtringentis inſolitam virtutem. Ex vitriolo confectam eſſe aquam, guſtu divinare potuimus, ſed ſingulari modo præparato, quia ſine vomitu bibitur. Narrat ipſe Boudet ex ſenis ingredientibus compoſitam, & ex illis unum eſſe venenum, ita tamen attemperatum ut nocere non poſſit. Credendum illi ſine teſtibus loquenti, quanquam rectius conſcientiæ conſuleret & publicę utilitati, ſi ſine queſtu arcanum hoc propalaret, quod aliquando facturum non dubitamus, ſi Magnatum indulgentiam fuerit expertus. Jam enim in Anglia Sereniſſimo Britanniæ Magnæ Monarchæ revelatum eſſe ſecretum, & ab aliis quoque Medicis in Regia Societate Londinenſi experimentum factum nobis narravit Illuſtris Legatus Anglicus, Hafniæ reſidens.

Dn. Tho-

Dn. Thomas Henshavv, Vir civilis prudentiæ & rerum Naturalium peritiſſimus, ne cæteras animi dotes, quibus fulget, prætercam.

De liquore iſto aſtringente dubia non pauca occurrunt, quorum ſolutio facilior foret ſi arcanus non eſſet. An Chirurgorum noſtrorum pharmaca ſanguinem ſupprimentia ex aceto, ovi albumine, vitello, pulveribuſque adſtringentibus, quibus magnas hæmorrhagias in amputatione artuum, mammarum &c. repreſſas vidimus non ſemel, paria facere poſſint, expendendum illis qui ignota in uſum trahere dubitant. In eo tamen nota remedia liquor hic poſt ſe relinquit, quod citius vim ſuam exerat. Vix enim ante tertium diem vulgatæ aliæ aquæ removentur à vulnere, cum liquor iſte ſecretus non quidem momento, ſed poſt ſemihorulæ moram vaſa aſtringat & membranula obducat ſine eſchara. Deinde magicam artem ſubeſſe, affirmare non audemus. Cardano ſi credimus, ſi ter ſuper vulnus recitentur hæc verba, ſtatim omnis ſanguinis eruptio compeſcitur.

Sanguis mane in te, ſicut Chriſtus fecit in ſe.
Sanguis mane in tua vena, ſicut Chriſtus in ſua pœna.
Sanguis mane fixus, ſicut Chriſtus cum fuit crucifixus.

Nomen Chriſti morborum eſſe terriculamentum non ignoramus, ſed an bona Dei venia fiat, quod nomine ſancto ad hæc abutamur, merito ambigimus. Novi amicum, qui ter repetito nomine Jeſu, hæmorrhagiam narium quaſi miraculo ſuppreſſerit, ſine ulla alia, ut fatebatur, ſuperſtitione. Oppoſui oraculum: Non ſumes nomen Dei in vanum. Repoſuit, vanam non eſſe ſanitatem. Reſpondi cum Theologis, ſolos illos recte uſurpare nomen Dei, qui illud eo fine uſurpant, quo ipſe Deus illud uſurpari mandavit. Ille vero quotidianas preces urgebat, quibus nos ab omni malo, etiam corporali, munimus, nomine Dei. Sed quo fuco illi factum ſuum regent qui ignotis verbis hæmorrhagiam ſiſtunt? Ex Schedis Rhodii, olim Prævotii ſecretum accepi ab illo quidem, non me, probatum. Si re quacunque inventa inſcribas parti viciniori unde fluxu manat, in Viris Ophilon, in mulieribus Ophila, hæmorrhagiam cujuſcunque partis ſedari. Quicquid de his ſit, pro magica curatione non pauci traduxerunt unguentum armarium, & pulverem Sympatheticum, quo & vulnera curantur feliciter, & ſanguis ſupprimitur, cum per naturam, quamvis nobis occultam, ſuccedat quotidie operatio parata. Hujus pulveris ſymphathetici virtus jam tot experimentis confirmata à vitriolo dependet, quod primas tenere partes in liquore hoc ſtyptico, nulli dubitamus, quanquam de veneno aliquo, aliiſque ingredientibus, nebulæ quædam oculis noſtris objiciantur. Illud ſapore quaſi ſorex ſuo indicio ſe prodit. Mera ſolutio vel coctio vitrioli videtur. Difficultas augetur unica, quod innoxiè aſſumi dicatur. Et hic totum artificium latet, ut vitriolo emetica vis adimatur. Quod ubi ſucceſſerit, in ſanguinis vomitu cohibendo præclarum remedium inventum eſt.

Aliud experimentum ejuſdem aquæ ſtypticæ Bonderi poſtea factum eſt in Arce Regia, me in prædio meo abſente, de quo ita ad me perſcripſit conjunctiſſimus Affinis & Collega. *D. Henricus à Moinichen.*

Præſente Sereniſſima Regia Majeſtate feliciter heri ſucceſſit experimentum aquæ ſtypticæ in cane moloſſo, cui poſt acre cum Urſo certamen poſtquam à motu & ira ſatis effervеſcere ſanguinem conſtaret, circa horam decimam arteria carotis ſiniſtra tranſverſim diſſecta eſt. Sanguinem ut in arteriarum vulneribus fieri ſolet, affatim & ſaltuatim proſilientem ex voto ſuppreſſit Aqua Styptica. In ea namque tincta linamenta præciſæ arteriæ impoſuit Philippus Hacquard, ac manu ſuper compreſſit, ita ut nihil ſanguinis amplius ex vulnere elabi viſum ſit. Quo autem de Experimenti veritate certius conſtaret, placuit poſt horulam vulnus detegere, quia vero amotis linamentis novum ſanguinem præſecta arteria evomuit, aliis eadem aqua ſtiptica imbutis vulnus denuo impletum eſt, ac faſcia ſuper injecta apte deligatum eſt, ac canem ad tertiam cum dimidia à meridie reliquimus. At tum vulnere detecto omnibuſque linteamentis amotis, nudam ſine regmine conſpeximus dictam carotidem arteriam, ne guttulam quidem ſanguinis amplius fundentem, unde & ſimplex tantum linea faſcia vulneri injecta, & Canis, ne quieſcentem jam ſanguinem aliorum incuria iterum commoveret, ligatus ad Dominum ſuum Leonum cuſtodem defertur, ubi & hodie ipſum vidi ſolutum & comedentem, & quod magis, ne guttula quidem ſanguinis hac nocte è vulnere ſtillaverat nec adhuc ſtillat. Expeditior poſthac erit magnorum vulnerum curatio, quia poſt aptam ſtipticæ hujus aquæ admotionem ſanguis ſtatim conquieſcit, nec amplius è læſa vena vel Arteria fluit, & quod palmarium, nulla ab hoc medicamento cruſta inducitur, ſed ſola ruentis ſanguinis impetu inhibito, vulneri ſtatim proſpici poteſt digeſtivis ac conſolidantibus. Et ſi ulterior fides adhibenda Boudetto (à quo Sereniſſimus Rex noſter compoſitionem ſtipticæ hujus aquæ obtinuit) poſt ejus admotionem nullus inflammationis, gangrænæ vel convulſionis metus erit: unde cordariotes in poſterum habebimus Chirurgos in arteriotomiis in magnorum vulnerum ac affectuum curationibus, in artuum & cancroſarum partium amputationibus; quas ob certiſſima ingentis hæmorrhagiæ pericula (alia ut ſileam) permulti hactenus ſubterfugere Chirurgi. Juſſu Regio propria manu aquam hanc confecit Philippus Hacquart, ejuſque copiam promiſit ſe daturum urbis noſtræ Chirurgis, ut ejus vires data occaſione ipſimet experiantur, ita ut non opus ſit ad alia peregrina & conquiſita & compoſita medicamenta confugere. *Th. Bartholini.*

Aquæ ſtipticæ vis quo uſque ſe porrigat.

Noviſſimus hodie liquoris illius ſtyptici uſus, quem Gallus ante triennium per Europam circumtulit, ubere, ob divenditum hinc inde ſecretum, marſupii proventu. Eſt ſane cur inventum laudemus in vulneribus cæſim inflictis, ſed in punctim non perinde experimur utilem. Quin & in hæmorrhagia narium compeſcenda ſæpe inutilem deprehendi. Scilicet quoties ora vulneris ubique attingere licet, eſt ſuus ipſi honos, cæteroquin hebeſcere vel, quod ſequitur exemplum; clare docuerit: Joachimus Nichel civis noſter, in duello ſaucius ictum gladii excepit interna brachii dextri parte, paulo ſupra cubitum; penetraverat autem ferrum largo & profundo vulnere ad ipſam uſque alam, fiſſa quoque quemadmodum poſtea conſtitit, arteria. Vocatus chirurgus familiaris G. Urſtedius, arte vulnus tractavit ad undecimum uſque diem, ambiguus tamen futuri ob ichorem tenuem & ſanguinolentum quotidie profluentem, nullo puris laudabilis indicio. Sed ecce undecimo die improviſo tanta vis arterioſi ſanguinis ſubito prorupit, ut æger in deliquia ageretur, & in metum chirurgus. Scilicet grumus ſanguinis, qui jam ante hiatum arteriæ maleſido obice clauſerat, nunc demum in pus converſus laxaverat januam exituro cruori. Accerſitus ego, tentatis jam fruſtra aliis, quæ ratio & conſuetudo in ſimili caſu ſuggeſſerant; propono aperturam vulneris ad uſque locum male affectæ arteriæ; ſed renitente ægro, ventum ad aquam ſtypticam; qua per aliquot dies ſubinde injecta, licet bis reverterentur im-

menſæ illæ ſanguinis profuſiones, noviſſime tamen ſterit rivus in atriculos omnes artis excunte, qui una adfuit Ph. Hacquardo, cui artificium conficiendæ aquæ illius ſtypticæ juſſu Regio crediderat Gallus. Viſus ſibi tum defunctus periculo æger, me omnia alia ſuſpicante tum ob ſuperventum ardentiſſimæ febris, tum ob reſpirandi iter anguſtins. Quid plura? Succedunt ſpaſmi, tumores brachii & in manu ſummi dolores: decimo octavò die obit æger, laudatur nihilominus aqua ſtyptica, quod egregie feciſſet officium. Aperitur juſſu Magiſtratus cadaver, ut de cauſa mortis conſter: mirum dictu, deprehenditur arteria adhuc quidem aperta, ſed via quam gladius fecerat, circa arteriam grumis ab aqua ſtyptica generatis obſiderot quo minus cruorem profundar. Interea poſtquam arteria per vulnus obſtrictum nihil poſſet effundere, memor tamen ſui officii alio derivarat ſanguinem; ſcilic. vicinorum muſculorum interſtitia oppleraт omnia, nec eo contentus liqunr proſerpſerat ad uſque medium pectoris; namque inter coſtas, ſternum & pectoralem muſculum dextrum inventæ nobis vel tres libræ corrupti & fœtentis jam ſanguinis, unde aſthma, febris; & denique mors ipſa pependerunt *D. Olai Borrichii.*

Circa Hafnienſem Stypticum liquorem obſervationes particulares.

Accepimus Hafnia ſub præcedentis anni 1678. principium, data ſic occaſione per Sereniſſimi noſtri Legatum Dn. Prüeſchenck à Lindenholen, famigeratum illum P. Hocquarti nunc liquorem ſtypticum. Et cum de effectu, externo ſcilicet, ſatis conſtaret, quodque promiſſis, licet experientes nonnunquam deſeruerit, aut aqua ſaltem ſimplice, albumineve (referentibus in Actis Hafnienſibus miſcellaneiſque Exercitationibus Magnis illis Bartholinis,) ſuppletus aliquando fuerit, de cætero tamen ut plurimum, ſub competenti adhibitione ſatisfecerit; proinde potius ulteriori ingredientium, minus adhuc tunc ſecundum numerum proportionemque determinatorum perquiſitioni dicare voluimus: in commune poſtmodum collaturi, quæ mihi forte ſpecialius obveniſſent: de interna vero exhibitione tantiſper ſecuri; non tam ob intermixtæ venenoſitatis cujuſdam traditionem, quam opiatorum ſecuriorumque adſtringentium in ventris pectoriſque, (quo modo laudati Dn. G. Bartholini obſervatio de Hæmoptoica pertinet,) affectibus præſentiorem (præ hujuſcemodi ſtrangulatoriis,) ſufficientiam. Nam quod quidpiam, ſeu cochlear ejus, aliquando citra notabiliores interaneorum turbas datum foret, præterquam quod oppido ſic minueret venenoſitatis ſuſpicionem, id propter inhærentis vitrioli (mage forte martialis remiſſioriſque) pacitatem, aluminiſque reſtrictionem, in robuſtiori forſan ſimul ventriculo, contingere potuiſſe conjiciebamus. Senarius autem numerus in liquore adeo limpido, eaque ſtypticorum diaphanorum, aut perſpicuitatem mixturarum ſaltim poſtliminio non pervertentium paucitate, haut parum hinc fiebat dubius, Pachium in memoriam revocantibus, qui occultationis gratia longe plura, quam Hiera ejus requireret olim contrudiſſe dicitur. Unde perreximus in ſuſcepta perquiſitione; donec alia quanto poſt D. D. Weherum, Med. Cæſar. librum de liquore ſtyptico, ſub Anchoræ ſauciatorum inſcriptione edidiſſe, in Germanicarum Ephemeridum Anno octavo legeremus. Et cum eodem tempore habitæ paſſim uper ingredientia conjecturæ indies magis ſimul confirmarentur; inſuper etiam per ſemeſtre, Sereniſſimos ſecuti, domo abeſſe teneremur, ſepoſuimus collectas nunc obſervationes; uſque dum ægre tandem tamdiu deſideratum libellum nuper nanciſceremur, per ſanguinis naturam ac generationem, ad ejus chirurgicam quoque conſervationem, (medium cum applicatione ſua perſpicue tradendo) ducentem. Quod ſi compendio factum hic retulerimus, cum liber hodieque hiſce in locis ſit rarior, operæ pretium videmur facturi.

Conſtat itaque Viri Excellentiſſ. liquor vitrioli Ung. aluminiſque cujuſq; libra dimidia: ſolvuntur per ebullitionem in phlegmatis vitr. libris quatuor, remotiſque in fundo concreſcentibus cryſtallis, reliquoque filtrato, ſingulis ejus libris drachma una olei vitrioli permiſcetur. Applicatur autem quintuplicatis ſpleniis, probe eo madefactis, & ſub competente deligatione per dies aliquot, ne ſanguinis (ſtatim quidem coagulati) cruſta perperam detrahatur, ſic relinquitur, vulnere perfecte ſubtus curato. Intus autem una, ſi placuerit, pro facilitando effectu, exhiberi poſſe putat prælaudatus Author, ſolutionem Terræ ſigill. cum vitrioli, vel etiam aluminis atque vitrioli conjunctim deſtilatorum ſpiritu paratam; utpote tinctura terræ catechu, ſimilibus longe præſentiorem. Hæc ibi Vir experientiſſimus. Quibus & forſan aliis nobis nondum viſis, an noſtras quoque ſuper Hafnienſem ſeorſum habitas obſervationes nunc demum ſuperaddere queamus, equidem diu hæſitavimus: tandem tamem nihilominus particulariorem potiorum hic circumſtantiarum conſiderationem iis ſaltem; ad quos, remotioribus præcipue in diſtrictibus; iis in ſpecie vix vel oondum pervenit, futuram putavimus hanc plaoe inacceptam.

Color proin erat diaphanus, ſed aqua ſimplici aliquanto obtuſior; præcipue ſi vitrum ſimile viliuſque foret: non aperte viridis aut cœruleſcens vitrioli cujuſdam præſertim nativi, in ſaturata hinc aqua ſolitarii vel ſupereminentis index.

Odor nec ut recentiorum vel per aſſervationem minus alteratarum ſolutionum vitriolicarum; nec tamen etiam phlegmatis vitrioli vel aluminis (vehementiori denuo calori hanc expoſiti,) inſtar: ſed ut duorum triumve dierum pluvialis. An ulterius roſaceis quid miſtionis initio affrictum fuerit, (ut occultanda odoriferorum tingentiumve pauxillo quoque obnubere ſolemus,) ex emortui jam, & è longinquo quaſi perceptione conjecturali ſaltem, nunc quidem determinare nolumus.

Sapor deprehendebatur nec pure vitriolicus, (martialis aut adverſior venereus;) nihilominus nec pure ſolum aluminoſus, ſtypticus interea, & ſub qualicunque vitriolici illius dulcoris nota, mox in auſteritatem acoremque talium metallicum deſinens.

Pondus, ni lagenula (de meliori luto adeo fere non ficta) aliquid improportionalius, (quod tamen vel externæ efflореſcentiæ defectu tantiſper non exiſtimavimus,) abſorbuerit, erat collata aqua ſimplici in tantum gravior, ut vitrum quinque ejus uncias capiens, dimidiam inſuper liquoris admitteret.

Quod, quibus & quantis è contentis fieret, amplius inveſtigaturi, evaporationem primitus tentavimus, ſex (pro faciliori computatione) ejus uncia in patella vitrea ſucceſſive, vegetiore tamen ſub finem (cum ægrius nec ſine acidi cujuſdam perceptione ultima expiret humiditas,) colore exhalantes: ad eam, quę in ejuſcemodi concrementis haberi poteſt, ſiccitatem. Provenerunтque inde adſtringentis & (inter quaſi cœrulei nonnullibi aliquid) virideſcentis coaguli drachmæ quatuor, fere cum ſcrupulo dimidio.

Exiccatum è guttis, lateribus vitri fortuito adhærentibus, ſal ochrei coloris; aliud præterea albicantius, in repletioris adhuc vitri orificio interius concreſcens,

creſcens, (utrobique primo quidem ſubdulce, hinc tamen ſtatim ſtypticum, demumque quaſi ferrugineum,) hic tantum inter acceſſoria ſunt: quemadmodum etiam inſtillari cultro tantilli liquoris concrementum; ſuper mediocrem ignem, poſt brevem & fere aluminiformem ebullitionem remanens; guſtanti ab initio crocum mart. ſaccharinum; inde ſatis quid adſtringens metallizanſque referens.

Quo proin circa pondus conſtitutivorum eſſemus certiores, Præcipitationem inſuper adſcivimus: atque hinc ſex dicti liquoris unciis, inſtillabamus unam Alcali (ex ana nitri atque tartari invicem detonatis,) in aqua ſimplici diſſolutam, & filtratione à terreſtri ſua materia ſeparatam: quo ſcilicet per alcalium prædominium eo certius ſecuriuſque præfundarentur omnia. Exoriebatur ſic, ſi confertim id fieret, ebullitio ſat valida cum fatiſcentis quaſi aquæ regiæ cujuſdam odore: fundum verò petebat maſſa, pingue quidpiam, aut aluminis per dictum oleum tartari præcipitati, liquoriſve ſilicum Cl. conglomeratum craſſamentum exprimens; albicans primitus, hinc affuſa copioſiori aqua, concuſſiſque inter ſe omnibus, ſaturate, (inter tenues quoſdam tunc cœrulei gyros) virens; ſeparata demum (per edulcorationem quoque accedente) humiditate, poſt exſiccationem pulverem relinquens croceum, ipſo tamen vitrioli Martis factitii croco longe vividiorem, mole diffuſiorem quam pondere, quod drachmarum duarum & ſcrupulorum duorum cum dimidio erat.

Collectam vero prædictam (ſalinas tam ipſius liquoris, quam præcipitantis quoque alcali particulas continentem) aquam poſtmodo lente exhalantibus, proveniebant ſicci, & tartaro vitr. longe magis lixivioſi coaguli deſuper ſpicei, de cætero ex albo viteſcentis drachmæ novem cum dimidia; adeoque detractis alcali drachmis ſeptem, duobuſque ſcrupulis, (quia terreſtri ejus ſubſtantia filtro ſeparata, cum ibidem abſorpti ſalis tantillo, facile ſcrupulum unum excedit;) particularum ſalinarum liquori ſtyptico propriarum drachmæ duæ, ſcrupuli duo.

Quod autem v. g. guttis octo vel decem aquæ ſimplici tribus unciis inſtillatis, invicemque (cum iſtæ prius in fondo conglomerentur,) concuſſis, totum lacteſcentem colorem induerit, parum huc fortaſſe conferet: ſingularius erat; quod poſt ſemeſtre demum domum redeuntes, in reſiduis adhuc quinque præter propter unciis invenerimus ad vitri fundum expanſum aliquod, liberè natans, craſſioribus aranearum telis in molendinis ſimile, colore griſeum: atque poſt idem pene tempus, (quieto in angulo vitro aquoſitateque magis conſumpta,) ſimile denuo, in ſuperficie primo collectum, hinc ſidens, ſcrupulorum duorum (cum conjunctim filtro ſeparata & edolcata eſſent, pondere, odore in prunis ſatis ſulphureo; pondus reſidui liquoris de cætero potius, quam ſaporem, noſtra quidem opinione, mutantia.

Atque hæ quidem tum temporis ſucceſſive notavimus. Quo vero eundem, quoad ejus fieri poſſet, aut æquivalentem ſaltem liquorem hinc erueremus, poſt varias ponderum ac puratorum ingredientium, præcipue vitriolorum permutationes, ſapore tandem atque pondere (tam ſeparatorum quam conjunctorum) eo ducente, in anaticam incidebamus proportionem aluminis atque vitrioli; non præciſe martialis factitii, laborioſi ac præter rem carioris, (licet eadem inde eadem ratione oriantur producta;) vel è venalibus ſpeciebus eo titulo, ſeorſim ſelecti; ſed Goſlarienſis tantum alteriuſve boni ſat virentis. Solvebamus proin utriuſque unciam dimidiam contuſam moderato calore, & (cum operoſum, neceſſitatiſque tempore vix requiſita quantitate ſuppetens vitrioli phlegma, in ſulphureitate ſua, alias facile diſſipabili, forte nil, in exigua vero vulgaris deſtillationis acetoſitate parum conferre videretur,) ſaltem in aquæ ſimplicis (cui tamen ferrata quoque ſeu fabrorum ſua ſubſtitui poſſet) unciis quinque: in ſex enim color pene fiebat dilutior, ſapor remiſſior, pondus duobus ſcrupulis minus: in minore autem quantitate, præter proportionis in ſapore, pondere atque colore intenſionem, tractu temporis ſalini quidpiam,) quod etiam in proportione quadrupla ſupra laudatus D. D. Weherus notavit,) quaſi concreſcere, (& quidem magis alumini formiter,) incipiebat. Filtrabamus hinc totum, quo ob vitriolum obſcurior prius, limpidus nunc prodiret liquor; ſecedente ſimul ochræ impuritatumque vitriolicarum, (cum alumen raro quidpiam deponat,) grano uno ad alterum interdum; variant enim iſta ibi exotetica. Hæc erat noſtra tum imitatio.

Ut autem effectus in oblatis tantiſper tunc fortuito vulneribus, &c. (nam ulterius progredi nec dabatur nec vacabat, ſimiliter quoque ſtatim erat evidens; in hæmorrhagia narium Sereniſſimi cujuſdam, prius incompeſcibili; per ſiphunculum aliis aquis dilutum,) injiciendo præſentaneus, addito, ſecundum D.D. Weheri animadverſionem, vitrioli ſpiritu, adſtringentior: ita color quoque atque ſapor, (de odore enim etiam aſtrictu dicere ſupervacuum foret,) cum Hafnienſi. (noſtra quidem opinione, apparebat idem, aut ſaltem vix diſtinguendus. Pondus eodem recidebat; & liquor in vero quinque aquæ ſimplicis unciarum capaci, ut intermixtas aquoſitati minerales particulas,) uncia dimidia ad lancem pariter exiſtebat gravior altera dimidia uncia, (quod priſtinæ ſex provenientem,) reſtitante, pro drachmis quidem tribus, in vitro mixturam illam antea continente, pro reſidua drachma in filtro, utut exiguo & ſatis expreſſo.

Dum autem ſimplex unciarum ſex coagulum, eadem methodo collectum, ſimiliter ſuperiori in colore pondere reſponderet; nec ſeparatus per alcalinam præcipitationem crocus, aut productum poſtmodum ſalinum coagulum ab iſtis differre videtur; colore croci ob candicantis aluminis terræ acceſſum æque diluto; odore vero ſub præcipitatione ſalinum pariter inſtar aquæ cujuſdam Regiæ, ob nitroſas adhuc in alcali iſto latentes particulas, urinoſique in alumine tantillum, de quo alibi,) exurgente: majorem proin potius imitamenti noſtri illuſtrationem experimentorum, circa vitriolum atque alumen, eorumque conſtitutiva, ſeorſim ac diverſimode (per præcipitationes aliaſque ſeparationes, coagulationes, proportionales ponderationes, lentas evaporationes, &c.) habitorum collatione, indeque inſtituta ſupputatione tum quæſivimus; ſed tamen (quod petimus,) ſub unius alteriuſve grani forte latitudine, & ſalvo quod ajunt, (in ea conſtitutivorum) variatione, extraneatum diſperſionum facilitate, &c.) errore calculi.

Inſint itaque vitrioli, (pro modulo ſuo ſicci, nec impuritatibus externis affluentioris,) unciæ dimidiæ, (ſecundum prædictorum experimentorum modos atque proportionem,) terræ ſat edulcatæ & ſiccæ drachma una, ſcrupuli duo cum dimidio; utpote nondum per ignem quid, (ut in colcotare) paſſæ eoque minutæ. Salinarum, hic quaſi concentratarum, aquoſiſque minus (ac in vitriolicis ſalificationibus artificialiſque confectionibus,) complicatarum particularum ad minimum ſcrupuli duo. Aluminis porro unciæ pariter dimidiæ terræ ſaturninæ albiſſimæ & molis, antequam in tragacanthinum fere

qu.dpiam coëat, diffuſiſſima, communiter ſcrupuli duo, grana quatuor; ſalinæ ſubſtantiæ drachma una præter propter: (utroque enim: quod uni parti, pro puritatia ſiccitatiſque ratione, ac metallicarum ab acido abſorptarum particulіicarum variante quantitate decedit, accedit alteri.) Si terræ jam, ut dicuntur utrinſque, (aluminoſæ ſcilicet ac vitriolicæ) invicem miſcentur, proderunt denuo, eodemque colore, ſupra notatæ binæ drachmæ, ſcrupulique duo cum dimidio. Sin ſalinæ: habentur pariter ſidem, ejuſdem ſaporis ac coloris quinque ſcrupuli. Si denique utræque conjungantur, & exurgentes hinc, præter grana quatuor, ſcrupuli tredecim Iſtis aquæ ſimplicis quinque unciis, aquoſarum (natura ſibi adhærentium, & ut ſimplex ibi phlegma conſtituunt, ita aquæ ſimplicis loco pondereque venientium) particularum medio (ceu in crudorum iſtorum duorum ingredientium diſſolutione fit,) copulentur; è dimidia earum uncia (ſeu ſcrupulis duodecim) protinus id vitri quincuncialis ſuperpondium, quod ſemunciæ ſecundum proportionem erat, provenit, reſiduis granis viginti quatuor in reſtante liquoris ſtyptici ſemuncia hærentibus ſive natantibus: uti ex adverſo abſolutæ illæ ſex ejus unciæ ſacile habentur, ſi, (ſimplici ſolum additione,) aquæ ſimplicis unciæ quinque, mineralium (in ibi gravitantium, & ex alumine vitrioloque profectorum) ſcrupuli, cum granis quatuor, tredecim, ac utriuſque phlegmatis) ſpontanei quaſi nec violento igne, etiam à ſalina ſubſtantia penitus expreſſi) ſcrupuli ſeptem, grana ſexdecim, (ponamus è vitrioli ſemuncia drachmam, unam ſemis, ex aluminia eadem quantitate drach. unam, præter propter cum ſex granis,) invicem computentur, ſed tantum de liquore hoc. Si interea logiſtica conjecturæque noſtræ circa ingredientia eorumque præcipuè proportionem non feſellerint; (verum telæ ſimile quidpiam in vitro negligentius obturato, ſicque per menſes aliquot repoſito concreſcere occipit;) negotiori ſaltem curioſitati, (quod ſperamus & rogamus,) ignoſcet benevolus feliciorque circa talia Lector. Sane licet interea, cum duo faciunt idem, non protinus fit idem: ſi tamen alius, ſaltem aliquantum variato ingredientium, v. g. pulveris laxativi pondere, eundem nihilominus effectum in catharſi adſecutus fuerit, peccaſſe propterea non creditur. De cætero de renitentiſſimo, inter ſalina coagula, alumine, alibi forte agemus: ut & de vitrioli vitriolatorumque (etiam in chirurgi) ſingulari, (ceu inter recentiores quidem, præcipuè quoque notavit in Phyſica ſua ſubterranea Experientiſſimus D. Kircherus) vulgo interea minus in uſum tracta, efficacia. *Dan. Ludovici.*

Magna dentis hæmorrhagia.

Anno Chriſt. 1655. Civis quidam Ratiſponenſis nocturno tempore in ſubitam hæmorrhagiam è dente quodam intimo, ac carioſo ſuperioris maxillæ in latere dextro inciderat, ubi ſanguis ſubniger, ſeroſus, per horas ſeptem continuas, tanquam ex ſiphone proſiliit; poſt multa alia medicinalia, adhibitis ventoſis ſiccis ſine ſcarificatione, ſæpiuſque deorſum in dorſo ad lumbos uſque deductis, & aſſumpta oris collutione ex decocto aſtringentium, ſanguis quidem deſtitit, ſed ad horam & ultra ſerum plane clarum, ſubalbidum ac ſalſum adhuc ſequebatur. Inde conjecturari licet, quod ſanguinia acrimonia cum abundante ſero ſalſo hæmorrhagiæ tantæ anſam dederit. *Helwigius.*

Scholion Schrockii. Magnas ex dentibus, vel gingivis potius, hæmorrhagias alii etiam adnotarunt; potius quales in Scorbuticis non raro obſervantur, vix aliam ob cauſam, quam quæ ab Auctore noſtro in Caſu præſenti à ſeri acris in ſanguine abundantia deſumitur. Unde Clar. Gualt. Charleton libr. de ſcorb. cap. 14. art. 5. diri hujus in ſcorbuto ſymptomatis cauſam in ſanguinem, luxuriante ſupra modum ſero dilutum, vel ſale volatili acri, à quo debita ejus conſiſtentia pereat, abundantem, ſicque orgaſmo exagitatum, per arteriolarum oſcilla erumpentem, rejiciendam arbitrabatur. Quo etiam referre liceat fabri illius ferrarii lienoſi hiſtoriam, cui è venula (ut quidem Donatus vocat, cui tamen rectius fortaſſe arteria ſubſtituenda erit, quæ in ſuperiori maxilla à carotide interiore, in inferiori autem ab exteriore ad dentes propagari ſolet,) gingivę, ichoroſi ſanguinis libras amplius octo effluxiſſe, Marcell. Donatus lib. 4. hiſt. med. mirab. c. 9. refert. Et Alex. Benedictus lib. 5. de curand. morb. c. 3. ex gingivis profluvia ſanguinis incredibilia, ſupra modum ſalſa, vidiſſe ſe teſtatur. Tanta nonnunquam illa exoritur, ut ipſam etiam mortem comitem inveniat. Talem Hollerius Comm. 2. ad Aphor. 18. lib. 2. ſect. 2. Coac. Hipp. memoravit, ſcribens. Nos vidimus è loculo dentis longo tempore ſanguinem profluxiſſe, qui nullis remediis ceſſit ægrumque tandem ſubſtitit. Idem accidit juvenculæ in ſeptimum menſem gravidæ, apud Gregor. Horſtium par. 2. lib. 1. obſerv. med. 25. quæ in hæmorrhagiam ſubitaneam gingivarum, ſanguine conſertim & magna copia per tres ſeptimanas continuas effluente, inciderat, maculis ſanguineis, ac ſudore ſanguineo, tandemque morte ipſa ſubſequutis. In cujus obſervationis reſolutione aliud porro exemplum magnæ ſanguinis per gingivas excretionis lethiferæ profertur. Feliciorem vidit ſucceſſum Illuſtr. D D. Paulus de Sorbait in Mutario, cui ſanguis poſt diuturnam tertianam ad 24 libras ex gingiva effluxerat, pulvere tamen chalcanthi & cauterio actuali perſonato, ut ipſe obſ. 48. Anni 11. Ephem. Germ. Cur. recenſuit. Et femina illa apud Nic. Tulpium lib. 1. obſer. med. cap. 49. plus æquo poculis dedita, plurimum ſanguinis quotidie ex gingivis effundens, difficulter quamvis, ſanata perhibetur. Nonnunquam carnoſa gingivas excreſcentia deſœdans, magnum ibi ſanguinis fluxum efficit, qui exciſione illius feliciter curatur; ceu ejus ſpecimina apud Joh. Mekerarum c. 16. & 25. obſerv. chirurg. occurrunt. A dentibus etiam evulſis immodicas ſanguinis evacuationes contigiſſe ſcimus; qualem Vallerioла lib. 5. obſ. 3. à dente putrido ſine ulla vi ac ſine ferro, ſola digitorum leniſſima apprehenſione educto, ex arteria ſubdita, rivuli inſtar è fonte per triduum manantem, brevi tamen curatam, deſcripſit. Hæmorrhagia quoque ingens à dente evulſo curata habetur in obſ. Laz. Riverio communic. à D. Petro Pachequo obſ. 8. nec non obſ. 22. Achill. Gaſſeri apud Geor. Hieron. Welſchium in Syllog. curat. & obſ. ut & obſ. 72. Joh. Udalr. Rumleri apud Eundem. Egregius ille Ulmenſium Chirurgus Joan. Sculterus tria remedia part. 1. Armament. Chirurg. tab. 29. §. 11. adnotat, quę varias hæmorrhagias & deploratam quoque illam gingivarum, extractiones dentium violentas excipientem, infallibiter compeſcant, illudque, multa inter alia, exemplo Bractearii cujuſdam confirmat, qui ob violentam à Circumforaneo dentis molaris evulſionem, incompeſcibilem fere in gingivæ hæmorrhagiam delapſus fuerat. Sed neque in hiſce ſanguinolentis fluxionibus ſemper exſpectanda eſt ſalus, dum vel ob ſiniſtrum remediorum uſum, vel aliam ob cauſam, ſanguinis impetus ſiſti nequit, & mors atra una cum humore

humore illo vivifico ipſam effundit animam: Sic duos eruto dente, ob multitudinem ſanguinis obiiſſe Cardanus de cauſ. ſign. & morb. ac Felix Platerus lib. 3. obſ. fabrum ferrarium, ab extracto dente canino, quem ſanguinis ſaltu quodam exſilientis, ſubtilis, rubri, & fervidi per triduum eruptio, nullis remediis compeſcenda, ineecuta fuerat; expiraſſe notarunt. Quâ occaſione magnam Agyrtarum imperitiam, fraudem & audaciam ob ter perſtringere licebit, dentium extractionem ſæpe non neceſſariam, inconſideratius, argenti ſcilicet una extrahendi cauſa urgentium, quorum inutile officium ut Magiſtratus auctoritate inhiberetur, multoties neceſſum foret, ad Turcas potius ablegandum; Famoſa enim illa humanitatis monſtra, referente Menavio, ſcriptore Italo lib. 3. c. 22. Chirurgis ſuis olim interdicebant, ne ſine impetrata Regis licentia dentes extraherent, dubio procul non negligendum ſanitatis damnum declinaturi, uti Exc. Goth. Mœbius c. 6. Medic. phyſiol. loquitur.

Notabilis Gingivarum hæmorrhagia.

Mutarius Italus Viennæ, ad anteum Cervum ex gingiva ad 24. libras ſanguinis poſt diuturnam Tertianam emiſit, & tandem ſanguinem pulvere chalcanthi & cauterio actuali ſedato, ex toto convaluit, nec minimo hydropis remanente veſtigio. *Pauli de Sorbait.*

De hæmorrhagia univerſali, ex ictero nigro lethali.

Sanguis, vivificum flumen, aliquando coacte, nonnunquam velut pertæſus exitum affectat è corpore, & tanquam profugus ad internecionem fœdere rupto conſpirat. Vidimus plus ſimplici vice in febribus ardentibus lethales hæmorrhagias narium, nulla arte compeſcendas, (quamvis in quibuſdam ceſſerint ordinariis præſidiis,) donec extremum frigus, ſaniſſima mente vitam reſolveret. Aſt non una vis excidere eundem, & conſimilem tamen *vaucinum*, vel exitium ſpontaneum, ſequenti obſervavimus hiſtoria. Vir primarius, LXXIX annorum, per plures annos cardialgia, hinc calculo laboraverat, per vices repetitis inſultibus, remittente tamen dolore illo, poſtquam in calculum ſucceſſive coierat tartarea mucilago, ob hypochondriacum πάθος conſummatum præ ſe ferebat corpus cachecticum. Non raro tumere pedes, inprimis ſiniſter, conſenſu laterali ſolenni, commoda tamen diæta cavere ſibi, non minus ac medicamentis. Prædixerat Aſtrologus, ex infauſto Saturni aſpectu mortis genus ex ictero nigro futurum, quod ſeu conjecturam probabilem caſus firmavit, ſeu archeus ex conceptis ideis morboſis ſibi exitium hoc ſtruxerit, eveniebat tandem.

Oculi, icteri præcones, flavedinem concipere; urinas cum ſedimento tartareo, rubro, copioſo, crocco colore linteamina tingere, corpus totum concolor reddi, alvi ſcybala non tingi. Viſus alias morbus facile cedere vel unico purgatori cholagogo, experimento Galeni & aliorum, imo noſtro quoque, viſus aperientibus generoſis martialibus, infuſis, nitroſis, hic rebellis reſtitit. Per duos prope menſes durante fabula, color è flavo in fuſcum tendens minitari mortem dudum quaſi prævi ſam, terrore tanto majori incuſſo, quò certior credebatur eventus jam jam reſpondens prædictionis. Tandem, cum obſtructa intimius vaſa, & ſine dubio cœmento tartareo bilis concreta negaret effundi conſuetis loculis, licet vomitu amaricante os inficeretur nonnunquam leviter, ſanguis ſcreatu merus per os excretus mox excipiebatur hæmorrhagia narium, per alvum quoque concretus multus exibat, & urina cruore tincta ubivis patulas portas ſeu perruptas potius oſtendebat. Ita per omnes vias effuſus, nequicquam præſtante arte omni, corpus morti tradebat. Denegata anatome nihilominus certum eſt, hepatis glanduloſos acinos æque ac papillas biliosas, indotatas, obſtructas & tantum non ſcirrho occupatas fuiſſe, lympham ſanguini in octam omnem ſucceſſive, bilem granulatam in folliculo ſuo, ſanguinem vero inſpiſſatum, rarefactum tamen biliosa amurca citatum in motum, & præcluſo debito ſpatio pro abſolvendo circuito, illapſum laxioribus poris viarum ordinariarum erupiſſe, nulla humana arte corrigendum. Eodem propemodum tempore relationes publicæ narrabant, ſtrenuum quendam virum militarem ſanguine per os, aures, oculos, nares ſeditioſe erumpente vitâ functum, *D. Georg. Wolffgang Wedelii.*

Hæmorrhagia penis ſpontanea.

Longius foret diſſerere de multiplici uſu quem corpori noſtro fœnerat nectar illud vitale, ſanguis; qui motu indefeſſo machinæ noſtræ circuit mæandros. Nec levius nobis faceſſeret negotium, ſi eundem eſſet per omnes vias, quibus diffluere poteſt tam pretioſus latex. Non tamen æque tritæ ſunt hæ ſemitæ, cum hac eatur frequentius illac rarentera. Triſtius, hercle, omen haberur, ſi profluentem viderimus; ubi ne rivum expectaſſemus. Quamvis interdum, qui ſponte reſerantur fontes, obſerentur gratuito, ipſa ſe corrigente natura, ne videatur erraſſe. Cum non ita pridem, per me, poſt Deum, in gratiam cum ſanitate rediiſſet aliquis cruenta mictione quam graviſſime laborans; accidit, ut alius è vicinia meam contra Ophthalmiam efflagitaret operam medicam. Dum autem varios invicem ſermones cædimus, narrat ſibi, ante aliquot annos, ex inſperato largum profluxiſſe ſanguinis imbrem, per membrum illud, quo viri ſumus. Neſciebat planiſſimè quid de Thyrſo fieret, alia omnia exſpectans potius, quam ſanguinem; qui obſervatus maximum incuſſit terrorem. Ubi vero per ſeſquihoram duraſſet hic æſtus ſanguineus, inareſcens commodum, eadem, qua proruperat, ſiſtebatur indolentia, nullo, ne quidem leviſſimo, triſtioris cujuſdam relicto ſymptomatis veſtigio. Ego varia quæſivi huc ſpectantia; interrogans, numne cauſas quaſdam ſcire potuiſſet hujus hæmorrhagiæ? an non, vel calculus ipſe, vel equitatio ſuccuſſans, vel geſtatio gravioris oneris, aut aliquis in diæta error præceſſiſſet, vel uſus Aloëticorum quorundam medicamentorum, quæ oſcula reſeraſſent venarum, hanc rupiſſent cataractam? Verum omnia hæc negavit conſtanter. Hinc patet ipſam naturam, quaſi provido conſilio, imminens amoliri geſtientem periculum, per hanc ſeorſim, ſuperfluum tantummodo eructaſſe ſanguinem. Atque ita hæc fidem celeberrimo conciliant Kozakio, dicenti, Tract. de Hæmorrhagia, lib. 1. cap. 11. pag. m. 302. Simplex ſanguinis mictio non omnis eſt æque vel moleſta, vel noxia, ſed interdum & quædam utilis patientes à multis gravioribus tum liberans, tum præſervans affectibus. *D. Georgii Hannai.*

Ex ulcere penis hæmorrhagia enormis orta arte facili quidem, at ſingulari cohibita.

Chirurgus quidam in affectibus venereis curandis ſatis

tatis bene verſatus me noctu ad ægrum accerſivit, qui ex apertâ arteriolâ in ulcere inter glandem & præputium penis tantum ſanguinis illa nocte profuderat, ut ipſe exſanguis propemodum videretur. Imò auſim dicere, me dimidium cupam linteaminibus cruentis oppletam in cubiculo, ubi ille decumbebat, inveniſſe; non aliter ac ſi fœmina quædam in procinctu puerperii fuiſſet. Diverſi generis ſtyptica applicuerat Chirurgus ante meum adventum, ſine ullo tamen levamine, compreſſioni vix ullus quoque ibi locus erat, propter membri conſtitutionem: itaque in ſummis anguſtiis erant & Chirurgus & æger, quem tamen momenti temporis ſpatio ab hoc periculo, Dei auxilio, liberavi, idque remedio ſimpliciſſimo: ſcilicet glandem penis præputio ſtrinxi, & ſic præputium arctè digitis compreſſi, unde ne gutta quidem amplius effluere potuit, ſicque mihi fuit reſtitutus. *Frideric Ruyſchius in Obſervationum Anatomico-Medicarum centuriâ.*

Alia in eôdem argumentô Obſervatio.

Non ita pridem cum Henrico Anuema peritiſſimo in hoc civitate Chirurgo vocati ſumus ad ægrum, ex cujus membro virili per urethram 14. circiter ſanguinis libræ effluxere, idque interdum tanta vi, ut majori urinam excernere non poſſet. Quod cùm ſit hujus parti virium dignum ut poſteritati ejus hiſtoriam hic annectemus.

Jam Huybreckz annos 52. natus, vir robuſtus atque vegetus, habitans in vicô dictô Vocqueſteet, ultimo Januarii 1668 onuſtus ſacco tritici, dum per aſſerem ſuper aquam poſitam tranſiret, pedemque verſus marginem figeret, aliter invertebatur eâ ratione, ut inter ipſius pedes aſſeris acies exiſteret, in quam pondere tritici ita comprimebatur ut peritonæi atque teſticulorum mira contuſio adeſſet, abſque vulnere externo aut hæmorrhagia, donec dimidia poſt caſum elapſa hora urinam emitteret, tunc enim primò tria circiter ſanguinis cochlearia effluxere, urina clara & ſine ſanguine mixta ſubſequente, quæ acrimonia ſua ſummos in urethra excitabat dolores, nunquam tamen ſanguinem effluxiſſe nobis retulit, niſi dum rurſus urinam redderet. Cùm itaque per horas 4. dies non niſi exigua quantitas ſanguinis per urethram efflueret, operæ pretium non exiſtimabat Medici cujuſdam auxilium implorare. Quid contingit? Quinto à caſu die, cùm ſupra ſedem ſeſe ponens, partes contuſas aliquantulum durius agitaret, ſanguis cum pulſatione tanto impetu per urethram effluxit, ut adſtantes ipſum jam jam moriturum crederent. Ne tam omnis ſanguis uno impetu efflueret, aliquis conſanguineorum penis partem anteriorem tamdiu comprimebat, donec noſtrum auxilium imploraſſent. Domum intrantes, inter uxoris, filiorum filiarumque ejulatum, imbutum, & ſanguineorum ſuſpiria, ægrum in miſerrimo illo ſtatu inviſimus. Lecti tegumenta & reliqua ipſi vicina non aliter ſanguine erant conſpurcata, ac ſi taurus in loco illo, ubi æger decumbebat, jugulatus fuiſſet. Intelligentes modum quo cecidiſſet, & quod per 4. dies conſequenter exigua ſemper ſanguinis quantitas, ſolummodo ante urinæ emiſſionem effluxiſſet, judicavimus ſpongioſam urethræ ſubſtantiam, ejuſque arterias læſas eſſe, licet tum impetuoſi illius ſanguinis effluxus cauſas non ſufficienter conciperemus. Prætereà explorantes in inferiore abdominis parte, immediate ſupra pubis oſſa, tumorem inſtar capitis infantis magnum, aſſeruimus illum propter dictam penis conſtrictionem à regurgitante in veſicam ſanguine oriundum habere, quemadmodum dictum noſtrum eventus confirmavit: & explorantes ægrotantis pulſum, eum debilem ac languidum, propter tantæ copiæ ſanguinis effuſionem, invenimus; quapropter hærebamus dubii, quibus inter tot ac tanta huic primò occurreremus, cogitantes præſertim, quod à ſanguinem ſiſtentibus, ſanguis in veſica nimium incraſſaretur, & ab attenuantibus contra ſanguis in corpore fluidior evadens, majori etiam copia per arterias, ob caſum internè dilaceratas, efflueret. Tandem aliquando re, ut decebat, examinata, ex arena cepimus conſilium, & diximus invicem potiori malo ſuccurrendum eſſe, quod cum à nimia virium debilitate, propter ſanguinis effluxum immineret, ſimilem mixturam qualem magnus Profeſſor noſter Franciſcus De le Boë Sylvius in praxi ſua, nuper edi cœpta lib. 1. cap. 3. propoſuit, ægrotanti noſtro ad virium corroborationem & ſanguinis fluxum ſiſtendum præſcripſimus: quandoquidem propter ſummam virium debilitatem venæ ſectioni non daretur locus, & prætereà perinæo, cùm partis affectæ compreſſionem per ligaturas non poſſemus inſtruere, medicamentum aſtringens applicuimus, atque ſic ægrotantis vitam per illam noctem conſervavimus; ſequenti die reverſi, cùm ſanguinis fluxus necdum in totum ceſſaret, & vires paulo melius conſtarent, venam ipſi in brachio aperuimus, atque decoctum vulnerarium præſcripſimus. Tertio die ægrum noſtrum, quem mediocriter pro tempore conſtitutum dereliqueramus, in peſſimo ſtatu invenimus; nam præterquam quòd ex nimia inanitione ſingultus, etiam à ſanguine in veſica & aliis partibus corrupto, ingens febris excitabatur. Graviſſima hæc ſymptomata, cùm poſt iteratam enematum ex lacte dulci & electuarii diacatholici uncia cum dimidia injectione minuerentur, decocto vulnerario quædam diuretica addidimus, quæ ſanguinis grumos jam ſemi-corruptos feliciter ex veſica propellebant, ceſſante ſenſim cum febre ſingultu. Paucis, præter ea quæ ennarravimus, medicamentis ægrum noſtrum in mortis bilance verſantem, Deo benignè annuente, parvo temporis ſpatio feliciter reſtituimus. *Regnerus de Graaf libro de Virorum organis &c.*

Vena cruralis ſpontanea apertio.

Ruſtica quadrata triginta & quod excurrit annorum, plurium liberorum mater, cùm denuo concepiſſet, ſub ultimum circiter geſtationis menſem ann. 1685. quotidiano labori vacans, in femore ſiniſtro, non procul ab inguine, è vena crurali turgeſcente, ſuâ ſponte aperta, hæmorrhagiam inſignem patitur, cui ligaturis, aliiſque vulgaribus album ovi cum aceto roſac. applicatis vicini occurrerunt: quatuordecim ab hinc diebus, cùm pratis vertendis ſola incumberet, vulnuſculum nuperum enormiter recrudit, cui miſella aqua frigida, qua corpus tantiſper potuit medelam quæſivit, poſtquam binis hiſce vicibus ultra quatuor libras ſanguinis perdidiſſet, quarta ſeptimana ægra mirum quantum intumeſcere cœpit, inprimis collum verſus, quod inſtar aquæ lympidæ pellucebat. Die 2. Auguſt. cùm nos convenirent, actaque narrarent, ſiniſtrum eventum prædiximus, in primis ſi dolores partus ipſam non corriperent, huncque ob finem miſturam convenientem præſcripſimus, quæ ex parte hauſta, ab ipſo mane infantulum feliciter enixa eſt. Sub veſper. cùm ipſam viſeremus cum D. Schothopff, de partu gratulati ſumus, juxta vero ægram pallere deprehendimus, tumore colli quamvis remit-

Digitized by Google

remittente, & circa præcordia per intervalla opprimi: exhibita hinc una alterave doſi diaphor. jovial. cum mixtura cordiali additis blandis volatilibus porreximus, commendatis juxta juſculis & prohibito vino: quibus cùm ipſa ſedulo obtemperaſſet, licet paroxyſmus graviores quandoque intercurrerint, attamen, Deo benedicente, priſtinam ſanitatem feliciter recuperavit. *Joh. Jacob. Harderus in obſervationibus Anatomico Practicis.*

De hæmorrhagia ex ulcere tibiæ varicoſo.

Fœminæ quadraginta annorum ulcus in tibia dextra exortum eſt à cauſa interna ſupra varicem ſatis amplum, quod nullis remediis obtemperabat, aderatque tumor & eryſipelas ſatis grave nullis medicamentis morem gerens.

Poſt aliquot dies inopinato ab humore acido, corroſivo illic hærente apertus eſt varix, ex quo adminimum duæ libræ ſanguinis nigricantis ac (ut aſtantes aſſeverabant) in effluxu valde ſætentis promanaverunt.

Ego placentam illam dutiuſculam ex medicamentis acidum temperantibus conflatam, quam in Obſervatione ſexta primæ Decadis laudavi, à Chirurgo imponi curavi, & ſic varicem non tantum obturavi, verum etiam acidum illud in ulcere hærens temperavi, quod alias corroſione ſua varicem facile iterum aperuiſſet, ac præterea ulceris curationem impediviſſet.

Erat viſu mirabile, quod, poſtquam varix inexpectato apertus tantam ſanguinis copiam profunderat, eryſipelas, aliaque ſymptomata mox evanuerint, & ulcus, de die indiem melius habens, intra tres ſeptimanas ſolius prædictæ placentulæ ope prorſus coaluerit.

Ego jam temporis minime mihi propoſui originem ac medelam varicis, ulceris, ac eryſipelatis tradere, quandoquidem illud in obſervatione ſexta primæ Decadis ſatis accurate executus ſum, & mihi ſemper, ſi cuiquam alii, crambe bis cocta mors eſt.

Sed animus mihi eſt hic loci per experientiam confirmare, quod dixi & egi in primæ Decadis obſervatione ſexta, quam indubitatum nempe ſi eryſipelas ac ulcus originem ſuam trahere ab acido, & quam opportune inſtituerim ſectionem varicis in ulcere illo tibiæ varicoſo.

Hæc autem ſine ullo negotio ex allato exemplo deducuntur, nam nec eryſipelas nec ulcus, ullis remediis cedebat, quamdiu varix ille tanta nigricantis & abſque dubio mora ſua aceſcentis ſanguinis copia repletus erat, & quam primum ſanguis ille peccans effluxerat, eryſipelas evanuit, ulcuſque non longo poſt coaluit. *Johan. Muys Praxeos Chirurgicæ rationalis Decade.*

Ad hæmorrhagiam ex dente evulſo, Remedium.

Clariſſ. Sylv. Samuelis Anhornii De Hartwiſs. Ephemerid. German. Cent. 1. & 2.

Hærent dentes aliquando ita fortiter & profundè alveolis ſuis infixi, ut etiam expertiſſimis in hoc artificii genere magiſtris, licèt ſuperato feliciter labore, ex hæmorrhagia vix compeſcibili famæ diſpendium quandoque immineat. Non pauci ſunt, quibus conſtringi laceratæ arteriolæ nullâ arte potuerunt, donec cum meliore vitæ theſauro, ipſam vitam exſpirarent. Facilè & haud unquam fallens auxilium ad reprimendum fatale hocce diluvium, hîc addidiſſe tanto minus lectori diſplicebit, dum ejuſdem pluries in deſperatiſſima hujuſmodi ſanguinis ad uſque deliquia profuſione, vires præſentiſſimas expertus ſim. Eſt verò hoc nihil aliud, quàm nucis juglandis particula accenſa, & flagrans alveolo dentis extracti indita. Ni ſtatim voto effectus reſpondeat, ſecundà & tertià vice eſt repetendum, & nucleus fortiter alveolo imprimendus, quo læſa arteriola tangi, & calore ejus conſtringi commodè poſſit. Sic ſine ullo excitato dolore omnis hæmorrhagia in momento ceſſabit. Patiens verò per horas aliquot quietus manebit, nihil maſticabit, minùs calidum quid hauriet, potius de aqua ad hæmorrhagiam Sylvii aliquid per horas deguſtabit, donec vires paulatim redeant.

Plura alia de Hæmorrhagiis videri poſſunt in Bibliothecâ noſtrâ Medico-Practicâ.

HÆMORRHOIDES.

Curationes.

Quamquàm ſanguinis omnis fluxus periculoſiſſimus ſit, is tamen, qui ab hæmorrhoidibus eſt, ſi modum ſervare videatur, conſuevit ſæpenumero prodeſſe. Advertit inſuper Hippocrates à diuturnis ſanato hæmorrhoidibus, niſi una ſervetur, aquam intercutem vel tabem imminere: hæc autem certo ſuperveniunt, cùm immoderatè fluunt, aut ichores inde exudant, ut pluries experientia comprobavit.

Tument autem & rubent nonnumquam hæmorrhoides, & dolorem acerbiſſimum afferunt, imò & capiti gravamen cordi, & pectori oppreſſionem, ſtomacho nauſeam, & alvo duritiem pariunt. Huic incommodo variis occurrere conſueverunt Medici: conferentiora verò putantur linimenta ex oleo vitellorum ovorum, ſeminum lini, buxi, balſamo ſulphuris Rulandi, lacte aureo, ſambuceo, ungnento linariæ, populeo, & malorum inſanorum. Scribit Henricus ab Heers, ſeipſum à Caſtrenſi Paſtore edoctum, expertum eſſe, minimum quid ſcroſulariæ, ſive radicis, foliorum cum cibo aut potu aſſumptæ, ſtatim dolorem hæmorrhoidum ſedare. Hartmannus, & Horſtius maximi faciunt linariam, quam in linimentum redigunt cum vitello ovi. Et apud Riverium Paequeus ex Arnaldo Villanov. ſummè commendat Inſuſum millefolii in aqua ſervente, & per menſem integrum epotum. Chelidonium minus mirabile prædicat in omnibus hæmorrhoidum vitiis Solenander. Millepedes effert Quercetanus, & Hœferus, in oleo nucum excoctos. Aliter ex illis oleum conficit Borellus, illudque ſæpius in die frigidum admovet dolentibus tumentibuſque hæmorrhoidibus. Hartmannus utitur decocto ſcarabeorum rotundorum in oleo lini; itemque cinere ſuberis cum axungia cati, vel oleo myrtino. Decoctum tapſi barbati, malvæ, althææ, parietariæ, & quatuor anodynorum efficax aliis dicitur; itemque cæpa alba ſub cineribus cocta, & cum butyro recenti ſubacta inſtar cataplaſmatis. Helmontio commendantur annulus dentis equi marini, & morientium ſudor, quo hæmorrhoides, & extoberationes quaſcumque ſolo contactu comprimi, & complanari ſcribit. Oleum ex floribus ſambuci, vel ex cortice ejuſdem interiori in oleo ſeminum lini, vel nucum incocto cum modico croci ex voto aliquando feliciter profecit. Cardilucius in Hartmannum, excellentiſſimum ſe expertum

tum dicit emplaſtrum Apoſtolicum, quod dolorem ſedet, & ſanguinem effluere ſinat.

His præterea immodice fluentibus medentur millefolium infuſum, radix ſcrofulariæ, tormentilla, biſtorta, C.C. uſtum, ut & ſuber eſſentia mart. in aqua ſempervivi ſtillatitia, & alia ſiſtendo ſanguini opportuna ſuperius relata. Conficit Solenander pilulas ex bdellio, trochiſcis terræ ſigillatæ, & carabe, cum liquore è ſeminibus cotoneorum ex aq. roſar. expreſſo; quas mirabiles fatetur: ſcribit etiam, tribus ſeminibus geniſtæ mane quotidie ſumptis, hæmorrhoidum, & cujuſvis ſanguinis profluvium ſiſti; itemque epota aq. ſtillatitia chelidonii, aut etiam (quod tutius ait) vino, in quo chelidonium ipſum fuerit maceratum. Externe vero fluentem ſanguinem cohibere referuntur fumigationes ex thure, aloë, maſtiche, pice, carabe verbaſco, foliis quercus, crepitu lupi, qui ſolus ſiccatus, & venis ſanguinem fundentibus admotus, remedio eſt: fluxum quoque inhiberi ex croco mart. inſperſo teſtantur alii: & Heurnius pulvere colchotaris, ſeu vitrioli uſti. Si tangantur, inquit Frid. Hofmannus, hæmorrhoides tuberoſa radice chondrillæ, ſiccantur, ſi chondrilla ſiccatur, corrumpuntur, ſi corrumpatur; quare ſub camino exiccandam conſulit. Cingulum conficit Hartmannus ex foliis hellebori nigri recentibus, quo nudum corpus circumdari ait ſucceſſu feliciſſimo: atque hoc etiam cohiberi etiam menſes immoderate fluentes. Succus plantaginis injectus cæcas quoque hæmorrhoides ſanare fertur. Lotio ex urina propria, mox fumus ſulphuris per tritorium exceptus dolori, & fluxui aliquando medela fuit, ex Velſchio. Cætera alibi ad ſiſtendum ſanguinem deſcripta ex vitriolo, alumine, marte, opio, hic etiam adhiberi poſſunt.

Si denique à ſuppreſſis hæmorrhoidibus mala in corpus univerſum proficiſcantur, ac propterea opus ſit illas reſerare, indeque ſanguinem elicere, præcipuum erit elixir proprietatis Paracelſi ſimplici etiam infuſione paratum. Conferunt pariter pilulæ Aloëphanginæ, Rufi, Rhaſis, Aloë, croco, & ſucco abſinthii ſubacta, & quidquid ex Aloë eſt compoſitum. Interim adhibenda quæ venas ipſas emolliant, ac relaxent, uti potiſſimum ſunt balnea ex decoctura laxantium herbarum, malvæ, althææ, anethi, violarum, quatuor anodynorum, & ſimilium. Poſt hæc ſolent nonnulli foliis ficus, aut frondibus parietariæ illas perfricare, ut ſanguinem deponant. Idipſum alii tentant ſucco cæparum aloë miſto. At cavendum ne nimio affrictu partes illæ exaſperentur, & inflammationem contrahant quam non raro gangræna comitatur: quamobrem ſatius erit medicamentis internis ſanguinis exitum promovere, vel ejuſdem nimium moderari; exterius verò blandioribus uti. *Lucas Tozzi Medic. Pract. lib. 2.*

De Hæmorrhoidum fluxu.

N.B. Hæmorrhoides diuturnæ non ſunt ſtatim ſupprimendæ, metu refluxus ad nobiliores partes; unde phthiſeos, hydropis, cancri, maniæ, epilepſiæ, aliorumque graviſſimorum morborum impenderet periculum. Fluxus itaque non aſtringentibus illico ſiſtendus eſt, ſed potius revulſione, ſanguinis acrimoniæ correctione, toni partium corroboratione, &c. ſenſim minuendus.

Victus ſit refrigerans & humectans. Veſcatur ut plurimum carnibus elixis juniorum animalium. Alterentur autem juſcula boragine, bugloſſo, portulaca, agrimon. plantag. pimpinell. pomis, trifolio, acetoſa, ſylv. fruct. berber. addit. C. C. ebore, dente equi marini, rad. chin. tormentill. Fiant aut in aqua ſæpiſſime chalybeata, vel ſaltem in lebete ferreo. Colatura acidula reddatur cum ſp. vitrioli corallat.

Notandum, ea eſſe in cibo danda quæ non ſunt duræ ſubſtantiæ, ſed facile pertranſeant, & mollia reddant excrementa; ſiquidem durities fæcum maxime noxia in hoc affectu. Ova ſorbilia, ſuccus carnium, ſorbitiones crebræ maximè conveniunt. Abſtineat ab omnibus acribus, ſalſis, præcalidis.

Potus ſit piſana cum china, raſura dentis hippopot. ebor. C. C. rad. tormentill. glycyrrhiz. Pomaceum cum iiſdem & rad. filipendul. ſcrofular. major. &c. paratam, ita ut cum iis f. fermentatio. Amygdalata, & emulſiones ex quatuor frig. ſem. maj. in aqua chalybeata, addit. plantag. ſem. ſophiæ chirurg. & portulac. Julapiæ item v. g.

℞. Roſ. Rub. p. iij. flor. veron. rub. p. iv. violar. borag. bugloſſ. an. p. ij. rad. tormentill. ʒ iij. ſant. citrin. ʒ j. aq. fontan puriſſim. ℔ iv. cum ſp. vitrioli corallat. q. ſ. f. decoctura. Colaturæ adde tertiam vel mediam partem pomacei, & ſaccharo edulcoretur.

Somnus convenit viſceribus, ut labor articulis: propterea cavendum à vigiliis & lucubrationibus quæ ſanguinem acuunt & fluxum augent. Somnus omnes fluxiones ſiſtit, excepto ſudore & ſeminis fluore.

Exercendum moderatè corpus ante paſtus, & abſtinendum à vita nimis ſedentaria.

Ad fæces ex primis viis eliminandas injiciatur clyſter leniens cum caſſia vel elect. lenitiv. Decocto autem admiſcenda ſunt roborantia & aſtringentia quædam, ut dum liquor enematis fæces educit, qualitas inteſtino impreſſa remaneat, verbi gratia, fol. plantag. ſophia, alchym l. &c.

Validiora purgantia noxia: Conveniunt ſyr. ex caſſia, violarum ſolutiv. de pomis ſolutiv. cum tamarind. polypod. caſſ. ſenn. ſem. & rad. violar. Prima laxantia cum manna. Horum ope (ſi alias alvus non reſpondeat) toto curationis decurſu fæces, antequam nimis induruerint, ſubducendæ ſunt.

Revulſio, præſertim in plethoricis, tentanda eſt per phlebotomiam brachiorum ſæpius iteratam in parva quantitate: in aliis per cucurbitulas leniſſimè regioni hepatis applicatas.

Chalybs ſive ferrum, ſpecificum in hoc affectu remedium eſt, obſtructiones viſcerum tollens, atram bilem (nam hoc morbo laborantes plerumque ſunt hypochondriaci) domans & plurimum dulcificans, viſcera roborans. Incipiendum à ſyrupo de ſcoria ferri vel alio chalybeato cum cichor. tormentil. ſcrofular. filipend. portulac. plantag. prunell. vinc. pervinc. alchymill. &c. Inde veniendum ad vinum vel cereviſiam chalybeatam. Parentur autem ex croco Martis aperient. parato ex ferro, non ex chalybe; vel ex battitura ferri. Tandem f. progreſſus ad ſubſtantiam Martis, inter cujus præparata maximè in hoc caſu convenit ferrum cum aceto præp. Ex hoc fieri poſſunt Electuarium vel pilulæ, addit. margarit. corall. &c. ſumend. mane per longum tempus. Horum medicamentorum formulæ ſunt hujuſcemodi.

Scoria ferri decies ignita & extincta ſit in ſucco plantag. & portulac. addita vin. alb. Rhenan. tertia parte. Pulveris hujus poſtea exſiccati.

℞. ℥ vi. rad. ſicc. ſcrofular. maj. filipend. tormentill. an. ℥ j. rad. cichor. tapſ. barbat. an. ℥ iß. ſem. ſophiæ chirurgor. plantag. an. ℥ ß. raſur. dent. hippopot. C. C. ebor. an. ʒ iij. ſantal. citrin. ʒ ij. Omnia præparata macerentur in q. ſ. ſucc. depurat.

bugloſſ.

bugloſſ. acetoſelli ſylv. granator. ceraſ. cydon. & vin. alb. ſupereminentiam viij. digitor. Poſteà coletur, & cum ſacchar. roſar. q. ſ. f. ſyrupus. Sumat cochlear. ij. unoquoque mane ad dies plures ex aqua tapſi barbati, portulac. plantag. & roſ. rubr.

Cereviſia medicata ferrata pro potu ordinario in hac forma inſtituatur.

℞. Rad. chinæ ℔j. rad. verbaſci ſicc. ℥vi. rad. fœniculi, aſparagi, ruſci an. ℥iv. rad. ſcrofular major. ℥iij. raſuræ dentis equi marini ℥v. batturæ ferri in vino Hiſpanico ſexies extinctæ, atque in porphyrite cum aqua roſarum pulverizatæ, ſacculo incluſæ ſeorſim ℔j. nuc. moſchat. num. vi. cereviſ. lupular. galon. vi. fiat, ut artis eſt. Bibatur per menſem unum vel alterum.

Si vinum magis arriſerit, eadem in vini q. ſ. infundantur, Colaturæ bibat ℥iv. bis in die.

Electuarium tale ſit.

℞. Conſerv. roſ. rubr. & flor. tapſ. barbat. an. ℥iß. flor. papav. rhœad. ℥j. pulv. rad. ſymphyt. major. tormentill. an. ʒiij. ſcrofular. maj. raſur. dent. hippopot. an. ʒß. C. C. ℥iiß. magiſter. perlar. corall. an. ʒiij. ß. tinctur. corall. chalybeat. & ſyp. cydon. an. q. ſ. f. Electuarium. Doſis ʒj. cum chalyb. vel ferr. per acetum præp. ℈j. m. ß. f. bolus mane ſumendus per dies plures ſenſim augendo chalyb. aut ferr. ad ℈ij.

Vel ℞. Magiſter. corall. & perlar. dulcis (forſan ſatius eſſet ad dulcificationem iſta communi modo præparata, ſumere) croci Martis corallini, gumm. arabic. an. ℈j. Excipiantur pauca conſ. mororum rubi idæi, f. bolus mane ſumendus, & ſæpe repetendus.

Vel Pilulæ chalybeat. formari poſſunt ad hunc modum.

℞. Salis tart. cryſtallini ℈j. corall. rubr. trit. in alkool cum aq. menth. & abſinth. gran. xv. ſuccin. alb. præp. bol. Armen. præp. croci Martis corallin. alb. an. gran. xii. gum. Arab. gran. ix. cum ſucco liquido ſive extracto glycyrrhizæ mellagineo f. maſſa, ex qua form. pilul. deglutiendæ mane hor. 4. ante prandium.

Aquæ ſpadenſes & minerales acidulæ multum valent in hoc affectu.

Corallii ſyrupus ſic fit.

Coralliata item magnæ ſunt efficaciæ, ut ſyrupus, magiſterium dulce, & tinctura corallii.

℞ Corall. rub. opt. lævigat. ℥iv. acet. acerrim. ſucc. limon. an. ℥vi. macerentur in fimo per dies xv. ad tincturæ extractionem, coletur, colaturæ adde ſucci depurat. cydon. ℥iv. ſucc. fragor. moror. rub. Idæi ſylveſt. an. ℥ij. ſacchar. roſ. dimid. ponderis, f. ſ. a. ſyrupus, cui indatur nodulus continens nuc. moſchat. ʒij. ſantal. citrin. ʒiij. Doſis cochl. ij. mane & veſperi.

Tinctura roſarum rubr. opem haud levem confert, præcipuè ſi extrahatur in aqua duodecies chalybeata & filtrata, & acidula reddatur cum ſpiritu vitrioli, addito ſyrupo rib. berber. moror. corallor. aut julap. Alexand.

Julapium item ſeq. haud contemnendum eſt medicamentum.

℞. Succ. urtic. alb. ℔j. aq. roſ. ℥iv. ſacchari ℔. f. julap. utendum bis in die cum aqua hordei.

Hæc ſunt medicamenta præcipua quæ internè exhibere ſoleo, & in quibus curationis ſymptomatis hujus ſpem ſummam colloco. Neutiquam verò omittenda ſunt *Topica*, quæ vel inflatas hæmorrhoidas externas diſcutiant & earum dolorem tollant, vel earumdem fluxum nimium ſiſtunt; vel hæmorrhoidum internarum (cæcarum dictarum) dolorem leniant.

Inflatas hæmorrhoidas externas diſcutiunt & earum dolorem tollunt ſequentia.

℞. Unguent. popul (quod potentius præparabitur cum ſuccis hyoſcyami, cicutæ, mandragoræ, ſolani, ſtramonii ſpinoſi Indici) ℥ij cochineliæ (quam ſpecificam in hoc morbo aſſerit Rhedus) in alkool lævigatæ in porphyrite ʒij. plumbum ex mercurios facti, ſive mercurii per plumbum odorem coagulati in tenuiſſimum pulverem reducti ℥ß. m. ß. & diuturna agitatione f. unguentum applicand è bombace, & continuo geſtandum.

Vel ℞. Ol. lini puriſſ. & limpidiſſ q. v. radic. bulboſ. Telephii (Anglicè *Orum* dicti) quantitatem convenientem. Hæ recentes deterſæ non lotæ incidantur & terantur in mortar. marmor. mox ollæ parvulæ fictili inditæ cum oleo, vel potius lapideo vaſi apprimè tecto vel obturato immittantur cacabo aquæ ferventis pleno, & bulliant per ſex horas continuas; f. fortis expreſſio olei ſervandi ad uſum, qui erit intincta pluma tubercula illinendo, & ſumendo floccos lanæ nigræ circa ovis nates ſive podicem creſcentes, ex qua lana formetur pulvillus, qui tinctus & imbutus oleo prædicto applicetur.

Si ſanguis diſcuti nequeat, venas opplens, rumpentur, & effluet ſanguis; ſin minus, detumeſcent venæ, & ceſſabit dolor.

Efficacius autem unguentum erit, ſi aut ſuccum exprimas ex radicibus, & cum oleo mixtum coquas ad ſucci conſumptionem, aut radices novas contuſas eidem oleo ter quaterve indas, coquas & exprimas.

Vernix, qua pictores utuntur, eſt remedium ſingulare in curandis hæmorrhoidibus tam apertis, quàm latentibus: at ſi apertæ fuerint, & nimis tenaciter vernix cuti adhæreat, additur ol. roſatum. In iſta autem vernice tingatur pannus lineus & admoveatur. Hujus uſu ſanátus eſt Carolus quintus à muliere, cùm nulla ope curari poſſet.

℞. Unguent. popul. ℥j. caſſ. fiſtul. recenter è canna extract. ʒiij. mucilag. ſem. pſyll. & cydon. extract. in aq. tapſi barbat. ℥ß. albi Græci ʒij. m. ſ. & agitentur diu multumque in mortario plumbeo, f. linimentum applicandum è bombace.

Vel ℞. Unguent. popul. ℥iiij. vernic. liquid. ex ol. ſem. lini & gumm. juniper. fact. ℥ij. ſacchari Saturni, albi Græci ana ʒvj. opii in aq. ſcrofular. vel tapſi barbati diſſolut. & inſpiſſat. ad mellag. ʒv. m. ſ. & adde uſûs tempore vitellum ovi crudum.

Fol. ſcrofular. maj. cum butyro in forma cataplaſmatis ano applicata hæmorrhoidas externas purgant & dolorem ſedant.

Denique oleum ſeq. ad hæmorrhoidas eſt ſpecificum.

℞. Scarabæos in ſtercore bovis repertos numero 50. aſellos vivos numero 200. rad. ſcrofular. majoran. ſucculent. per taleolas ſect. rad. chelidon. minor. ana ℥iv. ſucci tapſi barbati, ſolani hortenſis an. ℥vi. ſucci cicutæ, mandragor. baccar. ſolan. ſomnif. an. ℥iij. olei lini recentis ℔j. medull. crurum bovis ℥iv. ſperm. ceti ℥iij. Bulliant. ſimul ad ſuccorum conſumptionem & ingredientium putrilaginem, deinde f. expreſſio fortis, & ſervetur pinguedo, quæ cum æquali portione unguent. popul. mixta ſervetur in pyxide plumbea ad uſum. Applicetur ex bombace. Ex iſto litu addita

cera poterunt formari ſuppoſitoria ad neceſſitatem.

Ad fluxum immoderatum ſiſtendum utiliter externè admoveri poſſunt ſequentia.

℞. Unguenti populei ℥ij. mucilag ſem. pſyll. & cydon. extract. in aqua plantagin. & ſpermat. ranarum ℥ijß. oſſium humanorum ad ſummam albedinem calcinar. ʒvi. bol. Armen. croci Martis aſtringent. ſang. draconis, ſang. human. vel bubul. deſiccati & ſubtil. pulveriſat. an. ℥ß. vitell. ovorum numero 2. ſacchari Saturni ʒiij. m. ß. & longa agitatione f. *Nutritum* applicandum ano cum bombace molli. Vel.

℞. Plumbi albi (vide de ſumenda reſidentia præcipitata in parando lacte virginali) ℥ſs. cretæ ʒij. croci Martis aſtringentis, lap. ſciſſilia (*ardoiſa*) an. ʒj. f. omnium alkool excipiend. unguent. popul. agit, diu in mortario plumbeo; & f. linimentum ſatis durum applicandum bis in die ex linimento carpto. Poteſt excipi partibus duabus vernicis pictorum, & una unguenti populei. Vernix autem præparetur ex ol. lini ℥xii. terebinth. Venet. ʒiv. ſandarac. puriſſ. ſive gum. juniperi ℥iij. Liquentur ſimul lento igne.

℞. Cochlear. limac. in viribus collect. mundat. & in clibano exſiccar. ℥j. cum ℥j. butyr. recentis, agitetur tamdiu in mortario plumbeo donec f. linimentum.

Item aſelli, vel æs uſtum cum ol. roſar. agitatum in mortario plumbeum unguenti inſtar.

℞. Suberis q. v. uratur, & in pulverem redigatur, qui mixtus cum ovi albumine applicetur.

℞. Terr. Sigillat. boli Armen. trochiſc. ſpod. de carabe an. ℥j. ſucci urtic. alb. ℔ß. alb. ovorum q. ſ. f. litus quo ungatur anus ter in die.

℞. Roſ. rubr. ſummit. rubi, verbaſci, caudæ equinæ an. manip. j. cort. granator. balauſt. nuc. cupreſſ. aluminis ana ʒij. aqua plantag. ℔ij. f. decoctio ad ℔j. Colaturæ adde mell. roſac. ℥j. f. fotus.

Experimentum Patris Ortonai. Pulvis quidam inſtar furfuris qui adhæret filici, ceterach, oſmundæ regali; vino alb. vel aqua Roſar. locus humectatur, mox pulvere aſpergitur.

Balneario in aqua fabrorum multum juvat.

Anus abluatur decoct. virg. aur. ſanguinar. vinc. pervinc. ſanguiſorb. &c. parat. in aqua chalybeat. & conſpergatur Cornu Cervi calcinato.

Suffitus fiat ex eodem decocto cum dimidia parte aceti projectis in ſcoriam ferri candent. excipiend. in ſella perforata.

Cataplaſma lumbis poteſt applicari ex argilla emollita ſuccis plantag. portulac. ſophiæ & acet. roſ.

Si ab hiſce fluxus immoderatus ſiſti nequeat, tunc rebus deſperatis veniendum ad ferrum candens quo venæ ſunt urendæ & cauterizandæ: quo caſu venam unam intactam relinquere ſæpe neceſſe erit, ne fluxu omnimodè ſimul ſuppreſſo pars aliqua ex nobilioribus pœnas luat.

Si ſanguis ab hæmorrhoidibus internis immoderatè fluat, quæcumque ex prædictis commodè ano injici vel indi poſſunt, ſimilem his ac externis opem conferunt.

N. B. Ubi aliquid indendum eſt ano quod partes affectas tangat, ſumatur tantùm ſebum cervinum, damæ, vervecinum, &c. ex quo, ut ſtatim docebitur, præparato poterunt projici in modulos ſuppoſitoria variæ magnitudinis, quæ unguento populeo aut vernice liquida delibata immittantur ano.

Sebum ſic præparetur.

℞. Tapſi barbati florem album gerentis totius minutim conciſi man. ij. foliorum hederæ terreſtris, chelidon. majoran. totius ana man. j. rad. ſcrofular. majoran. & chelidon. minor. an. ℥ij. rad. hyoſcyam. conciſ. ℥iij. capita papav. albi majoran. numero quarto aqua vel ſucc. roſar. plantag. ſolan. ana ℔ß. axungiæ ſuillæ recent. ℔j. ſebi cervin. ℥iv. Coq. ad herbarum putrilagin. & liquorum conſumptionem, f. expreſſio fortis pinguedinis ad uſum dictum.

Quoniam autem hoc genus hæmorrhoides cæcæ dictæ, cùm non fluunt, ſunt admodum dolorificæ, ſedari poteſt dolor à ſeq.

℞. Emulſ. ſem. papav. alb. fact. cum decocto fol. tapſ. barbat. ℥iv. mucilag. ſem. fœnugræc. & pſyll. extract. in aqua ſolan. ℥. unguentum popul. cum vitel. ovi diſſolut. ℥ß. m. f. pro injectione facienda, quæ quamdiu fieri poterit, continuabitur bis in die tepide.

℞. Sebi hircini, vel, ſi deſit, alterius q. ſ. ad formandum ſuppoſitorium; huic adde opii ℈ß. Alliga filo, immitte ano, dolorem tollit, ſomnum conſequenter conciliat, qui, ſi ſit nimius, extrahatur.

Unguentum anodynum potens ſit ex ſucco ſtramonii & axungia, formantur veluti ſuppoſitoria quæ induntur ano. Compeſcunt dolorem hæmorrhoidum quaſi miraculo. Stramonium autem ſumatur ſpinoſum Peruvianum. *Theodor. de Mayerne Praxeos Medica lib. 3.*

De Hæmorrhoidibus, ac earum Chirurgiâ hæc habet Hieronymus Fabricius ab Aquapendente.

De hæmorrhoidibus agentes, non Chirurgiam tantùm trademus, ut in aliis factum eſt, ſed primò naturalem hæmorrhoidum hiſtoriam præmittemus. Deinde quiſnam uſus hæmorrhoidum in medicina ſit, explicabimus. Ultimò Chirurgiam adminiſtrabimus.

Ad primum quod attinet, Hæmorrhois eſt vox compoſita, ἀπὸ τὸ αἷμα, quod ſanguinem, & ῥέω, quod fluo ſignificat, & ſanguinis fluxum, ſeu effluvium ſonat. Quod licet ad venas referatur, ſanguinem fundentes, non tamen omnes venæ ſanguinem fundentes hoc nomine appellantur, ſed tantum Celſus, & Galenus de Theriaca ad Piſonem, Capite 5. venas ſedis, & uteri, hæmorrhoidas appellarunt, fortè per excellentiam ita nominantes, quod præ cæteris, venæ tum ani, tum uteri frequenter fundere ſanguinem ſoleant: unde Celſus Libro 6. Cap. 18. idem affirmans, & loquens de venis ſedis, dixit ora venarum, tanquam ex capitibus quibuſdam ſurgentia, quæ ſæpe ſanguinem fundunt, hæmorrhoidas Græci vocant: & ſubjungit; idque etiam in ore vulvæ fœminarum incidere conſuevit. Idem quoque ſenſit Paulus Lib. 3. Cap. 59. Quo loco advertendum, Galen. Celſum & Paulum, potiùs ora venarum hæmorrhoidas appellare, quam venas; & meritò, quia ex oſculis ſanguis effunditur; & quia ejuſmodi ora ſanguinem ſæpe fundentia ſunt potiſſimum in utero, & ſede, ideo in his tantùm partibus hæmorrhoidas eſſe cenſuerunt. Cauſa autem, cur in ſede capita venarum aſſurgant, & intumeſcant atque ora aperiantur, & ſanguinem effundant, duplex eſſe poteſt; prima eſt, quando natura à ſanguine craſſo irritata, eum ad venarum capita propellit, & ora aperit; altera

verò

verò cauſa explicatur ab Hippoc. Libello de Hæmorrhoidibus his verbis. Cum b lis, aut pituita ad venas recti inteſtini decubuerit, intelligatis vos, biliem, quæ à poru felleo in inteſtina eructatur, & pituitam ſimiliter in ventriculo genitam, & quæ ad inteſtinum rectum tranſmittitur, & ex mora calefit, & craſſa redditur, utraque ſanguinem, qui in venis eſt, calefacit; caleſcentes autem venæ, ea vicinis venis ſanguinem attrahunt; & ubi replentur, interna ſedis pars intumeſcit, & capita venarum ſupereminent, & partim dum à ſtercore exeunte comprimuntur, partim dum à coacervato ſanguine coguntur, ſanguinem ejaculantur; atque hoc maximè quidem unà cum ſtercore, aliquando verò etiam ſine ſtercore. Hæc ait Hippocrates. Nunc hæmorrhoidum differentiæ proponendæ ſunt. Prima differentia hæmorrhoidum ea eſt, quia alii habent, alii non habent; quam differentiam poſuit primò Hippocrates, dum dixit; Qui hæmorrhoidas habent, &c. & ex ipſa experientia, & rei natura elicitur, quæ etiam differentia obſervatur, non ſolum in ſingularibus, ſed etiam in una magis, quam in alia regione; unde qui ſeptentrionalem plagam incolunt, pauciſſimi ſolent hæmorrhoidas habere; contra qui Meridionalem. Puto ego id provenire ex frigiditate, & caliditate aëris ambientis, quæ in illis quidem venarum ora adſtringit, in his verò humores, & ſanguinem exutit, ſunditque, & ora venarum aperit. Secunda differentia ſit illa, quam Paulus innuit Lib. 3, Cap. 59. item Aetius Lib. 14. Cap. 5. & ante ipſum Galenus in Iſagogicis Introductionibus, quod aliæ hæmorrhoides ſint cæcæ, ſeu obcæcatæ, aliæ apparentes, & apertæ. Apparentes notæ ſunt; etenim ſunt venarum ora hiantia, & aperta; cæcæ verò, ſeu obcæcatæ ſunt, ut puto, quarum alias ora aperta fuere, nunc verò obcæcata ſunt, & clauſa; etenim ejus, qui nunquam hæmorrhoidas habuit, impropriè dicimus cæcas eſſe; ideò Aetius cæcas hæmorrhoidas appellavit, ſemper intumeſcentes, nihil aut parum admodum excernentes. Tertia differentia eſt, quia hæmorrhoides aliæ ſunt, quæ ſanguinem fundunt, & tumidæ non ſunt; aliæ verò, quæ ſanguinem fundunt, & tument. Quæ non tument ſunt veræ, & inculpatæ, ſi modò moderatè fluant; quæ verò tument, ſignum eſt non omnem ſanguinem emittere, ſed craſſum in ſe continere. Rurſus hæmorrhoidum, quæ cæcæ ſunt, & tument, aliæ ichores effundunt, aliæ ſaniem; quæ ſaniem, ſunt exulceratæ; quæ verò ichores, excoriatæ non ſunt, ſed ex poroſitatibus, propter intumeſcentiam adapertis fluunt; ideoque in niau egeſtendatum fæcum ichores affunduntur. Alias quoque hæmorrhoidum differentias, videlicet quinque adhuc propoſuit Gal. Lib. Definitionum Medic. quia à magnitudine, multitudine, figura, loco, & conſtitutione deſumuntur. A magnitudine, cum aliæ magnæ ſint; aliæ parvæ, aliæ mediæ. A multitudine, cum plures in aliis pauciores habeantur. A figura, quod nonnullæ anguſtæ, quædam lata ſint baſi. Item quædam uvæ acinum referant, tum figura, tum magnitudine, tum atro colore. A loco, quando aliæ in ano, quædam in ſphinctere, id eſt ſtrictore, aliæ in recto ſunt inteſtino. A conſtitutione, quoniam aliæ mites ſunt, aliæ malignæ, carcinodea dictæ; & præterea aliæ gangrenoſę, alię non. His propoſitis hęmorrhoidum varietatibus, & differentiis, ea poſtremò proponenda eſt, ut ſciamus hęmorrhoidas alias quidem fieri à vena portę, ſeu lienis, alia à vena cava. A vena lienis hęmorrhoidas fieri omnes tum antiqui tum recentiores teſtantur, & ipſa Anatome confirmat, quæ demonſtrat, à vena lienis, à porta deducta, propaginem effatu dignam rectà deorſum ad rectum inteſtinum produci, & retrò magis ad coccygem in ipſum inſeri, & propagari; at à vena cava, hoc eſt, à propaginibus venæ cavę, quæ in magna cavitate ab oſſe ſacro, & coxendice efformata producuntur, duo effatu digni rami antiquis ignoti, ad anum propagantur, à dextra ſcil. & ſiniſtra parte; qui per inteſtini, & ſedis muſculos diſſeminantur, quæ ipſas venas, conſtituunt hęmorrhoidales, ſanguinem fundentes, quæ non ſine ratione ſanguinem fundunt; nam venarum rectitudo primò confert, inde ſanguis ſuo pondere illuc influens, ac deſcendens, venas implet, ac diſtendit, poſtea ſequitur muſculorum motus, qui conſtringendo exprimit; tum dilatatio inteſtini, & muſculi à fæcibus succedit. Omitto Hippocratis rationes ſuperius adductas, quæ omnia, aperiri ora venarum cogunt; & utilem profuſionem promovent, ad morbos tum præcavendos, tum debellandos.

Sed antequam id diſquiramus, videlicet, quomodo hæmorrhoides morbos tum arceant, tum ſanent, non incommodum eſt, ante omnia, duarum propoſitarum venarum hiſtoriam exactè recenſere. Venę hæmorrhoidales, quæ potiùs vaſa hæmorrhoidalia dici deberent, quod venæ à cava deductæ comitem habeant arteriam, non tamen ab Antiquis vaſa, ſed venæ dictæ ſunt hęmorrhoidales; quod uti opinor, vena hæmorrhoidalis lienis arteriam non habet adjunctam, vel potiùs dicamus, quia venarum ora non difficulter aperiantur, & ſanguinem fundant; arteriarum verò aut nequaquam, aut maxima cum difficultate; quia arteriæ corpus durum eſt, & ora adſtricta ſunt; tum verò arterialis ſanguis va uatione non indiget, cum rarò quantitate, aut qualitate peccet, ut venarum ſanguis, ideo eum natura quaſi theſaurum ſibi conſervat: hic igitur venarum ſanguis, hoc ſanè modo primum à porta ad ſedem derivatur; etenim à magno portæ ramo, qui ad lienem fertur, quaſi ab ejus medietate, propago effatu digna oritur, & rectà per meſenterium ad rectum deſcendit inteſtinum, quæ longè ſupra in ipſum pertingit, & diſcurrit, quam ad ultimas inteſtini oras finiatur. Ultimò, oris ſui terminum ad inteſtini finem habet, multis, non tamen omninò exiguis propaginibus, præſertim cum tument, & ſanguinem fundunt. At alia vaſa hoc ſanè modo à cava vena, & magna arteria ad anum deducuntur; etenim à magna utriuſque bifurcatione, ut ſic loquar, in ultimis lumborum vertebris facta, duo maximi rami hinc inde, unus tum venæ, tum arteriæ in crura propagantur, in qua parte privatim arteria venæ ſuperſtat; ab his duæ effatu dignę propagines producuntur, & ambæ obliquè ad rectum inteſtinum, non tamen in ejus corpus inſeruntur, ſed in muſculum ipſum cingentem inteſtinum, ſphinctera dictum, applicantur, & per ipſum diſcurrunt; poſtea adhuc exterius excurrentes, podicem, & alium ſphinctera cutaneum, & ipſam etiam cutem intertexuor, atque in hæc finiunt, Podex enim, ſeu anus, hoc eſt, exterior anuli, ſeu ani pars, ex muſculo, & cute conſtans, utraque pars tenuiſſima eſt; nam muſculus ea tenuiſſimis membranę carnoſę fibris, in orbem ad podicem circumductis conſtatur; cutis autem propemodum labiorum cutem imitatur. Tenuiſſima autem oportuit eſſe hęc duo corpora, alioqui adſtringi adamuſſim non poſſent; atque cum hic ſphincter, ſuperficialis muſculus, conjunctionem habeat cum muſculo alio ſphinctere interno, qui exterius inteſtinum obvolvit,

ſit ut propoſitæ venæ cavæ propagines, quæ ad internum ſphinctera pelus pertingunt, etiam ad reliquum podicem exterius perveniant; ex quo ſequitur, ut ſanguis omnis utriuſque ſphincteris, & cutis, venæ cavæ ſanguis ſit, & externæ hæmorrhoides jure appellari poſſint, quod in exteriori ſuperficie appareant, & finiant. Contra, quia vena lienis ad inteſtini corpus influit, & ipſum irrigat, omnis venæ portæ ſanguis ſit; tum verò hæmorrhoidales venæ internæ, hæmorrhoides jure debeant appellari, quod ad inteſtini oram perveniant, quam non ita promptè, niſi digitis eam exterius trahendo, conſpicies. Duæ autem ſunt hæmorrhoidales venæ, videlicet à porta, & cava deductæ: propter eam cauſam, quoniam uſus venarum, quæ in ſede ſunt, in genere iidem ſunt, qui aliarum venarum, videlicet ad partes ſanguine enutriendas. Et quia in ſede ſunt partes ab invicem multò differentes, craſſum inteſtinum & muſculi, quæ anum conſtituunt; nam quamvis Galenus tres partes in ſede conſtituat, anum, inteſtinum, & ſphinctera muſculum; quia tamen per anum, fortè muſculum in ſuperficie poſitum, tenuem, & coriaceum, ipſum quoque ſphinctera intellexit, propterea verè dictum eſt, in ſede duas partes notari, quas diverſo ſanguine nutrire natura conſuevit, nam inteſtinum craſſum, uti omnia in abdomine, & à peritoneo membra contenta, & concluſa, tanquam primæ, & infimæ animæ, vegetali nimirum, famulantia, à portæ ramis, & ſanguine, ſcil. chyloſo, neque ita puro, nutriuntur, muſculi verò omnes, & cutis, tanquam perfectiora organa, nimirum ſentienti, moventique animæ dicata, à cava nutriuntur, nempè ſanguine defæcato, & puro, ut cæteræ corporis partes, propterea conſentaneum erat, in ſede duplex genus venarum conſtituere, & portæ, & cavæ.

Notandum autem eſt, quod ratum vobis videbitur, quod etiam Gal. doct. non conſentire apparet, qui omnia membra in abdomine contenta peritoneo obduci voluit, ut ventriculum, inteſtina, jecur, fellis veſicam, lienem, omentum, meſenterium, renes, veſicam, uterum, vaſa, & ſi quæ aliæ ſunt in infimo ventre contentæ partes, cum tamen hoc verum non ſit. Sed rei veritas ſic ſe habet, quod omnia membra in abdomine contenta, quæ à porta ramos habent, & ab ea nutriuntur, tantum à peritoneo comprehenduntur; quæ verò à cava, extra peritoneum ſunt, etiamſi in abdomine contineantur. Quo circa renes, qui à cava per emulgentes, & uterus, qui à cava, quæ ad os ſacrum; & veſica, omnia, inquam, hæc à peritoneo non concluduntur, id quod non difficulter experieris, ſi peritonei ſeparationem à ſubjectis partibus, ex Anatome, ipſis digitis tentabis; liquidò enim apparebit, renes, & alia ſub peritoneo non conſiſtere. Quæ ſi vera ſunt, nil mirum, ſi in imo ventre, & recto inteſtino duas hæmorrhoidales venas conſtituamus, portæ, & cavæ, poſteaquam & aliæ partes in hoc infimo ventre contentæ, à porta quinetiam, & à cava venas ſortitæ ſunt, non tamen pari ratione omnes, nam renes ita à cava venas ſortiuntur, ut à portæ, nequaquam recipiant; at rectum inteſtinum, primo intuitu videtur tum à porta, tum à cava venas admittere; quod tamen verum non eſt, quia vena hæmorrhoidalis à porta, ad inteſtinum ſolum defertur, à cava verò, ad ſolos muſculos, uti paulò ſupra dictum eſt.

Itaque ad rem revertentes, duplex genus venarum hæmorrhoidalium conſtituere oportet, portæ, & cavæ: & quia ani partes, quæ à cava nutriuntur, & numero plures, & mole majores ſunt; etenim quatuor ſunt muſculi, unus ſphincter, qui craſſus eſt, & in orbem cingit inteſtinum, & alii duo, hinc inde unus, inteſtinum attollentes, quartus cutaneus anum conſtringens, hinc factum eſt, ut venæ à cava deductæ, duæ ſint, à porta verò una tantum, & à lateribus primæ producantur, qua hinc inde muſculi ſunt. Et quia muſculi nobiliores partes ſunt, ideo arteriam adjunctam habent, ignobiliores verò, ut inteſtinum, arteria ſunt deſtitutæ, uti etiam plantæ hac eadem ſtima præditæ. Patet igitur, cur venæ in ſede duorum ſint generum, portæ ſcilicet, & cavæ, & cur una à vena porta, duæ verò à cava ſint tranſmiſſæ, & quæ à cava, hinc inde poſitæ ſint, quæ verò à porta retro magis; denique quæ à porta, arteria deſtituantur, quæ verò à cava, arterias habeant.

Ex qua hæmorrhoidum hiſtoria, & venæ cavæ nova hæmorrhoidum cognitione, multa licet ex his velut corollaria colligere, & Veterum decretis adjicere; videlicet, venas hæmorrhoidales duplices eſſe, portæ, & cavæ; utraſque autem ad ſedem pertingere, ac propagari, ſed portę hæmorrhoidas ad inteſtinum potiſſimùm deduci; cavæ verò, magis ad ſedis muſculos, quod eſt ſecundum corollarium. Tertiò, portæ hæmorrhoidas retrò primum in inteſtinum ingredi, inde per totum diſſeminari; cavæ verò, ad latera primum porrigi, inde per ambos ſphincteres muſculos progredi, & incedere. Quartò, ſanguinem à portæ hæmorrhoidibus exeuntem craſſum eſſe, nigrum, & fæculentum; à cavę vero, nonnunquam, imò ſæpè tenuiorem, & rubicundiorem apparere. Propter quam cauſam, quintò elicitur, videlicet, inſignes ſanguinis hęmorrhoidalis profuſiones, majores fieri è venis cavę, quam à venis portę, ideoque priores cum majori periculo evenire; quod majores, & plures ſint rami cavę ad ſedem delati, & diſperſi, quàm portę; & pręterea, propè cavę grandiores ramos poſiti. Sexto elicitur, hęmorrhoidas portę ſubvenire morbis à ſanguine melancholico, propter ejus communionem, procreatis; cavę verò, cęteris aliis. Item ubi craſſum, & ſęculentum ſanguinem exire videris, à vena lienis, ubi verò rubicundiorem, à cava manare non perperam judicabis. Ultimò, licebit quoque aliquid colligere circa hirudinum applicationem, videlicet utilem, quinimò variam; Nam ſi intentio eſt melancholicum ſanguinem educere à vena lienis, tum retrò ſpinam, & coccygem verſus, tum intus magis, ad inteſtinum applicare hirudines oportet, quò ejuſmodi venę propagantur; ſi verò alium quenquam à cava, tum à lateribus, tum ſuperficie tenus, ubi venę ejuſmodi ſunt, applicandę erunt. Quibus ita de hęmorrhoidibus, tanquam ad naturalem hiſtoriam pertinentibus, exploratis, nunc quis uſus hæmorrhoidum in medicina ſit, & quomodo faciant ad morbos tum præcavendos, tum debellandos, inquirendum.

Certum eſt, hæmorrhoidibus abuti naturam paſſim ad ſanguinem expurgandum; ut ſi quid pravi, aut immoderati ſanguini inſit, tum in portę vena, tum in cava, extra corpus mittatur, atque ita, oſculis venarum adapertis hęmorrhoides fiant. Quam porro expurgationem, non per aliam partem, quam per anum commodius

efficere

efficere natura poterat, tanquam per eam, quæ ab ipſa natura ceu latrina, & cloaca omnium excrementorum conſtituta eſt; ut propterea non ſit mirandum, ſi venarum oſculis apertis, nonnulli inculpata fruantur ſanitate, nonnulli à graviſſimis morbis tum liberentur, tum præſerventur, ut dicit Galenus. Itaque hoc in præſentia diſquirere circa propoſitas venas opportunum eſt, nimirum quomodò, & quibus conferant, & ad ſanitatem conſervandam, & ad morbos tum curandos, tum præcavendos earundem tum apertio, tum occluſio; nam ſi aperiantur, ubi ſanguis in corpore eſt vitioſus, aut immoderatus, ſanum corpus degit; ſi occludantur, ubi ſanguis in venis purus eſt, bonus, & moderatus, ſanitas ſimiliter conſequitur; contra verò, ſi contrarium accidat; ſi itidem aperiantur, cum morbus adeſt, aut immineat, ſanitatem pollicentur; ſi verò tunc occludantur, morbum præſentem auctum iri, & impendere certum eſt. Propterea Galenus Libro de Curat. per ſang. miſ. adverſus Eraſiſtratum Cap. 5. dixit, hæmorrhoidas ſervare hominem ſanum; cujus rei ratio 3. de Hum. & de Morb. Vulg. Comm. 3. ab ipſo affertur, quia per hæmorrhoidas ſupervacui humores expurgantur. Ideoque Hippocrates 3. de Humoribus dixit, qui hæmorrhoidas habent, nullis tandem morbis corripi poſſe; propterea quod, ſi maximus morborum proventus ex ſanguine, & humoribus, qui in venis ſunt, provenit, venæ autem duæ tantum in corpore ſint, porta, & cava, ſi per hæmorrhoidas utraque expurgatur, cum ambæ ad ſedem concurrant, omnino univerſum corpus expurgabitur per utramque, & ita corpus nullis corripietur morbis, ut dicit Hippocrates.

Ut autem hæc omnia luce meridiana clariora ſint, & vobis perſpecta; & ſimul quibus morbis hæmorrhoides conferant, unum ante omnia vos addiſcere convenit, & memoriæ mandare, videlicet, Priſcos auctores nullam habuiſſe notitiam venarum hæmorrhoidalium in ſede, quæ à cava proveniunt, quod veriſſimum eſſe patet ex eorum auctoritatibus, quæ omnes, tantummodo venam, quæ à ramo lienis fertur ad inteſtinum, à qua ſanguis craſſus, & melancholicus expurgatur, reſpiciunt. Una Gal. Auctoritas eſt 6. Aphoriſ. 12. & 47. Per hæmorrhoidas, hepatis materia fæculenta vitioſa expurgatur. Secunda, in hæmorrhoidas atram bilem deſcendere, Secundo ad Glauc. teſtatur; & ob hanc cauſam dixit, naturam vas quoddam peculiare à vena lienis ad anum produxiſſe, per quod atra bilis, & omnino ſanguis craſſus, & melancholicus evacuatur. Tertia, 4. Aphoriſ. 21. & 25. Hæmorrhoides ſunt maximum remedium melancholiæ, ita ut ipſam etiam futuram prohibeant. Idem quoque dixit 6. de Morb. vulg. Com. 3. & eſt quarta auctoritas. Quinta. Hæmorrhoides ſupervenientes atra bile vexato, bonum, 6. Aphoriſ. 11. idem 21. & 48. Sexta, Hæmorrhois ſanat atram bilem & lienem induratum, ſexto in Sextum de Morb. vulg. com. 8. Septima, melancholia fit ex atra bile, ſicuti hæmorrhoides, quando ad venas, quæ in ſede ſunt, cumulatius decumbit, 3. Aphoriſ. 30. Octava, Atrabilariis cum phrenitide occupatis, ſi hæmorrhoides oboriantur, bonum eſt, Libro de Indicationibus, pag. 398. Et breviter, ſi Hippocratis, & Galeni, Veterumque volumina accuratè evolvantur, nihil amplius inveniemus. Illud autem inficiandum non eſt, Priſcos, ipſa experientia inductos, nonnumquam feciſſe morborum mentionem, qui ab hæmorrhoidibus ſanantur, aut præcaventur, quorum cauſa abſtruſa illis eſt, cum ignorent hæmorrhoidales venas cavæ, ut conſtat, ex Hippocrat. 2. Lib. de Humor. & 6. de Morb. vulg. utrobique Comm. 3. Qui hæmorrhoidas habent, ii neque dolore lateris, neque pulmonis inflammatione, neque furunculis, neque phagedæna, neque terminthis, neque lepra, neque fortè aliis corripiuntur; neque enim ullam communionem hæmorrhoides portæ cum pectore habent, & cum pleuritide, & peripneumonia. Similiter cum dicit Hippocrates 6. Aphoriſ. 11. hæmorrhoides ſupervenientes renum paſſionibus, bonum pero, quid renibus cum vena lienis? Neque obſtat Gal. in Commento dicere, per hæmorrhoidas, craſſum ſanguinem evacuari, qui nephritim facit, quoniam craſſus ille ſanguis ex vena cava per hæmorrhoidas expurgatur, cum qua communionem, & rectum, ac propinquum habet ductum, nuſquam ex vena portæ vena, quæ longinqua eſt, neque cum ea ſocietatem habet ullam. Unde hoc loco ita Galenum excuſare licebit, ſicuti excuſavimus, tum Pleuritidem expurgari per urinam docuit per læves arterias, cor, & magnam arteriam, cum commodiorem viam, tutiorem, & faciliorem ignoraret, quæ eſt per venam ſine pari recta ad emulgentes propagatam, & pertuſam. Similiter ſi hæmorrhoidas febres ſanare paſſim dicant omnes, & id quoque experientia quotidie comprobemus, ac videamus, quomodo ex prędicta vena lienis ſanatur, intelligere non poſſumus. Denique ſi Hippocr. & Galenus 6. de Morbis vulg. & 6. Aphoriſ. & alibi paſſim dicunt, varices furorem curare; aut varices & hęmorrhoidas inſanis ſupervenientes, Inſanię ſolutionem ſequi, certè, quomodo à vena lienis, natura per varices, quæ in cruribus, & coxis ſunt, atram bilem tranſmittat, non licet ita facilè aſſequi, ſi modo veriſſimum eſſe ſupponamus, venam portæ, cum vena cava communionem nullam habere, per magnos earum truncos: at nos, qui jam callemus, hæmorrhoidas venę cavę, jam promptiſſime poſſumus cauſam reddere, cur hęmorrhoides ſanent tum Pleuritidem, tum Peripneumoniam, tum Renum paſſiones, tum Febres, tum denique alias plerasque affectiones; & pręterea, quomodo varices atram bilem à capite revellendo, furorem ſanent, quod evenit propter maximam communionem, quam ſedis venæ habent cum cava, cum ab ipſa oriantur, & propter magnos venę cavæ ramos ſint. Similiter, crurum, coxarumque varices omnes à vena cava prodeunt, neque ullum cum porta habent connexum.

Quoniam verò hęmorrhoides interdum ſanitatis cauſa ſunt, interdum morborum, nonnunquam etiam mortis, ex Gal. propterea videre eſt, propter quas cauſas hęc eveniant. Eveniunt autem proculdubio, quia vel fluunt, vel non fluunt; & ſi fluunt, vel ſit moderate, vel immoderate; ſi verò non fluunt, vel non fluunt naturaliter, vel quia ſupprimuntur; nam ſi fluunt, & moderatè, ſanitatis cauſa ſunt: ideoque dixit Galenus Libro de venę ſect. adverſus Eraſiſtr. Cap. 5. Venæ hęmorrhoidales, ſanguinem fundentes, ſervant hominem ſanum, quod ſi immoderatè fluant, morborum cauſa ſunt, interdum etiam mortis. Idcirco Gale. in Lib. de Curat. per ſang. miſ. Cap. 19. dixit. Quippe cum hęmorrhoidum evacuationem vereamur, ne in tantam evadat immoderationem, ut hominem vel protinus interimat, vel aquę inter cutem obnoxium, aut cachexiæ, hoc eſt, malo habitui reddat. Addit Aetius Lib. 14. Cap. 5. hæmorrhoidas cum deformitatem, tum vitam miſeram, tum interdum mortem afferre; deformitatem, quia nimia ſanationе univerſum corpus decoloratur, vitam miſeram, quoniam perpetuę imbecillitati occurrendum eſt;

mortem, quia jecinore affecto, aqua inter cutem ſupervenit. Quod ſi non fluant, vel non fluunt, quia naturale alicui ſit non fluere; quod ſcilicet ſanguis neque qualitate peccet, neque quantitate immodicus ſit, tuncque ſanus degit homo, etiam ſi venæ ſedis apertæ non ſint; uti plurimos videmus ſanos degere, ſine ullo hæmorrhoidum effluxu. Quod ſi non fluant, quia aut ſanatæ, aut ſuppreſſæ ſint, & cæcæ redditæ, eo caſu, morbi expectandi ſunt. Unde Hippocrates, quarto de Morb. Popularibus, ad finem dicit, quod Alcippus, cum hæmorrhoidas haberet, ſanatas, inſanivit. Idque Gal. 4. Aphoriſ. 25. formidat utramque immoderationem, ſive ſupra modum ſanguis excernatur, ſive omninò ſupprimatur; propterea factum eſt, ut ſuppreſſis hæmorrhoidibus, vel ſcirrhus lienis ſit obortus, vel melancholia, vel febris, vel renum dolores, vel alia, ideoque Hippocrates in curatione hæmorrhoidum, præcipiebat, unam eſſe apertam relinquendam. Cùm verò Galenus, ex Hippocrate, utramque immoderationem ſuſpectam habuerit, videlicet ſuppreſſionem, & nimiam evacuationem, ideo 4. Aphoriſ. 24. dixit, non eſſe aſſueſaciendum ei, quæ ſit per hæmorrhoidas, evacuationi. Ex quib. Galeni verbis, vidi aliquos Medicos ita formidare uſum hirudinum, & ſanguinis evacuationis ex hæmorrhoidibus, ut non ſolum rariſſimè hirudinea affigant, ubi hæmorrhoides innatæ ſunt neque fluunt, aut parcè, ſed etiam ubi patiens nunquam eas venas aut turgidas, aut fluentes habuerit, nullo modo admittant; dicentes hanc Galeni fuiſſe ſententiam, non eſſe aſſueſaciendum ei, quæ fit per hæmorrhoidas evacuationi. Unde quæſtio hoc loco exoritur ad praxim, & ſalutem ægrotantium maxime pertinens, utrum patiens, qui hæmorrhoidas in ſedis partibus nunquam habuerit, hoc eſt, cui neque ſanguis fluxerit, neque tumidæ fuerint venæ ſedis, huic Medicus debeat per hirudines appoſitas eam evacuationem tentare in morbis curandis; ut puta, in melancholia, pleuritide, peripneumonia, capitis dolore, febribus, liene affecto, renum paſſionibus, & aliis affectionibus ab Hippocrate, & Gal. memoratis. Solutionem hujus dubii, ex Galeno petamus, qui 4. Aphoriſ. 25. in com. hæc habet, ſanguis ſupra, id eſt, per os excretus qualiſcumque fuerit, malum; infra verò, id eſt, per hæmorrhoidas, bonum, quando nigra evacuantur, hoc eſt, quando hominis natura multum talem accumulaverit ſanguinem, aliter autem non eſt aſſueſaciendum ei, quæ fit per hæmorrhoidas evacuationi, ut quæ periculoſam habeat utramque immoderationem ſive ſupra modum ſanguis excernatur, ſive planè ſupprimatur, Cauſa hujus à Galen. redditur Libro de curandi ratione per ſanguinis miſ. Cap. 19. ubi habet; quippe cum hæmorrhoidum evacuationem vereamur, ne in tantam evadat immoderationem, ut hominem, vel protinus interimat, vel aquæ inter cutem obnoxium, aut cachexiæ, hoc eſt, mali habitus, reddat. Ex his Galeni verbis clarè explicatur, ſanguinem melancholicum in corpore cumulatum per hæmorrhoidas eſſe evacuandum; neque hac in re Galen. ullam ponit diſtinctionem, ſive ſint, ſive non ſint innatæ hæmorrhoides. Huic rei rationes quoque adſtipulantur. Prima eſt verò, Natura per hæmorrhoidas ſolet ſanguinem evacuare, cum evacuat, homines à melancholia liberat, & lienem induratum ſanat, & neque Pleuritide neque peripneumonia, neque aliis corripi poteſt; ergo omnino excitanda, & invitanda natura eſt ad hanc evacuationem efficiendam. Secunda, natura conſtruxit vas, immò vaſa huic muneri deſtinata quæ ubi munere ſuo funguntur, ſanum degit corpus; ergo cùm munere ſuô non funguntur, neque ſanguinem evacuant, eſt aperiendum, exiſtente materiâ in corpore noxiâ, quod ſupponendum perpetuò eſt. Tertia, evacuationes, quæ fiunt aut à naturâ, aut à Medicô, quotieſcumque adeſt materia noxia, ſunt bonę, quia morbos tollunt, per Galenum, ex Lib. de Conſuetud. Cap. 5. Quarta, ſi non ſunt aperiendæ venæ hæmorrhoidales, quando homo multum ſanguinem melancholicum cumulavit, & tumore durô lienis, aut melancholiâ, aut ſimilibus afficiatur, neque etiam in aliis morbis eſt aut ſecanda vena, aut medicamentum purgans exhibendum, aut tale aliquid præſtandum, quia par ratio eſt, quinimò illud aſſeveranter aio, quod major ratio eſt, ut evacuetur ſanguis per hæmorrhoidas, quam per venam ſectam, & quòd ſi non licet aperire hęmorrhoidas, minùs licet venam cubiti aperire, ratio eſt, quia natura rectè operans in morbis ex ſe aperit hæmorrhoidas, nunquam autem ex ſe aperit venam brachii. Item, ſi natura ex Hippocrate eſt morborum medicatrix, & iis quidem medetur & curat adapertis venis ſedis, rarò aliis; & nos quoque potiùs has quam alias aperire debemus. Demum, ſi natura naſi venas aut frontis, quanquam rariſſimè aperiens, capitis dolorem è veſtigio ſedat; item ſi in crure varicem aperiens melancholiam tollit; multò magis aperiens hæmorrhoidales venas, quas paſſim ſolet aperire, morbos ſicuti ipſa ſic & nos curabimus. Ultimo loco unum audeo adjicere, quod admiratione dignum judicabitis, nimirum cum hæmorrhoides venæ cavæ novum ſit inventum, ideo nova erunt omnia, quæ ex his conſequentur, præcipuè aut unum, videlicet ſanguis evacuationem ex hæmorrhoidibus, conferre magis malignis febribus, quam venæ ſectionem ex brachio, quod etſi paradoxum prima fronte videtur, ratio tamen huic adſtipulatur, quia in malignis febribus putredo eſt in vaſis majoribus, ut conſtat apud omnes; at venę hæmorrhoidales magis ſunt vicinę venę cavę, ubi maxima eſt in lumbis, & ad os ſacrum, quam in brachio, ubi longiùs abſunt à majoribus ramis, ut puta axillaribus, & venę cavę trunco; ergo magis, loco putredinis ſubveniunt. Quod autem appareat interdum non ſubvenire, & exiguam operam præſtare, ea cauſa eſt quod fortè Antiquorum tantum conſuetudinem inſequentes, qui cum ignorarent venas ſedis à cava prognatas, alias uſurparunt, quæ in artubus ſunt; vel fortè quia magis apparentes, & ſectioni magis obviæ artuum venę ſint; vel tertiò quia non ea ſanguinis quantitas ex venis hęmorrhoidalibus extrahatur, quę ex artubus, ultima hac cauſa in culpam Medicorum rejicienda, qui ſi vellent, ex hęmorrhoidibus tantundem ſanguinis emitterent, idque cum evidentiſſima utilitate; quemadmodum non ſemel, ſed iterum, ac ſæpius mihi in praxi obtigit; præcipuè autem in nobili muliere, quæ cum ante quinque annos bis concepiſſet, & puellas duas peperiſſet, tum menſibus magna ex parte deficientibus, ceſſavit à conceptione; quam cum curarem, & manè hæmorrhoidas per hirudines aperirem, à prandio cum ſoli ſe dorſo, ad dealbandos capillos exponeret, copioſum ſanguinis per hæmorroidas profluvium ſupervenit, & ab ea hora menſtruæ purgationes ſufficientes apparuere, quaterve concepit, & quatuor maſculos filios peperit, quam hiſtoriam paulò infra latiùs proſequar. Id quod etiam confirmari poteſt, ex menſtrua ſanguinis purgatione, quæ fit per venas hęmorrhoidibus venę cavæ vicinas; quę ideo omnibus morbis muliebribus ſuccurrunt, & ipſas ſanas conſervant. Quod ſi Galenus dixit, non aſſueſaciendum ei, quæ fit per hæmorrhoidas, evacuationi, huic reſpondetur, hanc Galeni auctoritatem nihil obſtare, quia Galenus,

ex

ex Hippocratis ſententia, duo dicit; alterum, quod cum hominis natura multum ſanguinem craſſum, nigrum, & melancholicum cumulaverit, tunc bonum eſſe ſanguinem per hæmorrhoidas evacuare; cum alioquin, quando hominis natura talis eſt, ut ſanguinem craſſum non cumulet, tunc, inquit Galen. non ſit aſſuefaciendum ei; quæ fit per hæmorrhoidas evacuationi. Reddit rationem Galenus, quia Hippocrates habet, periculoſam eſſe utramque immoderationem, ſive ſupra modum ſanguis excernatur, ſive omnino ſupprimatur. Quorum verborum ſenſus eſt; quia ſi aſſuefacimus aliquem, qui natura non cumulet ſanguinem melancholicum, eſt evacuationem ſanguinis per hæmorrhoidas, alterutrum poteſt ſequi, in progreſſu ex hac conſuetudine; vel quia nimis excernatur, vel ex toto ſupprimatur; utrumque autem, incommodum periculoſum habet Hippocrates in jam facta conſuetudine. Qui ſanè locus noſtram confirmat opinionem, quoniam nos ſi verbi gratia lien ſit induratus, aut aliquis melancholia laboret, neque habeat, nec unquam habuerit hæmorrhoidas innatas, volumus eſſe aperiendas, nos verò hæmorrhoidas cum Galeno loco citato; quia cum ſupponamus, materiam noxiam eſſe in corpore cumulatam, igitur ex Gal. aperiendæ ſunt, & corpus eſt aſſuefaciendum huic evacuationi, at cum corporis ea natura non ſit, ut talem ſanguinem cumulet, neque etiam nos volumus, eſſe aſſuefaciendum corpus huic evacuationi, ne quandoque ad alterum duorum deveniatur, vel ad nimiam excretionem, vel ad integram ſuppreſſionem. Quomodo autem una, nimirum conſuetudo evacuationi per hæmorrhoidas, poſſit contrarios producere effectus, videlicet aut nimiam excretionem, aut perfectam ſuppreſſionem, non eſt difficile aſſignare; etenim ad nimiam excretionem devenitur, ex frequentibus actibus contractam, & excitatam; ad abſolutam autem ſuppreſſionem, quæ poteſt contingere, quia ex nimia ſanguinis evacuatione vaſa exinanita in ſe ipſa concidunt, & hac ratione omninò ſupprimatur. Quoniam verò Gal. nullam habuit cognitionem hæmorrhoidum venæ cavæ, ideo ſemper reſpexit affectiones à melancholia provenientes, & ſanguinem melancholicum à ramo lienis ad ſedem tranſmiſſum, quem voluit eſſe per hæmorrhoidas evacuandum, ubi ſcilicet cumulatus in corpore eſt; nos verò, qui ſcimus, hæmorrhoidas duplices eſſe, & portæ, & cavæ, adjicere oportet morbos à venæ cavæ ſanguine provenientes, quibus ſuccurrere hæmorrhoides poſſunt, videlicet ubi ſanguis in cava vena exiſtens immoderatus eſt, ita ut quantitate, aut qualitate peccet. Unde Galenus 6. Aphor. 47. dicit, per hæmorrhoidas excerni partem vitioſi ſanguinis; qui ſi per ſe non fluat, eſt evacuandus per hirudines appoſitas; ſic enim corpus ſanum conſervabitur, nam ſi duæ tantum in corpore venæ ſunt, quarum ſanguis ſi probus eſt, homo inculpata fruitur, ſanitate, porta, & cava, & utramque habeamus in ſede ſanguinem pravum expurgantem, omnino ex iis ſanitatem totius corporis reſultare neceſſe eſt, neque incommodum erit cavæ venæ hæmorrhoidas in viro, menſtruis mulierum, ſeu hæmorrhoidibus uteri in mulieribus, cum & ipſæ à cava proveniant, comparare; ita ut, ſicuti per menſes moderatè, & naturaliter fluentes, & uteri hæmorrhoidas mulieres ſanæ degunt, iis autem ſuppreſſis, omnibus ſunt morbis obnoxiæ; ſic in viris hæmorrhoides ſe habent. Ex quo abſolutè concludendum eſt, hæmorrhoidas in omnibus ferè morbis tum præcavendis, tum curandis primas obtinere, & potiſſimas eſſe. Denique ſtatuendum eſt, aſſuefaciendum eſſe ei, quæ fit per hæmorrhoidas, evacuationi; propterea quod evacuatur vitioſus ſanguis, tum qui in abdomine, & partibus ejus omnibus, & ſima jecoris conſiſtit, per venam hæmorrhoidalem à porta deductam; tum, qui in gibba jecoris, & reliquo toto corpore in cava redundat, per venas in ſede à cava deductas. Ita tamen tali aſſuefaciendum eſt evacuationi, ut uterque vitetur immoderatio, ne nimium fluat, neque prorſus cohibeatur. Eſt quoque evacuandus ſanguis per hæmorrhoidas, quando ſuſpicio eſt obſtructionis, tum in venis meſeraicis; tum in ſima, & gibba jecoris parte; uti in caſu Reverendiſſimi Abbatis, qui ex arte levatus eſt per hanc evacuationem. Patiebatur verò decem; aut duodecim dierum intervallo dolores, fluctuationeſque ad hypochondria & ventriculum, quæ quadantenus levabantur, tum ructibus emiſſis, & aliquo ſanguinis veſtigio ad hæmorrhoidas apparente; tum quæ prorſus recedebant mictione urinæ rubræ, & quaſi croceæ, & excitata alvi dejectione bilioſa, ac nonnihil æruginoſa; ex quo conjecimus, tum ſanguinis melancholici exuſti, à quo flatus, & dolores movebantur, redundantiam; tum obſtructiones in ſima jecoris parte, & meſeraicis non ſolum adeſſe, propter alui fluorem, & veſtigium hæmorrhoidalis ſanguinis, ſed etiam eadem ſubeſſe mala, hoc eſt obſtructiones tum in gibba jecoris; tum in cava vena vitioſi ſanguinis redundantiam, propter urinas rubras redditas. Propter quas cauſas jure conſultum fuit; ſanguinem potiùs per hæmorrhoidas evacuare; ut quæ utramque reſpiciant, & ſublevent partem, ab utraque ſcilicet evacuando, quam per brachii ſectam venam, ut quæ tantummodo è cava evacuet, & gibbæ jecoris partis obſtructiones reſeret. Quoniam verò rarò accidit, imò verò nunquam ut ſanguis vitioſus, & obſtructiones in ſima tantum jecoris parte, & abdomine conſiſtant, quin etiam & in cava vena, gibba jecoris, ac toto denique corpore redundent; hinc tanquam corollarium eliciendum eſt, ſanguinis per hæmorrhoidas evacuationem eſſe magis, quam per venam ſectam, tentandam, auſpicandam, & explendam; id quod & Antiquiores quoque aſſeruiſſent, ſi non ſoliùs portæ, ſed utriuſque venæ hæmorrhoidalis, portæ ſcilicet, & cavę, notitiam habuiſſent. Libet huc afferre caſum, quem ſupra attigimus, de quadam nobili adoleſcente, quæ cum frigidi eſſet, temperamenti, ventriculumque frigidum obtineret, & menſtruas purgationes haberet, diminutas, ac duas quinque ante annis peperiſſet filias, amplius nec concepiſſet, cupiens non modo concipere, ſed mares parere, ſeſe meæ commiſit curæ. Ego autem primò totius corporis curationem iniens, medicamenta atque venæ ſectiones tum ex brachio, tum ex pede adhibui; ultimò hæmorrhoidas aperui, à qua parte circiter ſex ſanguinis unciæ evacuatæ ſunt; ſed paulò pòſt incuria adoleſcentis, quę ſtatim ſoli dorſum oppoſuit, ad capillos dealbandos, rurſus ex hæmorrhoidibus excitatum profluvium fuit, & decem circiter unciæ ſanguinis effluxere, ita ut totæ ſexdecim ſanguinis unciæ, & amplius fuerint evacuatæ; ex qua ſanè larga evacuatione, etſi incommoda potiùs metuebamus, ſubſecuta tamen ſunt omnia hæc commoda; primò enim cum prius menſes non ſingulo, ſed ſępe tertio quoque menſe fluere

ſoliti eſſent, jam à larga hæmorrhoidum evacuatione proximo fluxere menſes; deinde tribus diebus conſuetum tempus præverterunt, tertium commodum fuit, quod cum prius cum capitis dolore, cordis, ſeu oris ventriculi anxietate, tum verò etiam hypochondriorum moleſtia, ac rugitu; denique cum dorſi dolore ſupervenirent, jam nunc omnia iſtiuſmodi ceſſarunt. Ultimò cum nulla expectarentur menſtrua, propter copioſas ſanguinis evacuationes factas, fluxere tamen uti prius fluere ſolita erant. Ex quibus colligatis hæmorrhoidum evacuationem, nedum menſes prohibere, ſed provocare, faciliores, promptioreſque reddere. Veriſimile eſt autem, hæmorrhoidas ſanguinem menſtruum provocare, quod à venis uteri, ipſum propter copiam, & craſſitiem infarctum, & affixum, & ut ſic dicam, incuneatum, ad ora venarum ſedis, vi vacui, retrahant, aut potius derivent, & ita uteri venas ab infarctu, liberatas, & vacuas redditas referent. Itaque, ut ad uſum omnia referantur, in liene tantum indurato, juſſi ut hirudines tum intrinſecus, tum poſterius, coccygem verſus, tum nonnihil ad ſiniſtram affigerentur. In obſtructionibus autem, ac tenſionibus, tum in ſima, tum in gibba jecoris, ut in Abbate, tum exterius, tum interius, tum poſterius, tum ad latera, atque ut ſummatim dicam, undique ad podicem affigere juſſi. In renum autem affectione, necnon in pleuritide, peripneumonia, inſuper in extremis affectibus, ut lepra, furunculis, & id genus, commodum erit exterius magis; tum verò etiam ad podicis latera hirudines applicare. In febribus verò, in quibus ferè obſtructiones tum in meſeraicis, & ſima jecoris; tum etiam in gibba ejuſdem, & cava vigent, tum exterius, tum interius, atque undique, ut ſupra dixi, hirudines affigantur. In mania tum interius, tum exterius, ſi exuſti humoris redundantia in toto exiſtit. In melancholia ſimiliter. In phrenitide, exterius magis, & ad latera: verbo, prout evacuare ſupervacuos humores, aut à cava, aut à porta dependent, ſic in podice locum eligere congruum oportet, aut exterius magis, & ad latera, aut interius rectoque magis. Quæ omnia ceu nova, etſi experientis comprobari hactenus exactè non potuerunt, comperta tamen à me utcunque fuere, qui multos paſſim à qualibet affectione curandos præ manibus ſemper habeo. Sed jam tempus eſt, ut ad noſtrum inſtitutum revertamur, & Chirurgiam peragamus; quæ ſanè hæmorrhoidas reſpicit, cum non probè ſuo munere funguntur, quod eſt, vel cum ex toto ſupprimuntur, vel immoderatè fluunt; præter alias, videlicet cum nimium tumentes ſunt, aut dolentes, aut inflammatæ, aut gangrænoſæ factæ, & exulceratæ, & alia id genus ſymptomata patientes. Quibus omnibus ſuccurritur vel medicamentis, vel Chirurgia, vel utriſque. Primo autem de tumentibus hæmorrhoidibus agamus, de quibus Hippocr. Chirurgiam proponit in Libello de Hæmorrhoidibus, ſed tumorem Hippocrates videtur conjungere cum ſanguinis fluxu; tametſi Chirurgia magis ad tumorem ſpectat, qui intelligi debet neque dolens, neque durus, neque inflammatus, quem vult accidere hæmorrhoidibus ſedis, tum propter bilem, tum propter pituitam ad rectum inteſtinum tranſmiſſam; ita ut venis ſupercalefactis, & repletis tum tumidæ fiant, tum ſanguinem ejaculentur. Tumores autem, ſeu tumidæ hæmorrhoides, velut uvæ acini lividi ſunt, ait Hippocr. quos hac Chirurgia ferramentis candentibus audacter tollit, cum dicat, Rectum enim inteſtinum & ſecans, & reſecans, & conſuens, & urens; & putreſciens, etiamſi graviſſima hæc ſunt, nihil læſeris. Primo igitur Hippocr. præparat ſeptem, aut octo ferramenta palmæ longitudine, & craſſitudine ſpecilli craſſi, cum ſumma parte reflexa, ac lata, veluti in parvo obolo, tunc fæcibus prius excretis, & hæmorrhoidibus foras aut per abdominis compreſſionem, ſpiritusque cohibitionem, aut fœcum excretionem, aut aliter extruſis, ferramentis propoſitis candentibus urendæ hæmorrhoides omnes ſigillatim ſunt, donec reſiccati tumores ſint; ita tamen urere oportet, notare, ut contingat ait Hippocr. Græca dictio habet, ὑπολείψῃς, quod leviter contingere, vel ἀπὸ τοῦ ὑπολείπειν, ſignificat ſub relinquere, quod idem ferè ac non contingere, etiamſi non tanges, irritaveris; propterea Hippocrates infra, ſeipſum declarans, ait; urito, cavendo, ut ne contingas ferro, ſed propè admotis ferramentis reſiccato, ſummatim, Hippocr. vult ferramenta candentia propè hæmorrhoidas eſſe admovenda, abſtinendo à contactu earum, propterea quod intentio Hippocratis eſt, tumores reſiccare, abſque eo quod irritentur; quod fiet, ſi non tangantur, ſed ferramentum tam propè hæmorrhoidas admoveatur, ut non irritentur, ſed tamen vim ignis perſentiant, ad bonam, ut puto, laborantis tolerantiam, quò hæmorrhoides tumentes reſiccentur. Cognoſcemus autem, inquit Hippocr. ipſas hæmorrhoidas, propè quas ferramenta admovere oportet, quia ſupereminent in interna recti inteſtini parte, veluti uvæ acini lividæ, & ſimul ut ſedes extuberat, & foras prorumpit, ſanguinem ejaculantur. His reſiccatis tumentibus hæmorrhoidibus, Hippocr. ſupra ponit lentem, & ervum in aqua decocta, inde mollem ſpongiam, ad conſummatam exſiccationem, circa imas ilium, ſeu lumborum partes, qua abdomen in circuitu faſcia obvolvit, poſtea uno capite reflexa inter coxas ad anum, quo uſque ſupra ad obvolutam faſciam applicetur, præcingit. Ex ceteris quæſo, quomodo Hippocr. manuum opera, & ferramentis candentibus, quæ adurentia ſunt, non tamen urit, ſed tantum exſiccat, & digerit; tum vero exſiccando, & digerendo, tumentes curat hæmorrhoidas; eſt quippe modus rarus, & ab Hippocr. tantum excogitatus; qui non ſolum exſiccat, & digerit, & tumorem curat, ſed partem quoque laxatam roborat, ignis enim vim roborandi habet. Huic ſimilis eſſe videtur quarta Hippocratis Chirurgia, quam eodem Lib. proponit ad tumentes hæmorrhoidas exſiccandas; ſumit arundinem ſepiariam, phragmiten appellatam, quæ in ſedem inditur; tum ferramentum candens, arundinis cavitati congruum immittitur, ac frequenter eximitur, quo magis calefieri ſuſtineat, & neque ulcus ex calore habeat, & venæ reſiccatæ ſanæ fiant. Notandus verò error text. Hippocr. qui habet καυςῆρα φυμωειδέα, loco κλυςῆρα, clyſterem facere oportet, velut arundinem ſepiariam quod eſt perinde, ac ſi dicat cannulam, ſeu tubulum, vel fiſtulam facere oportet, velut arundinem ſepiariam, quaſi dicat non ita craſſam, ſeu latam ut communis arundo, ſed ut ea, ex qua ſæpè fit; & hanc verò cannulam vult eſſe efficiendam ex ære, ut notat Gale. addo ego, oportere tubulum eſſe aut in fundo occlusum, ne ferramentum altius quam oportet, perveniat; aut obſtaculum, ferramentum candens habere, quod eundem præbeat uſum. Proponit deinde Hippocrates ſecundam Chirurgiam, quæ tumentes hæmorrhoidas, ut ipſe dicit, præſecat, non tamen ferro, ſed erodente medicamento; ideoque

pro-

proponit erodens, ad ſecandum aptum; ſi in æreum vas meias, & in urinam; æris florem toſtum, tritum, læ⁄vem inſpergas; deinde diluas, & vas agites, & in ſole exſicces; ubi verò ſiccatum fuerit, eradas, teras, & lęvigatum ad anum apponas, & ſpleoia oleo imbuta addas, ac ſpongiam ſupra deliges. Rurſus Hippocrates tertiam proponit Chirurgiam, ad curandas hęmorrhoidas tumentes, hoc modo; adnaſcitur ad venam ſanguifluam, extuberantem, veluti mori fructus; & & ſi quidem valde extra fuerit extuberantia, carnis rectorium circa ipſam naſcitur; ſi igitur mollis ſit, & ſub tectorio cedat extuberantia, digito ipſam auferre oportet; nihil enim plus difficultatis hę: res habet, quam ſi quis, dum ovicula excoriatur, digitum inter cutem & carnem adigat. Quod ſi extuberantia penitùs intùs delituerit, ea per catheterem inſpecta, auferre poſtea ipſam oportet veratro nigro in anum ſublito. Huic Chirurgiæ ſimiles ſunt duę aliæ Chirurgię ab Hippocrate propoſitę, eodem Libro circa finem capitis; quę neque verę, & ſimpliciter Chirurgię ſunt, ſed ex medicamentis compoſitæ, tumentes hęmorrhoidas extirpant. Ait Hippocrates; ſi verò neque urere, neque reſecare voles, ubi multa aqua proluiſti, & ſedem everſam extraxiſti, myrrham tritam, lævigatam, & gallam, & alumen Ægyptium uſtum, una & dimidia, ac reliqua parte, ac melanteriæ tantundem accipe, ac ſiccis his utere, & dimidiæ chalcitidis miſtæ pars idem efficiet; hæmorrhois enim ab his medicamentis decedet, veluti corium combuſtum. Ultimò aliud medicamentum proponit Hippocr. idem præſtans, ſuppoſitorii formam; inquit eo m. Si verò glandulis ſanare voles, ſepiæ teſtam, plumbaginis tertiam partem, bitumen, alumen, florem æris medicum, gallam, æruginem modicam commiſceto, & mel coctum affundito, & formatam ex his glandem oblongiorem apponito, donec extirpaveris. Hæc ſunt, quæ hæmorrhoidibus tumentibus, nonnihilque ſanguinis fundentibus, ex Hippocrate, Chirurgiæ proponuntur; quarum nonnullæ difficiles ſunt, nam ego experientia non potui unquam comprobare, rectum inteſtinum eſſe ſecandum, & reſecandum, & conſuendum, & urendum, & putrefaciendum, ſine ulla læſione, ut dicit Hippocrates. Quod ſi verum eſt Hippocratis dictum, quod ſine ulla inteſtini læſione hæc peraguntur, non tamen à pleriſque tolerantur, & ſuſtinentur, pars quippe ani ſenſu exquiſito, imò verò, ſi aliqua pars corporis eſt, quę ſenſu exquiſito prædita ſit, hæc una eſt, propter quam cauſam ego tumentes hæmorrhoidas potius medicamentis, quam Chirurgia curavi, ut inſeſſu in aquis thermalibus, & ſpongiis ex aqua thermali expreſſis, & arctè ſupra anum alligatis, & compreſſis. Item radicibus porrorum in oleo communi, aut myrtino decoctis, ſcrophulariæ radice in aqua decocta, contuſa, & impoſita; ſpongia ex aqua calcis expreſſa, & alligata.

Quod ſi exulceratę hæmorrhoides ſint, ne in fiſtulas degenerent, ſi ſuperficie tenus excoriatæ ſint, in aquis thermalibus, aut de Apono, aut Divi Petri, aut Montis ægrotorum inſeſſus eas curat, aut quod his æquipolleat, uti alias dictum eſt. Quod ſi exulceratio profundior eſt, & major, neque medicamentis cedit, non incommodum eſt ad Chirurgiam devenire, quæ candentibus ferramentis peragitur; quæ exigua quidem ſint, & iis leviter tangere partem exulceratam oportet, quæ neque etiam ſenſum exquiſitum habere debet.

Quod ſi hæmorrhoides inflammatæ ſint, tumentes, & dolentes, medicamentis res peragitur, potius quam Chirurgia; de quibus agere ad præſentem locum non ſpectat; ſed tamen unum atque alterum medicamentum expertum afferre nihil vetat, cujuſmodi eſt plantago, parietaria, & malva, in aqua coctæ, & cum oleo roſaceo, cataplaſmatis modo impoſitæ; interdum cum exiccare magis intentio eſt, farina milii, & hordei admiſcetur; ſi vero dolor urgeat, lac omne adjicitur.

Quod ſi gangræna jam ſint hæmorrhoides affectæ, eadem Chirurgia proficit; ſed ferrum candens valentius imprimitur, propter ſenſum partis obtuſum redditum. Quo loco illud mihi ſuccurrit, aliquando accidiſſe cuidam Medico non obſcuri nominis, qui urens uſſit, neque locum affectum unquam perſpexit; tandem poſt aliquot dies Medicus me duxit ad ægrotantem; ego autem ſtatim locum affectum volui inſpicere, & conſpiciens, inveni ex omni parte multò antea ipſum fuiſſe gangræna affectum, & nonnihil in ſuperficie ſphacelo; quem ſervavi ſtatim ferramentis candentibus, hoc dico, vos admonens, ut partes affectas, & malum videatis, quando patientes de iis conqueruntur, etiamſi obſcœnæ ſint partes; ſic etiam in mulieribus. Fuit aliquando mulier nobilis, quæ pepererat, & de vulva conquerebatur, obſtetrix inungebat frequenter oleo amygdalino, & chamæmelino, & querelæ in dies augebantur, tandem vocatus, & videns locum, inveni labra vulvæ multis in partibus ſphacelo obſeſſa, quæ ſtatim ferramentis candentibus inuſta ſanavi, quæ alioquin obiiſſet, ſi oleis propoſitis demum eſſet; & viſa à Medico non fuiſſet, ſimili modo, ut ſupra audiviſti, alteram nobilem ſervavi, morti propinquam, inſpectione ſcilicet, quæ hymenem habebat non perforatum. Non oportet igitur eſſe negligentem in re medica.

Verumtamen quod in hæmorrhoidibus maximè formidatur, ex Hippocr. & Galeno, eſt earum tum omnimoda ſuppreſſio, tum immoderata ſanguinis fluxio; utramque autem immoderantiam, tanquam periculoſam habuit Hippocrates, fluxum quidem, veluti aut protinus interimentem, vel aquam inter cutem, & cachexiam excitantem, ut dicit Galen. Aetius autem Lib. 14. Cap. 5. ait, nimium fluxum, tum deformitatem, tum vitam miſeram, interdum & mortem afferre; deformitatem, quoniam nimia inanitione univerſum corpus decoloratur; vitam miſeram, quoniam perpetuæ imbecillitati occurrendum eſt; mortem, quia frequenter jecinore; ob excedentem evacuationem, refrigerato, aqua intercus ſupervenit; ſuppreſſionem verò, tanquam omnem morborum turbam ſuſcitare aptam, ſcilicet febres, melancholiam, lienis ſcirrhum, pleuritidem, peripneumoniam, maniam, & alia id genus tum ſymptomata, tum morbos, qui reſpondeant vitioſis humoribus detentis, ut dicit Galenus 3. de tumoribus; nimirum humores detentos, ſymptomata, & morbos parere, eoſque, cujuſmodi ſunt humores, qui redundant. Et quamvis Paulus, & alii, ſuppreſſas hæmorrhoides curare non videantur, quòd ab immodicè fluentibus ſuppreſſio plerumque

fiat,

fiat, tamen Hippocrates curat, dum præcipit, apertam unam eſſe ſervandam. Docet autem perbellè Cel. Lib. 6. Cap. de hæmorrhoidibus, quo ſigno fluens moderatus ab immoderato ſit diſtinguendus; tum verò, quando ſupprimendus, quando permittendus enim inquit. Parum tutò ſupprimitur, iis qui ſanguinis profluvio imbecilliores non fiunt, habent enim purgationem hanc, non morbum; ideoque curati quidam, cum ſanguinis exitum non haberent, inclinata in præcordia, ac viſcera materia, ſubitis, & graviſſimis morbis patientes correpti ſunt. Igitur ſi immoderatus ex hæmorrhoidibus fluxus ſanguinis ſit, qui noceat, & imbecillum hominem reddat, coërcere ipſum oportet primo medicamentis, quæ à Celſo Lib. 6. afferuntur; quod ſi his profuſio non ſiſtatur, Chirurgia opus eſt. Una eſt, quam proponit Hippocr. in Lib. de Ratione victus in morbis acutis, quæ vinculis procedit, filum lanæ ſuccidæ craſſiſſimum, ac maximum, in acum immiſſum tranſmittas, ex una primum parte hæmorrhoidis; inde ea comprehenſa, ex altera acum, & filum trajicias, & ab eadem parte extenta fila adſtringas, mox medicamentum erodens imponas, donec hæmorrhoides decidant, & ſemper unam relinquas, ait Hippocr. ne omnibus obſtrictis, patiens in contrarium incidat affectum, id eſt, in omnimodam ſuppreſſionem, & accidat, quod dicit Hippocr. 6. Aphoriſ. 12. Hæmorrhoidas ſananti diuturnas, ſi non una ſervata fuerit, periculum eſt hydropem, aut tabem accedere; cujus ſententiæ reddit rationem Galenus in Commento, quia obſtructis ex toto hæmorrhoidibus, per quas hepar tranſmittebat ſanguinem fæculentum, non eſt mirandum, ſi ſcirrhoſum reddatur, & calor jecoris, à quo ſanguis gignitur, extinguatur, unde hydrops ſuperveniat, ſanguinis generatione fruſtra. Quod ſi jecus exuſtato materiam ad pulmones refundat, & venas rumpat tabes ſeu phtyſis reſultet, ut Hippocrates dicit. Huic tamen Hippocrat. legi de ſervanda una hæmorrhoide aperta, ſe ſe opponit Aetius Lib. 14. Cap. 5. qui ex Hippocrate affirmat non eſſe relinquendam ullam hæmorrhoidem apertam, dummodo ſervetur congrua victus ratio, & ſanguis ex brachio mittatur. Quæ opinio neque Hippoc. neque Galeno conſentit; nam licet æger, & cibi paucitate, & aquæ potione detineatur, & alvus ſubducatur, & vena cubiti incidatur, ut Aetius dicit, tamen quia hæc non poſſunt ſemper fieri, ſervari, aut frequenter repeti, neque viſcera corrigi, quo minus ſuperfluus ſanguis gignatur, ideo tutius eſt Hippocratem aliter non exponere quam verba ſonant, & Galenus expoſuit, ut ſcilicet una relinquatur aperta.

Sed ad Chirurgiam redeamus. Galenus in Iſagogicis, Chirurgiam hæmorrhoidum his verbis tradit, Hæmorrhoides lino duplici per ipſarum baſin tranſeuntes, adſtringenteſque poſt horas duas abſcindimus, Celſus verò Lib. 7. Cap. 30. de condylomatibus ait; ſi hæmorrhois capitulum exiguum, baſinque tenuem habeat, adſtringendum lino paulum ſupra eſt, quam ubi cum ano committitur; deinde ſupra nodum capitulum exulcerandum eſt; ut evacuetur ſanguine, ac ſpiritu ibi contento, & celerius id emoriatur, ac decidat, quod niſi factum eſt, magni dolores ſubſequuntur, interdum etiam urinæ difficultas; quod ſi hæmorrhoidis capitulum majus eſt, & baſis latior, hamulo uno, aut altero excipiendum eſt, paulumque ſupra baſin incidendum, neque relinquendum quicquam ex eo capitulo, neque quicquam ex ano demendum eſt; quà inciſum eſt, acus debet immitti, & infra eam, lino ad capitulum alligari; ſi duo triavè ſunt, imum quodque primum curandum eſt; ſi plura, non omnia ſimul, ne eodem tempore undique teneræ cicatrices ſint; ſi ſanguis profluit, excipiendus eſt ſpongia deinde linamentum imponendum; poſt quinque aut ſex dies auriculario ſpecillo linamenta educenda, ſi capitula ſimul non exciderunt, digito promovenda, tum lenibus medicamentis, ut puta ceratis utendum. Hæ ſunt Celſi Chirurgiæ, ad ſedis venas ſanguinem fundentes. Sed idem Celſus Libro 6. Cap. de hæmorrhoidibus, ex Dionyſii ſententia proponit uſtiones per cauſticum medicamentum, quando alia medicamenta non proficiunt, hoc modo; Inſpergenda ſandaracha eſt, deinde imponendum quod ex his conſtat, ſquamæ æris auripigmenti, ſingulorum partes quinque, ſaxi calcis partes octo; poſtero die, capitulum venarum acu compungendum; aduſtis capituli fit cicatrix, quæ ſanguinem fundi prohibet. Ultimo non eſt prætereunda Pauli Chirurgia, quæ ad venas ſedis ſanguinem fundentes proponitur lib. 6. capite 79. primoque præcipit, clyſterem, copioſiſſimum immittendum, compreſſione facta, quo anus invertatur, & hæmorrhoides extra anum exeant, & appareant; ſolent autem non difficulter apparere interdum capita, & ora venarum ſanguinem fundentia, interdum venæ nigricantes, & tumidæ; quæ lino, quintuplici vinciendæ ſigillatim ſunt, una dumtaxat relicta, qua ſanguis ſuperfluus emanet, ut præcipit Hippocrates. At ubi hæmorrhoides vinculo conſtrictæ exciderint, linamentis vino madefactis cicatrix inducitur. Leonides autem, ut refert Paulus, non lino deligat, ſed forcipe prehenſas amplè hæmorrhoides ſcalpello excindit. Alii tandem, inquit Paulus, cauſtico medicamento repleto concavo inſtrumento, ad urendam venam accommodato, ipſaſque ſimiliter hæmorrhoidas uſſerunt. Hæc ab antiquis deprompta ſunt, qui, uti audiviſtis, & vinculis, & inciſione, & erodentibus, & adurentibus medicamentis uſi ſunt. Miror quod nullus antiquorum ferramenta candentia propoſuerit, cum tamen cauſticis tutiora eſſe videantur, quod his urere, quantum opus eſt, poſſimus, illis verò legem ullam imponere non valeamus, inſuper, cauſtica partem putreſacere paſſim videmus, contra ferrum candens corroborare pro comperto habemus, niſi forte, Antiquos ferrum candens ſilentio præteriiſſe dicamus, quod profuſionem potius adaugeat, cum profluenti vaſi admovetur, ut patet; ſed inducta cruſta, jam ſanguis cum his quoque coërcetur. Propter quas cauſas ego ferrum quoque candens probo, cuſpidatis ferramentis ſingulis venarum orificiis adapertis, admotis ut cruſta excitetur; ſatius autem eſt, goſſypii flocculum ad venæ orificium apponere, inde verò inurere, goſſypium enim ita inuſtum duo præſtat, & valentius hæret, & minus patientes dolent. Sed ut ingenuè fatear, potior ratio, & tutior ea eſt, quæ medicamentis pugnat, quæ valenter adſtringentia ſint ex Galeno 5. de Medic. per genera. Quo caſu nihil magis valere expertus ſum, immaturis fructibus contuſis plantæ ligni guajaci; omitto ovi albumen cum bolo Armena, ſanguine draconis, maſtiche, thure, & gypſo ſubactum,

ſubactum, & goſypio apto exceptum, & impoſitum, omitto præterea, quæ per os aſſumuntur, aut revulſionis gratia peraguntur, tanquam ad hunc locum non ſpectantia. *Hactenus Hieronymus Fabricius ab Aquapendente.*

Hæmorrhoides narium, de quibus Marcus Aurelius Severinus aureo tractatû de recondita abſceſſuum natura; ut & hæmorrhoides uteri de quibus alii, hic non deſcribimus, quia ſi quid in ejuſmodi morbis agendum veniat, ejus materia in curationibus, conſultationibus &c. ad ani hæmorrhoides facientibus, abundè ſufficitur. Jam itaque continuo ad

Conſultationes,

Hæmorrhoidalis moles cum Vlcere.

Conſultatio I.

Illuſtriſſimus atque Reverendiſſimus Antiſtes quadrageſimum octavum annum agens, temperamenti totius ad calidum & ſiccum vergentis, fervidi jecoris atque cordis, habitus gracilioris & fuſci coloris, arduis ſemper negotiis implicitus, & longis itineribus deditus, multis abhinc annis hypochondriacus fuit, eodemque tempore uſque in præſentem diem hæmorrhoidalibus affectionibus obnoxius. quæ prioribus annis adoleſcentiæ dolores eidem Illuſtriſſ. inferebant, quia cæcæ tunc temporis erant hæmorrhoides ipſæ, ſicut iiſdem adapertis itinerum occaſione, dolores infeſtare ceſſarunt, ſemper tamen paulatim earum moles tantum augmentum ſuſcepit, ut modo acini uvæ figuram repræſentent, & quatuor abhinc annis conſuetæ fæcalis evacuationis occaſione, omnes extra mittantur, nec adeo facile mox intromitti poſſint; quæ interim præterito tempore quandoque etiam ſanguinem effuderunt. Verum poſtquam menſe Auguſti proxime præterito duplici Tertiana fuit correptus, jam tumefactis hæmorrhoidibus dolor acceſſit, qui exacerbatur ſemper poſt fæcum depoſitionem, & plures horas, quandoque integrum diem perſeverat; qui dolor utpote acutiſſimus, Virum Illuſtriſſ. Patavium ad me impulit, qui, facta loci diligenti inſpectione, primo vidi hæmorrhoidas ad prædictam molem perductas; ſed lividas & fere nigras, nempe atro ſanguine repletas, ſicut niger & craſſus ex vena antea miſſus obſervatus quoque fuerat. Præterea in ſuperiori parte verſus coccygem, corroſionem, ulcus præſeferentem & alias inferius leviores excoriationes obſervavi.

Quod ab ineunte ætate Præſul iſte Illuſtriſſ. melancholiam diſpoſitionem nactus fuerit, mirum non eſt: cum à nativitate cor ipſum fervidum, & jecur præcalidum ſortitus fuerit, nec mirum pariter quod hujuſmodi diſpoſitio majus in dies augmentum ſuſceperit, & ab immodicis exercitiis atque itineribus peractis, & à perpetuis animi applicationibus, quæ omnia viſcerum dolorem intendere, ſicque ſanguinem exuſtum reddere potuerunt.

Quoniam verò provida natura totius maſſam ſanguineam depurare totis viribus conata fuit, hinc factum eſt ut nigri & aduſti ſanguinis portionem ad vaſa hæmorrhoidalia depoſuerit, quibus repletis, hæmorrhoidales dolores diſtenſivos immaturè excitaverit, qui erumpente ſanguine, quodammodo ceſſarunt. Verum quoniam Curatio, nimirum totius maſſæ ſanguineæ depuratio, fervidæ viſcerum intemperiei correctio, & vaſorum hæmorrhoidalium roboratio neglecta fuere, idcirco invaluerunt ſemper quotidie magis & cauſæ morbificæ, & pravi effectus, quandoquidem & ſanguis niger, atque craſſus, in vaſis meſentericis ſtabulans, Melancholiam hypochondriacam firmavit, & ab eodem coinquinata maſſa ſanguinea vitiatam reddidit totius nutritionem, naturaque ſtimulata, ejuſdem atri ſanguinis portionem ad hæmorrhoidas perpetuo, non ſolum per intervalla ſanguinis excretiones tentare coacta fuit, verum ſuperioribus poſtremis annis tanto cum impetu atque copia fuit ſanguis effuſus, ut deficiente nutritione, fere ad Atrophiam vir Illuſtriſſim. ductus fuerit, qui tamen utpote robuſtam naturam alioquin ſortitus, ſuppreſſo ſanguine, priſtinum habitum recuperavit, ſemper interim hæmorrhoidum malo quotidie magis augeſcente.

Tandem poſtquam menſe Auguſti proximè præterito bilioſa febre correptus fuit, ab ipſo febrili calore viſceribus ipſis una cum ſanguine ſuper excalefactis, irritata natura ejuſdem acriorem & majis acidam portionem per modum criſis ad hæmorrhoidas depoſuit, quæ ſua activitate vaſa ipſa erodere valuit, & ulcuſculum in ſuperiori parte verſus coccygem, aliaſque leves excoriationes extrinſecus excitare: unde dolores atroces proceduot, qui exacerbantur à fæcum depoſitione, dum à fæcibus ipſis comprimuntur vaſa, & exprimitur ichoroſa, acris & acida materia, quæ labia ulceris attingens, dolores infert, & ad cæteras hæmorrhoidas extrinſecus expanſa, alias, ſed leviores, excoriationes inducit.

Eſt quidem graviſſima hæc hæmorrhoidalis affectio, non ſolum ratione cauſæ conjunctæ, verum etiam ratione antecedentium: naturales enim ſunt viſcerum intemperies, tota maſſa ſanguinea atro ſanguine infecta, & moles hæmorrhoidalis inſignis & pravo colore affecta, quæ omnia ulcus jam contractum & excoriationes fovere valent, imo neceſſario fovent. Quare Curatione eradicativa opus habet quam anni tempus non permittit, & ideo ad Ver venturum eſt differenda. Interim urgent dolores, qui attrahendi novos humores vim obtinent, & præterea vigilias inducendo, corpus extenuandi: ut propterea Hippocrat. Vigilias veraces appellarit: & quod magis ac pejus eſt, ſi moles hujuſmodi hæmorrhoidalis adhuc à doloribus augeatur, calor naturalis partis, adeo à fronte remotæ, non adeo facile humores ipſos, moltos & pravos regere & cuſtodire poterit; ideo uſque ad illud tempus diligenti cura & prudenti cuſtodia opus eſt, ut dolores quidem leniantur, ſed calor nativus partis conſervetur, & exiccantibus pars ipſa à putredine & corruptione cuſtodiatur.

Pro leniendis doloribus, materia illa ichoroſa quæ à fæcum compreſſione foras exprimitur, omnium primò deterſionem expoſtulat, ut citius & facilius & ulcus, & eroſiones demulceri poſſint; id autem procuretur ſpongioſa madefacta vino tepido dulci; in quo capita papaveris ebullierint; vel aqua hordeacea, in qua pariter papaveris capita & roſæ ebullierint, addita mellis roſ. ſimpl. portione. Illiniri quoque poterit unguento populeo, additis gut. ol. Juſquiami; quod ſi præſto non fuerit, reformetur unguentum cum ol. nenupharino. Sed in uſum quotidianum ducatur balſamus Saturni, ut qui refrigerandi (exiccandi, roborandi & uniendi quoque, imo & demulcendi facultates obtineat. At nullo modo erit omittendus ignis uſus, admovendo

prope

prope partem laminam ferream omnino ignitam, adeo ut pars ipſa citra dolorem atque moleſtiam excalefiat & exiccetur. Duæ igitur parentur laminæ ferreæ, ut altera admoveri, altera interim igniri & repeti poſſit.

Quibus jam dictis congrua erit addenda victus ratio, humectans atque refrigerans, alimentorum boni ſucci, facilis coctionis & diſtributionis, ut facilius proximo verno tempore meſenterii obſtructiones reſerari, maſſa ſanguinea purificari, intemperies viſcerum corrigi, & tandem moles hæmorrhoidalis, aut valde imminui, aut ex toto deleri poſſit. Interim tamen non erit inutilis uſus emulſionis ex amygdalis & ſeminibus melonum, frequenter, vel ſummo mane, vel prima menſa aſſumendæ, ut humorum prava qualitas quodammodo emendetur, eorum nimirum acrimonia & aciditas edulcoretur, ſicque minus acoitè hæmorrhoidas ipſas feriant. *Joh. Raymundis Fortis, in Conſiliis Medicis.*

Ab Hæmorrhoidibus Præſervatio.

Conſultatio II.

Quamvis Melancholiam hypochondriacam tot annis confirmatam & conſummatam ſuperare velle vanum videatur, eoque magis, cum tota maſſa ſanguinea eodem humore melancholico ſit infecta adeo ut & hypochondria cum toto, & totum cum hypochondriis communicationem habeant, ſibique invicem materiam ſuppeditent; nihilominus hanc & illam non parum diminui poſſe pro certo habeo, ita ut facultas expultrix ab atro ſanguine minus moleſtata, minus quoque impoſterum ad hæmorrhoidas expellat atque deponat, ſicque Illuſtr. Vir non parum ab hæmorrhoidali affectu ſaltem levari, ſi non omnino vindicari poſſit; præterquam quod ab aliis quoque plurimis Melancholiæ hypochondriacæ ſymptomatibus multo minus divexabitur.

In hunc igitur finem primæ viæ à crudis humoribus ſunt mundandæ. Secundo Meſenterii obſtructiones aperiendæ. Tertio Maſſa ſanguinea purificanda. Quarto Jecoris & hypochondriorum fervor contemperandus; atque tandem hæmorrhoidum cura eſt habenda.

Pro prima intentione, primum Leniens erit potio ex ſyr. roſ. ſolut. rec. & ex manna clariſ. vel flos caſſiæ cum lenitivo. Primum præparans erit hujuſmodi.

℞. Julap. acet. ℥. iij. aq. florum citri ℥. j. m. pro ſyr. & ſic pro aliis quinque. Quibus ſuccedat hujuſmodi Leniens.

℞. Syr. roſ. ſolut. de polypod. an. ℥. iij. aq. florum citri parum, m. f. p. vel præbeatur elect. lenit. cum tartaro, quibus ſuperbibat jus hordei.

Pro ſecunda intentione, medicamenta aperientia debent eſſe humectantia, non exiccantia, non calorifica: ſiquidem & cruditates jam exiccatæ, & ſanguis ipſe à calore craſſior eſt factus, & in horum uſu diutius perſiſtendum: multo enim difficilius eſt humectare ſiccum, quam exiccare humidum; quare ſucci herbarum depur. humectantes & aperientes ſunt in uſum ducendi ita.

℞. Succi depur. & per arenam trajecti, cich. borag. pom. dulc. an. ℥.j. decoct. in jure pullæ paratæ malvarum, violarum, lupulorum, ſonchi ℥.v. m. pro ſyrupo. Sequenti vero die aſſumat ſummo mane flor. caſſ. ʒ. ij. & poſt horam ſuperbibat jus pullæ foliis malvarum, borag. & ſonchi alteratum, tribus verò horis ab aſſumpto jure prandeat. Tertia verò die repetat ſuccos, ut ſupra, & quarta florem caſſiæ cum jure, ſicque alternatim perſeveret ad decimum quintum uſque diem. Quo tempore aſſumat potionem hujuſmodi.

℞. Rhabarb. opt. ʒ. j. fol. ſenæ mundat. ℥. iij. cinnam. integri. ʒ. j. aq. cich. q. f. m. f. inf per hor. xii. deinde f. fortis expreſſio, & expreſſioni adde ſyrup. roſ. ſolut. ℥. v. m. f. potio, cui, tribus tranſactis horis, ſuperbibat ſeri capr. depur. aut aq. Nocet. ℔. ij. duabus verò horis ab aſſumpto ſero prandeat. Die autem ſequenti repetat uſum ſuccorum aperientium ita.

℞. Succi depur. & per arenam traj. cti, cich. borag. agrim. an. ℥j. ſal. tart. fixi gr. x. decoct. in jure pullæ factæ, malvæ, lupulorum, aſparag capill. Ven. ℥. v. m. pro ſyr. & ſic per integra hebdomada. Interim hoc tempore Jecoraria dextera erit aperienda, & ſanguis modice educendus. Tranſacta autem hebdomada, ſuccedat talis expurgatio.

℞. Flor. caſſ rec. extr. elect. lenit. an. ℥ß. Extracti rhab. ʒ. ß. m. f. boli, vel repetatur infuſum ſupra deſcriptum, quibus pariter ſuperbibat ſerum aut aquam; inde repetat eorumdem ſuccorum uſum integra altera hebdomada, & tandem quoque idem medicamentum purgans, modo deſcripto; & toto jam dicto tempore illiniatur quotidie totum abdomen unguento roſ. malvino.

Pro tertia intentione explenda, rurſus aliorum ſuccorum uſus erit opportunus ita:

℞. Succi depur. fumariæ, borag. pomorum dulc. an. ℥. j. ſalis tart. volat. g. x. decoct. in jure pullæ cich. endiv. agrim. fumariæ, lupulorum ℥. v. m. pro ſyr. & pro aliis quindecim; in quorum intermedio aſſumat hujuſmodi medicamentum.

℞. Flor. caſſ. rec. extr. ℥. v. elect. de ſucco roſ. ʒ. i. extracti ſenæ, polypod. an. ʒ. m. f. boli, quibus poſt horam ſuperbibat ſeri capr. depur. aut aquę Nocet. ℔. ij quod idem medicamentum repetatur in fine, interim primis diebus dictorum ſuccorum aperiatur vena magis apparens brachii ſiniſtri, & ſanguis parce, prout Excell. Adſtanti videbitur, educatur.

Quartæ Intentioni ſatisfaciendum aquis ſtillatitiis potius, quam thermalibus, tum quia exiccantes eſſe ſolent, tum quia ab illarum copia facile calor nativus obrui poſſet; quare ſat fuerit.

℞. Aquę ſtillat. de ſucco cich. ℥. x. julap. viol. roſ. an. ℥. j. pro potu matutino quindecim diebus ſummo mane aſſumendo; cui præmitti quoque poterit Conſervæ roſarum cochlear unum. Poſt hæc nullo verò modo omittendus eſt uſus lactis aſinini, ut quod & obſtructionum reliquias valdè exiccatas humectare & ſuperare poſſit, & præterea jecur refrigerare, totamque maſſam ſanguineam edulcorare valeat; in cujus uſu quadraginta ſaltem diebus inſiſtendum.

Tandem hæmorrhoidum cura eſt habenda, quæ præſente dolore, Anodyna requirunt, jam à me in altera Conſultatione ſatis propoſita: abſente autem dolore, exigunt exiccantia, non tamen adeo valida ut nimis aſtringendo & corrugando dolores ſuſcitare poſſint; ſat ſit igitur, quod dum fæces depoſuerit, abluatur hæmorrhoides vino nigro tepido, in quo ebullierint folia verbaſci, roſ. rub. myrti & plantaginis; valebit enim earumdem molem imminuere citra ſeroſitatum ſuppreſſionē.

Hiſque jam dictis omnibus congrua victus ratio, intentionibus medicis atque medicamentis jam propoſitis proportionata, neceſſario addenda erit, ab excellentiſſimo viro adſtanti ſingillatim præſcribenda,

ſcribenda, ut ad multo meliorem ſtatum redigatur vir Illuſtriſſimus atque Reverendiſſimus, quem eidem optimum à Deo ex corde precor. *Idem ibidem.*

Plura ſuper Hæmorrhoidibus vid. in Bibliothecâ noſtrâ Medicô-Practicâ.

HEPATIS MORBI.

HEpar eſt magna glandula de genere conglomeratarum, ex cujus vaſis excretoriis in truncum abeuntibus enaſcitur vas illud amplum nomine pori bilarii inſignitum, imo & vaſa alia minora, radices cyſtidis bilariæ dicta: quæ omnia inſerviunt abducendæ bili, per viam fermentationis, aut percolationis, vel per utramque etiam ſimul, in hoc viſcere, efformatæ; vel tantum à ſanguine, per varia arteriæ hepaticæ ac venæ Portæ ramificationes, in glandulas ex quibus tota ipſius aſſurgit moles, accedente, ſecretæ. Ex hac compendiariâ admodum deſcriptione, quis non videt, ſi vel ſecretio bilis impediatur vitio glandularum viſcus componentium, vel vitio fermenti, ſi aliquod tale in hac operatione naturæ detur, ut plurimis non mediocris nominis perplacet: vel eadem bilis ſecreta propter obſtructum porum bilarium aut ejus præcipuos ramos, in inteſtina delabi non valeat: vel viſcidior reddita imperfecte tantum illuc defluat: vel acrior, fluidior, ac ſeroſior facta colatoria ſua canaleſque inde aſſurgentes vellicans, imo etiam corrodens, abundantius decurrat: Quis, inquam, non videt inde procreatum iri multiplices morbos, inflammationes, tumores, ulcerationes, fluxus bilioſos, imò fluxus hepaticos &c? de quibus hic particularius quid non adjiciemus, ſed continuo ad ſingularia quædam in hepatis morbis Chirurgiam maxime ſpectantia, deſcendemus.

Obſervationes.

Hepatis abſceſſus.

Cùm anno 1675. Pariſiis Chirurgiæ operam daremus, curæ noſtræ commiſſus fuit Vir conſiſtentis ætatis faciei colore flaveſcente, pilis ſubrufis, ſed minus lautæ conditionis, qui vulnere à gladii ictu profundiore intra coſtas nothas inflicto, abſceſſum hepatis incurrit, ita ut per ſex ſeptimanas materia purulenta copiosè manavit, eò majori cum periculô, in hepatis parenchyma ſtylus profundius adigi potuit. Hic octo circiter ſeptimanarum ſpatio ab affectu funeſto liberatus fuit, medicamentis balſamicis ac vulnerariis, detergentibus ac conſolidantibus, internè & externè uſurpatis; Nobili aliô, quem ſimili malô laborantem eodem tempore curæ ſuæ creditum, D. Morellus Chirurgus peritiſſimus ter de die inviſebat, paucorum dierum intervallô è vivis excedente, adeò abjectioris ſortis homines quandoque præ divitibus natura favere dicitur. *Joh. Jacob. Harderus in Obſervat. Anatomico-Medicis.*

Hepatis durities & ſuppuratio feliciter finita.

Quantum ſufficere poſſit pars adeò nobilis prout eſt hepar, Medicorum monumenta teſtantur. Hic quoque recenſebimus exemplum non inauditum attamen rarum, quod in eadem parte accidit. Juvenis quidam Amſtelodamenſis qui Chirurgiæ operam dabat, ante tres ferè annos nobis querebatur de epigaſtrii tenſione, cum dolore gravativo ad hypochondrium ſiniſtrum ſeſe extendente, tandem tumor durus ibidem ortus, cum aliquali difficultate reſpirandi & febricula. Hiſce exploratis, hepar eſſe induratum judicavi, diverſiſque emplaſtris emollientibus applicatis, tandem cataplaſmatis maturantis adminiculô tumor mollior redditus ad ſuppurationem pervenit, quô poſt cauterii potentialis applicationem, phlebotomo apertô, multum puris effluxit, & brevi poſt, ulcere purgato, ſanatus eſt. In hoc caſu non eſt dubitandum quin à præg eſſa inflammatione, gibba hepatis pars fuerit coonata peritonæo, unde ulcere aperto, pur denegatus fuit in abdominis cavum decubitus. Ejuſmodi exempla reperiuntur quoque in obſervationibus curioſis Nobiliſſ. Viri D. De Marchettis, Profeſſoris Patavini, pag. mihi 120. *Frideric. Ruyſchius in Obſervation. Anatomico-Chirurgicarum centuria.*

Hepatis inflammatio, ac ſuppuratio vomitu curata.

Mulier quintum completura climactericum, inflammatione hepatis cum tuſſicula ſicca, ſpirandi difficultate & pungitivo in hypochondrio dextro laborans dolore, phlebotomiis aliiſve non obſtantibus remediis, juxta effatum Hippocrat. 4. acutor. eodem in latere ſuppurata eſt, atque XL. die puris craſſioris ſanguine ſtriati libras ſex ſponte evomuit & convaluit. *D. Nicolai Guhelmi Beckers.*

Calculi ex Abſceſſû circa hepar.

Pauci elapſi ſunt anni, quod hic Uratislaviæ vixerit, Johannes Groſchius, Oeconomus Xenodochii ad Spiritum Sanctum, Vir robuſtus ac validæ Conſtitutionis, temperamenti Sanguineo-cholerici. Hunc quondam menſe Junio, anno ætatis 60. deſubito Rigor vehemens invaſit, cui poſtliminio dolores in Hypochondrio dextro ad regionem Hepatis una cum Tumore, nucem juglandem æquante, acceſſerunt. Tumor is, doloribus perſiſtentibus, intra ſemeſtre ſpatium adeo increvit, ut tandem panem ſiligineum Uratislavienſem quantitate tantum non ſuperaret, ſicque induruit, ut ſcirrhum referret. Quanquam vero Affectui huic diligentior adhibenda fuiſſet cura, ægrotus tamen nec Medico nec Chirurgo uſus, ſed ſui ipſe curam ſuſcipere auſus eſt: interne quidem Balſamum Sulphuris, aliquando ſingulis diebus deinceps bis terve in Septimana, ut nonnunquam pulverem cardui benedicti adhibuit, & pro Evacuatione quandoque, velut pro libitu, Rhabarbarum; Externe vero ab initio ad finem morbi nil niſi Emplaſtrum Jeuſigneri Norinbergenſe Tumori applicuit. Tandem aliquando contigit, ut circa Feſtum Nativitatis Chriſti, dum noctu ægrotus dormiret ſe haut ſentiente, Tumor rumperetur, unde magna quantitas materiæ, pultis inſtar craſſæ, cinericei coloris, integris 4. ſeptimanis profluxit, donec Tumor quaſi omnino deſideret.

Poſthæc ex vulnere, quod interea in fiſtulam degeneraverat, atque in nonum uſque annum, indito in id inſtrumento argenteo, apertum ſervabatur, juxta cum humore ichoroſô ſucceſſive plurimi lapilli provenerunt, diverſæ magnitudinis, formæ & figuræ, ſic ut alii triangulares, alii quadrangulares, alii ſexangulares, deprehenſi ſint, inter quos majores, glandibus faginis, minores vero, granis tritici ſimiles erant.

Iidem Coloris ſunt extrinſecus ſub-punicei, inſtar Caſtanearum nondum omnino maturarum, Inducti tenui quodam cortice, intrinſecus lutei Inſtar Rhabarbari,

bari, quo ægrotus ſæpius utebatur. De cætero lapilli dicti ſunt friabiles, pondere admodum leves, ac numerum eorum novem annorum ſpatio excretorum, quingentenarium aut ſexcentenarium æquare, hæredes ægroti affirmant: Eorumdem etiam lapillorum numerum ad 80. apud me aſſervo. Quamdiu vulnus apertum conſervatum eſt, & lapilli excreti ſunt, cætera vir ille bene valuit, & ad quævis ſua munia obeunda, ſupra morem ætatis, expeditus & alacer; quam primum vero vulnus ſua ſponte coaluit, in alios Morbos incidit, præcipue vero interdum in Aſthma, interdum in Icterum, ſæpius in Diarrhœam, quorum morborum onus tandem quoque ipſi vitam extinxit, poſtquam ad 72. ætatis annum acceſſiſſet. *Godofr. Thileſin.*

HERMAPHRODITI.

De Hermaphroditis, eorumque Chirurgiâ ſic ſcribit Hieronymus Fabricius ab Aquapendente.

Hermaphroditus dicitur qui utrumque habet ſexum, olim ἀνδρόγυνος vocabatur, ex Pliniô, ut apud Platonem, ita dictus, quia ſit Mercurii, & Veneris filius, ut vocis compoſitio indicat; nam Mercurius Ἑρμῆς, Venus Ἀφροδίτη, à Græcis dicitur. Ut fabulantur Poëtæ, fuit adoleſcens formoſiſſimus quem cùm eſſet complexa Salmacis Nympha in fonte, & blanditiis ac precibus in concubitum flectere non poſſet, illa à Diis petiit, ut ex duobus corporibus in unum redigerentur; quod factum eſt. Plinius lib. VII. cap. 3. ait, quòd olim in prodigiis habebatur, nunc in deliciis. Quia verò multam utrique ſexui affert deformitatem, ideò Paulus ejus Chirurgiam proponit. Primò autem ex Leonide ponit differentias hermaphroditorum, in viris nimirùm tres, in mulieribus unam. In viris quidem modò juxta regionem inter ſcrotum & anum, modò in mediô ſcrotô muliebris pudendi pilis obſiti forma apparet: Tertia verò ad has accedit, in quâ nonnulli veluti ex mulieris pudendô, quod in ſcrotô eſt urinam profundunt. In mulieribus verò ſupra pudendum, juxta pubem virile frequenter reperitur genitale, tribus quibuſdam extantibus corporibus; unô tanquam cole, duobus autem aliis veluti teſticulis. Hæc Paulus. Ego autem quid in hâc re obſervârim dicam: Obſervavi enim in homine inter anum, & teſtes, ſtatim ſub teſtibus, præter ſua genitalia membra, formata quoque fuiſſe labia vulvæ, ſine tamen aliquâ cavitate, itaut videretur naturam voluiſſe vulvam, & pudendum mulieris efformare, fruſtratam tamen fuiſſe: In mulieribus verò obſervavi nympham productam fuiſſe, nunc ad duos, nunc ad tres digitos; quæ tamen erat flaccida, neque erigebatur. Nihil ultra fuit hâc in re à me obſervatum: Audivi tamen, & Peruſii, & hic Patavii, mulierem fuiſſe hermaphroditum, quæ concubitum cum aliis mulieribus habebat, hâc parte erectâ, ut dicit Paulus. Fama quoque eſt in bellô Ungarico proximè præteritô, militem peperiſſe, qui ad intuitum mas, ſed clam fæmina quoque erat perfecta. Nec mirum hæc à naturâ fieri; quoniam in generatione, ut puta in naturæ operum maximè naturali, tantum fuit de ſucceſſione natura ſollicita, ut potius abundare in ſuperfluis, quàm deficere in neceſſariis maluerit. Itaque primò fecit conceptum, ad utrumque ſexum ſuſcipiendum aptum, ut ſcilicet unum ſaltem, vel mas, vel fæmina, quô minus procreatur, fugiat. Sic in ovis quoque per duplicatum vitellum factum eſt. Propterea ſicuti hominem fecit poteſtate fæminam, ſic fæminam marem evadere idoneam molita eſt. In quô tamen præpollet femina, quod frequentius in femina, maris genitalia, non contrà, feminæ in mare poſita ſunt. Unde Paulus in mulieribus frequenter accidere dixit maſculeum ſexum. Ratio ea eſt, quia, uti ex Anatome dictum eſt, natura magis feminarum, quàm marium generationem appetit, & intendit, propter cauſas in anatome allatas; ad quam hæc fortè magis ſpectant, quàm ad hunc locum.

Sed nos Pauli Chirurgiam in Hermaphroditis afferamus, & primò in viris femineum ſexum habentibus. Paulus dicit quòd tertia virorum deformitas, quâ urina per ſcrotum excernitur, curationem non admittit, reliquæ tres curantur, corporibus ſupervacuis è mediô ſublatis, & ulcerum modô curatis. Quæ Pauli verba nihil aliud præcipiunt, quàm ut excidantur corpora mulieris, & pudendum, ac vulvam facientia. Ego verò cùm nihil iſtiuſmodi viderim, neque actioni officere, neque incommodum eſſe, neque deformitatem ullius oculis afferre, ſatius fore exiſtimavi, ab opere dolorem afferente abſtinere, & ſine Chirurgiâ ea dimittere.

Sed de Nymphâ ſolùm difficultas eſt (*ſub eâ Clitoridem complectitur Autor noſter*) de quâ Paulus privatim agit: Tum verò ab Aegyptiis excindi ſolet in virginibus, ubi ſcilicet multa promineret; quod duabus tribuſque de cauſis factum eſſe reor. Primò, quòd exiſtimarent hanc partem plus juſtô prominentem, actui venereo incommodam eſſe, quòd in vulvæ orificium incidat, & colis ingreſſum liberum prohibeat. Secundò, quia exiſtimarent nefas & piaculum eſſe mulierem agere quoque virum poſſe. Tertiò, ut modeſtiores feminas redderent, & inexplebilem libidinem, locis illis æſtuoſis feminas urgentem, per nymphæ amputationem, quæ Veneris aculeus, & tentigo eſt, refrenarent: Nam hæc pars, uti Anatome demonſtrat, formam colis, & ſubſtantiam, corporiſque proprietatem exactè refert, proindeque & oblectationem, & omnem penis actionem habere neceſſe eſt. Sed jam tempus eſt ut hujus quoque partis chirurgiam peragamus; quam Paulus, reſupinatâ muliere, & nymphâ volſellâ prehensâ, ſcalpellô excindit; diligentiâ adhibitâ ne tam altè ipſam penetremus, ut fluidus affectus, Rhyada vocant, excitetur. Sed melius erit, tum ad dolorem, tum ad rhyada vitandum, forcipe anguſtiore ipſam apprehendere, ſenſimque ſtringere, ut adſtrictione ſenſus hebetetur, inde præcidere.

Obſervationes

De Hermaphroditâ perfectâ &c.

Abſit ab hoc capitulo laſciva petulantia, & procul hinc, procul eſtote aures profanæ & ſalaces. Medicis ſcribimus, quibus & tangere ſubinde permittit neceſſitas,

ras, quæ natura, ſollicita pudicitiæ conſervatrix, velanda curavit, iis ergo non moleſtum erit audire, quid circa eas partes etiam extra ordinem aliquando ipſa illa omniparens mater moliatur. Obſtupuit mecum Guilielmus de Penyn Amſtelodamenſi noſocomio præfectus Medicus, & aliquot celebres, qui aderant, Chirurgi, dum puellum ſeptennem viſitabamus, quæ anno ætatis ſuæ ſexto fluxionem menſtruam paſſa erat diuturnam & vehementem, atque ubi ea deſierat, pleuritide correpta fuerat; ac diu colluctata cum febribus eam ordinariè comitantibus, & hic diu etiam ſequacibus, tandem in regione pubis vehementiſſimos ſenſit dolores: parsque ea paulatim intumeſcens, anno ætatis ſeptimo, quo hæc oculis noſtris uſurpavimus, non puerum, ſed penem produxit, qui perfectus, & perforatus erat; ita ut urinam commode per eum redderet, teſticuli jam etiam ſui prodebant initia, nam in ſiniſtro latere tangentibus occurrebat globulus, qui manui cedebat, omnium, qui aderant, judicio extra omnem controverſiam, teſticuli latitantis adhuc, ſed ſe foras prorumpere conantis argumentum. Quamquam autem parte recenter adnata urinam redderet, non tamen eandem minus commode, qua antea ſolita erat via, emittebat. Mirabamur iſta tam inſolita naturæ molimina, & quo tandem evaderent inter nos quærebamus, quod ſuccedentia docebunt tempora; vivit enim & valet hæc parva hermaphroditula, quæ non minus obſtupuit, credo, quam famoſa iſta Anna Weylde Angla, quæ ne quidem per umbram ſuſpicans ſe aliam fore, quam fæminam, ſine ullo doloris ſenſu anno ætatis ſexto ſenſit prodire teſticulos, quibus decimo tertio adnatus eſt penis, ita ut utriuſque ſexus membra exhibeat, teſticulis etiam, quam ordinarii virorum ſunt, majoribus, titillabatur utriuſque ſexus libidine, ſed quia penis non erat perforatus, ſemen, quod eum inflatum impleverat, ſiquidem id affirmanti fides poteſt haberi, deorſum per muliebria, effluebat. Curioſa alia de hac perfectiſſima hermaphrodita referre poſſem, niſi illa per totam Europam pene vagata, penem & reliqua omnibus videnda, omnibus tangenda obtuliſſet.

Itaque aliud in hoc genere mirabile referam: quod etiam Amſtelodami viſendum fuit: puer eſt trium annorum, in quo nec teſticuli, nec ſcrotum apparet, ſed tantum virgæ cujuſdam imperforatæ exiguus tubus, & infra eum foramen, quod caput majoris aciculæ magnitudine non excedit, per quod urinam reddit fine incommodo. Sed hiſce ſtupendis naturæ exorbitationibus tantiſper immoratum eſſe, ſit ſatis. Legat, qui curioſior eſt hac ſuper re, Auſonii carmen, non unum hujus rei exemplum adferens, quod hic tibi ſuis admetior numeris.

Vallebana res nota, & vix credenda Poëtis;
Sed quæ de vera promitur hiſtoria.
Femineam in ſpeciem convertit maſculus ales,
Pavaque de pavo conſtitit ante oculos.
Cuncti admirantur monſtrum; ſed mollior agna
Aſtitit in tenerum de grege verſa marem.
Quid ſtolidi ad ſpeciem notæ novitatis habetis?
An vos Naſonis carmina non legitis?
Cænea convertit proles Saturnia Conſus,
Ambiguoque fuit corpore Tireſias:
Vidit ſemivirum fons Salmacis hermaphroditum,
Vidit nubentem Plinius Androgynum.
Nec ſatis antiquum quod Campana in Benevento,
Unus Epheborum virgo repente fuit.
Nolo tamen veteris documenta arceſſere famæ,
Ecce ego ſum factus femina de puero.

Legat Fortunium Licetum de Monſtris, & Martinum Delrio in diſquiſitionibus magicis, ubi hermaphroditum genuiſſe & peperiſſe narrat, alios ex feminis ſubito in viros mutatos, alias ex aniculis in juvenculas, nec nugatur vir ille, tempus, locum, aliaſque aſſignat circumſtantias, quæ ſolent rebus fidem attruere. *Theodor. Kerckringius in Spicilegiô Anatomicô.*

De Hermaphroditô.

De *hermaphroditis* nihil omnino dicere ſtatuiſſem, ſed partim, quia Fabricius de iis omnihil ſcribit, partim, quia mihi puella hermaphrodita ante biennium inſpicienda & poſt mortem examinanda oblata fuit, non poſſum, quin aliquid addam. Qui plura de talibus ſcire deſiderat, adeat celebert. *Caſp. Bauhini tractatum* abſolutiſſimum. Infantem illum cum vivum inſpiceremus, dijudicare non potuimus, quiſnam ſexus in eodem præpolleret, habebat enim penem, pro ætatis ratione longiuſculum, ſimul quoque externam pudendi muliebris imaginem. Poſt aperturam cadaveris inventus eſt uterus cum teſticulis, tubis aliſque veſpertilionum, tum & ſinu puduris, in cujus ſuperiore parte meatus urinarius quoque aderat, adeo occultus, ut in viva eundem animadvertere non potuerimus. Cæterum penis nullum habebat commercium cum veſica, eoque transverſim diſſecto, nulla ſpectabatur urethra, ſed tantum duo corpora nervoſa, quæ ſuis cruſculis adhærebant oſſibus pubis, ut clitoris mulierum. Potuiſſet hic ſine dubio curari, ſi longius habuiſſet vitæ ſpatium, è medio ſublato pene tanquam ſupervacuo, poſtea ulcere debite tractato, ut habet Ægineta *l. 6. cap. 69. Clariſſ. Joh. van Horne in Microtechne.*

Conceptio Hermaphroditica ſeu Androgynea.

Fortunius Affaytatus, Phyſicus atque Theologus Italus inſignis, in ſuis conſiderationibus Phyſicis atque Aſtronomicis, Paulo III. Pontif. Max. inſcriptis, & Venetiis Anno 1549. impreſſis, de conceptu Androgyneo cap. 2. hæc habet. Melinus Britannus, divinus vates, anno à Chriſto nato 446. ex ea matre natus eſt, quam conſtabat ſine viro concepiſſe, cum forte ſe cum viro jacere ſomniaret; id Sabellicus ſcriptor hiſtoriarum diligentiſſimus, aliique Hiſtorici & Chronologi, præſertim apud Anglos, literis prodiderunt. Averrhoes aſſerit hujuſmodi caſum ſuo tempore accidiſſe, hoc eſt, virginem ſine virili concubitu concepiſſe & peperiſſe. Divus quoque Thomas ait, ſuo ſeculo idem eveniſſe. Noſtrates etiam paucis abhinc annis teſtantur idem Cremonæ contigiſſe. Viviuntque adhuc tum obſtetrices boni nominis, tum probatiſſimæ quædam matronæ, cum quibus hac de re ſæpe longos ipſe ſermones feci, quæ jurant, ſe huic ſpectaculo interfuiſſe.

Allegatus Autor cap. 5. ſuam hac de re ſententiam fert, dum dicit: Dari hermaphroditos utriuſque ſexus munus egregie abſolventes, & alterum tantummodo ſexum foris oſtendentes: fœminea genitalia exterius conſpicua eſſe, virilia intus latere, ſemine prolifico prædita; & per certum ſeminis ductum, quotieſcunque opus ſit, ſemen ad matricem deferre, vehementi aviditate illud excipientem: illudque penetrare illæſa etiam virginea membrana in loco ad generationem accommodata, illicque reſidere, & ita conceptionem fieri, eodem modo ac ſi cum viro rem habuiſſet: & hoc plerumque ſolere per ſomnum otiu venire, quo tempore ſagax natura ad venerem excitandam varia ſimu-

lacra confingere facile poteſt. Servatis igitur naturæ legibus, ſatis conſtare arbitratur, mulierem ſine viro foris adhibito concipere poſſe: qua in re providæ & almæ naturæ gratias ingentes agendas eſſe cenſet, quæ nullo pacto genus noſtrum perdi aut extingui voluerit: etiamſi viri non invenirentur, aut fœminas prorſus odiſſent. Immo omnia procuraſſe naturam ſtatuit, ut humanum genus tueretur & conſervaret, illudque homine etiam invito latius propagaret.

Rarus hic Tractatus plurima alia paradoxa in ſe continet non ubivis obvia: Speciosas etiam rationes complectitur, cur magnes ſe ad polum vertat, in quibus eruendis hactenus plurimi deſudarunt. An autem Lectori curioſo author hic in omnibus ſatisfaciat, in medio reliquitur.

Scholion) Ariſtot. l. 4. de Gen. Anim. c. 4. judicat, de Hermaphroditis, quibus gemina ſunt pudenda, unum ratum, alterum irritum habent. Non verum hoc Ariſtot. decretum eſſe ſtatuit Joh. Faber Lynceus in not. ad Hiſt. Mexic. f. 547. certorum, inquit, mihi fide teſtimoniorum conſtat fuiſſe egregia ſtatura & venuſta facie juvenem, qui modo gladium cingebat, modo colum tractabat, & agi parique poſſet. Niſi Ariſtotel. intelligat, qui fœcundum virile profundit ſemen concipere non poſſe, aut vice verſa; quæ gravida ſit in alia fœmina generare non poſſe. Contrarium, ait, ferè foveo, Ariſtot. ſententiam. Exenteravit Theophil. Mulitor Lynceus in Fabri æde murem majorem, Rattum, qui Hermaphroditus erat & prægnans, novem maſculos utero concluſos geſſit, non majores quam aliqua magna formica, vivos omnes, & in quibus cor pulſare viſum eſt: Erant huic omnia fœminam conſtituentia genitalia & ſemen præparantia, conficientia Teſtes ac deferentia vaſa una cum matrice: Altera ex parte aderant omnia vaſa ſemen facientia & jaculantia maſculina, cum ipſo utero, teſtibus, veſiculis ſemine denſo & optime concocto onuſtis. Hactenus Faber: Memorat Wolphius in memorabil. com. 2. Camer. cent. 16. f. 510. fuiſſe Hermaphroditum Hieronymo Montano Gallo ſatis cognitum, qui ſexus muliebris putabatur, viro nupſerat, cui filias aliquot & filios pepererat, ſed nihilominus ancillas compreſſerat, & in his generare ſolitus fuerat; licet itaque rarum ut Hermaphroditus utroque ſexu & incubum & ſuccubum cum aliis agere poſſit, & utroque fœcunditatem exhibere; ut tamen ſolus ſibi ipſi utroque ſexu ſufficere poſſit, res videtur eſſe valde difficilis quæ & credi & probari ſatis poſſit. *Georgii Chriſt. Petri.*

De Duobus Hermaphroditis.

Inter praxim, quam in caſtris Brandenburgicis ad Anclamum Pomeranorum locatis, apud multos dyſenteria & febre maligna decumbentes, hoc Anno 1676. Menſe Auguſto, exercui, oblatus mihi fuit infans maſculus, vix tertium anni quadrantem ætate ſuperans, dyſentericus, ex plebeia ſtirpe minime oriundus: Puellus hic, cum ultra octiduum laboraſſet dyſenteria, & ea muliercularum medicaſtricum ope jam eſſet ſublata; accendenti videbatur mihi inſultibus epilepticis iiſque lethalibus decumbere: Cumque inter cætera indicantia Clyſter eſſet applicandus, & nemo in caſtris adeſſet, qui manum operationi huic adhibere gnarus eſſet, ipſemet ego enema paravi, idque inſtrumento apto inſantulo infundi, ne aliquid damni imprudentia alterius adminiſtrantis pateretur. Etenim non mihi aut alteri Medico candido turpitudini ducendum exiſtimo, quandoque Pharmacopœi aut Chirurgi vices ſupplere, ubi id neceſſitas efflagitat. Cum itaque canaliculum ol. amygd. dulc. oblitum cauta ſatis manu ano admoviſſem, ut ſine noxa & dolore poſſet penetrare. Sphincterem ani (qui in dyſentericis quidem relaxari ſolet) adeo amplum inveni, ut is primo ſtatim intuitu mihi potius membrum muliebre, quam anus videretur. Rima erat oblonga, ampla, labiis ſepta, quæ rugis quibuſdam ſed paucis erant plicata, anique partim ſphincterem, partim vulvæ labra præſentare videbantur. Præterea cum ſyringam, hinc inde in ano laxo agitaſſem, nec tamen illam penitus intrudere poſſem, cum ſemper aliquid obſtare deprehenderem, quaquaverſum canaliculum movebam, & liquor enematis etiam reflueret, paulo ſuperius verſus os coccygis reperi ingreſſum, quo ſyringa penetrabat & clyſter plurimam partem infundi poſſet. Dubius igitur primo, an aliquid monſtroſi & Hermaphroditici ſubeſſet in tenero hoc ſubjecto, an vero ſecus, & (quod in his morbis familiariſſimum eſt) ani ſphincter nimis eſſet relaxatus, atque inteſtinum rectum acrimonia humorum dyſentericorum exeſum foramina acquiſiviſſet, rogavi Parentes, ut infantulum cum muliere, quæ illum à partu curaverat, lectica ad territorium meum, quod inde ultra dimidium milliare diſtabat, duci curarent, ut per integrum diem eo melius infantuli curam haberem, quoniam officii Electoralis cauſa longius abeſſe non poſſem. Id autem feci ea de cauſa, ut præter diligentem curam iſtas partes exactius perluſtrare mihi ſimul copia daretur. Conſenſere Parentes, & ſubſequenti die miſerunt ad me puellum cum vetula. Illum ego lethalibus laborantem ſymptomatibus, quantum opus erat, refeci medicaminibus neceſſariis, & poſticas partes diducendo interiora ani perluſtravimus ego & vetula quid lateret poſt rimam, quam natura loco ſphincteris ani produxerat. Diductis itaque labiis externis, rugis quibuſdam (ut ſuperius innui) ſphincterem ani mentientibus, inveni nymphas & carunculas verſus abdomen, inter quas hiatus erat pro vaginula uteri: Paulo ſuperius verſus dorſum, ſphincter erat inteſtini recti minime, ut alias, corrugatus, ſed tanquam duabus membranis rubris ex adverſo ſibi correſpondentibus, alvi excrementis exitum præbentibus, compoſitus: Hic valvularum more aperiebatur, quoties infans ejularet, & (quod ob dolores internos fere continuo accidebat) vocem raucam minime ſonoram ederet. At, quod aſſequi ego non poteram, ſupra hunc ani ſphincterem internum aliud ſtaminulum parvum, ad formam meatus urinarii, in mulieribus alias verſus abdomen, hic autem verſus os coccygis, conſpiciebatur. Notabile & hoc erat, quod Perinæum, forma ſua futuram exactiſſime referens, ultra quatuor transverſos digitos inter penem & hunc monſtroſum anum diſtabat. Ita ſatis hiſce partibus perſpectis, infantulum hunc (Puellum ano-Puellam, vel quomodocunque eam appellare placuerit) cum vetula dimiſi, qui etiam ſubſequenti die epilepticus moriebatur, ſtatimque in proximi pagi templo ſepeliebatur, cum Parentes exenterationem, quam ſollicite implorabam ob internam partium ſtructuram, penitus abnegarent. Mulier quæ infantis curam à partu uſque geſſerat, eandem mecum ſententiam circa muliebre membrum fovebat, quę (ut ajebat) ſemper obſervaſſet, Infantulum circa illas partes ſeſe non bene habuiſſe, præſertim cum egeſſerit urinas & alvi excrementa.

Cadaver etiam denudatum militis cujuſdam ad propugnacula urbis Anclami occiſi, inter aliquos occiſos ita cum ſuis genitalibus utriuſque Sexus fuit conſpectum à plurimis, in quô membrum muliebre perinæi locum occupabat. *Chriſtiani Mentzelii.*

De

De Hermaphrodito.

Die 12. Julii proxime elapſi, comparuit puella quædam ruſtica, non imberbis, in noſtro Orbinienſi Conſiſtorio, cui nihil in votis erat, prius quam ut nuncio & ſexui ſequiori, & ejuſdem ſexus habitui, miſſo, ſibi integrum eſſet à Gynæceis ad maſculum & ſexum & cultum tranſire. Erat autem

Mercurio genitore ſatus, genitrice Cythera,
Nominis ut mixti ſic corporis, Hermaphroditus.

Androgynus hicce natus in pago Fionenſi, *Eſpe*, cum ſalutari Regenerationis tingeretur lavacro, dictus eſt Petrus, teſte ipſo loci iſtius Paſtore; poſtea autem, cum errorem Naturę obſervaſſent Parentes, ſalutabatur Petronella, ultra annos unum & viginti, in hunc uſque diem, quo captus vel tædio, vel odio ſui generis, ſpreta nobilitate fœminei ſexus & pręcellentia, (quam ſolam laudavit qui omnia vituperabat Agrippa) ad caſtra Virorum redire optabat. Caſum hunc & cauſam ad forum Medicum mox devolvebant Aſſeſſores, ideoque remittebatur ad utrumque Clariſſimum meum Affinem Dn.D. Chriſtianum Henricum Luja, Dn. D. Chriſtophorum Balslavv, & me ſimul, ut noſtra, qui una tum temporis aderamus, valeret exiſtimatio. Nos varia primum huc ſpectantia rogantes, tandem ipſum hominem oculis ſubjicimus noſtris. Ubi jam oculi noſtri ad metam perveniſſent, obſervavimus in perinæo, ſive interfœmineo.

Pudendum muliebre, exiguum quidem, ſed non plane clauſum aut impervium, quod tamen otioſum judicavimus, nec omnibus, quod dicitur, abſolutum numeris, cum nunquam vel lotium emiſerit, vel tributum pependerit lunare. Prævaluit autem membrum illud quo Viri ſumus, in quo defectus apparuit nullus, niſi quod Penis brevior videbatur, verum, præ pudore, ni fallor, brevitatem modo mentiebatur, confugiendo in viſcera mille operta rugis. Teſtes adeo accreverant, ut non mereantur nomen Teſticulorum, communem quippe ſupergreſſi magnitudinem, Vervecum pœne adæquant. Atque ita non modo bene reſtantur virilitatem, ſed & ſalacitatem, cujus inſimulatus dicitur (ut cum Plauto loquar,) præſentibus teſtibus petulcas adamare ruſticolas. Percrebuit equidem rumor pamphilam quandam ex ipſo gravidam eſſe, quod tamen ipſe, à nobis interrogatus, negavit conſtanter, ideoque nec temere hoc affirmavero. Egregii hi Teſtes rariſſimo teguntur ſcroto, non ad communem Naturæ legem formato, ſed prorſus bifido, & in dextram ſiniſtramque partem exacte diviſo; quippe cum lineola illa, in infima ſcroti parte ſecundum longitudinem communiret excurrens, quam futuram vocamus, heic ſedem ſuam circa Penis elegerit radicem. Atque ſic iterato ſæpius luſerat in hoc noſtro Natura, in longum ſui ludibrium ipſum reſervatura. Immo & varias vices ac viciſſitudines experta ſunt hæc membra, ipſo teſte poſſeſſore. Tempore quippe nativitatis, & primis ſtatim annis, favit Natura potiſſimum Virilibus, progreſſu temporis videbatur ad alteram inclinare partem, quaſi organo muliebri dedititia futura, verum ubi pubeſcere cæpiſſet, rediit ad priorem locum, unde digreſſus fuerat, ſuetus Naturæ vigor, quaſi eandem remenſutus fabulam. Cum vero ſe heic ſentiret diverti commodius, tranſtulit huc ſuas ſedes, maſculo generi futuras hæreditarias. His omnibus rite penſitatis, ductum Naturæ ſequuti, Virorum numero hunc adſcripſimus; jubentes ut, qui hactenus ſub muliebri palla mas delituerat larvatus, jam, complicato ſipario, in ſcenam ſine fuco prodiret, veſteque fœminea cum virili mutata, maſculeſceret, & faciendo opere ruſtico, jam tum Vir futurus, digno Viro, lacertos poſthac exerceret ſuos. *Georgii Hannai.*

Andria, Sive mulier Hermaphroditica.

Emaſculatam fœminam, non caridum luxu aut deſidia pronatam Andriam, non illam Terentii ex Inſula Lesbo ortam, ſed ruſtica gente in ſuperiori Bavaria editam exhibeo, cujus lepidum exemplar Marius Grapaldus lib. 2. Lexic. cap. 5. voce *ἀνὴρ* in Latine reddito Epigrammate exhibet.

Cum mea me genitrix gravida geſtaret in alvo,
Quid pareret fertur conſuluiſſe Deos.
Mas *eſt*, *Phœbus ait*, *Mars* fœmina. *Junoque* neutrum.
Cumque forem natus, Hermaphroditus *eram*,
Quærenti lethum, Juno ſic ait, occides armis,
Mars cruce, Phœbus aquis, ſors rata quaque fuit.
Arbor obumbrat aquas, aſcendo, decidit enſis,
Quem tuleram caſu, labor & ipſe ſuper
Pes hæſit ramis, caput incidit omne, tulique
Fœmina, vir, neutrum: flumina, telo, crucem.

Andria autem noſtrę ruſtica *Martha Lechna* nomine, patriam habuit pagum ſuperioris Bavariæ paramœnum Ilmunſter, qui fere medium itineris inter Ingolſtadium & Monachium peregrinantibus exhibet, à prætetlabente fluvio Ilne, & Cœnobio, quod circa annum R.S. DCCLV. ibidem exſtructum Bavariæ annales referunt, ita indigitatam, quam corrupto idiomate incolarum dialectus nunc *Idelmunſter* vocat. Parentem habet *Johannem Lechna* mercenarium, matrem vero, ob motum pedibus negatum ægerrime inque ſumma penuria decumbentem. Amor Judicis in egenam hanc decimum quartum annum ætatis nunc agentem literis hiſce commendatitiis pro viri poſſe munivit:

Demnach Mir Vorvveiſer deſſen mein Unterthan Hans Lechna unterthanig zuvernehmen geben, daſs er unter ſeinen funff Kindern ein mubeſam und armſeliges, vvelches in gleichen Mann und Weib, nicht vven'ger deſſen Chevvirthin vvegen zugeſtandenem Unglucks an beyden Fuſſen contract. *Sintemal er aber vvehen groſſer Wehemuth Zu Curirung deſſen keine Mittel, auch mit ſeiner Hand Arbeit, als Tagvvohlen, jedlich zverhalten nichts vveiſs, ſondern ihnen kaum die Lebens Mittel ſchaffen kan, dahero gedrungen, gute, fromme, treuhertzige Chriſten umb das vvurdige Allmeſen umb Gottes vvillen anzuwerffen und zu bitten, hat er mich ihme deſſen* Atteſtation *und Urkund zvertheilen unterthanig gebeten und angelanget, vvelches Ich der Warheit zu Steur, vvie es auch der Augenſchein bezeugt, nicht vervveigern vvollen demnach an alle und iede, vvas Dignitaten und Standes ſie ſeyn, vvelche mit dieſem Urkund erſuchet vverden, mein gebuhr dienſtvvilliges und freundliches Erſuchen, Sie vvollen gedachtem Lechna auſs Chriſtlichem Mitleiden die Barmhertzigkeit ervveiſen, und ihme mit ihrer Gabe dem vvurdigen Almeſen befohlen ſeyn laſſen: Solches vvird Gott der Allmachtige ſeiner Verheiſſung nach hie zeitlich und dort evvig be'ohnen, der arme Menſch auch mit ſeinem Gebet gegen Gott furbittend nicht in Vergeſſenheit ſtellen. Der Varheit zu Steur habe Ich auff beruhrten Hanſen Lechna, ſein gebuhrendes Erſuchen und Bitten ihme dieſen Schein verfertiget, zugeſtellet und geben.* Actum *Ildmunſter* 20. Nov. Anno 1670.

(L. S.) *ULRICH VIRDE*
Richter allda.

Hac ratione oſtiatim victum quæritante Martha anno hoc P. C. N. & Inc. MDCLXXI. 5. Iduum Iun. quo die Romæ antiquitus Veſtalia celebrabantur, ædes meas adiit, pro obtinendo Viatico; lectis literis ſalvi commeatus, copiam videndi ut faceret hanc naturæ aberrationem petii, quæ antequam inſpiciendam ſe præberet, una cum fratre ſuo Iacobo *Lechna* faſſa eſt, ſe à primis unguiculis & dum ſacra initi fœderis cum ea celebrarentur, Hermaphrodiſias ſuſpicione detentam à potiori membri genitalis efficaciori ſigno, evitari Caſpari impoſitione fuiſſe iodigitatam: ſuccreſcentibus vero annis cum & pudenda muliebris ſignaculi longiorem rimam evidentius oſtenderent, circa decimum ætatis annum, alterum, quod in ipſo S. Baptiſmatis fonte inſimul Marthæ nomen acceperat, pro diluendo ſexus dubio reaſſumere parentes anxie laborarunt: bavaro hinc Dialecto noſtra *Marthel* vocata, Monachiumque deducta eſt, atque cenſuræ & inſpectioni prudentiſſimæ ſagacioris Experientiæ Gratioſi Ordinis Medici ibidem commiſſa fuit, horum ſuaſu Marthæ nomen in hunc uſque diem retinuit, atque virili exuſo habitu, ob perpetuum urinæ ſtillicidium, muliebrem utpote laxiorem veſtitum induit. Pendulos vero teſtes cum ſcroto vidimus juxta adumbratæ figuræ lit. A. A. quas juſta figura & proportione efformatas deprehendimus, ſupra quas brevior ac natura in viris finxit, præputii ac penis effigies BB. imminebat, ſiquidem præputii involucrum medii glandis caput C. C. quadantenus obvelabat, nec omnino obtegebat: erat autem glans penis turbinata, ut in aliis viris, cujus baſis reliquo membri virilis corpori, abbreviato nimium circuli inſtar, ſive in modum coronæ adhærebat, molli admodum acutie prædita: nec deerat χαλινὸν κύων ſive κυνόδεσμον in glandis inferiori parte, quod quidam ex nervorum extremitatibus conflatum, pro contractione præputii factum, frenum eſſe autumant D. Hoc ſuberat diſcriminis, quod evitatæ hujus penis in ſummæ glandis medio apice non fuerat pro more perforatus, ac in maritali ſexu, ſed in ſuperna membri parte rimam obtinuerat ſatis longam & profundam E. E. quæ ſe infra præputii partem pubi ſubſtratam ad dimidii pollicis tranſverſi longitudinem extendebat: diducta rima alæ pudendorum muliebrium conſpiciebantur, quin & bini meatus F. G. horum prior & ſuperior ſtyli medioris magnitudinem admittebat; perpetuo urinæ ſtillicidio ſqualens, inferior & longe minor ſatis difficulter & cum dolore non ita exquiſite perveſtigari potuit: ſticta rima, quæ mentulæ huic non in apicis medio, ſed potius in ſuperna parte ſita conſpiciebatur, diducto altius præputio, pollicis extimo articulo longior erat; teneliæ lanuginis veſtigia in pube pubertatis imminentis indicia dabant. Penis de hinc male conformatæ ex brevitate nimia membri (quia præter glandis ſolius corpuſculum tenellum nil de coli extenſa parte reſiduum cernebatur, quamvis alias pro membrorum proportione conformatum deprehendamus, & parvi ſtatura quandoque magno eoque pendulo membro conſpiciantur) judicium, quibus alte in mente hærebat, hi corporis proceritatem, macilentiam, vocem & vires viriles, promiſſiores comas, mammas ad latera minutas, & pudenda, non tamen ut in viris promiſſa adeo, cum appenſis teſticulis ſcroto obductis intuebantur, rimam elongatam cum binis ductibus altius rem ad rationis trutinam examinabant Tribades cum Cœlio Aureliano, & ad nequitias attrectantes ſubigatrices comici referendam cenſebant. Hos curioſios Genitalium obſervatio in quæſtionem intricatam ſatis adeo deduxit, ut de futuræ aut imprægnationis aut prolificationis munere ſciſcitarentur: alios movit Galeni authoritas Comm. in 7. Aphor. 44. γυνὴ ἀμφιδέξιος οὐ γίνεται, mulierem non fieri æquimanum, cum eidem nil virile inſit, ex Divi Senis authoritate: alii pro ratione roboris genitalium dimicantes, virili potius habitu incedendum duxerunt: inter utrorumque diverticula alii media incedentes via utrumque veneris exercitium Marthæ noſtræ attribuerunt, quoniam juxta Suidam ὁ τὸ αἴσχρον καὶ ποιῶν καὶ πάσχων, adeo ut merito quærendum,

Num Dea fœmineum jam negligit Hermaphroditum,
Amplexu teneri ſollicitata viri.

Favet horum ſententię hiſtoria Keckermanni de milite Ungarico, qui in utriſque caſtris & Marti & Veneri litando aſſidue ſtrenuum ſe gerebat, tandem effeminatus puerperii vices ſubivit. Ut taceam binos Monachos, de quorum altero Ἀντίγραμμα illud *Mas, Mulier, Monachus, Mundi Mirabile Monſtrum.* Sic Andriam Scoticam herilem filiam in uno lecto acccumbentem ſtupraſſe Anno 1461. Boetius author eſt. Et hæc de Andria noſtra dixiſſe ſufficiant. *Jo. Sculteti.*

Annotatio ad obſervationem præcedentem De Andria.

Quam ex cl. Dom. D. Joh. Sculteti relatione exhibuimus Andriam, illius deſcriptionem fuſius tradiderunt alii Duumviri Noribergenſes, quorum narrationem nunc ſubjungo, ita exc. Dn. D. Joh. Georg. Volkamerus.

Puero cuidam Scrotum intra crura ſub inguine convenientis formę propendebat; exinde canalis quaſi nullus ſurſum adhęrebat cuti, ſub cute glans prominebat nullo tecta præputio, antrorſum conſimilis cum aliis figuræ, ventrem vero verſus ubi adhæſit, diffiſſa, diduci potuit: extremum digiti apicem longitudine ſua vix æquabat, connata deinceps pone præputium glandem vulgarem è quercu referebat.

Altera relatio communicata à Dn. D. Georg. Abrahamo Merclino Juniore Medico Norsbergenſi explicat magis magiſque Andriæ ſtatum, ſic autem ille.

Quam multifariam ac mirabiliter in minimis, in maximis ſæpe ludat natura rebus, præter Medicorum annales quotidiana experientia paſſim abunde docet: ludit quoque haud raro in nobiliſſimis etiam nobiliſſimi ipſius humani corporis partibus, ſed & vix unquam frequentius quam in generationi dicatis organis, adeo ut ejus arcanarum & occultarum vitium ratio non ſemper ſubtilius quærenda, ſed effectus ſolummodo cum admiratione ſpectandus, fatendumque ſit cum incomparabili Thoma Bartholino, De inſolitis partus humani viis, cap. ult. multa in corporibus humanis quotidie fieri, quorum vim naturamque perſpicere non poſſumus: Hujuſmodi Naturę luſum, dicam an errorem, notare licuit anni hujus 1671. menſe Junii in genitalibus cujuſdam vulgo, ſed ut opinor, minus recte putati Hermaphroditi, quem puerum, ſi ita loqui licet, fœmellatum aliqui vocaverunt, xiii. circiter annos natum, in pago prope Bavarorum Monachium ſito, infimæ ſortis patre Joh. Lechna, mercenario: Sacrum lavacrum nomen ei primum dedit Caſpari; at

quod

quod mutarunt, qui de fœmineo ſexu aliquid eum participare primitus obſervarunt, hincque nominarunt Marcel, quo & Martham & Martinum ſubintell gere voluerunt, quo etiamnum audit nomine: muliebri incedit habitu, licet ad maſculinum quam fœmininum longe manifeſtius incliner ſexum; an ut ex veſica continuo ſcaturientis urinæ moleſtiam facilius eo ferret, aut promptius declinaret? an ut in curioſorum animis majua ſe videndi excitaret deſiderium? an quod parum curans qua indutus ſit veſte, quæcunque ſuppetit poſthabito delectu aſſumat? Noribergam venit, non ob aliam quam oſtiatim ſtipem quærendi cauſam, interceſſionalibus literis ab illo illius pagi præfecto inſtructus, qui pietate erga pauperculum motus teſtimonium ſimul ejus Infirmitatis ac indigentię impertivit; Mas eſt, maris enim generationi externa dicata exhiber organa omnia, Teſtes ſcroto incluſi ad naturalem aliaa eorum condltionem rite ſe habent, niſi quod minus quam par eſt propendeant, ac paulo latiores compreſſioreſque ſint, & pubis oſſi arctius adhæreant. Penis præputio quidem, ſed retroducto, & glande, ſed denudara, inſtructus in hoc inſuper diſcreper, quod longitudine vix digiti manus articulum ſuperet, ſupra cujus regionem pubes quoque ſparſim pullulare jam incipit, Mammæ quoque tantum abeſt ut ſororientur, ut potius admodum gracíles & puerorum mammillis ſimillimæ conſpiciantur, Fœmineum autem nil prorſus haber, niſi quod Penis foramen, per quod è veſica urina conſueta Natuiæ lege profluit, peramplum ſit, ſublongum, vulvę ad inſtar, labiis, quæ diduci poſſunt, & internis quibuſdam caruncnlis conſpicuæ formatum, ſatis craſſum admittens ſtylum, equo urina ſubiode ſtillat, adeo ut ne momentum quidem continere eam queat: Proluitque hinc ſubuculam, & adſitam cutim ita irrigat, ut ſua acredine eam adurat, Inſpicientis nares graviter offendentem: Quam urinæ incontinentiam ex ſola foraminis amplitudine, hincque rite ac ſtricte ſe conſtringentis ineptitudine deducerem.

De Hermaphrodita ſingulari.

Hiſtoriam (referam) de hermaphrodita, qualem nec Bauhinus, nec alii, qui hujuſmodi meminerunt, admirabiliorem ſcripſerunt; quamque egomet vidi Hagæ-Comitum, & examinavi: Eſt paupercula, quæ pro nummis lucrandis ſeſe Medicis & Nobilibus quibuſcunq; denudat, quare nuper in Hollandia fuit, jam, uti audio, ad Gallos ivit. Hiſtoria ipſa Regiæ Societati communicata eſt, ex qua ſequentia transfero. Nomen illi eſt Hannali Wilde, nata menſe Februarii A. D. 1647. in pago Agri Hamptonienſis Ringrood dicto. Sexto ætatis anno inter ſaltandum cum puerls coætaneis, estuberantiæ duæ, pro herniis bubonocelis habitæ, primum emicuere: quibus in ordinem redigendis, Chirurgi diu operam luſerunt; Teſticuli enim erant, qui jam prægrandes facti, ſcrotis duobus cutaneis, parum corrugatis, ſed vix prominulis, piliſque obſitis viſuntur, ex quibus diviſis & elongatis confinguntur vulvæ labia: Adeſt ſinus muliebris, in quo nymphæ, & caruncula una vel altera myrtiformium loco: Eſt & membranula, à perinæo ſurſum tendens, mediam rimæ partem tegens, unde non video, quomodo peni virili introitus eſſe queat. Clitoris non habetur, ſed loco ejus penis imperforatus, niſi forſitan is Clitoris dici debeat: Uſque ad decimum tertium ætatis annum pro fœmella habita eſt, cum forte pani ſubigendo ſtrenuam navaret operam, derepente priapus hic, ad id temporis latens, magno cum impetu foris erupit, accedente non levi corporis metamorphoſi. Penis hic aliquando erigitur, cum quatuor pollices pene æquat; præputio & frænulo, ut in viris ſit, inſtruitur, ſed ubi perforatio fieri debet, adeſt tenuis membranula foramen obducens, ut nihil inde excerni queat. Uteri vagina, quantum videre contigit, in cæteris à communi ſequioris ſexus lege non recedit, in quam non pauci digitos intrulerunt; quare hymenem, ſi adfuiſſet unquam, corruperunt; ſed nec hoc efficere potuerunt, ſine flexura articulorum propter membranam mediam rimam obvelantem; ob quam etiam non ſatis explorari poteſt ſive oculis, ſive digitis, quomodo ſe habet uterus ipſe, aut cervix ejus: hæc tamen adeſſe valde veriſimile. Cum annorum eſſet ſedecim, menſtrua periodico & modo debito fluere cœperunt, & jam nunc fluunt, ut Ipſa refert. Barba ſatis denſa erupit, imò totum corpus eſt piloſum: Vox corporiſque habitus viros æmulatur. Mammæ nullæ exurgunt, papillæ perquam exiguæ, pectus valdè latum. Dicit ſe ad utrumque ſexum comparatam eſſe, cum fœminas concupiſcit, penis erigitur, cùm viros, flaccidus manet, Oculos aliquando conjiciens in virum formæ venuſtioris, illum deperibat adeo, ut inſequenti die, præ amoris œſtro, in paſſionem hyſtericam inciderit, quam comprobarunt elevatio abdominis, crepitus, riſus, fletus, uti & juvantia: convaluit enim ex emplaſtro de Galbano regioni umbilicali applicato, & aliis remediis hyſtericis exhibitis. Tandem utrum vir vel fœmina ſit, neſcio; Teſticulos adeſſe mobiles, ſatis largos, extuberantes, ſcrotis contentos, uti ſupra his oculis vidi: priapus, qui erigi & flaceſcere capax eſt, adhuc clarius videtur: quare vir dicatur. Adſunt rima, uteri vagina, nymphæ, foramen intra pudendum pro urinæ exitu, quare ad alterum ſexum relegetur, vel ad utrumque vel neutrum.

De Hermaphrodito.

Ludere in humanis rebus Divinam potentiam; ac inter creaturas non raro monſtroſa, & contra ſolitas naturæ vias accidere, ſingulis, qui æqua rationis lance Phyſica ventilant, non eſt incognitum. Similibus extraordinariis contingentibus non immerito adnumerantur homines illi, hermaphroditorum nomine quos inſignimus, dum ſcilicet & virile & muliebre genitalia, bonam tamen partem ut plurimum imperfecta, à natura ludente vel errante talibus insimul impertiuntur.

Cum horum hiſtoriæ in obſervationibus Medicorum non ſint adeo paſſim obviæ, junioribus autem Medicis, aliiſque intereſt noſcere circumſtantias hujus erroris naturalis, ob divortium ſæpe ideo quęſitum, & alia diverſa, lubet heic aliquam proponere; præprimiis cum nonnulla ab aliis ſimilibus diverſa contineat, atque rariora: Civis quidam in vicino aliquo oppido honeſte vivens ſimili, id eſt honeſte propoſito matrimonium ingreſſurus, eligit ſibi virginem, parentum honeſtorum filiam, famę itidem non Inhoneſtæ. Dum conjugii debitum ſponſæ ſuæ perſolvere aggreditur, dapes haſce venereas neutiquam experitur ita dulces, veluti quidem eaſdem ſibi promiſerat; (prima autem vice, dum vixerat, coitum tunc exercebat.) Rem enim ſuam in novellæ uxoris rem immiſſurus: (ignoſcant mihi caſti oculi, caſtæ aures; Egomet caſtus Medicus hæc caſtis ſcribo; ſi quis Genius protervus ſcandalum inde accipiat, ſibi ipſi habeat,) invenit portam hancce nimis anguſtam

Digitized by Google

ſtam, & via duos digitos tranſverſos amplam; Et quod majus adhuc fortunæ adverſæ obtigit tragicum ſymptoma, mentula conatu violentiore intruſa ſentit aliquid interius contra audentius ire audens, atque ita huic introitum ſumme dubium reddens.

Miſellus iſte cœci Cupidinis miles duellum hocce amatorium, præter opinionem ingratum, ſatis ægrè ferens, ea amicis calculum ſciſcitatur aphrodiſiorum caſtrorum exercitia, conſuetaſque circumſtantias, atque ita deſiderata caſtelli hujus mirabilis atque miſerabilis expugnatione deſperat, propterea rem geſtam Magiſtratui Eccleſiaſtico denuntians, divortium petit, & quod petit, obtinet.

Ocularis enim inſpectio, Magiſtratus juſſu à perito Chirurgo inſtituta, docuit, hominis hujus pudendum muliebre duos ſaltem digitos tranſverſos eſſe amplum, atque intra hoc ſuperiore in parte membrum apparere virile, primo intuitu duas ad tres digiti articulationes longum, inter leves autem contactus in æqualem magnitudinem adhuc excreſcere, durius inſimul redditum: Contrectatione accuratiore itidem edocente, ſub carne adhuc latitare ejus portionem longam: Penem iſtum glande eſſe præditum non perforata, ac ſine præputio; Labiiſque pudendi muliebris diductis ſolitas non apparere nymphas; Collo item uteri anteriore exiſtente quaſi cartilaginoſe duro.

Cæterum ſanguineæ illa erat complexionis, ac ſatis vegetæ, corpus obtinebat forte, vocem virilem, mammis carens, barbæ rudimentis & viſum & tactum eludentibus, & quamvis tunc 26. ætatis ſuæ annum abſolverat, menſtruum tamen fluxum nunquam fuit experta. Modo dictis tamen non obſtantibus, illa ipſa ſeſe credebat fœminam, pluribus jam annis maſculorum inhians amori ac contubernio; imo è congreſſu mariti matrimoniali deſiderans & ſentiens, modo monſtroſa conformatio, & confuſa partium genitalium ſtructura haſce ipſi non invidiſſet. *D. Gabriel. Clauderi.*

Hermaphroditus.

In hermaphroditis Clitoris eſt quæ increſcens virgam virilem effingit, ut ex eo patet quod nulla manifeſte conſpicua perforatio in ea obſervetur, quamvis teſtes ei ſoris interius à lateribus adſtent. Talem memini me prope Andegavum vidiſſe, ætatis 28. annorum, qui circum os, inſtar viri, totus barbatus erat, & tamen muliebri veſtitu utebatur, ſuaque genitalia pro vili pretio conſpicienda exhibebat: Huic ſuperiore pudendi parte clitoris excreverat ad medii digiti longitudinem & mentulæ craſſitiem, cum glande, frenulo, & præputio, ut in viris eſſe ſolet, excepto quod fiſſura glandis non eſſet manifeſte pervia: Inferius meatus urinarius & vagina uteri adſtabant, ut in mulieribus; In ſingulis pudendi labiis unus teſtis continebatur. *Clariſſ. Iſbrandi de Diemerbroeck.*

H E R N I A.

NOn eſt quod humores tantum in cauſa eſſe imperiti credant, ubi tumidam cutim conſpicient; cùm circa umbilicum atque inguina ὄχεον haud rarò contingat, idque quod vel omentum, vel inteſtina, vel utrumque ſimul illuc decidant: Dicitur autem Latinis morbus hic Ramex, Ruptura, Hernia à Græco ἔρνος quod ramum innuit, vel à Sabinorum voce Hernia quæ idem quod ſaxum eſt. Græcis κήλη, ἀπὸ τοῦ κηλέω noceo: Quarum differentias demonſtraturi, ab ea quidem initium ſumimus, quæ & Incompleta, inguinalis, βουβωνοκήλη dicitur, cùm inteſtinum, vel omentum, rupto vel dilatato tantum Peritonæo, in alterutro inguine ſubſiſtant.

Initio ne quid ſicco à nobis pede prætereatur, Partium infimi ventris ſtructuram & uſum, Peritonæum, vaſa ſemen præparantia, Teſtes cum tunicis & ſcroto, quæ omnia hernias conſiderantibus explicanda præcipuè veniunt, paucis repetemus ex Anatomicis. Peritonæum membrana viſceribus circumtenſa, firmo eadem nexu continet, operit. Pervium ſubinde conſpicitur, ut vaſa tranſmittat, circa uterum imprimis ligamenta rotunda, vermiformia. In Viris Proceſſus, ſpermaticis vaſis exitum præbentes. In utriſque Veſalio teſte. Venam cavam, ventriculum cum nervis, aortam cum aliquot ſextæ conjugationis nervis, vaſa ad umbilicum, podicem, & in fœminis ad uterum excurrentia, quæque ad muſculos majores tendunt. Cohæret vero multis in locis muſculis. Vertebris, ſepto tranſverſo. Spermaticis vaſis præparantes adnumerantur venæ, arteriæ, (quarum aliquando defectum vel abſentiam obſervarunt Sebizius, Bartholinus, Kerckringius, & nuper admodum Alardus Hermannus Cummenus, Lunæburgenſium Ducis Medicus, Carolus item Raygerus, Phyſicus Polonienſis, & Joan. Rhodius, cui Epididymidea quòque deſideratæ viſæ in Mantiſſa Anatomica) ex aorta à dextris, ex emulgente ab altera parte, originem petentes: quamvis ab utroque nonnunquam latere arterias ſpermaticas ab arteriæ magnæ trunco exortas, Antonius Molinettus, Venetus, Medicinæ Theoricæ & Anatomiæ in Lycæo Patavino Profeſſor Primarius Inſignis atque Celeberrimus obſervaverit; quæ corpora efformantes pyramidalia, vel pampiniformia dicta glanduloſæ inferuntur Epididymidum ſubſtantiæ, ut ſenſus contra teſtimonium Epididymides teſtium crediderit tunicas Geierus. Jam teſtes adſunt Epididymidibus conjuncti ac ſemini conficiendo deſtinati, ſero nequaquam attrahendo, quæ eorum eſt temeritas, qui incoctam publicè ſententiam in Theatris profiteri, inter partium generationi inſervientium demonſtrationes auſi ſunt, vel argumento inconſiderate ſtabilire: Si teſtes non junguntur Epididymidibus, ſemen neque per teſtes tranſmitteretur ad Paraſtatas variciformes. Hoc vero imprudentiam ſapit, ſonè ignorantiam: At ſi noſtra illis tanti non videatur animadverſio, Auctores habeant dilectionis peritia toto orbe Clariſſimos. Veſlingius,

---- Cujus ſolet eloquio florere Lycæum,

Incumbunt inquit Epididymides ſubjectis ſibi teſtibus, quorum propriæ membranæ quàm plurimis fidis meatibuſque conjunguntur. Deprehenditur hic nexus circa utrumque teſtium extremum. Spigelius, Serum, ait, reperitur in teſtibus, ſed alii uſui dicatum, quia, juxta Galenum, ſeroſa arteriarum ſubſtantia genitalis eſt, & ex ſero à ſanguine ſeparato ſemen conficitur. Quid elegantius dici, quid clarius poterit? quid & hoc Gliſſonii paragrapho? Tunica teſtium nervorum ipſos adeuntium dilatatio quædam eſt & expanſio, à qua nervuli undique emittuntur verſus teſticuli medium, ubi concurrentes vas nervoſum oblongum conſtituunt, quod in epididymidis canalem manifeſtè exoneratur. Fernelii quoque habemus αὐτοψίαν. In Animante, dicit, quæ à venere diutius abſtinuerat, diſſecta, copioſiſſimum craſſiſſimumque ſemen comperitur, quo &

vaſa,

vaſi, & teſtes; & epididymis turgent. Pergunt autem, ſi exſectis teſticulis ſemen generatur fœcundum, teſtes nil conferunt. Epididymides eo interdum fungi munere non refragabor, immo ſemen in illis contineri παράδοξον non eſt, ut illud, meo quidem arbitrio: Eunuchi ſemen emittunt, ranæ abſque utero, animalia exſecto liene, commodè degunt, & canes voraciores redduntur, Politiſſimis Italo, Anglo adſtipulantibus: Teſtes igitur, lien cultro removendi? Deſperatum omninò conſilium. At ſi ex filamentis conſtant, Aloyſii Triſſini, Nobilis Vicentini, ingeniorum ſuo tempore phœnicis, ratio valet: Cur ſanguinis in vaſis quibuſdam albeſcit, ſimiliſque fit vaſorum tunicis albis, in omnibus vero non item? an in quibus tantum diutius moratur, in illis albeſcit, vaſiſque ſimilis fit? pars enim omnis alimentum ſibi ſimile facit, ut in vaſis ſeminis, quæ ob multiplices flexus ſanguinem diu continent, in nullo autem alio vaſe accidit, quòd in nullo alio ita diu moretur; quanquam & vaſis cujuſque humidum nativum, à quo ipſorum tunicæ nutriuntur, eſt ejuſmodi: Verum quomodo animalia quædam abſque teſtibus generent, Severinus quoque habet. Teſtes membranoſa circumdantur cute, Scroti nomine inſignita. Hujus non ſimplex ſtructura eſt, nam præter ὄσχεον, albugineam etiam propriam, δαρτὸς eſt, & ἐλυτροειδὴς ſive ἐρυθροειδὴς, quam unam eandemque contra Thomam Bartholinum, accuratiſſimum Anatomicum, & alios, notamus.

Accidit igitur, ut vel ex ictu, Celſi ſententia, retento quoque diutius ſpiritu, vel ob læſam in genere facultatem, vel errorem externum, ſecundum Galenum, (neque prohibitum ſperma inter herniæ cauſas cum Avicenna admittimus. Doctiſſimo notante Salio) illa abdominis membrana dilatata, ruptave interiori (duplex enim exiſtit,) omentum, ex tenui extenſa membrana, in ſacculos & ſtirias propagata, intus contenta pinguedine, conflatum, Illuſtris Marcelli Malpighii, Profeſſoris Bononienſis Primarii, obſervatione, vel inteſtina, cœcum imprimis aut ileon (præter rationem eſſe, ut velamen ſive peritonæum deſcendat, Salius contra Avicennam diſputat) circa inguina ſubſiſtant, & tumorem, βουβωνοκήλην dictum, primam Herniæ ſpeciem ab Aquapendente conſtitutam, efforment. Hic cum ſæpe impingant imperiti, ſigna proponenda erunt, quibus accurate ab aliis diſcerni queat. Bubonocele quidem ex eo cognoſcitur, quod Tumor æqualis ſit, rotundus, compreſſus etiam facile cedat, vel penitus evaneſcat ubi Bubo, tenſio adſunt, renitentia; aliquando rubor, calor, nonnunquam febris: ut plagiarius merito cenſeri debeat barbitonſor, cum in tenuioris fortunæ homine Bubonocelen, venereum bubonem credens, ſectionem, abnuente ægro, aggrederetur; qua perpetrata, protuberantibus fecibus in lipothymiam incidit paupereulus, ſed brevi tamen temporis ſpatio à Petro Marchettis reſtitutus, ut habet in Obſervationum Chirurgicarum Sylloge. Hieronymus Senex Juvenis recenſet Hiſtoriam, qui, cùm circumforaneo teſtium ſuam expoſuiſſet elevationem; difficili illum laborare hernia, & brevi, ſi opem reſpueret, fatis ceſſurum prædixit. Credulus homuncio, quo præſentiſſimum evaderet mortis periculum ſcilicet, ſectionem, barbitonſoris ſuaſu admiſit. In eo jam erat carnifex, ut teſtem extraheret, ubi Pater attonitus cruentas retinuit manus agyrtæ accerſito Medico, qui nulla puerum detineri hernia aſſerebat. Joannes Prævotius Profeſſor Medicus Patavinus celebris, ruſticum vidit, inteſtino tenui diſſecto à Curione, qui ſe bubonocelem curaturum profitebatur; ex inguine toto vitæ decurſu alvi feces excipientem. Affectus prorſus ſimilis aliam deſcriptionem Hildanus notavit, qualis etiam decumbentis ruſtici fuit in valetudinario D Franciſci Patavino, cui inteſtinum in inguen prolapſum unà cum ſcroto computruerat, ex Elegantiſſimis Rhodii Obſervationibus. Teſticulus quoque in inguine latens herniæ fingit ſpeciem, narrante ex Jacobo Ætheo, Joan. Schenckio, & in Spicilegio Theodoro Kerckringio. Brechtfeldus teſticulum circa annum ætatis octavum & decimum primum erupiſſe, in Hafnienſium Actis Medicis recenſuit. Alia igitur via tentanda Curatio, & prolapſum quidem inteſtinum digitis, quod ſi turgeat ſtercore accepto, vel aëre, balneo, foto, lenientibus; vel impoſito, ubi Indurata feces, cataplaſmate quod recipit, radic. v. g. alth. & lilior. alb. an. ℥v. folior. mercurial. malv. viol. an. m ij. ſem. lin. fœnugr. an. ℥ß. flor. chamom. melilot. parietar. an. m ß. coct. contuſ ac per ſetaceum trajectis add. farin. ſem. lin. ℥ij. ol. lilior. q. ſ. vel corporis etiam concuſſione aut ſubagitatione, capite deorſum reflexo, id unice agendum, ut ſitui reſtituantur in abdomine contenta viſcera. Quippe Michelotium quendam, quod imperiti barbitonſoris curæ, qui inguen, inteſtino ad partes ſuperiores nondum reſtituto, devinxerat, ſe commiſerit, è vita diſcedentem idem introducit ex Benivenio Schenckius.

His pro virili peractis, novus inteſtinorum deſcenſus facile prohibetur, ſi & diætæ, vitandis ſcilicet quæ flatus, borborygmos, ac humiditates nimias procreant, & exacta quietis & θεραπευτικῆς habeatur ratio. Purgantibus imprimis blandioribus opus eſt, clyſmis, medicamentis adſtringentibus, agglutinantibus, exſiccantibus, quæ hinc inde ab Auctoribus recenſentur prolixius. Fernelius inguen decumbenti ſupinè fovet decoctione, quæ conſtat Piſidiæ, Balauſtiorum, Nucum Cupreſſi, Gallarum an. ℥j. Aluminis ℥iij. cum aq. fabarum. Ambroſius Paræus, Primarius Francorum Regis Chirurgus, totum habet ex corticibus granator. cupreſſ. nucib. gall. alum. caud. equin. ſumachio, berberibus, aq. fabrot. incoctis, immo, amici fide, magnetem in pollinem redactum commenda, & lini cum rubrorum pulverem. Crato, Trium Auguſtiſſimorum Imperatorum Medicus, in bubonocele detaſis pilis, tumorem terebinthina inungit, tum pulverem inſpergit, qui habet Sang. drac. maſt. thur. myrrh. an. ʒj. ſumach. balauſt. an. ℈. j. aloës, torment. mum. coloph. bol. arm. an. ʒiß. xyloal. ſpic. an. ʒß. Hieronymus propoſitis Avicennæ, Pauli, Celſi etiam medicamentis, & emplaſtro, quod ingrediuntur mas licorii, boli armenæ. ſang. drac. an. ʒj. regul. pulverat. ℥ij. pulver. bislinguæ ʒiiß. cum ovi albumine; modico aceto & colophon. Ægrotantem quadraginta dies in lecto continet, ritu, venere, balneo prohibitis, ac bis de die ſequentis electuarii dimidiam unciam præſcribit. Accipe rhabarb. aſſi, conſol. maj. nuc. moſch. nuc. cupreſſ. cymini, tragacanth. gum. arab. maſtich. bol. arm. ſang. drac. mum. pic. græcæ an. p. æq. in alcohol. contundantur, & cum melle deſpumato f. electuarium. Nonnulli pulverem leporis combuſti addunt. Propinetur vinum auſterum, vel aqua chalybeata, aut fluvialis cui folis cupreſſi, myrtique incoxerint. Schroderus, in Pharmacopœa, ad quamvis herniam excepta hydrocele, emplaſtrum poſuit, cujus ſunt, gluten ex anguillarum exuviis paratum, lapis hæmatitis, ſaccharum Saturni ſtanni uſt. gum. ammoniac. in acetor ad. ſolut & cum myrrh. ol. ℥ij. miſt. reperiturve in gedanenſium diſpenſatorio,

Michaël

Michaël Joannes Paſchalius: mihi crede, inquit, quod ſi juvenis triginta reſupinus dies quieſcat, & de die ʒj. pulveris conſolidæ majoris vel minoris cum jure pedum arietis, vel vino adſtringente, mane accipiat, recens curabitur hernia. Nec virtute, ſi Medico fides, inferior valerianæ radix, ſuccus ſcabioſæ, pentaphyllonis radicis pulvis. Decoctum contra Herniam, Unguentum Hernioſum, Emplaſtrum contra Herniam, Mynſichtus deſcripſit in Armamentario. Chriſtoph. Roeslerus, Principis Lignicenſis Medicus, Filio, cui inteſtinum dimidii digiti longitudine à Scroto prominebat, poſtquam digitis intro adegiſſet, ſequentem pulverem præſcribit: Acc. Fol. Conſ. Sarac. Sem. & fol. Perfol. an. ℥iijß. fol. Piloſell. rad. conſ. maj. an. ʒß. Sacch. pen. ʒ. v. f. Pulv. quo indies uſus in juſculo, & horas aliquot quievit. Inſuper inguina inunxit oleo Momord. & Emplaſtrum contra rupturam cum ſubligaculo adhibuit, quibus feliciter reſtitutus, mortem evaſit. Joannes Fridericus Allmacherus, Chirurgus Francofurtenſis, deſperatam Enterocelen in pago, præter alia hac potione reſtituit: Acc. Herb. Equiſ. Mj. rad. Liquir. Sem. aniſ. Car. an ℥ß. Ebull. in aqua. Joannes Baptiſta Sitonius ad qualemcunque Herniam Emplaſtrum habet, quod accipit: Rad. Conſol. utriuſque an. ℥iij Laventur optime, ſiccentur, piſtentur, & in Pulverem redigantur, deinde per horas duas in vaſe ferreo bulliant, igne lento, & addendo Terebinth. ℥vj. optime miſceantur, poſtea Maſtich. ℥ij. Thur. ℥iij. pulver. & per ſetac. traj. ſemper agitando, donec bene miſceantur, jam adjic. Gumm. Elem. in pollinem redact. & Tacamahac. ℥ii. remov. ab. igne, & uſui ſerv. ut diſtendi urgente neceſſitate ſuper corium poſſit. Nicolaus de Blegny hoc habet: Acc. Oliban. Thur. Maſc. Gumm. Ammon. Opopan. an ℥ii. diſſ. in acet deſtil. tum acc. piper. alb. ſem. ſinap. fol. bux. an. ℥j. Ebull. omnia in aquæ Fabror. corylis tribus ad 3. part. reman. Coletur Decoctum, & fervens adhuc aff. Gumm. diſſol. mixta lento igni impon. & diger. per duas horas, demum aucto igne adde ol. Lumbr. ℥ii. & bull. quouſque humiditas conſumpta fuerit, jam, add. Pic. Nav. ℔ß. & ſerv. Bernardus Verraſcha, Medicus & Scholarcha Baſileenſis, poſt Emplaſtri contra rupturam applicationem, vulnerariam Potionem mane & veſperi propinandam præſcripſit: Acc. Rad. Torment. Conſ. maj. Biſtort. an. ℥iß. Herb. Sanic. Pyrol. Alchim. agrimon. an. Mj. Fl. roſ. rubr. pap. rh. Granat. an. p. ii. Sem. aniſ. ℥iß. inciſa & contuſa dentur ad ſacculum, cui duæ menſuræ vini albi & una aq. font. affund.

At his non obſtantibus, ubi neque medicamentis Tumor cedit, neque imminuitur papyro, in aqua quadam adſtringendi vi prædita macerata, atque impoſita ex Aetii & Paræi conſiliis, paratove Aqua pendentis Emplaſtro, quod recipit: Terebinth. ℥jß. Ceræ, Thuris, Myrrhæ, Ichthyocollæ, Carnis cochlear. an. ℥j. Quod ſi, inquam, adhuc conſpiciatur, manu curari debet ex Celſi Sententia, atque effato Hippocratis Ὁκόσα φάρμακα οὐκ ἰῆται, σίδηρος ἰῆται, ὅσα σίδηρος οὐκ ἰῆται, πῦρ ἰῆται. ὅσα δὲ πῦρ οὐκ ἰῆται ταῦτα χρὴ νομίζειν ἀνίατα. Quæcunque non ſanant medicamenta, ea ferrum ſanat, quæ ferrum non ſanat, ea ignis ſanat: quæ ignis non ſanat, ea incurabilia judicare oportet. Quidam locum inurunt cum Arabibus. Cum Gnidone contra alii adductis Peritonæi portionibus Vaſis Spermaticis, & cremaſtere muſculo ad Iſchium uſque reliquæ Apophyſeos parti Pyroticon imponunt, ut contracto callo, omentum à prolapſu vel inteſtina cohibeantur: ſed cùm periculo non careant evidentiſſimo hæ Curationes, ideo haud facile à Chirurgo in Uſum introducendæ, Paræo, Chirurgo in Arte Exercitiſſimo conſentiente ac adſtipulante. Inciſionibus Curationem abſolvunt Celſus cum reliquis, quarum methodum non attinet ex Auctoribus excerptam adjicere, cum nuper admodum prolixior & accuratior earundem Hiſtoria Lutetiæ, gallico Idiomate, Auct. Thevenino, Chirurgo Pariſienſe Claril. prodierit. Verum non poſſum, quin Exercitat. Aquap. conſilium quod nobis & prudentioribus omnibus, vel maxime arridet, hic annectam: Quod ſi dilatatio, inquit, aut ruptura ingens ſit, eo caſu ſit Chirurgia cum extractione teſticuli, quæ ita periculoſa ut quamvis plures evadant, plures tamen aut ſub ea, aut paulo poſt moriantur: propter quam cauſam ego fui ſemper hujus opinionis, ut nullo modo ægrotantes hujuſmodi periculum ſubeant, cum præſertim tota vita bracherium geſtare poſſint, idque eo lubentius conſulo, quod hiſce dieb. Horatius de Noſcia, cum ea de re loqueretur mihi dixerit, ſe ante aliquot annos plus quam ducentos ſingulis annis inciſiſſe, nunc neque viginti, & cauſam retulerit, quia bracherio & adſtringente medicamento impoſito, plerique ſanantur. Fateor, leve quoddam eſſe ſupplicii genus faſciis uti, & bracherium geſtare in tumulum uſque, & novi aliquos, qui neſcio quid præoptarent, cum & quam maxime corporis debeant evitare exercitia, Mercuriali præeunte: Quos Herniæ labor ſollicitat, omnem averſari debent exercitationem, quæ majorem, quam ipſa ambulatio, defatigationem parit. Deinde, præter doloris ſenſum, quem in utroque latere impertiunt muſculos comprimendo & cutim, pudoris quandam prætendere ſpeciem ἐντεροκηλοφόρων omenti geſtatores, plerumque ſolent. At cum incerta penitus ſit atque ambigua Curationis ſpes, Dodonæi accedente prognoſtico: Non omnes qui à ramice curantur, in vita ſervantur, plerique enim eorum moriuntur, cruciatus omittam & maximos dolores: nonniſi ſerio inſtituta deliberatione arripiendam eſſe cenſeo. Non me movent blandiora Aquapendentis verba; nec Hildani, celeberrimi Chirurgi, exoptatiſſimi latent eventus. Hic quidem Rupturæ quiete & decubitu in Sene Sexagenario curatæ exemplum habet in Obſervationibus Chirurgicis: Ille periculoſiorem credit operationem & Empiricis uſitatam, quæ cum teſticuli ex ſectione perficitur; alteram, cum teſtis relinquitur, Chirurgis ſummo decumbentium emolumento & ſibi ſummopere probari aſſerit. Sed, Hieronymi venia, hanc ceu inutilem proſcribo, illam cum periculo vitæ conjunctam profiteor, ægri vero cum levamine inſtitui: quod ejuſdem plane opinionis Ἀρχιατρεῖν Celeberrimum & Experientiſſimum deprehenderim, qui, poſt inſtitutam, Hieronymi quoque præcepto ac juſſu, hebdomadarum aliquot Curationem, adhibitis etiam, quæ conducere præſertim & è re videbantur, Emplaſtris, Ceratis, Pharmacis adſtringentibus, tum poſt celebratam Sectionem Seni adeo commendatam nihil quidquam profecit; cum recidivam plerumque decumbentes ſenſerint; ab illa verò, quæ teſtem eximit, curatione multis revixiſſe, frequenter annotavit. Mercurialis, ut eſt Auctor Elegans & Doctiſſimus, reprehenſionem incurrit ſevera nimis approbatione. Verba afferam ut examinentur: Advertendum, inquit, licet facilis ſit Curatio, præſertim in puero, tamen non ita eſt relinquendum inveteratum malum, nec etiam facile permittendum erit, quod facere amant iſti Chirurgi, ut teſtes auferantur, ut caſtrati homines ſapientiſſimi pene dimidium intellectus habeant,

Jure

Digitized by Google

Jure Magnus ille Avenzour ſcripſit, nullum fuiſſe unquam virum caſtratum qui eſſet optimi intellectus & bonorum morum, unde Vos conſiderate, qua ratione homloes tardos & ſtupidos appelletis teſticulos. Næ Eonuchos, Caſtratos, Spadones natos ſibi habeat Arabs, ob confictam fabulam, vel Sacra Philoſophorum Decreta, propter tranſlatam io teſticulos animam. Incomparabili Carteſio, quod in pineali glandula animam quæſiverit, vitio vertitur, quæ tamen veriſimilior longè, quam vetus illa de Teſtibus ſententia. Hiſtorias taceo, quibus ea, quæ diximus comprobari, Homines altero ſcilicet orbatos teſte, virorum ſtrenue obiiſſe officia, ſi locus requireret, nullo negotio poſſent. Sed & alium eadem dealbare fidelia parietem oportet. Novæ de ἐντεροσχεοκήλῃ Diſſertationis Auctor ad Indos, qui caſtrant, ὀρχοτόμους temere relegat, nullis inſtructus argumentis, aut aliena, vel ſua ſuffultus fide. Minor Hominis audaciam, qui ἐντεροσχεοκήλης vulgarem ſectionem, iteratis vicibus revocatam, vidit Pariſiis, quod miſer Perizomatum uſum neglexiſſet. Sapiant tandem cum Phrygibus naſutuli, & exemplis diſcant, communem operationis methodum io junioribus, ſi unquam, locum obtinere, quod vicinæ partes facilius coaleſcant; at in provectioris ætatis Viris, quibus mederi chirurgus aut barbitonſor ſtudet, teſticulum eximat. Neque Paræi quidquam objectio inſert à barbitonſorum deſumpta inſcitia: Caſtratores dum timent ne Curatione abſoluta ſuperſtes ſit relaxatio, violento tractu Peritonæi proceſſum à partibus divellunt, unde dolor, Convulſio. At Chirurgorum imperitia operationi nil detrahit. Quod ſi neque ſtillicidium, inquit Crato, ex aquis Montis Orthonis, in quibus res adſtringentes bullierint, contulerit, conſulimus, ut ad extrahendum teſticulum deveniatur, adeo enim dextrè à noſtris Miniſtris hoc munus obitur, ut omnes incolumes evadant. Fredericus Hoffmannus Emplaſtrum magneticum conficit, quod lumbis impoſitum inteſtina ſurſum trahit & iliaca licet paſſio adſit (verba ſic habent,) tormina juxta ſopiendo Ventris atrociſſima, intorta, diſlocata (oſſa rectius diſlocata pronunciamus) & incarcerata in ſcroto inteſtina quàm primum incaluerit, ad priſtinam abdominis transfert ſedem, ipſis etiam ægrotis non quidem ſine moleſtia vim ejus attractivam animadvertentibus: ſi habenda Auctori fides, qui in Clavi Pharmaceutica paginas nobis vitiorum pleniſſimas obtrudit dictatorie, ut depictæ graphice in frontiſpicio Tabulę correſpondeat volumen ſcilicet. Charraſius, Clariſſimus in Galliis Sereniſſimi Regis Pharmacopœius, inſcitiæ & Gallicæ levitatis memoriam Excellentiſſimo, ſi Diis placet, Germano refricabit. Proceſſus facta nobis eſt copia, cujus tamen inventorem non ita multum à veterum receſſiſſe formulis experimur. Agricola, Hartmannus, ejuſdem naturæ malagma ad malignos humores alliciendos, præmiſſo veſicante, commendant.

Credula multorum ſuperſtitio latius ſerpit, ut poſthabitis Prudentum Conſiliis aniles fabulas, Magos, Præſtigiatores, imprudentiſſimum vulgi genus, conſulant. Doleo vicem plebeculæ: quis enim ſana mente præditus recta ratione orbatis credat mulierculis? ita me hercle eſt. Magos utplurimum non veneficos, non faſcinatores, ſed inſanos, vel ſuperſtitioſos credimus. Demonſtratione quid facilius? Paterfamilias rudis, nullis inſtructus Scientiis, credulus, vinoque ſepultus, inſomnes ſe tranſiiſſe noctes inter ſpectra, larvas, immò flumina, maria tranſjeciſſe, & quot neſcio confeciſſe milliaria momento citius, luſtratis pagis, Urbibus, Regionibus, Regnis, infelici ſidere natis domeſticis, ac pro veris obtrudit hiſtoriis. Miſera gens, verbis geſtiſve ſenis perterrita, ne dubitare quidem audet: cum ſubſequenti mos nocte in eadem ſe verſari navi exiſtimet. Hac pro-fus ratione incantatricum creſcit numerus vel inſipientium & ſola aliquando carminis violentia homines interemit apud Poëtas. Quod ſi cum melancholicis impoſtorum aut maniacis ad Anticyras ablegarent faſcinantes, ubi ædepol' gentium conſpiceretur præſtigiatrix? Nemo tamen me adeo ſecurum credat vel impium, ac ſi nihil poſſe præter vel ſupra naturam fieri, aſſererem: cùm potius Deum O. M. poſſe, quæ & ἀδύνατα humano apparent captui, ex S. Codice & D. Auguſtino didicerim: pleroſque tamen ex Veneficis pro deliris habeo. Nec mea hęc eſt & nova ſententia, ſed Scripturæ S. & Philoſophorum ſuffulta teſtimoniis. Quidni Regnum Satanæ deſtructum? Mundi Princeps in abyſſum dejectus, & poſtquam Chriſtus apparuit, nullam in nos habet auctoritatem Cœli angelus? Coram Deo non inferis expaveſcimus. Bernierius, Doctor Medicus Monſpelienſis, in contracta Gaſſendi Celeberrimi Philoſophia idem ſentit. Joannes Scheffetus, Vir Eruditus, ac Regius Upſaliæ Profeſſor, ſpecioſo fortè Religionis prætextu, contrarium adſtruit: Non pauci, ait, qui, ut ſapere cordatius quam vulgo alii videantur, Magica omnia pro veris habent ſomniis, & aniculatum credulatum nugis ac commentis. Cur negant tandem! an, quod Diabolus non poſſit talia efficere, an quod nolit? immò vult, tegerimus, dummodo poſſit. Ad Permiſſionem enim Divinam, in his talibus, ſtatim aut promiſcue confugere, res eſt non ſimplicitatis tantùm pudendæ, ſed & inſignis impietatis; certè ſuperſtitionis. Quid igitur de Curationibus magica ope factis? Ad Herniás quercum perforant ut ἐντεροκήλῳ puer aliquoties excavatam ſubeat arborem: Sunt qui die vitidium ovum Gallinaceum è nido adhuc calidum ſorbent, & teſtam hernioſi urina repletam in camino ſuſpendent. In Pleuritide, dolore lateris, cultrum laniōnis, qui cruore madet, vino imponunt aut potui, ut propinetur: Seri collectionibus ſive Catharſis induſiis medentur: Singultibus, inverſo cultro: & quid attinet dementium ſomnia exponere? Theologum ferunt quærenti circumforaneo, & ſtolida ſua facinora jactanti, annon adſtantium plerique vellent decipi, applauſum dediſſe. Idem nos facimus. Vulgus, quo eſt perverſo animo, nullis ſubinde paret legibus; diſſolutis moribus, quouſque à ſceleſtiſſimo ſeducatus, obtemperant. At quo feror! qui judicio pollent, eò non abripi ſe ſinunt vecordiæ, ut magicis ac ineptis ſignaturis vim quandam ineſſe aut virtutem opinentur.

In ὄρχιον ſi quid decidat, (hinc ὀρχεοκήλη) vaginali tunica exitum præbente cujus ſtudio ſuperſedemus recenſere cauſas, quod è Practicorum peti queant voluminibus, & leviſſima ſæpenumero occaſione eveniant. Naturæ illius calculo, cui, peritonæi proceſſu ob factum naufragium atque aëris accepta incommoda in inguine relaxato, inteſtina in ſcrotum devoluta, perhibente Nicolao Tulpio, Ampliſſimo Amſtelodamenſium Conſule, fungorum eſu ex Hildano) duplex oritur Rupturæ ſpecies, inteſtinalis quidem ἐντεροκήλη, &, ubi omentum deſcendit, in mulieribus præcipuè, ἐπιπλοκήλη dicta. Omentum ſiquidem ita Veſalius vidit in teſtis tunica auctum, ut quatuor aut quinque librarum pondus excederet, ventriculumque deorſum ita traheret, ut deficiente munere, multiſque obortis ſingultibus, id pondus mortis

mortis cauſa fuerit. Inteſtini prolapſi Signa Celſus habent & Mercurialis: Tumores facti ab omentis & inteſtinis ubi tanguntur, diverſitatem quandam elationis & dimiſſionis nec non levitatis habere videntur. Amplius, qui fit ex omento prorſus eſt ſine dolore, & ſine multa rotunditate: iterum Tumores facti ab inteſtinis & omento, dum ægri balneo ſe lavant, vel fricantur, vel rebus emollientibus tractantur, vel corpora motu vehementi movent, incrementum inſigne ſuſcipiunt. Accedit poſtremo, quod qui fit Tumor ab omento prorſus digito abſconditur, & cedit facilè ſine rugitu: Factus verò ab inteſtinis, redit cum rugitu, cum inteſtina vel plena ſint flato vel fecibus. Hæc quam gravia ſequantur ſymptomata, Hildanus duobus demonſtrat exemplis, & Meekeranus, quod Tumor ad genua uſque prolapſu fuerit. Verum ut contineri aliquo modo poſſint, ſacculum idem præſcribit Hildanus ex roſ. rubr. abſynth. fol. prunor. ſylveſtr. caud. equin. fol. ſalv. muſc. querc. Cort. querc. ſem. fœnic. an l. vino rubro incoctis. Quoad Curatricem, eadem utriuſque quæ inguinalis ratio eſt, & ſi χειρουργικὴ morbi initio inſtituatur, felicem nobis ſpondere eventum licet: cùm hac imprimis ratione Pariſiis quoſdam in valetudinario à certiſſimo mortis periculo liberatos viderim. Senem Hernia laborantem, cui inteſtina ad ſcrotum delapſa ſæviſſima excitaverant ſymptomata emollientibus & relaxantibus intra paucas horas reſtitutum, ex Holtzachio Schenckius habet in Obſervationibus. Enterocelen in quadragenario abſque ſectione ſubligaculi ſolius ope evanuiſſe, Paræum, Meekeranum fidiſſimos habemus teſtes. Quid de Hollerii herba proferamus aut polygono minori, novem diebus rupturas conſolidante, ſi Hollerio credimus, Fallopio, Matthiolo, Pisoni? quid de aqua ejuſdem ſtillatitia, cujus hauſtu puer ſanatus, & emplaſtro, quod accipit: Emplaſtro, contra rupturam, & de gratia Dei an ℥j. Sangu. dracon. oſmund. regal. olib. an. ʒij cum ol. myrtill. f. maſſa apud Valleſium? Si hariolari fas eſt, ac divinationi locus, temerarios aut plebeculam gentem Medicis ſæpè imponere, ſuſpicor. Quis enim rei peritus aquam credat deſtillatam ſimplicem, vel ſuccum herbæ expreſſum, cum vino albo propinatum, uno eodemque impetu verſus Peritonæum ferri, ut ramici medeatur, ubi Ceroti Virtus exulat? Morbus iſte nullis mehercle in adultioribus credit Medicamentis, nullis Medicorum formulis, omnia reſpuit, præter manuum operam. Ubi facta eſt per fracturam Hernia, Mercurialis dicit, in pueris quidem, ob corporis teneritudinem, poſſe per medicamenta curari; ſed, ubi eſt in corporibus adultioribus, nequaquam niſi manuum opera. Nam, ut habet Hippocrates, Peritonæum diſciſſum in durioribus corporibus non coaleſcit. Timæus puero Enterocele ex rupto in dextera parte, Peritonæo, laborante ſequens Electuarium & Emplaſtrum præſcribit, poſt decoctum Herniariæ ex vino rubello cum ſyrupo de ſymphyto dulcoratum. Rec. Rad. conſol. maj. ℥ß. fol. herniar. perfoliat. ſanicul. millefol. an. ʒij in pollinem redacta cum ſyr. de ſymphyto q. ſ. f. Electuarium. Rec. Pic. Naval. ℥ſ. Aloes ʒij. lythargyr. colophon galban. ammon. an. ℥iß viſc. quern. liquid. ʒvi. Ariſtol. rot. myrrh. thur. maſtich. bol. armen. an. ʒiij. Conſ. majur. ʒvj lumbricor. terreſtr. gallar. an ʒiij. ſarcocoll. ʒvj. Terebinth. & Ceræ q. ſ. f. Emplaſtrum. Joannes Uldaricus Rumlerus, Medicus Auguſtanus, in Obſervationibus, unguentum habet Medici cujuſdam Viennenſis quod in magno ipſi ſecreto fuit, eoque ſanatores plurimos, nullum autem adultiorem, reſtitutos, affirmavit: Acc. Conſ. Maj. ℥ ß. Conſol. Saracen. Agrimon. Caryophyll. fœnic. ped. Peon. Millefol. prim. ver. plant. an. m i ß. maſtich. thur. cupul. gland. nuc. cupreſſ. gallar. an. ʒvi. rad. tormentill. ſerpent. an. ℥ij. butyr. majal. q. ſ. f. ſ. a. ungu. cui adm. vin. ſublimat. ut fiat fluxile, inſtar liniment. Hieronymus Reuſnerus, Medicus Nordlingenſis hanc Curam proponit. Acc. Beton. Auric. mur. veron. alchimill. pyrol. conſ. Saracen. agrim. ſanic. an. m ß. rad. caryophyll. ℥ß. inciſ. & conſuſ. coq. in m ij. aq. ad conſumpt. med. bibat manè & veſperi hauſtum. Poſtea acc. Lap. magnet. maſtich. an. ʒij. lap. calam. ſangu. drac. an ʒj. ferri ℥ß. boli arm. ℥ß. vin. ſublim. quart. menſ. in hoc pannus duplicatus intinctus herniæ fortiter adligabatur bis quotidie, mane & veſperi cum ſubligaculo, ac brevi convaluit. Monachum Degginenſem in utroque latere ex caſu hernia inteſtinali laborantem, præter alia Syrupo quoque vulnerario feliciter ſanatum in iiſdem habet obſervationibus. Ad ſyrupum autem conficiendum acc. rad. Caryophyll. ℥j. Dictamn. alb. conſ. maj. an. ℥ß. H. Leontopodii Sanic. pyrol. auric. mur. Solidag. Sarac. conſol. med. vinc. pervinc. perfoliat. Oxtholar. agrim. an. m ß. rhapont. opt. acor. commun. an. ʒiij. roſ. rub. p. iv. ſant. rubr. ʒiij. ß calam. arom. ʒj mac. moſch. an ℈ij. aq. font. ℔iij. ſtent. 24. hor. in loco calido vaſe bene obturato, & primum leniu igne, poſt vehementiore ferveant ad conſ. med. ubi refrixerint, col. & cum ſacch. alb. ſſ. ℥vj. coq. ac. co ſiſt. ſyrup. Sculterus hoc ſibi habet inter aſſumenda experiſſimum: *Accipe conſerv. ſymph.* ℥ij. roſ. antiq. ℥j. cort. citr. cond. arant. cond. an. ℥ß. pulv. herb. perfol. herniar. ling. ſerpent. rad. conſol. maj. an. ʒiß. ſemin. plantag. ℈iv. cichor. fœnicul. an. ʒj. corall. rubr. præp. ʒiſs. marg. præp. ʒſs lap. chryſol. prep. ℈j. ſyrup. myrtin. vel corall. q. ſ. M. F. electuarium, quatuor ante prandium & tribus ante cœnam horis nucis juglandi quantitate degluriendum, cui vini rubri auſteri, ſuſpenſis nodulo, hauſtum ſuperbibat. Acc. herb. fragar. conſol. med. vinc. pervinc. equiſet. ling. ſerpent. perfol. an. m j. rad. ſigill. ſalom. ℥iſs. conſol. maj. ℥j. ſem. plantag. ℥ſs. cichor. ʒiij. fœnic. ʒij. cumin. ʒj. Inciſ. & contuſ. miſ. ad ſacculum in trib. vin. rubr. vel alb. menſ. ſuſpend. Marcellus Cumanus medulla Citri herniæ inteſtinalis Curationem molitur: Acc. Medullam Citri ſubtiliter inciſam, bulliat in axungia porci recenti, poſt coletur per petiam, & iterum ponatur ad ignem, in fine miſceatur maſtix, olibanum, cera alba, eritque optimum unguentum Citrinum.

Virum recordor Pariſiis eruditum, operam S. Literis ſtrenue navantem, qui, ut ſuperbiſſimas quaſdam Aulæ Solemnitates intueretur, equum conſcendit, nullis credo inſtructus ſubligaculis, ac ſi corpuſculi extenuati ſatis, & ruptura affecti, curam ſtudio poſthaberet. Poſtridie, ſi recordor, in ſcrotum devoluta erant inteſtina, devolutum ἐπίπλοον, cum rubore, inflammationis principio, ac gangrænæ metu, confitentibus, quibus demandata erat Viri egregii cura. Aderant ex præcipuis & tam inclytis, qui ſectionem omnibus modis urgebant, è contra ſiniſtrum atque lugubrem pollicebantur eventum, ac certo certius prædicebant: aliis alia voce reclamantibus, feces inteſtinorum induratas cataplaſmate vel foru poſſe emolliri, Inflammationem facili negotio curari neque extremis ſubito exponendum eſſe corpuſculum remediis. His relinquebant ægrotantem prognoſticis, hæc adſtantium erat altercatio, immo, ut, quod res eſt, eloquar,

eloquar, quorundam in optimum Chirurgum invidia accerſito, ſiquidem, paucis interjectis diebus, novo Magiſtro, ſectionem moliebatur funeſtam, quæ maximam artifici conciliare debuiſſet ignominiam. Rem, ut accidit, expono ac exitum, quòd cadaver poſtea diligentius ipſe inſpexerim. Rhaſis quoque methodum in curatione rejicio, qui inguinis adurere locum, ubi inteſtina vel omentum deſcendunt, ad os uſque pubis ferris candentibus, vel cauſtico medicamento, ex ſapone nigro, calce viva & tartaro, vel ſapone nigro, auripigmento, ſulfure & calcantho, quod potentiale communiter rudiores vocant, conſuevit. De puncti aurei adminiſtratione, cùm factâ ſuper os inciſione, ſpeculum juxta Peritonæi proceſſum immittitur, prehenſiſque cum cremaſtere muſculo vaſis ſpermaticis, acus fila aliquot ducens per reliquum proceſſus ducitur, vel relictis vaſis ſpermaticis, virgula, aut filum aureum, vel è plumbo, per proceſſum adigitur, Paræum conſulant, celebrem Auctorem. At verò accuratior noſtris temporibus ſectio inventa fuit à Chirurgis Pariſienſibus, quorum fama & dexteritas multis ſuperant reliquos paraſangis, quam ne longior juſto ſim, ex Thevenino, Operationum Chirurgicarum Scriptore, cuilibet repetere facile admodum erit. De gangrænæ ex herniæ inteſtinalis ortæ curatione, gangræna itidem & ſubſequuta morte ex male curatis ἐπιπλοφόρους, Hildani evolvantur hiſtoriæ.

Non inteſtina tantum & epiploon, vel utraque in ſcrotum delapſa ἐντεροκήλην καὶ ἐπιπλοκήλην, ſed humores nonnunquam, aqua, flatus, caro, humoralem herniam, ὑδροκήλην, πνευματοκήλην, σαρκοκήλην καὶ κιρσοκήλην conſtituunt. Haud raro enim evenire ſolet, ut viſcerum quorundam vitio, non hic tenues ſolum colligantur liquores, ſed per univerſum corpus λευκοφλεγματία inſignis conſpiciatur. Sic ſanguis in his vel bilioſus magis, ſeroſus aut melancholicus, affectus præter naturam varios & ſymptomata excitat, atque in tumores vel abſceſſus abit, vel lateralem morbum, ac pus in thorace, ἐμπύημα, producit. Horum eventuum cauſa evidens: accedunt verò ſubinde, προκαταρκτικαὶ, percuſſiu, vaſorum diſruptio & quæ non? Nec infrequens eſt limpidam tunicas inter teſticulos cooperientes reperire, quam & propriæ incluſam cuticulæ ſubinde vidimus in cadaveribus, & ſemel in Leydenſium Noſocomio, annuente Illuſtriſſimo Chriſtianiſſimi Invictiſſimique Gallarum Imperatoris Conſiliario & Medico, Praxeos atque Anatomiæ Profeſſore Primario, Carolo Drelincurtio. Diſcrimen facilè deprehenditur: Humoralis Ramex cum calore, tenſione, immo inflammatione oboritur: πνευματοκήλη impoſitis digitis ſonum edit, inæqualis eſt, lubrica, levis. Σαρκοκήλη colore, duritie, tumore dignoſcitur: tumor enim manui reſiſtit: ſecus in ἐντεροκήλῃ, gravis eſt, obſcurus, Feroelio docente; ὑδροκήλη oppoſito lumine diſtinguitur, & à πνευματοκήλῃ, quia obſcurior, nec ita levis, interdum ὄσχεον obſidet, ἐλυτροειδῆ ſubinde inter & δαρτὸν reperitur. Quamprimum curationi nos accingimus, evacuationes inſtituendæ humores ac ſeroſam maſſam abſorbentes, cui intentioni inſerviunt purgantia, diuretica, diaphoretica, præmiſſis tamen ubique ferè clyſmis & ad diminutionem ac derivationem, Celſo judicante, ſanguinis detractione.

Digerentia ſcroto admovenda, quæ Ætius, Aquapendens, Paræus habent, vel illo ſuadente, unguentum Comitiſſæ, vel deſiccativi rubri nomine donatum. Hydrocelen inſtar capitis brevi curatam refert Borellus. Lotichius, loco cum ſpongia fomentato, emplaſtrum præcipit: Acc. herb. origan. rut. abſynth. chamom. an. mj. bacc. laur. man. j. ſem. aniſ. fœnic. cumin. an. ℥ß. coq. in ſ. q. aq. comm. & acet. pro fotu. Acc. empl. de bac. laur. ſtercor. caprin. an ℥iß. cochlear. contuſ. cum teſtis ℥ß. ſem. cumin. ſulfur. an. ʒij. malax. cum ol. roſ. cham. an q. ſ. f. emplaſtrum. Rondeletius, Profeſſor Regius, & Cancellarius, fotum habet, qui accipit: lixiv. barb. tonſor. ℔v. coq. cum cu... io. ℥ij ceterach. vel petroſel. apii. an. ℥ß. ſal com ℔j. Hieronymus Reuſnerus Nobilem quendam hernia aquoſa laborantem, his liberatum remediis introducit. Acc. vini ſublimati quartar. ſem. ol. chamæmel. cochl. j. Croci parum M. optimè in vitro, eoque calefacto ungatur quotidie hernia mane & veſperi. Poſtea fac ſacculos ex geranio cocto in vino rubro, & inter duos orbes ligneos expreſſos calidiſſime applica, ſemper applicatos tene noctu & interdiu, donec humor omnis omnino abſumatur. Ubi ad aquarum effuſionem deveniendum, ſcalpello, vel acu abſolvatur negotium. Arabes Cauſtica introduxere, ut vetus ferebat conſuetudo, quæ à Poſteris rejecta ſerio. In hydrocele medicamenta ſeptica ſive cauſtica non ſunt tuta, quia gangrænam excitare poſſunt. Novacula itaque ima incidatur Scroti pars, & poſteaquam omnis humor probe effluxerit, cicatrix inducatur. Setum ſi arriſerit, aliquoties de die trahendum filum, ut aqua paulatim deſtillet, ſetaceum tamen non eſt ante parandum quàm aqua per foramen emiſſa. Dubium mihi præv deo illatum iri, quod à cauſa προηγουμένη proveniens aquoſus ramex nonniſi ſiniſtrum occupet teſtem, aut ab hac parte ὄσχεον, vel ἐρυθροειδῆ. Manifeſtum ſuperius dedimus, ſiniſtri lateris ſeminalem venam non ex magnæ venæ trunco, ſed renis emulgente, originem ducere. Rene verò male habente, ſerum, quod excernitur, cùm per conſueta demandari loca nequeat ἐρυθροειδῆ incurrit, & hydrocelen in ſcroto efformat, notanter, in Anglo quodam, Dudonæo. Sexagenarium Beſanthiis vidit Hildanus, cui ob ὑδροκήλην Chirurgus ſingulis annis ὄσχεον perforabat ex inferiori parte, poſtea ulceri cicatricem inducebat: id quod & mihi in Galliis videre contigit. Habet tamen & idem ille Hiſtorias, quibus lugubria multorum fata abunde ſatis cognoſcuntur, Croteſii inprimis Senatoris exemplo. Aquapendens decocto ſalſæ, cum ſudore copioſo, aquæ exſiccationem in abdomine molitur & univerſo corpore. Sallus calculum apponit: Tutior eſt Curatio, ſi impediatur aquarum generatio, ex viſcerum mala diſpoſitione ortum habens, ut hydroceleo, in ... Dierum puero cum gangræna conjunctam curationem admiſiſſe, teſtetur Binningerus in obſervationibus.

Φυσοκήλη καὶ πνευματοκήλη Scrotum à flatibus in tumorem elevatum innuit. Affectus cum facile dignoſcatur, quoad cauſas, ſigna & prognoſin, formulas concinnate, χειρουργίαν inſtituere, nobis etiam tacentibus, in promptu erit. Mercurialis arridet: Flatuoſam dicunt herniam Medicinam non admittere, in qua te non ſatisfaciunt, quoniam ſi ſpectemus hujus rei materiam, cum ſit flatus, medicamentis diſſolvitur & diſſipatur. Si ſpectemus etiam locum affectum, ſive fiat relaxatione, ſeu fractura, non eſt ita alienum ipſum perſanare. At ſi malum in arteriis, quæ per δαρτὸν repunt, curam reſpuit. Ceterum pulverem magnifacit Geierus: Acc. aniſ. fœnic. car. dauc. cumin. baccar. laur. contuſ. an. ℥j. liquirit. raſ. zing. alb. galang. an. ℥ß. caryophyll. cubebar. piper long. ſem. rut. an. ʒij. aniſ. ſacc. obduct. ℥iij, Sacch. ℥vi. M. F. S. A. Tragea. acc. ſpec. arom. roſat. dianiſ. an. ʒiß. ol. fœnic. ℈ß. ſacchar. in aq. aurantior. ſolut. ℥iv, f. Tabellæ. Πνευματοκήλας ex vulnere

mammæ dextræ Curationem Meckeranus proponit in obſervationibus Chirurgicis. Rondeletius ramicem fovet vino adſtringente & lixivio in quo ebullierint cumin. bacc laur. ſeſel. rut. an ℥j.

Σαρκοκήλη à carnea mole, vel fungoſa carne dicta quatuor & triginta ſemunciarum in mercatore Samio, annotante Borrichio, teſtes aut vaſa afficit ſpermatica, raro quamvis monente Celſo accidat, Medicamentis vix cedit ac perſanatur niſi amputatione. Salius duram facit & cancroſam, à Medico nullatenus tractandam: Non cancroſam alteram, quæ ſimplicem admittit ſcirrhorum curationem, ὁκόσοισι κρυπτοὶ καρκῖνοι γίνονται, μὴ θεραπεύειν βέλτιον. θεραπευόμενοι γὰρ ἀπόλλυνται ταχέως. μὴ θεραπευόμενοι δὲ πλείω χρόνον διατελοῦσι Quibus Cancri occulti oriuntur, eos non curare præſtat. Curari namque cito pereunt, non curati verò diutius perdurant. Aquam virgæ aureæ deſtillatam præclare agere, ac nonnullis eſſe in pretio, Patavii accepi à Clariſſimo Carolo Offredo. Rolfincius ad herniam carnoſam ſuum, quod Rolfincianum vocat, Emplaſtrum commendat: Acc. ſucc. fenulæ galbani feræ reſinoſi, ammoniaci reſinoſi an. ℥j. infund. per noct. in 4. ſcillitico ſolve ſuper igne, & cola, ut à ſordibus liberetur. Facta leni aceti exhalatione add. radic. ariſtol. ro. ireos Florent. an. p. 5. Marcaſitæ ſaturni ℨj. lapid. calaminar. myrrhæ an. ℨiij. ol. laurin. & ceræ q. ſ. f. emplaſtrum. Scultetus pulvere radicum ononidis tumorem reſolvit & emplaſtro, quod habet: Gumm. ammoniac. galban. bdell. an. ℨß. diſſolutis in aceto add. adip. anat. liquat. & col. ℥iß. ceræ citrin. ℥ij. ol. liliot. albor. medull. crur. bovis an. ℨx. M. F. Emplaſtrum. Herniam carnoſam fotu teſticulorum ex vino ſublimato fomitis calore in vaporem reſoluto, & impoſito cataplaſmate ex abſynth. malv. chamæm. rad. alth. & ſem. lin. an. part. æq. conciſſis, & in lacte caprillo coctis, curatam, Joannes Uldaricus Rumlerus in obſervationibus habet. Georgius Hieronymus Velſchius, Medicus & Polyhiſtor. Auguſtanus Celeberrimus ex Guilielmi Quaræi ad Joannem Prævotium, Profeſſorem Patavinum, Literis adfert, vitam à ſe curatam Sarcocelen tam contumacem, ut omnia fruſtra tentata fuerint, ſolo emplaſtro illo Paracelſi, quod in Tractat. de Cur. vulner. Chirurgiæ minori adnexo coploſè deſcribitur & fodicationis alterum appellatur, quo ſcirrhos etiam duriſſimos & diuturnos ſanatos Prævotius quoque in ſecretis adnotavit. At, Borrichius, non ſatis providi rei æſtimatores mihi videntur, inquit, qui confirmatam σαρκοκήλην vel Medicamentis diſcuſſiſſe ſe, vel diſcuti poſſe evulgant, quod nimirum occallear maſſa illa, & mille plexibus nervoſis, iiſque ſolidis, contrahat invictam duritiem. Aquapendens in teſte, carcinomate affecto, qui pileo major erat, vaſis prius circa inguen forcipe prehenſis, inde conſutis, & vinculo conſtrictis, eadem tranſverſè abſcidit, & univerſum abjecit teſtem, poſtea ferramentis candentibus inuſſit, hac ratione intra viginti dies ſanatus, qui alioquin parum ſuperfuiſſet. Quidquid ſit, periculo non vacat operatio. Studium itaque ac cautionem adhibeat Chirurgus neceſſe eſt, ut obſervato herniæ ſive tumoris loco, ſcrotum ad carnem uſque incidat. Quod ſi firmiter cum annexis partibus coaluerit, vaſa cum teſtibus præcidantur. Hic in illos animadvertimus, qui, peracta ſectione, Πυρωτικὰ καὶ ἐκπυωτικὰ temerè præſcribunt, ut ſuperflua caro abſumatur putredine, cum hac ratione nullam planè admittat curationem, ſed ſymptomata frequentius excitet cane pejus & angue fugienda carnoſa moles. Hervæus faciliorem ſuggerit methodum: ad arteriarum, inquit, officium ſive circulationem reſpiciens, ingentes aliquando hernias carnoſas, præter omnem ſpem, perfectè curavi; id ſolum agens, ut præciſa, vel ligata arteriola, nihil nutrimenti ſpiritusve ad partem laborantem accederet, quo factum, ut tumor facile poſtea vel ferro vel igne extirparetur. Habuit quidam præ cæteris Sarcoſin in ſcroto ſeu herniam carnoſam humano capite majorem ad genu uſque deorſum pendulam: indeque ſurſum carnoſa moles ad carpi magnitudinem, ceu funis nauticus, abdomen ingrediebatur; adeoque malum increvit, ut nemo ferro, vel aliter curam aggredi auderet. Hanc tamen ingentem excreſcentiam ſcrotum tantopere diſtendentem, teſticulumque in medio obvolventem, quo dixi modo, planè abſtuli, & curatione perfectè defunctus ſum: relicto interea teſti vaſe ſuo præparante & deferente, reliquiſque in ſcroto per vaginalem tunicam deſcendentibus, ſalvis & intactis. Sarcoceles in milite Sectionem, cui teſticulus dexter ad capitis puerilis magnitudinem excreverat, Bartholinus deſcribit in actis Medicis Hafnienſibus. Pyroticis ſubinde caro abſumitur, & remediis convenientibus vulneris promovetur conſolidatio.

Simplices quaſdam herniarum ſpecies hucuſque in medium adduximus. Compoſitas, quas ſingularem non exigere Curationis methodum, in propatulo eſt, ſilentio involvere ſatius eſſet, quàm ingenii imbecillitate detegere. At ne ſponte quidquam nobis excidat, vel lubentes quædam tranſire videamur, nomina dabimus, ad reliquas ramicum differentias progreſſuri. Dicuntur itaque ὑδροεντεροεπιπλοκήλη, ὑδροεντεροκήλη, ὑδροπνευματοκήλη, ὑδροσαρκοκήλη. Poſtremum rupturæ genus in valetudinariis vidi in Noſocomiis, ſed Curationem cum ſiniſtro plerumque decumbentis fato adhibitam. Fabricius curam aggreditur & modum exponit, cui Rhodii præfero Doctiſſimi ex Fallopio monitum: Si cum hernia aquoſa caro circa teſticulum concreverit, operatio periculoſa, & in cancrum proclivis. Teſtis enim corruptus facile inficit, ὑδροεντεροκήλης, ni fallor, Lugduni ad Rhenum meo tempore conſpectæ, depictam tabulam, inter chartulas repoſuimus.

Zirbus, Velamen, Inteſtina, βουβωνοκήλην, ἐπιπλοκήλην, ἐντεροκήλην, cum venæ intumeſcunt, κιρσοκήλην Græci appellant. Hæ non dilatatæ tantum, ſed intortæ quodammodo ac contractæ, Scrotum cum tunicis obſident. Inter cauſas προκαταρκτικὰς alimenta referunt, terreſtrem ſuccum ſuppeditantia προσφερόμενα, viſcerum pravam διάθεσιν ac diſpoſitionem: συνεκτικὰς demum ſanguinem humore melancholico abundantem aut copia peccantem, Galeni anctoritate: καὶ μέντοι καὶ ὡς ἡ φύσις ἀπωθεῖται τὸ τοιοῦτον αἷμα πολλάκις εἰς τὰς κατὰ τὰ σκέλη φλέβας, ὑφ᾽ οὗ διατεινόμεναί τε καὶ διευρυνόμεναι κιρσώδεις ἀποτελοῦνται καὶ μελαίνονται γε τὴν χρόαν τὸ δ᾽ ἔρημα, τὸ κατὰ τὰς τοιαύτας φλέβας ἐφ᾽ ὧν δ᾽ αἷματος πλῆθος μόνον ὑπάρχειν ἄνευ τοῦ μελαγχολικοῦ ὑπάρχειν, ἀσθενεστέρας οὔσας φύσει τὰς τῇ δὲ φλέβας, ἀνευρύνειν, καταskήπτειν, οὐδενὸς τοιούτου συμβαίνοντος, ὡς ἐφ᾽ ὧν γε ἂν τὸ μελαγχολικὸν αἷμα τοὺς κιρσοὺς ἐργάσηται, κίνδυνος γὰρ οὐδὲ τούτων ἐστὶν, ἐὰν ἐκτέμησης τὰς ἐκπαθείας φλέβας, ἁλῶναι μελαγχολίᾳ. Accedunt procatarcticis, corporis concuſſio vehemens, curſus, ſaltus, pedeſtre iter. Διάγνωσιν indicare, operæ non eſt pretium. Quoad prognoſin, cum Paræo notandum: Inveteratos, vel in hominibus temperamenti ac habitus melancholici, præſtare, Curationem omnino relinquere, quia à Curatis, Cancri, mania, ſuffocatio aſſentiente illo Hippocratis Genio, Joanne Porti, Celeberrimo Praxeos Doctore atque

Profeſſore

Profeſſore Patavino: Quando Varices, inquit, immaturè & præproperè, Medicorum imperitia, prohibiti fuere, vidi ego atra bile & inſania vexatos, immo & intercoſtali inflammatione, & renali calore, ſanguinis ſputo attonito morbo, & intercutanea aqua eoſdem detentos. Quod ſi vel à violenta provenerint Corporis exercitatione, geſtato pondere, & ſtando nimium, ſed eleganter & ad rem mercurialis: Marium ſcimus omnes, ex Plutarcho in ejus vita, laborioſum virum extitiſſe, ob quod, ſi quis dicat ei varices quibus affligebatur, in ambobus cruribus ortos, ob nimios in ſtando labores, eum minus erraturum, exiſtimarem. Fortunatus verò Fidelis: Proditum, ait, memoriæ eſt, gignendi facultatem his tolli, qui à varicibus tenentur. Quod ſi, inquam, his de cauſis varices oriantur, auxiliares implorare manus convenit. Veterum mos erat referente Celſo ferramentis acutis candentibus ſcrotum adurere; tum farinam ex aq. frigida ſubactam ſuperinjicere, tertio die lenticulam cum melle imponebant; poſt ejectis cruſtulis, ulcera melle purgabant, roſis implebant, & ad cicatricem aridis linamentis perducebant. Similiter, tumentibus mediæ tunicæ venis, inguen incidebant, venas digitis ſeparabant, &, filo utrinque injecto, ſub vinculis præcidebant repoſito teſticulo. Ubi verò inter imam membranam & teſticulum generatus varix, teſtem abſcindere veterum ductu oportet. Noſtra ætate, cùm gigantum humeris inſidentes pigmæi longius proſpiciant, Magno Angliæ Cancellario, Barone Verulamio, explicante, vix reperies, qui id perferre ſupplicii, aut injungere auſus fuerit. Recentiores ramicis curam aggreſſuri, ab utraque varicis parte venam hamulo aut digitis elevatam conſtringunt, ut ſcalpello incidatur, ac ſanguis probe eximi poſſit. Aquapendens hoc loco, adſtringentia componit ex tragacantho cum vino granatorum, bolo armena, maſtiche, ſanguine draconis, juxta varicis longitudinem conformata.

De βουβωνοκήλη, ὀσχεοκήλη, ἐπιπλοκήλη, ὑδροκήλη, πνευματοκήλη, σαρκοκήλη, rupturis in Inguine, ſcroto, inferioribus partibus conſpicuis, verba fecimus, & ad nauſeam fortè. Superiors verſus herniæ contingunt, Græcis ἐξόμφαλος καὶ βρογχοκήλη, umbilici procidentia, & cervicis vitium.

Tumor qui umbilicum obſidet, umbilicus prominens, prociduus, umbilici eminentia, hernia umbilicalis, puerorum plerumque morbis accenſeri ſolet: quamvis fœminæ laborioſo quoque & difficili partu umbilici herniam incurrant. Mercurialis rupturam vel cum inflammatione facit, vel ſine inflammatione φλεγμονώδη ὄγκον. Tumorem auctæ magnitudinis perhibet, cum dolore, & pulſu: ubi ſcilicet umbilicus in recens natis malè præſcinditur. In hernia verò umbilicali, proprie dicta, omentum, inteſtina, aqua, flatus, caro ſupercreſcit. Diagnoſtica, prognoſtica, ex Celſo ac ſuperius adductis repetenda. Quod ſi φλεγμονὴ Curationem exigat, injunganturrefrigerantia, humectantia, anodyna, quæ ſcopo correſpondeant. Ad peritonæi vero conſolidationem, antequam manu, ferroque utamur; ſubducta alvo, Celſus ſuper umbilicum imponit: Ciccuræ & fuliginis, ſingulorum P. I. Ceruſſæ elotæ P. IV. Plumbei eloti P. VIII. cum ovis duobus, quibus ſolani ſuccos adjicitur. Auctores, repoſitis omento vel inteſtinis, id quod memoria perpetuo tenendum, pilulas, electuaria conficiunt & ceratum umbilico. Habeant tyrones formulas. Acc. limatur. ferr. ℥j. Nuc. cupreſſ. ʒiij. mum. ſang. dracon. thur. corall. rubr. an. ʒj. confic. cum melle. doſ. ʒſs. mane & veſperi, ſuperbibendo medicum vini adſtringentis. Acc. radic. conſolid. maj. caud. equin. burſ. paſtor. rub. canin. an. mß. coq. opt. vin. adſtring. add. maſtich. corall. rubr. bol. armen. nuc. cupreſſ. an. ʒiß. cinamom. ℈j. cum melle f. electuarium cujus doſ. d. mid. cochlear. Acc. gumm. Arab. tragacanth. maſtich. bol. armen. ſang. dracon. corall. pilc. coli. de corio bovis an. ʒij. thur. ʒiij. Pic. græc. ʒj. Pic. nav. ʒij. liq. ad ign. f. Magdaleon. vel. acc. boli armen. ſang. dracon. maſtich. ſarcocoll. an. ʒj. bisling. tegul. pulv. an. ℥iij. reſin. pin. ℥iß. Ov. album. & ceræ q. f. puerum exomphalo ſeu umbilici exitu laborantem, facillimo remedio ſanatum Hieronymus vide Reuſnerus. H. nempe & rad. fanicul. in aq. cocta & calide applicata. Eodem cum inflammatione & humiditate adflicta filiola, ſeq. pulvere inſperſo convaluit acc. bol. armen. ver. ʒj. myrrh. ℈j. pompholyg. ʒiß. f. pulvis. Aquapendens ſubligaculum ex linteis componit, in cujus medio globulus inteſtinum vel omentum protuberans reprimit, & herniæ umbilici faſcia ſublevatæ exempla afferunt Hildanus, Ulmenſiumque olim Phyſicus Joannes Scultetus Quod ſi vel in tenellis corporibus Medicinam reſpuat, virium ſectione curare incumbit. Hæc priuſquam inſtituatur, repetenda quædam ex Celſo erunt, & in limine quidem curationi neque infantem aptum, neque decrepitum exponendum. Quod ſupereſt, de χειρουργίᾳ nihil adjicimus, cum nemini non, vel primis Artis rudimentis inſtructo, quam notiſſima eſſe debeat. *Clariſſ. Ludovic. Van Hammen Diſſertatione de Herniis.*

Curationes.

Etiamſi quævis hernia non facile Curam ſuſcipit, in infantibus tamen facilius curatur; in ſenibus difficultet, aut nunquam. Quod ſi inteſtinum flatibus aut excrementis repletum ſit, ſequitur dolor, atque hinc, ſi non illico tollatur, inflammatio, gangræna; hinc paſſio iliaca, ac ipſa denique mors ſuccedit. Ratum eſt, quod refert Fabricius Hildanus Cent. I. Obſerv. 55. fœminam ſeptendecim annos hernia laboraſſe, & circa annum ætatis tertium & ſexageſimum maximis vexatam fuiſſe torminibus. Inteſtinumque in abdominis rupturam impulſum ac inibi retentum dolores non leves, ſimul & inflammationem, aliaque graviora excitaſſe ſymptomata. Vocatus ad Curam Hildanus invenit dextrum inguen gangræna affectum: Tumore itaque ſcarificato, & cæteris quæ ad gangrænæ curationem attinent adhibitis, caro putrida & calloſitas rupturæ exciderunt; unde dolor, inflammatio, febris, tormina, lipothymia, nauſea, vomitus, omnia denique ſymptomata ſedata ſunt: ſed Inteſtinorum materia, nondum penitus excrementitia; velut ilei & cæci, per abdominis rupturam excernebatur, circiter duos menſes. Ægra tamen admirantibus omnibus curata, & à ruptura perfecte ſanata fuit, nullâ relictâ fiſtulâ.

Atqui ratio curandi Herniam, in primis inteſtinalem, in hiſce tribus conſiſtit: viz. in inteſtini intra abdominis cavitatem repoſitione; in repoſiti conſervatione, ne ruſus deſcendat; in relaxati peritonæi conſtrictione.

Verum ante repoſitionem Cheirurgus diligenter conſideret, an hernia ſit parva, vel magna? an recens, vel inflammatione correpta? an flaccidum adhuc, vel materia aliqua repletum ſit inteſtinum?

Si hernia parva ſit & recens, inteſtinumque vacuum facillimè reducetur ſi æger ſupinus in lecto collocetur, capite declivi, pedibuſque elevatis, quoniam

hac ratione inteſtina ſurſum ruentia ſecum trahunt id, quod prolapſum eſt.

Sin verò magna ſit & recens hernia, oportet Chirurgum inteſtinum nulla materia diſtentum digitis tractare, idque, ægrotantis capite declivius poſito, ſenſim tamdiu molliter circumagere, donec paulatim abdominis cavitatem ingrediatur.

Atqui herniæ quum aſſociatur aut inflammatio, quam indicant dolor, calor, febris; aut flatus adſunt, qui cognoſcuntur ex eo, quod æger percipiat totum abdomen à flatibus diſtendi, ſi flatus emittat, & rugitus in inteſtinis audiantur, dolorque extendens ſit ſine gravitate; aut fæces, alvuſque ſupprimitur, tumor ſenſim increſcit, & pondus majus, majorque durities percipitur: tunc à reductione inteſtini deſiſtendum eſt, uſque dum inflammatio abierit, fæces egreſſæ, & flatus diſſipati fuerint.

Igitur inflammatio cum adſit herniæ, ſcroto vel inguini calidè imponatur cataplaſma emolliens, digerens, ſimulque roborans, ex farina hordei, furfuribus tritici, foliis malvæ, althææ, floribus ſambuci, roſarum, vino rubro, &c. idque identidem renovetur. Etiam ex Fallopio, pars affecta foveri poteſt lixivio calido, in quo cineres ex ligno fagino ebullierint. Accipiantur itaque duæ fili crudi maſſæ, indantur cacabo, & coquantur cum m. ß. ſeminis cumini in lixivio acri; deinde maſſarum una extrahatur, quæ inter duos diſcos exprimatur, atque expanſa calidè, quantum ferre poteſt æger, apponatur; verum repeſcens removeatur, & alia ſubſtituatur, eaque repetatur, donec omnino ſublata ſit inflammatio.

Si cum inflammatione concurrant fæces, quæ repoſitionem inteſtini impediant, caſus quidem eſt maximè deſperatus: nihilominus tamen fæcum tentetur eductio clyſteribus lenientibus, identidem injectis; nec non fomentis; aut cataplaſmatibus diſtenſionem relaxantibus. v. gr.

℞. Fol. parietariæ, malvæ althææ an. m i ſs. flor. camomillæ, meliloti, ſambuci, ſum. anethi an. m. j ſem. cumini, fœniculi an. ℥ſs. inciſa & contuſa coq. in ſ. q. lactis vaccini pro fotu.

℞. Rad. liliorum alborum rec. ℥. ij. fol. malvæ, violariæ, parietariæ, flor. camomillæ, meliloti an. m j. furfurum m ſs. coctis in aqua pura ad mollitiem, & in mortario minutim contuſis add. farinæ althææ, Hordei, lini an. ℥ij. olei roſarum, liliorum alborum an. ℥ i ſs. m. f. cataplaſma. Vel Tumor continuo foveatur mappis calefactis, Oleo camomillæ & Anethino imbutis, atque ſubinde renovatis.

Sed & flatus non raro abſque inflammatione Inteſtinum replent; quo in caſu uſurpanda ſunt Fomenta ex emollientibus, calefacientibus & diſcutientibus compoſita; nec non Clyſter calefaciens & carminativus injiciendus eſt, haud ſecus ac de inteſtino Prolapſo, & vel Inflammatione obſeſſo vel Fæcibus repleto, Reponendo nunc diximus.

Sublata vero Inflammatione, excretis Fæcibus, Flatibuſque diſſipatis, reponatur in propriam ſedem Inteſtinum. Viz. collocetur Ægrotus capite plurimum demiſſo, affecta autem parte elevata, deinde manibus Tumor capiendus, tentandumque ut materies paulatim eo, undè exiit, regrediatur; digitum nempe ſub tumorem reponendo, repellendoque leniter in ventrem, quod ex eo delapſum eſt, atque diligenter cavendo, ne contuſio livorve inteſtino adſciscatur, quod ea pars Gangrænę obvia ſit, & opportuna.

Atqui è contrario cum omnibus fruſtra tentatis remediis, inteſtinum prolapſum, & vel, inflammatum, vel fæcibus flatibuſve repletum reponi nequeat, adeoque præſens Ægroto immineat periculum, extrema quoque tentanda ſunt. Quo in caſu Ambroſius Paræus Chirurg. lib. 7. cap. 15. ad Chirurgiam accedere, & ductum illum, per quem inteſtina elapſa ſunt, Sectione dilatare ſuadet, ſic ut digito reponi queant. Sed ardua eſt Manualis hæc Operatio; quæ quomodo ſit inſtituenda, videre inſuper eſt apud Pigræum prax. Chirurg. lib. 2. Cap. 41. & præſertim apud Johum Meekeranum obſerv. Chirurg. Cap. 45. 46.

Ubi jam inteſtina repoſita fuerint, proximum eſt cavere, ne iterum excidant. Quem in finem maximi ſunt momenti faſciæ ſeu Subligacula, adeo ut in Herniis recentioribus tota fere Curationis ſpes in iis ſita ſit. Parandi autem faſcias commodiſſima hæc videtur ratio. Fiat cingulum ſeu faſcia ex corio, quæ lino molliori ſeu panno goſſypino, atque etiam goſſypio nonnihil ſuffulto inducatur, quæ ligula ſtringi poſſit. Atque hæc faſcia ventri infra hypochondria ſupra coxendicem prope inguina applicetur; ita tamen, ne partes quæ ſunt ſupra ilia & oſſa lædat, & atterat. Huic autem faſciæ ſeu Cingulo alia faſcia cum ſplenio ſeu pulvinari quodam ita adaptari debet, ut quantum opus eſt conſtringi poſſit, ipſumque pulvinar rectà loco affecto ſeu parti ubi inteſtina excidere ſolent, incumbat, ſuoque incubitu inteſtinorum prolapſum prohibeat. Quod ut rectius præſtet, faſciæ, quæ ventrem ambit, nonnulli geminas habenas adaptant, quæ ad humeros aſcendunt & collum ambiunt.

Faſciæ loco parari poteſt Cingulum ferreum cum Scuto ferreo, quod locum ubi Inteſtina procidunt arctè tangit, & Inteſtinorum Prolapſum prohibet. Rationem verò conficiendi omnia hæc inſtrumenta Praxis docet. Icones habentur apud Paræum Chirurg. lib 7. cap. 15. Scultetum Armament. Chirurg. Tab. 39. alioſque.

Equidem inteſtinum poſtquam repoſitum eſt, priuſquam adhibetur Bracherium, Adſtringens aliquod relaxato peritonæo applicari poteſt Emplaſtrum, quale eſt oxycroceum, ſeu Emplaſtrum ad Rupturas in corio extenſum, vel ſimile v. gr. illud Pigræi.

℞. Gummi Elemni ℥j. Maſtichis. ʒij. olibani, Sarcocollæ an. ʒj. Emplaſtri contra Rupturam ℥iß. Pulv. Boli armeni ʒiß. Olei therebinthinæ. q. ſ. M. F. S. A. Emplaſtrum. Emplaſtri loco nonnulli laudant fotus Adſtringentes, adeoque relaxatum peritonæum Roborantes, ex Corticibus Granatorum, balauſtia, Sumach, nucibus cypreſſi, floribus camomillæ, alumine, ſimilibuſve, in aqua fabrorum, & vino rubro adſtringente decoctis. Alii inungunt oleum ovorum. Sed inprimis Quies hic imperanda eſt, qua ſola nonnunquam graves ſanantur herniæ; cujus rei memorabile adfert exemplum Hildanus cent. 5. Obſerv. 54. cujuſdam generoſi Bernenſis ſexagenarii, qui viginti annos inſigni Hernia Inteſtinali laboraverat; cui curandæ tum Hildanum, tum alios in Gallia & alibi expertiſſimos fruſtra adhibuerat Medicos & chirurgos: tandem cum de recuperanda ſanitate ne quidem cogitaret amplius, & ſubligaculis, ne malum ingraveſceret uteretur, in morbum incidit, quo ultra ſex menſes lecto affixus fuit. Poſt morbum hunc ne minimum quidem herniæ, qua tamdiu laboraverat, indicium perſenſit, nec amplius ſpleniis aut ſubligaculis uti neceſſe habuit.

Igitur faſcia inteſtina, ne rurſus prolabantur, contineri poſſunt: quod ubi factum, danda opera, ut excrementa potius mollia ſint, quam dura, alvuſque ne ſupprimatur; atque in egerendis fæcibus obſervandum,

ut

ur mano ingoina & ſcrotum probe contineantur; ne fæces emittendo inteſtina extrudantur. Deinceps abſtinendum à cibis flatulentis, ne flatus inteſtina diſtendentes producantur. Inſuper omnis vehemens motus, ſaltus, curſus, oneris gravioris geſtatio, vociferatio, aliaque vehementiora vitentur exercitia. Denique in tuſſi & ſternutatione idem obſervandum, quod modo in egerendis alvi fæcibus attendendum diximus.

Hiſce alii reddunt ad accelerandam relaxati peritonæi confirmationem varia intus ſumenda medicamenta & inter alia huic affectui curando ſpecifica, qualia dicuntur Radix conſolidæ, oſmundæ regalis, herniaria, hypericum, &c. quorum formulæ plures habentur apud auctores.

Verumtamen ſi integram ſanitatem iis æger conſequi non poſſit, bracherio contentus ſit, quo ſolo ſi rectè contineantur inteſtina, omnibus vitæ actionibus ſine magno impedimento vacare poterit. Atqui hiſce qui contentus non eſt, ſemet ipſum Cheirurgiæ tradat, quæ per ablationem Didymi Herniam penitus curare potis eſt; de qua videantur Pigræus prax. Cheirurg. lib. 2. cap 40. Scultetus Armam. Chirurg. Tab. 40. Cl. van Horne in Microtechne Sect. 2. part. 1. §. 24.

Quæ autem hactenus de Cura herniæ inteſtinalis dicta ſunt, quoque applicari poſſunt herniæ ex omenti prolapſu ortæ. Iidem enim in ejus curatione ſunt ſcopi. Primo nimirum reducendum eſt Omentum manuum opera; deinde prohibendus elapſus, quod itidem bracherio fieri ſolet. Atqui ſi omenti prolapſus, non exactè prohibeatur, adeo ut frequentius illud elabatur, facile peritonæi proceſſui per fibras arctiſſimè accreſcit, hinc reduci in abdominis cavitatem nunquam poteſt, manetque immedicabilis epiplocele.

Hydrocele porro pro Cauſarum varietate nunc magis nunc minus periculoſa eſt: quæ enim cum Hydrope conjungitur, non curatur, niſi ſanato prius Hydrope, ejuſdemque cauſa ablata. Nam licet aquoſus humor vel diſcutiatur, vel Scroti apertione evacuetur, novus tamen rurſus affluit. Si vero cauſa Aquam generans minus gravis ſit, facilius curatur. Equidem inveterata hydrocele, ne Teſtes corrumpantur, haud immerito ſuſpecta eſt.

In Curatione autem herniæ aquoſæ, Univerſalibus ad tollendas Cauſas Antecedentes haud neglectis, ut de oedemate, nec non de Tumore tum flatulento, tum aquoſo curandis dictum fuit; vel Topica Scroto prætumido applicentur calida, Siccantia, reſolventia, Digerentia, contentam adeo in eo aquoſitatem abſumentia; vel Scroti quocunque modo apertione aquoſa materies educatur.

Fallopius tom. 2. tract. de tumor. p. n. cap. 34. haud abs re duplicem ſtatuit herniam aquoſam; unam, in qua dilatato nimium peritonæi proceſſu, aqua ex Abdominis cavitate in Scrotum deſcendit, adeoque fluere & refluere poteſt: hæc autem non curatur niſi prius ex Abdomine omnis educatur aqua.

Altera herniæ aquoſæ ſpecies eſt, in qua nimium non aperto peritonæi proceſſu, aquoſa materies per extrema tum ſanguineorum, tum lymphaticorum vaſculorum oſcula in Scrotum, vaginalem inter & albugineam teſticuli tunicam, effunditur. Atque in hac ſpecie Topica Medicamenta calida, Reſolventia, & Digerentia adhibita multum proſunt, eaque ſemper experiri oportet, priuſquam ad ſcroti apertionem veniamus.

℞. Rad. cucumeris aſinini ℥j. fol. calamenthæ, abrotoni, rutæ, Sum. Anethi, flor. Camomillæ, roſ. rubr. an. Mj. Sem. cumini ʒvj. coq. in aq. puræ & vini albi an. p. æq ad ℥xxx. colatura ſit pro Fomento. Magnæ quoque efficaciæ talia dicuntur medicamenta, ſi Aceto incoquantur.

℞. Rad. Cucumeris Aſinini Bacc. Lauri, Sem. Cumini, Agni Caſti an. ℥ß. fol. lauri, rutæ, roſ. marini an. Mj decoq in aceto ad ℥xxx colatura pars affecta cum ſpongia foveatur. Vel Fomentum fiat ex lixivio cinerum Sarmentorum vitis, in quo ſimilia cocta ſint, nec non ſal, ſulphur, aut alumen liquatum fuerit. Etiam Litus hic multum proſunt. ex gr.

℞. Olei Cucumeris Aſinini ℥j. Rutæ, Laurini an. ℥ß. Cumini ſtillat. gutt. x Miſceantur pro Linimento. Laudant alii cataplaſma ex Stercore vaccino, mixtis cineribus Plantarum Digerentium, aut Seminibus Rutæ, viticis, cumini, baccis lauri, Juniperi, ſimilibus.

Nonnulli imponi volunt Emplaſtrum de meliloto, de cumino, vel ſimile.

Scoltzius Conſil. Medicin. 131. vehementer laudat, id quod ſequitur.

℞. Rad. Cucumer. aſin. rec. contuſ. & in Aceto ſcil. macer. ℔j. Mellis deſpumati ℔ij. Miſceantur, & bulliant in cerati conſiſtentiam, addendo in fine Sem. Cumini ſubt. pulv. ℥iiij. M. F. S. A. Emplaſtrum.

Sin his, ſimilibuſve remediis Tumor reſolvi nequeat, ad cheirurgiam, hoc eſt, Scroti apertionem veniendum. Quo modo autem & ordine Scroti Apertio inſtituenda ſit, docent Paulus Ægineta lib. 6. cap. 62. & C. Celſus lib. 7 cap. 18.

Nonnulli Scalpello Scrotum aperire ſolent, cui tamen methodo vix aſſentimur, quoniam id ex collecta aqua diſtentum admodum & flaccidum difficulter conſolidatur; atque non rarò ob partis affectæ poroſitates obſtructas, ſpirituumque per eam radiationem valde imminutam Gangræna accedit.

Alii hanc apertionem cauſtico, vel Ignitis ferramentis efficiunt, atque apertum diu ſervant foramen cannula immiſſa Argentea vel plumbea

Quidam Scrotum aperiunt, Acum filum duplicatum vel quadruplicatum ducentem Setacei in modum trajiciendo, & quotidie bis terve protrahendo.

Avicenna in Inguinis regione candentibus ferramentis inurit, ut pars corrugetur, ne aqua iterum deſcendere poſſit.

Sed potius Scrotum aperiatur acu perforata Barberiana vel Blockiana, ſicque aquoſa educatur materies. Atque hac methodo ſæpius hydrocelen curavimus, eduximuſque aliquando ex Scroto tres, aliquando quatuor aquæ libras. Etiam nunc inter mortales verſatur Vir ſeptuagenarius, cui ſingulo præter propter biennio Scrotum perforata acu aperiri ſolet, ad collectam in eo aquam evacuandam. Similiter Fabritius Hildanus Cent 4. obſ 66. ſcribit, ſe noviſſe virum Sexagenarium, cui ob Herniam aquoſam ſingulis annis Scrotum ex inferiore parte perforabatur; & ſeroſus humor evacuabatur, ac poſtea ad cicatricem ulcus perducebatur: addítque hominem illum ad ſummam perveniſſe ſenectutem. Equidem circa Scroti apertionem utiles quaſdam admonitiones & obſervationes proponit idem Hildanus *Centur.* 4. *obſerv.* 65 66. 67. 68.

Adeſſe Sarcocelen cognoſcitur ex eo, quod Tumor in Scroto durus ſit, ſine inguinis tumore, ſenſimque adauctus; quo ſigno diſtinguitur ab hernia Inteſtinali, quæ mollior eſt, & ſubito oritur: inſuper major hic moleſtia eſt, quam dolor, niſi pravi humores confluant. Indagandum quoque diligenter, ne Hydrocele vel alius Teſticuli Tumor pro Carnoſa

Hernia habeatur; quod interdum contigit, ſi aqua profundius lateat, & foris nulla ſui ſigna exhibeat. Tale exemplum profert Foreſtus libr. 27. obſerv. 25. in ſcolio, de quodam, qui teſtem unà cum ſcroto in modum ſcyrrhi, paulatim majorem in molem auctum, & durum per quinquennium habebat, ut omnes Sarcocelem putarent. Poſtea tamen cum emollientia & maturantia applicarentur, tumor mollis evaſit, & facto abſceſſu magna aq. copia, quæ intus latuerat, cum impetu erupit, unde ſcrotum & teſticulus detumuit, ægerque penitus curatus fuit.

Equidem medicamentorum ope vix unquam curatur Sarcocele. Sed Chirurgiæ opera tolli ſolet, ut plurimum cum didymo, cui adhæret, vel inhæret heterogenea hæc ſubſtantia. Ad inguina ubi ſe extenderit, fere incurabilis eſt.

Quoad Medendi Rationem; ea duplex eſt, ſcilicet ut vel tumoris incrementum prohibeatur, & porro tumor abſumatur: vel ſubſtantia hæc carnoſa chirurgia tollatur. Primæ intentioni ut ſatisfiat, medicamenta interna ad tollendam Sarcocelen quoque commendantur. Et ſcribit Matthiolus in Dioſcoridem libr. 3. cap. 18. ſe noviſſe quendam, qui ononidis radicis pulvere duntaxat plures menſes ſumpto, carnoſum ramicem abſumpſit, & ſanatus eſt, licet à Medicis nullo alio remedio, quam ſola ſectione, uſtioneque hunc curari poſſe eſſet ſtatutum.

Inter Topica Medicamenta valde hic commendat Rulandus Cent. 9. Obſerv. 66. ſuum oleum Sulphuris, hoc eſt, Balſamum Sulphuris quotidie bis illitum. Alii imponere malunt hoc emplaſtrum.

℞. Gummi Ammoniaci in aceto ſoluti ℥iſs. Bdellii ſimiliter ſoluti, pulv. ſeminis ſinapi, urticæ an. ℥j Ariſtolochiæ rotundæ ʒvi. Sulphuris ℥ſs. therebinthinæ, Lapidis ſpongiæ an. ʒj. ſpiritus vini ℥iſs. Ceræ ʒvj. olei olivarum ℥iiij. Ex hiſce S.A. Fiat Emplaſtrum. Scultetus poſt armament. Chirurg. Obſerv. 74. ſcribit, plures ſe curaſſe, exhibito quotidie pulvere radicum Ononidis, & impoſito hoc in Emplaſtro.

℞. Gummi Ammoniaci, Galbani, Bdellii an. ℥ſs. diſſolutis aceto adde adipis anatis ℥iſs. Medullæ crurum bovis, olei Liliorum alborum an. ʒx. Miſceantur in formam emplaſtri, quod linteo inductum Scroto applicetur, & quarto quoque die renovatur.

Sin hoc modo Carnoſa Hernia non imminuatur, ſed è contrario augeatur, ſequenti methodo tentari poteſt Curatio. Fiat foramen exiguum in Scroti parte ſuperiori: per hoc petiæ ope medicamenta applicentur ſuppurantia, quo ſic carnoſa hæc ſubſtantia tolli poſſit, quavis deligatione pus expurgando; verum non totum, ad meliorem reliquæ carnoſæ ſubſtantiæ conſumptionem.

Quod ſi nec hæc ſucceſſerint, Teſticulus extrahendus, & ſectione tantum carnoſæ excreſcentiæ tollendum, quantum ſine læſione fieri poteſt; hinc reſtituendus iterum in ſuum locum Didymus, & quod reliquum eſt carnoſæ ſubſtantiæ ſuppuratione auferendum.

Quum verò nulla ſpes ſit, dictis modis ſarcocelen tollendi, Didymus, cum adnata ipſi carnoſa ſubſtantia, vel tota ſua ſubſtantia tumefactus exſcindendus eſt.

Præterea Venæ ſpermaticæ in Scroto Varicum adinſtar dilatantur [illegible]nunquam, & Tumorem in Scroto efficiunt, qui Cirſocele ſeu Varicoſa hernia nuncupatur. Ea namque nihil aliud eſt, quam circa Teſticulos ſpermaticæ Venæ dilatatæ, & Varicum modo conglomeratæ, contortæque.

Hinc & eadem hujus affectus cauſa eſt, quæ Varicum; viz. ſanguis craſſus, ac terreſtris; circa valvulas venarum ſpermaticarum ſubſiſtens, atque Varicoſum hujuſmodi Tumorem in Scroto excitans.

Facile quoque manifeſtum fit hoc malum; quod in Scroto ſupra Teſticulum circa Peritonæi Proceſſum venæ turgidæ, conglomeratæ, & capreolorum modo intortæ tangantur; quodque deorſum magis deſcendat Teſticulus.

Cura equidem hujus Affectus facilis non eſt. Ea tamen ut obſervatur, commodo aliquo ſubligaculo, aut faſcia convenienter appoſita Scrotum cum incluſis teſtibus ſuſtentetur; hoc namque tam certum eſt remedium, ut teſte Fallopio, quidam eo ſolo curatus fuerit, quod teſtes per duos menſes faſcia ſuſpenſos geſtaverit, & quotidie aquam è Nucibus cypreſſi deſtillatam adhibuerit, eaque Scrotum humecta erit, & per ſe exſiccari ſiverit.

Alii emollientibus & diſcutientibus Curam moliuntur, ideoque Balneum uſurpant, ſeu ſemicupium ex Radicibus altheæ, ſemine Lini, ſimilibusve in aqua decoctis; ac deinceps oleo amygdalarum, vel quovis alio locum inungunt. Alii id quod ſequitur, imponunt emplaſtrum.

℞. Picis navalis ʒvi. Colophoniæ ℥iij. Gummi Ammoniaci, bdellii, opopanacis, Maſtichis, lithargii, therebinth. an. ℥j. bol. armen. thur. ſanguin. dracon. ſarcocoll. aloës, centaur. ſymphyti, gallarum, malicorii; nucum cupreſſ. lumbricor. terreſtr. an. ʒij. glutin. pellis arietin. diſſol. in aq. chalyb. & aceto q. ſ. M.F.ſ.a. Emplaſtr.

Quod ſi nec iſtis remediis morbus hic curetur, ad Chirurgiam deveniendum, & vel, apertura in ſcroto facta, varicoſæ teſtium venæ incidantur; vel ſimul cum didymo eædem exſcindantur. *Ioh. Munnickx in Chirurgia ad Praxim hodiernam adornata.*

Omnes illi qui Hernias gerunt, ſive veras, ſive falſas, ſi prudentes fuerint, ſobrietatem colent, venere immoderatè non utentur, ea omnia quæ harum invaletudinum cauſa eſſe poſſunt, vitabunt; & quandoquidem partes quas occupant debiliores evadunt, earum indulgendum imbecillitati, & ad diætam attendendum. Vitanda itaque veniunt omnia ipſis contraria, qualia ſunt legumina, fructus recentes, omne artocreatis genus, vel panis butyro conditus, & non ſatis excoctus, carnes muria conditæ, piſces, & caſeus; inter equitandum ſocium Scandulariam brevius faciendum; eo latere quod hernia afficitur; in ſede humiliori non ſedendum, nec brachia nimium elevanda; in extremos præterea aſſurgendo pedes, pro aliqua re in altiori collocata loco arripienda, caligarum zona non nimium conſtringetur, alvus ſervabitur libera, & ſi aliquando difficilius ſolvatur, in ipſo niſu manus ſubligaculi pulvillo imponentur, violentiora devitabuntur exercitia; præcipue ſi herniis laborantes veris aptis & validioribus ſubligaculis chalybeis aut aliis à filo ferreo confectis, non fuerint inſtructi. De hiſce ſubligaculis jam mihi verba veniunt facienda.

Subligaculum apud Gallos variis donatur nominibus; ſiquidem apud pluimos bandage; apud aliquos tamen veruſtiori nomine brayer; apud Normannos ceint; apud alios tereintif, & in ure aliiſque ſynonimis inſignitur, quorum primum eſt & decentius & convenientius.

Pro

Pro conficiendo ſubligaculo apto vel è chalybe, vel è filo ferreo, attendendum ad ea omnia quæ in ſuperioribus de herniis curandis diximus; indeque indicationes veniunt deducendæ pro ſubligaculi forma: nam ſi corpus fuerit macilentum, alia debet ſubligaculum ratione confici, quam ſi obæſum foret.

Viri macilenti & obæſi duas conſtituunt generales differentias formarum ſubligaculorum, ut & eorumdem applicationis, ſed aliæ eæque innumeræ particulares dantur, corpora ſiquidem omnia in ſua variant forma, unde neceſſarium eſt etiam innumeris modis ſubligacula variare, ut ſuperius adnotavi. Hoc non parum facit difficultatis ignaris, qui unius tantum generis ſubligacula conficere norunt, arbitrari ſatis eſſe, ſi pro varia corporis craſſitie validè conſtringant.

Non ſic ſe gerit ille qui ad perfectionem tendit, quàm magna revera inter meam theoriam & praxim quam hic demonſtrandam ſuſcipio, intercedit differentia, & quamvis Guido dixerit peritum practicum, operari pro modulo theoriæ ſuæ, dantur tamen quædam facienda quæ ſcriptis explicari nequeunt, & quæ in demonſtratione oculari poſita ſunt. Exempli gratia pro aptè flectendo ſubligaculo, illoque iis proportionibus donando quæ herniis maxime conveniant, neceſſario ſubjectum inſpiciendum venit, alias in aliquibus ſemper deficit: Itaque multo commodius foret me operantem cernere, quàm docentem audire, ſed quandoquidem in omnibus Ditionis Gallicæ regionibus præſens adeſſe non poſſum, ut inſpiciar ab iis quos cupio doctos facere in cura Provincialium, qui tam ſæpè ineptis affligi ſubligaculis Luteriam adveniunt. Hoc unicum mihi liberum eſt, ſcil. pro ea qua polleo accuratione ſcriptis educeam methodum in ſubligaculis mihi familiarem, cui ſi adjungatur perſpicacia iis neceſſaria qui Chirurgiæ ſe dicant, non dubito quin faciliimè acquiratur quod ſummo plurium annorum labore conquiſivi.

Primum quod faciendum venit examinatis indicationibus neceſſariis, poſitum eſt in menſura craſſitiei, ſive viri, ſive mulieris, ſive puelli; hæc autem menſura inſtituenda eſt cum iis materiis quæ nec elongari, nec abbreviari facilè valeant, v. g. cum charta pergamena, vel tenia limbo donata validiori, incipiendo ab eo loco, in quo hernia apparet, & toto circumducto corpore ad eandem redeundo partem. Illa autem circumductio variè inſtitui debet, unde non parva tironib. creabitur difficultas; alii quippe ſubligacula altius collocata, alii inferius, pro corporis forma, gerere debent. Quibus altius ſunt applicanda ſubligacula, ſunt illi qui craſſiores habent nates, nam ſecundum earum majorem aut minorem craſſitiem ſubligaculum variè flecti & ad ſuperiora reflecti debet. Iis verò quibus ſubſident nates minus neceſſarium eſt ſubligacula ad ſuperiora reflexa dare, imo aliquando omnino hac ad ſuperiora flexione abſtinendum eſt.

Subligaculum pro ſubjecti ſui craſſitie, debet ut plurimum ad duas ſuæ longitudinis tertias partes, aut paulo plus, è chalybe aut filo ferreo componi, reliquum vero debet ex corio robuſtiori confici, ſi ſubligaculum duplicem pulvilium laminam armatum ferrea habuerit, pro ſecundi pulvilli longitudine minuenda erit corii prædicti longitudo.

Chalybs autem debet eſſe melioris notæ & ejus generis quo effinguntur lotiræ, ita ut illud ſubligaculum non poſſit abrumpi, etiamſi frigidum cudatur, & interim ea flexibilitate & vi elaſtica polleat, quæ apta corporis circumductioni neceſſaria ſit. Hæc Fabrum ſpectant Ferrarium, cui probe & accurate ſignificandum quod ab ipſo exquiritur, ut qui in Chirurgia inſtrumentum aliquod aliud adinvenit, illud operationibus ſuis inſtituendis aptum, cultrario cudendum exhibet.

Secundum quod in ſubligaculi fabrica attendi debet, eſt validitas neceſſaria.

Duabus de cauſis neceſſarium eſt ſubligaculi ſatis robuſta effingere, primo in herniis majoribus atque fluxibilioribus, ſecundo in obæſioribus ſubjectis, quod tamen committo prudentiæ chirurgi qui malum attentius examinavit, unum admonendo, attendat ſcil. exercitio illius cui applicabitur ſubligaculum, nam ſi fuerit homo magni laboris, aut exercitiorum violentiorum, ſubligaculum debet eſſe validius, ne herniam patiatur elabi, aut inter utendum abrumpatur.

Tertium quod adnotari debet in eo poſitum eſt, quod chalybs aut filum ferreum è quibus effinguntur ſubligacula, à ſcuto ſive pulvilli lamina, ad ſuæ longitudinis dimidium, una quarta parte validius & craſſius fabricari velit, ſenſim minuendo ad finem uſque, ut ſic vis major adſit elaſtica. Si verò neceſſarium fuerit pro duabus herniis ſubligaculum conficere, oportet ut illud ſcutum quod zonæ ſeu cingulo continuum eſt ponatur ſuper moleſtiori hernia, ſive illæ à latere dextro, ſive à ſiniſtro fuerint. Obſervandum autem quod omnium ſubligaculorum laminæ ſint ſuis pulvillis minores, nam hi illatum oras ad dimidii ſaltem digiti quantitatem excedere debent, & præterea quo magis elevare velis eoſdem pulvillos, eo minores debeant eſſe laminæ, inguina enim quibus applicantur, nequeunt grandiores laminas pulvillis inſtructas elatioribus ferre, præterquam quod parum adferant commodi.

Quarta eaque notatu dignior ſubligaculorum pars, pulvillus eſt, qui compreſſæ vices gerere, atque partibus è quibus herniæ elabuntur imponi debet, ut ſic impediatur quo minus vel inteſtinum, vel epiploum vel utrumque ſimul excidat.

Generalior regula exigit, ut quantum fieri poterit pulvilli effingantur minores, nam ſic & utiliores & minus importuni evadunt, & præterea ad peritonæi annulos commodius perveniunt, nec ita facile de loco moventur ac grandiores. Interim neceſſarium eſt eos tam variè effingere, ut illud deſcribere ſit impoſſibile, in hoc judicium exercendum, advertendo ad herniarum exitum unde tam multiplices naſcuntur effectus. Præcipuè vero obſervandum ut prædicti pulvilli proportionentur parti cui imponuntur, nam aliquando requiruntur depreſſi & molliores, ut in ſubjectis macilentis, in quibus hernia non fuerit grandior, nec in inguine cavitas; ubi verò cavitas adfuerit major minorve, pulvillus exigitur plus minuſve elatus ac turgens, ita ut cavitas repleatur, nec tamen pars ad atrophiam deducatur, quod evenit quibuſdam novis Sectatoribus qui Inſtrumentis utuntur acuminatis, quib. præter dolorem, ſubſtantiæ deperditionem, faciunt per impeditam ſpirituum irradiationem, & nutrimenti appulſum; ſic etiam annulos apertos ſervant, & unioni ad curam quàm maxime neceſſariæ, obſtant.

Omnes herniæ contineri debent in eo è quo egrediuntur

diuntur loco, non verò in illo ad quem devolvuntur, itaque ſemper ſupra os pubis debent reprimi adque coxam propius, ubi annulorum ſedes eſt, & ubi vaſa vitantur ſpermatica; nam ſi ſubligaculi ſcutum propius ad penem adducatur dolor in prædictis patitur vaſis, quæ inter pulvillum & os pubis ſic arctius incarcerantur, prætetea cum os pubis ſit hic elatius quam prope coxam, impedimento eſt ne pulvillus cavitatem repleat, ſicque hernia elabitur, præſertim inter ſedendum, aut corpus curvandum, jam verò hoc attentius obſervandum ut devitentur mala quibus vix mederi valeas pro voto, cum ſc. ſubligaculum elabi ſinit inteſtinum, unde periculoſiſſima enaſcitur ſtrangulatio.

Regulam generalem flexionis ſubligaculorum quod ſpectat, attendendum ut circum totum corpus circumducta illi undique quam accuratiſſime & immediatè applicetur, ne ſc. facile de loco moveantur quod ipſorum operationi non parum officeret. Particulares flexionis differentias quod attinet, in variis ſubjectis, illæ nullatenus poſſunt edoceri, & etiam, ſubligaculum quantum ante applicationem poſſibile, ad perfectionem ſuam deductum, neceſſarium eſt ipſo applicationis momento variè flectere, ut corpori aptius commodetur, propterea melioris notæ metallo conſtitui omnino debent.

Qui ſubligacula è filo ferreo conficere norunt hoc fruuntur privilegio, quod ſc. filum ferreum minus facilè in variis ſui flexionibus abrumpatur, ſi fuerit melioris notæ; quod è Germania adfertur ineptum prorſus eſt.

Hæc Subligaculorum ſpecies inter præclariſſima reponi meretur inventa, nam ſic omnibus prope in locis, nulla fabri ferrarii adhibita opera, ſubligacula & apta & firmiſſima poſſunt effingi.

Pro condendo hoc è filo ferreo ſubligaculo eadem quæ in ſubligaculo chalybeo ſunt adnotata obſervanda veniunt, & quoad menſuram ſc. & quoad ferri longitudinem, validitatem verò quod attinet, ſiquidem variæ craſſitiei dantur fila ferrea, illud pro prudentia ſua ſeliget artifex, aptum illi firmitati ſuo ſubligaculo conciliandæ quam intendit. Obſervandum tantum quod cujuſcunque demum craſſitiei filo utaris ferreo ſemper duplicandum ſit, ad utrumque ſc. ſubligaculi ut & ejus ſcuti limbum, & quandoquidem filum ferreum ejuſdem eſt per totam ſuam longitudinem craſſitiei, igne temperandum eſt ut ab ea parte cui corium alligari debet minus firmum evadat.

Conficiendum ſubligaculum poſtquam ad corporis modulum exegeris, & ad indicationes neceſſarias attenderis; validitatis aptæ filum ferreum ſeliges, ejus longitudinis ut commodè duplicari poſſit, & ab altera parte manuali aliquo inſtrumento flectes extremitatem rami ferrei ſuperioris, ut ex ea conſtituas ſcutum, vel à dextris, vel à ſiniſtris, ejus figuræ quam aptam videbis pulvillo ſuſtinendo herniæ tuæ continendæ accommodato. Hocce peracto producetur menſura uſque ad fili ferrei partem igne temperatam, ubi ſubligaculi ſumma eſt extremitas, indeque illud duplicabis. Quando ſecundus iſte ramus duplicatus paulo ultra ſcutum deductus fuerit, eum priori ſubjicies, & filo multipliciter complicato ſubligabis; tum ea extremitas quæ ſcutum excedet lima corradetur ut depreſſionem aliquam acquirat, poſtea eandem ad interiora contorquebis ad prædicti ſcuti figuram, ut illud è ferro duplicato conſtruatur, ut ipſum cingulum. Continuabis validam ligaturam duarum extremitatum, quæ in unum ſcuti locum coibunt; poſtea ſubligaculum pro lubitu flectes duabus adhibitis manibus, flectere incipiendo quaſi ovalem aut aliam aptiorem figuram conficere in animo eſſet, recurvabis poſtea cingulum prope aut longè à ſcuto, prout neceſſarium fuerit altius illud applicare; reliqua & perfectior flexio malleolo conciliabitur, ramum ferreum interius leviter tundendo ut ad menſuram corporis exquiſite adaptetur.

Quando ſubligaculum pro voto efformatum habueris, duos ramos ſimul deligabis, eos invicem complicando, & tænia filea tres lineas lata circumducendo: Hæc ligatura duplici adhibetur uſui, ſc. validitatis æqualitatem ramis duobus concilia t, & præterea prima eſt ſubligaculi inſtructio, cui ſecunda è tela contecta, bombace, aut lana tenui & bene carpta repleta, per totam longitudinem interius adſuitur, ut ſic ferrum minimè lædat. Secunda hæc inſtructio non adſuetur quin prius extremitatem loro coriaceo, clavo adfixo, vel tela ſpiſſiori ad aliquam longitudinem producta, armaveris, poſtquam eandem illam extremitatem lima corraſam depreſſiorem feceris, ut ſic minus craſſa fiat atque minime lædat.

Pauci admodum cudendorum ſubligaculorum chalybeorum ſunt periti, nullique in provinciis Gallicis tales reperiuntur, quantumvis aliis inſtrumentis cudendis; apti interim illud utiliſſimum foret, cui ego pro virili medebor, dummodo urbium chirurgi attentiori animo & magno cum ſtudio legere velint quæ hactenus à me hic fuere perſcripta.

Verum quandoquidem menſura à me deſcripta fabro pro conficiendo ſubligaculo eſt inſufficiens, conſulo unicuique chirurgo paret ſibi exemplar aptum ex unico filo ferreo ejus craſſitiei quæ facile flecti poſſit, ut ſic apte curvetur ad figuram corporis cui applicari debet, & poſtquam filum illud ferreum ad corporis menſuram exquiſite exegerit, tum faber viſo exemplari faciliimè ſubligaculum cudet, unicum ſuperrerit, ſcil. præſcribatur & craſſities latitudo cinguli, cui demonſtrandæ cartaceum omnino aptum fuerit: Scutum quod attinet, conficietur ad normam illius quod per flexionem fili in altera extremitate; & quoad magnitudinem & quoad figuram neceſſariam, deſcriptum erit.

Habemus ſubligacula chalybea fracta miræ inventionis, quæ ſæpiſſimè Magoatibus exhibui. Unico aut duplici armantur ſcuto, prout libuerit.

Quæ duplex ſcutum gerunt per ſcuta ſua disjungentur mediante cochlea à dextris vel ſiniſtris poſita, hoc eſt ſi è duabus herniis quas reprimere neceſſarium eſt major à dextris fuerit, cochlea in eodem latere poni debet, & à ſiniſtris, ſi hernia præcipua in eo fuerit latere. Hæc cochlea inſinuatur in ſtriatium cavum in altero ſcuto efformatum. Subligacula hæc, præter ſcuta ſua è quatuor aliis concinnantur partibus, quarum prima, eaque breviſſima, cochleæ continuatur, hæc à ſecunda, ſecunda à tertia, tertia à quarta, & quarta à quinta concluditur; quintæ autem debet adfigi lorum coriaceum validum pro ſubligaculo claudendo.

Subligacula fracta unico armata ſcuto, è quatuor tantum conficiuntur partibus quæ clavo ferreo ita compinguntur, ut ad interiora tantum flecti queant, ſic magnum ſubligaculum in pera geſtari poteſt. Eadem ratione muniuntur ac alia ſimplicia, è chalybe aut filo ferreo, & in eo tantum differunt quod pro flectendis partibus clavo compactis,

compactis, neceſſarium ſit tria foramina, ſeu potius aperturas, in inſtructione, quæ ipſis adſuitur, conficere.

Subligacula hæc ſunt admodum commoda atque præcipue iis, qui de die & nocte ea gerere neceſſarium habent.

Omnia ſubligacula chalybea, quæ noctu gerere animus eſt, latitudine trium aut quatuor pollicum breviora eſſe debent, quam ferant duæ tertiæ craſſitiei corporis partes, ut quando ſuper ſubligaculi extremitate cubatur, minime ſic ſcutum aut ejuſdem pulvillus de loco moveatur.

Pro infantulis faſciis ſuis adhuc dum circumvolutis aut aliis excrementis ſe inquinantibus, componenda ſunt ſubligacula, quibus urina & ſordes adhærere non poſſint, ut ea putrefaciant; ejus conditionis ſunt, quæ è duplici fili ferrei tenuis ramo concinnantur, ad modum quem ſupra in majorum deſcriptione enarravi, ſed alia inſtruuntur ratione, rami ſc. duo non ſimul colligantur ut in majoribus, ſed inter eos cartaceum reponitur ſegmen, duas aut tres lineas latum, circum aſſuta valida è filo cannabino tænia, in totum cingulum producta, & etiam multo ulterius pro pueruli craſſitie, quod ultra cingulum producitur ter replicatur ut ſic ligulæ coriaceæ, quæ hamulo aut productioni ferreæ è ſcuto ex linteo ad magnitudinem olivarem confecto, aſſurgit alligatur, vices gerat: mox memoratum ſcutum parvæ adſuitur lamellæ, quo peracto, interſuetur tænia ramos ferreos inter & cartaceum per totam cinguli longitudinem, poſt ceræ albæ fuſæ per totam ſui longitudinem exquiſitè immergetur, ut ſic ab urina non corrumpatur: frigefacta cera cultello lævigabitur, atque ita ſubligaculum applicationi aptum habebis, quod de die & nocte geſtum neceſſario hernias infantulorum inteſtinales, curabit, & iis minime moleſtum erit.

Pro umbilico conficitur etiam ſubligaculum ex chalybe aut filo ferreo, ſed dimidias tantum; pro varia magnitudine corporis variè curvabitur, ut in aliis dixi, in hoc tamen differt, quod ſc. partes, quibus hocce in caſu applicatur, ſunt omnino diſſimiles iis, quibus alia admoventur. Lamina media ſit grandior & ovalis figuræ, aliquando rotundæ; vaſtior conficitur hæc lamina, ut abdomen, quod in obæſioribus ſemper prope acuminatur, contineatur.

Si ſubligaculum hoc fiat pro inteſtino, & Inteſtinum integrè reduci valeat, in media hac lamina collocatur mollior globulus ad umbilici formam conſtitutus, ut cavitas eo repleri poſſit.

Si ſubligaculum è filo ferreo conſtruatur, neceſſarium fuerit, poſtquam laminam mediam duplicata ſpiſſioris textus tela inſtruxeris, illi adſuas aliam laminam è tenuiori ſubere Hiſpanico, aut è duplici carta luſoria confectam, prius appoſito atque alligato hamulo ferreo iſtius laminæ parti media. Hujus ſubligaculi cingulum latius eſſe debet, per vaginam laneam aut xylinam, quæ propterea ab utraque cinguli parte frequentibus denſabitur punctis.

Subligacula omnia, quantum fieri poteſt, levia ſunt facienda, ſiquidem eorum majus pondus poſt aliquod tempus moleſtum eſt. Si materia è qua conficiuntur melioris fuerit notæ, frigidè facilè cuditur, & ſubligaculum exhibet leve, quodque eo validius eſt quo magis cuditur, ſicut tenuior lorica malleo probe cuſa, ictibus fortius reſiſtit, quam quæ è pejoris notæ metallo & ponderoſior fuerit.

Subligacula chalybea, ut & è filo ferreo triplici volunt veſtiri inſtructu, tam quoad ſcuta, quam quoad cingula.

Primus inſtructus è ſpiſſioris textus tela cannabina confici debet, quæ adſuetur tum laminis ſcuto ſuſtinendo deſtinatis, tum cingulis; ſed ſuper memoratis laminis ſemper duplicari debet, ut ſic ſcutum ſive pulvillus, validius colligari atque uniri poſſit, ut & hamulus ferreus ipſi commode inhærere valeat in ſubligaculis è filo ferreo conſtructis.

In omnibus ſubligaculis hamulus cui ligula coriacea connectitur in media lamina pulvillo ſubjecta ſemper collocabitur; hamulus vero, cujus mucro ad inferiora vergit, commodior erit, & induſium non lacerabit.

Ligula coriacea, cui oſcilla inſeruntur pro claudendo ſubligaculo, è corio conſtituetur valido ne facile elongetur & oſcilla confertim inſeri poſſint, ut ſic conſtrictio pro libitu fiat, & prædicta oſcilla nullatenus lacerentur.

Secundus inſtructus cinguli vagina erit, de qua mox verba feci, & quæ componitur è faſcia linea oblique ſciſſa & goſſypio aut lana repleta, poſt ſubtus cingulum chalybeum à pulvillo ad oſcilla uſque conſuta. Hic inſtructus efficit, ut ferrum minime lædat, utque rubiginem non contrahat; ejus loco poteſt etiam ſubſtitui limbus panni lanei tenuioris.

Pulvillorum ſecundum inſtructum quod attinet, multipliciter in forma & materia variant; forma pendet ab ipſo artificis judicio, ſuperius pronunciavi minimos eſſe optimos, quod non ita intelligendum, quaſi omnes eadem ratione efformari deberent, penes opificem erit magnitudinem aptam ſeligere.

Si neceſſarium fuerit pulvillum paulo longiorem conficere, adeo ut uſque ſuper os pubis aſcendat, quia ſc. inteſtini eruptio juxta illud os reperitur, parſque macrior eſt, oportet pulvillus ſit mollior, ut prædictum os in illum pulvillum inſeri queat, alias vacuum fiet in loco, unde inteſtinum elabitur, & præterea ſi durior foret pulvillus hoc in caſu, partem cui applicatur læderet; ut autem mollior evadat pulvillus, replebitur lana carpta, aut goſſypio.

Quando agitur de duriore conficiendo pulvillo, adhibebitur tomentum panneum malleo contritum, & in ſacculum è largioris textûs tela cannabina immiſſum, qui ſic mertus ſuper lamina ferrea collocabitur; pilus equinus ad id etiam aſſumitur, qui medias inter lanam & tomentum occupat. Aliquando ſubere utor Hiſpanicô pro eâ quam in pulvillo expeto duritie, ſemper ſatis lanæ ſuperimponendo, ejuſque bene carptæ; ut pars præ pulvilli applicati duritie non atrophietur aut marceſcat.

Pulvillus pro Epiplocele, in iis, qui magnum gerunt abdomen, debet breviſſimus fieri & obtuſus, atque in ſui ſuperiore parte depreſſus, lævis, & inverſionis commodæ, ut abdomen non lædat, nec effectum impediat, quem ab arcta compreſſione exquirit, hæc autem compreſſio per partem pulvilli inferiorem perficitur, quæ propterea magis aut minus tumebit, pro civitate partis; obſervandum præterea, quod ſemper pulvillus à parte coxæ magis turgere debeat, nec durior effici. Jam verò ut qui ſubligaculum gerit, illud inferius quam par eſt applicare non valeat, in quo error committitur ſatis ordinarius, oportet pulvillum magis in tranſverſum deducere, ut immediatè infra os pubis ſemper remaneat, oportet præterea eum & molliorem & depreſſiorem à parte vaſorum & penis efformare.

Tempus mihi deficeret ſi tot pulvillorum genera, quot herniæ pro ſua varietate conficere cogunt deſcribere tentarem, in hoc exercebitur artificis judicium, nec mirum ſi qui chirurgiæ genium non ſatis poſſident, nihil boni conficere queunt.

Medium omnium pulvillorum, cujuſcunque demum fuerint formæ, durius eſſe debet, quàm ejuſdem limbi, excepto eo qui pro teſticulo retento adhibetur: Neceſſarium autem eſt pulvillos laminis ſuis probe aſſuere, & poſtea corio ovillo albo, aut potius caprino tegere; eadem ratione tegitur cingulum, hicque tertius & ultimus inſtructua eſt; ſutura vero tum pulvillorum, tum cingulorum, debet quantum poteſt à limbis eorumdem removeri, ut ſic minime lædat.

Aliquando faſcia quæ coxam complectatur opponitur, cujus aliud extremum cingulo appenditur, aliud vero hamulo ſcuti alligatur; hæc autem faſcia ante ligulam coriaceam hamulo debet inſeri, ut ſic ſolvi nullatenus poſſit.

Et quandoquidem ſæpiſſimè de vita proximi agitur qui ſubligaculis in ſuis herniis confidit, eorum faber per propriam tenetur conſcientiam, ſe in hoc negotio peritum reddere, & omnes herniarum ſpecies noſſe, propterea ſi artem cui ſe vovet dilexerit, in eaque delectetur peritus evadet, ſin minus in difficultates multas impinget.

Debet præterea & prudens admodum eſſe, & in arcano tegendo religioſus, ne ſcilicet morbi ipſi commiſſi divolgentur. Inopibus etiam in charitate ſuccurret, ut ſic ab omni parte conſcientiæ ſatisfaciat, ſed potiſſimum quod ipſi impoſſibile eſt nunquam pollicebitur. *Nicolaus Le Quin Tractatû Gallicò de Herniis.*

De Operatione in Herniis aliàs incurabilibus exercendâ.

Herniarum cauſa cognitis facile intelligi poteſt in quo conſiſtat curationis ratio. Nam ſicut cauſa herniæ eſt illius meatus apertio, ſeu per relaxationem, ſeu per rupturam: Ita curatio è contra ejuſdem eſt meatus conſtrictio. Illa conſtrictio aliquando conficitur per pharmaciam, nempe per medicamenta aſtrictiora, vel conſolidativa intus exteriuſque adhibita, & per Zonam ſimul geſtatam, cujus conſtrictione impeditur, partium prædictarum exitus extra illum meatum: quo impedit, paulatim meatus conſolidatur, præſertim cum tantum eſt dilatatio, & non ruptura, vel cum ruptura eſt exigua, & in ætate puerili. Interdum non poteſt per medicamenta, & Zonam curari, præcipuè cum hernia eſt non à dilatatione, ſed à ruptura, & quidem ruptura magna, ac jam antiqua, & inveterata, tunc enim debet curari per Chirurgiam, nempe, vel ſectione, vel uſtione. Quando ergo per chirurgiam curatio inſtituitur, tota ratio ejus in eo conſiſtit, ut illi meatus, ſeu dilatatione ſeu ruptura dilatati conſtringantur. Conſtrictio illa non fit per ſectionem, ſed ſectio præcedere debet, ut poſtea conſtrictio fieri poſſit. Conſtringi enim meatus non poteſt, niſi prius ſectio ad meatum uſque fiat, & talia per quam Chirurgos ad meatum illum poſſit pervenire, ac eum poſſit contingere, non enim poteſt meatum conſtringere, niſi prius ad eum manibus pervenire poſſit. Cum ad meatum pertingi poteſt, tunc ille vel ſutura, vel uſtione, vel strictura fili aurei aut plumbei circumducti coarctatur, de quo latius.

Interim ex præcedentibus & ex eo quod ſectiones hæ ſint periculoſæ colligere poteſtis, quod non facile, neque temere ad eas ſit progrediendum. Nam ſi tantum ſit hernia inguinis, quia illa tantum eſt incipiens, & incompleta, & tantum à dilatatione peritonæi, & quia ibi omentum vel inteſtinum facile per Zonam retrudi poteſt; ideo ſectio non eſt neceſſaria, ſed tantum per pharmaciam cura eſt inſtituenda, nec propter parvum malum debet tam periculoſum remedium ſuſtineri. Si etiam ſit hernia ſcroti, & ſit parva; ſic ut omentum tantum incidat, non eſt opus ſectione; omentum enim quia ſuperius eſt ligatum, non poteſt procul, & non niſi exigua ſui portione in ſcrotum incidere, & ſic illa hernia non eſt tam magna, ut tantum remedium exigat. Si ſit major, ſic ut inteſtinum in ſcrotum incidat, ſitque parva & recens, & in juvenili ætate, primum tentanda eſt cura per medicamenta: nam ſæpe adhuc curatur, & ideo non eſt temere ad ſectionem veniendum. Sin inveterata ſit, & tumor maximus, & pharmacia omnis fruſtra adhibita, tum primum de ſectione debet cogitari: debet autem ea fieri in ætate juvenili, ſenilis non ſufficit tanto remedio ferendo. Eſt porro hæc ſectio omnis valde periculoſa.

Verum quia plures ejus differentiæ ſunt, illa quæ fit modo ordinario, quo utuntur Empirici, & circumforanei, hernias ſecantes, quæ ſcilicet cum exſectione teſticuli fit, omnium eſt periculoſiſſima: quæ verò fit per punctum aureum vocatum, etſi etiam ſit valde periculoſa, minus tamen eſt pericula præcedente. Inſuper quæ fit modo empirico, exponit hominem periculo ſterilitatis, propterea quod fiat cum ablatione unius teſticuli: imo, ſi hernia ſit ab utroque latere, & ab utroque latere fiat ſectio, facit hominem abſolutè ſterilem, quia talis fit cum ablatione utriuſque teſtis. Punctum verò aureum non aufert teſticulos, ideoque hoc periculum ſterilitatis non adducit. Sed in univerſum modos Chirurgicæ curationis eſt triplex. Unus fit per uſtionem. Secundus eſt ordinarius, & communis empiricorum, & fit cum extractione teſticuli; Tertius vocatur punctum aureum, propterea quod fiat cum filo aureo, meatum per quem inteſtina labuntur, conſtringente.

Primum modum curandi per uſtionem docent, Avicenna, Rhaſis, Nicolaus, Theodoricus, Guido, & alii. Alii autem faciunt eam cum cauterio actuali, alii potentiali, qui iſtum modum docent, dicunt, quod æger debeat collocari ſupinus, cruribus elevatis, capite depreſſo, quodque inteſtina, ſi exciderint, debeant intra abdomen reponi. Inde, inquiunt, debet aduri, ſuper inguen cum cauteriis ignitis, uſque ad os pubis, eo ſcilicet loco, per quem deſcendere ſolebant inteſtina: & debent fieri uſtiones plurimæ, incipiendo à ſurſum, & deſcendendo per totam regionem rupturæ. Tunc curandum eſt, ut eſcharis collapſis loca uſta conſolidentur, & cicatriſentur, & ut æger interim 40. diebus maneat ſupinus, nec moveatur, ut interim inteſtina non deſcendant. Cavendum autem eſt, ne inteſtinum aliquod vim ignis ſentiat, nec vaſa quoque ſpermatica; nam ſic virtus generandi læderetur, quamvis, inquiunt, ægre fieri poſſit, ut illa non offendantur. Theodoricus, & Guido, docent, uſtionem facere cum potentiali compoſito. Ergo, ut prius, ægro & inteſtinis intra abdomen repoſitis, laxiorem productionis peritonæi partem, unaque ſpermatica vaſa, & cremaſterem muſculum ad iſchii os adducunt: tum reliquam proceſſus peritonæi partem cauſtico medicamento validiore,

Digitized by Google

validiore, vel debiliore, pro ratione corporis inurunt cauterio recta ad oſſis perpendiculum affixo ea parte, qua inteſtinum procidebat, eſcharam, quæ inde producetur, ad vivum uſque divellunt. Tum aliud iterum cauſticum, eidem loco, quod ad os uſque exarat apponunt, ut ſic proceſſus ille peritonæi aduratur, & in eſcharam convertatur, tum ſanciunt medicamentis, ut illa quoque eſchara cadat, & in locum eſcharæ caro, & dura cicatrix, ac quaſi callus ſuccreſcat. Nam cum proceſſus ille peritonæi, per quem inteſtina incidere ſolebant, ſic dura ac ſolida ac calloſa cicatrice eſt obſtructus, fit, ut omentum, & inteſtina non poſſint amplius per ipſum in ſcrotum procidere. Hæ ergo uſtiones ea ratione curant herniam, quatenus faciunt talem conſtrictionem, & coarctationem in loco, in quem inteſtina relabuntur, ut deinceps delabi per illum non poſſint. Cardanus Comment. ad Aphor. 27. l. 6. Hippocr. ait; quod ille modus ſit facilior, & ſecurior quam ſecundus modus, qui ordinarius, & empiricus dicitur, quippe cum ex ſectione teſtis fit, idemque etiam Paræus. Verum tamen monet, ut iſta curandi ratio tunc non tentetur, quando ipſum omentum, vel inteſtina ipſi proceſſui peritonæi tam fortiter ſunt agglutinata, ut inde divelli, & in locum ſuum compelli non poſſint: tum enim inteſtina aduſtione illa tangerentur & violarentur, unde graviſſima mala ſequerentur. Secundo etiam, ut non tentetur, cum illius proceſſus dilatatio eſt valde magna, aut cum proceſſus eſt ruptus, & inteſtina magna mole excidunt, tunc enim uſtio ad curandum non ſufficeret; quia ſatis calloſa cicatrix non eſſet tunc ſatis fortis ad illam molem incumbentem retinendam; ſed effringeretur & malum recideret. Tertio, ut etiam non tentetur, cum ægri adhuc in illa ætate ſunt, in qua non poſſunt ſe immotos continere, & excrementa alvi ad arbitrium tenere.

Secundus modus, qui eſt ordinarius, & empiricus, & per ſectionem fit, adſcribitur à P. Ægineta c. 65. lib 6. & fit hoc modo. Æger debet collocari ſupinus ſuper ſcamnum, aut menſam, cruribus divaricatis, & extenſis, non autem curvatis. Tunc inteſtina reponi intra abdomen, & retrudi diligenter debent: & porro palpandum ſcil. ut teſticulus ſit in burſa, an vero ſurſum retractus. Si ſit in burſa, erit tum atramento faciendum ſignum, pro vulnere faciendo; vulnus debet fieri in inguine lateris, tam altè aut paulo altius, ac eſt origo ſeu radix penis. Obliquum debet eſſe vulnus, longitudinis ferè duorum digitorum tranſverſorum. Ejus ſigno ſic atramento notato, debet cutis in illo ſigno apprehendi, & ſecundum latitudinem tranſverſam plicari, ſic ut plicatura, cum linea notata, faciat crucem, & unum extremum plicaturæ tenebit, & attollet famulus aſſiſtens: alterum extremum, quod verſus ſe eſt, attollet ſiniſtra manu, ipſe Chirurgus.

Tunc ſecundum, & ſupra lineam ipſam, cum raſorio facienda eſt ſectio profunda. In vulnus debent immitti duo digiti anteriores, & cum iis vaſa ſpermatica, & proceſſus peritonæi, illa vaſa cingens, apprehendi, & à partibus, quibus adhæret, violenter ſeparari, & ſeparata uno cum teſticulo ipſis vaſis annexo extrahi per vulnus factum. Cum extracta ſunt, & extra vulnus pendent, debent vaſa ſpermatica, & proceſſus peritonæi illa vaſa circumdans, altiori, quo poſſunt loco, ligari ſerico filo valde longo, & tunc ſub locum ligaturæ amputari: alii amputant tantum, alii extrema inſuper adurunt. Quod amputatum eſt, nempe teſticulus cum portione iſta vaſorum ſpermaticorum, & proceſſus peritonæi, terræ mandari poteſt; quod ſupra amputationem eſt, et corpori interius adhæret, reponi per vulnus intra abdomen debet: ſic tamen, ut fili oblonga particula extra vulnus pendula maneat, quo poſtea poſſit filum extrahi, ut in corpore non remaneat. Per foramen poteſt olei aliquid roſati immitti: penicillum cum oleo roſato, & vitello ovi imponatur, & deſuper ſtuppa cannabina cum unguento ſtiptico, & repellente, quod ſanguinem compeſcat, & inflammationem arceat, ex albumine ovi, aceto, oleo roſato, bolo, ſanguine draconis, &c. Ad latus vulneris lintea multiplicata, quaſi pulvinare quoddam ad comprimenda labra vulneris adhibeantur. Poſtquam intra corpus, quod ſub ligatura eſt computruit, & filum decidit, filum extrahendum eſt: extracto, vulnus curandum, claudendumque. Interea dum illud quod ſub filo eſt, putreſcit, & decidit, generatur caro & callus durus in locum vinculi decidentis, qui callus extremum proceſſus peritonæi abſciſſum, per quem inteſtina incidebant, & ſeminarium vaſorum, qui in illo proceſſu ſunt, occludit & obturat: illo extremo ſic per callum occluſo non poſſint deinceps per illum proceſſum inteſtina delabi in ſcrotum, & illa hernia eſt curata. Si hernia ſit ab utroque latere, quod jam de uno latere dictum ab utroque eſſet faciendum.

Tertius modus vocatur aureum punctum. Vocatur autem ſic, quod fiat ſtringendo cum filo aureo. Verum eſt notandum, quod ſub hoc puncto aureo comprehendantur varii modi operationis, qui omnes verè & propriè non deberent dici punctum aureum, cum non fiunt omnes cum filo aureo, nec omnia fiunt eo modo, quo punctum aureum propriè dictum, tamen impropriè vocentur punctum aureum, & comprehenduntur ſub eo per hoc, quod fere ſic fiant, ſicuti punctum aureum, & in eo cum puncto aureo, ab empirico, & ordinario ſecandi modo differant. Hac lata puncti aurei appellatione ſunt plures aurei puncti modi.

Primus eſt, Ægro ſupra menſam collocato, & repoſitis ſi exciderint inteſtinis in inguine, ſupra radicem virgæ, fiat oblonga, & obliqua ſectio, tam profunde, quo uſque perveniatur ad vaginalem peritonæi proceſſum. Cùm jam ille proceſſus detectus eſt, debet blande digito à circumjectis partibus paululum ſeparari, ut ſub illo aureum filum duci poſſit. Cum ergo ſeparatus eſt, tenue aureum filum, craſſitudinis aciculæ majoris, ſubcurvum, ſub illum proceſſum duci debet, duplici circumductione, circumducti extrema debent conjungi, ne diſſolvantur. Itaque debent per tenacula ferrea ſibi mutuo intorqueri; ab intortis, quod ſupereſt debet abſcindi, & extrema abſciſſionis ita deorſum, & ipſi nodo implicari, ut ipſa circumjectas partes non pungant. Hoc eſt propriè punctum aureum, quo hernia curatur hac ratione, quatenus ſcilicet per illud filum aureum circum vaginalem peritonæi proceſſum circumductum, ipſe proceſſus qui antea laxatus, vel ruptus, & per quam propterea omentum, & inteſtina in ſcrotum incidebant, ita conſtringitur, ac coarctatur, ut illa deinceps non amplius per illum dilabi poſſint. Verum ſciendum eſt quod cum per illum proceſſum debeant naturaliter ſpermatica; & deferentia vaſa tranſire, ideo illa aſtrictio per filum aureum non debet eſſe nimis arcta; nam ſi eſſet arcta nimis, tunc illa vaſa ita comprimerentur, quod per ea non poſſet eſſe materiæ ſeminalis tranſitus; & ſic homines imprimis fierent ſteriles. Deinde, ſi nimis arcta eſſet,

teſtes

teſtes qui ſub loco conſtrictionis ſunt, putreſcerent, quia privarentur fluxu ſanguinis alimentarii, & ſpiritu vitali, qui per illa vaſa ſpermatica ad teſtes debent pervenire. Debet ergo ſtrictio cum filo aureo eſſe moderata, ſed ita arcta, ut nec omenta, & inteſtina per illum meatum & circulum aureum circumductum ei prolabi poſſint, & tam laxa, ut commode & ſine coarctatione poſſint ſpermatica, & deferentia vaſa per eum tranſire.

Notandum propterea, quod in pueris ſtrictio debeat minor eſſe, quam in adultis, propterea quod pueri adhuc debent creſcere, & ille proceſſus & vaſa ſpermatica debent in iis cum ætate adhuc ingroſſari. Itaque debet in iis ſtrictura proportionari craſſitudini, quam proceſſus, & vaſa illa ſunt habitura in adulta ætate, ut illa nimirum tunc adhuc ſit ſatis libera & laxa in ætate provecta, quia illa vaſa non amplius creſcunt. Poteſt ſtrictio proportionari craſſitudini proceſſus, qui tunc eſt. Filum illud aureum debet ibi tota vita relinqui, & vulnus factum debet deſuper uniri, ac conſolidari, modo quo alia vulnera curantur. Poſtmodum debet æger adhuc 20. diebus in lecto contineri, capite demiſſo, & pedibus in altum elevatis, ne inteſtina contra partem ſauciatam, & à ſectione & contractione debilitatam incumbendo, eam dolore, & inflammatione afficiant. Capitur vero ad hanc rem filum aureum potius quam alterius metalli, quia illud eſt imprimis valde flexile, & ideo apprime accommodatum, ad ita facile intorquendum. Secundo illud metallum in corpore remanens non corrumpitur, nec putreſcit, nec æruginem contrahit, nec maligna qualitate afficit partes, quas attingit. Et hic modus eſt propriè dictum punctum aureum.

Secundus modus puncti aurei eſt, qui fit ferè eodem modo, ſed non omnino. Differt autem à priore, quod filum, quod circumducitur, proceſſui illi peritonæi, ad eum conſtringendum, non relinquatur in corpore, ſed poſtea educitur, qui modus à nonnullis ideo eſt excogitatus, quod putent, malum eſſe in corpore metallum aliquod, aut aliquod naturæ noſtræ heterogeneum, in corpore relinqui. Incidunt ergo in inguine, ut prius, & proceſſui peritonæi ſeu vaginali, eo modo, quo antea dixi, uno tantum circulo circumducunt, virgulam plumbeam, & quantum ſufficit coarctando intorquent, & ſimul extrema virgulæ, quæ longiora eſſe debent, extra vulnus propendere ſinunt, tum ægrum in lecto continendo expectant, donec naturam in loco coarctato jam callum duxiſſe veriſimile ſit. Cum hoc factum arbitrantur, eam virgulam plumbeam iterum evolvunt, & explicant, & blande extrahunt, & tunc vulnus conſolidant, & tunc hernia eſt curata, hac nempe ratione, quatenus in loco illius proceſſus vaginalis, ubi coarctatio à filo plumbeo facta fuit, eſt à natura productus callus, qui facit quod ille proceſſus non amplius poſſit dilatari, & inteſtina non amplius poſſint per illum (ultra locum, in quo callus generatus eſt) procidere, qui callus non potuiſſet à natura produci, ſi proceſſus ita laxus permanſiſſet, & ſi locus per circumductum ejuſmodi plumbeum, filum non fuiſſet ſic coarctatum. Ideo autem hi capiunt filum plumbeum & non aureum, quia plumbeum adhuc eſt mollius & ideo poſtea facilius extricatur, & educitur, quam filum aureum. Verum mihi non placet iſte modus, quia imprimis per hoc, quod filum aureum in corpore remaneat, nihil mali poteſt corpori inferri. Videmus enim aliquos globos plumbeos multos tota vita in corpore ſine noxa geſtare. Secundo, quia non puto per ejuſmodi callum inductum, ſufficienter herniam curari poſſe, præcipuè, ſi magna ſit: nam incumbens denuo magnum illud inteſtinorum pondus ſupra calli locum, eum facile extingere poteſt, neque videtur, quod callus ſemper tam fortis generabitur, qui poſſit incumbentibus inteſtinis reſiſtere.

Eſt & tertius modus fili aurei, quem ex Paræo vobis tradam, & eſt talis. Inciſio fiat ſuper os pubis, in vulnus imponatur ſpecillum ſimile cannulæ. Illud ſpecillum per foramen ſub peritonæi proceſſu, ſecundum ipſius proceſſus longitudinem impellatur, tum ſurrigendo ſpecillum, divellatur eo dictos peritonæi proceſſus, à viciniis, & fibris, nervoſiſque partibus, quibus adhæreſcit, mox & ſpermatica vaſa à cremaſtere, teſticuli muſculo, abſtrahente. Quibus perfectis, Chirurgus ipſum proceſſum ſeorſum adducet, ejuſque quantum laxius eſt, exiguis, & laxis tenaculis, foraminibus in medio prævlis, comprehendet, atq; acu duplex filum ducente tranſadiget, proximè prope vaſa ſpermatica, & cremaſterem teſticuli muſculum, ſed & iterum ducenda erit acus in ejus, quod ea proceſſu peritonæi reſtat medium, una cum prehenſis vulneris labris: tum arcto modo filum reſtringendum eſt, & poſtea perſecandum: ſed ipſius tantum relinquendum eſt, quantum ſatis eſt, ut extrorſum à vulnere pendeat, illud filum putredine ſenſim ea ſe diſſolvente, nec vero ante abſtrahendum, quam natura in ligaturæ locum carnem generaverit & repoſuerit, alias fruſtra omnis labor. Inde vulnus detergendum, carne implendum, & cicatrice obducendum, cujus calloſa durities delapſuro iterum inteſtino, vel omento obſtabit. Hunc modum illis verbis deſcribit Paræus, & ponit in modos puncti aurei, quamvis propriè non ſit punctum aureum, ſed ab eo multum diviſum. Ideo tantum nomine puncti aurei appellatur, quod fit ſine exemptione teſtis, ſic ut punctum aureum, & quia in hoc cum puncto aureo convenit, quod ſicut in puncto aureo proceſſus ille peritonæi, ſeu meatus vaginalis, in quem ruptum, vel laxatum, inteſtina, vel omentum incidit, mediante filo aureo circumducto, conſtringitur, & moderata ſtrictione coarctatur. Ita in hac operatione, idem proceſſus primo mediante ſutura, poſtmodum verò callo in ſuturæ locum ſuccedente arctior fit, qua arctione fit, ut omentum & inteſtina non amplius per eum incidere poſſint. Verum Paræus hunc modum valde obſcurè deſcribit, & multa ſunt, quæ vix intelligi poſſunt, nec ipſe intelligo. Interim tamen notandum, quod hæc ſit ſumma operationis, nempe ut in inguine oblonga ſectio fiat, donec proceſſus vaginalis detegatur: cum eſt detectus aliquo ſpecillo ſeu inſtrumento, à viciniis fibroſis partibus blande abducitur, cum eſt abductus, videatur quantum proceſſus ille excidat in laxitate, vel ubinam ſit ruptus, & quanto ſit meatus ille laxior quam debeat eſſe, aut quam pro tranſitu ſpermaticorum vaſorum requiretur, in quanta parte laxitatis excedit, in tanta debet mediante ſutura conjungi, ſic ut ſufficiens tantum portio cavitatis reſtet, per quam liberè ſpermatica vaſa poſſint deferri, ſic ut non ſit totus proceſſus ſuendus, aut ſutura excludendus, ſed tantum aliqua portio unius lateris ipſius. Ut autem ſutura illa commodè fiat, debent vaſa ſpermatica, quæ in iſto proceſſu ſunt, ad unum latus illius proceſſus ſeu meatus abduci, nempe ad latus quod non debet ſui, ne ab acu pungatur. Tunc portio ejus quæ ſuperflua eſt in laxitate debet apprehendi, & attolli, & conjuncta una cum labris vulneris, aut cum ipſa cute ſui cum filo ſerico, cujus extrema extra vulnus pendeant. Sutura facta, tam diu æger in lecto detinendus eſt, donec filum putreſcat, tunc in locum ſuturæ à natura generatur callus. Callus, in illa portione ſuperflua laxitatis ipſius proceſſus productus ſit, ut ille proceſſus

ſit

ſit ſtrictior, & quia ſic ſtrictior factus eſt, ſit, ut omentum, & inteſtina per ipſum non poſſint amplius decidere, callo nempe tranſitum impediente. Verum quia totus proceſſus non eſt ſic ſutura, nec callo occluſus, ſed tantum portio ejus, quæ erat ſuperflua in laxitate, aliqua vero portio ejus eſt relicta, & non conſuta, & conſequenter, in ea callus non eſt factus, ideo per illam poſſunt vaſa ſpermatica libere tranſire; Ergo per hanc operationem hoc efficitur, ut ille proceſſus peritonæi pro tanta ſolum portione reſtringatur, pro quanta erit nimis laxus, quo fit, ut hernia curetur, & tamen ſeminariis vaſis tranſitus non impediatur, atque hi ſunt aurei puncti, omnium herniæ ſectionum modi.

Modo quæritur, an hæ ſectiones in viris tantum, an vero etiam in mulieribus locum habeant? Videtur enim, quod non habeant locum in mulieribus; quia hæ ſectiones maxime ſunt pro hernia ſcroti, ea autem mulieres non laborant. Secundo omnes hæ ſectiones ſunt pro hernia, quæ fit ab omento, & inteſtinis incidentibus per illa foramina peritonæi, quæ ſunt in inguinibus, per quæ vaſa ſpermatica extra peritonæum ad teſtes extra corpus pendentes feruntur, & ſic tantum oro illa hernia, quæ fit ab omento & inteſtinis in proceſſum illum peritonæi à dictis foraminibus ortum habentem, & uſque in ſcrotum, per modum canalis pendentem, decidentibus: atque illa foramina peritonæi, & illi proceſſus non videntur in mulieribus eſſe; Ergo illis hæ ſectiones, quæ pro tali hernia fiunt, non videntur locum habere. Quod talis proceſſus, & foramina in mulieribus non ſint, docet Verſalius c. 2. l. 5. & ratio videtur ſuffragari; quia illi proceſſus, & illa foramina tantum ſunt facta, ut per eos deducantur vaſa ſpermatica, extra corpus ad teſtes, quia teſtes earum interius latent, ergo non ſunt in iis foramina illa aut illi proceſſus. Verùm reſpondeo Veſalium in eo erraſſe, ut Colimbus, Fallopius aliique notaverunt, quod mirum eſt, & ideo dico in mulieribus etiam illa foramina & illos proceſſus peritonæi eſſe, verum per illos non deferuntur in eis nec ſpermatica, nec deferentia vaſa ad teſtes, ſed uteri muſculi, cremaſteres, & ſic quia illos proceſſus & foramina etiam habeat, ideo quoque in eis hernia illa, quæ ab omento & inteſtinis, in illos proceſſus delabentibus, fit, contingit, quæ hernia in illis, tamen non eſt hernia ſcroti, cum ſcrotum non habeant, ſed tantum, hernia inguinis. Verum cum hernia inguinis eodem modo, & ab eadem cauſa fiat qua hernia ſcroti, & hæ ſectiones etiam in hernia inguinis locum habeant, etiam hæ ſectiones in curandis mulierum herniis locum habent. *Thom. Fienus de præcipuis Artis Chirurg. controverſiis.*

De Herniis ſic ſcribit Clariſſ. Anton. Nuckius in ſuis Experimentis De Herniâ Umbilicali.

Vaſis umbilicalibus infantis, jam in lucem editi, minùs bene ligatis, aut non ita ut decet, compreſſulis & umbilicali vinculò munitis, ſanguis motû particularum inteſtinô, vaſorum latera tantopere diſtendit, ut Umbilicus inde generetur admodum deformis, membrum potiùs virile referens, quàm Umbilicum.

Aliquando ab iiſdem cauſis, quibus Enterocele ortum debet, Peritonæum extenditur vel dilatatur, idque quidem eo in loco, ubi in abdomine concurſus vaſorum umbilicalium conſpicitur. Hinc flatus, vel Omentum, vel Inteſtini ilei portio umbilicum ſubit, eumque diſtentum repræſentat.

Levinti itaque digitorum compreſſione, Umbilicum diſtendentia verſus Abdominis cavum (quod facili commumiter peragitur negotio) propellantur, Umbilicoque prominenti jam compreſſo, *Emplaſtrum ad Rupturas* unâ cum lamina plumbea, vel corii craſſiuſculi particula, cum linteo ter quaterve duplicato, faſciæ ope jejuno ventriculo applicetur, eoque in ſtatu contineatur tamdiu, donec fibræ Umbilici viciniores contractiores redditæ, umbilici procidentiam impediant.

Hiſce nihil juvantibus, Umbilicus comprimendus, & vicina Abdominis cutis portio levioribus ſcarificationibus vulneranda, labiiſque vulnuſculorum Emplaſtris Glutinoſis adductis, ad cicatrices perducenda erit, ut ita fibræ laxiores ante, jam contractæ, Umbilici prominentiæ obſtent.

Si verò nec his cedat malum, ultimum refugium erit (propulſo in Abdomen inteſtinio aut omento) Umbilicum prominentem, filo ſerico triplicato cerâ obducto, decenter ligare, ligatumque extra ligaturam reſecare. Hęmorrhagia reſectionem ſubſequens, *Vitriolo Cyprino* ſiſtitur; quâ ſedatâ, levinti ſtyptico unà cum Emplaſtro applicato, fili ſeparationem, Umbilicique conſolidationem brevi ſperare licebit.

In adultis autem & corporibus cachecticis ab hac Operatione manum retrahe.

In obeſis *Hernia umbilicalis* notabile aliquando ſumens incrementum, nullo melius & tectius comprimitur, quàm (appoſito prius cerato) Cingulo umbilicali ex linteo duplici goſſipino parato, quod ea parte, quâ umbilicum tegit, ſcutum duriuſculum obtinet, in cujus centro prominentia apparet, quæ in dilatatum Umbilicum ſeſe inſinuando inteſtini, omenti, flatúſve exitum prohibet: quale Cingulum deſcribit *Scultetus in Armamentario.*

Quod ſi relaxato aut neglecto Vinculo, vel alia de cauſa ex improviſo major inteſtinorum portio Umbilicum ſubeat, & excrementa in eadem hærentia juſtò duriora reſtitutionem impediant, Umbilici cutis erit incidenda, & dilatato foramine inteſtinum reponendum.

De Hernia Inguinali.

Non rarò caſu, ſaltu, ponderis geſtatione, vomitu enormi, tuſſi gravi, motuve corporis vehementiore, inteſtina verſus inguen prolabuntur, unde Herniæ ſpecies oritur, quæ *Bubonocele*, *Enterocele* ſive *Hernia inteſtinalis* appellatur.

Hæc autem vel uno ictu & actu derepentè, vel ſenſim producitur. In priori caſu lacerum, in poſteriori verò relaxatum & extenſum eſſe Peritonæum, ſunt, qui aſſerunt; nos verò in utroque caſu relaxatum ſolummodò invenimus.

Ubi repentè oritur, & inteſtina prolapſa durioribus fœcibus flatúve diſtenta conſpiciuntur, inteſtinum illicò reſtitui debet, quod ſi negligatur, funeſta ſymptomata, dolor videlicet atrox, excrementorum vomitus, inflammatio, gangræna, & ſubitanea mors plerumque ſubſequuntur.

Hoc itaque in caſu æger ſupinus, capite declivi, genubúſque ſurſum protenſis, collocandus; quo modo ſuâ ſponte prolapſum inteſtinum aliquando introrſum recedit aut leviori manus compreſſione in Abdomen repellitur.

Si verò flatus aut excrementa abſint, lene aliquod alvum laxans offeratur, aut Clyſter emolliens injiciatur.

Quibus nihil juvantibus ſequens applicetur cataplaſma:

℞. *Radic. Alth.* ℥ ij ß.
Herb. Malv. Mj.
Violar.
Parietar.
Flor. Chamomill.
Melilot. aa. M. ß.

Furfuris Mj.
Coq. ex Aq. Comm. factâque
Expreſſione, Adde
Farin. Hord.
Fabar. aa. ℥ij ß.
Lini ℥iß.
Ol. Roſar.
Lilior. alb. aa. ℥j.
F. Cataplaſma calidè applicandum.

Balnea ex Lacte dulci, Aq. commun. in qua Herbæ emollientes ſunt coctæ, ut & linimenta varia externè calidè applicata, magnum habent uſum.

Inteſtino jam reſtituto, *Emplaſtróque ſtyptico Crollii*, aut ad *Rupt. Fernel.* applicato, faſciis vinculiſque commodioribus, tamdiu detinenda inteſtina, uſque dum Peritonæum aut conſolidatum, aut corrugatum fuerit, quod in infantibus ferè ſemper felici peragitur ſucceſſu.

In adultis ſæpe periculum in mora, potiſſimum ubi præſcriptis medicamentis inteſtinum non ſtatim reſtituitur, hinc Manus Chirurgica ſequenti methodo Operationem aggrediatur, maximopere erit neceſſarium.

Ægro decenter collocato, cutiſque inciſione factâ, extenſum Peritonæum, quod inteſtinum includit, in conſpectum prodit, quo itidem inciſo, inteſtinum ſenſim & prudenter repellendum. Nonnunquam tamen partes trium muſculorum Abdominis tendinoſæ, tranſverſalis ſcilicet, obliquè aſcendentis & deſcendentis (quæ in linguine anguſtum quaſi hiatum formant, ut via, ſed obliquâ, Vaſis Spermaticis tranſitum præberent) adeo anguſtatæ ſunt, ut ſine illarum dilatatione inteſtinum reſtitui non poſſit. Ad viam itaque hanc dilatandam, *Specillum Excavatum* intromittunt, factâque hiatûs inciſione, inteſtinum in abdomen propellunt. Cavendum interim ne inteſtinum lædatur, nec inciſio nimium extendatur, cùm alioquin facilè vas aliquod arterioſum lædi poſſet. Tutius idcirco erit annulum digito eo uſque dilatare & expandere, ut inteſtinum prolapſum reponi poſſit. Si verò contingat, inteſtinum aëre in tantam molem eſſe diſtentum, ut commodè reſtitui non poſſit, variis in locis ſubtiliori acu erit perforandum.

Repoſito itaque, ut dictum, inteſtino, hiatus, ad cicatricem fortiorem obtinendam in circumferentia ſcarificandus, vulnerique turunda vitello ovi illita immittenda, & applicatis plumaceolis atque compreſſis deligatio inſtituenda.

Aliquando eodem modo ac inteſtina, Omentum prolabitur. Qui affectus, Hernia Omentalis ſive Epiplocele appellatus, minus eſt periculoſus, ideoque ad aliquot annorum ſpatium ſine notabili incommodo patientes eundem ferre poſſunt. Alioquin factâ, ut ante Peritonæi dilatari inciſione, & ligatura prius injectâ, omenti prolapſi reſectione, haud ita difficilè reſtituitur patiens.

De Puncto Aureo.

Præcedenti Operationi commodè annectitur illa, quæ *Punctum Aureum* dicitur, quæque inſtituitur, quando inteſtinum reſtitutum continuò iterum in ſcrotum prolabitur. Ægro itaque ut decet locato, & inteſtino, cutis inciſione factâ, ad interiora propulſo, inſtrumento ſeparatorio obtuſiori, aut unguibus Vaſa Spermatica unâ cum extenſo Peritonæo (quod hîc vaginæ inſtar ſeſe habet) à vicinis partibus ſeparanda, acuſque *filo aureo* inſtructa per ipſius vaginæ latus prope inguen, illæſis Vaſis Spermaticis, tranſmittenda, filumque eo uſque adducendum, ut viâ hoc modo anguſtatâ inteſtinum prolabi non poſſit. Non tamen nimis conſtringendum filum, ne ſimul Vaſa Spermatica conſtringantur, ſanguiníque per ea circulandi via præcludatur. Factâ conſtrictione fili extremitates Forcipis ope intorquendæ, ut cuſpidibus ſuis partes vicinas, ipſúmque proceſſum, ſive Peritonæum extenſum lædere non poſſint.

Prædictum filum, alio Serico quadruplicato, aut Ligulâ lineâ, cujus extremitates extra vulnus pendulæ relinquuntur, paulo ſupra Aureum ante nominatum, proceſſum conſtringere aliquando ſolent, ut hoc modo Peritonæum ampliatum anguſtius reddatur, inteſtinúmque alias prolapſurum, duriori attactu patienti principiò nec moleſtiam, nec dolorem creet.

Quo facto Turunda Digeſtivo quodam oblita immittitur, & appoſitâ Compreſſâ Vino albo calido imbutâ, unà cum Faſcia vulnus ad cicatricem perducitur.

Hæc tamen Operatio in adultis tantùm locum habet; Infantes enim Faſciarum aut Bracheriorum ope haud difficilè reſtitui poſſunt.

De Teſticuli Extirpatione, ſive Caſtratione.

Si præcedenti methodo inſtitutâ, minus certa videatur Operatio, vel Teſticulorum alter corruptus, Scirrho aliquo cancroſo, aut excreſcentiâ carnoſa obſeſſus fuerit, affectum Teſticulum ſimul & ſemel auferre, tutiſſimum erit remedium.

Ægro itaque firmiter ligato, quo minus ſe movere queat, Chirurgus, factâ inciſione leutè proceſſum ſeparet, eumque unà cum tunica vaginali (cui Teſticulus includitur) ex ſcroto extrahat, & acum, filo ſerico fortiori & cerato inſtructam, prope inguen per proceſſum traducat, traductam bis circumducat, arctè contrahat, & nodum duplicatum (ne decidat) imponat, fili verò extremitates extra vulnus propendere ſinat. Tutius autem ut ſuccedat Operatio, alterum filum paulo ſupra primum circumducat; Forfice denique Teſticulum abſcindat, vulnúſque ut ſuprà dictum obliget.

De Hernia Aquoſa.

Non rarò contingit aquarum mole Scrotum aut ex parte aut in totum mirificè diſtendi; quæ diſtenſio vel Aſcitem vel Vaſa Lymphatica Teſtium diſrupta, antecedentem cauſam agnoſcit.

Dignoſcitur hic affectus ex tumore, & tranſparentia, nonnunquam dolor quoque adeſt. Si Aſcitem concomitatur, mane nonnihil Scrotum detumuiſſe apparet: Si verò à Teſtium Vaſis Lymphaticis diſruptis originem ducit, Scrotum æqualiter diſtentum manet.

Hæret autem aqua vel inter Scrotum & Tunicam vaginalem, vel vaginalem inter & albugineam.

Præmiſſis generalioribus quibuſdam internis remediis, externa quoque conducunt, inter quæ primum locum obtinet *Radix Bryoniæ* contuſa, & *Spiritu Vini* irrorata calidè admota. Vel Fotus & Cataplaſmata ex Cephalicis, calefacientibus & penetrantibus parata. Vel ſeq. Empl.

℞. Emplaſtr. de Cumin.
Melilot.
Ranis cum
Merc. aa. q. ſ.
M.

Quibus nihil juvantibus, ad manualem Operationem confugiendum, quæ triplici inſtituitur methodo: *Acu* ſcilicet, *Lancettâ*, & *Cauterio Potentiali.*

Galli

Galli Canterio magis, quàm Noſtrates utuntur, ratiùſque Acu Operatio peragitur. Vulgatiſſima namque methodus eſt, quæ Lancettâ abſolvitur.

Factâ Lanceolæ ope inciſione, aqua ſtatim rivuloſè prodit, quam (ſi in ipſo Scroto extravaſationis ejus cauſa lateat) ſimul & ſemel extrahere licet: Si verò ab Aſcite originem traxit, prudenter procedendum, partitiſque vicibus aqua evacuanda erit.

Ubi inter tunicam vaginalem & albugineam aquæ collectio obſervatur, lancetta intimiùs erit adigenda, alioquin ne guttula aquæ exiret.

Evacuatione peractâ, vulnus, immiſſâ turondâ &c. ad cicatricem perducere oportet.

Quòd ſi vas lymphaticum, ſemel diruptum, inductâ cicatrice denuò lympham eructet, ſingulis ſequentibus annis ſemel operationem reiterare licebit, quemadmodum tales novimus, in quibus cum ſucceſſû quotannis inſtituitur. Si verò operationem toties repetendam, ægrè ferat patiens; teſticulus neceſſariò extirpandus erit, quô ablatô lymphę ſtillicidium certò ceſſabit.

Conſultationes.

De dolore colicô & herniâ Bubonocele. Prò Illuſtriſſimâ Matronâ Anglâ.

Dolor ille, quem à multis annis in ventre inferiori non raro recurrentem patitur. Nobilis Matrona cum nauſea, vomitu, & adſtrictione alvi, quique aliquando annexum habet tumorem inſignem in inguine dextro, eumque valdè dolorificum, & inſenſibiliter evaneſcentem, alius non eſt, quàm colicus, excitatos à flatibus in inteſtino colo concluſis, & præſertim in regione ejus dextra, ubi facta peritonæi dilatatione, ex prolapſu inteſtini ilei, illa herniæ ſpuriæ ſpecies ſuboritur, quam Græci bubonocelen vocant, quæque plurimum ſponte ſubſideret, ubi primum flatu diſcuſſo, inopinate recurrit in naturalem ſitum. Flatulentaque hæc materia elevatur ab humoribus crudis in ventriculo genitis, imbecilliore reddito cum ob errores præteritos, tum & magis ob intemperiem frigidam, & humidam ejuſdem ventriculi.

Affectus equidem curatu difficillimus, cum ſit antiquus, & confirmatus, qui propterea, niſi congruis remediis occurratur, vel in ſiccum hydropem deſinet, ex Hippocrate 4. Aph. 11. vel in paralyſin, populis Tranſmontanis familiarem: vel Iliacam ſaltem paſſionem, propter nauſeam, & vomitum in dies graviores factos. Propterea medicis præſidiis tentandus eſt.

Ac proinde præmiſſa univerſali corporis expiatione blandioribus lenientibus, præparantibus, & purgantibus, attenuandi, incidendi, & evacuandi ſunt humores peccantes, flatus diſcutiendi, ventriculuſque & inteſtina calefacientibus ſunt corroboranda variis præſidiorum materiis.

Propterea ſi nobilis Patiens hæſerit Patavii, totum hoc negotium abſolvetur aquis Thermalibus, primo Tertutianis, cum melle roſ. ſol triduum aſſumptis. Hæ etenim ſua ſalſedine attenuabunt, detergent, & evacuabunt materiam peccantem per alvum; deinde aquarum Aponitanarum interno uſu, & externo forma ſtillicidii adminiſtratis: diſcutiunt enim flatus, & intemperiem corrigent, calefaciendo, & exſiccando. Quod ſi alibi locorum curæ Medicorum ſe commiſerit, tunc decoctum præſcribi poterit, præmiſſâ ſemper univerſali purgatione, quod parabitur ex ſaſſafras, tamariſco, ſeminibus fœniculi, dauci in ſorte Galli junioris ſaliti, præmiſſo bolo ex caſtoreo, & Theriaca antiqua, interpoſitis clyſteribus attenuantibus, detergentibus, & & diſcuſſoriis ex melle roſ. ſol. electuario de benedicta laxativa & de baccis lauri, cum oleo rutaceo, & decoctione cymini, fœniculi, utriuſque centaurii, & florum chamæmeli. Conferet quoque ſummopere familiaris uſus ſpecierum Hieræ ſimplicis, & aliquando Hieræ Archigenis, cum caſtoreo, additis à proprietate juvantibus; qualia ſunt inteſtinum lupi exſiccatum, avis Galerita uſta, & in cinerem redacta, ad unc. 1. hac tamen lege, ut ligaturam ſibi curet parari hernioſis familiarem, cujus beneficio compreſſa continuo detineatur dextra pars, quæ intumeſcere ſolet, metu ſcil. volvuli, à quo præſens imminet periculum, ſi ea ſolutus fuerit. Pro ventriculi corroboratione vinum generoſum abſinthites, ex uſu erit; vel aqua vitæ, cum cinnamomo, ſi buccella panis prædictis intincta ſummo mane ſingulis diebus ſumatur, menſis circiter ſpatio, & alvus continue lubrica ſervetur pilulis de hiera cum agarico.

Cęterum congrua victus ratio inſtituatur, omiſſis placentis, lacticiniis, limacibus, piſcibus paluſtribus, aliiſque omnibus flatuleutis, & craſſi ſucci, ac difficilis coctionis. *Bened. Silvaticus Conſil. & Reſponſ. Med. Cent. iij.*

De Herniâ Sarcocele, Tumore lienis, & Dolore ad os Coccygis. Pro ſpectabili Mercatore Vicentinô.

Ingenuus juvenis, temperamenti calidi & ſicci, gracilis, octo abhinc annis gonorrhœa virulenta menſes aliquot laboravit, quæ alexipharmaco extincta, aliud nullum ſymptoma Gallicum ab eo tempore ſe prodidit. Nunc vero de tribus aliis potiſſimum affectibus ſunt querelæ, tumore ſcil. inſigni, duro, & doloris experte in hypochondrio ſiniſtro, in totum fere inferiorem ventrem diffuſo, & quidem à pueritia, minori licet. Huic acceſſit ab anno tumor alius in inguine ſiniſtro, propagatus ad ſiniſtrum teſticulum, qui ſenſim ad magnitudinem ovi anſerini excrevit, dolorificus antehac, attollens ſe, & ſubſidens, nunc vero conſiſtens, durus & doloris expers. Accedit & dolor ab eo tempore in articulo ſiniſtri femoris, mox circa os coccygis, ubi nunc continuo eum torquet, licet non acutus, invaleſcens tamen per vices, cum potiſſimum equo vehi cogitur. Copioſa inſuper illi fuit elapſis annis expuitio materiæ aquoſæ, quæ nunc omnino fere nulla eſt.

Ex enarratis conſtat tres eſſe partes affectas, lienem ſcil. Teſticulum ſiniſtrum, & poſtremas dorſi vertebras; quarum & varii ſunt affectus. Lien ſiquidem afficitur tumore ſcirrhoſo, duro, doloris experte, ad inferiora declivi, amplo, totum fere abdomen obſidente; qui ſicuti in pueritia ortum habuit ab heterogenea materia, craſſa, & melancholica, à febre diuturna ſuperſtite, & cruditate puerilibus annis coacervata, ob errores in victu, ita nunc ſenſim adeo excrevit, & continuo hujuſmodi materiæ pituitoſæ & melancholicæ confluxu, ut in ſcirrhum verum, & legitimum obduruerit; ad inferiora declivem; ea mole, & amplitudine quaqua verſum, cujus Hipp. meminit 2. in 6. Epid. 34. his verbis: Lien durus, non ſuperius, ſed inferius, latus craſſus; ut propterea non comprimat diaphragma, ac proinde reſpirationem gravem non efficiat, ſed decumbente ſaltem ægro in latus dextrum, pondere quodam ſit moleſtus. Teſtem autem ſiniſtrum tumor occupat carnoſus, ſarcocele à Græcis nuncupatus; vel potius ſcirrhoſus, amplus, ad lividum vergens, ab hujuſmodi materiæ heterogeneę decubitu, per vaſa ſpermatica ad partem affectam; præpollente tamen melancholia, ut ex colore patet. Dolor tandem

primo iſchiadicus ; mox circa extremam ſpinam, ſeu os coccygis, cauſam haber catarrhum, à capite calido & humido ad partem affectam ex frequentibus equitationibus imbecilliorem decumbentem : qua prorſus ratione Hipp. ævo Scythis contigit, iſchiadi opportunis ob equitationem continuam.

Quorum affectuum alii ſunt incurabiles, alii difficillimæ curationis ; quam alii admittere poſſunt. Incurabilis eſt ſcirrhus lienis ; quippe antiquus, & confirmatus, ex Gal. 2. ad Glauc. 4. ubi de Scirrho ; nec ſolum incurabilis, ſed hydropem quinetiam minatur, ob conſenſum jecoris. Non tamen propterea medicis præſidiis ſuperſedendum, præſervationis ſaltem cauſa.

Præmiſſa itaque totius evacuatione, uſurpanda erunt emollientia, attenuantia, & ſenſibiliter, ac inſenſibiliter evacuantia, quorum ope dolori quinetiam coccygis occurremos, ratione autem ſarcocelea putrefacientibus, & ſenſibiliter evacuantibus utemur.

Leniatur autem alvus melle roſ. ſol. & ſyrup. de polypodio compoſito, cum decuct. cord. Præparentur humores oxymel. ſimpl. ſyr. de pomis, & melle roſ. ſimplici, cum decoct. betonicę, fumarię, lupulorum, agrimoniæ, & cetrach. cum decoct. betonicæ, fumariæ, lupulorum, agrimoniæ, & cetrach. Purgentur demum agarico trochiſc. & foliis ſennæ, in decoct. cord. infuſis, addito ſyr. de polyp. compoſ. & manna electa. Repetatur mox ipſorum præparatio validioribus attenuantibus, incidentibus, & emollientibus, puta ſyr. de fumaria compoſito, de pomis compoſito ; & byzantino cum aceto, addita decoct. radicum ſœniculi, aſparagi, corticum radicum capparum & althææ, præmiſſa drachm. 1. ammoniaci, boli forma, aſſumpto alternis diebus decocto epithymi Meſues loco prædictæ decoctionis : quorum uſus erit novem dies. Repetatur tandem purgatio extracto hellebori nigri, confect. hamech. & elect. lenitivo. A quibus jus galli antiqui ex uſu erit, ſic paratum.

℞. Corticum radicum capparum, fraxini, aſparagi, an. unc. ſem. radicum enulæ campanæ, fœniculi, malvæ, an. unc. 1. ſeminum cardui ſancti cymini an. unc. ij. incidantur incidenda, contundantur contundenda, & immittantur in ventrem galli antiqui, flagellati, deplumis, & eviſcerati, atque decoquantur in libris xij aquæ fontis, & tribus libris aceti, lento igne, ad perfectiſſimam carnis coctura, addito ſplene bovis minutim conciſo ; factaque forti expreſſione, ſubſidentia, & colatura ſervetur ad uſum ; cujus ſingulis matutinis horis aſſumantur unc. v. cum decem guttulis chalybis potabilis, præmiſſa drach. 1. ammoniaci, viginti dierum ſpatio ; uſurpatis interim clyſteribus ex craſſiori juria parte, cum mel. roſ. ſolut. oleo chamęmel. & decoct. carminativa ; præſcripto exercitio duabus horis ab epoto jure ; atque applicato lieni cerato ex ammoniaco diſſoluto cum aceto & ſucco herbæ reginæ. Cui parti apprime quinetiam conferrent luta emollientia Divi Bartholomæi in agro noſtro ; vel ſtillicidium ex oleis chamæmel. anethino, liliorum, rutaceo, & laurino. Ceratum Rhaſis item 7. ad Almanſorem, omnibus ſcirrhis accommodatiſſimum, ſic paratum.

℞. Bdellii, ammoniaci, galbani an. partes æquales, oleo irino, vel liliorum alb. emolliantur in mortario calido ; deinde adde mucilag. fœnugr. & ſem. lini, ad pondus omnium, atque additis caricis pinguibus, fiat emplaſtrum, applicandum præmiſſo fomento ex decocto malvæ, althææ, & fœnugræci. Sudor autem tunc temporis excitari poterit in aquis Thermalibus, vel in fovea, ad umbilicum, uſquequo diſcutiatur materia in extrema ſpina impacta ; applicato deinde cerato ſacro, vel citrino. Sarcocele item difficillimæ eſt curationis ; ad quam nihilominus commendatur quammaxime à Matthiolo radix ononidis pluribus menſibus aſſumpta : cui tamen præferrem curationem Hieron. Fabricii ab Aquapendente, libro primo ſui Pentateuchii Chirurgici cap. 29. ut nempe altius patefiat tumor in medio ſcroto, dummodo herniæ carnoſæ accedat aquoſa, ac deinde immittatur turunda longior, medicamento pus movente oblita, puta Terebinthina, cum thure, ovi vitello, & botyro, ſuperaddito emplaſtro de meliloto, vel diachylo, primo cum butyro, ſeu de pinguedinibus, mox ex gummi parato, idque plures dies, abſque puris evacuatione. Hoc enim citabit pus, atque ita per partes putreſcet tota caro ſuperflua ; exſiccata deinde, & cicatrice obducta parte. Quod ſi non obſervatur aqua, ſuperſedendum erit operatione illa ; ſiquidem ſive ſecto fiat, ſive non, res periculi plena eſt, ſolaque perforatio gangrænam inducere poſſet. Atque hæc in medium attuli, patientis precibus potius ſatisfacturus, quàm de ægri valetudine ulla ſpe concepta. *Idem ibidem.*

De Herniâ Enterocele. Pro Nobili Raguſeô.

Tumor ille, quo laborat generoſus patiens in inguine dextro ſex abhinc menſibus, alius non eſt, quàm qui à Græcis κήλη, à Latinis verò Hernia nuncupatur. Cujus cum plures aſſignentur differentiæ, epiplocele ſcil. ſarcocele, hydrocele, phyſocele, & enterocele ; pro varia materia eam producente, omento ſcil. deſcendente ; vel carne adnata, aqua, flatu, vel inteſtinis ipſis ; hæc ſpecies enterocele cenſenda eſt ; cujus utpote cauſa eſt inteſtinum extra peritonæum protuberans, in eam quandoque molem, quę manum compreſſam æquet. Eſt tamen imperfecta ; inteſtino non prolabente in teſtem, vel ſcrotum, ſed hærente in inguine : quo nomine à parte affecta, bubonocele nuncupanda venit.

Cujus cauſa eſt flatuum, & humorum pituitoſorum copia ; qui antehac in ventriculo coacervati, ejus dolorem, nauſeam, & vomitum induxerunt ; atque ad inteſtina, & peritonæum decumbentes, hoc potiſſimum dilatato, & laxato, illapſum inteſtinum ad inguina, tumorem in eo excitarunt, dolorificum, ac ſenſim increſcentem ex inceſſu ; quod ſane non contingeret, ex rupto peritonęo ; quinimo inteſtinum confertim protuberaret, nec tanto cum dolore. Cauſæ autem producentes hanc pituitæ copiam, ſunt errores in victus ratione ; cum decubitu materiæ catarrhalis à cerebro humido ad ventriculum : quæ vero eandem in ventriculo genitam ad inteſtina propellunt, ſunt magno conamine concitatus vomitus, exercitia violenta, & equitationes, verbo, errores externi.

Quæ cum ita ſe habeant, quoad eſſentiam, & cauſas præſentis affectus, ſi de prognoſtico ſermo ſit ; quanquam herniæ in adultis plerumque ſint inſanabiles ; de hoc tamen in bona ſpe ſumus ; nec difficili forſan negotio, cum quia recens eſt, tum quia imperfecta, tum potiſſimum, quia levis, tumore vix conſpicuo, compreſſo licet ſpiritu, tuſſi excitata, & adhibitis aliis conatibus, ſoluto cingulo ; quanquam ſenſim excreſcat, cum aliquandiu ambulavit diſcinctus patiens.

Curatio autem in eo ſita eſt, ut exſiccetur, adſtringatur, & roboretur pars affecta, prohibeatur generatio materiæ, quæ illuc confluit : ; vel ſaltem alio divertatur ; præmiſſa totius cura, exigente uſu : quod ideo monemus, quia fortè abunde fuerint externa, & quidem leviora præſidia.

Nunc

Nunc itaque ſufficiet, ex medicis præſidiis, ceratum adſtringens magiſtrale, quod hic proſtat, parti affectæ applicatum, obductum membranæ pergamenæ, aceto imbutæ, ſuperaddito cingulo, continuo geſtando, cum accommodata victus ratione, in qua abſtineat ab omnibus cibis flatulentis, & craſſi ſucci, quales ſunt placentæ, legumina, braſſicæ, lactarii, rapæ, caſtaneæ, carnes bubulæ, leporinæ, ſuillæ recentes. Vina item craſſæ ſubſtantiæ, & recentia, aliaque hujuſmodi. Quorum loco pane utatur condito fœniculo, aniſo; & carnibus avicularum, cum cydoniis, vel diacydonite vel ſaccharo roſaceo, aut aliis hujus cenſus cibis facultate adſtringente pollentibus; idque duos, aut tres menſes. Quod ſi eo temporis ſpatio non cedat affectus, ad generoſiora deveniendum erit, deprompta ex Chirurgia, & Pharmacia, una cum recta victus ratione præſcripta.

In Chirurgicis convenit miſſio ſanguinis ex vena communi dextri brachii; commendatur & fonticulus in brachio ſiniſtro; & ſi poſtulet uſus, inuſtio partis affectæ, ad validiorem ejus exſiccationem, & roborationem, quod tamen fiet irritis cæteris.

Ex Pharmacia; leniatur alvus electuario lenitivo, & ſpeciebus hieræ; vel melle roſaceo ſolutivo, & manna. Præparentur humores ſyrupo de mentha, de betonica, & oxymelite ſimplici, cum decoctione betonicæ, menthæ, ſeminum citri, & cichorii. Purgabitur demum corpus medicamento jam præſcripto; addita portiuncula agarici, & rhabarbari. A quibus utatur quatuor dies aquis Teturianis, ad libras quinque, cum melle roſaceo ſolutivo. His peractis, localibus internis & externis demum locus erit. Interna erunt decoctum ex radice chinæ, ſalſa, & viſco quercino, addito polygono, conſolida minore, baccis myrti, & cupreſſi, cum foliis plantaginis, roſarum, & portulacæ: cujus uſus erit ſemel in die, horis matutinis, ad uncias ſex; præmiſſo bolo ex pulvere radicis ſigilli Salomonis, valerianæ, mumiæ, & chalybe: tenuiſſime pulverizato, exceptis ſyrupo de ribes, citato tunc ſudore, cum tenui victus ratione, & continuo decubitu triginta & quadraginta dies. Extrinſecus parti affectæ applicabitur ceratum ex maſtiche, olibano, ſarcocolla, ſanguine draconis, mumia, & limatura chalybis, cum aceto, & albumine ovorum, commendatque Ætius globulum ex charta pergamena in aceto macerata, ſupra partem affectam continuo geſtatum, non neglectis caputpurgiis, & lotionibus capitis ex lixivio dulci alterato betonica, agarico, ſalſa, ſtœchade, roremarino, roſis, & corticibus granatorum.

Victus autem ratio ſit ſuperius præſcripta. Quibus ad amuſſim obſervatis à Nobili Patiente, priſtinam valetudinem ipſi ſpondere audemus. *Idem ibidem.*

Hernia ad Scrotum.

Adoleſcens XX. annorum, temperamenti ſanguineo-phlegmatici, habitus mollioris, cum ante biennium motu fortius agitatus & certatim foſſam quandam tranſiliendo fatigatus eſſet, domum redux ſentit in ſcroto præter gemellos teſtes tumorem quendam indolentem ſiniſtro latere emergere, primum magnitudine caſtaneæ, hinc nucis, imo pomi majoris, cum movendi imminuta promptitudine; inde ſtudiis diligentius operam navans tarius moto digeſſit torporem, cibis delectatus groſſioribus, braſſicæ, carnium infumatarum, lentium, leguminum, eſu, ſola fere cerevisia contentus, neque corpus æquæ à frigore defendens, ſentit à paſtu ordinarie dolorem gravativum abdominis, ad locum affectum protenſum, inde vero tumor magis inflatur, cum tenſione & torminibus circa umbilicum, nec priùs conquieſcit, quam ſedendi vel decumbendi quoque detur occaſio. Dolores iidem à diutina ſeſſione & corporis inclinatione ac motu continuato, tumor vero ab iracundia vel motu increſcit. Decubitu longiori retrocedit & quaſi nullus eſt tumor, extraverſo vero & caput quandoque dolet. Petit Conſilium.

Affectus, hiſtoria præſenti expreſſus hernia eſt, generali nomine, ſpeciali ὀσχεοκήλη, ſeu hernia ſcroti dicta, quo ipſo ab omnibus aliis ſpeciebus, ſub uno eodemque genere militantibus, diſtinguitur. Uti enim hernia, ſi latinam ſignificationem, Sabinis debitam, ſpectemus, durum, monticuloſum & aſperum notat, proprie hoc loco in abdomine, improprie paulo in gutture ubi bronchocele audit; ſin originem græcam, ubi ramum ſignificat, qui videtur quaſi protruſus à trunco, res eodem recidit. Sic utrumque hic viſitur, tumor durus idemque aliunde velut ramus protenſus.

Omnis hernia nomen ſortitur vel à ſubjecto, vel prædicato, quo ipſo differentiæ ſpecificæ conſurgunt & innoteſcuntur ſtatim. In noſtro caſu dum herniam ſcroti, ſeu enterocelen dicimus, ab hernia quacumque locali alia, non minus ac duritiei modis, ut hernia aquoſa, carnoſa, flatulenta, varicoſa, vel ipſo nomine fit diſtinctio. Id vero ut ad diagnoſin ſic ad prognoſin & curationem quoque multum facit. Ruptura adeſt, ut Latine alias vocatur ruptura vel in continuitate, vel in contiguitate, ruptura partis continentis προαιρέσεως.

Demonſtrant id ex uſitatis fontibus ſignorum I. Eſſentialiter Inhærens, ſeu παθογνωμονικὸν, tumor mentiri neſcius, iſque in ſe indolens & ſubitaneus, teſtibus gemellis contra in ſiniſtro latere exortus, de quo & hic valet, ubi tumor, ubi dolor, ibi morbus.

II. Eſſentialiter Conſequentia ſymptomata idem confirmant, potiſſimum ex actionibus læſis animalibus, ſeu imminutam movendi promptitudinem, ſeu dolorem gravativum ordinarie à paſtu ad locum affectum protenſum, ſeu abdominis circa umbilicum tenſionem & triſtem ſenſum, ſeu hoc ipſum quoque circa meninges capitis expreſſum ſpectemus.

III. Cauſæ prægreſſæ ſubſcribunt, & præ aliis quidem ſaltus intempeſtive inſtitutus & frequentatus, cibi item groſſiores & flatulenti, corporis infrigidatio & alia.

IV. Similitudo denique ultimum momentum addit, cum tali modo decumbentes hoc affectu laborare lippis quoque & tonſoribus notum ſit.

Subjectum hujus morbi eſt ſcrotum, ſi quidem herniam ut tumorem reputemus, illud enim intumeſcit, ſicque in dimenſionibus ſuis augetur.

Eſt vero & ſcrotum de horum genere, quæ ut membranea contrahi & corrugari, hinc & dilatari poſſunt & ſolent pro modulo contentorum, qualia quidem in aliis varia occurrunt.

Sin ſubjectum cauſæ luſtrare velimus, non aliud niſi peritoneum eſt, ejuſque proceſſus lateralis ſiniſter. Proprie enim ſcrotum eſt ſubjectum recipiens, cum tumor præſertim hic non ſit immanens, non ſubſtantiæ ſcroti proprius, ſed tranſiens, pro illapſu ponderis vel egreſſu.

Subjectum Adæquatum ſunt inteſtina, proxime huic loco accumbentia & ordinarie ab his thermopylis ſecluſa, uti per mechanicam quoque notum

eſt,

eſt, per minores canales concedi poſſe tranſitum peculiarem, citra adapertam portam pro aliis quibuſcunque. Hic verò ampliori conceſſo ſpatio & pondere ſuo prolabuntur mox inteſtina, & eodem ampliant ſibi ſpatium, cumprimis & ipſa magis expanſa. Nominandum ſpeciatim hinc Ileum, quod & longiſſimum omnium & lubricitate magis ad exitum pronum, &, quod palmarium eſt, accubans huic regioni; Illud enim excidit, citra ullam προαίρεσιν quod proximum eſt, cedentibus vel cedentibus quoque ſuperioribus.

Locus illapſus eſt proceſſus peritonæi, quo mediante communicant cum reliquo corpore teſtes, extra mœnia quaſi publica locati, latis illuc vaſis ſpermaticis, & communi ſpeciei uſui & proprio teſtium dicatis. Proceſſus concedit tranſitum his canalibus, & per accidens quoque inteſtinis, facta hic locorum læſione particulari, nam & plura alia dantur, & vicina inguina etiam in vitis, ut ut minus conſtantem, ramicem ſuſtinent non raro.

Cauſa Immediata eſt decubitus inteſtinorum laudatus. Omnes ſiquidem tumores materiale aliquod poſſident, quod velut cauſa continens eoſdem fovet, quo ablato tolluntur & ipſi. Triplex talis cum eſſe poſſit materia, fluida, vaporoſa & ſolida, poſterior hoc loco accuſanda eſt. Omnis enim tumor fovetur ab inteſtino huc delabente, idque immediate.

Cauſa mediata Proximior eſt extenſio peritonæi inæqualis, Extenſionem vocamus, ut ſic ſatis fiat, quibus vel ruptura, vel relaxatio ſaltim in cauſa videtur. Medium hoc aliquod eſt præcipue morbo conveniens, & utrumque complectens. Nunquam fieri poteſt hernia citra extenſionem, eamque inæqualem. Inæqualitas hæc proprie herniam facit, ſeu protuberantiam; in ſtatu enim naturali æqualiter obtenſum undique visceribus infimi ventris viſitur. Sique extenſio fiat æqualis, ſive per ætatem, exemplo adultorum, ſeu per morbum, exemplo hydropicorum, nulla ſit hernia. Ubicunque vero inæqualitas talis manifeſta in extenſione obſervatur, ibi eadem ſedem ſuam figit, ſeu in umbilico, ſeu inguine, ſeu ſcroto, ſeu aliis quoque his illis abdominis partibus.

Ita enim ceſſat munus hoc non infimum membranæ hujus, quo integumentum eſt proprium inteſtinorum, quod cum muſculis cum habeat commune, nec illi extra omnem culpam ſunt, tum aliis in ſpatiis definitis, relaxatis & inæqualiter tenſis eorundem fibris membraneis, tum in noſtro caſu inferius ad pubem, quorſum & moles inteſtinorum reclinat magis, & ad exitum vaſorum pro teſtibus perforatio datur.

Liceat ſpeciatim & muſculos laudare pyramidales, quorum uſus inter alia eſt firmare baſin muſculorum reliquorum & una proceſſus peritonæi, ne tam facile laxentur vel tendantur.

Inæqualis extenſio eſt tum abſolute & conſiderata in ſe, ibi facta, quorſum tendentium aliorum vis incubuit, tum reſpective. Conſentiunt enim in hoc anatomici & medici, diſrumpi in hernia hacce tunicam peritonæi interiorem, externam vero duntaxat relaxari. Id omne extenſio inæqualis ſupplet & comprehendit.

Mediatæ cauſæ Remotioris titulum ſubeunt omnia ea, quæ quocunque modo extenſioni huic & conſequenti prolapſui velificantur.

Temperamentum ægri eſt ſanguineo plegmaticum, cumulandis in corpore cruditatibus & impuritatibus ſeroſis aptum natum, & ob id laxitati maxime conveniens, imo partium diſpoſitio mollior & rarior, concurrente cauſa violenta, multum ad herniam confert.

Ætas conſentit ipſa. Cum omnis ætas huic malo obnoxia eſſe poteſt, tum plerumque tamen infantes & pueri, ob texturam teneriorem, adoleſcentes & juvenes, ob licentioſam vitam & errores diætæ varios, frequentius ſibi hoc malum acceſſunt, quod damno ſuo expertus non minus eſt æger.

Habitus corporis mollior fibrarum minus robur ac carnium denotat, unde facilior labes oboriri poteſt tam ab interna humorum indiſpoſitione, quam ab externis injuriis.

Ex non naturalibus accuſandus venit Aër frigidus, qui & in genere calorem concentrando, poros cutis occludendo, inſenſibilem tranſpirationem prohibendo, ſanguinem coagulando, ad varios morbos corpus noſtrum diſponere poteſt, & ſpeciatim inteſtinorum tono infeſtus eſt. Inde flatuum proventus largiſſimus, ac exacerbatio ramicis. Videas ſæpe quiete degere hernioſos, ſimul vero aëri frigido exponunt corpus, accendi dolorum faces, tumorem augeri, indurari, incarcerari, & minitari ſymptomata horrenda alia. Idem longe magis fit in mollioribus, & tali temperamento, quali æger noſter gaudet.

Cibus & Potus magnum morbo addidere momentum. Cibi groſſiores negotium faceſſunt archeo, minus obſequi calori & menſtruo, διάκριον & σύγκριον inſtituentibus, nec prompte evolvuntur inde alimentariæ particulæ, multum vero accumulantur recrementitiæ. Pinguia, oleracea, leguminoſa ex hoc cenſu ſunt præcipua, flatibus producendis & gravandis inteſtinis aptiſſima. Ex hoc vero inflata magis, non contenta ſpatio priſtino, novum affectant, extuberant, prolabuntur magis, ut contra ea ſi tenuata ſubſidant, contrahi amant magis ſecumque habitare.

Intemperantia ergo in victu cum morborum genitrix, tum nutrix ampliſſima etiam hernioſis oneroſa evadit & lugubris. Exceſſus omnis talis cruditates, cruditates flatus, flatus tumores, tumores dolores, ſingula obſtructiones & iliacam paſſionem facile inducunt hernioſis. Accedit, quod non vini potu cruditates corrigere ſategit roborando ſic calore, & præpediendis flatibus. Tacemus inde quoque laxari magis debuiſſe vincula.

Motus gemino vitio accuſandus venit, exceſſu & defectu. In promptu affectus cauſa eſt potiſſima, motus exceſſus, ſaltus citatus cum violentia conjunctus, quando certatim foſſam tranſilivit plus vice ſimplici. Vix ex adultis centeſimus corripitur hernia, citra hunc tyrannum, ut in tenellis quoque motus ſui generis tenſivi clamorum, & jectigationum malum hoc toto die producunt. Motus talis herniæ autor eſt, tum niſu illo ſummo & conatu ad impellendum, unde diaphragmatis ſocium & ſororians peritonæum intenditur magis, facileque laxationem vel rupturam ſubit; tum pondere & mole corporis gravioris, quod ut non labatur, periculoſam tamen quoad hoc concuſſionem patitur utrobique conjuncto violento impetu, quod ſenſus ipſe teſtatur, ſi de loco in locum foſſam tranſiliat quis, vel tranſilientem videat, abdomine non cincto vel munito; nec corpore alias ſatis robuſto, vel jam dum diſpoſito.

In defectu peccavit vita illa ſedentaria, quæ affectui quadrat quidem, eo ipſo vero excernenda congerit magis; unde nec alvus reſpondet debite, nec tranſpirant fuligines ſeroſæ, ſed in glandulis ſtagnant & cum maſſa ſanguinea remiſcentur.

Imo

Imo violentia hæc motui conjuncta ad Cauſarum Præternaturalium claſſem referri meretur, ſiquidem actu lædit magis, unde ut tuſſis, ſternutationes vehementes, vomitus contumaces, alvi obſtructiones pertinaces, indeque orti niſus coactivi, ac plura alia hujus mali certiſſimi autores eſſe ſolent; ſic & ipſa hæc exterior violentia.

A taliſmodi ac tantis cauſis productus affectus, non mirandum eſt, quod ſequentia poſt ſe traxerit ſymptomata, quæ ſignorum loco habita explicanda nunc veniunt.

1. Tumor ſubitaneus ſcroti notat præternaturale contentum ibidem non natum, ſed factum, & ſpeciatim ab ingreſſu inteſtini per proceſſum peritonæi.

2. Tumor ſenſim increſcens primum caſtaneæ, hinc nucis juglandis, poſtmodum pomi majoris magnitudinem aſſequens, magis magiſque dilatatum ductum ab incumbente volumine inteſtinorum, ſicque perruptum magis patientem deſignat.

3. Tumor indolens eſt, ob æqualitatem læſionis majorem. Dolor enim omnis inæqualitatem tenſionis ſequitur & conjunctam habet; quæ ſi adſit, minor vel nullus eſt, quod per ſolutionem continui in fieri & facto explicant communiter.

4. Imminuta movendi promptitudo adeſt, partim ob articulationem femoris per accidens ac conſenſum læſam, ob tumorem ſenſim ſenſimque adauctum, qui illam impedit; partim ob tenſionem majorem, motu & decubitu gravium inductam, utrobique ſpiritibus magis fatigatis & impeditis.

5. Sentit ordinarie à paſtu dolorem gravativum abdominis, ad locum affectum protenſum, ob chyli evolutionem & διάκρισιν & σύγκρισιν impeditam, indeque conſurgentes flatus dolorificos. Hi cum per inteſtinorum glomeramina volvantur, ad locum affectum tanquam debiliorem pertingunt quoque, ibidemque magis exprimuntur.

6. Tumor inflatio major, cum tenſione & torminibus circa umbilicum, debetur inflationi & obſtructioni; flatus enim adaucti diſtendunt colon & reliqua inteſtina, diſtenta majus occupant ſpatium & pondere ſuo fibras inteſtinales vellicant, ſicque tanquam in centro triſtem ſenſum exprimunt.

7. Deſidenti vel decumbenti levamen contingit, ceſſante ſic tendente pondere, & motu periſtaltico ſeu circumpreſſorio liberius ſuccedente. Imo tumor ſic recedit omnino, conceſſo ob poſitum hunc corporis priſtino ſpatio, quo pondus extraverſum remeat.

8. Exacerbatio dolorum à diutina ſeſſione, corporis inclinatione ac motu continuato, eidem adſcribenda tenſioni, ponderi ac communioni inteſtinorum minus æquabili.

9. Tumor à motu animi & corporis increſcit. Illud ob ſpiritus efferatos, viis minus patulis facilius in motu ordinario turbatis; hoc ob pondus gravius laudatum inteſtinorum, cœteroqui lubricorum, ſucceſſione illa magis delabentium.

10. Caput quandoque dolet, extraverſo tumore, tum ob vapores illos peregrinos, inæqualiter membranas afficientes, tum conſenſum nervorum ſexti paris.

Perluſtrata nunc inſigni hac ſymptomatum turma, ad Prognoſin faciendus eſt acceſſus.

In ſe affectus hic nullum lethalitatis metum incutit, inteſtinis loco quidem alieno exceptis, ibidem tamen non extra archei forum & imperium penitus latis. Aſt in adultis rebellis eſt, & ſæpe incurabilis, ob indolentiam neglectus, ſicque productus utplurimum, præcipue vero ob interpoſitam hiatui remoram naturalem, ipſis vaſis ſpermaticis ad teſtes euntibus, & inteſtino illic p. n. inhærente. Nulla vero ſolutio continui curari poteſt, niſi extranea quævis unitionem impedientia tollantur vel removeantur. Accedit diuturniore mora velut callus quidam, ſive conſuetudo potius. Nihilominus remoris illis ablatis, dicendis remediis, viſi ſunt etiam adulti curati, eademque ſpes ægro integra eſſe poteſt.

Ab altera vero parte metuendum eſt, ne vel rupture negligentia reddatur major, ſicque ad motum inconveniens diſpoſitio, vel incarcerata, obſtetricante frigore, obſtructione aliiſque cavendis. Incarceratam vero vocamus, quando inteſtina non tam quoad continentem ſuam tunicam includuntur huic malæ menſioni, quam quoad contenta ſtybala, ut provolvi nequeant penitus, occluſa ob tumorem & duritiem extraordinaria porta, qua eluctari eadem oportet, ſicque iliaca paſſione inducta. Id enim ſi fiat, lethalis eventus accidere poteſt, quod tamen alius eſt loci.

Si, citra heroicam operationem ad remoram illam tollendam, curatio ſperanda fuerit, illud quoque longius temporis requirit ſpatium, unde συναποθνήσκειν facile ſolet & ad mortem uſque comitari. Id vero cum variet ſecundum præſidia proponenda, liberum fuerit ægro, ſalutis ſuæ cupido, eligere quod magis ex uſu eſt: Eſt enim hic morbus ex genere illorum, qui dum facile feruntur, nec periculum intentant majus, ſervantur in ſtatu tolerabili, cœteroquin parum ſanitati vel vitæ officiunt.

Modus eventus erit ad ſalutem, vel in totum, repoſitis in priſtinum locum inteſtinis, inque eo detentis per deligationem & applicationem emplaſtrorum fortiter agglutinantium, membranarum tunicarumve tono roborato; vel in tantum, ut ceſſent ſymptomata à malo exacerbato oriunda, ipſum vero conquieſcat & inducias incolumitati reliquæ præbeat.

Curatio innixa methodo medendi ad indicationum modulum inſtituenda. Curatoria pro diverſo reſpectu variat; mala enim, quæ moleſtiam non fœnerant, ſeu non lædunt, ſuo modo ſanitati quaſi æquiparantur. Si ergo læſionem hanc intueamur, ex hujus regula vel ablationem completam meditabimur, curando inteſtinorum prolapſu hocce, vel incompletam, ſeu quaſi talem, repoſitione & geſtatione tolerabili ſolum procurata.

Præſervatoria, cauſis intenta, omnia illa attendere jubet, quæcunque vel tendere vel ampliare inteſtina poſſint, ſeu præcavendo, ne id fiat, ſeu auferendo fomitem imprimis flatus.

Vitalis vires attendit dejectas, & tonum viſcerum ſibi reſtituit ac conſervat.

Hanc in rem ſi conſulamus inſtitutos fontes, Chirurgus imprimis hernioſis ſalutem, ſi aliqua reliqua, certiſſimam promittit.

Prima cura ſit Repoſitionis, quæ facilis quidem eſt, ut in noſtro hoc caſu, nulla incarceratione præſente, ſed ut conſtans ſit, non æque. Altera, ut repoſitum maneat, longe potior.

Omnis igitur opera navanda, quo repoſitio inteſtini in abdominis cavitatem rite & legitime fiat, alias deligatio ex voto non contingit, nec motus perverſus inde corrigitur.

Ut melius illud fiat, æger ſupinus in lecto vel alio loco conveniente ponendus eſt, capite quidem declivori, cæteris vero partibus eminentioribus, unde

clunibus pulvinat ſubjici poteſt. Hinc croribus divaricatis locus affectus inſpiciendus, ſenſim & molliter contrectandus, digitis & vola manus oleo amygd. dulc. momord. vel alio inunctis, donec inteſtinum prolapſum ſenſim ſenſimque in ſuum locum reducatur. Poſſunt etiam hoc fine linimenta emollientia, ex unguent. dialth. oleo ovor. aneth. balſ. traomat. aliiſque illini, ut lubricatis partibus & diſcuſſis flatibus facilior fiat intruſio.

Ut vero repoſitum maneat, ſuademus 1. Decubitum contiouatum per aliquot hebdomadas, ut ſic recubans pondere ſuo domi manere diſcat inteſtinum, & tempus concedatur coarctationi & conſolidationi, quæ alias fieri minus poteſt. Facit hoc ad bene eſſe, ſi id æger velit & poſſit.

Obſervatum eſt idem non ſolum injuncto decubitu, verum quoque per accidens & præter expectationem, herniam, ſed probe ligatam, curatam fuiſſe, cum ob fracturam oſſis decumbendum eſſet longius, quod Helmontius meminit.

Opus eſt 2. Roborante emplaſtro, quale eſt empl. contr. ruptur. ſeu de pelle arietio. oſit. & imprimis 2. Deligatione, quo per faſcias tanquam vinculo occludatur aditus, ſicque ars levet naturam firmando pariete debito.

Deligationem commendabimus duplicem, unam ſuſpenſivam, alteram ſtringentem. Illa duplex iterum eſt. Una cingulo conſtat latiori, ex panno xylino, cum bombace interpaſſato, ſolo, vel ferro ſimul ad id conformato, quo firmetur hypogaſtrium circa inguina. Huic vero iterum anterius ſplenium in pulvinaris modum compoſitum, lateri affecto reſpondens, adhæreat, & à perinæo ad lumbos ipſi cingulo illigetur.

Firmius idem reddit pro re nata culcitra adhuc alia, in medio perforata, ut dimitti penis cum teſtibus, unuque tegmine ſubligaculi melius ſic deſigari & coerceri vagina queat. Variandum hoc pro partium illarum in ægro modulo.

Altera ὑποζώματι, quæ ad modum homeralium, Germ. *ein Tragband*, humeris utrinque ſuſpendatur, ſicque geſtando onos ſcroti levet, firmetque.

Aſt cum probe quidem hæc ſe gerant, quando æger deambulat, flexo vero corpore vel ipſa ſeſſione firmitudinis robur cedat, nec par ſit occluſiooi iſti, cogitatum quoque eſt de alio modo, quem ob firmiorem detentionem ſtringentem nominavimus.

Stringens hæc deligatio ſola fit faſciatione, quando faſcia linea aliquot ulnarum, longiorem enim eſſe oportet, circa lumbos cingitur corpus, affecto vero latere artificioſe circumvolvitur & decuſſatim traducitur extremum, ſicque quaſi nodum efformat, quo ſtringitur egregie vaginà, repetendo hoc ipſum, ex lumbis ad perinæum utrinque progrediendo, quo pacto & deambulare poteſt æger ſine moleſtia, aliaque præſtare munia.

Proponimus hæc ſingula ægro, ut commodius eligat, & ex εὐφορίᾳ approbet. Ita enim, ſi conſolidatio plenaria ſperanda non fuerit, præcavere tamen elapſum poteſt, & ſupplere illud damnum internum artis hac ope.

Cumque natura ſit morborum medicatrix, quod nullo magis quam ſolutæ unitatis exemplo videri poteſt, expectandum eſt, quantum conferre ſuo loco poſſit hæc ſecundum ipſius intentionem adminiſtrantibus. Sin pertæſus mali, & tenax ſanitatis deſideratæ integræ, non contentus palliativa hacce, graviorem curam non adverſetur, abiegandus fuerit ad ὀρχοτόμον peritum, qui cum exſectione teſticuli, citra metum impotentiæ, id præſtet.

Ex Pharmaceutico Fonte primo loco Lenientia ſe ſiſtunt, magni uſus in herniosis, quandoquidem alvo obſtructa congeruntur & regurgitant flatus, ſicque tumorem inflant & augmentant; unde alvum apertam eſſe in his conſultum eſt.

Cordi ſit ægro, talibus ἐκκοπρωτικοῖς benedictis aliquando uti. Omnem vero obſtructionem longiorem & dolorificam cumprimis habeat ſuſpectam.

Promovebunt alvum ex lubricantibus butyri aſſumtio largior, ol. amygdalor. dulc. cum juſculo avenaceo, manna, & paſſulæ laxativæ. Ex ſtimulantibus & detergentibus aloëtica, & alia.

℞. Aloës roſat. virgß tartarear. an. ℈j. croc. mart. aper. ℈ß. ol. aniſ. g. j. c. ſ. q. elix. prop. laxat. F. l. a. Pilulæ minimæ. *S. Eroffnende Pillen.*

℞. Cryſtall. tart. ℈ß. tart. vitriol. gr. viij. reſ. ſcam. gr. iij. ol. mac. gr. j. M.F. Pulvis. D. ad chartam. *S. Lind Pulver.*

℞. Eſſ. fol. ſenn. rhabarb. antim. an. ℈ij. M.D. in vitro. *S. Lind-Eſſenz.*

Ad hunc cenſum etiam ſpectant Clyſteres ſicubi obſtructiones faceſſant negotium, vel aliquod minitentur periculum, ſine ullo metu, imo certa cum ſpe promti auxilii adhibendi. Citra tumultum enim ullum ac moleſtiam emolliunt duras feces, demulcent tenſa inteſtina ac eluttiant, omaque flatibus exitum pacatum monſtrant ut mirandum ſit, iotuta à nonnullis hæc in hernia præſidia haberi.

℞. Rad. althææ, lil. alb. malv. an. ℥ß. fol. rut. ror. marin. meliſſ. an. m. j. flor. chamom. verbaſc. lil. alb. an. p. ij. bacc. laur. juniper. ſem. aniſ. an. ʒj. fœn. græc. ʒiij. Coq. in ſ. q. aq. f. Col.

℞. ℔j. add. elect. de bacc. laur. ℥j. mell. rut. ℥ß. ol. lil. alb. ʒvj. vitell. ovor. n. j. M. F. l. a. clyſma.

℞. Rad. apii, malv. gram. an. ʒiij. herb. 5. emoll. flor. verbaſc. melilot. an. m. ß. ſem. perfol. fœn. græc. bacc. laur. an. ʒij. caric. ping. n. vj. Coq. ex ſ. q. ſer. lact.

℞. Col. ℥x. elect. diaphœn. ℥ß. ol. verbaſc. ℥j. vitell. ovor. n j. F. l. a. Enema.

Tacemus, in caſu tumoris inducti & obſtructis, reſiduum decocti clyſteris in cataplaſma aptari poſſe emolliens, exterius ſcroto affecto imponendum non minimo cum ſucceſſu, cum emollientia clyſterum ſint materia prima.

Reſpondent his in ſtimulanda alvo Suppoſitoria, quorum uſus etiam hic locum aliquando habere poteſt, apparatus vero cum in officinis ſufficiens exſtet, non opus eſt denuo præſcriptionem fieri.

Purgantia tum præſervandi fine, verno vel autumnali tempore, ex uſu eſſe poſſunt, tum curandi, ſi fors ita ferat. Obſervatum quippe eſt, in εἰλεῷ nihil magis prodeſſe quam opiata & purgantia, illa compeſcentia archeum, hæc in viam ducentia cum juvamine.

℞. Spec. diagalap. ℈j. ſcam. roſat. mag. g. g. an. gr. iij. cryſtall. tart. ℈ß. ol. anis gr. j. M.F. Pulvis D. ad chartam. *S. Purgier Pulver.*

℞. Conſerv. roſar. c. mann. rob. paſſular. an. ʒj. pulv. laxativ. veget. ℈j. polychr. gr iij. crem. tart. ℈ß. ſyr. de pom. laxativ. q. ſ. F. l. a. Bolus.

Cumque in laxantibus ejuſmodi membranarum lymphæ copia & qualitas plurimum momenti addat, tum ad ipſam lubricitatem, tum affluxum & ϛάσιν, huic ſufficient Diaphoretica, vi ſua halituoſa lympham in motum cientia, rarefacientia, diſſipantia & per poros cutis expellentia. Imo hoc pacto depurato ſanguine & diſcuſſis, ob affinitatem operandi, flatibus, conſolidatio non leviter promoveri, ſymptomata vero arceri poſſunt.

℞. Bez. martial. gr. xv. mag. C. C. ℈ß. cinnab. nativ. gr. vj. laud. opiat. gr. ß. M. F. Pulvis D. ad chartam. S. *Schwveiſz Pulver.*

℞. Tinct. bezoard. eſſentif. M. S. an. ℨj. eſſ. carm. ſp. ſal. armon. vin. an. ℨß. M. D. in vitro. S. *Zertheilende mixtur.*

℞. Rob. ebul. ℨj. antimon. martial. cacheɫ. gr. xij. conch. opt. ℈ß. cinnab. antim. gr. iij. ſacchar. q. ſ. M. F. Bolus S. Schvveiſz Zucker.

Diureticis abſtergi amat amurca venarum, fluxilitas vero & ſeroſitas ſuperflua, alendoque corpori inconveniens educi, quo facto, minor pituitæ proventus rorporem minorem inteſtinorum relinquit, eligendo inprimis magis polychreſta, v. g.

℞. Magiſt. oc. canct. tart. vitriol. an. ℈j. ſal. onon. ℈ß. ol. lign. ſaſſafr. gr. j. M F. pulv. D. ad chartam. *S Zertheilendes Pulver.*

R. eſſ antim. tartariſat. ſuccin. an ℨj. ol. lign. ſaſſafr. gt. iij. M. D. in vitro *S. Eroffnende Eſſentz.*

℞. mixtur. antiſcorb. ſp. aper. Penot. an. ℨj. M. in vitro. *S. Eroffnende Mixtur.*

Complementum addunt Alterantia & Roborantia, non tam archeum univerſalem attendentia, qui cæteroquin bene habet, & ſi vacillet, aliunde repetenda, quàm inteſtinorum & proceſſus affectorum. Specifica hinc, quæ pura indicationibus determinatis ſatisfaciunt, eſſe poſſunt duplicia, carminativa & traumatica, quibus nervina, paregorica, adſtringentia, aliaque miniſtrantia & ſecundaria includimus.

Carminativa ſane omnem abſolvunt paginam, quatenus & archeum irritatum placant, & diſcuſſis flatibus inteſtina, minori ſpatio contenta, domi manere diſcunt. Unde, Helmontiano experimento optimum eſt in reducendo tumore duro & inflato, vinum leviter bullitum cum ſem. 4. carmin. & coriandri ana.

Traumatica verò lympham alimentarem aptant, ut γλισχότητι ſua gaudeat, ſicque firmari magis laxæ membranæ & ſtringi poſſint.

℞. Eſſ. comt. h. ro. Mich. ℨij. tinct. mart. D. in vitro. S. Geilende Tinctur.

℞. Eſſ. traumat. Wedel. carminat. an. ℨj. anodyn. ℈ß. M. in vitro. *S. Mixtur.*

℞. Aq. plantag. zedoar. gentian. traumat. an. ℥j. magiſt. corallior. ocul. canr. an. ℨß. extr. torment. antim. diaph. an. ℈j. ſyr. de ſymph. Fern. corr. citr. an. q. ſ. M. F. l. a. Potio. *S. Starck Träncklein.*

℞. Rad. conſolid. maj. ariſtol. rot. plantag. ulmar. an. ℨiſ. herb. herniar. ſanic. millefol. chamom. flor. hyper. balauſt. an. p. ij. ſem. 4. carmin. coriandr. ſand. omn. an. ℨj. oc. cancr. ℈iv. nuciſt. n. j. Conciſ. contuſ. g. m. D. in ch. *S. Heilende ſpecies.*

℞. Rad. onon. ℥ß. fol. herniar. ℨiſ. ſem. 4. carmin. petſol. oc. cancr. ana ℨj. macis ℈j. ſacchar. ad pond. omn. M. F. Pulvis D. in ſcat. *S. Starck Pulver.*

Externa, immediate loco affecto applicanda inſignem ferunt opem, merito hinc commendanda, tum balſamica traumatica, quæ vigorem archeo addunt, bal. Hiſpanicum; tum oleoſa, ut quæ repoſitionem adjuvant, ubi præ aliis ol. ovor. & momordicæ optime ſe gerit; tum emplaſtica, quæ firmant, conglutinant & roborant.

Facta ſunt hinc Emplaſtra pelle arietina, ad hernias Fernelii, Weckeri, Empl. ad ramices Agricolæ, Grülingii, Schroteri, Jeſſenii, contra rupturam Felicis Wurzii, & alia.

℞. Empl. contra hern. Mynſ. ℥iiſem. petſol. cumin an. ℨj. bacc. laur. ℨß. pulv. ſtypt. Croll. ℨj. gum. tacamahac. ℨiij. ol. ovor. q. ſ. pic. naval. parum. M. F. l. a. Empl. *S. Bru hpflaſter.*

℞. Empl. contra rupt. ℨij. magnet. A. S. ℨiij. ol. aneth. carv. chamom. deſtill. ana gt. iij. momord. q. ſ. M. F. Empl. *S. Heilpflaſter.*

Agmen claudit Diæta, in rerum non naturalium legitimo uſu comprehenſa, quem merito æger noſter attendere debet.

Ex Vitali aër vitandus eſt frigidus & humidus, nervis enim & membranis ſimul & inteſtinis inimiciſſimus eſt. Eligatur purus, amœnus, temperatus, nullis obſitus inquinamentis aut aliis miaſmatibus impregnatus, qui facile ſternutationem excitare poteſt, herniofis cane pejus & angue fugiendam.

In Naturali Cibus, cum ſuggerat ſuccis vitalibus pabulum, ſit εὔχυμος & εὔπεπτος, temperatus, boni ſucci pro optimi ſanguinis generatione. Vitentur frigidi, flatulenti, craſſi, leguminoſi, incoctiles, oleracei, acres, ſalſi, panis non probe fermentatus, carnes fumo induratæ, fructus æſtivi & omne genus ciborum, quod ventrem conſtipare & flatus inducere aptum natum.

Potus ſit cereviſia, ab omni heterogeneitate feculenta libera, non recens, nec aceſcens: medicata etiam ex herbis traumaticis & roborantibus uſum habebit egregium. Vinum, imprimis rubrum, tàm adſtringendi, quàm roborandi fine, maxime erit conveniens & ſtomacho gratiſſimum.

In Animali motus quieti oppoſitus, moderatus & parcus ſuadendus: ut enim taceamus communes noxas, in noſtro caſu nil magis prolapſui Inteſtinorum velificatur, quàm motus. Quieti ergo potius indulgendum erit, ita tamen ne obſtructiones pariat, atque calorem nativum obruat. Hinc leniter & æqualiter omnes partes exerceat, & nullo tempore modum excedat. Equitatio, ſaltatio, curſus per loca declivia, eo, quod corporis viſcera quaſſent, ſummo vitentur ſtudio. Elevatio oneris gravioris, jaculatio & quicquid muſculos & ligamenta extendere & rumpere valet, procul abſit. A clamoribus & vociferationibus maxime ſibi caveat, quæ omnia periculoſam tendunt & exercent gravius.

Somnus cum animalium facultatum quies ſit, vires reſtauret, & dolores mitiget, ægro commendatus eſſe debet, ut ſufficiens ſit, non immoderatus, ut ſic alterna requies etiam inteſtinis quietem vel ipſo decubitu concedat. Vigiliæ productæ exulare debent.

Excreta aſſumtis reſpondrant & curioſe inprimis alvi munus cordi habeatur, ut non ceſſet, vel, ſi id fiat, admoneatur lenientibus laudatis.

In Animali, Animi Pathemata omnia dictamen ſanæ mentis ſequantur. Vitet æger Iram, quæ ſanguine circa cor efferveſcente humorum varias commotiones excitat. Animi ſui ſit compos & placidus. Pellat timorem, nec dolor adſit. *Joh. Martinus Ehnlich in Diſſertationibus Medicis ſelectis Clar. Wedelii.*

Obſervationes.

Gangræna ex hernia inteſtinali, cum inteſtini eroſione curatio.

Nobilis matrona Margaretha à Gletteſſe, ſeptendecim annis inſigni hernia laboravit, qua circa annum

annum ætatis ſexageſimum tertium, menſe Decembri Anno 1597. torminibus maximis vexata eſt. Inteſtinum in abdominis rupturam impulſum, ac inibi retentum dolores non leves, ſimul & inflammationem, aliaque graviora ſymptomata concivit. Vocatus demum K. Januarii 1598. inveni dextrum inguen gangrænâ affectum. Scarificatio itaque tumore & cæteris, quæ gangrænæ curationem attinent, adhibitis, caro putrida & calloſitas rupturæ exciderunt: unde ſymptomata, dolores, inflammatio, febris, tormina, lipothymia, nauſea & vomitus ſedata ſunt: ſed inteſtinorum materia, nondum penitus excrementoſa, velut ilei & cœci, per abdominis rupturam excernebatur, circiter menſes duos. Ægro tamen, multum mirantibus adſtantibus, favente Numine, ſanata & à ruptura perfecte curata fuit, nulla relicta fiſtula, aut herniæ indicium.

Curationi ſæpius interfuere, qui & ſanationis teſtes ſunt, Nob. Gabriel à Bloney, Baro en Chaſtelart, & Nob. Philippus Ceriatius, Dominus de Deneſi, & Reverendus Claudius Merlinus, Villetanæ & Culieenſ. Eccleſ. paſtor, Moyſes Bertetus, & plurimi alii, quorum etiam mentio facta fuit in prima Obſervatione, vixit autem matrona illa uſque ad finem fere anni 1613. obiitque peſte. Ex his duabus jam recitatis Obſervationibus, palam fit, inteſtinorum vulnera non eſſe penitus deplorata. *Guilielm. Fabric. Hildan. obſervation. Chirurgic. Cent. 1.*

Ex epiplocele & enterocele, gangrana & mors ſequuta.

Anno 1585. menſe Auguſto, robuſtiſſimus quidam faber lignarius, quum Genevæ elevaſſet pondus ingens, omentum ei prolapſum eſt in ſcrotum; & quia reductum non fuit, intumuit, inde dolor acutiſſimus, inflammatio, febris, vomitus, aliaque graviora ſymptomata exorta, denique mors ſequuta eſt ſeptimo die. Ego una cum Joanne Griffonio, Chirurgo præſtantiſſimo vocatus, ſcrotum præſente Jano Antonio Saraceno, Medico regio, incidimus, & invenimus omentum, imo etiam teſtes & vicinas partes plane corruptas & gangræna infectas.

Anno 1596. cuidam inteſtina in ſcrotum ceciderunt. Unde, quia reducta non fuerunt, exortus eſt dolor aliaque ſymptomata graviora. Barbitonſorem in conſilium advocat æger. Is fomentum ex abſynthio & roſis, vino rubeo coctis applicari juſſit: ſed ut erant aliena à morbo, ſic quoque ingraveſcebat morbus. Ego vocatus cum clariſſimis doctiſſimiſque D. Jano Antonio Saraceno, & Andrea Bonero, apud Genevenſes Medic. Doctoribus, ſcrotum magnitudinem capitis excedens invenimus; febris erat vehemens, ſyncopæ, & vomitus frequentes.

Statim fomentum ex radicibus altheæ, ſemine lini, fœnigræci, ſeſeleos, floribus chamomillæ, meliloti, foliis malvarum & violarum applicuimus. Deinde capite inclinato & pedibus in altum elevatis, reductum eſt inteſtinum. Sed quia propter inflammationem & compreſſionem, in ruptura abdominis jam cœperat corrumpi inteſtinum, paucis poſt horis è vita deceſſit. *idem ibidem.*

Ex herniâ graviſſimâ ſymptomata & mors.

Nobilis quidam in Cuilly ad Lacum Lemanum, Daniel de Challon nomine, per annos aliquot Enterocele lateris dextri laborans, tandem 20. Octobr. anno 1606. cum violento nimis exercitio atque motu uſus eſſet, inteſtinum in ſcrotum delapſum fuerat. Unde ſtatim dolor ingens totius ventris exortus, eadem nocte quoque vomitus frequens, inquietudines, urinæ item, & excrementorum retentio ſupervenerant. Ille vero remediis neglectis, ſymptomatiſque indies ingraveſcentibus, propter doloris vehementiam, die 2. 3. coactus fuit acerſere D. Jacob. Matrionem, apud Lauſannenſes pharmacopolam exercitatiſſimum; Qui ægrum in ſummis anguſtiis conſtitutum videns, ſuaſit ut me advocaret, verùm ne interea temporis in mei abſentia, ocioſus ibi degeret, Fomentationes & Enemata emollientia, anodyna & flatus diſcutientia exhibuit & applicuit. Ego 24. menſis hujus die, qui quartus morbi erat, illum inviſens, maximis doloribus & inquietudinibus, vomitu quinetiam continuo infeſtatum, retentione item excrementorum, & urinæ laborantem, offendi, id tamen, quicquid urinæ excerneret, ſubrubicundum erat. Atque illa retentio urinæ ad 25. diem uſque perſiſtebat, quâ ſub crepuſculum urinam maximè furfuraceam excernebat. Exinde verò abſque omni difficultate, imò quod magis mirandum, ad ipſam horam mortis uſque, urinam tum colore, tum conſiſtentia ſanorum urinis plane ſimilem reddebat. Scrotum porro inflatum ac durum adeò erat, ut tactui omninò reniteretur.

Statim itaque illi ſequens Enema præſcripſi:

℞. Radic. & fol. malvarum, althææ, fol. violarum betæ, parietariæ an. M. j. flor. chamomel. meliloti, ſambuci an. M. ſ. ſem. fœnigræci, lini an. ℥ſ. aniſi. fœniculi an. ℥j. Coquantur ad tertias. Colaturæ ſume ℥v. In quibus diſſolve electuar. diacathol. ℥ſ. vitellor. ovor. n. ij. ol. chamomel. anethini, butyri recent. an. ℥ij. Miſce, fiat Enema.

Scroto verò ſacculum ejuſdem Enematis radicibus, herbis, floribus & ſeminibus confectum & aqua coctum, calidè applicui.

Idem quoque Scrotum & ventrem oleô anethinô & chamomelinô inunxi.

Enemate rejectô, aliud denuò exhibui, ſacculum præſcriptum calidè applicui, ſcrotumque & ventrem, ut priùs, inunxi.

Rejecto verò & hôc enemate, ægrum in lectô capite reclinatô, pedibus verò elatioribus collocavi, atque inteſtinum in locum ſuum reponere tentavi, ſed fruſtrà. Quamobrem ne quid fortè mihi exprobraretur, ſi res ex animi ſententia minùs ſuccederet, ſuaſi, ut D. Abelem Roſcium, apud Lauſannenſes Medicum celeberrimum ac doctiſſimum, accerſerent, ille, cùm adveniſſet, voluit, ut eâdem die denuò de inteſtinô reponendô periculum facerem, id ſi minùs ſuccederet, fomentationes, inunctiones & enemata continuarem, quinetiam, ut herbæ, radices, & reſiduum ex decoctione clyſteris in mortariô lapideô contunderentur, poſtea per cribrum cupreum piſtillô ligneô traducerem, ex iiſque cum micâ panis, vitellis ovorum, oleô anethinô & chamomelinô fieret cataplaſma, quod calidè ac frequentiùs applicaretur. Idem quoque Medicus, ut æger ſequenti nocte ter aut quatuor aliquid olei amygdalar. dulcium biberet, alterâ verò die tempore matutinô potiunculam laxativam ſumeret, imperavit. Circa veſperam itaque an inteſtinum reponi poſſet fruſtrà cùm tentaſſem, Enemata, fomentationes & inunctiones continuare cogebat. Oleum verò amygdalar. dulcium, quia ſibi nauſeam movebat, aſſumere non potuit.

Alterâ

Altera die Potiunculam hanc à Roſcio præſcriptam illi exhibui.

℞. Expreſſionem rhabarb. in aq. menthæ infoſi ʒi. ſyr. roſat. ſolut. ℥j. ſyr. violac. ex infuſionibus ℥i. Miſce, & diſſolve in aqua menthæ & hyſſopi, fiatque potior quam horia quatuor ante prandium ſumat.

Sed quum potiunculam hanc paulò poſt cum pituita multa, & nonnihil bumoris bilioſi evomuiſſet, denuò fomentationibus olim ſoi. Enemaque ex præſcripta decoctione, in quâ parum Electuarii Benedictæ laxat. & hieræ ſimplicis com vitellis ovorum, ſale & oleis præcedentium clyſterum, diſſolutum erat, infudi. Cujus beneficiò nonnihil excrementorum induratorum ac fœtidorum excernere cœpit. Hinc dolores aliqua ex parte fuere diminuti, inflatio item & tumor nonnihil ſubſidit, ut ſcrotum manibus tractando, murmur inteſtini obaudiretur. Circa veſperam cùm denuò ſimile Enema exhibuiſſem, multum reddidit excrementorum, inteſtinum quoque levi compreſſione manos ſimul reductum fuit, ſcrotô tamen adhuc vehementer intumefactô, induratô, ac dolore affectô, adſtringentia applicare non licuit, ſed ſequens Cataplaſma emolliens, & flatus diſcutiens admovi.

♃. Farinæ fabar. ℥iiij. Pulv. flor. chamom. melliloti, Sambuci an. ʒij. pulv. ſem. an. ſi, Fœniculi, cumini an. ℥ſ. pulv. baccar. lauri ℥i. Cum decocto radicum althææ, malvæ, parietariæ, florum chamomel. meliloti, ſambuci, & ſeminis fœnigræci, fiat Cataplaſma, quod bis aut ter in die calidè applicetur.

Die 25. menſis hujus circa veſperam, juſculum quod paulò ante ſumpſerat, cum multâ pituitâ fœtidâ evomuit; cùm nihilominus tamen eâ nocte ſpontè alvum, & quidem excrementum laudabile, beneque digeſtum exoneraviſſet.

Vigeſima nona die, mane rurſùs ſpontè beneficium ventris habuit, ſed excrementa livida, aut cinericei coloris instar, & fœtidiſſima erunt. Eâdem quoque die bis juſcula illa, quæ aſſumpſerat, mixtâ pituitâ fœtidiſſimâ revomuit. Nocte verò ſequenti vomitus continuus & fœtidiſſimus cum lipothymiâ ſupervenit, unde cordi Epithema aliquod applicui.

Die trigeſimâ menſis, quæ morbi dies decima erat, continuò, & quidem materiam fœtidiſſimam adeò copiosè evomuit, ut mirum, ubi tanta in corpore copia materiæ retenta fuerit. Aſſiduô quoque egerendi conatû, cum modicâ tamen egeſtione vexabatur, atque excrementa fœtida, nunc ſolida, ſed cinericei coloris, nunc verò liquida, purulenta tamen, aut ſanguinolenta excernebat, atque ſic totâ illâ nocte, quæ principium erat undecimi, in eôdem ſtatû permanebat, ita ut juſcula, vinum, & quæcunque offerebantur, recuſaret: Sequenti enim die, quæ finis undecimi; circa meridiem placidè ex hâc ærumnosâ vitâ ad beatorum ſedes demigravit.

Porro nonnulla in hôc morbô obſervatione digna occurrunt. Imprimis enim urina à ſextô morbi die uſque ad extremam vitæ horam, ſanorum urinæ ſimilis planè conſpiciebatur. Contra verò pulſus à quartâ die morbi, quâ primò ad ægrum vocatus, ad finem uſque continuò tam debilis, tamque exilis & obſcurus, ut hominis jam tum morituri pulſui ſimilis omnino eſſet, reliquæ tamen facultates & actiones adeò validæ, ut interdum veſtes indueret, & in conclavi ambularet. Materiam illam viſcidam, pituitoſam, ac fœtidiſſimam, quam evomuerat, non omnino ex inteſtinis, ſed partim aliunde, ubi diu incluſa fuerat, proceſſiſſe, inde apparet, quod ante morbum aliqoandiu valetudinarius adeò fuerat, ut & à paſſû anhelitus (qui gravis ac fœtidus, præcipuè tempore matutinô) ... quâ difficultate laboraret, tuſſiculâ quoque ſiccâ, ad mortem uſque illum comitante, continuò vexaretur; de dolore item ſtomachi ſæpiſſimè conquereretur. Ex quibus perſpicuum fit, ipſum non ſolum propter inteſtinum prolapſum, ſed aliam quoque internorum viſcerum putredinem extinctum fuiſſe; facilè tamen conceſſero, inteſtinum aliquam corruptionis notam præ ſe tuliſſe: Quandoquidem fieri non potuit, quin pars illa inteſtini, in ipsâ abdominis rupturâ, ſex dierum ſpaciô compreſſa atque coarctata, alimentô ſuô privata, ac tandem corrupta fuerit, (ſicut etiam ex Obſerv. 72. Centur. 1. colligere licet) ex quâ tamen inteſtini putrefactione tantus fœtor, quantus hîc aderat, promanare non potuit. Utinam igitur Amici poſt mortem ipſius cadaveris diſſectionem conceſſiſſent, multa dubio procul rara & notatu digniſſima nobis innotuiſſent. *Idem Centur. ij.*

De nobili Enterocelicô. Et Enterocele curatâ Divinitus.

Obſervatione tranſmiſſa, præſtantiſſime Medice, amiceque obſervande, verum te Hippocraticum exhibes, referique ἀκρίβειαν ſingular, divinum noſtrum ſenem in epidemiis, deſcribendo ſingula morborum Nobili Enterocelici tempor.

Quantum vero iſtiuſmodi conducant ſingulares, confirmandis medicinæ catholicis theorematis obſerv. teſtatur Galen. noſter, argumento primi epidemiorum, verbis hiſce notatu digniſſimis. Singularia, inquit, autumant Empirici univerſalia conſtitutionis eſſe principium, illaque tandem aſſerunt vera præcepta eſſe, quæ conſtituuntur ab experientia. Nobis multo aliter, adeoque numeruſa præcepta inventa eſſe ratiune videntur, quorum tamen de veritate judicium facimus, prout ſtabiliuntur ab experimentis, & fidem accipiunt. Nam ſic quidem, etſi quæ inventa ratione, ac demonſtrata ſunt, de eò quid magnitudine Sol à Luna diſtet, hic credamus tamen, cum à ſenſibilibus multis aliis, quæ Geomatricæ docent rationes, & ab Eclipſibus ſingularibus, confirmentur, fidem habemus majorem. Quando igitur ab experimentis ſingularibus comprobata quæ per Geometriam demonſtrantur, accipiunt majorem fidem, ſtabiliontur firmius: longe magis, quę ex Medica diſciplina ſunt in univerſum inventa, ſingularibus ſunt probationibus conſtituenda. Quæ nos obſervari in libris vulgariom morborum docebimus. Hactenus Gal. cum igitur, Præſtantiſſime Fabr. quæ ex medica diſciplina in univerſum ſunt inventa, ſingularibus ſuis tamque accuratis probationibus conſtituas atque fulcias, profecto inſtitutum hoc præclatiſſimum proſequi, tuumque ſic nomen, & publicam utilitatem amplificare conſtanter debebis.

Neque vero Pathologicæ tantum parti Medicinæ lumen affert Obſervatio tua mihi communicata, verum etiam Therapeuticæ, dum remedia reponendo inteſtino felleitet, & ex arte adhibita Enemata, Fotus, cataplaſmata, Inunctiones, & reliqua commemoras. Quin & illud ex eadem patet, haud ſolo prolapſu inteſtini, ſed alio quoque interiori affectu, nempe corruptela viſceris alicujus extinctum ægrum. Qui viſcidam illam, confertamque odore tetram, vomito rejectam materiam, meſenterii profecto ſedibus diu concluſam aluiſſe videtur. Recte item urinæ illæ ſanorum ſimiles, obſervatæ abs te. Quæ declarant eorum de volgo inſipientiam, qui medicos (celato etiam ægroti nomine) ex ſola urina de morbo ut pronunticnt, cogere volunt (quales & mih

ngg-

nonnunquam moleſti ſunt) cum urina nullius ſæpe morbi veſtigium præ ſe ferat, quemadmodum ex hac tua liquet obſervatione. Ego vero ingratiſſimus ſane erga Deum Opt. Max. cenſeri poſſem, ſi duobus nobilibus Viris commemoratis, enterocele mortuis, ego eodem affectu demum, decimo nempe octavo anno, ſolo Dei nutu abſque ſectione liberatus, id beneficium tam memorabile ſilentio præterirem.

Anno ſuperioris ſeculi octogeſimo quarto, tempore belli Colonienſis, in peraroplo Gymnaſiô, & cœtû amplius centum diſcipulorum, ideoque contenſiore voce docenti mihi, primum ſolâ ruptione interioris membranæ peritonæi, prolapſûque inteſtini tumor in ſolô inguine exortus eſt, non longô verò poſt tempose, cùm dilatatio quoque acceſſiſſet, ejus membranæ, quæ in ſcrotum devolvitur, hoc pariter diſtentum fuit. Adhibeo Emplaſtrum vulgatum ad rupturam, ſed eô diu fruſtrà uſus, uno cingor perizumate, à dicto jam octogeſimo quarto anno ad annum uſque hujus ſeculi ſecundum, meæ vero ætatis quadrageſimum primum, hoc eſt, ad annom uſque morbi decimum octavum. Quô ſpaciô totô cùm nec quies curando neceſſaria concederetur, nec orchotomia mihi probaretur, graves perferendæ, ac moleſtiæ (per ventoſitates præſertim) elabente ſæpius inteſtino, fuere. Graviſſimus ſupremus mali dies extitit. Nam dum Einshemii, Alſatiæ Urbe, ſtipendiis Cæl. Majeſt. Rudolphi II. Curiæ Auſtriacæ medicinam facerem, celebri quoque vicino Xenodochio, D. Antonii Eiſenheimenſi ejuſque Adminiſtratori Reverendiſſimo Domino Suffraganeo, Franciſco Beto, ſummo Viro, ſalario annuo obligatus fuit. Itaque inde Gebvveiletium, Principis Murbacenſ. (qui opera quoque utebatur mea) ſedem, verno tempore proficiſcenti, immani cum dolore, univerſum inteſtinum erupturum videbatur. Nunquam ante, totos octodecim annos tumor major. Revectus ab amicis domum, ioſeſſû quôdam anodynô dolorem paulum lenivi, moxque petitô lectô, ſummô experrectus mane, & reſtituta concinnè ſuô locô τὰ ἔντερα, & peritonæum ita firmatum atque conſolidatum depsehendo, ac ſi nullô unquam tempore enterocele laboraſſem. Cùmque nullo unquam ante die perizomate carere auſus fuiſſem, jam abjicere illud, abſque eô incedere minimè dubitavi, nec in hunc uſque diem eô egui, annoſque ampliùs jam quinque, nec quicquam illius affectus (Conditori æternæ laudes ac gratiæ) percipio. Certe tam inveteratus affectus, in homine quadragenario, tempore præſertim, quo ſummum incrementum ſumpſerat, Phyſicis remediis, tamque brevi depelli non potuit. Quare verum ἀλεξικακὸν & liberatorem meum D.O.M. agnoſcam, laudaboque quandiu fuero, cujus proinde inuſitati, & hactenus (mihi quidem) inauditi beneficii prædicandi gratia, ac gratitudinis ergo, locô ut arbitror, non incommodô, ſub menſione ſcilicet duorum nobilium hôc malô ſublatorum, hæc adſcripta volui. Graviſſimô ſub id tempus, per ſummam man feſtamque injuriam affectus rerum mearum damnô fueram, quod Majeſtatem Divinam tantô beneficiô (quod quidem multis prætulerim) compenſare, ſarcireque voluiſſe crediderim. Eademque ab aliorum quoque me adverſariorum machinationibus, quæ denuò paratæ mihi videntur, paternè tueatur, teque diu incolumem ſervet & ſoſpitet. Frybu gi Aventicor. Calend. Feb. Anno 1607. *Sebaſtianus Meyerus Med Friburgens. ad Fabric. Hildan. obſervat. Chirurgic. Cent. II.*

Inteſtina in ſcrotum prolapſa, quomodo repoſita?

Quam graviſſima ſymptomata, ac tandem mors quoque, ex prolapſu inteſtinorum in ſcrotum ſequuta fuerint, tum præcedenti obſervatione, tum etiam Obſerv. 72. primæ Centuriæ, ſatis ſuperque demonſtravimus. Nunc quomodo iis in ſitum naturalem reductis, ægri convaluerint, exemplis tribus ſequentibus declarare operæpretium erit.

Generoſo cuidam ex familia Hatzfeldiorum, à multis annis hernia laboranti, cum quadam die inteſtina in ſcrotum prolapſa, flatuque protinus diſtenta eſſent, dolor maximus totius ventris, vomitus continuus, cibi faſtidium, vigiliæ, inquietudines, præcordiorum anguſtia, & lipothymiæ exortæ ſunt.

Ego altera die ad ipſum vocatus, quamvis graviter, & non abſque mortis periculo ægrotantem offenderim, tamen aliquid tentandum ſuaſi. Quocirca ſtatim ſequens exhibui Enema.

℞. Radicum altheæ, malvarum cum toto folio; violarum, parietariæ, flor. chamomil. meliloti, ſambuci an. Mj. ſem. fœnigræci & lini aliquantum contuſi, an. ℥. ſ. ſem aniſi, fœniculi, carvi, cumini an. ʒj Incidantur & contundantur omnia, poſtea indantur ſacculo, ejus magnitudinis, quo totum ſcroſum poſſit cooperiri, qui interius coquatur in ℔ 12. aquæ font. Hujus decoctionis.

℞. ℔ j. In qua diſſolve Electuar. diacathol. ℥j. vitellor. ovor. n. ij butyri recent. non ſaliti, & ol. commun. an. ℥ iij. Miſce, fiat Enema, quod protinus injiciatur. Sacculus vero parum expreſſus calide applicetur ſcroto, & recalefiat in eodem decocto, & applicetur, quotieſcunque opus fuerit.

Poſt mediam horam rejecto Enemate, rurſus aliud ejuſdem decocti Enematis, cum admixto Electuario, oleo, butyro, vitellis ovorum, parumque mellis infudi, & ſacculum calide applicui. Quo enemate denuo rejecto, & ſacculo calido inteſtino probe lubricato, ægrum in lecto capite declivi, pedibus vero in altum elevatis, collocavi. Poſtea manu ſiniſtra ſcroto apprehenſo, eoque ventrem verſus ſublevato, & aliquo modo compreſſo, dextra vero imo ventris admota, reliqua inteſtina ſurſum verſus pectus retruſi, ſicque inteſtinum prolapſum felici cum ſucceſſu in locum ſuum naturalem repoſui. Deinde ad inteſtinum ſuo in loco cohibendum, ſacculum hunc adſtringentem applicui.

℞. Roſar. rubr. abſynthii vulgar. folior. prunor. ſylveſt. caudæ equinæ fol. ſalviæ & muſci quercini an. M. ſ. corticum querc. ℥ij. ſem. fœnic. & aniſi an. ʒj. Incidantur & contundantur, poſtea indantur ſacculo, qui filo interſutus, & vino rubro incoctus, calide frequentius applicetur. Poſtera die, corpus ſequenti potiuncula expurgavi.

℞. Radic. fœniculi. petroſel. gramin. polypod. querc. an. ℥ß. herbar. agrimon. veronicæ, cuſcutæ an. Mſ. ſem. aniſi fœniculi an. ʒij. folior. ſen. mundat. ℥ß. Coquantur in aqua, ut colatura redeat ad ℥iiij. In quibus diſſolve Electuar. diacarthami & diaphœnic. an. ʒiij. aq. cinamom. deſtill. ſine vino ℥ß. Miſce. fiat potio.

Tandem Emplaſtrum aliquod adſtringens applicui, & ſubligaculum adaptavi. Sic divino favore graviſſimo hoc periculoſoque affectu liberatus fuit.

Joannes Hoff. Grammateus Hildenæ, compater meus plurimum honorandus, à multis annis Enterocele graviſſime vexatus, cum anno 1593. in itinere aliquo modo defeſſus, in terram ſomni capeſſendi

gratia

grabatia decumbens, obdormiviſſet, inteſtinum ad magnitudinem ferè capitis infantis in ſcrotum prolapſum eſt; quod quia illico repoſitum non fuerat, ab aëre tum temporis ſatis frigido in ipſo ſcroto frigefactum & inflatum eſt. Hinc dolore exorto, ipſoque à ſomno expergefacto, vix domum (à qua iter unius horæ aberat) præ maximo cruciatu redire potuit. Ego ad illum accerſitus, ipſum quaſi ſemianimem cum animi deliquiis, vomitionibus frequentibus, iiſque fœtidis, offendi. Dolores item tam maximi, tamque frequentes aderant, ut ſubinde ſeſe ex una in alteram lecti partem jactare, coactus eſſet. Statim itaque ſupra ſcriptum Enema exhibui, & ſacculum loco affecto applicui. Poſtea pedibus elevatis capiteque declivi poſito, inteſtinum feliciter repoſui. Tandem expurgato corpore, & ſubligaculo applicato, pleniſſime convaluit, multoſque dehinc annos ſanus vixit.

Anno 1607. die 26. Auguſti, Joannes Nadler, faber ſcloperarius, civis Paterniacenſis, homo ſeptuagenarius & hernioſus, dolore colico cum inteſtini deſcenſu correptus fuit. Ego quarta die morbi vocatus, ipſum febricitantem, cum maximis doloribus inferioris ventris offendi. Inteſtinum cum nonnullis excrementis in eo contentis in dextrum inguen prolapſum erat, ſupraque modum durum percipiebatur. Quapropter cum illud vi reducere, conſultum minus fore animadverterem, protinus ventrem, ſcrotum & inguen, oleo liliorum albor. pingnedine anſer. & caponis inunxi, ſacculumque ex emollientibus quidem ſupra deſcripſi, calide applicui, & enemata infudi. At quia in reductione inteſtini quæ citra violentiam maximam fieri non potuiſſet, timendum erat, ne inteſtinum læderetur, in uſu medicamentorum prædictorum, per dies aliquot pergere viſum fuit. Interim excrementis in inteſtino prolapſo incluſis, emollitis, injectis quoque per intervalla enematibus emollientibus & attrahentibus, inteſtinum paulatim in locum ſuum naturalem retroceſſit, ita ut ex maximo iſto periculo Dei beneficio liberatus fuerit. *Idem ibidem.*

Sarcocelen ut plurimum dextras occupare partes probatur.

Generoſus quidam juvenis, cum amaſiam ſuam amplecteretur, atque cum ipſa in actu venereo eſſet, & jam ſemen ejaculare vellet, à quodam cubiculum ingrediente in actu ita deturbatus fuit, ut ſemen retroceſſerit, retentumque fuerit, quapropter dolor in inguine exortus eſt, & teſticuli intumuerunt. Cum vero morbum propter verecundiam celaſſet, dolor in ſiniſtro inguine paulatim per ſe remiſit, intumefactio evanuit, & teſticulus ad naturalem ſtatum rediit, circa dextrum verò tumor remanſit, qui ſucceſſu temporis in ingentem herniam carnoſam excrevit. Ego cum aliis magni nominis Medicis in conſilium tandem adhibitus, non ſolum carnem circa dextrum teſticulum concretam, verum etiam ſcrotum ſeroſis humoribus ita extenſum reperi, ut magnitudinem capitis infantis fere adæquaret.

Ante annos aliquot patritium Colonienſem unà cum clariſſimo viro Dn. D. Joanne Slotano Medico celeberrimo inviſi: Laborabat & ille maxima hernia carnoſa, eaque ex dextra parte.

Anni elapſi ſunt tres, à quibus Bernam Helvetiorum ad virum quendam nobilem unà cum clariſſimo viro Dom. D. Paulo Lentulo poliatro Bernenſi vocatus fui. Laboraverat ille per annos aliquot hernia carnoſa ex dextra parte, tandem quoque hydrocele acceſſit, ita ut ſcrotum in illam magnitudinem extenderetur, ut membrum virile planè abſconderetur.

Ante menſes quatuor Paterniacenſis quidam Johannes Comes nomine, viginti quatuor circiter annorum ætatis, Lauſannam ad me venit. Huic teſticulus dexter in maſſam carneam duriſſimam, quæ magnitudinem pugni longe ſuperabat, excreverat. Deliberavimus inter nos, ut ineunte Vere manum adhiberem. Verum cum aliquantiſper diutius apud vos moram traherem, & affectus de die in diem mira celeritate accreſceret, Freiburgum ſe contulit, ibique curationi cujuſdam Chirurgi ſeſe ſubmiſit. Quid vero cum ipſo factum ſit, nondum intellexi.

Cùm ante menſes duos apud vos viverem, in pagum Vauxuallançon ad Reverendum Virum Dn. Caſparum Perrerum, ibidem presbyterum vocatus fui. Illi autem non ſolum teſticulus dexter, verum etiam vaſa ſpermatica veluti in lapidem induruerant, ita ut manu compreſſo abdomine, duritiem illam in ipſo quoque hypochondrio dextro perſentire poſſem. Malum autem ad ipſam originem uſque vaſorum ſpermaticorum aſcendere, dolor ipſe, quem è regione vaſorum ſpermaticorum ad renem uſque dextrum continuo perſentiebat, indicabat. Aderat præterea vomitus, & appetitus proſtratio, non tamen propter herniam, ut quidam, qui ipſum ante me inviſerat, ſtatuit, ſed ratione tumoris doloroſi & duri, è regione fundi ventriculi exiſtentis, quique compreſſo abdomine, tactu facile percipi potuit. Quid plura? in tota praxi mea unicum ſolummodo, ex ſiniſtra parte laborantem hernia carnoſa (quæque tandem in cancrum exulceratum atque inſanabilem degeneravit) me vidiſſe memini. Peculiaris itaque hujus rei ut aliqua ſit cauſa, neceſſe eſt. Te, Vir doctiſſime, ut pro acumine ingenii tui, uſu, atque experientia rerum medicarum, illam inquirere, mihique haud gravatim communicare velis, obnixè rogo. Ego quid ſentiam hac de re, paucis annectam.

Hernia carnoſa, quam Græci Sarcocelen vocant, teſte Galeno, fit teſticulo indurato, & ut idem Galenus teſtatur, cum ſcirrho convenit. Cauſſam vero, humorum craſſorum, ad teſticulorum decurrentium abundantiam, atque partis affectæ debilitatem eſſe, Guido & alii ſtatuunt. Plateros ex contuſione vaſorum ſpermaticorum in ſcroto, item ex ſucco è vaſis illis luxuriante: Petrus Pigray vero ex humore non naturali è venis exſudante, ac paulatim in carnis ſubſtantiam tranſeunte, fieri ſcribunt. At vero Vigo docet, per affluxum alicujus humoris fieri herniam carnoſam, nempe cum hujus materiæ ſubtilior pars propter calorem teſticulorum in halitum reſolvatur: quicquid vero craſſum & viſcoſum eſt, remaneat, in ſcirrhum tandem illam indureſcere. Prædictæ porro cauſſæ, etſi minime rejiciendæ, attamen cur potius in dextro, quam in ſiniſtro teſticulo locum habeant, nondum ſatis manifeſtum ſit. Etenim potius circa ſiniſtrum teſtem herniam carnoſam gigni debere, non immerito cuipiam videri poſſit. Dexter enim teſticulus cum propter vaſa à magnis vaſis eo delata, ſit calidior ſiniſtro, ipſum robuſtiorem quoque eſſe ſequitur. Ad calidum enim & ſiccum temperamentum (Galeni verbis utor) quod actionum robur conſequatur, omnibus in confeſſo eſt. Potius itaque circa ſiniſtrum teſticulum, qui dextro imbecilior eſt, ſanguinemque impuriorem, ut idem Galenus teſtatur, ad ſe trahit,

fluxum illum humorum delabi ; ac proinde carnoſam illam ſubſtantiam procreari poſſe , veriſimile eſſe mihi videtur. Id vero cum rariſſimè obſervatum ſit , cauſſam carnoſæ herniæ obſcuram eſſe, cum Paulo Ægineta ſtatuo. Quod ſi tamen præter prædictas cauſſas , retentionem & alterationem , aut veluti corruptionem quandam ſeminis hujus mali cauſſam quoque eſſe , concedere velis , non uſque adeo difficile erit cauſam invenire , cur in dextro teſticulo potius quam in ſiniſtro gignatur. Et revera retentionem ſeminis in Generoſo iſto viro, cujus ab initio memini, cauſſam totius mali fuiſſe, certum eſt. Cum enim vaſa omnia ſemine & ſpiritibus turgerent , & natura ut ſeſe exoneraret, intenta eſſet , retentionem , ac veluti refluxum illum ſeminis abſque ingenti periculo fieri non potuiſſe, dolor ille , qui in inguine ſubortus eſt , teſtis fuit. Idem fortaſſis & in reliquis , quorum facta fuit mentio (qui forſan cauſſam morbi propter verecundiam celarunt) accidit. Hujuſmodi enim herniæ utplurimum in juvenibus , qui ſanguine & ſemine abundant , & in cœlibatu vivunt , accidere ſolent. Raro autem fit ex ſiniſtra parte , quandoquidem ſeminalis vena ſiniſtra non à vena cava , quemadmodum dextra , ſed ab emulgente ſiniſtri renis exoritur. Itaque veriſimile mihi plane eſſe videtur , cum ſemine ex vena emulgente nonnihil ſalſedinis & nitroſitatis, quæ craſſos viſcoſoſque humores incidat & reſolvat, exſiccet , & putredini adverſetur, ad ſiniſtrum teſtem defluere. *Idem Cent.4.*

De Hernia aquoſa , in qua præter ſpem & opinionem carnoſa quadam ſubſtantia , vaſis ſpermaticis adnata, reperta fuit.

Argentina diſcedens , in Alſatio nobiliſſimum quendam juvenem , hernia aquoſa laborantem inviſi. Huic quia ſpatio quatuor annorum varia medicamenta , cum à me ante annum , tum etiam ante ab aliis fruſtra præſcripta & adhibita fuere , petierunt parentes , ut tentarem an aliqua alia via ſanitati reſtitui poſſit filius, ſe quoque fore contentos, ut incideretur ſcrotum , dummodo conſervaretur teſticulus. Parui , intra 3. ſeptimanas curationem me feliciter abſolvere poſſe ſperabam : quandoquidem exterius nihil aliud præter aquam , quæ ſive ad radios ſolares , ſive noctu ad candelam exponerem ſcrotum , limpidiſſima , & in veſicula veluti in ampulla incloſa , apparebat : tactu quin etiam nulla durities percipi potuit , ita quidem , ut nihil præter aquam ſubeſſe putarem , uti & ante me ab aliis Medicis & Chirurgis judicatum fuerat. Sed bone Deus , quàm me refellit opinio ! quam veriſſimam eſſe divini Hippocratis ſententiam , *Judicium difficile* , reipſa inveni ? purgato enim & præparato prius corpore , cum cauſtico meo , abſque ullo tamen dolore , ſcrotum perforaſſem , & tertio die poſt applicationem eſcharam ſeparaſſem , præter aquam etiam carneam quandam & induratam materiam circumcirca vaſa ſpermatica inveni. Poſt exciſionem itaque eſcharæ , cum omnihil humoris ſeroſi effluxiſſet , dolor ingens in infimo ventre , imprimis in inguine dextro (qui erat locus affectus) ſubito exoritur , ſed momentaneus ; antequam enim anodynum præparaſſem , per ſe , & nullo adhibito medicamento, remiſit. Sequenti nocte ſcrotum aliquomodo intumuit , & tumor duriſſimus in ſuperiori parte vaginæ, circumcirca vaſa ſpermatica plenius percipiebatur. Tunc graviſſima illa & periculoſa ſymptomata , quæ ex hujuſmodi apertionibus aliquando provenire ſciebam , mihi in mentem venerunt. Ante annos enim aliquot , cum præſtantiſſimus ille atque Excellentiſſimus Medico - Chirurgus Dom. Johannes Griffonius , piæ memoriæ , Sabaudo cuidam Lauſannæ ſcrotum aperuiſſet , & nihil aliud præterquam de hydrocele cogitaſſet , carnoſa quoque ſubſtantia , teſticulo & Vaſis ſpermaticis adnata ; ſed ſeroſo humore velut ſubmerſa & tecta , reperta fuit , quæ & paulò poſt in cancrum malignum degeneravit , ubi medicamenta , ferrum ſimul & ignem , fruſtra adhibuit Griffonius.

Ante annos circiter tres Lauſannæ idem ferè mihi in quadragenario accidit. Sed ambo iſti viri, quod non omittendum , pravis humoribus referti erant. Nobilis verò noſter æger ſanus eſt corpore, interim tamen ſeriò apud me perpendens periculum , anxius fui , præcipue eam ob cauſſam , quod de periculo ab initio nihil prædixeram. Ægri tamen ætas juvenilis , conſtitutio corporis optima & ſana , & quod ad illud uſque tempus ab omni dolore , inflammatione , & febre immunis fuerat, obediens præterea, cordatus & ad omnia , quæ agenda & patienda , paratiſſimus eſſet , animum meum à ſolicitudine abducebant. Iterum igitur expurgato corpore , quæ leviter emolliunt , ſimul & diſcutiunt, veluti emplaſtrum de mucilaginibus cum gummis, de meliloto , & de ranis , per dies aliquot applicui. Ex illis cùm malum minime ingraveſcere, quin potius duritiem decreſcere , ac nihil maligni ſubeſſe (ab emollientibus enim medicamentis, inquit Galenus de ſimplicibus medic. lib. 5. cancroſi tumores exaſperantur , uti quoque in prima centuria obſervationum mearum exemplis demonſtravi) inde cognoviſſem , ad fortiora perveni. Ulceri itaque pulverem inſigniter emollientem , & materiam ex profundo extrahentem quotidie ſemel inſperſi. Exterius linimenta , emplaſtra , cataplaſmata , & ſimilia emollientia applicui , quibus remediis Deus Opt. Max. ita benedixit , ut per ſingularem Dei miſericordiam (cui in omne ævum laus ſit & gloria) ſpacio quinque ſeptimanarum , curatio feliciter ad optatum finem perducta ſit. Vides clariſſime mi Dom. Schlanovi , quanta in hiſce affectibus ſit difficultas , quantaque diligentia & vigilantia requiratur , quod ſi corpus cacochymicum extitiſſet , procul dubio propter accurſum humorum de ipſo actum fuiſſet. Hæc non ſine cauſſa , quæ te non latet, ad te ſcribo , & ut litteras nobiliſſimo viro , ſimili affectu laboranti , communicare velis ſuadeo. *Idem ibidem.*

De Herniæ aquoſæ feliciſſima ſectione.

Hernia aquoſa , ſi ex cauſſa interna ac latente originem habet , ut plurimum ſiniſtram partem ſcroti occupat , ſeroſuſque ille humor in membrana teſtem involvente , Erythroidæa dicta colligitur ; idque præcipuè fit rene ſiniſtro , ut Dodonæus rectè annotavit , male affecto : quapropter ſeroſos humores non attrahens , & ad veſicam mittens , per venam ſeminariam , quæ iſto in latere ex emulgente procedit , in membranam Erythroidæam delabitur. Sectio autem herniæ aquoſæ , ſi ex hujuſmodi cauſſa originem traxerit , & teſticulus ſimul exemptus fuerit , periculo non vacat, ut idem Dodonæus obſervat, cap. 39. & 40. annotavit. Itaque ne temere quicquam hac in re tentet Chirurgus, ſuadeo. Ne tamen Tyrones cum meo in præcedenti obſervatione exemplo,

tum

tum exemplis à Dodonæo recitatis deterreantur, & ab officio atque Inſtituto abducantur, ſequenti exemplo illis animum erigam.

Jacobus Gerbetus, vir pius & illuſtriſſimæ Reipublicæ Bernenſis Commiſſarius digniſſimus, quadrageoarius, robuſtus, & bono corporis habitu præditus (cui & in juventute calculus per inciſionem ex veſica extractus fuerat) à multis annis hernia aquoſa ex ſiniſtra parte vexabatur. Multa ipſi cum à me, tum ab aliis Medicis doctis præſcripta & adhibita, tum interna, tum externa fuere medicamenta, abſque fructu tamen omnia: ita ut tandem in maximam molem excreſceret ſcrotum. Cum vero æger tumorem in dies augeri vidiſſet, denuo me advocandum juſſit, petiitque, ut extremum ſibi auxilium adhiberem; quod etiamſi periculo omnino non vacaret, experiri tamen potius malui, quàm in hujuſmodi miſeriis vitam diutius trahere. Quamvis enim dolorem non adeo gravem inferret tumor ille, equitando tamen & ambulando ipſi maximo erat impedimento.

Præparato itaque ſatis corpore, tum optima victus ratione præſcripta, tum purgationibus aliquoties reiteratis, & venæ ſectione, ſeptima die Maii Anno 1602, ægrum in ſedem collocavi, deinde in ſuperiore parte uſque ad tunicam Erythroidæam inciſo ſcroto, ipſum ex anteriori parte ab ipſa membrana aliquantum ſeparavi. At quia tota aqua in tunica illa continebatur, ita ut teſticulus ei innataret, ne in poſterum denuo deſcenderet aqua, acu incurvata, ac filo reduplicato univerſam hanc tunicam (præter vaſa ſeminalia) apprehendi, & mediocriter conſtrinxi atque ligavi. Poſteà ex inferiori parte ligaturæ, membranam jam ante dictam ſecundum longitudinem incidi, & aquam ad libras aliquot extraxi, paulatim tamen, ne vires deficerent: Deinde torundam ſatis longam craſſamque, ex ſtupis factam, ex albumine ovi madefactam, ad latus teſticuli & inferiorem partem ſcroti verſus infixi. Inguina & imum ventris oleo roſaceo inunxi, & haſpum cannabis vitello atque albumine ovi, cum pauca aqua roſacea conquaſſatum madefactum applicui. Poſtero die iterum ventre & inguine inuncto, ſequens digeſtivum applicui.

℞. Terebint. lotæ ʒij ceræ novæ ℥ß. gummi elemi ʒj. ol. roſac. & amygdal. dulc. an. ℥ß. ol. de vitellis ovorum ʒij.

Diſſolvatur gummi lentiſſimo igne cum oleis, terebinthina. & cera ſeparatim cum & pauxillo olei liquefactis, & additis, fiatque unguentum: tum admiſce vitellum ovi, croci ℈ß. Unguentum turundis longis & craſſis vulneri impoſui, & emplaſtrum Baſiliconis applicui. Neque proceſſum huncce, antequam vulnus probe eſſet digeſtum, mutavi. Tum pulverem mundificativum ulceri, & turundis quotidie ſemel aut bis inſperſi, & ulcus per menſes duos apertum retinui: interimque ſcrotum omni diligentia mundificavi, corpus item per intervalla purgavi. Tandem vulnus cicatrice obduxi, bona ægri cum valetudine, qua etiam ad hunc uſque annum 1608. quo hæc ſcripſi, fruitur. Ab eo tamen tempore optimam victus rationem obſervat, & ſingulis annis aliquoties ſuperfluos humores pharmacis expurgat.

Annotatio.

In hac operatione cautus ut ſit Chirurgus atque circumſpectus, propter peſſima ſymptomata, quæ ſupervenire ſolent, neceſſe eſt. Inprimis autem nullo modo operationem hanc, niſi prius bene præparato corpore, incipiat. Quod ſi intemperiem aut vitium aliquod in rene ſubeſſe cognoverit, aut ab ipſa operatione omnino abſtineat, aut ſcrotum in inferiori ſua parte tantummodo incidat, ut ſeroſus ille & incluſus humor effluat, via tamen nullo modo (ut fit cum teſticulus abſcinditur) obſtipetur, & ſeroſus humor, qui à rene attrahi non poteſt, in abdomine retineatur, ſed ſi opus eſt, denuo illic defluere poſſit. Vidi ego Biſantiis ſexagenarium virum pium ac probum cui Dom. Johannes Griffonius, Chirurgus præſtantiſſimus propter herniam aquoſam ſingulis annis ſcrotum ex inferiori parte perforabat, & ſeroſum humorem evacuabat, poſtea ulcus ad cicatricem perducebat. Pervenit homo iſte ad ſummam ſenectutem. Sin autem in rene vitium non fuerit, & defluxum planè impedire volueris, inciſionem ſuperiori parte ſcroti prope inguina fieri expedit, quandoquidem duplex Chirurgo eſt ſcopus, prior evacuare ſeroſum humorem, poſterior prohibere, ne rurſus de novo aqua in ſcrotum defluat, coacerveturque. At cum aqua hæc ut plurimum ex corpore in tunicam illam erythroidæam dictam defluat, eamque extendat, neceſſe eſt ut inciſio in ſuperiori parte ſcroti fiat: ſic enim tunicæ dilatatæ corrugantur, & cicatrix impedit, ne aqua poſtea facilè in ſcrotum defluat. Ut autem hæc operatio rectè & majori cum facilitate adminiſtretur, non ſuper ſcamnum ligandus eſt æger, nec ſupinus decumbere, ſed in ſella ſedere debet, ut melius aqua deorſum deſcendat, & tunicæ in inguine facilius ſeparari, & acu apprehendi poſſint. *Idem ibidem.*

De herniæ aquoſæ periculoſa ſectione.

Hernia aquoſa aut ſimplex eſt, aut compoſita. Simplicem appello, in qua ſola aqua ſcrotum extenditur; Compoſitam, ubi circumcirca teſticulum materia putrida collecta, aut denique varices ortæ fuerint. Accedit & nonnunquam, Camerario teſte, aquoſæ herniæ, prolapſus inteſtini in ſcrotum, quod & ego obſervavi. Caro item ſæpiſſimè teſticulis & eorum tunicis adnaſcitur, ſeroſus enim humor iſte nonnunquam acris factus, venas capillares, membranaſque leviter erodit: hinc pars illa ſanguinis, quæ paulatim exſudat, quæque optima & laudabilis eſt, beneficio caloris innati in carneam ſubſtantiam concreſcit. Indureſcit autem ſenſim, propterea quod calor nativus paulatim debilitatur: Interim tamen in illam aliquando molem augetur atque accreſcit, ut magnitudinem capitis humani, Montagnana conſil.227. Foreſto lib.27. ſchollo, obſervat. 23. atteſtantibus, accedat. Reliquum vero ſanguinis, quod ſeroſum eſt, paulàtim membranas totumque ſcrotum adeo extendit, ut caro iſta, quæ teſticulo adhæret, digitis palpari non poſſit. Hujus rei exemplum memorabile clariſſimo, ac longè celeberrimo Viro Dn. Johanni Griffonio, Præceptori meo perpetuo honorando obſervare contigit.

Quadragenarius quidam, natione Sabaudus; à multis annis hernia aquoſa laborans, in Hiſpania à Medico quodam per ſcrotum trajecto ſetaceo, parvo cum negotio primum ſanatus fuerat. Poſt annos vero aliquot, cum in victus ratione peccaſſet, & in Pharmacis ſumendis negligens fuiſſet, denuo in ſcrotum delapſus eſt humor ſeroſus, qui non ſolum membranas totumque ſcrotum in maximam magnitudinem extendit; verum etiam carneam ſubſtantiam

Digitized by Google

procreavit, quæ tractu temporis ſupra modum indurata, naturam cancri ſapiebat, idque eventus demonſtravit clarius. Accedens enim Lauſannam, ubi Dn. Griffonius tum temporis degebat, nulla in ipſo cognoſci potuit hernia carnoſa, ita ſeroſo humore extenſum erat ſcrotum. Inciſo ſcroto plurimum effluxit aquæ. Hinc ſcrotum primò ſubſedit; poſt paucos tamen dies ſequutus eſt dolor vehemens, inflammatio & cancroſum ulcus maximeque malignum, quodque adeo impetuosè adjacentes partes occupavit, ut ipſius malignitas nullo modo arceri poſſet. Itaque intra paucos dies maximo cum cruciatu è vita diſceſſit.

Admonitio.

Diligenter itaque Chirurgus ſigna omnia, quæ de herniis à Celſo, Paulo Ægineta, aliiſque medicis & Chirurgis deſcribuntur, examinet, eſſentiamque morbi accurate inveſtiget, antequam manus operi adhibeat, ne malum in pejus ruat. Præterea videat, ne corpus multis humoribus pravis ſcateat, aut vitium aliquod inſigne in renibus ſubſit, quemadmodum fuerunt in iſtis viris hernioſis, quarum Dodonæus Obſervat. 39. & 40. mentionem facit. Quotieſcunque verò Chirurgus una cum aqua carnem circumcirca teſticulum concretam ſubeſſe cognoverit, præſtat ſcrotum incidere, teſticulum, & quicquid circa ipſum concretum, ſeparare atque excindere, dummodo id radicitus fieri poſſit: Si enim ſcirrhoſa illa materia proceſſum ſive didymum, ut vocant, jam occupat, & abdomini adhæret, fruſtra tentabitur inciſio, & chirurgo infamiam, ægro vero immaturam mortem inferet. *Idem ibidem.*

Ex herniæ aquoſæ inepta ſectione immatura mors ſequuta.

Dominus Petrus Crotteſius, Paterniacenſis Senator prudentiſſimus, Vir genere, virtute & pietate verè nobilis, quadragenarius, robuſtus, & optimo corporis habitu præditus, cum anno 1606. ex equo in terram cecidiſſet, ſcrotum & teſtes ſibi adeo contudit, ut inde exorto dolore, ſequuta ſit inflammatio, ſcrotum quinetiam & teſtes mox in tumorem magnum elevati ſint. A principio propter verecundiam malum celavit. Tandem cum me in conſilium adhibuiſſet, victus rationem tenuem præſcripſi, corpus purgavi, & venam in cubito incidi. Loco vero affecto ab initio anodyna, diſcutientia & quæ ſimul aliquo modo repellunt, quale eſt ſeq. cataplaſma applicui.

℞. Farinæ hordei ℥ij. farinæ fabarum ℥j. Coquantur poſca ad formam cataplaſmatis, in fine admiſce pulveris roſarum odoriferarum ℥ß. & poſt unicam ebullitionem remotis ab igne, admiſce vitellum & albumen unius ovi, olei roſarum parum, fiatque cataplaſma, quod ſcroto per dies tres tepide applicui, bis in die. Deinde quæ magis reſolvunt adhibui: quale eſt ſequens cataplaſma.

℞. Farinæ fabarum ℥iij. hordei ℥j. Coquantur vino rubro ad formam cataplaſmatis, poſtea admiſce pulveris roſarum, Florum chamomill. meliloti ana ℥ß. Olei roſarum & chamomill. ana ℥j. Vitellum & albumen unius ovi. Miſce, fiat cataplaſma.

Horum medicamentorum beneficio dolor & inflammatio omnino remiſerunt, inflatio quinetiam præcipuè ex dextra parte ſcroti ſubſedit. Circumcirca verò teſticulum ſiniſtrum in membrana Erythroidæa, tumor quidam ex ſeroſo humore remanſit. Denuo itaque corpus per intervalla purgare viſum fuit; loco affecto fomentationes & cataplaſmata, quæ incidunt, reſolvunt, & diſcutiunt, admovi. Verum enim vero cum fruſtra hæc omnia eſſe viderem, ſuaſi ut ſcalpello aut novacula ſcrotum incidi permitteret: ſic enim incluſum humorem facile & abſque periculo evacuari poſſe, ipſi promittebam. Ille etſi non recuſaret, quia tamen tunc præ aliis occupationibus ipſi non licebat totum negotium naturæ tantiſper, donec tempus eſſet aptum, committere voluit. Porro etſi tumor ſcroti paulatim accreſceret, & ſeroſus humor magis magiſque in membranam Erythroidæam deflueret eamque diſtenderet, exiguum tamen incommodum inde ipſi ſequebatur. Quapropter cum hac de re non uſque adeo ſollicitus eſſet, res in annum uſque 1608. prolata fuit. Tum me abſente, plane imperiti in manus empirici incidit. Is nulla habita ratione corporis, neque quod heſterno die in magnifico quodam convivio fuerit, & proximam præcedentem noctem inter pocula cum amicis abſumpſerat, vigeſima tertia Maii, poſtquam laute jentaſſet, & vino generoſo atque mero iterum incaluiſſet, ipſum in ſcamnum collocavit, ac teſtem vi quadam extraxit. Poſt operationem mox ſupervenit & febris ardens atque continua, vigiliæ aliaque ſymptomata, qui pium ac optimum huncce virum, ad finem uſque vitæ ſuæ continuo ac miſerè extorquebant. Et quia artis periti homines in conſilium vocati minime fuere, lipothymia quoque & ſudores frigidi tandem ſupervenerunt, ita ut vigeſima die morbi animam Deo pie reddiderit, maximo cum luctu civium & reipublicæ diſpendio. Poſt mortem ſcrotum totumque ſiniſtrum latus ſupra modum intumuit, nigrum lividumque evaſit. *Idem ibidem.*

Pro Hernia Inguinis.

Puella quædam duodecim annorum per dimidium anni hernia inguinali laborans, quum à Medicis quantumvis doctis, quorum opera uſa fuerat, ſanari non potuerit, ad me accedens, in hunc modum cum ea proceſſi: ut ſequentem bolum omnium primo devoraret præcepi.

℞. Caſſ. rec. extract. ʒvij. ſem. dauci. pulv. ℈iß. ſacch. aſperſo. F. bolus. Deinde hoc fotu uſi ſumus.

℞. Rad. alth. ℥ij. fol. malv. fl. chamæ. melilot. ſummit. aneth. an Mj. ſem. lini ℥ß. F. decoctio in aq. pro ℔iß. quo fotu ſine magno negotio inteſtina in locum ſuum reducta fuere. Deinde juſſimus, ut quotidie locus affectus inungeretur oleo ovorum, myrteo, & hyperici ſimul mixtis, & ut mox emplaſtr. contra rupturam applicaret per plures dies: & ut ſubligaculis ad hoc aptis utens, rectè cincta ſemper procederet: præterea præcepi, ut interea perpetuo uteretur cereviſia in qua decocta eſſet radix conſolid. maj. adjecto exiguo ſaccharo ad ſaporem: iſtis continuatis hæc tandem rectè curata fuit. Petrus Foreſtus, obſ. 11. lib. 27. *De Scroti & Teſticulorum vitiis.*

Inter arcana Jo. Tiengii Medici quondam Amſtelodamenſis hoc erat, quod quidam potans tribus ſeptimanis ex decocto rad. ſigilli Mariæ in vino curatus ſit à ruptura. Ego etiam fœliciſſime utor rad. ſigilli Mariæ vel Solomonis. *Petrus Foreſtus. obſ. 15. lib. 27.*

Avenzoar refert de Juvene quodam qui hoc malo laborabat decubuitque duobus menſibus in dorſo ſuo, & cum bono regimine ſine medicinarum applicatione liberatus eſt. *Idem obſ. 10. lib. 27.*

Danda

Danda opera ut alvus ſit lubrica: tumorem totum inungat terebinthina, ſed prius foveatur decocto abſynth. ex vino: ſacculus etiam parvus ex foliis abſynthii apponi poterit. *Jo. Crato. conſil.17. lib.7.*

Oleum hyperici compoſitum, quo utor per ſe illitum ſubinde calidum, mirum in modum in hoc effectu efficax atque utile comperi, quemadmodum aliis ruptis, convulſis, recens vulneratis, maxime ubi membranæ aut nervoſi generis aliquid oblæſum eſt. Oleum ita fiat.

℞. Ol. opt. ℔iß. ſem. & fl. hyperic. ℥ix. vini Hiſpan. vel malvat. ℥viij. rad. tormentill. ʒiij. myrrh. gummi elemi, ſarcocoll. thur. aloës, an. ʒiß. lumbric. lotor. vino ℥iij. M. S. A. contuſa bulliant ad dimidii conſumptionem in duplici vaſe, deinde exprimendo coletur oleum: in eo diſſolve croci ℈iiij. ol. abietin. (reſinam vel lachrimam abietis ita vocant) vel ejus loco terebinthin puræ ℔ß. fl. maturor. hyperic. M. j. infunde miſta per dies ſex aut octo, ad Solem diligenter obturata, Solis calore deficiente, poſt panem extractum, imponantur furno, deinde diligenter prioribus floribus expreſſis infundantur ſecundo, tertio, quarto, alii recentes hyperici flores, prioribus exemptis; atque ita comparatum oleum ſervetur in uſus.

Emplaſtrum ſequens continuo geratur.

℞. Empl. contra ruptur. ℥j. maſtich. glutin. piſcium, ſarcocoll. an. ʒij. pulv. rad. oſmund regal. ſang. drac. an. ʒj thur. alb. pulv. rad. conſolid.maj. mumiæ, an. ʒß gummi diſſolvantur in aceto & cum olei hyperic. ſupradict. q. ſ. F. empl. S. A. *Reinerus Solenander. conſil.14. ſect. 4.*

Pro Hernia inteſtinali oſcheocele.

Novimus Illuſtriſſ. principem, qui jam annos circiter viginti & tres inteſtinorum ſatis magnum ramicem perfert ſolius faſciæ aptæ beneficio, & tamen ſine ullo valetudinis diſpendio, omnes principum actiones etiam vehementes & graves in venationibus, equitatione frequenti etiam in ſuccuſſante equo, in longis & difficillimis peregrinationibus, in intenſo frigore ſubire ſolet. Si quando tuſſiendum erit, item quotieſcunque alvus egerenda, maxime ſi ea durior fuerit, inguen oblæſum retinendum; atque utraque aut ſaltem altera manu adducendum comprimendumque in cibis cuncta, quæ ventrem flatibus implere nata ſunt ac diſtendunt, vitanda: quod ſi accedat ut ileum inteſtinum vel quid aliud procidat & deſcendat in ſcrotum, & mora ibidem flatibus aut induratis fæcibus ita diſtendatur, ut difficulter reduci poſſit, ex uſu erit (quod in iſta neceſſitate ſubinde factum utile comperi) ut ex ſtercore ovillo dulci lacte incocto fotus adhibeatur, tum etiam idem cataplaſmatis in modum apponatur, reiteretur que ut poſtea blandis manibus contrectatum reducatur. Ego fidem facio me aliquoties illo fotu prædicto, cum res alioqui videretur in præcipiti eſſe, prolapſa & aliquandiu extra corpus exiſtentia inteſtina repoſuiſſe, antea tentatis fruſtra aliis remediis, quapropter hoc te celari nolui: quidam ab hernia ſanatus fuit perfoliatæ uſu, non tamen ſine apta faſcia. Ego non paucos hernia affectos juvenes in quiete degentes faſciæ commode ope percuravi, non admodum multis adhibitis medicamentis: ad hernias probantur ſymphytum majus, ſanicula, jacea alba & nigra, ſigillum Solom. quinque folium, tormentilla, filix, piloſella, cujus integræ herbæ pulverem Maio collectæ, infantibus & pueris hernioſis continuo in cibis, in lacticiniis, puerilibuſque pultibus exhibitum comperi mirum in modum profuiſſe. Quidam perfoliata ad rupturas ſanandas fœliciter utuntur. Novi qui hunc affectum novem ex ordine diebus cinere lactantis leporis in vino rubro vel decocto conſolid. maj. exhibito ſanarunt.

Caſpar Peucerus, Vir & pietate & doctrina Inſignis narravit D. Adolpho Occonti medico & mihi, ſe puerorum hernias recentis coagulati & in caſeum formati lactis impoſitione curaſſe. Scribit Hollerius ſe herniariæ herbulæ ſucco expreſſo affuſo vino exhibito novem diebus perfecte hunc morbum curaſſe, & Antonius Valetius, qui luculentis exercitationibus Hollerii praxin ornavit, teſtatur aquæ ejus herbæ ſtillatitiæ unico hauſtu percuratum Pariſiis adoleſcentem, cui elatior ſaltus inſignem herniam induxerat: adhibito tamen, ut ſcribit, emplaſtro. Vocatur hæc herba Holleriana, quod Hollerius primus ejus in hoc affectu efficaciam obſervaverit. Præſcripta hæc omnia ex ſimplici medicina deſumpta remedia tam exterius admota, quam intro aſſumpta in proprie dictis herniis prodeſſe mirifice poſſunt: quæ tamen in præſenti caſu maxime profutura arbitror, hæc inſequentia ex prænominatis ſelecta notare placuit: itaque reducto inteſtino applicetur ceratum hoc triquetrum inguini ſuperpoſito ſplenio (quod faſciæ annexum inguen ne dehiſcat aut laxetur continere debet) ut totum inguen contegat, prius nudato loco pilis.

℞. Nuc. cupreſſ. gallar. an ʒj. balauſt. hypociſt. veri, an. ℈ij. maſtich. ℈iiij. rad. conſolid. mai. pulv. perfoliat. herniar. an. ℈iiß. bdell. ʒjß. boli armen. ʒij. ſang. drac. ℈iiij pic. græc. ℥j reſin. pini, ʒvi. cum terebinth. cera & oleo, vitell. ovor. vel hyperic. magiſtr. q. ſ. F. ceratum: hoc fœliciter uſus ſum.

Verum uſitatum illud commune Arnoldi de Villa Nova ex pelle arietina dictum mihi præ cæteris omnibus maximopere probatur.

Recordor me Medicum exercitatum vidiſſe, qui aſſumpto quantum volebat gummi elemi, affundebat acetum, eo macerabat donec acetum in ſuperficie obduceretur, alba pinguedine tum affuſis olei paucis guttis (oleum è vitell. ovor. vel hyperic. magis probarem) coquebat gummi lento igne liquatum ad formam cerati. Quando ego ipſius uſum commodum ſcio, improbare haud queo. Ego hoc in pueris aliquoties fœliciter ſum uſus.

℞. Perfoliatæ viridia folia, & rad. conſolid. maj contero ut plane ſubacta ſimul ſint & lævigata, addo ceræ novæ vel propoliis tertiam partem, vel paulo plus: concorporata & bene commixta induco pittario, ut Inguini affecto ſub ſplenio imponi poſſint: te autem ſuadeo, ut hoc quod ſequitur ſimpliciſſimo utaris.

℞. Conſolid maj. radicem ſolam ab omni ſorde ablutam, munda nihil interim abradens, iſtam exquiſite tritam, & lævigatam, calefactam leviter induc pittario aliquo lineo albo & impone emplaſtri modo inguini rupto ſub ſplenio: mutetur bis in die, inducto alio. Obſervavi intra dies quindecim iſta ratione coaleſcere: poſſunt conſolid. maj. radices ſaccharo condiri, ſubindeque exhiberi. *Reinerus Solenander. conſ. 13. ſect. 4.*

Ætius jubet papyrum (nos charta emporetica uti poterimus) triduo in aqua macerari atque in globum coactum inguini apponi, repoſito prius inteſtino: Solet enim triduana adhæſione à delapſu vindicare; ſed erit efficacius ſi aqua aſtringenti, ut puta roſac. myrtac. papyrus vel charta maceretur; hoc remedio ait Paræus ſe multos ſanaſſe. Rodericus à *Fonſeca. tom. 2. conſult. 36.*

Filiolus cujuſdam pharmacopæi hernia inteſtinali laborans hac ratione fœliciter curatus eſt.

℞. Beton. auric. muris, veronic. alchymill. pyrol. ſolidag. ſarrac. agrimon. ſanicul. an. M.ß. rad. caryophyllat. ʒß. incil. & contuſ. coq. in M. ij. aquæ ad conſumpt. medietatis: bibat manè & veſperi hauſtum. poſtea.

℞. Lapid. magnet. maſtich. an. ʒij. lap. calaminar. ſang. drac. an. ʒj. ferri ℥ß. bol. armen. ʒß. vini ſublimat. quart. j. M. in hoc pannus duplicatus intinctus herniæ fortiter adligabatur bis quotidie, mane & veſperi cum faſcia: brevi convaluit. *Hieronymus Reuſnerus. obſerv. 95.*

Enterocelen adſumpta limatura ferri atque empl. magnetico appoſito in ſeipſo ſanatam narrat Thom. Campanella, lib. 6. Medicin. cap. 20. art. 2. quam tamen curandi rationem fruſtraneam doctiſſimè oſtendit Athanaſius Kircherus. lib. 3. De Magnete part. 7. c. 2. & contra Patæum urget Vop. Fort. Plempius. ſchol. in Ebn. Sin. lib. 2. quanquam non magoetiſmi ratione, ſed propter vim ſiccandi admittat author Enchiridii medic. pract. cap. De Enterocele. qua ratione hic quoque probari debet. Hieronym. Velſchius. *notis ad obſ. 95. Reuſneri.*

Generoſus quidam Bernenſis ſexagenarius ſpatio viginti annorum inſigni ac maxima hernia inteſtinali laboraverat, ad quam curandam, tum me, tum alios in Gallia & alibi expertiſſimos adhibuerat Medicos & Chirurgos, ſed fruſtra: tandem cum de ſanitate recuperanda ne quidem cogitaret amplius, & ſobligaculis, ne ingraveſceret malum, uteretur, incidit in morbum, à quo ultra menſes ſex lecto affixus fuit. Poſt morbum hunc ne minimum quidem indicium præcedentis herniæ ſenſit, nec amplius utitur ſpleniis aut ſubligaculis. Ex his manifeſtum fit, quietem & decubitum in dorſo, unicam eſſe panacæam herniatum. Guil. Fabricius Hildanus obſ. 54. cent. 5.

In Enterocele, Bubonocele & Epiplocele valet balſamus ſalis gemmæ, arcanum ſummum in rupturis, qui hoc modo fit.

℞. Salis gemmæ ℔ij. fluat in igne (in tigillo) & poſtea ſolvatur in aqua pluviali deſtillata, filtretur, & viciſſim coaguletur; has operationes liquefactionis, ſolutionis, filtrationis, & coagulationis tantiſper repete, donec ſal gemmæ ad ſummam ſubtilitatem fuerit perductum, quod inde cognoſcitur, quando ejus particula ad candelam admota, ſtatim liqueſcit: ſerva in vitro bene clauſo: cura ſic fit.

Repoſitis, ſi opus eſt (ut in Enterocele & Epiplocele) partibus prolapſis, locus affectus lavetur cum aceto deſtillato acerrimo, vel cum ſpiritu vini, quotidie bis poſt fomentationes ſtatim inungatur locus cum arcano ſalis gemmæ: ad intra exhibe ſingulis diebus mane jejuno ventriculo eſſentiæ conſolid. maj. cochlear unum cum guttis ij. balſami ſalis gemmæ.

Si inteſtina & reliqua prominentia difficulter reponi poſſint, etiamſi emollientia per inſeſſiones & fomentationes fuerint adhibita, ut fœlicius abſolvatur cura, cæteris non neglectis, ſic procede. Poſt adhibitas fomentationes quotidianas patienti exhibe per tres aut quatuor dies cor talpæ exſiccatum & pulveriſatum (quotidie cor unum) menſe Maio collectum cum aq. cinnam. & fœlicem videbis operationem: inungatur locus cum balſamo ſulphuris. *Io. Hartmann. practic. chimiatr.*

Pro Hernia inteſtinali & omentali.

Poſt univerſalium & ordinariorum remediorum uſum, exhibeatur cochlear inſequentis pulveris, mane & veſperi, hora una ante cibum, continuando uſque ad perfectam ſanationem.

℞. Cortic. myrobal. indar. chebul. an. ʒjß. naſturt. portulac. plantag. ſumach. an. ʒß. corall. rub. lapid. hæmatic. carab. an. ℈j. cinnam. el. ℈iiij. ſacch. roſat. ʒiiij. F. pulvis. *Io. Fernelius conſil. 66.*

Pro Hernia hydrocele.

Vir quidam herniam aquoſam, ὑδροκήλην, vocant Græci, patiebatur, quam citiſſime removi oleo ſulphuris: quo totum ramicem perungebat mane ac veſperi, & applicabat ſacculum ex calentibus cineribus factum. Martinus *Rulandus. curat.* 82. *cent.* 8.

Paretur cataplaſma ex ſtercore vaccino rec. & tertia parte pulv. bol. arm. ad idem maxime valet & mihi valde probatum eſt Cataplaſma nunc deſcribendum.

℞. Stercor. capræ ℥jß. cochlear. cum ſuis teſtis contuſis ℥j. cumin. pulv. ſulph. an. ʒij. M. F. cataplaſma, parti affectæ applicandum, & ſæpe renovandum: quod ſi hiſce non cedat malum, punctione cum phlebotome vel ſectione tandem utendum eſt. Jo. Zecchius. conſult. 63.

Infans quidam undecim menſes natus, laborabat hernia aquoſa dextrum teſtem occupante. ita ut teſtis ovi exigui magnitudinem æquare videretur, vocatus ego, ſequens præſcribo cataplaſma.

℞. Farin. ℔ß. decoq. cum vino generoſo ad pultis conſiſtentiam, deinde adde oxymel. ſimpl. ʒiij. F. cataplaſma, admovendum ſero & mane: intra octo dies hoc ſolo remedio tumor omnino diſcuſſus eſt. *Lazarus Riverius obſ. 4. cent. 2.*

℞. Fol. origan. rutæ, abſynth. chamæm. an. M.j. bac. lauri, ℥j. ſem. aniſ fœnic. cumin. an. ʒß. coq. in ſ. q. aq. & aceti pro fotu, quo foveatur ſcrotum ter in die cum ſpongia. Poſtea applicetur hoc emplaſtrum.

℞. Empl. de bacc. lauri, ſterc. caprin. an. ℥iß. cochlear. contuſ. cum teſtis. ʒß. ſem. cumin. ſulph. an. ʒij. malaxentur cum olei rutac. chamæm. an. q. ſ. F. Emplaſtrum. Hiſce puer convaluit. *Io. Petrus Lotichius. obſ. 10. cap. 3. lib. 6.*

Vir quidam Nobilis hydrocele laborans, ita ſanitatem obtinuit, primo, conſilio D. Ferrandi peritiſſimi medici, & meo, jalapio purgatus fuit, poſtea fotus emollientes & diſcutientes admoti, & tandem lanceola perforatus, in parte decliviore ſcroti, vitando teſticulum, & lineam interſtitium inter teſticulos facientem, ictus autem tranſverſi digiti profunditatem attigit antequam aqua exiverit, quæ iteratis vicibus extracta fuit, clara & non fœtida, eaque ad libras duas, cura hæc ſatis rara fuit, cum paucis poſt diebus ad negotia iverit. *Petrus Borellus obſ. 4. cent. 1.*

In Generoſo quodam Viro, quam omnis periculi plena ſit ſcroti, & erythroidis membranæ in hydrocele per ſcalpellum apertio, teſte non ſublato, compertum eſt, ab aliquot annis ſiniſtra parte hydrocele huic moleſta fuerat; fruſtra cataplaſmatis, ac aliis remediis crebro uſus, tandem temerarii Chirurgi conſilio acquieſcens, aperiri ſibi ſcalpello tumorem permiſit: effluxit cito omnis humor; tumor quoque ſubſedit; ſed cum teſtis ipſe omnino eſſet corruptus, vicinas partes facile infecit; ſubſecuta mox ſcroti univerſi, ac etiam penis cum tumore & ingenti dolore gangræna. Delirium cum vehementi febre propter doloris magnitudinem ſupervenit, ac non ita multo poſt mors acceſſit; ſtem hujus ſiniſter corruptus fuit,

Digitized by Google

fuit. & ſeminalis in erythroiden deſcendens valde ampla & multum patens. *Rember. Dodonæus. obſ.40. vide etiam obſ. 39.*

De Hernia Omphalocele.

In oppidulo quodam mulierem inſpexi, cui ex hernia omphalocele, univerſa pene inteſtinorum mole, è peritonæi cavitate procidente, tumor immenſus ac velut novus venter, à vero ventre flaccido & depreſſo, & in hunc tanquam Saccum inanito appenſus propendebat, quem & faſcia circumducta, ut onus hoc ſublevaret, collo ſuſpenſum geſtabat. *Felix Platerus. obſ. lib.3. pag.759.*

Pro Hernia ſarcocele.

Juvenem quendam hernia ſarcocele laborantem abſque inciſione facile ita curavi.

℞. Pulv. ſen. laxat. ℥ß. vini abſynth. ℔jß. macerentur pro infuſo. De quotidie bibit ad ℥iij. colatas. Poſt ſufficientem purgationem, utebatur ante & poſt meridiem balneo aquæ, in qua cogebatur tartarus ad ℥iij. ante & poſt balneum inungebatur tumor oleo ſulphur. noſtro, motus rarus erat, quies vero in lecto multa, atque his ſine remediis tumor in dies decrevit, & per Dei gratiam ſpatio quatuor hebdomadum ex toto evanuit. *Martinus Rulandus. curat. 66. cent. 9.*

Chirurgus quidam inſignis contra herniam tam carnoſam quam aquoſam emplaſtro ſequenti fœliciter utitur, quod ſingularis loco ſecreti mecum communicavit, eoque nobilius aliud in hoc affectu remedium ſe non habere diſertè profitebatur.

℞. Gummi Ammoniac. ℥iß. bdell. ℥j. farin. ſem. ſinap. ſem. urtic. lap. ſpong. an. ℥j. ariſtol. rot. ʒvi. ſulph. ℥ß. terebint. ℥j. ſp. vini ℥iß. ol. olivar. ℥iiij. ceræ ℥vi. M. F. S. A. emplaſtrum. extend. ſuper alutam, & loco affecto applicetur, continuo geſtando. Si hoc non juverit ſubſtituatur ceratum de pelle arietina tam à Medicis Auguſtanis commendatum: intus vero de ſequenti pulvere quo alias contra hernias prodeſſe ſoleo, aliquot menſibus aſſumat.

℞. Pulv. rad. conſolid. maj. ℥ß. pulv. beeniar. ℥j. perfoliat. ʒvi. ſpong. combuſt. ſpongiæ, cynosbat. adnaſcent. an. ʒiij. lap. ſpong. ʒij. ſpod. terr. ſigill. an. ʒiß. cinnam. fœnic. d. an. ʒj. F. pulvis.

Aliquando etiam aſſumpſit de ſequenti pulv. contra ſtrumam, qui Arnoldo de Villa Nova *aſcribitur*.

℞. Spong. combuſt. pilæ marin. toſt. oſſis ſepiæ, piper. long. nigr. ainaib. cinnamom. ſalis gemmæ. pyrethr. gallar. lap. ſpongiæ, an. ℥j. M. F. pulvis. Jo. Petrus *Lorichius. obſ. 9. cap. 3. lib. 6.*

Vir quidam Sarcocele laborans, quum cataplaſmis ex althæa, farina fabarum & lacte caprino fruſtra uſurpaſſet, juſſus à Gaſſero decocto lentium in aceto facto locum fovere, deinde ſuffire cum thure, & ſuperponere emplaſtrum de meliloto cum ficubus contuſis mixto; cumque non ſtatim reſolveretur tumor, thermas ferinas cogitare cœpit, quas ipſi Gaſſerus diſſuadere noluit. Sed his ipſis quoque non ſatis operantibus, quod unicum ſupererat remedium, ad ſectionem devenit, quam teſticuli jactura, tandem admittere cogebatur. Jo. *Udalricus Rimlerus obſerv. 91.*

Alius quidam hernia carnoſa laborans à Chirurgo quodam curatus fuit teſticulorum ex vino ſublimato, & impoſito cataplaſmate ex abſynth. malo. chamæm. rad. alth. & ſem. lini, an. part. æq. conſciſſis & in lacte caprillo coctis. Alius etiam eodem affectu laborans, ſectionem poſtulavit, ſed Chirurgi præſentia territus, mutavit ſententiam, & emollientium ac reſolventium uſu continuato, ramice in abſceſſum tranſeunte, & ſuppurato, fœliciter tandem percuratus fuit. *Idem obſ. 92.*

Ileos ex Hernia curatus.

Septuagenarius in ſcroto vexabatur tumore valde magno ac dolorifico, ejuſdem cum cute ſana coloris; tormina ſentiebat in abdomine ac evomebat quicquid aſſumebat; jam per viginti quatuor horas hoc in ſtatu conſtitutus opem meam implorabat.

Æger inter examen à me inſtitutum retulit, ſe jam per longam annorum ſeriem laboraſſe hernia, quæ ſæpius eum, inteſtino in ſcrotum prolapſo, mirum in modum moleſtabat, ac iterum nullum afferebat incommodum, cum inteſtinum in locum ſuum receſſiſſet; inteſtinum autem hoc nunquam antehac tamdiu extra abdomen exulaverat, quam jam, & quicquid moliebatur æger, illud reponere non potuit.

Morbum hunc ſatis periculoſum eſſe, amicis prædixi, quia tamdiu extra abdomen permanſerat inteſtinum: (Sic vir 40. annorum Ultrajecto Arenacum pedes profectus incidit in herniam ſcrotum infeſtantem, cui antea etiam obnoxius erat, ſed tantum in inguine, & tamen adhuc per quatuor horas inceſſit pedibus, unde tumor valde excrevit, eratque valde durus & dolens; æger interim ſemper vomebat, ac frigori expoſitus in ſtramine per totam noctem jacebat apud ruſticum; poſtero die curru advectus eſt Arenacum continuo vomens. Mixtura ægro propinabatur flatus diſcutiens, ſed eadem mox vomitu rejiciebatur; tres præterea clyſteres injecti ſunt, ſed ſine fructu; æger in bono ſitu poſitus eſt, fotus humidi ſiccique imponebantur parti affectæ, ſed his nihil juvantibus ægrotus quarto ægrotationis die è medio ſublatus eſt pulſu ſenſim diminuto. Aperto cadavere inteſtinum ileum inventum fuit gangræna affectum ſpithamæ longitudine, ac ſitum in ſcroto cum flatibus & excrementis duris; præterea magna pars omenti continebatur in ſcroto convoluta inſtar pilæ cum vaſis ſanguiferis valde diſtentis.) Interea autem amicos ægri admonui, ne animum nimis deſponderent, ac eum in finem iis narravi obſervationem octavam Riverio communicatam à Domino Oxia Aimar Chirurgo Gratianopolitano, in qua poſt multa remedia per novem dies in caſſum uſurpata, inteſtinum per totidem luces in ſcroto commoratum, repoſitum fuit feliciter inciſione facta uſque ad productionem peritonæi quæ inteſtinum ſtrangulabat.

Sed unde provenit, quod in hernia inteſtinum prolabatur in ſcrotum, aliaſque partes? Ob relaxationem peritonæi, quæ exoritur ex eo, quod multi ejuſdem tubuli obſtruantur, inque illis ſtagnent ac coacerventur humores, qui progreſſu temporis ſe inſinuent inter fibrillas peritonæi, illudque hoc pacto relaxant.

Cur jam inteſtinum in ſcrotum noſtri patientis delapſum, non tam facile rediit in abdomen, quam inde egreſſum eſt, cum via ſit eadem? Hoc præcipuè contigit, quia inteſtinum tamdiu extra abdomen permanſerat, ubi minor eſt calor; nam pori inteſtini eo modo aliquatenus

obturati impedivere quo minus vapores ob minorem calorem etiam aliqua ex parte condenſati ex inteſtino in ſcroto decumbente liberè quaquaverſum egrederentur, quapropter illi coacervati ſunt in inteſtino, illudque diſtenderunt flatibus vulgo nuncupatis.

Hinc igitur manifeſtum ſatis evadit, præcipuam hujus mali medelam conſiſtere in eo ut pori inteſtini extra ventrem exulantis obſtructi recludantur iterum, ac vapores aſiquouſque condenſati, majore motus ac agitationis quantitate donentur, ut ſic ſurſus citato gradu circa propria ſua centra rotentur.

Utrumque hunc effectum conſequutus ſum lino pendo recenter contorto ac nondum coctione depurgato, nam ubi hoc prius in lacte dulci coctum calidè per quadrantem horæ fuiſſet impoſitum parti affectæ, inteſtinum blanda manus agitatione, in abdomen ægri in bono ſitu collocati remigravit.

Æger hoc pacto ex viciniis orci faucibus ereptus, poſtea cum piſcatore ictus ſapuit, ac geſtavit vinculum ferreum externè veſtitum ad inteſtinum intus retinendum; nam homines provectæ ætatis à tali malo prorſus velle ſanare, eſt oleum ac operam perdere; contingit enim admodum raro, quod Fabric. Hildanus refert in lib. ſuarum obſervation. nimirum ſexagenarium per 20. annos hernia magna laboraſſe inteſtinali, quæ à nullo Chirurgorum aut Medicorum potuit ſanari, eumque ſenem poſtea ſine medicamentis in totum eſſe reſtitutum priſtinæ ſanitati, poſtquam morbo aliquo periculoſo decubuerat in dorſo per ſemeſtre ſpatium, ideoque optimum contra herniam remedium citatus Autor eſſe affirmat quietem & decubitum in dorſo.

Hernias vero puerulorum ſæpiſſimè ſanatas eſſe vidi, & quidem præſertim circa octavum ætatis annum, bona faſcia ex linteo confecta ac emplaſtro carminante Sylvii ex creſo ſuper corium, quod reperitur prax. lib. 1. cap. 12. tit. 58. in quo tamen unum errorem, quem neminem ſecuturum ſpero, annotare lubet, ſc. quod gummi, galbanum, aliaque ſolvantur in aceto ſalem volatilem eorum non parum infringente.

Juramentum Medicorum in Academia Ultrajectina jubet, audita vel viſa inter curandum, non enuntianda, involvere ſilentio, hocque ſtrictè obſervandum puto in herniis juvenum, quandoquidem hoc malum puellis inviſum magis eſſe ſolet quam par eſt, quod, antequam hanc obſervationem finiam, exemplo declarare mihi propoſui.

Recenter nupta virgo, ubi prima vice lectum cum ſuo ſponſo eſſet ingreſſa intrepida manu mox illas mariti partes contrectat, quas Adamus ſibi ficuum foliis ſtatim poſt lapſum contexiſſe legitur, atque ita eundem hernia divexari ex vinculo quod geſtabat animadvertit, unde ferè in furorem acta, hæc in verba erupit: pudeat te conjux quod Amaſiam tuam tam impiè deceperis; quid conſilii mihi miſeræ? Perii profecto; num tam malè conformatum corpus puellæ in flore ætatis conſtitutæ, ac annum decimum octavum nondum egreſſæ ſatisfacere poteſt. Minimè, actum eſt de me; emori mallem, quàm tecum amplius habitare.

Maritus, hac ſuper re interea temporis ſerio philoſophatus, placido ſermone tandem reſpondit; bono animo ſis, anima mea, vanam ac ſupervacuam hanc, meum corculum, depelle ſollicitudinem, quoniam polliceor tibi, me pro virili conaturum efficere, ne unquam hac de re conquераris amplius, ac novem menſibus vix elapſis experientia mariti verba confirmavit gemellis, quos enixa eſt uxor, poſtea mutire vix audens de imaginaria conjugis impotentia. *Joh. Muys in prax. Chirurgic. Rationali.*

Hernia inguinalis, cum gangræna.

Thomas Adeler, eques Anglus ſexagenarius, herniam in inguine ſiniſtro per multos annos habuerat. Anno 1637. menſe Septembri inteſtinum, quod in herniam inciderat, nimiis flatibus diſtentum, atque huic diſruptum fuit, ita ut ſtercora in herniæ capacitatem prolaberentur. Hæc proluvies gangrænam cum fœtore intolerabili parti ſtatim induxit, quæ inde cito putrefacta & diſrupta fuit, atque ita fæces alvi ordinariè per herniam foras profluxerunt, nunquam per anum. Ego vocatus prædixi ægrum evadere non poſſe: ne tamen incuria mea perire videretur, per Chirurgum applicare juſſi ſpiritum vini cum melle roſato & unguento ægyptiaco, uſque dum partes gangrænoſæ à ſanis ſepararentur & deciderent. Tunc inteſtinum non tantum ruptum, ſed omnino tranſverſim abruptum eſſe, ejuſque partem ſuperiorem foras propendere, hincque ſtercora profluere animadvertimus. Hic inteſtini finis progreſſu temporis carnoſior evaſit, & quaſi carneum annulum acquiſivit, qui annulus cum vicina carne firmiter coaluit; ita ut poſtea inteſtinum hoc loco ſemper fixum & apertum remanſerit, atque inde ægro præter voluntatem alvi fæces ſemper effluxerint. Huic parti poſtea cacabum parvum æneum, commode adaptatum, ſemper appenſum geſſit, ſic reliqua ſanus, quocunque vellet deambulans. Nonus jam agitur annus quo huic moleſtiſſimo oneri aſſuetus nunquam ægrotavit.

Rariſſimum hoc eſt & notatu dignum exemplum. Antehac nunquam credideram inteſtinum abruptum in inguine cum vicina carne coaleſcere poſſe, quod tamen in hoc ægro oculatus teſtis me vidiſſe teſtor, nunquam antea à me obſervatum, licet hujuſmodi inteſtinorum rupturas in aliis aliquoties viderim. Si fortè inteſtinum abruptum inter carnoſos abdominis muſculos foras erumpat, tale quid aliquando contingere poſſe veriſimile videtur, cujus rei notabilem caſum Platerus obſervat. lib. 3. ſic deſcribit. Capitaneus quidam ante annos multos in ventre vulneratus, ſtercus per fiſtulam, quæ ſanato vulnere illic remanſerat, multos annos incolumis alioquin & ſuperſtes, exerevit. Cujus cauſam inveſtigans ex anatomicis obſervationibus, certis argumentis collegi, inteſtinorum vulnera, ſi illis in locis, ubi carneæ muſculorum abdominis portiones exiſtunt, ventrem penetrent, agglutinatis tunc utrinque, & inteſtinorum & muſculoſæ carnis, vulnerum in ambitu labiis, viam fieri poſſe, per quam ſtercus extra corpus educatur, & in abdominis cavum excidere prohibeatur, eaque vulnera licet conſolidari nequeant, minimè tamen eſſe lethalia: quod etſi rarum ſit, tamen & in aliis partibus, ut veſica, accidit. Idem Platerus proxime ſequenti obſervatione adhuc alium ſimilem caſum enarrat. Joannes Hornung Medicus Heidenheimenſis, epiſt. ad Gregorium Horſtium, enarrat hiſtoriam ruſtici cui è vulnere abdominis inteſtinum rectum vulnere lato apertum exivit, neque à Chirurgo intus reductum eſt, ſed ſanato abdominis vulnere, toto vitæ tempore foras propendit, naturalem colorem retinens,

retineos, ſed paulatim craſſius ac carnoſius evadeos, per quod propendens inteſtinum fæces alvi cum magno fœtore excernebantur, neque amplius ab anno prodibant. *Isbrand. de Die merbroeck in Obſervat. & Curation. Medic.*

Epiplocele cum ſarcocele conjuncta, ex eroſione omenti complicati, enata carne in ſpithamæ longitudinem ex inguine propendente.

Quidam Eſtenſis in Patavino Xenodochio habuit prominentiam longam ſpithamam, inſtar priapi ex inguine luxuriantem, ubi proceſſus peritonæi, craſſam vero duos digiros tranſverſos, adeo ut non inconcinne æmolaretur formam alterius membri virilis. Cum vero ab ægro quærerem hujus morbi originem, atque negaret eſſe inteſtinum prolapſum, ex ejus verbis conjectura aſſecutus ſum, eſſe omentum complicatum, cum prius Bubonocele laboraſſet, poſtmodum abſceſſu, quo diſrupto prorupit omentum, atque ſenſim ita convolutum fuit, illique propter eroſionem caro quædam inter plicaa accreverat in prædictam formam: quem hoc modo curavi. Primo expurgatis humoribus redundantibus, portiunculam dictæ prominentiæ ſecui, ampliato uſque adeo vulnere, ut omentum implicatum ſe proderet; quod duobus, vel tribus poſt diebus ſecui ex toto ad inguina uſque, tum digerentibus; demum conſuetis exſiccantibus cicatricem obduxi, incolumi adhocnum ægro, & omni moleſtis vacuo. *Petrus de Marchettis in Obſervat. Medico-Chirurgicar. Sylloge.*

Bubonocele loco bubonis Venerei ab imperito barbitonſore ſecta, prodeuntibus alvi fæcibus, brevi temporis ſpatio ſanata.

Villicus quidam Bubonocele laborans, barbitonſorem acceſſit, qui Venereum bubonem cum exiſtimaret, ejus proinde ſectionem ſuadebat; quanquam æger cum nulla alia muliere, uxore propria excepta, rem ſe habuiſſe ſancte affirmaret, honeſta equidem, ac pudica; cum vero tonſor opinionem ſuam tueretur mordicus, atque omnino ſectione opus eſſe, eam tandem miſer villicus admiſit, ex qua cum fæces erumperent, ſtatim in lipothymiam prolapſus eſt, tonſore obſtupeſcente. Ego verò cum caſu illac tranſirem, vocatus, ſtatim digito compuli inteſtinum in locum proprium, applicato ovi albumine, cum ſanguine draconis, atque linteolo quadruplicato compreſſione facta arctius nonnihil conſtrinxi quatuor dies, à quibus cerato demum ad herniam ab Aquapendente uſus, ſpatio decem dierum, ſectæ partes coaluerunt. Tandem meo conſilio totum vitæ tempus geſtato cingulo, multos annos incolumis vixit. *Idem ibidem.*

De Hernia inteſtinali.

Filiolus nondum bimulus prænobilis Viri S. P. hernioſus, prolapſis per peritonæi proceſſus inteſtinis, catarrhis & tuſſi moleſtiſſima graviſſime adfectus, ægrotavit hyeme jam adulta. Adhibita in rem plurima, Concuſſio corporia à tuſſi inteſtina, quamvis, repoſita & faſciis ac ſubligaculis conſtricta, ſede tamen ſua contineri non eſt paſſa. Acceſſit Lithotomi uxor, adducta à peregrino Chemiatro, quæ ventri Cobitidis barbaroſſa impoſuit, ut neſcio qua virtute inteſtina prolapſa retraherentur, & loco ſuo firmarentur. Sed puer tamen obiit. Unde contentiones haud leves mixtis conviciis inter Medicos utrinque, parum decoræ, magnetiſmum hinc illo defendente, illinc autem altero mortis cauſam interminante, quæ quomodo tandem tranſactæ fuerint, non ſatis conſtat. Nos interim interrogati reſpondimus, curationem ejuſmodi mere empiricam, non quidem lethiferam, ſed tamen ineptam, & mutilem fuiſſe, ipſo eventu atteſtante, dum nugis ejuſmodi certiora præſidia intermitti oportebat. *Georg. Hieronymi Velſchii.*

Herniæ inteſtinalis cura temeraria lethalis.

I. B. I. F. de K. hernia inteſtinali, ſeu bubonocele per multos annos laboraverat, cui ſæpius inteſtinorum pars, neglectis fortaſſe faſciis & decente ſubligamine, in inguine aliquando valde prominens ac refrigerata dolores acerbos cauſavit, & nullo modo quam fomentis tepidis emolliia in ventrem receſſit. Sed cum ſexagenario ob æſtuum abundantiam iterum accideret hoc malum, intermiſſa deligatione ſolita, inteſtinum diu nimis propendens refrigeraretur & induresceret, circumforaneus quidam perſeveranter promiſerat, ſe inteſtinum propendens facile intruſurum, & hernioſum hunc affectum perfectè curaturum; verum ob renixum & contractionem cutis dilaceratæ, ac inteſtini inflati & indurati magnitudinem, ſcalpello cutem & peritonæi membranam prolixius dilatavit, intruſoque violenter inteſtino nec prius emollito nec tepefacto, cutis diſciſſæ ora conſibulavit, ab emplaſtro impoſito faſciis deligavit, attamen brevi poſt patiens febrem ardentem cum animi deliquiis ſentiens, & accedente ſphacelu inteſtinorum, paucos intra dies vitam cum morte commutavit. *Helvvigii.*

Schol. ex Schrockii.] Ut Agyrtarum in decipiendo promptitudo temeritate ubique circumvallatur, ſic & in herniis eandem multoties ſpectandam impune exhibent, quas duriter tractare, & abſque neceſſitate crudeliter ſecando adgredi ſunt paratiſſimi, neceſſaria partium, quaa incidunt, cognitione vacui, nec ſymptomatum ſupervenientium medela inſtructi, ſed unico experimentorum, quam mortes aliorum ſibi comparant, fulcro cæci incedentes, viliſſimoque ut plurimum ab ortu ad opus hoc accedentes: qualem herniotomum Gull. Fabr. Hildanus præfat. Oper. Chirurg. delineat, qui ſubulcus porcos caſtrare cum didiciſſet, in hominibus poſtea idem tentaverat. Sed præſtat unum alterumque exemplum in curando & ſecando temerariorum hominum ac imperitorum nebulonum indigitaſſe: Herniæ omentalis in lanione, nec non inteſtinalis in alio perperam, & cum ægrorum interitu curatæ habet Malach. Geigerus Kelegraph. cap. 3. Adoleſcenti in præpoſtera herniæ inguinalis ſectione, ab agyrta pennato cujus fallax anima ſacco holoſerico incluſa fuerat, inteſtinum vulneratum narrat Philipp. Hochſtetterus dec. 10. obſ. med. caſ. 3. Inteſtinalem agyrta ruſticus, ſarcocelen forte reputans, ſuppuratione curaturus, in exitium deturbaverat ægrum, ceu refert Henr. Salmuth. cent. 1. obſ. med. 11. Contra Gallum agyrtam, herniarum cotam filo aureo certiſſimam pollicitum, Henricus ab Heer obſ. med. a2. invenitur, quem filo ferreo mercurio crudo oblito, inteſtinum ileum una comprehendiſſe, & valida contorſione fecibus per inferiora exitum

exitum lethaliter præcluſiſſe, memorat. Barbitonſor imperitus villico bubonocele, quam venereum bubonem crediderat, laboranti, ejuſdem ſectionem perſuadens, purulentæ materiæ loco, feces erumpentes obſtupuit; ægroto tamen exercitatiſſimi Petri de Marchettis ope, reſtituto, quod ipſe recenſet obſervat. med. chirurg. 55. Cui conſimile exemplum producit Hieron. Fabricius ab Aquapendente tract. de operat. chirurg. cap. de bubonocele. Sic etiam, quodam Naturæ luſu aut errore, teſticulum in inguine reconditum habentes, aut tertio inſuper præditos, pro herniosis miſerrimè fruſtraque diu vexatos ſcimus: quales vidiſſe ſe teſtatur citatus Geigerus, nec non Ambroſ. Paræus lib. 7. oper. chirurg. cap. 16. Notabilis quoque eſt hiſtoria, quam Aquapendens cap. de inteſt. hern. exhibet, adoleſcentis nimirum, teſticulorum naturalem in magnitudine diverſitatem ignorantis, atque ex ſiniſtri majore mole herniam pertimeſcentis; quam cum herniotomo oſtendiſſet, & niſi teſtis extraheretur, mortem inſtare, perſuaderi ſibi paſſus fuiſſet, jam legatus caſtrationem expectabat, niſi Fabricii conſilio à carnificina iſta liberatus fuiſſet. Scilicet quæſtuoſa cum ſit illa ſectionis crudelitas, quam præter dolores, teſticuli jacturam, ipſiuſque vitæ periculum, care ſatis redimere ægroti coguntur, herniotomi iſti inhumani ad perſuadendam cum ferro medelam ſunt expeditiſſimi; quamvis plurimi, non pueri tantum, ſed adultiores quoque, ſolo medicamentorum uſu, ſedulaque deligatione, vel omnino curari, ſed ſaltem minori cum diſcrimine degere poſſent. Hinc Bartholinus cent. 4. Epiſt. med. 22. Herniam, ſcribit, inguinalem in adultis pro incurabili non habeo; ſi vel recens ſit, non inveterata vel imperfecta tantum ſit, tunica vaginali nonnihil dilatata. Utroque enim caſu non difficulter primo reponendum eſt inteſtinum, deinde para emplaſtro adſtringente & vinculo munienda. Sic Paulus Ægineta lib. 3. de re med. cap. 53. multos pueros citra manus operam medicaminibus impoſitis, & convenienti deligatura perſanatos refert. Joh. Scultetus innumeros, longo temporis progreſſu, magna adhibita cura, remediis, bracherio, victuſque bona ratione priſtinæ ſanitati ſe reſtituiſſe; quos vero vel ob adfectus magnitudinem; vel ejuſdem diuturnitatem integre ſanare non potuerat, incrementum ſaltem enteroceles ſe prohibuiſſe, teſtatur part. 1. Armament. chirurg. tab. 39. Hinc male facere, part. 2. obſ. 64. judicat, qui malunt à Caſtratoribus torqueri, quam Medicis mitiora bene conſulentibus per menſem obedire; prout nec illos Medicos laudem mereri, qui ab ægro rogati Orchotomis adſtant; & Circumforaneos male operantes non corrigunt. Quod etiam de inguinalibus puerorum herniis Ambroſ. Paræus l. c. cap. 15. fatetur, remediorum ope multos à ſe ſanatos, & caſtratorum manibus, teſticulorum puerilium avidis, ereptos ſcribens, quin & de adultioris ætatis homine exemplum proferens. Et præfatus Fabricius ab Aquapendente, Horatium de Norſia, operatorem hac in re maxime exercitatum, & qui pluſquam ducentos quotannis caſtrando curaverat, poſtea nec etiam viginti ſectioni huic ſubjeciſſe refert, cum bracherio & adſtringente medicamento impoſito pleroſque ſanari obſervaſſet. Quin & Nicol. Monardus de ſimpl. medic. ex Novo Orbe delat. cap. 72. ſolam ligaturam decentem ſufficere poſſe exiſtimans, nulla herba aliave re impoſita, cujuſdam Cordubenſis mentionem facit, qui omnes herniosos eo modo curaverat. Atque Jo. Bapt. Helmontius herniæ bene ligatæ citra exſpectationem ſanatæ meminit tr. Pueril. humoriſt. vindict. p. m. 323. cum patiens ex oſſifragio diu lumbis decubuiſſet.

Hernia inveterata periculoſa.

Dn. V. C. de W. Ann. 1663. die 29. Aprilis ventris conſtipationes flatulentas & dolores lancinantes ſentiebat, & inquiete dormiverat, ideoque ſequente diluculo Medicum accerſiri juſſit, de iis doloribus, præſertim in lumbis ad latus ſiniſtrum ac in inguine dextro, calculum renalem fore putans, querebundus remedia petiit. Sed cum ex greſſus & loquelæ difficultate Medicus jamdudum herniam quamdam ſuſpicatus, quam æger per viginti ſeptem jam annos tolerans, præ pudore celaverat, nulloque unquam medicamine, nec auxilio, nec ligatura ad ſublevandum tam grande pondus uſus erat, inde omnium medicamentorum ſucceſſus difficiles fore hic aperte pronunciavit, nihilominus pro morbi ſtatu & qualitate cautè procedens ad ventrem leniendum, ac dolores flatulentos amoliendos, potionem brevem laxativam & carminativam, atque fomentationes externas, itemque alia interna, non omiſſis cordialibus, præſcripſit, per quæ die 21. Aprilis evacuationes tres leves ille habuit, dolorum mitigationem quandam ſenſit, ſine ulla urinæ difficultate, aut ſuppreſſione, quapropter patiens bonam revaleſcendi ſpem conceperat. Subſequente vero nocte diei 22. Aprilis morbus, ſeu dolores lancinantes cum corporis in lecto circumjectatione magna, recruduerunt, quocirca inter alia mitigantia, ad inſtantiam ipſius ægri, inſeſſus balnei ex decocto emollientium & flatus diſcutientium, cum bono, quamdiu inſederat, ſublevamine, quod ipſe prædicabat, conceſſus fuit, ſed ſubinde adveniente ob longiorem moram in balneo, virium proſtratione & ſpirandi difficultate, ventre rurſus conſtipato, circa veſperam potionem quandam caſſiæ extractæ in juſculo ſumpſit, ſuppoſitorioque ſub nocte applicato, quæ tamen præter ſpem nullam ſedem moverant; nox quidem paululum quietior fuit. Mane autem, die videlicet 23. Aprilis circa horam quartam, coram Medico nihil pene quam anhelitum difficilem queremens patiens, maturius levamen deſideravit, & cum Medicus vix quicquam ſcriberet, & ad pharmacopolium mitteret, æger ad alvi receſſum ſe propere commovens, adminiſtrantes advocavit, tunc ſubito illi ſpiratio deficere videbatur, & lente ſic inter ſuorum brachia occubuit. Poſt obitum hernia inſpecta, quam vivens ille valde pudibundus ab aliis conſpici & contrectari unquam noluit, inventa eſt magnitudine caput viri robuſtiſſimi excedens, atque pondere aliquot librarum extra corpus dependens, vixit vero ille ad mortem uſque in cælibatu. Helvvigii.

Scholion Schröcki.) Ex incuria, pudore & negligentia maximas tandem oriri poſſe hernias, non eſt dubium; inteſtina enim, via ad ſcrotum inventa, cum pondere gravia ſint, ſenſim magis magiſque eo devolvuntur. Tales ampliſſimas hernias Olaus Borrichius in centur. 4. epiſt. medic. Bartholini 92. Joh. Mekeranus cap. 5. obſervat. Chirurg. Felix Platerus lib. 3. obſervat. pag. 756. & Johann. Freitagius apud Gregor. Horſtium lib. 2. Epiſtol. medic. ſect. 19. &c. deſcripſerunt. Quarum ſane cura difficillima & ut plurimum fruſtranea exſiſtit; præcipue ſi quod facile accidit, inflammatione, & quæ eam inſequitur, gangræna corripiantur inteſtina prolapſa ſive à frigore externo lædantur, flatibus fæcibuſque diſtenta compreſſionem patiantur, adeoque ſanguinis

ſanguinis liberior ibi tranſitus inhibeatur; ſive juſto calidiora interna externavè remedia in uſum ducantur, aut etiam violentiori manu tractentur; qua ratione, alias inter animadverſiones, in curatione enteroceles notandas Dominic. Panarulo cent. 2. obſervat. med. 49. primo loco monere placuit, à Chirurgo ſæpius manum haud admovendam eſſe, cum alias dolor, & cum dolore attractio creſcat.

Hernia Curata.

Filium meum Henricum, cum in Patriam meam miſiſſem, ut fugeret peſtem Brigæ graſſantem, ibidem herniosus factus eſt, inteſtinum prominebat in Scroto dimidii digiti longitudine. Poſtquam id digitis intro adegiſſem, præſcripſi pulverem, qui Rec. Fol. Conſol. Sarac. Sem. & fol. perfol. ana. ℨiiß. Fol. Piloſell. rad. Conſol. maj. ana. ℨß. Sach. penid. ℨv. M. F. Pulvis. De hoc in dies mane uſus eſt in juſculo & quievit aliquot horas. Inunxi etiam inguina Ol. momord. & impoſui Emplaſtrum contra Rupturam. Subligaculo etiam uſus eſt aliquandiu, quod tamen poſtea amovi, & ita integrè Dei beneficio curatus eſt. Egit annum fere quintum.

Scholion.) Fuit Enterocelæ Curatio, quam eventus comprobavit, eſt egregia, & nullus dubito, quin in aliis eundem exitum & emolumentum præſtitura ſit. Æger fuit Avunculus meus, qui in ſenium & ad Mortem uſque nunquam hoc malo amplius fuit afflictus. Ita ut ſane integrè & perfectè reſtitutus fuerit. *Chriſtoph. Roesleri.*

Enterocele deſperata, curata.

Andreas *Nack*, Gottlavienſis, anno 1661. d. 8. aug. hernia inteſtinali diu laborans, agros ſulcandi ergo campum adit, ſulcando autem, nimiumque ſe movendo, inteſtina in ſcrotum prolapſa ſentit; domum itaque delatus, varia adhibuit remedia domeſtica. Parum autem iſtis proficientibus, quin potius ſymptomatis aliis pluribus irruentibus, in pejus ruit. Obortus enim deplorandus ille affectus Miſerere mei, ſingultus inſuper vehementiſſimus, à vicinis ultra ſextam etiam domum auditus. Summo itaque in periculo conſtitutus æger meum implorat auxilium. Intuito autem miſero ægri ſtatu, ipſemet expavi, tum, quod remediis convenientibus non ſatis eſſem inſtructus, tum quod ſcirem fruſtraneos eſſe tali in caſu ſæpe conatus. Quo autem adſtantium, ægri imprimis, votis ſatisfacerem, de iis, quæ in pago ad manus erant, medicamentis, fui ſollicitus, ex horto itaque prope ædes ipſemet collegi ſeq. herbas pro clyſtere fomentoque v. g. herb. malv. alth. viol. alſin. chamom. an. M. ii. coq. in ℔iiii. lact. vacc. & diſſol. butyr. rec. ℥iii. mell. ℥ii. diverſis vicibus injectus eſt clyſter &c. Species autem ſacculis duobus inditas, fomentationis ergo alternatim calidè impoſui, totumque abdomen fovi. Coxi & inſuper potionem ſequentem, quam frequenter aſſumpſit.

℞. Herb. equiſ. M. i. rad. liquirit. ſem. aniſ. carvi, an. ℥ß. Quamvis autem hæc omnia ritè facta ſint, de mortis tamen neceſſitate nemo non cogitabat. Convocatis itaque amicis, Parochoque Dn. Scheffero, voluntatem ſuam intimavit ultimam, viaticoque ſacro accepto, & mihi & adſtantibus cæteris porrecta manu, vale dixit. Continuantibus autem nobis medicamentorum applicationem, fomenta imprimis diligenter adhibendo, inſigni crepitu ac ſtrepitu, inteſtina in abdomen ſunt regreſſa. Hinc fæcum per ſuperiora ejectio, ſingultuſque inhibitus. Æger autem paulo poſt optimè exoptateque reſtitutus eſt. Vivunt autem hujus rei in Gottlavv. hodie num adhuc & æger, aliique adſtantium teſtes veridici plures. *D. Iohannis Friderici Allmacheri.*

Enterocele enormis dextera manu reducta Recidivæ metu caſtratione poſt feliciter inſtituta.

Devolvebatur frequenter in ſcrotum inteſtinum Mag. N. B. Horologiopæo Genevenſi: Anno 1670. tam enormis ſupervenit illi delapſus, ut omnia inteſtina illuc devoluta credidiſſes; Scrotum ad capitis biennis pueri magnitudinem intumuerat; Advocati Chirurgi, iique non imperiti, operam inanem ludebant, nec enim reductionis ullum exordium apparebat: Inflammatio tantum progreſſum fecerat ut gangræna in procinctu eſſet, jamque ſpes omnis ſalutis ægro & aſſidentibus excidiſſet. Notus mihi erat peritiſſimus Herniotomus in proximo diſtrictu oberrans, Coletius Filius; Fortuito & fauſte ea die in urbem advenerat; & quanquam de ſucceſſu dubius eſſem; ille tamen repoſitionem inteſtini aggreſſus, tam celeri manu eam abſolvit, ut duodecima horæ pars interim vix effluxerit: Cohibito gangrænæ progreſſu, ſedata inflammatione, ac ſpatio conceſſo ut æger vires collapſas reſumeret, Eunuchiſmus ab eodem Coletio ſuſceptus, cui non invite ſe ſubjecit miſer, eadem felicitate & celeritate perfecto, adeo ut intra octiduum planè convaluerit: Eandem Operationem, in non diſſimili Enterocele, ante biennium in conſanguineo cognomine, eadem induſtria eventuque æque felici præſtiterat: Ut hinc, aliiſque exemplis, colligere liceat affectum hunc hæreditariis adnumerandum eſſe: Neque tamen artis peritia (pro chirurgorum quorundam rumore & κακοζηλίᾳ) jus civitatis comparare illi Herniotomo licuit, etſi apud nos endemium ſit id malum. *Th. Boneti.*

Hernia Curata.

Dominus Balthaſar à Rotkirch cum jam 50. & aliquot annorum eſſet, dicebat ſe curatum Subligaculo & crebro uſu Conſolidæ ſaracenicæ & perfoliatæ in juſculo cum axungia gallinæ, melle & butyro majali. Sed per annum his uſus eſt.

Scholion. In Pueris quidem cura herniarum non tantum difficultatis habet, quantum in Senibus, cum ipſorum Humidum radicale adhuc inexhauſtum, nec humores tanta acrimonia ſcateant, ut glutinationem impedire poſſint; tamen aliquando hanc curam etiam in ſenibus ſuccedere, ſi in uſu medicamentorum perſeverent, inter alia & hoc Exemplum teſtimonium ſatis luculentum exhibet. Sed in hoc voluptuoſo ſeculo neceſſum eſſet ut Medicus Patientiam, ſi vendibilis eſſet medicamentis admiſceret, nam delicatiſſimi homines, cum adhuc in primoribus labiis medicamentum verſatur, effectum & levamen deſiderant. Ad curam quod attinet, Conſolida ſaracenica vulneraria eſt, & aſtringit, ut & perfoliata: itaque diutiùs uſurpatæ optimum effectum dederunt. *Chriſt. Rosleri.*

Enterocele per tiliam fiſſam ſanata.

Puellus annorum octo hernia inteſtinorum laborans cùm aliquandiu hic Chirurgi alioquin ſatis periti, opera fruſtra uſus eſſet, quod ſectionem non

admitteret,

admitterent parentes, revocatur domum, conſerunt conſilia vicinæ, exempla narrant felicis tiliæ ad urbem Halmeſtadium enatæ, cujus ope plures ab ejuſmodi malis liberentur. Quid multis? perſuadetur ſollicita mater, & cum filio iſtuc excurrit; quæritur in nemore viribus incluta arbor, & tandem reperitur. Hic puellus exuere ſe omni veſtium apparatu, & in morem Dianæ nudæ (ita enim juſſerat arti huic præfecta neſcio quæ Canidia) per rimam tiliæ hujus junioris manibus duorum valentulorum juvenum eo ipſo temporis articulo diffiſſæ ter ſaltu celeri ſe proripere. Peracta fabula veſtitur iterum puer, rimæ arboris cera & terebinthina admiſtis coëunt, & nobilis effectus ſenſim promittitur ſecuturus. Ne longus ſim, convaleſcit paulatim ſaucia arbor, & cum arbore paulatim æger, utque frondere iterum illa incipit, ita firmari ſanitas puelli. Quo audito ſubiit animum conatus Matoniani illius amatoris Eccl. x.

Certum eſt in ſylvis inter ſpelæa ferarum
Malle pati, teneriſque meos incidere amores
Arboribus: creſcent illæ, creſcetis amores.

Similia memini ante paucos annos in Harlemenſi nemore attentata fuiſſe, & tum quidem in fiſſa quercu ſucceſſiſſe experimentum: Scrutentur hic alii occultas rerum abditarum cauſas, Ego nihil video præter ſuperſtitionem. *D. Olai Borrichii.*

Sarcocele ex operatione inſtituta lethalis.

Vir quidam honeſtus ſeptuaginta circiter annos natus ad nos non ita pridem adveniebat. Is jam dudum Sarcocelen geſtaverat, ejuſque grandioris pondus, quantumvis moleſtum, tacito concluſerat pectore; verùm dolores ultimò adjuncti, eum tandem ad opem chirurgicam implorandam compulerunt, idque ſanè malô ſuô fatô; nam cum Chirurgus è noſtris alias dexterrimus, ac in miniſteriis ſuæ artis peritiſſimus, ſeparationem ſarcoceles molitetur, nec ſatis exploraſſet an hæc ſeparatio intactô teſticulo fieri poſſet, inciſione ſufficienti factâ, atreptoque tumore per eam extrahendô, teſticulus undique adhærens identidem ſubſequutus eſt, ſicque caſtratio in decrepitô peragenda fuit à minus ad hanc operationem præparatô artifice, quæ quidem ſatis bene pro tempore cedere videbatur, at tertiâ die derepente ſuborta eſt peſſimi ominis raucedo, atque mors quinta ſubſequuta. Videant itaque quibus talia committuntur negotia, ne temeriùs rem aggrediantur.

Anatome Sarcoceles.

Sarcocelen variè definiunt Auctores. Celſus l. VII. c. XVIII. Raro, inquit, ſed aliquando caro quoque inter tunicas (teſticuli) increſcit σαρκοκήλην Græci vocant. Galenus l. de tumor. præt. nat. teſticulos vocat induratos, & l. XIV. meth. med. eandem ſcirrhis non improvidè comparat. Hodie tamen Medicorum plerique, ut clarius rem exprimant, Sarcocelen interpretantur, quoties carnoſum quiddam in ſcroto teſtibus adnaſcitur. Atque id quidem nonnunquam contingere, haud inficiandum, proſtantque apud Hildanum, & Lotichium exempla; frequenter tamen ſarcocele non tam adnaſcitur teſtibus, quam innaſcitur, hoc eſt, totum teſtem, ejuſque vaſa omnia materiæ novæ acceſſu ita infarcit, & porrigit, ut aliquando etiam vigecuplo ſe ipſo gravior, ampliorque evadat. Hoc ut ſæpè alias, ita ſuperiori quoque hyeme in mercatore Samio mihi obſervatum, cui ablatus ferro chirurgi ramicoſus teſtis pendebat ſemuncias XXXIV. durus ille quidem toto corpore, & maſſæ carneæ nervoſis hinc inde gyris diſtinctæ ſimilis, ſed neque ad latus, neque in gremio ſuo ullum alium teſticulum naturalem complexus. Diſſecta enim quaquaverſum informi mole, ut teſticulus verus, quem intus deliteſcere quidam ſuſpicabantur, in conſpectum veniret, deprehenſum clariſſimè fuit, totum illud enorme corpus teſtem fuiſſe, ſed teſtem à ſanguine, ut conjicere licet, admiſſu, verùm propter vel contuſionem, vel frigus, vel pituitam nimiam ad ſuperiores partes non remiſſo, eoque in carnem degenerem coagulato diſtentum. Proinde non ſatis providi rei æſtimatores mihi videntur, qui confirmatam σαρκοκήλην vel medicamentis diſcuſſiſſe ſe, vel diſcuti poſſe evulgant, quod nimium occalleat maſſa illa & mille plexibus nervoſis, iiſque ſolidis contrahat invictam duritiem. Crediderit Matthiolus in Dioſcoridem, crediderit Scultetus in Armam. chirurg. ſeſe ſarcocelen pulvere ononidis percuraſſe, nihil tamen mihi ſit veriſimilius, quam fuiſſe hydrocelen duriori cortice circumdatam, atque ideo ſarcoceleo mentientem. Atque ut id credam, præter jam allata, perſuadent tum ſimilia paſſim exempla apud Foreſtum, Sennertum, alios, docentia artifices ſæpe aqua profundius in teſticulorum ſinubus latente deceptos pro carnoſis æſtimaſſe herniis, quæ fuerint aquoſæ; tum docet radix ononidis, quæ cum inter nobiliſſima diuretica ſit, aquas haud dubiè in ſinu teſtium intimo occultatas paulatim eduxit, atque ita concidentibus ſenſim in ſe involucris duriuribus, ſarcocelen æſtimata fuit ſuſtuliſſe. *D. Olai Borrichii.*

Uſus Catechu in hernia varicoſa.

L. L. Studioſus 24. ann. cum ante aliquot annos laboraſſet hæmorrhoidibus, Spleniticus, in ſiniſtro latere in vaſis ſpermaticis, ubi ex peritonæi proceſſu in ſcrotum inſeruntur, tumorem varicoſum mediocrem duos jam annos paſſos eſt, duriuſculum & dolorificum, præſertim, ſi ſtare diutius cogitur. Adhibitis reſolventibus & aperientibus, externis & internis, mollior redditus eſt tumor, à frigore jam recedens, contractis ſc. vaſis, quod etiam decumbenti contingit, tandem dato pulvere terræ Japonicæ præp. tam ſolo, quam cum Antimonio Martiali cachectico remixto, optimum præ reliquis ſenſit levamen, imminui ſcilicet eundem referens, & melius habere. Non dubito, ſi continuaverit, ut eſt affectus chronicus, & pars corporis remotior, plenariè propediem ipſum reſtitutum iri. *D. Georg. Wolfgang. Wedelii.*

De Enterocele abſceſſu inguinis ſpontaneo ſanata.

Operarius quidam enterocele laborans ſiniſtri inguinis, repoſitis inteſtinis, geſtatoque trium menſium ſpatio ſubligaculo, per integrum poſtea triennium abſque ulteriori incommodo vixerat. Quo tempore elapſo, à motu vehementiori, laboribuſque durioribus, denuo in herniam loci illius, maximis junctam ventris doloribus, inciderat, quos variorum calefacientium fomentorum, ex cumino &c. concinnatorum, applicatione uxor ejus abigere diu, ſed fruſtra tentaverat; tandem à Chirurgo inteſtinum quidem, difficili licet & multo cum labore repoſitum, atque ſubligaculi ope egreſſui via rurſus occluſa fuerat. Paucis tamen poſt diebus, inguinis illius

dolor

dolor & inflammatio ſupervenit, in abſceſſum denique terminata; quo brevi, ab impoſito pharmaco, rupto, copioſum pus evacuatum vulnuſque amplum ſatis & profundum debite tractatum, labia imprimis ejuſdem invicem adducta, & in cicatricem ut abirent, curata fuerunt; quæ partes ſubjectas duritie ſua comprimens, ne delapſuro iterum inteſtino tranſitum concederet, præcaverunt. Adeoque, quod antea bracherii ſolius geſtatione effecerat, jam calloſa cutis duritie periculum felicius avertit. *D. Lucæ Schroeckii Lucæ Filii.*

Sarcocele.

Sectioni Sarcoceles in milite in vico Aurigarum interfui cum D. Moinichenio & D. Kolichen, à Lithotomo Laurentio Nicolai feliciter & dextre adminiſtratæ. Aperta cute inguinis dextri, teſticulus dexter, qui ad capitis puerilis magnitudinem excreverat, ſeparato τῷ δάρτῳ ſcroto, extractus & reſectis vaſis ſpermaticis, prorſus exemptus fuit, magno militis aliàs cordatiſſimi ejulatu. Ligatis vaſis, conſutum ſcrotum, & cætera, ut vulnus decet, curata. Diſſectus hic teſticuli dextri tumor, glanduloſam ſubſtantiam oſtendit ea magnitudine auctam, ut oneri eſſet militi ſatis valido. Infima vero parte veſiculas intra membranam continebat, ſanguine plenas, qua parte de maximo ſemper dolore, ob diſtentionem tunicæ ſenſilis, conqueſtus fuerat. Tormentorum oblitus ad militares functiones poſtea rediit. *D. Jacob. Schmid.*

De oßiculis ex Sarcocele ſuppurata prodeuntibus.

Quàm varia ſæpe & inſolita reperiantur in corpore humano, & subortis imprimis in eo abſceſſibus corpuſcula, ſive aliunde eo tranſlata, ſive in ipſis etiam genita, plurimis obſervationibus paſſim extantibus docemur: Inprimis vero Calculos in omnibus fere partibus genitos quis neſciat, qui etiam nec partes generationi dicatas immunes abire permittunt, velut in proſtatis lapidem infixum fuiſſe deprehenſum refert M. Donatus lib. 4. H. m. mir. cap. 30. Calculum magnitudine piſum fere ſuperantem deſcribit. I. R. Saltzmannus in obſerv. anat. ultimis: Ex teſticulo quoque ulcerato lapides exemtos habet Pachequus in obſerv. 1. Riverianis 44. Ipſum ſemen in vaſis ejaculantibus petrificatum legitur in Zodiaco Med. Gall. Anni. m. Mart. Obſ. 4. Aſt oſſa etiam in abſceſſibus quod reperta fuerint, id revera inter rariſſima eſt connumerandum, Cujus tamen fidem faciet ſequens, quam communicare libet obſervatio. D. P. G. aurifaber, per plurimos annos dextri teſticuli tumore ad capitis infantilis magnitudinem tandem adaucto, & ipſum inguen, ut hinc brachii craſſitiem æquaret, ſimul occupante, à variis in conſilium adhibitis Chirurgis primo. Hydrocelem, poſtea cum teſticulum equo inſidens durius ephippio impegiſſet, Sarcocelen pati creditus; tandem fruſtra in uſum ductis plurimis remediis, ante ſeptennium à Natura ipſa, optima morborum medicatrice, auxilium invenerat; ſiquidem in eodem latere ſponte aperto ſcroto, ſerum primo aliquandiu, tandem plurima, & vel ad quinque uncias quandoque, purulenta materia egreſſa fuerat, ſicque uſu mundificantium & traumaticorum per ſiphonem injectorum, tumore paulatim decreſcente, durum quid in orificio ulceris Chirurgis, *Joan. & David Freitagiis*, patri & filio, quorum dexteritate rum curabatur, ſeſe obtulerat; quod volſella extractum, eſſe oſſiculum plurimis eminentiis aſperum, & inæqualem comparuerat; cui dein ſucceſſive plura alia diverſæ figuræ & magnitudinis inſecuta fuerant; uſque dum tandem alterum, etiam non ſine magno labore exemtum fuerit, conſolidatione vulneris mox ſponte ſuccedente, & integra cura intra novem ſeptimanarum ſpatium ad finem perducta; ita ut nunc ſalvus adhuc, & ſenio licet preſſus, ſat tamen vegetus vivat, teſticulumque morboſum benè jam conſtitutum circumferat.

Scholium.) Adfectum hunc ad nullum alium commodius quam ad Hydrocelen cum Sarcocele conjunctam referri poſſe, mihi equidem haud eſt dubium. Quamvis enim (ut de hydrocele, à ſeroſo ſtillicidio ex vulnere primo obſervato ſatis demonſtrata, nihil dicam,) ſarcocele teſtium & vaſorum adnexorum in molem inſignem à ſanguine in eis ſubſiſtente & concreſcente, factam extenſionem, ac in maſſam quaſi carnoſam indurationem, ut plurimum denotet, quam ideo diſcutientibus poſſe curari negat Excell. D. Ol. Borrichius Vol. 1. Act. Med. Hafn. obſerv. 97. & ſi quæ hoc modo ſanata perhibeatur, hydrocelen potius fuiſſe ſtatuit; ſicque etiam per ſuppurationem, ſalvo remanente teſticulo, tolli haud poſſe, adſerere liceat: hic non tam teſticulum auctum, quam potius carnoſam tantum quandam ſubſtantiam fuiſſe eidem adnatam, ſtatui poſſet. Licet fortaſſe, ſanguine extra vaſa effuſo & in eorum interſtitiis ſubſiſtente, aut alio quocunque modo incraſſato & indurato, per ſuccedentem autem ſuppurationem evacuato, vaſcula illa & membranas ſenſim ſic denuo contrahi, & naturalem, quam antea habebant, conformationem adipiſci, dici poſſet. Unde vero oſſicula illa in locum iſtum plane exoſſem pervenerint, magis intricatum eſſe videtur. Non enim ab oſſe aliquo per corruptionem abſcedente, & in hunc locum depoſitas fuiſſe particulas, ſanitas cæteroquin ſat integra, juxta cum oſſiculorum multitudine, perſuadet; nec per faſcinationem, cujus nulla hîc ſuſpicio, injecta fuerunt; nec etiam externa ſaltem forma oſſeam ſubſtantiam referunt, cum ſolida admodum ſint, raſura in oſſeam ſcobem abeant, & igni ſubjecta, præter odorem, ab oſſibus crematis aut etiam congenere cervino cornu exhalaori ſimilem, remanens corpus, uſtis taliſmodi oſſibus omnino reſpondens ſuppeditaverint. Unde à ſero extra vaſa effuſo eorundem ortum deducere opus erit; quod uti in ſtatu naturali conſiſtens, membranæ, cartilaginis, oſſiſvè naturam adſumere aptum eſſe, ſive particulas in ejuſmodi corpora coagulari prona continere, nutritio iſtarum partium nos edocet: ita & hic gelatinoſæ ejus particulæ, diſcuſſis aquoſioribus, in oſſea abire corpuſcula potuerunt. *D. Lucæ Schroeckii Lucæ Filii.*

De hydrocele à Catharrho orta.

Inveteratam hydrocelen medicamentis externè impoſitis uti raro & vix curari, celebriores Practici obſervant, ita recenter exortam iiſdem aliquando cedere, notum eſt, Sic *Laz. Riverius cent.* 2. *Obſervat.* 4. in puerulo herniam aquoſam per cataplaſma ex farina fabarum cum vino generoſo coctum, admixto etiam oxymelite ſimplici, intra octiduum fuiſſe diſcuſſam, memorat. Ingentem quoque teſticuli ſiniſtri tumorem aquoſum, adhibito ex convenientibus cataplaſmate, ſanatum refert *Henr. Salmuth. centur.* 3. *Obſerv.* 93. Idem & mihi anno præterito obſervare contigit in Juvene 17. annos nato, qui dolore capitis inſigni & tumore genæ ſiniſtræ, ut & colli, circa menſis Auguſti principium correptus, cum ab adhibitis 5. & 6. die dicti menſis, medicamentis

ſerum blande per ſudorem evacuantibus, externe vero adpoſitis diſcutientibus, levamen habuiſſet, remittente nempe dolore, & ſubſidente paulatim tumore, eodem tamen tempore per latus ſiniſtrum juxta dorſum deſcendere aliquid perſenſit, teſticulumque ſiniſtrum non ſine dolore in molem ingentem attollere; quod cum veſperi d. 6. mihi anxius indicaſſet, hydrocelen eſſe deprehendens, Cataplaſma ex maſtiche, floribus chamæmeli, ſambuci, ſalviæ, & roſarum rubrarum cum lacte paratum imponere juſſi, quod non tantum ſopiendo dolorem, ſed tumorem etiam notabiliter imminuendo, optimè conduxit, ut, cum inſuper 7. die Aug. potiuncula ex reſina jalappæ parata purgatus fuiſſet, paulo poſt planè convaluerit. Mira hæc ſeroſi humoris, copia & ſtagnatione peccantis, & hinc triſtem capiti ſenſationem inferentis, nec non tumorem genæ collo inducentis, μετάστασις majorem admirationem parit quod ſerum diſcutientibus interne in uſum ductis, ob copiam non promte cedere valens, non in vaſa ſanguinea readſumtum, ſicque ad ſcrotum, ſed rectiori via per latus ſiniſtrum ſenſim eò derivatum fuerit. Quod ſi conſideretur, catarrhoſas defluxiones non ſimpliciter deliramenta in poſterum eſſe dicenda, evidenter ſatis adſtruitur. Vias tamen, per quas fluxio hæc proceſſerit, ſatis obſcuras nobis reliquit Natura; niſi forte nervorum, & quidem, ſi ordinem à Cl. Williſio nervis adſignatum ſequamur, quinti paria, buccarum muſculis ſurculos mittentis, & poſtea una cum ſexti paris ramulis, nervum intercoſtalem, ad teſtea etiam abeuntem, producentis, id beneficio accidiſſe dicere liceat, intra quorum membranulas inſinuans ſe lympha illa extravaſata, per latera eorum ſenſim uſque ad teſticulum deſcenderit. *Idem.*

Monſtroſa umbilici procidentia.

Superiori anno Bernæ matronam quinquagenariam, robuſtam, ſanam, obeſam & pinguem valdè, inviſi. Illa ante multos annos in difficili partu relaxationem umbilici contraxerat, ea qua relaxato peritonæo, paulatim exomphalos plane monſtroſa facta fuerat, quandoquidem ad magnitudinem uteri, qui fœtum maturum geſtat umbilicus propendebat, venter nihilominus ſuam ſervabat proportionem. Exuberantia verò illa umbilici, veluti ingens ſaccus ita propendebat, ut manum facilè inter ventrem & ſaccum iſtum imponere poſſem. Porro tumorem huncce ex omento prolapſo, & ſenſim in iſtam magnitudinem aucto, prognatum fuiſſe, veriſimile mihi videtur: abſque dolore enim tactuque, mollis & undique æqualis erat, à naturali colore non diſcrepabat, murmur nullum perſentiebatur, ut in hernia fit inteſtinali: in ventrem retrocedebat nunquam, etiamſi alvum exoneraret, vel in dorſum ægra decumberet, ſed ſemper in eodem permanebat ſtatu. Ex quibus apparet, fuiſſe omentum, idque in illam molem & magnitudinem auctum, ſed hæc obiter, quæ ſi non probabilia, veriſimilia tamen eſſe videntur.

Cæterùm etſi ſaccus ille ingens & ponderoſus eſſet, ita tamen corpore erat valida atque ſana fœmina illa, ut negotia ſua domeſtica ipſamet adminiſtraret. De generatione verò tumoris omenti, cujus mentionem facis, neſcio quam aliam adferre debeam cauſam, præterquam illam ipſam, quam tu quoque ſtatuiſti. Ludit enim aliquando natura, ut plus nutrimenti ad partem aliquam, quam pro ſua nutritione opus, amandet. Hinc accreſcentiæ præternaturales & aliquando monſtroſæ fiunt. *Guilielm. Fabric. Hildan. Obſerv. Chirurg. Cent. 3.*

De ingenti umbilici procidentia, hiſtoria altera.

Ante aliquot annos de quadam monſtroſa exuberantia umbilici ad te ſcripſi, fœminam illam etiamnunc ſuperſtitem eſſe arbitror. Ab eo tempore ſimilem affectum in Germania, in nobiliſſima & ſingulari virtute prædita matrona vidi. In illa tamen non umbilicus ipſe, ſed paulò ſupra ipſum peritonæum, & pars quædam abdominis, veluti in ſaccum maximum dilatata propendit. In iſto autem ſacco non ſolùm omentum, ſed & inteſtinum aliquod continetur, aliquando enim murmur in ipſo percipitur, & tunc quoque dolor adeſt; nunc vehemens, nunc verò remiſſior, pro flatuum copia. Affectum huncce in difficili partu ſe contraxiſſe, mihi affirmavit.

Cæterum quia hujuſmodi procidentiæ umbilici aut abdominis, rarò in ventrem retrudi poſſunt, aut ſi retruduntur, difficulter tamen retinentur, maximaſque moleſtias ægris pariunt, dum propter pondus ſuperiores partes ſecum deorſum trahunt, faſciam quandam ſacculatam excogitavi, quâ exuberantia illa tam commodè ſurſum retrahitur atque ſublevatur, ut nullam ferè moleſtiam aut incommodum pariat.

Primo autem ea tela reduplicata, parandus atque adaptandus eſt thorax; ita tamen ut ultra primam coſtam mendoſam non deſcendat. Thoraci porrò iſti in dorſo, & quidem è regione homoplatarum, ex utroque latere faſcia, duos digitos in latitudine poſitos lata, & undique perforata, annectenda eſt. Iſtis prætereà faſciis parvis faſcia magna & ſacculata, beneficio lororum annectenda eſt. Elevatur autem & delabitur ſecundum neceſſitatem & voluntatem ægri, beneficio lororum & foraminum.

Fabricatur faſcia illa, ex duabus particulis telæ, à exteriori parte conſutæ; ita ut in medio ſacculus efficiatur, *Idem ibidem.*

Hernia umbilicalis monſtroſa prorſus magnitudini

Nobiliſſ. Dom. annos circiter 40. nata, conſtitutionis ea naturâ admodum laudabilis ac obæſiſſima, Hernia laborabat umbilicali, cujus primordia inde enata fuere quod jam à 14. annis, dum lecticâ veheretur, fluviolumque extra ripas tum excurrentem transfreteret, non parum contentionis adhibuit ne in medio ſubverteretur fluento. Statim fabæ magnitudinis tumor viſus eſt, qui ſubſequentibus annis, cum ob majorem obæſitatem indeque productam totius habitus corporis mollitiem, extenſionibus admodum aptam, tum ob plures advenientes partus, in eam accreſcebat molem, ut tandem capite humano duplò major foret; in hoc tantum ab eo quem nunc ea Clar. attulimus Fabriciô Hildanô, diverſus, quod umbilicus ſupra illum eſſet, ac contra hujus medium occuparet. Peritonæum, muſculi abdominis, ac cutis ipſa, inde quaſi lacera ac monſtroſè expanſa, facilè permittebant ut contractarentur omentum ac inteſtina contenta, imò etiam illorum motus periſtalticus deprehenderetur. Strangulationem tamen nullam patiebantur inteſtina in tam amplum devoluta ſaccum, quia ejus orificium non parum patebat, atque itui & reditui eorum non officiebat; nunquam interim ad dimidiam ſui partem decreſcebat tumor etiam poſt longum decubitum, nec omnino in proprium ſitum reponi valebant inteſtina, quin ex levi etiam compreſſione in deliquium animi incurrebat ægra. Continuo prætereà dolorem non mediocrem in lumbis perſentiebat, quem nec ſuſpenſoria Herniam, prout licebat, reprimentia, aliaque artis præſidia, ſatis mitigare valebant, Propter

pterea Luteriam Pariſiorum, egregios illic ſubligaculorum confectoras, Herniarioſque celebres conſultura ivit, ſed nihil inde levaminis retulit. Imò amplior ex itinere factus tumor, doloreſque colici qui ſubinde matronam nobiliſſimam excruciabant frequentiores facti, tandem in iliacam abiere paſſionem quâ trium dierum ſpatio, poſtquam per 12. horas alvinas evomuiſſet fæces, magno noſtrûm, omniumque ſanè proborum luctu, rari admodum exempli mulier ſublata eſt. Taceo illa omnia quæ adhibuimus auxilia, hicque tantum conſultationem adjicio quam Clar. quidam Medicus Germanus Lugduni Gallorum, dum Pariſiis reverteretur pro Nobiliſſima Aegrâ conſcripſit.

I. B. Conſilium Medicum.

De Nobiliſſimæ Dom. Morbo & raritate curioſo, & curationis difficultate gravi hujuſve causâ, amplum ut faciam diſcurſum ſuperfluum duco, de hiſce quoniam Judicium illi haut erit difficile, qui vel primis ſaltem labris delicias deguſtavit anatomicas; Omiſsâ proin rari hujus Caſus prolixiore delineatione, ad ipſam ſtatim progredior curationem ſeu potius alleviationem, totalis cum curæ omnis ſpes non ſine ponderoſa ratione ab Experientiſſ. Chirurgis ſit præciſa, palliativa proin quæ reſtat Cura in hoc conſiſtit, ut quantum poſſibile & præſens malum demulceatur, & incrementum modis omnibus impediatur, ad quem ſcopum pervenire licebit, exquiſitâ remediorum appropriatorum ſelectione, eorumdemve ritâ applicatione; Ordiar ab ipſa Venæſectione, cujus uſus non ſolùm proficuus ſed & neceſſarius videtur, vel ob ſolam menſium fluxus ceſſationem, addo Nobiliſſimæ Dom. Temperamentum ſanguineum, ut & corporis obeſitatem, unde facillimè accidit ut Vaſis ſanguiferis à pinguedinis mole valdè coangustatis, motus ſanguinis neceſſarius retardetur, qui hinc circa inteſtina contorta ſenſimque majori copiâ collectus, ſtagnationeve acrior redditus facilè inflammationem cauſari in illis poſſet, accedit quod ex ipsâ hac ratione venulæ alicujus capillaris vel in Cerebro vel in Pulmonibus ruptura cum funeſto exitu contingere queat, interveniente præprimis à vehementi quadam animi commotione, impetuoſiore ſanguinis motu, funeſtus proin hic ne accidat effectus ſingulis annis ad minimum bis, Vere nempe & Autumno larga Venæſectio celebranda eſt, ut ita detractâ quadam ſanguinis portione ſanguinis motus liberior reddatur, hæc verò ut ſalutaris eſſe poſſit, corporis præparatio perquam neceſſaria, quæ fit vel clyſtere ſolummodo, vel purgante leni, ſi nempe primæ viæ ſuccorum vitioſiorum ſaburrâ obſeſſæ ſunt, quod fit vel ſyrup. de cichorio cum rheo ad aliquot uncias in juſculo aſſumptô, vel ſi inſufficiens ſit, infuſum rhabarbari convenientiſſimum erit paratum ex rhabarbaro electo herb. cardui benedicti, cortic. citri ſiccis, ſantalo rubro & nitro præparato cum Aqua cichorei, addito ſub finem ſyrup. de cichor. cum rheo, obſervatâ interim circumſpecte rhabarbari doſi, exulent pulveres, extracta, pillulæ &c. utpote quæ ſæpe tarde & non ſine torminibus operantur, quæ hic omnibus modis evitanda ſunt, hanc ob cauſam manna, folia ſennæ, jalapa &c. mihi ſunt ſuſpecta, ſi verò Nobiliſſima Domina flatibus admodum divexata ſit, non abs re erit ante hujus uſum clyſtere carminativo uti, parato ex radice althææ, fœniculi, Herb. malvæ, violariæ, mercurialis, abſynth. floribus hyperici, chamomillæ, ſemin. lini; aniſi, additis melle mercuriali & oleo anethino, omiſſis omnibus acribus, diſſipatis ita flatibus ſequentis diei aſſumptum purgans melius & minore cum dolore operabitur, cavendum tamen probe à frequenti purgantium uſu, utpote à quibus Inteſtinorum tonus deſtruitur & tota Maſſa ſanguinea acris redditur; Et quia totius hujus curæ palliativæ cardo primario in hoc vertitur ut alvus ſemper ſit libera, hæc proin ut conſervetur aperta omni ſtudio allaborandum, quod obtinebitur diligenti Medici in dandis remediis circumſpectione, ut & exactâ nobiliſſ. Dom. præſcripti regiminis obſervatione. Medici caput propter ex præſentia moleſta & periculoſa ſymptomata pro virili corrigere & mitigare Nobiliſſ. Dominæ vero exquiſita Dietæ obſervatione impedire ne eadem mitigata recrudeſcant; Frequentiſſimum verò & periculoſiſſimum quod in hocce affectu contingere poteſt ſymptuma eſt Colica paſſio, cujus præprimis contumacioris Pediſſequa ſæpe eſt utplurimum funeſta iliaca paſſio; Cum verò Colica triplicem agnoſcat originem, triplici etiam methodo tractanda venit, vel enim provenit à fæcibus induratis, vel ab acido viſcido ſeu Pituita inteſtinorum tunicæ tenaciter adhærente, vel etiam ab acido acri vitriolico, à vitioſa bilis & ſucci pancreatici conſtitutione oborto ac tenellas inteſtinorum fibras vellicante; Illius ſignum evidens alvi pertinax obſtructio; Iſtius copioſa flatuum inſipidorum eruptio, ructus acidi, appetitus dejectus à ciborum viſcidorum eſu proveniens &c, Hujus verò ardor in inteſtinis inſignis junctus cum exquiſitiſſimo dolore à vitioſa ſucci Pancreatici cum bile fermentatione, flatuum acrium ejectio, ructus Saporis cuprei, oris ſiccitas, ſitis magna, appetitus adauctus, prægreſſa vehemens animi emotio, ut & ciborum acrium & aromatibus nimis conditorum uſus. Probe hic attendendum. quænam præſente inſultu colico ex dictis tribus peccet ſpecies, ſi prima Fœces ſc. induratæ remediis humectantibus & emollientibus internis & externis certandum, quæ inter primarum tenent clyſteres emollientes parati ex radicibus lilior. alborum, altheæ, herbis 5 emollientibus, floribus chamæmel. ſummitat. anethi, ſeminibus, lini, fœnograeci, additis oleo lilior. albor. & butyro recenti non ſalito, quod ſi conſtipatio adeò pertinax, ut clyſterum ejuſmodi reiteratorum, ut & interne aſſumptorum & externe applicatorum remediorum effectum eludat, & metus ſit ſubſequentis paſſionis iliacæ, dictis clyſteribus permiſceoda fortiora, ut mell. mercurial. ſcyllitic. Electuar. lenitiv. ſimplex, de hiera picra Logadii, ſal commune, gemmæ. ſyrup. emetic. Angeli Sal. vin. emeticum, cum hiſce poſtremis ſummâ cum prudentia procedendum, quæ non in uſum ſunt vocanda, niſi urgente extremâ neceſſitate, ubi extremo morbo extremum adhibendum remedium; ſuppoſitoria hoc in caſu, experientia teſte, ſæpiſſimè magis obſunt quàm proſunt, etenim ab irritatione quam faciunt fibræ inteſtinorum laceſſitæ vehementius conſtringuntur, fęcibus hinc devenientibus magis induratis, Per os quæ dantur remedia varia ſunt, maximè juſcula emollientibus herbis alterata frequenter deglutita, Oleum amygdalar. dulc. recenter expreſſ. (Si Nobiliſſima Domina ejuſmodi pinguia ſufferre poteſt) ad uncias aliquot in juſculo propinatum, vel cum ſyrup. de althea Fernel permixtum potatum magni ſæpe effectus eſt, ſperma ceti recens & non rancidum ad ʒi. in juſculo diſſolutum aſſumptum, item ſerum lactis caprill. cum cremore tartari præcipitatum & copioſe hauſtum, ſæpe acidularum largus hauſtus pertinaciſſimas ſolvit alvi obſtructiones, conducit & butyrum recens aſſumptum, quoad purgantia, lenia nullius effectus,

validiorum eventus dubius ſæpe auxilio fuerunt, ſæpe etiam damno, ego omnibus aliis præfertem mannam Calabrinam elect. ad uncias aliquot in ſeto lactis caprill. diſſolutam, aſſumptam; externe conducunt linimenta, Fomenta maxime verò Balnea medicata (Gallis demy Bain) hæc parari poſſunt ex dictis emollientibus, & diſcutientibus, pro fomentis dictæ herbæ lacti incoquendæ, quo ſæpe foveatur pars affecta tepidè imponendo ſub finem inter lintea duplicata ipſum malagma; illa verò parari poſſunt ex unguento de althæa, martiato, ſpermate ceti, pulvere florum chamomillæ & oleo liliot. alborum, quibus ſtatim poſt fomentationes inungatur ventriculi regio calide: ſi hæc non ſufficiant, addi poſſunt unguentum Agrippæ, de arthanita ol. colocyntid: Si verò ſecunda colicæ ſpecies orta ab acido viſcido ſeu pituita peccet, Diſcutientia & incidentia remedia locum habent, Clyſteres carminativi magni ſunt uſus, paratis ex radicibus althææ, angelicæ, Herbis malv. parietar. origan. rotæ, floribus lavendulæ, ſambuci, hyperici, Baccis lauri, ſeminibus fœnugr. fœnicul. oleis additis Electuar. de baccis lauri, oleis anethin. & hyperici adjectis, oleo deſtillato chamomillæ guttis aliquot, & ſi dolor valde urgeat theriacâ optimâ & caſtoreo, qui pro ratione durationis reiterari poſſunt; Per os exhibentur Potiones cordiales, Electuaria, Trageæ, Pulveres, eſſentiæ &c. Potiones parari poſſunt ex Aq. menth. meliſſ. flor. tiliæ, pæoniæ, cinamomi cum aqua deſtillat. ſyrupi cortic. arantior. ſpiritu nitri dulci, confectiones de hyacint. &c. cochleatim ſumendæ. Electuarium parabitur ex conſervis betonic. menthæ, borragin. meliſſ. flor. pæoniæ, corticibus arantiorum conditis, radice helenii conditâ, ſpeciebus diarrhodon. abbatis, Oculis cancr. præparatis, ſuccin. albo præparato cum ſyrup. de cortic. citri, de manè & veſperi duabus horis poſt cænam magnitudine Nucis moſcatæ deglutiendum ſuperbibendo 3. cohlearia aquæ flor. tiliæ, Tragea ſtomachica fiat ex pulvere ſtomachico Birckmanni, herbâ meliſſæ, flor. arantior. ſemine pæon. Oculis cancr. præp. cinamom. & ſaccharo perlato, de quo ſub finem prandii & cænæ cocleare unum pani toſto & vino madido inſperſum aſſumat. Pulveres carminativi fiant ex Oculis cancr. ppr. Ebore ſine igne præp. Unicornu foſſile, antimon. diaphoretic. recenter & bene preparato. corticibus arantiorum ſiccis, tartaro vitriolato, ſalibus juniperi, abſynth. &c. adjiciendo guttulam unam vel alteram oleorum deſtillatorum citri vel chamomillæ, vel anis. &c. ſi materia adeo tenax ut horum remediorum vim reſpuat, deveniendum ad fortiùs penetrantia, qualia ſunt Eſſent. corticum arantior. Zedoariæ, Tinctura Caſtorei cum ſpiritu ſalis armoniaci parata, Elixir Proprietatis Paracelſi cum ſpiritu tartari volatili paratum, ſpiritus ſalis armoniaci aniſatus, maximam vero meretur laudem ſpiritus nitri anticolicus ſequens, Recipe flor. hyperici & chamomillæ recent. & dimidiâ ex parte ſiccatorum ana quantum vis, affunde ſpiritus vini optimi ad eminentiam 2. digitorum, ſtent in infuſione in loco calido aliquot horas in vaſe probe tecto, poſtmodum eundem ſpiritum vini affunde aliis floribus repetendo ita tertiâ vice, hujus ſpiritus Vini & ſpiritus nitri recipe an. partes æquales, deſtilla per alembicum lento igne ter repetendo & ita paratus erit ſpiritus anticolicus; Ejuſmodi vero volatilia ſemper aliis liquoribus permiſcenda & cum grano ſalis præſcribenda, probe notandum ne hiſce contraria acida ſcilicet addantur, ſæpe enim talia volatilia ſiniſtre exhibita in parva etiam doſi maximo fuere ſæpe nocumento, purgantium loco eſſe poſſunt pilulæ de ammoniaco & de tartaro Quercetani, externè conveniunt Balſamum ſtomachicum flatus reſolvens paratum ex ol. abſynth. anethin. Nuceſtæ expreſſ. deſtillato cortic. arantior. anis. Balſamo peruviano & cera, item Fomentationes ex carminativis, ut radic. pæon herb. menth. calaminth. meliſſ. ſummitatib. anethi, flor. hyperici, Baccis juniperi, Corticibus arantior. ſicc. & ſemin. anethi, quibus in aquâ & vino decoctis linteis quadruplicatis, foveatur ventriculi regio tepidè, imponendo ſub finem ipſas herbas; proſunt & Balnea ex iiſdem herbis parata; Devenio tandem ad tertiam paſſionis colicæ ſpeciem, cujus natales ſunt acidum acre vitriolicum, quod participat & de bile & de ſucco pancreatico acidiore, in hocce colico inſultu eximium apportat ſolatium nitrum & omnia quæ nitroſæ ſunt virtutis, quæ inter admirandi effectus clyſter ex fimo equino adhuc calido paratus v. gr. ℥. Fimi equini adhuc calidi mij. flor. chamomill. miij. affund. aquæ communis q. ſ. ſtent in infuſione in loco calido 4. horarum ſpatio, colatur. expreſſæ ℔i. admiſce olei violacei & hyperici an. ℥iß. F. clyſter, vel ſi fimus haberi non poſſit, fiat clyſma ex radic. lilior. albor. cichor. Herb. violar. malv. endiv. flor. papav. rhæados, chamomill. ſemin. melon. & fœniculi, fiat decoctio cum ſero lactis caprilli, colaturæ admiſce olei violac. & chamom. & ſi uterus compatiatur aliquid de trochiſcis de camphora; Interne conducunt juſcula alterata herb. violar. cichor. lactuc. flor. papav. rheados, cichor. ut & Julepi parati ex Aquis cichor. violar. flor. tiliæ, cardui bened. ſyrup. violar. papav. rheados, Corn. cerv. philoſophice pp. & nitro perlato per cochlearia ſumendi, item Electuarium confectum ex conſervis borragin. flor. violar. meliſſ. radice cichor. condita, corticibus citri conditis, Oculis cancr. pp. Coro. Cerv. philoſophicè ppt. & ſyrup. papav. rheados, de quo manè & veſperi hora ſomni capiat magnitudine Nuceſtæ: proſunt & tincturæ violar. cichor. papav. rheados & præprimis ſi magnus æſtus præſens ſit, nec non ſerum lactis caprilli ſucco citri paratum. ſi Bilis abundat leni purgante ſupra indicato educi poteſt, imo ſi tota Maſſa ſanguinea valdè æſtuet, venæ ſectio modica negligi haud debet; Quoad remedia externa, Balnea temperata lenimen afferre poterunt, ſed cavendum ne nimis ſint frigida, eapropter fomentationes ex frigidis paratæ haut magni æſtimo, quia ab inſita quadam virtute infrigidante fibræ conſtringuntur, poris hinc ſtrictioribus exiſtentibus, exhalationibus à continua effervescentiâ obortis exitus intercluditur, & ita æſtus adaugetur, accedit quod ejuſmodi Fomentationes ſæpiſſimè ſchirrbos poſt ſe relinquant. Si verò duæ ex dictis ſpeciebus ſimul junctæ ſint, malum judicioſe examinandum & maximè cavendum, ne à remediis nimis violentis propinatis, excitata convulſio funeſtam poſt ſe trahat paſſionem Iliacam, Medium proin in tali caſu tenuere beati; Ut vero Nobiliſſ. Dom. hujus paſſionis Colicæ frequentem invaſionem evitare poſſit, ut exactiſſimum obſervet vitæ regimen, neceſſum eſt; Fugiat proin Aërem calido ſiccum, ut & nimis frigidum, Tempeſtatem ventoſam, abſtineat ab omnibus cibis qui fermentum ventriculi enervare, bilem adaugere, ſuccum pancreaticum corrumpere & flatus progignere valent, ut ſunt omnia viſcida, dulcia, ſaccharata, acida & pinguia, ex quorum cenſu ſunt legumina omnia, fructus omnis generis, caſeus, lac, piſces, acetaria, placentæ farinaceæ, ut & cibi nimis ſaliti ac nimis aromatiſati, panis nimium fermentatus nec ſatis coctus &c. econtra alimenta aſſumat boni ſucci & facilis digeſtionis, ut ſunt Carnes vitulina,

ovina,

Digitized by Google

ovina, caponum, gallinarum; juſcula alterentur cerefol. betonic. petroſel. meliſſ. violar. &c. hordeata etiam proſunt, brodio carnis parata; conducunt & poma regia (Gallia Renettea) cocta præprimis ſi alvus adſtrictior ſit aſſumpta horâ unâ ante cœnam, ut & pruna damaſcena cocta &c. Potus ordinarius ſit Vinum album, vel rubellum tenue aquâ (in qua prius fruſtulum panis toſti fuerit extinctum) dilutum nec nimis frigide hauſtũ, poſt partum Nobiliſſ. Domina non ſtatim ſeriis vacet negotiis, quia ſpiritibus animalibus alio vocatis, digeſtio in ventriculo non adeo feliciter peragitur. Ad ſtomachũ confortandũ & flatus diſſipandos proficuum nec ingratum remedium erit ſequens. Recipe Malum aurantium dulce, quod cruciatim inciſum indatur vaſi terreo, affundendo vini rubri generoſi aquâ parum diluti ad eminentiam unius digiti, in quo diſſolve ſacchari finiſſimi quantum placet, coquantur invicem lento igne vaſe probè cooperto ad conſiſtentiam ſyrupi tenuis, de hocce pomo ita cocto Nobiliſſ. Domina ſingulis diebus & horâ ante prandium & cœnam aſſumat fruſtulum rotundum ſuperbibendo duo Cochlearia liquoris admixti, quô remediô vero non ſemper ſed certis ſolummodo temporibus utatur, ſi nempe flatibus ſe valde moleſtatam ſentit; Omnes dein violentos Animi & corporis motus cane pejus & angue fugiat; Somnum nimiis vigiliis haut turbet; Alvus ſemper reſpondeat, ſi non, dicto modô ſollicitetur; Hiſce ita rigide obſervatis Nobiliſſ. Domina non opus habebit multis remediorum Præſidiis, nec approbarem frequentem horum uſum, quæ tamen urgente neceſſitate non ſunt negligenda; Remedia porro quæ in hocce meo Conſilio medico conſignata ſunt pro lubitu & circumſtantiarum varietate in uſum vocari poſſunt. Verùm cum fruſtra plantet Paulus, & riget Apollos, niſi Deus det incrementum Benedicere, calidiſſimum propterea meum eſt Votum ut Archiater Cæleſtis ad cuncta, quibus Nobiliſſ. Dom. opus habebit, Remedia divinam ſuam Benedictionem largiri velit; Cujus Divinæ Protectioni Nobiliſſimam Dominam una cum Tota Nobiliſſima Familia recommendo.

Periculoſa Hernia ſanata.

Nihil herniæ inteſtinali perniciosius eſt, quam ſtercus per os reddi. Arguit quippe hæc regurgitatio manifeſtam motus periſtaltici offenſam. In quô cum conſiſtat verum inteſtinorum ſtabilimentum, mirum non eſt, ſi eo labefactato, peſſum eat homo. Licet interdum reperiantur nonnulli adeo validi, ut devictâ tam exitiali noxa, adipiſcantur iterum priſtinam ſanitatem. Quod tamen albo corvo rarius.

Nautæ ex hyberno naufragiô diu madido, ac frigido intendebantur tantopere à ſpiritu inteſtina, plus æquô refrigerata; ut dilitatô peritonæi proceſſu, deſcenderint non modo in inguina, verum in ipſum ſcrotum. Unde difficulter retro compulſa; ſive ob diſtendentem ſpiritum, ſive ob induratum ſtercus, læſere non parum motum periſtalticum. Et cum non poſſent ſe infra exonerare, ejecere ſupra per os, cum bilem flavam, tum ſordida alvi excrementa.

Quæ præternaturalis excretio aliquandiu continuans, licet videretur habere certam deſperationem: vidimus tamen die tertio decimo inteſtina hæc à Cornelio Sasbootio ritè in locum ſuum reducta, & ægrum quantumvis ſummè debilem, imò morti jam vicinum, præter omnem ſpem, enavigaſſe feliciter periculoſam hanc charybdim. *Nicolaus Tulpius obſervationum Medicarum lib. 3.*

Similem ſane caſum vidimus in viro quinquagenario: is enim poſt quam ex Hernia grandiori in Ileon miſerè deductus, & continuis doloribus iiſque atrociſſimis imo horrendis vomitibus per ſex dies excarnificatus fuiſſet, tandem in totalem ἀσφυξίαν cum ſtercoraceæ materiæ per os regeſtione, incurrebat. Cum advocabar jam à 24. horis in tam deſperatô ſtatu verſabatur æger, nec erat quid conſilii illi darem; Quandoquidem tamen opem meam, mente omnino conſtans, voce admodum languidâ, avidiſſimè expoſcebat, accerſiri curavi Celebrem Chirurgum D. Stephanum Deniand, qui cùm arte ſibi ſanè ſingulari inteſtinum promptè ac ſine violentiâ, repoſuiſſet; ceſſavere ſymptomata, pulſuſque & vita tum prorſus fugitiva, ſenſim reducebantur. Ex hiſce addiſcant Medici atque Chirurgi prognoſtico minimè eſſe dereliquendos ægros etiam deſperatiſſimos.

De Enterocele in viro ſene, lethali.

Inter affectus omnes, qui magno numero hominibus moleſtiam adferre ſolent, haud infimæ notæ inteſtinales Herniæ, utpote quæ variis exitiales.

Tilemannus Niekerken, Pellio, ſenex, temperamento ſiccus, per multos annos Enterocele moleſtâ, inſciis omnibus, laboraverat. Anno 1653. refrigeratis pedibus, imo toto frigidus, lectui ſe commiſit, ventris hic ſubito corripitur dolore, mox vomitu gravi, undè inteſtini in ſcrotum ſecutus prolapſus.

Vocatus Chirurgus arte nulla efficere potuit, ut in ſitum reſtituerentur inteſtina; in conſilium adductus ego, ſummo mane, inveni hominem dolore ventris, febri, vomitu, ſuppreſſioneque excrementorum alvinorum & urinæ, decumbentem, conſultum videbatur Enema hoc præſcribere.

℞. Rad. Lilior. Alth. an. ℥ii. Fol. Violar. Malv. Parietar. an. M. i. Flor. Chamomill. Melilot. Anethin an. M. ß. Semin. Lini, Anis. Cumini, Fœnugr. an. ℥ ß. Coquantur in aq. pur. & cereviſ. an. part æqual. q. ſ. in col. ℥viii. diſſolve Elect. Diacarth. ʒv. Vitell. ovi n. i. Ol. chamomil. Verbaſc. Aneth. an. ℥i. Aniſ. g. ii. F. Clyſter. Pro fomento Tragæam hanc præſcripſimus, in lacte dulci decoquendam.

℞. Fol Parietar. Malv. Verbaſc. an. M. i. flor. Chamomill. Melilot. Aneth. Sambuc. an. M. ß. Sem. Aniſ. Fœnic. an. ℥ß. Præparata dentur uſui in chartâ. Fotus interquam applicaretur Linus hic uſurpandus.

℞. Ol. Aneth. Melilot Chamomill. an. ℥ß. Aniſ gr. x. M. F. Linimentum. Mediis hiſce exiguo tempore adhibitis, cum in inteſtino ſacculo contento non tantum flatus, ſed & alvinas fœces reſervari, conſtaret, leniter inteſtinum manibus noſtris tractare, ſecundum monitum Hieron. ab Aquapendente quod habetur parte 2. de tumor. præternaturalibus lib. 1. cap. 31. aggreſſi ſumus, quod ſic, fœcibus emollitis, ſenſimque ad interiora protruſis, etiam inteſtinum ipſum reponi ſuo loco poſſet. At irritus omnis labor, eo quod partes omnes, diutius juſto à Chirurgo nocte præcedente tractatas, inflammatas, & non parum contuſas, ſine dolore gravi apprehendere haut liceret.

In re ejuſmodi gravi nobis jungere placuit conſanguineis Virum Ampliſſ. D. Nicolaum Tulpium qui, ex tempore accedens, habita conſideratione affectus perceptiſque iis quæ prægreſſo tempore fuerant peracta, neceſſarium omnino duxit Enematis admodum à nobis præſcriptum præparari injectionem, hinc, pannorum ope Olei ſequ. applicationem.

℞. Olei Anethin. Chamomill. an. ℔ß. Uſurpetur calide. Imò quo molliter inteſtinum reponere nobis liceret, conſultum judicavit ægrum eo in ſitu detinere,

Digitized by Google

nere, ut pedes ſurſum ſint elevati, caput verò inferiora ſpectet. At ne quidem hoc tempore de novo ad inteſtinorum prolapſum delatæ fœces ad interiora deduci à nobis potuerunt, quamcunque etiam diligentiam adhiberemus; imo ab opere deſiſteremus vomitus gravis materiæ pituitoſæ, bilioſæque, coëgit.

Ita ſine ulla doloris in ægro anxietatisve remiſſione tempora noſtra trivimus uſque in diem tertium, qui, cum doloris equidem decremento, at vero febris incremento, vomitu fœcum fœtidiſſimarum gravis valde atque moleſtus fuit, quod ob anguſtiam inteſtini deſcendere inhiberentur. Conſiderabile enim in hoc ægro, inteſtina ſcroto detenta convoluta aliquomodo fuiſſe, unde, impoſſibile ſtercora per anum evacuari, quin contra, ad gyrum inteſtini delata, retrogredi neceſſe habuerunt.

Ad hujus affectus curationem, quo & dolor & anxietas tollatur, medium aliud hactenus haud cognitum, periculoſum licet, incertique exitus, quam quod lib. 2. cap 40. deſcribit Chirurgus Regius Petrus Pigræus, nec eſt quod id reiiciat Marcus Aurelius Severinus; noſtro ſane, imo & Ampl. Do. Tulpii judicio facilius longe operatio hæc inſtituitur, quam ſectio cæſarea.

Declarata operationis hujus utilitate, incerta licet, periculoſaque, conſenſu ægrotantis, conſanguineorumque, die quarto ægrotum acceſſimus, nil obſtare ſperantes quo minus eam inſtitueremus. At opus hoc inhibuerunt varia, animi imprimis deliria, ſudores frigidiores, imo ſcroti ipſius gangræna, quæ omnia, ad mortem uſque, circa meridiem ſupervenientem, continuarunt.

Quo vero junioribus conſtet, qualis operandi modus in deſperato ejuſmodi caſu à Celeberr. Pigræo deſcribatur, cum ſemper ex ſententia Celſi, aliorumque in morbis gravioribus præſtet remedium adhibere anceps quam nullum, & neceſſario ejuſmodi hernioſus mori debeat, ſi nullum adhibeatur medium. Verba Authoris hæc ſunt.

Si, inquit Vir expertiſſimus, inteſtina contorta, fæceſque in iis concluſas eſſe contigerit, nullatenus proderunt quæcunque manibus factæ contrectationes ſive contorſiones, aut cujuſvis generis exhibita medicamenta, ita ut ad ultimum remedium, peritonæi nempe ſectionem confugere ſit neceſſe.

Quæ quidem ut debito modo perficiatur, primum, ſecandus facie cœlumverſus, ſive ſupinus ſternendus eſt, atque adhibenda ſciſſura duorum circiter digitorum latitudine ſupra eum locum, qui arcte concluſus eſt; quoniam ipſo hoc loco ſine manifeſto læſionis diſcrimine jam peragi nequit.

Factâ ad peritonæum uſque apertura, in adverſum latus componetur ſecti corpus, quo facilius inteſtina ab eo loco, in quo peragenda ſectio recedere valeant; immiſſoque in vulnus digito (qui butyro recenti aut oleo Amygdalarum Dulcium inungendus) inteſtinum molliter ac pedetentim loco naturali reſtituetur. At vero ſi tanta inteſtinorum copia erupiſſet, ut opus eſſet apertura latiori, ad concluſum locum uſque ea perducenda foret, ſuppoſito interim ad inteſtinorum tutelam digito aut ſpecillo apto, quod ſi inteſtina flatibus referta, unde operatio difficilior, acu (res etenim periculo caret) perforanda, quo eiſdem exitus præbeatur. Poſtremo repoſitis loco ſuo inteſtinis, vulnus, ſi ita res exigat, conſuendum, ea methodo quam nos in ventris vulneribus adhibendam præſcripſimus, ac tandem vulneri conſueta in aliis admovenda medicamenta.

Hactenus Pigræus, cujus accurata deſcriptio explicatione nullâ indiget, addemus tamen ſequentia.

Locus operationi huic accommodus lucidus ſit oportet, delineatur in menſa pulvinaribus variis inſtructa, his imponatur æger, dorſo incubens, adhibitâ, vel, pro rei exigentiâ, neglectâ, artuum menſæque connexione. Hinc cutim abdominis, ad duorum digitorum tranſverſorum à proceſſibus peritonæi diſtantiam, pollice digitiſque manus ſiniſtræ elevet Chirurgus, altera vero dextrâ manu, loco eo, qui ad latus muſculi recti, proximus eſt parti anguſtiori conſtrictæque, vulnus cuti partibuſque ſubjectis infligat, de ſanguinis fluxu, qui levior, haud ſollicitus; ſectione hac inſtitutâ, hamo peritonæum elevet, quod manu levi, ſenſim diſſecet, ſeduло cavendo ne inteſtina ſubjecta cultello vulnerentur. Foramine in peritonæo facto, cultellum in extremo, ne partes ſubjectæ lædantur, globo donatum, per illud inſerat, ejuſque ope, ſurſum, deorſum, ad latus hoc, illudque, pro placito, peritonæum diſſecet. Pigræus loco cultelli dicti aliô inſtrumentô utitur, per cujus ſinum dum cultrum ducit, læſionis partium ſubditarum nullus metus.

Peritonæo diſſecto indicem ſuum, imò, ſi poſſibile, cum eo pollicem, digitumvè alium, oleo lubricatos, dimittat in ventris cavum, ad uſque peritonæi proceſſum, ubi inveniet inteſtinum contortum, ſæpius omento nexum, ad ſcrotum deſcendiſſe; hæc, digitorum incurvatorum ope, leviter trahendo, ſurſum in ventris cavitatem deducat. Operatio hæc felicius, citiuſque abſolvetur, ſi manu alterâ, planiore, ſcrotum leviter commoveatur, ventrique appropinquetur, ſic enim convolutio inteſtini melius ſolvetur.

Hiſce peractis vulneris habenda ratio; inteſtina quod ſi extra vulnus prodierint, adeoque ab externo aëre alterata fuerint, flatu ſæpius inſuper dilatata, acu acutiore, locis variis, ad flatuum eruptionem promovendam, perforanda, ex doctrina Pigræi, hinc vulnus ſutura eſt claudendum, quæ Pigræo in vulnerum abdominis curâ uſualis eſt, tandem curatio ea obtinet quæ in vulneribus aliis locum habere ſolet.

Suturam in ventris vulneribus convenientem, quæ Gaſtroraphia dici ſolet his verbis deſcribit *lib. 3. cap. 2* citatus *Pigræus. Sutura hic inſtituenda incarnativa etiam eſt; hic peritonæum una parte acu perforandum eſt, altera manente integra, mox hæc pars perforanda, relicta imperforata ei oppoſita, & ſic procedendum, quo inter quamvis perforationem carnis particula protuberet, ſicque incarnatio, interiorque cicatriſatio promoveatur.*

Explicatione proliâ verba hæc haud indigent, per ſe ſatis clara; notari tamen neceſſe, acum, quæ hic ad vulneris conſuitionem uſurpatur, ſalcatam debere eſſe, filum itidem duplicatum requiri, cera incruſtatum.

Carnis cum mentionem facit Pigræus lib. 6. meth. cap 2. Muſculos abdominis intelligit, ſutura hic obtinet ſimilis illi quam pelliones inſtituere ſolent, ubi alternatim utriuſque lateris partes, exteriores, interioresvè, acu perforantur.

Audi quæ Galenus de vulneribus ventris imi proponit. *Ad id*, inquit, *ut inteſtina reponantur, vulnus amplietur neceſſe eſt, hinc ſutura eo modo inſtituatur, ut modo muſculi cum peritonæo, modo iterum peritonæum cum muſculis connectantur.*

Plura huc facientia qui deſiderat legat quæ de gaſtroraphia habent, inter varios alios, C. Celſus, *Hier. Fabr. ab Aquapend. Jacob. Guillemeau*, aliique, qui ſuturarum ſpecies varias, curioſas, facileſque, in vulnerum abdominis curatione ſumme neceſſarias deſcribunt.

Supereſt, ubi, inteſtinis prolapſis repoſitis, gaſtroraphia hæc inſtituenda, utrinque ventris partes vulneri aditæ manu molli miniſtri comprimantur, quo minori

nori cum moleſtiâ ſutura perficiatur, eaque ſit certior.

Moleſtam hanc, licet dubiam, operationem ne fugiant Chirurgi, placet, obſervationem aliquam in canibus annotatam adductis addere. Cl. Henricus Blaſii, Medicus, haud ita pridem in cane Lienem exſcindere volens, peritonæo illius magnitudinis vulnus inflixit, ſimiliter ac ventris integumentis communibus; ut intromiſſorum digitorum ope & inteſtina miris modis loco ſuo dimovere, & lienem extra id extrahere, potuerit, hoc facto, inſtituta ſuturâ ea quæ pellionum eſt, vulnus clauſum, brevique canis curatus, qui etiam poſtea ſanus vixit, impoſſibile dixiſſes, ſi quidem vulnus dictum, mixtamque inteſtinorum agitationem manu operatoris peractam, conſiderare licuiſſet, animal ullum, ita conſtitutum, vivere poſſe.

Capiti huic ut finem imponamus, Author ſum, quoties occaſio conveniens ſe offert, operationem hanc inſtituendi, nunquam eam fugiat Chirurgus, tanti periculi haud eſt quanti eam habent varii, in morbo per ſe abſolute lethali, præſtatne inſtituere remedium dubium, quo ſalvari poſſe ægrotantes ratio & experientia docent, quam nullum. *Job. à Meekren in Obſerv. Medico-Chirurg.*

De Enterocele ex proceſſus peritonæi laxitate in Viro.

Nec inteſtina, nec ſcrotum Herniæ cauſa unquam dici haberique poſſunt, ſed tenera conſtitutio proceſſuum peritonæi; bis enim, levi ex corporis motu, dilatatis, antrorſumque extenſis, imò, ut volunt alii, omni modo ruptis, facilis inteſtinorum ad aliena loca prolapſus.

Civis quidam Amſtelodamenſis, ſiccioris conſtitutionis, ex inordinato pedum motu, dum ex ſedili ſurgeret, ſubitò contraxit bubonocelem, mox, ex prolapſu inteſtini in ſcrotum, Enterocelem, Chirurgo ſe committere non audens, ex Herbario *Remb. Dodonei*, qui in promptu erat, herbas floreſve dolores mitigandi vi pollentes collegit, ex pharmacopœâ petita hæc medicamenta in lacte decoqui curavit, tumorique applicari; benè ceſſit negotium, dolor remiſit, tumor imminutus.

Hoc in ſtatu, ſine ullo vinculi ſ. bracherii uſu, ſolâ oleorum inunctione contentus, aliquandiu vixit. Tandem cum in convivio quodam cibo potuvè ventriculum plus juſto repleviſſet, in tumorem inguinis non ſolum ſed & ſcroti incidit, periculoſum non minus quam dolorificum, accedente illico inteſtini in ſcrotum prolapſu, horrendo adeò, ut & ſcroto rupturam, & ægrotanti mortem minaretur.

Vocatu inveni hominem pedibus manibuſque ædes perreptantem, quod dolores ex rupturâ dictâ intolerabiles, in ſcrotum prolapſa inteſtina manibus tractare permittebat; cauſarant hæc tumorem magnitudinis immenſæ.

Miſero noſtro ægrotanti quo quantum poſſibile ſuccurreremus, primo Enema aliqood ex emollientibus & anodynis paratum, ita tamen ut decocti minor adſumpta quantitas quam ordinario fieri ſolet, oleorum contra, ut Amygd. dulc. verbaſci &c. major.

Ad inflammationem ex inteſtino, flatu, fœcibuſque cauſatam, quæ gravis his aderat, cataplaſma hoc præſcripſimus.

℞. Farin. Tritic. hord. an. ℔ß. Furfur. Tritic. ℥iiij. Flor. Chamomill. Sambuc. an. M i. Ol. Myrtill. Roſar. an. ℥ij. Vini rubr q. ſ. M. F. Cataplaſma.

Hæc interea dum præparabantur, noſtrum fuit molliori manu, adhibitis linteis calidioribus, inteſtinorum repoſitionem procurare, quæ etiam benè ſucceſſit, magna enim inteſtini hujus portio jam ſuo locu reſtituta, antequam præſcripta pharmacopœus adferret.

Injecto hinc Enemate, applicatoque Cataplaſmate, (quod poſt horam, duplici quantitate renovari curavimus) repoſitio inteſtini longè facilior fuit, integreque abſoluta.

Repoſitum ſuo loco quo reſervetur, conſultum vinculum proceſſui peritonæi dilataro applicare ad eum modum formatum, quo parare ea ſolitus Nicolaus Minnebroeder, Chirurgus hujus loci; qui etiam varios ſimili malo afflictos curaverat. Vinculum hoc haud differt ab aliis, niſi quod duplex faſcia, utrinque una, ad majorem firmitatem, ne deorſum decideret, humero incumbat. *Idem ibidem.*

De Herniâ flatulentâ ſcroti, ſeu pneumatocele ex vulnere Thoracis.

Vulnus thoracis non penetrans, Fabr. ab Aquapendente *inquit, curatur ut vulnus ſimplex. In penetrante autem, præmiſſa corporis totius procuratione potiſſimum in id incumbendum, ut evacuetur colluvies, & humiditas, quæ in thoracem è labiis vulneris deſcendit, ne putreſcens mortem inferat. Evacuatur autem per tres vias, per vulneris orificium, per os ſcil. tuſſiendo, & per urinæ viam.*

Georgius Stouk, diſcipulus Notarii cujuſdam à condiſcipulo vulneratur cultello exiguo pectoris latere dextro. Propter exilitatem foraminis & aëri & ſanguini tranſitus omnis denegabatur.

Vocatus febrem adeſſe reperiebam gravem, cum aſthmate, pectoriſque duritie. Miniſtrorum noſtrorum aliquis per vulnus ſectione notabilem ſanguinis quantitatem extraxit, quo facto ad modum ab Aquapendente præſcriptum proceſſimus.

Die tertio quartovè ſcroti pars dextra eam in molem intumuerat, ut caput infantis minoris magnitudine referret. Flatulentus hic tumor, cujus cauſam cognoſcere ut arduum, ita curationem inſtituere. Haud improbabile nobis videbatur flatus hic collectos ex cavitate pectoris deſcendere, adeoque diaphragma etiam perforatum eſſe; in ventre autem hærentes, ubi varii tumores in externis notabiles producere videbantur, per proceſſus peritonæi ad latus vaſorum ſpermaticorum teſtes accedere.

Curatio difficillima, atrophia aderat, indies magis magiſque notabilis, expectoratio materiæ fœdæ continua, cum tuſſi gravi. Febris continua, cum ſudore frigido, vomitus moleſtus, adſumptorum maximè, vigiliæ diurnæ nocturnæque valdè vexabant.

Tertia ſeptimanâ tuſſi ejecit materiam quandam craſſam, longam, rotundam, poroſam, impuram, hanc particulam carnoſam diaphragmatis habebamus, quod hic vulneratum conjiciebamus. Ea excreta febris, ſudor, reſpirandi difficultas, debilitas plurimum remiſerunt, undè conſultum viſum naturæ operanti ſuccurrere; in locum adeoque apozematis ex Rad. Chinæ parari, quo hactenus uſus, vulnerarium hoc ſubſtituere placuit. ℞. Herb. Tuſſilagin. Mij. Capill. Vener. hyſſopi, Sanic. Verben. an. Mj. Vincæ perv. Mß. Rad. Petroſelin. ℥ij. Flor. Beton. Liquirit. Oculor. cancri an. ℥ß. Coq. in aq. hord. par. iij. Mulſi parte. Utebatur hoc quotidiè bis terve. Syrupum etiam conſici vulnerarium curavimus ex braſſicæ rubræ & conſolidæ ſucco.

Ex horum uſu id effecimus, quod vires corporis indies increverint, purulentæque materiæ per fiſtuloſum pectoris foramen, evacuatio ſucceſſerit; Hinc plumaceolum planum Oleo ceræ madefactum vulneri

impoſuimus, plumaceolo linteum quadratum, quadruplicatum, linteo verò ferrum ignitum, & hac ratione olei dicti virtus interioribus communicata. Ter quaterve hac methodo ubi in curatione noſtrâ proceſſimus, vulneris foramen claudi permiſimus, & ſanitati reſtitutum ægrum obſervavimus.

De aëris ex thorace per diaphragma apertum in ſcrotum motu in prægreſſis egimus, haud è re erit exemplo aliquo notabili dicta illuſtrare.

Petrus Jacobi, Diemenſis, ruſticus, ebrius cultro interfecit Cognatum, vulneratur interim à cognato. Vulnus erat abdominis inter coſtam ſpuriam ſecundam & tertiam per quod eo impetu aër ſurſorſum protrudebat, ut vix detineri potuerit. Undè hic aër controverſiam inter medicos Chirurgoſvè movebat; erant enim qui non niſi in ventris imi cavum penetrare vulnus credebant, at horum opinioni accedere haud poteram, quod & ratio ſuaderet, & præcedens obſervatio docuiſſet, non niſi Diaphragmate ipſo aëri per vulnus viam concedi; undè oblique hoc vulnus ſurſum per diaphragma in thoracis cavitatem penetrare credibile mihi videbatur. Poſt diem tertium quartumvè aëris per vulnus dictum egreſſus haud amplius notabatur. Hic nova quærendi occaſio, quid cauſæ ſubeſſet quod flatus haud diutius ſe exhiberet? ad hoc reſpondere nobis placuit, probabile omnino nobis haberi, vulnus intra coſtas & hepatis partem exteriorem penetrare in thoracis cavum, hoc autem ab hepate incumbente hoc tempore claudi.

In aperto cadavere (inſidenti enim ſellæ carnificis manu caput ablatum) ſuſpicioni noſtræ correſpondere omnia, viſum. Primò enim hepatis partem convexam ſurſum verſus diaphragma elevatam notavimus, undè vulneris in eo obturatio. Secundò non ſolum vulnus diaphragma penetraſſe, ſed & pulmonis partem inferiorem fuiſſe ablatam, quam ſero in thorace collecto innatantem vidimus.

In gratiam curioſorum hic loci addere placet, in Cordis ventriculo dextro ſanguinis ne guttam à nobis fuiſſe repertam, in ſiniſtro verò ſpumoſum omninò ſanguinem; quod ſententiam ſcriptorum illorum confirmare videtur, qui volunt, in iis, qui violenta morte intereunt, ſanguinem ſpumoſum in veni. contineri. *Idem ibidem.*

De Enterocele gravi.

Anno 1652. occurrit nobis vir ſatis annoſus, qui Herniâ ſcroti laborabat enormi, erectus quoties incederet, tumor ſe extendebat ultra genua, evadebatque craſſitiei ſatis notabilis.

Tumor hic quoties in ſcroto appareret, venter adeò detumeſcebat, ut etiam manu planâ premendo vertebras lumborum attingere liceret. Hinc ubi tumorem hunc tollere animus, elevatione leni omnia inteſtina in ſcroto prolapſa, per peritonæi patentem valdè aperturam facillimo negotio ventrem repetebant, nec ullâ in hac reſtitutione moleſtia afficiebatur, niſi quod, ubi inteſtina repoſita diaphragma attingebant, animi deliquium non leve incurreret.

Admirationem omnem ſuperabat, hilari adeò ipſum animo fuiſſe, atque ad opera navalia promptum, ut etiam mal. conſcendere, ea celeritate dexteritateque valuerit, qua nullus ſociorum.

De quo præcipuè conquereretur hoc unum erat, quod urina ad latus ſcroti diſtenti ſtillaret, undè excoriatio gravis & dolor inſignis, membrum etenim virile ſcroto ita arctè unitum erat, ut impoſſibile eſſet urinam ex debito emingere. De curatione hujus affectus videri poſſunt quæ in prægreſſis obſervatione duplici habentur. *Idem ibidem.*

Hernia exulcerata, unde excrementa alvina prodibant, feliciter curata.

Clariſſ. Samuelis Ledelii, Miſcell. Curios. Decur. iij. Ann. 2.

Decur. 1. Anno 3. Obſerv. 121. Ephemeridum noſtrarum, legimus de hernia exulcerata, unde excrementa alvina ſine ulla ſanitatis noxa fuêre egeſta. Simile quid mihi exhibuit pagus noſter Wingenau, in ruſtici uxore quadragenaria. Hæc eandem patiebatur calamitatem: quia verò ipſi moleſtum erat, excrementa videre prodire è loco inconſueto, ergo ex conſilio vicinarum, ſucco abſynthii expreſſo, per longam temporis intercapedinem delinit, tandemque claudit, & excrementa ad conſuetam excluſionem deducit. Hoc tamen mali inde habet, quod, veluti conſtricta in ſinu, procedit, nec corpus ſatis extendere, aut caput debitè extollere, nec onus gravius ſine ſumma moleſtia ſublevare valet. Aliàs mediocriter vivit, non ſana, non ægrota, ſed in ſtatu neutro. Docet hæc hiſtoria, inteſtinorum vulnera poſſe etiam coaleſcere, quanquam difficultet.

Hernia Inguinalis, cum abceſſu, per Naturam curata.

Clariſſ. Alardi Mauritii Eggerdes, Miſcell. Curios. Decur. iij. Ann. 4.

Graves ſæpe poſt ſe affectus relinquunt Laborioſi partus, quod Mercatoris cujuſdam noſtratis uxor, non ita pridem eſt experta; hæc per ejuſmodi partum herniam inguinalem contraxerat, cui poſt menſes tres, dolor acerbiſſimus ſupervenit; mulier dolorum pertæſa me vocari fecit, cùm eam acceſſiſſem, de dolore ventris intenſiſſimo conquerebatur, herniam verò ex pudore reticebat, importunis precibus auxilium & levamen flagitanti, mixturam paregoricam, ex v. maſtich. menth. ſyr. Cort. Citr. Spir. Carminat. & paucis gran. Laud. op. præſcripſi; Clyſterem etiam ex decoct. Emoll. & Carminat. Oleo anteo Ruland. & Sale gemm. acuatum injici, & abdomini Cataplaſma anodyn. imponi curavi. Hiſce dolor per noctem ita fuit mitigatus, ut patiens ſibi ſanitatem perſuaſiſſet, niſi odor ſtercoreus, quem ex ſtomacho ad os aſcendere ſentiebat, Ileum jam futurum prænuntiaſſet. Hoc ſigno inductus, ex patiente quæſivi, utrum præter ventris dolorem nullum aliud ſentiret, incommodum? reſpondebat, ſe in ultimo partu per violentiſſimos conatus tumorem durum in inguine ſiniſtro contraxiſſe, quem cùm manu examinaſſem, duas in illo reprehendi particulas inſtar farciminis lucanici, oblongas & duras, quas portiones inteſtinorum illuc in partu per violentam preſſuram protruſas judicabam, quare reductionem ſedulo adhibitis quibuſcunque intrinſecis & extrinſecis, inceſſanter urgebam, ſed eludebat omnem diligentiam pertinax malum. Mulier interim ſummo cum faſtidio fœces alvinas per os continuo rejiciebat, donec die morbi, ni fallor vigeſimâ appareret in tumore illo herniali puſtula nigra, quæ paulò poſt excidua largum relinquebat foramen, per quod, ceſſantibus omnibus aliis ſymptomatibus excrementa alvi cum impetu effluebant, & licèt dirum hoc accidens inſtar monſtri

ſtri horridi patientem perterrefaceret, recipit illa nihilominus intra paucos dies appetitum & vires, quo viſo recordabar ſeniculæ iſtius, cujus hiſtoriam Ephem. noſtrarum Decur. 2. An. 6. p. 413. retuli, adductoque ex ea prognoſtico, mortis proximæ timorem à patiente meâ abegi. Sed ecce miram Metamorphoſim, quam quis non male miraculum Medicum dixerit. Poſtquam enim per tres ferè ſeptimanas ex dicto jam foramine excrementa effluxiſſent, mulier priſtinæ integritatis avida, Clyſteribus à me ante præſcriptis proprio Conſilio alvum ſæpius ſollicitare, priſtinamque fæcibus alvinis viam adaperire tentat, neque vano effectu aut irrito conatu, redierunt enim relicto foramine ad antiquum canalem excrementa, vulnere interim a Domino *Bauer* eximię ſcientiæ, & experientiæ Chirurgo, ritè deligato percuratoque, Mulier quæ letho jam adjudicata fuerat, per Dei gratiam, integrè convaluit.

Herniæ Sectioni, Spaſmus Superveniens lethalis.

Clariſſ. Eberhardi Gockelii. Miſcell. Curioſ. Decur. iij. Ann. 5. & 6.

Anno 1696. Menſe Novembri, Joh. *Bitterloff* Ruſticus mediæ ætatis hernioſus, ex Pago Pful, propè Ulmam, ad recuperandam per ſectionem priſtinam ſuam valetudinem, Ulmam ſe recepit, ibidemque ſe manui alicujus exercitati Chirurgi ſubmiſit, à quo etiam, in pręſentiâ quorundam Medicorum & Chimrgorum feliciter ſectus & decenter tractatus eſt; Hic Patiens ad duodecimam uſque diem bene habuit, quibus præterlapſis, ex improviſo ſpaſmo laborare cœpit, qui etiam in tantum invaluit, nervoſque ac muſculos gutturis, temporum, ac genarum ita obſedit, ut os ad comedendum vix aperire, nec deglutire vel reſpirare potuerit, & capite pronus in lecto, ac ſi fune tenſus & ligatus eſſet, ſedêre coactus fuerit.

Cujus cauſa externa, corporis refrigeratio ab aëre externo algido, per ineuntes & exeuntes tempore hyemali ſæpius in anguſtum hypocauſtum immiſſo, interna verò humores acri-ſalini, auſteri & aluminoſi, nervos infeſtantes & contrahentes, vel ſanies nervos vellicans, & ſurſum verſus ſuum principium contrahens fuit.

Ego ad hunc Patientem vocatus, ipſi ſequentia remedia præſcripſi. Et quidem internè ℞. Pulv. lumbr. terr. ʒj. C. C. phil. pręp. Pulv. Epilept. Marchion. Cephal. Michael August. aa. ℈j. Caſtor. ℈ß. Ol. macis gutt. iij. M. f. Pulv. ſubtil. de quo, quantum cultri cuſpide capi poteſt, de die aliquoties in aqua Ceraſ. nigror. patienti exhibeatur. Et ℞. Aq. Ceraſor. nigr. flor. tiliæ, Pœon. aa ℥ß. hirund. cum caſtor. Epilept. Lang. aa ʒß. Confect. Alkerm. ʒß. Lapid. Bezoard. Or. gr. V. Margarit. præp. Pulv. Marchion. Cephal. Michael. aa. ℈ß. ſacch. perlat. ʒij. M. Doſis Cochleare unum vel alterum, ſępius repetendo. Ad hæc Clyſter etiam ſequens fuit applicatus. ℞. Herbar. 5. emoll. flor. Chamomill. Verbaſc. Summit. aneth. aa M. ß. Sem. Lini ℥ß. Decocti hord. q. ſ. fiat l. a. ebullitio, Colatur. ℞. ℥vj. in qua diſſolv. Electuar. lenit. Florenz. Diacathol. aa ℥j. ong. Clyſmat. ℥j. Axung. anſer. Gallin. anatis aa ʒvj. Vitell. ovor. Num. 2. M. f. Clyſter. Externè, nucha, collum, genę, ſpina dorſi, & venter tali linimento calidè fuere inuncta. ℞. Ol. Chamomill. Roſat. Lumbric. terr. de caſtor. aneth. aa ʒvj. Terebinth. pingued. hominis & Canis aa ℥j. M. d. ad fictile.

Sed omnia hæc remedia ſine optato ſucceſſu fuêre adhibita, ac dictus patiens, ingraveſcente morbo & ſymptomatibus occubuit, ſicque effatum Hippocratis adimpletum eſt, qui ſect. 5. Aphoriſmorum ſecundo inquit, Convulſio (vel ſpaſmus) vulneri ſuperveniens lethalis.

Hernia Pubis ab Obſtetrice pro Utero habita, peſſimè tractata.

Clariſſ. Joh. Petri Albrechti. Miſcell. Curioſ. Decur. iij. Ann. 9. & 10.

Nocivos inter errores, quos ab imperitis Obſtetricibus ſæpius committi quotidiana docet Praxis, merito ille, quem jam referendi animus eſt, locum habet, dignus ſanè, cujus hîc aliqua fiat mentio. Mulier quadraginta circiter annorum, venditione Malorum Citriorum hîc loci victum quærens, Anno 1694. incidit in contumaciſſimam alvi conſtipationem ac torminibus colicis miſerè torquetur, iueeedente mox contiouo vomendi conatu cum anxietatibus præcordiorum. Prout igitur mos obtinuit, ut mulieres in ſuis morbis priùs vetulas ac Obſtetrices, quam expertos ad auxilium vocent Medicos, ſic & illa, de qua nobis ſermo eſt, earundem quandam accerſi curat, remedia ex ea anxiè expetens. Obſtetrix plurima de utero malè affecto blaterat, ac ipſi unicè cauſam morbi aſſignat; id quod audaciùs multò affirmat, dum denudato abdomine in inguine ſiniſtro protuberantiam quandam gallinacei ovi magnitudine advertit; quâ conſpectâ, uterum à ſede naturali diſceſſiſſe, eumque ob id indignabundum, tormina & alia ſymptomata ciere, imprudenter exclamat, addens, ſui jam officii eſſe, ut eundem contrario motu ad naturalem redigat locum, quo facto futurum, ut quævis mala iterum evaneſcant. Quid fit? Ægrota dictis Obſtetricis verbis aures præbens, hujus fidei & curationi ſe committit, at infauſto admodum eventu; Illa enim ter quaterve quotidie infirmam accedit, repoſitionique putatitii uteri operam dans, tumidam partem premit, fricat, vellicat, trudit pellitque verſus interiora, nihil interim remittente malo, quin potius eodem magis magiſque in deterius ruente. Hinc permotus maritus, meum efflagitat auxilium, utque citò citius ad ejus me conferam uxorem, ſummopere petit. Adſum ſtatim ac miſeram in deplorando invenio ſtatu, fœtidas jam & ſtercoreas copioſè evomentem ſordes. Quæro ex Marito, num in uxore unquam vel umbilici, vel pubis obſervaverit herniam? Reſpondet ille, planè ſibi ignotum eſſe, quid herniæ nomine veniat (*Er wiſſe nicht, was ein Bruch zu ſagen ſey?*) bene quidem ſe ſcire, quòd uxor ab aliquo tempore quendam in pube ſenſerit tumorem, haud tamen ſe credere, eundem adhuc adeſſe, cùm adhibita Obſtetrix, illum nihil aliud, quàm uterum fuiſſe perhibuerit, qui ſede ſuâ naturali relictâ, ſiniſtrorſum verſus oberraverit; cuncta præterea enarrabat, quę ab illa ad reponendum uterum hactenus peracta erant, annectens, juratò fermè eandem dixiſſe, quòd ille jam debitum iterum occupet locum, factiſque omnibus quæ ſui muneris eſſe putaverit, Medicus jam ſit conſulendus, qui cæteris Accidentibus idoneò ſubveniat conſiliò. impetratâ tunc licentiâ inſpiciendi locum affectum, Bubonocele oculis ſtatim occurrit, omnium malorum quæ hactenus Ægrotam excruciârant, vera cauſa; Aſt, quod maximè dolendum erat, Tumor à peſſima obſtetricis contrectatione, violentis truſionibus, frictionibuſque inflammatus, planè ad ſuppuratio-

purationem tendens, mirum ſumſerat incrementum ad labia uſque pudendorum jam proſerpens. Deteſtor temerariæ hujus vetulæ frivolum omnino facinus, injectiſque nonnullis Clyſmatibus ac per os exhibitis iis, quæ emolliendi virtute prædita, alvi exonerationem promovere poſſent: Brevi, Deo ſit laus! ejus naturalem iterum obtinuit apertionem, cum vomitus ſtercorei notabili remiſſione melioriique paulò poſt adſpirante ſanitatis aurâ. Ulceris interim, quod ſponte apertum, puris ingentem eructavit copiam, Chirurgo cuidam commiſſa eſt curatio, cujus dexteritate & diligentiâ, iſtud quoque, licet poſt aliquot demum menſes, feliciter conſolidatum eſt. Quot verò moleſtiæ ac tædia interea Ægrotæ, tum ob dolores exin obortos, tum ob ægritudinem animi, quàm ob partium genitalium quotidie repetitam deligationem, pudor naturalis cauſabatur, fuerint devorandæ, norunt omnes, qui tum temporis cum illa converſantes, ob puniendam Obſtetricis temeritatem, haud adeò fauſta huic apprecabantur.

Sarcocele ingens, variis accidentibus ſtipata.

Clariſſ. Guſtavi Caſimiri Gahrliep. Ephemer. Germanic. Centur. 1. & 2.

Vir honeſtus à teneris mihi familiariſſimus, dum in Academia Francofurtenſi ſtudiis mecum vacaret, ab Ephoro Nobili duorum Comitum Polonorum, quem dicteriis ſe vexantem, dum aliqualem vindictæ loco, titillando paulò nimis irritarat, jactu crepidæ ſiniſtrum inguen & ſcrotum graviter non ſine inſigni dolore læſus, poſtquam ictus paululum dedoluerat, contuſionem illic factam, ut ſolet juvenilis ætas, ſuſque deque habens, poſt ſatis ingens temporis intervallum, teſticulum ſiniſtrum læſum ſenſim ac ſine ſenſu incrementum aliquod notabile coepiſſe, ac multò majorem ſuo à dextris vicino factum animadvertit. Quod tamen, cùm inde incommodum notabile nullum adhuc ſentiret, patienter tulit. Præſertim cùm poſtea anno ætatis 33. contracto matrimonio, generationi prolis utriuſque ſexûs obicem nullum obtrudere, à nativitate filii primogeniti ſatis grandis, ſeptimo à partu die Epilepſiâ ſublati, & filiarum duarum, quarum prior anno ætatis duodecimo, poſterior quintâ à partu ſeptimanâ ſatis ceſſere, deprehenderet. Nihilo tamen minus, augmentum continuari, marceſcente interea, ob præreptum à compare ſuo nutrimentum, didymorum altero. Defunctâ poſt quindecim annorum conjugium priori uxore, liberis orbus, ſocero ſuo ſuperſtite ſeptuagenario majore, quem hactenus altum, in ea orbitate deſerere religioni ſibi ducebat, à biennii viduitate ad ſecunda vota tranſire coactus, iterato matrimonio, duorum filiorum ac filiarum duarum prolifero factus pater. Quorum tres, filius nimirum ex illo connubio primogenitus ac filiæ duæ adhuc ſuperſtites. Unde, ut in parentheſi quaſi hoc addam, incertitudo illius aſſerti Democritici, cujus Columella lib. 6. c. 28. meminit, ſatis aperte liquet: quo à dextro teſticulo mares, à ſiniſtro fœminas derivari ex Democrito aſſerit, ac ligato (de Caballis agens) ſiniſtro teſticulo mares, dextro ligato fœminas generari contendit, cùm unicus hîc, iſque læſus & æger, emarcido altero, ad utriuſque ſexûs generationem penſum contribuerit ſufficiens. Sublatâ demum & poſt tredecim annorum connubium & hac alterâ uxore, ac ſubſtitutâ illi ob liberorum, filiarumque præſertim educationem, poſt unius & dimidii anni viduarum tertiâ, Sarcocele jam manifeſta ſui indicia prodens, ob parcius fortè ætate jam provectâ Veneris exercitium, brevi tempore immenſum aucta, ut caput infantis propè biennis facilè æquaret, ac ab ulteriori tandem illius uſu planè arceret, interim nec mole prægrandi, nec pondere ſatis gravi, nec greſſui aut inceſſui eâ ætate ſatis alacri & expedito, incommodum ullum aut impedimentum ultra ſeptuageſimum annum jam provecto attulerit. Donec 78. ætatis anno, poſt multas ærumnas ſimul irruentes corporis animique ægritudines & afflictiones in ſcorbutum, hypochondriacum malum, febrem quotidianam lentam cum conſumtione carnium & ſpirituum omnimoda incideret, ſublato penitus appetitu, cum nauſeâ aſſumendorum omnium ferè invincibili ac virium totali proſtratione, facies Hippocratica in procinctu, deque recuperatione ſanitatis ferè conclamatum eſſet. DEO Opt. Max. ſic clementer dubio procul, diſponente, Natura fidelis ejus ſerva ac ſui conſervatrix planè ſedula in ipſa Sarcocele abſceſſum molita, ſublato in tumorem coniformem paucis diebus ſatis grandem monſtro illo ſarcomatis ſcroto contenti; verùm (quod ſanè mirandum) ſine inſigni aliquo dolore, niſi forte tenſivo ſatis tolerabili, ſine ullâ pulſatione, quæ in abſceſſibus, dum pus fit, rariſſimè abeſſe ſolet, fortè quia hîc nullum ſuberat, ſine omni moleſtia aut incommodo admodum ſenſibili, nec ullo ſigno ominis ſiniſtri, niſi quod in apice coni illius macula initio parum, ſucceſſu magis rubeſcens, viæ piſi circulum magnitudine æquans, ſenſim in puſtulam epidermidem elevans, mutata appareret, quæ poſt unum alterumve, octava tandem Auguſti die circa meridiem, præter omnem expectationem, ſponte abſque ullo ſenſu ullius doloris rupta, madore ſolo linteaminum adjacentium aperturam proderet, ac ſubitò tantum, non ſanguinis meri, nec cruoris nec laniei vel puris propriè dicti, utpote omni odore aut fœtore deſtituti, nec ichoris, ſed humoris craſſiuſculi copiam eructaret, ut non ſolùm linteamina circumjacentia omnia contaminaret, ſed & ipſas, ſit venia verbo, caligas inundaret, & ſqualore immenſo, ut vix eſſet ferendo, ſaburraret. Unde tanta illius copia, & qua cavitate collecta, cùm tumor ſuprà dictus capiendo illi non ſuffeciſſet, meum non eſt determinare. Triduum fluxus ille copioſus continuavit, qui puri nihil analogum, præter aliqualem conſiſtentiam, ab illius plane difformem habebat, miſcelæ potiùs ſimilis laticis, cui pollen laterîcius commiſtus, qui linteo exceptus, exhalante paulatim liquore & exſiccato penitus, minutiſſimis micantibus ſalinis quaſi cryſtallis ſcatere videbatur. Conſternabat initio patientem inopinatum illud profluvium, hinc cùm diem unum ac alterum continuaret, nec ſponte ſiſteretur, nec plagulis aut Emplaſtris, nedum difficulter admodum illi plagæ applicandis aut ſpleniis coërceri poſſet, vocatur tandem & accerſitur in ſubſidium Chirurgus aliàs non inhabilis, qui attonitus phænomenon illud contemplatur & nunquam tale antea ſibi viſum aſſerit, tandem ampliandam eſſe aperturam cenſet, quo materiæ effluenti liberior pateat exitus, ne fortè partes reliquæ ſcroto contentæ, à putrilagine illâ (ab acrimoniâ tamen omni, quantùm adverti potuit, planè immuni) illic

diutius

Digitized by Google

diorius morante in partem corruptionis traherentur; turundam itaque applicat paulatim ab humore turgeſcentem, & foramen ad piſi paulò majoris capacitatem redactum, turundulâ è lino carpto paratâ, ac balſamo Arcæi imbutâ obturat, ſicque dietim ſemel deligatum aliquot hebdomadas tractat, nec quicquam fluore indies continuante proficit, ſed palliativè inter ſpem & metum ægri curat. Materia interim, tam quà conſiſtentiam quàm colorem & copiam ſubinde variante, ac pulvere illo rufo paulatim magis minuſve deficiente, & in liquorem tandem, loturæ carnis aliquatenus ſimilem, mutatâ; quandoque dilutiorem nonnunquam & ſubflavum, amyli inſtar diluti lintea, ubi ſiccata roborantis colorem & conſiſtentiam induente. Demum Chirurgus à tempore medelam patienter præſtolandam præfatus, expectationis curæ malum committit, additô prognoſticô ægro nequaquam acceptô, fonticuli vices ſubiturum illud foramen, ac à multis incommodis ætatem hanc provectam, aliàs ſæpius gravaturis, præſervaturum cenſet, ſicque cùm nec conſilii nec auxilii ulterius nil ab illo expectandum, ab ægro corporis ſui Chirurgum poſthac acturo dimittitur. Ab eo tempore varias ſubiit abſceſſus ille mutationes, nunc fluxum aliquot dies continuos ſervavit, nunc verſo quaſi epiſtomio eundem diem unum alterumve ac ſi plenam ſanitatem promitteret, ſufflaminavit, ac ne guttam quidem liquoris ſtillavit. Interea temporis ſucceſſu papulæ, una priùs, mox & altera piſum in medio ſectum referentes, à cute emerſerunt, haud procul à foramine priori, quę rectâ ferè lineâ viciniam prioris occuparunt, calami anſerini minoris tranſverſi ſpatio ab invicem diſtantes, proxima priori nunc rurſus paulum coarctato, paulò major tertiâ, colorem cutis initio non mutantea, humorem tamen nullum adhuc ſudantes. Poſtmodum media illa papilla major cuticulâ, quâ tegebatur, attritu ſpoliata liquorem priori ſimilem quoque cœpit fundere, priori quaſi obliteratâ, quæ tamen poſt unum alterumve diem recruduit, madorem priore tenuiorem exſudans; ſemel etiam lapillum (an oſſiculum dicam ambigo) ſemen ſinapi magnitudine æquantem, unà cum latice extruſit. Demum & tertia papilla ut ut rarius & parcius lacrymas quaſdam ſudare cœpit. Nunc quandoque alternant, modò illa, modò altera, rarò tertia, modò duæ, modò omnes, licèt rariùs lympham ſuam, nunc rariùs nunc parciùs aut laticem exſtillant, quandoque nunc una, nunc duæ, nunc omnes tres rurſus ad tempus clauduntur, ſicque ægrum inter ſpem & metum ſuſpenſum tenentes, an unquam an nunquam à fonticulis ſpuntaneis liberandus ſit, placidam tandem analyſin à divinâ gratiâ expectare jubent.

Cum obligatura vulnerum, quæ ſpleniis ac vinculis fit, ab initio admodum in hac plagâ moleſta, imò ob crebram urinæ redditionem penitus incommoda, coactus eſt æger loco ſpleniorum ac vinculorum burſam aut bulgam, aut capſam, vocet quiſque, prout ipſi viſum, cupream ſtanno internè obductam, & exteriùs corio molliori veſtitam excogitare, ſibique comparare, quâ teculas ſuas, patrimonium iſtud carnoſum, impoſito foraminibus Emplaſtro tribus turundulis balſamo Arcæi præmunitis, & applicato deſuper pulvillo, ab ulteriori deligatione immunis, bis dietim recondere, ſicque hoc adminiculo, à cingulo forti coriaceo, ilia ambiente duobus locis connexo ac ſuſpenſo, adjutus dies noctesque geſtare, ac ſic ſat commodè tolerare poſſit. Plurima eaque non indigna circa hunc caſum occurrunt. Unde nimirum abſceſſus ille ſine omni dolore, ſine pulſatione in parte adeò ſenſibili, tam ſubito congeſtus & ortus, tam properè auctus; tam inopinatò abſque ullo doloris prodromo ſponte apertus, tantam ſaburræ copiam (cui capiendæ tumoris capacitas neutiquam ſuffeciſſet) eructaverit? An pro evacuatione critica habendus ſit ille fluxus, quo morbum præcedentem gravem in maraſmum tendentem ſolvere Natura ſit conata? Annon Naturæ conatus ille, præcipuæ indicationi virium inſtaurandarum, quæ corporis marceſcentis nutrimentum potiùs & augmentum efflagitare videtur, quàm tantæ humoris copiæ, in ſene præſertim ſubtractionem, è diametro contrarius ſit judicandus? An fluxus ille etiam nunc perſeverans, pro infauſto an pro ſalutari indicio ſit habendus, an ægro à majoribus incommodis præſervando, ut quidam non infimi nominis Medici cenſuerunt, ſervire poſſit? Num verò pro lethifero cum tempore ſit habendus perſtans ille laticis fluor? Multum humoris, fortaſſis & nutritii, corpori ſubtrahendo, eoque exhauriendo potius ſuoque vigore, ſatis jam exhauſto, ulterius ſpoliando, aptus ſit judicandus? Qualis illa & unde derivanda pulveris illius lateririo pollini ſimilis, tuſſi ab initio tanta copia, & illius per aliquod tempus continuata eructatio, jam verò ſenſim deficientis paucitas? Quæ inodori illius ac quantum ſenſuum judicio aſſequi datum, omni penè acrimonia carentis, laticis, cui pulvis hic immixtus, origo? An vas aliquod lymphaticum in ſcroto per diæreſin, vel diapedeſin, aut anoſtomoſin apertum illum ſenſim excernat aut caſudet; Verùm horum evolutio ac reſolutio animi mei ac judicii provectâ hac ætate aliquatenus jam torpentis horizontem tranſcendunt: Aliis ergo ingenio vegetioribus præditis meque ſagacioribus lampada trado.

Berolino Auguſtam Vindel. die 8. Decembr. An. 1708. Miſſa.

Monuit poſtea, die 6. Junii An. 1710. Nob. hujus Obſervationis Author, faciem ulceris deſcripti quotidie ferè aliam induere faciem, tam quoad exteriorem affectum, quàm quà redundantem materiam, tum conſiſtentiâ, tum colore, tum copiâ ſemper variam: ab aliquot hebdomadis præter faciem paulò quàm ante craſſiorem, fruſtulatim aliquando cum impetu tanquam è ſiphone ejaculatas ad diſtans nonnunquam, proſilire particulas carnulentas, pallide rubentes, diverſas tam copiâ quàm magnitudine, ſeminis papaverini & cannabini, piſi etiam tam majoris quàm minoris, quas ipſam teſtis eſſe ſubſtantiam ſuſpicatur, paulatim fatiſcentem ac ſecedentem, ſed abſque omni dolore ac foetore, cum aliqua tamen, ſed vix ſenſibili corporis alteratione, viriumque jactura.

Enterocele magnetica, ſeu per Sympathiam curata.

Clariſſ. Joh. Georgii Hoyeri. Ephemer. German. Centur. 3. & 4.

Curas Sympatheticas ad lydium rectæ rationis lapidem

lapidem examinaoti ; triplicis generis occurruot. Sunt enim (1.) purè naturales ſeu rationales, cuivis Medico Chriſtiano & rationali conceſſæ & uſitatæ (2.) Superſtitioſæ à Medicis rationalibus negligendæ, quando verba vel preces ſimul proferuntur (3.) Magicæ, animo nocendi, ſeu proximo damnum inferendi inſtitutæ. Nullus enim dubito, quin plurima veneficia per ſympathias & antipathias explicari poſſint. Scilicet Cacodæmon cùm ſupra naturæ vires agere non poſſit, abſtruſioribus his mediis utitur.

De iſtis Obſervatione CXVIII. Centuriæ I. & II. Ephemeridum Nat. Cur. currente hoc anno editarum, fuſiùs dictum. De his inferiùs nonnihil dicemus. Illarum verò exemplum ſequens hæc obſervatio nobis ſubminiſtrat. Puer quatuor annorum, tenerioris conſtitutionis, alterutro peritonæi proceſſu, per caſum ab alto diſrupto herniosus factus. Itaque parentibus ejuſdem non ſine ſummo animi dolore animadvertentibus, ſcrotum à prolabentibus per rupturam inteſtinis ſæpiuſcule, mirum quantùm intumeſcere, magnaſque ſibi moleſtias, & majores filiolo dolores afferre: quin etiam repoſita inteſtina poſt leviſſimum motum denuò relabi, variis remediis, cataplaſmatibus, emplaſtris, ligaturis &c. fruſtra adhibitis. Deliberantibus, an tenerrimum corpus crudeli ſectione periclitari velint, venator quidam hernioſum magneticè curare ſpondet. Quare filiolus in proximam Sylvam apportatur, ibidemque fiſſa, mediante cuneo ligneo, quercu teneriori, euſque donec dictus puellus per fiſſuram trahi poſſet, ternis vicibus per dictam fiſſuram trahitur atque retrahitur, ſuperadditis quibuſdam verbis neſcio qualibus. Poſtmodum quercus fiſſa ligamentis ſedulò deligatur, ſtercus vaccinum vulneri corticis læſi illinitur, cuneuſque ſub quercu terræ immittitur, ſuperaddito prognoſtico: Quamprimum quercus fiſſura fuerit conſolidata, & cuneus ſub quercu defoſſus putrefactus, hernioſum certò certiùs ſanatum iri. Id quod feliciſſimus eventus plane confirmabat, hernioſo poſt ſemeſtre ſpatium perfectè, ſuperſtitioſe tamen curato, & ab hernia adhuc libero exiſtente. Regerat aliquis: Bona verba fuiſſe, quæ venator muſſitavit, & forſan invocationem nominis divini. Sed Numen divinum in omnibus corporis neceſſitatibus invocari poſſe ac debere, dubito. Cujus quidem dubii deciſionem Theologis relinquo, qui cum rationalibus Medicis loquor.

Bubonocele periculoſa.

Clariſſ. Guſtavi Caſimiri Gahrliep. Ephemer. Germanic. Centur. 3. & 4.

Philippina honeſtorum parentum filia proba, natu Palatina, teneræ conſtitutionis, ſexto fortè ætatis anno, Parentibus ob Gallorum, Palatinatum invadentium, tyrannidem, extorribus extra patriam denatis, orba, à cognata quadam Conſulis uxore in familiam ſuſcepta, & ſat rigide educata, ſervilibus & pro ætate ac viribus nimis gravibus laboribus exercita, decimo quinto ætatis anno, ab onere nimio, cui tollendo impar, dolorem cum aliquali tumore in inguine ſiniſtro ſenſit, qui poſtea in bubonem excreſcens, dein inflammatus in apoſtema tranſiit, obſtructionibus, febri, torminibus, aliiſque ſymptomatis, ſuperveniente quoque interdum Ileo, horrendis ſtipatum; tandem poſt unius alteriuſve diei moram, perforato bubonis cacumine, tribus ſucceſſive inde erumpentibus lumbricis, ſpithamam & ultra longis, exulceratum, quod diu ſaniem purulentam cum quibuſdam excernendorum indiciis fœtidis eructavit. Herâ neglectiùs, licèt illud tractante, remediis quibuſdam domeſticis, interque ea decocti herbarum quarundam dubio procul vulnerariarum, uſu. Dei potiſſimum gratiâ & ætatis juvenilis, ſi quid illa contribuere valuit, beneficio, ulcus illud diuturnum ac periculoſum tandem coaluit. Ipſa ſanitati quidem aliquatenus reſtituta, variis tamen infirmitatibus ac accidentibus ſubinde infeſtantibus obnoxia. Tandem ab herâ illâ ſeverâ dimiſſa, Berolinum venit, novoque miniſterio paulò tolerabiliori mancipata, triennium ferè firmiori valetudine gaviſa. A trimeſtri autem malum illud tamdiu ſopitum recrudeſcere cœpit, occaſione nimirum rurſus oneris nimii elevati, à quo in dolores colicos aut Iliacos, quantùm recordatur, denuò incidit intolerabiles; quibus ſub hypochondrio ſiniſtro ad inguen uſque vergentibus, & immenſum dies noctéſque torquentibus, graviſſimè afflicta; obſtructionibus quoque alvi pertinacibus, in perniciem ſimul conſpirantibus, eodem, quo ante inguinis loco, prope cicatricem ab ulcere priori relictam, tumor rurſus bubonem, aut bubonocelen potiùs, mentitus, emerſit. Adhibentur, uti ſolet, in talibus ab aſtantibus egenis, graves in Medicos, Pharmacopolas, & Chirurgos, erogandas impenſas vitantibus, rurſus domeſtica & euporiſta tam interne, quàm externe, ſed fruſtra: tumor enim ille neutiquam iis cedens, indies potiùs augetur & altius attollitur, ac gravia illa ſymptomata magis ingraveſcunt, gemente interim & miſerandum ejulante ægerrima & miſerrima patiente: dolores & vomitus fœtidi ſuperveniunt, Ilei inſtantis prodromi haud obſcuri. Solicitor tandem, euſque cùm deventum, ut opem ægræ feram. Symptomati itaque urgentiori, ut aliquomodo ſaltem occurrerem ſubventurus, primùm Enema ſatis validum emolliens ac ſtimulans, in Pharmacopolio Regio parandum, & protinus applicandum, ordino, ſed irrito effectu. Paratur poſtea, me inſcio, à Chirurgo pauperum, ex mera urina, ſale & oleo aliud, ſed eodem ſucceſſo; accurritur denuò ad me, præſcribo cataplaſma, validè admodum emolliens, tumori aliquoties calidè adhibendum, cujus ope cacumen tumoris ſub Epidermide aliquatenus attenuatur, quo audito, enema aliud validius præſcribo, paulò poſt iteratam Cataplaſmatis applicationem adminiſtrandum, pro alvo pertinaciter adeo adſtrictâ, magis lubricanda & ad viam ordinariam ſollicitanda. Quo vix dum peracto, Bubo ingenti cum fragore, diſploſæ inſtar bombardæ, præſente & aſſidente Chirurgo, crepat, atque copia inſignis ſtercoris liquidi, cum pure admodum fœtido, tandem & injecti enematis liquore ſuccedente, effluit. Unde mox inſigne levamen cruciatuum, quibus miſerrima hactenus torta, obortum. Deterſo tandem ſollicitè ſqualore, ulcere mundato, ac rite penſato vulnere, ut & propinatis interdum vehiculo commodo guttis aliquot Eſſentiæ traumaticæ D. Wedelii, alvus demum ad officium debitum rediit, conſuetâ viâ recrementa ſecernens & eliminans. Vulnere itaque medii ferè digiti longitudinem ac tranſverſi latitudinem æquante,

æquante, ſicque tranſverſim ab inguine ad pubem deſcendente, Chirurgorum duorum dexteritati ac ſollicitudini commiſſo, ſub ſpe recuperandæ propediem ſanationis, ac integrâ tandem valetudinis alteriori me ejus curâ ſubducens, pene reſtitutum deſtitui.

(Berolino Auguſtam Vend. d. 28. Junii An. 1712. miſſa.)

Poſteà inaudivi, illam aliquandiu ſatis incolumem vixiſſe; verùm haud ita pridem recidivam eſſe paſſam, ac malum illud recrudiiſſe, quo eventu, cùm in auxilium non fuerim vocatus, ignoro. (Idem d. 6. Maji. A. 1713.

Anatomicæ inſpectiones.

Hernia à ruptura Peritonæi.

Anno 1613. Septembris 24. aperui corpus cujuſdam decollati, in quo cùm ruptura Inteſtinali laboraret, affectum & peritonæum ruptum oſtendi, quomodo per eam rupturam Inteſtina vel omentum decidunt. Modum etiam incidendi & ligandi demonſtravi. Plures idem in utroque latere habebat venas & arterias emulgentes, *Ioh. Rudolphus Saltzmannus Obſerv. Anat. p. 42.*

Enterocele à dilatione ſola proceſſus peritonæi citra rupturam dependens.

In Hernioſo hydropico ſecto poſt mortem, ejuſmodi foramen per quod Inteſtinum in ſcrotum deſcendens tranſmittebatur, rotundo margine integrum, nec dum ſciſſum vel ruptum ullo modo deprehendimus. Per quod inteſtini tenuioris portio illa, quæ ſupra cœcum eſt, in ſcroti, aqua pleni, infimam ſedem uſque ferebatur, totoque illo ductu huic proceſſui peritonæi hujus aquæ cauſa, quæ tunicas has erodendo et conglutinentur facit, firmiter accreverat & adnatum erat, nihilominus ſine incommodo excrementa egerente, nec dum de dolore conquerente. *Platerus Practic. lib. 3. cap. 2.*

Vaſa Seminalia Peritonæo obvolvi ex ſectione Anatomica Hernioſorum patet.

Notandum quod quando muſculi oblique deſcendentis tendo modice relaxatur, fit Herniæ illa ſpecies quæ Bubonocele vocatur: Quando vero valde dilatatur, tunc fiunt Herniarum duæ ſpecies, Inteſtinalis & Omentalis: Valent namq; corpora hæc in ſcrotum deſcendere, Neq; ſi alicui ſit mirum ſi contra opinionem cujuſdam Excell. Medici ſententiam qui cum Fernelio credebat vaſa ſeminalia à Peritonæo non eſſe inducta, neque ita de facili tendinem hujus muſculi perforari poſſe, cùm jam ſæpe, ut vidi, & celeberrimis Medicis oſtendi rem aliter ſe habere, non ſolum in cadaveribus, ſed in vivis, præſertim anno 1596. in quo vidi puerum qui Hernia inteſtinali afficiebatur, & cum à Chirurgo à Nurſia per inciſionem curaretur, Teſticulo cum ſuis vaſis avulſo manifeſte inſpexi, atque oſtendi vaginam ut ita dicam, teſticulo à peritonæo factam, quæ ita erat dilatata in ſuo exortu, uſque ad finem & fundum, ut duo digiti manus meæ facile ingrederentur, quod credo omnibus facile eſſe viſo. *Hippolitus Boſcus de Facult. Anat. Lect 1. p. 9.*

Mulieres Herniis eſſe obnoxias oſtendit diſſectio virginis, cui à relaxato Peritonæo Inguinalis accidit.

Ligamenta uteri Rotunda oriuntur à fundi uteri lateribus, iis præſertim in locis ubi Tubæ Fallopianæ utero committuntur, & inter duplicaturam Peritonæi verſus inguina utrinque aſcendens, & ut vaſa ſpermatica in maribus, ita hæc Ligamenta in mulieribus extra abdominis cavitatem prodeunt; hinc illæ eadem ratione ut viri Herniis ſunt obnoxiæ, quatenus ſcil. Peritonæum eo in loco, ubi ligamenta exeunt, præter modum dilatatur: Quemadmodum hiſce diebus obſervavimus, dum Filiam Hernia laborantem poſt mortem diſſecaremus, eo namque in loco, ubi rotunda uteri ligamenta abdomen deſerunt. Peritonæum adeò relaxatum invenimus, ut integram foveam ſive burſam efformaret, per quam inteſtina in inguen deſcendendo herniam inteſtinalem producebant. *Regnerus de Graaf. de mulier. organis cap. 10.*

Hernia ope ſubligaculi ſolius curata, natura hiatum materia adipoſa offarciente.

Sacrificulus in ædibus S. Andreæ Artium ſacris, nomine Ioan. Moretus, Hernia completa laborans me acceſſit, opem efflagitans, maximo enim ſe dolore affici dicens, præſertim ubi officii cauſa eſſet canendum: Viſo loco laborante, à cantione abſtinendum dixi, munere alteri conceſſo; hinc plurimis morbo congruis præſcriptis, inter cætera ſubligaculo deſcenſum cohibere juſſi, quo & quinquennii vel ſexennii ſpatio uſus eſt; atque ex eo quærens qua valetudine frueretur, ſe ſanum eſſe aſſeruit: Quo de rei veritate conſtaret, in ædes meas eum deduxi, examinatiſq; genitalibus, nullum Herniæ veſtigium comparuit.

Eo autem ſemeſtri poſt ex Pleuritide defuncto, cadaveris apertione conceſſa, inquiſivi ſedulus quibus repagulis natura deſcenſuris inteſtinis obviam iviſſet: Fidem teſtor me circa foramen productionis peritonæi, inveniſſe ſubſtantiam adipoſam, magnitudinis mediocris globuli ſphæriſterii, tam arctè dicto proceſſui adnexam, ut vix ſine dilaceratione adjacentium locorum divelli potuerit: Quæ ſanationis cauſa fuerat: Multos præterea novi qui à pertinaci ſubligaculi geſtatione, eaque ſola citra aliud præſidium ſanitate conſequuti ſunt; quibus, prius macilentis, poſt obeſis factis, circa inteſtina colligitur pinguedo, à qua intumeſcunt, unde nullus in ſcrotum patet tranſitus, relicto poſtmodum ſine recidiva ſubligaculo: Ex quibus patet temere inſtituendam non eſſe caſtrationem. Res certe admiratione non caret, naturam morbos incurabiles creditos, ſuperare, levi auxilio adjutam. *Paræus Operum lib. 8. cap. 15.*

Extraordinariæ Herniarum ſpecies per Anatomen deprehenſæ.

Hæ ſunt ſimplices Herniæ & compoſitæ, prout vulgo deſcribuntur, ſed nobis plures alias praxis demonſtrat, & quæ apud Scriptores non reperiuntur: nam experientia me docuit Peritonæum etiam in parte poſteriori verſus Dorſum poſſe diſrumpi, & ibi Herniam efficere: Inguina ſunt locus Herniis conſuetus, verum noli tibi perſuadere Peritonæum in aliis locis etiam non poſſe dilatari aut diſrumpi, & ibi Herniam efficere: Supra umbilicum contingit, ſed rariſſime: Infra ũbilicũ, & ad ejus Latera, & longe ſupra Inguina,

non duntaxat ego, juxta alios Hernias vidi, ſed cum illis tanquam cum abceſſu agebatur, & Chirurgus non aliam ſui erroris rationem in medium producebat, quam quod ibi Herniis conſuetus locus non eſſet. *Barbette Chirur. parte* 1. *c.* 7.

Bubonocele à deſcenſu Coli in inguen.

Occurrit ante aliquot annos mulier 40. annor. quæ jam à ſex annis hernia gravi ex caſu laboraverat: ſic ut ſubligaculo forti propendentia, detinere coacta fuerit.

Aperto in cadavere: Inteſtinum Colon, rupto peritonæo, dilaratis externis, cavitatem ventris magna parte reliquiſſe obſervabatur, loco eo ubi ad conſtituendum Rectum flexuoſum valde ſiniſtro in latere detinetur. *Ger. Blaſius obſerv. medic.* 8.

Hernia ab inteſtini Cæci deſcenſu.

Cum Cæcum inteſtinum prope renem dextrum peritonæo contumaciter adhæreat, non poſſum adduci ut credam cum Galeno ſolum hoc inteſtinum omni vinculo ſolutum eſſe, ob idque facile in ſcrotum decidere: Experientia docet ſolum Ileum pubi proximum Enterocelen facere; Inveni tamen in puerulis, quibus tum oſſi ſacro incubat, in ſcrotum delapſum. Et nuper in Pharmacopœi cadavere juxta inguen provolutum obſervavi. *Riolanus Anthropogr. lib.* 3. *cap.* 12.

Hernia à deſcenſu omenti.

In ſubjecto virili ob cuſam monetam ſtrangulato 1638. Pariſiis, Omentum in inguen dextrum producebatur: Deinde vero muſculo cremaſteri ita adnatum viſebatur, ut naturalem nexum diceres: Epiplocele enim laboraverat: Uterque quoque Teſticulus Hydrocele infectus. *Bartholinus cent.* 2. *obſerv.* 85.

Hernia à deſcenſu inteſtinorum inter cutim & muſculos.

Experimur etiam proceſſum peritonæi in Inguinibus ita poſſe diſrumpi, ut inteſtina non in ſcrotum, ſed inter cutim & muſculos verſus femur ſeſe urgeant. *Barbette l. c.*

Hernia ab inteſtini & omenti prolapſu.

Pagano cuidam viro robuſto cum duobus litiganti, & in terram dejecto, adverſariorum alter pedem in inguinis dextri regionem adeo impetuoſe impegit, ut vehementem inde cruciatum mox ſentiens, vix iterum potuerit aſſurgere: Inde in lectum collocato, ſtatim tumor in eo loco amplus apparuit: Chirurgus & Lithotomus vocati, rupturam in peritonæo factam, atque procidentiam inteſtinorum ſequutam judicabant, aliquotque dies in reponendo inteſtino laborarunt, fomentis, inunctionibus & manuali operatione adhibitis: Quibus cum nihil proficeretur, dolorque in dies augeretur, & tumor admodum ruberet, ad nos advectus fuit: Cum vero cognoviſſem illum totos octo dies, ex quo læſus fuerat, nihil per alvum dejeciſſe, vomitumque ea nocte excrementorum alvi ſequutum, & poſtmodum omnino inteſtina prociditiſſe, uti & omenti portionem tumore in inguine perſiſtente, nec in ſcrotum deſcendente, inteſtina ex læſione inflammata, uti & vicinas partes aſſeveravi: Et quia tumor mollis, plenus & lividus erat, ſanguinem quoque illic collectum ex læſione, eumque ex diutina retenſione corruptum eſſe judicavi. Quibus conſideratis, cum nulla alia ſpes ſaluti eſſet & gangrænæ indicia, excitatis jam nigris in inguine poſtulis, exſudanteque ichore apparerent, per ſectionem cutis viam patefaciendam & per rupturam peritonæi tunc conſpicuam, inteſtina reponenda, Ægro etiam hoc unice rogante, neceſſarium fuit exiſtimatum. Itaque Chirurgus, cutem tumori inſtratam attollens digitis, ne dum ſecaretur, inteſtina forte læderet, eam novacula aliquouſque diſcidit, ægro nullum inde dolorem ſentiente, quod emortuæ carnis è gangræna ſignum erat, ſtatimque flatus fœtidiſſimi & corruptus ſanguis lividus, cadaveroſi & abominandi odoris, per foramen peritonæi ſciſſum, è vulnere erupit, tanta copia ut pelvim pene impleret: Inde ſectionem longo vulnere continuans, omentum, quod omnino corruptum erat & prociderat cum inteſtinis, ab his, amplitudine duarum palmarum abrupit, atque hæc eadem admodum rubentia cruentaque per rupturam intrudere, rurſumque erumpentia retinere ſtuduit, quod dolorem ægro pariebat, ut omnino interdum deficeret: Poſtea pannis duplicatis & involutis, applicatiſque cum emplaſtro, ne erumperent inteſtina cavis, mortem interim prædicens, uti & ego, cum pulſus in eo deficeret, extremaque frigerent, quare tres tantum horas in agone verſatus exſpiravit.

Abdomine ſectione reſerato, inteſtina intrinſecus livida aliquouſque, uti & peritonæi inferior ſedes, carnoſaque vicina loca contuſa apparuerunt, ex quibus ea inflammata gangrænataque fuiſſe ſatis apparuit. *F. Platerus obſervat. lib.* 3. *pag.* 756.

Ob Herniam caſtrati plerique intereunt, vi illata peritonæi proceſſui, nervo ſexti paris, & vaſis ſpermaticis.

Et ſi ea curandarum Herniarum via, quæ aureo puncto fit, dolore ac periculo non vacet, tutior tamen eſt quam illa quæ fit per caſtrationem, quæ ægros remedii crudelitate enectos manifeſto mortis periculo exponit: Caſtratores enim, dum timent ne curatione abſoluta ſuperſtes ſit relaxatio, violento tractu peritonæi proceſſum à partibus quibus adhæret divellunt, unaque nervum à ſexta conjugatione, qui ad teſtem pergit: eandem vim ſpermaticis vaſis inferunt, quibus ex rebus dolor excitatur ingens, convulſio, hæmorrhagia, inflammatio, putredo, ac denique mors, ut ego in multis obſervavi, quos paucis poſt diebus quam exacti fuerant, exſecui mortuos: Hæc pericula & damna, etſi nonnulli evadant, illi tamen generandi facultate per omnem dehinc vitam privantur. Quare nunquam exſectioni Teſtium ſubſcribam, niſi forte ſarcocele aut gangræna ipſos invaſerit. *Pareus lib.* 7. *cap.* 16.

Entero-Epiplocele lethalis ob ſequutam gangrænam. 1. *Ob Ilei & Epiploi, cum aqua & flatibus.* 2. *Ob Epiploon maximam partem devolutum.* 3. *Ob inflammationem Epiploi & inteſtinorum.* 4.

Accerſitus olim fui ad Senem quendam hernioſum, cui inteſtina in ſcrotum prolapſa erant, & qui variis iiſque gravibus ob id moleſtabatur ſymptomatibus:

Apud

Apud quem Chirurgum repeti illa in ſuom redigere locum anoitentem, applicationes fotuum & unctionum, ex rebus magna ex parte adſtringentibus apparatarum: Ego animadvertens eorum uſu impediri potius quam promoveri curationem, confeſtim ex emollientibus & relaxantibus curavi concinnanda remedia, quorum uſu intra paucas horas ſuo loco fuerunt reſtituta inteſtina, & dolores quibus antea infeſtabatur ſublati: Poſt aliquod autem temporis ſpatium, quia faſciæ uſum averſabatur, relapſa cum eſſent, denuo ad illum ſum vocatus, ac eadem quæ antea per aliquot dies uſurpatus remedia, nihil profeci, nec ullo modo inteſtina potuerunt reſtitui, & ſic me præſente bonus ſenex exſpiravit.

Ego hætena qua ratione id potuerit accidere, quod uſu convenientium remediorum morbus, quemadmodum antea, non ceſſerit, petii ex uxore defuncti ut liceret diſſecto cadavere ejus contumaciæ inveſtigare cauſam: Illa non refragante, Ego & Chirurgus opus anatomicum mox aggredimur, & reperimus inteſtina, unà cum epiploo, admodum livente, in ſcrotum decubuiſſe, & eo inteſtina adeo intricata, ut ob id impoſſibilis omnino fuerit eorum reductio, Et ſic *αἰτίαν* in veram ejus contumaciæ pervenimus notitiam. *Ex Obſervationibus Coſinæ Holzachii.*

D. N. hernioſus erat; In ſcrotum pars Ilei devoluta erat cum Epiploo, præter aquæ copiam: Colon flatibus turgidum. *Vide lib. tit. de palpit. cordis.*

3. Dom. du Lac, annos circiter quinquaginta natus, ab incunabulis Entero-epiplocele vexatus, cum Tumorem ad immenſam magnitudinem deveniſſe obſervaret, Tertio Arvernorum, patria, Lugdunum medelam quærens conceſſit: Convocati in conſilium D. D. à Clauſtro, Graſſius Ego, Mag. Panthotus & Benoiſt Chirurgi, exitum lethalem & calamitatis plenum prædiximus, qui ſectioni ſoli cedere poſſit, evidenti periculo obnoxiæ, ob debilitatem partibus inductam, gangrænæ & ſphacelo expoſitarum: Objecit æger ſe ab anno bis vel ter volvuloſo affectu affectum fuiſſe, ob quem in exitium pene deductus eſſet: malle ſe remedii aleam ſubire, quum nihil morte ſuneſtius ipſi accidere poſſet, languoribus finem impoſitura: Maſculus ægri animus aſſenſum Medicorum & Chirurgorum obtinuit: præparato ergo corpore Celotomen peregi, atque Omenti uncias octodecim execui, membranis tenaciter annexi, immutato quadantenus illius colore: Operatione peracta curam juxta methodum inſtitui: ſed Anima ejuſmodi domicilii pertæſa, id atrophia conſumptum ſeptima die deſeruit.

Præſentibus dictis D. D. Medicis & M. Chirurgis cadaver aperui: Omenti vero tantum portiunculam, ovo columbino magnitudine parem inteſtino Ileo hærentis, reperi, cujus pars gangrænâ erat affecta, convulſionum & mortis cauſa:

Inde colligo in affectibus qui minus ſpei quam timoris præbent, non temere ad operationes accedendum eſſe, ſed demum habito conſilio, & petito à viris Artis peritis, quo præcedente matura deliberatione & prognoſtico, libera ſit erga Deum & homines conſcientia. *Ioſephus Covilliard Operationum Iatro-Chirurgic. Gallice editarum* 17.

4. Illuſt. J. H. Hesletus, ab octodecim annis Hernioſus, vehementi correptus tuſſi, inteſtinis vi deorſum pulſis & quaſi incuneatis, tandem inflammatione & ingentibus doloribus ſupervenientibus, hia vomuit nigra, cum præ anxietate non poſſet contineri lecto, & omnibus invitis ſæpe ſurgeret, à loci mutatione remedium dolorum ſibi promittens, tandem ſedili locatus, lethali animi deliquio correptus placide expirabat.

Aperto cadavere ſcrotum dextrum omento & aliquibus inteſtinis plenum inventum, ita erant impacta, ut quamvis corpus adhuc caleret, vix extrahi ſine ruptura potuerint: Inflammata erant, teoſa erant quaſi: inde biduo ante obitum è lecto ſurgens, erecto non poterat ambulare corpore: ventrem ſemper pronus curvare cogebatur. *Rolfinkius Epitomes meth. & cur. cap. 26. lib. 3.*

Hernia à prolapſu partis meſeræi & inteſtinorum in ſcrotum, cum putredine.

Nl. Hernia laborans ſuaſu amicorum agyrtam conducit, qui ad ſuppurationem illam perducere auſus eſt, (Exiſtimans, ut credo, eſſe ſarcocelem) itaque ad eam ſtercore utebatur caprillo deſtillato: circa 14. diem oborta febre, vocor & ego tum propter febrem, tum propter urinæ difficultatem: Adveniens igitur & omnia diligenter perpendens, periculum exiſtimo agyrtæ cura ægro illi allatum: nimirum ob febrem ſymptomaticam, itemque dyſuriam ex conſenſu iſtarum partium ortam, & imprimis quod hernia eſſet inteſtinalis, quæ creſceret nonnihil & decreſceret: adde decubitum vel aſcenſum: præterea membranoſas illas partes ad ſuppurationem prorſus eſſe inhabiles, & rem nonniſi graviſſimis interventientibus ſymptomatibus in effectum poſſe deduci: Quin & ut effectus reſponderet, tamen corruptis illis membris functiones naturales neceſſario aboleri: Æger contra malle ſe periclitari quam cœptam curam intermittere, neque rogare ut febris tantum curam habere non gravaret: Pergit itaque adhuc per tres ſeptimanas: tunc redit agyrta iſte, ruſticus qui erat, & cum phlebotomo inciſuras inſtituit per fundum ſcroti ſatis altas, ad materiam excauriendam, tertio vero die æger moritur.

Aperio cadaver, aſtante ipſius agnato, & meſaræi partem cum inteſtinis prolapſas putreſcentes jam & corruptas invenio, Itemque in collo veſicæ abceſſum quantitatis nucis avellanæ, ut non tantum ratione conſenſus, ſed & abceſſus difficultas illa urinæ exorta fuerit. *Phil. Salmuth. centur. 1. obſervat. 11.*

In conſultatione referebat nobis I. Dom. Sala vià diſſe ſe meſenterium cum inteſtinis tenuibus omnibus in ſcrotum delapſum, abdomenque alterum præ ſe tuliſſe, qua mole compreſſo veſicæ collo, urinæque impedito tranſitu, neceſſitatem moriendi ægro eſſe accitam. *Th. Bartholinus cent. 2. hiſtor. 95.*

Hernia vicennalis, ſolo pondere moleſta, ex decubitu Ilei & Epiploi in ſcrotum.

Anno 1678. 18. Januar. diſſectum eſt cadaver Caroli Ludovici, in Noſodochio Geneveoſi, à Mag. Bailly Chirurgo, me præſente & Dom. D. de Communis, Noſodochii Medico ac Mag. D. Dentand Chirurgo peritiſſ. Septuagenarius erat dictus Ludovicus, Vir procerus, vino & veneri, dum juvenis, addictus, qui totam Perſiam peragraverat: Obiit autem ex Peripneumonia. Ante 20. annos Hernia laborabat, quam præ pondere & magnitudine ſubligaculis ſuſtentabat, cæterum immunis omnium affectuum quos hernia comites ſibi acceſſit:

Diſſecto ſcroto, primò ſe obtulit Omentum eo devolutum, paucula pinguedine obductum, flaveſcente: hinc inteſtinum Ileum, cum annexo meſenterio, ad

Digitized by Google

ulnæ noſtratis longitudinem devolutum, citra ullas læſionis notas: Peritonæi productio, adeo expanſa & dilatata, ut nequaquam detractis inteſtinis & omento, quinque digitos conjunctos admitteret, manum integram, alias excepturum: Omentum autem peritonæo & inteſtina arcte invicem cohærebant, ut hinc conſpicuum ſit operationem ſine dilaceratione impoſſibilem futuram fuiſſe: Teſtes exigui, compreſſi, flaveſcentes, nucis moſchatæ magnitudinem vix æquantes: Stentorea voce erat præditus: Diverſorium, cui pro inſigni appendebat effigies viri ſylveſtris, in ſuburbio San-Gervaſiano, ejus fuerat: Coma autem & barba hirta, effigiei prototypus videbatur. *Theophilus Bonetus in Sepulchreto.*

Enterocele nativa. 1. Incurabilis ob ſubſtratum ſcroto adipem, & Ileum vaginali tunicæ affixum. 2. Ob prolapſum Ilei intorti, cum dilatatione externæ tunicæ vaginæ, internæ ruptione 3. 4. 5.

1. Joh. le Charron volvulo affectus evaſit, exactisque aliquot annis alio morbo interiit: Aperto cadavere, obſervatum eſt mediam quandam partem inteſtinorum & meſenterii rupto peritonæo in ſcrotum ampliſſimum, & omni fide majus prolapſam, ut etiam inde retrahi nequiret: Et iſta prolapſio erat illi naturalis, inteſtinaque tanquam in loco nativo & augebantur in ſcroto & nutriebantur: Iac. Thevart Annot. 2. in conſ. 24. lib. 2. conſ. Ballonii.

2. Cuti ſcroti naturaliter nullus intervenit adeps, retulit tamen mihi Chriſt. Riedinger ſe illum obſervaſſe in Dom. Martino Schario, qui cum inteſtinali Herniâ laboraſſet, nullus Chirurgorum unquam ea, quæ in ſcrotum prolapſa videbantur, ita reducere potuït, quin ſemper adhuc præter teſtem, tumor inſtar ovi gallinacei majoris remaneret.

. Aperto mortui cadavere obſervarunt in ſcroti fundo multùm pinguedinis excreviſſe, & inteſtinum Ileum vaginali tunicæ plurimarum fibrarum interventu firmiter accreviſſe: Regnerus de Graaf, lib. de *virorum organis pag.* 20.

3. Anno 1664. Dn. Chriſtoph. Heldenius in Herniam inteſtinalem incarceratam in ſcroto, cum ſtercoris vomitibus, obſtructionibus alvinis, torminibus ventris, ſingultibus &c. incidit: Elapſo ſextiduo in conſilium vocor, examinantis ante à Dn. N. adhibitis clyſteribus emollientibus & humectantibus, inſeſſibus, inunctionibus & aliis remediis, teſtor nihil amiſſum fuiſſe quod ad reſtitutionem in integrum requireretur: Sed quam operoſæ, imo impoſſibiles herniarum iſtarum in abdominis cavitatem per hæc media, ut & manualem operationem, ſint repoſitiones, tot lugubria hactenus facta teſtantur exempla & in demortuis αὐτοψία. Quæ cauſa etiam eſt quod dicta præſidia ſuos ſæpe deſerant authores, ut ægros poſtmodum prognoſtico cogantur relinquere: Proximam curationis attingit metam qui dislocationem & prolapſum inteſtinorum in ſcrotum corrigere novit: Hoc me cum Deo & rei veritate gloriari poſſum me ope Emplaſtri mei magnetici (propria experientia à me inventi, inque pluribus diverſæ ætatis, conſtitutionis & ſexus ſubjectis, eodem etiam malo plures per vices ad deſperationem uſque aliorum recurrente, multoties non ſine fructu probati, quod ſatis dilaudare nequeo, Lumbis applicati, tormina juxta ſopiendo ventris atrociſſima, intorta, dislocata, & incarcerata in ſcroto inteſtina, quamprimum incaluerit, ob proximam abdominis transfert ſedem, ipſis etiam ægris, non quidem ſine moleſtia, vim ejus tractricem animadvertentibus.) dicti Domini inteſtina convoluta, & in ſcroto incarcerata, in priſtinum repoſuiſſe locum: Nam quamprimum die 2. Januar. 1665. hocce Emplaſtrum ipſius lombis circa horam noctis nonam fuit applicatum, vix dimidiæ horulæ elapſo ſpatio tantum exercuit tractum, ut præ cordis angoribus & levibus leipothymiis, niſi adſtantes qui tum excubias agerent generoſam emplaſtri virtutem ipſis quaſi manibus palpaſſent, vi abrumpere tantum non commoveretur, donec ipſe ſalutarem extractione εὐφορίαν tandem percepiſſet, eo quod inteſtina ſenſim ac ſenſim in abdominis cavitatem ſerpendo retrocedere ſentiret: Dum hæc ita peragerentur, loco vini meri, id quod Divinus Senex inculcat, internorum confortantium uſus internus & externus cordialium non fuit poſtbabitus: hiſce per aliquot horas continuatis, optima recuperandæ valetudinis ſpes affulſit, dum boni volvuli hujus inſequuti fuere exitus, quos Hippocr. 2. Epid. ſ. 6. in comment. Valleſius recenſet, ſcil. ſomnus, laſſitudo & diarrhœa, quæ ex fæcibus conſtabat nigris, gangrænam minitantibus: Ad œſophagi tandem & faocium aſperitatem, & læſionem ex ſtercoris & aliorum acrium humorum tranſitu cauſatam, profuere lenientia mucilaginoſa & putredini reſiſtentia: Sterno dolenti Empl. Oxycroceum levamen attulit, Et ſic D. G. præter omnium expectationem tum temporis ex Acheruſia quaſi palude liberatus eſt æger: Sed quid fit? Ne de hujus Emplaſtri virtute ab aliis frivole ac temere impugnata, ulius dubitationis relinquatur locus, ecce Idem Hernioſus cum anno 1665. 19. Junii, herniam ſuam ſine ſubligaculo geſtaſſet, in idem malum, ſed aliis comitatum ſymptomatis incidit: Ille illico, idem etiam Emplaſtrum adferri è mea domo juſſit, Lumbis ut denuo imponeret: hoc quidem iterum ſuam exercuit vim attractivam, ſed irrito conatu: Ego elapſo jam dum biduo domum revertens, illico ad ægrum accerſitus, deveni, habito ultro citroque mentis diſcurſu, ad impediti effectus cauſam, quæ fuit 1. vis emplaſtri veteris exantlata; 2. doſis ejus malo expugnando inæqualis, 3. nova ſymptomatum ſyndrome, qualia, præter obſtructiones alvinas & urinarias, vomitus ſtercorum, ventris tormina, fuerunt, ſumma virium diminutio, dyſpnœa, nephritis, emphyſema ventriculi, cum incipiente tympanitide &c. Ego vero ſepoſita omnium horum affectuum medela, iterum aggreſſus ſum dislocationem & prolapſum inteſtinorum in ſcrotum; ſine his enim reliqua non inſequuta eſſent ſymptomata. Emplaſtro meo renovato, & doſi ejuſdem aucta, priſtinam inſtitui curam ſemeſtrem, quæ licet lente procederet, levibus tamen aliis juxta adhibitis, inteſtinorum diſtorſio & dislocatio probe fuit correcta, ſubligaculis tamen ſemper coërcenda. Sed tandem anno 1666. 4. Maii dictus D. æger lethalem metam attigit, ſuperveniente ex lapſu prono in terram vaſis cujuſdam ruptura in ſcroto eodem affectu defunctus.

Cum corpus ad inſpectionem aperiretur, obſervavi prolapſum inteſtini Ilei intorti in ſcrotum cum dilatatione externæ tunicæ peritonæi, & internæ ruptæ & dilaceratæ: Inteſtina inflata cum peritonæo, omento & meſenterio erant inflammata, & tantum non gangrænoſa, ob circulationem ſanguinis impeditam & ſpiritus vitalis oppreſſionem: Veſicula fellis erat inſtar ovi anſerini in magnitudine: Ad mediocris: Ren dexter fuit minor ſiniſtro: ſcroti ſectionem menſura una & circiter ſeri

cruenti

cruentis effluxit; Conſtitutio Hepatis & Lienis Ulteriorem cultri progreſſum adſtantea prohibuerunt: Emplaſtri compoſitionem libens communicarem, niſi retraxiſſet quorundam objurgandi audacia, fiet tamen ſi benevolum aliquem offendero. *Fridericus Hofmannus meth. med. lib. 2. cap. 2.*

4 Menſe Dec. 1676. obiit famulus Chirurgi Noſodochii Genevenſis, Enterocelæ obnoxius: Eâ tum temporis prehenſus, præ vehementia doloris, accedente ſyncope, intra horas 24. extinctus eſt. Ante apertionem loci affecti, perpendit Mag. Bailly, Chirurgus peritiſſimus, vix trium digitorum ſpatium inter umbilicum & pubem interceſſiſſe, Scrotum vero mire tumebat à fæcibus in inteſtino concluſis; facta autem hypogaſtrii diſſectione, reperit Inteſtinum Ileum bis, in formam literæ S conduplicatum; adeo in via coarctatum ut neque hinc impellendo, neque inde trahendo, in ſedem naturalem compelli potuerit, etiam ablatis in inteſtino contentis.

5 Anno 1674. Apparitor Genevenſis, nomine Dominice, ſeptuaginta quatuor natus annos, ab Enterocele extinctus eſt, poſt trium ſeptimanarum languorem: In quo etiamnum ileum inteſtinum eodem modo conduplicatum deprehenſum, atque tam arcte incuneatum ut nulla vi, etiam remotis impedimentis, in abdomen compelli potuerit. *Theophilus Bonetus in Sepulchreto.*

Epiplocele lethalis ob corruptionem Omenti, Teſtium & vicinarum partium 1. A maxima Omenti parte in ſcroto. 2. Epiplocele ab Omenti in Teſtis ſeminaliumque vaſorum tunicam deſcenſu. 3.

Anno 1585. robuſtiſſimus quidam Faber lignarius Genevenſis, quum elevaret pondus ingens, Omentum ei prolapſum eſt in ſcrotum, & quia reductum non fuit, intumuit, Inde dolor acutiſſimus, inflammatio, aliaque graviſſima ſymptomata., denique mors ſequuta 7. die.

Ego ſcrotum incidi, & inveni Omentum, imo etiam Teſtes vicinasque partes plane corruptas & gangræna infectas: *Fabritius Hildanus cent. 1. obſervat. 72.*

2. Conſpicatus ſum Omenti ſelibram extra umbilicum; Et in ſcroto Omenti libram & amplius *Columbus de Re Anatom. lib. 15.*

3. Ego non ſemel ſane Omentum in eam teſtis ſeminaliumque ipſius vaſorum tunicam (cui peritonæum originem præbet) devolutum, ac miris modis mediocrem omenti aliàs conſtitutionem adauctam deprehendi: Nam cum tota omenti pars alioquin inteſtinis incumbens in mediocriter pingui homine vix libræ aut ſeſquilibræ pondus excederet, Vidi tamen omentum ita p. n. in ea teſtis tunica auctum, ut quatuor aut quinque librarum pondus penderet, & ventriculum ex ſua ſede ita deorſum diſtraheret, ut ventriculi deficiente munere, variisque obortis ſingultibus id pondus mortis occaſionem fuiſſe inter ſecandum collegerim, cum in morbo quodam laterali, qui alioquin bene expurgatus fuerat, ſcrotum ex more ab ægro adſtantibusque ſubligari neglectum fuiſſet: Quin etiam quo exactius ramicum herniarumque, uti vocamus, rationem perquiro, eo etiam magis omnes illos molles ramices, quos carnoſos vulgus appellitat, ac merito à varicoſis affectibus diſtinguit, ex omenti prolapſu incrementoque progigni mihi perſuadeo. *Veſalius Anat. lib. 5. cap. 4.*

Hernia triplex lethalis, ob putrefactionem inteſtinorum in ſcroto incipientem:

In quodam magni nominis Viro, vitam ſedentariam agente, temperie humida prædito, & diu in viduitate vitam tranſigente, hernia tum aquoſa, tum carnoſa ac inteſtinalis (de qua ultima tamen ſemper fuit dubium cum nullos dolores ſentiret vehementes) excreverat in tantam magnitudinem ut ultra 40. libras penderet, & ipſe amplius hoc pondus propemodum ferre non poſſet, propter difficultatem ſpirandi, cum omnia magna vi deorſum traherentur, ſemperque lecto affictus decumbere coactus fuit: Tandem cum nulli amplius remedio locus eſſet relictus, & mors illi brevi immineret, de conſilio Medicorum & Chirurgorum, prius tamen prognoſtico indicato, cùm omnibus copia aquæ adeſſe videretur, ſectio fuit adhibita in loco inferiore, ubi undans aqua percipiebatur, Qua adhibita ſine magno dolore, effluxit cum impetu illius ad libram 1. ſed foramine obſtructo tunc, Medici noluerunt plus excerni: Sequentibus diebus tribus plus illius evacuatum eſt, & æger non male ſe habuit. Verum quarto die febris ſupervenit cum eryſipelate, quod alioqui illi fuit ſæpe moleſtum, præſertim in pede altero, qui ob ſcirrhum œdematoſum inuſitatæ quoque fuit magnitudinis, ac paulatim vires decreverunt ut paucos poſt dies placidiſſime obierit.

Apertum ſcrotum, quod ex ſectione alioqui ſatis detumuerat, & ſpem aliquam convaleſcentiæ præbuerat, Reperta inteſtina putreſcentia, quæ procul dubio mortem accelerarunt. *Obſervatio Joachimi Camerarii.*

Hernia ex Aquoſa, Varicoſa & Carnoſa conflata.

Nobil. Ramſæus accepit in ſiniſtræ natis partem ſuperiorem & externam introrſum & deorſum leviter tendens vulnus, ex quo ſtatim concidit: Huic acceſſit vulneri, inter alia ſymptomata, ſiniſtri teſticuli cum tumore & ſummo dolore inflammatio, quæ tamen poſt magnam partem ſublata; remanente ſolum levi duritie, rubore & dolore; vocatus deprehendo herniam, non ventoſam, ob defectum flatuum; nec ſimplicem aquoſam, quia ſcrotum nec lucidum, nec aqua turgidum: nec Carnoſam ſimplicem, ob dolorem. Sed Herniam ex Aquoſa, Carnoſa, & Varicoſa conflatam: Aquoſam quidem inculcat tumor inſtar ovi oblongus, cum teſticuli occultatione quoad tactum & viſum. Accedit & hoc quod ſiniſtro lateri aquoſæ herniæ valde ſint familiares, quod nempe vena ſpermatica ſiniſtra oriatur ab emulgente: Carnoſæ vulnus ad ſiniſtræ natis partem ſuperiorem vergens anſam dare potuit & cauſam; generatur enim hæc hernia ex ſanguine teſtes & ſcrotum obruente, ibique in molem carneam mutato: cui affluxui vulnus potuit, ut dixi, anſam dare, ut non ſolum in principio ſtatim teſticuli ſiniſtri inflammatio, ſed & dolor ſequutus fuerit: Suppetias fert ſanguis aduſtus melancholicus à vitio lienis oriundus, renisque ſiniſtri debilitas: Varicoſam monſtrat dolor, qui exacerbatur in diſtenſione vaſorum ſpermaticorum; unde erectionem penis cruciatus intenſiſſimi comitantur: Omnia incaſſum remedia, nam ſequenti menſe moritur.

Aperto corpore, Renum loco portionem pinguem quaſi, Lienis vero loco ovi gallinacei quantitate nigrum fruſtum, ſanguinis coagulati facie, inveniebamus: Cavitas, (circa veſicam) abdominis, aqua erat repleta, ut & ſcrotum circa ſiniſtrum teſticulum potiſſimum, dextro longe minorem: Vaſa teſticulorum varicum modo conſiſtebant; Dextri teſticuli ſubſtantia ſpongioſa & putrida, tunicæque adnata erat, In dextra ſcroti parte caro adipoſa. *I. D. Horſtius obſerv. Anatom.6.*

Hernioſi calculoſa veſica unam ſcroti partem implebat, Inteſtina tenuia alteram.

Venetiis quendam Hernioſum novit I. Dom. Sala, cui omnia ſigna calculi veſicæ videbantur adeſſe, nec tamen catbetere aut candela potuit deprehendi: In mortoi cadavere calculus cum ipſa veſica unam ſcroti partem impleverat, Inteſtina omnia tenuia alteram, *Th. Bartholinus cap.4. obſerv.* 28.

Hernia à deſcenſu Ilei in ſcrotum, ſubſequente Iliaco affectu, irremeabilis ob excreſcentiam circa meatum enatam.

Dom. à Charancon, Senator Camberiacenſis, cum quodam die in Vinea aliquid magno cum niſu ageret, repente ſibi imum ventrem crepari ſenſit, atque inteſtina in ſcrotum prolabi, quæ cum reponere conaretur, nec poſſet, in Iliacam paſſionem incidit, ſecuoda enim die ructibus & vomitibus aſſiduis vexatus, alvum habuit penitus ſuppreſſam; difficultas etiam urinæ illum comitabatur: Sub veſperam ſebris, ſitis, oris amaror ingens, vigiliæ, jactationes, ventriculi ſubverſiones, dolores, ſeu potius cruciatus, clamores continui illum torquebant, adeo ut nihil per os admittere & retinere poſſet. Ego accerſitus ſub veſperam ſecundæ diei, ex pulſus inæqualitate, inordinatione, parvitate & celeritate etiam, ex tot ſymptomatum vehementia & ſubitanea virium dejectione, morbum acutiſſimum & quartum diem non præteriturum pronuntiavi. Atque præſcriptis quibuſdam topicis, ne nihil feciſſe viderer, cardiacis, anodynis, ad diſceſſum me paravi: Sed victus precibus remanſi, & protinus enema emolliens & anodynom parandum & injiciendum curavi, poſt tres horas iterandum: quæ ambo ante dilucuium tertiæ diei per os reddidit: Tertium poſt meridiem injectum, ſub veſperam adhuc ſincerum evomuit, & ea nocte fæces ipſas fœtentes, & iterum bilis copiam cum violentia & cruciatu maximo per vomitum rejecit; ſicque viribus & ſpiritibus exhauſtis, corpore prorſus inanito, ſub veſperam quartæ diei defecit.

Diſſecto cadavere, Ileum inteſtinum, quod in ſcrotum deſcenderat, livens invenimus, & ſupra os pubis, in meatus initio (quod notatu dignum) ſpongioſam, ſeu potius fungoſam carnoſitatem reperimus, inteſtinum circa meatum involventem, membraniſque vicinis adeo adhærentem, ut vix manibus & unguibus avelli poſſet: Eam excreſcentiam primo ſtatim die enatam, & à ſanguine ob dolorem & rupturam in plagam confluxo, & ad locum laceratum concurrente, genitum fuiſſe autumo, qua fungoſitate viam obſtruente, facta fuit impuſſibilis inteſtini delapſi reductio. *Abel Roſcius ad Fabritium Hildanum cent. 6. obſerv.* 70.

Hernia à vaſe deferente in ſcrotum delapſo.

Præterea non ſemel tantum obſervavimus vas deferens corrugatum in ſcrotum deſcendiſſe & ibi Herniam effeciſſe, quæ manuum ope facillime reduci poterat: imo quæ, ſi corpus reſupinaveris, ſua ſponte intro recedit, à qua tamen nihil mali expectaodum aut metuendum eſt. Talis Hernia *Spermatocele impropríe à me vocatur. Idem ibidem.*

Hernia ab aqua teſticulum replente.

Quidam ex phthiſi obiit: Illi Teſticulorum alter in magnam molem excreverat, durus, qui aquam fundebat citrinam, ut in hernia aquoſa: membraoa, quæ aquam continebat, erat plane cartilaginea & quaſi cornea: ipſe enim teſticulus ſua propria ab hac diverſa cingebatur. *Rumlerus obſerv. medic.* 52.

Hernia ab aqua inter teſticuli tunicas.

Ego in teſticulo dextro hydrocelem vidi: Aquoſus humor inter nerveam tunicam & erythroidem contioebatur: Evidentes erant tres aut quatuor propagines vaſis deferentis intra teſtem vitiatum & ſanguine ſanioſo refertum diſperſæ. *Riolanus Anthropog. lib.* 2. *c.* 29.

Scroti apertio inutilis in hydrocele ob corruptum Teſticulum.

In Generoſo quodam viro, quam omnia periculi plena ſit ſcroti & erythroidis membranæ in hydrocele per ſcalpellum apertio, teſte non ſublato, compertum eſt. Ab aliquot annis ſiniſtra parte hydrocele huic moleſta fuerat; fruſtra cataplaſmatis ac aliis remediis uſus crebro, tandem temerarii Chirurgi conſilio acquieſcens, aperiri ſibi ſcalpello tumorem permiſit: Effluxit citu omnis humor, tumor quoque ſubſedit: ſed cum teſtis ipſe omnino eſſet corruptus, vicinas partes facile infecit: Subſequuta mox ſcroti uoiverſi, ac etiam penis, cum tumore & ingenti dolore gangræna: delirium cum vehementi febre, propter doloris magnitudinem, ſupervenit, ac noo ita multo poſt mors ſucceſſit.

Ren hujus ſiniſter corruptus fuit, & ſeminalis in erythroidem deſcendens, valde ampla & multum patens. *Dodonæus obſerv. medicin.* 40.

Tumor, ſeu Hernia Umbilicalis, lethalis ob Jecoris lobum alterum, extra Peritonæum prolapſum eidem accretum.

Beaverat Deus Illuſtr. Mariam Henly prole maſcula, in hoc infantulo fauſta Junone Lucina recens nato, obſervavit obſtetrix quendam umbilici tumorem, nucis moſchatæ magnitudinem æquantem: Uterque Parens Medicum & Chirurgum in conſilium adhibent, & me quoque ad octo milliarium diſtantiam vocari curant: Convenimus omnes intra 30. horarum ſpatium, jamque tumor ad pugni magnitudinem accreverat: Quo diligenter examinato, candela admota, conſpicienda ſe præbebant inteſtina verſicolora, in eum prolapſa, rupto peritonæo: deſuper vero à dextra

tumoris

tumoris parte; quæ ſphacelo correpta erat, neſcio quam carneam ſubſtantiam, inteſtina deprimentem deprehendimus: Chirurgus cum altero Medico ſpem unam in tumoris inciſione collocatam eſſe affirmabant, fore, ſic ut inteſtina in ſuum locum reponi queant: Ego contra diſſuadebam, quod inteſtina ſphacelo correpta viderentur, & infantulum admodum debilem, moriturum dicebam, & præſtare eum intactum relinquere, quam artem apud plebem maleficam defamare: Parentes vero, filioli vitæ deſideratiſſimi, iis auſcultantes, anceps potius remedium experiundum conſtituerunt, quam infantulum ſine auxilio, etſi dubio, Libitinæ abſorbendum relinquere. Facta ergo inciſione, cum Chirurgus immiſſo in vulnus digito inteſtina in ſuum locum reponere anniteretur, renitente carnea ſubſtantia, ipſis incumbente, eademque deprimente fruſtra laborabat; infantulo mox vitalem auram, quam vix hauſerat, immature effundente.

Aperto à morte corpuſculo, ne veſtigium quidem omenti conſpiciendum erat: Lien præterea exiguus admodum apparebat, inteſtina tenuia, rupto peritonæo, in umbilicum prolapſa & ſphacelo emortua: Hepar verò, quod continuum eſſe ſolet, nec in lobos, ut in quadrupedibus, diviſum, in duos lobos profunde ſectum erat, quorum alter in proprio loco, dextro ſcil. hypochondrio, ſub diaphragmate & coſtis nothis conſpiciebatur: alter vero extra peritonæum prolapſus, eidem adeo firmiter accreverat, ut novacula ab eo ſeparari minime potuerit: Cætera ſana. *Fridericus Loſſius obſervat. 30. lib. 2.*

Omphalocele ab ortu contracta.

Puella modo nata, tumorem immenſum in umbilico propendentem ſecum in lucem attulit. Quem cum vocatus inſpicerem, deprehendi tenuia eſſe inteſtina per umbilicum prolapſa, globi magni inſtar convoluta, tenui membrana pellucida, qualis amnion fœtum involvens exiſtit, inveſtita, in quam chorda umbilicalis deſinebat, & veſica ampla humore plena adhærebat; infans cætera bene habitus erat. Cùm autem inteſtina premendo reponere ſtuderemus, videbantur nonnihil in abdominis cavum ex parte remeare; mox tamen rurſum cum murmure egredi: Quæſtio erat in veſica aperienda, digitoque immiſſo, foramen per quod egrediebantur inveſtigandum eſſet, ut per illud inteſtina reponerentur? Verum quia mox poſtea inteſtina inflammata eſſe conſpiciebantur, atque infans ſtercora evomens admodum debilis erat, nihil tentare voluimus.

Cum exſpiraſſet, atque abdomen aperiretur, inteſtina quæ exciderant, membranæ amnio qua ambiebantur, adeo connexa invenimus, ut nulla ratione ab ea avelli potuerint.

An hoc ſitu in utero fœtu exiſtente & creſcente inteſtina collocata ſemper fuerint, vel poſtea antequam naſceretur prociderint, vel in partu, in dubium vocabatur. Ego procidiſſe diu antequam in lucem ederetur ex eo collegi, quod dum eum mater utero geſtabat, ob excrementorum duritiem, conatibus magnis abdomen premere coacta fuit, & quod amnios membrana illi fuerit adnata: Potuiſſe autem fœtum, dum utero incluſus calore matris fovatur, citra incommoda hoc perferre, quæ poſtea cum à matre ſepararetur, ſupervenerunt, eumque è medio ſuſtulerunt, cenſui. *Platerus Obſerv. lib. 3. pag. 751.*

Hernia cyſtica, cui ex terrore juncta bubonocele.

Herniam magis eſſe expanſionem, aut extenſionem peritonæi, quàm rupturam, aut dilacerationem ejus, haud dubito, quin inter medicorum filios ſatis conſtet. Hic affectus nomen mutuatur à contento; ſic hernia dicitur inteſtinalis ab inteſtino in ea contento, & omentalis ab omento, &c. Non minus etiam cum veſica urinaria prolabitur in ſcrotum, hernia cyſtica dicenda foret, qualis mihi bis occurrit cum Andrea Boë Kelmanno Chirurgo experiſſimo. Ampliſſimus vir, Dom. N. N. Mercator Amſtelodamenſis, ab aliquot annis in tantam mingendi difficultatem incidit, ut urinam reddere nequiverit, niſi manu ſcrotum elevando comprimeret. Retinuit hoc malum tamdiu, donec ſimul, mirum dictu! in Bubonocelen ſolo terrore incideret: Dolium enim ingens vini de improviſo rumpebatur in ejus cella, unde ita obſtupuit præſens, ut illico in bubonocelen incideret. Id quod ſemel mihi adhuc obſervare contigit in alio, qui ſolo terrore ſubito herniotus factus erat; retulitque mihi ſupra citatus Chirurgus in herniis ſanandis verſatiſſimus, ſe ſe hoc quoque pluries obſervaſſe. Hæc igitur bubonocele coëgit ægrum aliorum manus auxiliares implorare; vocabat ergo cum D. Bellangerio, Medicinæ Doctore eximio, Andr. Boëkelmanno, Petro de la Nou, & Petro Adriani filio, Chirurgis dexterrimis. Verumenimvero bubonocele tam arctè comprimebatur à tendinibus muſculorum adſitis, ut nullus noſtrum opitulari ægro potuerit, ita ut brevi diem ſuum obiret. Multiplicis hujus herniæ apertionem conceſſerunt nobis conſanguinei, in qua notavimus bubonocele diſſecta, inteſtini ilei portionem inflammatam, & gangræna (ut ſæpius contingit) obſeſſam, aperturamque (ut vulgo loquuntur) vel potius dilatationem adeo exilem aut arctam circa tendines muſculorum abdominis, ut digitus pertranſire vix potuerit; unde dicti inteſtini portio reponi neutiquam potuit. In ſcroto poſthac totam veſicam urinariam prolapſam offendimus. *Fridericus Ruyſchius in Obſervationibus Anatomico-Chirurgicis.*

Herniæ inteſtinalis curatæ poſt mortem diſſectio.

Cantor quidam quadragenarius, ſæpius cantando in herniam inteſtinalem incidit, non abſque dolore, præſertim inter cantandum. Chirurgus advocatus illum à cantilenis abſtinere juſſit, & bracherium inguinibus accommodare, quod ſex annis geſſit, interea temporis ſe curatum confeſſus. Poſt illud tempus, ſex menſibus elapſis à pleuritide tollitur.

Aperto cadavere invenit idem Chirurgus multum adipis in eo loci ubi peritonæum fuerat dilatatum, & per quod inteſtina deorſum premebantur, ad magnitudinem pilæ. Adeps dilatationi ita erat accretus, ut niſi cum laceratione circumjacentium partium divelli nequiverit.

Omnia ea quæ peritonæum nimis intumeſcere cogunt, ad herniam procurandam anſam præbent. Hernia nihil aliud ſonat quàm dilatatio peritonæi, idque quovis in loco Bracherio poſtes ita conſtrictum eſt, ut dilatatum concreverit: vaſcula tamen adipoſa ob ſummam dilatationem tantam adipis quantitatem in ſe collegerunt, ut locum antea

dilatatum repleverint. *Stephanus Blancardus in Anatomia Practica.*

Bubonocele Ileoſa.

Puerum curavi quadrimum, dire torminoſum, acutè febricitantem & interdiu noctuque ejulantem, necnon ſuſque deque omnia rejicientem alimenta, excrementa, remedia. Quarto die extinctus eſt. In inguine dextro ileon reperi ab agyrta *bubonoceles curandæ ſpecie*, ſcuto ita compreſſum ut gangræna & ſphacelo fuerit occupatum. *E Collegiis Clariſſimi Caroli Drelincurtii.*

Epiplocele mira.

Puero ſaltu inguen ſiniſtrum intumuit. Judicatum eſt, *ileon* eo delapſum, Retruſum & contentum. Sed rurſus ludibundo puero curſibus & ſaltu non unum inguen, ſed & ſcrotum tumidius evaſit. Primis menſibus retruſum eſt denuo epiploon ſuas in ſedes & ſcuto firmatum. Sed tandem neglectum eſt ligamen, ſpecie curati morbi. Verum interjecto tempore præparco tumor majorem in molem ſurrexit; ſed quoniam indoleos, io cura fuit nulla per menſes plurimos. Tandem vero tumor inguinalis dolorem peperit, & ad ligamen prius impulit. At induſtria nulla prior artifex omentum repellere potuit. Nihil igitur admotum, ſed res naturæ commiſſa. Puer interim & adolevit & virilitatem attigit. Is vero febre ſynocha putri cadaver evaſit, in quo ſumma cum voluptate omentum detexi intra ſcrotum tunicæ erythroideæ penitus accretum fibrillis ſcilicet veluti hederaceis in illam tunicam penitius infixis, ſingulas autem omenti arterias atque venas non modo craſſiores detexi, ſed elongatas omnino & per modum vegetationis intra ſcrotum ita radicatas, ut non niſi filamentis diſruptis illud è crypta ſua in apertam lucem protrahere valuerim. Quid miri igitur omentum iſtud reduci non potuiſſe. *Ex iiſdem Collegiis.*

Enteromphalocele fæminina viriliſque.

Mulieri ætat. 35. annot. in laborioſo partu ob ſpiritus contentionem laxatus eſt umbilici circulus, & ileon leviter erupit. Retruſum eſt primò facilè & contentum per aliquot annos, ſed deinceps conamine quodam altius prorupit ileon, nec amplius ita regeſtum, ut antea. Manſit ergo tumor, primis quidem menſibus æſtivis indolens, ſed autumno & hyeme ſævus, præſertim borea flante. Deinde autem, non ad unius boreæ flatum, ſed ad quemvis imbrem dolor repungebat acutior & acutior, donec tandem intercluſo chylo tam enormiter tumuerit, ut nec remediis ceſſerit. Toto demum ambitu liveſcente, febris, vomitus, convulſio, ſudor frigidus & ſyncope ægram de medio ſuſtulerunt. Repertum eſt ileon duplicatum laqueo veluti conſtrictum intra umbilicalem annulum, livens omnino & ſanie olida fluxum.

Id ipſum in Cauſidico ſexagenario vidi qui ventricoſus admodum erat, & per multos annos tumorem illum levi ſcuto compreſſerat indemnis. Sed venit tandem ſuprema dies qua umbilicus dirè tortus eſt, donec accedente ſphacelo febrili indolentia ſupervenerit cum animi deliquiis, ſudoribus frigidis & ipſa morte vomitum occupante, aliàs in procinctu uti patuit è nauſea & ſingultibus. *Ex iiſdem Collegiis.*

De Sarcocele & Hydrocele quadam rurſus ex iisdem Collegiis.

Lucripetas exector barbitonſores qui ſarcomati teſticulorum hydrargyroſin adhibent, quæ loculos emungit, ſed de cauſa conjuncta nihil demit, imò majus exinde & dolentius ſurrectum vidi ſarcoma;

In Hydrocele; tunicam inter erythroideam atque teſticuli nervaceam, ſetaceum notavi utilius longè ad recurſum morbi arcendum quàm ſimplex paracenteſis. In Phyſocele autem quam in recens natis millies vidi, neutrum convenit, ſed cataplaſma admotum è roſis rubris, balauſtiis, caphura & ſalis armoniaci tantillo.

Anatome Mulieris Omphalocele prægrandi, defunctæ.

Clariſſ. Ioh. Henrici Hottingeri. Miſcell. Curioſ. Decur. iij. Ann. 9. & 10. p. 410.

Mulier triginta ſex annos nata, à matrimonio contracto pluribus infeſtata erat morbis, Febrim acutam, Pleuritis vera altero ſubſequente anno excipiebat: quas tamen feliciter ſuperabat. Puerperium primùm, in eoque partum laborioſiſſimum preſſo, ut aiunt pede, Umbilici ad pomi majoris magnitudinem procidentia ſequebatur, Paupercula, tam ob rem anguſtam quàm etiam malum haud adeo incommodum reticuit ac neglexit. Alterum puerperium nec minus laborioſum ac diu renitens, quod annis ab hinc duobus erat, protuberantiam mirum in modum auxit; ut globum majoris molis ſuperaret, ſeu ſi diametrum ipſius conſideraſſes, pedem vel ultra adæquaſſet. Reddita hinc ad omnia officia peragenda io idonea, emaciata, anheloſa ac hectica; Sumptibus ulteriùs parcere ſtudens, ex linteis, ſed minus dextrè confecit ſubligaculum, non tamen inteſtina in locum ſuum naturalem reprimere valuit. Anno plus hoc contenta, ſymptomata modò recenſita magis increbuerunt, appetitum amiſit, ſitis acceſſit, calidos cibos rejecit, frigidos autem in deliciis habuit; Statu miſerrimo conſtituta, malo quotidie magis ingraveſcente, Opem Chirurgi alicujus experti efflagitare coacta eſt: Subvenit ipſi ſtatim Emplaſtro ac ſubligaculo accommodato, inteſtina reducere diu, ſed fruſtra laboravit: Levamen hinc haud leve ſe percipere, ob pondus non amplius ita grave dependens, aſſeruit. Ob diætam verò minus convenientem (cùm enim Lacti & Lacticiniis frigidis nimis indulſiſſet, frigidam pro ſiti fallenda copioſè, ingurgitaſſet, &c.) omnia in pejus ruebant, lancinationibus ac torminibus abdominis vexabatur, clinica & lecto affixa per duorum menſium decurſum permanebat, tandem à doloribus exercitata noſtra è vita diſceſſit. Subſequente die defunctæ cadaver perluſtravimus, & tumorem aliquo modo ſubſidentem deprehendimus. Cutim cruciatim pro more inciſam ſeparavimus, Aponeuroſes Muſculorum oblique deſcendentium craſſas valde extenſas, ipſos verò Muſculos planè depreſſos & in Hypochondriis reſidentes obſervavimus: Recti verò mirum! ita expanſi & totum abdomen obducentes, duas ferè palmas latitudine utrique ſuperabant, ſeparati verò ordinarios non mentiebantur. Cæteri Muſculi Abdominis, ut obliqui deſcendentes, corrugati, minuſque conſpicui in

Hypochondrii

Hypochondriis degebant. Peritonæum cutis externæ craſſitiem & denſitatem æmulans ſecatu difficile, apertum, internè inteſtina firmiter adnexa tenebat, liveſcebat grandinibus copioſiſſimis, quaſi glandulis duris ſchirroſis piſum adæquantibus conſperſum apparebat: Omenti nulla ampliùs veſtigia aderant: Omnia inteſtina tenuia, æquè ac craſſa abdominis parietibus adnexa erant. Ventriculus, Hepar, Lien ac Renes ſimilibus grandinoſis prolibus circumdata conſpiciebantur: Cæterum in Hepatis, Lienis, Renumque parenchymatibus, interiorem ipſorum ſubſtantiam concernentibus, nihil deſideravimus. Uterum, qui humoris caſeoſi quaſi micam condebat, valde parvum & corrugatum, ovaria in utroque latere ipſi appenſa putrilaginoſa, bis eum ſeparabant; Veſica urinaria corrugata, omni lotſo depaupetata erat, ceu quæ aliquot ante ipſius obitum dies, utinam abſque ulla perceptione de ſe miſit. In thorace, veteris Pleuritidis umbram invenimus, Pulmones puto, ſiniſtro lateri accretos, pleuramque materia quædam cartilagini haud abſimilis veſtiebat, ejuſdemque lateris lobus in potredinem incurrebat; Alter etiam ab aliqua labe infectus, à priore tamen diſcrepabat. Pericardium potiùs corium durum, quàm membranam tenuem credidiſſes, pulmonibus agglutinatum, uti & cordi affixum hærebat, ac carceri quaſi anguſto ita arctè cor detinebatur, ut ab eo ſcalpello mano ſuſpenſa cautè quamvis abſque ipſius ſubſtantiæ læſione ſeparari ac avelli nequiverit, neve guttam quidem liquoris continebat. Cor flaccidum planè molle, ac vel ſolis digitis facile diſcerpi potuiſſet, in utroque ventriculo moleculas polypoſas recondebat.

HERPES

Vid.

CUTIS VITIA.

HORDEOLUM.

Vid.

PALPEBRARUM AFFECTUS.

HYDATIDES.

De Hydatidibus forſan hîc in ſpecie non ageremus, ni de Doctiſſimi Lectoris utilitate crederemus, Exercitationem Anatomicô-Chirurgicam quam in hôc argumentô conſcripſit Clariſſ. Godefridus Bidloo, ſaltem jam tradere: quæ hæc eſt.

Lymphaticorum, qui, cum ortu, diſpoſitionem viciniſque cum partibus, uegorium eorumque cum myriadibus, uſum obſervavit, Inficias non ibit, vaſa hęc, in magnum Reipublicæ Medicæ commodum, ab celebrandis omni veneratione eorum detectoribus, memoriæ typis tabuliſque tradita eleganter abundanterque, ut totum perreptitant corpus (quod, ductu ligato thoracleo in genere; lienis omni conſtricto vaſorum apparatu, ante eorum in ejus molem in-et egreſſum, in ſpecie liquet) ita ubique locorum, tam reſpectu ipſius machinæ liquoriſque in ea contenti, cum illorum officii, ægritudinibus ſymptomatibuſque ſubjici quàm plurimis concedetque multum nos; ſi non omne id, quod nobis de eorum revera innoteſcit ſtructura, hujus & ſuperioris ſeculi debere diligentiæ affirmabitque tamen mecum, rerum ſi fuerit arbiter æquus, de eorum morbis, machinam ſive, ſive contenta horumque reſpiciat uſum, nondum eſſe dictum diſtinctè; exemplo ſint de aquoſorum (quod aiunt) tumorum, hæc vaſa reſpicientium genere Hydatides & cum iis cæteræ analogæ panium diſteotiones: harum enim de originatione, progreſſu contentique liquidi diſpoſitione ejuſque ab ſtatu naturali mutatione, ea ſententiarum eſt varietas & confuſa doctrina; ut de iis diſſerere utile mihi videatur & neceſſum maximè.

Vaſorum lymphaticorum, perſpectam Etymologiam hiſtoriamque lectoribus benivolis aſſertaque (ut pinguedine turgere hydatides & quæ porrò de iis hallucinata eſt veterum Medico-Chirurgorum ſchola) jam dudum eſſe & abundè refutata; ne quod dictum ſit prius & ſatis, dicam iterum, ſupponens; contendo; Hydatidum multiplex; ſed verò diſtinctu facile, eſſe genus.

Primum, ex dilatata, inter valvulas, vaſis intercapedine; quę diſtentio, vaſe obſtructo ſuperius, pro liquidi contenti majore, vel minore ex glandulis impetu, citò, vel tardè abſolvitur.

Diſtentionem hanc valvulas inter; non autem in earum fieri regione, demonſtro ipſius ex vaſis diſpoſitione, ſive ſtructura; valvularum enim latera hoc vinculo; ne ab ſeſe invicem recedant nimium, eo ornantur loci atque hoc modo, diſtentioni deeſt opportunitas.

Secundò; etſi lymphæductus, in genere, ab anguſto in anguſtum tubum propagentur abeantque; multis attamen, inter valvulas, locis, varias obtinent, reſpectu latitudinis, dimenſiones ipſæque valvulæ, varia, reſpectu longitudinis, dimenſione, ab ſeſe invicem diſtant; ut Mercurio, aliove, ipſis infundendo liquido, apparet liquide; quinimò pondere, aut vi Infuſionis, quocunque eruperit loco Mercorius, aut aliud ipſis infuſum liquidum, nunquam è regione valvularum vaſorum latera franguntur.

Obſtrui & quo modo, vaſa lymphatica, annitor demonſtrare ſchematibus infra propoſitis. Primò, loco, quo vaſis lymphatici latera, præter ordinem, extenduntur, eo loci excitari quandoque obſtructionem, ipſis patet, tum in vivis, tum demortuis animalibus; digito quippe eo loci, vicinæ partes tumentes, induratæ & ab obſtructionis termino hydatides de majoribus in minores abeunter, exploratu ſunt faciles. Illæ ſint exemplo, quæ in labiis, palpebris aliiſque tenuioribus quatuor involucrorum toti corpori communium, velamentis ornatis partibus, obſervantur. Hæ obſtructiones in vaſorum ſi accidant, mox ab glandulis, egreſſu, digito explorari non poterunt eruntque parvi momenti; vas etenim hoc uſu jam nunc deſtitutum, evaneſcit ſuperius, id eſt, oculum fugit &, ut multa vaſa, in formam membranaceæ ſtriæ ligamentive obliterat, deliteſcit; ſi in parte, ab glandulis remotiore, ipſa cum concreti inſpiſſatique liquidi maſſis hydatidumque ſerie (ut ſupra) extabunt demonſtrabiles.

Secundò; ſi vulneris, ulceriſve cicatrice, vas hoc intercipiatur obtureturque, aut membranæ, cui inhæret (ſunt enim membranæ, quotquot & quo ſint loco, ſingulæ & omnes, tendines) convulſione alibi locorum conſtringatur; vel ipſum vas ab vicinis hoc, illove loco, eum in modum, comprimatur partibus; ut muneri obeundo par non ſit, vel parietum coaleſcentiâ officio deſtituatur, excitari neceſſariò vaſis interioris partis diſtentionem formarique hydatides, nemo negaverit Phyſico-Chirurgus.

Inde

Google

lodo patet ; fungente ; cum arteriis , glandula ſuo munere , debere primò ; intercapedines prædictas inter valvulas , obturationis termino proximas , deinde & cæteras extendi , mutarique vaſis, hac parte, longitudinem , principio in ovalem, poſtraque plus minuſve rotundiorem figuram.

Cùm autem vaſa hæc variam patiantur , reſpectû latitudinis , ut & diſtantiæ ab ſeſe invicem, valvularum dimenſionem ; quinimò eorum corpus ſubſtantiâ , fabricâ ubique locorum ejuſdem non ſit firmitatis , duritiei , mollitiei , tenſilitatis &c. fit, ut hæ hydatides quoque magnitudine, figurâ , duritie, tenſilitate &c. differant.

Secundum hydatidum genus iſtis naſcitur locis glandoſis , in quibus arteriæ finem venæque initium ſtatuo , nutritiaque ab ſanguine ſeparatur materia vaſaque initium ducunt lymphatica.

Hujus generis ortus progreſſuſque hi videntur. Liquidum in corporis incrementum ab ſanguine ſegregatum in partes , quibus erat deſtinatum, ægritudine , ſive mala diſpoſitione , correptas , non tranſiens , iiſve non oppoſitum , extendit tractu temporis , (arteriâ huic parti propriâ laticem continuò effundente ſuum vaſiſque recipientibus venoſis reducendum ſanguinem) iſta loca & quoniam illa circumſeptione non careat , formam munuſque obtinent glandulæ , extruitur ſacculus membranaceus tumorque hic , qui non rarò multas, primi generis , complectitur hydatides, adeoque tandem incraſſatur , ut dimidii digiti quandoque ſuperet latitudinem; membranas autem ægritudine accedentium , ut & contentorum liquidorum , correptas; mole augeri ſemper , verum , quàm quod veriſſimum eſt. Huic hydatidum cœtui ſanguifera inhærent vaſa copiosè , imo & in parte tumoris interiore conſpicienda , quæ in primo genere , ut plurimum , vix deteguntur.

Duorum horum generum tumorum quamvis plurima mihi ſint exempla , unum tamen ſolummodò; ſed utrumque comprehendens genus , referre aſſertaque mea quoque commonſtrare practicè deque curatione , juxta animi mei religionem , operæ-pretium credidi , agere apertè.

Monere autem mihi licest in anteceſſum, Primò; haſce & ſimiles hydatides non curari , niſi chirurgicè , id eſt ; comprimendo , deligando , extirpando ſcalpello , forfice , igne ; rejicio enim , ni fallor , jure merito de ſupellectile inſtrumentorum, hoc in morbo , acum auream cum ferrea. Secundò; cauſticis (potentialibus ut vocant) nihil effici tutò; è contrario, digito , quæ explorari poſſunt hydatides , inſtrumentis peti poſſe tractarique cujuſcunque ſint magnitudinis, loci , aut figuræ , ullo ſine vitæ diſcrimine auferrique probè. Tertiò ; glandoſa obſidentes viſcera hydatides , puta hepar, lienem &c, curari nunquam. Exemplum mox indigitatum , hoc eſt.

Anno *1699.* Octobris 11. poſt iteratas tumoris uniformis , uni coloris , durioris , parvi doloris, magni tamen oneris : erat enim ſpithamæ dimenſionis , ab aurea regione uſque in poſticam ſuperioremque ſcapulæ dextræ extenſi partem, inſpectiones atque cum celeb. medico *van Leeuwen* , dexterrim. chirurgis *van Eyk* & *Koeks* , conſultationes , abſtuli , *Roterodami* , viro mercatori , *Jacobo van Helmont* , ſtatura proceriore & robuſta, annorum 32. humero ipſi jam ab ſex annis impoſitam ſarcinam , hac methodo.

Diſſecui , linea, tumoris parte media , perpendiculari , tria generaliora corporis , manu mea chirurgique *van Eyk* elevata de tumore velamina; verum eo non prodeunte , membranam muſculorum , tori ſyſtemati univerſalem perforavi ; ſed neque & nunc in conſpectum aſſurgente , muſculum trapezium, parte qua ab colli vertebrarum ſpinis deſcendit , findere non deſtiti , obliquè hoc modo pertuſis recedentibuſque hiſce fibris motricibus verſus tendinum alligationes ; erumpit mox tumor , qui, dum eum digito liberum ab vicinis ſiſtere molior partibus, ea rumpitur vi, ut ego & adſtantes (inter quos quidam Med. ſtudioſi) ejus latice conſpergeremur conſpurcaremurque fœdè: eo partim expulſo, immitto vulneri digitum experiorque intus monſtra ali, tumores , nempe , latitare intus varios ; comprimo itaque cloacæ ima , proſiliunt illicò variæ magnitudinis , figuræ & diſtentionis tumores , quidam ſoli , quidam connexi inter ſeſe invicem , quidam pellucidi , quidam opaci , ad numerum *36.* & plures (abſtulerat enim mea clanculum diſcipulus chirurgus quoſdam , quorum octo mihi poſtea tradidit) hiſce repoſitis , arripio , cui infarcti erant ſeparoque de vicinis partibus , multa non ſine moleſtia ſanguiniſque effuſione , ſacculum impleoque hiantis magnique vulneris cavam , carpto gypſo conſperſo proſpicioque latecibus labiiſque compreſſulis , ligaturis , verbo chirurgicè. Perluſtrato ter quaterve poſtea vulneris ſtatu , committo ejus curationem , cum medico , chirurgis , qui eâ diligentiâ eâque felicitate rem pergere , ut intra quatuor ſeptimanas domo exierit ; octavâ autem integerrimè exiterit curatus, fruens in hoc uſque momentum , ut hujus anni 1707. ſeptimo Martii menſis , mihi tabell. primò ; deinde ſuâ præſentiâ ſignificavit gratulabundus , valetudine proſperrima.

Concatenatæ hydatides pondere moleque minores, aut motu non agitatæ violentiore ſacculo prædicto , aut parti , in qua excitantur , manent affixæ.

Si verò , tractu temporis , pondus & moles ingraveſcat , aut motu agitentur violentiore , prædictum in ſacculum , aut partes inter vicinas , ratione majoris , aut minoris contiguitatis , mollitiei &c. cedentes, loca quærunt fiuntque eruntque ſuntque hydatides plus , minuſve pendulæ. (1)

Quod ſi pondus , moles & violentior motus ingraveſcat ulterius , decidunt in prædictum ſacculum , aut partes inter vicinas , quibus recedere facta eſt opportunitas atque hoc caſu unà , aut multæ ſunt ; ſed ſine ſacculo & liquore cui innatent , hydatides deciduæ. (2)

Quod ſi excitentur in partibus , cavitate donatis, quibus quædam de corpore rejiciuntur. (3) eruntque nuncupandæ rejiciendæ , videlicet , virtute machinæ corporis , aut medicè ; rarò chirurgicè.

Trium harum ſpecierum recitaturus exempla, non poſſum in anteceſſum non narrare , quid Amſtelædami , ſimili cum Helmontii tumore acciderit.

Similem cum ; forte fortuna , ante aliquot annos , aperuiſſet tumorem Amſtelædami , medicaſter quidam Valentyn , perſuaſit ægræ , ex incantatione malum hoc traxiſſe originem , credulum mox ſpargitur in vulgum fabulæ rumor impoſtorque lucripeta , famæ quoque inhians , pendulas deciduaſque haſce hydatides ei pro ovis obtrudit , eâ quidem impudentiâ & animi firmitate; ut , non ægra , ut non vulgus tantùm ; ſed & non inferioris ſubſellii cives (taceo quoſdam medicaſtros lippoſque alioſque imperitos, ſed muneribus

aliâ

alias ſpectabiles viros) de tramite rationis prudentiæ & pietatis ſeducerentur figmenteque fidem adhiberent ipſeque ego (fures enim ipſius populi nocte dieque rerum novarum cupidi obſidebat agmen) intrarumpere vix potuerim poſteaque fuerim cepertus, eorum multos in hoc uſque momentum, credulitatis hujus, ne dixerim fidei, ſervare reliquias & ſtigmata.

Hæc refero, ut tyrones medico-chirurgi, dum actu quid opus ſit, ſimul & diſcant reſiſtere præjudiciis, fallaciis impoſtoribuſque, quorum turba medicinam chirurgiamque, pro viribus ſuis laceſſere, deprimere, perdere deſiſtet nunquam.

Primò; in membranis quæ naſcuntur hydatides, veſiculas exſtruunt depreſſas, vel fiunt pendulæ tardius, aut citius, magno, aut parvo pedunculo, pro minore, vel majore ſucci lymphatici in eas impetu, aut minore, vel majore teneritudine, vel denſitate ipſius, cui affiguntur, membranæ. Hujus exemplum, ut minora & ab aliis recitata, taceam, vidi ante aliquot annos Amſtelædami, cum famigeratiſſ. Medic. Egb. Veen, in cadavere uxoris ſutoris, una quæ hydatis pendula (nulla quippe alia ei erat infarcta) ovario alligata dextro, libras capiebat liquidi non fœtentis; ſed turbiduli xl. ea cum ventris diſtenſione inferioris, ut impregnatam juraſſes & non ſine veriſimilitudine, quoniam antea trium liberorum extiterat mater, annoſque ultra 37. non numeraſſet.

Huic obſervationi non imparem videat lect. beniv. quoque apud alios, quibus hæ hydatidea, placentæ glandulæ minutiſſimæ videntur, cum probatu ſit facile, eas lymphaticorum ſyſtemati ſuam debere originem.

Secundò; deciduas hydatides, formicarum ovis ſimillimas, in hepate, multo, variis locis, pure turgente, atque hoc modo locum ipſis in eo latice cedente, quatuor ante annos, auditoribus meis demonſtravi in noſocomio.

Tertiò; rejiciendarum hydatidum (prædictæ claſſis ſpeciem) acervos in naſo, ſtomacho, inteſtinis, utero, veſica &c. locis excretioni cuidam aptis natis, detexi multoties.

Hæ rejiciendæ hydatides, vel ſi malueris, dejectæ jam nunc per anum, quæ in corpore fractæ quandoque cum intermixtis membranis gluten album albumenque exprimunt ovorum multaſque quandoque expelluntur ad libras.

Quærat quiſpiam, non immeritò, quid obſtet, quo minus teneræ hydatides tumoreſque decidui non frangantur ſuccumque inter & in alias partes non effundant ſuum, multo vicinarum partium motu & alliſione agitati ſemper?

Reſpondeo: Primò; hydatidum membranas, morbo correptas, nempè, denſiores fieri tenſilioreſque, atque contentum in iis liquidum, purum, putum diu poſſe reſiſtere motui, mutationi putredini atque proinde non frangi ſemper.

Secundò; fieri & accidere illud ſæpius, medicis, vel chirurgis id non obſervantibus indeque varios latices (reſpecto commiſcendorum, cum hocce vicinarum partium liquorum) forma ſub varia varioque ſub; ſed non vero nomine, nunc medicè, nunc chirurgicè, nunc & virtute organorum, quæ occupant, de corpore eliminari.

De hydatidum porrò figura nemini non conſtabit, eam; videlicet, ut plurimum eſſe rotundam, vel ſphæricam; ſed verò ratione ipſius vaſis lymphatici inter valvolas varia dimenſione (vide pag. 12. lin. 5, 6. 7. 8.) quandoque & debere extare variam, verum globoſam, ex parte, ſemper.

Eſt & aliud hydatidum (tertium) genus, cognitu apprimè dignum, labiis internè ſcorbuticorum familiaris morbus: invadit illa ea albo, nempè, livida, ſine dolore, quantocyus flacceſcens, albeſcens ulceriſque formam fingens induenſque depreſſum tuberculum, quod, ni memoranda mox exceperis methodo, cum labiis genas cumque hiſce oſſa gangræna, ſphacelo, carie corrumpit & non rarò homini vitam adimit.

Eſſe principium hujus mali partemque primò affectam, loci in quo nutritionis negotium abſolvitur, lymphaticorum vaſorum, cum levi eorum eminentia; ex hiſce liquet phænomenis.

Primò; priuſquam, hoc tuberculum, vel ejus generis quædam apparent, turget languido ſomnolentoque homini in genere facies, in ſpecie labium, victum reſpuenti alvumque non deponenti, torpent artua omnique tòtique deeſt corpori vigor.

Secundò; tuberculum hoc nunquam in puſtulæ formam, rubedine conſperſam, ſequenti quod in claſſe plus, minuſve pro corporum diſpoſitione, obſervatur, aſſurgit; ſed ab apparitionis tempore brevi flacceſcens, intra biduum ulcuſculi impuri, in fundo albeſcentis, cum labiis duris, obtinet faciem. Fundo pertuſo liquidi aliquid; ſanguinis verò, niſi profundius ei intruſeris ſcalpellum, emittitur nihil.

Si unquam, jam nunc res agitur magna, chirurgo pertractanda; ſed confeſtim; quod ſi etenim moras nectitaverit, peragenda procraſtinaverit, egerit imprudenter: totam itaque hanc, imo & vicinas pertundat, convulneret partes, uſque dum ſanguinis puri, puti inſignior defluat copia, crebris ſcalpelli ictibus (ſcarificationibus dicunt) ſtricetque *vitrioli cyprini ſolutione*, repetatque hunc actum bis, vel ter ea die agarque, reſpectu tutius corporis, remediis volatilibus medicè: crudeſcente jam nunc parte affecta, injiciat ei *chelidonii ſucci ſaccharati*, vel ejus nominis *mel*, largam portionem genisque maxillæque inferiori ſæpiſſimè iterandum ex herbis ſeminibuſque fragrantibus &c. fotum; caveat autem ſibi, ne hoc temporis morbique ſtatu *ſpiritu* utatur *vini*; ejus enim inſperſione ulcuſculi, vel apertæ hydatidis, cum fundo, margines indurantur: abſtineat quoque *mirrha*, *aloë*, &c.

Hac ſervavi methodo, Deo adjutore! Nobiliſſ. Juvenem annorum tum temporis vix quinque, hoc jam tempore, noſtro in Athenæo Themidem venerantem, in quo hic morbus derepentè, id eſt, duorum dierum ſpatio, ab aciculæ capitis magnitudinis tuberculo, ad digiti latitudinis circulum inferiore in labio exſpatiatum divagatumque vidimus.

Curavi hoc modo, haud ita pridem, Amſtelædami, poſtquam ſexto, aut ſeptimo ab morbi initio die, cum deſeruerat, ut mortis candidatum, chirurgus, puerum 8. annor. Judæum: curavi, inquam; ſed non ſine ſiniſtri totius oſſis propriè dicti, maxillæ ſuperioris ablatione, quod in rei exemplum poſſideo; ſed non itidem eo in ſtatu morbi, fœtentibus, nempè, ſqualentibuſque partibus mollioribus oſſeque nigricante, ſine *ſpir. vin. ung fuſci Felic. Wurtzii* iterata creberrimaque inſperſione. Quod mirabere (lect. beniv.) tota quanta, tanto, quæ juveni jam nunc de vulnere relicta, vix hujus appoſiti circuli circumferentiæ, parva cum faciei deformitate, cicatrix eſt.

Majoris momenti poterit videri tertium; quod

ſequitur

ſequitur, exemplum; primarios hac in curatione Amſtelædamenſes medico-chirurgos eo tempore habui conſultores adjutoreſque, habeoque & hoc tempore rei geſtæ teſtes.

Filius ſartoris annos agens circiter novem, Amſtelædami hoc morbo adeo corripiebatur violenter, ut quarto, aut quinto die, livido fœtentique ex ulcuſculo, totum ferè inferius vitâ extaret deſtitutum labium. Præſtabam, quod potis eram, medicamentis inciſionibuſque leviuſculis (ſcarificationibus) ſed ſine fruge. Hoc in caſu dubio; ſi unquam, chirurgico auſu (abſit jactantia) forfice partes reſecui correptas atque cicatrice, mediis vulgaribus, obduxi facilè. Inter curandum autem obſervabam, deficiente labio, parte maxima, ſalivâ madere conſputarique pueri pectus de die in diem fœdius; ita ut bracteâ tandem capſulâ, mento appenſâ, eam recipere adigeretur oſque ipſi ringens, nobilioris in artis dedecus, ab me factum videretur; ut non ſine indignatione operationis meæ cenſores & poſt ictum cum piſcatore ſapientes nomorbetæ quidam medici & chirurgi increpitabant: hoc, etſi ſtomacho vitæ ſtadio illo valebam; concoquere tamen non valebam: aliud propterea quid aggrediebar audebamque, cultello, nempè, myrtiformi, quod in mento labii reliquum erat, ab conhærentiis reſolvi unàque cum angulis ſuperioris labii ſuturâ intercepi confirmavique ſolidè: en tragœdiæ felicem cataſtropham liberavi enim puerum memoratis ab moleſtiis eò quoque uſque, ut applaudendo criticis meis extatet exemplo.

In caſtris hoc graſſari morbi genus vehementer, autumnali præſertim tempore regionibus ſub jove frigidiore, prætermittendum hic non videtur, ut & prædicto pede curari ritè.

Hiſce enarratis perceptu conceſſuque faciliora erunt mea cogitata rationeſque, quare hunc morbum, genus ſpeciemve dixerim hydatidum ſphacelumque iis alium aliterque conſtituerim, quàm cæteris corporis partibus, Ut rem extra omnem dubitationis collocem aleam, audi (lector: beniv:) multa, quæ ducant propoſiti veritatem ulterius: unicuique parti corporis, pro ſua diſpoſitione, eſſe ſpecificos morbos, in confeſſo apud omnes eſt: ex: gr: arteria, vena, nervus &c. ex morbo an laboret? phænomena indigitant ſpecifica, nulli alteri parti tribuenda. Sic in hoc morbo quæcunque apparent, nutritii lymphaticorumque ſpectitant, cum partis veſiculari elevatione, ut ſupra & ex ipſa jam liquet curatione, organum.

Moriuntur autem, hoc morbo affectæ partes citius, alio quàm quidem aliæ ſphacelo corripiendæ; qui partes hæ in anteceſſum, ſtagnante liquido nutritio, partim in organo ſecretionis partimq; in lymphaticis (ſanguinis proinde quoque munere deſtitutis vaſis) jam nunc intus ad mortem, ad ſphacelum ſunt diſpoſitæ proximè; cum in alias partes, puta carnem, vaſa ſanguifera, glandulas &c. prævia non ſine & in partibus vicinis perſeverante inflammatione, ſphacelus agat eique vitalis mobiliorque reſiſtat latex ſanguineus: eſſe & ſphacelum, ratione diſpoſitionis partium, varium, in nervorum cætu patet diſtinctè: nervus quippe inferiùs, pone in manu ſphacelo exceptus, ſeparatur, vicinis conſervatis partibus, uſque quandoque in ipſam axillam; hic verò arteriaque venaque &c. conſervabuntur ſphacelo in totum corrupto muſculo cis adhærente quàm proximè.

Ut autem in hoc morbi genere nutritionis lymphaticorumque cum contentis organum & vaſa deſtituuntur munere, ſanguifera illaque cum iis pereduntur; ita in ſequenti genere lymphatica per ſanguifera perfundantur.

Sed vide (lect: beniv:) hunc affectum ne cum ulcere virulento, corroſivo, arrodente, neque cum ulcere in genere, quòd Græci *νομὴν* dixere, confundas: omnia enim illa ulcera alia principia, alios progreſſus, alia phænomena aliamque obtinent curationem, de quibus ſingulatim dicere nonius diſſertationis, nec pagellæ eſt; ne autem de verbis lis & in verbis verſari hæc videatur doctrina concedo facilè, lymphatica in hoc morbo, cum organo ſecretionis ſucci nutritii, ſphacelo vexari ſui generis i. e. ab omni ſphacelo diſtinguendo & hac dicendi nuncupandique methodo poſſe renuntiari, hunc morbum eſſe lymphaticorum & nutritionis organi ſphacelum: eſto, modò phænomena deſcripta curatio ſequatur præſcripta, juxta rationem, ſemper, ſufficiat. Quare autem hunc lymphaticorum affectum ad hydatidum quoddam retulerim genus, monui ſupra repetoque verbo; quia in eo mox ab initio vas lymphaticum organumque ſecretionis ſucci nutritii turget.

Ubi arteriæ & venæ, latice nutritio in partes detruſo lymphaticorum radices, paululum ab earum glanduloſo de organo (ſupra deſcripto) progreſſu, extus implicant, intricant, obambulant, adeo; ut munere ſuo debitè fungi nequeant, naſcitur tumor hydatico-ſarcomaticus, id eſt, in quo ſanguiferis luxoriantibus, lymphatica opprimuntur citiſſimè eorumque limpidus latex parum, in initio, poſtea verò nihil augetur: extus itaque ſarcomatis ex livido rubentis, intus verò hydatidis, laticem retinentis primum, præbet faciem.

Hoc tumorum genus, labiis geniſque frequens, vulgò cancrum; ſed malè, vocant; cancer quippe glandularum conglomeratarum, non verò lymphaticorum morbus eſt.

Horum tumorum, memoriæ mandanda plurima ſuppeditavit exempla, praxis mihi mea chirurgica; præprimis in viro publicano, Annorum 26. aut 27. cui inferius labium hiſce tumoribus, uſque adeo intumeſcebat, claudi, ut nullo potuit modo, horrendo adſpectu nudi proſtarent dentes ſalivaque de ore, cum dolore flueret acerbiore continuò. Multis incaſſum ab aliis adhibitis remediis, mihi tandem, de vita jam quaſi deſperans, curationem committit, quam ſcalpelli forficiſque ope auſpicor; quam autem operationem; niſi poſt integræ horæ intervallum multaſque ægri vociferationes, abſolvo. Horum tuberculorum, variæ magnitudinis, quædam catenatim cohærentia (ſemina cancri vocant) una vice, quædam verò ſingulatim, ad inſignem numerum, multa ſectione atque inciſione aufero: omnium maximus tumor, dimenſionem nucis avellanæ non excedebat; multitudine, non autem magnitudine, conſpicui extant. Hæmorrhagiam reſtringuo ſpongiis, gypſo auxiliantiſque juvenis digito, carpio obvoluto, vulnerata vaſa compeimentis. Peracto negotio omnique ſinguloque depoſito tuberculo, vulneribus lacerationibuſque proſpicio chirurgicè. Sequenti die, apparatu amoto, pendulum video & quaſi ſine motu & vita labium; videt ſentitque illud & æger, heu! quibus me, impatiens iræ dixerim, an furoris, non lacerat ſcinditque dicteriis ſcommatibuſque! ut me criminatur? inſcitiæ, crudelitatis &c. contumelioſè. Sed expedio rem: curatur; notiſſimis ex melle ſpirituque vini remediis labiumque ſpleniis machiniſque ex charta, ligno, linteo, corio, pro re nata, confectis ſuffultum, corrugatur; ita ut, quod patulum invitus nuper, jam nunc, ſi velit, occluſum habeat os.

Non

Non poſſum ſatis mirari, Clariſſ. Solingium, virum mihi amicitiâ quondam conjunctum, cap. 36. Operat. Chirurg. dictitaviſſe, *forficem, hac in operatione nullius, acum verò multi eſſe uſus hæmorrhagiamque cauterio extare deprimendam actuali.* Crediderim ipſi, veteres, hac in parte, imò & nominis hujus morbi reſpectu, ſequenti, veram non innotuiſſe hujus tumoris diſpoſitionem, nec extirpationis methodum, ab qua tamen tota & omnis dependet rei exitus; videlicet, labium pollice & digito indice ad ejus extima ora firmiſſimè arrepto, invertendum extrorſum & nunquam, niſi re peractâ plenè, dimittendum; quinimò quemcunque avulſeris tumorem, eum auferendum per alium, cui & ſanguinis repreſſio, ut ſupra, commendanda. Si æger laſſitus tuque digitos remittere cogeris, fac genas intus interim labiumque detergas, perluſtres exploreſque, an tumoris quid, quod omiſeris, tranſieris, reperiatur & pergas eodem, quo incepiſti, modo. Poſt curationem labium illud tenue cum ſuperiore (& ſic vice verſa, in ſuperiore ſi ſit) quoniam mole differt, interius ſolummodò conjungitur clauditurque, eminente atque propendente labiorum altero.

Hiſce anatomicè perluſtratis tumoribus, eorum, ut ſupra innui, detexi diſpoſitionem, ſabricam, texturam; eſſe, nempè, hydatides ſui generis, habentes, cum tumore *moro*, commune nihil: quod mox tumoribus diſſectis ad oculum patet: liquidi in *moro* intus enim nihil, hiſce verò in tumoribus pellicula intus duriore obvelatis liquidi purioris, vel poſt longum temporis intervallum, tenacioris multum; puris tamen, ut hoc obiter moneam, formam induens, nunquam.

Ne poſtremò vobis (Tyrones medico-chirurgi: quibuſdam enim impoſuerunt) ſimilitudine cum prædicto aliiſque imponant morbis, qui peſſima ex conſuetudine, irâ, aut ſurore, ab dentium compreſſione in labia, extruuntur tumores, hæc vobis animadvertenda.

Primò; hoſce tumores liveſcere, dolere, extuberare poſt actum mox; ſed ſecundò, palleſcere, non dolere, flaveſcere itidem mox curarique brevi, adhibitis, tertiò (dentibus carpto obvolutis, ne de novo inter ſeſe collidantur eundemque comprimant locum) *ſpiritu vini tepidâ diluto*, parti affectæ ipſique labio exterius *defenſ. Vigon.* quod ſi avulſi quid vix labio cohæreat, forfice auferendum illicò vulnerique primò; *aq. lithargi.* deinde *mel* inſpergendum *roſaceum.*

Quamvis (lector beniv.) hac exercitatione de generali ſpecificaque Hydrope tumoribuſque ſymptomatibuſque chyli limphæque organa porrò ſpectantibus; dicendi nata mihi proba factaque videatur opportunitas, ſubſiſto (affinitate etenim non ficta, cum hiſce & alia conjuncta incedunt tumorum genera, longum quorum dimetiri ſyrma, non negligam impoſterum) ne ab ſcopo, mihi hoc temporis momento propoſito, avertar, quàm oportet, longius.

HYDROCELE Vid. *HERNIA*

HYDROCEPHALUS.

HYdrocephalus Aquoſum Capitis Apoſtema, ſeu aquoſitas quæ in Capite reperitur dici conſuevit.

„ Congregatur autem interdum, inquit Manardus „ Epiſtol. Med. lib. 7. Epiſt. 2. in capitibus præter- „ tim puerorum aqua in medio aut cutis, aut pe- „ ricranii, aut hujus & oſſis, quam ὑδροκέφαλον Græci vocant. Pariter Galenus Aquam in capite extra cranium interdum eſſe admittit, tuncque mollem apparere tumorem; aut quandoque ſub cranio exiſtere, neque tum foris conſpici; vel nonnunquam utrobique ineſſe. Aſſerunt porro nonnulli, ejuſmodi morbum neqnaquam fieri, neque inchoari, niſi in recens natis puerulis, idque ex morbi hujus cauſis ritè penſiculatis conſtare putant; nihilominus tamen obſervatum fuit, pueros ſeptem, octo, decem, duodecim annorum hoc Affectu laboraſſe.

II. Eſt autem Hydrocephalus Tumor aquoſus, vel totam exteriorem capitis partem, vel majorem ejus portionem occupans; hinc quibuſdam haud immerito Hydrops Capitis appellatur.

3. Cauſa itaque hujus Affectus eſt Humor Aquoſus in toto corpore redundans, hinc in capitis partes, exteriores plurimum, effuſus, qui nonnunquam ſeroſus, aliqoando pituitoſus, & ſubcruentus, ſemper verò lenius ac ſubviſcidus exiſtit.

4. Cæterum quatuor hujus Affectus enumerati ſolent differentiæ, deſumptæ ex ſede diverſa. Aliquando namque aquoſus humor inter cutem conſiſtit & pericranium, tuncque mollis eſt tumor, doloris expers, eique impreſſa digitorum inhærent veſtigia. Nonnunquam pericranium inter & cranium humor colligitur, eſtque Tumor magno cum dolore, neque tam facilè tactui cedit. Aut inter cranium & craſſam menyngem; Vel ſub menyngibus in ipſius cerebri ventriculis humor continetur, atque tum foris nulla tumoris mollities eſt, ſed futurarum cranii dehiſcentia ſentitur, quemadmodum viſum fuit in bienni puella, cujus meminit Andræas Veſalius, intra cujus cerebri ventriculos novem prope aquæ libræ deprehenſæ fuerunt, uti refert *Humani corpor. Fabric. lib. 1. cap. 5.*

5. Equidem Aquoſus Humor ſi extra cranium hæreat, Hydrocephalus aliquando curatur, niſi ob tenellam parientis ætatem remedia adhiberi nequeant: Sed ſub cranio, vel ipſo in cerebro ſi humor collectus ſit, lethalis eſt affectus: hinc rectè ait J. C. „ Arantius lib. de Tumor. pr. nat. cap. 1. eorum qui „ ab interna cauſa Hydrocephalo corripiuntur, & præcipue altius latitante malo, neminem evaſiſſe vidi. Si apoplexia aut Lethargus accedat, mors præ foribus eſt.

6. Ut autem tollatur hic Affectus, Antecedentes Cauſæ primo ſunt removendæ. Quem in finem circa Victum, Reſque cæteras Nonnaturales, & circa Remedia Univerſalia, ſi ægrotans adultus ſit, eadem conveniunt, quæ pro Oedemate curando propoſuimus. Sin verò infans ſit, Nutrix parce tenuiterque vivat, & ſiccantibus utatur, humectantia fugiat, ac parum bibat; dein curandum ut tum Infanti tum Nutrici alvus ſemper libera ſit.

7. Sed ad Continentem Cauſam ex parte læſa tollendam, duplex occurrit Curationis Methodus. Altera eſt, quæ Topicis convenientibus abſque manuali operatione omnem humiditatem abſumit. Altera vel unica incisione, vel pluribus ſcarificationibus aquoſam materiem educit. Prima Curationis Methodus ſane tutior eſt, in Puerulis præſertim natu minoribus; atque poros cutaneos Aperientibus, Materiamque Conjunctam Attenuantibus & reſolventibus perficitur, ſub quacunque forma Capiti applicentur, ex. gr.

℞. Rad. Calami aromat ʒiij. Fol. betonicæ, majoranæ, Salviæ, roſmarini, Summ. Anethi an. Mj. flor. Stæchados Arab. Mß. bacc. Juniperi ℥ß. Sem. Cumini ʒiij. Cereviſiæ tennis vel vini albi Gallici ℔iiij. S. A. in Diplomate pro fotu. Hoc fomentum cum pannis laneis Capiti calide admoveatur, ac identidem renovetur, exacte interim cavendo, ne unquam refrigeretus. Et quia ſæpe id prohiberi nequit, hinc fomenti loco Capiti imponatur cucupha ex follijis majoranæ, Betonicæ, Salviæ, calamenthæ, floribus ſtæchados, Lavendulæ, roſis Rubria Nuce moſchata; &c. quæ ſæpius permutetur.

8. Malunt alii totum caput linimento inungere.

℞. Olei cucumeris aſinini ℥j. Ru æ, anethini an, ℥ ß. Abſynthii ſtillat. gutt. xv. M. F. Linimentum, eique inunctione facta mappam probe calefactam, vel modo laudatam Cucupham imponere.

In adultioribus haud inutilites Spiritu vini calido caput fricari ſolet, quod tamen non temere in Infantibus tentandum.

J. B. Corteſius laudat Unguentum à Foreſto deſcriptum & probatum, quo ſpatio trium dierum, in puero quindecim dies nato Hydrocephalum ſe curaſſe refert.

℞ Pulv. Abſynthii. flor. Camomillæ aut meliloti an. ʒij. butyri recent. Olei camomillæ aut Anethini an. ℥iiij. Ceræ parum q. ſ. M. F. S. A. Unguentum. Alii Cataplaſma ex Cephalicis in vino coctis compoſitum, & capiti applicatum multum laudant.

Cataplaſma ex Cochleis cum Decocto Cephalico minutim contuſis extollit Avicenna, eoque Ægram ſe ſanaſſe refert Carolus Piſo.

IX. Sed remediis hiſce ſi morbus non cedat, ad alteram curationis partem, Chirurgiam puta, deveniendum eſt, quæ proponitur ab Aetio & Paulo Ægineta, dicendo: " quod ubi aquoſa materia " inter cutem & pericranium, vel inter pericranium & cranium continetus, & quando tumor parvus eſt, apex ipſius onica inciſione per diametron à parte poſtica ad anteriorem ducta incidendus. Si vero materia inter pericranium & cranium contineatur & tumor major ſit, duas per " medium ſe mutuo ſecantes, crucis inſtar inciſiones " moliemur, vel triangularis formæ. Sin grandior " adhuc ſit tumos; ternas literæ H figuram æmulantes, aut etiam plures juxta tumoris magnitudinis proportionem.

10 Equidem Curatio hæc, quæ per Inciſionem fit, quamvis à graviſſimis deſcripta ſit Auctoribus, cum vix tuta ſit, mihi non probatur; atque de periculoſa illa Hydrocephali apertione teſtatur Fabricius Hildanus Cent. 3. obſ. 17. imprudentes illos agere, qui in Hydrocephalis multa promittunt, ſectionemque tentant, Si tamen per impoſita exſiccantia & reſolventia medicamenta aquoſus humor abſumi nequeat, atque adeo Chirurgia requiratur, præſtat in pluribus capitis locis maxime tumidis (cavendo à muſculis temporalibus) cum Phlebotomo parvas facere inciſuras, quales in Venæſectione, aut partis poſt appoſitas cucurbitulas ſcarificatione fieri ſolent; Deinde mappæ ſiccæ ac probe calefactæ imponantur, quæ identidem, quoties à ſuſcepto humore ſeroſo madefactæ ſunt, permutentur, uſque dum omnis aquoſitas ablata, & Hydrocephalus ſanatus ſit.

11 Alii Cauſticis capitis cutem aperire, vel Actuali Cauterio inurere, quinque, ſex, pluribuſve in locis ſuadent: ſed videtur talia Chirurgia merito ſuſpecta, & ob Cerebri viciniatatem admodum periculoſa. Atqui potius uſu venirent Veſicatoria, fonticuli, Setacea.

12 Si ſub cranio, viz. craſſam menyngem inter & cranium, vel ſub menyngibus ipſo in cerebro hæreat aquoſus humos, nulla tentanda Chirurgica Operatio, ſed per ſola Topica procedendum, & reliquum opus naturæ committendum: ſecte namque inquit Ambroſius Paræus Chir. lib. 7. cap. 1. ex tumore & humore intus ſub cranio contento neminem convaluiſſe vidi. At de variis, nec non monſtroſis Hydrocephalis videantur Schenkius obſ. medic. libr. 1. p. m. 10. 11. 12. Fabritius Hildanus Cent. 1. obſ. 10. Cent. 3. obſ. 17. 18. 19. Cent. 4. obſ. 10. *Ioh. Munnicks in Chirurgia ad Praxim hodiernam adornata.*

De Hydrocephalo, ſic ſcribit Clariſſ. Antonius Nuck in Experiment. Chirurgic,

Datur Hydropis ſpecies ὑδροκέφαλον Græcis dicta, ab obſtructis aut diſruptis Vaſis Lymphaticis capitis originem trahens. Hinc Tumores & aquæ collectiones in eo fiunt vel externè vel internè. Externè inter cutim & cranium, Internè inter Cranium & Duram matrem, nonnunquam inter Duram & Piam matrem, ſubinde inter Piam matrem & cerebri Corticem, vel denique in ipſis cerebri Ventriculis aquæ colliguntur, quibus caput in monſtroſam magnitudinem extenditur.

Infantes frequentius hoc malo corripiuntur quàm adulti, quoniam eorum vaſcula, juſtò adhuc molliora, levi negotio extendi, nimis verò extenſa facilè diſrumpi poſſunt. Sanguine inſuper ſucciſque ab eo dependentibus craſſioribus & ad obſtructionem magis aptis ſunt prædiri.

Chirurgus prudenter hîc procedat ſummopere neceſſarium putamus; Chirurgiâ enim, inciſione & perforatione inſtitutâ, nunquam Hydrocephalum reſtitutum audivimus, ſed omnes, in quibus Operatio fuit adminiſtrata, extinctos inde fuiſſe, Practici fide digniſſimi unanimiter teſtantur.

Si malum internè à lympha craſſa & viſcida, Vaſa Lymphatica obſtruente, originem traxerit, medicamenta Volatilia atque Sudorifera, Diureticis maritata, internè aſſumpta, utramque abſolvunt paginam.

Externè Cataplaſmata, vel Fotus capiti calidè admovenda v. g. Ex *Fol. Artemiſ. Major. Roſmar. Abſint. Ceph. & Croco* cum ſ. q. *Vin. alb. Gall.* quòd bis terve de die renovetur Vel

℞. *Pulv. Rad. Cucum. Aſinin.*
Irid. an. ʒß.
Sem. Cumin. ℥j.
Farin. Fabar. ℥ij.
Flor. Meliſſ.
Anthos. q. pl.

Cum vino F. Cataplaſma eodem modo applicandum,

Hoc Cataplaſmate Practicus quidam ſingulari cum ſucceſſu fuit uſus.

Nonnulli faſciæ adminiculo, quam *Capitalem* Latini, *La Capelline* Galli vocant, quaque totum caput obvolvunt, Hydrocephalum reſtituere conantur, ſed irrito planè conatu.

Si verò malum fuerit externum, & in principio, vel ſi leviore humoris extravaſati preſſione, Suturæ à ſe invicem recedant, impoſito prius *Emplaſtro de Cumino*, dictâ faſciâ patientem aliquando reſtitutum novi.

Quæritur, an Fonticuli, Setacea, & Veſicatoria alicujus utilitatis hoc in affectu eſſe poſſint?

Reſp.

Reſp. Si lympha acrior fuerit, Vaſis Limphaticis adhuc integris, præter interna medicamenta, eadem profuiſſe practicis obſervatum. *Hæc Clariſſ. Nuckius. Sequuntur jam Curationes aliæ &c.*

Curationes.

In Hydrocephalo limaces cum ſuis teſtis piſtentur & reducantur in formam emplaſtri, quod capiti applicatum & relictum, donec ſponte cadat, mirabiliter reſolvit. *Johann. Hartmann. in Prax. Chymiatric.*

Curatio hydrocephali in infantibus adhuc lactantibus admodum difficilis eſt, quòd infantes ſint teneriſſimi, & medicamenta purgantia non tolerent; quocirca caute admodum & ſumma cum prudentia cum his procedendum eſt. Solis topicis fovendum eſt caput, ut roboretur calor eorum nativus & ſic per inſenſibilem tranſpirationem materia hydrocephali evacuetur. Topicum autem medicamentum, quo ſolo tenellorum infantium caput refocillari, & materia hydrocephali evacuari poteſt, ſic componi debet.

℞ Eſſ. roriſmar. & ſalv. an. ʒj. pulv. cinnam. & nuc. moſchat. ana ʒß. caryophyll. ℈j. ceræ ℥ ij. picis navalis ℥ iij fundatur & liquatur cera cum pice, quibus liquefactis adde pulveres, & ultimo infunde eſſentias, dum materia ſaltim tepet, ne eſſentiæ evaneſcant, & lege artis fac cerotum, quod deraſo capillitio ſemel in die capiti infantium applicetur, donec caput omnino detumeat. Quod ſi vero infantes ſint robuſti, ut purgantia medicamenta ſuſtinere poſſint, mercurio dulci ſpagyricè præparato purgentur ſequenti modo.

℞ Mercurii dulcis ℈ j. diagrid. è ſucco liqoritiæ diſſoluti & rurſus exſiccati gr. v. conſerv. viol. ʒ j. m. f. bolus, detur mane cum regimine & cuſtodia artis. Per capitispurgium noſtrum ac ſternutamenta etiam expurgari queunt, ut materia hydrocephali per nares educatur, ſicuti pariter per ſudores & urinas hæc affectio exterminari poteſt. Sudores ſudorifico noſtro cum jove & mercurio parato promoventur.

℞. Milii ſolis ℥j. ſaxifrag. & reſt. bovis an. m. j. terebinth. Venet. ℥iij mell. opt. ℥iv. ſpiritus acet. rectificat. ℔ j. f. omnium deſtillatio per alembicum vitreum in cineribus ad materiarum ſiccitatem, ita tamen ut caveas, ne materiæ comburantur: Hujus liquoris deſtillati ʒß. miſceatur cum juſculo pulli, & detur manè ſemel in die, eſſent. etiam ſalv. gutt. 3. aut. 4. in juſculo pulli propinatæ ad hydrocephali curationẽ valdè cõferunt. *Ioann. Petr. Faber in Patholog. Animal.*

Autor hic docet, quid ſolicito medico in cura hydrocephali cum primis agendum, ut ſcopum ſuum conſequi feliciter valeat; Nimirum talia eſſe adhibenda dictitat, quæ calorem nativum ſpecifica virtute (medicamenta cephalica, eaque calida dubio procul hic ſubaudit) exhilarare ac recreare ita queunt, ut refocillatus denuo functiones ſuas exſerere, ac potiſſimum collectam aquoſorum recrementorum copiam expellere auſpicetur: Hoc enim niſi fiat, prognoſticum mali ominis inſtituit Autor, & infantulis hinc moriendi neceſſitatem imminere non immeritò prædicit: Exinde enim non tantum calor nativus penitus demum extingui aut ſuffocari poteſt, verum etiam tenelli cerebri violenta ob pondus retenti copioſiſſimi ſeri compreſſio, vel lethalis ejuſdem obſtructio ac per conſequens aut apoplexia aut lethargus pertimeſcendus erit. Duo ſunt in Arte Medica juxta Epiphan. Ferdinandum ardua, quæ difficultatibus ſcatent non contemnendis, ac titubantem proinde Medicum, gravidis nempe & infantibus mederi. Infantes enim quod attinet, ipſi ſanè ſecundum ipſius Galeni confeſſionem quàm maximè intractabiles exiſtunt, præſertim quod medicamenta convenientia, prout par eſt, inſinuari ipſis nequeant; & quod tanto inſuper robore non polleant, ut remedia illa & ex illis quidem purgantia, quæ tunc eaque fortiora medendi methodus requirit, tutò porrigi poſſint. Ergo ut in dubiam aliam hic utique, itur, & valde anceps propterea infantilium morborum curatio deprehenditur, quapropter cuncta prudenter & caute hic peragenda erunt; ne conſcientiæ ſuæ Medicus injuriam faciat, hoc eſt neque temerarium nimis, neque formidoloſiorem etiam ſe in hoc caſu exhibeat: Hac ratione enim penitus vitanda non adhibebit & uſurpanda non expaveſcet aut abhorrebit. Tutò autem hic tua progredi circa tenellorum lactentiumque hoc malo afflictorum curam ſe exiſtimat Autor; ſi ad ſola topica tunc refugiat: Unde etiam hujuſmodi formulam remedii ſeu ceroti adpoſuit, quod tamen ut ut juxta componendi leges ſe rectè omnino habeat, noſtro quidem animo niſi univerſalia hoc eſt clyſteres ad minimum ac ſudorifica debite præmittantur, non tantum nequaquam ſecure, ſed cum exitio potius applicabitur, quoniam eo ipſo pori potius (qui nil aliud ſunt, quàm quædam inſenſibilis tranſpirationis ac ſenſibilis pariter ſeu ſudorum portæ) ob admotam undique cum pice ceram, conglutinabuntur aut obſtruentur, adeoque materiæ peccantis vitium quo minùs excerni queat; citius retardabitur, verum etiam quum topicum iſtud vim calefaciendi ac fundendi habeat, ſic confortato calore nativo aut ſpiritu, ac proinde exſtimulata inſimul expultrice colluvies ſeroſa deorſum citius pelli, atque ad vitalia ſeu præcordia præcipitari poterit, ut vehementiſſima tuſſis, gravior anhelandi difficultas aut catarrhus ſuffocativus facilè hinc ſuccreſcere valeret. Nos itaque hujuſmodi characteris topica, niſi balſamica & ſecretè habenda virtute (ſic namque efficaciam præſtabunt aquoſam ſeu ſeroſam hanc colluviem quaſi magnete extrahendi) ſingulariter dotata ſint, niſique in forma liquida præſcribantur, nullo modo commendare poſſumus: Aut ſi nihilominus cuipiam hic curandi modus vel hoc ipſum Autoris topicum arriſerit, ſuademus ut in anteceſſum clyſteres ſupra à nobis deſignati & poſtmodum ſudorifica nobiliora pariter ſuperius laudata præmittantur: Hac enim ratione tutius quodammodo Authoris methodum ſequi licebit. Quid faciendum cum robuſtioris conſtitutionis infantibus hydrocephali ſarcina onuſtis nunc ſubjicitur, & propterea purgans iis porrigendum, utpote cujus vim ſuſtinere ſic valebunt, abſque hæſitatione ulla conſuadetur. Verum nec forma cathartici illius nec doſis approbanda nobis videtur, ſiquidem tam in forma boli medicamenta infantibus vix ac ne vix quidem inſinuari poſſe ex praxi conſtet, quam ipſam doſin mercurii dulcis videlicet ad ℈j. pro hac ætatula eſſe evidenter nimiam, vel quilibet ſtatim conſpiciat. Verum inſtabit fortaſſis quiſpiam primò, remedia ex mercurio præparata tutius exhiberi non poſſe, quàm in formula pilularum aut boli vel etiam electuarii, quod mercurialia exactius ſic ſubigi ac commiſceri queant, ut in deglutiendo faucibus vel œſophago non adhærere, adeoque ſalivationes aut hujuſmodi incommoda alia exinde alioquin provenientia oppido ſic præcaveri poſſint: Deinde in hujus

mali cura mercurium dulc. nequaquam negligendum eſſe, quod is ſeroſitates & humores noxios præ reliquis omnibus purgantibus maſculè ſed ſine perturbatione ulla ac blandè educat, & proinde infantibus etiam ſecurè præbeatur. Reſpondemus his omnibus nos etiam nullatenus contradicere; ſed tantummodo in doſi hujus mercurii primò deſiderare, quod nunc gr. v. vel vi. ejuſdem & diagrid. gran. 3. vel 4. (acuuntur enim mercurialia purgantia non abſque ingenio cum fortioribus purgantibus, ut eo citius nacto hoc ſtimulo operationes ſuas perficiant, nec diutius in corpore permaneant) ſufficere poſſint: Dein; de quod formam pharmaci concernit; rectius electuarium liquidiuſculum hinc conficietur, addendo ſcilicet conſerv. viol. ℈j. & parum inſuper de ſyropo viol. admiſcendo, quo modo ſicut nec minus vel cum ſyrupo ſolo purgans illud faciilius inſinuari poſſe infanti hydrocephalico non deſperamus. De caputpurgiis ſeu ſternutatoriis, quorum quidem uſus præmiſſis itidem univerſalibus in hoc affectu plurimi valoris eſt, dum materia peccans per nares velut per propiorem viam & conſeſtim ſic educi poteſt, adnotamus, quod infantes valde inepti exiſtant ad applicandum ſibi remedii genus, dum fortiter id naribus attrahere, prout requiritur, non calent, niſi pulvis cannulæ beneficio naribus inſufflatur, aut ſi liquidum ſit ptarmicum per ſiphunculum immitatur. Ideoque nunc balſamus majoranæ commodius ſubſtituetur, qui narium interioribus inunctus ſuaviori modo ac pedetentim ſternutationem concitabit. Deinde circa ſudorificum maximum ſeu joviale nullum eſt dubium, quin id cum fauſto ſucceſſu tunc adhiberi poterit, præſertim ſi ad gran. 3. cum aqua ſudorifica ac cephalica propinetur, ſicuti etiam diuretica ſed pariter præſtantiora multum auxilii præſtare id poterunt, quorum mentio & catalogus alibi plenius oblata occaſione examinabitur. Illud verò diureticum, quod in præſenti ab Autore adſcriptum concernimus, tenellorum conſtitutioni itidem valdè ingratum ac horridum erit, cum primis in tanta doſi ad ʒ ß. nempe cum juſculo porrigendum: Cui accedit, ſi ingredientia nullo præoccupati affectu æſtimare non vereamur, quòd ſingularis aut nobilis tantoque Chymiatri digni remedii titulus huic diuretico nulla ratione attribui queat. Præſtantiora ergo quum habeamus hodierno ſeculo hujuſmodi efficaciæ medicamina, & quum ipſe Autor & alibi in hoc tractatu ſuo excellentiora diuretica nobis communicaverit, quorum doſis ad quaſdam guttas duntaxat aut grana ſe extendit; non injuriâ levioris conditionis medicamenta proſcribimus, aut ſicco pede prætetimus. Specifica cephalica, quorum numerum adornare etiam poſſunt eſſentiæ roriſmar. & ſalv. ſpagyric. aut peculiari menſtruo paratæ non pœnitendam operationem exſerent; modo præmiſſis univerſalibus curæ hujus primordium fuerit inſtitutum. Quod autem tam frigide hujus affectus curatione tractaverit Autor; forſan deficienti occaſioni, & dum malum hoc (prout ratum id eſt, ac proinde Medicorum paucis hujuſmodi obſervatio contigit,) ipſi curandum non occurrit, non male adſcribemus: Unde & nobis conſultius videtur hic noſtro quoque loco abſtinere manum, quod ſub ſcuto experientiæ de hydrocephalo teſtatum dare parum aut nihil valeamus: Interim tamen hoc ſaltim adjicimus: Medicos illos non aberraturos, qui ad nobilius emeticum aliquod in pauca doſi datum in principio mali, ubi vires adhuc conſtant, præmiſſo tamen convenienti enemate, confugiunt, utpote cujus beneficio ex capite (factam exindè concuſſionem compatiente) ſeroſa hæc materia commodiuſcule & moveri & promoveri, hoc eſt evacuari poterit: Deinde cum ſpiritum noſtrum cephalicum in percurando hydrope tanquam ſingulare & probatiſſimum ſpecificum ſoetimus experti, quantò magis is & quidem duplici ut patet vel multiplici potius (viſcera enim mirè confortat, calidum innatum recreat, ſudorem & urinam ſuaviter provocat, imò cruditates digerit, ac ſuperfluitates omnes potenter conſumit,) nomine ad hydrocephalum ex ſententia tollendum conducet, videlicet in aq. quadam cephalica v. g. ſalv. vel ceraſ. nigr. vel flor. tiliæ &c. ad gut. vi. vel vii. ſeduiò exhibitus. Ad extra tandem aquam noſtram ſalutarem nunquam non feliciter in ſublevandis omnis generis tumoribus calide adhibitam uſurpavimus. *Chriſtianus Langius in Animadverſionibus ad Joh. Petri Fabri Pathologiam.*

Medicamentis abſumentibus aquoſum humorem, ſimulque etiam affectam partem roborantibus utendum, qualia ſunt ſequentia.

℞. Roſ. rub. furfur. melilot. an. m. j. flor. anth. chamæmel. ſalv. beton. ſtœch. an. p. j. bulliatur in ſ. q aq. addita vini auſteri quarta parte, quo decocto modice calente, infantis caput ſingulis ſaltem octo horis irrigetur quinque vel ſeptem diebus continuis; dein.

℞. Ol. chamæm. aneth. an. ℥j. pulv. abſinth. roſ. rub. an ʒvi. ſulphur. exacte pulverat. ʒij. ceræ, q. ſ. f. linimentum, quo ter in die caput infantis liniatur, & lanâ ſuccidâ obtegatur: interpoſito interdum præſcribendi nunc cataplaſmatis uſu.

℞. Mell. ℔ß. origan. m. j. ſal ℥ß. cum modico vini auſteri & croci gr. iv. vel v. F. cataplaſma capiti infantis de more adhibendum. De Chirurgia nihil proponendum duco, quod tumorem hunc præſidiis præſcriptis ex arte adminiſtratis omnino ceſſurum putem; verum ſi punctione ſeu inciſione pro educenda aqua opus erit, aqua ſenſim ac paulatim, non autem tota ſimul evocetur, ne infantis vires dejiciantur. *Jo. Zecchius conſult. 64.*

Hier. Fabric. ab Aquapendente, in hydrocephalo infantium maximo, ut remedium efficaciſſimum, laudat aquam calcis vivæ, ſi ea calida ſpongia imbuatur, & capiti imponatur, ac hoc ſolo remedio ſe hydrocephalum curaſſe ſcribit. Idem commendat ſpiritum vini primæ deſtillationis, cum parte quarta aq. ſcabioſ. cum ſpongia impoſitum. Monet autem hic ſpongiam novam eſſe recipiendam, & arctè faſciâ capiti alligandam, ac ne refrigeretur, calido linteo ſuperpoſito moderate calefaciendam eſſe. Exſiccant & thermæ ſulphureæ, ubi earum eſt copia, ſi ſpongia in iis madefiat, & capiti imponatur; in defectu vero coquantur in aqua ſal. ſulphur. & alumen, & eodem modo applicentur. Avicennas uſurpat cochleas, quas coquit in decocto artemiſ. ſtœch. calamenth. vel ebul. eaſque ita coctas contundit, & calide capiti raſo applicat. Sed ante uſum diſcutientium & exſiccantium medicamentorum evacuanda eſt aqua è toto corpore (ſi per ætatem fieri poſſit) hydragogis, ſudores & urinam moventibus. Adultioribus pil. coch. exhiberi poſſunt, vel ſuccus iridis, vel gr. ij. elaterii cum pil. convenientibus: per ſudorem ſeroſum humorem evacuant decoctum lign. guajac. ſarſaparill. ſaſſafras, vel balneum laconicum, & ſudatorium: per urinam evacuant decoct. betonic. rad. fœnicul. aſparag. ſem. aniſ. & alia. *Daniel Sennertus pract. lib. 1. part. 1. cap. 28.*

Conſultatio

Conſultatio.

Puelln unius & dimidii anni, per ſex menſes ablactatn, cùm à parentibus pauperinribus fere negligeretur, nec ei alimenta convenientia, ſed lac preſſum, crudum, fructus borarii crudi, aliaque ſimilia darentur, & caput etiam hybernn tempore non ſatis tectum ſervaretur, caput in parte capillata & fronte uſque ad oculos cœpit intumeſcere, qui tumor ſpatio unius menſis in tantum adauctus eſt, ut fere ad virilis capitis magnitudinem excreverit: facies tamen non intumuit. Et autem tumor ille mollis & albicans, eique alte impreſſa digitorum veſtigia inhærent. Puer interea mediocriter edit & bibit, non febricitat, ſed ſomniculoſus eſt, & totius corporis membra languide mnvet. Nares præter conſuetudinem ſicciores ſunt & ſaliva paucior ab ore profluit. Urina & liquidæ alvi dejectinnes ſatis copioſè procedunt.

Hujus pueri affectus Medicis hydrocephalus appellatur, qui eſt tumor capitis, quo caput à ſeroſi humoris collectione intumeſcit. Hic ſeroſus & pituitoſus homor collectus eſt extra cranium, & latet ſub cute, quod tactu percipitur, quia nulla oſſis durities lentitur, ſed tantùm mollis tumor. Seroſum, pituitoſum & copinſum, eſſe humorem qui colligitur, paret ex colore cutis albicante, & quod alte impreſſa digitorum veſtigia capiti inhæreant ſine dolore. Cauſa antecedens hujus mali ſunt humores frigidi & humidi in toto corpore, & imprimis in cerebro collecti, qui extra cranium elati, & ſub cute condenſati, cauſam continentem conſtituunt. Humores hi generati ſunt, tum ob pravum victum pituitam crudoſque humores producentem, tum ob frigidam & humidam totius corporis conſtitutionem, quippe horum ratione viſcerum coctiones debiliores evaſere, unde multi pituitoſi & ſeroſi humores generati ſunt: qui partim per urinas & alvi liquidas dejectiones evacuati, partim ad caput delati fuerunt, cumque per nares & palatum more ſolito non effluxerint, à cerebri calore in craſſos vapores attenuati, cranii poros & ſuturas tranſierunt, atque ſub cute rurſus condenſati, ibidem conſtiterunt & collecti ſunt. Per nares & palatum evacuati non ſunt, quia ſua craſſitie ductus eò tendentes obſtruxerunt. Sub cute autem collecti ſunt, quia ab externo frigore ejus pori anguſtiores & humores ipſi denſiores evaſerunt, ita ut ob craſſitiem per contrictos poros permeare non potuerint. Cumque quotidie novi humores ad priores acceſſerint, & nulli vel admodum pauci per poros diſſipati fuerint, hinc factum quod caput ſpatio unius menſis in tantam magnitudinem intumuerit. Æger alimenta adhuc aſſumit, quia ventriculi appetitus à cruditarum ſaburra non multum impeditur, cùm illa per copioſas urinas & liquidas alvi dejectiones ſatis evacueretur. Non febricitat, quia humores non putreſcunt, nec caloris eſt nimius exceſſus aut malignitas. Somniculoſus eſt ob frigidam & humidam cerebri intemperiem, cujus ratione non tantum nervi ſenſorii flaccidi, & ad ſpirituum animalium tranſitum, atque objectorum ſenſibilium receptionem minus apti ſunt, verum etiam pauciores ſpiritus animales generantur, cùm à frigida humiditate anguſtiores ſeu ſtrictiores factæ ſint arteriolæ in plexu choroide, atque hinc pauciores ſpiritus vitales tranſmittantur, qui quandoquidem materia ſunt è qua animales conficiuntur, ſequitur ſi illa materia pauca ſit, neceſſario quod inde generatur paucum eſſe debere. Hæc ſpirituum animalium paucitas etiam in cauſa eſt, quod æger totius corporis membra languide moveat; cùm enim dicti ſpiritus pauci ad partes & muſculos influant, neceſſario motus animalis languidus eſt. Alvus liquida eſt ob copiam ſeroſorum & pituitoſorum humorum, qui in corpore generantur, & magna parte ad inteſtina defluunt, quorum tenuior pars ſanguini permiſta, & in renibus ab eo ſeparata, urinas quoque facit copioſas.

Hic affectus admodum periculoſus eſt; licet enim collectio ſeri ſit extra cranium, atque hinc magnam ſanationis ſpem promittere videatur, tamen periculo non vacat, cùm capitis intemperies, totiuſque corporis cachexia magna ſit, ſeroſus humor copioſus, & ætas tenella, quæ fortia remedia non fert. Quia tamen in re dubia adhuc ſpes apparet, curatio quamprimum eſt inſtituenda antequam affectio pejor fiat.

In curatione ſeroſus & pituitoſus qui in toto corpore redundat humor, in primis ille qui in capite colligitur, quocunque modo clementer evacuandus, & viſcerum corroboratione ac intemperiei ſublatione ejus copioſior generatio, & in capite collectio impedienda.

Primò cum cochleari exhibeatur ſyrupi de cichor. laxativ. ℥ ß. cum pulver. jalappæ gr. v. vel vi. vel paſſulatum ſolutivarum ʒ v. vel vi. comedendæ dentur. Poſtea ſubinde exhibeatur pauxillum theriacæ veteris, & ſi fieri poſſit, ſudor provocetur. Offeratur etiam ter quaterve de die pauxillum conſerv. anthos; meliſſæ, aut florum ſalviæ. His præmiſſis ſequenti fomento tepido caput ſæpe foveatur.

℞. Herb. betonic. roſmarin. origan. thymi, flor. chamomill. melilot. ſtœchad. an. m. j. fol. laur. m. ß. ſem aniſ. fœnicul. cumin. an. ʒij. vini alb. q. ſ. coquantur ad ℔ ij. pro fomento, cum magna ſpongia aut panno laneo admovendo, diligenter cavendo ne refrigeretur. Poſtquam uſu hujus fomenti tumor capitis maxima ex parte diſſipatus eſt, ad ulteriorem intemperiei ſublationem, inungatur caput mane & veſperi hoc ungento calido.

℞. Olei chamæmel. unguent. alabaſtrin. an. ℥. j. olei nucis moſchatæ expreſſ. ℈. iv. pulv. caſtor. ſtyrac. calam. benzoin. an. ℈ j. miſce; f. unguentum. Poſt inunctionem imponatur capiti tale capitium.

℞. Fol. roſmarin. majoran. flor. chamomill. melilot. an. m. ß. benzoini, gariophyllorum, nucis moſchatæ, an. ℈iß. f. pulvis groſſus, è quo in ſerico rubro conficiatur ſecundum artem capitium interſutum. Poſtea relicto etiam linimento, hoc ſolum capitium diu in capite geſtare debebit. Interea etiam ad viſcerum corroborationem bis terve de die exhibeatur cochleare hujuſmodi miſturæ.

℞. Aq. flor. tiliæ, liliorum convallium, ana ℥ ij. aq. cinnam. ʒ vi. ſyrup. de ſtœchad. ℥ j. miſceantur: Vel hujus loco detur ſubinde pauxillum melicrati. Regioni ventriculi, hepatis & lienis hoc linimentum inungatur.

℞. Olei laurini, chamæmelin. unguent. martiatl. an. ℥ß olei nucis moſchatæ expreſſi ʒiß. miſce fiat linimentum. Si hæc non profuerint, in capitis tribus quatuorve locis maximè tumidis lanceola perforatio exigua per cutem facienda eſt, non major quàm in venæ ſectione fieri ſolet, ut per illa foraminula ſerum paulatim exſtillare poſſit, quod mappis calidis impoſitis excipiendum eſt, uſque dum fluere deſinat, poſtea antedictum capitium capiti imponendum eſt.

In victu ſit aër calidus & ſiccus. Cibi offerantur panlò ſicciores quam ordinarie hujuſmodi puellis exhiberi ſolent: ut panis biſcoctus maſticatus: offæ ex pane albo cum decocto paſſularum, aut juſculo gallinæ humectatæ, ac cinnamom. & ſacchari pauxillo conſperſæ: Pulticulæ etiam conficiantur ex farina tritici cum decocto paſſularum, iiſque aliquantulum vini addatur. Bibat æger ſubinde lac amygdalarum cum pauxillo aquæ cinnamomi. Abſtinendum ab uſu lactis preſſi acidi, ſeri lactis, cereviſiæ tenuiſſimæ, fructuum horatiorum, & pomorum, licet coctorum. Somnus ſit mediocris, non nimis longus. Excreta naturalia ſi non procedant, arte provocentur. *Isbrand. de Diemerbroeck de morbis Capit. Medicat.* 25.

Obſervationes.

Quamvis in ventre ut plurimum ſeſe manifeſtat hydrops, eum tamen in omnibus fere corporis partibus naſci poſſe experimur. Præter abdominis enim hydropem, ſive aſcitem, pectoris etiam datur hydrops, capitiſque ac teſticulorum, tam virilium quàm muliebrium, nec internis tantum, ſed & in externis corporis partibus, cujus veritatem demonſtrabo obſ. 28. hic loci ſal em acturus de hydrocephalo, quem mihi videre licuit 4. Decembr. ann. 1685. in filiolo Chirurgi cujuſdam Hagienſis bimulo, cujus caput latitudinem adulti capitis multum excedebat, hoc enim totum ambiens, à ſyncipite videlicet ad occiput, linteum tres ſpithamas, ſive ulnam longitudine æquabat. Infans ille ſano quamvis, & bene diſpoſito corpore in lucem fuit morbo, à quo uſque tempore caput primo increſcere, viſuſque ſenſim imminui cœpit, tandem omnino ſublatus.

Quemadmodum diverſus admodum eſt abdominis hydrops, ita etiam hydrocephalus, qui tam partium capitis aqua diſtentarum, quam cauſarum intuitu multiplex eſt. Collectio enim aquarum contingit, vel in toto capite vel in aliqua parte; ſiquidem nonnunquam in externis tantum advertatur partibus, inter cutem videlicet, & pericranium, vel inter pericranium, ac cranium, quandoque & internis tantum partibus inter cranium, & meninges, inter duplicaturam duræ meningis, falciſve, vel ipſas inter cerebri membranas, aut inter piam matrem, & cerebrum, imo aliquando in dimidia tantum capitis parte, interdumque ſimul tam in internis, quam externis. Atteſtante Veſalio lib. 1. de humani corp. Fabrica cap. 5. Ut & Fabric.Hildano cent. 1. obſerv. 10. in ipſa interdum cerebri cavitate reperitur aquæ quantitas, hydrocephali ſæpius cauſa. Dionyſ. vander Sterre tract. de partu fol. 168. ſe duos hydropes in embryonum partibus capitum exterioribus vidiſſe narrat, è quibus, aperta tantum cute, aqua profluxerit. Similis rei mentionem facit Carolus Piſo de morb. à ſeroſa colluvie ſect. 2. part. 1 c. 5. fol. 49. Puellæ, inquit, cuidam frons, palpebræque ſupra admirationem tumebant adeo depreſſæ, & conniventes, ut eas tollere, oculoſque aperire nequaquam poſſet: ſed & calanticam, ſive redimiculum capitis abjicere à me juſſa, univerſum pariter caput immaniter conſpicatus, in eodem ſæpiuſcule manu contrectato mollitiem deprehendo inſignem, & humorem ſub cute fluctuantem, qui tactum ſubterfugiens quidem, ſed mox refluens, recurrenſque evidenter ſe proderet. Hoc malum, cum ad menſtruam purgationem, hactenus omnino ſuppreſſam, tum ob aſſiduam ſub ſole moram, cui ejus loci incolæ maximam vitæ in hortorum, vitiumque cultu tranſigentes vivunt obnoxii, ortum fuiſſe autumo. Non multum differt quod habet Epiphan. Ferdinand. hiſt. 21. fol. 66. & Joh. Baptiſt. à Lamzuveerde append. obſ. ad armament. Chirurg. obſ. 33. fol. 253. Henricus Regius Prax. med. cap. 13. fol. 57. Pueri meminit trimoli, cujus caput contactum molle erat, & digitis preſſum ſubſidebat in foſſulas, radiiſque ſolis, vel candelæ expoſitum pellucebat; quamvis ille judicaverit malum intus in cerebro latuiſſe, quia puer ſenſibus erat ſtupidioribus, & ſomnolentus, reliquo corpore, licet ſufficienti cibo, potuque frueretur, macilentus, palliduſque. Credidit Riolanus humorem in externis hydrocephalis tranſire ad cerebri ventriculos, verum Joh. Jacob Wepferus exercitat. de Apoplexia fol. 20. ſtatuit ipſum non primo externe congregari, poſteaque verſus interiora prorumpere, ſed vice verſa originem habere in cerebri ventriculis, interdumque verſus exteriora adeo expelli, ut ibidem animadverti queat. Andr. Veſalius lib. 1. cap. 5. de non exiguo agens hydrocephalo humorem nonniſi in cerebri ventriculis reperiri ait. Humorem illum omnium primo in iis provenire ventriculis G. Fabrit. Hildan. etiam cent. 3. obſ. 17. ſcribit: alias enim (inquit) nonnullæ poſt mortem viæ reperirentur, per quas ille è partibus externis deductus fuiſſet ad cerebri ventriculos, quas tamen, etiamſi diligenter indagaret, reperire non potuit. Zacutus Luſitanus prax. admir. lib. 1. obſ. 5. humorem invenit inter duplicaturam duræ meningis. Theoph Bonet. Anatom. pract. lib. 1. ſect. 2. obſ. 45. fol. ita. ejuſmodi liquorem lymphaticum à Chirurgo Baylly non tantum inter duram meningem, & cranium, ſed & in falce, & duræ meningis duplicatura, ad quinque circiter libras Medicaa repertum fuiſſe refert. Expertiſſ. Steph. Blancardus collect. phiſ. med. cent. 1. obſ. 73. fol. 65. ſe in ſeptem menſium abortu inter duram, & piam matrem magnam aquæ ſanguineæ latentem quantitatem animadvertiſſe memorat, cujus forſan cauſa, ut ait, fuerit præcedens matris lapſus: cerebrum autem ejus molle & aquoſum erat. Johannes Jacobus Wepferus exercitat. de Apoplexia hiſtor. 13. fol. 376. & hiſtor. 14. fol. 398. ſe non cavitates tantum cerebri, ſed & locum illum inter duas meninges plerunque vacuum ſero repleta inveniſſe narrat.

G. Fallopius obſ. à Franciſc. Michino edit. indicat ſe intra pueri cujuſdam ſenennis piam matrem, & cerebrum, ut & inter hujus gyros aquam conſpexiſſe. Andr. Veſalius lib. 1. de hum. corp. fabrica, bimulæ puellæ meminit in cujus cerebri ventriculis ſeptem menſium ſpatio novem aquæ libræ collectæ fuerint. Quamvis autem cerebrum ejus juxta verticem ita preſſum, & in ſe contractum reperiretur, ut membranam aliquam craſſiorem referret, & genuinæ cerebri membranæ ſibi adeo eſſent contiguæ, ut unum, idemque corpus viderentur, cerebellum nihilo ſecius, ejuſque baſis, & nervorum proceſſus naturaliter ſe habebant, quare puellæ ad finem uſque vitæ mens ſana fuit. G. Fabrit. Hildan. cent. 1. obſ. 10. fol. 19. pueri cujuſdam mentionem facit, cui caput in tantam excreverat molem, ut ejus rotunditas ulnam & quartam ejus partem, altitudo autem ab aure ad aurem totidem æquaret longitudine: is autem non ita natus fuerat; ſed cum ſeptimum ætatis menſem vix attigiſſet, caput mirum in modum ei tumeſcere cœperat. Intra triginta autem menſes paulatim ad dictam magnitudinem excreverat, unde puer in lethargum inciderat,

nec

Digitized by Google

nec ita diu puſt obierat. Diſſecto cranio in duobus anterioribus cerebri ventriculis aqua cryſtallo lucidior ad libras Colonienſes 18. apparoit. Hæc autem non ventriculos tantum, ſed & ſubſtantiam cerebri diſtendebat, ita ut totum cerebrum (cerebellum excipit Hildanus) in ſacculum extenderetur, unde circumvolutiones, gyrive cerebri, ſurgentibus omnibus, non apparuere. Dura & pia matres integræ erant, atque ita dilatatæ, ut totum cerebrum cooperirent: cranium ſimiliter dilatatum erat, ſed paſſim membranoſum potius, quam oſſeum, nec reperiebantur meatus, per quos ſeroſus ille humor ad caput delatus fuerat, quantumvis accurate conſpicerentur omnia. Cur autem, dicet quiſpiam, hoc, quidquid eſt liquoris, in cerebri ventriculis apoplexiam non producit? Reſp. Quia aliquo modo eſt ſpirituoſa reſpectu aliarum aquarum, & coagulationis expers, adde quod ſenſim in cerebro colligatur, & non ſubito; ſenſim enim ibi collecta ſenſim quoque poros, tubuloſque cerebri dilatat, & non comprimit, vel obſtruit, ut quidem fieret, ſi uno impetu fuiſſet collecta. Idem Hildanus cent. 4. obſ. 10. fol. 294. pueri cujuſdam quintum ætatis annum nondum prætergreſſi meminit, cujus capitis circumferentia continebat pedes Geometricos duos, cum ſeſquipede, & pollice, altitudoque eadem erat: cranium utcunque durum erat, & nonnulli quibuſdam locis membranoſum, reliquæ vero corporis partes proportionem pueri ejus ætatis obſervabant, non ita, ut hydrocephalorum ſolent eſſe corpora, extenuata. Ingenio puer ſtupidus admodum erat, viſu, audituque, nec non loquela deſtitutus: Id vero malum ex eo provenerat, quod circa annum ætatis ſuæ primum morbo laboraſſet graviſſimo, & acuto. N. Tulp. obſ. med. l. 1. c. 24. fol. 49. de puero memorat quinquenni è cujus capite poſt mortem eductæ fuerint quinque aquæ libræ, quibus effuſis omnia adeò vacua apparuerint, ut plerique Medicorum præſentium, ſed præpropere, hic caput ſine cerebro conſpici judicaverint. Tale autem hydrocephali exemplum affert. Theod. Kerckring. obſ. Anat. 46. fol. 102. & Zacut. Luſitan. prax. Med. admir. lib. 1. At oculi acie illuc penitius directa, ſatis perſpicue liquebat non defuiſſe cerebrum, ſed amiſſa figura globoſa, formam convexi fornicis induiſſe, ut inſtar membranæ craſſioris undique arcuatæ diſſolutorum oſſium circumferentiæ adhæreſceret, quali etiam modo ſe habuiſſe puellam Andr. Veſalii, de qua loco adducto, idem affirmat.

Demonſtravit an. 1666. D. Joh. Hornius Anat. Profeſſor Leydenſis hydrocephalum pueri anni unius è quo aq. ℥ 36. hauriebantur. Th. Bartholin. cent. 1. hiſt. 20. fol. 40. exemplum habet pueri quinquennis hydrocephalo laborantis, cui caput tantæ molis erat, ut tria adultorum ſuperarit, circumferentia ulnam æquans cum quadrante, duaſque ſpithamas altum, fronte ita elevata, ut oculorum orbitæ mediam faciei partem occupare viderentur. Suturæ laxatæ omnes à ſummo capite ad occiput, & in utroque capitis latere. Nulla verba articulata proferre, nec ciborum quicquam manducare potuit, quia ſuperior dentium ſeries longè ab inferiori propendebat. Os perpetuò madebat ſero copioſo affatim è capite profluente. Pedes ſuſtinendo corpori impares erant. Hoc autem malum inde ortum arbitratur Barthol. quod matri pauperculæ, quæ undecim ſine labe tali pepererat liberos, quum hunc utero gereret, præter conſuetum morem gravia omnia eveniſſent, uteruſque adeò intumuerit, ut prono in terram corpore progredi fuerit coacta. Plura hujuſmodi habent M. Aurel. Severinus de noviſſ. obſ. abſceſſ. c. 9. Schenck. pag. 11. & 12. Paulus Æginet. lib. 6. c. 3. Ætius tetrab. 2. ſerm. 2. c. 1. Philip. Ingraſſ. lib. de tumor. præter naturam tr. 1. c. 1. fol. 380. Nonnunquam dimidiam tantum capitis partem occupat hic hydrops, cui rei bina profert N. Tulpius obſ. Med. lib. 1. c. 25. fol. 50. liquorum, vel in dextro, vel in ſiniſtro cerebri ventriculo hærentium exempla: in quorum alterutro ſe ultra duas aquæ libras tam ſtrictè uni iſti parti incluſas vidiſſe ait, ut altera illæſa planè eſſet, & integra.

Differunt autem hydrocephali ratione temporis, vetuſtatis, & magnitudinis. Nonnulli ſe ante partum in utero materno manifeſtant, ſive ex imaginatione, ſive lapſu matris, aut ipſius fœtus incommodo intra uterum ſitu orti, vel etiam matre nimis craſſis alimentis, aut fructibus, aliiſve refrigerantibus utente, unde ſanguis ejus nimis evadit craſſus, & tardus, vel etiam, quando illa tempore gravidationis aliis obnoxia fuit morbis. Balduinus Rooſſæus de extract. fœtus c. 23. Goudæ anno 1562. ſe puerum quendam vidiſſe hydrocephalo laborantem ſcribit, cui mortuo in lucem prodeunti caput toto corpore fuerit gravius; cujuſmodi plura extant apud Helvvigium obſ. phyſ. med. 3. fol. 9. Joh. Lechel. ephem. German. decur. 1. ann. 1. pag. 138. necnon Stephan. Blancard. collect. med. phyſ. ut de morb. puteor. fol. 208. Nonnulli poſt nativitatem demum ſerius, citiuſve ſe manifeſtant hydrocephali, quamvis raro, vel non adeo magni conſpiciantur in illis, quorum crania jam omnino clauſa ſunt, quia oſſa tunc ſolidiora evaſere, & per conſequens intus contento liquori non facilè cedunt. Hujuſmodi autem pueri prius obirent, quàm ſemel occluſa crania dehiſcerent, quamvis G. Fabrit. Hild. cent. 3. obſ. 19. exemplum habeat juvenis cujuſdam 18. annor. cui monſtroſum valdè erat caput; rotunditas enim ejus duos pedes Geometricos, & pollices decem continebat, altitudo capitis ejuſdem erat magnitudinis; reliquum corpus, imprimis pedes (qui contorti erant, & retracti) & crura extenuata erant; cranium autem non membranoſum, ut plerumque hydrocephalorum eſſe ſolet, ſed durum; ſolidumque Mente non uſque adeo conſtabat: loquebatur tamen ſatis diſtinctè, comedebat avidè, & multum; ſed mirum in modum ipſum à morbo epileptico vexari referebant Parentes. Caput verò accreſcere inceperat tertio ætatis anno, cum morbo quodam liberatus eſſet acutiore. P. Borellus hiſt. & obſ. rar. cent. 1. obſ. 38. fol. 43. de puella quadam 12. ann. nata narrat, quæ maximo continuoque verticis, ſuturæque coronalis diu laboraverat dolore ſine febri tamen, tumoreve, aut rubore, cuique remedia omnia utiliora incaſſum admovebantur, ita ut tandem mors finem miſeriis, & doloribus ejus impoſuerit. Aperto autem capite, abſceſſus repertus fuit naribus, & infundibulo cerebri inhærens, è quo aq. clariſſima cum impetu ad libras duas exivit quaſi è fonte ſcaturiens, & in altum proſiliens: cauſa verò hujus mali fuerat, quod quinque vel ſex ante morbum menſibus ſcabiem capitis, ſive achores paſſa à Monachis quibuſdam malè curata fuiſſet remediis repellentibus, frigidiſque unguentis, unde caput refrigeratum, ſeroſitateſque in eo cumulatæ fuerint. Zacutus vidit hydrocephalum in puero decem annos nato. Roget quiſpiam cur magis affectus ille in infantibus quam

adultis obſervetur? Ratio eſt, quia tunicæ arteriarum iis ſunt molliores, atque pori, tubulique anguſtiores, nec motus ſanguinis tam efficax. Interim quoque arteriarum facilius dilatantur, & particulæ craſſiores in cerebrum deponuntur. Quæritur autem, annon & in brutis reperiantur hydrocephali? Eos in vitulis, bobus vacciſque obſervavit Joh. Jacob. Wepfer. exercita. de Apoplexia fol. mihi 69. & Thom. Barthol. act. Hafn. tom. 1. pag. 249 indicat quæ idem Wepferus, Colonos id animadvertere poſſe in brutis, quando in pratis vertigine corripiuntur, teſtaturque ſe audiviſſe apud Subſylvanos in Helvetia frequentem hunc boum eſſe morbum, ac ſe vertigine prodere. Addit & bubulcos eſſe, qui ipſi medeantur. Hi primo malleolo poſt cornua pulſant, ubi ex ſono aliud vacuum ſpatium, ac vulgo ſunt in craniis bubulis, percipiunt, eumque mox perterebrant, ac foramini pennam inducunt, & attracto ſpiritu veſicas hujuſmodi extrahunt. Si in ſuperficie exiſtat prompte ſuctioni cedit; ſi autem profundior, & cerebro immerſa ſit, ſucceſſu fruſtrantur. Ac tum quidem quantocyus bos mactandus eſt. Idem hoc modo multa animalia curata fuiſſe ait, memoratque quum juvenca in paſcuis crebrius vertigine corriperetur, ſe mactatæ caput, in quo cauſa mali latuerat, forte fortuna obtinuiſſe, quo aperto, ac cerebro denudato, ſiniſtrum latus ſub ſyncipite tumidius & mollius reperiſſe; quod cum durius attrectaſſet, proſiliiſſe aquam limpidiſſimam, faciemque ei conſpurcantem. Poſt quod, inquit, tumor ſubſedit. Divulſo autem cerebro ad corpus uſque calloſum ventriculum ſiniſtrum aperuit, invenitque veſicam tenerrimam, totam anteriorem ejus partem occupantem, quam citra ulteriorem lacerationem integram extraxit, ovum gallinaceum magnitudine ſuperantem. In ventriculo, verticem verſus ſuperius, & infra, aſperitas leviuſcula ubi veſica annata erat, apparuit, ac ſi ſeminib. papaveris albi aſperſus fuiſſet; Ventriculus autem ſiniſter duplo major erat dextro: in anteriore parte ſuperior ejus pars, & lateralis tempora verſus, propter extenſionem, tenuis vix cultelli dorſum æquavit: cætera omnia in cerebro ſana erant. Similem, at paulo minorem veſicam idem Wepferus in bovino cerebro, dextri ventriculi anteriori parti undique accretam ſe inveniſſe ait, in cujus fundo mucus inſtar ſedimenti craſſioris, atque candidi lapilli, tanquam creta friabiles, ſubſederant. Si quis quærat, quo pacto liquor ille in cerebri cavitates perveniat: dicendum eſt, varias circa illud phænomenon occurrere conſiderationes, litemque adhuc ſub judice eſſe. Exiſtimant Riolanus, Regiuſque poros in dictis cavitatibus exiſtere, humoremque illum à circumferentia cerebri ad punctum, hoc eſt, ad cerebri cavitates tranſire; hæc tamen opinio à Wepfero fol. 60. refutatur. Thom. Bartholinus lib. 3. cap. 6. anatom. reform. negat ibidem poros eſſe conſpicuos, & etiamſi darentur, facillimè, utpote minimi, obſtruerentur, unde hic illic defectus in ſenſibus, aut etiam apoplexia oriretur. Statuunt alii malam hoc internè ex debili cerebri calore originem ducere, quia hoc valdè refrigeratum, humectatumque nutrimentum ſuum debitè præparare, humoreſque ab infernis partibus illapſos ſufficienter tranſpirare non poteſt. Quidam autem arbitrantur vitium hoc externè à quadam violentia, lapſu, alliſione, contuſione, dura, imperitaque obſtetricum contrectatione in partu, vel alio quodam violentiori modo provenire, unde cerebrum puerorum lædatur rumpanturque lymphatica vaſcula, ſicque magna tandem lymphæ colligatur copia, qua nondum occluſum, tenerumque cranium ſenſim extendatur; unde etiam fiat (ut aiunt) ut morbus iſte in pueris magis, quàm adultis reperiatur. Nonnulli etiam vaſis lymphaticis obſtructis, hydrocephalum produci autumant, unde lympha, ceſſante circulatione, aquoſi cauſa ſit tumoris. Nonnulli quoque opinantur aquam illam ex arteriolarum extremitatibus, vel etiam per modum tranſudationis ibidem colligi. Hydrocephalus autem externus meo quidem judicio, quod tamen meliori nihil derogare opinioni velim, à ſuperfluo pleromque quodam humore provenit, qui ex arteriarum extremitatibus, vaſiſque lymphaticis procedit, vel propter illorum abundantiam, vel obſtructionem, vel etiam tardiorem ſanguinis intra arterias motum à viſcoſo, craſſoque humore ſanguini mixto ortum, unde hic neceſſario minori vi in vaſa lymphatica propellitur: quamvis etiam fieri poſſit, ut tenerum necnon poroſum valde infantis caput ab aëre frigido non bene defenſum fuerit, unde humores in vaſculis lymphaticis facilius condenſantur, ſicque ad motum evadunt ineptiores vaſis ipſis magis, magiſque intumeſcentibus. Hydrocephalum hujuſmodi externum provenire poſſe ab arteriarum extremitatibus vel hinc magis pateſcit, quod tales hydrocephali non tantùm à violentia, aliave cauſa exteros naſcantur, ſed & quod in iiſdem limoſa quædam, vel ſanguinolenta, turbulentaque ſemper reperiatur lympha, cùm tamen in internis hydrocephalis ea clara ſemper, & limpida appareat, hanc ſententiam confirmat præter alios Epiphan. Ferdinandus *hiſt.* 21. *fol.* 66. Si verò quiſpiam dubius roget, undenam contigerit, ut in cane Richardi Loweri tr. de corde c. 2. pag. 123. ligata vena jugulari, omnes ſupraſit; muſculi, & glandulæ liquido, pellucidoque repleti fuerint ſero? Id fortaſſe contigit, quia ſanguine per ligatam venam jugularem verſus inferiora non retrogrediente, ſed in ipſa arteria manente, per poros tunicarum arteriolarum, quæ in extremitatibus non duplices, ſed ſimplices ſunt, non niſi purum ſerum tranſcolatur; illarum enim arteriolarum textura tranſcolationi tenuis ejuſmodi humoris ſatis idonea eſt. Quantum autem ad internum attinet hydrocephalum, lympha in cavitates cerebri, aliumve capitis locum eodem defertur modo, quo ille humor, qui in aliis corporis partibus producit hydropem, ut in tunicis viſcera circumcingentibus, teſticulis tam virilibus, quàm fœmineis, *peritonæo* &c. in quibus ultimis partibus multoties quidem centum, & quod excedit, aquæ libræ fuere repertæ. Veroſimile eſt hoc, quidquid eſt lymphæ, per arteriolas in glandulas cerebri corticales delatum, ibidemque ſeparatum per canaliculos (eodem planè modo, ut in renibus aliiſve corporis partibus humores ſequeſtrantur) ad cerebrum deduci, eſtque hæc hydrocephali lympha ejuſdem planè naturæ, cujus eſt illa, quæ in ventriculis cerebri ſanorum hominum ſemper reperiri ſolet, quemadmodum abunde è ſapore & colore colligitur, qui humor naturaliter ſemper à ſubſequente novo inde propelli ſolet. Verùm quorſum ille, cavitatibus cerebri irrigatis, in ſanis deferatur, an ſcilicet ad naſum, ſive oculos, aureſve, aut oris cavitatem, non adeo exploratum eſt. Joh. Leebelius Ephem. Germ. decur. 2. an. 2. obſ. 178. fol. 363. exemplum habet pueri maſculi, cui recens nato caput hydrocephalo obſidebatur, cujuſque non multo poſt mortui totus cerebri cortex non excedebat

debar calami ſcriptorii craſſitudinem, quo ſeparato, loco ventriculorum offendiſſe ſe ait amplam quaſi veſicam limpidiſſima, & inſipida aqua repletam, quantitate uncias 50. excedente, neglecta ea, quam ſpongiæ, & linteamina imbiberant; effuſa autem hac collapſi cerebri ventriculi manifeſto docuere illam in utrumque ventriculum per corticis quoſdam tubulos, à recentioribus Anatomicis paſſim deſcriptos deſtillaſſe, ac undique ſui copia cerebri ſubſtantiam, cranium, pericraniumque extendiſſe, atque capiti illam deformitatem produxiſſe. Fieri etiam poteſt, ut abſceſſus, ſive veſiculæ aquoſæ in cavitatibus cerebri tam brutorum quàm hominum repertæ primo ex aliis parvis veſiculis plexui choroideo annexis conflentur: quia glandulæ illæ tunc etiam tumidæ ſunt & induratæ, quæ ſucceſſu temporis ita accreſcunt, dum ſuperfluus humor propter obſtructionem revehi nequit. Ita Williſius glandulas illius plexus ſæpe ſe vidiſſe teſtatur tumidas. Scribit etiam Franc. Sylvius diſput. 4. ſe glandulas illas in ſolis morboſis reperiſſe; forſan quia tunc temporis ſuperfluo humore tumefactæ melius conſpici potuerint. De glandulis hiſce agit quoque Wharthon. Adenogr. cap. 24. fol. 142. ut & Theodorus Kerckringius obſerv. 10. pag. 29. Teſtatur D. Fred. Ruyſch. Medicus, & Anatomicus Amſtelodamenſis experrtiſſimus ſe in diſſectione cadaveris cujuſdam fœminei glandulas copioſas magnitudine ſem. milii reperiſſe plexui illi annexas. Joh. Jacob. Wepferus pag. 375. ſe non cerebri tantum cavitates humore plenas, ſed & ipſum plexum ſanguinis ferè expertem vidiſſe ait, in quo multæ conſpectæ fuerint glandulæ, ſed albicantes, limoſæ, tactuque duræ; fol. autem 415. ſe obſervaſſe tradit varias hydatides tam in ſiniſtro, quam dextro plexu chorideo, necnon fol. 410. ſe varias in plexu dextro hydatides animadvertiſſe ſcribit, quarum quædam piſo majores fuerint, ut & pariter in ſiniſtro, quarum una avellanæ nucis magnitudinem exceſſerit. Quando itaque liquor hic vaſculorum lymphaticorum præter conſuetudinem, & naturam viſcoſa quadam ſanguinis materia incraſſatus eſt, obſtructionemque ibidem produxit, vaſa lymphatica continua ſubſequentis lymphæ preſſione tandem rumpuntur, ſicque liquorem ſuum inter membranas effundunt, & receptaculum quoddam ibidem efficiunt, vel etiam inter vaſorum lymphaticorum valvulas hydatides producunt. Contingit etiam, ut extremitates arteriarum à viſcoſo quodam humore ſint obſtructæ, vel vaſculum quoddam alicubi tumore quodam prematur, unde ſanguinis circulum ſuum per arterias abſolvere non valentis tenuis, & aquoſus liquor extra ipſas per poros tranſcolatur, qui ita hydrocephali interni cauſa eſt. Sunt qui dubitent an in cerebro vaſcula dentur lymphatica, verum teſtatur epiſtola quadam Steno ſæpius ſe vaſcula quædam lymphatica circa glandulam pinealem animadvertiſſe, quæ, ut ait, totidem forſan viæ fuere lymphaticæ humectationi ventriculorum cerebri deſtinatæ. Et, ſiquidem eadem in pectore, abdomine, aliiſque externis membris reperiuntur, non ita erraverit forte an, qui nec caput ipſis deſtitui dixerit, hoc enim inſtar gazophylacei cujuſdam humorum, utpote lymphatico liquore, arteriiſque liquorem iſtum advehentibus abunde ditatur. Ita ut dubitare non liceat, quin caput aquæ, ac thorax, venterve, aut alia corporis exteriora membra, ſuis ſcateat vaſculis lymphaticis. Ac quamvis nulla adhuc cerebro reperta ſint hujuſmodi vaſcula, non tamen non exiſtere dicendum erit. Sed quænam quæſo; fuit cauſa, cur infimæ corporis partes illius, de quo retuli, ut & in aliis, quæ adduxi, exemplis, adeo fuerint macilentæ? Nos cauſam fuiſſe putamus, quod durante hydrocephali accretione, ille parco admodum, imo ſæpe nullo uſus fuerit alimento, ſolo matris lacte contentus. Accreſcente itaque capite, reliquæ corporis partes decreſcebant, quod nutrimento deſtituerentur, quemadmodum aliis partibus, nutrimento alio delato, accidit. Conferatur obſ. 49. tom. noſtri primi, ubi de magno liene. Sic etiam refert Thom. Barthol. Act. Med. Haffn. vol. 1. obſ. 92. Quomodo D. Borrichius duarum gallinarum, quas macreſcere quotidie & ſine manifeſta cauſa, ſuppetente licet ſagina largiori, oppido attenuari videbat, in conſpectum prolata viſcera omnia flaccida, & exſucca, præſertim quæ in abdomine continebantur, reperit. Solum ibi hepar præter morem imminens, adeo non videbatur imminutum ut plus, quam decuplo auctius cerneretur, & quod accedit, pinguiſſimum: quale quid etiam obſervarunt. Joh Læſel, in tenuum ſcrutinio, Olauſque Rubecq. obſ. anatom. Quod autem in gallinaceo genere virium deprehendit, id in anſeribus deliciarum loco in cænis antiquorum æſtimatum fuit. Hinc *Martialis lib. 13. Epigram.* 58.

Aſpice quam tumeat magno jecur anſere majus
M.ratus dices, hoc, rogo, crevit ubi?

Juvenalis Satyra. v.

Anſeris ante ipſum magni jecur anſeribus par.

Certum autem eſt liquorem hydrocephali è ſucco quodammodo conſtare nutritio; idem enim ſatis lentor, qui poſt ejus evaporationem animadvertitur, demonſtrat. Infimarum partium marcor forſitan inde quoque ortus fuit, quod ſanguis iſtarum partium craſſior plerumq; minuſque ſpirituoſus exiſtat quam ſupremarum, nec non quia ille per ſecretionem magnæ copiæ tenuis liquoris in capite aliquanto craſſior factus, obſtructione inde in vaſculis ſuborta, infernas partes tam bene nutrire nequeat, vel denique, quia tubuli nervorum aliquomodo preſſione lymphæ ſunt obſtructi, unde ſpiritus ſatis abunde in partes, pro circulatione humorum nutrientium propaganda influere nequeunt. Puer autem ille ſenſum viſum amiſit, quod tubuli nervorum opticorum paulatim magis, magiſque materia viſcoſa intus contenta obſtruerentur, vel etiam nimia ejus quantitate comprimerentur.

De ſignis, prognoſique hydrocephalorum legi poterunt Paul. Ægineta lib. 6. cap. 3. D. Sennertus lib. 1. prax. part. 1. cap. 28. necnon Ambroſ. Paræus lib. 7. oper. Chirurg. cap. 1.

Dicendum reſtat, an hydrocephalus queat curari? externus quidem facilius curatur, ſed internus, præſertimque locum habens in ipſis cerebri ventriculis, nulla eſt ſanabilis arte, teſte etiam Galeno lib. med. introduct. Quum autem medico conſiſtat in medicamentorum internorum uſu, longoq; tempore ea aſſumi debeant, difficile ad eorum aſſumptionem adducentur infantes. Balth. Timæus lib. 5. de morb. infant. caſ. 5. fol. 144. dicit ſe puellam bimeſtrem ſanaſſe, quæ tumore capitis inſigni, & pellucido, ejuſdem undique coloris afficiebatur, tumor in altum elevatus tactui cedebat, rurſuſque aſſurgebat ſ compreſſus aquæ fluctuantis motum prodebat ſine dolore. Ab humore autem ſeroſo extra cranium, in-

tes

tes cutem, & pericranium collecto, tumotem hunc excitatum fuiſſe ſigna modo enumerata ſatis oſtendiſſe ait, ſenſim autem, & in utero materno coacervatum eſſe ſerum eaiude collegit, quod mater alioquin valetudinaria, & ad hydropem diſpoſita, toto geſtationis tempore potu cereviſiæ tenuis, ſive ſecundariæ nſa, multum aquoſi, & ſetoſi humoris cumulaviſſet. Quare nutricem ſanam, & boni habitus ſubſtituendam ſuaſit, cumque infanti teoello ea medicamentis internis nihil adhiberi poſſet, eaternis agendum eſſe cenſuit, impoſito ſequenti cataplaſmate, cujus ſolius uſu aliquandiu continuato ſenſim diſparuit tumor. ℞. Pulv. rad. cucum. aſinini [illegible], iridis an. ℥ß. ſem. cumini ℥j. far. fab. ℥ij. mell. anthol. q. ſ. f. cataplaſma capiti raſo calide applicandum. Laz. Riverius obſ. med. à Sam. Formio communicat. pag. 350 infantis recens in lucem editi, hydrocephaloque laborantis meminit, qui totum caput, cum magna ſututarum dilatatione occupabat, dicitque ſine ullo impedimento, aut alio remedio hunc ſe curaſſe, ſola ſcilicet faſcia Guidonis in formam cucuphæ concinnata, qua totum caput obvolutum fuerit. Hæc autem faſcia, Gallis *Capeline de Guidon*, quotidie renovabatur, & intra 15. aut 20. dies tumotem prorſus evanuiſſe tradit. Circa hydrocephali curationem inquit Steph. Blancardus lib. de morb. puer. fol. 208. optimum eſſe exiſtimo, ut caput valde calidum ſervetur, ſique infantes in cunis decumbant, calidus aliquis lapis, vel arena calida circa caput ponatur, unde obſtructiones iterum relaxantur, & lympha liberum acquirit tranſitum; ſudorifera quoque, ut cenſet ille, hoc caſu utilia ſunt. Idem collectan. med. phyſ. cent. 3. obſ. 47. fol. 248. exemplum habet hydrocephali cujuſdam in ſutura lambdoide ſiti, magnitudinem æquantis panis albi, quales binos argenteorum [illegible] minimo noſtrates emunt, qui fotu quodam ab eodem deſcripto, præmiſſa corporis debita evacuatione, ſublatus fuit. H. Montuus Puetor. Pragmat. cap. 8. Opifici cuidam inſtat bovini caput intumuiſſe memorat, ita ut eo tota facies, naſuſque contegeretur. Huic autem conſuluere, ut ligneum in os immitteret fruſtum, quo facilius reſpiraret. Atque ita quidem porro avertentibus à capite remediis, ſobriaque vivendi lege percuratus eſt. De puero ſeaenni ſanato vide Ephem. Germ. ann. 1. pag 137. Quæritur porro, an hydrocephalum, curandi gratia, incidere fas ſit? N. Tulpius obſ. med. lib. 1. cap. 25. fol. 51. binis hydrocephalia dimidii capitis, de quibus ſupra, Chirurgum varia inuſſiſſe ulcera, cutemque non uno diſſecuiſſe loco, ſed utrumque, æquè improſpere ceſſiſſe ait, exſtillante humore magis guttatim, quàm tam effusè, ut levaret cerebrum & exhauriret fontem, vitalem calorem alioquin certo extincturum. Deinde, etiamſi aq. majori copia ea cerebri cavitate ſimul effluxiſſet (quod tamen iſto modo fieri nequit) alia tamen in effuſæ locum ſucceſſiſſet: adde, ſi malum diu duraverit, crania valde diſtenta, & aucta eſſe, unde poſtea collabi nequeunt. Non minus infelicem eventum habuit infans quidam, de quo Schenk. obſ. med. lib. de monſtroſ. cap. conformat. Ex Joh. Franc. phyſ. Camicenſi fol. mihi 18. G. Fabrit. Hild. Cent. 3. obſ. 17. fol. 198. exemplum habet infantis cujuſdam, cui cum tertium ætatis menſem vix abſolviſſet, caput paulatim accreſcere cœperit, ita ut infantuli caput antequam ipſe octavum ætatis menſem attigiſſet, magnitudinem capitis cujuſvis hominis longe excederet; uſque adeo namque aqua limpidiſſima extendebatur cranium, ut cutis, omneſque ſubjectæ partes pellucidæ redderentur, & poſita ea adverſa parte candela, aut ad radios ſolares collocato capite, aqua facillime conſpiceretur: Interim Chirurgum juvenem, ingenioſum tamen ſatis, in conſilium adhibuerant, qui, inciſo bregmate dextro, aquæ claræ ad libram unam circiter, prima vice extraxit, mox turundam impoſuit, & emplaſtro quodam vulnus obturavit, ſed quia caput aqua valde turgebat, ita ut ea continue, & copiosè effluetet, vires infanti adeo fuere debilitatæ, ut intra horas 36. è vita diſceſſerit. Periculoſa itaque valde eſt cranii apertio, & aquæ evacuatio, nec ſine ratione; continetur enim, inquit ille, aqua ipſis cerebri ventriculis, ideoque ſi quis illam educere tentet, meninges ſimul, & ſubſtantiam cerebri incidat, neceſſe eſt: cerebrum etiam, præſertimque partes ejus internæ, liquore iſto, præcipue ſi diutius ibidem hæreat, adeo debilitantur, ut materia nutriens illuc deducta in laudabile mutari nequeat nutrimentum. Hanc quoque ob rationem Cæſ. Arant. lib. de tumor. ſectionem in hydrocephalis internis non admittit; ut nec P. Ægineta lib. 6. c. 3. neque M. Aurel. Severinus Chirurg. effic. part. 2. fol. 135. Nonniſi externi itaque incidendi erunt hydrocephali, nec quicquam adhibitis exterioribus, interioribuſque remediis, approbante ipſomet Galen. lib. med. introduct. c. 18. dum dicit hydrocephali pericranium duabus, vel tribus, prout ſcil. id magnum fuerit, inciſionibus aperiendum eſſe, quæ tres lineæ ſecundum Æginet. l. 6. c. 3. inſtituendæ ſunt ad figuram literæ H. Idem Paræus affirmat lib. 7. c. 1. necnon Epiph. Ferdin. hiſt. med. 21. fol. 67. ut & M. Aurel. Sever. G. Piacentinus, Foreſt. &c. Carol. Piſo ſect. 2. part. 1. de morb. cap. ext. ab illuvie ſeroſa c. 1. fol mihi 52. ſe ejuſmodi hydrocephalum ſenis cujuſdam multis tam internis quàm externis remediis incaſſum adhibitis, fonticulo occipiti inuſto percuraſſe ſcribit. Joh. Bapt. de Lamzvverde obſ. ad armament Chirurg. obſ. 33. fol. 253. hydrocephalum quendam in muliere quadrageneria curatum fuiſſe ait, cui diu crudeli capitis dolore interno detentæ, tandem media hyeme caput extrinſecus tumore œdematoſo in tantum excrevit, ut duplo fere majus videretur, & oculi amplius aperiri non poſſent, auteſque ad pollicis craſſitiem intumeſcerent. Per quam humorum metaſtaſin internus, acutuſque dolor externus evaſit, multoque levior. In curatione autem caput variis vulnuſculis lanceola factis hic illic perforari ſe juſſiſſe dicit, è quibus ſeroſus liquor copiosè exſtillavit, ſicque caput paucis diebus multum detumuit; adhibitæ etiam fuere fomentationes, & cucuphæ è cephalicis calidis, ac diſcutientibus confectæ, & ſic ægram convaluiſſe affirmat. Hoc autem malum infantibus, inquit, raro, ſed adultis rariſſime accidit. *Cornel. Stalp. obſ. rarior. cent.* 2.

De periculoſa hydrocephali apertione.

Aquileæ ad Rhodanum fluvium, in ditione Reip. Bernenſis ſuperiori anno 1608. puellus ex parentibus honeſtis, corpore quinetiam ſatis bene conſtitutis & temperatis natus fuit, niſi quod mater quæ antea, ſi recte memini, bis utero geſtaverat, etſi natura ſatis robuſta, totum tamen geſtationis tempus præter conſuetudinem corpore aliquo modo imbe-

Digitized by Google

imbecillior fuerat. Nihilominus, nato infantulo, nulla deprehenſa fuit in ipſo deformitas, aut vitium in conformatione, omniaque ut videbantur, ſecundum naturam ſeſe habebant, præter oculum ſiniſtrum, qui aliquo modo depreſſior altero videbatur. Quum vero tertium menſem ætatis vix abſolviſſet, caput paulatim accreſcere cœpit, ita ut antequam infantulus octavum menſem ætatis attigiſſet, magnitudinem capitis cujusvis hominis longe excederet, ita enim aqua limpidiſſima extendebatur cranium, ut cutis omneſque ſubjectæ partes pellucidæ redderentur, & poſita ex adverſa parte candela, aut ad radios ſolares collocato capite, aqua iſta facillime conſpiceretur in capite, Interim etſi infans continuo valde moroſus eſſet, lactabat nihilominus, & alimenta infantium more ſumebat, quibus tamen corpus minime nutriebatur; ſed nutrimentum totum ad caput differebatur. Porro cùm genere & virtute vere nobiliſſimus vir, Dn. Antonius ab Erlach, ejus loci nomine Reip. Bernenſis pro tempore præfectus prudentiſſimus, fautor meus omnimode obſervandiſſimus, hujus rei Inſpectionem ocularem ipſemet habuiſſet, meque rerum raratum curioſum agnoviſſet, menſe Martio proxime elapſo, ut ad ſe proficiſceret, per literas me monuit, idque ad eum finem, non ſolum ut infantulum ſuum hernia laborantem, quemque tunc ſub curatione habebam, viſerem, verum etiam caſum huncce infrequentem annotarem, ac conſilium imo & auxilium meum adferem. Sed quia Burgum Seguſianorum, Galliæ Provinciam; ad nobilem virum Dn. Jacobum Walley ictu Sclopeti graviter læſum, tum vocatus fueram, puerum huncce adire mihi non licuit.

Cæterum, interim dum per menſes aliquot Burgæ & Lugduni hæſi, Chirurgum juvenem, ingenioſum tamen ſatis, in conſilium adhibuerunt. Is inciſo bregmate dextro, aquæ claræ ad libram unam circiter pro prima vice extraxit; mox turundam impoſuit, & emplaſtro quodam vulnus obturavit, Sed quia caput turgebat aquis, ita ut & continuo & copiosè effluerent, vires adeo debilitatæ fuere, ut intra horas triginta ſex è vita diſcederet, cum menſes novem, & dies quatuor vixiſſet.

Hæc ex relatione ipſius parentis habeo. Quum enim viceſima die menſis Junii, Aquileam ad prædictum generoſum virum vocatus eſſem, parentem defuncti infantis, Jean Baptiſte Perraux nomine, advocari juſſit, qui coram generoſo viro Dom. Præfecto, omnia quæ acciderant, narravit.

Vides itaque, vir clariſſime, quam periculoſa ſit apertio cranii & evacuatio aquæ hydrocephali, idque non immerito. Continetur enim, ut ego bis in hydrocephalorum diſſectionibus obſervavi, aqua in ipſis cerebri ventriculis, ideoque ſi quis illam evacuare tentat, meninges ſimul & ſubſtantiam cerebri ut incidat, neceſſe. Hæc autem abſque mortis diſcrimine fieri non poſſe, etiam tyrones norunt. Quid igitur, inquies, erit agendum? Profecto ut ingenue fatear, morbum hunc planè incurabilem eſſe, cum ratio tum etiam experientia mihi ſuadet. Quoad experientiam, ſcio clariſſimum atque doctiſſimum Dn, Johan. Slotanum, apud Colonienſes Doctorem Medicum longe celeberrimum, in infantulo ſuo, cujus ad calcem obſervat. 10. Cent. 1, fit mentio, non ſolum omnem curam, diligentiam, induſtriam, atque ſcientiam ſuam adhibuiſſe, verum etiam aliorum in re medica clariſſimorum virorum per Germaniam, conſilium auxiliumque imploraſſe, ſed oleum, ut dici ſolet, & operam perdidit. In altero præterea infantulo, cujus in eadem obſervatione fit mentio, ſimiliter multa variaque medicamenta à viris doctis fruſtra adhibita fuere. Quod ad rationes ſpectat, nullus negare poteſt, morbum hunc magnum eſſe, ideoque juxta Hippocratem extremis indigere remediis. Extrema autem remedia ſunt ſectio, uſtio, evacuationes item fortes, & exquiſita victus ratio. Sed quis quæſo hujuſmodi remedia in tenellis iſtis infantulis adhibere auſus eſſet? Adeſt præterea tanta cerebri labefactio atque imbecillitas, ut non ſolum major pars nutrimenti ſui proprii in ſerum convertatur, verum etiam excrementa ſeroſa ex infimis partibus corporis recipiat: ſolent enim membra fortiora continuo ad imbecilliora demandare. Hinc accidit, quod reliquum corpus hydrocephalorum minime nutriatur, etſi membra nutritioni inſervientia, optime & ſecundum naturam ſeſe habeant, ut in iſtis diſſectionibus, quarum obſerv. 10. Cent. 1. fit mentio, obſervavimus Imprudenter itaque agunt illi, qui in hydrocephalis multa promittunt, ſectionemque tentant. Tibi quid videatur reſcribe. *Gulielm. Fabric. Hildan. Obſ. Chirurg. Cent. 3.*

Artificioſus Hydrocephalus.

Anno 1593. Lutetiæ Pariſiorum puer quindecim aut octodecim circiter menſium ætatis viſus eſt, cui capitis ita extenſa erat cutis, ut magnitudinem capitum infantulorum, quorum obſervatione decima Centuriæ primæ fit mentio, excederet, Parentes autem hujus infantuli ipſum de oppido in oppidum circumvehebant, ac ut monſtrum videndum exponebant, indeque maximum lucrum quæſtumve recipiebant.

Tandem vero cum concurſus hominum eſſet magnus, & magiſtratus Pariſienſis pro ſingulari ſua prudentia dolum malum & fraudem ſubeſſe ſuſpicaretur, parentes in vincula conjecit. Quæſtione adhibita, delictum crudele atque impium faſſi ſunt, nimirum ſe cutem capitis infantuli ſui, circa verticem ad muſculos uſque inciſiſſe foramine parvo, ac per illud ipſum (intra cutem & muſculos immiſſa fiſtula) inflaſſe, ac paulatim, & intra menſes aliquot (inflando ſingulis diebus aliquoties) cutem capitis Infantuli in iſtam extendiſſe altitudinem, cunctiſque hinc inde per Galliam, quæſtus faciendi gratia, viſendum exhibuiſſe.

Foramen autem ea induſtria fecerant, ut extracta fiſtula, cera aut ſimili aliqua materia illud facile obturare poſſint. Nefando ac immani ſcelere ſatis explorato ac cognito, parentes ambo morte mulctati fuerunt.

Hiſtoriam hanc nobiliſſimus Dn. Ludovicus Wallier, (qui ſe puerum huncce Pariſiis vidiſſe affirmat) præſente nobiliſſimo Viro Domino Philippo Deſtavaye, Domino de Molondins, mihi anno 1609. 23. Maii communicavit, eamque hic adjicere viſum eſt. *Idem ibidem.*

Hydrocephalus Incipiens Curatus.

Anno 1667. Hannoveræ curæ meæ ſubmittebatur puer ſex annos natus, huic in tantum caput auctum erat, ut mole vel Juvenis 18. annorum caput æquaret: totam verò cum naſo faciem occultaret, artus è contra & venter tabeſcebant. Ego primò omnium ſuadeo, ut quantum fieri poſſet,

baculo

baculo in or immiſſo illud apertum tenetent: hinc capite raſo ſingulis diebus, bis aut ter, caput oleo chamemelino in quo ſtæcbas Arabica, ſpica, lavendula &c. per aliquot dies infuſa erant, inongo, inde aqua vitæ Anhaltina abluo. Nonnunquam quoque aqnam St. Elliſabethæ Reginæ Hungariæ applico, linteiſque madefactis frequenter foveo. Utrique Cruri cauterium applico, corpus quater ſingulis ſeptimanis cum Syrupo diacnici purgo, in potu ſemper aliquid, de oleo tartari per deliquinm facti exhibeo, in cibo ſæpius aniſo, cumino, aneto ut utatur ſuadeo. Hoc modo, ſenſim caput detumuit, venter & artus nutritionem ſuam recipiunt, adeo ut intra duos menſea puer integræ ſanitati fuerir reſtitutus. *Alardi Herm. Cummii.*

Anatomicæ Inſpectiones.

Bogislaa Nicolai, &c. Sexto menſe gravída abortum rejecit, cætera non inelegantem, ſed à temporibus & fronte nucham verſus tumore ingenti deformem, qui mitræ Turcicæ ſimilitudinem gerebat: Mox tamen ſponte aperta propè ſiniſtram aurem cute, evacuataque inde aqua loturæ carnium ſimili, concidit & flaccida cute quaſi diſparuit, niſi quod immiſſo flatu eandem figuram turbinatam & ovalem nanciſceretur. Reſecta iſta in particulas membrana craſſiore, calvaria oſtendebatur naturali forma, ſicut in puerulis ſolet: E jugularibus autem venis, intra proceſſum oſſia jugalis temporum, ambiens & ſuturaa mendoſaa, ad os frontis uſque ſeſe oſtendebat, proximeque cum pericranio copulatus cernebatur, qui craſſitie ſtilum ferreum intortum referebat: Iconem non addo, illi hydrocephalo ſimilem, quam dedit M. A. Severinus de Abſceſſ. cap. 9. ut ovum ovo ſimilius non ſit. Th. Bartbolin. tract. de Cometa, pag. 97. ex communicatione Frideric. Hammerici Med. Helſingorenſis.

Auguſtæ Vindelicorum puellæ bienni caput in menſibua plus minus ſeptem ita increverat, ut nullum viri unquam viderim quod non mole illi cederet: fuitque is affectus quem veteres hydrocephalum vocarunt, ab aqua quæ in capite aſſervatur, ſenſimque colligitur: Qnanquam ea non inter calvariam & exterius ipſam ſuccingentem membranam, aut cutem, (ubi alias aquam reponi Medicorum libri docent) huic puellæ fuerit collecta, verum in ipſius cerebri cavitate, adeoque in dextro ſiniſtroque illius ventriculis, quorum cavitaa amplitudoque ita increverat, ut novem fere aquæ libras, aut tres Auguſtanar viri menſuras continuerint: Adhæc, ut cerebrum in capitis vertice, membranæ quaſi modo erat & quodammodo continuum cum tenui ſua membrana corpus, ita quoque calvaria fuit protſus membranea, tantaque duntaxat ſede oſſea, quanta calvariæ puellæ erat amplitudo, priuſquam caput extra modum increſceret: ea ferè ratione qua in nuper natis pueris frontis os & verticis oſſa conſtare cernimus, ubi illa alioquin mutuo ſunt contermina, & in admodum pueris inſigni intervallo amplitudineque viſuntur membranea: Cerebellum interim, cerebrique univerſa baſis ſecundum naturam habebant, uti & nervorum productiones: dein nullia protſus ſedibur quàm in cerebri ventriculis, adeoque atque dixi adauctis, aquam reperi, & puella ad mortem uſque ſenſibus omnibus integris eſt uſa: Et quoties caput, quum illum paucis ante mortem diebus conſpexi, ab adſtantibus movebatur; & nonnihil, quantumvis etiam leviter, erigebatur, gravis illico tuſſis puellæ moleſta fuit, cum difficili reſpiratione & totius faciei miro rubore, ſanguiniſque ſuffuſione & lacrymarum proventu: Reliquo corpore mediocriter habuit, etſi laxis infirmiſque, ſed non reſolutis tamen fuerit articulis, neque præſenti etiam inſigni macie, aut etiam ſeroſo in membris tumore, aut morbo comitiali, aut tremoris alicujur notis. Jecur cum paulo poſt mortem ſpectaretur, ſubpallidum, & nonnihil naturali alias jecore contractius duriuſque occurrit: Liene interim maximo & molli conſpicuo, perinde ac ſi jecoris vices aliquandiu obiviſſet: Adeo ut cum præſentibus Medicis nihil æquè admiratus fuerim ac tantam aquæ vim in cerebri ventriculis, abſque majoribur ſymptomatibus tamdiu collectam fuiſſe. *Veſalius Fabr. corp. hum. lib. 1. cap. 5.*

Diſſecabatur Lugduni Batavorum ann. 1666. Infans unius anni, à puero hydrocephalus: Ex hujus capite D. Van Horne extrahebat uncias 36. aq. limpidæ ſubſalſæ: quibua extractis adeo apparebant cuncta vacua, ut quia exiſtimare potuiſſet cerebrum hic planè deficere: ſed oculi acie eò penitus directa, apparebat cerebrum nequaquam deeſſe, ſed amiſſa ſaltem figura globoſa, induiſſe formam convexi fornicis & ab exuperante aqua ſequacem ejua medullam adeo fuiſſe diſtentam, ut inſtar alicujus craſſioris membranæ, adhæreſceret undique arcuatæ oſſium circumferentiæ, Ita tamen ut tam exterior cinereus cortex, quàm interior albicans medulla optime diſcerneretur. Præterea 1. ſub cute nulla conſpiciebatur pinguedo. 2. In thorace notabilis aquæ quantitar, illi quæ in capite continebatur ſimilis. 3 renes adhuc inæquales. 4. glandulæ pituitariæ & pinealir nullum veſtigium, in pavimento tamen cerebri notabantur aliqua filamenta nervorum, materia quadam mucilaginoſa obtecta, quæ credita ſunt eſſe filamenta ſeu propaginea nervorum ſexti paris. Ex obſervationibur Alardi Hermanni Cummii, Archiatri Brunſvicenſis in Miſcell. curioſ. ann. 1670.

Infantir octimeſtris hydrocephalo affecti à Cl. Hornio diſſecto capitis perimeter erat 1½. ulnæ: Tumor digito prementi cedebat, non remanente veſtigio; Cranii oſſa, quamvis hiabant ab invicem, eo quo pueris ſolent loco, ſolito tamen ampliora erant, magis tenuia, ita ut cultro commode ſecari poſſent; non multum abſimilia cornubus ex quib. lucernæ fiunt. Dura meninx cranio arctiſſimè annexa, aqua, nec inter cutem & pericranium & cranium, nec inter hoc & duram meningem, nec, quantum obſervari poterat, inter meninges, ſed intra ventriculos cerebri laterales continebatur; ejus quantitas octo pintas Leidenſes, ſive 156. uncias medicinales, h.e. tredecim libras excedebat: aqua erat limpidiſſima, nullo notabili ſapore prædita, niſi quod aliquantulum ore detenta, ſalſugine quadam linguam feriret: Cerebrum amplum, & pueri cerebro denſius duriuſque. Ejus anfractus omnes penitus obliterati, contra cerebri laminæ egregie diſtinguebantur, Cerebellum totum cerebro minus affectum, vaſa quædam per ſuperficiem cerebri ſerpentia ſanguine turgida, ſinus falcis ſuperior planè ſanguine vacuus: Cerebri ſinua laterales, quibua aqua continebatur, pro quantitate aquæ diſtenti, adeo ut totum cerebrum nonniſi ſaccus videretur. Glandula pituitaria flaccida & ſatis magna; glandula pinealis nulla inventa, neſcio an errore diſſecta ablatave: In plexu choroïde glandulæ nullæ obſervatæ: radix ſpinalis medullæ quaſi in filamenta fiſſa, quod memini in cerebria ovium aliquando obſervaſſe. Omnes ferè corporis glandulæ ſolito majores, meſenterium totum plurimis glandulis rubentibus, lenteſque parvas æquantibus conſitum. *Matthias Paiſenius in miſcell. cur. ann. 4. & 5. obſ. 197.*

Solutio continui contingit aliquando in cerebro à cauſis internis &c. Vera autem tanta eſt aliquando ut capitis junctutæ ſolvantur magno ſpatio: quod vidimus an. 1598. in filio Dom. Metindoli Aquenſis, è cujus capite diſſecto effluxit ingens copia ſeroſi humoris, qui in ventriculis & tota cerebri ſubſtantia incluſus manebat: Diſtabant autem ſuturæ 4. ferè digitis à ſe invicem. *Iacobus Fontanus pract. lib. 1. cap. 3.*

Vidi quatuor infantes hoc capitis affectu laborantes, è quo numero unum mortuum diſſecui: Et ſanctè teſtor cerebrum me repetiſſe pilam palmariam vix mole æquans: neque ſanatum vidi cui aquoſus humor partibus internis concluſus eſt magna copia: ſi verò partes exteriores obſidet, ſanationem non reſpuit: ſi ergo humor inter cutem muſculoſam & pericranium, aut inter hoc & cranium, ſi pauca inſit quantitate, reſolventibus tentanda ejus diſcuſſio. Si non ſuccedat, ad inciſionem tranſitus fiat, vitato muſculo temporali, expreſſo inde humore loturæ carnium ſimili: ater aliquando ſanguis concluditur: ſi contuſionis ſoboles ſit, ſanguinis grumi humori permiſti aderunt: humore vacuato, linteis diſcerptis inflictum vulnus oppleatur, factaque idonea ligatura, eaque arcta ad cicatricem deducatur. *Parens oper. lib 8. cap. 1.*

Decennis puer percuſſus eſt cum enſe in parte ſuperiore capitis; hic paſſus eſt vulnus ſatis magnum, cum inciſione oſſis, velaminum, & deperditione ſubſtantiæ cerebri, nam hæc exivit quantitate nucis juglandis: curatus convaluit citra noxam. Hic poſt tres annos, confluentibus ſuccis ad partem debilem, hydrocephalo correptus emoritur.

Apertum caput ſine cerebro eſt inventum: dura meninx in conſpectum apparuit duplicata, habebat tamen in ſe aquam limpidiſſimam, bonique odoris, quæ ab adſtantibus guſtata, inſipida videbatur: at in præſentia putrilaginis tantæ jucundum odorem perſentiri monſtroſum eſt, cùm ingens corruptio graveolentiam ex ſe prodat manifeſtam. *Zacutus, prax. admir. lib. 1.*

Coloniæ multoties inviſi puerum robuſtiſſimis parentibus natum, cui caput in incredibilem molem increverat, ita ut ipſius rotunditas ulnam & quartam partem ulnæ Colonienſis, ejuſdemque altitudo, ab una aure ad alteram, ulnam cum quarta parte excederet, non autem ſic natus erat, ſed cum ſeptimum menſem ætatis vix attigiſſet, cœperat ei caput monſtroſè exereſcere: nullus præceſſerat morbus, reliquum tamen corpus vitioſe nutriebatur: verum caput intra menſes 30. paulatim in illam magnitudinem accrevit, ac tandem puer in ſoporem lethargicum incidit, nec ita multo poſt obiit.

Cranio diſſecto, invenimus in duobus anterioribus cerebri ventriculis aquam cryſtallo clariorem, ad libras Colonienſes 18. illa autem non ſolùm ventriculos, ſed & ſubſtantiam cerebri diſtendebat, ita ut totum cerebrum (cerebellum excipio) in ſacculum extenderetur: hinc fiebat ut circumvolutiones & gyri cerebri non conſpicerentur, ſed turgerent omnia, dura & pia matres integræ erant, atque ita dilatatæ ut totum cerebrum operirent; cranium ſimiliter dilatatum erat, ſed paſſim membranoſum, potius quam oſſeum: tertius ventriculus anterioribus confuſus non apparebat: in quarto viſcidam quandam materiam, parva tamen quantitate invenimus, reliqua in cerebri baſi ſecundum naturam erant, nec reperiebantur meatus per quos ſeroſus ille humor ad caput delatus fuerat, quantumvis accurate diſpiceremus omnia: Partes vitales & naturales perquam ſanæ erant, unde earum functiones parum lædebantur, ita ut vix febre unquam laboraverit, quinimò edebat, bibebat, excernebat, & dormiebat ut ſanus, ipſa tantum deerat nutricatio; totum enim corpus (excepto capite) perexiguum & extenuatum remanſit; actionibus autem animalibus, quæ ex cerebro prodeunt, puta ingenio, loquela, viſu, &c. deſtitutus fuit, brachia autem & tibias, labia, palpebras, oculos voluntatie vix movebat, at involuntariè ſæpiùs h.e. contrahebantur & convellebantur continuo, abſque tamen dolore. *Fabrit. Hildanus Cent. 1. Obſ. 10.*

Humor capitis hydropem inducturus, inflat, & extendit interdum tam late nobile hoc mentis palatium, ut in ætate tenella, nonnunquam excedat magnitudinem virilem. Deliteſcente aqua, non minus extra, quàm intra calvariam: & utrobique, modo ſupra, modo infra membranas obvolventes, vel cerebrum, vel calvariam ipſi circumpoſitam.

Puer quinquennis, diſſectus in valetudinario publico, congeſſerat in capite tantum liquoris ut viriata naturali figura, tantopere inter ſe deſciſcerent diſſoluta oſſa: ut dilatata ipſorum compages, haud parum diſcreparet à virili magnitudine. Cui oneri impar eum foret exile corpuſculum, cogebatur, vel perpetuo deſidere; vel aſſiduo incumbere cubili: ſaltem eouſque, dum finem miſeriæ imponeret mors.

Qua defunctus oſtendit, in capite ſuo detineri; quinque aquæ libras: quibus effuſis, fuere omnia adeo vacua, ac inania, ut plerique Medicorum præſentium, ſed præpropere, judicaverint hic conſpici, caput ſine cerebro. At oculi acie, illuc penitius directa, vidimus ſatis perſpicue cerebrum non defuiſſe: ſed amiſſa figura globoſa, induiſſe formam convexi fornicis: & ab exuberante aqua, ſequacem ipſius medullam adeò fuiſſe diſtentam, ut inſtar alicujus craſſioris membranæ, adhæreſceret undique, excavatæ, diſſolutorum oſſium circumferentiæ. Mirabantur autem ſummopere, qui ſectioni intererant Medici, qui, ex tam deformi cerebro, & medulla adeo extenſa, ac irrigua, prodierint (quod tamen ſanctè adſeverabat pueri pater) integra mentis munia. Quum in aliis, vel ſolius figuræ vitium, inducat, ſive morbum attonitum, ſive lethargum, vel fatuitatem, vel inſanabilem aliquam amentiam. Aliis vero ſuggeſſit, confuſa hæc intricati cerebri congeries, inexpugnabile argumentum, adverſus diſtincta illa loca, quæ nonnulli adſignant, cuilibet animæ facultati. Alii viciſſim crédebant, hic confirmari dogma Ariſtotelis, aſſerentis cerebrum, non mentis ergo, ſed refrigerandi cordis cauſa, conſtructum. Et prout quiſque, vel amore, vel ſtudio fuit, in hanc illamve partem, pro eo, etiam extulit ejecitve, vel hujus, vel illius ſententiam. Sed exercitatiores, confugiebant ad ingenuum illud: Quantum eſt quod neſcimus! velut namque in aliis, ſic certè credibile eſt, potiſſimum nos cæcutire, in genuino cerebri regimine: cujus opera multo ſuntaſſis ſunt diviniora, quàm quiſpiam hactenus, ſuo comprehendit captu.

Sicuti autem priori puero, totum caput: ita protuberat aliis, duntaxat media ipſius pars: hærente liquore, vel in dextro, vel ſiniſtro cerebri ventriculo. In quorum alterutro, memini me bis vidiſſe, ultra duas aquæ libras, incluſas tam ſtrictè uni iſti parti; ut altera foret planè illæſa ac integra. Inciderat quidem hiſce capitibus, ulcera chirurgus; & diſſecuerat non uno loco, cutem: ſed utrobique, æque impenſpere; exſtillante humore magis guttatim, quàm tam effuſe, ut levaret cerebrum, & exhauriret

footem, vitalem calotem; alias certò extincturum. *Nicol. Tulp. Obſerv. Med. lib.* 1.

Anno 1676. Calendarum Januarii decimo ſeptimo diſſecui Leovardiæ ſeptem menſium abortum. Mater gravida ac paupercula deſiderabat comedere carnem vaccinam ſalitam, quàm præ egeſtate ad lubitum habere non potuit, tandem à vicinis vel ab aliis civibus eandem nacta eſt. Cùm porrò feré ſatiebatur, quidam cornice fores pulſat, quas ut aperiat, à menſa ſurgit & per grados deſcendens, cecidit, fruſtum iſtius carnis adhuc bucca tenens. Poſtea abortivit. Abortum paulo poſt præiente Auguſtino Reſnaldo aliiſque Chirurgis aperuimus. Caput permagnum, intra ſpatium craſſæ & tenuis meningis duæ circiter libræ lymphæ cruentæ continebantur, glandula pinealis ſolito major & lympha turgida. Cerebrum aquoſum & molle. In ore habebat veſicam lividam & carni ſalitæ, coctæque ſimilem: primo intuitu carnoſum quid eſſe putabam, ſed inciſione facta, lymphę unciæ ferè triginta ad laquearte vi quaſi adactæ ſaliebant: hæc veſica totum os implebat ac linguam adeo premebat, ab interiore gingiva oriri videbatur, cùm alias ortum multo poſterius habuit. Cyſtis aquoſa videbatur mihi eſſe partem œſophagi poſteriorem, & hinc liquet cur ventriculus adeo parvus erat, hujus veſiculæ conſtituendæ gratia, ventriculus furſum trahi debuit.

Porrò quoad hydrocephalon ex lapſu matris ortum, dicimus matrem unà cum fœtu eadem quaſi vita frui, eodem modo ac ſurculus arbori inſertus: omne enim quicquid patitur mater gravida, idem patitur embryon; matris terror fuit & embryonis; vaſcula lymphatica matris, ſatis rigida ac tenacia erant ne à terrore rumpantur, ſed in fœtu nundum excluſo mollia admodum, ac facilè fragilia, unde vaſcula lymphatica, cerebro contenta, ruperunt; liquorque effuſus, cranium necdum coalitum, immenſum dilatarunt, hinc hydrocephalos ſeu capitis hydrops. Sed unde veſicula ori contenta? Experientia ſatis docuit, quid non poſſit matris imaginatio. Fibræ nempe œſophagi adeo à liquore ex ruptis lymphaticorum vaſculis dilatatæ fuerunt, ut veſicula extra os quaſi propendere coacta fuit: interim vaſcula quædam ſanguinea, cruorem reducere impotentia, rubedinem & livorem veſiculæ induxerunt, eo modo ac ſi carnem ſalitam, voraciter à matre ingeſtam repræſentaret. *Steph. Blancard. Anatom. pract.*

Hydrocephalus cum veſica carnoſa circa ſuturam ſagittalem.

Anno Chriſti nati 1666. die 7. Martii, Noribergæ, uxor J. W. textoris ſerici, juvencula, & anno præterito nupta, filiolam peperit facie quidem formoſam, ſed capite monſtroſam, in cujus apice, circa ſuturam ſagittalem excreſcentia veſicæ inſtar, aqua repletæ, multo major puellæ capite prominuit, rotunda, rubicunda, tactu mollis & pellucida, maculas aliquot habens nigricantes, putredinis accedentis indices; circa radicem cutis apparuit naturalis & piloſa: Tertio poſt die noctu veſica hæc multo quam ab initio minor, ſponte per veſiculas hinc inde exortas & apertas multum humoris feroſi & rubicundi inſtar loturæ carnis exſudavit: Ideo 10. Martii Fridericus Kuhne, Chirurgus celebris, accerſitus ſtatim hanc veſicam monſtroſam in parte anteriore verſus radicem aperuit, cumque multum humoris ſeroſi inſtar loturæ carnis effluxiſſet, totam veſicam jam ſemiputridam, ad cutem uſque naturalem abſcidit, abſque ullo puellæ ejaculatu, Digito cavitatis ſuperficiem explorans, ad magnitudinem ovi gallinacei, cranium nullum, ſed loco illius cuticulam expanſam reperit. Adhibitis poſtea emplaſtris ſuppurantibus aliiſque remediis convenientibus, effecit ut cutis ad radicem veſicæ abſciſſæ poſita ſenſim abſceſſerit. Infans inde lac quidem maternum ſugens & pultes pro more comedens, valde tamen debilis, die decima denique vitæ ſuæ mortem obiit. Poſthinc accuratiori facta inſpectione in loco concavo excreſcentiæ abſciſſæ, ſubtus cranium nullum, ſed meninges apparuere, nec intus in latere dextro cerebrum, ſed loco hujus carnoſa & glandulofa moles, in ſiniſtro vero latere cerebri ſubſtantia naturalis inventa fuit. Ex communicatione D. Pauli Freheri.

Scholion Helwigianum. Practici communiter ſtatuunt Hydrocephalum eſſe tumorem, ſeu collectionem humoris feroſi, vel in toto capite, vel in parte aliqua capitis, ſcilicet nunc inter cutem & pericranium, nunc inter pericranium & cranium, nunc inter cranium & cerebri membranas, nunc inter membranas & cerebrum, itemque, Veſalio atteſtante lib. 1. de corp. human. fabric. cap. 5. & Fabricio Hildano cent. 1. obſ. 10. in ipſa interdum cavitate cerebri. Cauſam autem hujus morbi conſtituunt duplicem; internam, nempe cerebri calorem debilem, cum cerebrum nimis refrigeratum ac humectatum, alimentum rectè elaborare, vel humores ab inferioribus partibus tranſmiſſos diſcutere nequit: vel cum vaſa capitis rareſcunt, & aquoſam illam ſubſtantiam, quæ ſanguini miſta, in locum aliquem effundunt; Externam cauſam atque evidentem, plagam ſeu contuſionem, quæ præſertim ab Obſtetricibus fœtui in partu, vel alibi rudius contrectato & appreſſo capite infertur. Indè morbus hic in infantibus, quàm in adultis, ob calvariæ teneritatem, frequentior, periculoſior, ac ut plurimum lethalia. De diagnoſi, prognoſi, & curatione hujus affectus latè ſatis ſcripſerunt Daniel Sennertus lib. 1. Prax. part. 1. c. 28. & Ambroſius Paræus lib. 7. Oper. chirurg. c. 1. Hydrocephalum noſtrum in utero ex interna cauſa ortum ſuum habuiſſe, hiſtoriæ ſeries demonſtrat, ac paucos dies vixiſſe. *Alioquin* cognovi Ratiſponæ uxorem cujuſdam vigilum Præfecti, temperamenti frigidi & humidi, corporis obeſi, fere quadragenariam, quæ ſæpius ſingulis pene annis, accreſcente Luna, calvariæ ſuturis ſe dilatantibus & adaucto capitis tumore, hydrocephalæam ſingularem patitur, ſed malo huic mature hydragogis, præſertim gargariſmate quodam certo occurrit. Duorum hydrocephalorum etiam meminit Thom. Bartholinus obſervat. anatomic. cent. 1. obſerv. 28. Curationem & anatomiam hydrocephali ab Alhardo Hermanno Cummio conſcriptam lege in Miſcellaneis Anni primi Academ. Naturæ Curioſor. obſ. 46. & 47. Nicolaus Tulpius habet etiam lib. 1. obſervat. medicat. c. 25. hiſtoriam hydrocephali, ac ejus curationis infelicis. Jo. Petrus Lotichius lib. 2. conſil. & obſervat. medic. capit. 1. obſ. 7. refert, ſibi Anno 1633. Mindæ puellum ejuſmodi ſemeſtrem conſilii cauſa oblatum fuiſſe, ſed noluiſſe quicquam tentare, ac ſub prognoſtico illum dimiſiſſe.

Additamentum Schrockii. Omnis morbus monſtroſi quid in ſe continet, cum præter Naturę ordinem & intentionem generentur. An verò Hydrocephalus proprie ſic dicta inter Monſtra referri queat, merito dubitatur. Communiter non monſtrorum, ſed morborum in catalogo ponitur; & Illuſtriſſ. Thom. Bartholinus in tract. de Cometis,

abortum,

abortum Helſingorenſem hydrocephalum, quem pro monſtro vulgus habuerat, morbis, non monſtris, adnumerandum fuiſſe, decernit. Hydrocephalus utique, dum non niſi hydrops capitis exiſtit, ſemper morbus eſt. Quandoque tamen revera monſtrorum numerum augere probabile eſt. Id quod patebit, ſi monſtri definitio ei adplicetur, quod juxta Licetum alioſque, eſt Vivens ſubcœleſte, membrorum conſtitutione enormi, videntibus horrorem cum admiratione incutiens, raro admodum naſcens, ex ſecundario naturæ inſtituto genitum, propter aliquod impedimentum in principiis ſuæ conformationis. Fœtus enim, cujus caput ab ingenti ſeri copia in immenſam molem extenſum eſt, deformi illo & improportionato capite, videntibus, non tantum vulgò, ſed & Medicis horrorem cum admiratione facile incutere poteſt, inprimis cum rarum admodum ſit, pauciſque Medentibus videre talem contingat, ac fœtum magnopere deformet. Cæterum ex ſecundario Naturæ inſtituto ſemper generatur varias ob cauſas, interdum etiam propter aliquod Impedimentum in principiis ſuæ conformationis. Hydrocephalum itaque & morboſum, & interdum quoque monſtroſum dari, dici poſſet. Ille non tantum embryonem, ſed & adultos invadere valet, collecto nimirum p. n. in capite aquoſo humore; præterea intra cranium quandoque conſiſtit, laterque, qualem Petr. Borellus cent. 1. hiſtor. 8. deſcribit: unde nec deformis nec horridus videntibus adparere poteſt; interdum in fœtu ſine errore formatricis in utero, abundantis, & vel ibi ſponte ſtagnantis, vel ob externam aliquam violentiam, ubi percuſſionem, caſum &c. cum primis in partu contrectatam durius & compreſſam ab incauta vel imperita obſtetricis manu tenellulam calvariam, collecti ſeri ſoboles eſſe poteſt. Hic autem, ſcilicet monſtroſus Hydrocephalus quod detur, ipſe Bartholinus laudatus non planè contradicit, dum à morboſo illo Helſingorenſi actionem ſympatheticam excludi haud poſſe, cum Cl. Friderico Hammerito adfirmat; hæſiſſe enim, refert, mulieri hoc fœtu gravidæ in fixa memoria infortunium, quod pridem ejus culpa infanti Chirurgi acciderat, qui in lebetem ferventis aquæ demerſus paulo poſt exſpiraverat. Sic etiam Guil. Fabric. Hild. cent. 5. obſ. 3. puellam ætatis undecim aut duodecim circiter annorum, ob intempeſtivam curioſitatem, continuo circa infantulum hydrocephalicum fuiſſe verſatam, caputque ejus tractaſſe commemorat, tam altæ memoriæ ejus idea hydrocephali impreſſa, ut aliquot poſt annos viro cum nupſiſſet, toto geſtationis tempore monſtroſum illud caput continuo ferè ante oculos ipſi obſervaretur, fœtumque pariter hydrocephalicum enixa fuerit. Imaginationem itaque hujus mali præcipuam fuiſſe cauſam apud me, ſic Hildanus ſubjungit, nullum eſt dubium. Idem confirmare poſſet hiſtoria à Levino Lemnio lib. 1. de occult. natur. miracul. cap. 4. deſcripta, ſi internam etiam capitis, ſtupenda magnitudine, à phantaſia matris ex conſpecta hydrocephali pictura attonitæ, deformari conſtitutionem traderet; ubi quidem ſerum copioſum non defuiſſe, ſuſpicari licet. Et cur phantaſia carnoſas, aliaſque præternaturales excreſcentias embryonis capiti ſæpius adnecteos, humoris ſeroſi curſui uberiori ad partem illam pariter anſam præbere nequeat? Quidquid ſit, præſens caſus, ob miram, quæ poſt mortem comparuit, capitis conſtitutionem, monſtra inter referri utique poterit. *Alardi Hermanni Cummii.*

Hydrocephalus vitio ſpinæ bifidæ.

Anno 1683. d. 22. Febr. natus eſt infans maſculus Parentibus quibuſdam magni nominis, non ſine magno gaudio. Sed ubi ſtatim poſt partum tenelli infantis corpus paulo exactius examinatum, duos tumores, unum in occipite, alterum in ſpina dorſi offenderunt. Ille in medio occipitis juglandem magnitudine æquavit, tactu mollis, colore fuſco, multis pilis obſitus, ſimilibus murium pilis. Mater hujus tumoris cauſa fuit, uti poſtea dicetur. Alter tumor in ſpina dorſi, magnitudinem ovi anſerini habuit, initium ſumens ab ultima thoracis vertebra, tendens uſque ad os coccygis, colore ſanguineo, tactu mollis, inſtar fungoſæ carnis. Ad latera vero tumoris ſpinæ dorſi diviſæ, margines utrinque ſatis luculenter digitis tangi & diſtingui potuere. Medicos & Chirurgos conſuluere, quid circa iſtum tumorem agendum? Chirurgorum intempeſtiva ſupputatio rejecta, Medicorumque opinio admiſſa, nempe & naturam tumoris & conditionem corporis infantis requirere lenia exſiccantia ex variis herbis & floribus, quæ etiam adhibita; & ſæpe quotidie tumori calide impoſita.

Secundo à partu die apparuit totalis utriuſque pedis paralyſis à coxendice uſque ad plantam, non ſine ſuſpicione illum morbum ortum vitio ſpinalis medullæ. Varii ſpiritus & aquæ ſpirituoſæ membro affecto adhibitæ, ſed incaſſum, uti etiam exſiccantia pro curando tumore.

Interea caput ſenſim ſenſimque in molem præternaturalem extenſum, oſſa calvariæ nec dum ferruminata ad pollicis latitudinem & amplius ab invicem diſtare obſervata, pericranium pellucidum & reliquum corpus macie conſumi deprehenſum. Lacte interea rite tenellus nutritus, excrementa debite reddidit, ſomno refectus & cæteræ medii & infimi ventris functiones integræ repertæ, niſi quod tuſſiret quandoque & difficulter reſpiraret, quæ tuſſis eo aucta, ut ſub initio Maii uſque ad finem vitæ cum ſtertore & ſonitu clangoſum duxerit ſpiritum.

Interea moles capitis adeo aucta, ut truncum corporis præponderaret, cum ſumma miſeri infantis moleſtia.

Die 28 Maii placidiſſime hic infans abſque motibus convulſivis animam efflavit.

Die 29 Ejuſdem, permiſſu Parentum, corpus exanime diſquiſitioni anatomicæ ſubjectum.

Aperto abdomine, nullum fere omentum, niſi tantillum, quod fundo ventriculi adhæſit; inteſtina verò laudabiliter conſtituta reperta. Ventriculus, hepar, lien, renes, optimè, in pectore pulmones & cor abſque omni culpa.

Exemptis his, ſpina dorſi ab altera parte tumorem ſupra deſcriptum, obtulit.

Quo diſſecto duo cochlearia aquæ inſipidæ & limpidiſſimæ, cryſtalli inſtar effluxere, nihil cruoris, nihil ſubſtantiæ fungoſæ vel peregrinæ; nihil, quod magis, ſpinalis medullæ, repertum, filamenta quædam alba & tenuiſſima ſi excipias; rudera potius membranæ inveſtientis ſpinalem medullam, quam nervorum.

Vertebræ vero ipſæ, ab ultima thoracis uſque ad os coccygis ſupputando, in utramque partem dilatatæ, admodum deformes, quarum ſtructura depravata ſpinæ bifidæ, quam Tulpius obſ. 38. l. 3. exhibet, tam ſimilis eſt, quam ovum ovo. Per foramen ultimæ thoracis vertebræ hians in apertum tumorem

& explicatas lumborum vertebras, ſtylo Chirurgus penetravit, uſque ad tertiam colli vertebram.

Medullæ ſpinalis in utrumque crus nulla diviſio, quare tota in liquorem limpidum reſoluta, cruribus nihil vitium afferre potuit.

Porro caput in tantam molem cretum inſolita promiſit.

Pericranio facili negotio in crucem diſſecto, oſſa cranii infantum more nullibi conglutinata, in naturali ſtatu omnia apparebant, niſi quod longius quam ſolent, & latum pollicem ab invicem ſejungerentur.

In medio quoque occipitis oſſe, rotundum foramen, craſſum digitum admittens, in conſpectum veniebat, omnino præternaturale, pericranio eo in loco, ut principio dictum, in levem tumorem elevato, ac pilis conſito.

Meninx dura plaque, ut & cortex cerebri, quoad externam faciem, erant ſaniſſima. Cum vero in cerebri corticem ad ventriculos ejuſdem explorandos culter fixus, viderunt corticem non excedere calami ſcriptorii craſſitudinem, quo ſeparato, loco ventriculorum offenderunt amplam quaſi veſicam, repleram limpidiſſima & inſipida aqua, quantitate uncias quinquaginta excedente, neglecta ea quam ſpongiæ & linteamina imbiberunt.

Hac effuſa collapſi cerebri ventriculi manifeſto docuerunt, illam in utrumque ventriculum per corticem, mediantibus tubulis, à recentioribus Anatomicis paſſim deſcriptis, deſtillaſſe, undique ſua copia cerebri ſubſtantiam, cranium, pericranium extendiſſe, atque capiti illam deformitatem conciliaſſe.

Reliquas cerebri partes, glandulam pinealem, nates, vulvam &c. examinare non permiſit præceps aquarum affluxus, & hunc inſecuta partium illarum confuſio. Ex cerebello tamen adhuc integro, & naturaliter conſtituto pars in ſpinam dorſi pro medulla deferebatur, quæ ſolummodo unam & alteram thoracis vertebram aſſecuta in brachia dimittebatur pro motu illis conciliando. In reliquis thoracis vertebris medulla ſenſim deficiebat, & in prima lumborum erat planè nulla: Altera pars cerebelli in aquarum cerebri per occipitis oſſis foramen inſitatum ſupra deſcriptum, propulſa, ibi tumorem illum pilis conſitum formabat, qui ſignatura muriformis ante obitum credebatur.

Mater infantis quæſita, an tempore geſtationis terrorem ex re aliqua adverſa paſſa ſit, unde ſignaturam illam muriformem fœtus acquiſiviſſet? Reſpondit, ſe quidem à muribus ordinario non moveri, ſed accidiſſe ante 4. menſes, ut maritus parvulum ſacculum herbarum odoriferarum plenum, luſus ergo ipſi ex improviſo in occiput jacuerit, quo perterrita ſibi imaginatam eſſe, murem ab alto in occiput cecidiſſe, & citius locum affectum digitis parum fricuiſſe.

Cui verò tumorem ſpinæ adſcribere deberet, neſcivit: Niſi quod cecidiſſet aliquoties graviter, & ſemel cervi cujuſdam vertebras ad uſum œconomicum in longum diffindere paulo attentius intuita ſit. *D. Ioh. Lechelii.*

In Hydrocephalo, qui puerilis & jam pridem natorum, forte etiam naſcentium, eſt morbus, ſeroſa colluvies nunc cerebrum atque membranas, nunc membranas & Cranium, Perioſtiumque & cutim inter, ſæpius tamen in Cerebri cavitatibus, ut quæ natura excipiendo ſero ſunt deſtinatæ, deprehenditur. Unam ego Hydrocephali anatomiam, quod rara ſit minuſque pro ſui pretio deſcripta, curioſius exponam. Anno vertentis ſeculi ſexageſimo ſexto à B. D. van Horne, Anatomico celeberrimo, Infantem diſſecari vidi fere ſeptimeſtrem, cujus caput jam inde à nativitate ex Hydrocephalo tumeſcens tandem cæteri corporis ſtaturam enormi magnitudine infamare & vitam copia inundantis ſeri obruere cœpit. Utrum ſeptenarius Criticus tantopere nonnullis & ipſi M. A. Severino, in Hydrocephalo Hildani & ipſo ſeptimeſtri, formidatus, an ſecretior impetus tempus hoc definiverit, ſuperſtitioſi ocii cultoribus interpretandum relinquo. Certè Infanti noſtro ſtatim à partu ſecundum omnes dimenſiones caput in majus augeri cœpit, invaleſcente tumore ad mortem uſque, adeo ut peripheria capitis æquaret ulnam fere & dimidiam. Reliqui corpuſculi & ipſius vultus proportio longè pro iſto capitis oſſei tumore minima; juraſſes univerſo trunco vultuique detractam humiditatem in unum caput conceſſiſſe, adeo macra omnia atque ſtrigoſa. Tenſa quam maxime capitis cutis, nec Perioſtium, ollis aquis rigabantur, ubi tum oſſium compages alia apparuit, quam eſſe ſolet. Hians ille rhomboides, Fontanellam vocant, longe patentior quam oportet, continuato etiam per ſuturas, ſagittalem & coronalem, plus quam digitali divortio, ſatis oſtendebat ſubjectam Cerebri molem in dies auctiorem coalitum impediviſſe, atque hinc in illo ſuturarum divulſarum ſpatio cutis ipſa cum dura menynge arctiſſime concreverat, adeo ut laborioſe ſecerni potuerit. Tenuiora adhæc videbantur Bregmatis oſſa & cornea fere, in oris etiam quæque ſuis cartilaginoſa ad notabile intervallum, ubi radiantium fibrarum oſſearum luſum pulchrè animadvertere licuit. Nulla interim aqua, neque cranium inter & craſſam membranam, neque hanc & tenuem, ſuperficies duntaxat cerebri ſolito humidior; hic vero ingens cerebri tumor complanata undique ſuperficie, mæandrorum, qui alias diſtinguere corticem ſolent, veſtigia aboleverat, adeo & venæ, quæ copioſe irrigare cerebrum debebant, paucæ apparuere, & in ampliata propulſaque Cerebri convexitate exiles. Itaque, cum intus ali monſtrum videretur, acum admovit Anatomicus, qua in Paracenteſi uti ſolemus, cerebrumque, cujus paſſim craſſitudo vix digitum æquabat, pertudit. Fluere ſtatim limpidiſſimi ſeri rivus cœpit, quem, quod deliquium metuendum non erat, ad uncias Clxiii. non numerato, quod in anfractus cerebrique baſin ſe diffuderat, excepit. Subſidebat interim Cerebrum pro ratione & modo fluentis aquæ, jamque formam & magnitudinem ſubſidendo amiſerat, cum interiora ejus cultro rimari curioſa manus cœpit, reperit autem ipſam illam Cerebri ſubſtantiam tenuem admodum, intus etiam rariſſimis ſanguinis permeantis veſtigiis perfuſam. In Ventriculorum fundo lenta reliqua erat & pituitoſa Lympha, quæ ſe glutinis inſtar parietibus cerebri medullaris & ventriculorum limbis applicaverat. Quid quod radix Cerebri à perpetuo illo diluvio & ſeri incubitu in fibras diffluxiſſe videbatur, quibus alias conſtare naturaliter ſolet. Loco ſuo quæſita Glandula Pinealis non apparuit, ſive avulſa ſeu deliquio ſoluta. In plexu Chorioide nullæ etiam glandulæ conſpectæ. Cerebellum autem plane integrum & nulla ſui parte labefactatum, nulla etiam aqua in Ventriculo ejus, adeo &, quod mirandum, gyri anfractuſque illæſi & lætiore ſanguinis colore perfuſi. Et hæc quidem erat Hydrocephali hiſtoria, cujus cauſam ſi altius repeto, non ambigendum,

quia

quin ſæva Obſtetricis manus intempeſtiva compreſſione oſſium Bregmatis plurimum eo contulerit, & coarctato inſimul venarum ſpatio lentæ Circulationi & hinc ortæ ſecretioni Aquoſæ occaſionem dederit, quæ deinde laxatis fibrarum medullarium intervallis ſe in Ventriculos, ordinarias humidi lymphatici officinas, ſtillando effuderit. Vulgato experimento jam olim cognovi, ligatis venis jugularibus internis in vitulo ſemimortuo cerebrum copioſè à reſtagnante ſero inundatum fuiſſe; adeo & à remiſſa circulatione lentiusque eunte ſanguine idem fieri probabile eſt. *Ioh. Nicol. Pechlinus in Obſervat. Phyſico-medic.*

Hydrocephalicus & hydropicus.

Sigmund Biermann adoleſcens 27. circiter annor. in tenella ætate, ut ſciſcitantibus nobis confeſſus eſt, motibus convulſivis valde obnoxius, à catharrhis toto reliquæ vitæ decurſu nunquam immunis extitit. In Noſotrophium, propter ſummam imbecillitatem, ſex circiter ante obitum ſeptimanis advectus præcipuè tum de diarrhœa querelas movit & appetitu proſtrato, cum ſiti, quæ tantum non ad finem vitæ uſque duravit: manus erant tremulæ, pulſus nunquam naturalis, ſed tremulus & creber, tractu temporis, ſeri effuſionibus magis magiſque urgentibus, & infimo ventre plenius intumeſcente, æger Creatori ſpiritum reddidit.

Præſentibus Medicis aliquot inter quos tum erat Clariſſ. D. D. Stokerus Scaphuſianus, ſub veſperam operi ſectionis nos accinximus Ann. 1677. menſ. April. Curæ præcipuè fuit cerebrum, unde cranio ablato illud ſtudioſius luſtravimus. Dura mater denſiſſima fuit, & Pia ipſi parum abſimilis, ſi non denſior, ſanguine prætetea corrupto ac putrido penitus ſpurcata. Cerebrum, quaſi mera gelatina obductum eſſet, per hanc ipſam tranſparuit, ejus ſubſtantia tota flaccida fuit, & aqueis humoribus irrigua, qui pia meninge ablata copioſè in fugam dabantur. Ventriculi anteriores, una cum tertio & quarto, ichore aquoſo erant referti; in plexu choroideo glandulam utrinque reperimus duriuſculam, niſi magnitudine. Aperto abdomine, aliquot menſuræ ſeri putridi, ſummè fœtentis erupeтunt. Epiploon putruit, pancreas albicans & durum, hepar parte cava inflammatum & corruptum fuit. Ex veſicula fellis, cujus facies exterior gelatinoſa videbatur, diſciſſa effluxit humor, qualis ex ovo putrido prodire conſuevit. In Meſenterio lympham in vaſculis ſtagnantem animadvertimus, in quam vero, uti nec in thoracem media urgente nocte, ſtudioſius inquirere non licuit. *Ioh. Iacob. Harderus in Obſervation. Anatomico-Practicis.*

Jacobi Calvas Mercatoris Nemauſenſis filius, tertium ætatis annum agens, vegetus & elegans, ſine cauſa manifeſta ſoporatus & torpens, ἀπύρετος, poſt multa valida & confertim ſine fructu adhibita remedia, pulſu & reſpiratione paulatim deficientibus, è vivis exceſſit.

Aperto capite cerebrum ſero è vaſis ſcaturiente inundabatur.

Filius Cauſidici Nemauſenſis primi nominis, in eadem ætate conſtitutus, acris ingenii, haud multum abſimili, verum iniquiore fato functus eſt; etenim ophtalmia & Lippitudine frequenter laborans, per dies quindecim ſuſtinuit convulſivos motus, quos excepere veternus & mors

Apertum caput, fontanellam oppido hiantem, ſuturamque ſagittalem os coronale interſcindentem, & ad naſi uſque radices protenſam exhibuit. Dura meninx admodum denſa fuit, ejuſque vaſa, quæ ſub oſſe parietali ſiniſtro ſita ſunt, fuere turgida ſanguine, & inflammatione occupata. Pauciſſimus adfuit ſanguis in vaſis cerebri, quod ut & fiſtula ſpinalis, vaſto ſeri gurgite reſtagnabat. Dum viveret miſellus, meatulum infra ſiniſtram aurem ſitum, lympha perpetuo madentem, verum poſt mortem protſus obliteratum, geſſit. Malè huic ſe habuere pancreas & meſenterium; magnaque fuit ipſi veſicula fellea, quam limpidus, ſed fuſci coloris ſuccus adimplebat Ann. 1679. *Ex communicatione Clariſſimi Viri Domini Rivalier Medici Nemauſenſis &c.*

Sutoris Nemauſenſis filiolus ab ipſo ortu laboravit Hydrocephalo, ex quo caput in molem immenſam, & ſolito quadruplo majorem, creverat, cranii ſuturis quatuor fermè tranſverſorum digitorum ſpatio dehiſcentibus; Hebes & ſenſibus propemodum orbatus, oculiſque mire inverſis, ad omnia, præterquam ad exſiccandas nutricis mammas, male ſe habens per ſeſquiannum victitavit. Tandem motibus convulſivis fractus fatalem diem clauſit. Ann. 1680. *Ex eadem communicatione.*

Hiſtoria Anatomica Hydrocephali 1665.

Mulier ſtaturæ mediocris, ſana, bene colorata, ſecundò gravida d. 14 Dec. ſtato tempore & abſoluta quadraginta ſeptimanarum periodo mane ſtimulus ad pariendum pati cœpit, poſt meridiem nixus increbuerunt, ac veſperi horis tribus vehementiſſime ipſam afflixerunt; quibus elapſis prodiit fœtus podice & ſenſim reliquo corpore ad collum uſque: caput diu in utero perſtitit; poſt multos & validiſſimos conatus tandem fœtum mortuum totum excluſit, cujus motum toto hoc die non ampliùs animadverterit. Fœtus erat maſculus aſpectu monſtroſus: caput enim virile æquabat atque in dorſo gibbus videbatur. Circa quintam veſpertinam. Parens vocatus fœtum hunc cum chirurgo diligenter perluſtravit, In capite Frons, Tempora & Occiput protuberabant admodum & Sinciput in faſtigium monſtroſum attollebatur: Facies reliqua bene conformata & parva erat ſc. oculi, naſus, genæ, labia à venuſtate matrem referente prorſus nihil abſcedebant. Omnes ſuturæ ſc. oſſis frontis, coronalis, ſagittalis, Lamdoides & temporum plurimum hiabant, adeò ut oſſa plerunque ultra unciam diſtarent: In dextro latere ſc. in fronte & bregmate ſub cuti capillata, ut & bi, ubi ſuturarum hiatus tangebatur, fluctuantem humorem ſenſit: in ſiniſtro autem latere cutis capillata arctius oſſi adhæſerat. Totum caput albicans erat, exceptis bregmate dextro & ſuturarum divulſarum ſedibus lividioribus inciſa cuti in ſincipite dextro proſiliit aqua loturæ carnium ſimilis, fœtoris expers copioſè atque inclinato capite ad libras tres circiter emanavit. Hinc ampliato vulnere & cuti antrorſum uſque ad frontem, retrorſum uſque ad nucham & in latere uſque ad aurem dextram inciſa, invenit oſſa ſincipitis & frontis prorſus non ſolùm à cute ſed etiam pericranio foris denudata ac imprimis os ſincipitis avulſum ab oſſe temporis prominebat inferius pertenue & quaſi pecten lacris & in acumen deſinentibus Stylum dentibus: Intus verò oſſa hæc dura matre naturali craſſitie arctiſſime obducebantur atq; ea intermedia circa hiantes ſuturas uniebantur excepto illo loco, ubi os ſincipitis pectinatum quaſi protuberavit. Dura matre ad latus dextrum corporis falciformis à fronte ad occiput & in latere ad aurem

incita, reclinatis oſſibus occurrit cerebrum, cujus ſuperficies anfractibus ferme deſtituta, rugoſa ramoſo inſtar burſæ capacioris ſemivacuæ atque hinc inde aqua loturæ carnium ſimili inundata. Spatium inter duram & piam matrem in hoc latere ampliſſimum erat. Inciſo cerebro ad interiora ventriculi dextri, deprehendit illum capaciſſimum, ſpatium namque ejus antrorſum, retrorſum atque ad latera expanſum fuit ab aqua: Fornix & paries ejus dexter tempus verſus craſſitie parvi digiti multò minor fuit: continebat adhuc aquam cruentam, & quamvis cerebri ſubſtantia intus, extuſque ab iſta aqua madeſiebat & continuè abluebatur, nihilominus tamen multò denſior, firmior & tenacior erat quàm aliàs in hac ætate imò adultioribus obſervatur: ſpeculum lucidum robuſtiùs erat ſolito, nec facilè rumpebatur. Plexus choroïdeus in glomerem quaſi contractus, totus poſticam partem occupavit, præditus copioſiſſimis & ampliſſimis vaſis ſanguine nigro turgidis, pendebant ex ipſo aliquot corpora atro-rubentia, quorum tria papillas unciam ſemiſſem longas referebant, gracilia & in apicem acutum deſinentia, ex quibus preſſis ſtillavit aqua ſubcruenta; alia minora inſuper aderant. Præter hiatum naturalem hujus ventriculi circa crura medullæ, vidit in latere dextro poſteriora verſus ipſum lacerum fuiſſe, adeò ut foramen facile digitum admitteret: quod tamen recenter vel in ipſo difficili partu factum fuiſſe conjecit, quia ejus labia inæqualia & prorſus albicantia erant, ſimilia ſcilicet illis quæ fecit dum ventriculum iſtum ſtudio perrupit.

Tota interna ſuperficies hujus ventriculi lævis ſubflava & firma fuit ac ſi membrana debitò denſiore inveſtita fuiſſet. Inciſa dura meninge in ſiniſtro latere ad latus corporis falciformis & ad latus ſecundum ductus ſuturarum, nullam aquam inter cutim capillatam & oſſa invenit, nec uti in dextro latere cutis ab oſſibus ſeceſſerat, verùm quoque plurimum hujus aquæ ſubcruentæ in ſpatio itidem amplo inter duram & tenuem meningem deprehendit, non tamen tam copioſam ut in dextro latere. Aperto ante ejus ſiniſtro ventriculo ac vulnere ad occiput uſque dilatato invenit quoque aquam ſubcruentam abſque ullis grumis: parietes itidem medulloſi hunc ventriculum conſtituentes, longè graciliores erant, quam in ſanis videtur. Spatium quoque illorum amplum erat, minus tamen quam dextrum, prout quoque aqua in minori copia quam in dextro ſuperſtetat, quamvis plurimum quoque ad dextrum ventriculum inclinato dextrorſum capite defluxiſſe videtur. Interna ſuperficies hujus ventriculi undiquaq; lævis & albidior quam dextri fuit. A cruribus plexus choroïdei in parte poſtica pendebant quoque corpora atro-rubentia papillaria nec pauciora nec minora quam in dextro ventriculo, vaſaque ejus ſanguine turgidiſſima erant, adeò ut glandula pinealis his prorſus obvolveretur. In ventriculo tertio eadem aqua, ſed minori quantitate pugnavit. Circa glandulam pituitariam quoque vaſa ſangnifera capillaria conſpectiora erant; ipſa verò & Infundibulum à naturali conſtitutione non multùm deſciviſſe videbatur. Cerebellum in ſuo antro delituit atque ab aquæ hujus illuvie immune ſervabatur beneficio ſepimenti à dura matre inter cerebrum & cerebellum exiſtentis. Flaccidius multùm erat cerebro uti ſolet. Spina dorſi ab ultima cervicis vertebra ad os ſacrum uſque manifeſtè duplex erat. Vertebræ lumbares in gibbum attollebantur: ibique cutis multò ſanguine, ob partum difficilem ſuffuſa erat. Inciſa cuti in dorſo circa primam vertebram lumbarem ſub illâ invenit ſubſtantiam medullarem cerebro ſimilem, ſubflavam ad nucis juglandis magnitudinem: qua remota nullum foramen nullumve aditum alium ad ſpinalem medullam deprehendere potuit, nihilque aliud quàm cavernula huic ſubſtantiæ deſtinata apparuit. An verò per utramque ſpinam medullæ deſcenderit? Per moroſitatem parentis indagare non licuit. *Ex communicatione Clariſſ. Viri Antonii Drelincurtii Rerum Publicarum Bernenſis & Friburgenſis Archiatri Extraordinarii & Antiſtitis.*

Hydrocephalus apertus.

Clariſſ. Ambroſii Stegmanni. Miſcell. Curioſ. Decur. iij. Ann. 1.

Meretrix quædam infantem Wettmi enitebatur hydrocephalo laborantem, qui poſt menſem in tantam molem creſcebat, ut mater impar eſſet infantem ex cunis attollere. Hinc, cùm ſic in ſua miſeria periiſſet infans, ex curioſitate & petitis quorundam amicorum aperiebam caput, ex quo plus ultra XII. menſuras vel ℔. XXIV. ichoris profluebat (velut hoc Chirurgi & omnes alii atteſtantur, qui huic apertioni interfuerunt) Cerebrum exiguum erat, inſtar oculi bovini ad ℥iß. accedens, & ſimul totum putrefactum & corruptum.

Hydrocephalô laborantium Anatomia. Clariſſ. Ioh. Conradi Brunneri, Miſcell. Curioſ. Decur. iij. An. 1.

Henrici Slatteri filia, nata Beringæ prope Scaphuſiam die 24. Febr. Anno 1688. capite bene conformato matri & obſtetrici viſa fuit. In dorſo, ad latus vertebratum dextrum, macula livida apparuit uncias quinque longa & tres lata, quæ in dies aliquantulum augebatur, nunquam tamen ad altitudinem & craſſitiem parvi digiti aſſurgebat; tam ſplendida evaſit ut mater faciem & ſpeciem veſtium intueri in ea, ceu in ſpeculo potuerit. Pes dexter à vitæ primordio ſemper immotus fuit. Circa decimum ætatis diem, cùm aqua per tenuiſſimam maculæ membranam, tranſpareret; à Chirurgo vulnuſculum inflictum fuit, proſiliit aqua limpidiſſima, ac ſi puellus, ut mater loquebatur, mingeret: Vulnuſculum brevi coaluit, quod mater ſexies adhuc diebus inſequentibus reſcicuit: qualibet vice aqua ex vulnere ad ℥iij. effluxit: hac emiſſa, ſinus amplius, & in hoc caro cruda per cutim conſpiciebatur: ſccedente tenerrima cute ulcus manſit, quòd à Chirurgo paucorum dierum intervallo conſolidatum fuit. Quamprimum ulcus cute obductum fuit, nihilque ſeri amplius exſtillavit, ſinciput dextrum primum, poſtea & ſiniſtrum in faſtigium attolli cœpit, ac intra quartam ætatis ſeptimanam hydrocephalus vaſtæ molis emerſit. Interea ſemper edit., ſuxitque Infans, alvi fœces & urinam ritè excrevit; habitus autem qui ante plenus, ſenſim emaciari cœpit.

Die 1. Maii caput vaſtæ molis apparuit, altum tres palmas & fermè totidem latum; Sinciput mirè in utroque latere faſtigiatum, in duos quaſi colles diviſum, intermedia convalle: tempora ſummopere prominebant: frons depreſſa, planè non prominola, & occiput depreſſum erat. Oſſa ſincipitis ad duas palmas à ſe invicem, & temporum palmam à ſincipitis oſſibus diſtabant. Attactu

molle

mole totum caput fuit & manifeſtè fluctuatio percipiebatur exceptò ubi oſſa cuti affixa erant. Vaſa ſanguiſera in temporibus & ſincipite rutilabant ſanguine diſtenta. Caput tepebat, alicubi frigidum erat. Vertebra prima dorſi magis debito protuberabat, ubi macula olim, ibidem cutis depreſſior, & rubicunda cicatrix remanſit. Famelica & ſiticuloſa mirè linguam vibravit, & labia lambit: Poſtquam mater lac in infantis oſculum emulſit, avidè illud abligurivit, poſteaque ſuxit; ſecus ſi fecit, non ſuxit. Pulticulam avidè comedit & ſitiit. Aiebat mater nycthemeri ſpatio præter lac maternum (quo non abundabat) ad ℥viiij. aquæ bibiſſe. Vagiit, brachiaque movit, oculos item, quorum tamen non niſi album conſpiciebatur, niſi deorſum ductis palpebris inferioribus. Excrementa alvi & urinam ritè excrevit. Diaphragma ordinatè movebatur, hypogaſtrium inæqualiter intumeſcebat, mox iterum ſubſidebat; intumeſcentibus inteſtinis tormina pati videbatur; nam præſentibus illis intumeſcentiis ſubinde vagiit. Habitus multùm extenuatus erat, non tamen tantopere, ut in hecticis & tabidis obſervatur. Illam audire ex nullo indicio conſtitit, at tactum integrum eſſe manifeſtò patuit. Mirè lacte materno delectari ex linguæ vibratione & labiorum lambitione colligere licuit, quæ alacriùs fiebant ex ejus ſuctione, quàm aquâ ori inſtillatâ. Cutis capitis non prorſus depilis erat. Capilli erant ſubfuſci. Inter ſugendum & bibendum iterum aliquid convulſivi patiebatur in faucibus, propter quod deglutitio impediebatur. Hæc omnia abundè contemplatus literis conſignavit *Venerandus Wepferus noſter*, parenteſque ut infantis obitum indicarent, præmiis inſtigavit.

Die 15. Maii miſella diem ſuum obiit. Abſente Venerando Wepfero in me ſecandi munus recidit. Percepto nuntio, eodem die ad diſſecandum cadaver properavi, meque è veſtigio ſecutus eſt Excellentiſſimus Dn. D. Screta. Mirati ſumus ambo ſtupendam capitis molem atque figuram inſolitam; quam cùm ſuperius jam ſit deſcripta, hic repetere ſupervacaneum duco: Anatome autem ſequentia nobis exhibuit: Inciſa decuſſatim cute capillata, quatuor ejus lobos detraxi, inter ſeparandum multum ſeri exſudavit; ex inciſis autem & diſſectis venis ſanguis aquoſus effluxit. Separata cute, pericranium cum dura matre coaluiſſe obſervavimus: utrumque Cerebri hemiſphærium mirè faſtigiatum erat, corpuſque falciforme intermediam formabat convallem. In ſummitate cerebrum erat pellucidum, ceu veſica aquâ plena eidem incumberet. Oſſa cranii longiſſimè à ſe invicem mira membranarum extenſibilitate abſceſſerant. Sinus longitudinis utrique hemiſphærio arctè immerſus, nonniſi à parte poſtica, qua ſanguis pellucebat, fuit conſpicuus: hunc incidi, ſtylumque immiſi, qui in profundum ibat inter utrumque hemiſphærium ad trium digitorum tranſverſorum longitudinem: Corpus falciforme ſecundum longitudinem & latitudinem extenſum & extenuatum fuit. Abhinc vulnuſculum in ſummitate cerebri papyro madido, quem examuſſim referebat, nec tamen prorupit aqua, donec vulnuſculum alterum inflixi: tunc nempe proſiliit aqua limpidiſſima. Inſtrumentis idoneis deſtituebamur, quibus aqua ponderari potuiſſet, octo autem librarum pondere, tum Excellentiſſimo Dn. D. Scretæ, tum mihi quoque viſa fuit. Ejus in cochleari ferreo nonnihil prunis impoſuimus; ſenſim evaporavit, & bulliendo ſpumam concitavit; non in gelatinam concrevit, uti aqua in ventre hydropicorum reperta ſolet, ſed poſt evaporationem ſal acre reliquit; Effluente aquâ, utrumque cerebri hemiſphærium unà ſubſidit; tandemque hac penitiùs emiſſâ, uſque adeo capitis moles concidit, ut modo conſpici caput ſine cerebro dixiſſes. Dilatato vulnuſculo, intus ſpecus nitidus & ingens caverna apparuit, cujus interiora vaſis ſanguiferis ornabantur. Remoto corpore falciformi, quod profundè cerebrum ſulcabat, corpus calloſum candidiſſimum, ſed mirè extenſum & extenuatum in conſpectum venit: Speculum lucidum & in hoc cavitatem, quam duplicatura conſtituit, intuiti ſumus. Nullam autem ruptionem ultra modum diſtentarum partium reperimus. Corpora ſtriata depreſſa erant & interiori cerebri ſuperficiei adæquata. Luci expoſita exhibuerunt *innumeras papillas, acicularum capitellorum magnitudine prominentes*, attactu nec aſperæ nec inæquales, nec niſi radianti luci obverſæ conſpiciebantur. Proceſſus, qui crura medullæ oblongatæ conjungit tranſverſus, brevis aliàs ad unciam unam cum dimidia vi aquarum diductus erat. Thalami nervorum opticorum cum protuberantiis orbicularibus ritè ſeſe habuerunt. Glandula pinealis parva & mucaginea inter contrectandum diffluxit. Plexus choroideo utrique tuberculum phaſeoli magnitudine erat intextum, teſticulos fœmineos examuſſim referens, circum circa hydatides ceu ovula in ovariis mulierum conſpiciebantur. Proceſſus mammillares dicti, exigui, cæci & impervii fuerunt; reliqua nervorum paria omni vitio caruêre, niſi quod aquis erant ſubmerſa. Infundibulum reſciſſum inflare fruſtra conatus fui, quippe flatum non tranſmiſit. Glandulam pituitariam diligenter examinavi; nihil tamen præternaturale in hac offendi, niſi quòd humor unctuoſus, pellucidus tamen ſtylo, viſci inſtar adhæſit.

Cerebellum flaccidum fuit; ventriculus quartus peramplus, emiſſa aqua ſubſidit. Spinalis medulla in meditullio perforata fuit & aquâ referta. Stylus immiſſus mergebatur ſponte ſua ad palmæ longitudinem verſus maculam; quæ juxta ſpinam dorſi viſa fuit. Hanc incidi; cavitas adhuc, & ſpinalis medulla nuda apparuit; vertebræ ibidem ad pollicis diſtantiam hiabant. Tubulo exploravi atque flatu, ſi quis forte meatus exinde verſus cerebrum & vice verſa daretur; fruſtra autem fui, nullum quippe flatum tranſmiſit. Circa primam dorſi vertebram (de qua ſuprà) tuberculum apparuit; inciſa cute, oſſiculum inæquale & informe ſubfuit. Longiorem perveſtigationem importune mulierculatum fletus prohibuerunt; loculo proin nos, alii terræ mandarunt cadaver.

II. Michaëlis Flor, Civis Heidelbergenſis filius, natus die 24. Octobr. Aon.1688. omnibus bene conformatus viſus fuit; in dorſo ſupra os ſacrum macula, ſeu ſubſtantia tendinoſa & coriacea apparuit; ſuxit infans & bellè valere viſus fuit; brachia movit, pedes autem ferè immoti manſerunt; poſtquam ad eam pervenit ætatem, qua alii infantes, quorum plures peperit mater, pedibus conſiſtere valebant, penduli manſerunt erecto infante, & urina ſponte effluxit; anus inſuper ad trium unciarum longitudinem excidit, ut repetita repoſitione opus fuerit. Alvus plerumque fuit lubrica. Macula dorſi in dies augebatur, & in majorem molem, quin tumorem tandem inſignem excrevit, ut præ hoc nec cubare nec quieſcere liceret infanti niſi in alterutrum latus devoluto. Tandem de abſciſſione tumoris monſtroſi cogitare cœperunt Parentes, vocaruntque

auntque Chirurgum Circumforaneum, qui decimâ quartâ ætatis ſeptimanâ extirpationem auſus fuit. Tumorem circumcidit temerarius, & filo, acu traducta comprehenſum protraxit, mox abſcidit & extirpavit funditus. Inter abſciſſionem plus libra aquæ limpidiſſimæ effluxiſſe, ſaporis ſalſi, relatum fuit. In medio tumoris radix ſeu pedunculus apparuit cavus, qui inflatus in varias ramificationes, tandemque expanſiones membranaceas abiit, ceu cellulas & concamerationes, in quibus dicta ſtagnavit aqua. Poſt amputationem caput infantis conſidere ſtatim & mole minui obſervatum fuit; indicio haut obſcuro, aquam ex ventriculis & cerebri cavitatibus promanaſſe. Pedunculus nonniſi congeries fuit, ſeu faſciculus nervorum è ſpina dorſi exorbitantium, in medio pervius, ut ſtylum facile admiſerit. Circumcirca alii nervi non eodem faſciculo comprehenſi ad tumorem tendebant: vaſa quoque ſanguifera è ſpina dorſi emergentia eodem appellebant: Subtus membrana ſpinalem medullam aliàs involvens apparuit inanis; adeò ut vel omnis medulla ſpinalis hâc exorbitans, in dictum tumorem terminari viſa fuerit. Anus propendit ad unciæ unius cum dimidia longitudinem. Caput collapſum fuit eo uſque, ut fonticulus pollicem meum facile ceperit, & oſſa temporum ſibi invicem impenderint. Cæterum nihil vitii foris apparuit; interiora perluſtrare vetuit ſuperſtitioſæ matris pietas.

Scholium. Qui ventriculos cerebri tantùm levitatis gratia condita eſſe exiſtimant, nimis leves mihi Naturæ contemplatores; neque ad rem ſatis attendiſſe illi videntur, qui non ex primariâ naturæ intentione, ſed ſecundariò tantùm & accidentaliter ex cerebri complicatione hos reſultare exiſtimant. Sed & inſuper mirari ſubit eorum ſententiam, qui cerebri ventriculos ſpirituum domicilia ſtatuere non dubitant. Certè ſi attentiùs penſicularent, quæ crebrius diſſecanti cerebra obtingunt phænomena, modò aquarum illuvies & ſtagnationes in hiſce cavitatibus, etiam in ſanis (uti in capite vituli hodiedum mactari, quod præ manibus eſt, videre licet) modò earumdem vacuitates glandulæ pinealis (quæ in lepore mira eſt & viſu lepida, in homine etiam ſana modò mucaginea, modò ſabuloſa, modò etiam lapidea; in canibus verò intricatiſſima) dignitatem non tantopere extollerent, dum in hac ceu ſolio ſedenti animæ circumſtans ſpirituum ſatellitium famulari, glandulæ motui obedire, mandata audire & fideliter exequi ingenioſè fingunt. Mihi vero pro nobiliſſima functione ſtabilis ac certa in microcoſmo fabrica, non variâ aquarum illuvie turbata, condita & aſſignata videtur. Tandem verò qui cerebri ventriculos meram cloacam nominant, minùs decenter de ſacra Palladis arce ſentire poſtea patebit. Aliter autem ſentiet, qui miram concamerationem cerebri ſtructuram, mirabilem in hiſce. Plexuum choroïdeorum expanſionem, ipſam denique convallem, qua inclinant & ſponte ſua ruunt in iis contenta, attentiùs conſideraverit; nec poteſt non horum uſum hariolari, & ad experimenta converſus ipſis quaſi oculis uſurpare. Alibi laticis lymphici, per totum corpus ubertim manantis hiſtoriam pro modulo tradidi, & experimentis fretus in ipſa quoque ditione animali hunc contemplatus ſum. Spiritus nempe, ſeu particulæ ſanguinis ſubtiliſſimæ ſub lymphæ involucro, ceu Schemate fluido ad penitiſſima cerebri penetralia deducti, craſſius involucrum exuunt & diverſum ab eo iter inſtituunt. Probabile eſt (quod deinceps clariùs patebit) lympham ſuo functam munere, ceu phlegma ſpirituum, partim per venas remeare, partim verò ad intima penetralia poſtquam pervenit venarumque ſuperavit regionem, ubi remeare non datur, ulterius progredi, & in ipſos cerebri ventriculos tanquam in ciſternam confluere: Ad quid enim tantus ventriculorum cerebri apparatus & admirabilis ſtructura, niſi humorem quem etiam in ſanorum cerebris lat uberem videre eſt, ſuſciperent, ſuſceptumque aliò derivarent? Nec verò excrementitius cenſeri debet, quippe per mirabiles vaſorum & ſerpentinos flexus ad ipſam Palladis arcem perductus, puriſſimus cenſeri meritò & defœcatiſſimus audire poteſt: nobili inſuper hoc functus munere, plura adhuc corpori elargiri poteſt commoda, cujus generis recrementa, natura nunquam immediatè eliminare ſolet. Quapropter rem minùs attentè penſitaſſe videntur, qui per proceſſus mammillares hunc in narium cavernas excerni putant; ſiquidem pro narium humectatione, qui ſecundarius ipſi tribui poſſet uſus, ſat glandularum ſuppetit, adeoque ſuperfluus & inutilis in his foret. Validum in Doctiſſimi Lower de catharris argumentum, cùm autem non in omnium manibus verſetur elegantiſſimum ſcriptum (cujus exemplar mihi in Anglia agenti, Author humaniſſimus dono dedit) textum ipſum apponere, operæ pretium erit: „Humorem, inquit, „intra proceſſus mammillares (de brutis ſermo „eſt) contentum ipſos non permeare aut pertrans„ire meliùs innoteſcet, ſi ipſorum ſubſtantiam, „conformationem & uſum paulò accuratiùs per„pendemus: duplici enim ſubſtantiâ, non ſecus „ac reliquæ cerebri partes, medullari ſcil. & cor„ticali conſtant; in medullari autem ipſi ſpiritus „animales hoſpitantur, unde in nervos ab ea ex„ortos, & in nares implantatos excurrunt; ſi au„tem aqua in cavitatibus proceſſuum contenta, „per medullarem ipſorum ſubſtantiam in nares „tranſeat & ſtillet, neceſſe eſt ut per nervos „fluat, & ipſorum corpora pervadat. At quid „inde de olfactu fiet, ſi ipſa ejus organa conti„nuò humore excrementitio ſcateant? In humano cerebro proceſſus iſti ſunt exigui, imò cæci & impervii, nec à ventriculis cerebri, ſicut in quadrupedum pleriſque, ſed à ſubſtantia medullari ſub corporibus ſtriatis ubi nulla datur cavitas, utrinque oriuntur, nervoſque ex amuſſim, interdum nervorum faſciculum referunt, nervorumque proin, nec alio officio fungi credam tantiſper, dum alii me perſpicaciores cavos hos mihi oſtenderint in homine.

Viam, qua excernantur humores contenti, monſtrabit ſedulò naturæ contemplatori, vel unica concamerationum ſtructurâ, quæ eò inclinare videtur, ut humor ex omnibus receſſibus cerebri confluens verſus infundibulum ſponte fluat & ſubjectæ glandulæ inſtilletur pituitariæ. Huic operi velificantur plexus choroïdei; Alibi demonſtratum fuit, quàm facilè lymphicus humor à frigore lentorem contrahat, ſuamque fluiditatem amittat. Ne id in his cerebri cavitatibus eveniret, mirabili vaſorum plexu cautum eſt, ut igne hoc jugi perpetim caleant ceu hypocauſta, & humor in his contentus liqueſcens commodè in infundibulum devolutus ulteriùs proveheretur, de quo Willis ingenioſè differit. Accedit motus cerebri ſuccuſſorius, arteriarum pulſatione & vibratione concitatus Quemadmodum autem cribra artificioſè agitantur, & in molendinis percutiuntur ut materia contenta cribretur & ejiciatur: ita & in cerebro humoris redundantis

excretio

excretio ceu mechanicè perficitur. Ipſum denique infundibulum inter binas carotides continuò pulſantes & verberantes repetitur conſtitutum, quæ motu atque calore ſuo lympham in infundibulum defluentem liquant, ejuſque excretionem promovent. Ex hiſce uſum retis mirabilis in brutis perdiſcere licet. Etenim quæ pendula geſtant capita, & ad demetendas herbas in terram defixa, pleraque reti mirabili donantur & in ſuo genere gaudent bruta animantia. Facilè quippe latex in cerebro ſtagnaret, lentorem conciperet, & ad excretionem minus aptus fieret: pulſatili autem hac & calorificâ plexûs arterioſi machinâ, tum fluiditati ejus, tum motui atque excretioni conſultum videtur. Homini, cui erectus ad ſydera vultus, generoſo equo, & ut nuper vidi lepori, animali crebro ſedenti erecto capite, eodem machinamento fortè opus non erat; humor enim in cerebro reſultans, elato capire facilè, quin ſponte ſua depluit: ſuffecit proin carotidum, tum verberando, tum calefaciendo lymphæ motum juvantium vicinia.

Diu mihi hîc cum aliis hæſit aqua. Vidi equidem ceu meridianâ luce clariùs humores in ventriculis cerebri collectos in infundibulum confluere, & ad ſubjectam glandulam pituitariam decumbere, viam autem, qua exeant aut excernantur, nullam reperire potui. Doctiſſimus Lovverus duplicem deſcribit in homine ductum & icone illuſtrat: „ Duo, „ inquit, vaſa ex utroque ſellæ turcicæ latere con-„ ſita ſunt, quæ biantibus quaſi oculis, aquam om-„ nem à glandula pituitaria deſtillatam excipiunt, „ quorum ductus facilè patebunt, ſi aqua aut lac „ è ſiphone in venam jugularem utramvis propè „ calvariam injiciatur, mox enim conſpicientur pro-„ pe glandulam pituitariam erumpere atque ſcaturire. Idem experimentum Clariſſ. Thomas Willis ante perfecit, qui cum diligentiſſimo Lovvero meritò curioſiſſimus hujus glandulæ ſcrutator audire poteſt. Sed pace tantorum virorum dicam, quæ ego circa hanc obſervavi. Vaſa, ſeu ductus, quos illi detexerunt, certè nonniſi venarum ſunt propagines. Foramina quippe in capite vitulino oſſi cuneiformi inſculpta ducunt ad ſubjectum, oſſi ipſi immerſum vas ſanguiferum, quod in binos rivulos diviſum reflectitur utrinque ad venas jugulares. In capitis humani Anatome injeci olim, ope ſyphonis, ceram rubicundam in alterutram venarum jugularium, penetravit hæc uſque ad glandulam pituitariam quam undique alluit & coronavit pulchrè, ipſam verò glandulam non ſubire, ſed tantùm alluere claro hoc experimento didici. In ſcrutinio glandulæ pituitariæ è calvaria vituli exemptæ, cautiſſimè membranam qua inveſtitur ſeparavi, nullum autem vaſculum excretorium, quod ipſum ſubingrediatur, bibatque infuſum laticem deprehendere, nec vel minimum hujus veſtigium obſervare potui. Adeo, ut ex Anatomia, tum aliorum, tum propriâ, parum mihi de excretionis modo in hac glandula conſtet. Nec tamen probabilis mihi videtur Clariſſ. Diemerbrokii ſententia, dum glandulam pituitariam penum ſuum ſupernè verſus cerebrum effundere ſtatuit: quippe per proceſſus mamillares nihil humoris ſaltem, in homine excerni ex ſuprà dictis abundè conſtare arbitror; quo autem concederet tandem humor in cerebrum effuſus, fateor me non concipere. Quin ſtructura hujus glandulæ contrarium innuere videtur, quippe inſigni hæc cavitate prædita eſt, ſaltem in homine, quâ humorem ſupernè infuſum excipit. Veriſimile eſt laticem ex omnibus cerebri partibus confluum in infundibulum devolvi, glandulæque pituitariæ infuſum ejuſdem porulos trajicere ac perreptare, oſculis vaſorum reducentium ad hoc configuratis hiantibus infundi, juvantibus hoc opus pluribus machinamentis perquam ingenioſis, & ita (more totius corporis lymphæ) in maſſam ſanguinis derivari: hujus enim conſervationi, ceu humoris utiliſſimi naturam mirè ſtudere alibi demonſtratum fuit. Ne autem ἀσύμβολος ſim in abſtruſo hoc, ſed ſcitu perquam neceſſario naturæ artificio; fert ſententia, vaſa lympham in hâc glandulâ abſorbentia non eſſe ſanguifera, qualia depingit ingenioſiſſimus Lovverus, ſed revera lymphatica exiſtere, quæ etſi ob loci aſperitudinem Anatomicorum diligentiâ nondum fuerint detecta adeoque inviſa, eadem tamen exiſtere nullus dubito.

Quemadmodum nimirum reliquæ glandulæ conglobatæ in capite lympham ſive circa nervorum expanſiones in membranis (uti dudum obſervavit Venerandus Senex noſter Wepferus) ſcaturientem & ad glandulas conglobatas per vaſa lymphatica transfuſam, ſive ab ipſis immediatè arteriis iiſdem ſuffuſam filtrant, percolant, & per alia in parte ſima exorientia vaſa lymphatica ad commune lymphæ receptaculum remittunt; ita quoque cum glandula pituitaria comparatum videtur. Experiundo enim didici, in capitibus præſertim boum, lympham in partibus oriendis reſultantem, glandulas, tum maxillari tum parotidi tum aliis conglobatis, per peculiaria vaſa lymphatica advehi, earumque parti convexæ fuſis ramificationibus infundi (cujus elegantiſſimum argento vivo experimentum cepi) quæ poſteaquam glandulæ ſubſtantiam pervaſit, ab aliis parte ſima oriundis vaſis lymphaticis excipitur, & ad commune lymphæ receptaculum defertur. Cùm itaque glandula pituitaria ex conglobatarum genere videatur, lymphaque ſupernè inſtilletur, quid obſtat quo minus vaſa lymphatica ſupponamus, quæ percolatam lympham abſorbeant, & more aliorum, ad commune receptaculum retrahant? Nec enim fas erat, lympham à cerebro reſiduam, immediatè in ſanguinis maſſam redire, quin more totius corporis lymphæ ſuo charactere in glandula conglobata inſigniretur, de quibus forſan alias pluribus dicendi erit occaſio. Plura ſunt in noſtro Hydrocephalo, quæ hanc Theoriam confirmant Phœnomena; inter quæ illud in primis enucleandum eſt, cur in recens natis præcipuè cadat hydrocephalus? Equidem nullum eſt dubium quin humores in cerebri ventriculis collecti apud plures fruſtrentur exitu, & alios quoque ætatis homines peſſundent; unde meritò Carolus Piſo Caput caſtellum ſeu labrum ſeri appellavit. In adultis autem non hydrocephalum ſed Apoplexiam, uti ſubſequens Obſervatio teſtatum faciet, aut alium affectum ſoporoſum inducit: nimirum ab exundante perperam ſero in adultis corpora medullaria ob ſoliditatem & reſiſtentiam cranii cedere neſcii comprimuntur, ſpirituumque animalium effluxus per nervos intercipitur: in tenera autem ætate cedit exterior cortex, integumenta membranoſa humiditate ſcatentia dilatantur, & mirum in modum diducuntur. Recens autem natos præcipuè manet hoc fatum (uti videre eſt apud Fabric. Hildan. Foreſtum & alios) quia prono plerumque capite & inclinato, nonnunquam planè demiſſo, præſertim circa tempus partûs, in utero reperiuntur, quo ſitu reſtagnat humor in cerebro: lentorem forſan concipit, hinc percolationi per glandulam

dulam pituitariam minus idoneus, infarctis ejus porulis congeritur in ventriculis & accumulatur, donec caput in immenſum exceſcat, tandemque obruatur aquis. Præterea dum eluctatur infans per uteri clauſtra, caput ejus mirè comprimitur, ut interdum vel terrorem incutiat inexpertis primipatis: ex iſta coarctatione fibrillæ cerebri non poſſunt non violari, nec mirum ſi homorem nimium admittant in cerebri ventriculos exſudantem, minusque proportionatum, quam ut filtri ſui porulos trajiciat atque pervadat. Nullum eſt dubium, quin in memorato caſu affectûs primordia jam in utero facta fuerint, antequam lucem aſpexit miſella, nimirum poſtquam aqua in ventriculis cerebri collecta exitum per glandulam pituitariam, ſive propter lentorem, ſive aliud vitium non obtinuit, regurgitavit verſus cerebri ventriculos, quos adimplevit, inde verſus quartum redundans ventriculum, ſpinalem medullam perforavit, cuniculumque per medium hunc egit: eò autem loci, quò vertebræ hiant adhuc in tenella hac ætate cutitum mollita eſt, cutim autem denſam dum perrumpere non potis erat, ſaltem maculâ lividâ notavit, quæ ſtatim poſt partum animadverſa fuit. Illud verò attentionem meretur, nimirum quòd intra decem dies couſque cumulata fuit aqua in ventriculis cerebri, ut non modò per ſpinalem medullam cuniculum egerit, cutimque firmam in tumorem elevârit, ſed & inſuper couſque extenuarit, ut aqua intus conſpici potuerit, quæ vulneratâ cute, tantâ vi profiliis, ac ſi puellus, ut mater loquebatur, mingeret: ſex in ſequentibus diebus poſtquam vulnuſculum refricuit mater, qualibet vice ℥iij. aquæ limpidæ effluxerunt. Conſolidato ulcere, intra menſem caput in tantam molem excrevit, quanta in Hiſtoria morbi deſcribitur. Duplicem autem hujus colluviei in diſſectione capitis, videtur mihi videre ſcaturginem. Sunt equidem, qui omne ſeri depluvium glandulis plexuum choroideorum tumefactis tribuerunt. At verò ventriculi cerebri, quos ad recipiendos hujus ſuperfluitates conditos eſſe tantùm non omnibus probatur, non ſolùm propter haſce glandulas facti videntur; quippe latiùs patent, adeoque etiam aliundè, quàm ex hiſce glandulis humores in illos confluere videntur; Diſſecui olim caput vituli vertiginoſi: inveni in ipſa cerebri ſubſtantia tres hydatides, ovi columbini magnitudine, humore limpido plenas: indicio, etiam in ipſa cerebri ſubſtantia fluere humores & epidermide obduci poſſe. Id effecti autem meritò tribuimus papillulis, quæ in corporibus ſtriatis, lævibus aliàs ac perpolitis, capitulorum acicularum magnitudine prominebant numeroſiſſimæ, ut ſerum copioſius eructarint in cerebri ventriculos: ſanè ſimiles in aliis quoque cerebris morboſis obſervavi, præſertim in colluvie ſeroſa, de quibus in poſterum mecum viderint alii, ſi quidem naſcatur occaſio; interim admonitos velim, nonniſi ad radios ſolis conſpici haſce papillulas. Nec tamen omni culpæ eximimus glandulas plexuum chorideorum, quippe tumidiores repertæ fuerunt, eaſque vitioſas ut plurimum obſervavit in hydrope cerebri Clariſſ. Thom. Willis. Utrum primariò & per ſe, an huic immerſæ lacunæ fuerint vitiatæ, dubito. Certum tamen eſt, in hydropicorum ventre glandulas plerunque corrumpi, tandemque quaſi elixari. In plexibus choroïdeis glandulis id muneris delegatur, ut, cùm vix detur immediatus ex arteriis in venas tranſitus, ſanguis arterioſus (qui calore perfundit haſce cavernas) venis per dictas glandulas committatur. Si quis autem has glandulas propterea tantum conditas, & plexibus choroïdeis intertextu exiſtimet, ut ſerum ſeu lympham ſecernant, huic regero, non opus fuiſſe tantâ venarum & arteriolarum luxurie ac frequentia. Nec ad depurandum ſanguinem deſtinatæ videntur, quippe is ex arteriis plexuum choroïdeorum, non ad ſubſtantiam cerebri corticalem, ut ſpiritus inde elaborentur, progreditur, ſed proximis redditur venis ad torcular reducentibus.

Quantâcumque autem copiâ cumulata fuiſſet aqua in cerebri ventriculis, hydrocephalum non produxiſſet, niſi viâ, qua aliàs excerni ſolet aut infarcta, aut alias obſtructa fuiſſet. Sed unctuoſus circa glandulam pituitariam humor, qui ſtylo viſci inſtar adhæſit, index fuit farcientis intus, & colatorium, ſeu glandulam pituitariam obſtruentis mucilaginis Interceptâ ita & interclusâ excretionis viâ, ſtagnante & regurgitante verſus cerebrum aquâ caput infantis non potuit non brevi temporis ſpatio in vaſtam exceſcere molem.

Exemplum Hydrocephali, in quo glandula pituitaria planè defuit, videre eſt in Colleg. Curioſ. An. 2. Decad. 1. Obſerv. 47. Aliud apud Doctiſſimum Lowerum in tractat. de catharris, ubi glandula pituitaria, qua infundibulum inſerebatur gelatinâ quâdam viſcidâ ad magnitudinem minoris fabæ penitùs oppleta fuit. Uſque adeò verum eſt, humiditates cerebri per glandulam pituitariam transcolari & in maſſam ſanguinis derivari. Ex hiſce quoque infertur, impropriè cerebri excrementa dici, quæ natura nunquam in ſuum ſinum recipere ſolet. Cur verò non immediatè per apertos tubulos, ſed mediante glandula hac lympha in cerebro reſultans venis inſtilletur, ratio videtur, quia quemadmodum lympha ubi in corpore, ſaltem, quod compertum habeo in capite reſultans, antequam in maſſam ſanguinis refunditur, glandulas conglobatas alluit, ut in iis aliquid delibet (nec enim fruſtra has conditas fuiſſe exiſtimare fas eſt) ita etiam cum lympha in cerebro redundante comparatum videtur, nec enim priùs in maſſam ſanguinis reducitur, quàm in glandula pituitaria charactere ſuo inſignita fuerit, de quibus alibi forſan pluribus.

Hydrocephali Anatome.

Clariſſ. Ioh. Davidis Maucharti. Miſcell. Curioſ. Decur. iij. Ann. 4.

Anno 1691. d. 18. Maii, obiit Mothingæ, Eslingenſis Diocœſeos pago puer octennis, per annum integrum Hydrocephalus, octiduo ante mortem mihi monſtratus, ut ſi quid opis in me eſſet, conferrem; Quem tamen cum prognoſtico brevi moriturum eſſe, dimiſeram. Obtinui verò à parentibus, quibus à veneficis afflictum eſſe, perſuaſum erat, ut calvariam ſaltim aperire liceret, uti adſtantibus Chirurgis duobus ſequentia à me detecta & obſervata ſunt.

1. Totum corpus ad ſceleti formam macie conſumptum puſtuliſque ſiccis plurimis conſperſum.

2. Caput maximum, quatuor ſpithamarum exten-

extenſione circumferentia ſua ſuperaos, undique durum & tactui oullibi cedens, cutis poſt capillos ablatos livida, nunquam læſa fuiſſe videbatur, hae vero cum pericranio ſublata.

3. Cranium undique ioregrum, omnes ſuturas, ſagittalem totam, coronalem & Lambdoideam fere integras duplices exhibebat, ita ut ſuſpicio non vana ſit, poſtqoam puer ex alto, per 5. nimirum gradus lapideos, lapſus eſſet, & ſuturæ ab iovicem ob violentiam externam diſceſſiſſent, oovum os in ſpatiis ab illis relictum generatum ſuiſſe, & hujus ſuturarum duplicaturæ, cauſam extitiſſe, erat verò bioarum ſagittalium ſuturarum diſtantia ſeſquipollicaris.

4. Serrâ ablato ſuperiore Cranii hemiſphærio, totam hujus eavitatem cerebro repletam, oullam verò aquam ioter hoc & matrem duram reperii.

5. Durâ matre, vaſis ſanguivehis ad rupturam turgidâ diſſectâ, inter hanc & cerebrum ne guttulam aquæ inveni.

6. Cùm ergo cerebri magnitudinem admirarer, & ut penitiùs inſpicere queam, quod in cadavere fieri incommodus ejus ſitus prohibebat, extrahere illud anniterer, vi non adeò magnâ adhibitá, aquæ plurimum, & ultra dimidiam menſuræ Wirtembergicæ partem profluxit, quam ex anterioribus cerebri veotriculis oriundam, horum maxima cavitas, & cum dolore noſtro ruptura docuit.

7. Cùm verò nihilominus in extractione cerebri pergerem, hoc quidem ceſſit, cerebellum verò erat immobile & cum dura matre, hæcque cum cranio firmiter coaluerant.

8. In cerebro ergo ſolo extracto, præter cavitatem anteriorum ventriculorum maximam, cerebrique ſubſtantiæ teouitatem plexus choroideos magnos, tumidos, glaodulis plurimis, milii grano non nihil majoribus, duris reſperſos conſpexi.

9. Cerebellum deinde magna vi evulſum, totum induruerat, in dextra tamen parte & majus & durius, ita ut dextra medietas ℥iiij. ſiniſtra ℥iß. ſaltim pondere æquarent, ad bilancem examioatæ, interim totum cerebellum erat ſolidum, nullamque cavitatem habebat.

Cætera perluſtrare non licuit.

Hydrocephali 24. Annor. Anatome.

Clariſſ. Viri Riedlini. Ephemer. German. Centur. 1. *&* 2.

Decem prætеriére anni, quòd Auguſtæ Vind. vocatus fui ad virum quoodam ex haud ignobili, quin ſic ſat clarâ familiâ ortum, qui tum arbitride decumbens meum deſideravit conſilium; hujus quærelis dum aurea præbeo, & medicamenta præſcribo, obtutui meo ſe obtulit puer, horrendæ magnitudinis capite inſtructus, manuum pedumque uſu deſtitutus, & ſedendo decumbeodoque tempus conſumens. Hydrocephalo itaque hunc laborare ſtatim ſtatui; & vel hac de cauſa eò curioſiùs in quævis ejuſdem facta inquiſivi, quia tum multa quidem de hoc morbo laborantibus legeram, hacteous tamen nullum unquam videram; quantùm verò memini, tum mater recenſuit, ſe hunc filium ſanum atque incolumem fuiſſe, niſi quod ioterdum catharris (quorum originem parietibus tum recens incruſtatis & dealbatis adſcripſerat) laborarit: Hiſce verò tum ſuadente inſigoi quadam Matrona ſe ungueorum quoddam oppoſuiſſe, quod catharrhos quidem exſiccavit, at caput ab illo tempore ſemper excreviſſe ſic ut anoo ætatis tertio magnitudinem cooſuetam jam longè exceſſerit, quæ ab hoc tempore ſemper majus incrementum ſumſerit, donec anno ferè ſeptimo increſcere deſierit, & tam diu quidem puerum inceſſiſſe; nec manuum uſu deſtitutum fuiſſe, ac ſuperveniſſe tum apoplexiæ quendam inſultum, qui eum ſic debilitarit, ut ex illo tempore artuum uſu continuò fere deſtitutum vivat: intellectu tamen ſemper ſic gaudebat, ut tandem & ad S. Synaxin admitti potuerit: Jam tum verò ſtatim in votis habui, ut aliquando poſt mortem caput hoc aperire liceret, ut vera tam diu inſtantis hujus mali cauſa innoteſceret; hocque votum meum non uni ſolùm amicorum meorum detexi; ex quibus Pharmacopœus induſtrius, Dn. Joh. *Bierman*, mei memor, cùm nuper Ano. 1703. d. 1. Januar. beatè defunctus fuiſſet, à matre ſuperſtite impetravit, ut hæc ſequenti die monſtroſi capitis apertionem conceſſerit, ubi primò quidem circumferentiam externam exploravi, hancque undecies hujus lineæ

loogitudinem æquaſſe, iuveni; remotis hinc integumentis communibus, uti in aliis hoc morbo defunctis, ſuturas minus firmiter cohærentes, quin hiantes repertæ fuere ita in hoc cranio tam arctè clauſæ conſpiciebantur, ut in quibuſdam locis illarum vix veſtigium quoddam notari potuerit; ſerrâ mediante hinc non abſque labore, remotâ eâ, quæ eminet cranii parte, per felicem Chirurgum Samuëlem Sturmium, hoc duplo craſſius ubique ferè comparuit, & quoniam cerebrum arctè eidem conjunctum fuerit, abſque hujus læſione, ubique ſerra penetrare non potuit; unde ſub apertione adhuc non parva ſeri limpidiſſima copia profluxit, quod vaſe ad id deſtinato excepimus; licet verò hujus ſeri ſemper plus effluxerit, quo magis cranii ſuperior pars remota fuit, ubi tamen ſedem ſuam habuerit? ea ſepoſita non ſtatim patuit; donec cerebrum in duo ſua hemiſpheria diviſum fuit, ubi ſtatim tanta cavitas in utroque oculis patuit, ut in ea ſomnem liquorem contentum fuiſſe nemo dubitavit; qui nempe ventriculos utrinque ſic diſtenderat, ut facillimè duos pugnos quilibet admiſiſſet; cerebrum verò ad cranium ſic compreſſerat, ut nullibi digitu tranſverſo craſſius extiterit; & ſeri quidem, quantùm vaſe ſubtus poſito excipi potuit, menſuræ quatuor cum dimidia evacuatæ fuerunt; utque de cranio inſigni extenſione judicare poſſis, para ſerrâ reſecta duas cum dimidia Auguſtanarum continebat menſuratum: Ante ſeptem annos, cum & viſum perdidiſſe, mater ejuſdem poſtmodum retulit; & quod notatu digniſſimum, eum per aliquot annos, per quinque vel ſex hebdomadas alvum obſtructam habuiſſe, & tum quidem oouniſi parum admodum fecum excreviſſe; ſique vel ex Fol. ſeno. pararum laxans eidem exhibuerit, hoc ſtatim convulſiones excitaſſe, eadem narravit: In quorum contingentium cauſam plus otii me nacti,

ſibe

ſine dubio non abſque quadam utilitate inquirent: quotquot verò ego hac de re conſului Auctores, qui tam diu Hydrocephalo laborantem deſcripſiſſet, mihi quidem non obvenit. Natus enim hic noſter An. 1678. Menſe Maio, & eo tempore, quo ſupra memini, vivis ſubtractus fuerat, per integros viginti quatuor annos itaque cum tanto hoc malo conflictatus eſt; adeoque inter rariſſimos hic caſus meritò locum obtinebit.

HYDROMPHALOS.

Vid.

HERNIA.

HYDROPHOBIA.

Vid. ſub titulô *RABIDI MORSUS.*

HYMEN ejuſque Chirurgia.

Hymenis Chirurgia in eô tota eſt, ut cum hæc membrana in anteriore ſinûs pudoris ſede poſita, ſolitô craſſior, ac denſior eſt, nullôque foramine prædita reperitur, ſectione per novaculam incidatur, & immiſſâ turundâ plumbeâ foramen apertum ad plenam cicatriſationem teneatur. De arctiori tantùm foramine, nihil hîc addimus, quia ipſius dilatandi methodus omnibus ſatis nota eſt.

HYPOPIUM. Vid. ſub titulô *CORNEÆ VITIA.*

Finis Libri Octavi.

BIBLIO-

JOH. JAC. MANGETI

BIBLIOTHECÆ CHIRURGICÆ

LIBER NONUS

De Affectibus atque Operationibus Chirurgicis à Literâ I incipientibus.

ICHOR & MELICERIA CELSI.

DE hòc morbô articulos variis de cauſis affligente, tam accurate pro more agit Tractatû ſpeciali Experientiſſimus Gulielmus Fabricius Hildanus, ut illum integrum hîc legendum tradere commodum omnino credamus. Sic autem Vir Eximius.

Cap. I. *Quid ſit Ichor & Meliceria, aut Hydrarthros, & quomodo inter ſe differant.*

QUia affectum, de quo io hoc libro ſcripturus ſum, anriquis & rationalibus Medicis & Chirurgis, imò & qui ſuperiori ſeculo floruetuot, incognitum fuiſſe, inde oobis conjicere licet, quod apud Hyppocratem, Galenum, Avicennam, Paulum Æginetam, Oribaſium, Aetium, Albucaſin, Lanfrancum, Theodoricum, Rogeriom, Guidonem, Vigonem, Tangantium, Imò oe quidem apud Ambroſium Paræum, qoem tamen diligentiſſimum ſcriptorem, & longè præſtantiſſimum & exercitatiſſimum Cheirurgum fuiſſe ſcimus, nihil de ipſo legimus, quare ut rectè intelligatur, primò quid ſit Ichor in corpore humano, dicemus, eumque duplicem, Mitem videlicet & Acrem eſſe, oſtendemus. Poſtea quid Ichor & Meliceria actis, ſive Hydrarthros ſit, diſſeremus, cauſas præterea, ſigna, pronoſtica, & curationem, tum Empiricam, tum Methodicam addemus. Tandem quoque quomodo ſymptomatibus, quæ ſubſequuntur, occurrendum ſit, objiciemus, & ſparſim Medicamenta empirica, & quæ in hoc affectu præter rationem applicantur, refutabimos, Omoiaque obſervatiooibus, exemplis, & hiſtoriis utiliſſimis illuſtrabimus.

Ichor autem, ſive, ot loquitur Hippocrates, ſeroſum excrementum in corpore humano (ut poſt Ariſtotelem teſtatur doctiſſimos Caſparus Hofmannus; libro de Ichoribus) eſt ſaoguis crudus, aut quia nondum concoctus eſt, aut quia ſeruit. Et alibi, Ichor eſt aquoſom ſcilicet ſanguinis, ſive id fiat, quod ſanguis oondum perfectè ſit coctus, ſive quòd poſt coctionem corruptus ſit. Ex quibus colligere licet; duplicem eſſe Ichorem ſive ſerum in corpore humano, Mitem videlicet & actem.

Ichor mitis, eſt excrementum ſeroſum chyli; ab hepate ex venis lacteis attracti, ad nutritionem quidem corporis deſtioatum, ſed à calore noſtro ionato nondum ſatis coctum, & in ſanguinem converſum. Cooverteretur tamen paulatim in ſanguioem, oiſi ſuum quoque haberet oſum, & diutius moram in hepate traheret. A ſummo itaque Architecto hujus Microcoſmi, io hepate à ſanguine ſegregatur, hoc modo, ut quicquid craſſum & viſcidum eſt; ad renes & vias orinarias deſcendat, & excrementitios humores hepatis ſecum vehat. Hinc plerumque io morbis urinas ſpiſſas, turbuleotas, multiſque excrementis refertas profluere videmus. Subtiliſſima verò & puriſſima pars hojus Ichoris, ſanguini permiſcetur, & ex hepate per veoas io totum corpus ſpargitur, in hunc finem, ut ſit veluti vehiculum ſanguinis, qui alioquin ad venas capillares, præſertim minutiſſimas, permeare non poſſet: io outrimentum tamen corporis noo tranſit, ſed tandem ut excrementum per ſudorem exhalat evacuaturque. Eſt & ſerum bilioſom, amarum & acre, quod in hepate à ſanguine ſegregatur, & in veſicula fellea congregatur, in hunc uſum, ut ad inteſtioa deſcendat, & quotidiè excretionem alvi promoveat. Eſt etiam quartum genus Ichoris qui in ſplene, à ſanguine, pro nutritione ſplenis deſtinato, veluti excrementum (non tamen plaoè inutile) per vas breve ad ventriculum mittitur. Eſtque frigidus & auſterus, ad appetentiam ventriculi excitandam.

Ex his perſpicuum ſit, ichorem ſive ſerum (loquor autem de ichore miti, ſive manſueto) quamvis ſit excrementum ſanguinis, ad cooſervandam tamen optimam valetudinem, non exiguom uſum habere. Si verò acrimoniam, aut qualitatem aliquam

quam malignam adeptus fuerit ichor ille, harmoniam iſtius partis, in qua decumbit, deſtruit. Verbi gratia, ſi ichor craſſus & pituitoſus, propter intemperiem aliquam præter modum calidam hepatis, & admixtionem bilis, acrimoniam contraxerit, ſequitur incontinentia & ſtillicidium urinæ, cum maximo ardore & dolore, nonnunquam quoque ulcera renum & veſicæ procreat. Si ichor ille ſubtilis & puriſſimus, qui cum ſanguine ad venas capillares fluit, acrimoniam & malignitatem aliquam acquiſiverit, ſequuntur ulcera, ſcabies, & hujus generis vitia in externis partibus corporis, in quorum numero quoque affectus, de quo in ſequentibus acturus ſum, collocandus eſt. Non tamen ubivis corpus infeſtat, ſed articulos nervoſaſque partes ſaltem, propter cauſas, quas poſthac recenſebo, occupat.

Eſt autem Ichor & Meliceria Celſi, ſeri acris ad læſos, & dolore magno & inflammatione tentatos articulos, ex reliquo corpore copioſa affluxio, & cum ingentibus doloribus, inquietudinibus, febre, viriumque proſtratione effluxio, aliorumque ſymptomatum ſcaturigo. Dixi ab initio, affectum huncce antiquis incognitum fuiſſe, Celſum tamen, quem meritò Hippocratem Latinum appellamus, ejus notitiam aliquam habuiſſe ea libr. ſuo 5. cap 26. ſub titulo de ſanguine & ſanie & pure, & eorum ſpeciebus, quando meliora deteriorave ſint, colligere eſt, hæc enim habet verba. Eſt, inquit, quædam ſanies, quæ vel Ichor vel Meliceria nominatur. Et paulò poſt, Ichor tenuis ſubalbidus ex malo ulcere exit, maximeque ubi nervo læſo, inflammatio ſequuta eſt. Meliceria craſſior, & glutinoſior, ſubalbida mellique albo ſubſimilis fertur. Hæc quoque ex malis ulceribus, ubi nervi circa articulos læſi ſunt. Et inter hæc loca maximè ex genubus &c. hactenus Celſus. Hæc quia ad inſtitutum noſtrum faciunt, & affectum huncce Celſo cognitum fuiſſe indicant, placuit illum Celſo adſcribere, & Ichorem & Meliceriam Celſi appellare.

Apud Germanos, quia frequens eſt affectus in articulorum vulneribus, Chirurgi nonnulli de eo ſcripſerunt, inprimis Paracelſus, Felix Wirtzius, Hans von Gersdorf genandt Schilhans / Petrus von der Stille / Chriſtoph Witſung. Johan. Colerus, forſan & alii, qui mihi ad manus non venerunt, ſed pace eorum ſit dictum, haud appoſitè rem tetigerunt, ut poſthac fuſiùs oſtendemus. Cur autem ſymptoma hoc antiquis & etiamnum rationalibus Medico-Chirurgis veluti incognitum (nullus enim ex profeſſo quicquam de hoc quod ſciam ſcripſit) Lector poſthac videre poterit.

Diximus ſuperius, Ichorem & Meliceriam Celſi, ſeroſum, crudum, indigeſtum eſſe ſerum, teſtatur id Celſus; loco præallegato, & ipſa experientia fidem quoque facit. Eſt præterea acris Ichor iſte, propter doloris vehementiam, inquietudinem & internorum viſcerum intemperiem calidam, calor nativus adeò debilitatur, ut ſeroſum huncce humorem in pus laudabile concoqui non poſſit. Quapropter ab intemperie illa calida acrimoniam acquirit, nervos, ligamenta, imò & plerumque oſſa ipſa erodit, & cuniculoſa ulcera hinc & inde perfodit. Læſis præterea articulis ſequitur Ichor acris, tum propter nervorum abundantiam & exquiſitiſſimum ſenſum, quo præditi ſunt, tum etiam propter caloris nativi imbecillitatem, & ſanguinis penuriam, quæ omnia ad concoctionem ichoris deſiderantur. Non omnes autem læſi articuli Ichore, & Meliceria acri tentantur, ſed hi tantum, in quibus dolor maximus, & inflammatio ſupervenit: niſi enim ſuperveniret dolor, nulla fieret attractio humorum excrementitiorum & ſanguinis, & proinde nulla ſubſequeretur inflammatio, aut membri læſi intumefactio, multò minùs copioſa illa ichoris profluxio. Calor enim nativus partis læſæ ſufficiens eſſet, ad concoquendum ichorem, qui ab initio mitis eſt, & cum vulnere proportionem habet. Quia autem propter inflammationem partis affectæ, & totius corporis intemperiem calidam, propter doloris item vehementiam, vigilias, aliaque graviſſima ſymptomata, calor nativus deſtruitur, & quodammodo extinguitur, ideò affluens ichor in pus converti non poteſt, ſed crudus & indigeſtus affluit, ſed & propter maximam inflammationem acrimoniam acquirit, ex qua ſymptomata omnia ingraveſcunt, & plerumque non tantùm partem læſam, ſed totum corpus deſtruunt. Dixi antea, læſis articulis ſymptomata, hæc præſertim ſupervenire, vulnera enim, & contuſiones carnoſarum partium, propter nervorum paucitatem, minus ſunt doloroſa, & proinde affluxui humorum, & inflammationibus minus obnoxia. Abundant præterea his in partibus, ſanguis & ſpiritus vitalis & naturalis, ſimul & humidum radicale, quorum beneficio mox ab initio, niſi error in curatione à Medico & Chirurgo commiſſus fuerit, affluens ichor in pus laudabile convertitur.

Ex toto præterea corpore ad articulum læſum Ichorem ſive ſerum hoc confluere dixi, contra falſam & ineptam barbitonſorum & Anatomiæ imperitorum hominum opinionem, qui ichorem illum articulo læſo ingenitum eſſe, & nequaquam aliunde profluere ſtatuunt, hancque ob cauſam ineptiſſimo, ut Joh. Langius Epiſtolarum Medicinalium lib. 1. Epiſt. 3. & alibi teſtatur, vocabulo, Das Gliedwaſſer / hoc eſt, aquam articulorum appellant, & eſſe arbitrantur. Quod tamen falſiſſimum eſſe, etiam mediocriter in diſſectionibus Anatomicis verſatis Medicis atque Chirurgis, notum eſt. Sciunt enim, in omnibus articulis totius corporis, non tantùm humoris ſeroſi contineri, quantum ex digito uno vulnerato nonnunquam una die & nocte profluere videmus. Addam exemplum unum aut alterum.

Nobiliſſimus & Prudentiſſimus Vir, Dn. Johannes à Watenwyl, Inclytæ civitatis & Reipublicæ Bernenſis, Conſul prudentiſſimus, Patronus & Amicus meus obſervandus, feliciſſimæ memoriæ, cùm vulnus quamvis exiguum in digitum medium recepiſſet, illudve à barbitonſore malè curatum fuiſſet, exorto dolore, ichor extillare cœpit, & quidem tam copioſè, ut intra paucos dies plus quam menſuram integram Bernenſem effluxiſſe ſæpiſſimè mihi affirmaverit: idque tanto cum dolore, febre, virium proſtratione, aliiſque graviſſimis ſymptomatibus, ut parum abfuerit, quin vitam amitteret. Tandem quidem convaluit, ſed articulus ſauciatus ſuo motu deſtitutus fuit: uti hiſce meis non rarò vidi oculis: reliqua ex relatione nobiliſſimi ægri habeo.

Ante annos aliquos, cùm Lauſannæ Equeſtrium Medicinam &. Chirurgiam facerem, in ſuburbio Marteres, civem quendam quadragenarium Claudium nomine, doliarium, curandum habui. Ille findendo ligna ſibimet ipſi vulnus ad rotulam dextram ſecure inflixerat. Id cùm ab initio non uſque adeò magni momenti eſſe arbitraretur, & proinde expertos Chirurgos non adhiberet, ſed neſcio quo Balſamo ſemetipſum curare vellet, & labia vulneris intra dies quindecim uniret, collectus fuit ichor in profundo vulneris; quapropter exorto dolore intenſiſſimo me advocare juſſit. Tum totum crus ſupra modum intumefactum inveni, inprimis genu, quod & inflammatione adeò erat obſeſſum, ut Gangrænam in proximis eſſe, mihi videretur. Aderat præterea febris continua & ardentiſſima, capitis & lumbo-

rum

Digitized by Google

rum dolor maximus, ſitis inexhauſta, nauſea, eructationes, cibi faſtidium, Inquietudines, Vigiliæ, Lipothymiæ, & tanta virium proſtratio, ut ſibi vix in alterum diem uſque vitam tranſigere poſſe putaret, parumque ſupereſſet ſpei. Ex ipſo autem vulnere caro fungoſa & livida, ad magnitudinem ovi gallinæ excreverat, quæ pelliculo obducta eſſe videbatur: In illam cum ſtylum exploratorium immiſiſſem, (quod faciliè & ſine ulla violentia præſtiti) Ichor tam copioſè effluxit, ut prima illa vice ultra ſeſquilibram in ſcutellam colligerem, ſequentibus quoque diebus continuò & ſine intermiſſione exſtillavit, ita ut ſanctè affirmare poſſim, intra paucos dies ad multas libras effluxiſſe. Tandem ſumma à me adhibita diligentia utcunque convaluit, utcunque inquam, genu enim ſuo motu privatum fuit, totumque corpus propter morbi violentiam & diuturnitatem cacochymicum, languidum, & ad vitæ ſuæ finem imbecille remanſit.

Exempla hæc (quorum niſi Lectori tædioſum eſſet, infinita habeo) adſcribere placuit, ut barbitonſores eorum ineptiam ex eis videant, continent quidem articuli in ſe humorem viſcoſum, & veluti mucilagineum, à natura (ut docet Hippocrates lib. de locis in homine, & libro de fracturis oſſium) in hunc finem procreatum, ne continuo motu exareſcerent, ſed lubrica perſiſterent: verùm tantam copiam, ut plerumque effluere videmus, in ſe continere poſſe, abſurdum eſt dicere. Secundò, ut indigitarem, Ichorem hunc ex reliquo corpore ad articulum læſum confluere. Quod & poſt Democratem teſtatur Langius, loco ſuperiùs allegato, his verbis. Quamvis, inquit, bona pars Medicorum cauſam phlegmonis vulnerum, in corporis Cacochymiam referunt, Democrates tamen (me judice) rectiùs in dolorem refert, qui ex muſculorum nervis & tendinibus vulneratis, oboritur circa articulos, ſenſus & arbitrarii motus organa: quæ cum ferè nulla carne ſint cooperta, acutiùs ſentiunt, & ob id majori dolore quàm Epigaſtrii muſculi carnoſi affliguntur: qui velut cucurbitula omnifariam humorum alluviem ad vulnus pellicit, quod tandem vulnus intumeſcens, tertio aut ad plurimum quinto die phlegmone & aliis ſymptomatibus corripitur. De his videat Lector plura apud doctiſſimum Langium loco citato, & in epiſtola ad Lectorem libri primi Epiſtolarum. Tertiò patet ex prædictis obſervationibus & hiſtoriis, affectum huncce ſcaturiginem eſſe quamplurimorum graviſſimorum ſymptomatum, uti ſunt Cacochymia, icteritia, Atrophia, hydrops, & infinita alia, de quibus in fine hujus libri ſigillatim & fuſiùs agemus.

Diſtinguit quidem Celſus loco citato affectum huncce in Ichorem & Meliceriam, ſed diſtinctio hæc ſolummodo in colore & conſiſtentia materiæ, quæ effluit, conſiſtit, nec uſque adeò magni momenti eſſe arbitror. Si quis tamen accuratum obſervatorem, & diligentem Chirurgum ſe præbere voluerit, videbit materiam, quæ ab initio morbi effluit, verum & ſubtiliſſimum Ichorem plerumque inſtar aquæ limpidiſſimæ eſſe, tandem verò in Meliceriam abire, & craſſiorem & glutinoſiorem fieri. Mutatio illa materiæ effluentis, optimum ſignum eſt, & naturam circa concoctionem ichoris occupatam eſſe, & in victricem morbi evadere poſſe, ſpem facit.

Eſt alius affectus Meliceris dictus, de quo Galenus libro de tumoribus præter naturam, ſed cum Ichore & Meliceria Celſi nullam habet affinitatem. Eſt enim abſceſſus mollis, flaccidus, & indolens, ex materia frigida, melli albo non abſimilis, & membrana incluſa, genitus. De quo inſtitutum noſtrum non eſt hìc tractare.

Cap. 2. *De Cauſis Ichoris & Meliceriæ Celſi.*

HActenus quid ſit ichor acris, ſive hydrops articulorum, breviter expoſui, ſequuntur nunc cauſæ. Sunt illæ externæ & internæ, adeò tamen concurrunt, ut una ſine altera vix reperiatur. Externa eſt vulnus aut contuſio, fractura vel diſlocatio. Interna eſt Cacochymia, & redundantia pravorum humorum: plerumque etiam plethora. Paracelſus tertiam addit cauſam, videlicet negligentiam vel potius inſcitiam Chirurgi, quam ego cauſæ internæ præfero. Etiamſi enim corpus Cacochymicum, vel etiam plethoricum fuerit, rarò tamen Ichorem conſequi videmus, ſi vulnus à rationali Medico aut Chirurgo ex arte curatum fuerit, uti poſtea fuſius dicam.

Non autem omne vulnus hujus mali cauſa exiſtit, ſed illud præcipue, quod aut in ipſo articulo, aut prope ipſum inflixum eſt: idque propter ſequentes cauſas, Nervi, qui, ut teſtatur Galenus de uſu partium lib. 12. corpori motum & ſenſum largiuntur, hinc inde per muſculos diſperſi, in ipſo articulo tam copioſè concurrunt, ut vix detur vulnus in articulo, ubi non ſit læſus nervus, aut nervoſum quid. Hinc protinus ſequitur ingens dolor, dolorem (quia humores ex viciniis locis ut cucurbita ad ſe trahit, ut idem Galenus docet) ſequitur inflammatio, quæ calorem ejus partis ita debilitat, ut influentium humorum impetui reſiſtere non ſatis ſit potens: quapropter tanto cum impetu, tantaque in copia circa vulnus confluunt, ut cum beneficio naturæ in pus laudabile converti non poſſint humores illi, indigeſti & crudi effluant, neceſſe eſt. Ichor ille propter maximam intemperiem calidam partis læſæ, mox acrimoniam acquirit, parteſque nervoſas pungit & erodit: hinc dolor magis magiſque exacerbatur, morbuſque augetur, donec dolor ſedatur.

Sunt præterea juncturæ reſpectu aliarum partium propter carnis, venarum item & arteriarum penuriam imbecilles, & frigidiores, & proinde minus idoneæ ad digerendos ſeroſos hoſce humores. De contuſionibus & fracturis, quæ circa juncturas fiunt, idem ſtatuendum eſt. In his enim ſi error in curatione commiſſus fuerit, dolor, affluxus humorum, & inflammatio ſupervenerit, facilè hydrarthros ſequetur, ut poſtea exemplis oſtendam.

Non ſufficit autem externa ſive primitiva illa cauſa, niſi interna, quam Medici antecedentem vocant, concurrat. Si enim repletio ſive ad vires, ſive ad vaſa, non adfuerit in ægro, non facilè vulnus inflammatione tentabitur. Non facilè meritò adſcribendum eſt: nonnunquam enim affectum huncce in corporibus robuſtiſſimis, ſanis, & puris accidiſſe memini; addam exemplum unum aut alterum.

Ruſticus quidam ſanus optimoque corporis habitu præditus, Hans Schlichter nomine, ſubditus Nobiliſſimi Viri Dn. Petri à Watenvuil, Domini in Weil &c. Cùm Anno 1617. ab alio quodam ruſtico in conflictu, ad ſecundum articulum medii digiti manus ſiniſtræ morſus fuiſſet, & ab inexperto quodam barbitonſore curari poſſe, credidiſſet, non diu poſt ſecutus eſt dolor maximus, inflammatio & tantus affluxus humorum ſeroſorum, ut vix credibile ſit. Tandem exeſis & putrefactis ligamentis & appendicibus, à me, divino aſpirante auxilio feliciter reſtitutus fuit, niſi quod junctura illa rigida & immobilis permanſerit, quemadmodum prolixè dictum fuit in quarta Cent. Obſerv. 87.

Anno 1583. Mercatori cuidam in Langenberg, prope Duſſeldorpium, Girhard Munch nomine, poſt

morſum hominis in dextrum indicem idem accidiſſe memini. Is quamvis eſſet Vir juvenis, robuſtus, & optimo corporis habitu præditus, nihilominus tamen, exorto prius dolore, tanta ſequuta eſt humorum affluxio & inflammatio, ut Chirurgi, quibus curatio commiſſa fuit, manum ad carpum amputare decreverint. Induſtria tamen & arte Viri præſtantiſſimi, Dn. Coſmi Slotani p. m. (apud quem ego tum temporis artem meam exercebam) non tantum manus, verum etiam digitus conſervatus fuit. Propter eroſionem tamen tendinum & ligamentorum primus & ſecundus articuli rigidi permanſerunt. Longa quidem ac laborioſa fuit curatio hæc, adeo tamen ad votum ſucceſſit, ut in toto iſto tractu, tam à nobilibus quàm plebeis, laudibus veluti ad cœlum extolleretur Dn. Slotanus.

Hæc in eum finem ſcribo, ut manifeſtum fiat; tantam doloris attrahendi eſſe potentiam, ut etiam ſerum & veluti nutrimentum ipſum pro nutritione conſtitutum, ex toto corpore ad ſe trahere, & in excrementum convertere poſſit. Hinc ſequitur atrophia illa maxima, quam plerumque hydrarthrum ſequitur. Vidi id plenius Noviſiæ in Belgio in puella quadam ſana, & optimo corporis habitu prædita, Magiſtri Anthonii **ben dem Kan** / p. m. barbitonſoris filia. Illa die quodam deambulando per urbem, pedem ſibi aliquantum contorſit: verum cum diſlocationem nullam adeſſe, mater, rerum Chirurgicarum non ignara, cognoviſſet, non uſque adeo hac de re ſollicita fuit. Poſt dies aliquot cum pes intumuiſſet, & dolor accreviſſet, accedit ad ipſam barbitonſor quidam, qui antea artem ſuam apud prædictum M. Anthonium didicerat. Is ultro ſe offert, ſe velle & poſſe intra paucos dies pedem in priſtinum ſtatum reſtituere. Mater itaque concedit, filia patitur, barbitonſor ex parte vino oneratus, crudeliter pedem extendit, & hinc inde detorquet: quid fit? Exoritur dolor immanis, & longè acerbiſſimus, ut ſincere & veluti teſtis ocularis affirmare auſus ſim, intra paucos dies ad multas libras aquæ aut Ichoris ex pede, multis in locis exulcerato, effluxiſſe; at quis non videt ichorem aut humorem hunce ſeroſum & indigeſtum ex toto corpore, doloris vehementia attractum fuiſſe? Reliqua enim membra intra paucos dies ita exaruerunt, ut oſſa vix cute obtegerentur. Statim quoque poſt crudelem ac nullo modo neceſſariam illam extenſionem, febris, lipothymiæ, nauſea, inquietudines, delirium aliaque graviſſima ſymptomata ſupervenerunt. Tandem poſt infinitos dolores, arte & induſtria Domini Johannis Duingens, ejus urbis Chirurgi non vulgaris, utcunque reſtituta fuit, utcunque inquam. Ligamenta enim, cartilagines & appendices articuli, quia ab humore illo acri eroſæ fuerant, rigida & immobilis permanſit junctura, ita ut per totam vitam claudicaret. Anno 1622. ſimile exemplum vidi Bernæ in juvene quodam, cujus hiſtoriam vide circa finem hujus libri cap. 29. de ulcere cum oſſe carioſo.

Duplicem autem eſſe materiam effluentem ex articulo hydrarthro obſeſſo, ſuo loco dicetur, nimirum aut tenuis aut ſubtilis, quæ propriè Ichor dicitur, aut aliquantum ſpiſſior, & Meliceria appellatur, quæ diverſitas ratione humoris, in corpore redundantis, accidit. Si enim pituitoſus fuerit æger, materia quæ effluit, ichoroſa, alba & veluti ſerum lactis exiſtet: nonnunquam quoque aliquomodo viſcida, glutinoſa, ac ſi albumen ovi concuſſum permixtum eſſet, effluit. Si bilioſum fuerit corpus, aliquantum flaveſcet; ſin atrabilaris, obſcurus erit. Rubeſcet verò, & cruenta erit, ſi æger plethoricus, aut vena aliqua capillaris eroſa fuerit.

Secundum porrò caloris innati partis affectæ conditionem, & humoris effluentis copiam ichor, qui affluit, nunc ſubtiliſſimus, nunc verò aliquo modo ſpiſſior erit. Si enim ad ſummam imbecillitatem redactus fuerit calor innatus, tum partis affectæ, tum totius corporis, ſerum, quod effluit, ſubtiliſſimum erit, præſertim ſi in copia effluxerit. Quantum verò prædictus calor robuſtior fuerit, tantum ichor erit ſpiſſior. Calor enim nativus virulentam illam materiam digerit, concoquit, & paulatim in pus convertit. Hinc evenit, quod in hydrarthro ichor primò ſubtiliſſimus effluit, poſt impetum verò morbi, & ſedatis doloribus, cum natura vires ſuas recolligit, paulatim incraſſatur materia illa acris, fitque inſtar mellis albi, deinde quoque oleaginoſa, donec vi naturæ in optimum pus redacta fuerit.

Tertiam cauſam hydropis articulorum, ignorantiam Chirurgi eſſe, ab initio hujus capitis diximus. Paracelſus hujus quoque fuiſſe ſententiæ, & ſynoviam ſuam ſæpiſſimè propter incuriam & inſcitiam Chirurgi accidiſſe, diverſis in locis teſtatur, Bertheonea lib. 1. cap. 7. mihi tomo. 2. pag. 347. inter alia hæc habet verba: **Wann das Gliedwaſſer gehet / ſo iſt es ein Zeichen eines unverſtändigen Artztes:** hoc eſt, quando aqua articulorum fluit, ignorantiam Medici denotat. Fatetur Paracelſus, ignorantiam Chirurgi quidem eſſe cauſam, interim tamen quomodo aliquis huic malo præcavere, vel methodicè illud amovere & curare poſſit, ſuos non ex arte inſtruere, ex eis, quæ in ſcriptis ſuis continentur, ſatis apparet.

Joh. Langius lib. 1. Epiſtolar. Medicinalium, Epiſtola 3. de ineptis & inſtuditis Chirurgis ſcribens, rem veluti acu tetigit, his verbis. *Quam*, inquit, *teſte Galeno in curando vulnerum nihil ſit prius, providere ne plegmone corripiatur, hi.* (videlicet barbitonſores) *non modo quid phlegmone ſit, ignorant, ſed nec muſculorum aut tendinum, aut articulorum compaginem, auſpium noverunt, &c.* Quibus verbis magnus ille vir, præcipuum illud, quod in Chirurgo rationali deſideratur, Theoriam videlicet, ſive fundamenta artis Chirurgicæ, comprehendit; ut enim fidelis ac diligens architectus primò fundamentum ponit, deinde ſuperædificat: ita etiam vult Langius, ut Chirurgus primò imbutus ſit Theoria, hoc eſt cognitionem habeat principiorum artis. Ubi enim Theoria deficit, praxis incerta & labilis eſt, omniaque experimenta Empiricorum periculoſa ſunt, atteſtante Hippocrate lib. 1. aph 1. Contra, ſi Chirurgus ingenioſus & diligens in Theoria verſatus fuerit, facilè in excellentiſſimum practicum evadet, in graviſſimis quin etiam affectibus, quæ ſacienda, facilè cognoſcet.

Theoria autem in ſe comprehendit cognitionem ſubjecti Chirurgiæ, hoc eſt, ſtructuram corporis humani, notitiam item morborum, eorumque cauſarum, accidentium, & hujuſmodi. At quia hæc plerumque in Chirurgis Germanis, proh dolor, deſiderantur, et quorum major pars ſtudiorum, quibus fundamenta artis acquiruntur, contemptores, mirum non eſt, ſi ſymptoma hoc inter ipſos tam frequens eſt, & vix reperiatur barbitonſor, cui non ſit notiſſimum. Qua methodo verò ſit evitandum, aut quibus remediis curandum, ipſos ignorare fidem facit quotidiana experientia, imò & remedia ipſa, ut cap. 12. fuſius oſtendam.

Vult præterea Langius in prædicto loco, Chirurgus notitiam habeat ſtructuræ corporis humani, & meritò. Quemadmodum enim nullis artifex, quamvis rudis, in ſua arte perfectus eſſe poteſt, niſi habeat notitiam ſubjecti ſuæ artis, ita etiam nemo perfectus eſſe Chirurgus, niſi Anato-

miæ ſcientiam aliquam habuerit. Præcipuum autem in curatione vulnerum eſt, ſcire, quænam pars ſit læſa, inde enim quænam ſymptomata exſpectanda, facilè conjiciet Chirurgus. Si enim venæ aut arteriæ ſectæ fuerint, hæmorrhagia exſpectanda eſt, nervo vero aliiſque nervoſis partibus læſis, dolor ingens, inflammatio, convolſio & hujuſmodi ſymptomata metuenda ſunt: quibus omnibus diligens & in Theoria verſatus, Chirurgus, tam victus ratione, quam evacuationibus, aliiſque præſidiis maturè reſiſtere poteſt, hæc verò quia puri Empirici ignorant, mirum non eſt, ſi vulnerati etiam ex minimis vulneribus graviſſimo hocce ſymptomate corripiuntur, Paracelſum quin etiam ignorantiam & inſcitiam Chirurgi ſynoviæ cauſam eſſe, ſtatuiſſe.

Præter prædictos errores alios quoque nonnullos vulgus Chirurgorum, propter inſcitiam committit, dum alii decocto vulnerario, alii Emplaſtro ſtictico, ſive fodicationum Paracelſi, vel balſamis quibuſdam, vulnera omnia, ſine diſtinctione ſtatim ab initio, protinus occludere, & ad cicatricem perducere tentant. In vulneribus carnoſarum partium, ubi neque nervus, neque nervoſum quid ſauciatum, neque contuſio adeſt, etſi id locum habere poſſe videatur, quia tamen periculo non vacat methodus illa Empirica & irrationalis, & doctrinæ Galeni adverſatur, ideò à rationalibus Medicis non probatur, ſed ut periculoſa & incerta rejicitur. Non enim ſufficit, ut citò curemus ægrotum, niſi id tutò quoque & jucundè, hoc eſt, ſine dolore fiat. At hujuſmodi medicamentis, quæ vulnus protinus claudunt, ſine periculo ab initio uti nos non poſſe, docent quotidiana exempla & ratio ipſa. Dum enim ſuperficies vulneris, quæ carnoſa, calida humidaque eſt, & ſanguine abundat, citò coaleſcit. Nervoſæ verò partes, quæ frigidæ & ſiccæ, paucoque ſanguine præditæ ſunt, confeſtim ac ſimul conſolidari nequeunt, colligitur materia ſeroſa in profundo vulneris, quæ mox acrimoniam acquirit, nervos nervoſaſque partes pungit & vellicat, hinc dolor graviſſimus, & plerumque hydrarthros ſequitur, ſed de his plenius ſuo loco dicturus ſum. Rectè itaque dicit Seneca: *In morbis nihil magis periculoſum eſt quam immatura Medicina.* Vidi id Anno 1620. Menſe Junio in juvene quodam Bernenſi, 12. circiter annorum, & Magiſtri Matthis Keller Arcularii filio. Is ſibi ipſimet cultro infligens vulnus in ſiniſtri indicis articulum, qui medius eſt in ordine, ubi ſola cutis in tranſverſum inciſa fuit. Superficiem vulneris decocto vulnerario, intra paucos dies conſolidavit. Verum collecta materia in profundo vulneris, digitus totaque manus mirum in modum intumuerunt, dolor maximus exortus, & hydrarthros ſequutus eſt, ut capite 7. fuſius dicam. Quæ incommoda & horrenda ſymptomata ex Emplaſtro ſtiptico, & balſamis ab idiotis & theoriæ artis imperitis, applicatis, ſequuta fuere, Lector ſuo loco quoque videre poterit. Hinc curationes hujuſmodi, quæ citò fiunt, tutò tamen, ſed & multò minus jucundè, fieri non poſſe, videmus. Quapropter doctrinam, quam magnus Hippocrates lib. 1. Aphor. 22. de internis Medicationibus nobis reliquit, ad externa vulnera haud inepte & malè quoque referre, & accommodare poſſe mihi videtur, de quo plura cap. 6. Deo dante.

Alium & graviſſimum profectò errorem Fælix Wirtz, Chirurgus Baſileenſis, alioquin diligens, ſed in theorica arte parum verſatus, inter Chirurgos Germanos introduxit, qui & plerumque Ichorem & Meliceriam provocat, dum in digitorum & manuum vulneribus, uſum torundarum improbat. Hinc cutis, quia membranoſa eſt, protinus contrahitur, vulnuſque clauditur. Natura enim partes nobiliores, veluti venas, arterias, nervos, nervoſaque omnia, cute ab injuria aëris vindicare ſtudet. Porrò caro, multo magis membranæ, parteſque nervoſæ, quia tam citò coaleſcere nequeunt, colligitur materia in fundo vulneris, (præſertim ſi anguſtum fuerit) incaleſcit, & dolorem, inflammationemque primò, deinde quoque hydropem in articulo ſauciato procreat, uti lector videre poterit in quarta Centuria obſervationum noſtrarum, Obſerv. 76. ubi errorem Wirtzii paulò prolixius refutavimus.

Inter Empiricos, & theoriæ artis imperitos barbitonſores, & hujus farinæ homines, maximo in pretio habetur unguentum, quod vocant armarium, eoque cultrum aut gladium, quo vulnus inflictum fuit, inungunt, ſed ut plurimum parum feliciter, dum enim gladii aut cultri curam habent, vulnus verò negligunt, contrahuntur ipſius labia, graviſſimaque ſubſequuntur ſymptomata, uti capite 10. prolixe ſcripſi.

Nonnulli inter Empiricos & Theoriæ ignaros, ulterius & magis ad Diabolica progrediuntur, & vulnera bi characteribus & ſignaturis, alii conjurationibus diabolicis, aliiſque mediis, Chriſtianis illicitis, ſanare ſtudent, & juſtiſſimam Dei iram provocant, ægroſque ſuos plerumque in maximum periculum deducunt. His omnibus conſideratis & ponderatis, quis quæſo non videt, ignorantiam barbitonſorum, aliorumque imperitorum Empiricorum hominum, ut rectè Paracelſus ſcriptum reliquit, præcipuam eſſe cauſam hydropis articulorum, ſive ſynoviæ.

Cap. 3. *De nomine hujus morbi.*

Apud Methodicos & rationales Medicos Ichorem & Meliceriam rarum quid eſſe, imò & antiquis Medicis, præter Celſum, incognitum fuiſſe morbum, capite primo oſtendi, Ut igitur eſſentia morbi rectè intelligatur, viſum eſt adſcribere nomina, quæ Germani Chirurgi ipſi impoſuerunt. Paracelſus variis in locis hujus affectus mentionem facit, eumque ſynoviam Glidwaſſer appellat. Felix Wirtz eiſdem vocabulis utitur. Vulgus quoque Chirurgorum Germanorum, dictionem Glidwaſſer / aut, ut aliis placet, Glutwaſſer retinuerunt,

Videtur autem Paracelſum appellationem ſuam ab ovo deducere voluiſſe, cùm enim Ichoroſa materia, quæ ex læſis articulis fluit, albumini ovi non multum ſit abſimilis, ſynoviam ex Græco vocabulo ſyn & genitivo ovi, formare voluiſſe (ſimilitudinem quaſi cum ovi albumine habentem) veriſimile eſt. Sic enim alio in loco affectum huncce definit: Glidwaſſer / inquit, iſt / wann der Klar deß Gedders ausrinnet / zähe wie ein geſchlagen Eyerklar / hoc eſt, ſynovia eſt, quando humidum nervorum viſcidum, veluti albumen ovi concuſſum, effluit. Utitur quoque Paracelſus vocabulo iſto Synovia in alia ſignificatione, ſed de hac inſtitutum noſtrum non eſt hoc loco agere. Videat Lector Scholia ſua in libris Paragraphorum, Commentarium de Gutta, mihi tom. 2. p. 189.

Nonnullos affectum huncce Glutwaſſer appellare diximus, & rectè quidem. Vocabulum enim hocce à prunis & carbonibus accenſis Germanicè Glut / & aqua Germ. Waſſer / deductum eſt. Quemadmodum enim prunæ corpus noſtrum adurunt, dolorem maximum pariunt, partemque, niſi maturè amoveantur, deſtruunt, ita etiam ingentibus doloribus & tormentis affliguntur hi, quibus ichor acris, ſive aqua illa corroſiva ex vulneratis articulis profluit. Deinde quemadmodum Carbones igniti, inſigniter exſiccant, omniaque comburunt, ita etiam ichor

morſum hominis in dextrum indicem idem accidiſſe memini. Is quamvis eſſet Vir juvenis, robuſtus, & optimo corporis habitu præditus, nihilominus tamen, exorto prius dolore, tanta ſequuta eſt humorum affluxio & inflammatio, ut Chirurgi, quibus curatio commiſſa fuit, manum ad carpum amputare decreverint. Induſtria tamen & arte Viri præſtantiſſimi, Dn. Coſmi Slotani p. m. (apud quem ego tum temporis artem meam exercebam) non tantum manus, verum etiam digitus conſervatus fuit. Propter eroſionem tamen tendinum & ligamentorum primus & ſecundus articuli rigidi permanſerunt. Longa quidem ac laborioſa fuit curatio hæc, adeo tamen ad votum ſucceſſit, ut in toto iſto tractu, tam à nobilibus quàm plebeis, laudibus veluti ad cœlum extolleretur Dn. Slotanus.

Hæc in eum finem ſcribo, ut manifeſtum fiat; tantam doloris attrahendi eſſe potentiam, ut etiam ſerum & veluti nutrimentum ipſum pro nutritione conſtitutum, ex toto corpore ad ſe trahere, & in excrementum convertere poſſit. Hinc ſequitur atrophia illa maxima, quam plerumque hydrarthrum ſe qui-tur. Vidi id plenius Noviſiæ in Belgio in puella quadam ſana, & optimo corporis habitu prædita, Magiſtri Anthonii ben dem Kan/ p. m. barbitonſoris filia. Illa die quodam deambulando per urbem, pedem ſibi aliquantum contorſit: verum cum diſlocationem nullam adeſſe, mater, rerum Chirurgicarum non ignara, cognoviſſet, non uſque adeo hac de re ſollicita fuit. Poſt dies aliquot cum pes intumuiſſet, & dolor accreviſſet, accedit ad ipſam barbitonſor quidam, qui antea artem ſuam apud prædictum M. Anthonium didicerat. Is ultro ſe offert, ſe velle & poſſe intra paucos dies pedem in priſtinum ſtatum reſtituere. Mater itaque concedit, filia patitur, barbitonſor ex parte vino oneratus, crudeliter pedem extendit, & hinc inde detorquet: quid fit? Exoritur dolor immanis, & longè acerbiſſimus, ut ſincere & veluti teſtis ocularis affirmare auſus ſim, intra paucos dies ad multas libras aquæ aut Ichoris ex pede, multis in locis exulcerato, effluxiſſe; at quis non videt ichorem aut humorem huncce ſeroſum & indigeſtum ex toto corpore, doloris vehementia attractum fuiſſe? Reliqua enim membra intra paucos dies ita exaruerunt, ut oſſa vix cute obtegerentur. Statim quoque poſt crudelem ac nullo modo neceſſariam illam extenſionem, febris, lipothymiæ, nauſea, inquietudines, delirium aliaque graviſſima ſymptomata ſupervenerunt. Tandem poſt infinitos dolores, arte & induſtria Domini Johannis Duingens, ejus urbis Chirurgi non vulgaris, utcunque reſtituta fuit, utcunque inquam. Ligamenta enim, cartilagines & appendices articuli, quia ab humore illo acri eroſæ fuerant, rigida & immobilis permanſit junctura, ita ut per totam vitam claudicaret. Anno 1622. ſimile exemplum vidi Bernæ in juvene quodam, cujus hiſtoriam vide circa finem hujus libri cap. 29. de ulcere cum oſſe carioſo.

Duplicem autem eſſe materiam effluentem ex articulo hydrarthro obſeſſo, ſuo loco dicetur, nimirum aut tenuis aut ſubtilis, quæ propriè Ichor dicitur, aut aliquantum ſpiſſior, & Meliceria appellatur, quæ diverſitas ratione humoris, in corpore redundantis, accidit. Si enim pituitoſus fuerit æger, materia quæ effluit, ichoroſa, alba & veluti ſerum lactis exiſtet: nonnunquam quoque aliquomodo viſcida, glutinoſa, ac ſi albumen ovi concuſſum permixtum eſſet, effluit. Si bilioſum fuerit corpus, aliquantum flaveſcet; ſin atrabilaris, obſcurus erit. Rubeſcet verò, & cruenta erit, ſi æger plethoricus, aut vena aliqua capillaris eroſa fuerit.

Secundum porrò caloris innati partis affectæ conditionem, & humoris effluentis copiam ichor, qui affluit, nunc ſubtiliſſimus, nunc verò aliquo modo ſpiſſior erit. Si enim ad ſummam imbecillitatem redactus fuerit calor innatus, tum partis affectæ, tum totius corporis, ſerum, quod effluit, ſubtiliſſimum erit, præſertim ſi in copia effluxerit. Quantum vero prædictus calor robuſtior fuerit, tantum ichor erit ſpiſſior. Calor enim nativus virulentam illam materiam digerit, concoquit, & paulatim in pus convertit. Hinc evenit, quòd in hydrarthro ichor primò ſubtiliſſimus effluit, poſt impetum verò morbi, & ſedatis doloribus, cum natura vires ſuas recolligit, paulatim incraſſatur materia illa acris, fitque inſtar mellis albi, deinde quoque oleaginoſa, donec vi naturæ in optimum pus redacta fuerit.

Tertiam cauſam hydropis articulorum, ignorantiam Chirurgi eſſe, ab initio hujus capitis diximus. Paracelſus hujus quoque fuiſſe ſententiæ, & ſynoviam ſuam ſæpiſſime propter incuriam & inſcitiam Chirurgi accidiſſe, diverſis in locis teſtatur, Bertheoneæ lib. 1. cap. 7. mihi tomo. 2. pag. 347 inter alia hæc habet verba: Wann das Glidwaſſer gehet / ſo iſt es ein Zeichen eines unverſtändigen Artztes: hoc eſt, quando aqua articulorum fluit, ignorantiam Medici denotat. Fatetur Paracelſus, ignorantiam Chirurgi quidem eſſe cauſam, interim tamen quomodo aliquis huic malo præcavere, vel methodice illud amovere & curare poſſit, ſuos non ex arte inſtruere, ex eis, quæ in ſcriptis ſuis continentur, ſatis apparet.

Joh. Langius lib. 1. Epiſtolar. Medicinalium, Epiſtola 3. de ineptis & indoctis Chirurgia ſcribens, rem veluti acu tetigit, his verbis. *Quam, inquit, teſte Galeno in curando vulnerum nihil ſit prius, providere ne plegmone corripiatur, hi.* (videlicet barbitonſores) *non modo quid phlegmone ſit, ignorant, ſed nec muſculorum aut tendinum, aut articulorum compaginem, aut ſitum noverunt, &c.* Quibus verbis magnus ille vir, præcipuum illud, quod in Chirurgo rationali deſideratur, Theoriam videlicet, ſive fundamenta artis Chirurgicæ, comprehendit; ut enim fidelis ac diligens architectus primò fundamentum ponit, deinde ſuperædificat: ita etiam vult Langius, ut Chirurgus primò imbutus ſit Theoria, hoc eſt cognitionem habeat principiorum artis. Ubi enim Theoria deficit, praxis incerta & labilis eſt, omniaque experimenta Empiricorum periculoſa ſunt, atteſtante Hippocrate lib. 1. aph 1. Contra, ſi Chirurgus ingenioſus & diligens in Theoria verſatus fuerit, facilè in excellentiſſimum practicum evadet, in graviſſimis quin etiam affectibus, quæ facienda, facilè cognoſcet.

Theoria autem in ſe comprehendit cognitionem ſubjecti Chirurgiæ, hoc eſt, ſtructuram corporis humani, notitiam item morborum, eorumque cauſarum, accidentium, & hujuſmodi. At quia hæc plerumque in Chirurgis Germanis, proh dolor, deſiderantur, ut quorum major pars ſtudiorum, quibus fundamenta artis acquiruntur, contemptores, mirum non eſt, ſi ſymptoma hoc inter ipſos tam frequens eſt, & vix reperiatur barbitonſor, cui non ſit notiſſimum. Qua methodo verò ſit evitandum, aut quibus remediis curandum, ipſos ignorare fidem facit quotidiana experientia, imò & remedia ipſa, ut cap. 12. fuſius oſtendam.

Vult præterea Langius in prædicto loco, Chirurgus notitiam habeat ſtructuræ corporis humani, & meritò. Quemadmodum enim nullus artifex, quamvis rudis, in ſua arte perfectus eſſe poteſt, niſi habeat notitiam ſubjecti ſuæ artis, ita etiam nemo perfectus eſſe Chirurgus, niſi Anato-

mis

miæ ſcientiam aliquam habuerit. Præcipuum autem in curatione vulnerum eſt, ſcire, quænam pars ſit læſa, inde enim quænam ſymptomata exſpectanda, facilè conjiciet Chirurgus. Si enim venæ aut arteriæ ſectæ fuerint, hæmorrhagia exſpectanda eſt, nervo verò aliiſque nervoſis partibus læſis, dolor ingens, inflammatio, convulſio & hujuſmodi ſymptomata metuenda ſunt: quibus omnibus diligens & in Theoria verſatus, Chirurgus, tam victus ratione, quam evacuationibus, aliiſque præſidiis maturè reſiſtere poteſt, hæc verò quia puri Empirici ignorant, mirum non eſt, ſi vulnerati etiam ex minimis vulneribus graviſſimo hocce ſymptomate corripiuntur, Paracelſum quin etiam ignorantiam & inſcitiam Chirurgi ſynoviæ cauſam eſſe, ſtatuiſſe.

Præter prædictos errores alius quoque nonnullos vulgus Chirurgorum, propter inſcitiam committit, dum alii decocto vulnerario, alii Emplaſtro ſtictico, ſive fodicationum Paracelſi, vel balſamis quibuſdam, vulnera omnia, ſine diſtinctione ſtatim ab initio, protinus occludere, & ad cicatricem perducere tentant. In vulneribus carnoſarum partium, ubi neque nervus, neque nervoſum quid fauciatum, neque contuſio adeſt, etſi id locum habere poſſe videatur, quia tamen periculo non vacat methodus illa Empirica & irrationalis, & doctrinæ Galeni adverſatur, ideò à rationalibus Medicis non probatur, ſed ut periculoſa & incerta rejicitur. Non enim ſufficit, ut citò curemus ægrotum, niſi id tutò quoque & jucundè, hoc eſt, ſine dolore fiat. At hujuſmodi medicamentis, quæ vulnus protinus claudunt, ſine periculo ab initio uti nos non poſſe, docent quotidiana exempla & ratio ipſa. Dum enim ſuperficies vulneris, quæ carnoſa, calida humidaque eſt, & ſanguine abundat, citò coaleſcit. Nervoſæ verò partes, quæ frigidæ & ſiccæ, paucoque ſanguine præditæ ſunt, confeſtim ac ſimul conſolidari nequeunt, colligitur materia ſeroſa in profundo vulneris, quæ mox acrimoniam acquirit, nervos nervoſaſque partes pungit & vellicat, hinc dolor graviſſimus, & plerumque hydrarthrus ſequitur, ſed de his plenius ſuo loco dicturus ſum. Rectè itaque dicit Seneca: *In morbis nihil magis periculoſum eſt quam immatura Medicina.* Vidi id Anno 1620. Menſe Junio in juvene quodam Bernenſi, 12. circiter annorum, & Magiſtri Matthis Keller Arcularii filio. Is ſibi ipſimet cultro infligens vulnus in ſiniſtri indicis articulum, qui medius eſt in ordine, ubi ſola cutis in tranſverſum inciſa fuit. Superficiem vulneris decocto vulnerario, intra paucos dies conſolidavit. Verum collecta materia in profundo vulneris, digitus totaque manus mirum in modum intumuerunt, dolor maximus exortus, & hydrarthros ſequutus eſt, ut capite 7. fuſius dicam. Quæ incommoda & horrenda ſymptomata ex Emplaſtro ſtiptico, & balſamis ab idiotis & theoriæ artis imperitis, applicatis, ſequuta fuere, Lector ſuo loco quoque videre poterit. Hinc curationes hujuſmodi, quæ citò fiunt, tutò tamen, ſed & multò minus jucundè, fieri non poſſe, videmus. Quapropter doctrinam, quam magnus Hippocrates lib. 1. Aphor. 22. de internis Medicationibus nobis reliquit, ad externa vulnera haud inepte & malè quoque referre, & accommodare poſſe mihi videtur, de quo plura cap. 6. Deo dante.

Alium & graviſſimum profectò errorem Fælix Wirtz, Chirurgus Baſileenſis, alioquin diligens, ſed in theorica arte parum verſatus, inter Chirurgos Germanos introduxit, qui & plerumque Ichorem & Meliceriam provocat, dum in digitorum & manuum vulneribus, uſum turundarum improbat. Hinc cutis, quia membranoſa eſt, protinus contrahitur, vulnuſque clauditur. Natura enim partes nobiliores, veluti venas, arterias, nervos, nervoſaque omnia, curæ ab injuria aëris vindicare ſtudet. Porrò caro, multo magis membranæ, parteſque nervoſæ, quia tam citò coaleſcere nequeunt, colligitur materia in fundo vulneris, (præſertim ſi anguſtum fuerit) incaleſcit, & dolorem, inflammationemque primò, deinde quoque hydropem in articulo ſauciato procreat, uti lector videre poterit in quarta Centuria obſervationum noſtrarum, Obſerv. 76. ubi errorem Wirtzii paulò prolixius refutavimus.

Inter Empiricos, & theoriæ artis imperitos barbitonſores, & hujus farinæ homines, maximo in pretio habetur unguentum, quod vocant armarium, eoque cultrum aut gladium, quo vulnus inflictum fuit, inungunt, ſed ut plurimum parum feliciter, dum enim gladii aut cultri curam habent, vulnus verò negligunt, contrahuntur ipſius labia, graviſſimaque ſubſequuntur ſymptomata, uti capite 10. prolixe ſcripſi.

Nonnulli inter Empiricos & Theoriæ ignaros, ulterius & magis ad Diabolica progrediuntur, & vulnera hi characteribus & ſignaturis, alii conjurationibus diabolicis, aliiſque mediis, Chriſtianis illicitis, ſanare ſtudent, & juſtiſſimam Dei iram provocant, ægroſque ſuos plerumque in maximum periculum deducunt. His omnibus conſideratis & ponderatis, quis quæſo non videt, ignorantiam barbitonſorum, aliorumque imperitorum Empiricorum hominum, ut rectè Paracelſus ſcriptum reliquit, præcipuam eſſe cauſam hydropis articulorum, ſive ſynoviæ.

Cap. 3. *De nomine hujus morbi.*

APud Methodicos & rationales Medicos Ichorem & Meliceriam rarum quid eſſe, imò & antiquis Medicis, præter Celſum, incognitum fuiſſe morbum, capite primo oſtendi. Ut igitur eſſentia morbi rectè intelligatur, viſum eſt adſcribere nomina, quæ Germani Chirurgi ipſi impoſuerunt. Paracelſus variis in locis hujus affectus mentionem facit, eumque ſynoviam Glidwaſſer appellat. Felix Wirtz eiſdem vocabulis utitur. Vulgus quoque Chirurgorum Germanorum, dictionem Glidwaſſer / aut, ut aliis placet, Glutwaſſer retinuerunt.

Videtur autem Paracelſum appellationem ſuam ab ovo deducere voluiſſe, cùm enim Ichoroſa materia, quæ ex læſis articulis fluit, albumini ovi non multum ſit abſimilis, ſynoviam ex Græco vocabulo ſyn & genitivo ovi, formare voluiſſe (ſimilitudinem quaſi cum ovi albumine habentem) veriſimile eſt. Sic enim alio in loco affectum huncce definit: Glidwaſſer / inquit, iſt / wann der Klar deß Gleiders außrinnet / zähe wie ein geſchlagen Eyerklar / hoc eſt, ſynovia eſt, quando humidum nervorum viſcidum, veluti albumen ovi concuſſum, effluit. Utitur quoque Paracelſus vocabulo iſto Synovia in alia ſignificatione, ſed de hac inſtitutum noſtrum non eſt hoc loco agere. Videat Lector Scholia ſua in libris Paragraphorum, Commentarium de Gutta, mihi tom. 2. p. 189.

Nonnullos affectum huncce Glutwaſſer appellare diximus, & rectè quidem. Vocabulum enim hocce à prunis & carbonibus accenſis Germanicè Glut / & aqua Germ. Waſſer / deductum eſt. Quemadmodum enim prunæ corpus noſtrum adurunt, dolorem maximum pariunt, partemque, niſi maturè amoveantur, deſtruunt, ita etiam ingentibus doloribus & tormentis affliguntur hi, quibus ichor acris, ſive aqua illa corroſiva ex vulneratis articulis profluit. Deinde quemadmodum Carbones igniti, inſigniter exſiccant, omniaque comburunt, ita etiam

ichor iſte, propter acrimoniam, quam habet, non tantum humidum radicale exſiccat, verum etiam ut plurimum venas, arterias, nervos, ipſaque ligamenta & oſſa erodit, & ſæpiſſimè calorem nativum penitus extinguit, ita ut Sphacelus, in quo pars affecta nigra, veluti carbo cernitur, ſubſequatur. Præterea uti ex carbonibus ignitis, vapores calidiſſimi ſurſum tendunt, ita etiam in hoc morbo ex parte affecta vapores calidiſſimi exſurgunt, parteſque nobiles, inprimis hepar, cor & cerebrum feriunt, graviſſimaque ſymptomata excitant, de quibus in ſequentibus fuſius.

Cæterum quantum ad appellationem Germanicam Glidwaſſer / hoc eſt, aqua articulorum, ſi ſimpliciter & in ea ſignificatione ponitur, in qua vulgus Chirurgorum illam ſumit, ineptiſſimum vocabulum eſſe, cum Joh. Langio, *lib.* 1. *Epiſt* 3. ſentio. Volunt enim, aquam hancce in articulis naturaliter contentam eſſe, id verò falſiſſimum eſſe, in præcedentibus oſtendi. Non poteſt enim vox illa Glidwaſſer / quicquam aliud, quam naturalem articulo inſitam aquam ſignificare. Adjuncto verò vocabulo Germanico ſucht / perbelle ad hunc morbum accommodari poſſe exiſtimo. Appellarem itaque affectum hunce Germanicè Glidwaſſer-ſucht / hoc eſt, morboſa articulorum aqua. Vocabulum enim ſucht / diſpoſitionem morboſam denotat. Sic rectè dicitur Germanicè Waſſerſucht / Geelſucht / Fallendeſucht / Lungenſucht / ec. Latinè unico vocabulo eleganter appellamus affectum huncce hydrarthrum, hoc eſt, hydropem articulorum. Etiamſi enim in ipſis juncturis tanta copia aquæ naturaliter non contineatur, ut antea demonſtratum eſt, in ipſo tamen articulo læſo recipitur, colligiturque. Sic quoque dicimus, hydrocephalus, hydrocardia, hydrops uterinus, quando aqua in capite, circa cor aut in matrice, præter naturam copioſe colligitur. Hujus ſententiæ quoque fuiſſe Dn. Johan. Langium, ex epiſtola paulò antea allegata apparet. Ubicunque enim Celſus (loquor autem de editionibus Dn. Henrici Stephani, & Dn. Johan. Furneſii, quæ mihi ad manus ſunt) Ichorem ſcribit, Langius hydropem ponit. Adſcribam verba Langii, multum enim ad curationem vulnerum rectè inſtituendam, & hydrarthrum præcavendum faciunt. *Quum* inquit (*teſte Galeno*) *in curando vulnere nihil ſit prius, quam providere, ne phlegmone corripiatur. hi* (*videlicet imperiti barbitonſores*) *non modo quid phlegmone ſit ignorant, ſed nec muſculorum & tendinum, aut articulorum compaginem & ſitum noverunt. Nec principio nervorum, ne ſpaſmo corripiatur, provident: nec febris, qua totum corpus tabeſcit, rationem habent, quum vulneratis merum bibere vinum, cibariiſque aromatum conditura præparatis, liberè veſci permittant: nec vulneris apoſtemationem agnoſcunt, donec pro ſanie bene cocta, liquorem fæculentum, oleagineum, & inſtar ſeri lactis tenuem, ubertim emanare viderint, quem Democrates perbelle appellat ichorem, trigodynlepton, (cornelius vero Celſus hydropem & Meliceriam appellat. Eſt, inquit, quædam ſanies, quæ velut hydrops tenuis, ſubalbidus, ex male ulcere exit, maximè ubi nervo læſo, inflammatio ſubſecuta eſt.* Hactenus Langius.

Non male autem vocabulum hoc hydrarthros, ſive hydrops articulorum, & Germanicè Glidwaſſerſucht / huic morbo, propter ſequentes rationes, convenire mihi videtur. 1. Quemadmodum in hydrope aqua in partibus carnoſis totius corporis, ut in Anaſarca, vel in abdomine, ſcroto, & cruribus tantum, ut in Aſcite, colligitur, ita in hydrarthro in hanc vel illam juncturam læſam confluit. 2. Quando calor nativus hepatis ita langueſcit, ut chylus in ſanguinem converti non poſſit, generatur hydrops, ita quoque ubi in articulis propter doloris vehementiam, inflammationem, & abundantiam humorum excrementitiorum, calor nativus veluti ſuffocatus, proſternitur, aqua ita concoqui non poteſt, ſed cruda & indigeſta effluit. 3. Quotieſcunque inſignes obſtructiones viſcerum, præſertim hepatis, adſunt, hydrops plerumque oriri conſuevit. Si in articulis vulneratis, Medicamenta quæ inſigniter exſiccant, conſtringunt, & poros claudunt, uti ſunt, pili capreolarum, de quibus vide Langium loco citato, aut pulvis Oſtreorum, Cranei adusti, oſſis ſepiæ, ſpodii &c applicas, aut vulneris labia protinus, & antequam vulnus probè ſit digeſtum, & mundificatum balſamis, potionibus vulnerariis, aut emplaſtro Stictico, ſive fodicationum Paracelſi, claudis, Ichorem acrem ſive hydrarthrum excitabis. Clauſo enim vulnere in ſuperficie, & putreſcente materia in profundo, incaleſcit, fitque acris, dolorem excitat, & ſeroſos humores ex proximis adjacentibus partibus, vel etiam ex toto corpore attrahit, ſequiturque hydrarthros periculoſiſſimus, quemadmodum capite primo de cive Lauſannenſi dictum fuit.

Cap. 4. *De ſignis Ichoris & Meliceriæ Celſi, hoc eſt hydropis articulorum.*

Etiamſi inter Germanos adeò frequens ſit hydrops articulorum, ut etiam plebeis hominibus, & ipſis barbitonſorum tyronibus notiſſimum, antea dictum fuit, & proinde ut de ſignis aliquid ſcriberem, ſuperfluum eſſe videatur. In gratiam tamen aliorum, quibus affectus ille adhuc incognitus, obſervationem ſingularem, ex qua omnia ferè ſigna hujus affectus colligi poſſunt, adſcribam.

Anno 1666. patricio cuidam Bernenſi Dn. *Philippo Kilchberger* nomine, in conflictu vulnus ad ſiniſtrum carpum enſe inflictum fuit, ubi vix cutis ad ligamentum obliquum uſque ſauciatum. Advocatur Chirurgus, qui ſuo more vulnus curat, & ut parvum, parvo quoque ſpacio temporis cicatricem obducere tentat. Ab initio quidem ex voto ſucceſſere omnia, & nullum adfuit ſymptoma, præterquam quod in digito annulari & auriculari de ſtupore quodam moleſto conquereretur æger, quod in vulneribus nervoſarum partium, brachiorum videlicet ac manuum, crurum item pedumque, veluti ſymptoma inſeparabile eſſe conſuevit. Dum enim illico poſt ictum humores circa partem læſam confluunt, facilè impeditur ſpiritus animalis, quo minus liberè ad extremitates confluere poſſit. Ex hoc porro ſtupore (quod monendum eſt, antequam ulterius progredior) facilè cognoſcet diligens Medicus & Chirurgus, non ſolum quæ pars ſit læſa, verum etiam læſionis magnitudinem. Nervum enim aut nervoſum quid læſum eſſe denotat: &; prout major fuerit ſtupor, eò majorem quoque nervoſarum partium eſſe læſionem, argumentum eſt. At ſi nervus omninò fuerit abſciſſus, non ſtupor tantum, verum etiam ſenſus & motus abolitio ſequitur. Sed hæc obiter. Redeo nunc unde pauliſper digreſſus eram. Diximus, vulnus tam exiguum fuiſſe, ut ligamentum obliquum vix læſum, quapropter ab initio neglectum, & tum in victus ratione, tum in reliquis omnibus erratum eſt. Porrò circa tertium diem morbi, cum æger ipſe ſimul & Chirurgus omnia jam in tuto eſſe arbitrarentur, paulatim exortus eſt dolor, qui intra horas 24. ita adauctus fuit, ut incredibile ſit dictu. Ego quinta die morbi advocatus, ægrum præ ſummo dolore ejulantem, & alta voce exclamantem inveni. Febris maxima, ardens & continua, cum

linguæ

linguæ ariditate, capitis dolore continuo, & ſitis inexhauſta aderat. Vigiliis quoque, inquietudinibus, nauſea, eructationibus, cibi faſtidio & vomitu vexabatur, & lipothymiæ frequenter ſuperveniebant cum ventris conſtipatione, renum & lumborum dolore intenſiſſimo. Manus ſimul & brachium mirum in modum erant tumefacta & inflammatione obſeſſa. Vulnus carne ſpongioſa, & aliquo modo livida, aut ex pallido liveſcens, repletum: ex quo non pus coctum, ſed humor turbidus, & veluti ſerum lactis copioſiſſimè extillavit. Hæc etſi graviſſima eſſent ſymptomata, cum bono Deo tamen feliciter à me reſtitutus fuit, nullo remanente manus incommodo.

Cæterum etſi ex prædicta hiſtoria ſigna omnia hujus ſymptomatis colligere poſſint, in gratiam tamen tyronum paulò prolixius ea explicare viſum eſt. Primum itaque ſignum eſt, quod non pus, ſed Ichor, hoc eſt, ſeroſa & viſcida materia ex vulnere effluat, ab initio quidem parcè, paulatim tamen copioſior. Sed hic notandum eſt, in omnibus ferè vulneribus nervoſarum partium, ab initio ſeroſum & crudum quid effluere, etiamſi omnia rectè & ad votum ſuccedant, quapropter ex ſolo iſto ſigno, aquam articulorum ut ita dicam, fluere, nondum eſt judicandum, donec & alia advenerint ſymptomata.

2. Circa tertium & quartum diem, pars affecta intumeſcit, ex reliquo enim corpore humores circa vulnus confluunt.

3. Eodem quoque tempore propter affluentium humorum copiam, inflammatio ſubſequetur, & æger vapores quoſdam calidos, (fliegende Hitz) ex ipſa parte læſa ſurſum aſcendentes, percipit.

4. Oritur dolor intenſiſſimus. Materia enim in parte affecta collecta & acris reddita, nervos nervoſaſque partes pungit, atque vellicat.

5. Labia vulneris in aliquibus contrahuntur, ut plurimum tamen, & ferè in omnibus, elevantur & intumeſcunt, & vulnus carne quadam ſpongioſa, & ex pallido liveſcente, repletum conſpicitur: Quæ omnia ex ſeroſi humoris abundantia & malignitate, nec non caloris nativi ejus partis labefactatione procedunt.

6. Febris adeſt continua, quæ in aliquibus ardens, in nonnullis remiſſior exiſtit, prout dolor intenſus aut remiſſior, & abundantia humorum in corpore adfuerit. Ex febre poſtea linguæ aſperitas, ſitis, capitis, lumborumque dolor, inquietudines, & vigiliæ, nauſea, & cibi faſtidium, vomitus, alvi conſtipatio, aliaque ſymptomata ſupervenire conſueverunt. Hæc breviter de ſignis; Quæ præterea ſymptomata exſpectanda, lector ex ſequenti capite colligere poterit.

Cap. 5. *De Prognoſticis Ichoris, ſive Meliceriæ.*

QUid ſit hydrops articulorum, ipſiuſque cauſas & ſigna breviter expoſuimus, nunc quæ ante curationem perpendenda, & ægro adſtantibuſque prædicenda, paucis ut annectam, ordo tractationis poſtulat. Inprimis autem ſcire expedit, omnem Hydropem articulorum, gravem atque periculoſum eſſe affectum, etiamſi in minimo fuerit digito. Talem enim eſſe morbum, ut omnes partes principes ab ipſo alterentur, ſæpiſſimè vidi. Idque præcipuè fit ratione doloris. Dolor enim quotieſcunque partem aliquam infeſtat, humores ex toto corpore cum violentia, & veluti cucurbitula ad ſe trahit: teſtatur id Galenus multis in locis, & ipſa experientia fidem facit. Inde cacoëthem, ut teſtatur Gal. meth. medendi lib. 5. ſtatim fieri, quæcunque in articulis accepta vulnera ſunt, omnes ferè ſciunt. Humores enim ſeroſi, qui ex toto corpore ad articulum confluunt, incaleſcunt, putreſiunt, maligni & acres fiunt, tandemque ligamenta, appendices, cartilagines, nonnunquam & ipſa oſſa erodunt. Porrò cum omnes partes corporis arteriis, venis, & nervis præditæ ſint, propter doloris vehementiam, & in parte affecta collectam materiam acrem & malignam, per venas hepar, per arterias cor, inficiuntur & incaleſcunt, & hepar quidem propter venarum multitudinem & magnitudinem primo, mox quoque cor mediantibus arteriis, ſic febris, ſitis inexhauſta, dolor capitis & lumborum, multaque alia ſymptomata, quæ febres comitari ſolent, oriuntur. Si dolor diu duraverit, Lipothymiæ quoque ſuperveniunt, primò, quia dolor vires diſſolvit, deinde etiam quia vapor putridus & malignus ex ipſa parte affecta per arterias ad cor aſcendit. Delirium quoque nonnunquam ſupervenire conſuevit; Idque tam propter conſenſum, quem cerebrum cum parte affecta, mediantibus nervis habet, tum etiam, quia vapores multi calidi & ſicci, ſive bilioſi & putridi, ad caput aſcendunt. At ſi delirium diu infeſtaverit ægrum, phreneſis quoque periculoſa conſequi ſolet. Diu durante dolore, ſpaſmus tandem invadit ægrum. Accidit ille ut plurimum aut propter Sympathiam ſive conſenſum, quem pars læſa cum cerebro & ſpinali medulla habet, aut quia vehementia doloris & continuis vigiliis, nervi præter modum exſiccati & arefacti fuerunt, tum etiam quod præter maximam copiam ſeroſorum humorum, qui ex vulnere effluxerunt, totum corpus, & per conſequens nervi extenuati & exſiccati ſunt.

Gangrænam in aliquibus conſequutam fuiſſe hydropem articulorum, obſervavi. Johan. Langius Epiſt. 3. lib. 1. id quoque teſtatur. Accidit illa propter ingentem inflammationem, præcipue ſi frigida medicamenta, uti mos eſt quorundam barbitonſorum, applicantur, ulceribus enim frigidum frigiditaſque mordax cutem obdurat, ſubſtantiam ejus denſans & conſtringens. Dolorem inſuppurabilem facit, eò quod nativum calorem, qui ſuppurationis cauſa eſt, extinguat, livorem obducit, & denigrat, rigores febriles; convulſiones, diſtenſiones creat. Hæc faciunt frigida medicamenta, præcipuè in vulneribus nervoſarum partium, ut alibi teſtatur Hippocrates. Eſt igitur ſummo ſtudio procuranda & accelerande ſuppuratio, ſive digeſtio vulneris, quæ quidem in aliquibus citò, in aliis tardè perficitur ut cap. 6. fuſius dicemus.

Ut plurimum autem ſic in copia, uti ſæpiſſimè antea dictum fuit, affluentibus humoribus (qui propter intenſiſſimam intemperiem calidam partis affectæ, acrimoniam, & quidem malignam acquirunt) ligamenta & appendices articuli corroduntur, quibus exeſis, oſſa, mediante callo validiſſimo connectuntur, & junctura fit rigida atque immobilis, nec ulla arte aut induſtria (quod tyronibus artis diligenter notandum eſt, ne inconſideratè ea, quæ nemo præſtare poteſt, ægris aut adſtantibus promittant) reſtitui poteſt, quod ego in multis obſervavi, etiam in nobiliſſimo viro Dom. Johanne à Wattenvvil, cujus mentio facta fuit cap. 1. & in ruſtico quodam, cujus memini cap. 2. Habeo inter rara mea anatomica, oſſa brachii ſiniſtri, in ſepulchro quodam reperta, quæ in ipſo cubito validiſſimo callo, & quidem tam eleganter ſunt connexa, ut an antea ibi fuerit junctura, vix appareat. Accidit id procul dubio propter hydropem iſtius articuli. Oſſa enim humeri ſupra cubitum fractum fuiſſe, etiam nunc ex callo evidentiſſimè apparet. Hinc conjicio, fra-

cturam non ſatis rectè curatam, inflammationem & affluxum humorum ad cubitum, ejuſque hydropem ſeqootum fuiſſe. Hominem autem huncce multos aonoa cum hoc affectu vixiſſe, nec unquam brachium ſurſum elevare potuiſſe, & ad pectua ſemper geſtaſſe, ex capite cubiti apparet: illud enim non ſphæricam habet figuram, ſed obtuſum & depreſſum eſt.

Anno 1618. Baſileæ in Cœmiterio ad S. Eliſabetam os femoris ſiniſtri inveni, quod in Muſæo meo etiam nunc reſervo. In hoc oſſe caput femoris cum capſula ſua callo tam arctè & validè cohæret, ac ſi unicum eſſet os, vixque apparet, juncturam ibi fuiſſe. Vulnus autem globulo plumbeo vel ſagitta oſſi ipſo femoris infixum fuiſſe, non longè à capite femoris in oſſe perhelié apparet, ſed de his plura cap. 25. Placuit exempla hæc addere, ut ex eis juniores Chirurgi & Medici diſcant, ſe oleum & operam perdituroa, quotieſcunque poſt bydropem articulorum, amiſſum motum articuli reſtituere ſtudent.

Sæpiſſimè quoque in ipſa curatione propter doloris vehementiam & inflammationem, nervi & tendones retrahuntur, & incurvatur membrum, illæſis tamen ligamentis, & appendicibus, quo in caſu adhuc aliqua ſpes reſtitutionis ſupereſt, quemadmodum poſtea dicemus cap. 26. Cacochymiam quoque, uti & icteritiam & Aſcitem, poſt Meliceriam ſequutam fuiſſe, obſervavi, fit id præcipuè, quando malum inferiores articulos, veluti pedes, genua & coxas occupat. Tunc enim dolor vehemens eſt, & ægrum ut plurimum per multoa menſea vigiliis & inquietudinibus mirum in modum excruciat, vires proſternit, omnesque actiones corporis impedit retardatque. Dormiendo enim concoctionea omnes perficiuntur. Contra ſi ſomnus doloribua & inquietudinibus interrumpitur, tunc chylus ex ventriculo & venis meſaraicis ſemicoctus & veluti crudus ad hepar pervenit. Hinc obſtructiones, & labefactatio caloris nativi, & graviſſimi morbi ſequuntur. Si verò hydrops articulorum manus aut brachia occupaverit, minus eſt periculum: humorea enim in tanta copia, uti ad crura, non adfluunt, & æger poſtquam impetus mali ceſſaverit, deambulando corpus exercet, calorem inoatum excitat, & concoctionem promovet. Contrarium fit in affectibus crurum, in quibus propter diuturnum decubitum in dorſo, renes, præcipuè autem ſanguis in vena cava & hepate incaleſcit, inde internarum partium perpetua intemperies calida, febricula, ſitia, vigiliæ, tandemque icteritia & hydrops ſequuntur, renum quoque & veſicæ calculi generantur. Interna quoque viſcera & ipſe ſanguis in vena cava & hepate quando ita æſtuant, vapores multoa ad caput mandant, fitque inde catarrhis obnoxium.

Si æger natura cacochymicus fuerit, aut illam in morbo ipſo contraxerit, difficulter ſanabitur, præcipuè ſi humores acrea ad ligamenta & oſſa pervenerint, eaque carie contaminaverint. Hydropa articulorum (uti & alia graviſſima vulnera, quemadmodum Clariſſimus ac doctiſſimus Vir *Dn. Petrus Pavius* Anatomicus & Botanicus longè celeberrimus p. m. amicus meus ſincerus oſtendit) æſtate ſuperveniens, periculoſior eſt, quàm qui hyeme, innatus enim calor álacrior, & plus poteſt hyeme quam æſtate, morbo reſiſtere, ſiquidem æſtivi aëris non ambientia æſtus, evocat diſſipatque nativum corporis calorem.

Porrò cum in vulneribus magnis & pravis ut tumor adſit, natura ipſa poſtulat, ſequitur, evaneſcente tumore, protinua circa vulnera articulorum convulſionem, & delirium in proximis eſſe, uti docet Hippocrates lib. 5. aphor. 65. & 66. Quippe, uti teſtatur Galenus, indicium eſt, humores noxios ad principes partes tranſmitti, qui tamen propter dolorem, quem prava & magna ulcera ſequi par eſt, ad vulnera ipſa potiua confluere deberent. Quippe dolor attrahit, & fluxionea concitat. Sæpiſſimè quoque meliceria in ulcus magnum & inſanabile degenerat, quando videlicet ligamenta eroduntur, & caries in oſſe conſequitur. Propter doloria vehementiam & diuturnitatem, propter vigilias item & appetitus proſtrationem, in nonnullis vires ita diſſolvuntur, & humidum radicale adeò abſumitur, ut etiam animam efflent. In iis autem qui morituri ſunt, ulcus ante mortem lividum & aridum, aut nigrum & aridum fit, parum aut nihil egerens materiæ. Id autem accidit propter ſummam alteratricia & expultricis facultatum labefactationem & imbecillitatem. De quo vide Hippncrat.m prænotionum *lib.*1. *cap.*8. & tractatum noſtrum de Gangræna & Sphacelo *cap.* 11.

Cap. 6. *De curatione vulnerum in genere, ubi ab initio vulnus cruentum digerendum & ſuppurandum eſſe, oſtenditur.*

DEbebam nunc recta ad curationem methodicam Ichoris acria, ſive hydropis articulorum progredi, ſed quia multi Chirurgorum decocto vulnerario, balſamia, emplaſtro ſtictico, aut unguento armario, aliiſque medicamentis, præter rationem adhibitia, graviſſimum hocce ſymptoma plerumque excitant provocantque, operæ pretium eſſe duxi, nonnulla de curatione vulnerum in genere, & quibus intentionibus incipienda & abſolvenda ſit curatio, præponere. Addam quoque ſuo loco, quid de prædictia Medicamentis ſit cenſendum, & quomodo eia cum fructu & ſecundum rationem utendum.

Omnem autem ſolutionem continuitatia, unitionem requirere, etiam idiotia notum eſt, & poſt Galenum, Guidonem, omnes, qui de re Chirurgica ſcripſere, docent. Unitio autem hæc, ſive conſolidatio vulneris, à natura tanquam à principali agente, à Medico verò veluti Naturæ inſtrumento & miniſtro perficitur. Natura enim illa eſt, quæ per ſe ſufficit conſolidare vulnera, modo Medicus obſtacula, quæ illam in ſuis operationibus impediunt atque retardant, auferat. Impeditur autem natura conſolidare vulnua, ſi oſſa fracta, & à perioſtio penitus ſeparata fuerint, ſi telum, globulus plumbeus, ferrum, lignum, aut ſimile quid extraneí, vulneri inhæſerit.

Summa itaque diligentia in hoc laborandum, primò ut ſanguis, ſi profluxerit, ſiſtatur: quia enim theſaurus vitæ eſt, multoa ex ipſius profuſione animam ſimul profundere, videmus. Deinde diligentia adhibenda, ut quicquid extraneum vulneri inhæret, dum adhuc cruentum eſt, extrahatur. Oſſa confracta in locum reponantur, vel ſi à perioſtio ſeparata fuerint, extrahantur. Impeditur quoque natura, & ſanatio ſive unitio vulneria retardatur, ſi dolor, tumor, vel inflammatio, aut affluxua humorum ſupervenerint, & partem læſam infeſtaverint. Hæc omnia diligena ac exercitatus Medicus & Chirurgua facilè avertet, ſi optimam victus rationem inſtituerit, corpus à pravis humoribus expurgaverit, venam, ſi plethora adfuerit, & virea permiſerint, inciderit. Sed nec illa omnia ſufficiunt, niſi topica ex arte quoque adhibita fuerint.

Porrò doctrinam, quam Magnua Hippocrates de Medicationibus internis, nobia reliquit, ad externa vulnera haud ineptè quoque referri atque accommo-

accommudari poſſe, mihi videtur. *Concocta*, inquit, *Medicamento purgare ac movere oportet, non cruda neque ineunte morbo, niſi materia turgeat, plurimùm verò non turget.* Vult Hippocrates in hoc aphoriſmo, materiam peccantem primò concoquendam & digerendam, deinde movendam atque expurgandam eſſe, non tamen ab initio, dum adhuc cruda & indigeſta eſt. Quandoquidem nihil crudi, in quacunque parte corporis id lateerit, commodè evacuari poſſe, experientia fidem facit. Hæc quoque in vulnerum curationibus locum habere, exemplis monſtrabo.

Anno 1620. Menſe Majo Reverendi & doctiſſimi Dn. Stephani Eccleſiæ Bernenſis Miniſtri primarii filius, decem circiter annorum, vulnus contuſum ad dextram palpebram recepit. Chirurgus, cui curatio vulneris demandata fuit, cum digeſtionis vulneris curam nullam haberet, decocto ſuo vulnerario & inſigniter conſtringente, vulnus intra paucos dies cicatrice obduxit. Cùm verò durities & tuberculum ſcirrhoſum & deforme remanſiſſet, advocatus fui, purgato priùs corpore, ea quæ inſigniter emolliunt, primò per dies aliquot, deinde quæ diſſolvunt & diſcutiunt, ſimul applicui, quibus & quàm optimè reſtitutus fuit. Quàm infelix fuerit uſus decocti vulnerarii in puella quadam, ad cilium dextrum vulnerata, Lector poſthac cap. 7. videre poterit.

In tumoribus præter naturam, ſi quis materiam peccantem, crudam adhuc, nec ſatis concoctam & emollitam, in halitum reſolvere, & per inſenſibilem tranſpirationem, ut loquuntur Medici, evacuare ſtudet, is profectò ſubtiliores partes quidem reſolvet, reliquum autem in ſcirrhum coagulabit. Addam exemplum. Nobilis quædam puella in arce ſereniſſimi Principis mei, Guilhelmi, Ducis Juliacenſium Clivenſium & Montenſium &c. feliciſſimæ memoriæ, cùm ab adoleſcente in tranſitu ictum digiti ad papillam ſiniſtram accepiſſet, & exinde dolor, poſtea quoque intumefactio totius mammæ exorta fuiſſet, ac puella propter verecundiam malum celaſſet, & illa ipſamet, quæ inflammationem extinguunt & inſigniter repellunt & diſcutiunt, nequaquam tamen digerunt, ſibi applicuiſſet, reſolutis ſubtilioribus partibus materiæ peccantis, craſſa in ſcirrhum concrevit. Ego literis nobiliſſimæ matronæ, Dominæ ab Hal, Architriclinæ Illuſtriſſimę Principiſſæ, Hildenà Duſſeldorpium accerſitus Anno 1590. ſcirrhum duriſſimum, doloroſum & cancroſum, magnitudinem nucis juglandis non multum excedentem, ad latus papillæ, verſus Sternum inveni. Conſului, ut præparato ſatis corpore, cutis ſuperficietenus (non enim in profundo latebat ſcirrhos ille) ſecundùm longitudinem incideretur, & ſcirrhus cum ſua membrana extraheretur, vulnuſque, ut artis eſt, curaretur. Cum verò manualem hancce curationem, longè facilem & ſecuriſſimam, reſpuerent, cùm ipſa ægra, tum etiam adſtantes, nihil cum ipſa tentare volui, ſed ad meos me contuli. Poſt meum abitum cum alius quidam, ipſam abſque manuali operatione ſanare vellet, & primò emollientia, deinde erodentia applicuiſſet, in horrendum cancrum degeneratus eſt ſcirrhus ille, ex quo tandem miſerè periit puella illa. Quod ſi ab initio morbi, materia circa papillam conſluxa, digeſta, poſtea, ut artis eſt, reſoluta fuiſſet, procul dubio graviſſimum hocce malum non ſuperveniſſet.

Redeo nunc ad Aphoriſmum Hippocratis, ex quo Methodica & artificioſa vulnerum curatio quoque colligitur. *Concocta* inquit, *medicare atque movere oportet*, quaſi diceret, ſi tu materiam peccantem probè concoquis, poſtea moves atque evacuas, omnia, quæ circa ægrum facienda ſunt, præſtabis, & natura, quæ prætetea requiruntur, facilè perficit. Cæterùm etſi ad vulnerum curationem hæc quatuor requirantur, digeſtio videlicet, mundificatio, carnis generatio, & cicatricis procreatio, priores tamen duæ præcipuè arte, poſteriores naturæ beneficio fiunt. Vulnus ſi ſtatim ab initio probè digeſtum, deinde mundificatum fuerit, natura facilè per ſe carnem generat, & cicatricem inducit, modò Medicus illa, quæ naturam in ſuis operationibus, ut antea quoque dixi, impediunt, amoveat.

In abſceſſibus eodem ordine procedendum eſt, ante omnia enim materia in parte affecta contenta, emollientibus & anodynis digerenda & concoquenda eſt, tum vomica aperienda, & pus evacuandum. Tandem mundificatis ſinuoſitatibus (dummodò Orificium abſceſſus rotundis apertum retineatur, ſymptomata quin etiam, ſi ſupervenerint, removeantur) natura per ſe ſinuoſitates carne adimplebit, tandemque cicatricem inducet. A digeſtione itaque, ſecundùm doctrinam Hippocratis, Curatio inchoanda eſt.

Porrò cùm omne vulnus ab initio ſit crudum & indigeſtum, & ex ſe, præcipuè vulnera nervolarum partium, materiam ſeroſam emittere ſcimus, ſtatim ſecundùm mentem Hippocratis digerendum eſt; Digeſto enim vulnere, & optimo ex ſe emittente pure, non facilè ſymptomata aliquod ægrum moleſtabit, niſi error vel à Chirurgo vel ægro commiſſus fuerit. Quandoquidem humores, qui propter ſolutionem continuitatis, ſubitamque mutationem, ad partem læſam decumbunt, & ſymptomata excitant, digeſto vulnere effluunt, non digeſto verò, in parte læſa retinentur, peſſimaque ſymptomata excitant. Deinde perpendendum eſt, vix occurrere vulnus, etiamſi inſtrumento ſcindenti factum fuerit, in quo non aliquid ſit contuſionis, Ecchymoſis, quæ ſæpiſſimè in ambitu vulnerum enſe factorum conſpicitur, ſatis ſuperque fidem facit. Cùm itaque caro contuſa, docente Hippocrate, ut putreſcat; & in pus convertatur, neceſſe ſit, iterum manifeſtum ſit, curationem vulnerum ab eorum digeſtione auſpicandam eſſe. Niſi enim venæ capillares, & meatus in ambitu vulneris, qui ſtatim ab initio propter affluentium humorum copiam occluduntur & adimplentur, reſerati fuerint, & materia præternaturalis, in ipſis contenta, digeratur & concoquatur, putreſcit in ipſis vaſis, & acrimoniam acquirit. Ex qua ſequuntur extenſiones vaſorum, intumefactio, dolor, aliaque commemorata ſymptomata. Ex quibus ſatis ſuperque apparet, quàm periculoſa ſit eorum methodus, qui decoctionibus vulnerariis, balſamis, aliiſque ſimilibus medicamentis, vulnera ſtatim ab initio, & antequam digeſta fuerint, occludere tentant. De quibus ſuo loco fuſius.

Ut igitur ſymptomata evitentur, ab initio relaxantia, emollientia & mediocriter calefacientia ſunt adhibenda, vulneribuſque imponenda, Hujuſmodi autem ſunt unguenta à practicis Digeſtiva appellata. Præparantur illa ex Cera, Therebintina, Colophonia, Gummi Elemi, oleo roſaceo, amygdalarum dulcium, liliorum alborum, oleo de vitellis ovorum, butyro recentiſſimo, croco, & ſimilibus; ut ſuo loco dicetur. In univerſalibus quoque nihil omittatur, & quæ affluentes humores reprimunt, calorem innatum conſervant, præter digeſtiva, loco affecto applicentur.

Cæterùm, antequam hujus capitis finem faciam; monitos eſſe velim tyrones, de tempore, quo digeſtio vulneris perficitur, nihil certi ſtatui poſſe. Vulnerum enim hæc citò, illa verò tardè ſuppurantur, idque ſecundùm conditionem vulneris, ac naturam partis

læſæ,

læſæ, conſtitutionemque ægri; Citiùs ſuppurantur vulnera, inſtrumento bene ſcindenti facta, confuſa verò tardè; in illis enim vaſa omnia ita ſunt aperta, ut materia abſque impedimento effluere poſſit, in his verò, propter contuſionem, ſanguis extravenatus, & humores, qui affluunt, diutius retinentur, & propter contuſionem putreſcunt, hinc calor innatus, cujus beneficio digeſtio perficitur, aliquo modo proſternitur. Citò digeruntur & ſuppurantur vulnera carnoſarum partium, propter ſanguinis & caloris nativi abundantiam: tardè verò in juncturis & partibus nervoſis ſuccedit ſuppuratio, propter caloris nativi eis in locis penuriam, & dolorem, qui ſequitur, actioneſque naturales retardat, dum humores noxios ex univerſo corpore ad ſe trahit. Quapropter ſæpiſſimè ex vulneribus articulorum ulcera cacoëthica fieri, Galenus ipſaque experientia teſtantur. Citò ſuppurantur & conſolidantur vulnera, quæ in corporibus puris, & optimo ſucco refertis, occurrunt, tardè verò cacochymicorum, propter caloris nativi imbecillitatem, & humidi radicalis defectum.

Hæc, candide Lector, non ſine graviſſima cauſa adſcribo. Vidi enim Chirurgos non vulgares, qui ſibi certum tempus ac dierum numerum, ad digeſtionem perficiendam, fingebant. Elapſo hoc tempore, ad mundificantia & abſtergentia tranſierunt, etiamſi vulnus non ſatis digeſtum & ſuppuratum eſſet, idque maximo ægrotum cum damno. Non enim in omnibus ſubjectis æquabiliter perficitur digeſtio, ut jam jam dixi, ſed in his citò, in illis verò tardè: Si itaque ante perfectam digeſtionem vulneris, & ſymptomatum remiſſionem, mundificantia & abſtergentia (quæ acrimonia quadam prædita ſunt) applicueris, vulnus irritabis, dolorem excitabis, de novo affluxum humorum ad partem læſam provocabis, tandemque naturam in ſuis operationibus ita perturbabis, ut ex ſimplici vulnere fiat ulcus cacoëthicum & malignum. Hanc ob cauſam digerentibus & dolorem ſedantibus, plerumque ad finem uſque curationis feliciter procedo, præſertim in vulneribus nervoſarum partium. Hoc modo enim ab omnibus ſymptomatibus, modò in univerſalibus nihil omiſſum fuerit, ſecurus ſum.

Cap. 7. *De decoctô Traumaticô, ſive vulnerariô, & an ab initio in vulneribus articulorum conveniat, nec ne?*

QUia permultos atque graviſſimos errores, magnaque ſymptomata, & præcipuè hydropem articulorum, ex uſu decocti traumatici ſive vulnerarii, quotidie conſequi, in præcedentibus dictum fuit, neceſſe eſt inveſtigare, an ſymptomata illa ratione decocti, an potius propter imperitiam barbitonſorum, aliorumque theoriæ artis Chirurgicæ imperitorum hominum, superveniant, nec ne? Omne vulnus cruentum crudum eſſe, & digeſtionem, ſive ſuppurationem requirere, primam & præcipuam intentionem in curatione vulnerum eſſe, proximo præcedenti capite demonſtratum fuit. Suppurationem quoque medicamentis, quæ modicè calefaciunt & humectant, fieri, diximus; quapropter nunc inveſtigandum eſt, an decoctum vulnerarium haſce habeat facultates, anque digeſtio ulla vulnerum ex ipſo petenda aut expectanda ſit? id vero ut commodè & rectè fiat, ipſius ingredientia examinanda ſunt. Decoctum autem Halwilianum, & plerumque omnia, præcipuè ex pyrola, ſanicula, conſolida ſaracenica, Artemiſia (quam rothe Bockeln/ appellant) vinca pervinca (Halvvilianis Streiten vocatur) Alchimilla & fragaria præparantur. Addunt ſabinam, ſi aliquid præter naturam, ſpinæ videlicet, feſtucæ, fragmenta oſſis, globulus plumbeus, aut ſimile quid corpori inhæſerit, Herbas primò in umbra, dein in clibano exſiccatas, in pulverem redigunt, unamquamque ſeorſim. Poſtea æquali pondere ſimul commiſcent, & ad uſum reſervant. Hujus pulveris accipiunt cochleare plenum (ſic enim habet eorum recipe) quem in menſura una vini optimi tam diu coquunt, quantum ad ova durinſculè coquenda requiritur temporis. De hoc decocto, una cum incocto pulvere prædictarum herbarum, ter in die ægro exhibent. Adultis cyathum unum, hoc eſt, ad quinque aut ſex uncias, pueris verò & delicatioribus minus. Linteum quin etiam in ipſo madefactum vulneri applicant. Hoc ſolo medicamento, neglectis omnibus aliis remediis, imò & univerſalibus, vulnera omnia, quantumvis maxima & periculo plena, ſanari poſſe, ſibi perſuadent, ſed eventus plerumque contrarium oſtendit, uti ex eis, quæ ſequuntur, videre eſt. Sed videamus nunc ordine ingredientia omnia. Pyrola exſiccat, aſtringit, & agglutinat, *Matthiolus in Dioſcor. lib. 4. cap. 16. Hieron. Tragus lib 2. cap. 53.* Collocatur autem in tertio gradu ſiccitatis, *Fuchſius plantarum hiſtoria cap. 176. Tabernæmontanus tom. 2. ſect. 11. cap. 39.*

Sanicula non eſt ſimplicis naturæ, ſed ut indicio eſt guſtus, aſtringit, ſimul & amara eſt, ut hoc nomine calefactoriam & exſiccatoriam eſſe, nulli dubium ſit. Statuunt autem calidam & ſiccam ordine ſecundo, *Fuchſius plantarum hiſtoria cap. 261. Tragus lib. 1. cap. 173.* Sanicula refrigerat & ſiccat, cohibet, reprimit, glutinat & roborat. *Matthiol. in Dioſcor. lib. 4. c. 38.*

Conſolida Saracenica, ſive conſolida aurea, Germ. Hendniſch Wundkraut/ exſiccat. *Tragus lib. 1. cap. 164.* Conſtringendi vim quoque habere Tabernæmontanus teſtatur, *Tom. 2. ſect. 6. cap. 18.*

Artemiſia calefacit, & modicè deſiccat, quod ad calefactionem attinet, ordinis ſecundi, quod verò ad reſiccationem, aut primi intenſi, aut ſecundi remiſſi, eſt etiam modicè tenuium partium. *Galenus de ſimplicium med. facultatibus lib. 6. Dioſcor. & Matthiol. in commentariis lib. 3. cap. 111. Fuchſius hiſtor. plantar. cap. 13. Hieron. Tragus lib. 1. capite 113.*

Vinca pervinca ſive Clematis, alvi profluviis & Dyſentericis prodeſſe, *Dioſcorides lib. 4. cap. 6. Galen. de ſimp. medicamentorum facult.* teſtantur. *Refrigerat,* Matthioli verbis utor, *ſiccat, roborat, cohibet, ſed ſiccitate prævalere reliquis qualitatibus, ex Paulo Ægineta recenſet Fuchſius Hiſtor. plantar. cap. 135.*

Beta nitroſæ facultatis eſt particeps, qua tum digerit, tum extergit, & per nares exporgat, cæterùm cocta nitroſitatem exuit, evaditque leniter digerens, ad detergendum tamen digerendumque calidior eſt beta alba. *Galenus de ſimp. medic. facult. lib* 8. Nigram verò, ſive rubram, adjunctum habere aſtrictionis quippiam teſtatur *Matthiolus in Dioſcor. lib. 2. cap. 116.*

Alchimilla exſiccat, cohibet atque conglutinat, *Matthiol. in Dioſcor. lib. 4. cap. 115.* Folia & radix adſtrictione vehementi participant, atque adeo exſiccant. Recentiores idipſum in ſecundo efficere ordine tradunt. *Leonhard. Fuchſius hiſtoria plantarum cap. 234.*

Sabina tertii eſt ordinis excalefacientium & deſiccantium, & ex numero eorum, quæ vel maximè tenuium ſunt partium *Gal. lib. 6. de ſimp. medicam. facultatibus. Fuchſius hiſtoria plantarum capite 54.*

Fragaria refrigerat ordine primo, ſiccat ſecundo

do *Matthiol. lib. 4. cap. 38. in Dioſcor.* Radices & folia aſtringunt. *Cordus hiſtoria plantarum lib. 9. cap. 186. Fuchſius hiſtoria plant. cap. 318.*

Vinum noſtrates eligunt generoſum, quale eſt Valdenſium aut Equeſtrium, de la couſte appellant, Germani vino Rhenali aut Neccarino utuntur. Sunt illa plerumque omnia calida & ſicca in ſecondo grado. Quod ſi admodum vetus fuerit vinum, ex tertio ordine calefacientium & ſiccantium erit. Ut *Galen. de ſimplic. medicam. facultatibus lib.* 8. teſtatur.

Ex his luce meridiana clariùs elucet, decoctum vulnerarium inſignem exſiccandi, conſtringendi, & agglutinandi facultatem ex præſcriptis herbis acquirere, calefacit quoque propter ſaniculam, Artemiſiam, & in primis propter ſabinam, quæ in tertio ordine excalefacientium & ſiccantium, ut antea dictum fuit, collocatur. Vinum præterea calefactoriam vim adauget, eſtque veluti vehiculum, quo reliquæ facultates ad viſcera vehuntur. Non promovet itaque digeſtionem aut ſuppurationem vulnerum, ſed eam impedit retardatque. Deinde quoque, quia calidum eſt, uti ex ingredientibus videre licet, ſanguinem & humores incendit, & ſymptomata omnia inprimis verò dolores & inflammationes excitat. Digeſto verò & ſatis ſuppurato vulnere, nec non ab omnibus ſymptomatibus liberato, cùm intentio Medici eſt abſtergere, mundificare & conſolidare, inſigne & longè excellentiſſimum eſſe medicamentum, omnibus rationalibus Medicis in confeſſo eſt. Hinc videmus, non eſſe, propriè loquendo, decoctum vulnerarium per ſe, quod dolores, inflammationes, & hydropem articulorum excitat, ſed inſcitia atque ignorantia barbitonſorū aliorumque hujus farinæ hominum, illotis, ut dicitur, manibus, ſacroſancta Dei dona ſine methodo & contra naturæ ordinem tractate, & ut Plinius loquitur, *experimenta per mortes ducere non erubeſcunt.* Quàm infeliciter autem hæc aliaque plerumque ſuccedant, exemplis nonnullis declarabo.

Anno 1616. gladiator quidam Bernæ, M. Conradus nomine, gladio acuto in brachium ſiniſtrum inter carpum & cubitum vulneratus fuit: Reſtricta hæmorrhagia, decoctum Halwilianum ter in die bibit, eoq; per barbitonſorem vulnus abluere juſſit. Ab initio curatio ad votum ſucceſſit, circa tertium verò exorta eſt inflammatio, dolor ingens, febris, nauſea, & appetitus proſtratio. Ego cùm in conſilium vocatus eſſem, manus totumque brachium intumefactum, & ad cubitum uſque inflammatum reperi, muſculi quoque pectoris per conſenſum afficiebantur, hinc quoque de anguſtia pectoris conquerebatur, propter vapores quoque ex inflammato brachio aſcendentes, cor nonnunquam veluti lipothymia afficiebatur, vulnus exterius veluti cruſta obductum & clauſum erat. Accepto ſtylo exploratorio, cùm anguem in herba latentem detegere vellem, ecce adſtantes, qui criminari me incipiunt, meque admonent, ne tale quid tentarem, ne vulnus refricarem, cutem enim ſuperficietenus, tantùmmodò ſciſſam eſſe, ægrumque decoctum vulnerarium ab initio bibiſſe. Imaginantur enim ſibi noſtrates homines, decoctum hoc conſolidationem externam vulnerum non concedere, niſi ipſa concavitate prius conſolidata. Immiſſo ſtylo exploratorio cùm vulnus ſpithamam ferè profundum eſſe, & verſus cubitum ipſum penetrans vidiſſent, obſtupuerunt ferè, & ſupra modum admirati fuerunt. Quibus remediis autem ipſum curaverim, Lector in quarta Centuria Obſ. 83. videre poterit.

Anno 1619. Nobiliſſimi ac ſtrenui viri, Dn. Nicolai à Mullinen, inclytæ Reipublicæ Bernenſis Conſiliarii prudentiſſimi, & Ducis exercitus apud Rhætos fortiſſimi, ancillia, cùm vulnuſculum contuſum ad Cilium inferius dextrum recepiſſet, illudve intra paucos dies nulla præcedente ſuppuratione aut digeſtione vulneris, decocto Halvviliano conſolidatum fuiſſet, iterum in profundo collectum fuit pus. Ego cùm advocatus eſſem, oculum inſigni inflammatione tentatum inveni. Dolor capitis aderat maximus, ſimul & Febris atque vigiliæ. Suppurativis & pus moventibus per diem unum aut alterum applicatis, in ipſa cicatrice vomicam ſcalpello inciſi, deinde abſtergentibus & mundificantibus per dies aliquot adhibitis, ulcus feliciter conſolidavi, nulla relicta oculi aut viſus læſione.

Anno 1620. Juvenis quidam 13. circiter annorum ætatis, & Magiſtri Matthis Keller, arcularii filius, cum ſibi ipſimet vulnuſculum in ſiniſtri indicis articulum, qui medius eſt in ordine (ubi ſola cutis in tranſverſum inciſa fuerat) infligiſſet, & decocto traumatico vulnus, ut videbatur cicatrice obduxiſſet, iterùm collecta fuit materia in imo vulneris, quapropter exorto dolore intenſiſſimo & acutiſſimo, in conſilium me adhibuerunt parentes. Tum juveni manum & brachium ad cubitum uſque intumefactum, febris quoque aliaque cap. 4. commemorata ſymptomata aderant, inprimis verò Lipothymiæ, quàm primùm vulnus obligare vellem, ipſum infeſtabant. Dolores adeò erant magni, ut nullis ferè anodynis ſedari poſſent, tandemque propter vigiliarum vehementiam ad ſoporifera mihi confugiendum fuit. Ex quibus quàm maligna & acris ſit materia, in parte hoc morbo affecta contenta, apparet, dum enim non tantùm partes nobiles, veluti cor, hepar, & cerebrum, maligna ſuis vaporibus afficit, verùm etiam proximas adjacentes partes erodendo invadit. Vidi id in hoc puero, in quo quamvis nihil eorum, quæ facienda erant, prætermitterem, obſtare tamen non potui, quin materia ſinum, versùs poſtremum articulum & metacarpum, ſibi faceret, Tandem nihilominus feliciter ſanitati reſtitutus fuit, & ita quidem, ut digitus ſuo motu nullatenus privatus fuerit.

Porrò quemadmodum tempus morbi, quo decocto traumatico uſurpari convenit, perpendendum, ita etiam ſubjectum ipſum, hoc eſt, corpus ægri, ipſiuſque conſtitutio, diligenter examinanda & inveſtiganda eſt. Cùm enim inſigniter aſtringant & exſiccent, ut antea quoque dixi, & temperamentis ingredientium videre licet. Omnibus qui obſtructionibus viſcerum, veluti hepatis, lienis, & venarum lactearum laborant, adverſiſſimum eſſe medicamentum, nullus in controverſiam vocare poterit. Quandoquidem conſtringendo & exſiccando excrementitios humores in viſceribus retinent. Hinc dolores, tormina hypochondriorum, inflationes, ſcirrhi viſcerum, tandemque virium & appetitus proſtratio, aliaque incommoda ſequuntur, quemadmodum ego in diverſis ægris obſervavi. Inprimis autem in nobiliſſimo viro Dom. Jacobo Wallier, qui cùm à teneris annis obſtructionibus viſcerum obnoxius fuiſſet, & anno 1609. propter graviſſima ulcera decocto Halvviliano uſus fuiſſet, omnia illa incommoda, quæ recenſui, ex uſu decocti prædicti in ſe expertus eſt. De his videat lector obſervationem & curationem ſingularem, de vulnere graviſſimo ſclopeti, à nobis editam.

Nobilis quidam prope Lauſannam cacochymicus, & obſtructionibus viſcerum, ſimul & ulcere circa coſtas laborans, cum ex conſilio imperitorum hominum decocto vulnerario uteretur, in tertianam incidit, quâ diu periculosè laboravit.

ravit, Videat itaque Chirurgus primò, ne decoctum adhibeat niſi vulnus ſit digeſtum, ſuppuratum, & ab omnibus ſymptomatibus liberum. Non enim ſolummodò impedit digeſtionem & ſuppurationem vulneris, verùm etiam dolores & inflammationes adauget, dum ratione vini aliarumque herbarum, quæ ingrediuntur calidarum, ſanguinem & humores incendit, calidamque intemperiem in viſceribus inducit. Deinde proſpiciat, ne viſcera excrementitiis humoribus ſint referta, aut obſtructionibus obnoxia. Decoctum enim vulnerarium aſtringendo & ſiccando, meatus obſtruit, tranſpirationem prohibet, & proinde putredinem inducit, ex qua cachexia, febris, ictericia, & hujuſmodi graviſſimi morbi ſubſequuntur. *Quæ enim perſpiratione carent*, inquit Galenus, *facilè putreſcunt*. Quapropter ante uſum decocti, & dum eis utitur æger, corpus diligenter ab omnibus humoribus excrementitiis expurgandum, & vena, ſi plethora adfuerit, & vires permiſerint, incidenda, optimaque victus ratio obſervanda eſt. Hæc verò quia vulgus barbitonſorum, propter inſcitiam theoriæ, non obſervat, quis quæſo non videt, eorum ignorantiam, non autem medicamentum, hydropis articulorum, aliorumque graviſſimorum ſymptomatum cauſam eſſe præcipuam. Eſt itaque veriſſimum divinum oraculum à Galeno prolatum: *Auxiliorum nimirum dextrum uſum, partem artis eſſe præcipuam*. Plura qui de decocto Vulnerario videre cupit, illudque ad Vulnera externarum partium pervenire non poſſe, & proinde vulneribus non prodeſſe, internis verò viſceribus mirum in modum obeſſe, ſcire deſiderat, is doctiſſimum Virum Dom. D. Johannem Matthæum, quæſtionum nobilium, qu. 30. legat.

Cap. 8. *De Balſamis, tam naturalibus, quàm artificialibus, num & quando in vulneribus articulorum conveniant?*

QUum ab omni ævo Balſamum veluti ſingulare donum Dei extiterit, & ad pleroſque, tam internarum quàm externarum partium corporis morbos ſanandos, medicamentum fuerit laudatiſſimum, ne dicam planè divinum, factum eſt, ut eo quoque abutantur empirici & irrationales Chirurgi, quaſi medicamentum adeò univerſale eſſe poſſit, ut in omnibus morbis, in omnibus quinetiam ægris, ætatibus, naturis, & temporibus anni aut morbi, tutò & ſine ulla diſtinctione applicari poſſit. Hinc ex hoc tam optimo & pretioſo medicamento, tot tamque graviſſima ſymptomata, & ipſum hydropem articulorum, conſequi videmus. Habent morbi interni, ut Medicis notum eſt, ſua tempora, ut vocant. Principium videlicet, augmentum, ſtatum & declinationem. At quis unquam fuit tam inſulſus Medicus, ut uno eodemque medicamento per totum curſum morbi uteretur? De vulneribus eadem eſt ratio. Habent vulnera ſua quoque tempora, ſecundùm quæ medicamenta ſunt mutanda. In principio ſanguis eſt ſiſtendus, & quæ res extraneæ, veluti plumbum, ferrum, lignum, feſtucæ, ac oſſa planè ſeparata, vulneri inhæſerint, extrahenda ſunt. Hæc disertè quoque docet Hippocrates lib. 2. aphor. 29. inquiens: *dum morbi inchoant, ſi quid movendum videtur, move, dum verò conſiſtunt & vigent, melius eſt quietem habere*. In augmento cùm propter ſolutionem continui, ſubitamque mutationem, humores ex toto corpore, veluti cum impetu affluunt, dolores, inflammationes, aliaque graviſſima ſymptomata excitant, eis, quæ repellunt, refrigerant & aſtringunt, ad alia loca repellendus eſt humor affluens, & ex parte affecta repellendus, dolor leniendus & inflammatio ſedanda eſt, id verò ut commodè & ex arte fiat, digerendum eſt vulnus, quemadmodum capite 6. demonſtravimus, in ſtatu, hoc eſt, non amplius affluentibus humoribus, ſedato item dolore, & remiſſa inflammatione, optimèque digeſto vulnere, clementer abſtergendum & carne implendum eſt. Materia quin etiam in parte affecta collecta, emollientibus & reſolventibus diſcutienda eſt. In declinatione cicatricem inducere, & partem affectam, propter ſolutionem continui labefactatam, corroborare convenit. At quia ſcioli, ac ineptiſſimi barbitonſores, de una eademque fidelia omnes volunt curare ægros, mirum non eſt, ſi graviſſimos errores circa ægros committant. Hæc autem ut dilucidiora evadant temperamentum ac facultates balſamorum conſideremus.

Balſamum hodie habemus duplex, naturale, & artificiale, naturale eſt aut veterum aut recentiorum. Naturale veterum, cujus *Dioſcorides lib. 1. cap. 17. Galenus de ſimplicium medicament. facult. lib. 6. Plin. lib. 12. cap. 25. Avicenna lib. 2. Tractatu 2. Paulus Æegineta, Oribaſius & Aetius* meminere. Olim, ut teſtatur Dioſcorides, in Judæa & Ægypto naſcebatur. Hodie an arbores, ex quibus profluebat liquor iſte, exſtant, & ſi exſtant, ut ut ſit, ſcimus, ex præſcriptis aliiſque probatiſſimis authoribus Balſamum antiquorum ſummè calidum fuiſſe medicamentum. Sic enim habet Dioſcorides. *Efficaciſſima*, inquit, *vis ineſt ferro, & quàm maximè calfaciens*: Galenus Balſamum ſiccare & excalfacere in ſecundo gradu & tenuium eſſe partium ſcribit. Avicenna verò Balſamum in principio tertii gradus eſſe calidum teſtatur.

Balſamum recentiorum quadruplex eſt, Indicum, Americanum, Balſamum novum ex Inſula Hiſpaniola, & Tolutanum. I. Indicum ſeu Occidentale, quod ex Occidentali India in Hiſpaniam adfertur liquor eſt arboris, Indis Xilo dictæ, punico malo majoris foliis unicæ ſimilibus ſerratis, & tenuibus, cujus cortice, qui tenuis eſt, vulnerato, liquor tenax ſubalbidus, paucus, quem incolæ ſibi reſervant, effluit. Sed ex ramis & truncis aſſulatim & minutatim conciſis, & cum aqua in lebete decoctis, ubi refrixerit, conchis oleum ſupernatans colligunt, quod ex nigro rubet, odoris ſuaviſſimi, guſtus acuti & aliquantum amari, calidum & ſiccum eſt gradu ſecundo, ſumitur in corpus, foris illinitur, & Chirurgis remediis permiſcetur. II. Balſamum Americanum, quod ex Americæ ſive novi orbis continente adfertur, ſeu Peruvianum, liquor eſt arbori haſtæ magnitudinis, ad radicem ramoſæ, duplicique cortice, quo vulnerato ex medio ſpacio alba, lympidiſſima & odoratiſſima lachryma effluit. III. Balſamum novum, quod ex Inſula Hiſpaniola adfertur, ſuccus eſt plantæ ſponte naſcentis, arboris magnitudine ad duorum hominum proceritatem interdum aſſurgente, caulibus cinereis, foliis ſupernè viridioribus, acutis, coſta per medium diviſis, foliis ſex digitorum longis, quatuor cum dimidio latis, pediculis rubeſcentibus, fructu racemoſo longo, acinis rubentibus, ex aſparagis & ſummitatibus, ut etiam racemis, expreſſus ſuccus in aqua ad medias coquitur, ad mellis craſſitudinem, quod ad ulcera & vulnera utuntur Balſamo, efficacius. Plura apud authorem generalis Indorum hiſtoriæ. IV. Tolutanum, quod ex continentis quadam provincia inter Cartha-

Carthaginem & Nomen Dei ſita, Tolu ab Indis appellata, liquor eſt arboris pumilæ pino ſimilis, ramoſæ, foliis inſtar Ceratiæ perpetuò virentibus, cujus cortice inciſo, arboris veluti quibuſdam cochlearibus è terra nigra confectis, adnexis, liquor colligitur ex rubro ad aureum tendans, dulcis, odore limonum fragrantiam referens, quod præſtantius eo, quod ex nova Hiſpania adfertur, & ad omnia ad quæ & Balſamum Ægyptium efficax. Plura vide apud Bauhinum, Nicolaum Monardem, & in appendice hiſtoriæ Lugdunenſis.

Cæterùm etſi balſamum ſit Medicamentum laudatiſſimum, & in vulneribus approbatiſſimum, quemadmodum ab initio hujus capitis diximus, & ego ipſemet à multis abhinc annis in ægris meis expertus ſum, & in dies experior, quin tamen adeò univerſale cenſeri non poteſt, ut in omnibus vulneribus & quovis etiam tempore tutò applicari poſſit. Videndum primò, in quibus vulneribus conveniant balſama; deinde etiam quo tempore applicanda. Conveniunt autem in ſimpliciſſimis vulneribus, hoc eſt ubi nullum ſymptoma, veluti dolor, inflammatio, affluxio humorum, aut ſimile quid concurrit; teſtatur id quoque Nicolaus Monardis, in ſua, quam de Medicamentis ex novo orbe delatis, ſcripſit hiſtoria. Cum enim calidum ſit medicamentum, quemadmodum antea dixi, inflammationem & affluxum humorum, & proinde dolorem adauget, graviſſimaque ſymptomata excitat. Conveniunt præterea, ubi nihil extraneum vulneri inhæret. Quia enim balſamorum vis atque potentia eſt, protinus labia vulneris contrahere, conſolidationemque accelerare, remanente re aliqua extranea & pure in profundo vulneris, ſuboriuntur mox ſymptomata graviſſima. Sunt itaque in vulneribus carnoſarum partium, ſi ſimplices & à re incidente facta fuerint, uti etiam in ulceribus, poſt eorum mundificationem adhibenda. In vulneribus autem contuſis non tutum eſt eis uti, niſi digeſto, & ſatis ſuppurato & mundificato vulnere. In vulneribus faciei à re incidenti factis, excellentiſſimum eſt medicamentum, præcipuè Balſamum Tolutanum, quod mihi familiariſſimum eſt, nullam enim ferè cicatricem poſt ſe relinquit. In aliis verò capitis vulneribus nonniſi cautè in applicatione balſamorum procedendum eſt. Cranium enim ſi læſum, aut contuſio & concuſſio aliqua cerebri adfuerit, ab initio morbi ab eis abſtinendum eſt, ne propter immaturam conſolidationem vulneris, & retentionem ſanguinis extravenati aut puris, grave aliquod ſymptoma incidat. Eadem eſt ratio, cur in vulneribus juncturarum mihi ſemper ſuſpectus fuit uſus balſamorum, quemadmodum poſtea, cum de balſamis artificialibus dicero, agam fuſiùs. Si quis tamen à principio Balſamo Tolutano (cujus ego præcipuè experientiam habeo, quòd & hodiè præ reliquis ad nos affertur; cum fructu in articulorum vulneribus uti voluerit, ut in univerſalibus nihil prætermittat, neceſſe eſt, deinde etiam ut vulnus, ne ipſius labia protinus contrahantur coaleſcantque, pulvillis duriuſculis ex filamentis paratis, adimpleat, res ipſa poſtulat.

Sequitur nunc, quo tempore morbi ſint applicanda balſama? Nullum enim medicamentum, quod planè ſit univerſale, extare, Medicis notum eſt, vulnera quin etiam ſua habere tempora, non minus ac morbi, ab initio hujus capitis diximus. Deinde quidnam in unoquoque circa vulnus moliendum ſit, adſcripſimus, ex quibus ſatis ſuperque apparet, balſamum neque ab initio, neque in augmento applicandum eſſe, niſi vulnus fuerit ſimplex, & in parte planè carnoſa. In augmento enim, ut dixi ſuppurandum eſt vulnus & pus movendum, ſuppuratio autem fit calidis & humidis medicamentis, veluti ſunt unguenta digeſtiva, de quibus ſuo loco, non autem calidis & ſiccis, ut ſunt balſama. Sciunt præterea practici, vulnera ab initio affluxu humorum doloribus, inflammationibuſque eſſe obnoxia, quapropter medicamenta lenientia & anodyna ſunt adhibenda, non autem quæ acrimoniam aliquam obtinent, ut ſunt balſama. Quantum ad vulnera articulorum, in quibus tantoperè celebrantur balſama, via reperies quod planè ſit ſimplex, propter exquiſitiſſimum enim ſenſum, quibus juncturæ ſunt præditæ, ſtatim exoritur dolor, dolorem ſequitur affluxus humorum; quandoquidem dolor veluti cucurbitula ad ſe trahit ex toto corpore humores, & ſanguinem, hinc inflammatio, abſceſſus & hydrops articulorum, aliaque graviſſima mala. Sed eſtne in cauſa Balſamum? Nequaquam. Eſt enim medicamentum planè divinum, ut antea dixi. Sed in cauſa eſt inſcitia & ineptia barbitonſorum, aliorumque artis Medicinæ imperitiſſimorum hominum, qui illud indifferenter & abſque judicio in omnibus vulneribus, veluti panacæam applicant. Concludemus itaque, Balſamum in principio & augmento ex arte applicari non poſſe, niſi vulnera fuerint ſimpliciſſima, & nullius ferè momenti. Digeſto autem & ſatis ſuppurato vulnere, excellentiſſimum eſſe medicamentum. Mundificat enim, abſtergit, carnem generat, humidum radicale adauget, calidumque innatum refocillat, & partem affectam, propter ſolutionem continui labefactatam, corroborat, cicatrices quin etiam planas & pulchras efficit. Oſſa carioſa & confracta balſamo extrahere volunt aliqui, quod ego tamen non obſervavi, nec videtur mihi rationi conſentaneum eſſe, medicamentum quod inſigniter conglutinat, labiaque vulneris contrahit coniungitque, ſimul quoque oſſa (niſi forſan id facultate quadam occulta fieret) extrahere poſſe, cum ad oſſis excretionem vulnus apertum ac hians requiratur. Hactenus de Balſamis naturalibus, ſequitur nunc de artificialibus.

Quum à multis jam annis, ut teſtantur viri docti, Balſamum illud, quod ex Judæa & Ægypto olim proveniebat, perierit, & Balſamum recentiorum nonniſi ſuperiori ſeculo ad nos, ex regionibus iſtis à Chriſtophoro Columbo, Americo Veſputio, Magelano, Franciſco Pizardo, Franciſco Draco, Thoma Candilo, & aliis noviter inventis, allatum, ac tanto pretio à Mercatoribus æſtimatum venditumque ſit, ut nonniſi locupletiſſimi homines eo uti poſſint, cogitare cæperunt viri docti, quidnam ipſius loco ſubſtitui poſſit. Nec inutilis, profectò, fuit ipſorum labor atque induſtria. Extant enim balſama artificialia, quæ balſamis naturalibus tam in internarum quàm externarum partium morbis, haud multùm cedere videntur. De quibus lector videre poterit Johannem de Vigo, Andernacum, Geſnerum, Evonymum, Fallopium, Weckerum, Quercetanum, Paracelſum, & alios, apud quos varias & diverſas compoſitiones inveniet. Parantur autem Balſama aut ex vegetalibus, veluti ex radicibus, herbis, floribus, ſeminibus, corticibus, ſuccis, ex gummis item, Reſinis, Terebinthina, Cera & aliis. Aut ex mineralibus, ut Mercurio, Marte, ſulphure &c. De quibus vide Quercetanum & alios, qui artem Chymicam excoluerunt. Nos, ne quid hîc deſiderare poſſet lector, compoſitionem unam aut alteram ex vegetalibus, ex Johanne Vigone, Chirurgo præclariſſimo, & æterna laude digniſſimo, qui ſub Julio ſecundo Pontifice Max. circa annum 1503. Romæ floruit, hic adſcripſimus, plura qui videre cupit, præ-

ſcriptos authores conſulat. Deſcriptio quæ exſtat lib. 18. cap. 19. ſic habet.

R. *Ol. Omphacini* ℔ij.
Styracis calamitæ.
Laudani.
Croci.
Olybani.
Gummi Arabici.
Rabiæ tinctorum.
Gummi hederæ.
Aloes.
Maſticis.
Caryophyll.
Galangæ.
Cinamomi.
Nucis muſcatæ.
Cubebæ an. ʒij.
Gummi Elemi ℔j.
Myrrhæ.
Bdellii an. ʒj.ſ.
Galbani ℥vj.
Spicæ.
Ligni Aloës. an. ℥j.
Serapini.
Ammoniaci.
Opoponacis. an. ℥x.

Omnia pulveriſanda pulveriſentur, & permiſceantur cum dicto oleo: deinde ponantur in alembicum cum ſuo capello & recipienti, & arte & igne elambicentur, & omnia ſint bene inlutata & obturata luto ſapientiæ. In principio per horas duodecim ponendo alembicum ad ignem lentum, & ipſum meliorando in ſex horas, donec elambicatum fuerit, quo facto, ſtatim reſiduum ſpecierum iterum pulveriſetur, & cum prædicto oleo elambicato, iterum ordine ante dicto per tres vices reiterando elambicetur, & tandem habebis oleum, quod verè eſt ſicut balſamum, ſtat enim ad omnem balſami probationem.

Valet autem (ut idem Vigo teſtatur ſequentibus verbis) *oleum hocce benedictum ſive Balſamum, ad multas corporis paſſiones, videlicet contra ſpaſmum de repletione, contra paralyſin, contra juncturarum dolores, à materia mixta cauſatos, facta univerſali purgatione, & valet etiam contra diſcraſiam cerebri, facta à materia frigida. Et propterea cerebrum frigefactam confortat. Valet quoque contra morbum caducum, unctum parum ſupra coronalem commiſſuram. Valet præterea ad fiſtulas deſiccandas, facta prius mundificatione cum medicamine forti. Valet inſuper ad magnas plagas recentes ſanandas, Catarrhum etiam frigidum, & omnem cerebri humiditatem extraneam deſtruit, & ſpiritus cerebri confortat, aperit venas oppilatas, cauſa humorum frigidorum. Et ſi in aure cum bombyce imponatur gutta una, auditum devaſtatum emendat, præſertim quando à cauſa frigida cauſatur. Item panaam roſatum madefactam cum dicto oleo, & applicatum temporibus, dolorem hemicraneum & vertiginoſum tollit, & ſcothomiam, & venæ oppilationem cerebri multum juvat. Et ſi bibatur de dicto oleo uncia ſemis cum modico vini odoriferi, in aurora per tres dies, animam, cor, pulmonemque renovando mirabiliter confortat. Item adverſus quartanarios, ſi ſumatur cum modico vini odoriferi, mirum in modum valet, & ſit ad quantitatem cochlearii, & hic ordo per quatuor terminos ſervandus eſt, ſumendo quotidie prædictum oleum per horam ante diem, in diebus, in quibus non exſpectatur paroxyſmus; item ſumptum per triginta dies cum modico vini, & param pæonia, ad quantitatem jam dictam, morbum caducum ſanat; item adverſus unamquamq; animalium morſuram venenoſam mirabiliter valet, denique ad omnem debilitatem nervorum (crede mihi) magna eſt Medicina. Ulterius adverſus dolores morbi Gallici, eſt præſentaneum remedium, & iſtud oleum eſt ſicut Balſamum, & tantæ virtutis & potentiæ ſuper jam dictas ægritudines, quod nec Auro nec Argento emi poſſet.* Hactenus Vigo.

Porrò cum in præparatione hujus balſami aliquo modo obſcurus ſit author, ſciant tyrones, non eſſe, propriè loquendo, diſtillationem, de quo loquitur, ſed potius fermentationem ſive digeſtionem. Oleum enim Omphacinum, multò minus gummata, per alembicum ſimplicem, de quo hic utitur Vigo, aſcendere non poſſe, ſed remanere in fundo alembici, cum reliquis ingredientibus, & nihil præter phlegma, ut vocant, extillare, eis, qui in arte diſtillatoria verſati ſunt, notum eſt. Ad quid igitur, inquies, labor iſte? Reſpondeo, ipſum ſummopere neceſſarium eſſe. In hac enim diſtillatione, quæ veluti fermentatio, maceratio, aut digeſtio eſt, beneficio caloris activi partes ſubtiliores à craſſis & excrementitiis ſeparantur, & utile ab inutili, ut dicunt, ita ſegregatur, ut poſtea diverſæ qualitates ingredientium ſenſim ita inter ſe commiſceantur, ut inde fiat medicamentum temperatum, & ad prædictas operationes aptum. Ut enim in ventriculo, beneficio caloris nativi, & facultatis concoctricis, ex diverſis, & quidem facultate inter ſe contrariis, ciborum generibus chylus, pro nutritione corporis aptus, conficitur, ita & in hac diſtillatione. Rectè itaque ab initio per duodecim horas lento igne procedit. Quemadmodum enim violentus corporis motus, ſtatim poſt ſumptum cibum digeſtionem deſtruit retardatque: ita quoque violentus ignis, ab initio admotus, ne diverſa corpora probè ad invicem copulari atque conjungi poſſint, impedit. Tandem verò augendus eſt ignis, ut vi caloris tota vis ex mendicamento extrahatur.

Cæterum abſoluta prima diſtillatione, quæ ſpacio 18. horarum perficitur, non protinus aperiendum eſt alembicum, ne incluſi ſpiritus evaneſcant, & in halitum abeant, ſed exſpectandum uſque dum omnia ferè ſint refrigefacta; *ferè* inquam: Oleum enim dum adhuc tepidum, percolandum, fortiterque exprimendum eſt. Reſiduum quod in colatorio remanet, contuſum, denuò in alembicum projiciatur, & affundendo oleo percolato, & phlegmate exſtillato, reiteranda eſt diſtillatio & expreſſio, eodem planè modo, ut ab initio, idque tertio repetendum eſt. Tandem percolatum & expreſſum oleum in vaſis vitreis diligenter clauſis, ceu balſamum pretioſum reponendum & conſervandum eſt. Atque hanc eſſe mentem Vigonis, exiſtimo. Si quis tamen non tantum phlegma, imò & ipſum oleum exſtillare voluerit, ille ut loco alembici, de quo loquitur Vigo, retortam accipiat, neceſſe eſt, ſed balſamum erit acre, inſigniterque calidum, ut vix in internis affectibus uſurpari poſſit.

Aliam deſcriptionem balſami in vulneribus, ulceribus, aliiſque externis affectibus nervorum, ex cauſa frigida ortis, efficaciſſimi eodem libro & capite deſcribit Vigo hunc in modum.

R. *Terebinthinæ* ℔j.
Thuris albi
Ladani an. ℥iiij.
Maſticis
Galangæ
Garyophyll.
Cinamomi
Zedoariæ
Nucis muſcatæ
Cubebæ

Ligni

Ligni aloes an. ℥ij.
Gummi elemi ʒvj.
Olei roſati Omphacini ℔. ſ.
Olei maſticini ℥ij. ſ.
Vermium terreſtrium lotorum cum vino ℥iij.

Omnia ſimul miſceantur & elambicentur in vaſe vitreo; more jam dicto in ſuperioribus receptis. Hæc Vigo.

Ego ex ſola terebinthina & gummi elemi conficio Balſamum longè excelentiſſimum, cujus præparatio exigui laboris eſt, interim tamen in vulneribus, poſt ipſorum ſuppurationem & digeſtionem: in ulceribus & fiſtulis, poſt ipſarum mundificationem, præſtantiſſimum eſt medicamentum.

Fundo libras tres terebinthinæ puriſſimæ in retortam vitream, diligenter lutatam, eamque in fornacem aptam impoſitam. Primò oleum (ſive ut vocant ſpiritum) limpidiſſimum lentiſſimo igne, ſex circiter horarum ſpatio, quem ſeparatim reſervo. Deinde parum adaucto igne, oleum rubicundum, & veluti rubinus lapis, pellucidum profluit. Tandem ad ſummum ferè gradum accenſo igne, oleum ad mellis circiter ſpiſſitudinem exſtillat. Primo oleo, ſive ſpiritu in internis affectibus utor, ſecundum & tertium oleum in affectibus nervorum, à cauſa frigida ortis, præſtantiſſimum eſt, ſi partes malè affectæ eo inungantur, ſive id per ſe fuerit, ſive cum aliis oleis, veluti lumbricorum, vulpino, & ſimilibus mixtum. Poſtremo, quod veluti balſamum eſt, in vulneribus & ulceribus utor hoc modo. Accipio hujus olei ſive balſami ℥iiij. Gummi Elemi puriſſimi & pinguis ℥ß. commiſceo ambo in ſartagine, lentiſſimo igne, donec gummi diſſolutum ſit, tunc percolo, & in vaſe vitreo reſervo. Quod ſi nimis ſpiſſum fuerit balſamum, addo parum de tertio oleo. Etſi autem Balſama præſcripta artificialia, uti quotidiana experientia docet, præſtantiſſima ſint, cautè tamen in vulneribus juncturarum cum eis procedendum eſt, & omnia, quæ de Balſamis naturalibus ſcripſimus, in applicatione eorum obſervanda ſunt. Nequaquam autem, niſi vulnus probè digeſtum fuerit, conveniunt. Si enim ab initio morbi applicentur, graviſſimum hocce ſymptoma, Hydropem videlicet articulorum, excitare ſolent. Vidi id in cive Lauſannenſi, Claudius nomine, de quo lector videat hiſtoriam Capite primo. Poſſem & alia exempla in medium proferre, niſi id forſan lectori eſſet tædioſum. Omnia itaque ſecundum rationem ſunt facienda, quemadmodum docet Hippocrates.

Cap. 9. *De Emplaſtro Stictico, ſive fodicationum, an & quo tempore in vulneribus articulorum conveniat?*

Liberales artes omnes, imò & Mechanicæ, in Germania ad ſummum gradum perfectionis & ſplendoris perveniſſe, omnibus notum eſt. Chirurgia tamen ſuccumbit & planè vileſcit. In cauſa eſt, quod illa imperitis, & plerunque in theoria indoctis barbitonſoribus, ſine contradictione, & examine à Principibus & Magiſtratu, maximo mortalium damno, concreditur. Hinc fit, ut theoriam non tantum ſpernant, verum etiam in ipſa verſatos Medicos atque chirurgos contemnere & flocci facere non erubeſcant. At quia Magiſtratus ampliſſimus illis non interdicit, quin potius connivet & hujuſmodi garrulos & inflatos ſuperbulos præ aliis nonnunquam promovet, mirum non eſt ſi omnia in deterius ruant, & nobiliſſima ars eò perveniat, ut etiam *in multis locis* plerique locorum in Germania (horribile dictu) ipſam carnifices exerceant. Ad hunc autem contemptum artis, & ignorantiam barbitonſorum propagandam & augendam, anſam dederunt nonnulli, qui ſuperiori ſeculo multa variaque remedia Empirica, in medium attulerunt, quibus (ſpreta theoria) mirabilia, ne dicam impoſſibilia, ſe præſtare affirmant. Hinc fit, ut cùm illi decocto vulnerario, ſive balſamo aut Emplaſtro aliquo, vel unguento armario, omnia curare poſſe ſibi imaginentur, ut ſtudium theoriæ negligant, ac juvenilem ætatem in puerilibus ac futilibus rebus conſumant.

Porrò inter Medicamenta empirica, à modernis & præcipuè à Paracelſo aliiſque Germanis inventa, non poſtremum locum obtinet Emplaſtrum Sticticum ſive fodicationum *(Stichpflaſter)* quo nihil præſtantius in rerum natura exſtare, nonnulli affirmant, inter quos etiam fuit *Oſwaldus Crollius*, alioqnin in arte Chymica vir excellens & præclarus. In praxi verò Chirurgica ipſum haud multum verſatum fuiſſe, ex eis, quæ Emplaſtro ſuo Stictico adſcribit, ſatis ſuperque apparet. Scribit enim in Baſilica ſua Chymica, mihi pagina 269. *Vires ſui emplaſtri Stictici innumeras eſſe, nec ſub lunari globo reperiri efficacius.* Præſtantiſſimum eſſe emplaſtrum Sticticum Crollii, uti & alia emplaſtra Stictica, quæ à Paracelſo in Chirurgia ſua, à Felice item Wirzio & aliis proponuntur, in controverſiam non voco. Sed tantum hoc dico: ſæpiſſimè quoque affectum, de quo hic agitur, Ichorem videlicet acrem, hoc emplaſtro excitari Non quod emplaſtrum per ſe cauſa ſit, ſed quia ſine ratione applicatur. Eſt enim certa, & firmiſſima regula, ut ſuo loco dicam, nullum eſſe remedium adeò generale, ut in omnibus morbis, omnibuſque ægris, & per totum curſum morbi applicari poſſit. Sed aliud in principio morbi, aliud in augmento, aut Statu & declinatione applicandum eſſe. Quapropter dum Chirurgi ſuo emplaſtro Stictico, ab initio vulnerum nervoſarum partium, & ad finem uſque curationis utuntur, graviſſima ſymptomata excitant. Addam exemplum unum aut alterum. Aulicus quidam Illuſtriſſimi Principis Juliacenſium, Clivenſium, & Montenſium &c. circa annum 1580. vulnus circa cubitum accepit, ubi axillaris vena, & nervi nonnulli abſciſſi fuerunt. Incidit in manus empirici, qui hoc ſolo emplaſtro (acriter tamen diſſuadente Coſma Slotano, ejuſdem Principis Medico-Chirurgo primario, Præceptore meo plurimum honorando) vulnus ſe feliciter curare poſſe gloriabatur. Brevi quidem cicatrice obductum eſt vulnus, ſed brachium mox intumuit ac doluit, tandemque exorta eſt febris, hinc affluxus & inflammatio nova, & collectum fuit pus in profundo vulneris, ex illo demum putrefactio. Exeſa & denuò aperta vena, tanta ſequuta eſt hæmorrhagia, ut vulneratus interierit. Idem & in aliis adveniſſe obſervavi. Juvenis quidam robuſtiſſimus prope Hildenam, in duello vulnus cultro ad dextram ſpinæ dorſi partem, circa quartam vertebram lumborum recepit. Incidit in manus barbitonſoris, qui cum vulnus ſolo emplaſtro Stictico curare vellet, brevi ex vulnere ſatis lato facta eſt fiſtula anguſtiſſima, profunda, & ſummè dolorifica.

Anno 1591. & biennio poſt acceptum vulnus, venit ad me Hildenam, ubi tunc Chirurgiam faciebam. Immiſſo Stylo exploratorio, (*vid. Tab.* VIII. *fig.* 1.) in profundo vulneris corpus quoddam durum ſeſe obtulit, cum verò lateret, an pars eſſet cultri, an verò os ipſum, ſtylum exploratorium fabricandum curavi, cujus cuſpis fabricata eſt in forma torcularis. Inſtrumentum hoc ad fundum uſque vulneris leniter immiſſo & circumducto, cum illud corpori iſti præduro infigere non poſſem, ægro audacter dixi, cultri cuſpidem

vulneri adhuc inhærere. Si enim pars vertebræ ſeſe obtuliſſet Stylo exploratorio ſine dubio torcular admiſiſſet. Præparato corpore, tum optima victus ratione, tum purgationibus, & venæ ſectione, dilatata fiſtula, ſpongiis præparatis, & radicibus gentianæ, aliiſque convenientibus remediis in ima ulceris parte cuſpidem cultri inveni, cujus longitudinem & formam depictam lector in prima Centuria Obſervat. 62. videre poterit.

De infelici ſucceſſu emplaſtri Stictici aliam hiſtoriam, annotatione digniſſimam, Lector videre poterit in tertia Centuria Obſ. 24. de juvene quodam, qui gladio (non tamen diſtricto) in ſiniſtram maxillam prope naſum graviter vulneratus fuit, adeoque ut illum ipſum gladium tanta vi faciei infixum, manubrio atque nodo in terram delapſis, ſibi ipſimet ambabus manibus totiſque viribus tandem extrahere coactus fuerit. Quo facto & extracto, nullum planè vaginæ vinculum, ſed nudum tantummodo gladii mucronem conſpicere licuit. Hic quum Chirurgus, qui hoc vulnus ſolo emplaſtro nigro, ſive fodicationis (Germanicè (*Stichpflaſter*) nullis injectis turundis, ſpatio ſex ſeptimanarum cicatrice obduxiſſet, ſequutus eſt affectus longè graviſſimus, qui ægrum in quartum uſque annum mirum in modum excruciavit, uti lector proliſè videre poterit loco præallegato.

Cæterum quum emplaſtra Stictica ſuum quoque uſum habeant in praxi Chirurgica, maximarumque virium ſint, ſi rectè & methodicè adhibita fuerint, viſum fuit hic inſerere ea, quæ poſt Paracelſum *Oſwaldus Crollius* de ſuo emplaſtro Stictico ſcriptum reliquit, ſimul & deſcriptionem ſuam, quæ mihi inter reliquas compoſitiones præſtantior eſſe videtur. *In eujuſvis*, inquit Crollius, *ſalutaris emplaſtri Stictici compoſitione, ſecundum Paracelſum, quatuor diverſorum generum ingredientia conſideranda veniunt.*

1. Sanatio, quæ fit ratione Ceræ & Colophoniæ. 2. Accidentia, quæ tolluntur & impediuntur beneficio gummatum ſcilicet Opopon. Galb. Sagap. Bdell. Ammon. Elemi. 3. Putredo (quodlibet enim vulnus, etiam ſine accidenti putredini eſt obnoxium, generat vermes, & carnis malæ excreſcentiam) quæ tollitur & præcavetur ope magnorum conſolidativorum, Maſtiche ſcilicet, Myrrha & ſimilibus. 4. Ut præſervet à mucore, ſcabie, aridura, contractura, Synovia, & ſimilibus accidentibus, quod fit per mineralia, ſcilicet, lithargyrum, Minium, Antimonium, Ceruſſam, Marcaſitam, Calaminarem, & ſimilia.

Vulnerum Ulcerumque telo inflictorum, Sticticum emplaſtrum præſtantiſſimum.

1. R. *Minii*
Calaminaris.
Lythargyrii auri & argenti an. ℥iij.
Ol. *Lini.*
Olivarum an. ℔. I. ſ.
Laurini ℔ ſ.
Cera
Colophonia an. ℔. I.
Vernicis
Terebinth. an. ℔. ſ.
2. R. *Opoponacis*
Galbani
Serapini
Ammoniaci
Bdellii an. ℥ij.
Carabe citrini
Olibani
Myrrha Alexandrina
Aloe epatica
Utriuſque Ariſtolochia, longa & rotunda an. ℥j.
Mumia Tranſmarina
Magnetis
Hæmatitis an. ℥j ſ.
Corallorum alborum & rubeorum
Matris perlarum
Sanguinis Draconis
Terra Medicata Strigenſis
Vitrioli albi an. ℥j.
Flor. *Antimonii* ℥ij.
Croci Martis tantundem.
Camphora ℥j.

Modum parandi talem ſervavi.

1. Gummata quinque in aceto macerata & cocta exprimantur per linteum craſſum, bis repetendo coctūram (doſis gummatum poteſt augeri, propter fæces ab expreſſione remanentes & abjiciendas) poſteà ſuper lentum calorem in munda ſartagine uſque ad conſiſtentiam mediocrem inſpiſſentur.

2. Oleum lini & olivarum imponatur alteri ſartagini, & addatur lithargyrium auri & argenti, coquantur agitando, donec oleum coloretur, poſtea addatur Calaminaris, & paulò poſt Minium, Omnia illa agitando ferè per duas horas, coquantur ſimul ad ſufficientiam, cujus proba eſt, ſi ſupra unguem gutta concreſcat & condenſetur, nec amplius diffluat.

3. Tandem etiam addatur circa finem vernix, oleum laurinum, Cera, Colophonia, omnibus benè invicem miſtis & liquefactis, & ab igne ſepoſitis, poſtea da operam, ut ſartago cum gummatibus paulatim caleſiat, & ſucceſſive affunde liquorem è ſecunda ſartagine, gummatibus diligentiſſima agitatione incorporando ſupra lentiſſimum calorem (cave ne bulliat, alioquin, gummata in grumos coëunt, & oleo difficulter miſcentur) poſtea agitando addantur pulveres, & diligenter per horam omnia agitentur. Ultimo Camphora reſoluta in oleo juniperino addatur; Si fortè nimis durum eſſet, addatur adhuc aliquid Ceræ & Colophoniæ.

Proba juſtæ decoctionis hæc eſt; bacillo intincto guttulas aliquot in aquam ſtillare ſinito, ſi digitis adhæſerit materia mollis, coquatur diutius, donec dureſcat. Tum demum ab igne deponatur, & in magnam pelvim aqua plenam infundatur, ac manibus [Oleo Chamomelino, Roſarum, juniperino, lumbricorum, Hypericonis ana q. ſufficit, mixto) perunctis piniſere, ac inſtar malagmatis ſubigere convenit, horis tribus vel quatuor, ſervetur ad uſum, efformatis inde prius magdaleonibus alutæ includendis.

Vires hujus emplaſtri, inquit Crollius, ſunt innumeræ, ſub Lunari globo non reperitur efficacius.

1. Contra inveterata ulcera, nec non recentia vulnera, & ictus, ubicunque ſunt in corpore, etiam in capite.

2. Siccat & mundificat vulnera, carnem bonam producit, conſolidat ac ſanat una ſeptimana efficacius quam aliud menſe integro.

3. Putreſcere non ſinit bonum, inſuper corruptionem, malæque carnis excreſcentiam impedit.

4. Nervis truncatis aut contuſis optimum eſt remedium.

5. Ferrum, lignum, plumbum, & alia quæque de vulneribus extrahit, ſuperpoſitum eis tantum.

6. Venenoſorum animalium curat morſus ictuſque, attrahit enim venenum.

7. Matureſcere facit apoſtemata cuncta, ſuperpoſitione ſola.

8. Contra Cancrum, fiſtulam, ſcrophulas, ignem perſicum, eſt remedium excellens.

9. Mitigat omnes dolores cujuſcunque vulneris, aut ictus.

10. Contra

10. Contra rupturam.

11. Ubi caput inflatum eſt, radantur capilli, & imponatur emplaſtrum.

12. Dolores dorſi, impoſitione tollit.

13. Ficus cutis extra & intra ſanat imponendo.

Vires ſuas ſervat integras annos quinquaginta, quo tempore æquè efficax eſt ac recens compoſitum. Eadem ferè verba habet Paracelſus in fragmentis de morbo Gallico, mihi pag. 673. Atque hæc ſunt quæ Oſwaldus Crollius de ſuo emplaſtro Stictico ſcripta reliquit. Paracelſus & alii ſua non minus ad cœlum uſque extollunt. Sed quia nudo, hoc eſt, ſolo emplaſtro iſta omnia adſcribunt, & univerſalia negligunt, caveant ſibi tyrones, ne ſplendidiſſimis iſtis encomiis, & laudibus hujus emplaſtri ſeducantur. Si enim tantis virtutibus præditum eſſet hoc emplaſtrum, tunc ars Chirurgica non amplius eſſet ars, imò unuſquiſque idiota, etiam ſubulcus hoc emplaſtro inſtructus, optimus eſſet Chirurgus. Olim impudentiſſimus *Theſſalus*, ut refert Galenus, Method. medendi lib. 1. ſe totam artem Medicam ſex tantum menſium curriculo traditurum pollicebatur, citra ullam aliarum artium inſtitutionem. At ſi illa omnia, quæ huic emplaſtro adſcribuntur, vera eſſent, non menſes ſex, imò ne quidem dies ſex, ad diſcendam artem Chirurgicam requirerentur; ſed quemadmodum doctrina Theſſali olim in perniciem humani generis ceſſit, ita fit & hodie cum hujuſmodi medicamentis empiricis, & præter rationem adhibitis; dum enim horum medicamentorum facilitate alliciuntur barbitonſores, Theoriæ artem reſpuunt, negliguntque. At cum nullus commodè curare poteſt, niſi prius naturam corporis univerſi perſpexerit, ut docet Galenus loco præallegato, mirum non eſt, ſi hi, qui nudis iſtis medicamentis empiricis procedunt, graviſſimos committant errores.

Porrò omiſſis reliquis proprietatibus hujus emplaſtri, videamus, an in vulneribus articulorum, nervisque truncatis & confuſis, optimum & ſecurum ſit remedium? Ubi illa omnia, quæ in præcedentibus, de Balſamis, & decoctis traumaticis ſive vulnerariis, in medium adduximus, in memoriam revocanda ſunt. Nimirum circa curationem vulnerum, non minus ac circa internarum partium morbos, quatuor conſideranda eſſe tempora. Diximus præterea, In augmento vulnera affluxui humorum, & inde naſcentibus inflammationibus, maximè obnoxia eſſe. Etenim in incipientibus inflammationibus, referente Galeno libro de venæ ſectione, avertere, quod influit, expedit: idque ut alibi docet Galenus, commodè aſtringentibus & refrigerantibus fieri poſſe, omnibus in confeſſo eſt. Sed videamus nunc, an gummata illa, Opoponax videlicet, Galbanum, Sagapenum, Bdellium, & Ammoniacum, illam habeant facultatem, ut affluentes humores, qui omnium ſymptomatum cauſæ ſunt, repellere, partemque affectam ab accidentibus, ut Crollius, & alii volunt vindicare poſſint? Id verò ut commodè fiat, ea quæ Dioſcorides & alii de ipſorum facultatibus ſcripta nobis reliquerunt, ordine perpendemus.

Opoponax, inquit Galenus, de ſimplicium medicam. facult. lib. 8. tum mollit, tum digerit. At calefacit quidem in tertio ordine, in ſecundo autem ſiccat.

Galbanum, docente Dioſcoride lib. 3. cap. 81. excalefacit, urit, extrahit, diſcutit, menſes ac partus extrahit, appoſitu vel ſuffitu. Galenus Galbanum ordine tertio incipiente, aut ſecundo completo excalefacere, ſiccare verò ſecundo ordine incipiente teſtatur, de ſimp. med. facultatibus l. 8.

Serapinum Officinis, ſive Sagapenum, ut Dioſcorides lib. 3. cap. 79. ferulaciæ herbæ ſuccus eſt, quæ in Media naſcitur, guſtu acri. Calidum & tenuium eſſe partium, Galenus quoque de ſimplic. Med. facult. lib. 8. teſtatur.

Ammoniacum tantam vim calefaciendi & attrahendi habet, ut etiam partus extrahat, teſtatur Dioſcorides lib. 3. cap. 82.

Bdellium Lachryma eſt Saracenicæ arboris, calefacit & emollit, partum quoque extrahit. Dioſcorides lib. 1. cap. 69.

Cum itaque prædicta gummata ſint calida, & ut jam jam demonſtravimus, facultate attrahendi prædita; tantum abeſt, ut in principio & augmento applicata, partem læſam ab accidentibus vindicare poſſint, ut potius partem affectam excalefaciendo, & humores copiosè attrahendo, ſymptomata omnia vehementiora & periculoſiora efficiant. Hæc evidenter teſtatur lumen illud Chirurgiæ, Joh. de Vigo, cum emplaſtrum oxicroceum in fracturis oſſium rejicit, illudque propter accidentia, quæ excitare ſolet, Diabolicum appellat, *Sunt enim*, inquit, *aliqua ingredientia, quæ virtutem habent attrahendi materiam ad locum, cum mollificatione non parva, veluti ſunt Ammoniacum & Galbanum.* Hæc Vigo. Sunt & alia ingredientia hujus emplaſtri, quæ ipſius facultatem calefaciendi adaugent, Therebinthina nimirum, ol. Laurinum, lini, colophonia &c. Ex quibus perſpicuum fit, emplaſtrum hoc ab initio, & in augmento, è diametro contrarium eſſe in articulorum vulneribus, quæ quia, propter exquiſitiſſimum ſenſum partis læſæ, doloribus & affluxui humorum maximè obnoxia, potius anodyna requirunt.

Inprimis autem, ad evitanda ſymptomata, vulnera ab initio digerenda eſſe, antea oſtenſum fuit. Digeſtio autem & ſuppuratio non calidis & ſiccis, veluti gummata prædicta, aut frigidis & ſiccis, uti minium, lapis calaminaris, lithargyrium, ſanguis draconis, terra Strigenſis, & quædam alia, ſed calidis & humidis perficitur. Ceram quidem & oleum olivarum, lini, & Terebinthinam, vim digerendi, & pus movendi habere ſcio, ſed eorum vis à reliquis ingredientibus, videlicet calidis & ſiccis, ſimul & frigidis & ſiccis, obtunditur. Alius præterea committitur error circa vulnera, cujus erroris autor fuit Paracelſus, & ipſius ſectatores, inprimis Felix Wirtz, dum uſum turundarum in vulneribus rejiciunt, non ſine maximo damno ægrorum. Vulnus enim niſi turundis munitum fuerit, contrahuntur ipſius labia (membranoſa enim omnia facilè, & naturaliter quidem, contrahuntur) graviſſimaque ſymptomata inde ſequuntur. Pus enim in profundo vulneris colligitur, incaleſcit, putreſcit, ac inflammationes, apoſtemata, ſpaſmum, gangrænas, aliaque ulcera inſanabilia excitat. De quibus lector exempla & obſervationes ſingulares, in quarta Centuria obſervationum noſtrarum 66. videre poterit. Hæc verò omnia facilè evitabit rationalis Chirurgus, ſi turundis aut filamentis contortis, ſecundum vulneris conditionem, apertum illud conſervaverit. Ex his omnibus manifeſtum fit, emplaſtrum hoc ab initio & augmento applicatum, ſymptoma, hydropem videlicet articulorum, provocare poſſe. Circa finem verò ſtatus, uti quoque in declinatione, remiſſis ſymptomatibus omnibus, præſtantiſſimum eſſe medicamentum reor. Partem enim affectam ex vulnere labefactatam corroborat, & ſi quid humoris præter naturam, aut durities aliqua in ipſa remanſerit, reſolvit, carnis generationem promovet, tandemque cicatricem inducit.

Cap. 10. *De Unguentô armariô, ejuſdemque authore, & quomodo Ichorem & Meliceriam procreet?*

Huc uſque de abuſu & vero uſu decocti traumatici, de Balſamis item naturalibus & artificialibus, uti quoque de amplaſtro Stictico, quantum ad inſtitutum noſtrum neceſſe eſſe videbatur, egimus, ubi quoque demonſtratum fuit, errores & ſymptomata, quæ ex uſu prædictorum medicamentorum ſequuntur, illa non medicamentis, quæ ſua natura optima ſunt, ſed ignorantiæ potius & inſcitiæ Chirurgi adſcribenda eſſe. Sequitur nunc de unguento Armario, quod & ſtellatum, & ſympatheticum, Germanicè Waffenſalb vocant. Plerumque enim non ſolum affectum, de quo in hoc libro agitur, verum etiam alia quàm plurima ſymptomata graviſſima excitat, optimamque valetudinem corporis deſtruit, Conſcientiæ quin etiam maculam inurit. Hæc autem ut rectè intelligantur, ejus inventorem & propagatores eorundem, item compoſitiones & uſum, ordine & paucis hic inſeram.

Inventorem hujus unguenti eſſe Diabolum, teſtantur viri Doctiſſimi, in primis *Petrus Holtzemius*, Medicus doctiſſimus, & in Academia Colonienſi Profeſſor Celeberrimus, libro de eſſentia Ellebori Extracta Capite 2. *Johannes Georgius Godelmannus*, de Sagis & Veneficis lib. 1. cap. 18. *Joh. quoque Robertus*, in eis, quæ de hoc unguento contra Goclenium ſcripſit, diverſis in locis, præſertim ſectione undecima, id manifeſtè oſtendit.

In officina porrò Diaboli unguentum hoc peſtiferum nocumentum, non medicamentum, cuſum, ex ſcripto Empirici cujuſdam, Germanorum celeberrimi, liquidum eſt, qui de hujus unguenti compoſitione, uſu, atque præſtantia ſcribens, inſania & impietate ſumma ductus, docere non erubeſcit, quomodo quis unguento hoc adhibito, ægrum ſuum poſſit tormentis, doloribus, ac cruciatibus, lacerare, & eundem ab iiſdem liberare viciſſim. O hominis inaudita impietas! ô ſæva inhumanitas! Diaboli autem inſtinctu à Paracelſo ſuperiori ſeculo introductum fuiſſe, nemo negare poteſt. Quod & ipſemet in libro quodam de Podagra fatetur, his verbis. *Hoc verum eſt*, inquit, *Multa ſunt in Medicina artes, quæ à Diabolo, & ſpiritibus patefactæ ſunt. Vides*, addit Eraſtus, *quem habeas ſua Medicina authorem?* Vox auditu impia, quæ & ſacro S. Scripturæ è directo repugnat. *Omne enim munus bonum, & omne donum perfectum*, inquit Divus Jacobus, *supernè eſt, deſcendens à Patre luminum.* Diabolum quoque aliquando per præſtigiatores & incantatores, homines & beſtias ſanare videmus. Fit hoc permittente Deo, *Alioquin* (Libavii verbis, libro de Impoſtor. vulnerum, per unguentum armarium curatione, utor) *qui malus eſt, & malorum effectuum cauſa, aliquid boni per ſe produceret?* Si quem curat, ad confirmandam de ſe opinionem curat, id profectò longè pejus eſt; ſublato enim corporis vulnere, animæ inuritur morbus graviſſimus, & plerumque extremum interitum afferens. Morbum autem levem, graviore inducto curare, bonum eſſe nequit.

Cæterum cum virtus eorum, quæ cultro, telo, aut alio aliquo inſtrumento, quod ſauciavit, inſperguntur, aut applicantur, naturaliter ad vulnus pervenire non poſſit, cum inter ægros & patiens mutuus contactus requiratur. Et proinde neque vulnus curare, multò minus dilacerare, aut ægrum doloribus excruciare poſſint, neceſſe eſt, id arte & induſtria Diaboli fieri, qui cum artifex ſit longè aſtutiſſimus acutiſſimusq; & jam à primis ſeculis exercitatiſſimus, id perficere difficile ſibi non eſt, ubi apud doctos & fide dignos viros exemplũ notatu digniſſimum habemus, quod quia ad inſtitutum noſtrum magnopere facere video, hic annectendum duxi. Sic enim Godelmannus poſt Hectorem Boëtium & Cardanum de Duffo Scotorum Rege. *Duffus Scotorum Rex novo affligebatur genere morbi, ita ut quotidie ſub primam vigiliam, lecto decumbens; inſignes cruciatus per univerſum corpus ſentiret, & in ſudorem reſolveretur, vigilque totam noctem anxius peragebat, ſine ullo aliquo ſigno, vel febris vel vitioſorum humorum; Interdiu verò à ſudore liber quieſcebat, & ita ſenſim quaſi tabe conſumebatur; plurimis quidem à variis Medicis exhibitis remediis, nihil prorſus juvabatur, tandem populari rumore, incerto tamen authore, increbuit. Regem in Moravia, Regione Scotia apud Ferros, à Veneficis mulierculis ita torqueri & cruciari. Diſtabant autem Ferres quinquaginta milliaribus à regia ſede. Hæc cum ad Regis aures perveniſſent, miſit Rex clancularios exploratores, ſi qua muliercula veneficiis aut Incantationibus eſſent ſuſpecta, quæ ubi ex diligenti inquiſitione præfecti Ferrorum eſſent explorata, noctu circumdatis ædibus cujuſdam vetulæ, fores eruperunt, ac vetulam cum meretricula filia ad ignem ſedentes, & ceream imaginem Regis Duffi veru circumligatam, ac ad ignem circumvolventes invenerunt, ac comprehenderunt. Altero die tortura ſubjecta muliercula, confeſſa ſunt, Regis mortem, niſi fuiſſent raptæ, paucos poſt dies, ſenſim arrendo ejus imaginem, continuò ſubſequuturam fuiſſe. Ut enim imago ejus certis carminibus admurmuratis, ab igne, quotidie liquefieret, ita ipſum Regem quotidie tabe conſumptum fuiſſe. Exuſtis his veneficis, unà cum cerea imagine Regis, pretinus Rex priſtinæ ſanitati reſtitutus eſt.* Hactenus Boëtius. Si cerea imagine, quæ prorſus nihil commune cum Rege habuit, arte diabolica hic affectus ſequutus, quantò magis id fit cultro, aut inſtrumento, quo vulnus inflictum. Cum vulnere enim conſortii aliquid habet, cum ſanguine id aut ichore, ex vulnere profluente, illinitum maculatumque ſit. Verum deteſtanda impietas eſt, docere, quomodo æger ſit torquendus & doloribus afficiendus, cum Medici boni officium ſit, ægrum à dolore levare, non excruciare. Vulnus ſanare, non novis ſymptomatibus dilacerare. Dolorem enim vulneri ſupervenientem, omnium graviſſimum eſſe ſymptoma, & Ichoris cauſam primam, jam ſæpius oſtenſum eſt, itaque mirum non eſt, ſi ſuperſtitioſam hancce magneticam curationem plerumque ſequatur, ut poſtea fuſius. Hæc de inventore ac præcipuo authore unguenti armarii, quod poſtea induſtria Paracelſi primò propagatam & à ſuperſtitioſis hominibus Diaboli inſtinctu arreptum. Ante Paracelſum enim unguentum hoc inventum non fuiſſe, oſtendit *Johannes Robertus* in libro ſuo de Ungu. Armario contra Goclenium ſectione 8. & ſect. 11. Poſt Paracelſum *Oſwaldus Crollius*, *Johannes Erneſtus Burgravius*, & nonnulli alii, miris modis hoc extulerunt. Variæ hujus unguenti apud authores deſcriptiones. Paracelſus Tom. 2. in Archidoxis Magicis, libro primo, mihi pag. 549. hanc poſteritati reliquit.

℞. *Muſci cranii humani* ℥ij.
Mumiæ ℥ß.
Pinguedinis humanæ ℥ij.
Sanguinis humani ℥ß.
Ol. lini ℥ij.
Ol. roſarum ℥j.
Boli Armeni ℥j.

Miſceantur in Mortario & agitentur tam diu, donec redigantur in unguentum.

Eadem

Eadem pagina aliam habet deſcriptionem, ubi præcedenti compoſitioni addit Mellis ℥j.

Sevi bovis ℥j..

Rudol. Goclenius hujus Curationis Magneticæ hanc habet deſcriptionem.

R. Uſneæ concretæ in calvaria furis ſuſpenſi, & in aëre derelicti.

Mumiæ veræ,

Sanguinis humani adhuc calentis, ſingulorum unciam unam.

Adipis humani uncias duas

Ol. lini.

Terebinthin.

Boli Armeni ſing. ℨij.

Miſceantur omnia ſimul in mortario, ſerventurque in vitro, vel urna oblonga & anguſta,

Alii, addit, recipiunt uſneam abraſam à cranio hominis violenta morte perempti, duarum avellanarum pondere.

Adipis verris aprugni,

Urſini ſing. uncias vj.

Lumbricorum terreſtrium ex vino lotorum, inque piſtoris fornace olla tecta torrefactorum (non aduſtorum): uncias iij. horum in pulverem redactorum, unciæ uni adjiciunt

Cerebri aprugni ſiccati,

Santali rubri odorati, Mumiæ, & hæmatitis, ſingulorum unciam j. omnibuſque mixtis cum adipe faciunt unguentum. *Hæc*, inquit, *deſcriptio optima eſſet, ſi ſucco & nervis, hoc eſt ſanguine & adipe humano (in quibus maximè dominatur ſpiritus ille vitalis, vegetabilis, & balſamicus) non careret. Itaque in vera hujus unguenti compoſitione, ſanguis & adeps humanus non ſunt omittenda, quo etiam modo confectum apud me quovis ut tempore poſſit haberi (quoniam Chirurgi ſæpe vel non ſunt præſentes, vel etiam a vulneratis remotiores) nunc operam quantum poſſum impendo.* Conficiendum autem eſt, *inquit Goclenius, ſole exiſtente in libra, Uſnea verò colligetur cum Luna creſcente, inque Veneris exiſtente Domo ſi fieri poteſt, non Martis aut Saturni. Si in Veneris domo locum habere luna non poteſt, diligenter attende, ut poſſit abradi uſnea, luna verſante in piſcibus, hoc enim ſignum eſt omnium convenientiſſimum. Propter Iovis domicilium, & Veneris exaltationem, proximum huic eſt taurus & libra.* Hactenus Goclenius.

Hæ, quantumvis ſufficere poſſent, deſcriptiones & compoſitiones unguenti armarii. Quia tamen *Crollius* maximus habetur patronus Magneticæ hujus curationis, ejus deſcriptionem, quæ in ſua baſilica chymica, mihi pag. 278. exſtat, quoque hîc apponam.

R. Adipis Verris aprugni

Urſini ana lotones octo.

Quo ſeniora animalia, eo melior adeps. Utriuſque animalis adeps prius in vino rubro per dimidiam horam lento igne bulliat, poſtea effunditur ſuper aquam frigidam & cochleari colligitur pinguedo innatans, quicquid fundum petit, abjiciatur.

Poſtea recipe lumbricorum ex vino vel aqua lotorum ſextarios duos, torrefiant in olla tecta in fornace piſtoris, cavendum tamen, ne adurantur, poſtea terantur in pulverem.

R. Hujus pulveris

Cerebri Aprugni ſiccati.

Sandali rubri odoriferi,

Mumiæ

Hæmatitis ana unciam unam.

Demum accipe uſnea è Cranio hominis, violenta morte perempti, abraſa, lunâ creſcente, & in bona domo exiſtente, Veneris, ſi fieri poſſit, non Martis aut Saturni, ad pondus duarum avellanarum circiter. Ex omnibus tritis & invicem mixtis, cum adipe ſecundum artem unguentum fiat, in vitro clauſo, vel pixide, diligenter ad ſuos uſus reſervandum.

Si forſan temporis ſucceſſu unguentum exſiccaretur, dicto adipe vel melle virgineo humectari & emolliri de novo poterit. Paretur unguentum ſole in libra exiſtente'; Hæc Crollius. Proprias quoque ſuas deſcriptiones & deliramenta habet *Iohannes Colerus* lib. 18. cap. 145.

De viribus ac uſu hujus unguenti *Goclenius, Crollius* & alii, hæc habent, *ſanantur* inquit Goclenius, *hoc unguento ſic confecto, omnia vulnera, quæ ferro, ictu, vel jactu infliguntur. Excipiuntur tamen illa vulnera quæ fiunt in arteriis, & uno è membris principalioribus, ut corde, cerebro &c. Modò telum aut inſtrumentum quod ſauciavit, haberi poſſit, etiamſi patiens multis milliaribus à nobis abſit.*

Uſum hujus unguenti docent *Goclenius, Crollius,* & alii, his verbis: *Immergendum ferrum ſeu telum eſt, quod ſauciavit (vel in hujus defectu lignum, ſeu ramus ſalignus in apertura cruenta madefactus) in unguentum & ita relinquendum: æger quotidie ſuâ urinâ vel purâ aquâ vulnus eluat, deligatque mundo panno lineo ſemper pus extergendo, vulnuſque aurora mundificando, & abſque ullo dolore ſanabitur. Hoc Maximilianum Imp. comprobaſſe, in confeſſo eſt. Si inſtrumentum, quo vulnus inflictum eſt, haberi nequit, aliud ducatur per vulnus, & loco veri teli id innnge utroque latere, reponatur loco mundo & temperato. Si enim aëri vel frigori nimio exponatur, excitabitur dolor. Attendendum eſt etiam cæſim-ne an punctim factum ſit vulnus. In punctura enim telum inungendum eſt à cuſpide Capulam verſus, in Cæſura ab acie verſus tergum. Meminiſſe præterea oportet obligare tela. Si non apparet quam altè ſint infixa, tota ſunt inungenda; ſin apparet, pars illa tantùm, quæ fuit in vulnere. Cùò ſanaturus ſæpe illine (præſertim verò ſi vulnus eſt magnum & profundum): ſi maturatione opus non eſt, neceſſitaſque non urget, intermitti quidam dies poterunt, imò ſufficit, ſi ſenis diebus id fiat bis, vel ad ſummum ter, ſemper tamen vulnus mane abluendo, extergendo, iterumque deligando.* Hactenus Goclenius. Crollius & nonnulli alii eiſdem ferè utuntur verbis: quæ quidem prolixè, & ut apud ipſum leguntur, adſcribere volui, non in eum finem, ut Chirurgos in Magica atque ſuperſtitioſa curatione erudire aut inſtruere, meus animus ſit, atque intentio mea, quin potius ut cognoſcant, à Diabolo eſſe inventam & ab hominibus ſuperſtitionibus addictis, propagatam, & proinde homini Chriſtiano nullo modo licitam. Præterquam enim quod conſcientiam piam ac Chriſtianam offendit læditque, cum neglectis naturalibus, & à multis ſeculis approbatis remediis, ad ſupernaturalia & ſuperſtitioſa tranſeamus, etiam periculo non vacat, quicquid dicant *Goclenius, Crollius* & alii, uti ſequens Exemplum obſervatione digniſſimum fidem facit. Genere & virtute nobiliſſima matrona, ANNA SIDONIA BREMSERINA de Rödesheim, Nobiliſſimi ac Strenui Viri Dn. HERMANNI à CRONBERG, conjunx, cum Anno 1613. feliciter peperiſſet, neſcio quonam infortunio factum, quod decima die poſt partum, vulnus ad latus papillæ acceperit. Vulnus etſi non uſque adeò profundum eſſet, ſanguinis tamen copioſè effluxit. Tentarunt quidem ſanguis fluxum beneficio unguenti armarii cohibere, ſed fruſtrà. A Chirurgo itaque reſtricto ſanguine, non vulnus, ſed cultrum, quo inflictum fuerat, ſummâ diligentiâ curabant &

tractabant quotidie ; citò quidem & ſine dolore ferè curatum fuit vulnus, verùm vix inducta cicatrice, obtuſo in profundo oborto dolore, febre cum rigore, aliiſque ſymptomatibus correpta fuit, & mamma cum tanto dolore intumuit, ut dies noctesque ejulare coacta eſſet ægra. Tandem 19. Aprilis 1613. cùm ego Wormatiâ (ubi tunc ad Generoſum ac ſtrenuum Virum, Dominum Eberardum Kemerer von Wormbs / genannt von Dalberg / vocatus fueram) ad ipſam Oppenhemium accerſitus eſſem, in maximis anguſtiis ipſam inveni. Mamma enim ſupra modum tumefacta & indurata fuit. Dolor maximus & pungitivus, & febris ardentiſſima, nauſea, eructationes, & Lipothymiæ aderant, cicatrix tamen præcedentis vulneris vix apparebat. Circa papillam livida erat cutis, ita tamen mollis, ut fluctuatio puris facilè deprehendi poſſet, quapropter ſuaſi, ut incideretur vomica, id cum à me factum eſſet, dolor reliquaque ſymptomata remiſerunt, priſtinæque ſanitati reſtituta fuit, & per multos annos ſupervixit. Integram hiſtoriam vide Centur. 3. Obſervat. 25.

Sed objiciet aliquis, quidnam in cauſa fuerit, cur matrona hæcce curata non fuerit, cum tamen multi alii ex eadem pixide, & ab eodem vulnerario præſtigioſo curati fuerant? Cauſa in promptu eſt. Erat matrona illa pia, fidelis & ſuperſtitionibus minimè addicta, ideoque fidem, quæ unà cum fortiſſima imaginatione in hujuſmodi & ſimilibus curationibus (ut multis in locis teſtatur Paracelſus) requiritur, non habebat: hinc Diabolus, qui potens eſt in infidelibus, in illa operari, curationemque abſolvere non potuit. Contractis itaque & conglutinatis labiis vulneris, pus, quod evacuandum erat, in profundo vulneris collocatum fuit.

Ex hac hiſtoria patet, quàm periculoſus ſit uſus hujus unguenti, quomodo autem hydrarthros ſive hydrops articulorum ex ipſius uſu conſequi poſſit, paucis dicam. In curatione vulnerum diverſas intentiones ut habeat Medicus, neceſſe eſt, videlicet: 1. Ut fluxus ſanguinis ſiſtatur: 2. Ut affluxus humorum & inflammatio arceantur, & dolor evitetur. 3. Ut labia vulneris, ſi magnoperè inter ſe disjuncta fuerint, ad mutuum contactum deducantur, relicto tamen foramine, per quod pus commodè evacuari poſſit: 4. Ut vulnus, ſi profundum ſimul & anguſtum fuerit, apertum retineatur uſque dum ſatis digeſtum, & à pure mundificatum ſit. 5. Ut pus bonum generetur. 6. Ut malignitas vel venenum, ſi quod vulneri ſimul illatum, uti fit in morſuris & ictibus beſtiarum, extrahatur. 7. Ut caro reſtituatur & generetur. 8. Ut vulnus cicatrice obducatur.

Porrò ut uno eodemque medicamento omnibus iſtis Intentionibus ſatisfacere poſſit Medicus, abſurdum & ridiculoſum eſt dicere; Ad ſanguinis enim fluxum cohibendum frigida & ſicca requiruntur. Talia quidem ſunt uſnea, hæmatitis, bolus Armenus, & ſantalum, verùm hæc qualitates ſuas in mixtione amittere, doctè ac evidenter oſtendit *Ioannes Matthæus* Quæſtione 29. Id quoque veriſſimum eſſe, prædicta matrona experta fuit, ut ex præcedentibus videre licet. Affluxus præterea humorum ut impediatur, quæ reſtringunt & repellunt, vulneri ſunt applicanda, quæque frigida, ut portulaca, ſempervivum, lactuca, albumen ovi, acetum, bolus Armenus, terra ſigillata, roſæ, & alia quamplurima. Tertia porrò & quarta intentio manum Chirurgi experti requirunt. Id verò quia in nobiliſſima illa matrona neglectum, vulnus protinus clauſum, iterumque pus in profundo collectum fuit, inde dolor ille graviſſimus, reliquaque ſymptomata. Quòd ſi in articulo aliquo extitiſſet vulnus, procul dubio hydrarthros ſecutus fuiſſet. Quintò, ut vulnus digeratur, & pus optimum generetur, ſua quoque requirit medicamenta particularia, ea autem modicè ſint calida & humida, veluti, cera, colophonia, terebinthina, crocus, oleum Amygdalarum dulcium, vitellum ovi, & ejus oleum, de quibus ſuo loco plura; Sextæ indicationi ut ſatisfiat, ea quæ virus potenter extrahunt, & vulneris labia biantia ſervant, applicanda ſunt, uti cepæ, allium, ſal, dictamnus, ruta, Theriaca, Methridatium, radices gentianæ, Angelicæ, & hujuſmodi conveniunt. Septimò, ut caro reſtituatur & generetur, danda eſt opera, idque fit ſarcoticis, hoc eſt quæ modicè detergunt & ſiccant, uti ſunt Aloës, Thus & Ariſtolochia rotunda, ex quibus cum cera, terebinthina, & gummi Elemi, fit unguentum præſtantiſſimum, addito parum olei roſacei. Octava & ultima intentio eſt, ut cicatrix inducatur, fitque eis, quæ refrigerant & ſiccant, ut galla immatura, Tutia, Alumen uſtum, lapis calaminaris, ceruſſa, & hujuſmodi. Hæc ſunt, quæ rationales Medici in curatione vulnerum obſervant: idque maximo cum fructu ægri. Qui verò aliter faciunt, & prædictis intentionibus omnibus ſpretis, hocce unico unguento Armario ſatisfacere putant, ægrum in maximum periculum adducunt, propter ingentia ſymptomata, quæ empiricam hancce curationem ut plurimum ſequuntur, præſertim in vulneribus magnis, profundis, anguſtis, & quæ circa articulos ſunt. Ludibrio præterea piis & bonis ſeſe exponit Medicus, qui neglectis medicamentis, à Deo hominibus conceſſis, & à majoribus noſtris longo uſu comprobatis, & ad præſtigioſa à Diabolo inventa & introducta confugit.

Sed objiciet aliquis, jam olim experientia & exempla comprobatum, vulnera multa, tam in brutis quam in hominibus, hoc unguento ſanata fuiſſe; Nihil horum inficior, multa vulnera, præſertim in corporibus ſanis, optimoque ſucco præditis, & in partibus muſculoſis exiſtentibus, per ſe, & ſine medicamento, ſi quotidie, ut jubet *Goclenius*, pus panno mundo abſtergatur, perſanantur. Diabolus autem, ut aſtutiſſimus & fraudulentiſſimus, per ſuos vulnerarios ſemper dolo malo agit. Quotidie enim vulnus, ut docet *Goclenius*, vel urina ægri, vel aquâ purâ abluunt, mundoque panno lineo pus abſtergunt, deligantque. Porrò urinam extergendi, mundificandi, & conſolidandi vim obtinere præter experientiam teſtantur *Galenus lib.* 10. *de ſimpl. Medicam facultatibus.* Ubi inter cætera hæc quoque habet. *Nonnulli*, inquit, *Medici, eâ videlicet urinâ, pſoras & lepras detergunt, perſundumque ulcera prælumida & ſordida: multoque magis computreſcentia.* Aqua præterea, propter facultatum ſuam frigidam, cum in nonnullis vulneratis affluentes humores repellere; vulnuſque à pravis ſymptomatibus vindicare ſufficiens ſit, ac vindicat, natura per ſe vulnus conſolidat: hæc de unguento armario. Plura qui cupit, leget tractatum Clariſſimi & Doctiſſimi Viri D. Andr. Libavii, de Impoſtoria vulnerum per unguentum armarium ſanatione.

Cap. II. *De dolore, & quibuſnam præſidiis ſit tollendus; ubi de anodynis in genere; & quibus facultatibus ea prædita eſſe debeant, agitur.*

DOlorem, qui vulneratis articulis ſupervenit, præcipuam eſſe cauſam Ichoris & Meliceriæ acris, antea perſæpe demonſtratum fuit; quapropter quàm citiſſimè tollendus & ſedandus eſt; ſic enim ablata cauſa tollitur quoque effectus ipſe. Variis autem

præſidiis

præſidiis ſedatur dolor, quæ aut interna ſunt, aut externa & topica. Internis veluti eis, quæ humores ad partem læſam fluentes per alias vias evacuant, & à membro læſo avertant, ſive id per alvum, aut per vomitum, ſudorem, vel vias orinarias, aut alia loca convenientia, fiat, uti ſunt venæ ſectio, ſcarificatio, ſanguiſugæ. Sedatur prætetea dolor per ea, quæ acrimoniam humoris peccantis ex corpore ad locum affectum fluentis temperant atque refrenant. Deinde etiam quæ vires à dolore proſtratas inſtaurant. Niſi enim vires adfuerint, parum aut nihil efficient medicamenta, etiamſi ex arte præſcripta & adhibita fuerint. Sunt enim vires, quæ medicamentum ex potentia in actum convertunt. Hæc tamen, propriè loquendo, verè anodyna non ſunt, teſtante Galeno de ſimpl. medicamentor. facult. lib. 5. cap. 18. Quandoquidem univerſalia ſunt, & in omnibus morbis particularibus externarum partium, à Medicis & Chirurgis rationalibus topicis præmittuntur.

Externa remedia, dolorem lenientia, duplicia ſunt: alia enim verè ſunt anodyna, alia impropriè ita dicuntur. Sunt illa, referente Galeno, loco præallegato, quæ ſuo ingente frigore partem ſtupefaciunt ipſiuſque ſenſum imminuunt, veluti papaver, Solanum, Mandragora, Hyoſciamus, Opium, ex quibus ungoenta, olea, cataplaſmata, & hujuſmodi præparantur; de quibus inſtitutum noſtrum non eſt, hoc loco agere. Monitos tamen velim eſſe tyrones, ut ſibi caveant; ne hujuſmodi medicamentis narcoticis, facilè, & omniſi maxima urgente neceſſitate utantur: quandoquidem ſumma eorum frigiditate calorem nativum mirum in modum debilitant.

Vera anodyna, ut docent Galenus, Avicenna, & alii, temperatè calida & humida ut ſint, neceſſe eſt. Sic enim habet Galenus de ſimplic. Medicam. facultatibus lib. 5. cap. 18. *Quæ itaque*, inquit, *revera ſunt anodyna, partium ſunt tenuium: & calidiora ſunt, eſt neceſſe, ut ſcilicet evacuent, digerant, rarefaciant, extenuent, concoquant, & æquabile reddant, quicquid partibus doloris eſt cauſa. Quare nihil prorſus aſtrictionis habeant oportet. Aſtringentia ſiquidem*, ut alibi docet Galenus, *& contrahunt, conſtipantque & condenſant ſubſtantiam noſtram*, hæc Galenus. Debent itaque anodina eſſe calida, propterea quod calor temperatus naturæ noſtræ familiariſſimus, & calorem noſtrum innatum ſimilitudine quadam fovet, & demolcet. Humida prætetea ut ſint, neceſſe eſt, ut partes propter inflammationes aut affluxum humorum extenſæ, relaxentur, denique ut facultas medicamenti altius penetrare, & ad nervos pervenire poſſit. Varia autem anodyna ab authoribus ponuntur, Ego ſequentibus in meliceria maximo cum fructu utor, ex quibus diverſa conficio medicamenta, uti lector poſtea capite de Curatione videbit.

Rad. *Althea, liliorum alborum,*
Malva.
Herb. *Althea, Betonica, Origani, Calathi.*
Malva
Anethi, folior. violarum.
Flor. *Chamemilla, betonica, primula veris, ſalvia*
Meliloti, croci.
Sambuci
Roſa.
Sem. *Lini*
Fænigraci
Anethi
Cydoniorum
Meliloti
Ol. *Liliorum alborum*
Anethi, chamomilla
Lumbricorum
De vitellis ovorum, Vitellum item ovi;
Croci, Roſarum.
Oleum ex floribus Stolani.
Oleum de Ranis.
Ping *Humana*
Urſi;
Caponis, anſeris.
Canis, felis, muris alpini
Butyrum recens, non ſalitum.
Gummata & ſimilia.
Cera
Terebinthina.
Colophonia
Gummi Elemi.
Farinæ.
Tritici
Hordei
Fabarum.
Lupinorum
Mica panis.
Liquores.
Aqua ſimplex
Lac muliebre
Vaccinum.
Caprinum
Aſininum.

Ex his confici poſſunt, Emplaſtra, Unguenta, Linimenta, Cataplaſmata, & fomenta, uti Lector ſuo loco videbit. Nunc ut curationem Empiricam, quâ Paracelſus & vulgus Barbironſorum in Ichore vel Synuvia utitur, videamus, ordo tractationis poſtulat.

Cap. 12. *De Curatione Empirica Ichoris & Meliceriæ, inter barbitonſores Germanos uſitata, ubi eorum Medicamenta examinantur.*

INſcitiam barbitonſorum, aliorumque theoriæ artis Medicæ imperitorum hominum, præcipuam eſſe cauſam Ichoris ſive hydropis articulorum, teſtatur Paracelſus, ubi capite ſecundo & alibi dictum fuit; quibus prætetea Medicamentis præcipuè id perficiant, adſcripſimus. Sunt illa veluti decoctum traumaticum, balſama, Emplaſtrum Stricticum ſive fodicationum, & ſimilia, perperam & ſine ratione Empiricorum more adhibita, de quibus cap 7. 8. & 9. prolixè. Videamus nunc, quibus medicamentis intempeſtivum maximumque illum confluxum crudorum & indigeſtorum humorum compeſcere, ac graviſſimum illud ſymptoma removere; nervos intendant: quicquid prætetea de eorum medicamentis, quibus in Ichore & Meliceria utuntur, cenſendum ſit, anque tutò adhiberi poſſint, paucis quoque aperiam.

Paracelſus *lib. 1. Tract. 2. cap. 5.* Chirurgiæ ſuæ magnæ, mihi pag. 6. Meliceriam *(das Gliedwaſſer)*. Emplaſtro Stictico, & aceto roſaceo calido curandam eſſe docet. Prælectionum Chirurgicarum de vulneribus *cap. 7.* mihi in Chirurgia magna *pag. 160. & 466.* inter alia hæc quoque proponit medicamenta.

R. *Oſtreorum ℥j.*
Cranei adusti.

Oſſis

Oſſis ſepiæ
*Mandibulæ lucis uſtæ an.*ʒij.
Spodii

Terræ Sigillatæ an. ʒj. ſ. fiat pulvis. *Tollit*, inquit, *aquam articulorum ex imperitia Medici. Stercus porci, ſi coquatur cum ſanguine ex vulnere, & ſuperponatur, tollit aquam articulorum. Item Cochlea, ut faciunt raſores.* Hæc & quædam alia hujus farinæ medicamenta, hinc inde à Paracelſo præſcribuntur.

Felix Wirtz Baſileenſis, unguentum ſuum fuſcum (ſein braunes Sälblein) pro ſummo ſecreto in Meliceria habet, nec quicquam præſtantius inveniri poſſe, auſus eſt affirmare, Videat Lector lib. ſuum Chirurgicum, in quarto editum parte 3.cap. 5. & 6.item parte 4.cap. 1. Conficitur autem unguentum hoc ex aceto, in quo per dies octo macerata fuerint ſequentia, nimirum radices ſcrophulariæ, centinodia, Chelidonium, & Veronica. Hujus aceti unciis tribus addit vitrioli calcinati ad rubedinem, & præparati ℥ij. phlegmatis vitrioli tantundem, Mellis deſpumati ℥vj. florum ſulphuris ℥j. ſ. Omnia ſimul coquit lento igne ad ſpiſſitudinem Electuarii.

[*Hans von Gerſzdorff genannt Schylhans*,] Chirurgiam Caſtrenſem Germanica Lingua in lucem dedit, in qua Gualteri Ryffii Argentinenſis Doct. Medici longè celeberrimi nomen præfixit. In hoc libro mihi pagina 35. Meliceriam ſequentibus curari poſſe aſſerit.

R. Alumen, Cineres Iſatidis & lithargyrium, combure omnia ſimul, pulveriſa & inſperge vulneri, poſtea de eodem pulvere cum albumine ovi commiſce, & vulneri ſuperpone.

Aliud.

R. Vitrioli, hoc eſt; aquæ vitrioli. coque cum pauco alumine, parumque ſulphuris, fiat lavamentum, quo vulnus abluatur.

R. Sandaracam adulterinam, lithargyrium, & acetum, coque omnia ſimul.

Aliud.

Accipe micam panis ſiliginis, vinum, mel, & raſuram cornu bovis, coquantur omnia ſimul in olla nova, extendantur ſuper linteum, & applicentur more cataplaſmatis.

Aliud.

Accipe mel, farinam volatilem & fuliginem, ex his confice emplaſtrum, & applica, cum oleum vulneri inſtillatum fuerit. Oleum ſic confice.

Accipe Olei lini ℔. ſ. *adde flores verbaſci, expone oleum ad radios ſolares dies 14. poſtea adde pinguedinis taxi ad ovi magnitudinem, & vulneri calidò impone, goſſipio oleo madefacto.*

Petrus *von der Stilla*, alioquin Chirurgus non ineruditus, in Ichore & Meliceria hæc proponit remedia.

Accipe Albumen ovi; parumque croci, conterre, & commiſce omnia, addendo aluminis ad magnitudinem nucis avellanæ, & cum filamentis vulneri impone.

Aliud.

R. Olibani; ſanguinis Draconis, Boli electi, Terræ ſigillatæ an. ʒij. *fiat omnium pulvis tenuiſſimus, qui cum albumine ovi mixtus, filamentis applicetur vulneri.*

Aliud ejuſdem Authoris.

R. Oleum olivarum, & terebinthinam, miſceantur in ſartagine lento igne, poſtea adde farinæ lentium exſiccatarum q. ſufficit, ut formam unguenti acquirat, quod filamentis vulneri applicetur.

Atque hæc ſunt præcipua arcana, quibus barbitonſores graviſſimum hocce ſymptoma debellare tentant. Hiſce tamen ſi curatio ad votum non ſucceſſerit, ſuadet *M. Hans von Gerſzdorff*, loco antea allegato ex conſilio cujuſdam *Corn. Jacobs* nomine, nervos & venas cauſticis erodendas, aut cauterio actuali comburendas eſſe. Ille omni procul dubio à Paracelſo edoctus fuerat, qui tractatu ſecundo cap.10.mihi p.497. Curationem Ichoris ſive Synoviæ (*die Heylung deſz Gliedwaſſers*) cum hæmorrhagia eandem eſſe ſtatuit, eademque adhibenda eſſe remedia docet. In hunc quoque finem ſtercus porcinum præſcribit Paracelſus in meliceria. Illud enim vim ſiſtendi ſanguinem habere, *Chriſtophorus Landreus*, Medicus Gallus aſſerit, ſi cum ſanguine ex nare aut vulnere coquatur, & ab ægro devoretur. Sed videant Juniores Chirurgi, ne ſplendidis ac faſtuoſis iſt'a Encomiis hujus ſtercoris à Landreo proditis, nimium confidant. Memini enim, olim in vitrico meo, *Petro Krantzio*, cùm hæmorrhagia narium periculosè laboraret, medicamentum hoc ex ſtercore porcino fruſtra adhibitum fuiſſe.

Chriſtophorus Wirſung, ne curatio hujus morbi graviſſimi, in libro ſuo deſideraretur, maluit ex aliis Empiricis quædam inſerere, quàm planè tacere. Idem de Johanne Colero affirmare poſſum, qui farraginem medicamentorum Empiricorum, nec ullo ad morbum huncce debellandum accommodatorum, compilavit & Calendario ſuo perpetuo lib.18. cap. 172.inſeruit. Imò ad illam quoque impudentiam devenit, ut fluxum hujus Ichoris ſpatio quadrantis unius horæ ſe reſtringere poſſe, auſus ſit affirmare, his verbis: *Ut aqua articulorum ſpacio quadrantis horæ ſiſtatur. R. Medullam panis recentis, & ſi alicui aqua articulorum cum impetu fluit, accipe guttulam unam vel tres ſanguinis, hominis iſtius, cui aqua profluit, eaſque pani affundo, ægroque comedendum exhibe, & ſtatim ſiſtetur.* At quis quæſo non videt, hæc deliramenta eſſe, hominemque nullam habuiſſe notitiam morbi, ſed ex aliis abſurda ſua compilaſſe, & ſibi adſcripſiſſe, Hæc in eum finem ſcribo, ut videant Chirurgi, ne Empiricorum ſcriptis ſeducantur.

Porrò graviſſimè Paracelſum à via recta aberrare, cum curationem Meliceriæ cum reſtrictione ſanguinis eandem eſſe docet, eademque requirere remedia, ſcribit, manifeſtum fiet, ſi negotium paulò exactiùs examinaverimus & conſideraverimus. In hæmorrhagia unicam intentionem habere Medicum, nimirum ut oſcula venarum & arteriarum occludantur; Quibus autem remediis, id commode fiet, docet Hippocrates inquiens. *In his frigido uti oportet unde ſanguis copiosè profluit, aut profluxurus eſt.* Quæ enim refrigerant, ſanguinem craſſiorem adeóque ad profluendum minus idoneum reddunt. Præterea, quæ egregiè exſiccant abſque mordicatione, ſi apertis venarum & arteriarum oſculis inſpergantur, ſanguinem ſiſtunt. At hæc omnia ſi in Ichore & Meliceria adhibita fuerint malum adaugere, ex præcedentibus facilè colliget rationalis Chirurgus. Quæ enim exſiccant & aſtringunt dolorem non leniunt, quin potius ipſum exaſperant: dum materiam in parte affecta confluxam retinent includuntque. In periculoſa hæmorrhagia oſcula nervorum & arteriarum (niſi vulnus fuerit prope membrum nobile) cauſticis, aut etiam ferro candenti obturari poſſe, Medicis notum eſt, ſed quid quæſo hæc in Meliceria efficient? In hæmorrhagia corrigent cauſam mali, videlicet apertionem vaſorum, Meliceriæ verò cauſam, dolorem nimirum adaugent.

Præterea in hæmorrhagia vulnerum nihil præter ſolutionem continui, & fluxus ſanguinis, conſideranda ſunt. Non ſolùm enim adeſt ſolutio continui

&

& affluxus crudorum humorum, verùm etiam febris, inflammatio, dolor maximus, labefactatio virium, nauſea, vigiliæ, & hujuſmodi, quæ omnia diverſa requirunt medicamenta, quorum in hæmorrhagia nullum adeſt. In hæmorrhagia applicamus quidem frigida, juxta doctrinam Hippocratis, non tamen ſupra ipſas partes, unde profluit, ſed juxta ipſas. *Frigidum enim*, ut alibi docet, *ulceribus mordax, cutem obdurat, & dolorem inſupportabilem facit.* At Paracelſus ad eam quoque inſaniam devenit, ut in Ichore & Meliceria, in qua tot tantaque graviora ſymptomata, quibus frigida ſunt inimiciſſima, concurrunt, ulceribus ipſis acetum roſaceum applicat, & quia inſignis adeſt inflammatio & intumefactio in Meliceria, propter copiam humorum qui ad partem læſam confluunt, ideò exiguus ille calor innatus facilè à medicamentis iſtis frigidis ac ſiccis, uti ſunt, acetum, Oſtrea, Terra ſigillata, bolus, albumen ovi, lithargyrium, & ſimilia, à Paracelſo ejuſque ſectatoribus præſcriptis, facilè ſuffocatur: quapropter Gangræna nonnunquam conſequitur Meliceriam, ut teſtatur Langius Epiſt. 3. lib. 1. Sequuntur quoque ulcera maligna & inſanabilia, propter eroſionem ligamentorum & cariem oſſium, quæ à materia illa acri contaminantur.

Cæterùm ut ad inſtitutum revertar, Dolorem præcipuam eſſe cauſam Meliceriæ, antea perſæpè demonſtravimus. Eſt igitur tollendus. Id prætereà anodynis, hoc eſt medicamentis, quæ temperatè calida & humida ſunt, fieri debere, ab initio hujus capitis demonſtravimus.

Videamus itaque, an medicamenta à Paracelſo aliiſque prodita, haſce habeant facultates, ut dolorem huncce tam graviſſimum lenire poſſint.

Inter Medicamenta à Paracelſo in Ichore & Meliceria celebrata, primum locum obtinet emplaſtrum Stiċticum, ſive ſudicationum. At nos illud ipſum emplaſtrum Meliceriam provocare poſſe, capite nono rationibus & exemplis demonſtravimus. In ipſo enim, quæ inſigniter excalefaciunt, & proinde attrahunt, uti ſunt Opponax, Galbanum, Ammoniacum, Bdellium, Colophonia, Ol. Laurinum & hujuſmodi, aliis ingredientibus præcellunt.

Acetum refrigerare & aſtringere, tenuiumque eſſe partium, docent Dioſcorides, Galenus & alii, acre quoque eſt, & proinde ulcera vellicat, mordet, doloremque excitat. Ex quibus videmus, acetum in Meliceria adverſiſſimum eſſe. Teſtatur id quoque Avicenna inquiens, *Acetum eſt ex iis, quæ nervis ſunt nocibiliores.* Nervi enim, ut partes ſpermaticæ, cum frigidi ſint, calida requirunt. Si enim aqua frigida ulceribus inimica & mordax, ut teſtatur Hippocrates lib. 5. Aphor. 20. ac proinde dolorem excitat, quantò magis id faciet acetum, cùm ſit non ſolùm frigidum, ſed & acrimoniâ quadam præditum. Aſtringit prætereà; at anodyna, ut nihil adſtrictionis habeant, neceſſe eſt, quemadmodum antea ex Galeno lib. 5. de medic. facult. cap. 18. demonſtravimus, Graviſſimè itaque hallucinatur Paracelſus, dum acetum in Ichore & Meliceria applicat.

Oſtrea, etiamſi ulceribus cavis, fiſtuloſis, & humidis conveniant, ut teſtatur Galenus de ſimplicium medic. facultatibus lib. 11. Inde tamen non ſequitur, in Meliceria quoque ex uſu eſſe poſſe. Loquitur enim Galenus de ulceribus, ubi ſola intentio eſt exſiccare, quod Oſtrea præſtare poſſunt. At in Meliceria prius tollendus eſt dolor, quàm curatio vulneris inſtituenda.

Os ſepiæ cum Oſtreis eaſdem habere facultates, Dioſcorid. lib. 2. cap. 23. & Galenus de ſimpl. Med. facultatibus lib. 11. teſtantur.

Mandibulæ lucii, uti reliqua oſſa combuſta, vim digerendi & exſiccandi habere quis dubitat?

Spodium, ut docet Cordus in Dioſcoridem lib. 5. cap. 81. nihil aliud eſt quàm extinctæ metallorum favillæ, quæ propter pondus rurſus decidunt, & circa fornacem ejuſque pavimentum colliguntur: Spodium autem eaſdem habere facultates cum pompholyge, medicamento omnium, quæ citra morſum exſiccant, præſtantiſſimo, Galenus de ſimplicium Medicamentorum facultatibus lib. 9. teſtatur.

Deſiccandi vim quamvis terram poſſidere teſtatur Galenus, de ſimplicium medicamentorum facultatibus lib. 9. Ergò & terra ſigillata, & bolus Armenus deſiccant, & proinde ex numero Medicamentorum, quæ in Meliceria adhibentur, meritò excluduntur.

Quid dicam de vitriolo, alumine, cineribus Iſatidis & ſulphure, quibus nonnulli in Meliceria quoque utuntur, affectumque adaugent. Hujuſmodi enim acrioribus, dolores magis magiſque excitant, affluxionemque humorum ad partem læſam.

Felix Wirtz, Baſileenſis Chirurgus, unguentum ſuum fuſcum (*ſein braunes Selblein*) in Meliceria mirum in modum extollit. Conficitur illud ex aceto, vitriolo, ipſiuſque phlegmate, melle & floribus æris, uti antea dictum fuit. At hæc omnia, ut acria, in hoc affectu dolores exacerbare, & proinde pernitioſa eſſe, quis non videt? Etiamſi enim in aliis ulceribus putridis & ſordidis ſuum quoque habeat uſum prædictum unguentum, in ulceribus tamen articulorum, inprimis tantis doloribus obſeſſis, propter acetum, vitriolum, & mel, quæ omnia acria ſunt meritò rejiciendum eſt. Morbi enim curantur non eis, quæ ipſorum cauſam adaugent, ſed quæ ipſam tollunt, at dolor cauſa eſt Meliceriæ Ergo eis, quæ ipſam leniunt, eſt curanda. Atque hæc ſunt Medicamenta, quibus morbum huncce tam graviſſimum Paracelſus, & poſt ipſum barbitonſores, & empirici in Germania, debellare volunt. Interim tamen de cauſa antecedenti, ut vocant Medici, de victus ratione, de evacuationibus per pharmaca & venæ ſectionem, multiſque aliis ſymptomatibus removendis, de quibus poſtea fuſiùs nihil adſcribunt, præter decocta nonnulla, veluti ſequens à Johanne *von Gerſzdorff genannt Schylhans*, præſcriptum loco prææallegato.

R. *Centaurii*
Origani
Radiceis Gariophillata
Pimpinella
Auricula muris
Summitatum Canabis
Braſſica
Tanaceti
Pentaphylli an. Mj. Coquantur in vino & melle. Hujus decocti exhibent ægro cochleare unum, bis in die, mane videlicet, & veſperi. *Si decoctum*, addit Dn. *Schylhans*, *in corpore remanet, nec per urinam aut vulnus effluit, ſignum eſt, ægrum vix evaſurum.*

Porrò non poſſum ſilentio hîc præter audaciam Gerſdorffii aut Schylhans, qui auſus fuit Chirurgiæ ſuæ Caſtrenſi, in qua inepta hæcce quoque habentur, nomen iſtius viri tam celeberrimi, tamque docti Dn. Gualterii Ryffii præfigere, procul dubio in eum finem ut libro ſuo ſplendorem afferret, eumque vendibiliorem redderet. Cùm tamen veriſimile ſit, Dn. Ryffium de hujuſmodi nugis atque ineptiis ne quidem cogitaſſe. Cognoſcet id facilè, qui reliqua

ipſius

ipſius ſcripta perlegerit. Ex eis enim manifeſtum fit, ipſum fuiſſe Medicum & Chirurgum rationalem, & in arte Medica verſatiſſimum. Sed & fucum facilè deprehendet, qui librum Gersdorffii, cum opere illo magno Chirurgico, Dn. Ryffii, ex Guidone & Tagantio excerpto, & Germanico idiomate impreſſo Francofurti partim Anno 1545. partim quoque 1562. conferre voluerit. De his Lectorem admonere volui, quia ego ipſemet in hac fui opinione, prædictas nugas à Dn Ryffio prolatas fuiſſe, tandem verò ex præfatione Gersdorffii Chirurgiæ ſuæ Caſtrenſi, & collatione Chirurgiæ magnæ Dn Ryffii, fallaciam cognovi. Simile delictum in Veſalium, Anatomicorum Principem, commiſit olim quidam, *Proſperus Borgarutius*, nomine. Ille enim cum mortuo Veſalio, ipſius ſcripta Chirurgica in lucem emittere vellet, ea, quæ Veſalius propter inſperatam & inopinatam mortem nondum abſolverat ex Fallopio adſcripſit, præcipue ex libro de humoribus præter naturam ex quo multa de verbo ad verbum deſcripſiſſe Borgarutium facilè videbit, qui unius atque alterius librum perluſtrare voluerit. Inter alia quoque, ut Lector in tractatu meo de Gangræna cap. 17. videre poterit, Veſalio adſcribit longè perniciosiſſimam illam opinionem, nimirum, Membrum ſphacelatum in parte mortua eſſe abſcindendum, Error qui omni procul dubio Veſalio nunquam in mentem venit, & cui acerrimè ſe oppoſuiſſet, ſi ipſo vivente tale quid de ipſo prolatum ſparſumque fuiſſet. Borgarutium præterea hæc ex Fallopio decerpſiſſe, & Veſalio adſcripſiſſe, ſtylus ipſe luculenter indicat.

Non abſimile furtum Gallus quidam, Medicus, *Anthoine du Four, Perrotin* nomine, Excellentiſſimum ac longè humaniſſimum Virum Dn. Jacobum Aubertum Vindonem, apud Lauſannenſes Medicinæ doctorem longè celeberrimum, amicum & præceptorem meum æternum honorandum, perpetravit. Is enim libellum Gallicum de Peſte Lauſannæ in 8°. impreſſum, Anno 1571. defuncto D. Auberto de verbo ad verbum deſcripſit, & Anno 1588. Lugduni ſub ſuo nomine in quarto excudi curavit, ſyndiciſque & conſiliariis Cameriacenſibus in Sabaudia dedicavit, quibus (vide impudentiam hominis) Epiſtolam ipſam dedicatoriam, quam Dn. Aubertus Conſuli ac Senatoribus Lauſannenſibus inſcripſit, paucis immutatis voculis ſibi accommodavit. Hæc profectò & ſimilia furta homini docto, præcipuè Chriſtiano, planè indigna, à Magiſtratu meritò mulctanda eſſent.

Cæterum antequam finem faciam hujus capitis, ineptia & inſcitia illa Gersdorffii tribus verbis refutanda eſt. Sunt hæc ipſius verba pagin. 35. *Si decoctum* (videlicet antea ex centaurio, Origano, Rad. Gariophillatæ &c. præſcriptum) *in corpore remanſerit, nec per urinam aut vulnus effluxerit, ſignum eſt, ægrum vix evaſurum.* Porrò exhibet ſingulis diebus cochlearia duo ſui decocti, unum manè, alterum veſperi. At quis quæſo obſervare poterit, an exigua illa quantitas cum urina aut ex vulnere effluat?

In Meliceria enim ſeroſi humores tam copiosè per vulnus effluunt, ut is lynceis oculis opus haberet, qui videre voluerit, ſit ne decoctum, aut aliquis alius humor excrementitius, qui per vulnus aut vias urinarias effluit. Per vulnus enim, uti & per vias urinarias, nihil effluit, niſi prius in ventriculo fuerit concoctum, in inteſtinis quinetiam ſegregatum, ut ſi quid excrementitii adfuerit, per alvum evacuetur, parum verò per venas meſaraicas & portam ad hepar deferatur. In hepate præterea iterum fit concoctio atque ſegregatio, ut inutilis & ſeroſus humor per renes viaſque urinarias effluat, utilis verò & laudabilis, qui eſt ſanguis ipſe, per venas in totum corpus abeat. Ubi demum tertia & ultima fit concoctio atque ſegregatio. Purus enim ſanguis admiranda atque ſingulari naturæ induſtria, in nutritionem partium corporis cedit, excrementum verò per ſudores, nec non inſenſibilem tranſpirationem evacuatur. Peracta itaque tertia concoctione, ſaltem ad vulnus perveniet decoctum. Judica itaque, dico iterum, an decoctum ſit, quod per vulnus effluit, an aliquis alius humor? Sed reſpexit Gersdorffius ad eventum eorum, quæ fieri ſolent, magis quàm ad cauſam ipſam, Ulcera enim eorum, qui morituri ſunt, ut teſtatur Hippocrates prænotionum lib. 1. ante mortem livida & ſicca, aut etiam pallida & ſicca fiunt. Facultas enim expultrix adeò eſt infirma, ut materiam antea per ulcus evacuari ſolitam, ad partes remotiores propellere non ſit potens, remanet itaque in corpore, & partes primarias magis magiſque lædit. Hinc ipſum vulnus ſiccum & aridum conſpicitur. Etiamſi hujuſmodi, aliaque decocta copioſiſſimè ſorbſerit æger.

Cæterum cum *de mortuis*, ut prudenter monet Solon, *nil niſi bonum*, vitio forſan aliquis mihi vertet animadverſiones haſce in Paracelſum, Gersdorffium & alios. Is ſi perpenderit Errores, qui in perniciem humani generis cedunt; detegendos potius, magiſque utilitati viventium, quàm famæ defunctorum conſulendum & proſpiciendum eſſe, facilè mihi condonabit.

Cap. 13. *De curatione methodicâ ichoris, ſive hydropis articulorum, & primò de victus ratione, quæ prima eſt intentio.*

CUm varia atque diverſa ſymptomata, & quidem graviſſima Ichorem & Meliceriam comitentur, quemadmodum in præcedentibus obiter quoque monui, & poſthac capite 16. fuſius dicam, neceſſe eſt, ut Medicus aut Chirurgus rationalis ſummam adhibeat diligentiam in curatione, eamque ſic inſtituat, ut omnia ex arte expurgare poſſit. In primis autem ſciat lector, totum negotium curationis Meliceriæ in hoc conſiſtere, ut dolor ſedetur. Eſt enim præcipua & principalis cauſa omnium reliquorum ſymptomatum, quemadmodum ſæpius dictum fuit. Sic itaque inſtituenda eſt curatio. Primò præſcribenda eſt victus ratio. 2. Proſpiciendum, ut humor peccans concoquatur & expurgetur. 3. Ut topica convenientia applicentur. 4. Ut ſymptomata corrigantur: de his ordine & ſuccinctè dicam.

Circa victus rationem conſiderandum eſt ſubjectum, hoc eſt ægri conſtitutio, ſi enim fuerit juvenis & optimo corporis habitu præditus, atque robuſtus, morbuſque gravis, & ſymptomata peracuta, victus, docente Hippocrate lib. 1. aphor. 7. tenuis & exquiſitus convenit. Sin fuerit ſenex & imbecillis, aliquo modo plenior eſſe convenit victus ratio, ut vires ſimul & humidum radicale, quod facillimè doloris vehementia abſumitur, conſervari poſſit, ſit præterea frigidus & humidus: talis enim febricitantibus, uti ſunt, qui ichore aut Meliceria laborant, convenit, ut teſtatur Hippocrates, talis præterea victus ratio acrimoniam humorum ad partem læſam fluentium obtundit, eoſque manſuetiores efficit. Aër ſit temperatus ad calorem vergens, frigidus verò diligenter vitandus, frigidum enim cùm nervis ſit inimicum, facillimè exacerbatur dolor, ſi vulnus aëri frigido expoſitum aut in loco aliquo frigido detectum & curatum fuerit. Quapropter aëre exiſtente frigido, interim dum vulnus curo, ſartaginem prunis repletam, à miniſterio è regione vulneris,

vulneris, aut ſupra illud ipſum tenendam jubeo. In vulneribus capitis, præcipuè ubi cerebrum detectum eſt, idem facio. Hoc modo enim aer corrigitur, Frigus præterea digeſtionem vulnerum, in Meliceria tantoperè neceſſariam, retardat atque impedit. Aer præterea intenſe calidus fugiendus eſt, Æſtus enim ambientis nos aeris, calorem nativum corporis noſtri evocat diſſipatque. Hepar quoque & maſſam ſanguinis, ipſosque ſpiritus incendit. Hinc humores, qui ad partem læſam fluunt, omniaque ſymptomata graviora reddunt. Quapropter cubiculum ægri aqua frigida ſæpiſſimè aſpergendum, & herbis frigidis, veluti foliis quercinis, ſalicis, roſis, & ſimilibus, ſternendum eſt.

Cibus ſit ſubtilis & concoctu facilis, pane ex optimo tritico bene fermentato & probè cocto, non calido, neque nimis duro & ſicco utatur. Facilè concoquitur caro caſtratorum, agnina, gallinarum, caponum, perdicum, turdorum, columbarum, avium in arboribus degentium, item ova recentia, aliaque quàm plurima edulia, quæ ex prædictis carnibus & ovis cum butyro parantur. Cum carne coquantur lactuca, portulaca, acetoſa, cichorium, endivia, & ſimilia, quæ vim humectandi & nutriendi habent. Ex prædictis quoque herbis, cum aqua parumque butyro & ſale parata juſcula, ſummoperè conveniunt, uti quoque ea, quæ ex avena & hordeo decorticato fiunt. Ab eis, quæ difficulter concoquuntur, abſtineat æger, ſunt illa, veluti caro bubula, porcina, ferina, & in genere quicquid ſale conditum & fumo exſiccatum eſt, ſive caro aut piſces fuerint. Legumina, veluti lentes, fabæ, piſa, & phaſeoli, quia difficulter digeruntur, ventriculum gravant, & obſtructiones viſcerum pariunt, fugienda ſunt. Brodio tamen, in quo lentes & piſa incoxerint, quia abſtergit, urinam ducit & obſtructiones viſcerum tollit, uti poterit æger. Uſus piſcium rarus ſit atque paucus. Eligendi ſunt ſaxatiles & mediocres, veluti truttæ, lucii parvi, percæ, & hujuſmodi. Caſeos quoque, quia difficilè concoquitur, & ventriculum gravat, fugiendus, uti quoque fructus boraxii (citò enim putreſcunt & in bilem convertuntur) acetaria & ſimilia. Ab omnibus, quæ inſigniter excalefaciunt viſcera, ſanguinem comburunt, & humorem bilioſum augent, abſtineat æger, ſunt illa veluti aromata, in primis piper, Zinziber, gariophilli, cardamomum, allium, ſinapi, raphanus, cæpæ, ſalſa omnia, & fumo exſiccata, atque hujus generis alia; Cinamomo tamen, croco, nucibus muſcatis, & mace, uti poterit æger in cibis.

Quantum ad potum, neceſſe eſt, ut interim dum morbus in ſuo vigore conſiſtit, hoc eſt, dum Ichor fluit, febris & dolor adeſt, à vino planè abſtineat æger. Vinum enim, præterquam quod natura ſua nervis inimicum, etiam interna viſcera excalefacit, incendit, & dolores adauget, quapropter ab eo cavendum eſt, ut monet Galenus ubi phlegmonis ſuſpicio adeſt. Loco itaque vini utatur æger Cereviſia ſimpliciſſima, lacte amygdalarum dulcium, aut ſequenti decocto.

R. *Florum & foliorum betonicæ*
Agrimoniæ
Veronicæ an. p. ij. Liquiritiæ mundatæ & conciſæ ℥. ß.
Mellis deſpumati ℥ij.

Coquantur cum libris ſex aquæ ad conſumptionem tertiæ partis, Decoctum adhuc fervidum in poculum ſtanneum affundatur, & addatur Cinamomi minutiſſimè confracti ℥. ß. quàm diligenter cooperto & tecto poculo relinquatur, donec per ſe refrigeratum fuerit. De hoc decocto bibat æger ad libi-

tum, & quidem dum dolor eſt ingens & magnus per ſe, præcipuè ſi fuerit juvenis, ſenes verò quamprimum febris, dolores, inflammationesque remiſerint, & vulnus ad optimam digeſtionem pervenerit, aliquid vini admiſcere poterunt. Sitis verò, ſi ingens & maxima fuerit, ad ea, quæ magis refrigerant, & fervorem humoris bilioſi effrenant, transeundum eſt, de quibus poſtea capite 16.

Porrò quum morbus in ſuo vigore conſiſtit, maximique dolores adſunt, diligenter proſpiciendum eſt, ne nimis gravetur corpus cibis, ubi enim morbus peracutus eſt, ſtatim extremos habet labores, & extremè tenuiſſimo victu utendum eſt, inquit Hippocrates lib. 1. aphor. 7. *Melius enim eſt*, addit Galenus in commentario, *naturam permittere vacare circa morbi coctionem, quam diſtrahere ipſam ad cibos recenter aſſumptos conficiendos.* Nutriatur itaque æger, quamdiu dolores fuerint acerbiſſimi, tantum juſculis ex prædictis herbis paratis, cremore hordei, & avenæ decorticatæ, panatellis, & eis, quæ facilè concoquuntur. Si æger juvenis, robuſtus, & nondum à morbo abſumptus fuerit, imperetur ipſi inedia, juxta illud Hippocr. *extremis morbis extrema conveniunt remedia.* Sin contrario modo omnia ſeſe habuerint, paulò plenior ut ſit victus ratio, neceſſe eſt, quo vires conſervari poſſint.

Paſſiones præterea animi ſunt fugiendæ, præcipue ira. In ira enim ſanguis & ſpiritus in ipſis viſceribus excalefactis, veluti cum impetu ad externas partes, & præcipue ad membrum læſum effunduntur. Humores præterea in ira & excandeſcentia acres & fluidiores efficiuntur; quapropter cum impeto ad vulnus ruunt, dolores reliquaque ſymptomata omnia adaugent. De his poterit lector videre obſervationes ſingulares in Centuriis noſtris. Diligenter quoque proſpicere convenit, ut alvus quotidie ſemel ſuo fungatur officio. Ex retentis enim excrementis ſymptomata omnia ingraveſcunt, ut capite 19. fuſius dicemus. Hæc de prima intentione, victus videlicet ratione.

Cap. 14. *Quomodo in Ichore corpus à pravis humoribus ſit expurgandum, quæ altera eſt intentio.*

QUia propter doloris vehementiam humores ad partem affectam trahuntur confluuntque, neceſſe eſt, eos per alias vias educere, & à vulnerato membro avertere. Fiet id quamprimum & ſtatim ab initio, quum Chirurgus ad ægrum convocatus fuerit, & quidem antequam vires à doloris vehementia proſtrentur, nervique & ligamenta putrilagine contaminata fuerint. Evacuantur autem humores noxii per pharmaca laxativa, per venæ ſectionem, cucurbitulas, Menſes, hæmorrhoides, & ſudorem, de quibus ordine. Et primò de purgatione, prius tamen præparato & concocto humore peccante; Concocta enim medicanda atque movenda ſunt, non cruda, ut docet Hippoc. Ante omnia autem alvus ſi conſtipata fuerit, movenda eſt, fiet id ſuppoſitoriis, aut clyſtere. Si æger ab uſu clyſterum alienus fuerit, dentur ipſi pruna Laxativa, aut ſequens minorativum.

R. R*habarbari electi* ʒj.
Fol. *Sennæ* ʒj. ſ.
Flor. *Tartari*
Sem. *Aniſi an.* ℥ß.

Infundantur in aqua Cinamomi ſine vino diſtillata, & aqua Cichorii ana q. ſ. Colaturæ fortiter ex-

preſſæ adde ſyrupi roſati ſolutivi ſimplicis ℥j. Miſce, fiat potio. Sic purgatis primis viis præparetur humor peccans ſequenti apozemate.

R. Rad. *Cichorii*,
Polypodis
Lapatii acuti
Corticum interiorum
Rad. *Frangulæ*
Aſparagi an. ℥j.
Fol. & Flor. *Betonicæ*
Primulæ Veris,
Scabioſæ
Agrimoniæ
Veronicæ
Acetoſæ, *an.* Mj.
Trium florum cordialium &
Geniſtæ Hiſp. an. p. 1.
Sem. *Aniſi & fœniculi an.* ʒij.
Liquiritiæ mundatæ
Uvarum paſſularum exacinatarum an. ℥j.

Coquantur in ſ. q. aquæ ad conſumptionem tertiæ partis. De hoc apozemate accipiet æger ſemel aut bis in die ad uncias tres, quibus admiſce unciam ſyrupi de ſucco acetoſæ, citronum, granatorum, aut berberorum. Vel detur ſequens Julepus.

R. Aq. *Cichorii*
Acetoſæ
Endiviæ
Primulæ veris
Ivæ arthetica an. ℥j.
Syrupi de ſucco citronum & acetoſæ ana ℥j.
Syrupi de ſucco berberorum ℥ß.
Miſce, fiat Julapium pro tribus doſib.
Sic præparatis humoribus
Accipe de prædicto apozemate ℥iiij.
Foliorum ſennæ ʒij.
Seminis aniſi ℥j.

Coquantur ut colatura ſedeat ad uncias duas, in quibus infunde r

Rhabarbari electi ʒj.
Cinamomi optimi &
Florum tartari an. ℈j.

Maneant in infuſione per noctem, & quidem in loco tepido, facta expreſſione fortiſſima admiſce elect. de ſucco roſarum ʒj.

Syrupi de Cichorio cum rhabarb. ℥ß.

Miſce, fiat potio, detur in aurora cum cuſtodia. Aut detur in forma boli, ſequenti modo.

R. *Pulveris de hermodactilis*
Pulv. ſennæ Braſſavoli an. ℈ij.
Electuarii de ſucco roſarum ʒj. ſ. cum ſuff. q.

Syr. de Cichorio cum Rhabarb. fiat bolus, involvendus ſaccharo. Solus quoque pulvis de hermodactilis mirificè confert in Meliceria affectibuſque articulorum, ſive cum ſyrupo de Cichorio aut roſatum in forma boli, ſive cum liquore aliquo convenienti exhibitus. Ego ſequenti modo ipſum præparare ſoleo.

R. *Hermodactilorum*
Turbith ana ʒvj.
Diagridii & florum tartari
Foliorum ſennæ mundat. an. ʒij.
Zinziberis
Cinamomi
Maſtices an. ʒj.
Sacchari ʒvj.

Miſceantur fiatque ſ. a. pulvis tenuiſſimus, cujus doſis eſt à ʒj. ad ʒj. & ſ.

Sic purgato corpore reiteretur apozema per dies aliquot: iterumque expurgetur corpus, ſi opus fuerit. Frequenter autem propter ingentes dolores, quibus corpus ægri & præſcos atque futurum periculum, quo animus extorquetur, etiam flava bilis in atram convertitur. Hanc ob cauſam quæ humorem atrabilarium reſpiciunt, præſcriptis admiſcere convenit; ſunt illa veluti fumaria, Tamariſcus, ſcolopendrium, lingua cervina, herbæ capillares, cortic. capparorum, ſummitates lupuli, cuſcuta, epithymum, Syrupus de fumaria, de polypodio, ſyr. de pomis, capilli veneris, de bizantiis, conf. Hamech. Electuar. diacatholici, pilul. item de fumaria, de lapide lazuli, aggregativarum, de hermodactylis, Extractum quoque Eſulæ arboreſcentis, Ellebori nigri, & hujuſmodi infinita alia conveniunt.

Phlebotomia & cucurbitulæ hirudinumque applicatio conducibilis, cum ad revulſionem & derivationem, tum ad humoris peccantis evacuationem, præſertim ſi affluxus ſanguinis ad articulum vulneratum magnus fuerit. Venæ ſectionem enim, ut docent celeberrimi Medici, præſcribimus, ut morborum incrementum impediamus, inflammationes vitemus, meatum aperiamus, tranſpirationem liberam reddamus, peccantem materiam minuamus, corpuſque refrigeremus. Illa autem vena ſecanda eſt, ut Galenus docet, quæ ab ipſa affecta particula ſanguinem celeriter avertat, inprimis ſi præter affectum externum interna inflammatio quoque adfuerit. Rectitudo autem fibrarum in venæ ſectione obſervanda; quapropter ſi affectus in brachio aut manu fuerit, vena in poplite, aut pede, ejuſdem lateris, ſecanda eſt, ſin pes aut genu vulneratum, venam in cubito ſecamus; ſanguis autem ſecundum magnitudinem morbi & virium tolerantiam extrahendus eſt, ubi neceſſe, ut Chirurgus Medici alicujus eruditi conſilio utatur. Uti etiam in reliquis, quæ ad internas medicationes ſpectant. Cum enim graviſſimus ſit affectus, temerarius eſſet Chirurgus ſibimetipſi adeo fidere, ut Medici conſilia aſpernentur. Plura de venæ ſectione, hic quoque ſcitu neceſſaria, videat lector in tractatu noſtro de Gangræna, poſtrema editione in quarto.

Uſus cucurbitularum quoque in hoc affectu minimè aſpernendus eſt. Si enim humor peccans ad partem aliquam cum impetu fluit, cucurbitulis ad alias partes commodè trahitur. De menſibus atque hæmorrhoidibus idem intelligendum eſt, ubi enim hujuſmodi purgationes naturales ſupprimuntur, vulnera ſimul & ulcera externarum partium contumaciſſima efficiuntur: quemadmodum ego ſæpiſſimè in praxi expertus ſum, imò & quandoque inſanabilia evadunt. Sunt itaque, ſi fieri poteſt, provocandæ hujuſmodi purgationes ſuppreſſæ. Per ſudores & frictiones quoque etiamſi evacuentur humores ſuperflui, in Meliceria tamen non temerè ſunt provocandi. Cum enim id fieri nequeat, niſi excalefactis viſceribus, ſimul ac maſſa ſanguinea incenditur acriorque fit humor bilioſus, omniaque ſymptomata adaugentur: Quapropter in vigore morbi eos nunquam provocare auſus fui, in fine verò ſi ſymptoma aliquod remanſerit, in quo ſudor proficuus eſſe poſſit, audacter provocandus eſt, de quibus poſthac.

Cap. 15. *De topicis medicamentis in Ichore adhibendis, tanquam tertia intentione.*

ETiamſi curationem Meliceriæ, diverſis capitibus comprehenſi fuerimus, non propterea tamen mens eſt, præſidium unum poſt alterum adhibere, hoc modo enim curatio in longum tempus

tempus protraheretur, & occaſio, quæ præceps eſt, amitteretur, uoo itaque tempore præcipua præſidia ſimul præſcribenda ſunt, ut periculum quod ex mora provenire poſſet evitemus. Quapropter cum primum Chirurgus ad ægtum Meliceria laborantem vocatus fuerit, eodem tempore dum victus ratinnem præſcribit, de reliquis quoque præſidiis adminiſtrandis, ſollicitus ut ſit, neceſſe eſt, ideoque ut humorem peccantem concoquit, evacuat & ad alias partes tam per pharmaca, quàm etiam per venæ ſectionem & cucurbitulas trahit: ita quoque in topicorum medicamentorum applicatione oihil prætermittet.

In uſu autem horum medicamentorom hæc præcipuè ſunt obſervanda. 1. ut medicamenta, quæ volneri ipſique parti affectæ (quamdiu dolor infeſtat) applicantur, omnia ſint anodyna & dolorem ſedantia. Dolor enim cum præcipuum & principale ſit ſymptoma, ioptimis ſedandus eſt. 2. ut intemperiem partis affectæ corrigamus 3. ut materiam ad partem læſam cum impetu fluentem, repellamus. 4. ut coofluxam evacuemus, & ulcus mundificemus. 5. ut id carne adimpleamus, tandemque cicatrice obducamus. De quibus omnibus hoc capite breviter diſſeremus. Et primò de anodynis. Cumprimum itaque ad ægtum hoc ſymptomate laborantem vocatus fuerit Chirurgus, vulneri ſequens unguentum filamentis tepidè imponet.

R. *Ceræ novæ*
Colophoniæ ana ℥j.
Gummi Elemi.
Terebinthinæ Venetæ ana ʒiiij.
Ol. lumbricorum
Amygdalarum dulcium
Ol. de vitellis ovorum,
Roſarum ana ʒvj.

Miſceantor lentiſſimo igne io ſartagine, & per pannum percolentur, poſtea admiſce pulv. lumbricorum terreſtrium tenuiſſimi ʒij. Croci ʒj. Miſceantur, reſerveturque unguentum in vaſe vitreatn. Ad uncias duas hujus ungueoti admiſce vitellum unius ovi, & magis fiet anodynum. Deinde Emplaſtro baſilicone tege vulnus, toti verò membro malè affecto ſequens cataplaſma anodynum applica.

R. *Farinæ hordei*
Fabarum an. ℥iiij.
Pulv. florum chamomillæ, betonicæ, Ivæ arthetica.
Meliloti
Roſarum an. ℥. ß.
Croci ʒ. ß.

Coquantur cum lacte recens emulcto ad formam cataplaſmatis, tum admiſce
Vitellos ovorum numero duos
Ol. roſacei &
Butyri recentis an. ℥j. ß. *Miſce & applica calidè.* Aut

R. *Micæ panis albi* ℥vj.
Pulveris florum betonicæ
Roſarum
Ivæ arthetica an. ʒiij.
Pulv. fænigræci
Seminis cydoniorum, anethi;
Et Meliloti an. ʒij.
Pulveris lumbricorum exſiccatorum ℥. ß.
Croci ℈ij.
Butyri recentis & ol. lumbricorum
Ol. roſarum ℥j.

Com lacte vaccioo aut caprino recens emulcto, fiat cataplaſma, addendo vitellos ovorum numero duos, applicetur calidè. In maximis & ingentibus doloribus Ichoris & Meliceriæ ſequenti ſacculo aliquando cum fructu uſus ſum.

R. *Radicum altheæ*
malvæ an. ℥j.
Foliorum altheæ
Florum chamomillæ
Meliloti
Sambuci
Hypericonis
Ivæ arthetica
Roſarum rubearum
Lumbricorum recentium an. Mj.
Foliorum malvæ M. ſ.
Seminis anethi ℥j.
Lini &
Fænigræci an. ℥. ß.

Incidantur & contundantur omnia groſſo modò; pro ſacculis ejus magnitudinis, ut totam partem affectam cooperire queant. Coquantur in aqua, vel, ſi dolor ingens fuerit, in lacte vaccino, applicentor calidè, & iterentor quotieſcunque neceſſe eſſe videbitur. Ante applicationem autem cataplaſmatis aut ſacculi, totum membrum oleo lumbricorum & roſarum inungendum eſt. Aut

R. *Ol. roſacei* ℥j.
Ol. lumbricorum
Amygdalarum dulcium
De vitellis ovorum
Pinguedinis humanæ an. ℥. ß.

Miſce fiat linimentum, quo tepide inungatur pars affecta. Quod ſi inflammatio aliqua ingens partem affectam infeſtaverit, olea & pinguia non temere ſunt applicanda, inflammatiooibus enim ſunt adverſiſſima eaſque adaugent, herpetes & exulcerationes excitant, ut teſtatur Galenus de ſimplic. Medicamentorum facultatibus lib. 2. cap. 21.

Ad intemperiem itaque calidam corrigendam præter univerſalia ſequens applica cataplaſma.

R. *Farinæ hordei* ℥iij.
Pulveris florum & foliorum betonicæ
Roſarum rubearum
Myrtillorum
Balauſtiorum an. ʒij.

Cum decocto betonicæ, Ivæ artheticæ & roſarum fiat cataplaſma, addendo ſub finem vitellos ovorum numero duos, applicetur calide, aut præparetur cataplaſma ex mica panis hoc modo:

R. *Micæ panis albi* ℔. ß.
Pulveris roſarum
Myrtillorum
Balauſtiorum an. ʒij.
Seminis cydoniorum
Fænigræci
Anethi &
Meliloti an. ʒj.
Pulv. lumbricorum exſiccatorum ℥. ß.
Croci ℈j.

Cum aqua betonicæ & lactucæ, vel harum herbarum decocto, fiat cataplaſma, applicetur calidè. Si adfuerit herpes miliaris, uti ſæpiſſimè fit in maximis inflammationibus, & poſt intempeſtivum uſum olei, & pinguedinum, poterunt puſtulæ inungi unguento albo Raſis cum camphora. Aut

R. *Seminis cydoniorum ſubtiliſſime pulveriſati.* ʒj. ß.
Aquæ roſarum
Plantaginis an. ʒij.
Aquæ betonicæ ℥iij.
Cornu cervi uſti & præparati
Ceruſſæ lotæ

Lapidis calaminaris an. ʒij.

Miſce, fiat inſtar collyrii, quod linteis eo intinctis puſtulis calidè applicetur, & reiteretur ter aut quater in die, ne exſiccatis pannis præter modum incaleſcant & majorem copiam humorum ad ſe trahant. Interim medicamenta, quæ ipſi vulneri imponuntur: quæque ſuperius à nobis præſcripta fuere, uti eſt ungueotum ex cera, colophonia, gommi Elemi &c. Item emplaſtrum Baſilicoois, mutanda noo ſunt, uſque dum dolor omninò remiſerit, & vulnus quàm optimè digeſtum fuerit, ſed de his poſtbac proliaius.

Tertiò in uſo topicorum obſervandum eſt, ut materiam, quæ ex corpore ad partem læſam fluit, aut potius doloris vehementia trahitur, in aliam partem repellamus. A patiente autem loco, inquit Galenus in arte medicinali cap. 19. aſtringendo atque refrigerando humores affluentes repellemus. Repellentia autem ſunt vel frigida & humida, vel frigida & ſicca; frigida & humida aqueæ ſubſtantiæ ſunt, ſucci, & aquæ deſtillatæ, veluti

Lactuca, ſuccus granatorum
Portulaca
Sempervivi
Solani
Plantaginis
Roſarum
Equiſeti
Acetum, aqua frigida ſimplex
Albumen ovi, & infinita alia.

Frigida verò & ſicca terreæ ſubſtantiæ ſunt, veluti

Terra ſigillata
Bolus armenus
Sanguis draconis
Balauſtria
Nuces cupreſſi
Cortices granatorum
Rad. *Biſtorta*
Tormentilla
Tutia

Alumem, & ſimilia. Ex quibus varia ac diverſa componuntur medicamenta, hodie à practicia Defenſiva appellata.

Non autem ipſi vulneri applicanda ſunt repellentia, aut defenſiva, ſed regioni ſuprapoſitæ ulceri, teſtatur id quoque Galenus de compoſ. medic. ſecundom genera lib. 2. Ulceribus enim ſunt inimiciſſima; primò quia frigida, quandoquidem ulceribus frigiditas mordax, & dolorem facit, inquit Hippocrates. Frigus præterea condenſat contrahitque cutem, quæ in melicetia emollienda atque relaxanda eſt. Quapropter ſi vulnus in pede fuerit, totum pedem quidem & tibiam oleo roſaceo & lumbricorum inunges, defenſivum verò ad poplitem applicabis. Sin genu volneratum, ad inguen oſque etus prædictis oleis inungendom, ſed defenſivum in medio ferè inter genu & coxam applicandum. Idem etiam de digitis. carpo, cubito, & humero intelligendum eſt. Applicetur itaque ſequens defenſivum.

R. *Boli Armeni* ℥iiij.
Terra ſigillata ʒij.
Cornu cervi uſti, &
Raſura eboris an. ʒij.
Caphura ʒiij.
Cera ℥iij.
Ol. *Roſacei* ℔j.
Aceti ℥iiij.
Aq. *Roſar.* ℥ij.
Album ovorum numero 2.

Miſce, fiat unguentum, quod diu ſervari poteſt.

Ego ſequenti frequenter utor, parabilius eſt, & minoris pretii, efficax tamen.

R. *Farina hordei* ℥iiij.
Boli Armeni albi ℥iß.
Corticum granatorum
Pulv. *Roſarum*
Balauſtiorum
Rad. *Biſtorta an.* ℥ij.

Cum poſca fiat denfenſivum in forma cataplaſmatis, applicetur tepide. In caſtris ſi prædicta medicamenta in promptu oon fuerint, Expreſſus ſuccus ſempervivi, portulacæ, plantaginis, foliorum ſalicis querci, lactucæ, & ſimilia, aut eorum decocta ſummoperè conveniunt, ſi parum aceti, & albumen ovi admixtum fuerit. Linteum autem reduplicatum prædictis ſuccis intingatur, & tepide applicetur. Si affluxus humorum maximus, æger juvenis & robuſtus, quinetiam corpus probè expurgatum fuerit, in decocto prædictarum herbarum, vel earum ſucco aut aqua deſtillata & aceto, faſciam intingere, & membrum ad truncum corporis ferè involvere ſoleo. Hoc enim modo affluxus humorum quàm maximè impeditur. Vulnus tamen ipſaque pars affecta unguentis, emplaſtris, cataplaſmate diligenter munienda atque involvenda eſt, ne humiditas faſciæ vulnus aut ipſius circumferentiam attingat. Acetum enim omniaque frigida hujuſmodi vulneribus adverſiſſima eſſe, antea oſtenſum fuit. Interim autem dum circa repellentia occupati ſumus, corpus, etiamſi ab initio expurgatum fuerit, alvus tamen ut quotidie reſpondeat, neceſſe eſt. Virium præterea diligenter habenda eſt ratio: Si enim imbecillis, ſenex aut decrepitus fuerit æger, in uſu repellentium proſpiciendum eſt, ne modus excedatur, neve calor nativus intempeſtivo uſu refrigerantium ita labefactetur, ut ex vulnere ſequatur ulcus malignum & incurabile. Quapropter prædictis, calida nonunquam, præcipuè ſi humor, qui affluit, ex parte pituitoſus fuerit, addamus hoc modo.

R. *Farina hordei*
Lupinorum ana ℥ij.
Pulv. roſarum rubearum.
Abſinthii.
Scordii an. ʒij.
Radicum torment. &
Biſtorta an. ʒj.
Salis marini ℥j. cum decocto betonicæ; ſalviæ, parumque aceti, fiat cataplaſma. Cum primum autem affluxus humorum remiſerit, ab uſu repellentium deſiſtendum eſt, quo calor nativus liberè affluere, digeſtionemque ulceris ac curationem promovere poſſit.

Quartò in uſu medicamentorum localium obſervandum eſt, ut omnia eò dirigantur, quo materia præter naturam poſt uſum repellentium in ipſa parte affecta relicta, collecta, & impacta, evacuari poſſit. Idque duobus efficitur modis. Primò medicamentis vulneri impoſitis, quæ non tantum mundificant, verum etiam proprietate quadam ſpecifica, materiam circa articulum parteſque nervoſas collectam, attrahunt, & ſenſibiliter, ut vocant Medici, evacuant. At ſecundò, quæ materiam circa vulnus impactam reſolvunt, in halitum convertunt, & inſenſibiliter per poros evacuant. De illis primò, de reliquis poſtea. Hæc tamen ſimul eodemque tempore applicantur remedia. Illa videlicet vulneri imponuntur, hæc verò toti membro malè affecto applicantur, ſive id in forma cataplaſmatis, ſive fotus &c. fuerit. Diligenter tamen proſpicere convenit, ne præpoſterè, ſed decenter & opportunè id fiat. Quapropter in memoriam

mociam revocanda ſunt ea, quæ capite 8. monnimus, videlicet vuln ra non minus ac morbi Interni, ſua quoque habere tempora, principium nimirum, augmentum, Statum & declinationem. Circa finem itaque Status abſtergentia & mundificantia ſunt admovenda, hoc eſt, non amplius affluentibus humoribus, ſedato item dolore & quàm exquiſitiſſimè digeſto vulnere, reliquisque remiſſis ſymptomatibus pravis, febre nimirum, vigiliis, inquietudinibus, nauſea & ſimilibus, antea commemoratis. Abſtergentia autem & mundificantia ſunt calida, & plerumque amara & nonnihil acria, quapropter in vulneribus ac ulceribus ſordes potenter ad ſe trahunt, expurgantque.

Ne tamen dolores excitent, ſemper aliquid quod dolorem lenit, uti eſt crocus, Ol. de vitellis ovorum, & hujuſmodi addendum eſt. Johannes de Vigo, Chirurgus longè celeberrimus, ſequens mundificativum præſcribit in vulneribus capitis, quo etiam in vulneribus articulorum maximo cum fructu utitur.

R. *Terebinthine clara* ℥ij.
Mellis roſati
Succi Apii ℥ß.

Bulliant ſimul parum. Deinde addatur vitellum unius ovi, farinæ hordei bene cribellatæ ℥ß. croci parum. Et ſi in prædicta formula, inquit Vigo, adderentur Mirrhæ ℥ij. & tantundem Aloes hepaticæ, parumque ſarcocollæ, eſſet hujuſmodi vulneris optimum incarnativum. Legendum autem eſſe exiſtimo, drachmæ duæ Mirrhæ, & tantundem Aloes, non unciæ, alioquin Mirrha, & Aloes pondus reliquorum omnium excederent, nec ſufficerent terebinthina & mel Roſarum, ut medicamentum conſiſtentiam acquireret requiſitam. Si præter modum ſordidum fuerit ulcus, ex uſu eſſe poterit mundificativum noſtrum de ſucco Apii, cujus ſequens eſt præparatio.

R. *Succi Apii*
Scordii
Arnogloſſe majoris
Ruta an. ℥iiij.
Mellis roſati ℔ j.

Coquantur ad conſiſtentiam Syrupi, tum admiſce farinæ lupinorum
Pulv. radic. Ariſtoloch. rotunda
Angelica
Vincetoxici
Theriaces an. ℥ß.
Aqua vita ℥j.

Miſce, fiat unguentum, quod ſervetur in vaſe vitreo. Applicetur per ſe, vel Unguento anodyno, ab initio hujus capitis deſcripto, mixtum.

Pulvis præcipitatus, diligenter præparatus & rectificatus præſtantiſſimum eſſe Medicamentum in vulneribus Articulorum, ſæpiſſimè expertus ſum, non ſolum enim mundificat, verùm etiam materiam viſcoſam & circa partes nervoſas collectam, ſpecifica quadam facultate ex profundo ad præcavendum dolorem ad ſe trahit, clementer tamen & ſine dolore. Materiam præterea Ichoroſam & ſubtilem inſpiſſat, tandemque carnem laudabilem procreat, & ita quidem ut frequenter eo ad finem uſque curationis uſus fuerim. Non autem ab initio inſpergendus eſt pulvis, ſed circa finem ſtatus morbi, quemadmodum de reliquis mundificativis paulò ante quoque monui. Poterit autem pulvis ille aut per ſe inſpergi, aut aliis medicamentis permiſceri hunc in modum.

R. Unguenti ex cera, colophonia, gummi Elemi, &c. ab initio hujus capitis deſcripti, uncism 1. pulveris præcipitati ʒjß. Miſce & ulceri filamentis impone.

Atque hæc de iis, quæ materiam circa articulum collectam ſenſibiliter evacuant, ſequitur nunc de reliquis.

Interim autem dum hujuſmodi mundificativa & viſcoſam materiam ex profundo attrahentia ulceri imponuntur, Cataplaſmata quoque & ſacculi, qui dolores leniunt, nervos roborant, materiamque circa partes nervoſas collectam reſolvunt, applicare licet. Ubi ſequens cataplaſma convenit.

R. *Farina fabarum*
Lentium an. ℥ iij.
Pul. roſarum
Camomilla
Abſinthii
Baccarum lauri
Foliorum & florum ſalvia
Primula veris
Iva arthetica
Sem. Aniſi an. ʒiiij.
Pul. lumbricorum ℥j.
Fimi caprini pulveriſati ℥ij.

Cum decocto betonicæ, Ivæ Arthericæ & florum Camomillæ q. ſ. fiat Cataplaſma, ſub finem adde olei roſati & lumbricorum an. ℥j. applicetur calidè. Aut fiat ſequens ſacculus.

R. Fol. & flor. *betonica*
Salvia
Roſmarini
Iva Arthetica
Primula veris
Origani
Hyperici an. M. ß.
Flor. *Camomilla*
Meliloti
Sambuci an. M. j.
Sem. Aniſi
Fœniculi
Carvi an. ℥j.

Incidantur & contundantur omnia groſſo modo pro ſacculis ejus magnitudinis, ut partem affectam cooperire poſſint. Coquantur in aqua fontis & applicentur calidè, prius tamen tecto vulnere emplaſtro aliquo appropriato, veluti eſt emplaſtrum de Ranis ſine Mercurio, aut Emplaſtrum Diapalmii, vel (quo ego utor) Emplaſtrum Slotani, cujus deſcriptionem poſtea adſcribam.

Antequam autem Cataplaſma aut ſacculus applicetur, totum membrum malè affectum inungendum eſt oleis, quæ nervos corroborant & materiam impactam reſolvunt, qualia ſunt ol. & ſuccus lumbricorum, ol. vulpini, ol. betonicæ, de Ranis, ol. ex floribus Slotani, & hujuſmodi. Si durities aliqua inſignis circa nervos adfuerit, addatur pinguedo humana, caponis, Urſi, felis, ungu. de althea, ol. liliorum alborum, ol. amygdalarum dulcium, & ſimilia, de quibus ſequenti capite fuſiùs.

Sic ſatis mundificato ulcere carne implendum, & cicatrice obducendum eſt. Etſi autem generatio carnis opus ſit naturæ, Chirurgus tamen ſua induſtria aufert ea, quæ naturam in ſuis actionibus impediunt retardantque, Sarcotica autem, inquit Galenus, detergendi vim, ſed ſine eroſione poſſident. Proſpiciendum tamen, ne eorum vis detergendi & ſiccandi primum gradum excedat, alioquin excitaretur dolor, & de novo ſuboriretur affluxus humorum, & inflammatio. Ego, uti antea dixi, ſæpiſſimè ad finem curationis pulvere præcipitato, diligenter præparato & rectificato, ad finem curationis uſus ſui, diverſas enim facultates in ſe continere pulverem iſtum ſæpiſſimè expertus ſum, dum ſordidum ulcus mun-

dificat primò, deinde quoque carne implet. Unguento quoque anodyno, ab initio hujus capitis deſcripto, frequenter uſque ad finem curationis uſus ſum, aut per ſe, aut pauco pulvere præcipitato admixto. Nonnunquam quoque ad unciam unam prædicti unguenti, myrrhæ & ſarcocollæ an. ℨj. admiſceo, & addo vitellium ovi, eſtque ſarcoticum optimum; egregiè quoque hujuſmodi ulcera, ex meliceria relicta incarnant, pleniſſimeque conſolidant balſama, tum naturalia tum etiam artificialia, de quibus ſuperius capite octavo ſatis dictum fuit. Plura qui videre voluerit, legat Galenum, Aëtium, Guidonem, Vigonem, Hollerium & alios. Ego enim nihil præter ea quibus cum ſucceſſu uſus fui, hîc in medium proferre conſtitui.

Cicatricem generat natura per ſe, niſi humiditas ulceris obſuerit. Tollatur itaque eis, quæ inſigniter exſiccant, ſine mordicatione tamen. Hujuſmodi ſunt Alumen uſtum per ſe, aut ceruſſa lota, calx decies lota, lapis calaminaris, litargyrium, plumbum uſtum, cornu cervi uſtum, tutia, corallis præparatis, & ſimilibus mixtum, & ulceri inſperſum. Inter unguenta conveniunt ung. album Rhaſis, camphoratum, unguentum pompholigos, unguentum de minio, unguentum de ceruſſa coctum, & diapalma; ſequens quoque aqua inſigniter exſiccat, & cicatricem inducit, præcipuè ſi intemperies aliqua calida partem læſam occupaverit.

R. Aq. *Plantaginis*
Roſarum
Cauda equina an. ℥ij.
Tutia preparata, calcis decies lota
Cornu cervi uſti & preparati
Lapidis calaminarie an. ℨj.

Miſceantur in mortario & linteis reduplicatis, & in ea madefactis applicetur tepidè.

Qui in caſtris, medicamentis deſtituti, degunt, ſequenti decocto uti poterunt.

R. Fol. & Rad. *Plantaginis*,
Fol. *Salicis*, *Quercus*
Pruni ſilveſtris
Cauda equina an. Mj.

Incidantur in minutiſſimas partes, & cum ℔iij. aquæ coquantur ad conſumptionem tertiæ partis, applicetur tepidè linteaminibus madefactis.

Cap. 16. *De ſymptomatibus Ichoris & Meliceriæ corrigendis, & primò de Febri.*

Meliceria cum affectus ſit adeò gravis, ut plerumque ſymptomata plus negotii faceſſant Medico, quàm morbus ipſe, operæ pretium eſſe duxi, ſi de eorum curatione in gratiam tyronum & præcipuè eorum, qui in locis à Medicis remotis vivunt, aliquid hîc annecterem. Inter ſymptomata autem nonnulla ſunt acuta, reliqua minus acuta & veluti Chronica, & morbum ipſum comitantur, vel ſubſequuntur. Comitantur morbum dolor ingens, inflammatio, febris, vigiliæ, lipothymiæ, conſtipatio alvi, aut ipſius relaxatio immodica, ardor urinæ, & cacochymia. Externa ſunt, veluti fungus ex læſo articulo erumpens, atrophia totius corporis, vel partis læſæ, retractio nervorum, ulcera ſordida, vel etiam cum carie oſſis, labefactatio & imbecillitas partis affectæ, de quibus omnibus ordine & ſuccinctè dicam, & primò de febri, dolor enim quomodo ſedandus & inflammationes compeſcendæ ſint, capite undecimo & decimo quinto oſtenſum fuit. Accidit febris præcipuè propter vehementiam atque diuturnitatem doloris, propter vigilias item, & quæ dolorem ſequuntur, inquietudines, quibus de cauſis paulatim ſpiritus & humores circa cor incaleſcunt, intemperiemque calidam & præternaturalem in univerſo corpore, mediantibus arteriis & venis, excitant. Ex his facilè videre eſt, quomodo febri ſit occurrendum, nimirum ſi cauſa ipſius tollatur & dolor ſedetur. Sed ut decenti ordine fiant omnia, victus illa ratio capite 13. præſcripta, exactè obſervanda eſt, corpus quin etiam à pravis humoribus expurgandum, & ſi plethora adſuerit, venam ſecare licet, de quibus quia capite 14. ſatis ſuperque dictum fuit, ne actum agam, nihil hîc addam. A' vino, uti in præcedentibus ſæpius monuimus, abſtineat æger, & bibat pro potu ordinario lac amygdalarum, aut decoctum Agrimoniæ & Veronicæ, Saccharo & Cinamomo aromatiſato, ſequenti quoque Julepio ardor febrilis arcetur:

R. *Aqua boraginis*
Bugloſſa
Acetoſa ana ℥ij.
Syrupi de ſucco Citronum, &
Granatorum ana ℥j.

Miſceantur pro duabus doſibus, addendo ſpirit. Vitrioli guttul. duodecim; in caſtris loco prædictarum aquarum.

Accipe Agrimonia
Veronica
Acetoſa an. M j.
Florum boraginis &
Bugloſſa, ſi haberi poterunt, ana p. j.
Mellis ℥j.

Coquantur in libris VI. aquæ ad conſumptionem tertiæ partis, Colaturæ adde ſucci berberorum ad ſaporis aciditatem. De hoc Julapio ſumat æger bis terve in die. Quod ſi tuſſis aut anguſtia pectoris adfuerint, acidis abſtinendum eſt, præcipuè à ſpiritu vitrioli, bibat itaque lac amygdalarum, aut ſequens decoctum.

R. *Agrimonia*
Veronica ana M ß.
Flor. ſcabioſa &
Tuſſilaginis ana p. j.
Liquiritia ℨiiij.
Mellis deſpumati ℥j.

Coquantur in ℔.6. aquæ fontanæ ad conſumptionem tertiæ partis. Colatura aromatizetur drachmis tribus Cinamomi contuſi. Carpis applicetur ſequens epithema.

R. *Aqua bugloſſa*
Borraginis.
Meliſſa
Roſarum ana ℥j.
Aceti roſacei ℥jß.
Specierum diatrion ſantali, ℨj.

Caphuræ ℈j. Miſce; & linteis reduplicatis & madefactis applica. In caſtris accipe bugloſſam, boraginem, portulacam, lactucam & hujuſmodi herbas refrigerantes, ex quibus prius cum aceto contuſis, ſuccum extrahe, & loco prędicti epithematis carpis applica.

Regio hepatis & renum inungenda eſt ſequenti linimento.

R. Ol. *Nymphea*,
Roſarum ana. ℥j.
Cerati ſandalini ℥jß.
Caphura diſſol. in aceto roſac. ℈ß.
Miſce.

Cap. 17. *De vigiliis & capitis dolore.*

SOlent quoque ægri capitis dolore, & vigiliis torqueri, propter maximum enim æſtum febrilem, vapores, qui ad caput aſcendunt, membranas cerebri vellicant, dolores excitant, & ſomnum maximo ægri cum damno impediunt. Vigiliæ enim, ut teſtatur Hippocrates, ſi modum exceſſerint, malum. Quandoquidem intempeſtivæ vigiliæ concoctionem impediunt, cerebrum ſiccant, mentem & ingenium perturbant, & debilitant, nativum calorem humidumque radicalem conſumunt, & nonnunquam morbos peracutos veluti delirium, phrenetio, mortem quin etiam inducunt. Quapropter ſummo ſtudio in hoc laborandum eſt, ut cauſæ vigiliarum quamprimum tollantur. Ablata enim cauſa, tollitur etiam affectus, ſunt autem illæ inprimis dolor, uti etiam ardor febrilis & acrimonia vaporum. Dolor quomodo ſedandus, & æſtus febrilis arcendus, antea ſatis dictum fuit, ſequitur nunc quomodo vapores benigniores & manſuetiores reddantur, & deorſum trahantur. Fiet id tam internis quàm externis præſidiis. Internis veluti victus ratione & purgatione humoris peccantis, de quibus in præcedentibus. Vapores præterea benigniores reddunt & incraſſant, ſomnumque clementer provocant ſequentia.

R. *Aquæ lactucæ*
Et portulacæ ana ℥j.
Syrupi papaveris &
Syrupi de ſucco acetoſæ ℥ß.
Specierum Diamargar. frigidi ℈j.

Miſce, fiat potio, detur per duas horas poſt Cœnam. Aut

R. *Aquæ Nymphææ*
Cichorii ana ℥j.
Laudani grana tria
Conf. Alkermes ℈j.
Syrupi papaveris Erratici ℥ß.

Miſce, fiat potiuncula, detur ut dictum. Acrimoniam quoque humoris peccantis obtundunt & ſomnum conciliant lac amygdalarum & emulſiones ex ſeminibus frigidis addito ſem. papaveris albi. Item ſequens Electuarium

R. *Conſervæ flor. Nymphææ*
Bugloſſæ, Boraginis, violarum an. ℥j.
Seminis papaveris albi
Portulacæ an. ʒß.
Diamargariti frigidi &
Confect. Alkermes an. ℈ij.
Margar. præparatarum ℈j.

Miſceantur & cum ſ. q. Syrupi de papavere, fiat ſ. a. Electuarium quo æger ſæpè utatur ad caſtaneæ magnitudinem, & ſuperbibat de ſuo decocto ex agrimonia & Veronica vel lacte amygdalarum. Enematibus præterea & ſuppoſitoriis vapores qui ad caput aſcendunt, deorſum trahendi ſunt, ubi ſequens Clyſter convenit.

R. *Foliorum Malvæ*
Betæ
Lactucæ
Helxines ana M. j.
Hordei mundati ℥ij.
Sem. anethi &
Aniſi
Fœni græci an. ʒij.

Coquantur in ſ. q. aquæ ad conſumptionem tertiæ partis in ℔. 1. colaturæ diſſolve.

Elect. Diacatholici ℥j.
Vitellos ovorum numero duos
Salis ʒij. *Olei violarum* ℥ij.

Miſce, & fiat Enema. In caſtris ubi Elect. Diacatholiconis in promptu non eſt, augetur doſis ſalis, loco quoque Ol. violarum butyrum recens ſubſtituatur. Suppoſitoria fiant ex melle cocto cum ſale aut ſapone. Hæc de internis. Si internis iſtis præſidiis dolor capitis & vigiliæ non remiſerint, externa quoque ſunt adhibenda, inter quæ venæ ſectio, cucurbitulæ & ſanguiſugæ numerantur. Quapropter ſi vires permiſerint, & plethora adfuerit, ſecanda eſt vena, hæmorrhoides & menſes ſi præter naturam ſuppreſſi fuerint, provocandi. Scapulis & applicentur cucurbitulæ primò ſiccæ, ut vocant, deinde etiam cum ſcarificatione. Ne id tamen fiat in Laconico proſpiciendum eſt. Ad divertendam materiam ad caput aſcendentem adhibent nonnulli frictiones, ſed malè meo quidem judicio. Sanguis enim & humores, ex frictionibus magis magiſque incaleſcunt, & acriores redduntur. His ſi dolor capitis non remiſerit, inungenda ſunt tempora & frons, Oleo Roſaceo. Aut

R. *Unguenti populeonis*
Olei roſacei ana ℥ß.
Opii diſſoluti in aceto gran. iiij. *Miſce.*

Cap. 18. *De Lipothymia.*

ACcidit lipothymia ſive deliquium animi in Ichore & Meliceria, propter doloris vehementiam atque diuturnitatem: propter vigilias item & inquietudines. Hæc enim & ſpiritus vitales, humidumque innatum abſumunt, facultatemque cordis proſternunt. Accidit & nonnunquam lipothymia propter vaporem aliquem malignum & putridum ex parte affecta per arterias ad cor aſcendentem facultatemque vitalem labefactantem, vidi id in multis, præcipuè juvene quodam Bernenſi, Filio Dn. Matthæi Keller, cujus mentio facta fuit capite ſeptimo.

Curationem quod attinet in primis inſtituenda eſt victus ratio ex cibis euchymis & plurimum nutrientibus, uti ſunt juſcula ex vitellis ovorum, cum pauco vini albi & generoſi, niſi febris vehemens fuerit. Item dentur juſcula carnium recentium, caponum, gallinarum, & pullorum, cum quibus coquantur flores bugloſſæ, boraginis aut calendulæ, Cinamomum, Macis & hujuſmodi. Si propter Cacochymiam totius, vapores putridi ad cor aſcenderint, clementer expurgandum eſt corpus, quibus remediis id fieri debeat, in præcedentibus ſatis ſuperque dictum fuit. Exhibenda quoque ſunt medicamenta quæ cor partesque nobiles roborant, & à malignis vaporibus defendunt, qualia ſunt lapis Bezoar, cornu cervi uſti & præparati, coralli & margaritæ, confectio Alkermes, de hyacintho, Theriaca, Mithridatium, aqua Cinamomi & ſimilia. Aut paretur ſequens potiuncula, de qua exhibetur frequenter ex cochleari.

R. *Aquæ bugloſſæ*
Meliſſæ
Roſarum an. ℥j.
Aq. Cinamomi ſine vino diſtillatæ ℥ß.
Confect. Alkermes ℈ij.
Cornu cervi uſti & præparati ʒj.

Syrupi papaveris Erratici, (mirum enim in modum vitales ſpiritus recreat.)

Syrupi de ſucco citreorum ana ℥j.

Miſce, fiat potio. Carpis ſequens applicetur Epithema.

℞. *Aquarum Calendulæ.*
Boraginis
Meliſſæ
Roſarum an. ℥iß.
Aceti roſacei, &
Vini Malvatici an. ℥j.
Spec. Diarrion ſantal.
Diamargariti frigidi an. ʒß.
Caphuræ &
Croci an. ℈ß.
Miſce, fiat Epithema.

Libentius enim Epithemata carpis quam regioni cordis applico. Quandoquidem facultas medicamenti carpis applicati, facilius per arterias ad cor pervenit, quàm ſi regioni cordis, ubi vaſa ſatis ſunt exigua, admotum fuerit. Deinde frequenter ex incuria adſtantium linteamina Epithemate madefacta refrigeſcunt, maximo cum damno ægri: præſertim in peſte, aliiſque morbis venenoſis. Frigus enim illud externum prætetquam quod pectori adverſiſſimum, etiam materiam acrem, & vapores malignos, ad perſpirationem paratos, retrorſum pellit, fontemque caloris facultatiſque vitalis deſtruit. Labia quoque, nares, & tempora eodem Epithemate fricentur. In maximis præterea & frequentibus vitalium ſpirituum labefactationibus, Regioni cordis & ventriculi ſequens Emplaſtrum applicari poterit.

℞. *Micæ panis triticei* ℥iij.
Piſtaciarum &
Amygdalarum dulcium an. ℥j.
Specierum Lætificantis Galeni
Et diamoſchi dulcis an. ℈ij.
Croci ℈j.

Miſceantur, & probè piſtentur in mortario, addendo aquæ Cinamomi & aquæ roſarum ℥j. juſculi caponis q. ſ. fiat paſta, quæ extendatur ſuper alutam & applicetur tepidè.

Qui in caſtris artem exercent, & medicamentis deſtituti ſunt, Æſtatis tempore ſequens Epithema præparare poterunt.

℞. *Foliorum & Florum boraginis*
Bugloſſæ
Meliſſæ ana quantum volueris. Incidantur & piſtentur, addendo parum aceti & aquæ roſaceæ, ſi in promptu eſt. Exprimantur validè, Colaturæ adde parum Cinamomi & nonnihil croci. Applicetur tepidè carpis.

Cap. 19. *De Alvi conſtipatione.*

Alvus conſtipatur in Ichore & Meliceria laborantibus, tum propter diuturnum decubitum in dorſo, & æſtum febrilem, tum etiam propter facultatis expultricis imbecillitatem, quæ ſæpiſſimè in hujuſmodi ægris concurrere ſolebant. Propter decubitum enim & calorem maximum febrilem non ſolùm excrementa exſiccantur, verùm etiam facultas expultrix ita labefactatur, ut ſuo officio fungi non poſſit. Portò cum ex hujuſmodi conſtipatione alvi reliqua ſymptomata, veluti febris, dolor capitis, vigiliæ, delirium, nauſea, cibi faſtidium, & hujuſmodi, mirum in modum exacerbantur, propterea quod viſcera, hepar inprimis, & ſanguis in ipſis venis incaleſcit, & proinde vapores ex infimo ventre ſurſum elevantur, parteſque nobiles feriunt, videat Chirurgus, ut alvus ſit lubrica, conveniunt itaque juſcula, in quibus ſpinachia, atriplex, beta, folia rhabarbari monachorum, mercurialis, & ſimilia coxerint, quibus butyrum recens, & ſal q. ſ. addantur. Aut accipe pruna Damaſcena numero ſex, coquantur in aqua admixto ſaccharo ad libitum ægri, inter coquendum adde foliorum ſennæ in linteo mundo ligatorum drachmam unam, cremoris tartari, & ſem. aniſi an. ℈j. ſumantur cum juſculo ſuo duabus horis ante prandium. Conveniunt quoque ſuppoſitoria ex melle & ſale, aut ſapone Veneto, vel infundatur Enema ſequens.

℞. *Radicum & foliorum althææ*
Malvæ
Violarum
Mercurialis an. M. ß.
Florum Chamomillæ
Meliloti
Sambuci an. p. j.
Seminis aniſi
Fœniculi
Lini an. ℥ß.

Coquantur in aqua ad conſumptionem tertiæ partis in ℔. j. Colaturæ diſſolve Elect. diacathol. & ſacchari rubri ana ℥j.

Vitellos ovorum numero duos
Ol. Chamomill. Et
Anethini an. ℥ij.

Miſce, fiat enema, quod iteretur quotieſcunque neceſſe videbitur.

In caſtris, ubi plerumque medicamenta omnia deficiunt, præſertim hyemali tempore,

℞. *Decocti braſſicæ ſubrubræ* ℔. j.
Butyri aut ejus loco axungiæ porcinæ vel Ol. nucum aut raparum ℥ij.
Salis pugillum unum.

Vitellos ovorum numero duos. Hoc enemate ſæpiſſimè tuti maximo cum fructu uſus fui. Quòd ſi nonnulla ex ſupra dictis, veluti flores aut ſemina carminativa, in promptu fuerint, addantur quoque, & præſtantius erit medicamentum. Ubique itaque locorum, imò quovis etiam tempore, Deus ſuppeditat medicamenta, quo urgente neceſſitate ægris opem ferre poſſimus. Sed nonnunquam inſtrumentum, quo infundi poſſit Clyſter, deſideratur, uti aliquando mihi contigit. Ubi tamen parvo cum negotio ex ligno ſambucino, aut nuceo, mihi cannulam paravi, & veſicæ bovinæ aut porcinæ alligavi.

Cap. 20. *De immodico alvi fluore.*

Propter vehementiam ſymptomatum, quę ægros excruciare ſolent, inter quæ præcipuum & omnium maximum eſt, dolor, quemadmodum antea perſæpè dictum fuit, viſcera omnia, & inter alia quoque nutritioni inſervientia, nonnunquam ita labefactantur, ut cibum, uſque dum à calore innato & facultate concoctrice probe ſit coctum, retinere non poſſint, ſequiturque fluxus alvi immodicus, qui plerumque in Lienteriam, nonnunquam quoque in Dyſenteriam periculoſam tranſit. Propter Febris enim vehementiam, maximamque intemperiem calidam hepatis, major pars ſanguinis in flavam bilem convertitur, & ſingularem acrimoniam acquirit. Si itaque hujuſmodi bilis ad inteſtina decumbit, facultatem expultricem præter modum irritat, inteſtina quin etiam nonnunquam erodit, & dyſenteriam procreat.

Si ab initio morbi, cum vires adhuc conſtant, fluxus alvi ſupervenerit, non illicò, niſi in dyſenteriam tranſierit, ſiſtendus eſt. Hoc enim modo multi humores pravi ſimul evacuantur, maximo cum fructu ægri. Si verò in ſtatu, aut quovis alio tempore, cum vires propter doloris vehementiam & diuturni-

rumitatem ſunt proſtratæ, & humidum radicale à calore febrili exhauſtum, ſupervenerit, periculo non vacat; vires enim magis magiſque abſumuntur; tandemque planè proſternuntur, præcipuè ſi febris quoque adfuerit. Digeſtio præterea & conſolidatio vulneris retardatur, omniaque ſymptomata ingraveſcunt, & ut plurimùm cachexia, Icteritia, vel etiam hydrops ſequuntur. Diligentia itaque adhibenda eſt, ut fluxus ille immodicus ſiſtatur. Fiet id ſi Principalis, dolor videlicet, ablatus, victus quin etiam ratio conveniens, ac reliqua omnia debito modo adhibita fuerint. Dolor quibus ſedandus, capite 15. & alibi ſatis ſuperque dictum fuit. In victus ratione præter ea, quæ cap. 13. tradidi, hæc ſunt obſervanda; videlicet, ſi tormina & dolores inteſtinorum ingentes fuerint, uti fit, ſi fluxus alvi in Dyſenteriam tranſit, eum ſedandum eſſe addito juſculo butyro recenti, & oleo amygdalarum dulcium, aut pinguedine caſtratorum liquefacta, lumbricos terreſtres, lotos & conciſos, cumque carne caſtratorum coctos; ſi ægro eorundem juſcula exhibita fuerint, mirum in modum dolores & tormina ventris, præcipuè dyſentericorum compeſcere, ſæpiſſimè expertus ſum, de quibus videat lector tractatum noſtrum de Dyſenteria cap. 7. Poterunt quoque cum carne coqui radices tormentillæ, biſtortæ vel eryngii marini. Pro potu bibat lac amygdalatum, aut ptiſanam, in qua radices tormentillæ, aut biſtortæ coxerint, vel

R. *Agrimonia* M. j.
Veronica M. ß.
Rad. *Biſtorta, Liquiritia &*
Raſura cornu cervi ana ℥ß.

Coquantur in ℔. 9. aquæ fontanæ, donec tertia pars ſit abſumpta, idque fortiſſimo igne & in vaſe aperto. Herbæ autem & radices ut ſint exſiccatæ, neceſſe eſt. Recentes enim decoctum reddunt ingratum. Decoctum aromatizetur Cinamomo, in poculo ſtanneo, quemadmodum dictum fuit cap. 13. Poſt paſtum utetur æger conſervâ roſarum antiquâ, aut Mivâ Cidoniorum pro corroboratione ventriculi, & partium nutritioni inſervientium, aut paretur ſequens Electuarium.

R. *Conſerva roſarum.*
Conſolida majoris ana ℥j.
Cornu cervi uſti prap.
Corallorum preparatorum an. ʒj.
Tormentilla ſubtiliſſimè pulv. ℈j.

Confectionis Alkermes, mirificè enim partes omnes nobiles roborat, & vires inſtaurat ʒjß. Miſceantur in mortario, addendo ſyrupi de roſis ſiccis q. ſ. fiat conditum, de quo ſumat æger frequenter ad nucis juglandis magnitudinem. Cum juſculis exhiberi poterit ſequens pulvis.

R. *Terra ſigillata*
Cornu cervi uſti & preparati
Corallorum preparatorum
Radicum biſtorta ana. ʒj.
Genitale Cervi exſiccatum, & ſcalpro aut lima abraſum & comminutum ʒj.

Miſceantur, fiatque pulvis, de quo detur à ſcrupulo uno ad drachmam, vel drachmam unam & ſemis.

Si vires permiſerint, & fluxus alvi ex materia acri ad inteſtina delapſa originem traxerit, expurgandus eſt ante omnia. Ubi ſequens potiuncula ex uſu eſſe poterit.

R. *Rhabarbari Electi* ℈ij.
Myrobalanorum Citrinorum ℈ij.
Syrupi de Cotoneis ℥j.
Aqua Cinamomi ℥ij.

Cum decocto radicum & foliorum plantaginis fiat potiuncula.

Si verò fluxus alvi ex proſtratione virium, & facultatis retentricis imbecillitate fuerit, purgantia nullum habebunt locum. Dolor ventris ſi magnus fuerit, emulſiones ſeminis papaveris albi, & amygdalarum dulcium, ſyrupus quin etiam de papavere, Laudanum & hujuſmodi conveniunt. Venter inungendus eſt oleo Cydoniorum, roſarum, aut Myrtillorum. Plura videat Lector in Tractatu noſtro de Dyſenteria.

Cap. 21. *De Ardore urinæ.*

EX maxima illa intemperie calida hepatis, multum humoris bilioſi in hepate generati, præcedenti capite dictum fuit. Ille ſi per Cholodochum ad inteſtina defluit, fluxum alvi excitat, ſin cum ſero ad renes & veſicam pervenerit, ardor urinæ, ſive mictio ardens ſequitur, quæ intolerabiles quandoque cruciatus, & inter mingendum præcipuè, excitat, & ita quidem, ut febris, vigiliæ, inquietudines, reliquaque ſymptomata omnia inde adaugeantur; ſumma itaque adhibenda diligentia, ut ardori iſti protinus occurratur. Fiet id tam internis quàm externis medicamentis. Interna ſunt, veluti victus ratio, evacuantia; & alterantia, de quibus ordine. In victus ratione omnia illa, quæ cap. 13. commemorata fuerunt, hîc quoque diligenter ſunt obſervanda. Inprimis autem cremor hordei, avena decorticata. Juſcula item carnium recentium, in quibus alterantia & refrigerantia, veluti acetoſa, borrago, bugloſſa, folia violarum & malvæ, portulaca, lactuca, cichorium, agrimonia, & ſimilia cum butyro recenti) aut oleo amygdalino incoxerint, ſummopetè conveniunt. Interea quæ ardorem urinæ leniunt, vitellum ovi, non infimum locum obtinet, quapropter juſculis admiſceri convenit. A vino planè abſtineat, cujus loco lac amygdalinum, ptiſanam, aut decoctum betonicæ, agrimoniæ, veronicæ & liquiritiæ, antea capite 13. præſcriptum, bibat, loco tamen mellis nonnihil ſyrupi de althea Fernelii admiſceri poterit: ſerum lactis quoque convenit, humorem enim bilioſum contemperat & hepar refrigerat. Aër ſit temperatus. Frigidus enim etſi in hoc ſymptomate convenire videatur, vulneribus tamen nervorum, ut ſuperius quoque dictum fuit, mirum in modum obeſt. Interim tamen ab aëre calido, omnibus quæ corpus, humores & ſanguinem vehementer poſſunt accendere, uti & à vehementi motu corporis, omnibuſque accidentibus ſive perturbationibus animi, & inprimis irâ, abſtineat æger. Propter iram enim, calor qui juxta cor eſt, ut teſtatur Galenus lib. de cauſis morborum, & proinde ſanguis ipſe in venis, efferveſcit, acrimoniam acquirit, & cum impetu ad partem exulceratam, veluti debiliorem, & proinde defluxionibus magis obnoxiam decumbit. Vidi id Anno 1623. Menſe Januario, in Generoſo quodam 40. circiter annorum ætatis, conſtitutione planè bilioſo, & ulcere fiſtuloſo in perinæo à longo tempore laborante, cui (cum in tota præſcripta victus ratione peccaſſet) bilis adeò ad vias urinarias defluxit, ut cum ipſi venam in cubito ſecuiſſem, & ad uncias ſex aut ſeptem ſanguinis extraxiſſem, ne guttula quidem bilis in ſanguine conſpecta fuerit. Dolor erat maximus, qui inter mingendum incœpit, & ad duas circiter horas poſt mictionem continuavit, deinde ad proximam uſque mictionem nullus ferè erat dolor. Tandem ex infima

parte

parte ſcroti rupta interius vomica, & per priorem fiſtulam copioſè evacuata materia purulenta, pleniſſimè coovaluit præter fiſtulam, cujus conſolidationem non expoſcit. Cum urina enim quotidie multi humores excrementitii, ex ſuperioribus partibus maximo ipſius commodo evacuantur.

Duo autem io hoc caſu aonotatione digna occurrerunt. Primò, quod diotius, quam in ardenti mictione fieri ſolebat, urinam retinere potuit, ipſamqoe nonniſi bis in die, videlicet circa ſextam matutinam & quintam veſpertinam excernebat. Deinde quoque, quod neque doloris vehementia, neque puris generatione in perinæo ulla excitata fuerit febris.

Portò evacuantia omnia leviora eſſe debent, fortiora enim purgantia, uti ſont, qui ex copioſo ſcamonio, colocinthide, & hujuſmodi præparantur, qui viſcera & humores inflammant, malum exacerbare ſoleot. Laudatur Caſſia, reliquiſque medicamentis in ardore urinæ à practicis præfertur; verùm propter vim diureticam, qua prædita eſt, perſæpè dolorem augeri, ab ægris obſervatum eſt. Retulit mihi aliquoties Illuſtris ac Generoſus *Dn. Zacharias Geitzcoffler* à Geilenbach &c. p. m. cum Anno 1610. Harnſheimii in extractione calculi operam meam ipſi præberem, ſe perſæpe Caſſiam in affectu ſuo ſumpſiſſe, ſed nonquam cum fructu. Teſtatur id quoque io epiſtola quadam ad me ſcripta, & Centuriæ primæ Epiſtolarum mearum inſerta. *Petrus Pigray* Chirurgus Regius, Vir eruditione & experientia inſigois, idem de Caſſia obſervaſſe, ex capite quarto lib. 7. Chirurgiæ ſuæ apparet, ubi Caſſiam calculoſis adverſiſſimam eſſe ſcribit, loco itaque Caſſiæ ægro ſequens potiuncula exhiberi poterit.

R. *Radicum polypodii*, *Acetoſa*,
Liquiritia an ʒij.
Paſſularum enucleatarum ℥ß.
Prunorum numero 6.
Trium florum cordialium an. p. j.
Seminis aniſi ʒj.
Foliorum ſenna ʒij.
Hordei p. j.

Coquantur in aqua, donec colatura redeat ad oncias tres, in quibus infundaotur & macerentur per noctem

Rhabarbari electi ʒj.
Turbith Electi &
Cinamomi an. ℈ij.

Mane poſt unicam aut alteram ebullitionem fortiter exprimantur, addaturque ſyr. roſati ſolutivi ſimpl ℥j. Miſce, fiat potio. Aut

R. *Radicum Cichorii*, *corticum interiorum radicum frangula an.* ℥ß.
Foliorum Agrimonia
Lactuca
Cichorii an. p. j.
Tamarindorum &
Paſſularum enucleatarum an. ℥ß.
Foliorum ſenna ʒij.
Sem. Aniſi, *&*
Sem. Carthami an. ʒj.

Coquantur io aqua, ut colatura redeat ad uncias duas, in quibus infunde Rhabarbari ʒ.ß, Cinamomi & cremoris tartari ℈j, maneaot io infuſione horas octo, expreſſione fortiter facta, adde Syrupi de cichorio cum rhabarbaro ℥j.

Pueris & delicatioribus detur ſyrupus roſatus ſolutivus, compoſitus cum rhabarbaro, agarico & ſenna per ſe, aut addito ſcrupulo uno Electuarii de ſucco roſarum.

Aut

R. *Manna Electa* ʒvj.
Elect. de ſucco roſarum ℈ij.
Syrupi de Cichorio cum rhabarbaro ℥ß.
cum juſculo carnis rec. fiat potiuncula a. a.

Aut

R. Guttæ Gamand. à granis quatuor uſque ad octo, ſecundum tolerantiam ægri, cremoris tartari ſubtiliſſimè pulveriſati ʒß. coquantur parum in juſculo carnis, aut aquæ lactucæ & cichorii, & fiat potiuncula, addendo parum ſyrupi roſati ſolutivi ſimplicis, ad libitum ægri. Convenit quoque vomitus, præſertim eis, qui ad vomeodum parati ſuot, potenter eoim bilem ad ſuperiora repellit. Provocetur itaque aqua tepida, cum oleo vel butyro, & gulæ immiſſo digito vel penna.

Aut

R. *Decoctionis radicum raphani* ℥x.
Syrupi acetoſi ſimplicis ℥j. Miſce fiat vomitorium, ſumatur tepide & provocetur vomitus, gulæ immiſſo digito, ut dictum.

Aut

R. Rad. *Aſari* ʒj.
Agarici ℈j. ß.
Decoquantur parum in aquæ hordei ℥x.

Colaturæ adde oxymelitis ſimp. ℥j. Sumatur ut dictum.

Prodeſt etiam venæ ſectio, ſi vires adfuerint. Hippocrates in dyſuria interiores venas malleoli incidere jubet. Illud tamen, inquit Varandæus lib. de aff. &. Renum & veſicæ cap. 7. fit potius vacuationis particularis cauſa, ex parte jam ioflammata, quàm refrigerationis totius corporis, & revulſionis, quæ hic valde eſt oeceſſaria, fitque ex vena cubiti dextri, propter ſitum hepatis. Hæmorrhoides quoque in conſuetis provocandas eſſe, ſuadet Platerus Tract. 3. c. 10. mihi pag. 851.

Purgato corpore alterantia, quæ refrigerando intemperiem calidam hepatis, & acrimoniam humoris bilioſi ad renes viaſque urinarias defluentis, corrigunt, propinanda ſunt.

Laudatur ab aliquibus lac recens emulctum, admodum enim lenit, & ſi excoriatio aliqua facta ſit ab urina, eam ſanat. Diligenter tameo in exhibitione lactis obſervandæ ſunt regulæ, quæ Hippocrates nobis reliquit lib. 5. Aphoriſmo 64. ſic ioquiens. Lac dare caput doleotibus, malum; malum verò & febricitantibus, & quibus hypochondria ſuſpenſa murmurant, & ſiticuloſis, &c. Facilè enim aceſcit & corrumpitur in ventriculo promptèque in bilem vertitur, & caput ferit. Præſtat itaque exhibere lac amygdalarum & ſemioom frigidorum majorum, quibus addatur ſem. papaveris albi. Dolorem enim & ardorem urinæ compeſcit. Aut:

R. Aq. *Lactuca*,
Portulaca
Cichorii an. ℥j. ß.
Syr. *de papavere*, *&*
Syr. *de althea an.* ℥j. Miſce, fiat julapium pro duabus doſibos, in aurora, & duabus horis poſt cœnam ſumendis.

Aliud.

R. Fol. *Agrimonia*
Veronica an. M ß.
Flor. *Cordialium an. p. j.*
Flor. *Violarum*
Malva, *&*
Althea an. pij.
Coquantur in ſero lactis optimè depurato, ad tertiæ partis

partis conſumtionem. In libra una colaturæ diſſolve ſyrupi violarum,

Syr. de Althea, &

de Papavere an. ℥j. Miſce, fiat Julspium, de quo æger bibat frequenter & quidem ad libitum, io maximo ardore urinæ, ubi dolor intenſus eſt, ſæpiſſimè ad narcotica confugere coactus eſt Medicus, ut

R. *Laudani grana tria*

Syr. *de Althea* ℥ß.

Confectionis Alkermes (ſpiritus vitales, propter doloris vehementiam labefactatos, inſtaurat) ℈j. Cum ſ. q. aquæ lactucæ fiat potiuncula, detur duabus horis poſt cœnam.

Regio renum ac lumbi inungantur ol. roſaceo, violarum, amygdalarum dulcium, Nymphæ, ungu. roſato & ſimilibus, Aut

R. *Ol. Violacei &*

Nymphex an. ℥j. ß.

Ung. *Roſacei* ℥j.

Mucilag. ſem. Cydoniorum. extr. aq. roſac. ℥ß.

Caphura diſſol. in aceto roſac. ℈j.

Miſceantur in mortario fiatque unguentum, quo regio hepatis & renum inungatur. In maximo ardore hepatis.

R. *Aqua Agrimonia*

Veronica

Cichorii an. ℥ij.

Aqua Abſinthii

Aceti an. ℥j.

Specierum Diamargariti frigidi &

Diatrion ſantali an. ʒj.

Caphura diſſ. in aceto roſac. ℈j.

Miſce, fiat epithema, quod tepidè regioni hepatis applicetur linteis in eo madefactis. Carpis quoque, ad temperandum cordis calorem, ſimul applicari poterit.

In maximo ardore urinæ & cruciatu inter mingendum, ardorem compeſcit, & dolorem lenit inſeſſio, ſive ſemicupium hunc in modum factum.

R. *Radicum & foliorum malva, althea,*

Violarum, florum Chamomilla,

Meliloti an. m j.

Sem. lini,

Fœnigræci,

Anethi an. ℥j.

Incidantur, contundantur & coquantur in aqua pro ſemicupio.

Cap. 22. *De Cacochymia, & ejus curatione.*

DUplicia eſſe ſymptomata io Ichore vel Meliceria, videlicet acuta & chronica, antea cap. 6. dictum fuit. Acuta morbum comitantur: ſubſequuntur Chronica. De illis in præcedentibus breviter dictum fuit, ſequitur nunc de reliquis, inter quæ cacochymia primum occurrit. Quæ nihil aliud eſt, quàm vitioſa humorum qualitas, Teſtatur id Galenus lib. 13. Meth. Med. c. 6. Ubi cacochymiam ita deſcribit, ubi inquit, flava bile, vel nigra, vel pituita, vel ſeroſis humoribus refertum corpus eſt, eum habitum cacochymiam vocant. Non ſolùm autem in quantitate humores iſti in cacochymia abundare; verùm etiam in qualitate, iterum docet Galenus lib. 3. de temperamentis, cùm in multis cacochymiam ex pravis & vitioſis cibis, aliis ex corruptela & putredine fieri ſcribit.

Cauſa primaria & principalis hujus mali, eſt ventriculi ſumma imbecillitas, item viſcerum naturalium, hepatis, lienis, & venarum meſaraicarum obſtructio, atque labefactatio, quæ omnia ægro accidunt, io Meliceria præcipuè, propter doloris vehementiam atque diuturnitatem, inprimis ſi malum partes corporis quæ ſub umbilico ſunt, occupaverit, quemadmodum capite quinto dixi. Propter doloris eujus vehementiam non tantum vigiliæ, & inquietudines ſuperveniunt, verùm etiam operationes omnes naturales, quæ dormiendo perficiuntur, retardantur. Somnum enim ad concoctionem plurimùm conferre, teſtatur Galenus multis in locis, præcipuè lib. 1. de alimentis cap. de tritico, ubi hæc habet verba. Quod autem rurum plerique, qui ſe confecerunt laboribus, minus à pravis cibis læduntur, in cauſa eſt, quod iis ſomni ſunt profundiores, quæ res ad coctiones multum ipſis adfert momenti. Et lib. 4. de tuenda ſanitate. Nihil æquè concoquit, aut malos ſuccos diſcutit, ut ſomnus, inter dormiendum itaque non ſolùm cibus in ventriculo concoquitur, & in chylum convertitur, verùm etiam fit ſeparatio & tranſmiſſio chyli ad hepar. Ubi ſecunda perficitur concoctio, ſegregatio item excrementorum & ad omnes partes corporis ſanguinis diſtributio. In quibus demum fit tertia & ultima concoctio & ſegregatio, ita ut optimus ſanguis in nutrimentum partium cedat, excrementitius verò humor veluti excrementum, per poros, emunctoria, aliqua ad id deſtinata loca expellatur. Ex his manifeſtum fit, dolorem præcipuam eſſe cauſam, cur pravi humores in ægris, Ichore laborantibus generentur. Cùm enim propter ipſius violentiam, & vigiliarum diuturnitatem, concoctiones, ſegregationes & diſtributiones non perficiantur, corrumpitur cibus in ventriculo, & Chylus ſemicoctus ad venas meſaraicas, & hepar ipſum à chylo iſto crudo, craſſo & ſemicocto obſtruuntur, inde febres, ſcirrhi hepatis, & lienis, calculi renum, veſicæ, aliarumque corporis partium, icteritia item & hydrops ſubſequuntur.

Cacochymiam quoque procreat & adauget prava victus ratio. Inprimis autem adverſiſſima ſunt omnia, quæ difficulter coquuntur, & chylum viſcoſum reddunt, qualia ſunt extremitates animalium, caro ſalita & fumo exſiccata, legumina, caſeus & ſimilia. Cacochymiam quoque adaugent decocta traumatica ſive vulneraria; propter inſignem enim vim exſiccandi, quâ prædita ſunt, materiam viſcidam in viſceribus exſiccant & indureſcunt, uti cap. 7. fuſius dictum fuit.

Cacochymia autem ſemper præcedit cachexiam, de qua Cœlius Aurelianus lib. 3. de morb. Chron. c. 6. hæc habet verba. Cachexia nomen ſumpſit à corporis habitu malo, Cacian enim vitium vel vexationem Græci vocaverunt, hexin habitudinem. Quum enim viſcera naturalia ut antea dixi, officio ſuo fungi non poſſunt, ſanguinem quinetiam ad nutritionem aptum, procreare non poſſunt, fit ut excrementa & ſuperfluitates quamplurimæ generentur. ſequiturque primò Cacochymia, hoc eſt, humorum vitioſa qualitas, quæ ſi non tollatur, in cachexiam tranſit, quæ ſic cognoſcitur. Calor cutis ſubalbidus, aliquando etiam plumbeus eſt, tardus ac piger fit motus corporis, cum inflatione inani. Aliquibus etiam ventris fluor, cum febricula latente, quæ circa veſperam magis augetur, ſupervenit, pulſus creber ac denſus, anguſtia pectoris & cibi faſtidium adeſt, & plerumque omnes à carne recenti abhorrere ſolent. Nonnulli vinum, alii magis aquam puram appetunt. Urinæ ut plurimum crudæ conſpiciuntur.

Porrò

Porrò quum cacochymia principium ſit graviſſimorum morborum, & pleturnque in icteritiam & hydropem tranſeat, uti ſuperius dictum fuit, videat Chirurgus, ne quicquam eorum, quæ neceſſaria ſunt, intermittat, ut itaque Medicum aliquem doctum, & in operibus Medicis exercitatum, in conſilium advocet, etiam atque etiam neceſſe eſt. Id tamen quia ubique locorum & præſertim in caſtris fieri non poteſt, in gratiam & ægrorum & Chirurgorum pauca hæc adſcribere volui, quæ ut benevolus lector benignè interpretari velit, ſummoperè rogo.

A victus autem ratione curatio inchoanda eſt, quæ talis eſſe convenit, ut non ſolùm corpus nutrire, verùm etiam loco medicamenti inſervire poſſit. Aer, ſi fieri poteſt, temperatus ſit, ad calorem & ſiccitatem aliquo modo vergens, adverſiſſimus eſt frigidus, non ſolum enim poros claudit, & perſpirationem impedit, ſed & membrum, nervoſaque omnia, quæ antea ab Ichore excruciata fuere, debilitat. Præcipuè ſi ùlcera adfuerint. Teſtatur id Hippocrates multis in locis, præcipuè l. 5. aph. 17. 18. & 20. Aer præterea ſummè calidus, quia ſanguinem & humores acres efficit, & inſitas facultates & vires partium diſſolvit, viſcidamque materiam viſceribus incluſam exſiccat, obſtructioneſque magis magiſque adauget, vitandus eſt. Quoad cibum, perpendendum eſt primò, ventriculum, omniaque viſcera nutritioni inſervientia propter præcedentes dolores, vigilias, & æſtum febrilem, ad ſummam labefactionem & imbecillitatem redacta eſſe. Abſtineat itaque æger ab omnibus, quæ difficulter concoquantur & ſuccum crudum craſſumque generant, qualis eſt panis ſine fermento, omniaque in ſartagine, butyro aut oleo frixa. Noxia quoque eſt caro bubula & porcina ſale condita & in fumo ſiccata, caro item ferina præcipuè leporina, Cervina, Urſina, aprina, & avium in aqua viventium, caſeus item, lac & lacticinia omnia, præter butyrum. Piſces ſalſi, & qui in ſtagnis & limo vivunt. Adverſiſſima ſunt legumina omnia, jure tamen lentium & piſorum uti poterit æger, ut poſtea dicam. Ab acetariis quoque & fructibus crudis & horariis abſtineat. Nutrimenti enim nihil, multùm verò excrementi procreant.

Secundò abſtineat æger ab omnibus, quæ inſigniter & præter modum ſanguinem & humores excalefaciunt & adurunt, hujuſmodi enim, ſive medicamenta ſive alimenta fuerint, non ſolùm alvum ſiccam reddunt, verùm etiam humores viſcoſos, in venis meſaraicis, & hepate infarctos exſiccant, omniumque viſcerum obſtructiones magis magiſque adaugent. Sunt autem illa inprimis ſalſamenta omnia, uti quoque aromata, & præcipuè calida uſque in tertium & quartum gradum, qualia ſunt piper, zinziber, garyophylli, cardamomum, piper ut vocant Hiſpanicum, allium quoque, porrum, cepæ, raphanus, & ſinapi, niſi in exigua quantitate fuerint ſumpta; nocent; inter aromata conveniunt cinamomum, macis, nux moſchata, & crocus.

Tertiò conſultè caveat æger, ne glutinoſis utatur cibis, ex viſcoſis enim cibis viſcoſus provenit chylus, qui poſtea venis tam Lacteis, quam hepatis includitur, omniumque viſcerum obſtructiones adauget. Extremitates itaque & inteſtina animalium omnium, uti quoque caro vitulina & agnina (mucilaginoſo enim ſucco prædita ſunt) piſces abſque ſquammis, aut qui in ſtagnis vivunt, caſeus, lac & lacticinia; præter butyrum in omnibus morbis longis, minimè conveniunt. Quapropter non video, quomodo hujuſmodi alimenta viſcoſa, præcipuè extremitates animalium, abſque inſigni detrimento in fracturis oſſium ægris offerri poſſunt. Ex eis enim chylus viſcoſus generatur, qui venas Meſaraicas & hepat ipſum obſtruit. Sanguis verò, qui ex ipſo producitur, quia viſcoſus eſt, nonniſi cum difficultate pro nutritione partium diſtribuitur, imminuto itaque calore nativo propter penuriam alimenti, ſanguis ille viſcoſus in venis putreſcit, variaque ſymptomata procreat. Cujus rei exemplum annotatione dignum vidi. Nobili cuidam Juveni, & optimo corporis habitu prædito, ex familia Helvetica haud obſcura oriundo, cum anno 1608. in Gallis os femoris in medio confractum & comminutum fuiſſet, cum ingenti contuſione & dilaceratione muſculorum, per multos menſes lecto affixus permanſit. Interim à Medico quodam docto, Chirurgo quin etiam doctrina & experientia claro, curatus fuit, & quidem ex arte, & eâ quâ potuit, diligentia. Interim tamen, ut de graviſſimis ſymptomatibus, quæ ab initio morbi ſupervenerunt, taceam, poſt multos etiam menſes, ne dicam annos, propter obſtructiones graviſſimas hepatis & lienis, quas in morbo contraxerat, diverſis & & graviſſimis affectibus, ſcirrhis videlicet hepatis & lienis, febribus tertianis & quartanis, icteritia & ſimilibus excruciatus fuit. Ego tandem cum in conſilium adhibitus fuiſſem, & multa tam externa quàm interna præſidia adhibuiſſem, & thermis piperinis alia quoties uſus fuiſſet æger, reſtitutus fuit, & in hunc uſque annum 1630 bona valetudine fruitur. Præcipuam autem cauſam obſtructionis viſcerum tantorumque graviſſimorum ſymptomatum, ad uſum alimentorum viſcoſorum referendum eſſe arbitror. Per menſes enim novem & decem quotidie cibis viſcoſis uſus fuerat. Quapropter ægris meis nutrimentis viſcoſis ſemper interdixi, nihilominus tamen fracturas multas & quidem maximas, etiam in magnatibus, feliciter, & cum laude curavi. Hæc obiter, & præter inſtitutum, in gratiam tyronum monere viſum fuit. Plura videat Lector Obſ. 92. Cent. 1.

Quartò videat æger, ut ab omnibus cibis, facilè putreſcentibus abſtineat, uti ſunt fructus horarii, videlicet Ceraſa dulcia, pruna recentia, perſica poma, cucurbitæ, melones, uvæ recentes, muſtum, & hujuſmodi, qui concoctionem ventriculi impediunt, calorem nativum debilitant & imminuunt, ſuccumque crudum & putridum procreant.

Poſtremò danda eſt opera, ne cibus aut potus cacochymicorum ſit aſtringens & exſiccans, hujuſmodi enim non ſolum alvum ſiccam reddunt, verùm etiam vias conſtringendo, materiamque viſcidam in viſceribus exſiccando, obſtructiones adaugent, hujuſmodi autem ſunt legumina, caro ferina, de quibus in prima claſſe quoque dictum fuit, Nuces quin etiam, amygdalæ, caſtaneæ, meſpila, Corna, pruna ſylveſtria, ſorba, uvæ, & fructus omnis immaturus. Farina quoque avenacea, apud nos uſitatiſſima, propter torrefactionem, quia inſigniter exſiccat, minimè convenit. Cotonea autem etſi aſtringunt, poſt paſtum tamen ſumpta ſummoperè conveniunt, Ventriculum enim corroborant, & digeſtionem promovent. Utatur itaque æger cibis, quæ facilè concoquuntur, ſuccum quin etiam laudabilem procreant, neque excrementorum proventum faciant. Hujuſmodi ſunt carnes recentes, veluti bovina, vervecina, item caro Gallinarum, pullorum, alaudarum, columbarum, perdicum, ficedularum & avium in arboribus degentium. Conveniunt quoque ova recentia & ex ipſis præparata edulia. Cum carne coquendæ ſunt herbæ, quæ intemperiem hepatis corrigunt. Quapropter ſi intemperies internarum partium adfuerit

fuerit calida, tunc lactuca, endivia, Cichorium, ſpinachia, Cerefolium, & portulaca conveniunt. Sin calor nativus viſcerum propter vehementiam ac diuturnitatem morbi proſtratus fuerit, reſocillandus eſt eis, quæ mediocriter calefaciunt, quapropter ſalvia, roſmarinus, Majorana, folia, & baccæ lauri, mentha, betonica, & hujuſmodi cum carne cocta, conveniunt, Macis quoque, Crocus, Cinamomum, nux moſchata, cortices arantiorum & citronum cibis additæ, calorem innatum refocillant. Inſtaurant quoque calorem innatum, & humidum radicale adaugent Vitella ovorum, ſi in juſculo carnis diſſolvantur. Etiamſi legumina nutrimentum craſſum reddant, juſculo tamen piſorum & lentium, cum butyro recenti, ſale, & nonnihil macis vel croci, cocto, uti poterit æger, uti quoque cremore hordei, & avenæ decorticatæ. Conveniunt & ſorbitiunculæ ex vitellis ovorum, cum vino & aquæ præparatæ, addito ſaccharo, Cinamomo & croco; tempore Veris holuſcula herbarum recentium, veluti Cerefolii, fœniculi, ſpinachiæ, betonicæ, foliorum orticæ, & ſummitatum ſambuci, præparata maximo cum fructu ægro in prima menſa aut (quod magis mihi probatur) per horam unam aut alteram ante prandium exhiberi poterunt. Diuretica enim ſine damno cibis vix permiſceri poſſe, alibi demonſtravimus. Summoperè quoque convenit ſuccus, qui ex perna vervecina, in veru percocta, & cultro hinc inde pertuſa & compreſſa, effluit. Vires enim labefactatas inſtaurat, & humidum radicale adauget, præcipuè ſi nonnihil vini, parumque aquæ Cinamomi ſine vino diſtillatæ, admiſcueris.

Si æger magnoperè acetaria appetit, poterit per intervalla uti cichorio, cerefolio, fœniculo, aſparago, lupulo, mentha, gemmis geniſtæ conditis, & capparibus. Ab eis verò quæ inſigniter refrigerant veluti ſunt lactuca, portulaca, & cucumeres & melones abſtineat.

Bibat vinum album, tenue & quàm optimè defecatum. Si generoſum fuerit, diluatur aquâ aliquâ appropriata, aut quod efficaciùs, decocto veronicæ, ſaccharo, & Cinamomo aromatizato. Si Cerevisia uti voluerit, aut eis in locis, in quibus nihil præter Cerevisia pro potu utuntur, conſtitutus fuerit æger, videat ut illa ſit bene cocta & defœcata, non nimis generoſa, vetuſta vel acida. Vinum ſecundarium, uti quoque potus qui ex prunis & pomis ſylveſtribus, uvis immaturis, & granis oxyocanthæ fit, propter aſtrictionem ultra modum nocet, ſi ſitis maximè & vires proſtratæ fuerint bibat æger lac amygdalarum, non tantum enim ſitim reſtinguit, verùm etiam viſcera humectat & egregiè nutrit. Renerus Solinander magni nominis Medicus in conſilio 6. ſect. 3. pro cachectico, vult ut quarta vel quinta, vel etiam ſexta pars amygdalarum ſit amara, & rectè quidem, ita enim lac magis fiet medicamentoſum, quandoquidem abſtergit & mundificat præcipuè, ſi, ut ſuadet Solinander, cum jure furfurum macrorum præparatum fuerit. In fine menſæ pomis aut piris coctis ſacchato, aniſo, aut fæniculo aſperſis, uti poterit. Conveniunt quoque Cydonia cocta, & ſaccharo parumque Cinamomo aromatiſato aut Miva Cydoniorum ſine ſpeciebus, vel ſumat cochleare unum pulveris noſtri peptici ſtatim à paſtu.

R. *Panis albi toſti* ℥ij.
Pulpa Cydoniorum exſiccatorum
Cinamomi optimi
Pelliculærum interiorum ventric. gallinarum
Seminis aniſi &
Coriandri præparati an. ʒij.

Miſce, & fiat pulvis. Hæc de cibo & potu. Porrò quia exercitatio digeſtionem promovet, exiguos meatus expurgat, & excrementa expellit, utilius eſt, teſte Galeno de tuenda valetudine lib. 2. eam ante cibum adminiſtrare, dummodo mediocris ſit, nec laborioſa. Vult autem Galenus duplicem concoctionem, videlicet eam quæ fit in ventriculo, & eam quæ fit in vaſis ſanguinis peractam eſſe, ac denuo tempus cibandi inſtare. Poſt paſtum tamen modicè quoque corpus exercere convenit. Modica enim exercitatio, poſt ſumptum cibum calorem nativum excitat & adauget, & concoctionem promovet. Si verò æger propter debilitationem partium, corpus deambulando aut equitando exercere non poteſt, frictiones ſunt adminiſtrandæ. In ſomno & vigiliis modus quoque eſt ſervandus. Intempeſtivæ enim vigiliæ concoctiones omnes impediunt, cerebrum ſiccant, mentem perturbant, & humidum radicale abſumunt. Contra ſomnus immoderatus calorem nativum obtundit, & multos humores crudos gignit, corpuſque ignavum reddit. Paſſiones animi quoque veluti ſunt ira, metus & mœſtitia, æger quantum fieri poteſt, vitabit. Præter hæc operam quoque dabit, ut alvus quotidie ad minimum ſemel reſpondeat, id ſi naturæ & ciborum beneficio non fiat, ſollicitanda eſt prunis laxativis vel clyſtere lenitivo cap. 19. præſcripto. Vel imponatur ſuppoſitorium ex melle & ſale coctum. Summoperè quoque conveniunt pilulæ ſequentes. Partes enim nobiles corroborant, obſtructiones viſcerum tollunt, materiam viſcidam incidunt, attenuant & alvum lubricam reddunt.

R. *Aloes puriſſima & ter aut quater ſucco gratiola impregnata iterumque exſiccata* ℥j.
Rhabarbari Electi ʒij.
Turbith. gummoſi
Cremoris tartari an. ʒj.
Gummi Amoniaci puriſſimi & diſſoluti in aqua cinamomi ʒiiij.
Confect. Alkermes ʒj.
Ol. Cinamomi ℈ß.

Syrupi roſati ſolutivi compoſiti cum Rhabarbaro, Agarico & Senna q. ſ. Miſce fiatque maſſa, de qua æger (ſi tantummodo alvum duram lubricam reddere cupit) ſumat à granis 15. uſque ad ℈j. aut drachmam ſemis, per duas horas poſt cœnam. Sin ampliorem evacuationem habere cupit, ad ℈ij. aut ʒj. deglutiet, ut poſtea dicetur. Hæc de victus ratione.

Sic inſtituta optima victus ratione corpus quantum fieri poteſt à pravis humoribus expurgandum eſt, verùm enimvero quia materia peccans in cacochymia tenaciſſimè viſceribus inhæret, difficulterque ſuo loco movetur, juxta mentem Hippocratis lib. 1. Aphoriſmo 22. coquenda & præparanda eſt apozemate aliquo convenienti, ante omnia tamen vias communes ſequenti lenitivo expurgabis.

R. *Radicum polypodii q. Liquiritia*
Cichoris an. ʒß.
Corticum interiorum radicum frangula ʒj.
Veronica
Florum cordialium. an. p. ß.
Sem. Aniſi ℈ij.
Foliorum ſenna ʒi. ß.

Incidantur, contundantur, coquanturque in aqua, ut colatura redeat ad uncias duas in quibus diſſolve

Elect. diacarthami, &
Diaphenici cum Rhabarb. an. ℈ij.
Cremoris tartari ℈j. ß.
Syr. de cichorio cum Rhabarbaro ℥r.

Miſce fiat potio, detur in crepuſculo matutino, cum

cuſtodia,

cuſtodia. Poſtridie, aut tertio die à purgatione, ſi plethora adfuerit, & vires permiſerint, vena incidenda eſt, idque ex cubito ejuſdem lateris de quo æger præcipuè conqueritur. Si menſes, aut hæmorrhoides ſuppreſſæ fuerint, venæ ad malleolos incidendæ, aut applicentur ſanguiſugæ venis hæmorrhoidalibus. Sin tamen maxima adfuerit virium omnium proſtratio atque imbecillitas, venæ ſectio omittenda, & ad humorum concoctionem progrediendum eſt, ubi ſequens convenit apozema.

R. *Corticum interiorum, & flavarum*
Radicum frangulæ ℥j.
Radicum polypodii q. Liquiritiæ
Lappatii acuti an. ʒiij.
Aſparagi
Cichorii
Fœniculi, & petroſelini an. ʒij.
Herbarum & florum betonicæ
Veronicæ, Cuſcutæ, ſcabioſæ an. M. ß.
Trium florum cordialium &
Geniſtæ an. p. j.
Seminis aniſi
Fœniculi an. ʒij.

Coquantur in ſ. q. aquæ puriſſimæ, ut Colatura redeat ad ℔. iij. Clarificetur & dulcoretur Syrupo de quinque radicibus q. ſ. hujus apozematis bibat æger per dies tres ad uncias duas in aurora, totidemque per horas duas ante cœnam.

Poſtea accipe de eodem apozemate ℥xij. In quibus infundantur, macerentur & coquantur ſ. a. ſequentia.

Foliorum ſennæ ℥j.
Rhabarbari ʒiij.
Agarici recent. trochiſcati
Cremoris tartari ʒj. ß.
Cinamomi electi ℈ij.

Maneant in infuſione & loco tepido per horas xii. deinde poſt unam aut alteram ebullitionem fortiter exprimantur addanturque,

Syrupi de Cichorio cum rhabarb. ℥ij.
Aquæ Cinamomi ſine vino diſtillatæ ʒj.

Miſce fiat potio purgans pro quatuor doſibus in aurora ſumendis, cum cuſtodia. Si primus hauſtus ſufficienter operatus fuerit, alternis ſaltem diebus medicamentum ſumatur, aut doſis diminuatur, ut vires conſervari poſſint. Quod ſi nimis ſegniter ſucceſſerit operatio, poſtrema doſis acuenda eſt drachma unâ Diacarthami, aut Diaphœnicone cum rhabarbaro. Sic ſatis purgato corpore, poterit æger per dies aliquot quieſcere, poſt paſtum tamen nonnihil de ſuo pulvere peptico ſumere, deinde apozema præſcriptum iterandum eſt. Quod ſi apozema ingratum fuerit ægro, ſoleo ſequens præparare juſculum; quod propter ſingulares operationes tum in morbo regio, tum in reliquis omnibus obſtructionibus viſcerum, Juſculum Regium appello.

R. *Rad. Apii* ʒij.
Petroſelini
Fœniculi an. ʒiiij.
Paſſularum exacinatarum ℥j.
Croci ℈j.
Macis ℈ß. Incidantur omnia & caponi aut Gallinæ, cui collum, pedes & alæ abſciſſæ ſunt, infarciantur. Coquantur in aqua, donec caro ab oſſibus ſeparata, & juſculum ad doſes ſex conſumptum fuerit. Caro cum ſuo farcimento fortiter exprimatur, & fiat Colatura, addito ſale, quantum ſatis eſt; ſumat æger per duas horas ante prandium, quantum libuerit. Addo quoque nonnunquam nonnihil Cremoris tartari, aut ſalis noſtri deoppilativi, ex Cichorio, fœniculo, petroſelino, Hypericone, Eupatorio, & ſimilibus herbis & radicibus aperitivis confecti. Si ſubacidus ſapor ægro gratus fuerit, nonnihil vini aut aceti ſambucini admiſceri poterit. Si proſtratio virium fuerit maxima, addatur nonnihil aquæ Cinamomi ſine vino diſtillatæ. Juſculum hoc Excellentiſſimum eſt medicamentum, ſimul & nutrimentum in cacochymicis, quo ego ſæpiſſimè maximo cum fructu ægrotorum uſus fui. Si ægro vinum aliquod aperitivum gratius fuerit, ſequenti uti poterit.

R. *Rad. Aſparagi*
Bruſci
Ebuli
Fœniculi an. ʒj.
Cinamomi electi ʒij.
Macis ℈j.
Herb. Betonicæ
Agrimoniæ &
Veronicæ an. M. ß.
Centaurii minoris,
Abſinth. Pontici,
Card. benedicti an. p. j. Incidantur & contundantur fiatque nodulus, cui affunde vini albi & optimè depurati ℔ ij. De hoc vino bibat æger ad uncias tres aut quatuor, tribus horis ante prandium. Interim autem dum æger utitur aperitivis prædictis, ſubinde leniter leviterque expurgandum eſt corpus. Ubi ſyrupum de Rhabarbaro à Solinando tantopere celebratum, convenire, ſæpiſſimè vidi.

R. *Rharbari optimi* ʒvj.
Fol. Sennæ Alexandrinæ drach. 10.
Mechoacan. albiſſ. ℥ß.
Flor. Violarum recentium,
Fl. Prunorum ſylveſtrium, ſi haberi poſſunt, vel cotoneorum an. p. ß.
Cinamomi acuti interioris ʒj.
Zinziberis albi ℈ij. ß.
Aq. Betonicæ
Cichorii
Buglоſ. diſtillatæ in balneo Mariæ an. ℥4.
Rhabarb. & Mechoac. pulveribus irroratis aqua Cinamomi, infundantur omnia ſ. a. per noctem. Manè ebullitione & expreſſione facta, colentur & cum ſacchari albiſſimi ℥. quinque vel ſex Syrupi roſat. ſolut. ℥ij. Miſce fiat ſ. artem ſyrupus. Detur ad uncias duas in exiguo hauſtu juris pulli non pinguis, cui paucæ paſſululæ demptis gigartis, pauca folia roſmarini & macis tantillum incocta ſint, bibat.

Cæterùm præter victus rationem & purgationem pravorum humorum, partes nobiles ſummo ſtudio corroborandas eſſe, ratio ipſa ſuadet. Quia enim in præcedenti morbo propter vehementiam & diuturnitatem doloris, æſtum item febrilem, vigilias & decubitum, humidum radicale abſumptum, calor quin etiam nativus proſtratus, & proinde facultates omnes mirum in modum imminutæ fuerunt, niſi refocillentur, fruſtra medicamenta adhibentur. Eſt enim robur naturæ, quod medicamentum ex potentia in actum vertit. Corroborabis autem inprimis viſcera, ſi præſcriptam optimam victus rationem, obſervaveris, & pravos noxioſque humores (ex quibus continuò putridi vapores aſcendunt, facultateſque omnes afficiunt) uti antea ſatis dictum fuit, evacuaveris: ſine quibus corroborantia omnia nullius erunt momenti. Corroborat ventriculum & viſcera nutritioni inſervientia pulvis pepticus, antea præſcriptus. Aut:

R. *Diacurcumæ*
Diarrhodonis Abbatis
Aromatici roſati an. ʒj.

Sacchari

Sacchari diſſoluti in aqua Cichorii ʒi.ij.
Miſce, fiantque tabellæ addendo ol. Cinamomi ℈ß. de quibus utatur æger aliquoties in die, præcipuè ante & poſt prandium & cœnam, ad drachmam unam aut duas. Aut detur ſequens Electuarium.

R. *Spec. Aromat roſati.*
Diacurcumæ an. ʒj.
Cinamomi electi ʒj. ß.
Corticum Citronum &
Rad. *Cichorii conditarum an.* ℥j.
Cum ſ. q. Syrupi conſervæ Corticum Citronum fiat Electuarium, de quo ſumat æger ad magnitudinem nucis juglandis, ter aut quater in die,

Aut:

R. *Conſervæ florum betonicæ*
Roſmarini
Salviæ,
Majoranæ an. ℥ß.
Specierum Dianthos ℈iiij. cum Syrupo de betonica fiat Electuarium.

Aut:

R. *Spec. de gemmis*
Lætificantis Galeni an. ℈ij.
Confectionis Alkermes &
De hyacintho an. ʒj.
Conſervæ florum bugloſſæ
Borraginis & Meliſſæ an. ℥ß.
Cum Syrupo Conſervæ Corticum Citronum fiat Electuarium. Sumatur ut præcedentia. Hæc de Internis. Nec omittenda ſunt externa; ideò ſi propter dolorem & vigilias caput labefactatum, & defluxionibus obnoxium factum fuerit, præter optimam victus rationem & purgantia, etiam per intervalla cucurbitulæ ſcapulis applicentur. Quod ſi catarrhus ut ſæpiſſimè fit, cum impetu ad oculos aut pulmones defluxerit, ſetaceum in Vertice, aut fonticuli in brachiis efformandi ſunt, Cucupha quoque ex ſequentibus parari poterit.

R. *Rad. Iridis Florentinæ* ʒij.
Styracis Calamitæ,
Benzoini,
Maſticis,
Olibani an ʒj.
Roſarum rubrarum,
Summitatum Majoranæ &
Flor. *Betonicæ*, *an.* ℈ij.
Moſchi ℈ß.

Incidantur & contundantur omnia groſſo modo pro cucupha intertexta, ut artis eſt.

Corroborat ſequens linimentum, ſi carpi, & regio cordis eo inungantur.

R. *Ol. Roſacei fragrantiſſimi* ℥ß.
Ol. Cinamomi ℈ß.
Ol. Corticum Citronum ℈j. *Miſce. Aut:*
R. *Aq. Boraginis*
Bugloſſæ, roſarum & Meliſſæ
Aq. *Cinamomi an.* ℥j.
Acet. roſacei ℥ß.
Confect. Alkermes,
Spec. *Diamoſchi dulcis an.* ʒj.
Croci &
Caphuræ an. ℈j. Miſceantur, fiatque Epithema, Carpis autem tantummodò in eo imbutis pulvillis, applicetur tepidè. Mediantibus enim arteriis, vis ipſius facilè ad cor perveniet. Si quis tamen de hoc epithemate regioni cordis applicare voluerit, non errabit, videat tamen, ut linteis calidis cooperiatur, frigus enim pectori & ſpiritibus vitalibus nocentiſſimum eſſe, omnes ſciunt practici. Ventriculum roborat & concoctionem promovet ſequens linimentum.

R. *Olei maſticis, & menthæ an.* ʒvj.
Gummi tacamaacæ ʒij.
Terantur lentiſſimo igne & percolentur. Poſtea admiſce olei nucis Muſcatæ per expreſſionem ʒj. ß.
Ol. Garyophyllorum ℈j.
Miſce, fiat linimentum, quo regio ventriculi uſque ad umbilicum quotidie bis inungatur, & linteum calidum apponatur, aut applicetur ſequens emplaſtrum ſupra alutam extenſum.

R. *Gummi Tacamaacæ* ʒj.
Ol menthæ & maſticis an. ℥ß.
Diſſolvantur lentiſſimo igne, & per linteum colentur, poſtea admiſce pulv. nucis muſcatæ ʒij. Garyophyllorum.
Macis an. ʒj.
Miſceantur & cum cera nova q. ſ. fiat ceratum, applicetur ut dictum eſt.

Hepar corroborat, obſtructioneſque inſigniter tollit ſequens linimentum.

R. Unguenti deoppilativi Foëſii, Ol. lumbricorum an. ℥j. Miſceantur, fiatque linimentum, quo regio hepatis, totuſque venter præter regionem ventriculi inungatur bis in die. Secundam enim concoctionem mirum in modum promovet. Unguentum deoppilativum Foëſii ſequenti modo præparatur.

Capit. ſucci Apii,
Endiviæ,
Menthæ,
Abſinthii,
Petroſelini vulgaris,
Valerianæ an ℥ß.
Olei abſinthii,
Menthæ ana ſemilibram, Ceræ citrinæ quantum ſatis ſit. Miſce, & ad ignem fiat unguentum ſ. a. Viſcerum obſtructiones liberat, eoque crebrò in jecorariis utimur, additur quandoque pulveris calami Aromatici, ſpicæ nardi, ſing. drachma una & olei capparum aliquid.

Sunt qui hoc modo etiam parant.

Succi Ebuli ℥viij.
Succi Apii,
Petroſelini ſing. ℥iiij.
Succi Abſinthii, &
Iridis ſingul ℥v.
Ol. Communis ſelibram,
Ol. Abſinth. &
Chamomelini ſing. ℥vj.
Axungiæ anatis, &
Gallinæ ſing. ℥ij.
Ferveſiant omnia ſimul ad conſumptionem ſuccorum. Poſtea colentur, & cum cera alba & pauxillo aceti paretur unguentum. Hæc Foëtius de unguento ſuo aperitivo, quæ hic inſerere libuit, tum (expertus loquor) propter medicamenti præſtantiam, tum etiam quod optimus ille vir & de re Medica tam bene meritus, olim mihi cognitus fuerit. Ego ceram non addo, ut facilius altiusque ad ſubjectas partes penetrare poſſit.

Lien, ſi propter vehementiam atque diuturnitatem morbi labefactatum, & obſtructum fuerit, hypochondrium ſiniſtrum inungendum eſt ſequentibus.

R. *Ol. de capparibus &*
Rutacei an. ʒvj.
Ol. amygdal. dulcium ℥j.
Miſceantur.

Aut

R. *Succi cochlearia &*
Naſturtii aquatici an. ℥ij.
Ol. liliorum, amygd. amararum an. ℥ij.
Pinguedinis caponis & urſi an. ℥j.

Coquantur lentiſſimo igne ad conſumptionem ferè ſucci, in colatura diſſolve Amoniaci puriſſimi, & aceto ſcillino diſſoluti ʒvj. Ol. nucis Moſchatæ ℥ß. Miſce; ſi intemperies calida renum adfuerit, inungantur lumbi, os ſacrum, & regio renum linimento, antea capite de ardore urinæ deſcripto. Hæc de cacochymia, de qua nonnihil prolixè agere nolui. Eſt enim veluti ſcaturigo, ex qua Icterina, febres erraticæ, quartanæ, & quamplurima alia ſymptomata profluunt, de quibus omnibus ſi ſigillatim agere vellem, opuſculum hocce meum in immenſum opus excreſceret, & multa jam antea dicta, repetenda eſſent, quod lectori ingratum foret. Itaque ubi diligenter quis curaverit cacochymiam, reliqua ſymptomata facilè evitabit. Quod ſi tamen advenerint, Medicus conſulendus eſt.

Cap. 33. *De fungis in vulneribus articulorum creſcentibus.*

HActenus de ſymptomatibus internis, tam acutis quàm minus acutis agimus. Nunc de externis aliquid quoque annectam, inter quæ fungus inprimis ſeſe offert, plerumque enim in ipſo vigore morbi accidere ſolet. Eſtque corpus carnoſum, laxum, & ferè indolens, ex ipſo fundo vulneris erumpens. Bruno affectum huncce *Naclam*, Theodoricus *Napram*, & Bertapalia *Nattam* appellat. Ego cum Galeno *lib.* 1. de locis affectis, & 3. Epidem. affectum huncce fungum rectè appellari poſſe, exiſtimo. Quemadmodum enim fungi ut plurimum una nocte ex terra prorumpere ſolent, ita etiam excreſcentia hæc ſubitò, imò etiam plerumque una nocte ex ipſo vulnere propullulant atque excreſcunt. Præterea quemadmodum fungi ſunt laxi, molles & poroſi, veluti ſpongia. Fungi propter maximam humiditatem terræ creſcunt, ita etiam excreſcentia hæc carnea, propter ingentem affluxum humorum ex toto corpore ad partem læſam ſubitò propullulat, & quidem in tantam molem, ut plerumque non tantum totum vulnus adimplere, verùm etiam ipſius labia & margines obtegere ſoleat, uti ego in aliquibus vidi. In hoc tamen differunt, quod fungi ex putridis & corruptis terræ excrementis, hæc verò excreſcentia ex benignis ut plurimùm humoribus naſcantur, quemadmodum fuſiùs dixi obſervatione 36. Centur. 2. Porrò naſcuntur fungi in vulneribus articulorum, propter maximum quidem confluxum humorum, ex toto corpore, ſed ſummâ naturæ providentiâ & beneficio Dei. Cum enim nihil magis inimicum ſit nervis, quàm injuria aëris, præſertim frigidi, natura, quæ ſemper ſtudet, ut conſervare poſſit ſuum individuum, excreſcentiâ hacce nervos, aliasque partes nervoſas ſauciatas & detectas, veluti culcitrulâ plumeâ tegit atque cooperit, ne videlicet nervi, uti dixi, tum ab aëre, tum etiam inter curandum & abſtergendum vulnus, lædantur. Idem in vulneribus capitis, ubi membranæ cerebri detectæ ſunt, ſæpiſſimè accidiſſe memini, ut lector videre poterit Obſ. 14. & 15. Cent. 1. Solent autem fungos hoſce comitari dolores ingentes, inflammationes & plura alia ſymptomata, de quibus antea cap. 4. dictum fuit Hinc Chirurgi nonnulli commoti (exiſtimantes excreſcentias hasce cauſas eſſe ſymptomatum) eas forficibus, aut novaculâ abſcidêre, vel cauſticis abrodêre, non ſine ingenti damno & periculo ægri. Adaucta enim fuerunt ſymptomata omnia, præcipuè ab erodentibus, quorum acrimonia fungoſam hancce ſubſtantiam ad nervoſas partes detectas, facilè penetrare, eaſque lædere potuit. Ab initio itaque horum fungorum præſcripta Methodus, ratione hujus fungi, non eſt mutanda. Sed in debellandis reliquis ſymptomatibus, veluti ſunt dolor, inflammatio &c. progrediendum. Cum enim, ut ex præcedentibus colligitur, ſummo naturæ beneficio excreſcentia hæcce in commodum ægri ſit procreata, non eſt abſumenda ab initio, donec nervi parteſque nervoſæ carne ſatis fuerint tectæ, ut amplius ab externis injuriis lædi non poſſint. Sedato dolore, remiſſaque inflammatione, reliquiſque ſymptomatibus, ſi fungoſa excreſcentia non remiſerit, eis quæ exſiccant, deprimenda eſt, à lenioribus tamen incipiendum. Primò itaque ſequens pulvis, qui exſiccat, citra omnem tamen mordicationem, inſpergendus eſt,

R. *Rad. Iridis Florent.*
Angelica an. ʒiiij.
Ariſtoloch. rotunda, &
Corticum ligni guajaci an. ʒij.

Miſce, & in copia fungo inſperge, poſtea ſequens applica cataplaſma.

R. *Farina fabarum & Lupinorum an.* ℥iiij.
Fimi columbini ℥ij.
Pulv. Roſarum rubearum
Myrtillorum
Balauſtriorum
Abſinthii an. ʒij.
Salis Marini ℥ij. Cum lixivio ſimplici, fiat cataplaſma, applicetur calidè bis in die, inſperſo prius pulvere prædicto, & filamentis adeò contecto, ut nihil humiditatis à cataplaſmate ad fungum pervenire poſſit, ne propter acrimoniam Cataplaſmatis fungus irritetur. Hoc per dies aliquot applicato pulvere, ſi fungus non flacceſcit atque imminuitur, accipe prædicti pulveris ʒij. cui admiſce Aluminis uſti ℈j. vitrioli uſti, & pulv. Mercurii præcipitati, rectificati, & loti an. ℈ß. Miſce & inſperge, uti dictum, cum applicatione Cataplaſmatis. His remediis ſemper fungos in articulorum vulneribus feliciter ſanavi. Quomodo verò in fungis cerebri ſit procedendum, videat lector Obſer. 15. Centur. 1.

Monitos autem velim eſſe Juniores Chirurgos, fungos in articulis, uti etiam qui ex denudatis meningibus cerebri prorumpere ſolent, etiamſi non illicò & ſubitò, ſed pedetentim re rocedant, nequaquam tamen erodentia, multò minus ſeptica applicanda eſſe, ea enim in vulneribus capitis mortem accelerarent. In vulneribus verò articulorum, dolores, inflammationes, aliaque graviſſima ſymptomata de novo excitarent, curationemque retardarent.

Cap. 24. *De atrophia poſt Ichorem aut Meliceriam acrem articulorum exulceratorum, ejuſque curatione.*

QUia plerumque Ichorem & Meliceriam acrem articulorum exulceratorum, atrophiam ſequi videmus, non abs re eſſe duxi, ſi in gratiam tyronum Chirurgiæ, de ea hîc quoque aliquid annecterem. Eſt autem Atrophia, ut docet Galenus, de ſymptomatum cauſis libs. 3. privatio circa nutritoriam actionem, ac deficiens nutritio. Eſtque vel univerſalis

vel

vel particularis. *Univerſalis* eſt, quando totum corpus contabeſcit, extenuatur & abſumitur: *particularis*, quando aliqua ſaltem pars ita afficitur: utramque poſt Ichorem accidere poſſe, ſæpiſſimè mihi in praxi videre contigit, uti poſteà exemplis demonſtrabo. Fit autem quando vel totum corpus, vel ſaltem pars aliqua, ſanguine, ſucco & ſpiritibus ad ſui nutritionem & vitam requiſitis privatur, idque in Ichore acri, ex articulis profluente, hoc modo fit. Quotieſcunque propter doloris vehementiam ac diuturnitatem, propter vigilias item, inquietudines & febris vehementiam, interna viſcera, intemperie calida vehementer diu (uti ſæpiſſimè fit in hoc morbo) moleſtantur, afficiunturque, ventriculus, hepar, lien, ac reliquæ partes, concoctioni primæ inſervientes, imbecilles fiunt, ita etiam, ut plerumque propter diuturnitatem morbi & prædictorum ſymptomatum vehementiam, meſenterium, hepar ac lien, non ſolùm imbecilles fiant, verum etiam plerumque in ſcirrhum indureſcant. Ex imbecillo itaque ventriculo chylus ſemicoctus, craſſus & imperfectus ſequitur, is cum ad venas meſaraicas & hepar pervenerit, obſtructiones ſanguinemque craſſum, viſcoſum, & ad nutritionem partium ineptum gignit, propter craſſitiem enim & viſcoſitatem, quam habet, ad vias illas anguſtiſſimas, venas capillares, & partes extimas & muſculoſas permeare non poteſt; contabeſcunt itaque partes, ſequiturque atrophia univerſalis, uti videmus accidere tum in morbis Chronicis, tum etiam in acutis, & Ichore acri articulorum, ſi in longum tempus profluxerit. Vidi id in quadragenario quodam cive Lauſannenſi, Claudius nomine, cujus mentionem quoque feci capite primo. Ille enim cum ab initio morbum neglexiſſet, tandem propter doloris reliquorumque ſymptomatum vehementiam in maximam cacochymiam incidit. Inde ſequuta eſt atrophia univerſalis, ita ut oſſa vix cute obtegerentur. Ex qua nunquam perfectè ſanari potuit. Erat enim pauper, non habens unde requiſitam victus rationem obſervare potuiſſet. Vixit quidem per annos aliquot, ſed miſerè claudicans per totam vitam.

Anno 1622. juvenem Bernenſem 12. annorum, Jacobum, Dn. Jacobi Habreuteri p. m. Filium, Ichore acri circa talum tam graviter laborantem, ut barbitonſor, cui curatio demandata fuerat, ipſum pro deplorato reliquerat, curandum habui. Ille ſimiliter propter ſymptomatum vehementiam in tantam atrophiam incidit, ut corpuſculum ſuum univerſum potiùs ſceleton, quàm vivum corpus præ ſe ferret. Maximo cum labore tandem à me ſanitati reſtitutus fuit. Ex atrophia quoque propter juvenilem ætatem, optimamque, quam obſervare potuit, victus rationem, convaluit, & nunc ſine ulla ferè claudicatione incedit, currit ac ſaltat. Quid non poteſt juvenilis ætas? Sed de hoc ægro alibi fuſius. Fit quoque atrophia univerſalis, quando pancreas indureſcit. Impedit enim quo minus chylos ex meſenterio per venam portam ad hepar pertranſire poſſit, uti Lector videre poteſt Obſ. 70. Cent. 1.

Atrophia particularis propter defectum atque penuriam ſanguinis & alimenti, membro quoque alicui peculiari accidere poteſt, reliquo corpore exiſtente integro, varias ob cauſas, inprimis verò ſi dislocationes circa magnas juncturas, veluti coxas & humeros, ſive ex cauſa interna, ſive externa acciderint; & in ſitum naturalem repoſitæ non fuerint. Tunc enim caput oſſis, extra locum ſuum delapſum, venas, per quas ſanguis defluere ſolebat, comprimit; inde brachium aut crus, nutrimento ſuo deſtituitur & contabeſcit. Si tuberculi duri, aut ſcirrhi circa majora vaſa, vel ſi inflicto vulnere abſciſſa aut præter modum arctè ligata fuerint, idem accidere ſolet. Atrophia verò poſt Ichorem acrem articulorum accidit, non quidem ob dislocationem, ſed primò, quia vena aliqua magna ab ichore iſto acri, ex vulnere circa coxam aut humerum effluxo, eroſa fuerit. Secundò, quando ſeroſa illa materia ex corpore ad genua, pedes aut manus, cum impetu & in copia fluit, fit plerumque ut ſubtiliores partes ultrò ad pedes, vel manus perfluant, quicquid autem craſſum, vel viſcoſum eſt, circa humeros aut coxas remaneat, viasque, per quas alimentum fluere ſolet, obſtruat. Tertiò fit atrophia poſt Ichorem acrem, quando pars affecta propter ſummam imbecillitatem nutrimentum non attrahit, attractum non ſatis rectè concoquit, minus in nutrimentum convertit. Quartò accidit atrophia; quando pars aliqua corporis, puta brachium, aut crus, uti ſæpiſſimè fit hoc morbo, diu non movetur, motu enim partes corporis impingueſcunt. Teſtatur id Hippocrates lib. de Artic. his verbis: *Omnia quæ in corpore ad uſum facta ſunt, ſi quis moderatè ipſis utatur, & in his laboribus exerceat, ad quos ſingula ſunt aſſueta, ſic quidem ſana ſunt, & augeſcunt, & probè conſeneſcunt, ſi verò quis non utatur, ſed quieſcat, morboſiora fiunt, & non augeſcunt, & cito conſeneſcunt.*

De ſignis ut quicquam commemorem, ſupervacaneum eſt, Morbus enim per ſe ſatis manifeſtus, omnibuſque cognitus eſt, minimè tamen negligendus, præſertim ſi atrophia univerſalis fuerit. Arguit enim, ut ex præcedentibus manifeſtum fit, internorum viſcerum, præſertim ventriculi, partiumque concoctioni inſervientium, hepatiſque (quod officina & ſcatutigo & ſanguinis & alimenti, quo totum corpus nutritur) ſummam adeſſe imbecillitatem atque labefactionem, imò tantam, dico, adeſſe, labefactationem, ut ſanguinem pro nutritione corporis ſufficienter generare, multò minus ad partes longinqoas mittere, minus ſit potens. Si ſenex poſt Ichorem acrem fit claudus, vix ab atrophia curabitur, præſertim ſi victus rationem exactè non obſervaverit, uti ex præcedenti hiſtoria de Lauſanoenſi, colligere eſt. In juvenibus verò non ita eſt periculoſa.

Atrophia ex inveterata dislocatione in ſenibus incurabilis eſt, in juvenibus non item. Vaſa enim ab oſſe compreſſa, quia nondum induruerunt, paulatim aliquo modo prolongantur, ita quidem, ut ſanguis ac ſpiritus pro nutritione partis commodè perfluere poſſit.

Atrophia ſi propter majorum vaſorum, arteriarum videlicet & venarum eroſionem, uti ſæpiſſimè fit in Ichore, fuerit, inſanabilis eſt. Sin propter tumores duros & ſcirrhoſos, vel denique propter retentam aliquam materiam craſſam & viſcoſam circumcirca vaſa majora, aut in ipſiſmet vaſis fuerit; nonniſi maxima cum difficultate ſanabitur: præſertim in ſenibus.

In curatione atrophiæ tam univerſalis quam particularis, ſemper ad cauſam reſpiciendum eſt. Ablata enim cauſa, tollitur quoque effectus. Si itaque propter obſtructionem atque labefactationem viſcerum, & appetentiam proſtratam, fuerit atrophia, ut ſæpiſſimè fit poſt Ichorem acrem articulorum, viſcera ſunt reſeranda & corroboranda, idque fit medicamentis, tum per os ſumptis, tum

etiam exterius adhibitis, non neglecta victus ratione, de quibus omnibus capite præcedenti ſatis dictum fuit, ſupereſt itaque de cibis inſigniter nutrientibus, qui in hoc affectu magnopere requiruntur, aliquid adſcribam. Ante omnia autem ſciant juniores Medici & Chirurgi, dandam eſſe operam, ut corpus, quantum fieri poteſt, ſit mundum. Impura enim corpora, à cibis etiam optimis & inſigniter nutrientibus, non nutriuntur, ſed magis magiſque pravis humoribus replentur. Quicquid enim boni ingeritur id à pravis & vitioſis humoribus, viſceribus incluſis, corrumpitur. Teſtatur id Hippocr. lib. 2. aphor. 10. quibus autem medicamentis corpus leniter ſit expurgandum, capite de cacochymia dictum fuit. Nutrimenta omnia ſint talia, quæ concoquantur digeranturque facile, & bonum ſuccum procreant, quò natura eis ſubſtantiam corporis exſiccatam atque extenuatam, partes etiam procul à fonte caloris nativi ſitas, ſine magno negotio irrorare, humectare atque reficere poſſit. Inprimis conveniunt juſcula carnis boum juniorum, vervecum, gallinarum, caponum, perdicum, columbarum & ſimilium, in quibus vitella ovorum diſſolvantur, poterunt quoque cum prædictis juſculis amygdalæ aut piſtaciæ diſſolvi, & veluti amygdalatum exhiberi, hujuſmodi juſcula facilè concoquuntur, & in nutrimentum tranſeunt. Cavendum tamen, ne extremitates animalium, ſive fuerint quadrupedum, ſive volatilium, addantur. Continent enim in ſe ſuccum ac nutrimentum nimis viſcoſum, quod obſtructiones parit. Capite de cacochymia juſculum, quod Regium appello, præſcripſi, quo ego ſæpiſſimè maximo cum fructu in eis, qui propter cacochymiam vel hydropem extenuati erant, uſus ſum, quod & hîc ſummoperè convenit; non tantum enim nutrit, verùm etiam obſtructiones ſimul aperit, & proinde chylus atque nutrimentum, quod ex eo provenit, facilè etiam ad longinquas partes corporis pervenit. Inſigniter nutriunt cremoe hordei, & avenæ decorticatæ: præſertim ſi gallinam, caponem, aut fruſtum carnis vervecis juſculo ſimul incoxeris. Cavendum tamen, ne præter modum coquatur hordeum aut avena, ne nimis viſcoſum reddatur juſculum. Convenit quoque uſus lactis in atrophia, inprimis autem lac muliebre, uti & vaccinum, ovium, & aſininum. An. 1597. matronam 63. annorum curandam habui, illam, quum propter herniam inteſtinalem, in gangrænam degeneratam, præter modum extenuata & emaciata fuiſſet; remiſſa febre, beneficio lactis muliebris poſt Deum in integrum reſtitui, & in 15. uſque annum poſt curationem ſupervixit. De graviſſimo hocce affectu videat Lector Obſ. 55. Cent. 1. Singulis autem matutinis, abſoluto ſomno, maximum hauſtum lactis ex juvencula, & optimo corporis habitu prædita, ruſtica, ad lectum ægræ emolctum, ægræ propinavi. Deinde circa decimam prandebat. Aliud habeo exemplum memorabile de præſtantia lactis muliebris. Dn. Jacobi de Tribus Paterniacenſis filiolus, 4. annorum ætatis, poſt Dyſenteriam graviſſimam Lyenteria correptus fuit, quam ſecuta eſt periculoſa atrophia, ita ut oſſa vix cute obtegerentur. Juſcula & quicquid aſſumebat, indigeſtè iterum per ſeceſſum excernebat. Suaſi ut mater Infantem ſemeſtrem, quem lactabat, nutrici alicui committeret, periculumque faceret, an atrophiam hancce ac ſummam extenuationem corporis, cum labefactatione virium, lacte ſuo reficere poſſet. Mater conſilium, infans verò papillas celeriter arripuit, & cum aviditate exſuxit, omnemque cibum in poſterum reſpuit. Hæc cum ego viderem, & de ſalute ægri ſpem aliquam conciperem, ſingulis diebus regionem ventriculi, totumque abdomen ſequenti unguento bis calidè inungere juſſi.

R. *Maſticis &*
Menthæ an. ℥j.
Ol. nucis Muſcat.
Gummi Tacamaaca pinguiſſimi ʒj.

Terantur omnia lentiſſimo igne, percolentur & reſerventur in vaſe vitreo. Hiſce præſidiis convaluit, & permultos annos ſupervixit; Egregiè quoque nutriunt vitella ovorum, & quæ ex eis conficiuntur edulia, modò ne ſint dura cocta. Inſtaurativum longè excellentiſſimum hoc modo præparo, ægriſque ex morbo præter modum extenuatis, maximo cum fructu exhibeo. Accipio caponem, vel eo deficiente gallum aut gallinam exenteratam, extremitatibusque abſciſſis, carnem oſſaque nonnihil contundo, poſtea in vas ſtanneum amplum atque ſpatiuſum projicio, addo nonnihil cinamomi, & ſi in promptu eſt, perdicem. Poculum ſive vas ſtanneum, veſica bovina madefacta, linteove forti diligenter claudo, & in duplici vaſe coquo per horas ſex; per ſe refrigerato ferè poculo, ſive vaſe, carnem per pannum colo, ſuccumque carnis ægro exhibeo. Eſt enim præſtantiſſimum nutrimentum. Adjiciunt nonnulli aurum, corallia, lapideſque pretioſos. Id unicuique integrum eſt, ea vel adjicere vel omittere. Ego cum doctiſſimo D. Sennerto & aliis ſic ſentio, ea ita fixa & compacta eſſe, ut eorum vis hoc modo extrahi nullo modo poſſit. Nonnulli quoque carnes, adjectis coralliis, margaritis & auro per alembicum diſtillant, ſed revera parum nutrire aquam, quæ exſtillat, expertus ſum. Nam alimentoſa pars carnium viſcoſa & ſtabilis eſt, difficulterque tranſpirat, ut Galenus lib. de Marcore cap. 9. ſcribit, quapropter addit Sennertus, glutinis inſtar habet, ſeu ut Chymici loquuntur, minus volatilis, ſed fixior eſt, quàm ut calore balnei in altum attolli poſſit. Quicquid verò in altum balnei illo calore elevatur, maxima ex parte vapores aquei ſunt, qui nullam nutriendi vim habent.

Aliud inſtaurativum longè excellentiſſimum phthiſicis extenuatis, & atrophia laborantibus, hoc modo conficere ſoleo; Accipio carnem illam muſculoſam, quæ ſternum caponis vel gallinæ opplet, probè coctam, & minutim conciſam, projicio illam in mortarium, & adjectis nucleis pinearum, piſtacearum, & amygdalar. dulc. ana. ℥ß. Omnia piſtillo contundo, cum jure caponis, quantum ſatis, addo nonnunquam aliquid ſacchari, vitellum unum aut alterum ovi, parumque aquæ roſaceæ, & inter duos catillos ſuper carbones coquo ad conſiſtentiam pultis. Nutrit quoque plurimùm caro perdicum, turdorum & avium nemoralium, caro gallinaginis ſive ruſticulæ, non tantùm nutrit, verùm & in obſtructionibus convenit. Piſces parum nutriunt, ſi quis tamen per intervalla eis uti voluerit, ſaxatiles, veluti truttam, percam, ſalmonem, lucium; item carnem caudarum & chelarum, gammarorum, & hujuſmodi eligat.

Pro potu utatur æger lacte amygdalarum dulcium, aut emulſionibus piſtacearum, & pinearum, vel decocto hordei, Liquiritiæ, & uvarum paſſularum exacinatarum, ſaccharo, vel quod melius eſt, melle deſpumato, parumque Cinamomi, aromatizato; Vinum, ſi æger bibere voluerit, ſubdulce, album, bene defæcatum, vetus, minimeque generoſum ſit.

Qui

Qui cereviſiâ utuntur, eligant ſibi cereviſiam quàm optimè defæcatam, bene coctam, nec nimis recentem, craſſam item & ſpiſſam. Craſſa enim cereviſia quia plurimum frumenti habet, plurimum quoque nutrit. Hæc de cibo ac potu. Quoad exercitium, ſit illud modicum; Sin verò propter imbecillitatem corporis deambulando aut equitando æger ſeſe exercere non poterit, fiant frictiones, primò cum linteis calidis, poſtea cum ſucco lumbricorum, cujus modum præparandi petat Lector ex tractatu meo de Gangræna & ſphacelo capite 13. in fine. Frictiones bis in die fiant, præcipuè tempore matutino, antequam æger Lecto egrediatur. Tunc enim quia pori ſunt aperti, medicamentum facilius penetrat. Aër ſit temperatus, calidus & humidus; ſomnus & vigiliæ mediocres conveniunt.

In Atrophia particulari, commemorata omnia, videlicet victus ratio, exercitia & frictiones, inprimis verò ſuccus lumbricorum, & oleum noſtrum de ranis, uti & aqua, quæ in præparatione colligitur, mirum in modum conveniunt. Oleum meum de ranis ſequenti modo præparo.

R. *Ranarum viventium num. XII.*
Lumbricorum in aqua lotorum M. iij.
Florum & foliorum betonica
Iva arthetica an. M. ij.
Roſmarini
Majorana
Florum primula Veris
Salvia
Chamomilla
Meliloti an. M. j.

Omnia cum ranis & lumbricis incidantur, & in mortario conquaſſentur, projectis poſtea in cucurbitam affunde.

Aqua Juniperi ſine vino diſtillata ℔. vj.
Olei olivarum ℔. vij.
Axung. humana
Felis
Canis &
Muris Alpini an. ℥ij.

Maneant in infuſione horas 24. poſtea cucurbita ſuo capitello tecta, ponatur in arenam, & tam diu coquantur, donec tota ferè aqua ſit exſtillata. Oleum adhuc tepidum per prælum exprimatur, & reſervetur ad uſum. Odor, qui aliquantum gravis eſt, additione nunc olei ſalvię, nunc Olei granorum Juniperi, ſpicæ, vel ol. ex floribus Slotani, emendari poterit. Aquæ, quæ exſtillavit, & in ampulla ſpacioſa collecta fuit, ſequentia adde.

Cinamomi optimè
Gariophyllorum
Nucis Muſcata
Zinziberis
Curcuma
Macis
Cardamomi
Piperis ana ʒj.
Croci ʒß.

Contundantur groſſo modo, miſceantur fiatque infuſio in prædicta ampulla, per Menſem integrum. Aqua hæc per inclinationem & expreſſionem ſeparata, præſtantiſſima eſt in affectibus nervorum & nervòſarum partium: dummodò inflammatio aut intemperies calida non adſuerit. Manifeſtè enim corroborat, & circa nervos & articulos humores frigidos abſumit. Odor ipſius aliquo modo gravis additione aquæ granorum Juniperi, ſpicæ, aut Cinamomi caſtigatur. Olenm ſimiliter, ut dixi, coctum, poſtea per prælum expreſſum, in articulorum nervoſarum partium doloribus, & proinde in Ichore & Meliceria Celſi ſummum eſt remedium.

In præparatione autem & coctione hujus olei id obſervandum eſt, totam illam aquam Juniperi, quæ herbis affuſa, ſimul & ſuccum ranarum & lumbricorum nequaquam elici poſſe. Oleum enim, quod aquæ ſupernatat, & in opere ſpatula in alembico deturbari & agitari non potui, impedit, quo minus tota aqua exſtillet. Poſt diſtillationem itaque expreſſum oleum à ſubſidentia ſeparandum, & ſeorſum conſervandum eſt. Idem de ſubſidentia Olei intelligo, quę ſeparatim quoque in ampulla per annos aliquot conſervari poteſt, dummodò oleum commune ſit affuſum; Subſidentia hac utor in cataplaſmatibus, linimentis, aliiſque medicamentis dolorem ſedantibus, diſcutientibus, & reſolventibus. Propter ſuceum enim ranarum & lumbricorum, pręſtantiſſimum eſt medicamentum, quapropter etiam in colicis doloribus, ubi & Dyſenteria utiliter Clyſteribus admiſcetur.

Si oleum de ranis in promptu non fuerit, paretur ſequens linimentum.

R. *Ol. lumbricorum* ℥ij.
De piperibus de Euphorbia
Caſtorii an. ℥j.
Ol. granorum Juniperi ʒij.
Miſceantur, vel
R. *Axungia Equi* Ramſchmaltz
Axungia humana
Urſi
Muris Alpini an. ʒj.

Miſceantur & addantur Lumbricorum exſiccatorum, & ſubtiliſſimè pulv. ℥j.

Euphorbii
Piperis longi
Pyretri an. ʒj.

Miſceantur, fiatque linimentum; quo tota pars affecta quotidiè bis calidè inungatur, donec ruborem concipiat.

Si durities aliquo in loco partis affectæ adfuerit, & tranſitum nutrimenti & ſpirituum retardaverit, emollienda & reſolvenda eſt ſequenti fomento.

R. *Radicum althea*
Liliorum alborum
Bryonia &
Ebuli ana ℥ß.
Foliorum althea
Malva
Betonica
Florum Chamomillá
Meliloti
Sambuci ana M. ß.
Seminis lini
Fænigraci an. ʒiij.
Aniſi ℥j.

Incidantur & contundantur omnia groſſo modo pro ſacculo interſuto, qui aqua coquendus & calidè applicandus eſt, ter quaterve in die; poſt fotum inuncto loco affecto oleo lumbricorum, liliorum alborum & ungu. de althea, emplaſtrum de

Mucilaginibus, vel Oeſypi Philagrii aut de rania ſine Mercurio; convenit & emplaſtrum de Cicuta, mirum enim in modum emollit & reſolvit.

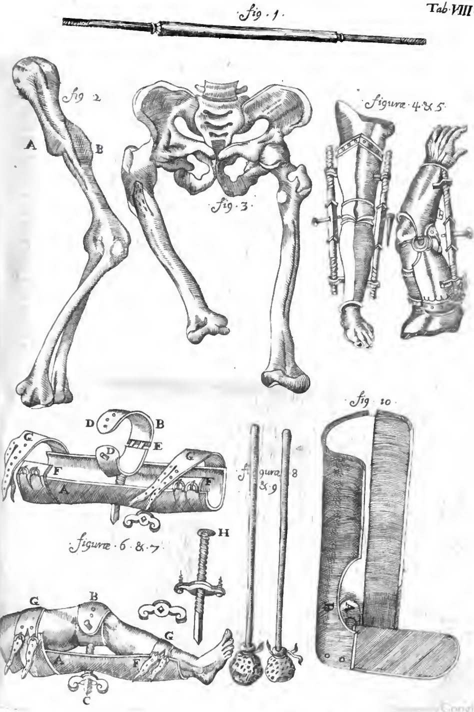
Cap. 25. *De rigidis & in unum concretis articulis, poſt curatum Ichorem & Meliceriam.*

FRequenter poſt curationem Ichoris & Meliceriæ, juncturam adeò rigidam & induratam remanere videmus, ut neque in hanc, neque in alteram partem deflecti poſſit. Hinc plerumque in longum tempus Chirurgus diu multumque laborare vidi, quo juncturam, nervos & ligamenta emollire poſſint, ſed oleum atque operam perdiderunt. Ichor enim ille, qui ex toto corpore ad articulum vulneratum fluit, & ut antea dixi, acrimoniam contrahit, primò ligamenta & vincula, quæ articulum cingunt, deinde etiam cartilagines, quibus junctura incruſtata eſt, erodit & abſumit. Hinc fit, ut oſſa à ſuis cartilaginibus & vinculis denudata, inter ſe per callum (quod ante me nullus, quod ſciam, obſervavit) tam firmiter coaleſcant, ac ſi nunquam ea in parte fuiſſet articulus. Hoc multis paradoxum eſſe videbitur. Ego verò expertus loquor. Habeo enim in Muſæo meo oſſa in Cæmeteriis & oſſuariis reperta, in quibus id evidenter apparet: & primò oſſa brachii ſiniſtri, hominis conſiſtentis ætatis, quæ in cubito mediante callo tam firmiter & eleganter ſunt connexa atque concreta, ac ſi continuum eſſet os, ac nunquam adfuiſſet junctura. Hoc quia, ut dixi, à Medicis nondum, quod ſciam, obſervatum fuit, figuram horum oſſium annectere placuit. (*Vid. Tab. VIII. Fig. 2.*)

Hujus connexionis oſſium in cubito cauſam fuiſſe fracturam oſſis brachii, & fracturam non ſatis rectè repoſitam fuiſſe, extuberantiæ, & prominentiæ Calli A. & B. notatæ, fidem faciunt. Propter aſperitatem itaque & prominentiam fragmentorum oſſis fracti, ſequutum fuiſſe dolorem maximum, inflammationem & affluxum ingentem humorum cubitum verſus, veriſimile eſt, inde in cubitu hydrarthros ortus fuit, à quo primò eroſa fuerunt ligamenta & vincula, quæ articulum cingunt, ita ut humor ille lentus ac viſcidus, qui articulis naturaliter ineſt, affluxerit. Poſtea à prædicto Ichore acri cruſtulæ illæ cartilagineæ, quæ appendices oſſium tegunt, eroſæ quoque fuerunt, & ita quidem, ut partes ſpongioſæ apophyſium tam oſſis humeri, quàm etiam radii minoris, & focilis majoris invicem attingerent: inde factum eſt; ut ex nutrimento, ad utrumque os dilato, callus productus fuerit. De miranda hacce concretione oſſium videat lector Obſ. 77. Cent. 3. & Epiſtol. ad Dom. D. Pavlum Anatomicum celeberrimum.

Habeo præterea in Muſæo meo os ilei, hominis ætate provecti, in oſſuario repertum. In hoc oſſe caput femoris ſuo acetabulo tam firmiter ſimul & eleganter innatum eſt, ac ſi cum oſſe coxendicis unum & quidem continuum eſſet os, ita ut an unquam ibi fuerit junctura, non niſi artis peritis notum ſit, uti ex annexa figura apparet. In qua partem ſanam ægræ oppoſui, ut affectus eò melius cognoſcatur. (*Vid. Tab. VIII. Fig. 3.*)

Ex oculari autem inſpectione etiamnum manifeſtum fit, femur à majore, ſive exteriore proceſſu, uſque ad interiorem, ſive minorem, ubi os ✱ ſignatum eſt, olim glande plumbea trajectum, mirumque in modum confractum, & quamplurima oſſicula extracta fuiſſe, hinc femur brevius altero evaſit, ut ex figura apparet. Globulum autem plumbeum prædicto modo os perforaſſe, inde conjicere licet, quod foramen in oſſe circa proceſſum majorem parvum, ex adverſa verò parte ✱ notata, magnum exſtat. Experientia enim docet, globulum in ſuo ingreſſu parvum, in egreſſu verò magnum relinquere foramen. Porrò cum femur tam prope juncturam perforatum, mirumque in modum fractum comminutumque fuiſſet, dolores ingentes, & affluxus humorum ſuperveniſſent, eroſa fuerunt ligamenta & cartilagines, ita ut caput femoris cum ſuo acetabulo mirando quodam modo in unum concreverint. Vidi id quoque in aliis corporis juncturis & præſertim in digitis. Habeo præterea in Muſæo meo crus integrum, hominis conſiſtentis ætatis, in quo femur cum oſſe tibiæ in genu ipſo tam eleganter connexum eſt, ut ne veſtigium quidem juncturæ appareat. Imò & rotula ipſa, mediante callo tam arctè annexa eſt genu, ut nullo modo ſeparari poſſit, ſed ita incurvatum genu ut certum ſit illum gralla inceſſiſſe. Addidiſſem effigiem hujus cruris, ſed vereor lectori odioſum eſſe, librum figuris minus neceſſariis onerare. Mirum autem, veriſſimum tamen eſt, plerumque ex connexione hacce oſſium, membrum non debilius, ſed robuſtius, quàm nun fuit antea, evadere, dummodò in curatione, membrum, ut poſtea dicam, in ſitum aptum collocatum fuerit. Exempla vidi primum in ruſtico quodam in agro Bernenſi, de quo vide Cap. 2. hujus tract. Item Cent. 4. Obſerv. 88. Ille enim aliquoties ſanctè mihi affirmavit, ſe in hac manu poſt curationem plus roboris, quàm antea habere. Aliud exemplum annotatione digniſſimum vidi Coloniæ Agrippinæ, in nobiliſſimo quodam viro, ad quem una cum Clariſſimo viro Dom. *Henrico Stapedio*, Medicinæ Doctore celeberrimo, & *Renera Slotana*, pharmacopæo excellentiſſimo, vocatus fui An. 1612. 6. Septembris. Ille ante aliquot annos ad dextrum cubitum vulnus enſe receperat. Ex quo graviſſima ſymptomata orta fuere, tandem quoque Ichor graviſſimus, oſſiumque in cubito connexio ſequuta eſt, & ita quidem, ut junctura rigida & immobilis facta fuerit. Infinitorum propemodum Medicorum, Chirurgorum, atque agyrtarum, conſilio uſus fuerat, ſed fruſtra. In hunc itaque finem accerſitus fui, ut ex me intelligeret, an Medicamento aliquo apto atque idoneo, durities atque rigiditas illa articuli tolli, ac membrum in integrum reſtitui poſſit. Quum verò ipſi ſignificarem, oſſa ipſa in cubito per callum connexa eſſe, non tantum ipſe æger, verum etiam adſtantes omnes non parum admirati fuerunt & de hac connexione articulorum, ſe nunquam audiviſſe, neque apud authores legiſſe, affirmarunt. Commemoratione autem dignum eſt, nobilem huncce virum hoc brachio aliquantum incurvato, tam robuſtum, tamque validum fuiſſe, ut cuivis etiam robuſtiſſimo viro, in certationibus, par propemodum fuiſſet. Ante omnia autem neceſſe eſt, ut Chirurgus perpendat, an articulum prædicto modo coaluerit nec ne? Si enim per callum connexus fuerit, fruſtra erunt omnia, quæ adhibebit. Vidi id Anno 1618. in Baſileenſi quodam viro juveni, cui propter Ichorem & Meliceriam cubitus connexus, & ita concretus fuit, ut junctura nullo modo moveri, flecti, aut extendi poſſet. Ego cum una cum clariſſimo & doctiſſimo viro Dom. *Joh. Friderico Wartenbergio*, Doctore Medico Celeberrimo, in conſilium vocatus eſſem & coalitionem huncce juncturæ obſervaſſem, etſi omnia fruſtra futura prædixerimus,

fig. 1.
fig 2
A
B
fig. 3.
figure. 4. & 5.
fig. 10.
D
B
G
E
D
F
A
F
G
figura 8 & 9
figure. 6. & 7.
H
G
B
G
A
F
C

Google

mus, rogarunt tamen parentes, ut tentativam, ut vocant, curationem inſtitueremus. Corpus itaque purgavimus, fomenta, olea, emplaſtra, & Cataplasmata Emollientia per menſem ferè integrum applicuimus. Deinde ad Inſtrumenta ſequenti capite delineata perve imus, omnia quæ tentari potuiſſent, tentavimus, verum laboris noſtri fructu & induſtria privati fuimus. In hujuſmodi itaque affectibus nihil aliud tentandum eſt, quàm ut membrum corroboretur, de quibus poſthac capite 30. dicturus ſum.

Interim autem dum Chirurgus circa articulos, hoc morbo affectos, occupatus eſt, ſi de concretione ac coalitione juncturæ dubitaverit, neceſſe eſt, ut maturè perpendat, quiſnam ſitus membri aptior commodiorve futurus ſit ægro? Si enim brachium in cubito malè affectum fuerit, præſtat ut ſit incurvatum potius, quam rectum & extenſum. Idem de digitis cenſendum eſt. Sciat tamen Chirurgus, digitos hoc modo affector, non ſemper incurvari poſſe. Si enim ulcus ex interna parte digiti; & nervi digitum flectentes eroſi & putrefacti fuerint, digitum verò extendentes illæſi permanſerint, vix fieri poteſt, ut digitus incurvetur. Sin verò nervus digitum extendens eroſus fuerit, facilè incurvabis digitum. Cum crure verò longè alia eſt ratio: ſi enim malum genu, aut coxam infeſtaverit, longè commodius erit ægro, ſi crus extenſum, quàm ſi incurvatum fuerit. Incurvato enim crure, æger abſque gralla vix incedere poteſt, uti ego in aliquibus vidi. Apparet id quoque ex præcedenti figura, ubi caput femoris non ſolum acetabulo ſuo adhæret, ſed & in tranſverſum detortum eſt, ita ut ægrum nunquam incedere imò nec gralla uti potuiſſe, ex ſituoſis ſatis appareat. Videat quoque Chirurgus ut oſſa, interim dum per callum connectuntur, rectè ſe attingant, ne unum ad latus alterius extuberantiam deformitatemque faciat, & imbecillitas, perpetua iſtius membri ſequatur.

Cap. 26. *De retractis nervis, & incurvatis juncturis, poſt Ichorem & Meliceriam.*

RE trahuntur plerumque nervi in hoc affectu, & incurvantur juncturæ, ſine coalitione tamen oſſium. Cum enim, propter dolorem maximum ac diuturnum, æger membrum extendere non poteſt, retrahantur nervi, & à calore iſto præternaturali ac inflammatione, quæ membrum læſum infeſtat, exſiccantur, & aridi fiunt, ita ut poſtea non niſi maxima cum difficultate extendi poſſint.

Diligenter autem hic affectus cum præcedenti diſtinguendus eſt, ne error in curatione committatur; ſi enim articulus per callum concretus fuerit, fruſtra adhibebuntur omnia, ſin minus, curatio ſequenti modo inſtituatur. Primò obſervanda eſt optima victus ratio. 2. Corpus clementer expurgandum, de quibus in præcedentibus abundè dictum fuit. Tertio, omnibus modis homectandi, & emolliendi ſunt nervi, parteſque nervoſæ, ubi ſequens convenit fomentum.

R. *Radicum althea*
Liliorum alborum
Brionia &
Ebuli an. ℥ß.
Foliorum & florum betonica
Ivo arthetica
Roſmarini
Majorana an. M. ß.
Florum chamomilla
Meliloti
Sambuci an. M. j.
Seminis lini
Fanigraci an. ℥.j.
Aniſi &
Anethi an. ℥ij.

Incidantur & contundantur omnia groſſo modo, coquanturque in jure capitis & pedum vituli aut vervecis; in hoc decoctum immergatur membrum malè affectum bis aut ter in die, per horam unam aut alteram, prout ægro libuerit. Aut fiat ſacculus ex præſcriptis herbis, qui in prædicto juſculo coquatur, calidè applicetur, & per noctem relinquatur. Abſtracto ſacculo, & linteis calidis abſterſo membro, inungatur ſequenti linimento calefacto.

R. Olei noſtri de ranis, cujus deſcriptionem habes cap. 24.
Ol. *ex floribus an.* ℥j.
Ol *Lumbricorum*
Vulpini
Amygdalarum dulcium
Pinguedinis Muris Alpini an. ℥ß. *Miſce.*
Aut
R. *Ungu. de althea* ℥j.
Pinguedinis humana
Anſeris & caponis an. ℥ß.
Ol. *Lumbricorum* ℥j.
Ol. *Granorum juniperi* ʒij. *Miſce.*

Poſt inunctionem applicetur emplaſtrum aliquod inſigniter Emolliens, uti eſt Empl. de Meliloto, de Mucilaginibus cum gummis, vel Emp. Oeſypi Philagrii. Hoc modo bis in die curandus eſt affectus, donec ſatis emolliti fuerint nervi, & junctura ipſa. Tum adaptandum eſt membro unum ex ſequentibus inſtrumentis (*Vid. Tab. VIII. Fig.* 4. *&* 5.) ſtupis, goſſypio, linteiſque munitum, quod dies noctéſque relinquatur, & pro arbitrio, & ſecundum tolerantiam ægri extendatur & incurvetur. Singulis tamen vel alternis diebus inſtrumentum amovendum, membrum inungendum, Emplaſtrum quinetiam renovandum eſt. Horum inſtrumentorum beneficio membrum incurvatum extendatur, lente tamen, ne dolores oriantur, & graviſſima ſymptomata de novo ſubſequantur. Omne violentum enim periculoſum. Interim autem dum genu appoſitum eſt inſtrumentum, deambulando blandè ſe ſe, ſi ullo modo fieri poteſt, exerceat æger. Sin brachium incurvatum fuerit, nunc antrorſum, nunc retrorſum, ſurſum aut deorſum moveatur.

Cubitos incurvatos nonnunquam, ſine prædicto inſtrumento, in priſtinum ſtatum reduxi hoc modo; Juſſi ægro, ut præter prædicta Emollientia ſingulis horis manu ponderoſum quid, veluti aheoam lapidibus oneratam, arriperet, & deambulando hinc inde portaret. Eſt quidem extemporaneum ſed non ſpernendum præſidium, quo in multis felici cum ſucceſſu uſus ſum, etiam hoc Anno 1632. in filio nobiliſſimi ac ſtrenui viri Dom. Jodoci à Dieſbach &c.

Inſtrumenta ad cubitos & genua incurvata, ex magna Chirurgia Gualteri Riff *deprompta.*

Aut utere ſequenti Inſtrumento, ex noſtra inventione, quod quivis parvo cum negotio & ſumptu habere, & tam ad genua, quàm cubitos incurvatos, adaptare poteſt: (*Vid. Tab. VIII. Fig.* 6. *&* 7.)

Inſtru-

Inſtrumenti præfigurati Explicatio.

Capſulam ex ligno fabricatam, tam in prima, quam in ſecunda figura denotat.

Annulus eſt ex lamina ferrea, ejus latitudinis, ut genu totum poſſit amplecti, fabricatum. Is autem in prima figura apertus, in altera verò clauſus, & genu amplectens conſpicitur. Ut autem eò melius adaptari poſſit, pars illa, quæ rotulam reſpicit, aliquantum excavata ſit, neceſſe eſt.

Torcular exiſtit, beneficio cujus annulus capſulam verſus trahitur, aut quantum opus eſt, in altum elevatur.

Tam in primæ quàm ſecundæ figuræ parte una claviculum, altera verò foramina denotat, quorum beneficio annulus tantum, quantum neceſſe eſt, conſtringitur vel laxatur.

In primà figura cardines, quibus annulus clauditur aperiturque, denotat. Aperto itaque annulo, collocataque tibia in capſulam, annulus circumcirca genu adaptandus eſt, ſtupiſque undiquaque & linteis muniendus: poſtea clavis & foraminibus, D. D. D. notatis claudendus. Habet præterea fibulas duas, F. F. F. F. denotatas, & lora duo G.G.G G. ſignata, quorum beneficio tibia capſulæ alligatur. Circumducto præterea torculari C.C. notato à dextra in ſiniſtram, annulus, ſimulque genu, capſulam verſus trahitur, extenditurque tibia tantum, quantum Chirurgo opus eſſe videbitur. Porrò torcular ut liberè in annulo circumvolvatur, neceſſe eſt; ideoque ex interiori ſua parte nodum habet H. notatum.

I. Lamina eſt ferrea, quæ capſulæ mediantibus duabus claviculis firmiter annexa eſt, ut in ea torcular commode circumvolvatur.

Cap. 27. *De ulcere ſordido, poſt Ichorem & Meliceriam, ejuſdemque curatione.*

GRavia ſunt ſymptomata præcedentia, quæ verò ſequuntur videlicet ulcus ſordidum, putridum, & cum oſſe corrupto, periculo quoque non vacant; plerumque enim hominem vel interimunt, vel per totum vitæ ſuæ curſum miſerè affligunt. De ulcere ſordido, de quo in hoc capite acturus ſum, exemplum ſingulare habeo.

Nobilis quidam in Ducatu Brunſwicenſi, *Conradus à Steinberch*, Vir juvenis, robuſtus, optimoque corporis habitu præditus, cum in Belgio militaret, & quadam die in acie contra hoſtem ſtrenuè pugnaret, ictu ſclopeti ad ſiniſtram rotulam vulnus recepit. In proximam urbem quidem conductus, ibidemque à Medicis & Chirurgis curatus fuit. Interim tamen propter doloris vehementiam atque diuturnitatem hydrarthros ſecutus eſt, quapropter in patriam deportatus fuit. Ubi per multos annos ingentes dolores & cruciatus perpeſſus eſt. Ichor enim acris cùm ad tempus fluxiſſet, in ſordidiſſimum ulcus degeneravit, cum tanto dolore, ut vix ſuffulcris incedere poſſet. Tandem Anno 1582. Dn. Coſmas Slotanus Medico-Chirurgus longè præſtantiſſimus, præceptor meus æternùm honorandus (apud quem tunc temporis artem meam exercebam) in arcem *Bodenberg* in ducatu Brunſwicenſi, prope *Hildesheimium*, ad prædictum nobiliſſimum Virum vocatus fuit, ad quem cum perveniſſemus, genu mirum in modum intumefactum, reliquum verò crus extenuatum invenimus. Genu variis in locis ulceribus ſordidis ſcatebat, cum oſſibus carioſis, & doloribus maximis, qui dies noctesque ipſum excruciebant. Hinc viſcera omnia interna mirum in modum labefactata & obſtructa fuerant. Manſit Dominus Slotanus apud ægrum in arce Bodenberg per menſes aliquot, ubi illam adhibuit diligentiam, ut æger non parum ſublevatus fuerit, omniaque ad optatum ſcopum tendere videbantur, quapropter ut in curatione progredi vellet Slotanus, ſedulò contendebat æger. Cùm verò Dn. Slotanus à Principe ſuo Duſſeldorpium vocatus eſſet, nec ægro amplius adeſſe poſſet, camerato vehiculo Duſſeldorpium ſe vehi curavit, ubi per menſes aliquot in ædibus Dn. Slotani decubuit, interim à tribus iſtis præſtantiſſimis Medicis, videlicet Dn. Renero Solinandro, Dn. Galeno Wiero, ac prædicto Dn. Slotano, ea qua fieri potuiſſet, diligentia curatus quidem, non tamen ſanatus fuit. Propter maximam enim obſtructionem labefactationemque internarum partium, tandem, & quidem in ipſis vigiliis Divi Michaelis, piè placideque obdormivit Anno 1582. Sequenti die, cùm coram prædictis Medicis, item Dn. Hermanno Hagio, Med. Candidato, & Dn Wilhelmo Flodorpio, cadaver aperuiſſet Slotanus, interiora viſcera omnia, præſertim hepar, mirum in modum à naturali ſtatu deceſſiſſe vidimus, & in veſica fellea lapidem nucis muſcatæ magnitudine & figura invenimus. Genu cum inſpexiſſemus, ligamenta, cartilagines ipſaque oſſa putrilagine infecta & conſumpta erant. Cadaver Duſſeldorpiæ à nobis conditum, & ad ſuos in patriam deportatum fuit. Hujus lapidis in veſica fellea reperti, meminit *Renerus Solinander* Conſiliorum Medicinalium ſect. 5. Conſil. 16.

Hiſtoriam hancce non tantum in memoriam optimi ac nobiliſſimi hujus Viri Dn. Conr. à Steinberch adſcribere volui, verùmetiam, ut Chirurgus magnitudinem hujus morbi inde videat, eumque præcavere ediſcat. Si enim ab initio à Medicis & Chirurgis inſtituta fuiſſet, tam gravia ſymptomata procul dubio non ſuperveniſſent. Hydropem enim articulorum, ſive Synoviam, ut Paracelſus teſtatur, ex ignorantia Medici aut Chirurgi provenire, ab initio Cap. ſecundo demonſtratum eſt, Ichor enim in actis non fluit, niſi error in curatione, ſive à Medico, ſive ab ipſo ægro commiſſus fuerit. Ego jam in quinquageſimum annum ferè uſque praxin Chirurgicam exerceo, ac interim ſæpiſſimè articulos ſauciatos curandos habui, per Dei tamen gratiam, nunquam ſymptoma hoc ægris meis ſupervenit, benedictus ſit Jehova. Apud Dom. Slotanum quoque, cui in ſextum annum inſervivi, neque apud alios rationales Medico-Chirurgos, illud vulneratis ſuperveniſſe memini. Nunc, quomodo inſtituenda ſit curatio, annectam.

Ante omnia præſcribenda eſt optima victus ratio, expurgandumque corpus ſecundum humoris peccantis naturam, partes quin etiam nobiles corroborandæ ſunt, de quibus cap. 22. de Cacochymia ſatis ſuperque dictum fuit. Poſt hæc ulcus diligenter explorandum eſt, ſi enim anguſtum fuerit, inprimis dilatare operæ pretium eſt, idque fit turundis, vel ex ſpongiis præparatis, vel radicibus gentianæ factis, & mundificativo aliquo inunctis. At ſi citra periculum fieri poteſt, cauſtico ex lolo capitello facto, cautè tamen agendum eſt, ne nervi parteſque nervoſæ lædantur, & dolores de novo excitentur. Satis aperto atque dilatato ulcere, ſi ſordidum ſaltem & ſine carie oſſis fuerit, non uſque adeò laborioſa erit curatio, imponatur itaque ſequens mundificativum.

R. *Mellis*

R. *Mellis roſacei* ℥j.
Terebinth. non lota ℥. ß.
Pulv. radicum ariſtolochia rotunda
Myrrha
Aloes
Thuris an. ʒj. ß.

Miſceantur in mortario, addendo Croci ℈j. Vitellum unius ovi, ad ſedandos dolores, ſi ſupervenerint.

Aut:

R. *Pulveris radicum gentiana*
Iridis Florentina
Ligni Guajaci &
Farina Lupinorum an. ʒij.
Summitates centaurii, hyperici &
Scordii an. ʒj.
Terebinth. non lota ℥ß.

Mellis roſacei q. ſ. fiat in mortario unguent. Mercurium præcipitatum præſtantiſſimum eſſe medicamentum in omnibus ulceribus, indies experior; Inſpergo ipſum per ſe, vel hoc modo in forma unguenti filamentis impono,

R. *Mercurii pracipitati, rectificati, & aquâ roſaceâ & plantaginis loti* ʒij.
Unguenti roſati. Meſ. ℥j.
Cera ʒj.

Miſceantur diligenter in vaſe vitreo, ſpatulâ ligneâ. Mundificant quoque ulcera ſordida ac putrida, unguentum Ægyptiacum noſtrum, in tractatu de Gangræna & ſphacelo deſcriptum, uti & ungu. Apoſtolorum, & Mundificat. de ſucco Apii. Præter pulverem autem vel unguntum, quod ulceri imponatur, ſequens quoque applicatur Cataplaſma.

R. *Farina fabarum*
Lupinorum
Hordei an. ℥ij.
Pulveris florum betonica
Iva arthetica,
Origani
Hyperici
Centaurii
Roſarum odoriferar. an. ʒij.
Salis commun. ℥iiij.

Coquantur cum decocto ſalviæ, Abſinthii Vulgaris, & granorum Juniperi, fiatque Cataplaſma addendo ſub finem ſapæ ℥iiij. vel, in ejus penuriam, mellis tantundem. Applicetur calidè.

Aliud.

R. *Farina lentium*
Lolii, an. ℥iij.
Fimi caprini ℥iij.
Pulveris florum Chamomilla,
Sambuci, betonica an. ℥ß.
Ligni Guajaci ℥j.
Salis Marini ℥ß.

Cum Lixivio confectum fiat Cataplaſma, addenda ſapæ, vel mellis ℥iiij. Cataplaſmata hæc corroborant, & inſigniter exſiccant, quapropter diligenter perpendat Chirurgus, adſit ne durities aliqua præter naturam circa nervos, vel in ipſo articulo: tale enim quid ſi adfuerit, plerumque autem adeſt, non puta exſiccantia, ſed quæ ſimul emolliunt, ex uſu ſunt, uti eſt ſequens Cataplaſma.

R. *Farina tritici*
Fabarum
Hordei an. ℥ij.
Pulv. Florum & foliorum betonica
Iva arthetica,
Origanii, &
Roſarum an. ʒij.
Florum Chamomilla
Meliloti
Sambuci
Radicum althea an. ℥iij.
Farina fœnigraci
Lini an ℥ß.

Coquantur cum decocto radicum & foliorum malvæ, fiatque Cataplaſma, addendo ol. liliorum alb. & lumbricorum ana ℥j. vitellos ovor. num. 2. Aut applicetur Emplaſtrum ex Mucilaginibus vel de meliloto, aut Oeſypi Philagrii. Præſcriptis remediis plerumque uſque ad finem curationis uſus ſum. Commemorata enim unguenta non ſolùm mundificant ulcera ſordida, verùm etiam incarnant, & cicatricem inducunt. Quod ſi tamen circa finem caro aliqua laxa atque ſpongioſa excreverit, alumen uſtum inſpergito, & Emplaſtrum Diapalmeum, aut Slotani, vel de ceruſa cocta, de minio, vel ſimile quid, applicato.

Cap. 28. *De ulcere putrido & ſphacelato, poſt Ichorem & Melicertam.*

INter ulcus ſordidum & putridum ant ſphacelatum, maximum eſt diſcrimen; In ulcere enim putrido, calor nativus, (qui concoctionis humorum in corpore, & digeſtionis ſaniei in vulneribus opifex eſt) propter doloris vehementiam ac diuturnitatem, propter affluentis item humoris ſeroſi copiam, vel ex toto, vel ex parte extinguitur, de membro actum eſt, ut videre licet ex hiſtoria, quam poſtea ex Johanne Langio annectam. Si verò ex parte exſtinctus fuerit, pars ſaltem aliqua membri morietur, & in eſcharam abſcedet. Secus accidit in ſordidis ulceribus, in quibus calor nativus quidem ad maximum languorem ac imbecillitatem, redactus eſt, non tamen exſtinctus. Humidum quin etiam innatum in ſordido ulcere, non abſumptum, ſed aliis pravis humoribus inquinatum ac depravatum eſt; hinc fit ut quum operationes naturales circa ulcus ſegniter perficiantur, excrementitii verò humores (qui ſine intermiſſione affluunt) propter partis læſæ labefactationem, excipiantur, ut ulcus præhumidum ac ſordidum ſequatur.

De ulcere putrido & ſphacelato, poſt Ichorem & Meliceriam ſequuto, exemplum nullum me vidiſſe memini, facilè tamen membrum Ichore & Meliceride affectum in ſphacelum tranſire poſſe, non abſurdum eſt dicere, uti quoque in tractatu noſtro de Gangræna & Sphacelo c. 4. demonſtratum eſt. Johannes Langius lib. 1. Epiſtola. 3. de Ichore vel hydrope articulorum loquens, exemplum ſingulare habet; illud, quia commemoratione dignum eſſe cenſeo, hic annectere non gravabor. *Audi*; inquit, *obſecro illorum*, videlicet Chirurgorum, *dementiam. Ne talis Ichor, quem ipſi congenitum articulis humorem arbitrantur, effluat incaſſum: pilis capreolarum, quibus Ephippia Equorum infarciuntur, oſculum vulneris, appoſito ſpleniorum faſciculo obſtruunt, quo fit, ut ſanies illa effluere non poſſit, ut ſubcutanea totum perrepet membrum, tandem hoc ſemiputridum, obſtructis vitalis ſpiritus meatibus, ſphacelo emoritur. Dicere me pudet, ſed dicam quod hiſce oculis vidi. Amberga Chirurgum unguentum populeonis in patella fervefactum,*

bulliens

bulliens adhuc; vulneris oſculo infundentem, à quo cum remedii rationem ſciſcitarer, malis mala curari oportere, reſpondit; tum patiens effuſis lachrymis. Certè inquit, *tua remedia non mala tantum, ſed peſſima eſſe ſentio; cui ego poſt biduum abſciſſo ſerra brachio medebar.* Hactenus Langius. Ex quibus colligere eſt, dolorem omnium eſſe graviſſimum ſymptomata, & hujus morbi cauſam præcipuam.

Supereſſet nunc, ut de curatione quoque aliquid adderem, perficitur illa optima victus ratione, evacuationibus, tum per pharmaca, tum etiam per venæ ſectionem, & topicorum adminiſtrationem; de quibus omnibus quia in tractatu noſtro de Gangræna & Sphacelo ſatis ſuperque dictum fuit, illa ut hic repetam, ſupervacaneum eſſe exiſtimo. Unum tamen lectorem commonefacere volui, videlicet, ut mollius tractet hujuſmodi ulcera, quàm ſi in aliqua parte muſculoſa eſſent; ne aucto dolore vires penitus proſternantur.

Cap. 29. *De ulcere cum oſſe carioſo, ejuſdemque curatione hiſtorica.*

TAnta eſt Ichoris, qui ex læſis articulis fluit, acrimonia, ut non tantum carnem parteſque molles, verùm etiam cartilagines & ipſa oſſa erodat atque contaminet, ut in nobiliſſimo ac ſtrenuo viro Dom. *Conrado à Steinberch*, & in aliis vidi. Longè præterea lateque ſerpit, & ulcera ſubcutanea & cuniculoſa fodit, uti ex ſequenti hiſtoria videre licet, quam in gratiam tyronum hic inſerere volui. Eſt enim veluti compendium atque exemplar totius curationis hujus affectus.

Anno 1622, decima Auguſti, Juvenis quidam Bernenſis 14. annorum, Reverendi & doctiſſimi viri Dn. *Jacobi Haberreuteri* p. m. quondam hujus urbis verbi divini Miniſtri filius, cum inter deambulandum pedem dextrum leviter contorſiſſet, & ab initio malum neglectum fuiſſet, poſt dies aliquot exorto dolore, barbitonſor vocatus fuit, qui diſlocationem adeſſe, conſtanter aſſeruit; id tamen falſum fuiſſe, inde apparet, quod æger in tertium & quartum diem per urbem ambulaverit, ſcholam viſitaverit, & cum condiſcipulis ſuis currendo & ſaltando ſe exhilaraverit. Quid fit? temerarius ille tonſor, nulla habita ratione doloris, aut inflammationis, diſlocationem à ſe falſo fictam reponere tentat, pedem violenter extendit, & ex una in alteram partem detorquet, ac miſerè ægrum excruciat. Hinc aucta fuit inflammatio, auctus quoque fuit dolor, ita ut dies nocteſque ejulare coactus eſſet. Febris quoque ardentiſſima, ſitis inexhauſta, lypothymiæ, eructationes, cibi faſtidium, urinæ ardor, omniaque ſymptomata, quæ affectum huncce comitari ſolent, ſupervenerunt. In mortis itaque agonem ferè eum redactus, & à barbitonſore ſuo pro deplorato derelictus eſſet æger, ac ego in conſilium vocatus eſſem, pedem totumque crus ad coxam uſque mirum in modum intumefactum, omniaque ſymptomata, quæ capite quarto recenſui, adeſſe obſervavi. Pes in ſuo ambitu octo habebat ulcera, ſordidiſſima, quorum nonnulla in ipſam juncturam penetrabant. Ex quibus ichoroſa materia tam copioſè effluebat, ut mirum ſit, unde in corpore extenuato ac debili tanta colluvies humorum provenire potuerit. In medio tibię ulcus erat profundiſſimum, & cuniculoſum. Ex una enim parte ad poplitem & verſos flexuram ferè genu aſcendebat; ex altera verò parte ad talum & articulum pedis deſcendebat.

Vix autem (quod annotatione dignum eſt) reperitur ulcus in hoc affectu, quod non ſit cuniculoſum, & maximè circa vaſa venarum & arteriarum. Sanguis enim & humores, qui doloris vehementiâ ad locum affectum trahuntur, propter ingentem inflammationem incaleſcunt, & in ipſis vaſis acres fiunt, proximaſque partes erodunt: quemadmodum itaque prædicta vaſa in diverſas partes ſparguntur, ita etiam ulcera cuniculoſa efficiuntur. Hæc diligens Chirurgus diligenter obſervare, & cuniculoſa hæcce ulcera maturè detegere debet: ne materia in eis retineatur, & adjacentes partes devaſtentur.

Curationem à victus ratione (quam imperitus & temerarius ille tonſor neglexerat) inchoavi, illamque propter ſummam imbecillitatem atque extenuationem corporis, inſigniter nutrientem, ratione febris aliquo modo refrigerantem inſtitui. Et quia alvus non reſpondebat, ſuppoſitorio ipſam laxavi. Eadem quoque die, circa decimam noctis ſequentem potiunculam exhibui.

R. *Maconii calore ſolis præparati* ℈ß.
Confectionis Alkermes ℈j.
Syr. *de pemis* ℥j.
De ſucco citri ℥ß.
Aq. *Cinamomi ſine vino diſtillata* ʒij.
Aq. *Bugloſ. & boraginis q. ſ. Miſceantur*, fiatque potio. Carpis Epithema hoc modo præparatum applicui.

R. *Aq. Roſarum*
Bugloſſæ,
Boraginis
Acetoſæ an. ℥ij.
Aceti roſacei, &
Aq. *Cinamomi ſine vino diſtillata an.* ℥j.
Confectionis Alkermes ʒj.
Caphura ℈j.
Miſce, fiatque Epichema. Applicetur carpis, & ſingulis horis renovetur.

Eadem quoque veſpera totum crus à genu uſque ad coxam ſequenti linimento inunxi, pedem verò ac tibiam propter maximam inflammationem inungere auſus non fui.

R. Ol. *Roſarum*
Violarum, &
Amygdalarum dulcium an. ℥j.
Ol. *ex floribus* ℥ß.
Miſceantur.

Tibiam & pedem, ut dixi, non inunxi. Pinguia enim inflammationibus adverſiſſima eſſe, Galenus docet, & experientia fidem facit. Ulceribus, quorum novem, omniaque anguſta erant, filamentis impoſui.

R. *Ceræ novæ* ℥j.
Colophonia
Gummi Elemi an. ʒvj.
Therebinth. Aq.
Betonica lota ℥ß.
Ol. *Lumbricorum*
Amygdalarum dulcium
Ol. *de vitellis ovorum*
Roſarum an. ℥ß.

Miſceantur lentiſſimo igne & percolentur; Poſtea admiſce croci pulveriſati ℈j. Vitellos ovorum num. 2. Pedi ac tibiæ uſque ad genu ſequens cataplaſma calidè applicui.

R. *Farinæ hordei*, &
Micæ panis albi an. ℥iiij.
Pulveris radicum Althea &

Sem. *Fœni græci an.* ℥ß.
Sem. *Cydoniorum*
Anethi &
Meliloti an. ʒj. Cum lacte vaccino fiat cataplaſma; addendo ol. Lumbricorum, butyri recentiſſimi an. ℥j. Croci ʒß. vitellos ovorum N°. 3. ſervetur in vaſe vitreato, bene clauſo, applicetur que calidè. Hic error Chirurgorum quorundam notandus eſt, qui cataplaſma, quotieſcunque illud applicant, in ſartagine ad ebullitionem ferè calefaciunt, ſed perperam: dum enim illud ſecundo vel etiam tertio ebulliunt, virtus ipſius evaneſcit, aut ſaltem multum imminuitur. Hæc cùm ego in juventute mea perpenderem, aliam institui methodum. Antequam enim faſcias ſolvo, & vulnus aut ulcus detego, omnia prius præparo medicamenta neceſſaria. Cataplaſma ſupra linteum extendo, turundas, aut pulvillos adapto, & unguento inungo. Tandem faſcias ſolvo, Medicamenta abſtraho, protinuſque ulcera abſtergo, non tamen tela, ut vulgus Chirurgorum, ſed penicillis ex ſpongiis, hunc in modum bacillis annexis. (*vid. Tab.* VIII *fig. 8. & 9.*

Tela enim plerumque aſpera eſt, nec ſordes ulcerum, uti facit ſpongia, excipit. Abſterſo vulnere aut ulcere, protinus turundam aut pulvillum appono, partemque, ſi opus eſt, inungo. Interim dum hæc facio, cataplaſma impoſitum typhoro cum prunis ſenſim & ad libitum calefit. Typhorum ſi in promptu non fuerit; tegulam vel rutabulum calefacere jubeo, eoque cataplaſma impono. Hæc autem ea propter ſic inſtituo, ut vulnus illicò claudatur. Aër enim, præſertim ſi frigidus fuerit; vulneribus & ulceribus omnibus, inprimis capitis, pectoris, & partibus nervoſis, adverſiſſimum eſſe, docet experientia. Methodum hancce in omnibus ægris meis obſervo, quam in gratiam tyronum artis, ſimul & ægrorum, hic annectere viſum fuit. Nunc iterum ad inſtitutum.

Prædicta Medicamenta bis in die, epithema verò ſingulis horis iteratum, renovatumque fuit, & ſequens mox quietior extitit, quapropter cum prædictis medicamentis in decimum quartum uſque diem proceſſi, ſingulis quin etiam, vel alternis diebus, aut de tertio in tertium diem, præſcriptam potiunculam cordialem ex Mæconio &c. poſt cœnam propinavi. Hiſce remediis dolor intra paucos dies ſedatus fuit, & ulcera ad optimam digeſtionem pervenerunt: vires quin etiam recolligere cœpit. Erat enim adoleſcens vividus, & optimo corporis habitu præditus: quapropter ſequenti potiunculâ clementer ipſum purgavi.

R. *Pulveris noſtri Laxativi* ℈j.
Syrupi roſati ſolutivi compoſiti ℥ß.

Cum decocto pectorali fiat potio, quam in crepuſculo matutino ſumpſit, & clementer expurgatus fuit. Symptomata quoque ab eo tempore paulatim remiſerunt.

Statim autem ab initio (quod notandum, & in omnibus ulceribus ichoroſis, ſi anguſta, ſinuoſa, & cuniculoſa fuerint, obſervandum) ſuperficies ulcerum nonnihil dilatavi, clementer tamen, ne dolores excitarem, Dolor enim cum ſit cauſa hujus morbi, ut antea perſæpe dixi, evitandus eſt, Ulcus verò, ut ichor ille acris, indigeſtus, & corroſivus, effluere poſſit, dilatandum. Dilatatio porrò hæc turundis, jam ex carbaſo, jam ex ſpongiis præparatis, & ſupraſcripto digeſtivo inunctis, facta fuit.

Impetum mali, cum jam devictum eſſe viderem, & Stylo argenteo ulcera explorarem, bone Deus quot ductus cuniculoſos, ſinuoſitates, imò & in ipſam juncturam uſque penetrantes inveni? Ex interna parte tibiæ in medio, inter genu & talum, circa ramum venæ cavæ deſcendentem, ulcus erat ſordidum, quod ex una parte ad genu aſcendebat, ex altera ad talum & juncturam deſcendebat, circumcirca juncturam pedis ulcera octo anguſta, & ad juncturam penetrantia erant. Hæc omnia ſpongiis præparatis, & nunc digeſtivo, antea deſcripto, nunc mundificativo ex pulvere præcipitato illinitis, paulatim dilatavi.

Dilatatis ulceribus, membranas & ligamenta putrida inveni, quæ quum paulatim beneficio naturæ à partibus ſanis ſeparata eſſent, os calcis ex utraque parte non ſaltem carioſum, verùm etiam (quod dicam admiratione non vacat) ex uno in alterum latus perforatum inveni, non aliter ac ſi aliquis terebello hujus O magnitudinis illud perforaſſet. Foramen hoc non ſtatim ab initio, ſed ſucceſſu temporis cùm detectum eſſet, funem ſericum mundificativo 4 capite de ulcere ſordido, ex radicibus gentianæ, Iridis Florent. ligno Guajaco &c. præſcripto, inſuccatum, ex una parte pedis ad alteram per ipſum os Calcis perforatum traduxi. Quod & multi etiam Medici noſtri, & *Dn. D. Ioh. Burgawer* Medicus celebetrimus, qui tunc temporis commenſalis meus fuit, non ſine admiratione aliquoties viderunt. Funiculis enim iſtis per multos dies, ne dicam ſeptimanas, ad perfectam ulceris mundificationem uſus fui. Tandem ſquamma oſſis in forma tubuli excidit, foramenque oſſis callo, & ulcus cicatrice obductum eſt.

Cæterùm quia perforatio hæcce rara, forſan & à paucis obſervata, reliqua quæ exempla habeo, hîc annectere non gravabor. In tribus autem diverſis ægris illam vidi. Primus fuit æger noſter, de quo hîc agitur, Secundò illam vidi in quadragenario quodam Genevenſi, *Stephano Iuvenonio*. Ille cùm anno 1602, undecima Decembris, in acie adverſus hoſtem pro patria acriter pugnâret, vulnus ictu ſclopeti ad humerum dextrum recœpit. Chirurgus cum ab initio glandem plumbeam ad ſiniſtram homoplatam, ubi cuti erat proxima, excidiſſet, & neſcio quo balſamo artificiali empiricorum more vulnus curare vellet, & intra paucos dies labia vulneris contracta eſſent, in graviſſimum affectum evaſit. Ulcus hocce quum in decimum menſem uſque Genevæ curatum fuiſſet, & pro deplorato, ac inſanabili haberetur, venit ad me Paterniacum, ubi tunc temporis Medico-Chirurgus ordinarius eram, ubi ipſum feliciter, per Dei gratiam ſanitati reſtitui. Laborioſa quidem ac longa fuit curatio, in qua & varia annotatione digna occurrerunt, & inter alia ſurculam in medio ferè ex una in alteram partem perforatam inveni; ex hoc foramine ſquammam oſſis quoque in forma tubuli ſuo tempore extraxi, res profectò mira, cum ſit unum ex oſſibus totius corporis duriſſimum.

Tertium exemplum vidi Paterniaci Anno 1605. in puero quodam novem annorum, *Iohanne Dom.* N. Pennini, verbi divini miniſtri in præfectura Ebrodunenſi, filio, qui mihi ex ædibus paternis Paterniacum adductus fuit. Laborabat autem puer iſte ulcere fiſtuloſo & inveterato ex interna parte tibiæ dextræ. Illud quum ſpongiis præparatis dilatatem, (exterius enim anguſtum, interius verò cavum & cuniculoſum erat) & mundificarem, foramen rotundum ac magnum, ad medullam uſque penetrans, in focili majori inveni. In hoc foramine, & quidem in ipſa medulla motum arteriarum, quotieſcunque ulcus curabam, obſervare potui. Curatio quamvis laborioſa & longa fuerit, multa enim oſſa carioſa extraxi, ad optatum tamen finem ipſam per Dei miſericordiam reduxi: neque ab eo tempore uſque ad annum 1629. circa feſtum divi Martini, quo me Bernæ inviſit, de hoc malo amplius conqueſtus eſt.

Curatio autem hujus ulceris eapropter laborioſa, longa, ac difficilia fuit, quod prope talum extabat. Et proinde ulcus & circumjacentes partes inter deambulandom, currendum & ſaltandum (puer enim præter modum vividus erat) continuò contrahebantur. Venit mihi tunc in mentem curatio, cujus fit mentio Cent. 1. Obſ. 38. quapropter ut pedem immobilem facerem, capſulam inferius depictam ex ligno fabricavi, (*vid. Tab.* VIII. *fig.* 10.) in quam pedem tibiamque ad genu uſque linteis, ſtupis ac faſcila tam concinnè adaptavi, & tam arctè incluſi, ut pedem neque in hanc, neque in illam partem movere poſſet. Etiamſi propter ipſius vivacitatem, ſuffulcris incedendo continuò corpus exerceret. Capſulam hancce per menſes aliquot dies noctéſque geſtavit. Interim ulcus ab oſſibus carioſis mundificatum & cicatrice obductum fuit. Ex his videat Chirurgus diligens, quàm noxius ſit motus in vulneribus & ulceribus articulis proximis.

A. Foramen eſt in fundo capſulæ excavatum, ad excipiendum calcaneum.

B. Aſſerculus capſulæ è regione ulceris parum exciſus, ne ulcus comprimatur.

Tria hæcce Exempla, uti dixi, in ægris meis vidi. Habeo quoque in Muſæo meo oſſa nonnulla tibiarum, quæ olim in oſſuariis inveni, quæ eodem modo perforata ſunt. Ex quibus perſpicuum fit, oſſa in ulceribos propter Ichoris acrimoniam ſæpiſſimè perforari. Mirum itaque non eſt, plerumque ulcera ad finem vitæ durare, quando videlicet foramina hæcce carioſa à Chirurgo non deteguntur. Sed hæc obiter, nunc ad inſtitutum.

Dilatatis ulceribus, quæ ſordida erant, mundificativo ex Mercurio præcipitato & unguento roſato, Capite de Ulcere ſordido deſcripto, vel etiam pulvere ipſo præcipitato, parcè inſperſo, mundificavi. Ubi verò os carioſum & denudatum fuit, jam pulverem Euphorbii per ſe, jam verò ſequentem inſperſi.

R. *Rad. Ariſtolochia rotunda*
Angelica
Iridis Florent. an. ℥ij.
Ligni Guajaci &
Corticum ejuſdem an. ℥iß.

Miſce, fiatque pulvis tenuiſſimus, qui oſſibus carioſis copioſiſſimè inſpergatur. Interim tamen danda eſt opera, ne labia ulcerum concidant, & ulcera claudantur, quapropter ſpongiis præparatis diligenter aperta ſunt conſervanda, donec oſſa carioſa naturæ beneficio excidant (nullo enim modo vi ſunt extrahenda, quemadmodum ſæpiſſimè juniores Chirurgos in ſcriptis meis monui. Caro ſi in ulceribus præter modum excreverit, pulvis præcipitatus, rectificatus & lotus, carni inſpergendus eſt; Luxuriantem enim carnem reprimit, & malignitatem ulceris corrigit. Circumcirca juncturam Cataplaſma corroborans ex farina fabarum, lupinorum, hordei, betonicæ & ſimilibus, Capite de ulcere ſordido deſcriptum, applicui. Et hoc modo ad finem uſque curationis proceſſi. Longa fuit ac laborioſa curatio, & per aliquot menſes duravit, ita ut numerus turundarum, tam ex ſpongiis præparatis, quàm ex carbaſo præparatarum, & in uſum adbibitarum (ut æger ipſe diligenter obſervavit, notavit, & etiam heri 20. Septembris 1630. coram me & aliis conſtanter affirmavit) numerum mille & quingentarum excedat: oſſicula quoque multa extracta fuerunt, interim tamen ita convaluit, ut incedendo, deambulando, vix claudicatio ulla appareat. Calcaneus tamen nonnihil retractus eſt, & junctura pedis planè coàluit, & per callum eodem planè modo, ut antea Capite 25 de coalitione cubiti & coxæ dictum, concrevit. Hac methodo ac Medicamentis in ulceribus cum oſſe corrupto procedendum eſt.

Nonnulli oſſi carioſo oleum vitrioli, vel aquam, quâ aurum ab argento ſeparatur, quam vulgus *fortem* appellat, applicant. Maximam enim exſiccandi vim habere, referunt; Quod quidem verum. Cariem tamen oſſis non corrigere, ſed adjacentes partes ſanas deſtruere, in juventute mea apud practicos obſervavi, præſertim Duſſeldorpii in nobili quodam viro, cui in leviſſima & ſuperficiali carie oſſis tibiæ, à Chirurgo ſuo applicatum fuerat oleum vitrioli, hinc tanta ſequuta fuit caries in oſſe, ut Dom. D. *Galenus Wierus*, Medicus longè celeberrimus, illam vix tribus cauteriis benè ignitis caſtigare atque emendare potuerit, cujus rei ego ſum teſtis ocularis. Quapropter caveant ſibi Chirurgi, ne hujuſmodi Medicamenta oſſi applicent, ſunt enim ſubtiliſſimarum partium, ita ut ad proximas partes longè latèque perfluant, & quæ ſana ſunt, deſtruant. Requirit quidem os carioſum medicamentum, quod inſigniter exſiccet, ſed neceſſe eſt, ut ſimul ſit craſſarum partium, tale autem eſt Euphorbium, quod cariem oſſis, ut alibi dixi, & in multis meorum ægris vidi, corrigit, carnem tamen, ut hactenus Practici voluerunt, non adurit, aut inflammationes excitat, quapropter eo etiam in pueris uti poſſumus.

Pharmacopæi autem, quod notandum, quando Euphorbium in pulverem redigunt, guttulam unam aut alteram olei affundunt, ne eorum nares feriat, aut exulceret, ſed malè; oleum enim oſſibus denudatis adverſiſſimum eſſe, ſciunt Practici, & facultatem exſiccandi Euphorbii infringit. Loco itaq; olei Euphorbium ſpiritu vini irrorare convenit. Hæc de ulcere cum oſſe corrupto, videlicet quando ſuperficie tenus carioſum eſt.

Si verò corruptio, aut caries oſſis in ipſo articulo fuerit, ita ut Euphorbium ad cariem pervenire non poſſit, de ſalute tamen ægri deſperandum non eſt. In prædicto enim ægro non ubique oſſibus carioſis Euphorbium inſpergere mihi licuit, nihilominus tamen feliciter ſanatus fuit. Ulcera enim beneficio turundarum ex ſpongiis præparatis aut radicibus gentianæ, aperta retinui, & mundificativum ſequens quotidie impoſui.

R. *Corticum ligni Guajaci*
Saſſafras
Rad. *Angelica*
Rad. *Ariſtologia rotunda an.* ℥iß.
Mirrha
Aloes an. ℥j. Fiat omnium pulvis tenuiſſimus, in mortario admiſce extracti ſcordii ℥j. Mellis roſacei quantum ſufficit. Miſceantur, fiatque mundificativum, quod præſtantiſſimum eſt in omnibus ulceribus ſordidis, putridis, & cum oſſibus corruptis, quo & in noſtro ægro tanto cum fructu uſus fui, ut natura ligamenta, vincula & cartilagines putridas paulatim ejecerit, & juncturam per callum connexerit, eodem planè modo, ut antea de cubitu & coxa dictum fuit. Interim autem dum circa ulcera, ut illa aperta retinerem, mundificarem, & oſſa carioſa extraherem, occupatus eram, in univerſalibus nihil omiſſum quoque fuit: optimam victus rationem obſervavi, corpus per intervalla blandè expurgavi, & ne dolor excitaretur, operam dedi.

Prædicta Methodo & Medicamentis ita reſtitutus fuit pes, ut inter deambulandum per urbem vix claudicatio obſervari poſſet, ulcera etiam clauſa permanſerint; quapropter

quapropter Icholam iterum frequentavit, tandemque artificium Mechanicum didicit, idque exercendi g a- tia, poſt annos aliquot ad cæteras regiones profectus eſt. Quum verò Anno 1629. in ipſis turbi. bellicis in Germania opificium ſuum exerceret, multoſque labores & moleſtias ſufferret, cibis quinetiam ſale conditis, & fumo exſiccatis veſceretur, & corpus ab eo tempore, quo Bernâ diſceſſerat, purgatum non fuiſſet, uſum quinetiam faſciarum neglexiſſet, humo- rea iterum ad pedem defluxerunt, & inflammationes, pruritum, aliaque incommoda, quæ ulceribus præcedere conſueverunt, excitârunt. Hæc cum iterum flocci- faceret, ad utrumque talum exortum eſt ulcus, cum quibus denuò per menſes aliquot occupatus fui, iterum tamen, laus ſit Deo, convaluit.

Cap. 30. *Quomodo pars affecta poſt curationem Ichoris & Meliceriæ, corroboranda?*

POſtremum quidem, ſed non minimum ſymptoma Ichoris, eſt labefactatio & imbecillitas partis læſæ, poſt curationem ulceris; inde fit, ut plerumque haud paucas ægro pariat moleſtias. Propter imbecillitatem enim pars affecta defluxionibus fit obnoaia, præſertim ſi malum in pede fuerit: humores enim ad locum decliviorem facilè decumbunt, facilimè verò propter ſummam imbecillitatem partis malè affectæ recipiuntur.

Imbecillitas autem hæc propter caloris nativi ac humidi innati diminutionem procedit. Quandoquidem intemperies illa maaima & calida, quæ partem læſam non raro per dies multos, ne dicam ſeptimanas, aut menſes, infeſtat, calorem innatum, & humidum radicale abſumit imminuitque, ita ut ad repellendos humores, qui affluunt, non ſatis ſit valida: & præſertim ſi vaſa arteriarum & venarum eroſa fuerint, uti in adoleſcente illo, cujus cap. proaimo de ulcere cum oſſe corrupto memini, accidit. Hinc fit, ut plerumque (ſi æger de conſervanda valetudine non ſatis ſollicitus fuerit,) ulcera circa talum ſequantur, quæ & difficulter ſanantur, uti in prædicto adoleſcente vidi. Ille enim quum in quartum annum poſt curatiooem Bernæ in patria ſubſtitiſſet, ac ego totum illud tempus de ipſius valetudine ſollicitus fuiſſem, ſana ac integra permanſit tibia: quum verò ad cæteras regiones profectus fuiſſet, moleſtias atque labores multos ſuſtinuiſſet, in victus quinetiam ratione peccaſſet, & corpus in quartum annum purgatum non fuiſſet, humores frequenter ad tibiam defluxerunt, ac ulcera circa talos excitarunt, quæ mihi, cùm Anno 1630. Menſe Septembri Bernam reverſus eſſet dennò labores multos procrearunt, ut in fine præcedentis capitis dictum eſt.

Ponamus itaque caſum, pedem Ichore fuiſſe affectum, juncturam quin etiam per callum (ut in præcedenti juvene accidit) coaluiſſe, hæc ægro obſervanda ſunt. Primò utatur cibis bene nutrientibus, & optimum ſuccum ac ſanguinem procreantibus, à ſalſis & piperatis abſtineat, ne excalefacto hepate, ſanguis incaleſcat, & ad tibiam præter modum debilitatam defluat. 2. Corpus per intervalla pharmaco aliquo benigno evacuandum eſt. 3. Si plethora adſuerit, venam quoque brachii incidere convenit, de quibus in præcedentibus ſuo loco abundè dictum fuit. Supereſt igitur ut de topicis, quæ calorem nativum corroborant & fovent, aliquid adſcribam. Eorum autem nonnulla ex cap. 24. de atrophia, uti eſt ſuccus lumbricorum, oleum item & aqua ranarum, petenda ſunt, Aut fiat ſequens aqua:

R. Flor. & Fol. *Betonicæ*
Ivæ arthetica
Flor. *Primulæ Veris*
Granorum juniperi an. M. iiij.
Lavendulæ
Hyperici
Calamenti
Roſmarini
Majoranæ an. M. ij.
Oculorum populi arboris ℔. j.

Incidantur & contundantur omnia groſſo modo, quibus affunde aquæ betonicæ, ut ſupernatet quatuor digitos. Maneant in infuſione dies quatuor aut quinque, poſtea deſtillentur per veſicam ſ. artem. Aqua hæc præſtantiſſima eſt in affectibus nervorum ac nervoſarum partium, etiam in defluxionibus ad articulos; modò intemperies calida non adſuerit. Succus lumbricorum ſi cum prædicta aqua præparatus fuerit, præſtantiſſimus erit. Totum autem crus ad dorſum uſque prædicta aqua aut ſucco lumbricorum inungatur. Articulo malè affecto Emplaſtrum Stolani (cujus deſcriptionem alibi in ſcriptis meis habes) applica. Aut

R. Empl. *Diapalmei* ℥ iiij.
Ceræ novæ ℥ ij.
Gummi Elemi, &
Tacamahacæ an. ℥ j.
Maſticis,
Olibani an. ʒ x.
Pulv. *Lumbricorum terreſt.* ℥ iß.
Pulv. *Roſarum odoriferarum*
Myrtillorum,
Balauſtiorum
Ivæ arthetica, &
Flor. *Hyperici an.* ʒ ij.

Diſſolvantur gummata lentiſſimo igne, cum Ol. lumbricorum q. ſ. & percolentur per linteum. Poſtea commiſceantur omnia cum Emplaſtro prædicto & cera liquefacta, fiatque maſſa, addendo nonnihil ol. granorum juniperi, aut ſpicæ. Emplaſtrum hoc præſtantiſſimum eſt in affectibus juncturarum & nervoſarum partium, ſi intemperies calida non adſuerit.

Tibia à digitis pedum uſque ad genu faſcia ex tela ſemitrita & ſuavi ſingulis matutinis involvenda eſt, ne ſanguis & humores cum impetu ad pedem defluant. Faſcia hæc, ut majoris ſit efficaciæ, cerâ hoc modo preparatâ imbuenda eſt.

R. *Ceræ novæ,* ℥ vj.
Gummi elemi pinguis. ℥ ij.
Pulv. Maſticis,
Olibani, an. ℥ j.
Olei roſacei q. ſ. Miſceantur lentiſſimo igne in ſartagine.

Si verò affluxus humorum vehemens fuerit, faſciam ſingulis matutinis, antequam æger è lecto ſurgat, ſequenti decocto inſuccare convenit.

R. *Foliorum & florum betonicæ*
Ivæ arthetica
Salviæ
Abſinthii vulgaris.
Roſarum rubearum
Florum chamomillæ &
Sambuci an. m. ß.
Salis comm. ℥. ß.

Cum ℔viij. fiat decoctio uſque ad conſumptionem quartæ partis. Faſciâ hoc decocto inſuccatâ utimur interdiu, quando neceſſitas maximè urget, & cœlum eſt calidum, aut æger lecto vel hypocauſto non egreditur. Si verò tempus frigidum fuerit; faſcia humida nonniſi noctu utor, interdiu verò ſiccam applico. Modus ille, faſciis ligandi tibias, mihi frequens eſt & uſitatiſſimus, eoque maximo cum ſucceſſu in ulceribus tibiarum utor. Affluentes enim humores retinet, partemque affectam exſiccat corroboratque.

Vulgus, etiam multi ex Chirurgis vulgaribus, methodum hancce improbant, nulloque modo humores ex corpore ad ulcera tibiarum fluentes (quos parvos & corruptos eſſe dicunt,) faſcis repellendos, retardandoſque eſſe volunt. Si enim inquiunt, in corpore retineantur, quidnam exſpectandum, quàm totius interitum? Reſpondeo, humorem, qui ad ulcera fluit, duplicem eſſe, naturalem & excrementitium. Natura enim ſagáx atque prudens, etiamſi individuum ſuum ut conſervetur, ſemper occupata atque ſollicita; fieri tamen non poteſt, quin una cum excrementitiis humoribus laudabile quid ad ulcera fluat, facit id loci malè affecti declivitas & imbecillitas, quapropter excrementitios ſimul & bonos recipit, qui cum reliquis in parte affecta corrumpuntur, non aliter ac ſi in dolium humore aliquo putrido imbutum, generoſum vinum infuderis. Sed ponamus caſum, partem aliquam humoris excrementitii propter ligaturam in partibus ſupra genu ſitis retineri, id tamen ſine ullo incommodo ægri fieri, & quotidiana experientia fidem facit, & ars ipſa medica docet. In partibus enim iſtis muſculoſis, ſupra genu poſitis, calor nativus vegetus eſt & fortis, quapropter ſi quid excrementitii humoris in partibus iſtis remanſerit, non tamen in corpus remeat, ſed beneficio caloris nativi corrigitur, & per inſenſibilem tranſpirationem evacuatur. Habes candide Lector, meam de graviſſimo hocce affectu ſententiam, quam ut candidè interpretari, & ad DEI Opt. Max. gloriam, commodumque ægrorum, in uſum converti velis, ex corde opto.

IMPERFORATI.

De cura eorum quorum penis podexve clauſus, ſimiliter ac earum quarum vagina non aperta.

IN recens natis non rarò podicem imperforatum obſervari, excluſionem fœcibus denegante membrana quadam craſſiore, orificium inteſtini recti claudente, varia ab autoribus variis propoſita exempla declarant, legi hac de materia poſſunt quæ habent *Fabr. Hildanus parte* 1. *obſ.*3. *Antonius Benivenius lib.*1. *cap.*30. *Ambroſius Pareus lib.*24. *cap.*17.

Membranam hanc anum claudentem unguibus lacerari poſſe Paulus Ægineta lib. 6. cap. 6. docet Hier. Fabr. ab Aquapendente; orificia clauſa inſtrumento ſecante aperiri vult, imò unguibus venenatis imperitæ obſtetricis apertionem hanc minimè permitti debere; addit inſuper monitum hoc: Nullam ſectione perficiendam eſſe aliqua in parte corporis apertionem alio loco, quam ubi veri foraminis veſtigium, digito obvium, notari poteſt: Ubi enim, inquit, veſtigium nullum occurrit, cultri uſus non obtinet. Exemplum hujus rei apud *Hildanum part.*1. *cap.* 75. *invenire licet.*

Honeſta, inquit, quædam Matrona Genevenſis filium peperit, qui clauſo ano excrementa per ductum urinarium ſimul & urinam excernebat, accerſito itaque Medicorum & Chirurgorum collegio, nullus in ea fuit opinione, ut de ani inciſione quicquam tentaretur. Tandem cùm excrementa induceſcerent, nec per ductum ullum amplum amplius permeare poſſent, inflatus eſt venter, exorta febris, aliaque ſymptomata, ita ut decimo ſeptimo ætatis die è vita deceſſerit, aperto cadavere inventum eſt inteſtinum rectum veſicæ fundo adnatum. Admonitionem hanc conſideravimus in recens nato filio alicujus aurifabri, cujus glans non perforata, nullo præſente meatus veſtigio. At ſubtus glandem inſculptū obſervabamus foraminis veſtigium, membranaceo quodam velamento tectum, hoc loco inſtrumento à nobis noviter invento, in hypopio uſuali, apertionem fecimus, & effluxit urina inſigni ſatis copia, ſatiſque rivuloſè.

Infantes nobis occurrerunt varii, quorum anus imperforatus, integumento membraneo incruſtatus, ſimiliter ac puellæ diverſæ, quarum vagina uterina velamento ſimili occluſa. In omnibus felici ſucceſſu inſtrumentum modo indicatum uſurpavimus, nec unquam foramini facto turundas aut alia ejus ſortis imponere coacti ſumus, cum nullus metus ſit modo dicto aperta conglutinari ſubito iterum poſſe, quale quid ſibi perſuadet Paulus, continuus enim materiæ affluxus unionem hanc non poteſt non impedire; in puellulis tamen cum larga, continuaque adeo; imo nulla excretio humoris excrementitive liquidioris per vaginam, non inutile obſervavimus Emplaſtrum Diapalma liquefactum plumaceolis exceptum, rotundæ forma vaginæ imponere, quo inhibeatur conglutinatio, *Iob. à Meekren in obſervation. Medico-Chirurgicis.*

De imperforata quadam, Epiſtola ad virum celeberrimum D. Ioannem van Horne, Anatomes Profeſſ. Lugd. Batavum.

Domine; Ultimas noſtras ad te miſſas, quibus dubis quædam curioſitatis gratiâ ſolvebantur his concludebamus verbis:

Quod ſi quædam rarius occurrentia in arte noſtra ſe exhibuerint, haud intermittam quin eorum te participem reddam.

Accipe ergo, Vir Celeberrime, haud adeo admiratione dignum, quam rarius occurrentibus annumerandum quod civitas noſtra mulieres tales qualem hic proponimus rarius exhibeat.

Propoſitum minime nobis de puellis agere, ſed virginem exhibebimus adultiorem.

Rensje Eelijens, ex Friſia oriunda, Amſtelodami licet nata, virgo robuſta, annorum viginti duorum, & alvi & urinæ excrementa legitima quantitate, debitoque tempore, deponebat, menſtrua vero necdum obſervaverat, ſatis licet annoſa; urinæ tamen excretio tandem valde interrupta fuit, forſan quod materia ſeroſa ventris cavo colligeretur, brevi enim abdominis tenſivo tumore correpta. Accedebant preſſiones dolorificæ graviſſimæ circa pudenda, vehementes adeo fuerunt, ut veſtimenta lacerare, omniaque turbare coacta fuerint, imò deſperatione mota violentas ſibi intuliſſet manus, ni ſoror impedimento fuiſſet.

Quæcunque ipſi præſcripta fuerant medicamenta plus noxæ quam commodi attulerant.

Diſſentientium medicorum Chirurgorumque ingens

ſatis

ſatis hic numerus, unde factum, quod quæcunque uſurparentur nihil omnino effecerint, adeoque anſa data fuerit vulgo, Medicorum Chirurgorumque inſcitiam magis accuſandi, quàm ſtatum ægrotantis deſperatum deplorandi.

Fuerunt qui cauſam horrendi ſymptomatis menſtruorum ſuppreſſionem conſtituerunt, ex vaſorum uterinorum præternaturali anguſtia ortam.

Alii graviditatem ſubeſſe ſuſpicabantur; rari denique veneficio rem totam adſcribere haud detrectarunt.

Petrus Potgieter, Chirurgus, publico ſalario ad id obligatus, ut parturientibus pauperibus in caſu neceſſitatis ſuccurrat, uterum ad orificium externum prolapſum ſtatuebat, quod vitium manuale operatione corrigere tentabat, ſic tamen ut capiti inſiſteret ægrotans.

His aliiſque ſic fruſtra uſurpatis, vaginam uterinam imperforatam eſſe, ſic ut ingreſſus æque ac egreſſus negaretur excludendo æque ac admittendo, eo quod membranâ validâ orificium clauderetur, innotuit.

Membrana hæc Medicis variis excreſcentia habebatur carnea, aliis carcinoma, aut aliud incurabile malum, in re adeo dubia certi aliquid quo conſtitueretur, Medici Chirurgique alii prioribus juncti, inter hos & me accedere voluerunt conſanguinei.

Inſpectione convenienti habita portam eam anguſtam per quam Cæſares, reges, mendici, omniſque ordinis homines, mundum hunc intrant membrana quadam incraſſata clauſam invenimus, cui ſimile exemplum Hildanus part. 3. obſerv. 60.& 61. proponit; Clauſura hæc arcta adeo obſervabatur, ut digito nullus concederetur introitus, unde factum quod menſtruus ſanguis, in dies acrimonia, menſe quovis quantitate, auctus, ad locum anguſtatum fuerit collectus, quæ cauſa repletionis, tenſionis, intumeſcentiæ, doloriſque ſummi.

Hoc in caſu medium nullum excogitari poſſe indicabam, quàm inſtrumento commodo vaginam aperire, & quidem ad modum eum quem in ancilla fere mortua exercuit Fab. ab Aquapendente part, 1. oper. Chir. cap. 82 & Wierus lib. de præſt. Dæmon. cap. 38 in virgine Cranburgenſi. Aſſentiebat ægrotans, ſuadebant idem Chirurgi Medicique præſentes.

Operationis modus quis fuerit, antequam proponamus, duo hæc conſideratione noſtra digna occurrebant. 1. Annon exiguo quodam foramine membranam dictam perforare neceſſarium, ne materia intus collecta confertim nimis effluat, cum virium proſtratione ſumma, quale quid in apertione abſceſſuum magnorum obſervamus.

2. Annon ſectio quædam hic inſtitui debeat, cruciata, quam commendat Corn. Celſus lib. 7. cap. 28. ne lædatur via urinaria.

Ad primum reſpondebam, vix eam humoris copiam hic collectam eſſe, quæ æquiparari queat ponderi fœtus recens nati cum annexis, nec tamen puerperas calore, ſpiritibus, roboreque præter modum ſemper deſtitui.

Ad ſecundum, ſufficere hic ſectionem ſimplicem, quæ à parte inferiore deducatur ad ſuperiorem, quæ, etiam jam effluente materia, apertio continuari queat, nec humor exiens eam inhibeat.

Operatio ipſa hoc modo inſtituta. In dorſum proſtratæ virginis crura utrinque primo ad latera depreſſa, quo labia pudendi magis diſtarent, hinc lanceola diſſectio membranæ obliquo ductu ne orificium veſicæ urinariæ læderetur, peracta, illico materiæ impuræ, aliquomodo fœtentis, colore & conſiſtentia hepati comminuto ſimilis quantitas ea effluxit, quæ librarum quatuor cum dimidia; nocte ſequenti ejuſdem humoris quantitas major ſe exhibuit; parcior hinc aſt alterius conditionis.

De eventu ſuo tempore certiorem te faciemus, interim tuum erit Hymen, an membrana incraſſata imperforata vitium hoc appellari debeat, determinare. Operationi dictæ adfuerunt. *Arnoldus Tholinx. Franciſcus van der Schaagen. Ioannes Deyman. Simon Dilleman; Adriaen Reyniers, Medici. Georgius Van Loen, Chirurgus.*

Vale vir magne in commodum Reipublicæ Medicæ, & nominis gloriam æternam; favereque perge in nullo non inſervire tibi paratiſſimo Jobo à Meekren. *Idem ibidem.*

Atreſia accidentalis, & una menſtrua.

Non temerè ſtatim omnem atreſiam, quæ infantibus puelliſque evenit (pro periculoſa habendam eſſe ſequentibus exemplis perſuadeor. Puella erat annicula, intertrigine aut excoriatione oploſa ob urinæ acrimoniam, ut fieri ſolet affecta, huic tandem Vulvæ oræ coaleſcunt interveniente membranula alba, nonnihil etiam dura, quippe quæ initio immiſſi ſpecilli apicem repellere videretur. Mira inde Parentum ſollicitudo, non ſtatim in hoc caſu ad Medici aut Chirurgi operas properantium; ſed, dum interim animi pendent locumque iterum iterumque inſpiciunt, veriti, ne longiore mora magis indureſceret valvula & tandem ſero negligentiæ pœnam luerent, auxilium Medici implorare conſtituunt: Nutricula autem, cum Medici Chirurgive manum crudelem ominaretur, effuſiſſimis precibus fere & flatibus Parentum propoſitum Medicique præſentiam ſi non avertit, certè dilationem aliquot dierum impetravit. Illa interea locum quotidie diligentius inſpectat, nec, quod ante ſæpe & liberali manu tentaverat, partes illas ſevo obducit. Octavò inde die foraminulum, quod fortè ſevum ante occluſerat aut occluſum ſolidaverat, apparet; magna inde Nutriculæ, majora etiam Parentibus tripudia Jam vero patulum foramen non inſpicere tantum ſed & tractare auſa Nutricula, balenariam alterius fœminæ conſilio immittit virgam, lenteque ad juſtæ magnitudinis proportionem dilatat, ex quo nihil tale in adoleſcente virgine conſpectum. Adeo etiam initio leviculis adjuta natura magnos prævertere morbos ſolet. Crediderim ego hic ab urinæ acrimonia exeſos interiores labiorum naturalium margines purulenti quid ſudaſſe; hinc deinde ſaniem, conjuncta in illo membrorum ſitu ſuperficie utraque, exſiccatam membranulæ quandam præbuiſſe ſpeciem, non aliter atque excoriatæ partes coire invicem, aut jungi per lympham ſanioſam glutinoſamque ſolent. Aliud menſtruæ *ἀτρησίας* genus puellæ jam nubili & octodecim annis majori eveniſſe memini, cui quoties menſtrua fluxere, fluxerant autem ab anno quarto decimo, toties tribus quatuorve diebus ante fluxum nymphæ per membranam coaleſcebant gelatinoſam, adeo ut aditus penitus obſtrueretur: hanc illa adventante jam ſanguine molliorem digitis facile reſolvebat, patente hunc in modum fluxui via. Certè hic etiam à lympha uterina & vaginali, quæ ſæpe acris & copioſa præire menſibus ſolet, membranulæ valvuloſæ ſpeciem enatam arbitror, ſed quæ à ſanguine emollita, digitis facile cederet, nec ante rediret quàm eadem illa ſanies, quæ tribus quatuorve diebus ante menſes

fieri ſolebat, anguſtias ſubiret menſtruumque φαινόμενον repeteret. *Ioh. Nicol. Pechlinus in obſervationibus Phyſico-Medicis.*

Infantis penis non perforatus.

Sicuti puellæ quandoque clauſis naſcuntur vaginis (quod pluribus probaverim teſtimoniis) ita pueri interdum occluſis prodeunt virgis. Hujuſmodi exemplum vidi cum Chirurgo Adriano van der Cruys, in nautæ cujuſdam filiolo, cujus maſculi membri anterior pars non erat perforata, vel minimum ſaltem aperturæ indicium ſolito gerebat loco, quæ tamen tranſmittendo lotio non eſſet apta. Ita ut procedente tempore aliam ſibi aperuerit urina prorumpens viam, ſub freno videlicet penis. Infans tamen, quoniam recens natus erat, fideli Chirurgi opera hoc incommodo fuit liberatus.

Varia clauſarum virgarum exempla paſſim habent ſcriptores noſtri; quibus, ſolito deficiente tranſitu, urina ſibi alium aperuit, vel infra glandem penis uti præcedenti obſervatione patet, ac mox de alteriore dicetur) vel in media urethra, aut etiam circa penis radicem probe pubem, ipſove quandoque in perinæo.

D. Melchior Fribe obſ. 98. Miſcell. Medico-Phyſicorum, Ann. 3. p. 158. virum quendam ſe noviſſe tradit, cui penis non ſolito loco, ſed infra prope frenum perforatus eſſet; per quam aperturam idem non urinas tantum, ſed & genituram egereret. Duxerat bis uxorem ille, ac ſex genuerat liberos, nec minus quàm alii coitu delectabatur. Nec diſſimile eſt quod tradit G. Samuel Poliſius obſ. 106. Miſcell. Medico-Phyſ. Decur. i. ann. 9. p. m. 265. de ieneſcente, qui ejuſmodi male formato pene prodierat, ac licet hic ſolito loco foraminis quoddam gereret veſtigium, ſeminis tamen urinæque excretioni non ſufficiebat; hæc tamen ille per aperturam infra glandem abſque incommodu egerebat. Uxorem duxerat, liberos autem non procreabat.

Apud Benivenium cap. 90. p. m. 259. de puerulo legere eſt, qui obſtructa anteriore penis parte, per anguſtum foraminulum infra glandem urinas ejiciebat, quod earum vi paulatim eò loci factum erat, quamvis non ſine lachrymis, membrique illius tumore procederet ejectio. Idem quoque de puero refert, qui, licet pene perforato, meatum tamen urinarium fune media in virga, inſciis parentibus ne noctu lectum permingeret, præcluſerat. Ita ut vinculum iſtud, quanquam impere ferretur, removere neſcia urina duobus in locis tumentem admodum aperuerit penem, quæ foramina, nonniſi hac via tranſeunte urina, atque oris etiam temporis proceſſu callo obductis, ſanari nunquam potuere. Meo quidem judicio, niſi cutis forſan fuerit minus tenuis, foraminis labia incidi & abradi potuiſſent, inducta interim antrorſum in penem plumbea vel argentea canula, donec medicamentis idoneis cicatrix nata fuiſſet, remanſura.

Simile præcluſi fune penis exemplum Bierlingus obſ. 204. p. 305. Ephemer. Medico Phyſic. German. ſe vidiſſe ait in puero, cujus virga ſupra locum quo præcluſa erat tota ſphacelo corrumpebatur, ac putreſiebat. Ille autem per factam, qua proximè ventri adhæret, penis aperturam, poſtea ſemper abſque incommodo lotium excrevit.

De infante bimulo ſcribit Amatus Luſitanus Curat. 27. Cent. 1. p. 42. cui pene non perforato, nec ullo foraminis loco debito exiſtente ſigno, prope teſticulos per aperturam egrederetur urina.

Pueri trimuli meminit Gerh. Blaſius obſ. Med. 5. p. 39. qui rectè alioquin ſe habens, locum per foramen in perinæo excreverit prope penis radicem, hic enim nullum omninò permittebat tranſitum, nec ullo tegebatur præputio.

Caſus ejuſmodi meminit Theod. Kerkringius obſ. 54. p. 115. de egeno quodam, cujus in cadavere infra ſcrotum fiſtola fuerit reperta, per quam multos annos, perforata etiam ipſa veſica nec non tranſitum negante virga, urinas emiſerit. *Cornelius Stalpart. obſervationum rariorum Cent. 1.*

Anus imperforatus, Ejuſque Anatome.

Ancilla ex illicito concubitu prægnans, xv. Octobris 1979. Viennæ fœtum, quoad externa maſculum ad initium noni menſis, aliàs quidem vivum (ſed cum pedibus prius in partu veniſſet, ac collo diutius inter ſinus muliebris latebras hæſiſſet, deinceps ſuffocatum, enixa eſt; Qui cum à Medicinæ Studioſo ad me delatus eſſet, convocatis aliis Collegis ſtudioſis, partes externas, examino, in quibus alias nil præter naturale obſervatum; niſi quod dextra manus duobus tantum digitis prædita eſſet, Metacarpus etiam ita contortus, ut potius plantam pedis referret, addita portione calloſæ pellis circa extremam plicaturæ partem, quæ non inconcinnè calcem repræſentabat. Pedes etiam niſi quod mirè contorti, nil inſoliti habebant: converſo verò fœtu in abdomen in dorſi ſpina σκολίωσις ſeu obliquatio obſervata tùm & anus deſiderata, loco cujus eminentia quædam calloſa ad lineam uſque, ſcrotum dirimentem, protenſa erat, contrectatiſque à me digitis iis partibus, Meconium per penem prodiit; unde, ſtatim conjectatum, naturam viam pro alvinis excrementis per membrum affectaſſe: quæ ut melius pateret, abdomen decuſſatim, illæſis tamen Umbilicalibus vaſis, aperio; inter quæ arteria Umbilicalis ſiniſtra, tum & Urachus deſiderabantur, dextra etiam non rectà deorſum in iliacum ramum deſcendentem ferebatur, ſed paulo altius ante divaricationem Aortæ inſerebatur. Hepar mole vaſtum, &, uti fieri in nuper natis aſſolet, utrumque Hypochondrium occupans: ſub eodem ſtomachus latitabat, qui admodum contractus, ac multum protenſus potius inteſtinum quoddam referebat; Scatebat is prætcrea muco ſubpalleſcente, qualis & in ore reperiebatur. Lien naturaliter ſe habebat, inteſtinum duodenum verò, ubi cholodochus, ſeu potius communis ductus inſerebatur, ſummopere dilatatum, ita ut novum quaſi ventriculum repræſentaret. In jejuno & ileo nil. p. n. obſervatum; Cæcum vero, licet protenſius, contractum tamen & vacuum. Colon ab initio ſatis tenue, ſed in progreſſu dilatatum, nec multis cellulis exaratum; verſus rectum copioſiſſimo Meconio turgeſcebat, ac tandem in rectum terminabatur, quod etiam eo loci, ubi aliàs veſica locari ſolet, in appendicem veſicæ æmulam (hæc enim etiam in hoc fœtu deficiebat, dilatabatur, ac tandem non per anum, ſed antrorſum, membrum virile pendulum præputio ſuo munitum referens, extra corpus finiebatur, cujus ſtructuram, ut meliùs innoteſceret, propria manu delineatam tranſmittere lubuit. Jam admirabar naturæ induſtriam, quam putabam loco veſicæ dilatationem ſeu appendicem recti ſubſtituiſſe, ſicque compendiaria via utrumque excrementi genus excretum voluiſſe; ſed cum in Renes inquirerem, hi non glandulosi reperti, ſed eorum loco glandulæ tantum Renales, irregularis figuræ, ſubſtantia ſolito ſolidiori prædita,

præditæ, & compreſſæ admodum conſpectæ, adhæreſcebant ex inſuper ramuſculis ex Aorta & cava deſcendente oriundis, quæ emulgentes venas & arterias ſupplebant, nulli etiam Ureteres ad appendicem recti, veſicæ æmulam, videbantur: unde in opinione mea ſuperiori me falſum deprehendebam. Ex iiſdem Aortæ & cavæ truncis vaſa exoriebantur ſpermatica utrinque in teſticulos minutos eiceris magnitudine, & compreſſos, fœmineos ferè æmulantes, ac vaſis ſeu capreolis ſuis pampiniformibus inſignitos, terminata, qui teſticuli non in Scroto, ſed ad latera pelvis in abdomine (qui locus aliàs muliebrium eſt) ſituabantur. Scrotum verò vacuum erat ac dartio craſſiori præditum. Inquirebam in teſticulorum deferentia vaſa, ac veſiculas ſeminales, & proſtatas, ſed præter confuſionem vaſorum quaſi gangræna tactorum, ob comprimens rectum meconio admodum turgeſcens, nil obſervare licuit, neque aliud in abdomine præternaturale viſum. Unde ad examen medii & ſummi ventris progreſſum, qui nil p. n. etiam in ſe recondebant. Dubium tamen ex hiſce moveri poſſet, utrum fætus hic enixus) in utero enim vixiſſe ſupra relatum) ſupervivere potuiſſet? & num ad generationem aptus? Putarem ego ſalvo meliori judicio, nec vivere illum ſtante hac conſtitutione partium potuiſſe, nec enim locus erat pro excretione Urinæ, nec generationi aptum (cum & locus pro excretione ſeminis deſiderabatur) fuiſſe, tum corpora nervoſa penem non conſtituebant, quæ ad rigiditatem illius in generatione neceſſaria; involuntariè etiam fœces alvinas demiſiſſe, inde colligere licuit quod Muſculi ani tum levatores, tum ſphincteres deficiebant, *D. Wolffſtriegel in Litt. Vienna datis ad D. Sachſium.*

De Ano clauſo.

Anno 1672. d. 7. Jan. Vocatus fui ad Civis cujuſdam primarii filiolum vix viginti quatuor horas natum, inveni miſellum illum faſciis involutum in gremio obſtetricis jacentem & quaſi animam agentem, ut ab adſtantibus etiam mortuus crederetur: à faſciis ergo ipſum liberari juſſi, & linteis calidis debile illud & pene emortuum corpuſculum involvendum curavi; hoc facto, quamprimum ex proximo pharmacopolio afferri potuit exhibui cochleare aquæ ex typhis C. C. recens deſtillatæ, inde ſenſim ad ſeſe rediit puſio, inquiſivi poſtea ulterius in cauſam iſtius debilitatis & lypothymię; anum ergo gurtur illud inferius impervium eſſe comperi, obſervans præterea quoties miſellus ille reſpiraret, materiam excrementoſam in ano latentem, exitum vi quadam moliri: meo juſſu advocatus fuit Chirurgus expeditæ manus, qui inſtrumento inciſorio tunicam illam quę anum claudebat, perforavit, exiit illico materiæ excrementoſæ atramenti craſſioris inſtar ſatis magna copia; ſublevatus inde paulum bonus ille puſio liberius reſpirare cœpit, ſequenti tamen die fatis conceſſit, quia quamprimum anus pervius eſſet, etiam per nares materia purulenta effluebat, fortè abſceſſus ibi latentis ſignum: ſic Ars niſi naturam adjutricem habeat fruſtra ſæpe tentat auxilium. *D. Caſp. Kolichen.*

Anus imperforatus.

Anno 1669. Menſe Octobri in Suburbana Uratiſlavia Villa, Fabro cuidam lignario naſcebatur puellus cætera optimè conformatus, præterquam quod anus penitiſſimè clauſus eſſet. Obſtetrix id vel ex negligentia non obſervaverat, vel neſcio qua ex timiditate rem parentibus revelare diſtulerat. Tandem quarta poſt partum die anxia ad me venit, conſilium petens; cui reſpondi periculum hinc vitę impendere, niſi ocyus a Chirurgo perito clauſa porta aperiatur, opus tamen fore ut ante ipſe infantulum viderem, quàm certum curationis modum determinare poſſem; properat obſtetrix & patri reſponſum meum denunciat; qui haut cunctanter filiolum ad me deferri curat, ipſe ſpectator curationis futurus. Sublatis ab infante linteolis comperio anum ritè quidem locatum, nonnihil tamen prominentem præter ſolitum, & penitus coalitu veluti conſutum, nec niſi leviſſimum, ac vix ab acutiori oculo ritè diſcernendum indicium Foraminis, quod lineola ſubtiliſſima, veluti calamo inſcripta, deſignabat. Digito etſi comprimeretur anus, in inteſtino tamen recto quicquam detineri excrementum, nutiquam dijudicari poterat. E contra guttatim ſemel atque iterum, aliquando etiam paulò longius feces alvinas modo tenuiores modo craſſiores, prout paucior copioſiorve urina ipſas diluebat, per mentulam excernebantur, ex qua non rari etiam flatus cum ſibilo prorumpebant. Jam quoque venter ab excrementis retentis manifeſtè intumeſcebat. Interea ſerio penſitatis, quæ in tali caſu, Sennertus, Riolanus, Mercurialis atque Minadous conſulunt, atque inſuper in conſilium adhibitis viris aliquot ex Praxi Medica celebribus, Fautoribus & Amicis meis omni cultu & honore obſervandis, vitium hoc non ſine ratione pro inemendabili habitum eſt: Nihilominus ut parenti, tam enixè flagitanti ut quodvis auxilium tentaretur, etiamſi fruſtraneum foret, ſatisfieret, indultum fuit Chirurgo, aliàs ſatis ſolerti, ut periculum faceret, quoad aperiri clauſura poſſet. Hic quidem Lineolæ ſupra memoratæ, atque ab ipſa natura in prominentem anum inſcriptæ, Lanceolam dextrè infigit, verumtamen ſive ob profunditatem coaleſcentiæ, ſive ob laxitatem corrugatæ in extimo Sphinctere cutis, acies inſtrumenti etiam valentius & bis adacta, profundius penetrare non potuit quàm ut locus ſuperficie tenus cum paucarum guttarum ſanguinis profuſione, vulneraretur, quemadmodum laudatus Sennertus ſatis clarè & fideliter *lib. 5. inſtitut. p. m. 1005. prædixerat.*

Cum ergo melius eſſet, ut ab operatione hac manus detraheretur, quàm ut infantulus porro & fruſtra torqueri deberet, ſtatueretur, patri ſpe omni curationis excluſo filiolus domum reportandus redditus eſt. Infantulus vero, abdomine toto à Genitalibus uſque ad ſternum, mirum quantum intumeſcente, ut tantum non incluſa ibi viſcera, præprimis tamen ventriculus, tranſparerent, die abhinc tertia (quæ ſeptima à partu erat) miſerrimo adſtantium parentum ſpectaculo, ſuffocatus obiit.

Cadaver, ſectione digniſſimum, nec prece, nec promiſſis, nec comminationibus à matre nimium ſuperſtitioſè obſtinata impetrari potuit. Infantulum hunc ſpectarunt Conſilioque & operationi interfuerunt Viri Nob. & Experientiſſ. DD. *Godofredus Tileſius, Phyſicus Reip. DD. Philippus Iacobus Sachs à Lewenheim, D. Gaſparus Feldnerus, D. Ioh. Ieniſius, Practici Vratislavienſes, nec non Dn. Daniel Schmied, Chirurgus.*

Scholion. Tres occluſorum Podicum potiſſimum dari ſpecies ex practicorum traditione & quotidiana Experientia comprobata facile; videlicet Anguſtiam ſive Conniventiam inteſtini Recti, Ani Clauſuram per membranam, & Coalitum, propter

quem patientes propriè *Atretæ* ſive imperforati dicuntur.

Illam obſervavit Scultetus in Armamentario Chir. obſ. 77. (vel 71. ſecundum exempl. German. Francoſ. edit.) ibique curationem per immiſſos penicillos ex radice Gentianæ, ad inteſtinum dilatandum, exhibet.

Iſtius deſcriptionem & curationem Sennert. Inſtit. l. 5. p. 1. S. 2. c. 7. p. m. 1005. Fabritius Hildanus C. 1. obſ. 73. Ronſſeus Epiſt. 14. p. m. 45. nec non Borellus C. 1. obſ. 77. & C. 3. obſ. 9. fideliter communicarunt; unde elucet Eandem contingere triplicem, videlicet, in aliis inveniri membranam tenuem, quæ facile digito dilacerari poteſt; in aliis membranam denſiorem, quæ ſcalpello opus habet; quale exemplum Nobiliſſ. Dom. D. Sachs a Levvenheimb, Fautor & Amicus, inter præcipuos ob ſingularia benevolentiæ ſuæ teſtimonia merito habendus, communicavit; nimirum quod Anno 1663. menſe Maio vocatus fuerit ad Fabri cujuſdam Lignarii recens natum puellum, cujus anum membranula contectum invenit, ſubtus latente coloſtro nigro. Is, ſectione membranulæ adhibita, & ſuppoſitorio abſterſivo & dilatante, operationem faciente Chirurgo Henrico Neugebauero, feliciter reſtitutus eſt, & aliquot annos vixit. Similem huic hiſtoriam *Oetheus obſervavit, referente Schenck. lib. 4. pag. m. 383.*

In aliis denique foramen ani membrana prædura, in qua nullum fere veſtigium ani, præter maculam (quam lividam in ſuo infante ſpectavit Hildan. l. modo citato) apparet. Nec dubito quin ad hanc claſſem reduci debeat Sculteri obſ. 77. ubi refert, ſe noviſſe obſtetricem Paravinam, quæ anum totaliter occluſum acicula communi perforare, & foramen turundia ex Gentiana ampliare ſolita eſt.

In hac ultima, ſive tertia ſpecie foramen podicis omninò occluditur ſive carne, uti Rouſſeus Epiſt. cit. exiſtimat, ſive etiam cute denſiore, vel, quod forraſſe ſæpius contingere poteſt, utroque modo. Neque etiam à vero abſona videtur conjectura naturam in his duplici modo aberrare, vel in Conformatione inteſtini recti, quando illa hoc vel fundo veſicæ vel ipſius corpori, recto ductu (quemadmodum oblique ureteres inſeruntur) implantavit, quod Anatomia pueri Genevenſis apud Hildan. C. 1. obſ. 75. & filiol. lapicidæ Scaphuſiani, ap. Schenck. l. 4. obſ. 6. de inteſt. recto. p. 383. itemque Laurenberg. Proceſſ. Anat. l. 1. c. 16. confirmat vel quando collo veſicæ inteſtinum inſeritur, uti in fœmellis in pudendum, ut plurimum ſolet deſinere.

Vel II. in Conformatione Ani, quando inteſtinum rectum quidem recte conformatum eſt, Sphincter verò connaſcitur vel carne oppletur, quod Beniven. c. 30. d. Abdit. obſervavit. Hinc minimè mirum, ſi quandoque unà cum fecibus alvinis Urina quoque ſupprimatur, quale exemplum Garnerius Schenkio communicavit, & ab Hoc recenſetur l. 3. obſ. p. m. 383. vel etiam ſi inteſtinales feces per Urethram excernantur, citra inſertionem inteſtini recti in veſicam; ſiquidem pluribus exemplis compertum eſt, materiam retentam ſua ſponte ſibi viam ex inteſtinis ad veſicam per exulcerationem ac fiſtulam quæſiviſſe, videlicet ex morbo inteſtinali, ut Scirrho, Calculo, Vulnere, Ulceribus venereis, &c.

Hoc tamen miratu dignum videtur adeo tenella infantum corpora tamdiu ſub tormento tam atrocis morbi durare poſſe; nam ut noſter infans ſeptimum, ſic Ronſſei undecimum, Garnerii ap. Schenckium decimum tertium, & Hild. decimum ſeptimum diem attigit. Obſervatum quoque dignum, quod imperforatis, ſtrictè nobis ſic dictis, Puerulis hoc vitium ſemper lethale ſit, quod è Riolano c. 33. lib. 2. Enchir. Anat. p. 220. non obſcurè innuitur & plurimis exemplis alibi, præcipuè tamen ap. Tulpium l. 4. c. 35. p. 50. & Plater. l. 3. obſ. p. 565. confirmatur; Fœmellis verò non item, certè non tam ſubito, aut frequenter funeſta eſt ani occluſio, quod à Minadoo lib. 5. d. Ext. Aff. c. 18. p. 27. col. 3. exemplo puellæ, comprobatur, cui cum anus imperforatus eſſet, & inteſtinum rectum in pudendum deſineret, per id feces nunquam non excernebat, vitam ad annos ſex & forte ulterius producens: cum quo confertatur *Fr. Sanchez. obſ. p. 375. & alii.*

Denique verbo notamus, quod non aliud exemplum imperforati ani, quod noſtro magis ſimile ſit, in lectione Practicorum obtigerit, quam quod Platerus in obſ. p. 564. habet, excepto eo, quod ibi præputium quoque coaluerat, & nota in Ruga figuram rotundam obtinuerat. *Henr. Volgnadi.*

De inteſtini recti perfecta & profunda coaleſcentia.

Pellionis filiolus altero demum poſt partum die imperforato ano deprehenditur: inſtituta proin inſpectione, & collecta hinc intima coaleſcentia, pro deplorato habitus eſt. Cum autem parentes quidvis experiri vellent prius, quàm innocens puſio propriis excrementis quaſi ſuffocaretur; cordatus quidam Chirurgus interveniens, facto tamen denuo prognoſtico, lancetta aperturam aggreſſus eſt, loco rimulæ non tam oculis, quàm conjectura qualicunque concepto, puello interim, quaſi bene ſecum ageretur, quietiſſimo, imo conatum fere quendam egerendi adverſus Chirurgi manum oſtendente. Poſtquam ad articuli pene longitudinem lente ſurſum pergendo pervenerat, nil vero exiret, deſtitimus, donec elapſis aliquot horis, rogantibus denuo parentibus, inſertaque iterato lancetta (exigua ſemper cruentatione) ſenſim ac ſenſim ad finem coalitus, qui longitudine ſua duos Auricularis digiti articulos (in mediocri viro) facilè æquavit, perveniretur, & excrementa nuper nata conſueta, cuſpidi occurrerent, ſatis liquida. Unde inſerta turunda prælonga meatus amplius dilatatus, indeque circumcirca idoneis medicamentis cicatriſatus eſt: infante bene ingerente, bene egerente vegetoque. Demum aniculus, ni fallor, (affectu maligno tum, an epileptico? mihi nunc incertum,) diem ſuum inſperato obiiſſe dicitur. *Danielis Ludovici.*

De Pudendo Muliebri naturâ clauſo, arte adaperto.

Quemadmodum ſæpe infantes orificio ani occluſo naſcuntur: ita nonnunquam & fœminis ſinus muliebris in Utero Matris membrana quadam obducitur, cen plurimi Authores annotarunt, quorum obſervationes congeſſit Schenck lib. 4. obſerv. *Medic.* obſerv. 12. 13. 14. Præter eos Guil. Fabr. Hild. cent. 3. obſerv. 60. & 61. & Dan. Sennertus Inſtitut. Medic. lib. 5. p. 1. ſect. 2. c. 7. ſimilium caſuum tractationem propoſuerunt. Nos quicquid hac in materia Antonius Stadtlander Chirurg. nobis communicavit, tibi benevole Lector candide impertiemus. Vocatus eſt prædictus Chirurgus ad Scabinum Veteris Civitatis H. B. mihi bene notum, cujus filiola quatuor annorum à primo

ſtatim

Digitized by Google

ſtatim ortu hucuſque urinam guttatim & cum ſumma difficultate atque maximo dolore reddebat. Parentes calculum ſuſpicantes ad eum depellendum varia remedia quæſierunt, ſed fruſtra. Chirurgus autem naturalia puellæ inſpiciens, invenit eadem membrana valida obducta, vix conſpicua rima, quaſi acu leviter facta verſus inteſtinum rectum apparente, per quam urina in vagina cumulata non ſtillabat, ſed vix tranſudabat: Ulterius inſtrumento illuc intruſo, invenit membranam admodum craſſam, circumcirca cum carnoſa parte firmiter connexam; imo cum ipſo meatu conjunctam, unde puella graviſſimum dolorem in emiſſione urinæ percipiebat. Tum Chirurgus Parentibus indicavit, naturale hoc vitium nullo alio remedio præterquam Sectione corrigi poſſe: Sed hæc demum tertia die, illis perterritis, inſtituta eſt, ubi Chirurgus in præſentia Parentum & Conſanguineorum, puella decenter diſpoſita, ſectionem ab inferiore parte verſus ſuperiorem aggreſſus, benedicente Deo, feliciter peregit, primum quidem ſcalpello, dein forcipe acuta ad id ſingulariter formata: ſeparatis itaque ſingulis urinæ liberum tranſitum hucuſque prohibentibus, partes vulneratæ Medicamentis, partim dolorem, partim ſanguinem ſiſtentibus, à prædicto Chirurgo undique ſecundum artem circummunitæ, & tandem unguento Diapompholygos perfectè ſanatę ſunt. Puella iſta per Dei gratiam in totum reſtituta in hunc uſque diem optime valet. Notandum autem in ejuſmodi operationibus magnam diligentiam adhibendam eſſe, ne vel partes verſus collum lædantur, vel, quę ſeparari debent, intactę maneant, neve foramen nimis anguſtum fiat, quod poſtea in matrimonio conſtitutis nocere poterit, & tandem ne partes diviſę iterum coaleſcant: Ceu plura exempla talium caſuum apud authores inveniuntur. Singularem caſum de partium Genitalium coalitu videat benevolus Lector apud Gregor. Horſt. Epiſt. Med. lib. 1. Sect. 19. Faciliorem Sectionem & Curationem inſtituit dictus Chirurgus in Nobili quadam Virgine, cui Genitalia naturaliter membrana, tympani craſſitie, obducta erant, relicto à natura foramine ad piſi magnitudinem per quod tamen urina liberè effluebat. Similia exempla & operationes vide apud Hier. Fabr. ab Aquapend. Oper. Chir. pag. 1. cap. 82. 83. & 84. Joh. Andr. à Cruce Offic. Aur. lib. 5. cap. 47. Guid. de Cauliac. Tract. 6. cap. 7. Beverevic. Chirurg. cap. 3. de Paracent. Henr. van Roonhuyſen obſ. P. 1. pag. 102. 103. Paul. Barbet. Part. 2. Chirurg. cap. 13. tum etiam apud Franc. Peccet. & Pigræum in Chirurg. &c. *D. Simonis Schultzii.*

Ruſtica imperforata.

Par conjugum ex plebe ruſticana ſe invicem Ratisbonæ coram Conſiſtorio Epiſcopali, de impotentia maritali coarguentes, divortium petebant. Præſes conſiſtorialis, poſt multas altercationes ad certiorem litis deciſionem, per certas perſonas, more veteri, utrorumque conjugum inſpectionem corporalem decreverat. Qua facta, culpa in uxorem recidit; hæc etenim præter naturam, licet vicennali major ætate fuerit, imperforata inventa eſt. Igitur per Chirurgum ex artis lege inciſio facta, poſthinc concordes ſatis in conjugio iſto vixerunt atque liberos progeneraverunt. *D. Joh. Helwigii.*

Anus imperforatus.

Clariſſ. Samuelis Ledelii Miſcell. Curioſ. Decur. iij. Ann. 2.

Obſtetricum incuriam plures fœtus mortis faucibus intrudere, experientia probat. In acceſſu meo Grünbergenſi Obſtetrix jurata Puellam, quarto à partu die ſportabat in muſæum, & menſæ imponebat, conſilium quærens. Peluſtro fœtum, & abdominis inflationem intueor, cum levi convulſione faciei & vomitu. Interrogo, an alvus ſit aperta? reſpondet nondum: applicata fuere ſuppoſitoria, ſed invito conatu. Ano viſo, jubeo per Chirurgum clyſterem applicare, & dum canalem intrudit, reſiſtere aliquid animadvertit, inde concludo anum eſſe clauſum. Expono parentibus, neceſſe eſſe membranam, aut quicquid ſit, lancettâ perforare ut exitus detur ſtercoribus: deliberant biduum, & tandem connuunt. Diſcindimus membranam, applicamus Clyſterem, hinc aliquid feri excernitur, cum enemate & paucæ ſanguinis guttulæ, nulla autem excrementa, id quod pro malo reputabam ſigno. Propino oleum amygdalarum dulcium ad lubricanda inteſtina, verùm omne vomitu rejicit, ut & Clyſteres ano injectos, cum lacte matris cochleatim infuſo. Vitam protrahebat hic fœtus ad 12. diem quo obibat. Non dubito, ſi ſtatim à partu viæ fuiſſent reſeratæ, quin vitam puella protraxiſſet ad longius tempus: ſeptimo namque demum die operatio inſtituebatur, fibris inteſtinorum jam convulſis. Viam tamen ordinariam fuiſſe apertam, monſtrabant Clyſteres, ano injecti, & per os excluſi. Sic in tempore venire omnium rerum eſt primum. Lege ſis Dec. 1. Anni 1. Obſervat. 2. Item ejuſdem Decuriæ Anni 3. Obſervat. 2. Pertinet autem ad Obſtetricum officium, ſtatim à partu omnes fœtus partes examinare, & an aliquid deſit, an ſuperflue adſit, aut quod debet apertum eſſe, occluſum deprehendatur, & vice verſa, ſine mora parentibus intimare, ut maturè proſpiciant, ne fœtui ulla noxa affricetur.

Infans imperforatus natus, cum defectu inteſtini recti.

Clariſſ. Laurentii Heiſteri. Ephemerid. Germanic. Centur. 3. & 4.

Quamvis non deſint Auctores, qui exempla infantum ano clauſo natorum (vulgo atretorum) annotaverint, & Amſtelodami jam duos ipſe viderim; ob ſingulares tamen circumſtantias, obſervationem quæ hîc in vicino pago Palatinatus ſuperioris, Ehlsbach dicto Anno 1714. d. 24. Febr. ſeſe obtulit, hic deſcribere utile pariter ac curioſum arbitratus ſum. Accerſitus ſum ad infantem maſculini ſexus die quarto à nativitate, de quo obſtetrix illius loci ad me tranſmiſſa referebat, infantem hunc carere apertura ani, cum jam fæces nigras ſive meconium vomitu rejeciſſe, ſummaque virium proſtratione laborare, & propterea parentes auxilium à me deſiderare. Qua de cauſa me mox cum multis Medicinæ ſtudioſis in viam contuli, & offendi infantem debilem vomiturientem, cutis colorem ex viridi & flavo atrum, anum clauſum, & loco ani veſtigium quoddam firmam cicatricem repræſentans, introtractum, tactui non vel parum cedens. Ex quibus circumſtantiis parum ſpei infantem

in

in vita conſervandi ſupereſſe, Parentibus & adſtantibus indicavi, quia ex duritie veſtigii ſuſpicabar inteſtinum rectum deficere, ſicut cum Celeberr. Ruyſchio jam olim Amſtelodami obſervaveram, & propterea etiamſi apertura ſive ſectio inſtitueretur, tamen ad locum fœcum me pervenire non poſſe; Nam in caſibus ſanabilibus, ubi inteſtinum rectum tantùm cute vel membranâ clauſum eſt, veſtigium molle & protuberans oſtendi ſolet; attamen ne quid in caſu tali ancipiti & deſperato, ubi mors certa imminebat, à me omitteretur, unde auxilium adhuc quoddam exſpectari vel ſperari poſſit, me aperturam moliri velle propoſui, quam & parentibus annuentibus tentavi. Nimirum cruribus infantis divaricatis lancettam majorem, quali pro abſceſſibus aperiendis Chirurgi utuntur, in cicatrice ſive veſtigio illo ani ſenſim ac blandè ſecundùm ſitum inteſtini recti intruſi ad quatuor tranſverſorum digitorum longitudinem, ſed ſine cavitatis ſenſu ac ſine fœcum effluxu (quæ aliàs cavitate repertâ per vulnus effluunt) verùm perpetuò cultellus in denſa maſſa carnea hærebat, nihilque niſi guttæ quædam ſanguinis effluebant. Sed ne quid omitterem, quod prodeſſe poſſe exiſtimarem, mox loco lancettæ longiorem acum triangularem (quam Galli *trocar* appellant) immiſi profundius, ſed fruſtra quoque & ſine effectu. Immiſſis tandem digitis accuratè exploravi, an inteſtinum aut cavitas ejus explorari queat, verùm nihil reperiri licebat.

Cùm itaque nihil auxilii ſupereſſe videbam, fato ſuo infantem relinquendum eſſe annunciavi, & infante mortuo ejus diſſectionem à parentibus expetii: Moriebatur nocte ſequenti poſt multos vomendi conatus & convulſiones horribiles, proximoque die diſſectionem & explorationem ſuſcepi; ubi obſervavi inteſtinorum craſſorum cavitatem tantùm uſque ad recti principium ſive ad ſupremam oſſis ſacri partem ſe extendiſſe, reliquum ad anum uſque ſpatium denſâ quadam carneâ ſubſtantiâ repletum erat. Ex qua Obſervatione diſcere licet, quòd non omnes atreti onius ejuſdemque ſint naturæ, & quòd illi, quibus anus tenuiori tantùm ſubſtantiâ clauſus eſt, curationem facilem, tales autem ſicuti hic noſter caſus, nullam admittant.

IMPETIGO Vid. *CUTIS VITIA.*

IMPRÆGNATIO.

De eâ vid. ſub titulô *Prægnantium Morbi.*

INFLAMMATIO ſeu PHLEGMONE.

ANtiqui omnem calorem, naturæ modum excedentem appellabant Inflammationem, & hanc duplicem faciebant, φλόγωσιν καὶ φλεγμονήν. Igitur ſicca illa inflammatio, in qua citra ullius humoris defluxum calor parti inſitus excitatur, φλόγωσις Græcis, Latinis Exarſio appellatur, eſtque prope incipiens inflammatio. Sed Phlegmone dicitur, 1. de quovis tumore calido, & eo reſpectu eſt calidorum humorum defluxio, ſanguinis nempe puri, volatilis, aut bilioſi, tenuis, fervidi, ut complectantur eryſipelas, herpes & ſimiles tumorum ſpecies. 2. De ea inflammationis ſpecie, quæ nomine generis abſolutè & uſitate recentioribus dicta eſt Phlegmone; tumore nimirum à ſanguine puro, eoque mediocri, ſeu temperato.

Eſt ergo Phlegmone ſeu inflammatio rubeſcens, renitens, dolorificuſque tumor. Vel potius dicatur, tumor præter naturam è ſanguine in cutem & ſubjectos muſculos effuſo, calorem, rubedinem, dolorem, pulſationem, & tenſionem excitans.

Diſtinguitur porro Phlegmone in exquiſitam & non exquiſitam ſeu ſpuriam. Exquiſita dicitur, quando purus ſanguis extra ſua vaſa in aliquod membrum effuſus eſt, eique inhærens alteratur, & incenditur. Non exquiſita appellatur, quæ fit ex ſanguine minus puro, ſed hoc vel illo humoris genere abundante, unde Phlegmone Eryſipelatodes, Oedematodes, Scyrrhodes.

Ideoque Phlegmonis cauſa habita ſemper fuit, vel purus ſanguis extra ſua vaſa effuſus, vel permixtione alius humoris inquinatus, qui non ſolummodo in cutem, ſed in ſubjectam quoque carnem tandem confluxit. Quum enim venæ arteriæque majores immodica ſanguinis copia diſtenduntur, gravatæ in minores quaſi onus deponunt, atque hæ demum in minimas, tumque per minima illarum oſcula ſanguis, qui cohiberi nequit, effluit, ac in vacua illabitur ſpatia; quæ inter fibras ſunt primorum organorum, præcipuè muſculorum, arteriarum, venarum, nervorum, atque membranarum. Quæ partes dum fluxione perfunduntur ac implentur, copia diſtentæ quaſi divelluntur, ferventiſque ſanguinis ardore incaleſcunt, ac dolorem excitant. ſanguis quippe extra vaſa collectus, nec libere circulare potens neceſſario putreſcit, ac incenditur.

Verum enim verò ſanguinem licet veluti cauſam tumori huic enodando plerique aſſignent auctores, tamen fiendi modum plurimi tacent; quem inter veteres aliquatenus exprimit, Doctiſſimus Fernelius l. de extern. corpor. affect. c. 2. quando dolorem ex calore, hunc ex vehementi inflammatione, illam à ſanguine non in ſolam cutem, ſed & in ſubjectam carnem impacto, & ex venis eo confluente oriri contendit, &c. Hic quanquam cauſam attribuat fluxioni vaſa diſtendenti, quæ diſtentio à plethora ad vaſa oritur; equidem credendum non eſt, omnem omnino inflammationem à ſola ſanguinis copia fieri, cui ratio & experientia quoque contrariantur. Enimvero in plethora cruor tali modo vaſa diſtendit, permeatque, ut ſua ſponte carceres ſuos non perfringat, niſi aliud quid accedat, quod ſanguinis motum retardet, quodque ſtagnationem, effuſionem, atque adeo inflammationem moliatur. Cl. Sylvius Praxeos Medicæ l. 1. c. 40. incendi ſanguinem, & inflammationem oriri arbitratur, quatenus ex ipſo in vaſis ſuis valde diſtentis, & aliis quibuſvis partibus ſubſiſtente, hoc eſt, ſtagnante mox incipiunt evaneſcere partes ſpirituoſæ, magiſque volatiles & ſubtiles, tum acidas, tum ſalinas temperare ſolitæ; unde utræque acriores factæ acrius in ſe mutuo inſurgunt, efferveſcentiamque ob particulas ſanguinis oleoſas calidam excitant, quin paulatim ſanguinem ita corrumpunt, ut in pus vertatur, & quidem pro ſanguinis corrupti varietate plane varium: ubi ſatis clarè acidum accuſat minus temperatum, partibuſque ſpirituoſis volatilibus illud temperantibus privatum.

Ex dictis itaque conſtare videtur, ſanguinis in minoribus vaſis ſtagnationis; hinc ejus effuſionis, indeque ortæ inflammationis, primam eſſe cauſam Plethoram ad vaſa, vel ex obſtructione vel compreſſione. Enimvero venæ cum nunc à ſanguine, nunc à pituita in ipſis coagulatis ac concretis obſtruuntur; vel ab aëris externi frigore; aut potenter adſtringentibus, medicamentis admotis conſtringuntur, tunc plus ſanguinis per arterias influit, quàm per venas nunc obſtructas vel compreſſas refluere poteſt; hinc

cruor

cruor paulatim collectus, eadem vaſcula magis, magiſque diſtendit, & ita quidem, ut reſeratis eorundem oſculis, exitus ipſi patefiat; unde tunc (quoniam ſanguis ex arteriis in venas non per anaſtomoſes, ſed per intermediam partium ſubſtantiam, hoc eſt, carnium tubulos ſeu poros circulatur) is neceſſario extravaſatur, ac in vicinarum partium ſubſtantiam effunditur; ubi copia mediocri ſaltem collectus, modo nunc expoſito, mox excandeſcit, & caloris ſenſum moleſtum in parte ſenſili producit; quæ mutatio inflammatio vocatur.

Sequuntur nunc ordine ſymptomata pluribus tumoribus communia, qualia ſunt dolor, tenſio, pulſatio, rubedo, febris, perpendenda. Et ſane inflammationi plerumque conjunctus eſt dolor, propter peccans acidum acidius ac volatilius, effervescentiam inordinatam primo ſanguini, dein membranoſas partes vellicando dolorem inducens. Dolorem excipit tenſio ab affluxu ſanguinis in partem ſubjectam, quem venæ recipere nequeunt effervescentia præternaturali, obſtructis vel compreſſis vaſis, incipiente, tandemque ebullitione ſanguinem in pus præcipitante, quæ poſtmodum ceſſat. Rubedo oritur ab extravaſato & excandeſcente ſanguine per cutem ac cuticulam tranſparente; altius enim impreſſus per muſculos, cutemque vix tranſparet, ac minorem inducit ruborem, qui tamen pro ratione ebullitionis vel effervescentiæ ſanguinis vel acceſcit, vel decreſcit. Cæterum febris, quæ non raro adeſt, vel primaria eſt, vel ſymptomatica; Vix à ſanguine acido, vel aliter depravato atque hinc in parte inflammata ſtagnante, unde motus ejus vitiatur, ac inordinatior fit.

Signa porro, quibus dignoſcitur hic affectus ſunt membri inflatio, rubor, calor, dolor, profunda pulſatio, moleſtaque tenſio, & alia ejuſmodi, quæ ſanguinis abundantiam & extravaſationem aperte arguunt.

Hæc verò partium externarum inflammatio à multis morbis liberat partes internas, adeoque ſalutaris plerumque; niſi extenſione gangrænam produxerit. Periculoſa equidem & difficilis curationis eſt inflammatio, quæ Oculos, Fauces, Penem, Muliebre pudendum, Articulosve occupat. In juvene, & Æſtate brevi[illegible]atur: tardius in corpore pingui, quàm macilento.

Ut autem rectè perfecteque phlegmone curetur, duo imprimis ſunt obſervanda: primum ut cauſæ antecedenti occurramus: ſecundum ut cauſam continentem evacuemus: quibus tertium adjungi poteſt, ut emendentur ſymptomata; quæ aliquando tam ſæva ſupervenient, ut omnem Medentis curam ad ſe neglecto etiam morbo, convertant.

Repellimus ergo, & corrigimus cauſam antecedentem recto rerum nonnaturalium uſu, & humoris in partem influentis Revulſione.

Rectus rerum nonnaturalium uſus in bona Diæta, ſeu debita ac ordinata illarum rerum diſpenſatione conſiſtit. Aër eligatur ſerenus. Cibus Potuſque modice ſumantur, iique refrigerantes: calida quævis, dulcia, pinguia, ut Zinziber, Piper & ſimilia nocent. Nocet etiam corporis motus, inprimis parti læſæ. Conducit ſomnus moderatus. Obſunt Alvi duritiea, Venus.

Quod ſi bona Diæta, hoc eſt, recta rerum nonnaturalium diſpenſatio ad humorem, qui in partem affectam influit avertendum, nec ſatis idonea, nec ſatis valida fuerit, venæſectio quamprimum inſtituatur, utpote ſummopere neceſſaria, vel ad evacuandum, vel ad revellendum, vel ad derivandum.

Interim vero dum hæc fiunt, cum rariſſime corpus vitioſis non abundet humoribus etiam per clyſteres, atque purgantia leviora ritè uſurpata, ſæpe æque ac venæſectio iteranda, multum efficere poſſumus.

Alterum autem Medici ac Chirurgi de evacuanda conjuncta materia conſilium verſatur in recta Topicorum applicatione, & commoda adminiſtratione, hoc eſt, in debita ac tempeſtiva eorundem ad partem affectam appoſitione, diligenter conſiderando, quod ſit tumoris initium, quæ progreſſio, &c.

Remedia igitur quibus in inflammationis initio uti oportet, ſint modice repellentia, quibus aliquid diſcutientium admiſceatur, ut influens materia arceatur, & quæ nunc influxit leviter interim reſolvatur. Quem in finem conducunt aq. plantaginis, ſolatri, ſpermatis ranarum, roſarum, florum ſambuci, acetum roſarum, ſambuci, vinum rubrum adſtringens, ſaccharum Saturni, camphora, & ſimilia: abſtinendum verò à vehementer adſtringentibus, Bolo ſc. armeno, ſanguine Draconis, Acacia, Gallis, Alumine, omnibuſque oleoſis & pinguibus, utpote valde noxiis. Quæ omnia poros obſtruendo, adeoque diſſlationem prohibendo dolorem, calorem, hinc & inflammationem augent.

Sed quanquam Incipienti inflammationi ſint imponenda Repellentia, ab iis tamen abſtinendum, 1. ubi juxta partes nobiles eſt inflammatio, vel in glandulis, 2. Quando humores maligni ſunt. 3. Quando critice expelluntur. 4. Quum ſit inflammatio in corpore Cacochymico, quumque pars affecta debilis admodum ſit.

In incremento, hoc eſt, increſcente Phlegmone, quoniam & repellere, & digerere tum oportet, habenda magis ratio humoris influentis, & ejus qui jam influxit. Sic nimirum repellentia admixtis reſolventibus & lenientibus erunt temperanda, ut reſolventia prævaleant. Fomentum vet. gr. applicetur ex Malva Althæa, Violaria, Abſynthio, Scordio, Ruta, Floribus Camomillæ, Meliloti, Sambuci, Roſarum rubrarum, Baccis juniperi, ſimilibuſve in aqua, vel Cerevisia tenui decoctis.

In ſtatu verò reſolventium pondus augeatur, admixtis unà anodynis, ſi dolor moleſtus admodum ſit. Cum autem ad declinationem vergat inflammatio, vehementius diſcutere convenit, adeoque ſola diſcutientia & reſolventia ſunt imponenda. Quem in finem applicetur ſequens, aut ſimile Cataplaſma.

℞. Fol. malvæ, althææ an. Mj. ſumm. abſynthii, flor. camomillæ, meliloti an. Mß. Coq. in cereviſia tenui ad mollitiem, dein in mortario contundantur; contuſis adde farinæ hordei, fœnigræci an ℥iß olei anethini ℥ij. pulv. croci ʒß. M. F. Cataplaſma. Cataplaſmatis loco non minore cum fructu apponatur fomentum ex ſupraſcriptis diſcutientibus, additis & aliis, decoctum, cui vel Vinum Gallicum, vel ſpiritus vini, pro re nata, admiſceri poteſt.

Quod ſi Inflammatio ægrè reſolvatur, tendatque in ſuppurationem, promovenda erit & accelerata puris confectio ac generatio. Hoc verò præſtant omnia medicamenta emollientia & Maturantia vulgò dicta, Radices puta & folia Althææ, Malvæ, Liliorum alborum, Branca urſina, Flores Camomillæ, Meliloti, Farinæ Lini, Fœnigræci, Fabarum, Caricæ, Cæpæ ſub cineribus aſſatæ, Unguentum Baſilicon, Emplaſtrum Diachylum, & ſimilia. Ex quibus commodiſſime parari ſolent cataplaſmata. ex. gr.

℞. Rad.

℞. Rad. liliorum albor. recent. ℥iij. cæparum ſub cineribus aſſatar. ℥ij. fol. malvæ, althææ, flor. meliloti an. Mj. Caticarum ping. conſciſſ. N.x. coq. in aqua pura vel cerevifia tenui ad mollitiem; tunc in mortario contuſis adde farinæ ſeminis lini, fœnigræc. an. ℥iß. unguenti baſilici ℥ij. M. F. Cataplaſma.

Si autem Ægris arrideant magis unguenta vel Emplaſtra, nec à pinguibus lædantur; inungi poterit ſemel aut ſæpius pars dolens liru, ex unguento Agrippæ, Althææ ſimplici vel compoſito, Oleo lilliorum alborum, ſimilibuſve parato; moxque ei imponi emplaſtrum Diachylum cum gummi, ut & Mucaginum.

Igitur ubi Calor, Febris, & alia accidentia remiſerint, quando in mucronem tumor attollitur, quum preſſione digitorum fluctuantis velut humoris Inundatio percipitur, tum intelligere licet pus confectum eſſe. Quare ſine procraſtinatione tumor aperiendus erit, ne pus diutius conclusum mora redditur acrius, ideoque nocentius, atque ab ipſo partes vicinæ magis magiſque corrumpantur, ſicque ulcus majus, ſinuoſum, & fiſtuloſum fiat. Aperiendus autem eſt loco commodiſſimo, hoc eſt, in loco tumoris maxime molli & declivi. Fit vero apertio aut cauterio, aut Scalpro: equidem Scalprum Cauterio præferendum puto, præſertim quum tumori ineſt rubor, ardor, atque purulenta materies calida eſt.

. Sed patiens ſi admittere nolit apertionem, danda opera, ut verſus corporis ſuperficiem alliciatur pus, quo citius ab ipſo perforetur corroſa cutis; cui uſui Cl. Sylvius prax. Medic. lib. 1. cap. 40. §. 58. ſequens amplaſtrum valde extollit.

℞. Mellis optimi, farinæ ſecaliginis an. ℥j. vitellum unius ovi; imponantur blando igni, & agitentur ad emplaſtri conſiſtentiam. Emplaſtrum hoc extendatur ſupra linteum denſum, & applicetur parti affectæ, in dies renovando.

Poſſunt etiam Ficus contundi, & cataplaſmatis modo calidè applicari loco tumoris maximè molli & eminenti, quo ſic facilitetur ac promoveatur abſceſſus apertio.

Ubi autem multum puris continetur in abſceſſu, ſedulo cavendum, ne omne una vice educatur, ſed partitim; quoniam Ægrorum vires aliàs non parum proſternuntur. Ubi verò parum puris adeſt, nil nocet omne effluere, quod aptum eſt paratumque ut effluat; omiſſa preſſione forti & diutina multis Chirurgis familiari, à qua nunquam aliquid commodi Ægris evenit, at ſæpius multum incommodi.

Cæterum facta & aperta puri via, ad ulceris mundationem & conſolidationem pergendum; in quem finem conducit digeſtivum ex Therebinthina, Melle, & Ovi Vitello, petiis impoſitum; vel applicetur unguentum Baſilicon, vel unguentum Aureum, vel ſi magis detergendum ſit.

℞. Therebintinæ venet. Mellis optimi, vel Roſacei an. ℥j. Vitellum unius ovi, Farinæ Hordei ʒij. Thuris ℈ij. M. F. S. A. Digeſtivum. Nonnulli laudibus extollunt Deterſivum ex Apio, cujus hæc eſt deſcriptio.

℞. Succ. apii, plantaginis, betonicæ an. ℥j. Mellis optimi ℥v. Terebinth. venet. ℥iiij. farinæ hordei, orobi an. ʒij. pulv. aloës, myrrhæ, iridis Florent. an. ʒj. Coquatur mel cum ſuccis, quibus conſumptis addantur farinę & pulveres, & omnia miſceantur ad formam unguenti. Sin adhuc validius detergere fuerit conſilium, utendum unguento Apoſtolorum vel ſolo, vel unguento Baſiliconi admixto.

Ubi verò ſatis deterſum eſt ulcus, carne oppleatur, & cicatrice obducatur, adhibitis Medicamentis variis nunc expoſitis, & porro exponendis lib. III. de Ulcerum curatione. Hunc tamen in finem vehementer laudat Balſamum ſulphuris therebinthinatum Cl. Sylvius prax. Med. l. 1. c. 40. §. 61. 62. cujus effectus mirabilis ac fere incredibilis eſt, ſi ejus aliquid ulceri inſtillentur, aut illinantur. „ Mox enim, inquit, „ novi puris generatio ita fuit inde diminuta, ut non „ raro hujus unius Balſami ope intra paucos dies ple„ ne curata fuerint & in Mammis, & alibi excitata „ poſt inflammationes Apoſtemata notabilia.

„ Ex hoc autem experimento ſ haud parvi penden„ do, cenſui Ulcerum Apoſtemata conſequentium „ Mundationem ac conſolidationem conſiſtere in „ Correctione puris acidi, rodentiſque ulceratæ par„ ti adhærentis, atque ſanguinem ipſi nutriendę dica„ tum ex parte ſaltem corrumpentis, ac in novum „ pus vertentis: Corrigi verò illud pus parti affectę „ adhærens à ſulphuris Balſamo laudato, imprimis „ ratione Olei Aromatici, adeoque ſale volatili oleo„ ſo abundantis, à quo ſpiritus acidus in pure luxu„ rians, quin ſanguinem in pus indies corrumpens „ non tantum obtundatur, ſed inſuper mitigetur, „ emendeturque ita, ut affluens ſanguis partes prius „ conſumptas brevi reparet, conſolidationemque ul„ timam expediat.

Ultimus tandem curandæ Inflammationis ſcopus eſt, ut ſymptomata, illam nonnunquam comitantia placentur. Sunt autem ea ut plurimum quatuor, dolor, Durities, Gangręna, Febris. Inter hæc primum locum dolor obtinet, in eoque ſedando diligentem eſſe Medicum oportet, Nam prętérquam quod vires proſternit, functionesque debilitat, etiam fluxiones ciet, adeoque inflammationem auget. Igitur imponatur cataplaſma ex mica panis albi & lacti dulci, addito croci pulvere, confectum. Vel

℞. Flor. camomillę, meliloti, ſambuci an. Mj. coctis in lacte dulci, & in mortario contuſis adde farinę ſeminis lini, fœnigręci an. ℥ij. vitellos duorum ovorum, olei roſacei ℥iß. M. F. catapl.

Quod ſi dolor perſeverer, nec his cedat remediis, ad validiora confugiendum erit, uſurpatis etiam Narcoticis; ea tamen cautione, ne inde parti inferatur Necroſis. In hoc caſu itaque cataplaſmati addantur folia Hyoſciami, Papaveris, Solani, &c.

Durities vel Gangræna quomodo curari debeant, ſuis locis ſumus dicturi.

Ad curam Febris quod attinet, ea ad Medicum potius, quàm Cheirurgum ſpectat: Tolli tamen ut plurimùm ſolet Diæta, venę ſectione, & Medicamentis, quę in phlegmonis curatione obſervanda modo docuimus. *Ioh. Munnicks Praxeos Chirurgicæ lib.* 1.

Conſultatio.

Inflammatio eryſipelatodes cubiti in viro quodam Reverendo.

Maximi in Medicina momenti eſt, Vir Reverende, non tantum ſimilia à diſſimilibus ſecernere atque morborum naturam exploratam penituſque cognitam habere; ſed & perſpectâ morbi ideâ & vero ſchemate remedia cuique affectui debita prudenter aſſignare, Hoc opus, hic labor. Quod affectus qui Te affligit, ſit phlegmone eryſipelatodes in cubito oborta, ut ſcribis, facile crediderim, Venarum eminentia & tumor rubens in parte affecta, atque in tumore fervor ac pulſatilis dolor, quę graphice admodum

in

Digitized by Google

in literis tuis delineaſti, id ipſum manifeſte evincunt. Methodum vero in curatione ſuſceptam probare nullus poſſum. Vidi plures ægros periiſſe magis debitorum remediorum neglectu, quam intempeſtiva & temeraria ſæpe eorundem adminiſtratione. Venæſectio, ut feciſti, nullo modo omittenda erat, quæ in corpore plethorico, quale tuum eſt, omnino requiritur, & præcipuus ſcopus eſt in morbis à plenitudine obortis, ne ſcilicet ſanguinis copia ad affectam partem confluens malum adaugeat, dummodo in principio inſtituatur. Inchoantibus enim morbis ex Hippocratis decreto, ſi quid movendum videtur, movendum. Gignitur enim phlegmone ex ſanguinis copioſioris influxu quàm pars poſtulat, undecumque etiam influat, aut ſi qualitate præter redundantiam moleſtus ſit. Requirebat eandem febris; quæ acceſſit, non quidem acuta, quod materia phlegmones in parte externa, longe à corde diſſita, hærebat, magna tamen, quod inflammatio fuerit magna & profunda. Huic generationi in Te proculdubio, ſi præincipientem cauſam reſpexeris, magnam anſam præbuit, nimius concionandi labor & ardor immodicus, quo factum ut per æſtum attenuato ſanguine & concalefacto, exagitante motu & in fervorem ſanguinis maſſam deducente, propulſo foras ſanguine è vaſis majoribus ad minora; & inde ad minima, donec tandem è venis quaſi expreſſus & ad inania muſculorum ſpacia delatus, in phlegmonem degeneraverit. Ex quibus patet, quàm male & quanto damno tuo neglecta fuerit venæſectio. Nec obſtabat, quam prætendis, virium imbecillitas, tanquam contra indicans, cum illa à gravante ſanguinis & humorum copia, minime vero reſolutione aliqua evenerit. De purgatione omiſſa itidem es culpandus, præſertim in corpore cacochymo & ſedentariæ vitæ aſſueto. Etſi enim inflammationes maxime à ſanguine natales ortus derivent, attamen anſam iis præbent humores vitioſi & calidi qui ſæpe ſanguinem ſecum rapiunt. Hi itaque expurgandi, quod commode effeceris infuſo rhabarbari cum corrigentibus in decocto tamarindorum, addita uncia una ſyrupi roſarum ſolut. & de cichor. cum rhabarb. Quod phlegmonem ipſam attinet, cum jam ſuppurata ſit, nihil habeo quod addam. An ſponte ſua aperta fuerit, an vero ferro vel medicamentis, de eo nihil in literis tuis. Illud tædioſum, diuturnum & ſæpe minus tutum. Hoc non ſine dolore. Ut ut ſit, pus diligenter evacuandum, non una vice, ſed pluribus; dolor mitigandus; & ſi reliquiæ quædam non ſuppuratæ apparuerint, in pus concoquendæ; vulnus mundificandum, ut ejus fieri poſſit agglutinatio, & alia, quæ Chirurgo tuo ex artis lege adminiſtranda relinquo. Tu his fruere in commodum tuum uberrimum, meque, ut facis, amare perge vale. *Fredericus Loſſius in Conſilis Medicis.*

Obſervationes.

Ruſtica quædam mulier magnam phelgmonem in brachio habebat, huic cùm menſtrua deficerent, facta eſt phlebotomia in crure ex loco oppoſito. Poſtea applicuimus parti affectæ quæ repellerent.

℞. Aceti opt. ℥iij. album ovi ℥i. aq. roſar. ℥iß. roſar. rub. pulv. ʒß. M. & petias lineas in hoc liquore madefactas loco affecto applicato. Hoc utebatur Benedictus Faventinus Præceptor meus.

℞. Unguent. de cetuſſa ℥ii. ſucci plantag. & ſemperv. an. ℥i. aq. roſar. ℥ii. M. & cum petiis lineis apponito. At cum hæc valde repellentia ob inſignem dolorem minus juvarent, appoſui emplaſtrum ex mica panis cribellari cum oleo roſac. & lacte; quod in omnibus inflammationibus cum rubore ſæpe experti ſumus, & dolorem ſedare, & fluxum materiæ inhibere; dolor vero illo appoſito mitigari cæpit, & inflammatio ceſſare. Interim ſtatim poſt ſanguinis miſſionem corpus purgavimus.

In alia, ad inflammationem brachii inunximus primò unguento roſaceo. Poſtea cum dolor intenderetur, cataplaſma ſequens impoſuimus.

℞. Malv. m. iiii. piſtentur ad mollitudinem, add. farinæ hordei ℥ß. ol. viol. roſ. unguenti popul. an. q. ſ. F. cataplaſma: ſepties fuit reiteratum. Poſtea etiam brachium inunximus unguento populeo, oleo viol. amygd. d. roſ. an. part. æq. impoſito deinde iterum cataplaſmate ſupraſcripto, tandem bene habuit & à phlegmone curata eſt: alteri hoc cataplaſma egregie profuit & dolorem ſedavit.

℞. Farin. tritic. q. ſ. coq. in aqua, addendo ol. roſac. q. ſ. & parum croci; hoc etiam maturat: hoc item emplaſtro commode ſæpe uſi ſumus ad dolorem ſedandum, & tumorem & tenſionem remolliendam, & materiam inſenſibiliter reſolvendam.

℞. Farin. ſem. lini, fænugr. ſem. aneth. fl. chamæm. melilot. biſmal. coq. piſtentur & corporentur cum mucilag. ſem. althææ & butyro recenti, poteſt addi in proceſſu farina fabarum. *Petrus Foreſtus. obſ. 5. lib. 1. obſ. Chirug.*

Ubi cognoveris reſolventia non complere opus ſuum, ſtatim debes ſollicitare ipſius phlegmones ſuppurationem, quam complebis ſequenti emplaſtro.

℞. Rad. malv. fol. viol. an. M. iß. rad. alth. minutim incis. ℥ii. rad. lil. alb. ℥iß. bulliant omnia in aq. ad medietat. conſumptionem: deinde adde mucil. ſem. caulium ℥iß. farin. frumenti ℥i. pingued. porcin. butyr. rec. lact. mulier. an. ℥i. ol. lil. alb. amygd. d. an. q. ſ. ad impinguandum emplaſtrum, quod calidum loco dolenti apponatur. Ad idem egregie maturans & ſuppurans.

℞. Lactis vaccin. ℔i. medull. panis ſubtiliter trituratæ ℔i. ſucci caulium ℥iii, croci ʒß. ol. lil. alb. ℥iii. M. & calide apponito: maturata vero phlegmone (cujus indicia erunt mollities cum undoſitate apparens, carentia doloris, & tenſionis privatio;) debes te præparare ad illius diſruptionem, quod ſi patiens ferro vel igne terretur, diſrumpatur ſequentibus.

℞. Diachyl. ſimpl. ℥ii. fermenti ℥i. ol. amygd. d. ℥ß. M. groſſo modo, extend. ſupra corium, in medio pone ſtercor. columb. ſubtiliter pulver ʒi. & phlegmoni applicato; ſtercore appoſito in loco in quo habilior erit ejus diſruptio; ſecundum ingenium eſt hoc ruptorium.

℞. Fermenti ℥ß. ſalis ℥i. aceti opt. ℥ii. pulv. cantharid. ℈iv. omnia ſimul bene miſce, & in mortario bene ducantur, quouſque fiat paſta, cujus ʒß. vel ſecundum quantitatem phlegmone diſrumpendæ applicabis apoſtemati, ſuperpoſito emplaſtro ſupradicto: rupto apoſtemate, ſic ut plurimum medicaberis.

℞. Terebinth. ℥i. vitell. ov. numero 1. optime agitentur ſimul, quouſque F. forma unguenti, in quo tentam factam ex pecia vel ejus filis ad quantitatem foraminis affecti intinges, & foramini impones: tum vero ipſum unguentum extendes ſupra peciam, & totum apoſtema teges: factaque idonea ligatura non multum ſtricta, ne prohibeatur eventatio ſpiritus & caloris ad membrum, & materiæ reſiduæ maturatio: ſic continuabis per dies, donec materia fuerit ſufficienter evacuata, & labia

vulneris optime digeſta. Poſtea ad majorem mundificationem & abſterſionem, appones unguentum ſequens, & tentam intinctam in eo.

℞. Terebinth. ℥ij. mell. ℥i. M. & uſui ſerva; ſemper ſuperponendo unguentum digeſtivum prius factum: mundificata phlegmone, quod poteris videre ex privatione generationis ſaniei & alterius malæ materiæ currentis ex ulcere & ſufficienter abſterſa, indigebit tunc ulcus incarnatione & conſolidatione: ideo cum ſequenti unguento procedes.

℞. Terebinth. ℥ii. mell. ℥iß. thur. maſtich. myrrh. aloes; an. ʒi. ſarcocoll. ʒß. pulverizanda pulver. & omnia in mortario bene ducantur & agitentur, quouſque F. unguentum: & ſic continuabis uſque ad veram ipſius conſolidationem: hæc Præceptor meus Faventinus admonebat: ſi vero vehemens dolor inflammationi acceſſerit, modis omnibus is mitigandus eſt, quod ſi anodynis non demulcetur ad narcotica tranſeundum erit: inter hyoſcyamum admirandam opem ſæpe contuliſſe frequenti experimento præter quorundam authoritatem comprobatum eſt: itaque folia ejus ſub calidis cineribus coquito, recenti axungiæ miſceto & admoveto; hoc vehementer dolores mulcet, & phlegmonoſos tumores ad ſuppurationem perducit. Petrus Foreſtus. ſchol. obſ. 5. lib. 1. obſ. Chir.

Vir quidam vexabatur in metacarpio & gibbo manus phlegmone ſeu apoſtemate calido: exhibui balſamum ſulphur. ut eo mane meridie ac veſperi apoſtema probe illinirer, & linteola ſuperimponeret cum levi ligatura; quod feciſſet, ſtatim maturationem, mox diſruptionem & tandem perpaucis diebus conſolidationem & optatam curationem conſecutus eſt. *Martinus Rulandus. curat. 90. cent. 1.*

Plurimos, cum paterentur apoſtemata, ſeu phlegmones, ſanos feci intra paucos dies ſolo emplaſtro diaſulph. (cujus deſcriptionem, vide lib. 18. ſect. 22. ſubſect. 4.) admovi autem illud mane & veſperi, unde citiſſime ad ſuppurationem venerunt. Deinceps ultra rupta, & indies his mundificata, mox ad conſolidationem perducta ſunt: quia in hoc emplaſtro miranda & celeris ineſt vis emolliendi, ſuppurandi, rumpendi, abſtergendi & conglutinandi. *Martinus Rulandus. curat. 94. cent. 1.*

Cuidam laboranti phlegmone eryſipelatode in facie, folia hederæ arboreæ in aqua quæ à tectis regularis cæruleis defluit cocta, & humida ſupra faciem poſuimus: hoc experimentum habuimus à Chirurgo quodam ſeniore, quod in ſeipſo, cum ſua uxore ſæpius, ad guttam quoque roſaceam in facie expertus fuerat: & ego in quamplurimis; ſemper enim mihi fœliciter ſucceſſit applicatio fol. hederæ poſt univerſalia adhibita remedia: eodem modo & fol. tuſſilag. cocta in aqua & appoſita egregie proſunt, ut expertus ſum; quanquam in herpete magis conveniant. *Petrus Foreſtus. obſ. 6. lib. 1. obſ. Chir.*

Plantæ pedis inflammationes periculoſæ.

Cum plantæ pedis partes ſint nervoſæ, ac proinde exquiſitiſſimo ſenſu præditæ, atque in parte decliviori ſita, non leviora ſymptomata ex ipſarum inflammatione oriri ſolent, cujus rei exempla aliquot in gratiam tyronum hic in medium adferre non gravabor. Juveni cuidam Coloniæ viginti circiter annorum ætatis, ex domeſticis generoſi Viri Dom. Gulielmi de Flodorff. Dn. in Leud. & Wel. &c. cum ex nimis violenta deambulatione dolor in ipſa planta pedis exortus eſſet, & ab initio remedia nulla adhibita fuiſſent, auctus eſt dolor, & mox ſequuta inflammatio. Ego vocatus totum pedem in tumorem elevatum, & phlegmone occupatum inveni. Dolor aderat maximus, & ad coxas uſque ſe ſe extendens; febris continua & ardens; inquietudines item, delirium & lipothymiæ. In curatione autem hunc in modum proceſſi. Inſtituta victus ratione tenui, ſequenti potiuncula corpus purgavi.

℞. Electuar. de ſucco roſar. ʒß. pulver. Paſſavanti cum rhabarb. ℈iß. ſyr. roſar. ſol. ℥i. cum decocto agrimon. veronic. radic. lapath. acuti, cortic. inferior. radic. frangul. & ſem. aniſi, fiat potiuncula. Qua clementer expurgatus fuit. Eadem die poſt cœnam per duas horas ipſi ad gr. vi. laudani exhibui; quievit ea nocte, vireſque aliquo modo reſocillatæ fuerunt; quapropter poſtridie venam brachii lateris laborantis incidi, & ſanguinem ad ℥x. extraxi, erat enim plethoricus & robuſtus, hinc febris, dolores & inflammatio multum imminuta ſunt. Statim quoque ab initio, coxam, genu, & quicquid ab inflammatione liberum, ſequenti linimento inunxi.

℞. Olei roſac. ℥ii. olei lumbric. & axung. human. an. ʒii. M. loco vero affecto, quia pinguia ex Galen. doctrina lib. 5. de ſimpl. medic. facultatib. admovenda non erant, ſequens applicui cataplaſma.

℞. Sem. cydonior. fœnigr. alth. an. ʒii. pulveriſentur & macerentur aqua calida per duas horas, deinde admiſce farinæ hordei ℥iii. pulver. roſar. ʒß. coquant. cum ſ. q. aq. ad formam, cataplaſmatis, poſtea admiſce vitellum ovi cum albumine; applicetur & renovetur quotieſcunque opus videbitur. His adhibitis medicamentis dolor multum ceſſare cœpit, & locus materiæ apparuit, cui emplaſtrum baſiliconis, toti verò pedi cataplaſma præſcriptum applicui. Et quia pars illa pedis maxime calloſa, lacte calenti, in quo ſemen fœnigræci, folia malvæ & violarum incocta erant, diligenter fomentavi, deinde novacula calloſitatem illam abraſi, quemadmodùm obſ. 97. cent. 1. in curatione paronychiæ ſatipſimus. Sic brevi in ipſa planta pedis rupta vomica, feliciter evaſit. Interim dum circa curationem atque ſanationem hanc occupatus eram aliquoties mihi narravit Generoſa Dom. de Leud. quendam ex ſuis conſanguineis ex ſimili morbo intra paucos dies extinctum fuiſſe. Quod mirum nemini videri debet, cum locus iſte, ut antea dixi, ſit nervoſus, & exquiſitiſſimo ſenſu præditus, ut proinde graviſſima ſymptomata accerſeret: *Gulielm. Fabr. Hildanus obſervat. Chirurgicar. cent. iii.*

INSTRUMENTA CHIRURGICA.

PLura hinc inde in toto opere diſperſa reperientur. Verùm non ſic minùs præcipuam ipſorum partem ſub hôc ipſô titulô tradere neceſſarium credimus: Ac propterea ſequentes tabulas ſuper iis exhibemus.

TABULA NONA.

Offert varia inſtrumenta pro cauteriis inurendis, ut & illa omnia quæ in Tripani Operatione, ut in oſſium cranii fractorum lævigatione adhibentur.

Fig. 1. EXhibet cannulam ferream; per quam fonticulis loco in ſuturâ coronali inurendo, & priùs atramentô adnotatô, fortiter impoſitam, trajicitur ſubſequens cauterium ſolidum Figurâ 2. expreſſum, hocque bene ignitum.

Fig. 3. Denotat itidem cannulam ferream, ſuperiori paulò profundiorem, excipiendo cauteriô Fig. 4. expreſſô deſtinatam. Hoc ultimum cauterium non eſt ſolidum ut prius, ſed cavum ac incidens, adhibeturque cùm animus eſt in fonticulô prædictô applicando, non tantùm locum applicationis inurere, ſed etiam incidere.

Figuræ 5. 6. 7. 8. 9. 10. & 11. Depingunt totam illam machinam quâ utebatur Caſſerius pro fonticulis applicandis iis qui ad viſum ferri, vel cupri ignis perhorreſcebant. Hic ſcilicet ſtylus ex cuprô ſolidus 6. immittitur in tubum ab inferiore parte cæcum, qui deſcendit de lamina ſuperiori ad inferiorem Figurarum 5. & 7. totumque hoc machinamentum in pixidem ligneam, cum ſuô operculô Figuris 8. & 9. delineatam, & ab inferiore parte apertam reponitur, ut ſine adſpectû ignis tubuli ignitum ſtylum continentis extremum loco cui fonticulus inurendus venit immediatè applicari, imò per piſtillum 10. per pixidis operculi medium trajectum, fortiter ad validiorem impreſſionem comprimi queat. Videant jam noſtri an operoſô ejuſmodi inſtrumentô opus habeant.

Fig. 12. Exhibet cauterium inciſorium quô pars aliqua non tantùm reſcinditur, ſed etiam vi ignitI inſtrumenti in id adhibiti hæmorrhagia ſiſtitur.

Fig. 13. & 14. Siſtunt illa cauteria quibus internodiæ eximuntur, ac putredine accedente commodè utuntur, imò ob gangrænam emortua eradicantur.

Fig. 15. Oblongum ac convexum præbet cauterium, putredini oſſium quorundam inurendæ accommodatum.

Alias non addimus cauteriorum figuras, illa enim ſiquidem variare debent & in formâ, & in magnitudine, ut & etiam in metalli craſſitie; pro ratione & figurâ partium quibus applicanda, veniunt, ut & pro amplitudine vulnerum, ulcerum, ac oſſium carioſorum quibus imponi debent; item etiam pro ratione gradus ignis in illâ applicatione requiſiti. Hæc omnia ingenio ac induſtriæ operatoris committi debent, qui noſſe debet quomodo apta confingenda veniant inſtrumenta, variis ſuis applicationibus facienda.

Fig. 16. Eſt inſtrumentum, quod ab Hipp. *lib.* 2. *de morb. cap. de ſuppurata peripneumonia*, *μαχαιρὶς στηθοειδὴς* à Celſo autem & Paulo paſſim *Spatha* appellatur: Scalpellus nimirum anceps, utrinque acutus, & in ſuperiore parte paululum latus, qui in extremitate ſua unam cuſpidem coit. Hoc vulnera capitis in crucem vel triangulum dilatantur, & paracenteſis in thorace tutò peragitur.

Fig. 17. Eſt *culter raſorius*, ſive ſcalpellus rectus, ex una tantùm parte incidens, ex altera verò retuſus, quo utuntur, quando partium ſubjectarum non eſt habenda ratio, videlicet in cute capitis incidenda uſque ad cranium, & gummatibus Gallicis, in tibia præſertim vel alibi, aperiendis: deinde ubi utraque acies aliquid lædere poteſt, ut in fœtu mortuo intra uterum in plures portiones diſſecando, & vulvæ carunculis incidendis. *Italis* vocatur *Scodeghino*.

Fig. 18. Eſt *Modiolus mas*, ſeu inſtrumentum ex optimo chalybe paratum, cavum, teres, imis oris ſerratum & quatuor alis præditum: Illa ſcilicet pars Trypani, quæ circa os circumvolvenda eſt, & dicitur Græcis *χοινίκιον*, Celſo verò l. 8. c. 3. *modiolus*: qui in medio clavum habet, ut, in principio circumvolutionis, *calvaria à pericranio denudatæ*, firmiter inſiſtat, & partes circumpoſitæ, labia nempè vulneris & pericranium, ut maximè ſenſibiles, ab offenſione tutiores reddantur. Quòd ſi modiolus in principio adhibendus clavum non haberet, ſummo cum periculo, & vehementi dolore fieret perforatio calvariæ.

Fig. 19. & 20. Sunt *Modioli fœmina*, ejuſdem magnitudinis cum præcedenti maſculo, neque aliter differunt hi & ille, niſi quod clavo careant, unde *fœminæ* nuncupantur. Antequam his fœminis utimur, beneficio maſculi cranio aliquod veſtigium imprimendum, ut ei fœminæ firmius inſiſtere poſſint. *Pro perforatione autem Cranii adminiſtrator ad minimum tres, ſed exactiſſimè æquales modiolos in promptu habeat, unum nimirum maſculum & duas fœminas*, ut aliquoties mutari, & in aquam frigidam, aut oleum roſaceum immergi queant, ne vel ſcobe pleni operationem retardent, vel ex crebra circumrotatione calefacti, cranium ipſique ſubjectas membranas inflamment.

Inventio alarum, quæ modiolos in cerebri membranas, vel propriam ſubſtantiam immergi prohibent, ſummum Hieronymo Fabritii ab Aquap. Ingenium arguit: nam quamvis ex recentioribus nonnulli, ut Vid. Vid. *lib. Chir.* 4. *c.* 10. & Joan. Andr. à Cruce l. 7. *de inſtrum.* etiam alarum in modiolis mentionem faciant, eas tamen nullus eorum tàm exactè & accuratè fabrefieri curavit, quàm Fabritius. His modiolis nunquam non felici ſucceſſu ſum uſus, utunturque hodierna tempeſtate (omnibus veterum inſtrumentis, quæ olim ad perforandam calvariam excogitaverunt, & quorum ſchemata apud citatos modò Autores & Paræum l. 9. c. 18. inveniuntur, rejectis) chirurgi, præcipuè Patavini, Fabritiique in praxi & profeſſione chirurgica ſucceſſores; inter quos ſuperſtes eſt celeberrimus ille Medicus, Chirurgus & Profeſſor Patavinus, Petrus de Marchettis, Eques Divi Marci Venetorum, meus olim in Anatomia & Chirurgia, per plures annos, reſpectivè condiſcipulus, cujus mirificam operandi dexteritatem (qua ferè omnibus Italis palmam præripit) tota non tantùm Italia, & undique concurrens ſtudioſorum cohors ſtupet, ſed ea innumeri feliciſſimè reſtituti quaſi ad cœlos uſque extollunt.

Fig. 21. Eſt Trypani altera pars, quæ manubrium ſeu *veribulum* appellant, & exciſum habet foramen, quo mediante *modiolorum apex goſſipio involutus* promptè excipitur & extrahitur, quotieſcunque commutatio τ͂ *χοινικίων* fuerit neceſſaria.

Hac tatione ex modiolo & vertibulo compooitur *Tripanum*, quò citò, turò & jucundè perforatur cranium.

Fig. 22. Moderniores Chirurgi aliud manubrii genus adinvenerunt, figurâ hâc notatum. Illud eſt arcuatum, & commodè poſtquam nodô ſeu globô in ſuperiori ſuô extremô poſitô, fronti operatoris ſuit applicitum, ejuſdem manû vertitur ſic, ut perforatio promptiùs perfici queat per modioium inferiori extremo inſertum.

Fig. 23. Eſt inſtrumentum compoſitum ex ſcalpro (ob lenticulam in extremitate) lenticulari dicto, & vecte. In fine perforationis cranii, hic *Vectis* inter labia exciſi oſſis immittitur, ad oſſiculum hinc inde movendum, ut vacillet, & volſellæ (*Tabul. hujus Fig.* 32.) parte dentata auferri poſſit. Confert quoque ad modicas cranii depreſſiones elevandas, firmitatem ſuam io manu ſola chirurgi obtinens. Lenticula inſervit ad aſperitates (*quæ poſt terebrationem, & oſſis exciſi remotionem relinquuntur*) abradendas & lęvigandas, ne cerebri membranæ, ob continuum earum motum, illis alliſæ offendantur.

Fig. 24. Eſt *inſtrumentum Lenticulare* ſolùm, quod oras facti foraminis, veluti modò dictum, lęvigat, ne membranas pungendo, dolorem & inflammationem inferant.

Fig. 25. Eſt lamina argentea (*ex ferro enim nunquam parari debet, ob ipſi ingenitam frigiditatem, quæ tam craſſa quàm tenui membranæ cerebri nocet*) firma, paulùm reſima, & ab exteriore parte lævis, quâ utimur in magnis cranii depreſſionibus & fracturis, ubi ter quaterve cranii os tripanô perforare; atque foraminum interſtitia excindere neceſſarium eſt; tunc enim lamina inter calvariam & duram matrem demittitur, ut ejus pars exterior cerebro propior ſit, ne acumine forcipum & ſerrularum, membranæ cerebri vel pungantur, vel incautè incidantur. Hinc membranæ cuſtos dicitur, Græcis *μλωνγφοφύλαξ*.

Fig. 26. Eſt inſtrumentum decuſſorium, quô dura mater modicè depreſſa, cranio exactè applicatur, ut purulenta materia inter cranium & membranas collecta, per foramen modiolis factum facilè egrediatur.

Fig. 27. Eſt malleus plumbeus, quem olim uſurpârunt, quando ſcalpris inciſoriis particulam cranii ſeparare voluerunt, ad prohibendum ſtrepitum & cerebri commotionem. Recentiores Chirurgi utuntur ad hanc operationem forcipibus & ſerrulis.

Fig. 28. Eſt terebra triformis, inſtrumentum ſcilicet merè ferreum, tribus, iiſque diverſis terebris conſtans, quarum uſus in punctura cranii, quæ ambas laminas non penetrat, eſt neceſſarius, ut iis veſtigium calvariæ impreſſum deleatur.

Fig. 29. Eſt vectis qui in depreſſionibus cranii elevandis uſurpatur, quique valentiore attollit robore, quàm qui figurâ 23. delineatur.

Fig. 30. Eſt inſtrumentum, ob triplicem baſim quam habet *Triploides* appellatum. Si depreſſio cranii tam magna eſt, ut præcedentes vectes ob infirmitatem non ſufficiant, *Triploidis* vectem B. (ſi ſpatium adeſt) ſubmitto, & os depreſſum perpendiculariter attollo. Si autem locus huic vecti non conceditur, media depreſſio, triploidis terebrâ A. ultra diploidem perforari debet, & dictô elevari modô, unicè cavendo ne terebra ambas cranii laminas perforet, & duram matrem pungat.

Fig. 31. Eſt vectis, quô utuntur alii io maximis calvariæ impreſſionibus, imitando vietores, qui doliorum aſſulas intùs depreſſas ſimili vecte ſolent retrahere. Inditâ igitur vectis aduncâ extremitate a. ſub os depreſſum, alterum vectis brachium rectum b. oſſi ſano inniti debet, ut, dum manubrium dextrâ deprimitur, aduncâ inſtrumenti parte id quod depreſſum eſt erigatur.

Fig. 32. Eſt inſtrumentum ad operationes manuales valdè neceſſarium, quod Celſus volſellam, Paulus Aegineta ἀκανθάβολον vocat. Hujus parte duplicatâ & dentatâ a. fruſtulum oſſis corruptum ac mobile, ſpicula item & globuli, eorumque fragmenta, turundæ atque pili, & quæ idgenus alia in vulneribus extranea reperiuntur, extrahuntur. Famulatur præterea medicinæ comptoriæ, eâ namque fœminæ pilos in ſuperciliis & aliis corporis partibus radicitùs extirpant. Latiore ſui parte b. ad ceratorum conducit extenſionem, item ad pericranii ab oſſe ſeparationem antequam modiolus admoveatur.

Fig. 33. Eſt forceps exciſoria, cum roſtrô pſittaceô a. cui ſuperiùs cochlea umbellata b. affigitur, quæ roſtrum ad duram matrem immergi vetat. Inferiùs habet manubrium c. quod cochleæ d. fig. 34. circumvolvitur.

Fig. 34. Eſt roſtrum pſittaceum extra ſuam cannulam e. Figuræ 33. poſitum.

Fig. 35. Eſt forceps alia cum roſtrô vulturninô, cannulata, ad cujus cochleam circumducitur clavis.

Fig. 36. Eſt roſtrum vulturninum ſine cannula depictum. His forcipibus oſſis aliquod fruſtulum in curatione vulnerum capitis, partim rumpendo, partim incidendo, aufertur.

Fig. 37. Eſt ſerrula verſatilis, tympanis duobus, iiſque dentatis prædita, utilis maximè ad intercidenda duorum vel trium foraminum, modiolis factorum, interſtitia: Ubi enim vectes ob rimæ anguſtiam ſpatium non habent, interdum opus eſt ut in craniô duo vel plura foramina modiolis conficiantur, quorum interſtitium hâc ſerrulâ, ſine ullô læſionis periculô interciditur, quò vectis ad elevandum commodus ſubmitti, & oſſis fruſtulum, quod non rarò membranas pungit, eximi poſſit. Hujus inſtrumenti partes conjunctæ literis minuſculis, ſeparatæ verò majuſculis notantur.

Fig. 38. Eſt lamina ferrea A. in mediô ſecundùm longitudinem exciſa, quæ ſuperius manubrium B. habet, & foramen C. in flexurâ laminæ, inferiùs autem utrinque aciem acuminatam D. quibus cranio nudato firmiter inſiſtit.

Fig. 39. Eſt claviculus umbellatus aſteriſcô notatus, per foramen C. Fig. 38. tranſiens, unde capſulæ E. infigitur. Hæc capſula laminæ ferreæ foramini A. Fig. 38. beneficiô orichalceæ lamellæ Fig. 40. regulariter annectitur per duas cochleas quas capſula in parte averſâ obtinet, correſpondentes orichalceæ lamellæ, totidemque nodulos, ut Chirurgus beneficiô claviculi, capſulam in ipſô operandi actû, ſurſùm & deorſùm, pro libitû movere valeat. Foramini H. axis rotulæ imponitur, ut ex Fig. 41. & rotulæ centrô apparet. Lamella I. ſuperiùs dentata eſt, & ibi excipit rotulam; inferiùs L. utrinque æqualis, ut ſerrula K. in capſulâ, & Figuræ 41. fiſſuris M. beneficiô rotulæ & capuli, regulariter dextrorſùm & ſiniſtrorſùm moveri apta ſit. Lamina orichalcea N. in mediô cava eſt, & duas habet cochleas O. hujus laminæ beneficiô ſerrula, cùm inſtrumentum planè fuerit compoſitum, æqualiter hinc inde ducitur.

Fig. 40. Eſt lamella orichalcea, cum duabus materculis, quæ ſuprà noduli vocantur.

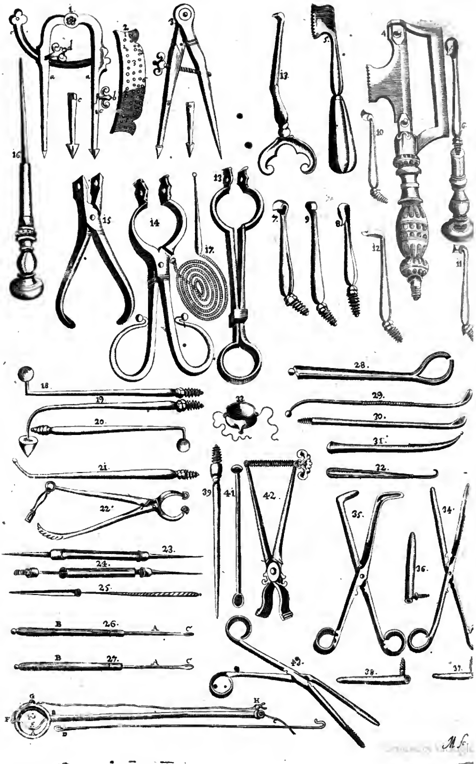
Fig. 41. Eſt rotula ſemidentata P. & dimidia capſula Q. unà cum tribus foraminibus R. quibus tres cochleas Fig. 39. recipit, cum nodis, ſeu materculis S. firmatas.

Hæc

Digitized by Google

MANGETI Jacobi

Digitized by Google

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
41
42
43
A
B
C
D
F
G
H

M. fc.

Fig. 42. Eſt clavis, quâ inſtrumentum in ſuas partes dividitur, & iterum ex iis componitur. Litera T. axim notat, quæ capſulam & rotulam in parte averſâ perforat: V. verò ejus manubrium indicat.

Hæc machina à Sculteto excogitata, admodùm operoſa eſt, & paulò obſcuriùs explicata; ſed ea facilè carere poſſumus, quandoquidem ad pompam magis quàm veram utilitatem, excogitata videtur.

TABULA DECIMA.

Hâc Tabulâ delineantur rursùs quædam alia inſtrumenta pro Tripani operatione, ut & alia varia in fracturis Cranii adhibenda: Item pro ſetaceô in nuchâ conficiendo; Pro diverſis oculorum & palpebrarum morbis; ac tandem pro polypô narium extrahendo, uvulâ exſcindendâ, cum oris dilatatoriô, & roſtrô gruinô obtusô.

Fig. 1. DEmonſtrat Tripanum minoris apparatus, quod Chirurgi qui Martem ſequuntur facile poſſunt ſibi comparare. Formam habet circini, & commodè contrahi ac dilatari poteſt, pro vulneris, aut puris ſuper durâ matre collecti majore aut minore extenſione. Hic autem,

a a. Pedem terebelli exhibet.

b. Parvam cochleam.

c c. Duas diverſas acies quæ pedi a. imponuntur, prout occaſio exigit.

d. Majorem cochleam, quam incurvatus clavus c. ſuſtinet, quô terebellum extenditur & retrahitur, pro occaſionum varietate.

Fig. 2. Eſt defenſorium, quod in modum cranii incurvatur: Multis hoc & variis foraminibus 1. 2. 3. 4. 5. 6. non tamen penetrantibus, pertuſum eſt; pes autem tripani in iiſdem firmatur. Nam in illius cranio impoſiti, foramine aptiori, immittitur tripani pes alter terebræ a. & poſtquam locus in nudatô craniô perforandus atramentô delineatus eſt, terebellum ad eius menſuram per cochleam d. laxatur vel contrahitur: Quibus peractis & acie c. alteri pedi infixa circumvolvitur in circulum donec oſſis partem auferendam exciderit.

Fig. 3. Idem quod prior repræſentat, ſed ſimpliciori extructum methodô.

Fig. 4. & 5. Repreſentant ſerrulas rectas, quibus interſtitia foraminum modiolis in craniô factorum interciduntur, & ſciſſuræ capillares, non penetrantes abolentur, craniique exterior caries abraditur.

Fig. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. Exprimunt ſcalpra varia, cava ſcilicet, ſemilunaria, acuminata ac plana, quibus in fiſſuris capillaribus, & ubi penetratio dubia eſt, Chirurgus uti poteſt. Illa itaque ſemper parata habeat, ne ex indigentiâ occaſionem operandi, quam præcipitem eſſe nemo non ignorat, cum patientis periculô, & famæ propriæ naufragiô, perdat. Cum os carioſum in partibus extremis, femore, tibiâ, humerô & cubitô, deradendum eſt, ſcalpra majora & validiora confici debent; eaque omnia ex chalybe optimè depuratô, ut acies promptiſſimè abradat, parentur neceſſe eſt, ac manubriis inſtruantur ad formam illius, quod in Fig. 6. depingitur.

Fig. 13. Forceps eſt, cujus extremitates duæ ſuperiores foraminatæ, per annulum mobilem ad inferiora depictum, ſtringuntur. Quique tum neceſſarius eſt quando Chirurgus famulum non habet qui ſibi acum optimè ignitam ad parandum in nuchâ ſetaceum porrigat.

Fig. 14. Alius eſt forceps qui digitis Chirurgi in annulos inferiùs poſitos immiſſis ſtringitur, quibuſque commodè utitur quando pars occipitis perforanda valdè carnoſa eſt ac pinguis: Sic enim cutis apprehenſa, cum craſſa ſit, circulum ingreditur ſuperiorem, unde minimè elabi poteſt.

Fig. 15. Forceps eſt qui neque cavitatem habet circularem in ſuperioribus, nec annulos ad ſui inferiora, quoque Chirurgus macilentorum nucham facilè apprehendere poteſt, donec acû candefactâ, ſibi à miniſtrô porrectâ, cutim perforaverit.

Fig. 16. Eſt acus pro ſetaceô quæ palmam æquare debet longitudine, & craſſitie ſuâ paulò minor eſſe foraminibus in ſuperiori forcipis extremitate ſitis, ut per ea pro inducendo ſetaceô facilè tranſmitti poſſit.

Fig. 17. Eſt puntale longum & anguſtum, funiculum rotundum ex ſericô purpureô adſtrictum habens, qui ad medietatem traductus in cutis foramine relinquitur. Puntali huic affixus eſt globulus cereus, ut ſine dolore tranſeat.

Fig. 18. 19. 20. & 21. Sunt ferramenta ſine manubriis varia, quibus bene candentibus occipitium in infantibus & puerulis comburitur. Quæ operatio in adultis etiam non rarò peragitur.

Fig. 22. Eſt forceps per ſe ſtringens, quâ apprehenditur cutis, ſi ſetaceum ſimplici parandum venit ictione, ſeu perforatione per acum ſcindentem.

Fig. 23. Duas monſtrat acus ad ſuffuſionem deponendam aptas, quæ manubrio octogono argenteo ab utroque extremô infertæ ſunt.

Fig. 24. Exprimit manubrium prædictum ab utrâque parte apertum, & in quô acus in alterô quidem extremô inſerta conſpicitur, in alterô verò cochleam tantùm exhibet.

Fig. 25. Eſt acus ad curationem cataractæ accommodata, cum manubriô & vagina argenteis.

Fig. 26. & 27. Exhibent acus, tum ad eandem poſtea deprimendam utiles, à Clariſſ. Antoniô Nuckiô inventas. In Fig. 26.

A. Eſt acus ex chalybe.

B. Manubrium ex lignô, argentôve.

C. Mucro excavatus pro excipiendâ acû ſequentis Fig. 27. ubi,

A. B Repreſentat acum cum ſuô manubriô

C. Verò extremitatem ejus obtuſam, quam foveâ ſuâ excipit acus prior, ut ſic commodè introduci queat in interiora oculi per corneam, & ex eô quòd obtuſa eſt, minùs facile diſcerpat atque diſtringat cataractam.

Fig. 28. Eſt annulus æneus, quem alii plumbeum volunt, utilis ad firmandum oculum in exciſione pterygii, aliiſque operationibus in illô peragendis.

Fig. 29. Eſt ſpecillum oblongum, teres & argenteum, quod pro neceſſitate inflecti poteſt. Ejus alterum extremum latius eſt, alterum verò globolum rotundum & politum. Latâ ſpecilli parte palpebrarum curatur coalitus, & pulveres ac plagulæ unguentis illitæ earum ulceribus applicantur. Globoſam autem

aliam extremitatem Chirurgi adhibent ad perſcrutandum vulnerum & fiſtulatum ſtatum.

Fig. 30. Eſt ſpecillum compoſitum ex latâ extremitate ad prædictos uſus; & cochleâ in alterâ ejus parte acuminatâ, quæ goſſipiô obvolvitur, pro deterſione ſordium in vulneribus, ulceribus, ac præſertim fiſtulis oculorum.

Fig. 31. Eſt ſcalpellus falcatus ex unô tantùm latere incidens, cujus mucroni argenteus affixus eſt globulus. Hôc utebantur Veteres pro ſeparatione palpebrarum quæ coiverant cum tunicis oculi.

Fig. 32. Eſt hamulus auctus, ac in mucrone recurvatus, qui tam ad palpebram attollendam, quàm ad oculorum unguem levandum maximè eſt idoneus.

Fig. 33. Eſt vaſculum oculare vitreum, ex cryſtallô ita conficiendum ut exactè oculi orbitæ reſpondeat, & medicamenta per infundibulum de eô exſurgens immiſſa continere valeat ne defluant. Ab Aquapendente inventum eſt hoc inſtrumentum, forſan minùs neceſſarium.

Fig. 34. Eſt inſtrumentum rectum, ſeu potiùs tenacula recta, pro polypô è naribus extrahendô, ex chalybe constructa, extrinſecùs convexa, intrinſecùs concava, aciem habens introrsùm recurvatam, quâ nihil prorsùs incidi poteſt præter apprehenſum polypum.

Fig. 35. Eſt inſtrumentum incurvatum, quô itidem inciditur & extrahitur polypus qui per narium foramina interiora ad fauces tendit & ſuffocationem minatur.

Alia plura inſtrumenta pro eadem polypi extractione excogitata fuere, quæ hîc non recenſemus, quia unusquiſque pro occaſionum varietate, ea facilè variare novit.

Fig. 36. Cannula eſt ex ferrô ſolida, quæ naribus tam altè immittitur, ut ulceris, quod ozænam vocant, longitudinem adæquet. Poſtea cannulæ huic omnino integræ, nullibique perforatæ, inditur ſtylus ferreus bene ignitus, quô cannula calefit, & ulcus exſiccatur.

Fig. 37. Eſt cannula ad latus perforata, pro callô prædurô ulceris in naribus exiſtentis, per cauterium actuale conſumendô, aut oſſe corruptô maximè exſiccandô, idonea.

Fig. 38. Eſt cannula in ſummitate foramen habens, quæ naribus inditur, quando poſt exciſionem & extractionem polypi, ſanguis nimiùm profluens, Chirurgiâ per inuſtionem ſiſtendus eſt. Præterea uſurpatur, cùm ſummitas narium, pro oſſis corrupti remotione aduri debet.

Fig. 39. Eſt *Stylus* ferreus, qui benè candens dictis cannulis immittitur, ſtatimque retrahitur: quæ immiſſio & retractio toties repetenda eſt, quoties neceſſarium fuerit, Ad operationem hanc citò perficiendam. Chirurgus ad minimum duos in promptu ſtylos habeat, quos alternatim candefactos cannulæ immittat. *Notandum* verò, quod vaſculum oculare atque hæ cannulæ naribus immittendæ, in juſtâ magnitudine depingi nequeant, quoniam pro ratione ægrorum & magnitudine locorum affectorum debent confici.

Fig. 40. Eſt *inſtrumentum, quo abſcinditur uvula*, orichalceum, quod in parte ſuperiore circulum habet nonnihil excavatum *A.* in inferiore fiſtulam *B.* per quam fili (poſtquam in ſeminodum circumvolutum *E.* & in concavum annuli, ne hinc inde vacillet, repoſitum fuerit) extremum *C.* mediante ſtylo ſuperius perforato *D.* trahitur: alterum fili extremum, per duos circuli annexos annulos ducitur, & inferiori fiſtulæ annulo alligatur. Hoc inſtrumentum primus invenit & deſcripſit Guilhelm. Fabritius Hildanus cent. 2. obſerv. 21. quô correctô uvulam militis Cæſariani, à Lue Gallicâ infectam & corruptam, abſque negotiô ligavit Scultetus, & bonô cum ſucceſſu abſcidit, Ulmæ die 8. Junii anno 1637.

Fig. 41. Eſt *inſtrumentum uvulæ relaxatæ admovendum*, pariter orichalceum, cochlear nempe parvum (*dimidio autem majus debet parari, quam delineatum eſt*, cujus manubrium fiſtuloſum, & novem pollices longum, inferiori cochleâris parti annectitur. Hoc cochlear pulveribus adſtringentibus & digerentibus mixtis repletur, & uvulæ relaxatæ ſubmittitur: deinde Chirurgus ore arripit fiſtulæ baſin, & inflando pulveres collumellæ & palatum undique aſpergit.

Fig. 42. Eſt *inſtrumentum oris dilatatorium* cum cochlea, ex Paræi l. 9. c. 25. delineatum, quo dentes conſtricti, valideque commiſſi diducuntur; ut cibus præberi poſſit, ne fame pereat æger.

Fig. 43. Eſt *roſtrum gruinum*, dentatum, & in angulum obtuſum directum, globulis, & peregrinis corporibus, arripiendis, & è vulneribus extrahendis idoneum.

TABULA UNDECIMA.

De Inſtrumento volſellæ ſimili, cannula faucibus immittenda, forcipe pelicano, roſtro corvino, vectibus trifidis pro dentibus evellendis, infundibulô, item aliis variis in paracentheſi abdominis adhibendis &c.

FIG. 1. Eſt *inſtrumentum Acantabolo ſimile*, forceps nimirum in ſemicirculum recurvata, dentata, & in apice nodulô donata, quâ oſſicula, ſpinæ, aliæve res extraneæ, imis faucibus infixæ ſolent eximi. Quando Clariſſ. Hieron. Fabritius ab *Aquap. in faucium Chirurgia* acantaboli mentionem facit, intelligit inſtrumentum aliquod oblongum & tenue, quod duplex, alterum rectum, alterum recurvum, quale hoc eſt: utrumque tamen ob arripiendi & extrahendi facultatem volſellæ nomen meretur.

Fig. 2. Eſt *cannula* argentea ut faucibus immitti queat, *incurvata*, craſſitie pennæ oloris, & longitudine unius pedis, cum dimidiô vel circiter. Eſt undique perforata, & in ſua extremitate ſpongiam, magnitudine avellanæ, novam & firmiter alligatam habet, quâ ad ſpinas è faucibus & mediô œſophago trahendas felici ſucceſſû utitur Guilhem. Fabritius Hildan. Cent. 1. Obſ. 26. ubi docet operandi modum per cannolam hîc depictam.

Exhibent ferramenta Figuræ 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. & 10. quæ uſurpantur ad dentes perforatos, aut mobiles, vehementiſſimè per intervalla dolentes, ſub acerbiſſimô doloris paroxyſmô eximendos: unde

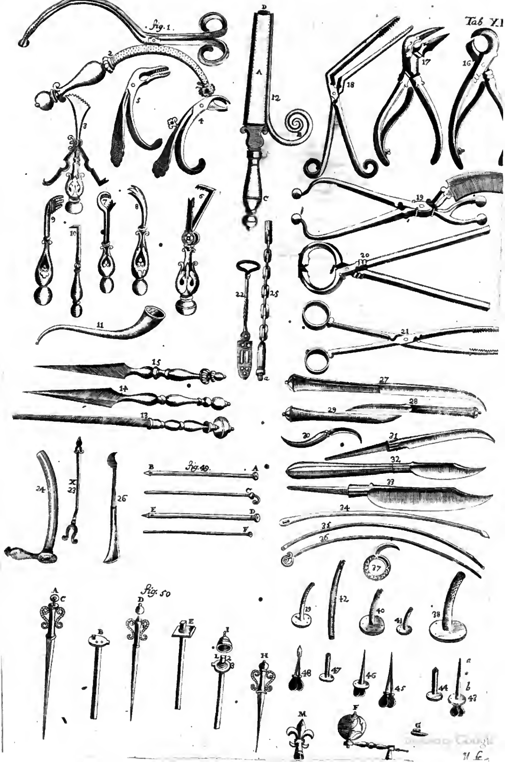
Fig. 3. Eſt forceps, *pelicanus* dicta, quoniam roſtro pelicani volucris aſſimulatur: eô autem utuntur ad extrahendos dentes molares.

Fig. 4. Eſt *forceps dentaria communis*, Italis *cagnolo* appellata, quod firmum canis morſum imitetur.

Fig. 5. Eſt *forceps roſtrum corvinum* referens: qua dentium radices extrahuntur: de qua Cornel Celſus (*quem veluti in omnibus Chirurgiis mirabilem, nocturna verſare manu, verſare diurna conſulit Fabrit. ab Aquap.*) l. 7. c. 12. de dentibus ita ſcribit: Quotieſcunque dente exempto radix relicta eſt, protinus ea quoque ad id facta forcipe, quam Græci ῥιζάγραν vocant, eximenda.

Fig. 6. & 7. Sunt *forcipum dentariarum effigies*, quæ

Tab. XI

Digitized by Google

quæ valent ad dentes evellendos, quibus neque pelicani, neque forcipis communis opera poteſt opitulari.

Fig. 8. & 9. Sunt *velles trifidi* appellati, quod plærumque tres cuſpides habeant ad protrudendos & excutiendos dentes inciſorios, & caninos, qui maxillarum alveolis ſimplici radici infiguntur.

Fig. 10. Eſt *dentiſcalpium*, quo ſeparatur gingiva à dentibus, ut minori cum moleſtia & periculo evellantur.

Fig. 11. Eſt infundibulum ſeu fiſtula argentea, cujus pars anguſtior inter gingivas ægri, qui arctè conſtrictos habet dentes, extremas ponitur: latior verò cibum liquidum & potum excipit, atque ad æſophagum demittit.

Fig. 12. Cauterium ad dentagram demonſtrat ex Clariſſ. Antoniô Nuckiô; in quo

A. Eſt vagina ex cuprô facta.

B. Anſa ejus.

C. Cauterii manubrium.

D. Cauterii extremitas, ad lineæ dimidiæ mathematicæ latitudinem caput exſerens, ne intimiùs, quàm decet, cauterium penetret.

Fig. 13. 14. & 15. Sunt limæ diverſæ aciei & formæ, quibus dentes nimis acuminati ac prominentes abraduntur; putredoque inter eoſdem interjecta, ne ulteriùs ſerpat, ſeparatur.

Fig. 16. Eſt forceps cum roſtrô pſittacinô, quâ utuntur in fracturis cranii, quando fruſtulum oſſis, quod membranas cerebri vel pungit, vel deprimit, auferendum venit.

Fig. 17. Eſt inſtrumentum, cum roſtrô corvinô in eundem finem affabrè factum.

Fig. 18. Quid ſit ex Tabulæ X. Fig. 43. colligi poteſt.

Fig. 19. Eſt ſpeculum oris, quô deprimitur lingua & maxilla inferior, ut oris vitia exactè perſpici, idoneis tam inſtrumentis, quàm medicamentis tractari poſſint.

Fig. 20. Eſt inſtrumentum inciſorium inſtar forcipis, quô exſcinduntur tumores & carunculæ oris.

Fig. 21. Eſt forceps cum roſtrô gruinô, dentata & recta, quæ volſellæ vices agere poteſt.

Fig. 22. Eſt commune oris ſpeculum, quô lingua à Chirurgis ſæpiſſimè deprimitur ad affecti oris vitia ſaltem inſpicienda. Hujus ſpeculi annulus acie præditus eſt, quâ abſterguntur craſſiora linguæ excrementa, quæ ipſi in febribus ut plurimùm tenaciter adhærent; quamvis præſtet ea abſtergere linteô imbutô liquore aliquô appropriatô.

Fig. 23. Eſt inſtrumentum argenteum, quô Chirurgi infantum recèns natorum linguam facilè elevant, elevatæque vinculum acutiſſimâ forficulâ tutò incidunt.

Fig. 24. Eſt canalis ex ferrô obliquus, & ad extremitatem f. perforatus, qui faucibus immittitur, ne p·rtes vicinæ lædantur, quando poſt abſciſſionem uvulæ corruptæ, vel nimiùm auctæ ſanguis enormiter profluens inuſtione eſt compeſcendus.

Fig. 25. Eſt cauterium actuale, quod precedenti cannulæ immiſſum, inſtar catenæ pro Chirurgi lubitû & neceſſitate affectûs, poteſt incurvari, vel ad tangendum ſaltem uvul:m corruptam, vel ad ſiſtendam diminutę hæmorrhagiam.

Fig. 26. Eſt ſcalpellus ſeparatorius, quô tumores in ore tunicati radicitùs exſcindi queunt.

Fig. 27. Eſt *ſcapellus*, Σκολοπομαχαίριον à Græcis nominatus, ob roſtrum illius avis, quæ Latinis *Gallinago*, & Græcis Σκολόπαξ dicitur, nempe longus, & ad cuſpidem paululum incurvatus veluti roſtrum ſcolopacis. Hoc ſcalpello dilatantur vulnera thoracis nimis anguſta, & aperiuntur abſceſſus magni. Eundem laudat Fabrit. ab Aquap. pro apertione abdominis hydropicorum infra umbilicum ad aquam emittendam. Nota, hic ſcalpellus pro dilatatione vulneris in thorace requirit globulum ferreum in mucrone, ne pulmones cuſpide ſcalpelli offendantur.

Fig. 28. & 29. Sunt *ſcalpelli ad mucronem recurvati*, & ſcolopomachærii Græcorum formam referentes, quibus fiſtulæ in habitu corporis mediocres commodè inciduntur, unde etiam *συριγγοτόμοι* appellari ſolent.

Fig. 30. Eſt *ſcalpellus falcatus*, qui Italia vocatur *gammaut*, & incidit ex parte cava, retuſus in parte gibba eſt. Hoc frequentiſſimè utuntur ad omnem inciſionem, quæ paſſim fit in omni apoſtemate, præcipuè verò in parvis inciſionibus. Hic ſcalpellus habet manubrium oſſeum, quod commmodum eſt, ad dividendum ac ſeparandum aliqoid ab aliquo: unde Celſus. l. 7. c. 16. *de tumoribus tunicatis* dicit: tum ſcalpelli manubrio tunica (quæ poſt inciſionem cutis protinus alba & intenta ſe oſtendit) diducenda à cute & carne eſt, ejiciendaque cum eo, quod intus tenet: hôc diducitur quoque pericranium à craniô, & unguis ab oculô.

Fig. 31. Eſt *ſcolopomacharium* ſine manubrio.

Fig. 32. & 33. Sunt *ſcalpelli ancipites*, qui ad extremitatem referunt formam foliorum myrti: iis utimur ad mammas mulierum cancro affectas abſcindendas.

Fig. 34. Eſt *acus acutiſſima*, longa & anceps, qua mammæ auferendæ trajiciuntur in baſi.

Fig. 35. Eſt *canalis ex auro Ungarico* paratus, & plurimis foraminibus perforatus.

Fig. 36. Eſt *ſtylus* ex eâdem materiâ confectus, qui cannulæ priori immittitur, ut ex duabus figuris unicum fiat inſtrumentum, quod in vulneribus thoracis pro Siphone utiliter applicatur, & ſanguinem ex thorace non concretum, aut pus tenue, trahit. Inſtrumentum hoc tractorium in angulum rectum vel obliquum flecti, & thoraci per vulnus, caſu vel ſtudio factum, immitti poteſt, ut ſanguinem nondum concretum vel ſaniem contingat: Chirurgus extrahat ſtylum ex canali, & ſtatim profluet de canali materia in thorace contenta. Hic trahendi modus ex thorace materiam tenuem, ubi ſectio inter 5. & 6. juxta Paulum, vel inter tertiam & quartam coſtam, juxta Hipp. propter virium debilitatem, vel aliud prohibens non conceditur, optimè ſuccedit.

Fig. 37. Eſt *ſcalpellus* ille recurvus, qui annulâ aureô poteſt abſcondi, inciduntur hoc apoſtemata in facie aut gena puerorum & in mammis fœminarum timidarum, ne conſpicientes ſcalpellum perterrefiant, & ita inciſionem abſceſſus prohibeant.

Fig. 38. 39 40. & 41. Sunt *cannulæ* magnitudine differentes, *alatæ*, & pluribus foraminibus perforatæ, ut vulnus thoracis teneant apertum. Sunt alatæ, ne vulneri immiſſæ, dum æger ſpirat, thoracem ingrediantur: tot verò foramina habent, ut ea ex omnibus, prout opus erit, poſſit exire colluvies.

Fig. 42. Eſt *fiſtula* ex aurô Ungaricô fabrefacta; *qua* ante excretionem urinæ *meatui urinario immittitur*, ut per eam exeat urina, atque ita leniatur ſæviſſimus ille dolor & ardor, quem ſentiunt ægri, quando urinam ſine cannula reddunt, ob ulcus ex Gonorrhæa virulenta ſubortum in meatû urinariô.

Fig. 43. Eſt *inſtrumentum acû tricuſpide* (a) & *can-*

Digitized by Google

nulâ alatâ (*b*) conſtans, quo hydropicorum umbilicus, & in herniâ aquoſâ ſcrotum perforatur, ad emittendam aquam. Hoc inſtrumentum intruditur uſque ad cannulæ aſteriſmum, poſtea acus retrahitur, & cannula ſola ad alam intruſa in abdomine relinquitur, abſque omni periculi metû.

Fig. 44. Eſt cannula ſola, & ſine acû depicta.

Fig. 45. Eſt acus ſola extra cannulam poſita.

Fig. 46. Eſt acus rotunda cum ſuô tubulô, quâ, in defectû acûs tricuſpidis, pari ſecuritate perforatur hydropicorum umbilicus, & hernioſorum ſcrotum aquâ repletum.

Fig. 47. Eſt ſolus acûs rotundæ tubulus.

Fig. 48. Eſt ſola acus rotonda.

Fig. 49. Eſt acus Magiſtri Jacobi Blokii; in quâ

A. Exprimit cannulam argenteam cuſpide rotundâ.

B. Foramen per quod aqua è ventre in cannulam fluit.

C. Stylum, ſive ferramentum, cannulæ mundificationi, poſt operationem inſervientem.

D. Clariſſ. Pauli Barbette, cannulam exhibet chalybeam, cujus cuſpis lanceolæ in modum eſt acuminata.

E. Ejuſdem foramen exprimit, quale videtur in ſuperiori Blokii cannulâ.

F. Idem ferramentum quod ſuprà.

Fig. 50. Ea deſcribuntur acus & canoula à Dnô. Thevenot, in paracentheſia Abdominis inſtituendâ, uſurpatæ. In quâ

A. Prima acus eſt ſimplex, & ex chalybe.

B. Ejuſdem cannula ex argentô, quæ ſuperiùs eſt alata.

D. Eſt ſecunda acus ſimplex rurſus ex chalybe, cum ſuô manubriolô argenteô.

E. Eſt ipſius cannula, cum capite, ſeu alâ in ſuperiori parte, quæ duplici organô elaſticô, & cochleâ eſt munita.

F. Eſt clavis inſerviens occludendo & reſerando magno organo elaſticô.

G. Eſt retinaculum ſecundi organi elaſtici.

Hæc autem canoula confici poteſt ex aurô vel argentô.

H. Eſt acus ſimplex ex chalybe cum ſuô manubriolô argenteô.

I. Eſt præcedentis acûs cannula argentea, cujus caput ab aliis eſt diverſum. Hic etenim reperitur cochlea 3 figuræ peculiaris ſupra quam locatur proceſſus quadratus a. cujus M. clavis eſt. I. verò in ſpecie operculum ſtriatum, occludendo prædicto capiti 2. & 3. deſtinatum.

TABULA DUODECIMA.

Exhibet Siphones cum tubô rectô, ac incurvatô, matriculari & auriculari: Item fiſtulam enematum, pileolum argenteum pro mammarum papillis, candelas cereas, ſyringotomos; ut & varia in caſtratione, calculi veſicæ extractione, ac glandibus è ſclopetorum vulneribus educendis, uſurpanda inſtrumenta.

Fig. 1. EST ſipho ad extrahendum & infundendum aliquid ſæpe neceſſarius, qui hic tubum annexum habet curvum, ut & rectus Fig. 2. videri poteſt.

Fig. 3. Eſt tubus curvus plurimis foraminibus pertuſus, quem Metrenchytam nominant. Hoc ſiphoni adaptatô utuntur fœminæ quæ negotium injectionum in uterum immittendarum aliis præ pudore facilè non concedunt; quæque ſibi ipſis liquores pro curatione variorum uteri, aut ejus vaginæ affectuum, commode ſatis applicant. Hic tubus confici etiam poteſt capite globoſô, & ad amplitudinem nucis juglandis minoris extenſô, per cujus foramina liquores protruſi, vaginam atque uteri interius collum cum impetû irrigant ſicque eas partes eluunt.

Fig. 4. Eſt ſipho auricularis Otenchyta dictus, quô liquores in auditûs organa, pro ulcerum deterſione & conſolidatione, infunduntur.

Fig. 5. Eſt Enterenchyta, canalis nempe orichalceus, in formam catheteris recurvatus, quem parari curent illi qui ſibi ipſis clyſterem infundere malunt, quàm ab alio quôquam accipere, præſertim, ſi ob inteſtinorum, ac præcipuè recti vitia, crebet eorum uſus requiritur.

Fig. 6. Eſt dicti canalis, ſeu fiſtulæ incurvatæ clavis, per literam B. in figurâ præcedenti expreſſa: Cujus beneficiô enematis liquor in veſicâ vulgari modô alligatâ, ad ægrotantis libitum retinetur; quandoquidem illius ope canalis vel clauditur, vel aperitur.

Fig. 7. Eſt claviculus umbellatus, in Fig. 5. per literam c. adnotatus, qui clavi B. ejuſdem figuræ intorquetur, ne aliquid de clyſtere in circumrotatione clavis poſſit elabi quod linteamina inquinet.

Fig. 8. Eſt pileolus argenteus, vel etiam plumbeus, undique perforatus, qui exulceratis mammarum papillis applicatur, ut nutrices infantem cum minori moleſtiâ lactare poſſint. Uſurpatur inſuper hic pileolus in thoracis vulneribus: Poſtquam etenim cannularum priùs depictarum aliqua thoraci fuerit immiſſa, & ſpongiæ particula orificio cannulæ propè alam indita, ſuperponitur pileus, ut materia, omni quaſi momento, per ejus foramina paulatim, & ſine virium jactura, tranſudet.

Fig. 9. & 10. Sunt *candelæ ex* filô forti duplicatô & *cerâ* albâ (cui modicum terebinthinæ additum ſit, ne tàm facilè frangantur) *paranda*, quæ uſurpantur ad ſuppreſſionem urinæ ex carunculâ in meatû urinariô exiſtente, curandam. *Candela fig. 9. fracta eſt, ne in extractione candelæ fruſtulum ceræ, quæ non nunquam in medio filum non habet, in meatu relinquatur, & iſchuria augeatur*: quare portionem fractam ad ellychnii extremitatem chirurgus forcipe abſcindat, deinde meatui urinario, quantum opus erit, immittat candelam, oleo amygdalarum dulcium illitam.

Fig. 11. Eſt ſcalpellus recurvus, qui parte interna (*a*) aciem habet, & externa (*b*) eſt retuſus, *Syringotomus* ſcilicet, ex altera extremitate (*c*) pungens & incidens, quo utimur in fiſtulâ quâvis unum foramen habente, ut finis fiſtulæ perforetur, & poſtea ab unô ad alterum foramen incidatur interſtitium: ad hujus cuſpidem infigere oportet globulum ex cera alba formatum, quo fiſtulæ immiſſus ſcalpellus, ſine omni obſtaculo, dolore & noxa, ad fundum perveniat.

Fig. 12. & 13. Sunt ſcalpelli *ſyringotomi*, quorum uterque ex alterâ extremitate obtuſus eſt, & globulum ex ferrô levigatum obtinet: His inciditur fiſtularum penetrantium totus ductus.

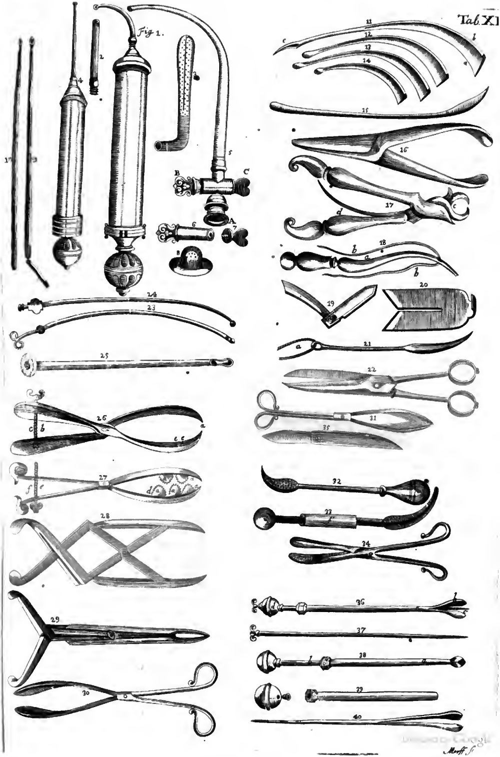
Fig. 14. Eſt *ſcalpellus* Syringotomus, quo dilatantur *vulnera abdominis*, ut inteſtina prolapſa & flatibus turgida commodè reponi poſſint. Globum habet in alterô extremô multò majorem, quam ſcalpelli

duo

Digitized by Google

MANGETI Jacobi - Bibliotheca Chirurgica ... To II

Tab. XI

duo priores, ne vulneri intrulus inteſtina lædat.

Fig. 15. Eſt *acus, ſeu inſtrumentum* ferreum, aciem ancipitem habens, quod Nurſini meo tempore in Italiâ hâc in Chirurgiâ (*qua hernias curat cum exciſione teſticuli*) maximè exercitati, eôque nomine celeberrimi caſtratores, per inguinis vulnus ad ſcroti fundum demiſerunt, quem inſtrumenti cuſpide (*cui perpetuò cera alba exiguum globulum annectere oportet*, ob rationem ſupra allatam) perforant, quo purulenta materia, quæ per inguinis vulnus ad ſcrotum deſcendit, expurgetur. Hæc operatio, quoniam ſatis eſt horribilis, & maximo vitæ periculo non vacat, (*quod illius auctores optimè norunt, unde curandos ſuſcipiunt ut mortuos*) Chirurgiæ ſtudioſis alium eumque tutum hujus inſtrumenti uſum aperiam. Inciduntur eo feliciter fines ſinuum declives, quorum cauſâ fiſtulæ expurgari nequeunt, niſi æger ita ſituetur, ut pedes ſurſum & caput deorſum convertat, ac materia deio proprio motu emanet. Notum enim eſt, ſinus illos, qui callum nondum contraxerunt, de quibus etiam hic ſermo eſt, medicamentis ſolum agglutinantibus, & faſcia convenienti poſſe curari, modò materia in ſinû collecta exitum quotidiè habeat. Cùm autem ſitus iſte ſurſùm converſis pedibus & capite deorsùm, ſatis ſit importunus, hôc inſtrumentô, cujus cuſpidi globulus ex cerâ debet annecti, ſinuum fundus perforatur (intactô foraminum interſtitiô) ut pus per inferius foramen egredi poſſit, & ſinuum parietes agglutinari.

Fig. 16. Indigitat forficem quâ filum plumbeum, apprehenditur & circumgiratur in eâ herniæ deſperatæ operatione, quam punctum aureum vocant, & in quâ multò ſatius eſt plumbô quàm aurô uti.

Fig. 17. Eſt forceps quâ filum prædictum abſcinditur: C. autem demonſtrat forcipem ipſam; d. verò arcum quô clauditur.

Fig. 18. Tradit acum lunatam, unâ cum filô plumbeô, quæ pro prædictô filô apprehendendô & tranſmittendo in acumine perforata eſt. Hic a. demonſtrat acum, b. filum plumbeum.

Fig. 19. Eſt ſcalpellus tectus, & inſtar novaculæ ex unâ tantùm parte incidens, ex alterâ verò retuſus, quô ſolô lithotomus quidam Ulmenſis cutim inguinis & ſcroti, ad longitudinem duorum, trium, aut quatuor digitorum tranſverſorum, pro ſeparatione peritonæi, & extractione teſticuli, dexterè ſolebat incidere. Alii prædictam inguinis inciſionem ſcalpellô falcatô tentant, eamque, ſi nimis anguſta fuerit tectô inſtrumentô verſùs ſcrotum ſufficienter producunt.

Fig. 20. Eſt inſtrumentum orichalceum, quod caſtratores non immeritò retinaculum vocant: prohibet enim ne inteſtina extra abdomen, in peritonæi proceſſum, à ſcrotô ſeparatum, & acû perforandum, filô conſtringendum, & forfice abſcindendum, prolabantur.

Fig. 21. Eſt acus filum validiſſimum trahens, quô caſtratores in curâ enterocelea, herniarumque aliarum, proceſſum peritonæi, à ſcrotô ſeparatum, ſufficienter attractum, & elevatum, immediatè ſupra applicitum retinaculum tutiſſimè perforant.

Funiculus hic (*a*) non eſt filum ſimplex, ſed ex viginti ad minimum filis ſimplicibus compoſitus, & cerâ leviter obductus, quo proceſſus peritonæi perforatus ante abſciſſionem arctiſſimè conſtringitur.

Fig. 22. Eſt *Forfex communis*, quo proceſſus peritonæi à ſcroto ſeparatus, acu perforatus, filoque conſtrictus, concluſô cum teſticulô abſcinditur.

Fig. 23 Eſt *catheter*, ſeu *Syringa tentativa*, quâ in canalem virgæ & veſicam poſitâ exploramus intimos veſicæ anfractus, in quibus latitare ſolet lapillus, quo humana natura ſæpènumero cruciatur: Græcis appellatur καθετήρ, & uſurpatur ad urinam ſuppreſſam reddendam. Eſt argentea, ut inflecti poſſit, omni aſperitate vacat, ne pars exquiſitiſſimo ſenſu prædita in tranſitu catheteris afficiatur, & ut ſine dolore veſicam ingrediatur. Pluribus in extremo foraminibus perforata eſt, ut retractô ſtylo, urina in veſica contenta, per fiſtulam liberè, & ſine difficultate exeat. Notandum, quòd ſtylus fiſtulæ non immittitur, ut quaſi vi vacui urinam ſuppreſſam ſecum trahat, ſed ne urina ſtatim effluat, dum Lithotomus vel Medicus lapillum expiſcatur occultum.

Fig. 24 Eſt *ſtylus argenteus*, qui inflecti debet, ut fiſſuram, quam in medio ſui uſque ad extremum obtinet, in dorſo vel gibba parte habeat: Latinis vocatur *Itinerarium*, eò quod virgæ immiſſum fideliſſimè collum veſicæ monſtret, & ſuper ipſum inciſio facienda ſit, pro extractione calculi veſicæ.

Fig. 25. Eſt *inſtrumentum* orichalceum, *quo extrahitur calculus, qui in meatu urinario reſedit*; ſpecillum ſcilicet, quod parte, qua ad cochlearis auricularis ſimilitudinem excavatum eſt, in canalem colis demittitur, ita ut lapillum prætereat & ſuperet, ipſumque ſuo labro & cavo comprehendat: quo facto, per ſtylum ſpecilli cannulatum, & latô orificiô donatum, uretræ, ut lubrica fiat, immittitur oleum amygdalarum dulcium, poſtea ſpecillum lenſim extrahitur, & canalis poſt lapillum digitô comprimitur, donec is è meatû urinariô foràs deducatur.

Fig. 26. Eſt forceps prædita roſtrô corvinô, quare hoc inſtrumentum Corvinum roſtrum nominatur, ad excipiendos & trahendos calculos ex veſicâ, paratum. Principium ejus notatum a. eſt forceps, in quâ duæ ſunt cavitates e e. ut calculi commodiùs apprehendantur. b. eſt cochlea armata c. ne calculus apprehenſus in extractione forficis exiliat.

Fig. 27. Eſt inſtrumentum eandem figuram ac nomen habens ac prius; cujus forceps a. dentibus a a a a a. munita eſt: ut calculum, ſi eâ magnitudine foret, ut nec forceps eum apprehendere, nec vulnus ei tranſitum dare poſſet, in minimas partes frangeret. Ala e. ob dictas cauſas, eſt cochleâ f. munita.

Fig. 28. Repræſentat ſpeculum veſicæ apertum, quod in Figurâ 29. clauſum exhibetur, utile ad collum veſicæ (per quod inſtrumentum pro capiendô calculô ad fundum veſicæ tranſmittitur) dilatandum.

Fig. 30. *&* 31. Sunt forfices quarum una clauſa; altera aperta exhibetur, roſtri anſeris ſimilitudinem referentes, unde ipſis nomen. Sunt illæ in dilatandis vulneribus mediocribus aptæ, ut aliis inſtrumentis, ſi quod in cavitatem veſicæ per vulnus tranſmitti debeat, tranſitus præbeatur.

Fig. 32, *&* 33. *Sunt Unci, quibus in minori apparatu extrahitur calculus*, digitis ultra veſicæ collum protruſus, & ſcalpellô detectus. Ambo ab externâ parte, quâ corpori junguntur, læves ſunt, ab interiore verò, quâ calculum attingunt, aſperi. Poſterior in medio diviſus poſt immiſſionem beneficiô cannulæ (*f*) retractæ dilatari poteſt, ut calculum eximendum meliùs comprehendat.

Fig. 34. Eſt *Forceps, qua* extrà lævis, & intùs aſpera eſt, *& requiritur, quando vulgaris calculi extractio uncis* modò delineatis *perfici nequit*,

Fig. 35.

Fig. 35. Eſt *Scalpellus inſtar ſpathæ anceps*, quo Lithotomus *C R.* ſectionem ſuam ſupra calculum, digitis ultra collum veſicæ protruſum, inſtituere ſolet.

Fig. 36. Eſt inſtrumentum globulis ex vulnere trahendis maximè idoneum, ex optimô chalybe fabrefactum, & tribus conſtans partibus, duabus nempe cannulis & terebellô. Cannula externa a. cannulam internam, quæ in alterâ ſui extremitate in duo diviſa eſt cochlearia ſerrata b. claudere poteſt, ut globulum firmet, ne cum terebellô, quod ipſi infigendum eſt, circumvolvatur. Terebellum autem c. acutiſſimum eſt, & duabus ſuis cannulis paulò longius, quod per foramen capuli d. cannulæ immiſſum cernitur.

Fig. 37 Eſt Terebellum extra cannulas ſuas depictum.

Fig. 38. Eſt idem inſtrumentum cum illô quod Figura 36. depingitur, niſi quòd terebellô careat; & eô extrahuntur globuli minùs inhærentes.

Fig. 39. Eſt inſtrumenti præcedentis cannula ſola.

Fig. 40. Eſt inſtrumenti ſtylus, ad dimidium ſolidus, in extremitate alterâ cochlearium dentatorum effigiem referens.

TABULA DECIMA TERTIA.

Varia rurſus depingit inſtrumenta globulis è vulneribus educendis apta, atque illud in ſpecie quod Alphonſinum vocatur. Item cannulas, tum foraminibus deſtitutas, tum iis ad latera perforatas, cum ſtylô propriô, quibus in anum immiſſis exſiccari queunt inteſtini recti ulcera, ac comburi hæmorrhoides. Hic præterea reperitur vitrum extrahendis mammarum papillis occultatis idoneum, ac deſcribuntur omnia inſtrumenta, tum quæ pro anô aut uterô explorandô, tum quæ pro fœtû extrahendô adhibentur, additis etiam peſſariis variis &c.

Fig. 1. 2. 3. Repræſentant inſtrumentum quod Alphonſinum vocatur, quodque extrahendis è vulneribus ſclopetorum glandibus, accommodatum eſt. Illud deſcribit Alphonſus Ferrius, Medicus Neapolitanus, lib. 2. de Vulneribus ſclopetorum. Ut autem commodiùs ac valentiùs manû teneri poſſit, atque ita globuli ac cætera extranea in vulnere certius explorari valeant, annuli forcipibus adjiciuntur; qualis eſt ille notatus A. in Fig. 1. qui ad anteriorem inſtrumenti partem protruſus, illud claudit. B. in Fig 2. qui ad manubrium retractus, idem inſtrumentum aperit; quô in Fig. 3. globulus jam apprehenſus depingitur.

Fig. 4. Eſt forceps anſerina, quæ circa manubrium cochleam habet, ut globulum firmiter comprehendat.

Fig. 5. Eſt hamulus ferreus, educendis glandibus inſerviens.

Fig. 6. Eſt forceps anſerina, quæ ſi cochleam haberet, priori ſimilis eſſet.

Fig 7. Eſt terebellum acutiſſimum, cannulâ munitum, quô educuntur globuli ſclopetorum.

Fig. 8. Eſt idem terebellum extra cannulam poſitum.

Fig. 9. Eſt ſpatula roſtrô anſerinô prædita, ad excipiendos & trahendos globulos parata.

Fig. 10. Eſt inſtrumentum ad reſiccandas hæmorrhoides internas, quæ vel tument, vel ſuperficialiter inteſtinum exulcerant, idoneum; cannula nimirùm ferrea, quæ ano inditur: Eſt illa alata, & in fundô occluſa, ne ferramentum candens Fig. 13. quod ejus cavitati ſæpius immittitur, altiùs quàm oportet perveniat.

Fig. 11. & 12. Sunt tubuli ano pariter immittendi, ſed in latere (ſecundùm ſitum ulceris calloſi, aut profundi, quod topicis non cedit medicamentis) perforati, quibus intruditur ferramentum ignitum Fig. 13. depictum. His tubulis partes ſanæ ab immediatô ignis contactû defenduntur, quô ſolum ulcus tutiſſimè, bis vel ter, ferrô ignitô tangi poſſit.

Fig. 13. Eſt ſtylus ferreus præmemoratus, qui ignitus in cannulas, ad uſus mox aſſignatos immittitur.

Fig. 14. Eſt vitrum vacuum ad formam propè cucurbitulæ fabrefactum, cujus altera extremitas os habet papillæ magnitudini reſpondens: Altera verò foramen parvum cum longâ fiſtulâ, per quam patiens ipſa ſuctû foràs trahit papillam occultatam, ut ipſam infans ore poſtea commodiùs apprehendere, ſicque lac maternum ſugere queat.

Fig. 15. Eſt inſtrumentum, quod ſpeculum ani ac etiam vaginæ uteri appellant, eò quòd hujus beneficiô ſpeculentur ulcera inteſtini recti, & vaginæ uteri. Pars ſpeculi A. notata aperta, & maſculus dicta, maribus applicatur: Pars verò clauſa, & B. ſignata, fœminis adhibetur, unde fœminea appellatur.

Fig. 16. Monſtrat ejuſdem ſpeculi partem quæ maribus convenit, clauſam, ac eam quæ fœminis applicari ſolet, apertam.

Fig. 17. Eſt forceps deceptoria, quia ægrotum decipit, dum in dilatandis, juxta antiquorum ſententiam ſinibus impenditur.

Fig. 18. Eſt magnum matricis ſpeculum, quod mulieribus adhibetur, ſolùm, quando incidendus eſt fœtus mortuus, aut inſpicienda matricis exulceratio. Videant periti an commodè ac tutò ejuſmodi ſpeculum ultra vaginam intrudi queat, pro collô interiori uteri dilatandô, & an ſic conſpici facilè queant uteri exulcerationes &c.

Fig. 19. Eſt inſtrumentum duobus uncis donatum, quô olim utebantur pro extrahendô fœtû mortuô, vel in fruſta inciſô. In hôc autem, quandoquidem unci ex catenis dependent, vix poſſibile eſt ut illud ſatis tutò dirigatur, & in extractione ſatis firmum ſit, ut omnis variatio præcaveatur.

Fig. 20. 21. 22. 23. Exhibent inſtrumenta quæ hodie in fœtus extractione adhibentur: ſcilicet.

Fig. 20. Cultellum qui in uterum inter digitos occultatus inducitur pro exſectione partium liberam fœtus eductionem impedientium.

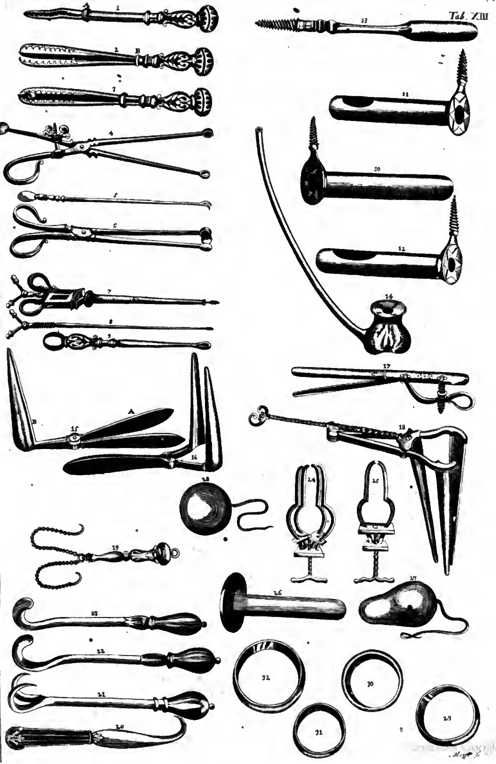
Fig. 21. Uncum duplici acumine ſeu cuſpide præditum, quique aliàs etiam ſimplex adhiberi poteſt. Ille itidem manû coopertus, ne partes per quas trajici debet lædat, in uterum introducitur, & in ſoliditatem aliquam capitis partem, fœtû mortuô exiſtente, ac ad pedes nullatenus convertibili, intruditur; ſicque totum illius corpus educitur, in id adhibitô vel unô tantùm uncô, vel duobus, ab utroque ſcilicet capitis latere unô, ſi ita requirat neceſſitas.

Fig. 22. & 23. Cochlearia duo, quorum alterutrum pone caput fœtus, ab ejus corpore in eductione ſeparatum, & in utero reſtitans, demittitur, pro

MANGETI Jacobi - Bibliotheca Chirurgica ... To II

514 A

Tab. XIII

MANGETI Jacobi - Bibliotheca Chirurgica ... To II

Digitized by Google

Tab. XIV

Digitized by Google

pro ejus ſitû firmando, & impediendo ne varier dum per uncum intruſum educitur.

Fig. 24. Inſtrumentum nobis depingit quod figuram refert pedis gruis, & inſervit extractioni capitis infantis in puerperæ uterô remanentis. Conſtat autem in ſui extremitate quatuor dentibus ſeu oncis, qui per cochleam in inferioribus poſitam dilatantur aut contrahuntur, pro commodâ ejuſdem capitis apprehenſione & eductione.

Fig. 25. Gruis unguem delineat ſimplicem, quò molæ medicamentis minimè educibiles, detrahuntur. Hic cochlea ut in priori, & in eundem uſum adeſt.

Fig. 26. Candelam oſtendit latiſſimâ baſi præditam, ex cerâ flavâ & paucâ aſſâ fætidâ confectam, craſſitie uterinæ reſpondentem cervici, quâ prolapſus uterus in proprium ac naturalem ſuum retruditur ſitum.

Fig. 27. & 28. Exhibent peſſaria, quorum primum ex pyriforme, ſecundum verò ſimpliciter globoſum. Illa ex ſubere cerâ illitô confecta, & in ſui mediô tubulata pro humoris ex uterô ſtillantis evacuatione, in vaginam ad uſque uteri collum intruduntur, pro eô retruſô in propriô ſitû firmandô. Iis appenditur funiculus, ut commodè pro deterſione identidem repetendâ, retrahi queant.

Fig. 29. 30. 31. & 32. Sunt itidem alia peſſaria, ſeu circuli uterini, ex lignô buxeô fabrefacti, qui in eoſdem uſus ac priores adhiberi poſſunt. Hi autem circuli ab ea parte quâ in vaginam introducuntur, debent eſſe paulô minoris circumſerentiæ, quam in aliâ quæ ipſorum quaſi baſis eſt, ut ſic ſcilicet commodiùs introduci queant.

TABULA DECIMA QUARTA.

De inſtrumentis, quibus per contractus paulatim extenditur; cubitus rigidus ſenſim & ſenſim flectitur, arteria carpi vulnerata comprimitur; De Machinâ quâ ſcarificationes omnes in cucurbitularum applicatione unô ictû imprimuntur; Et tandem de brachiis, manibus, pedibus, & membro virili arte factis.

Fig. 1. EST *inſtrumentum* ex ferrô fabricatum, *incurvatô & convulsô crure, genu adaptandum*, quod conſtat ex diverſis partibus, nimirum capſulâ A. ferrea, quam tranſit cochlea B. & affigitur annulo ex lamina ferrea in latitudinem, ut genu totum complectatur, fabrefacto. C. fibulis D. ut claudi & aperiri poſſit: foraminibus in extremitate E. ut goſſipiô & linteô inſtruatur: & tandem clavicula ferrea F. cujus beneficio attrahitur annulus, & crus in rectitudinem tendit.

Fig. 2. Eſt dimidia & inferior pars cochleæ B. Fig. 1. depictæ.

Fig. 3. Eſt cochlea B. Fig. 1. extra locum, duabus conſtans partibus, quarum ſuperior (*a*) poſt attractionem annulo affixa relinquitur, altera (*b*) extrahitur. *Hoc inſtrumentum non pariùm differt ab eo, quod Guilhelm. Fabritius Hildanus in libellô ſuô de combuſtionibus c. 15. ſe inveniſſe ſcribit.*

Fig. 4. Eſt *inſtrumentum* ex variis è ferrô laminis confectum, plurimiſque foraminibus perforatum, ut goſſipiô & linteô induci, ac cubito inſtar manicæ adaptari, claudi atque aperiri poſſit. Cochleâ umbellatâ, quam habet inſtrumentum, *comprimitur arteria carpi*, conſiliô aut fortuitò aperta, ne vitam cum ſanguine profundat.

Fig. 5. Eſt *inſtrumentum* ferreum, quo utimur, quando cubitus inflecti nequit: Hôc inſtrumentô paulatim, mediante cochleâ, flectitur.

Fig. 6. Eſt forfex, quâ abſcinduntur non ſolùm oſſa, quæ in fracturis cum vulneribus eminent, & repeni non poſſunt: verùm etiam ea quæ ſuô acumine cerebrum pungunt. Hâc forfice etiam abſcinduntur digiti manuum & pedum, ſuperflui, ſphacelô & carcinomate affecti.

Fig. 7. Eſt forceps inciſoria, ad partes cartilaginoſas & calloſas facta.

Fig. 8. Eſt cultellus falcatus, quô caro uſque ad os ſerrâ reſecandum inciditur, ante amputationem cruris, aut brachii neceſſarius.

Fig. 9. Eſt ſcalptum, quô non tantùm digitorum verùm etiam cubiti & radii capita amputantur.

Fig. 10. Eſt malleus ex lignô duriſſimô fabrefactus.

Fig. 11. Eſt truncus ligneus rotundus & altus, in quô partes ſcalprô auferendæ collocari debent.

Fig. 12. Eſt ſcapellus ſectus, ex utrâque parte incidens. Lanceolam, ſeu Lancettam vocant; & eſt inſtrumentum Chirurgis omnium maximè uſuale, quod in ſanguine è venis educendô adhibent. Illius autem cuſpis, vel eſt acutiſſima, quæ vas cum minori dolore pertundit, vel in modum grani hordei ſe dilatat, unde iciſio venæ paulò amplior efficitur, unde trombi non ita facilè generantur. Verùm manûs dexteritas hæc omnia corrigit, ac commodè prævertit.

Fig. 13. *Machinam Scarificatoriam in partes diviſam depingit. In ſuperiori ſcilicet parte,*

B Operculum eſt pixidis, quâ machina ſcarificatoria continetur.
b Pixis.
o o o o Orbis, in quo phlebotomi figuntur, prout ſe ab inferiori parte viſui præbet.
. . . . . Puncta hæc indigitant foramina circuli, in quo firmantur phlebotomi.
A A A Scarificatoria machina.
d d Eſt axis rectus, cui annectitur orbis, in quo lanceolæ hærent.
f f Lignum tranſverſum.
g Circulus eſt, quem quadratus axis perforat; atque ſub eô Offendiculum, ne axis ulteriùs prolabatur.
h Arcus, quo machina deprimitur.
i Foramen, in quo arcûs globus globo axis infigitur.
k k Duo tranſverſi ſtili, qui orbem in æquilibrio tenent.
b Orbis, cui imponuntur phlebotomi.
c c Phlebotomi.
n o Phlebotomi extra orbem, quorum numerus augeri & minui poteſt juxta arbitrium medici.
o o Obſtacula, quibus impeditur, ne phlebotomi profundius ſecare poſſint.
m Arcus extra machinam, ut aliæ Figuræ.
D Axis.
G Lignum tranſverſum.
KK Stili.

In inferiori parte.

B. Depingit machinam quâ pars gangrænata, vel aliâ de cauſâ ſcarificanda, unô ictû ſcarificatur.

ooooo Inci-

o o o o o Incidentes rotulæ.

C Clavem, quâ rotulæ circumgirantur.

A Operculum.

Hæc omnia non ita diſtincta ſunt, quin ulteriori opus habeant explicatione, quam Lector induſtrius facile ſupplebit.

Fig. 14. Eſt ferreum brachium, in quô a a. eſt ferrea corolla, quæ brachii formam exhibet,

b. Eſt clavus, qui in majore cavitate continetur, quô brachium extenditur.

c. Eſt major cubiti cochlea; quæ ex chalybe temperatô, & trium pedum longitudine, vel circum circa eſſe debet.

d. Sunt dentes.

e. Eſt clavus.

f. Eſt cochlea, quæ clavum premit.

g. Eſt peſſulus, qui cochleam claudit.

h. Eſt interior lamina brachii ſuper cubitum.

i. Eſt apex ferreæ manicæ cum fiſtula carpi, cujus ſubſidio manus ſurſum deorſumque movetur.

k k k k. Sunt ſubligacula, quibus ferreum brachium connectitur.

Fig. 15. Artefactam manum exhibet, quæ impoſita trunco deperditæ manus, ita movetur, ut calamô ſcribat: hæc conficitur ex coctô coriô, quæ, ſi patiens, cujus manus detruncata eſt, litteris ſcribendis ſe det, per foramina o o o trunco ſive brachio alligatur.

a. Manum denotat.

b. Metacarpum, in quem patiens truncum ſuum, quouſque poterit, intrudet, ut motus eò meliùs perficiatur.

c. Eſt pena ænea, quæ digitis erecta tenetur.

d. Pluma calami eſt, quæ æneæ imponitur: ut ſi quis æneâ ſcribere non poſſet, ob gravitatem ejus calamum cygni, ad hoc paratum, æneæ imponat.

Fig 16. Artificioſum pedem exhibet.

a a. Eſt ligaculum, quô annulus fibulæ ſurſùm trahitur ad flexuram pedis.

b. Eſt coxæ ligaculum, cum cochleatis clavis, clavorumque foraminibus, quò coxæ incurvantur vel eriguntur.

c. Eſt nodus, quem manu comprimendo contorquebimus.

d. Eſt minor annulus ante coxam, ad motum pedis juxta arbitrium compeſcendum.

e e. Sunt fibulæ anteriores, & poſteriores ad pedem thoraci annectendum.

f. Eſt minor inferior baſis, in qua coxa quieſcit.

g. Eſt cochlea, ad movendum clavum, qui pedem ſuſtinet.

h. Eſt clavus, qui baculum pedis rectum tenat.

i. Eſt annulus, cui funis annectitur, ad clavum retrahendum; ut baculus eò meliùs in ſeſſione flexuram ſuſcipiat.

k. Eſt pars, quæ conducit motui patellæ.

l. Eſt minor fibula, quæ impedit, ne clavus coxam prætergrediatur.

m. Eſt ferrea fiſtula, quâ baculus includitur.

n. Eſt vertex, in extremitate baculi, qui membrum ſuſtinet, quô pes movetur.

o. Eſt Clavus, quô pes reducitur.

p. Eſt metapedium clavi, ad pedem ad inferiora pellendum.

Fig. 17. Eſt veſtis præſcripti pedis.

a. Laminas, quæ ornamentum, & motum genuum præſtant, demonſtrat.

b. Laminam tibiæ, ut pes debitum retineat ſitum.

c. Laminam ſuræ.

d. Laminas articulationis pedis, ut ſitus motuſque conſervetur.

Fig. 18. Eſt erectos manus, qui, tendonibus & nervis metacarpi præciſis, ægro uſu venit, hæc machina ex bractea confecta, & ſerico, lana aliaque re molli referta manui ſubponitur, prope primam digitorum conjunctionem. Poſteaque aptis ligulis ligatur! Hujus inſtrumenti præſidio manus erecta tenetur, ut ægro uſui veniat: unde huic inſtrumento Erectoris manus nomen convenit. Rotunda inſtrumenti extremitas applicanda eſt a. articulationi primæ digitorum, extremitas altera b ſpectet carpum, hocque inſtrumentum ligulis c. per foramina o o. trajectis magis, aut minus conſtringatur.

Fig. 19. Interiorem oſtendit machinam, quâ manuum digiti moventur, & numerus.

1. Exhibet rotulas ſingulorum digitorum, motui utiles.

2. Demonſtrat ferreum axem, qui dictas pertranſit rotulas, & circa quem moventur.

3. Sunt cochleæ, quibus ſinguli digiti ſuſtinentur.

4. Sunt clavi, quibus ſinguli clavi ſuſtinentur.

5. Eſt major cochlea, quâ minores quatuor aperiuntur, pro digitorum clauſione procurandâ.

6. Eſt globulus in extremitate majoris cochleæ, cujus preſſurâ aperitur manus.

7. Eſt clavus ſub magnâ cochleâ ſitus, quâ manus clauditur.

8. Sunt digitorum axes.

9. Sunt digitorum conchæ.

Fig. 20. Exteriorem manûs apparatum exhibet, & modum quò brachio & thoraci annectuntur.

Nus. 1. Demonſtrat conchas digitorum articulos referentes.

2. Sunt laminæ manûs formam exhibentes, in quinque diſtinctæ, ut motui commodiores ſint.

3. Sunt faſciæ.

4. Sunt ferrei filli, quibus faſciæ annectuntur.

Fig. 21. & 22. Ochreas delineant, quibus curvati puerorum pedes, paulatim ad naturalem ſitum reſtituuntur. In Fig. 21. apertæ; in Fig. verò 22. clauſæ apparent. In illis autem.

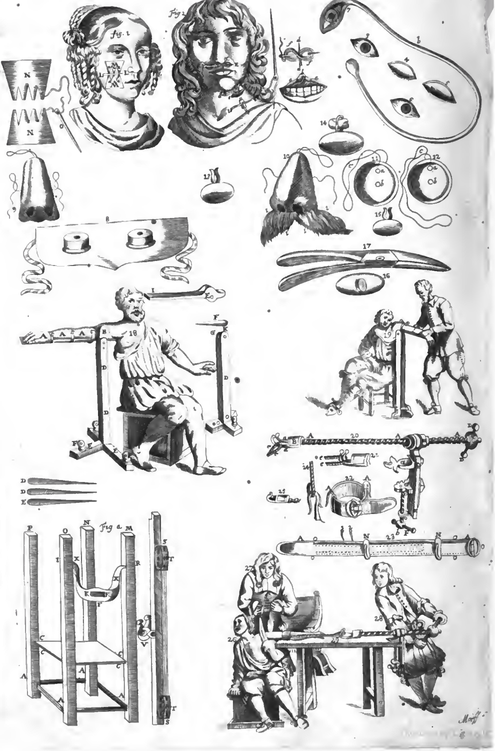
a a a. Sunt unci, qui foramina b b b. apprehendendo ochreas claudunt.

Fig. 23. Erectorem pollicis indicat, quô pollex, ſi tendo aut nervus abſciſſus ſit, in ſuô ſitû retinetur; utque manus apta foret digladiationi, aliorumque inſtrumentorum apprehenſioni; hic erector pollicis ex bracteâ conficitur, ſuperiùs in articulatione cum manû coriaceis ligulis a a. firmatur annulis duobus e e.

Fig. 24. & 25. Exhibent penes arte compoſitos, qui uſui veniunt ſtantibus pro urinæ excretione, quando ob tenebroſa furta improbæ Deæ in pœnam membrum virile dederunt, ne more ſexûs fœminei incurvati mingere cogerentur. Hæc cannula urinaria principiô notatô d. ductui urinario apponi debet, ex aurô, lignô, laminâ plumbeâ, coriô, vel aliâ materiâ confecta. a. Eſt corpus cannulæ. c. exterius ejus foramen.

TABULA

Tab. XV.

TABULA DECIMAQUINTA.

Hic demonſtratur Sutura quam ſiccam vocant, ac præterea ea ſutura quæ in Labiis leporinis curandis adhibetur. Item artificioſi oculi, naſi, & linguæ, ac varia inſtrumenta in membris luxatis reponendis maximè utilia.

Fig. 1. Exhibet methodum eaſiccantis ſuturæ, in quâ

L L. Denotat longitudinem vulneris, in facie ſiti.

M M. Lintea glutine inſtructa quæ ab utraque vulneris parte agglutinari debent

a a a a a a. Demonſtrant fila per illa duo lintea quorumque nodatione vulneris labia invicem approximantur.

N N. Emplaſtra conglutinantia depinguot, à vulnere abſtracta ac ſeparata.

a a. Sunt fila quæ duos ea eorum finibus perforant

O. Eſt acus per quam filum traducitur.

Fig. 2. Offert caput hominis Labiis Leporinis deforme; in quâ,

E E. Sunt ambo fines acûs.

a a. Sunt Labia acûs beneficiô combinata.

c c. Filum demonſtrat, quod circum acum giratur.

In Figurâ, jam explicata proximâ.

a a. Exhibet labia ſeparata ac diviſa.

b b. Locum inter illa medium, ſeu locum diviſionis.

o o. Deſignat loca quæ perforari debent.

d d. Extremitates labiorum, poſtquam acû conjuncta fuere.

f f. Circumvolutionem fili.

Fig. 3 4. 5. *&* 6. Repræſentant artificioſos oculos ea aurô, vitrô, criſtallôve confectos, naturalem colorem mentientes. Figuræ 3. & 6. eahibent exteriorem ſeu convexam oculi artificialis partem: 4. & 5. interiorem, ſeu concavam.

Si oculus artificialis orbitæ imponi non poſſit; curandum ut ille fiat ad modum qui in Figuræ 7. depingitur: Qui ſcilicet ferreum filum curvatum habet adnexum, cui appenditur teniola quâ circùm aures giratâ in ſitû firmatur.

Fig. 8. Demonſtrat perſpicillum infantibus applicandum, quando in ſtrabiſmum incidunt. Ejus autem foramina accuratiſſimè oculis ſupponi debent, ita ut pupillæ directè reſpondeant.

Fig. 9. *&* 10. Delineant artificioſos naſos, ex aurô, argentô, lignô, vel conglutinatô linô compoſitos; & ita pictos, ut naſum naturalem deperditum aliquatenus reparare queant. In figurâ autem 10. caracteres t t t t. barbam exprimunt, aptam illis qui magnam priùs aluerunt.

Fig. 11. *&* 12. Deſignant inſtrumenta quibus loquela perficitur, ſi pars linguæ deperdita ſit. Superior pars a. quæ craſſitiem dimidii imperialis æquat, dentibus inciſoribus adhærere debet: inferior verò b. quæ tenuior eſt, directè ac proximè truncatæ linguæ apponitur. c. autem eſt filum quô inſtrumentum collo annectitur.

Fig. 13. 14. *&* 15. Sunt obturamenta quibus palatum venereâ ulceratione corroſum, pro voce articulatiore faciendâ, obſtruitur. Ex argentô conficiuntur, ac craſſitiem coronati Gallici, & iis a. ligatur ſpongia, quâ palatô adhærere poſſint.

Fig. 16. Inſtrumentum itidem præbet ejuſdem quæ priora naturæ; ſed in quò locô ſpongiæ reperitur appendicula, ſeu protuberantia, quæ corvinô roſtrô Figurâ. 17. expreſſô, ita giratur ut in palati foramen introducatur pro ſuſtinendû inſtrumentô.

Fig. 18. Modum depingit, quo luxatus humerus beneficiû communis luxatoriæ machinæ *Hippocratis*, in locum ſuum repoſitus, cuſtoditur.

A A A. Eſt exteoſum brachium.

B Annulus luxatorii Inſtrumenti.

c c c Sunt ſuſtentacula, quæ brachium in pixide tenent.

D D Columna, in qua luxatoria machina quieſcit.

E E E Pedes columnæ.

F F F Cochleæ ſunt, quibus pedes columnæ ſuſtinentur.

G Machina luxatoria *Hippocratis*, ambe nominata, diſſoluta.

E E Annuli, quibus ſuperior pars brachii interponitur.

I Extremitas inſtrumenti luxatorii.

K Sinus ſeu rima columnæ, cui machina imponitur.

F Stilos, qui Inſtrumentum & columnam conjungit.

D Columna ipſa.

O O O Ejus pedes.

Fig. 19. Delineat, quâ methodô laxatus humerus reponatur.

Fig. *a.* Exhibet machinam à Peritiſſimô Chirurgô Pariſienſi, Dno. J. L. *Petit* inventam, pro humeri luxati reductione. In eâ autem.

A A A A. Sunt quatuor columnæ ſedilis, quod nullâ dorſuariâ crepidine fixâ donatur, quis pro latere ſiniſtrô æquè ac pro dextrô uſurpari debet. Verùm illa tempore uſûs conficitur, trajectis ab alterutrâ parte bacillis D D. per columnas ſcilicet, vel M. N. vel O. P. C C C C. Eſt ipſius ipſum ſedile in quô reponitur æger dorſô ad columnas P. O. converſô, ubi dexter humerus fuerit luxatus: at verò ad columnas oppoſitas M. N. ubi ſiniſter.

E. Alius eſt bacillus quô ſemper trajiciuntur columnæ P. & N. idque altiori, vel minùs altô locô, pro varietate patientia ſtaturæ. Ille culcitulâ laneâ inſtruitur, ut ſuper eô reponatur ac colligetur brachium ſanum, ne ſuis motibus Chirurgum operationis tempore interturbet.

K K. Eſt machina ferrea ad modum lunæ creſcentis, vel ſemicirculi, in ſui mediô paululùm compreſſi, efformata, cujus duæ extremitates X X. latiſſimæ ſunt, earumque altera inſtar manus ſcapulam complectitur, dum altera anteriorem itidem pectoris partem amplexatur. Illa machina lanâ debet ſemper eſſe inſtructa ac præcipuè in ſui mediô, quô luxatum humerum recipit, ne ſcilicet patientem lædat, & extremitatibus ſuis inducitur in foramina literis R. & I. deſignata. Præterea eadem machina, in ſui mediô grandiori pertunditur cavô per literam F. expreſſô, quô cardinem excipit in extremitate ligni S S. ſitum. Hoc autem lignum trochleis inſtruitur T T. ar-

que inſtrumentô in earum mediô poſitô, ac ipſarum cordas verſante V. Aeger autem ſedebit v. g. ſi ſiniſter humerus ſit luxatus, dorsô ad columnas M. & N. conversô, ponetque prædictum humerum luxatum ſuper medium machinæ K K. quæ eſt pars ejus craſſior, lignumque trochleas concludens cardine ſuô in cavum ejuſdem machinæ inducetur, ut per cordas laqueo brachio injectô connexas pars illa ſufficienter extendatur, idque per gradus mediante inſtrumentô cordas verſante quod rotulâ armatur dentatâ, reverſionem omnem motûs cordarum præpediente. Poſtquam autem extenſio perfecta eſt, deprimitur lignum cum ſuis trochleis, quarum tum cordæ laxantur, & repoſitio ſeu reductio facta eſt.

Fig. 20. Luxatoriam cochleam depingit, abſque ligulis, ex ferrô & chalybe fabrefactam.

A A A. Eſt tota cochlea quâ machina circumgiratur, craſſitiem habens unius pollicis.

B. Pixis eſt cui unitur cochleæ extremitas, & quæ debet habere craſſitiem duorum pollicum.

a a. Sunt duo unci diviſi, de pixide nati, quibus funes connectuntur.

b b. Sunt funes ipſi, ex denſô cannabe confecti.

C. Globum delineat quem bacillus ferreus

D D. Trajicit, ut eô cochlea circumgiretur.

E E. Demonſtrat aliam cochleæ machinam, cujus ope tota luxatoria machina menſæ affigitur.

o o. Ultimæ hujus prædictæ machinæ cochleam exhibet.

b. Eſt globus in hujus cochleæ extremitate poſitus.

F. Stylus ferreus quô cochlea circumagitur.

G G. Sunt inſtrumenta duo ferrea, quorum alterum menſæ inſidet, alterum verò ſub eam firmiter per cochleam inducitur, ut ſic tanquam per fabrorum ferrariorum forcipem comprehenſa utrinque menſâ cochlea ſuper eam commota ſeu potiùs vehementius tracta, vacillare nequeat.

H. Eſt aliud inſtrumentum annolo in quo cochlea A A A. contorquetur circumvolutum, indeque ad inferiora deſcendens ac inſtrumenta G G. ac cochleam o o. priùs deſcriptam ſuſtinens; ut eô tota machina menſæ firmiter annecti poſſit.

Fig. 21. Oſtendit capſulam, ſeu pixidem cochleæ ſuprà deſcriptæ in operatione quidem unitam; ſed jam ab eâ ſeparatam, cum duobus ſuis uncis, & fune appensô.

Fig. 22. Coriaceum exhibet ligamentum, quòd brachio, aut pedi, pro eorum extenſione annectitur. In quo,

A A. Sunt hami prædicto ligamento appenſi, quibus connectuntur funes uncis ſuprà per a a. deſignatis colligati.

O. Eſt fibula quâ clauditur coriaceum vinculum.

Fig. 23. Idem vinculum in longum extenſum delinear: Ibi autem,

A A. Eſt prædictum coriaceum vinculum duos pollices latum, ac pedem unum & ſex pollices longum. Ex denſô hoc confici debet coriô, & ab utraque ſuperſicie perſui, ut ab earum unâ indicant literæ o o o o., & puncta ipſis interjecta. Sic enim meliùs vim cochleæ in extractione ſuſtinent. Puncta autem craſſiora quæ utrinque per totam longitudinem adnotantur, foramina deſignant, quibus ſtyli 1. 2. affiguntur, ut ferrei hami firmentur, dum per vinculum, unde dependent, membrum extrahendum, ſtringitur.

O. Eſt fibula quâ vinculum membro circumvolutum, colligatur.

N N. Sunt ferrei unci mobiles, quibus funes ex uncis pixidis ſuprà deſcriptæ prodeuntes, annectuntur.

Fig. 24. Funem depingit uni ex vinculi hamis appenſum.

Fig. 25. Eſt pixis quæ cochleæ luxatoriæ pro membri extractione unitur. Illa autem hic unicô uncô planô donatur, qui ſecundùm aliquos multò meliùs per lineas parallelas membrum adducit, quàm unci diviſi, quandoquidem funes firmiùs in planô quieſcunt, nec ita vacillare poſſunt, ac in uncis diviſis facile eſt. Sic itaque tractio magis ordinata perficitur.

Fig. 26. Patientem offert, cujus humerus luxatus reponitur.

Fig. 27. Chirurgum oſtendit, qui molli linteô membrum reponendum, quod cochleæ giratione trahitur, lentè in naturalem ſuum locum premit.

Fig. 28. Repræſentat famulum, cochleam pro extractione circumgirantem.

Fig. 29. Menſam, aut aliud fulcrum aptum demonſtrat, cui cochlea mediante ſuâ appendice, firmiter annectitur.

TABULA DECIMA SEXTA.

Exhibet Tubam ſonoriferam pro gravi auditu; Torquen ad collum incurvatum; Torcularem (Gallis Tourniquet) *ad conſtringenda vaſa ſanguinea in membrorum amputatione; Bracherium ad urinæ incontinentiam; Poſtomen ad eundem affectum. Item applicationem aliquorum ex inſtrumentis ſuprà deſcriptis ſuper corpore humanô: Sed præcipuè totum apparatum, inſtrumenta, ac faſciationes quæ adhibentur, in illâ Chirurgiâ quæ Curtorum dicitur, & de quâ ſub titulô Caro ablata quomodo reſtituenda, ex Taliacotiô.*

Fig. 1. Tubam ſonoriferam proponit, ex Clariſſ. Nuckiô; ubi,

A. Tuba.

B. Pars illa tubæ quæ meatui auditorio admovetur.

C. Os tubæ amplum, in quod adſtans loquitur.

D. Manubrium quod patiens manû alterâ tenet.

Fig. 2. Torquen depingit ad collum incurvatum, ex eôdem. Ibi autem,

A A. Hemiſphærium eſt ex ferrô confectum.

B. Annulus in parte elatiori, per quem trajicitur chorda trabi adalliganda.

C C. Extremitates, quibus alligatur corium craſſiuſculum lanâ inveſtitum.

Fig. 3. Torcularem oſtendit (*Gallis Tourniquet*) pro conſtringendis vaſis ſanguineis, ubi membra amputanda veniunt.

A A. Chorda.

B B. Duo bacilli, quibus circumagitur chorda, ut vaſa conſtringantur.

Fig. 4. Bracherium ad urinæ incontinentiam offert, ex eôdem.

A A. Bracherium.

B. Fibula

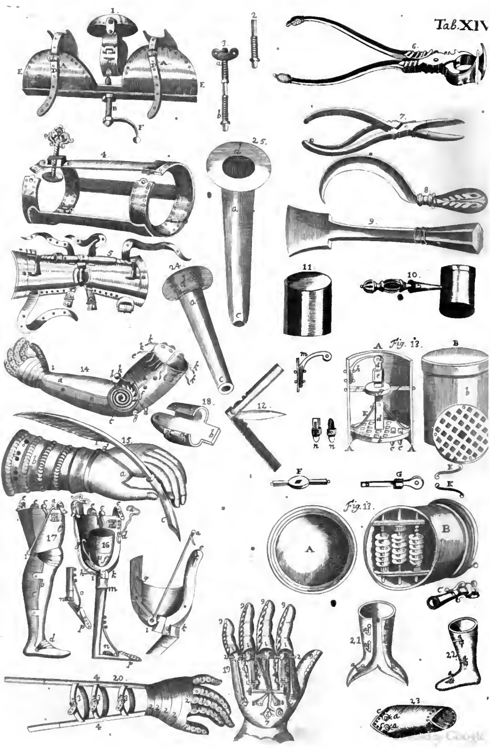
Digitized by Google

MANGETI Jacobi - Bibliotheca Chirurgica To II

MANGETI Jacobi - Bibliotheca Chirurgica. To II

Digitized by Google

Tab. XIV
Fig. 13.
Fig. 13.

pro ejus ſitû firmando, & impediendo ne variet dum per uncum intruſum educitur.

Fig. 24. Inſtrumentum nobis depingit quod figuram refert pedis gruis, & inſervit extractioni capitis infantis in puerperæ uterô remanentis. Conſtat autem in ſui extremitate quatuor dentibus ſeu uncis, qui per cochleam in inferioribus poſitam dilatantur aut contrahuntur, pro commodâ ejuſdem capitis apprehenſione & eductione.

Fig. 25. Gruis unguem delineat ſimplicem, quo molæ medicamentis minimè educibiles, detrahuntur. Hic cochlea ut in priori, & in eundem uſum adeſt.

Fig. 26. Candelam oſtendit latiſſimâ baſi prædicatam, ea cerâ flavâ & paucâ aſſâ fœtidâ confectam, craſſitie uterinæ reſpondentem cervici, quâ prolapſus uterus in proprium ac naturalem ſuum retruditur ſitum.

Fig. 27. & 28. Exhibent peſſaria, quorum primum ex pyriforme, ſecundum verò ſimpliciter globoſum. Illa ex ſubere cerâ illitô confecta, & in ſui mediô tubulata pro humoris ex uterô ſtillantis evacuatione, in vaginam ad uſque uteri collum intruduntur, pro eô retruſô in propriô ſitû firmandô. Iis appenditur funiculus, ut commodè pro deterſione identidem repetendâ, retrahi queant.

Fig. 29. 30. 31. & 32. Sunt itidem alia peſſaria, ſeu circuli uterini, ex lignô buxeô fabrefacti, qui in eoſdem uſus ac priores adhiberi poſſunt. Hi autem circuli ab ea parte quâ in vaginam introducuntur, debent eſſe paulò minoris circumferentiæ, quam in aliâ quæ ipſorum quaſi baſis eſt, ut ſic ſcilicet commodiùs introduci queant.

TABULA DECIMA QUARTA.

De inſtrumentis, quibus per contractus paulatim extenditur; cubitus rigidus ſenſim & ſenſim flectitur, arteria carpi vulnerata comprimitur; De Machinâ quâ ſcarificationes omnes in cucurbitularum applicatione unô ictû imprimuntur; Et tandem de brachiis, manibus, pedibus, & membro virili arte factis.

Fig. 1. EST *inſtrumentum* ex ferrô fabricatum, *incurvatô & convulsô crure, genu adaptandum*, quod conſtat ex diverſis partibus, nimirum capſulâ A. ferrea, quam tranſit cochlea B. & affigitur annulo ex lamina ferrea in latitudinem, ut genu totum complectatur, fabrefacto. C. fibulis D. ut claudi & aperiri poſſit: foraminibus in extremitate E. ut goſſipiô & linteô inſtruatur: & tandem clavicula ferrea F. cujus beneficio attrahitur annulus, & crus ſit rectitudinem tendit.

Fig. 2. Eſt dimidia & inferior pars cochleæ B. Fig. 1. depictæ.

Fig. 3. Eſt cochlea B. Fig. 1. extra locum, duabus conſtans partibus, quarum ſuperior (*a*) poſt attractionem annulo affixa relinquitur, altera (*b*) extrahitur. *Hoc inſtrumentum non parùm differt ab eo, quod Guilhelm. Fabritius Hildanus in libellô ſuô de combuſtionibus c.* 15. *ſe inveniſſe ſcribit.*

Fig. 4. Eſt *inſtrumentum* ex variis è ferrô laminis confectum, plurimiſque foraminibus perforatum, ut goſſipiô & linteô induci, ac cubito inſtar manicæ adaptari, claudi atque aperiri poſſit. Cochleâ umbellatâ, quam habet inſtrumentum, *comprimitur arteria carpi*, conſiliô aut fortuitò aperta, ne vitam cum ſanguine profundat.

Fig. 5. Eſt *inſtrumentum* ferreum, quo utimur, quando cubitus inflecti nequit: Hôc inſtrumentô paulatim, mediante cochleâ, flectitur.

Fig. 6. Eſt forfex, quâ abſcinduntur non ſolùm oſſa, quæ in fracturis cum vulneribus eminent, & reponi non poſſunt: verùm etiam ea quæ ſuô acumine cerebrum pungunt. Hâc forfice etiam abſcinduntur digiti manuum & pedum, ſuperflui, ſphacelô & carcinomate affecti.

Fig. 7. Eſt forceps inciſoria, ad partes cartilaginoſas & calloſas facta.

Fig. 8. Eſt cultellus falcatus, quô caro uſque ad os ſerrâ reſecandum inciditur, ante amputationem cruris, aut brachii neceſſarius.

Fig. 9. Eſt ſcalprum, quô non tantùm digitorum verùm etiam cubiti & radii capita amputantur.

Fig. 10. Eſt malleus ex lignô duriſſimô fabrefactus.

Fig. 11. Eſt truncus ligneus rotundus & altus, in quô partes ſcalprô auferendæ collocari debent.

Fig. 12. Eſt ſcapellus rectus, ex utrâque parte incidens. Lanceolam, ſeu Lancettam vocant; & eſt inſtrumentum Chirurgis omnium maximè uſuale, quod in ſanguine è venis educendô adhibent. Illius autem cuſpis, vel eſt acutiſſima, quæ vas cum minori dolore pertundit, vel in modum grani hordei ſe dilatat, unde iciſin venæ paulò amplior efficitur, unde trombi non ita facilè generantur. Verùm manûs dexteritas hæc omnia corrigit, ac commodè prævertit.

Fig. 13. *Machinam Scarificatoriam in partes diviſam depingit. In ſuperiori ſcilicet parte,*

- B Operculum eſt pixidis, quâ machina ſcarificatoria continetur;
- b Pixis.
- a a o o Orbis, in quo phlebotomi figuntur, prout ſe ab inferiori parte viſui præbet.
- . . . . . . Puncta hæc indigitant foramina circuli, in quo firmantur phlebotomi.
- A A A Scarificatoria machina.
- d d Eſt axis rectus, cui annectitur orbis, in quo lanceolæ hærent.
- f f Lignum tranſverſum.
- g Circulus eſt, quem quadratus axis perforat, atque ſub eô Offendiculum, ne axis ulteriùs prolabatur.
- h Arcus, quo machina deprimitur.
- i Foramen, in quo arcûs globus globo axis infigitur.
- k k Duo tranſverſi ſtili, qui orbem in æquilibrio tenent.
- b Orbis, cui imponuntur phlebotomi.
- c c Phlebotomi.
- n o Phlebotomi extra orbem, quorum numerus augeri & minui poteſt juxta arbitrium medici.
- o o Obſtacula, quibus impeditur, ne phlebotomi profundius ſecare poſſint.
- m Arcus extra machinam, ut aliæ Figuræ.
- D Axis.
- G Lignum tranſverſum.
- K K Stili.

In inferiori parte.

- B. Depingit machinam quâ pars gangrænata, vel aliâ de cauſâ ſcarificanda, unô ictû ſcarificatur.

ooooo Inci-

o o o o o Incidentes rotulas.

C Clavem, quâ rotolæ circumgirantur.

A Operculum.

Hæc omnia non ita diſtincta ſuor, quin ulteriori opus babeant explicatione, quam Lector induſtrius facile ſupplebit.

Fig. 14. Eſt ferreum brachium, in quô a a. eſt ferrea corolla, quæ brachii formam exhibet,

b. Eſt clavus, qui in majore cavitate continetur, quô brachium extenditur.

c. Eſt major cubiti cochlea; quæ ex chalybe temperatô, & trium pedum longitudiue, vel circum circa eſſe debet.

d. Sunt denres.

e. Eſt clavus.

f. Eſt cochlea, quæ clavum premit.

g. Eſt peſſulus, qui cochleam claudit.

h. Eſt interior lamina brachii ſuper cubitum.

i. Eſt apex ferreæ manicæ cum fiſtula carpi, cujus lubſi io manus ſurſum deorſumque movetur.

k k k k. Sunt ſubligacula, quibus ferreum brachium connectitur.

Fig. 15. Arrefactam manum exhibet, quæ impoſita trunco deperditæ mauus, ita movetur, ut calamô ſcribat: hæc conficitur ex coctô coriô, quæ, ſi patiens, cujus manus detruocata eſt, litteris ſcribendis ſe det, per foramina o o o trunco ſive brachio alligatur.

a. Manum denotat.

b. Metacarpum, io quem patiens truncum ſuum, quouſque poterit, intrudet, ut motus eò meliùs perficiatur.

c. Eſt pena ænea, quæ digitis erecta tenetur.

d. Pluma calami eſt, quæ æneæ imponitur: ut ſi quis æneâ ſcribere non poſſet, ob gravitatem ejus calamum cygni, ad hoc paratum, æneæ imponat.

Fig 16. Artificioſum pedem exhibet.

a a. Eſt ligaculum, quô annulus fibulæ ſurſùm trahitur ad flexuram pedis.

b. Eſt coxæ ligaculum, cum cochlearis clavis, clavorumque foraminibus, quò coxæ locurpantur vel eriguotur.

c. Eſt nodus, quem manu comprimendo contorſerbimus.

d. Eſt minor annulus ante coxam, ad motum pedis juxta arbitrium compeſcendum.

e e. Sunt fibulæ anteriores, & poſteriores ad pedem thoraci annectendum.

f. Eſt minor inferior baſis, iu qua coxa quirſcit.

g. Eſt cochlea, ad movendum clavum, qui pedem ſuſtiuet.

h. Eſt clavus, qui baculum pedis rectum tenet.

i. Eſt annulus, cui funis annectitur, ad clavum retrahendum; ut baculus eò meliùs io ſeſſione flexuram ſuſcipiat.

k. Eſt pars, quæ conducit motoi patellæ.

l. Eſt minor fibula, quæ impedit, ut clavus coxam prætergrediatur.

m. Eſt ferrea fiſtula, quâ baculus includitur.

n. Eſt vertex, in extremitate baculi, qui membrum ſuſtinet, quô pes movetur.

o. Eſt Clavus, quô pes reducitur.

p. Eſt metapedium clavi, ad pedem ad inferiora pellendum.

Fig. 17. Eſt veſtis præſcripti pedis.

a Laminas, quæ ornamentum, & motum genuum præſtant, demonſtrat.

b. Laminam tibiæ, ut pes debitum retineat ſitum.

c. Laminam ſuræ.

d. Laminas articulationis pedis, ut ſitus motuſque conſervetur.

Fig. 18. Eſt erector manus, qui, tendonibus & nervis metacarpi præciſis, ægro uſu venit, hæc machina ex bractea confecta, & ſerico, lana aliaque re molli referta manui ſubponitur, prope primam digitorum conjunctionem. Poſteaque apris ligulis ligatur! Hujus inſtrumenti præſidio manus erecta tenetur, ut ægro uſui veniat: unde huic inſtrumento Erectoris manus nomen convenit. Rotunda inſtrumenti extremitas applicanda eſt a. articulationi primæ digitorum, extremitas altera b. ſpectet carpum, hocque inſtrumentum ligulis c. per foramina o o. trajectis magis, aut minus conſtringatur.

Fig. 19. Interiorem oſtendit machinam, quâ manuum digiti moventur, & numerus.

1. Exhibet rotulas ſingulorum digitorum, motui utiles.

2. Demonſtrat ferreum axem, qui dictas pertranſit rotulas, & circa quem moventur.

3. Sunt cochleæ, quibus ſinguli digiti ſuſtinentur.

4. Sont clavi, quibus ſinguli clavi ſuſtinentur.

5. Eſt major cochlea, quâ minurex quatuor aperiuntur, pro digitorum clauſioue procurandâ.

6. Eſt globulus in extremitate majoris cochleæ, cujus preſſurâ aperitur manus.

7. Eſt clavus ſub magnâ cochleâ ſitus, quâ manus clauditur.

8. Sunt digitorum axes.

9. Sunt digitorum conchæ.

Fig. 20. Exteriorem manûs apparatum exhibet, & modum quô brachio & thoraci annectuntur.

Nus. 1. Demonſtrat conchas digitorum articulos referentes.

2. Sunt laminæ manûs formam exhibentes, in quinque diſtinctæ, ut motui commodiores ſint.

3. Sunt faſciæ.

4. Sunt ferrei ſtili, quibus faſciæ annectuntur.

Fig. 21. & 22. Ochreas delineant, quibus curvati puerorum pedes, paulatim ad naturalem ſitum reſtituuntur. In Fig. 21. apertæ; io Fig. verò 22. clauſæ apparent. In illis autem.

a a a. Sunt unci, qui foramina b b b. apprehendendo ochreas claudunt.

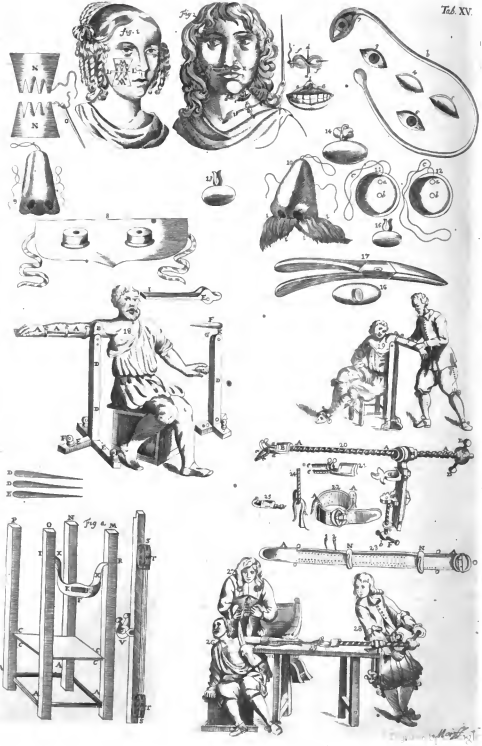
Fig. 23. Erectorem pollicis indicat, quô pollex, ſi tendo aut nervus abſciſſus ſit, in ſuô ſitû retinetur; utque manus apta foret digladiationi, aliorumque inſtrumentorum apprehenſioni; hic erector pollicis ex bracteâ conficitur: ſuperiùs in articulatione cum manû coriaceis ligulis a a. firmatur annulis duobus e e.

Fig. 24. & 25. Exhibent penes arte compoſitos, qui uſû veniunt ſtaotibus pro urinæ excretione, quandu ob tenebroſa furta improbæ Deæ in pænam membrum virile dederunt, ne more ſexûs fœminei incurvati miugere cogerentur. Hæc cannula urinaria principiô notatô d. ductui urinario appooi debet, ex aurô, lignô, laminâ plumbeâ, coriô, vel aliâ materiâ confecta, a. Eſt corpus cannulæ. c. exterius ejus foramen.

TABULA

Digitized by Google

Tab. XV.

TABULA DECIMAQUINTA.

Hic demonſtratur Sutura quam ſiccam vocant, ac præterea ea ſutura quæ in Labiis leporinis curandis adhibetur. Item artificioſi oculi, naſi, & linguæ, ac varia inſtrumenta in membris luxatis reponendis maximè utilia.

Fig. 1. Exhibet methodum exſiccantis ſuturæ, in quâ

L L. Denotat longitudinem vulneris, in facie ſiti.

M M. Lintea glutine inſtructa quæ ab utraque vulneris parte agglutinari debent

a a a a a a. Demonſtrant fila per illa duo lintea quorumque nodatione vulneris labia invicem approximantur.

N N. Emplaſtra conglutinantia depingunt, à vulnere abſtracta ac ſeparata.

a a. Sunt fila quæ duos ex eorum finibus perforant

O. Eſt acus per quam filum traducitur.

Fig. 2. Offert caput hominis Labiis Leporinis deforme; in quâ,

E E. Sunt ambo fines acûs.

a a. Sunt Labia acûs beneficiô combinata.

c c. Filum demonſtrat, quod circum acum giratur.

In Figurâ, jam explicata proximâ.

a a. Exhibet labia ſeparata ac diviſa.

b b. Locum inter illa medium, ſeu locum diviſionis.

o o. Deſignat loca quæ perforari debent.

d d. Extremitates labiorum, poſtquam acû conjuncta fuere.

f f. Circumvolutionem fili.

Fig. 3 4. 5. & 6. Repræſentant artificioſos oculos ex aurô, vitrô, criſtallôve confectos, naturalem colorem mentientes. Figuræ 3. & 6. exhibent exteriorem ſeu convexam oculi artificialis partem; 4. & 5. interiorem, ſeu concavam.

Si oculus artificialis orbitæ imponi non poſſit; curandum ut ille fiat ad modum qui in Figuræ 7. depingitur: Qui ſcilicet ferreum filum curvatum habet adnexum, cui appenditur teniola quâ circùm aures giratâ in ſitû firmatur.

Fig. 8. Demonſtrat perſpicillum infantibus applicandum, quando in ſtrabiſmum incidunt. Ejus autem foramina accuratiſſimè oculis ſupponi debent, ita ut pupillæ directè reſpondeant.

Fig. 9. & 10. Delineant artificioſos naſos, ex aurô, argentô, lignô, vel conglutinatô linô compoſitos; & ita pictos, ut naſum naturalem deperditum aliquatenus reparare queant. In figurâ autem 10. caracteres r r r r. barbam exprimunt, aptam illis qui magnam priùs aluerunt.

Fig. 11. & 12. Deſignant inſtrumenta quibus loquela perficitur, ſi pars linguæ deperdita ſit. Superior pars a. quæ craſſitiem dimidii Imperialis æquat, dentibus inciſoribus adhærere debet: inferior verò b. quæ tenuior eſt, directè ac proximè truncatæ linguæ apponitur. c. autem eſt filum quô inſtrumentum collo annectitur.

Fig. 13. 14. & 15. Sunt obturamenta quibus palatum venereâ ulceratione corroſum, pro voce articulatiore faciendâ, obſtruitur. Ex argentô conficiuntur, ac craſſitiem coronati Gallici, & iis a. ligatur ſpongia, quâ palatô adhærere poſſint.

Fig. 16. Inſtrumentum itidem præbet ejuſdem quæ priora naturæ; ſed in quô locô ſpongiæ reperitur appendicula, ſeu protuberantia, quæ corvinô roſtrô Figurâ 17. expreſſô, ita giratur ut in palati foramen introducatur pro ſuſtinendô inſtrumentô.

Fig. 18. Modum depingit, quo luxatus humerus beneficiô communis luxatoriæ machinæ *Hippocratis*, in locum ſuum repoſitus, cuſtoditur.

A A A Eſt extenſum brachium.

B Annulus luxatorii Inſtrumenti.

c c c Sunt ſuſtentacula, quæ brachium in pixide tenent.

D D Columna, in qua luxatoria machina quieſcit.

E E E Pedes columnæ.

F F F Cochleæ ſunt, quibus pedes columnæ ſuſtinentur.

G Machina luxatoria *Hippocratis*, ambe nominata, diſſoluta.

E E Annuli, quibus ſuperior pars brachii interponitur.

I Extremitas Inſtrumenti luxatorii.

K Sinus ſeu rima columnæ, cui machina imponitur.

F Stilus, qui Inſtrumentum & columnam conjungit.

D Columna ipſa.

O O O Ejus pedes.

Fig. 19. Delineat, quâ methodô luxatus humerus reponatur.

Fig. a. Exhibet machinam à Peritiſſimô Chirurgô Pariſienſi, Dno. J. L. *Petit* inventam, pro humeri luxati reductione. In eâ autem.

A A A A. Sunt quatuor columnæ ſedilis, quod nullâ dorſuariâ crepidine fixâ donatur, quia pro latere ſiniſtrô æquè ac pro dextrô uſurpari debet. Verùm illa tempore uſûs conficitur, trajectis ab alterutrâ parte bacillis D D. per columnas ſcilicet, vel M. N. vel O. P. C C C C. Eſt ipſius ipſum ſedile in quô reponitur æger dorſô ad columnas P. O. converſô, ubi dexter humerus fuerit luxatus: at verò ad columnas oppoſitas M. N, ubi ſiniſter.

E. Alius eſt bacillus quô ſemper trajiciuntur columnæ P. & N. idque altiori, vel minùs altô locô, pro varietate patientis ſtaturæ. Ille culcitulâ laneâ inſtruitur, ut ſuper eô reponatur ac colligetur brachium ſanum, ne ſuis motibus Chirurgum operationis tempore interturbet.

K K. Eſt machina ferrea ad modum lunæ creſcentis, vel ſemicirculi, in ſui mediô paululùm compreſſi, efformata, cujus duæ extremitates X X. latiſſimæ ſunt, earumque altera inſtar manus ſcapulam complectitur, dum altera anteriorem itidem pectoris partem amplexatur. Illa machina lanâ debet ſemper eſſe inſtructa ac præcipuè in ſui mediô, quô luxatum humerum recipit, ne ſcilicet patientem lædat, & extremitatibus ſuis inducitur in foramina literis R. & I. deſignata. Præterea eadem machina, in ſui mediô grandiori pertunditur cavô per literam F. expreſſô, quô cardinem excipit in extremitate ligni S S. ſitum. Hoc autem lignum trochleis inſtruitur T T. at-

que inſtrumentô in earum mediô poſitô, ac ipſarum cordas verſante V. Aeger autem ſedebit v. g. ſi ſiniſter humerus ſit luxatus, dorsô ad columnas M. & N. conversô, ponetque prædictum humerum luxatum ſuper medium machinæ K K. quæ eſt pars ejus craſſior, lignumque trochleas concludens cardine ſuô in cavum ejuſdem machinæ inducetur, ut per cordas laqueo brachio injecto connexas pars illa ſufficienter extendatur, idque per gradus mediante inſtrumentô cordas verſante quod rotulâ armatur dentatâ, reverſionem omnem motûs cordarum præpediente. Poſtquam autem extenſio perfecta eſt, deprimitur lignum cum ſuis trochleis, quarum tum cordæ laxantur, & repoſitio ſeu reductio facta eſt.

Fig. 20. Luxatoriam cochleam depingit, abſque ligulis, ex ferrô & chalybe fabrefactam.

A A A. Eſt tota cochlea quâ machina circumgiratur, craſſitiem habens unius pollicis.

B. Pixis eſt cui unitur cochleæ extremitas, & quæ debet habere craſſitiem duorum pollicum.

a a. Sunt duo unci diviſi, de pixide nati, quibus funes connectuntur.

b b. Sunt funes ipſi, ex denſô cannabe confecti.

C. Globum delineat quem bacillus ferreus

D D. Trajicit, ut eô cochlea circumgiretur.

E E. Demonſtrat aliam cochleæ machinam, cujus ope tota luxatoria machina menſæ affigitur.

o o. Ultimæ hujus prædictæ machinæ cochleam exhibet.

b. Eſt globus in hujus cochleæ extremitate poſitus.

F. Stylus ferreus quô cochlea circumagitur.

G G. Sunt inſtrumenta duo ferrea, quorum alterum menſæ inſidet, alterum verò ſub eam firmiter per cochleam inducitur, ut ſic tanquam per fabrorum ferrariorum forcipem comprehenſa utrinque menſâ cochlea ſuper eam commota ſeu potiùs vehementius tracta, vacillare nequeat.

H. Eſt aliud inſtrumentum annulo in quo cochlea A A A. contorquetur circumvolutum, indeque ad inferiora deſcendens ac inſtrumenta G G. ac cochleam o o. priùs deſcriptam ſuſtinens; ut eô tota machina menſæ firmiter annecti poſſit.

Fig. 21. Oſtendit capſulam, ſeu pixidem cochleæ ſuprà deſcriptæ in operatione quidem unitam; ſed jam ab eâ ſeparatam, cum duobus ſuis uncis, & fune appensô.

Fig. 22. Coriaceum exhibet ligamentum, quòd brachio, aut pedi, pro eorum extenſione annectitur. In quo,

A A. Sunt hami prædicto ligamento appenſi, quibus connectuntur funes uncis ſuprà per a a. deſignatis colligati.

O. Eſt fibula quâ clauditur coriaceum vinculum.

Fig. 23. Idem vinculum in longum extenſum delineat: Ibi autem,

A A. Eſt prædictum coriaceum vinculum duos pollices latum, ac pedem unum & ſex pollices longum. Ex denſô hoc confici debet coriô, & ab utraque ſuperficie perſui, ut ab earum unâ indicant literæ o o o o., & puncta ipſis interjecta. Sic etenim meliùs vim cochleæ in extractione ſuſtinent. Puncta autem craſſiora quæ utrinque per totam longitudinem adnotantur, foramina deſignant, quibus ſtyli t. a. affiguntur, ut ferrei hami firmentur, dum per vinculum, unde dependent, membrum extrahendum, ſtringitur.

O. Eſt fibula quâ vinculum membro circumvolutum, colligatur.

N N. Sunt ferrei unci mobiles, quibus funes ex uncis pixidis ſuprà deſcriptæ prodeuntes, annectuntur.

Fig. 24. Funem depingit uni ex vinculi hamis appenſum.

Fig. 25. Eſt pixis quæ cochleæ luxatoriæ pro membri extractione unitur. Illa autem hic unicô uncô planô donatur, qui ſecundùm aliquos multò meliùs per lineas parallelas membrum adducit, quàm unci diviſi, quandoquidem funes firmiùs in planô quieſcunt, nec ita vacillare poſſunt, ac in uncis diviſis facile eſt. Sic itaque tractio magis ordinata perficitur.

Fig. 26. Patientem offert, cujus humerus luxatus reponitur.

Fig. 27. Chirurgum oſtendit, qui molli linteô membrum reponendum, quod cochleæ giratione trahitur, lentè in naturalem ſuum locum premit.

Fig. 28. Repræſentat famulum, cochleam pro extractione circumgirantem.

Fig. 29. Menſam, aut aliud fulcrum aptum demonſtrat, cui cochlea mediante ſuâ appendice, firmiter annectitur.

TABULA DECIMA SEXTA.

Exhibet Tubam ſonoriferam pro gravi auditu; Torquen ad collum incurvatum; Torcularem (Gallis Tourniquet) *ad conſtringenda vaſa ſanguinea in membrorum amputatione; Bracherium ad urinæ incontinentiam; Poſtomen ad eundem affectum. Item applicationem aliquorum ex inſtrumentis ſuprà deſcriptis ſuper corpore humanô: Sed præcipuè totum apparatum, inſtrumenta, ac faſciationes quæ adhibentur, in illâ Chirurgiâ quæ Curtorum dicitur, & de quâ ſub titulô Caro ablata quomodo reſtituenda, ex Taliacotiô.*

Fig. 1. Tubam ſonoriferam proponit, ex Clariſſ. Nuckiô; ubi,

A. Tuba.

B. Pars illa tubæ quæ meatui auditorio admovetur.

C. Os tubæ amplum, in quod adſtans loquitur.

D. Manubrium quod patiens manû alterâ tenet.

Fig. 2. Torquen depingit ad collum incurvatum, ex eôdem. Ibi autem,

A A. Hemiſphærium eſt ex ferrô confectum.

B. Annulus in parte elatiori, per quem trajicitur chorda trabi adalliganda.

C C. Extremitates, quibus alligatur corium craſſiuſculum lanâ inveſtitum.

Fig. 3. Torcularem oſtendit (*Gallis Tourniquet*) pro conſtringendis vaſis ſanguineis, ubi membra amputanda veniunt.

A A. Chorda.

B B. Duo bacilli, quibus circumagitur chorda, ut vaſa conſtringantur.

Fig. 4. Bracherium ad urinæ incontinentiam offert, ex eôdem.

A A. Bracherium.

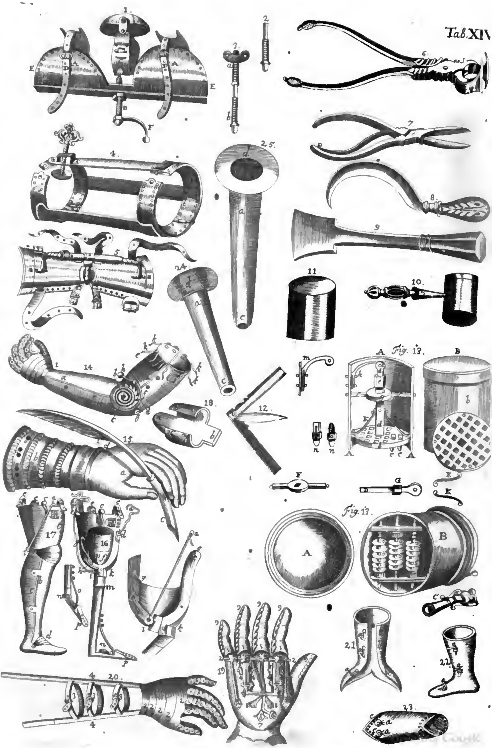
B. Fibula

HANGETI Jacobi - Bibliotheca Chirurgica To II

MANGETI Jacobi - Bibliotheca Chirurgica. To II

Digitized by Google

Tab. XIV
Fig. 13.
Fig. 13.

pro ejus ſitû firmando, & impediendo ne varier dum per uncum intruſum educitur.

Fig. 24. Inſtrumentum nobis depingit quod figuram refert pedis gruis, & inſervit extractioni capitis infantis in puerperæ uterô remanentis. Conſtat autem in ſui extremitate quatuor dentibus ſeu uncis, qui per cochleam in inferioribus poſitam dilatantur aut contrahuntur, pro commodâ ejuſdem capitis apprehenſione & eductione.

Fig. 25. Gruis unguem delineat ſimplicem, quò molæ medicamentis minimè educibiles, detrahuntur. Hic cochlea ut in priori, & in eundem uſum adeſt.

Fig. 26. Candelam oſtendit latiſſimâ baſi præditam, ex cerâ flavâ & paucâ aſſâ fætidâ confectam, craſſitie uterinæ reſpondentem cervici, quâ prolapſus uterus in proprium ac naturalem ſuum retruditur ſitum.

Fig. 27. & 28. Exhibent peſſaria, quorum primum ex pyriforme, ſecundum verò ſimpliciter globoſum. Illa ex ſubere cerâ illitâ confecta, & in ſui mediò tubulata pro humoris ex uterô ſtillantis evacuatione, in vaginam ad uſque uteri collum intruduntur, pro eô retruiô in propriô ſitû firmandô. Iis appenditur funiculus, ut commodè pro deterſione identidem repetendâ, retrabi queant.

Fig. 29. 30. 31. & 32. Sunt itidem alia peſſaria, ſeu circuli uterini, ex lignô buxeô fabrefacti, qui in eoſdem uſus ac priores adhiberi poſſunt. Hi autem circuli ab ea parte quâ in vaginam introducuntur, debent eſſe paulô minoris circumferentiæ, quam in aliâ quæ ipſorum quaſi baſis eſt, ut ſic ſcilicet commodiùs introduci queant.

TABULA DECIMA QUARTA.

De inſtrumentis, quibus pes contractus paulatim extenditur; cubitus rigidus ſenſim & ſenſim flectitur, arteria carpi vulnerata comprimitur; De Machinâ quâ ſcarificationes omnes in cucurbitularum applicatione unô ictû imprimuntur; Et tandem de brachiis, manibus, pedibus, & membro virili arte factis.

Fig. 1. EST *inſtrumentum* ex ferrô fabricatum, *incurvatô & convulsô crure, genu adaptandum*, quod conſtat ex diverſis partibus, nimirum capſulâ A. ferrea, quam tranſit cochlea B. & affigitur annulo ex laminâ ferrea in latitudinem, ut genu totum complectatur, fabrefacto. C. fibulis D. ut claudi & aperiri poſſit: foraminibus in extremitate E. ut goſſipiô & linteô inſtruatur: & tandem clavicula ferrea F. cujus beneficio attrahitur annulus, & crus in rectitudinem tendit.

Fig. 2. Eſt dimidia & inferior pars cochleæ B. Fig. 1. depictæ.

Fig. 3. Eſt cochlea B. Fig. 1. extra locum, duabus conſtans partibus, quarum ſuperior (*a*) poſt attractionem annulo affixa relinquitur, altera (*b*) extrahitur. *Hoc inſtrumentum non parùm differt ab eo, quod Guilhelm. Fabritius Hildanus in libellô ſuô de combuſtionibus c.* 15. *ſe inveniſſe ſcribit.*

Fig. 4. Eſt *inſtrumentum* ex variis è ferrô laminis confectum, plurimiſque foraminibus perforatum, ut goſſipiô & linteô induci, ac cubito inſtar manicæ adaptari, claudi atque aperiri poſſit. Cochleâ umbellatâ, quam habet inſtrumentum, *comprimitur arteria carpi*, conſiliô aut fortuitô aperta, ne vitam cum ſanguine profundat.

Fig. 5. Eſt *inſtrumentum* ferreum, quo utimur, quando cubitus inflecti nequit: Hôc inſtrumentô paulatim, mediante cochleâ, flectitur.

Fig. 6. Eſt forfex, quâ abſcinduntur non ſolùm oſſa, quæ in fracturis cum vulneribus eminent, & reponi non poſſunt: verùm etiam ea quæ ſuô acumine cerebrum pungunt. Hâc forfice etiam abſcinduntur digiti manuum & pedum, ſuperflui, ſphacelô & carcinomate affecti.

Fig. 7. Eſt forceps inciſoria, ad partes cartilaginoſas & calloſas facta.

Fig. 8. Eſt cultellus falcatus, quô caro uſque ad os ſerrâ reſecandum inciditur, ante amputationem cruris, aut brachii neceſſarius.

Fig. 9. Eſt ſcalprum, quô non tantùm digitorum verùm etiam cubiti & radii capita amputantur.

Fig. 10. Eſt malleus ex lignô duriſſimô fabrefactus.

Fig. 11. Eſt truncus ligneus rotondus & altus, in quô partes ſcalprô auferendæ collocari debent.

Fig. 12. Eſt ſcapellus rectus, ex utrâque parte incidens. Lanceolam, ſeu Lancettam vocant; & eſt inſtrumentum Chirurgis omnium maximè uſuale, quod in ſanguine è venis educendô adhibent. Illius autem cuſpis, vel eſt acutiſſima, quæ vas cum minori dolore pertundit, vel in modum grani hordei ſe dilatat, unde inciſio venæ paulò amplior efficitur, unde trombi non ita facilè generantur. Verùm manûs dexteritas hæc omnia corrigit, ac commodè prævertit.

Fig. 13. *Machinam Scarificatoriam in partes diviſam depingit. In ſuperiori ſcilicet parte,*

B Operculum eſt pixidis, quâ machina ſcarificatoria continetur.
b Pixis.
o o o o Orbis, in quo phlebotomi figuntur, prout ſe ab inferiori parte viſui præbet.
. . . . . Puncta hæc indigitant foramina circuli, in quo firmantur phlebotomi.
A A A Scarificatoria machina.
d d Eſt axis rectus, cui annectitur orbis, in quo lanceolæ hærent.
f f Lignum tranſverſum.
g Circulus eſt, quem quadratus axis perforat, atque ſub eô Offendiculum, ne axis ulteriùs prolabatur.
h Arcus, quo machina deprimitur.
i Foramen, in quo arcûs globus globo axis infigitur.
k k Duo tranſverſi ſtili, qui orbem in æquilibrio tenent.
b Orbis, cui imponuntur phlebotomi.
c c Phlebotomi.
n n Phlebotomi extra orbem, quorum numerus augeri & minui poteſt juxta arbitrium medici.
o o Obſtacula, quibus impeditur, ne phlebotomi profundius ſecare poſſint.
m Arcus extra machinam, ut aliæ Figuræ.
D Axis.
G Lignum tranſverſum.
K K Stili.

In inferiori parte.

B. Depingit machinam quâ pars gangrænata, vel aliâ de causâ ſcarificanda, unô ictû ſcarificatur.

o o o o o Inci-

Digitized by Google

o o o o o Incidentes rotulas.

C Clavem, quâ rotulæ circumgirantur.

A Operculum.

Hæc omnia non ita diſtincta ſunt, quin ulteriori opus habeant explicatione, quam Lector induſtrius facile ſupplebit.

Fig. 14. Eſt ferreum brachium, in quô a a. eſt ferrea corolla, quæ brachii formam exhibet,

b. Eſt clavus, qui in majore cavitate continetur, quò brachium extenditur.

c. Eſt major cubiti cochlea; quæ ex chalybe temperatô, & trium pedum longitudine, vel circum circa eſſe debet.

d. Sunt dentes.

e. Eſt clavus.

f. Eſt cochlea, quæ clavum premit.

g. Eſt peſſulus, qui cochleam claudit.

h. Eſt interior lamina brachii ſuper cubitum.

i. Eſt apex ferreæ manicæ cum fiſtula carpi, cujus ſubſidio manus ſurſum deorſumque movetur.

k k k k. Sunt ſubligacula, quibus ferreum brachium connectitur.

Fig. 15. Artefactam manum exhibet, quæ impoſita trunco deperditæ manus, ita movetur, ut calamô ſcribat; hæc conficitur ex coctô coriô, quæ, ſi patiens, cujus manus detruncata eſt, litteris ſcribendis ſe det, per foramina o o o trunco ſive brachio alligatur.

a. Manum denotat.

b. Metacarpum, in quem patiens truncum ſuum, quouſque poterit, intrudet, ut motus eò meliùs perficiatur.

c. Eſt pena ænea, quæ digitis erecta tenetur.

d. Pluma calami eſt, quæ æneæ imponitur: ut ſi quis æneâ ſcribere non poſſet, ob gravitatem ejus calamum cygni, ad hoc paratum, æneæ imponat.

Fig 16. Artificioſum pedem exhibet.

a a. Eſt ligaculum, quô annulus fibulæ ſurſùm trahitur ad flexuram pedis.

b. Eſt coxæ ligaculum, cum cochleatis clavis, clavorumque foraminibus, quò coxæ incurvantur vel eriguntur.

c. Eſt nodus, quem manu comprimendo contorquebimus.

d. Eſt minor annulus ante coxam, ad motum pedis juxta arbitrium compeſcendum.

e e. Sunt fibulæ anteriores, & poſteriores ad pedem thoraci annectendum.

f. Eſt minor inferior baſis, in qua coxa quieſcit.

g. Eſt cochlea, ad movendum clavum, qui pedem ſuſtinet.

h. Eſt clavus, qui baculum pedis rectum tenet.

i. Eſt annulus, cui funis annectitur, ad clavum retrahendum; ut baculus eò meliùs in ſeſſione flexuram ſuſcipiat.

k. Eſt pars, quæ conducit motui patellæ.

l. Eſt minor fibula, quæ impedit, ne clavus coxam prætergrediatur.

m. Eſt ferrea fiſtula, quâ baculus includitur.

n. Eſt vertex, in extremitate baculi, qui membrum ſuſtinet, quô pes movetur.

o. Eſt Clavus, quô pes reducitur.

p. Eſt metapedium clavi, ad pedem ad inferiora pellendum.

Fig. 17. Eſt veſtis præſcripti pedis.

a. Laminas, quæ ornamentum, & motum genuum præſtant, demonſtrat.

b. Laminam tibiæ, ut pes debitum retineat ſitum.

c. Laminam ſuræ.

d. Laminas articulationis pedis, ut ſitus motuſque conſervetur.

Fig. 18. Eſt erector manus, qui, tendonibus & nervis metacarpi præciſis, ægro uſu venit, hæc machina ex bractea confecta, & ſerico, lana aliaque re molli referta manui ſubponitur, prope primam digitorum conjunctionem. Poſteaque aptis ligulis ligatur! Hujus inſtrumenti præſidio manus erecta tenetur, ut ægro uſui veniat; unde huic inſtrumento Erectoris manus nomen convenit. Rotunda inſtrumenti extremitas applicanda eſt a. articulationi primæ digitorum, extremitas altera b ſpectet carpum, hocque inſtrumentum ligulis c. per foramina o o. trajectis magis, aut minus conſtringatur.

Fig. 19. Interiorem oſtendit machinam, quâ manuum digiti moventur, & numerus.

1. Exhibet rotulas ſingulorum digitorum, motui utiles.

2. Demonſtrat ferreum axem, qui dictas pertranſit rotulas, & circa quem moventur.

3. Sunt cochleæ, quibus ſinguli digiti ſuſtinentur.

4. Sunt clavi, quibus ſinguli clavi ſuſtinentur.

5. Eſt major cochlea, quâ minores quatuor aperiuntur, pro digitorum clauſione procurandâ.

6. Eſt globulus in extremitate majoris cochleæ, cujus preſſurâ aperitur manus.

7. Eſt clavus ſub magnâ cochleâ ſitus, quâ manus clauditur.

8. Sunt digitorum axes.

9. Sunt digitorum conchæ.

Fig. 20. Exteriorem manûs apparatum exhibet, & modum quô brachio & thoraci annectuntur.

Nus. 1. Demonſtrat conchas digitorum articulos referentes.

2. Sunt laminæ manûs formam exhibentes, in quinque diſtinctæ, ut motui commodiores ſint.

3. Sunt faſciæ.

4. Sunt ferrei ſtili, quibus faſciæ annectuntur.

Fig. 21. & 22. Ocbreas delineant, quibus curvati puerorum pedes, paulatim ad naturalem ſitum reſtituuntur. In Fig. 21. apertæ; in Fig. verò 22. clauſæ apparent. In illis autem.

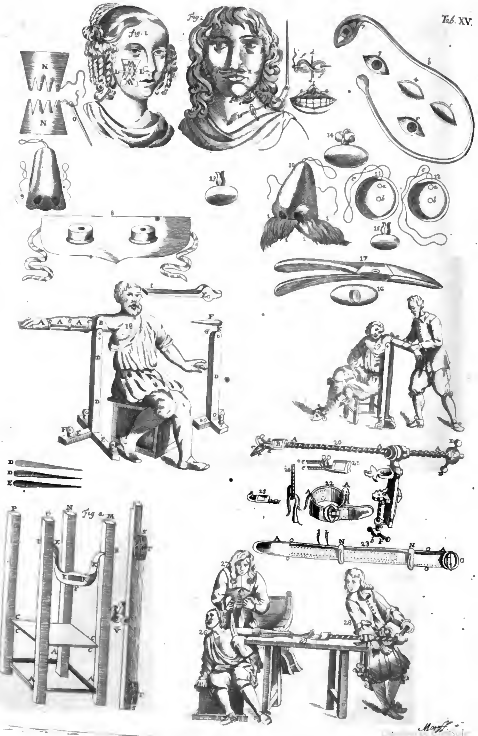
a a a. Sunt unci, qui foramina b b b. apprehendendo ochreas claudunt.

Fig. 23. Erectorem pollicis indicat, quô pollex, ſi tendo aut nervus abſciſſus ſit, in ſuô ſitû retinetur; utque manus apta foret digladiationi, aliorumque inſtrumentorum apprehenſioni; hic erector pollicis ex bracteâ conficitur: ſuperiùs in articulatione cum manû coriaceis ligulis a a. firmatur annulis duobus e e.

Fig. 24. & 25. Exhibent penes arte compoſitos, qui uſû veniunt ſtantibus pro urinæ excretione, quando ob tenebroſa furta improbæ Deæ in pænam membrum virile dederunt, ne more ſexûs fæminei incurvati mingere cogerentur. Hæc cannula urinaria principiô notatô d. ductui urinario apponi debet, ex aurô, lignô, laminâ plumbeâ, coriô, vel aliâ materiâ confecta. a. Eſt corpus cannulæ. c. exterius ejus foramen.

TABULA

Digitized by Google

Tab. XV.
Fig. 1
Fig. 2
Fig. a

TABULA DECIMAQUINTA.

Hîc demonſtratur Sutura quam ſiccam vocant, ac præterea ea ſutura quæ in Labiis leporinis curandis adhibetur. Item artificioſi oculi, naſi, & linguæ, ac varia inſtrumenta in membris luxatis reponendis maximè utilia.

Fig. 1. Exhibet methodum exſiccantis ſuturæ, in quâ

L L. Denotat longitudinem vulneris, in facie ſiti.

M M. Linea glutine inſtructa quæ ab utraque vulneris parte agglutinari debent

a a a a a a. Demonſtrant fila per illa duo lintea quotumque nodatione vulneria labia invicem approximantur.

N N. Emplaſtra conglutinantia depingunt, à vulnere abſtracta ac ſeparata.

a a. Sunt fila quæ duos ex eorum finibus perforant

O. Eſt acus per quam filum traducitur.

Fig. 2. Offert caput hominis Labiis Leporinis deforme; in quâ,

E E. Sunt ambo fines acûs.

a a. Sunt Labia acûs beneficiô combinata.

c c. Filum demonſtrat, quod circum acum giratur.

In Figurâ, jam explicata proximâ.

a a. Exhibet labia ſeparata ac diviſa.

b b. Locum inter illa medium, ſeu locum diviſionis.

o o. Deſignat loca quæ perforari debent.

d d. Extremitatea labiorum, poſtqoam acû conjuncta fuere.

f f. Circumvolutionem fili.

Fig. 3 4. 5. & 6. Repræſentant artificioſos oculos ex aurô, vitrô, criſtallòve confectoa, naturalem colorem mentientes. Figuræ 3. & 6. exhibent exteriorem ſeu convexam oculi artificialis partem: 4. & 5. interiorem, ſeu concavam.

Si oculus artificialis orbitæ imponi non poſſit; curandum ut ille fiat ad modum qui in Figuræ 7. depingitur: Qui ſcilicet ferreum filum curvatum habet adnexum, cui appenditur teniola quâ circùm aurea giratâ in ſitû firmatur.

Fig. 8. Demonſtrat perſpicillum infantibus applicandum, quando in ſtrabiſmum incidunt. Ejus autem foramina accuratiſſimè oculis ſupponi debent, ita ut pupillæ directè reſpondeant.

Fig. 9. & 10. Delineant artificioſos naſos, ex aurô, argentô, lignô, vel conglutinatô linô compoſitos; & ita pictoa, ut naſum naturalem deperditum aliquatenus reparare queant. In figurâ autem 10. caractetea r r 1 1. barbam exprimunt, aptam illis qui magnam priùs aluerunt.

Fig. 11. & 12. Deſignant inſtrumenta quibus loquela perficitur, ſi pars linguæ deperdita ſit. Superior pars a. quæ craſſitiem dimidii imperialis æquat, dentibus inciſoribus adhærere debet: inferior verò b. quæ tenuior eſt, directè ac proximè truncatæ linguæ apponitur. c. autem eſt filum quô inſtrumentum collo annectitur.

Fig. 13. 14. & 15. Sunt obturamenta quibus palatum venereâ ulceratione corroſum, pro voce articulariore faciendâ, obſtruitur. Ex argentô conficiuntur, ac craſſitiem coronati Gallici, & ita alligatur ſpongia, quâ palatô adhærere poſſint.

Fig. 16. Inſtrumentum itidem præbet ejuſdem qoæ priora naturæ; ſed in quò locô ſpongiæ reperitur appendicula, ſeu protuberantia, quæ corvinô roſtiô Figurâ 17. expreſſô, ita giratur ut in palati foramen introducatur pro ſuſtinendò inſtrumentò.

Fig. 18. Modum depingit, quo luxatus humerus beneficiô communis luxatoriæ machinæ *Hippocratis*, in locum ſuum repoſitus, cuſtoditur.

A A A Eſt exteoſum brachium.

B Annulus luxatorii Inſtrumenti.

c c c Sunt ſuſtentacula, quæ brachium in pixide tenent.

D D Columna, in qua luxatoria machina quieſcit.

E E E Pedes columnæ.

F F F Cocbleæ ſunt, quibus pedes columnæ ſuſtinentur.

G Machina luxatoria *Hippocratis*, ambe nominata, diſſoluta.

E E Annuli, quibus ſuperior pars brachii interponitur.

I Extremitas Inſtrumenti luxatorii.

K Sinus ſeu rima columnæ, cui machina imponitur.

F Stilus, qui Inſtrumentum & columnam conjungit.

D Columna ipſa.

O O O Ejus pedes.

Fig. 19. Delinear, quâ methodô luxatus humerus reponatur.

Fig. a. Exhibet machinam à Peritiſſimô Chirurgô Pariſienſi, Dno. J. L. *Petit* inventam, pro humeri luxati reductione. In eâ autem.

A A A A. Sunt quatuor columnæ ſedilia, quod nullâ dorſuariâ crepidine fixâ donatur, quia pro latere ſiniſtrô æquè ac pro dextrô uſurpari debet. Verùm illa tempore uſûs conficitur, trajectis ab alterutrâ parte bacillis D D. per columnas ſcilicet, vel M. N. vel O. P. C C C C. Eſt ipſius ipſum ſedile in quô reponitur æger dorſô ad columnas P. O. converſô, ubi dexter humerus fuerit luxatus: at verò ad columnas oppoſitas M. N. ubi ſiniſter.

E. Alius eſt bacillus quô ſemper trajiciuntur columnæ P. & N. idque altiori, vel minùs altô locô, pro varietate patientis ſtaturæ. Ille culcitulâ laneâ inſtruitur, ut ſuper eô reponatur ac colligetur brachium ſanum, ne ſuis motibus Chirurgum operationis tempore interturbet.

K K. Eſt machina ferrea ad modum lunæ creſcentis, vel ſemicirculi, in ſui mediô paululùm compreſſi, efformata, cujus duæ extremitates X X. latiſſimæ ſunt, earumque altera inſtar manus ſcapulam complectitur, dum altera anteriorem itidem pectoris partem amplexatur. Illa machina lanâ debet ſemper eſſe inſtructa ac præcipuè in ſui mediô, quô luxatum humerum recipit, ne ſcilicet patientem lædat, & extremitatibus ſuis inducitur in foramina literis R. & I. deſignata. Præterea eadem machina, in ſui mediô grandiori pertunditur cavô per literam F. expreſſô, quô cardinem excipit in extremitate ligni S S. ſitum. Hoc autem lignum trochleis inſtruitur T T. at-

que inſtrumeotô in earum mediô poſitô, ac ipſarum cordas verſante V. Aeger autem ſedebit v. g. ſi ſiniſter humerus ſit luxatus, dorsô ad columnas M. & N. conversô, ponetque prædictum humerum luxatum ſuper medium machinæ K K. quæ eſt pars ejus craſſior, lignumque trochleas concludens cardine ſuô in cavum ejuſdem machinæ inducetur, ut per cordas laqueo brachio injectq connexas pars illa ſufficienter extendatur, idque per gradus mediante ioſtrumentô cordas verſante quod torulâ armatur dentatâ, reverſionem omnem motûs cordarum præpediente. Poſtquam autem extenſio perfecta eſt; deprimitur lignum cum ſuis trochleis, quarum tum cordæ laxantur, & repoſitio ſeu reductio facta eſt.

Fig. 20. Luxatoriam cochleam depingit, abſque ligulis, ex ferrô & chalybe fabrefactam.

A A A. Eſt tota cochlea quâ machina circumgiratur, craſſitiem habens unius pollicis.

B. Pixis eſt cui unitur cochleæ extremitas, & quæ debet habere craſſitiem duorum pollicum.

a a. Sunt duo unci diviſi, de pixide nati, quibus funes connectuntur.

b b. Sunt funes ipſi, ex denſô cannabe confecti.

C. Globum delineat quem bacillus ferreus

D D. Trajicit, ut eô cochlea circumgiretur.

E E. Demonſtrat aliam cochleæ machinam, cujus ope tota loxatoria machina menſæ affigitur.

o o. Ultima hujus prædictæ machinæ cochleam exhibet.

b. Eſt globus in hujus cochleæ extremitate poſitus.

F. Stylus ferreus quô cochlea circumagitur.

G G. Sunt inſtrumenta duo ferrea, quorum alterum menſæ inſidet, alterum verò ſub eam firmiter per cochleam inducitur, ut ſic tanquam per fabrorum ferrariorum forcipem comprehenſa utrinque menſâ cochlea ſuper eam commota ſeu potiùs vehementius tracta, vacillare nequeat.

H. Eſt aliud inſtrumentum annulo in quo cochlea A A A. contorquetur circumvolutum, indeque ad inferiora deſcendens ac inſtrumenta G G. ac cochleam o o. priùs deſcriptam ſuſtinens; ut eô tota machina menſæ firmiter annecti poſſit.

Fig. 21. Oſtendit capſulam, ſeu pixidem cochleæ ſuprà deſcriptæ in operatione quidem unitam; ſed jam ab eâ ſeparatam, cum duobus ſuis uncis, & fune appensô.

Fig. 22. Coriaceum exhibet ligamentum, quòd brachio, aut pedi, pro eorum extenſione annectitur. In quo,

A A. Sunt hami prædicto ligamento appenſi, quibus connectuntur funes uncis ſuprà per a a. deſignatis colligati.

O. Eſt fibula quâ clauditur coriaceum vinculum.

Fig. 23. Idem vinculum in longum extenſum delineat: Ibi autem,

A A. Eſt prædictum coriaceum vinculum duos pollices latum, ac pedem unum & ſex pollices longum. Ex denſô hoc confici debet coriô, & ab utraque ſuperſicie perſui, ut ab earum unâ indicant literæ o o o o., & puncta ipſis interjecta. Sic etenim meliùs vim cochleæ in extractione ſuſtinent. Puncta autem craſſiora quæ utrinque per totam longitudinem adnotantur, foramina deſignant, quibus ſtyli r. a. affiguntur, ut ferrei hami firmentur, dum per vinculum, unde dependent, membrum extrahendum, ſtringitur.

O. Eſt fibula quâ vinculum membro circumvolutum, colligatur.

N N. Sunt ferrei unci mobiles, quibus funes ex uncis pixidis ſuprà deſcriptæ prodeuntes, annectuntur.

Fig. 24. Funem depingit uni ex vinculi hamis appenſum.

Fig. 25. Eſt pixis quæ cochleæ luxatoriæ pro membri extractione unitur. Illa autem hic unicô uncô planô donatur, qui ſecundùm aliquos multò meliùs per lineas parallelas membrum adducit, quàm unci diviſi, quandoquidem funes firmiùs in planô quieſcunt, nec ita vacillare poſſunt, ac in uncis diviſis facile eſt. Sic itaque tractio magis ordinata perficitur.

Fig. 26. Patientem offert, cujus humerus luxatus reponitur.

Fig. 27. Chirurgum oſtendit, qui molli linteô membrum reponendum, quod cochleæ giratione trahitur, lentè in naturalem ſuum locum premit.

Fig. 28. Repræſentat famulum, cochleam pro extractione circumgirantem.

Fig. 29. Menſam, aut aliud fulcrum aptum demonſtrat, cui cochlea mediante ſuâ appendice, firmiter connectitur.

TABULA DECIMA SEXTA.

Exhibet Tubam ſonoriferam pro gravi auditu; Torquen ad collum incurvatum; Torcularem (Gallis Tourniquet) *ad conſtringenda vaſa ſanguinea in membrorum amputatione; Bracherium ad urinæ incontinentiam; Poſtomen ad eundem affectum. Item applicationem aliquorum ex inſtrumentis ſuprà deſcriptis ſuper corpore humanô: Sed præcipuè totum apparatum, inſtrumenta, ac faſciationes quæ adhibentur, in illâ Chirurgiâ quæ Curtorum dicitur, & de quâ ſub titulô Caro ablata quomodo reſtituenda, ex Taliacotiô.*

Fig. 1. Tubam ſonoriferam proponit, ex Clariſſ. Nuckiô; ubi,

A. Tuba.

B. Pars illa tubæ quæ meatui auditorio admovetur.

C. Os tubæ amplum, in quod adſtans loquitur.

D. Manubrium quod patiens manû alterâ tenet.

Fig. 2. Torquen depingit ad collum incurvatum, ex eôdem. Ibi autem,

A A. Hemiſphærium eſt ex ferrô confectum.

B. Annulus in parte elatiori, per quem trajicitur chorda trabi adalliganda.

C C. Extremitates, quibus alligatur corium craſſiuſculum lanâ inveſtitum.

Fig. 3. Torcularem oſtendit (*Gallis Tourniquet*) pro conſtringendis vaſis ſanguineis, ubi membra amputanda veniunt.

A A. Chorda.

B B. Duo bacilli, quibus circumagitur chorda, ut vaſa conſtringantur.

Fig. 4. Bracherium ad urinæ incontinentiam offert, ex eôdem.

A A. Bracherium.

B. Fibula

HANGETI jacobi - Bibliotheca Chirurgica To II

B. Fibula.

C. Pars pendula coril perſorata, quâ conſtringitur bracherium.

D. Cochlea, cujus ope comprimitur pulvillus, cum annexô capitulô E. compreſſulâ inſtructo.

Fig. 5. Poſtomen ex eôdem tradit, ad eundem affectum.

A A. Poſtomis ex argentô cuprôve confectus.

B. Clavis inſtrumento affixa, quâ pro lubitù claudi & aperiri poteſt.

Fig. 6. * *De fundâ Galeni, cancro labiorum, arteria inciſæ compreſſione, pedis contracti diſtenſione, cubiti rigidi inflexione, ſinus in femore magni apertione, locis & faſciis fonticulorum, glandium è vulneribus ſclopetorum extractione, varicum ſectione, labiorum vulneris per fibulas adductione, tibiæ carioſæ abraſione, & deligatura pectoris, quam Galenus* Cataphractam *vocat; agit ex Sculteto.*

A. Eſt *funda Galeni l. de faſc. c.* 62. faſcia ſcilicet in quatuor partes ſciſſa, ad labrum inferius deligandum accommodata, cujus deſcriptionem in gratiam ſtudioſorum chirurgiæ, in primis verò barbitonſorum, quibus raro iſte libet de faſciis eſt ad manus, tranſcribere volui, ut hanc faſciam, ejuſque applicandi modum, ad curandos labiorum affectus, præcipuè verò cancrum exulceratum, utiliſſimum pariter, ac chirurgiam exercentibus ſcitu ſummè neceſſarium, addiſcerent. *Mediam, quod integrum eſt, injicito ſuper labium inferius, ſuperiores verò partes ad mentum adducito, atque inde ad occipitium, ibique in ſpeciem literæ X. altera ſuper alteram excedente, ad ſummum caput, & inter ipſum & frontem attrahito, miniſtroque tradito, reliquas verò binas partes ſub infimis auriculis ad occipitium porrigito, atque ad formam literæ X. ad frontem attrahito, & has & quæ à miniſtro continebantur inter ſe devincito.*

Æ. Indicat labium exulceratum, faſcia fundæ ad mentem Galeni deligatum. Patiens erat *Gallus Sigmam*, Ruſticus Langenavienſis, ex Territorio Ulmenſi, cancrô labiorum exulceratô affectus, qui poſtquam à multis chirurgiæ peritis dolens percepiſſet, ſe ab iſtô malô liberari non poſſe, niſi ſectione radicitùs exſtirpetur: patiens ob difficultatem domeſticam, quâ premebatur, ab Inclytô Reip. Patr. Senatû ſupplex impetravit, ut in Xenodochium reciperetur, & cancer ferro ac manu chirurgi exercitati Georgii *Riedlin* abſcinderetur. Abſciſſione per forcipem facta, & ulcere ad cicatricem ferè ducto, malum repullulavit. Senatus Inclytus hujus recidivæ certior factus patientem meæ curæ tradidit. Hic ob dolores capitis & artuum nocturnos, mihi valdè ſuſpectus, in Noſocomium Gallico morbo affectis deſtinatum translatus, decoctum ligni Guajaci ſumpſit, unde dolores capitis & partium extremarum ceſſarunt. Cancer verò interim topicis tractatus nihilominus pauperculum vehementiſſimè cruciavit. Deinde corpus, per ſudorifera nimis calefactum, uſu ſeri caprini depurati refrigerandum, & ab atrabilariis humoribus per epicraſin purgandum exiſtimavi, decocto Magiſtrali ſequenti.

℞. *Aq. fluviatilis lib. XV.*
Hord. integr. p. j.
Bulliant in vaſe obturato ad crepaturam hordei, tunc adde,
Fol. Borragin.
Cichor.
Bethon.
Cardui b.
Sonch. ana Mj. *& iterum bulliant ad remanentiam* ℔xij. *abjectis herbis, in colatura infund. p. 24. hor.*
Rad. Polypod. ℥iij.
Pulv. colocynth. in petias ligat. ʒij
Rad. hell. nigr. prep. ℥s.
Ireos noſtrat.
Agaric. crud. ana ℥j.
Uvar. Paſſar. ʒvj.
Semin. aniſ. ʒß.
Miſce omnia & ebulliant ad conſumptionem medietatis, & in fine pro unica ebullitione adde.
Cinamom. optim. ʒij.
Nuc. Moſch. inciſ. ʒj.
Fol. ſen. ſ. ſtipit. ʒjs.

Colatura dividatur in x. doſes, ut una doſis ſint ℥vij. ſervabatur in phiola quælibet, ſuperaffuſo oleo ad digiti latitudinem, & dabatur alternis diebus ſummo mane, à qua patiens jacuit in lecto benè coopertus, donec madorem corporis ſentiret, atque poſt horam juſculum ſumpſit, & quia, ob colocynthidem decoctum amariuſculum fuit, ſtatim poſt aſſumptionem deglutivit aliquid de pomo aſſo, aut ℥ß. paſſularum. Purgans hoc facilè trahit non ſolum humorem, qui influere poteſt, ſed eum quoque, qui jam influxit. *Et notandum, hujus ſolius decocti crebro uſu, multos ab exulcerati carcinomatis doloribus liberatos, pluresque à nondum exulcerato fuiſſe curatos. Hæc obiter de decocto.*

Præparato corpore, precibus pauperculi devictus labium forfice abſcidi, primo intuitu bono cum ſucceſſu. At ſequenti die obſervavi tuberculum, quod *forfex, utpote quæ ad talem chirurgiam valdè eſt incommoda*, reliquit.

Hoc tuberculum pulvere illo cauſtico; quem ab Empyrico acceptum Aquapend. deſcribit *lib.* 1. *pentateuch. cap. de cancro*, conſumere fruſtra tentavi, indeque de certa curatione dubitare, & imminentem recidivam timere cœpi. Patiens autem meo juſſu, repetiit uſum decocti purgantis, ſingulis quaternis diebus, & cum ulcus beneficio Ung. de Tutia ſequentis

℞. *Ol. roſ. omphac.*
myrt. ana ℔.
Sevi vitul. caſtr. ʒvj.
Succi ſolat. hortenſ.
plantagin. ana. ʒx.
Vini granatorum ℥iv.
Bulliant ad ſucc. conſumptionem, factâ colaturâ.
℞. *Ceruſſ. pulver.* ʒx.
Lithargyr. prap. ℥iis.
Plumbi uſti & loti, Antimon. prap. ana. ʒv.
Tutiæ Alexandr. ʒ5.
Camphor. ʒ5.
Miſce omnia in mortario plumbeo, &
F. Ung.

fere ad cicatricem duceretur, remanebat enim ſolùm illud tuberculum, bona victus regula, internis

externiſque remediis inſtructus, ſpe citiſſimæ reſtitutionis lætiſſimus domum redire feſtinavit. At quod ſupra timui, elapſo ſemeſtri etiam evenit, recidiva ſcilicet altera, malum prioribus multò pejus. Has recidivas autem forſici, qua operatio peracta, unice adſcribendas exiſtimo. Hæc enim ad tentatam chirurgiam ineptiſſima fuit: *Si igitur cancer totum dubium occupat, Chirurgi, meo & Hildani erroribus docti eum forſice abſcindere caveant, ferè enim impoſſibile, quin ea aliquod veſtigium relinquat ex quo malum recrudeſcere queat.* Memini quod aliquando in publicis lectionibus ab Excellentiſſimo Adriano Spigelio, hanc cautionem audiverim, quam tamen pro nihilo habui, uſque dum in ruſtico hoc & alio expertus ea non obſervata, patientes de vita, & de fama chirurgum periclitari. Æger ſecundam recidivam paſſus, etiam tertiam chirurgiam à me petiit, quam moneta ex argento confecta, acuta, & aqua forti intincta, juxta Aquapend. placitum, adminiſtraſſem abſque dubio majori cum fructu, niſi vaſa circumcirca maxime tumida, laborem fruſtraneum fore indicaſſent.

B. Eſt uſus & *applicatio* illius *inſtrumenti*, quod in vulneribus, vel potius puncturis, arteriarum carpi, quæ in duello facilè contingunt pro ſiſtendo ſanguine, utiliſſimum expertus ſum ut infra ex ſingulari obſervatione patebit. Alii ſumunt monetam argenteam, quam vulneri ſuperligant: quia tamen ligatura iſta ſatis ſtricta eſſe debet (*laxior enim ſanguinis fluxum neutiquam cohibet*) ob imminentem manus extremæ gangrænam, & ſubſequentem ſphacelum (*comprimuntur enim vaſa ut alimentum & ſpiritus vitales & animales influere nequeant.*) valdè periculoſa videtur; unde hominum ſaluti melius proſpectum judico, ſi omnes chirurgi ſimile inſtrumentum in promptu habeant, ut tempore neceſſitatis eo uti valeant. Patavii, *ubi exercitium Anatomicum & Chirurgicum à plurimis ſeculis maxime floruit*, meo tempore reperiebatur exercitatiſſimus Arteriotomus, qui ad curandos capitis atrociſſimos dolores ſuaſu medicorum arteriam carpi non raro incidit, factaque ſanguinis evacuatione ordinata, vulnus prædicto inſtrumento ita compreſſit, ut ne gutta quidem ſanguinis citra chirurgi voluntatem profunderetur neque ullum ea compreſſione alias metuendum ſymptoma ſuperveniret. Sæpius Ulmæ accidit, ut ab imperitis balneatoribus, & chirurgi titulo certè indignis, pro vena baſilica arteria comes aperiretur, unde plerumque vel nimia ſanguinis profuſio, vel aneuriſma magnum quod malè curatum mortem intulit. Si itaque in futurum præter ſpem talis error committatur, pro correctione hujus (præter remedium, quod Clariſſ. Colleg. DD. Gregor. Horſtius obſervationum chirurgicarum prima, lectu certe digniſſima proponit) ſimile inſtrumentum, quod arteriam comprimendo ſanguinis fluxum ſiſtit, aut arteriæ cubiti læſæ adaptetur, meo judicio non erit alienum. In Helvetia arterias temporum caſu vel arte ruptas & inciſas, parte corticis mediæ nucis juglandis convexa feliciter comprimunt.

C. Indicat *applicationem ferri* inſervientis ad genu contracti extenſionem. Jacobus *Murdel* Jacobi Lanionis filius 5. annorum, in terram ſilicibus ſtratam patrem currendo inſequens, & ceſpitans cecidit, ſine doloris querela uſque in quartam diem ambulavit, quo claudicare, & de genu contuſo conqueri cœpit: Mater de puero ſatis ſollicita vocat barbitonſorem, Johann. Andream, qui ſtatim cataplaſma contra cruorem Felicis *Wirzen*, altera die (pro diſcuſſione ut reor) linteum triplex ex vino calido expreſſum applicuit. Puer ita tractatus corripitur febre acutiſſima, quæ remediis convenientibus à Medico rite adhibitis, die quodam critico per abſceſſum pedis affecti, inflammationem ſcilicet eryſipelatoſam ſolvebatur, quæ totum crus & femur ad inguina uſque occupavit calore, rubore, & dolore puerum vehementer affligens. Curata inflammatione ſupererat in genu ante febrem contuſo tumor ingens, quem, cum omnia reſolventia exploſiſſet, ad ſuppurationem ducere tentarunt, & genu tam in parte domeſtica quàm externa medicamine cauſtico aperuerunt, materia nulla, vel certe pauciſſima effluente. Re ita ſe habente, Medicus ordinarius diſceſſit, & totum curandi negotium Andreæ Barbitonſori reliquit, hic pro arte & Marte puerum tractavit, ulceraque cauſtico inuſta conſolidavit, & tumorem planè induravit. Mater magis quàm unquam ſollicita, & obſervans, bonum virum huic malo eſſe inſufficientem, & propterea etiam anxium, me conſilii cauſa vocavit. Hæc ex relatione. Accedens inveni tumorem in genu haud abſimilem iis quos vulgò *Glidſchwam* appellant, puerumque contractum, crus enim extendere non potuit. Facto prognoſtico, affectum hunc eſſe ancipitis & quidem diuturnæ curationis, rem ita aggreſſus; pro emollitione & diſcuſſione tumoris, quotidiè per quadrantem horæ cum ſpongia adhibui fomentationem ex ſequentibus.

℞. *Herbar. Malv.*
Verbaſci.
Bethon. ana. M j ß.
Flor. malv. M j.
Semin. lini. ℥ j.
Rad. Alth ℥ ij.
Inciſ. & contuſ. ad chartam.

Poſt fomentationem appoſui ceratum diaſinapi; quod *Hieron. Fabric. ab Aquapend.* cap. de melicerid. deſcripſit, & D. Spigelius ita correxit.

℞. *Salis gemm.*
Lithargyr. aur.
Ceruſſ. ana. ℥ ij.
Cera & Terebinth. ana. ʒ ij.
Galbani.
Opopon. ana ℥ ß.
Sinapi pulv. ℥ ij.
Ol. veter. ℥ ix.
acet. acerr. q. ſ. F. l. a. ceratum molle.
Sub poplite & ad latera inunxi genu ſeq.

℞. *Unguent. Eva* ℥ ij. ß.
Nervin. ʒ. vj.
Cerati citrini. ℥ j.
Ol. lumbr. terr. ʒ *vj.*
vulpini. ℥ *ij.*
M. pro Unguento.

℞. *Ol. olivar.* ℔ ß.
medul. crur. bovis
cera flava.
Reſin. Pin. ana. ℥ ij.
Butyr. rec. ℥ iij.
M. F. Ung. Eva. ſeu Anodynum, quod Foſcarinus ex Turcia ſecum attulit.

℞. *Succ.*

Digitized by Google

℞. Succ. Nicotian. ℥ vj.
Cera citrin. recentiſſ. ℥iv.
Reſin. ℥ iij.
Terebinth. ℥ ij.
Ol. Myrtin. q. s. F. cerat. molle.

cujus deſcriptionem habeo ex l. 1. Pentateuch. chirurgic. Hier. Fabr. ab Aqoapend. cap. de herpet. miliari.

Uſu fomentationis & cerati continuato, genu detumuit: ex inunctione verò poplitis pro extenſione nullum juvamen patiens percepit; quare inſtrumentum hoc applicui, quo paulatim crus extendi poſſit, ferreum: quod patiens (prius applicato genu corroborationis ergo, cerato barbaro, cum Magiſtrali diaſinap. mixto, & facta inunctione poplitis, cum ſuperpoſito ſparadrapo ſeq.

℞. Citrini mod. deſcr. ℥ij. s.
Cera flava noviſſ. ℥ij.
Reſin. Terebinthin.
Pin. ana. ℥j.
Miſce ad ignem & intingatur tela.)

Continuè, noctes dieſque portavit, ſingulis diebus cochleam inſtrumenti parum attrabendo, donec crus in rectum duceretur, ut ſpatio unius anni patiens ſine baculo ambularet.

Anno *1636.* Die 10. Octobris vocatus fui ad puerum Martinum Gravium Leipheimenſem, qui mihi oſtendit crus *ex ganglio in genu* verſus poſteriora contractum, quod præmiſſis univerſalibus, eodem inſtrumento iiſdemque topicis octo menſium ſpatio, in directum extendi.

D. Inſtrumenti *Tab. XIV. Fig.* 1. deſcripti uſum oſtendit: Nam ſicut ad extenſionem brachii nil melius, quàm lapidis ponderoſi in manu geſtatio, ita ad flectendum illud paulatim nihil conducibilius ſum expertus, quàm hoc inſtrumentum: patiens erat puer militis, qui luxationem cubiti paſſus, ob malam ſituationem, eum flectere non potuit: hunc ut pueros præcedentes, inunxi quotidie, ſparadrappum applicui, & inſtrumentum geſtare juſſi: hic duorum menſium ſpatio convaluit, & pro neceſſitate cubitum, ſine doloris ſenſu & impedimento, flexit. *Obſervent igitur juniores chirurgi, ut membra fracta aut luxata commodè collocent*: non raro enim præter membri contracturam, ſequitur inflammatio malam figuram.

E. Anno 1626. die 19. Novembris me vocat frater meus Martinus, ad ſocerum Joann. *Wolventer*, Nautam Ulmenſem, & in Danubio navigando verſatiſſimum. Is ipſe, quem Clariſſ. Collega, D. D. Greg. Horſtius in ſuar. obſerv. Chirurgic. IX. curavit, oſtendit mihi *ſinum in femore ſiniſtro* (qui ex contuſione ad ſuppurationem ducta, & negligenter tractata, originem duxit) petiitque medelam. Ego ſinus magnitudinem ſpecillo explorans ſuperficialem tantùm, at ſatis longum & latum inveni. Cum autem hujuſmodi ſinus declives, ut notum, tardò agglutinentur, ſeq. die forfice deceptoria, inſcio patiente eum incidere tentavi, poſtea carne replendum: ſed cum nimis tarde per forficem iſtam fieret operatio, nauta inſtrumentum animadvertens, femur movit, manibuſque mihi dextram repulit. Unde ſepoſita curatione per ferrum patumpet (ut ex Figura patet) dilatatum, albumine ovi conquaſſato & ſtuppâ pexâ, obligavi: ſubſiſtente ſanguine tertio & quarto die per ſiphonem infundebam hydromel pro eluenda cavitate: quinto, ſexto & ſeptimo vinum nigrum auſterum, in quo coquebantur Baulauſtia, cortices granator. &c. injeci, & ſpongiam novam eodem liquore madefactam & expreſſam faſciâ longâ, & trium digitorum tranſverſorum latâ, (latior enim non ita ſtringit) ſuperligavi ligaturam ab inferioribus incipiens, & ſupra ſinum in parte ſana finiens; his medicamentis, in quibus magna glutinandi virtus poſita, & deligandi modo, intra ſeptimanam, fratris ſocer feliciſſimè curatus fuit. Ab eo tempore *nunquam ad Chirurgiam deveni, niſi remedia pharmaceutica fruſtra fuerint adhibita*: Neque poſthac amplius forfice deceptoria (quia Chirurgum, non ægrum decipit) ad ſinuum dilatationem ſum uſus.

F. Indicat *locum fonticulorum in brachio.* Variis in locis conficiuntur fonticuli, hi tamen in brachiis inuſti reliquis utiliores, &, accommodatiores eſſe videntur: Unde etiam à Medicis præ cæteris eliguntur, pro evacuatione ſcilicet, omnium eorum humorum, qui caput humanum offendere ſolent; cum inter partes inferiores ſuperioreſque exactè medium ſitum obtineant, humorum in caput aſcenſum impediant, eoſque influentes à capite, ob convenientem diſtantiam, commodiſſimè revellant, atque derivent. Nec ſolùm in capitis, oculorum, aurium, narium, oris, faucium & gulæ vitiis, verùm etiam in thoracis, cordis, & pulmonum affectibus, magnum & mirandum præſtant auxilium. Quanquam autem hi fonticuli in prædictis morbis multum juvent, & ægris ſint accommodatiſſimi, idque propterea, quod ipſos videre, propriiſque manibus gubernare poſſint. Nihilominus tamen non pauci reperiuntur, qui Fonticulos in genere, ut qui diligentiam & laborem requirunt ſpernendo ſanitatem, planè vituperant: alii ob fœtorem deteſtantur: reliqui verò ob timorem ignis ſibi inuri recuſant. His reſpondeo, quod neque veſtimenta ſine labore, manè & veſperi, induantur & extrahantur, neque excrementa abſque fœtore reddantur. Sicut autem hoc vel illud ad vitam humanam eſt neceſſarium; ita hi ad benè vivendum, & integrâ ſanitate fruendum, ſummè utiles. Et quemadmodum nullum pœnitet ullius laboris, quem induendo & exuendo impendet, ita nemo de his conqueritur, imò dum ipſos tractat, magnam voluptatem ſentit, ſive propter dulcedinem, quam ex pruritu percipit, ſive quod de die in diem manifeſtè cognoſcit illius materiæ evacuationem, quæ ſecundùm errores commiſſos genita, & in corpore retenta grave malum attuliſſet: aut potius quod beneficio hujus ſanitatem amiſſam adipiſcatur. Unde ſæpius uno fonticulo non contentus, ſibi facilè duos, interdum etiam plures, prout opus erit, parari curat: adde quod Fonticuli, ſi arte regantur, non fœteant, & facti in debito loco non doleant.

Locus fonticulorum quatuor conditiones requirit, 1. ut patiens ipſum videat 2. ut ad ligaturam ſit idoneus 3. ut habeat venam 4. ut ſit in muſculorum duorum interſtitio, ad prohibendum dolorem, quo impeditur facilè motus.

Locus hic in brachio invenitur, ſi chirurgus cubitum patientis, vario modo, volvit, flectit,

& extendit, uſque dum debitam muſculi deltoidis & bicipitis ſeparationem invenit. Multi conficiunt fonticulum in ipſo deltoide, quidam in fine bujus, alii in parte poſteriore ipſius. Ego tamen, ob dictas conditiones, locum lit. F. notatum eligo, interſtitium ſcilicet muſculi deltoidis & bicipitis, idque potius in parte ſuperiore, quæ minus ſenſibilis, quàm inferiore, ad quam brevi temporis ſpatio decurrit.

Invento fonticuli loco, modus erit conſiderandus. Paratur fonticulus ſcalpello, cauſtico potentiali, & ferro ignito. Cum verò ferrum ignitum hujus chirurgiæ inventoribus magis uſitatum, cauſtica potentialia non probo, utpote quæ tardè, & ut plurimum cum dolore magno operantur; nec ita ſecurè adhibentur, quoniam eorum agendi vis nobis non ita exacte eſt cognita, ſed interdum *præter expectationem noſtram efficaciora, non raro impotentiora inveniuntur.* Miſſum quoque facio ferrum ſecans, ſive ſcalpellum, propter rationes modò recenſitas, quibus addo, quod ſectio fonticuli ſanguinem profundat, quem plures videre nequeunt. Magna dexteritate veteres utebantur ferro ignito, quod erat incurvatum, & longum habebat manubrium: Sed cum vidiſſent, quod illud inſtrumentum non ſolum carnem à chirurgo ſignatam inurat, ſed etiam partes vicinas calefaciat, præter hoc excogitarunt aliud inſtrumentum cannulatum, quod partes vicinas defendat. Per cannulam hanc non ignitam, & cuti fortiter impreſſam intrudunt ſolidum candens, ut penetret ſecundum Medici intentionem nonnunquam magis & minus profunde. Julius Caſſer. Placentinus invenit inſtrumentum ſupra deſcriptum, & hic Lit. G. ſignatum, quod ignem occultat, partes vicinas à læſione defendit, & præ cæteris inſtrumentis *ad omnes fonticulos extra caput inurendos accommodatiſſimum eſt.* Hoc me plus quàm ſexcentos fonticulos, cum admiratione adſtantium, & riſu patientis feciſſe, teſtabuntur illi, qui adhuc vivunt, & fonticulos à me paratos geſtant.

H. Eſt *faſcia pro fonticulis in brachio* ligandis commodiſſima, quia facilimè ab ægro adaptatur; utiliſſima, quoniam conſervat fonticulum in ſuo loco & pulcherrima, eò quod ex tela alba parata poteſt lavari; neque hæc, ut reliquæ faſciæ, tàm facilè viſus aut tactus ſenſu deprehenditur.

I. *Locus fonticulorum in femore eſt* (quatuor digitis tranſverſis ſupra genu, inter muſculum ſartorium & vaſtum internum, quærendus) ad ligandum aptiſſimus, & comitem venam ſaphenam, ubi fonticulus in hyſtericis affectionibus efficaciſſimus, revellendo & derivando. Curavi eo mulieres quorum nomini parco, quæ ob ſuppreſſionem menſium, uteri furores, aliaque ſymptomata ſunt paſſæ: plures etiam quæ ulcera in tibiis habuerunt dyſepulotica; illic revellendo, hic intercipiendo & derivando.

K. Eſt *fonticulus*, quem mihi *inter principia muſculi gaſterocnemii*, contra dolorem Iſchiadicum ſummo & feliciſſimo cum ſucceſſu paravi. Laudat quidem Excellentiſſ. Adrian Spigel. *in hum. corp. fabric. l. 5. c. 9.* ob tranſitum venæ popliteæ inuſtionem fonticuli in ſura, ſeu muſculi gaſterocnemii principiorum coitu, quem Daniel Bucretius *in Jul. Caſſer. Placentin. Tabul. Anatomic.* (quos ego ære emi Spigeliano ab Hæredib. Caſſerii) *lib. Tab.* 2. *lit. Græc.* π. notavit. At quoniam locus ille ob ſuam declivitatem ad deligandum valdè eſt incommodus, ego juxta Andr. Veſal. *in corp. hum. fabric. l. 2. Tabul.* 10. *de muſculis* locum paulò ſuperiorem elegi, eumque non ſine ratione: habet enim hujus loci fonticulus omnes boni fonticuli, quas ſupra recenſui conditiones; venam popliteam, quam antiqui & recentiores in Iſchiade, aliiſque morbis pluribus, quos Aurelius Severinus *lib. de angeologia cap.* 26. collegit, magno certè cum ſucceſſu aperiebant. 2. Interſtitium principiorum gaſterocnemii: neque enim metuendus ille nervus ſatis inſignis, qui ſub genu tranſcurrit, ut lædatur, nam ubi fonticulus conficitur, nervus progradiendo, jam jam profundiora petiit, ut ferro candente offendi nequeat. 3. Deligaturam firmiter conſiſtentem. 4. Patiens ipſe ipſum regere, & gubernare poteſt. Notiſſimum eſt, qui ſemel Iſchiadicis doloribus vexatur, non facilè ab iis liberatur, ita ut ſibi polliceri poſſit, ſe in poſterum ab ejuſmodi cruciatibus fore immunem. Sanctè tamen teſtari poſſum, memetipſum poſt uſum balnei Thalſengenſis, vulgò Geſundbrun / in agro Ulmano, ſiti, beneficio hujus fonticuli, per novennium, à paraxyſmo præſervaſſe, & ſi vixero forſan ulterius, venæ Iſchiadicæ ſectioni, omnibuſque purgantibus, ſudoriferis, & topicis medicamentis, quæ per annum integrum, ex clariſſimorum Medicorum conſiliis, aſſumpſi & adhibui, valedicens. Quare ſi in futurum in tali cruciatu Iſchiadis diuturno, tàm interna, quam externa remedia ſine ſucceſſu uſurpata fuerint, meo conſilio & bona ſpe ſalutis ad hanc chirurgiam, tanquam ad ſacram anchoram confugiant, Inuſtionem ſcilicet fonticuli in loco ſignato; non dubito enim, quin patiens ſanitatem, Chirurgus vero maximam laudem deportaturus ſit.

L. Eſt *faſcia pro fonticulis in femore & ſura deligandis, omnium optima.*

Quomodo fonticuli jam parati conſervari, recteque gubernari debeant, ex ſcheda Aquapendentis, qui ejus mentionem facit *in opere ſub operationum chirurgicarum, & titulo de Fonticulis*, diſcere potuiſſemus, niſi illa incuriâ typographi, cui Autor ſchedam tradidit, ut typis in lucem daret, amiſſa fuiſſet. Hac igitur deſtituti legant elegantiſſimum tractatum, quem ſcripſit Hieron. Capivacius, de recta cauteriorum adminiſtratione, & Dominicus Galvanna Medicus Atheſtinus (*cui acceptum refero ſparadrapp. meum.*

℞. *Cerati de ceruſſ. ſeu Albi coſtic. Aug.* ℥xij.
Pul. ceruſſ. ℥iiij.
Thuris.
Tragacanthi ana ʒvj.
Ireos. Flor.
Benz. ana ℥x.
Storac. liquid.
Ol. ſpic. adorati ana ʒij.
Saponis Veneti. ℥ij.
Cera q. ſ. vel ℥ij.

Veronenſes Chirurgi, in viris uſurpando addunt parum moſchi ad gratiorem odorem.

Miſce ſ. art. & cum tela nova F. ſparadrappum, quo per annos viginti & duos, plus quam fonticulos mille ſumma cum utentium admiratione, ab omni ſymptomatum incurſu præſervavi) de fontanellis, lib. 2. cap. 13. 14. 15. 16. & 17. quæ ad mentem Aquapendentis, ſui Præceptoris, accuratiſſime ſcripta eſſe certus ſcio, ſtylo tamen Italico, qui dignus eſſet, ut Latinitate donaretur.

Nonnulli miris laudibus deprædicant Ceratum, quo Dux Hetruriæ fonticulos ſuos ab omni ſymptomatum incurſu præſervat.

℞. *Succi Hederæ.* ℔iiij.
Nicotian. ℔j.

Tert-

Terebinthin.
Reſin. pin.
Ung. roſ. Meſ.
Cer. citrin. ana ℔j.
Ol. N. Moſch. ℥ij.
Pulv. cyper. odor. ℥j.
Ceruſſ. elect. ℔j.
M. F. Ceratum.

M. Forceps in vulneribus ſclopetorum, pro extrahendis globulis in profundo ſitis, affabre facta.

N. dictæ *forcipis uſum*, & applicandi modum oſtendit, qui talis eſt: extrahatur terebellum, & exterior cannula demittatur verſus cochlearia, ita ut inſtrumentum claudatur: hoc facto exterior cannula oleo roſato inungatur, & inſtrumentum dextra chirurgi vulneri clementer immittatur, uſque dum cochlearium extremitas denticulata globulum amplectatur: tunc pollice atque indice ſiniſtro, inſtrumentum chirurgus teneat, eoque quantum æger tolerare poterit, globulum premat ne forcipi cedat: poſtea digitis manus dextræ, terebellum, per foramen capuli rotondi immittat uſque ad globulum, illudque circumvolvat, & globulo paulatim infigat. Quam primum vero Chirurgus terebellum globulo ſufficienter inhærere cognoverit, cannulam exteriorem ſurſum parumper & ſenſim trahat, eamque ſtatim deorſum remittat, ut cochlearia diviſa globulum recipiant, & receptum firmiſſime tenendo terebelli operam adjuvent: quibus ritè peractis, terebellum & ambæ cannulæ, adeoque totum inſtrumentum cum affixo & recepto globulo, extrahatur eo modo, quem figura deſignat.

O. Indicat *ſectionem varicum*, juxta Aquapend. ſententiam, quæ tamen, ut noſtris Germanis eſt horrenda, ita facile ex ea oriri poſſunt prava ſymptomata. Dum Patavii literis operam dedi, vidi ruſticum in Noſocomio D. Franciſci ſub Excellentiſſ. Spigelii manu, ſumma cum utilitate, chirurgiam delineato modo inſtitutam, ſuſtinere.

Ego, ad imitationem, hunc operandi modum in patria ſemel tentavi: ſed errore patientis, motu ſcilicet nimio, *qui nullus eſſe debuiſſet*, ſequebatur inflammatio ægrum vehementer affligens, & prohibens, ut voto non potuerit reſpondere exitus: unde patiens cum ſuis parentibus, ea ut me corriperet & torqueret inflammatio, optarunt. Hoc famæ naufragium ſemel paſſus, varicibus in extremis affectos, deinceps ſolis topicis, ſub tibialibus ex pelle canina confectis tractavi.

P. Oſtendit *vulnus* acinace femori profunde inflictum, *quatuor ſuturis ſeu fibulis unitum*, & in decliviori loco foramen habens, cui turunda Q. immittitur, ut, pro materiæ exitu, apertum conſervetur.

R. *Oſtendit modum deradendi tibiam carioſam ſcalpris Tabula VI. depictis.*

Martinus Schmidt / Oellingenſis, puer undecim annorum conqueritur de vehementiſſimo dolore tibiæ dextræ, & duobus foraminibus materiem puris fœtidam fundentibus, quorum unum erat circa malleolum internum, alterum circa externum. Hunc affectum Barbitonſor pagi illius ordinarius tractavit pro luxatione pedis. Anno 1640. Die 16. Decembris æger receptus eſt in Xenodochium Ulmenſe, quem juſſu Inclyti Senatus viſitavi, & ſtatim animadverti affectum non eſſe luxationem, ſed corruptionem & eroſionem totius tibiæ, quam curare inſtitui. Primis itaque diebus bonam victus rationem præſcripſi, & ſequentem potiunculam.

℞. *Syrup. roſ. ſol.* ℥iß.
Elect. lenitiv. ʒvi.
Decoct. ſl. & fr. q. ſ.
M. F. Potio br.

à qua quinquies dejecit materiam valde ſeroſam. 22. *Decembris*, à tibiæ capite uſque ad malleolum internum ſine læſione venarum, arteriarum, nervorum & tendinum ſcalpello incidi crus, digitorum unguibus perioſtium à tibia ſeparavi, vulnuſque ſtuppa cannabina, medicamento ſtegnotico (ex albumine ovi, aqua roſarum agitato, & pulvere adſtringente Galeni) & faſcia duobus capitibus prædita obligavi. *Die* 23. ſubſiſtente ſanguine, vulnus religatum inſpexi & inveni, quod mea me opinio minimè feſellerit: nam non ſolum pars anterior tibiæ in ſuperficie, verum etiam poſterior uſque ad medullam corrupta fuit: mox etiam aliquot corruptæ tibiæ particulas volſella exemi, & vulnus denuo, ob vehementem patientis clamorem, medicamentis & faſcia obligavi. *Die* 24. os corruptum ſcalpris deraſi, & caput tibiæ inferius integrè corruptum, & valdè fœtens inveni. Quapropter os tibiæ decocto D. vino purgavi, ipſique pulverem ariſtolochiæ & Iridis Florentinæ inſperſi, & vulnus cerato diapalmæ contectum faſcia obligavi. *Die* 25. & 26. propter magnam corruptionem os deraſi, & multas corruptæ tibiæ partes volſella extraxi. *Die* 29. ab inferiori & interno tibiæ capite magnam portionem corruptam forfice abſcidi. *Die* 30. fœtor oſſis ab uſu decocti divini nonnihil remiſit. *Die* 31. poſtquam dolor pedis & fœtor remiſit, ægrum glutinoſa victus ratione nutrivi ad generandum callum, & vulneri ceratum divinum applicui ad inducendam cicatricem. Ab hinc uſque in diem 4. Jan. Anni 1641. ex inferiore tibiæ capite, ſeu malleolo externo materia purulenta. *Die* 6. circa hoc foramen apparuit caro ſolida. *Die* 7. vulnus benè habuit & natura os tibiæ, à capite inferiore uſque ad mediam partem, eroſum, integrè ſeparavit. Oſſe ſeparato, vulnus menſis ſpatio conſolidatum fuit.

S. monſtrat deligaturam cataphractæ, quæ nomen habet à ſimilitudine thoracis Romani, & prodeſt iis, quibus deligare juxta jugulum convenit latum ſcapularum os, pectus, dorſum, aut latera: Faſcia autem unius capitis ita obvolvitur. Alæ primò circumdatur (Galen. l. de faſciis 79.) tum oblique per pectus ducitur, propè illam regionem, ubi jugulum cum oſſe pectoris committitur, inde per cervices, ad latum Scapularum os humeri contrarii; atque ad alam ſubjectam, ab eaque ad cervices, ſuper partem prius injectam, ita ut propè cervices, ſimilitudo X. literæ fiat, poſthac obliqua datur, ad latum ſcapularum os ex altera parte, atque ad alam, ab ala ad cervices, ut in vertebra colli X. literæ figuram accipiat, deinceps ſub ala, & oblique propè eam regionem ubi jugulum cum oſſe pectoris committitur, ſic ut hîc quoque ſimilitudo X. literæ fiat, & juxta cervices, & ſuper latum ſcapularum os, & ſub ala, ut quater X. literam repræſentet, nimirum ſemel à priore parte, ſemel à poſteriore, bis propè jugulum. Ad eandem autem rationem, quoties opus eſt, circuit, deinde in orbem attrahitur circa pectus & latera ſic, ut tota junctura thoracem referat. Numeri autem undique diſperſi denotant rationem atque ordinem convolutionum.

Figuræ omnes quæ in hâc Tabulâ ſequuntur, repræſentant inſtrumenta, faſciationes ac totum apparatum, quæ adhiberi debent in eâ Chirurgiâ exercendâ, quam Curtorum vocant, prout à Taliacotiô depinguntur.

Fig. 6. *Bicipitem exhibet forcipem & cultros.*

e. Lamina forcipis.
a a. Labium infernum.
o o. Labium ſupernum.
d d. Linea forcipis.
i i. Arcus biceps.
k. Conjunctio.
f. Conjunctionis clavus.
l. Manubrium ſerratum.
h. Manubrium annulare.
g. Serra Manubrii.
f. Annulus Manubrii ſtatus.
e. Annulus mobilis.
q. Culter.
c c. Cultri acies.
b. Manubrium.

Fig. 7. *Forcipem tricipitem habet, cum delineatione longiori cutis propaginis, & cultros ad id operis neceſſarios.*

R a. Forceps triceps delineationis cutis propaginis.
m m. Lamina forcipis.
d d. Linea ipſius laminæ, per quam cultro admiſſo cutis inciditur.
e e. Laminæ infernum labrum, & brachium tangens.
c c. Laminæ ſupernum labrum, & cutim propaginem reſpiciens.
o o o. Arcus triceps forcipis, à quo nomen ſumpſit.
i i. Conjunctio forcipis.
S. Conjunctionis clavus.
h b. Manubrium ſerratum.
f. Manubrii ſerra.
n n. Manubrium annulare.
o. Manubrii annulus ſtatus.
g. Manubrii annulus mobilis.
Culter delineandæ cutis propagini neceſſarii, eſt idem qui in præcedenti Figurâ, per literam q. denotatur.

Fig. 8. *Acus, & faſciarum typum habet pro deligatione faciunda.*

a a a. Acus.
b b b. Linum.
o o o. Faſcia, quæ regia dicitur.
e e. Faſcia cubitalis.
f. Faſcia pectoralis.
g. Faſcia brachialis.
c c. Faſcia axillaris.
l l. Foramina funiculorum.
c c c. Funiculi.

Fig. 9. *Forcipem ad inſerendam columnam, & cultros, & incurvas acus continet.*

S S. Forceps columnaris.
t t. Forcipis columnaris laminæ.
a a. Forcipis laminarum complexus. Nam illam clauſam depingimus.
b b. Arcus forcipis.
V. Conjunctio forcipis.
X. Clavus conjunctionis.
c. Manubrium ſerratum.
d. Serra manubrii.
n n. Manubrium annulare.
f. Annulus manubrii ſtatus.
e. Annulus manubrii mobilis.
o. Culter pro excoriatione inſerendæ columnæ.
g g. Cultri acies.
h. Cultri manubrium.
l l. Acus incurvæ.
m m. Funiculi, ut ante.

Fig. 10. *Cultros configurationis habet & tubulos.*

e. Culter in mirthi figuram eductus ad efformandas rythonas.
g. Cultri hujus manubrium.
f. Culter alius inſtar olivæ, peræquè neceſſarius ad excavandas rythonas.
b. Ejuſdem manubrium.
a a a. Tubulorum pars ſuperna longior & nares contingens.
1,2,3. Tubulorum pars inferna brevior & maxillæ injectæ.
g g g. Tubulorum partes laterales.
o o o. Tubulorum cavum ad capita.
S S. Tubulorum cavum ad fines.
d. Tubuli capitis apex interior, quò cavum ſpectat.
e. Tubuli capitis apex, exterior quà globulum & alarum principia amplectitur.

Fig. 11. *Tectoria, annulos & funiculos, ex quibus colligandi modus comprehenditur, continent.*

a a a. Tectorium.
b b b. Tectorii ſumma pars, quæ perforanda eſt, & funiculus ille, quem ajugum dicimus, tranſmittendus. Annulô non opus eſt. Nil enim ex nodô incommodi emergit.
c c. Tectorii dorſum.
o o o. Apex globuli.
a a a. Columna tectorii.
e e. Alæ tectorii.
b h h. Tectorii latera.
d d. Annulus ſuperior pro ſuperna deligatione.
e e. Annulus centralis Regius, pro regia deligatione.
f f. Annuli laterales regii, pro regia & catholica deligatione.
k o. k p. Funiculi deligationis regiæ.
k r. k s. Funiculi catholicæ ſeu obliquæ deligationis.

Fig. 12. *Veſtitum univerſum, præter deligationis faſcias, clariſſimè demonſtrat.*

N L K H. Cucullus.
A. Cuculli pars anterior quæ facies erit.
B B. Cuculli pars dextra.
O O. Cuculli pars ſiniſtra.
C C. Foramen, quà patet auribus exitus.

D D. Tho-

D D. Thoracia, vel diploidis pars anterior.
M M. Thoracis, vel diploidis pars poſterior.
E E. Locus quô brachia exeunt.
F F F. Funiculi
G G. Caligæ.

Fig. duæ 13. & 13. *Exhibent ægros, quorum labium inferius & nares decurtatæ ſunt. Item propaginem delineat, cum linteolô injectô.*

a a. Cortæ nares ex adverſô poſitæ.
a g. Cutis propago delineata, & à ſubjectis muſculorum corporibus, ſecundùm domeſticam, ac interiorem illius ſuperficiem ſejuncta.
H q. Pars illius ſuperior.
D c. Pars illius inferior.
B E. Linteolum.
g. Labium ſupernum decurtatum.
d a c. Cutis propago ex quâ labium reſtauratur.
d. Radix propaginis.
a. Corpus ejuſdem.
c. Apex illius, & pars inſititia.
l. Area, & locus unde propago educta fuit.

Fig. 14. *Anticam, ac dextram deligationis partem oſtendit.*

L. Cutanei traducis apex, ubi adeſt inſitio.
I. Cutanei traducis radix.
n y. Areæ vulnus medicamentis obductum & del gatum.
a b c. Faſcia regia.
D d. Faſcia cubitalis.
c c c. Faſcia pectoralis.
m. Faſcia brachialis.
b b. Faſcia axillaris.
o. Cucullus.
n n. Foramen auriculare cucullî.
g. Thorax, ſive diplois anterior.
h. Thoracis disjunctio, ac ſimul funiculis conjuncta.
a. Funiculi, quorum opera faſciæ cum cucullô, vel diploide conjunguntur.

Fig. 15. *Hæc propaginis in ſupernum labium inſitionem jam factam, & ejus deligationem demonſtrat.*

C. Cutaneus tradux labio inſertus.
n. Inſitio ipſa tradocis cum labiô.
c g. Area, unde tradux fuit eductus.
a a a. Faſcia regia, cui cæteræ innituntur.
D e. Faſcia cubitalis.
B. Faſcia brachialis.
A. Faſcia pectoralis.
F. Faſcia axillaris.
O O. Cucullus.
E. Foramen cuculli ad aures.
a e o. Diploidis ſive thoracis pars anterior.
b b b. Thoracis diviſio, quæ funiculis conſtringitur.

Fig. 16. *Tum poſticam deligationis partem, tum lateralem ſiniſtram exhibet.*

D. Cutaneus tradux.
C. Cutanei traducis radix.
G. Areæ vulnus medicamentis obductum & obligatum.
a e o. Faſcia regia.
E. Faſcia brachialis.
A A. Faſcia cubitalis.
F. Cucullus.
a. Foramen cuculli ad aures.
H H. Thoracis ſive diploidis pars poſtica.
G. Principium faſciæ axillaris.
Q. Subligaria.

Fig. 17. *Nares monſtrat deligatas pro conſequenda efformatione.*

a a. Faſciarum infra & ſupra nares applicitarum baſis.
B. Faſciæ ductus alter, qui ab imis naribus incipiens, ſupra per aurem ad occiput decurrit.
D. Faſciæ ductus alter, qui ſuprà ab narium dorſô, per aurium inferna in cervicem deſertur.

Fig. 18. & 19. *Utriuſque labii deligationem, & ea jam efformata demonſtrat.*

A B E. Faſcia deligans ſupernum labium.
A. Faſciæ baſis.
B. Faſciæ ductus ſuperior.
C. Faſciæ ductus inferior.
E. Finis & innodatio ſuperioris ductus.
F. Finis & innodatio inferni ductus.
A. Deligatio inferni labii uno faſciæ ductu.

Fig. 20. *Aurium deligationem, poſt inſitionem factam oſtendit.*

O D E F G. Faſcia.
O. Faſciæ baſis, quæ gutturi ſubjicitur.
D. Faſciæ ductus anterior.
E. Faſciæ ductus poſterior.
F. Poſterioris ductus innodatio.
G. Anterioris ductus innodatio.
C. Cutis propago auri decurtatæ jam inſita.

Figuræ 21. & 22. *Aures jam efformatas: & traducis aream exhibent.*

A. Area traducis ſupra aurem
B. Auris pars ſuperior ex hâc traduce efformata.
C. Auris pars inferior itidem jam efformata.
D. Area traducis infra aurem, unde pars hujus inferior efformata fuit.

TABULA DECIMA SEPTIMA.

Recollectionem ſeu repetitionem, quandam proponit aliquorum inſtrumentorum, eorumque maximè uſualium, ac quibus carere minimè poteſt Chirurgus in Artis ſuæ exercitiô. Item Turundarum, ac Cannularum, ut & Plumaceolorum, Emplaſtrorum atque Compreſſarum, in vulneribus & ulceribus adhibendorum varias Figuras ac formas tradit. Imò tandem Faſciationum præcipuarum ſuper corpore humanô, applicationem exhibet.

Faſciationum aliarum paucarum rationem ac methodum hic adjeciſſemus. Verùm præterquam

terquam quòd dum illas quas collegit Clariſſ. Joh. Baptiſta Lamzvverde, in ſuâ ad Sculteti Armamentarium Chirurgicum Appendice, pro iiſdem huc transferendis, attentiùs conſideraremus, vidimus omnes quæ ibi continentur, ſine ordine è Tabulis, Tomo XII. Operum Hippocratis & Galeni, Editionis Charterianæ inſertis, excerptas eſſe, ac obſcurè nimis, imò prorsùs erroneè ut plurimum explicatas: Unde ab illis conſultò abſtinuimus: Maxima pars earum aliarumque plurium, jam omnino eſt obſoleta; quæque verè neceſſariæ ſunt in totò hujus Bibliothecæ decurſû identidem occurrunt, aut ſatis commodè Chirurgi operantis induſtriæ indicantur.

Fig. 1. *Inſtrumenta, ſi ita loqui licet, univerſaliora, ſeu omni prorsùs Chirurgo, in Artis ſuæ exercitiô maximè neceſſaria oſtendit, qualia à Peritiſſ. Chirurgô Gallô Dom. Dionis depinguntur.*

A. Forfices communes.
B. Forfices pro inciſionibus, quarum alter apex, ſeu cuſpis in globulum deſinit, pro commodiori & minùs dolorificâ in partes incidendas inſinuatione.
C. Forfices incurvæ.
D. Novacula
E. Scalpellus
F. Alterius formæ ſcalpellus.
G. Inſtrumentum pes araneæ dictum, quod vaſis inter diſſecandum ſublevandis, inſervit.
H. Scalpellus, Gallis *Lancetta*.
I. Scalpellus major, pro abſceſſibus aperiendis.
K. Specillum, in vulneribus ac ulceribus explorandis adhibendum.
L. Specillum aliud planum.
M. Specillum ſinuatum, ſeu in ſui mediô excavatum.
N. Cultellus inciſorius, Gallis *Biſtouri*.
O. Idem inſtrumentum rectum.
P. Idem rursùs inſtrumentum incurvum.
Q. Spatula.
R. Folium mirthi, ſeu inſtrumentum Figuræ myrthi folii.
S. Aliud inſtrumentum ejuſdem naturæ; ſed paulò aliter conformatum.
T. Elevatorium, per duas ſuas extremitates, quarum altera rotunda, altera quadrangularis, incurvum ac dentatum, ſub oſſa elevanda inſinuandum.
V. Volſella.
X. Acus recta.
Y. Acus recurva.
Z. Serra.

Fig. 2. *Varias turundas, ſeu penicilla, ut & cannulas, atque acum ad ſetaceos conficiendos, ſeu potiùs vulneribus & ulceribus ab unô extremô ad aliud trajiciendis aptam; ex eôdem exhibet.*

A. Parvula turunda, ſeu ſpecillum ex linamentô confectum.
B. Turunda major.
C. Turunda rursùs craſſior, ex linamentô parata.
D. Specillum majus ex linteô complicatô ac convolutô confectum.
E. Cannula major, tæniolâ per annulos in ſuî alterâ extremitate poſitos armata, ut in locum in quem intruditur commodè contineri poſſit.
F. Cannula in ſuî alterâ extremitate alâ latiori donata ut in cavitatem in quam alterô ſuô extremô intruditur, illabi nequeat.
G. Cannula depreſſa.
H. Cannula incurva.
I. Minor cannula.
K L. Acus pro ſetaceis, cujus acumen ad formam capitis allii confectum eſt, ut ſcilicet dum adhibetur pro vulneribus aut ulceribus ab unò extremô ad aliud trajiciendis, per eorumque longitudinem linteolis longioribus unguentis imbutis, deducendis inſervit, facilè non lædat ac pungat.

Fig. 3. *Plumaceolos variæ formæ & magnitudinis ex eôdem Autore tradit.*

A B C. Plumaceorum oblongorum tres variæ magnitudines.
D E. Duo plumaceoli in ſui mediô, filô ad firmiorem conſiſtentiam colligati.
F. Magnus plumaceolus duplici filô ad caput colligatus, ut commodè è vulnere in quod intruditur, retrahi poſſit.
G H. Duo plumaceoli plani figuræ rotundæ, magnitudinis variæ, pro vulnerum & ulcerum quibus applicantur exigentiâ.
I K. Plumaceoli magni plani ac ovales, qui ad latera vulneris vaſtioris exteriùs applicantur.

Fig. 4. *Varias emplaſtrorum formas proponit.*

A. Emplaſtrum rotundum, quod eſt omnium maximè commune.
B. Emplaſtrum quadratum.
C. Emplaſtrum figuræ ovalis.
D. Emplaſtrum quadrangulare longum.
E. Emplaſtrum ad formam lunæ dimidiatæ, vel creſcentis, quod in fiſtulis ani lateralibus, & in palpebrarum ægritudinibus adhibetur.
F. Emplaſtrum triangulare, in bubonocele, ut & itidem in lacrymalibus fiſtulis uſurpandum.
G. Emplaſtrum ad formam crucis Maltheniſis, quod in veſtiendis extremitatibus artuum decurtatorum impenditur.
H. Emplaſtrum feneſtratum, in ſui ſcilicet mediô perforatum, in bronchotomiâ aliiſque caſibus applicandum, ubi ſine ejus ſublatione vulnus curandum venit.
I. Emplaſtrum quod trapeſiale dicitur. Utrumque illius extremum per medium eſt reſectum, ut commodè membris inæqualis magnitudinis applicari poſſit.
K. Emplaſtrum ſcutiforme dictum; quod in ſpatiô inter homoplatas præcipuè adhibetur.
L. Emplaſtrum ypſiliforme, petinæo præprimis in lithotomiæ operatione applicandum.
M. Emplaſtrum ad formam T. majoris exſectum, inciſionibus ejuſdem figuræ imponendum.

Fig. 5.

Digitized by Google

Fig. 1.

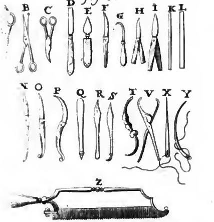

Fig. 2.

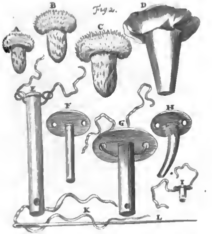

Fig. 3.

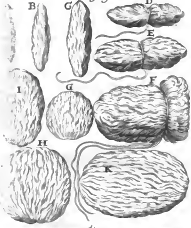

Fig. 4.

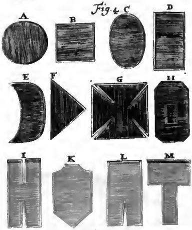

Fig. 5.

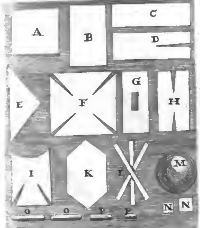
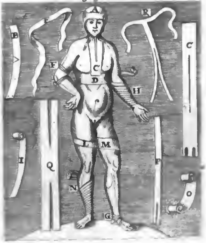

Fig. 6.

Digitized by Google

Fig. 5. *Compreſſas ſuper emplaſtris applicandas, earumque itidem varias formas delineat.*

A. Compreſſa quadrata, emplaſtro quadrato ſuperimponenda.
B. Compreſſa ſplenica dicta. Ea ſi rectà à ſummis ad ima imponatur, longitudinalis; ſi ab unô partis latere ad aliud, transverſalis; ſi oblique, obliqua vocatur.
C. Compreſſæ longitudinalis alia magnitudo.
D. Compreſſa quæ circularis vocatur. Illa quandoquidem ad uſque ſui medium per longitudinem diſciſſa eſt, faciliùs accommodatur partis cui applicatur inæqualitatibus.
E. Compreſſa triangularis, quæ ſemper craſſiſſima fieri debet.
F. Compreſſa ad formam crucis Malthenſis.
G. Compreſſa feneſtrata.
H. Compreſſa trapeſialis.
I. Compreſſa ad ſcapulam; quæ in humeri luxationibus adhibetur.
K. Compreſſa ſexangularis: hæc figura rotonditati præfertur, quia partibus quibus imponenda venit, commodiùs multò applicatur.
L. Compreſſa obliqua, è pluribus compreſſis longitudinalibus ac anguſtis, ſe invicem decuſſantibus compoſita. Illa aneuriſmati præcipuè deligando apta eſt.
M. Compreſſa rotunda, quæ ad formam integri globi, vel ejus tantum medietatis conficitur. Illa ſub axillis poſt reductionem humeri luxati præcipuè imponitur, ante ejuſdem deligationem.
N. Sunt parvulæ compreſſæ, quadratæ.
O O. Aliæ compreſſæ parvulæ, figuræ cylindricæ.
P P. Aliæ itidem ruſus minores, quæ in ſuturis præcipuè tendinum uſurpantur.

Fig. 6. *Varias faſciationum ſuper corpore humanô, applicationem commonſtrat.*

A. Faſciatio cucullata, Gallis *Couvrechef*, quia totum caput contegit. Conficitur è parvô mantili duplicatô, cujus medietas ſuper capite; extremorum verò angulorum ſuper facie pendentium, duo ad poſteriora reflexi, ſuper nuchâ conſtringuntur ac nodantur; alii verò ſub mentô, colligantur.
B. Faſcia frontalis, circum caput, à fronte ſcilicet ad occiput convolvendo.
C. Scapulare, quod ex linteo longiori & craſſô conficitur. Illud in ſui mediô diſciſſum eſt, ut per ejuſmodi fiſſuram caput intromiſſum, hoc genus faſciæ ſuper humeros devolvatur, ut per extrema ſuâ ad anteriora ac poſteriora dependentia ſuſpendere poſſit varias faſciationes quæ vel abdomini, vel etiam thoraci applicantur.
D. Mantile quô triplicatô, vel quadruplicatô, totum corpus cingitur in vulneribus tum pectoris, tum imi ventris.
E F G. Sunt faſciolæ & compreſſæ in venæſectionibus adhibendæ.
H. I. Deſignant ejus faſciationis genus quod repens dicitur, quodque ab imis ad ſumma membri deligandi, in ſpiram deducitur.
L. Faſcia ſimpliciſſima, eam tantùm longitudinem habens quæ pro unâ aut alterâ membri faſciandi circumvolutione neceſſaria eſt.
M. Faſcia alia ſimplex, quæ contentiva vocatur.
N. Delineat eam tibiæ faſciationem quæ validior eſt, & non propriè differt ab eâ quam repentèm modo diximus.
O. Faſcia ab utrôque ſuô extremô ad medium uſque convoluta, ut prædictô mediô parti faſciandæ applicatô, faſciatio ad inferiora & ſuperiora produci queat, imò etiam pro neceſſitate ad ſuam originem reduci.
P. Faſcia in unô extremô diſciſſa, quæ incarnativa vocatur. Extremitas integra poſt partis circumvolutionem per alterius ſciſſuram traducitur, ut ſic commodè vulneris labia ad ſe invicem adduci queant per extremitatum prædictarum artificioſam retractionem.
Q. Faſcia quæ quadriceps vocatur, Gallis *Bandage à quatre chefs*. Si pluribus capitibus donetur, numerus capitum denominationem faciet. Inſervit autem ejuſmodi faſcia reuniendis labiis vulnerum alicujus partis tranſverſalium; ac pro futuris in ejuſmodi caſibus devitandis non parum facit.
R. Eſt faſcia ad formam literæ T confecta. Hujus autem cauda, ſeu pars inferior, vel ſimplex eſt, vel in duas diſciſſa partes, qualis hic exhibetur. Inſervit hæc faſcia in variis operationibus, ſed præprimis in lithotomiâ, atque ani fiſtulâ.

INTERTRIGO

Vid.

CUTIS VITIA.

Hic uno tantum verbo de ani intertrigine, quæ nihil aliud eſt quam partium ano vicinarum, ac inter femora etiam ſitarum, attritus ac excoriatio, à motu vehementiori & equitatione orta. Curatur ſevo cervino & hircino, nec non pulvere ex floribus Balauſt. roſ. ſant. rubr. & camphora, parato ac inſperſo. Alii farinam nucis juglandis inſpergunt, ſicque dolorem mitigant. Alii partem affectam aqua roſ. in qua aliquid ſalis ſaturni ſit diſſolutum fovent. Alii laudant adipem anſeris, anatis, gallinæ, chalcitidem aqua ſubactam, mucilaginem ſemin. cydonior. & tragacant. ex aqua roſarum, vel malvæ paratam, item oleum amygdalar. dulc. myrtin. roſar. vitel ovor. item plumbaginem cum aceto & vino miſtam, pulverem gallarum oleo vitell. ovor. exceptum, miſta plumbagine myrrha & alumine, unguentum de ceruſſa, de litbargyr. cum pauxillo mercur. vivi, item gryſeum ac ſambucinum. Tandem remedium Foreſti eſt ſi intertrigini argentina herba contuſa apponatur, vel hujus herbæ ſucco partes affectæ liniantur.

INTESTINORUM MORBI.

De inteſtinorum fabrica, membranis, vaſis, glandulis, de eorundem differentiis, ſitu, connexionibus, actione ac uſibus fuſe agitur ex Clar. Gliſſonio & aliis in Bibliotheca noſtra anatomica; & præcipuè in Theatrô noſtrô Anatomicô. Morbos quos

quod attinet; illi ſunt inflammatio, Auguſtia, lævitas, tumores, flatus, motus imminutus, intuſſuſceptio, vermes, hesnia, vulnus, ulcus, ac inteſtini recti affectus ſpeciales, qui ſunt inflammatio illius ſpecialis, verrucæ, rhagades, ulcus & fiſtulæ. De inflammatione, anguſtia, tumoribus, intuſſuſceptione actum capite de ileo, ac etiam de colica & de alvo adſtricta, de lævitate, capite de diarrhœa. De vermibus, hernia, vulnere, ulcera, verrucis, rhagadibus, fiſtulis, propriis capiiibus. Hic itaque ſpicilegiom tantum aliquod eorum prope omnium per conſultationes, obſervationes, & anatomicas inſpectiones hinc inde excerptas, exhibebimus.

Conſultatio.

Pro Illuſtri, & nobili Mirandulano, tumore ſcirrhoſo inteſtini recti à ſanatis hæmorrhoidibus exorto laborante.

Poſtquam ſatis perſpectom eſt tomorem ad ſiniſtram ſedis partem in nobili, & Illuſtri viro ab hæmorrhoidibus olim immodice fluentibus per inciſionem, ablationemque ſanatis ſubortum latitare, ipſum idcirco rectum inteſtinum obſidere pro certo habendum; & quoniam tumor durus, ac renitens exiſtit, inter tumores ideo ſcirrhoſos, eoſque potiſſimum qui ex minera melancholica mixta prædominante fiunt, eſt reponendus, in ea ſiquidem parte contextæ ſunt venæ prædictæ ejuſdem mineræ receptacula, patienſque habitus melancholici proponitur: atqui ſuccum pituitoſum ſubeſſe ex his vel facile perſuaderi poteſt, & primo quia occaſione cujuslibet hæmorrhagiæ calor nativus valde depauperatur, unde inſignis pituitæ proventus fiat, neceſſe eſt; ſecundo ubicumque ſucco melancholico pituitoſus commiſcetur, unaque ad cutim demandatur, colorem ſubrubrum ſuboriri contingit, qualis in tumore noſtro conſpici ſcribitur, pituitoſus ergo ſuccus melancholico ſubdominatur, in cujus rei confirmationem facit, & illud, quod pars laborans imbecillior facta quam pro naturæ ſtatu conveniat, proprium haud bene conficit alimentum, proindeque excrementa pituitoſa cruda coacervare cogitur, ut minimè interea dubitandum ſit, ſcirrhum hunc illegitimum eſſe, non ſolum qua ex minera mixta ortum ducit, verùm etiam quatenus ob dolorem adjunctum non eſt immunis à ſenſu, quamvis dolorem partes adjacentes magis, quàm tumidam excruciare putem: ut ex his etiam pateat, ſcirrhum hunc eſſe de genere eorum, qui non incipiendo, ſed qui ex alterius morbi permutatione fiunt, patet adhuc à natura cancri liberum exiſtere, quando neque venoſus, neque lividus, nec inæqualis exſtat, continuoque non doleat, ſed ubi tantum ab excrementitis craſſioribus deſcendentibus, fluxioneque humorum irritatur.

Scirrhus igitur hic (ut modus generationis ejuſdem clarius innoteſcat) à ſucco melancholico peccante, pituitoſoque ſubpeccante ortum ducit, & ex eiſdem incrementum ſuſcipit; an vero ab illis per repletionem, ſiccationem, vel concretionem fiat, & an humores eundem efficientes per fluxionem, vel congeſtionem colligantur, meo judicio non eſt difficile decernere, nam quoad primom cum non ſit dubiom, corpus egregii viri ſucco melancholico plurimo ſcatere, minime fieri poteſt quin ſcirrhus per repletionem fuerit ſubortus; pariter quoniam locus affectus, minera morbifica, ac uſus olim medicamentorum adſtringentium in unicam frigiditatem (à qua concretio) conſpirant, ea propter in hujus tumoris generatione concretionem locum habere ſentio, ſiccitas autem, quoniam cauſæ ipſum inducentes, uti nimia calefacientium; ac diſſipantium uſus, ſimiliaque non præceſſere, meâ ſententiâ omnino ſecludenda. De ſecundo, & poſtremo ſtatuo, ſuccum melancholicum per fluxionem, pituitoſum vero per fluxionem, & congeſtionem (ut ex ſupra dictis liquet) in parte laborante, & per tranſmiſſionem, ac attractionem colligi; Per hanc quidem primum ob maximum in alvo deponenda conatum, qui ab anguſtia inteſtini recti per conſtipans tuberculom facta procedit, deinde ob doloris ſubſequentis acerbitatem; per tranſmiſſionem vero ob partis imbecillitatem tum nativam, tum adſcititiam, & à morbo, & à remediis adhibitis acquiſitam, quam tranſmiſſionem ſicuti reſpectu humoris melancholici à toto, vitio jecoris fervidioris (quod ſucci melancholici ferax eſſe ſolet) necnon forſan lienis haud bene maſſam ſanguineam defæcantis, fieri non dubito, ita & reſpectu pituitoſi ab eodem toto ob errorem fere triplicis coctionis totius nutritioni deſtinatæ prodire certum habeo; Error autem hic non niſi ex caloris nativi jactura, ac labe dependet, merito cujus in parte quoque laborante ſuccus idem, ut ſtatum fuit, ex parte coacervatur.

Doloris vero generatio ſicuti & cujuslibet alterius ex objecto improportionato tactus organo oblato dependet, ex intemperie videlicet frigida inæquali, & ſoluta unitate à copia materiæ partes ſentientes diſtrahente producta. Dolorem autem augeri modo, modo imminui contingit, quoniam minera peccans à debili calore in ſpiritum flatuoſum interdum aliqua ex parte reſoluta majorem infert diſtenſionem, unde doloris augmentum, atque ſævities; at ſpiritu illo diſſipato diſtenſio minuitur, ſicque dolorem miteſcere contingit; idem deinde dolor eſt periodicus, quoniam cauſa illius, fluxio inquam, & ſpiritus flatuoſus quibuſdam intervallis accedunt, & agunt, ubi ſcilicet alvus in proprio fuerit munere; cauſam vero propter quam per unam, vel alteram horam ab excretione, & non ſtatim dolor inſurgat, ac inſæviat, nullam aliam eſſe exiſtimo, niſi quod fluxio ſine temporis aliqua intercapedine materiam in ea copia, quæ vincat, & ob id triſtem ſenſum excitet, ſuppeditare non poteſt, ut non ſit mirum poſt unius, vel alterius horæ ſpatium ab alvi conatu, atque ſecretione dolorem accedere, ad quod etiam ſpiritus illius flatuoſi generatio, quæ ſubito fieri nequit, non parum conducit, tandem dolor eſt uniformis, quia cauſa operatur, & ad operandum uniformiter promovetur.

Ex quibus ita conſtitutis facile ſit intellecto ad Medicum curantem attinere materiam abſorptam, replentem, & concretam evacuare diſcutientibus, ac emollientibus, calefacereque moderate calefacientibus, prius tamen danda opera, ne hæc eadem de novo generetur per alteratoria viſcera in contrariom, quod ubi Medicus obtinere non poterit, ſaltem materiam genitam ab affecto loco deflectat, ſed inter cœtera caloris nativi jacturam ut reparet omnino conabitur.

Sed ut verum fatear horum vix fœlix eventus eſt expectandus, quoniam ſicuti ſcirrhus illegitimus difficulter admodum ob materiæ pervicaciam curationem admittit, ita ab eodem graviora longe mala ſuperimminent, primum quidem in caſu noſtro

fœcum

fæcum retentio, quæ facile ob ipſius incrementum (ut ego ſæpius vidi) ſuccedere poteſt, unde omnis poſtmodum occaſio volvuli non exquiſiti; ſecundo imminet carcinoma non ſolum propter id, quod ſcirrhi melancholici à medicamentis quàm facile irritati in cancrum degenerant, ſed ea potiſſimum ratione; quod patiens in ea eſt ætate conſtitutus (agit enim trigeſimum ſeptimum annum) in qua ut plurimum ſucci atrabilares gigni conſueverunt; At quod curationis difficultatem auget, ut fere ea hoc impoſſibilis evadat, eſt quod ſcirrhus veluti internus exiſtit, atque vix topicorum uſu gaudere poteſt, quibus & illud accedit, quod purgatio ſucci peccantis per medicamentum catharticum ſummopere neceſſaria per locum fit affectum, à quo maxime abhorret vera medendi methodus; In id igitur ſaltem incumbendum, ne aliquid deterius contingat, & quod nunc infeſtat magis quam fieri poteſt imminuatur.

Quod aſſequi materiis præſidiorum Medico licebit, atque primum Chirurgicis, ex quarum ordine præter venæſectionem prius medianæ dextræ, deinde ſalvatellæ ſiniſtræ: hoc tempore adminiſtrandam & fonticulos in brachio dextro, femore ſiniſtro, tandemque ad ſpinæ caudam quamprimum inuſtos propono, atque ut fonticuli magis, ac magis prodeſſent, pilas in iiſdem geſtari juberem ex pulvere hellebori nigri, & agarici ſimplicis cum cera excepto paratas, extrema quoque fricari, vinciri, lavari aqua actu calente, ac jugiter ventoſari vellem.

De pharmacis autem ita ſentio, ut ad univerſalia, ac particularia redigantur, in genere priorum primo occurrunt quæ materiam genitam reſpiciunt, & ſunt præparantia, & evacuantia. Priora erunt; quæ ex betonicæ decocto, boraginis, bugloſſi, fumariæ, lupulorum, agrimonii, cichorii paſſularumque & ſyrupis appropriatis fiunt; Poſteriora vero, ſi ſint evacuantia ſenſibiliter, ac primum lenientia, occurrunt tanquam accomodatiora ſyrupus de polypodio magiſtralis, & mel roſatum ſolvens; ſi ſint purgantia per alvum, ab infuſo hellebori nigri, & agarici cum electuario lenitivo, aut decocto Epit, aut ſyropo de polypodio dicto, non eſt recedendum: quinimmo non ſemel, ſed pluries hoc vel ſimili medicamento uti proderit, quocirca hellebori ejuſdem præparati, tum pulvis ſucco roſaceum pluries irrigatus, in umbraque ſiccatus, tum extractum ejuſdem mihi plurimum arrident, hoc infuſum myrobolanorum Indorum, & chebulorum in vino ſubdulci, necnon epitimi in ſero caprino depurato, prout Dioſcorides perhibet, eſt ut referatur.

Nec ab horum uſu me abducit illud, quod, ſcilicet, per locum affectum non ſit evacuandum, quoniam id ipſum in Medicina (ut dicunt) regulari, non autem coacta, qualis eſt, quæ nunc facienda proponitur veritatem habet: Accedit, quod utique per partem affectam evacuare conveniens eſt, ubi materia medicamento purgante deducta in ipſa non detineatur, ſed ſtatim educatur, eo purgantis genere, cui medicamentum aliquod robur addens ſit annexum, & idcirco myrobolanos, Rhabarbarum, ac ſimilia addere ſi opus fuerit, expediet.

Sed purgantia per ſudorem, urinas, ac vomitum non deſpicienda, pro ſudoribus ergo movendis præter ſyrupum Sancti Ambroſii vocatum, extractum cardui benedicti, decoctum chinæ, & ſalſæ, modiciquè guajaci, aliquot ſimplicibus diureticis temperatis, ac emollientibus, eicoreaceiſque temperatum, inſtrumentum ligneum ad ſudores movendos paratum ſummis laudibus extollo: Pro ciendis autem urinis ab uſu ſeri caprini infuſionis aniſorum deſtillati adjecto lacte ſem. melonum non recederem, quo non conferente ad pulverem rubeæ tinctorum, ad ſpecies electuarii Juſtini adſcendere non dubitarem. Vomitus ſi modo ad ipſum pronus, facilisve patiens fuerit, copia cibi ſæpius moveatur.

At ſi medicamenta evacuantia inſenſibiliter agant, Medicamentorum aliquod ex viperis paratum, item jus galli antiquioris, ſimplicibus fere omnibus commemoratis medicatum, necnon ammoniacum cum lacryma terebinthi, utramque antidotum magnam, ac ſalem theriacalem ex conſerva boraginis propinatum omnibus præfero.

Verum ſi medicamenta reſpiciant materiæ morbificæ generationem, potiſſimum ad viſcerum alterationem diriguntur, quare gratia jecoris præter lac aſininum, atque caprinum ſerum cum ſucco cicoreaceorum aſſumptum, thermas etiam frigidas bibitas de more probo, ſicuti & perfuſionem factam ad hypochondrium dextrum cum ſucco prædicto adjecto aceto, ac tandem balneum aquæ dulcis non improbo; gratia vero lienis forſan læti uſum tum trociſcorum de capparibus, vel de agno caſto, item & medicamenti ex chalybe aſſumendorum, tum ammoniaci in aceto diſſoluti cum ſucco radicis cyclaminis, & oleo capparorum admovendi propono proficuum; poſtremo gratia ventriculi maſtichem, nucem myriſticam conditam omnibus præfero, urgenteque neceſſitate thermas calidas non vitupero, à quarum uſu ſi aliqua noxa timeatur, licebit ex oleo communi, atque butyro clyſteres injicere; Exterius pro eodem ventriculo convenit ceratum ex maſtiche cum ſpeciebus diambræ, aut etiam ſtillicidium ſtomaticum, prout decet paratum.

Topica poſt hæc occurrunt, & primum ſub forma inſeſſus, qui commode ſatis, vel ex oleo ſem. lini, vel ex lotura lanarum, vel ex decocto herbarum emollientium, adjectis pinguedinibus, ac medullis poterit parari, quibus in progreſſum addere licebit oleum rutaceum, irinum, ac laurinum, licebit & incoquere herbam Nicotianam, radicem peucedani, cucumeris agreſtis: pariter injicere prædicta medicamenta vel primo medicamentum filii Zachariæ, ceratum ex Oeſipo, & diachilon gummatum, deinde ceratum factum diſſoluta in vino decoctionis fœnugræci erit opportunum; ſed mihi maxime placet injectio, quæ fit ex mucilaginibus althææ, fœnugræci, ſem. lini cum ſucco tabaci: Tentæ etiam ex lana, quam ſuccidam dicunt, prædictis imbuta uti & glandes factæ ex pinguedine capræ, leonis, urſi: Medulla cervina, & gummi ammoniaco, bdellioque, ac pulvere radicum cucumeris agreſtis, & florum tabacci indi non ſine fructu uſurpari poterunt; Iura quoque Paravina, primum Divi Bartholomæi, deinde Sanctæ Helenæ quomodocumque adminiſtrata meo judicio mirifici erunt uſus, quinimmo cum ſciam ex his olea chimicè parari, illa propterea (ſicuti & balſamum verum) injecta maxime efficacia futura prædico. Et quantum ad ſuffitum attinet ſtatuo, dum frequens eſt uſus patienti jam dictorum, licere etiam ſibi per anum fumum excipere, qui tum ex lapide pyrite; vel molari ignitis ac aceto acerrimo aſperſis, tum ex decocto actu calente ſimplicium dictorum facto in lotura lanarum, &

(4) Pulmones quoad colorem quidem à naturali ſtatu parum differentes, flavidi tamen & exſangues, horumque lobus dexter interior verſus dorſum Thoraci annexus.

(5) In Ventriculo nullus Sanguis, tunicæ bene conſtitutæ.

(6) Lien juſtæ figuræ, magnitudinis & coloris.

(7) Meſenterium non glanduloſum, ſed una cum Pancreate naturaliter conſtitutus.

(8) Hepar admodum magnum, totum obvolvens ventriculum, admodum pallidum, totum licet Sanguine vacuum, ponderans tamen ponder. Medic. ℔. iii. ℥. viii.

(9) Vena portæ verſus hepar Sanguinis exhauſta.

(10) Inteſtina in ſiniſtro latere ferme bene conſtituta, quæ vero in dextro, livida, nigricantia, ſphacelata, Vaſaque meſeraica in inteſtina deſinentia ſanguine nigricante turgida.

(11) Inteſtini coli pars ſuperior in ſiniſtro latere ſupra Ventriculum inflata, qua vero deorſum vergit intuſum, ſanguine concreto fæculento, nigerrimo, inſtar picis, quale vomitu rejecerat Ægrotus, admodum repletum.

(12) Renes pallidi & flavidi, inque dextro horum materia multa tartarea, & circa infundibulum calculus inſtar fabæ minoris:

(13) In ſiniſtro vero major & albicans calculus, pondere ſcrup. V. fig. & magnitudine cordis avium oblongiore tornata, multæ materiæ ſeroſo-lacteæ, quæ una cum plurimis particulis tartareis, inſtar calcis, per totam Renis ſubſtantiam diſperſa erat, quaſi innatans.

Mirum, quod viſcera lienis, pancreatis, Hepatis cum ſuo felle, Ventriculuſque in hoc corpore omnia deprehenſa fuerint ſana & naturaliter conſtituta, cum tamen Ægrotus per totum vitæ ſpatium, pallidus, & triſtis inceſſerit, ſolitariamque & ſedentariam vitam amaverit, omniumque Medicorum conſultorum ſententiâ Hypochondriacus audiverit.

Nec minus mirum, inteſtina illius ſphacelata fuiſſe ſine præviis doloribus Abdominis, ſine prævia Febre manifeſta. Conjectura eſt, Sanguinem melancholicum, acido auſterum inhabilem quidem ineptumque fuiſſe ad concipiendum ſubitam & magnam fermentationem & exæſtuationem febrilem, nihilominus tamen, forte ab errore diætæ excalefaciente intra morbi decurſum commiſſo, in tantum irritari & commoveri potuiſſe, ut per vaſa meſaraica (hæc enim verſus inteſtina repleta, verſus hepar vacuefacta apparuere) ad inteſtina ſucceſſive confluxerit, hiſque ſphacelum, miſello vero mortem attulerit. *Friderici Ortlobii.*

Vulnus Inteſtinale periculoſum feliciter curatum.

Anno 1676. Dominicus Simeoni Patavinus, annos natus xxvii. unus ex palatii apparitoribus, amicum quemdam ſuum litibus obrutum è caſtello Baldo, Patavium inter & Ferrariam ſito, educere cupiens, quem à lictoribus conquiſitum noverat, breviori via ſummaque diligentia eo conceſſit. Supervenientibus lictoribus quatuordecim, incluſi eres, portas apprime obſerarunt, aditumque fortiter negaverunt. Exploſa utrimque ſclopeta lictori uni vitam eripuere, duos alios graviter vulneravere. Caſtelli dominus & ipſe globo transfixus occubuit: Noctis beneficio aufugit amicus ille, ob quem exorta erat rixa. Solus remanſit Dominicus, qui pulvere pyrio deſtitutus, hoſtium numero cedere coactus eſt, in latentis & corpus anterius ſubmittentis abdomen, ſclopetum majus (quod archibugio Itali nuncupant) exploſum. Lictores actum eſſe de illo opinabantur, quem paulo poſt ſpirantem adhuc cernentes, in curru collocatum, Patavium reduxerunt. Magiſtratus indulgentia, Dominico ſaucio in ædes ſuas deportari conceſſum eſt, quem brevi in carcere periturum magna erat conjectura. Medicorum habito conſilio, deſperata fere omnia cenſebantur. Vulnus maximum in epigaſtrio dextro non procul ab umbilico, diſrupti, præter tegumenta, tendines muſculique, rectus, tranſverſalis & obliqui, ingens αἱμοῤῥαγία, dejectiones ſupernæ infernæque, frequens ſyncope, proſtratæque vires, ut ægro, ſic Medicis ſpem omnem præſcindere videbantur. Nunquam tamen omnino deſerendum eſſe ægrotantem, dubiamque ſpem certa deſperatione potiorem, & hoc confirmat exemplum. Quippe quinto morbi die, per alvum una cum fæcibus à clyſtere ſollicitatis, in pelvim excidit globulus, tragœdiæ inſtrumentum. Longior non ero in enarranda cura: Sæviora abhinc ceſſavere ſymptomata; atque poſt unius menſis periodum plane liberatus eſt æger. Non deficientibus miraculum eſſe cenſentibus, benefici erga amicum animi pretium. At Medicis opera Naturæ curioſius ſcrutantibus alia via procedere expedit.

Perpendatur imprimis quæ à decito globulo oritur maxima difficultas: Quo modo is in inteſtinum penetravit? quo modo & hoc ſanatum eſt? Qui enim fieri poſſet per podicem dejici quod inteſtina non ſubiiſſet? ſi ſubierit, inteſtino perforato quænam fuit Medicina? Hanc cœlo delapſam interpretentur qui ulterius inquirere faſtidiunt. Inteſtinorum qualiacunque illa ſint, ſectionem periculoſiſſimam eſſe docent Authores, ratio & experientia. Craſſa vix ſanantur, Tenuia nunquam; ita Hipp. aph. 18. & 28. ſect. 6. ἢ τῶν ἐντέρων τι τῶν λεπτῶν. Nulla prorſus facta fuit ἐντεροῤῥαφία. Ergo concludere liceret profundum vulnus, Naturæ providentia agglutinatum fuiſſe, ut non immerito corpus noſtrum innato balſamo ſibi proprio refertum credatur. Quod majus eſt, nihil conſutum fuit, neque cutis, neque muſculi, neque tenuis illa membrana, nervoſa atque exanguis, quæ vix araneæ telam mole ſuperat, περιτόναιον nuncupata, ſed omnia tam cito coiere, ut fidem ſuperet. Nihil perinde incommodi reliquum fuit. Obſervatum in omnibus Galeni præceptum, Meth. l. 6. c. 4. excepta ſutione, quæ inutilis cenſita eſt: Exciſa inteſtina cum omento, in ſuum locum recondita ſunt, medicamenta impoſita, & ne qua præſtantior pars ſimul afficeretur, quantum fieri potuit, proſpectum.

Multos audio dicentes globum præter muſculos non penetraſſe, ac inter adipoſam abdominis molem latuiſſe, donec tum ſuo pondere, tum etiam Naturæ vi, in imas ejus partes collapſus fuerit. Eſto, nec tamen patet ad exitum via: An deinde globulus in capacitatem inteſtini penetravit, abſque ſubſtantiæ deperditione? quo modo reparata illa fuerit? Qui fæces, ne foras proſilirent, coercitæ? Quid factum de ſanguinis copia in abdomine ſparſa, diſrumpentis concutientiſque globuli vi? An & hæc per diſruptum inteſtinum

effluxerit? Obſervationes huc referat quamtumvis curioſiùs, à Schenckio ſcriptas, l. 3. de acu, cultro, aliiſque per diverſas à naturali vias excretis, aut alienis humoribus per inteſtina deductis: Naturam continuo beneficam innumera producere liquet atri non expectanda, imo ne ſperanda quidem. Hinc Gal. monente, l. 3. de criſibus, Generoſus Medicus neque difficillimis caſibus terreatur. Celſus ad id. temeritatem aliquando efficere docet in morbis, quod prudentia nullo modo tentare deberet.

Ego quidem ad hujus rei conjecturam nec à temeritate præſidium invenio. Si Dominico ſuperſtes fuero, ab eodèm vitam adhuc agente, venia jam accepta, ſcrutabor in ejus inteſtinis, ſi forte tam prodigioſæ valetudinis latentem modum dignoſcere potero. Interea ſi vobis, viri Eruditiſſimi, aliquid occurrat quod propoſitæ difficultati ſatisfacere queat, pro veſtra & in Collegam benignitate & in rem medicam ſtudio, mihi palam eſſe facturos & ſpero & rogo.

Inteſtinorum aliquod à globuli exploſi impetu fuiſſe hic læſum, vix dubitandum eſt; neque enim credibile eundem tam parvo temporis ſpatio, nec ſingulari aliqua violentia externa protruſum, cuniculos per tot illæſas partes, etiam ſatis craſſas & membranoſas: agere potuiſſe, ut quinto morbi die jam inteſtinum rectum ingreſſus fuerit: Symptomata etiam graviſſima non levius aliquod vulnus cutem tantum penetrans, ſed altius progreſſum, & in ſpecie dejectiones illæ ſupernæ infernæque &c. ipſorum inteſtinorum aliquod læſum ſatis indicare poſſunt. Neque ullo modo obſtat Hippocratis authoritas, multiplici ejus experientia procul dubio firmata, in aphoriſmo 18. ſect. 6. ab Exc. D. Authore citato. uti enim Coum noſtrum lethalia ſæpe dicere vulnera, quæ utplurimum, non ex neceſſitate & ſemper ſunt talia, alibi in hoc Libro ex Galeno fuit notatum, atque ipſe etiam lib. 2. Prorhet. vulnera, quæ magnam quidem perniciem afferunt; non eam tamen, ut, ceu ipſe ſe explicat, nemo ex his ſervari poſſit, recenſens, inteſtinorum quoque, nullo inter tenuia & craſſa facto diſcrimine, quæ ſunt, eis adnumerat. Dum vero Coac. prænot. 503. & ſect. 6. aphor. 24. ex tenuibus ſi quod diſſectum fuerit, non coaleſcere ſcribit, partim de vulneribus utplurimum, ceu dictum, taliter ſe habentibus, partim etiam de magnis diſciſſionibus interpretari debemus; prout ipſe quoque §. ſeq. 509. Coac. prænot. cum mortem prædixiſſet in inteſtino aliquo, ſive craſſo ſive tenui, vulneratis, ſi nempe per tranſverſum fiat plaga & magna: ſi vero parva & recta, quoſdam evadere edicit. Nemo itaque amplius, inteſtina vulnerata mortem ſimpliciter inferre ex Hippocrate evincet. Neque aliud nos variorum docent obſervationes, qui tam craſſorum, quam tenuium inteſtinorum, vulnera ſanata viderunt; illorum ex gr. ſpecimen ſuggerentibus Nicol. Tulpio lib. 3. obſerv. Med. cap. 20. & Joh. Riolano in app. Sim. Pauli tr. de febb. horum Ephemeridibus noſtr. Curioſ. Ann. 111. obſ. Jacob. Seidelio obſ. Med. 5. Joh. Heurnio in comm. ſect. 6. aph. 18. Hipp. & Jacob. Hollerio obſ. propr. 17. nec non Comm. in cit. aphor. (Conferatur etiam hiſtoria ab Ambroſ. Paræo lib. 24. Oper. cap. 19. memorata, nec non alia huic Authoris admodum ſimilis, quam Franc. Dalleriola lib. 4. obſ. 9. conſignavit. Unde etiam quodcunque tandem inteſtinum in hoc caſu globulus transfixerit, licet vel ipſum jejunum id fuerit, ceu quidem ex denominatione loci percuſſi, ſcil. epigaſtrii dextri non procul ab umbilico, quo nempe in loco illud naturaliter ſitum obtinere ſolet, nobis conjecturare licet, ſalvum evadere potuiſſe ægrum, non adeo eſt incredibile. Videri quidem hîc poſſet, ſcrupulum injicere metuendam chyli ex vulnere iſto in cavitatem abdominis effuſionem, quam olim non nemo pro ſtabilienda ſimilium in tenuibus inteſtinis vulnerum lethalitate publice in medium protulit, ita ut æger neceſſario nutrimento, in ſanguinem & ad ſingulas partes derivando, orbatus perire neceſſe habeat: aſt (ut taceam, quod ipſa læſæ partis glutinatio, de cujus utpote impoſſibilitate nullum penitus argumentum producitur, exitum illum chyli impediat, ſi quem vero egredi detur, ſicque conſolidationem is retardare queat, eandem tamen omnino inhibere minime valeat, cum chylus non continuo à ventriculo ſuppeditetur, perque inteſtina permeet,) ſi in ſuperiori parte inteſtini, & quidem ita in corpore à natura locati, ut tranſverſum ſitum obtineat, plaga infligatur, ille chyli ex cavitate iſtius prolapſus non adeo prompte aut copioſe continget, ut mortis periculum, ob defraudatum corporis alimentum, inde ſit metuendum. Galenus quidem lib. 6. Meth. Med. cap. 4. jejunum omnino incurabile eſſe adſerit, tum propter magnitudinem multitudinemque vaſorum, tum quod tunica ejus prætenuis nervoſaque ſit, bilemque inſuper ſinceram univerſam recipiat, & jecinori omnium maxime ſit vicinum. Verum quod attinet 1. magnitudinem multitudinemque vaſorum, ſcrupulo huic ſatisfecit Heurnius, plerumque calamitoſum eſſe, l. c. ſcribens, ſi inteſtinum tenue ea parte vulneretur, qua meſenterium attingit, ob venarum eo venientium magnitudinem, quæ plurimum ſanguinis fundunt; id quod in parte oppoſita non adeo eſt metuendum. 2. ipſe Galenus Comm. 6. aph. 18. tunicæ tenuitatem & nervoſam naturam quodammodo impugnat, dum verba faciens de omnibus tenuibus, inteſtinorum tenuium naturam non parum participare ait carnoſæ ſubſtantiæ, ideoque in ſumma parte vulnerata ſæpius conglutinari, tota autem diſciſſa uſque ad eorum cavitatem, non quidem nunquam, ſed tantum rariſſime; hoc autem, addens, non tam propter eorum ſubſtantiam mihi videtur accidere, quam quod non poſſimus æque intrinſecus ſicut extrinſecus medicamenta vulneribus imponere. 3. Bilis in inteſtino jejuno jam acredinem ſuam, qua vulneris unionem impedire poſſet, depoſuit, videlicet tam à lympha pancreatica &c. quam ipſo inprimis chylo acidulo alterata, atque ita in ſincera ſua natura multum immutata; ſic ut humorem viſcidum è glandulis inteſtinalibus egreſſum, aut etiam ſerum nutritium ex diſciſſis arteriolarum oſcillis exſtillans impedire minime valeat, quo minus tenacitate ſua vel glutinoſitate, ſive balſamica, ſi ita loqui liceat, virtute, ceu ſarcocolla aliqua, vulneratæ partis labia, ab aere externo improportionato, vulnerum ſanationi non parum contrario, ob intimiorem, quem occupat, in corpore ſitum, ſic ſatis immunia, & poſt vulnerationem, dum res in cavitate inteſtini prius contentus ex hiatu egreditur, concidentia, ſicque propius ad invicem accedentia, conjungat, iſtamque continui ſolutionem ita reuniat; quod denique 4. de vicinia hepatis dicitur, quomodo in conſiderationem venire hîc queat, penitus non video. *Caroli Patini.*

De Ilei vulnerati curatione.

Vocatus ante decennium ad Sartoris conjugem, cui maritus cultro vulnus inflixerat in hypochondrio dextro ſupra Os Ileon intempeſtiva nocte. Vulnus

Digitized by Google

Vulnus obligatum eſt, mane dum Chirurgus, Nicolaus Reinhard, Emplaſtrum removet, fæces alvinæ ſubſequuntur, dilatato paulumper vulnere apparet Inteſtinum Ileum læſum, placuit in caſu deſperato periculum facere, nec ægra 25. annorum dolores recuſabat, modo vita donaretur, inteſtinum caute acu alligari curo cuti, recentiſque lapidi lamella interpoſita, ut fæcibus alvinis pateret tranſitus cutem jungere jubeo, quod & factum, potiones præſcribo vulnerarias, quibus ad ſtuporem curata eſt, binoſque enixa eſt liberos annis ſequentibus: cum de valetudine ipſius nuper quærerem, fatis ceſſiſſe anno proxime præterito accepi. *D. Maschanquez.*

De Inteſtino Colo vulnerato cum Hypogaſtrio vulnerato coaleſcente.

Quod Natura ſit morborum medicatrix, nemo neſcit, & in hoc exemplo manifeſte apparet. Anno M. DC. LXXII. die 12. Februarii, Servus à ſtabulis Illuſtriſſimi Dn. Do. Comitis Schillhard, &c. temperamenti ſanguinei in taberna inter compotandum à quodam ſtudioſo, circa tertiam lumborum vertebram ex parte dextra à tergo, gladio quadrangulari per initium inteſtini coli & hypogaſtrium verſus ilia ſiniſtra transfixus, in domo ejuſdem Illuſtr. Dn. decubuit. Curam ejus ſedulam Chirurgus ſuſcipiens illum deligavit: altero die amota ligatura, excrementa per vulnus hypogaſtrii exivere, & hac via alvi inſtar natura ſe per dies novem exonerare conabatur. quod in quavis deligatione apparebat: quo etiam tempore, alvus ſuum, nonniſi per glandes ſolicitata, præſtitit officium; tandem decimo ab accepto vulnere die, per alvum copioſa dejecit, animo alias præſens; ad omnia oblata bene ſe habere viſus eſt, nihilominus decimo ſexto die fatis ceſſit. Ut luſtrationi adeſſem, Chirurgus ex me petiit, quod etiam lubens præſtiti. Apertum abdomen tetrum odorem ſpiravit, nam fæces per vulnus inteſtini coli in cavitatem illapſæ, inteſtina corrupta & gangrænoſa reddiderant, vulnus vero inteſtini coli, ſive labia illius, cum labiis vulneris abdominis in unum ita concreverant, ut cultello ad ſeparanda ab invicem opus fuerit: & ſi cavitas abdominis ab hac ſentina libera & expurgata primis diebus fuiſſet, ægrum evadere potuiſſe, una mecum adſtantes affirmabant, nec deſunt tales caſus. Similem fere caſum proponit DD. Franciſcus Bouchardi, Anno III. Ephem. German. Obſerv. 8. qui videatur. *Simonis Aloyſii Tudecii.*

Inteſtini coli pars per triennium & amplius ab abdomine pendula, ambulationem non impediens.

Mihi Lutetiæ Pariſiorum anno 1661. degenti, juxtaque Theatinorum Templum fortuito progredienti, Mendicus occurrit quidam, è cujus abdomine prominens inteſtinum cum animadvertiſſem; illum propoſitæ ſtipi plus ſatis audientem, ſeorſum exegi, remque tunc ad libitum explorans, è ſiniſtri Renis & Umbilici loco propemodum intermedio, pendulam inteſtini Coli partem ſemipalmo longiorem comperi, cujus fæcibus identidem excipiendis appenſam ille lateri ſcutellam aptarat; hic periſtalticum ipſius inteſtini motum multoties obſervare licuit, adeo ut palmi longitudine modo protendi, deinde vero craſſiorem in trunculum cogi, fæcibus nimirum excretis, viderentur, nulla tamen ex parte (quod ego peculiariter demirabar) introrſum recondebatur: Interrogatus homo num ullis adhuc muniis anus fungeretur? num multis torminibus afficeretur? peculiare quid aliud in ſe ipſo pateretur? ubinam gentium & quo pacto fuiſſet ita confoſſus; reſpondit, anum quidem omnino vacare; colicis vero doloribus, primo frigidioris alimenti, vel aeris occurſu ſe torqueri; (unde luridus illi, mehercle, vultus) proindeque tegumento quodam ad id effecto ſcutellam ac inteſtinum, pro re nata, accingere & obvallare; nec niſi in dorſum paulo magis erectum commode decumbere poſſe; quoad alias functiones belle ſe ſatis habere. Cæterum in Anglica nave jam ante triennium militantem, majoris catapultæ glande, ſiniſtrum circa Renem (ubi magna ſupererat cicatrix) trajectum ita fuiſſe. Rem hancce Clariſſimo undequaque Viro domino Guidoni Patino Doctori Medico Pariſienſi, Profeſſori Regio, Præceptori olim meo amiciſſimo, præſentibus, qui mecum viderant, aliis compluribus poſtridie narravi. *Franc. Bouchardi.*

De Gangræna inteſtini recti.

Anno 1673. die Auguſti 10. vocatus ſum una cum Antonio Startiender, chirurgo ad Magnificum Dn. Burgravium Regium & Proconſulem I. N. annos natum 65. qui de dolore ani ſeu inteſtini recti, maxime circa dejectionem fæcum alvinarum jam à ſeſquiſeptimana continuante conquerebatur: hic autem quotidie intenſior factus, cum prædicta die lecto affixum domi detinuit. Eadem die & 11. Auguſti, hora quarta veſpertina febriculam percepit: urina erat admodum tincta & nonnihil confuſa, pulſus celerrimus, calor ad tactum intenſiſſimus, ſitis maxima, hinc dolor partis affectæ, qui noctes dieſque durans, omnem cibi appetitum proſtravit & ſomnum cum magna inquietudine ademit. Chirurgus affectum locum cum inſpexiſſet, invenit inflammationem inſignem cum tumore ab inteſtini recti parte circa orificium veſicæ ad exteriora vergentem, ſed cum ſpeculum ob dolores Magnificus admittere nollet, iſte omnia manibus tractare neceſſum habuit. Cum vero ante tres ſeptimanas Magnificus Proconſul purgatione ſolita, hucuſque ob publica negotia dilata, uſus eſſet, & ante duodecim dies venæ ſectionem ſatis largam inſtituiſſet, viriumque languor inſignis adeſſet, julepis tantum & aliis alterantibus atque corroborantibus; tam internis, quam externis pro virili optime ei ſuccurrimus: ſed inflammatio indies majus incrementum ſumpſit, viribus interim corporis ſumme deficientibus. Die 14. Auguſti, poſt applicationem enematis (cujus emolumentum jam ſemel expertus eſt; ejuſque repetitionem ideo petiit) gangræna ex interiore inteſtini recti parte verſus ſcrotum, (quam ominabamur) in conſpectum veniebat. Iſta, licet linimento magiſtrali Hildani & ſpiritu vini camphorato ei ſatis proſpiciebatur, in horas creſcente & ſcrotum occupante, naturaque ſuccumbente die 15. Auguſti hora media ſexta veſpertina Magnificus Dn. Burgravius placide in Chriſto expiravit. Notandum hic, quod jam à tribus circiter annis Magnificus Proconſul à dolore atrociſſimo in ſiniſtra parte faciei circa maxillam & oculum maxime infeſtabatur; qui quidem aſſumptis quolibet vere & autumno medicamentis purgantibus ſolitis aliquantiſper remittebat, ſed iterum mox revertebatur: qua de cauſa ipſi

Digitized by Google

534

ſuaſi, ut fonticulum in brachio ejuſdem lateris admitteret, ſed fruſtra. Præterea ſæpiſſime eidem moleſtus fuit totius corporis, præſertim autem ſuperiorum partium, pruritus cum puſtulis quibuſdam, cujus gratia frequentes ſcarificationes, & quolibet vere ſemel venæ ſectionem adhibebat: quæ autem ſymptomata, poſt inflammationem in inteſtino exortam, penitus evaneſcebant; ſcilicet metaſtaſi acrium humorum à capite ad inferiora & imprimis inteſtinum rectum facta. De quibus vide ſis Stephanum Rodericum Caſtrenſem in libello. Quæ ex quibus, dicto, cum primis libri 2. cap. 2. 3. &c. pulcre & docte diſſerentem. *Simonis Schultzii.*

De oſſe maxillæ Rhombi piſcis ex inteſtinô viri alicujus extractô.

Jacobus Jooſten, vir mediæ ætatis, dolore ſenſim aucto, afficiebatur circa inteſtini recti extremum, cum ſuppreſſione alvi & febri graviſſima, pluribus, hinc inde miniſtratis, fruſtra uſurpatis, quod hæmorrhoidibus internis ipſum vexari perſuaſiſſent alii, nos advocari voluit.

Accedentes, in parte ipſam, quam doloris, ſummi ſubjectum dicebat, nec inflammationis, nec tumoris indicia ulla obſervabamus, ne, in re licet incerta, nihil egiſſe videremur, linimentum hoc præſcripſimus.

℞. Unguent. popul. roſat. an. ʒß. olei raparum ℥i. M. F. linimentum.

Nihil hujus uſu effecimus; quod excretio alvina tarda valde atque moleſta, imò materiæ purulentæ cui ſanguinis plurimum commixtum, hoc enema injici curavimus, ad doloris mitigationem valde conveniens.

℞. Decoct. emollient. ℥ix. olei mucag. amygdal. dulc. an. ℥i. unguent. popul. mell. roſac. an. ℥ʃ. M. F. Clyſter.

Podici applicatum hoc cataplaſma.

℞. Micæ panis albi, farin. hord. an. ℥ii. mucagin. cydonior. ℥i. unguent. popul. ℥ii. croc. Britann. gr. xxii. vitell. ovi num. 1. M. F. Cataplaſma.

Tantum hæc profuerunt, quantum profuiſſent ſiquidem pulvinari fuiſſent applicata: Febris interim, dolor, vigiliæque, hinc querelæ, magis magiſque increſcebant. Pharmacopœi ſervus qui appl caverat Enema, aliquod corpus durum occurriſſe ſibi, ubi fiſtulam ani imponere laborabat, per quam injiciendus clyſter, referebat; hoc audito neceſſarium duximus digito in anum immiſſo an aliquid loco eo hæreret aut præternaturalis quædam conſtitutio inteſtini recti adeſſet, explorare; quamprimum digitus in anum immiſſus occurrebat ſubſtantia illa dura, cujus mentionem fecerat pharmacopœus, hæc extracta mandibula erat piſcis illius quem Belgæ vocant Ceuſchul, bronchi ſub branchiis hærens: eam ante octiduum ſe avidius piſces tales comedentem deglutiiſſe, ante actorum jam memor, referebat æger, imo cum dolore ventriculi, inteſtinorumque geſtaſſe.

Ablato hoc oſſiculo (quæ ablatio non ſine dolore peragebatur, eo quod tranſverſ m non ſolum ſitum obtineret, ſed & utrinque lateribus inteſtini firmiter inhæreret, unde ſymptomata dicta exorta) illico ſymptomata omnia remiſerunt, febris ſcilicet, dolor, excretionis alvinæ ſuppreſſio, vigiliæ continuæ, ſomnus econtra inductus placidus.

Parti affectæ applicavimus turundam melle roſaceo cui Aloes aliquid mixtum, inunctam. Et integre convaluit.

Similis fere caſus occurrit aliquando Medico hujus loci celeberrimo Dn. Arnoldo Tholinx, niſi quod hic inteſtini recti circa plicaturam exulceratio accederet, & Chirurgus fruſtulatim, duas ſcilicet in partes forficis ope diviſum oſſiculum, extrahere coactus fuerit.

Gravius obvenit ægrotanti illi, qui referente nobis Collega noſtro Dn. Daniele Floriano, curæ Rogerii Bernardi olim Noſocomii chirurgi ordinarii ſubfuit, in quo oſſiculum ſimile, graviſſimo cum dolore, per lumborum inferiora, ulcere intercedente magno, prodibat. *Joh. à Meekren in Obſervat. Medico Chirurgicis.*

De inteſtini tenuis vulnere.

Anno 1678. Vir nobilis εὔσαρκος & robuſtus, annos circiter natus 25. cum Galli & Lotharingi, aliquandiu excubias contra invicem agerent, gravi vulnere gladii punctim ictus; ex illorum exercitu, ad nos advectus fuit, ut priſtinæ ſanitati reſtitueretur, ſedulam hunc ob finem operam ipſi locante chirurgo ſolerti Claudio Paſſavantio: denudato & ampliato tantiſper vulnere; quod admodum anguſti oris primum fuit, in abdominis cavum illud vergere deprehenſum fuit, medicamentiſque hac convenientibus illi proſpectum: mox ſuſpicio de inteſtini tenuis læſione Medicorum Chirurgorumque, quos ad ejuſmodi vulneris ſpectaculum ille invitavit, animis inhærere cepit, nec fefellit eventus, ſubſequentibus enim diebus quoties ſers vulnus denudabat, materia chyloſa evidentiſſime profluxit, & in linteolis vel plumaceolis conſpici poterat, adeo ut una de vaſculi lactei punctura, chylo puro ita excillante, indicia certiſſime depromere potuerimus; inſtituta exactiſſima diæta, qua Ægrotus ipſe pejorum ſymptomatum adventum eluſit, & adhibitis vulnerariis convenientibus, ſingula feliciter ceſſerunt. *Joh. Jacob Harderus Obſervationum Anatomico-Practicarum libro.*

Inteſtini à lumbricis perforatio cum tumore ſubitaneo in inguine dextro.

Vir 50. & quod excurrit annorum, ſanus & incolumis, uti ſibi quidem videbatur, d. 21. Aug. 1683. cum tota d. ſtrenue deſudaſſet in vineis, domum redux de atrociſſimis torminibus ventris conqueritur, quæ excepit illico horror & calor inguiniſque intumeſcentia, paulatim ita adaucta, ut femoris partem anteriorem & ſuperiorem maximopere occuparet tumor, qui primum renitebatur, aliquot autem dierum ſpatio, inſtar veſicæ humore diſtentæ ſua ſponte rupta fuit, ichoremque primum ſubrubrum, hinc viridem, & deinceps purulentum, ſ. magis fæculentum copioſe fudit, tranſudante primum ſero tenui glandularum, mox hinc viis magis apertis, una materia fæculenta: materia quoque ſanioſa inter muſculorum femoris interſtitia collecta, illis preſſis acervatim erupit: acceſſitus Chirurgus illius loci, medicamentis putredini reſiſtentibus ac detergentibus ſedulo pugnavit, noſtram autem mox implorare juſſit operam: Vocati d. 25. ejuſd. ſub veſp. mali faciem intuiti ſumus, quam ſatis horridam deprehendimus: ex inguine enim dextro, pone ſcrotum materia fæculenta, ubi tantillum premebamus, tenuis & graveolens, proſiliit, tenuiſque

ſatis

Chirurgus, ex eodem antro (quod vulnus dilatatum ſatis non erat) triduo ante lumbricos ſex ſe extraxiſſe: pridie etiam cum uvas comediſſet ægrotus, ſemina earum per foramen dictum excreviſſe, atque ab hoc tempore fæces per alvum dejeciſſe amplius: nec minus femoris interiora à maſſa ſerpente fuerunt eroſa, foraminibus ſinuoſis hinc inde conſpicuis: Facta inciſione ſcrotum verſus, ut mali exitus pareret magis, fæces liquidæ, cum ſibilo & ſtrepitu ex inteſtino evidentius prorumpebant, hujusque perforationem labiis vulneris ſenſim remotis, poſtridie magis patulam fore prædiximus, interim ſeq uſum præcepimus: Chirurgus ter de die vulnus calidiuſcule lavet cremore & ſero lactis caprilli, cui immiſta ſint ſangu. dracon. ſubtiliſſ. & myrrha cum maſtich. inde balſam. vulnerar. quod præſcripſimus, moderato caloris gradu vulneri inſtillet: plumaceoliſque eodem irrotatis inteſtinum obmuniat pro viribus: ægrotus autem ſingulis diebus m. hauriat cyat. lact. caprill. cui ſanicula conſol. ſarac. veron. & alchimill. fuerint incocta: horula v. poſt m. & ſub 4. veſpertin. doſin capeſſat pulv. vulnerar. ex radic. ſymph. fl. hyperic. corall. ſangu. dracon. v. &c. paratum: Extractum quoque veron. cum ſanguin. dracon. in pilul. concinnatum ſæpius exhibuimus. Poſtridie nunciari juſſit Chirurgus vulnus jam magis patere, & poſt diſceſſum meum ſub veſp. lumbricum denuo ſe extrahiſſe: triduo poſt cum ægrum viſeremus, ſatis bene habebat, appetitus conſtabat, non nauſeabundus erat, nec ſiticuloſus, pulſus blandus & æqualis, fæces etiam per alvum jam excernebantur, at non diu ſubſtiterunt iſta, quin priſtina ſymptomata ingruerent,ægerque viribus fractis lenta morte conſumeretur.

Notatu digniſſimum eſt Venerandi Hippocratis l. VI Aphoriſm. 18. & 24. effatum: κύςιν διακοπέντι ἢ ἐγκέφαλον, ἢ καρδίαν ἢ φρένας, ἢ ἔντερόν τι τῶν λεπτῶν, ἢ ἧπαρ θανατῶδες: item ἐντέρων διακοπὲν τῶν λεπτῶν τι, οὐ ξυμφύεται quæ ipſa confirmat Coac. 509. iſtius modi autem periculum imminet, non modo quod inteſtina tenuia membraneæ partes ſunt, & nerveæ ſenſiles, quæ facile non conſolidentur, ſed ſubſequentibus graviſſimis ſymptomatis enecent, verùm quia cum vaſis ſanguiferis tenuia copioſe inſtructa ſunt, quibus hinc à vulnere profundiore læſis, hæmorrhagia nociva ſuccedit, tum etiam ob motum periſtalticum, cui ob chyli abſolutionem ſolenniter vacant, latera vulneris difficilius agglutinantur; enim vero uti beneficio ſucci nutritii, ſive particularum balſamicarum agglutinabilium, ceu balſamo quodam partes ſeparatæ reuniuntur, ita viciſſim mora & quies partium ad iſthoc operis feliciter perficiendum requiritur, ne dictæ nutritiæ particulæ diſtrahantur & in cavum inaniter effundantur: atque hinc eſſe poteſt, cur vulnera craſſorum inteſtinorum ita periculoſa non ſint, curamque facilius forte admittant, craſſiore eorum ſubſtantia non rejecta: nec enim ea vaſorum copia eſt, neque etiam jugis ita ipſorum motus, nonniſi fæcibus blande verſus anum protrudendis emancipatis, cum contra illa motu ſurſum deorſumque officio ſuo defungi neceſſe habeant, iſtis aliquandiu feriantibus: Docet nihilominus experientia, vulnera tenuium leviora, fuiſſe curata, idque ipſum hiſtoria prior confirmat, quæ vaſculi lactei puncturam ſimul commonſtrat: gravioris certe hæmorrhagiæ, aliorumque ſymptomatum, de quibus in hiſtor. altera) abſentia vulnus ibi ſuperficiarium magis fuiſſe perſuadent: Excellentiſſ. vero Patinus Anni 1 Dec. 1. Ephemerid. Obſerv. 20. meminit Dominici Simeonis Patavini à vulnere inteſtini li, globulo ſclopeti inflicto periculoſiſſimo feliciter liberati, ſolent quoque in gravioribus vulneribus, aliqui ἐντεροῤῥαφίαν inſtituere, labiaque inteſtini ſeparata ad invicem adducere: commodum autem iſta non ſemper ſuccedit: attamen ſi de corpore & maſſæ præprimis humoralis εὐθεσίᾳ, atque inteſtini craſſi robore certi fuiſſemus, ejuſmodi quid in quinquagenario noſtro tentaſſemus, contrarium verò nobis faciei colore, copioſis lumbricis &c. imperantibus, remedium iſtud reluctantibus adſtantibus alteo adhibere noluimus. Felicior iſthuc fuit Moliercula, cujus mentionem facit Clariſſ. D. D. Haesbaert, Societ. noſtr. Rhaſes, cui poſt atroces cruciatus ex aperto in inguine tumore, lumbrici duodecim prodiere, & quamvis adjectum non ſit utrum ex inteſtino perforato prorupterint, tormina nihilominus & abdominis cruciatus, de iſtius labe ſatis teſtari poſſe videntur: quandoque etiam labia vulneria exterioris clauduntur, interioris necdum conſolidatis, indeque funeſto cum exitu tumore recrudeſcente: interdum ex tumore in inguine ſuppurato, & materiæ acrimonia, ulcus fiſtuloſum ſubnaſcitur, cujuſmodi hiſtoriam heic inſerere operæ pretium faciemus, puella 14. annor. circiter, quam cum B. m. Glaſero in noſocomio ſæpius inviſimus, adhuc in tyrocinio conſtituti, tumore in inguine dextro vexata, ex materiæ ſuppurantis acrimonia, tandem ulcus fiſtuloſum incurrit: cum totius corporis cachexia & emaciatione paulatina: plurima tum in uſum vocata fuere remedia vulneraria, antihectica & analeptica, ſed in caſſum: ſæpius quoque de inteſtini craſſi eroſione (quod materia effluens gravi fœtore nares feriebat) præfat. Vir Celeberr. Chirurgo ordinario verba fecit, quia autem fæces ejuſmodi, nec ſemper nec æque diſtinctæ videbantur, lis indeciſa perſtitit, donec robore vitali prorſus abſumpto, ac ſpiritibus extinctis, ægra inter vivos eſſe deſiit: ſectioni, cum ob negotia urgentiora Beatus Præceptor noſter adeſſe non poſſet, aliquot noſtrum, è quibus Excellentiſſ. D.D. Matthæum Harderum nominamus Amicum honoratiſſ. cum Chirurgo vacarunt, deprehendimusque præter viſcerum omnium labem ac corruptelam, inteſtinum dictum, reapſe eroſum, effluente ſimili, cùm premeretur, materiâ, quam cum viveret miſella, ulcus reddidit, Non raro etiam Bubonocele, ejuſmodi ſub tumoris in inguine ſpecie occultatur, cujuſmodi in ancilla quadam vetula notavit ſæpe laudatus Sponius, quæ præ pudore affectum diutius celans, cum tandem Chirurgo communicavit, qui hinc Bubonem præſto eſſe ratus, ſuppurantia imperite adhibuit, locumque paucis poſt diebus imprudentius ſcalpello aperuit, unde ichores & fæces alvinæ ubertim primo eruperunt, ægraque paucos intra dies, ſuperveniente necroſi, è vivis erepta fuit; ejuſdem, ſi non gravioris mali, ſed felici ſucceſſu curati hiſtoriam nobis aliquando perſcripſit Excellentiſſ. Hottingerus Medic. Tigurinus, veteri amicitia junctiſſimus quam ipſiuſmet verbis heic commemorabimus: Digitum, inquit, nuper leviter intendi in curam Viri vel pro deſperato relinquendi, ni charitas Chriſtiana aliud juberet, hic cum annorum 56. herniâ à multis annis affligeretur, curam palliativa certiorem, magno ſuo damno non admiſit, ſed apud artificem de tumore inguinis cooqueſtus eſt, qui ſive ex imperitia de tumore inguinis conqueſtus eſt, qui ſive ex imperitia de tumoris ſpecie minus ſollicitus, hunc pro rato habuit, & tanquam materialem bubonem tractavit, medicamentaque emollientia lacti incocta impoſuit, ex quo tumor cum inteſtino intra

ſe contento, vi medicamentorum ad putredinem & ſubſequentem *νέκρωσιν* tendebat: Ego omnium ignarus & abſens, unice rogatus de remedio ſitim ſedaturo, pro more judicium eouſque ſuſpendi, donec mentione facta tumoris & ſingultus obſervati, non ſine Dei providentia pejora ſuſpicatus ſum, atque *ἐντερο-σφάκελον* aliquam ab hernia oriundam ſubſequi poſſe & periculum in mora eſſe dixi, ac *αὐτοψίαν* cum manu periti Chirurgi huc requiri ſummopere: Chirurgo viam ineunte & ægrum jam inviſente, graviſſima comperimus, non viſu tantum, ſed etiam olfactu: partes interiores putrefactæ à ſanis protenus erant liberandæ: partes adhuc ſanæ à contagio vindicandæ ac defendendæ, cum jam colon ipſum in hoc incendium contribuerit, putredine infectum eatenus, ut per hujus aperturam ea inguine, craſſiora alvi excrementa, neque per unam, neque per duas ſolas hebdomadas fuerint ejecta: & tamen tota hæc mali dicta tragœdia tam felici curſu abſoluta eſt, ut poſt ſex ſeptimanarum intervallum, ſanitas fuerit reducta, ſine fiſtula vel alio incommodo poſt relicto: hæc ille. *Idem ibidem.*

Interioris inteſtinorum tunicæ ejectio.

Clariſſ. Godefridi Thomaſii Miſcell. Curioſ. Decur. iij. Ann. 3.

Cùm una jam atque altera in hoc Ephemeridum volumine comprehenſa habeatur Obſervatio de intimâ fiſtulæ inteſtinalis tunicâ fruſtillatim unà cum ſordibus excrementitiis egeſtâ, viſum fuit Exc. Viro, qui Directorium in Academia noſtra munus ſummâ cum laude ſuſtinet, haud incongruum fore; ſi quæ mihi de hac ipſa te ante annos duos, & quod excurrit, comperta fuêre, compendio heic enarrarem. Cujus, conjunctiſſimi Collegæ, Amicique plurimùm merito ſuo æſtimatiſſimi monitis obtemperare, uti jus ipſum atque fas poſtulat, ita veniam mihi abs lecturis ſpondeo ſcriptionis ſubitaneæ & ob feſtinationem nullâ limâ expolitæ. Mulier plebeia quinquagenarium egreſſa, cùm variis à victu ſatis tenui neque ſalubri malis fuiſſet conflictata, tum in primis pertinaces alvi obſtructiones ferebat moleſtiùs, quòd cætera inde exaſperari haut leviter viderentur. Cui malo ut remedium quæreret, pilulas dejectorias devorat, neſcio unde acceptas, quarum reliquias cùm mihi poſt oſtenderet, apparebat ex affixo capſulæ titulo pilulas, Opilionis apud nos dictas, fuiſſe, quæ ex meris purgantibus rudioribus conſtantes optimum præbent robuſtioribus & bilioſa inprimis colluvie divexatis catharticum, quod ad grana præter propter duodecim aſſumptum magna vi per inferius guttur exturbat noxias ſordes. Illa igitur abs earum uſu dejectiones habuerat ex voto & expectatione crebras nec ab hypercatharſi multùm abludentes; aſt remanebant poſt eas turbas utcunque ſopitas tormina atrociſſima, quæ & lancinarent continuè inteſtina, maximè circa umbilici regionem, & caloris atque æſtuationis intenſiſſimæ ſenſu miſellam noctu dieque divexarent. Meam igitur ſibi opem expetit, quam paregoricis tam externis quàm internis, & acrimoniam altiùs infixam demulcentibus ad artis normam exhibeo, unde nonnihil quidem ſolatii, pleni tamen auxilii nequidquam ſe fuiſſe expertam referebat: donec poſt aliquot hebdomadarum intervallum, neſcio quas à ſe membranas varie convolutas & in copia inter deſidendum, non ſine moleſtia excerni clamitat, cùm tenaciſſimo quaſi glutini ſint immerſæ, & partim quidem inteſtinis in minora fruſtula diſcerptis videantur ſimiles, partim pelliculæ craſſioris ac magis extenſæ præ ſe ferant ſpeciem. Monita ut ejectiones adeò miras ſervaret curioſiùs, ac ad me deferret probè lotas mundataſque à ſordium adhærentium purgamentis, paret ſine tergiverſatione, atque altero mane bina pelliculärum fibroſarum ac ſpiſſarum ſatis fruſta, quæ præterita nocte excluſerat, offert mihi miranti & attonito. Erant enim quinque pollicum, & ultra, longitudine, binos admodum pollices lata, & in extremitate ſubinde atro colore notata, ut de ſumma, quæ has corroſiones faceret, acrimoniâ conſtare poſſet ſatis. Eas ego membranaceas formas Muſeo Wurffbainiano, laudatiſſimi noſtri Directoris dedicavi, quòd & naturæ & artis mirabilium copiam in ſe continet, ad ſelectum minimè adſpernandum. Mulierem ipſam jubeo eſſe bono animo, brevi enim futurum, ut eliminatis, quæ ab acore infeſto exeſæ ſeceſſerint, tunicæ inteſtina interius ſuccingentis particulis proxima ſalutis ſpes affulgeat, ſublatis torminum diriſſimorum cauſſis, novâque adeò tunicâ in corruptæ locum excreſcente. Periode enim uti exterior hominis atque animalium pellis, ſive abſceſſu ſeparata, ſive reſecta cultello, promptè ſatis repullulat denuò, ita uti ſcroti burſam omnem maligni ac vitioſi acoris vi conſumptam vidimus, & Chirurgi forfice reſciſſam, teſticulis prorſus nudis miſerabili ſane habitu propendentibus, qui tamen mox perſanato malo nova pelle fuêre veſtiri, ut nullos hac in parte defectus agnoſceres; eodem pariter modo in membranis, quæ corporis cavitates ſuccingunt interius res habere videtur, cum plura proſtent paſſim exempla neutquam minus quàm hoc, quod modo recenſuimus, miranda, & in dyſenteria cumprimis atrociori pelliculatum tenuiorum ex inteſtinis abſcedentium ſpeciem videri teſtentur, quibus commodum eſt laureolas in hoc etiam quærere muſtaceo. Prædictioni eventus reſpondit perquam ſalubris atque exoptatus, nullis enim aliis poſthac uſa mulier præſidiis, niſi ſpermate ceti in lactis calentis hauſtu propinato, decoctiſque ciceium, nonnumquam aut piſorum abſterſivis, & balſamo Sacchato Peruviano pulveribus acidum abſorbentibus atque attemperantibus immixto, de die in diem meliùs habere viſa eſt, donec dejectionibus membranaceis ſenſim imminutis, ſopitiſque torminum & lancinationum doloribus, priſtinæ reſtitueretur ſanitati ad hoc uſque tempus quo hæc ſcribo, vegeta atque incolumis, neque quidquam amplius morbi aut gravioris mali experta. Ejectamenta verò iſta ſiquis conſideret oculis curioſioribus, facilè videbit eſſe membranæ interioris inteſtinorum particulas, quæ intra rugas ſuas recepto ac aſſervato diutiùs humore acri, ſeceſſerunt denique non ſine exquiſitiſſimi doloris ſenſu. Cujus autem inteſtini fuerint ſoboles, haut obſcurum erit perſpectu iis, quibus notus eſt interaneorum ſitus, quique ea ante dictis cognoverint dolores maximè circa umbilicum graves poſthac

hac ad ſiniſtrum hypochondrium tendiſſe in declinatione affectûs graviſſimi.

Graviores inteſtinorum perforationes ſponte naturâ curatæ.

Clariſſ. Alardi Mauritii Eggerdes. Miſcell. Curioſ. Decur. iij. Ann. 4.

Inteſtinorum perforationes, læſioneſque etſi graviores, non omnes, neque ſemper lethales eſſe præter ſuperiùs ennarratam hiſtoriam, ſequentes caſus demonſtrabunt. Rusticus in Patria Luxenburgenſi poſt ingentem ceraſorum unà cum nucleis devoratam copiam, in alvum tam adſtrictam incidit, ut nullo eam negocio reſolvere poſſet. Et cum ex arte nullum ſupereſſe videretur ſubſidium, illud natura ſuppeditavit. Nuclei enim ſiti, hoſpitii ſui pertæſi exitum ſibi inde quærentes, abdomen in inguine dextro perforarunt, atque uno impetu quà datâ portâ proruperunt: Foramen à lapillorum egreſſu ſponte ſua coaluit, neque ullum inde ruſtico remanſit incommodum. Anno reparatæ ſalutis 1682. ſequens caſus Paduâ Romam, ad congreſſum Medicum, apud D. Braſſavolam ſub protectione Reginæ Sueciæ haberi ſolitum examinandus mittebatur. Homo ſortis mediocris poſtquam Paduæ bene jentaſſet, rus tetendit; medio itinere ex inſidiis bombardulâ impetitur, & globus non procul ab umbilico abdomen penetrat, non autem tranſit, ſauciatus ad Chirurgum defertur, qui vulnus ſtylo explorat, globi autem nulla ſentit veſtigia, vulnere deligato patientem quieti & diætæ committit; Die ab hinc tertio infirmus ad ſedem cogitur, globumque unà cum excrementis egerit, ac brevi dein convaleſcit. Poſt varias ſuper hunc caſum agitatas quæſtiones, tandem hæc placebat reſolutio, ſcíopetum quo globus fuit jactus, erat parvum, ideoque ad transfodiendum non ſatis efficax, inſtrumentum lædens fuit globus rotundus, qui poſtquam abdomen tranſiit, alliſit ad inteſtinum excrementis ſpiſſioribus refertum, illudque cooperante leni fœcum reſiſtentia non diſrupit, ſed fibras & funiculos ejuſdem nerveos à ſe invicem disjungendo in illud penetravit, tandemque in craſſioribus excrementis quievit, ac demum cum his per anum exiit, fibris interim ſeſe iterum contrahentibus, factumque foramen abſque ſanitatis diſpendio occludentibus.

Inteſtini tenuis pars per anum excluſa.

Clariſſ. Georgii Franci de Frankenau, Miſcell. Curioſ. Decur. iij. Ann. 5. & 6.

Nihil tam abſurdum, quod Corpori non eveniat humano. Ini ſolidorum fluidorumque texturis tanta eſt varietas, ut nemo, nec aſſequi, nec recenſere omnia poſſit, ut loquitur Illuſtris, deque re Medica optimè meritus *D. Joh. Nicol. Pechlinus Obſerv. Phyſ. Med. lib. II. Obſ.* 32. mirabilem ibidem corporis tremorem in ruſtico Holſato eleganter exprimens. Et quis eſt, qui neſcit, nova quotidie enata prodigia vel editos caſus mirabiles non ſuiſſe à tot ſeculorum decurſu, qui curioſo rerum Naturæ ſcrutatori non præferrent facem, ad penetrandum faciliùs in abſtruſos ejus receſſus, ni plurium injuriâ vel malitiâ potiùs illis omnibus carêre jam & intercidere deberet poſteritas. Idem & ego faciè de funeſto nuper non minùs quàm mirabili caſu ſentire potuiſſem, quando domeſticorum notitiâ vel conſcientiâ potius tempeſtivè accitus, ubi agebatur illud novum & quaſi abſurdum, ſimul cum prælaudato D. D. Wagnero non inſoliti ejus phænomeni me conſtituiſſem & teſtem & ſpectatorem; ſingulare enim videre erat prodiiſſe prodigioſe, per conſuetam fœcum alvinarum portam modo integram tenuis inteſtini partem ſpithamæ longitudine & ultra cum annexa meſenterii adhuc portione manifeſtè ſatis conſpicuâ, acerbos inter intimi ventris dolores & multas ſedes cruentas, ita ut animo linqueretur atque exſolveretur æger penitus, cujus & ſupremus vitæ terminus paulò poſt eadem die 22. Auguſti noctu appropinquavit. Suſpicari autem non immerito licet ex plicarum ſeu Valvularum conniventium Anatomicis dictarum, præſentia, quas obtinebat intus materia ſubflava, tenax, quaſi teſtarent ibidem exhibitis purgantis Gummi Gottæ (de quo mox acturi) ſplendentes particulæ, fuiſſe rejectam inteſtini jejuni partem illam qua terminatur in Ileum. Ordinariè inteſtinum quidem hoc cæteris paulò rubicundius, ob vaſorum ſanguineorum copiam apparere ſolet, tale tamen nunc non extitit, fortè quod æger in ſella multùm ante ſanguinis perdiderit jam, vel alio modo intra corpus exhauſtus fuerit. Contrà tunicæ inteſtini illius nigricantes & ſublividæ magis viſæ, non corruptæ vel eroſæ, ſed unitæ adhuc; ſolitus inteſtinorum mucus interior ſive villoſa cruſta aberat, alterum ſaltim principium, ubi abruptum vi interna cenſebamus, valde tenue, divulſum & diſcerptum videbatur. Ita verò accidiſſe triſtem hunc in viro juvene, quippe 26. tantùm annorum, exitum, dum ſponſalia contrahere meditabatur, certo comperi. Laborarat is quatuordecim propemodum diebus febre continua, non admodum ſenſibili, contumaci alvi obſtructione & doloribus multis colicis, ſiti &c. an vitio Diætæ, an alio modo contractum fuerit hoc malum? ignoro: Ingraveſcente morbo indies, Medicum prætereuntes, anum Medicaſtram conſulunt; quod genus hominum, uti aliàs nunquam otioſum eſſe ſolet, ita ſtatim operoſam ſe exhibuit, catharticum ex officina petendo, cujus non minima baſis fuerat Gummi Gottæ, pharmacum potenter hydropicorum aquas evacuans, & colicis doloribus maximè adverſum, iſti cumprimis morbi ſyndrome, tantum ut ipſe ſibi malum cacaret æger, peſſimè ſanitati ſuæ conſulens. Quemadmodum verò malum conſultori peſſimum eſſe ſolet, teſte *Heſiodo*, & ex eo *Gellio*, ita & hîc mentiri potuit minimè regula, nam dato uno abſurdo pharmaco, abſurdi plures & periculoſiores ſubſecuti ſunt errores. Alvus bis, (ut aiunt) commota fortiter & dolentes, ſimul vomitiones continuas, bilioſas enormes accerſivit, vitam & vires in præſentiſſimum adducentes periculum.

Nunc demum Medica implorabatur manus, ubi vires omnes attritæ reſque verſatur in anguſto,

ut

ut citiſſimè ferret opem, motuſque illos inteſtinos & hypercatharſes cohiberet; ſed nimis ſerò Medicina parabatur; ægritudo enim auctior omnem Medici eludebat ſpem & operam, cùm vitam poſtero die cum morte commutaret, poſtquam paucis ante obitum horis, dolore Epigaſtrii immani, ſedibus copioſis cruentis, & cum iis abſcedente inteſtini tenuis ſimul parte, affligeretur, unde jam ſe mox liberatum iri clamaret, ſed fruſtra, nam ſuperveniens graviſſimum animi deliquium, optimi ſanguinis & nativi caloris perditio cum motibus convulſivis paulam vitæ impoſuit.

Jam quæret fortaſſe quiſpiam, nec ſine ratione, quomodo tam notabilem inteſtini tenuioris rupturam vel ſeceſſionem facere potuerit natura in corpore? quomodo, quod magis adhuc ſuſpicio & admiror, factam talem ſeceſſionem ſolidæ partis in alvum demittere, ut per alteram ſuperſtitem inteſtini in corpore oram reſorberi unà cum ſanguine & dein per ordinarium locum excludi potuerit? Quod cùm affirmare omnino quidem auſim, quatenus in ſe verum eſt, modum tamen ejus mirabilem invenire, aut evidentiores circa hunc exponere cauſas prohibeor, donec accuratior accedat internorum perluſtratio & cadaveris apertura, quam multis etiam precibus impetrare à ſponſâ & agnatis non potuimus; ad ſepulturam igitur ocyùs properant, antequam ad Magiſtratum vel publicum impiæ hæ deferantur cædes, felices præ reliquis Veterinatiarum fraudes exiſti antea, quod adverſos harum caſus tellus, oblivio hominum & taciturnitas tegant.

Inteſtinum Ileum innoxie ulceribus perforatum.

Clariſſ. Reinoldi Wagneri. Miſcell. Curioſ. Decur. iij. Ann. 5. & 6.

Inteſtinorum tenuium vulnera eſſe lethalia: non tantùm *Hippocratis* Sect. 6. Aph. 18. & 24. ſed & *C. Celſi*, Lib. 5. cap. 26. & Lib. 17. cap. 16. *Galen.* Lib. 6. de Meth. Med. 4. aliorumque veterum eſt ſententia. Atque cùm hæ humani corporis partes ſint tenuiſſimæ, minuſque carneæ; præterea, cùm motu periſtaltico perpetuò exerceantur, vulneratæque chylum neceſſariò effundant, facillimè inflammentur, vixque remediorum topicorum admittant applicationem, mirum non eſt cur ejuſmodi læſiones communiter ſint incurabiles atque lethales. Nihilo ſeciùs tamen, non tantùm vulnera, ſed & ulcera ejuſmodi nonnunquam eſſe ſanabilia exempla ſubinde teſtantur. Sic inteſtinum Ileum cultri ſtricturâ læſum per artificioſam ſuturam reſtitutum commemorant Ephem. Germ. Nat. Curios. Dec. I. Ann. 3. Obſ. 176. Item *Glandorpius* Obſ. 32. Ileum quoque, ictu tranſverſim diſſectum, & extra vulnus prolapſum, Intercedente tandem ſuturâ cum vulnere conglutinatum refert *Blegny* Zodica Med. Gall. Ann. 2. Obſ. 4. M. Junii. Ita & de inteſtinorum tenuium à lumbricis perforatorum curatione conferantur Ephem. Germ. Nat. Curios. Dec. I. Ann. I. Obſ. 145. p 321. & Dec. II. An. V. Obſ. 45. p. 87. &c. Item *Blegnyus* Ann. I. l. c. Nec hæc, nec alia inteſtinorum gracilium ulcera abſolutè lethalia & incurabilia pronuncianda eſſe, niſi vel majora fuerint, vel cum vaſorum inſignium læſione conjuncta, unâ atque alterâ Hiſtoriâ nuper edoctus, calculum adjicio. Nimirum, mulier quædam quinquagenaria, in oppido Köge in Seelandia, quatuor lapidibus à Metropoli. Regiâ Hafniâ: doloribus in ſiniſtra pubis regione, eodemque in loco abſceſſu inguinali corripiebatur, ex quo decimò die ſuâ ſponte ruptô, cùm Chirurgus ejuſdem loci Dn. Fiſcher lumbricum unum atque alterum prodiiſſe audiret, ipſeque unà cum ingenti quantitate materiæ purulentæ & fœtidiſſimæ, ipſiſſima alimenta paulò ante aſſumpta, cruda partim & ſemicocta, imprimis aniſi ſemina integra prodire animadverteret, conſilium meum petiit. Ego verò animum haud abjiciendum, quin potiùs remedia balſamica & aloëtica adhibenda ſuaſi; atque factum, ut ſolius eſſentiæ Myrrhæ, & alterno quandoque Elixirii P. P. dulcis externo & interno uſu, cibi magis digeſti prodirent, ſicque ulcere debito modo mundificato ægra priſtinæ ſanitati, auxiliante Deo, fuerit reſtituta. Simili abſceſſu in Regiâ hac Hafnienſi, Lanionis uxor ſexagenaria, quæ ultra octennium Omphalocelem, tandemque diuturnam & pertinacem alvi ſuſtinuerat obſtructionem, laborabat. Hic abſceſſus circa regionem umbilicalem ſiniſtram ſphacelatus, foramine thaleri magnitudine abdomen perforabat, ubi non tantùm copioſum & fœtidiſſimum pus, ſed & varia alimenta variaque ſemina effluxêre; imprimis autem memorabile, quod e. g. carvi ſemina rarò integra, dimidiatim verò concisa multâ in copiâ è vulnere egrederentur, ægra intra duorum Menſium ſpatium, per ſolius DEI gratiam ſimiliter reſtituta. Hæc igitur cùm dubitare non permittant de eroſione & ulceratione inteſtini cujuſdam, quod ut ut viſu deprehendi haud potuit, Ileum tamen affectum fuiſſe vero videtur ſimillimum. In priori enim Hiſtoriâ Ileum, lumbricorum illud domicilium, perforatum occaſionem dediſſe Apoſtemati inguinali, patet ex variis *Naturâ Curioſorum* obſervationibus. In poſteriori verò Hiſtoriâ, idem Ileum ulcere læſum confirmant partim eſculenta brevi è vulnere rejecta, partim ſitus, partim quoque Anatomica ſectio, quam Regiomonti Boruſſorum Peritus Chirurgus Anno 1693. mecum inſtituit: In uxore enim Pellionis cujuſdam Dominâ *Naberin* (ſimili omphalocele ſphacelatâ defunctâ) Inteſtinum Ileon in ipſo hoc loco herniâ affecto ſacculum oſtendebat, in cujus cavitate pugni magnitudine tria vel quatuor prunorum damaſcenorum reperiebantur putamina integra, quibus diffractis nuclei erant omnino carioſi atque fœtidi. Atque adſtantes bona fide affirmabant, defunctam jam ultra trium Menſium ſpatium pruna deglutiiſſe integra. Quod verò talis præternaturalis quandoque in Ileo ſtatus contingat, nuperrimum quoque monſtrum biceps in agro Hafnienſi editum, confirmavit, quod prioris Anni Menſe Aug. à Conſiliario & Archiatro Regio, Illuſtri Domino *D.ⁿ Georgio Franko de Frankenau*, cultro anatomico ſubjectum, conſpicuum ſatis utricularem inteſtini Ilei, exhibuit ſacculum; hujus verò Anatomen prolixiori & eruditiori ſermone Eruditus Orbis propediem expectabit.

Inteſtinalis

Digitized by Google

Inteſtinalis tunicæ abſceſſus glanduloſus.

Clariſſ. Joh. Ludovici Apini. Miſcell. Curioſ. Decur. iij. Ann. 9. & 10.

Vir annorum quadraginta novem, temperamenti Sanguineo-cholerici, caſtra à prima juventute ſecutos, & Locumtenentis officio functus in turma Equitum Cataphractorum, ſanus aliàs & incolumis, laborum tolerans, ſine dubio ob mutatum vitæ genus, quod olim in Hungaria, Raicia, Danubii Rhenique tractibus fuit occupatiſſimum, tum temporis autem, feriante Bellona, deſidioſum erat & ignavum, accedente etiam victu crudiore & viliore, paulatim cœpit floridum faciei colorem amittere, oculoſque cavos ac trucem oſtendere vultum, qui mihi juxta ac aliis ſuſpectus erat. Sed ut robore naturæ pollebat, ita nil opis flagitavit, donec d. 5. Februar. 1699. rigore vehementiſſimo & omnimoda virium proſtratione corripitur, ita ut d. 6. ſummo mane vocatus, valde debilem & velut à ſe ipſo mutatum deprehenderim. Non ambigebam ex prægreſſo rigore & ſubſequente caloris intenſiore gradu, febre acuta continua laborare ægrum. Igitur ex methodo mihi familiari ſeq. præſcripſi Mixturam.

R. Aq. flor. ſambuc. cortic. antifebr. n. ana ℥ß. aceti theriac. ʒij. Extr. antifebr. n. ℈j. Theæ bezour. ʒj. ſirup. de cort. citr. ℥ß. Hinc ſudor erupit, quamvis non ſine anxietate, & peracto ſudore levia quædam intercurrebant animi deliquia, cujus gratiâ ſeq. Epithemate ad pulſus & tempora fuimus uſi.

℞. Spir. Vin. camphor. aceti rutac. aq. carbunc. ana ℥j. Jactabat etiam ob caloris vehementiam hinc inde corpus & haud rarò per axillam dextram punctutas acutiſſimas tranſire ſentiebat, ut univerſum corpus veluti terrore aut Epileptico inſultu comprehenſum elevaretur in altum, hincque facile colligerem, occultum quid ſubeſſe.

Conjuncta horis antemeridianis Mixtura Antifebrili, in eundem ſcopum Pilulæ ſeqq. præſcriptæ. ℞. Extr. antifebr. ʒß. Camphor. ℈ß. cum ſ. q. Extr. Myrrh. f Pilul. Numero XL. D. S. *Alle 4. Stunden 5. Stukken zu nehmen*, ſumat 5. ſingulis quatuor horis.

Hinc tamen ex voto ceu aliàs ſolent, æger haud ſudavit, alvus verò bis ſolvitur, quæ qualis fuerit, nemo obſervavit. A meridie igitur horâ tertiâ, cùm ſudor non ſatis reſponderet, dedi ℈j. ſalis cujuſdam Antimonialis bezoardici, utpote quo difficiles ad ſudandum plerumque ſoleo τῷ διαπνεομένως reddere. Nec eventus fefellit, ſudavit enim εὐφόρως. Horâ nonâ nocturnâ juſſi deinceps binas aſſumere pilulas è jam memoratis, quæ ſine operoſo regimine facilem moverunt ſudorem. Hoc ipſo verò manè multò meliùs habebat æger, pulſum oſtendens vegetiorem cum habitu & vultu pleniore ac rubicundo. Horâ ſeptimâ matutinâ pilulæ binæ iterum præbentur unde jam, ſolutâ ſemel habitûs externi ſtricturâ & æqualiter circulante Maſſâ humorali, largiter ſudavit. Interim bene ſpirabat, dolorem neque ventris neque pectoris querebatur, nullâ tuſſi vexabatur, & tamen cœpit poſt levem ſcreatum ſputum viſcidum cruore tinctum, lateritium tevera, exſpuere ac rejicere ſine laborioſa commotione, ſine ulla tuſſi, quaſi ſponte ſua veluti per ebullitionem in os redundaret & aſſurgeret. Vomicam proin alicubi in pectore ruptam non dubitavi, & proin pectoralia Antifebrilibus remiſcui ſeq. in modum.

℞. Aq. Corr. antifebr. n. Cherefol. an. ʒij. Extr. Antifebr. gr. X. ball. Sulph. aniſ. gtt. ij. Sirup. flor. pap. errat. ʒij. laud. cydon. gr. ß. M.

Hujus Mixturæ dimidium horâ nonâ nocturnâ dedimus, reſervantes reliquum in craſtini auroram. Nox ſuperioribus quietior. D. 18. 99. æger, quàm aliàs pacatior, jamque ad ſudorem perfacilis, multùm adhuc ſpuens viſcoſi phlegmatici ſanguine tincti. Mixturâ conſumtâ pilulæ pectorales & ſimul Antipyreticæ ſeqq. præſcriptæ.

℞. Succi Liquir. depur. Extr. antifebr. n. ana ʒß. laud. cydon. gr. ß. c. ſ. q. Eſſ. antifebr. F. Pil. num. LX. D. S. *Alle 6. Stund 10. Zu nehmen.* ſumat 10. ſingulis ſex horis.

Sub veſperam etiam Mixturam pectoralem reſolventem talem ordinavimus.

℞. Aq. Veron. Scabioſ. an. ℥ij. cinam. aceti deſtillat. an. ℥ß. ſangu. hircin. pp. Ocul. Cancror. ppt. ana ℈ij. Sir. fl. pap. errat. D. S. *Alle Stund ein Löffel. vol zu nehmen.* ſumat ſingulis horis cochlear onum.

Hæc eo ſumebantur ſucceſſu, ut cum phlegmate ſanguinolento nunc etiam pus rejiceretur. Potus ordinarius erat ex ſpeciebus pectoralibus. Herb. Chærefol. fl. papav. errat. & rad. lapp. maj. D. 9. continuetur expectoratio mixti cum pure cruenti ſputi incredibili copiâ, paulatimque tuſſis nunc accedit & ingraveſcit, quaſi ex profundo majori conatu exantlanda eſſet ſputi materia. Pergitur in iiſdem. Nox autem valde inquieta ob tuſſim perpetuò urgentem, cujus irrequieta ſollicitatione d. 10. mane particula quædam membranacea ſputo rejecta, aquæ, cui injiciebatur, innatans. Omnia hæc Vomicam & abſceſſum intra pulmones loquebantur. Secus tamen fuiſſe eventus docuit. Cùm enim alvus ultimo hoc triduo obſtructa eſſet, & æger tenſionem quandam in abdomine perciperet, Clyſter ex meris emollientibus injectus. Unde alvo ſoluta, pus ſtatim & ſanguis, ſeu materia illi, quæ ἄνω rejiciebatur, ſimilis conſpiciebatur. Sequuntur paulò pòſt tormina & iterum alvi ſolutio, quam cùm d. 11. mane inſpicerem, inter excrementa integras tunicas inteſtinales conſpicari ſibi videbantur, ad quod ſpectaculum ego vocatus, ſanctiſſimè affirmare poſſum, integras tunicas inteſtinales, tubuloſâ formâ exactiſſimè præditas. Hiſce meis manibus me tractaſſe, & ſuper baculum teretem expanſas adſtantibus & ad rei novitatem concurrentibus viciniis monſtraſſe. Erant autem utraque ſine laceræ, pure & ſanguine conſperſæ, alicubi etiam punctulis rubicundis notatæ, quaſi acu factis foraminulis, longitudinis diverſæ, ita ut portio quædam ſpithamæ longitudinem æquaret. Accuratiore inſpectione adhibitâ, patuit fuiſſe fruſta tunicæ interioris glanduloſæ, quam vulgo periſtroma villoſum dicunt, & Malpighius ex glandularum nerveæ tunicæ tanquam baſi inſiſtentium ductibus piloſis excretoriis componi aſſerit. Ruyſchius verò in Epiſtola Problematica XI. oſtendit, nihil aliud eſſe quàm vaſorum ſanguiferorum extremos molliores ſinus & faſciculos, inſtar penicillorum detritorum concipiendos, ſecluſo ſanguine mucidiorem ſaltem lympham & pituitam inteſtinalem tranſmittentes. Manifeſtè enim rugæ illæ ac plicæ, in tunica interiore aliàs notabiles, conſpiciendæ erant. Clariſſimè,

riſſimè igitur intelleximus, laborare ægrum abſceſſu tunicæ inteſtinalis glanduloſæ, quare curationem dubiâ licèt eventûs expectatione ſpemque metumque inter, vulnerariis ſimul in auxilium vocatis continuavimus, & primùm pro febre penitus evincenda ac putredine arcenda, præſcripſi denuò ʒß. Extr. antifebrilis, hoc addito præcepto, ut quinas mane ac veſperi pilulas acciperet, deinde pro ſcopo vulnerario ſeq. ſpecies in juſculo caponum partitis vicibus decoquendas.

℞. Herb. Chærefol. fl. Verbaſc. Hyperic. an. Mj. rolar. r. Mß. lign. ſaſſafras, ſantal. alb. ſem. plantag. an. ʒij. Conciſ. D. ad Chart.

Sitim ſolabatur ſeq. Julapium. ℞. Aqu. Veronic. Scabioſ. card. bened. an. ℥ij. Tinct. fl. papav. err. ℥j. Conf. alk. compl. ʒj. ſir. fl. pap. err. ℥ß. M.

Dum hæc aguntur, Æger, quod mirum, nunquam animo linquitur, liberè ſpirat, nihil ferè vel parum ampliùs per ſuperiora ſputi cruenti rejicit, nullam circa præcordia anxietatem paſſus, animoque conſtanti & imperterrito præditus, ſuos ſolatio erigebat, pulſu etiam plus quàm ante valens. Febris in horas remiſſior. Nox etiam præter opinionem quieta trahitur, ut ut alvus ſemel iterumque ſolveretur cruenta illa & purulenta ſine tamen tunicaceis excretis.

D. 12. itaque evidens convaleſcentiæ ſpes emicat. Continuata eadem uſque ad 14. Februar. quo tempore alvus bis terve intra Nycthemerum ſoluta cum pure & ſanguine intermixtis. Hinc d. 15. ad abſterſionem & mundificationem tale præſcripſimus.

℞. Ol. Amygd. dulc. ſyr. dialth. an. ℥j. ſperm. ceti ʒß. balſ. Sulph. aniſ. ℈ß. M. D. S. *Heibalſam alle 6. ſtund 1. Loffel vol zu nehmen.* Balſamus Vitæ de quo ſumat cochlear unum ſingulis ſex horis. Conveniens etiam videbatur ſeq. Emulſio, unguinoſa ſua dulcedine inteſtina abſterſura ac delibatura.

℞. Amygd. dulc. ℥ß. ſem. 4. frig. maj. papav. alb. an. ʒj. c. ſ. q. aq. fl. acac. & veron. F. Emulſio, add. Sacch. perl. ℈ij. aq. cinam. ſpirit. ℥ß. M.

Horum uſu vidimus nihil ampliùs cruoris oſtendiſſe excrementa, quamvis alvus valde lubrica eſſet ob uſurpata ſine dubio oleoſa.

D. 16. igitur, cùm obſervaremus juſculum cum voluptate comeſtum, dicto citius, nihil pene mutatum fuiſſe redditum alvo, ad lientericum fluxum iſtum compeſcendum ſequentes pilulas præſcripſimus.

℞. Extr. tormentill. theriac. cœleſtis ana ℈ß. c. ſ. q. Eſſ. Traumat. Wedel. F. Pil. n. XX. D. ad pyx. p. nuc. m. conſperſ. *S. Stillende-Pillens alle 6. Stund 2. Struck zu nehmen.* Pilulæ Anodinæ quarum duæ ſumantur ſingulis ſex horis.

Hinc per diem non niſi bis alvus depoſita eaque incruenta, ſimul verò mane ac veſperi cochlear unum prædicti balſami ſumitur. D. 17. & 18. alvus moderatè fluit, appetituſque paulatim reſurgit. Conſumto balſamo, cœpit d. 18. in juſculo vulnerario cochlear axungiæ canis junioris caſtrati, qua valde delectabatur. Pilulis verò ſuperioribus tales ſubſtitutæ.

℞. Extr. tormenr. Liquir. tereb. coct ana ℈j. c. ſ. q. balſ. peruv. f. Pil. num. LX. D. S. *Balſamiſche Pillen, Fruh und Abends 5. Stuck zu nehmen.* Pilulæ Balſamicæ de quibus quinque ſumantur mane & veſperè.

Harum uſu nondum abſoluto conſtitit Lientericus alvi fluxus, & Æger cum viribus appetitum recepit. D. 1. Martii jam tum in publicum prodiens, & ſub cura noſtra à primo morbi inſultu non niſi 19. diebus verſatus.

SCHOLIUM.

Poſſent ad hanc Obſervationem multa utiliſſima notari tam phyſiologica quam pathologica. e. g. Quî factum, quòd ablatâ tunicâ interiore glanduloſa inteſtinorum, nihilominus mors non ſupervenerit? Cùm tamen carunculatum ſaltem excretionem in Dyſenteria lethalem pronunciaverit Hippocrates 4. Aphor. 26. ubi quæſtioni ſatisfieri poſſe credimus, diſtinguendo inter exulcerationem inteſtinorum benignam & malignam, qualis ultima plerumque accuſanda venit in Dyſenteria. Noſtra in præſenti caſu benigna fuit, orta occaſione abſceſſûs genuini qui ferè ordinariè periculo carent. Item qua de cauſa ruptus intra inteſtina abſceſſus cœperit ſe evacuare per excretionem anotericam, ſuperato valvulæ quæ in Coli principio eſt, robore, & occaſione demùm clyſteris ad inferiorem portam appulerit, quod factum putamus ex inverſo motu periſtaltico, occaſione repentinæ conſternationis in ipſo principio vitali ex rupto intra inteſtina abſceſſu; Ruptiones enim hujuſmodi introrſum factas difficillima conſequuntur ſymptomata uti, jam olim notavit Hippocrates 7. Aph. 8. Ἐπὶ φύματος ἔσω ῥήξει ἔκλυσις καὶ ἔμετος καὶ λειποψυχίη γίγνεται. Ex ſola ſcilicet principii vitalis perturbatione omnes illæ turbæ. Hæc aliaque miſſa nunc facimus, in veram potiùs abſceſſus hujus inteſtinalis cauſam inquirentes. Circa quam inveſtigationem notandum, hunc ægrum, antehac valetudine inculpata gaudentem, diverſis vicibus præſertim in Hungari & Rheni Nicarique oris ob diætam vinoſam Hæmorrhoides externas fluentes ſenſiſſe, quemadmodum mihi in hæc alia multò pòſt inquirenti, faſſus eſt æger. Unde postquam legi, quæ Excellentiſſimus Georg. Erneſt. Stahlius in Diſſert. de Motu ſanguinis Hæmorrhoidali rationi ſanè & experientiæ conformiter ſcripſit, non dubitavi, à reſtagnante ſanguine Hæmorrhoidali intra tunicas inteſtinales, intimam ac mediam parvos abſceſſus fuiſſe obortos, & ab his ſenſim tunicam intimam à proxima media muſculoſa fuiſſe ſeparatam, prout in variolis ipſa interdum cutis à ſubjectis reliquis corporis integumentis ſecedit, propter ſaniem ſubtus latentem & fibrillarum intermediarum nexum ſolventem. Vixit ab illo tempore æger perbellè, niſi quod æſtate ſubſequente ſemel iterumque Colicos dolores fuit paſſus, qui nihil erant niſi conatus hæmorrhoidales irritati. Ex quo enim ſubſequentis Anni tempore verno aperire ſe cœperunt Hæmorrhoides triplici oſculo, & non parum ſanguinis inde manavit, vivit noſter pancraticè venæ ſectione prophylactica bis in anno uſus. Patet verò etiam ſingularis efficacia Extracti noſtri febrifugi, tum in febre hac, vulnerariæ affini, profliganda, tum etiam in reſolvendo cruore coagulato, plurium febrium Autore, quem quaſi ad πεπασμὸν ducit & tanquam hoſtile quid è vitalitatis dominio proſcribit & expellit, prout idem in ducendis lochiis aliiſque caſibus; ubi cruor extravaſatus & coagulatus præſto eſt, cum admiratione præſtat. Neque reticenda eſt principii & balſami interni vitalis efficacia in reſtaurandis hujuſmodi partibus interioribus læſis. Dummodo enim bene ſit homini in vitæ radice, dummodo balſamicam humores Craſin retineant, nil ita arduum eſt aut læſum, quod non Natura ſit ſanando, quæ una ratio eſt, cur interdum miraculoſa hujuſmodi eveniant in arte Medica, quæ omniſi gloriator ineptus aut thraſo garrulus

ſuæ

ſuæ adſcripſerit arti: Nam & ſic αἱ τῶν νοσίων ἰσχυραὶ φύσιος. Erat in ægro, dum alvi illo fluxu purulenro laboraret, facies revera Hippocratica, atque τὰ αὐτὰ præcipuè ψυχρὰ ἀλαφαρὰ ξυνεσταλμένα non aliter atque folia arborum præ nimia ſiccitate arrotia. Animus tamen ſemper præſens, reſpirario libera & pulſua ſibi conſtans. Unde calamitoſiſſima illa & θανατωδέστατα mortis tamen ſignificationem oon habeqant. Sunt enim illa prædicta minùs gravia ἴσον ἀνά, eadem Hippocrate teſte in Prænot. 11. verſic. 13. & 14. Si alvi excrementa valdè liquida fuerint, nec qoicquam celeriùs faciei vigorem tollit quàm alvus concitatior quod in Praxi verſati non ignorant.

Inteſtini Coli portio abſciſſa minimè lethalis.

Clariſſ. Sylv Samuelis Anhornii. Ephemer. Germanic. Centur. 1. & 2.

Craſſorum inteſtinorum vulnera, quamvis paſſim occurraot apud Aothores vel ſponte naturâ, vel per ſutoram conſolidata atque curata, inteſtinum tameo per medium ſectom, abſciſſâ ejuſdem portione curam admiſiſſe, inter rariora meretur poni, quæ ocurrere poſſint obſervationom monumenta. Caſus hic obrigit in Joaone Kreſſenbuchur, Turgoviâ Utvillanô, juvene 26. annorum. Hic Ao. 1694. mente adhoc & corpore ſanus, ex annonæ caritate famis miſeriam expertua, clibano piſtoris adſtans, & paniculum inibi relictum videns, jubentibus ſociis clàm irrepſit: panem periturus & ſtomschum latrantem placaturus: verùm ſeu vapore ſeu fornacis calore mox inibi obmutuit: diuturniore morâ perterriti circumſtantea, vocato Piſtori rem eaponunt: hic ſine morâ pedibus extractum frigidâ largiter perfudit; ex quo motus convulſivi torum corpus preheoderunt; in habitum exinde Caducus erupit, & per paroxyſmos modò ſemel, etiam bis de die miſerum cuncuſſit, interdum unius & duarum hebdomadum inducias conceſſit; perverſis tandem cerebri poris fatuitatem induxit. Die 16. Maii 1700. per ſeptimanæ ſpatium rotus amens cum furore fuit, nudos nbicunque aufugere potuit, eacurſitabat, & ne vim ſibi inferret, cuſtodiri debuit. Ex inſtitutâ venæ ſectione placabilior factus de dolore in latere hypochondrii ſiniſtro magnas querelas movet; quem atrociùs ſævientem paroxyſmi Epileptici prodromum expertus eſt; precibus non rarò inſtitit, ut ſibi cultro venter aperiretur. Die Mercurii ante Feſtum Pentecoſtis Anno 1700. Curi hoc eum totâ caſus hiſtoriâ conſignatum mihi tradere placuit plurimùm Reverendo loci Parocho, Dn. Joh. Henrico Erni, Tigurino) ſolus in hypocaoſto relictus cultrum arripuit; veorrem, palmam ſopra nmbilicum, magno ictu non modo perfodit, ſed & portionem inteſtini triom circiter unciarom è vulnere propendentem abſcidit, & ceu quid actum ſit celaturus infra menſam projecit, ſeque ad fornacem proripuit. Pater ſuperveniens conſpecto cultro, deterios quid ſibi illicò ominatus, filii manus cruentas de ventre abripit, & rem attonitus videt. Vocatus loci Chirurgus, Dn. Joh. Conrad Vogt, portione inteſtini abſciſſi coospectâ mortis prognoſticon rolit; & Cardiacis refocillato Patiente, utramque inteſtini partem ex volnere propendere permiſit, donec de illa certus eſſet, per quam ſordes exirent. Re ſatis exploratâ, poſt plurium dierum decurſum, inferius inteſtinum in ventrem iotruſit. Superioris verò extremitatem probè obſervari juſſit, ne ſimul ad interiora recederet, & excrementa in cavum abdomioia deponerentur. Sic tandem fælius benignæ conſervatricis oaturæ providentiâ, nemine hoc per artem intendeote factum eſt, ot eatremitas inteſtini ſauciati cum vulneris orificio coaleſceret, & ſexto jam anno tamquam ea podice equino expreſſis priùs turiiaotibus rugis, excrementa alvina & flatus ſine ullâ moleſtiâ hac viâ reddantur, per anum verò ne minimum quid excernatur, niſi quod primis diebus liquamiois cruenti ſeceſſit. Ante quiuqueonium circiter in viciniam vocatus, oolui occaſionem ipſum viſendi negligere: fatuus erat, moribus incompoſitis & vultûs torvi, ligamenta detracta ſero madugre; ex mito hoc podice palmam ſupra umbilicum exiſtente compreſſo, ſerum fermentans ſpumoſum & graviter nares feriens, cum granulis hordeaceis & avenaceis exibat. Sic viribus valuit, ut negoria ruſticaoa in campis & pratia obiret; à trieonio verò, dum in piſcinam ſuffocaturus ſeſe proſiliit, juſſu Magiſtratus vinculis domi cuſtoditur, ubi fila ducendo vitam agit. Paroxyſmum Epilepticum ſi frequentiùs patiatur, & ſitim extiucturus largiùs bibat, plurimùm aquæ potæ per locum hunc exit. Jam viribus fractus & emaciatus haod multùm à fati limine abeſſe dicitur, quod cum ipſo Parentea uoicè voveot.

Inteſtinali tunicæ ſimiles pelliculæ excretæ.

Clariſſ. Ioh. Melchioris Verdries. Ephemer. German. Centur. 1. & 2.

Interiorem inteſtinorum ſuperficiem muco quodam viſcidiore oblioiri, nemo Phyſiologiæ atque Oeconomiæ animalis non planè rudis neſcit; atque hunc mucum præternaturali modo in lentam duramque pituitam inteſtinorum parietes incruſtantem, obducentem, graviſſimaque hac ratione ſymptomata producentem, concreſcere, plus ſimpiici vice ſolertes rerum Medicarum Obſervatores annotarunt. Hioc illæ pelliculæ diarrhæâ excretæ, de quibus lumen ac decus viri Excell. *Heliodorus* noſter *Ephem. Dec. III. An. 9. & 10. Obſ. LX.* Nec adeò ignota eſt de celeb. *Lipſio* hiſtoria, qui quum multùm diu gravi eum malo eſſet colluctatus, atque pharmaco ſumpto materiam cohærentem inteſtinulo ſimilem excerneret, conſternatus atque aliquid inteſtinorum effudiſſe ſe ratus, confeſtim Medicum vocari jubet, actum eſſe de vita ſua exclamaos; cùm tamen re curatiùs perſpecta, deprehenſum fuerit, eſſe id ipſum nihil aliud, quàm viſcidiorem pituitam in inteſtinis ſenſim coacervatam, eorundemque ſuperficiei cohærentem, atque hinc inteſtini figuram retinentem, inſigni corporis emolumento exterminatam, brevi enim priſtinæ ſanitati reſtitutus eſt. Non multùm abſimilis fuit ſequens quem paucos ante annos hîc locorum obſervavi, caſus ſatis profectò curioſus. Videlicet Vir quinquagenario paulò major, temperamenti cholerico-melancholici, febri bilioſâ ſat graviter decumbebat, torminibus eondem ſimul miris modis excruciantibus, ego cum accerſitus nihil non tentarem, quod ratio officii poſtulare videbatur, brevi meliori loco res ipſius eſſe cœperunt, otroque malo multum à rigore ſuo remittente. Vix tamen id, quicquid erat levaminis, bona ſpe re-

pleverat adſtantes; cùm ictuʀus ex improviſo ſuperveniens novâ eoſdem ſollicitudine, detineret. Ego verò fretus LXV. *Hippocratis* aphoriſmo Lib. IV. bonum id eſſe ſignum pronunciavi, atque huic quoque modo convenientem cibum quæſivi. Accidit verò, ut cùm Infuſum Anti-Ictericum laxativum obtuliſſem, poſt dies aliquot me properanter accerſiri juberet, cumque mei feciſſem copiam, & quid rei eſſet interrogarem? hoc quoque medicamine ſe aliquantum quidem levari dicebat, eo tamen loci veniſſe res ſuas, ut ſatiùs ſit medicamentis abſtinere. Nihil ſpei eſſe reliquum, inteſtina atque viſcera putredine eſſe infecta, (*er ſey faul im Leibe* quod ſit putridum in corpore) nec audere ſe uſum Medicamenti continuare, integra enim inteſtinorum fruſta id ipſum expuliſſe. Ego facilè ſuſpicabar, quod res erat, atque fruſta hæc aquâ abluta afferri curabam, penitius contemplabar nihilque eſſe aliud quàm ejuſmodi pelliculas concretas & ad continentis inteſtini figuram accommodatas manifeſtè deprehendebam, quamobrem bono eundem eſſe animo, jubebam, & ut in uſu optimi Medicamenti pergeret, ſeriò hortabar; ita excretâ ſingulis diebus magnâ fiſtuloſæ pituitæ & pelliculārum copiâ, ex voto tandem convaluit atque poſtea à crebris morborum inſultibus, quibus ſubinde antea divexabatur, immunis vixit.

Plura hôc in argumentô vide in Bibliothecâ noſtrâ Medico-practica, ſub titulô Colica & aliis; ut & in hoc ipſo Opere, ſub titulis variorum *Tumorum, Vulnerum ac Ulcerum.*

ISCHIAS.

Iſchias, Barbaris *Schiatica* dicitur, & eſt dolor vehementiſſimus cujus ſedes non eſt propriè aut ſemper in eô articulô qui femur cum oſſe innominatô conjungit; ſed altiùs ad ſummam propè natem, ubi nervi à lumbis & ab oſſe ſacrô emergentes in crura feruntur, ſæpius figitur. Cauſæ non multùm differunt ab iis quæ arthritidem, item quæ rheumatiſmum faciunt: Siquidem oritur à ſerô acerrimô, undecunque demùm illud advehatur, quod partes membranoſas ac nerveas, in quas depluit ac decumbit violentiùs pungit, ac quaſi dilacerat.

Hic morbus à multis cum arthritide confunditur, ac pro unô eôdemque habetur. Verùm præterquam quod multi arthritici iſchiade nunquam infeſtati fuere, & contra maxima iſchiadicorum pars podagrâ immunis vixit: Quis neſcit quod arthritis nunquam in verum eumque purulentum terminetur: Iſchias verò ſæpe: Quòdque præterea in iſchiade, ſicuti in pleriſque aliis juncturarum doloribus, tumor & rubor oculis perſpicui non appareant; in arthritide autem contrà.

Verùm diſceptationes hæ minùs pertinent ad inſtitutum Bibliothecæ noſtræ Chirurgicæ, in quâ practica præcipuè ſectamur, & ad quam pertinet propriè iſchias, quatenus in abſceſſum quandoque abit, ut ex obſervationibus mox adferendis videbitur, poſtquam iis præmiſerimus hiſtoriolam Iſchiadis facili remediô curatæ à Cl. iſſ. Joſepho Lanſonô, Miſcell. Curioſor. Decur. iij. Anno 1. inſertam, quæ hæc eſt.

Adoleſcens quidam diu iſchiade laborabat, & cùm multis ac diverſis, à variis quoque Medicis, præſcriptis fruſtrà uſus fuiſſet remediis, ruſticum medicaſtrum vocavit ad ſui curam, qui aſſeruit ſalutem ejus ſumi debere ab urticâ, ſi eâ locus affectus ad rubedinem uſque cæderetur, & vinô albô generoſô poſtea ablueretur; quô peractô ſanatus eſt non ſine adſtantium admiratione. Tale verò remedium mihi novum non fuit, nam ſimile quid me legiſſe recordor apud Wolfgang. Hæferum lib. 4. Hercul. Medic.

Scholium Clariſſ. Viri Lucæ Schrak. Luc. Filii.

Cornel. Celſus lib. 3. cap. 27. membris paralyticis etiam prodeſſe cenſet, ſummam cutem exaſperaſſe urticis cæſam, uſque dum rubere cæperit. Quod cum ſali alicui acredine inſigni prædito, quô nempe morboſum illud acidum contemperare, & enervare valeat, adſcribi mereatur, valdè hæreo, cùm præſertim nec linguæ judiciô tale ſal in urticâ ſe manifeſtet; illud verò quod ei ineſt blandum exiſtere per experimentum à Tacheniô in Hippocr. Chimic. cap. 19. adductum, evincatur. Unde potiùs in ſpiculis urticam undique cingentibus, & acumine ſuo dum penetrant fibrulas cutis nerveas pungentibus, medelæ cauſam quærerem; quæ dum à moleſtis his corpuſculis convelluntur, motum etiam ſanguinis pervertunt, ſicque unà ſubſiſtentes in parte adfectâ particulas agitare, atque in naturalem motum reducere poſſunt.

Iſchias cum carie oßis iſchii & femoris lethalis.

Mulier conſpicua Staviacenſis atroci dolore iſchiadicô diſcruciatur. Varia ac varia à Chirurgis adhibita ſunt auxiliorum genera; calidæ eſſentiæ, emplaſtra validiora parti roborandæ idonea, ut & etiam diſcutientia: verùm omnia ſine fructu. Unde cùm ego adverterem dolorem per ſomnum augeſcere, febremque ſimul ac indeſinenter ægram vexare, pus in iſchii parte interiore deliteſcere meritò ſuſpicatus ſum, illudque ſine apertione inde minimè eſſe educibile. Sed cum pulpoſus eſſet clunis ille, nec niſi cum ingentiſſimô dolore ſectio peragi poſſet, conſului ut cauteria aliqua potentialia inibi applicarentur; per quorum eſcharam cùm ſectio inſtitueretur, multum puris cum violentiâ eructabatur, remittentibus inde utcunque & dolore & febre. Verùm cum pus iſtud per diuturniorem moram perioſtium eroſiſſet, & oſſis iſchii partem carie effeciſſet, ſimulque femoris os non parum corrupiſſet, ſphacelus ac mors brevi acceſſit; & doloribus ac vitæ finem dedit. *Ex communicatione Clariſſ. Viri Antonii Drelincurtii Rerumpublicarum Bernenſis & Friburgenſis Archiatri extraordinarii ac Antiſtitis.*

Iſchias refrigerantibus ſanatur.

Vir Illuſtriſſimus, Bernenſis Conſul, ſtaturæ proceræ, macilentus, temperamenti ſanguineo-biliofi, incidit in violentiſſimum dolorem iſchiadicum, quo cùm per dies multos diſtorqueretur, noctesque inſomnes ageret; urgente præterea ſiti, appetitu proſtrato, viribuſque prorſus dejectis: Medicus clinicus multa adhibuit remedia externa, olea, eſſentias, ac emplaſtra calida iſchiadica dicta, frictiones præterea calidas ac vehementiores. Verùm ſic non lenitur dolor; quin potiùs in dies exacerbatur, & febris accenditur. Vocatus ego in conſilium, reperio Virum Conſulem quaſi de ſalute deſperantem, ac propterea methodum curatoriam in illo infauſtis avibus uſurpatam ex aſſe permutandam

in

in animum induxi. Clyſteres itaque refrigerantes adhibui, emulſiones anodynas propinavi, à quarum vel primâ doſi placidam transegit noctem, cùm priùs à quatuordecim diebus ſomno & omni prorsùs requie orbatus fuiſſet. Hinc ſuadeo balneum aquæ tepidæ, illudque ſimplex & nullis medicatum herbis; quo per dies circiter octo uſus, non neglectis interim & emulſionibus & clyſteribus ſuprà memoratis, remittebat febris, minuebatur dolor, ceſſabat, *Inſomnia*, vireſque in dies refocillabantur. Tunc ptiſanam præſcribebam laxantem, diætamque ideæ morbi ac ægri temperamento accommodatam inſtituebam. A phlebotomiâ autem, quia ab eâ ſummopere abhorrebat Vir Illuſtris abſtinere coactus fui: Verùm ſic non minùs per curam prædictam intra quindecim dies & ſtare, & etiam ambulare Vir Conſul valuit, indignabundus contra Medicum clinicum mihique gratias dulciſſimas agens. *Ex eâdem communicatione.*

Iſchias Cucurbitulis & Veſicatoriis curatur.

Vir ſtrenuus Bernenſis Dux legionis in Cataloniâ militans ſub diô pernoctare coactus, uvidâ nocte, ſub tegmine fagi humi recubans, primâ aurorâ expergefactus & irrequietus de dolore oſſis ilii & ſacri conqueritur, & vix erectus & ſtans in pede incedere quivit, unde ubi primùm ab exercitu diſcedere ei copia dabatur: Monſpelium ſe contulit, opem à Medicis inibi erogitans, variis autem atque variis exquiſitioribus quidem adhibitis ad ſanationem remediis, ſed ſine ſucceſſu, tamque atroci & pertinaci dolore excruciatus rectâ Pariſios tendit.

Ad Medicam dubius confugit æger opem.

Auxilium quæritat à primoribus ibidem Medicis, diverſiſque adductis triplici ab armamentario auxiliis, doloris levamen nullum affertur, & ſic animo deſpondens Nobilis æger, Lutetiâ relictâ, patrios lares repetit, longumque per iter, oſſifragum quaſi dolorem perpeſſus, Medicos Poliatros accerſit

Scilicet ut victus repetit gladiator arenam,
Et redit tumidas naufraga puppis aquas.

Auxilium promittunt junctiſque manibus remedia, ut ipſis videbatur appropriata tùm externa tùm interna citò & diu admovent; ſed incaſſum juſſuque Nobilis patientis à me conſilium expoſtulant; ſed ne crambem recoquere videret, citò ad externa præſidia confugio, armaque præſcribo ab armamentario Chirurgico deſumpta, ſcilicet hirudines, veſicatoria, cauteria, aut potentialia, aut actualia, ex ferro candente, videlicet ex Hippocratis conſilio, ad extremos quippe morbos extrema exquiſitè remedia conveniunt. Verùm id conſilii Bernenſibus Medicis non arridet, flocci faciunt ſpondentque iterum ſanationem aliundè quæſitam, ſed fruſtaneam, unde æger defatigatus ac tædioſus ab uſu remediorum tam futili, Verbigenum ſe contulit manus auxiliatrices meas efflagitans. Idcircò ſine morâ, convocato Chirurgo experto, aliquantulâ nobili ægro conceſſa quiete, ante focum ſedere jubeo, fortibuſque frictionibus in regione ilii, oſſis ſacri, & circumſtantium partium ad rubedinem adhibitis, cucurbitulas tres admoveri curo, duas quidem ſuperiores ad ilii regionem, tertiam verò inferiorem ſuper oſſe ſacro, quibus poſt attractionem detractis, hirudines applicari ſatago, his autem ſanguine ſaturatis, cruoreque plenis, atque ſponte delapſis, iterum cucurbitulæ tres admoventur, removenturque toties quoties ichorem à profundo extrahere valent, hinc veſicatorium forte & peramplum hiſce partibus applicari jubeo, ac reliqui inibi loci aliquot per horas; quo detracto veſicatorio, quaſi à reſerato latice largo, ſerum copioſum erumpit, ad uncias ad minimum duas; ſerum inquam, ſalſum atque bile tinctum, hinc linimentum dulce applicatur, atque ab illo fortunato momento erectus æger incedere valuit, liber ab atroci cruciatu, atque craſtinâ die ſequenti, eques ad ſuos lætus ſe recepit, immuniſque à tanto dolore exegit vitæ curriculum. *Ex eadem amicâ communicatione.*

Iſchias lethalis, ubi meſenterium purulentum repertum.

Vir incliti ſtemmatis, Bernenſis ordinum militarium Dux, luſtrum vitæ ſextum peragens, Nobilem ducebat ſponſam Lauſannenſem, à menſibus autem nuptiarum aliquot iſchiadico dolore moleſtabatur, conſulebatque & Chirurgum & amicos ad doloris levamen, quo paululum ſedato, Bernam ſe recipit cum dilectiſſima ſua conjuge, ibique dolore renovato opem expoſtulat à Medicis & Chirurgis, à quorum ope iterum ad tempus dolor obſcuratur. Verum verò cum reviviſceret atrociorque fieret dolor, accerſit à Lauſannâ Chirurgum urbis illius incolam, qui junctis manibus cum Medicis poliatris, Chirurgoque pariter illius urbis primario, auxilia pro virili quæſita admovent ſed ſine ſucceſſu, febris ingruit lenta; dolor in dies acutior excruciat Nobilem patientem, undè nec immeritò abſceſſum in parte latitantem ſuſpicantur, apertionemque ad exitum materiæ judicant ſummoperè neceſſariam, ad quem finem deveniendum, rebus domeſticis conſultis, Lauſannam devehunt Nobilem ægrum lecto penſili, comitantibus & Nobili Matrona uxore, & Chirurgis, tum Bernenſi, tum Lauſannenſi prædicto; ubi ut conſilium inirent pro caſu tam arduo, accerſunt Genevâ Doctorem Medicum expertiſſimum, Philoſophiæ Profeſſorem, ſuadente Nobili ægrotantis fratre D. D. Præfecto Nividunenſi prælaudati Doctoris Medici Mæcenate; convocant & aliunde expertiſſimos Chirurgiæ Magiſtros Gallos è quorum omnium unanimi conſenſu, ſectio inſtituitur à Chirurgo Bernenſi antiquiore, ad ſpithamæ ſemiſſis circiter longitudinem & ultrà, dilatatoque vulnere ex arte viginti poſt quatuor horas ex eo aperto, pus effluit copioſum: vulnus curandum committitur clinico & domeſtico Chirurgo Lauſannenſi: hinc poſt dies aliquot elapſo à prædicto D Doctore remediis internis & convenientibus, inſiſtentes Nobilem patientem revehunt Bernam, eodem lectulo penſili, iiſdem comitantibus, & Matronâ, & Viris, adjuncto Domino Doctore Genevenſi præfato, ubi cum degerem ego convocatus ante ab ampliſſimo & Nobiliſſimo illius Reipublicæ ſenatore, acceſſor à Nobili decumbente ad conſilium ineundum cum ſupra nominatis viris poliatriſque Dnis. Dum uno aut altero, qui unanimiter conveniunt febrem quam dicebant hecticam, à materia tam diu hoſpitante ſupra oſſe iſchio, ejuſque perioſtium corrodente, doloremque atrocem diu excitante, originem ducere, in remediiſque antihecticis intus aſſumendis pergendum, ad febris hecticæ dictæ extinctionem non omiſſa præ cæteris à Dno. Doctore præſcriptâ rhei tincturâ, extractâ cum aquâ Cichorii ſtillatitiâ, quâ quotidie utebatur ad laxandam alvum. Ego autem febrem illam non hecticam nominabam,

ſed lentam; non à prædictis cauſis ortam, ſed ex abſceſſu, ut opinabat, in mezenterio latitante; idcircò mutanda fore interna remedia, vinumque tam arctè prohibitum ægro viribus fracto concedendum, ut in dies magis ac magis macileſcens, appetitu dejecto, ejus uſu refocillaretur, alvuſque ſpontè excrementa expromeret, ſollicitata à vini biliſque ſimul aculeis, quandoquidem evacuatâ arte bili quotidiana rhabarbari tincturâ, pigreſceret alvus; nullus autem mecum convenit, Nobiliſque æger dejerat ſe ſe ſatis damirari non poſſe me Medicum Gallum & quidem Pariſinum, vini uſum ſuadere poſſe (quanquam non merum dixiſſem, ſed aquâ aut decocto appropriato probè dilutum) Præterquàm quòd ſi in Mezenterio hoſpitaret abſceſſus, de ſuis rebus actum foret: prædictum conſilium igitur prætermittitur, curaque vulneris Chirurgo familiari & domeſtico committitur; hinc prælaudatus D^{nus}. Doctor Genevam ſe recipit, nulluſque juxta ægrotantem relinquitur quam Chirurgus ille qui ſummo mane me conveniebat die ſequente, ad inviſendum D^{um}. decumbentem, qui me adveniente exclamabat, bone Deus! quantam noctem turbulentam in me excitaſti, vir amice? Revera etenim amicus erat ille mihi, quem ante annos aliquot à febre quartanâ vindicaveram: quam truculentam, loquiebat, noctem, bone Deus, excitaſti mentionem faciens de febre lentâ meſentericâ ab abſceſſu inibi latitante? Fallar aſt utinam ego reponebam: ſed vini uſum, aiebat, mihi ſuadere hecticâ laboranti? At vereor vehementer dicebam, ſalva ne ſit ſententia mea de mezenterii abſceſſu. Fortè autem fortuitò cum Chirurgus incumberet grabbaro ad tractandum vulnus, cubito in abdomeo patientis relaxato, inclamat ſubitò, heus me occidiſti, effluebat quippe ſanguis è vulnere, ſtatimque Chirurgus materiam effluentem explorans, videt ſummo cum ſtupore, pus uberantius è vulnere emanare, premitque tunc manu admodum forti abdomen, regionemque potiſſimum mezenterii, undè pus ubertim magis ac magis exrudit, hinc me citius accerſunt, ægerque tunc inclamat ad me, nunc te bonum vatem, me invito ac dolente, te nomino & reapſe, inquit, abſceſſus eſt in mezenterio, indeque tota ad vulnus confluitat materia; cura igitur ſubitò mutanda, traumaticas potiones ad uſum revocant, vinumque exhibent, probè dilutum decocto Chinæ; utuntur & decoctis guajaci, ſarſæ parillæ, chinæ & aliis variis aperientibus & detergeoribus remediis; valedicunt uſui decocti rhei; fit alvus libera; remittit in dies febris; paulatim redeunt vires; reviviſcit appetitus, exhilaratur æger; interea per ſedes materia purulenta ejicitur, vulnus perſanatur, ac occluditur; ſtare incipit æger, deambulat ſcipione nixus per cubiculum, & poſt menſes aliquot à ſenatu decernitur Paterniaci præfectus quo rheda devectus dolor utcunque iſchiadicus renovatus meſenteriique ſimul labores obtuſi, proſtratur æger & meſenterii ſordes alvus deponit, totiſque tunc ac univerſis cum meſenterio conſumptis glandulis, langueſcit æger moribundus, ac animam Creatori tandem committit. *Ex eadem communicatione.*

ISCHURIA.

Vid.

URINÆ VITIA.

JUNCTURARUM MORBI.

De Juncturarum varietate vide capite de Oſſibus, in Bibliotheca noſtra Anatomica, idque præcipuè ex præclariſſimo Dom. Havers, qui de Oſſibus tractatum ſanè elegantiſſimum compoſuit, in quo de glandulis ipſis articulationibus adfixis, ſerumque pinguius, ad motus facilitatem vomentibus verba facit; à quo ſucco degenere, non pauca mala derivantur. Arthritis quæ præcipuum ex iis, aliaque quæ ex vulneribus, laxationibus, incurvationibus ac fracturis fiunt, propriis explicantur capitibus. Hic propterea tantum de apoſtemate ſchirrhoſo digitorum, de contractura, rigiditate ac Synovia articulorum, per Curationes & obſervationes aliquot, pauca trademus.

De Apoſtemate ſcirrhoſo Articulorum digitorum.

Naſcuntur circa juncturas digitorum quandoque apoſtemata phlegmatica ſeu potius ſchirrhoſa, dura, coloris fuſci, in quorum circuitu venæ attolluntur: ulcerantia & corrodentia oſſa, & ligamenta: currentia & mutantia ſedem, aliquando à membro ad membrum. Illorum cauſæ, judicia, & cura ſunt ſicut ſtrumarum malignarum & diffuſarum per corpus: præmiſſa purgatione, diæta ſarſæparillæ, uſu aquar. vitriolatar. & aluminoſar. carnis viperar. & ſerpentium præpar. In principio ungendus eſt tumor oleo de ſpica, & de lilio, & ſuperponendum emplaſtrum diachilum iteratum. Quod ſi contingat ea ulcerari, mundificentur unguento Apoſtolorum & pulvere aſphodelorum, vel mercurii præcipit. vel trochiſcor. de minio, & ſi neceſſe ſit arſenicum adhibeatur, ut in ſcrophulis dictum fuit. Si autem os fuerit corruptum, uratur & removeatur ab eo corruptum: nam cauterium omnem corruptionem removet, poſtea vero curatione aliorum vulnerum curetur. *Ioh. Vigierius Chirurgia lib.* 1.

Contractura membrorum.

Manuali opera membra contracta ſi diduci poſſunt, tunc etſi mobilia non rurſum fiant, (quod tamen interdum venit) nihilo ſecius forma alia illis quæ minus in motu impedimentum affert, accommodari poteſt. Ut ſi digiti extenſi ſiſtantur, tunc ſi contrahantur paulo minus in apprehenſione incommodant: Si pes ſurſum tractus hæreat, ad terram uſque retractus, etſi articulus genu fixus maneat, tamen inceſſum, qui prius ſublatus erat, reſtituit.

Hoc autem manibus, vel inſtrumentis adhibitis, non magna vi, ſed ſenſim in dies aliquantum impellendo, ſucceſſu temporis, aſtricto, tendines & ligamenta ita magis magiſque relaxando, in quibuſdam locis aliquando id poſſumus efficere. Idque pro membri contracti ratione, variis modis. Ut ſi propter genu articulum fixum, ut ſæpe fit pes ſurſum tractus ſit, calceo induto, & alicubi adligato, continuo dum ſedent & aliquid agunt, eum detrahendo; vel pondere appenſo ſæpe eum deprimendo. Quod & eleganter perficitur, ſi laminis duabus oblongis, in medio cavis, tibiæ & coxæ poſteriori ſedi accommodatis, & juxta articulum junctis interpoſita cochlea, eam invertendo quamdiu

ferre

ferre poteſt, pes è ſuperioribus deorſum ſenſim propellatur. Uti & in aliis locis, eadem ratione cochlea ſtrias habente, commode perficitur: cum ſi vertatur, ſenſim ex quibus inſeritur premendo membrum fixum impellat, & cum cochlea inverſa ſic immota maneat, eadem membrum quouſque protruſit, ſuſtineat & retineat. Quod ego in multis cum ſucceſſu, ingenioſè fabricatis inſtrumentis tentavi. Sicuti quoque, ſi digitus extenſus maneat, annulo illi inſerto, qui alii annulo, vicino digito adhibito contiguus & affixus ſit, dum hic digitus movetur, alter fixus continuo impulſus, tandem cedere & flecti nonnihil cogitur. *Felix Platerus Praxeos Medica lib.* 3.

De Cubito rigido, immobili, ſubitò curato.

Ex incommodo quoties in arte Chirurgica commodum aliquod reſultat & Chirurgo & ægrotanti gaudii anſa ſæpius præbetur; evenit hoc in Helvetio illo, cujus his verbis meminit Hildan. cent. 5. obſ. 89. Helvetius quidam adoleſcens Lauſannæ ſtudiis dans operam, ex arbore cadens, brachium ſibi ad carpum frangit. Ego in conſilium adhibitus fracturam feliciter ſanitati reſtitui.

Ante annos autem aliquot contuſionem eadem circa carpum ejuſdem brachii ex caſu quoque contraxerat, ut eo tempore manus veluti reſoluta & impotens permanſerit: poſtrema autem curatio tam feliciter ſucceſſit, ut manus penitus in integrum reſtituta fuerit, cauſam hujus ſanationis hanc eſſe, mihi videtur: Primus affectus ſive contuſio carpi, cum ab imperito male curata eſſet, & imprimis plurima medicamenta refrigerantia applicata fuiſſent, materia quædam viſcida inter oſſa carpi remanſerat, quæ poſt fractum brachium, ab humore affluente veluti irrorata, emollita, & excalefacta eſſet, poſtea medicamentorum emollientium & reſolventium, à me ſumma, qua fieri potuit diligentia exhibitorum beneficio, reſoluta & diſſipata fuit. Quæ exitioſa nobis videntur, frequenter commodum maximum afferunt.

Petrus Jacobi Amſtelodamenſis anno 1661. utriuſque brachii laboraverat aliquamdiu abſceſſibus, ulceribuſque, circa articulationem humeri & ulnæ, Chirurgus, quo uſus fuerat, ad veram eorum figuram, convenientemque uſum haud attendens, non incurvata ſed rigida ea reliquerat; unde ori aliquid iis admovere impoſſibile ipſi.

Curæ noſtræ ubi ſubjectus, Fomenta varia, Cataplaſmata, Emplaſtra, applicata, diverſæ brachiorum fricationes, extenſioneſque inſtitutæ, aſt nihil hæc omnia effecerunt, nec humor glutinoſus articulos fere accedens, nec mucus articularis, articulorum motui dicatus, ullo modo reſolvi potuit, ut mobilitas aliqua adferretur membris dictis.

Cibum ori admovere quod haud valeret, cochlear ipſi parari curavimus ſimiliter ac cultrum excedentis longitudinis. Quid fit, panis diſſecti particulam cultri apici impoſitam ori admovere laborans, ea privatur, procidens enim in terram à cane præſente aufertur, iratus ille pedibus percutere canem dum laborat, in humum prolabitur, hoc ubi fit, eo quod brachiorum non reſiſtentiam pavimenti lapidei perciperet, ſoluta materia ad dictum articulum hucuſque detenta, & quod hactenus rigidum immobileque fuerat membrum, ex improviſo mobilitatem debitam acquiſivit, ſic ut eo ad modum priſtinum uti potuerit.

Joh. Henrici Wolvegad, bajulus, ex violentia externa pedis utriuſque fracturam non ſolum, ſed omnimodam comminutionem contraxerat. Hujus curatio nobis committitur, quæ etiam ex voto ſucceſſit. Ex lecto ſurgens, non modo fracturam dictam curatam notavit, ſed & herniam inteſtinalem inveteratam, ad cujus tamen curationem nihil à nobis adhibitum.

Plura huc facientia qui deſiderat, quomodo nempe ex incommodis commoda producta, adeat Fabr. Hildanum part. 1. obſ. 29. & part. 2. obſ. 8. *Iob à Meekren in Obſervationibus Medico-Chirurgicis.*

De Synovia.

Synovia nihil aliud eſt quàm liquor chyloſus nutritius in parte vulnerata degenerans in liquorem ſanioſum & aquoſum, ſub qua degeneratione acorem occultum contrahit, & exinde vulnera iſtarum partium inſigniter contumacia ac ſimul periculoſa ſunt: partes vero iſtæ interea, dum deſtituuntur convenienti nutrimento, neceſſario areſiunt. Unde fibræ exſiccatæ & contractæ poros partis internos anguſtant eoſque connivere, ſeu quaſi ſubſidere faciunt. Itaque ſanato licet vulnere nihilominus tamen difficillime & tardiſſime pars denuo nutriri poteſt quin potius ſæpius pertinax aut contumax aridura ſequatur. Quin & cùm debilitata dicto modo pars minus robuſta ſit, atque alia ipſi reſpondens, (id quod robur inæquale vocat Helmont.) propterea facilius ac ſenſibilius fere externorum objectorum impreſſiones recipit, unde tales ægri reſtituti licet, tamen quaſvis aëris mutationes in loco antea læſo mox præſentiunt.

Ut autem hæc Synovia, periculoſum ſane vulnerum in partibus tendinoſis articulationum ſymptoma compeſcatur.

℞. Oſtrearum, nempe teſtarum, ℥j. cranii adusti, oſſis ſepiæ, mandib. lucii piſcis calcinat. an. ʒij. ſpodii terræ ſigill. an. ʒiß. quæ miſta inſpergantur: Sic namque cito evaneſcit.

Optimum quoque eſt unguent. fuſc. Wurtzii, quia tamen præparatio eſt laborioſa, & propterea difficulter poteſt parari.

℞. Loco ejus vitriolum toties calcinatum ſpir. vitr. dulc. ſpeciatim ex vitriol. mart. & dicto modo cum hoc procedatur atque vult Autor; nempe immittantur in acetum deſtill. quoddam vulnerarium & ita addatur mel, flores æris, ſicque porro miſceantur.

Vel ℞. Unguent. Ægyptiac. ſimplex, & adde terram vitriolatam Dulcem in aceto deſtillato dicto permixtam, quantum poſtulat ingredientium proportio, hoc poteſt eſſe loco unguenti fuſci Wurtzii, & unguent. Ægyptiac. magiſtr. compoſ.

Alius ſingulare experimentum eſt, ſi ſtercus porcinum cum ſanguine vulneris invicem miſtum coquatur, & ita vulneri externè applicetur inſtar cataplaſmatis: hoc enim compeſcit ſynoviam.

Quin & linteum ſanguine primo menſtruo virginis tinctum humidum ſive ſiccum applicatum certiſſimum habetur remedium ad compeſcendam ſynoviam. Polychreſtum eſt ſi deſtilletur aq. ex cancr. fluviatilib. contuſis: hæc enim cum linteis duplicatis impoſita, non tantum ſynoviam ſiſtit, ſed præterea omnes inflammationes, eriſypelata, dolores partium vulneratarum; ac NB. quod cancri fluviatiles multum proſunt in caſibus Chirurgicis. *Michael Ettmullerus Collegii Practici parte 2. cap. 1. Item in Chirurgia Medica.*

De Synovia Vena ſectionem infauſtam in brachio factam ſubſequente.

Victori noſtri oppidi Barbaroſſæ venam medianam Balneator ſcalpello vehementiori cum talitro adacto pertuderat, tendine muſculi bicipitis ſubjacente ſimul læſo, quod ipſum ſicuti ab imperitis Chirurgis ſæpius magno cum ægrorum periculo fieri jamdudum noravit Adrian. Spigelius lib. IV. de humani corporis fabrica cap. 15. ita eventus in dicto Victore comp.nbavit; is namque primo derepente brachii ſtuporem perpeſſus eſt, quem, paulo poſt redeunte ſenſatione, dolor inſignis & inflammatio exceperunt, poſt elapſum autem triduum ichor flaveſcens, ſive meliceria aut ſynovia Paracelſi, ex labiis vulnuſculi intumefactis atque ex pallido liveſcentibus emanare cœpit, cujus fluxione ultra octiduum in notabili copia perennante, miſer victor in febriculam continuam ac totius corporis atrophiam manifeſtam cum inappetentia & vigiliis continuis incidit, fruſtra interea à balneatore, quem cum Terentio imprudentem harum rerum ignarumque omnium merito dixero, unguentis emollientibus pinguibus divexatus. Vocatus igitur tandem ego in conſilium, exhibitis prius ægro medicamentis internis convenientibus, pulverem ſtypticum ex ſanguine draconis, bolo armena, maſtiche, rad. biſtortæ & flor. roſar. rubrarum concinnatum cum albumine ovi exceptum Venę ſectę admovi, quo facto mox Synovia imminui viſa eſt, aſt cum labia vulnuſculi unionem admittere adhucdum renuerent, iis ad propiorem contactum adductis Emplaſtrum ſequens admovi, quod ubi per 24 horarum ſpatium affixum permanſiſſet, deſiit emanare Synovia atque conſolidatio ex voto ſucceſſit. Emplaſtrum tale erat præſcriptum.

♃. Empl. de plumbo ℥j. diapalm. ʒij. Pulv. bol. armen. ℈iv. M. F. Magdal. trad. chart. incerat. ſgr. *Pflaſter zum bewuſten Gebrauch.*

Scalpellum, quo ſiniſtrè uſus eſt Balneator, noſtratibus communiter dicitur *eine Fliite* frequentiſſimè olim in univerſa Germania, & hodie in quibuſdam locis, propter vanam ſecuritatis melioris perſuaſionem, uſitatum, idemque depingitur à Borallo in Tr. de modo incidendæ Venæ p. 94. ac verbis deſcribitur ſequentibus pag. 87. Autoris *immguasu* ſimul continentibus Scalpellum aciem habet ad imum ſpectantem & manubrium, quod inter indicem eſt, pollicem miniſtræ manus, dum pulſanda vena & prehenditur, & accommodata acie obliquo modo ſuper locum venæ eminentiorem, dorſum ejus vel pollice illiditur, vel adverſo medio vel indice digito talitro intro pulſatur. Quod inſtrumenti genus & utendi ratio non admodum approbanda ſunt: eo quod in in ejus uſu ſallacia multa ſit, & periculum non exiguum feriendi nervi, aut tendinis aut arteriæ, ſi venis tundendis hæreant; propterea quod ad unguem nulla repentina impulſio moderari poſſit. *D. Joh. Mauritii Hoffmanni.*

Quædam turals hoc in argumento videri poſſunt ſub titulo *Articuli.*

Finis Libri IX.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

005635746

Digitized by Google